הלכה · שולחן ערוך · מפרשים · כף החיים

כף החיים על שולחן ערוך

יורה דעה

רבי יעקב חיים סופר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

כף החיים על שולחן ערוך יורה דעה

רבי יעקב חיים סופר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/כף-החיים-על-שולחן-ערוך-יורה-דעה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 6
סימן ב 59
סימן ג 74
סימן ד 77
סימן ה 87
סימן ו 93
סימן ז 99
סימן ח 100
סימן ט 103
סימן י 104
סימן יא 114
סימן יב 122
סימן יג 125
סימן יד 135
סימן טו 141
סימן טז 145
סימן יז 159
סימן יח 167
סימן יט 197
סימן כ 209
סימן כא 215
סימן כב 219
סימן כג 224
סימן כד 238
סימן כה 255
סימן כו 259
סימן כז 260
סימן כח 262
סימן כט 287
סימן ל 289
סימן לא 301
סימן לב 311
סימן לג 322
סימן לד 339
סימן לה 345
סימן לו 387
סימן לז 441
סימן לח 489
סימן לט 516
סימן מ 602
סימן מא 610
סימן מב 630
סימן מג 646
סימן מד 655
סימן מה 670
סימן מו 675
סימן מז 690
סימן מח 695
סימן מט 715
סימן נ 722
סימן נא 724
סימן נב 732
סימן נג 742
סימן נד 758
סימן נה 769
סימן נו 790
סימן נז 800
סימן נח 823
סימן נט 836
סימן ס 838
סימן סא 843
סימן סב 865

סימן סג 869
סימן סד 874
סימן סה 884
סימן סו 889
סימן סז 900
סימן סח 904
סימן סט 915
סימן ע 980
סימן עא 996
סימן עב 1001
סימן עג 1012
סימן עד 1025
סימן עה 1027
סימן עו 1034
סימן עז 1044
סימן עח 1046
סימן עט 1048
סימן פ 1053
סימן פא 1055
סימן פב 1068
סימן פג 1075
סימן פד 1087
סימן פה 1124
סימן פו 1125
סימן פז 1138
סימן פח 1157
סימן פט 1163
סימן צ 1177
סימן צא 1188
סימן צב 1203
סימן צג 1226
סימן צד 1233
סימן צה 1250
סימן צו 1264
סימן צז 1278
סימן צח 1286
סימן צט 1304
סימן ק 1317
סימן קא 1323
סימן קב 1334
סימן קג 1341
סימן קד 1353
סימן קה 1358
סימן קו 1384
סימן קז 1388
סימן קח 1391
סימן קט 1403
סימן קי 1413
סימן קיא 1462
סימן קיב 1472
סימן קיג 1486
סימן קיד 1506
סימן קטו 1516
סימן קטז 1531
סימן קיז 1568
סימן קיח 1613
סימן קיט 1671
סימן רע 1750
סימן רעא 1751
סימן רעב 1751
סימן רעג 1751
סימן רעד 1752
סימן רעה 1752
סימן רעו 1753

סימן רעז 1753
סימן רעח 1754
סימן רעט 1754
סימן רפ 1754
סימן רפא 1754
סימן רפב 1755
סימן רצ 1756
סימן רצא 1756

סימן א

סעיף קטן א

א) [**סעיף א**'] **הכל שוחטין לכתחלה**. דתניא ר' אומר וזבחת כאשר צויתך מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה. חולין כ"ח ע"א. ופירש"י כאשר צויתך למד שנתפרשה לו מצות שחיטה על פה דהיכן צוהו בכתב עכ"ל והתו' שם כתבו י"מ דדריש בגי' דכאש"ר. אלף אחד בעוף שי"ן שנים בבהמה רי"ש רובו של א' כמוהו רוב א' בעוף ורוב שנים בבהמה. ר"ת למפרע של כאש"ר הוי רובו של אחד כמוהו עכ"ל וכ"כ הר"ן. והטור הביא ברייתא הנז' וכתב הב"ח ללמד דאף עוף יש לו שחיטה מה"ת וכל ספק בשחיטה פסול אף בעוף דלא כר"א הקפר דאמר אין לעוף שחיטה מה"ת אלא מד"ס ולדידיה יש להקל בדאיכא ספק בשחיטה בעוף דלית הילכתא הכי אלא כהך ברייתא דתני רבי עכ"ל. וכ"ה דעת הרמב"ם פ"א מה' שחיטה ה' א' דגם שחיטת עוף מה"ת יעו"ש. וכ"כ הסמ"ג ריש ה' שחיטה. וכ"כ בס' החינוך פ' ראה סי' ת"מ. וכ"כ הרשב"א בתוה"ב הקצר בתחילתו. וכ"כ ב"י רסי' י"ג. וכ"כ הלבוש ריש סי' זה וריש סי' י"ג. כו"פ או' א' מנה"ז בקומץ או' א'. מנחת יוסף סי' א' או' א'. חכ"א כלל א' או' א'. זב"ש או' א' זב"ת או' א' ערוך השלחן או' א'. וכ"כ פרמ"ג בפתיחה לה' שחיטה שורש א' דשחיטת עוף הוא מה"ת והולכין בספיקו להחמיר יעו"ש. וכ"ה המנהג דאין לחלק בדיני שחיטה בין בהמה לעוף והולכין בספיקן להחמיר. ועיין עוד לקמן סי' י"ג או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **ואם** מצוה זו של השחיטה צריך לקיימה כמו שאר תרי"ג מצות או רשות כ"א בא לאכול בשר צריך לשחוט. עיין פרמ"ג בפתיחה לה"ש מ"ש בביאור פלוגתת הראשונים בזה וכתב שיש בזה נ"מ לדינא לענין חצי שיעור ולענין איסור חל על איסור ומצדד בזה לכמה אנפי ואינו מכריע לדינא יעו"ש. והב"ד דר"ת או' א' יעיי"ש. ומדברי הפו' שכתבנו באו' הקודם משמע שיש בה מ"ע וע"כ יש להחמיר ואם אינו יודע לשחוט ורוצה לקיים המצוה יש ליתן בהמה או עוף לשוחט ויאמר לו אתה תהא שלוחי לשחוט זאת ויהיה כאלו אני בעצמי קיימתי מצות השחיטה לתקן את שורש מצוה זו במקום עליון. ויהי נועם וכו' דק"ל שלוחו של אדם כמותו.

סעיף קטן ג

ג) **שם**. הכל שוחטין לכתחלה. וא"ת היאך התיר לנו השי"ת לצער בעלי חיים לשוחטם ולאוכלם והלא כתיב ורחמיו על כל מעשיו. והנה חקירה זו חקר הרמב"ן ותירץ דבהמה זו שנשחטה לטובתה נשחטה שעלתה ממדרגת גוף בהמה למדרגת גוף אדם. וכ"כ בס' ילקוט ראובני פ' שמיני דקי"ח בפ' זאת תורת הבהמה והעוף בשם שערי אורה דנ"ט ע"א והב"ד היפ"ל ח"ג או' א' יעוש"ב.

סעיף קטן ד

ד) **טוב** ליזהר שלא לומר על כל בהמה חיה ועוף בפניה לך שחוט בהמה זו או עוף זה אלא כמו שאומרים קצת לך הנח ענק על צוארה. פלא יועץ ח"ב או' רי"ש ד"ה רחמנות. יפ"ל שם או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) **שם**. **הכל שוחטין לכתחלה**. אדם מישראל הבא למלאות ידו לעסוק בשחיטה מה משפטו תחלה ילמוד כל דיני שחיטה עד שיהיה בקי בהלכותיה. שמ"ח או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **שם**. **הכל שוחטין לכתחלה**. פי' אפי' לבדו ואין אחרים רואים. כרתי או' ב' ערוך השלחן או' ג'. והיינו אחר שנעשה אומן ובקי בהלכות שחיטה.

סעיף קטן ז

ז) **שם**. **אפי' נשים**. כ"כ התו' בריש מס' חולין דנשים שוחטות אפי' לכתחלה דלא כהלכות ארץ ישראל יעו"ש. וכ"כ הטור וב"י. ט"ז סק"א. וכ"כ הרמב"ם פ"ד מה' שחיטה ה"ד דאפי' נשים ועבדים אם היו מומחים הרי אלו שוחטין לכתחלה. וכ"כ הרשב"א בתוה"ב הארוך דף ז' ע"ב. ובתוה"ב הקצר בית א' שער א' וכ"כ הרא"ש והר"ן והמרדכי והג"א בשם ר"י ומהרי"ח ריש מס' חולין. וכ"כ הסמ"ג בעשין פ"ג סוף ה' שחיטה. וכ"כ רי"ו בנתיב ט"ו או' ה' ח"א. וכ"כ השה"ג. והב"ד הכנה"ג בהגב"י אות ב' יעו"ש. נמצא לפום דינא מותרים הנשים לשחוט לכתחלה רק מצד מנהג יש מחמירין כמ"ש לקמן או י"א יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **שם הגה**. **י"א שאין להניח נשים לשחוט**. **מפני שדעתן קלה שמא יתעלפו**. ב"י בשם הלכות א"י. וכ"כ הלבוש דהטעם משום שרובן יש להם מורך לב ומתעלפות מראיית הדם.

סעיף קטן ט

ט) שם הגה. י"א שאין להניח נשים לשחוט. וה"ה עבדים אין מניחין לשחוט. ביה"ל או' ב'. אבל אין נראה כן דעת הפו' כמ"ש לקמן או' טו"ב יעו"ש. וכן בתשו' מקום שמואל בסופו בחדושי דינים ליו"ד כתב להשיג על דברי ביה"ל הנז' יעו"ש.

סעיף קטן י

י) שם בהגה. וכן המנהג וכו' כ"כ האגור והב"י השיג עליו דלא ראינו אינה ראיה. ולע"ד נראה דדעת האגור כמ"ש מהרי"ק בשורש קע"ב דבמנהג וכה"ג הוי לא ראיני ראיה וכמ"ש הרב בחו"מ ססי ל"ז. ש"ך סק"א. ובחו"מ ססי' ל"ז האריך הש"ך שם ליישב דבריו דכאן כי טענו עליו ועיין מ"ש שם באורים ותומים כי הנכון כמ"ש הב"י יעו"ש. כרתי או' ד' וכ"כ בתשו' מקום שמואל שם דהנכון כמ"ש ב"י יעו"ש. וכ"נ שכ"מ שכותבים הפי' לא שמעני ולא ראיני היינו על מדינתם ועל מדינות הסמוכים להם ואשר שמעו שמעם אבל לא על כל העולם אך לפעמים אפשר על כל העולם וכפי הנראה מדברי הפוסק ההוא.

סעיף קטן יא

יא) שם בהגה. וכן המנהג שאין הנשים שוחטות. מעיקר הדין נשים כאנשים לענין שחיטה אבל כבר נהגו במדינות אלו שאין הנשים שוחטות בין לצורך עצמן בין לצורך אחרים אפי' מומחות ומוחזקות ואין לשום חכם ליתן להם קבלה כלל. שמ"ח או' י"ג.

סעיף קטן יב

יב) שם בהגה. וכן המנהג שאין הנשים שוחטות. כן הסכימו רוב האחרונים וכ"כ משם ס' הקנה. והפר"ח העיד שראה נשים שוחטות וכ"כ בס' גור אריה בהגהו' וז"ל ובגלילות אלו ראיתי נשים שוחטות בנטילת רשות ואין מוחה בידם עכ"ל ונהרא נהרא ופשטיה. ברכ"י או' ד' והמנהג פה עה"ק ירושת"ו שאין הנשים שוחטות וכ"ה המנהג בכל ערי א"י וסוריא ובבל והודו ומדי ופרס.

סעיף קטן יג

יג) ואם אירע ששחטה בינה לבין עצמה במקום ששוחטין בלא קבלה צריכה בדיקה אם היא מומחה ואומרת ברי לי שלא נתעלפתי ואז שחיטתה כשרה אבל אי ליתא קמן שחיטתה פסולה כיון דאיכא רעותה לפנינו ששינתה מן המנהג לא סמכינן ארוב מצויין. שמ"ח או' י"ג. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן יד

יד) ואפי' במקום שנהגו הנשים לשחוט היינו דוקא לעצמן או אפי' לאחרים דרך מקרה דמסתמא יכולות ליזהר אבל אין למנותן לשחוט לצבור שעצלניות הן וינבלו הרבה וטבח שניבל מסלקין אותו כמ"ש בחו"מ סי' ש"ו והנשים מועדות לכך. פר"ח או' א' שמ"ח שם. זב"ת או' א'.

סעיף קטן טו

טו) שם בהגה. שאין הנשים שוחטות. עיין בשו"ת מור ואהלות באוהל ברכות והודאות סי' ל' בד"ה אציג מ"ש בדבר השו"ב שנהג קלות גדול שלא בדק בעצמו סכינו רק שאשתו ובתו בדקו לו הסכין והוא שוחט בו והשיב דבודאי איסור גמור הוא מעיקר הדין לסמוך על בדיקת אשה בזה דהא מבואר לקמן סו' י"ח סעי' י"ז דהרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין וחמור לענין זה יותר מגוף השחיטה ובודאי נשים דעתן קלות ואין נאמנות ועי"ש עוד טעמים להחמיר בזה. דר"ת או' ד' ולפ"ז אף במקום שנוהגין הנשים לשחוט צריך האיש לבדוק הסכין ולתת לה. ועיין לקמן או' טו"ב.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. שאין הנשים שוחטות. הנה יש לעיין במקום שאין הנשים שוחטות בשום ענין אם יש להוסיף עוד חומרא ולאסור גם שחיטת טומטום ואנדרוגינוס כיון דספק אשה נינהו וצריכים ליזיל בהו בכ"מ לחומרא. עיין דר"ת אות ז' דשקיל וטרי בדבר והניח בצ"ע לדינא יעו"ש

סעיף קטן יז

טוב) שם. ועבדים. בטור כתב ועבדים משוחררים והקשה עליו ב"י מאי אריא משוחרר אפי' אינו משוחרר נמי דהא כיון שמל וטבל לשם עבדות חייב בכל מצות שהאשה חייבת וכיון דאשה כשרה לשחוט גם הוא כשר עכ"ל וע"כ לא כתב כאן בש"ע ועבדים משוחררים רק עבדים סתם ר"ל שמל וטבל לשם עבדות. וכ"כ הרמב"ם והסמ"ג והרא"ש דנשים ועבדים אה היו מומחים שוחטים. וכ"כ הרשב"א בתוה"ב הארוך דף ז' ע"ב ובתויה"ב הקצר בית א' שער א' דנשים ועבדים שאינם משוחררים הרי הן בודקין סכין לעצמן ושוחטין לכתחלה כגדולי שראל שהשחיטה כשרה בנשים ובעבדים עכ"ל וכן הסכים הש"כ הארוך והפר"ח או' ב' כדברי הש"ע דאפי' אינם משוחררים יעו"ש. וכ"כ השמ"ח או' י"ד. שי"ג או' ג' כרתי או' ה' בל"י או' א' ומיהו כתב הש"כ סק"ב דהיינו דוקא במכירים אותם שהם כשרים דסתם עבדים אינם כשרים יעו"ש וכ"כ הפר"ח שם. שמ"ח שם. כרתי שם. בל"י שם. זב"ת או' בו ר"ז או' ב'.

סעיף קטן יח

חי) שם. וכל אדם. וזקן בן שמונים אבל לא ישחוט והא מה' אלדד הדני שהביא כנה"ג בהגב"י או' ו' בשם כמה פו' יעו"ש. מיהו בתשו' בית יעקב סי' נ"ח כתב דצ"ע דאבל למה לא ישחוט וכתב דצ"ל דחשש מחמת צער לא יכוין לשחוט יפה יעו"ש. ובפ"ת או' י"ב כתב להשיג על טעם זה וכתב הטעם משום דהוא אסור במלאכה כמ"ש לקמן סי' ש"פ וכתב ולפ"ז בגוונא דשרי במלאכה כמבואר שם סעי' ב' וסעי' ה' באמת מותר האבל לשחוט וזה ברור עכ"ל ומ"ש בן שמונים לא ישחוט כתב בתשו' בית יעקב הנז' דהכל לפי כחו החזק הוא הרפה יעו"ש. וכ"כ הזב"ש בדין ז' דזקן בן שמונים שנה מותר לו לשחוט אם אין לו תשות כח. ומיהו האידנא בדורות הללו שנחלשו הכחות ראוי ונכון לכל אשר בידו למחות לתקן למגדר מילתא שעכ"פ מע' שנה ואילך לא ישחוט שום אדם אף שמרגיש עדיין משום לא פלוג. תשו' מאיר נתיבים סי' ע"ו. פ"ת שם. מנחת יוסף או' י"ג. ואם הוא תש כח לא ישחוט אפי' מבן חמשים שנה. מנה"ז בקומץ או' י"ד. מנחת יוסף שם. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן יט

יט) ועיין בשו"ת מור ואהלות באוהל ברכות והודאות באמצע סי' מ"ח שנשאל בשו"ב שכבדה לו ידו אחת ע"י חולי עד שאינו יכול להחזיק בה שום דבר ושוחט בידו השנית והשיב שיש להחמיר דאף אם אחר תופס לו הסימנים אסור לו להיות שו"ב דבעינן שהשו"ב יהיה לו כח בשתי ידיו וישלוט בשתיהם בכח כראוי ואם יד אחת כבדה עליו אסור לו לשחוט אף בידו השנית אף שאינו מרגיש ביד השני שום כבדות וכתב שם כמה טעמים ע"ז יעו"ש ועיין בשו"ת שאלת שלום קמא סי' קי"ד שנשאל בשו"ב אשר ע"י חולי באצבע אמצעית שביד ימינו נרקב קצת מהאצבע בראשו ואפס כחו והרי הוא כאבר מת והוא משתמש רק בארבע אצבעות הבריאים ויש מפקפקים על שחיטתו מחשש דרסה והשיב דאם רואים שידיו אמונה וכיד איש גבורתה ודאי אין לחוש לו כלל דלא קפדה התורה שישחוט בחמש אצבעות דוקא כ"א שתהיה בכח גברא עי"ש. ועיין בשו"ת מחנה חיים ח"ג חי"ד סי' ז' בעובדא כזה מ"ש בזה באורך יעו"ש. דר"ת או' יו"ד.

סעיף קטן כ

ך) זקן ומי שידיו מרתתין הן מכח חולשא או מכח טבעי שג"כ ידיהם כבדות ששחיטתן רובה דרסות המה אעפ"י שאמרו ברי להם שלא דרסו אין נאמנים מפני שהם עלולים בכך. להפ"פ או' ל"ה. בל"י או' כ"ג. ולא מהני אחד עומד ע"ג דאפשר שעומד ע"ג לא ירגיש. דעת קדושים לקמן סי' כ"ד או' א'. דר"ת או' קי"ד. אמנם בתשו' נוב"י מה"ת חי"ד

סי' א' השיב על דברי לה"פ הנז' והעלה להלכה דבאומר ברי לי אין לאסור שחיטתו למפרע רק לכתחלה מעבירין אותו מלשחוט יעו"ש. והב"ד פ"ת או' ג' רו"ח או' י"ב. תיו יהושע שאלה ל' כר"ש או' ג' יד דוד בהגה"ט או' כ"ז. וכ"ש לענין בדיקת הסכין דצריך הרגשה גדולה וכשהאצבע מרתת א"א לאדם לכוין יפה בפגימה. זר"א ח"ג חי"ד סי' ף'. ולדידי גם לבדיקת הריאה יש לחוש דמפרק הסרכות תו"ז. סי' ו' או' ג'.

סעיף קטן כא

כא) שם. שלא יתעלף לשון עייפות וחלשות הלב שאין יכול לראות מכת חרב וסכין אפי' בבהמה. רש"י חולין דף ג' ע"ב. והשמ"ח או' ב' כתב שהוא ענין הסרת הרגשה מחמת מורך לב כראותו דם ויפסיד השחיטה בלא הרגשה.

סעיף קטן כב

כב) שם. וגם אין יודעין בו שהוא מומחה וכו' כל מ"ש בזה הש"ע לא שייך בזה"ז לדידן משום דאינן נוהגין שאין השוחט יכול לשחוט בלא קבלה כמ"ש בהגה וכתבנו לקמן או' מ"ה דבמקומות שאין שוחטין בלא קבלה אעפ"י שהוא מומחה ובדקוהו ונמצא בקי שחיטתו אסורה יעו"ש ואם כן אם אין לו קבלה לא מיבעיא שאין נותנין לו לשחוט לכתחלה אלא אפי' אם שחט בדיעבד וגם בדקנוהו ונמצא מומחה אפ"ה שחיטתו אסורה. וכ"כ בס' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן כג

כג) שם. מותר ליתן לו לכתחלה לשחוט וכו' פי' על סמך שיבדקנו אחר השחיטה אם הוא מומחה. ש"ך סק"ג. לה"פ או' ג' ולא חיישינן דילמא משתלי ואכיל בלא בדיקה משום דלרווחא דמילתא שיילינן ליה היכא דאיתא קמן וכמ"ש הרשב"א בתוה"ב הארוך דף ו' ע"א יעו"ש. פר"ח או' ד' כרתי או' ו' זב"ת או' ה' ר"ז או' ד'.

סעיף קטן כד

כד) שם. שרוב הרגילין לשחוט הם בחזקת מומחין. שאם לא כן לא היו מעיזים פניהם לשחוט ולהאכיל נבילות לאחרים. לבוש. ואף לענין בדיקה אמרינן רוב מומחין הן. מש"ל פ"ד שכ"מ מדברי הריב"ש סי' קצ"ח. זב"ת או' ו'.

סעיף קטן כה

כה) שם. ומוחזקין. שלא יתעלפו מחמת מורך לב בראותם הדם דניחוש שמא מתוך כך ישהו או ידרסו לזה לא חיישינן שרובם אינם מתעלפים. לבוש. זב"ת או' ז'.

סעיף קטן כו

כו) שם. שרוב הרגילין לשחוט הם בחזקת מומחין וכו' עיין בח"מ סי' ש"ו סעיף ז' גבי טבח אומן שקלקל דצריך להביא ראיה שהוא מומחה ולא אמרינן בכה"ג רוב מצויין אצל שחיטה מומחים הן. ש"ך סק"ד. לה"פ או' ד'.

סעיף קטן כז

כז) שם. בד"א בשאינו לפנינו וכו' ומ"מ אפי' ליתיה קמן אם אפשר יבדוק בסימנין אם נשחטו כהוגן דכל מה דאפשר לברר מבררינן. שמ"ח או' ג' וכ"כ לקמן בהגה סעי' ב'.

סעיף קטן כח

כח) שם. אבל א"צ לשאלו אם נתעלף. שרובם אינם מתעלפים. לביש. זב"ת או' ט'.

סעיף קטן כט

כט) שם. אבל א"צ לשאלו אם נתעלף. זוהי דעת הרשב"א והר"ן שהביא בב"י אבל דעת הרא"ש והטור דצריך לשאלו גם אם נתעלף אמנם לענין דינא ק"ל כפסק הש"ע וכ"פ הלבוש וכ"ה דעת האחרונים.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. אבל לכתחלה אין לסמוך על החזקה וכו' פי' שאין ליתן לכתחלה לשחוט על סמך שיבדיקנו אח"כ אלא יבדיקנו מתחלה ואח"כ יתן לו לשחוט. פר"ח או' ז' לה"פ או' ה'.

סעיף קטן לא

לא) שם בהגה. עד ששחט ג"פ בפני חכם ומומחה וכו' תרתי בעינן ולא סגי ליטול קבלה מן המומחה בשחיטות לחוד רק מחכם בלא"ה ג"כ כי הוא יודע לנסותו היטב ואותן הנוטלין קבלה מן השוחטין שאינם חכמים בלא"ה לא יפה הם עושין. ט"ז סק"ד. לה"פ או' ו' כרתי או' ט' בל"י או' ד' זב"ש או' ג' מנה"ז בעשרון או' ד' שמ"ח סוף או' ו' זב"ת או' י"ב. חכ"א כלל א' או' ב' ומ"מ ישר הוא שלא ליתן קבלה עד שיהא שיחט בפני שוחטים דמתא והרב ינסהו ואז יוצאין לכ"ע. מש"ז או' ד' ואם השוחט הוא חכם המורה הוראות סגי וא"צ רב העיר. עשרון שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. עד ששחט ג"פ בפני חכם וכו' להחמיר אמרינן ג"פ דדין תורה תרתי זימנא הוי חזקה. כרתי או' ח' ועיין יבמות דכ ס"ד ע"ב.

סעיף קטן לג

לג) שם בהגה. ולכן נוהגין שאין אדם שוחט אלא א"כ נטל קבלה לפני חכם וכו' ונבאר כאן הנהגות החכם עם הבא ליטול רשות על השחיטה. ראשית חכמה יחקור עליו אם דרכיו מתוקנים ויראת ה' על פניו וגם צריך שיהיה יודע ספר דהיינו לקרות מעצמו ולהבין בקצת גמ' עם פירש"י שאז יש לו לב מבין להזהר ואח"כ יבדוק אותו אם יודע הלכות שחיטה ודיני בדיקת הסכין ושאר הלכות דשכיחי וקצת דלא שכיחי ואח"כ יבחננו החכם בבדיקת הסכין אם יש לו הרגשה טובה ודיעה מיושבת כי הרבה צריך ישוב הדעת לזה. שמ"ח או' ו' מנחת יוסף סי' א' או' ה' אבל הכנה"ג בהגב"י או' ל"ה אחר שהביא שצריך שידע כל דיני הריאה וגם להיות בקי בכל שאר הטרפיות שמנו חכמים ויודע ספר ומבין ואח"כ ישחוט ויאכיל יעו"ש יצא להקל דאף דהחמירו הפו' ומכללם הרשד"ם דצריך שידע מקרא משנה תלמוד כתב דדי לו בדיני שחיטה ובדיקה לבד וכמ"ש מור"ם בד"מ וכן המנהג פה העירה שלא לדקדק בעת סמיכת התלמיד כ"א שידע דיני בדיקה ושחיטה לבד ותו לא. תו"ז סי' ה' או' ב' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן לד

לד) והא דלא בעינן שידע אלא דיני שחיטה ובדיקה ה"ד במקום שיש רב בעיר אבל בכפרים ועיירות קטנות שאין להם רב כ"א השוחט לבד ועל פיו יהיה כל ריב וכל נגע ואין שם למי שישאל והוא המורה איסור והיתר הא ודאי צריך מדינא שיהא השוחט חכם ומבין מדעתו דאם לא ידע ואשם בבדיקה ומאכיל טרפות לישראל. שו"ג או' י"ד. תו"ז שה או' ג' זב"צ או' ו' ועיין עוד לקמן או' מ"ד.

סעיף קטן לה

לה) ונראה דבא"י צריך שידע השוחט גם הלכות מתנות כהונה כיון דעליה דידיה רמיא להפרישם וליתנם לכהן כדלקמן סי' ס"א סעי' כ"ח יעו"ש. שו"ג שם.

סעיף קטן לו

לו) ואם יש עליו רינון י"ל דיצא מן הרוב וצריך לבדוק היטב ולחקור ולדרוש אחר הרינון. דעת קדושים או' ג' מנחת יוסף בליקוטי יוסף סי' א' או' כ"ג. זב"צ סוף או' ה'.

סעיף קטן לז

לז) שם בהגה. ואין החכם נותן לו קבלה עד שידע בו שהוא יודע ה' שחיטה וכו' והמנהג להתחיל לשחוט בתרנגולים ובתוך ג' יהיה תרנגול ואסור לת"ח ליקח שכר ע"ז וגם התרנגולים שרגילים ליתן לחכם לא שרי אלא יהנה לעניים ולצדקה. רש"ל ביש"ש

פ"ק דחולין סי' ה' ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגב"י או' כ"ו ואו' כ"ח. בל"י או' ד' לה"פ או' ח' חכ"א כלל א' או' א'.

סעיף קטן לח

לח) ויש ללמד זכות מאי דנהיגי שרב יש לו שכר קצוב מאותו שנוטל ממנו קבלה וגם התרנגולים הם שלו ולא חיישינן לחשדא שיאמרו שבשביל הנאתו נתן לו קבלה דאינו נחשד בשביל הנאה מועטת להכשיל רבים לעולם וגם את עצמו שהרי אפשר שגם הרב יאכל משחיטתו שישחוט אח"כ רק יזהר שלא להעלות בדמים דדמי לגזל כיון שלא יתן לו קבלה בלא"ה הרי הוא מוכרח ליתן לו ותו דמוכח מילתא דחשדא. שמ"ח או' י"ב. שפ"ד או' ו' זב"צ או' יו"ד. ועי"ש בשפ"ד מ"ש להוכיח על השוחטים שלוקחים שכר. הרבה יעו"ש.

סעיף קטן לט

טל) וכל וכל זה מיירי דוקא ברב העיר שלא לימד לשוחט כלל אלא שנותן לו רשות וקבלה מידו לעד ולראיה איך הוא שוחט ובודק שיכול כל אדם לאכול משחיטתו ולכן אסור ליקח ממנו שכר דהוי כאלו נוטל שכר על עדותו שמעיד עליו אבל המלמד לאדם דעת לידע בהרגשות הסכין ובהשחזת הסכין ובאימון ידים לשחיטה שלא ינבל בידו וכן בבדיקת הריאה בכל חקותיה פשיטא דמותר ליטול שכר אעפ"י שנותן לו רשות וקבלה דלא מחזי כאלו נוטל שכר על עדותו דכ"ע ידעי שזהו שכר טרחו שטרח עמו ימים אין מספר עד שנעשה בקי ומומחה באימון שחיטה ובדיקה וכן נהגו בכל המקומות שהשוחטים המלמדים לאחר לשחוט ולבדוק ונותן לו רשות בכתב קבלה שנוטל שכרו משלם. שו"ג או' יו"ד. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן מ

מ) וישחוט לפני החכם ג' שחיטות כשירות ואם יטרוף א' מהם צריך לשחוט אח"כ ג' אחרות בכשרות כדי שיתחזק ברצופות שהוא אומן יד שאינו מתעלף. שמ"ח או' ו' ר"ז או' יו"ד. חכ"א כלל א' או' א'. מנחת יוסף סי' א' או' ה'. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן מא

מא) ואפ' מי שהוא בקי לשחוט תרנגולים אינו יכול לשחוט העופות הקטנים דהיינו הצפרים ותורים ובני יונה הקטנים אלא מי ששחט אותם כבר ואתמחי ומה שאין נותנים בתחלה לשחוט אותם לאתמחי בהו היינו משום דלא שכיחי ומשו"ה ראיתי אפי' מומחין גדולים היו מדקדקים שמתי שבא לידם עוף קטן שהיו שוחטין אותו עם התרנגול כדי להסתלק מן החשש ברכה לבטלה. רש"ל ביש"ש מס' קמא פ' הגוזל קמא סי' כ"ג. ש"ך

סק"ו. שכנה"ג בהגב"י או' כ"ז. ואעפ"י כן ראיתי השוחטים נוהגים לשחוט שני צפרים או יונים קטנים יחד ותו לא משום דלכולי האי לא חיישינן שיתנבלו שניהם. ש"ך שם. שכנה"ג שם. פר"ח או' ח' שמ"ח או' י"א. לה"פ או' ח' בל"י או' ד' שפ"ד או' ו' ר"ז או' י"א. חכ"א שם. מנה"ז בקומץ או' ח' מנחת יוסף שם או' ט' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן מב

מב) ובאם רואה הסימנים דרך העור שאז אין חשש שישחוט המפרקת קודם הסימנים שאסור משום שהייה מותר לשחוט אפי' א' ולעת הצורך דוקא. מנחת יוסף שם.

סעיף קטן מג

מג) יכול האב לסמוך לבנו דעד א' נאמן באיסורין. הלק"ט ח"א סי' ל'. חו"י סי' קכ"א. שבו"י ח"א סי' מ"ד. פנים מאירות ח"ב סי' ג'. פרי הארץ ח"א יו"ד סי' י"ב. שו"ג במחו' או' א'. והשבו"י שם כתב דלכתחלה יקח סמכא מאחר. ובשו"ת שבסוף עזרת נשים דף מ"ו ע"א והבל"י בקונטרוס שו"ת שבסופו כתב דסמיכת האב וקרובים הפסולים אינה כלום ואפי' בדיעבד שחיטתו אסורה יעו"ש. והפריז על המדה דבדיעבד ודאי יש להכשיר שחיטתו מאחר דכמה אחרונים מכשירים לכתחלה. וגם ראיתי עושים מעשה לכתחלה כי איש בבנו ובאחיו באלו אמרו לסמוך. ומיהו ראוי ליזהר ולחוש ליקח סמכא מאחר. ברכ"י או' ה' פ"ת או' ב' תו"ז סי' ה' או' ו' מנה"ז בקומץ או' ה' ועשרון או' ט' מנחת יוסף או' יו"ד. ובזב"צ או' י"ב כתב דכן עשו מעשה בעירו בגדאד יע"א שקרוב א' סמך את קרובו בלויית שאר שוחטים.

סעיף קטן מד

מד) כתב בס' היראה שלא ליתן קבלה לאדם שהוא קל בדיעות כ"א לחסידים יר"ש וביותר שלא ליתן למי שרגילין לשתות ואף שאינם שכורין כי הם אינם מרגישין אם הם שכורים אם לא וידיהם כבדים. בל"י או' ה' מנה"ז בעשרון או' יו"ד. לה"פ או' ט'. ועיין לקמן סעי' ח' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן מה

מה) במדינות אלו שאין שוחטין בלא קבלה אם עבר אחד ושחט בלא קבלה אעפ"י שהוא מומחה ומוחזק שחיטתו אסורה. שמ"ח או' כ"ד. מיהו בתשו' ברית אברהם חי"ד סי' ט"ו חלק על דברי השמ"ח הנז' והעלה דאין לאסור בדיעבד יעו"ש והב"ד פ"ת או' א' אמנם דעת האחרונים כדברי השמ"ח. בל"י או' ג' ברכ"י או' ו' קומץ או' ג' מנחת יוסף או' ט"ו. תו"ז סי' ה' או' ח' וכתב שם התו"ז דהבשר והכלים אסורים וכן נעשה מעשה בעירו ע"פ מעלת הרבנים ורוב הת"ח יעו"ש. ואפי' בעומד ע"ג שחיטתו אסורה משום דעבר

על תקנת גאוני בתראי שתקנו כן. קומץ שם. מש"ז או' ג' אם לא בדוחק גדול יש להתיר בעומד ע"ג. מש"ז שם. ואם יש לדונו כשוגג כגון שהוא ממדינה אחרת שלא ידע לתקנה מכשירין שחיטתו. שמ"ח שם. וכן אם שחט באקראי בעלמא ויש בו הפ"מ יש להקל. קומץ שם. מנחת יוסף שם. ורק צריך לבדקו אם יודע ה"ש דלא אמרינן בזה רוב מצויין אצל שחיטה מומחין כיון דאתרע חזקתו ששחט בלא קבלה ואם לא בדקו אסור. מנחת יוסף שם. וכן צריך לבדוק הסכין ששחט בה כיון דאתרע חזקתו ואם לא בדקו אסור. ואין להתיר משום שמחת יו"ט שישחוט הבקי שלא נטל קבלה אלא א"כ שישחוט לפני השוחט שהוא חולה והחמירו הרבה כי זה דור דור שו"א ופרו"ץ מרובה. ברכ"י שם. זכ"ל חי"ד או' ש'.

סעיף קטן מו

מו) וה"ה אם נטל קבלה משחיטה ולא נטל סמיכה מבדיקה ג"כ נמי דינא הכי. תו"ז שם. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן מז

מז) וכל זה כשרוצה להיות שו"ב בקביעות בפ"ע אבל כל זמן שעומד ומשמש אצל רבו שלומד אצלו ה"ש המנהג שהתלמיד שוחט אף בלי עע"ג אם ראוי לכך ויודע ה"ש ואין מוחה בזה. קומץ שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן מח

מח) שם בהגה. ובקי ביד. ר"ל בשחיזת ובדיקת הסכין ובשחיטת העופות והבהמות אם רוצה לשחוט בהמות ובדיקת איברי העוף מבחוץ ובדיקת הריאה וכיצד מכניס ידו לראות הריאה מבפנים וסדר הולכת היד בריאה לראות הסרכות מבפנים כאשר יבואר כל דבר במקומו.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. ולכן נוהגין שכל הבאין לשחוט סומכין עליהם וכו' עיין בס' דעת תורה או' י"א שכתב דזה פשוט הוא דאם בא שו"ב לשחוט ואומר שיש לו קבלה ואינה תחת ידו נאמן דהוי מילתא דעבידא לגלויי ואפי' אומר שנאבד הכתב קבלה מידו כיון שאומר שקבל מהרב פ' ועודנו חי הוי מילתא דעבידא לגלויי ואף דמצינו בעלמא דהיכא דאתחזק איסורא אינו נאמן אף במילתא דעבידא לגלויי מ"מ בנ"ד דהוי רק תקנתא דרבנן דהא מדינא ק"ל דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם פשוט הדבר דמהני סברת מילתא דעבידא לגלויי לכ"ע ונאמן בכה"ג אך אם יש פנאי לבודקו אם יודע ה"ש טרם שיצטרך לשחוט י"ל דכיון דאיכא לברורי מבררינן יעו"ש. דר"ת או' נ"ו.

סעיף קטן נ

נ) שם בהגה. דכל המצויין אצל שחיטה כבר נטלו קבלה וכו' ואין לסמוך על הקבלה אלא במי שהוא עוסק בשחיטה אבל אם עזב עסק השחיטה זמן רב בענין שיש לחוש שמא שכח עיקרי ה"ש חיישינן וצריך לבודקו כאלו בא לשחוט בתחלה דלא סמכינן ארוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם דלא מוקמינן אחזקה היכא דאפשר לברר. ר"ז או' כ"ב. דר"ת או' ס"ב. ועיין לקמן או' ע"ד.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. ובקצת מקומות נוהגין להחמיר עוד דהמקבל נוטל כתב מן החכם וכו' ובאותן מקומות אם אין לו כתב ריע חזקתו וצריך בדיקה אחריו. שמ"ח סוף או' ו' מנחת יוסף או' ד' והאידנא נהגו בכל המקומות שנותנים כתב ראיה לשוחט הנסמך וכן נוהגין במדינתינו ואם אין לו כתב ראיה אין אוכלין משחיטתו דאם איתא דהוא מוסמך למה לא נתנו לו כתב ראיה הלא דבר הוא. ונראה לע"ד דגם אם בדקו אותו ונמצא בקי אפ"ה יש בו חשש כיון דלא נתנו לו כתב הם יודעים דאינו ראוי לשחוט ואם טוען שנתנו לו כתב ואבד ממנו צריך להתיישב בדבר אם נאמן על עצמו והכל לפי מה שהוא אדם ולפי ראות עיני המורה. זב"צ או' ט"ו. ונראה דלפי המנהג שלוקחין כתב אין לשחוט בקבע עד שיחזור וליקח כתב מן המומחין ואעפ"י שנראה שהוא בקי ויר"ש.

סעיף קטן נב

נב) ראיתי אני שיש רעה חולה ורבה היא על האדם שמלאכת שמים נקלה בעיניהם ממלאכת הדיוטות שמדרך הפועל עובד את רבו ג' או ד' שנים עד שיצא שלם במלאכתו. ובזה ראיתי שערוריה שכמה וכמה שוחטים נערים נעורים שנתמלא ידם בג' או ד' חודשים וכו' ומהראוי לעשות ק"ו במלאכת שמים וכו' וזה האומנות כמו כל האומנות שבעולם שזה יודע וזה יודע יותר וחבירו עוד יותר או מפני שלמד הרבה או התחכם מעצמו ויגע למצוא כן הדבר הזה המעמיק יותר ימצא מים חיים בכל פרטיה בפרט בבקיאות הלכה למעשה ולידע כל הדינים על בריין וכו' וחזרתי על כל הצדדין לידע סיבת מהירות התלמדות זאת ואמרתי שאין זה לא מפאת יצר הממון ומיעוט הנאה להמלמד באיחור הזמן וכו' כי אומנות זו זולת השכירות אין בריבוי הידים שום תועלת רק לעזר הטרחא ולא להרבות שכר וכו' אוי לה לאותה בושה וכו' וזאת עצתי אמונה כל הבא ליקרב לצאת המלאכה וכו' יפזר ממונו להרבות זמנו אצל רבו וכו' ומאן דלית ליה בכל משך המועט שלו לא יתן מרגוע לנפשו יומם ולילה לא ימוש מאהל רבו לראות כל דבר ודבר הנוגע לנפשו הן בהעמדת הסכינים או שחיטה והעיקר ללמד את עצמו

להעמיד סכיני שחיטה בכל יום ויום לרוב להראות לרבו ולהבין מה יענה על כל א' וא' מהו סכין פסול ואיזהו כשר ואיזהו מובחר עצהי"ט ולהשים את כל !זא בלבו שלא ישכחם. ואח"כ לידע הסיבה הגורם לכל אחד מהעמדת הנ"ל מפני מה זה כן וזה כן ואם לא יבין המניעה הגורם מעצמו ישאל מרבו כי לא הביישן למד וכו' ולעולם יהיה הסכין מסור בידו והוא ימשל בו להעמידו כחפצו ורצונו. וכל זה תלוי בכוונת לבו. ולאחר השחזת הסכין ד' או ה' פעמים מקנחו היטב וליתן מרגוע לנפשו ואח"כ לראותו על כל צדדיו ועד שידע כ"ז לא יזיז ידו ורגלו מעמוד עוד לפני רבו וכו' וכן באומנות השחיטה עצמה יראה ויבין איך לתפוס הנשחט ולידע משקל הנחת הסכין על צוארו שיהיה בכח גברא עכ"פ וכו' ולא בדוחק ח"ו שלא יבא לדרוס ח"ו וכו' אהובי וריעי על כ"ז פקח עיניך וראה בעינא פקיחא בכל דבר ודבר להיות מתון מתון כי זה כל העיקר וכל המרבה בחקירה ה"ז משובח וטוב לו בזה ובבא ומזכה רבים בשחיטתו. הגאון מנה"ז בהקדמה. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן נג

נג) ראוי ונכון לכל שו"ב לעשות לו גדר וסייג שלא למהר ליתן כתב הודעה לשום שוחט הבא לפניו אם לא שיכיר טיבו ומהותו או לידע עכ"פ את המעידום עליו שהוא אדם כשר ואינו קל במעשיו ח"ו. ועכ"ז לא ימהר לסמכו עד שיעמוד לפניו בנסיון אחר נסיון עד עשר מסות בכל דבר ודבר הן בגוף העמדת הסכין להיות חד וחלק כדבעי. ואופן הרגשתו שאינו שוהה הרבה למצוא פגימה כל שהוא. ושלא ישהה להעמיד את הסכין יותר מדאי ואין לו כבדות ידים ולא רתיתת ידים מחמת טבעו או התעלפות ומורך לב בעת רואו דם. והעיקר שלא יהא מהרגילים לשתות י"ש וכדומה דאם לא ידקדק המלמד בכ"ז ויתן הודעה לכל הבא לפניו הוא בכלל חוטא ומחטיא את הרבים חלילה ולהשומע יונעם בזה ובבא. מנה"ז בקומץ או' ו' ועיין לעיל או' מ"ד.

סעיף קטן נד

דנ) ובאתי כמזכיר לעורר לבות החרדים על דבר ה' מאחינו השוחטים שאין לנו להשגיח ולציית בזה לשום אדם יהיה מה שיהיה ושלא להכניס עצמו עם הנלמד לפנים משורת הדין שאין זה רחמים כ"א אכזריות וק"ו ב"ב של ק"ו שלא ליתן תחלה עין הרע על צרור הכסף המובא בידו למכור את נפשו להיות מהחוטא ומחטיא את הרבים שאין מספיקין בידו לעשות תשו' וכו' ולהיפך אם רואה בו שהוא איש ישר הולך אל יאמר מה לי ולצרה הזאת להכניס עצמי לכל זה ואין הדבר מוטל כ"א על החכם. לדעתי אדרבא לאיש כזה

מצוה להכניס את עצמו בכדי שיצא הדבר בהכשר גדול וכו' מנה"ז בעשרון או' יו"ד. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן נה

הנ) שוחט שלא שחט מעולם אין לשחוט לכתחלה ביו"ט. שבו"י ח"א סי' כ"ג. פ"ת סוף או' א' זב"צ או' י"ח. וביו"ט שני של גליות מותר. זבחי רצון סי' י"ב במוספים או' ג' וכתב שם בזבחי רצון דאף לענין מילה מבואר ביו"ד סי' רס"ו דאם מל מכבר פעם א' שרי למול ביו"ט מ"מ לענין שחיטה אסור אלא א"כ שחט ג"פ. וכ"כ בכף החיים על ש"ע או"ח סי' תצ"ח או' ע"ט יעו"ש. ועיין ט"ז ביו"ד שם סק"ו ובכף החיים על או"ח סי' של"א סעי' יו"ד.

סעיף קטן נו

ונ) שם בהגה. וכל שוחט אעפ"י שנטל קבלה יראה שיחזור לפרקים ה' שחיטה וכו' מצאתי במהרי"ל (והוא בדרשות מהרי"ל סיף ה' שחיטה) בשם מהר"ש דקבלה בידו מר' יונה שיש לכל שוחט כשמתחיל לשחוט לחזור ה' שחיטה בכל יום פ"א וכן יעשה ל' יום ואח"כ כל חודש פ"א וכן יעשה שנה תמימה ואחר אותה שנה יחזור כל תקופה פ"א וכן יעשה כל ימיו ואם לא עשה כן אסור לאכול משחיטתו עכ"ל ונראה דאין להחמיר רק לכתחלה אבל לא בדיעבד. ד"מ או' ה' ונראה דמפני זה לא כתב זה בהגהת ש"ע דס"ל דהכל לפי מה שהוא אדם. וכ"כ התב"ש או' יו"ד. ובדמ"א כתב ואני נוהג לכתוב זה תוך שטר הקבלה ואני מוסיף שקבל לפני כך בתורת נדר כדי שידע שאם לא יחזור כנ"ל יהיה פסול לא מכח שאינו בקי אלא אף אם יהיה פסול שלא קיים הנדר וכו' וגם שיהיו יודעים שכתב קבלה אינו אלא לראיה אבל לא יועיל לו כלום אם ישתכח ההלכות מלבו ופן יסורו מלבבו מדעת ובמזיד שלא חזר על הלכותיהם ומה יועיל הכתב כמו שאירע כך לפעמים. שכנה"ג בהגב"י או' כ"ד. תו"ז סי' ה' או' ד' ויש שאין כותבין בתורת נדר רק ובתנאי שיחזור על לימודו כך וכך וכו' והוא כדי שיהיה זריז בלימודו וגם כדי שידעו שאין שטר סמכא מועיל אלא כ"ז שעוסק בלימודו. והוא שילמוד בש"ע מסי' א' עד סי' ס"א ובאחרונים לשם. ואם שוחט עופות לבד מסי' א' עד סי' ל' ושאר סימנים השייכים גם לעוף כיעו"ש. ועיין עוד לקמן או' נ"ט.

סעיף קטן נז

זנ) שם בהגה. שיהיו שגורים בפיו וכו' אעפ"י דבשאר הוראות א"צ שידע המורה בע"פ כל ההוראות מ"מ בשחיטה שהיא מסורה לכל החמירו. ט"ז סק"ה. כרתי או' י"ד. ר"ז או' י"ד. ורבים מתפרצים ואין נותנים לב תמיד לחזור ההלכות ע"כ נהגו גדולים לחקור

אחר השוחטים אעפ"י שנטלו קבלה ולמוכיחים יונעם. ט"ז שם. לה"פ או' יו"ד. בל"י שם. ר"ז שם. אבל אם הנוטל קבלה נוהג כהוגן וחוזר הדינין א"צ לחקור ולבדוק אחריו מדינא. ברכ"י בשיו"ב או' ב' ועיין לקמן או' ס"א.

סעיף קטן נח

חנ) ויש שנהגי לכתוב בקבלה שלא יועיל רק עד ג' שנים ואח"כ יחזור לעמוד בנסיון. כרתי או' י"א. חכ"א כלל א' או' א' מנחת יוסף או' י"א.

סעיף קטן נט

נט) השו"ב ראוי שיחזור על לימודו תמיד בכדי שלא יבא לידי שכחה לפי מה שהוא אדם וראוי שיחזור פ"א כל ל' יום ונוהגין לכתוב כן בקבלה שלהם וכל שאינו נוהג במידות הראוים לשוחט הרי הוא מאכיל נבילות וטריפות לישראל ושגגתו עולה זדון וענשו מפורש שמתגלגל בכלב וחטא רבים תלוי בו ואין מספיקין בידו לעשות תשו' שמ"ח או' ז' חכ"א שם. מנחת יוסף שם. זב"צ או' ך' ואו' כ"א. ועיין לעיל או' נ"ו.

סעיף קטן ס

ס) ונכון להזהר לכל רב שלא יתן כתב הקבלה על הקלף משום מעשה שהיה שאחד גנב הכתב קבלה מחבירו וגרר שמו של השוחט וכתב במקומו שמו אלא יכתוב דוקא על הנייר. בל"י או' ו' מש"ז או' ט"ז. מנחת יוסף או' ד' זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. ויש לב"ד לחקור ולדרוש אחר הבודקים וכו' דהרבה פעמים נבדקים ולא ידעו נכונה ואף שנודע שהיו אצל חכם ונטלו קבלה א"נ יש בידם כתב על זה הנה פושעים הם שלא חששו לחזור עליהם שלא יהיו נשכחים מהם. ב"ח. שכנה"ג בהגב"י או' כ"ה. תו"ז סי' ה' או' ז' ואם ימצא החכם שהשוחט יצא מזה הגדר יסיר אדרתו מעליו ויאסור שחיטתו עד כי ישוב ורפא לו. שמ"ח או' ז' מנחת יוסף או' י"א. זב"צ או' כ"ב. ועיין לעיל או' נ"ז.

סעיף קטן סב

סב) גם החיוב מוטל על רבני הדור לשלוח להביא לכל השוחטים היושבים בכפרים ועיירות דסמיכי למתא לבודקן או לשלוח גברא דמהימנא מומחה לבודקם. תו"ז שם. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן סג

סג) על של עתם באתי לעורר לבות החרדים אל ה' כי ראינו כמעט חזר הדבר ליושנו בפרוץ הדבר אם מפאת נותני הקבלה שיבא א' מן הנוה מאחרי הצאן ואינו יודע שום

ספר רק שמכוין בשאלות השחיטות אף לא כולם ושוחט ג' עופות ולפעמים אף אם מקלקל א' מהם שוחט אחרת במקומה והרב נכנס עמו לפנים משורת הדין ונותן לו קבלה. ואם מפאת המקבלים כי יש שאינם חוזרים תמיד להיות בקיאים גם ממהרים לשחוט בלי בדיקת הסכין יפה יפה ואין דורש ומבקש להשגיח עליהם הביטו נא וראו מ"ש היש"ש (פ"ק דחולין סי' ט"ל) בשוחט מתא שמחמת המהירות לא הרגיש בפגימת הסכין יעו"ש וכן שמעתי כמעשה זה אירע כמה פעמים והנה בקל יכול לפגוע באיסור חמור ומבואר בזוהר (פ' שמיני דף מ"א ע"א) שמטמא נפשו ואין לו חלק בקדושה ולכן נ"ל שכל אשר נגע יראת ה' בלבבו לא יאכל בשר כ"א באחד מג' פנים או שבקי בשוחט ההוא ונתברר לו שיש בו כל המדות שנתבארו או שהוא בעיר שראשיה יראים ושלמים ומדקדקים במצות שבודאי לא הקימו הבלתי ראוי או שעכ"פ יבדוק הסכין של אותו שוחט ששחט בשר זה בעצמו טרם יאכל. גם ישאל לבני מתא אם אינו רגיל בשכרות או שאר רוע מעללים. שמ"ח או' ח' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן סד

סד) **מי** שיש לו פקפוק בשוחט ונראה בעיניו דאסור לאכול משחיטתו כי הוא בחזקת שאינו בדוק יכול להחמיר על עצמו שלא לאכול בשר ואין עליו שום תרעומת. קול אליהו יו"ד סי' א' ברכ"י בשיו"ב או' ו' תו"ז סי' ה' או' ט' זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן סה

סה) **ואני** ראיתי לגברא רבא שהיה אורח בעיר גדולה של חכמים ושל סופרים שלא היה יכול לבדוק השוחטים כמה שנים שנתגורר בעיר הנז' לא בא בפיו בשר אך היה בצנעה. גם ראיתי רב א' שלא היה אוכל בשר כ"א עוף וקודם שחיטת העוף יראו הסכין ג' מומחין. ברכ"י בשיו"ב שם.

סעיף קטן סו

סו) **שו"ב** שבידו כתב ממורה צדק ונמצא שהמורה אינו צדק ונותן עבור ממון כתב לשאינם בני סמכה להעיד עליהם אולי בכך מגרע גרע השו"ב מאלו לא היה בידו כתב שזה יצא מהרוב מצויין אצל שחיטה. דע"ק או' ה' ובעוה"ר מצויים הרבה כזה בכפרים קטנים שבאים שם שלוחים לעצמם שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם ונותנים סמכה לכל מי שרוצה אוי להם שהם חוטאים ומחטיאים וע"כ אי אפשר לשום אדם שיסמוך על אלו הסמכות של השלוחים. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן סז

סז) שם בהגה. ואם בדקו איזה שוחט וכו' אין מטריפין למפרע וכו' הט"ז סק"ו והפר"ח או' ט' חלקו על דברי הרמ"א הנז' ואסרו למפרע כל מה ששחט וגם הכלים שנתבשל בהם הבשר יעו"ש. אבל הב"ח בתשו' סי' א' והש"ך בנה"כ וש"י ובית ישראל ובית יעקב חולקין על הט"ז והפר"ח. והב"ד הבל"י או' ז' וכתב ולכן אין להחמיר בהפ"מ ומכ"ש שלא לאסור הכלים. והכרתי או' י"ג לחלק יצא דאם שכח ה"ש יש להקל אבל אם שכח להרגיש פגימת הסכין בזו יש להורות כט"ז ולאסור למפרע אף בנטל קבלה יעו"ש. והשו"ג או' י"ב כתב דלענין מעשה כיון דהדבר תלוי במחלוקת האחרונים הכל לפי ראות עיני הדיין אם זה השוחט נטל קבלה מאדם גדול דמסתמא לא נתן לו הקבלה אם לא היה בקי ומומחה אמרינן השתא הוא דאתרע ואם השוחט הראשון שנתן לזה קבלה גם הוא ע"ה ובחזקת שאינו אומן בקי יש לפסול אותו מעיקרא כמ"ש הפר"ח יעו"ש והרב זב"צ או' כ"ה כתב ואנחנו מנהגינו כס' רמ"א ז"ל דלא אסרינן למפרע אבל כל מה ששחט ובדק באותה שחיטה עצמה או אותה בדיקה עצמה שנמצא בה אינו יודע מטריפין הכל עכ"ל ומשמע דאינו מחלק בין הפ"מ להפסד מועט ובין אם שכח ה"ש או בדיקת הסכין דבכל ענין אין לאסור למפרע ומ"מ נראה דיש לחוש לדברי !השוג שכתב דאם השוחט הראשון שנתן לו קבלה אינו בקי יש לפסול אותו מעיקרא דכיון דיסוד שלו רעוע נראה דבהדיא שמתחלה היה כך.

סעיף קטן סח

סח) אבל אם בפשיעה הוציא טרפה מתחת ידו בין אם נודע בו ביום ובין שנודע ונתגלה לאחר זמן כל מה ששחט מאותו היום ואילך יש לאסור להטריף אבל מה ששחט קודם לכן יש להכשיר משום דאוקי גברא אחזקתיה דכל ישראל בחזקת כשרים הם והשתא הוא דאתרע. פר"ח שם. לה"פ או' י"א. וכ"כ הבל"י שם דאם היה בפשיעה אינו אוסר למפרע אליבא דכ"ע. מיהו דעת הער"ה או' ו' להחמיר.

סעיף קטן סט

סט) חמשה שישבו לבדוק שוחט א' מוסמך וסר סכינא קמייהו וארבעה אמרו שסכינו בדוק משום פגמו וכשר וראוי הוא. והחמישי אמר שלדעתו הסכין פגום ונראין הדברים כי שונא הוא לו ואתי מכח נברי המבקשים עליו עילה למפסק לחיותיה. והשוחט שאל מהד' שיכתבו ויחתמו שהוא זכאי בדינו וסכין שהראה להם כשר והם אינם רוצים להגיד כי ישר הוא. העלה מהר"י יוסף קובו בס' גבעות עולם סי' א' דחייבים הם הד' בין אם

נדונם לדיינים בין אם נדונם לעדים לכתוב ולחתום ולהגיד האמת כי סכינו היה נקי ובר וכשר יעו"ש. ברכ"י בשיו"ב או' ג'.

סעיף קטן ע

ע) שוחט ששאל ממנו אדם ריאה וא"ל קח לך הריאה וכתבתי עליה שהיא כשרה לפי שיש אחרת טריפה והלך ולקח הריאה הנז' והיא טריפה גמורה והשוחט התנצל כי הגוי החליף הטריפה בכשרה וכו' יש להאמין לשוחט והוא בחזקתו. שם סי' ב' ברכ"י שם או' ד'.

סעיף קטן עא

עא) שוחט שבדקוהו וסר סכינא קמי תלתא ואמר דסכינו כשר להקריב ע"ג המזבח ונמצא פגום. ואח"כ הראה להם סכין אחר והשנים אמרו שהיה כשר והג' צורבא מרבנן אמר שהוא פגום. השוחט איתרע חזקתיה והגם שהב' אמרו שהוא כשר צריך לחוש לג' ומה גם שהוא צורבא מרבנן ועדיף כתרי ומחוייב להראות עוד ג' סכינים יפים וכשרים אליבא דכ"ע. הרב קול אליהו יו"ד סי' א' ברכ"י שם או' ה'.

סעיף קטן עב

עב) שוחט שחלה וקם מחליו ואחר שקם מחליו שאלוהו ה"ש וטעה בהם יש לתלות שנתבלבל מחמת החולי ולכן אם בידוע שקודם החולי היה בקי או שחכם היה מחזיקו לבקי תלינן שמחמת החולי נתבלבל וכל הבשר והכלים שאחר החולי אסורים ושקודם מותרים. מהר"י בי רב סי' ב' שכנה"ג בהגב"י או' מ"ג. שפ"ד או' ו' שבאו' ח' כרתי או' י"ג. בל"י או' ז' זב"ת או' י"ח. חכ"א כלל ב' או' א' שו"ג מחו' או' ד' זב"ש או' י"ב. זב"צ או' כ"ז. דר"ת או' צ"ה.

סעיף קטן עג

עג) שו"ב שאירע לו אבל גדול ר"ל ממיתת אביו ואמו בזמן אחד וראו שמאבל הכבד הזה נבוכו עשתונותיו בעצבון עד שהיה כמעט כמו מטורף ונמצא בו ריעותא שטעה בכמה דינים ששאלו אותו ולא השיב כהוגן דיש להקל שלא לאסור למפרע רק מזמן האבל ולהלן די"ל שזה דומה לשוחט שקם מחליו. דר"ת שם משם שו"ת ריב"ם סי' ק"ז.

סעיף קטן עד

עד) וה"ה אם לא היה עוסק זמן רב בשחיטה והסיח דעתו יש לפסלו למפרע עד אותו זמן אבל מקודם לזה כשר. כרתי שם. דר"ת שם. ועיין לעיל או' ן'.

סעיף קטן עה

עה) שם בהגה. אבל אם לא נטל קבלה מעולם וכו' ופשוט הוא דהכא חזקה ליכא דנימא אוקי גברא אחזקיה ורוב מצויין ריע לגבי הך דהא בדקינן ליה ולא ידע מידי ונתברר שהוא מהמיעוט שאינן מן המומחין. פר"ח או' יו"ד. וכ"ה בתשו' הרשב"א סי' רי"ח יעו"ש. ועיין לעיל או' מ"ה.

סעיף קטן עו

עו) שם בהגה. כל מה ששחט טריפה וכו' ואפי' כבר נמלח הבשר מה ששחט אעפ"י כן טריפה. תשו' הרשב"א שם. ביה"ל או' ה'.

סעיף קטן עז

עז) שם בהגה. כל מה ששחט טרפה וכו' אבל אם המיר דתו ומכ"ש שעבר עבירה יהיה מה שיהיה שאין אוסרין שחיטתו למפרע רק משעה שהמיר וכדומה כי אמרינן רוח זרה עבר עליו ומתחלה כשר היה. כריתי או' ט"ו. וכ"כ ב"י סי' קי"ט בבד"ה בשם או"ח והב"ד הש"ך בסי' זה סוף סק"ח ושאר האחרונים. וית' עוד מזה לקמן סי' קי"ט ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן עח

עח) שם בהגה. גם כל הכלים שבשלו בהם מה ששחט צריכים הכשר. וכלים שעברו עליהם מעת לעת דהוי נותן טעם לפגם יש להקל אבל מאכל שנתבשל בכלים שהיו עדיין מע"ל אסור. כרתי או' ט"ז. פליתי או' ח' ער"ה או' ו' חכ"א כלל ב' או' ג' זב"ש או' ט"ו. וי"א דאפי' כלים שאינם בני יומן אסורים. מהריב"ל ח"ג סי' ק"ג. פר"ח סי' ק"י בדיני ס"ס או' ח' שפ"ד שם בדיני ס"ס או' י"ט. מש"ז בסי' זה או' ו' בד"ה עוד כתב התב"ש וכו' חק"ל חיו"ד סי' י"ד וסיים שם החק"ל שאסורים גם בהפ"מ יעו"ש והב"ד זב"צ או' כ"ו וכתב ויש להחמיר.

סעיף קטן עט

עט) [סעיף ב'] א"צ שידע כל חלוקי הדינים וכו' סעי' זה קשור אסעי' דלעיל אבל א"צ לשאלו אם נתעלף וגם א"צ שידע כל חלוקי הדינים זב"ת או' י"ט. מיהו הר"ז בקו"א או' ח' כתב דלא קאי אדלעיל דוקא אלא אפי' השוחט עצמו א"צ לידע כל חלוקי דינים אלא שישאל כל מה שיסתפק לו יעו"ש.

סעיף קטן פ

פ) שם. א"צ שידע כל חלוקי דינים. דהא חכמים נמי מספקא להו כמה מילי בה' שחיטה הילכך א"צ לידע כל דקדוקים אך שידע לתת לב. מרדכי בריש חולין. ב"י. ט"ז

סק"ז. ומיהו מ"ש שם הט"ז בשם הגמ"י שעכ"פ צריך שידע ששהייות מצטרפות וכו' היינו לדברי הש"ע לקמן סי' כ"ג אבל לדידן דק"ל שהייה במשהו כמ"ש מור"ם שם בהגה לא נ"מ מידי יעו"ש.

סעיף קטן פא

פא) שם. א"צ שידע כל חלוקי דינים וכו' ועכ"פ בעינן שידע עקרן של דברים הפוסלים השחיטה אלא שבדקדוקים הוא דלא בקי ודוקא דבדקנוהו בכל הדקדוקים ואמר שאם היו באים לידו לא היה מכשיר וגם שיהיה ניכר מדבריו מנין נפל לו הספק דאל"כ אעיקרא דדינא לא יסתפק והו"ל כאומר מותר. פר"ת או' ד'.

סעיף קטן פב

פב) שם. אלא אם אומר על דבר זה הייתי מסתפק וכו' כלומר אילו בא לפני דין זה הייתי מסתפק בו ושואל. פרישה או' י"ג. ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ה. לה"פ או' י"ב.

סעיף קטן פג

פג) שם. עד שאומר על האסור מותר. ואם בא מעשה לידו והתיר האסור מעבירין אותו ותקנתו שיחזור וילמוד הדינים ויהיה בקי ואז יחזור לאומנותו כמ"ש מרן ז"ל לקמן סי' קי"ט סעי' י"ח יעו"ש. ב"ד חי"ד סי' ב' שו"ג או' ט"ו וכתב שם השו"ג ודלא כמהר"י פאסי ז"ל שכתב שאינו נפסל בכך יעו"ש. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן פד

פד) שם. עד שאומר על האסור מותר. וה"ה אם אומר על מותר אסור אף שאומר על האסור אסור ואינו אומר על אסור מותר יש להעבירו. הריב"ש סי' תצ"ח. ב"ד שם. בית יעקב סי' ד' שמ"ח או' ט' להי"פ או' י"ג. בל"י או' ט' מש"ז או' ז' חכ"א כלל א' או' ג' זב"ת או' כ"ב. פ"ת או' ז' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן פה

פה) שאל החכם לשוחט דין א' של שחיטה ואמר שהיא כשירה והדין הוא שהיא טריפה אם יאמר בריא לי שלא קרא לו מקרי זה מעולם הרי השוחט בחזקת כשרות וכ"ש אם הטרפות ההוא אינו מצוי כגון הגרמה בקנה למטה מכנף הריאה. מהר"י בי רב בתשו' כ"י סי' ב' כנה"ג בהגב"י או' ט"ל. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן פו

פו) שם הגה. ובודקין אותו בדיני ה"ש שית' לקמן רסי' כ"ג. שהם שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור יעו"ש.

סעיף קטן פז

פז) שם בהגה. ובדין בדיקת הסכין. שית' לקמן סי' י"ח יעו"ש.

סעיף קטן פח

חפ) שם והבא לבדוק צ"ל בקי בע' טרפיות שאל"כ שמא יבואו לידו והוא לא ידע ואשם ונשא עונו מפני שהוא מאכיל טרפות לישראל. ב"י בשם ס' מחזיק הבדק. וע' טרפיות מנאם הרמב"ם פ"י מה' שחיטה יעו"ש.

סעיף קטן פט

טפ) שם בהגה. ואם שחט וליתיה קמן למבדקיה וכו' ומה שפסק מור"ם דין א' כרש"י דבדיעבד סומכין וא"צ למבדק אף דאיתיה קמן לעיל איירי לפי הזמן שנוטלין קבלה וזהו שסיים כאן וכמו שנתבאר ולפ"ז א"ש. מחב"ר או' ח' בשם מנחת יהודה.

סעיף קטן צ

צ) שם בהגה. ואם שחט וליתיה קמן למבדקיה וכו' אבל איתא קמן ובדקוהו ונמצא מומחה א"צ לבדוק הסימנים דכיון שהוא מומחה בודאי בדק בסימנין. ר"ז או' כ"א.

סעיף קטן צא

צא) שם בהגה. מ"מ יבדקו בסימנים וכו' ואי ליתא קמן וא"א לבדוק בסימנים כגון שנחתך הראש סמכינן ארוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם ובודאי בדק בסימנים. ד"מ או' ט"ז בשם הרא"ש. ר"ז שם.

סעיף קטן צב

צב) שם בהגה. אבל במקומות שנוהגין ליטול קבלה וכו' אין נוהגין לבדוק אחריו וכו' לא בתחלה ולא בסוף ולא לבדוק בסימנים דלא שכיח כלל שיהא חצוף כולי האי לשחוט בלא נטילת רשות. שמ"ח או' ה' וכ"כ בתורת יקותיאל סוף או' ג' דאפי' הסימנים א"צ לבדוק אחריו אעפ"י דאיתנהו הסימנים קמן דכיון שהוא מומחה בודאי בדק הסימנים יעו"ש. והב"ד דר"ת או' ק"ו.

סעיף קטן צג

צג) שם בהגה. אין נוהגין לבדוק אחריו וכו' אבל עכשיו נוהגין שבודקים אחריו אם אין מכירין אותו. ביה"ל או' ו'.

סעיף קטן צד

צד) [**סעיף ג'**] **אפי' שחט לפנינו ד' או ה' פעמים וכו'** יראה דלאו דוקא ד' או ה' פעמים אלא דאפי' שחט פעמים רבות אין לסמוך על שחיטתו. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ז וכתב

שכן מצא נמי לבעל דמשק אליעזר !ול"ת יעו"ש. וכ"כ השמ"ח או' י"ט ובתב"ש או' כ"ז. זב"צ או' ל"ג. דר"ת או' ק"ז.

סעיף קטן צה

צה) שם ושחט אח"כ בינו לבין עצמו שחיטתו פסולה. דכיון דאינו יודע ה"ש שמא פעמים שהה ודרס ולא ידע פי' ואינו מרגיש דכיון דאינו בקי בהלכותיה אינו יודע אם נזדמן לידו. הרא"ש. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ט"ו. זב"ת או' כ"ה.

סעיף קטן צו

צו) שם. שחיטתו פסולה. ולפ"ז נראה דאפי' דיעבד שנתערבה באחרות אוסרת הכל וכדין נבלה שנתערבה. ב"ח. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ח. שפ"ד או' י"א וסיים שם השפ"ד דאין להתיר אף בהפ"מ. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן צז

צז) שם. ואפי' אמר ברי לי וכו' פי' דכששואלים אותו ומתוך תשובתו נראה לנו ששוחט כראוי פשיטא שאינו כלום אלא אפי' אמר ברי לי שעשיתי כל מה שאתם שואלים מ"מ מאחר שבשעת שחיטה לא ידע לאו אדעתיה וסובר שעשה מה ששואלים. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' ט"ז. והב"ח כתב כגון שתכף ומיד למדוהו ה"ש ואחר שלמד אומר ברי לי ששחטתי יפה כמו שלמדתי עתה אעפ"י כן שחיטתו פסולה. והב"ד הט"ז סק"ח. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ט. פר"ח שם. שמ"ח או' י"ט. שפ"ד או' י"ב. מחב"ר או' ט' זב"ת או' כ"ו. ר"ז או' כ"ד. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן צח

צח) שם הגה. ומי שדרכו להתעלף וכו' ולא ישחוט כלל לכתחלה אפי' עומדים ע"ג. שמ"ח או' כ"ג. קומץ או' יו"ד. ואפי' לכלבים לא ישחוט לכתחלה. שמ"ח שם במ"ש וגם יש להחמיר וכו' יעו"ש. דר"ת או' קט"ו.

סעיף קטן צט

צט) שם בהגה. ואנחנו יודעים שאינו מוחזק וכו' עיין בשו"ת כתב סופר חי"ד סי' ג' שהעמיס בלשון הרמ"א בזה דר"ל דיש חילוק בין מי שמוחזק להתעלף ובין מי שדרכו להתעלף ור"ל דמי שמוחזק להתעלף בכל פעם ששוחט לא מהני ברי לי שבפעם הזאת לא נתעלפתי אבל מי שהוא דרכו ורגיל להתעלף אבל אינו מוחזק להתעלף בכל פעם ששוחט בזה מהני כשאומר ברי לי שבפעם הזאת לא נתעלפתי וז"ש הרמ"א ואנחנו יודעים שאינו מוחזק ר"ל דאנחנו יודעים שאינו מוחזק בכך ולפעמים אינו מתעלף דבכה"ג דוקא נאמן באומר ברי לי עי"ש. דר"ת או' קט"ז.

סעיף קטן ק

ק) **שם בהגה. ואמר ברי לי שלא נתעלפתי נאמן וכו'** ואי ליתיה קמן למשאליה טרפה. שמ"ח או' כ"ג. קומץ או' יו"ד. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן קא

קא) **שם בהגה. ואמר ברי לי שלא נתעלפתי נאמן וכו'** ואפי' שותק ואינו אומר כלום דמאחר שיודע ה"ש ודאי אלו שהה או דרס לא היה שותק ולא היה מאכילה לנו והיה אומר ששהה או דרס. ש"ך ס"ק י"ג. כנה"ג בהגב"י או' ל"ב. פר"ח או' י"ג. בל"י או' יו"ד. כרתי או' י"ז. לה"פ או' י"ז. זב"ת או' כ"ח. חכ"א כלל א' או' ג' וי"א דוקא אם אמר ברי לי שלא נתעלפתי אבל בשתק אסור. הרב אורח מישור בהגהו' על ד"מ. וכ"כ מנחת יהודה והב"ד המחב"ר או' יו"ד. וכ"כ התב"ש או' ט"ל. קומץ או' יו"ד. אלא שסיים שם הקומץ דבהפ"מ יש להקל בשותק דכיון שכמה אחרונים מתירין בהכי בהפ"מ כדאי הם לסמוך עליהם כמבואר שם בעשרון או' כ"א יעו"ש. וכ"ז הוא רק במי שדרכו להתעלף שלא בזמנים קבועים אבל מי שיש לו זמנים קבועים שמתעלף ויש לו עתים ידועים שאינו מתעלף כלל בודאי דכששחט בזמן הידוע שאינו מתעלף מהני שתיקתו אף באינו אומר בפיו. דר"ת או' קי"ז.

סעיף קטן קב

קב) **שם. יכולין ליתן לו לשחוט וכו'** עיין בס' ערוגות הבושם או' ו' שכתב דעכ"פ אף בעומד ע"ג אסור לו לברך דשמא יקלקל כיון שאינו מומחה וכתב דעל כרחך לומר דמ"ש המחבר דיכולים לשחוט כשאחד עומד ע"ג מיירי בגוונא דליכא משום ברכה לבטלה כגון ששוחט אחר ומברך והוא שומע הברכות ומכוין לצאת וכיוצא יעו"ש ועיין בישועות יעקב בפי' הארוך או' ה' שכתב דיכול לשחוט לכתחלה בלא ברכה קודם שחיטה רק לאחר שחיטה כשתהיה השחיטה הגונה בלא קלקול יברך כמו שוחט דבר שיש בו ריעותא דמברך אחר שחיטה ובדיקה יעו"ש. דר"ת או' קכ"ב. וע"כ לכתחלה יש לחזר אחר שוחט אחר שישמע הברכה ממנו ויתכוין לצאת כדי שתהיה הברכה עובר לעשייתן אבל אם א"א יש לשחוט בל"ב ואחר השחיטה תיכף ומיד יברך על השחיטה אם שחט כהוגן. ועיין לקמן סי' י"ט סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קג

קג) **שם. אם אחד עומד ע"ג.** היינו אם מומחה עומד ע"ג. שמ"ח או' ך' ואפי' קרוב המומחה או אביו יכול לעמוד ע"ג ואין קפידה בכך. דע"ק או' י"א. זב"צ או' מ"א ועיין בס' דעת תורה או' ל"ז שנשאל במי שיודעין בו שאינו יודע ה"ש אם מהני עומד ע"ג ע"י

שו"ב שנאסר מכמה גדולים וכתב דהדבר פשוט דהיכא דבעינן אחד עע"ג בעינן שיהיה זה האחר מוחזק בכשרות ובקי בדיני שו"ב כיון דעל השגחתו ונאמנותו אנחנו סומכים א"כ הכל תלוי בו וכיון שנאסר מכמה גדולים הדבר פשוט דאינו כשר להיות עע"ג דהוי כמאן דליתא ואדרבא חשוד להכשיר בדבר שראוי להיות מסתפק ושואל יעו"ש. דר"ת או' קכ"ד.

סעיף קטן קד

קד) **שם. ובלבד שיראה אותו מתחלת שחיטה עד סופם.** פי' אפי' ראה ששחט סי' א' יפה לא אמרינן כיון ששחט זה הסי' יפה שחט סי' הב' ג"כ יפה אלא חיישינן שמא שהה או דרס בסי' הב' ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' י"ד. פר"ת או' ו' לה"פ או' י"ח. זב"ת או' ל' ר"ז או' כ"ו. חכ"א כלל א' או' ג' זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן קה

קה) **ואם** ראה רוב שנים בבהמה ובעוף רוב אחד אף דאנן מחמירין במיעוט בתרא מ"מ לענין זה מועיל ומכשירין. כריתי שם. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' ל"א. שפ"ד או' י"ד. זב"ש או' י"ט. זב"צ או' מ' דר"ת או' קכ"ו.

סעיף קטן קו

קו) **שם. ובלבד שיראה אותו מתחילת שחיטה וכו'** ועיין בס' נחפה בכסף ח"ב בקו' פרי מפרי סוף סעי' זה שהזהיר דבכה"ג צריך העע"ג להשגיח היטב בהשגחה יתירה מתחלה ועד סוף דאיכא למיחש לדרסה כהרף עין כמ"ש הפר"ת או' ו' יעו"ש והב"ד דר"ת או' קכ"ה.

סעיף קטן קז

קז) **שם הגה. ויש מחמירין ואוסרין ליתן לו לכתחלה וכו'** מיהו מן הסתם שאינו ידוע אם יודע ה"ש או לאו נראה דמותר ליתן לו לכתחלה כשאחרים עע"ג. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' י"ט. שמ"ח או' ך' שפ"ד או' ט"ו. כרתי או' ך' זב"ת או' כ"ט. ר"ז או' כ"ז. חכ"א כלל א' או' ג' קומץ או' ט' זב"צ או' מ"ב. מנחת יוסף או' י"ח. ואע"ג דלא נטל קבלה אין בכך כלום כיון שמומחה עע"ג שמ"ח שם. ר"ז שם. מנחת יוסף שם. וע"כ המתחילים ללמוד שחיטה שהמנהג לעמוד ע"ג בעת שחיטה משום דעדיין אין להם אימון יד וגם לא לקחו קבלה יש ללמוד תחלה דיני שחיטה ואח"כ יבואו לפני המורה לשחוט כדי לצאת אליבא דכ"ע. ועיין לעיל או' מ"ז.

סעיף קטן קח

קח) **שוחט** שהוא מיקל בדין א' המוזכר בפו' להחמיר אם אחרים עע"ג מותר לשחוט וכן אם קיבל עליו שלא יקל מותר לשחוט בינו לבין עצמו. בית יעקב סי' צ"ו. לה"פ שם. בל"י או' י"א.

סעיף קטן קט

קט) [**סעיף ד'**] **אם אבדו גדייו וכו'** ומיירי באופן דלית בהו משום בשר שנתעלם מן העין וכגון דמכירם בטביעות העין שהם שלו או שיש לו סי' בהם וכמ"ש לקמן סי' ס"ג. ט"ז סק"י. ש"ך סק"ך. פר"ח או' ט"ז. פר"ת או' ז' לה"פ או' כ"ג. ביה"ל או' ז' שמ"ח או' כ"ו. בל"י או' ט"ו. כרתי או' כ"א. זב"ת או' ל"א. זב"ש או' ך' זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן קי

קי) **שם. או שנגנבו.** ואעפ"י שהוא חשוד על הגנבה אינו חשוד על השחיטה. טור. לבוש. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' ך' כרתי או' כ"ב. שמ"ח או' כ"ה. זב"ת או' ל"ב. ר"ז או' כ"ט. ולשונא וכונתו להזיקו או להכשילו נמי לא חיישינן דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן. לבוש. ומיהו עיין בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ל"ג וסי' מ"א שכתב דאף דק"ל דכ"מ דחשוד על הגנבה אינו חשוד על השחיטה זהו דוקא בדורות הראשונים אבל בדורות הללו ראינו שמי שחשוד על הגנבה חשוד על הכל ואף מדינא דש"ס לא אמרי להקל בכה"ג רק למי שרוצה לאכול משחיטתו ואמרינן דמצד הדין אין לאסור שחיטת שוחט כזה אבל להיות שו"ב דמתא להאכיל לרבים בע"כ דבודאי יש כמה אנשים דלא ניחא להו בשו"ב כזה בודאי דאין לכופם לאכול משחיטתו ובודאי דראוי לסלקו ולקבל להם שו"ב אחר יעו"ש וכ"כ בשו"ת נאמן שמואל סי' ל"ב דחשוד על הגנבה חשוד על השחיטה וכן הסכים בס' חק"ל חי"ד סי' קצ"ג. זכ"ל חי"ד או' ש' וי"א דאין להעבירו אלא א"כ הוא מוחזק לגנוב אבל אם אינו מוחזק רק שהיה חשוד על הגנבה אין להעבירו. שו"ת זכרון יוסף חי"ד סי' ט"ו. דר"ת או' קל"א. ועיין עוד מזה מ"ש לקמן סי' ב' על סעי' ו' יעו"ש.

סעיף קטן קיא

קיא) **שו"ב** ששחט בלי נתינת פאכ"ט ששייך לקיר"ה מכל שחיטת בשר כשר או שאמר לפנים טרפה כדי להפקיע הנתינה אם העידו עליו עדים כשרים שעשה כן שחיטתו אסורה למפרע וגם הכלים אסורים אבל אם לא העידו עליו עדים רק שהוא הודה מעצמו אף שהוא אומר שעשה כן הרבה פעמים אין לאוסרו דאין אדם משים עצמו רשע. דע"ק לקמן סי' ב' או' ב' דר"ת או' קל"ב. ועי"ש בדר"ת מה שהאריך בענינים אלו יעו"ש. ועוד

עיין ברו"ח או' י"א שכתב בעירו אזמיר שיש גאבילה על הבשר לתת בכל אוק"ה דבר קצוב להוצאות העיר לכל מילי דמצוה ובאו השוחטים שוחטי מתא לשחוט נגד כללות העיר ולעשות נזק לגאבילה נ"ל דהוי מונע לרבים מלעשות מצוה וכאן הוי מצות רבות דחייב נידוי ושחיטתו פסולה יעו"ש. ועיין לקמן או' קצ"ו.

סעיף קטן קיב

קיב) **שם. ומצאם שחוטים כראוי וכו'** ומ"מ יראה אם שחוטין כהוגן היכא דאפשר דלכתחלה מבררינן מאי דאפשר. שמ"ח או' כ"ה. ועיין בית אברהם בא"ז או' כ"א שכתב דכונת השמ"ח הוא שצריך לראות אם נשחטו כל הסימנים ועכ"פ רובן וגם אם אינה מוגרמת וגם צריך לבדוק במפרקת אם אין שם חתך ואם נמצא בו חתך יש להטריף דבכה"ג צריך לדעת בבירור שבדק הסכין ולא נפגם כמ"ש לקמן סי' י"ח סעי' י"ב דמה לי אם נאבד הסכין מן השוחט או שנאבד השוחט עם הסכין ואם היא בהמה צריך לבדוק הריאה אם היא בעין עדיין דיש לחוש מחמת החפזון זרקה ולא היה לו פנאי להגנב לבדוק כלל יעו"ש ועיין בהגהות רעק"א סי' ב' סעי' ב' שכתב דלדידן דשהייה כ"ש מחמירין לאוסרה א"כ בנ"ד אף בדיעבד אסור אם לא בדק הסימנים וראה שנשחטו רובן עי"ש טעמו ונימוקו. ועיין בפר"ת או' ח' שהוכיח מלשון המחבר דאם מצאם חתוכים כל הראשים או חתוכים איברים אסורים וגם כתב שם דאם מצא איזה ריעותא בריאה וכדומה וא"א לבדוק כגון שנקרע וכדומה אף דק"ל דגם בבדיקה אמרינן רוב מציין אצל שחיטה מומחין הם מ"מ בכה"ג דאיכא ריעותא אסור ואפי נמצא בבית אסור יעו"ש. דר"ת או' קל"ג.

סעיף קטן קיג

קיג) **שם. במקום שרוב ישראל מציים.** אפי' רוב העיר והשוק עכו"ם. וכן אם רוב עכו"ם מצויים שם אפי' רוב העיר והשוק ישראל אסור דהכל תלוי במצויים. ואם עכו"ם וישראל מצויים שוים אזלינן בתר רוב השוק שנמצא שם. ואם שוים בשוק אזלינן בתר רוב העיר. ואם שוים בעיר אסור. ש"ך ס"ק י"ז. כנה"ג בהגב"י או' ן' פר"ח או' י"ח. פר"ת או' ט' לה"פ או' כ"א. הל"פ בסעי' זה בל"י או' י"ב. כרתי או' כ"ג. שפ"ד או' י"ז. ער"ה או' יו"ד. ר"ז או' ל'. זב"ת או' ל"ב. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן קיד

קיד) **שם. במקום שרוב ישראל מצויים.** וה"ה במקום שרוב עכו"ם מצויים אם רוב הטבחים שם ישראל מותר. ודוקא בבהמות או בעוף גדול מהני רוב הטבחים אבל לא בפרגיות וכיוצא בהם שדרכן לשחטן בבית אלא בעינן דוקא שיהיו רוב ציידי עופות

ישראל ששוחטין מיד כשצדין. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח שם. פר"ת שם. הל"פ בסעי' זה. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ג. ר"ז שם. ועוף גדול היינו שנמכר במקולין דומיא דבהמה. פר"ח שם. וכ"ז דוקא במקום דגוים נמי ממנים שוחטים אבל במקומות דכל הגוים כולם שוחטים הו"ל רוב גוים. פר"ת שם. וי"א דבזה שנגנבו או נאבדו לא אזלינן בתר רוב טבחי ישראל אלא רק צריך להיות רוב עיר או רוב גנבי ישראל. כרתי או' כ"ד. תב"ש או' מ"א וכ"כ דר"ת או' קל"ו בשם מהר"ל צינץ יעו"ש. ועוד עיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן קטו

קטו) **שם הגה. וגם רוב גנבי העיר ישראל.** ומשמע אבל לדעת הש"ע לא בעינן רוב גנבי העיר ישראל רק אם יש לו בהם סי' או טביעת עין ומצאם במקום שמצויים שם רוב ישראל מותר וכמ"ש לעיל או' קי"ג יעו"ש. ואם נמצא סמוך לשכונת עכו"ם אף שעוברים ושבים הם רוב ישראל והוי רוב וקרוב יש להחמיר. כרתי או' כ"ג.

סעיף קטן קטז

קטז) **שם וגם רוב גנבי העיר ישראלים.** קאי אנגנבו דבנגנבו בעינן דוקא רוב גנבי העיר ישראל ולא אזלינן בתר רוב ישראל דאם רוב גנבי העיר ישראל אף שרובה עכו"ם מותר וכן אם רוב גנבי העיר עכו"ם אפי' רובה ישראל אסור. ש"ך ס"ק י"ט. ועיין בס' ערוגת הבושם או' ט' מה שהאריך בזה והעלה לדינא שיש להחמיר ברוב העיר נכרים אעפ"י שרוב גנבי ישראל והניח להש"ך בצ"ע בזה יעו"ש והב"ד דר"ת או' קל"ט. אבל הפר"ח או' י"ט כתב כדברי הש"ך. וכ"כ לה"פ או' כ"ב. הל"פ. בל"י או' י"ד. שמ"ח או' כ"ה. ער"ה או' י"ב. ר"ז או' ל"א.

סעיף קטן קיז

קיז) **ראובן** היה הולך ומצא תרנגולת שחוטה כראוי ובא לביתו ושמע ששכנו נאבדה לו תרנגולת שחוטה אינו יכול לסמוך ע"ז והתרנגולת אסורה. לא מיבעיא למ"ד בסי' ס"ג דבשר הנעלם אסור עד שיהיה בו סי' או טביעות עין אלא אף למתיר או אפי' אם יש לו סי' וטביעות עין אסור דהעיר רובה גוים ורוב טבחי ישראל לא מהני לעוף ואין כאן רוב גנבי ישראל ומה גם דמצאה בשוק והשחיטה אינו סי' תשו' כנה"ג בעי חיי חלק עץ הדעת סי' א' ברכ"י בשיו"ב או' יו"ד. זב"צ או' מ"ט. ומיהו מ"ש והשחיטה אינו סי' כ"כ בש"ע לקמן סי' קי"ח סעי' ו' יעו"ש.

סעיף קטן קיח

קיח) **שם. מותרים.** ומיירי בגוונא דלית בהו משום בשר שנתעלם מן העין כמ"ש לעיל או' ק"ט יעו"ש. ובמקומות שממנים אנשים ידועים על השחיטה ולא שכיח מצויין אצל

שחיטה יש לחקור אצל השוחטים שמא יתברר שלא נשחט על ידם ואם א"א להתברר יש להחמיר בנגנב אפי' ברוב גנבי ישראל דיש לחוש שנתיירא לילך להשוחט שלא תגלה רעתו בקהל ולהתיר בנאבד והמחמיר גם בנאבד תע"ב דכל ענינים אלו של תורה הם ובקל יוכל להכשל באיסור נבילות. שמ"ח או' כ"ז.

סעיף קטן קיט

קיט) **שם. בין שמצאם בשוק בין שמצאם באשפה שבבית.** זהו דעת הרשב"א והרא"ש שהביא הטור. אבל הרמב"ם כתב פ"ד מה' שחיטה ה' ח' דדוקא אם מצאו שחוט בבית מותר אבל אם מצאו בשוק או באשפה שבבית אסור שמא נתנבל ולפיכך הושלך וכן הסכים הפר"ת סוף או' י"א יעו"ש וכתב שם הפר"ת דגם לדעת הרשב"א דקשרי בנמצא בשוק נראה דלא כל השווקים שוים דאיכא שוק דמשליכים בו בני אדם נבילותיהם ויודו לאסור יעו"ש. וכ"נ דעת השמ"ח או' כ"ו וסיים שם בתב"ש סוף או' מ"ד דהכל לפי הזמן והמקום יעו"ש והב"ד זב"צ או' מ"ז וכתב דבעירם דהמנהג להשליך הנבלות בדרכים ובשוק אם נמצא שם אסורים אפי' יש בהם סי' דהוי אשפה שבשוק.

סעיף קטן קכ

קך) **שם. אבל אם מצאם באשפה שבשוק אסורים.** והטעם דאדם עשוי להטיל נבילתו שם. ש"ך ס"ק כ"א. לה"פ או' כ"ד.

סעיף קטן קכא

קכא) **שם. אבל אם מצאם באשפה שבשוק אסורים. אפי' אם האשפה.** אינה עמוקה ג' טפחים ג"כ אסורים דלא כהב"ח. ט"ז ס"ק י"א. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ז. פר"ח או' כ"א. בל"י או' ט"ז. שפ"ד או' כ"א. זב"ת או' ל"ד. ר"ז או' ל"ד. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן קכב

קכב) [**סעיף ה'**] **חרש שאינו שומע וכו'** משנה בריש חולין הכל שוחטין ושחיטתן כשרה חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו שחיטתן וכולם ששחטו ואחרים רואים אותם שחיטתן כשרה ותנן בפ"ק דתרומות חרש שדברו בו חכמים בכ"מ שאינו לא שומע ולא מדבר. ב"י.

סעיף קטן קכג

קכג) **שם. חרש שאינו שומע וכו'** וכולם טעמם שוה דלא ידעי לכוין בשחיטה כראוי ומועדים לקלקל וממילא קטן שיודע לכוין מעשיו באימון ידים יצא מכללם ולא גזרו בו רבנן אם אחרים עומדים ע"ג לשחוט לכתחלה. פר"ת או' י"ב. ועיין לקמן או' קל"ה.

סעיף קטן קכד

קכד) **שם. חרש שאינו שומע וכו'** ואפי' מקודם היה פקח ואח"כ נתחרש ונעשה אינו שומע ואינו מדבר ג"כ דינא הכי. ב"ח. ש"ך ס"ק כ"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ח. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"ה. שמ"ח או' כ"ח. בל"י או' י"ז. כרתי או' כ"ז. שפ"ד או' כ"ב. זב"ש או' כ"א. זב"ת או' ל"ו. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן קכה

קכה) **ירא** שמים יזהר ויחמיר בעצמו שלא לשלוח ביד חש"ו שמא לא ימטו ליד שוחטין ויקלקלו. הר"ל מפראג בהגהו' מחב"ר או' י"ג. ועיין לקמן או' קנ"א.

סעיף קטן קכו

קכו) **שם. ושוטה דהיינו וכו'** כתב ב"י בח"מ סי' ל"ה שאין הכונה שבפעם א' שעשה א' מאלו מיקרי שוטה אלא כשדרכו בכך יעו"ש ור"ל אף דקעביד דרך שטות כיון דאין דרכו בכך לא מיקרי שוטה. ש"ך ס"ק כ"ג. כנה"ג בהגב"י או' נ"ז. פר"ח או' כ"ג. לה"פ או' כ"ו. כרתי או' כ"ח. הגאון חיד"א בפתח עינים על מס' חגיגה דף ג'. והגם דהתב"ש או' מ"ו חלק בזה דאפי' בפעם א' אי עביד להו דרך שטות הוי שוטה וכן השפ"ד או' כ"ג כתב ונכון להחמיר מ"מ כיון דכל הני רבוותא רבים וגדולים נינהו ומרן ז"ל מכללם וגם רבינו חיד"א ז"ל הכי ס"ל ודאי דהכי נקטינן ומ"מ אי עביד להו תרי זמני נכון להחמיר וכ"מ מלשון השפ"ד שם. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן קכז

קכז) **שם. שהוא יוצא יחידי בלילה.** ולא בעינן שיוצא יחידו שלא במקום ישוב אלא אפי' אם יוצא יחידי בלילה במקום ישוב מקרי שוטה משום דעביד להו דרך שטות ורגיל בכך. הגאון חיד"א בפתח עינים שם ודלא כהרב טורי אבן על מס' חגיגה שם ורמזה בספרו מחב"ר בסי' זה או' ט"ו. זב"צ או' נ"ב. וכ"כ בס' זכר לחגיגה על מס' חגיגה שם דבעשה דרך שיטות אפי' בעיר נמי לשוטה יחשב יעו"ש והביאו דר"ת או' קמ"ו.

סעיף קטן קכח

קכח) **שם. או לן בבית הקברות.** ואפי' הביה"ק הוא בתוך העיר. תואר משה פי"א או' ד' דר"ת או' קמ"ח.

סעיף קטן קכט

קכט) **שם. או לן בביה"ק.** עיין בטורי אבן שם ובהליכות עולם בנתיבות ההוראה שכתב דאפשר לומר דבלן בלילה בביה"ק אף עם אדם אחד ואינו יחידי אפ"ה מסימני שוטה הוי יעו"ש. דר"ת או' קמ"ז.

סעיף קטן קל

קל) **שם. או מאבד מה שנותנים לו.** לא בעינן שמשליך בידיו מה שנותנין לו אלא כיון שמניחו במקום שיפול לאיבוד ואין דרך סתם בני אדם להניח כך והוא עביד דרך שטות שוטה מיקרי. תב"ש או' מ"ה ודלא כפרישה. וכ"כ המש"ז או' י"ב דאין הפי' שזורק בידים אלא אף אם אינו מניח במקום המשתמר ה"ז שיטה ודלא כפרישה יעו"ש. וכ"כ במנחת אהרן או' ל' זב"צ או' נ"ג. דר"ת או' קמ"ט.

סעיף קטן קלא

קלא) **שם. אפי' באחת מאלו אם עושה אותם דרך שטות.** כלומר דבעביד דרך שטות הוא דנקרא שוטה אפי' בא' מאלו אבל אי לא עביד דרך שטות אפי' עביד כלהו לא מחזקינן ליה בשוטה. ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' כ"ד. שמ"ח או' כ"ח. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' י"ח. שפ"ד או' כ"ד. זב"ת או' ל"ז. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן קלב

קלב) **והנה** ד' דברים לא דוקא אלא ה"ה לעושה דבר מן הדברים בדרך טירוף ושיבוש דעת בכלל שוטים יחשב. ב"י בשם הרמב"ם. ב"ח וכתב שכ"כ רש"ל. פרישה או' כ"ו. כנה"ג בהגב"י או' נ"ח. שמ"ח או' כ"ט. זב"ת שם. וסיים שם השמ"ח דלא נקטו חז"ל להני סימנים כ"א לדוגמא דל"ת דוקא ההולך ערום בשוק וזורק אבנים זהו שוטה קמ"ל דאפי' לא נשתבש כ"כ חזקתו שיטה. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן קלג

קלג) **וכן** הפתאים ביותר מתולדתם או משתגעים ביותר והנכפים בעת כפייתם כולם בכלל שוטים הם כמ"ש בחו"מ סי' ל"ה סעי' ט' וסעי' יו"ד יעו"ש. שמ"ח שם. זב"צ או' נ"ו. והא דנכפים דוקא בעת כפייתם ה"ד אם בעת שאינו נכפה דעתו צלול ואינו מעורבב כלל וכמ"ש בחו"מ שם ובסי' רל"ה סעי' כ"א יעו"ש. ומיהו לכתחלה ודאי שאין ללמד שחיטה לאיש כזה שהוא נכפה. והחילוק שבין שוטה לפתי דהשוטה הוא שנטרף דעתו מחמת רו"ר והפתי הוא דעתו קלישתא מתולדתו ואינו משתנה לעולם. חב"ש או' נ"א.

סעיף קטן קלד

קלד) **וכן** המבוהלים והנחפזים בדעתם ביותר הרי אלו בכלל השוטים ודבר זה לפי מה שיראה לדיין שא"א לכוין הדעת בכתב. חו"מ שם בסי' ל"ה סעי' יו"ד. ועי"ש בסמ"ע ס"ק כ"ב שכתב דהמבוהלים והנחפזים בדעתם היינו שאינם מתונים בעניניהם אלא כל מעשיהם עושים במהירות ולא מכוונים לסוף הענין ולתכלית המעשה וזה ג"כ בכלל שגעון ושטות יחשב עי"ש. דר"ת או' קנ"ו.

סעיף קטן קלה

קלה) **שם. וקטן שאינו יודע לאמן ידיו וכו'** דע דמדברי ב"י משמע דקטן שיודע לאמן ידיו או מומחה שוחט לכתחלה כשאחרים עע"ג. והיכא שאינו יודע לאמן ידיו וגם אינו מומחה מותר בדיעבד כשאחרים עע"ג. והיכא שאין אחרים עע"ג אפי' מומחה ויודע לאמן ידיו שחיטתו פסולה אף דיעבד דאינו נאמן ועפ"ז תפרש דבריו דבכל הסעי' מיירי כשאינו מומחה. ש"ך ס"ק כ"ה. והפר"ח או' כ"ה כתב דבקטן לא שייך המחאה דהיינו ידיעת ה"ש אלא הכל תלוי באימון ידים שאם אינו יודע לאמן ידיו לשחוט אעפ"י שהוא מומחה אין מוסרין לו לשחוט לכתחלה אפי' אחרים עע"ג ואם יודע לאמן ידיו אף שאינו מומחה שוחט לכתחלה באחרים עע"ג וכתב שכן עיקר וכ"ה דעת הש"ע שלא הזכיר כאן מומחה ודלא כהש"ך עכ"ל ומהרש"ל ביש"ש פ"ק דחולין סי' ה' והדרישה האריכו לפסוק דאפי' ביודע לאמן ידיו לחיד או מומחה ואחרים עע"ג אינו מותר אלא בדיעבד אבל לכתחלה אסור עד שיודע לאמן ידיו וגם הוא מומחה וגם אחרים עע"ג והיכא דאין אחרים עע"ג או אינו יודע לאמן ידיו וגם אינו מומחה אפי' אחרים עע"ג אף דיעבד אסור. וכ"כ הב"ח. והב"ד הש"ך שם. וכ"פ השמ"ח או' ל' וכתב שם השמ"ח ובמקום שאין צורך גדול לא ישחוט לכתחלה אפי' קטן מומחה ויודע לאמן ידיו אפי' בגדול עע"ג.

סעיף קטן קלו

קלו) **שם. וקטן שאינו יודע לאמן ידיו וכו'** עיין ביה"ל לקמן סי' ב' או' ו' שכתב דלפי מ"ש באו"ח סי' קנ"ט לענין נט"י דקטן פחות משש שנים דינו כקוף דלא הוי כח גברא א"כ י"ל דכל הקולות בקטן הוא רק יותר מבן שש אבל פחות מבן שש דינו כקוף דלקמן ססי' ב' בהגה דשחיטתו פסולה בכ"ג יעו"ש. אך באורח מישור סי' זה סוף או' א' עמד על דבריו וכתב דאין לחוש בזה לענין שחיטה ואף בפחות מבן שש אין דינו כשחיטת קוף יעו"ש. והב"ד דר"ת או' קנ"ז.

סעיף קטן קלז

קלז) **שם. אין מוסרים להס לשחוט לכתחלה וכו'** לפי שמועדים לקלקל תמיד ואיכא משום בל תשחית. א"נ דאיכא למיחש דכיון דרגילין לקלקל בכל עת דילמא ישהו וידרסו ולאו אדעתייהו דאחרים העומדים עליהם. הרשב"א בריש חולין. ומיהו בדיעבד לא חיישינן להאי כיון דאחרים רואים אותם. פר"ח או' כ"ו.

סעיף קטן קלח

קלח) **שם. אם אחרים עע"ג.** ואעפ"י שכתב אחרים בלשון רבים לאו דוקא הוא דאפי' אחד עע"ג סגי. שושנים לדוד על המשניות ריש מס' חולין. פרמ"ג בפתיחה לה"ש שורש

ה' שולחן המגדים על הפרמ"ג שם. וכ"כ השמ"ח או' כ"ח. תיו יהושע או' כ"ה. ומ"ש שם הפרמ"ג ובמש"ז סק"א בהא דק"ל חש"ו ששחטו ואחד רואה מהני דעכ"פ היכא דלא הוי בידו ליבעי תרי דעד א' אין נאמן באיסורין היכא דאיתחזק איסורא היכא דלא הוי בידו וא"כ אם הבהמה היא של חש"ו ולא היה רק עד א' רואה אמאי נאמן כיון דאינו בידו ובאינו בידו אינו נאמן והניח בצ"ע. וכן הקשה בישועות יעקב בפי' הארוך או' ט' אבל בס' פרי עץ הדעת כ"י בחלק ב' בהשמטות מסי' ג' במהד"ב מתרץ קושיית הפרמ"ג בזה והביא כמה ראיות מש"ס ופו' דעד אחד כשר שראה ששחטו אפילו אין הבהמה של העד מהני יעו"ש והב"ד דר"ת או' קס"א וכן שלחן המגדים מתרץ קושיא זו עי"ש בשורש ה'.

סעיף קטן קלט

קלט) **שם. אם אחרים עע"ג.** אין להתיר כשהאחד עע"ג ורואה אלא רק שחיטת בהמה אחת ששוחט חרש א' או שוטה א' או קטן א' אבל אם שוחטים ב' או ג' חש"ו ביחד לא סגי חד רואה לכולם אלא לכל א' וא' בפ"ע צריך להיות לו אחד עע"ג ורואה. חי' מהר"ל צינץ. דר"ת או' קס"ב. ונראה דה"ה למי שיודעין בו שאינו יודע ה"ש שכתוב בסעיף ג' שיכולין ליתן לו לשחוט אם אחד עע"ג אם הם ב' או ג' שוחטים שאינם יודעים ה"ש והם שוחטים ביחד בבת אחת דלא סגי באחד עע"ג לכולם ורואה אלא לכל א' וא' בפ"ע צריך להיות לו אחד עע"ג ורואה. ואע"ג דאינו יודע ה"ש נותנים לו לכתחלה לשחוט ובחש"ו בדיעבד אין לחלק בכך משום דזיל בתר טעמא דצריך לראות השחיטה מתחלה ועד סוף וא"א לראות בטוב כששנים שוחטין בב"א.

סעיף קטן קמ

קמ) **שם. אפי' אם רוצים להאכיל לכלבים.** הטעם דילמא אתי למיכל משחיטתייהו שיטעו לומר כשרה היא מתוך שמוסרים להם לשחוט אבל באחרים עע"ג י"ל דכ"ע מודו להטור וש"ע דמותר למסור לו להשליך לכלבים כשהוא מומחה או יודע לאמן ידיו משום דאז בדיעבד שחיטתו כשרה וכ"ש גדול שאינו יודע ה"ש שמותר למסור לו להשליכו לכלבים כשאחרים עע"ג. ש"ך ס"ק כ"ו. והפר"ח או' כ"ז כתב דבגדול דהוי בר דעת שרי לכתחלה לשחוט לכלבים אף כשאין אחרים רואים אותו יעו"ש אבל דעת האחרונים כדברי הש"ך דגם בגדול שאינו יודע ה"ש אין מוסרים לו לשחוט להשליך לכלבים אלא א"כ אחרים עע"ג. לה"פ או' כ"ח. הל"פ או' ה' שמ"ח או' כ"א. בל"י או' י"ט. יד אליהו או' כ"ח. ר"ז או' נ"ז.

סעיף קטן קמא

קמא) **שם. אפי' אם רוצים להאכיל לכלבים.** אבל באחרים עע"ג מותר לכתחלה לשחוט להאכיל לכלבים. ש"ך שם. פר"ח שם. כרתי או' כ"ט.

סעיף קטן קמב

קמב) **וכיצד** יעשה אם צריך לו לכלבים וכדומה אם אפשר לשוחטה בכשרות ע"י בקי מה טוב די"א דאין לעשות בטהורה בידים מעשה נבילות או טרפות היכא דאפשר להכשירה ואם לאו ינחרה או יעקור סימנים כדי שיהא נראה לכל שנבילה היא וזה עדיף טפי משישחטנה בסכין פגום או בשאר פסול שחיטה דלא נראה כ"כ שהיא נבילה. שמ"ח שם. ר"ז שם. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן קמג

קמג) **ולכתחלה** היכא דאפשר בנחירה ועיקיר אין לשחוט מי שאינו יודע ה"ש אפי' להשליך לכלבים אפי' מומחין עע"ג דשמא המומחין לא ישגיחו היטב כיון דשוחט שלא לאכילה ושמא אח"כ יבואו לאכול ובדיעבד אפי' שחט לכלבים ומומחין ראו אותו ואמרו ששחט כהוגן מותר אפי' באכילה. שמ"ח שם.

סעיף קטן קמד

קמד) **ואין לשחוט** בסכין פגום לגוים וכ"ש אם הבהמה ששוחט בסכין פגום צריכין לה היהודים ואם היתה נשחטת בכשרות היו הם אוכלים ממנה. מהרשד"ם חי"ד סי' ן' כנה"ג בהגה"ט או' מ"ב. זב"ש או' ך' וכ"ז מיירי בבהמת גוי שאומר לשוחט ישראל שישחטינה בסכינו לכך לא ישחטינה בסכין פגום שמא יראה אותו ישראל אחר ששחטה שוחט כשר ויבדוק הריאה או הוא או אחר ויאכל ממנה וכ"ש בעוף שא"צ בדיקה אבל כשהבהמה היא של ישראל ורוצה למוכרה לגויים ודאי שאסור לשחוט בסכין פגום דעושה אותה נבילה ואסור לעשות בה סחורה כדלקמן סי' קי"ז. שו"ג או' נ"ב. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן קמה

קמה) **שם. ואם הקטן יודע לאמן ידיו וכו'** ומיירי בע"כ שכבר עבר ושחט לפנינו כמה פעמים ורואים שיש לו אומנות יד לשחיטה או כגון ששחט לפנינו דברים טמאים כגון עורבים וכדומה דאל"כ מנא ידעינן שיש לו אימון ידים לשחיטה דהא בטרם שהוחזק באימון יד לא מתירין לשחוט אפי' בעע"ג אפי' להאכיל לכלבים. ערוגת הבושם בסעי' ה'. דר"ת או' קס"ד.

סעיף קטן קמו

קמו) שם. שוחט לכתחלה. ומ"מ אין לו לברך על שחיטתו ואין לו לשחוט אלא כששומע הברכה מאחר ולא זולת. ערוגת הבושם שם. דר"ת או' קס"ה. ועיין לעיל או' ק"ב.

סעיף קטן קמז

קמז) שם. שוחט לכתחלה. משמע אפי' יודעים בו שאינו יודע ה"ש וזה אתי שפיר להמחבר ש"ע בסעי' ג' דמתיר שם בגדול שאינו יודע ה"ש לשחוט בעע"ג לכתחלה וא"כ י"ל דה"ה בקטן אבל לרמ"א שם דאוסר לכתחלה אפי' בגדול וא"כ כ"ש כאן בקטן שאינו מומחה דאסור לכתחלה אפי' בעע"ג. ורמ"א שלא הגיה כאן י"ל דסמך אמ"ש לעיל ! בסעי' ג' שפ"ד או' כ"ה. יד אליהו או' כ"ט. והפר"ח או' כ"ח כתב דלדעת ההגה מתוקם דין זה במומחה ויודע לאמן ידיו וסבור דגדול שאינו יודע ה"ש גרע מקטן מומחה ויודע ה"ש ולפיכך לא הגיה בכאן כלום יעו"ש. וכ"מ בהל"פ בסעיף זה.

סעיף קטן קמח

קמח) שם. שוחט לכתחלה. אף שאינו מומחה כל שיודע לאמן ידיו דינו כגדול ושוחט לכתחלה באחרים עע"ג וכן עיקר. פר"ח שם. זב"ת או' מ' ועיין לעיל או' ק"ז.

סעיף קטן קמט

קמט) שם הגה. אבל אם שחט בינו לבין עצמו שחיטתו פסולה. וכן נוהגין שאין הקטן שוחט בינו לבין עצמו ואם שחט שחיטתו פסולה כס' מור"ם ז"ל. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן קנ

קנ) שם בהגה. אעפ"י שיודע ה"ש. ויודע לאמן ידיו. כ"ה בא"ז ובהג"א. והטעם כתבו הרא"ה בבד"ה והג"א ומהרש"ל משום דאין נאמנות לקטן. ש"ך ס"ק כ"ז.

סעיף קטן קנא

קנא) וכתב הב"ח בד"ה פסק דאין לשלוח עופות ביד קטנים לשחוט דחיישינן שמא הוא עצמו ישחוט יעו"ש. אבל הש"ך בספרו הארוך על הטור כתב להשיג על דברי הב"ח הנז' והעלה להתיר יעו"ש. וכ"כ הרדב"ז ח"ג סי' תק"ח. וכ"כ השמ"ח או' ל"ה דכבר פשט המנהג ששולחין עופות ע"י קטנים וקטנות לשוחט לשחוט ואין למחות בידיהם. וכ"כ המש"ז או' ט"ו. ער"ה או' ט"ז. שש"א או' ח' קומץ או' י"ב ר"ז או' מ"ב. וה"ד בקטן בר דעת שיודע להיזהר ואינו מוחזק ברוע מעללים דחיישינן שיקח הוא שכר השחיטה וינבלה בעצמו. שמ"ח שם ובתב"ש או' ס"ב וסיים שם בתב"ש דמעשה היה ששלחו ע"י נער המנוער וניבלה בעצמו להחזיק הפרוטות וע"כ יש ליזהר עכ"ל וכ"כ זב"צ או' ס"א דכן נעשה ג"כ מעשה בעירו והרגישו בזה ששחטה מן העורף וע"כ כתב דיש ליזהר לשלוח

ע"י קטן צנוע. ועוד י"ל דיש להבחין את הקטן אם יודע שאסור לשחוט חוץ ממי שממונה על כך דשמא יסבור דהכל אחד וע"כ ישחוט בידו או ינבל כדי ליקח הפרוטות. ועוד צ"ל הקטן בן דעת כי שמא ינבל השוחט בשחיטה ויאמר לו שהיא טריפה והקטן אינו יודע להשיב. וגם השוחט צריך לבחון את הקטן אם יודע להשיב וא"ל יניח התרנגולת אצלו עד שיבואו הבעלים גדולים.

סעיף קטן קנב

קנב) אין לשלוח עופות ביד גוי או גויה לשחוט אצל שוחט ישראל. ב"ח שם. ט"ז ס"ק ט"ו. לה"פ או כ"ט. בל"י או' ך' זב"ת או' ט"ל. ובעוה"ר שמענו שבערי הודו יע"א יש להם עבדים ושפחות נכרים ומשרתים נכרים ושולחים על ידה עופות לשוחטן אצל השוחט וסיפרו לנו אנשים נאמנים שהרבה פעמים עשו מעשה ששחטו את העוף בידם ולקחו שכר השחיטה. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן קנג

קנג) אבל אם נותן לו כתב השוחט לסי' שהוא שחטו לסי' שהוא שחטו וגם בעה"ב מכיר את העוף שלו בטביעות עין יכול לשלוח ע"י גוי והמחמיר בזה תע"ב. ט"ז שם. לה"פ שם. בל"י שה. זב"ת שם. יד אליהו או' ג' באו' ל"א. ר"ז או' מ"ב. חכ"א כלל ע' או' ו' ומ"מ אותם שכותבים לסי' תיבת כשר יש לחוש שמא הגוי צייר תיבה זו אחריו כאשר הוא מצוי אלא צריך שיכתוב סי' אחר שאינו מצוי כ"כ לזייפו. ט"ז שם. לה"פ שם. בל"י שם. זב"ת שם. יד אליהו שם. ר"ז שם. זב"צ או' ס"ג.

סעיף קטן קנד

קנד) ולא יפה עושין מה ששולחין ע"י עכו"ם והעכו"ם נוטל הנוצה ומביא העוף כך דא"א להכיר בטביעות עין. גם ע"י טביעות עין לא ידענא דילמא ישראל אחר נתן לעכו"ם ג"כ לשחוט וזה הכתב הוא מאותה תרנגולת ושלו לקח שכר השחיטה לעצמו ע"כ שומר נפשו ירחק ולא ישלח ע"י עכו"ם. מש"ז או' ט"ו. יד אליהו שם. וע"כ יש לשוחט לכתוב לבעה"ב ששחטתי היום כך לחודש התרנגולת שיש בה סי' כך וכך או שיחתוך ממנה איזה דבר כגון אצבע וכדומה שלא בפני הגוי ויכתוב במכתב שכך סי' עשיתי ויניח המכתב בהעטפה ויחתום עליו מבחוץ באופן שלא יוכל העכו"ם לזייף. וכן אם נתנבלה התרנגולת מתחת ידי השוחט יעשה כן לכתוב להם במכתב כנז'.

סעיף קטן קנה

קנה) שם בהגה. ומקרי קטן לענין זה עד שנעשה בר מצוה וכו' ובמקומות שהנשים שוחטות דין קטנה פחותה מי"ב שנים ויום א' כדין קטן. שמ"ח או' ל' דר"ת או' קס"ח.

סעיף קטן קנו

קנו) **שם בהגה. דהיינו בן י"ג שנים ויום א'** עיין במ"א סי' ט"ל סק"א דבדבר דקטן פסול מדאו' בעינן שיהא גדול ממש דהיינו שהביא ב' שערות אחר שהוא בן י"ג שנה ועיין ברמ"א שם סי' נ"ה סעי' ה' דלמידי דרבנן סומכין על החזקה שהביא ב' שערות יעו"ש. ומזה נלמוד לנדון זה דאף אחר י"ג שנה ויום א' אסור לשחוט לצורך אכילה מאחר שהוא פסול מדאו' או מטעמא דלבוש שאינו בר זביחה או מטעמא דהש"ך שאינו בר עדות אם אין אחד עומד ע"ג עד שיודע שהביא ב' שערות או שהוא בן ל"ה שנה ויום א' או שנתמלא זקנו כמבואר בחו"מ סי' ל"ה ובמ"א סי' קצ"ט סק"ז. פ"ת או' י"א. מיהו הפליתי או' ט"ו כתב דמעולם לא שמענו להצריך בדיקה בשוחט נער רך בשנים וצ"ל דסמכינן אטור דס"ל אפי' קטן מומחה ויש לו אומן יד שוחט בינו לבין עצמו והו"ל רק איסורא דרבנן עכ"ל וכ"כ בכריתי או' ל"ב אלא שכתב שם בכריתי דבעל נפש לא יניח לנער רך בשנים לשוחט עד שבדקהו אש יש לו סימני גדלות כשאר מילי דאו' עכ"ל. אמנם להאכיל לכלבים או באחרים עע"ג ואינו מומחה ואינו יודע לאמן ידיו מיד שהוא בן י"ג שנה ויום א' מותר לשחוט. פ"ת שם. ועיין בסה"ק קול יעקב הלכות סתו"ם סי' ט"ל או' ב'.

סעיף קטן קנז

קנז) **שם בהגה. דהיינו בן י"ג שנים ויום א'** הא דאמרינן בכ"מ י"ג שנה ויום א' פי' דבעינן י"ג שנה שלמים וכיון שמתחיל היום שנולד בו יום א' קרינן ביה כמ"ש בכף החיים על ש"ע או"ח סי' נ"ג או' מ"ח בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן קנח

קנח) **שם בהגה. ויש מחמירין שלא ליתן קבלה למי שהוא פחות מבן י"ח שנה.** ויש להם סמך ממס' שבת סוף פ' במה בהמה גבי יאשיהו המלך כל דין שדן מבן ח' עד י"ח החזיר להם וכו' יש"ש פ"ק דחולין סי' א' ר"ז או' מ"ג.

סעיף קטן קנט

קנט) **שם בהגה. ויש מחמירין שלא ליתן קבלה וכו'** זהו במרדכי בשם ה' ר' אלדד הדני וכתב דלא ק"ל כן אלא דבד"מ כתב בשם הגהת אלפסי שיש מורי הלכות חשו לזה. ורש"ל ביש"ש שם כתב דהכל לפום חורפיה וידיעתו של הנער כי לפעמים ימצא הנער בעל תורה וחרד ביראת השם רגילים אף בעלי הוראה להרשות אותו ולהחזיקו במומחה קודם י"ח יעו"ש. וכן ראיתי נוהגין שלא להקפיד על יותר מי"ג שנה כל שרואין בו שהוא בקי וזריז באימון ידים בכח גברא. ט"ז ס"ק ט"ז. ש"ך ס"ק כ"ח. פר"ח או' ל' לה"פ או' ל'

הל"פ בסעי' זה. שמ"ח סוף או' ל' בל"י או' כ"א. שו"ג או' ל"ה. זב"ת או' מ"ג. ר"ז שם. יד אליהו או' ל"א. זב"צ או' ס"ד. וכתב שם בזב"צ דכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א שאין סומכין לפחית מבן י"ח ואם הוא חריף ובעל תורה ויר"ש סומכין.

סעיף קטן קס

קס) [**סעיף ו'**] **חרש המדבר ואיני שומע וכו'** הא דחרש המדבר ואינו שומע שחיטתו כשרה בדיעבד היינו בנתחרש אח"כ אבל בחרש מעיקרו שנולד שאינו שומע אף במדבר שחיטתו פסולה. יריעות שלמה סוף או' ט' דר"ת או' קע"ד. ואף בנתחרש אח"כ לא מכשרינן אלא ע"י בדיקה דהיינו שיודעין בו שהוא בדעת שלימה ונכונה כמ"ש לקמן או' קס"ט יעו"ש.

סעיף קטן קסא

קסא) **שם. מפני שאינו שומע הברכה.** ר"ל והשוחט צריך שישמיע לאזנו ברכת השחיטה כמ"ש באו"ח סי' ר"ו דכל הברכות צריך שישמיע לאזנו לכתחלה. ב"י. ר"ז או' מ"ד. דר"ת או' קע"ו.

סעיף קטן קסב

קסב) **שם. שחיטתו כשרה.** דאין הברכה מעכבת כדלקמן רסי' י"ט. ש"ך ס"ק כ"ט. פר"ח או' ל"א. לה"פ או' ל"א שמ"ח או' ל"ב. כרתי או' ל"ג. זב"ת או' מ"ג. ר"ז או' מ"ה. זב"צ או' ס"ז. וכ"ש זה שבירך אלא שלא שמע. לבוש. זב"ת שם. ואף להב"ח שכתב לקמן רסי' י"ט דבהזיד ולא בירך יש לקונסו שלא יאכל הוא עצמו י"ל דהכא מודה דאין לחוש. שפ"ד או' כ"ט. דר"ת או' קע"ח. ועיין בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קסג

קסג) [**סעיף ז'**] **השומע ואינו מדבר אם הוא מומחה וכו'** ואם אין יודעים אם הוא מומחה אין מוסרים לאלם לכתחלה לשחוט על סמך שיבדקנו אח"כ כי הבדיקה קשה בו ע"י כתיבה או רמיזה ובדיעבד בין באינו שומע בין באלם אם נודע שבקיאים בטיב העולם ככל שאר בני אדם אמרינן בהו נמי רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם כיון דליתנהו קמן למיבדקינהו. שמ"ח או' ל"ג. תיו יהושע או' ל' דר"ת או' קע"ט. ועיין לעיל או' כ"ז.

סעיף קטן קסד

קסד) **שם. אם אחר מברך.** ודוקא שהאחר שוחט ג"כ ומכוין להוציא את זה הא לא"ה אינו יכול לברך. ש"ך ס"ק ל"ב. פר"ח או' ל"ג. פר"ת או' י"ג. לה"פ או' ל"ב. בל"י או' כ"ב. שמ"ח או' ל"ב ואו' ל"ד. כרתי או' ל"ד. ער"ה או' ך' זב"ת או' מ"ז. ר"ז או' מ"ו. חכ"א ! כלל א' או' ד' זב"ש או' כ"ג. זב"צ או' ס"ח. יד אליהו או' ל"ד.

סעיף קטן קסה

קסה) **ואפי'** עבר ובירך מי שאינו שוחט לא ישחוט האלם ע"פ ברכתו. שמ"ח שם או' ל"ד. תיו יהושע או' ל"א. דר"ת או' קפ"א. ומיהו דעת הט"ז ס"ק י"ז אפי' אם אינו שוחט האחר יכול לברך להוציא את זה יעו"ש והגם דאין כן דעת האחרונים כנז' מ"מ נראה דאם כבר בירך האחר וכיון להוציא את האלם והאלם ג"כ כיון עליו לצאת בזה יש לסמוך על הט"ז משום דק"ל סב"ל ואין לעשות ברכתו לבטלה.

סעיף קטן קסו

קסו) **ואם** אחד שוחט בהמה והאלם רוצה לשחוט עוף יברך שוחט השור ברכת השחיטה להוציא האלם ואחר השחיטה יברך הוא או אחר ברכת הכסוי ויכסה האלם כיון דבשעת ברכה האלם חייב בה דומיא לבהמ"ז שהבקי מוציא את שאינו בקי. שמ"ח שה. תיו יהושע שם. דר"ת שם. ועי"ש בתב"ש או' ס' שכתב דאפי' נבה"ג והרמב"ם דס"ל התם דאפי' בבהמ"ז אינו מוציא כשלא אכל י"ל דטעמייהו התם דס"ל כירושלמי שהביאו שם אבל הכא כ"ע מודו יעו"ש. ועיין בכף החיים לאו"ח סי' קצ"ז או' כ"ז ואו' כ"ח.

סעיף קטן קסז

קסז) **אפי'** חרש המדבר ואינו שומע כלל הוי כפקח. ער"ה או' י"ט משם הרב בני יעקב דף קנ"ג דלא כדרישה. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן קסח

קסח) **ואין** חילוק בין חרש דבידי אדם לבין חרש דבידי שמים. ער"ה שם דלא כהר' גן המלך סי' ע"א. זב"צ או' ע'.

סעיף קטן קסט

קסט) **הא** דאמרינן דחרש שאינו שומע והאלם ששחטו בינם לבין עצמם דכשרה ה"ד שיודעים ומכירים אותם שהם בדעת שלימה ונכונה כי לפעמים חולי האלמות והחרשות גורם להם טירוף הדעת ואם לא עמדנו על דעתם אסורה שחיטתם. שמ"ח או ל"ג. זב"צ או' ע"א. דר"ת או' ק"ף. ועי"ש בתב"ש או' נ"ז שכתב דבין שנשתתק מחמת חולי ובין אלם מתולדתו בעי בדיקה יעו"ש.

סעיף קטן קע

קע) [**סעיף ח'**] **שכור שהגיע לשש"ל דינו כשוטה.** היינו דלכתחלה לא ישחוט אפי' אחרים. עע"ג ובדיעבד שחיטתו כשרה כשאחרים עע"ג דוקא. ש"ך ס"ק ל"ג. פר"ח או' ל"ד. לה"פ או' ל"ד. זב"ת או' מ"ח. קומץ או' י"ג. זב"צ או' ע"ב. יד אליהו או' ל"ה. ואפי' להאכיל לכלבים לא ישחוט אם אין אחרים עע"ג. פר"ח שם. זב"ת שם.

סעיף קטן קעא

קעא) **שם. שהגיע לששי"ל וכו'** דהיינו שעושה ואינו יודע מה הוא עושה. חו"מ סי' רל"ה סעי' כ"ב. שמ"ח או' ל"ו. ר"ז או' מ"ו. קומץ שם זב"צ או' ע"ג.

סעיף קטן קעב

קעב) **שם. דינו כשוטה.** וה"ה מי שאחזתו רוח רעה דינו כשוטה. הרמב"ם פ"ב מה' שחיטה ה' י"ב. כנה"ג בהגב"י או' ע"ו. פר"ח או' ל"ד. זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן קעג

קעג) **שם. ואם לא הגיע לששי"ל שוחט לכתחלה.** ונ"ל דאין לסמוך עליו בבדיקת הסכין דפשיטא דמאבדא הרגשתו מצד בלבול דעתו קצת אבל אם הסכין בדוקה שוחט אפי' לכתחלה אפי' בינו לבין עצמו. פר"ת או' ט"ו. שו"ג או' מ"ב. זב"צ או' ע"ד. דר"ת או' קפ"ח.

סעיף קטן קעד

קעד) **שם הגה. וי"א ששכור לא ישחוט שרגיל לבא לידי דרסה.** מטעם שאיבריו כבדים עליו מחמת רבוי יין ששתה וכן ראוי לנהוג כל שיינו חזק עליו אפילו לא הגיע לששי"ל. ט"ז ס"ק י"ח. ובדיעבד לכ"ע שרי פר"ח או' ל"ה. וכ"כ השמ"ח או' ל"ו דבדיעבד שחיטתו כשרה אפי' בינו לבין עצמו. וכ"כ הקומן או' י"ג. וכ"כ חכ"א כלל א' או' ה' דלא ישחוט לכתחלה משמע דבדיעבד שחיטתו כשרה. ועיין לקמן או' קע"ט.

סעיף קטן קעה

קעה) **שם בהגה. וי"א ששכור לא ישחוט וכו'** ויש להסתפק אם אחר עע"ג אם ישחוט לכתחלה ונ"ל להקל בשעת הדחק. שמ"ח שם. קומץ שם. מיהו כריתי או' ל"ה כתב דאפי' אחר עע"ג אסור מחשש דרסה. והמש"ז או' י"ח כתב כשאין יכול לדבר בפני המלך אף אחר עע"ג אסיר דאיך יברך וכמו בערום דאחר לא מהני ואם יכול לדבר כראוי בעע"ג יש להקל בשעת הדחק וכמ"ש השמ"ח יעו"ש.

סעיף קטן קעו

קעו) **שם בהגה. שרגיל לבא לידי דרסה.** ולגבי בדיקת הריאה חמור יותר כי א"א ע"פ הרוב שלא יהא צד הוראה ואסורה הוראה מה"ת ע"י שתיית רביעית יין וע"י שתיית שאר משקה משכר כשמרגיש חימום. דע"ק או' י"ד. זב"צ או' ע"ז. דר"ת או' קפ"ז. ובדעת תורה או' מ"ט כתב דגם בשחיטה מזדמן כמה פעמים מידי דתליא בהוראה יעו"ש והב"ד דר"ת או' קפ"ח. ונראה דבשחיטה סגי באחר עע"ג דאם נצרך להוראה יורה אותו אחר

אבל בבדיקת הריאה שמכניס ידיו בפנים ואפשר ששם יצטרך להוראה זה לא אפשר באחר עע"ג.

סעיף קטן קעז

קעז) **שם בהגה. שרגיל לבא לידי דרסה.** עוין בס' ערוגת הבושם או' ט"ו שהאריך בענין זה והעולה מדבריו דכל שהוא שכור אפי' יכול לדבר לפני המלך מ"מ לכ"ע לא יברך דשמא יבא לידי דרסה ונמצא שברך ברכה לבטלה ובע"כ כל מה דמתירין בלא הגיע לשש"ל הוא רק באופן שלא יברך קודם השחיטה רק לאחר שחיטה יעו"ש. דר"ת אות ק"ץ. ונראה דזהו לפי מה שהוא אדם דאם מרגיש בעצמו שיש לו כבדות ויש לחוש לדרסה אז לא יברך אבל אם אינו מרגיש שום כבדות באבריו למה לא יברך. ועיין לעיל או' ק"ב.

סעיף קטן קעח

קעח) **שם בהגה. שרגיל לבא לידי דרסה.** ונראה דהכל לפי מה שהוא השכור כי יש שכור דחיישינן ליה אפי' לא הגיע לשש"ל כגון אם הוא גם בחומר שלו ומתבלבל דעתו בכל דהוא יש להצריך באחרים רואים אותו. פר"ת או' ט"ז. זב"ת או' נ"א. זב"צ או' ע"ח. דר"ת או' קפ"ו.

סעיף קטן קעט

קעט) **ובלבד** שהתבוננו בו היטב קודם שחיטה וברי שלא הגיע לשש"ל אבל אם הדבר ספק שחיטתו אסורה אפי' בדיעבד. ביה"ל או' יו"ד. שמ"ח או' ל"ו. קומץ או' י"ג. זב"צ או' ע"ט. יד אליהו או' ג' באו' ל"ו. דר"ת או' קפ"ה.

סעיף קטן קפ

קפ) **ואם** רגיל להשתכר אעפ"י שאינו מגיע לשש"ל יש להעבירו עד שיקבל עליו בחרמות ועונשים שלא ישתכר דמי יחקור תמיד עליו וכ"ש שהוא בעצמו א"א לו להתבונן תמיד מתי ישחוט ומתי לא ישחוט. ביה"ל שם. שמ"ח שם. קומץ שם. זב"צ או' ף' יד אליהו או' ד' באו' ל"ו. ובודאי שאין למנות שוחט כזה על הצבור. מש"ז או' י"ח. וכ"כ בשפ"ד או' ל"ד. זב"צ שם. דעת תורה או' מ"ט.

סעיף קטן קפא

קפא) **שוחט** שהיה הולך שתוי בבית המטבחיים ושוחט בעודו שתוי ונשבע שלא לשתות עוד ביום כ"א בלילה נאמן בשבועה ויש להכשירו. קול אליהו ח"א חי"ד סי' ג' וכ"כ בספרו כס"א בסי' זה או' ו' ברכ"י בשיו"ב או' י"ב. זב"צ או' פ"א. דעת תורה שם.

סעיף קטן קפב

קפב) **ואם** התרו בו ב' פעמים שלא ישחוט בשעה שהוא שכור ושחט בשכרותו אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו וכו' שו"ת ב"ח החדשות סי' י"ג. דר"ת או' קצ"ב. ועיין לקמן סי' קי"ט סעי' ט"ו.

סעיף קטן קפג

קפג) [**סעיף ט**'] **סומא לא ישחוט לכתחלה**. להרשב"א שמא ישהה וידרוס ולא ירגיש ולרש"י שמא לא ישחוט רוב הסימנים כדלקמן סעיף י"א. ר"ז או' מ"ט.

סעיף קטן קפד

קפד) **שם**. **אלא א"כ אחרים רואים אותו**. ובשה"ג כתב ע"ש ריא"ז דאפי' אחרים רואים אותו לא ישחוט לכתחלה יעו"ש. ש"ך ס"ק ל"ה. הל"פ בסעי' ז' לה"פ או' ל"ז. בל"י או' כ"ד. ובלא דחרן יש לחוש לדברי הריא"ז. תב"ש או' ס"ז. ר"ז או' ן' אדרת אליהו ביד אליהו או' ל"ח.

סעיף קטן קפה

קפה) **שם**. **ואם שחט שחיטתו כשרה**. כתוב בס' א"ז סומא שלא ראה מאורות מימיו אפי' בדיעבד אסור לאכול משחיטתו. ב"ח. אבל בד"מ או' ך' כתב על דברי הא"ז הנז' דשאר הפו' לא חילקו בזה. ש"ך ס"ק ל"ו. כנה"ג בהגה"ט סוף או' נ"ג. וכ"כ הפר"ח או' ל"ו דלא שנא לן בין פקח ונסתמא לסומא מעיקרו ולאפוקי מהא"ז. וכ"כ הכרתי או' ל"ו. תב"ש או' ס"ו. שפ"ד או' ל"ו. ער"ה או' כ"ג. זב"ת או' נ"ג. זב"צ או' פ"ב. יד אליהו או' ט"ל. ומיהו אף לדברי הא"ז באחרים רואים אותו סגי ואפשר אפי' לכתחלה. פר"ח שם.

סעיף קטן קפו

קפו) **שם**. **ואם שחט שחיטתו כשרה**. ובודקין בסימנים ואה נשחטו כהוגן שחיטתו כשרה ואם לא בדקו אסורה. כנה"ג בהגה"ט או' נ"ב. שמ"ח או' ל"ז. שפ"ד או' ל"ה. ער"ה שם. ובהפ"מ אם בדק הסומא בעצמו במשמוש היד לא מיבעיא אם הרגיש במשמושו שנשחטו כל הסימנים אלא אפי' רק רובם כשרה ובלבד שירגיש היטב שיש רוב גמור ואין לסמוך בזה כ"א אמובהק בדעת ויראת השם. שמ"ח שם. שפ"ד שם. זב"צ או' פ"ד. ומיהו עיין ברביד הזהב לקמן סי' י"א סעי' א' שפלפל בדברי השמ"ח הנז' והעלה דלדינא יש להחמיר שלא לסמוך אבדיקת הסומא עצמו במשמוש ידיו בלא ראות עין ואפי' בדיעבד יש להחמיר יעו"ש וכ"כ בתואר משה פי"ב או' ז' יעוש"ב. דר"ת או' קצ"ח.

סעיף קטן קפז

קפז) **שם. ואם שחט שחיטתו כשרה.** עיין בס' תוספת ירושלים בסעי' זה שהביא ראיה מהתוספתא פ"א דחולין דשחיטת סומא לא כשר אלא א"כ הוא איש שמרגיש הכל במשמוש היד כדרך הרבה סומים יעו"ש. דר"ת או' קצ"ט.

סעיף קטן קפח

קפח) **אם** אינו רואה בכדי להבחין בין שחיטת רוב הסימנים לשחיטת מיעוטו בכלל סומא יחשב. מהריק"ש וימין משה משמו. שו"ג או' ז' שבאות מ"ג. זב"ת או' נ"ג. זב"צ או' פ"ה. ולכן נראה בפשיטות דמי שהוא חלוש הראות בין מחמת זקנה בין מחמת חלישת גופו שאינו רואה היטב כ"א ע"י בתי עינים וכן אף מי שאינו יכול לראות היטב מרחוק קצת אלא בקרוב לעיניו קצת ואינו יכול לראות היטב מרחוק קצת כ"א ע"י בתי עינים המיוחדת לו בודאי פשוט דאסור לו לשחוט לכתחלה אף ביום בשעת זריחת השמש רק כשהוא לבוש בבתי עינים המיוחדת לו דיש לחוש שמא אינו רואה היטב מבלעדי הבתי עינים. וכן מי שהוא אינו יכול לראות היטב מרחוק קצת שמא לא הקריב הנשחט סמוך לעיניו כ"כ בקרוב עד שיוכל לראות והו"ל כמו שוחט בבית אפל דלקמן סי' י"א יעו"ש. דר"ת או' קצ"ג.

סעיף קטן קפט

קפט) **וכל** החומרות שנתבארו בפו' לענין שחיטת סומא הוא רק בסומא בשתי עיניו אבל בסומא רק בעין א' אינו בכלל סומא והרי הוא כשאר כל אדם לענין שחיטה. פני מבין על מס' סנהדרין ח"א דף ד' ע"ב ובדף ט"ו ע"ב. ועיין בשו"ת מנחת שי סי' ק"א ובס' ער"ה הקטן ח"ב הנד"מ שהרחיבו הדיבור בזה וכתבו דכן עיקר לדינא ואף להיות שו"ב קבוע במתא יכולין למנותו ואף המהדרין מן המהדרין יכולין לאכול משחיטתו יעו"ש. דר"ת או' קצ"ד.

סעיף קטן קצ

קצ) [**סעיף יוד**] **ערום לא ישחוט וכו'** ולא מהני בזה מה שיברך אחר ויהפוך פניו לצד אחר כיון דהערום הוא צריך לכוין לשמוע הברכה והוא אסור בכך לכתחלה. ט"ז ס"ק י"ט. ש"ך ס"ק ל"ז. כנה"ג בהגה"ט או' נ"ד. פר"ח או' ל"ז. להפ"פ או' ט"ל. בל"י או' כ"ו. שמ"ח או' ל"ח. מש"ז או' י"ט. ער"ה או' כ"ד. ר"ז או' נ"ב. זב"ת או' נ"ד. זב"ש או' כ"ו. זב"צ או' פ"ו.

סעיף קטן קצא

קצא) **והטעם** הוא משום דערום אינו יכול לכוין הברכה ואע"ג דאמרינן דערום יכול להרהר בד"ת הכא לא הוי הרהור אלא שומע כעונה דהיינו שתהא שמיעתו כדיבור והוי כקורא ממש ולא כהרהור. שמ"ח שם. מש"ז שם ושפ"ד או' ל"ז. ער"ה שם ר"ז שם. זב"ת שם. ודלא כהפר"ת או' י"ח. זב"צ או' ל"ז. וכ"כ בכף החיים על ש"ע או"ח סי' ע"ד או' ז' דאע"ג דהרהור מותר שומע כעונה אסור משום דהוי כדיבור יעוש"ב.

סעיף קטן קצב

קצב) **ולאו** דוקא ערום אלא אפי' אינו חגור שאין הפסק בין לבו לערוה אסור. שמ"ח שם. להפ"פ שם. בל"י שם. ר"ז שם זב"ת שם. זב"צ או' פ"ח. ויש ליזהר אפי' אם הולך במכנסים תחת כתנתו. שמ"ח שם. והטעם כתב שם בתב"ש או' ע"ג דאע"ג דמפסיק האבנט של המכנסיים הקשור על בשרו אין בזה די שלבו רואה ערותו דרך עליו דרך חתוך המכנסיים יעו"ש.

סעיף קטן קצג

קצג) **וגם** אסור לשחוט בגלוי הראש כי אז אין רשאי לברך בגלוי הראש. להפ"פ שם. בל"י שם. זב"ת שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קצד

קצד) **שם. ערום לא ישחוט לכתחלה וכו'** ומיהו אם שחט בדיעבד שחיטתו כשרה דאין הברכות מעכבות כמ"ש לקמן סי' י"ט. פרישה או' ל"ו. כנה"ג שם. שמ"ח שם. תיו יהושע או' ט"ל. דר"ת או' ר"ה. ועיין באו"ח סי' ר"ו סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קצה

קצה) [**סעיף יא'**] **אם הטילו הקהל חרם וכו'** שוחטים שתקעו כף לחכם שבעיר שלא יכשירו שום בהמה עד שיניחו חותם לסי' כשר כי הקצבים חשודים בעיניו להחליף טרפות בכשרות ועברו ע"ז ולא הניחו חותם יש לקנוס אותם להעבירם על להבא אם לא יקבלו תשו' אבל אין לאסור שחיטתם למפרע דלא הוי חשוד לאותו דבר כיון שהתקיעת כף לא היה שלא ישחטו אלא שלא יכשירו וזה ענין אחר. תיו יהושע או' מ"ג.

סעיף קטן קצו

קצו) **שוחטים** מסיגים גבול רעיהם אף כי שאין לפסול שחיטתן משורת הדין שהחשוד לדבר א' אינו חשוד לכל התורה ומה גם מאיסור קל לחמור אמנם זהו כששוחט לעצמו אבל הממונה לשחוט לאחרים דצ"ל אדם כשר וירא ה' מרבים וא"כ מאחר דתלמוד ערוך דעני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה מקרי רשע הרי הרשע אינו אדם כשר ואינו ירא

את ה' וודאי וראוי הוא להתאמץ בכל עוז להסיר מכשול זה. תיו יהושע או' מ"ה. ועיין פ"ת בחו"מ סי' קנ"ו או' ג' מ"ש לחלק בין אם מקפח כל פרנסתו של חבירו או מקצת יעו"ש ומ"מ בענין השוחטים הממונים לשחוט לקהל אינו מן הראוי שיבואו אחרים ג"כ לשחוט מטעם הנז' אלא א"כ ברשות נכבדי הגדולים שבקהל שבעיר ההיא. ובפרט אם יבוא מחלוקת עי"ז ב"מ. ועיין לעיל או' קי"א.

סעיף קטן קצז

קצז) שם. י"א ששחיטתו אסורה. משום דדמי לחשוד לאותו דבר. רי"ו בשם ר' דוד כהן בתשו' וכ"כ הרא"ש בתשו' כלל ז' ב"י. ומשמע מדבריהם שם דאפי' בלא חרם אסור כיון דהקהל פסלו שחיטת הכל עיי"ש. ש"ך ס"ק ל"ח. שמ"ח סי' ב' או' כ"ב. שפ"ד או' ל"ח. קומץ או' ט"ו. חכ"א כלל א' או' ו' זב"צ או' צ"ב.

סעיף קטן קצח

קצח) שם. י"א ששחיטתו אסורה. ויש להקל בדין זה בהפ"מ דנהי דחשוד לעבור על החרם אינו חשוד לאותו דבר ונזהר הוא בכל איסורי שחיטה. פר"ח או' ל"ח. שמ"ח שם. שפ"ד שם. זב"ת או' נ"ו. שו"ג או' מ"ז. ר"ז או' נ"ג. זב"צ או' פ"ט. וה"ד אם לא פירשו שהבשר משחיטת אחרים יהיה אסור רק תיקנו סתם שלא ישחוט אדם זולת זה אבל אם תיקנו שלא ישחוט כ"א שוחט ידוע ומה שישחוט זולתו יהיה אסור דבריהם קיימים דהרשות לצבור לאסור המותר ואפי' בהפ"מ יש לאסור. שמ"ח שם. שפ"ד שם. קומץ שם. ר"ז שם.

סעיף קטן קצט

קצט) אם שגג אחד שלא ידע מן התקנה והחרם ושחט שחיטתו כשרה אפי' בלא הפ"מ. ט"ז סק"ך. שמ"ח שם. קומץ שם. להפ"פ או' מ' בל"י או' כ"ז. כריתי או' ל"ח. זב"ת או' נ"ה. חכ"א כלל א' או' ו' זב"צ או' ץ' וה"ד כשלא פירשו שתהא שחיטת אחר אסורה אבל אם פירשו אפי' בהפ"מ יש לאסור כמ"ש באו' הקודם. וכ"כ השפ"ד שם. מנה"ז בעשרון או' ל"ו. אדרת אליהו ביד אליהו או' מ"א.

סעיף קטן ר

ר) שם. י"א ששחיטתו אסורה. וה"ד אסורה לאותה העיר אבל לעיר אחרת מותר. פר"ת או' י"ט. ר"ז או' נ"ג. זב"צ או' צ"א.

סעיף קטן רא

רא) שם הגה. ואם נתבטנה התקנה וכו' אעפ"י שלא נתבטלה אותה הסכמה בידים אלא ממילא שלא החזיקו בה לקיימה הגם שמכוער הדבר לשחוט שאר שוחטים כ"ז

שהסכמה קיימת אפ"ה אם שחט בחזקת כשר הוא שלא עבר על התקנה כיון שלא החזיקו לקיימה דהיינו להתרות על שאר שוחטים כפעם בפעם שלא ישחטו. שו"ג או' מ"ח. זב"צ או' צ"ג.

סעיף קטן רב

רב) שוחט שנשבע שלא ישחוט עד שירשוהו הנכבדים ואח"כ הרשוהו פתאום לשחוט בלי התרה אין כאן בית מיחוש דלא נשבע זה כ"א ע"ת שירשוהו והרי הרשוהו ונעקרה השבועה לגמרי. בתשו' כ"י לא' מחכמי הדור. כנה"ג בהגב"י או' ע"ט. שו"ג מחו' או' יו"ד. זב"צ או' צ"ד.

סעיף קטן רג

רג) וכתב עו"ש בתשו' הנז' כמו שאסור לשחוט בלתי רשות הנכבדים כך אסור לבדוק את הסכין וליתנו לאחר שישחוט בפניו ויבדקנו אחר שחיטה. כנה"ג שם או' ף' בל"י או' כ"ז. זב"ש או' כ"ח. שו"ג שם. זב"צ או' צ"ה.

סעיף קטן רד

רד) שוחט שנשבע שלא להכשיר בהמה בנפיחה ועשה נפיחה אסור לאכול מבדיקתו ושחיטתו דכיון דחשוד לעבור שבועה חשוד נמי להאכיל נבלות וטרפות דכיון שנשבע שלא לעשות נפיחה ועשה מקרי חשוד לאותו דבר. בני חיי בסי' זה. שו"ג במחו' או' ט' זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן רה

רה) ונראה דה"ה מי שנשבע שלא ישחוט יחידי אלא א"כ הראה סכינו לחבירו ועבר ושחט בלא הראת הסכין שחיטתו פסולה דאע"ג דק"ל מומר לעבירה א' אינו מומר לשאר עבירות הכא שנשבע שלא ישחוט יחידי ושחט הוי חשוד לאותו דבר. שו"ג שם. וכ"כ הב"ד חי"ד סי' א' דהגם דבתחלת דבריו רצה להכשיר שוחט שעבר על שבועתו מ"מ כתב בסוף דבריו דלענין מעשה אין לסמוך על טעמים הנ"ל לאכול משחיטתו ושחיטתו אסורה עי"ש. והב"ד זב"צ או' צ"ז.

סעיף קטן רו

רו) ולענין הכלים שבשלו בהם י"א דהכלים צריכים הכשר. הרב בני חיי שם. וי"א דאין אסור אלא האכילה משחיטתו אבל הכלים א"צ הכשר. הרב ב"ד שם. והב"ד השו"ג שם. זב"צ או' צ"ח.

סעיף קטן רז

רז) ונראה דמכאן ולהבא יש להכשירו בקבלת דברי חבירות ר"ל שקבל בפני ג' חברים שיהא זהיר מכאן ולהבא כיון שלא עבר אלא פעם א' וגם אין בו חמוד ממון כגון שנוטל פרס מן הקהל. ב"ד שם. שו"ג שם. זב"צ או' צ"ט.

סעיף קטן רח

רח) אנשים חכמים שהחמירו שלא לאכול מקצת שוחטי הקהל לסיבה ידועה להם אין לחוש לגיעולי כלים להצריכם הגעלה שזהו חומרא יתירה ואתיא למחלוקת ושנאת חנם וחילול ה' בר מינן ומי שהוא רוצה להחמיר יכבד וישב בביתו. שו"ת הרדב"ז דפוס ליוורנו סי' רצ"ו. לה"פ או' מ' בל"י או' כ"ז. מנה"ז בעשרון או' ל"ו. זב"צ או' ק'.

סעיף קטן רט

רט) [**סעיף יב'**] **השוחט בפני עדים וכו'** ואם הוא ואחד עמו אומרים שלא שחטה אפי' מאה יאמרו ששחטה אסורה. פר"ת או' ך' דר"ת או' רכ"ד.

סעיף קטן רי

רי) שם. כי לא שחטתיה אינו נאמן. ואפי' יש לו הנאה במה שאומר כן דאמרינן דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא. שפ"ד או' ט"ל. דר"ת או' רכ"ז. עד שנותן אמתלא טובה. שפ"ד שם.

סעיף קטן ריא

ריא) שם. כי לא שחטתיה אינו נאמן. היינו כשעומד בדבורו ואומר שלא שחטה כלל אינו נאמן משים דהוי מגו במקום עדים אבל אם לא אמר אלא לא שחטתיה נאמן בענין שיכול לתקן דבריו דאפשר ששהה או דרס שכל שנפסל בשחיטה אינה קרויה שחיטה. כ"ה בתשו' הרשב"א. ש"ך או' ט"ל. פר"ח או' ט"ל. לה"פ או' מ"א. בל"י או' כ"ח. שמ"ח או' ט"ל. שפ"ד או' ט"ל זב"ת או' נ"ז. חכ"א כלל א' או' י"ג. והגם שנראה מדברי הט"ז דבעינן שהוא יתרץ דבריו כן ומשו"ה אסורה אבל אם הוא לא תירץ דיבירו כן הבהמה מותרת מ"מ יש להחמיר כס' הש"ך ורבוותא דעמיה ולהם שומעים וכמ"ש השפ"ד דכן ראוי להורות. זב"צ או' ק"א.

סעיף קטן ריב

ריב) ואם אמר מתחלה טריפה ולבסוף אמר כשרה ושאל לו החכם וכפר ואמר מעולם לא אמרתי טריפה ובאו עדים ואמרו מתחלה אמר טריפה אפי' נתן אמתלא לדבריו אינו נאמן. מהרימ"ט חי"ד סי' י"ג. כנה"ג בהגב"י או' פ"ח. בל"י שם. שה"מ סי' ט"ל או' ל"ח. זב"צ. שם או' ר"ח. דר"ת או' ר"ל.

סעיף קטן ריג

ריג) שם. כי לא שחטתיה אינו נאמן. ואפי' אם נתלה ונאמר דאומר כן כדי שלא יקפידו הבעלים על קלקולו ויקניטו הגוי אפ"ה העדים נאמנים והבהמה מותרת. כ"מ מדברי הרשב"א שהביא ב"י ז"ל ואע"ג דהתב"ש או' ע"ה דחה דברי הרשב"א הנז' מדברי התו' יבמות דף פ"ח ד"ה ומה וכו' והסכים עמו המש"ז או' כ"א מ"מ כתב הפת"ת או' י"ז דהרב ברית אברהם חי"ד סי' י"ג השיג על התב"ש והעלה דאין להחמיר בזה יעו"ש והדין עמו כי לא דמי הא לנידון התו' זב"צ או' ק"ב יעו"ש.

סעיף קטן ריד

ריד) שם. ומיהו לדידיה אסורה דהא שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא אם רואין שהוא אוכל ב"ד מחוייבין להפרישו אע"ג דלדידן היתרא הוא דקאכיל אפ"ה צריכין למחות בידו. תב"ש סי' ב' או' ל"ח. וכ"כ בשו"ת צ"צ סי' ק"ד. ועיין בשו"ת ח"צ סי' מ"ד באמצע התשו' שהסכים ג"כ לדברי הצ"צ בזה. דר"ת או' רל"א.

סעיף קטן רטו

רטו) שם. דהא שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא. היכא דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא לא שנא באיסור דאור' לא שנא באיסור דרבנן אמרינן שייא אנפשי' חתיכה דאיסורא שבו"י ח"א סי' צ"ג. וכ"כ בס' ערוגת הבושם בקו' חד"א או' ד' שלחן המגדים סי' ה' במש"ז סוף או' ג' ועיין בשו"ת חק"ל ח"א מחלק יו"ד מסי' ב' עד סי' ז' באריכות גדול מענינים אלו יעו"ש.

סעיף קטן רטז

רטז) שם. דהא שויא אנפשיה חד"א. ועיין בשפ"ד או' ט"ל שכתב אם במה דשויא אנפשיה חד"א חב לעצמו ולאחרים (כגון בהמה של שני שותפין ושחט א' ואמר לא שחטתי והעדים מעידים ששחט) אף לגבי עצמו אינו נאמן יעו"ש אמנם במש"ז לקמן סי' ה' או' ג' נראה שחזר מדבריו ולגבי עצמו נאמן ושויא אנפשיה חד"א יעו"ש.

סעיף קטן ריז

ריז) שם. דהא שויא אנפשיה וכו' וה"ה איפכא אם העדים היו אומרים שלא שחטה והוא היה אומר ששחטה אסורה על העדים דשויא אנפשייהו חד"א. כנה"ג בהגב"י או' פ"ב. וגם לכל העולם אסורה כיון שיש ב' עדים שאומרים שלא שחטה אין דבריו של א' במקום שנים. שו"ג או' ן' זב"צ או' ק"ג.

סעיף קטן ריח

ריח) **ואם** חזר בו מדבריו והודה אח"כ לעדים שהוא שחטה אפ"ה אסרה עליו. שפ"ד או' ט"ל בדין השני. זב"צ או' ק"ד.

סעיף קטן ריט

ריט) **מיהו** אם חזר מדבריו הראשונים והודה לעדים שהוא שחטה ונתן אמתלא לדבריו נאמן ומותר לאכול ממנה. כ"מ מדברי מהרשד"ם אה"ע סי' ט' זב"צ או' ק"ה.

סעיף קטן רכ

רך) **שנים** שהעידו על דבר א' שאסור הוא ויש א' שיודע בבירור שהוא מותר ושקר העידו. הנה מן הדין הגמור אדם נאמן על עצמו אף להקל באיסור תורה נגד שני עדים כשרים וכן הסכימו רוב הפו' ויכול לאכול בינו לבין עצמו. ומיהו ראוי להחמיר בדברי תורה ולחוש נדברי החולקים ומ"מ להאכיל לאחרים לכ"ע אסור וגם לאכול בפני אחרים אסור. כן העלה החק"ל חי"ד סי' ד' דף ז' ע"א יעו"ש. וכ"כ הבכ"ש דף קי"ז ע"ד דאין להתיר לעצמו ובצנעה כ"א לצורך גדול יעו"ש. והב"ד הער"ה או' כ"ו. זב"צ או' ק"ו.

סעיף קטן רכא

רכא) [**סעיף יג**'] **טבח שעשה סי' בראש הכבש וכו'** כיון שנתן אמתלא לדבריו נאמן. הט"ז ס"ק כ"ב כתב לפקפק בדין זה של הש"ע וע"כ סיים שאין להקל וכ"כ הפר"ח דיש להחמיר יעו"ש. אבל דעת הש"ך בנה"כ כדברי הש"ע וכ"ה דעת הפר"ת או' כ"א. לה"פ או' מ"ב. בל"י או' כ"ט. שמ"ח או' מ' מש"ז או' כ"ב. שו"ג או' נ"א. יד אליהו או' מ"ד. ודוקא שנתן האמתלא קודם המעשה נאמן דהיינו קודם שאכל. יד אליהו שם. ודוקא אם הבהמה שלו או של גוי אבל אם היא של ישראל אחר לא טוב עשה לצערו ולהפסידו. כנה"ג בהגב"י או' פ"ג יעו"ש. ומ"מ לכתחלה לא יעשה השוחט כן ויניח לעולם לפקפק עליו. זב"צ או' ק"ז. ועיין לקמן או' רכ"ו.

סעיף קטן רכב

רכב) **מיהו** אם אינו עושה סי' בו וגם אינו אומר שהוא אסור אלא אומר שזה הכבש יש בו ספק וצריך לראות בפו' בהתירו ועושה כן מפני דוחק הבשר ואח"כ אומר להם שעיינו בו והוא כשר ולוקח ממנו בשר זהו מותר לעשות כן לכ"ע ואין בו פקפוק. ומיהו אפי' בדין זה בטלו טבחי עירנו מנהג זה משום לזות שפתים. זב"צ או' ק"ח.

סעיף קטן רכג

רכג) **שו"ב** שהעידו עליו שמרט נוצה ויצא דם ולא הטריף העוף תיכף ואמר אמתלא שהיה בדעתו להטריף אח"כ ולא רצה לגלות תיכף הקלקול פן יתחייב לשלם לא נפסל

השו"ב וגם העדים שראו זאת מותרים לאכול אח"כ משחיטתו ואם הודה מעצמו שעשה כן יש להקל אפי' אינו אומר מעצמו האמתלא דבזה טענינן אנן בעבורו האמתלא ואמרינן דמפני שירא שלא יקובל האמתלא שלו חושב שטוב יותר לומר חטאתי כדי שלא יהיה נשפט על אמרו לא חטאתי דבכה"ג שהאיסור של יציאת הדם ע"י מריטת נוצה אינו אלא מנהג וחומרא בעלמא ולא משמע להו לאינשי לאיסורא ג"כ ויש הרבה מקילים בזה לגמרי ע"כ אף דק"ל להחמיר מ"מ עכ"פ יש להקל בכה"ג אף שאינו אומר בעצמו האמתלא אבל בדבר דמשמע לאינשי איסורא יש להחמיר בכה"ג. דע"ק סי' ב' או' ג' דר"ת או' רמ"ב. ועיין לקמן ססי' כ"ג בהגה.

סעיף קטן רכד

רכד) שם. כיון שנתן אמתלא לדבריו נאמן. וה"ה באומר טעיתי בדין זה בדבר הראוי לטעות בו ג"כ הוי אמתלא ונאמן. שמ"ח או' מ' תיו יהושע או' מ"ז. ומיהו בס' דעת תורה או' ס"ז כתב לחלק בזה דבדבר שיש פלוגתא בדין בזה מהני האמתלא לומר טעיתי וה"ה אף בדבר שאינו פלוגתא רק שאין הדין ידוע לכל וכמו שדקדק התב"ש וכתב בדבר הראוי לטעות בו אבל בלא"ה לא מהני לומר טעיתי בדין יעו"ש ועיין בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג האחרונים חאה"ע סי' י"א שהבין מדברי השמ"ח לקמן סימן ט"ל או' מ"ח ותב"ש שם דדוקא אם אמר האמתלא הלזו בפיו בפי שטעה אבל לא אמר האמתלא בפיו והלך לו אף שנראה לנו האמתלא מוכחת שטעה במידי דטעי לא מהני כלל. והב"ד דר"ת או' רמ"ג.

סעיף קטן רכה

רכה) שם. כיון שנתן אמתלא וכו' ודוקא שבשעה שהחזיקה בטריפה היה מקום אמתלא כגון שיש דוחק בבשר ולשוחט צריך לו בשר או שהבהמה של גוי והשוחט איני מפוייס עמו או מחמת נתינה וכדומה באופן שלא הוחזקה בהמה זו בעיני השומעים ורואה הסי' לטריפה ודאית בלי פקפוק אע"ג דמ"מ אסורה היא כ"ז שלא חזר בו השוחט מ"מ עדיין רשות בידו להחזיקה בכשרה באמירת אמתלא אבל אם בשעת אמירתו ומעשה שלו לא נשאר שום ספק בלב השומעים והוחזקה בעיני כל לטריפה ודאית לא כל כמיניה ! דהשוחט דכל מידי דאתחזק באיסורא א"א להוציאה מחזקתה אלא בראייה ברורה ואפי' בלא עשיית מעשה רק באמירה שאמר טריפה היא לאו היה מקום אמתלא והוחזקה בטריפה ודאית בהחלט חוכך אני להחמיר שלא להאמינו אח"כ להכשירו באמתלא ויש להחמיר בשל תורה. שמ"ח שם. דר"ת או' רמ"ד.

סעיף קטן רכו

רכו) שם. כיון שנתן אמתלא וכו' אע"ג דק"ל לדינא דמהני אמתלא מ"מ לדידיה אסורה כיון דשויא אנפשיה חד"א. כו"פ על הלכות נדה סי' קפ"ה או' ב' ועיין בשו"ת תשו' מאהבה ח"ג סי' ש"ח מ"ש בדברי הכו"פ הנז' והעלה דדברי הכו"פ חיים וקיימים לדינא יעו"ש. דר"ת או' רמ"ה. ומיהו מסתמיות דברי הש"ע ושאר פו' וממ"ש לעיל או' רכ"א משמע דגם לדידיה מותרת אלא דרק ראוי להחמיר כמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן רכז

רכז) שם. כיון שנתן אמתלא וכו' עיין בשו"ש כתב סופר חי"ד סי' ק"ב שנשאל אם שייך להחמיר שלא לאכול מבהמה שאמר השו"ב טריפה ואח"כ חזר מדבריו ע"י אמתלא אם לחוש ממדת חסידות כמ"ש הרמ"א סי' קפ"ה והעלה שזה לא דמי להאי דסי' קפ"ה בכמה חילוקים שיש ביניהם יעו"ש. מיהו החכ"א כלל א' או' י"ב והתואר משה פי"ד או' ג' כתבו דגם בכאן בעל נפש ראוי להחמיר על עצמו.

סעיף קטן רכח

רכח) שם. כיון שנתן אמתלא וכו' אמתלא מהני אף לאחר כדי דבור. כ"מ בהדיא בש"ע אה"ע סי' מ"ז סעי' ד' וכ"כ הרב דרך המלך ה' נדרים דף מ"ו ע"ג באורך. וכ"כ הרב בית יצחק ה' גירושין דף כ"ו ע"ג שכן ס' כל הפו' יעו"ש. זב"צ או' ק"י. ועי"ש בזב"צ מה שתמה על הפר"ח בליקו' סי' זה או' י"ג ועל מה שהב"ד שכתב דלא מהני אמתלא אלא כדי דיבור יעו"ש.

סעיף קטן רכט

רכט) טבח שמכר בשר ממה שהיה שוחט ובודק לעצמו ואח"כ מצא הקונה בחצי הפנים סירכה בצלעות והראה לטבח ואמר מה מכרת לי והשיב הטבח שבשעה שהיה קוצב הבשר היה ג"כ בשר טרפה לפניו למכור לגוים ונתחלפה בשר הכשר בטרפה בטעות וניתן הטרף לישראל והכשר לגוי ונשבע על ככה שלא במרד עשה. אעפ"י שאינו הגון שאחד יבדוק לעצמו מפני החשד וגם אין אדם רואה חובה לעצמו מ"מ אין לפסול השוחט ההוא. רש"ל ביש"ש פ' ג"ה סי' י"ז. כנה"ג בהגב"י או' פ"ו. זב"צ או' קי"א.

סעיף קטן רל

רל) שחט בהמה אחת ואמר לבודק בדוק זאת הבהמה שאני הולך למלאכתי ובדק הבודק הבהמה ויצתה כשרה אין השוחט נאמן לומר נבילה. מהרימ"ט ח"ב חי"ד סי' י"ג. כנה"ג שם או' פ"ז. זב"צ או' קי"ב.

סעיף קטן רלא

רלא) שם. כיון שנתן אמתלא וכו' וה"ה אם מתחלה אמר כשרה ואח"כ אמר טריפה ונתן אמתלא לדבריו נאמן. שו"ת דבר שמואל סי' קכ"ב. שבו"י ח"א סי' מ"ד פ"ת או' ך' זב"צ או' קי"ד.

סעיף קטן רלב

רלב) שוחט שהוציא ידו מריאה של גדי ואמר טריפה ואחר זה בא שם מומחה גדול והכשיר אותה ועתה נתנצל הראשון שמה שאמר טריפה הוא משום שאירע לו ספק בשחיטה אין להעביר השוחט ההוא. מאיר נתיבים סי' ל"ז. פ"ת או' י"ט. זב"צ או' קט"ו.

סעיף קטן רלג

רלג) מאד צריך ליזהר שלא להוציא מפיו לומר טריפה על בעלי חיים כשרה ואף בבדיקת פנים בבהמה אם הוא ספק לא יחליט לומר טריפה דשמא בהוצאת הריאה לחוץ ואחר הנפיחה תהיה כשרה וכ"ש דיש ליזהר מלומר כשר אחר בדיקת פנים לחוד דשמא שוב תיטרף אחר הוצאתה לחוץ. קומץ או' ט"ז. זב"צ או' קט"ז.

סעיף קטן רלד

רלד) טבח שלפעמים הוא אומר טריפה ואח"כ אומר כשרה והתרו בו הב"ד שלא יעשה עוד כך פעם אחרת והשוחט שינה בדבריהם ראוי לקונסו ולהעבירו. מהרימ"ט ח"ב חיו"ד סי' י"ג. לה"פ או' מ"ב בל"י או' כ"ט. זב"צ או' קי"ז.

סעיף קטן רלה

רלה) יש להאמין לשוחט שהוא מוחזק בכשרות שטוען בריא שבשעת השחיטה ראה שהוא קרוב לודאי ששחט רוב שנים אעפ"י שהעדים מעידים ששם היו ומחמת קלוח הדם לא יכלו לראות אם שחט רוב ושגם הוא לא יוכל לראות עכ"ז השוחט נאמן. לחם רב סי' כ"ט. לה"פ שם. בל"י שם. והראב"ד סי' רכ"ט כתב אם העידו העדים שבקילוח כזה לא יכול לראות אפי' מי שהוא קרוב שם אפי' באפשרות רחוק אין הבודק נאמן אפי' שישבע. כנה"ג בהגב"י או' ק'. בל"י שם. זב"צ או' קי"ח.

סעיף קטן רלו

רלו) [סעיף יד'] שוחט שהעיד עליו עד א' וכו' עד שהעיד על השו"ב ששחט שלא כהוגן והאכיל טריפות אין לבטל עדותו בטענה מדוע המתין עד עתה ולא הגיד מתחלה וגם למה אכל הוא עצמו משחיטתו עד עתה כיון שהוא אמר שידע מזה כבר דאין לפסול אותו לעדות בשביל שעבר על לפני עור והיה שותק כיון שלא נתן להם לאכול וגם במה

שהוא עצמו אכל אין לתפוס עליו כיון שיש דעת המתירים גם להעד לאכול כשהוא רק עד א' אין לפוסל לפוסלו בשביל זה לעדות. שו"ת טוטו"ד קמא סי' י"ג. דר"ת או' רמ"ט.

סעיף קטן רלז

רלז) **שם. שוחט שהעיד עליו עד א' וכו'** ואין לענוש שום עד בשביל הוצאת הלעז כיון שכונתו היה לאפרושי מאיסורא. שמ"ח סי' ב' או' כ"א. ר"ז או' נ"ח. תיו יהושע או' ן'.

סעיף קטן רלח

רלח) **שם. עד א' בהכחשה לאו כלום.** הנה לענין פיסול השוחט פשיטא דהשוחט אינו נפסל בכך משום דעד א' בהכחשה לאו כלום הוא. וכ"פ רש"ל בפ"ק דחולין סי' ט' מהריב"ל ח"א סי' נ"ג. שמ"ח שם. זב"צ או' קי"ט. אבל לענין אותה הבהמה עצמה ששחט יש אוסרים כמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן רלט

רלט) **שם. עד א' בהכחשה לאו כלום הוא.** והטעם לזה דכ"מ שהאמינה תורה לעד א' הוי כשנים ט"ז ס"ק כ"ג. אמנם רש"ל שם חולק וכתב דדוקא בעדות אשה אמרינן שהוא כשנים אבל בשאר איסורים הוה חד לגבי חד בהכחשה ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ע"כ בהמה זו אסורה לכל ישראל יעו"ש. וכ"פ בתשו' מהריב"ל שם. ב"ח. ט"ז שם. כנה"ג בהגב"י או' צ"ב. פר"ח או' מ"א. בל"י או' ל' שמ"ח שם. שו"ג או' נ"ב. וכן העלה החק"ל חי"ד סי' קצ"ג דיש להחמיר יעוש"ב. והב"ד זב"צ או' ק"ך. ונראה שלא נחלקו אלא אם לפי דברי המכחיש היתה השחיטה שלא כהוגן ממש והיתה אסורה מה"ת אבל אם גם דברי המכחיש היתה שלא כהוגן משום חומרא כגון שהייה פחות מכשיעור או שהיא בסוף השחיטה שכבר נשחטו רוב הסימנין וכדומה לזה ודאי השוחט נאמן. ועוד נראה לחלק בין אם זה שמכחישו אומר שחטת שלא כהוגן א"כ הוא מעיד על הבהמה זו שלא נשחטה כדת יש להחמיר אבל אם השוחט אומר בשעה פלונית שחטתי בהמה זו ועד א' מכחישו ואומר לא שחטת בהמה זו כי כל שעה פלונית לא זזה ידי מידך הראשון נאמן כי על גוף השחיטה לא הוכחש ואולי שחטה אחר או הוא בשעה אחרת ואף שהוא אומר ששחטה בשעה זו ועל זה הוכחש מ"מ המכחיש אינו רק א' ועל גוף השחיטה הוא חשוב כשנים. דגמ"ר. יא"פ. פ"ת או' כ"א.

סעיף קטן רמ

רמ) **שם. עד אחד בהכחשה לאו כלום.** משמע אבל אם שתיק ליה ולא הכחישו נאמן לפוסלו. וכ"כ הזב"ת או' נ"ט. וכן העלה החק"ל שם יעוש"ב. זב"צ או' קכ"א.

סעיף קטן רמא

רמא) **ואם** שני עדים מעידים ששחט שלא כהוגן פשיטא דפסול השוחט ההוא ואפי' מכחישם דלגבי שני עדים אינו חשוב כשנים ודלא כדמשמע מדברי דמש"א הביאו כנה"ג בהגב"י או' צ"ב. זב"צ או' קכ"ב. ועיין לקמן או' רמ"ה.

סעיף קטן רמב

רמב) **גם** כיון שעד א' נאמן באיסורין ולהעביר השוחט מידי דאיסור הוי וכדין איסור דייניו ליה לא בעינן שיעוד העד לפני בעל דבר אלא יכולין לקבל עדות שלא בפניו ומעבירין אותו כן העלה החקל"ל שם בסי' קצ"ג וכתב שכן דעת כל הראשונים והאחרונים וכ"כ הרשב"א סי' תקמ"ה והרימ"ט סי' פ"ב ומהריב"ל ח"ב סי' ח' יעוש"ב. וסיים שם החק"ל בסי' קצ"ו דף רע"ד ע"ד וז"ל כבר נת' דהריק"ו ורש"ל והריב"ל והש"ע ומהרח"ש וכל רבני האחרונים חלוקים ע"ז וס"ל דפיסול שוחט מיד דאיסורא הוי ותמה על הרא"ם ח"ב סי' כ"ד דבעי קבלת עדות בפניו וסיים דתשו' זו אינה מתורת הרא"ם ולא הרא"ם חתים עלה יעו"ש. זב"צ או' קכ"ג.

סעיף קטן רמג

רמג) **אשה** אחת שאמרה שהשוחט שחט לה עוף והשוחט מכחישה אם העוף של האשה אין השוחט נאמן להכחישה והעוף כשר אבל אם העוף של אחר אע"ג דהאשה באתה תחילה ואמרה שנשחט בכשרות מ"מ יש לשוחט מגו שהיה יכול לומר לא שחט הרוב והיה נאמן משום שהאשה שאמרה שהוא מסר לה בחזקת כשר אינו כ"א על פיו ולכן גם עתה נאמן ויש להחמיר ולאסור. תפארת צבי סי' ע"ב. ופשוט דאף אם העוף של האשה הוא אסור למי שמאמין בלבו לשוחט יותר מן האשה כמבואר לקמן סי' קכ"ז. יא"פ. זב"צ או' קכ"ה.

סעיף קטן רמד

רמד) **שם. עד א' בהכחשה לאו כלום.** פי' ואותה השחיטה עצמה מותרת לשאר בני אדם אבל לא להעד דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא. ש"ך ס"ק מ"א. ומיהו כבר כתבנו לעיל או' רל"ט דיש חולקים ואוסרים אותה שחיטה לכל ישראל יעו"ש.

סעיף קטן רמה

רמה) **שם. והעד עצמו מותר לאכול מכאן ולהבא.** שאפי' יהיה אמת שפעם אחת לא שחט יפה אין לפוסלו בשביל כך עולמית דמקרה הוא בלתי טהור קרא לו בפעם הזה. ואעפ"י כן אם יש כאן שני עדים מעבירין אותו אפי' בפעם א' שכיון שלא נזהר בעצמו לעשות כן בפני ב' עדים חשדינן ליה. לבוש. ועיין לעיל או' רמ"א.

סעיף קטן רמו

רמו) שם. והעד עצמו מותר וכו' הפר"ח דחה דין זה דכיון דלפי דברי העד שוחט זה רשע הוא וכל מה שישחוט מכאן ולהבא בלא תשו' שחיטתו פסולה א"כ שויא אנפשיה חד"א יעו"ש. גם המש"ל בפ"א מה' שחיטה תמה על מהרי"ק בזה והוכיח כן מדברי הר"ן בפ' נערה עי"ש וכן הסכים התב"ש סי' ב' או' ל"ח דאם העד יודע בעצמו שהאמת כדבריו אסור לו לאכול משחיטתו יעו"ש. ער"ה או' כ"ז. וכ"כ הפר"ת או' כ"ב דדוקא שעשה תשו' ולבש שחורים שרי ליה לעד עצמו לאכול משחיטתו מאז והלאה יעו"ש.

סעיף קטן רמז

רמז) שם. ומ"מ הכל לפי מה שהוא אדם. אם מוחזק בכשרות וצריכין לחקור עליו אפי' בעד אחד. לבוש.

סעיף קטן רמח

רמח) שם. ומ"מ הכל לפי מה שהוא אדם. ואם נראה להמורה שאמת הדבר לפי ענין השוחט כגון שיצא עליו כבר שם רע והעד הוא בר סמכא אז יש להעבירו. שמ"ח סי' ב' או' כ"א. ועיין בס' כנפי יונה בססי' זה שכתב דאף אם לא יצא עליו מכבר שם רע כלל רק שזה העד המעיד הוא נאמן בעיני הב"ד הרשות בידם להעבירו יעו"ש. וכ"כ דעת תורה או' ע"ג והביא כמה ראיות לזה יעו"ש. ועוד עיין מזה לקמן סי' ב' סעי' ב' בהגה יעו"ש.

סימן ב

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] שחיטת עכו"ם נבלה. והטעם כתב הרמב"ם פ"ד מה' שחיטה ה' י"א משום שנאמר וקרא לך ואכלת מזבחו. מאחר שהזהיר שמא יאכל מזבחו אתה למד שזבחו אסור. והרא"ש כתב הטעם דכתיב וזבחת ואכלת אותו שהוא בר זביחה אכול מזבחו. והנ"מ בין הטעמים כתב הט"ז סק"א דלהרמב"ם גר תושב אינו אסור מה"ת אלא מדרבנן ולהרא"ש אסור אפי' מה"ת יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) שם. שחיטת עכו"ם נבלה. אבל מותרת בהנאה. ב"י. לבוש. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' א' פר"ח או' ב' פר"ת או' ב'. שמ"ח או' א'. מש"ז או' א'. שו"ג או' א'. זב"ת או' א'. זב"ש או' א'. זב"צ או' א' וה"מ בדלא שמעיניה דחשיב אבל שמעיניה אסור בהנאה. ב"י בשם בעל העיטור. ב"ח.

סעיף קטן ג

ג) **וכן** שחיטת מין והוא הכופר בתורת מרע"ה נבלה ושריא בהנאה וכמ"ש הרמב"ם בפ"ד והרשב"א בחי' אבל מין דהיינו שנעשה כומר לע"ז בין גוי בין ישראל סתם מחשבתו לעכו"ם ושחיטתו אסורה בהנאה כדתניא בפ"ק דחולין שחיטת מין לעכו"ם. פר"ח שם. זב"ת שם. ואפי' עורה ועצמותיה וקרניה וטלפיה ופירשה אסורים בהנאה. שמ"ח שם ותב"ש או' ד' ומ"מ בדיעבד היכא דאתא ליד ישראל יש להקל בהנאה במקום הפסד בסתם שחיטתו ששחט לשלחנו ולא שמעיניה דחשיב לע"ז דאינם אדוקים כ"כ בזה"ז אפי' הכומרים שנאמר סתם שחיטתן לע"ז. ודוקא אם שחט הכומר אבל הרגה מותרת בהנאה דאין דרכן לע"ז אלא דרך שחיטה. ועוד נ"ל דבמקומות שדרכן לנחור ולהרוג למאכלן וראינו דשחטה הכומר א"כ מוכחא מילתא דלע"ז קעביד ובכה"ג יש לאסור בהנאה. שמ"ח שם.

סעיף קטן ד

ד) **שם**. **אפי' הוא קטן**. די"ל דאין מחשבתו לעכו"ם ואפי' יודע לאמן ידיו והוא מומחה דבכה"ג בקטן ישראל כשר בעכו"ם הוי נבלה. ש"ך או' א' פר"ח או' ג' זב"ת או' ב' זב"צ או' ב' י"א או' א'.

סעיף קטן ה

ה) **שם**. **אפי' הוא קטן**. ואפי' בדק לו ישראל כשר הסכין ועמד ע"ג וראה ששחט יפה הוי נבלה. שמ"ח או' א' יד אליהו או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **שם הגה**. **כגון גר תושב**. היינו שקבל עליו ז' מצות כמ"ש לקמן סי' קכ"ד סעי' ב' ש"ך סק"ג. וכ"כ האחרונים.

סעיף קטן ז

ז) **שם הגה**. **כגון גר תושב**. או מאומות שאין עובדים ע"ז או גר שמל ולא טבל כראוי. שמ"ח שם.

סעיף קטן ח

ח) [**סעיף ב'**] **מומר אוכל נבילות לתיאבון וכו'** היינו כי לא משכח כשר אכיל נבילות ע"כ מהני בדיקת סכין כיון שנתונה בידו שוחט שפיר דכל כמה דמשכח היתרא לא אכיל איסורא אלא דלא טרח להדורי בתר סכין יפה אם זו פגומה. ט"ז סק"ב.

סעיף קטן ט

ט) שם. מומר אוכל נבילות וכו' פי' שהעידו עליו עדים שאכל נבילה במזיד ואפי' פעם א' ולא מיבעיא היכא דראוהו מחזר אכשרה ולא מצא ואכל נבלה פשיטא דזהו לתאבון מקרי אלא אפי' ראוהו אוכל נבילה סתמא במזיד מ"מ תלינן דלתאבון עשה שלא מצא כשרה ותאב הוא לאכול בשר. וה"ה נמי אם שכיח הנבילה בזול יותר מדהיתר וחס על ממונו ואכל נבילה תלינן אלו היה שכיח ליה התירא כמו איסורא לא היה שביק התירא ואכיל איסורא ולתיאבון מקרי. שמ"ח או' ב' זב"צ או' ד' ועיין שפ"ד או' ד' שכתב דדוקא מומר לאכול נבילות אפי' פעם א' בודק סכין ונותן לו הא מומר לטריפות בפעם א' א"צ בדיקת סכין יעו"ש והיינו אם יודעים בו שיודע השוחט בסכין פגומה הוי נבילה ואינו אוכל נבילה הא לא"ה לא שנא.

סעיף קטן י

י) שם. ישראל בודק סכין ונותן לו וכו' ולענין אם צריך לבדוק הסכין אחר שחיטה יש פלוגתא בזה כמ"ש בב"י יעו"ש. ואם הסכין לפנינו צריך לבדוק הסכין גם לבסוף אחר השחיטה אבל אם אין הסכין לפנינו או בדיעבד לא בדק הסכין אחר שחיטה כשרה. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ד. כנה"ג בהגב"י או' ט' שמ"ח או' ה' שפ"ד או' ד' זב"צ או' ה' וכן לכתחלה צריך לבדוק הסימנים אחר שחיטתו ובדיעבד כשרה. שמ"ח שם.

סעיף קטן יא

יא) שם. ישראל בודק סכין וכו' ושוחט אפי' כמה בהמות אחר בדיקה אחת. שמ"ח או' ב' זב"ת או' ט' זב"צ או' י"ב. ומיהו לפי מאי דבעינן למימר קמן (סי' י"ח סעי' י"א) דעצה טובה לבדיק בין כל א' וא' ה"ה כאן. זב"ת שם.

סעיף קטן יב

יב) ואם יודעים שא"א שיבואו הסכין והסימנים לפנינו אחר שחיטה אין ליתן לו לשחוט אפילו אחר בדיקת הסכין תחלה אם לא במקום צורך גדול וא"א בענין אחר דאז הוי כדיעבד. שמ"ח או' ו'.

סעיף קטן יג

יג) ואם ישראל לא בדק לו סכין ויש בשר כשר לפנינו ועוד יש זה הבשר ששחט זה המומר והמומר הנז' קונה מזה הבשר ששחט הוא אין ראיה לומר דלא שביק התירא ואכיל איסורא אלא אסור לאכול ממנו. שפ"ד או' ה' מחב"ר או' ג' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יד

יד) שם. ומותר לאכול משחיטתו וכו' וא"צ שיאכל המומר ממנה תחלה משום דלא עבר אלפני עור. טור. לבוש. ש"ך סק"ה פר"ח או' ה' שמ"ח או' ב' ר"ז או' א' זב"ת או' א' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן טו

טו) ואפי' אם שוחט בחנם בלי טובת הנאה אין להתיר בלא בדיקת סכין תחלה. כרתי או' ה' ער"ה או' ג' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן טז

טז) שם. אפי' ישחוט בינו לבין עצמו. דכיון שיש סכין יפה בידו ודאי ישחוט בזה ומסתמא ישחוט יפה ולא ישהה ולא ידרוס. ש"ך סק"ד. ר"ז או' ה'.

סעיף קטן יז

טוב) שם. והוא שיודעין בו שיודע וכו' דאל"כ לא אמרינן ביה רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם ואפי' בדיעבד כשאינו יודע בבירור שהוא מומחה. ונראה שצריך לבדקו תחלה קודם שחיטה אם הוא מומחה שאין ליתן לו על סמך שיבדקנו אחר שחיטה דומיא דסכין דבסמוך. ש"ך סק"ז. ואפי' כתב קבלה שנותנים האידנא לא מהני דלא טרח לחזור על לימודו. שמ"ח או' ג' זב"צ או' י"ד. והיכא דליתיה קמן למבדקיה יש להקל במקום הפסד אי אית ליה כתב קבלה. שמ"ח או' ד'.

סעיף קטן יח

חי) שם. עד שיבדקנו בסוף. וה"ד אם בגמר שחיטה בא ומצא סכין זו בידו או שהיה לפניו שנים ושלשה בהמות שחוטות ועדיין הוא שוחט והולך דכיון שהוא מתעסק עדיין בשחיטה וסכינו בידו אמרינן שבזו שחט הכל אבל כשהיה לו פנאי יום או יומים אין סומכין עליו בזה וגם יש להחמיר אף בשעה אחת ובשתים. ב"י בשם הרשב"א. ש"ך סק"ז. שמ"ח או' ח' שפ"ד או' ז' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יט

יט) בא תיכף אחר גמר שחיטת מומר זה שלא בדקו סכינו תחלה ומצא לפניו ב' סכינים בגוונא דבודאי היו שניהם ידועים לו בשעת שחיטה וא' יפה וא' אינו יפה ואמר ביפה שחטתי חיישינן שמא היו בעיניו שניהם מוחזקים ליפה או לשאינו יפה ולא בדק להו כלל והשתא שאומר ביפה שחטתי לאשתמוטי קאמר עד שיאמר בזה היפה שחטתי דכיון דיודע איזהו יפה מסתמא ידע מעיקרא וביפה שחט. שמ"ח או' ט' ועיין לקמן או' ל"ח.

סעיף קטן כ

ך) **ואף** אם יש לו משחזת לזה המומר אינו נאמן ואסור לאכול משחיטתו. ער"ה או' ה' בשם כמה ראשו' ותמה על הרדב"ז ח"א סי' כ"ד שכתב דאם יש לו משחזת נאמן יעו"ש. והב"ד זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן כא

כא) שם. ואין ליתן לו לכתחילה וכו' הטעם דהא אלו שכח ולא בדק הסכין לא בתחלה ולא בסוף איסורא קאכיל חיישינן שמא ישכח ולא יבדוק אחר השחיטה ויאכל משחיטתו והר"ן כתב דחיישינן שמא יחשבו הרואים שאין אנחנו צריכים לבדיקתו וימסרו לו ולא יבדקו אחריו. וכתב הב"ח ולפי דעתו (ר"ל דעת הר"ן) יראה דאפי' בדק הסכין בינו לבין עצמו לא יתננו למומר בפני הרואים לשחוט בו אלא א"כ יחזור ויבדקנו בפניהם וראוי להחמיר כדבריו בזה עכ"ל ונראה דה"ה אם אומר בפני הרואים בדקתי סכין זה מותר ליתן לו. ש"ך סק"ח. מיהו הפר"ח או' ח' כתב להשיג על דברי הש"ך הנז' שכתב דסגי באומר בפני הרואים וכו' והתב"ש או' ט' כתב ליישב דברי הש"ך הנז' ומ"מ סיים דלכתחלה יש לעשות בפרסום מה דאפשר לחוש לכולהו פו' יעו"ש.

סעיף קטן כב

כב) ואין צריך לבדוק הריאה אחר בדיקת המומר דמוקמינן לה בחזקת כשרה. ב"ד סי' ט' ער"ה או' ד'. זב"צ או' י"ג. דר"ת או' ך'.

סעיף קטן כג

כג) זה שכתבנו דאוכל נבילה תלינן דלתיאבון אכל היינו שנתנבלה בשחיטה אבל בהמה שמיתה שנפשו של אדם קצה בה ואין דרך לאכלה לתיאבון וכ"ש אוכל שקצים ורמשים שהם דברים המאוסים וכה"ג תלינן מסתמא שאוכל להכעיס. דלא תלינן במילתא דלא שכיחא לומר שיש לו רעבון גדול ולא מצא דבר לאכול או בעי למטעם טעמא דאיסורא איך הוא טעמם אלא א"כ פירש שעושה משום טעם זה. ואפי' אוכל נבילה שנשחטה אם אוכל אותה משום טירחא מועטת להלוך אחר הכשרה לא הו"ל לתיאבון ולאו בא שחיטה הוא. שמ"ח או' י"א. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כד

כד) ונראה דעכשיו בזמנינו שהוא חשוד לאכול נבלות לתיאבון אין אוכלין ממנו שום דבר מאכל שיש לחוש שיש בו חשש איסור ומכ"ש שלא ליתן לו הסכין בדוק לשחוט ולאכול משחיטתו ומי שעושה דבר זה בכלל מומר יחשב לכל מילי. ביה"ל או' ב' ואעפ"י שכל הפו' האחרונים לא כתבו מזה כלום מ"מ ראוי לחוש לדבריו וידון המורה בזה לפי

ענין המומר ההוא ולפי פרצת הגדר. שמ"ח או' י"ב. וכ"פ חכ"א כלל א' או' ז' כדברי ביה"ל הנז' וכ"ה דעת האחרונים דעכשיו כולם מקרו עובר להכעיס כמ"ש בכף החיים על או"ח סי' תמ"ח או' ס' יעו"ש.

סעיף קטן כה

כה) **ועיר** אחת שהיו אוכלין נבילות וטריפות מחמת שלא נמצא שם בשר כשר ואח"כ חזרו בתשו' ושלחו אחד מאתם ללמוד מלאכת השחיטה אם מותר ללמדו וליתן לו כתב קבלה להיות שו"ב אצלם כיון שהוא מומר לתיאבון. עיין מה שכתבתי בתשו' בס' באר מים חיים דהכל לפו ראות עיני המורה דאם רואה שחזר בתשו' שלימה וקבל עליו דברי חבירות בפני ג' שלא יעשה עוד כדבר הזה ועושה סיגופים ותעניות לכפר אשר עווית מלב ונפש ולא מפני הרואים כדי שילמדו אותו מלאכת השחיטה אז מותר ללמדו ולתת לו כתב קבלה להיות שו"ב יעו"ש. ועיין לקמן או' ל"ד.

סעיף קטן כו

כו) **שם. אפי' כשר עומד על גביו.** דישראל מומר לא מירתת כי הוא סבור שלא יבדקנו אחריו לפי שמחזיק עצמו בישראל. ש"ך סק"ט.

סעיף קטן כז

כז) **שם הגה. מי ששחע והוציא טרפה פעם אחת וכו'** משמע דבפעם אחת אין מעבירין אותו ואין הדין כן אלא אפי' בפעם אחת אם יצאה טריפה מתחת ידו מעבירין אותו. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ג' כריתי או' יו"ד. זב"ת או' יו"ד. זב"צ או' י"ז. וית' עוד זה לקמן סי' קי"ט סעי' י"ז יעו"ש.

סעיף קטן כח

כח) **שם הגה. מי ששחט והוציא טריפה וכו'** שו"ב שנחשד שאינו בודק הריאה כהוגן רשאי לשחוט עופות אח"כ. נוב"י מה"ת חי"ד סי' ג' והב"ד פ"ת או' ד' יעו"ש וכ"כ בשו"ת צ"צ החדשות חי"ד סי' א' אך בשו"ת בית אפרים חי"ד סי' ד' כתב לפקפק בדברי הנוב"י הנז' וכן בס' מעשה אברהם חי"ד סי' ז' האריך הרבה לדחות דברי הנוב"י הנז' והביא כמה !ראיוש מש"ס ופו' להחמיר והעלה להלכה דהחשוד על בדיקת הריאה גם שחיטתו פסולה וכתב שכן ראה מעשה באזמיר שהעבירו שו"ב ופסלוהו גם משחיטת עופות על שיצא טריפה מתחת ידו בבדיקת הריאה בהסכמות הגדולים דשם יעוש"ב. וכן העלה בשו"ת אמרי אש חי"ד סי' י"ג להחמיר בזה דאם הוא חשוד על בדיקת הריאה אין להאמינו על שחיטת עופות וכתב שכ"ה משמעות השמ"ח או' י"ח יעו"ש. והב"ד דר"ת או' כ"ו.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. אם לא הוחזק בכך וכו' ואם מצד פחזותו ומהירותו יצא המכשול מתחת ידו יש להקל בהעברה על איזה ימים וקבלת ד"ח לבד. אהלי יעקב סי' נ"ד. עיקרי הד"ט סי' ד' או' ח' וכיוצא בזה כתב בשו"ת אמרי אש חי"ד סי' א' בשו"ב שהעבירו אותו מחמת שנהג קלות ראש בבדיקת הריאה ורואין שהוא רק מפני המהירות או מפני השבושין ששבשו ההרגל לומר שכך נכון לעשות וא"צ יותר מהני קבלת ד"ח אם מקבל על עצמו באלה ובשבועה שיהיה מהיום במתון ולאט יתנהל בבדיקת הריאה יעו"ש. דר"ת או' ל"ו.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. אם כבר נכשל וכו' אחד שאכל עוף ומצא אח"כ א' מי"ח טרפות א"צ כפרה כיון דסמך ארוב כשרות והיה אונס. פמ"א ח"ב סי' מ"א. והא דכתב נאמן שמואל סי' י"ג בשו"ב שנמצא שלא הרגיש בבדיקת הריאה ובשחיטת תרנגול דצריכים כפרה על מה שאכלו ממנו עד עתה אעפ"י שהיתה בשגגה היינו משום דהעובדא שלו היתה שהיה ניכר לאנשי הקהל שהשו"ב ההוא אין יראת אלהים בלבו ולא היה מוחזק בעיניהם ליהודי כשר קודם שנודע להם שאינו מרגיש בסכין ובטירפות הריאה עי"ש וע"כ שפיר י"ל דבכה"ג גם הפמ"א מודה דצריכים כפרה דלא שייך לומר שהם אנוסים שלא היה להם לסמוך על בדיקתו. דר"ת או' מ"ה.

סעיף קטן לא

לא) שם בהגה. מעבירין אותו. עיין בשו"ת חו"י בהשמטות לדף כ"א שנסתפק במי שהעבירוהו מהיות שו"ב ע"י עד א' עם קצת רגלים לדבר ומ"מ יודע בעצמו ששקר ענה בו אם רשאי לשחוט בביתו או בבואו למקום אחר שאינם יודעים מה שנעשה לו וכתב דאפי' אמת הוא שנכשל ויודע ששוגג הוא או שהעבירוהו ע"פ עדות ב' עדים י"ל דבאין רואין ויודעים שרי אחר שאין כאן חשד אפי' לרואים בשחיטה זו השנית שום איסור רק מה שהעבירוהו אם עתה ירא ה' ונזהר למה נאסר לו עכ"ל והב"ד הפ"ת או' ה'. אמנם הבל"י בססי' כ"ח חלק על דברי חו"י הנז' וכתב כיון דפסלוהו אסור לו לשחוט חדא דהוי כחשוד לדבר זה כיון שב"ד אסרו השחיטה שלו וכמ"ש בסי' א' אם הקהל הטילו חרם וכו' דשחיטה אסורה ועוד דעיקר היתר בזה"ז הקבלה וכיון שהב"ד פוסלין הקבלה הוי כאלו לא היה לו קבלה מעולם ואסיר לו לשחוט עד שיתירו לו הב"ד יעו"ש. והב"ד המש"ז ססי' כ"ח. וכן הסכים בדעת תורה סי' א' או' ע"ט לדברי הבל"י והמש"ז יעו"ש.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. מעבירין אותו. בכ"מ שכתבו הפו' בענין זה שמעבירין אותו עד זמן מה ומקבל עליו ד"ח צ"ל שהעברה יהיה קודם ואח"כ יקבל עליו ד"ח ואם עשה להיפך שקבל עליו ד"ח קודם ההעברה צריך להעבירו עוד הטעם סתם עד חודש ימים ואח"כ יקבל ד"ח כיון שהעברה הוא ענין תשו' על לשעבר ואם יקבל עליו ד"ח קודם ההעברה הרי יודע שע"מ כן העבירוהו ואין זה תשו' אמיתית. שבו"י ח"ב חי"ד סי' ב' דר"ת או' מ"ט.

סעיף קטן לג

לג) ושיעור העברתו שיהיה חוץ לאומנתו לפי דעת הרב דמש"א שהביא הכנה"ג בסי' ח"י בהגב"י או' ס"ד דבהעברה ברגע סגי וכ"ה דעת הרב אהל יוסף יו"ד סי' א' אבל החק"ל חי"ד סי' קס"ט הכריע מדברי מרן ב"י סי' ס"ד ורש"ל ומהר"ם מינץ בשם האגודה דבעינן ל' יום ותמה על הכנה"ג ואהל יוסף יעו"ש והב"ד בנו הרב בתו"ז או' ב' סי' ו' או' ז' יעו"ש וית' עוד מזה לקמן סי' קי"ט סעי' ט"ו כי שם מקומו יעוש"ב.

סעיף קטן לד

לד) מי שהמיר דתו ושב בתשו' שלימה יכול להיות שו"ב. הרש"ך ח"ב סי' ק"ז. הראד"ב סי' ג' כנה"ג סי' י"ח בהגב"י או' נ"ט. שו"ג בסי' זה במחו' או' א'.

סעיף קטן לה

לה) [**סעיף ג'**] **מומר לתיאבון ששחט אפי' נשבע וכו'** שהרי הוא חשוד על השבועה לגבי אותו דבר מפני שהוא מושבע ועומד מהר סיני. ב"י בשם ס' אוהל מועד. ש"ך ס"ק י"ב.

סעיף קטן לו

לו) שם. אינו נאמן. וכן אם ראינו שאכל נבילות חצי שיעור יש להחמיר ואין להאמינו בשבועה. שפ"ד או' י"ב. מחב"ר או' ו' ער"ה או' ח' דע"ק או' א' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן לז

לז) [**סעיף ד'**] **ואומר שביפה שחט נאמן**. היינו בשידעינן שאלו הסכינים היו עמו בשעת שחיטה אז הוא נאמן שביפה שחט דלא שביק התירא ואכל איסורא אבל אם אחר השחיטה מצאו אלו הסכינים אצלו אינו נאמן. ש"ך ס"ק י"ג. כנה"ג בהגה"ט או' י"א. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' ו' כרתי או' י"ב. מש"ז או' ז' זב"ת או' י"ב ואו' י"ג. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן לח

לח) י"א שאם אומר סתם שבסכין יפה שחט אינו נאמן אלא צ"ל בזו היפה שחטתי. דמשק אליעזר הביאו כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. שמ"ח או' ט' מש"ז שם. ר"ז או' י"א. ויש להחמיר כדבריהם. זב"צ או' ך' ועיין לעיל או' י"ט.

סעיף קטן לט

טל) שם. נאמן לומר מומחה שחט לי. דוקא באומר מומחה פלוני שחט לי דמסתפי דילמא נתפס כגנב. ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק ט"ו. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. פר"ח או' ט"ו. פר"ת או' ז' לה"פ או' ז' בל"י או' ב'. כריתי או' י"ד. שמ"ח או' יו"ד. שפ"ד או' ט"ו. שו"ג או' יו"ד. מחב"ר או' ז' ער"ה או' יו"ד. שש"א או' ג' ר"ז או' י"ב. זב"ת או' ט"ו. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן מ

מ) ואפ' בעוף מהני ג"כ אם אומר פלוני שחט לי. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' י"ד. כריתי שם. שמ"ח שם. זב"ת או' י"ד. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן מא

מא) וה"ה אם יש מקולין (שוק מוכרי בשר) קבועים ואומר מכשרה קניתי נאמן ואפי' מקילי ישראל רחוקים קצת בהליכה טורח כל דהו הוי וכגון שמצויים כשרות בזול כמו הטריפות. ש"ך שם. פר"ת או' ז' שמ"ח שם. שפ"ד או' י"ד. ר"ז או' י"ב זב"ת או' ט"ו. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן מב

מב) ואם אומר מקולין פלוני קניתי אף אם בשר שחוטה ביוקר טפי יש להתיר. פר"ח שם. זב"ת שם. זב"צ או' כ"ד. וכ"ז מדינא ולענין זה"ז עיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן מג

מג) [**סעיף ה'**] **מומר להכעיס וכו'** פי' כגון שהיתר ואיסור לפניו ויש הנאה בהיתר כבאיסור והוא דוחה ממנו ההיתר בידים ופושט ידיו דוקא אל האיסור שמזה נראה כונתו להכעיס את בוראו או שנזרקה בו מינות שאינו מאמין באותה מצוה ורוצה להראות שדוחה אותה מעליו. שמ"ח או' י"ג.

סעיף קטן מד

מד) שם. מומר להכעיס אפי' לדבר אחד. ואפי' בפעם אחת הוי כעכו"ם. יש"ש בפ"ק דחולין סי' ו' ש"ך ס"ק ט"ז. לה"פ או' ח' הל"פ בל"י או' ג' שמ"ח שם. ר"ז בקו"א או' ח' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מה

מה) שם. אפי' לדבר אחד. בין מצות ל"ת ובין במ"ע כגון שלפניו לולב ואתרוג ואינו רוצה ליטול ומראה כוונתו שהוא להכעיס או אינו מאמין הרי הוא כגוי. שמ"ח שם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מו

מו) שם. או שהוא מומר לעכו"ם. דהיינו שהועד עליו שעבד ע"ז באיסור דאו' כגון שניסך לה יין וכדומה. שמ"ח או' ט"ז.

סעיף קטן מז

מז) שם. או שהוא מומר לעכו"ם. אפי' בצנעה ואפי' רק פעם א' הוי מומר לכל התורה ודינו כעכו"ם. ש"ך ס"ק י"ז. לה"פ או' ט' הל"פ בל"י או' ד' שמ"ח שם. שפ"ד או' י"ז. ער"ה או' י"ב. ר"ז בקו"א או' ט' זב"ת או' י"ח. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מח

מח) שם. או לחלל שבת בפרהסיא. אפי' בפעם אחת. ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. שפ"ד שם. ר"ז שם או' יו"ד. ששי"א או' ו' בשם כמה פו' ודלא כביה"ל שכתב דבעינן שיחלל כמה פעמים בפרהסיא בפני עשרה יעו"ש. מיהו באוחה שחיטה לא הוי מומר. ש"ך שם. פר"ח או' י"ז. ועיין לקמן סי' י"א או' ח"י.

סעיף קטן מט

מט) שם. או לחלל שבת בפרהסיא. ופרהסיא הוא בפני עשרה אנשים ישראלים דוקא. ביה"ל או' ג' שמ"ח שם. שפ"ד שם. ששי"א שם. פ"ת או' ח' זב"צ או' כ"ט. ואם המומר עצמו מצטרף לעשרה דהיינו תשעה ישראלים והמומר עיין בתשו' דבר שמואל סי' ס"ג שמצדד בזה אבל בתשו' הזר"א חי"ד סי' נ"ב הסכים דמצטרף יעו"ש. ועיין עו"ש בדב"ש שמסתפק אם הנשים מצטרפות לעשרה אבל מדברי ביה"ל הנז' משמע דפשיטא ליה דאין מצטרפות לעשרה אלא בעינן דוקא אנשים.

סעיף קטן נ

נ) מומר בפרהסיא לחלל שבת דוקא כגון שחלל באיסור דאו' אבל באיסור דרבנן לא הוי מומר. פר"ח בקו"א דלא כביה"ל. לה"פ או' ט' בל"י או' ד' שמ"ח או' ט"ז. שפ"ד או' י"ז. ער"ה או' י"ג. ששי"א או' ז' זב"ת או' י"ט. חכ"א כלל א' או' ח' פ"ת או' ח' בשם משנת חכמים. וכן מומר לע"ז דוקא בדאו' שמ"ח שם. ער"ה שם. זב"צ או' ל"ב. ואף אם עבר על לאוין דשבת וע"ז לא הוי מומר לכל התורה עד שיעבור על מיתות ב"ד. פ"ת שם בשם משנת חכמים.

סעיף קטן נא

נא) ויום הכפורים דינו כשבת לענין זה. שמ"ח שם. ער"ה שם. זב"צ או' ל"ג. וכן המחלל מועדות דינו כשבת. ער"ה שם בשם תשו' הרדב"ז.

סעיף קטן נב

נב) שם. או שהוא מומר לכל התורה וכו' ולא ביארו לנו רבותינו בכמה עבירות יתחזק זה למומר לכל התורה ונראה שאם ראוהו עובר במזיד על ג' עבירות מפורסמות שהעולם נזהרין בהם כגון שאכל נבילה ולבש שעטנז דאו' והקיף פאת ראשו הוי חזקה לכולהו ואמרינן מסתמא פרק ממנו עול המצות כולן עד שיוחזק שלא פרק ממנו כ"א אותן שפקר בהם ואז חזר דינו כמומר לדבר א' דלא הוי מומר לאחרים ומ"מ נראה דאם ראינוהו עובר עבירות הרבה עד שנראה מתוך ענינו שפרק עול רוב המצות מעל צוארו לתאותו אז אמרינן רובו ככולו ואפי' אם ראוהו נזהר בקצת מצות מ"מ הוי כגוי. שמ"ח או' ט"ו. שפ"ד או' י"ז. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן נג

נג) שם. דינו כעכו"ם. ואפי' בדקו לו סכין וראוהו ששחט יפה. ב"י. ט"ז סק"ח. שמ"ח או' י"ג. זב"צ או' ל"ה. יד אליהו או' י"ג.

סעיף קטן נד

נד) שם הגה. ומי שאינו חושש בשחיטה ואוכל נבילות בלא תיאבון וכו' והפר"ח או' י"ט כתב דיש להקל בדין זה בבדיקת הסכין ולעמוד עליו מתחלה ועד סוף יעו"ש. וכ"כ זב"ת או' ך' וכ"כ המחב"ר או' ח' בשם הרמ"ע ומהריק"ש דבדיעבד שחיטתו כשרה דלא כדסבר מור"ם בהגה יעו"ש. ומיהו כבר כתבנו לעיל או' כ"ד דבזה"ז אפי' במומר לתיאבון יש להחמיר וא"כ כ"ש בכה"ג דמומר אפי' בלא תיאבון.

סעיף קטן נה

הנ) ופשוט דמומרים דהאידנא לדתי עכו"ם ומטמעים ביניהם הם פוקרים ביותר וכוללים כל עניני מומרים שבסי' זה. שמ"ח או' ט"ז.

סעיף קטן נו

נו) ולמכור נבילות למומר ולכל דכוותיה יש להחמיר לכתחלה גם העוקב ומסרסר לו זונה ואפי' המזווגו דאין הדבר מצוי לו מיד כרצונו משא"כ המזווג בנכרים אין איסור ומ"מ יש קבלה מפי גדולים וזקנים כי המתעסק באלה לא יצא נקי מזרע שמקדיח תבשילו ונרמז במ"ש לא תתחתן בם כי יסיר את בנך וכו' שו"ת חו"י סי' קפ"ה. לה"פ או' ט' בל"י או' ד'.

סעיף קטן נז

זנ) [**סעיף ו'**] **מומר לאחד משאר עבירות וכו'** היינו לתיאבון. לבוש. דאי מומר להכעיס הרי הוא כעכו"ם אפי' בעבירה א' כמ"ש בסעי' הקודם.

סעיף קטן נח

חנ) **שם. מומר לאחד משאר עבירות וכו'** פי' ואינו אוכל נבילות דמומר לדבר אחד לא הוי מומר לכל התורה כולה. פרישה או' י"ז. ועוד ק"ל דמומר לאכול חלב לא הוי מומר לאכול דם. יד אליהו או' ט"ו.

סעיף קטן נט

טנ) **שם. א"צ לבדוק לו סכין וכו'** ומשמע נמי שא"צ לבודקו תחלה אם הוא מומחה והרי הוא לגבי שחיטה כשאר ישראלים כשרים דאמרינן בהם רוב מצויים אצל שחיטה מומחין הם. וכ"כ הרשב"א בתה"ב דף ו' פר"ח או' ך' זב"ת או' כ"ב.

סעיף קטן ס

ס) **שם. א"צ לבדוק לו סכין וכו'** דגבי שחיטה הוי כישראל ודעת הרמב"ם שכתב צריך פירש הרא"ש כיון דחזינן דפוקר בשביל תאותו באחד משאר עבירות חיישינן שמא פוקר שלא לקיים שום מצוה כהלכה. ט"ז סק"ט. יד אליהו או' ט"ז.

סעיף קטן סא

סא) **שם. ולהרמב"ם צריך.** ואפי' בדיעבד מעכב דהיכא דלא בדקו לו הסכין לא בתחלה ולא בסוף שחיטתו אסורה. ש"ך ס"ק י"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. פר"ח או' ך' פר"ת או' ט' לה"פ או' יו"ד. שו"ג או' ט"ו. שפ"ד או' י"ח. ער"ה או' ט"ו וכתב ודלא כתשו' בית יעקב סי' קל"ח שכתב דלהרמב"ם שחיטתו כשרה בדיעבד יעו"ש. שש"א או' ט' זב"ת או' כ"ג. ר"ז או' י"ג. זב"צ או' ל"ח. ואפי' בשבועה אינו נאמן אם לא בדקו לו סכין. שפ"ד או' י"ב.

סעיף קטן סב

סב) **שם. ולהרמב"ם צריך.** ומשמע דלדיעה זו בעינן נמי שמכירין בו שהוא מומחה ויודע ה' שחיטה ולא אמרינן ביה רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם. וכ"כ המש"ז או' יו"ד דיש להחמיר באיסור תורה יעו"ש.

סעיף קטן סג

סג) **ממונה** לרבים לשחיטה ובדיקה והוחזק לרבים שהוא גונב בשר ונמצא בידו בפרהסיא אפי' עשה תשו' גמורה אין לך חילול ה' גדול מזה ולכן לא ישחוט ברבים ואם

ירצה לשחוט בבית שום יחיד הרשות בידו. הרמב"ם בתשו' בס' פאר הדור סי' קי"ב. מחב"ר או' ט' קול אליהו ח"א סי' ד' ער"ה או' ט' זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן סד

סד) שם. ודוקא במומר לעבירה אבל מי שהוא פסול לעדות וכו' מומר לעבירה היינו שהוא מועד לעבור על המצוה ופרק עולה מעל צוארו. ופסול לעדות היינו שלא עבר אלא פעם א' ב"י. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' י"א. שפ"ד או' י"ט. שו"ג או' ט"ז. זב"ת או' כ"ד ואו' כ"ה. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן סה

סה) והיינו במומר שעבר ג' פעמים ופסול לעדות פ"א. שפ"ד שם. ומיהו בשנות חיים או' כ"ז כתב דאפי' בב' פעמים הוי מומר כדאמרינן בקידושין דף ך' דכל שעבר עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר יעו"ש ומיהו יש לדחות דהתם כהיתר אבל היתר ממש עד שלשה פעמים. ובענין פסולי עדות עיין בחו"מ סי' ל"ד.

סעיף קטן סו

סו) שם הגה. מיהו אם הוא פסול לעדות משום שאכל נבילות וכו' העיקר כדברי מור"ם ז"ל ודלא כהש"ך. פר"ח או' כ"ב. זב"ת או' כ"ו. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סז

סז) שם בהגה. משום שאכל נבילות וכו' ואפי' חשוד לאכול נבילות חצי שיעור הוי כמומר. שפ"ד או' ך' זב"ש או' ט"ז. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן סח

סח) [**סעיף ז'**] **מומר לערלות דינו כמומר לעבירה אחת.** ור"ל דדינו כסעי' הקודם דלסתם הש"ע א"צ לבדוק לו סכין ולהרמב"ם צריך ומה שחזר לכתבו כאן משום שרוצה לחלק אם הוא מפני שמתו אחיו מחמת מילה.

סעיף קטן סט

סט) שם. מומר לערלות וכו' דהיינו שאירע שלא נימול בקטנותו וכשהגדיל אינו רוצה למול עצמו שאינו רוצה להצטער או שאינו מל בנו שאינו רוצה לצערו הו"ל כמומר לדבר א' לתיאבון שנת' דינו לעיל. שמ"ח או' כ"ג. ואם מבעט במצות זה הוי מין והרי הוא כגוי ושחיטתו נבילה. פר"ח או' כ"ג. זב"ת או' כ"ח.

סעיף קטן ע

ע) שם. ואם אינו ערל אלא מפני שמתו אחיו וכו' והיינו בשגם עכשיו שהוא גדול אינו מניח למול מיראתו פן ימות גם הוא כאחיו אבל אם אין שם יראה ואפ"ה אינו מל הו"ל

מומר לערלות. ב"י. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח שם. לה"פ או' י"ב. הל"פ. בל"י או' ה' שמ"ח שם. שפ"ד או' כ"א. זב"ת שם. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן עא

עא) שם. ואם אינו ערל אלא מפני שמתו אחיו וכו' התו' כתבו דה"ד שנמולו כשהם גדולים ומתו אבל הריטב"א בחי' דחה דבריהם מדנקט סתם משמע דכל שמתו אחיו מחמת מילה אפי' מקטנים לגדולים יראה ופחד איכא ולא הוי מומר יעו"ש. ער"ה או' י"ז. וכ"כ הפר"ת או' יו"ד מסברא דנפשיה והב"ד הזב"ת שם ונ"מ לענין דא"צ לבדוק לו סכין דאם הוא מומר צריך לבדוק לו סכין כמומר לשאר עבירות לדעת הרמב"ם וא"כ נראה להקל כדעת הריטב"א דאפי' מתו אחיו מחמת מילה כשהם קטנים דוקא לא הוי מומר כיון דרוב הפו' ס"ל דמומר נמי א"צ בדיקת סכין. ער"ה שם.

סעיף קטן עב

עב) שם. אלא מפני שמתו אחיו וכו' ומיראה לא מלו אותו ג"כ וגם הוא עצמו נותן טעם שמתיירא מן המיתה. לבוש.

סעיף קטן עג

עג) ואם מת לו אח אחד מחמת מילה אין לו התנצלות כלל והו"ל מומר לערלות לכל דיניו. כנפי יונה. מיהו בשו"ת מהרי אוסד חי"ד סי' רמ"ח השיג עליו בזה והביא ראיות מהפו' דגם בכה"ג הוי אנוס ואינו בכלל מומר יעו"ש. וכ"כ הכרתי או' י"ט אע"ג דלא אתחזק מ"מ כיון דמפחד נמנע למול לא מיקרי מומר יעו"ש. והב"ד דר"ת או' צ"ו. ועיין לקמן סי' רס"ג סעי' ב'.

סעיף קטן עד

עד) [**סעיף ח'**] **כותי האידנא דינו כעכו"ם.** הכי אסיקנא בפ"ק דחולין (דף ו' ע"א) לא זזו משם עד שעשאום כעכו"ם גמורים. ב"י ט"ז ס"ק י"א. ומ"מ מדרבנן אסורה לא מן התורה. מש"ז או' י"א.

סעיף קטן עה

עה) שם. דינו כעכו"ם. ואף אם נשבע הכותי ששחט שפיר לא מהני מדינא. שו"ת מהר"מ שיק חי"ד ססי' ת"ט.

סעיף קטן עו

עו) שם. דינו כעכו"ם. ואפי' לקולא כגון לענין או"א אמרינן דשחיטתו כשחיטת עכו"ם. שו"ת מהר"מ שיק חי"ד ססי' ת"ז. וכ"כ בס' דעת תורה או' נ"ה יעו"ש. והב"ד דר"ת או' צ"ט.

סעיף קטן עז

עז) [**סעיף ט**'] **צדוקי ובייתוסי** שבזמן הקודם שהיו להם כמה מדות טובות אבל באלו הקראים שבזה"ז שקלקלו מעשיהם וגם אין אוכלין משחיטת ישראל שחיטתן אסורה אפי' ישראל עומד ע"ג וראה ששחט יפה. תשו' ר' בצלאל סי' ג' ש"ך ס"ק כ"ד. כנה"ג בהגב"י או' ל"ד. פר"ח או' כ"ו. לה"פ או' י"ד. הל"פ בל"י או' ו' שמ"ח או' כ"ד. שו"ג או' ך' שפ"ד או' כ"ד. מש"ז או' י"ב. חכ"א כלל א' או' ח' ברכ"י או' ד' משם כמה פו' וכתב והכי נקטינן ודלא כהפר"ת.

סעיף קטן עח

עח) **שם הגה. מסור דינו כמומר וכו'** לכל התורה כולה. כ"ה בהגהות אלפסי בשם ריא"ז ומביאו ד"מ. ש"ך או' כ"ה. פר"ח או' כ"ז וכתב ודלא כהט"ז. וכן הש"ך בנה"כ כתב להשיג על הט"ז יעו"ש.

סעיף קטן עט

עט) **שם בהגה. ויש מכשירין וכו'** וכ"פ הש"ע לקמן סי' קי"ט סעי' יו"ד. וכ"פ רש"ל והב"ד הש"ך ס"ק כ"ו. והרב ביה"ל או' ה' לחלק יצא דמסור שאינו מוחזק לכך רק לפי שעה אזי שחיטתו בדיעבד כשרה אבל מסור שמוחזק בכך שחיטתו אסורה יעו"ש אבל הפר"ח בקו"א כתב להשיג עליו והסכים לדברי הש"ע יעו"ש. וכ"נ דעת לה"פ או' ט"ו. וכן הסכים השו"ג או' ך' כריתי או' כ"ג. זב"צ או' מ"ח. ואליבא דכ"ע שאין מוסרים לו לכתחלה לשחוט רק בדיעבד יש להכשיר. בל"י או' ז' וכ"נ מאחר דיש פוסלין.

סעיף קטן פ

פ) **האפיקורסים** הנזכרים בפ' חלק שאין להם חלק לעוה"ב כגון מבזה ת"ח או מגלה פנים בתורה ודומיהם מ"מ כשרה שחיטתן וא"צ לבדוק להם סכין משום שנראה איסור זה קל בעיניהם ומורים בו היתרא משא"כ איסור שחיטה שמפורסם. תשו' מהרי"ל סי' קצ"ד. ויש ללמוד מזה ה"ה לשאר עבירות הקלות בעיני ההמון עד שלא נחשב להם לאיסור מחסרון ידיעה דכשרה שחיטתן בלא בדיקת סכין. שמ"ח או' י"ז. זב"צ או' מ"ט ואו' ך'.

סעיף קטן פא

פא) **כל** מה שכתבנו בזה הסי' דמומר לתיאבון יש לאכול משחיטתו וכיוצא ה"ד לאכול משחיטתו דרך עראי ובאקראי אבל למנותו שוחט קבוע ברבים ודאי דאסור ולא מן השם הוא זה וכיון דחשוד לשום איסור אף דשרי מדינא להכשירו לרבים אינו ראוי. חק"ל יו"ד סי' קנ"ו דף רל"ד יעוש"ב. זב"צ או' נ"א. ועיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן פב

פב) [**סעיף יוד**] **התחיל פסול לשחוט וגמר הכשר וכו'** לא כתבנו ע"ז כלום יען דהמנהג להטריף בשהייה במשהו בין בקנה בין בושט בין בעוף בין בבהמה כמ"ש לקמן סי' כ"ג סוף סעי' ב' בהגה יעו"ש. והגם שכתב הש"ך ס"ק כ"ט דמשכחת לה לדידן היכא דתפס הקנה לבדו וכו' עי"ש אנן לא בקיאים בזה. וכ"כ זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן פג

פג) **שם הגה. שחיטת קוף פסולה.** מן התורה משים דכתיב וזבחת ולא שזבח הקוף כדאיתא בתוספתא (פ"ק דחולין) פ"י ואפי' אחרים רואים אותו ששחט כהלכתו בלי שום פיסול פסולה. ודרשא גמורה היא ודלא כהכ"מ בפ"ב מה' שאר אבות הטומאה שכתב לדעת הרמב"ם דאסמכתא בעלמא היא וליתא. פר"ח או' ל"ג. פר"ת או' ט"ז. שמ"ח או' כ"ח. שו"ג או' כ"ה. זב"ת או' מ"ב. ונ"מ לענין אותו ואת בנו שאם שחט הקוף מותר לשחוט השני אחריו באותו היום וכן כששוחט האם מותר למסור הבן או הבת לקוף לשחוט כדי להאכיל לכלבים כמ"ש פ"ת או' י"ד יעו"ש.

סעיף קטן פד

פד) **שם הגה. שחיטת קוף פסולה.** ולא דמי לנטילת ידים דיש מכשירין כדאיתא באו"ח סי' קנ"ט סעי' י"ב דנטילת ידים הוא מדרבנן אבל שחיטה הוא מדאו' ולכן שחיטת קוף פסולה. ביה"ל או' ו' ומשמע דזהו משום חומרא דשחיטה אבל לפי מ"ש באו' הקודם זה אינו אלא משום דשחיטת הקוף בעצמה אסורה מדאו' ונ"מ לענין אותו ואת בנו כנז' ועיין בדברינו לשם באו"ח סי' קנ"ט או' ע"א.

סימן ג

סעיף קטן א

א) [**סעיף א**'] **שחיטת חולין א"צ כונה.** וטעמא מדגלי רחמנא דמתעסק בקדשים פסול דכתיב ושחט את בן הבקר עד שתהא שחיטה לשם בן בקר מכלל דחולין שרי ולא בעי כונה. חולין ל"א ע"ב. ב"י. לבוש. ט"ז סק"א. אבל כח גברא מיהו בעינן דכתיב וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל כלומר שתהא הזביחה באה מכחך. לבוש.

סעיף קטן ב

ב) **שם. שחיטת חולין א"צ כונה.** ומיהו אע"ג דלא בעינן כונה לשחיטה מ"מ לא מצי ברוכי ואפי' תכ"ד דהא לא נתכוון לשחוט. זב"ת או' א' ועיין לקמן או' ך'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. או שזרק סכין וכו'** ואפי' היה הזורק חש"ו ששחיטתו כשרה בעומד ע"ג כדלעיל סי' א' כשרה דהא נשחטה מכח אדם. שמ"ח או' א' מש"ז בסוף הסי' מחב"ר או' ד' זב"ש או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. או שזרק סכין וכו'** ל"ש שחט בהליכה ל"ש שחט בחזרה שחזר הסכין לאחוריו מחמת המכה. הרשד"ם בראש חי"ד בסי' ג' מקיצור ה"ש שחיבר. כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ח או' א' פר"ת או' א' שמ"ח או' ג' מחב"ר או' ה' זב"ת או' ב' זב"ש או' ב' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. או שזרק סכין וכו'** ומתוקמא בסכין שיש בו חוץ לצואר כמלוא צואר דסגי בהליכה. ורש"י שכתב שחתכה בהליכתה והכתה בכותל וחזרה וחתכה מתוקמא בסכין שיש בו כמלוא צואר לבד דבעינן הולכה והובאה. זב"ת שם. ועיין לקמן סי' כ"ד סעי' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **זרק** אבן והכה בסכין והלכה הסכין ושחטה נ"ל דפסולה מספק דכח כחו הוא ודילמא דלאו ככחו דמיא. שמ"ח או' ב' מחב"ר או' ו' זב"ש שם. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ז

ז) **ואם** זרק סכין למעלה והלכה לצדדין ושחטה נ"ל דכשר דמכחו הלכה דאי לאו כחו הוא היתה יורדת למטה כנגדו ולכן אם זרקה למעלה ואחר שעלתה למעלה ירדה למטה כנגדה ושחטה בירידתה פסול. וכל הפסול משום דלאו כחו הוא אפי' נתכוין לשחוט לא מהני. שמ"ח או' ג' זב"צ או' ה' ואו' ו'.

סעיף קטן ח

ח) **ואם !ואם** זרק סכין לנועצה בכותל ושחטה בהמה שנשחטה אמה או בנה היום שחיטתה כשרה. וה"ה אם זרק סכין בשבת והלכה ושחטה כשרה. ודלא כזכרון יצחק סי' צ"ו. פ"ת או' א' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ואם מצא הנוצה או השער וכו'** נוצה שייך למימר בעוף ושיער שייך למימר בבהמה ולכך נקט תרווייהו. זב"ת או' ג'.

סעיף קטן י

י) שם. ואם מצא הנוצה או השיער חתוכים וכו' ולא חיישינן שמא לא שחט הרוב בעוף וע"י פרכוס ונפילת העוף נתרחב השחיטה ונעשה רוב כמ"ש הרב בסי' כ"ה סעי' א' ש"ך סק"א. כריתי או' א' זב"ת או' ד'.

סעיף קטן יא

יא) שם. אבל אם נפלה מעצמה פסולה וכו' ואפי' תפס סכין בידו ופתח ידו ונפלה הסכין ושחטה ה"ז פסולה ואפי' פתח ידו בכונה שתלך ותשחוט לא מהני כיון דליכא כח אדם. שמ"ח או' א' מש"ז או' א' קומץ כלל ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן יב

יב) ואם נכשלה רגלו בסכין ונתזה הסכין ושחטה פסולה. פר"ת או' א' שמ"ח או' ד' מחב"ר או' ז' וכתב ודלא כהפר"ח. זב"ש או' ב' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יג

יג) וה"ה אם בשינה דחף הסכין והלכה ושחטה או בהקיץ בלא כונה כלל נמי פסולה וכ"ש אם דחפו גוי וכיוצא בו על הסכין והלכה ושחטה דפסולה ואפי' אם ישראל דחפו לחבירו על הסכין והלכה ושחטה יש להחמיר ג"כ דהראשון לא קעביד מעשה דכח כחו הוא והשני לא כיון לשום מעשה. שמ"ח שם. ואפי' נתכוון להפיל חבירו על הסכין שתשחוט יש להחמיר. תב"ש או' ח' זב"צ או' ח' ואו' ט'.

סעיף קטן יד

יד) שם. אבל אם נפלה מעצמה פסולה וכו' ודוקא שנפלה סכין מאליה שלא עשה אדם מעשה כל עיקר אבל אם עשה אפי' סיוע קצת בנפילתה כגון שהתחיל להפילה ונפלה מעצמה א"נ שנפלה מעצמה אלא שהוא סיוע קצת הגם דגם זולת סיוע דידיה נופלת היתה אעפ"י כן קרינן ביה וזבחת. פר"ת או' א' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן טו

טו) ואפי' בעת שזרק סכין לא היתה שם בהמה ואחר זריקה נזדמנה שם ונשחטה נמי שרי דהא מעשה עביד. פר"ת שם. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טז

טז) ואם נפלה מעצמה וראה הסכין בנפילתה ונתכוון שתלך ותשחוט בנפילתה הא נמי פסולה דהא איהו לא עביד מעשה. פר"ת שם. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) **ואם** כיון להדיא שלא לשחוט אותה שחיטה המכשרת אלא לעשות בנחירה וחניקה וכיוצא שחיטתו פסולה. רש"ל ביש"ש פ' השוחט סי' י"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ה' שמ"ח או' ה' שפ"ד או' א' מחב"ר או' ב' קומץ כלל ב' שש"א או' ב' יא"פ. זב"ש או' א' ולא סגי מה שמחשב בלבו לנחור וכו' אלא בעינן שמוציא בשפתיו. שפ"ד שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יח

חי) **מעשה** שהיה שהשוחט היה בידו תרנגול לשחוט והניח הסכין על צואר התרנגול לשחוט ובא א' ודחף אותו בהליכתו בלא כונה ונשחט התרנגול בדחיפה זו בנידון זה יש להסתפק ואסרנו העוף מן הספק. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יט

יט) **וכל** זה הספק היינו משום דחבירו לא נתכוון לשחיטה אבל אם חבירו נתכוון נדחפו כדי לשחוט התרנגול אין ספק דזה מותר דזה הוי כאלו אחד תפס הסכין לשחוט ובא חבירו והוליך יד השוחט כדי לשחוט ושחט וזהו ודאי דהשחיטה כשרה. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כ

ך) **וי"א** דלכתחלה בעינן כונה מעלייתא דהא בעי למיברך. קומץ כלל ב' ועוד כדי לכוין לקיים מ"ע של השחיטה וגם לתקן הנשחט אולי יש בו איזה מגולגל. ועיין לעיל או' ב' ובסי' א' או' א'.

סעיף קטן כא

כא) **שם. כנפלה מעצמה דמי ופסולה.** והיינו להחמיר בשל תורה. ב"י בשם הרשב"א. ולפ"ז לחומרא הוי שחוטה ואסור לשחוט אחר שחיטה כזה את בנה מטעם איסור אותו ואת בנו. חי' רע"ק.

סימן ד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **השוחט לשם עכו"ם וכו'** פי' שהשחיטה עצמה לעכו"ם אבל אם שוחט להקריב בשרה לעכו"ם היינו סופה לזרוק דמה לעכו"ם וכו' ט"ז סק"א. מש"ז או' א' יד אליהו או' א' ועיין לקמן או' ז'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. השוחט לשם עכו"ם וכו'** וה"ה אם אמר ששוחט לשיתוף לשם שמים ודבר אחר נמי שוחט לע"ז מיקרי. שמ"ח או' א' ולא מבעיא אם ישראל שחטו לשיתוף דהו"ל זבחי מתים כיון דמצווה על השיתוף אלא אפי' גוי ששחט לשיתוף אע"ג דלא מוזהר עלה כמ"ש רמ"א באו"ח סי' קנ"ו מ"מ לדידן הו"ל תקרובת ובכלל זבחי מתים. תב"ש או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. השוחט לשם עכו"ם וכו'** ואפי' מחשב לע"ז ולא הוציא בשפתיו אסורה. שמ"ח שם. כריתי או' ב' שש"א או' א' זב"צ או' א' וכ"ש אי איכא הוכחה למחשבתו כגון שרבוצה לפני ע"ז להקריבה ובא גוי או מומר ושחטה סתמא דהו"ל כאלו פי' דלע"ז שחטה. שמ"ח שם.

סעיף קטן ד

ד) **ואפ'** לא שחט בה אלא סי' א' לשם ע"ז אסורה. ל"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ב' זב"ש או' א' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **ולאו** דוקא סי' א' אלא אפי' שחט כל דהו מן הסי' לע"ז ג"כ אסורה עי"ז ולא מבעיא כל דהו בושט דעושה אותה נבילה אלא אפי' שחט כל דהו מן הקנה דאינו עושה אותה נבילה ג"כ אסורה כס' הש"ך בנה"כ סס' ב' יעו"ש. אבנ במריטת הנוצות לשם ע"ז אין חשש ומ"מ אפי' במריטת הנוצות דין זה צ"ע. דע"ק או' א' וגדולי הקדש או' א' זב"צ או' ד' ועיין לקמן או' ט'.

סעיף קטן ו

ו) **ודע** דבעכו"ם לא כתיב אלא ג' עבודות דהיינו שחיטה וזריקה והקטרה ולפיכך אינה נפסלת בשחיטה אלא א"כ חישב בשעת שחיטה לזרוק דמה או להקטיר חלבה לעכו"ם אבל אם חישב לעבודות אחרות לא פסלה. פר"ח או' א' וכ"כ השמ"ח או' ב' דאינה נפסלת אלא בג' עבודות הנז' אבל אם חשב בשחיטה לקבל הדם או להוליך הדם לשם ע"ז ולא להקריבו לפניה לא נאסרה הבהמה. וס"ד בדידעינן בההוא גברא דידע שאין זה עבודה שחייבים עליה בע"ז אבל בלא"ה חיישינן שמא הוכיח מחשבה זו שגם שחיטתו היה לע"ז עכ"ד.

סעיף קטן ז

ז) **שם. לזרוק דמה וכו'** וה"ה להקטיר מבשרה לע"ז. ט"ז סק"א. שמ"ח או' ב' פר"ת או' א' מש"ז או' א' והיינו להקטיר כזית מבשרה לע"ז. פר"ת שם. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. הרי זה זבחי מתים ואסורה בהנאה.** קרי זבחי מתים ואסורי הנאה דכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף זבח נמי אסור בהנאה. ע"ז כ"ט ע"ב.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ואסורה בהנאה.** ואין חילוק בין ישראל ששחט בהמת כותי או כותי ששחט בהמת ישראל או בהמת כותי וחישב בה השוחט לע"ז ה"ז אסורה בהנאה ואע"ג דק"ל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אי עבד בה מעשה אסרה אפי' מעשה כל דהו וכגון מיעוט קמא דקנה. שמ"ח או' ה' וכ"כ הלבוש בסי' ב' סעי' א' אע"ג שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו בע"ז וישראל מומר ק"ל שיכול לאסור דבר שאינו שלו כשעשה בה מעשה בגופא עכ"ל. ועיין לעיל או' ה' ולקמן או' ל"ז.

סעיף קטן י

י) **ודע** דהא שאוסר אדם דבר שאינו שלו בע"ז אם עשה מעשה לדעת הלבוש בסעי' ד' הוא מדרבנן ולדעת השמ"ח שם הוא מדאו' יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) [**סעיף ב'**] **שחט סתם ואח"כ חשב לזרוק דמה וכו'** כ"כ הטור ומשמע דחישב לזרוק אעפ"י שלא זרק ה"ז ספק זבחי מתים כמ"ש בב"י יעו"ש. ורי"ו כתב דחישב היינו שזרק דמה לע"ז והסכים לדבריו הב"ח יעו"ש אבל הב"י כתב להשיג על דברי רי"ו הנז' וכן הש"ך סק"א הביא כמה פו' דסברי כדברי הטור והש"ע יעו"ש וכן הסכים הפר"ח או' ב' וכתב ודלא כרי"ו וגם על דברי הב"ח כתב דאינם מחווירין יעו"ש. וכן הסכים השמ"ח או' ג' כריתי או' ד' שפ"ד או' א' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יב

יב) **שם. שחט סתם ואח"כ חשב לזרוק דמה וכו'** ולא ביארו לנו רבותינו גבול בזה אם אומר כן אחר השחיטה סמוך או מופלג ועד כמה לכן נ"ל דכל זמן שהדם או החלב קיים בידו והוא אומר שדעתו לזרקו או להקטירו לע"ז חיישינן למפרע על השחיטה. שמ"ח שם. שפ"ד או' ב' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יג

יג) **שם. הרי זה ספק זבחי מתים.** דשמא הוכיח סופו על תחלתו דכי שחט בההיא מחשבה שחט ולכך מספק אסרינן לה בהנאה. לבוש.

סעיף קטן יד

יד) שם. הרי זה ספק זבחי מתים. ומשמע דאסורה אף בהנאה. וכ"כ ב"י. וכ"כ באו' הקודם בשם הלבוש. וריו"ו כתב דאסורה באכילה ומותר בהנאה. וכ"ה דעת הב"ח והדרישה או' ב' וכ"כ רש"ל ביש"ש פ"ב דחולין סי' ך' והב"ד הט"ז סק"ב והש"ך סק"ב. אבל הפר"ח או' ג' כתב דיש להחמיר ולאסור אף בהנאה. וכ"פ השמ"ח או' ג' זב"ת או ב'.

סעיף קטן טו

טו) שם. הר"ז ספק זבחי מתים. ואם השוחט לא חישב כלום ובא אחר וזרק דמה או הקטיר חלבה לע"ז לא נאסרה הבהמה כ"א אותו מקצת הדם שזרק או חלב שהקטיר מטעם תקרובת. שמ"ח שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן טז

טז) ואם ואם היה ידוע שלא חישב בשעת שחיטה לע"ז כגון שפירש ואמר ששוחט לשם מצות שחיטה שצוה אותנו השם בתורתו ואח"כ זרק דמה לע"ז שאין הבהמה נאסרת אפי' באכילה. ב"ח. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' וכתב ודלא כהט"ז. שמ"ח שם. שפ"ד או' ב' זב"ת או' ב' זב"צ או' י"א. וכן אם אומר ששוחט לצרכו שלא לשם כונה כלל באופן שאין לפרש דבורו לע"ז ה"ז כשרה. שמ"ח שם.

סעיף קטן יז

טוב) ואם בשעת שחיטה לא שמענו כלום ואחר שחיטה יותר מכ"ד אמר שהשחיטה תהיה לשם ע"ז או קבל דמה או הוליך דמה לשם ע"ז ולא הקריבה אלא החזירה כשרה הבהמה דדוקא היכא דאמר שיזריקנה לע"ז כיון שאומר שיעבדנה עבודה השייך לה חיישינן שמא כבר עבדה בשחיטה אבל בכה"ג לא מקרי עבודה ולאו כלום הוא. וגם בהא נ"ל דוקא בדידעינן בההוא גברא דגמיר דלא מחייב אהני עבודות בע"ז אבל גברא דלא ידע והעבודות שוות בעיניו א"כ כל מה שעושה בבהמה לשם ע"ז יש לחוש עי"ז שמא שחטה ג"כ לע"ז. שמ"ח או' ד'.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ג'**] **ישראל ששחט בהמתו של עכו"ם וכו'** נקט דיעבד דלכתחלה אסור לישראל לשחוט בהמה לגוי שמחשב לע"ז. פר"ת או' ג' שמ"ח או' ו' וכ"ש אם יודע שודאי שהגוי רוצה לזרוק או להקטיר ממנה לע"ז שאסור לסייעו. שמ"ח שם. ער"ה או' ב' אבל מן הסתם כיון דלא מחזקינן בגוי בסתם שחושב לע"ז מותר אפי' לכתחלה. פר"ת שם. שמ"ח שם. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יט

יט) שם. ואפי' חישב העכו"ם לע"ז כשרה. וכשרה אפי' באכילה. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ה' פר"ח או' ה' פר"ת או' ד' הל"פ. שמ"ח או' ה' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כ

ך) שם. ואפי' חישב העכו"ם לע"ז כשרה. ואפי' שמענו מן העכו"ם בפי' שרוצה לזרוק דמה לע"ז או להקטיר חלבה לע"ז כשרה. ב"י בשם הרשב"א. לבוש. דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן. ש"ך שם. פר"ח שם. הל"פ. זב"ת או' ג' זב"צ או' י"ד. דהכל הולך אחר השוחט. ט"ז סק"ג.

סעיף קטן כא

כא) ונראה דהגם דהגוי אומר בפיו שהוא עושה ישראל שלוחו לשחוט לע"ז דאין דבריו מועילין כיון דישראל לא מכוין להכי ואפי' חושב הגוי וטועה בדעתו שישראל מכוין לעשות שליחותו לית לן בה ועכ"פ בעינן דישראל אם ישמע דברי הגוי שישלול הדבר מדעתו לבל ימשך דעתו בשעת שחיטה להכי ומן הראוי טוב הוא שיוציא גם מדעת הגוי כי הוא לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשוב אלא שאין הדבר מעכב אלא כל שאין דעתו כן מחשבת הבעלים לאו מחשבה היא. פר"ת או' ד'.

סעיף קטן כב

כב) ואם חשב השוחט ע"מ שיזרוק ישראל מהדם לע"ז או להקטיר מחלבה אע"ג דהישראל בודאי לא ישמע לו ואין דבר זה בידו מ"מ אסורה בהנאה כיון דבידו לעשות כן בעצמו הו"ל מחשבתו מחשבה כאלו חשב שאם לא יעשנה חבירו יעשה הוא בעצמו. שמ"ח או' ח' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כג

כג) שם. פסולה. הגה. ואסורה בהנאה. ודעת הש"ך סק"ד להתיר בהנאה. וכ"ה דעת הפר"ח או' ו' וכ"כ פ"ת או' ב' בשם ס' באר יעקב. אבל הפר"ת או' ה' כתב להשיג על דברי הפר"ח וכתב דכדברי הרשב"א עיקר דאסורה גם בהנאה יעו"ש. וכתב הברכ"י או' א' דכן הסכימו מהרש"ל והב"ח כהרשב"א וכדברי מרן והכי נקטינן עכ"ל וכ"כ בשנות חיים או' ו' וכן הסכים בזב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כד

כד) ואם גוי או מומר שוחט סתמא בהמה לאחרים והבעלים חשבו בה בשעת שחיטה בפני השוחט יש לאסור בהנאה דאע"ג דק"ל דלא אמרינן סתם מחשבת גוי לע"ז היכא דהבעלים מחשבים בה בפניו גרע טפי די"ל דהוא נמי אדעתא דידהו שחט. שמ"ח או' ה'.

סעיף קטן כה

כה) כששוחט עכו"ם מין או ישראל מין האדוקים בעכו"ם אז אסור בהנאה דסתם מחשבתן לעכו"ם אבל עכו"ם או ישראל מומר שאינם אדוקים בעכו"ם אי שמעינן דחשבי אסור בהנאה ואי לא מותר בהנאה דבהנך לא אמרינן סתם מחשבתן לעכו"ם. כ"ה בש"ס ופו' ש"ך סק"ג.

סעיף קטן כו

כו) [**סעיף ד'**] **ישראל ששחט בהמת חבירו לעכו"ם לא אסרה.** ומותרת אפי' באכילה דלא כמ"ד שהביא הר"ן ד"מ או' א' פר"ח או' ז' פר"ת או' ז' שמ"ח או' ט' זב"ת או' ו' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כז

כז) שם. שודאי לא כיון אלא לצערו. דכיון דלא ידעינן ביה כבר שמודה בע"ז לא חשדינן ליה לעובד ע"ז ואמרינן שודאי לא כיון אלא לצערו. לבוש.

סעיף קטן כח

כח) שם. י"א שאוסר וכו' דכי היכי דבחלקו לא כיון לצער אמרינן מסתמא דגם בחלק חבירו לא כיון לצער. והי"א בתרא ס"ל דחזקת ישראל כשרים אלימא טובא דאף בדאית ליה שותפות בגויה לעולם תלינן לצער שותפו קמכוין ואף חלקו שרי, וסברא זו נראה עיקר בש"ס. פר"ח או' ח' וכבר כתבנו באו"ח סי' י"ג או' ז' דכל היכא שכותב הש"ע י"א וי"א. דדעתו לפסוק כי"א בתרא וכי"א קמא לחומרא חושש להם לכתחלה יעו"ש. ועיין לקמן או' ל"ב.

סעיף קטן כט

כט) שם. וי"א שגם בזה אינו מכוין אלא לצער וכו' ואם הוא אומר ששחט בשוגג לע"ז מ"מ מותר דיטעון בעל בהמה איני מאמינך דהיה בשוגג רק במזיד ולצעוריה קמכוין. כריתי או' ח' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן ל

ל) ראובן נתן בהמה לשמעון לשחטה ושחטה שמעון ואחר ששחטה שמעון בא ראובן ליטול בהמתו א"ל שמעון דע שבהמה זו אסורה שאני שחטתיה לשם ע"ז אפי' שראובן ושמעון שותפין לא אסרה ומותרת באכילה דמ"ש הרמב"ם וסיעתו דאי אית ליה שותפות אסורה היינו דבשעת שחיטה שמענו שאמר בפי' דלשם ע"ז שוחטה אבל אם בשעת שחיטה לא אמר כלום אלא אח"כ לא מהמנינן ליה. הרב כנה"ג בס' בעי חיי חלק עץ הדעת סי' י"א ראשון. ברכ"י בשיו"ב או' ג' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן לא

לא) ואם מסר בהמת חבירו לשליח ושליח חשב שהיא שלו ושחטה לע"ז לכ"ע אסורה ולא שייך לצעורי. תו' ב"ק דף ע"א ע"א ד"ה בשלמא. וכ"כ הרשב"א. כריתי או' ט' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לב

לב) שם. וי"א דגם בזה אינו מכוין אלא לצער וכו' ויש להחמיר באכילה ולהתיר בהנאה בהפ"מ. שמ"ח או' יו"ד. ועיין לעיל או' כ"ח.

סעיף קטן לג

לג) והיכא שישראל שוחט לע"ז בהמת מומר או של כותי אע"ג דאפשר ג"כ לומר לצעורי קמכוין שלא יוכל למכרה לישראל מ"מ אסורה בהנאה דדילמא לא אמרינן לצעורי כ"א משום דאין דרך להזיק לאחרים וגם מפסיד לה לגמרי לבעליו אבל הכא י"ל דסבר דניחא לבעליו בהכי וגם אין היזק כ"כ. שמ"ח או' י"א. דר"ת או' ל'.

סעיף קטן לד

לד) ובכל ענין לצעורי קמכוין הוא לפי ראות עיני המורה אי איכא למימר דמכוין לצעורי או לא. שמ"ח שם. ואם יודעים דהשוחט אוהב לבעלים לא אמרינן לצעורי קמכוין. תב"ש או' י"ט. וכ"כ בס' האשכול ה' שחיטה סי' י"ד דהיכא דחבירו הוא בני או אוהבו דלא שייך ביה למימר לצעורי מכוין ה"ז אוסר יעו"ש.

סעיף קטן לה

לה) שם הגה. ואם התרו בו ועבר התראה ה"ז אוסר וכו' פי' כי היכי דק"ל דמומר אוסר אפי' דבר שאינו שלו כלל בהנאה כששחט לעכו"ם שודאי כוין לאסור ולא לצערו כדאיתא בש"ס ופו' ה"נ כיון שהתרו בו שלא ישחוט לעכו"ם ואפ"ה שחט ודאי לא כוין אלא לאסור ואסור אף בהנאה. ש"ך סק"ו. פר"ת או' ט'.

סעיף קטן לו

לו) שם הגה. ואם התרו בו וכו' היינו שהודיעו לו ששוחט לע"ז במיתה והוא מ"מ עשה כיון שמסר עצמו למיתה ודאי לא כוין לצערו ואע"ג דבזה"ז אין דנין ד"נ ואיכא למימר דלא חש להתראתם דידע דלאו מידי קעבד רק לצעורי מ"מ כיון דבזמן סנהדרין היו ממיתין אותו ולא היה ניצול בטענת לצעורי דלאו כל כמיניה כיון דעבר התראה השתא נמי אמרינן אי לא היה כוונתו לע"ז לא הוה עביד מידי שיתחייב מיתה מדינא ולהכי אסורה אפי' בהנאה. שמ"ח או' ט' אבל אם התרו בו סתם אל תעשה כך שאסור הוא עדיין אני אומר דלאו מידי קעביד אלא שלא רצה לגלות דעתו. תב"ש או' ט"ו.

סעיף קטן לז

לז) ודע דבכל הסי' דאמרינן שחט לעכו"ם מיירי אפי' במעשה כל דהו וכדלקמן סי' קמ"ה סעי' ח' יעו"ש. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ז' זב"ת או' ט' והיינו ששחט כל דהו לשם ע"ז ואח"כ גמר הישראל השחיטה. פר"ח שם. זב"ת שם. ועיין לעיל או' ט' ואו' ה'.

סעיף קטן לח

לח) [**סעיף ה'**] **השוחט לשם הרים וכו'** הטעם דכל אלו הם מחוברים ודרשינן אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם. ע"ז מ"ה ע"א. לבוש. ט"ז סק"ו.

סעיף קטן לט

טל) שם לשם חמה ולבנה וכו' היינו לשם עצמן ממש אבל אם שחט לגדייהו שהם י"ב מלאכים המנהיגים את החמה כדאיתא במדרש ה"ז אסיר בהנאה דומיא דסיפא. פר"ח. או' יו"ד. שמ"ח או' י"ג. זב"ת או' י"ג. ועיין לקמן או' ן'.

סעיף קטן מ

מ) שם. אין לו דין תקרובת עכו"ם לאוסרה בהנאה וכו' אבל במתכוין לעובדם בשחיטה ההיא אסור אף בהנאה. ט"ז סק"ז. ש"ך סוף סק"ח. פר"ח או' י"א. הל"פ. שמ"ח או' י"ב. מש"ז או' ז' ער"ה או' ט' זב"ת או' י"א זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן מא

מא) ודוקא לשם הרים אסור לשחוט אבל מותר לשחוט בהר. תשו' הרשב"א סי' שמ"ה. ד"מ או' ב' ט"ז שם. שמ"ח או ט"ז. מש"ז שם. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן מב

מב) שם. אבל שחיטתו אסורה. וה"ה השוחט למחובר ולבעלי חיים שלו. שמ"ח או' י"ב.

סעיף קטן מג

מג) שם. אבל שחיטתו אסורה. מדרבנן. ב"י. לבוש. שמ"ח שם. פר"ח או' י"א. זב"ת או' י"א.

סעיף קטן מד

מד) שם. אלא לרפואה וכו' שהשוחט בהר פלוני או במדבר פלוני יתרפא מחליו או העקרה תהר ותלד או לא ימותו בניה. זב"ת או' י"ב.

סעיף קטן מה

מה) שוחט שאירע לו סיבה ב"מ איזה דיבוק ובא עכו"ם א' ואמר שילך ליער בלילה ויקח עמו תרנגול שחור וישחוט קודם חצות ויאמר בשעת שחיטה ויכוין מה שיאמר לו

העכו"ם ואח"כ יבשל ויאכל ממנו והשוחט ההוא בריא רק בכל רבע שנה אירע שעה או שתים כמו נכפה ר"ל אסור לעשות כן מכמה טעמים. בל"י או' א' זב"ש או' ח' דר"ת או' נ"ב. וכן מה שנהגו איזה נשים לשחוט עופות במקומות מיוחדות לרפואת איזה חולה ויש שלוקחים קמח וענינים אחרים ומפזרים באיזה מקומות חוץ לעיר מקום שאין דריסת הרגל כ"כ ויש מהם שיוצאים בלילה אחר שהכל ישנים ויוצאים לחוץ במחשך מעשיהם לשפוך שמן באיזה מקום מיוחד כל זה אסור כיון שאלו עיקר כונתם לשחוט ולהקטיר לשדים. כסף אחר פ"ב ה' י"ד. זב"צ או' כ"ו. והתיקון לזה למי שעשו לו עיין לשון חכמים ח"ב סי' ל"ו. אבל מי שעושה זאת איסורו יותר חמור דהוי כעובד ע"ז שמקריב ומקטיר לשדים. ועיין בלשון חכמים שם סי' מ' שכתב תיקון גם לזה יעו"ש. ועיין עוד בדברינו לאו"ח סי' של"ד שכתבנו איזה תיקונים ומשם תלמוד גם לזה יעו"ש.

סעיף קטן מו

מו) שם. אלא לרפואה וכו' אם ישראל שחט בהמת חבירו לשם א' מאלו לרפואה לא אסרה דבהא נמי אמרינן לצעורי קמכוין דאין דרכו לעשות כן בשל חבירו אלא א"כ הוא ישראל מומר ובהא אפי' בדאית ליה שותפות בגווה לא אסרה דכיון דמידי דרבנן היא (כנז"ל או' מ"ג) הילך אחר המקילין. שמ"ח או' י"ד. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מז

מז) שם. אלא לרפואה וכו' או משום כשפים וכדומה לשאר דברי הבאי ואין כונתו שמכבד את ההר או החמה בשחיטה זו ששוחט לשמם שעי"ז יבא לו איזה רפואה רק כונתו שע"י שחיטה זו לשמם מכריח אותו לאיזה ענין ברפואתו וכדומה לזה הר"ז אסורה באכילה מדרבנן גזירה משום תקרובת ממש ולא בהנאה. שמ"ח או' י"ב.

סעיף קטן מח

מח) שנים אוחזין בסכין ושוחטין א' לשם א' מאלו לרפואה וכיוצא וא' לשם שחיטה כשרה דינו כאלו שחטה הפוסל לבדו וכ"ש אם א' שחטו לשם ע"ז ממש ובהא אפי' סייע הפוסל כל שהוא אסרה. שמ"ח או' ט"ו. ועיין לקמן סי' ה' סעי' ג'.

סעיף קטן מט

מט) [סעיף ו'] שחט לשם שר של הר וכו' שהרי הם עיקר ע"ז שהעכו"ם עובדין אותם. ועיקר אלהים אחרים הנאמרים בתורה עליהם נאמר שנקראים אלהים ע"ש הממשלה והכח שיש להם בתחתונים כי אל פירושו כח לפיכך אוסר תקרובתו בהנאה מה"ת. ועיין לקמן או' נ"ב.

סעיף קטן נ

נ) שם. או לשם שר א' משאר הדברים וכו' וחמה ולבנה יש להם ג"כ שרים כדאמרינן במדרש י"ב מלאכים מנהיגין את החמה. תו' חולין מ' ע"א. ש"ך ס"ק ט' פר"ח או' י"ב. כריתי או' י"א. שפ"ד או' ט' ועיין לעיל או' ט"ל.

סעיף קטן נא

נא) שם. בין ששחט לשם מיכאל השר הגדול בין ששחט לשם שר של שלשול וכו' כלומר לשום גדול שבכל הבריות או לשום קטן שבכולה. רש"י חולין שם. וכ"כ הר"ן. זב"ת או' ט"ו.

סעיף קטן נב

נב) שם. הרי זה זבחי מתים ואסור בהנאה. ואפי' לא נתכוון לעבדם אלא לרפואה אפ"ה הוי זבחי מתים ואסור בהנאה. ש"ך סק"י. פר"ח או' י"ד. הל"פ. כריתי או' י"ב. שמ"ח או' י"ג. שפ"ד או' יו"ד. זב"ת או' י"ד. זב"צ או' כ"ד. והיינו מדרבנן אבל אם נתכוין לעבדם אסור מה"ת לכ"ע. פר"ח שם. שמ"ח שם. זב"ת שם.

סעיף קטן נג

נג) [**סעיף ז'**] **אינו דומה לשוחט לשם הרים.** דהתם השוחט עצמו מתכוין לכך אבל הכא זה מחשב וזה עובד לא אמרינן. ולשוחט לתוך ימים נמי לא דמיא דשאני התם דכיון דאיכא דשחטי לבבואה איכא משום נראה וה"ה לשוחט לתוך גומא אבל שוחט ומחזיר פניו לאחת הרוחות מאי קאמרי דילמא אתרמויי אתרמי. תשו' הרשב"א סי' שמ"ה. ב"י. ט"ז סק"ח.

סעיף קטן נד

נד) שם. ומ"מ ראוי לבטל המנהג וכו' ובזמנינו אין לחוש לכך. הרדב"ז ח"א סי' קס"ב. ברכ"י או' ג' פ"ת או' ד' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן נה

נה) שם. ומ"מ ראוי לבטל המנהג וכו' וכן יש ליזהר לכתחלה שלא לשחוט נגד מקום שיש בו שתי וערב או איזה דמות מע"ז הנעבד. דע"ק או' ב' זב"צ או' כ"ת. ולענין מה שנוהגין הגוים לומר על השחיטה באסם אללא"ה ואכבר ית' בדברינו לקמן סי' י"ט סעי' ד' יעו"ש.

סימן ה

סעיף קטן א
א) [**סעיף א'**] **השוחט לשם קדשים וכו'** ואפי' בזה"ז. כ"כ הראב"ד הביאו הכלבו וכן משמעות כל הפו' זב"ת או' א'.

סעיף קטן ב
ב) **שם. אפי' היא בעלת מום וכו'** שפעמים שאדם מכסה מומה ואין ניכר. חולין מ"א ע"ב. טור בשם הרשב"א. ואפי' אינו מכוסה אסור משום לא פלוג. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' זב"ת או' ב'.

סעיף קטן ג
ג) **אבל** אם היו מומים גדולים וניכרים כגון חתיכת יד או רגל אין חוששין וכשרה. הרשב"ץ דף ג' ע"ג. יש"ש פ"ב דחולין סי' כ"ד. שפ"ד או' א' ער"ה או' א' וכתב ודלא כהתב"ש או' כ"ב. פר"ת או' ב' זב"ש או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ד
ד) **שם. שזה כשוחט קדשים בחוץ.** פי' מפני מראית העין שיסברו שזה שוחט לשם קדשים. כ"כ הרשב"א ורש"י והר"ן. והטור כתב דאיכא למיחש שמא עתה הקדישה והו"ל שוחט קדשים בחוץ. משמע דחיישינן שמא האמת כן הוא. ט"ז סק"א. ונ"מ בין הטעמים דלדברי הטור אסורה גם בהנאה ולטעם מפני מראית העין אינה אסורה רק באכילה ולא בהנאה וכן הסכים הב"ח וכתב דכן יש לפרש דברי הטור יעו"ש. וכ"מ מדברי הש"ע שכתב שחיטתו פסולה משמע דוקא באכילה ולא בהנאה וכ"כ השמ"ח או' ב' דבכ"מ שנזכר בסי' זה פסולה או אסורה היינו באכילה ולא בהנאה דלא החמירו בו כ"כ. וכ"ה דעת המש"ז או' א' ער"ה או' ב' זב"צ או' ד' וכתב ודלא כהפר"ח. ועיין לקמן סוף או' ח"י.

סעיף קטן ה
ה) **אבל** אם אמר שלא בשעת שחיטה על בהמה שלו ה"ז עולה הוי הקדש מדאו' ולא מהני אם יאמר לשחוק אמרתי וכדומה ואסור ליהנות ממנה רק כונסים הבהמה לכיפה עד שתמות מאליה. שמ"ח או' א'.

סעיף קטן ו
ו) **שם. כיצד השוחט לשם עולה.** דהיינו שאומר בשעת שחיטה הריני שוחט בהמה זו לשם עולה או שחיטה זו לשם עולה. שמ"ח שם.

סעיף קטן ז

ז) **שם. לשם תודה.** וה"ה לקרבן נזיר אעפ"י שלא נדר להיות נזיר איכא למיחש לרואה שיאמר נדר בצנעה. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' כריתי או' ג' שמ"ח או' ז' שפ"ד או' ב' זב"ת או' ה' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ח

ח) **ואפ'** ידעינן ביה שאינו נזיר שרואין אותו שותה יין ומגלח בכל יום אפ"ה שחיטתו פסולה. תב"ש או' י"ח. שפ"ד או' ד' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ט

ט) **והשוחט** לשם קרבן נזיר בין לשם חטאתו או עולתו או שלמיו שחיטתו פסילה. שמ"ח או' ז'.

סעיף קטן י

י) **שם. לשם תודה.** וה"ה לשם שלמים. טור. לבוש. שפ"ד או' ב' פ"ת או' א' וכתב שכן כתוב בקצת ספרי הש"ע.

סעיף קטן יא

יא) **שם. לשם תמורה שחיטתו כשרה.** והא דלא חיישינן הכא שמא יש לו זבח בתוך ביתו בצנעא משום דאית ליה קלא שרגיל להודיע שלא יבואו לידי מעילה תו' ש"ך סק"ג. שמ"ח או' ט' זב"ת או' ח'.

סעיף קטן יב

יב) **שם. לשם תמורה וכו'** דוקא כשאין לו זבח בתוך ביתו אבל יש לו זבח בתוך ביתו ואמר לשם תמורת זבחי אימור שהמיר ופסול. ש"ך שם. פר"ח או' ד' שמ"ח שם. שפ"ד או' ג' זב"ת שם. זב"צ או' ט' ונראה דפסול ואסור בהנאה כאן. שפ"ד שם. אבל מדברי שאר הפו' משמע דאינו פסול רק באכילה ולא בהנאה משום דאינו אלא חששא.

סעיף קטן יג

יג) **שם. שחיטתו כשרה.** דכיון שאינו נידר ונידב מידע ידיע שדרך שחוק והיתול אומר כן. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ה' זב"ת או' ד' וליכא למיטעי דדילמא מחייב בהו דאי הוה מחייב בהו קלא הוה ליה. פר"ח שם. זב"ת שם.

סעיף קטן יד

יד) **שם. שחיטתו כשרה.** וכתב רש"ל בהגה (בישו"ש סוף פ"ב דחולין) דכאן מיירי שאינו לפנינו אז אמרינן אוקי גברא על חזקתו אבל אם הוא לפנינו ואומר לנו בהדיא שהוא חייב חטאת פשיטא דאסור והב"ח חולק עליו והט"ז סק"ג לחלק יצא דאם הוא

אומר שכבר איזה זמן עבר עבירה ודאי משקר דאם הוא אמת היה כבר מוציא קול כדי שיתבייש ויתכפר אבל אם הוא בענין שאפשר שלא נודע לו עד האידנא או שאפשר שעשאה האידנא ודאי אמת אמר והשתא קמכוין להתבייש עכ"ל והב"ד כנה"ג בהגה"ט או' ג' וכ"פ השמ"ח או' ו' אלא שבתב"ש או' י"ד כתב דהמחמיר כרש"ל אפי' בזמן רב תע"ב דכדבריו נראה עיקר לדינא יעו"ש וכ"ה דעת הכרתי או' ו' דאין לחלק אם הודה על זמן קרוב או רחוק. וכ"ה דעת המש"ז או' ג'.

סעיף קטן טו

טו) וכתב שם התב"ש דבין אומר כך אחר שחיטה או באיזה זמן שיהיה אבל לא להקל כמ"ש הפר"ח דאם אומר אחר שחיטה אינו כלום יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) וה"ה בבהמת השותפות אוסר גם חלק חבירו. שפ"ד או' ה' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יז

טוב) שם. ואומר זו לחטאתי וכו' וה"ה אם אומר לשם חטאתי או לחטאתי או זו חטאתי כל שאומר ביו"ד הר"ז פסולה. ט"ז סק"ד. פר"ח או' ז' פר"ת או' ד' כריתי או' ז' שמ"ח או' ה' זב"ת או' י"א. זב"צ או' ז' וה"ה באשם אם אמר בהני לישני. שמ"ח שם. זב"צ שם. אבל אם אומר זו לחטאת בלא יו"ד כשרה. ט"ז שם. ש"ך סק"ו. פר"ח שם. פר"ת שם. כריתי שם. שמ"ח או' ג' שו"ג או' ז' זב"ת שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יח

חי) השוחט לשם קרבן יולדת שחיטתו כשרה ואפי' יש הלו אש דלא חיישינן שמא ילדה אשתו או הפילה דא"כ הו"ל קלא. אבל אם נודע שילדה אשתו או הפילה ואמר בשעת שחוטה לקרבן אשתו פסולה. פר"ח או' יו"ד. פר"ת או ז' שמ"ח או' יו"ד. ער"ה או' ב' זב"ת או' י"ד. זב"צ או' יו"ד. מיהו מ"ש שם הפר"ח דאסורה בהנאה חלק עליו הפר"ת שם וכתב דאינה אסורה רק באכילה ולא בהנאה. וכ"ה דעת הער"ה והזב"ת שם. ועיין לעיל או' ד'.

סעיף קטן יט

יט) ודוקא שילדה בקרוב אבל הרחיקה לידתה ואמר בשעת שחיטה לקרבן אשתו כשרה. שמ"ח שם ובתב"ש או' ך' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן כ

ך) **ואם** אמר שלא בשעת שחיטה על בהמת עצמו הר"ז עולת אשתו ללידתה אסורה בהנאה אי יש לו אשה אע"ג דליכא קלא לא סמכינן אקלא להתיר בספיקא דאו'. שמ"ח שם. ועיין לעיל או' ה'.

סעיף קטן כא

כא) **והשוחט** לשם קרבן תמיד או שאר קרבנות צבור יש להחמיר. שמ"ח שם. זב"צ או' י"ב. והיינו רק באכילה ולא בהנאה כיון דאינו אלא משום חומרא.

סעיף קטן כב

כב) **שם הגה. ויש פוסלין באשם תלוי וכו'** כר' אליעזר דסתם מתני' כוותיה ומעשה רב דבבא בן בוטא עבד כוותיה כדאיתא בכריתות כ"ה ע"א. והרמב"ם והש"ע פסקו כחכמים שם דיחיד ורבים וכו' ביאור הגר"א.

סעיף קטן כג

כג) **שם הגה. ויש פוסלין באשם תלוי וכו'** ויש לאסור אפי' במוצאי יוה"כ וכן בערב יוה"כ אף דאין נקרב בערב יוה"כ. כריתי או' ח' מיהו בס' ישועות יעקב בפיה"ק כתב להתיר במוצאי יוה"כ וכן בס' ערוך לנר על מס' כריתות דף כ"ה צידד ג"כ להקל ביום שאחר יוה"כ יעו"ש והב"ד דר"ת או' כ"ט.

סעיף קטן כד

כד) **שם בהגה. ויש להחמיר.** וכ"פ השמ"ח או' ד' אבל הפר"ח או' ט' כתב דהעיקר כדברי הש"ע. וכ"כ הפר"ת או' ו' דכל כהאי ספיקא אזלינן לקולא בשל סופרים ומה גם בגזירה דרבנן כהא משום מראית העין עכ"ל. וכ"כ הזב"ת או' י"ב.

סעיף קטן כה

כה) **מי** ששחט בהמתו לשם קרבן על אדם אחר המחויב אותו קרבן פסולה ל"מ מחוסר כפרה כגון שילדה אשת ראובן ושחט שמעון לשם קרבן יולדת של אשת ראובן דק"ל דלא בעינן דעת המתכפר כלל אלא אפי' אם היה ראובן מחויב חטאת חלב ושחט שמעון לשם חטאת ראובן פסולה דאמרינן נתרצה ראובן והו"ל הפרשתו הפרשה מעליא. שמ"ח או' י"ב.

סעיף קטן כו

כו) **ראובן** השוחט בהמת שמעון ואמר שמעון בשעת שחיטה שחיטה זו לעולה וכדומה כשרה דכיון דאומר דבשחיטה זו תיעשה עולה ולשם כך תשחט והרי השוחט אינו מקיים מחשבתו וליכא מראית העין דידעי דלא שחטה השיחט לכך ולא נתקיימה

מחשבתו אבל אם לא תלה בשחיטה רק אמר בשעת שחיטה הר"ז עולה או חטאתי ומחוייב חטאת אסרה ואפשר אפי' דאו' כיון דאין מעשה עצמו מוכיחין עליו. שמ"ח או' י"ג.

סעיף קטן כז

כז) [**סעיף ב**'] **שחט תרנגוליה וכו**' כשרים. וטעמא משום דכיון דכ"ע ידעי דאין מינין אלו קריבים לגבי מזבח מידע ידעי דמשקר. ב"י.

סעיף קטן כח

כח) **שם**. **שחט תרנגוליה וכו' כשרים**. וה"ה חיות כשריה. שמ"ח או' י"א.

סעיף קטן כט

כט) **שם**. **וה"ה לתורים קטנים וכו**' אבל תורים גדולים ובני יונה קטנים פסול. טור. לבוש. ש"ך סק"ח. פר"ח או' יו"ד. פר"ת או' ז' כריתי או' ט' שו"ג או' ט' זב"ת או' י"ד. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן ל

ל) **שם**. **וה"ה לתורים קטנים וכו**' תורים קטנים שעדיין לא הצהיבו נוצותיה ובני יונה גדולים שהצהיבו נוצותיה. שמ"ח או' י"א. ועיין פ"ק דחולין דף כ"ב ע"ב מדין תורים ובני יונה איזו כשרים להקרבה ותלמוד ממנו לכאן שפסול.

סעיף קטן לא

לא) **וכתב** הכריתי או' ט' שאחד שאל אותו בעיוה"כ אם יקח תורים לכפרה ולא הסכים כי באומרו זה כפרתי משמע עולה דג"כ לכפרה ותורים כשרים לעולה עכ"ל והיינו אם הם גדולים כמ"ש לעיל או' כ"ט יעו"ש. ועיין בא"א או"ח סי' תר"ה או' ג' שכתב דאף בעל מום אינו פוסל בעופות מחוסר אבר פוסל יעו"ש ועיין לעיל או' ג' ונ"מ דאף בתורים גדולים אם הוא מחוסר אבר כיון דפסול להקרבה אינו נפסל בשחיטה וכן לענין עיוה"כ. ועיין עוד בדברינו לאו"ח סי' תר"ה או' כ"א יעו"ש.

סעיף קטן לב

לב) **והשוחט** בהמה נקבה לעולה וכדומה ואפי' תור ובן יונה לפסח או לשלמים שחיטתו פסולה דכיון דמין זבח הוא טעו ביה אינשי. שמ"ח או' י"א. שפ"ד או' ח' וכן השוחט בהמה זקנה לשם עולה וכיוצא שחיטתו פסולה. תב"ש או' כ"ד. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן לג

לג) [**סעיף ג**'] **שנים ששוחטין וכו**' פירוש אעפ"י שכחו של הכשר הוא לבד מספיק לשחוט ואין הפסול מסייע לו מ"מ כיון שגם הוא שוחט באותו פעם אוסר. ט"ז סק"ו.

מיהו השמ"ח או' י"ד כתב דאם האומר כן אינו יכול לשחוט בלא סיוע השני והשני יכול בלעדו הו"ל האומר מסייע שאין בו ממש ואינו אוסר. והב"ד זב"צ או' י"ז. ועיין בשנות חיים או' י"ג שכתב דלדינא יש להחמיר בזה לכ"ע אפי' כשהפסול אינו יכול משום מראית העין יעו"ש והב"ד דר"ת או' ל"ד.

סעיף קטן לד

לד) שם. בין שאוחזין בסכין אחד וכו' כלומר זה בקתא וזה בראשו ושוחטין א' לשם א' מכל אלו כלומר לשם עולה או לשם שלמים וכו' ואחד לשם דבר כשר שחיטתו פסולה. שו"ג או' יו"ד.

סעיף קטן לה

לה) שם. בין שכל אחד סכינו בידו ושוחט. ע"י צירוף דהיינו ששחטו סי' א' בהיקף כדלקמן סי' כ"א סעי' ג' מהר"י זיין. זב"ת או' ט"ז.

סעיף קטן לו

לו) שם. ונתכוין א' מהם לשם דבר הפוסל וכו' אעפ"י שהשני נתכוין לשם דבר כשר שחיטתן פסולה שהרי מעורבת היא מהכשר ומפסול. לבוש. זב"ת או' י"ז.

סעיף קטן לז

לז) שם. וכן אם שחטו זה אחר זה. שהתחיל אחד ובא השני וגמר השחיטה. זב"ת או' י"ח.

סעיף קטן לח

לח) שם. וכן אם שחטו זה אחר זה וכו' הש"ך והפר"ח כתבו דה"ד שהתחיל הפסול ושחט דבר שעושה אותה נבילה אבל התב"ש או' כ"ט הסכים דאפי' שחט מיעוט א' בקנה פסולה וכ"נ עיקר. ער"ה או' ג' וכ"ה דעת השפ"ד או' ט' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן לט

טל) מיהו אם נגמרה השחיטה בהכשר דהיינו ששחט הרוב ואח"כ שחט הפסול מיעוט בתרא כשרה. ש"ך סק"ט. פר"ח או' י"א. שמ"ח או' ט"ו. שפ"ד שם. ער"ה שם. שו"ג או' י"ב זב"ת או' י"ט. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן מ

מ) שם. שאין כונתו אלא לצערו. עיין לעיל סי' ד' או' ל"ד.

סעיף קטן מא

מא) שם הגה. ויש אוסרים בכל ענין וכו' ויש להחמיר. וכ"כ הלבוש. וכן הסכים הפר"ת או' ט' וכ"ה דעת הכריתי או' י"א. וכ"פ השמ"ח או' י"ד. אבל דעת הט"ז סק"ז להקל וכ"ה

דעת הפר"ח או' י"ג. ומ"מ סיים שם הט"ז כל זה להלכה אבל לא למעשה כיון דנפיק מפומייהו דב"י ורמ"א להחמיר אלא באם יש עוד צד אחר להקל כגון בתערובת יש לצרף גם היתר זה יעו"ש.

סימן ו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **בכל דבר התלוש שוחטין.** דילפינן מקרא דכתיב ויקח את המאכלת לשחוט דדבר הנלקח בעינן דהיינו תלוש. לבוש. והוא מגמ' חולין ט"ז ע"א ותו' שם. ועיין לקמן סעי' ב'

סעיף קטן ב

ב) **שם. בין בסכין בין בצור וכו'** ולכתחלה ישחוט בשל מתכת שהוא כלי והוא קודם לדבר אחר ולכן נקט בין בסכין בין בצור וכו' לאורויי דסכין קודם לצור וצור לזכיכית לזכוכית לקנה כסדר שנשנו בברייתא. ב"ח. כנה"ג בהגה"ט או' א' בל"י או' א' והפר"ח או' א' כתב דא"צ לדקדק בזה. וכ"כ הפר"ת או' א' דאפי' אית ליה סכין רשאי לשחוט בצור וכו' ודלא כהב"ח. וכ"ה דעת התב"ש או' א' זב"ש או' ב' אבל הכריתי או' א' כתב דיש לחוש לדברי הב"ח כי בשאר דברים אין פגימות נכרות כל כך. וכן הסכים המחב"ר או' א' וכ"כ השפ"ד או' ב' דהאידנא אין לשחוט אלא בסכין. וכ"כ ביה"ל או' א' דעכשיו בזה"ז נהגו לשחוט דוקא בסכין ולא בדבר אחר. וכ"כ השו"ג או' ג' חכ"א כלל ג' או' א' מנחת יוסף או' א'. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **והברזל** יהיה ניקח מהיותר טוב שיכול לימצא כי בדוק ומנוסה הוא שכל מה שיהיה הברזל יותר טוב כך יהיה הסכין יותר טוב ויותר חלק וגם יהיה חזק שלא יתקלקל בשחיטה שיכול לשחוט כמה בהמות בסכין א' בלי תיקון ואין חכם כבעל הנסיון ואני יודע ועד וכותב זאת להזהיר לכל השוחטים. בית אברהם בא"ז או' ב' וכ"כ אהל יצחק בזב"ת או' י"ב שצריך שיהיה הסכין עשוי מברזל הטוב וכל המרבה לחזור אחר סכין הטוב הר"ז משובח ותע"ב. והב"ד דר"ת או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. בין בקרומית של קנה האגם וכו'** עשב הגדל באגמי מים וקרי לושק"א וכשהוא יבש חדוד וחותך ואין קסמין נבדלין הימנו. רש"י חולין ט"ז ע"ב והביאו ב"י.

סעיף קטן ה

ה) **שם הגה. ושן וצפורן יחידי.** אבל שנים שחיטתו פסולה כדבסעיף ג' ש"ך סק"א. ומה שכתבו כאן הרמ"א אגב שכתב הש"ע דברים השוחטין בהם.

סעיף קטן ו

ו) **שם בהגה. או זכוכית.** ט"ס הוא וצ"ל לעיל בדברי הש"ע בין בצור בין בזכוכית בין בקרומות של קנה וכו' כמו שהוא בטור. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' תב"ש או' א' שפ"ד או' ב' ברכ"י או' ב' וכתב להשי'. על הפר"ת יעו"ש.

סעיף קטן ז

ז) **שם בהג"ה. שקסמים נבדלין מהם וכו' ואם בדיעבד שחט בשאר קנים פסולה. ט"ז שם.** פר"ח או' ד' שמ"ח או' א' כריתי או' ד' מחב"ר או' ד' ער"ה או' א' ומיהו האידנא אפי' אם שחט בקנה של אגם פסולה דאין אנחנו בקיאים בדבר. פר"ת סוף או' ד' תב"ש או' ב' וכן עיקר דבשום קנה פסולה אפי' בדיעבד. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. סכין שצדו א' מגל וכו'** ואפי' עשה היכר בצד המגל ע"י דבר מה ואפי' בשעת הדחק לא מהני דכיון דכל צורתו כך לעולם חיישינן שמא יבא לשחוט במגל בצדו היפה בלא היכר ויטעה וישחוט בצד המגל או שלא ישגיח פעם א' על ההיכר. שמ"ח או' ב' זב"צ או' ד' ואפי' ביו"ט לא מהני היכרא. כנה"ג בהגב"י או' י"ד.

סעיף קטן ט

ט) **ואם** הוחלק צד המגל שוחט במקום ההוא אפי' לכתחלה ולא גזרינן אטו לא הוחלק דלא טעו בהכי. שמ"ח שם. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן י

י) **וה"ה** סכין שיש לה שתי פיות וצד אחד בדוק וצד אחד אינו בדוק לא ישחוט בצד הבדוק לכתחלה משום דאתי למטעי וישחוט בצד שאינו בדוק. פר"ת או' ב' שמ"ח או' ג' חכ"א כלל ג' או' ב' והוא מדברי הטור בסי' זה והביאו מור"ם ז"ל בהגה לקמן סי' י"ח סעי' יו"ד יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) **שם בהגה. ואם שחט בו ואמר ברי שלא נגעתי וכו'** ודוקא שידע שהיתה פגימה אלא שנזהר ממנה אבל אם לא ידע בה כלל ודאי אינו נאמן. ט"ז סק"ג. כנה"ג בהגב"י או' יו"ד. פר"ח או' ה' להפ"פ או' ב' בל"י או' ב' כריתי או' ה' שמ"ח או' ג' מש"ז או' ג' חכ"א כלל ג' או' ב' זב"ת או' ח' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יב

יב) שם בהגה. ואמר ברי לי שלא נגעתי במקום הפגימה שחיטתו כשרה. וה"ד כשאוחז הפגימה בידו אבל כשלא אחז הפגימה בידו אפי' בדיעבד פסולה. כנה"ג בהגב"י או' ז' דלא כב"ח. מש"ז או' ג' ולכתחלה אסור לשחוט ע"י אחיזת הפגימה בידו אבל בדיעבד מותר. בל"י או' ד' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) שם בהגה. וביו"ט שא"א להשחיז הסכין וכו' סכין שיש לה עוקץ חד בראשה אין שוחטין בה שלא יעבור הסכין ויעשה חלדה ומ"מ בשעת הדחק כגון שהוא בדרך נוהגין לתחוב ראש העוקץ בקיסם שלא יעשה חלדה. יש"ש פ"ק דחולין סי' ל"ד. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ד. כנה"ג בהגב"י או' י"ב. פר"ח או' ו' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' כריתי או' ו' שמ"ח או' ד' שפ"ד או' ד' חכ"א שם. זב"ת או' יו"ד. ועוקץ פשיטא שלא יהיה שם בסוף הסכין כמו בראשו. דע"ק או' א' זב"צ או' י"ח. ועיין לקמן סי' ח' או' ג'.

סעיף קטן יד

יד) ולא יתחוב דבר כבד שיכביד על הצואר ויעשה דרסה. שמ"ח שם. זב"צ או' י"ט. ואם שחט בסכין שיש לו עוקץ שחיטתו כשרה. חכ"א שם. וכ"מ מדברי הפר"ח שם שכתב שאין זה מעיקר הדין אלא חומרא בעלמא יעו"ש.

סעיף קטן טו

טו) שם בהגה. וכן בחול בשעת הדחק וכו' והרב מהר"ל מפראג בההגהו' קפסיק ותני דדוקא ביו"ט אבל בחול אסור עכ"פ וכ"ש אותם הנוהגין להדביק עץ על מקום הפגם שהוא איסור גמור שהעץ נדחה על חוד הסכין ממקום הפגימה בהולכה ובהובאה עכ"ל מחב"ר או' ה' יא"פ.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. אם כורך מטלית וכו' וצריכים ליזהר שלא יהיה כרוך צד העב דסכין יותר מצד החוד דשמא ישחוט בחוד במקום כשנגדו כרוך המטלית למעלה והו"ל חלדה. שמ"ח סי' כ"ד או' י"ג. חי' רע"ק בסי' זה. ועיין עוד לקמן סי' כ"ד או' ל"ה.

סעיף קטן יז

טוב) שם בהגה. אם כורך מטלית וכו' וה"ד כשיש בסכין מלא צואר חוץ לצואר בלא פגימה ואע"ג דק"ל בסי' ח' ובסי' כ"ד סעי' ב' דכשמוליך ומביא סגי בסכין כל שהוא הכא בעינן שיעור מלא צואר חוץ לצואר כמו שוחט בהולכה או בהובאה לבד דחיישינן אם יוליך ויביא אילך ואילך שמא ע"י כך ינתק המטלית ממקומו ושוחט בפגימה. ש"ך

סק"ה. כנה"ג בהגב"י או' ח' פר"ח או' ו' לה"פ או' ד' בל"י או' ד' כריתי או' ז' שמ"ח או' ג' שפ"ד או' ה' חכ"א כלל ג' או' ב' זב"ת או' יו"ד. זב"צ או' יו"ד. וזה אינו אלא לכתחלה אבל בדיעבד וראה שלא ניתק המטלית ממקומה שרי. פר"ח שם. זב"ת שם. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יח

חי) ואם שחט בהולכה או בהובאה לחוד בעינן ב' צוארין ממקום המטלית ואילך ולא מהני ממקום הפגימה ואי לאו פסולה אפי' בדיעבד ולא תלינן להקל שניתק המטלית קצת. שמ"ח שם. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יט

יט) ואפי' איכא ב' פגימות ונשאר מקום שחיטה בין הפגימות יכרוך ב' מטליתין וישחוט בשעת הדחק והדין בכל זה כמו בפגימה א' רק בדיעבד ששחט בלא כריכה ואמר ברי לי שלא נגעתי בפגימות בעינן מלא ב' צוארים בין הפגימות אפי' שחט בהולכה והבאה. שמ"ח שם. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כ

ך) **אבל** סכין שיש בה פגימה א ואומר ברי לי שלא שחטתי בפגימה אפי' אין בה מלא ב' צוארים כשרה. תב"ש או' ז' שש"א או' א' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. אם כורך מטלית וכו' ולא בעינן מטלית עב שלא יוכל הסכין לעבור עליו אלא אפי' מטלית דק או חוט רק שיהיה ניכר אותו מקום לנגד עיניו. תב"ש או' ה' ער"ה או' ג' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. ולכתחלה יש ליזהר אפי' אין לסכין פגימה רק בין הקתא לסכין וכו' ואם בין קתא לסכין כשיעור גודל עב וגס כגב הסכין לית לן בה. דבר שמואל סי' שס"ח. לה"פ או' ד' כריתי או' ח' חכ"א כלל ג' או' ב' זב"ת או' י"א. זב"צ או' ך' ומ"מ סיים שם הדב"ש דאם אפשר לתקוני ולצאת מחשש המחמירין שפיר דמי יעו"ש.

סעיף קטן כג

כג) וכן צד ראש הסכין צריך שלא יהיה פגום לכתחלה דשמא יעבור הסכין שם וישחוט בפגימה. שמ"ח או' ד' זב"צ או' כ"א. ומיהו בזה"ז אין נוהגין לשחוט בסכינין כאלו שיש בהם חשש לשחוט בצד הראש או בין הקתא לסכין. ועיין עוד לקמן סי' י"ח סעי' יו"ד.

סעיף קטן כד

כד) [**סעיף ב'**] **השוחט בדבר המחובר וכו'** פיסול מחובר הוי מה"ת מויקח את המאכלת ותלוש ולבסוף חברו אסור מדרבנן גזירה אטו מחובר מעיקרו. פר"ח או' ז' ועיין לעיל או' א'.

סעיף קטן כה

כה) **שם. ובתלוש מן הקרקע ולבסוף חברו בקרקע לא ישחוט.** ואפי' לא בטלו ולכתחלה לא ישחוט. פר"ח או' ח' פר"ת או' ה' זב"ת או' י"ד.

סעיף קטן כו

כו) **שם. ואם שחט שחיטתו כשרה ואפי' לא בטלו.** זהו דעת הרי"ף והרמב"ם ובעל העיטור אבל דעת הרא"ש לאסור אם בטלו אפי' בדיעבד כמ"ש בטור וב"י יעו"ש וכ"ה דעת הישו"ש פ"ק דחולין סי' ל"ד כדברי הרא"ש וכ"כ רי"ו שרוב הפוסקים חילקו בין בטלו דלא בטלו כדברי הרא"ש. והב"ד הב"ח והט"ז סק"ה. ש"ך סק"ו לה"פ או' ו' שמ"ח או' ה' אמנם הפר"ח שם הסכים לדברי הש"ע. וכ"ה דעת הפר"ת שם. כריתי או' יו"ד. ער"ה או' ד' זב"ת או' ט"ו. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן כז

כז) **שם. והוא שלא יהא נשרש בארץ וכו'** אורחא דמילתא נקט אבל באמת נשרש ולא בטלו ג"כ אסור. ט"ז סק"ו. פר"ח או' ט' פר"ת או' ו' לה"פ או' ז' שמ"ח או' ה' מש"ז או' ו' ביאור הגר"א או' י"ג. זב"ת או' ט"ז. זב"צ או' כ"ג יד אליהו או' יו"ד.

סעיף קטן כח

כח) **ואם** בסתמא שחברו ולא אסיק אדעתיה אם להניחו או לעקרו יש לנו להבחין בדבר שחיבר אם דרך העולם שלא להניחו כגון נעץ סכין בכותל סתמא לא בטלו עד שיבטלנו בדעתיה. ואם הוא דבר שדרכו להניחו כגון ששתל קנה בארץ או צור בכותל סתמיה בטל אלא א"כ כיון שלא להניחו. שמ"ח שם.

סעיף קטן כט

כט) [**סעיף ג'**] **חתך מבהמה לחי שיש בו שינים וכו'** ואם שחט בלחי שיש בו ב' שינים אפי' הלחי תלושה פסולה אף בדיעבד. כנה"ג בהגב"י או' י"ט. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן ל

ל) **שם. שחיטתו פסולה מפני שהם כמגל.** שיש בו פגימה בין כל שן ושן. לבוש. שמ"ח או' ו'.

סעיף קטן לא
לא) שם. אבל בשן א' הקבוע בלחי וכו' והטעם משום דלא מיקרי מחובר אלא כשהוא מחובר לגוף אבל אם אינו מחובר לגוף אעפ"י שהוא מחובר ללחי לא מיקרי מחובר דהו"ל לחי כבית יד. ב"י. ש"ך סק"ז. שמ"ח שם.

סעיף קטן לב
לב) שם. אבל בשן א' הקבוע בלחי וכו' ואם עדיין מחובר לדבר המסויים כגון שן המחובר לראש שלם וכ"ש לגוף שלם אע"ג דמת הו"ל מחובר ופסול דיעבד דאו' שמ"ח שם. שפ"ד או' ז' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לג
לג) שם. שוחט בו לכתחלה. והוא שיהיה פיו חד ולא יהיה בו פגם כמ"ש סעי' א'.

סעיף קטן לד
לד) [סעיף ד'] נעץ סכין בכותל וכו' ואם הסכין תלושה שלא נעצו בשום דבר אפי' צואר בהמה למעלה מותר בדיעבד דכל שתופס הסכין בידו מסתמא אינו דורס ולכתחלה מיהת אסור וגם בעוף יש לחוש לכתחלה בצוארו למעלה אפי' כשהסכין תלושה בידו. ש"ך סק"ח. כריתי או' י"ד. שמ"ח או' ח' שש"א או' ד' זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לה
לה) ואפי' הסכין בידו אם שוחט ע"י העברת צואר הבהמה עליה דינו כנעץ ופסולה. שמ"ח או' ז' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לו
לו) ואפ' מעביר הסכין מתחת לצואר הבהמה לא שרי רק כשראש הבהמה קשורה למעלה דאז אין לחוש שתכביד על הסכין אבל אם עומדת כדרכה או מונחת יש לאסור בדיעבד מטעם דרסה. שמ"ח שם. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לז
לז) ואין לשחוט לכתחלה בין בהמה בין עוף כ"א שהצואר יהיה למטה או בצדדים והסכין בידו ומעבירו על הצואר או שהבהמה וכ"ש עוף ראשם קשור למעלה באופן שא"א להכביד על הסכין כלל והוא מעביר הסכין בידו מלמטה בצואר. שמ"ח או' ח' ומיהו עיין בקומץ סי' ג' או' ו' שכתב דגם בקשר ראש הבהמה למעלה אין להתיר לשחוט מלמטה בצואר הבהמה אלא בשעת הדחק יעו"ש. ועיין לקמן סי' כ"ד או' כ"ו.

סעיף קטן לח

לח) שם. ואפי' אמר ברי לי שלא דרסתי שחיטתו פסולה. דחיישינן שמא ידרוס פעם אחרת. ט"ז ססק"ז ש"ך סק"ט. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' יו"ד. זב"ת או' כ"א.

סעיף קטן לט

טל) שם. לפיכך אם היה עוף וכו' ובכל עוף שחיטתו כשרה ובכל בהמה שחיטתו פסולה דלא כהרשב"א שמחלק בין עוף הקל כתרנגולים ובין עוף הכבד כאווזין. ב"י. ב"ח. ש"ך סק"י. לה"פ או' י"א. בל"י או' ו' וכ"כ השמ"ח או' ט' דבכל מקום שנזכר כאן בהמה אין חילוק בין גסה לדקה שבדקות ובכ"מ שנזכר עוף אין חילוק בין עוף לעוף דכל העופות קלים בטבעם עכ"ל. מיהו הפר"ח או' י"ג כתב דטוב לחוש לדברי הרשב"א. וכ"כ הפר"ת או' יו"ד דלכתחלה יש לחוש לדברי הרשב"א ואם שחט גדולים למעלה מתרנגולים צ"ל ברי לי שלא דרסתי. וכ"כ הזב"ת או' כ"ב.

סעיף קטן מ

מ) ופשוט דחיה בכלל בהמה לענין זה. שמ"ח שם. זב"צ או' כ"ט.

סימן ז

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **יכול אדם לקבוע סכין בגלגל וכו'** צריך לומר דהוא בתלוש מן הקרקע דאם לא כן הו"ל תלוש ולבסוף חברו דאסור לכתחלה בסי' ו' ב"ח. ט"ז סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ח או' א' כריתי או' ב' מש"ז או' א' שו"ג או' א' זב"ת או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם יכול אדם לקבוע סכין בגלגל וכו' דעת המחבר כדעת הטור והרשב"א דבגלגל שהוא מסבב בידו או ברגלו מותר לשחוט לכתחלה כשהוא תלוש אבל מהרש"ל ביש"ש פ"ק דחולין סי' ל"ה והב"ח פסקו דאסור לכתחלה וכ"מ דעת הרמב"ם פ"ב והכלבו והרא"ש ורי"ו. ש"ך סק"א. ולדינא אפי' את"ל דאיתא לדברי הרשב"א מ"מ בשוחטי זמנינו דלית להו אימון ידים כראוי יש לאסור לכל אדם לכתחלה כדעת הרמב"ם והרא"ש והנמשכים אחריהם. תב"ש סיף או' ב' מש"ז שם. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) שם. ומסבב הגלגל בידו וכו' ואפי' אם אחר שהתחיל לגלגל הסיר ידו מעל הגלגל והרי היא מתגלגלת מכח התחלתו ושחטה ואפי' שמחמת סיבוב א' מתגלגל הגלגל הרבה

סבובים כלהו מקרו כח גברא שהכל מכחו בא וכשרה. ב"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ב' פר"ח או' ב' שמ"ח או' א' שפ"ד או' א' זב"ת או' ג' כסף אחר פ"ב הלכה י"ג. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. הרי זה פסולה.** דבעינן כח גברא כדלעיל סי' ג' ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' שמ"ח או' ב'. כריתי או' ג' שפ"ד או' ב' זב"ת או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ואם פטר אדם את המים וכו'** כגון שהיו מעוכבים ע"י דף ובא ישראל ונטל הדף והלכו המים וסבבו הגלגל. שמ"ח שם. זב"ת או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. הרי זה כשרה בדיעבד.** אבל לכתחלה לא דגזרינן סיבוב ראשון אטו סיבוב שני. לבוש. פר"ח או' ד' שמ"ח שם. זב"ת או' ז'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. אבל מסביבה שנייה וכו'** וסביבה שנייה בכלל הפיסול. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ה' פר"ח או' ד' שמ"ח או' ב' שפ"ד או' ג' זב"ת או' ז' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ח

ח) **ואפי'** בסביבה ראשונה דוקא שהגלגל סמוך לדף המעכב המים דכשהסיר הדף מיד באו המים וגלגלו ושחטו אבל אם הגלגל רחוק קצת מהדף כבר פסק כח האדם בבא המים לגלגל ואפי' בסביבה ראשונה השחיטה פסולה מדאו' שמ"ח שם. שפ"ד שם. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ט

ט) **ואף** גלגל דרישא צריך שלא יהיה הגלגל במקום שהרוח נושב דבמקום הרוח הרוח מסייע ולא מכח אדם בא אלא מכח הרוח ואסור. כריתי או' ד' שפ"ד שם. זב"צ או' ו'.

סימן ח

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **כמה הוא אורך הסכין ששוחט בו כל שהוא.** ובלבד שיוליך ויביא כדלקמן סי' כ"ד סעי' ב' ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א' שו"ג או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **כתב** הרי"פ איכא מ"ד דה"מ דסגי בסכין כל שהוא בעוף שצוארו דק אבל בבהמה לא וכתב העיטור שזה דעתו של הרי"פ וכ"כ בהג"א. והר"ן כתב דברים אלו דברי ר"ח

הם ואין להם עיקר בגמ' וכ"כ הרשב"א בתה"ב ומ"מ כתב שיש לחוש לדבר לכתחלה. ב"י. והב"ד בהגה לקמן סי' כ"ד סעי' ב' יעו"ש. והב"ח כתב דאנן נהגינן דלכתחלה בעינן אורך הסכין שיעור ב' צוארים אף בעוף. ועיין לקמן או' ו'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. רק שלא יהא דבר דק שנוקב ואינו שוחט כמו ראש האזמל וכו'** בטור כתוב ובלבד שלא יהיה לו עוקץ בראשו והטעם מתוך שהאזמל קטן נשמט ונוקב בראש הסכין משמע דבסכין גדול לא אכפת לן ביש עוקץ בראשו אלא דמ"מ נוהגין שלא יהיה עוקץ אפי' בסכין גדול וכמ"ש רש"ל. ט"ז סק"א. וכ"כ הב"ח. כנה"ג בהגב"י או' ב' באה"ג. לה"פ או' ב' בל"י או' א' מש"ז או' ב' ועיין לעיל סי' ו' או' י"ג ואו' י"ד.

סעיף קטן ד

ד) **שם. רק שלא יהא דבר דק וכו'** שמתוך שהוא קטן מאד יש לחוש שע"י הולכה והובאה יסתבכו הסימנים בעוקץ וינקבו. זב"ת או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ובמחט אפי' הוא רחב קצת כאותן של רצענים וכו'** ונקרא בגמ' מחטא דאושכפי והטעם דאין שוחטין בו לפי שהוא קורע ונוקב ואין זו שחיטה. ב"ח בשם הרשב"א. זב"ת או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. הגה. ומי שלא יוכל לשער יקח סכין אורך ב' צוארין וכו'** ומהרש"ל ביש"ש פ' השוחט סי' י"א והב"ח האריכו בזה ומסקי דלכתחלה בין בבהמה בין בעוף אין לשחוט אלא בסכין שהוא כשיעור ב' צוארין של אותו דבר ששוחט יעו"ש. ש"ך סק"ב. לה"פ או' ג' שמ"ח או' ב' ועיין לקמן סי' כ"ד סעי' ב' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ז

ז) **ומ"מ** צריך ליזהר לכתחלה שלא לשחוט עוף בסכין גדול ששוחט בו בהמות שקרוב לעשות דרסה מפני כובדו ובדיעבד אם ברי לו שנזהר מדרסה כשרה ואפי' לכתחלה לצורך גדול ובלבד שיזהר היטב. שמ"ח שם. אהל יצחק סי' ו' או' ז' ובלק"י או' י"א. זב"ר סי' ה' או' ה' ובמוספים או' ה' וה"ד בסכין ששוחטין בו בהמה גסה שהוא ארוך וכבד לכתחלה אין שוחטין בו עוף אבל בסכין ששוחטין בו בהמה דקה יש מקומות שעושין אותו קטן ושוחטין בו עופות אפי' לכתחלה. ועיין לקמן סי' כ"ד או' כ"ה.

סעיף קטן ח

ח) **שם בהגה. יקח סכין כמלא אורך ב' צוארים וכו'** ואם שחט ע"י הולכה או הובאה לחוד כמלא ב' צוארים והתיז כל הראש עיין לקמן סי' כ"ד או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) **שם בהגה. וי"א לשער בי"ד אצבעות ורמז לזה וכו'** כתב ביה"ל דשוחט א' שלא היה יודע הרמז של אורך הסכין י"ד אצבעות והעבירו לשוחט ההוא עד שלשים יום שלא ישחוט שום עוף ועד צ' יום שלא ישחוט בהמה יעו"ש. מיהו הפר"ח בקו"א כתב דכיון שבקי בדינים אף שאינו בקי ברמזים אינו מעלה ואינו מוריד ואין ראוי להעבירו בשביל זה עכ"ל והב"ד הלה"פ או' ד' אבל דעת התב"ש סי' א' או' י"א כדברי ביה"ל והב"ד השפ"ד או' ב' והבל"י או' ב' כתב דלכתחלה בודאי מחוייב השוחט שרוצה ליטול קבלה לידע כל הרמזים וכן אנחנו נוהגים שאין נותנין קבלה אם אין בקי בהם עכ"ל ומשמע אבל בדיעבד אין להעבירו וכ"כ המחב"ר או' א' דמסתבר כהפר"ח דאין להעבירו יעו"ש.

סעיף קטן י

י) **ראובן** שקנה סייף מתליון גוי שדן בו נפשות ונתנו לאומן לתקנו לסכין של שחיטה מותר לשחוט בו ע"י שיטביל הסכין. לה"פ או' ב' והבל"י או' א' והכרתי או' ג' תמהו על זה כי מה שייך טומאה בזה"ז ואם שייך מה מהני טבילה יעו"ש וכ"כ להשיג בשאלת יעב"ץ ח"ב סי' קנ"ח אלא שכתב דמ"מ חושש אני בבשר שנשחט בסכין זו משום איסור הנאה שכן בהרוגי ב"ד סייף שנהרג בו נקבר עמו ויש לדונו כדין של משמשי ע"ז דלקמן סעי' יו"ד דאסור לשחוט בה מסוכנת יעו"ש והב"ד פ"ת או' א' אבל המחב"ר או' ב' כתב דשאני הכא דאפי' אם נודע דבסייף זה נהרג ישראל קרוב אני לומר דשרי דהגוים לא נצטוו בזה יעו"ש. והשפ"ד או' ב' כתב מאחר שבשר אדם אסור מה"ת להרמב"ם ז"ל א"כ הוי כסכין ששחט בם טריפות תדיר שהרי בלע אגב דוחקא וחום הצואר באדם כמו בבהמה ויש להגעילו וכ"ש אם רוצה לעשות ממנו סכין (לאכילה) אמנם אם בא באש א"צ עכ"ל והב"ד המחב"ר שם. ועיין לקמן סי' ק"ך סעי' ה' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יא

יא) **שם בהגה. ורמז לזה שנאמר ושחטתם בזה וכו'** וכן איתא במד"ר סוף פ' קדושים.

סעיף קטן יב

יב) **שם בהגה. ורמז לזה וכו'** ואי זה אלא להידור מצוה אבל בודאי אפי' לכתחלה יכול לשחוט בסכין כשיעור ב' צוארין של אותו דבר הנשחט אעפ"י שאין בו י"ד אצבעות כמ"ש לעיל או' ו' יעו"ש וגם אין זה אלא לשחיטת בהמות שכן הפסוק הזה מדבר

על שחיטת בהמות אבל עופות אין לשחוט בסכין כזה לכתחלה מפני כובדו דחיישינן לדרסה כמ"ש לעיל או' ז' יעו"ש. ועיין לקמן סי' כ"ד או' י"א.

סימן ט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א**'] **אם שחט בסכין מלובנת וכו**' ושיעור הליבון בכדי שיהא היד סולדת בצדדי הסכין. !שמ"ה או' א' ואע"ג דלענין הכשר כליס בעי' שיהא ניצוצים ניתזין כמבואר באו"ח סי' תנ"א היינו להוציא הבלוע שבתוך הכלי אבל לשרוף בשר הסימנים פשיטא דבקל דהו שורף. תב"ש או' ג' והכריתי או' ד' כתב דהיינו שקש נשרף מהחום אבל פחות מזה יש לסמוך על המקילין. וכ"כ המחב"ר או' ג' וכתב הזב"צ או' ג' דהיינו ג"כ השיעור שכתב השמ"ח יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **שם**. **שחיטתו פסולה**. דסכין כשנכנס לתוך החתך קודם שתשחט רוב הסימנים היא שורפת הסימנים ונמצא שהיא נשרפה קודם שחיטה שהרי ושט נקובתו במשהו ליטרף ושריפה כנקב היא. רש"י חולין ח' ע"א. ב"י. ש"ך סק"א.

סעיף קטן ג

ג) **שם**. **ויש מכשירין**. דס"ל בית השחיטה מרווח רווח ולא נגע בהו בצדדי הסכין. ט"ז סק"א. והעיקר כסברא ראשונה דאפי' בדיעבד שחיטתו פסולה. רש"ל ביש"ש פ"ק דחולין סי' יו"ד. ב"ח. ט"ז שם. ש"ך סק"ב. לה"פ או' ב' בל"י או' א' כריתי או' ד' וכתב דלא כהפר"ח שהקל בהפ"מ. פר"ת או' א' שו"ג או' א' שמ"ח או' א' מש"ז או' א' וכתב וכן משמעות כל האחרונים דאסור אף בהפ"מ דלא כפר"ח. וכ"כ המחב"ר או' ב' דהסכמת האחרונים שחיטתו פסולה אף בהפ"מ והכי נקטינן יעו"ש. זב"צ או' א' וכתב ודלא כהפר"ח וער"ה.

סעיף קטן ד

ד) **ומסתברא** דבעוף אם תפס הקנה לבדו באופן שלא נגע בושט כלל כיון דפסיקת הגרגרת ברובו וחידודו קודם ללבונו א"כ ע"כ נשחט רובו בהכשר קודם שריפת רובו וכשרה לכ"ע. פר"ח או' א' והתב"ש או' א' חלק עליו וכתב שאין לחלק בין בהמה ובין עוף. וכ"כ הכריתי או' ב' שפ"ד או' א' מחב"ר או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) **מכאן** דקדקו התוס' והרשב"א והרא"ש והר"ן וריי"ו והאחרונים שאם בשעת שחיטה ניקב הושט כנגד מה שנשחט קודם גמר הכשר שחיטה נאסר בכך. כנה"ג בהגב"י או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **ומ"מ** נ"ל שאותן הרישומין שעושין האומנים בסכין שהה רחוקים הרבה מן החוד אין בהם חשש שיעשו טריפות בחלק הנשחט וכן מצאתי לרש"ל. ט"ז סוף הסי' כנה"ג שם או' ט' פר"ח סוף או' ב' לה"פ או' ב'. וכתב ודלא כביה"ל שכתב שיש למחות בשוחטין שלא יהא בסכין שום רושם מן הצד. בל"י או' א' כריתי סי' יו"ד או' ו'. שמ"ח או' ב' מש"ז סוף או' א' זב"ת או' ד' מנחת יוסף או' א'. ומשמע דדוקא אם הוא רחוק אבל אם הוא קרוב אל החוד יש לחוש. וכ"כ הזב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **ומ"מ** לכתחלה יש ליזהר היכא דאפשר שלא ישחוט בסכין שיש בו רושם וה"ה כל דבר כל שאינו חלק היטב. שמ"ח שם. מש"ז שם. מנ"י שם. וכ"כ בש"ך הארוך סי' י"ח.

סעיף קטן ח

ח) **ורושם** שהוא בולט יש לאסור אפי' בדיעבד אפי' רחוק מהחוד. שמ"ח שם. מש"ז שם. זב"צ או' ו' מנ"י או' ב'.

סעיף קטן ט

ט) **וראוי** להזהר ולראות בסכין שלא יהא בסכין פלעני"ש בל"א והיינו סמוך אצל חידוד יש בברזל של סכין כמין בקעים ורואין כעין חוט שחור וזהו שהברזל שוכב זה ע"ג זה ואינו דבוק ובקל יבא לידי עקירה שנפגם בוושט ופוסלת את השחיטה. בל"י או' ב' זב"צ או' ז' מנ"י שם.

סימן י

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **סכין של משמשי עכו"ם חדש**. מימרא דרב נחמן ורבא פ"ק דחולין דף ח' ומפרש שם דחדשה היינו שלא השתמשו בה איסור שמנונית אבל מ"מ השתמשו בה לע"ז כגון בחתיכת עצים דאילו בחדשה שלא חתכו בה מעולם לא מיתסרא משום ע"ז עד שיעשה בה שימוש לע"ז כדאיתא בע"ז פ' ר' ישמעאל (עבודה זרה דף נ"ב) ולקמן רסי' קל"ט. ב"ח. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' כריתי או' א' והיינו כגון שחתכו בה עצים

לצורך קרבן דע"ז. ביה"ל או' א' שמ"ח או' ב' ומיהו מ"ש שם ביה"ל דה"ה אם חתך עצים לעשות ע"ז הפר"ח בקו"א חלק עליו וכ"כ השמ"ח שם אלא א"כ בחתיכה זו נעשה העץ ע"ז יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **שם. או ישן שאין בו משום גיעולי עכו"ם.** כלומר שהכשירו בענין שאין בו משום גיעולי עכו"ם כדלקמן סי' קכ"א. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' כריתי או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. מותר לשחוט בו בהמה בריאה וכו'** משמע אפי' לכתחלה ולקמן סי' קמ"ב סעי' ב' שכתב סכין של עכו"ם ששחט בה ה"ז מותר וכו' דמשמע לכתחלה אסור מיירי שלא הוכשר מגיעולי עכו"ם וכן מבואר מהגהת הרב שם. ש"ך סק"ג. לה"פ או' ג' זב"ת או' ד' אמנם הפר"ת או' ב' חלק על דברי הש"ך הנז' וכתב דלכתחלה אסור כבסי' קמ"ב ומ"ש בהגה הוא דעת עצמו אבל לדעת הש"ע אסור לכתחלה אעפ"י שהוכשר מעיגולי עכו"ם יעו"ש. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' ד'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. מפני שהוא מקלקל.** דבע"ז בעינן הנאה גמורה דכתיב ולא ידבק בידך וכו' וזה אינו הנאה גמורה דיצא שכרו בהפסדו. כריתי או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. מפני שהוא מקלקל.** ואין זו הנאה שבחייה היו דמיה מרובין מלאחר שחיטה שבחייה היא עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה. רש"י חולין ח' ע"א. לבוש. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ג' שמ"ח או' א' זב"ת או' ה' והיינו לגבי אחרים שאין נצרכים לבשר כ"כ בחייה היו דמיה יותר מרובים. ועיין לקמן או' י"ב.

סעיף קטן ו

ו) **וכתב** דמשק אליעזר דלאו דוקא בהמה דעומדת לג' דברים אלו אלא אפי' חיה דלאו הויא אלא לב' דברים ולא לחרישה וכן אפי' עוף דלא חזיא אלא לאכילה ולא לגדל ולדות דאפשר להושיב עוף אבצים אחרים. כנה"ג בהגה"ט או' ה' בל"י או' ג' שמ"ח שם. זב"ת שם. וכן תרנגול זכר משום דחזי לתרנגולת להולידה בצים הראויים לגדל. ואם הוא עקר וכן תרנגולת דלא חזיא למידי מ"מ חזו לפטם ואפי' מפוטמים ביותר חזו לפטם עוד ועוד זה אין לו שיעור. א"נ דקודם שחיטה חזו לזמן ארוך ועתים רחוקים ושכיחי דזבני להו לעת הצורך. פר"ר. או' ג' זב"ת שם.

סעיף קטן ז

ז) **שם. מפני שהוא מקלקל.** פי' ואפי' לא היתה לו סכין אלא זו של עכו"ם והוא צריך לבשר אעפ"י כן כיון דלפי האמת קלקול הוא זה שרי. פר"ת שם. והשמ"ח או' ג' כתב דוקא כשהיה אפשר לו ליקח סכין אחרת יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ואסור לשחוט בו מסוכנת וכו'** ואם שחט בה כתב הרשב"א יוליך הנאה לים המלח והוא מותרת וכמה היא הנאה כדי שכר סכין לשחוט בה. והרא"ש כתב שא"צ דבהנאה מועטת כזו שרי בדיעבד. טור. ולענין הלכה פסק הישו"ש פ"ק דחולין סי' י"א כדברי הרשב"א וכ"ה דעת הב"ח והט"ז סק"ג והש"ך סק"ה. וכ"ה דעת השמ"ח שם. אלא שכתב שם הש"ך דהש"ע לא איירי כאן אלא לענין אזהרת איסור לשחוט בה לכתחלה אבל לענין איסור נסמך אמ"ש בסי' קמ"ב ששם עיקר דינים אלו וז"ל שם סכין של עכו"ם ששחט בה וכו' בהמה מסוכנת הרי זה אסורה ור"ל כל הבהמה אסורה יעו"ש. וכ"כ הפר"ח או' ד' וכן הסכים הפר"ת דכל הבהמה אסורה. זב"ת או' ו'.

סעיף קטן ט

ט) **וכל** היכא דשרי ע"י הולכת הנאה לאיבוד שרי נמי למכרה לעכו"ם חוץ מכדי הנאת איסור שבו. שמ"ח או' ג'.

סעיף קטן י

י) **שם. ואסור לשחוט בו מסוכנת וכו'** עיין בתשו' פני אריה סי' ס"ה באמצע התשו' שכתב דלאו דוקא לשחוט אלא אף לנחור הבהמה מסוכנת בסכין כזה כדי למכור הבשר לעכו"ם נמי אסור יעו"ש. ועי"ש בסי' ס"ו שכתב אבל מותר לנקר בשר מחוטי חלב ודם בסכין של עכו"ם יעו"ש. פ"ת או' א'.

סעיף קטן יא

יא) **ואם** סכין של עכו"ם צריכה טבילה קודם שחיטה עיין לקמן סי' ק"ך סעי' ה' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יב

יב) **שם. מפני שהוא מתקן.** ונראה דה"ה כיוצא בזה כגון שהוא נגחן או שטיפולו מרובה משכרו וגידולו או דאייקר בישרא טפי מדמי רדיא בכל כה"ג ששוה אחר שחיטה טפי מבחייו מתקן הוא ואסור. שמ"ח או' א' דר"ת או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) שם. סכין של עכו"ם וכו' מדסתם המחבר משמע דאיירי בסתם סכין וס"ל כהרשב"א דאע"ג דק"ל לקמן סי' קכ"ב סתם כלים של עכו"ם אינן בני יומן שאני סכין דמתוך שתשמישו תדיר מסתמא שמנוניתו טוח על פניו ואוסר אפי' אינו בן יומו. ש"ך סק"ו, פר"ח או' ה' שו"ג או' ב'.

סעיף קטן יד

יד) מיהו אם הסכין בן יומו אפי' נראה לעין שהוא נקי מכל שומן ושחט בה צריך קליפה. ש"ך שם. אבל הפר"ח שם כתב דאם הסכין מקונח יפה אעפ"י שהוא ב"י ק"ל כהרשב"א שאין כח בחום בית השחיטה אלא להבליע אבל לא להפליט מה שבלוע בסכין ודלא כהש"ך יעו"ש וכ"כ השו"ג או' ב' זב"ת או' י"ב. ונראה כיון דאיכא פלוגתא בזה אם כבר שחט בה בלא הכשר די בהדחת בית השחיטה וא"צ קליפה.

סעיף קטן טו

טו) שם. שהשחיזו בריחים וכו' ואפשר דאפי' לדעת הרב בהגה לקמן סי' קכ"א סעי' ז' דהשחזה אינו מועיל לחמין לכתחלה מ"מ כאן בשחיטה יש להקל כיון דבלא"ה יש פו' דאפי' בנעיצה שרי לכתחלה וכן יש פו' דביה"ש צינן. ש"ך סק"ח. כריתי או' ה' שפ"ד או' ח'.

סעיף קטן טז

טז) שם. שהשחיזו בריחים וכו' של נפחים על פני כולה כמ"ש לקמן סי' קכ"א סעי' ז' והיינו עד שיסיר כל קליפת הסכין מב' צדדיו. שמ"ח או' ד'.

סעיף קטן יז

טוב) שם. שאין בו פגימות. כלומר גומות דאם יש בו גומות לא מהני נעיצה כדלקמן סי' קכ"א סעי' ז' ש"ך סק"ז. פר"ח או' ו' לה"פ או' ז' בל"י או' ה' כריתי או' ו' שמ"ח שם. שפ"ד או' ז' זב"ת או' ז' וצריך ליבון במקום הגומות כמ"ש באו"ח סי' תנ"א. ומ"מ נראה דהגומות שבקתא אין מזיק מלזה כלום כיון דלפי שעה משתמש לשחיטה ואינו מגיע להקתא. שמ"ח שם.

סעיף קטן יח

חי) שם. ונעצו בקרקע קשה. ז"ל תה"ב הארוך אפי' היא בת יומא די לה בכך לפי שאין חום בית השחיטה המועט מפליט בלעו של סכין עכ"ל אבל במרדכי מבואר דלא מהנני עיצה בקרקע אלא באינה בת יומה ויש להחמיר כדבריו אם ידוע שהוא בן יומו דצריך

הגעלה. ט"ז סק"ד. לה"פ או' ו' בל"י או' ד' מש"ז או' ד' ובעל נשר היכא דאפשר יקלוף אפי' באינו ב"י ונעץ. שמ"ח סוף או' ז'.

סעיף קטן יט

יט) שם. עשר פעמים. ודוקא בנעיצה עשרה פעמים מהני ולא בציר מהכי וכמ"ש בב"י לקמן ססי' קכ"א. ביה"ל או' ב' פר"ח סוף או' ז' לה"פ או' ח' בל"י או' ו' קומץ כלל ד' או' ג' וגם בעינן בקרקע קשה ולא רכה וכן שלא תהיה קשה יותר מדאי וגם בעינן שינעוץ אותה במקומות מחולפים ולא במקום א' וכל נעיצה ונעיצה תהיה בקרקע קשה. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. תב"ש או' ט"ז. קומץ שם. זב"צ או' ב' ועיין לקמן סי' קכ"א סעיף ז' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כ

ך) ודין זה דנעיצה מבואר שצריך האדם בעצמו לנעוץ בקרקע קשה עשרה פעמים ולחזור ולנעוץ תיכף ומיד ולא כמו שנוהגין העולם לנעוץ בקרקע ולהניח כך בקרקע דזה אינו מעלה ומוריד רק העיקר הוא לנעוץ ולחזור ולנעוץ עד עשרה פעמים. ביה"ל או' ב' שמ"ח או' ז' עשרון כלל ד' או' ט'.

סעיף קטן כא

כא) שם. ואח"כ שחט בו מותר. משמע דוקא דיעבד אבל לכתחלה לא ישחוט וה"ד בנעיצה אבל השחזה מהני אפי' לכתחלה. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ז' לה"פ או' ט' בל"י או' ז' ועיין לעיל או' ט"ו.

סעיף קטן כב

כב) ואם שחט בה בלא שום הכשר. דהיינו אפי' בלא הדחה וקנוח. זב"ת או' יו"ד.

סעיף קטן כג

כג) שם. מדיח בית השחיטה. קשה הא בלא"ה כל בשר צריך הדחה קודם מליחה. תירץ הר"ן דכאן מיירי אפי' לצלי. עוד תירץ בשם ר' יונה דמשום דם סגי בשפשוף במים וכאן משום איסור שמנונית צריך שפשוף גדול בידיה היטב. ט"ז סק"ה. ש"ך סק"ך. פר"ח או' ך' וכ"כ הלה"פ או' יו"ד דכאן צריך שפשוף גדול בידים היטב. וכ"כ הבל"י או' ח' כריתי או' ח' ואם אינו ב"י ואין שומן טח נראה אפי' הדחה א"צ רק שפשוף מעט. כריתי שם. ועיין לעיל או' י"ח.

סעיף קטן כד

כד) שם. ואם קלף ה"ז משובח. הגה. וע"כ יש לקלפו. פי' וחיוב גמור הוא דלא כמשמעות הש"ע דאינו אלא הידור מצוה וכ"פ רש"ל דיש להחמיר בשל תורה. ט"ז סק"ו.

ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגב"י או' ד' וכתב וכ"נ דעת כל האחרונים. פר"ח או' ח' פר"ת או' ז' לה"פ או' י"א. בל"י או' ט' כריתי או' ט' שמ"ח או' ה' שפ"ד או' ט' זב"ת או' י"ב. ער"ה או' ו' וכתב וכן הסכימו כל האחרונים. זב"צ או' ג' ואם נתבשל בלא קליפה עיין לקמן סי' צ"א סעי' ד' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כה

כה) **שם בהגה. מותר לשחוט בו כה"ג לכתחלה.** פי' אם שיפה במשחזת או נעצה בקרקע קשה. ט"ז סק"ז. ש"ך סק"י. לה"פ או' י"ב. בל"י או' יו"ד. שמ"ח או' ז' והיינו בסתם סכין אבל בידוע שהוא בן יומו לא יעשה כן לכתחלה. ט"ז שם. לה"פ שם. שמ"ח שם.

סעיף קטן כו

כו) **שם בהגה. אבל לא ישחוט ע"מ לקלוף אח"כ.** דשמא ישכח ולא יקלוף. טור בשם הרא"ש. לבוש. ואפי' בסכין שאינו ב"י והוא נקי אסור לכתחלה לשחוט ע"מ לקלוף אח"כ. ב"ח. ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגב"י או' ט' פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"א. זב"ת או' י"ד. מיהו מהרש"ל כתב להתיר בסתם סכין לשחוט לכחחלה ע"מ לקלוף. והב"ד הש"ך שם. וכ"ה דעת הכריתי או' י"א והתב"ש או' י"ז. ואפשר דיש לסמוך עליהם בשעת הדחק.

סעיף קטן כז

כז) **שם בהגה. אבל לא ישחוט ע"מ לקלוף אח"כ.** אבל במקום שא"צ קליפה כ"א לזהירות ולחומרא מותר לשחוט ע"מ לקלוף וקולף דהא אפי' ישכח ולא יקלוף לאו איסורא קאכיל דיעבד. שמ"ח או' ח'.

סעיף קטן כח

כח) **הדחת** הסכין אינו מועיל כלום אפי' דיעבד דמתוך דוחקא דסכינא באיסור שחתך בו נדבק בו השמנונית ואינו יוצא כ"א בנעיצה. שמ"ח או' ט' ועיין לעיל או' י"ח.

סעיף קטן כט

כט) **הגוים** החותכין !הקניקנות שבבית השחיטה בסכיניהם תיכף אחר השחיטה א"צ למחות בידם דסמכו בהא אדברי המתירים מאחר שקשה להזהר מזה ועכ"פ צריך להדיח ולשפשף שם היטב בידים. שמ"ח או' יו"ד.

סעיף קטן ל

ל) [**סעיף ב'**] **סכין ששחט בו כשרה אעפ"י שהוא מלוכלך בדם וכו'** משמע להדיא דמותר לשחוט כשהוא מלוכלך אפי' בלא הדחה כלל. ט"ז סק"י. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח

או' י"א. לה"פ או' י"ד. כריתי או' י"ג. שמ"ח או' י"ד. שפ"ד או' י"ב. זב"ת או' ט"ו. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן לא

לא) שם. אעפ"י שהוא מלוכלך בדם וכו' והטעם כתבו התו' והרא"ש בפ"ק דחולין משום דבלא"ה יש דם הרבה בבית השחיטה ולא בלע ליה משום דטרידי סימנים לפלוט דם. ב"י. ט"ז סק"ט. ש"ך שם. א"נ אפי' את"ל שהם בולעים כשם שיפלוט דמו ע"י מליחה כך יפלוט דם הבא להם ממקום אחר. הרשב"א בחי' זב"ת או' ט"ו. י

סעיף קטן לב

לב) שם. מותר לשחוט בו וכו' וראוי שיזהיר כל אדם לבני ביתו שידיחו היטב ביה"ש אפי' לצלי הדחה מעליא שידעו באומד הדעת שסר כל הדבוק עליו בין דם בין שמנונית וכ"ש בעוף דלא נהגו השוחטים לקנח הסכין בין שחיטה לשחיטה. שמ"ח או' י"ד.

סעיף קטן לג

לג) והשוחט כשרה ולא קנח הסכין ושחט אח"כ ולא יצא דם יש לחוש לדם שעל הסכין שנבלע בביה"ש כיון דלא טריד להוציא דם ולכתחלה יקלוף הביה"ש היכא דאפשר. שמ"ח או' ט"ו. ומשמע אבל בדיעבד אין לחוש.

סעיף קטן לד

לד) שם. אבל אסור לחתוך בו רותח. משמע אפי' שחט רק פעם אחת אסור לחתוך אח"כ רותח ע"י הדחה. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' י"ב. שמ"ח או' ט"ז. שפ"ד או' י"ג. זב"ת או' ט"ז. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן לה

לה) ואם בדיעבד חתך בו רותח בלא הגעלה יסיר ממנו כדי קליפה. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' י"ג. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי או' ט"ו.

סעיף קטן לו

לו) ואם לא הגעילו בין הדיחו בצונן או קינחו או נעצו עשרה פעמים ובין לא עשה בו שום הכשר וחתך בו רותח צריך לקלוף מקום החתך ובדליכא הפסד גדול יש להצריך נטילת מקום וכ"ש בדלא קינח הסכין תיכף אחר השחיטה ולא הדיח. שמ"ח או' ט"ז. ושיעור קליפה ונטילת מקום כבר כתבנו אותם באו"ח סי' תמ"ז או' ט"ז וחו' טו"ב וית' עוד לקמן בסי' צ"ו יעו"ש.

סעיף קטן לז

לז) ואם תחב הסכין לתוך רוטב רותח בלא הגעלה נ"ל דצריך ששים נגד קליפת הסכין ונגד הטוח עליו עוד נ"ל פשוט דלא יחתוך בלא הגעלה ע"מ לקלוף או יטול מקומו. ופשוט דאם הסכין אינו ב"י והודח וחתך בו רותח א"צ כלום בדיעבד. גם מותר לחתוך בכה"ג לכתחלה ע"מ שיקלוף. ואם אינו יודע אם הוא ב"י או לא יש לדונו כב"י מספיקא. שמ"ח אי' י"ז. ומיהו מ"ש גם מותר לחתוך וכו' ע"מ שיקלוף עיין מנה"ז כלל ד' בעשרון או' כ"ו שכתב דלכתחלה צריך הגעלה וכ"כ מנחת יוסף סוף או' יו"ד יעו"ש.

סעיף קטן לח

לח) שם. ומותר לחתוך בה צונן וכו' משמע אפי' שחט בו הרבה פעמים מותר לחתוך צונן ע"י הדחה. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' י"ז. כריתי או' י"ז. שמ"ח או' י"ח. זב"ת או' י"ז. זב"צ או' ח' ועיין לקמן סי' י"ח סעי' י"ד בהגה.

סעיף קטן לט

טל) ואפי' אם רוצה לחתוך בם דברים חריפים כגון צנון וכיוצא בו סגי בהדחה. פר"ח או' ט"ו. כריתי או' ט"ז. שמ"ח או' י"ט. זב"ת שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן מ

מ) אבל אקנוח בבגד קשה או בשער בהמה לא יסמוך דאין מקנח כמו הדחה. ש"ך ס"ק ט"ז. שמ"ח או' י"ח. ומ"מ היכא דלא שכיח ליה להדיחו בקל יכול לקנח היטב בבגד קשה או בשער בהמה תיכף אחר שחיטה שעדיין לא נתייבש הדם אסכין ואוכל בו צונן אבל נתייבש בעי הדחה או נעיצה. שמ"ח שם. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן מא

מא) ואם חתך צונן בלא הדחת סכין תחלה מדיח אח"כ אותו הצונן. ט"ז ס"ק י"א. לה"פ או' ט"ז. בל"י או' י"ג. שמ"ח או' י"ט. אבל אם חתך דברים חריפים בעי קליפה. שמ"ח שם. זב"צ או י"א.

סעיף קטן מב

מב) שם הגה. ואם רוצה להגעילו וכו' פי' אחר שיקנח מה שעל פניו סגי ליה בהגעלה מעירוי כ"ר ואפי' לכתחלה אלא דבעי' יד סולדת בו והגם דביה"ש לאו חם כ"כ הא איכא נמי דוחקא דסכינא. פר"ת או' ט' אמנם הפר"ח או' י"ז חלק על דברי מור"ם הנז' וכתב דאין להקל לכתחלה בהגעלה ע"י עירוי אלא דוקא בדיעבד. וכ"כ הלה"פ או' י"ח. בל"י או' י"ד. זב"ת או' י"ט.

סעיף קטן מג

מג) שם בהגה. סגי ליה בהגעלה וכו' וה"ה בהשחזה כמ"ש לעיל או' ט"ו יעו"ש. אבל נעיצה לא מהני כמ"ש לעיל או' ל"ו יעו"ש.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ג'**] **סכין ששחט בו טרפה וכו'** בזה אין שייך לומר איידי דטרידי סימנים לפלוט דם לא בלעי כמ"ש בסעי' ב' דכאן בלע שמנונית ולא מבטיל ליה טרידא דפליטת דם. ט"ז ס"ק י"ד. ש"ך ס"ק י"ז. לה"פ או' ך'.

סעיף קטן מה

מה) שם. עד שידיחנו וכו' והא דמהני הדחת סכין משום דאין ביה"ש כרותח כ"כ לענין שתפליט מה שבלוע בסכין אלא שעיקר האיסור משום מה שנדבק שמנונית איסור על פני הסכין והוא נבלע בסימנים ע"כ מהני הדחה מה שעל פני הסכין. ט"ז שם.

סעיף קטן מו

מו) שם. עד שידיחנו וכו' ואם בא לחתוך רותח אחר שחיטת טרפה או לחתוך מאכל חלב רותח אפי' אחר שחיטת כשרה דיש איסור משום שמנונית ולא שריק מסכין כמו דם לא יגעילנו ע"י עירוי רק בעי הגעלה כדינא ואי לא עביד קולף הרותח. שמ"ח או' י"ט. מיהו דעת השפ"ד בססי' זה דדי בהגעלה. ע"י עירוי יעו"ש. ועיין לעיל או' מ"ב שכתבנו דדעת הפר"ח ועוד פו' דגם בשחט בה כשירה ורוצה לחתוך בה רותח אין להקל לכתחלה בהגעלה ע"י עירוי כ"א בהגעלה כדינא יעו"ש.

סעיף קטן מז

מז) שם. או יקנחנו בדבר קשה. ונוהגין עתה לקנחו יפה בשער בהמה וכו' ודוקא בשער בהמה או בדבר קשה אבל אם נתנבל עוף לא מהני הקינוח בנוצת העוף לפי שהם רכים. ב"ח. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ד. שמ"ח או' י"ב. מנה"ז כלל ד' בקומץ או' ה' שפ"ד או' ח"י. מחב"ר או' ה' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן מח

מח) וטוב להיות אצלו סמרטוט מזומן לקנח בו תמיד וגם שיוכל עי"כ לבדוק הסכין בין כל שחיטה ושחיטה. קומץ שם.

סעיף קטן מט

מט) ויש להזהיר לשוחטים שיקנחו הסכין אחר שחיטת העוף בבגד בלוי בין שחיטת עוף לעוף דאע"ג דלא חיישינן משום איסור אמ"ה מ"מ מאחר שרוב העופות הנשחטות נמצאות טריפות שבר יד או שבר רגל ושאר טרפות ושכיח בהם טרפות משו"ה צריך

לקנח בין שחיטת עוף לעוף. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ד. פר"ת או' יו"ד. מחב"ר או' ו' ער"ה או' י"א. וכתב בס' זב"צ או' י"ד דזהו דוקא למנהג שלהם שאין בודקים העופות קודם שחיטה אבל במדינתו עיר בגדאד יע"א וכל אגפיה וכל התלוים עמה יש להם בקיאות הרבה בבדיקת העופות וכל השוחטים מומחים בזה וכשהעוף עודנו בחיים בודקים אותו במישוש הידים שמא יש בו שבר בב' האגפים או בקולית או בצומת הגידים וגם רואים במשמוש הידים שמא נפסקה בוקא דאטמא וכשיבא אחד ללמוד השחיטה מלמדים אותו בדיקת העופות ואם לא למד אין נותנין לו כתב קבלה לא משכחת לה טרפות בעוף אחר שחיטה וע"כ אין מנהגם לקנח הסכין בין שחיטת עוף לעוף יעו"ש. ומ"מ נראה דעוף שיש בו ספק טרפות ורוצים לשחוט אותו ואח"כ לפתוח אותו ולראות אם רוצה לשחוט קודם ראייה יש לקנח הסכין ואח"כ ישחוט דשמא ימצא טריפה. וכן אם נתנבל העוף בשחיטה צריך לקנח הסכין ואח"כ ישחוט.

סעיף קטן נ

נ) שם. או יקנחנו בדבר קשה וכו' תיכף אחר השחיטה בעודו לח קינוח יפה שישער באומד דעתו שנתקנח היטב וסר חלאתו ממנו וחייב המורה להזהירם שיקנחו בהשערות היטב כנז' לא דרך עראי. שמ"ח או' י"א. קומץ שם. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן נא

נא) שם. ואם שחט בו בלא הדחה ידיח בית השחיטה. עיין לעיל או' כ"ג. והדחה זו לאו דוקא במים אלא ה"ה בשאר משקים. ער"ה או' י"ג.

סעיף קטן נב

נב) שם. ידיח בית השחיטה. והט"ז ס"ק ט"ז כתב דיש להחמיר ובעי קליפה. וכ"כ הש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' כ"ב. שמ"ח או' י"ב. קומץ שם או' ו' זב"ת או' כ"ג. והיינו שצריך לקלוף ביה"ש של כל הבהמות ששחט אחר הטריפה בלא הדחת הסכין. פר"ח או' י"ח.

סעיף קטן נג

נג) שם. ואם רגיל לשחוט וכו' ובג' שחיטות טריפות בצירוף שלא קינח ביניהם מקרי רגיל לשחוט בו טריפות דבג' זימני הוי חזקה. ט"ז ס"ק י"ז. פר"ת או' י"ב. שמ"ח או' י"ג. קומץ שם או' ז' זב"ת או' כ"ד. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן נד

דנ) שם. צריך נעיצה וכו' ושוחט אח"כ לכתחלה ואע"ג דבסכין של עכו"ם לעיל לא מהני נעיצה לכתחלה היינו משום שבלע טובא ע"י רתיחה ממש משא"כ הכא. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"ג. זב"ת או' כ"ה. חכ"א כלל ג' או' ט'.

סעיף קטן נה

הנ) שם. צריך נעיצה וכו' ואין מועיל הדחה או קילוח הואיל ונדבק שמנונית הרבה על הסכין. שמ"ח שם. קומץ שם.

סעיף קטן נו

ונ) שם. צריך נעיצה וכו' ואם עבר ושחט בלא נעיצה צריך לקלוף בית השחיטה. ב"ח. ט"ז ס"ק י"ז. ואעפ"י שהדיח או קינח אחר כולם רק שלא הדיח או קינח בינתיים יקלוף ביה"ש. שמ"ח שם. קומץ שם.

סעיף קטן נז

זנ) ואם לא היה ג' טריפות רצופים רק שחט כשירות ביניהם ולא קינח בין השחיטות לכתחלה ינעוץ כדינא ובדיעבד אי לא נעץ רק הדיח או קינח אחר כל הטריפות ידיח ביה"ש בשפשוף היטב. שמ"ח שם. קומץ שם. וזהו דוקא למה ששחט אח"כ אבל אותן הכשרות שבין הטריפות צריך קליפת ביה"ש. קומץ שם.

סעיף קטן נח

חנ) אבל אם שוחט כשירות בינתיים ובכל פעם ופעם לאחר ששחט מקנח הסכין יפה בשער הבהמה אעפ"י ששחט ג"כ הרבה טריפות א"צ לא נעיצה ולא הדחה כיון שאין האיסור של טריפה נדבק בסכין. ב"ח. ועפ"ז נהגו השוחטים שמימיהם לא נעצו סכיניהם. פר"ח או' כ"א לה"פ או' כ"ג. בל"י או' ט"ז. מחב"ר או' ז' זב"ת או' כ"ד. חכ"א כלל ג' או' ט' זב"צ או' י"ז.

סימן יא

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] לעולם שוחטים בין ביום בין בלילה בד"א כשאבוקה כנגדו וכו' או ביום במקום אפל לא ישחוט וכו' והטעם כתב רש"י בחולין י"ג ע"ב דלכתחלה לא ישחוט בלילה שמא לא ישחוט רובא והוא לא ידע והרשב"א בתה"ב הקצר כתב שמא ידרוס שמא יחליד ולא ירגיש ולכל הדיעות בין לפירש"י ובין להרש"א לכתחלה לא ישחוט

בין בלילה בין בבית אפל ובדיעבד שחיטתו כשרה. ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' שמ"ח או' א' קומץ או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. בד"א כשאבוקה כנגדו וכו'** וה"ה ביום במקום אפל ואבוקה כנגדו שרי. תב"ש או' א' קומץ שם. חכ"א כלל ג' או' ך' זב"צ או' ב' ודוקא כשהנר סמוך לו אבל אם היה הנר רחוק לא ישחוט לכתחלה. זב"ת או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ואם שחט שחיטתו כשרה.** והיינו שראה אח"כ לאור הנר או לאור היום ששחט רובא לדעת רש"י ונדעת הרשב"א כגון שהרגיש שלא שהה ושלא דרס ושלא החליד כמ"ש הט"ז והש"ך שם. ולא חיישינן שמא נתרחב החתך אח"כ כמ"ש הט"ז והפר"ח שם דלא כב"ח. וכ"כ הזב"ת או' ג' ועיין לקמן סי' כ"ה סעי' א' בהגה שנייה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ד

ד) **ואין** צריך שיאמר בריא לי שלא דרסתי ושלא שהיתי ולא חלדתי כמ"ש הפר"ח בשם הרשב"א כי לא נמצא כן ברשב"א אלא דהוה בדיעבד ככל שאר השחיטות דא"צ לשואלו ולהגדתו כלל. תב"ש או' ג' כריתי או' ה' קומץ שם. שפ"ד שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **ואם** התחיל לשחוט באור הנר וקודם ששחט רוב הסימנים כבתה אין זקוק לה ויגמור שחיטתו מבלי שהייה דשיעורא כל שהוא. בית יעקב סי' ק"ו. לה"פ או' א' כריתי או' ג' שמ"ח או' ב' קומץ או' ד' שפ"ד או' ב' חכ"א כלל ג' או' ך'. ולא חיישינן שמא מבעית השוחט ויעשה שהייה ודלא כשבו"י ח"ב סי' ס"א דחשש להכי ובפרט שוחט מתא שרגיל בכך מיהו אם אומר שנבעת יש לחוש לשהייה. בל"י או' א' עשרון אוי י"ג. וכן שוחט שהתחיל ללמוד השחיטה ואינו רגיל בכך יש לאסור. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **וה"ה** התחיל בלא אבוקה ונזכר גומר שחיטתו בלא אבוקה. שמ"ח שם. קומץ שם. שפ"ד שם. ובודק אח"כ לאור ממש. זב"צ או' ו' ועיין לעיל ו' ג'.

סעיף קטן ז

ז) **שם הגה. וב' נרות חשובין אבוקה.** אבל נר אחד אין ראוי לכתחלה לשחוט לאורו וכ"ש ביום במקום אפל. פר"ח או' ב' מחב"ר סוף או' א' והפר"ת או' א' כתב דגם לכתחלה יכול לשחוט בנר א' וכ"כ השו"ג או' ד' ער"ה או' ב'. אמנם בס' מזמור לדוד כתב דנקט

אבוקה כנגדו לומר דאפי' אין הנר שם סמוכה לו אבל בסמוכה לו אין ה"נ דבנר לבד מהני. וכ"כ שם חדש על ס' יראים ח"ב דף י"ט יעו"ש. וכ"כ יד דוד בהגה"ט או' ה' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ח

ח) ומה שנהגו לעשות תיקון כדי שלא יכבנו הרוח ששוחטין לאור הנר הנקרא פאנו"ס בלע"ז שמאיר הנר דרך זכוכית צריך זהירות שיהיו ב' פאנו"ס ולא סגי בא' ואפי' אם יהיו ב' פתילות שזורים בפיו או ב' פיות בפאנו"ס א' ואינן כ"א פתילה א' בכל א' וא' אינו מאיר כ"כ דרך הזכוכית כמו שעינינו רואות בנר א' בלא פאני"ס אלא א"כ יהיו תוך הפאנו"ס הפתילות עבות כדי שיאירו. שם חדש שם. ולזה נראה שאם יהיו ב' נרות של חלב בתוך הפאנוס מותר. יד דוד שם או' ו' וכן אם יש בתוך הפאנו"ס למפ"א (ר"ל עששית שדולקת בשמן אדמה שקירין בערבי גא"ז) מותר שהיא פתילה עבה. וכן אם מניח בתוך הנר פתילות עבות סגי בהכי. זב"צ שם.

סעיף קטן ט

ט) שתי נרות בין קלועים בין אינם קלועים רק ששלהבת שלהן נוגע להדדי מקרי אבוקה. שמ"ח או' ב' קומץ או' ב' מיהו הכנה"ג בהגה"ט או' ג' כתב דשתי נרות אפי' נפרדים מקרי אבוקה יעו"ש. וכ"כ הכריתי או' ז' וכ"כ בס' כנפי יונה.

סעיף קטן י

י) נרות שלנו שכורכין יחד איזה חוטין דקין למאד עשוי מפשתן או מצער גפן ומטבילין אותו בחלב עד שנתדבק בו עב עב והם הנרות וא"כ אפשר הוי כנר שיש לו פתילות הרבה ודינו כאבוקה. ומזה נראה היתר ששוחטין בלילה בנר יחידי ואין מוחה דסתם נרות דידן הוי אבוקה ויש להחמיר לכתחלה שיהיה נרות הרבה דלוק בבית השוחט כריתי או' ח' זב"ש או' א' והשפ"ד או' ב' כתב דבערב יוה"כ וכדומה ששוחטין עופות הרבה ראוי ונכון שיהיה כמה אבוקות ואז יוצאין כל החששות עכ"ד.

סעיף קטן יא

יא) וה"ה עצים דמשחן וכיוצא בו שאורו רב ומתקיים כב' נרות יחד הוי אבוקה. שמ"ח או' ב' שפ"ד שם.

סעיף קטן יב

יב) ויש ליזהר מלשחוט אף ביום בעת שאפל הרבה כמו תיכף אחר עמוד השחר או סמוך לצ"ה או שאפל הרבה ע"י עבים וענים מרובים רק דבדיעבד כשר בכ"ז כל שראה היטב ששחט כהוגן. והמחמיר לבדוק לאור גמור תע"ב. קומץ או' ג'

סעיף קטן יג

יג) ואסור לשחוט לכתחלה לאור הלבנה. הרדב"ז ח"ה סי' ב' אלפים קכ"ט. והפר"ח או' ב' כתב דמותר כשהיא מאירה יפה. אבל הכנה"ג בהגה"ט סוף או' ג' כתב דלכתחלה אין לעשות מעשה. וכ"כ הבל"י או' א' כריתי או' ד' שמ"ח או' א' קומץ שם. שו"ג או' ב' ברכ"י או' א' ובספרו מחב"ר או' ב' ער"ה או' ג' זב"ש או' א' חכ"א כלל ג' או' ך' זב"צ או' י"א. אבל לענין בדיקת הסימנים אם רואה ויכול להבחין בטוב ששחט כהוגן ש"ד אפי' לאור הלבנה. שמ"ח שם. קומץ שם.

סעיף קטן יד

יד) וכן אסור לשחוט לאור הכוכבים. שמ"ח שם. קומץ שם. זב"צ שם.

סעיף קטן טו

טו) ובשעת הדחק שאין לו ב' נרות או לצורך חולה מותר לכתחלה לשחוט לפני אור נר א' או לאור הלבנה כשהיא מאירה יפה זולת נגד אור הכוכבים דאף דיעבד אין להכשיר שחיטתו אלא א"כ בודק אח"כ לאור ממש או עכ"פ לאור הלבנה ששחט כהוגן. קומץ שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן טז

טז) וכתבו האחרונים דיש ליזהר לכתחלה לשחוט כנגד שתי אבוקות או שתי נרות כדי שאם יכבה אחד בעוד שהוא שוחט ישאר השני ונראה דה"ד אם שוחט באויר אבל אם שוחט בבית דליכא שם רוח או אם הנר מונח בכלי שיש לו זכוכיות סביב שאין הרוח שולט שם לכבות הנר אין לחוש. ועיין לעיל או' ח'. ועוד עיין מדין אבוקה באו"ח סי' רצ"ח סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ב'**] **השוחט בשבת וביוה"כ וכו'** ומוקי לה בגמ' (חולין ט"ו ע"א) בשוגג ופריך ומי מצית מוקמת לה בשוגג והא אעפ"י שמתחייב בנפשו קתני ה"ק אע"ג דבמזיד מתחייב בנפשו הוא הכא דבשוגג שחיטתו כשרה ומשמע דבמזיד שחיטתו פסולה וכ"נ מדברי הרמב"ם פ"א מה' שחיטה אבל התו' (שם דף י"ד ע"א) על מאי דבעי לאוקמא בגמ' אפי' במזיד תימא אי במזיד היאך שחיטתו כשרה והא מומר לחלל שבתות אסור לאכול משחיטתו וי"ל דהתם בפרהסיא והכא בצינעא ועוד י"ל דמשום פעם א' לא חשיב מומר. ב"י. ב"ח. וסיים הב"ח ולענין הלכה נראה לפסוק כמ"ש התו' ורבינו הטור והרשב"א דאפי' במזיד שחיטתו כשרה וכ"מ מלשון הש"ע שכתב כלשון הטור ולא כלשון הרמב"ם

יעו"ש. וכ"כ הפרישה או' א' ט"ז סק"ב. כנה"ג בהגב"י או' א' אלא שיש חילוק בין שוגג למזיד כמ"ש באו"ח סי' שי"ח סעי' א' יעו"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יח

חי) אפי' במזיד ובפרהסיא שחיטתו כשרה לפי מ"ש לעיל סי' ב' ס"ק י"ז דלא נעשה מומר באותה שחיטה אלא משחיטה ראשונה ואילך. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' וכ"מ מתירוץ שני של התו' שכתבנו באו' הקודם יעו"ש. אמנם הפר"ת או' ב' כתב דוקא בצינעה אבל בפרהסיא ה"ז כמומר לכל התורה ושחיטתו פסולה והגם דהתו' כתבו דבפעם ראשונה לא חשוב מומר לא פסקינן הכי יעו"ש. וכ"כ השמ"ח או' ג' דאם שחט במזיד ובפרהסיא דהיינו בפני עשרה מישראל אסורה משום שחיטת מומר לחלל שבת בפרהסיא ואין להתיר כ"א בהפסד גדול ובשעת הדחק ובפעם ראשון ומ"ע בעל נפש יחוש לעצמו שלא לאכול ממנה עכ"ל. ועיין לעיל סי' ב' או' מ"ח.

סעיף קטן יט

יט) [סעיף ג'] אין שוחטין לתוך ימים וכו' אבל מותר לשחוט בראש הגג וראש הספינה וללא חיישינן שמא יאמרו לצבא השמים עלה לשחוט שאין דרך השוחטין להם לעלות לשם. לבוש. שמ"ח או' ד' קומץ או' ז' זב"ת או' י"ג. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כ

ך) שם. אין שוחטין לתוך ימים ונהרות וכו' וכל בריכות המושכים מים בכלל נהרות הן. שמ"ח שם. שפ"ד או' ד' ואפי' נהרות שנעשו ע"י חפירת בני אדם מ"מ כיון דמושכין מים בכלל נהרות הן. קומץ או' ה'. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כא

כא) אבל בורות מכונסים ואפי' בארות ומעינות הנובעים אינם בכלל נהרות ומותר לשחוט לתוכן דאין דרך הגוים בכך ובלבד שיהיו עכורין שאין בבואה נראית בהם דאל"כ אסור משום דנראה כשוחט לבבואה. גם דוקא כשהם מלאים על כל גדותיהם דאל"כ הו"ל שוחט לגומא דאסור. שמ"ח שם. שפ"ד שם. קומץ שם. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כב

כב) שם. ולא לתוך הכלים וכו' וירא שמים יהא נזהר שלא למכור הדם שמקבל בכלי לאחר שחיטה לעכו"ם. ביה"ל או' ב' אבל הפר"ח בקו"א חלק על דברי ביה"ל הנז' וכתב דאין למחות ביד הנוהגין היתר שלא אסרו רז"ל אלא לשחוט תוך הכלי דהיינו עיקר השחיטה ותחלת השחיטה אבל לאחר שסילק ידו מהשחיטה תו לא חיישינן למראית העין שיאמרו שקיבל הדם לזרקו לעכו"ם וגם משום !מסתחר בדבר אסור ליכא יעו"ש.

לה"פ או' ד' בל"י או' ב' שפ"ד או' ו' והכריתי או' י"א כתב דאם אפשר לקבלו ע"י עכו"ם יותר טוב. וכ"כ השמ"ח או' ט' מחב"ר סי' י"ב או' ד' קומץ או' ט' זב"ש או' ה' ודוקא כשנמכר בדמים מועטים עד שלא נחשב אצלו לכלום בשעת קניית הבהמה אבל ליטול עבורו דבר חשוב לא דהו"ל עושה סחורה בדבר איסור. שמ"ח שם. מחב"ר שם. קומץ שם. זב"צ או' כ"ט. ועיין לקמן סי' קי"ז ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כג

כג) שם. ואם הם עכורים מותר. וה"ה צבועים עד שאין בבואה נראית בו. פר"ח או' ה' שמ"ח או' ה' קומץ או' ו' זב"ת או' י"א.

סעיף קטן כד

כד) שם. ואם הם עכורים מותר. דוקא בכלי מהני עכורים אבל לימים ונהרות אין חילוק דאפי' הם עכורים אסור מטעם שלא יאמרו לשר של ים הוא שוחט. כ"מ פ"ב מה"ש הלכה ה' פרישה או' ה' ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ד. כנה"ג בהגה"ט או' י"א. פר"ח או' ה' לה"פ או' ה' בל"י או' ג' כריתי או' יו"ד. שמ"ח או' ד' מש"ז או' ג' קומץ או' ה' זב"ת או' ז' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כה

כה) שם. וכן אם יש בכלי עפר וכו' או טיט. שמ"ח או' ה' קומץ או' ו' או דבר אחר מה שהו דשוב אינו ראוי לזריקה. עשרון או' י"ח.

סעיף קטן כו

כו) שם. וכן אם יש בכלי מעט עפר וכו' ואם יש בכלי מעט מים או מעט עפר אין לשחיט בתוכו אלא א"כ מלא מים או עפר. הרשב"ץ דף ג' ע"ד. וכ"כ הסמ"ג דף קמ"א. אבל הר"א ממיץ סי' קל"ז והרוקח סי' ש"פ כתבו דנותן בו מעט מים או עפר וכ"כ הר"ן. והב"ד הער"ה או' ו' וכ"כ השמ"ח או' ה' דאם יש בו מעט מים או עפר מותר לשחוט בתוכו וכ"כ בקומץ או' ו' וכתב הטעם בעשרון או' י"ח דהאידנא דאין עבודה בכך די במעט מים או עפר יעו"ש. וכ"כ הש"ך לקמן סי' כ"ח ס"ק יו"ד יעו"ש. ועיין לקמן סעי' ב' בהגה בענין דיעבד אם עבר ושחט באיסור ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כז

כז) [סעיף ד'] היה בספינה ואין לו בה מקום פנוי וכו' כגון שהיתה הספינה מלאה בני אדם ומקומו היה בראש הספינה שהוא התורן. פר"ת או' ד' זב"ת או' י"ד.

סעיף קטן כח

כח) שם. היה בספינה ואין לו בם מקום פנוי וכו' ולא דוקא ספינה אלא ה"ה בכ"מ שאין דרך לטנף כגון ששוחט בראש גגו וא"א לו לירד למקום דלא קפיד אטינוף א"נ חצרו בנוי סמוך לנהר ואין לו מקום בצד אחר וקפיד שלא לטנף חצירו יכול לשחוט ע"ג אחורי כלים או ע"ג דף והדם שותת לים או לנהר או שותת משם לתוך כלי כשאין לו מים עכורים או עפר לתת לתוכו או עשה מדרון בארץ סמוך לים או לכלי ושוחט והדם שותת משם לים או לכלי ואם א"א לו בכך ימנע ולא ישחוט אבל אי סגי ליה לשחוט בלא"ה לא התירו לו התירים אלו דמ"מ מתחזי קצת כשוחט לתוך ימים ונהרות וכלי. ומ"מ אין למחות ביד העושים מטבחיים ע"ג הנהר והדם שותת מקרקע המטבחיים דרך חריצים ונקבים שבו לתוך הנהר דהכא הו"ל כא"א כיון ששוחטין הרבה תמיד יתרבה הזבל מאד עד אין מקום וכ"ע ידעי דצריך נקוי. ומ"מ צריך ליזהר שלא ישחוט ע"ג נקב או חריץ ממש מקום שהדם יורד להדיא מהצואר לתוך הנהר. שמ"ח או' ו' קומץ או' ז'.

סעיף קטן כט

כט) שם. יכול לשחוט ע"ג כלים וכו' דוקא בספינה אבל בבית אסור ע"ג כלי ואף בשעת הדחק. הרב מהר"ל מפראג בהגהו' מחב"ר או' ו' ויש מתירים היכא דלא אפשר כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן ל

ל) שם. יכול לשחוט ע"ג כלים וכו' אבל אין לו לשחוט ע"ג אוגני הכלי (דהיינו על השפה שלו) והדם יורד לתוכו אעפ"י שאינו שוחט לתוכו ממש ג"כ אסור. ש"ך סק"ה. שמ"ח או' ז' שפ"ד או' ה' עשרון או' כ"א. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לא

לא) שם. אבל מותר לשחוט ע"ג אחורי הכלי שיש לו תוך דלא מיתזי כמקבל דם לעכו"ם כיון שאינו שוחט לתוכו והכי איתא בסמ"ג דף קמ"א. ש"ך שם. פר"ח או' ז' לה"פ או' ו' בל"י או' ד' שפ"ד או' ה' שו"ג או' ח' זב"ת או' ט"ו. מיהו התב"ש או' י"ז כתב לחלוק על דברי הש"ך והפר"ח הנז' וע"כ כתב דיש ליזהר לכתחלה שלא לשחוט אפי' לבית קיבול שבאחורי כלי יעו"ש אבל דעת מנה"ז בעשרון או' ך' להקל כדברי הפו' הנז'.

סעיף קטן לב

לב) גם אין ליקח כלי מנוקב וישחוט לתוכו שלא כנגד הנקב והדם שותת דרך הנקב לתוך הים או לתוך כלי אחר דמ"מ הו"ל שוחט לתוך כלי ואסור. שמ"ח או' ז' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לג

לג) שם. והדם שותת ויורד וכו' וכ"ש דיכול ליטול כלי ארוך ומניח מקצתו בספינה ומקצתו חוץ לספינה דרך מדרון לצד חוץ ושוחט ע"ג הכלי והדם שותת ויורד לתוך המים. ש"ך סק"ה. קומץ או' ו'.

סעיף קטן לד

לד) שם. או מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט על דפנותיה וכו' ואם אין לו מקום שישחוט וירד הדם לדופני הספינה אלא לים בלא הפסק שרינן ליה אפי' לכתחלה פר"ת סוף הסי' אבל השמ"ח או' ו' כתב דאם א"א לו בתקנתא ימנע ולא ישחוט להדיא לתוך הים. וכ"כ בקומץ שם.

סעיף קטן לה

לה) כל האסורים הכתובים כאן משום מראית העין אפי' אין רואה אותו אסור. שמ"ח או' ח' קומץ סוף או' ח' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לו

לו) ואפי' אינו שוחט לאכול רק ששוחט לכלבים או לגוים או ששוחט הטרפה אסור בכל הנז' שמ"ח שם. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לז

לז) כל המבואר כאן בתקנת השוחט לתוך ימים ונהרות ולמים אינו ענין לשוחט חיה או עוף דצריך כיסוי ולשחוט לתוך עפר ולא לתוך מים. שמ"ח שם. וכ"כ הקומץ שם דבשוחט עוף בראש גגו או ספינתו ע"י היתרים הנז' צריך ליתן עפר על אחורי הכלי או הדף בכדי שיוכל לקיים מצות כיסוי ואם לאו אסור לשחוט.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. ונוהגין לאכול מן הלב. שעיקר החיות תלוי בו. לבוש. ובהגמ"נ איתא דנותנים לו הכבד וראוי עתה נוהגין לאכול מן הרגלים. ש"ך סק"ז. ובפראג נוהגים לאכול מן שומן המהותך. כריתי או' י"ד. ועתה רואה אני דאכלי מאיזה אבר שיהיה וכשיש להם הרבה מבשלים מכל האווזות וטועמים המרק ונהרא נהרא ופשטיה. שמ"ח או' יו"ד. ואפשר דזה היה בזמנם שהיו הרבה מנחשים ומכשפים באווזות אבל בזה"ז דלא שמענו ענין זה ודאי אין להקפיד. כריתי שם. ברכ"י או' ה' זב"ש או' ו' ומנהגינו להקפיד בשני חדשים הנז' זב"צ או' ל'. ועיין לקמן סי' ע"ב או' ו'.

סעיף קטן לט

טל) וע"י אכילת א' מבני ביתו של השוחט די וכ"ה המנהג. דע"ק או' ג'. זב"צ או' ל"א. והיינו בשוחט כשרה אבל בשוחט טריפה אינו ניזוק. דע"ק שם. מנחת יוסף בליקוטי יוסף או' ע"ד. דר"ת או' ן'.

סעיף קטן מ

מ) יום א' דר"ח טבת כשחל ר"ח ב' ימים המנהג הוא שאין שוחטין אלא א"כ לוקחים רגל מן האווז כשאר ימי טבת. דע"ק שם. וטבחי עירנו ג"כ נוהגים שאין שוחטין אווז ביום א' דר"ח אדר דחושבים אותו על שבט מן הספק. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מא

מא) וצריך השוחט להתנות לכתחלה עם בעל האווז קודם שחיטה שהוא לוקח אח"כ הלב או הכבד וכו' כפי המנהג של אותו מקום כדי שלא יאמר אח"כ שאם הייתי יודע שהוא כן לא הייתי שוחט ואם לא התנה אז סמכינן על המנהג ומ"מ אין לקחת בחזקה כ"א ברצון.

סעיף קטן מב

מב) כתוב בספרים משם ר' יהודה החסיד שאין לאכול אווז בח' בשבט. ברכ"י או' ד'.

סימן יב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **אין שוחטין לתוך גומא וכו'** מפני שהוא חוק ומנהג למינין לשחוט בו לשם ע"ז וכתיב ובחוקתיהם לא תלכו. לבוש. זב"ת או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. אין שוחטין לתוך גומא וכו' ואפי' בגומא שאינה מנוקה מעפר אסור. ב"י בשם סמ"ג. לבוש. ב"ח. ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' פר"ת או' א' וכתב ודלא כר"ת דלא אסר אלא בגומא שהיא נקיה. לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' ב' שמ"ח או' ג' מש"ז או' א' קומץ כלל ה' או' י"ב. שו"ג או' א' זב"ת שם. ואפי' יש בה מים אסור. שמ"ח שם. קומץ שם. זב"צ או' א' אבל אם היא מלאה עפר או מים שרי. שמ"ח שם. והיינו אם אין המים צלולים מותר. מנה"ז בקומץ או' י"ג. מנחת יוסף או' א'.

סעיף קטן ג

ג) ואפי' גומא כל שהוא נידון כגומא ואין לשחוט בה שכן לשון בני אדם דרכם לקרוא שם גומא לקערורית כל דהו ואם אין הבריות קורין לכיוצא בזה לשון גומא אין חשש

בזה אף שמתאסף הדם שם ועומד. דע"ק או' א' זב"צ או' ב' מנ"י שם. ונראה דמה שאינו מוקף מכל צד בקערורית והוא רק כמדרון מצד א' או גם מב' צדדים ואולי גם מג' צדדים שאין זה בגדר גומא. דע"ק שם.

סעיף קטן ד

ד) **ואם** אין גומא בגוף הקרקע רק שסביב מרוצף בעצים ובאמצע חסר הרצפה והוא כגומא אולי קיל. ואולי כיון דהרצפה משוקעת לעולם ובטלה לקרקע הו"ל העצים כארעא סמיכתא. וברצפת אבנים סביב נוטה יותר דהוי כגומא בגוף הקרקע ורק כשהבריות קורין בכך גדר גומא. דע"ק שם.

סעיף קטן ה

ה) **ואפי'** לשחוט חיה ועוף שצריך שיהיה לו למטה עפר תיחוח אסור לעשות גומא ולשחוט שם. ולא אמרינן דכ"ע ידעי דלצד מצוה מכוין אלא יקח עפר ויניחהו שלא במקום גומא וישחוט עליו. פר"ת או' א' זב"ת או' א' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **ומה** שעושין כעין גומא בעפר תיחוח לצורך שחיטת העוף שצריך עפר למטה זהו לא מקרי שוחט לתוך גומא ומותר משום דאינו עומד אלא לפי שעה. דע"ק או' ג' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. עושה מקום מדרון חוץ לגומא וכו'** וכל שאין הדם נופל מבית השחיטה לתוך הגומא להדיא שרי ולא בעינן שיהיה מקום שחיטה רחוק מהגומא כ"כ אלא כל דהו שיעור שיצא הדם מבה"ש ויגע בארץ קודם שיגיע לגומא ש"ד. פר"ת או' ב' שו"ג או' א' זב"ת או' ב' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. עושה מקום מדרון חוץ לגומא וכו'** וכל שעשה מדרון הגם שניתז הדם מהצואר עצמו אל תוך הגומא שרי כיון שעיקר השחיטה היא במדרון. דע"ק או' ב' זב"צ או' ו' מנ"י או' ב'.

סעיף קטן ט

ט) **לשחוט** ע"ג כלי ומשם הדם יורד לגומא אין להתיר דלא התירו אלא בספינה דא"א בענין אחר. כריתי או' ד' אמנם השמ"ח או' א' התיר לשחוט ע"ג כלי ומשם יורד לגומא. וכ"כ מנה"ז כלל ה' בקומץ או' י"ב. מנ"י שם.

סעיף קטן י

י) **שם. ובשוק לא יעשה כן.** ואפי' אין שם אדם רואה אותו אסור. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ג' שמ"ח או' א' שפ"ד או' ב' זב"ת או' ג' זב"צ או' ט' מנ"י שם.

סעיף קטן יא

יא) **שם. ובשוק.** או בשדה. לבוש. שאין דרך בני אדם להקפיד שלא יטנף אסור אפי' ע"י מדרון. שמ"ח שם. קומץ שם או' י"ג. מנ"י שם.

סעיף קטן יב

יב) **ואפי'** אם בשוק הוא צריך ע"ה לזה המקום ורוצה שלא לטנפו מ"מ כיון דאין ניכר לכל כמו חצר ובית שכל אדם קפיד שם אטינוף איכא מראית העין ואסור. שמ"ח שם. זב"צ או' יו"ד. מנ"י שם.

סעיף קטן יג

יג) **ובחצר** או בית אפי' אפשר לו לצאת משם למקום שאינו חושש לטינוף א"צ ומותר לעשות מדרון דהא ליכא מראית עין דהכל יודעים שאינו עושה כ"א לנקר. שמ"ח שם. זב"צ או' י"א. מנ"י שם.

סעיף קטן יד

יד) **שם. ובשוק לא יעשה כן.** ובמקום ששרי העיר מקפידין וקונסין אם עושים אשפה בשוק ודאי אף בשוק מותר דליכא מראית העין כלל. כריתי או' ה' וכן במדינתנו שעשה המלך חק מחדש שלא להתראות דם ע"פ חוץ בודאי הגמור דאף בשדה יכול לעשות מקום מדרון. זב"צ או' י"ב. והיינו שעושין חריץ ארוך וסופו פתוח לגומא ושוחטין ע"ג חריץ והדם הולך מחריץ לגומא.

סעיף קטן טו

טו) **ובס' כנפי יונה** הקיל בזה"ז בבית המטבחיים לעשות מקום מדרון חוץ לגומא דאין לנו אלא מה שמפורש בש"ס בשוק דוקא כיון דבלא"ה נשכח חוק הזה. מנ"י בלקיטי יוסף או' ט'.

סעיף קטן טז

טז) [**סעיף ב'**] **י"א שאם שחט בגומא בשוק אסור לאכול משחיטתו וכו'** כלומר גם משחיטה זו ששחט בגומא. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג'. ונראה מדברי הרשב"א דלסברא זו ה"ה אם שחט לתוך ימים וכלים דאסור לאכול משחיטתו ונ"מ דאפי' להי"א שכתב המחבר לענין דצריך בדיקה אחריו מכאן ולהבא כמ"ש בס"ק שאח"ז דאף במים וכלים דינא הכי. ש"ך שם. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן יז

טוב) שם. וי"א שמותר בדיעבד וא"צ בדיקה. אחריו כדי להכשיר אותה שחיטה דאפי' בלא בדיקה אין מוציאין את האדם מחזקת כשרות ומה ששחט הוא כשר. והא דאיתא בש"ס צריך בדיקה אחריו היינו כדי לפסלו מכאן ולהבא שאם ימצא אפיקורוס אמרינן כל מה ששחט למפרע לתיך הגומא לשם עכו"ם היה ואסור הכל בהנאה. כ"פ רש"ל בפ' השוחט סי' כ"ג. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ה' לה"פ או' ד' בל"י או' ב' זב"ת או' ו'. וה"ה לתוך ימים וכלים אם בדקו אותו ונמצא אפיקורוס כל מה ששחט למפרע אסור בהנאה. ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם. זב"ת שם.

סעיף קטן יח

חי) ואם בדקו ולא מצאו בו לא זכות ולא חובה א"נ א"א לבדוק מותר לאכול משחיטה זו דלא מחזקינן לאדם בעובד ע"ז עד שיבורר ותלינן שחיטתו לגומא באיזה טעם אחר. וה"ה בכל הני הנז' בסי' י"א אם עברו ושחטו הדין כמו שוחט לתוך הגומא. מיהו כל זה מדינא אבל האידנא אין דרך עע"ז בכך ובין לשוחט לגומא ובין הנהו דסי' י"א א"צ שום בדיקה כלל אם עבר ושחט רק דאי איתא קמן יש לשאלו קודם שיאכל מ"ט עשית כך ומתוך זה יבורר כונתו אבל א"צ לטרוח ולבדוק אחריו ע"י בני אדם המכירים אותו. ומ"מ אם נתברר אח"כ שמין הוא יש לאסור למפרע הכל בהנאה. שמ"ח או' ב' קומץ או' י"ד. מנחת יוסף או' ג'.

סעיף קטן יט

יט) שם הגה. ובזה"ז דאין דרך עכו"ם בכך יש להתיר בדיעבד. זה קאי גם אימים ונהרות ותוך הכלי שבסי' י"א. ד"מ או' ג' בשם א"ז. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ו' לה"פ או' ה' בל"י או' ג' ברכ"י או' ב' ועי"ש מה שהשיג על הכו"פ יעו"ש. מחב"ר או' ג' זב"צ או' י"ג. מנ"י שם.

סימן יג

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] בהמה חיה ועוף טעונין שחיטה. מפורש בתורה (דברים י"ב:כ"א) וזבחת מבקרך ומצאנך וחיה יליף לה בר"פ השוחט (חולין כ"ז ע"א) מדכתיב בפסולי המוקדשים אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל וכו' מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשים מה פסולי המוקדשים בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה. ועוף יליף לה מדכתיב אשר

יצוד ציד חיה או עוף ושפך את דמו מלמד ששפיכת דם העוף כשפיכת דם חיה. ב"י. לבוש. ועוד עיין לעיל סי' א' או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. דגים וחגבים אין טעונים שחיטה.** דגים כתיב בהו אם את כל דגי הים יאסף להם באסיפה בעלמא סגי. וזה כתיב במקום שנזכר שחיטה בבהמות. וחגבים אתקש לדגים דכתיב ולכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים ולכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים. ט"ז סק"א. והוא מדברי ב"י יעו"ש.

סעיף קטן ג

ג) **שם הגה. ומותר לאוכלם מתים.** ואפי' אם מתו בתוך המים. כנה"ג בהגב"י או' ח' שו"ג או' א' זב"ת או' ג' ועי"ש מ"ש להשיג על דברי מהרשד"ם יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' א' כי כן עיקר ודלא כהרשד"ם יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **שם בהגה. או לחתוך מהם אבר ולאכלו.** והיינו לומר דלא אסירי משום אבר מ"ה וכגון לחתוך אבר ולרחצו היטב ולאכלו דלית ביה משום בל תשקצו. פר"ח או' א' שמ"ח או' א' זב"ת או' ה' וא"צ להמתין עד שימות הדג או החגב שניטל ממנו אבר זה כמו שצריך בבהמה שחוטה כמ"ש לקמן סי' כ"ז דאין בהם חיות כ"כ כמו דבר הצריך שחיטה. שמ"ח שם. מש"ז או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' ג'. אך צריך להמתין עד שימות האבר. מנחת יוסף או' א'.

סעיף קטן ה

ה) **ואין** להעביר על פיו חגב חי משום מראית העין שיאמרו קאכיל ליה וקעבר על בל תשקצו וה"ה דג חי מה"ט. שמ"ח שם. מנ"י שם. ועיין לקמן סי' פ"ה או' ז' ואו' ח'.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ב'**] **השוחט את הבהמה וכו'** וחיה בכלל בהמה. שפ"ד או' ב' דר"ת או' ט' ועיין לקמן או' נ"ג.

סעיף קטן ז

ז) **שם. ומצא בה עובר וכו'** אבל אם הפילה הו"ל נבילה ואסור. ב"י. והאוכל כזית מבשר נפל בהמה טהורה לוקה משום אוכל נבלה. הרמב"ם פ"ד מה' מאכלות אסורות הלכה ד' ועיין בערוגת הבושם או' ב' שכתב דאסור ג"כ משום אבר מן החי יעו"ש. ועיין לקמן סי' ס"ד סעי' ב' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ומצא בה עובר בן ח' בין חי וכו'** לפי שבן ח' חי הרי הוא כמת שא"א לחיות. ש"ך סק"א. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' שו"ג או' ו' שפ"ד או' א' ואפי' הפריס ע"ג קרקע והלך אין בכך כלום וליכא מ"ע דכמת הוא חשוב וא"צ שחיטה אפי' מדבריהם. שפ"ד שם. זב"צ או' ט'. והיינו בבהמה גסה דעיבורה ט' חדשים כדאיתא בבכורות ח' ע"א יעו"ש.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ומצא בה עובר בן ח' בין חי וכו'** וכל החילוקים שנאמרו בגסה בין בן ח' לבן ט' ה"ה בדקה שייכים אותם חילוקים בין בן ד' לבן ה' לפי שבהמה דקה יולדת לה' חדשים. שאלת יעב"ץ ח"א סי' כ"ה. שמ"ח או' י"א. ער"ה או' ג' פ"ת או' א' זב"צ או' ד' מנחת יוסף בליקוטי יוסף או' ט'.

סעיף קטן י

י) **שם. מותר באכילה.** וטעמא דמותר באכילה משום דכתיב בבהמה אותה תאכלו ודרשינן כל שבבהמה תאכלו. ב"י בשם הרא"ש. לבוש. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ב. זב"ת או' ז' בל"י או' ג' אבל דמו אסור כשאר דם כדאיתא בש"ס ופו' וכ"ה לקמן רסי' ס"ו. ש"ך שם. ולענין חלבו וגידו עיין לקמן סי' ס"ד סעי' ב' ולענין אם פודין בו עיין לקמן סי' שכ"א סעי' ד'.

סעיף קטן יא

יא) **שם. ואינו טעון שחיטה.** לפי שניתר בשחיטת אמו. ב"י. ט"ז שם. ש"ך סק"ג. פר"ת או' ה' בל"י שם. זב"ת שם. ואצ"ל דאין בו דין טרפות כגון נמצא חסר או יתיר דמידי דהוה מת דשרי. פר"ת שם.

סעיף קטן יב

יב) **וכל** היכא דאינו טעון שחיטה אין בו משום אותו ואת בנו ומותר לשחטו ביום שנשחט אביו או אמו. ש"ך שם. לה"פ או' ד' בל"י או' ד' חכ"א כלל ד' או' ב' וכן מוכח לקמן סי' ט"ז סעי' יו"ד יעו"ש.

סעיף קטן יג

יג) **שם. ואינו טעון שחיטה.** ומ"מ אין לאכלו חי משום בל תשקצו כמ"ש סעי' א' רק ימיתנו. שמ"ח או' ב' ומ"מ יכול ליטול ממנו אבר מן החי ולרחצו יפה ויאכלנו. ט"ז סק"ג. שמ"ח שם. ואין לאכול האבר שחתכו מן החי עד שתמות הבהמה והעובר כמ"ש סי' כ"ז. שמ"ח שם. מש"ז או' ג' זב"צ או' ה' מנחת יוסף או' ב'.

סעיף קטן יד

יד) שם. ואינו טעון שחיטה. ומ"מ אע"ג דאין טעון שחיטה מ"מ יחתוך הסימנים והורדים תכף ומיד כשמוציאין אותו מבטן אמו בעודו חם דאל"כ יתקרר בתוכו ושוב לא יצא ע"י מליחה. שו"ג או' ד' עשרון או' ד' זב"צ או' ז' וכן נהגו לשחטו מיד כשמוציאין אותו מבטן אמו בסכין של קצב קודם שיבלע דמו שנתעורר לצאת בשעת שחיטת אמו. שו"ג שם.

סעיף קטן טו

טו) שם. ואינו טעון שחיטה. ואפי' נולד אחר שחיטת האם מותר באכילה ואינו טעון שחיטה. שמ"ח שם. קומץ או' ב' זב"צ או' ח' מנ"י שם.

סעיף קטן טז

טז) שם. ואם מצא בה בן ט' חי אם הפריס ע"ג קרקע טעון שחיטה. מדרבנן משום הרואה שהרואה שאוכל אותו בלא שחיטה לא ידע שהוא בן פקועה ויבא ויתיר ג"כ שאר בהמות בלא שחיטה. לבוש. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' לה"פ או' ה' בל"י או' ה' שמ"ח או' ג' קומץ או' ג' שו"ג או' ז'.

סעיף קטן יז

טוב) ובדיעבד אם לא שחטו אין לאסור. ט"ז שם. לה"פ שם. בל"י שם. אמנם הש"ך בנה"כ חלק על דברי הט"ז הנז' וכתב דאפי' בדיעבד אסור יעו"ש. וכ"כ הפר"ח או' ה' כריתי או' ד' שמ"ח שם. מש"ז או' ד' קומץ שם. שש"א או' ב' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יח

חי) שם. אם הפריס ע"ג קרקע וכו' לאו דוקא ע"ג קרקע אלא אפי' ע"ג דבר אחר. שמ"ח שם. זב"צ או' י"ג. מנ"י או' ג'.

סעיף קטן יט

יט) שם. אם הפריס ע"ג קרקע וכו' היינו כגון שהלך קצת אבל אם רק עמד ולא הלך אינו טעון שחיטה. שמ"ח או' ב' וכתב בתב"ש או' ו' דכ"ה ביש"ש ולבוש ודלא כב"ח יעו"ש. וכ"כ הער"ה או' ה' בשם הכלבו קומץ או' ג' חכ"א כלל ד' או' ב' מיהו הכריתי או' ג' כתב דיש להחמיר. והב"ד הברכ"י או' ג' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן כ

ך) שם. אם הפריס ע"ג קרקע טעון שחיטה. ומברך על השחיטה ככל מצות דרבנן שמברכין עליהם. הרשב"א בתשו' סי' תקכ"ה. פר"ח או' ה' כריתי או' ה' שמ"ח או' ג' ומ"מ אין לברך עליו בפני עצמו רק יברך על דבר אחר הצריך שחיטה ויפטור גם את

זה דאין אנחנו בקיאין בכלו לו חדשיו ואפי' שהה ימים הרבה. שמ"ח שם. שפ"ד או' ד' חכ"א שם. זב"צ או' י"ד. ואם אין לו דבר אחר לשחוט כדי לפטור אותו דעת הקומץ שם לברך וכ"נ דעת השפ"ד וחכ"א שם אבל בתשו' בשמים ראש סי' רפ"ג כתב דאין לברך. והב"ד בחי' רע"ק ופ"ת או' ג'. וכ"ה דעת הפר"ת לקמן סי' י"ט או' א' דאין לברך יעו"ש. וע"כ נראה כיון דאיכא פלוגתא בזה וק"ל סב"ל יש לברך בלבו או בלתי שם ומלכות. ועיין בדברינו לא"א סי' י"ח או' ז'.

סעיף קטן כא

כא) שם. אבל שאר טרפות אין אוסר אותו. בין נוצר טריפה בין נטרף אחר לידתו. שמ"ח או' ג' כריתי או' ח' זב"ת או' יו"ד. זב"צ או' ט"ו מנ"י או' ד'.

סעיף קטן כב

כב) שם. אבל שאר טרפות אינו אוסר אותו. כלומר שאר טרפות שאינן מחמת שחיטה דלא מיפרסם כולי האי אינם אוסרים אותו אבל טרפות שהוא מחמת שחיטה כגון ששהה או דרס או החליד או הגרים או שחט בסכין פגומה וכיוצא בזה כאלו לא שחט דמי דכיון שהצריכוהו שחיטה בעו שחיטה מעליותא. כ"פ הרא"ש והר"ן והרא"ה בב"ה ושאר פו' (דלא כרשב"א דס"ל דאף ה' שחיטה אין מעכבין) וכ"פ רש"ל פ' המקשה סי' יו"ד. ש"ך סק"ה. כנה"ג בהגב"ו או' כ"א. פר"ח או' ה' להה"פ או' ו' !בל"י או' ו' כריתי או' ו' שמ"ח או' ג' שו"ג או' ח' שפ"ד או' ה' ער"ה או' ז' חכ"א כלל ד' או' ב' קומץ או' ג' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כג

כג) ומ"מ אין להחמיר בדיעבד בספיקות שבשחיטה כגון ספק בעור נפגמה וכו' וכדומה או חומרות שאינן מעיקר הדין. שמ"ח שם. מש"ז או' ד' קומץ שם. זב"צ או' י"ז. מנ"י שם.

סעיף קטן כד

כד) אבל אם נעשה בה מעשה נבלה כהנהו דחשבינן בחולין דכ"א עשאה גיסטרא או ניטל הירך וחלל שלה תו לא מהניא ליה שחיטה וכי מתה עומדת ואסורה. שמ"ח שם. מש"ז שם. זב"צ או' י"ח. מנ"י שם.

סעיף קטן כה

כה) וכן חסרת רגל או יתיר דמפורסם הטרפות יש לאסור. מש"ז או' ה' קומץ או' ה'. ומ"מ בדיעבד והפ"מ יש להכשיר בכל ענין. קומץ שם. זב"צ או' י"ט. מנ"י שם.

סעיף קטן כו

כו) ואם ניקב הושט או נפסק הגרגרת אין לאסור. כריתי או' ז' מש"ז או' ד' זב"ש או' ג' זב"צ או' ך' ומיהו משמע שם במש"ז דדוקא בשעת הדחק יש להקל בניקב הושט במקום שחיטה אבל שלא במקום שחיטה ודאי אינו פוסל כמ"ש בשפ"ד או' ה' יעו"ש. ועיין בחי' מהרא"ל צינץ או' ד' שכתב שיש לחלק דבפסיקת הגרגרת אין להתיר דהוי כלא נשחטה כלל אבל בנקיבת הושט יש להתיר יעו"ש והב"ד דר"ת או' כ"א. והכי מסתבר לפי מ"ש לעיל או' כ"ב דבעינן שחיטה מעליותא יעו"ש.

סעיף קטן כז

כז) שם. ואם לא הפריס ע"ג קרקע אינו טעון שחיטה. משמע דכל שלא הפריס ע"ג קרקע אעפ"י שנמצא חי בבטן אמו אינו טעון שחיטה ומותר באכילה. וכ"מ מדברי הטור והלבוש אבל הרדב"ז ח"א סי' ק"ץ כתב דדוקא אם נמצא מת מותר באכילה אבל אם מת אחר שיצא לאויר העולם אע"ג דלא הפריס ע"ג קרקע אסור באכילה יעו"ש והב"ד פ"ת או' ב' אמנם הער"ה או' ח' כתב להשיג על דברי הרדב"ז הנז' וכ"פ הרב זב"צ או' יו"ד דלא כהרדב"ז ומותר באכילה יעו"ש.

סעיף קטן כח

כח) שם. אינו עעון שחיטה. עיין בס' פרשת דרכים בדרך האחרים דרוש א' שכתב דשחיטה הוא דלא בעי אבל נחירה מיהא בעי דלא גרע ממפרכסת לקמן סי' כ"ז יעו"ש. פ"ת או ד' מיהו אין נוהגין עתה בנחירה רק לשחטו מיד בסכין. של קצב כמ"ש לעיל או' י"ד יעו"ש.

סעיף קטן כט

כט) שם. ואם פרסיתיו קלוטות וכו' דכיון שהוא דבר תמוה קול יוצא מאין קלוט זה ואומרים בן פקוע הוא ומתוך שתמהין על קליטתו זוכרין את כל דבריו ולא אתי לאחלופי. רש"י חולין ע"ה ע"ב. ט"ז סק"ו. ש"ך סק"ו. זב"ת או' י"ב.

סעיף קטן ל

ל) שם הגה. פי' שפרסתו כולה אחת ואינה סדוקה. וא"צ שיהיו כל רגליו בפרסות קלוטות ואפי' באגם סגי. שמ"ח או' ד' דר"ת או' כ"ד.

סעיף קטן לא

לא) שם. ויש מגמגמין בדבר. כלומר דפרסותיו קלוטות לחוד לא מהני כשהפריס ע"ג קרקע עד שיהא תרי תמיהי דהיינו שאמו תהיה ג"כ קלוטה. ש"ך סק"ז. לה"פ או' ז' בל"י או' ז' כריתי או' י"א. קומץ או' ו' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן לב

לב) ואם יש בבן פקועה גופה שתי תמיהות שונות כגון שרוע וקלוט מקרי תרי תמיהי. שמ"ח שם. קומץ שם. מנחת יוסף או' ו'. אבל באחת בבן פקועה ואחת באביו לא מקרי ב' תמיהות דאין הכל יודעין שזה אביו הוא. שמ"ח שם.

סעיף קטן לג

לג) שם. ויש מגמגמין בדבר. ובדיעבד פשיטא דאינו אוסר ט"ז סק"ו. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. קומץ שם, מנ"י שם. אבל לכתחלה יש להחמיר לשחטו אם יש בו רק חד תמיהא רק דלא יברך. שמ"ח שם.

סעיף קטן לד

לד) [סעיף ג'] אם העובר הנמצא בה בן ט' חי טעון שחיטה לעצמו וניתר בה. דאמרינן בגמ' (חולין ע"ה ע"א) ד' סימנין אכשר ביה רחמנא בקרא דבבהמה תאכלו שאם רוצה אוכלו בשחיטת אמו ואם אמו טריפה שוחט לאותו בן ט' חי שהוא ניתר או בב' סימנים של אמו או בשל עצמו. ולהכי אם הוא בן ט' מת או בן ח' חי דאין לו שחיטת עצמו ושחיטת אמו ג"כ אין לו דהא נמצאה טריפה אסור. ט"ז סק"ח.

סעיף קטן לה

לה) שם. טעון שחיטה לעצמו וכו' מדאו' וכל שאר טרפות פוסלין בו. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ז' כריתי או' י"ג. זב"ת או' י"ד ואו' ט"ו. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לו

לו) שם. הרי זה אסור. שהרי לא הועילה שחיטת אמו לטהרו וצריך הוא שחיטה וכיון שהוא בן ט' מת או בן ח' חי שחשוב כמת לא מהני ביה שחיטה ואסור. ש"ך סק"ט. פר"ח או. ח' לה"פ או' ח' זב"ת או' ט"ז. ועיין לעיל או' ל"ד.

סעיף קטן לז

לז) שם הגה. ועכשיו אין להתיר שום ולד וכו' אם האם טרפה. אבל אם היא כשרה כשר אפי' האידנא דהא אפי' הוא בן ח' שחיטת אמו מטהרתו. וכן היכא שגם אמו לא היתה צריכה שחיטה פשיטא דאפי' נמצאת טריפה אין העובר טעון שחיטה וכשר אפי' האידנא. ש"ך סק"י. פר"ח או' ט' לה"פ או' ט' בל"י או' ח' כריתי או' ט"ו. זב"ת או' י"ז.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. ולא מהני לו שחיטת עצמו דחיישינן שמא אינו בן ט' ודוקא לאלתר אוסרים אותו לשחוט אבל אם ירצה להמתין עד שיהיה ח' ימים רשאי לשחטו דאז הוא ודאי בן ט' וכמ"ש לקמן בסי' ט"ו. פרישה או' י"ב. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' יו"ד. לה"פ

או' יו"ד. בל"י או' ט' לב"ש בסופו בחי' דינים ליו"ד או' ג' ועי"ש או' ו' מ"ש להשיג על התב"ש שאסר וכ"כ הדג"מ להשיג על דברי התב"ש הנז' קומץ או' ז' ועיי"ש בעשרון או' יו"ד שהביא עוד כמה פו' דלא כתב"ש. שו"ג או' ט"ז. זב"ת שם. זב"צ או' כ"ד וכתב ודלא כהרב פליתי או' ה' מנחת יוסף או' ז'.

סעיף קטן לט

טל) ואם בהמה זו שנמצא העובר במעיה היא ספק טריפה כמו קוץ בחלל הגוף וכדומה ושחט אח"כ לולד בלא שהיית ח' ימים דמותר דהוה ס"ס שמא אין טרפה ושמא יש לו ט' חדשים ולא הוה חסרון ידיעה כיון דחומרא בעלמא הוא ואפי' לכתחלה יכולין לשחטו תוך ח' ימים ואף דבר שיש לו מתירין לא מהני ס"ס מ"מ אין המתיר עתיד לבא בודאי. שפ"ד או' י"א. זב"צ או' כ"ד. מנ"י שם. דר"ת או' ל"א.

סעיף קטן מ

מ) ואם בן ח' חדשים יצא חי מן הטריפה ושהה ח' ימים יש להכשיר אותו ע"י שחיטת עצמו ולא אמרינן דמעשה נסים נינהו דשהי עד השתא אלא אמרינן דזהו בן ט' ואנן הוא דטעינן בחושבנא ואע"ג דהוי ספיקא דאו' כל כהא לאו ספיקא הוא ושרי. פר"ת או' יו"ד. זב"ת או' י"ז. זב"צ או' כ"ה וכתב ודלא כהקומץ דס"ל דבעינן דידעינן ודאי דכלו חדשיו. ועוד י"ל הא דלא חיישינן לנפל כל ששהה ח' ימים משום דאמרינן דנגמר בז' ואשתהי וכמ"ש הדג"מ יעו"ש.

סעיף קטן מא

מא) [**סעיף ד'**] **בן ט' חי שנמצא במעי שחוטה כשרה וכו'** אבל אם נמצא במעי טריפה ובא על בהמה דעלמא והוליד הרי זה הולד כשאר בהמה דעלמא וניתר בשחיטת עצמו. ש"ך ס"ק י"ב. כנה"ג בהגה"ט או' י"ג. פר"ח או' י"א. שפ"ד או' י"ב. ער"ה או' י"א בשם הרשב"ץ דף י"ב. זב"ת או' י"ח. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מב

מב) שם. וגדל ובא על בהמה דעלמא וכו' ה"ה איפכא דהיינו בהמה דעלמא שבא על בת פקוע והולידה שהולד אין לו תקנה. ט"ז סק"ט. ש"ך ס"ק י"ג. כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. פר"ח או' י"ב. בל"י או' יו"ד. כריתי או' י"ז. שמ"ח או' ו' שפ"ד או' י"ג. זב"ת או' י"ט. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מג

מג) שם. אותו הולד אין לו תקנה בשחיטה. פי' כיון שאותו ולד נולד מבהמה דעלמא ואין לו היתר מכח שחיטת אמו שהרי אמו לא נשחטה עדיין ממילא הוא צריך לשחיטת

עצמו והוא עצמו כבר נשחט חציו דהיינו מצד אביו שהיה בן פקוע וחציו שמצד אמו עדיין צריך שחיטה וכשתשחוט אותו עכשיו יהיה אסור משום שהייה בין חציו לחציו.

סעיף קטן מד

מד) ואם ולד זה שאין לו תקנה בת אבהמה דעלמא או אבן פקוע או איפכא הולד שנולד מזה ג"כ איך לו תקנה וכן עד סוף כל הדורות דלעולם אין כאן סימנים שלימים דקצת מהם כשחוט דמי. שמ"ח שם. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מה

מה) ולד זה שאין לו תקנה גם החלב שנחלב ממנו אסור. ט"ז סק"ט. ש"ך ס"ק י"ג. לה"פ או' י"א. בל"י או' יו"ד. שמ"ח או' ח' ער"ה או' י"ג. זב"ת או' ך' זב"צ או' כ"ט. וכ"כ לקמן סי' י"ד או' כ"ז.

סעיף קטן מו

מו) שם. אותו הולד אין לו תקנה וכו' ואם לא נולד אלא נמצא בה הותר בשחיטת אמו. ב"ח. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגה"ט או' י"א. פר"ח או' י"ג פר"ת או' י"ב שמ"ח או' ז' שפ"ד או' י"ד. זב"צ או' ל' וה"ד בלא הפריס אבל אם הפריס צריך שחיטה מדבריהם מפני מראית העין כמ"ש סעיף א' וכ"כ הט"ז סק"ט. כנה"ג שם. בל"י שם. זב"ת או' כ"ב.

סעיף קטן מז

מז) אבל אם האב בהמה דעלמא והאם בת פקועה ונשחטה ונמצא ולד בתוכה אותו הולד אין לו תקנה שהרי לא הועיל לו שחיטת אמו דאמו כשחוטה דמי ניתר בשחיטת אמו והו"ל כילוד ויש לו סי' א' מצד אביו והב' שהוא מצד אמו הרי הוא כשחוט ואין לו תקנה. ש"ך שם דלא כהב"ח והט"ז. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' י"ב. פר"ח או' י"ג. כריתי או' ך' שמ"ח או' ז' שפ"ד או' י"ד. ער"ה או' י"ב וכתב שכ"ה דעת מהרש"א בחולין דף ס"ט בתו' ד"ה דאתא ודלא כפר"ת יעו"ש. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מח

מח) שם. ואם בא על בת פקועה כיוצא בו הרי בנו ובן בנו וכו' פי' אפי' נולדו כדרך הנולדים רק שבניהם יבואו ג"כ על בני מינם כיוצא בהם שהם פקועות או שנולדו מפקועות. יש"ש פ"ד דחולין סי' ט' ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ד. שמ"ת או' ט' שפ"ד או' ט"ו. שו"ג או' י"ט. זב"ת או' כ"ג. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מט

מט) שם. וכולם צריכים שחיטה מדבריהם וכו' כיון שהפריסו ע"ג קרקע. ש"ך ס"ק ט"ז. והפר"ח או' טחו כתב דאם נולדו אף שלא הפריסו ע"ג קרקע צריכים שחיטה מדבריהם

ואין לחלק בין הפריסו ללא הפריסו אבל אם לא נולדו ולא הפריסו א"צ שחיטה כלל יעו"ש. וכ"כ השמ"ח שם. זב"ת או' כ"ב.

סעיף קטן נ

נ) ואם הטילה נפל הוא אסור מדרבנן דאתי לאחלופי בשאר נפל. ואם מתה הבת פקועה ונמצא ולד בתוכה אם הוא בן ט' חי ניתר בשחיטת עצמו ואם הוא פחות מכאן או בן ט' מת אסור מדבריהם כאמו ואפי' ספק אם כלו לו חדשיו יש להתיר בשחיטת עצמו אפי' קודם ח' ימים דספק דרבנן לקילא. שמ"ח שם. שפ"ד או' ט"ז. דר"ת או' ן'.

סעיף קטן נא

נא) [**סעיף ה'**] **השוחט את הבהמה ומצא בה דמות עוף וכו'** וכ"ש נולד כדמות עוף דאסור. ש"ך ס"ק י"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' י"ב. כריתי או' כ"ב. זב"ת או' כ"ג. זב"צ או' ל"ד. ועיין לקמן סי' ע"ט או' י"ט.

סעיף קטן נב

נב) נמצא בה דמות בהמה ורגליה כרגלי עוף או שאין לו כפות רגלים כלל או שמצא בה דמות אדם אפי' יש לו פרסות כבהמה או דמות שקץ דגים וחגבים אסור. שמ"ח או' י"ב. ומיהו בשעת הדחק או בהפ"מ יש להתיר אפי' נמצא בהמה כרגלי עוף או שאין לו רגלים כלל. שמ"ח שם. שפ"ד או' י"ז. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן נג

נג) ודמות חיה דינו כדמות בהמה ואם העובר ראשו ורובו דומה לבהמה אע"ג דמיעוטו דומה לאדם או לעוף דינו כבהמה. שמ"ח שם. אבל עוף ואדם אף שיש להם פרסה אסורים מספק. שפ"ד שם. זב"צ שם.

סעיף קטן נד

נד) ואם נמצא בה דמות חזיר שיש ברגליו פרסה מותר. בד"ה. ד"מ או' ז'. ב"ח. בשם בד"ה. שמ"ח שם. ביאור הגר"א או' י"א. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן נה

נה) ואם נמצא בה עובר שפרסותיו קלוטות כשל חמור מותר ולא מיבעיא אם מצאו בתוכה אלא אפי' נולד ממנה מותר דגמל בן פרה מותר. טור. לבוש. והאי מותר דסיפא אינו כמותר דרישא דמותר דרישא ניתר בשחיטת אמו ומותר דסיפא דינו כשאר בהמה דצריך שחיטה. ועיין לקמן סי' ע"ט סעי' ב'.

סעיף קטן נו

נו) שם. לא הותר מן הנמצא בבהמה אלא מה שיש לו פרסה. דכתיב כל מפרסת פרסה בבהמה תאכלו בפרסה תליא מלתא ולא סגי במין בהמה שיש לו פרסות זו דעת הרמב"ם והי"א בהגה הוא דעת התו' והרא"ש דאפי' אין לו פרסה כלל אלא אותו מין יש לו פרסות סגי. ט"ז ס"ק י"ד.

סעיף קטן נז

זן) [**סעיף ו'**] **ומצא בה בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות אסור.** משום דרחמנא אגמריה למשה השסועה לאיסורא וע"כ במעי אמו אגמריה דאסור שהרי אינו יכול לחיות אפי' שעה א' כשיצא לאויר העולם. ש"ך ס"ק כ"א מן הגמ' נדה דף כ"ד. והפר"ח כתב על מ"ש הש"ך דאינו יכול לחיות אפי' שעה א' וכו' אינו בדקדוק שהרי יכול לחיות עד ח' ימים כשאר נפלים יעו"ש.

סעיף קטן נח

חנ) שם. ומצא בה בריה שיש לה שני גבין וכו' ולאו דוקא מצא בה לאח"ש אלא אף אם נולד בריה כזו מבהמה ג"כ אסור ולאו דוקא כשילדה קודם זמנו דהוי בכלל נפל אלא אפי' ילדה בזמנה שיצא מתורת נפל אפ"ה אסור. פר"ת או' י"ז. דר"ת או' ס"ב.

סעיף קטן נט

נט) שם. אסור. עיין בס' ערוגות הבושם או' ו' שהעלה דחוץ ממה שנאסרה השסועה מה' למשה מסיני יש בה גם איסור אבר מן החי כיון דלא משתרי בשחיטת אמו הבהמה ואסור להושיטו לב"נ יעו"ש. דר"ת או' ס"ד.

סימן יד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **המקשה לילד.** בשעת שחיטה. רש"י חולין ס"ח ע"א. ונקט מקשה ע"ש שהלידה בקושי. זב"ת או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. והוציא העובר את ראשו. וא"צ כל הרא"ש אלא עד רוב פדחתו. פרישה או' א' ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' ב' זב"ת או' ב' ודוקא לחומרא י"ל כן אבל לקולא לא הוי כילוד אפי' ביציאת כל הפדחת עד שישער שיצא רוב ראשו. שמ"ח או' ב' שפ"ד או' א' ונ"מ אי בן ט' מת אסור הוא דלמא כילוד

ואי חי אותו שבחוץ אסור דלמא לא כילוד ומה שבפנים ניתר ע"י שחיטת עצמו ממ"נ. שפ"ד שם. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. אעפ"י שהחזירו הרי הוא כילוד.** דילפינן מאדם מכל אשר רוח חיים באפיו. זב"ת או' ג'

סעיף קטן ד

ד) **שם. אם הוא בן ח' חי או מת או בן ט' מת אסור.** ואינו ניתר בשחיטת אמו ולא בשחיטת עצמו כשהוא בן ח' אפי' חי שאינו יכול לחיות. לבוש.

סעיף קטן ה

ה) **שם. אסור.** אעפ"י שהחזיר הראש ושהה במעי אמו עד שכלו לו חדשיו קודם שחיטת אמו או נולד כולו קודם שחיטת אמו אחר שכלו לו חדשיו. שמ"ח או' א' מנ"י או' א'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. אסור. כולו.** ש"ך סק"ב. דהוי כנבלה. זב"ת או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. ואם הוא בן ט' חי ניתר בשחיטת עצמו.** דוקא ואפי' אמו טריפה ניתר בכך דהו"ל כילוד. ש"ך שם. לה"פ או' ב' כריתי או' ג' זב"ת או' ה'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ניתר בשחיטת עצמו.** בין החזיר הראש והיה בפנים בשעת שחיטת אמו או לא לעולם מהני ליה שחיטת עצמו בחוץ. ואם אינו יודע אם היה בשעת יציאת הראש בן ט' או פחות אם חי עד יום ח' מיום שיצא כל הגוף יש להתיר כדין שאר בהמות הנשתהים כמ"ש סי' ט"ו. ואם ידוע לו שהוא פחות מבן ט' אין להתיר עי"ז דסתמיה אינו בר קיימא. שמ"ח או' א' ער"ה או' א' ועיין לעיל סי' י"ג או' מ'.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ב'**] **מה שיצא מן האבר לחוץ אסור.** דכתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו כיון שיצא חוץ למחיצתו נאסר והאי עובר מחיצתו הוא הרחם להתירו בשחיטת אמו וכיון שיצא חוץ למחיצתו דהיינו לאויר העולם נאסר מהיתר שחיטת אמו. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ג. לה"פ או' ג' שמ"ח או' ג'.

סעיף קטן י

י) **שם. ומקום החתך מותר.** שזה הבדלה בין פנימי לחיצון וכיון שהחזירה א"צ לחתוך לצד פנים אלא מצמצם וחותך ומקום החתך מותר דקרינן ביה בבהמה תאכלו אבל לא החזירה לא קרינן ביה בבהמה במקום החתך. ט"ז סק"ג.

סעיף קטן יא

יא) **שם. ומקום החתך מותר.** אבל לפי המנהג שנוהגין להשליך כל האבר שנשבר א"כ גם הכא צריך להחמיר ולהשליך כל האבר אף מה שבפנים עד הפרק. ביה"ל סי' נ"ה או' ה' בל"י בסי' זה או' ב' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן יב

יב) **שם. אבל מה שבפנים מותר אפי' הוא מיעוטו.** פי' מיעוט אבר שבבהמה והוה אמינא דהוי ג"כ כילוד קמ"ל דלא דק"ל אין לידה לאברים. כריתי או' ד' ומיהו כבר כתבנו באו' הקודם דלפי המנהג צריך להשליך את כל האבר.

סעיף קטן יג

יג) **שם הגה. וכל זה לא איירי אלא לענין שיהא ניתר בשחיטת אמו וכו'** ר"ל דשחיטת אמו הוא דמגרע כחו דאם לא נולד קודם שחיטת אמו אעפ"י שהוא בן ט' חי האבר אסור ולא מהני ליה שחיטת עצמו אח"כ. ש"ך סק"ה. אבל נולד קודם שחיטת אמו פשיטא שאין מזיק מה שהוציא קודם לידה כמה איברים דרוב יולדות עושין כן כמ"ש הכ"מ ובב"י יעו"ש. שפ"ד או' ה'.

סעיף קטן יד

יד) **שם בהגה. אבל אם ילדה אותה הבהמה אח"כ גם האבר שיצא והחזירו שרי וכו'** דוקא ילדה קודם שחיטה אבל לאחר שחיטה אפי' נולד דרך בית הרחם אסור. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ו' כריתי או' ו' שפ"ד או' ו' זב"ת או' י"ב. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ג'**] **אם יצא רוב העובר וכו'** ומסתברא דאם חתך אבר במעיה ואח"כ יצא רוב העובר ונאסר אינו נאסר האבר שחתך מקודם ורבייה רחמנא כל שבבהמה ואין לו שייכות תו עם העובר ליאסר מצדו. וגם אם הושיט ידו וחתך העובר איברים איברים אפי' חתכו כלו אעפ"י שאח"כ הוציא נתחים נתחים לא אסיר אלא היוצא דלא אמרינן אזלינן בתר רובא אלא דוקא בעובר השלם כיון שהוציא רוב דנו בו כאלו יצא כלו אבל כל שנחתך במעיה כל אבר ואבר נידון כעובר בפני עצמו. פר"ת או' ד' זב"ת או' י"ד. אמנם

הפליתי או' ד' כתב להשיג על דברי הפר"ת הנז' דאפי' כה"ג שחתכן בפנים והוציא לחוץ הוי כילוד יעו"ש וכ"כ השמ"ח או' ז' והב"ד לקמן או' כ"ב יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) שם. ואם יצא חציו ברוב אבר. כגון שיצא רוב ידו וכשנשער מה שיצא מהעובר אינו אלא חציו ואם נטיל מיעוט היד שנשאר בפנים אחר רוב היד שיצא הוי רוב שדינן מיעוט היד שבפנים אחר רוב היד שיצא להשלים לרוב העובר ואסור. טור. לבוש. ט"ז סק"ה. ש"ך סק"ז. ודין זה בעיא בש"ס ולא אפשיטא ופסקו הפו' לחומרא ולכן כתבו הט"ו בסי' שי"ט לענין בכור שהבא אחריו ספק בכור. והלכך אם הוא בן ט' מת או בן ח' אפי' חי חיישינן שמא הו"ל כילוד ואסור הכל אפי' מה שנשאר בפנים ואם הוא בן ט' חי אז מה שיצא לחוץ אסור דשמא לא הו"ל כילוד והו"ל בשר שיצא חוץ למחיצתו. ונאסר ולא מהני ליה נמי שחיטת עצמו כיון שלא נולד קודם שחיטת אמו אבל מה שנשאר בפנים מותר ממ"נ בשחיטת עצמו אפי' אמו טריפה. ש"ך שם. מיהו הפר"ח או' ז' כתב דאם אמו טריפה ניתר כלו בשחיטת עצמו יע"ש. אבל התב"ש או' ח' הסכים כדברי הש"ך יעו"ש. והב"ד הער"ה או' ד' וכ"כ השפ"ד או' ז' וכ"פ הל"פ כדברי הש"ך. וכ"נ דיש להחמיר.

סעיף קטן יז

טוב) ואפי' לא החזיר מה שהוציא מותר הנשאר בפנים. ש"ך שם. שפ"ד שם. הל"פ.

סעיף קטן יח

חי) ועובר שיצא חציו או חציו ברוב אבר וגדל ובא אבהמה דעלמא או אבן פקועה והוליד הוולד אין לו תקנה דסימנים שמצד אביו חציים שחוטים וחציים אינם שחוטים. שמ"ח או' ה' דר"ת או' ך' ועיין לעיל סי' י"ג או' מ"ג ואו' מ"ד.

סעיף קטן יט

יט) שם. או שיצא רובו במיעוט אבר וכו' זה פשוט בש"ס דהוי כילוד והמחבר שכתב בבבא אחת הרי הוא כילוד אין ר"ל להשוותם לגמרי וסמך אמ"ש לקמן סי' שי"ט דביצא רובו במיעוט אבר הוי ודאי כילוד ובחציו ברוב אבר הוי ספק והילכך היכא דהוא בן ט' חי ליתר כולו ע"י שחיטת עצמו דוקא והיכא דהוא בן ט' מת או בן ח' חי הרי כולו אסור אף מה שבפנים. ש"ך סק"ח. וכ"כ הט"ז סק"ה דהכא כולו ניתר ע"י שחיטת עצמו. וכ"כ הפר"ח או' ז' הל"פ שפ"ד או' ח' שו"ג או' ו' זב"ת או' ט"ז.

סעיף קטן כ

ך) **שם. או שיצא רובו במיעוט אבר וכו'** וה"ה אם היה מבפנים יותר מבחוץ בלא המיעוט אבר שדינן ליה אעובר שמבחוץ כיון שבמיעוט אבר שעמו הוי רוב עובר הוא בחוץ. ש"ך סק"ט. הל"פ. שפ"ד או' ט' זב"ת שם.

סעיף קטן כא

כא) [**סעיף ד'**] **המיעוט שלא יצא מותר.** דלא הוה כילוד מחמת יציאת הרוב דבפעם א' בעינן אבל אם הוציא העובר אבר וחתכו אבר וחתכו עד שהשלים רוב כיון דאיכא רוב העובר מבחוץ גם המיעוט שבפנים אסור. שמ"ח או' ז'.

סעיף קטן כב

כב) **שם. ואם חתך כל אבר ואבר וכו'** וה"ה אם הושיט ידו לפנים וחתך העובר אבר אבר והוציא הרוב מחותך נאסר גם המיעוט שבפנים. שמ"ח שם. פליתי או' ד' ועיין לעיל או' ט"ו.

סעיף קטן כג

כג) **וה"ה** אם נחתך רק הראש והוציאו נאסר גם שבפנים שמ"ח שם. פליתי שם. ער"ה או' ה' בשם פמ"א ח"א סי' ז' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן כד

כד) **שם. גם המיעוט שנשאר בפנים אסור.** זהו ג"כ בעיא דלא איפשיטא בש"ס (חולין ס"ט ע"ב) אי בעינן רובא בבת אחת או לא ולחומרא. ש"ך סק"י ומיהו אי הוי בן ט' חי ואינו טריפה מה שנשאר בפנים שרי ממ"נ דאי הוי נילוד ניתר בשחיטת עצמו ואי לא הוי נילוד ניתר מכל בבהמה תאכלו. פר"ח או' ט' פר"ת או' ז' זב"ת או' י"ט.

סעיף קטן כה

כה) **ובהיכא** דהוציא אבר שנטרפת בו אסורה בשחיטת עצמה אבל בשחיטת האם מותרת מידי דהוה מתה ולא אמרינן כיון שיצא אבר שהיא נטרפת בו חשוב כרובו. פר"ת שם. זב"ת שם.

סעיף קטן כו

כו) [**סעיף ה'**] **עובר שהוציא אבר וכו'** ואח"כ נשחטה האם וכו' החלב שלה אסור וכו' אבל אם נולד קודם שחיטת !אתו החלב מותר כמ"ש ההגה לעיל סעי' ב' כנה"ג בהגב"י או' י"ב. שפ"ד או' ו' שו"ג או' ט' יד דוד בהגב"י או' ג' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן כז

כז) שם. החלב שלה אסור וכו' וה"ה בבן פקועה הבא על בהמה דעלמא דהולד אין לו תקנה כדאיתא בסי' י"ג סעי' ד' דחלב של אותו הולד ג"כ אסור לשתותו. ט"ז סק"ו. ש"ך ס"ק י"א. לה"פ או' ד' בל"י או' ג' כריתי או' יו"ד. וכ"כ לעיל סי' י"ג או' מ"ה.

סעיף קטן כח

כח) ואם יצא חציו ברוב אבר אעפ"י דק"ל להחמיר מ"מ יש להתיר החלב לשתותו מטעם ס"ס. חי' רע"ק. דר"ת או' כ"ח.

סעיף קטן כט

כט) שם. והרי זה כחלב טריפה שנתערב בחלב כשירה. ואם היה ששים בבהמה בבשר גידים ועצמות כנגד אבר היוצא מותר כל החלב מטעם תערובת שבטל בששים. לבוש. ב"ח. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ב. פר"ת או' ח' בל"י או' ד' זב"ת או' כ"א. אבל הט"ז סק"ז כתב דאין להקל בזה. וכ"כ הדרישה או' ב' וכ"כ פ"ת או' ג' בשס ס' בני חייא ומשנה למלך פ"א מה' מטמאי משכב ומושב ה' י"ד. נוב"י מה"ת חי"ד סי' נ"ד. שמ"ח או' ט' שפ"ד או' י"ב. ער"ה או' ז" ובסי' נ"ה או' ח'.

סעיף קטן ל

ל) ובעוף שנשבר הגף רחוק אצבע מהגוף דהעוף עצמו כשר וילדה ביצה אח"כ והרי הגף טריפה כתב בתשו' בית יעקב סי' יו"ד דהביצה מותרת. גליון מהרש"א הגהות על ש"ע. זב"צ או' ז' ועוד עיין מזה לקמן סי' נ"ג או' ע"ב.

סעיף קטן לא

לא) [**סעיף ו'**] **המושיט ידו למעי הבהמה ותתך מן הטחול וכו'** נקט הני משום דאין הבהמה נטרפת בחתוכן וכדלקמן סי' מ"ג ומ"ד. ובש"ס (חולין ס"ט ע"א) פריך מ"ש מעובר ומשני דכתיב אותה שלימה ולא אותה חסרה. ש"ך סק"ג. פר"ח או' י"ג,

סעיף קטן לב

לב) שם. וחתך מן הטחול וכו' וה"ה אם חתך מן הכבד ונשתיירו השני זיתים במקום מרה ובמקום חיותא או ג' למ"ד משום ספק דמקום חיותא כמבואר פלוגתייהו בב"י סי' מ"א. מחב"ר או' א'.

סעיף קטן לג

לג) שם. אותן חתיכות אסורות וכו' הא הבהמה מותרת. מחב"ר או' ב' ואף בלא בדיקת איברים הפנימים ולא חיישינן שמא נגע בהם בסכין דאין לחוש לזה כשמכוין שלא ליגע בשאר איברים פ"ת או' ד'.

סעיף קטן לד

לד) שם הגה. ואם שחט עובר במעי אמו וכו' בגמ' (חולין ע"ד ע"א) הוא בעיא אי מהני ביה שחיטה כל זמן שלא יצא לאויר העולם ולא נפשטה ואזלינן לחומרא. ט"ז סק"י. ומוכח שם בגמ' דמיירי שיצא אחר שחיטתו קודם שחיטת אמו דאז אפי' הוא בן ט' חי שחיטתו נבלה מספק דשמא אין שחיטה אלא לאחר שיצא לאויר העולם אבל היכא דלא יצא קודם שחיטת אמו ניתר בשחיטת אמו. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' י"ד. כריתי או' י"ז. שמ"ח או' יו"ד. שו"ג או' י"ג. זב"ת או' כ"ז.

סעיף קטן לה

לה) והלכך כיון שמספק לא מקרי שחיטה אסור לשחוט האם אחריו בו ביום דשמא הוי שחיטה. ש"ך שם. לה"פ או' ט' הל"פ. בל"י או' ה' שמ"ח שם. זב"ת שם.

סעיף קטן לו

לו) ואם שחט חיה במעי אמו ויצא דם חייב לכסות מספק דלמא הוה שחיטה. שמ"ח שם.

סימן טו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **אפרוח כל זמן שלא יצא וכו' אסור.** משום השרץ השורץ על הארץ. חולין ס"ד ע"א. טור. ומשמע שם דאיסור זה אינו אלא דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא. וכ"כ הב"ח אלא שהביא משם הסה"ת סי' ל"ג דאסור מה"ת משום נבלה אלא דאיסור משום שרץ הוא אסמכתא יעו"ש ועיין בפר"ת או' א' מה שהאריך בענין זה יעו"ש. הלכך לענין דינא ודאי מספיקא לא נפקא והוי ספק איסור תורה ונ"מ אם יש ב' קדירות אחת היתר ואחת איסור ונפל אפרוח כזה ולא ידעינן להי נפל הוי ס"ס שמא לא נפל לכאן ושמא מה"ת מותר ואיסורו מדרבנן וכל מידי דרבנן אני אומר לתוך איסור נפל ושרי. שפ"ד או' א' זב"צ או' א' ונראה שצריך להיות ג"כ רוב בתבשיל דמדאו' בטיל ברובא.

סעיף קטן ב

ב) שם. אפרוח כל זמן שלא יצא וכו' עיין לקמן סי' ס"ו סעי' ב' וסי' פ"ו סעי' ח' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ג

ג) שם. ולאחר שיצא לאויר העולם מותר מיד. משמע אפי' לא גדלו הנוצות ולא נתפקחו עיניו מותר. אלא שבטור הביא סברת ר' אליעזר בן יעקב דבעינן נתפקחו עיניו וכתב

שכ"פ אביו הרא"ש ז"ל אבל בב"י הביא כמה פו' דסברי כת"ק דלא בעינן נתפקחו עיניו וכתב דהכי נקטינן ולכן פסק כן בש"ע. מיהו כתב בהג"א פ"ק דביצה וכגון שנולד עם הכנפים דהיינו נוצה גדולה שעל גופו שיש לה קנים דכל עופות שלא גדלו כנפים אסר ר' יואל משום שקץ עכ"ל מא"ז. והב"ד הב"ח וכתב דהכי נקטינן. וכ"ה דעת הש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' פר"ת או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' שמ"ח או' א' מקום שמואל בחי' דינים ליו"ד סי' זה. מש"ז או' א' מחב"ר או' א' ער"ה או' ב' קומץ או' א' זב"ש או' א' ואם שחט בדיעבד קודם שגדלו הנוצות הפר"ת שם מתיר אבל השמ"ח שם כתב דאסורים. וכ"כ הקומץ שה. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **והנה** ביונים קטנים ראיתי היום שעל שטח גופם נוצותיהן הן כעין קנים קטנים ובכמה מקומות משטח גופן חסר הנוצות ונוהגין לשחטם ולאוכלם. ונראה דהיינו מצד שרוב ככל הגוף בזה וכיון שרוב הגוף מכוסה בנוצות דקנים ורובא דרובא ממנו הוא מכוסה היטב לזה לכ"ע מותר. דע"ק או' א' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **גם** נראה דמ"ש שיש בהם קנים א"צ תנאי זה כ"א על קנים הגדולים כעין דכנפים ודאחורי סוף גופם כידוע משא"כ נוצות קטני הגידול אף שיש בהם בעופות דעלמא קנים קטנים יוצאים גם מלמעלה על שטח גופם כקנים מ"מ אין זה בכלל קנים להא מילתא להצריכם בדוקא וכן משמעות הלשון נוצות הגדולים ואין שום פתחון פה על הנ"ל לכ"ע. דע"ק שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ב'**] **בהמה שילדה אם ידוע שכלו לו חדשיו וכו'** והאידנא אין אנחנו בקיאין בכלו לו חדשיו ואין לסמוך אכילוי חדשים כלל ולעולם צריך שיהיו ז' ימים. כריתי או' ט' שמ"ח או' ד' קומץ או' ב' זב"צ או' ה' וכ"כ באו"ח סי' תצ"ח או' מ"ג בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן ז

ז) **והנך** ז' ימים בעינן מעל"ע דוקא ולא אם נולד סוף יום א' אם הגיע תחלת ליל מו"ש יצא מכלל נפל ומותר לשחטו. מש"ז או' ג' אבל השמ"ח שם כתב דלא בעינן מעל"ע ויום הלידה בכלל ובתחלת ליל ח' מותר לשחטו. וכ"כ הקומץ שם. וכן העלה בתשו' בית שמואל אחרון חי"ד סי' י"א דא"צ מעל"ע וכן העלה בתשו' תשובה מאהבה ח"א סי' קצ"ו וקצ"ז יעו"ש. וכן הסכים בתשו' ר' עקיבא איגר סי' נ"ז. וכ"כ בתשו' חת"ס חי"ד

סי' י"ז. והב"ד פ"ת או' ב' וגם המש"ז באו"ח סי' תצ"ח או' ב' חזר בו ממ"ש כאן. וכ"כ היא"פ. וכ"כ השש"א באו"ח סי' תצ"ח או' א' זב"צ או' ו' וכ"כ באו"ח סי' תצ"ז או' מ"ז.

סעיף קטן ח

ח) שם. ואם אין ידוע שכלו לו חדשיו אסור וכו' ובדיעבד אם שחטו קודם ח' אסור לאכלו. שמ"ח שם. דג"מ. בית יהודה ח"א חי"ד סי' ל"ח. מחב"ר או' ג' זב"צ או' ז' וכן כתבנו באו"ח שם.

סעיף קטן ט

ט) שם. עד תחלת ליל שמיני. דמקצת היום ככולו כדכתיב והיה שבעת ימים תחת אמו הא לילה חזי ומיהו לקרבן דוקא בעינן יום ח' דכתיב ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן דאורתא לאו בת הקרבה היא כדכתיב ביום צותו להקריב אבל מכלל נפל נפיק ליה. רש"י שבת קל"ו ע"א. ב"ח. ט"ז סק"ג. באה"ג. שו"ג או' ו'.

סעיף קטן י

י) ואם שהה ז' אעפ"י שחלה כל ז' יצא מחשש נפל אפי' דרבנן. שמ"ח או' ד' קומץ או' ג' מנחת יוסף או' ב' רק עכ"פ בעינן שילך בכל אותן הימים ד"א הילוך יפה. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן יא

יא) [סעיף ג'] אין סומכין על העכו"ם וכו' ואפי' העכו"ם מסיח לפי תומו אינו נאמן. ש"ך סק"ד. כנה"ג בהגב"י או' ד' לה"פ או' ה' בל"י או' ד' שמ"ח או' ה' שפ"ד או' ד' קומץ או' ד' ברכ"י או' ב' חכ"א כלל ד' או' ג' זב"ת או' ה' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יב

יב) אבל ישראל נאמן לומר שהם בני ח' מחב"ר או' ד' בשם תפארת למשה. פ"ת או' ד' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) וכתב מהריק"ש שמעתי מפי בקיאין שכל שגדלו שיניה בידוע שעברו עליה ז' ימים שלמים עכ"ל והב"ד הפר"ח או' ה' וכתב וגם אני שמעתי כן. וכ"כ הער"ה או' ה' בשם המאירי דכל שיש לו ז' שינים יש לו ז' ימים דכל יום מתוספת לו שן א' עכ"ד. ועוד שמעתי לבדוק בקרנים שכל שאינם רכים עדיין שיכול לתחוב בהם הצפורן אלא שהם קשים וחדודים בידוע שעברו עליהם ז' ימים שלמים ולמעשה צריך לבדוק בשינים ובקרנים אם גדלו השינים והקרנים קשים וחדודים סמכינן עלייהו להתירם הא לאו הכי אין ראוי להתירם כלל. פר"ח שה. לה"פ או' ה' בל"י או' ה' כריתי או' ט' וכ"כ השמ"ח או' ה'

אלא שכתב דזהו בגדיים אבל בעגלים די ביש קרנים יעו"ש ובתב"ש או' י"ח. וכ"כ חכ"א כלל ד' או' ג' דבעגלים די ביש קרנים. והכנה"ג בהגב"י או' ה' כתב ששמע מפי שוחט מומחה ששמע מפי רבו מומחה דלהכיר הולד אם הוא בן ח' ימים או פחות יבדוק בראש הגוייה אם הוא אדום פחות מח' ימים ואם הוא לבן יותר מח' ימים וכתב שבדק ומצא כן. והשו"ג או' ז' כתב דמנהגם לבדוק בטבור כל שנתייבש אעפ"י שלא נפל עברו עליו ז' ימים יעו"ש. והער"ה או' ה' כתב בשם המאירי דכל זמן שתולה טיבורו אינו בן ז' אמנם הפר"ת בסוף הסי' כתב דאין לסמוך על הטבעיים והבקיאים בזה הגם דהויא מלתא דרבנן ולא שרינן לה בנמצא בשינים ולא בקרנים חזקים ולא בראש הגוייה לבן והגם דהוו כולהו סימנים מידי ספיקא לא נפיק ואסור עד ח' ימים יעו"ש. וכ"כ בתשו' בית אפרים חי"ד סי' ג' שאין לסמוך על שום סי' מהסמינים ונתן טעם כי הטבעיות משתנות לפי הזמן ולפי הארצות ובין אם העגל חלש או בריא יעו"ש וכ"כ באהל יצחק בז"ת שלו או' י"ד והב"ד בעשרון או' ו' יעו"ש. מיהו בתשו' חת"ס חי"ד סי' י"ז כתב להורות להלכה בנידון העגלים או שאר בהמה דקה הנקנים ע"י סי' דיהיב מהריק"ש שהביא הפר"ח והסכים על ידו התב"ש וכתב עוד הגם כי הפר"ת פקפק עליהם מ"מ נהוג עלמא כתלת סבי ועכ"פ בצירוף מסל"ת של עכו"ם שאינו מתכוין להשביח מקחו יש לסמוך אי איכא תרי סימנים ביחד עם מסל"ת יעו"ש. והב"ד פ"ת או' ה' אבל על נפילת טבור אין לסמוך כ"כ התב"ש שם. וכן הסכים בתשו' חת"ס שם סי' ט"ז. והב"ד הפ"ת שם. נמצא דדבר זה בפלוגתא שניא וע"כ יש לילך בזה כפי מנהג אותו אותו מקום ואם מנהג אותו מקום שאינו מוציא ח' שינים או קרנים עד אחר ח' ימים יש לסמוך ע"ז ואם לאו אין לסמוך עד שישהה אצלו ח' ימים ויש לשאול ע"ז מן היהודים בעלי בקר וצאן של המקום ההוא. ולענין בדיקת השינים היינו התחתונים אבל עליונים לא יש לבהמה טהורה כמ"ש לקמן סי' ע"ט יעו"ש. וה"ד שינים אין להם בלחי העליון אבל מכתשות יש להם בין בלחי העליון בין בלחי התחתון כנודע. ועיין לקמן סי' ט"ז או' כ"ה.

סעיף קטן יד

יד) ולענין לסמוך על אומד הדעת יש להקל לעת הצורך מפי שוחט מומחה ובקי בטבע גידול העגלים במקום אשר הוא חונה שם וברור לו שא"א שלא יהיה בן ז' ימים ובלבד שיהיה מוחזק ביראת שמים שלא יקל ראשו באומדנא כל דהו. יא"פ שכ"כ בספרו בית אפרים סי' ג' פ"ת שם.

סימן טז

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **אסור לשחוט אותו ואת בנו ביום א' וכו'** בין אדם א' שוחט שניהם בין שנים ששחטו א' האם וא' הבן או הבת או איפכא לעולם לוקה על שחיטת האחרון מדאו' שמ"ח או' א' קומץ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **ואם** שנים שוחטים בפעם א' זה האם וזה הבן או הבת אע"ג דיש לפקפק לענין מלקות אם לוקין מ"מ תרווייהו עברו אדאו' שמ"ח שם. קומץ שם. זב"צ או' א' מנ"י או' א'.

סעיף קטן ג

ג) [**סעיף ב'**] **שהדבר ספק אם נוהג בזכרים וכו'** דמספקא לן בגמ' (חולין ע"ח ע"ב) אי ק"ל כחנניא דס"ל חוששין לזרע האב וק"ל חוששין לחומרא אבל לא למלקות דאין לוקין על ספק. ט"ז סק"ב. פר"ח או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. שהדבר ספק אם נוהג בזכרים וכו'** ואי מותר לשחוט האב או הבן ביה"ש דהו"ל ס"ס ספק לא חיישינן לזרע האב ואת"ל חיישינן דלמא יום שעבר הוא או יום של אחריו הוא והדבר צ"ע. פליתי או' א' אבל בתשו' זכרון יצחק סי' ק"א השיג עליו דהא ק"ל דבדבר שיש לו מתירין אין להתיר מטעם ס"ס א"כ לענין איסור אותו ואת בנו לא מהני ס"ס להתיר דהא יש לו מתירין לאחר שתחשך יעו"ש. פ"ת או' א' אבל בדיעבד אם כבר שחטם ביה"ש מותרים אף לסברת היש מי שאוסר בסעי' ג' זב"ש או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) [**סעיף ג'**] **ויש מי שאוסר בו ביום וכו'** וכן הסכים הפר"ת או' ג' שמ"ח או' ג' שפ"ד או' ג' שו"ג סוף או' ד' מחב"ר או' ה' קומץ או' ו' זבחי רצון סי' ט"ז או' ג' זב"ש או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ו

ו) **ואפי'** אם שחט בשוגג אסור. פר"ח או' ג' כריתי או' ג' שמ"ח שם. ברכ"י או' ד' ער"ה או' ד' קומץ שם. זב"ת או' ז' זב"ר שם. זב"צ או' ד' והאי שוגג שמחמירין בו דוקא באומר מותר אבל בשוגג דלא ידע שהוא או"ב לא שייך לקנסו. שנות חיים או' ג' דעת תורה או' ד' דר"ת או' ח' ועיין לקמן או' י"א.

סעיף קטן ז

ז) **והיינו** דוקא לשוחט עצמו אסור אבל לאחרים מותר. ש"ך סק"ג. פר"ח שם. לה"פ או' ד' בל"י או' א' שפ"ד או' ג' זב"ת שם. מקום שמואל בחי' דינים ליו"ד סי' זה. מיהו השמ"ח שם כתב להחמיר אף לאחרים. וכ"כ הער"ה שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י או' ג' אבל הזב"צ או' ה' כתב כיון דלסתם הש"ע דלו ג"כ מותר דיינו שנחמיר לו אבל לאחרים שרי. מיהו בשוחט ומוכר לאחרים יש להחמיר שלא יהנו מעשיו וכמ"ש השמ"ח שם. וכ"כ הקומץ שם. מנ"י שם. ובמקומות החמין שאם יניח אותו למחר יסריח נראה דיש להקל למכור באותו היום.

סעיף קטן ח

ח) **שם הגה. לאכול האחרון.** אבל הראשון עכ"פ מותר דהא בשעה ששחטו לא עביד איסורא כלל והטעם שאחרון אסור כתב הר"ן משום קנס וכמ"ש באו"ח רסי' שי"ח לענין שבת. ש"ך שם. פר"ח שם. זב"ת שם.

סעיף קטן ט

ט) **ואם** שחט אב ובנו ביום א' כתב בתשו' זכרון יצחק סי' ק"א דמותר לאכול בו בו ביום אותו שנשחט אחרון כיון דהדבר ספק אי נוהג בזכרים כדלעיל סעי' ב' א"כ הוי ס"ס שמא אינו נוהג ושמא כדעת האומרים דבעבר ושחט מותר בו ביום לאכלם ואף דבדבר שיל"מ לא מהני ס"ס מ"מ כיון שאין איסורו לכל העולם רק להשוחט עצמו לא דיינינן ביה דשיל"מ כמ"ש מהרש"ל ביבמות פ' הערל סי' ל"ד יעו"ש. אמנם הפ"ת או' ב' כתב על דברי זכרון יצחק הנז' דאנן לא פסקינן כדברי מהרש"ל הנ"ל שהרי ק"ל לקמן סי' ק"ב סעי' ד' בהגה דהנודר מדבר מקרי דשיל"מ והרי גם עתה אינו אסור רק להנודר ואפ"ה מקרי דשיל"מ עכ"ל וכ"כ השפ"ד לקמן סי' ק"ב או' ב' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן י

י) **ואם** שחטו שנים כאחד א' אם וא' הבת אסורים שניהם עד הערב ששניהם עברו. ואם שניהם של אדם א' יש להתיר לו אחד. שמ"ח או' ג'. מנ"י או' ג'.

סעיף קטן יא

יא) **ודוקא** אם יודעים שהם אותו ואת בנו אבל אם שגגו ששכחו שהם או"ב ומכ"ש כשלא ידעו כלל שהם או"ב עד לאחר השחיטה שחיטת שניהם מותר אף בו ביום לעצמם אם דחק להם לבשר. קומץ או' ו' תיו יהושע או' ה' זב"צ או' ח' ועיין לעיל או' ו'.

סעיף קטן יב

יב) [**סעיף ד'**] **יום אחד האמור באותו ואת בנו וכו'** את זו דרש ר"ש בן זומא נאמר במעשה בראשית יום אחד ונאמר באו"ב יום אחד מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום א' האמור באו"ב היום הולך אחר הלילה. אבל בקדשים הלילה הולך אחר היוה דכתיב ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר אלמא לילה שלאחריו יום קרבנו עד הבקר. חולין פ"ג ע"א.

סעיף קטן יג

יג) **שם. לא ישחוט השני עד תחלת ליל ה'** אבל בביה"ש שבין ד' לה' אסור לשחוט השני דביה"ש ספק יום או לילה הוא ואם שחט אינו לוקה מספק. שמ"ח או' ד' זבחי רצון סי' ט"ז בתמידין או' י"ז.

סעיף קטן יד

יד) **ואם** שחט הראשון ביה"ש שבין ד' לה' לא ישחוט השני עד תחלת ליל ו' ואם שחט תחלת ליל ה' אינו לוקה. שמ"ח שם. קומץ או' ז' זב"ר שם או' ד'.

סעיף קטן טו

טו) **ולענין** אכילה אי שחט הראשון ביום ד' באיזה זמן שיהיה והשני בביה"ש שבין ד' לה' מותר לאכול השני תחלת ליל ה' דממ"נ אי ביה"ש יום הוה הרי יום ה' יום אחר הוא ואי לילה הוה הא לא קעביד איסורא אבל יש לנדותו ולענשו על שנכנס לספק איסור דאו' שמ"ח שם. קומץ שם. זב"ר שם בתמידים או' י"ט. זב"צ או' יו"ד וכתב דהגם דהשפ"ד או' ד' גמגם בדבר העיקר כהשמ"ח.

סעיף קטן טז

טז) **שם. ואם שחט הא' ביה"ש של ליל ה' לא ישחוט השני עד ליל ו'** אבל בביה"ש של ליל ו' אינו יכול לשחוט דיוכל להיות דביה"ש של ליל ה' הוא לילה וביה"ש של ליל ו' הוא יום ולכן אסור וכ"מ מלשון הש"ע שכתב עד ליל ו' משמע דביה"ש אסור. זב"צ או' ט' ושיעור ביה"ש עיין באו"ח סי' רס"א סעי' א' ובדברינו לשם או' א'.

סעיף קטן יז

טוב) **שם. ואם שחט ביום ה' אינו לוקה.** דהא ביה"ש הוי ספק יום ספק לילה ודלמא הראשון נשחט ביום ד' ואין לוקין על הספק.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ה'**] **אם הוא כרוך אחריה**. פי' דבוק תמיד לילך אחריה אמרינן מסתמא שהיא ילדתו והניקתו וע"כ כרוך אחריה. ט"ז סק"ה. לה"פ או' ה' בל"י או' ב' ומכ"ש כשיונק ממנה חזקה שהיא אמו. חכ"א כלל ד' או' ה' זב"צ או' י"א. ועיין לקמן או' כ"א.

סעיף קטן יט

יט) **ואפי'** הכרוך הוא דבר טמא ואסור באכילה מ"מ אסור לשחטן ביום א' וה"ה אם שניהם טהורין אעפ"י שאינו מינו (כגון שהאם עז והבת רחל או אפכא) ג"כ אסור. שמ"ח או' ב' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן כ

ך) **מיהו** באביו לא מהני כרוך אחריו אלא דוקא בידעינן בודאי שזה אביו כגון שהיה בחדר א' עם הפרה אז אסור. שפ"ד או' ה' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כא

כא) **שם. חזקה שהיא אמו**. פי' לענין איסורא אבל לענין מלקות לא מהני כרוך עד דידעינן בודאי שהיא אמו ואפי' כרוך אחריה ויונק ממנה אסור ואינו לוקה. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ה' לה"פ או' ה' בל"י או' ב' כריתי או' ה' שפ"ד שם. זב"ת או' יו"ד.

סעיף קטן כב

כב) **ובהיכא** דידעינן דילדה ודאי אלא דחיישינן דלמא אחלף בנה בבן אחרת כיון דכרוך אחריה מחזקינן ליה בבנה ולקי. פר"ת או' ו' זב"ת שם.

סעיף קטן כג

כג) **שם הגה. אבל מן הספק אין חוששין**. אפי' לאיסורא ואפי' הוא דומה ממש בתואר האם או בשאר סימנים שבגוף. יש"ש פ' אותו ואת בנו סי' ח' ש"ך סק"ו. פר"ח או' ו' לה"פ או' ז' בל"י או' ג' שמ"ח או' ב' שפ"ד או' ו' שפ"ד או' ו' שו"ג או' ח' זב"ת או' י"א. קומץ או' ג' זב"צ או' י"ד. מנ"י או' ב'.

סעיף קטן כד

כד) **ואם** בעדרו כמה בהמות עם ולדותיהם וברור לו שאלו הוולדות מאלו הבהמות הן רק שאינו יודע איזה מזו ואיזה מזו הולכין אחר הכרוך אפי' למלקות. שמ"ח שם. קומץ או' ד' ואם כבר גדלו הולדות וגם הולידו שלא יש עוד כריכה אז יש לשחוט הזקנות ביום א' והילדות ביום א' וכמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן כה

כה) **מי** שנזדמן לו לשחוט אצל עכו"ם כבשים ועזים רבות שודאי יש בהם כמה או"ב יש לחלקן לב' עדרים הזקנות לבד והילדות לבד ולשחוט מעדר הא' קודם הלילה ועדר הב' עד אחר תחלת הלילה. ומאד צריך לדקדק שלא יתערב לבין הזקנות אף אחת מהילדות משום דקרוב לודאי הוא שאמה נמצאת שם. ואפי' כשקפצה זקינה א' לבין הילדות הנשחטין קודם הלילה ג"כ אין להקל ולשחוט כולם משום ספיקא דהאי זקינה. ואם ע"פ ציווי העכו"ם להשאיר מהעדר איזה סך מהזקנות להחיותן לצורך ולדות אז מותר לשחוט את כל עדר הנשאר ביום א' משום דתולין לומר שאמותיהם של ולדות אלו הן והזקנות המובלים לשחיטה עם הילדות עקרות הנה. קומץ או' ה' וה"ד אם הילדות הם מעט מהזקנות אבל אם הם שוים כיון שלא השאיר זקנות כנגד הילדות הרי מוכרח שיש בהם או"ב ואסור לשחוט אותם ביום א' ושאלתי לרועה צאן וגם ראיתי שיש בלחי התחתון שני שינים גדולים ואצל השינים ההם יש מצד ימין ג' שינים קטנים וכן מצד שמאל וכשיולדת יפול שן אחד מאלו הקטנים וכן בכל לידה ולידה יפול אחד מאלו הקטנים עד גמר ומזה יודעים הבהמה אם זקנה אם ילדה ואם לפעמים תוציא יותר שינים קטנים או פחות יודעים ממקום השן כי ישאר רושם בבשר במקומו וכן בבקר יודעים משינים הקטנים ההם היוצאים מצד זה ומצד זה אם ילדה כמה פעמים ונעשית זקינה. וא"כ ה"ה נמי לענין או"ב אם הבת גדולה ואינה כרוכה אחר אמה ויש לו עדר גדול שאינו יודע או"ב ורוצה לשחוט הרבה ביום א' שיבדוק באופן זה. ועיין לעיל סי' ט"ו או' י"ג.

סעיף קטן כו

כו) [**סעיף ו'**] **הלוקח בהמה אינו חושש וכו'** וא"צ לשאול אח"ז דאיכא ספיקא טובי שמא אין אם לזו ואת"ל יש לה שמא לא לקחה לשחיטה ואת"ל לשחיטה שמא מכאן ולאחר כמה ימים. ש"ך סק"ז בשם הר"ן. פר"ח או' ז' לה"פ או' ח' בל"י או' ד' שמ"ח או' ה' זב"ת או' י"ג. ומשמע דוקא משום דאיכא ספיקא טובי אבל אם לא יש כ"א ס"ס לחוד ואפשר לברר בנקל יש לשאול. שפ"ד או' ז' יד אליהו או' יו"ד.

סעיף קטן כז

כז) **ואם** יודע שיש לבהמה זו אם או ולד העומד לשחיטה דהשתא ליכא כ"א ספק אימת נשחטה ראוי לשאול ולחקור עליה אם לא נשחטה היום ואפי' לוקח מעכו"ם תגר ויודע שהיה לגוי אם או ולד לבהמה זו העומד למכרה לשחיטה יש לשואלו אם מכרה לישראל באותן הימים כדי שיוכל לילך להישראל להכיר לאותה בהמה ולשואלו מתי

ישחטה כדי שלא יכשל באיסורא. ואם א"א לעמוד על הבירור בין לוקח מישראל ובין מגוי הולך ושוחט ואינו נמנע ומ"מ כשנודע שנמכר היום האם לשחיטה סתם אעפ"י שאינו יודע מתי תשחט יש למנוע מלשחוט הוולד עכ"פ אותו היום ולמחר ישחטנה וא"צ לחשוש שמא גם הלוקח ראשון שוחט היום דא"כ אין לדבר סוף. ואם יודע שנמכר האם בפי' לשחיטה היום או שמסתמא קנאה לשחיטה היום כגון שקנאה חתן או כלה ביום חתונתם או שהוא בא' מד' פרקים שיבואר לקמן אז אסור מדינא לשחוט אותו יום הולד או אפכא אעפ"י שא"א לו לחקור עליה והנזהר אפי' מן הסתם שקונה ושואל על האם ועל הולד בין בשאר ימות השנה בין בד' פרקים נקרא זריז וזהיר במצות. שמ"ח שם. מנחת יוסף או' ה' ואו' ו'.

סעיף קטן כח

כח) שם. אבל על המוכר להזהיר הלוקח וכו' אפי' בשאר הימים שלא בד' זמנים. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ח' לה"פ או' ט' בל"י או' ה' כריתי או' ו' שפ"ד או' ח' זב"ת או' י"ד. ביאור הגר"א. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כט

כט) שם. אבל על המוכר להזהיר הלוקח וכו' ואפי' הוא שור דהיינו שהבן שמוכר עתה הוא זכר ויש פנים לומר דסתם שור לחרישה ואפי' היה בזמן חרישה אעפ"י כן צריך להודיע ששחט אמו. פר"ת או' ח'.

סעיף קטן ל

ל) שם. או אם מכרה לאחר לשחטה היום. וכגון שיודע בודאי שאחר ישחטה היום אז צריך להודיעו שלא יכשל על ידו אבל מקח טעות לא הוי אם לא הודיעו דיכול לומר לו שחוט למחר. אבל אם אינו יודע בודאי שאחר ישחטה היום א"צ להודיעו. ש"ך סק"ט. פר"ח או' ט' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ו' כריתי או' ו' שפ"ד או' ט' זב"ת או' ט"ז. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן לא

לא) שם. ואם הוא באחד מן ד' זמנים וכו' אף שאינו יודע שאחר ישחטה דמסתמא בד' זמנים הללו הכל קונים לשחיטה. ש"ך סק"י. שמ"ח או' ז' ובתב"ש או' ך' זב"ר במוספים. ובזמנינו זה דרגילים לאכול בשר בכל יום שבת גם בע"ש הוי כד' זמנים הללו וצריך להודיעו זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן לב

לב) שם. וערב יו"ט האחרון של חג. שהוא רגל בפ"ע ועיו"ט הראשון העם טרודים בסוכה ולולב דאין להם פנאי להרבות בשחיטה כ"כ. תו' ע"ז דף ה' ע"ב ותו' חולין דף פ"ג ע"א. ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק י"א. ובזמנינו זה גם בערב יו"ט הראשון של חג ובערב יו"ט אחרון של פסח נוהגין להרבות בשחיטה כשאר ערב יו"ט וצריך להודיע. וערב יוה"כ היו רגילין בעופות ודגים. תו' שם חולין וע"ז. ט"ז שם. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תר"ח או' כ"ט.

סעיף קטן לג

לג) שם. א"צ להודיעו. לא לענין איסור ולא לענין מקח טעות שאפשר שישחטנו קודם אלו הד' זמנים. ש"ך ס"ק י"ב. לה"פ או' י"ב. שפ"ד או' י"ב. יד אליהו או' ט"ו. ומ"מ כיון דנודע להקונה שנמכר האם או סבת לשחיטת יו"ט לא ישחוט את שלו בערב עד שיחקור. שמ"ח או' ז'.

סעיף קטן לד

לד) שם. ואם מכר האחד לחתן וכו' ואפי' אלמון שנשא אלמנה חתן וכלה מיקרו. דמש"א. כנה"ג בהגה"ט או' י"א. ברכ"י או' ו' וכתב והוא פשוט. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן לה

לה) שם. צריך להודיעו. והוי מקח טעות נמי אם לא הודיעו. לבוש. ש"ך ס"ק י"ג. שמ"ח או' ח'. זב"ת או' כ"ו. יד אליהו או' ט"ו. ובזמנינו שעיקר השחיטה לצורך יו"ט וכן בחתן וכלה שוחטים יום או יומים קודם א"צ להודיעו במכר בב' ימים. ב"ח. ש"ך שם. אבל הפר"ח או' י"ב כתב דאף בזה"ז צריך להודיע שבידוע ששניהם שוחטים ביום א' ודלא כהב"ח וש"ך עכ"ל וכ"כ הלה"פ או' י"ג. זב"ת שם.

סעיף קטן לו

לו) שם. שודאי שניהם שוחטים ביום א' וכן כל כיוצא בזה. ולכן האידנא שדרך הקצבים לקנות כל שבוע בהמות הרבה ושוחטין של שבת ביום ה' ובמקומות גדולות שרוב עם קונים עיקר שחיטתן יום ד' וכן של יו"ט עיקר שחיטתן יום שקודם עיו"ט או קודם דקודם וכן חתן וכלה האידנא אין המנהג ששוחטין שניהם ביום א' והדר הדין בין לענין איסורא בין לענין מקח טעות הכל לפי המקום והנהוג שם. שמ"ח או' ח' מנ"י או' ז'.

סעיף קטן לז

לז) המוכר ודאי א"צ לשאול אם קונה לצורך איזה חתן או כלה דאין לחוש לזה רק בידוע אבל הקונה לצורך חתן או כלה אם קונה מבעל הבית בביתו שאין זה אומנתו א"צ

להודיע דמילתא דלא שכיחא דצד הכלה יבואו דוקא לאותו אדם וגם ימכור להם או"ב אבל אם מוכר באיטליז דכל הקונים פונים שם ויש לפניו כמה או"ב צריך החתן להודיע דלחתונה קונה וכן צד הכלה. בכ"ש דף קכ"ה ע"ג. מחב"ר או' ו' וכבר כתבנו דהכל לפי המקום והנהוג שם.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. שלא יכול למכור לו רק זכות שבידו. מיהו מי שנשבע שלא ישחוט בהמתו רק יחזיקנה לחרישה ומכרה יכול לשחטה הלוקח. ט"ז סק"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ו. בל"י או' ט' מש"ז או' ח' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן לט

טל) שם. אבל אם לקחום משנים שניהם שוים וכו' וה"ה אם קנו שניהם מן הגוי אפי' ביום א' הרשות ביד כל אחד לשחוט תחלה אם נודע לו שחבירו עדיין לא שחט וימתין השני. שמ"ח או' ט' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן מ

מ) ואם באו לשחוט כאחד רואין הב"ד אם לא' צריך ולאחד א"צ ידחה הא"צ ובכה"ג אפי' קנו מישראל א' ביום א' כופין על מדת סדום. ואם לשניהם צריכים אם אפשר לפשר ביניהם ע"י ממון שיעלו שכר זה לזה הרי טוב אבל אין לכוף שום א' מהם ע"ז ואם לא יתרצו יטילו גורל. שמ"ח שם. מש"ז או' ט' יד אליהו או' י"ח וכתב ודלא כהט"ז סק"ט.

סעיף קטן מא

מא) שם. הרי זה זריז ונשכר. זריז דלא עבד איסורא שהקדים בעצמו שלא יבא לידי איסור ונשכר דקאכיל היום בשר. גמ' חולין פ"ב ע"א ופירש"י שם.

סעיף קטן מב

מב) שם. הרי זה זריז ונשכר. ואף לכתחלה יכול כל אחד להקדים על חבירו. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' ט"ו.

סעיף קטן מג

מג) שם. הרי זה זריז ונשכר. ואף אם קנו מאדם א' ג"כ זריז ונשכר והיינו כשקדם ושחט קודם שעמדו בדין אבל אחר שעמדו בדין אסור להשני להקדים. פר"ח שם. לה"פ שם. שמ"ח או' ט' יבתב"ש או' כ"ו. מש"ז או' ט' וה"ה אם התרה בו הראשון לב' אפי' אם לא עמד בדין אסור להקדים. שמ"ח ותב"ש שם. זב"צ או' כ"א. יד אליהו או' י"ח. וכתב שם התב"ש דאפי' לכתחלה יכול השני לשחוט קודם הראשון אם לא עמדו בדין ולא התרה בו ודלא כהש"ך יעו"ש.

סעיף קטן מד
מד) **וכל** זה בסתם אבל כשיודע שצריך להראשון לשחוט היום או באחד מד' פרקים וכדומה אסור להפקיע זכותו דראשון. שמ"ח שם ותב"ש או' כ"ז. דר"ת או' מ"ב.

סעיף קטן מה
מה) [**סעיף ז'**] **אין איסור או"ב אלא בבהמה וכו'** כדאיתא בת"כ פ' אמור והביאו הרי"ף פ' או"ב שור ולא חיה שה ולא עופות. ב"י. לבוש. ב"ח. פר"ח או' י"ד. ביאור הגר"א.

סעיף קטן מו
מו) **שם. שנאמר ושור או שה וכו'** וה"ה לשאר בהמה טהורה משום דעזים נמי בכלל שה כדכתיב שה כשבים ושה עזים. פר"ח שם.

סעיף קטן מז
מז) **שם. ונוהג בכלאים וכו'** ומסתברא דנוהג נמי בכל מין היוצא מהבהמה ואפי' מין חיה או מין עוף כל שאמו בהמה טהורה יש בו דין או"ב. פר"ת או' י"ד. דר"ת או' מ"ז.

סעיף קטן מח
מח) **שם. ונוהג בכלאים הבא ממין כבש וממין עז.** וכוי שהוא בריה וספק אם הוא בהמה או חיה אסור לשחוט או"ב ואין לוקין. ב"ח בקו"א. שמ"ח או' י"ב. זב"ר או' ו' דר"ת שם. ועיין לקמן סי' כ"ח סעי' ג'.

סעיף קטן מט
מט) **שם. הבא ממין כבש וכו'** אבל מגסה ודקה א"א שתצא כלאים מביניהם דק"ל בבכורות דף ח' דכל שאין עיבורו שוה אינן יולדין זה מזה וגסה עיבורה ט' חדשים ודקה ה' חדשים אלא שרי"ו כתב י"א דלא פסקינן הכי אלא דגסה ודקה נמי מתעברין ויולדין זה מזה ולדידהו אי אתרמי ודאי דאו"ב נוהג בהו אלא שלא נמצא כן לאחד משאר הפו' תב"ש או' ל'. דר"ת או' מ"ח. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן נ
נ) [**סעיף ח'**] **צבי שבא על העז וילדה.** אעפ"י דמשמע בגמ' דבכורות דבהמה מחיה לא ילדה אפשר רוב וכל מה שדברו חז"ל הכל ברוב אבל מיעוטא דמתעברת ומזה דברו כאן. כריתי או' ט'.

סעיף קטן נא
נא) **שם. ושחט העז ובנה לוקה.** משום דהא פשיטא לן דחוששין לזרע האם ויש כאן מקצת שה ודרשינן בש"ס שה אפי' מקצת שה. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' ט"ו.

סעיף קטן נב

נב) וכתב הטור צבי הבא על התיישה וילדה בת ואותה בת ילדה בת ושחט בתה ובת בתה חייב והטעם דק"ל כרבנן דפליגי אר"א וס"ל שה אמרה תורה ואפי' מקצת שה משו"ה חייב מלקות שהרי הבת היא מקצת שה מכח אמה דהא בתר האם ודאי אזלינן. ט"ז סק"י.

סעיף קטן נג

נג) שם. אבל העז שבא על הצבייה אסור לשחוט וכו' זהו דעת הרמב"ם דאוסר לכתחלה מדרבנן אבל דעת הרשב"א והרא"ש להתיר אפי' לכתחלה כמ"ש בב"י וכ"פ הטור אלא דהש"ע פסק להחמיר כדברי הרמב"ם. וכ"נ דעת הט"ז ס"ק י"א שכתב טעם לדברי הש"ע. וכ"נ דעת הפר"ח או' ט"ז. וכ"ה דעת הפר"ת או' ט"ז. וכ"פ השמ"ח או' י"ב. זב"ר או' ו'.

סעיף קטן נד

נד) שם. אבל העז שבא על הצבייה אסור לשחוט אותה ואת בנה וכו' אבל צבי הבא על העז וילדה מותר לשחוט הצבי והולד אפי' לכתחלה דלא גזור חז"ל בכה"ג. שמ"ח שם. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן נה

נה) היתה בת הצביה הזאת נקבה וכו' לוקה. רבים תמהו ע"ז כיון דהמסקנא בגמ' דמספקא לן אי חוששין לזרע האב אי לא למה לוקה כאן דילמא אין חוששין לזרע האב. ט"ז ס"ק י"ב. וכ"כ להשיג ע"ז הש"ך ס"ק י"ז ושאר האחרונים ודעתם דאינו לוקה ונ"מ לדידן במה שלוקין דאז הוי פסול לעדות מה"ת כדק"ל בחו"מ סי' ל"ד וכן לענין קדושי אשה באה"ע ססי' מ"ב וכמ"ש הש"ך שם.

סעיף קטן נו

נו) [**סעיף ט'**] **אין איסור או"ב אלא בשחיטה בלבד וכו'** ובכלל זה אם שחט ונמצאת טריפה לוקין אם ישחוט השני דהא לא נתנבלה בשחיטה והכי איתא בש"ס ופו' ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' י"ח. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ב. שמ"ח או' י"ג. שו"ג או' כ"ה. קומץ או' ח' חכ"א כלל ד' או' ו' זב"ת או' ל"ז. וכן בשוחט את הטרפה אסור לשחוט בנו אחריו. ב"י. ער"ה או' ו' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן נז

נז) שם. אין איסור או"ב אלא בשחיטה וכו' מיהו אם נתנבל בידו באחד מן הדברים שאנחנו מחמירין בו כגון שהייה במיעוט בתרא וכיוצא בזה בפלוגתא דרבוותא אין לשחוט אחריו האם או הבן. ב"ח. וכ"כ הסמ"ק סי' קס"ז דאם שהה או החליד במיעוט

של סימנים או בצירוף שהיות או שנמצא סכין פגומה לאחר ששחט דאסרינן להו מספיקא וכן כל כי הני נראה דאסור לשחוט השני ואם שחט אינו לוקה. ש"ך ס"ק י"ט. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ב. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' י"ט. בל"י או' י"ג. כריתי או' י"ג. שמ"ח או' י"ד. שפ"ד או' י"ט. שו"ג או' כ"ד. חכ"א כלל ד' או' ו' קומץ או' ח' זב"ת או' מ"א. זב"ר בתמידים או' ל"ג. זב"צ או' כ"ד. ועיין עוד לקמן סי' י"ז או' כ"ט.

סעיף קטן נח

חנ) ואפי' היה בו פגם קודם שחיטה רק דלא ברור לו שפגע בפגם זה קודם שחיטת רוב שנים אסור לשחוט אחריו. שמ"ח שם. זב"ר שם זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן נט

טנ) ומהאי טעמא נ"ל דיש למנוע לשחוט אפי' אחר שחיטה פסולה דהרבה דקדוקים יש המוציאים מידי נבילה דאו' ורובא דרובא לא בקיאין בהו דלא מפרשי שפיר מדברי הפו' משום דלא נ"מ דלאיסורא אסרינן הכל. שמ"ח שם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן ס

ס) עכו"ם עובד ע"ז ששחט אפי' לא שחט שחיטה זו לע"ז מותר לשחוט אחריו דשחיטתו נבילה דאו' אבל גוי שאינו עע"ז נ"ל דיש לחוש לדעת האומר דשחיטתו אסורה מדרבנן ואין לשחוט אחריו. שמ"ח או' ט"ו. והיינו בשחטו שחיטה הגונה אבל בשחטו בסכין מלאה פגימות או שלא במקום שחיטה בלא"ה היא נבילה ומותר לשחוט אחריו.

סעיף קטן סא

סא) ומ"מ נ"ל דיש למנוע לשחוט אחר שום מומר דדלמא הרהר בתשו' כמ"ש באה"ע סי' מ"ב סעי' ה' ודוקא שיש קצת רגלים לדבר. שמ"ח שם. והיינו כגון ששחט ורואין כונתו שלא רצה לאכול נבלה משום איסורא יש לחוש להרהר תשו' תב"ש או' מ' זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן סב

סב) תניא בתוספתא והבי' סמ"ג בלאוין קמ"ט השוחט לרפואה לאכילת גוים ולאכילת כלבים אסור משום או"ב ופי' לרפואה כגון שצריך בני מעיה. כנה"ג בהגב"י או' כ"ד. פר"ח או' י"ח וכתב ומלקות נמי איכא. שמ"ח או' י"ג. זב"ת או' ל"ז. זב"ר בתמימים או' ל' זב"צ או' כ"ט. וה"ה אם שוחט בהמת עכו"ם יש איסור דאו"ב משום דהאיסור הוא על השוחט. פ"ת או' ג'.

סעיף קטן סג

סג) שם בהגה. שתוחב הסכין בנחיריו וחותך. ולשון נחירה שקורעה לארכה מנחירים ועד החזה. רש"י חולין י"ז ע"א.

סעיף קטן סד

סד) שם. לפיכך חש"ו ששחטו וכו' וה"ה כששחט האם מותר למסור הבן לחש"ו לשוחטו בינו לבין עצמו. ב"ח. והיינו דבר המותר למסור להם כגון טרפה הניכרת דלא אתי למיכל מינייהו. שמ"ח או' י"ג. שפ"ד או' ך' זב"צ או' ל' ואצ"ל שמותר למוכרו לגוי אעפ"י שהגוי ינחירנו היום. ב"ח. ש"ך סק"ך. זב"צ שם.

סעיף קטן סה

סה) שם. לפיכך חש"ו ששחטו וכו' וקטן הנזכר כאן היינו שאינו יודע ה' שחיטה או שאינו יודע לאמן את ידיו אבל ביודע לאמן ידיו וגם יודע ה"ש אף ששחט בינו לבין עצמו אסור לשחוט אחריו כיון דלדעת כמה פו' מותרת שחיטתן בדיעבד אם שחטו בינן לב"ע. פרי עץ הדעת ססי' זה. דר"ת או' נ"ט. ועיין לעיל סי' א' סעי' ה'.

סעיף קטן סו

סו) שם בהגה. ואם אחרים רואין ששוחט' כראוי אסור וכו' וכן אסור לשחוט אחר גדול שאין יודע ה' שחיטה דדלמא אתרמי דשחט שפיר. ט"ז ס"ק י"ג. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ד. שמ"ח או' י"ד. מש"ז או' י"ג. זב"צ או' ל"א. מנ"י או' ח' מיהו אם עבר ושחט אחריו מותר לאפלו בו ביום אפי' לי"א בסעי' ג' ט"ז שם. כנה"ג שם. בל"י או' י"ד. מש"ז שם. זב"צ שם. ועיין לקמן או' ע"א דהשמ"ח מחמיר לאכול הוא בעצמו אותו יום אם שחט במזיד יעו"ש.

סעיף קטן סז

סז) שם בהגה. אסור לשחוט אחריהם. ואפי' מלקא נמי לקי ושחיטתו אסורה ביומו. תואר משה פרק מ' או' ד' דר"ת או' ס"ו. ועיין לעיל סי' א' סעי' ה'.

סעיף קטן סח

סח) [סעיף יוד'] אין שוחטין אותו ביום אחד וכו' כיון דמפני מראית העין עעון שחיטה כשהפריס ע"ג קרקע. ואין לוקין עליו כיון שמה"ת א"צ שחיטה וניתר בשחיטת אמו כדלעיל סי' י"ג סעי' ב' ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' כ"א. זב"ת או' מ"ג.

סעיף קטן סט

סט) **שם. ואם שחט אינו לוקה.** ואם שחט האם ונמצאת טרפה דאז משתרי בשחיטת עצמו אם שחטו באותו יום עצמו ה"ז לוקה דהא ישנה לשחיטת אמו ולשחיטת עצמו. פר"ת או' י"ט. זב"ת שם.

סעיף קטן ע

ע) **ואם** נמצאת האם טרפה ונודע שזה בן ט' חי אעפ"י שלא הפריס ע"ג קרקע אסור לשחטו אותו יום מדאו' ואם ספק אין לשחטו מספיקא דאו' שמ"ח או' ט"ז. זב"ר בתמידים או' ל"ז.

סעיף קטן עא

עא) **כל** המבואר בסי' זה שאין לשחוט משום חומרא אי עבר ושחט במזיד מותר להאכיל לאחרים בו ביום שלא שחט בשבילם ובשוגג מותר אפי' הוא עצמו. וה"ה שחט אחר גדול שאינו יודע ה' שחיטה. שמ"ח או' י"ז. ועיין לעיל או' ס"ו דיש מתירין בשוחט אחר גדול לאכלו בו ביום אפי' השוחט עצמו ואפי' שחט במזיד יעו"ש וע"כ יש להקל בעת הצורך דהא לסתם הש"ע בסעי' ג' שרי בכל גוונא יעו"ש.

סעיף קטן עב

עב) [**סעיף יא**'] **עכו"ם שמכר ב' בהמות ואח"כ אמר וכו'** ואפי' מכרן לאדם א' יכול לשוחטן ביום א' והגם דמל"ת כבר העידה עליהם רוה"ק אשר פיהם דבר שוא וכו' פר"ת או' ך'.

סעיף קטן עג

עג) **שם. אינו נאמן במה שאמר לאחר שמכרם וכו'** אבל קודם שמכרם נאמן לאסור. ט"ז ס"ק ט"ו. ש"ך ס"ק כ"ג. פר"ח או' כ"ב. פר"ת או' כ"א. לה"פ או' ך' בל"י או' ט"ו. כריתי או' ט"ו. שמ"ח או' י"ח. חכ"א כלל ד' או' ז' עשרון או' י"ג. זב"ת או' מ"ד. זב"צ או' ל"ג. ומ"מ אין כאן חיוב מלקות ונ"מ לפסולי עדות דנהי דגוי נאמן לאוסרו הואיל ובידו אבל לחייב מלקות אינו נאמן. כריתי שם.

סעיף קטן עד

עד) **ואם** הגוי אמר לאחרים קודם שמכרם לזה שהם או"ב וכשמכרם לזה לא אמר לו כלום וזה קנה אותם ובאו לידו ואח"כ נתודע לו לזה שקנאם שהגוי אמר כן לאחרים בעת שהיו ביד הגוי אפ"ה אסור. פר"ת שם. זב"צ שם.

סעיף קטן עה

עה) ואם אמר כן הגוי בעת שהיו בידו אפי' להשביח מקחו נאמן כיון שהם בידו ואסור לשחטו ביום א' ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. עשרון שם וכתב ודלא כהט"ז וכמו שהשיגו בנה"כ. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן עו

עו) אם גוי אחר שאינו שלו אומר שהם או"ב אפי' עדיין לא מכרם לישראל אינו נאמן ואפי' ליכא לתלות דלהשביח מקחו אמר כן דאין עדות לגוי במה שאינו שלו. שמ"ח שם. מנחת יוסף או' ט' מיהו אי מהימן ליה אפי' אם הוא גוי אחר שאינן שלו ואפי' אחר המכירה ואינו מסל"ת אסור. קומץ שם. זב"צ או' ל"ז. מנ"י שם.

סעיף קטן עז

עז) שם. ומיהו אי מהימן ליה אסור. ואפי' אינו מסל"ת ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' כ"ג. לה"פ או' כ"א בל"י או' ט"ז. שמ"ח שם. שפ"ד או' כ"ד. קומץ או' ט'. זב"ת או' מ"ה. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן עח

עח) [**סעיף יב'**] **נכבשינהו דניידי וכו'** דכל זמן שהם ביחד בעלי חיים לא בטלי אפי' באלף וכדלקמן סי' ק"י סעי' ו' ש"ך ס"ק כ"ה.

סעיף קטן עט

עט) שם. נכבשינהו דניידי וכו' היינו שמכה אותן וטורדן וכל הפורש מן הרוב הוא פורש. הרא"ש פ' או"ב בשם בה"ג. והיינו כגון שפרשו וניידי כולם ממקומם שלא נשאר שם קבוע ואחד פירש מהם אותו שפירש שרי דליכא למיחש שמא יקח מן הקבוע דהרי לא נשאר שם קבוע דהרי פירשו כולן. ד"מ בסי' ק"י או' ד' והביאו בהגה שם סעי' ו' וכ"כ במעדני יו"ט על הרא"ש שם או' ל"ב. וכן הסכים התב"ש או מ"ז וכתב להשיג על דברי הפר"ח מ"ש על זה בסי' ק"י או' כ"ח יעו"ש. אלא שכתב בשמ"ח או' י"ט דיצוה לעכו"ם שיכה ויפזרם ממקום קביעתן ולא יראה ישראל שעת פזורם ויפזר העכו"ם כולם עד שלא ישאר קבועים כלל ואז יכול ליקח מהמפוזרים לשחוט אחד אחד דכיון שלא באו ליד ישראל כ"א במפוזר ולא מהקבוע אמרינן כל דפריש מרובא פריש ושנים אחרונים אסורים לשחטם היום עכ"ל וכ"כ יד אליהו או' ל"ב. דר"ת או' ע"ה. מנחת יוסף או' יו"ד. וכ"כ בעשרון או' י"ד דבמקום דאפשר יעשה זאת ע"י עכו"ם כדעת התב"ש.

סעיף קטן פ
פ) שם. נכבשינהו דניידי וכו' ואין לעשות זאת ביו"ט לניידי כדי להכשירן לשחטן ביום א' משום חשש מתקן. נוב"י מה"ת חי"ד סי' ח' דר"ת או' ע"ו.

סעיף קטן פא
פא) שם. ויקח מהם אחד אחד וישחוט וכו' כ"ה בטור. וכ"כ הלבוש. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ז בשם שארית יהודה. בל"י או' י"ז. קומץ או' יו"ד. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן פב
פב) שם. ושנים הנותרים אסור לשחטם היום. משום דהוי מחצה על מחצה. לבוש. ש"ך או' כ"ו. לה"פ או' כ"ג. בל"י או' י"ח. קומץ שם. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן פג
פג) שם. אסור לשחטם היום. ואם שחט להתערובת בשוגג שרי אף לדידיה דלא קנסינן שוגג אטו מזיד היכא דלא עבר אדאו' דמה"ת חד בתרי בטיל. יד אברהם בהגהות הש"ע. דר"ת או' ף' ועיין לעיל או' ע"א.

סימן יז

סעיף קטן א
א) [**סעיף א'**] **השוחט את הבריאה וכו'** אבל המסוכנת והוא כל שמעמידים אותה בגערה או במקל וכו' אבל אם מעמידים אותה ביד לא מהני. ד"מ או' א' ב"ח ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' ג' פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' שמ"ח או' א' מש"ז ושפ"ד או' א' ביאור הגר"א או' א' חכ"א כלל ד' או' ח' קומץ או' א' זב"ש או' א' זבחי רצון בתמימים או' ד' זב"צ או' א' וכתב ודלא כהפר"ת והכריתי או' א' שהכשירו גם אם מעמידים אותה ביד דכיון דרוב האחרונים החמירו אנו אין לנו אלא דברי הרבים.

סעיף קטן ב
ב) ואם העמידה בידים אע"ג דהלכה אח"כ ד"א הילוך יפה לא יצאתה מחזקת מסוכנת דנקל טפי ללכת מלקום בעצמה. תב"ש או' י"ג. זב"ר שם. מנחת יוסף או' א' אמנם הרב זב"צ או' ב' כתב להוכיח דלא כהתב"ש וכתב דאם לא עמדה בגערה או במקל והעמידוה בידים ואח"כ הלכה ד"א הילוך יפה דלא הוי מסוכנת וכתב דכן עשו מעשה להכשיר יעו"ש.

סעיף קטן ג

ג) **ואם** מעמידים אותה בגערה או במקל ועומדת אפי' אינה אוכלת כלל הרי זה בחזקת בריאה ומותרת אפי' לא פרכסה כלל. שמ"ח או' ה' קומץ או' ז' זב"ר בתמידים או' ב' זב"צ או' ג'

סעיף קטן ד

ד) **ואם** אינה יכולה לעמוד ע"י מאכל הגורם כן והיה מעשה בבהמה דקה ע"י שאכלה מלח מסברא חמיר כמו ע"י חולי כיון דלפי שעה מחמת חולי וכאב אין בה כח ללמוד. דע"ק או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **עופות** שמביאים אותם מן הדרך וקושרים כנפיהם ורגליהם ולפעמים מחמת הקור הם אינם הולכים ברגליהם ומהם מתים מחמת הקור הרי אלו בחזקת מסוכנים וצריכים פרכוס. אך בדיעבד אף אם נודע שע"י שהוליכוה בקור וקשורה נצטמקו איבריה ולא תעמוד מאליה זמן מה ושחטוה אז ולא ראה שום פרכוס כיון שלא ראה בה שום רעותא אין לחוש בזה. אך בקשורה באופן דאתחזק מיתה עי"ז הרי זה מסוכנת גמורה אף אם לא היה שום רעותא אחר שחיטה בדם קרוש כל שלא נראה בה שום פרכוס וע"י פרכוס הכל שרי. דע"ק שם. ור"ל דאם יש מהם מתים אז אסורים בלא פרכוס אבל אם אין מתים רק שלא תעמוד על רגליה זמן מה בדיעבד כשרה בלא פרכוס.

סעיף קטן ו

ו) **שם. והוא כל שמעמידים אותה בגערה או במקל וכו'** והעמידה צ"ל אחר שכיבה ממש לארץ בכל אבריה משא"כ כשרק כרעה על רגליה ועמדה מזה ע"י גערה או מקל או אף מעצמה כיון שלא היה עמידתה אחר שכיבה לארץ לגמרי אין זה גדר עמידה המוציאה מכלל מסוכנת דע"ק או' ג'.

סעיף קטן ז

ז) **ואם** הוחזקה מקודם למסוכנת ע"י ששכבה לגמרי ולא יכלה לעמוד מאליה והעמידוה בידים ואח"כ שכבה עוד לארץ ועמדה מאליה מסתבר ודאי דמועיל עמידה השנייה להוציאה מחזקת מסוכנת הקודם. וזהו דוקא כשעמידה השנייה היה אחר שכיבתה לארץ לגמרי משא"כ אם היה אחר כריעה לבד. דע"ק שם. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ח

ח) **מסוכנת** שעמדה מאליה ושהו אח"כ כמה שעות עד שנשחטה ולא הבחינו אח"כ אם אפשר כבד עליה אח"כ החולי עד שלא היתה עומדת מאליה יש חשש וצריכה פרכוס.

אך כשידוע מנהג חולי זה שבשעה כמשך הזה אינו עשוי להכביד כ"כ עד שלא יוכל הבע"ח לעמוד מאליו יש לסמוך על האומדנא. דע"ק שם.

סעיף קטן ט

ט) שם. הרי זו נבלה וכו' דכל שלא פרכסה בידוע שנשמתה נטולה הימנה קודם שחיטה. חולין ל"ח ע"א. ב"ח. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב'.

סעיף קטן י

י) שם. הרי זו נבלה ולוקין עליה. ונ"מ דיכול לשחוט אחריה אמה או בנה ביום א' ב"ח. כריתי או' ג' תו"ז סי' ע"ג או' ב' אבל אם אסורה משום ספק להחמיר לא הותר לשחוט אחריה האסורין משום או"ב. תו"ז שם. וכ"כ לעיל סי' ט"ז או' נ"ז יעו"ש. ועיין עוד לקמן או' כ"ט.

סעיף קטן יא

יא) שם. ואם פרכסה ה"ז מותרת. והשוחט את המסוכנת צריך שידע קודם שחיטה שהיא מסוכנת כדי שיתן אל לבו סימני המסוכנת להתירה אבל אם לא ידע שהיא מסוכנת אעפ"י שיאמר אח"כ שראה כל הסימנים הצריכים למסוכנת אינו נאמן. כנה"ג בהגה"ט או' ה' בל"י או' ב' שפ"ד או' ג' שו"ג או' ב' במחו' קומץ או' ו' זב"ת או' ה' זב"ש או' ג' והתו"ז סי' ע"ג או' ו' כתב דבספרו נדיב לב חי"ד סי' א' פקפק על דברי כנה"ג הנז' והעלה בנודע אליו תכף אחר שחיטה דהיא מסוכנת יש להאמינו ובהודע אליו אחר זמן מה לא מהימן יעו"ש. אמנם הרב זב"צ או' י"ג כתב דעיין בס' נדיב לב ולא ראה בו כדי שביעה לדחות דברי הכנה"ג וע"כ כתב דיש להחמיר כדברי הכנה"ג והאחרונים שהביאו דבריו בלי פקפוק יעו"ש.

סעיף קטן יב

יב) שם. וצריך שיהיה הפרכוס בסוף השחיטה (**הגה**) **ולמשוך עד אחר השחיטה.** ורש"ל ביש"ש פ' השוחט סי' י"ח. כתב דאעפ"י שלא עשתה הפרכוס אחר שחיטה רק עם גמר השחיטה כשר יעו"ש. וכ"ה דעת הפר"ח או' ג' אבל הש"ך או' ג' כתב להשיג על דברי רש"ל הנז' ומסכיה לדברי מור"ם הנז' דבעינן פרכוס אחר שחיטה. וכ"ה דעת הב"ח. כריתי או' ד' שמ"ח או' א' שפ"ד או' ג' ברכ"י או' א' חכ"א כלל ד' או' ח' זב"ר בתמידים או' ח' מזמור דוד. זב"ת שם. זב"צ או' ח' יד אליהו או' ד'.

סעיף קטן יג

יג) שם הגה. ולמשוך עד אחר השחיטה. דהיינו אחר שחיטת רוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה כדי שיבורר שגמר שחיטתה היה קודם מיתתה. שמ"ח שם. זב"ת שם. קומץ או

ב' וכ"ש אם הפרכוס היה אחר שחיטה. או"ה כלל נ"ו. שמ"ח שם. חכ"א שם. פ"ת או' א' זב"ר שם. קומץ שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יד

יד) ואם אח"ש לא פרכסה מיד רק לאחר ששהתה כמו רביע שעה התחיל לפרכס יש להחמיר ולאסור דהו"ל כיצא באיסור כיון ששהתה כ"כ בלי פרכוס. זב"ש בדין מסוכנת או' ג' קומץ או' ג' ובעשרון או' ז' בשם הדר"ח. זב"צ או' יו"ד וכתב ודלא כהר' בינת אדם בשער או"ה סי' ח' ובסוף שער או"ה והביאו הפ"ת או' א' שהתיר בזה.

סעיף קטן טו

טו) ואם פרכסה אח"ש לערך ד' או ה' מינוט או קצת יותר מועיל. קומץ ועשרון שם וכתב שם בעשרון שכן עשה מעשה והכשיר. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טז

טז) ואם חתך כל המפרקת עם רוב בשר אעפ"י שמעורה עדיין ואח"כ פרכסה לא מהני וטרפה. חכ"א כלל ד' או' ח' פ"ת שם. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) השוחט שבא לשחוט את המסוכנת אין להכניס עצמו בספק ברכה וישחוט אחרת עמה. מש"ז או' ב' זב"צ או' י"ד. ור"ל שיברך על האחרת ויכוין לפטור גם את זה ואי ליכא אחרת יברך תיכף אחר !השחיטה אחר שתפרכס וכמ"ש לקמן סי' "ט סעי' א' בהגה יעו"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן יח

יח) מסוכנת שנשחטה והשוחט לא השגיח עליה ובא עד א' ואמר אני ראיתיה שפרכסה נאמן ואפי' אשה נאמנת ומותר לאכלה. שו"ת חת"ס חי"ד סי' ק' פ"ת או' ב' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יט

יט) שם. בין שפשטה ידה והחזירה או שפשטה רגלה אעפ"י שלא החזירה וכו' כל היכא דשרינן הכא ע"י פשיטה או כפיפה לא שהיתה כפופה וכפפה קצת יותר או פשטה קצת או פשוטה שפשטה יותר או כפפה קצת רק בעינן שתהא פשוטה כדרכה וכפפה להיות כמין ד' זה מקרי פשוטה וכפפתו או אפכא מקרי כפופה ופשטתו והוי פירכוס להתיר. שמ"ח או' ב' זבחי רצון בתמימים או' י"א. קומץ או' ד' ובעשרון או' ח' זב"צ או' ט"ז. מנ"י או' ג'.

סעיף קטן כ

ך) **שם**. **או שכפפה רגלה בלבד וכו'** ואם כפפה ידה בלבד כתב ב"י דמשמע מדברי הרמב"ם דאסור וכ"כ הלבוש אבל הרשב"א בתוה"ק בית ב' שער ג' והר"ן וכלבו בשם הר"ז וטור וריי"ו פסקו דאפי' כפפה ידה בלבד מותרת. וכ"פ רש"ל בישש"ש פ' השוחט סי' י"ט. וכ"פ הב"ח. פר"ח או' ד' לה"פ או' ד' בל"י או' ג' חכ"א כלל ד' או' ט' אמנם דעת הפר"ת או' ד' לאסור וכ"פ השמ"ח או' ב' זב"ר בתמימים או' י"א. זב"ש או' ד' זב"צ או' י"ז אלא שכתב שם בזב"צ דבבהמת ישראל והפ"מ ושעת הדחק יש לסמוך על המתירין וכן אם כבר הורה המורה להיתר לא מהדרינן עובדא יעו"ש.

סעיף קטן כא

כא) **שם**. **ובעוף אפי' לא רפרף וכו'** ומסוכנת דעוף כל שרואין שהוא חולה ואינו הולך כשאר בריאים צריך פרכוס. שמ"ח או' ו' קומץ או' ח' זב"צ או' י"ח. מנ"י או' ז'.

סעיף קטן כב

כב) **לפעמים** ! לפעמים שמביאים עופות מן הדרך ורגליהם קשורות וכשנושאים אותו ראשו כפוף כמו חולה ועי"ז הם כמתות הו"ל כמסוכנת ואם שחטה תכף ולא פרכסה אסורה וגם אם לא השגיח אם פרכסה אם לאו אין להקל וע"כ יש ליזהר בזה. דע"ק או' ה' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כג

כג) **שם**. **ובעוף אפי' לא רפרף אלא בעינו וכו'** וזהו גירסת הרי"ף והרמב"ם בגמ' (חולין ל"ח ע"ב) וכ"כ הרשב"א בתוה"ק בית שני שער ג' וריי"ו והטור והב"ד ב"י וע"כ פסק כן בש"ע. וכ"פ הלבוש. פר"ח או' ה' פר"ת או' ה' תו"ז סי' ע"ג או' ט' אבל בנוסחא דידן בגמ' כתוב גפו במקום בעינו. וכ"פ רש"ל בישש"ש פ' השוחט סי' י"ט. וכ"כ הב"ח כיון דאיכא נוסחאות אזלינן לחומרא ולא מכשרינן ברפרף בעינו אלא דוקא ברפרף בגפו. וכ"נ דעת הט"ז סק"ג והש"ך סק"ה. וכ"כ הכריתי או' ז' דכיון דאיכא נוסחאות יש להחמיר. וכ"כ השמ"ח או' ו' משי"ז או' ג' זבחי רצון בתמימים או' י"ג. קומץ או' ח'. ומשמע מדברי הפו' הנז' דכ"ש דאם רפרף בגפו דעדיף יותר מעינו ודלא כהזב"ת או' ט' שכתב דעינו יותר עדיף מגפו דהוא נגד כל דברי הפו' הנז' ומ"מ נראה דבהפ"מ ושעת הדחק יש להקל ברפרף בעינו לבד. וכ"כ הרב פרי מפרי דף כ"ד ע"א.

סעיף קטן כד

כד) **ורפרוף** בעין אפי' בעין א' מהני. תו"ז שם. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן כה

כה) שם. ולא כשכש אלא בזנבו הר"ז פרכוס. והטעם שלא החמירו בו כמו בבהמה דקה מפני שאין כח חיותו גדול לפיכך במעט חולי אפס כחו ואם תקף חליו עד שקרוב למות לא היה לו כח אפי' לרפרף בעינו או לכשכש בזנבו. כלבו. זב"ת או' ט'.

סעיף קטן כו

כו) שם. ולא כשכש אלא בזנבו וכו' ומשמע אבל כשכוש זנב בבהמה לא הוי פרכוס וכמ"ש ב"י ע"ש הרמב"ם מיהו הרא"ש פ' השוחט פסק דכשכוש זנב מהני בין בבהמה דקה בין בגסה וכ"פ הטור וכ"כ המ"מ בפ"ד מהמ"א בשם הרמב"ן והרשב"א. וכ"פ הישש פ' השוחט סי' י"ט. וכ"פ הב"ח. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ו' לה"פ או' ז' בל"י או' ו' זב"ת או' ט' חכ"א כלל ד' או' יו"ד. קומץ או' ה' והשמ"ח או' ג' כתב דלצורך גדול או הפסד גדול יש לסמוך אמתירים בזה ודוקא בכשכוש מעליא ולא שתרפרף בזנבה קצת. וכ"כ זבחי רצון בתמידים או' י"ד. מנ"י או' ד' אבל דעת הפר"ת או' ו' להחמיר כדברי ב"י דלא מהני כשכוש זנב בבהמה. וכ"כ השו"ג או' יו"ד. וכ"כ בס' נחפה בכסף בקו' פרי מפרי דף כ"ד ע"ב. וכ"פ התו"ז סי' ע"ג או' יו"ד. זב"צ או' כ"ג. וכתב שם הרב נחפה בכסף דאפי' בהפ"מ אין להקל. ומיהו כתב בזב"צ או' כ"ד דאם כפפה ידה לבד דאיכא פלוגתא בזה כמ"ש לעיל או' ך' וגם כשכשה בזנבה יש להתיר.

סעיף קטן כז

כז) ואכתי איכא תרי סימנין בגמ' (חולין ל"ח ע"א) שאם הטילה רעי ומתרזת כשרה ואם שוחתת פסולה. ובצועקת וקולה חזק כשרה ואם קולה חליש ונמוך פסולה. וכתב הטור דהרא"ש לא הביא זה בפסקיו וגם הרמב"ם לא כתבה. וטעמייהו כתב ב"י משום דס"ל דלית הלכתא כהנך. והיש"ש פ' השוחט סי' י"ט השיג ע"ז ומסיק דהני תרי סימני הלכה הם וכן הסכים הב"ח. פר"ח או' ו' פר"ת או' ו' לה"פ או' ז' בל"י או' ו' כריתי או' ח' זב"ת או' ט' חכ"א כלל ד' או' יו"ד. אבל השמ"ח או' ג' כתב דשאר פרכוסום כגון כשכשה בזנבה או בגופה או צועקת ומתרזת ומזונקת בגרונה וכדומה לא מהני ועי"ש בתב"ש או' ו' מ"ש להשיב על דברי הישש והפר"ח יעו"ש. וכ"פ הקומץ או' ה' שו"ג סוף או' יו"ד. פרי מפרי דף כ"ד ע"ב. תו"ז סי' ע"ג או' י"א. זב"צ או' כ"ה. מנחת יוסף או' ד' ואפי' בהפ"מ אין להקל. פרי מפרי שם.

סעיף קטן כח

כח) וכן כפפה ראשה ופשטה וגם נענועים הרבה וכפיפות ופשיטות בראש לא מהני כלל גם בעוף. דע"ק או' ד' זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן כט

כט) מסוכנת שלא פרכסה ה"ז נבילה דאו' ולוקין עליה ומותר לשחוט אחריה אמה או ולדה אותו יום כמ"ש לעיל או' יו"ד. ודוקא בדלא פרכסה כלל או דקה וחיה שפשטה ידה ולא החזירה אבל פרכסה קצת ונענעה באיזה אבר או צעקה או הטילה ריעי או זינקה בכח וכדומה אע"ג דכל אלו אין מתירין אותה מ"מ אין לשחוט אחריהם ואפי' עשתה פרכוסים אלו בתחלת השחיטה דמ"מ לא נבילה ברורה היא שמ"ח או' ד' קימץ או' ה' מנ"י או' ה'.

סעיף קטן ל

ל) וכל ספק שיש להסתפק בפרכוס ה"ז ספק נבילה ואסורה. שמ"ח סוף או' ז' קומץ או' ט' זב"צ או' כ"ז. מנ"י או' ט' יד אליהו או' יו"ד. ולכן אין לשום אדם לאכיל אפי' ע"י פרכוס אלא בנשחטה ע"י שוחט למדן ויר"ש שיודע כל דיני פרכוס על בוריין ולא יסמוך להקל בספק איסור דאו' קומץ שם. וגם בעל המסוכנת צריך להודיע לשוחט כדי שישים לבו לדיני פרכוס כי אפשר שהוא טרוד ולא ידע שהיא מסוכנת כדי לשית לבו לזה. ועיין לעיל או' י"א.

סעיף קטן לא

לא) [**סעיף ב'**] **השוחט את המסוכנת בלילה וכו'** או ביום במקום אפל. לה"פ או' ח' בל"י או' ז' שמ"ח או' ז' זב"ר בתמימים או' ט"ז. זב"ת או' יו"ד. זב"צ או' כ"ח. מנ"י או' ט'.

סעיף קטן לב

לב) שם. השוחט את המסוכנת בלילה וכו' בנר יחידי. ביה"ל. לה"פ שם. בל"י שם. אבל הזב"ת שם כתב בלילה שאין עמו נר כלל וצ"ע על דברי ביה"ל. וכ"כ זב"ר שם דלאור נר א' שפיר יכול לראות אם פרכסה כדינא וכשר בדיעבד וכתב דכ"ה דעת השמ"ח יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' כ"ט דאם שחט בנר יחידי וראה הפרכוס פשוט הוא דמותר בדיעבד ודלא כביה"ל יעו"ש.

סעיף קטן לג

לג) יש להסתפק בסומא ששחט מסוכנת בינו לבין עצמו ואומר שהוא הרגיש בפרכוס כדינו אם מכשירינן לה. כנה"ג בהגה"ט או' ב' שפ"ד או' ג' והרב ימין משה בססי' זה פשוט ליה לאסור כיון שכיון שאינו רואה אינו יכול לכוין דאפשר שיטעה בסימני הפרכוס יעו"ש. תו"ז סי' ע"ג או' י"ב. זב"צ או' ל'. דר"ת או' ל"ז.

סעיף קטן לד

לד) שם. ה"ז ספק נבילה ואסורה. ולא מהני כשמצא למחר כותלי ביה"ש מלוכלכים בדם. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ז' לה"פ או' ט' בל"י או' ח' כריתי או' יו"ד. זב"ת או' י"א. זב"ר בתמימים או' י"א יד אליהו או' ט'.

סעיף קטן לה

לה) שם. ה"ז ספק נבילה ואסורה. ואפי' הסכים ומצא כותלי החדר שנשחטה שם מלוכלכים בדם שנראה שזנקה בכח למרחוק ואפי' נודע שנעשה זה בסוף שחיטה כגון שלא היה צוארה נגד מקום זה כ"א בסוף שחיטה מ"מ לא מהני דאין פרכוס כ"א מ"ש חז"ל. שמ"ח או' ז' זב"ר שם. מנ"י או' ט'.

סעיף קטן לו

לו) [**סעיף ג'**] **גדולי חכמים לא היו אוכלים מבהמה וכו'** והוא מבואר בגמ' (חולין ל"ז ע"ב) דהא דאמר יחזקאל נבילה וטריפה לא אכלתי היינו שלא אכל מבשר כוס כוס פי' כוס כוס שאומרים שחוט שחוט שלא תמות לפי שמסוכנת היא. ב"י. לבוש. שו"ג או' י"ד. והטעם כתב שם השו"ג ממדת החסידות שמא לא פירכסה יפה יפה. וכ"כ השמ"ח או' ח' מחב"ר או' ב'.

סעיף קטן לז

לז) שם. אלא כל הרוצה להחמיר וכו' ובבהמת עכו"ם דליכא הפסד ממון משום מדת חסידות אסור אבל בבהמת ישראל משום הפסד ממון אפי' מדת חסידות ליכא אלא חומרא לגדולי החכמים. ש"ך סק"ח. כנה"ג בהגב"י או' ט"ז. פר"ח או' ח' שו"ג במחו' או' ג' ובא"ז כתב שראבי"ה כתב ע"ש הגאונים דבהמת עכו"ם לא מיתכשרא עד דקיימא בכרעא מאליה ואזלא ד"א בדקה ומלא קימתה בגסה. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. זב"ר או' ד' וגם זה אינו מעיקר הדין. פר"ח שם. ור"ל אלא ממדת חסידות. ובעירנו דאיכא גאבילה ושכר השוחט חשיב כבהמת ישראל ומכשרינן בפרכוס. תו"ז סי' ע"ג או' ד' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לח

לח) והאידנא דנפישי התולין להקל ומקלו יגיד לו ראוי לכל בעל נפש ליזהר אפי' ממסוכנת ישראל אעפ"י שאינו נוהג בשאר פרישות וחסידות ואין כאן משום יוהרא כלל. שמ"ח או' ח' מחב"ר או' ג' עשרון או' י"ד. זב"ר שם. זב"צ או' ל"ג. יד אליהו או' יו"ד. דר"ת או' מ"ד.

סעיף קטן לט

טל) ואיתא בקידושין דף כ"א סוף ע"ב דהיתר אכילת בשר מסוכנת הוא דומה ממש להיתר אשת יפת תואר שלא דברה בהן התורה אלא כנגד יצה"ר ומוטב וכו' פי' דאם לא יתירו לו לשחוט המסוכנת לא יעמיד עצמו ויאכל אף אחר שתמות כמו דאמרינן ביפ"ת. עשרון שם. דר"ת שם. מ)

טל) חולה שהיא קרובה למסוכנת אין בזה אפי' מדת חסידות ומוכח הכי מהש"ס. תב"ש או' י"ד. מחב"ר או' ל"ד זב"צ או' ל"ד. ובס' ערוגת הבושם סוף או' א' כתב ומ"מ אי ידעינן שהיא חולה יש להחמיר בזה"ז כי הרופאים אומרים כולם בפה א' שיש סכנה לאכול מבהמה שהיא חולה וק"ל דחמירא סכנתא מאיסורא יעו"ש. דר"ת או' מ"ה. ועיין עוד באו' שאח"ז. מא)

טל) וכל הנאמר במסוכנת אינו רק אם אין בה שום חשש סכנה לאוכל מבשרה ע"כ בזמנינו זה אין לשחוט בהמה כזאת אם לא ע"פ רופא מומחה הממונה ע"ז ע"פ הממשלה יר"ה ולהשומע ינעם. קומץ או' ט' זב"צ או' ל"ב. מנ"י או' י"א. מב)

טל) ובהמה מסוכנת מותר לנוחרה כדי למכור הבשר לעכו"ם אם א"א לו בשחיטה. שו"ת פני אריה סי' ס"ה. מנ"י שם בליקוטי יוסף או' נ"ג. דר"ת או' מ"ג.

סימן יח

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] השוחט בסכין בדוקה ונמצאת פגומה אפי' מן הצד. ואין בכלל זה רושמי הסכין שעושין האומנין בשעת עשיית הסכין כיון שהוא רחוק הרבה מן החוד. כ"כ רש"ל. ט"ז סק"א. וכ"כ לעיל סי' ט' או' ו' בשם כמה פו' ועי"ש עוד מאו' ז' ואילך דינים השייכים לענין זה יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) שם הגה. אפי' מן הצד. וכ"ה דעת הש"ע כמ"ש לקמן סעי' ט' וכ"כ השו"ג או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) שם. הרי זה נבילה. לפי שהפגם אינו חיתך אלא קורע ונוקב הסימנים בעוקצה ומנבל הבהמה כדאיתא בגמ' (חולין י"ז ע"ב) וקרא כתיב וזבחת ולא וקרעת. וכ"כ הלבוש. מנחת יוסף או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. הרי זה נבילה.** פי' ספק נבילה וכדמסיים אלא חיישינן שמא בעור נפגמה וכו' וכ"כ בסעי' י"א ולכן כתב לקמן סי' כ"ח סעי' ך' דבכה"ג מכסה בלא ברכה יעו"ש, ש"ך סק"א בשה' כמה פו' וכ"כ הפר"ח או' ב' שו"ג או' ג' כריתי או' א' זב"ת או' ב' יד אליהו או' א'. מיהו הכנה"ג בהגה"ט או' ג' כתב דהכא הוי ודאי נבלה וכ"כ השפ"ד או' א' וכתב לחלק בין שם לכאן יעו"ש אמנם השו"ג שם הסכים כדברי הש"ך דהוי ספק נבילה וע"כ כתב לענין הלכה דהאוכל מבשרה אינו לוקה ואינו יכול לשחוט או"ב ביום א' ואם שחט אינו לוקה בספק יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **שם. אלא חיישינן שמא בעור נפגמה וכו'** משום דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת (איסור אבר מן החי) ואינה יוצאה מאיסורא עד שיודע לך במה נשחטה וכיון שנולד בה ספק לא נתברר לך שנשחטה כראוי כדלקמן סוף סי' כ"ה בהגה. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' לה"פ או' ב' כריתי או' ב' זב"ת או' ג'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ואפי' בעוף.** אפי' נגע ג"כ בעצם המפרקת דאיכא תרתי לטיבותא שעורו רך ונגע ג"כ בעצם המפרקת אפ"ה חיישינן שמא בעור איפגם. ב"ח. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ד' לה"פ או' ג' בל"י או' ב' כריתי או' ג' זב"ת או' ד' זב"צ או' ג' יד אליהו או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **ואפי'** לא שחט רק הקנה ויש כאן ספיקא טובי דלמא אח"כ נפגם ואת"ל מקודם דלמא נגע בפגימה קודם ששחט המחצה של קנה וא"כ אין פגימה פוגם מ"מ אסורה דכל ספק בשחיטה אסור. כריתי שם.

סעיף קטן ח

ח) **ואפי'** לא בדקוהו הרבה שעות אחר השחיטה ואח"כ בדקוהו ונמצא פגום מ"מ חיישינן שמא בעור נפגמה ולא אמרינן דהוי ס"ס ספק שמא במפרקת נפגמה ושמא אחר שחיטה בדבר אחר נפגמה. יד אליהו או' ג' ולי' נראה דזהו פשוט דלא הוי ס"ס כיון שאינו מתהפך דתרי הספיקות הם אחר שחיטה ואת"ל קודם שחיטה הוי נבילה ולא עבדינן ס"ס כה"ג כמ"ש בסי' ק"י בדיני ס"ס בס"ד.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ב'**] **שיעור הפגימה כל שהוא.** סוד בדיקת הסכין שלא תהיה פגומה לתועלת הנפש המגולגלת בבהמה ועוף שלא תפסל השחיטה וידחו עוד שלא תצטערנה. עבודת

הקודש חלק ס"ג. לה"פ או' ד' זב"צ או' ח' ור"ל חוץ ממה שהיא ה' למשה מסיני יש עוד תועלת לנפש המגולגלת. וכונת בדיקת הסכין והשחיטה כבר כתבנו אותם באו"ח סי' תר"ה או' ז' יעו"ש.

סעיף קטן י

י) **שם. שיעור הפגימה כל שהוא.** בגמ' איתא (חולין י"ז ע"ב) הרבה אמוראים שהחמירו בבדיקה לבדוק בשמש או במים דכשמעבירו בחודו על המים אם יש פגימה בסכין מרגישין אותה במים והיינו אפי' בכל שהוא ומסיק רש"ל בישו"ש פ"א דחולין סי' ל"ח דהני אמוראי דבדקי לה בשמשא ובמיא חומרא שהחמירו לבדוק אחרי כל הספיקות ואנן ק"ל הלכה דבהני בדיקות דבישרא וטופרא סגי אבל בודאי אי אישתכח פגימה בכל שהוא בשימשא ובמיא טריפה הוא אפי' בדיעבד יעו"ש. והב"ד הט"ז סק"ב. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ה' דהמנהג לבדוק בצפורן ובבשר אבל ודאי אם נמצא פגימה קטנה הנראית בשמש ובמים אעפ"י שאינה נרגשת בצפורן ובבשר פסולה כדברי רש"ל יעו"ש. וכ"כ בל"י או' ג' וכ"ה דעת התו"ז סי' פ"ט או' י"ג. זב"ר סי' יו"ד בתמידים או' ב'.

סעיף קטן יא

יא) **ויש** נוהגין לראות חוד הסכין במראית העין ג"כ חוץ מבדיקת אבשרא ואטופרא כמ"ש דע"ק או' ג' וזב"ר במוספים או' ט' ובאו' שאח"ז.

סעיף קטן יב

יב) **שם. שיעור הפגימה כל שהוא וכו'** וכ"כ הש"ך סק"ד דהמנהג פשוט לפסול אפי' פגימה כל שהוא דלא כהב"ח יעו"ש. וכ"כ הפר"ח או' ה' פר"ת או' ג' לה"פ או' ה' חכ"א כלל ג' או' י"א. וזהו ע"פ דינא דהש"ס והש"ע ועוד כמה פו' אבל אנו מנהגינו לאסור אף הרגשה בעלמא אע"ג שאינה מעכבת חוט השערה וגם אינו נראה לעין השמש. וגם יש לאסור שלא לשחוט אם רואה קודם שחיטה כעין פגימה כל שהוא ע"י ראיית השמש אע"ג שאינו מעכב חוט השערה וגם אינה נרגשת בצפורן. ולדעתי נכון לעשות כן לראות לכתחלה ע"י ראיית השמש על חוד הסכין ולדקדק שלא ימצא שם אפי' קצת לבנונית דאע"ג שאין זה פגימה מ"מ ע"י השחיטה בקל יופגם במקום ההוא ולכן אין לשחוט בסכין עד שלא יהא בו שום הרגשה בעלמא ויהא חדודו שחור למראה עיניו מראשו לסופו בלי נקודה לבנה וכל הנוהג כן תע"ב. קומץ או' ג' אמנם זה ודאי פשוט דחלילה לסמוך על בדיקת הראייה לבד בלא בדיקת הצפורן דמלבד שעובר על דברי חז"ל דמצרכי צפורן דוקא חוץ לזה אמרו שוחטים מומחין שיש כמה פגימות שאינם נראים בראייה ונרגשים בבדיקת הצפורן והסומך בבדיקת הסכין על בדיקת ראיית העין לבד הוא בכלל

מאכיל נבילות. דר"ת או' ך' וכ"מ מדברי הפו' דאין מועיל הראייה רק להחמיר ולא להקל ח"ו.

סעיף קטן יג

יג) וכתב הפר"ת או' ג' דכבר ידוע ופשוט כי הבדקן הבקי מרגיש בצפורן פחות מחוט השערה ואותם שמרגישים טפי בכל אופן הבדיקה שיעשו להרגיש ביותר בעו למבדק עד מקום שידם מגעת. וכ"כ הפליתי או' א' דברור לע"ד כאשר הסכימו עמי שוחטים מומחים מובהקים כי אין לך פגימה בעולם ממש קטן שבקטנים שלא יורגש ע"י צפורן וכו' רק הכל תלוי בהרגשת הבודק ולפי חריצת ועוצם הרגשתו כי יש אנשים שאפי' פגימה קטנה אינה מרגישים ויש שמרגישים אפי' כחוט השערה ויש אשר אין מרגישים כלל והכל לפי הרגשת האדם ועוצם בחינתו וזה ברור ונודע לכל עכ"ל וכ"כ חכ"א כלל ג' או' י"א דהשלם בדעת ירגיש בצפורן אפי' פגימה כחוט השערה ולכן פגימה דקה מן הדקה הכל נקרא כדי חגירת צפורן יעו"ש. המורם מכל האמור דבענין בדיקת הסכין צריך לה חריצות ובקיאות ועוצם הרגשה והכל תלוי בישוב הדעת וביראת שמים וכמ"ש לקמן בסעי' י"ז יעי"ש.

סעיף קטן יד

יד) והא ודאי דא"צ לבדוק הסכין בראייה ע"י כלי זכוכית המגדיל חוש הראות. טוטו"ד תניינא בהשמטות סי' נ"ג. וכ"כ בשו"ת מר ואהלות באהל ברכות והודאות סי' ל' בד"ה אציג. דר"ת או' ך'.

סעיף קטן טו

טו) ואם יש סדק בחודה בעומק קצת יותר מחוט השערה אע"ג דאין נכנס בו אפי' חוט השער מפני שאין כאן פגם וחסרון והעוקצין ממש זה אצל זה וגם אין הבשר והצפורן נסתבך שם מה"ט מ"מ יש לחוש שבדחיקתו על הסימנים יפתח הסדק קצת ויסתבך בסי' ואסורה אפי' דיעבד. שמ"ח או' ב' קומץ או' ד' וכן הסכים חכ"א שם לאסור בזה מטעם אחר יעו"ש. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן טז

טז) לפי שכל חלודה דינה כפגם ובזע ולפעמים אין פגם בסכין ומכח החלודה נראית כפגם כמו שראיתי ובדקתי כמה פעמים וגם אפשר לפסלו מכח שהייה לכן יש להדיח הסכין קודם בדיקה במים. כנה"ג בהגב"י או' ב' בשם דמש"א. זב"ש או' ב' זב"צ או' ז' וע"כ יש נוהגין להניח מעט רוק על המטלית לנקות בו הסכין קודם בדיקה.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ג**] **צריך לבדוק הסכין קודם שחיטה**. ואין מברכין על בדיקת הסכין כמו על השחיטה דכל מצוה שאין עשייתה גמר מלאכתה פי' גמר המצוה אין מברכין עליה וראיה מסוכה שאין מברכין על עשייתה ובדיקת הסכין אין עשייתה גמר מלאכה שהרי צריך אח"כ שחיטה. מהרי"ו בהגהות ה"ש. כנה"ג בהגה"ט או' ט' וגם שמא ימלך ולא ישחוט והוי ברכה לבטלה. לה"פ או' ו' זב"ר במוספים או' א' ועוד מפני שאין מברכין על כל מצוה שאינה עיקר מצוה כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' ח' או' ב' והכא עיקר המצוה הוא השחיטה.

סעיף קטן יח

חי) **שם**. **צריך לבדוק הסכין קודם שחיטה**. ויש בזה ג' טעמים. חדא שמא ישכח לבדקו אח"כ ונמצא אוכל נבילה. ב' משום חשש ברכה לברכה. ג' משום דאסור לנבל בהמה בחנם דקעבר על בל תשחית. שמ"ח או' א' ואפי' אם שמע הברכה מאחר דליכא חשש ברכה לבטלה וגם נבלה שוה ככשרה דליכא משום בל תשחית וסכין מוצנע דאז א"נ משתלי ולא יבדוק אח"כ דליכא איסורא אפ"ה יש ליזהר שלא לשחוט בלי בדיקה תחלה דאפי' הסכין מוצנע מ"מ עלול הוא ליפגם בקל מאליו ואין לסמוך על שמירתו גם אפי' שהנבלה שוה ככשרה אסור לגרום טרפות משום צער ב"ח ומה גם ע"ד הסוד דיש לחוש לתקן ניצוצי הקדושה או המגולגלים כידוע. מחב"ר או' ב' דלא כשפ"ד או' ה' זב"ש או' ד' זב"צ או' ט' מנ"י או' א'.

סעיף קטן יט

יט) **ואף** אם יעמיד אחר אצלו ויאמר להזכירו לבדוק אחר השחיטה לא מהני דאף דבאו"ח סי' ער"ה לענין קריאה לאור הנר בשבת התירו בכה"ג דוקא בקריאה דמצוה התירו. תשו' זכרון יצחק סי' ק"ג. פ"ת או' ב' וכן הסכים זב"צ או' יו"ד מטעמים אחרים.

סעיף קטן כ

ך) **וסכינים** שלנו שמיוחדים לשחיטה מותר לשחוט על סמך שיבדקנו אחר שחיטה דהא בדיעבד אם ישכח לבדוק כשר כדאיתא לקמן סעי' י"ד. פ"ת שם בשם תפארת למשה. אמנם בהגה שם סעי' י"ד משמע דאף בסכין כזה אסור לשחוט בו לכתחלה בלא בדיקה יעו"ש. וכ"כ בקומץ או' א' זב"ר או' א' יד אליהו או' ז' וכ"כ לעיל או' ח"י.

סעיף קטן כא

כא) **בעת** הצורך כגון לחולה או לצורך שבת ויו"ט וכדומה מותר לשחוט על סמך שיבדקנו אח"כ ודוקא בסכין מוצנע אבל בסתם סכין אפי' בכה"ג אסור לכתחלה. קומץ

או' ב' מנ"י או' ב' וכן אם היא מסוכנת וירא שתמות יכול לשחוט על סמך שיבדקנו אח"כ. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן כב

כב) והשוחט לעכו"ם אסור ג"כ לשחוט בסכין פגומה דהרואה סבר שנשחטה כראוי והוא יבדקנה וה"ה עוף. זב"ת או' ז' פי' דחיישינן דהרואה יודע לבדוק הריאה ויסבור שנשחטה כראוי ויבדוק הריאה ויאכל ממנה ועוף דלא יש בו בדיקה חיישינן דאתי למכליה בעיניה. ומשמע דכי ליכא רואים שרי. זב"ת שם. ומ"מ יש לחוש לצער בע"ח שהפגם קורע כמ"ש לעיל או' א'.

סעיף קטן כג

כג) [**סעיף ד'**] **סכין שתבדק בהולכה וכו'** ר"ל שמוליך הסכין על האצבע. דרישה או' ב' ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ז' וכתב והכי משמע נמי מלישנא דש"ס דקאמר דצריכה בדיקה אבישרא ולא קאמר בבישרא וכדלקמן בסעי' ט' אבל עכשיו נהגו להוליך האצבע על הסכין וגם זה נכון עכ"ל וכ"כ הלה"פ או' ז' בל"י או' ד' מכתב אליהו. דע"ק או' ז' וכתב וכ"ה המנהג פשוט להוליך היד על הסכין ולא הסכין על היד יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' י"ג דעתה אין לסמוך אלא על בדיקת שמוליך האצבע על הסכין משום דאם בודקין כבדיקת הש"ס שמוליכין הסכין על האצבע אין מרגישין יעו"ש ור"ל אין מרגישין בטוב כמו שמוליכין האצבע על הסכין. וכן עתה אנו נוהגין להוליך האצבע על הסכין.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ולפי שאין אנו בקיאין וכו' יש להטריף הכל והכי נהוג. וכ"כ הרב זב"צ או' י"ד דאין לנו דין מסוכסכת אלא כל מקום שתרגיש היד בין בהולכה בין בהובאה היא פסולה יען שיש פירושים רבים בזה ומחלוקות רבות וכיון שהרב בהגה כתב משם רבוותא קמאי דאנן לא בקיאינן כ"ש אנן יתמי דיתמי וע"כ המנהג אצלינו להטריף בכל מסוכסכת ומי שיקל בזה הרי הוא מאכיל טרפות לישראל וכן הסכימו האחרונים עכ"ל ולפי שהמנהג להטריף כדברי מור"ם ז"ל בהגה בין האשכנזים בין הספרדים ע"כ לא הארכנו על סעי' זה ולא על סעי' שאחריו.

סעיף קטן כה

כה) [**סעיף ה'**] **סכין שיש בו פגימות הרבה וכו'** והמנהג להטריף אפי' אם אין בו אלא פגימה א' כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן כו

כו) [**סעיף ו'**] **סכין חדה שהושחזה והרי אינה חלקה וכו'** שוחטין בה. הגה. ואין אנו נוהגין לשחוט בי לפי שאין אנו בקיאין בדבר. וכן הסכים רש"ל פ"ק דחולין סי' ל"ז ול"ח. פרישה או' ט"ז. כנה"ג בהגב"י או' ט"ז. שו"ג או' י"ד וכתב וכ"ה המנהג גם באלו המקומות ור"ל מקומות הספרדים כנודע. וכ"כ הפר"ת או' יו"ד וז"ל ודבר פשוט אצלי כי בזה"ז אין בקי בדבר זה ויבא להתיר נבלה ומה גם ברוב קלי הדעת הנוטלים קבלה בימים אלו ושוחטים ישתקע הדבר אפי' אם יהיה בקי בדבר אצל עצמו והמורה בזה להקל ה"ז גם רוח בהוראה אם הוא חכם ואם אינו חכם ה"ז שוטה רשע שמאכיל נבילות לישראל עכ"ל. וכן הסכים התו"ז סי' פ"ט או' ט'. וכ"כ הכריתי או' ו' וז"ל בעו"ה הרבה מקילים ואומרים על הסכין שהוא אינו פגומה רק בלשון אשכנז רויך והוא לחסרון השגחתם וידיעתם כי רויך הוא פגימות קטנות נרגשים ברוב השגחה ומי ששוחט בסכין שהוא רויך הוא רשע ומאכיל טרפות לישראל בעו"ה ויש להחרים שזה השם רויך לא יזכר ולא יפקד והוא פגימה גמורה עכ"ל והסכים על ידו חכ"א כלל ג' או' י"א. וכ"כ זב"צ או' י"ז כיון דכל הרבנים הסכימו כדברי מור"ם ז"ל דאין אנו בקיאים בדבר בין רבני אשכנזים בין רבני הספרדים א"כ בודאי הגמור מי שעושה זה ומתיר הרי הוא מאכיל טרפות לישראל עכ"ד.

סעיף קטן כז

כז) **ומיהו** מ"ש שם התו"ז דלאחר שבדק הסכין כשהיא חלקה יפה שרי להעבירו אח"כ על המשחזת כדי שיתחדד וכו' מדברי הפו' הנז' משמע דאין חילוק דכל שאינה חלקה אין לשחוט בה אלא מקודם הבדיקה עושין אותה חדה וחלקה וכ"ה המנהג.

סעיף קטן כח

כח) **וכתב** בס' נחפה בכסף בקו' פרי מפרי על סי' זה וז"ל ופה עה"ק ירושת"ו השוחטים הקודמים היו נוהגין לשחוט בסכין חד והיו בקיאים לבדוק הסכין היטב שאין בו פגם אעפ"י שהיה חד הרבה ועתה מקרוב בזמנינו היה ערעור בסכין החד שהיו אומרים שו"ב מומחין מחו"ל שיש בו פגם ואינו נבדק מחמת שהוא חד ביותר ולכן נתקבצו כל חכמי העיר עם השו"ב המומחים הנמצאים פעה"ק והסכימו בהסכמה שלא יורשה שום שו"ב לשחוט בסכין חד ביותר אלא דוקא בסכין חד וחלק דהיינו בינוני כדי שלא יהיה חלק ביותר שהוא סכין רעה ולא חד ביותר שאינו נרגש הפגם לסיבת החידוד כמ"ש השוחטים המומחים של חו"ל וכן נוהגין היום פעה"ק וכתבתי פה שלא ישתכח ההסכמה הנז' עכ"ל והב"ד מנ"י סי' כ"ד בלק"י או' ב' זב"צ או' י"ח. וכ"כ הרב פה"א

ח"ג דף מ"ג ע"ד וז"ל והן היום י"ג לחו' טבת תקי"ב נעשית הסכמה פעה"ק בכל תוקף שלא יורשה שום שוחט לשחוט בסכין חד גמור אלא שיהיה חד חלק. וגם שלא יורשה לשחוט בבית המטבחיים בכל עת שיהיה ובכל מקים שיהיה אפי' כבש א' כל שהוא למכרו לצבור לא יוכלו לשחוט אותו כ"א עד שיהיה שם ב' שוחטים מומחים שיבדקו הסכין שניהם באופן שישחט עפ"י בדיקת הסכין בשנים וגם שיראו הסכינים לממונים מהק"ק בכל עת שיעברו בעת שחיטתן עכ"ל וכ"כ בספרו מזבח אדמה. וכ"כ התו"ז סי' פ"ט או' ב' וז"ל דבעירנו (אזמיר יע"א) קבלנו עלינו בהסכמה בגזירת נח"ש לבדוק הסכין בשחיטת בהמה גסה שני שוחטים קודם כל שחיטה וכן נהגינן זולת דבדקה דשוחטים בב"א כמה כבשים בפי' אתמר דבודק השוחט הוא לבדו אחר ב' או ג' ואחר ח' או יו"ד מראה את הסכין גם לחבירו ולעולם אינו משחיזו אם לא יבדקו השני שוחטין עכ"ל ויש נוהגין להניח בבית המטבחיים שני שוחטים ממונים דוקא על בדיקת הסכין לבדוק קודם שחיטה ואחר שחיטה לכל בהמה ובהמה ואלו הב' שוחטים לא שוחטים ולא בודקים הריאה כדי שיהא דעתן פנוי דוקא לבדיקת הסכין. וגם כדי שלא לטרוח בשחיטה ולא ללכלך ידם בבדיקת הריאה רק לאחר כלות כל השחיטה הנצרך לאותו יום הולכים לבדוק הריאה אם יצטרך.

סעיף קטן כט

כט) **יש** נוהגין דלפעמים כשימצא בסכין פגם אחר השחיטה יקח אותה השוחט ומעביר חוד הסכין על כף ידו או על זרועו ומשפשף בה בכח לכאן ולכאן ואם !ניבר אותו הפגם בזה השפשוף ולא נשאר שום הרגשה אז מכשירין אותה הבהמה או העוף אבל בתשו' ברית אברהם חי"ד סי' י"ב נשאל ע"ז והעלה לאסור יעו"ש והב"ד פ"ת או' א' וכ"כ חכ"א כלל ג' או' י"א לאסור בזה וכתב שהסכים עמו ג"כ בעה"מ ס' בית מאיר יעו"ש. מיהו התו"ז סי' פ"ט או' מ"ג כתב דנהגו להכשיר אלא שצריך שיהיה בנחת ולא בכח יעו"ש. וכ"כ הרב זב"צ או' י"ט להקל אם משפשף בנחת ולא בכח ובזמן מועט וסיים דהכל תלוי לפי ראות עיני הבודק וביראת ה' על פניו יעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) [**סעיף ז'**] **סכין שפיה חלק וכו'** ועכ"פ יכולה לחתוך ע"י דחיקה קצת אבל בלא"ה חיישינן לדרסה גם לא ישהה בהולכות והובאות מבלי שיחתוך כל שהוא בדרך הולכה ובדרך הובאה. פר"ת או' י"א. זב"ת או' כ"ג. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לא

לא) שם. ואעפ"י שהוליך והביא כל היום וכו' ואע"ג דק"ל לקמן סי' כ"ג דשהייה אפי' כל שהוא פסולה אפי' במיעוט בתרא בין בעוף בין בבהמה ה"ד שהייה ממש משא"כ שוחט בסכין רעה כיון שמוליך ומביא תמיד כשרה. ש"ך ס"ק י"א. זב"ת שם. מיהו ודאי לכתחלה אין לשחוט בו אפי' עוף כיון דצריך לכתחלה לשחוט ב' סימנים בעוף כמו בבהמה. ש"ך ס"ק י"ב. לה"פ או' י"ב. בל"י או' ז'. ויתי' עוד לקמן סי' כ"ג סעי' ד'.

סעיף קטן לב

לב) שם הגה. ועיין לקמן סי' כ"ג וכו' סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לג

לג) [**סעיף ח'**] **סכין שהיא עולה ויורדת כנחש.** פירש בכסף משנה שר"ל כנחש דשדרתו היא עקומה כשמגביה ראשו וזנבו וביניהם כמו גומא. ט"ז סק"ה. זב"ת או' כ"ו.

סעיף קטן לד

לד) שם. סכין שהיא עולה ויורדת וכו' ואפי' ב' ג' עולה ויורד כשר לשחוט בו לכתחלה. ט"ז שם דלא כב"ח. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ג. פר"ת או' י"ב. לה"פ או' י"ג. בל"י או' ח' כריתי או' י"א. שמ"ח או' ד' וכתב דה"ה אם יש בו גובה או כמה גבוהים וגבוה מעל גבוה כל שאין בו כמין עוקץ שוחטין בו לכתחלה. אך בס' שחיטות מכתב אליהו כתב שראוי ונכון להגדיר שלא לשחוט בסכין עולה ויורד כי בעו"ה נתמעט ההרגשה והלואי שיוצאין חובותינו על סכין חלק וישר ולא על הר ובקעה דאינו דומה הרגשה דסכין ישר לעולה ויורד לכן כשיש פגימה בסכין לא ישחיז על מקום הפגימה לבד שאז נעשה עולה ויורד אלא יעביר בהשחזה כל אורך הסכין עד שיעמוד על תיקונו יעו"ש. פ"ת או' ג' וכ"כ תיו יהושע או' ט' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לה

לה) [**סעיף ט'**] **בדיקת הסכין צריכה אבשרא ואטופרא וכו'** אבשרא משום ושט ואטופרא משום קנה. תו' חולין י"ז ע"ב. דכל שאין אלו מרגישין גם הוושט והקנה לא ירגישו בפגם. ט"ז סק"ו. והלבוש כתב דיש פגימה שנרגשת ברך ואינה נרגשת בקשה ויש שהוא איפכא והושט הוא רך והקנה הוא קשה לכך צריך לבדוק הסכין בבשר האצבע כנגד הוושט ובצפורן כנגד הקנה. אמנם הפר"ת או' י"ג כתב דהאידנא מעולם לא ראינו מי שבודק בבשרא כי אין אדם מרגיש בה כל עיקר וכו' ואפשר לתת טעם למנהגם של ישראל וכו' דיש ב' מינים בבדיקת הצפורן הא' כשבודק בעובי הצפורן והב' בחוד מעובי הצפורן ומה שאנו אומרים שאין לך פגימה שאינה נרגשת היינו כשבודק בחוד דהוי דק

כחוט השערה ועוד לו לצד היותו בעל חי שירגיש בפגם והגם שלא יכנס בתוכה ירגיש בכל דהו דקה מן הדקה ובבדיקה זו תו לא מצריכן בשרא וכו' יעו"ש. וכ"כ השו"ג או' י"ז דעיקר הבדיקה אינה אלא בצפורן יעו"ש והב"ד התו"ז או' י"ב וכתב ומינה לא תזוע. וכ"כ זב"צ או' כ"ה. ועיין לקמן או' מ"א.

סעיף קטן לו

לו) ומ"מ הנכון הוא לבדוק ג"כ אבשרא משום דאמרו זה בגמ' (חולין י"ז ע"ב) ואעפ"י שאינו מרגיש כ"כ דע"ק או' ט' וכ"כ הפר"ת שם. וכ"כ הקומץ או' ט' וכתב שם הטעם שלא נהיה אנו ח"ו מבטלים תקנת חז"ל שהעובר על דבריהם הרי הוא עבריין עכ"ל וסיים שם בעשרון סוף או' י"ב ומי שעוזב בדיקת בשרא עליו נאמר ועוזבי ה' וכו' והשומע לעשות כמ"ש בפנים יזכה לבא במחיצת צדיקים יעו"ש. והב"ד זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לז

לז) שם. דהיינו שמוליכה ומביאה על בשר אצבעו וכו' משמע דמוליך הסכין על האצבע אבל המנהג עתה להוליך האצבע על הסכין כמ"ש לעיל או' כ"ג יעו"ש.

סעיף קטן לח

לח) שם. דהיינו שמוליכה ומביאה על בשר אצבעו וכו' ואין קפידא לבדוק באיזה אצבע שירצה ויודע בו שהוא מרגיש בו יותר. דב"ש סי' ר' ובהגהות לה"פ או' י"ד כתב שיש לבדוק באמה. ומנהג העולם כמ"ש הדב"ש וכ"כ הרד"ק בהגהו' כ"י. ברכ"י בשיו"ב או' ג' וכ"כ השמ"ח או' ז' קומץ או' ט' זב"ר בתמידים או' כ"ז. יא"פ. מנ"י או' ט' זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לט

טל) שם. דהיינו שמוליכה ומביאה על בשר אצבעו וכו' פי' שיבדוק מקודם בבשר ואח"כ בצפורן אבל לא יבדוק בבשר ובצפורן ביחד מפני שאינו יכול להרגיש יפה כמ"ש הטור. ואם עשה כן אפי' בבדיקה א' אין עולה לו וצריך לחזור ולבדוק אבשרא לחוד ואטופרא לחוד. שמ"ח או' ח' זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מ

מ) שם. שהם פיה ושני צדדיה וכו' עד שיהיו ההולכות וההובאות בבשר ובצפורן י"ב וסי' ושחטתם בז"ה ז"ה גימטריא י"ב. לבוש. והוא מדברי הרא"ש פ"ק דחולין והטור.

סעיף קטן מא

מא) צריך שיהיה הצפורן עשוי ומתוקן עד סמוך לבשר דבזה יהיה מרגיש בו כהוגן כ"א יהיה הצפורן גדול רחוק מהבשר לא ירגיש היטב כי מרוחק מהחיות. זב"ת או' כ"ט.

ומ"ש סמוך לבשר אין ר"ל סמוך ממש דאז אינו מרגיש יפה כנודע אצל השו"ב אלא ר"ל קרוב לבשר ולא מרוחק הרבה כ"א מרוחק הרבה ג"כ אינו מרגיש יפה כנודע.

סעיף קטן מב

מב) וכתב הגו"ר בס' גן המלך סי' נ"ז דאם שחט עוף בסי' א' כגון ששחט הוושט והיתה הסכין בדוקה אבשרא כשר אע"ג שהיה בו פגימה הנרגשת אטופרא או להיפך כגון ששחט הקנה בסכין בדוקה אטופרא אע"ג דאית פגימה הנרגשת אבשרא שפיר דמי דהני בדיקות דאצריכנהו רבנן אבשרא ואטופרא יהבי בהו טעמא דטופרא כנגד הקנה ובשרא כנגד הוושט עכ"ל אמנם השו"ג או' י"ז כתב להשיג עליו וכתב דאין זה אלא רמז בעלמא וכל שנמצא פגימה בין שנרגשת בבשרא ולא אטופרא או אטופרא ולא אבשרא נבלה ואין לסמוך על דברי הגו"ר הנז' יעו"ש. וכ"כ להשיג הער"ה או' ג' וכתב ודלא כהגו"ר יעו"ש. וכן בתשו' מאיר נתיבים הביא דברי הגו"ר הנז' ודחה אותו בב' ידים יעו"ש והב"ד פ"ת או' ד' ויא"פ. וכ"כ דע"ק או' יו"ד לדחות מדברי הגו"ר הנז' וכ"כ זב"צ או' ל' דכל העושה כן מאכיל טריפות לישראל. ועיין לעיל או' ל"ה.

סעיף קטן מג

מג) שם. ויבדוק לאט ובכונת הלב וכו' ולא יבדוק הסכין בשעה שהיד קר ומצונן או חם מאד או שהיד טופח הן מחמת משקה או זיעה אפי' טופח שלא ע"מ להטפיח כי בדוק ומנוסה אשר בכל אלה לא ירגיש. גם יקנח הסכין שלא יהא בו שום לחלוחית גם בעת שרוח מנשבת בעולם לא יעמוד בחוץ לבדוק כי הרוח קשה לזה. מכתב אליהו. פ"ת או' ה' קומץ או' י"א. זב"ר במוספים או' י"א. יד אליהו או' כ"א. זב"צ או' ל"ג וכתב שעשו נסיון שוחטי עירם כשיהיה קרירות בעולם אין אדם מרגיש בסכין גם עשו נסיון כשתהיה היד מלוחלחת או הסכין אין מרגישין וכשיש רוח בעולם לא תבדק הסכין וע"כ עשו תקנה בימות הגשמים כל קצב וקצב צריך להדליק אש הרבה ויחממו ידיהם מפני בדיקת הסכין גם עשו תקנה כשא' רוחץ ידיו אין לו רשות לבדוק עד אחר כמה דקים עד שתתנגב ידו לגמרי יעו"ש.

סעיף קטן מד

מד) כתב מהריק"ש בהגהו' הנקראים ערך לחם שיש ללחלח הצפורן במעט רוק קודם בדיקה שהסימנים הם מלוחלחים. וכ"כ הפר"ח או' י"ד. אמנם הזב"ת או' כ"ח כתב כבר נוסה הדבר הזה אצל רבים שלא הרגישו כל שהוא מפני הרוק וע"כ כתב דחובה הוא שלא ללחלחו. וכ"כ דע"ק או' ז' זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מה

מה) וכתב הרשב"א במשמרת הבית דף ז' ע"א בשם הראב"ד דיש לרחוץ הסכין קודם בדיקה שהדם פעמים נקרש בתוך הפגימה והעיד הראב"ד שכן אירע לו מעשה שבדק ולא מצא פגימה ואח"כ כששכשך במים מצא פגימה יעו"ש. ש"ך ס"ק י"ד פר"ח או' י"ד. לה"פ או' ט"ו. כריתי או' י"ב. מיהו התב"ש או' י"ט כתב שמעולם לא ראה מי שדקדק בכך וע"כ לחלק יצא דדוקא אם לא בדק הסכין מיד אחר שחיטה מחמת איזה סיבה אז צריך לרחוץ הסכין ואח"כ לבדוק אבל לדידן דבדקינן הסכין תיכף אחר אחר שחיטה א"צ לרחוץ יעי"ש. וכ"כ השפ"ד או' י"ד וע"כ כתב דאחר השחיטה מיד אין לחוש לדם שעל שע"ג הסכין יעי"ש ור"ל שמותר לבדוק הסכין בעוד שהדם לח על הסכין. וכ"כ הקומץ או' י"א. זב"ר בתמידים או' ל"א. דע"ק או' י"ג. מנ"י או' י"ב. יד אליהו או' כ"א, אלא שכתב שם המנ"י דיש חולקים בזה ומצריכים דוקא להרחיצו במים ואח"כ יבדוק דחיישינן שמא יקרוש הדם וכן יש לנהוג עכ"ל. וכתב בזב"צ או' ל"ה דמנהגם בעיר בגדאד יע"א לקנח הסכין אחר שחיטה בסמרטוט דק וברוק יפה יפה עד שתתקנח היטב וזה מועיל כמו רחיצה לדידהו.

סעיף קטן מו

מו) וכתב שם בזב"צ דפעם אחד אירע מעשה שאחר שחיטה ראו פגימה בסכין ששחטו בה עופות הרבה ושפשפו בה ולא הלכה הפגימה ורחצו הסכין במים חמים והלכה הפגימה יען שכמה פעמים יהא דם קרוש ולא ילך עד שירחצו הסכין בחמין היטב וכ"ש במקום שיש רוח שיש לחוש שיתייבש הדם אפי' תכף לשחיטה ובהא אפי' התב"ש והשפ"ד מודו יעו"ש. ור"ל דאפי' לדעת התב"ש והשפ"ד דמתירין לבדוק הסכין תכף אחר השחיטה בעוד שהדם עליו במקום שיש רוח מודו שצריך לרחוץ ואח"כ לבדוק או לקנח בסמרטוט כנז'.

סעיף קטן מז

מז) שם. ויבדוק לאט ובכונת הלב וכו' הרב בית יעקב סי' כ"ה כתב דאם הוא יר"ש אף שמרגישין פגימה דקה אחר בדיקתו אין בכך כלום כיון שבדק כפי כחו מהרגשתו עי"ש ודבריו לא האירו וכן השיג עליו התב"ש או' י"ז דחלילה לומר כן דמה לנו שהוא יר"ש כיון שאינו מרגיש ופשיטא דיש לאסור. ברכ"י בשיו"ב או' ד' זב"צ או' ק"א.

סעיף קטן מח

מח) אם יש שאר בני אדם חכמים וראוים ואומרים שאינם מרגישים פגימה כמו שאומר הי"ש הנז' ויש שוחט א' שאמר שהוא מרגיש אין חוששין לו. תב"ש שם. ברכ"י שם או' ה'.

סעיף קטן מט

מט) וכן בכל פגימות ובדיקות הסכין אם הרואים ומרגישים אומרים שאין בו פגימה ואחד אומר שמרגיש אין כולם צריכים לשמוע ליחיד. חכ"א כלל ג' סוף או' י"א. ונראה שאדרבא יש לחוש לזה שאומר שמרגיש. שאינו יודע לבדוק יפה כיון שהוא נגד הרבים הרואים והמרגישים ובלבד שיהיו מומחים ואומנין בזה.

סעיף קטן נ

נ) שם. וצריך לשנות הצפורן אחר קצת בדיקתה שמא נפגם הצפורן וכו' ומנהגינו להשחיז הצפורן במשחזת הסכין או לתקנה בתער הסופר כשנעשה פגימות שמא יעבור פגימת הסכין בתוך פגימת הצפורן ואינו מרגיש וכן נכון לעשות. שו"ג או' י"ט. תו"ז סי' פ"ט או' י"א. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן נא

נא) אם בדק סכין וראה שיש הרגשה דקה כדי חגירת צפורן ואח"כ בדק ולא הרגיש השחיטה מותרת ולא יש חשש בזה כי יכול להיות שהיה מונח על החוד כל דהו עפרורית וכיוצא וע"י רוב ההילוך בצפורן נסתלק. דע"ק או' י"ב. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן נב

נב) שם הגה. ולא יבדוק שני צדדי הסכין ביחד וכו' ואם לא בדק הסכין רק אחודו ולא צדדין ונאבד הסכין אפי' שחט בה בהמות ועופות רבות כשרות. דמ"א דכ"ב ע"א. שכנה"ג בהגב"י או' כ"ד מיהו המש"ז או' א' כתב דאין לסמוך על זה גם כל האחרונים לא הביאו זה ואין להתיר מכח ס"ס שמא וכו' דהלכה פסוקה היא דאפי' מן הצד אוסר בפגימה כמו בחוד יעו"ש וכ"כ באו' ו' דלמעשה צ"ע. וכ"כ בשפ"ד או' ט"ז דלמעשה צ"ע. והב"ד זב"צ או' ל"ז וכתב ונכון להחמיר.

סעיף קטן נג

נג) ויש ליזהר מאד לקנח הסכין היטב בסמרטוט דק עד שיחוס וזה תועלת גדול שלא יקבל פגימה או חלודה או ריי"ך מהתיק שלו. זב"ר במוספים סוף או' י"א. וזהו בעת שגמר השחיטה ורוצה להצניע הסכין בתיק שלו. וכן אנחנו נוהגין.

סעיף קטן נד

דנ) [**סעיף יוד**] **סכין שיש לה פגימה אסור לשחוט בה וכו'** כבר נת' כל זה לעיל סי' ז' סעי' א' בהגה ובדברינו לשם כמה חילוקי דינים קחנו משם.

סעיף קטן נה

הנ) שם. וביו"ט נוהגין היתר וכו' ואם הוא שעת הדחק וכו' אפי' בחול מותר וכו' והתו"ז סי' פ"ט או' י"ד כתב דמה שהתיר מרן. ביו"ט וכן בשעת הדחק לכרוך מטלית על הפגימה אנן נהגינן איסורא בדבר ולא מתרינן לשחוט בסכין שיש בו פגם בשום אופן עכ"ל וכתב בזב"צ או' ט"ל שכ"ה ג"כ מנהגם כמ"ש התו"ז אלא שכתב אבל בעיר שאין בה מנהג יש לפסוק כמרן ז"ל עכ"ל ונראה אף בעיר שאין בה מנהג אם אפשר לשאול סכין מאחר הוא היותר נכון מלשחוט בסכין זה ע"י כריכת מטלית.

סעיף קטן נו

ונ) [**סעיף יא**] **השוחט בהמות רבות וכו'** ה"ה בהמה אחת צריך בדיקה אחר השחיטה כמ"ש בסעי' שאח"ז אלא דהכא אתא לאשמעינן דאם לא עשה כן ובדק באחרונה וכו' הכל ספק נבילות ואפי' הראשונה. שו"ג סוף או' כ"ז.

סעיף קטן נז

זנ) שם. צריך לבדוק בין כל אחד ואחד וכו' משמע בדיקה כהלכתה אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"ג. כריתי או' י"ד. שמ"ח או' י"א. קומץ או' י"ב ובעשרון או' י"ט. אמנם הכנה"ג בהגה"ט או' ט"ו כתב דמנהג העולם שלא לבדוק י"ב בדיקות בין שחיטה לשחיטה ולא לאחר שחיטה כ"א הולכה והובאה פעם א' ונתן טעם למנהג דכיון דהסכין בחזקת בדוק שבדקו קודם שחיטה וא"צ לבדקו אחר שחיטה אלא שמא נפגם א"צ לבדקו י"ב פעמים דאוקמיה סכין אחזקתיה ומיהו אם ידע בודאי שהסכין נגע בעצם המפרקת באופן שאותה נגיעה יכול לפגום הסכין איתרע ליה חזקתה דסכין וצריך לבדקו י"ב פעמים כבתחלה יעו"ש. והב"ד השו"ג או' כ"ד וכתב כן המנהג בכל דבריו אלא שהמחמירים מקנחין הסכין מן הדם בין שחיטה לשחיטה ובודקין אותו ה' או ו' פעמים וכן ראוי להורות יעו"ש. ור"ל שבודקים אותו אטופרא אתלת רוחתא בהולכה והובאה שהם ששה פעמים.

סעיף קטן נח

חנ) ואפי' לא בדק בין שחיטה לשחיטה י"ב פעמים כל שבדק אבשרא ואטופרא אין מטריפין כל אותם שנבדק הסכין אחר שחיטה ונמצא יפה והטעם דמוקמינן סכין בחזקתו. כנה"ג שם. שו"ג שם. זב"צ או' מ"ב. ולפי מ"ש לעיל או' ל"ה דעתה אין מרגישין

בבשרא העיקר הוא כל שנבדק בין שחיטה לשחיטה בטופרא אתלת רוחתא בהולכה והובאה ונמצא יפה אין מטריפין וכמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן נט

נט) שם. צריך לבדוק בין כל אחד ואחד וכו' ומסתברא דאם בדק אטופרא לחוד אתלת רוחתא דמכשרינן אם נמצא אח"כ פגימה אטופרא וה"ה אם בדק אבשרא וכו' ובזמנינו הכל הולך אחר בדיקת טופרא. פר"ת או' ט"ז. והב"ד זב"צ או' מ"ג וכתב וכן מנהגינו שנבדוק בין בהמה לבהמה דוקא בצפורן ובחוד ובב' הצדדין מיהו בעופות אין מנהגינו לבדוק בין א' לא' ובחול שאין הזמן בהול אנחנו בודקים אחר עופות שביד שליח א' ובע"ש שהזמן בהול או ביום ה' וביום ו' בחורף אין בודקים בין כל א' וא' אלא אחר ששוחט הרבה יבדוק וכ"ש בערב יוה"כ שהזמן בהול הרבה ולא יש פנאי אבל בבהמות בודקים בין א' לא' בכל זמן עכ"ד. ור"ל בעוף שעורו רך מקילין בעת הצורך לבדוק אחר כמה עופות לא כן בבהמה. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תר"ה או' י"ד ולקמן או' ס"ד ואו' ס"ז.

סעיף קטן ס

ס) ומיהו אם אירע שלא בדק בין א' לא' אלא דוקא בחודה של סכין ולא בדק בב' הצדדין ואח"כ נמצאת פגומה מן הצד יש להחמיר ולאסור כ"מ מדברי האחרונים וכ"מ מלשון השפ"ד או' ט"ז יעו"ש, זב"צ או' מ"ד. ועיין לעיל או' נ"ב.

סעיף קטן סא

סא) ואפי' שחט עופות ואח"כ בהמות בסכין א' אין אומרים מסתברא לתלות הפגם במפרקת הבהמה ולא בעור העוף אלא כיון שלא בדק בינתיים הרי כולם בספק ואפי' עוף הראשונה ושחיטתו פסולה מספק. שמ"ח או' יו"ד. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן סב

סב) שם. הרי הכל ספק נבילות ואפי' הראשונה. דחיישינן שמא בעור הראשונה נפגמה כדלעיל סעי' א' לבוש. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' י"ז לה"פ או' י"ט. כריתי או' ט"ו.

סעיף קטן סג

סג) שם הגה. ומי שרוצה להכניס עצמו לספק זה א"צ לבדוק וכו' ורי"ו כתב אסור לו לכתחלה לשחוט אחרת עד שיבדוק הסכין. והב"ד ב"י. וכ"כ מהרי"ל לאסור דלמא יטלו מקצתם משם קודם שיבדוק הסכין. והב"ד ד"מ או' ד' וכן הסכים הב"ח. אבל הש"ך ס"ק י"ח כתב בשם כמה פו' להתיר אפי' לכתחלה כדברי מורם ז"ל בהגה וכתב כי כן הוא דעת הש"ע ודלא כהב"ח יעו"ש. נמצא דדבר זה בפלוגתא שניא וע"כ אין לעשות כן

לכתחלה אלא בעת הצורך ואפי' בעת הצורך לא נהגו אלא בעופות ולא בבהמה כמ"ש לעיל או' נ"ט יעו"ש.

סעיף קטן סד

סד) שם בהגה. ומי שרוצה להכניס עצמו לספק זה א"צ לבדוק וכו' מיהו צריך שלא יקחו מהנשחטים לאכול קודם בדיקת הסכין של אחר השחיטה. ש"ך שם וכ"כ התב"ש או' כ"ה דבהא כ"ע מודים שאסור לאכול קודם הבירור וכמ"ש הש"ך עכ"ל וכ"כ חכ"א כלל ג' או' ט"ו. וא"כ לפי מ"ש לעיל או' נ"ט דכשהזמן בהול נוהגין להקל בעופות שאין בודקין הסכין אחר כל א' וא' צריך לעמוד כולם אצל השוחט עד שיבדוק הסכין באחרונה.

סעיף קטן סה

סה) שם בהגה. ומי שרוצה להכניס עצמו לספק זה א"צ לבדוק וכו' ואם הוא שוחט לאחרים ונמצא אח"כ הסכין פגום הו"ל השוחט פושע שעבר על דברי חז"ל שאמרו צריך לבדוק הסכין בין כל א' וא' ואם עשה כן שלא ברשות בעל הבהמות או העופות צריך לשלם אפי' שוחט בחנם כדין מזיק בידים. לבוש. והט"ז סק"ח חולק וכתב דא"צ לשלם כיון דלא ברי היזקא בשעת מעשה יעו"ש מיהו הש"ך בנה"כ כתב להשיג על דברי הט"ז וכן בתשו' פנים מאירות ח"ב סי' ק"מ כתב להשיג על דברי הט"ז ופסק כדברי הלבוש יעו"ש. אבל הכריתי או' י"ז הסכים כהט"ז. וכ"נ דעת הלה"פ או' ך' והבל"י או' יו"ד משהביאו דברי הט"ז באחרונה. מיהו איסורא קעביד ולא טוב עושה בעמיו ולא היה אלא גרמא בנזקין ק"ל דאסור אעפ"י שאינו חייב לשלם ואם רואה הב"ד שהוא מועד לכך וזה לאות שהוא מקילי דעת ראוי לחייבו לשלם למיגדר מילתא. כריתי שם. חכ"א שם.

סעיף קטן סו

סו) ואם שחט שנים לא' ולא בדק בנתיים צריך לשלם א' ממ"נ שאלו בדק בנתיים אם מצאו יפה היה הראשון כשר ואם היה מוצא בו פגם היה מתקנו ואז היה השני נשחט בהכשר וממ"נ קלקל לו אחד אבל אם שחט שני ב"ח לשני אנשים יכול לדחות את כל אחד ולומר דלמא בשלך נעשה הפגם. שמ"ח או' י"א. מש"ז או' ח' קומץ או' ט"ו. זב"ר במוספים או' י"ד. זב"צ או' מ"ז. והיינו דהגרוע ישלם לאדם א' ובשחט הרבה לאדם א' פטור מא' והשאר ישלם. מש"ז שם. קומץ שם. זב"ר שם. זב"צ שם. ואם הם של שנים אפי' יכתבו הרשאה זה לזה לא מהני ופטור. תב"ש או' כ"ד. זב"צ שם. ועיין בחו"מ סי' ש"ו סעי' ה'.

סעיף קטן סז

סז) **ובשעת** הדחק כגון בעיוה"כ שצריך לשמוט כפרות הרבה ואין הזמן מספיק לבדוק בכונת הלב ובמיתון כדינא י"ב בדיקות וקרוב הדבר שמחמת הנחיצה לא ידקדק היטב בבדיקה לא יבדוק בין כל אחד רק עכ"פ אחר כל העופות שביד שליח א' כדי שלא ילך השליח קודם הבירור ושפיר דמי בין לענין איסור ובין לענין תשלומין שא"צ לשלם כלום כשנוהג כן כי לא סגי בלא"ה ואפי' שוחט בשכר. שמ"ח או' י"ב. שפ"ד או' י"ח. זב"ר במוספים או' י"ג. מנ"י או' י"ד. זב"צ או' מ"ט. ועיין לעיל או' נ"ט.

סעיף קטן סח

סח) **שו"ב** שמרט נוצות ממקום שחיטה ויצא דם שנהגו לאסור מחשש נקיבת הוושט כדלקמן סי' כ"ג פטור מלשלם דהוי כאנוס למרוט הנוצות כדי שלא יעכבו את השחיטה ושלא יהיה חשש חלדה או שהייה ע"ז ומה הו"ל למעבד. דע"ק סי' א' או' י"ח. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סט

סט) [**סעיף יב**'] **אעפ"י שבדק הסכין קודם שחיטה וכו' אבל אם נאבד שחיטתו כשרה וכו'** ודוקא אם נאבד אבל אם לא נאבד ויכול להמציא ע"י טירחא מצרכינן ליה לטרוח אחריו לבודקי ואסיר לו לאכול ממנה עד דבדיק ליה לסכין. פר"ת או' י"ט. זב"ת או' ט"ל. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן ע

ע) **שם. ואפי' שחט בה הרבה וכו'** ולא אמרינן דשמא בעצם המפרקת של ראשונה נגע ונפגם או מתוך ששחט הרבה בהמות נפגם. ש"ך סק"ך. פר"ח או' ך' לה"פ או' כ"א. שפ"ד או' ך' זב"ת או' מ'.

סעיף קטן עא

עא) **שם. ואפי' שחט הרבה וכו'** הב"ח פסק כדברי המחמיר בזה ולא הודו לו כל הבאים אחריו. תב"ש או' כ"ז. עשרון או' כ"ח. זב"צ או' נ"א. גם דלא כפר"ת או' ך' דנתן קצבה לזה דאם שחט יותר מד' וה' ונאבדה הסכין דיש להטריף דמלשון כל הפו' לא משמע הכי וכבר הזב"ת שם דחה דבריו עי"ש וע"כ לענין דינא אפי' שחט הרבה ביותר ונאבד הסכין שחיטתו כשרה וליכא שיעורא וכן עיקר. זב"צ שם. וכ"פ הרב נחפה בכסף בקו' פרי מפרי יעו"ש.

סעיף קטן עב

עב) שם. ואם נגע במפרקת של א' מהן יש להחמיר וכו' כלומר לחומרא אמרינן דעצם המפרקת פוגם בנגיעה לחוד אבל לא לקולא כדלעיל סעי' א' ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' ט"ו. שפ"ד או' כ"א. זב"ת או' מ"א.

סעיף קטן עג

עג) ודע דכל זה דוקא בנאבדה אמרינן דאפשר שנפגמה בנגיעת עצם המפרקת ולפיכך מספק יש להחמיר באותם שנשחטו אח"כ אבל לא הראשונות. ואמנם כשהסכין לפנינו ונמצאת פגומה אפי' נגע בעצם המפרקת של א' מהן יש לאסור אף הראשונות ולא אמרינן שנפגמה בעצם המפרקת אלא אמרינן דשמא בעור דראשונה נפגם ויש לאסור הכל ופשוט הוא. זב"ת שם. וכ"מ ממ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן עד

עד) שם. ואם נגע במפרקת וכו' יש להחמיר וכו' ואפי' אם נגע במפרקת של עוף אסורים כל הנשחטים אח"כ. שמ"ח או' י"ד. קומץ או' ט"ז. זב"ר או' ח' מנ"י או' ט ז. זב"צ או' נ"ב. יד אליהו או' כ"ט.

סעיף קטן עה

עה) ולכן פשוט שאם נגע במפרקת אסור לשחוט אח"כ עד שיבדוק הסכין ומה"ט נ"ל דאחר בדיקת הסכין שקודם שחיטה אין לתוחבו לנדן קשה דהוה כנוגע במפרקת ואם תחבו צריך לבדוק שנית קודם שחיטה ואפי' דיעבד אם לא בדקו ונאבד אחר שחיטה יש להחמיר כל שהנדן קשה והחוד או צדדיו נגעו בקשיותו. שמ"ח שם. מש"ז או' ט' קומץ או' כ"ב ובעשרון או' ל"ח. זב"ר בתמידים או' ס"ב. זב"צ או' נ"ו. יד אליהו או' ל'.

סעיף קטן עו

עו) שם. ואם נגע במפרקת וכו' ואפי' לא חתך חוד הסכין בעצם המפרקת אלא נגע נגיעה בעלמא כיון שנגע בכח חיישינן. פר"ת או' כ"א. וכ"כ הער"ה או' ד' בשם הגאונים דאפי' בנגיעה כל שהוא שלא עשה בה רושם חיישינן יעו"ש. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן עז

עז) שם. יש להחמיר ולחוש לכל אותן שנשחטו אח"כ. משמע דאין איסור אלא אותם שנשחטו אח"כ אבל אותה עצמה שנגע בה במפרקת מותרת מיהו אם נגע באמצע שחיטה במפרקת ונאבד הסכין יש לאסור גם אותה הבהמה. שפ"ד או' כ"א. קומץ או' ט"ז. מנ"י או' ט"ז. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן עח

עח) [**סעיף יג**'] **שחט בסכין בדוקב וכו'** שחיטתו כשרה וכו' והב"ח חולק וכתב דשחיטתו אסורה וכ"כ הפר"ח או' כ"ב לדחות דברי הש"ע והסכים לאסור יעו"ש. אבל הט"ז סק"י והש"ך ס"ק כ"ה כתבו לדחות השגות הב"ח והסכימו לדברי הש"ע יעו"ש. וכן הפר"ת או' כ"ב כתב לדחות השגות הפר"ח ומסכים לדברי הש"ע יעו"ש וכן הסכים הרב נחפה בכסף בקו' פרי מפרי. וכן הסכים זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן עט

עט) **והיינו** דוקא במקום דאיכא אומדנא דנוכל לומר שנשתמש בה בדבר קשה אחר שנאבדה אבל היכא דליכא אומדנא שנשתמש בה כגון שמצאו במקום מוצנע וכיוצא לא תלינן ושחיטתו פסולה. שו"ג סוף או' ל"ב. וכן אם הוא דימה וחשב שנאבדה ואח"כ מצאה במקום מוצנע אין לסמוך על החזקה כלל. זב"ש או' י"ז. ויש מחמירין יותר ואומרים דהא דמכשרינן בנאבדה קודם בדיקה אחרונה ונמצאת והיא פגומה ה"ד דיש דבר לתלות פגימתו כגון ששבר עצמות בסכין וספק לו אם בזה או באחר או שנעלם מעיניו בבית ויש שם משתמשים בסכינים בדבר קשה וכיוצא בזה ה"ז מותרת אבל מצאה במקום שנפלה ממנו והיתה במקום זה עד שמצאה ואין כאן מקום לתלות בו הפגם שיודע שלא עשה בו כלום ה"ז אסורה. שמ"ח או' ט"ו. עשרון או' כ"ו. זב"ר בתמידים או' ס"ד. מנ"י או' ך' נמצא דיש פלוגתא בזה דלדיעה ראשונה משמע דאם לא מצאה במקום מוצנע תלינן וכשרה ואפי' אם מצאה במקום שי"ל שבכאן נפלה ממנו והיתה במקום זה עד שמצאה ורק אם מצאה במקום מוצנע לא תלינן ואסורה. אבל לדיעה שנית הגם שלא מצאה במקום מוצנע אלא מצאה במקום שנוכל לומר בכאן נפלה ממנו אפ"ה לא תלינן ואסורה. ולענין דינא הגם דיש להחמיר כדיעה שנית מ"מ בהפ"מ יש לסמוך על דיעה ראשונה ולהתיר כיון דלשון מרן הש"ע מוכח כוותייהו. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן פ

פ) **ואף** לדעת המחמירין מ"מ אם אחר השחיטה קנח הסכין בעור הבהמה או בשער הבהמה כנהוג ונאבדה קודם הבדיקה האחרונה ואח"כ נמצאת והיא פגומה שחיטתו כשירה הגם שלא היה הקנוח בכח מ"מ מכח חזקת היתר תולין בו. דע"ק או' י"ט. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן פא

פא) **שם. דאוקי סכין אחזקתיה.** וה"ד בכה"ג שנאבד אבל אם הסכין לפנינו צריך לבדוק ולא מהני חזקה כלום כמ"ש לעיל סעי' י"ב.

סעיף קטן פב

פב) [**סעיף יד**'] **אם לא בדק הסכין וכו'** שחיטתו פסולה. מאחר שלא היה לו חזקת כשרות ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע במה נשחטה. ב"י. לבוש. ועיין לעיל או' ה'.

סעיף קטן פג

פג) **שם. אבל טבח שיש לו סכין מיוחד וכו'** ולענין הלכה אין נראה להקל אלא אם הסכין משומרת לבל יגע בה זולת הטבח וגם בעינן שהטבח שומרה כדי שתהיה תמיד בדוקה דאלת"ה עביד דישכח ומשמש בה ולאו אדעתיה. גם בעינן שלא היה זמן ארוך בין בדיקה לשחיטה זו כי לפעמים תעלה חלודה ויפגם החוד של סכין. ודע כ"א תהיה החלודה קצת נרגשת הגם דחיד הסכין לא נפגם אותה בליטה שבחוד הסכין אוסר דכעוקץ חשיב. וראיתי למאן דסבר דסכין משכחת לה דנפגמת מעצמה ולדעתו איכא למיחש ע"כ יש לחוש לו בהפסד מועט ושומר נפשו ירחק מכל כי האי. פר"ת או' כ"ד. זב"צ או' ס"א. ועיין לעיל או' ט"ז.

סעיף קטן פד

פד) **שם. בחזקת בדוק הוא וכו'** ודוקא שעמד כך זמן מועט ערך ג' ימים בלא תשמיש אבל יותר מכאן יש לחוש שנפגם ע"י חלודה והרי הוא כסכין שלא נבדק. שמ"ח או' ט"ז. שפ"ד או' כ"ג. זב"ר בתמידים או' ס"ח. מנ"י או' י"ז. יד אליהו או' ל"ב. והכריתי או' ך' כתב שני ימים ולא יותר יעו"ש. ונראה דבזה הולכין אחר העת והזמן והמקום כי אפשר יש מקום אפי' אם יניחו אותה יום א' בלא תשמיש תעלה חלודה והכל לפי ראות עיני השוחט.

סעיף קטן פה

פה) **וכן** אם תחבו אחר בדיקתו לנדן קשה ושחט בו אח"כ ונאבד לאחר שחיטה בלא בדיקה יש להחמיר כמ"ש לעיל או' ע"ה יעו"ש וכ"כ מנ"י שם. יד אליהו שם.

סעיף קטן פו

פו) **שם. בחזקת בדוק וכו'** וה"ד כשבדקו לסכין אחר ששחט בה ומצאו יפה והצניעו אבל אם הצניעו לאחר ששחט בה בלא בדיקה וחזר ושחט בה ונאבד שחיטתו פסולה. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' מ"ג. והשמ"ח שם כתב בשם הרשב"א דגם בזה שחיטתו כשירה והב"ד השפ"ד או' כ"ד והניח בצ"ע אבל הרב נחפה בכסף בקו' פרי מפרי הסכים לאסור כדברי הב"ח והכנה"ג יעו"ש.

סעיף קטן פז

פז) שם הגה. וראוי לכל טבח שיהא לו סכין מיוחד לשחיטה וכו' ומ"מ לכתחלה לא ישחוט בסכין מיוחד עד שיבדוק י"ב בדיקות משום בל תשחית או משום ברכה לבטלה ולאחר השחיטה פשיטא דצריך י"ב בדיקות. שפ"ד או' כ"ד. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן פח

פח) היו לו ב' סכינים א' בדוק וא' אינו בדוק ושחט עוף ואינו יודע באיזה מהם שחט העוף אסור. תשו' בשמים. ראש סי' ק"ז. שש"א או' ה' זב"צ או' ס"ב. דר"ת או' צ"ד.

סעיף קטן פט

פט) שם בהגה. ויצניענו שלא יפגמני. דשמא ישחוט בו בלא בדיקה ויאבד הסכין ונסמוך אחזקתו שהוא בדוק קודם לכן. ושמא עשאהו פגום במה שנשתמש בו. כ"כ הרשב"א בח"ה ומביאו ב"י סוף סי' ו' יעו"ש. ש"ך ס"ק כ"ד. כריתי או' כ"א.

סעיף קטן צ

צ) [סעיף טו'] השוחט בסכין בדוק ואחר השחיטה שבר בו עצמות וכו' ואפי' לא נשבר העצם רק שהכה עליו בכח אפי' פ"א מקרי שבר בה עצמות ואם נמצא הסכין פגום כשרה. שמ"ח או' ח"י. זב"ר בתמידים או' ע"ה. מנ"י או' כ"א. זב"צ או' ס"ג. יד אליהו או' ל"ה.

סעיף קטן צא

צא) וכן אם שבר בו עץ וכיוצא כשרה. שמ"ח שם בשם הרמב"ם וסמ"ג. זב"ר שם או' ע"ו. זב"צ או' ס"ד. יד אליהו שם.

סעיף קטן צב

צב) ואפי' ספק אם היה הנגיעה בעץ ממש במקום שמצא הסכין פגומה אפ"ה מותר דכל החוד הו"ל מקום א' וכ"מ מלשון הרא"ש שכתב אם נפלה בחוזק ע"ג קרקע קשה ולא התנה דוקא שנפלה במקום הפגימה. דע"ק או' ך' זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן צג

צג) אין קולא לתלות פגם אח"ש בניגוב שערות שבהם רגבי עפר כי אין בכך יותר ממפרקת. דע"ק שם. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן צד

צד) לפעמים כשהעוף מפרכס ומכה ברגליו בסכין ונפגם אי חשיב כשיבר בה עצמות דכשרה עיין להכנה"ג בהגב"י או' מ"ז ובתשו' ליו"ד סי' קל"ט דהכל לפי אומד הדעת אם הדבר ששיבר או הכה קשה תלינן בה וכדברי ראבי"ה יעו"ש וכתב השו"ג מחו' או'

ג' דה"ה וכ"ש בבהמה שפרכסה והכה ברגליו בסכין ואפי' בדקה תלינן בה וכשרה. תו"ז סי' פ"ט או' י"ט. זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן צה

צה) **עוף** שבשעת שחיטה נשמטו אגפיה והכו בסכין ונמצאת הסכין פגומה יש לאסור דלא תלינן בכנפים אלא אמרינן שבעור נפגמה דכל שהכה בכנפיו באיזה אופן שיהיה לא תלינן בהו דמי יכול לשער אם הכה בנוצות הכנפים שהם רכים או בקנה הכנפים גם אם העוף קטן שכנפיו רכים או העוף גדול שכנפיו קשים גם אם הכה בכח או ברפיון מי יוכל לשער זה בזמנינו זה לכן לענין מעשה מנקט לחומרא עדיף. כנה"ג בשו"ת בעי חיי סי' קל"ט. וכ"כ השו"ג סוף או' ל"ח דכן ראה מעשה דאח"ש פרכס כנף העוף והכה בסכין ונמצא פגום ואסרוה דשמא בנוצה של בית השחיטה נפגם יעו"ש. אבל אם חתכו ראשי הכנפים מן התרנגול ונשארו הקשות והכו בסכין מכל צדדין יש להכשיר משום דפרכוס התרנגול חזק מאד כהוראת זקן אהרן סי' כ"ד הביאו מחב"ר או' ח' והיא"פ מיהו אם התרנגול קטן יש להחמיר דאפי' אם חתכו כנפיו ונשארו סוף הכנפים דהיינו הקנים גם הם רכים כמ"ש הכנה"ג וע"כ יש לאסור והכל לפי ראות עיני המורה. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן צו

צו) **מעשה** שאח"ש ששחטו בהמה קנח השוחט הסכין בעור הבהמה הנשחטה כמנהג ובעוד שהיה מעבירו בעור וחוד הסכין כלפי הזנב אז מחמת הפרכוס הכה הבהמה בזנבה על הסכין בחליות שבזנב ובדק הסכין ונמצאת פגומה יש להכשיר. תו"ז שם או' כ"א. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן צז

צז) **שם. אבל מספיקא אין תולין לומר שנפל על חודו.** וה"ט משום דהוי ס"ס לאיסור חדא דשמא לא נפלה על חודה ואת"ל נפלה על חודה שמא לא נפגמה בקרקע דקרקע אינה ודאי פוגמת ולא דמי כלל לדלעיל סעי' י"ג היכא דנאבד הסכין ואח"כ נמצא פגום דכשר דהתם ליכא אלא חדא ספיקא דשמא שיבר בו עצמות ולאו אדעתיה ועוד דכאן הואיל והסכין לפנינו וצריך בדיקה א"כ לא יצא מעולם בחזקת היתר אבל התם כיון שנאבד יצא בחזקת היתר ולפיכך אפי' נמצא אח"כ מוקמינן ליה אחזקתיה דהיתרא ואמרינן דלמא שיבר בה אח"כ עצמות ולאו אדעתיה. ש"ך ס"ק כ"ה. וכ"כ הט"ז סק"י לחלק בין הכא לסעי' י"ג יעו"ש.

סעיף קטן צח

צח) שם. ואם שיבר בו עצם המפרקת אפי' דרך שבירה אין תולין וכו' הט"ז ס"ק י"ב והש"ך ס"ק כ"ו חלקו על דברי הש"ע הנז' וס"ל דתולין יעו"ש. וכן הסכים הפר"ח או' כ"ו. כריתי או' כ"ב. ער"ה או' ה' אמנם הפר"ת או' כ"ז כתב להקל דוקא בהפ"מ יעו"ש. וכ"כ השמ"ח או' י"ח. מש"ז או' י"ב. זב"ר בתמידים או' ע"ט. מנ"י או' כ"ב. זב"צ או' ע'.

סעיף קטן צט

צט) ואם יש ספק אם הכה במפרקת הוי ס"ס לאיסור ואין להתיר אפי' בהפ"מ. שפ"ד או' כ"ו. מנ"י שם. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן ק

ק) מעשה בא לפני ריב"ק בשוחט בסכין ונמצאת פגימה וצוה להדיח בית השחיטה ונמצאת החתיכה תחוב במפרקת והכשירוהו. אגודה פ"ק דחולין. הגהת מנחת אהרן על ש"ך הארוך או' ב' קומץ או' כ"א. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן קא

קא) מעשה בא לידי שהשוחט אמר ששמע קול הסכין כשנגע במפרקת כמו שקורין בל"א קר"ק שנראה וניכר שעי"ז בא הפגימה והכשרתי כי כה"ג כ"ע מודו דאמרינן בעצם נפגם כיון שיש רגלים לדבר. שבו"י ח"ב סי' נ"ג. אמנם הבל"י או' י"ד כתב להשיג עליו וכתב וכ"ש לפי דעת הש"ע דאפי' דרך שבירה אין תולין בעצם המפרקת והניח דבריו בצ"ע. וכן השפ"ד בסוף הסי' הניח זה בצ"ע יעו"ש.

סעיף קטן קב

קב) שוחט שהזיד ועשה פגימות בסכין אח"ש קודם שבדק הסכין שחיטתו כשרה. מיהו אם רגיל בכך קנסינן ליה ומעברינן ליה. בינת אדם שער או"ה או' ג' זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן קג

קג) שם הגה. ואין חילוק בכל זה בין שבדק הסכין תחלה סמוך לשחיטה וכו' עיין לעיל או' פ"ו.

סעיף קטן קד

קד) שם בהגה. דאפ"ה מקרי סכין בדוקה. והיינו בטבח שיש לו סכין מיוחד לשחיטה ומקום מיוחד שמצניעו שם כמ"ש בסעי' הקודם.

סעיף קטן קה

קה) ודע דכל ההיתרים הנז"ל ה"ד בשידע בבירור גמור שלא היה מקום הצואר ששחט שם מלוכלך באיזה גרר יבש או טיט וכדומה דאל"כ אסור לתלות ולהתיר אף דרך שבירה

גמורה. והמיקל בשנמצא שם כן עתיד ליתן את הדין כי זה ודאי פוגם יותר משבירת עצם המפרקת. קומץ או' י"ז.

סעיף קטן קו

קו) **והנזהר** להעמיד הסכין על תכונתו כדבעי ולנקות מקום העברת הסכין מכל דבר המזיק לסכין כמו גרר וחול וכדומה וגם למרוט השער דגם זה מזיק ולא לשחוט כ"כ במהירות ורוגזא יהא סכינו תמיד חד וחלק אחר השחיטה כמקדם. קומץ שם. וכן בשעה שמצניע הסכין יקנחנו בסמרטוט היטב עד שיתחמם כדי שלא יעלה חלודה כמ"ש לעיל או' נ"ג יעו"ש. ויניחנו בתיק בדבר רך ואח"כ יכרוך עליו סמרטוט כדי שלא יעלה חלודה וגם כדי שיהא שמור כדי שלא יגע בו שום דבר.

סעיף קטן קז

קז) [**סעיף טז**] **אם בדק הסכין אחר שחיטה וכו'** משמע דדוקא כשבדקו אח"ש והצניעו אבל אם לא בדק הסכין אח"ש והצניעו ואח"כ נמצא פגום יש לאסור למפרע מה ששחט. פר"ח או' כ"ז. פר"ת או' כ"ח. לה"פ או' כ"ח. זב"צ או' ע"ו.

סעיף קטן קח

קח) **שם. ואח"כ נמצא פגום וכו'** פי' ע"י הבודק עצמו ודרך אותה בדיקה עצמה בזה הוא דתלינן וכו' אבל בודק אחרינא א"נ הבודק עצמו והרבה לבדוק בפעם שנית לא מקלינן. פר"ת או' כ"ט. זב"ת או' נ"ג. זב"צ או' ע"ז. דר"ת או' קמ"ט.

סעיף קטן קט

קט) **שם. ואח"כ נמצא פגום לית לן בה וכו'** ומשמע דאפי' תכף ומיד שהצניעו הלך ומצאו פגום שחיטתו כשרה דאימור תכף בהצניעו נפגם בדבר אחר מעצמו וכ"ש בזה"ז שאנחנו מצניעין הסכין בקתא של עור שיש לחוש ולומר שבתוך הקתא היה שם עפר או צרורות קטנים או קסמים או דם שעל הסכין או רוק נקרש והפגים את הסכין. שו"ג או' מ"א. תו"ז סי' פ"ט או' כ"ב וכתב והכי נקטינן. זב"צ או' ע"ח. דר"ת או' קמ"ז.

סעיף קטן קי

קי) **שו"ב** שיודע שאינו נותן סכין השחיטה מידו אח"ש לשום מקום עד שבודקה י"ב בדיקות אף אם אינו זוכר אם בדק ואחר כמה שעות מצאה פגומה יש להקל וכ"ש אם יש לתלות בהגעה לסכין בכח לפני בדיקה שבה נמצאת פגומה. דע"ק סוף או' כ"ג. זב"צ או' ע"ט.

סעיף קטן קיא

קיא) **שם. דאימור בדבר אחר נפגם או שבר בו עצמות וכו'** ואם יודע בבירור שאין לתלות במידי שהיה מונח במקום צנוע ויודע שלא עשה בה שום דבר גם לא היה זמן רב שיש לתלות בחלודה ושכחה יש להחמיר ולאסור דאימור לא בדק תחלה יפה יפה וכ"ש האידנא דאין כלל דרך להשתמש בסכין שחיטה זולת בשעת הדחק או הפ"מ יש להקל. שמ"ח או' י"ט. שפ"ד או' כ"ז וכתב וכן ראוי להורות. ר"ז או' כ"ד. זב"ר בתמידים או' פ"א. מנ"י או' כ"ו. ואפי' בהפ"מ אין להקל אלא כשבדקו לאח"ש י"ב בדיקות אבל אם לא בדקו כ"א בהולכה והובאה פשיטא דאין להקל אפי' בהפ"מ. זב"ר שם. דר"ת או' קמ"ה. ועיין לעיל או ק"ט ואו' נ"ט ודוק.

סעיף קטן קיב

קיב) [**סעיף יז**] **טבח שלא הראה סכינו לחכם וכו'** והאידנא נהגו למנות אנשים ידועים וכו' ולהם מחלו חכמים וכו' ובאגודה פ"ק דחולין כתב עוד טעם אחר משום דעתה בעונותינו אין ת"ח דהא אין יודע אפי' מס' כלה וכ"ה בתשו' מהרי"ל סי' ע"א ותשו' מהרי"ו סי' קס"ג ומהרי"ק שורש קס"ג וכ"ה לקמן סי' רמ"ג סעי' ז' בהגה לענין שיתן לו המבייש ליטרא דדהבא וכ"כ ב"י לקמן סי' ר"ה לענין נדרים דהאידנא כ"ע כע"ה דמו ומביאו הרב שם בהגה. ש"ך ס"ק כ"ט. פר"ח או' כ"ט. ומיהו עיין ברכ"י בחו"מ סי' ט"ו או' ג' מ"ש לחלק בזה ומ"מ כתב דלדידן דק"ל כמרן ז"ל א"צ לזה דמרן לא חש להאי סברא וכתב כל הדינים כמות שהם וגם מהרימ"ט בחו"מ סי' מ"ז דחה התשו' הנז' יעוש"ב. ומ"מ בזה"ז אין לדונו בדין ת"ח אלא א"כ הוא בקי בש"ס ופו' ויודע כללי הוראה כנודע. ועוד עיין בדברינו לאו"ח סי' תקמ"ז או' כ"ג.

סעיף קטן קיג

קיג) **שם. והרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין וכו'** ורש"ל פ"ק דחולין סי' ט"ל הרבה לקרות תגר על השוחטין בזה"ז שבודקין הסכין במהירות ובלי כונת הלב ושראוי להזהיר ולהקפיד עליהם בדבר זה יעו"ש. ש"ך סק"ל. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' י"ט. שפ"ד או' ל' זב"צ או' ף'.

סעיף קטן קיד

קיד) **ובמקומות** החרדים לדבר ה' ממנים שנים וטובים השנים מן הא' ואיש את רעהו יעזורו. שמ"ח או' ך' זב"ת או' נ"ח. ועיין לעיל או' כ"ח.

סעיף קטן קטו

קטו) שם. והרבה צריך ישוב הדעת וכו' ובעי למבדק להו בהפלגת הימים כי ישתנה האדם ומה גם כי ברוב הימים הולכים ומתמעטים חושיו וזקן עכ"פ לא יבדוק. וכל בן אדם דמזלזל קצת במצוה אחת ממצות התורה קים לי בגויה דלא רמי נפשיה למעבד בדיקה הצריכה לסכין כאשר ציונו ה' ומה גם כי ירבו עליו הזבחים גם אדם שיש לו הרבה טרדות ורוב מחשבות אין למנותו שוחט לצבור ואצ"ל אדם מבוהל אשר גבר בו יסוד !הרוח דלא מתישבא רוחיה ביה כחמר טב על דורדייה להרגיש בפגימות הדקות הפונים לצדדין ועומדות בפה הסכין ודבר זה מוטל על חכם העיר. פר"ת או' ל"א. זב"ת שם. ועיין לעיל סי' א' או' ח"י ואו' מ"ד ואו' קל"ד מ"ש עוד מזה יעו"ש.

סעיף קטן קטז

קטז) אין ראוי למנות שו"ב אלא מי שהוא עניו ביותר לפי שמרוב ענותנותו הוא שואל על כל דבר ודבר ממציאות הטריפות שהוא מתחדש מדי יום ויום ולא יסמוך על דעתו לדמות מלתא למלתא. אבל הלובש מלבוש גאוה מלבד שאוי לו אוי לנפשו נוסף גם הוא שלפעמים מרוב גאותו יראה לו שהסכין חשובה והולך ושוחט בה בחשבו כי אליהו הנביא נתנה לו בדוקה כן ובפרט באיזה מקומות שיש להם שררה זאת של השחיטה ירושה מאבותיהם וסומכים על דעתם בכל מציאות הבא לידם בין כדין בין שלא כדין וטועים הם שכל החושב עצמו במדרגה זו ועושה מעשים כאלו וסומך על עצמו בלי ספק שהוא אפיקורוס ומאכיל טרפות לישראל. גם על בני עירו שלא הקיצו משנתם לעמוד ולבדקו ולאבד האשרה הזאת ממקומה עתידים הם ליתן את הדין ואינם יכולין לומר ולתלות עצמם כמו שאומרים ההמון שהם אוכלים על דעת המלמד שסמכו לזה ונתן לו שטר סמכה בידו והקולר תלוי בצוארו דאין זה כלום דאפשר שאותה שעה שסמכו היה יודע בטיב הדינים ובדיקת הסכין והיה עושה עצמו יר"ש ועניו ובשביל כך סמכו ואחר שיצא מלפניו חזר לסורו הרע ומה יעשה אח"כ זה הסומכו אם לא ידע מעניניו ולפעמים מרחיק נדוד לעיר אחרת בענין שאינו יכול לחזור ולבודקו. ועוד שאפשר שזה שסמכו הוא ע"ה ובור גמור ולפי שהאריך ימים ושנים באומנות זו חושב בדעתו שהיה לגאון באומנות זו ואין כמוהו בעולם וכל הרוצה ליטול סמכה יבוא ויטול ממנו בהרצאת ממון כמו שראינו כמה מקומות בעוה"ר. ולפ"ז אלו היודעים שיש מציאות כזה בעולם והם שותקים וסומכים על הסומכו ואוכלים ממנו ויש בידם יכולת לעוקרו ולא עקרוהו הם נתפשים בעבורו ואם אין בידם יכולת לעוקרו עכ"פ כל מי שנגע יראת ה' לא יאכל משחיטתו ואז תבוא עליו ברכת טוב. כסף אחר בפ"א מה"ש הלכה כ"ו. זב"צ או' פ"ח.

סעיף קטן קיז

קיז) **גם** מכה רבה ראיתי בכמה מקומות שלפעמים יבוא איזה חכם ממקום אחר והוא אדם גדול בתורה אך בעניני בדיקת הסכין אינו יודע כלום וכשהשוחט מראה לו הסכין מוציא דבה עליו דאין סכינו חשובה ולא הוא זה להוציא השוחט שהוא מומחה מחזקתו שהוא עומד כמה שנים על ידו שהוא אינו יודע כלום. כסף אחר שם. וכן להיפך שאומרים אלו החכמים על השוחט שהוא מומחה והשוחט אינו מומחה ועתידים ליתן את הדין. זב"צ או' פ"ט.

סעיף קטן קיח

קיח) **כל** המשחיז את הסכין א"א לו לבודקה יפה מסיבת טרחתו בהשחזה פעם אחר פעם ויהיו אבריו כבדים עליו ואינו יכול לבדוק היטב וע"כ נהגו ותקנו רבותינו שלא לבדוק הסכין פחות משנים שהא' יהיה משחיז והב' יבדוק אחריו ותהיה הסכין כנתינתה מהר סיני. גם אם יהיו שוחטים אחרים יושבים עמהם יצרפו עמהם אחר בבדיקת הסכין ולא יסמכו על דעתם וימחלו על כבודם כי כבוד אלהים יותר גדול מכבודם. כסף אחר שם. ואם אירע פעם א' שהשוחט הוא משחיז לבדו ולא יש אחר עמו כן יעשה שאחר שהשחיז את הסכין וסמך עליה בדעתו שהיא כשרה לא ישחוט בה תכף אלא ימתין כמו רבע שעה כדי שינוח מיגיעתו ואח"כ יחזור ויבדוק אותה היטב ואז יכשיר את הסכין. זב"צ או' ץ'.

סעיף קטן קיט

קיט) [**סעיף יח**'] **הטבח צריך שיטול שכר מן הטרפות כמו מן הכשרות.** ובריב"ש סי' ת"ק כתב דגם הכרכשות שנוטלים מן הכשרות לבד אסור ליקח מטעם זה ומביאו ד"מ ואע"ג דבחו"מ סי' ש"ו סעי' ד' כתב הרב דטבחים שלוקחים הכרכשות מן הכשרות מקרי שכר ואם ניבלו חייבים לשלם והוא מדברי הטור שם התם מיירי היכא דהמנהג הוא כן אעפ"י שאינו נכון כמו שקרא תגר גם הרמב"ם על המנהג שהיה בזמנו שהיו לוקחים שכר רק מן הכשרות לבד כדאיתא בריב"ש שם א"נ ס"ל להרב דכשנוטל כרכשות מותר לו ליקח מהכשרות לחוד דליכא למימר שיבא להקל כדי ליטול כרכשות דלהא לא חשדינן ליה שיאכל טרפות וא"כ יצטרך למוכרם ומתירא שמא ירגישו בו שאינו אוכלם ומוכרם אבל כשנוטל שאר שכר אסור ואפשר שמזה נתפשט המנהג שבקצת מקומות השוחטים לוקחים הכרכשות מן הכשרות ולא מן הטרפות אעפ"י שהוא מנהג רע. ש"ך ס"ק ל"א. והט"ז ס"ק י"ד כתב הטעם ליישב המנהג שלוקחים הכרכשות מן הכשרות לבד משום שלא נחשדו בשביל דבר קטן כזה להאכיל טרפות יעו"ש. אבל הכנה"ג בהגב"י

או' ס"ב והתב"ש או' ל"ז דחו טעם זה דאין לחלק בין רב למעט יעו"ש. והרב זב"צ או' צ"א כתב דמקודם היה המנהג הרע הזה בעירם לקחת שכר מן הכשרות לחוד ואח"כ תיקנו שהשוחטים יקחו שכר קצוב מן הקהל ולא מהבהמה כלל ועיקר וכתב וכן ראוי לתקן בכל עיר ועיר יעו"ש. ועוד יש נפקותא כשיקחו השוחטים שכרם מן הקהל כדי שתהיה השחיטה תחת רשות הקהל והם ימנו שוחטים היותר יר"ש ומומחים כדת וכהלכה.

סעיף קטן קכ

קך) **ומיהו** בקצת מקומות שהטבח נכרי מספיק בשר לישראל כל צרכם יש להקל קצת בזה לפי שעל הרוב אינו מפסיד השוחט. פר"ח או' ל' לה"פ או' ל"א. בל"י או' ך'. זב"ת או' נ"ט.

סעיף קטן קכא

קכא) **וכן** במקומות שעכו"ם הרבה ושוחטים לעולם עד שיש די לצורך ישראל אז אינו נוגע כלל בדבר ומותר ליטול רק מהכשרות. שמ"ח או' כ"א מנ"י או' כ"ט. יד אליהו או' מ"ד.

סעיף קטן קכב

קכב) **וכתב** הרב זב"צ או' צ"ב דבעיר בגדאד יע"א שכמה פעמים הבעה"ב נודר כבש א' ושוחט אותו בביתו ומחלקו לעניים והמנהג הוא שאין לוקחים ממנו הקהל הקצבה הגאביל"ה שלוקחין מכל צאן וצאן משום דהוא לעניים אבל דוקא השוחט לוקח ממנו פרק הזרוע והכתף לא חשיב זה שלוקח מן הכשרות ולא מהטרפות וליכא חששא בזה משוה דמוכרח בעה"ב להביא אחר תחתיו כיון דיש עליו נדר א"כ לא איכפת ליה לשוחט אם יצא כשר או טרף דגם אם יצא טרף מוכרח להביא אחר במקומו ואפי' אם לא ימצא בידו היום מוכרח לשחוט אחר תחתיו מחר וא"כ אין פקפוק במנהג הזה יעו"ש וכ"כ לקמן בסי' קי"ט או' ע"ז. ומיהו אם יש חשש אם יצא טרף יתעכב איזה זמן עד שיביאו אחר ואפשר שיביאו שוחט אחר יש להתנות שיקח שכר גם מן הטרפה או ע"מ שלא יביאו אח"כ שוחט אחר.

סעיף קטן קכג

קכג) **אין** לרבנים לקנות מכם הגאביל"ה ומכוער הדבר דכיון שאם יארע שום ספק בשחיטה אליו ירוצו לשאול את פיו מה דינה של בהמה זו אם טרפה או כשרה אסור לו ליקח מכס הגאביל"ה כדתנן החכם שאסר את האשה בנדר ה"ז לא ישאנה ול"מ בעיר שאין בה אלא חכם א' שעל פיו יחנו ועל פיו יסעו שאסור אלא אפי' יש חכמים הרבה בעיר וכשיארע איזה ספק כולם נקבצים לראות מה דינה של בהמה שנפל ספק עליה

אסור לא' מהם ליקח מכס הנאבילי"ה. כנה"ג בהגב"י או' ס"ב. שפ"ד או' ל"א. וסיים שם השפ"ד ואני מנעתי את עצמי שלא ליהנות כלום כי מכוער הדבר מאד ולשומעים ינעם עכ"ד. זב"צ או' צ"ג.

סעיף קטן קכד

קכד) שם הגה. שלא יבא להקל וכו' ואפי' יודע בעצמו שהוא חסיד ולא יטה מ"מ מידי חשדא לא נפיק. שמ"ח או' כ"א. מנ"י או' כ"ט. ר"ז או' כ"ט.

סעיף קטן קכה

קכה) שם הגה. ולכן נהגו בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובודק לעצמו וכו' והיינו ששוחט ובודק הוא בעצמו ומוכר לאחרים זהו דוקא אסור מכח המנהג אבל אם שוחט ובודק לצרכו ולא למכור לאחרים הוא דבר פשוט דמותר. ביה"ל או' ג' זב"ת או' נ"ט. לה"פ או' ל"ג.

סעיף קטן קכו

קכו) [סעיף יט'] ראובן שאמר לשמעון וכו' ולפיכך מעבירין אותו וכו' מדברי הרשב"א נלמוד דמעבירין אותו איננו אלא רגע א' ואח"כ מחזירין אותו כשחוזר למוטב. דמש"א דף מ"ד ע"ג. כנה"ג בהגב"י או' ס"ד. שו"ג או' ן'.

סעיף קטן קכז

קכז) עוד למדנו מדבריו דהיכא דיש אמתלא לדבריו סגי. דמש"א שם. כנה"ג שם או' ס"ה. והכל לפי מה שהוא אדם. זב"צ או' צ"ד.

סעיף קטן קכח

קכח) ולא סגי כשיקבל עליו דברי חבורות אלא בעינן שיקבל עליו ג"כ להראות סכינו בכל יום תמיד לחכם שבעיר אף שהחכם לא ישלח אחריו. כנה"ג שם. והיינו ממידת חסידות וזהירות שלא יבא להקל פעם אחרת בבדיקת הסכין. שו"ג או' נ"א. ועיין לקמן או' קל"ה.

סעיף קטן קכט

קכט) אבל לשמעון אין להאשים שהוא סמך על ראובן עצמו שיגמור הבדיקה. לבוש. זב"ת או' ס"ה. וכתב בס' ל"ח שהכל לפי תואר הענין לריאות עיני הדיין שהרי אפשר ששמעון רואה גם הוא בכונת ראובן שילך וישחוט ולא הזהירו שיבדוק בעצמו וא"כ גם הוא מיקל בבדיקת הסכין כמו ראובן. כנה"ג שם או' ס"ו. זב"צ או' צ"ה.

סעיף קטן קל

קל) **טבח** שראה בחבירו ששוחט בסכין פגום והניחו והניח לאכול הבשר ושוב אמר שהיה פגום ושלא גילה הדבר להיות האוכלים אויביו יש להעבירו. מהרשד"ם חי"ד סי' מ"ז. כנה"ג שם או' ס"ז. לה"פ או' ל"ה. בל"י אי' כ"ב. שו"ג מחו' או' ט"ו. זב"ת או' ס"ו. זב"צ או' צ"ט.

סעיף קטן קלא

קלא) **שוחט** ששחט בהמה ובדק הסכין והשחיזו במשחזת ושחט בו ולא בדקו אחר שהשחיזו במשחזת וטען כשהשחיזו במשחזת לא היתה שום פגימה בסכין אלא שלא היה חד ולכן השחיזו אין מעבירין אותו. מהרש"ך ח"א סי' נ"ח. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ח. שו"ג מחו' או' ה' תו"ז סי' פ"ט או' כ"ז. זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן קלב

קלב) **מי** שבדק סכין ואמר שהיא פגומה ובא אחר ושחט בה ואמר שהיתה הגונה ושוב אחר עשר שעות נמצאת פגימה אין לפסול את השוחט בעדותו של זה דע"א בהכחשה לאו כלום הוא. מהריב"ל ח"א דפ"ג. כנה"ג שם או' כ"ט. שו"ג שם או' ו' תו"ז שם או' כ"ט. זב"צ או' צ"ז. ולענין העופות ששחט בזה הסכין יש לחכוך ולהחמיר משום דאוקי חד לגבי חד והעופות בחזקת איסור עומדים. ואם יש עוד עד אחר ואומר שגם הוא בדק הסכין קודם ששחט השוחט אותם העופות ומצאה יפה העופות מותרין דהו"ל תרי וחד ואין דבריו של אחד במקום שנים. מהריב"ל שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קלג

קלג) **טבח** שאחר שבדק הסכין אחר השחיטה נתנה ביד נער א' להוליכה לאדם אחר ואותו אדם מצאו פגום אם הנער קטן אותם הבהמות ששחט הראשון בחזקת היתר הם ושליח הוא דעוית אבל אם אותו הנער היה גדול ואמר ברי לי שלא נגעתי בזה הסכין בשום דבר קשה אלא מיד הולכתיו ונתתיו ביד השוחט השני ומצאו פגום אין להקל ולומר דלמא השליח שיבר בו עצמות ולאו אדעתיה אלא אותן הבהמות ששחט שוחט הראשון אסורות. מהריב"ל שם. כנה"ג שם או' ל' פר"ח או' ל"ב. לה"פ או' ל"ו. שו"ג שם או' ז'. זב"ת או' ס"ה. תו"ז שם. זב"צ או' ק'.

סעיף קטן קלד

קלד) **שוחט** שאינו רוצה להראות סכינו בפני שונאו הדין עמו דהשונא הוי כמו דיין ודיין אסור לדון לשונאו משום דמחמת שהוא בפני שונאו נדמה לו כאריה ואינו יכול לכוין יפה בהרגשת סכינו. הרב יות עולם סי' א' דין ג' תו"ז שם או' כ"ה. זב"צ או' צ"ח.

סעיף קטן קלה

קלה) **שם. ובלבד שיקבל עליו שלא ישוב וכו'** היינו שיקבל עליו בפני ג' חכמים והכשרים שבעיר שלא ישוב עוד לדברים כאלו אלא שיבדוק יפה. אבל אם נראה בעיניהם שהוא פושע ומיקל ראוי שלא להחזירו אפי' בקבלת דברי חבירות. הרשב"א בתשו' סי' תקצ"ד. ב"י. לבוש. זב"ת או' ס"ד ואו' ס"ה. ועיין לעיל או' קכ"ח.

סעיף קטן קלו

קלו) [**סעיף ך**] **טבח שנמצאת פגימה בראש הסכין וכו'** מעבירין אותו. שמעיד על עצמו שאינו מקפיד בין סכין פגום לשאינו פגום ועוד דהא שוחט בסכין פגום לכתחלה. הרשב"א בתשו' סי' תר"ך. ב"י. ש"ך ס"ק ל"ג. פר"ח או' ל"ב. לה"פ או' ל"ו. בל"י או' כ"ד.

סעיף קטן קלז

קלז) **שם. וקרוב לומר שהכלים אסורים.** והבל"י שם הסכים לאסור הכלים למפרע יעו"ש. וכ"כ השפ"ד או' ל"ד לפרש דברי הש"ך דכונתו לאסור הכלים למפרע יעו"ש.

סימן יט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **השוחט צריך לברך וכו'** ואם שחט ולא בירך כשרה. כ"כ הרמב"ם פ"א מה"ש והרא"ש והמרדכי בריש חולין ודלא כהלכות אלדד הדני שכתב אם שחט ולא בירך פגול הוא וגם דלא כדכתב המרדכי בפ' כסוי הדם שמצא ראבי"ה בתשו' הגאונים דמי ששחט והזיד ולא בירך אסור לו לאכול ממנו אבל לאחר מותר והוא חייב מלקות. ב"י. וכ"כ הש"ך סק"א בשם כמה פו' דאפי' הזיד ולא בירך כשרה אפי' לעצמו יעו"ש. וכ"כ שכנה"ג בהגה"ט או' ג' פר"ח או' ב' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' כריתי או' א' שמ"ח או' א' שו"ג או' א' מיהו היכא דהעם פרוצים במצות כסוי הדם שאינם מכסים כדין או שאינם מברכין על הכסוי או על השחיטה יש לקנסו ולחייבו מלקות וגם יש לאסור לו השחיטה (להעובר אבל לאחרים מותר) משום מגדר מלתא. כ"מ ברש"ל פ' כסוי הדם סי' י"א. וכ"כ הלה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. וכ"כ הש"ך לקמן סי' כ"ח סק"ג. שפ"ד בסי' זה או' א' קומץ או' א' זב"ר סי' י"ח בתמידים או' ג' מנ"י או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. השוחט צריך לברך וכו'** וכן השוחט לאחרים מברך. זב"ר שם במוספים או' א' מנ"י שם. וכ"כ באו"ח סי' תל"ב או' כ"ז לענין בדיקת חמץ בשם כמה פו' דאם בעה"ב

מצוה לאחר לבדוק אותו אחר מברך יעו"ש. וכ"ה לקמן רסי' רס"ה לגבי מילה דהמל מברך אעפ"י שאינו בנו יעו"ש. ועיין לקמן או' ז'.

סעיף קטן ג

ג) **בן פקועה** שהפריס ע"ג קרקע שצריך שחיטה מד"ס יברך על השחיטה. פר"ח או' א' אבל הפר"ת או' א' כתב דלא יברך יעו"ש וכבר כתבנו ע"ז לעיל סי' י"ג או' ך' יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **שם. השוחט צריך לברך קודם וכו'** דכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן. פסחים ז' ע"ב.

סעיף קטן ה

ה) **שם. השוחט צריך לברך קודם וכו'** פי' דלא חיישינן דלמא תתנבל בידו א"נ תמצא טרפה דמוקמינן לה אחזקת כשרות והשוחט לא ריע לנבל. פר"ת או' ב' זב"ת או' ב' ועיין לקמן סי' כ"ח או' ק"י.

סעיף קטן ו

ו) **ואם** שכח ושחט ולא בירך קודם השחיטה לא יברך אחר השחיטה. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ד' פר"ת או' ג' כריתי או' ג' שמ"ח או' א' שפ"ד או' ב' שו"ג או' ג' ער"ה או' ב' תו"ז סי' ד' או' ב' חכ"א כלל ה' או' א' פ"ת או' ג' בשם תשו' תפארת צבי סי' ג' זב"ר בתמידים או' ד' והטעם דכיון דהיה ראוי לברך מקודם ודחי נפשיה הואיל ואדחי אדחי. זב"ר שם. ואפי' תוך כדי דיבור אחר גמר השחיטה לא יברך. כריתי שם. שמ"ח שם. ער"ה שם. זב"ר שם. זב"ש או' א' זב"צ או' ב' והגם דאיכא מ"ד דמברך אינן ק"ל דאין לברך משום דסב"ל. מיהו אם אפשר יש לחזר אחר בהמה או עוף אחר לשחוט ויברך עליו ויכוין לפטור גם את זה. שמ"ח שם. בל"י שם. זב"ר שם. זב"צ שם.

סעיף קטן ז

ז) **שם. וצונו על השחיטה.** ותקנו לברך בעל ולא בלמ"ד לשחוט מפני שהוא מצוה שאפשר להתקיים ע"י אחר אפי' אינו בעל הבהמה או העוף לפיכך מברכין בעל שכ"מ לשון על לומר שלא הקפידה התורה אלא שתהא הבהמה נשחטת אם רוצה לאוכלה ויהיה השוחט מי שיהיה. לבוש. ואם בירך בלמ"ד לשחוט יצא כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' תל"ב או' ז' יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **שם הגה. ואם שוחט דבר דאתיליד בו רעותא וכו'** וכשימצא כשר מברך וכו' ואעפ"י שכתבנו לעיל או' ו' דאין מברכין אחר השחיטה הכא שאני משום דא"א לברך קודם

לא אדחי. ש"ך סק"ד. כריתי. או' ג' שמ"ח או' ב' שפ"ד או' ד' חכ"א כלל ה' או' א' זב"ר בתמידים או' ז' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ט

ט) ואנחנו נוהגין כשיזדמן לשחוט דבר שיש בו ספק טרפה שאינו שוחטו לבדו אלא שוחט תרנגול או עוף אחר קודם לו וכונתו ג"כ על זה. לבוש. ט"ז סק"ב. ש"ך שם. פר"ח סוף או' ג' לה"פ או' ה' בל"י או' ד' כריתי שם. שמ"ח שם. שפ"ד שם. חכ"א שם. זב"ר שם או' ו' זב"צ או' ד' והיינו היכא דאפשר אבל היכא דלא אפשר ינהוג כמ"ש הרמ"א וכמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן י

י) וכן ביו"ט דאין להרבות בשחיטה שאין צריכה ינהוג כמ"ש הרמ"א. כריתי שם. חכ"א שם. זב"ר שם.

סעיף קטן יא

יא) שם בהגה. ובלבד שיהא סמוך לשחיטה. ולא יפסיק בין שחיטה לבדיקה ובין בדיקה לברכה ואם הפסיק בדברים אחרים לא יברך. שמ"ח או' ב' קומץ או' ג' מנ"י או' ג' אבל הבדיקה עצמה וכל מה ששייך לה לא מקרי הפסק כיון שהוא צורך הברכה. תב"ש או' ה' זב"ר בתמידים או' ח' ומשמע הא אם יש שיהוי אחר בין שחיטה לבדיקה לא יברך אח"כ על השחיטה וע"כ אם יודע השוחט שלא יוכל לבדוק תיכף אחר השחיטה מחמת איזה סיבה וגם אין לו !דרך אחר לשחוט קודם כדי לברך עליו ולפטור את זה יש !רך ע"ז שיש בו ספק קודם השחיטה בלבו או בלתי שם ומלכות.

סעיף קטן יב

יב) ואם הדבר שבה הרעותא וכן הדבר הנשחט עמו שניהם מדברים המחוייבים בכסוי יזהר שלא לשחוט הדבר שבה הריעותא ע"ג דם של הנשחט עמו דשמא ימצא טרפה ונמצא מבטל דם חבירו. כ"כ השפ"ד סי' כ"ח או' י"ז. ור"ל שלא יוכל לכסות דם חבירו מחמת דם הטרפה המפסיק. זב"ר שם או' ו' ועוד מפני שדם הכשרה יוכל תיכף לכסות אחר השחיטה וזה עד שיבדק וימצא כשר ולכן יניח כל דם לבדו. אבל יוכל לברך תכף אחר השחיטה על כסוי דם הכשרה ולפטור גם את הספק ולכסותו אעפ"י שעדיין לא בדק אותו מפני שלא יש חשש ברכה לבטלה כיון שמברך על אחר שהוא בר חיובא וזה נפטר ממילה.

סעיף קטן יג

יג) אבל אם לא יש דבר אחר לשחוט ולכסות כדי לפטור את זה לא יכסה את זה עד שיבדוק וימצא כשרה דשמא אחר הבדיקה ימצא טרפה ולמפרע תהיה ברכתו לבטלה. ואם נמצא כשר ונתחייב בברכת השחיטה ובכסוי יברך על השחיטה קודם ואח"כ על הכסוי מפני שברכת השחיטה נתחייב בה קודם ועוד כדי שלא תהיה ברכת הכסוי הפסק בין השחיטה לברכת השחיטה.

סעיף קטן יד

יד) וכן השוחט המסוכנת לא יברך קודם שחיטה כפסק מור"ם ז"ל בדבר דאתיליד בו רעותא. שו"ג או' ד' תו"ז סי' ד' או' ג' ועיין לעיל או' י"א ובסי' י"ז או' טו"ב.

סעיף קטן טו

טו) ואם שוחט להאכיל לפועליו גוים או לכלבים אי איכא התם בקי בבדיקה ובעי לשחוט ולבדוק אף שאין דעתו לאכול ממנה מצי לברוכי עליה דהא חזיא ליה. פר"ח בקו"א. לה"פ או' ב' בל"י אי' ב' שפ"ד או' ב' מחב"ר או' א' זב"ת או' ז' והשיג על גן המלך סי' נ"ה שנראה מדבריו שאין לברך יעו"ש. חכ"א כלל ה' או' ו' קומץ או' ב' וסיים שם הקומץ אך ראוי להשתדל שיטול ממנה דבר מה לאכול.

סעיף קטן טז

טז) מי שמוכרח למסור לשר בשבוע שחל להיות ט"ב בתוכו כ"כ בשר כיון דאסיר ליה בזו השבוע לא חזיא ליה. ואי מצי למיסב מניה ליומא דשבתא או מצי למיהב לחולה הוא יברך. שבו"י ח"ב סי' ל"ו מחב"ר או' ב' פ"ת או' ב' תו"ז סי' ד' או' ה' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יז

טוב) עגלים רכים שאינם בני ח' ימים שמוכרח לשוחט ליקח קיבתם אם שוחטם לבדם לא יברך על השחיטה. שאלת יעבץ ח"ב סי' נ"ז. מחב"ר או' ג' תו"ז שם או' ו' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יח

חי) השוחט בסכין שאינו בדוק על סמך שיבדוק אחר השחיטה לא יברך על השחיטה. ב"ח סי' ב' ער"ה או' ג' זב"ש או' ג' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יט

יט) מי ששחט פעם ראשונה אין ראוי לברך שהחיינו. בעי חיי בתשו' יו"ד סי' כ"ב. תו"ז שם או' ז' זב"צ או' יו"ד. והטעם כתב שם התו"ז משום דמזיק לבריה. ועוד י"ל הטעם דבשחיטה ראשונה לא יברך משום דעדיין לא הורגל בשחיטה וחיישינן שמא

ינבל ותהיה ברכתו לבטלה ואפי' ברכת השחיטה אין ראוי לברך מטעם זה אלא ישמע ברכה מאחרים אם אפשר ויתכוין לצאת או לברך בלי שם ומלכות.

סעיף קטן כ

ך) **שם בהגה. ואם שוחט בבית המטבחיים שהוא מקום מטונף יברך בריחוק ד"א וכו'** ואם שוחט במקום שיש לו מחיצות ואין שם מקום בפנים להרחיק מהטינוף ילך חוצה למקום נקי ויברך אחר המחיצה מיד דכיון שהמחיצה מפסקת מותר לברך אם אין מגיע לו שם ריח רע ואינו רואה הטינוף. ודוקא שהמחיצות גבוהות עשרה טפחים. שמ"ח או' ג' קומץ או' ד' זב"ר בתמידים או' ט' מנ"י או' ה' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן כא

כא) ואף אם רחוק מבית המטבחיים יותר מכ"ב אמות יכול לברך. קומץ שם. מנ"י שם. אבל הכריתי או' ה' כתב דאם יש מרחק כ"ב אמה הוי הפסק ואסור לשחוט על סמך ברכה זו. וכ"כ יד אליהו או' ו' ועיין בדברינו לאו"ח סי' ח' או' ן' ובסי' קס"ו דדבר זה לא נפיק מפלוגתא יעו"ש וע"כ אם יש מרחק כ"ב אמה ממקום הברכה למקום השחיטה יש לברך בלי שם ומלכות.

סעיף קטן כב

כב) גם נכון לכבס הבגדים שרגיל לשחוט בהם שלא יהיו מסריחין דאל"כ דינם כמו בבית המטבחיים הנ"ל. מנ"י שם. ואם בגדיו מסריחים יש לברך בבגדים הנקיים שלו וישחוט אחד ואח"כ יחליף בגדיו וילבש הבגדים שרגיל לשחוט ולבדוק בהם.

סעיף קטן כג

כג) [**סעיף ב'**] **שחט בהמות וחיות ועופות ברכה א' לכולן.** ולכתחלה בעי למיהב דעתיה בשעת ברכה על כל פרט ופרט דהא איכא מהגאונים דסבר דכיון דהוו גופות מחולקים בעו ברכה על כל חדא וחדא ובפרט בב' מינים דהיינו חיה ועוף וכמ"ש בב"י משם ראבי"ה להכי נראה דלכוין בהדיא בשעת שחיטה על כל מין ומין ודיעבד לא חיישינן. פר"ת או' ו' נחפה בכסף ח"ב בקו' פרי מפרי על סי' זה סעי' ב' מנ"י בלקו"י או' ל"ב זב"ש או' ד' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן כד

כד) שם. ברכה א' לכולן. ואפי' אם נתנבלה אחד מהם ואפי' הראשונה לא הוי הפסק וא"צ לברך שנית כיון דמ"מ עוסק בענין שחיטה הוא וכ"מ ג"כ ממהרי"ל הובא באו"ח סי' ר"ט סעי' ב' תב"ש או' כ"א. זב"ר בתמידים או' י"א.

סעיף קטן כה

כה) [**סעיף ג'**] **שנים שוחטים שני בעלי חיים יכול לברך הא' להוציא חבירו.** קמ"ל בזה דל"ת דוקא בברכת הנהנין שכולן יש להם קביעות אחד אז אחד מברך לכולן כמ"ש באו"ח סי' רי"ג משא"כ כאן שכל א' שוחט בהמה אחרת ה"א שאין אחד פוטר חבירו קמ"ל. ט"ז סק"ג. לה"פ או' ז' ושנים ל"ד דה"ה הרבה. תב"ש או' ז' זב"ר בתמידים או' י"ב. מנ"י או' ו'.

סעיף קטן כו

כו) **שם. יכול הא' להוציא חבירו.** וה"ה אם כל אחד הולך לשחוט במקומו ש"ד כההיא דבדיקת חמץ דבעה"ב מברך וכל א' הולך לדרכו לבדוק. וה"ה אם המברך מתכוין לשחוט מה שלפניו והשומעים כל א' מכוין מאופן א' כמו שתאמר זה מכוין לכל מה שיביאו לפניו וזה מכוין לכל מה שיש לו בנמצא וכן עז"ה ש"ד. וה"ה אם המברך מברך ומכוין על מין א' והשוחט מכוין על מין אחר שפיר כיון דהמברך מברך על מצות השחיטה והעונה מכוין בברכה זו על השחיטה ל"ש עוף ול"ש כל דבר. פר"ת או' ז'.

סעיף קטן כז

כז) **שם. יכול האחד להוציא חבירו.** ולכתחלה יענה אמן אחריו ובדיעבד אם שמע ונתכוין לצאת ולא ענה אמן יצא כמ"ש באו"ח סי' רי"ג סעי' ב' ובדברינו לשם או' כ"א יעו"ש וכ"כ הפר"ח בסי' זה או' ד' שמ"ח או' ה' זב"ת או' ט' קומץ או' ו' מנ"י או' ו' וה"ד אם כולם מזומנים לשחוט יחד תוך כדי דיבור של הברכה יברך אחד ויוציא כולם אבל אם אינם מזומנים לשחוט יש להם לכוין שלא לצאת בברכתו של זה ויברך כ"א לעצמו ובדיעבד יצאו אפי' בכה"ג רק אם כיונו לצאת ולא הפסיקו בדברים אחרים. שמ"ח שם. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כח

כח) **אם** בירך אחד והוציא כולם והבעל חי של המברך נמצאת טרפה או נתנבלה בשחיטה מ"מ יצאו האחרים. פר"ח שם. שמ"ח או' ו' והגם שהשמ"ח שם כתב לחלק בין ענו אמן או לא ענו אפ"ה ספק ברכות להקל. זב"צ או' י"ד. ועיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן כט

כט) **שם. יכול האחד להוציא חבירו.** ולכתחלה ראוי שלא ישחטו בפעם אחת או סמוך ותכף זה אחר זה בלי היסח הדעת כדי שיברך כ"א לעצמו. שמ"ח או' ה' זב"ר או' ג' מנ"י או' ו' ועיין בדברינו לאו"ח סי' קס"ז או' ף'.

סעיף קטן ל

ל) **שם. והוא שיתכוין לצאת.** וגם חבירו יכוין להוציאו. טור. לבוש. ש"ך סק"ה. וכ"ה בש"ע או"ח סי' ריי"ג סעי' ג' וסי' תקפ"ט סעי' ח' יעו"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לא

לא) **וכשמכוין** לצאת בברכת חבירו לא יענה אחריו ברוך הוא וברוך שמו משום הפסק וכמ"ש בדברינו לאו"ח סי' קכ"ד או' כ"ו ובסי' ריי"ג או' יו"ד יעו"ש.

סעיף קטן לב

לב) [**סעיף ד'**] **צריך ליזהר מלדבר וכו'** בדבר שאינו מצרכי השחיטה וכו' וכל דבר דאית ליה שייכות בענין השחיטה ואין בו צורך קצת לאותה שחיטה ששוחט חשיב הפסק. פר"ת או' ח' זב"ת או' י"א. מנ"י או' ד' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן לג

לג) **שם. ואם דבר צריך לברך פעם אחרת.** ואפי' דבור א' בין הברכה לשחיטה שלא מצורך השחיטה הוי הפסק וצריך ברכה אחרת. שמ"ח או' ז' שש"א או' ב' מנ"י שם. זב"צ או' י"ז. וכ"כ באו"ח סי' קס"ז או' מ"ד ובסי' ר"ו או' טו"ב בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן לד

לד) **אבל** צורך שחיטה כגון תן לי הסכין או תן לי לשחוט וכדומה לא הוי הפסק וא"צ ברכה אחרת ואפי' לכתחלה אם בירך ואח"כ הוצרך לדבר מעניני שחיטה כנז' או שכח מלבדוק הסכין קודם ברכה ה"ז מדבר ובודק ואפי' מתקן הסכין לא הוה הפסק רק שלא ישיח דעתו מהשחיטה ולא ישנה מקומו וה"ה באמצע השחיטה יכול לזרז להמחזיק בהבעל חי הנשחט שיחזיק בטוב ולא ירפה אם צריך לכך דכל זה צורך שחיטה הוא. שמ"ח שם. מנ"י שם זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן לה

לה) **ואם** לא שח בין ברכה לשחיטה רק הפסיק בשתיקה א"צ לחזור ולברך. שמ"ח שם. משז"ז או' ד' מנ"י או' ה' זב"צ או' י"ט. ואפי' שהה כדי הילוך כ"ב אמות בשתיקה אפ"ה בדיעבד א"צ לחזור ולברך. משז"ז שם. מר"י שם. זב"צ שם. וכ"כ באו"ח סי' קס"ז או' מ"ד וסי' ר"ו או' ט"ז יעו"ש.

סעיף קטן לו

לו) **וכדי** דבור הוא כדי שאלת שלום תלמיד לרב והיינו שלום עליך רבי כמ"ש שם בסי' ר"ו או' ט"ו יעו"ש.

סעיף קטן לז

לז) נכון שיהיה מריטת הנוצות ושערות קודם ברכת השחיטה ולא בין ברכה לשחיטה. דע"ק או' ג' וכן אסור למרוט הנוצות בשעה שמברך. בית אברהם באדני זהב או' ז' וכן יזהר שלא להחזיק הסכין בפיו בשעה שמברך דכתיב ימלא פי תהלתך. אדני זהב שם. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לח

לח) במקומות שהגוים אינם מניחים לישראל לשחוט אלא א"כ אומר השוחט קודם השחיטה סמוך לשחיטה. אלה"ה ואכב"ר. ור"ל אלה אל כביר בלשון ערבי ובלה"ק אלוה הגדול) יש להשתדל לבטל זה המנהג דנראה כחוקות הגוים. פר"ת או' יו"ד. שמ"ח או' ח' מש"ז או' ד' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לט

טל) ואם א"א לבטלו יש להשתדל לאמרם קודם הברכה ואם גם זה א"א כיון דהישראל מכוין במלות אלו שהשחיטה היא לשם הקב"ה שהוא אל כביר (ר"ל הגדול) שצונו לשחוט לא הוי הפסק דמדבר מענייני שחיטה הוא וא"א בלא"ה אבל לא יאמר מלות אלו וישחוט ויברך בבת אחת דבעינן הברכה עובר לעשייתן. שמ"ח שם. זב"צ או' כ"ב. ומיהו אם אפשר יש לשחוט תרנגול קודם ויברך עליו ויכוין על הבהמות ואח"כ יאמר אלה"ה אכב"ר וישחוט הבהמות. וכ"ז בדלא אפשר אם לא יאמר כנז' אמנם צריך ליזהר לומר אלה"ה הוא אכבר או אלה"ה אכבר בלא וא"ו דאל"כ הוי כמשתף שם שמים ודבר אחר.

סעיף קטן מ

מ) אם בירך לשחוט ושמע קדיש או קדושה אם שומע מהעונים וכיוצא לא יפסיק כלל רק ישמע מהם דשומע כעונה ואז לא הוי הפסק ואם א"א לשמוע מהעונים אם הוא בין ברכה לשחיטה לא יפסיק כלל לענות ואם פסק וענה יברך שנית על השחיטה אבל בין שחיטה לשחיטה יענה ויברך וא"צ לברך שנית על השחיטה. שמ"ח או' יו"ד. קומץ או' ט' זב"צ או' כ"ג. ומיהו עיין בדברינו לאו"ח סי' כ"ה או' ס"ג ובסי' ר"ו או' י"ט שהבאנו פלוגתא בזה אם ענה קדיש או קדושה בין הברכה לעשיית המצוה וכתבנו שם כיון דק"ל סב"ל אין לחזור ולברך יעו"ש..

סעיף קטן מא

מא) שם הגה. אבל מותר לדבר בין השחיטה לכסוי וכו' דס"ל כסוי הוא מצוה בפני עצמה אלא די"א דהכסוי הוא גמר השחיטה ע"כ כתב רמ"א דטוב ליזהר שלא לדבר כיון שהוא באמצע המצוה אעפ"י שאם דבר א"צ לברך שנית גם בתוך השחיטה עצמה מ"מ

לכתחלה נכון ליזהר בכך. ט"ז סק"ה. כריתי או' ז' זב"ת או' י"ב ואו' י"ג. ועיין לקמן סי' כ"ח סעי' א' בהגה.

סעיף קטן מב

מב) [**סעיף ה'**] **אם רוצה לשחוט הרבה צריך ליזהר שלא לדבר וכו'** וי"א דשיחה בין שחיטה לשחיטה לא הוי הפסק. והסכמת הפו' דהוי הפסק וצריך לחזור ולברך. ש"ך סק"ז. אבל הט"ז סק"ט כתב הגם דצריך ליזהר שלא לדבר בין שחיטה לשחיטה מ"מ אם הפסיק בשיחה לא יברך פעם אחרת דק"ל כי"א אלו דספק ברכות להקל. וכ"כ התב"ש או' י"ט. מש"ז או' ט' שו"ג או' י"ב וכתב וכן נהגו דאעפ"י שמדברים בין שחיטה לשחיטה אין חוזרין ומברכין. וכ"כ זב"צ או' כ"ד דכן מנהג עיר בגדאד יע"א דאין מברכין פעם שנית משום הפסק שיחה משום ספק ברכות החמור. וכן כתבנו באו"ח סי' י"ח או' ז' דסב"ל אפי' כנגד מרן ז"ל ואפי' כנגד הרוב יעו"ש.

סעיף קטן מג

מג) **אם** השוחט עוף טעה ובירך ברכת על השחיטה על כסוי הדם בעפר אף אם שהה יותר מכדי דיבור מ"מ אינו הפסק כי הכסוי הוא ע"י השחיטה כ"ה מסברא. דע"ק או' ג' ור"ל שלאחר שבירך ברכת הכסוי נזכר וחזר ובירך על השחיטה ושחט לא הוי הפסק ומכסה על סמך אותה ברכה שבירך קודם השחיטה. וה"ה אם לא חזר ובירך על השחיטה רק שאחר שאמר על כסוי הדם בעפר נזכר וסיים על השחיטה דיצא כמ"ש באו"ח סי' ר"ט סעי' ב' יעו"ש. ובזה יוצא גם ברכת כסוי הדם אם כיסה תיכף אחר השחיטה דהא ברכה א' פוטרת ב' דברים אם מזכיר שניהם כמ"ש ביו"ד סי' של"א סעי' ע"ח יעו"ש וכן כתבנו באו"ח סי' ר"ו או' י"ב יעו"ש.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ו'**] **המברך על דעת לשחוט חיה א' ואח"כ הביאו לו יותר וכו'** פי' שבירך סתמא ולא נתכוין על כל מה שיביאו לו ואחר ששחט הביאו לו יותר אבל אם נתכוין לשחוט כל מה שיביאו לו או אפי' לא נתכוין אלא בירך סתם ואח"כ הביאו לו עוד קודם שגמר השחיטה א"צ לחזור ולברך על השחיטה כמ"ש בסעי' שאח"ז.

סעיף קטן מה

מה) **שם. יכסה דם הראשון ויברך עליו וכו'** משום דנמלך הוא שלא היה דעתו מתחלה עליהם. ש"ך סק"ח.

סעיף קטן מו

מו) שם. וה"מ כשהביאום קודם שבירך על כיסוי הראשו'. ר"ל אבל אם הביאום אחר שבירך על כיסוי הראשונה צריך לחזור ולברך גם על הכסוי שישחוט אח"כ וכמ"ש בב"י יעו"ש.

סעיף קטן מז

מז) שם הגה. וי"א דאם הביאו לו ממין הראשון ששחט א"צ לכסות הראשונה ולברך על שחיטה שנייה. והיינו אפי' אם גמר לשחוט כל אשר לפניו אלא שעדיין לא הסיח דעתו מן השחיטה ולא הצניע הסכין אבל אם נשאר עדיין לפניו לשחוט והביאו לו עוד גם לדעת הש"ע א"צ לחזור ולברך כמ"ש בסעי' שאח"ז.

סעיף קטן מח

מח) שם בהגה. וכן עיקר. וכ"כ הלבוש. וכן הסכים הבל"י או' ח' וכ"כ הב"ח דלכתחלה יזהר שיהא דעתו על כל מה שיביאו לו ובדיעבד אם לא היה דעתו על כל מה שיביאו לו אם הביאו לו ממין הראשון לא יחזיר ויברך אפילו גמר כבר כל אשר לפניו לשחיט דשמא יש קבע לשחיטה כמו לאכילה וכמ"ש בעל העיטור עכ"ל וכ"כ לעיל או' מ"ב דק"ל סב"ל אפי' כנגד מרן ז"ל ואפי' כנגד הרוב יעו"ש והיינו כל עדיין שלא הסיח דעתו מן השחיטה ולא הצניע הסכין כמ"ש באו' הקודם אבל אם הסיח דעתו מלשחוט עוד והצניע הסכין לכ"ע צריך לחזור ולברך.

סעיף קטן מט

מט) וכתב רש"ל ובשוחט של עיר לעולם חשוב דעתו על האחרים וכל זמן שמביאין לפניו ולא סח בינתיים א"צ לחזור ולברך עכ"ל ומשמע דאף בשני מינים דמן הסתם ודאי דעתו על כל מה שיביאו לפניו א"כ אין חילוק. ב"ח. וכ"כ הט"ז ס"ק י"ד. ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגה"ט או' י"ג. פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ב. בל"י או' ט' כריתי או' י"ב. שמ"ח או' ט"ו. מש"ז או' י"ד. זב"ת או' ל"א. שו"ג או' י"ז. והרב זב"צ או' כ"ו כתב דמנהגם בעיר בגדאד יע"א דשוחט מתא שמברך בבקר על השחיטה תו אין מברך כל היום כולו דדעתו על כל מה שיביאו לו. וכן גבי כסוי אפי' אם מכסה כמה פעמים אין מברך אלא על כסוי ראשון ואפי' אם סח ודיבר בין שחי' לשחי' ובין כסוי לכסוי כמה דברים שלא מן הענין לא הוי הפסק. גם אפי' אם הלך מבית לבית או יצא לחוץ בין שחי' לשחי' ובין כסוי לכסוי מנהגם שלא לחזור ולברך דאע"ג דלס' מרן ז"ל ודעמיה דההליכה הוי הפסק כמ"ש באו"ח סי' ח' סעי' י"ג וצריך לחזור ולברך מ"מ הם אין מברכין דחוששין לס' הט"ז שם בס"ק י"א ודעמיה דס"ל דההליכה מבית לבית לא הוי הפסק וכמו שהאריך בזה הזר"א

בחא"ח סי' ב' ופסק דסב"ל והליכה לא הוי הפסק יעוש"ב. ומ"מ לפעמים השוחט הולך לביתו ואוכל ושותה ושוהה שם הרבה זהו ודאי הוי הפסק וצריך לחזור ולברך שנית כשיבוא למקום השחיטה ויתחיל לשחוט עכ"ד. ועיין בדברינו לאו"ח סי' ח' או' ך.

סעיף קטן נ

נ) מי שבא לשחוט עופות או בהמות הרבה ובירך והתחיל לשחוט יכול לומר לחבירו לגמור בהם לא שיהא הוא נמלך בהם שאלו לא היה חבירו שוחט הוא היה גומר אלא שאמר שהוא יגמור ה"ז יגמור וא"צ לברך. הרא"ה בבדק הבית בסוף שער ה' מבית א' והוא סוף בית א' משם הרמב"ן. כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. בל"י או' ט' שו"ג מחו' או' א' משמע שאם נמלך השוחט ההוא ולא ירצה לשחוט עוד האחרים ואח"כ חזר ונמלך בו ואמר לחבירו שישחוט הוא את האחרים שצריך חבירו לברך דמאחר שנמלך א"כ נתבטלה ברכה הראשונה ואם חזר ורוצה לשחטם או הוא או חבירו צריך לברך פעם ב' גם משמע מדבריו שצריך שיהא חבירו שם בשעה שבירך השוחט ושמע הברכה דהא דימה אותה לביעור חמץ וגבי ביעור חמץ צריך שיהיה בני ביתו עומדים אצל הבעה"ב בשעת ברכה כמ"ש באו"ח סי' תל"ב סעי' ב' יעו"ש. זב"צ או' כ"ז. וכ"ה באו"ח סי' תקפ"ה סעי' ג' יעו"ש.

סעיף קטן נא

נא) שוחט שהיה שוחט הרבה עופות ובירך בתחלת השחיטה ואח"כ בא איש אחר ולקח מאותן העופות לשחוט צריך אותו אחר לברך. הלק"ט ח"א סי' קט"ו. לה"פ או' י"ב. בל"י שם. תב"ש סוף הסי' והיינו משום דחבירו לא היה שם בשעת הברכה ומשו"ה צריך לברך. זב"צ או' כ"ח. ואפי' אם היה שם בשעת ברכה אם לא נתכוין שומע ומשמע צריך האחר לברך כמ"ש באו"ח סי' רי"ג סעי' ג' יעו"ש.

סעיף קטן נב

נב) [**סעיף ז'**] **היו לפניו הרבה לשחוט וכו'** וה"ה אם היה לפניו א' ואחר שבירך קודם ששחט הביאו לפניו אחרות א"צ לחזור ולברך. ש"ך סק"י. פר"ח או' יו"ד. ולא שני לן בכל זה בין הביאו לו מאותו מין או ממין אחר. וכ"ז מיירי בסתם וטעמא דמילתא כתב הרב ב"י דכל שיש לפניו עדיין מאותם שהיו לפניו כשבירך נראה שעדיין הוא קבוע לשחוט וכשגמר כל מה שלפניו הוי סילוק. פר"ח שם. וכ"ז לדעת הש"ע ודעמיה ולענין דינא כבר כתבנו לעיל או' מ"ח יעו"ש.

סעיף קטן נג

גג) שם. ולכתחלה טוב ליזהר להיות דעתו וכו' משום דהטור ס"ל דלעולם כל מה שלא היה לפניו כשבירך צריך לברך אלא א"כ היה דעתו על כל מה שיביאו לו הלכך לאפוקי נפשיה מפלוגתא ולצאת אליבא דכ"ע יתן לכתחלה דעתו על כל מה שיביאו לו. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"א. זב"ת או' ל"א.

סעיף קטן נד

דג) [סעיף ח'] היה שוחט חיה או עוף ודעתו לשחוט עוד ושכח וכיסה ובירך וכו' אם השכחה היתה שטעה בדין שהיה סבור שהיה צריך לכסות ולברך בין שחי' לשחי' הרי לא כיון לפטור כסוי השני בברכה ראשונה וצריך לחזור ולברך. וכן אם השכחה היתה שהיה סבור שאין לו לשחוט עוד גם בזה הוי נמלך לגבי כסוי השני וצריך לחזור ולברך. וכ"כ הלבוש וט"ז. אבל אם השכחה היתה בלי שום כונה כלל אלא ששכח וכסה בסתם א"צ לחזור ולברך. ובכל הני גווני א"צ לחזור ולברך על השחיטה שהרי בשעת ברכה היה דעתו לשחוט עוד. פר"ח או' י"ב. זב"ת או' ל"ב. אבל השמ"ח או' י"ח כתב דאם השכחה היתה שטעה בדין וכו' גם הכסוי א"צ לחזור ולברך ואם השכחה היתה שהיה סבור שאין לו לשחוט עוד אז יש לחלק דאם שוחט אח"כ מין אחר צריך לברך על הכסוי ואם מאותו המין אין לברך יעו"ש. וכ"כ זב"ר בתמידים או' ל"ב. מנ"י !או' ט"ז.

סעיף קטן נה

הנ) ודע דכל עוף מין א' נקרא וכן חיות או בהמות. תב"ש או' כ"ח. זב"ר בתמידים או' מ"א.

סעיף קטן נו

ונ) שם. שאין הכסוי הפסק. משום דאפשר דשחיט בחד ידא ומכסה בחד ידא. חולין פ"ז ע"א. ב"י. לבוש.

סעיף קטן נז

זנ) שם הגה. וכן הדין אם שחט חיה וכו' זה מיירי שבשעת ברכת השחיטה נתכוין ג"כ על שחיטת הבהמה או שהיתה לפניו בשעת השחיטה של החיה משו"ה א"צ לברך על שחיטת הבהמה אלא דקמ"ל שמכסה תחלה דם החיה קודם שחיטת הבהמה. ט"ז ס"ק י"ז. מש"ז או' י"ז. זב"ת או' ל"ה.

סעיף קטן נח

חנ) שם בהגה. מכסה דם החיה וכו' ואף למאי דק"ל לקמן בסי' כ"ח סעי' ך' דצריך לבדוק הריאה קודם הכסוי אינו הפסק משום דכ"ז הוי צורך המצוה וכשחיטה אריכתא

דמיא ודלא כהש"ך ס"ק י"ג שכתב שישחוט מתחלה הבהמה ואח"כ יכסה דם החיה דליתא. פר"ח או' י"ג. בל"י או' י"א. כריתי או' י"ג. שמ"ח או' י"א. זב"ת שם. חכ"א כלל ה' או' ו' זב"ר בתמידים או' ל"ה. זב"צ או' כ"ט. יד אליהו או' י"ט.

סעיף קטן נט

טנ) אבל יותר טוב לשחוט הבהמה מתחלה ואח"כ החיה דהשתא ליכא כ"כ הפסק בין שחיטה לשחיטה. פר"ח שם. כריתי שם. שמ"ח שם. זב"ת שם. חכ"א שם. זב"ר שם יד אליהו שם.

סעיף קטן ס

ס) גם בדיקת ריאה של בהמה לא הוי הפסק וא"צ לברך עוד אם שוחט אחריה. בל"י שם. ודלא כקומץ או' י"א דחשיב לה הפסק דהרואה יראה שם בעשרון או' י"ח דאין בדבריו כדי שביעה לדחות דברי הבל"י ותו דספק ברכות להקל. זב"צ שם.

סימן כ

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **מקום השחיטה בצואר בקנה לצד הראש משיפוי כובע ולמטה וכו'** והיינו שייר בחיטי וכו' רבינו בעל הטורים לא הזכיר כאן ולא בסי' כ"ד שייר בחיטי וכן הרשב"א בת"ה ובסמ"ק וכתב דמש"א דף מ"ה ע"ג דאפשר משום שהיו מסופקים בפי' חיטי מהו ועד היכן הוא נמשך ומה נקרא שייר בחיטי ובס' יאיר נתיב כתוב וענין החטים האלה אין אנחנו בקיאים וגם אני חפשתי וחקרתי ושאלתי את פי גדולי הבודקים הבקיאים במלאכה זאת כהוגן והם השיבוני שלא באו עד תכליתם וכו' לכן הירא את דבר ה' לא יכשיר שום הגרמה שהיא למעלה מטבעת הגדולה כיון שאין אנחנו בקיאים ויודעים חטים הללו מה הם או אנה הם וכ"כ ר' יחיאל ראוי לשוחט שיתרחק מטבעת הגדולה ולשחוט למטה אע"ג דק"ל כל הצואר ראוי לשחי' כדי להסתלק מן הספק ע"כ. וכן צוה מהר"י מולין שלא להכשיר כלל מטבעת הגדולה. וכ"כ האגור בשחיטות אשכנזיות כתוב שנוהגים להטריף הגרמה אם לא שייר מלא החוט בטבעת הגדולה לצד הראש על פני כולה כרבנן דר"י בר יהודה וכן ראיתי נוהג מהר"י לנדא וכן פשט המנהג בכל הגלילות ע"כ. כנה"ג בהגה"ט או' ב' וכ"כ הפר"ת או' א' דלענין הלכה כיון דהאידנא לא בקיאי בחיטי וגם א"א לצמצם בהתחלת שיפוי הכובע נראה דצריך לשחוט בתוך טבעת הגדולה ולשייר לפחות כחוט השערה מטבעת הגדולה לצד הראש בהקף רוב הטבעת ובר מן דין לאו שמה שחיטה וכ"כ הרמב"ם והרא"ש והרשב"א וכן הלכתא עכ"ל

וכתב הרב זב"צ או' א' דיש להורות כדברי האגור וכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א דאם לא נשאר כלום מטבעת הגדולה לצד הראש ע"פ כולה מטריפין הבהמה רק בהפ"מ וכ"ש לצורך גדול אם נשאר הקף רוב הטבעת מכשירין אותה יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **שוחט** ששוחט למעלה מטבעת הגדולה יש להעבירו כי הוא מקלי הדעת ופורץ גדרן של רבותינו בעלי הוראה. פליתי או' א' וכ"כ חכ"א כלל ו' או' א' דיש דיש להעבירו ולקנסו. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ושעורו למטה עד ראש כנף האונה וכו'** שהיא בצד שמאל וכשהבהמה רועה יוצאה מן הגוף יותר משל צד ימין שהיא עבה. ב"י בשם הגמ"י. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' זב"ת או' ב' וזה השיעור הוא לחומרא. שפ"ד או' ב' זב"צ או' ג' אבל הקומץ או' ב' כתב דאם נמצא החתך בקנה למעלה מחוד הנ"ל אפי' כ"ש כשרה ואם בשוה ה"ז הגרמה וכתב שכ"ה משמעות כל הפו' יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **ונראה** כי ישער במקום זה מבלי שימשוך הקנה בכח לצד מעלה כי לצד שהקנה הוא בטבעו נקמט קצת דאם ימשוך בכח הקנה הגדול שמגיע שם ראש האונה ימשך לצד מעלה ויבא להקל. פר"ת או' ב' זב"ת או' ג' מנ"י או' ג' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **שם הגה. ובעוף למטה וכו'** מנהג מקצת שוחטים שאין מצריכים א' לאחוז העוף בשעת שחיטה אלא הוא אוחז העוף בידו האחת ושוחטו בידו האחרת וכיצד עושין מעקמין האגפים וכו' וקצת שוחטין מגמגמין על זה דיש לחוש לשמוטת הגף וכו' כנה"ג לקמן סי' נ"ג בהגב"י או' כ"ב. ובא"י ומצרים נהוג שהשוחט מעקם האגפים וכו' ושוחט הוא עצמו וכמעט אינו מצוי כלל דעי"כ תשמט הגף. מחב"ר או' א' זב"צ או' ה' וכתב וכן מנהגנו.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ב'**] **ובושט מתחלת המקום שכשחותכין אותו מתכויץ.** פי' שהעור מתקמט ונעשה קמטים במקום השחיטה והחלל מתכסה משא"כ בתורבץ נשאר החלל מגולה ואין מתקמט. ט"ז סק"ד. מש"ז או' ד' שו"ג או' ט' זב"ת או' ה' חכ"א כלל ו' או' ב' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. עד מקום שישעיר ויתחיל להיות פרצים וכו'** וזהו פי' הגאון והרי"ף והרמב"ם אבל רש"י פירש שער שגוררין בסכין מכרס הפנימי וכתב סמ"ק ואין אנו בקיאין בזה לפיכך נכון לשחוט באמצע הצואר ע"כ. ודוקא לכתחלה אבל בדיעבד כיון דהגאון והרי"ף והרמב"ם מסכימין לדעת א' הכי נקטינן להלכה. פר"ת או' ה' זב"ת או' ו' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן ח

ח) **שם. והוא הנקרא תורבץ הושט.** ופי' תורבץ חצר הושט מקום דבוקו בלחי. רש"י והר"ן. פי' אחר מלשון רובץ תחת משאו שכשחותכין אותו רובץ תחתיו כמות שהוא ואינו מתכויץ. זב"ת או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. כדי שיאחוז בשתי אצבעותיו.** משני צידי הצואר שזה אינו אלא רוחב אצבע אחד. טור. וכ"כ ב"י בשם הרשב"א. וכ"כ הלבוש. זב"ת או' ט' והב"ח כתב דיש מפרשים דברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שכתבו בסתם כדי שיתפוס בב' אצבעותיו משמע שהם סוברים דצריך להניח רוחב ב' אצבעות סמוך לראש מכל צדדיו יעו"ש.

סעיף קטן י

י) **שם. כדי שיאחוז בשתי אצבעותיו.** ושיעור המתכויץ ושיעור כדי שיאחוז בשתי אצבעותיו הוא מקום אחד והוצרך לאשמעינן סי' הכויץ והתורבץ להכשיר בעוף דאין שיעורו בשתי אצבעות והוצרך למיהב שיעור האצבעות כדי לדעת השוחט כשיבא לשחוט מקום שחיטה לשחוט שם. פר"ת או' ד' זב"ת או' ז' זב"צ או' ז' מיהו בשו"ת ברכת יוסף חי"ד סי' יו"ד כתב דמלשון הרי"ף והרא"ש משמע דהשיעור של תפיסה אינו דומה לשיעור של עומד יעו"ש והביאו מנ"י בלקו"י או' כ"ו אמנם מדברי הש"ע משמע כדברי הפר"ת. ומשמע דבעינן דוקא במקום דכויץ. וכ"כ השו"ג סוף או' י"ג דלענין מעשה כל מקום שחותך ומתכויץ נקרא ושט וכשר בין בבהמה בין בחיה בין בעוף והוא מילתא פסיקתא עכ"ל משמע הא אם אינו כויץ אין להתיר. ועוד עיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן יא

יא) **שם הגה. וי"א כדי רוחב ד' אצבעות.** והיינו בשור הגדול כמ"ש בטור וב"י יעו"ש אבל לדברי הש"ע משמע דגם בשור הגדול שיעורו כדי שיאחוז בשתי אצבעות וכמ"ש הש"ך סק"ו. וכ"כ השמ"ח או' ד' דבגסה רוחב ד' גודלים ממקום חבורו בלחי ובחיה ובדקה ובעוף לפי שיעור זה לפי גדלו וקטנו ולמטה ממקום זה. הוא מקום שחיטה

כן יש לפסוק במדינות אלו (ר"ל במדינות אשכנז) הנוהגים ע"פ מהרי"ו וכן יש לנהוג בכ"מ בדליכא הפ"מ אבל בשאר מקומות ואיכא הפ"מ אין לאסור כ"א ששחט בתוך רוחב גודל א' מן החיבור בין בגסה בין בחיה ודקה. ובדקה אפי' יש אצבע מצומצם. ובעוף לפי גדלו וקטנו ואם אינו יודע בעוף ישער נגד מקום השחיטה בקנה עכ"ל. ור"ל משיפוי כובע ולמטה וכמ"ש ב"י בשם הר"ן. והקומץ או' ג' כתב דמנהגינו להחמיר דבעינן תרתי מתכויץ וגם ד' גודלין ר"ל דאם רואים שאינו מתכויץ תו אין מועיל בו שום מדידה ובמתכויץ בעינן ד' גודלין בשור הגדול אף בהפ"מ וכ"א לפי ערכו ולא לפחות משיעור ב' גודלין אפי' בדקה יעו"ש והרב זב"צ או' ח' כתב דמנהג בגדאד יע"א דלא משערינן באצבע ולא שמענו ולא ראינו מימינו שום שו"ב שבדק באצבע רק אם ראינו השחי' הוא כויץ אז מכשירין ואם לאו מטריפין עכ"ל והוא ע"פ מ"ש הפר"ת לפרש דברי הש"ע והב"ד באו' הקודם דהמדידה וכויץ מקום א' הוא יעו"ש וע"כ תפסו מילתא פסיקתא לשער רק בכויץ וכמ"ש באו' הקודם בשם השו"ג יעו"ש וא"כ אם אינו כויץ אין להתיר בשום אופן בין בגסה בין בדקה בין בחיה בין בעוף כיון דכ"ה דעת הש"ע והפר"ת והאחרונים ויש להחמיר בספק טריפה ובפרט דאילן לא בקיאן שפיר במדידה.

סעיף קטן יב

יב) ואם שחט סמוך לתורבץ הושט והראש שלצד התורבץ אינו כויץ וראש השני שלצד הגוף הוא כויץ. הרב בית יעקב סי' קל"ט כתב לאסור והרב ברכת יוסף חי"ד סי' יו"ד כתב בענין עוף שנשחט אחר תפיסת יד כדינו אמנם מקום החתך עמד שאינו כויץ הביא כמה ראיות להתיר אלא שכתב דאם בא מעשה לידו כזה לא היה מיקל יעו"ש והב"ד מנ"י בלק"י או' כ"ו. והטוט"ד מה"ק סי' ל"ג כתב להכשיר בענין כזה בהפ"מ ואם הושט כויץ מלמטה מצד הגיף ומצד הראש אין כויץ יש להכשיר אף באין הפ"מ יעו"ש והב"ד בלק"י שם או' כ"ח. אמנם זהו לפי דעת הסוברים דמתירים במדידה אע"ג דלא כויץ אבל לדעת הפר"ת והש"ע שכתבנו לעיל או' יו"ד דהמדידה וכויץ מקום א' הוא ובעינן דוקא כויץ אין להתיר בלא כויץ בשום אופן כע"ש באו' הקודם אך בענין זה שכתבנו שלצד התורבץ אינו כויץ ולצד הגוף כויץ אפשר דבהפ"מ יש להקל.

סעיף קטן יג

יג) שם. ולמטה עד הזפק. דהיינו עד גנו של זפק ולא גנו בכלל. ב"ח. פרישה או' ה' ט"ז סק"ו. ש"ך סק"ז. והיינו משיתחיל הזפק להתרחב. זב"ת או' י"א. וסי' להבחין אם שחט בגנו של זפק אם נראה עור לבן בידוע שנגע בו לפי שהאדום מצוי יותר בוושט מבחוץ מן הלבן והלבן יותר ארוך מן האדום. ועוד סי' דבגג הזפק אין בו ב' עורות כמו

בוושט. ב"י. לבוש. פרישה שם. ט"ז שם. ותרנגולים שלנו קשה להבחין שכל הושט לבן הוא אלא עד מקום שיתחיל הושט להרחיב הוא גנו של זפק. ובדמש"א הוסיף וגם א"א לידע ולהבחין שיש לושט ב' עורות שא"א לקלוף זה מזה. כנה"ג בהגב"י או' י"א. ועיין לקמן סי' ל"ג סעי' ד' וסעי' ה'.

סעיף קטן יד

יד) שם הגה. ועוף שאין לו זפק. כגון אווזא. לבוש. באה"ג. זב"ת או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) שם בהגה. עד בין האגפיים. דהיינו עד הגוף והוא השיעור עד גנו של זפק. ביה"ל. זב"ת או' י"ג.

סעיף קטן טז

טז) [**סעיף ג'**] **צריך השוחט שישחוט באמצע הצואר** ואם שחט מן הצדדין שחיטתו כשרה והוא שהחזיר הסימנים ויודע שחתכם קודם שחתך המפרקת וכו' משמע דתרתי בעינן בשוחט מן הצדדין שהחזיר הסימנים וגם יודע בודאי שחתכם קודם שחתך המפרקת אבל בחדא מנייהו שהחזיר הסימנים ולא השגיח אם חתכן קודם שחתך המפרקת או שלא החזיר הסימנים וידע בודאי שחתכן קודם שחתך המפרקת פסולה. וכ"כ הט"ז סק"ז לפרש דברי הש"ע. וכ"כ הכו"פ בפליתי או' ד' ובכריתי או' ט' וכ"כ חכ"א כלל ו' או' ד' שש"א או' ב' והגם דיש מתירים בחדא כתב השפ"ד סוף או' ח' דלענין דינא יש להחמיר דתרתי בעינן החזיר וידע. וכ"כ זב"צ או' י"ב דכן ראוי להורות כפשט דברי מרן ז"ל ובחדא מנייהו פסולה.

סעיף קטן יז

טוב) השוחט מן הצדדין ואירע שחתך הבשר קודם הסימנים יש להכשיר ודלא כהב"ח דאסר מטעם שהייה דשמא בשעה שהתחיל לשחוט בבשר נקב מעט בושט וחזר וחתך בבשר קודם שחתך הסימנים והו"ל שהייה דלא חיישינן להא ואפי' לדידן שאנחנו מחמירין בכל השהיות אין זה אלא אם מגביה הסכין אפי' קצת דחשבינן אותה שהייה. ט"ז סק"ז. ול"ד נמי לנמצא גמי בוושט דפוסלין דהתם לאו מענין עסק השחיטה הוה ואף שם חומרא בעלמא הוא משא"כ כשעוסק דרך שחיטה אף שחותך בבשר לא הוה שהייה אף לדידן דפוסלין שהייה בכל שהוא. מש"ז או' ז' זב"צ או' י"ג. ועיין לקמן סי' כ"ג סעי' ב' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יח

חי) והיינו דוקא אם חתך בבשר הצואר אבל אם חתך במפרקת עם הסימנים יש להחמיר משום דחתיכת עצם שוהה טפי מחתיכת הסי' ויש לחוש לשהייה בסימנים. שמ"ח או' ז' ובתב"ש או' ט"ז. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יט

יט) שוחט א' שהיה שוחט בהמה כדינה באמצע הצואר ואחר שחתך קצת מן הסימנים נטה ידו מעט וחתך בבשר של הצואר דוקא ותכף מיד חזר אל הסימנים והשלימם ולא הגביה ידו כלל ועיקר מן השחיטה אלא בעת השחיטה עברה ידו בעת הולכת הסכין ויצא חוץ מהסימנים ומיד חזר אליהן זה המעשה בא לפנינו ונתוועדו חכמי הישיבה והתירו אותה בפומבי. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כ

ך) שוחט שהוא איטר יד ואימון ידיו לשחוט אינו שוחט באמצע הצואר ממש רק מן הצדדין דהיינו באלכסון ומ"מ הוא חותך הסימנין ולא נגע במפרקת מותר ופשיטא שאין להעבירו בשביל זה. שבו"י ח"א סי' מ"ח. באה"ט סוף הסי' !יא"פ לקמן סי' כ"ג. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כא

כא) שם. וה"ה לשוחט מן העורף. היינו ג"כ בהחזיר הסימנים וידע שחתך סימנים תחלה. כריתי או' יו"ד. אבל אם לא החזיר הסימנים ושחט שחיטתו פסולה. פליתי או' ד' וכ"כ הפר"ח או' ט' פר"ת או' ח' להה"פ או' ד' בל"י או' ד' וזהו אליבא דכ"ע ודלא כהזב"ת או' י"ו שכתב דאם לא החזיר בדיעבד כשר וכ"כ זב"צ או' י"ז על דברי הזב"ת הנז' דלא ניתן ליאמר יעו"ש.

סעיף קטן כב

כב) [**סעיף ד'**] **טוב ליזהר למשמש בסימנים וכו'** אפי' בשוחט כנגד הגרון. ט"ז סק"ח. כריתי או' י"ב. מנ"י או' ז'.

סעיף קטן כג

כג) שם טוב ליזהר למשמש בסימנים וכו' ויתן לב לבל יחזק בתפיסה זו דחיישינן לעיקור סימנים ולפעמים אם העוף קטן בכל דהו דחיקת יד השוחט בסימנים הוא נחנק לגמרי ויש ליזהר טפי. פר"ת או' יו"ד. זב"ת או' י"ז. וכפי שרגילין לתפוס הסימנים בדוחק יהיה לפעמים איזה חשש כשאין פרכוס דאולי קודם שחיטה נחנק העוף כשתפיסת הסימנים נמשך הרבה קודם שחיטה אך מצד שלא מצאנו להצריך פרכוס

רק במסוכנת י"ל שהיא חששה רחוקה ועכ"פ בפירכוס כל דהו אין שוב שום חשש ובלי פרכוס צ"ע. דע"ק או' א' ואם נמשך הרבה התפיסה קודם שחיטה יש להצריך פרכוס לאח"ש כדין מסוכנת. מנ"י שם. זב"צ או' י"ט. מד)

כג) שם. וביונים נמצאים הסימנים בצדדים. אחד מכאן ואחד מכאן וצריך לקבצם יחד כנגד הגרון ואח"כ שחוט.

סעיף קטן כה

כה) שם. וצריך אימון ידים וזהירות גדולה וכו' וטוב שלא לשחטם כ"א עד שיראה הסימנים דרך עור הדק ואז ודאי ישחוט הסימנים תחלה ואם לא עשה כן קרוב שיבוא לידי פשיעה. מנ"י שם. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כו

כו) שם. קרוב הדבר מאד לפשוע ולחתוך המפרקת קודם הסימנים. ואם לא הזמינם ביונים ושחט סתם וחתך הסימנים עם המפרקת יש להטריף מדינא דהו"ל ספק מה חתך בתחלה. שמ"ח או' ח' מנ"י שם.

סעיף קטן כז

כז) וגם יזהר שלא יתלוש הנוצוח מהם בידו במקום שחיטה כי ודאי יצא דם מהעור אלא ילחלחם ויסלקם לצדדים. מנ"י שם. זב"צ או' כ"א. ועיין לקמן בהגה ססי' כ"ג ובדברינו לשם בס"ד.

סימן כא

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] כמה הוא שיעור השחיטה וכו' אם שחט רוב אחד מהם וכו' קנה הוא הקרום שבפנים הגרגרת המחבר את הטבעות יחד אבל טבעות עצמן נקראים גרגרת ורובו של אחד כמוהו ה"ד רוב מתחלת הקרום ולמטה ולא רוב הגרגרת דהיינו עובי ! הטבעות. שחיטות מהרי"ו. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' והקנה עב מלפניו מצד העור דשם יש טבעות וקרום אבל לצד המפרקת הוא דק דשם אין טבעות כ"א קרום וא"כ לענין שחיטה בעינן רוב עביו ורוב חללו (ר"ל בעינן שישחט רוב החלל מצד מקום העב ולא מצד מקום הדק) ואפי' שחט רוב הקנה בעביו ולא בחללו דהיינו ששחט רוב העב ולא רוב החלל א"נ שחט רוב חללו ולא רוב עביו כגון שנתהפך הסי' ושחט מצד המפרקת לצד העור ג"כ לא מקרי רוב ושחיטתו פסולה עד שישחוט רוב העב ורוב החלל. שמ"ח או' ב' ותב"ש או' ג' שפ"ד או' ב' מנ"י או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) וה"ה בושט אי ליכא רוב חללו אפי' שחט עור החיצון דושט כולו וחצי חלל הפנימי לא מקרי רובא ופסולה. ש"ך סק"ב. שמ"ח שם. שפ"ד או' ב' קומץ או' ד' מנ"י או' ד' ואפי' אם חתך בעור הפנימי סביב בעיגול מצד חוץ רק שהוא בעובי עור הפנימי ולא הגיע לחלל הושט ברוב חללו בכ"ז לא מקרי רוב ופסולה. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן ג

ג) שם. ואם שחט רוב א' מהם בעוף וכו' בר אוזות הזכרים ברוב מהם יש כמו ב' קנים דהיינו שלפעמים הקנה שלו באמצע יוצא כעין קנה אחר אלא שאין עשוי חליות חליות כדרך הקנה וחוזר ומתחבר בקנה וכתבנו לקמן סי' ל"ג או' מ' דכשרים הם דהיינו רביתייהו יעו"ש ומיהו לענין שחיטה אם שחט הבר אווזא למעלה בקנה קודם שמתפצל ושחט הקנה לבדו פשוט הוא דכשרה אלא דאם אירע ששחט למטה במקום שמתפצל ולא שחט רק קנה א' הדע"ק סוף או' ב' נסתפק בזה והניח בצ"ע אבל הרב זבח שמואל בחלק השו"ת סי' יו"ד פסק דטרפה. וכ"פ מקדש מעט סי' ל"ג או' כ"א. ומשמע מדבריו דבעינן רוב שניהם ואם שחט כל הקנה הא' וחצי קנה השני לא מהני יעו"ש. וכ"מ בקומץ כלל י"ח או' ב' וכ"כ זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) שם. וכיון שימצאו שהנשחט יותר מחצי אפי' כחוט השערה דיו. כ"כ ב"י בשם הרשב"א והר"ן וכ"כ הב"ח. פר"ת או' ב' מחב"ר או' א' ובספרו ברכ"י בשיו"ב או' א' תו"ז סי' פ"ט או' ל"ד. אמנם שאר רבני אחרונים החמירו ובעו רוב הניכר לעינים ולא במדידה כל שהוא. פר"ת או' ג' לה"פ או' א' וכתב וכן נוהגין כל השוחטים דטרפה אף בהפ"מ בזה"ז ודלא כהט"ז וש"ע שכתבו אף חוט השערה הוי רוב. וכ"כ הבל"י או' כ' ביה"ל או' א' שמ"ח או' א' ער"ה או' ה' שש"א או' ד' קומץ או' ג' מנ"י או' ג' אך במקום שאין מנהג כתב שם השמ"ח דבהפ"מ יש להכשיר ע"י מדידה בכל שהוא. וכ"כ הקומץ שם. מנ"י שם. ונראה אף להנך דסברי דסגי ברוב כל דהו אם לא בדק הסימנים תכף בלי הפסק זמן אחר שחיטה רק המתין רגע רגעים ומצא רק כדי חוט שער ודאי טרפה דכל שהוא כי האי יכול לבוא בקל ע"י פרכוס והוא שכיח ותלינן בדבר המצוי. כריתי או' ד' חכ"א כלל ו' או' ו'. מנ"י שם.

סעיף קטן ה

ה) וכתב שם הקומץ דבושט ודאי אין לסמוך על המדידה מחמת שהוא נמתח וברצותו מרחיב וברצותו מקצר רק בקנה יעו"ש אך בסביבותינו השו"ב בקיאים למדוד על ב' קנים

שתוחבים על אורך הושט כידוע ואין שום חשש דנמתח ב' החתוכים בשוה ואדרבא יש להעמיד עליו יותר מהקנה. והמדידה בקנה לדחוק ב' צדיו זע"ז ויוכל להכיר בטוב אך שיהיה רוב חללו והקיפו. ויזהר במדידת הושט שלא ישאר מאומה אף מעט מקרומי הושט שנשארים לפעמים מסבוב דלא כמו שמורגל בפומייהו דהשו"ב דזהו מהקרומים המחברים הקנה לושט דליתא דהכל נכלל בכלל סימנים. מנ"י בלק"י סוף או' יו"ד. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ב'**] **אם שחט בבהמה האחד כולו וכו'** גם בדין לכתחלה לא סגי באחד ורוב שני בבהמה וגם בעוף בעי שנים שלמים לכתחלה ולא סגי בא' ורוב ב' דכל לכתחלה צריך לשחוט שניהם לגמרי. פר"ת או' ג' ואותם השוחטים המראים חריפות בעצמן ששוחט מהיר הוא וגורם שאין בידו כ"א הדיעבד עתידים לתת דין וחשבון ע"ז לכן מי שנגע יראת ה' בלבו ימשיך ידו מזה. קומץ או' א' מנ"י או' א' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. ובעוף שני חצאי סימנים פסולה.** דכמו דלא עביד מידי דמי דזיל הכא ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא. רש"י חולין כ"א ע"א.

סעיף קטן ח

ח) [**סעיף ג'**] **לא שחט הסימן במקום אחד וכו'** בכל הסעי' מיירי בלא שהה ולדידן צריך שלא ישהה אפי' כל שהוא. ש"ך סק"ג. וכ"כ הכריתי או' ה' דהך דהכא וכן בסעי' שאח"ז כקולמוס הכל באופן שלא ישהה כלל אפי' שהייה כל שהוא דשהה מטריפין בכל דהוא עכ"ל. וכ"כ זב"צ או' ז' ועיין לקמן סי' כ"ג סעי' ב' בהגה.

סעיף קטן ט

ט) **שם. לא מיבעיא אם שני החתכים שוים בהיקף אחד אלא אפי' האחד לצד הראש והשני לצד מטה כשר.** פי' כגון שאינם בצד א' אלא כגון ששחט מיעוט הקנה במזרחו ואח"כ שחט לצד מטה בצפונו של קנה ולא בצד חתך הראשון. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן י

י) **וגם** בכאן בשחט לצד הראש והב' לצד מטה כגון דלא שהה כלל ולא העמיד הסכין ולא הגביהה אלא כגון שנדחפה ידו לצד מטה ושחט. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יא

יא) **וה"ה** אם שחט את הקנה למעלה ואת הושט למטה או איפכא שחיטתו כשרה. כנה"ג בהגב"י או' ט' משם כמה רבוותא. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יב

יב) והא דשוחט בב' וג' מקומות דכשר ה"ד בדיעבד שכבר שחט אבל לכתחלה אסור לשחוט בב' וג' מקומות אפי' בבת אחת ובטבעת אחת. כנה"ג שם או' י"ב בשם דמש"א. שמ"ח או' ג' אלא שכתב דאפי' בדיעבד המחמיר תע"ב. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן יג

יג) וכתב ביה"ל או' ב' דעכשיו בזה"ז נוהגין כל השו"ב להטריף אם שחט בב' או בג' מקומות אף שיודע בודאי שלא הגביה ידו ואפי' בדיעבד טרפה עכ"ל אמנם הפר"ח בקו"א דחה דבריו וכתב דדין זה הויא מילתא דלא שכיחא ובדבר שאינו מצוי לא שייך מנהג אלא דהעיקר בדיעבד כשר יעו"ש. וכ"כ הלה"פ או' ב' בל"י או' ג' והתב"ש סוף או' ו' כתב דיש להחמיר שלא להכשיר שום שחיטה ע"י צירוף אפי' בהיקף א' כ"א לצורך גדול והפ"מ וכל בעל נפש ראוי לו להחמיר טפי דלא עדיף מבהמה שהורה בה חכם מסברא יעו"ש. וכ"כ זב"ר סי' ג' או' ב' וכ"כ זב"צ או' י"ב דאין להתיר כ"א בהפ"מ.

סעיף קטן יד

יד) ומשמע מסתמיות דברי הפו' דגם בעוף אם שחט בב' או בג' מקומות בדיעבד כשר אבל השמ"ח או' ג' כתב דבעוף יש להטריף בכל גוונא. וכ"כ זב"ר סי' ג' בתמידים או' י"א. יד אליהו או' ה' קול שמחה בסי' זה סעי' ג' או' א' ועיי' עוד לקמן סי' כ"ג או' ט"ו.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ד'**] **שחיטה העשויה כקולמוס.** פי' כמו שחותכין הקולמוס באלכסון במדרון כשמתקנין אותו לכתוב. הר"ד עראמה ופו' זב"ת או' ט"ו. זב"צ או' י"ד. והשמ"ח או' ה' כתב דהיינו שהניח הסכין על הצואר מעוקם קצה אחד לצד הראש והקצה הב' לצד הגוף ושחט כך או שהניח הסכין ישר רק שעיקם וירד למטה או למעלה כשרה. וכ"כ חכ"א כלל ו' או' יו"ד.

סעיף קטן טז

טז) ואפי' לכתחלה יכול לשחוט כקולמוס. שמ"ח שם. חכ"א שם. תו"ז סי' פ"ט או' ל"ח. זב"צ או' ט"ו וכתב דכך הם נוהגין גם בעוף. ויש נוהגין שאין שוחטין כקולמוס ורק אם נעשה מאליו.

סעיף קטן יז

טוב) שם. או כשיני המסרק. דהיינו שאינו חותך חתוך ישר רק חותך ומעקם וחוזר כנגד המקום שהתחיל וחוזר ומעקם וזה כמו המסרק. ב"י בשם מהר"י בן חביב. פרישה או' ה' ופשוט דצריך שיהיה רוב הסי' שחוט לפי היושר אלו לא היה אלכסון. שמ"ח או'

ו' ומיהו לא יעשה כן לכתחלה שאפשר לבא לידי מכשול. שמ"ח שם. וכ"כ המש"ז או' ד' ועכשיו ראוי ונכון שלא לשחוט כשיני המסרק כלל והשוחטים בקיאים הם לשחוט שחיטה הגונה עכ"ד. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ה'**] **היה** חצי קנה חתוך ושחט בו והשלימו וכו' ולדידן בכל גווני טרפה כל שיש רעותא בסימנים. ט"ז סק"ד. כנה"ג בהגב"י או' ט"ו. בל"י או' ד' וכתב וכן נוהגין ודלא כהש"כ שכתב בשם הב"ח. וכ"כ השו"ג בסוף הסי' דהכי נקטינן דאין אנחנו בקיאין בבדיקות הללו. וכ"כ התו"ז סי' פ"ט או' ט"ל. זב"צ או' י"ז וכתב וכן נוהגין.

סימן כב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **בעוף צריך לשחוט הורידין וכו'** דתנן במס' חולין (דף כ"ז ע"א) השוחט אחד בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשרה ורובו של אחד כמוהו ר' יהודה אומר עד שישחוט את הורידין ואמרינן בגמ' (דף כ"ח ע"ב) לא אמר ר' יהודה אלא בעוף הואיל וצולהו כולו כאחד אבל בהמה כיון דמנתחא אבר אבר לא צריך. וכתבו התו' והרשב"א והרא"ש והר"ן דכר"י ק"ל כדאמרינן בפ"ק דברכות (דף ח' ע"ב) הזהרו בורידין כר' יהודה. והטעם כתב הרא"ש משום דאם לא שחט הורידין היה דם נשאר ואינו יוצא לא ע"י מליחה ולא ע"י צלי כל זמן שהעוף שלם. ב"י יעו"ש. וע"כ פסק כן בש"ע.

סעיף קטן ב

ב) **שם**. **בעוף צריך לשחוט הורידין וכו'** ואפי' דעתו בשעת שחיטה לנתחו אבר אבר הואיל ודרכו לצלותו שלם חיישינן דילמא מימלך עלויה ויצלנו שלם. כ"כ הפו' ש"ך סק"א. פר"ח או' א' כריתי או' א' חכ"א כלל ו' או' י"ב.

סעיף קטן ג

ג) **ומשמע** דבמקום שאין נוהגין לצלות העוף שלם א"צ ליזהר בכל זה דהדם יוצא ע"י מליחה או צלייה ואפי' אם לא הסירו ממנו רק הראש לא מקרי עוד שלם כמ"ש בהגה סוף סעי' זה. וכ"כ השמ"ח או' א' דלא נהגו האידנא לשחוט או לנקוב הורידין בשעת שחיטה דתמיד מסירין הראש מהגוף בעוף ומנתחין אבר אבר בבהמה קודם מליחה או צלייה אפי' בגדיים וטלאים הדקים עכ"ל וכ"כ הכריתי שם לדידן דלא שכיח שצילהו עם הראש אין לחוש לכתחלה לשחוט ורידין. וכ"כ השפ"ד או' ב' חכ"א שם. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **גם** לגבי בשול מנהגינו להסיר הראש ולנקר כל החוטים של הדם שבצואר ואח"כ מבשלים אותו שלם ובזה אין פקפוק כלל. זב"צ או' ב' והיינו לחומרא בעלמא כי כיון שהסירו הראש קודם מליחה או צלייה א"צ עוד לזה כמ"ש באו' הקודם. ועיין לקמן סי' ס"ה סעי' ג' בהגה.

סעיף קטן ה

ה) **מיהו** מה שנהגו במדינתנו בכל נשואין שיהיה שמביאין תרנגול ותרנגולת שלמים לצירך חתן וכלה שיש להם סי' טוב בזה (עיין גיטין נ"ז ע"א) ומנקרין הורידין וחוטי הדם של הצור מהם ומולחים אותם ומבשלים אותם עם הראש שלמים זה המנהג לא יכון לפי' השמ"ח או' א' ותב"ש או' ה' יעו"ש והיינו משום דחושש לסברא יחידאה שהביא בש"ע סי' ע"ו סעי' ג' וז"ל ויש שהחמירו שלא לאכלו כולו כאחד בצלי אלא לאחר חתיכת הורידין וכו' יעו"ש ומשו"ה כתב השמ"ח שלא למלוח ולבשל העוף עם הראש שלם אפי' בניקור החוטים אבל אנן בדידן ק"ל כסתם הש"ע שם שכתב קודם לזה וז"ל לא ניקב הורידין וכו' ואם ניקר הבשר מחוטי הדם אוכל אפי' בלא מליחה חי או צלי ואפי' כולו כאחד וכו' וע"ז נתייסד המנהג ואין לפקפק. זב"צ או' ג' ומיהו צריך לנקוב עצם הראש כנגד הקרום וינקוב גם הקרום עד המוח וימלח ויניח הנקב למטה כדי שיזוב הדם ואם לא עשה כן אז הקרום והמוח אסורים והשאר מותר כמ"ש לקמן סי' ע"א יעו"ש.

סעיף קטן ו

ו) **שם. בעוף צריך לשחוט הורידין.** וצריך לשחוט לפחות ב' ורידין. ש"כ סק"ב בשם כמה פו' פר"ח או' ב' לה"פ או' א' והרמב"ם בפי' המשנה כתב ורידין הם ב' גידין דופקים בצואר על שני צידי קנה הצואר וכו' ולכן אנן דלא בקיאין בהו כ"כ צריך לשחוט כולם. כו"פ או' א' תב"ש או' ב' ובשמ"ח או' ב' שפ"ד או' ב' רק מה שבתוך העצם אינו בכלל זה. מנ"י או' א'.

סעיף קטן ז

ז) **ולכן** כששוחט יטה הסכין מעט לצדדין כדי לשחוט הורידין. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י או' א' או לשחוט מעט יותר כדי שישחטו הורידין.

סעיף קטן ח

ח) **שם. או לנקבם בשעה שהוא מפרכס וכו'** בב"י (סוף הסי') הביא דעת קצת פו' שאם לא שחט כל הסימנים אלא רובן ורוצם לצלות שלם שצריך לחתוך אותם ג"כ כמו הורידין ודחה אותם שא"צ לעשות כן ובד"מ או' ה' כתב שיש איסור בדבר דנראה כשהייה

בשחיטה כמו לקמן סי' כ"ג סעי' ה' ואפי' בדרך שאין שייך לומר כן כגון לנקבן בקוץ לא ראיתי לשום אדם לחוש לזה ואפשר משום שגם בורידין לא נהגו כן יעו"ש. ט"ז סק"א. ומיהו מ"ש שגם בורידין לא נהגו כן היינו משום דנוהגין לחתוך הראש קודם מליחה או קודם צלייה כמ"ש לעיל או ג' יעו"ש וכ"כ המש"ז או' א' וכתב שם המש"ז דכל שלא חתך השנים בעוף אף שחתך הורידין צריך להסיר הרא"ש יעו"ש והיינו קודם מליחה או קודם צלייה כנז'.

סעיף קטן ט

ט) שם. ויחתוך סביבם כדי נטילה. וא"צ ס' שאינו מפעפע בכולו בצלי. כ"כ הרא"ש והטור וריו"ו נתיב ט"ו ריש או' כ"ה והרשב"א בתה"ב. ואף לדידן דק"ל דצלי מפעפע בכולו עד ס' סגי בנטילה. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' זב"ת או' ז' ועיין לקמן סי' ס"ה בהגה סוף סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן י

י) שם. כדי נטילה. דוקא באלו הורידין שבצואר אמרינן הכי דבעי נטילה אבל בחוטין שבצואר הרי כתב הרב בהגה לקמן סי' ס"ה סוף סעי' א' דסגי בקליפה. ש"ך סק"ה. לה"פ או' ב' בל"י או' ב' כריתי או' ה' וטעם החילוק שיש ביניהם ית' שם בס"ד.

סעיף קטן יא

יא) שם. שהוא כעובי אצבע. פי' רוחב אצבע כמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ד' ט"ז סק"ג. לה"פ או' ג' בל"י או' ג' זב"ת או' ז' ור"ל רוחב אגודל דכ"מ שנזכר בפו' אצבע הוא אגודל. משז"ז שם. ועיין בדברינו לאו"ח סי' י"א או' י"ד ואו' ט"ו.

סעיף קטן יב

יב) שם הגה. ואם נמלח כך מסירין אח"כ החוטין ושרי. דאמרינן כבולעו כך פולטו ויש מחמירין ס"ל דהוי כמו דם בעין ולא מיקרי דם פליטה. ט"ז סק"ד. ור"ל דעה קמייתא סוברת דמליחה קל מצלי ואמרינן כבכ"פ ויש מחמירין סוברים דהוי דם בעין ובבעין לא אמרינן כבכ"פ כמבואר בסי' ס"ט ומ"מ אף לדידן די בקליפה אף דאנחנו אוסרים מליחה בס' כיון דהוי רק חומרא בעלמא. משז"ז או' ד' ומיהו מ"ש דאנחנו אוסרים מליחה בס' היינו דעת מור"ם ז"ל לקמן בהגה סי' ע' סעי' ב' וסי' ק"ה סעי' ט' יעו"ש. ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יג

יג) **שם בהגה. ויש מחמירין לקלוף** ואף קליפה זו אינה אלא חומרא בעלמא דלא כהב"ח שאסר במליחה כדי נטילה. ש"ך סק"ז. לה"פ או' ד' בל"י או' ד' והפליתי או' ג' כתב דהחוטין או הורידין בעצמן הם הקליפה. וכ"כ בכריתי או' ו' חידושי רע"ק.

סעיף קטן יד

יד) **שם. ואם בשלו שלם מחטט ומנקר החוטים והשאר אם יש בכל מה שבקדרה כדי לבטל הדם וכו'** ולפי מה דק"ל בסי' צ"ב חתיכה עצמה נעשית נבילה אפי' בשאר איסורים הכא צריך שיהיה ס' באותו עוף לבד ואם לאו צריך ס' נגד כל העוף. ט"ז סק"ה. אבל הש"ך סק"ח כתב דאע"ג דגבי ;ל הדבוק בעוף בסי' ע"ב בעינן ס' מן העוף עצמו היינו משום דיש דם בבשר הלב עצמו ג"כ משא"כ בורידין דאין בהם דם בעצמן רק בתוכם יעו"ש בל"י או' ה' וכתב דלא כמנחת יעקב שחולק על הש"ך יעו"ש. וכ"ה דעת הפליתי או' ד' ובכריתי או' ז' דלא בעינן הכא ס' בעוף לבד יעו"ש.

סעיף קטן טו

טו) **שם. כדי לבטל הדם וכו'** וא"צ ביטול כנגד החוטין אלא כנגד הדם שבתוכם סגי. פר"ח או' ז' תב"ש או' יו"ד. וזהו לדעת הש"ע אבל הטור כתב כדי לבטל כל החוטין. וכ"כ בד"מ או' ב' וכ"כ הלבוש. ש"ך סק"ט. וכ"כ הקומץ או' ב' דאם בשלו כך מחטט ומנקר להחוטין שבצואר ונגד שאר החוטין שבגוף צריך שיהיה ס' בכל הקדרה לבטלן.

סעיף קטן טז

טז) **שם. כדי לבטל הדם שבכל החוטין וכו'** והאגור כתב בשם מהרי"ל שצריך ס' נגד הורידין והקליפה שנאסרה במליחה והב"ד בד"מ או' ב' וכ"כ הב"ח דלדידן דק"ל לקמן סי' צ"ב חתיכה נעשית נבילה בכל האיסורין צריך ס' ג"כ כנגד הקליפה שנאסרה תחלה במליחה יעו"ש אמנם הש"ך סק"י חולק והביא דעת כמה ראשונים דס"ל דלא אמרינן חנ"נ אלא במקום שהחתיכה עצמה נאסרה בנ"ט אבל לא בקליפה שאסרו חכמים שהיא חומרא יעו"ש. וכ"כ הלה"פ או' ז' פליתי או' ה' וכ"מ מדברי הפו' שכתבנו באו' הקודם ובעיקר דין חתיכה נעשית נבילה עיין לקמן סי צ"ב סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יז

טוב) **שם הגה. ואם הסירו הראש ממנו לא מקרי שלם.** והוי כאלו חתכו אבר אבר ודיו ומותר לבשלו ואפי' לא נשחטו הורידין שכיון דצוארו דק וקטן ואין שם רוב דם בורידין די בהסרת הראש ואפי' בעוף שלא נשחט בו אלא סי' א' ולא חתך בסי' השני כלל ונתקרר הדם בתוך סימן השלם אפ"ה די בהסרת הראש ובמליחה אפי' לקדירה. לבוש.

סעיף קטן יח

חי) **ומ"מ** לא סמכתי על עצמי לאכול אותם החוטין שנמצאים בעוף מלאים דם אחר הבישול אלא אני משליך אותם ואוכל השאר. ורוב מה שנמצאים הוא בירך של עוף ולכך למדתי לאנשי ביתי לחתוך בירכי העוף קרוב לגוף וכן בגף חתיכות כדי שיצא הדם ע"ו מליחה ואף גם זאת אם ימצא חוט מלא דם אני משליכו לחוש לדברי המחמירין ואיני אוסר על אחרים אלא מניחם לנהוג מנהגם. הרדב"ז ח"א סי' ע"ג. כנה"ג בהגה"ט או' י"ט. שו"ג במחו' או' א' פ"ת לקמן סי' ס"ה או' א'.

סעיף קטן יט

יט) **שם הגה. ואם הסירו הראש וכו'** ובבהמה צריך לחתוך הצואר לשני חתיכות. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' ט' לה"פ או' ח' בל"י או' ו' כריתי או' יו"ד. והיינו מפני שצוארה ע"ב. שפ"ד או' י"א. זב"ת או' י"א. וה"ה גדיים וטלאים דאין חילוק בזה וצריך לחתוך הצואר לשנים. שפ"ד שם.

סעיף קטן כ

ך) [**סעיף ב**'] **הבהמה א"צ לנקוב וכו'** משמע דכל בהמה א"צ חתיכת ורידין אפי' גדיים וטלאים שצולין לפעמים שלמים כיון שאין דרכן בכך וכמ"ש ב"י וד"מ וכן משמעות הפו' וכן הסכימו האחרונים. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' יו"ד. והיינו אם בודאי שינתחנו אבל אם אינו בודאי צריך גם בבהמה כיון דזמנין צולה ג"כ כאחד. וכ"כ הב"ח. ט"ז סק"ח. בל"י או' ח'.

סעיף קטן כא

כא) **שם בהגה. וסתם עוף נשחטו הורידין.** שבודאי עשו כדין וחתכו הורידין בשעת שחיטה. ט"ז סק"ט. ביאור הגר"א או' י"א.

סעיף קטן כב

כב) **שם. בהגה. וסתם בהמה לא נשחטו.** הואיל ולא הצריכו לשחטן. זב"ת או י"ג בשם הר"ן.

סעיף קטן כג

כג) **שם בהגה. וכ"ז כשיצא דם בשעת שחיטה.** שהרי פירש ולא מצא מקום לצאת והו"ל פירש ממקום למקום ואסור. הרשב"א במשמרת הבית דף ך' ע"א. זב"ת או' י"ד.

סעיף קטן כד

כד) **שם בהגה. אבל אם לא יצא דם אין חוששין וכו'** דאיסורו הוא משום דם האיברים וכל שלא פירש מותר. ביאור הגר"א או י"ב.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. אבל אם לא יצא דם אין חוששין וכו' והרא"ה בס' בדק הבית דף ך' כתב דאף כשלא יצא דם צריך לחתוך אבר יעו"ש. ש"ך ס"ק י"ג. לה"פ או' י"א. בל"י או' ט' ולבישול לכ"ע צריך לחתוך אבר אבר. שפ"ד או' י"ג.

סימן כג

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] כל טבח שאינו יודע ה' שחיטה וכו' ואלו הן שהייה וכו' ועוד יש ב' דינים אחרים שצריך לידע והם בדיקת הסכין ובדיקת הסימנים אחר השחיטה כמ"ש לעיל סי' א' סעי' ב' בהגה יעו"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ב

ב) שם. אסור לאכול משחיטתו. ואפי' אם שואלין אותו אח"כ אם עשית כך וכך ואמר ברי לי ששחטתי יפה שחיטתו פסולה כיון שאינו יודע הלכות שחיטה ושמא שהה ודרס ואינו מרגיש כמ"ש לעיל סי' א' סעי' ג' יעו"ש. פר"ת או' א' זב"ת או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) ואם השוחט לפנינו באופן שיכולין לבדוק במקום שחיטה וראינו שלא הגרים גם בדקנו וראינו שלא נעקרו הסימנים גם שלא החליד כגון שראינו שהנוצה או השער חתוכים כדאיתא בסי' ג' סעי' א' הגם שמצאנוהו לשוחט שאינו יודע אלא דין שהייה ודרסה מותר לאכול משחיטתו כי ג' הלכות ישנם בבדיקה ואם בדקום ומצאום כהוגן כשרה וגם בדקנו סכין והיא יפה אבל אם חסרה לו דין דרסה או שהייה עכ"פ אסורה. פר"ת או' ב' זב"ת או' ב' אבל השפ"ד או' א' חלק על דברי הפר"ת הנז' וכתב דצריך לידע גם החלדה יעו"ש. וכ"כ מנה"ז כלל ט"ו בעשרון או' ב' וכן הסכים זב"צ או' ג' אלא מ"ש בעשרון דצריך לידע גם הגרמה וחלק על השפ"ד כתב עליו זב"צ שם דזה אינו דהגרמה יש לידע בטוב כגון שרואין ששחט באמצע הצואר וראשי הסימנים עדיין הם לפנינו באיכותם ולא נגע בהם כלל יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) שם. ואלו הם שהייה וכו' ואין לשאול טעם על הלכות אלו דכולם הלכה למשה מסיני הם. שמ"ח או' א' והמתחכם לתת טעם על הלכות אלו לאו שפיר עביד דיש דליפוק מניה חורבא כי מדמה מלתא למלתא ועי"ז מכשיל את הרבים. תב"ש או' א' שפ"ד או' ב' עשרון או' ו' חכ"א כלל ז' או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) [**סעיף ב'**] **שהייה כיצד הרי שהתחיל לשחוט והגביה ידו וכו'** וה"ה לא הגביה ושהה אלא אורחא דמלתא נקט. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' כריתי או' ב' שמ"ח או' ב' שפ"ד או' ב' זב"ת או' ג' חכ"א שם או' ב' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. שהייה כיצד וכו'** ופי' שהייה לשון עיכוב מלשון חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת וכו' ולשון קודש הוא. רשב"ץ. זב"ת שם.

סעיף קטן ז

ז) **שם. שהייה כיצד וכו'** ויש בשהיות ה' מדרגות. א' הגבהת הסכין לגמרי באמצע וזה שהייה לכ"ע. ב' לא הגביה רק שהייה בלי הולכה והובאה ג"כ שהייה גמורה לכ"ע. ג' הוליך והביא בלי חיתוך כל דהו פלוגתא ומחמרינן בזה. ד' חתך במפרקת ולא נגע אז בסי' באמצע ע"י הטיית הסכין גם זה הו"ל שהייה גמורה לכ"ע. ה' החתוך שבמיעוט בתרא דקמא ששהה בו ומחמרינן מספק. דע"ק או' א' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ח

ח) **ותלישת** שערות אינו הכרח לשחיטה שאפשר שיפנה אחד את השערות בב' ידיו לצדדין והשוחט ישחוט בלי חשש וכ"כ מ"א בסי' תצ"ח שאין תלישת השערות הכרח יעו"ש. דע"ק או' ג' וכ"כ השמ"ח או' ב' מנ"י בלק"י או' י"ז. זב"צ או' ז' ועיין באו"ח סי' תצ"ח סעי' י"ב ובדברינו לשם או' ק"ב.

סעיף קטן ט

ט) **אך** עכ"ז לא שייך בזה חשש צער ב"ח אם תולש לצורך שחיטה כי בשביל הצטרכות כל דהו של אדם להצילו מטרחא כל דהו הותר. דע"ק שם. לק"י שם. ועיין לקמן סי' כ"ד סעי' ח' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן י

י) **שם. ואח"כ יהפוך הושט ויבדוק אותו.** ולדידן שאין אנו בקיאין בבדיקה כדלקמן סי' ל"ג סעי' ח' בהגה סוף הסי' וכ"ה בשחיטת האחרונים. ש"ך סק"ו. אלא שדעת רש"ל להקל בהפ"מ או לצורך מצוה והב"ד הש"ך שם. אמנם התב"ש או' כ"ב כתב דאין כן דעת הרמ"א אלא דאפי' בהפ"מ ולצורך מצוה אין להקל ודלא כרש"ל יעו"ש. וכן הסכים הרב זב"צ או' ח' דאין להקל אפי' בהפ"מ.

סעיף קטן יא

יא) שם הגה. והמנהג פשוט במדינות אלו להטריף כל שהייה אפי' משהו וכו' לפי שדעת הרא"ש ושאר מפרשים משערינן בשחיטת הרוב בלבד א"כ שיעור מועט הוא אפי' בגסה !ודקה ואצ"ל בעוף וע"כ נתפשט המנהג לפסול כל שהייה מועטת בין בעוף בין בבהמה ואף בהפ"מ דאין אנחנו בקיאין לכוין השיעור בצמצום. ב"ח.

סעיף קטן יב

יב) שם הגה. והמנהג פשוט במדינות אלו להטריף כל שהייה אפי' משהו בין בעוף בין בבהמה וכו' ואפי' בהפ"מ וכה"ג המנהג להטריף. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ז' לה"פ או' ג' בל"י או' ב' שפ"ד או' ז' חכ"א כלל ז' או' ב' קומץ או' ב' זב"ר סי' ד' בתמידים או' ט' והיינו בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין דקנה בין דושט. שפ"ד שם. חכ"א שם או' ג' קומץ שם. זב"ר שם או' ב'.

סעיף קטן יג

יג) שם הגה. והמנהג פשוט במדינות אלו להטריף כל שהייה אפי' משהו בין בעוף בין בבהמה וכו' וכ"ה המנהג פה עה"ק ירושת"ו כמ"ש השו"ג סוף או' א' וכ"כ התו"ז סי' ק' או' ו' דהכי נקטינן גם אנחנו בעירנו לפי שא"א לצמצם השיעורין הנז' ואין למסור איסור תורה ביד כל אדם שהוא ישער ויכשיר דלא כל הדיעות שוות אלא ראוי למינקט להחמיר בכל שהוא וכן המנהג עכ"נ וכ"כ הרב זב"צ או' ט' דגם אנחנו בעירנו פה בגדאד יע"א כן מנהגינו לפסול כל שהייה אפי' משהו בכל המינים ואין להשיב עכ"ל וכן ראוי לנהוג בכל תפוצות ישראל. מנ"י או' ג' וכמדומה שרוב העולם ככולו בין האשכנזים בין הספרדים נהגו עתה בזה כדברי מור"ס ז"ל ואסור לפרוץ גדר. ועיין עוד לקמן סי' כ"ד או' נ"ט.

סעיף קטן יד

יד) ואם נדחף הסכין ממקום למקום כשר אף לדידן כמו שמצינו בשוחט בב' וג' מקומות בסי' כ"א סעי' ג' ט"ז סק"ב. פר"ח או' ח' לה"פ או' ג' בל"י או' ב' כריתי או' י"א. מש"ז או' ב' חכ"א כלל ז' או' ב' זב"ת או' יו"ד. ומיהו עיין לעיל סי' כ"א או' י"ג בענין שוחט בב' או בג' מקומות שכתבנו דאין להתיר אלא דוקא בהפ"מ או לצורך גדול יעו"ש ומשמע דה"ה לכאן וכ"כ זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן טו

טו) ומשמע מסתמיות דברי הפו' הנז' דגם בעוף יש להתיר בכה"ג אכן דעת התב"ש או' ב' להחמיר בעוף וכן בשוחט בב' וג' מקומות בעוף דעתו להחמיר יעו"ש והב"ד המש"ז

סוף או' ב' וכ"ה דעת הרב נחפה בכסף ח"ב בקו' פרי מפרי להחמיר כדברי התב"ש. וכ"ה דעת קצת האחרונים כמ"ש לעיל סי' כ"א או' י"ד יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. ואם נמצא לאחר שחיטה גמי או כיוצא בו וכו' לאו דוקא גמי אלא ה"ה עשב ארוך ודק שנמצא בקנה או בושט טרפה. ש"ך סק"ח וכתב ודלא כהב"ח שהכשיר בזה. פר"ח או' ט' להפ"פ או' ד' בל"י או' ג' כריתי או' י"ב. שמ"ח או' ו' שפ"ד או' ח' תו"ז סי' ץ' או' ט' קומץ או' ג' זב"צ או' י"א וכתב וכן המנהג.

סעיף קטן יז

טוב) ואף חוט השערה כשנמצא הן בושט הן בקנה אסור עולת יצחק. לה"פ שם. בל"י שם. זב"ר סי' ד' בתמידים או' י"א. וכ"מ בשבו"י ח"ב חי"ד סי' ס"א. ומיהו דעת הקומץ בעשרון או' ח' להכשיר אבל הרב זב"צ או' י"ב כתב דמנהג בגדאד יע"א כשנמצא חוט של משי או של צמר גפן או חוט השערה בתוך הסימנים של העוף להטריף עכ"ל. ומשמע דוקא בעוף אבל בבהמה יש להכשיר ונראה דוקא בהפ"מ. ועיין באו' שאח"ז שאפי' בגמי יש מכשירין בבהמה בהפ"מ וא"כ בחוט י"ל לכ"ע.

סעיף קטן יח

חי) שם בהגה. ואם נמצא לאחר שחיטה גמי וכו' לאו דוקא בעוף אם נמצא גמי אלא ה"ה בבהמה יש להטריף. ב"ח. והשמ"ח או' ו' כתב דבבהמה יש להכשיר בהפ"מ. וכ"כ השפ"ד או' ח' קומץ או' ג' מנ"י או' ט' חכ"א כלל ז' או' ב' אבל הער"ה או' ה' כתב כדברי הב"ח דדעת הרמ"א בגמי בבהמה נמי טרפה כמו בעוף יעו"ש.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. מונח בושט או בקנה וכו' וה"ה אם נמצא מונח בין הושט והקנה מבחוץ טרפה. שבו"י ח"ב סי' נ"ד. ער"ה או' ו' פ"ת או' ז' תו"ז סי' ץ' או' ח' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כ

ך) ואם הוא ספק אם הגמי נחתך עם השחיטה או לא אין להטריף וכן הוריתי הלכה למעשה כמה פעמים. כנה"ג בהגב"י סוף או' ל"ב. בל"י או' ג' שפ"ד או' ח' תו"ז סי' ץ' או' ט' זב"צ או' ט"ו ומשמע אף בעוף יש להתיר. שפ"ד שם.

סעיף קטן כא

כא) וכשנמצא גמי בתוך הקנה או הושט וקצה הגמי הוא במקום השחיטה מנהגינו לחפש ולראות בצד השני של מקום השוחט דרך משל אם קצה הגמי הוא בצד העליון של הנשחט מצד ראשו נחפש ונראה בצד השני של הנשחט אם ראינו שם עוד חתיכת

גמי זהו בודאי שהיה הגמי שלם ונחתך בשעת שחיטה וזהו קצהו השני ואסור ואם לא נמצא עוד חתיכת גמי בצד הב' אז הוא כשר. דודאי לא היה עוד גמי ולא נחרך אלא השחי' היתה אחר מקום הגמי. וכן בהפך אם נמצא ראש הגמי בצד הב' של הנשחט מצד הגוף אזי נחפש בצד העליון אם נמצא שם חתיכת גמי אסור ואם לא נמצא שם חתיכת גמי מותר. וכ"כ הרב מנחת יוסף בלק"י או' נ"ו בשם הרב ערוגת הבושם שאם רואה קש בצד א' צריך לראות בצד הב' דודאי בכ"מ דאיכא לברור בלא טורח צריך לברורי ואם לאו הוי כמעלים עין ואסור. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כב

כב) וכל זה היינו דראה החתך בסמוך למקום השחיטה אבל אם מצא מקצת קש למעלה ממקום השחי' וקצת למטה ממקום שחיטה אם הם מתאימות החתוכים מהגמי ודאי נחתך ואסור ואם אינם מתאימות הו"ל ספק חתוך ויש להקל. לק"י שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כג

כג) ודוקא אם נמצא הגמי חתוך אבל אם לא נחתך הגמי כשר וכן אם הושט מלא שעורין או סובין וכדומה כשר. שמ"ח או' ו' והטעם כתב בתב"ש או' י"ג כיון דהשוחט לא הרגיש עיכוב בחתיכתו אמרינן שהסכין עשה מקום לעצמו ועבר ודלא כהרב לקט הקמח שאסר בושט שיש בו סובין יעו"ש. וכ"כ השפ"ד או' ח' חכ"א כלל ז' או' ב' קומץ או' ג' זב"ר בתמידים או' י"ב. מנ"י אז ו' ט' זב"צ או' י"ח. והיינו אפי' בעוף. שפ"ד שם. חכ"א שם. מנ"י שם.

סעיף קטן כד

כד) וכן אף אם מצא כמה גרעינין קשין כגון שעורין או חטין רק שראה שהם שלמים שלא נחתך אחד מהם ולא הרגיש שום עיכוב דכשר אם לא שהושע מלא מהם דודאי חתך א' מהן ולאו אדעתיה. קומץ שם. והיינו אם נמצא בשני הצדדין כמ"ש לעיל או' כ"א. ועיין לקמן או' כ"ו.

סעיף קטן כה

כה) פעם א' שחטו עוף ונמצא אח"כ תבן בושט ולא נחתך כלל והכשירו כל בני הישיבה. הרב גור אריה ז"ל. זב"צ או' י"ט. ומ"ש הזב"ת או' י"א להקשות על דברי גור אריה הנז' כתב עליו זב"צ שם דליכא קושיא כלל ושגיאה היא על הזב"ת יעו"ש. וכ"כ לעיל או' כ"ג דאם לא נחתך כשר.

סעיף קטן כו

כו) אם נמצא דוחן וכדומה שהוא דבר קשה מונח בושט רצה הרב בתי כהונה ח"א סי' יו"ד להכשיר ומ"מ למעשה לא מלאו לבו להתיר אבל בספק נחתך הדוחן או הדבר הקשה התיר בפומבי. מחב"ר או' ז' זב"צ או' ך' ועיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן כז

כז) אחד ששחט אווז ולא הרגיש בה דבר רק שאח"כ נפל מהצואר חתיכת עץ ולא נודע אם בא מהושט והתיר דתולין במצוי ומתוך הושט נפל וכל שלא ראינו תחוב בו אין לחוש ואפי' בדיקה לא בעי ולא נקרא ספק בשחיטה כלל כיון דאין כאן רעותא וגם כיון שיצא בהיתר לא מקרי ספק בשחיטה. טוטו"ד סי' ס"ה. מנ"י בלק"י או' נ"ט. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כח

כח) אם נמצאת נמלה חתוכה בושט הסכמת האחרונים להטריף מחב"ר או' ה' זב"צ או' כ"ב. ועיין לקמן סי' ל"ג או' ע'.

סעיף קטן כט

כט) כששוחטין עופות פטומין לפעמים נשאר עדיין בושט שלהם האוכל של הפטימה ואסור לשחוט אז דהו"ל שהייה גמורה לכן צריך להעתיקן בידו לצד מטה ולהשקות אח"כ את העוף מים כדי להוריד האוכל שבושט למטה שלא יזיקו להסכין. קומץ או' ד' ומנהגינו שאם בשעה שמזמין הסימנין לשחיטה מצא אוכל בושט מורידין אותו בידם לצד מטה או לפעמים דוחף אותו למעלה לצד הראש כדי שלא יעכב בשחיטה ויהיה שהייה. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן ל

ל) ואם בשעת שחיטה נדחה ידו אל הקיר וכדומה או שהסכין נגע בכותל או בקרקע בכל אלו נוהגין במדינות אלו להטריף משום שהייה בין בבהמה בין בעוף. שמ"ח או' ו' זכרון יוסף יו"ד סי' א' מחב"ר או' ג' קומץ או' ה' מנ"י או' י"ב. אמנם בשו"ת מקום שמואל סי' כ"ט כתב להכשיר בפומבי ובלבד שיבדוק סכינו אחר השחיטה ותימצא יפה יעו"ש והב"ד זב"צ או' כ"ח וכתב דכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א להכשיר כסברת מקום שמואל הנז'.

סעיף קטן לא

לא) אך זה נראה פשוט דאם היתה הנגיעה בסוף שחיטת הסימנים ותיכף אחר הנגיעה פסק מלשחוט וברי לו שלא השיב לו עם סכינו אפי' מעט בהולכה או בהובאה דיש

להכשיר אף בעוף. ובבהמה אם יודע בבירור שהיה הנגיעה אחר שחיטת כל הסימנים אפי' השיב ידו בחזרה ממקום הנגיעה אין כאן בית מיחוש כלל אבל בעוף א"א לידע זה כי הסימנים מכוסים בשעת שחיטה בעורן. קומץ שם. והיינו אף לנוהגין להטריף הנז' באו' הקודם.

סעיף קטן לב

לב) העביר השוחט חודו של סכין על הסימנים ועל העץ ואמר ברי לי שלא שהיתי ולא חתכתי בעץ כלל רק נגיעה בעלמא יש להכשיר. זכרון יוסף שם. מחב"ר או' ד' זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לג

לג) ואם בשעת שחיטה חתך באצבעו ונבהל יש לחוש ששהה קצת מחמח ביעתותא וטרפה. עולת יצחק. לה"פ או' א' בל"י או' א' שמ"ח או' ו' ודוקא בעוף אבל בבהמה אין להחמיר מספק משהו. שמ"ק שם. חכ"א !כלל ז' או' ב' קומץ או' ו' מנ"י או' י"א. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לד

לד) ואם לא ראה החתך ולא הרגיש כ"א אחר שחיטה ראה שחתך אף באצבעו אין לחוש כל שלא הסיר הסכין מהסימנים בין בעוף בין בבהמה. שמ"ח שם. חכ"א שם. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לה

לה) ואם חבירו היה מחזיק בעוף ובשעת שחיטה חתך גם באצבע חבירו מותר. שו"ת עבודת הגרשני סי' צ"ו. פמ"א ח"ב סי' מ"ב. חנוך בית יהודה סי' כ"ד. בל"י שם. מחב"ר או' ו' ער"ה או' ז' חכ"א שם. מנ"י שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לו

לו) אבל אם חתך באצבע שלא בשעת חתיכת הסימנים כגון לאחר שהעביר הסכין בהולכה או בהובאה חוץ לצואר ואז חתך באצבע ואח"כ חזר והוליך הסכין וגמר השחיטה ודאי דשהייה היא והשחיטה אסורה. עבודת הגרשני שם. בל"י שם. ער"ה שם. תו"ז סי' ק' או' יו"ד. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לז

לז) תרנגולת א' שהיה חוט יוצא מפיה ומשכו בו וראו שהוא בתוך הושט ולא יכלו להוציאו לחוץ כיצד שוחטין אותה יש להנהיג בזה שישחטו הקנה לבדו ואע"ג דלכתחלה צריך לשחוט אף בעוף ב' סימ' מ"מ כאן הוי כדיעבד דחיישינן דאתי לידי

שהייה אם יחתוך הושט ואחר שחי' יראו מהיכן חוט זה בא ואם נמצא שהוא עיקרו בזפק או בקרקבן ולא נמצא בה רעותא אחרת מכשירין אותה. שבו"י ח"ב סי' ס"א. פ"ת או' ד' יא"פ. מנ"י בלק"י או' נ"ז ועי"ש מ"ש להשיג על הבל"י שכתב לחלוק על דברי השבו"י הנז' וכן הרב זב"צ או' ל' כתב להשיג על דברי הבל"י והסכים לדברי השבו"י הנז' יעו"ש. והיינו שתופש העור עם הקנה לבד ושוחט.

סעיף קטן לח

לח) **לפעמים** נמצא בעוף בין סימן לסי' בועות קשים אם נחתך אחד מהם עם הסימנים יש להטריף מחמת שהייה אבל בדברים רכים סביב הסימנים אין לחוש. פ"ת או' ו' בשם חמודי דניאל. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לט

טל) [**סעיף ג'**] **שחט מעט ושהה מעט וכו'** לדידן שנוהגין לפסול שהייה במשהו בכל ענין טרפה וכמ"ש בהגה. וכ"כ זב"צ או' ל"ב. ועיין לעיל או' י"ג.

סעיף קטן מ

מ) [**סעיף ד'**] **השוחט בהמה בסכין שאינו חד ונתעכב כשיעור שהייה וכו'** ה"ז פסולה. פי' הגם דשוחט בהולכה והובאה אלא דלצד דהסכין רעה חותך פורתא פורתא ה"ז פסולה. ודוקא במיעוט בתרא הוא דמפסיל אבל בשחיטת הרוב לא מפסיל הגם ששהה בכל מיעוט ומיעוט מהסי' שיעור שהייה. פר"ת או' ז' זב"ת או' י"ג.

סעיף קטן מא

מא) **שם ה"ז פסולה.** והטעם דכיון שנחתך רוב הסי' הוי כאלו נחתך כולו ומה שמוליך ומביא במיעוט האחרון הוי כאלו מוליך ומביא בידה או ברגלה ולכך כשנתעכב שיעור שהייה במיעוט אחרון של סי' ראשון טרפה בבהמה משא"כ בעוף דהכשרו ברוב א' כ"כ הפו' ש"ך סק"י. זב"ת שם. וכ"כ הלה"פ או' ה' דדוקא בבהמה משא"כ בעוף דהכשירו בסי' א' וכ"כ הכריתי או' י"ד. שמ"ח או' ט' קומץ או' ח' זב"ר או' ו' ומיהו אם כיון והניח ב' הסימנים ביחד זה אצל זה אף בבהמה כשרה שמ"ח שם. זב"ת שם. זב"ר שם. מנ"י או' י"ד.

סעיף קטן מב

מב) **שם. ה"ז פסולה** ומדלא הגיה הרב נמי כאן דלפי המנהג שאוסרין שהייה במשהו בכל ענין טרפה אפי' לא נתעכב שיעור שהייה משמע דס"ל דהכא דוקא בעינן שיעור שהייה (דהיינו כדי שיגביה הבהמה וירביצנה וישחוט רוב ב' סימנים. קומץ שם) אפי' לדידן שאוסרין שהייה במשהו וכ"מ בלבוש והיינו כיון דמתעסק הכא בשחיטת

הסימנים. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' כ"ה. פר"ח או' י"א. לה"פ שם. שפ"ד או' יו"ד. קומץ שם. ומ"ש הב"ח דלפי המנהג דפסלי בשהייה מועטת כל השוחט בסכין רעה פסולה השחיטה בכל ענין כתב עליו הפר"ח שם דליתא שאין כאן שהייה כלל אפי' פורתא לפי שלעולם חותך מיעוט בשר דאל"כ אפי' בסכין יפה הרי שוהה מעט בשחיטת מיעוט בתרא דסי' קמא דהו"ל כמחתך בשר בעלמא והו"ל שהייה אלא ע"כ לומר דמתעסק בשחי' לא פסלינן בשהייה מועטת יעו"ש וכן הסכים הרב זב"צ או' ל"ג. אבל השמ"ח או' ט' ובתב"ש או' ט"ז הסכים לדברי הב"ח. וכ"ה דעת הרב נחפה בכסף ח"ב בקו' ערי מפרי יעו"ש. וכ"פ זב"ר סי' ד' או' ו' ובתמידים או' י"ט. אהל יצחק סי' ה' או' ה' מנ"י או' י"ד. אלא שכתב שם המנ"י דבהפ"מ יש לסמוך על דברי הש"ך ודעמיה.

סעיף קטן מג

מג) והיינו דוקא אם הוא חותך תמיד מעט מעט אבל אם לפעמים חותך ופעמים אינו חותך אעפ"י שתמיד הוא מוליך ומביא לחתוך הו"ל מה שאינו חותך שיהוי ואסור אפי' בעוף. שמ"ח או' ח' קומץ שם. זב"ר שם. אהל יצחק שם. זב"צ שם.

סעיף קטן מד

מד) ומיהו לכתחלה אין לשחוט בו אפי' עוף כיון דצריך לכתחלה לשחוט ב' סימנים בעוף כמו בבהמה. לה"פ או' ה' שמ"ח או' ט' קומץ שם. אהל יצחק שם בלקיטת יצחק או' ט' מנ"י או' ט"ו. זב"צ שם. וכ"כ לעיל סי' י"ח או' ל"א יעו"ש.

סעיף קטן מה

מה) ואפי' שוחט בסתם סכין יזהר בבהמה להזמין הסימנים ולחתכם יחד דדלמא הסכין אינו חד ואתי לידי שיעור שהייה במיעוט בתרא לסי' ראשון כנז' מנ"י שם.

סעיף קטן מו

מו) [**סעיף ה'**] **אחר ששחט רוב א' בעוף וכו'** הגה. ואפי' בדיעבד המנהג להטריף ולכן אם לאחר ששחט רוב שנים שוהה הבהמה או העוף למות יכנו על ראשו וכו' מנהגינו כשישאר מיעוט מן הסימנים שלא נשחט בושט או בקנה בבהמה או בעוף מושיט אצבעו בין הסי' לצואר ופוסק אותו המיעוט באצבעו תכף ומיד בשעת שחיטה. כן המנהג פשוט אצלינו מן השוחטים הקדמונים. ונהגו כן משום דאפי' לס' ההגה שפוסל שהייה במיעוט בתרא אפי' בדיעבד ה"ד אם עשה כן דרך שחיטה משא"כ בעוקר ביד לאו דרך שחיטה כלל והרי הוא כמכה על ראשה כדי שתמות וכמ"ש הפר"ח או' ט"ו משם הרשב"א סי' תס"ז שהכשיר בכה"ג אפי' לדעת רש"י יעו"ש. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מז

מז) שם בהגה. יכנו על ראשו להמיתו. ובלבד שלא ישבר מפרקתו משום דאמרינן בפ' כל הבשר השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה אסור משום מבליע דם באברים. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' ז' בל"י או' ה' זב"ת או' ט"ז. זב"צ או' ל"ו. ועיין לקמן סי' ס"ז סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן מח

מח) שם בהגה. ולא יחזור וישחוט. ואפי' בסכין פגום ואם שחט פסלה ולא כשחיטת הר"ץ שהתיר. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' ח' שמ"ח או' ה' שפ"ד או' י"ג. קומץ או' יו"ד. זב"ת או' י"ז. זב"ר סי' ד' או' ז' מנ"י או' ו' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מט

מט) וגם לחתוך בקרדום אסור. שמ"ח שם. שפ"ד שם. חכ"א כלל ז' או' י"ד. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם.

סעיף קטן נ

נ) ועל ידי עכו"ם שרי דחתיכת העכו"ם לא מקרי דרך שחיטה רק דיש למנוע אפי' ע"י עכו"ם משום דאין הכל בקיאים ויבואו לעשות ע"י ישראל. שמ"ח שם. קומץ שם. זב"ר שם בתמידים או' כ"ב. מנ"י שם. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן נא

נא) ועוף שקורין אנדיק נוהגין להתיז את ראשו בקרדום מיד אחר שחיטה ויש למחות בידם דאיסורא קעבדי אפי' דיעבד אם אין יודעים בבירור שכבר יצא נפשו שמ"ח שם. קומץ שם. מנ"י שם. ואם חתך בקרדום קודם שתצא נפשו אם נשאר עוד בסימנים שלא נשחטו אסור משום שהייה ואם נשחטו כולם אז אינו אסור אלא משום שנבלע הדם באיברים וזה מותר בדיעבד משום דיוצא ע"י מליחה כמ"ש לקמן סי' ס"ז סעי' ג' יעו"ש.

סעיף קטן נב

נב) שם בהגה. ולא יחזור וישחוט. ואם מותר אחר לגמור השחיטה מצדד בזה התב"ש או' י"א וסיים דאין להקל יעו"ש. וכ"כ זב"ר בתמידים שם דאין חילוק בין הוא עצמו לאחר. וכ"כ מנ"י שם. וכ"כ יד אליהו או' י"ט דאפי' אדם אחר גמר השחיטה אסור אף דיעבד משום שהייה. וכ"כ הש"ך סי' ב' ס"ק כ"ז יעו"ש.

סעיף קטן נג

נג) שוחט אחד ששחט רק הקנה בעוף וכאשר הובא אל הבית היה עדיין חי והחזירו העוף לבית השוחט ושחט את הושט השחי' כשרה כיון שכבר יצא מתחת יד השוחט

בהכשר שחיטה. שבו"י ח"ב סי' נ"ד. ער"ה או' ח' שש"א או' א' לב אריה שטה על חולין דף ל' ע"ב על התו' ד"ה החליד במיעוט וכו' יעו"ש אמנם הנוב"י מה"ת חי"ד סי' ב' דחה דברי השבו"י הנז' והטריף יעו"ש. פ"ת או' יו"ד. קומץ בעשרון או' ט"ז. זב"צ או' ל"ח. יד אליהו שם.

סעיף קטן נד

דנ) מעשה בשוחט א' ששחט בהמה א' ונשתייר מיעוט מן הושט שלא נשחט ואחר שסילק ידו מן השחיטה שחט אחרי זאת ג' בהמות אחרות ואח"כ חשב שמתה אותה הבהמה הראשונה שנשאר בה המיעוט וחתך ממנה בסכין פגומה משני צדדי הושט והביא אותו בידו לראות אם נשחט רוב הסי' אם לאו ואחר שחתך פרכסה הבהמה ונסתפקו בזה שנמצא שחתך את הושט והיתה הבהמה עדיין בחיים ונעשה שהייה במיעוט בתרא. עיין זב"צ או' ט"ל שמצדד בזה והעלה להכשיר יעו"ש.

סעיף קטן נה

הנ) [**סעיף ו'**] **שחט עוף ושהה בו וכו'** ודוקא בעוף שהכשרו בסי' א' אית ליה האי תקנתא אבל לא בבהמה. ב"י. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' ט' שמ"ח או' י"ב. זב"ת או' י"ח. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נו

ונ) שם. ואינו יודע אם ניקב הושט וכו' ואם תפש הקנה לבדו בידו ונתכוין שלא יגע בושט ואמר ברי לי שלא נגעתי בושט מותר ולא בעי בדיקה. ב"ח. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ז. זב"ת או' י"ט. ולדעת הש"ך סוף סי' כ"א דאף לדידן דנוהגין לאסור שהייה במשהו מותר יעו"ש אבל אין כן דעת האחרונים כמ"ש שם או' י"ח יעו"ש.

סעיף קטן נז

זנ) שם הגה. והמנהג להטריף הכל וכו' גם אנחנו מנהגינו כך כמ"ש רמ"א ז"ל דאין אנחנו בקיאין בבדיקת הושט. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן נח

חנ) שחט הושט והניחו ושחט הגרגרת ואח"כ שחט וגמר את הושט מאחר שעסוק בשחיטה כשרה. רוקח סי' שפ"א. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' ך' להפ"ו או' י"א. זב"ת או' כ"ג. וה"ה לדידן היכא דלא שהה כלל קודם שהתחיל לשחוט הגרגרת. ש"ך שם. לה"פ שם. ויצויר זה באם לא הגביה הסכין כלל (אלא נדחפה ידו וחתך הקנה ואח"כ גמר הושט ולא שהה כלל) ומאחר שעוסק בשחיטה אין לחוש במה שהפסיק בין קנה לושט. שפ"ד או' י"ז. זב"צ או' מ"ד. וה"ה בעוף הדין כן. שפ"ד שם.

סעיף קטן נט

טנ) שם בהגה. ואסור למוכרו לעכו"ם כך אלא ימיתנו וכו' וה"ה דאסור להשהותו בביתו דלמא אתי לידי תקלה. מרדכי בשם הרי"ף. אבל אם א"צ להשהותו אלא כ"א יום שתתעבר ותלד דטרפה אינה יולדת מותר כדלקמן סי' נ"ז סעי' י"ח וסי' פ"ו סעי' ט' יעו"ש. ש"ך ס"ק י"ט. לה"פ או' י"ג. שפ"ד או' י"ט. זב"ת או' כ"ד. מנ"י או' כ"א. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן ס

ס) שם בהגה. אלא ימיתנו וכו' או ימכרנו לעכו"ם והעכו"ם ימיתנו מיד לפניו ועדיף טפי להמיתו ע"י עכו"ם אם אפשר בנקל משימיתנו ישראל. שמ"ח או' י"ד. שפ"ד שם. מנ"י שם. זב"ר סי' ד' בתמידים או' ל'. ועיין לקמן סי' נ"ז או' קכ"ז.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. ומטעם זה אם תלש הנוצות מן העוף וכו' ואין חילוק בזה בין יונה לשאר עופות. ד"מ או' ז' בשם מהר"ם פדווה סי' פ"ג. כנה"ג בהגב"י או' מ"ב. פ"ת או' י"ב.

סעיף קטן סב

סב) שם בהגה. ומטעם זה אם תלש הנוצות מן העוף ויצא דם וכו' אבל הישו"ש פ' השוחט סי' י"ד דחה חומרא זו בב' ידים וע"כ נראה דבהפ"מ יש להקל וכן לכבוד שבת או לעני. ב"ח. ש"ך סק"ך. כנה"ג בהגב"י או' מ"ב. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' יו"ד. כריתי או' י"ח. שמ"ח או' י"ג. שפ"ד או' ך' שו"ג או' י"ז. חכ"א כלל ז' או' ה'. קומץ או' י"ח. מנ"י או' י"ט. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן סג

סג) שמעתי מגדולי הדור דאין להחמיר בתולש נוצות ויצא דם אלא א"כ קינח אותה טיפת דם ויצא אחרת במקומה ואז היא טרפה מטעם הנז' אבל אם לא בא שום טיפת דם אחר שהסיר הטיפה הראשונה אינה אלא ממקום חתיכת הנוצה והעור אינו ניקב ויש להכשיר בכה"ג מטעם דמוכח מכל הפו' בתולש ויצא דם הוא חומרא גדולה להטריף והבו דלא להוסיף עלה כ"א שראינו שבא טיפת דם אחר שקינח. אהל יצחק סי' ג' בזב"ת או' ד' קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן סד

סד) ודוקא כשיצא טיפת דם אבל כי יתאדם הצואר וליכא דם כשר. ט"ז סק"ז. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. חכ"א שם. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן סה

סה) וכן אם אינו אלא נפוח סביב הסימנים לא חיישינן שמא ניקב הושט אלא תולין דמחמת חולי הוא ואפי' אם נצרר שם דם לית לן בה. ב"ח סי' ל"ג. כנה"ג בהגב"י או' י"ט. חכ"א שם. זב"ר סי' ד' בתמידים או' ל"ג. ומ"מ יש לראות אותו מקום אחר השחיטה מבפנים שמא יש שם חתיכת מחט או קוץ וניקב הושט.

סעיף קטן סו

סו) והא דאסרינן בנתלש נוצות ויצא דם ה"ד בעוף אבל במריטת שערות בהמה בין גסה בין דקה אין חשש. דע"ק או' כ"ז. מנ"י או' י"ט. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סז

סז) ואם יש על העור של עוף איזו גרר יבש על צדו החיצון ושחט במקום אחר וראה בצד הפנימי שאין שם ריעותא על העור אין להחמיר בזה לכל הדיעות. ט"ז סק"ח. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ב. שמ"ח או' י"ג. מש"ז או' ח' זב"ת או' כ"ה. מנ"י או' ך' תו"ז סי' ב"ן או' כ"ט. וכ"ש כשנמצא כן בבהמה. זב"צ או' ן' והיינו שיבדוק העור בפנים במקום השחין אם לא ניקב מעבר לעבר כשר אבל אם לא ניקב מעבר לעבר טרפה. מש"ז שם. מנ"י שש.

סעיף קטן סח

סח) וכן אם נקרע מקצת העור בידי אדם בעוף טרפה דלא שייך בעוף דנקרע קצת. מש"ז שם. מנ"י שם. זב"צ או' נ"א. ועיין לקמן סי' ל"ג או' נ"ב.

סעיף קטן סט

סט) וכן כשהתרנגולים נושכים זה את זה ויצא טיפת דם כנגד מקום הושט יש להורות כדין תלישת הנוצות ויצא דם דבמקום הפ"מ או לכבוד שבת או לעני יש להקל. כנה"ג בהגב"י או' י"ט. מיהו הקומץ או' י"ט כתב דתרנגולים המנגחים זע"ז וע"פ הרוב צוארם מלוכלך בדם וקרוב שאחד נקב את חבירו בחרטומו עד הסימנים צריך בדיקה דהו"ל כבר אווזא דממסמסא קועיה דמא ולדידן אין בקיאין לכן מאד צריך להשגיח ע"ז ועכ"פ זה ודאי דצריך לשחוט במקום נקי מדם שבצוארו ולבדוק בעור מבפנים ואם ימצא איזה טופה או צרורת דם אין לו היתר עכ"ל ואפשר דהכנה"ג מיירי בנשיכה בעלמא ולא יצא טיפת דם אלא משהו כמו תלישת הנוצות ולזה התיר בהפ"מ וכו' ועיין לקמן סי' ל"ג סעי' א' ובדברינו שם בס"ד.

סעיף קטן ע

ע) ואם נפשט קרום העליון מעל הסימנים אפי' משהו טרפה ולא מהני בדיקה. לה"פ או' י"ז. בל"י או' ב'.

סעיף קטן עא

עא) שם בהגה. או חתך העור בבהמה ויצא דם וכו' ובענין הקזה שעושין לבהמות מצוארם ע"י אומן בקי בכך לרפואת הבהמות אם מותרים המה או לא דשמא הקיז במקום הסימנים עיין בתשו' ברית אברהם חי"ד מסי' ך' עד סי' כ"ג שהעלה להתיר מכמה טעמים וסיים דמ"מ אם אפשר להזהיר לבעל הבהמה שיראה שהמקיז יאחז בסי' לצד השני ראוי ונכון אך גם באותם הבהמות שהעכו"ם מניחים להקיז ואין ישראל רואהו ג"כ אין להחמיר יעו"ש. וכן העלה בתשו' חת"ס חי"ד סי' כ"א להתיר יעו"ש. פ"ת או' י"ג. ועיין לקמן סי' נ"א או' כ"ד.

סעיף קטן עב

עב) שם בהגה. אבל אם לא יצא דם ולא חתך כל העור וכו' זה קאי אבהמה דוקא אבל בעוף אין שייך לומר כן. ט"ז סק"ח. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ב. ור"ל מפני שעורו דק ואם חתך מקצת העור ודאי עבר כולו. שמ"ח או' יו"ד. חכ"א כלל ז' או' ד' זב"ר סי' ד' בתמידים או' כ"ה.

סעיף קטן עג

עג) שם בהגה. אבל אם לא יצא דם ולא חתך כל העור וכו' הא אם יצא דם אף שלא חתך כל העור אפי' לא יצא דם טרפה. ומ"ש ברישא או חתך העור ויצא דם היינו מקצת העור וכ"כ בד"מ בהדיא. אבל מהרש"ל פ' השוחט סי' י"ד הכשיר בין בחתך מקצת העור ויצא דם ובין בחתך כולו ולא יצא דם ואינו מטריף אלא בחתך כולו ויצא דם ומיהו במה שמתיר נחתך כולו ולא יצא דם לא ק"ל הכי אבל במה שמכשיר נחתך מקצתו אפי' יצא דם נראה דיש להקל בהפ"ע וכה"ג. ש"ך ס"ק כ"א. שמ"ח או' יוד. שפ"ד או' כ"א קומץ או' י"ב. חכ"א שם. מנ"י או' ט"ז. אבל הט"ז סק"ז כתב דאין להקל בחתך אפי' מקצת עור ונראה הדם יעו"ש וכ"כ הבל"י להלכה אף מקצת העור ויצא דם יש להחמיר כמ"ש מהרי"ו ומהר"ם מפדווה ומור"ם וב"ח וט"ז ולבוש יעד"ש. וכ"פ אהל יצחק סי' ג' או' ג'.

סעיף קטן עד

עד) שם בהגה. ולכן יש ליזהר שלא למרוט הנוצות וכו' משום צער ב"ח. ד"מ או' ז' בשם או"ז. ועיין לעיל סי' ך' או' כ"ז ולקמן סי' כ"ד סעי' ח' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סימן כד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **דרסה כיצד וכו'** וטעמא דדרסה פסולה שהל"מ שצריך להוליך ולהביא הסכין בשעת שחיטה ואסמכוה אקרא ושחט אין ושחט אלא ומשך וכן הוא אומר זהב שחוט וכו' חולין ל' ע"ב. לבוש. זב"ת או' א' חכ"א כלל ג' או' ג' והדורס הרי הוא כחונק ולא כשוחט כמ"ש יאיר נתיב והביאו כנה"ג בהגה"ט או' א' שו"ג או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. דרסה כיצד כגון שהניח הסכין על הצואר וכו'** אם בשעה ששוחט נענע העוף את ראשו באמצע השחיטה או אפי' בסוף השחיטה נענע את ראשו ואת גופו. הרב דע"ק או' א' כתב להחמיר בזה מחשש דרסה ומ"מ סיים בסוף דבריו דהשוחטים ובודקים דשם אמרו דלית דחש להא אף בנדנוד באמצע השחיטה כשאין שהייה ודאי והוא דבר מצוי ומעולם לא שמענו שאלה על זה עכ"ד. וכ"כ זב"צ או' א' דגם במדינתו לא שמע שחששו לזה אלא שכתב דמ"מ הכל לפי ראות עיני השוחט שאם היה נדנוד הרבה ובחוזק והרגיש שנגבהה ידו מן הצואר לגמרי יש לאסור והכל לפי ראות עיני המורה עכ"ל וגם לפעמים שוחט רחוק הרבה מצד הראש ונעשית צוארו ארוכה לצד הראש וכשמנענע ראשו כופף אותו למעלה על הסכין בשעת שחיטה ונעשה חלדה וצריך להשגיח גם ע"ז. ועיין לקמן או' מ"ג.

סעיף קטן ג

ג) **וכתב** עו"ש דע"ק סוף או' א' שקודם שמקרבין הסכין לצואר לשחוט צריך לעשות הולכות והובאות באויר כדי שברגע שמגיע הסכין אל הצואר יהיה דרך הולכה והובאה דאל"כ יש חשש שבהגעת ראשונה אל הצואר חתכה כל שהוא מן הושט שלא בהולכה והובאה עכ"ל והב"ד זב"צ או' ב' וכתב ושמענו שכן נוהגין בעה"ק טבריה ת"ו ובעיר בגדאד יע"א אין נוהגין כן יען שהסכין שלהם אינה חדה כ"כ כדי שתחתוך במהרה ומשו"ה אין עושין כן ומ"מ אם אירע שיש לו סכין חדה כ"כ שתחתוך במהרה צריך לעשות כן שמוליך ומביא מקודם באויר כמנהג א"י עכ"ל ולפי שראיתי שאין נוהגין כן ואין מחלקין בין חדה כ"כ לאין חדה כ"כ ע"כ נכון ליזהר שלא לעשות הסכין חדה כ"כ מטעם הנז'.

סעיף קטן ד

ד) [**סעיף ב'**] **שחט בהולכה או בהובאה לבד אם יש בסכין כמלא צואר וכו'** ומיהו א"צ להוליך כל אותו מלא צואר שחוץ לצואר דאין אדם יכול ליזהר בזה ולא הוצרך שיעור זה אלא כדי שישחוט בריוח ופעמים שהסכין חריף ושוחט הרוב בלא הולכת כמלא צואר אלא דקים להו כיון דיש בו כשיעור זה יכול לשחוט בריוח. טור בשם אביו הרא"ש ז"ל. פר"ח או' ב' פר"ת או' ג' זב"ת או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **ומיהו** אף בסכין חריף אם אין בו כמלא צואר וחוץ לצואר והוליך ולא הביא אף שידוע לו שלא דרס שהסכין מרוב חריפותו שחט בלא דרסה אעפ"י כן שחיטתו פסולה. פר"ח שם. שמ"ח סי' ח' או' ג' שפ"ד או' א' זב"ת או' ג' זבח שמואל או' ג' בדיני דרסה. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. אם יש בסכין כמלא צואר וחוץ לצואר וכו'** כשרה ואם לאו פסולה וכו' ואפי' התחיל לשחוט בסכין מראשה והוליך כולה על כל הצואר עד הקתה פסולה. פר"ת או' ד' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **סכין** שיש בה מלא ב' צוארין ושחט הסימנים בהולכה או בהובאה בלבד כשרה אבל אם התיז כל הראש בהולכה או בהובאה לבד לא סגי בהאי שיעורא דכמלא צואר חוץ לצואר. פר"ח או' א' והתב"ש סוף סי' ח' הסכים עמו דוקא בבהמה מטעם שכתב הרשב"א דעצם המפרקת קשה ולא בעוף יעו"ש אבל מהר"ח קאזים בס' חק לישראל הסכים להכשיר וכ"נ עיקר שכן נראה דעת הרמב"ם בפ"ב ודעת הרמב"ן וכ"מ דעת הרשב"א בתשו' סי' י"ז וכן הבין השה"ג דאין חילוק יעו"ש. ער"ה או' א' וכן הסכים הרב זב"צ או' ו' דאין חילוק בין עוף לבהמה וגם בהתיז כל הראש בהולכה או בהובאה סגי בשיעור צואר וכמלא צואר חוץ לצואר יעו"ש. ועוד עיין לקמן סעי' ה' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ח

ח) **לכתחלה** צריך השוחט לשחוט בהולכה ובהובאה אעפ"י שהסכין ארוך כמה צוארים. תו"ח בשיטתו על מס' חולין דף ל' וכן הסכים הפר"ח או' ג' שמ"ח סי' ח' או' ג' שפ"ד או' ב' חכ"א כלל ג' או' ג' קומץ או' ג' אהל יצחק סי' ו' או' ב' זב"ר סי' ה' בתמידים או' ה' מנ"י או' ג' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) ומכאן תוכחת מגולה לאיזה שוחטים המראים לבני אדם אימון ידיהם שבמהירות וקלות גדול מעבירים הסכין על צואר העוף בהולכה לבד או בהובאה ועל הרוב בחתיכה קטנה מן הסכין שוחטין הסימנים ולכתחלה עושין כן להראות כחם וגבורתם באומנות וזה ברור שהיא שחי' פסולה לא מבעיא לכתחלה דאין להם לעשות כן דהא בעינן עכ"פ שיעבירו כל הסכין על הסי' שבשיעור זה קים להו לרז"ל דהוי כאלו הוליך והביא אבל אם ישחוט בחתיכה קטנה מן הסכין וכ"כ במהירות א"א שינצלו מחשש דרסה ובודאי הגמור שלא עשו דבד זה אלא מחסרון יראתם מהשם ב"ה ורוצים להראות גבורתם לפני שוחטים אחרים ואפשר דאף בדיעבד חיישינן לזו השחי' וכל האוכל שחי' זו מלבד שאוכל ספק דרסה עוד יש שמחזיק ביד עוברי עבירה בראותם כי מעשיהם חביבים לבני אדם מוסיפים והולכים ומתפארים בעצמם וחושבים שעושים כהוגן וע"כ גדול עונם מנשוא. כסף אחר פ"ב מה' שחיטה ה"ט. וז"ל הרב מכתב אליהו כי יודע בעצמי בימי בחרותי נהגתי כן וסבור הייתי אין למעלה ממנה ומיום שנבחרתי בק"ק זלקאווה ונסיתי לפני הרב ולפני היושבים לפניו לשחוט עופות לפניהם ושחטתי בהולכה לבד וגערו בי חלילה לעשות כזו פעם אחרת רק בהולכה ובהובאה כמשמעות הש"ע עכ"ל והב"ד העשרון או' ח' וכתב והעובר על דבריהם נוח לו שלא נברא. זב"צ או' ח' וע"כ יש ליזהר שלא לעשות הסכין של עופות כ"כ חד כדי שלא יבא לשחוט בהולכה לבד.

סעיף קטן י

י) והא דאמרינן אם יש בסכין מלא ב' צוארים בהנשחט השחיטה כשרה בהולכה או בהובאה לחוד ה"ד אם מתחיל מראש הסכין וכונתו להוליך או להביא כל אורכו ואז אעפ"י שמחמת חדוד הסכין נשחט במלא צואר א' כשר אבל אם התחיל במקצת הסכין צריך שיהיה באותו מקצת ששוחט בו כשיעור ב' צוארים משם ואילך וכן אם נתכוון שלא להוליך או להביא כל הסכין כ"א עד איזה מקום במקצתו צריך שיהיה השיעור ממקום התחלתו עד אותו מקום שרוצה להפסיק שם כמלא ב' צוארים. שמ"ח או' ב' קומץ או' ד' אהל יצחק סי' ו' בלק"י או' ב' זב"ר סי' ה' בתמידים או' ז' מנ"י או' ג' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יא

יא) ושיעור דב' צוארים בין לעוף בין לבהמה ולא יאמר בלבו דדי בסכין י"ד אצבעות אף שהצואר רחב שלא יגיע לשיעור דב' צוארין כיון שמוליך ומביא די אפי' כ"ש חוץ לצואר וכמו ששמעתי משו"ב שמתפארים באומנותם שיכולים לשחוט עגלים בסכין

של עופות כי לא יפה הם עושים כי כשהסכין קצר נשמט באמצע שחיטה לתוך בית השחיטה ויבא לפסול השחיטה דרסה ושהייה ועיקור לכן צריך לשער לכל מין כשיעור ב' צוארים עם העור ומרפקת. מנ"י בלק"י או' ז'.

סעיף קטן יב

יב) שם הגה. ויש מחמירין בבהמה. דס"ל דלא נאמר אלא בעוף שצוארו דק. ביאור הגר"א או' ב' ועיין לעיל סי' ח' או' ב'.

סעיף קטן יג

יג) שם הגה. ויש מחמירין בבהמה. הואיל וצוארה קשה והסכין קטן אתא לכלל דרסה. כריתי או' ב'.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. והמנהג בגלילות אלו לפסול בבהמה וכו' וכן יש לפסוק לדינא בכל מקום. שמ"ח סי' ח' או' ד' ובפרט בימינו אנחנו שאין רגילין לשחוט בסכין קטן כזה.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ג'**] **שחט ב' ראשים כאחד וכו'** דין זה לא שכיח אצלנו וגם מימינו לא שמענו ששחטו ב' ראשים כא' וע"כ לא כתבנו ע"ז.

סעיף קטן טז

טז) [**סעיף ד'**] **שנים אוחזין בסכין ושוחטין וכו'** גם דין זה אינו מצוי אצלנו ולא שמענו ולא ראינו מי שעשה זה.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ה'**] **היה שוחט וחתך כל המפרקת כשרה.** ודינו כדין שובר מפרקתה של בהמה שנת' לקמן סי' ס"ז סעי' ג' יעו"ש. וכן מבואר בדברי הרשב"א בת"ה ובמשמרת הבית דף כ"ג יעו"ש פר"ח או' ז' זב"ת או' ט'.

סעיף קטן יח

יח) שם הגה. והמנהג להטריף אפי' לא חתך רק רוב וכו' מיהו הש"ך סק"ה הביא מכמה גדולי הפו' ומהש"ס דמותר וכתב צ"ע על דברי מור"ם הנז' וסיים אולי דעת הרב בהגה להחמיר דוקא במקום שאין הפ"מ וכה"ג יעו"ש. וכ"כ חכ"א כלל ז' או' ח' והפר"ח או' ח' כתב דאף בהפסד מועט המיקל לא הפסיד. והביה"ל או' ב' כתב דעכשיו נוהגין השו"ב להטריף אף בהפ"מ. וכ"כ השמ"ח או' ה' דנהגו במדינות אלו (ר"ל במדינות אשכנז) לאסור ואין להקל אפי' בהפ"מ. ואפי' לא נתכוין לכך. והכנה"ג בהגב"י סוף או' י"ז כתב דלא נהגינן הכי דכמה עופות נשחטין רוב המפרקת ואין פוסלין אותם. וכ"כ השו"ג או'

ז' אלא שכתב דמנהגם להכשיר אפי' נחתך כל הראש. וכ"כ התו"ז סי' צ"א או' ו' והרב זב"צ או' י"ד כתב דמנהגם בבגדאד יע"א אם נחתכה רוב המפרקת מכשירין אבל אם נחתך כל המפרקת ולא נשאר ממנה אפי' חוט נוהגין להטריף אלא שכתב דבהפ"מ או בע"ש יש להקל אפי' בנחתך כל המפרקת. נמצא דבדבר זה יש מנהגים חלוקים וכתב הפר"ת או' ח' דבמקום שנהגו לאסור נהגו מידי דהוה דברים של היתר וכו' ובמקום שלא נהגו אין לנהוג כל ששחט דרך הולכה והובאה עכ"ד.

סעיף קטן יט

יט) ובמדינות דלא נתברר המנהג אם נתכוין לכן בשחיטתו אין להקל כ"א בהפ"מ אבל אם לא נתכוין לכך ואירע שנחתך גם המפרקת אין לאסור כלל. שמ"ח שם.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. אפי' לא חתך רק רוב המפרקת. דהיינו רוב החוט שתוך המפרקת. ט"ז סק"ב. שמ"ח או' ה' קומץ או' ז' מנ"י או' ה'.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. ואין לשנות וכו' ומ"מ יש להקל בזה בכל הספיקות דאפי' רואה חתך במפרקת א"צ לבדוק אחריו אם הוא רוב או לאו וק"ו כשאין המפרקת לפנינו בכולם יש לסמוך להקל ואין להחמיר רק אם כבר ראו שנשחט רוב המפרקת רוב גמור ולא בענין אחר. ט"ז שם. שמ"ח שם. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן כב

כב) וראיתי במקום שעכו"ם המה הקצבים חותכין הראש מגוף הבהמה מיד אחר השחיטה ובזה מבליע דם באיברים ועושין את זאת כדי שהבשר יהיה כבד שמוכרים לפי המשקל וגם מוכרים לישראלים ולפי הרשב"א יש למחות ע"ז. ש"ך בנה"כ. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כג

כג) [סעיף ו'] כשאדם שוחט עוף וכו' הגה. וכן לא יניח האצבע על הסכין וכו' כל זה לכתחלה אבל בדיעבד כל שידוע לו שלא דרס מותר. פר"ח בקו"א. להה"פ או' ו' בל"י או' ג' כריתי או' ח' שפ"ד או' ה' חכ"א כלל ז' או' ט' זב"ת או' י"א. זב"צ או' י"ז. והשמ"ח או' ח' כתב דבמדינות אלו נהגו להחמיר גם דיעבד אך בהפ"מ יש להקל אפי' במדינות אלו. וכ"כ הקומץ או' ט' זב"ר סי' ה' במוספים או' ד' מנ"י או' ו'.

סעיף קטן כד

כד) וצריך להזהיר לשוחטים שלא ישחטו מיושב שהישיבה מביאה לידו דרסה. כנה"ג בהגב"י או' ך' בל"י או' ד' דע"ק סי' א' או' ח' קומץ או' יו"ד. זב"ר סי' ה' או' ד' ובדיעבד אין להחמיר בהפ"מ. שפ"ד שם. מנ"י או' ז' אמנם השו"ג או' ח' כתב על דברי כנה"ג הנז' דאין נוהגין כן ואין סברתו מכרעת בזה עכ"ל. וכ"כ נחפה בכסף ח"ב בקו' פרי מפרי על סעי' ג' דפעה"ק וגם באזמיר ראינו כולם שוחטים מיושב ולא חיישי לסברא זו ופוק חזי מאי עמא דבר עכ"ל וכ"כ זב"צ או' י"ג דמנהג עיר בגדאד יע"א ששוחטים מיושב ואין פוצה פה וכס' השו"ג עכ"ל והיינו בעופות אבל בבהמות לא שמענו ולא ראינו ששוחטים מיושב.

סעיף קטן כה

כה) ואסור לשחוט אף עוף גדול בסכין גדול מה ששוחטין בו בהמות גסות אף שהסכין הוא חד מאד כי בקל יבא לידי דרסה. לה"פ או' ה' בשם עולת יצחק. בל"י או' ד' רק לעת הצורך ואין לו סכין אחר מותר. ודוקא באופן זה דהיינו לאחוז באצבעותיו בלהב הסכין למעלה סמוך לראשו ולשחוט במקצת הנשאר מאחיזתו (כמלא ב' צוארים) עד הראש שנמצא שהקתא תלוי לו למטה מתחת ידו ומונע מלהכביד על הצואר משא"כ לאחוז בקתה ולשחוק דכל הסכין מכביד ויהא חשש דרסה. קומץ או' ב' זב"ש או' ו' זב"צ או' י"ט ואו' ך' ועיין עוד לעיל סי' ח' או' ז'.

סעיף קטן כו

כו) אסור לאחוז הכבש לבדו או שום בהמה דקה על ברכיו בלי סיוע אדם אחר ומכ"ש שאסור לרכוב עליו ולשחוט הסימנים ממטה למעלה דזו היא דרסה גמורה שהצואר מכביד על הסכין אם לא ע"י קשירת ראשו למעלה לדבר מה ע"י חבל. וק"ו לשחוט בהמה גסה בלי סיוע דודאי אסור. קומץ או' יו"ד. מכתב מאליהו בדיני דרסה משם עולת יצחק. זבח שמואל סוף דיני דרסה. זב"צ או' כ"א. ועיין עוד לעיל סי' ו' או' ל"ו ואו' ל"ז.

סעיף קטן כז

כז) גם אין לשחוט עוף גדול כמו אווז וכיוצא לאחוז בידו א' ולשחוט בידו הב' כמנהגינו בעופות הקטנים מפני שמכביד על היד וגורם עייפות ובא לידי דרסה ושהייה. אלא דלפחות צריך לאוחזן בין ברכיו ולתפוס הצואר היטב בידו א' ולשחוט בידו הב' דבזה ודאי לא יבא לידי דרסה. ואם אפשר ע"י סיוע אחר מה טוב. קומץ שם. מכתב מאליהו שם. וסיים מכ"מ שם לכן ראוי ונכון לכל חכמי הדור בכל עיר ועיר ליתן השגחתם ע"ז.

זב"צ או' כ"ב. ומ"מ בדיעבד ואומר ברי לי שלא דרסתי יש להכשיר בכ"ז ובהפ"מ דוקא. קומץ שם.

סעיף קטן כח

כח) שם הגה. והמנהג להטריף כל דרסה וכו' כמ"ש בסי' כ"ג דבמיעוט בתרא ק"ל כרש"י ובמיעוט קמא דקנה נמי משום דלא בקיאין בבדיקה וחיישינן לושט. ביאור הגר"א.

סעיף קטן כט

כט) שם הגה. והמנהג להטריף כל דרסה וכו' וכ"כ האחרונים. וכתב זב"צ או' כ"ג דכ"ה ג"כ מנהג בגדאד יע"א שמטרפין בכ"מ שנעשה דרסה כס' רמ"א ז"ל. וכ"כ הפר"ח או' י"ט ואו' ל"ג דנוהגים כדברי הגה להטריף כל ה' דברים אפי' במיעוט קמא דקנה משום חשש נקיבת הושט. וכ"כ בס' מנהגי ירושלים בדיני שחיטה או' ב'.

סעיף קטן ל

ל) [סעיף ז'] חלדה כיצד וכו' והוא לשון הטמנה ע"כ נקראת חולדה בלשון זה לפי שמטמנת עצמה בארץ כ"ה בגמ' פ"ק דחולין דף ך' ע"ב. ט"ז סק"ג. לה"פ או' ז' מש"ז או' ג' זב"ת או' י"ג. וטעם איסור החלדה דהכי אגמריה רחמנא למשה מסיני שתהא השחיטה גלויה וניכרת ואסמכוה אקרא ושחט אותה לפניו. זב"ת או' ט"ו.

סעיף קטן לא

לא) שם. בין ששחט התחתון כהלכתו וכו' וכ"ש אם הכניס הסכין תחת ב' הסימנים ושוחטן ממטה למעלה או שחט התחתון ממטה למעלה והעליון כהלכתו דהוי חלדה. ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. פר"ח או' י"א. כריתי או' יו"ד. שפ"ד או' ו' שו"ג או' י"ג. שמ"ח או' ט' זב"ת או' י"ד. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לב

לב) [סעיף ח'] החליד הסכין תחת העור וכו' או תחת מטלית הקשור וכו' וה"ה אם המטלית כרוך בצוארה שהוא פסולה. פר"ח או' י"ב. פר"ת או' י"א. כריתי או' י"א. שמ"ח או' יו"ד. שפ"ד או' ז' זב"ת או' ט"ז. זב"צ או' כ"ה. מיהו אם אינו מסובב כ"כ על הצואר רק כרוך כריכה בעלמא שיכול ליפול מעל הצואר ואם פושט ידו ליטלו יכול ליטלו בתפיסת יד תכף ומיד זהו הוי כפרוס וכשר בדיעבד. פר"ת שם. כריתי שם. שפ"ד שם. זב"ש שם. זב"צ שם.

סעיף קטן לג

לג) שם. אבל אם המטלית פרוש על צוארה וכו' ושחט תחתיו שחיטתו כשרה. טור. וכן אם נפל טליתו על מקום שחיטה פשיטא דלא הויא חלדה דלא בעיא אלא בבגד הקשור תמיד בצואר הבהמה דומיא דצמר. ב"י. וכ"כ התב"ש או' יו"ד יש שכתבו שקשור בצוארה ויש שכתבו המדובק בצוארה ולא פליגי רק דעיקר הוא כל שעשה להתקיים בה זמן מה דומיא דצמר שמתקיים עליה מקרי חלדה ואסורה אפי' בדיעבד לאפוקי נפלה טליתו על צוארה או פירש טליתו עליה שאינו מתחזק עליה כלל לא הוי חלדה ולאפוקי מדעת הרמב"ם דאוסר אפי' בפירש טליתו כרגע יעו"ש. והב"ד אהל יצחק סי' ז' בלק"י או' ב' ועיין לקמן או' ל"ו.

סעיף קטן לד

לד) לכאורה נראה דחלדה לא הוי כ"א שמכוסה הסכין והשחיטה דהיינו מטלית קשור על צוארה ושוחט מתחתיו שאין ניכר לא סכין ולא בית השחיטה אבל כשהסכין מכוסה במטלית צד העב שלה ומדובק בה אינו בטל אצלה להיות נחשב כמו קתה ומ"מ כיון שמצדדי הסכין השחיטה נראית לא הוי חלדה וכ"מ מהראב"ן שכתב טעם חלדה משום דבעינן שתהא השחיטה מפורעת וכו' אלמא דלא קפדי כ"א שתהא השחיטה מגולה אמנם לשון שאר פו' שלא יתכסה הסכין י"ל דקפדי שלא תהא לוטה בשמלה במקום שחיטה כחולדה ולכן יש לחוש להחמיר בכל גווני. תב"ש או' ט"ו. ור"ל דבין הסכין ובין בית השחיטה שניהם צ"ל מגולים בעת השחיטה וכ"כ הקומץ או' א' דצריך שתהא כל אורך הסכין מלמעלה מן הקצה אל הקצה וכל מקום פירוע דביה"ש שמצדדי הסכין מכאן ומכאן מגולין בשעת השחי' ולא יתכסו אפי' כל שהוא כחוט השערה עכ"ל וכ"כ אהל יצחק סי' ז' או' ג' זב"ר סי' ו' בתמידים או' י"א. ובדיעבד אם רק מגולה הסכין נגד מקום השחי' אפי' נכסה חוץ למקום השחי' יש להכשיר אבל כנגד מקום שחיטה אין שיעור לדבר אפי' נכסה רק חוט השערה אסור. מנ"י או' י"ג. וכ"כ השמ"ח או' י"ג.

סעיף קטן לה

לה) ולכן יש ליזהר כשצריך לכרוך מטלית על הסכין במקום פגימה כגון ביו"ט או בשעת הדחק כמ"ש לעיל סי' ו' סעי' א' בהגה שלא יהיה כרוך צד העב של הסכין יותר מצד החוד דשמא ישחוט בהחוד במקום שכנגדו כרוך למעלה וכיון דאינו מהסכין הו"ל כיסוי. שמ"ח שם. קומץ או' ב' אהל יצחק שם בלק"י או' ז' זב"ר או' ד' מנ"י שם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לו

לו) שם. ויש מי שפוסל גם בזה וכו' זהו דעת הרמב"ם בפ"ג מה' שחי' ה' יו"ד שכתב שאם פרס מטלית על הסכין ועל הצואר ושחט תחת המטלית הואיל ואין הסכין גלויה הר"ז ספק נבילה וכתב עליו ב"י דקמאי ובתראי פליגי עליה ומ"מ כתב דלכתחלה נכון לחוש לדבריו משמע אבל בדיעבד יש להכשיר במטלית פרוש על צוארה ושחט. וכ"כ השמ"ח או' י"א. קומץ או' ד' אהל יצחק שם או' ב' זב"ר שם או' א' מנ"י סוף או' י"ב ועיין לעיל או' ל"ג.

סעיף קטן לז

לז) שם הגה. וכן יש ליזהר בכבשים שיש להם צמר וכו' ובמרדכי סיים שגם בעופות יש למרוט הנוצות מהם וכ"כ הלבוש והרב בהגה סמך אמ"ש בסוף סי' כ"ג לכתחלה אין למרוט אם יוכל לשחוט בלא זה וממילא נשמע כל שאינו יוכל לשחוט בלא זה ימרוט. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' יו"ד. כריתי או' י"ד. שמ"ח או' י"ב. שפ"ד או' ח' זב"ת או' ך' ובענין היונים עיין לעיל סי' ך' או' כ"ז.

סעיף קטן לח

לח) שם הגה. וכן יש ליזהר בכבשים שיש להם צמר וכו' ולכן נהגו העם למרוט הצואר בעופות שלא יחלידו תחת הנוצה ואעפ"י דאיכא צער ב"ח. ב"י בשם המרדכי. לבוש. וכ"כ בהגה באה"ע סוף סי' ה' דכל דבר הצריך לרפואה או לשאר דברים לית ביה משום איסור צער ב"ח ולכן מותר למרוט נוצות מאווזות חיות וליכא למיחש משום צער ב"ח ומ"מ העולם נמנעים דהוי אכזריות עכ"ל וע"כ כל היכא דאפשר בלא מריטה יש ליזהר משום אכזריות. ומה שנוהגים כשקונים תרנגולים וחוששים שלא יברחו מורטים הנוצות הגדולים מן הכנף סומכים על דברי מור"ם הנז' כיון שהוא לצורך כדי שלא יברחו. וכ"כ הכנה"ג בחו"מ סי' ער"ב בהגה"ט או' ח' דמריטת הנוצות של אגפים כדי שלא תעוף ותברח מותר וכן עמא דבר יעו"ש וכ"כ זב"צ או' כ"ז. אמנם עתה נוהגים לחתוך הכנפים במספרים כדי שלא תברח ואין תולשים ביד כי חוששים לאכזריות. ועיין לעיל סי' כ"ג או' ט'.

סעיף קטן לט

טל) יש להזהיר להשוחטים כשתולשים הנוצות והצמר מן הכבשים שלא יתלשו יותר מכדי הצורך משום צב"ח וכן לא ימרוט נוצות בעוד הבע"ח מפרכס כדי לקנח ידו מן הדם רק ימרוט אחר הפרכוס וכן מקום שהשוחטים לוקחים הנוצות יזהרו שלא ימרטו רק אחר הפרכוס. מנ"י בלק"י או' מ"ט. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מ

מ) שם הגה. וכן יש ליזהר בכבשים שיש להם צמר וכו' ולענין יו"ט עיין באו"ח סי' תצ"ח סי' י"ב ובדברינו לשם או' ק"ב. וכן לענין תלישת הנוצות ביו"ט עיין באו"ח שם סעי' י"ג ובדברינו לשם או' ק"ט שכתבנו דלכתחלה יש למרוט אותם ממקום שחיטה מעיו"ט ואם לא מרט מעיו"ט וא"א לו לשחוט אם לא ימרוט דעת אחרונים להתיר למרוט ביו"ט ממקום שחיטה כדי שיוכל לשחוט יעו"ש.

סעיף קטן מא

מא) שם בהגה. שיש להם צמר מסובך וכו' ואם עבר והחליד הסכין תחת צמר מסובך אפי' בדיעבד אסור. תב"ש או' י"ג. שפ"ד או' ח' קומץ או' ב' אהל יצחק סי' ז' או' א' זב"ר סי' ו' או' א' מנ"י או' יו"ד. וגם אם עבר והחליד הסכין תחת צמר שאינו מסובך או תחת נוצה יש לפסול אפי' בדיעבד. תב"ש שם. והשפ"ד שם הניח זה בצ"ע. מיהו דעת דע"ק או' ח' כדברי התב"ש וכתב דגם דעת השפ"ד הוא כן יעו"ש. וכן הוא דעת הקומץ שם. אבל המנ"י בלק"י או' נ"ז הביא משם תשו' צ"צ החדשות סי' ח"י שהשיג על דברי התב"ש. הנז' וסתר כל ראיותיו והעלה דאם מיעוט הסכין נתכסה בצמר שאינו מסובך אין לאסור בדיעבד יעו"ש. והב"ד זב"צ או' כ"ט וכתב דבהפ"מ יש להתיר בדיעבד.

סעיף קטן מב

מב) נוצה תלושה שנפלה ע"ג סכין ששוחט בה יש ליזהר בזה משום חלדה דנוצה ג"כ מתקיימת לפעמים על הסכין כשהיא לחה או שהסכין לח. דע"ק או' ט' זב"צ או' ל"ב. ובדיעבד אם הנוצה נדבקת יש לאסור כמו מטלית מדובק ואם אינה נדבקת יש להכשיר כמו מטלית פרוש.

סעיף קטן מג

מג) כפף העוף ראשו אל ביה"ש וספק אם הגיע ע"ג הסכין אף אם ודאי לא נגע מ"מ א"א להקל וכמו שהחמירו בשערות ונוצות כיון שמגופה ואינו כנפלה טליתו. דע"ק או' ו' והב"ד זב"צ או' ל"א וכתב דחומרא יתירה היא זו ואין לחוש ע"ז רק אם אירע שכפף ראשו לגמרי על הסכין וביה"ש ונתכסית הסכין וביה"ש יש לאסור יעו"ש.

סעיף קטן מד

מד) [סעיף ט'] צריך ליזהר כשאדם שוחט וכו' ויש לחוש לדבריו לכתחלה. דוקא בזה הדין האחרון ששוחט באמצע הסכין שבמקום ששוחט הוא מגילה זהו בדיעבד כשר אבל בדין הראשון כששוחט בראש הסכין והסכין במקום ששוחט מתכסה מן העור אפי'

בדיעבד פסול. ש"ך סק"ט. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' י"א. כריתי או' ט"ו. שמ"ח או' י"ג. שפ"ד או' ט' זב"ת או' כ"א. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מה

מה) **ואפי'** אם קצת מקום השחיטה מכוסה פסולה דבעינן שיהיה כל מקום השחיטה והסכין שכנגדו מגולה ולכן צריך ליזהר ליטול החבל מצואר הבהמה בשעת שחיטה שלא יבא קצת ממנו נגד הסכין במקום שחיטה. שמ"ח שם. קומץ או' ב' אה"י סי' ז' בלק"י או' ז' זב"ר סי' ו' או' ד' מנ"י או' י"ב. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מו

מו) **מעשה** היה שהביאו עז א' לשחוט והעז הנז' קרנים שלו היו מעוקמים הרבה וקצת מהם שוכבים על הצואר וא"א לשוחטה אא"כ שיניח הסכין בין הקרנים ובין הצואר וישחוט ונסתפקו בדבר ואמר ח"ר נסים הלוי ז"ל שיכניסו הסכין תחת הקרנים וישחוט ואע"ג דמקצת מן הסכין הוא מכוסה מ"מ במקום ששוחט כנגד הסימנים אינו מכוסה יען שמקום שחיטת הסימנים היה בן קרן לקרן ואינם מכוסים והגם דמרן ז"ל לא התיר כה"ג אלא דיעבד ה"נ הוי כדיעבד דא"א לשוחטו בענין אחר ואין לומר דזה לא הוי דיעבד דיכול לחתוך הקרן ואח"כ ישחוט זה אינו דאם יחתוך הקרן הוי צב"ח ומשו"ה התירד לעשות כן. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מז

מז) [**סעיף יוד**'] **אם לאחר ששחט רוב הסימנים וכו' הגה. והמנהג להטריף כל חלדה וכו'** דבמיעוט בתרא ק"ל כרש"י ובמיעוט קמא חיישינן לושט דאין אנחנו בקיאין בבדיקה וכמ"ש בתוספתא לענין שהייה. ביאור הגר"א או' י"א.

סעיף קטן מח

מח) **שם הגה. והמנהג להטריף.** כל חלדה בין במיעוט קמא וכו' וכ"כ האחרונים וכ"כ זב"צ או' ל"ו דנוהגין כרמ"א ומטריפין חלדה בכ"מ שיהיה. ועיין לעיל או' כ"ט.

סעיף קטן מט

מט) [**סעיף יא**'] **אם החליד הסכין וכו'** כבר כתבנו דהמנהג להטריף כל חלדה בין במיעוט וכו' בין בקנה בין בושט.

סעיף קטן נ

נ) [**סעיף יב**'] **הגרמה כיצד זה השוחט בקנה למעלה וכו'** לא כתבנו על דין הגרמה יען שאנחנו נוהגין כס' ההגה ז"ל לפסול כל הגרמה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא

בין בקנה בין בושט וא"כ כל דינים שכתב מרן פסולה. וכ"כ התו"ז סי' צ"ג או' ה' דכן מנהגם. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נא

נא) [**סעיף טו'**] **עיקור כיצד כגון שנעקר הקנה או הושט מהלחי ומהבשר וכו'** אבל אם נתלש הבשר עם הסימנים והסימנים נשארו מחוברים בבשר אפי' נעקרו כולן ס"ל דכשרה. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' כ"ט. זב"צ או' מ"ב. אבל בטור משמע דטרפה כל שנשמט מהלחי וכ"מ באשיר"י. ט"ז סק"ה. מש"ז או' ה' וכ"ה דעת השמ"ח או' י"ח. קומץ או' א' זב"ר סי' ח' או' ב'.

סעיף קטן נב

בנ) **ועוד** יש מין עיקור אחר כגון שנפרדו הסימנים זה מזה הקנה מן הושט במקום שכיבתן זע"ז ברוב ארכן או ברוב מקום שחיטתן. ב"י. פר"ח או' ל"ב. שו"ג או' ל"ז. קומץ או' ג' זב"ר שם. מנ"י או' י"ז. זב"צ או' מ"ג. וכ"ה לקמן בש"ע סי' ל"ג סעיף יו"ד.

סעיף קטן נג

גנ) **שם. ונשמט אחד מהם וכו'** בטור כתוב שנעקר הסי' או נשמט וכו' וצ"ל פירושו דנעקר היינו בכח אדם ונשמט היינו מעצמה של בהמה ע"י נדנודה. ט"ז סק"ט.

סעיף קטן נד

דנ) **שם. נשמט א' מהם וכו'** ואע"ג דעוף הכשרו בסי' א' מ"מ בעינן שיהיו שני הסימנים ראויין לשחיטה. ב"י בשם הרשב"א. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' ל' שפ"ד או' כ"ב. כריתי או' כ"ה.

סעיף קטן נה

הנ) **שם. שחיטתו פסולה.** ולאו טרפה היא אלא שכך הל"מ שאין שחיטה מועלת כשנשמטו הסימנים. ומשמע דכיון דשמוטה זו אינה טרפה חלבה בחייה מותר וכ"נ מדברי הרשב"א סי' שס"ד. ב"י. וכ"כ הלבוש סעי' ט"ז. שו"ג או' ל"ד וכתב וזהו מ"ש בהגה בסמוך ודוקא לאחר שנשחט וכו' ועיין לקמן או' נ"ח.

סעיף קטן נו

ונ) **שם הגה. ואנו נוהגין להטריף כל עיקיר וכו'** בין ששחט מיעוט קמא ונעקר אפי' כל שהוא בשעת השחיטה בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בושט דכיון דאירע פסול בשחיטה נהגינן להטריף הכל משום חששא דשמא ניקב הושט אבל אם נשמט קודם שחיטה מוקמינן ליה אדינא דלהמחבר דוקא כשנעקרו כולן מן הבשר שבלחי או רובן

ומעוטן נשאר מדולדל אז דוקא הוי עיקור. ש"ך ס"ק כ"ג. לה"פ או' י"ד. בל"י או' ו' ועיין לקמן או' ס"ב.

סעיף קטן נז

זנ) שם הגה. ואנו נוהגין להטריף כל עיקור בין במיעוט קמא וכו' גם אנחנו נוהגין כן. זב"צ או' מ"ד. וכ"פ האחרונים. ועיין לעיל או' כ"ט.

סעיף קטן נח

חנ) שם בהגה. ודוקא לאחר שנשחט וכו' ט"ס הוא וצ"ל בשחיטה וכ"ה בלבוש סעי' ט"ז ור"ל הא דנהגו להטריף כל עיקור היינו בשחיטה כלומר שהשחיטה אינה מכשרתה אבל אם בחייה כלומר אם הרגיש בחייה מבחוץ שסי' א' שמוט מותרת חלבה וביצתה. שו"ג או' ל"ד. ועיין לקמן או' ס'.

סעיף קטן נט

טנ) שם בהגה. אלא שאין שחיטה מועלת בו. שמחמת העיקור מתנדנדים הסימנים וא"א שתשחט בהכשר. הר"ן בשם הרמב"ן. ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' ל"ב. לה"פ או' ט"ז. בל"י או' ח' זב"ת או' מ"ד.

סעיף קטן ס

ס) שם בהגה. ונ"מ לענין חלבו או ביצים שלו שהם כשרות. וכ"כ הפרישה או' ג' ורש"ל פ"ק דחולין סי' י"ז. והרשד"ם בחי"ד בה' שחיטה סי' כ"ד. אמנם בס' דמש"א בפ' הכל שוחטין (חולין דף ח') ע"ד כתב אבל לרש"י שמוטה זו אפי' לא נשחט הוי נבילה ולכל הפחות טרפה וחלבה וביצתה אסור. והב"ד כנה"ג סי' פ"א בהגה"ט או' ב' וכתב ולענין הלכה יש להחמיר אם לא בספק שמוטה בחיים או בתערובתה שאז יש לסמוך על המתירין חלבה וביצה עכ"ל. וכ"כ הפר"ח או' ל"ב דיש להחמיר ולאסור החלב והביצים ודלא כהב"י יעו"ש. וכן הסכים הפר"ת או' ך' שמ"ח או' י"ח. וכתב בתב"ש או' כ"ו דגם דעת הב"י כן מדלא כתבו בש"ע יעו"ש. שפ"ד או' כ"ג. נחפה בכסף ח"ב בקו' פרי מפרי. זב"ת או' מ"ד. שש"א או' ו' חכ"א כלל ז' סוף או' ט"ו. מנ"י סוף או' י"ז.

סעיף קטן סא

סא) [סעיף טז'] הא דפסול בעיקור היינו כשנעקר כולו אבל אם נשתייר בו אפי' משהו כשר וכו' אבל השמ"ח או' י"א כתב דגם שנשאר המיעוט במקום א' יש לאסור וכ"כ הקומץ או' ב' אלא שכתב שם בעשרון או' ג' דה"ד בשנעקר בלא בשר משא"כ עם דבקות בשר דכשרה לכ"ע יעו"ש.

סעיף קטן סב

סב) שם. אבל אם מיעוט הנשאר הוא מדולדל וכו' ומעט כאן פסול וכו' אין להקשות הא כתב ברישא בנשתייר משהו כשר דהטעם כתב הרשב"א דכשהוא מתפרק במקומות רבים הדבר ניכר שנתפרק בכח ומה שנשאר מחובר חבור מדולדל הוא אבל כשנתפרק במקום א' אותו המיעוט נשאר בחבורו בחוזק כשהיה הלכך הוי חבור והדרא בריא. ב"י. ט"ז ס"ק י"ב. ש"ך ס"ק כ"ה.

סעיף קטן סג

סג) שם. אבל אם לא נעקר אלא מיעוט ורובו קיים. וכו' כל מ"ש בש"ע דאם נשתייר אפי' משהו כשר ואם נשתייר רובו אפי' מדולדל כשר הוי אפי' לדידן דפוסלין עיקור בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא כמ"ש לעיל או' נ"ו יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' מ"ו. וכ"ז דוקא אם נתברר לנו שנעקר קודם שחיטה ונשאר מיעוט מחובר במקום אחד או דלדולים ברובו אבל אם לאחר שחי' ראינוהו כן חיישינן שמא בשעת שחי' נעקר ולדידן אסרינן אפי' נעקר במשהו בשעת שחיטה. זב"צ שם. ועיין לעיל או' נ"ו.

סעיף קטן סד

סד) ואם נעקר הסי' ממקומו באיזה מדרכים הנז' אחר שחיטת רוב הסי' וגמר שחיטת המיעוט בסי' עקור אסור אבל שחט הרוב ועקר הנשאר ביד או עקרן מחבורן ולא שחט עוד אח"כ יש להכשיר דוקא בהפ"מ דלאו דרך שחיטה הוא זה ואינו פוסל השחיטה. שמ"ח או' ך' קומץ או' ד' מנ"י או' י"ט. ומיהו יש נוהגין אפי' לכתחלה לתלוש הסי' ביד אחר שנשחטו רובם כמ"ש לעיל סי' כ"ג או' מ"ו יעו"ש.

סעיף קטן סה

סה) ואם הרגיש בשעת שחיטה ממש שנעקר מעט ע"י נדנוד הבעל חי ששמע כעין קול שקורין קנא"ק בל"א שזה מורה על עיקור כ"ש שנעקרו מחיבורן שבלחי דיש להטריף ואין לזה שום בדיקה אלא דמן הסתם אין לחוש לכל זה. קומץ או' ה' זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סו

סו) לפעמים בתרנגול זכר ע"פ הרוב צועק בקול משונה בעת תפיסתו לשחיטה ובזה הוא שואף ומוריד את הקנה לצד הגוף ויורד למטה ממקום שחיטה ואין זה שמוטה כלל רק שצריך להמתין עד שיחזיר את הסימנים מעצמו למקומם הראשון דהיינו ליתן רפיון ידים שלא להחזיק הסימנים באצבעותיו ואז חוזרים למקומם דאם לא יעשה כן נמצא השחי' למעלה משיפוי כובע והו"ל הגרמה. ולכן עצתי לראות מקודם השחי' שיהיה השיפוי כובע על מקומו כי ניכר הוא דרך העור שבולט שם לחוץ כעין הר ואם לאו ימנע

אז מלשחוט עד שיחזור שפוי כובע למקומו. מכתב מאליהו בדיני עיקור. אהל יצחק סי' ט' בזב"ת או' ט' קומץ או' ו' דע"ק או' י"ב. מנ"י או' כ"ג. זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן סז

סז) וכן לפעמים נופלים הסימנים לחוץ דרך פיו דהבעל חי אחר שחיטה ולית לן בה שזה בא ע"י פרכוסו אלא א"כ נופל דרך ביה"ש דזהו עיקור גמור. קומץ שם. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן סח

סח) [**סעיף יז**'] **שחט אחד מהסימנים וכו'** בעוף מיירי. ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' ל"ד. זב"ת או' נ"ב.

סעיף קטן סט

סט) שם. הרי זה פסולה. פי' הגם דהכשר העוף בסי' א' והרי נשחט כהלכה וספק הוא דהוי אפ"ה פסולה מספק. פר"ת או' כ"ב. זב"ת או' נ"ג.

סעיף קטן ע

ע) שם. הרי זה פסולה. פי' ספק נבלה. ש"ך ס"ק כ"ז. פר"ח או' ל"ה. ואין לומר אם איתא דהוי שמוטה מקמי הכי הוה חזי ליה או מרגיש בו כי מי יוכל להבחין בזה הלא הוא כעצמים בבטן המלאה. ט"ז ס"ק י"ג בשם מהרי"ק.

סעיף קטן עא

עא) שם הגה. ואפי' זרק העוף מידו וכו' ואעפ"י שפרכס אחר השחיטה או משמשו ודחקו בסימנים אחר השחיטה שאפשר להשמט ע"י משמוש זה אפ"ה פסולה שמ"ח או' כ"ב. קומץ או' ט' מנ"י או' ך' זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן עב

עב) שם בהגה. מיהו השוחט נאמן לומר שלא היה שמוט וכו' ומיירי שאומר השוחט בדקתי בסימנים אחר שחי' ומצאתי שלא היה שמוט ונאמן אפי' ביחידי כמו שנאמן על השחיטה אבל אם השוחט אמר הרגשתי בשעת שחיטה שלא היה שמוט אינו נאמן שא"א לעמוד ע"ז. שמ"ח שם. ועיין בתב"ש או' ל"ב שכתב ודלא כהט"ז ס"ק י"ד יעו"ש. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן עג

עג) [**סעיף יח**'] **נמצא הסי' השחוט שמוט וכו'** הרי זו פסולה. דכיון דתפס בסימנים אפשר לשמוטה שתשחט ואפשר שנשמט קודם שחיטה והוי ספק נבילה. ש"ך ס"ק כ"ט. פר"ח או' ל"ז. לה"פ או' כ"ג. כריתי או' ל"א. וכתב רש"ל דהאידנא אפי' בלא תפס אסור. ט"ז ס"ק ט"ו. לה"פ שם. בל"י או' י"ב.

סעיף קטן עד

עד) **שם. שיביא בהמה אחרת וכו'** אבל לא באותה בהמה כי שמא האודם הוא מחמת שהיה בה עדיין חיות ול"ד למ"ש לקמן סי' ל"ד סעי' ט' שמדמין באותה בהמה לפי ששם האודם הראשון טרפה ע"כ אין מכשול לפנינו. ט"ז ס"ק ט"ז.

סעיף קטן עה

עה) **שם. הלכך בכל גוונא אסור.** ואם נמצאו שניהם שחוטים ואחד מהם שמוט ותפס הסימנים בידו מקלינן בעוף משום ס"ס ספק אם נשחט קודם שנשמט ואת"ל נשמט קודם שנשחט שמא נשמט אחר שנשחט סי' האחד ואם אין מקום השחיטה נפוח ולא מאדים ביותר מהנהוג יש לסמוך ע"ז להתיר. מהריק"ש בס' ערך לחם. ומיהו על ס"ס כזה שעשה הרב ז"ל יש בו פלוגתא מן האחרונים חדא דזה הס"ס הוי משם א' ועניו א' וחשוב כספק א' שמא נשחט הוא או חבירו קודם שנשמט או שמא נשחט הוא או חבירו אחר שנשמט. ועוד דהכא איכא חזקת איסור וג"כ איכא פלוגתא אי עבדינן ס"ס במקום חזקה ע"כ יש להחמיר. זב"צ או' נ"ג. ועיין לקמן סי' ק"י בדיני ס"ס בס"ד.

סעיף קטן עו

עו) [**סעיף יט**'] **שחט העוף כדרכו וכו'** כ"כ ב"י בשם האגור שע"י גלגול הגרגרת נעשה זה וכשר אבל בד"מ או' י"א כתב בשם מהרא"ק דעיקור גמור הוא ופסול יעו"ש וזהו שכתב כאן בהגה ויש מטריפין בזה וכן עיקר. וכ"פ רש"ל פ"ק דחולין סי' י"ח. וכ"כ הב"ח דבין הגרגרת שלם לגמרי או נחתך מצד אחד בין נמצא על הארץ בין נמצא על הסכין דבכל ענין הוי ספק בשחיטה דשמא בא לידי עיקור כל שהוא ופסול יעו"ש. וכ"כ הש"ך ס"ק ל"א. וכ"כ השמ"ח או' כ"ד דבין נמצא על הארץ ובין על הסכין בין חתוך ובין שלם או ששני צידי החתך מונחים על שני צידי הסכין ותחוב עליו בין באורך הטבעת בין ברחבו הכל הוא ספק בשחיטה ואין לך בו שום צד להיתר כ"א בנמצא מיעוט טבעת ושאר הגרגרת הוא שלם עכ"ל. וכ"כ בס' בית מאיר על סעי' ט"ז. קומץ או' יו"ד. וזבח שמואל בדיני עיקור סי' ח' או' ה' מנ"י או' כ"א. וכ"כ המחב"ר או' ח' בשם שו"ת שאלת יעב"ץ ח"ב סי' קל"ז דאם נמצא חתיכת טבעת מהגרגרת על הסכין נדבק על פניו יש להתיר לכל הדעות. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן עז

עז) **ודוקא** בשנמצא נפרד אבל אם החתיכה דבוקה ומחוברת ועודה תלויה בטבעת לית לן בה. וזאת לדעת שזה בא מחמת עקמומיות הסימנים שנתפשטו שלא כהוגן וברפיון ידים. קומץ שם. אהל יצחק בלק"י או' ד' זב"ר שם בתמידים או' י"ז. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן עח

עח) **ואם** אין הגרגרת לפנינו וספק אם הוא הרוב או לא יש להכשיר מטעם ס"ס ספק שמא לא היה הרוב ואת"ל שהוא הרוב שמא נעשה ע"י גלגול הגרגרת. ט"ז ס"ק י"ז. אבל כשהוא לפנינו ואין יודעין לעמוד על שיעורו הו"ל ספק חסרון ידיעה ולא נחשב לספק. תב"ש או' ל"ה. אלא שהקשה על דברי הט"ז הנז' מאיהו גופיה דס"ל בהסי' ק"י דבשחי' אין מתירין מכח ס"ס כיון דבשחי' זו בא להוציאה מחזקת אמ"ה יעו"ש והב"ד זב"צ או' נ"ו וכתב דהגם דאיכא פלוגתא בזה אי עבדינן ס"ס בהיכא דאתחזק איסורא מ"מ יש להחמיר ורק בשעת הדחק או בהפ"מ עבדינן ס"ס אפי' בהיכא דאתחזק איסורא ובפרט בדין זה דדעת מרן להכשיר יעו"ש.

סעיף קטן עט

עט) **שם. שחט העוף כדרכו וכו'** וה"ה בבהמה והא דנקט עוף היינו משום שבב"י הביא זה מן האגור בשם מהר"י מולן שנשאל ע"ז ומעשה שהיה כך היה. שו"ג או' מ"ג. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן פ

פ) **מעשה** בא לידי שנמצא רצועה עגולה מהושט על הסכין לאח"ש והטרפתי והסכימו אתי ג' גדולי ישראל. כרם שלמה עי"ש. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן פא

פא) **השוחט** תרנגול צריך ליזהר וכו' וה"ה תרנגולת. שמ"ח או' כ"ה. מנ"י או' כ"ב.

סעיף קטן פב

פב) **שם. צריך ליזהר שידחוק רגלו בקרקע.** דהיינו שידחוק ברגלו על רגל הנשחט. קומץ או' י"א ובעשרון או' י"ז.

סעיף קטן פג

פג) **שם. צריך ליזהר וכו'** וכן צריך להרחיק עצמו מכותל וכדומה שלא יגע הבעל חי עליו. קומץ שם. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן פד

פד) **וכן** צריך ליזהר כששוחט אווזא וכדומה ע"י שאחר אוחז הסימנים מכאן והוא מכאן שלא ימשכו אילך ואילך בחזקה ויבואו לידי עיקור. שמ"ח או' כ"ה. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן פה

פה) **ומטעם** זה איסור גמור הוא מה שראיתי ממקצת שוחטי זמנינו דכששוחטים בר אווזא אין אוחזין אותה כ"א בצוארה או חרטומה וכל גופה תולה לה מאחורי ידו ולצד הקרקע ושוחט כך דהו"ל עיקור גמור מפני שהעוף מכביד בגופו למטה ותיכף כשמתחיל לשחוט הגרגרת נקרע מאליו ועכ"פ ודאי הוא דקריעה מצטרפת בה וקרא כתיב ושחט ולא וקרע והעושה כן עתיד ליתן את הדין ולהשומע יונעם. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' ס"א.

סימן כה

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **השוחט צריך לבדוק בסימנים אח"ש אם נשחטו רובן וכו'** ואפי' היה השוחט זריז ומהיר. הרמב"ם פ"א מה"ש דין י"ב. פר"ח או' א' שמ"ח או' ב' זב"ת או' ג' קומץ או' א' מנ"י או' ב' זב"צ או' א' ואפי' הוליך והביא במקום הסימנים ג"כ צריך לבדוק. זב"ת שם בשם תשו' הרא"ש. זב"צ שם.

סעיף קטן ב

ב) **ראוי** ונכון להעביר ידיו תוך חתך שחיטת הבהמה להרגיש במשמוש אם שחט כראוי דבראייה אינו יכול לבדוק יפה דבית השחיטה מלא דם. ט"ז סק"א בשם מהרי"ל. עולת יצחק בשם הנז' לה"פ אי' א' מש"ז או' א' זב"ת או' א' אהל יצחק סי' יו"ד בלק"י או' א' זב"ר סי' ט' בתמידים או' ב' אבל אין לסמוך לכתחלה על משמוש היד גרידא אלא בעינן תרוייהו ראייה ומשמוש היד. תב"ש סי' א' או' ס"ח. ועתה הנהיגו השוחטים שאחר ששחט הבהמה מושיט אצבעו בבית השחי' ומוציא הקנה והושט ורואה אם נשחטו כראוי ובזה אין עוד חשש.

סעיף קטן ג

ג) **שוחט** ובודק שהיה דרכו לבדוק בסימנים דבהמה ע"י שיעביר ידו לבית השחיטה והרגיש רק המפרקת אין לסמוך ע"ז הבדיקה שהרי הבדיקה צריך שיראה בעיניו ששני הסימנים נשחטו או שימשמש בידיו על הסימנים ממש משא"כ בדיקה הנז' שלא נגע בסימנים כלל שאפשר שהסימנים הם בצדדין למטה ממקום שהעביר ידו ואף שיש אומדנא מצד הרגילות של מקום הסימנים שבשום פעם אינם בבהמה להלאה ממקום שהעביר ידו עכ"ז אין לסמוך ע"ז ולכתחלה פשיטה דאין לסמוך ע"ז רק צריך לבדוק במשמוש של ב' סימנים בחתוך שלהם לגמרי או בראייה ברורה. דע"ק או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. ואם לא ראה שרובן שחוטין אסור.** והוי נבלה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ואינה ניתרת עד שיודע לך שנשחטה כראוי. ש"ך סק"א. ועיין בתשו' בית שמואל אחרון חי"ד סי' ט"ז שכתב שכונת הש"ך דהוי ספק נבילה וא"כ לענין אותו ואת בנו אסור לשחוט אחריו דלקולא לא אמרינן דהוי נבילה יעו"ש. פ"ת או' א' וכ"כ השמ"ח או' ב' דאינה אלא ספק נבילה דאו' וכ"כ הקומץ או' א' וי"א דאינה אסורה אלא מדרבנן. שמ"ח שם. מנ"י או' ב' וע"כ יש להחמיר לענין אותו ואת בנו שלא לשחוט בנו אחריו באותו יום ואם היה חיה או עוף יש לכסות דמו בלא ברכה. וכ"כ המנ"י שם.

סעיף קטן ה

ה) **שם בהגה. מיהו א"צ לבדוק אחר שמוטה וכו'** אבל הש"ך סק"ב כתב דלכתחלה יש לבדוק גם אחר שמוטה כדעת בה"ג אלא דבדיעבד אם לא בדק מותר יעו"ש. וכ"כ הפר"ח או' ב' לה"פ או' ד' בל"י או' ג' שמ"ח או' א' ער"ה או' ב' זב"ת או' ו' חכ"א כלל ז' או' י"ח. קומץ או' ג' זב"צ או' ד' ואם בשעת שחיטה בשעה שמאמץ ידיו שמע כעין קול קנא"ק בזה אפי' בדיקה לא יועיל. קומץ שם. זב"צ שם. ועיין לעיל סי' כ"ד או' ס"ה.

סעיף קטן ו

ו) **לפעמים** חתך השחי' קטן מאד ודחק בכח עד שנפלט הקנה עם השיפוי כובע לחוץ ואז בודאי לא יוחזר מעצמו מפני עכבת השיפוי כובע אז מותר לקרוע מעט את העור כדי שיוחזרו להם מעצמם. קומץ או' ב' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **אם** בדק הסימנים כהוגן אחר שחיטה וראה שלא נשמטו או נעקרו שוב לא אכפת לן אם העוף הוציא דרך פיו השיפוי כובע עם חתיכת הקנה דתלינן עיקור זה בכח הפרכוס והנענוע. דבר שמואל סי' רמ"ד. לה"פ או' ג' בל"י או' ב' שמ"ח או' א' ברכ"י בשיו"ב או' א' ויש עוד סי' אם עבד שמוטה אם לאו כשהשיפוי כובע נופלת בתוך פיו הן בתרנגולת הן בתרנגול אז ודאי שעשה שמוטה לאחר שחיטה וכשרה. ואם נופלת דרך בית השחיטה אף לאחר פרכוס אז ודאי קודם שחיטה נשמטה וטרפה אם לא כשבדק השוחט לאחר השחיטה שהוא נאמן. לה"פ שם. בל"י שם. זב"ת או' ה' זב"צ או' ו' ומ"ש אם לא כשבדק השוחט וכו' היינו שהוציא הסימנים לאחר שחי' בעודו בידו וחזרו מאליהם וכמ"ש בהגה.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ויש מי שאומר שצריך לראות וכו'** וכל ששחט באמצע הצואר מן הסתם פשיטא שלא שחט מוגרם אבל אם שחט לצד הראש דיש מקום להסתפק צריך בדיקה. ט"ז סק"ב. פר"ת או' ב' לה"פ או' ה' כריתי או' ג' שמ"ח או' א' מש"ז או' ב' חכ"א כלל ז' או' י"ח. זב"ת או' ז' זב"צ או' ז' ואם שחט סמוך לראש ולא בדק כתב השמ"ח או' ב' דהוי ספק נבילה אבל דעת המש"ז שם הוי ודאי נבילה יעו"ש. ומנהגינו כשמוציאין הסימנים מחוץ לבית השחי' לראות אם נשחטו רובן רואין ג"כ את הושט אם הוא כויץ וגם את הקנה אם נשאר איזה גרגרים לצד הראש ואז יצא מכלל מוגרמת.

סעיף קטן ט

ט) **שם הגה. ויש לבדוק אחר זה קודם שיזרוק וכו'** הגה זו צ"ל קודם ויש מי שאומר. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' לה"פ או' ו' בל"י או' ד' זב"ת או' ח' אבל השפ"ד או' ג' כתב דבכיון עשה רמ"א כן דכתב הגה זו כאן לומר דקאי נמי אהגרמה דיש לבדוק אחר זה קודם שיזרוק העוף מידו אבל אם לא בדקו תחלה בודק אח"כ ומטי לה מכנה"ג הגב"י או' ו' יעו"ש.

סעיף קטן י

י) **שם הגה. ויש לבדוק אחר זה קודם שיזרוק וכו'** דחיישינן שמא ישכח אח"כ לבדוק. ט"ז סק"ג. פר"ח או' ד' כריתי או' ד' שמ"ח או' ג' זב"ת או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) **שם בהגה. ולא חיישינן שמא ע"י הפרכוס נתרתב הנקב.** מיהו בשחיטות מהרי"ו כתב בשם א"ז דאם שחט עוף וזרקו מידו קודם שבדק הסימנים טריפה מספק שמא עקר הסימנים בפרכוסו והוא לא שחט הרוב אלא שמהרי"ק בשורש ל"ח השיג עליו והב"ח כתב ליישב דבנמצא הסי' שחוט כולו גם הא"ז מודה דלא חיישינן דלא שחט רובו ונפסק לשנים ע"י פרכוס יעו"ש. וכ"כ הש"ך סק"ד בשם שחיטות החדשים יעו"ש אבל המחב"ר או' א' האריך הרחיב בענין זה וסיים לענין הלכה דאם זרקו ואח"כ בדק ומצא רוב אינו כשר עד שיהיה רוב גדול יעו"ש. וכ"כ הפר"ת או' ג' דאם הסימנים שחוטים ברוב מצומצם יש לחוש אבל אם שחוטים ברוב מרווח דמסתמא שלא נתרחבו כ"כ ע"י הפרכוס יש להכשיר. והשמ"ח או' ג' כתב דבדיעבד שבדק אחר זמן בבהמה כשרה ובעוף אם מצא שחוט כל הסי' כשר דאין לחוש כולי האי שנקרע ע"י פרכוס ממיעוט עד הכל אבל אי ליכא כ"א רוב סי' אין להקל כ"א ברוב גדול כמו ב' שלישים ובמקום הפ"מ דוקא ובכל זה אין חילוק בין קנה לושט עכ"ל. וכ"כ הקומץ או' ד' זב"ר סי' ט'

בתמידים או' י"ב. מנ"י או' ה' מיהו דעת זב"צ או' ט' להכשיר ברוב גדול אף באין הפ"מ וכ"מ מדברי המחב"ר והפר"ת הנז' דאין חילוק רק בעינן רוב גדול. ונראה דאם לא פרכס הרבה ולא קפץ בכח מלמטה למעלה יש להקל ברוב גדול אף באין הפ"מ.

סעיף קטן יב

יב) ואם הב' שלישים בב' מקומות חמור גם דהו"ל ב' קילי דאיכא עוד חשש שהייה ושני קילי לא מקלינן בהפ"מ. דע"ק או' ו' מנ"י בלק"י או' כ"ג. ועיין לעיל סי' כ"א או' י"ב ואו' י"ג.

סעיף קטן יג

יג) אם נמצא קרע בקנה ונוטה שאינו דרך חיתוך בסכין שחיטה והיה פרכוס מקודם צ"ל במקום שאינו קרע רק דרך חיתוך רוב הנראה לעינים ומ"מ כשרוב ניכר בלא קרע אין להחמיר עוד בבהמה אף שראינו שנקרע מעט ע"י פרכוס אין להחזיק יותר ואם עם הקרע יש ב' שלישים קיל גם בעוף והקרע עולה בחשבון ב' שלישים. דע"ק או' ה' מנ"י בלק"י או' כ"ב.

סעיף קטן יד

יד) חיתוך במפרקת אינו מוציא מחשש הרחבת קרע בסימנים ע"י פרכוס כי אולי הוי הסי' מן הצד. דע"ק שם.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ב'**] **הבודקים בנוצה וכו'** שתוחבים נוצה דרך הפה לתוך הסי' והיינו להכניס כפילת נוצה תוך החלל וע"י התפשטות הכפילה יתרחב החלל של הושט ויכיר אם יש בו רוב. קומץ או' ה' והפר"ת או ד' כתב כי אותם הבודקים בנוצה סוברים דכל שלא נחתך רוב הסי' הנוצה אינה יוצאה ממקום חתך הסי' לצד חוץ. וכ"כ המנ"י או' ו'.

סעיף קטן טז

טז) שם. טועים הם. כי אין זה בדיקה דשמא לא נשחט הרוב ואנן בעינן רוב הנראה לעינים. מרדכי בריש כיצד צולין. וכתב בהג"א בשם א"ז דהבודק בנוצה תפח רוחו ונשמתו מפני שמאכיל טרפות לישראל שאפי' שחט מיעוט הנוצה קורעת ואסיר לעסיק בקבורתם של אוכלי טרפות. וכ"כ הרוקח. ב"י. שמ"ח או' ד' זב"ת או' י"א. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ג'**] **נשחטה כראוי ובא זאב וכו'** דכיון דנשחטה הרי היא בחזקת היתר עד שיודע לך במה נטרפה. ש"ס ופו' ש"ך סק"ו. פר"ח או' ו'. לה"פ או' יו"ד. זב"ת או' י"ב.

סעיף קטן יח

חי) שם. ולא חיישינן שמא במקום נקב ניקב. ואפי' יש נקבים הרבה שלא במקום שיניו תלינן כולהו בזאב. כמ"ש לקמן בש"ע סי' ל"ו סעי' ה' יעו"ש וכ"כ הט"ז בסי' זה סק"ה. ש"ך סק"ו. ואף לס' ההגה לקמן סי' ט"ל סעי' ב' דיש להחמיר בנאבדה הריאה וכן אנחנו נוהגין מ"מ הכא גבי זאב מותר ודלא כפר"ח בקו"א. בל"י או' ו' כריתי או' ו' וכ"פ השמ"ח לקמן סי' ל"ו או' ח' קומץ בדינו טרפות כלל יו"ד או' ב' וית' עוד בדברינו לקמן סי' ל"ו סעי' ה' בס"ד.

סעיף קטן יט

יט) שם הגה. אבל קודם שידעינן שנשחטה כראוי בחזקת איסור עומדת. משום איסור אבר מן החי. רש"י חולין ט' ע"א. והב"י כתב כל זמן שהיא בחייה הרי היא אסורה משום אבר מן החי ומשום שאינה זבוחה ואינה ניתרת אלא בשחיטה כשרה.

סימן כו

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] ניקב הושט בשעת שחיטה וכו' וה"ה נפגם קצת במקום ששחט בצד החתוך קודם ששחט הרוב טרפה. שמ"ח או' א' שפ"ד או' או' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. ניקב הושט בשעת שחיטה וכו' היינו קודם גמר שחיטת הושט אבל לאחר ששחט רובו כשר. רש"ל פ' השוחט סי' י"ז. ט"ז סק"א. ש"ך סק"א וכתב וכ"ש אם ניקב הושט אחר שנשחט כולו קודם שחיטת הקנה דכשר ודלא כהב"ח שכתב דצ"ע למעשה. וכ"כ הפר"ח או' א' פר"ת או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' אמנם השמ"ח או' א' כתב שאין להקל בזה כ"א במקום הפ"מ ובעל נפש יחוש להחמיר לעצמו. וכ"כ המחב"ר או' א' דבהפ"ע יש להכשיר.

סעיף קטן ג

ג) והיינו דוקא אם לאחר ששחט הרוב ניקב במקום שחיטה אבל אם ניקב בתרבץ או הקנה בכנפי הריאה הוי כאבר אחר וטרפה מספק. שמ"ח שם ותב"ש או' ג' והב"ד השפ"ד או' א' וכתב ונכון הוא. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) [**סעיף ב'**] **שחט הקנה וניקבה הריאה וכו'** בבהמה איירי דאי בעוף כיון ששחט סי' א' תו לא מיטרפא אם לא שניקב קודם רובו של א' מהם. וכ"כ הרשד"ם בקיצור ה' שחיטה. וכ"כ רי"ו בנתיב ט"ו או' יו"ד. כנה"ג בהגה"ט או' א' בל"י או' ב' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. שחט הקנה וניקבה הריאה וכו'** אעפ"י שחיי הריאה תלויין בקנה וחיי המעים תלויין בושט אפ"ה שייך בהם חיות עד שישחוט שניהם קנה וושט. טור. ש"ך סק"ב. לה"פ או' ב' בל"י או' ג' שמ"ח או' ב' זב"ת או' ב'.

סימן כז

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **חתך מבהמה לאחר שנשחטה כראוי ועודנה מפרכסת אסור לאכול ממנה.** דכתיב לא תאכלו על הדם ודרשו חז"ל שאסור לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה. ש"ך סק"א. לה"פ או' א' בל"י או' א' להרמב"ם פ"א ד"ת והוא בלא תעשה לא תאכלו על הדם ואין לוקין משום דהוא לאו שבכללות. ורש"י ס"ל רק איסור דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. כריתי או' א' שמ"ח או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **אבל לאחר שמתה מותר לאכול ממנה אפי' מה שחתך ממנה קודם שמתה.** טור. ט"ז סק"א. ש"ך שם. בל"י שם. זב"צ או' א' ואפי' לכתחלה מותר לחתוך אדעתא דהכי לאכלו אחר שתמות הבהמה. פר"ת או' א' זב"צ שם.

סעיף קטן ג

ג) **ולאחר** שמתה מותר להאכילה אפי' לעכו"ם ולית ביה משום ולפני עור וכו' טור. לבוש. ט"ז שם. ש"ך סק"ב. שמ"ח או' ב' מנ"י או' ב' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **אבל** בעודה מפרכסת אסור להאכיל מבשרה לעכו"ם. כנה"ג בהגה"ט או' ב' וכ"מ ממ"ש באו' הקודם. אבל הכריתי ופליתי או' ב' כתב דמותר להאכיל ממנה לעכו"ם בעודה מפרכסת. והשמ"ח או' ב' כתב דבשעת הדחק וצורך גדול מותר להאכיל לעכו"ם אפי' קודם מיתת החי כיון ששחטה ישראל וטהורה היא אבל בלא צורך גדול אין להאכילו כ"א אחר מיתת החי כיון דקודם זה עכ"פ אסורה לישראל משום לא תאכלו על הדם וכו' וכ"כ בתב"ש או' ד' מנ"י שם. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **ואפי'** הבהמה של עכו"ם ושחטה ישראל וחתך ממנה בעודה מפרכסת מותר ליתנו לעכו"ם. פר"ח או' א' שמ"ח שם. ועיין בתב"ש או' ב' שכתב ודלא כרש"ל יעו"ש. מנ"י שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **ואפי'** נמצאת טרפה וחתך ממנה בעודה מפרכסת מותר ליתנו לעכו"ם דמ"מ הואיל ואהני האי שחיטה לישראל להוציאה מידי אמ"ה אהני נמי לעכו"ם. שמ"ח שם. שפ"ד או' ב' קומץ או' ב' מנ"י או' ב'.

סעיף קטן ז

ז) **אבל** אם נתנבלה בשחיטה א"נ ישראל ששחט טמאה או נכרי בטהורה אסור לחתוך ממנה קודם שתמות וליתן לעכו"ם אפי' אחר שתמות דהא ליתא לשחיטה כלל. שמ"ח שם. קומץ שם. מנ"י שם. חכ"א כלל כ"ז או' ט'.

סעיף קטן ח

ח) **כל** שנפסלה בשחיטה הרי זה נבילה וכל שנשחטה כראוי ודבר אחר גורם לה ליפסל הר"ז טרפה. טור. והוא ממשנה חולין ל"ב ע"א. ונ"מ לדידן לענין אותו ואת בנו דאין איסור לשחיטה אם נתנבלה אחד מהם אבל אם נטרפה אסור כדלעיל בסי' ט"ז. ב"ח. ועיין בדברינו לשם או' נ"ו. ועוד נ"מ לענין ביצה כמ"ש לקמן סי' פ"ו סעי' ג' יעו"ש.

סעיף קטן ט

ט) **וכל** שנפסל בשחיטה ולא מהניא לטהרה מידי נבילה אסור להאכיל מבני מעיה לעכו"ם דלא יצאו מידי איסור אמ"ה. תורת חיים על מס' חולין דף ך' והפר"ח או' א' חלק עליו אבל התב"ש או' ה' הסכים לדברי התו"ח וכ"ה דעת השפ"ד או' ב' מחב"ר או' ב' חכ"א כלל כ"ז או' ט' והקומץ או' ב' כתב דטוב להחמיר אם לא בהפ"מ לעני. והרב זב"צ או' ו' כתב דמנהגם להכשיר וכ"כ השפ"ד שם דהעולם אין נזהרין מזה ואולי סומכין על דברי הפר"ח. ומ"מ סיים שם הזב"צ דהירא שמים ונזדמן לו בביתו בבעל חי שנתנבל בשחיטה דאין למכור הריאה והבני מעיים לעכו"ם כיון דרבים אסרי.

סעיף קטן י

י) **ואם** שחט הקנה לבד ומתה אח"כ יש לאסור ליתן הריאה לנכרי ואם הושט לבד לא יתן הבני מעיים וכ"ש הסימנים גופייהו אין ליתן בכה"ג לעכו"ם. ואם נעשה הבהמה נבילה מחיים כגון נשברה מפרקת ורוב בשר עמה וכדומה שרי ליתן לעכו"ם בין ריאה בין בני

מעיים או בשר שנחתך בעודה מפרכסת דבבת אחת מת הכל. שמ"ח שם. ולענין אם נשברה המפרקת שכתב הט"ז בשם אחיו הרב מהרי"ל ית' לקמן סי' ל"ב או' ט' יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) בן פקועה הבא על בהמה מעליתא והוליד דאותו הולד אין לו תקנה אי שחטיה אסור להושיט בני מעיים לגוי. שפ"ד שם. מחב"ר או' ג' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יב

יב) בן פקועה הנולד מטרפה ונשחט שחיטת עצמו ונתנבלה נראה דלית ביה משום אמ"ה. שפ"ד שם. מחב"ר או' ד' זב"צ או' ח'.

סימן כח

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **השוחט חיה או עוף צריך לכסות דמו.** והטעם כתוב במד"ר פ' בראשית לפי שקברו את הבל ונתן להם הקב"ה שכרן ב' ברכות שמברכין עליהם אחד לשחיטה וא' לכסוי הדם יעו"ש ור"ל כשם שהם קברוהו וכסו את דמו כך שכרם שדמם טעון כסוי מדה כנגד מדה.

סעיף קטן ב

ב) שם. צריך לכסות דמו. יזדרז לכסות מיד דק"ל חביבה מצוה בשעתה מיהו אם לא כיסה מיד וכיסה אח"כ קיים מ"ע כהלכתה אלא דלא חיבב מצוה בשעתה. ואם לא כיסה מיד וכיסה אחר זמן מועט אכתי מיקרי מצוה בשעתה אלא דאינו בכלל זריזין מקדימים למצות. מחב"ר או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) שם. צריך לכסות דמו. וגם באפר חם מותר לכסות. ט"ז באו"ח סי' תצ"ח ס"ק ט"ו. והדע"ק בסוף סי' זה כתב דאין לבשל הדם או למלוח קודם הכיסוי ולכן נכון שלא יהא האפר יד סולדת בו. וכתב עליו בגידולי הקדש שם או' ו' דבזה נתקשו קצת לומדי תורה דהוא היפך דברי הט"ז הנז' וכתב ליישב דדוקא עפר התחתון אין לכסות באפר חם דהא בע"כ שוהה מעט קודם שיכסה למעלה ונמצא בשעת הכסוי שלמעלה כבר מבושל הדם ע"י אפר דלמטה אבל עפר העליון שרי לכסות באפר חם יעו"ש והב"ד מנ"י בלק"י או' קנ"ז. זב"צ או' ב' וכתב שם הזב"צ ולכן יש להזהיר להשוחטים שלא למצות דם השחיטה בכירה שיש בה אש ועפר שהיס"ב.

סעיף קטן ד

ד) **אם** אחר ששחט הקדיש את הדם חייב לכסות מפני שקדמה מצות כסוי להקדש. כך שנינו בתוספתא. וה"ה אם הקדיש את החיה או העוף אחר ששחט. הרמב"ם פי"ד מה' שחיטה ה' ג' כנה"ג בהגה"ט או' ה' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. בין צדן עתה וכו'** דת"ר אשר יצוד אין לי אלא אשר יצוד צודים ועומדים מאליהן מנין כגון אווזים ותרנגולים ת"ל ציד מ"מ אם כן מה ת"ל אשר יצוד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת. חולין פ"ד ע"א. ופירש"י אלא בהזמנה הזאת כאלו הוא צד שאינה מזומנת לו כלומר לא יאכל בשר תדיר שמא יעני עכ"ל והביאו ב"י. ט"ז סק"א.

סעיף קטן ו

ו) **שם בהגה. אבל השחיטה כשרה וכו'** אפי' לעצמו. וכ"ה בד"מ וכן דעת ב"י ורש"ל פ' כסוי הדם סי' א' ושאר האחרונים דלא כהב"ח שאוסר לעצמו. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' לה"פ או' ב' בל"י או' א' כריתי או' א' שמ"ח או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **מיהו** היכא דהעם פרוצים במצות כסוי שאינם מכסים כדין או שאינם מברכין על הכסוי או על השחיטה יש לקנוס ולחייב מלקות וגם יש לאסור השחיטה להעובר משום מגדר מילתא. ש"ך שם. בל"י שם. שמ"ח שם. שפ"ד או' ג' זב"ת או' ד' זב"צ או' ה' וכ"כ לעיל סי' י"ט או' א'.

סעיף קטן ח

ח) **ואפי'** רק אותו השוחט פרוץ במצוה זו יש לקנוס ולהלקות ולאסור הבשר על העובר משום מגדר מילתא. שמ"ח שם. שפ"ד שם. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ב'**] **חייב לברך קודם שיכסה וכו'** כמ"ש בפסחים ז' ע"ב כל המצות מברך עליהם קודם עשייתן. ואם לא בירך קודם כסוי לא יברך אחר כסוי. שמ"ח ותב"ש או' ג' דלא כפר"ח. וכן הסכים המש"ז או' ג' משום סב"ל. זב"ר בתמידים או' ז' מנ"י או' ב' זב"צ או' ז' ומשמע מדברי הפו' הנז' דגם תוך כדי דיבור אין לברך אחר שכיסה והגם דדעת הקומץ או' ב' יכול לברך תוך כדי דיבור דהכסוי וכן נוטה דעת המנ"י בלק"י או' ז' מ"מ אנן ק"ל סב"ל אפי' כנגד מרן ז"ל ואפי' כנגד הרוב כמ"ש באו"ח סי' י"ח או' ז' יעו"ש אלא יש לברך בלבו או בלתי שם ומלכות. ועיין לעיל סי' י"ט או' ו'.

סעיף קטן י

י) שם. על כסוי דם בעפר. אע"ג דלא מצינו בשום מקום שמזכירין פרט המצוה בברכה אלא דרך כלל וא"כ היה די לומר על כסוי דם לחוד מ"מ הכא שאני שעושה ב' מצות דהיינו כסוי שלמטה מן הדם ושל מעלה וזה נלמד מן בעפר ע"כ צ"ל בעפר להורות על שני המצות. ט"ז סק"ג. אבל הרמב"ם ושאר גדולים הביאו הנוסח על כסוי הדם וכן הרשב"ץ ביבין שמועה. וכתב הכנה"ג ודינא דחיי שכן המנהג במקימו לומר על כסוי הדם ותו לא. אבל הש"ך ס"ק כ"ט כתב דמנהגם לומר על כסוי הדם בעפר ובספרו הארוך הביא כן מהרוקח והגאונים והתשב"ץ ומהרש"ל עי"ש וכן מנהג ארץ הצבי ומצרים כמרן ודעמיה לומר על כסוי הדם בעפר. ונהרא נהרא ופשטיה. מחב"ר או' ב' ומיהו מ"ש וכן המנהג וכו' לומר על כסוי הדס בעפר היינו לומר תיבת בעפר ג"כ אבל לענין תיבת הדם בה"א אדרבא נוסח הש"ע בלא ה"א אלא זהו כפי נוסחא אחרת שנכתוב באו' שאח"ז.

סעיף קטן יא

יא) שם. על כסוי דם בעפר. וכ"ה הנוסח בטור ובשחיטות מהרי"ו סיף ה"ש. לבוש. יש"ש פ' כסוי הדם סי' י"ב. שמ"ח או' ג' חכ"א כלל ח' או' ד' קומץ או' ב' אהל יצחק סי' כ"ד או' י"א. מנ"י או' ב' מיהו בתוספתא דברכות פ"ו או' ט"ז הנוסח על כסוי הדם בה"א. וכ"ה הנוסח בהרמב"ם פי"ד מה"ש ה' א' כלבו סי' ק"ח. רוקח סי' ש"פ. כנה"ג בהגה"ט או' ח' בן א"ח פ' וילך או' ג' ונהרא נהרא ופשטיה.

סעיף קטן יב

יב) ואם אמר רק על כסוי דם ולא אמר בעפר יצא. חכ"א שם. והוא פשוט כיון דאיכא כמה גאונים דסברי דאפי' לכתחלה י"ל רק על כסוי הדם בלתי תיבת עפר כמ"ש לעיל או' יו"ד וא"כ אף היכא דנהיגי לומר על כסוי הדם בעפר אם לא אמר תיבת בעפר פשיטא דיצא.

סעיף קטן יג

יג) וקודם הברכה י"ל לשם יחוד קבה"י וכו' הריני בא לקיים מ"ע של כסוי הדם כש"ה ושפך את דמו וכסהו בעפר לתקן את שורש מצוה זו וכל תרי"ג מצות הכלולות בה במקום עליון. ויהי נועם וכו'.

סעיף קטן יד

יד) בעפר הבי"ת בסוגל ולא בשווא. מש"ז או' ג' מנ"י או' ב' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן טו

טו) שם הגה. מי ששחט פעם הראשון מברך שהחיינו על הכסוי. מיהו הפר"ח או' ה' כתב דלענין דינא כיון שהתו' והרשב"א מסכימים שלא לברך ודבריהם נראים עיקר ועוד דספק ברכות להקל הכי נקטינן ודלא כהגה יעו"ש. וכ"כ הבל"י או' ב' וכ"כ בתשו' בעי חיי הי"ד סי' כ"ב דאין העולם נוהגין לברך דאינה מצוה שיש עליה שמחה ודלא כהרב דמש"א יעו"ש. תו"ז סי' ד' או' ז' גם הריק"ש כתב על דברי רמ"א הנז' דלא נהגו כן ולא הוזכר בתלמוד. זב"ת או' ז'. וכ"כ השפ"ד או' ה' דודאי אין להכניס עצמו בספק ברכה. וכ"כ הקומץ או' ג' דלהוציא עצמו מפלוגתא יש להדר אחר כלי או פרי חדש ולברך עליו ולכוין גם על הכסוי ואם לאו לא יברך דסב"ל. וכ"כ מנ"י או' ב' וכ"כ זב"צ או' י"א דמנהג בגדאד יע"א שלא לברך שהחיינו על הכסוי. אמנם אם יש מקום שנהגו לברך אין מזניחין אותם דבמקום מנהג לא אמרינן סב"ל וכמ"ש באו"ח סי' ז' או' ב' יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) [סעיף ג'] כוי שהוא ספק חיה וכלאים הבא מבהמה וחיה צריך לכסות דמן וכו' משמע דבין תיש הבא על הצביה ובין צבי הבא על התשיה בשניהם צריך לכסות ואין מברך. וכ"כ הב"ח. וכ"כ הדרישה או' א' דאפי' תיש הבא על הצביה דאמו חיה צריך לכסות ואינו מברך. וכ"כ הרב מטה אשר סי' י"ח דאפי' תיש הבא על הצביה דאמו חיה ג"כ אין לכסות ביו"ט וגם אין מברכין עליו ודלא כרש"ל וט"ז וש"ך אלא כס' הב"ח והדרישה ודעמייהו יעו"ש וכ"פ בס' בית מאיר. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) שם. ואינו מברך. דשמא מין בהמה הוא והוי ברכה לבטלה ועובר על לא תשא וכו' לבוש.

סעיף קטן יח

יח) שם. ואין שוחטין אותם ביו"ט. דכיון שצריך לכסותן וביו"ט אינו רשאי לכסותן לא ישחוט לכתחלה ש"ך סק"ח. פר"ח או' ז' לה"פ או' ו' זב"ת או' יו"ד.

סעיף קטן יט

יט) שם. ואם שחטן אינו מכסה דמן. ואפי' יש לו עפר מוכן מפני שהרואה יאמר ודאי חיה הוא דאל"כ לא היו מטריחין לכסות דמו ביו"ט ויבא להתיר חלבו. ש"ע או"ח סי' תצ"ח סעי' י"ח. ועי"ש בהגה שכתב דאם שחטו באמצע החצר מותר לכסותו אם יש לו עפר מוכן יעו"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן כ

ך) **שם. ובלילה אם רישומו ניכר יכסנו.** ואינן יכולין לקבל הדם בכלי לכסותו בלילה שאין שוחטין לתוך כלים. טור. והטעם כמ"ש לעיל סי' י"א סעי' ג' שלא יאמרו מקבל הדם לזורקו לעכו"ם יעו"ש. וכתב הב"ח דבזה"ז בדיעבד אם שחטו ביו"ט יכול לקבל הדם בכלי אפי' לכתחלה ומ"מ יותר טוב ליתן עפר וצרורות בכלי קודם קבלה יעו"ש והב"ד הש"ך סק"י. אבל הדרישה כתב דאפשר דגם בזה יש חשש מפני הרואה שיאמר שלוקח עפר לכסות בו דם הכוי בצווי חכם שהורה לו כן ויבואו להתיר חלבו. וכ"כ דמש"א. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. בל"י או' ג' וכן הסכים השמ"ח או' ד' ובתב"ש או' ז' מ"א באו"ח סי' תצ"ח ס"ק ל"ד. מנה"ז כלל כ"ג בעשרון או' יו"ד. זב"ר סי' י"ט במוספים או' ד'.

סעיף קטן כא

כא) כוי מחוסר אבר מותר לשוחטו ביו"ט ויקבל דמו בכלי ויכסנו בלילה כיון דאין מקריבין מחוסר אבר לעכו"ם. שש"א סוף או' ג' זב"צ או' ט"ו. ומיהו לפי הטעם שכתבנו לעיל או' י"ח נראה דגם בכה"ג אין לעשות כן לכתחלה.

סעיף קטן כב

כב) [**סעיף ד'**] **הבו"פלו נהגי שלא לכסות דמו.** והוא מריא הנאמר בפסוק. ב"י. לבוש. זב"ת או' י"ד. והוא המין שקורין בערבי **ג'אמוס** והוא גדול מהשור ודומה לו. כ"כ הראב"ע בעמוס סי' ה' פסוק כ"ב. וכ"כ בישעיה סי' א' פסוק י"א. וכן פירש רלב"ג במלכים א' סי' א' פסוק יו"ד וז"ל ומריא הוא מין ממיני הבקר השמנים והגדולים עכ"ל וכן בשרש שרש מרא כתב מין ממיני בקר הגדולים וכ"כ הרמב"ם פ"א מה' מ"א ה' ח' כגון שור הבר והמריא שהם ממין השור עכ"ל והב"ד זב"צ או' ט"ז. ועיין לקמן סי' ף' סעי' ג' וסי' רצ"ז סעי' ז'.

סעיף קטן כג

כג) שם הגה. ויש מסתפקין בבו"פלו וכו' שאומרים שהוא כוי. ד"מ או' א' בשם שחיטת מהרי"ו. ביאור הגר"א או' ז' ולפ"ז אין לשחטו ביו"ט כמו הכוי.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ע"כ טוב לכסותו בלא ברכה. ומצוה לשמוע לדברי הגאונים לכסותו כמשפט הכסוי אלא שלא לברך מספק דדילמא אין זה בו"פלו האמור בדברי הגאונים. פר"ת או' ו' זב"ת או' ט"ו.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. או לשחוט עוף וכו' אצל הבו"פלו ולא ע"ג דם הבו"פלו. ט"ז סק"ה. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ט' בל"י או' ד' שמ"ח או' ד' זב"ת או' ז' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. או לשחוט עוף וכו' ועיין בתשו' זכרון יצחק סי' ק"י שכתב דהרמ"א דקדק בלשונו וכתב לשחוט עוף ולא כתב חיה או עוף והיינו משום דעיקר מצות כסוי לכסות תיכף כשיצא הדם מהנשחט וכו' יעו"ש. פ"ת או' ב' ועוד י"ל דנקט עוף משום שהוא מצוי יותר מן החיה. ויברך על הכסוי ויכוין על הבו"פלו ויכסה דם העוף תחלה ואח"כ דם הבו"פלו דשמא אינו חייב ויהא הפסק בין הברכה לכסוי. וה"ה בשוחט את הכוי או את הכלאים אם אפשר יש לשחוט עוף אצלו ויכוין עליו.

סעיף קטן כז

כז) [סעיף ה'] צריך שיהיה למטה עפר תיחוח. דא"ר זירא השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנאמר ושפך את דמו וכסהו בעפר עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה. חולין פ"ג ע"ב. ב"י. לבוש. ט"ז סק"ו.

סעיף קטן כח

כח) שם. צריך שיהיה למטה עפר תיחוח. ועפר דלמטה צריך שיהיה כמו עפר דלמעלה בכל הלכיתיו דבר שמצמיח או שיהא נקרא עפר. מש"ז או' י' זב"ר סי' י"ט בתמידים או' י"ח. מנ"י או' ה' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כט

כט) שם. צריך שיהיה למטה עפר תיחוח. ומשמע מדברי רש"י חולין פ"ג ע"ב שצ"ל הדם מכוסה בעפר תיחוח גם מן הצדדין. וכ"כ מנ"י בלק"י או' כ"ח בשם הדע"ק. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן ל

ל) שם. וצריך להזמינו בפה. פי' העפר דלמטה צריך להזמין בפה לשם כסוי היכא דמצא עפר תיחוח דאל"כ לא עביד מידי. וכן כשנותן הוא לשם עפר תיחוח חשיב כהזמנה (ר"ל וא"צ לומר בפה) והי"א ס"ל דאם מצא עפר תיחוח ושחט עליה די בכך אבל עפר שלמעלה לכ"ע צריך שיתן היא. ש"ך ס"ק י"ב. שפ"ד או' י"ב.

סעיף קטן לא

לא) שם. וצריך להזמינו בפה. ועפר למעלה ודאי ניטל בידו זה הוא הזימון וא"צ לומר בפה שעושה לשם כסוי. שפ"ד שם.

סעיף קטן לב

לב) **שם. וצריך להזמינו בפה.** שיאמר קודם שחיטה עפר זה יהיה לי לצורך כסוי הדם. שמ"ח או' ו' קומץ או' ב' אהל יצחק סי' כ"ד בלק"י או' ה' זב"ר סי' י"ט בתמידים או' כ"א. מנ"י או' ה' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לג

לג) **וה"ה** אם מצא עפר מוכן ומשמש בו בידו כאלו הכינו לכך וא"צ הזמנה בפה. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לד

לד) **שם. וי"א שאין צריך.** העיקר כמו שסתם מרן ז"ל שצריך להזמינו ודלא כפר"ח. ער"ה או' ט' וכ"פ הלבוש כסתם הש"ע. וכ"כ התב"ש או' יו"ד דכיון דאו' הוא צריך לחוש לדעת רש"י והנמשכים אחריו דס"ל דצריך. וכ"כ זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לה

לה) **שם. וי"א שא"צ.** ולא פליגי אלא למצוה מן המובחר אבל בדיעבד פשיטא דלכ"ע א"צ שיתן הוא אפי' עפר שלמעלה דהא כסהו הרוח בסעי' י"א פטור מלכסות והוא משנה שלימה. ש"ך ס"ק י"ב. אבל השמ"ח או' ו' כתב אם שחט ע"ג עפר המונח כבר ולא הזמינו בפה ועדיין לא כיסה למעלה דיש להחמיר היכא דאפשר לגרר הדם וליתנו לתוך עפר שהזמין ולכסותו בברכה ואם כבר כיסה למעלה פטור. וכ"כ אהל יצחק סי' כ"ד או' ב' ובלק"י או' ז' זב"ר סי' י"ט או' ד' מנ"י או' ה' זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לו

לו) [**סעיף ו'**] **מכסה בידו או בסכין.** ר"ל בקתא של סכין אבל לא בראשו דשמא יפגום אותו. ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ד. מש"ז או' ז'. וכ"כ האחרו'

סעיף קטן לז

לז) **ושוחט** שמכסה בלהב של הסכין דהיינו בצד החוד יש להעבירו. מש"ז שם. או' כ"ה.

סעיף קטן לח

לח) **שם. או בכלי אחר.** או בקיסם. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז.

סעיף קטן לט

טל) **שם. אבל לא ברגלו וכו'** לאו דוקא ברגלו ממש ה"ה שאינו יכול לכסות ברגלו בסכין או בקיסם או בכלי אחר דתולדותיו כמוהו. כנה"ג שם או' י"ז. בל"י או' ז' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מ

מ) שם. אבל לא ברגלו וכו' ואחר הכסוי קיל לרמוז שם ברגל דכבר אזדא ליה מצותו שהרי אם נתגלה פטור מלכסות וא"כ לא שייך שיהיה מצות בזויות. וגם להטיל מי רגלים אין איסור ואחר שהכסוי אין ניכר שם אין עוד אף מדת חסידות מלהטיל. דע"ק או' ד' מיהו בס"ח סי' תתכ"ה כתב אחד שהיה שוחט עופות וכסה הדם ובא אחר ורצה להשתין מיד לשם ולא הניחו אמר עתה בעת כסוי הדם ברכתי לה' שם לכן לא יתכן להיות משתין או רוקק שם והדם מכוסה שם עכ"ל. וי"ל דהכא מיירי בעוד שעדיין הדם לח ולא נתייבש בתוך העפר והדע"ק מיירי אחר שנתייבש הדם ואינו ניכר וכן מדוקדק הלשון.

סעיף קטן מא

מא) והמקום להכין לכסוי צ"ל נקי ממ"ר ואף שמכסה הלחלוחית מ"מ יש לבחור מקום אחר למצוה. דע"ק שם. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן מב

מב) [**סעיף ז'**] **שחט ולא היה עפר למטה צריך לגרור וכו'** ואם א"א לגרר מ"מ מכסה למעלה בברכה. שמ"ח או' ח' זב"ת או' כ"ד. אהל יצחק סי' כ"ד בלק"י או' ח' מנ"י או' ז' זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מג

מג) ואם כיסה מלמעלה ולא היה עפר למטה מחייבין אותו לחזור ולגרור הדם ויתן עפר למטה ויחזור ויכסה ואינו מברך כיון שבירך פעם ראשונה. פר"ת או' יו"ד. שמ"ח או' י"ב. זב"ת שם. קומץ או' ז' זב"ר סי' י"ט או' ו' מנ"י שם. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ח'**] **מי ששחט הוא יכסה וכו'** דת"ר ושפך וכסה מי ששפך יכסה שחט ולא כסה וראהו אחר מנין שחייב לכסות שנאמר ואומר לבני ישראל אזהרה לכל בני ישראל. חולין פ"ז ע"א.

סעיף קטן מה

מה) והשוחט קודם לכל אדם הילכך אם קדמו אחר וכיסה חייב ליתן לו עשרה זהובים שכר ברכה שביטל ממנו אלא שאין גובין בזה"ז. טור. וכן פסק בש"ע חו"מ סי' שפ"ב יעו"ש והוא מגמ' ותו' שם. יעו"ש. ועיין לקמן או' נ"ב.

סעיף קטן מו

מו) שם. מי ששחט הוא יכסה. השוחט אין לכבד לאדם אחר שמחזר לקיים מצות כסוי או אפי' לאדם גדול ממנו ומכבדו לעשות הכסוי זהו אסור. ש"ך בח"מ סי' שפ"ב. כריתי או' יו"ד. מחב"ר או' ח' ער"ה או' יו"ד. חכ"א בחלק בי"א שער או"ה סי' ז' זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מז

מז) ואם מינהו בדרך שליחות ואומר לו בפיו עשה זאת בשליחותי מוחר דשלוחו של אדם כמותו ומקבל שכר כאלו הוא עשה המצוה. כריתי שם. מחב"ר שם. ער"ה שם. ומ"מ מצוה בו יותר משלוחו. מחב"ר או' ט' וכ"כ בברכ"י סי' רס"ד בשיו"ב או' א' ועוד לפי הנוסחא שהביא כנה"ג בהגה"ט או' כ"ג בתורת כהנים דיש להחמיר בכסוי דאין למנות שליח יותר מכל המצות משום דנראה דהמצות בזויות עליו שהוא אינו רוצה ללכלך עצמו בעפר. ער"ה שם. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מח

מח) ואם מכבד לאדם גדול ואומר לו שיהיה שלוחו ג"כ נראה דאין כאן פקפוק. ברכ"י בשיו"ב שם. ומחב"ר בסי' זה או' יו"ד. זב"צ או' ל"ד. אמנם לא ימכור המצוה בדמים כדכתיב אמת קנה ואל תמכור. שפ"ד בסוף הסי' וכ"כ האחרונים.

סעיף קטן מט

מט) וכן אם רוצה לפרקים לכבד במצוה זו לאדם נכבד והוא כבוד המצוה או אף אם אינו נכבד כ"כ רק שהמהדר יחזיק לו טובה עבוד כבוד זה ומכ"ש כששוחט אצל בעה"ב שרובם מקפידים ע"ז דיכול השוחט לכבדו. קומץ או' י"א. מנ"י או' יו"ד. ובפרט בעת שחיטת הכפרות בבית בה"ב שכמעט רובם ככולם מדקדקים שיניחו להם מצוה זו שיכול השוחט לכבדם. עשרון או' י"ג. זב"צ או' ל"ה. ועוד עיין בדברינו לאו"ח סי' תר"ה או' ט"ו.

סעיף קטן נ

נ) ונראה דכ"ז אם אינו שוחט אלא א' וע"ז אמרינן דמצוה בו יותר משלוחו אבל אם שוחט הרבה וכסה א' וקיים המצוה יכול לכבד אחרים בנשאר כדי לזכותם לקיים המצוה כי רצה הקב"ה לזכות את ישראל.

סעיף קטן נא

נא) ונראה שאין נכון לכבד במצות כסוי רק למי שהוא גדול ודאי ע"פ שערות כהלכה או שיש לו שהרי משחז"ל מי ששחט יכסה כ"ה מה"ת ובדאו' אין סומכין על החזקה

וכיון שאין שליחות לקטן צ"ל הנשלח לכסות במקומו גדול ודאי בשערות ידועות אחר שנת י"ג. דע"ק או' ו' מנ"י שם.

סעיף קטן נב

בנ) שם. מי ששחט הוא יכסה. ומי שקדם וכסה לא טוב עשה וצריך לפייסו לשוחט. ט"ז סוף סק"ט בשם סמ"ק. לה"פ או' י"ג. בל"י או' ח' זב"ת או' כ"ו. ואפי' אם ענה אמן אחר ברכתו צריך לפייסו. קומץ או' י"ב. מנ"י או' י"א. ודין גזלן יש לו. פר"ת או' י"א. ולא יוכל המכסה לפטור עצמו במה שנותן לו עוף אחר לשחוט דזו מצוה אחרת היא והוי מעוות לא יוכל לתקון. תו' חולין פ"ז ע"א. וכ"כ הטור בסוף הסי' והב"ח. זב"ת שם. וגם לא יוכל המכסה לפטור עצמו ע"י שישחוט הוא עוף ויתן לשוחט הראשון לכסות דמ"מ המצוה שלו ואינו נותן אלא דרך שליחות כמ"ש נעול או' מ"ז.

סעיף קטן נג

גנ) ודוקא בכה"ג דמצות כסוי רמיא על השוחט שנאמר ושחט וכסה מי ששחט הוא יכסה אבל אם נתנו לו בהמה לשחוט ובא אחר ושחטה פטור דאם לא רצה לאכול בשר אינו חייב לשחוט. פרישה בח"מ סי' שפ"ב או' ד' ובספרו סמ"ע על הש"ע שם סק"ה. כנה"ג בהגה"ט או' ס' שו"ג במחו' או' ב' זב"ר סי' י"ט במוספים או' ו' זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נד

דנ) שם. מי ששחט הוא יכסה. ואם איחר השוחט ולא כסה אחר שבדק הסימנים והסכין ואם היא חיה אחר שבדק ריאה שלה יש רשות לאחר לכסות. פר"ת או' י"א. זב"ת או' כ"ו. זב"צ או' ל"ז. וכן בשראה שהשוחט לא כסה והלך לו חייב הוא לברך ולכסות. קומץ או' י"ב. משמע הא אם עדיין עומד ומוכן לשחוט לא יוכל אחר לכסות ואפי' אם בדק הסימנים והסכין או אם חיה ובדק הריאה דאמרינן כונתו לגמור השחיטה ולכסות בפעם אחת.

סעיף קטן נה

הנ) ואם השוחט כיבד והזמין לאדם אחר לעשות כסוי הדם ובא אדם אחר וקדם וכיסה אין לחייבו דהשוחט אין יכול לחייבו דהא לא מנע ממנו המצוה דהוא נתנה לאחר והאחר אינו יכול לחייבו דבמה קנה זה המצוה של הכסוי דאי משום דהזמינו השוחט בדבור בעלמא אינו קונה. זב"צ או' ל"ק. ומ"מ לא טוב עשה לחטוף המצוה מחבירו וגם בלא דעת הבעלים.

סעיף קטן נו

נו) שם. מי ששחט הוא יכסה. וה"ה העפר למטה הוא יתן. שמ"ח או' ט' קומץ או' י"א. דע"ק או' ה' זב"ר סי' י"ט בתמידים או' כ"ט. מנ"י או' יו"ד. זב"צ או' ט"ל. ואין זה אלא למצוה מן המובחר דמצוה בו יותר משלוחו אבל אם יש איזה סיבה יוכל לעשות שליח להזמין העפר דלמטה דשלוחו כמותו.

סעיף קטן נז

זן) שם. ואם לא כיסה וראהו אחר חייב לכסות. בברכה. ט"ז סק"ח. שמ"ח או' ט' קומץ או' י"ב. זב"ר שם בתמידים או' ל"א. מנ"י או' י"א.

סעיף קטן נח

חנ) שם. וראהו אחר חייב לכסות. ואפי' אם ראהו ביו"ט חייב לכסות כמבואר בתוספתא והביאה השמ"ח שם. זב"ר שם. מנ"י שם. ודיני כסוי ביו"ט הלא הם כתובים בש"ע או"ח סי' תצ"ח ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נט

טנ) [סעיף ט'] שחט מאה חיות וכו' ודין אם סח בין כסוי לכסוי או בין שחיטה לשחיטה וכיוצא עיין לעיל סי' י"ט סעי' ה' וסעי' ו' ובדברינו לשם או' מ"ב ואו' מ"ח ואו' מ"ט יעו"ש.

סעיף קטן ס

ס) [סעיף יוד'] השוחט ונבלע הדם בקרקע אם רישומו ניכר חייב לכסות. פי' אם היה עפר תיחוח יכסנו מלמעלה ודיו ואם לאו יגרור אותו וליתנו בעפר תיחוח ולכסותו בעפר תיחוח כמ"ש בסעי' ז' פר"ת או' י"ג. זב"ת או' ל' ודוקא שעדיין לא כיסה למעלה אבל אם כבר כיסה למעלה במקומו ולא גררו פטור. שמ"ח או' י"א. אהל יצחק סי' כ"ד או' ב' זב"ר סי' י"ט או' ט' מנ"י או' ח' זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן סא

סא) שם. אם רישומו ניכר. פי' מראה דם אדום או שחור. פר"ת או' י"ד. זב"ת או' כ"ט. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן סב

סב) שם. חייב לכסות. בברכה. שמ"ח שם. שפ"ד בסוף הסי' אהל יצחק שם בלק"י או' ח' מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן סג

סג) [**סעיף יא**'] **כסהו הרוח פטור מלכסות**. היינו אם כסהו עד שאין רישומו ניכר אבל אם רישומו ניכר חייב לכסות. פר"ת או' ט"ו. זב"ת או' ל"א. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סד

סד) **שם**. **פטור מלכסות**. ודוקא שכסהו בדבר הכשר לכסוי אבל בדברים הפסולים לכסוי צריך לכסות דלאו כסוי מקרי. פר"ת שם. זב"ת שם. וכ"כ השמ"ח או' י"ב דדוקא כשכסהו הרוח בדברים שמכסין בו וכן למטה היה כמו כן דברים שמכסין בו או שלמטה נבלע בקרקע אבל כסהו הרוח בדברים שאין מכסין בהם או שלא היה למטה דברים שמכסים בהם יש לגלותו ולגררו וליתן עפר למטה ומלמעלה ובלא ברכה. וכ"כ אהל יצחק סי' כ"ד או' ו' זב"ר סי' י"ט או' יו"ד. מנ"י או' ט' והגם דדעת הפר"ת סוף או' ט"ז לברך וכ"ה דעת הקומץ או' ט' כבר נודע דק"ל סב"ל ורק יברך בלבו או בלי שם ומלכות.

סעיף קטן סה

סה) **שם**. **פטור מלכסות**. ואם רצה לגלותו ולחזור ולכסותו מצוה קעביד. פר"ת או' ט"ז. וכ"כ השפ"ד או' י"ב דהרשות בידו לגלותו ולכסותו לקיים המצוה. זב"צ או' נ"ג וכתב ודלא כזב"ת.

סעיף קטן סו

סו) **ואם** חזר ונתגלה מעצמו אחר שכסהו הרוח או ע"י אדם נתגלה אפי' כסהו הרוח מעיקרא בדברים שמכסים בהם יכסנו כדינו ע"י עפר מלמטה אם לא היה למטה דברים שמכסים ועפר למעלה ובלא ברכה. שמ"ח שם. אהל יצחק שם. זב"ר שם. מנ"י שם.

סעיף קטן סז

סז) **אבל** אם ישראל כסהו כדינו וחזר ונתגלה בין מעצמו ובין ע"י מעשה פטור מלכסות. ומ"מ אין לכסות במקום התורפה שעשוי להגלות. גם אין לגלותו לכתחלה לצורך הדם רק שא"צ לשומרו. גם מותר לנקר חצירו ואם נתגלה נתגלה. שמ"ח או' י"ג. זב"ר שם. מנ"י שם. וכן הסכים המחב"ר או' י"א דאין לגלותו בידים לכתחלה ואין לשחוט באתרא דידעין שמתגלה מיד ולא כפר"ח שהסכים עם התו"ח יעו"ש. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן סח

סח) **שם**. **ואם חזר ונתגלה חייב לכסות**. בלא ברכה. פר"ח או' י"ז. כריתי או' י"ג. משז"ז או' ט' חכ"א כלל ח' או' ח' בית יעקב סי' זה. פ"ת או' ד' זב"צ או' נ"א. וכ"כ לעיל או' ס"ה.

סעיף קטן סט

סט) ואפי' אם כסהו הרוח תכף ומיד שנפל ולא היה ראוי שום פעם לכסוי ונתגלה אפ"ה מכסה בלא ברכה. מש"ז שם. באר יעקב שם. ודלא כפר"ת או' ט"ז שכתב דבכה"ג מברך. והגם דהער"ה או' י"ב פסק דמברך וכ"כ מ"א באו"ח סי' תקפ"ו סק"ו אנן בדידן לא פסקינן הכי דסב"ל משום חומרא דלא תשא. זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן ע

ע) ומיהו אם יש לו עוף אחר ישחוט אצל זה ויברך על הכסוי ויכסה ואח"כ יכסה זה שנתגלה. באר יעקב שם. פ"ת שם. זב"צ או' נ"ג. וכן יעשה בכל מקום דאיכא ספק אם יברך אם אפשר ואם לא אפשר יברך בלבו או בלי שם ומלכות.

סעיף קטן עא

עא) שם. אבל אם הוא בעצמו כיסהו ונתגלה וכו' ולאו דוקא עצמו אלא ה"ה כסהו אחר ונתגלה פטור מלכסות. פרישה או' י"א. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ה. שמ"ח או' י"ג. זב"צ או' נ"ה. ועיין לעיל או' ס"ז.

סעיף קטן עב

עב) מי שנתן עפר תיחוח למטה כדינו ע"ג קרקע ושהה מלכסותו עד שנבלע הדם דרך העפר תיחוח אם רישומו ניכר חייב לכסות ואם אין רישומו ניכר פטור מלכסות דהא נתכסה מאליו ע"י עפר התיחוח והו"ל כמו כסהו הרוח. קומץ או' ח' מנ"י בלק"י או' ח' ולמדנו מזה דלפעמים האדם שוחט ומנטף דם ע"ג עפר התיחוח וכמו ב' טיפות הראשונות הם נתכסים מאליהם בעפר התיחוח ואין רישומם ניכר ואח"כ יבא שאר הדם עליו ויהיה מרבית דם נראה דאין לכסות זה הדם בברכה דהא כיון שנתכסו ב' טיפות הראשונות נפטר מן הכסוי דלא בעינן שיכסה כל הדם אלא קצת מהדם כמ"ש לקמן סעי' ט"ו ובד"מ או' ו' דאם יש טיפה א' בגומא של עפר מכסה מה שבגומא ודיו יעו"ש וכ"כ השמ"ח או' י"ט דאפי' משהו די והגם דבעי השמ"ח שם שיהיה מדם הנפש מי יאמר דאין זה דם הנפש וע"כ ודאי דיש לכסות שאר הדם בלא ברכה דסב"ל וצריך ליזהר בזה. ועוד לפעמים ימצא דאחר שיכסה הדם בעפר תיחוח יחזור העפר תיחוח של הכסוי ויבלע בדם אחר שהייה מועטת ויחזור הדם ויהיה רישומו ניכר ובודאי דצריך לחזור ולכסותו בלא ברכה דזה לא מקרי כסהו ונתגלה דמעיקרא לא כסהו כראוי ולכן יש ליזהר בעת הכסוי לראות ולהשגיח שלא יהא הדם ניכר מלמעלה דרך עפר התיחוח ויש להזהיר לשו"ב על זה. זב"צ או' נ"ז. ועיין לקמן או' ץ'.

סעיף קטן עג

עג) [**סעיף יב**'] **דם שנפל לתוך המים או מים שנפלו לתוך הדם וכו'** הנך ב' דינים אינם שוים דאלו דם שנפל לתוך מים מטעם שמא דאין דיחוי אצל מצות מכסה בלא ברכה אבל מים לתוך דם מכסה בברכה. מש"ז או' ט' שמ"ח או' י"ד. קומץ או' י"ג. אהל יצחק סי' כ"ד או' ז' זב"ר סי' י"ט בתמידים או' מ"ו. מנ"י או' י"ג. וזהו אם נפל הדם לתוך המים טיף טיף אבל אם נפל הדם לתוך המים בפעם א' אם יש בו מראה דם מכסה בברכה. שמ"ח שם קומץ שם. אה"י שם. זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן עד

עד) **שם. אם יש בו מראה דם חייב לכסות וכו'** מראה דם בעינן שלא יהא מראהו כיהה. מהריק"ש בערך לחם בשם תו' חולין פ"ז ע"א. זב"ת או' ל"ז. אכן השפ"ד סוף או' ך' נסתפק בזה יעו"ש. ע"כ יש לכסות בלא ברכה אפי' אם דיהה ואפי' במים לתוך דם בלא ברכה אם דיהה. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן עה

עה) [**סעיף יג**'] **נתערב הדם ביין אדום או בדם בהמה או בדם החיה.** כ"ה במשנה חולין פ"ז ריש ע"ב ופירש"י בדם הקזה של חיה והרמב"ם פי' בדם חיה טמאה. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' ך' לה"פ או' י"ח. שמ"ח או' ט"ו. זב"ת או' מ' וה"ה אם נתערב בדם חיה נבילה או טריפה. שפ"ד או' י"ז. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן עו

עו) **ואם** נתערב בדם שחיטת חיה שכבר כיסה מקצת דמו שדמו הנשאר פטור מכיסוי כמ"ש לקמן סעי' ט"ו אם היה מראיתו ניכר אם נתערב כ"כ במים יכסה בברכה ואם לאו יכסה בלא ברכה. שמ"ח או' ט"ו. מנ"י או' י"ג.

סעיף קטן עז

עז) **שם. רואין היין ודם בהמה כאלו הוא מים וכו'** וה"ה אם שחט חיה או עוף ונפל הדם לדם בהמה וכה"ג בענין שאם היו רואין הדם בהמה מים לא היה בו מראית דם ושוב נפל לתוכו יותר בענין שאם היה מים היה חוזר וניעור חייב לכסות. ש"ך ס"ק י"ח. ומ"מ יכסה בלא ברכה. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ב. שפ"ד או' י"ח. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן עח

עח) [**סעיף יד**'] **שחט עוף או חיה ושחט עליו בהמה פטור מלכסות.** היינו באופן שאין יכול לגרר הדם אבל אם יכול לגרר דם בהמה יגרר ויכסה דם חיה. הרשב"א במ"ה דף

י"ט. כריתי או' ט"ז. והיינו בלא ברכה. שמ"ח או' י"ז ותב"ש או' כ"ו. קומץ או' י"ד. מנ"י או' יו"ד. זב"צ או' ס"ג.

סעיף קטן עט

עט) שם. פטור מלכסות. ואם יודע בבירור שיש מקצת מדם העוף שלא נתכסה בדם בהמה יכסה המקצת ההוא בברכה דק"ל דמו ואפי' מקצת דמו. קומץ שם. מנ"י שם. אבל אם אינו יודע אם נתכסה כל הדם יכסה בלא ברכה. אהל יצחק סי' כ"ד או' ח' זב"ר סי' י"ט או' י"ג. מנ"י שם.

סעיף קטן פ

פ) שם. אבל אם שחט בהמה ושחט עליה חיה או עוף חייב לכסות. דעת הב"ח דבעוף א"צ לכסות והט"ז והש"ך והפר"ח השיגו עליו ויש מקום לדברי הב"ח ולכן יש לכסות בלי ברכה. כריתי או' י"ז. מנ"י או' ט"ו. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן פא

פא) שם. חייב לכסות. כמות שהוא. ואע"ג דאין עפר למטה תחת דם החיה מ"מ די בכך ומפרש הטעם בגמ' (דף פ"ג ע"ב) כיון דמ"ם היה ראוי תחלה לתת עפר למטה וכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. ט"ז ס"ק י"א. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' כ"ג. שמ"ח או' י"ז. קומץ או' ט"ו. מנ"י שם. והיינו שמכסה בברכה. שמ"ח שם. קומץ שם. מנ"י שם. אה"י שם. זב"ר שם. ומיהו כתב הרשב"א במ"ה דף י"ט ע"ב שאם נקרש הדם הבהמה כדי שיוכל לגרור מעליו דם החיה גורר ונותן עפר למטה ועפר למעלה. פר"ח שם. שמ"ח שם. קומץ שם. מנ"י שם. וגם זה מכסה בברכה כמ"ש השמ"ה שם. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן פב

פב) אבל אם נתערבו דמן עד שאינו במקום אחד ואפי' אם רק ספק לו אם נתערבו דמן מכסה בלא ברכה. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן פג

פג) שם בהגה. אבל מסתמא חייב לכסות. אינו מחוור דהא בגמ' איתא שחט חיה ואח"כ שחט בהמה פטור מלכסות וסתמא קתני לה אלמא דאף בסתמא מיפטר מכסוי זולתי כשיודע שהאחרון לא כסה הראשון. פר"ח או' כ"ד. וע"כ כיון דאיכא פלוגתא בזה וק"ל סב"ל אין לברך כ"א ביודע בבירור שהאחרון לא כיסה כל דם הראשון אבל מסתמא יש לכסות בלא ברכה ומ"מ יש לברך בלבו או בלי שם ומלכות או אם אפשר לשחוט עוף אחר ויכוין לפטור את זה.

סעיף קטן פד

פד) **ומיהו** הא ודאי אם שחט בהמה ופיזר עפר הרבה על הדם רשאי לשחוט חיה עליה אח"כ דהא יש עפר למטה. שפ"ד או' כ"א. קומץ או' ט"ו. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן פה

פה) [**סעיף טו'**] **דם הניתז ושעל הסכין וכו'** וכל שאנחנו אומרים גוררו אם כשגוררו אין ניכר בו מראית דם ממש יותר נכון לכסותו במקומו שניתז לקיים מצות כסוי בדם הניכר מלגוררו דאז מכסה דבר שאינו אלא ספק אם הוא חייב לכסות ודוקא בדם הניתז אבל בדם שעל הסכין עכ"פ בעי גרירה אב"א לצד דאין לו דבר שיתערב בו שיאבד מראיתו ואב"א לפי דכסוי שעל הסכין לא מקרי כסוי. פר"ת או' ך' זב"ת או' מ"ו. ועיין לקמן או' פ"ח.

סעיף קטן פו

פו) **שם. אם אין שם דם אלא הוא חייב לכסות וגורר אותו ומכסהו.** בברכה. שמ"ח או' י"ח. אהל יצחק סי' כ"ד או' ט' זב"צ או' ס"ז. ועיין לקמן או' ץ'.

סעיף קטן פז

פז) **שם. וגורר אותו ומכסהו.** וה"ה שיכול לרחצו במעט מים רק שלא יהיו מרובים שידחו מראית הדם. שמ"ח שם. קומץ או' י"ז. אה"י שם בלק"י או' ל"ו. זב"ר בתמידים או' נ"ח. מנ"י או' י"ח. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן פח

פח) **ואם** א"א להפריש הדם דם הניתז יכסנו במקומו בברכה שהרי יניחנו כך אבל דם שעל הסכין אם אין כאן דם הניתז ולא דם אחר יכסנו בלא ברכה שהרי אפשר שאינו כסוי הואיל ועשוי להתגלות כשירצה להשתמש בסכין. שמ"ח שם. קומץ שם. אה"י שם. זב"ר שם. מנ"י שם.

סעיף קטן פט

פט) **שם. שא"צ לכסות כל הדם וכו'** ומיהו הדם אשר לפניו צריך לכסותו כולו. שו"ת בית שלמה סי' ט"ו. מחב"ר או' י"ב. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן צ

צ) **שם הגה. מיהו ימתין עד שמתחיל לירד טיפין כדי שיכסה מקצת דם הנפש.** מיהו התב"ש או' ל' הביא פלוגתא בזה די"א דדם הקילוח הוא דם הנפש ולכן כתב לדינא דצריך לחוש לב' פירושים שיהא שם מהקילוח ומהטיפין יעו"ש. וכ"כ בשמ"ח או' י"ט שצריך ליזהר בכסוי שיהיה מדם הנפש דהיינו מדם הקילוח וגם מדם הטיפין הבאים

אחר הקילוח ולכן אם מכסה דם הסכין או הניתז כשאין דם אחר לא יברך אלא א"כ יודע שהוא מדם הנפש עכ"ל וכ"כ הקומץ או' י"ז. אהל יצחק סי' כ"ד בלק"י או' ט"ל. זב"ר סי' י"ט או' י"ד. מנ"י או' י"ח. אמנם עיין מנ"י בקו"א או' מ"ג מ"ש ליישב מנהג העולם שאין מדקדקים אחרי שירד טיפין ומ"מ כתב באין הזמן דחוק מאד נכון ליזהר כדעת הרמ"א והתב"ש המחמירין בזה אף דיעבד יעו"ש.

סעיף קטן צא

צא) [**סעיף טז**'] **השוחט לחולה בשבת לא יכסה וכו'** אע"ג דלא מיתסר אלא מדרבנן לא אמרינן כיון דשחט ברשות שיכסה כמו ביו"ט דרצו חכמים לעשות היכר שהוא יום שאסור בשחיטה לפיכך לא התירו אלא מה שהוא צורך החולה. הר"ן. ב"י. פרישה או' ח"י. ט"ז ס"ק י"ג. זב"ת או' מ"ט. ועיין באו"ח סי' שכ"ח סעי' י"ד בדין שוחט לחולה בשבת ובדברינו לשם. בס"ד.

סעיף קטן צב

צב) **שם**. **ובלילה אם רישומו ניכר יכסנו**. ומברך. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ה בשם דמש"א. זב"צ או' ע"ג. ועיין לעיל סעי' יו"ד ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן צג

צג) **נכון** שישחוט בתוך כלי כדי שלא יבלע בקרקע ויתן בו מעט עפר מוכן. ש"ך סק"י. שפ"ד או' כ"ב. חכ"א כלל ח' או' י"א. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן צד

צד) **שם**. **ויש מי שאומר שאם היה לו אפר מוכן וכו'** יש לכסות בו וכו' אין הלכה כן אלא אפי' אם יש לו עפר מוכן אין לכסות. כנה"ג בהגב"י או' ל"ב בשם כמה פו' וכ"כ בספרו בע"ח יו"ד סי' כ"ג. שו"ג או' ל"ז. מחב"ר או' י"ג. זב"צ או' ע"ה. וכתב שם השו"ג וכן נהגו ואין לשנות.

סעיף קטן צה

צה) **ואף** להבליע הדם בבגד וכיוצא אסור בשוחט לחולה בשבת מפני הטורח. הרב תפארת. למשה דף ד' ע"ב. מחב"ר או' י"ד. זב"צ או' ע"ו. וצריך השוחט מתא שיודע שיצטרכו לשחוט אצלו לחולה בשבת שיזמין בע"ש עפר תיחוח כדי לשחוט עליו בשבת ואם לא הזמין יש לשחוט ג"כ על עפר תיחוח אם אפשר. ועיין לעיל סעי' ה'.

סעיף קטן צו

צו) **מעשה** באחד ששחט לחולה בשבת ויצא בושט חוט א' ונחתך שהמנהג לאסור משום שהייה כמ"ש לעיל סי' כ"ג וכיון שראה השוחט שנאסר העוף הביא אחר ושחט

לחולה וכששמענו זה אמרנו לו שעשה שלא כדין כיון דלדעת הש"ע שם ודעמיה מותר ואין אוסרים אותו אלא משום מנהג כס' ההגה שם וצריך כפרה שעשה חילול שבת. וכן בכל דבר שאסור בשחיטה משום מחלוקת ונוהגין בו איסור כס' המחמירין אם אירע בשחיטה לחולה בשבת סמכינן אמתירין ואין שוחטין לו אחר כגון שהייה בעוף ששהה מעט ולא יש בה שיעור שיגביה הבהמה וירביצנה או שהיה דרסה וחלדה במיעוט בתרא שכתב הש"ע דבשעת הדחק יש להקל וכן אם נמצאת הסכין פגומה אחר שחיטה שהפיסול מחמת ספק שמא בעור נפגמה כמ"ש לקמן סעי' ך' וכיוצא באלו אין שוחטין אחר כי מחמת איסור סקילה דשבת יש להקל. ונוהגין השוחטים שאין בודקים הסכין לאחר שחיטה כששוחטין לחולה בשבת. זב"צ או' ע"ז. וכן אם נצרך לשחוט לו בהמה כל איסור טרפות שימצא בריאה שהוא מחמת חומרא או ספק אין לשחוט לו אחרת. ולכן צריך השוחט להיות בקי בדינים איזהו מדינא ואיזהו משום ספק פלוגתא ואיזהו משום חומרא. וכ"ז שאמרנו שאין לשחוט לו אחרת אינו מותר לאכול ממנה החולה אלא רק בשבת אבל במו"ש אסור כיון שלא התרנו אלא משום חומרא דשבת דאיסורו בסקילה. ועיין לקמן ססי' קי"ג בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן צז

צז) [**סעיף יז**'] **השוחט ונתנבלה בידו וכו**' וכן חרש שוטה וקטן וכו' וה"ה גדול ששוחט ואין יודע הלכות שחיטה פטור מן הכסוי. ט"ז ס"ק י"ד. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ד. כריתי או' כ"ג. זב"ת או' נ"ד. ומיהו יש לכסות בלי ברכה. שמ"ח או' כ"א. מש"ז או' י"ד. זב"צ או' פ"א.

סעיף קטן צח

צח) **שם**. **השוחט ונתנבלה בידו וכו**' ואם הוא ספק מכסה בלא ברכה כמ"ש לקמן סעי' ך' יעו"ש.

סעיף קטן צט

צט) **שם**. **וכן חש"ו ששחטו ואין אחרים רואים אותם וכו**' אבל כשאחרים רואים אותם ששחטו כהוגן חייבים בכסוי וצריך לברך וה"ד שהן מומחין ויודעים לאמן ידיהם. ש"ך ס"ק כ"ג. פר"ח או' כ"ז. שמ"ח שם. שפ"ד או' כ"ג. וגם לדעת הלבוש סעי' כ"ב צריך לכסות בברכה כן פירש דבריו השפ"ד שם. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן ק

ק) **שם. ופטורה מכסוי.** ואף אם ירצה לכסות אינו רשאי דחיישינן דיבואו לאכול משחיטתן. ב"ח. ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' כ"ח. פר"ת או' כ"ב. כריתי או' כ"ד. שמ"ח או' כ"א. שפ"ד או' כ"ד. ער"ה או' י"ז. שש"א או' ז' זב"צ או' ע"ט.

סעיף קטן קא

קא) **ואף** אם ירצה לנקר חצירו אינו רשאי לכסות. שפ"ד שם ודלא כשמ"ח שם. זב"צ או' ף'.

סעיף קטן קב

קב) [**סעיף יח'**] **השוחט אעפ"י שא"צ אלא לדם חייב לכסות.** וצריך לברך על השחיטה משום דיכול לאכול ממנה אם ירצה. ער"ה או' י"ח משם כמה גדולים ודלא כהרב גן המלך סי' נ"ה. זב"צ או' פ"ב. וכ"כ לעיל סי' י"ט או' ט"ו גבי שוחט להאכיל לפועליו גוים וכו' יעו"ש.

סעיף קטן קג

קג) **שם. כיצד יעשה נוחר וכו'** וה"ד אם צריך לכל הדם אבל אם לא כן הרי יכול לכסות מקצת ולעשות צרכו בדם הנשאר כדלעיל סעי' ט"ו. פ"ת או' ט'.

סעיף קטן קד

קד) **שם. כיצד יעשה נוחר וכו'** דוקא בנוחר או מעקר דמינכרא מלתא דנבילה היא אבל בשאר פסולי שחיטה כגון שהייה דרסה חלדה אסור לעשות כן דחיישינן דלמא משתלי ואכיל לה וגם הגרמה לא מינכר כולי האי דכל דחזי לשחי' לא טרח למיבדק למעלה או למטה אבל נחירה ועקירה מינכר. פר"ת או' כ"ג. וה"ה לשוחט בסכין פגומה לא מינכר. זב"צ או' פ"ג.

סעיף קטן קה

קה) **לפעמים** בעירנו זאת כשיש לתינוק חולי החזה ישחטו תרנגול א' ויטיפו לתוך פי התינוק כשהדם חם בשעה שיוצא מבית השחי' וזהו משום רפואה כי אומרים שזה הרפואה בדוקה. ומ"מ אין להם בתחלה להטיף בפי התינוק אלא בתחלה יטיפו לתוך עפר תיחוח כדי לכסות ואח"כ יטיפו לתוך פי התינוק. זב"צ או' פ"ד. וכן יעשו בכ"מ שנצרכים לדם שתחלה יטיפו לתוך עפר תיחוח כדי לכסות ואח"כ יקחו שארית הדם.

סעיף קטן קו

קו) **שם. כיצד יעשה נוחר וכו'** ועיין בתשו' נוב"י מה"ת חי"ד סי' יו"ד שנשאל באיש א' אשר זכהו השם בנחלה רחבה ויש יערות ושדות אשר בתוכו חיות אם מותר לילך בעצמו

לירות בקנה שריפה לצוד ציד או אסור משום צער ב"ח או בל תשחית והשיב דמצד הדין אין איסור כל שיש בו לצורך אדם אך מ"מ יש בדבר זה מדה מגונה דהיינו אכזריות וגם איסורא שמכניס עצמו בסכנה וגם גורם הזכרת עונותיו ומי שצריך לזה ופרנסתו מצידה כזו אין ברירה אבל מי שאין עיקר כונתו למחייתו אסור לעשות כן יעו"ש. פ"ת או' יו"ד.

סעיף קטן קז

קז) [**סעיף יט'**] **צריך לבדוק הסימנים והסכין קודם הכסוי וכו'** ואם לא בדק הסימנים צריך לכסות דמה בלא ברכה ואם נאבדה הסכין יכסה בברכה. פר"ת או' כ"ד. שפ"ד או' כ"ה. זב"צ או' פ"ה. וה"ה אם חתך ראשו דא"א עוד לבדוק בסימנים דמכסה בלא ברכה. שפ"ד שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קח

קח) **ואם** ידע שהיה הסכין פגום קודם שחיטה א"צ לכסות כלל ועיקר. כנה"ג בהגה"ט או' מ"א. זב"צ או' פ"ו.

סעיף קטן קט

קט) **שם. כדי שלא יבא לידי ברכה לבטלה.** פי' דאם ימצא פסול בסימנים אין כאן כסויי כלל ואם ימצא הסכין פגום נהי שיצטרך לכסות מספק דשמא במפרקת נפגמה כמ"ש אח"כ (סעי' ך' בהגה) מ"מ בשניהם אין כאן חיוב ברכה ע"כ לא יכסה קודם הבדיקה בסימנים וסכין. ט"ז ס"ק ט"ו. מש"ז או' ט"ו.

סעיף קטן קי

קי) [**סעיף ך'**] **השוחט חיה לא יכסה עד שיבדוק וכו'** ואע"ג דלעיל סי' י"ט אמרינן דמברך של השחי' קודם השחי' היינו משום דא"א בענין אחר דכל הברכות מברך עליהן עובר לעשייתן וסמכינן אחזקה דרוב בהמות בחזקת כשרות הן אבל הכא כיון דאפשר לברורי מבררינן. ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' ל' כריתי או' כ"ה. ועיין לעיל סי' י"ט או' ה'.

סעיף קטן קיא

קיא) **שם. לא יכסה עד שיבדוק הריאה.** ומיירי דודאי מצי לכסות אח"כ אבל אי איכא ספק דילמא מבלע דמא וכדומה יכסה מיד דנשחטה בחזקת היתר עומדת דרוב בהמות וכו' פר"ת או' כ"ה. זב"ת או' ס"א. זב"צ או' פ"ז. ואם שוחט עוף אצל דם החיה א"צ להמתין על הבדיקה. זב"ר סי' י"ט בתמידים או' ף' ור"ל דיברך על כסוי דם העוף ויכסה ואח"כ יכסה דם החיה קודם הבדיקה.

סעיף קטן קיב

קיב) **ובאווזות** שמלעיטין אותם אין להמתין לכסות עד אחר בדיקת הושט דשאני חיה דלא חיישינן שמא ישכח מלכסות אח"כ כשתמצא כשרה כיון דהשוחט עצמו הוא הבודק משא"כ באווזות שאין השוחט עצמו בודק הושט אלא מביאין הושט לביתם ורואים אם יש ריעותא מראים לחכם שימצא ואיכא למיחש שלא יודיעו לשוחט ותתבטל מצות הכסוי לכן מוטב לכסות מיד דסמכינן ארובא. צמח צדק סי' קט"ו. שער אפרים סי' ס"א. פר"ח או' ל' שמ"ח או' כ"ד. שפ"ד או' כ"ו. זב"ת או' ס' פ"ת או' י"א. זב"צ או' פ"ח.

סעיף קטן קיג

קיג) **ונראה** דה"ה לענין בר אווזות ששכיח במעיהן בועות הרבה וצריך בדיקה כמ"ש לקמן ססי' מ"ו יכסה ג"כ מקודם וכ"כ בתשו' הר הכרמל חי"ד סי' ח' באמצע התשו' יעו"ש. פ"ת שם.

סעיף קטן קיד

קיד) **ודבר** דאתיליד רעותא ודאי אין מכסין עד שיבדוק וכ"ש הוא מריאה דלא הוה אלא מדרבנן כ"ש ריעותא דהוה מה"ת. שפ"ד שם. קומץ או' ך' מנ"י או' ך'.

סעיף קטן קטו

קטו) **שם הגה. אבל דבר שמדינא הוא כשר וכו'** כגון אם חתך כל המפרקת וכיוצא בו חייבים לכסות. עיין ש"ך ס"ק כ"ח מה שהביא פלוגתא בזה אם מברך על הכסוי והכריע הוא לברך יעו"ש אמנם המחב"ר או' י"ח האריך בזה וסיים דלענין דינא נראה דגם בחתך המפרקת לא יברך כיון דהוי פלוגתא וסב"ל יעו"ש. והב"ד זב"צ או' פ"ט.

סעיף קטן קטז

קטז) **וה"ה** בשהייה כל דהו יכסה בלא ברכה. מחב"ר או' י"ט. וכ"כ המש"ז בסוף הסי' דלאו דוקא בעוף דיש דיעות דשיעור שהייה מועטת הוא דאסור לברך אלא אפי' בחיה אין לברך ודלא כבל"י יעו"ש. וה"ה שהייה דרסה חלדה במיעוט בתרא יכסה בלא ברכה. זב"צ או' צ"א.

סעיף קטן קיז

קיז) **חיה** שנולד בה ספק טרפות ויש ס"ס להכשירה באכילה פשיטא דמברך על הכסוי כיון דשחי' ראויה היא דהחיה מותרת אשר יאכל קרינא ביה ומברך ומכסה. זב"צ או' צ"ב.

סעיף קטן קיח

קיח) **כל** דבר שמכסה בלא ברכה אם אירע כן ביו"ט לא יכסה דומיא דכוי. הרב תורת יקותיאל יעוש"ב. מחב"ר או' ך' זב"ר סי' י"ט בתמידים או' פ"א. זב"צ או' צ"ג.

סעיף קטן קיט

קיט) [**סעיף כא**'] **מי שאין לו עפר לכסות לא ישחוט**. ואם שחט אפי' במזיד אין לאסור שחיטתו. פר"ת או' כ"ז. זב"צ או' צ"ד.

סעיף קטן קכ

קך) **שם בהגה. ואם הוא הולך במדבר**. ארץ ציה שאינה מצמחת. רש"י חולין פ"ח ע"ב. ב"י. זב"ת או' ס"ד. ועיין לקמן סעי' כ"ד.

סעיף קטן קכא

קכא) **שם בהגה**. תקינו ליה רבנן לשחוט ולמצות הדם בבגד או בסנדל ומברך וכשמגיע למקום עפר יכבס הבגד וכו' ומכסהו בלא ברכה. אמנם הלבוש כתב שלא לברך כלל לא בתחלה כשממצהו בבגד דלאו כסוי הוא כלל דהא אינו עפר וגם אח"כ כשיכבס הבגד דכבר כלה הדם אלא א"כ שאם המים מתאדמים בכביסה צריך לברך בשעת כסוי שאחר הכביסה. וכ"כ התב"ש או' ל"ו הואיל ואין הברכות מעכבות נראה עיקר כדעת הלבוש דאין לברך כ"א אח"כ כשמכבס ומכסה כדינו בעפר יעו"ש. וכ"פ בשמ"ח או' כ"ה. שפ"ד או' כ"ט. קומץ או' כ"א. אהל יצחק סי' כ"ד או' ה' זב"ר סי' י"ט במוספים או' ט"ו. דע"ק או' יו"ד. מנ"י או' כ"ב. זב"צ או' צ"ה.

סעיף קטן קכב

קכב) **וכשמבליע** בבגד צריך ליזהר שיהיה מגולה דאל"כ יש לחוש שכבר נדחה ממצות כסוי. וכמ"ש פמ"ג בסוף הסי' כשכיסה בדברים שאין מכסים מגלה ומכסה כהוגן בלי ברכה מחשש שכבר נדחה. דע"ק שם. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קכג

קכג) **שם בהגה. ולמצות הדם בבגד או בסנדל**. והפר"ח כתב דהוי ביזוי מצוה להבליע הדם בסנדל והתב"ש שם כתב על דברי הפר"ח הנז' דזה אינו דסנדל הוי כעפרא בעלמא ששוחט לתוכו וליכא משום ביזוי מצוה יעו"ש. וע"כ כתב הדע"ק שם כל שאפשר להבליע בבגד טוב יותר כדעת הפר"ח וכשא"א אין חשש כדעת התב"ש יעו"ש.

סעיף קטן קכד

קכד) [**סעיף כב**'] **השוחט חיה ועוף וכו**' וה"ה בהמה ואין אומרים שמא מתים היו. הרמב"ם פ"ד מה"ש דין י"ג. ש"ך סק"ל. שמ"ח או' כ"ו. שפ"ד או' ל' זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן קכה

קכה) **שם. ולא יצא מהם דם מותרים.** ואפי' לא פרכסה משום דהיתה בריאה. שפ"ד שם. זב"ת או' ס"ז. זב"צ או' צ"ז.

סעיף קטן קכו

קכו) **שם. ולא יצא מהם דם מותרים.** ודוקא שהיתה בחזקת בריאה אבל מסוכנת איכא לספוקי לאסור והגם דפרכסה דאיכא למימר דלא התירו הפירכוס אלא מן הסתם שיצא ממנה דם ומדברי הרמב"ם שכתב בדין שלא פרכסה דקדק לומר שחט הבריאה ובדין שלפניו שלא יצא ממנה דם לא דקדק לומר בריאה ש"מ דלא שנא ליה ועכ"פ כל הרוצה להחמיר על עצמו בדבר זה ה"ז משובח מידי דהוה מסוכנת שפרכסה שלא היו חסידים הראשונים אוכלים אותה הגם שמותרת. פר"ת או' כ"כ. ועיין לעיל סי' י"ז סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קכז

קכז) [**סעיף כג'**] **כל הדברים שהזרעים הנזרעים בהם מצמיחים וכו'** והיינו דוקא בזורעים בו ומצמיח שלזה קורא מגדל צמחים אבל אם זורעים בו ואינו מצמיח אעפ"י דכשמשימים בו צמחים הוא מגדלם אין מכסים בו. ב"י. ב"ח. ט"ז ס"ק י"ח. ש"ך ס"ק ל"א. פר"ח או' ל"ה. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' י"ז. שמ"ח או' כ"ז. שפ"ד או' ל"א ובמש"ז או' י"ח. חכ"א כלל ח' או' ו' קומץ או' כ"ב. אהל יצחק סי' כ"ד בלק"י או' י"ד. זב"ר סי' י"ט בתמידים או' פ"ז. מנ"י או' כ"ד. זב"צ או' צ"ח.

סעיף קטן קכח

קכח) **וה"ה** אם מעלה עשב מעצמו נמי לא דעפר המדבר נמי מגדל עשב הוא. פר"ח שם. שמ"ח שם. שפ"ד ומש"ז שם. זב"ת או' ס"ח. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ או' צ"ט.

סעיף קטן קכט

קכט) **שם. לפיכך מכסין בזבל ובחול הדק מאד וכו'** תיבת הדק קאי אזבל ג"כ וכן הוא במשנה וכן מוכח לקמן בש"ע ד"ה אבל אין מכסין וכו' זב"ת או' ע' וכ"ה הנוסח בטור ובלבוש בזבל הדק ובחול הדק ואפשר שתיבת הדק בש"ע נשמטה מן הדפוס.

סעיף קטן קל

קל) **שם. ובחרסית.** פי' בערוך שהוא מין סיד שחופרין אותו מן הקרקע והרע"ב במס' מעשר שני ריש פ"ה פי' שהוא אדמה שעושין ממנה כלי חרס. פר"ח או' ל"ז. זב"ת או' ע"א. ועל משנה זו במס' חולין פי' הרע"ב שחיקת חרסין. וכן פירש"י.

סעיף קטן קלא

קלא) **שם. ולבינה ומגופה של חרס שכתשן**. האי שכתשן קאי גם אלבינה. ט"ז ס"ק י"ט. ש"ך ס"ק ל"נ. פר"ח או' ל"ח. שפ"ד או' ל"ג. קומץ או' כ"ב. זב"ר בתמידים שם או' צ"א.

סעיף קטן קלב

קלב) **שם. ובנעורת של פשתן וכו'** פירש"י דהיינו אירישט"א שמנערין מן הפשתן וה"ה בעפר. ונסורת של חרשים שמגררים הנגרים במגירה וקוצצים בה עצים והיא משרת נסורת דקה כעפר. ושיחור פירש"י פחמים כתושים וכן פי' בערוך ערך שחור. והרמב"ם פירש דהיינו פיח הכבשן. וכחול הוא צבע שנותנין בעין. ונקרות הפסולים פירש"י עפר שמנקרים מן הרחיים. ט"ז שם. ש"ך ס"ק ל"ד. פר"ח. שמ"ח או' כ"ז. זב"ת. קומץ שם. זב"ר שם בתמידים. מנ"י או' כ"ד.

סעיף קטן קלג

קלג) **שם. ובאוכלים או בגדים שרופים וכו'** שרופים קאי אאוכלים ג"כ. שמ"ח או' כ"ח. זב"ר שם או' כ"ד. זב"צ או' ק"א.

סעיף קטן קלד

קלד) **שם. ולא בשחיקת מתכת אם אינם שרופים**. אבל בשרופים מכסים וה"ה לכל הנך דאין מכסים אם שרופים מכסים בעפרן. ש"ך ס"ק ל"ה. וה"ה לכל דבר שבעולם שנשרף שמכסים בעפרו. פר"ח או' מ"ב. לה"פ או' ל"ג. בל"י או' כ"א. שמ"ח שם. שפ"ד או' ל"ה ובמש"ז או' י"ט. קומץ או' כ"ב. זב"ת או' פ"א. אהל יצחק סי' כ"ד או' ה' זב"ר בתמידים שם או' ק"ג. מנ"י או' כ"ה. זב"צ או' ק"ב.

סעיף קטן קלה

קלה) **הזרניך** אין מכסין בו. כנה"ג בהגה"ט או' נ"א. פר"ח או' מ"א. זב"ת שם. וכן גפרית ומלח אין מכסין בהם. רי"ו בנט"ו או' ה' ח"ד. כנה"ג שם או' נ"ג. מש"ז שם שו"ג או' נ"ז. זב"ת או' ע"ט. זב"ת או' ק"ג.

סעיף קטן קלו

קלו) **פלפל** טחון דינו כקמח טחון שהוא פרי טחון ואין מכסין בו, ריא"ז הב"ד בשה"ג פ' כסוי הדם. כנה"ג שם או' נ"ד. מש"ז שם. זב"ת או' ף' שו"ג או' נ"ט וכתב דה"ה בזנגביל וקנה ושאר בשמים כתושים שאין מכסים בהם. זב"צ או' ק"ד.

סעיף קטן קלז

קלז) **קנמון** טחון דינו כנסורת חרשים שהוא טחינת עצים ומכסים בו. ריא"ז הב"ד בשה"ג שם. כנה"ג שם או' נ"ב. מש"ז שם. זב"צ או' ק"ה.

סעיף קטן קלח

קלח) **הגפסית** מכסין בו. כנה"ג שם או' קנ"א. זב"ת או' פ"א וכתב והוא נזכר במשנה פ"י דכלים ובפ"ה דפרה ופי' רע"ב שהוא מין סיד לבן יותר מסיד ובס' הספיק כתב שהוא הנקרא בערבי אלגבס ובלשוננו אלק"ץ והוא קרוב למין הסיד עכ"ל והב"ד זב"צ או' ק"ו וכתב דבעירם קורין אותו ג"ץ וכתב עוד בשם חכמי הישיבה דה"ה מה שקורין בעירם בור"ק עכ"ל ולא היה צ"ל זה בשם חכמי הישיבה דהא כתב הזב"ת בשם רע"ב שפי' שהוא מין סיד לבן יותר מסיד והוא הבור"ק שהוא יותר לבן מסיד כנודע. והא דמכסין בהן היינו היכא שכתשן ועשאן עפר דאל"כ לא מקרי עפר. כנה"ג שם או' נ"ה.

סעיף קטן קלט

קלט) **אין** מכסין לא בתבין ולא בקש ולא בגבבא ולא בעצים ולא בנוצה ולא בכנפי יונה. כנה"ג שם או' נ"ה בשם התוספתא. זב"צ או' ק"ז.

סעיף קטן קמ

קמ) [**סעיף כד**'] **אין מכסין בעפר המדבר וכו'** עיין לעיל או' קכ"ח.

סעיף קטן קמא

קמא) **שם הגה. וכן אין מכסין וכו'** כצ"ל. ש"ך ס"ק ל"ו. פר"ח או' מ"ב. לה"פ או' ל"ד. בל"י או' כ"ב.

סעיף קטן קמב

קמב) **שם הגה. ואין מכסין בעפר לחה וכו'** והטעם כתב בסמ"ג דבעינן עפר דק ונפרך שראוי למנות כדכתיב אם יוכל איש למנות את עפר הארץ. ב"י ב"ח. ש"ך שם. פר"ח שם.

סעיף קטן קמג

קמג) **שם הגה. וכן אין מכסין בעפר לחה וכו'** וכ"ש בטיט כדאיתא בש"ס (פסחים מ"ז ע"ב) שם. ש"ך ס"ק ל"ז. לה"פ או' ל"ה. בל"י או' כ"ג. שמ"ח או' כ"ט. שפ"ד או' ל"ז. חכ"א כלל ח' או' ו' קומץ או' כ"ג. מנ"י או' כ"ה. זב"צ או' ק"ח.

סעיף קטן קמד

קמד) **וה"ה** כל דבר שמכסין בו ונפל מים עליו שהרי ע"י הלחות א"א להפרידן שיהיה עפר הראוי למנות. שמ"ח שם. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קמה

קמה) **וכן** אין לכסות ברגבי אדמה כל זמן שלא כתשן שיהיו עפר מהאי טעמא. שמ"ח שם. שפ"ד או' ל"ו ומש"ז או' י"ט. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' ק"ט.

סעיף קטן קמו

קמו) וכי אין לכסות בסוק"ר וכרי"ט. זב"צ או' קי"ב. וכרי"ט הוא כמו עפר ירוק היוצא ממין קנים.

סעיף קטן קמז

קמז) ומותר לכסות בעפר הבאה מאיסורי הנאה דמצות לא ליהנות ניתנו. כנה"ג בהגב"י או' ן' פר"ח או' מ"ג. לה"פ או' ל"ה. בל"י או' כ"ג. שמ"ח או' כ"ט. מש"ז שם. ברכ"י או' ח' מנ"י שם. זב"צ או' קי"א.

סעיף קטן קמח

קמח) וכן מי שכיסה באפר חמץ השרוף משעה ששית ולמעלה אליבא דכ"ע יצא י"ח וא"צ לכסות פעם אחרת. כנה"ג בבעי חיי יו"ד סי' כ"ה. מש"ז שם. ברכ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קמט

קמט) שם בהגה ואין לכסות בשלג. דהמרדכי כתב בשם גאון מכסין בשלג שנאמר כי לשלג יאמר הוי ארץ אלא שהב"י תמה עליו דהא לא כתיב כי לשלג יאמר הוי עפר ואנן עפר בעינן כדכתיב בקרא ועוד דלא קאמר קרא שהשלג הוא נקרא ארץ אלא שהשי"ת צוה ואומר לשלג שירד ויהיה בארץ עכ"ל וע"כ פסק כאן בהגה דאין לכסות בשלג. אבל בהגהות שחיטות מהרי"ו סתמו כדברי הגאון לכסות אף בשלג כשאין לו עפר תיחוח וכן סתם בס' יאיר נתיב. כנה"ג בהגב"י או' מ"ח. נמצא דדבר זה בפלוגתא וע"כ לכתחלה ודאי דאין לכסות ובדיעבד אם כבר כיסה יש לחזור ולכסות בלא ברכה כיון די"א דיצא וסב"ל.

סעיף קטן קנ

קנ) וכל הנהו דאין מכסין בהם אם עבר וכיסה בהם מגלה ומכסה כדינו ובלא ברכה. שמ"ח או' כ"ט. מש"ז או' י"ט. אהל יצחק סי' כ"ד או' ה' זב"ר סי' י"ט או' כ"ה. מנ"י או' כ"ה. זב"צ או' ק"י.

סימן כט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **שמונה מיני טריפות הן.** כלומר וכל הטריפות נכללין בכלל אלו השמונה. טור. לבוש. ש"ך סק"א. וכל הטריפות הם. מבוארים לקמן בסימנים הבאים. וכתב הרמב"ם פ"י מה"ש דין ט' נמצאו כל הטריפות כשיפרטו ואפשר שימצאו בבהמה וחיה שבעים. ועי"ש שמנה כל השבעים טרפיות בפרטות יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **טרפות** הטריפה הוא ממ"ש בתורה ובשר בשדה טרפה לא תאכלו אשר פירושו שטרפו חיה או עוף הדורס רק כפי המסורת לא דיבר הכתוב אלא בהוה ודבר המצוי אבל נלמד הימנו כל חולי ומכאוב הגורמים חולשא ומיתה לבעל חי כמו דרוסה טריפה וקבלו שהם שבעים טרפות. כריתי או' ג' ועיין בגמ' חולין מ"ב ע"א.

סעיף קטן ג

ג) **אחד** שאכל עוף ואח"כ מצא בו א' מי"ח טריפות א"צ כפרה על מה שאכל דהוי אונס. פנים מאירות ח"ב סי' מ"א וח"ג סי' י"ט והביא ראיה ממשנה פסחים ד' ע"א ומתו' דביצה דף כ"ה ד"ה אורח ארעא יעו"ש. פ"ת או' א' זב"צ או' ג' ומ"מ אם אפשר יש להתענות יום א' או לתת דבר מה לצדקה לכפר על שאינה לו דבר זה. ועיין בדברינו לאו"ח סי' של"ד שכתבנו איזה תיקונים למי שנכשל בעבירה יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **שם**. **וסימנם ד"ן חנ"ק נפ"ש**. הסימן הזה יפה לענין ונאה לבנין כי הטרפות ההם הן חונקין נפשות בדין. שישן סודות. זב"ת או' ב' זב"צ או' א' ועוד י"ל כי בא לרמוז שהשי"ת דן למי שחונק נפש ר"ל שאינו נזהר בטוב בשחיטה ובבדיקה והו"ל כחונק נפש.

סעיף קטן ה

ה) **בהמה** שנרבעת מאדם מותרת באכילה. מחב"ר או' ד' ברכ"י בשיו"ב סי' קנ"ג או' א' ער"ה סי' קנ"ג או' ב' ומיהו כתב בתשו' ח"צ סי' פ"ד דנרבעה לישראל נכון לשוחטה ולהעבירה מן העולם משום ובערת הרע מקרבך וגם שלא יאמרו זו שנתקל פלוני בה ובמקום שנהגו הגוים שלא לאוכלה והוא מפורסם יש להחמיר משום חילול ה' יעו"ש. ער"ה שם. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **שם**. **דרוסה**. היינו שדרסה ארי וכה"ג וית' לקמן בסי' נ"ז. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' וטעמא לאו משום דסופה לינקב דא"כ בכלל נקובה היא אלא טעמא דדרוסה שהארס שורף וסופו למות. תו' ר"פ א"ט. פר"ח שם.

סעיף קטן ז

ז) **שם**. **נקובה**. היינו נקיבת קרום של מוח שבסי' שאח"ז ונקיבת הושט ותורבץ הושט שבסי' ל"ג וכו' וכיוצא בהן. ש"ך סק"ג.

סעיף קטן ח

ח) שם. חסרה. היינו בתחלת ברייתה והיינו חסרו האונות שבסי' ל"ה וכיוצא בהן. ש"ך סק"ד.

סעיף קטן ט

ט) שם. נטולה. היינו ניטל לחי העליון והתחתון בסי' ל"ג ונטילת הכבד שבסי' מ"א וכו' ש"ך סק"ה.

סעיף קטן י

י) שם. קרועה. היינו נקרע רוב בשר החופה את הכרם שבסי' מ"ח וכיוצא בו. ש"ך סק"ו.

סעיף קטן יא

יא) שם. נפילה. היינו נפולה ממש לקמן סי' נ"ח. ש"ך סק"ז.

סעיף קטן יב

יב) שם. פסוקה. היינו פסוקת חוט השדרה שבסי' ל"ב ופסוקת הגרגרת שבסי' ל"ד וכיוצא בהן. ש"ך סק"ח.

סעיף קטן יג

יג) שם. שבורה. היינו נשברה רוב צלעותיה שבסי' נ"ד. ש"ך סק"ט. ולא הארכנו בזה משום דכולם יתבארו לקמן בסימנים הבאים כל אחד במקומו המיוחד לו ורק כאן ריש מילין אמר להבין הסימן.

סימן ל

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **בהמה או חיה שנתרוצץ רוב עצם נולגלתה.** בגמ' איתא (חולין מ"ב ע"ב) גולגולת שנחבסה ברובה טריפה. ופירש"י שהוכתה מכות רבות ולא נפחתה ולא ניקב הקרום וכן פי' רי"ו שנתמעכה ונתרועעה הגלגולת ע"י הכאות והוא קרוב לשבירה ולא שבירה ממש וכ"כ הש"ך סק"א והפר"ח או' ב' כפירש"י אמנם הפרישה והדרישה האריך בענין זה ומשמע מדבריו נסדק הגלגולת קרי נחבסה ואעפ"י שכל הגלגולת שלם יעו"ש והב"ד התב"ש או' א' והביא עוד סמוכות לדברי הפרישה מדברי הפו' וע"כ כתב להחמיר ואפי' לא נתמעך רק נסדק לבד בין ברוב גבהה בין ברוב הקיפה טריפה יעו"ש. וכ"כ הכריתי או' ב' דיש להחמיר ככל הפירושים. וכ"כ השפ"ד או' א' חכ"א כלל ט"ו או' ה' עיני הכהן סי' ב' או' א' קומץ או' א' בי"צ או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) וכן אם לא נסדק רק נמעך כרצועה ארוכה ברוחב מעט דינו כמו נסדק. תב"ש שם. עיני הכהן שם. בי"צ בתה"ב או' ב' מקדש מעט או' ה'.

סעיף קטן ג

ג) שם. בין ברוב גבהה בין ברוב הקיפה. ובביאור רוב גבהה ורוב הקיפה רבו הפירושים בב"י וב"ח ופרישה ודרישה והט"ז ומדברי כולם נראה לדינא דאין נקרא גלגולת כ"א מה שנגד המוט. תב"ש שם. עיני הכהן שם. בי"צ בתה"ב או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ד

ד) שם. בין ברוב גבהה. שנחבס שלא בעיגול אלא דרך גבהה שהוא מעינים ולמעלה לצד הקרנים. בי"צ בעמ"ז או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) שם. בין ברוב הקיפה. היינו בעיגול אותו מקום שהוא כנגד המוח. עמ"ז או' ג'.

סעיף קטן ו

ו) שם. אעפ"י שהקרום קיים. ר"ל אעפ"י שגם קרום העליון קיים. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' לה"פ או' ד' בל"י או' ג' כריתי או' ד' שפ"ד או' ב' חכ"א כלל ט"ו או' ה' זב"ת או' ז' קומץ או' א' בי"צ או' א' זב"צ או' ה' ועיין לקמן סי' ל"א סעי' א'.

סעיף קטן ז

ז) שם. אעפ"י שהקרום קיים. דאם אין הקרום קיים תיפוק ליה משום נקיבת הקרום של מוח. שו"ג או' ג' מק"ח או' ב' ור"ל כמ"ש לקמן סי' ל"א סעי' א'.

סעיף קטן ח

ח) ובחבוס חצי גבהה וחצי הקיפה כשירה ולא אמרינן דמצטרפין. פר"ת סוף או' א' זב"ת או' ה' עיני הכהן או' ה' אבל הקומץ שם כתב דאם הוא רוב ע"י צירוף דהיינו שיש מיעוט בהיקף ומיעוט בגובה וע"י שתיהן יש רוב כדי אחד מהן טריפה. ועי"ש בעשרון או' ב' ומשמע דה"ד אם הם סמוכים מצטרפים אבל אם הם מרוחקים אין מצטרפים עד שיהיה רוב בא' מהם ואפשר דכ"ע יודו בזה.

סעיף קטן ט

ט) כתב מהריק"ש אי ספק אי הוי רובא או לאו שרי מכח ס"ס אי הוי רובא ואת"ל דהוי רובא שמא לאו היינו רוב המטריף כיון דבעיא הוא בגמ' אי רו"ג או רוב הקפה והב"ד הפר"ח או' ב' וחלק עליו והפר"ת הסכים לדברי מהריק"ש אמנם הרב שערי המים

על סי' זה האריך לקיים דברי הפר"ח וע"כ כתב דיש להחמיר דלא כמהריק"ש אם לא בהפ"מ אחר שחיטה יש לסמוך על מהריק"ש יעו"ש והב"ד זב"ת שם.

סעיף קטן י

י) **וכתב** מהריק"ש דעוף של יבשה שוה לבהמה ולחיה לדבר זה דנחבסה. והביאו הפר"ח או' א' ומשמע דעוף של מים כגון בר אווזא טריפה אע"ג דלא נחבסה ברובה מיהו התב"ש או' ב' כשב לדקדק מדברי הש"ך סק"ז דאפי' בעוף של מים ברובה. וכ"כ השפ"ד או' ז' שש"א או' א' ובספרו עיני הכהן סי' א' או' ד' אלא שכתב שם התב"ש דהיינו למאן דמפרש נחבסה נתרועעה קרוב להשבר אבל למאן דמפרש נחבסה נסדקה וכמ"ש לעיל או' א' פשיטא דאין זה כ"א בבהמה אבל בעוף אפי' דיבשה לדידן לית ליה תקנתא אפי' במשהו יעו"ש. וכ"כ הש"א שם ובעיני הכהן שם. אבל בשער המים או' א' כתב כדברי מהריק"ש והפר"ח דעוף דיבשה שוה לבהמה וחיה. וכ"כ הזב"ת או' א' משמע הא בעוף המים אפי' בנתרועעה כל שהוא טריפה. וכ"כ זב"צ או' ב' דבעוף של מים אם נתרועעה הגלגולת ע"י מכות רבות אף דלא נשברה והיינו כפי' הראשון יש להטריף אפי' במיעוטא משום דעוף של מים עורו רך ובעילא כל דהו חיישינן לנקיבת הקרום יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) **ומ"ש** דעוף דיבשה שוה לבהמה וחיה ובעינן רובא מ"מ בעי בדיקה כי לפעמים יחסר כל דהו. פר"ת סוף או' א' עיני הכהן שם. ואף לדידן סגי בבדיקה משום דמדינא שרי. זב"צ או' ג' ור"ל משום דמדינא שרי היכא דליכא רובא.

סעיף קטן יב

יב) **ואם** נחבסה הגלגולת ברובא יש להטריף אפי' עברו עליה י"ב חודש. כנה"ג בהגה"ט או' ו' דלא כרש"ל. כריתי או' ד' תב"ש או' ח' ער"ה או' ג' בי"צ בעמ"ז או' ד' עיני הכהן שם או' ו' תו"ז סי' ל"ו או' ז'.

סעיף קטן יג

יג) **ראש** עוף הוכה וחלה כמה ימים מכיון שהולך ואוכל כראוי א"צ לבדוק קרום המוח ואף בנפוח עור החיצון אין חשש לניקב העצם ומכ"ש בעוף שאינו של מים וכגון שהוכה בדבר עב שאף אם גרם בהכאתו נקב בעצם מ"מ לא היה יכול אותו דבר ליכנס בעומק לנקוב גם הקרום. דע"ק או' א' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יד

יד) [**סעיף ב**'] **נפחתה וחסר ממנה כסלע טריפה**. וכי הוי כסלע מצומצם דינו כיתר מסלע וטריפה. ש"ך סק"ג. פר"ת או' ב' לה"פ או' ה' בל"י או' ד' זב"ת או' ט' חכ"א כלל ט"ו או' א' עיני הכהן סי' ב' או' ז' ור"ל דלא תימא דמ"ש כסלע היינו שיכנס לתוך הפחת סלע וא"כ הוי יותר מסלע דאמתא באמתא היכי יתיב אלא דגוף הפחת יהיה כסלע. שפ"ד או' ג' עיני הכהן שם. זב"צ או' א'.

סעיף קטן טו

טו) **ואם** נסתפקו אם הגיע לסלע מצומצם או לא טריפה עד שיתברר שלא הגיע לסלע מצומצם. פר"ת שם. עיני הכהן שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן טז

טז) **ואפי'** אם גם הקרום העליון קיים טריפה. חכ"א שם. בי"צ או' ב' עיני הכהן שם. זב"צ או' יו"ד. ועיין לעיל או' ו' ואו' ז'.

סעיף קטן יז

טוב) **ולא** מהני שהיית י"ב חודש בטרפות דנפחתה. שפ"ד או' ה' בי"צ בעמ"ז או' ו' עיני הכהן שם. זב"צ או' י"א. ועיין לעיל או' י"ב.

סעיף קטן יח

יח) **והא** דבעינן חסרון כסלע היינו בבהמה גדולה ובבריה קטנה ובעוף משערינן לפי קטנן וכדלקמן בסי' מ"א סעי' ב' פר"ח או' ד' לה"פ או' ה' בל"י או' ד' תב"ש או' ג' שער המים או' ד' זב"ת או' ח' בי"צ או' ב' עיני הכהן שם. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יט

יט) **וכתב** התב"ש או' ו' דלמאי דאסיקנא דהכל לפי גדלו וקטנו א"כ מי יודע באיזה שור הגדול שיעורו חז"ל כסלע והקטנות ממנו הם פחות מזה ולכן ראוי להמורה לשום עיניו ולבו בדקדוק שיעור זה לבל יכשל ח"ו עכ"ל. בי"צ בעמ"ז או' ט' עשרון או' ד' זב"צ שם.

סעיף קטן כ

ך) **שם**. ואם ניקבה נקבים שיש בהם חסרון וכו' משמע אבל אם ניקבה נקבים שאין בהם חסרון אפי' כי מצרפת להו הוי רובא לא פסלי בגלגולת. וכ"ה בהדיא בב"י. והגם דהש"ך סק"ד מספקא ליה בזה דעת הפר"ח או' ה' להכשיר. לה"פ או' ו' בל"י או' ה' תו"ז סי' ל"ו או' ט' אבל הדג"מ כתב דיש להחמיר כדברי הש"ך והב"ד פ"ת או' א' וכ"כ שער המים או' ה' ור"ל אעפ"י שאין בהם חסרון פסלי ברובא. והיינו רוב גבהה או רוב הקפה וכמ"ש שער המים שם. והתב"ש סוף או' ה' כתב דבנקבים שאין בהם חסרון יש

להבחין אם נעשים ע"י הכאה מצטרפים לרובא ואם נראה שנעשו ע"י חולי יש להקל. בי"צ בעמ"ז או' ז' עיני הכהן סי' ב' או' ח'.

סעיף קטן כא

כא) ולפי מ"ש באו' א' דיש מפרשים דנחבסה היינו נסדקה מחמת מכה גדולה ואם הגיע עד הרוב טריפה לדבריהם ראוי להחמיר נמי אפי' יש ב' וג' סדקים ויותר ויש רוב בין כולם מצטרפין. תב"ש שם. עמ"ז או' ח' עיני הכהן שם.

סעיף קטן כב

כב) שם. ואם ניקבה נקבים שיש בהם חסרון וכו' וכשאין בין נקב לנקב כמלא נקב השלם שביניהם נידון כנקוב ומצטרף לכסלע. ב"י. לבוש. פר"ח או' ה' לה"פ או' ו' תב"ש או' ה' שפ"ד או' ד' קומץ או' ב' בי"צ או' ב' עיני הכהן שם. תו"ז שם או' יו"ד. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן כג

כג) שם. שהוא שליש טפח וכו' והטפח הוא ד' גודלים כנודע וא"כ שליש טפח הוא רוחב גודל ושליש וכשתביא חוט אורך ד' גודלים ותעגלהו סביב תמצא בתוך עיגולו רוחב גודל ושליש שהוא שיעור כסלע והוא ע"פ מ"ש במס' עירובין פ"א מ"ה כל שיש בהקיפו ג' טפחים יש בו רוחב טפח וזהו לדברי הש"ע. והש"ך סק"ה כתב לפקפק בדברי הש"ע דהסלע אינו כ"א פחות משליש טפח אבל הפר"ח או' ו' כתב ליישב דברי הש"ע דהכא מיירי בסלע מצומצם והוא שליש טפח מצומצם יעו"ש. וכ"כ הפר"ת או' ד' זב"ת או' יו"ד. ועיין לעיל או' י"ד.

סעיף קטן כד

כד) שם הגה. אבל פחות מזה יש להכשיר וכו' ומ"מ בעי בדיקה לראות אם ניקב הקרום ואם לא בדק הוי ספק טריפה. תב"ש או' ז' שער המים או' ז' זב"ת או' י"ב. בי"צ סוף או' ב' קומץ או' ג' עיני הכהן סי' ב' סוף או' ח' ואפי' נפחת הגלגולת ע"י חולי או מאיזה צד שיהיה צריך בדיקת ראייה להקרום. תב"ש שם. בי"צ בעמ"ז או' יו"ד. עשרון או' ה' ואע"ג דאנן ק"ל דאין אנחנו בקיאים בבדיקת קרום של מוח היינו בנקב משהו של עוף משא"כ בבהמה שא"א שינקוב הגלגולת כ"א דבר שהולך ועב למעלה אפשר לראותו במראית העין ובזה אנחנו בקיאין רק צריך לעיין היטב במראה. תב"ש שם. עמ"ז שם. עשרון שם. ומשמע דבין נפחת ע"י חולי או ע"י מכה אנחנו בקיאין בבדיקה זו אבל החכ"א כלל ט"ו או' א' כתב דדוקא אם יפחת מעצמו מחמת חולי אבל אם נפחת ע"י הכאת קוץ וכיוצא בו דצריך בדיקה מדינא כמו בסי' ל"ב סעי' ו' ולדידן אין בקיאין טריפה. וכ"כ

השפ"ד או' ז' דבבהמה אף ניקב בדבר עב כל שאין כסלע בקיאין אנחנו דמסתמא אין דרך דבר עב לנקוב עצם הבהמה שהוא קשה אבל אם ניקב בחץ וכדומה אף בבהמה אין אנחנו בקיאין עכ"ל ואפשר דגם התב"ש ודעמיה יודו בזה דאין אנחנו בקיאין ולא אמרו בקיאין אלא אם ניקב בדבר עב כמ"ש השפ"ד וגם דברי החכ"א יש לפרש כן דלא אמר אין בקיאין אלא בקוץ שהוא דק וכיוצא בו אבל בדבר עב !יודה דבקיאין וכמ"ש השפ"ד ודו"ק.

סעיף קטן כה

כה) שם. ובעוף המים כגון אווזא ובר אווזא וכו' אלא כל שהוא טריפה. וכטעם משום דקרומו רך. ב"י. ט"ז סק"ב. ולפ"ז אין חילוק בין ניקב ע"י אדם או ע"י חולי דהוי ודאי טריפה. מש"ז או' ב' בי"צ בעמ"ז או' י"א. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כו

כו) ומעשה בא לידי באווזא שהיה העור שלם מבחוץ והיה נצרר הדם וחתכתי העור ומצאתי שהיה העצם נרקב וחסרון והטרפתי שאף העור שלם לא מהני דהעיקר תלוי בעצם. מש"ז שם. בי"צ בתה"ב או' ג' קומץ או' ה' זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן כז

כז) שם. ובעוף המים כגון אווזא וכו' בעוף המים פשוט הוא דאין חילוק בין נקב שיש בו חסרון לאין בו חסרון או סדק משהו הכל טריפה. תב"ש או' ח' עיני הכהן סי' ב' או' ט' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כח

כח) שם. ועוף היבשה שנשכתה חולדה בשיניה וכו' דאילו ביד יש דרוסה לחולדה בעופות כדלקמן סי' נ"ז יעו"ש. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ה' שפ"ד או' ו' ביאור הגר"א או' ט' זב"ת או' ט"ו.

סעיף קטן כט

כט) שם. ועוף היבשה שנשכתה חולדה וכו' מניח אצבעו וכו' הגה. ואנן אין בקיאין בבדיקת הטרפות ולכן יש להטריף וכו' בכל שהוא בעוף אפי' בעוף דיבשה. וכן אנו נוהגין. שו"ג או' י"א. זכ"ל על סי' זה. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן ל

ל) ומיהו בעוף דיבשה דאנו מטריפין בניקב כל שהוא דאין אנו בקיאין בבדיקה בזה ודאי אם שהה י"ב חודש או כ"א יום יצא מכלל ספק אבל בעוף המים דקרומן רך הוא

ודאי לא מהני שהיות י"ב חודש דכל שהוא ודאי לו חיה יחיה אלף שנים לא מהני. שפ"ד או' ה' בי"צ בתה"ב או' ג' קומץ או' ד' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן לא

לא) והיינו דוקא אם ניקב העצם אבל אם יורד דם מחמת שנקרע העור והעצם קיים כשר. ט"ז סק"ג בשם רש"ל. ואף בעוף של מים יש להכשיר. פר"ח או' ט' לה"פ או' ט' בל"י או' ז' מש"ז או' ג' זב"ת או' ך' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לב

לב) וכן אם לא נמצא בגלגולת רק נפוח ועצם הגלגולת שלם כשר אף בעוף של מים. או"ה כלל נ"ד או' ו' כנה"ג בהגב"י או' ט"ו. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. תב"ש סוף הסי' מש"ז שם. זב"ת שם. ומ"מ בדיקה בעי לראות אם העצם שלם. קומץ או' ה' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לג

לג) עוף שיש איזה נגע בראשו כמה שוחטים מטריפין אפי' עצם הגלגולת שלם וטועים הם אלא יוציא החטיטה או הקליפה שיש בראשו נגעו ואם העצם שתחתיה שלם כשרה ואם לאו טריפה מספק ניקב קרום של מוח. שו"ג או' י"א. מחב"ר או' ה' זכ"ל שם. יא"פ. עיני הכהן סי' ב' או' ט"ז. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לד

לד) אם בא לפניו עוף שיש לו נגע בראשו וקודם שיבדוק אם עצם הגלגולת שלם נאבד הראש כשרה מספק ספיקא. שו"ג שם. מחב"ר או' ו' זכ"ל שם. יא"פ. עיני הכהן שם. זב"צ אי' כ"ג.

סעיף קטן לה

לה) פעם אחת בה לפנינו ראש מן הצאן וכעין ליחה היה יוצא מן הראש אצל הקרן וחלקנו וחתכנו הראש והסרנו המוח מן הראש והיה העצם שלם מן הראש והכשרנו כי הליחה לא בא ויצא אלא מן שורש הקרן. הגהות שערי דורא סי' פ"ו. ד"מ או' ב' וכ"כ בהגהות שבסוף או"ה שער נ"ד סי' ח' כנה"ג סי' ל"א בהגב"י או' ך' תב"ש סוף הסי' מחב"ר סי' ל"א או' ח' עיני הכהן סי' ג' או' י"א. ונלמוד מזה דכל דחזי רעותא כה"ג בעי בדיקה. תב"ש שם. ואפי' אם לא ראה נקב ממש בהעצם אלא ראה איזה ריעותא המורה על נקב צריך לפתוח הגלגולת ואם ראה העצם מבפנים שלם שוב א"צ לעיין בקרום. מקדש מעט או' י"ג. זב"צ או' כ"ד. ועיין לקמן או' מ"א.

סעיף קטן לו

לו) יש מיני אווזות שלאחר שמסירים הנוצות מעל ראשיהם נראה כעין גומא על הגלגולת והעור שעל הגלגולת שלם רק שהעור כפוף לתחת ונראה כעין גומא וכאשר מתחילין לחתוך כדי לפצוע הראש נראה בגלגולת סדק ומגיע עד הקרום של מוח והקרום קיים כשרות דהכי רביתייהו וכן נמי יש עופות שיש להם גבשושית ותחתיו יש בעצם נקבים עשויים ככברה כך רביתייהו. צ"צ סי' ע"א. אכן דעת הפר"ח בסי' ן' או' ד' להחמיר אלא שסיים שאותם שחיות י"ב חודש ומטילות ביצים המיקל בהפ"מ לא הפסיד יעו"ש. והתב"ש או' ח' כתב דאף בחיות י"ב חודש ומטילות ביצים אין להתיר בהפ"מ אלא עוף דיבשה אבל באווזות אין להתיר כלל כ"א אחר בדיקת הגלגולת אם שלם הוא בלא סדק או נקב אפי' משהו יעו"ש. אמנם הבל"י או' ו' כתב בשם כמה גדולים להתיר בפשיטות באווזות הנ"ל דהיינו רביתייהו יעו"ש וכ"כ המחב"ר או' ג' דלענין הלכה רבו המתירין כמ"ש בתשו' חנוך בית יהודה סי' ל"א וגם הכנה"ג בסי' זה ובתשובותיו (קול בן לוי סי' כ"ח) מתיר גם הרב פני משה והרב נתיבות משפט והרב שדה יהושע ושבעה רבני קושטא התירו בפשיטות ככתוב בחוט המשולש. וכ"כ הרב כריתי ופליתי בסי' זה המיקל לא הפסיד יעו"ש. וכתב בס' באר מים חיים סי' ל' או' ח' שכן המנהג בירושת"ו להכשיר יעו"ש וכ"כ הזר"א ח"ג בקו' קיצור ה' טרפות או' ב' דאנן נהגינן כדעת הצ"צ יעו"ש וכ"כ השו"ג או' י"ב דכן המנהג. וכ"כ הרב זב"צ או' כ"ה דמנהגם להתיר בלא בדיקה משום דהיינו רביתייהו ורוב הפו' מתירים יעו"ש. מיהו בשו"ת נוב"י חי"ד סי' ה' מסיק שנתברר שכל האווזות יש להם נקב מתולדתם בעצם הגלגולת וכשהוא נקב קטן הוא מכשיר אך אם הוא גדול אינו מכשיר כ"א בהפ"מ יעו"ש והב"ד פ"ת או' ב' יעו"ש. נמצא בדין זה דיש חילוקי דעות וע"כ כל עיר יעשו כמנהגם ונהרא נהרא ופשטיה.

סעיף קטן לז

לז) תרנגול שנשכו עכבר גדול שקורין ראט"ץ על ראשו וקרע כרבלתו ודאי דעכבר אינו דורס אך דאין להשהות י"ב חודש אלא לשוחטו מיד ולבדוק עצם הגלגולת שבזה גם אנו בקיאין ואם ניקב העצם איכא למיחש לקרום ובהא אין אנו בקיאין אבל לשחטו אחר זמן איכא למיחש שמא ניקב העצם והבריא. תשו' חת"ס חי"ד סי' נ"ח ונ"ט יעו"ש. פ"ת או' ד'.

סעיף קטן לח

לח) תרנגולת שניקב או נשבר עצם קדירת המוח ואח"כ עלה עצם בנקב או נתחבר סדק השבר ונסתם כאשר בראשונה עד שאין ניכר בראשו שום סדק ולא נקב כלל בשל

ישראל יש להקל ולהכשיר. מהריק"ש בס' אהלי יעקב סי' קכ"ד. אמנם הפר"ח או' ח' השיג על דבריו ואסר. וכן הסכים התב"ש סוף הסי' לאסור כדברי הפר"ח. שפ"ד או' ז' זר"א יו"ד בקיצור טרפיות שלו או' ד' מחב"ר או' ד' חכ"א כלל ט"ו או' ג' שער המים בסוף הסי' זב"ת או' ך' בי"צ בתה"ב או' ב' קומץ בסוף הסי' עיני הכהן סי' ב' או' ט"ו. תו"ז סי' ל"ז או' ח' זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לט

טל) **אבל** אם יש לתלות בהא שנברא כך מתחלת ברייתו יש להכשיר. זר"א שם. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מ

מ) **ואפי'** בבהמה שניקב עצם הגלגולת וספק יש בה כסלע או לאו ולא הספיק לבודקה ואח"כ נתחבר ונקשר יפה כבראשונה כמעשה דמהריק"ש יש להטריף. שפ"ד שם. בי"צ בתה"ב שם. עיני הכהן שם. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מא

מא) **מעשה** בראש כבש א' שהקרן שלו היה מתנדנד והיה יוצא ממנו תולעים והעור והבשר שבסביבות הקרן ג"כ התליעו וחתכו את הקרן ואת העור ואת הבשר הנז' וראו שעצם הגלגולת קיים ואין בו שום ריעותא והתירו בשופי. זב"צ או' ל' והוא פשוט ממ"ש לעיל או' ל"ה יעו"ש.

דיני הפסד מרובה

א) **הפסד** מיעט הוא כמו כבד של תרנגולת וכל מה שהוא יותר מזה הוי הפ"מ וזהו לעני אבל לעשיר כל מה שמפסיד קצת יותר משתות בקרן הוי הפ"מ. נחלת שבעה סי' נ"ה. וכ"כ הפרמ"ג בהקדמה ליו"ד בכללים בהוראת או"ה או' ז' דהפ"מ הוא שיפסיד שתות מהקרן ולעני בדבר חשוב. וכ"כ השו"ג סי' כ"ג או' י"ז דהפ"מ הוא כל זמן שמפסיד שתות מהקרן. אמנם הרב שבו"י בקו' סולת למנחה שבסוף תו"ח כלל ל"ח דין ב' כתב להשיג על דברי נ"ש הנז' וכתב דהכל לפי הזמן והמקום והעשיר לפי עשרו והעני לפי עוניו וגם לפי ענין ההוראה אם יש בו הרבה צדדין להקל או לא יעו"ש. וכ"כ בתשו' הר הכרמל חי"ד סי' ט"ו והב"ד פ"ת או' ב' זכ"ל חי"ד באו' ה' וכ"כ בי"צ סי' ט"ל חלק י"ב או' א' מקדש מעט בכלל הפ"מ או' א' מנ"י סי' ט"ל ענף י"ט או' ב' זב"צ סי' ל"ה בדיני הפ"מ או' א'.

ב) **והגם** שהרב סולת למנחה דחה דברי הנ"ש מ"מ היכא דיש פו' שמתירין בדין א' אף בהפסד מועט והרוב ס"ל דבעינן הפ"מ אפשר לסמוך על דברי הנ"ש הנז' דבשתות מן

הקרן חשוב הפ"מ ולפ"ז אצלנו כל טריפה הנמצאת נראה דחשוב הפ"מ דהגוים אינם קונים הטריפות אלא בזול. שו"ת זר"א ח"ב חי"ד סי' י"ג. זב"צ שם או' ב' ואו' ג' ובמדינות פולין ודאי בבהמה גסה יש הפ"מ. בל"י סי' מ"ח או' ט"ז. וכ"כ דע"ק בכלל הפ"מ או' ה' ומזה תקיש לכל מדינה ומדינה דכל היכא שהטריפות נמכרות בזול והבהמה של ישראל חשוב הפ"מ. מיהו הכל לפי ראות עיני המורה והזמן.

מא) ג) ולא מקרי הפ"מ אלא היכא דמפסיד מן הקרן אבל אם אין מפסיד מן הקרן אעפ"י שמפסיד כל הריוח לא מקרי הפ"מ. ש"ך ססי' רמ"ב בקיצור הנהגת הוראת או"ה או' ג' דע"ק בכלל הפ"מ או' א' וכן מתבאר ממ"ש לעיל או' א' יעו"ש.

מא) ד) וכתב שם דע"ק דהטפול שהיה למוכר בבהמה יש לחשבו עם הקרן דהיינו כמה היו נותנין עבור טפול כזה יעו"ש אמנם בפר"ח סי' ט"ל או' כ"ז לא משמע כן שכתב אין דומה הפסד מן הכיס להפסד ריוח שמפסיד השוחט שכירותו יעו"ש. מקדש מעט שם או' א' אמנם אם קנה שעורים לצורך הבהמה וכיוצא ודאי זה נחשב מהקרן כיון שמפסיד מכיסו. זב"צ שם או' ה'.

ה)וכן אם קנה בהמה או תרנגולת קטנים והיו נזונים מברכת הבית או שהיו כחושים ונעשו שמנים הא ודאי שכל זה נקרא קרן כיון שבשעת שחיטה היו שוים כך. זב"צ שם או ו'.

ו) ראובן שקנה בהמה מן השוק ד"מ שקנה בעשרים ונתאנה בה ואינה שוה אלא ט"ו לא חשבינן הקרן אלא ט"ו. זב"צ שם או' ז'.

ז) הפסד מועט אפי' שאינו מן הקרן כ"א מן הריוח כגון שצריך לזלזל במכירה קצת אם הוא שעת הדחק לצבור בבשר אף בחול שתיהם יחד מצטרפין להיות נקרא הפ"מ אבל בלא דוחק לבשר אף שהבעל דבר יפסיד כל הריוח וגם מהקרן קצת ע"י שימכור לגוי אין להקל. בית אפרים סי' ט"ל או' קל"ז. קומץ בפתיחה אחר פתיחה ד' מנ"י שם או' ג' זב"צ שם או' ח'.

ח) לכבוד שבת ויו"ט אפי' לעשיר הוי כהפ"מ. מור"ם ז"ל בהקדמה לספרו תו"ח. ש"ך ססי' רמ"ב בקיצור הנהגת הוראת או"ה או' ג' פר"ח סי' ט"ל או' כ"ז. פרמ"ג בהקדמה ליו"ד בכללים בהוראות או"ה או' ז' קומץ שם או' ד' זב"צ או' ט'.

ט) וכתב מהר"י מינץ בתשו' סי' ט"ו דעני כל ימות החול ועשיר בע"ש שוין הן ומ"מ המנהג לומר הטעם זה מפני עוניו וזה מפני כבוד שבת כדי שלא יתמהו שלפעמים אוסר ולפעמים מתיר עכ"ל. תו"ח בהקדמה שם. פר"ח שם. מנ"י שם או' ב' זב"צ או' יו"ד שם.

י) **ולכבוד** אורחים הוי כע"ש. מור"ם בהגה סי' ס"ח סעי' י"א. ש"ך ססי' רמ"ב שם. מנ"י שם או' א'.

יא) **וכתב** בתורת אשם כל מקום שהוזכר כבוד אורחים היינו שהם ראוים לכבוד כגון בעלי תורה או בעלי שם טוב ומע"ט או עני בן טובים או עשירים שראוי לכבדם שאינם עושים רעה ולא הגרועים שמהרה יפולו או הקבצנים שעוברים ושבים בשביל טרף ומזון שהם בכלל צדקה ואינם בכלל כבוד אורחים. וכתב עוד דלא מקרי אורחים אלא שנתארחו בביתו או שזימן אצלו אורחים שנתארחו אצל אחרים אבל לא כשזימן חבירו לסעוד אצלו דלא מקרי אורחים ולא הוי סעודת מצוה כדאיתא באו"ח סי' של"ג עכ"ל והב"ד סולת למנחה כלל ט"ו דין ג' וחלק עליו וכתב דיש לחלק הכא מסי' של"ג דהכא מה לי אורחים אחרים או בני עירו שזמן לסעוד אצלו אצא שכתב דודאי לכתחלה לא יזמן אצלו חבירו כשיודע שצריך להקל בענין הדחה או מליחה אבל אם כבר זמן או משום כבודם יש להקל כמו שאר אורחים וגדול כבוד הבריות יעו"ש. והב"ד מקדש מעט בכלל הפ"מ. זב"צ או' י"א.

יב) **סעודת** מצוה הוי ככבוד שבת ואורחים. כ"מ בתורת אשם וסל"מ שם. וכ"כ מק"מ שם. מנ"י שם. זב"צ שם או' י"ב. וצורך גדול דינו כהפ"מ. מ"א באו"ח סי' רס"א סק"ו. גליון מהרש"א בסי' זה. מנ"י שם.

יג) **לא** מקרי לכבוד שבת אלא כשלא יש שהות לשחוט אבל אם יש שהות לשחוט ולהכין בשר אחר לא. ואם בודאי לא יכינו אחר לכבוד שבת אף שיש שהות הוי שפיר לכבוד שבת. דע"ק שם או' ז' מנ"י או' ב' זב"צ שם או' י"ג.

יד) **כל** היכא דמתירין לצורך ע"ש אם ניתותר לחול לא מסתבר לאסור אח"כ הואיל ואשתרי אשתרי. משז"ז סי' צ"ד סוף או' ט' וכ"כ בשו"ת נטע שעשועים ססי' י"ב. מק"מ שם. מנ"י שם. וכן אם הותר דבר א' משום הפ"מ ונאכל רובו ונשאר ממנו רק קצת ובזה הנשאר אין בו הפ"מ אינו חוזר ונאסר. מק"מ שם. זב"צ שם או' י"ד.

טו) **עובדא** הוה בע"ש ששחטו מה שצריך להם בבקר והיה דוחק בבשר ונמצא דין א' שאין להתיר אלא בשעת הדחק והתירו ואחר שעה שחטו עוד הקצבים בהמות הרבה והיה הבשר בריוח הרבה ואין דוחק כיון דאשתרי אשתרי. זב"צ או' ט"ו.

טז) **אם** באו יחד עני ועשיר ושאלו על דבר אחד שאין להתיר אלא בהפ"מ ולעני איכא הפ"מ ולעשיר ליכא הפ"מ הואיל ומתירין לעני מתירין גם לעשיר. מק"מ שם או' ב' זב"צ או' ט"ז.

טוב) **שני** חששות שכל א' אין לו היתר רק בהפ"מ ואירע ב' החששות יחד בדבר א' אף בהפ"מ אין להכשיר. ויש מקילין בזה בהפ"מ ושעת הדחק יחד ואין להקל בזה רק כשהחומרא הוא רק ממנהגא ולא מדינא. דע"ק שם או' ח' מנ"י שם או' ד'.

חי) **אם** אירע קצב א' שחט ב' בהמות או ג' והיה שם דין א' בכל הב' בהמות שאין להכשיר אלא בהפ"מ ואם נעריך כל בהמה בעצמה ליכא הפ"מ אבל אם נצרף הב' בהמות יחד הוי הפ"מ יש להקל. תשו' רע"א סי' מ"ג ובמפתחות שם. פ"ת או' ב' מק"מ שם. זב"צ או' י"ז.

יט) **אבל** אם היו הג' בהמות של ג' בני אדם פשוט דאפי' באו כולם בב"א לפני המורה וצריך לפסוק על כולם דטריפה לא הוי הפ"מ ואין להקל וה"ה אפי' בהמה א' והיא של שותפין ואולו היתה של אחד היה הפ"מ רק השתא שהיא של שותפין אין להקל כיון דלכל א' לא הוי הפ"ש. פ"ת שם. מיהו הרב מק"מ שם כתב עליו דלדברי הנ"ש שכתבנו לעיל או' א' אין לדבריו מקום ואפי' לדעת הסל"מ שם ליתא לדבריו יעו"ש. ור"ל דאם אחד מהשותפים עני גם להעשיר יש להקל כמ"ש לעיל או' ט"ז אך אם שניהם שוים יש לדבריו מקום לדעת הסל"מ שם. מנ"י שם בלק"י או' י"ח.

ך) **כתב** בס' טו"ט ודעת תניינא בתוך סי' פ"ט הורה המורה להתיר שלא בהפ"מ במקום שצריך הפ"מ ונתערב הדבר או נתבשל בכלים ונעשה עי"ז הפ"מ לא מהני דלא אמרינן כדאי הוא לסמוך עליו בשה"ד רק אם מקודם הוא שעה"ד לא כשאח"כ ע"י הוראתו נעשה שעה"ד עכ"ד. ולאו מחוור דכיון דהתערובת ובישול נעשה עפ"י הוראת חכם אף דהיה בטעות שוגג גמור הוי כמ"ש הט"ז סי' צ"ט סק"ט ומ"א בא"ח סי' שי"ח סק"ג וא"כ למה לא יועיל מה שהוא עתה הפ"מ וע"כ יש להכשיר. מק"מ שם. לק"י שם. זב"צ או' י"ט.

כא) **אם** בא להמורה שאלה שמותרת בהפ"מ והאיש עשיר הוא ולא הוי לדידיה הפ"מ אם יוכל המורה להכשיר ולומר לשואל לתתה לעני. דעת שואל ומשיב מה"ת ח"ד סי' קכ"ח לאסור אבל המנ"י שם בלק"י או' ח' ובשו"ת שבסוף הספר דף ע' ע"א כתב בשם הגאון ר' יהושע ליב להתיר אלא שכתב שצריך להודיע לעני משום גניבת דעת כי שמא אף שהוא עני לא יאכל מה שהוא טריפה לעשיר יעו"ש וכן הסכים הרב זב"צ שם או' כ"א.

כב) **כתב** הרב ראש אפרים סי' ל"ז או' צ"ה דכשהותר לצורך גדול לא הותר אלא לזה שיש לו צו"ג אבל לא לאחרים אלא א"כ יש להם צו"ג כגון אורחים וכבוד שבת. וכתב עליו דע"ק שם או' יו"ד א"כ צ"ע איך מתירין בכמה דברים בהפ"מ בעניני טרפיות מה שיהיה הפסד לטבח דמ"מ איך הותר לקונים לקנות הא לגבי דידהו לאו הפ"מ הוא וצ"ל

דאם נטריף לטבח יתייקר שער הבשר וגם יהיה דוחק לקונים ובפרט שהטבח כשלוחן של קונים לשחוט ומתכוין בשבילם עכ"ל. אכן בתשו' בית שלמה חי"ד סי' קפ"ח הב"ד דע"ק הנז' והשיג עליהם דמלבד דדברים רחוקים הם תמוה דהא במקום שצריך הפ"מ לא מהני שעה"ד וא"כ הקושיא במקומה עומדת דהא לקונים אין הפסד כלל ושה"ד לחוד לא מהני אלא ודאי דהולכין רק אחר בעל השאלה שהשאלה שלו דאם יש לו הפ"מ מותר בכל העולם יעו"ש והב"ד מנ"י בלק"י שם או' ח' וכתב דבקו' התשו' בהשמטות הדע"ק סי' מ"ג השיב ע"ד הב"ש הנז' שהדברים הנז' אינו מהדע"ק אלא רק מהגהו' וכו' ומ"מ בגוף הדין צידד להתיר כיון דמה שמקילין בהפ"מ הוא רק מחמת דהטרפות הוא רק חומרא י"ל דכל שיהיה הפסד לישראל לא קבלו החומרא אך דוקא כשלא פשע הטבח בזה לקנות בכוון בהמה כזו אבל אם פשע והכניס עצמו לקנות בהמה כזו שיהיה עליו השאלה אין הקונים רשאים לקנות ממנו במידי דאין לו היתר רק בהפ"מ יעו"ש. והב"ד זב"צ שם או' כ"ב. ולפ"ז כיון דהקונים אינם יודעים מזה צריך השוחט להשגיח דאם פשע הטבח לקנות בהמה כזו אין להתיר לו בהפ"מ מרובה למכור לאחרים.

סימן לא

סעיף קטן א

א) [**סעיף א**'] **המוח יש לו ב' קרומים וכו'** קרום העליון המחובר לגלגולת מבפנים וקרום התחתון הוא קרום הרך שהמוח מונח בתוכו. רש"י חולין מ"ה ע"א. כנה"ג בהגה"ט או' א' זב"ת או' א' חכ"א כלל ט"ו או' ו'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. המוח יש לו ב' קרומים זע"ז ניקב התחתון נקב מפולש טריפה.** קרום התחתון הוא הדבוק במוח והוא רך ואם ניקב עד שהגיע למוח טריפה שזהו נקב מפולש שלו כיון שאין לו חלל וכמ"ש הר"ן בריש פ"ג דחולין דכל אבר שפוסל בנקיבה ויש לו חלל לא פסלי עד שינקב לחלל ואם אין לו חלל כגון קרום של מוח צריך שיהא הנקב מפולש יעו"ש וא"כ כיון שהגיע הנקב למוח נקרא נקב מפולש וטריפה. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. אבל אם ניקב העליון לבד כשרה. הגה. ויש מטריפין וכו'** והכי נהוג אם לא במקום הפ"מ. ורש"ל פא"ט סי' י"א והב"ח אוסרים אפי' במקום הפ"מ יעו"ש. ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. אבל הפר"ח או' א' כתב דהעיקר כדברי ההגה להקל בהפ"מ. וכ"כ התב"ש

או' א' זר"א ח"ג בקיצור ה' טרפיות או' ה מחב"ר או' ג' זב"ת או' ד' חכ"א שם. בי"צ או' א' קומץ או' א' עיני הכהן סי' ג' או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **ומיהו** ה"ד בניקב בעלמא אבל אם עור העליון כולו או רובו לקוי אע"ג דהתחתון אין בו ריעותא כלל יש להטריף אפי' בהפ"מ. תב"ש סוף או' א' מש"ז או' א' בי"צ שם. קומץ שם. עיני הכהן שם. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **והא** דמכשירנן בהפ"מ בניקב העליון לבדו ה"ד בניקב ע"י חולי אבל בניקב ע"י קוץ אף בבהמה טריפה דיש לחוש שמא ניקב התחתון. שפ"ד או' ה' חי' רע"ק. גידולי הקדש או' א' מק"מ או' ב' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **בעיר** א' אירע שהשוחט פתח הגלגולת של בהמה גסה והוציא המוח מתוכה וראה בתוך הגלגולת יוצא מעצם הגלגולת פנימה עצם א' וארוך ופעמים כאורך שעורה ויותר בולט לצד המוח ועוקצו חד ורחב קצת בתחתיתו כחצי אצבע ובעליונו הוא מיצר והולך ושוב נמצא כי פעמים הרבה והעליתי שאין להצריך בדיקה אח"ז אם !לא כשאין הפסד כלל שיכול למכור כמו הכשרות משא"כ כשיש הפסד בטריפות שע"י הבדיקה אח"ז ממנעי ולא שחטי וחיישינן לפסידא ודוחקא דציבורא. ואם אירע שבדק ומצא הריעותא אין להחמיר ולומר שאין אנו בקיאין בבדיקה ושפיר בדקינן במראית העין ובמישוש כיון שהוא דבר ידוע שהוא מכוון כפי העוקצין ואף אם לא יכול לכוין המקום כנגדו בתחתון מ"מ יוכל לסמוך על בדיקה והסתכלות יפה בתחתון וקליפת העליון לא צריך אחר שכבר פשטה ההוראה דבניקב העליון לבד כשר בהפ"מ יש לסמוך עכ"פ שלא להצריך בדיקת העליון. אך אם ע"י עיון בתחתון נמצא בו נקב יש להטריף ואפי' נאבד קרום של מוח קודם בדיקה יש להטריף מספק שרגילות הוא שיהא ממלא כל הקדירה ויש לחוש כיון שהעצם ארוך כשעורה הגיע לתחתון וניקב בו ואף שבזה יש לצדד קצת אין לעשות מעשה להקל בזה. שו"ת בית אפרים יו"ד סי' ו' ובספרו יא"פ על הש"ע. פ"ת או' א' זב"צ או' ו' ואם ימצא בגלגולת בפנים לצד המוח בליטת עצם קטנה ואין בה עוקץ ולא חוד אינו מזיק דהקרום הוא קיים. זב"צ שם.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ב'**] **המוח עצמו שנרקב מעט ממנו או נתמעך וכו'** כמו ומעיך וכתות דקרא והיינו רקבון אלא שהוא פחות מנרקב שהנרקב הוא שנעשה בשר המוח רך מאד כדם יותר קשה מעט והרמב"ם והטור זו אף זו קתני. שו"ג או' ח' זכ"ל חי"ד על סי' זה.

סעיף קטן ח

ח) **שם. המוח עצמו שנרקב מעט וכו'** ואפי' אם נחסר מעט מהמוח ע"י רקבון ומיעוך כשרה. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' שפ"ד או' ב' ומשמע דוקא בנרקב ונחסר מעט הוא דכשרה. מיהו הפר"ת או' ב' כתב דבהיכא שנרקב יותר מחציו נראה דאסור ואם מרווח נמי טריפה יעו"ש משמע דאינו נאסר כ"א ברובו. וכ"כ הפליתי או' ג' דאינו נטרף אלא א"כ נחסר רובו יעו"ש. אבל הרב שע"ה או' ב' כתב כדברי הש"ך דדוקא בנחסר מעט הוא דכשרה יעו"ש וכ"כ הזב"ת או' ה' חכ"א כלל ט"ו או' ח' וכ"כ הרב זב"צ או' ז' דאנן מנהגינו כס' מרן ז"ל וכהוראת הש"ך והפר"ח דדוקא חסר מעט כשרה אבל הרבה אסור.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ואם נשפך כמים או כדונג טרפה.** והיינו בענין שבחוט השדרה כיוצא בו אם מעמידין אותו לא היה עומד כדלקמן סי' ל"ב סעי' ג' כ"כ הטור. וכ"כ רש"ל פא"ט סי' י"ד. ש"ך סק"ג. לה"פ או' ג' בל"י או' ג'.

סעיף קטן י

י) **שם. ואם נשפך כמים או כדונג טרפה.** ואפי' במקצת ממנו טרפה. רש"ל שם. ש"ך סק"ב. פר"ח שם. פר"ת שם. לה"פ או' ב' זב"ת או' ו' חכ"א שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) **והא** דאם נשפך כמים או כדונג טרפה כל זה אם הוא במוח הסמוך לקרום אבל אם נתמסמס באמצע באופן שהמוח מקיפו סביב כשרה. רש"ל שם. כנה"ג בהגב"י או' ט"ו. פר"ח שם. תב"ש או' ב' בי"צ או' ב' עיני הכהן סי' ג' או' ה' וכתב ודלא כהפר"ת או' ד' וכ"כ זב"צ או' ט' דלא כהפר"ת שאסר.

סעיף קטן יב

יב) **שם. ואם נמצאו מים בתוך הקרום ונחסר מהמוח וכו'** והחסרון ניכר אם היה חלל וגומא במוח שהיה בו המים או אם המוח נראה לעין שהוא קטן הכמות הרבה. שו"ת בית יהודה ח"א דף קי"ד ע"ב. מחב"ר או' ו' זב"צ או' יו"ד. ואפי' אם היה החסרון ניכר

כנז' אם לא היו מגולין כשירה. עיני הכהן שם או' ח' ור"ל שלא היו מגולין כלל אפי' לקרום כשרה וכמ"ש בש"ע.

סעיף קטן יג

יג) שם. ואם נמצאו מים בתוך הקרום ונחסר מהמוח וכו' אבל אם המוח שלם בכל צדדיו ואחר שחתכו הראש והוציאו המוח נמצא בגלגולת מים קצת אין בזה איסור. ט"ז סק"ב. כנה"ג בהגב"י או' כ"א. פר"ת או' ג' שו"ג במחו' או' א' שו"ת אהל יוסף חי"ד סי' ח' וכתב ודלא כפר"ח. בית יהודה שם וגם כתב דלא כפר"ח. מחב"ר או' ז' ומיהו בפי' דברי הט"ז הנז' נחלקו אחרונים דהפר"ח או' ג' הבין דבריו דאם אין המוח חסר ונמצאו מים בין אם נמצאו בין קרום התחתון למוח בין אם נמצאו בין קרום התחתון לגלגולת כשרה ובשלפוחית טרפה. והתב"ש או' ג' דחה דבריו וכתב לפרש דברי הט"ז דאם נמצאו מים בין קרום למוח טרפה דאף דאנו רואין דהמוח הוא שלם מכל צדדיו מ"מ כיון דהמים בין מוח לקרום אין לדון בו דין מוח שלם שהרי במקום המים ליכא מוח דדרך המוח למלאות כל הקרום ועכשיו שיש מים בין מוח לקרום על כרחך חסר הוא אבל אם המים הם בין הקרום לגלגולת דוקא כשר כיון דהמוח שלם ובשלחופית אפי' כה"ג טרפה. והב"ד המש"ז או' ב' ומסיק כפי' התב"ש. וכ"כ זב"צ או' י"א דבעיר בגדאד יע"א נוהגין כהט"ז וכפי' התב"ש והוא דאם נמצאו מים או שלפוחית בתוך המוח והמוח חסר והוא מקיף המים או השלפוחית מכל צדדיו כשר ואם אינו מקיף טרפה כיון דנחסר מן המוח אבל אם המוח שלם מכל צדדיו ולא נחסר כלל אם המים נמצאו בין הקרום והגלגולת כשרה ובשלפוחית אף אם היא בין הקרום לגלגולת טרפה עכ"ד.

סעיף קטן יד

יד) שם. ואם נמצאו מים בתוך הקרום וכו' אפי' הם מים זכים. או"ה כלל נ"ד דין ח' עיני הכהן סי' ג' או' י"ב. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) שם הגה. וכן אם השלפוחית מונחת בין הקרום וכו' וכ"ש אם נמצא מים בין הקרום לגלגולת דטרפה. ש"ך סק"ד. וה"ד אם נחסר המוח אבל אם לא נחסר כשרה וכמ"ש לעיל או' י"ג יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. היה ספק אם היה מכוסה וכו' ולא אמרינן נשחטה הותרה כמ"ש לקמן סי' ן' סעי' א' בהגה יעו"ש. ביאור הגר"א או' ו'.

סעיף קטן יז

טוב) שם בהגה. ע"כ יש ליזהר כשפותחין את הראש שיפתחהו בדרך שיוכל לראות וכו' וע"כ צריך ליזהר שלא לתלות להקל בנדנוד ספק משהו מגולה לקרום רק שיהיה נכסה הכל והכסוי יהיה שלם ומראהו ככל שאר מוח בלי שינוי. תב"ש או' ה' מק"מ או' ח' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יח

חי) מעשה היה דבראש כבש א' היה שלפוחית מים והמוח היה מקיפו מכל צדדיו ובצד מן הצדדים מהמוח הנז' היה מראיתו משונה משאר המוח קרוב למראה כרכום והטריפו משום דסתם דברי הפו' שכתבו והמוח מקיפו מכל צד היינו מראה מוח ממש ולא כשינוי זה דזה חשוב כמוח נרקב וקרוב להבלות ולא מהני כסויו וכ"מ מלשון התב"ש הנז' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יט

יט) והא דאמרינן דאם יש בו שינוי מראה אסור ה"ד בנידון זה שיש בו רעותא שהיה בו מים או שלפוחית אבל בסתם מוח דעלמא דאין בו ריעותא הגם דיש בו שינוי מראה ולא דמי לשאר בשר המוח מותר דהמוח לא נפסל בשינוי מראה אלא דוקא במסמוס. דע"ק או' א' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. ומ"מ א"צ לבדוק אחר זה דסמכינן ארובא ויכול להשליך הראש וכו' ומיהו היכא דיודע דבהמה זו יש לה ריעותא במוח כגון שראו שהיא מסבבת את ראשה שזה רגילות הוא בבהמה כשיש לה מים במוח אם השליך הראש או מכרו לנכרי הבהמה אסורה באכילה דכיון דאיכא ריעותא אסורה עד שתיבדק. ב"ח. ט"ז סק"ג. כנה"ג בהגב"י או' י"ט. פר"ח או' ו' לה"פ או' ח' בל"י או' ז' כריתי או' ו' תב"ש או' ה' מש"ז או' ג' ובשפ"ד או' ה' זב"ת או' י"ד. חכ"א כלל ט"ו או' יו"ד. בי"צ או' ד' קומץ או' ד' עיני הכהן שם או' יו"ד. תו"ז סי' ס"ט או' י"ג. ואף בהפ"מ אין להתיר. מח"ז שם. בי"צ בתה"ב או' ט' קומץ שם. זב"צ או' ט"ז. ועיין לעיל סי' ל' או' ל"ה.

סעיף קטן כא

כא) אם כבר פתח הראש אסור להעלים עיניו מלאותר אם יש שם מים. בית יעקב סי' פ"ד. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כב

כב) **ראש** של עוף אין אנו בקיאין בבדיקתן. בית יעקב שם. לה"פ שם. בל"י שם. וע"כ אם נמצא בהם מים בראשן או שלפוחית אסורין. זב"צ או' כ"ב. ונראה דה"ד בעוף קטן אבל בעוף גדול שהמוח שלו גדול ויוכל לראות אם המוח מקיף מכל צדדיו וליכא רעותא בקרום יש להכשיר ע"י בדיקה.

סעיף קטן כג

כג) **שם בהגה. ויכול להשליך הראש או למכרו לעכו"ם בלא פתיחה.** מדקדוק לשון מור"ם ז"ל משמע דוקא בכה"ג דלא אתי לידי תקלה שיתגלה הדבר שהיה בו מים אבל למוכרה לישראל דכשפותחה אפשר שימצא בה מים באופן המטריף ואפשר לבוא לידי תקלה דכבר נמכר הבשר ונתבשל וגם אפשר דנתערב הבשר לא התירו ולכן אם בא למכרו לישראל צריך לבודקו תחלה קודם מכירת הבשר. תו"ז שם או' י"ב. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כד

כד) **והא** דאמרינן דיכול להשליך הראש א"צ להשליך כל הראש אלא יכול להפשיט הראש וליקח ממנו הלשון והלחיים ושאר בשר הראש ולא ישאיר ממנו רק הגלגולת שהקרום והמוח בתוכה ויניחנה סתומה וישליך אותה. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כה

כה) **כתב** ביה"ל דבחודש תמוז נוהגין שלא לפתוח שום ראש מהדקות כגון גדיים וטלאים משום דשכיחי בהם מים וסמכינן ארובא אבל בשאר ימות השנה פותחין לראות ולא סמכינן ארובא. והתב"ש או' ה' כתב שלא ראה נוהגין כן ואיפכא מסתברא דהרוצה להחמיר יחמיר בחודש תמוז דכיון דשכיח הו"ל כסרכות הריאה דבעי בדיקה אבל בשאר ימות השנה הו"ל ככל י"ח טריפות דא"צ לבדוק אחריהם כ"א בדאיכא ריעותא. וכ"כ הבל"י או' ז' ומ"מ המנהג שאף בחודש תמוז מוכרין הראש שלם לעכו"ם ואין רואין אם יש מים בראש. מש"ז או' ג' וכ"כ זב"צ או' ך' דבעירם מחודש אדר עד השבועות ימצא זה המים במוח ואפ"ה מן הסתם אין חוששין לזה ומוכרין הראש לגוי בלא פתיחה דסומכין ארובא כמ"ש המש"ז דכן עיקר.

סעיף קטן כו

כו) **ומיהו** כל מקום דאיכא ריעותא בעי בדיקה. מש"ז שם. וכ"כ לעיל סי' ל' או' ל"ה יעו"ש.

סעיף קטן כז

כז) מעשה שהיה בתרנגול א' שהיה דרכו להיות סובב והולך בעיגול במרוצה כמה פעמים והיה חושש שמא הוא החולי שקורין שווינדי"ל. הנה בגוף הדין היה נראה דאין לחוש בזה כלל למים בראש דבלשון אחרונים הכל מבואר הסי' שמנענעת בראשה אבל לא ההיקף ולפ"ז היה נראה אם לא היה התרנגול מנענע בראשו אף שהקיף אין זה ראיה לשווינדי"ל ואין לנו להוסיף על הטרפיות וראוי לילך בתר רובא ובפרט אף אם היה שווינדי"ל נמי אין הטרפות ברור ומ"מ זה התרנגול הוי ספק טריפה. טוב טעם תשו' ה' ובעירנו מעשים בכל יום מטריפין לזה התרנגול וכן ימצא לפעמים בעירנו בתרנגולים שראשה וצוארה תעקום אותו לצד אחר ואם יבא אדם והחזיר את ראשה ביושר אינה יכולה אלא תחזור ותעקום את ראשה וגם אינה יכולה להלוך הילוך יפה וקורין אותה בערב"י מסקורא וזה יש לנו קבלה מן הראשונים שאוסרין אותה. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן כח

כח) וקבלתי מחכם א' שקיבל מפי חכמים שכאשר נמצא מים בראש כבש א' דמיטרפה ביה ולא נודע מאיזה כבש הוא אז יש לבדוק בחוט השדרה של הכבשים דכל כבש שנמצא בו מים במוח שבראש כך יהיו מים בחוט הנמשך מן המוח לשדרה ותולין שהראש הוא מאותו כבש להתיר האחרות. ב"ח ססי' ק"א. והט"ז שם ס"ק ט"ו כתב דאין לסמוך על זה יעו"ש. אמנם הרב מטה יוסף ח"ב יו"ד סי' הששי כתב שהרה"ג אברהם ן' חנניה זלה"ה העיד שרבני שלוניק"י עבוד עובדא ע"פ הוראה זו וכן נמצא בקו' ישן כ"י יעו"ש. וגם הזב"ח או' י"ג כתב שהרב גו"א וז"ש פסקו לקבלה זו בספריהם יעו"ש. ודברי מטה יוסף הנז' הביאם המחב"ר או' א' וכתב וע"כ המקל לא הפסיד יעו"ש וכ"כ עיני הכהן סי' ג' או' ז' והחכ"א כלל ט"ו או' י"א כתב דאם הוא הפ"מ והוא גברא שמכיר בעצמו שלא יטעה בדמיונות אז יש לבדוק בחוט השדרה וכו'.

סעיף קטן כט

כט) נמצאו מים במוח הוא פלוגתא דרבוותא ואם הביאו הראש אחר שפתחו קרום של מוח אם הוא ספק אם המוח מקיף המים או לא יש להקל וכ"ש אם הוא ממון ישראל. הרדב"ז בתשו' ח"ה סי' שני אלפים רס"ה וזכרו מהריק"ש בהגהו' והסכים עמו בתשו' ס' אהלי יעקב סי' קי"ח וכיוצא בזה כתב מטה יוסף ח"ב יו"ד סי' הששי בשם הריב"ן אבל הפר"ח או' ג' דחה דברי הרדב"ז ומהריק"ש שאין הכרע בדברי הרי"ף והרמב"ם דבעינן שישפך כל המוח כמים יעו"ש וראוי לחוש שלא לעשות ספק מסברא זו שייחס הרדב"ז להרי"ף והרמב"ם. מחב"ר או' ה' עיני הכהן שם או' יו"ד. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן ל

ל) מעשה בקצב ששחט בהמה א' ואחר שנבדקה כראוי והתחיל הקצב למכור הבשר נמצא במוח הבהמה טינר א' מבשר נרקב ולא נודע אם המוח היה מקיף את הטינר וכשרה או היה סמוך לקרום התחתון וטרפה כי המוח נחתך לחתיכות והטרפנו אותה בהמה מההיא דכתב הרב בהגה היה ספק אם היה מכוסה במוח או לא טרפה. אהל יוסף יו"ד סי' ל"א. מיהו הרב זב"צ או' כ"ו כתב דלמעשה צ"ע משום דהטינר בשום מקום לא חשיב ריעותא לא בריאה ולא בכבד ולא בשום מקום ומ"מ כתב אם הטינר הזה יש עוקץ חד בראשו יש להטריף עכ"ל אבל הנראה דזה דמי למ"ש בהגה סי' ל"ז סעי' ג' דבועה נגד טינרי טרפה דהטינרי קשה ומנקבת הבועה שכנגדה עכ"ד. והכא נמי אם לא יש מוח מקיף הטינר הרי הוא סמוך לעור התחתון של מוח שהוא רך מאד יותר מעור הבועה ומנקבו אפי' אין בו עוקץ כנז' וע"כ נראה דיפה כתב אהל יוסף להטריף כדברי מור"ם הנז'.

סעיף קטן לא

לא) [**סעיף ג'**] **אם נמצא תולעת בקרום המוח וכו'** כשרה ויש מי שאומר שאין אנו בקיאין בבדיקה וטרפה. הגה. והכי נהוג. וכל שנמצא תוך הקדירה אעפ"י שהמוח שלם ויפה וגם הקרומים שלמים ואין בהם לא רושם ולא קורט דם עכ"ז נהגו להטריף. שו"ג או' כ"א. זכ"ל חי"ד על סי' זה. זב"צ או' כ"ח. ודלא כרש"ל שדעתו להקל אם שני הקרומים שלמים בלא רושם. תב"ש או' ז' בי"צ בתה"ב או' יו"ד. עשרון או' ט' ואפי' בהפ"מ אין להכשיר. בל"י או' ח' בי"צ בתה"ב שם. מק"מ או' ט"ו.

סעיף קטן לב

לב) ואם לא נמצא רושם לא בעליון ולא בתחתון והתולעים מונחים בין קרום עליון לגלגולת יש להכשיר בהפ"מ. חכ"א כלל ט"ו או' י"ב. זב"צ או' ל'. מיהו ממ"ש באו' הקודם משמע דגם בכה"ג והפ"מ אין להכשיר וכ"כ מק"מ שם.

סעיף קטן לג

לג) ואם יש ריעותא במוח גופיה מעיד שתולע נקבה הקרום מפולש וטרפה ונ"מ לדידן דהוי ודאי טרפה. מק"מ או' י"ב. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לד

לד) שם. אבל אם נמצא חוץ לקדירה כגון בחוטם כשרה וכו' הדבר ברור דלא התיר אלא דוקא בלא נמצא קורט דם ולא רושם במוח אבל בנמצא בקרום של מוח רושם או

ריעותא הא ודאי תלינן דניקב הקרום ויצא. כנה"ג בהגב"י או' כ"ז. פר"ח או' ט' בל"י או' ט' שפ"ד או' ח' זב"ת או' י"ט. חכ"א שם. עיני הכהן שם או' ט"ו זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לה

לה) שם. דתלינן שלא הגיע למוח מעולם. ואע"ג דפי התולעת לגבי חוץ ונראים הדברים שהיה על המוח כבר אפ"ה מותרת מטעם ס"ס דשמא נתהפך ולא הגיע שם מעולם ואת"ל הגיע שמא לא ניקב הקרום. ב"י בשם תה"ד סי' קס"ו. ומ"מ בדיקה בעי שיבדקו קרום של מוח ולא נמצא בו שום ריעותא ואע"ג דכתב הש"ע כאן ברישא שאין אנו בקיאין היינו בקדירה עצמה שלא להתיר משום בדיקה לחוד משא"כ כאן שיש עוד חדא לטיבותא שנמצא חוץ לקדירה שפיר סמכינן אבדיקה בזה. ט"ז סק"ד. לה"פ או' יו"ד. בל"י שם. פר"ת או. יו"ד וכתב דלא כפר"ח שכתב דלא בעי בדיקה. תב"ש או' ז' מש"ז או' ד' בי"צ או' ה' קומץ או' ה' זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן לו

לו) וכל זה אם הוא לפנינו בעי בדיקה אבל אם נאבד קודם הבדיקה וא"א לבדוק יש להכשיר. מש"ז שם. שה"מ או' ט' זכ"ל שם. בי"צ בתה"ב או' י"א. קומץ שם. תו"ז סי' ס"ט או' כ"ג. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן לז

לז) וה"ה אם נמצא תולע תוך המוח יש להטריף אפי' לא נמצא ריעותא בקרומים ודוקא שאין המוח מקיף התולע מכל צד אבל כשנראה שמקיף מכל צד שפיר יש להקל בהפ"מ. תב"ש סוף הסי' מיהו המש"ז או' ד' כתב לפקפק בדברי התב"ש הנז' וסיים לדינא צ"ע. וכ"כ בס' מזמור !לדוד בסי' זה אע"ג שהתולע מבפנים בתוך המוח והמוח מקיפו מכל צדדיו טריפה ואף בנתמסמס קצתו שרי ע"י הקפת המוח הכא שאני דהתולע בודאי גרע טפי דחיישינן שהולך ומנקר וסופו שדי ליה תיכלא בכוליה וכיון שכן אין ללמוד בו היתר ממים או מנתמסמס עכ"ל. זב"ש או' י"ג. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן לח

לח) ואין חילוק בדין זה שנמצא תולע במוח או בחוטם בין בהמה לעוף. או"ה כלל נ"ד או' ט' ב"ח סוף הסי' כנה"ג בהגב"י או' כ"ט. מק"מ או' י"ד. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן לט

טל) תולע שנמצא בגלגולת כבש מבושל וראינו שהתולע נקב הקרומים אין ספק שאסור. זב"ש או' יו"ד. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מ

מ) לפעמים כשחותכים הקרניים נמצא בשורשם תולעים נ"ל דיש להכשיר ג"כ בבדיקה דהיינו לבדוק העצם אם אין נקוב במקום התולע וגם אם אין שם תולעים בקדירה סמוך לקרום אבל אם נמצא עצם שבקדירה נקוב יש להטריף כי אינו דומה אם נמצא התולע בחוטם דכשרה בבדיקה דהתם הוא רחוק מן המוח משא"כ הכא כיון דנקוב העצם וקרום המוח הוא סמוך לעצם ליכא למימר הכי דאין אנחנו בקיאין בבדיקת קרום של מוח. בי"צ בעמ"ז או' י"א. זב"צ או' ל"ז. ועיין לעיל סי' ל' או' ל"ה.

סעיף קטן מא

מא) אם מצאו תולעת ע"ג קדירה מבחוץ כשרה מטעם ספק ספיקא. שו"ג או' כ"ב. מחב"ר או' י"א. זכ"ל שם. עיני הכהן שם או' ט"ז. תו"ז שם או' כ"ה. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מב

מב) ראש כבש שנתבשל ונמצא במרק תולעת וידוע שיצא דרך נחיריו כשרה. תורת חסד סי' י"ג. שו"ג מחו' או' ה' מחב"ר או' י"ב. זכ"ל שם. עיני הכהן שם או' י"ז. תו"ז שם או' כ"ו. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן מג

מג) ראש עז מבושלת ותחת העין תולעת אחת כשרה. שו"ג שם. מחב"ר או' י"ג. זכ"ל שם. עיני הכהן שם או' י"ח. תו"ז שם או' כ"ד. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ד'**] **עצם שהמוח מונח בתוכו וכו'** והפולין בכלל נידון כמוח וכו' ואמרינן בגמ' (חולין מ"ה ע"ב) שגם בעוף יש שני פולין הללו. ב"י. כנה"ג בהגב"י או' ל' פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ב. בל"י או' י"א. שו"ג או' כ"ד. עיני הכהן שם או' י"ט. תו"ז שם או' כ"ז. ור"ל דדין העוף כדין הבהמה לענין זה. וכ"כ לעיל או' ל"ח. וכ"כ עיני הכהן שם. תו"ז שם.

סעיף קטן מה

מה) שם. והפולין בכלל נידון כמוח וכו' פי' מוח כנגד הפולין. רש"י חולין שם. ש"ך סק"ט. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"א. בל"י או' יו"ד. שפ"ד או' ט' זב"ת או' כ"ב. בי"צ או' ו'.

סעיף קטן מו

מו) שם. ונקיבתו במשהו. כלומר נקיבת קרומו במשהו. ש"ך סק"י. פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ב. בל"י או' י"א. שפ"ד או' יו"ד. שה"מ או' יו"ד. שו"ג או' כ"ד. זב"ת או' כ"ד. בי"צ שם. חכ"א כלל ט"ו או' י"ג. עיני הכהן סי' ג' או' י"ט. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן מז

מז) שם. ומשם ואילך נידון כחוט השדרה. ונקיבת קרומו ברובו כדלקמן בסימן שאח"ז. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"ב. שפ"ד או' י"א. שו"ג שם. זב"ת או' כ"ה. חכ"א שם. עיני הכהן שם.

סעיף קטן מח

מח) מעשה היה שהיה שלפוחית א' של מים בתוך הפולין עצמן ועוד היה יוצא קצת מן השלפוחית חוץ מן הפולין בתוך חוט השדרה אבל רובה היתה בתוך הפולין והיה המוח של הפולין מקיפה מכל צד אבל הקצת מן השלפוחית שהיה יוצא לחוט השדרה היה מגולה ואסרו מספק יען שזה נקראת אין מוח מקיפה מכל צד משום אותו קצת של השלפוחית שהוא יוצא לחוט השדרה היה מגולה. זב"צ או' מ"ג.

סימן לב

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] חוט השדרה שנפסק וכו' חוט השדרה יוצא מן המוח ונמשך על פני כל השדרה עד סוף הזנב ועור אחד מקיפו ובו תלויה הטרפות. לבוש. זב"ת או' א' עיני הכהן סי' ד' או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. חוט השדרה שנפסק וכו' כתב הב"ח ולא מטרפינן בנקבים סמוכים זה לזה בהיקף ובצירוף רובו כמו בגרגרת אלא דוקא בנפסק רובו במקום א' והב"ד הש"ך סק"א. אבל הפר"ח או' א' כתב על דברי הב"ח הנז' דלא נהירא להקל כלל מסברא בחוט השדרה טפי מגרגרת. וכ"כ הפר"ת או' א' דה"ה אם ניקב נקבים כנפה דמצטרף לרוב היקף וגם השלם שביניהם מצטרף כל שאין בין נקב לנקב כמלא נקב ודלא כהב"ח. לה"פ או' א' תב"ש או' א' שפ"ד או' א' זר"א ח"ג בקו' קיצור ה' טריפות או' א' ער"ה או' א' שה"מ או' א' בי"צ או' א' קומץ או' א' מק"מ או' א' עיני הכהן שם או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. חוט השדרה שנפסק רוב היקף עור וכו'** ויש להטריף ברוב החוט ע"י צירוף אפי' שלא בהיקף א' רק זה מלפנים ולמעלה וזה לאחור ולמטה. תב"ש שם. שפ"ד שם. דע"ק או' א' מק"מ שם. עיני הכהן שם. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **מצוי** בחוט כמו בליטות קטנות מנוקבים ואין לחוש בהו לצירוף כי כן רביתייהו. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. אעפ"י שנפסק כל המוח שבפנים כשר.** דמוח זה לא מעלה ולא מוריד. חולין מ"ה ע"ב. ב"י. ב"ח. ש"ך סק"ב. בי"צ או' א' ועיין לקמן או' כ"ב.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ב'**] **נסדק העור לארכו כשרה.** ואפי' לא נשתייר אפי' כל שהוא לא למעלה ולא למטה כשר. ב"י. ב"ח. פרישה או' ב' ט"ז סק"א. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגב"י או' ב' פר"ת או' ב' תב"ש או' ב' והשיג על הפר"ח דבעי שיור כמו בגרגרת יעו"ש. זר"א שם. ער"ה או' ב' וכתב ודלא כהפר"ח. ר"ז או' ב' שה"מ או' ב' זב"ת או' ג' ואו' ד' בי"צ או' ב' ומשום דא"א לצמצם צריך להשתייר משהו למעלה סמוך לפולין ולמטה א"צ. שפ"ד או' ג' עיני הכהן שם או' ג' מק"מ או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **הא** דנסדק העור לארכו כשר ה"ד אם הסדק הוא ביושר אבל אם הסדק הוא הולך ומתעקם עד שנמצא שראש הסדק הוא במזרחו של חוט וסוף הסדק במערבו של חוט טרפה. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. וכן אם נשברה השדרה ולא נפסק החוט וכו'** ומ"מ בדיקה מיהו בעי. מש"ז או' ג' ר"ז או' ג' מק"מ או' ג' ואפי' חזר ונקשר בעי בדיקה כי שמא קודם שנקשר נפסק החוט. ר"ז שם. מק"מ שם. זב"צ או' ו' ועיין לקמן סי' נ"ד סעי' ה' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ט

ט) **ואם** נשברה המפרקת ורוב בשר עמה והחוט שלם כשרה. ט"ז סי' כ"ז. פר"ח שם. שמ"ח שם או' ד' כריתי שם או' ג' שה"מ או' ג' והגם שהרב חכם צבי סי' כ"ח ובית יעקב סי' קס"ב ושבו"י ח"א סי' ן' הסכימו לאסור והסכים עמהם הלב"ש בטרפות העצמות סי' ט"ו או' ב' וכן הסכים הב"צ בסי' זה ח"ב או' א' ועיני הכהן סי' א' או' א' מ"מ הזר"א יו"ד

סי' ג' הביא הבי"ע ושבו"י הנז' ודחה אותם והסכים לדברי הט"ז והפר"ח הנז' יעו"ש וכ"כ בח"ג בקיצור ה' טריפות על סי' זה או' ט' וכן הרב באר יעקב לעיל סי' כ"ז והבל"י שם דחו דברי הבי"ע והשבו"י הנז' והסכימו לדברי הט"ז והפר"ח הנז' וכ"כ הברכ"י לעיל סי' כ"ז בשיו"ב משם הרד"ק כ"י דהעיקר להלכה ולמעשה כהט"ז יעו"ש. מיהו בדיקה בעי שיבדוק החוט יפה יפה שלא יהיה בו שום ריעותא ובבדיקת החוט אנו בקיאין כמ"ש הט"ז סק"ד והסכימו עמו האחרונים כמ"ש לקמן או' מ' ואם יש בו ריעותא כל דהו אף בקצתו טרפה ואם לא נבדק ה"ז ספק טרפה. לב"ש שם או' ח' בי"צ שם או' ט' ומיהו אם יש בה עוקץ בשבירת המפרקת יש לחוש ולהטריף מחשש נקיבת הושט. ברכ"י בשיו"ב שם משם הרד"ק. זב"צ או' ז' ונראה דהגם שכתבנו דהעיקר כדברי הט"ז מ"מ היכא דאפשר וליכא הפ"מ יש להחמיר ולחוש לדברי האוסרים כי רבים הם אלא א"כ נקשר העצם בטוב קשר אל קשר יחדיו ידובקו ולבדוק החוט יפה ואם יש בו ריעותא כל דהו טריפה ואם לא נבדק ספק טריפה כנז'.

סעיף קטן י

י) **עוף** ששדרתו עקומה וכפולה הנקרא קורקובאד"ו יש להכשיר דנמצא כן דלפעמים לא תוכל הביצה להכיל באפרוח בתוכה מפני קטנותה ומתעקם בתוכה ונשארת. מטה יוסף ח"ב יו"ד סי' ו' מחב"ר או' ה' יא"פ ססי' נ"ד. מק"מ או' ד' עיני הכהן סי' ד' או' יו"ד. תו"ז סי' נ"ד או' ז' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) **מעשה** כזה אירע באווז והורה זקן א' לפרק החליות אחת אחת בנחת לראות אם חוט השדרה קיים או יש ריעותא ופרקו כל החליות וראו שלא היה שום ריעותא בחוט והכשירו. מט"י שם. מחב"ר או' ו' ונראה דלפי מ"ש מקודם דברייתא כך א"צ לטורח הזה. מחב"ר או' ז' יא"פ שם. עיני הכהן שם. וכ"כ מק"מ שם דאם אינו מתולדה יש לפרק החליות א' א' ולבדוק וכו'.

סעיף קטן יב

יב) **וכן** בא מעשה לידי בצואר עוף עקום ובדקתי כל השדרה ונמצא כל החוט שלם וקיים והכשרתיו. תו"ז שם או' ח' זב"צ או' ט' ועיין לקמן סי' ל"ג או' ן'.

סעיף קטן יג

יג) **ועוד** בא מעשה לידי בבהמה אחת שהיתה שדרתה עקומה בתכלית העקמימות והיה העקמימות והכפל נוטה לצידה לצד הצלעות ולא מגבה והביאוה שלימה אצלי וצויתי לפתוח השדרה באמצע כמנהג בנחת ובדקתי כל החוט במיתון דרך עקמימותו

והיה שלם הולך ומתעקם בתוך השדרה כתולדתו והכשרתיה ואין ספק דכך נולדה ונתגדלה בעקמימות או בקטנותה נפלה ונכפלה שדרתה ולא נפסק החוט ונתגדלה כך וכיון שהחוט קיים ליכא שום בית מיחוש. תו"ז שם או' ט' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) מעשה בא לפני טבחי עירנו בתרנגולת א' שהיתה שדרתה עקומה והעקמומות היה נוטה לצד פנים ופתחו התרנגולת וראו שהשדרה יש בה עוקץ כנגד הריאה והטריפוה משום דחיישינן לנקיבת הריאה ואין אנו בקיאין בבדיקתה. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טו

טו) והא דהכשירו לבדוק בצואר עוף עקום ה"ד באינו עקום כ"כ ובאופן שיכולין לבדוק החוט אבל אם עצם הצואר הוא עקום הרבה ועולה ויורד והוא דבר שקשה לבדוק יש להטריף משום חשש פסיקת החוט. זר"א חי"ד סי' ג'.

סעיף קטן טז

טז) וצריך לבדוק אח"ז בבקיאות שיראה החוט בשלימות דאילו אם בפתחו השדרה או המפרקת נפסק החוט ולא ראה החוט שלם שוב אין לו בדיקה וטרפה. לב"ש ססי' ט"ו. בי"צ או' ט' זב"צ או' י"ג. ועיין לקמן או' כ"ט.

סעיף קטן יז

טוב) שם. או שנתמעך המוח וכו' עיין לעיל סי' ל"א סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ג'**] **הומרך המוח ונשפך כמים.** ואילו היה החוט נקוב היה יוצא. רש"י חולין מ"ה ע"ב. טור. ש"ך סק"ד. לה"פ או' ה'.

סעיף קטן יט

יט) שם. הומרך המוח ונשפך כמים. ואם נמצא מים בחוט השדרה בכל ענין טרפה דלא שייך לומר מוח מקיפו. דמש"א דצ"ב ע"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ד' זר"א ח"ג בקיצור ה' טרפיות או' ט' שו"ג מחו' או' ב' זכ"ל חי"ד על סי' זה. עיני הכהן סי' ד' או' ו' תו"ז סי' נ"ד או' ג' והטעם שכחב דלא שייך לומר מוח מקיפו מפני שהמוח שבראש הוא עב וגם ולכן אם הוא מקיף המים הוא מגין לא כן המוח שבחוט השדרה שהוא דק ורך הרבה לא חשיב היקף דאינו מגין והו"ל כאלו המים אצל החוט. ועיין לעיל סי' ל"א או' יו"ד.

סעיף קטן כ

ך) **שם. או כדונג שנמס וכו'** אבל אינו נשפך כמים ואלו היה החוט נקוב לא היה יוצא. ש"ך סק"ה. לה"פ או' ו' זב"ת או' ז' ומיהו אין נ"מ בין נימוח כמים או כדונג אלא דבכל אלו דרך להתמסמס הרבה והחוט שוחה ומשו"ה טרפה. שפ"ד או' ד'.

סעיף קטן כא

כא) שם. או כדונג שנמס וכו' וכל שהגיע המסמוס במוח לרוב היקפו דחוט אפי' רק רצועה דקה כשערה טרפה. מק"מ או' ז'.

סעיף קטן כב

כב) שם. או כדונג שנמס וכו' וכל הני נתמרך נתמסמס בכלל נפסק החוט הן דקים להו לרבנן שמתוך ליקוי זה עתיד לינקב וליפסק אי נמי אין פיסוק גדול מזה ואע"ג דאמרן (לעיל או' ה') מוח זה לא מעלה ולא מוריד ה"מ בהפרדה אבל בהמרכה לא. רש"י חולין מ"ה ע"ב.

סעיף קטן כג

כג) שם. שחוץ לידו שוחה וכו' פי' אותו המקצת שיוצא חוץ לידו היה שוחה טרפה דלקותא הוא וסוף הקרום ליפסק. מש"ז או' ב'.

סעיף קטן כד

כד) [**סעיף ד'**] **נחסר קצת מהמוח ונתרוקן כשר.** דוקא נחסר קצת אבל אם נתרוקן הרבה טרפה משום דודאי כשמעמידו היה הריקן שחוץ לידו שוחה. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ג' לה"פ או' ח' שפ"ד או' ו' זר"א שם. זב"ת או' יו"ד. בי"צ בעע"ז או' ה' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כה

כה) אבל בנתמסמס כדונג לא מפליג בין מעט להרבה לפי שדרכו להתמסמס כולו. ש"ך שם. לה"פ שם. שפ"ד שם. זב"ת שם. בי"צ שם.

סעיף קטן כו

כו) חוט השדרה שנמצא העור בריא וחזק וכן מוח שבפנים קיים אלא שהעור של החוט היה שחור כשרה. ביה"ל. פר"ח בקו"א. לה"פ או' ג' בל"י או' ב' נוב"י חי"ד סי' י"ג וקרא ערער על התב"ש שהחמיר בזה יעו"ש. מחב"ר או' א' זב"ת או' ה' שה"מ או' ג' חכ"א כלל ט"ו או' כ"א. בי"צ או' ב' עיני הכהן שם או' ח' תו"ז סי' נ"ד או' יו"ד. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כז

כז) אבל אם העור לקוי מחמת השינוי ברוב היקף עור החופה את המוח טרפה. פר"ח שם. לה"פ שם. זב"ת שם. שה"מ שם. חכ"א שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כח

כח) **ודוקא** שהמוח בפנים בריא וחזק אבל אם המוח נפסד מבפנים אף דמוח זה לא מעלה ולא מוריד מ"מ כיון דחזינן שינוי מראה בעור אמרינן לקותא היא וטרפה. מש"ז או' ג' בי"צ שם. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כט

כט) **וכי** כשמוצאין עוף ששדרתו עקומה שהכשרנו לעיל אם יש שינוי מראה בחוט יש לתלות ע"י לקותא הוא ויש להטריף. מש"ז שם. עיני הכהן שם או' יו"ד. זב"צ שם.

סעיף קטן ל

ל) **אם** יש אבעבוע ויש לה שינוי מראה ובפרט מראה שחור ושלט השינוי מראה מעבר לעבר טרפה. נוב"י שם. מחב"ר או' ב' תו"ז שם או' י"א. על"ה שם או' ט' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן לא

לא) **ואם** אין אבעבוע רק גבוה מעט אם לא היה הבשר משונה במשמוש להיות רך או נימוח קצת כשרה ואין להחמיר. נוב"י שם סי' י"ד. מחב"ר או' ג' ענ"ה שם. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לב

לב) **כל** מקום שיש שינוי מראה צריך לבדוק ולעיין אם אין לקותה בבשר. נוב"י שם סי' י"ג. מחב"ר או' ד' ענ"ה שם. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לג

לג) [**סעיף ה'**] **טריפות זה של חוט השדרה וכו'** קאי לכל הטריפות שבחוט השדרה שהזכיר מקודם. ש"ך סק"ז. לה"פ או' ט' זב"ת או' י"א.

סעיף קטן לד

לד) **שם. הוא עד פי פרשה שלישית וכו'** פי' כשמגיע החוט עד הירכים מתפצל פיצול אחד לצד ימין ואחד לצד שמאל ואמצעיתו יורד עד למטה כנגד הזנב ולאחר שיורד כג' אצבעות (מן הירכים. פרישה) מתפצל עוד לב' פיצולין אחד לימין ואחד לשמאל וכן בהרבה מקומות עד שיכלה. טור. לבוש. זב"ת או' י"א. ואלו הג' פיצולים נקראים פרשיות והחוט הישר שבשדרה אשר בין פיצול לפיצול נקרא בין הפרשיות והחוט בין שני הפיצולים הראשונים כלומר בהתחלתם כשמושכים אילך ואילך נקרא פי פרשה. וזהו דינם כל החוט מן הפולין עד פי פרשה ראשונה שהיא התחלת השני פיצולים הראשונים אם נפסק רוב עוביו ודאי טרפה ואם נפסק החוט שבפי הפרשה שבין התחלת השני ! פיצולין הראשונים וכן נפסק חוט של הפיצולין עצמן וכן אם נפסק חוט הישר אשר בין הפרשיות כל אלו ספק טרפה וכן הדין בפרשה שנייה עד פרשה שלישית. זב"ת שם.

סעיף קטן לה

לה) שם. אבל אם נפסקו חוטי פיצול השלישי כשרה. לפי שמשם ואילך כבר תשש כחה והירכים מעמידין את שדרתו ואינה מתה בכך. רש"י חולין מ"ה ע"ב.

סעיף קטן לו

לו) שם. ובעוף הוא טרפות החוט עד בין האגפים התחלת המקום שהם מחוברים בו בגוף. הגה. ויש מטריפין בעוף עד מקום כלות שכיבת העצם המחובר לגוף והכי נהוג אם לא במקום הפ"מ. ולענין דינא יש להטריף כס' רמ"א עד מקום כלות שכיבת העצם המחובר לגוף. שפ"ד או' ט' שה"מ או' ח' חכ"א כלל ט"ו או' י"ח. בי"צ או' ה' ענ"ה סי' ד' או' י"ג. תו"ז סי' נ"ד או' ו' זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לז

לז) שם בהגה. אם לא במקום הפ"מ. ובהפ"מ העיקר כדעת הט"ז סק"ג דהיינו עד מקום כלות חיבורם בגוף יש להקל ולא ממקום התחלת חיבורם בגוף. שפ"ד שם. וכ"כ ימין משה בשם הרשד"ם והב"ד הזר"א שם. שה"מ שם. בי"צ בתה"ב או' ב' על"ה שם. תו"ז שם. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לח

לח) [**סעיף ו'**] **בהמה שהכו אותה וכו'** ולא חיישינן שמא נפסק החוט. דכיון שהלך המקל על פני כל אורך השדרה א"א שיכה בכח. ש"ך סק"י. פר"ח או' ז' זב"ת או' ט"ו.

סעיף קטן לט

טל) שם. על פני כל אורך השדרה כשרה. כתב באו"ז סי' תי"ז י"מ דמ"מ צריכה פירכוס בשחיטה כמסוכנת ורבי' שב"ט נסתפק די"ל כיון דלא חיישינן לריסוק איברים הרי אנו מחזיקים אותה בחזקת בריאה יעו"ש. מק"מ או' יו"ד. והב"ד זב"צ או' כ"ה וכתב והגם שרשב"ט נסתפק בדבר הא ודאי ספיקא לחומרא. וכתב עוד שם זב"צ ומ"מ אם עמדה מאליה אינה חשובה כמסוכנת וא"צ פירכוס כדאמרינן לעיל סי' י"ז סעי' א' יעו"ש.

סעיף קטן מ

מ) שם. ואם יש במקל קשרים חוששין וכו' וכן אם לא הגיע המקל ע"פ כל השדרה חוששין וכו' וכן אם הכה לרוחב השדרה חוששין וכו' וכיון דחוששין צריכה שהייה מעת לעת ובדיקה בחוה"ש. כ"כ הר"ן והב"ד ב"י וכ"פ רש"ל. ואף שפסק רמ"א לקמן סי' נ"ח סעי' ו' דאין אנו בקיאין בבדיקה היינו לענין ריסוק אבל כאן בבדיקת חוה"ש אנו בקיאין. ט"ז סק"ד. לה"פ או' י"ג. בל"י או' ט' כריתי או' ה' תב"ש או' ו' מש"ז או' ד' בי"צ או' ז' עיני הכהן סי' ד' או' כ"ב זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן מא

מא) שם. ואם יש במקל קשרים חוששין וכו' וכי חיישינן היינו בשלא הלכה אבל אם הלכה אח"כ תו לא חיישינן ואיכא מ"ד דאפי' הלכה בכה"ג בעיא בדיקה בחוה"ש. ב"י בשם הר"ן. וכתב הפר"ח או' ז' דכן עיקר כסברת האומר דאפי' הלכה לעולם צריך בדיקה בחוה"ש. וכ"כ הפר"ת או' ח' תב"ש שם. מש"ז שם. זר"א ח"ג בקיצור ה' טרפות או' ט' בי"צ שם. חכ"א כלל ט"ו או' י"ט. ענ"ה שם או' ט"ו. וי"א דאם הלכה א"צ בדיקה. כנה"ג בהגב"י או' י"ח בשם דמש"א. שו"ת מהר"ם מלובלין סי' צ"ד. דג"מ. ר"ז או' ח' ויש לסמוך אסברא זו האחרונה ומכשירינן בהפ"מ בנאבד בלי בדיקה. מק"מ או' י"ב. זב"צ או' כ"ו. ועיין לקמן או' מ"ט.

סעיף קטן מב

מב) ואם נפלה לארץ ע"י הכאה זו לא מהני לה בדיקה אפי' בפחות מעשרה טפחים ואפי' הכו אותה ע"פ אורך כל השדרה בכל ענין שהוכתה עד שנפלה מחמת הכאה דינא ככל נפולה ואין לה תקנה דאין אנו בקיאין בבדיקת כל החלל. תב"ש שם. מש"ז שם. שה"מ סוף או' יו"ד. ענ"ה שם או' ט"ז. מיהו אפי' בנפולה אם אח"כ הלכה ד"א הילוך יפה מהני לה בדיקת החוט אפי' לדידן. מש"ז שם. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מג

מג) והא דבהכאה צריך בדיקה ה"ד בהכאה גדולה שלא כדרך הרגיל והכי נוהגין דלא בדקינן בהכאות המצויות שמכין הבהמה. תב"ש שם. והגם שכתב אח"כ דיש להחמיר דאנן לא בקאינן לחלק בין הכאה להכאה וכו' יעו"ש מ"מ כתב עליו בשו"ת תולדות יצחק ססי' א' דהמחמיר יחמיר לעצמו אבל חלילה להחמיר לאחרים ובפרט להפסיד ממון של ישראל אותו החלב שנחלב מהבהמה שהכה אותה ודי לנו להחמיר בהכאה גדולה שלא כדרך הרגיל וכו' יעו"ש. והב"ד פ"ת או' ב' זב"צ או' ל"א וכתב וכן עיקר.

סעיף קטן מד

מד) כתבנו לעיל או' מ' ואו' מ"א דהיכא דאית ביה קשרי דחוששין צריכה שהייה מעל"ע ובדיקה בחוה"ש או הליכה ובדיקה בחוה"ש ואם בדקו בחוה"ש ומצאו שינוי מראה או שינוי צורה שנתמעך וכדומה טרפה. מק"מ או' י"א. אלא שנסתפק אי השינוי בפחות מרוב היקף נמי מטריף. מיהו בס' זב"צ או' כ"ז כתב שאין זה ספק אלא דוקא בשנוי ברוב היקף הוא מטריף כדין החוט שנפסק. ועיין לעיל או' כ"ז.

סעיף קטן מה

מה) **ולא** מהני לבדוק אלא תוך ג"י מהמעשה דאל"כ יש לחוש שהבריא והלכה המראה כמ"ש הטור סי' נ"ז בשם הרשב"א לענין בדיקת דרוסה. מק"מ שם. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מו

מו) **שם. חוששין למקום הקשרים**. היינו אפי' לא חזינן שבר בשדרה. ומ"ש בש"ע התניא ע"פ לשון הט"ז סק"ד דסגי לבדוק בשדרה אי היא שלימה אינו כלום אלא צריך בדיקה בחוט. מק"מ או' י"ג. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן מז

מז) **שם. וכן אם לא הגיע המקל על פני כל השדרה וכו'** וה"ה אם הכה אותה ונפסק המקל בהכאה חוששין לפי שבמקום שנפסק המקל עושה חבורה או מכה רבה כמו בראש השרביט. ב"י בשם הכלבו. ט"ז סק"ה. פר"ח או' ח' להפ"ו או' י"ג. בל"י או' ט' מש"ז או' ה' שה"מ או' יו"ד. ער"ה או' ה' זב"ת או' ט"ז. בי"צ בעמ"ז או' ט' ענ"ה סי' ד' או' י"ד. תו"ז סי' נ"ד או' י"ד. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מח

מח) **הכו** אותה על ראשה בכח גדול למהר הליכתה ורבצה במקומה ולא יכלה לעמוד ושחטוה שם תכף להכאה שחיטה אף דלא אשתכח רעותא בעצם הגלגולת עם כל זה חוששין משום רסוק איברים וטרפה. תורת חסד סי' ו' מחב"ר או' ט' שו"ג סי' ל' מחו' או' א' ענ"ה שם או' כ"א. זב"צ או' ל"ג וכתב דהגם דהחק"ל סי' כ"ח דחה דברי התו"ח הנז' והכשיר הרואה יראה דאין בראיותיו כדי שביעה לדחות דברי התו"ח וע"כ העיקר כדברי התו"ח עכ"ד.

סעיף קטן מט

מט) **פרה** חולבת שהכו אותה במקל על רוחב השדרה מכה רבה עד שנחלית ונפלה ואחר איזה ימים חזרה לאיתנה הראשון נ"ל דהחלב שלה מותר דהגם דלדעת המחמירין וס"ל דלא מהני הילוך לבד רק הילוך ובדיקה מ"מ אין לחוש בזה לחלב וניהי דהיכא דאפשר בבדיקה ראוי להחמיר ולבדוק כיון דאפשר לברורי עכ"פ בא"א לבדוק כגון שנאבד או לענין החלב ודאי יש להתיר. טוב טעם סי' ל"ב דף א' ע"ג. זב"צ או' ל"ד. ועיין לעיל או' מ"א.

סעיף קטן נ

נ) שם. חוששין שמא נפסק החוט. משמע דא"צ לבדוק כל החלל אלא חוה"ש לבד וכמ"ש בב"י. וכ"כ התב"ש או' ו' וכתב להשיג על הפר"ח יעו"ש. וכ"כ הער"ה או' ד' בשם כמה ראשונים וכתב ודלא כהפר"ח יעו"ש. וכ"מ ממ"ש לעיל או' מ' יעו"ש.

סעיף קטן נא

נא) [**סעיף ז'**] **בהמה שגוררת רגליה וכו'** לא דוקא רגליה אלא ה"ה אם גוררת ידיה אין חוששין. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ו. שה"מ או' י"א. ער"ה או' ח' זב"ת או' ך' ענ"ה שם או' ך' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן נב

נב) ולאו דוקא אם אחר שקנה מן הגוי ראינוה שגוררה רגליה מותר אלא ה"ה אפי' לכתחלה מותר לקנות מן הגוי אווזים ותרנגולים שאינם יכולים לעמוד על רגליהם. כנה"ג שם. שה"מ שם. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן נג

נג) שם. בהמה שגוררת רגליה וכו' בין דקה בין גסה וה"ה חיה. כנה"ג שם. זב"ת או' י"ט. ולאו דוקא גוררת אלא אפי' שאינה יכולה לעמוד על רגליה. כנה"ג שם. שה"מ שם. זב"ת או' ך'.

סעיף קטן נד

דנ) שם. בד"א כשלא נודע שנפלה אבל אם נודע שנפלה חוששין. ואפי' נפלה למטה מי"ט כשגיררת רגליה צריכה בדיקה בחוה"ש. תב"ש או' ז' שפ"ד או' י"ב. חכ"א כלל ט"ו או' ך' בי"צ או' ח' ענ"ה שם או' י"ט. וה"ה אם הכה אותה מראשה לזנבה וגוררת רגליה לא תלינן בשגרונה ובעינן בדיקה בחוט. תב"ש שם. פר"ת או' ט' שפ"ד שם. זב"ת או' כ"ב. בי"צ בעמ"ז או' י"ב. ענ"ה שם או' י"ז. ואם לא בדק בחוט בהא דנפלה פחות מי"ט וגוררת רגליה או הכה אותה מראשה לזנבה וגוררת רגליה הוי ספק טרפה. תב"ש שם. חכ"א שם. אבל הפר"ת שם כתב דאם לא בדק בחוה"ש אין להטריף. וכ"כ הזב"ת שם. וכ"נ דעת הנוב"י מה"ק חי"ד סי' כ"ב. וכתב מק"מ או' ט"ז דיש לסמוך על סברא זו בהפ"מ בדיעבד אם לא נבדק חוה"ש. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן נה

הנ) ואם נפלה י"ט או הפילוה אחרים אפי' פחות מי"ט וגוררת רגליה דינא כדין נפולה בסי' נ"ח דצריך לבדוק כל החלל ולדידן דאין אנו בקיאין בבדיקה אסורה לעולם. ש"ך ס"ק י"ב. שפ"ד שם. בי"צ או' ח' זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן נו

נו) בהמה שנתקלה ברגליה האחרונים ונעשית חגרת צריכה בדיקה בירך ולא דמי במגררת רגליה דשאני הכא דתברא בצדה שנתקלה. שבו"י ח"ב סי' נ"ט. עיקרי הד"ט סי' ב' סיף או' ג' זב"ש או' ט"ו. זב"צ או' ט"ל. ועיין לקמן סי' נ"ה או' ט"ל.

סעיף קטן נז

נז) ואם צולעת רק על רגל א' אין לחוש לחוה"ש שאם מחמת השדרה הרי היא באמצע ומתפשט כחה בשוה בב' הרגלים והיתה ראויה להיות צולעת בב' הרגלים. נוב"י מה"ת סי' י"ז. והב"ד פ"ת או' ג' אבל הרב זב"צ או' מ' הקשה עליו דדילמא נפסק החוט בפיצול א' ההולך לרגל שמאל אבל החוט שבאמצע והפצול של רגל ימין עודם קיימים ומשו"ה דוקא צולעת על רגל א' וע"כ כתב דלמעשה יש להחמיר. ור"ל שיש לבדוק חוה"ש שבשני פיצולין ראשונים שבירך וגם הניבין שבירך מן הספק דשמא היתה צולעת מחמת שנפסקו הניבין או שנפסק חוה"ש. ועיין לעיל סעי' ה' ולקמן סי' נ"ה סעי' ב'.

סעיף קטן נח

נח) אם לא ראה היהודי שנפלה אין לחוש לנפילה ומה שהגוי אומר אחר שיצאה מתחת ידו אינו נאמן ואפי' אמר מתחלה אולי כיון להשביח מקחו שסובר אם יאמר שזה מחמת נפילה עדיף. נוב"י שם. פ"ת שם. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן נט

נט) ואם נפל השור ע"ג רגליו מחמת מכאוב רגליו ולא הלך מחמת נפילתו אין בו חשש רסוק אברים דכיון דמחמת מכאוב הוא דנפלה אמדה נפשה דהוי נפלה מדעת. תב"ש סוף או' ז' ענ"ה שם או' י"ט. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן ס

ס) מי שקנה אווז מן השוק ולא יכלה לעמוד מותרת כיון שלא ראינוה שנפל אין לאסור מספק ואומר שגרונה נקטה. ט"ז סק"ו. פר"ח סוף או' ט' להי"פ או' ט"ו. בל"י או' י"א. זב"ת או' כ"ב. ואפי' בדיקה א"צ ומותר לשוחטו מיד. מש"ז או' ו' בי"צ בעמ"ז או' י"א. חכ"א כלל ט"ו או' ך'.

סעיף קטן סא

סא) ועופות שאינם יכולים לעמוד על רגליהם וכשעומדים סובב ראשם ונופלים אסור לשחטם דחיישינן שמא יש להם מים במוחם. באר מים חיים או' י"ג משם זב"ש. זר"א ח"ג בקיצור ה' טריפות או' ט' זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סב

סב) תרנגולים שרגליהם נפוחים אפי' בעצם התחתון יש לחוש להם שבא להם מחולי הפודנאר"ה והאוכלים מהם באים לידי חולי זה לכן שומר נפשו ירחק מהם שמצוי הוא בתרנגולים. שבו"י ח"ב סי' ס"ח. וסב"ד התו"ז סי' ד"ן או' טו"ב וכתב דיש ליזהר בזה כדברי הרב דחמירא סכנתא. זב"צ או' מ"ד.

סימן לג

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **ניטל הלחי התחתון כשרה.** היינו בענין דליכא משום עיקור סימנים וכדלעיל סי' כ"ד סעי' ט"ו וט"ז. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' זב"ת או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. והוא שיכול לחיות ע"י המראה והלעטה. פי' שתוחבין לה בבית הבליעה עד מקום שאינה יכולה לחזור נקרא המראה ובמקום שיכולה לחזור נקרא הלעטה. שבת קנ"ה ע"ב. ט"ז סק"ב. וכ"כ האחרונים.

סעיף קטן ג

ג) וה"ה דיוכל להשקותו דאל"כ א"א לחיות. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' ו' שפ"ד או' ב' בי"צ בעמ"ז או' ב' מק"מ או' א' ענ"ה סי' ה' או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) וא"ת מהיכן אנו יודעים לשער שאינה יכולה לחיות ע"י המראה והלעטה אם ראינוה שהולכת ומתמעטת וגם כשמאכילין אותה ממאנת ואינה חפיצה זה יגיד שאינה יכולה לחיות ע"י המראה והלעטה. פר"ת או' א' ענ"ה שם. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) ולאו דוקא ניטל אלא אפי' נבראת חסרה לחי התחתון או חסרה לחי העליון דינו כמו ניטל. ענ"ה שם. זב"צ או' ד' ואו' ז'.

סעיף קטן ו

ו) שם הגה. וכן עוף שניטל חוטמו ויכול לחיות וכו' דוקא חרטום התחתון אבל חרטום העליון אעפ"י שיכול לחיות ע"י המראה והלעטה טרפה. דמש"א. כנה"ג בהגב"י או' ז' תב"ש או' ב' מש"ז או' א' זר"א ח"ג בקיצור ה' טרפות או' יו"ד. זב"ת או' ג' חכ"א כלל ט"ז או' א' בי"צ או' א' מק"מ או' א' ענ"ה שם אי' ב' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **שם בהגה. ויכול לחיות ע"י המראה וכו'** ויכול להשקותו ג"כ. ב"ח. מק"מ שם. ועיין לעיל או' ג'.

סעיף קטן ח

ח) **מעשה** שאירע בתרנגול א' שניקב לחי התחתון עד שיצא לשונו דרך הנקב והכשירוהו מטעם דניטל לחי התחתון כשרה. באר מים חיים או' א' משם מהר"ר שאול אב"ד דק"ק הא"ג. זב"צ או' ו' והיינו שיוכל לחיות ע"י המראה והעלטה כנז'.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ב'**] **ניטל הלחי העליון להרמב"ם טרפה.** וה"ה אם נבראת חסרה לחי העליון טרפה כמ"ש לעיל או' ה'.

סעיף קטן י

י) **שם. להרמב"ם טרפה וכו'** וכ"כ הפר"ח או' ג' בשם כמה ראשונים כדעת הרמב"ם דטרפה וכתב וכן עיקר. וכ"כ התב"ש או' ג' שו"ג או' ד' זר"א שם. ביאור הגר"א או' ב' חכ"א שם. בי"צ שם. ענ"ה שם או' א' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יא

יא) **נימוק** הלשון עד הטולטלת והיא ערלת הגרון כשרה אבל עם הטולטלת טרפה. רוקח סי' שצ"ח. תב"ש או' א' שו"ג מחו' או' ג' מש"ז או' ב' מחב"ר או' ב' שה"מ או' ב' בי"צ בעמ"ז או' ב' ענ"ה שם או' ג' תו"ז סי' ס"ז או' ד' ואו' ה' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יב

יב) **ולפ"ז** ה"ה אם ניטל הלשון טרפה וכן נוהגין בירושת"ו שו"ת פרי הארץ חי"ד סי' ו' שו"ג שם. ענ"ה שם. תו"ז שם או' ו' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) **ומעשה** שהיה בלשון א' של בהמה ג' פצולין והיה נראה כג' אצבעות והסכימו רבני מתא דלא הוי !ניתרת לשון הואיל ויש להם שורש אחד. פרי הארץ שם. שו"ג שם. ענ"ה שם או' ד' תו"ז שם. ומשמע דאם לא יש להם שורש א' טרפה דכל היתר כנטול דמי וא"כ אם יש ב' לשונות טרפה. וי"א דאם יש ב' לשונות כשרה. טו"ט סי' ט"ז. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) **מעשה** בא לידינו בלשון של שור הגדול שנמצא מחט חתובה בעקב הלשון והיתה שם בשר הלשון מעופשת וסרוחה עד שאינה ראויה לאכילה והכשרנוהו מטעם דאין טרפות בלשון ומחט זה מסתמא היתה טמונה תוך מאכל הבהמה ובאכילתה נתחב

בלשון ולא הספיק לנקוב הושט ולא בתורבץ הושט. שו"ג שם. תו"ז שם או' ז' וכן נמצא בלשון א' בועה קטנה וסביב הבועה היה הבשר שלם ויפה שהבועה היתה בפנים והבשר שבחוץ יפה והכשירו. טו"ט סי' ט"ו. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ג'**] **ושט או תורבץ הושט שניקב לחללו וכו'** ה"ה בכל דבר הפוסל בנקיבה ויש לו חלל לא מפסלי עד שינקב לחלל ואם אין להם חלל צריך נקב מפולש. תו' והרשב"א והר"ן במתני' דאלו טריפות. ב"י. ט"ז סק"ג. לה"פ או' ד' שו"ג או' ז'.

סעיף קטן טז

טז) **שם. ושט או תורבץ הושט שניקב לחללו וכו'** ואפי' ניקב הושט למעלה סמוך לראש ששם דבוק בבשר אין הבשר סותם וטרפה. תב"ש סי' מ"ו או' ב' מש"ז שם או' ג' נוב"י חי"ד סי' ט' תשו' מאהבה ח"א סי' פ"ו. מחב"ר או' ה' פ"ת או' ב' ענ"ה שם או' ו' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) **שם. שניקב לחללו בכל שהוא נבילה.** והכל תמהו עליו בזה ומ"מ הסכימו קצת מהאחרונים דנותנים עליו חומרי נבילות וחומרי טריפות. ענ"ה שם או' ב'.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ד'**] **שני עורות יש לו לושט וכו'** ואפי' עלה בו קרום ונסתם וכו' ואפי' עלתה בו סתימה עבה אינה מתקיימת. רש"י חולין מ"ג ע"א. פר"ח או' ו' לה"פ או' ה' בל"י או' ה' כריתי או' ה' שה"מ או' ו' זב"ת או' ח' חכ"א כלל ט"ז או' ג' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יט

יט) **וכל** נקובי דטריפות לא מהניא להו סתימה דסלקא בהו לאחר זמן. רש"י שם. פר"ח שם. לה"פ שם. כריתי שם. שה"מ שם בשם כמה ראשונים. חכ"א שם.

סעיף קטן כ

ך) **ואפי'** השומן שבושט אינו סותם. פנים מאירות ח"א סי' א' מש"ז או' י"ח. ענ"ה סי' ו' או' כ"ז. תו"ז סי' נ"ב או' ג' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כא

כא) **שם. ואפי' ניקבו זה שלא כנגד זה אסורה.** ולא דמי לקרקבן לקמן סי' מ"ט דניקב זה שלא כנגד זה כשר דהקרקבן מינח נייח וכדקאי קאי אבל ושט כיון דאוכלין ומשקין תדיר שם וגם היא מנשמת פעמים שהנקבים מתכוונים זה כנגד זה והוי כניקב ממש. חולין מ"ג ע"א. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ז' לה"פ או' ז' בל"י או' ו' זב"ת או' ט'.

סעיף קטן כב

כב) **ניקב** עור א' בתורבץ ועור א' בושט טרפה דגם בזה אפשר דמתרמו אהדדי. תב"ש או' ו' ענ"ה שם או' ד' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כג

כג) **שם. והוא שניקבו שניהם מרוח א' דאפשר דמתרמי אהדדי.** ואף אם הנקבים רחוקים זה מזה כ"כ שאינו באפשרי דגמדא ופשטה להיותן מתרמי אהדדי אפ"ה אסור כי אין שיעור לדבר בכמה יהיו קרובים ואין ליתן דברי חכמים לשיעורין אם לא במילתא דפסיקא. יש"ש פ"ג דחולין סי' ג' ט"ז סק"ה. פר"ח או' ח' כריתי או' ו' תב"ש או' ז' זב"ת או' יו"ד. בי"צ בתה"ב או' ב' ענ"ה שם או' ג' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כד

כד) **והא** דבשתי רוחות כשרה היינו זה ברוח זה וזה ברוח שכנגדו אבל אם הרוחות זה אצל זה טרפה. תב"ש שם. מש"ז או' ה' בי"צ שם. ענ"ה שם. פי' אם אחד במערב ואחד במזרח כשרה אבל אם אחד במזרח וא' בצפון או בדרום טרפה. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כה

כה) **אם** ניקבו זה שלא כנגד זה ועלה קרום באחד מהם אסורה. ער"ה או' ג' וכתב ודלא כהרב פנים מאירות ח"א דף ג' שצידד בזה להכשיר יעו"ש ומיהו אם מרוחקים הרבה זה מזה כיון דלא הוי אלא איסור דרבנן יש להכשיר בכה"ג. מש"ז או' ד' ענ"ה שם או' ה'.

סעיף קטן כו

כו) **ואם** ניקב עור א' ועלה בנקב קרום שעלה מחמת מכה ואח"כ ניקב העור הב' כשרה דכיון שעלה הקרום בזמן שעדיין כשר הוא סותם שפיר. מש"ז שם. ענ"ה שם. מיהו מסתמיות דברי הפו' שכתבנו לעיל או' ח"י ואו' י"ט דקרום שעלה מחמת מכה אינו סותם משמע דלא יש חילוק אם עלה קודם או אח"כ וע"כ נראה דיש להחמיר.

סעיף קטן כז

כז) **שם הגה. וכל זה לא מיירי אלא בניכר שהנקב בא מחמת חולי וכו'** ובחיצון אין ניכר שום חולי. כ"כ התו' ר"פ השוחט וכ"כ הרא"ש. ט"ז סק"ו. פר"ח או' ט' לה"פ או' ח'.

סעיף קטן כח

כח) **שם בהגה. אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ וכו'** ר"ל לא מיבעיא היכא דידוע שניקב ע"י קוץ אלא אפי' רק יש לחוש שניקב ע"י קוץ טרפה וכ"מ בפו' דבעינן שיהא ניכר שבא ע"י חולי הא לאו הכי מסתמא בא ע"י קוץ. ש"ך סק"ח. לה"פ שם. בל"י או' ז' זב"ת או' י"א.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. אפי' לא ניקב רק הפנימי טרפה וכו' וכ"ש אם ניקב חיצון לחוד. או"ה כלל נ"א סי' כ"ד. ט"ז סק"ז. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ח' מש"ז או' ז' זב"ת או' י"ב.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. וושט אין לו בדיקה מבחוץ. משמע שאם ניקב רק החיצון כשר ע"י בדיקה מבפנים והקשו האחרונים שהרי מור"ם גופיה בהגה לעיל ססי' כ"ג ולקמן ססעי' ח' ובסי' ל"ד סעי' ט' כתב דאנן לא בקיאין בבדיקת הושט אף מבפנים ועיין מה שתירצו והפר"ת או' ה' כתב דהכא לא מיירי רמ"א אלא מעיקר דינא ולא לצד שאין אנו בקיאין יעו"ש. ור"ל דלענין מנהג ושאין אנו בקיאין כבר גילה דעתו במקומות הנז' והכא מיירי לענין דינא דאפשר דיש מקומות נוהגין כפום דינא. וכ"כ הזכ"ל על סי' זה דעכשיו אין אנו בקיאין בבדיקת הושט כלל אפי' בעור הפנימי. וכ"כ זב"צ או' י"ט דאין אנו בקיאין בבדיקת הושט ובכל גוונא טרפה בין ניקב הפנימי או החיצון גם לא בקאינן אין זה מחמת חולי או מחמת קוץ ובכל אופן שראינו נקב טרפה וכתב שכן מנהג בגדאד יע"א.

סעיף קטן לא

לא) [סעיף ה'] עורות אלו החיצון אדום והפנימי לבן ואם נתחלפו וכו' טריפה. שאין זה בא אלא מחמת מכה וחולי ועתידין לינקב. לבוש. זב"ת או' י"ד.

סעיף קטן לב

לב) שם. וכן אם שניהם אדומים או לבנים טרפה. ודוקא בכולו אדום או בכולו לבן אבל במקצת לית לן בה ומיהו ברובו הו"ל ככולו. ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. כריתי או' ט' שה"מ או' יו"ד. זר"א או' י"ד. חכ"א שם או' ז' זב"ת או' ט"ו. ענ"ה שם או' כ"ג. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לג

לג) והא דמכשרינן בקצת אודם בפנים ה"ד בדליכא לובן בעור החיצון אבל אי איכא משהו לובן בעור החיצון ובעור הפנימי איכא אדמומית משהו טרפה אף זה שלא כנגד זה דהו"ל כאלו ניקבו שניהם. תב"ש או' ט' כנה"ג שם. שה"מ או' י"א. נוב"י מה"ת חי"ד סי' ט"ו. חכ"א שם. פ"ת או' ד' בי"צ או' ט' ענ"ה שם. זב"צ או' כ"א. ונ"ל דאם הם משני רוחות דא"א בשום פנים דלתרמי אהדדי לכ"ע כשר כמו לעיל בסעי' ד' בניקב ופשוט הוא. פ"ת שם. ועיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן לד

לד) ומ"מ אם נמצא בפנימי מקצת אודם א"צ לחפש ולבדוק בעור החיצון לראות אם יש שם לובן. נוב"י שם. חכ"א שם. פ"ת שם. בי"צ בעמ"ז או' ך' זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לה

לה) ואם עובר האדמימות ע"י שממעך ברוק תלינן שנתאדם מחמת רתיחת השחיטה וכשרה. נוב"י שם. חכ"א שם. פ"ת שם. בי"צ שם. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לו

לו) שם וכן אם שניהם אדומים או לבנים טרפה. וה"ה אם נתחלפו בשאר גוונים ירוק או גוון אחר פשיטא דהוי לקות. פר"ת או' ו' אבל המש"ז או' יו"ד דחה דבריו וכתב דאין לאסור. וכן הזב"ת או' י"ד דחה דבריו ודעתו להכשיר וכן הסכים זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לז

לז) שם הגה. וכ"ש אם יש לו שני ושטים וכו' והטעם מפורש בתשו' הרא"ש דכל יתר כנטול דמי והו"ל כאלו נטלו ב' הוושטים או הקנים וכמ"ש הטור והש"ע !בססי' מ"א דאם נמצאו ב' כבדים דטרפה מה"ט יעו"ש. ש"ך סק"י.

סעיף קטן לח

לח) שם הגה. וכ"ש אם יש לו ב' וושטים או שני קנים דטרפה. וה"ה ניטל תורבץ הוושט טרפה. כנה"ג בהגה"ט או' ו' ענ"ה שם או' ח' תו"ז סי' נ"ב או' י"ז. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לט

לט) בר אווזא שהיה לה ב' ושטין ולמעלה היו מחוברים ביחד וכן למטה היתה ג"כ מחוברת ביחד ובאמצע היה נחלק לשנים טרפה. הגהות מהרי"ו משם הרמ"א. והפר"ח או' י"ג מכשיר אבל הבל"י או' יו"ד כתב לדחות דברי הפר"ח והסכים להטריף כהרמ"א. וכן הסכים הפליתי או' ז' להטריף כרמ"א. תב"ש או' ט' שה"מ או' י"ג. בי"צ בעמ"ז או' כ"ו. תו"ז שם או' ט' והזר"א שם בסי' ל"ד או' ל' כתב להכשיר בהפ"מ וכמדומה שלא ראה דברי הפו' הנז' שדחו דברי הפר"ח כיעו"ש.

סעיף קטן מ

מ) בר אווזות הנזכרים ברוב מהם יש כמו ב' קנים דהיינו שלפעמים בקנה שלו באמצע יוצא כמין קנה אחר אלא שאין עשוי חליות חליות כעין הקנה וחוזר ומתחבר בקנה כשרה דהיינו רביתייהו. פר"ח שם. להפ"פ או' י"ד. בל"י שם. פליתי שם וכריתי או' י"א. שה"מ שם. זב"ת או' י"ז. זר"א שם או' ל"א. בי"צ שם. ודוקא בזכרים אבל בנקבות אין

להכשיר. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי שם. שה"מ שם. זב"ת שם. זר"א שם. בי"צ שם. זב"צ או' כ"ז. ועיין לעיל סי' כ"א או' ג'.

סעיף קטן מא

מא) [**סעיף ו'**] **ושט אין לו בדיקה מבחוץ וכו'** אם עוף הוא בודק הקנה מבחוץ וכו' פי' קורע קצת בעור תחלה ומשם יוכל לבדוק הקנה במקום שחיטה. ט"ז ס"ק י"א. זב"ת או' כ"א.

סעיף קטן מב

מב) **שם. אם עוף הוא וכו'** שהכשירו בסי' א' ואע"ג דלכתחלה צריך לשחוט ב' סימנים אף בעוף וכדלעיל סי' כ"א הכא כיון שאין לו היתר אלא בסי' א' כדיעבד דמי. כ"כ הפו' ש"ך ס"ק י"א. לה"פ או' ט"ו. כריתי או' י"ב. זב"ת או' ך' וזה שכתבנו לענין דינא אבל לענין מנהגא אין אנו בקיאין בבדיקת הושט בכל גוונא כמ"ש לעיל או' ל' יעו"ש.

סעיף קטן מג

מג) **שם. ואח"כ מהפך הושט ובודקו מבפנים.** ותרנגולים שלנו כל הושט לבן הוא וגם א"א לידע ולהבחין שיש לוושט ב' עורות שא"א לקלוף זה מזה. כנה"ג לעיל סי' ך' בהגב"י או' י"א. והגם דהזכ"ל ח"ג חי"ד או' ק"ב נסתפק בזה אם יועיל בדיקה אף לדידן כיון שעור החיצון נמי לבן יעו"ש כבר כתב עליו הרב זב"צ או' כ"ט דאנן בדידן מנהג פשוט דאין אנחנו בקיאין בבדיקת הושט בכל גוונא. ועיין לעיל סי' ך' או' י"ג.

סעיף קטן מד

מד) **שם הגה. ולדידן דאין אנו בקיאין בבדיקה.** בבדיקת דרוסה לעולם וכמ"ש בסי' נ"ז סעי' י"ח יעו"ש. ש"ך ס"ק י"ב.

סעיף קטן מה

מה) [**סעיף ז'**] **ולענין נקב נמי אין לושט בדיקה וכו'** והטעם דשמא נכנס טיפת דם בפנים בנקב ואינו ניכר בחיצון לפי שהוא אדום. רש"י חולין כ"ח ע"ב. ט"ז ס"ק י"ט. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או" ט"ז. זב"ת או' כ"ה.

סעיף קטן מו

מו) [**סעיף ח'**] **עוף הבא לפנינו וצוארו מלוכלך בדם וכו'** לאו דוקא עוף אלא ה"ה לבהמה אלא משום דבגמ' מעשה שהיה כך היה נקט עוף. כנה"ג בהגה"ט או' ך' תו"ז סי' נ"ב או' י"א ודוקא שנקרע הצואר מבחוץ אבל אם לא נקרע הצואר אלא נמצא לכלוך דם אחר שחיטה סביב הושט בפנים אין שום חשש בזה ואפי' לדידן. ט"ז ס"ק י"ג. לה"פ

או. י"ז. בל"י או' י"א. כריתי או' י"ג. מעיל צדקה סי' ל"ח. מחב"ר או' ח' חכ"א כלל ט"ז או' ו' זב"ת או' כ"ו. ענ"ה סי' ו' או' כ"א. תו"ז סי' נ"ב או' ך' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מז

מז) ונראה דוקא לכלוך דם ואחר שרוחצין הדם לא נשאר שום ריעותא בעור בזה אין שום חשש אבל היכא שהדם נגלד במכה בעור החיצון ולאחר שגוררין הדם נראה הנקב בעור החיצון זה לא עלה על דעת הט"ז להתיר. פנים מאירות ח"א דף ד' ע"ב. ענ"ה שם. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מח

מח) כעין כפתור יצא מעור החיצון שכנגד הסימנים דאווזא והיה כולו שומן בריא אף שהיה כאורך פרק אגודל וכמעי נפרד אין בכך ריעותא לחשוש שהיה נעשה ריעותא בסי' או שיצא קוץ מהושט דרך שם והבריא כי בשומן אין ריעותא לחשוש ואף שהיה בצד פנימי רושם אודם קצת אינו ריעותא ומ"מ אם היו הסימנים בעין נכון לבדוק בהם לכתחלה ולהפוך הושט ולבדקו בפנים ג"כ דכל מה שבקל לברר מבררין וחלק מהסימנים שנשאר בהראש יבדקו אף שהיה מופלג שהכפתור היה סמוך לגוף מ"מ ראוי לבדוק בקלות. דע"ק או' ד' מק"מ או' כ"ה. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מט

מט) וכן בעיר בגדאד יע"א נמצא דלדולים בעור הצואר ונקראים בלשון ערבי זוודא"ת המנהג פשוט הוא ומעשים בכל יום להכשיר ועל הרוב נמצאים בעזים דהיינו רביתייהו. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן נ

נ) מפרקת עקום א"צ בדיקה בסימנים כי הם נפרדים ממנו ומ"ע טוב לבדוק כשנקל. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' ל"ה. ועיין לעיל סי' ל"ב או' י"ב ואו' ט"ו.

סעיף קטן נא

נא) נקרע עור הצואר שלא בפילוש אלא דוקא מבחוץ והעור מבפנים חזק ובריא יש להכשיר בהפ"מ גם ביצא דם. כ"נ מדע"ק סי' כ"ג בכמה דוכתי. זב"צ או' ל"ו. ועיין לעיל סי' כ"ג או' ע"ג.

סעיף קטן נב

בנ) קוץ קטן שנמצא בעור החיצון נגד הסימנים ורק קצת מהעור היה קרוע שם ותחתיו היה שלם ויפה ולא היה שינוי כל דהו מכפי תולדתו אין להטריף בכך. כי רק בענין דלא שייך בו כאן נמצא וכאן היה חוששין למקצת עור דעוף ניקב כאלו כולו ניקב משא"נ

כאן כשר וא"צ לבדוק בהושט. ומ"מ אם הקוץ עב קצת אין למנוע מלבדוק הושט בפנים כשיכול בקלות ובפרט כיון דרואים שאין פלוש בעור חיצון אין להחמיר. וכן הוא במה שהחמיר עוד הפר"מ בקרע ביד בססי' כ"ג שג"כ אינו יודע עד היכן הגיע הקרע ולא שייך כאן נמצא וכאן היה משא"כ בקוץ התחוב לפנינו רק בחוץ לא נחשוש שהיה גם לצד הושט וחזר לאחוריו ושייך שפיר כאן נמצא וכאן היה להקל. דע"ק סי' כ"ג או' כ"ו. זב"צ או' ל"ו. ועיין לעיל סי' כ"ג או' ס"ח.

סעיף קטן נג

נג) שם. וצוארו מלוכלך בדם. לאו דוקא אלא כל שנקרע עור הצואר בפילוש הדין כן ובש"ס מעשה שהיה כן היה ונקטו הפו' לשון הש"ס. מק"מ או' כ"ז. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן נד

דנ) שם. אין חוששין לספק דרוסה וכו' כיון שאין דורס לפנינו וכמ"ש סי' נ"ז סעי' י"ג. ט"ז ס"ק י"ד.

סעיף קטן נה

הנ) שם. אבל חוששין לספק נקובה וכו' עוף שנקרו עופות עור הראש ממול העורף יש להתיר כי מי החזיר הסימנים אחורי העורף לחוש לנקיבת הושט אך צריך לעיין בניקור אם לא נכנס בעומק מן הצדדין ואם לא נראה שום ריעותא בבשר שמן הצדדין בעומק שרי. נוב"י מה"ת חיו"ד סי' כ"ג. פ"ת או' ז' ועיין לעיל סי' כ"ג או' ס"ט.

סעיף קטן נו

ונ) שם הגה. ויש אוסרים כל עוף וכו' וכן המנהג. וכן המנהג אצלנו. שו"ג או' י"ט. זכ"ל על סי' זה. תו"ז סי' נ"ב או' י"ח. זב"צ או' כ"ה. ור"ל גם רבני הספרדים נוהגים להחמיר כדברי מור"ם ז"ל.

סעיף קטן נז

זנ) [סעיף ט'] נמצא קוץ בושט לארכו או לרחבו ואינו תחוב בו כשרה. והטעם איתא בש"ס דדרך הבהמות לאכול קוצים והלכך כל כמה דאינו תחוב בו לא מחזקינן ריעותא. ש"ך או' ט"ז לה"פ או' י"ח. זב"ת או' ל"א.

סעיף קטן נח

חנ) שם. לארכו או לרחבו ואינו תחוב בו כשרה. ובאם לא ידע אם היה תחוב בו או לא לארכו כשרה ולרחבו פסולה. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט סוף או' כ"ו לה"פ שם. בל"י או' י"ב. והתב"ש או' י"א כתב דאם מונח לרחבו בריוח שיוצא ונכנס בלא דוחק כשר אבל אם מונח כבריח שני ראשי הקוץ מוחזקים בב' צדדי הושט ואין זזים משם אלא ע"י

קצת כח גברא טרפה. וכן הסכים המש"ז או' ט"ז. בי"צ ח"ב או' א' ענ"ה סי' ו' או' י"ג ויש להחמיר כב' הסברות.

סעיף קטן נט

טנ) שם. נמצא קוץ בושט לארכו וכו' ואין חילוק בין קוץ למחט דהא שוים הם בדיניהם. רש"ל בהגהו' לשערי דורא שער צד. והוא פשוט בסמ"ק ואו"ה. כנה"ג שם או' כ"ז. תב"ש שם. ענ"ה שם או' ט"ז. תו"ז שם או' י"ב. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן ס

ס) שם. ואינו תחוב בו כשרה. ואולי נכון לבדוק אי לא נמצא בפנים איזה רושם שהיה תחוב. דע"ק או' ה' מק"מ או' כ"ט. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן סא

סא) שם הגה. אם אין עליו קורט דם מבחוץ. ויש לאסור אפי' בנמצא קורט דם בפנים וכ"ש בחוץ. ט"ז סס"ק י"ז. פר"ח או' י"ט. כריתי או' י"ח. תב"ש או' י"ב. שה"מ סוף או' י"ט. בי"צ שם. מק"מ או' ל"א. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סב

סב) ואין לחוש בנמצא קורט דם כ"א במחט או קוץ כעין מחט שחדוד וראוי לנקוב ולא בדבר עב הואיל וחומרא מחודשת הן. תב"ש שם. מק"מ שם. ענ"ה שם או' י"ד. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן סג

סג) ואי ליכא מחט או קוץ ואיכא קורט דם כשרה. ש"ך בנה"כ. ענ"ה שם או' ט"ו. זב"צ שם.

סעיף קטן סד

סד) פרה שקרעה צואר של עוף אינדי"ק דינה כקנה רחב ומהני לה בדיקה דדוקא בקוץ ומחט לא מהני ליה בדיקה מכח דנקב משהו אין ניכר בו וגם אין אנו בקיאין בנקב משהו אבל בקרן פרה דאין בו דקות למעלה כמחט הוי כעין קנה רחב ממש ויש לו בדיקה ואופן הבדיקה כך היא שיתפוס הקנה לבדו וישחוט ואח"כ יהפוך הושט ויבדוק בפנים. טו"ט סי' יו"ד. ואנן מחמירין הרבה ביצא דם וע"כ יש להחמיר וטרפה. זב"צ או' מ"ה. ועיין לעיל סי' כ"ג או' ע"ג.

סעיף קטן סה

סה) שם. אבל אם הוא תחוב אסורה. ואפי' לא ניקב עור הפנימי מב' צדדין מקרי תחוב. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' י"ח. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ג. כריתי או' י"ט. שה"מ או' ך' זב"ת או' ל"ג.

סעיף קטן סו

סו) כתב התו"ח דלא מקרי תחוב אלא מב' צדדין אבל מצד אחד יש להכשיר כמו נמצא. אבל הפר"ח שם חלק עליו וכן הסכים התב"ש או' י"א לאסור. ענ"ה שם או' י"ז.

סעיף קטן סז

סז) שם. אפי' אין שם קורט דם. כלומר לא מבפנים ולא מבחוץ. ש"ך ס"ק י"ט. לה"פ או' כ"ב. שפ"ד או' י"ט. זב"ת או' ל"ד. בי"צ ח"ב או' א'.

סעיף קטן סח

סח) שם הגה. ויש מכשירין אם אין קורט דם מבחוץ וכו' אבל הרמ"א גופיה ס"ל כדיעה ראשונה שכתב הש"ע ולא כתב דעת היש מכשירין אלא להורות דעליהם סמכו הנוהגים להלעיט האווזות. ש"ך ס"ק כ"א וכ"ג בי"צ שם או ג' וכתב שם בעמ"ז או' ז' דהרבה מאחרונים כתבו ג"כ כדברי הש"ך הנז' וכ"כ הזר"א ח"ג בקיצור ה' טריפות או' ט"ז דהעיקר כדיעה הראשונה שכתב הש"ע דבתחוב בכל ענין טרפה שהיא שיטת רוב הפוס' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן סט

סט) שם בהגה. וכן נהגו להקל בעירנו באותן האווזות שמלעיטין וכו' ומן הראוי היה לעמוד במנין ולגזור ולהחרים לבטל מנהג הזה מקרב ישראל ובודאי אם היו יודעים רבני פולין ואשכנז מכל הני ספק טריפות המתהוים לרוב באותן אווזות היו מחרימין ומנדין וגוזרין שלא לאכול משומן זה המביאים ממרחקים מאותן אווזות כי גדולה המכשילה בשומן זה הנעשה בישובין שאין בהם מורה הוראה להורות כהלכה ובפרט שרוב המקומות מחמירין בישב לו קוץ ואין סומכין על הראב"ן וכל בעל נפש ירחיק עצמו מלאכול מהני אווזות המלעיטים ובקרבו קדוש יאמר לו. פנים מאירות ח"א דף ה' ע"ג. מחב"ר או' יו"ד. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן ע

ע) אם נמצאת נמלה תחובה בושט ויאכל חצי בשרו של עור הפנימי במקום שהיתה הנמלה שם אם אינה תחובה בחוזק יש להכשיר בפשיטות ואם תחובה בחוזק יש להכשיר בהפ"מ. כן העלה המחב"ר או' י"ב אחר שהביא דברי האחרונים יעו"ש. והב"ד

ענ"ה שם או' י"א. זב"צ או' מ"ט. ואם ניקב כל הפנימי טרפה. תב"ש או' י"ג. ענ"ה שם. זב"צ שם. ועיין לעיל סי' כ"ג או' כ"ח.

סעיף קטן עא

עא) בר אווזות שנמצא בסוף הושט סמוך לקרקבן כמין בועות ובתוכן תולעים חיים וכרוכין בעיגול ודקים כשערה וכשמוציאין אותם רוחשין ומתפשטין ונפרדים זה מזה החוש מעיד דמניה קא רבו ואף כשנמצא נקבים בבועות הללו בפנימיותן בתוך הושט סגי בבדיקה כשמעבר השני שלם ואין לומר בזה ושט אין לו בדיקה מבחוץ גם אין לחוש לנתרפא כי התולע המנקב אינו מניח להתרפאות וכו' ואם נמצא נקב מפולש אסור. שו"ת חת"ס חיו"ד סי' כ"ח. פ"ת או' י"א. מק"מ או' ל"ג. וכ"כ בס' טו"ט ססי' ח' דף ד' ע"ב שמעשה בא לידו שנמצא בושט תולעים מונחים בין ב' העורות והיו נראים דרך העורות מונחים כעין שרשרות ושלשלת וכשהיו מושכין משם היה ארוך מאד ולבן כעין גידין לבנים וכשהניחו אותו על השלחן היה נכפל ונתכווץ מעצמו יחד והיה נראה שיש בו חיות הנה התולעים כאלו היה נראה שהמה נעשים מגוף הושט וכאן הוא מקום בריאתן. גם היו נבדקים כמה וכמה ושטים בבהמות גדולים ובכולן נמצאו אז כן והיה נראה דהכי רביתייהו ובזה נראה דבמקום שנראה לעין המורה דמניה קא רבו ואין נראה על עורות ! הושטים שום ריעותא נראה דיש להקל בזה וכל כה"ג תלוי לפי ראות עיני המורה ולפי בחינת הזמן והענין יעו"ש. זב"צ או' ן.

סעיף קטן עב

עב) ואם נמצא תולעת בתוך חלל הושט מבפנים יש להכשיר ע"י בדיקה בעור הושט שאין בו נקב כשר אבל אם נמצא שם קורט דם בפנים יש להחמיר במקום הפסד מועט אבל בהפ"מ יש להקל. וכ"ז הוא אם נמצא התולע בתוך החלל הושט אבל אם נמצא התולע מונח בין ב' העורות בזה נראה הגם דליכא קו"ד טרפה. טו"ט שם. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן עג

עג) לפעמים נמצא חפושית בין הושט לעור הצואר ואף כי ראיתי להרב הר"י בריאל בנימוקיו כ"י שצידד בזה מ"מ דעתי נוטה להחמיר וכן אני נוהג ובא להטריף בכה"ג. זר"א ח"ג בקיצור ה' טריפות על סי' זה או' י"ט. וכן הסכים זב"צ או' נ"ב יעו"ש.

סעיף קטן עד

עד) נמצא כמין שערות תחובים בושט ודבוקים שם הרבה וקשה מאד להוציאם מן הנקב יש להתיר אחר הבדיקה שלא שלט בצד החיצון שמעור הפנימי וזה דוקא בשער

אבל בקוץ ממש וכדומה חלילה להתיר אפי' ע"י בדיקה זו. חת"ס חיו"ד סי' כ"ה. פ"ת או' יו"ד. מק"מ או' ל"ג. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן עה

עה) **עוף** שנמצא בו מאכל בין הושט להקנה ולא נודע מהיכן נכנס אותו מאכל וגם לא נמצא נקב בושט טרפה דא"א לבא שם מאכל אלא ע"י נקיבת הושט. הרדב"ז בישנות סי' קצ"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ז' פר"ח או' כ"ג. זר"א שם או' י"ז. שה"מ או' ה' זב"ת או' ט"ל. חכ"א כלל ט"ז או' י"א. ענ"ה סי' ו' או' ט' תו"ז סי' נ"ב או' י"ט. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן עו

עו) **אך** מה שהכשיר שם הרדב"ז דאם הדבר ברור שנשמט מיעוט הושט ממקום חבורו דאמרינן דרך אותו מקום השמוט נכנס המאכל אין להורות כן דלדידן דפסקינן לעיל בסי' כ"ד סעי' ט"ו בהגה דמטרפינן כל עיקור ושמוטה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בושט הדבר פשוט דיש לנו להטריף בכל גוונא. באר מים חיים או' ט"ז. זר"א שם. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן עז

עז) **כל** מכה צריכה בדיקה אם יש בה קוץ או אבן או מאכל ופעם א' נמצא בעוף כיס קטן אצל המפרקת דבוק בעור ופתחתיו והיה מלא מאכל תבואה שאוכלים העופות והכיס היה סתום סביב והובא לפני אחר שהוציאו וזרקו הושט והזפק לחוץ והטרפתיו. דע"ק או' ו' ובעוף שיש לו זפק טריפה מספק ובמין שאין בו זפק הוי כודאי טרפה ולא מהני שהייה י"ב חודש ובהפ"מ ושעת הדחק יש להקל בשהה י"ב חודש. מק"מ או' ל"ז. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן עח

עח) **וה"ה** כיס קטן הנמצא בחלל ובו גרעיני תבואה או קוץ ואבן יש להטריף. מק"מ שם.

סעיף קטן עט

עט) **ואם** היה כמו כיס ונאבד בלא בדיקה כשר בלא נראה איזה ריעותא אחרת כי שכיח בחלל הגוף כיסים ריקים. ואם הרגיש בחוץ איזה בליטה אצל סימנים ובדק אחר שחיטה ולא מצא כלום יש להקל בשעת הדחק והפ"מ. מק"מ שם.

סעיף קטן פ

פ) **לפעמים** נמצא בושט אבעבועות קטנות ודקות מאד כמו גרגיר חרדל לבנים ואין בהם לחה אם לאחר שגוררם אין ריעותא בעור שתחתיו כשרה. בל"י או' ד' חכ"א כלל ט"ז או' י"א. אבל אם יש שינוי מראה בעור הפנימי טריפה. בי"צ סי' ל"ג ח"ג או' ה'

וכן אם היו גרגרים הנז' בדקים ואחר שהסיר אותם בדק בדקים ולא היה שום ריעותא כשרה. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן פא

פא) נמצא בועה בושט בסופו וסותמת מעבר המאכל נראה דטרפה. ענ"ה סי' ו' או' ל"ז. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן פב

פב) עובדא בא לידי באווזא א' שהיה בתוך עור הצואר סמוך לגוף כעין כפתור ושומן וחתכתי עור הצואר וראיתי בושט מבחוץ קצת אדמומית והפכתי הושט לעבר הב' ומצאתי בעור הפנימי משבולת שועל הקליפה הראשונה שהיא ארוכה ודקה תחוב בעור הפנימי והטרפתי מאחר שיש אודם מבחוץ יותר משאר מקום החיצון א"כ הוי כקו"ד ואמרינן אם אין מכה קו"ד מאין. שפ"ד או' כ"ג. בי"צ שם בתה"ב או' ב' זב"צ או נ"ט.

סעיף קטן פג

פג) ומזה נלמוד שכל שיש איזה ריעותא מחויב הוא לבדוק עכ"פ. מיהו אם לא בדק אין להטריף בכ"מ רק במקום דנראה דהוה ריעותא גמורה אז אפי' בדיעבד אסורה אם לא בדק. מש"ז שם. בי"צ שם. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן פד

פד) אם נמצא בועה בושט כשרה דק"ל דאין בועה פוסלת בשאר האברים ואם נמצא בתוך הבועה נוצה טרפה. חנוך בית יהודה סי' מ"ז. תו"ז סי' נ"ב או' כ"ב. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן פה

פה) תרנגולת שחוטה שהיה לה בסוף הגרון למטה מורסא שנפסד כל הגרון סמוך לסימנים ובדקו הסימנים ונמצאו שלמים יש להכשיר דודאי אם היה נקב בושט היה הבשר נפסד מעיקרו סביב הנקב וכעין נגע היה נראה שם וכיון שנמצא הושט יפה ושלם לא נשאר שום חששא. תו"ז שם או' כ"ג בשם מהר"ש יצחקי והסכים עמו. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן פו

פו) עוף א' שהיה כל הצואר נגוע ומוכה מן הראש עד מקום דביקתו בגוף ומלא מורסא לארכו אף שלא הביאו הושט לבודקו יש להכשיר מפני שהיה כל המורסא ע"ג הצואר כנגד ערפו לארכו ולצד מטה הרואה את הקרקע דהוא מקום חניית הושט היה נקי ובר ואין לחוש לו ומחשש שמא נפסק חוט השדרא בדקתי כל החוט בין חוליא לחוליא והיה שלם והכשרתי. תו"ז שם או' כ"ד. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן פז

פז) בהמה שהיתה לה מכה בצוארה במקום שחיטה ונודע שנעשה לה ע"י אומן גוי שהיה לה חולי ולקח האומן ברזל וליבנו באור והניחו על צוארה כדי שישרף החולי יש לאסור הבהמה דחיישינן שמא ניקב הושט. חק"ל יו"ד ח"א סי' כ"ג. ענ"ה שם או' ל"ה. תו"ז שם או' כ"ז. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן פח

חפ) לפעמים נמצא שחין בושט במקום בית השחיטה ונראה ששחט בתוך אותו השחין ובעור הפנימי ניכר שנחתך לשנים ונחלק השחין חלק א' לצד הראש וחלק א' לצד הגוף בזה יש לחוש דלמא במקום נקב שחט. בל"י או' ג' זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן פט

טפ) שם. בהגה. או שאין קורט דם מבחוץ. ט"ס הוא וצ"ל וגם אין קורט דם מבחוץ. ט"ז ס"ק י"ט. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"ו. בל"י או' ט"ז. זב"ת או' ל"ח.

סעיף קטן צ

צ) [סעיף יוד'] נפרד הושט מהקנה וכו' עיין לעיל סי' כ"ד סעי' ט"ו וסעי' ט"ז ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן צא

צא) [סעיף יא'] זפק שניקב גגו וכו' הושט בעוף למטה מתרחב והולך עד שנעשה ככיס שבו המאכל מתקבץ ומשם יורד לקרקבן ואותו הכיס נקרא זפק. לבוש. זב"ת או' מ"א.

סעיף קטן צב

צב) שם. זפק שניקב גגו נקב מפולש במשהו טרפה. דהכי אמרינן בחולין דף נ"ז ע"ב גגו של זפק נידון כושט. ונקרא גגו מפני שהוא מיצר והולך כלפי הושט ומכסה את הזפק ככסוי שעל הקדרה שהוא כגג. לבוש.

סעיף קטן צג

צג) שם. ואיזהו גגו זה שימתח וכו' שהוא סוף הושט עד מקום שכלה שיפוע של זפק. הרשב"א בתה"ב. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' י"ח. פר"ת או' י"ז. זב"ת או' מ"ב. ועיין לקמן או' ק"א.

סעיף קטן צד

צד) שם. אבל שאר הזפק שניקב מותר. וה"ה שנחסר קצת מהזפק דהוי בכלל ניקב וכשר. פר"ת או' י"ח. זב"ת או' מ"ג. וכן עוף שניקב הזפק וגם העור ניקב והמאכל יוצא דרך שם לחוץ הכשיר הרב בית יהודה משם רבו דף קי"ד ע"ג והב"ד המחב"ר או' י"ד

אמנם הזר"א ח"ג בקיצור ה' טרפות על סי' זה או' ך' דחה דברי הפר"ת הנז' וס"ל דאם חסר קצת מן הזפק טרפה ובהשמטות שם לסוף קיצור ה' טריפות או' א' חלק גם על הרב בית יהודה והטריף בעוף שניקב הזפק והעור והמאכל יוצא לחוץ יעו"ש ומיהו כתב שם אפי' לדעת הרב בית יהודה אם חסר חסרון גדול שיוצא כל המאכל לחוץ טרפה. וכן אם ניטל ממנו כ"כ שהמאכל יורד לחלל הגוף טרפה אפי' לדעת הפר"ת יעו"ש. והב"ד התו"ז סי' נ"ג או' ט' וכתב ולענין הלכה יש לסמוך על המקילין וכן דעת המחב"ר עכ"ל ולא ידענא היאך חולק בלי טעם וראיה ולהקל בספק טריפות וע"כ נראה דאדרבא יש להחמיר כדעת הזר"א משום חשש ספק טריפה.

סעיף קטן צה

צה) נקרע גג הזפק קרע גדול עד שהמאכל היה נראה מהחוץ ובמשך הזמן היתה המכה והטילה בצים טרפה היא והביצה. הר"י מולכו בסוף שו"ג או"ח בשו"ת יו"ד סי' ט"ו. מחב"ר או' ט"ו. תו"ז שם או' ז' ענ"ה סי' ז' או' ו' זב"צ או' ע'.

סעיף קטן צו

צו) עוף שזרקו לו אבן במקום הזפק וירד לה משם דם הרבה וחיתה והטילה בצים נראה להכשירה מטעם ס"ס. הרב בית דוד חי"ד סי' ד' שו"ג מחו' או' ד' מחב"ר או' ט"ז. ענ"ה שם או' ז' תו"ז שם או' ח' זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן צז

צז) שם בהגה. ניקב המעי שבין הזפק לקרקבן טרפה. סתם מעי שבין הזפק לקרקבן הוא המעי ההולך מן הזפק לקרקבן. ואם ניקב המעי הנז' שהוא בסוף הזפק בתחתיתו דהיינו ממקום שמתחיל !להשתפע והולך לקרקבן והוא גגו של זפק התחתון מה דינו אם נידון כזפק ואינו נפסל בנקב או דינו כשאר המעי ואסור בנקב משהו. בזה נחלקו הרבנים בשו"ת גו"ר יו"ד כלל א' סי' ג' שהגו"ר אסר והרב מהר"י פראג"י שם בסי' כ"ד התיר וחזר הגו"ר שם בסי' כ"ה לחזק דבריו ואסר עי"ש וכן עיקר כדברי הגו"ר שאף מה שנמתח עם הזפק טרפה שכ"כ הראב"ן סי' רס"א ודברי הראב"ן אשתמיט להו להרבנים הנז' ער"ה או' ט"ז. זב"צ או' ע"ב.

סעיף קטן צח

צח) ואם נמצא קוץ או מחט במעי הזה שבין הזפק לקרקבן ואין נראה בו שום נקב כשרה. ביה"ל או' ב' פר"ח בקו"א. לה"פ או' כ"ח. בל"י או' י"ח. זב"ת או' מ"ו. חכ"א כלל ט"ז או' י"ד. בי"צ בעמ"ז או' ו' ענ"ה שם או' ד' תו"ז שם או' י"א. זב"צ או' ע"ג.

סעיף קטן צט

צט) **מיהו** אם נמצא הקוץ או המחט תחוב במעי הזה יש להטריף. פר"ח שם. זב"ת שם. ואפי' אין שם קורט דם מבחוץ. דב"ש סי' רפ"ח. לה"פ שם. בל"י שם. זר"א שם או' כ"א. ברכ"י בשיו"ב או' ד' תו"ז שם או' י"ב. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן ק

ק) **ואם** נמצאו בהרות שחורות בזה המעי כשרה. זר"א שם או' כ"ב. זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן קא

קא) **ולפי** הסכמת כל הפו' דגג הזפק דנטרף בנקב הוו בב' קצוות הזפק א' סביב לחיבור הושט כשיעור טבעת יד והב' סביב לחיבור המעי היוצא לצד הקרקבן כשיעור טבעת יד דהיינו שמעביר על הושט טבעת אדם בינוני ומניחו על הזפק ועד המקום שנכנס כל אותו היקף של הטבעת נקרא גג והנקב פוסל בו במשהו ואם תעביר הטבעת על המעי היוצא לצד הקרקבן והנח אותו על הזפק כל אותו היקף הטבעת נקרא ג"כ גג והנקב פוסל בו והוא הנכון לצאת ידי חובת כל הפו' וכן ראוי להורות ולנהוג. אבל כל מה שחוץ משיעור ב' טבעות אלו מכל הצדדים הוא גוף הזפק ואם נמצא נקב שם כשרה דאין הנקב פוסל בזפק כ"א בגג הזפק. תו"ז שם או' ג' ואו' ד' זב"צ או' ע"ו. ובדיקה זו הוא כשנופחין הושט והזפק ואח"כ מניחין הטבעת כנז'.

סעיף קטן קב

קב) **נמצא** כיס ובו תבואה מחובר בתחתית הזפק מקום שאין הנקב פוסל וניכר שמכאן נולד הכיס יש להכשיר ואם ספק אם מקום החיבור הוא נגד גגו או נגד תחתיתו הו"ל ספק דאורייתא וטרפה. מק"מ או' מ"ד. זב"צ או' ע"ז.

סעיף קטן קג

קג) **ואם** הכיס הנז' שיש בו תבואה אינו מחובר לזפק יש ס"ס להחמיר שמא מגגו שמא מן הושט וכל זה בין אם נאבד הושט והזפק בלי בדיקה בין אם נבדקו ושט וזפק ונמצאו שלמים לעינינו יש להטריף. דע"ק או' ז' מק"מ שם. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן קד

קד) **אם** היה במעי הזה מכות ונקרע בלי בדיקה אין להקל. דע"ק או' יו"ד. מק"מ סוף או' מ"ו. זב"צ או' ע"ט.

סעיף קטן קה

קה) היה המעי שבין הזפק לקרקבן עב כנפוח וגררתי בשר המקולקל והיו תחתיו תולעים מושרשים בבשר וגררתי הכל עד שנשאר קרום שלם ובריא בלי שום קלקול עוד והכשרתי. מק"מ סוף או' מ"ה. זב"צ או' ף'.

סימן לד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **גרגרת שנפסק רוב חללה וכו'** שדופן הקנה עב מלמעלה ולצד הצואר אינו אלא קרום דק ואינה אסורה עד שיפסק רוב החלל ועובי דופן הקנה אינו משלים לרוב. הכי איתא בש"ס ופו' ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' וכן אם נפסק מלמטה למעלה שיש רוב חללה אעפ"י שרוב עובי קיים טרפה. פר"ח שם. זב"ת או' א' ומיהו בטבעת גדולה רוב היקף הוי רוב חלל. רשד"ם. זב"ת שם. ור"ל לפי שכולה עבה ולא כמו הקנה שלצד הצואר הוא דק ועיין לעיל סי' כ"א או' א'.

סעיף קטן ב

ב) מעשה שהביאו לפנינו תרנגולת א' אחר ששחטו אותה וראו בקנה למטה ממקום ששחטו מקום א' שהוסרה הגרגרת ממנו דהיינו הטבעת הקשה ולא נשאר כ"א קרום המחברם דהיינו קרום הרך שהוא בפני הטבעות והוא נקרא קנה כמ"ש לעיל סי' כ"א או' א' ואותו קרום היה שלם מכל צד ולא היה בו שום ריעותא והיה נראה שמתחלת ברייתה היתה כן והכשרנוה כמ"ש מרן ז"ל דבעינן רוב חללה והכא כל החלל שלם וכמ"ש הטור ז"ל דאם לא נפסק רוב חללה אעפ"י שהוא רוב הקיפה וכו' כשרה יעו"ש והגם דחסרה כל הטבעת אין בכך כלום דהלכה כמ"ד רוב חללה והכשרנו בפומבי. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) שם. או למעלה מזה וכו' פי' למעלה מן המקום הראוי לשחיטה נמי דינא הכי דפסוקת הגרגרת ברובא אבל למטה ממקום הראוי לשחיטה במשהו טרפה כמ"ש לקמן סעי' ח' ב"י. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' ואו' ג' בל"י או' ב' שו"ג או' ב' זב"ת או' ב' בי"צ או' א' ועיין לעיל סי' ך' סעי' א' איזה מקום נקרא למטה משיעור שחיטה בעוף ובבהמה יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **ואם** נפסק בכמה מקומות מיצטרפי לרובא לא מבעיא בהיקף א' דזה פשוט מדין ניקבה נקבים שאין בהן חסרון דסעי' ג' אלא אפי' זה למעלה מזה ולמטה בצד אחר נמי מיצטרפי. תב"ש או' א' ענ"ה סי' ח' או' ה'.

סעיף קטן ה

ה) **ודע** דכל הדינים שעד סעי' ז' כולם אפי' למעלה ממקום שחיטה. כ"כ הב"ח בשם או"ה. תב"ש שם. שפ"ד או' ב' בי"צ בתה"ב או' א'.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ב'**] **אם ניקבה נקב שיש בו חסרון כאיסר וכו' הגה. ולפי מה שיתבאר בסמוך וכו'** על כן נראה דר"ל רוב רוחב חלל קנה של עוף וכו' עיין ט"ז סק"ג וש"ך סק"ד שחולקין על דברי מור"ם הנז' וס"ל דמשערין ברוב רוחב חלל קנה של בהמה יעו"ש אבל התב"ש או' ב' הסכים לדברי מור"ם ז' שמשערין בקנה של עוף יעו"ש. וכן הסכים הבי"צ או' ה' קומץ או' ב' ענ"ה שם או' ז' תו"ז סי' ל"ח או' ו' וכתב עוד התב"ש או' ז' דמשערין בעוף בינוני ואווז וכיוצא בו נקרא בינוני יעו"ש. וכ"כ הבי"צ בעמ"ז או' ט' קומץ שם. ענ"ה שם.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ג'**] **ניקב סביב היקפה נקבים דקים וכו'** פי' דוקא שניקב סביב היקפה ממש אבל אין הנקבים שאין בהם חסרון שבאורך הקנה מצטרפין לרוב ההיקף דלא יהא אלא נסדקה הלכך נקבים שאין בהם חסרון לעולם לא פסלי אלא כשהן עומדין בהיקף הגרגרת ברובה. ש"ך סק"ה. לה"פ או' ה' זב"ת או' ח' בי"צ או' ד'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ואם יש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר וכו'** מדכתב גבי נקבים שיש בהם חסרון שאם יש כאיסר בנקבים עם השלם שביניהם וכו' ולא כתב נמי הכי ברישא גבי נקבים שאין בהם חסרון שגם השלם שביניהם מצטרף לרובא מכלל דס"ל דבאין בהן חסרון אין השלם מצטרף אפי' אין בין נקב לנקב כמלא נקב וגם משמע שאין חילוק בין בהמה לעוף לענין צירוף השלם אלא ביש בהם חסרון אפי' בבהמה מצטרף השלם לכאיסר כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב וכשאין בהם חסרון אפי' בעוף אין השלם מצטרף להיקף רוב הגרגרת דידיה. ש"ך סק"ו. לה"פ או' ו' בל"י או' ד' כריתי או' ח' וכתב ודלא כפר"ח. וכ"כ הער"ה או' א' תו"ז שם או' ה' אבל התב"ש או' ד' הסכים כדברי הפר"ח דאפי' בנקבים שאין בהם חסרון דמצטרפין לרובא מצטרפין גם השלם שביניהם אם אין בין נקב לנקב

כמלא נקב יעו"ש. וכ"פ הבי"צ או' ה' ענ"ה סי' ח' או' ח' קומץ או' א' אלא שכתב שם הקומץ דבהפ"מ יש להקל כדברי הש"ך ודעמיה.

סעיף קטן ט

ט) שם. ואם יש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר. בין אם הם לארכה בין אם הם סביב הקיפה. לבוש. והוא כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב דאל"כ אין מצטרפין דהדר ברי.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ד'**] **ובעוף אם ניקב כנפה חותך המקום וכו'** פי' נקבים שיש בהם חסרון דשיעורן בבהמה כאיסר ובעוף דליכא בגרגרת דידיה כאיסר ואם נשער לפי ערך שיעור איסר בבהמה א"כ יהיה קטן מאד שיעור חסרונו דכשנצטרף ג"כ השלם שביניהם ויהיה בזה חומרא גדולה הלכך שיעורו באם חופה וכו' אבל בנקבים שאין בהם חסרון דבעינן שיהיו עומדים בהיקף הגרגרת אין חילוק בין בהמה לעוף דלעולם מצטרפין כל חד וחד רוב היקף גרגרת דידיה. כ"כ הרא"ש ורי"ו. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ו' זב"ת או' י"א. ועיין לעיל או' ו'.

סעיף קטן יא

יא) שם. ומשימו על פי חלל הקנה וכו' משמע דאף השלם שביניהם מצטרף כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב מיהו ה"ד בנקבים שיש בהן חסרון דבבהמה משערינן כאיסר ובעוף באם חופה אבל באין בהם חסרון אז אין מצטרף השלם שביניהם. ש"ך סק"ח. אבל הפר"ח או' ז' כתב דאף בנקבים שאין בהם חסרון מצטרף השלם. וכבר כתבנו לעיל או' ח' דדעת האחרונים להחמיר כדברי הפר"ח יעו"ש.

סעיף קטן יב

יב) שם הגה. ואם נחסר גרגרת של עוף י"א דמשערין כמו בנקובה כנפה וי"א דמשערין הגדול לפי גדלו וכו' וסברא ראשונה היא העיקר. פר"ח או' ח' זב"ת או' י"ג.

סעיף קטן יג

יג) [**סעיף ה'**] **י"א שאם נפחתה כמו דלת וכו'** סעי' זה וסעי' שאחריו ראוי להיות הכל בסעי' אחד דהכא והתם אסוקי מילתא היא דהכא כתב פי' רש"י והתם כתב פי' הרמב"ם ולפי שהרי"ף והרמב"ם הם שני עמודי הוראה נקט רבינו סברתם באחרונה די"א וי"א הלכה כבתראי. שו"ג או' י"ב. ועיין בדברינו לאו"ח סי' י"ג או' ז'.

סעיף קטן יד

יד) [**סעיף ז'**] **נסדקה כולה לארכה וכו'** ואם נשאר ממנה כל שהוא למעלה ולמטה במקום הראויה לשחיטה כשרה וכו' י"א דשיור דלמעלה אפי' שלא במקום שחיטה ורק

שיור דלמטה צ"ל במקום שחיטה. ב"י. וכ"כ הלבוש. וי"א דגם שיור דלמעלה צ"ל במקום שחיטה. וכ"ה דעת הב"ח. וכן הסכים הש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' ט' תב"ש או' י"א. חכ"א כלל ט"ז או' י"ט. ענ"ה סי' ח' או' י"א. תו"ז או' יו"ד. ומקום שחיטה בקנה עיין לעיל סי' ך' סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן טו

טו) שם. ואם נשאר ממנה כל שהוא למעלה ולמטה במקום הראויה לשחיטה כשרה וכו' וי"א דלא סגי במשהו אלא בעינן חוליא כלישנא דגמ' דמחמיר וכ"פ בסה"ת ובסמ"ג וכתבו עוד וכמה חוליא ג' טבעות וכן הסכים רש"י בפירושו דחוליא ג' טבעות אלא שכתב דלא גרסינן איכא דאמרי אבל בהגמ"י ספ"ג הביא דברי הסמ"ג וסה"ת לפסק הלכה וכ"פ הסמ"ק והב"ד הב"ח וכתב והכי נקטינן דלא כמ"ש בש"ע יעו"ש. וכ"כ הש"ך בספרו הארוך דבעינן שישתייר למטה ג' טבעות ולמעלה ג' טבעות שזהו פי' חוליא לרוב פו' אם לא במקום הפ"מ יעו"ש. וכ"ה דעת התב"ש או' יו"ד. בי"צ בעמ"ז או' ד'.

סעיף קטן טז

טז) שם. הלכך הדר חלים. שהולך ומתדבק וחוזר ומתרפא. לבוש.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ח'**] **ניקבה למטה ממקום שחיטה וכו'** ועיין בסי' ך' סעי' א' איזו נקרא למטה ממקום שחיטה בעוף ובבהמה.

סעיף קטן יח

חי) שם. במשהו טרפה. דמשם ואילך נידון כריאה לאסור בנקיבה כדלקמן בסעי' יו"ד. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' י"א. כריתי או' י"ז.

סעיף קטן יט

יט) [**סעיף ט'**] **מצא גרגרת שנפסקה וכו'** ודוקא ששהתה זמן רב אחר שחיטה שנוכל לתלות שנעשה דבר זה לאחר מיתה אבל אי תכף ומיד שחט ומצא הגרגרת פסוקה במציאות דלא מצי למתלי בשחיטה טריפה ואין מדמין בזה. פר"ת או' ח' זב"ת או' כ"ד. ענה סי' ח' סוף או' י"ד.

סעיף קטן כ

ך) שם הגה. ולא יוכל לתלות וכו' משמע הא אם יכול לתלות שמחמת ששחט בב' וג' מקומות נעשה תלינן וא"צ לדמות. וכ"כ ב"י בשם חי' הרשב"א. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ת או' ט' זב"ת או' כ"ה. ועיין לעיל סי' כ"ד סעי' י"ט.

סעיף קטן כא

כא) שם. ואין מדמין אלא מחוליא לחוליא או מבר חוליא לבר חוליא וכו' י"א חוליא ג' טבעות ובר חוליא הוא מקום הדק שבקנה שאצל הצואר וי"א חוליא טבעת ובר חוליא הוא הבשר הדק שבין טבעת לטבעת כמ"ש בטור וב"י יעו"ש. והשתא לא בקיאינן בהכי. הרב מהריק"ש בהגהו' מחב"ר או' ד'.

סעיף קטן כב

כב) שם הגה. ואנו אין בקיאין בבדיקה ויש להטריף וכו' וכ"כ ג"כ לענין הקפה בריאה בסי' ל"ו בסעי' ה' בהגה שאין אנו בקיאין בבדיקה כזו יעו"ש. ובס' אפי רברבי כתב דאם יש עוד קצת צד להתיר יש להקל ע"י בדיקה. ש"ך ס"ק י"ח. כנה"ג בהגב"י או' כ"ג. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' י"ב. אבל האחרונים מחמירים בזה שלא להקיף בכל ענין. בל"י או' ז' שפ"ד או' י"ח. ענ"ה סי' ח' או' י"ד. וכן המנהג. בל"י שם.

סעיף קטן כג

כג) ואע"ג דלא בקיאינן השתא בהקפה כדי להתיר ספק טרפה היכא שנחלף הטרפה בין הכשרות ולא ידעינן איזה הוא נוכל לסמוך על ההקף להשליך הטרפה ולהתיר האחרות. רש"ל פא"ט סי' נ"ח. וכ"כ דמש"א. כנה"ג שם או' כ"ד. ענ"ה שם.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. דוקא כשידוע שהוא מחמת חולי. א"נ שתפס הקנה לבדו בידו באופן שיודע בודאי שלא נגע בושט. ב"י. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' י"ח. לה"פ או' י"ג. כריתי או' ך' זב"ת או' ל' ועיין לעיל סי' כ"א או' ח"י.

סעיף קטן כה

כה) ואם יש ספק בנקיבת הקנה אם ע"י קוץ או ע"י חולי י"א דכשר דדוקא בושט אנו מטריפין משום דבושט שכיחי קוצים ולא מהני ס"ס במקום השכיח אבל בגרגרת לא שכיח קוצים ולכן בספק אם ע"י קוץ או ע"י חולי יש להכשיר מטעם ס"ס. שפ"ד או' י"ט. וכ"כ השפ"ד לעיל סי' ל"ג או' ז' יעו"ש. בי"צ בעמ"ז או' י"ז. עשרון או' ו' כר"ש. ומירי שהעור שלם מבחוץ ומשו"ה מכשירין בספק קוץ או חולי אבל אם עור החיצון הוא נקוב פשיטא דיש לתלות שבא ע"י קוץ דנכנס לו מבחוץ וגם אפי' אם אין העור לפנינו לבודקו יש להטריף אם ספק ע"י קוץ או חולי משום דאין לה חזקת היתר. בי"צ בעמ"ז שם. וי"א דגם אם הוא ספק אם ע"י קוץ או חולי יש להטריף. תב"ש לעיל סי' ל"ג או' ח' שו"ג או' כ"ב. חכ"א כלל ט"ז או' כ"ב. מק"מ או' י"ז וכתב להשיג על דברי השפ"ד הנז' יעו"ש. ומ"מ בהפ"מ יש להכשיר. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן כו

כו) ומטעם זה הכשרנו במעשה שבא לידינו עוף א' שהיה מצד א' של הקנה מעט גרר יבש מצד העליון של הקנה ולא בצד שמחובר בושט והסירו הגרר היבש מן הקנה ונמצא הקנה נקוב אבל הושט היה שלם ונקי ובר ובדקו העור מבחוץ ג"כ והיה שלם ובריא ואין בו שום ריעותא והכשרנו שהיה הפ"מ. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן כז

כז) [**סעיף יוד'**] **הקנה בסופו וכו'** האחד נוטה ללב. והוא המזרק הגדול שיוצא ממנו לריאה. הרמב"ם פ"ו מה' שחיטה הלכה ה' ב"י. ש"ך סק"ך. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' י"ד. בל"י או' ט' שפ"ד או' ך' בי"צ בעמ"ז או' י"ח. ועיין לקמן סי' מ' סעי' ד'.

סעיף קטן כח

כח) שם. ואחד לכבד. והיינו המזרק הגדול שבכבד והוא נקרא סמפונא רבא דכבדא. ש"ך ס"ק כ"א פר"ח או' ך' לה"פ או' ט"ו בל"י או' יו"ד. שפ"ד או' כ"א. אבל סמפונו' קטנים שבכבד לדעת הרמב"ם שם הלכה ח' נקיבתו במשהו אבל שאר הפו' חלוקים עליו כמ"ש בב"י. וכ"כ השפ"ד שם קנה הכבד קודם שיכנס לבשר הכבד אבל לאח"כ אין טריפות פוסל בו דלא כהרמב"ם שפוסל ניקבו קנה הכבד עכ"ד. וכ"כ בי"צ בעמ"ז או' י"ט. ודין הסמפונות הקטנים שבריאה ית' דינם לקמן סי' ל"ו סעי' ו' יעו"ש.

סעיף קטן כט

כט) שם. ושלשתם נקובתן במשהו. וכתב הפר"ת או' י"ב דכולן טרפותן רק ספק ומצטרף לס"ס אבל השפ"ד או' ט"ו כתב דשל לב וריאה ודאי טרפה יעו"ש. וכ"כ ענ"ה סי' ח' או' י"ג. מק"מ או' י"ח.

סעיף קטן ל

ל) שם הגה. מיהו בקנה הלב וכו' רגילים להיות בו נקבים וכו' והם פיות הסמפונות. ב"י. והלכך אם יש נקבים שלא במקום פיות הסמפונות טרפה. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח חו' כ"א. לה"פ או' ט"ז. שה"מ או' י"ז. ומשמע דגם שיש עליהם חלב טהור אינו סותם וטרפה דהא דגם בנקבים הרגילים להיות בו כתב ב"י בשם הג"א הטעם דכשר הואיל וחלב טהור חופהו יעו"ש מיהו הבל"י או' י"א חלק על דברי הש"ך ומכשיר אף בנקבים שלא במקום פיות הסמפונות הואיל ועליהם חלב טהור שסותם יעו"ש וכן השפ"ד או' כ"ב ומק"מ או' י"ט הניחו דברי הש"ך הנז' בצ"ע ולענין דינא נראה כיון דהש"ך והפר"ח וכו' סתמו לאסור וגם השפ"ד והמק"מ לא החליטו להתיר רק הניחו בצ"ע יש להחמיר

דאפשר דיש לחלק דזה החלב אינו סותם אלא נקבים שרגילים להיות בו מתחלת ברייתו ולא נקבים אחרים.

סעיף קטן לא

לא) אם במקומות הסמפונות ניקב השומן טרפה. בל"י שם. שפ"ד שם. מחב"ר או' ו' זב"צ או' ו' ועיין לקמן סי' מ' או' טו"ב.

סימן לה

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **ריאה שניקבה טרפה.** מפני שרוח יוצא דרך שם ואינה יכולה לחיות. לבוש. זב"ת או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. ריאה שניקבה טרפה. ודין ניקבה הריאה מבואר לקמן סי' ל"ו. וטעם שכתב מרן ז"ל סעי' זה כאן לומר דטעם טרפות הסדור בסי' זה הוא מטעם ניקבה הריאה. פר"ת או' א' זב"ת שם.

סעיף קטן ג

ג) ודע דהריאה מניפה ללב שלא ישרף מחום הטבעי והריאה דומה לנוד נפוח שאם מינקב בו נקב קטן משהו כל הרוח יוצא דרך שם ונשאר כמת וא"כ אינו יכול הריאה להניף ללב ועתיד לישרף ולמות ואע"ג דנקב זה כבר הוא סתום בסירכה או בבועה או במראה פסולה וכיוצא מן הטרפיות שית' לקמן הא ק"ל דקרום שעלה מחמת מכה לא כלום הוא שסופו ליסתר ולישאר הנקב פתוח כדלקמן סי' ל"ו סעי' ג' וזהו טעמו של כל טרפיות הריאה. שו"ג או' א'.

סעיף קטן ד

ד) ריאה שניקבא טרפה הל"מ וכל טריפות הריאה שית' בסימנים אלו כולם מחמת נקובה הם דק"ל לחז"ל שאם לקתה באחת מאותן לקותות סופה לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי לכן כל הטריפות שיתבארו בה דאו' הם. שמ"ח או' א' חכ"א כלל ט' או' א' בי"צ או' א' קומץ ריש הסי'.

סעיף קטן ה

ה) [**סעיף ב'**] **חמשה אוני איית לריאה וכו'** ולמטה יש אומות גדולות א' לימין וא' לשמאל. ופי' אוני אוזן כי תרגום של אוזן אוני. ואומה נקראת הגדולה מלשון אם שהאונות נפרדות ממנה והיא עיקר הריאה. כ"כ הרא"ש גבי תרתי אונא דסריכן בשם ר"ת. ואונות ואומה

הכל בשם ריאה. וי"מ שנקראת ריאה ע"ש שרואין ומעיינים בבדיקתה. פרישה או' א' ובגמ' פא"ט דמ"ט ע"א אמרינן למה נקרא ריאה שמאירה את העינים כלומר שהאוכל אותה ע"י סימנים המאירים את העינים אף היא מסייעת עמהן. כנה"ג בהגה"ט או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ונקראת עינוניתא דוורדא.** כמו אינוניתא אונא קטנה דוורדא על שם קלישתא ואדומה. רש"י חולין מ"ז ע"א. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ב.

סעיף קטן ז

ז) **שם. ואם חסרה אחת מימין או מהשמאל וכו'** ואפי' איכא ד' בימין אי חסרה א' בשמאל טרפה. ש"ך סק"ג. כנה"ג שם או' י"א. פר"ח או' ג' פר"ת או' ב' לה"פ או' ד' בל"י או' ג' כריתי או' א' שמ"ח או' כ"ג. לב"ש או' מ' שפ"ד או' ג' זב"ת או' ד' בי"צ סי' ל"ה ח"ו או' א' קומץ כלל ד' מסי' ל"ה או' ב' שש"א סוף או' ב' ובספרו ענ"ה סי' ט' או' ב' זבח שמואל דף י"ז ע"ב. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ח

ח) **חסרה** האומה טרפה בין משמאל בין מימין. תב"ש או' ב' מש"ז או' ב' שה"מ או' ה' ער"ה או' ב' שש"א או' ג' ענ"ה שם או' ג' אמרי טוב על בדיקות מהרי"ו או' ד' זב"ש דין ט"ו. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. או שהיו שנים מימין ושלשה משמאל טרפה.** וה"ה נמי ד' בשמאל וג' בימין הוי חליף וטרפה כמ"ש הרב בהגה סעי' ה' ש"ך סק"ד. ועיין לקמן או' פ"ד.

סעיף קטן י

י) **שם הגה. צורות האונות של ימין אינן דומות לשל שמאל ואם נתחלף צורתן טריפה וכו'** כל זה נקרא חליף וטרפה. אבל רש"ל ביש"ש פא"ט סי' נ"ד כתב דכל אלו לא נקרא חליף וכשרה. וכ"כ הפר"ח או' ה' פר"ת או' ג' שה"מ או' ו' זב"ת או' ו' וכ"כ השו"ג או' ו' דארבעה טרפיות הללו שמנה הרב ז"ל לא נהגו כן במקומו בני ספרד. וכ"כ זב"צ או' ד' דמנהג בגדאד יע"א להתיר בכל חילופים אלו כס' רש"ל ודעמיה. ומנהג בני אשכנז נכתוב באו' שאח"ז.

סעיף קטן יא

יא) **שם בהגה. כל זה נקרא חליף וטרפה.** וכ"כ הלבוש. והב"ח הביא דברי רש"ל הנז' וכתב ומ"מ היכא דליכא הפ"מ אין להורות היתר במה שנהגו לאסור אע"ג דמדינא ליכא איסורא עכ"ל והב"ד הט"ז סק"ב והש"ך סק"ה. וכ"פ חכ"א כלל ט' או' ז' אבל דעת

הפליתי או' א' והכריתי או' י"ג להחמיר אפי' בהפ"מ וכתב דאין לפרוץ גדר בחומרא שקבלה בידינו מראשונים הגאונים יעו"ש וכ"פ השמ"ח או' כ"ו ועיין בתב"ש או' ה' מ"ש להשיג על דברי הב"ח והפר"ח הנז' יעו"ש. וכן הסכים הלב"ש או' מ"ט. בי"צ סי' ל"ה ח"ו או' ד' ואו' ה' קומץ או' ו' אהל יצחק סי' ו' או' ב' זב"ר סי' ד' או' ד'.

סעיף קטן יב

יב) ואי ליכא חליף רק שניהם שוים כגון אונות דימין ודשמאל כולם בצורה אחת כדימין או כולם כדשמאל א"נ אותן אונות או אומות הראיות להיות גדולה מחברתן הם שוים לחברתן יש להתיר בהפ"מ. שמ"ח שם. בי"צ שם או' ו' ובספרו אהל יצחק שם או' ג' קומץ שם. זב"ר שם בתמידים או' כ"ב.

סעיף קטן יג

יג) ודוקא שינויים הללו פוסלים באונות מטעם חליף אבל שינוי לצורה אחרת שאינה כצורה שכנגדה כגון שדרך האונות להיות משוכים וחדודים ועתה הם עגולים אפי' כוורדא ובענין אחר אין זה פוסל בה כיון דאין בה משום חילוף אונות או אומות. שמ"ח שם. קומץ או' ה' אהל יצחק שם. זב"ר שם בתמידים או' כ"ג. וכ"ז לבני אשכנז אבל בני ספרד בלא"ה נוהגין להכשיר כמ"ש לעיל או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) ואם האונה למטה והאומה למעלה הוי חליף וטרפה. רש"ל פא"ט סי' ל"ד. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ה. והפר"ח או' ה' כתב דאנן מכשירין אף בכה"ג. וכ"כ הזב"ת או' ו' ענ"ה סי' יו"ד או' ט"ז. וכ"כ זב"צ או' ה' דמנהגם להכשיר כס' הפר"ח ודעמיה רק אם יש עוד ריעותא אחרת אפי' דלא מטריף בשבילה מ"מ הו"ל תרתי דריעותא ומנהגם להטריף. וזהו למנהג הספרדים אבל רבני אשכנז האחרונים פסקו כרש"ל להטריף אם האונה למטה והאומה למעלה. שמ"ח או' כ"ו. בי"צ סי' ל"ה ח"ו או' ה' ובספרו אהל יצחק סי' ו' או' ב' קומץ או' ד' זב"ר שם או' ו'.

סעיף קטן טו

טו) אם נעשו האונות גדולים כאומה דעת הפר"ח או' ג' להטריף דהוי חליף אבל הזב"ת או' ו' דחה דבריו יעו"ש וכן עיקר למנהג שאין אוסרים בשינוי תואר כלל. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן טז

טז) שם. והוורדא אם חסרה וכו' והטעם דכיון דיש בהמות שאין להם וישנה במקצתן אין להטריף בשום שינוי שימצא בה בין שאין לה כלום ובין שימצאו ב' וג' ב"י בשם הרא"ש. ט"ז סק"ג. פר"ח או' ו' לה"פ או' ז' שה"מ או' ז' זב"ת או' ז'.

סעיף קטן יז

טוב) שם. או אם יש לה שתים. ואפי' אינם עומדות זו אצל זו. ש"ך סק"ו. שה"מ סוף או' ח' זב"ת שם.

סעיף קטן יח

חי) שם. והוורדא אם חסרה או אם יש לה שתים וכו' כשרה. וכ"ה מנהגינו. שו"ג סוף או' ז' זב"ת או' ו' ענ"ה סי' י"ב או' א' תו"ז סי' פ"ז או' ג' זב"צ או' ז' ואין שום שנוי פוסל בוורדה בין אם נמצאו ב' וורדות בין שינתה מקומה או תאורה או שיעורה בין אם לא נמצא לה כיס בין אם נמצאת בב' כיסין מנהגינו להתיר. זב"צ שם. והוא מדברי מור"ם בהגה שכתב אבל במקומות שמכשירים גם כל אלו החילוקים הם כשירים. וכ"כ מהריק"ש בהגהו' זב"ת או' ט'.

סעיף קטן יט

יט) שם הגה. ובמדינות אלו נהגו להטריף וכו' ר"ל במדינות אשכנז אבל במדינות ספרד נוהגין להכשיר כדברי הש"ע כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. בין נמצאו ב' וורדות וכו' היינו בבהמות אבל בחיות יש להכשיר שרוב חיות יש להם ב' ורדות. תב"ש או' מ"ב. דג"מ. קומץ כלל ה' מסי' ל"ה או' ג' בי"צ סי' ל"ה ח"ז בעמ"ז או' א' מק"מ או' קי"ב. אהל יצחק סי' ז' או' א' ודוקא לענין יתרת הורדות יצאו מכלל בהמה אבל לענין חסר הורדא או שינוי צורה ושינוי מקום אוסר גם בחיה. קומץ שם. אהל יצחק שם. בי"צ שם. מק"מ שם.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. בין נמצאו ב' ורדות וכו' אנו אוסרים בזה מטעם דהוי חסרא הוורדא במקום הראוי דכיון דיש יתר כנטול דמי. וכן בשינתה מקומה דהיינו שעומדת בצד שמאל ולפ"ז אין טריפות דוורדא אלא כששניהם במקום הורדה ואין להם שורש א' כעובי האצבע אחר הנפיחה. ומ"מ אם משכחת אונה יתירה בפנים אפי' במקום הראוי להיות ורדא אין כאן פיסול דב' וורדות אין כאן דצורת האונה אינה דומה לוורדא. וה"ה אם נמצאו ב' ורדות א' בימין וא' בשמאל דלא שייך יתר כנטול דמי כיון שאין היתרת עומדת במקום הראוי לה ומטעם יתרת אין פסול דהא מקמא היא וכבר העיד עלינו רמ"א שהמנהג להכשיר בכל יתרת מקמא דמשמע דאפי' בלא דרי דאונה. ט"ז סק"ד. לה"פ או' ט' בל"י או' ז' ומיהו מ"ש הט"ז להכשיר בב' ורדות א' בימין וא' בשמאל השמ"ח או' כ"ח חולק ומטריף אם נמצא ורדא בשמאל משום דלא דמי ליתרת מקמא דאורחא בהכי

יעו"ש. וכ"כ הלב"ש סוף או' ס"ג. בי"צ סי' ל"ה ח"ז או' א' ובעמ"ז שם סוף או' ב' ובספרו אי"צ סי' ז' או' א' קומץ כלל ה' מסי' ל"ה או' א' זב"ר סי' ג' או' ז' וה"ד ביש לה קצת צורת וורדא אבל אם אין בה צורת וורדא כלל כשרה. בי"צ שם או' ב' אהל יצחק שם או' ב' זב"ר עם.

סעיף קטן כב

כב) **שם בהגה. או אם חסרה.** ואם היא פחותה מעלה של הדס לאחר נפיחה טרפה. ש"ך סק"ז בשם האגור. לה"פ או' יו"ד. שמ"ח או' ל"א. שפ"ד או' ז' חכ"א כלל ט' או' כ"א. בי"צ שם או' ד' קומץ כלל א' מסי' ל"ה או' ב' זב"ר סי' ב' או' ב' ושיעור עלה של הדס עיין לקמן או' נ"ח.

סעיף קטן כג

כג) **שם בהגה. או ששינתה מקומה.** שדרכה לעמוד למטה מן האונות ויש לה חריץ וכשנופחין הריאה החריץ מכוון נגד החיתוך שבין אומה לאונה וגבה נגד הלב ופניה נגד הכליות. ואם נהפכה כגון שהחריץ נגד הלב וגבה נגד החיתוך טרפה. אבל אם החריץ הפוך מעט למעלה נגד האונות או למטה לאומה כשרה. מהרי"ו סי' ג' או' ב' ד"מ או' ג' ש"ך סק"ח. פר"ח או' ז' ורש"ל פא"ט סי' ל"א כתב מה בכך שהחריץ הפוך אין זה אלא אבוד ממונם של ישראל ויש לבטל המנהג עכ"ל והב"ד הש"ך שם. פר"ח שם. וכתב עליי הפר"ח שם דיפה כתב. והב"ד לה"פ או' י"א. בל"י או' ח' ובהפ"מ יש לסמוך על המקילין. חכ"א כלל ט' או' ך' פ"ת או' א' והתב"ש או' מ"ז הסכים לביה"ל שהשוחטים בזמן הזה נוהגים להטריף יעו"ש. שפ"ד או' ח' וכ"כ הלב"ש או' ס"ז דהמנהג לאסור בהיפוך גם בהפ"מ. בי"צ סי' ל"ה ח"ז בתה"ב או' ו' וכ"כ הקומץ כלל ה' מסי' ל"ה או' ו' דהמנהג להטריף. וכ"כ אהל יצחק סי' ז' או' ה' זב"ר סי' ב' או' ח'.

סעיף קטן כד

כד) **שם בהגה. וכן אם שיגתה תוארה וכו'** דהוי כחסרה ורדא כיון דאין לה תואר ורד וצ"ל עגולה כמו ורד ולא חדודה וגם לא גדולה כמו אונה הסמוכה לאומא. כריתי או' ז' ועיין עוד באו' שאח"ז.

סעיף קטן כה

כה) **שם בהגה. וכן אם שינתה תוארה וכו'** ואם אין לה חריץ כתואר עינוניתא דורדא טרפה ואם היא גדולה יותר מדאי כאונא הסמוכא לאומא או שינתה תוארה שיש לכל ורדא או שפחותה מעלה הדם בנפיחה טרפה. ל' תואר ר"ל צורתה הרגיל בה וא"כ כשהיא משוכה וחדודה כאונה ולא עגולה יש להטריפה. אגור סי' אלף ק"י. והב"ד ב"י.

ומדברי התו' פא"ט (דף מ"ז ע"א) והמרדכי גבי עינוניתא דכל חויא ברייתא הכי אית להו נראה דאם שינתא תוארה בענין שאפי' רק גדולה כאחד משאר אונות טרפה. וכ"כ האגודה והרשב"א בחי' שם. וכ"כ רש"ל בבדיקות שלו שמ"כ בשם ספר איש זקן א' חכם שאם היא גדולה אפי' כמו אונא האמצעית של ימין טרפה וכ"מ ברש"ל פא"ט סי' ל"א שכתב ואם היא גדולה יותר מדאי טרפה ומדלא נתן שיעור אלמא כל שנשתנה גדלותה טרפה. וכ"נ דעת הרב בהגה שכתב סתם דאם שינתה תוארה טרפה. מיהו ראיתי הרבה בודקים מקילים בזה ולא מטריפין אלא כשהיא גדולה כ"כ כאונא הסמוכה לאומא וכן דעת מהרי"ו. ונראה דאפי' למאי דמכשירין יתרת מקמא בסעי' ג' מ"מ שינתה תוארה וגדולה כ"כ טרפה דהוי כמו חסרה הוורדא דזה אונא הוא ולא וורדא וכ"נ דעת הרב בהגה. ש"ך סק"ט. נמצא דיש פלוגתא בזה די"א דאין להטריף כ"א שהיא גדולה כמו אונא הסמוכה לאומא וי"א אפי' כמו אונא האמצעית וכ"כ השמ"ח או' ל"א דאם היא גדולה אפי' כאונא האמצעית של ימין אעפ"י שיש לה כל צורות וורדא טרפה ובהפ"מ אין לאסור כ"א כשהיא גדולה כאונה הימנית הסמוכה לאומא. וכן הסכים הלב"ש או' ע' בי"צ סי' ל"ה ח"ז או' ד' קומץ שם או' ז' אהל יצחק שם או' ו'.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. ויש להם שורש א' כעובי אצבע. ואין חילוק בין בבהמה דקה בין בגסה לעולם משערינן כעובי אצבע. ש"ך סק"י. פר"ח או' ט' לה"פ או' י"ג. כריתי או' ח' שמ"ח שם. שפ"ד או' יו"ד. זב"ת או' יו"ד. בי"צ שם. זב"ר סי' ג' בתמימים או' פ"א.

סעיף קטן כז

כז) ועובי אצבע היינו שיעור גובה השורש של שניהם קודם שמתחלקים צריך שיהיה כאצבע. ט"ז סק"ה. פר"ח שם. לה"פ שם. זב"ר שם או' ט' זב"ת שם.

סעיף קטן כח

כח) אבל אם הם ב' ורדות חלוקות במקום עיקר ואח"כ חוזרים ומתחברים יחד ונעשים אחת כיון שבמקום השורש אינם מחוברים יחד בשיעור אצבע טרפה דהכל הולך אחר השורש וגם אפשר לתלות שנסרכו להדדי. בי"צ שם בעמ"ז או' י"ז. קומץ שם בעשרון או' י"ז. אהל יצחק שם בזב"ת או' ט"ז. זב"ר סי' ג' בתמימים או' ע"ח.

סעיף קטן כט

כט) זה שאמרנו אם יש להם שורש א' אין הדברים אמורים אלא אם שניהם מונחים בכיס א' אבל אם הם מונחים בשני כיסים יש להטריף. אהל יצחק שם. מיהו הבי"צ שם או' ה' כתב בין מונחים שניהם בכיס א' בין מונחים בשני כיסים כשרה. והקומץ שם או'

ט' כתב דאם כל א' מונח בכיס א' אין להכשיר כ"א בהפ"מ. ואם א' יש לה כיס והשניה אין לה כיס אין להכשיר אלא בהפ"מ. בי"צ שם.

סעיף קטן ל

ל) **שם בהגה. ויש להם שורש א' כעובי אצבע.** וכל היכא שנזכר בסי' זה כעובי אצבע היינו אגודל בינוני ואין הכונה על עוביו של האגודל כ"א על רחבו ואמקום הרחב שבו. שמ"ח או' ל"ח. בי"צ סי' ל"ה ח"ז או' י"א. קומץ כלל ד' מסי' ל"ה או' כ"ג. אהל יצחק סי' ז' או' יו"ד. זב"צ אי' מ"ב. ועיין בדברינו לאו"ח סי' י"א או' י"ד ואו' ט"ו.

סעיף קטן לא

לא) **שם בהגה. אעפ"י שיש בו סדק כשר.** פי' בשורש הנשאר. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' יו"ד. להפ"ח או' י"ד. בל"י או' י"א. כריתי או' ט' שפ"ד או' י"א. זב"ת או' י"א. ואפי' שיש לשניהם תואר ורדא כשר. להפ"ח שם. בל"י שם. כריתי שם. תב"ש או' נ"ג. בי"צ שם או' יו"ד. אהל יצחק שם או' ד' זב"ר סי' ג' או' ח' וכ"ש כשאין לכל א' תואר ורד כ"א ע"י צירוף דכשר. זב"ר שם בתמידים או' ס"ט. אבל אם אין להם שורש א' כעובי אצבע אע"ג דע"י צירוף הוא א' דבכל א' יש חצי תואר ורד מ"מ טרפה. בי"צ שם.

סעיף קטן לב

לב) **שם בהגה. ואם אחד הפוך והשני אינו הפוך וכו'** אדסמוך ליה דיש להם שורש א' קאי דאלו באין להם שורש א' פשיטא דאפי' שניהם אינם הפוכים טרפה דהו"ל שני ורדות. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"א. להפ"ח או' ט"ו. בל"י או' י"ב. כריתי או' יו"ד. שפ"ד או' י"ב. ביאור הגר"א או' יו"ד. זב"ת או' י"ב.

סעיף קטן לג

לג) **שם בהגה. הולכין אחר היותר גדולה וכו'** וה"ה בשניהם שוים טרפה ואינו כשר עד שההפוכה תהיה קטנה משאינה הפוכה. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ב. להפ"ח או' ט"ז. בל"י או' י"ג. שמ"ח או' ל"ב. שפ"ד או' י"ג. זב"ת או' י"ג. בי"צ סי' ל"ה ח"ז או' ה' קומץ כלל ה' מסי' ל"ה או' יו"ד. אהל יצחק סי' ז' או' ג' זב"ר סי' ג' או' ח'.

סעיף קטן לד

לד) **ואם** שינתה תוארה דינה כהפוכה. ש"ך שם. פר"ח שם. להפ"ח שם. שמ"ח שם. שפ"ד שם. זב"ת שם. בי"צ שם קומץ שם. זב"ר שם. ור"ל דהולכין אחר הגדולה ואם היא בתואר ורד כשרה. וכ"ז בשורש א' להם ואם אין להם שורש א' באחד הפוכה טרפה. שפ"ד שם. ואם א' שינתה מקומה אף שהיא קטנה יש להחמיר. שמ"ח שם. שפ"ד שם. ובהפ"מ יש להכשיר בקטנה ששינתה מקומה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שה בשמ"ח הנדפס עם

הלב"ש. בי"צ שם. וכ"כ זב"ר שם בתמימים או' ע"ד בשם כמה פו' דמקילין בשינתה מקומה הקטנה כמו בהפוכה ושינתה תוארה יעו"ש וע"כ נראה דבהפ"מ יש להכשיר.

סעיף קטן לה

לה) **ואם** שני הורדות הנ"ל המה נסרכין זה לזה ממעכין לפי מנהג שלנו שאנחנו ממעכין אף בגנב (הוורדא קורין אותה גנב לפי שהיא נחבאת כגנב) ובודקין. לה"פ או' ט"ז. והוא ע"פ המנהג שכתב בהגה לקמן סי' ט"ל סעי' י"ג יעו"ש. ובש"ע שם סעי' ו'.

סעיף קטן לו

לו) **ודע** דבכל דיני שני ורדות שנתבארו בסי' זה הן בשורש א' הן באין להם שורש א' כל א' כפי דינו אין חילוק בין ב' ובין ג' או ד' בכל גווני דינם כמו בב' ורדות. לב"ש בהגהתו לשמ"ח סוף או' ל"ב. מק"מ או' קל"ב.

סעיף קטן לז

לז) **שם** בהגה. הורדא דרכה להיות בכיס ואם לא נמצא לה כיס וכו' דכל זה בכלל שינתה צורתה. ביאור הגר"א. והשפ"ד או' י"ב כתב ב' טעמים א' להצילה מרחיפת הריאה שלא תינקב והב' דקים להו דכל ורדא בלא כיס סופה לינטל יעו"ש.

סעיף קטן לח

לח) **שם בהגה. ואם לא נמצא לה כיס וכו'** ואם הכיס נקב מפולש כ"ע מודים דכשרה. שו"ת ארבעה טורי אבן סי' י"ט והסכים עמו אביו הגאון מוהר"ר אלעזר רוקח ז"ל יעו"ש. פ"ת או' ב' וכ"כ המש"ז או' ג' לב"ש סי' ל"ו או' ו' ועיין לקמן או' נ"ב.

סעיף קטן לט

טל) **שם בהגה. ואם לא נמצא לה כיס וכו'** ורש"ל פא"ט סי' ל"ב פסק דאפי' אין לה כיס כלל כשר וכ"ש אם יש לה ב' כיסים או שאינה מונחת בכיס. גם בתשו' משאת בנימין סי' ס"א הסכים לרש"ל אלא שכתב מאחר שכבר נהגו בארצות הללו לאסור כשחסר הכיס או שאינה מונחת בכיס אין לשנות המנהג דלא יהא אלא כדברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור וכו' אך בנמצא שני כיסים האריך להתיר יעו"ש כי דבריו נכונים אלא שכל הבודקים נוהגין להטריף וכ"כ בבדיקת הר"ץ ומהר"מ דכן נוהגין וקשה להקל נגד המנהג אם לא בהפ"מ וכה"ג. ש"ך ס"ק י"ד. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ד. ומיהו מ"ש הש"ך דאין להקל נגד המנהג אם לא בהפ"מ וכה"ג דעת השפ"ד או' י"ד דלא קאי כ"א ביתיר כיס לא בחסר כיס דאין להתיר אף בהפ"מ וכ"כ הלב"ש או' ף' פ"ת או' ג' אבל מדברי הלה"פ שם משמע דקאי גם אחסר כיס וכ"כ הבל"י שם וכ"ה דעת חכ"א כלל ט' או' כ"ו. מיהו דעת התב"ש או' מ"ז להחמיר בכל זה אף בהפ"מ וכ"ה דעת הלב"ש שם. בי"צ סי'

ל"ה ח"ז או' ו' קומץ כלל ה' מסי' ל"ה או' י"ב. אהל יצחק סי' ז' או' ז' זב"ר סי' ג' או' יו"ד. ונראה דבהפ"מ וגם שעת הדחק יש לסמוך על המתירין ביש לה ב' כיסים. ועיין לקמן סי' מ"א או' ס"ו.

סעיף קטן מ

מ) **שם בהגה. או שיש לה שני כיסין וכו'** ודוקא יתיר בצד ימין משום דכל יתר כנטול דמי אבל מצד שמאל כשר ודוקא כשאין לכיס שבשמאל חלק ורדא דאל"כ אסור משום יתיר ורדא. ש"ך ס"ק ט"ו. לה"פ או' י"ח שמ"ח או' ל"ג. בי"צ שם. אהל יצחק שם. זב"ר שם. ומיהו מ"ש בש"ך ודוקא כשאין לכיס שבשמאל חלק ורדא וכו' משמע הא אם יש בו צורת אונה כשר וכ"כ הקומץ שם דאם נמצא בכיס שמאל תואר יתרת ממש יש להכשיר בהפ"מ אבל השמ"ח שם כתב דאין להכשיר כ"א בכיס ריק ואין שום יתרת בתוכו. וכ"כ הבי"צ שם. אי"צ שם. זב"ר שם.

סעיף קטן מא

מא) **שם בהגה. או שיש לה שני כיסין.** ואם שניהם בימין בין שהורדא מונחת בשתיהן ובין בזו או בזו ובין שאינה מגעת להשני כלל להיות מונח בתוכו טרפה. שמ"ח שם. בי"צ שם. קומץ שם. אי"צ שם. זב"ר שם. ולא הוי יתיר כיס אלא כשיש לו גיד שפה לפיו כדרך הכיס דורדא אבל אם אין לו גיד הו"ל דלדול בעלמא ומ"מ אם הכיס דוורדא אין לו שפה זו אינה אסורה מחמת חסרון כיס כיון דמונחת בתוכו כראוי. שמ"ח או' ל"ד. בי"צ שם או' ז' קומץ שם או' י"ג. אי"צ שם בזב"ת או' י"ח. זב"ר שם או' י"א.

סעיף קטן מב

מב) **שם בהגה. או שיש לה כיס ואינה מונחת בתוכו וכו'** כלומר שיש לה כיס ואינה מונחת בתוכו דהיינו שאף כשמניחין אותה בתוכו חוזר ויוצא כשנופחין הריאה. ש"ך ס"ק ט"ז. לה"פ או' י"ט. שמ"ח שם. שפ"ד או' ט"ז. חכ"א כלל ט' או' כ"ז. בי"צ שם. קומץ שם. אי"צ שם.

סעיף קטן מג

מג) **שם בהגה.** אבל במקומות שמכשירים גם כל אלו החילוקים הם כשרים. וכ"כ לעיל או' ח"י יעו"ש.

סעיף קטן מד

מד) **שם בהגה. אם חסר מקצת מן הוורדא יש לבדוק באונות וכו'** אע"ג דלעיל כתב דאם אין לה תואר ורד דטרפה הכא מיירי בכה"ג שמצרפין יחד השני חתיכות ונראה

לעין שיש תואר ורד בין שניהם א"נ כשהשאר יש בו תואר. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' י"ד. זב"ת או' ט"ז.

סעיף קטן מה

מה) שם בהגה. או באומה מצד שמאל וכו' ולא דמי זה לנמצא העינוניתא בצד שמאל דהכא השורש עומד במקום הראוי אלא שחסר קצת בראש העינוניתא וכך הוא רגיל למצוא בצד שמאל והיינו רבותייהו וכן בא מעשה לידי כמה פעמים. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' כ"א. בל"י או' ט"ו. כריתי או' י"ב. שמ"ח או' ל"ו. שפ"ד או' י"ט. בי"צ שם או' ח' קומץ שם או' ט"ו. אי"צ שם או' ח'.

סעיף קטן מו

מו) שם בהגה. או באומה מצד שמאל וכו' וכ"ש מצד ימין. בל"י שם. שמ"ח שם. שפ"ד שם. בי"צ שם. קומץ שם. אי"צ שם.

סעיף קטן מז

מז) ואם יש לחתיכה זו כיס בפ"ע הו"ל כשתי ורדות וטרפה וכן אם נחלקו לג' אפי' בלא כיס יש להטריף. שמ"ח שם. בי"צ שם. קומץ שם. אי"צ שם.

סעיף קטן מח

מח) שם בהגה. י"א דכשר וכו' ואין להקל אלא בשעת הדחק או הפ"מ. שבו"י ח"ב ססי' ס' פ"ת או' ד' וכ"כ חכ"א כלל ט' או' כ"ח דאין להתיר בזה אפי' בגדיים וטלאים כ"א בהפ"מ.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. וכל אלו הדברים יש להקל וכו' זה לא קאי אמ"ש בנמצא חסירה או שני ורדות או שינתה מקומה דטרפות זה הוזכר ברש"י ובתו' פא"ט אלא אשאר דינים שזכר בהגה קאי. ש"ך סק"ו. לה"פ או' כ"ד. בל"י או' ט"ז.

סעיף קטן נ

נ) שם בהגה. וכל אלו הדברים יש להקל וכו' כתב רש"ל בבדיקות כל מה שכתבו להקל בין בחילופים שלא הוזכר בש"ס או בגדלות דעינוניתא דוורדא ה"ד דליכא שום ריעותא בריאה במילתא אחריתא אבל אם אית בה ריעותא אחריתי אפי' במילתא שאנו מכשירין מ"מ מאחר דאיכא צד חומרא להטריף לאיזו מאן דהוא אפי' דלא כהלכתא מ"מ בכל שהוא מצטרף לסייע ידי האוסרים ואמרינן לקותא היא וטרפה עכ"ל וכה"ג כתב הר"ץ גבי מעשה שבא לידו כבש עם ב' כיסים יעו"ש. ש"ך ס"ק כ"ב. וכ"כ הט"ז הט"ז סוף

סק"ב. שפ"ד או' כ"ב. ומיהו הפר"ח או' ט"ל כתב על דברי רש"ל הנז' דאין טעם לזה. וית' מזה לקמן בדין תר"ל.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. וכל אלו הדברים יש להקל וכו' ועכשיו בזה"ז נוהגין השוחטים והבודקים להטריף הכל ואין עושין במדינות אלו שום שאלת חכם כדי להתיר. ביה"ל או' א' וכן הסכים התב"ש או' מ"ז. בי"צ שי' ל"ה ח"ז בעמ"ז או' כ"ג. אי"צ סי' ז' בזב"ת או' י"ז.

סעיף קטן נב

נב) אם נמצאת הוורדא נקובה אעפ"י שהכיס שלה סותם את הנקב טריפה. הרמב"ם פ"ח מה"ש ה"א. כנה"ג בהגה"ט או' ט' פר"ח סי' ל"ו סוף או' א' לה"פ שם או' א' בל"י בסי' זה או' ו' מש"ז או' ג' לב"ש סי' ל"ו או' ו' זב"צ שם או' י"ב. ועיין לקמן סי' ט"ל סעי' ו'.

סעיף קטן נג

נג) נוהגין להסיר הוורדא ולהשליכה ולא לאכלה משום מיאוס אבל אין איסור בדבר כמ"ש לקמן סי' ס"ה סעי' ד' בהגה יעו"ש.

סעיף קטן נד

דנ) [סעיף ג'] נתוספו האונות במנינם וכו' שהיו ד' מימין או ג' משמאל. טור. לבוש. זב"ת או' י"ט.

סעיף קטן נה

הנ) שם. נתוספו האונות במנינם וכו' ואם נמצא יתרת בערוגה שהיא למעלה מהאונות סמוך לשדרה לפנים מן הריאה מ"כ דכשר ולי נראה דטרפה שזהו נכלל טפי בכלל ע"ג שאמר התלמוד ממה שנכלל בגוואי. ט"ז ס"ק י"ג. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ו ואו' ל' פר"ח סוף או' י"ז. לה"פ או' כ"ה. בל"י או' כ"ב. שמ"ח או' י"א. שה"מ או' כ"ו. מטה יוסף סי' ז' דף ל"ו ע"ב. שו"ג או' י"ב וכתב וכן המנהג להטריף. חכ"א כלל ט' או' ח' אי"צ סי' ג' או' א' זב"ר סי' ג' או' א' ובתמידים שם או' ו' תו"ז סי' ס' או' ט' זב"צ או' ח' וכתב ודלא כזב"ת או' ך' ועיין לקמן או' ק"ל.

סעיף קטן נו

ונ) יתרת ע"ג ערוגה והיא פחותה מט"ד כשרה. תב"ש או' י"ד וכתב ודלה כעי"צ שמטריף יעו"ש. וכן הסכים הלב"ש או' י"ז. בי"צ סי' ל"ה ח"ג בעמ"ז או' א' אי"צ שם בלק"י או' א' זב"ר שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן נז

זנ) שם. אם היתה האונה היתרה בצד האונות או מלפני הריאה שהיא לעומת הלב וכו' והטעם דכשעומדת בצד פנים כיון שאינה דופקת על הצלעות אינה עתידה להתפרק וכשרה אבל כשהיא על גבה דופקת ומתחככת בצלעות וסופה להתפרק. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ד. שו"ג או' י"א.

סעיף קטן נח

חנ) שם. או מלפני הריאה לעומת הלב וכו' הרוקח הביא בשם כמה רבנים דכל מקמא שרי בין לצד ימין בין לצד שמאל ומ"מ דעתי להטריף זולתי במקום שכבר נתפשט שם ההיתר שאין לבטל מנהגם. פר"ח או' י"ז. להפ"פ או' כ"ה. זב"ת או' ך' וכן נוהגין במדינות אשכנז להכשיר יתרת מקמא כמ"ש בהגה סוף הסעי' וכ"ה מנהג הספרדים כמ"ש זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן נט

טנ) שם. והוא שתהיה כעלה של הדס וכו' ושיעור טרפא דאסא י"א שהוא כצפורן של אגודל וי"א כפרק אמצעי של אגודל. בדיקות מהרי"ו סי' ב' סוף סעי' א' ד"מ או' י"ב. ולכן בכ"מ שנזכר שיעור ט"ד יש לפסוק כסברא החמורה שבשניהם. שמ"ח או' ז' מש"ז או' י"ג. חכ"א כלל ט' או' ג' בי"צ סי' ל"ה ח"ב או' ו' קומץ כלל א' מסי' ל"ה או' ב' ענ"ה סי' ט' או' ה' והיינו היכא דנתקטנה אחת מהן בעינן דוקא להיית כפרק אמצעי !וביתיר במקום המטריף נקטינן דהפי' הוא רק כצפורן אגודל בתר נפיחה טרפה. קומץ שם. זב"צ או' יו"ד. וכתב שם הרב זב"צ ודלא כהפר"ח דעשה שיעור אחר מדעתו גם דלא כהתו"ז סי' ס' או' ג' שהמציא סברא אחרת מדעתו אלא מ"ש בשם הפו' הנז' הוא העיקר יעו"ש.

סעיף קטן ס

ס) ובכל זה אין שום חילוק בין גסה לדקה ואפי' בגדיים וטלאים הרכים אך בתוך ל' ללידתן אם נתקטן בהם א' מכל אלו דיש להקל ולשער בצפורן אצבע משום דאמרינן בהו שסופו להתגדל ולעמוד על שיעורו. קומץ שם או' ג' מיהו במק"מ או' כ"ט כתב דאין להקל ולשער בגדיים וטלאים בצפורן אצבע אלא בהפ"מ.

סעיף קטן סא

סא) וכשאנו מודדים ט"ד אין אנו מודדים אותה מבחוץ שמבחוץ נראית גדולה אלא מעיקר חתוכה. כנה"ג בהגב"י או' ל"ה. שו"ג או' י"ג. קומץ שם.

סעיף קטן סב

סב) **אם** נמצא יתרת על גבה פחות מט"ד וא"א לנפחה לראות אם עולה בנפיחה ותהא כט"ד או לא שכבר נחתכה או שיש בזה היתרון מקום אטום עם לחה דא"א לעמוד בה בנפיחה ונאבדה בדיקתה כשרה דאחזוקי איסורא לא מחזקינן. כנה"ג בהגב"י או' ס"ח בשם מהר"י סמוט. וה"ד אם נודע שלא היה בה כשיעור קודם נפיחה דאמרינן דגם אחר נפיחה אין בה שיעור אבל אם נאבדה ולא נודע אם היה בה שיעור טרפה. ער"ה או' ח' והשמ"ח או' י"ד אסר אפי' אם בדקוהו קודם שנאבד ואין בו כט"ד עי"ש ונראה דבכה"ג דבדקיהו קודם שנאבד יש להתיר כמ"ש הכנה"ג ומ"מ נראה ודאי דאם נראה באומדן דעתא דאחר הנפיחה תהיה כט"ד כגון דגדולה קצת וקודם נפיחה קרובה לט"ד טרפה דודאי אחר הנפיחה נגדלת קצת. שש"א או' ו' וכ"כ בספרו ענ"ה סי' י"א או' ט"ו. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן סג

סג) **וכל** זה הוא דוקא ביתרת מגבה אבל אם א' מהאונות היא פחותה מט"ד וצריך לנופחה כמ"ש לקמן סעי' ו' אז הוא הדין בהפך שאם נודע בודאי שהוא פחותה מט"ד קודם שנפחוה ונאבדה יש להטריף. ובדין של הער"ה שלא נודע אם היה בה כשיעור ונאבדה ג"כ טרפה. ובדינו של הש"א דאם נראה באמדן דעתא דאחר הנפיחה תהיה כט"ד כגון שרואין אנחנו דהיא עכשיו קודם הנפיחה היא קרובה לט"ד יש להסתפק בזה דנוכל לומר שהיא כשרה ומ"מ לדינא צ"ע. זב"צ או' י"ג. ונראה כיון די"א דשיעור ט"ד כצפורן אגודל כמ"ש לעיל או' נ"ט ובזה ראינו קודם נפיחה באמדן דעתא שהיא קרובה לט"ד שהוא פרק אמצעי של אגודל בהפ"מ יש להכשיר.

סעיף קטן סד

סד) **שם בהגה. וכשנופחין אותה נוטה לקמא כשר.** מדברי המ"כ שהביא ב"י ומדברי המרדכי שהביא הר"ץ משמע דכיון שנמצא יתרת צריך לנפחה ולראות אי נוטה לקמא או לגבה. ש"ך ס"ק כ"ג. לה"פ או' כ"ו. בל"י או' ך' כריתי או' י"ג. שפ"ד או' כ"ג. ומיהו אם לא נפחוה אין להחמיר דאין דרך אונה להתעקם ואין לחוש מן הסתם זולת היכא שראינו שיש ריעותא דנוטה לגבה או שיוצאה מגבה דאז אם לא נפחוה אסורה דשמא אי נפחי לה הוי כט"ד. שמ"ח או' י"ד ובתב"ש או' י"ח. שפ"ד שם. בי"צ סי' ל"ה ח"ג או' ה' קומץ כלל ב' מסי' ל"ה או' ה' אי"צ סי' ג' בזב"ת או' ד' זב"ר סי' ג' או' ב' ועיין לקמן סי' ט"ל סעי' א' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן סה

סה) שם בהגה. ואם נוטה לגבה טרפה. דוקא בליטה יתירה כט"ד אבל נתעקמה והולכת קצת למעלה אין כאן בית מיחוש. ש"ך ס"ק כ"ד. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' כ"א. שמ"ח או' י"ג. שפ"ד או' כ"ד. זב"ת או' כ"ה. בי"צ שם או' ד' קומץ שם או' ג' זב"ר שם.

סעיף קטן סו

סו) וכן אם אין כאן יתרת רק שאונא א' מושרשת במקומה כראוי ומתעקמת לגבה כשרה ובהא אפי' העיקום בולט כט"ד כשרה דדוקא יתרת דבלא"ה רעועה היא וכי נוטה לגבה סופה להתפרק אבל כולהו אונית הראויות לה לאו ריעי נינהו וכיון שמושרשת במקומה אין הנטייה מקלקלה יכן אפי' שרשה גבוה מאותה שאצלה כט"ד אינו מזיק. שמ"ח שם. שפ"ד שם. בי"צ שם. קומץ שם או' ד' אי"צ שם או' ג' זב"ר שם.

סעיף קטן סז

סז) שם בהגה. ובמדינות אלו המנהג להכשיר יתרת מקמא וכו' וכ"ה מנהג הספרדים כמ"ש לעיל או' נ"ח יעו"ש.

סעיף קטן סח

סח) [**סעיף ד'**] **נמצאת אונה יתרה בסוף שיפולי האומה כשרה.** ואפי' האוסרים יתרת מקמא מכשרי בהאי משום דהאי קיימי בדרי דאוני מקרי. ב"י. רש"ל פא"ט סי' ל"ד. ש"ך ס"ק כ"ו. לה"פ או' כ"ח. בל"י או' כ"ג. כריתי או' ט"ו. שפ"ד או' כ"ו. זב"ת או' כ"ו ביאור הגר"א או' ט"ז. חכ"א כלל ט' או' יו"ד.

סעיף קטן סט

סט) ואפי' היא יש לה סנפון וא' מהדרי אין לה כשרה. מק"מ או' מ"ד. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן ע

ע) שם הגה. דזה מקרי בדרי דאוני. ואם עומדת בדרי דאוני אפי' גדולות אפי' יש בכל צד יותר מחמשה אונות אפי' עומדים היתרים למטה מאומא בדרא דידה או שני אומות גדולות בצד אחד הכל אורחא הוא וכשרה רק שלא יהיה אונות בצד שמאל יותר מבצד ימין דכה"ג חליף מקרי וטרפה. שמ"ח או' י"א. בי"צ שם או' ב' אי"צ שם או' א' זב"ר שם. ענ"ה סי' י"א או' א' ועיין לקמן או' פ"ד ואו' פ"ה.

סעיף קטן עא

עא) [**סעיף ה'**] **אונה של ימין וכו'** אם ימצא על גבה כט"ד כשרה. וה"ה אפי' יותר מט"ד. לבוש. ש"ך ס"ק כ"ז. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' כ"ד. שפ"ד או' כ"ז. שה"מ או' ל"ב. זב"ת או' כ"ט. חכ"א כלל ט' או' י"א. ענ"ה שם סוף או' ח' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן עב

עב) ואע"ג דיתרת למעלה מחציה ברגל חמור כשרה מ"מ אינו משלים אם היה חסר אונה א' כנה"ג בהגה"ט או' י"א. שו"ג מתו' או' ח' זב"ת או' ל' לב"ש או' ט"ו. ביי"צ סי' ל"ה ח"ד בעמ"ז או' א' פרי תבואה או' ל"א וחלק על הפליתי שהכשיר. והב"ד ענ"ה סי' ט' או' י"ח. וכן הלב"ש שם דחה דברי הפליתי הנז'

סעיף קטן עג

עג) שם בהגה. מפני שכן דרכה ליפצל. מפני דוחק החזה. ב"י. ש"ך ס"ק כ"ח. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' ל' בל"י או' כ"ה. זב"ת שם. והלכך לאו יתרת הוא אלא בתולדה ולא יתחכך ע"ג צלעות משא"כ יתרת ע"ג שלה כאורחיה וטרפה. שפ"ד או' כ"ח. והא דיתרת ע"ג טרפה איט ביה ט"ד כמ"ש בסעי' ג'.

סעיף קטן עד

עד) שם בהגה. מפני שכן דרכה ליפצל. עיין בתשו' גבעת שאול סי' נ"ו שמעשה בא לפניו שנמצא באונא זו על חודה ממש באותו צד שלצד הקנה בליטה קטנה פחות מט"ד והיתה שוה ממש לאונה שעלתה בנפיחה בשוה רק שסירכא יוצא מאותה בליטה לשומן החזה והסירכא עברה ע"י מיעוך והכשיר וכתב שאין לאסור משום תרתי לריעותא דכיון שדרכה ליפצל לא מקרי ריעותא כלל יעו"ש. פ"ת או' ז' והיינו להנוהגין להקל במיעוך כמ"ש לקמן סי' ט"ל סעי' י"ג בהגה אבל לדעת האוסרים במיעוך כמ"ש שם בהגה ובש"ע שם סעי' יו"ד בלא"ה אסורה משום הסירכה.

סעיף קטן עה

עה) שם בהגה. מפני שכן דרכה ליפצל. ואין חילוק דבין מגבה בין מקמא כשרה. ב"ח. בל"י או' כ"ה וכתב ודלא כהלה"פ או' ל"א שכתב בשם שחיטות שדוקא מגבה ולא מקמא מפני שמתחכך בגרגרת דהא מסתימת הש"ע משמע דאין חילוק יעו"ש. מיהו השמ"ח או' ט"ז ובתב"ש או' ך' כתב לאסור אם היא מקמא כדברי השחיטות הנז' ולענין דינא כתב המש"ז או' ח' באין הפ"מ יש לשמוע לדברי המחמירין. וכ"כ הלב"ש או' כ"ז. תשו' מאהבה בסי' זה. פנים מאירות ח"ב ססי' קנ"ז וכתב שכן הסכימו עמו כל חכמי העיר להכשיר בהפ"מ. קומץ כלל ב' מסי' ל"ה או' ז' וכתב כן שם בעשרון או' ט' בשם כמה פו' זב"ר סי' ג' בתמידים או' י"ב. ענ"ה סי' י"א או' ט' זב"צ או' כ"ה וכתב שכן עשו מעשה בעיר בגדאד יע"א והכשירו בהפ"מ. אמנם אם יש עוד ריעותא אסור אפי' בהפ"מ. מש"ז שם. תשו' מאהבה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן עו

עו) שם. ויש מי שאומר וכו' הא דכתב זה בשם יש מי שאומר לאו משום דאיכא פלוגתא בזה אלא שכן דרכו של הרב"י דסברא יחידות נמי כותב אותה בשם יש מי שאומר וזה הסברא כתב אותה ב"י רק בשם א"ז.

סעיף קטן עז

עז) שם. דדוקא למעלה מחציה אבל למטה מחציה טרפה. כי אין שם שום דוחק. ב"י בשם א"ז.

סעיף קטן עח

עח) שם. דדוקא למעלה מחציה וכו' בבדיקות מהרי"ו הביא ע"ז ב' פירושים האחד פי' החציה הוא לצד חוד האונה אבל אם נמצא לצד שורש האונה טרפה ולפ"ז יהיה שיעור החצי ברוחב האונה. וי"א דאף באורך האונה משערין דהיינו אותו החצי ברוחב שהכשרנו לאו כולו אלא דוקא חצי ארכו דהיינו לצד הקנה אבל לא החצי השני שהוא לצד הריאה ויש להחמיר כסברא אחרונה. ט"ז סק"ח. פר"ח או' כ"ג. מש"ז או' ח' זב"ת או' ל"ב. נמצא דאין כשר אלא חלק רביעי מאונא העליונה. מש"ז שם. זב"צ או' כ"ב וכתב שכן מנהגם. והשמ"ח או' ט"ו כתב דדוקה בחציה לצד החוד אבל בחציה לצד השורש לא ודוקא חוץ לחריץ ההולך שם מלמעלה למטה באלכסון אבל מהחריץ ולצד השורש לא דבמקומות אלו אין שם דוחק עכ"ל וכ"כ הבי"צ סי' ל"ה ח"ד או' ב' קומץ שם או' ו' אי"צ סי' ה' או' ב' זב"ר סי' ג' סוף או' א' וא"כ כל אחד יעשה כחומרת מקומו. ומה שנגד החריץ עצמו אוסר. קומץ שם.

סעיף קטן עט

עט) שם. דדוקא למעלה מחציה אבל למטה מחציה טרפה. לכאורה ק' דיוקא אדיוקא דמתחלה כתב דדוקא למעלה מחציה משמע דאם היא באמצע ממש טרפה ואלו מסוף דבריו שכתב אבל למטה משמע דבאמצע כשרה ולכן נראה דדיוק ראשון עיקר דאם היא באמצע ממש טרפה. שה"מ או' ל"ד. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן פ

פ) ואם נמצא יתרת ע"ג המקום שמפסיק בין מעלה למטה הנקרא חוטם נפחינן לריאה ורואים אם יש משורשה ועיקרה לצד מטה כט"ד טרפה ואם לאו כשרה אעפ"י שביתרון הוא גדול כיון שאינו משורש למטה כט"ד כשרה. מהר"י פיגון ז"ל וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' ל"א בשם מהר"ש גאון ז"ל. שו"ג מחו' או' ג' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן פא

פא) כפתור מבשר הריאה תלוי בשיפולי אונא העליונה ואין בו כט"ד כשר. דע"ק או' ט' מק"מ או' נ"ג. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן פב

פב) שו"ב אומרים שברוב יש בחודי אונא עליונה הימנית בליטות ואינם רעותא כלל. דע"ק או' י"א. מק"מ או' נ"ה. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן פג

פג) שם הגה. הא דמכשרינן יתרת בדרי דאוני מ"מ בעינן שלא יהיו יותר וכו' דאם לא כן הוי חליף. ביאור הגר"א או' י"ז.

סעיף קטן פד

פד) שם בהגה. מ"מ בעינן שלא יהיו יותר אונות בשמאל מבימין וכו' והפר"ח או' כ"ד כתב שבצד ימין איכא תלתא אוני כדינו אף אם יהיו יותר בצד שמאל לא מקרי חליף וכשרה. והב"ד הפליתי או' ג' ובכריתי או' ט"ז וכתב דבמקום הפ"מ יש לסמוך עליו. וכ"כ שה"מ או' ל"ה דבשעת הדחק הרבה יש להקל. וכ"כ חכ"א כלל ט' או' ו' אבל הלבוש פסק כדברי מור"ם ז"ל וכ"ה דעת הב"ח. ש"ך סק"ד. וכ"פ השמ"ח או' כ"ג ועי"ש בתב"ש או' ל' שהשיג על דברי הפר"ח הנז' בי"צ סי' ל"ה ח"ו או' א' קומץ כלל ד' מסי' ל"ה או' ג' אי"צ סי' ו' או' א' זב"ר סי' ד' או' א' שש"א או' ד' ובספרו ענ"ה סי' יו"ד או' ג' זר"א או' ל"ב. וכ"כ לעיל או' ע' יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' כ"ט דמנהגם להטריף אפי' בהפ"מ אם נמצא בשמאל יותר מימין.

סעיף קטן פה

פה) מצאתי בליקוטים שאין להכשיר רק עד עשרה אונות בשני צדדים דהיינו חמשה בכל צד ואם יש יותר טרפה כיון שיש יותר מחשבון האונות בכל צד סי' גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ע"כ. ולפ"ד שאינו בנמצא ואם הוא בנמצא יהא רעוא שיבא לידי ואיזבין מניה דשופרי שופרי כי בודאי א' מן המבהילין בדה זאת מלבו. רש"ל פ"ג דחולין סי' כ"ט. ב"ח. ט"ז סק"ט. ש"ך ס"ק ל"א. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ד. פר"ח שם. מש"ז או' ט' ובשפ"ד או' ל"א. זב"ת או' ל"ג. קומץ שם. זב"צ או' ל' וכ"כ לעיל או' ע'.

סעיף קטן פו

פו) ואם היה ג' בימין וד' בשמאל וצמקה א' מן השמאל טרפה. שפ"ד או' ה' ובסי' ל"ו או' כ"ט. לב"ש או' קי"ד. בי"צ שם בעמ"ז או' ב' קומץ בדיני תר"ל או' נ"ה. אי"צ שם בזב"ת או' י"ג. זב"ר שם במוספים או' ב' ענ"ה סי' יו"ד או' ט' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן פז

פז) ואי איכא ג' בימין וג' בשמאל ועוד א' בשמאל בסוף שפולי אומה יש להקל בהפ"מ דוקא. שמ"ח או' כ"ד. לב"ש או' מ"ב. בי"צ שם או' ב' אי"צ שם. זב"ר שם או' ב' ענ"ה שם או' ז' זב"צ או' ל"ב. ואם עבר עליה י"ב חדש משנולדה שרי אפי' באין הפ"מ כמו בכל ספק טרפה. לב"ש שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ד'.

סעיף קטן פח

חפ) ואי איכא ד' בשמאל וג' בימין וא' בימין סוף שיפול האומא אין להקל אפי' בהפ"מ דאינה משלמת דיתיר אימא מקרי. שמ"ח שם. בי"צ שם או' ב' אי"צ שם. ענ"ה שם. והיינו לנוהגין כדברי מור"ם ז"ל בהגה סעי' ט' דאם חסרה אונה אין זו משלמת וא"כ הו"ל שמאל יותר מימין וטרפה אבל לנוהגין כדברי הש"ע שם דאם חסרה אונה זו משלמת א"כ ה"ה הכא הו"ל שוה בשוה וכשרה וכ"כ זב"צ או' ל"ג. ועוד הא איכא דעת הפר"ח דמכשיר ביתיר בשמאל מימין אי איכא ג' בימין כמ"ש לעיל או' פ"ד והגם דלא ק"ל בהא כוותיה מ"מ לסייעתא מיהא הוי לנוהגין כדברי הש"ע.

סעיף קטן פט

טפ) ואי איכא ג' בימין וג' בשמאל ויתרת מקמא בשמאל או אפי' ב' בשמאל וב' יתרת מקמא בשמאל יש להחמיר אפי' בהפ"מ אפי' לדידן דמקילין ביתרת מקמא דהא בלא"ה רבו האוסרים יתרת מקמא והכא איכא עוד טעם לאסור משום חליף ומה"ט נמי איפכא אי איכא ג' בימין וד' בשמאל ויתרת מקמא בימין כיון דנצטרף ריעותא דחליף בהדי חומרא דיתרת מקמא יש להחמיר אפי' בהפ"מ אפי' לדידן. שמ"ח שם. בי"צ שם או' ג' אי"צ שם. אמנם השפ"ד או' ה' כתב דג' מימין וב' יתרת משמאל יש להכשיר בהפ"מ יעו"ש. וכ"פ זב"ר סי' ד' או' ב' והלב"ש או' מ"ג מכשיר בזה אפי' באין הפ"מ וכ"מ בש"ע סעי' ג' דכל יתרת מקמא אינו פוסל בין בימין בין בשמאל בין א' בין ב' וכמ"ש לעיל או' נ"ח בשם הרוקח יעו"ש. ומיהו באיכא ג' בימין וד' בשמאל ויתרת מקמא בימין בזה נראה להחמיר כיון דנתוספו אונות דשמאל על הימין ויתרת מקמא אינה משלמת לאונה.

סעיף קטן צ

צ) שם בהגה. ואם נראה באונה אחת כמין סדק מצטרף להכשיר. כמ"ש לקמן בסעי' ח' יעו"ש. ש"ך ס"ק ל"ב.

סעיף קטן צא

צא) שם בהגה. אבל לא להטריף וכו' כגון אם יש בצד שמאל אונה וג' סדקים אמרינן דסדק א' מועיל להכשיר והאחרות אינן כלום לחשבו חליף ולא ממ"נ אי נחשב סדק

לאונה הוי חליף דהוי ד' בשמאל וג' בימין אלא אין חוששין בסדקין כלל להטריף. ש"ך ס"ק ל"ג. בל"י או' כ"ח. שמ"ח או' כ"ה. שו"ג או' כ"ב. חכ"א כלל ט' או' י"ח. אי"צ סי' ב' או' ג' זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן צב

צב) ואי איכא בימין ב' אונות גדולות והג' ניכר בה חיתוך כדי להכשיר על ידו והיה שם שינוי אחר שבצד שמאל היו ג' אונות יש להחמיר בזה דאיכא תרתי לריעותא. ט"ז סק"י. שמ"ח שם. והלב"ש בהגהתו על השמ"ח שם כתב דיש להכשיר בהפ"מ. וכ"כ המש"ז או' יו"ד. חכ"א שם. אבל הרב"י בסוף הסי' כתב דדבר פשוט הוא שאין בזה שום צד איסור. וכ"כ הש"ך בנה"כ דכן עיקר וכן נוהגין בקאראקה ודלה כרש"ל פא"ט סי' ל"ג וב"ח שמחמירין בזה יעו"ש. וכן הסכים הפר"ח סוף או' ל"ח. לה"פ או' ל"ו. בל"י או' כ"ח. זב"צ או' ל"ה וכתב שכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן צג

צג) ואם היה בצד ימין ב' אונות וב' סדקים אף שהיה בצד שמאל ג' אונות ממש מ"מ כיון שע"י הסדקים ודאי יש בימין יותר מבצד שמאל אין כאן שום ריעותא ואפי' לדעת רש"ל וט"ז כשר. דג"מ. פ"ת או' ט' יד אליהו או' ל"ד. וכ"ה דעת הלב"ש כמ"ש באו' שאח"ז מיהו הר' פרי תבואה או' ע"ד חולק ומטריף בזה וע"כ כתב המנ"י ענף ה' או' ה' דיש לסמוך על המתירין בהפ"מ ובמקומות שנהגו להכשיר בזה אף באין הפ"מ אין לסתור מנהגם. וכ"כ דר"ת או' רל"ו.

סעיף קטן צד

צד) והיכא דיש ד' בשמאל ובימין יש ג' ואחד מהם יש בה סדק כשר בלי הפ"מ. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. מק"מ או' צ"א. זב"צ שם וכתב וכן מנהגם להכשיר ודלא כהר' פרי תבואה או' ע"ה שהטריף בזה. אבל אם בשמאל ד' ובימין ב' עם ב' סדקים אין להתיר אלא בהפ"מ ואם בשמאל ה' ובימין ג' עם ב' סדקים כשר בלי הפ"מ. לב"ש שם. והא דכתב זה אפי' בלא הפ"מ משום דיש לצרף לזה דעת הפר"ח שכתבנו לעיל או' פ"ד דס"ל דכל שיש ג' בימין אפי' יש יותר בשמאל כשרה יעו"ש.

סעיף קטן צה

צה) שם בהגה. דאין חוששין בסדקין להטריף. בין שהסדק ניכר מב' עברי האינא אי שהילך דרך השיפול מצד קמא לגבה ובין שהוא רק מצד אחד והולך על פני כל משך אורך האונא עד שלא נשאר אפי' שורש כעובי אצבע בלא סדק בכל אלה מועיל ולא מזיק. קומץ כלל ד' מסי' ל"ה או' י"ט. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן צו

צו) ואפי' לא ניכר הסדק עד אחר הסתכלות היטב נגד השמש מהני. רא"פ או' קמ"ד. מק"מ או' יו"ד. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן צז

צז) שם בהגה. אונה שנתפצלה ויש לה שורש א' כעובי אצבע אינה נחשבת אלא לא' היינו להטריף אבל להכשיר פשיטא דלא גרע מהכשר סדק דסעי' ח' ש"ך ס"ק ל"ד. פר"ח או' כ"ו. לה"פ או' ל"ח. כריתי או' י"ט. שפ"ד או' ל"ד. שה"מ או' ל"ז. זר"א או' ל"ח. זב"ת או' ל"ה. בי"צ חלק ה' או' ה' זב"צ או' ל"ח. והכי פירושו אם יש ג' אונות גמורות בצד שמאל ואונא א' נתפצלה לב' ונשאר כעובי אצבע ובצד ימין יש ג"כ ג' אונות גמורות דלא תימא דהוי יותר בצד שמאל מבצד ימין ולהוי טרפה אלא כיון שנשאר השורש כעובי אצבע אינה נחשבת אלא א' והוי שוה בשוה וכשרה אבל להכשיר כגון שיש בצד שמאל ב' אונות ובצד ימין יש ג"כ ב' אונות ואונא א' שבצד ימין נתפצלה לב' ונשאר כעובי אצבע לא גרע מהכשר סדק ונחשב לג' אונות וכשרה. בי"צ שם בעמ"ז או' ט' זב"צ שם.

סעיף קטן צח

צח) שם בהגה. ויש לה שורש א' כעובי אצבע וכו' ואפי' אם יש בהשורש סדק עד למטה כשרה כמ"ש מור"ם ז"ל לעיל בהגה סעי' ב' גבי ב' ורדות יעו"ש. בית מאיר בסעי' זה. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן צט

צט) אונא שנתפצלה לשנים בעובייה אם שורש א' להם כעובי אצבע נחשבים לא' ואם לאו אם החיצונה שורשה בולט לחוץ אפי' פחות מט"ד והפנימית שוה מקמא לשאר אונות שבצדה מזה נראה שהפנימית היא האונה הראויה להיות והחיצונה היא יתרת מגבה וטרפה. ואי אפכא הרי הפנימית יתרת מקמה ולדידן דמכשירין יתרת מקמה כשרה. ואם שניהם אינם בולטים כשרה דהא קיימו בדרא דאוני. ואם שניהם בולטים זו לקמה וזו לגבה יש להחמיר. שמ"ח או' כ"ב. בי"צ שם. מנ"י או' י"ד. מיהו מ"ש ואי אפכא וכו' כשרה הלב"ש או' ל"ג חולק וכתב דבכה"ג הוי ספק טרפה וכ"כ הבי"צ שם אך אם עבר עליה י"ב חודש ה"ז כשרה. לב"ש שם. וכ"כ הבי"צ שם בתה"ב או' ו' מנ"י שם. והיינו שעברו עליה י"ב חודש משנולדה.

סעיף קטן ק

ק) **פיצול** זה דעובי בין שיש להם שורש א' בין אין להם אף אם שניהם אינם בולטים אינו משלים חסרון כגון אם חסר א' מן האונות אין זה משלים. לב"ש או' ל"ה בי"צ חלק ה' או' ו'

סעיף קטן קא

קא) **שם בהגה. ויש להם שורש א' כעובי אצבע וכו'** ואם אין להם שורש א' כאצבע הם חשובים ב' לעולם כיון שיש בכל פיצול כט"ד. ענ"ה סי' יו"ד או' י"א.

סעיף קטן קב

קב) **שם בהגה. אבל אם נמצא ע"ג הריאה מקום גבוה רחב למטה וכו'** כמין הר. ב"י. זב"ת או' ל"ו. שו"ג או' כ"ג.

סעיף קטן קג

קג) **שם בהגה. שאינו חד בראשו נקרא גבשושית וכשרה.** ואם למעלה או למטה חד ככובע הוי יתיר וטרפה. ב"י בשם מ"כ. ט"ז ס"ק י"א. ש"ך ס"ק ל"ה. פר"ח או' כ"ז. לה"פ או' ט"ל. בל"י או' ל' שה"מ או' ל"ח. זב"צ או' ל"ז שו"ג שם. חכ"א כלל ט' או' י"ג. ענ"ה סי' י"א או' י"א. ופי' חד למטה היינו במקום שמתחלת לעלות נראית כמין סדק שהוא חד ככובע או שרחבה למעלה יותר מתחתיה ואם היא כט"ד טרפה. שמ"ח או' י"ז. בי"צ כלל ל"ה ח"ג או' ו' קומץ כלל ב' מסי' ל"ה או' ח' ענ"ה שם. ואם היא מגבה כט"ד טרפה ומקמא דינו כשאר יתרת מקמא וכשרה. בי"צ שם בעמ"ז או' יו"ד. והיינו לדידן דמכשירין יתרת מקמא. וכ"כ זב"צ או' מ"ג. ועיין לקמן סי' ל"ז בהגה לסעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קד

קד) **והטעם** דכשהוא חד למעלה או למטה טרפה היינו משום שהיא דופקת בצלעות ועתיד להתפרק כמ"ש הכנה"ג בהגב"י או' ע"ז. שו"ג שם.

סעיף קטן קה

קה) **ואם הוא רחב למטה ועגול למעלה כשר.** ט"ז שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. מש"ז או' י"א. זב"ת שם. חכ"א שם. בי"צ שם. קומץ שם. ענ"ה שם. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן קו

קו) **הכלל** בזה יתרת מגבה אם יש לו צורת אונא שהוא משוך וכט"ד טרפה הא פחות מט"ד או שאין לו צורת אונא כשרה. מש"ז שם.

סעיף קטן קז

קז) **אם** קודם נפיחה נראה כעין בליטה חדה למעלה או למטה ואחר הנפיחה אין שם חידוד כשרה שאין משערין בריאה אלא כמו שהיא נפיחה. וכן אם נמצא שם שני בליטות קטנים רחבים למטה ולמעלה אינם עבים כדי להטריף על ידו אלא ע"י הנפיחה הן מתקרבות אחת אל אחת ומתאימות כאלו היה הכל בליטה אחת עגולה כשרה. בי"צ שם בעמ"ז או' ט' זב"ר סי' ג' במוספים או' ז' מנ"י ענף ג' או' י"א. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן קח

קח) **אם** חסרה אונא א' ויש במקום ההוא כעין הר הקרוי גבשושית אין להתיר דלאו אונא הוא כ"א כשהוא חד בשרשו או בראשו וכ"ש אם במקום הראוי להיות אונא יש פיצול וגומא תחתיה שאינו משלים. שמ"ח או' ט' בי"צ ח"ב או' ח'.

סעיף קטן קט

קט) **זה** שאמרנו שאין להטריף אם אין הבליטה חד למעלה או למטה לא נאמרו הדברים אלא בזמן שאינה מובדלת כלל מן הריאה והוא כעין הר הבולט אבל אם הוא מובדל מן הריאה כשיעור ט"ד אעפ"י שאינו משוך וחד כצורת אונא אלא עגול או צורה אחרת הרי זה יתרת וטרפה. מנ"י שם או' י"ב. זב"ר שם בתמידים או' ל"ג. מק"מ או' נ"ז. והיינו אם היא מגבה אבל אם היא מקמא לדידן דמכשירין יתרת מקמא כשרה. וכ"כ זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן קי

קי) **שם בהגה. ושוה לשאר הריאה וכו'** משמע דאם היא קצרה מהגומא דטרפה דאז לא הוי פיצול אלא יתרת. ט"ז ס"ק י"ב. בל"י או' ל"א. בית מאיר. אמנם הש"ך בנה"כ והפר"ח או' כ"ח חלקו על דברי הט"ז הנז' וכתבו דלאו אתי למעוטי קצרה מהגומא דהגם דיתרת היא מ"מ סוף סוף אינה עתידה להתפרק כשאר יתרת וכשרה אלא אתא למעוטי כשהיא ארוכה יותר מהגומא דאז הויא טרפה יעו"ש. וכן הסכים הלה"פ או' מ' כריתי או' כ"א. שמ"ח או' י"ח. משז"ז או' י"ב. שה"מ או' מ' זב"ת או' ל"ח. חכ"א כלל ט' או' ט' זב"ש דין כ"ה. ענ"ה סי' י"א או' י"ג. מיהו הלב"ש או' ח' שבאו' כ"ח כתב דאין להקל בזה אלא בהפ"מ. וכ"כ הבי"צ חלק ה' מסי' ל"ה או' ב' קומץ כלל ג' מסי' ל"ה או' א' אי"צ סי' ד' או' ב' מנ"י ענף ד' או' ד'.

סעיף קטן קיא

קיא) **שם בהגה. אעפ"י שאינה נכנסת תוך הגומא אלא כשמניחין היד בנחת עליה כשרה וכו'** ואפי' כשמסירין היד היא חוזרת מיד ויוצאת קצת מהגומא אין להחמיר. שמ"ח שם. בי"צ שם או' א' קומץ שם. ענ"ה סי' י"א או' י"ג. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן קיב

קיב) **וכל** זה דוקא אם בעת שמונחת בגומא היא שוה מבחוץ לשאר הריאה ממש אבל אם היא גבוהה ובולטת למעלה אפי' כעין גבשושית שאינה חדה טרפה ואפי' אין גבהותה כט"ד רק שכל הפיצול כט"ד טרפה. שמ"ח שם. משז"ז או' י"ג. שפ"ד או' ל"ו. בי"צ שם או' ב' קומץ שם או' ב' ענ"ה שם. זב"צ או' נ"א. וי"א דאף אם אין בכל הפיצול כט"ד אין להקל אלא בהפ"מ. זב"ר סי' ג' בתמידים או' מ"ה.

סעיף קטן קיג

קיג) **שם בהגה. אעפ"י שאינה נכנסת תוך הגומא אלא כשמניחין היד בנחת וכו'** ואין להכשיר בכה"ג כ"א כשנמצא חוץ לגומא וע"י נפיחה נכנסת קצת בגומא אלא שעדיין בולט לחוץ וע"י הנחת יד בנחת הוא יורד לתוך הגומא. או אם נמצא תוך הגומא ומחמת הנפיחה היא יוצאת קצת ובולט למעלה וע"י הנחת יד בנחת חוזרת להיות שוה לבשר הריאה אבל אם נמצא הפיצול כולו חוץ לגומא ואינו נכנס לתוך הגומא מחמת הנפיחה כלל רק מחמת הנחת יד בנחת אין להכשיר כ"א בהפ"מ. ואם אינו נכנס גם ע"י הנחת יד בנחת רק צריך להניח ביד ממש לתוך הגומא טרפה. וכן אם נכנס ע"י הנחת יד בנחת רק שאם נופחין אותה היא עולה מחמת הנפיחה ויוצא מהגומא טרפה. דכיון כשמסירין היד היא חוזרת לצאת כולה מתוך הגומא חיישינן שתתפרק. בי"צ שם בתה"ב או' א' מנ"י ענף ד' או' ב' והמיקל בהפ"מ אף שהוא בחוץ לגמרי אחר הנפיחה רק כשמניחין ביד נכנסת לתוך הגומא לא הפסיד. מנ"י שם.

סעיף קטן קיד

קיד) **אם** הפיצול צד המחובר שבה למטה לצד השיפולי וצד הפרוד לצד השדרה בהא יש לחלק אם בנפיחה הולכת לתוכה ומונחת כהלכתה בלי שום תפיסת יד אדם יש להקל דכך היתה מונחת בתוכה בחיי הבהמה. אבל אם צריך להניח היד בנחת עליה אין לדיין בזה אלא מה שעיניו רואות מקום עמידת הפיצול וחיבורה ולפי הילוך הבהמה אם בפנעה בצלעות דוחין אותה להגומא כשרה ואם לאו טרפה, ואם אינו יכול להבחין יטריף מספק. שמ"ח או' י"ט. בי"צ שם או' ג' מנ"י שם או' ה'.

סעיף קטן קטו

קטו) **שם בהגה. ואין להכשיר פיצול כזה רק מגבה וכו'** ומ"מ מיחשב ריעותא ואי איכא עוד ריעותא הוי תרתי לריעותא. בית אפרים חי"ד סי' כ"ו. פ"ת או' י"א.

סעיף קטן קטז

קטז) **שם בהגה. אבל מקמא הפצול נופל למטה וכו'** ול"ד ליתרת מקמא דכשר דהתם יתרת האונא הוא ולא נתפצל מגוף הריאה והוא חזק אבל פיצול שנתפצל מגוף הריאה שיש גומא תחתיו וכשהופכים הריאה הפיצול נופל לגומא א"כ נראה שנתפצל מגוף הריאה ואינו חזק וסופו להתפרק וטרפה. ש"ך ס"ק ל"ז. כנה"ג בהגב"י או' פ"ד. פר"ח או' ל' להה"פ או' מ"ב. בל"י או' ל"ד. כריתי או' כ"ב. שמ"ח או' ך' שפ"ד או' ל"ז. שה"מ או' מ"ב. זר"א או' מ' זב"ת או' מ' בי"צ שם בעמ"ז או' ו' אי"צ סי' ד' בלק"י או' ו' ענ"ה סי' י"א או' י"ג. זב"צ או' נ"ח וכתב ודלא כהתו"ז סי' ס' או' ח' שכתב דאנן דמכשירין יתרת מקמא ה"נ אפי' בגומא דהוא הפך כל הפו' הנז'.

סעיף קטן קיז

קיז) **ואין** הפיצול פוסל אלא כשהוא כמי ט"ד דוקא ואפי' לאחר נפיחת הריאה דאז בודאי סופה להתפרק. עולת יצחק על מהרי"ו. בדין פיצול או' ד' להה"פ שם. בל"י שם. אבל השמ"ח שם כתב דאפי' פחות עט"ד יש להטריף בדליכא הפ"מ. וכ"כ המש"ז או' י"ג. בי"צ שם או' ד' קומץ שם או' ז' אי"צ שם או' ג' זב"ר סי' ג' בתמידים או' נ"ב. מנ"י שם או' ו' ענ"ה שם. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן קיח

קיח) **ואין** חילוק בין פיצול מקמא דאומות או מקמא דאונות דלא כמהר"ל. עולת יצחק שם או' ג' להה"פ או' מ"א. בל"י או' ל"ג. זב"ת שם. זב"ר שם בתמידים או' מ"ח. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן קיט

קיט) **ואף** אם הפיצול מקמא מושרשת יפה בשורש עב וחזק יש להטריף. לב"ש או' ל"ח. פרי תבואה או' ס"ג. יא"פ. בי"צ חלק ה' או' ז' קומץ כלל ג' או' ז' אי"צ שם. זב"ר שם או' ו' מנ"י שם או' יו"ד. זב"צ או' נ"ז. זולת אם אין בו כט"ד דיש להכשיר אף באין הפ"מ. לב"ש שם. בי"צ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן קכ

קך) **פיצול** מקמא והוא קצר מן הגומא יש להחמיר בו דהוי ספק טרפה. לב"ש או' ט' שבאו' כ"ח. בי"צ שם בתה"ב או' ב' זב"ר שם במוספים או' י"ב. מנ"י שם או' ז' זב"צ או' ס'.

סעיף קטן קכא

קכא) **פיצול** מקמא והוא ארוך יותר מן הגומא או רחב יותר לכאורה היה נראה להתיר משום דהוא ודאי יתרת וכל יתרת מקמא כשרה. ומ"מ יש לאסור משום תר"ל דיתרת מקמא אע"ג דכשרה מ"מ מצטרפת לתר"ל וכן חסרון בריאה אפי' כל שהוא דאנן מכשרינן הו"ל ריעותא כיון דהרמב"ם מטריף חסרון אפי' משהו (כמ"ש לקמן סי' ל"ו סעי' ח') וא"כ זה שנדון ליתרת הו"ל תר"ל דהיינו היתרת והגומא דהא שניהם סמוכים זה על זה ואסור אפי' אין בגומא שיעור המטריף דמ"מ ריעותא היא. לב"ש או' יו"ד שבאו' כ"ח בי"צ בתה"ב שם. מנ"י שם. זב"צ שם או' ס"א. אמנם הרא"פ או' ע"ז חולק ע"ז וכתב דאין זה מקרי תר"ל משום דהיכא שמצטרפין ריעותא דפלוגתא עם ריעותא אחרת בעי שיהיו הרעותות עומדות זע"ז ממש וא"כ אע"ג דרועותא דגומא הוי חסרון מבחוץ ויש לחוש לנקב לדעת התו' מ"מ הואיל דרעותא דיתרת לאו מטעם נקב הוא בעינן שיהיו עומדות זה על גבי זה ממש וכאן עיקר היתרת הוא על השורש היוצא מהריאה שהוא סמוך להגומא ולא עליה ממש ולכן מסיק שם שלא להטריף אלא א"כ נראה לעין שהוא פיצול אבל אם נראה שהוא יתרת ואין בגומא כשיעור חסרון כשר בהפ"מ עכ"פ ואם הוא ספק יש להכשיר בהפ"מ ושעת הדחק יחד יעו"ש. זב"ר במוספים שם. מנ"י שם בביאורים או' נ"א.

סעיף קטן קכב

קכב) **פיצול** מקמא ברגל חמור וגומא תחתיה יש להכשיר והגם דפיצול מקמא וגומא תחתיה ק"ל להטריף זה משום שסופו להתפרק אבל כאן הגרגרת מחזיקו וגם אינו מתחכך בגרגרת כיון שגומא תחתיה. נוב"י יו"ד מה"ק סי' י"א. פ"ת או' י"ג. קומץ כלל ב' או' ז' ובעשרון שם או' ט' אי"צ סי' ה' בלק"י או' ה' זב"ר סי' ג' בתמידים או' נ"ה וכתב ודלא כלב"ש או' ך' שנסתפק בזה. זב"צ או' ס"ג.

סעיף קטן קכג

קכג) **היכא** דאיכא פיצול וגומא תחתיה והיא בחיתוך האונא ואפי' שורש הפיצול הוא לצד החוד יש להכשיר משום דחברתה מגנת עליה ומוכרח הוא ליפול בתוך הגומא מפני דוחק אונא שאצלה. קומץ כלל ג' או' ה' ובעשרון שם או' ז' זב"צ או' ס"ה. ועיין לקמן או' קל"ד.

סעיף קטן קכד

קכד) **אם** נמצא פיצול מקמא של הריאה וגומא תחתיה ויש לה כיס שמונח בתוכו אפ"ה יש להטריף משום דכיס לאו משום הגנה הוא אדרבא דגרוע הוא כי הכיס הולך

ומתחכך בשורש של הפיצול ויש לחוש להתפרק והחילוק בין פיצול ליתרת דהפיצול יש לו גומא. זבח שמואל בדיני פיצול או' ב' ושם בליקוטי דינים בדיני פיצול או' ז' זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן קכה

קכה) **אם** נמצא פיצול מגבה וגומא תחתיה רק שיש נקב בגומא תחת הפיצול אלא שמכסהו וסותם את הנקב היטב ואין הפיצול יוצא אף בקצתו מהגומא כשרה. פרי תבואה או' ס"ו קומץ שם או' ו' אמנם בזב"צ או' ס"ז כתב שאין הסברא כן אלא יש להטריף אם יש נקב בגומא אפי' אם הפיצול מכסהו ודינו כדין הריאה דכתב ההגה לקמן סי' ט"ל סעי' ד' דאפי' בכסדרן אם נמצא שם נקב בפועל בין החתוכים דטרפה וכן מנהגינו בחתוכין וה"נ בפיצול דכוותה דאם יש נקב בגומא בפועל דטרפה דמ"ש דבחיתוך נמי א' מגין על חבירו עכ"ל וכ"כ מק"מ או' ס"ב לדחות סברא זו והסכים להטריף יעו"ש. ומיהו מ"ש עוד שם הקומץ דאם יוצאת מהגומא סרכא מתוך הבועה ודבוקה בתחתית הפיצול עד שאין ניכר הסירכה והבועה כלל כשר זהו הדין עמו דכשרה דכן נמי הדין בחתוכין דסרכה בחתוכין ובועה תחתיה כשרה. זב"צ שם. ועיין לקמן סי' ט"ל או' ע"ד:

סעיף קטן קכו

קכו) **אם** קודם הנפיחה היא רחבה מהגומא וע"י הנפיחה הפצול מתעגל ומתקצר ונכנס לתוך הגומא ושוה לשאר הריאה כשרה אבל אם הוא מתכפל ומתקמט ונכנס לתוך הגומא טרפה כיון שאינו שוה לשאר הריאה. פרי תבואה או' נ"ה. בית אברהם בלב"ת או' ל"ה וכ"כ מק"מ או' ס"א בשם פרי תבואה הנז' אלא שסיים מיהו לדעת נה"כ והפר"ח ג"ז כשר יעו"ש. ובהפ"מ יש להכשיר. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן קכז

קכז) **אם** הפצול נוטה לתוך הגומא אע"ג דהשורש עומד ע"ג הריאה כשרה דרואים שבשר הגומא הוא. אהל ישראל או' ל"א. ביא"ב בלב"ת או' ל"ו וכתב ועכ"פ צריך שלא יהיה השורש גבוה ט"ד אם הוא בענין דאפשר להחשיבו ליתרת. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן קכח

קכח) **מצאתי** כתוב במעשה שהיה בק"ק פבדמיי"ן בריאה שהיה עליה פצול מגבה וגומא תחתיה ועליה בועה וכשנפחו הריאה היתה שוה לשאר בשר הריאה ונופלת לתוך הגומא ורצו להטריפה מטעם תר"ל ואח"כ הכשירוה לפי שע"י הנפיחה הבשר מחפה הבועה ונעשה בהסכמת אב"ד ובני הישיבה. ביא"ב שם. זב"צ או' ע'

סעיף קטן קכט

קכט) **אם** בתוך הפיצול נמצא סנפון כדרך אונה נ"ל דאסור להתב"ש אפי' בשוה לגומא. רא"פ או' ע"ח בשם זבח שמואל. מק"מ או' ס"ב וכתב והכי ודאי מסתבר דהסנפון מורה שמתולדה היה זה אונא בפ"ע אלא שסיים בצ"ע. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן קל

קל) **אם** נמצא פיצול בגומא לפנים בערוגה שלצד שומן השדרה אם שורשה לצד ראש הערוגה וחודה לצד השומן אז יש להקל ע"י הנחת היד. ובשורשה לצד השומן וחודה למעלה אז בעינן דוקא כניסת עצמיות. קומץ כלל ג' או' ד' והוא ע"פ מ"ש לעיל או' נ"ה בשם הט"ז והאחרונים דערוגה חשיב מגבה וע"כ אם נמצא שם יתרת טרפה יעו"ש וע"כ הכא נמי לגבי פיצול חשיב מגבה ופיצול מגבה כשרה וכ"כ בעשרון שם או' ו' ומ"ש באהל ישראל סי' ג' או' ל"ג להטריף כתב בעשרון שם שהוא ע"פ מ"כ שכתוב בט"ז שם שדחוהו מהלכה יעו"ש. וה"כ זב"צ או' ע"ב. וכ"כ זב"ר סי' ג' בתמידים או' ל"ז בשם תשו' הר הכרמל סי' ו' להכשיר.

סעיף קטן קלא

קלא) **פיצול** מקמא בין הערוגות אצל שומן הלב למעלם ולא הגיעה למעלה לצד גב הריאה לצד השדרה רק בין ב' הערוגות בהדופן שלמעלה למטה והיה מושרש יפה והכשרתי כיון שלא היה שום צד סופו להתפרק בזה שהרי מלמעלה היה מושרש ומלמטה היה מפוצל וגם אם לא היה מושרש יפה והיה גומא תחתיו אין בזה צד ריעותא של פצול מקמא רק כפצול מגבה שאין בו חשש פירוק כ"ה בזה. דע"ק או' י"ב. מק"מ סוף או' ס"ה. זב"צ או' ע"ג.

סעיף קטן קלב

קלב) **שם בהגה. י"א שאם נמצא יתרת נגד חריץ הורדא וכו'** כלומר תחת הורדא נגד החריץ וכ"ה בד"מ. ש"ך ס"ק ל"ח. פר"ח או' ל"א. לה"פ או' מ"ד. בל"י או' ל"ה. זב"ת או' מ"א.

סעיף קטן קלג

קלג) **שם בהגה. י"א דאם נמצא יתרת וכו'** ואין לסמוך אזה רק בשעת הדחק וכו' והיינו במקום שאוסרים יתרת מקמא אין להכשיר זה רק בשעת הדחק אבל במקום שמכשירין יתרת מקמא פשיטא דגם זה כשר. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד או' ל"ח. חכ"א כלל ט' או' ט' זב"ת או' מ"ב. ענ"ה סי' י"א או' י"ג. בי"צ חלק ה' או' ד' קומץ כלל ג' או' ט' אי"צ סי' ד' או' ד' זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן קלד

קלד) **מעשה** היה שאונא הסמוכה לאום בצד ימין היה בליטה א' בחוד ובחוד של האום שאצלה נמצא גומא א' וכשנופחין הריאה אותה הבליטה נכנסת בתוך הגומא הנז' שהיא באום וממלאה את הגומא ויהיה שוה לבשר הריאה והכשירו חכמי הישיבה משום דבזה לא חיישינן דתתפרק כיון שנכנסת בתוך הגומא ולא חשיבא כפיצול מקמא כיון דהוי בדרי דאוני. זב"צ או' ע"ה. ועיין לעיל או' קכ"ג.

סעיף קטן קלה

קלה) [**סעיף ו'**] **אחת מהאונות שהיא פחותה מכעלה הדס אחר שנפחוה וכו'** והא דט"ד הוי לאחר נפיחה כתבוה התו' וכל המחברים והטעם הוא דהריאה בחיי הבהמה נפוחה היא הילכך אזלינן בכולה מילתא בתר נפיחה וכן בדין מראות הפוסלים הוי דוקא בתר נפיחה. ב"ח. וכ"ה לקמן בהגה סעי' ח' וכ"כ השמ"ח או' ה' פת"ב או' כ"ט. בי"צ ח"ב או' ה' מנ"י ענף ב' או' י"ז.

סעיף קטן קלו

קלו) **אונא** שהיתה פחותה מט"ד ויש בה בועא ועי"ז יש בה שיעור ט"ד אם יש בה חוט בשר מקיף חשבינן לבועא כבשר וכשרה ואם אין בה חוט בשר מקיף טרפה. כנה"ג בהגב"י או' ס"ט. שפ"ד או' מ' וכתב הטעם משום דכיון דיש חוט בשר מקיף לסוף הדרא בריא והוי אונא שלימה כט"ד יעו"ש. שו"ג מחו' או' ה' ער"ה או' ט' שה"מ או' ל"א. שש"א או' ה' ובספרו ענ"ה סי' ט' או' ה' בי"צ סי' ל"ה חלק ג' בתה"ב או' ג' קומץ כלל א' מסי' ל"ה או' ו' אי"צ סי' ב' בזב"ת או' א' זב"ר סי' ב' במוספים או' ד' מנ"י ענף ב' או' ך' ומ"מ אם יש אונא פחותה מט"ד והבועא משלמת צריך שיהיה עם הבועא יותר מט"ד ולשער דאם יתרפא הבועא ועתיד המוגלא להתמעט שיהא נשאר אח"כ כט"ד דאי לא"ה יש להטריף. בי"צ שם. וכן הסכים זב"צ או' ע"ו. ולפ"ז נתתה דבריך לשיעורין דאיך נדע כמה יחסר כדי לשער שיהיה יותר גדול וע"כ י"ל ע"פ מ"ש לעיל או' נ"ט דיש פלוגתא בקשר גודל די"א שיעורו בצפורן גודל וי"א בפרק אמצעי של גודל וע"כ הכא יש למדוד שתהא האונא עם הבועא יותר מפרק אמצעי של גודל והאונא עצמה בלי הבועא יותר משיעור צפורן גודל כדי שאף שנאמר כשתתרפא ילך כל מקום הבועא לפחות ישאר שיעור למ"ד.

סעיף קטן קלז

קלז) **אונא** שהיא פחותה מט"ד ויש עליה טינר משלימה כשרה אפי' בלא חוט בשר מקיף. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ו. שש"א שם ובספרו ענ"ה שם. מיהו השו"ג שם כתב דגם

בטינר בעינן חוט בשר מקיף. והמק"מ או' כ"ה כתב דבטינרי יש להקל בהפ"מ ושעת הדחק אף בלא היקף חוט בשר. וכ"כ זב"צ או' ע"ז.

סעיף קטן קלח

קלח) **אם** יש יתרת על גבה שאין בה כט"ד רק ע"י בועא שבה בין אם יש לבועא חוט בשר מקיף בין אין בה טרפה דכיון שהבועא משלימתה לט"ד טרפה. כנה"ג שם או' כ"ה. משז"ז או' י"א. שו"ג או' י"ד. שש"א או' ה' תו"ז ס" י"ג או' ב' זב"צ או' ע"ח וכתב ודלא כהער"ה או' ט' שהכשיר באין חוט בשר מקיף. ומ"מ יתרת אפי' פחות מט"ד הוי רעותא ואם יש עליה בועא הוי תר"ל וטרפה. משז"ז שם. ענ"ה סי' י"א או' י"ב. זב"צ שם. ועיין לקמן בדיני תר"ל או' כ"א ואו' כ"ב.

סעיף קטן קלט

קלט) **אונא** חנוקה ואין כט"ד רק בצירוף ב' החלקים ושרשם א' כאצבע מהני. ואם אינו כאצבע צריך שיהיה בחלק א' לבדו עם השורש כט"ד דחלק הב' עד השורש כליתיה. מק"מ או' כ"ו בשם רא"פ או' פ"ט. זב"צ או' ע"ט.

סעיף קטן קמ

קמ) [**סעיף ז'**] **חסרה א' מאונות הימין הורדא משלמת. הגה. וי"א דאינה משלמת והכי נהוג.** מנהג הספרדים כדברי הש"ע דהורדא משלמת כמ"ש השו"ג או' כ"ו וכ"כ זב"צ או' פ"א. ומנהג אשכנזים כדברי מור"ם ז"ל שאינה משלמת.

סעיף קטן קמא

קמא) **שם. חסרה א' מאונות הימין הורדא משלמת אבל אם חסרה אונא מהשמאל והורדא בימין כדרכה אין משלמת לחסרון השמאל.** וכן אם חסרה אונא מן השמאל ונמצא ורדה בשמאל אין הורדא משלמת. ב"י. והב"ח כתב דאם חסרה אונא בשמאל ויש ורדא בשמאל דמשלמת וכ"ה דעת הפר"ח או' ל"ב. אמנם הפר"ת או' י"ג כתב כדברי ב"י דאינה משלמת וכתב על דברי הפר"ח דליתא. וכ"כ השו"ג או' כ"ז דאינה משלמת. אבל השה"מ או' מ"ד הסכים לדברי הב"ח והפר"ח דמשלמת. וכ"כ הזב"ת או' מ"ה. ענ"ה סי' ט' או' ז' וכתב שם הזב"ת דכן הם נוהגין וכתב להוכיח כן מדברי עוד פו' יעו"ש וע"כ נראה דיש להלוך בזה אחר המנהג כל מקום לפי מנהגו אם להקל אם להחמיר ואם אין מנהג בהפ"מ ושעת הדחק יש לסמוך על המתירין.

סעיף קטן קמב

קמב) וכתב עוד שם הב"ח דאפי' חסרה האונא שבימין נראה שהורדה שבשמאל משלמת חסרונה. אבל הפר"ח שם חולק וכתב שאינה משלמת. וכ"כ הפר"ת שם. זב"ת שם. זב"צ או' פ"ה.

סעיף קטן קמג

קמג) ואם חסרו מצד ימין ב' אונות ולא נמצא כ"א אונא א' וב' ורדות אינם משלימות לב' אונות. כנה"ג בהגב"י או' ץ'. שו"ג או' כ"ז. ער"ה או' י"ג. לב"ש או' י"ד. זב"ש או' כ"ד. ענ"ה שם או' ח' זב"צ או' פ"ו וכתב ודלא כשה"מ שהקל.

סעיף קטן קמד

קמד) וכן אם חסרו ב' אונות מצד ימין ויש שם יתרת מקמא וורדא אין משלימין וטרפה. לב"ש שם. זב"צ או' פ"ז.

סעיף קטן קמה

קמה) אם חסרה אונא א' מימין וחסרה הורדא ג"כ ונמצאת יתרת מקמא כט"ד משלים במקום אונא דאמרינן זאת היא הורדא ואעפ"י שאין לה צורת ורדא ואינה במקום ורדא לפי שאין שינוי פוסל בורדא לדידן. מהר"י פיגו"ן ז"ל במנהגי ב"י שבידיני. שו"ג במחו' או' ו' שה"מ סוף או' מ"ד. זב"ת סוף או' מ"ה. זב"ש או' ה' זב"צ או' פ"ח. ועיין לעיל או' י"ח.

סעיף קטן קמו

קמו) ואם חסרה האומה דימין אין הורדא משלמת וטרפה. כנה"ג בהגה"ט סוף או' כ"א. שה"מ או' ה' שש"א או' ג' ובספרו ענ"ה סי' ט' או' ד' אמנם השו"ג במחו' או' ז' כתב שהורדא משלמת במקום אומה וכשרה ומ"ש הכנה"ג ששמע מבודק מומחה שנוהגין בשאלוניקי להטריף שקר ענה בו אותו בודק וכו' יעו"ש. וכ"כ הזב"ת סוף או' מ"ד דהורדה משלמת לאומא. וכ"כ יד דוד בהגה"ט ובהגב"י או' ד' זב"צ או' פ"ט וכתב וכן עיקר.

סעיף קטן קמז

קמז) [**סעיף ח'**] **ריאה שאין לה חתוכה דאונא טרפה.** מעשה ששחטו פרה שמינה וכשבדקוה לא מצאו בריאה לא אומא ולא אונא ולא ורדא ולא שום סדק רק היתה כולה חלקה והיתה כחתיכת בשר אחד והיה שם בודק א' ולקח סכין חד וחתך בקרום העליון פי' באותו הלבוש והכיסוי העליון שנתקרם עליה ופתח אותו בנחת והיה קולף אותו ופושטו בנחת ומפרידו כולו מעליה ואז ראו אותה הריאה כשאר הריאות והכשירוה.

רש"ל פא"ט סי' ל"ה. ט"ז ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' ק"ו. לה"פ או' מ"ח. תב"ש או' מ"ב. חכ"א כלל ט' או' ט"ו. זב"ת או' נ"ג. ענ"ה סי' יו"ד או' י"ז. בי"צ סי' ל"ה חלק ח' או' ב' קומץ כלל ו' או' א' אי"צ סי' ח' בלק"י או' ה' תו"ז סי' פ"ז או' י"א. וגם אני בארץ מולדתי פיס יע"א בא לידי מעשה כזה ממש והכשירוה ואמר הבודק שזה בא מחמת ששתה מי משרת הפשתן כי היה הבודק רופא מובהק. מהר"א אזולאי בהגהו' כ"י. מחב"ר או' א' והתב"ש שם כתב דהקרום הזה נתקרם עליה מחמת שמנונית וכדומה. זב"צ או' ץ'. והאות לזה שאותו הקרום רפה ומתנועעת בהולכת היד עליה. קומץ שם. ועיין לקמן סוף או' קנ"ח.

סעיף קטן קמח

קמח) ואף אם הריאה תחתיה בלא חיתוך אונות גמורות כ"א סדקים המורים על כל אונא ואומות שפיר דמי. פרי תבואה או' קכ"ט. קומץ שם. מק"מ או' קס"ח. וטעמו משום דדל קרום שלישי מהכא והו"ל כמו כל הריאות שמהני בהו סדקים. קומץ שם בעשרון או' ג' זב"צ או' צ"א.

סעיף קטן קמט

קמט) ואם יש צלקת כעין קמטים תחת הבשר ההוא כשרה. מש"ז או' י"ד. פרי תבואה או' קכ"ח. ביא"ב או' מ"ג. מק"מ שם. ענ"ה שם. זב"צ או' צ"ב.

סעיף קטן קנ

קנ) ונראה דלא מתכשרא כ"א אחר שנפחוה אחר הסרת הקרום ויראו שאין בה טרפות דאי לא נפחוה יש לחוש שמא מחמת נקב שבה או שאר טרפות קרם עליה עור זה. שמ"ח שם. בי"צ שם בתה"ב או' א' קומץ שם או' ב' אי"צ שם. ואם לא נפחוה אפי' בדיעבד טרפה. תב"ש או' נ"ח. קומץ שם. אי"צ שם. זב"צ או' צ"ד.

סעיף קטן קנא

קנא) ואפי' עור זה דבוק או סרוך לדופן או לאיזה מקום יש להכשיר כל שאין הסרכה מהריאה עצמה. שמ"ח שם. בי"צ בתה"ב שם. ענ"ה שם. והיינו אף שאינו עובר ע"י מיעוך יש להכשיר דקרום זה לאו מאונא הוא. מש"ז או' י"ד. בי"צ בתה"ב שם. ביא"ב שם.. ענ"ה שם. זב"צ או' צ"ה.

סעיף קטן קנב

קנב) ואם כשנופחין אותה עולה זה הקרום בנפיחה ודאי היא טרפה דלא גרע מסרכה תלויה העולה בנפיחה. והנפיחה תהיה כדרכה לא בחוזק ואם עלה הקרום בנפיחה כדרכה אין שום סברא להכשיר בזה. עצ"ל בסעי' זה. זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן קנג

קנג) **שם. ריאה שאין לה חתוכה דאונא טרפה.** דהיינו שמשני צדדין אינן יכולין להכיר האונות טרפה משום שינוי בריאה. עולת יצחק על סעי' זה או' ב' לה"פ או' מ"ח. זב"ת או' מ"ו.

סעיף קטן קנד

קנד) **שם. ואם סדק כמראה הפרש ביניהם וכו'** ודוקא כשהסדק עומד במקומו הראוי להיות אבל שאר סדקים אינם מועילים. מהרי"ו בה' בדיקות. רש"ל פא"ט סי' ל"ה. ש"ך ס"ק מ"ג. כנה"ג בהגב"י או' צ"ה. פר"ח או' ל"ד. לה"פ או' מ"ט בל"י או' ט"ל. שמ"ח או' ד' שפ"ד או' מ"ג. שה"מ או' מ"ו. זב"ת או' מ"ח. חכ"א כלל ט' או' ט"ו. פרי תבואה או' קכ"א. ביא"ב או' מ"ב. בי"צ ח"ב או' ג' ענ"ה סי' ט' או' יו"ד. זב"צ או' צ"ט.

סעיף קטן קנה

קנה) **ודוקא** סדק כעין חתוך מועיל להכשיר אבל אם הסדק רחב וחלק למטה שנראה כעין חסרון מבחוץ ולא כשתים דבוקות אינו כלום להכשיר על ידו אעפ"י שהוא ארוך. שמ"ח שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ה' ביא"ב בלב"ת או' מ"ב קומץ כלל א' או' ז' ענ"ה שם. מנ"י ענף ב' או' ג' זב"צ או' ק'.

סעיף קטן קנו

קנו) **שם. כשיעור עלה הדס וכו' הגה. ויש מכשירין בהיכר או סדק כל שהוא וכו'** והשמ"ח שם חולק וכתב דאין להקל כ"א כשהסדק ארוך ברובו של מקום הראוי להיות פרוד למעלה או למטה (ר"ל בין שהסדק מקמא או מגבא) ורחבו ועמקו כל שהוא או אם יש סדק שארכו ועומקו כשיעור אורך ורוחב ט"ד יעו"ש ובתב"ש או' ח' וכ"כ הלב"ש על השמ"ח שם. וכ"כ הבי"צ שם. פרי תבואה או' ו' ביא"ב בלב"ת שם אלא שכתב שם בפרי תבואה דבהפ"מ ושעת הדחק יש להקל אף שאין באורך הסדק כשיעור ט"ד ע"י בודק מומחה שיודע להבחין שזה הסדק אינו מן השריטות הרגילים להיות בריאה ביא"ב בלב"ת שם. וכ"כ בקומץ שם דבהפ"מ יש להקל אפי' אין עמקו כשיעור ט"ד ובהפ"מ ודחק יחד יש להקל אף אם גם ארכו כל שהוא. וכ"כ המנ"י ענף ב' או' ד' וכ"ז לבני אשכנז שנוהגין כדברי מור"ם ז"ל וכתב בהגה להכשיר בהפ"מ בסדק כל שהוא אבל לבני ספרד שנוהגים כדברי הש"ע וס"ל דבעינן דוקא ארכו כט"ד אין להכשיר בשום אופן אם אין באורך הסדק כשיעור ט"ד אפי' בהפ"מ ושעת הדחק רק אם כבר נהגו כך להקל משנים קדמוניות וכמ"ש בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ו ומשם ואילך יעו"ש.

סעיף קטן קנז

קנז) **והיכר** סדק מהני בין אם הריאה כולה דבוקה בין אם הריאה פרודה ודוקא ב' אונות דבוקות להדדי. ש"ך ס"ק מ"ד בשם כמה פו' ודלא כרש"ל פא"ט סי' ל"ה. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ז. לה"פ או' ן' בל"י או' מ' זב"ת או' מ"ח. ענ"ה סי' ט' או' יו"ד. פרי תבואה או' ח' קומץ כלל א' או' ח' זב"צ א' ק"א.

סעיף קטן קנח

קנח) **ריאה** שאין לה חיתוך אונות יגביה אותה כנגד השמש ואז יכול לראות אם יש שם סדקים. מהר"א אזולאי בהגהו' כ"י משם ס' תיקון הזבח. מחב"ר או' ה' וכ"כ התב"ש סוף או' נ"ו משם ס' בית לחם וכתב עליו אם כונתו לראות סדק מבחוץ פשוט הוא ואם כונתו לראות סדק תחת העור לא מהני דמ"מ שיעא כאופתא הוא וגרע מהיכר סדק. ואפשר כונתו שאח"כ יעשה כמ"ש לקמן סעי' מ"ב עכ"ל ור"ל שאח"כ יעשה !כמפשה שכתבנו לעיל או' קמ"ז יעו"ש. והב"ד השפ"ד או' מ"ז. פת"ב או' קכ"ד. בי"צ חלק ח' בעמ"ז או' ג' קומץ כלל ו' בעשרון או' ג' אי"צ סי' ח' בלק"י או' י"א. וירצה בזה שאם מפשיט העור העליון כולו חזינן שאין לקרום ההוא שייכות עם הריאה משא"כ כשרואה נגד השמש שיש סדק בפנים ובחוץ שלם אף שמפרידין בסכין בקרום העליון ולא מפקא זיקא לא מיבעיא לדידן דאין אנו בקיאין בבדיקה אלא אפי' מדינא דגמ' טרפה הוי דקרום העליון של ריאה הוי שיעא כאיפתא ומה דלא מפקא זיקא דקרום התחתון שלם הוא וא"כ ודאי הוי שיעא כאופתא. שפ"ד שם. וכ"כ זב"צ או' ק"ב דלא מהני הפשטת העור במעשה שכתבנו לעיל או' קמ"ז אלא א"כ הוא קרום ג' בפ"ע לא מן הריאה יעו"ש וכבר כתבנו לעיל סוף או' קמ"ז סי' לזה הקרום יעו"ש.

סעיף קטן קנט

קנט) **ואם** נראה כעין שרטוט כל שהוא אפי' שלא במקום חתוכי דאוני ולמטה נראה כעין שרטוט כל שהוא מכוון כנגד שרטוט של מעלה כל שהוא כשרה דמוכחא מילתא דעתיד להיות חתוכי דאוני. מחב"ר שם בשם מטה יוסף. אבל הפת"ב או' כ"ה כתב שאין לסמוך ע"ז כלל. ביא"ב בלב"ת או' מ"ד. ועיין לעיל או' קנ"ד.

סעיף קטן קס

קס) **שם בהגה. האונה התחתונה של ימין וכו'** ורש"ל פא"ט סי' ל"ה חולק אכל זאת וכתב דלא יצא מכלל אופתא אם לא בהיכר סדק והיכר חיתוך אונות וכ"ש שלא יועיל מה שאומרים הבודקים המומחים שיש לכל אונא ואונא סנפון בפ"ע וא"כ רואים אחר אותן הסמפונות אם הם כדרכן ובמקומן ומכשירין אפי' בלא היכר סדק יעו"ש. והב"ד

הש"ך או' מ"ה וכתב דבשתי אונות הדבוקות יש להכשיר ע"י סנפון כרמ"א וכן נהגו כל הבודקים אבל כשכל הריאה דבוקה בהא ודאי אין להכשיר ע"י סנפון וכה"ג רק בהיכר סדק וחיתוך יעו"ש. לה"פ או' נ"א. בל"י או' מ"א. פת"ב או' ך' ביא"ב או' מ"ד. אי"צ סי' ח' או' ה' קומץ כלל א' או' יו"ד. זב"ר סי' ב' או' ו'.

סעיף קטן קסא

קסא) ואי איכא ג' אונות דבוקות או ב' אונות ואומא או ד' דבוקות בשנים אין להכשיר ג"כ כ"א ע"י סדק ואפי' האחרים פרודות כראוי ומ"מ בשעת הדחק יש להקל אפי' בכה"ג. שמ"ח או' מ' ביא"ב בלב"ת או' מ"ד. בי"צ חלק ח' או' א' אי"צ שם או' ו' קומץ שם.

סעיף קטן קסב

קסב) ואין להתיר בסי' אלו אפי' במקום שנהגו ואפי' ע"י היכר סדק כ"א ע"י בקי ורגיל טובא בבדיקות הריאה ובהאסף כולהו טבחי דמתא כי בקל יכול לפגוע באיסור חסרה אונא שהוא דאו' שמ"ח סוף או' ג' פת"ב או' כ"ז. בי"צ ח"ב או' ב' אי"צ שם או' ד' וכ"ז לנוהגין כדברי מור"ם ז"ל אבל מנהג הספרדים להחמיר כדברי הש"ע כמ"ש לקמן או' קס"ד.

סעיף קטן קסג

קסג) שם בהגה. ואפי' היכר ע"י הסימפון וכו' ודוקא סמפונות היוצאיה מן הקנה לריאה אבל שאר סמפונות אינם מועילים. ביא"ב או' מ"ד.

סעיף קטן קסד

קסד) שם בהגה. ואפי' היכר ע"י הסימפון וכו' ואנחנו אין לנו אלא פסק המחבר שאין להכשיר אלא ע"י שיעור סדק כט"ד ולא סגי בהיכר דסינפון או שאר היכרים. פר"ח או' ל"ו. לה"פ או' נ"ב. שה"מ או' מ"ז. זב"ת או' נ"ב. ענ"ה סי' ט' או' י"ג. זב"צ או' ק"ד. ועיין לעיל סוף או' קנ"ו.

סעיף קטן קסה

קסה) אע"ג דלכל אונה יש סימפון בפ"ע מ"מ אי אירע דנבדקה אונא א' ולא מצאו לה סמפון כשרה דלא קפדינן כ"א אאונא. אבל ריאה שחסרה והוכשרה ע"י היכר סדק או שאר היכרים ואירע דבדקוה ולא מצאו ב' סמפונות שתחלק לב' אונות אין להקל כ"א בהפ"מ ושעת הדחק. שמ"ח או' יו"ד. פת"ב או' יו"ד. קומץ כלל א' או' י"א. אי"צ סי' ב' בלק"י או' י"א. מנ"י ענף ב' או' ח' מיהו בס' גבעת שאול סי' ע"ה מכשיר אף בלא הפ"מ ושעת הדחק והב"ד פ"ת או' י"ד והלב"ש או' ט"ז וכתב שם הלב"ש דהמקל כדברי גבעת

שאול לא הפסיד. ביא"ב בלב"ת או' ג' שבאות מ"ד. בי"צ ח"ב בתה"ב או' ד' זב"ר סי' ב' במוספים או' יו"ד.

סעיף קטן קסו

קסו) אונא שאין לה סמפון אין זה נחשב ריעותא ולכן אעפ"י שיש עליה ריעותא אחרת אין מצטרפין. פת"ב בדיני תר"ל שבסוף סי' ט"ל או' נ"ו. ביא"ב בסי' זה בשפ"ז או' ג' שבאו' מ"ד. זב"צ או' ק"ו.

סעיף קטן קסז

קסז) אם חסרו א' מהאונות וא' מהאונות גדולה במראה ובמשך כשיעור ב' אונות נדונות כשנים ואפי' בלא סדק כשרה. כנה"ג בהגב"י או' צ"ט בשם הרוקח. אבל הפר"ח או' ל"ז כתב דאין לסמוך על זה. שמ"ח או' ג' זב"ת או' נ"ג. פת"ב או' ה' בי"צ חלק ב' או' א' קומץ כלל א' או' ד' זב"ר סי' ב' או' ג' מנ"י ענף ב' או' ג' זב"צ או' ק"ז.

סעיף קטן קסח

קסח) ואם יש סדק בא' מהם במקום שדרך להיות מפוצל אעפ"י שאינה גדולה ורחבה כשנים כשרה רק שיהיה בה כשיעור ט"ד לזה וכשיעור ט"ד לזה. פת"ב שם ורא"פ שם או' ז' בי"צ שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ או' ק"ח.

סעיף קטן קסט

קסט) שם בהגה. וכל אלו הדברים בדקינן ומשערינן אחר שנפחו הריאה וכו' עיין לעיל או' קל"ה.

סעיף קטן קע

קע) שם בהגה. י"א דבגדיים וטלאים אין להטריף וכו' ואין נקראים רכים לענין זה רק תוך ל' ללידתן וגם נגררין אחר אמן שמניקתן אבל לאחר ל' יום אעפ"י שנגררין אחר אמן ומניקתן אפ"ה חשיבי כגדולים ומן הסתם אמרינן דהוא לאחר ל' יום דהיא גופא קולא גדולה להקל בדבר שלא נמצא בש"ס ופו' והבו דלא להוסיף עלה אלא בידעינן בודאי דהוא תוך ל' אבל מספק אסור. ש"ך ס"ק מ"ו. כנה"ג בהגה"ט או' מ' לה"פ או' נ"ד. בל"י או' מ"ב. שפ"ד או' מ"ו. שו"ג או' ל"ו. חכ"א כלל ט' או' י"ז. זב"ת או' נ"ג. מיהו השמ"ח או' מ"ג כתב דבהפ"מ ושעת הדחק יש לסמוך להתיר אפי' קצת אחר ל' כ"ז שנקראים בלשון בני אדם גדיים וטלאים כ"מ לפי לשונו. וכ"כ פת"ב או' קל"ב. ביא"ב בלב"ת או' ב' שבאות מ"ה. בי"צ חלק ח' בתה"ב או' ב' קומץ כלל ו' או' ד' זב"ר סי' ב' בתמידים או' מ"ז. ומ"מ אין להקל אם עבר ה' חדשים משעת הלידה ואם אין ידוע שעת הלידה יש להקל בהפ"מ ושעת הדחק עד תמוז ויש מקומות עד אב והמחמיר תע"ב. פת"ב שם.

ביא"ב בלב"ת שם. קומץ שם. זב"ר בתמידים שם. מנ"י ענף ז' או' י"ד ועיין עוד לקמן או' קע"ד.

סעיף קטן קעא

קעא) **ואם** בצד אחד יש להם חתוכי דאוני ובצד השני אין להם טרפה דכאן אין לומר מחמת קטנות לית להו. ט"ז ס"ק ט"ז. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח או' ל"ז. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. מש"ז או' ט"ז. חכ"א שם. זב"ת שם. פת"ב או' קל"ג. ביא"ב בשפ"ז או' מ"ה. בי"צ שם בעמ"ז או' ה' קומץ שם או' ה' אי"צ סי' ח' או' ז' ענ"ה סי' ט' או' י"ד. מנ"י שם או' ז' זב"צ או' קי"א.

סעיף קטן קעב

קעב) **אבל** אם כולה חלקה ובצד א' יש סדקים ובצד ב' אין סדקים אין להטריף בשביל זה דסדק מועיל להכשיר ולא להטריף. מש"ז שם. פת"ב שם. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ בעמ"ז שם. קומץ שם. אי"צ שם בלק"י או' י"ד. ענ"ה שם. מנ"י שם. זב"צ או' קי"ב. מיהו כתב הפת"ב שם דאין להכשיר בזה אלא בהפ"מ. וכ"כ הקומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן קעג

קעג) **היתר** זה דגדיים וטלאים יש מקומות שאין נוהגין כן (ביה"ל או' ג') רק מפרידין באצבע כל אונה מחברתה לראות אם הם פרודות ע"י עור לכל אחד ואין לשנות היכא דנהוג כן ואפי' במקום שאין מנהג המחמיר תע"ב. שמ"ח או' מ"ד. פת"ב או' קל"א. ביא"ב בלב"ת או' א' שבאו' מ"ה. בי"צ חלק ח' בעמ"ז או' ד' קומץ כלל ו' או' ו' זב"ר סי' ב' בתמידים או' מ"ה. מנ"י שם או' ט'.

סעיף קטן קעד

קעד) **שם בהגה. י"א דבגדיים וטלאים אין להטריף וכו'** והפר"ח או' ל"ז כתב דאין לסמוך על הני י"א. וכ"כ הפר"ת או' ט"ו דאין לסמוך על סברא זו אלא כשימצאון כל הגדיים לפנינו במציאות זה אז סמכינן על סברא זו אבל אם ימצאון קצת גדיים בחיתוך אונות לא סמכינן להתיר דאמרינן אינך טרפה נינהו עכ"ל. וכ"כ פת"ב שם דבמקום שהגדיים והטלאים רובם בחיתוך אונות כדרכם אם נמצא קצת בלא חיתוך אונות אין להקל כ"א כשנפרדים באצבע כמ"ש באו' הקודם. וכ"כ ביא"ב בלב"ת שם. קומץ שם. זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם.

סעיף קטן קעה

קעה) **שם בהגה. י"א דבגדיים וטלאים אין להטריף וכו'** ודוקא בגדיים וטלאים דמין דקות הן אבל לא בעגלים דמין גסות הן. מכתב מאליהו בדין אופתא או' ט' ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ בעמ"ז שם. קומץ שם או' ה' אי"צ סי' ח' או' ז' מנ"י שם או' יו"ד. זב"צ או' קי"ד.

סעיף קטן קעו

קעו) **הבופל"ו** רובם ככולם אין להם חתוכי דאוני וכשרה כי כך רביתייהו. שו"ג מחו' או' יו"ד. זב"ת או' מ"ח. תו"ז סי' פ"ז או' י"ב. זב"צ או' קט"ו. ועיין לעיל סי' כ"ח או' כ"ב.

סעיף קטן קעז

קעז) [**סעיף ט'**] **אם בצד א' של הריאה חסרה אונה א' וכו'** והיינו מצד שמאל דאם היה מצד ימין הורדא משלמת חסרון האונה כדלעיל סעי' ז' שו"ג או' ל"ז. וזהו לדברי הש"ע שם כיעו"ש.

סעיף קטן קעח

קעח) **שם. היתה בליטה גדולה.** דאותה בליטה חשיבה אונא. ב"י. ומקרי נמי בדרי דאוני דאומא נמי מקרי אונא. זב"ת או' נ"ד.

סעיף קטן קעט

קעט) **שם הגה. ויש נוהגין להטריף וכו'** וכתב בזב"צ או' קט"ז דמנהגם להכשיר כדברי הש"ע. והיינו למנהג הספרדים אבל מנהג האשכנזים להטריף כדברי מור"ם ז"ל וכמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן קפ

קפ) **שם בהגה. ויש נוהגים להטריף וכו'** וכ"כ הר"ץ ושאר האחרונים שכן נוהגין להטריף. ש"ך ס"ק מ"ז. לה"פ או' נ"ה. בל"י או' מ"ג. שמ"ח או' ח' בי"צ חלק ב' או' ז' אי"צ סי' ג' או' ו' זב"ר סי' ב' או' ד' מנ"י ענף ב' או' י"ט.

סעיף קטן קפא

קפא) **אם** נמצאו האונות בשלימות אלא שאחת מהנה פחותה מט"ד ובאונה שבצדה יש סדק המועיל שנת' ענינו לעיל כשרה. פת"ב או' ט' ער"ה סי' ט' או' י"ז. זב"צ או' קי"ז.

סעיף קטן קפב

קפב) **ריאה** שהיה לה בצד שמאל בליטה מן האומא בחתוך שבין אונא לאומא ממש במקום שדרך הורדא להיות עומדת כנגדו בצד ימין ואותה בליטה היה לה כיס גמור ומונחת בכיסה ולא היה לה צורת ורד כלל וגם היתה שוה לאומא מצד קמא כאלו היתה

חתוכה ממנה כשרה. ב"ח. ט"ז ס"ק י"ז. פר"ח או' ל"ח. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' קי"ח.

סעיף קטן קפג

קפג) מעשה שבצד ימין חסרה אונא א' ובסוף האומא של אותו הצד היה כמראה סדק הראוי להיות כדינו והטריפוה יען שכתבנו לעיל (או' קנ"ד) בשם האחרונים דהסדק אינו מכשיר אלא דוקא שהיה במקום הראוי להיות שם חתוכי אונא אבל במקום אחר אינו מועיל והכא אין ראוי להיות שם אונא ואע"ג דאם היה שם אונא מכשרינן כמ"ש בש"ע מ"מ אין דרך להיות שם אונא וטרפה. זב"צ או' קי"ט. ור"ל דאף למכשירין אונא בסוף אומא כדברי הש"ע בכה"ג יש להטריף. ובפרט שבעיקר הדין שכתב הש"ע יש חולקים בכה"ג בודאי יש להטריף.

סעיף קטן קפד

קפד) [**סעיף יוד'**] **אין כל הדברים הללו אמורים אלא בבהמה וחיה אבל העוף אין לו וכו'** אבל שאר טריפות הריאה שיתבארו בסימנים שלפנינו הבאים מחמת נקובת הריאה או חסרונו כולם שייכים גם בעוף רק שא"צ לבדוק אחריהם דלא שכיח בהם. שמ"ח או' מ"ה. פת"ב או' קל"ז. ומשמע הא אם נמצא יש להטריף והוא פשוט.

סעיף קטן קפה

קפה) ודע דעוף פוסל בריאה שלו כל הטרפות שפוסל בבהמה מראות ובועות וסירכות זולת אין לו מנין אונות כמו בבהמה ומיהו א"צ לבדוק דלא הוי מיעוט המצוי כמו בבהמה. ומ"מ לצלעות מקום שהריאה נחבאת שם דבוקה היא והכי רביתייהו אלא מחוץ אם נסרכה למקום אחר אסור. שפ"ד או' מ"ז לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. ביא"ב בשפ"ז או' מ"ז. בי"צ חלק ח' בחה"ב או' ב' מנ"י ענף ז' או' י"א. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן קפו

קפו) שם. אבל העוף אין לו חיתוך אונות וכו' ודוקא חתוך אונות אינו פוסל בעוף אבל ניקבה הריאה או דאית קוץ מבחוץ כנגד הריאה חיישינן לנקיבת הריאה וטרפה כדלקמן סי' נ"ג. שו"ג או' ט"ל. זב"צ שם.

דיני תר"ל לסימן ל"ה

א) שורש ומקור דין תר"ל הוא ממ"ש בש"ע סי' ל"ז סעי' ב' דסרכה תלויה יוצאת מן הבועה טרפה. וממ"ש מור"ם ג"כ שם בהגה להטריף בועה בגבשושית יעו"ש וכ"כ הט"ז שס סק"ג דמזה למדו הבודקים להטריף בכל מקום שיש ב' לקותות. וכ"כ המש"ז שם

בהקדמת תר"ל ד"ה ודע. וכ"כ הקומץ סי' ט"ל בהקדמת כללי תר"ל. וכן מצינו במס' קידושין דף ע"ט ע"א ובמס' נדה דף ב' ע"ב דאסרי בתר"ל יעו"ש.

ב) כל מלתא דמצינו פלוגתא בש"ס או בפו' אף דלא ק"ל כן מ"מ ריעותא מקרי כיון דיש מטריפין ובהצטרף אליה עוד ריעותא הוי תר"ל. מש"ז שם. ביי"צ סי' ט"ל חלק י"ב בפתיחה לתר"ל כלל א' קומץ כלל ט"ל בכללי תר"ל או' ד' אי"צ סי' ך' כלל א' זולת כשהמטריף הוא יחיד דאז דלא נחשב לריעותא כלל. קומץ שם.

ג) תר"ל לא הוי אלא בעומדין זו ע"ג זו. ואם הם סמוכים זו אצל זו עד שאין הפרש כלל ביניהם מצטרפי ג"כ להיות תר"ל אבל אם יש הפרש אין מצטרפין וזה ההפרש צריך שיהיה בשר הריאה שם בריא. ביא"ב בסי' זה בפתיחה לתר"ל או' ב' ביי"צ שם כלל ב' אי"צ שם כלל ב' קומץ שם או' ג' מזבח העולה סי' מ"ב או' ג' כר"ש בסי' זה בדיני תר"ל או' ב'.

ד) תר"ל לא הוי אלא דוקא אם כל אחד משם אחד כמו בועא וסרכא וכדומה אבל אם שניהם משם אחד כגון ב' בועות סמוכות ממים זכים במקום שנהגו להקל בהם מצד סמיכי או ב' מראות כשרות הסמוכות זו לזו לא הוי תר"ל. מש"ז שם. ביא"ב שם או' ד' בי"צ שם כלל ג' אי"צ שם כלל ד' מזבח העולה שם או' ה' כר"ש שם או' ג' ועיין לקמן סי' ל"ז סעי' ג' ובהגה שניא.

ה) תר"ל לא הוי אלא היכא שמעידין עדות מכוונת או שיש כאן נקב או שסופו להתקלקל הא אם אין עדותן מכוונת לא הוי תר"ל. מש"ז שם. ביא"ב שם או' ה' בי"צ שם כלל ד' קומץ שם או' ב' אי"צ שם כלל ג' מזבח העולה שם או' ד' כר"ש שם או' ד'.

ו) ספק תר"ל כשר ודוקא ספיקא דפלוגתא או ספק אחר אבל אם נסתפק לו בדבר אחד אי מקרי ריעותא הוי ספק חסרון ידיעה דאם הוא אינו יודע להכריע יכריע מי שדעתו שלימה ולא מקרי ספק. ביא"ב שם או' ו' בי"צ שם כלל ה' מזבח העולה שם או' ח' כר"ש שם או' ה'.

ז) צריך שתדע כי כל שינוי שנמצא בריאה תתחלק לד' דברים יש שנקראים ריעותא גמורה או ריעותא גדולה כגון סרכא שלא כסדרה או יתרת מקמא וכדומה. ויש שנקראים ריעותא סתם כגון סרכא תלויה או גבשושית מגבה כט"ד וכדומה. ויש שנקראים ריעותא כל דהו כגון צמקה במקצת או טינרי או מורסא וכדומה. ויש שאפי' ריעותא כ"ד לא הוי כגון סרכא תלויה או ממקום למקום העוברת ע"י נפיחה וכדומה. ודיניהם כך הוא. ריעותא גדולה אפי' עם ריעותא כ"ד נמי מצטרף להיות תר"ל וטרפה. וסתם ריעותא מצטרף עם סתם ריעותא לתר"ל אבל אינו מצטרף עם ריעותא כל דהו וכ"כ שני רעותות

כ"ד שאינם מצטרפין לתר"ל. ומה שאינו אפי' ריעותא כ"ד אינו מצטרף אפי' בהדי ריעותא גדולה. ביא"ב שם או' יו"ד. בי"צ שם כלל ו' קומץ שם או' ו' מזבח העולה שם או ב' כר"ש שם או' ו' אי"צ סי' כ"א בזב"ת או' מ"ד.

ח) בועא על יתרת בדרי דאונא הוי תר"ל וטרפה. שמ"ח סי' ל"ז או' ה' מש"ז סי' ל"ז בדיני תר"ל או' ו' אמנם הלב"ש בסי' ל"ה או' צ"ב חלק על דברי השמ"ח הנז' וכתב דלא הוי תר"ל וכשרה כי אין יתרת בדרי דאונא ריעותא כלל. והב"ד זב"צ בסי' זה בדניי תר"ל או' א' וכתב דכן מנהגם להכשיר כס' הלב"ש. אבל הקומץ שם או' ה' כתב כדברי השמ"ח דהוי תר"ל וכ"כ האי"צ סי' כ"א או' ג' וע"כ יש להחמיר אם לא בהפ"מ ושעת הדחק או במקום שכבר נהגי כהלב"ש.

ט) אמנם יתרת מקמא שיש עליה בועא או סרכא תלויה או שאר ריעותות הוי תר"ל וטרפה כמ"ש השמ"ח שם. וכ"כ הלב"ש שם או' קי"א. עצ"ל סי' ט"ל בדיני תר"ל או' ע"א. ביא"ב בדיני תר"ל שם או' ד' בי"צ שם או' ב' קומץ שם אי"צ שם.

י) ודוקא אם היא כמדת פרק אמצעי של גודל אחר הנפיחה אבל פחות מזה אף אם היא כצפורן אגודל יש להכשיר. לב"ש שם. ביא"ב שם בדיני תר"ל או' ה' בי"צ שם בדיני תר"ל או' ג' קומץ שם בדיני תר"ל או' ס"ה. מזבח העולה סי' מ"ג או' ח' זב"צ שם או' ג' ועיין לעיל או' נ"ט.

יא) יתרת מקמא שיש עליה טינר לא הוי תר"ל וכשר. לב"ש שם או' ק"ט. עצ"ל שם או' פ"א. בי"צ שם או' ב' זב"צ או' ד' אבל ביא"ב שם או' ד' כתב דגם בטינרי ע"ג יתרת מקמא אין להכשיר כי אם בדאיכא עור צד היתר כל דהו. וכ"כ הקומץ שם או' ה' דיתרת מקמא שהיא כפרק אמצעי של אגודל מיקרי ריעותא גדולה להצטרף אף עם ריעותא קטנה כמו טינרי ומורסא והדומה להן אבל פחות מזה אינו מצטרף לשום ריעותא. וע"כ כיון דאיכא פלוגתא בזה אין להכשיר כ"א בהפ"מ ושעת הדחק.

יב) אם יש יתרת בדרי דאוני ויוצא ממנה יתרת מקמא לא הוי תר"ל וכשרה. לב"ש שם או' קי"ג. ביא"ב שם או' ו' בי"צ שם או' ג' זב"צ או' ה'.

יג) היכא שיש בימין ג' אונות ובשמאל ד' אונות וא' מאונות השמאלים צמקה כולה או רובה טרפה. לב"ש שם או' קי"ד. עצ"ל שם או' פ"ב. ביא"ב שם או' ז' בי"צ שם או' ד'.

יד) אמנם כשיש יתרת בדרי ויש בא' מהם שינוי לגריעותא עד שניכר שזו היא היתרת כגון מצד קטנותה או מצד שאין לה סנפון ואותה היתרת צמקה בהא יש להכשיר. לב"ש שם או' קט"ז. עצ"ל שם. ביא"ב שם. בי"צ שם. זב"צ או' ז'.

טו) ואי איכא ג' בימין וד' בשמאל וצמקה א' משמאל טרפה כמ"ש לעיל או' פ"ו.

טז) יתרת מקמא שצמק מקצתו ולא רובו לדידן שמכשירין יתרת מקמא כשר גם בזה ומכ"ש ביארת בדרי שצמק מקצתו שאין בו שום צד איסור. אכן ביתמ"ק שצמקה כולה או רובה טרפה. והגם דביתרת בדרי דאוני כה"ג היכא שיש עוד צד היתר המיקל לא הפסיד בהא אין להקל כלל. לב"ש שם או' קי"ז ואו' קי"ח. עצ"ל שם או' פ"ג. ביא"ב שם או' ח' בי"צ שם או' ה' זב"צ או' ט' ואו' יו"ד.

טוב) מיהו אם היתמ"ק אין לה סמפון או שהיא קטנה מאד וצמקה כולה או רובה יש להקל בהפ"מ עכ"פ. לב"ש שם או' קי"ט. עצ"ל שם. ביא"ב שם. זב"צ או' י"א.

חי) צמקה הורדא רובא ונשאר בשורש שלה כט"ד קיים כשר בהפ"מ ומ"מ ריעותא גדולה מקרי ואם תצטרף לה אפי' ריעותא כ"ד הוי תר"ל וטרפה. ביא"ב שם. בי"צ שם.

יט) חסר אונא והוכשרה ע"י סדק כמ"ש בש"ע סעי' ח' ויש בועא או שאר ריעותא במקום הסדק לא מקרי תר"ל. לב"ש שם או' ק"ך. עצ"ל שם או' פ"ד. ביא"ב שם או' ט' בי"צ שם או' ו' זב"צ או' י"ב.

ך) מיהו אם יש יתמ"ק שם בזו שהוכשרה ע"י סדק צ"ע. לב"ש שם. ביא"ב שם. והבי"צ שם כתב דיש להטריף. והיינו אם יש ביתמ"ק כפרק אמצעי של אגודל. ביא"ב שם.

כא) יתרת מגבה פחות מט"ד מקרי ריעותא ואם יש עליו שום ריעותא טוי תר"ל. לב"ש שם או' קכ"א. עצ"ל שם או' ע"ב. בי"צ שם או' ז' זב"צ או' י"ד. וכ"כ לעיל סיף או' קל"ח.

כב) ודוקא אם הרעותא היא עליה ממש אבל אם הריעותא סמוכה לה לא מקרי תר"ל וכשר. עצ"ל שם או' ע"ה. קומץ בדיני תר"ל או' ס"ב. זב"צ או' ט"ו.

כג) יתרת מקמא ברגל חמור יש להכשיר בהפ"מ ואם יש עליה עוד ריעותא הוי תר"ל וטרפה כמ"ש לעיל או' ע"ה.

כד) גבשושית מגבא כט"ד הוי רעיתא ופחות מזה לא הוי רעותא. מש"ז שם בדיני תר"ל או' ב' לב"ש שם או' קכ"ו. עצ"ל שם או' ק' ביא"ב שם סוף או' יו"ד. בי"צ שם. קומץ שם או' ל"א. זב"צ או' י"ז. ומקמא אפי' יותר מט"ד לא הוי רעותא. לב"ש שם. עצ"ל שם. ביא"ב שם. בי"צ שה. קומץ שם. ועיין לעיל סעי' ה' בהגה מהו גבשושית וית' עוד לקמן סי' ל"ז סעי' ב' בהגה בדיני גבשושית יעו"ש.

כה) פיצול מגבא לא מקרי רעותא ואפי' אם הפיצול קצר מהגומא שאנו מכשירין בהפ"מ אינו מצטרף !לתר"ל. לב"ש שם או' קכ"ז. אבל ביא"ב שם או' י"ג. כתב ע"ז צ"ע. וכ"כ בי"צ שם או' ט' וכ"כ הקומץ או' קכ"ב דאם הפיצול כשיעור ט"ד אף כצפורן של אגודל אחר נפיחה סתם רעותא מקרי להצטרף עם גילו להיות תר"ל אפי' בהפ"מ ועי"ש

בעשרון או' א' וע"כ יש להחמיר אבל אם הפיצול שוה לבשר הריאה לא הוי רעותא כמ"ש הבי"צ שם.

כו) פיצול מקמא פחות מט"ד שאנו מכשירין בהפ"מ מקרי רעותא ומצטרף. לב"ש שם או' קכ"ח. ביא"ב שם או' י"ד. בי"צ שם. קומץ שם או' קכ"ג. זב"צ שם או' י"ט.

כז) ואם הפיצול ארוך או קצר מהגומא זה גופא הו"ל תר"ל. רק כשנראה שהיא יתרת ולא פיצול יש מקום להקל בהפ"מ. קומץ שם. ועיין לעיל או' ק"ך ואו' קכ"א.

כח) שני ורדות במקומות ואופנים שנת' לעיל דכשר אי איכא בועא או שאר ריעותא בחדא מינייהו או בתרווייהו אסור וכ"ש אם יוצא מא' מהם סירכא הצריכה מיעוך טרפה. לב"ש שם או' ק"ל. עצ"ל שם או' פ"ו. ביא"ב שם או' ט"ז. בי"צ שם או' יו"ד. קומץ שם או' מ"ז. זב"צ או' כ"א.

כט) אכן ב' ורדות בשורש א' ואפי' אם א' מהם הפוכה באופן שמכשירין כגון שהקטנה הפוכה כ"ז לא מקרי רעותא כלל ואם עומד רעותא אפי' על הפוכה כשר. מש"ז שם בדיני תר"ל או' י"א. לב"ש שם או' קל"א. עצ"ל שם או' פ"ו. ביא"ב שם או' ט"ז. בי"צ שם. ואפי' בלי הפ"מ. לב"ש שם. עצ"ל שם. ביא"ב שם.

ל) ואם הרעותא הוא על החריץ או סמוך לו ממש יש להחמיר שכיון שהורדא הפוכה ואין החריץ במקומה ה"ז כרעותא על חריץ וקמט במקום שאין ראוי להיות והוי תר"ל. פת"ב בדיני תר"ל או' נ"ח. ביא"ב שם. מיהו הקומץ שם או' מ"ו ובעשרון שם או' ג' כתב דמסתימת המש"ז והלב"ש משמע דגם בזה יש להכשיר ואפי' בלי הפ"מ וע"כ כתב דבהפ"מ יש להקל יעו"ש.

לא) וכן ברעותא דכיס כגון חסר כיס או יתיר כיס בכל אופנים שהכשרנו לעיל אינו מצטרף להדדי שום ריעותא אף באין הפ"מ. לב"ש שם. עצ"ל שם או' פ"ז. פת"ב שם או' נ"ט. ביא"ב שם או' י"ז. בי"צ שם בביאור או' א' שבאו' יו"ד. קומץ שם או' מ"ז. זב"צ או' כ"ג. ואפי' נמצא נקב בכיס היתר אין בו משום תר"ל. פת"ב שם. ביא"ב שם. בי"צ שם.

לב) אם חסר מקצת הורדא ונמצא החתיכה החסירה בימין או בשמאל שהיא כשרה אם יש עליה איזה ריעותא דינו כדין רעותא על יתמ"ק (דהוי תר"ל כמ"ש לעיל או' ט') ודוקא אם היא כפרק אמצעי של אגודל. לב"ש שם או' קל"ו. עצ"ל שם או' ץ' ביא"ב שם או' י"ט. בי"צ שם או' י"א. קומץ שם או' נ"א. זב"צ שם או' כ"ד.

לג) אם חסרה הורדא לגמרי או שלא היה בה כשיעור ט"ד אם נמצא שם רעותא אינו מצטרף לתר"ל דלנוהגין כדברי הש"ע סעי' ב' בורדא כל חסר וחליף ויתיר לא הוי רעותא להצטרף. זב"צ או' כ"ה. וישמע חכם ויוסף לקח.

סימן לו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הריאה יש לה שני קרומים ניקבו זה בלא זה או זה שלא כנגד זה כשרה וכו'** והטעם כתב בב"י שהרי ב' העורות דבוקים הם זה עם זה ורוח לא יבא ביניהם על הרוב ואפי' את"ל שיכנס הרוח בזה ויוצא בזה כיון שאינם מכוונים זה כנגד זה לית לן בה עכ"ל וטעם האוסרים שכתב בהגה כתב ב"י בשם רי"ו מפני שהרוח נכנס בזה ויוצא בזה. והב"ד ש"ך סק"א.

סעיף קטן ב

ב) **שם. ניקבו זה בלא זה וכו' כשרה.** שחבירו מגין עליו. וצריך להוציא הריאה ולנפחה ולשום רוק או פושרין במקום הנקב לראות אם אינו מבצבץ כדי שיוודע בבירור שלא ניקב הב' דכל מה שאפשר לברורי מבררין ולא נסמוך האידנא על בקיאותינו. ומ"מ בדיעבד יש להקל אפי' בדלא נפחה כלל רק שידע במראה ובמישוש שאחת שלימה דלא מחזקינן רעותא מקרום א' לב' שמ"ח או' א' הל"פ. פת"ב או' א' בי"צ סי' ל"ו חלק א' או' א' מנ"י או' א' וה"ד כגון שהוציא הריאה לחוץ וראה היטב במראית העין ובמשמוש היד דניקב זה בלא זה יש להקל בדיעבד אבל אם לא הוציא הריאה לחוץ ולא ראה כ"א במשמוש פשיטא דיש לאסור אפי' בדיעבד דא"א להרגיש כ"כ. תב"ש או' א' לב"ש או' ג' פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' ב' בי"צ שם בעמ"ז או' ב' ענ"ה סי' י"ג או' א' מנ"י שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן ג

ג) **וכל** זה בניקב הקרום האחד ע"י חולי אבל אם ניקב ע"י קוץ או מחט חוששין שמא ניקב גם הקרום השני במקום זה ואין אנו בקיאין בבדיקה וטרפה. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. מנ"י שם.

סעיף קטן ד

ד) **ואם** הוא ספק ע"י חולי או קוץ כתב הלב"ש בהגהתו לשמ"ח שם דצ"ע לדינא אי מהני בדיקה אבל המק"מ או' ד' כתב דיש להכשיר דמחט וקוץ לא שכיחי בריאה ובסתמא תלינן בחולי יעו"ש. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן ה

ה) **שם בהגה. ויש מטריפין בניקבו זה שלא כנגד זה וכו'** וכ"כ הב"ח בשם כמה פו' וכתב דהכי נקטינן ודלא כב"י שפסק בש"ע להקל. וכ"כ הש"ך בנה"כ בשם כמה פו'

דלא כרש"ל. וכ"פ הפר"ח או' א' בל"י או' או' א' שו"ג או' ב' שמ"ח או' ב' שפ"ד או' א' חכ"א כלל יו"ד או' א' פת"ב או' ב' בי"צ שם או' ב' אי"צ סי' כ"ט או' א' קומץ כלל ז' או' א' זב"ר סי' ה' או' א' מנ"י או' ג' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ו

ו) **ומיהו** אפי' ליש מטריפין ה"ד אם שניהם מרוח א' אבל בשני רוחות כשרה. ט"ז סק"א. פר"ח שם. לה"פ או' א' אמנם הש"ך בנה"כ כתב להשיג על דברי הט"ז הנז' ודעתו דאפי' בשני רוחות דהיינו א' מגבא וא' מקמא אין להכשיר וכ"כ הבל"י שם. שמ"ח שם. שפ"ד שם. פת"ב שם. בי"צ שם. זב"ר שם. אי"צ שם. מנ"י שם. ומיהו בזה שאין שני הנקבים מרוח א' או שהם בשני אונות יש להקל בהפ"מ ע"י שיבדוק בנפיחה ולשום רוק או פושרין במקום הנקב שבעליון לראות אם מבצבץ שם. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' ב' קומץ שם או' ב' זב"ר שם במוספים או' ב' מנ"י שם.

סעיף קטן ז

ז) **ומיהו** אם ניקב זה בערוגה ימין וזה בערוגה שמאל ליכא למיחש למידי. תב"ש או' ג' שפ"ד שם. ביא"ב בשפ"ז או' ב' בי"צ שם בתה"ב או' א' ודינו כדין ניקב זה בלא זה המבואר לעיל. פת"ב שם. קומץ שם. מנ"י שם. ועיין לעיל או' ב'.

סעיף קטן ח

ח) **ואם** קורט דם בעליון או נגדה בדופן אעפ"י שלא ניקב אלא קרום התחתון טרפה דודאי ניקב קרום העליון. בדיקות כ"י למהר"י פיגון. וכתוב בהגה שם דאפי' ניקב העליון לבד היא טרפה דמהיכן בא הדם אם לא ניקב גם התחתון דבקרום העליון לבד אין שם דם. וצריך שתדע שאותו דם הוא מעופש מחמת מכה. כנה"ג בהגב"י או' י"ב. שו"ג סוף או' ב' שה"מ או' ו' זב"ת או' ו' ענ"ה סי' י"ג או' ט' זב"ר שם ובתמידים או' א' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן ט

ט) **שמעתי** מפי אומן בקי בשם רבני שאלוניקי דלפעמים נמצא בריאה כדמות נחש ומכנים אותו בשם וכו' על שם שהוא דומה לנחש וזה לפעמים נמצא על גוף האדם ונקרא וכו' וזה נמצא בריאה בין ב' הקרומות וראשו שקוע בריאה מבפנים וזנבו יוצא למעלה מן הריאה מבחוץ ולפעמים בהפך ובחיי הבהמה הוא דבר חי ובמיתת הבהמה הוא ג"כ מת ולפעמים נעשית מוגלא ובולט לחוץ ופסקו דבענין זה טרפה דהא ניקבו שני הקרומים א' תחת הראש השקוע בתוכו והחיצון מצד הזנב היוצא לחוץ או להפך ואעפ"י שהרשב"א ס"ל ניקב זה שלא כנגד זה כשרה משום ששני הקרומים דבוקים זה בזה ורוח לא יבא ביניהם הכא שאני שהרי במקום רביצת זה הנחש הוא חלול והרוח

נכנס בזה ויוצא בזה ואינו יכול להדבק לעולם. בני חיי בסי' זה בהגה"ט או' א' שו"ג מחו' או' ד' מחב"ר או' א' ענ"ה סי' י"ג או' ב' תו"ז או' ר' סי' פ"ז או' ט' מנ"י בלק"י או' י"ט. זב"צ או' ב' ונראה מדברי הרב ז"ל שזהו נחש ממש שהוא כמו תולע ארוך ומעוקם שבחיי הבהמה הוא רוחש ועושה חלל בריאה אך מה שנמצא אצלינו כמו טינר קשה בריאה והוא מעוקם כמו נחש וגם יהיה ראשו א' שקוע וראשו א' בולט ואין מקומו חלול אין זה נחש דמיירי ביה הרב דזה הוי טינר ושרי. זב"צ שם.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ב'**] **אפי' נגלד קרום העליון כולו וכו'** כדאיתא בגמ' (חולין מ"ו ע"א) האי ריאה דאגליד כאהינא סומקא כשרה. ופירש"י דאגליד שניטל קרום העליון והופשט. כאהינא סומקא שנשארת בקרום התחתון והיא כתמרה אדומה עכ"ל.

סעיף קטן יא

יא) **שם. אפי' נגלד קרום העליון כולו וכו'** וה"ה אם יש לקותא בכל עור העליון וקולפין שבתחתון אין שום לקותא דינו כנגלד ודוקא בהפ"מ. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' ג' ביא"ב בלב"ת או' ב' בי"צ ח"א לסי' ל"ו בתה"ב או' ב' קומץ כלל ז' או' ו' זב"ר שם במוספים או' ג' ומיהו לא עדיף מנגלד ובעי בדיקה ושיקלוף תחלה העור הלקוי ויבדוק אח"כ אי מבצבצא כמו בנגלד. לב"ש סוף או' יו"ד. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ בתה"ב שם. קומץ שם.

סעיף קטן יב

יב) **שם. אפי' נגלד קרום העליון כולו וכו'** ורובו ככולו. פת"ב או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' ב' אי"צ סי' כ"ט או' ב' קומץ שם או' ד'.

סעיף קטן יג

יג) **שם. אלא שצריכה בדיקה. ובהא אנו בקיאין בבדיקה זו.** ש"ך סק"ט. פר"ח או' ב' וכתב ודלא כהט"ז. לה"פ או' ב' שמ"ח או' ג' מש"ז או' ב' שו"ג או' ז' לב"ש או' י"ג. חכ"א כלל יו"ד או' ב' מקום שמואל סי' ט' פ"ת או' א' ענ"ה סי' י"ג או' ג' תו"ז סי' ל"ג או' ד' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן יד

יד) **נולד** קרום העליון ונמצאו בה תולעים או לקחה זאב והחזירה נקובה ולא נבדקה שמעתי בודקים מטריפין אמנם נראה דיש להכשיר כיון שא"צ בדיקה מדינא. כנה"ג בהגב"י או' ז' בשם מהרש"ג. שה"מ או' ו' פר"ת או' ב' זב"ת או' ד' תו"ז סי' ל"ג או' ה' אמנם הט"ז סי' ט"ל סק"א כתב דאם לא נבדקה ונתברר שאין בה נקב טרפה. וכ"כ התב"ש או' ה' דכ"מ מסתימת לשון הש"ע והפו' דהאי בדיקה לעיכובא היא ואם לא

בדקוה טרפה. וכ"כ השפ"ד או' ב' חכ"א כלל יו"ד או' ב' לב"ש או' י"ב. בי"צ שם בעמ"ז או' ד' ענ"ה סי' י"ג או' ג' אי"צ סי' כ"ט בלק"י או' ד' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן טו

טו) והבדיקה הוא כך שינפחנה תחלה כראוי לראות ששלמה היא ועולה בנפיחה בכל מקומותיה ואח"כ ישימה במים פושרים דוקא דהיינו שיהיו כחמימות הרוק בצאתו מהפה או קצת קרים יותר מזה דאם ישימה במים חמים או צוננים יסתם הנקב וינפח בה כראוי בכדי שידע שאין בה נקב משהו שאם יהיה בה נקב משהו יבצבצו המים ואם לא נבדקה כך טרפה מספק. שמ"ח שם. ענ"ה שם. פת"ב או' ג' בי"צ שם או' ג' קומץ שם או' ד' אי"צ סי' כ"ט או' ב' זב"ר סי' ה' או' ב' מנ"י או' ה' מיהו הלב"ש או' י"א כתב דא"צ בדיקה בפושרים אלא בנפיחה לחוד ומ"מ סיים שלכתחלה מצוה לשמוע דברי התב"ש ובדיעבד אם נבדק בנפיחה לחוד כשר יעו"ש. וכ"כ פת"ב שם דבמקום הפ"מ יש לסמוך להקל אם לא בדק בפושרין רק בנפיחה לבד ועלתה כראוי וא"א לבדקה עוד בפושרין שנקרעה או נאבדה וכדומה. וכ"כ ביא"ב בלב"ת או' ג' קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן טז

טז) ואם לא נגלד רוב הריאה רק מקצת הקרום העליון בלבד לכתחלה צריכה בדיקה כמו בנגלדה רובה ואם עבר ולא בדקה רק ע"י הראייה והמישוש נודע לו שקרום השני שלם ע"ד שנת' לעיל או' ב' כשר. פת"ב שם. זב"ר סי' ה' או' ב' ובמוספים שם או' ה' קומץ שם או' ז'.

סעיף קטן יז

טוב) אם הושמה ריאה זו פ"א במים חמין שוב אין מועיל בדיקת פושרין אם לא לצורך גדול. ואם לא הושמה מתחלה כ"א במים קרים יש להכשיר בהפ"מ ולבדוק שנית בפושרין אבל אם הושם עליה פ"א משקה חריף כמו יי"ש או חומץ וכדומה תו אין לה בדיקה אף לצורך גדול. קומץ שם או' ה'.

סעיף קטן יח

חי) שם הגה. ומיהו אם נמצא בועה על מקום שנקלף וכו' אפי' בועה של מים זכים. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' לה"פ או' ד' שמ"ח או' ד' שפ"ד או' ג' שה"מ או' ד' זב"ת או' ה' חכ"א כלל יו"ד או' ד' פת"ב או' ז' בי"צ ח"א לסי' ל"ו או' ד' גבעת שאול סי' מ"א וכתב דהו"ל תר"ל ודמי למ"ש מור"ם סי' ל"ז סעי' ב' זולת מוהר"ש גאון שהביא הכנה"ג בהגב"י או' ה' דמכשיר והמנהג להטריף כדעת רובא דרובא דהפו' המטריפים יעו"ש. תו"ז סי' ל"ג או' ז' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יט

יט) ספק נגלד ויש עליו בועה כשר די"ל ספק תר"ל לקולא. דע"ק או' ה' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כ

ך) אם נמצא טינר ע"ג גלודה כשר מדלא קאמר רבותא טפי. מק"מ או' י"ח. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כא

כא) אפי' נגלד פורתא ונמצא במקום הגלד בועה במים זכים טרפה. תב"ש או' ד' חכ"א שם או' ב' פת"ב או' ז' בי"צ שם או' ד' זב"צ או' ט"ז. וה"ה ניקב קרום א' לבד בלי חסרון דינו כנגלד פורתא ואם נמצא במקום זה בועה אפי' במים זכים טרפה משום תר"ל. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם: בי"צ שם בתה"ב או' ה' חו"ד או' א' זב"צ שם.

סעיף קטן כב

כב) אם נמצא קמט על מקום שנגלד הו"ל תר"ל וטרפה. שו"ת בית אפרים סי' י"א. תו"ז סי' ל"ג או' ו' וכתב והכי נקטינן. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כג

כג) אם יש סרכה אפי' תלויה על מקום שנקלף טרפה אפי' במקומות שעושים נפיחה. כנה"ג בהגב"י או' ח' ימין משה. שה"מ או' ה' ענ"ה סי' י"ג או' ח' זב"צ או' י"ט. מיהו פת"ב או' י"ב כתב שאם הסרכה עוברת ע"י מיעוך ומשמוש בנחת ובדק ולא בצבץ יש להכשיר ואם אינה עוברת ע"י מיעוך ונראה לעין שהסרכה התלויה יוצאת מקרום התחתון יש להטריף ואם אחיזתה בקרום העליון אצל מקום הגלד יש להכשיר בהפ"מ. וכ"כ בספרו בית אפרים בתשו' סי' יו"ד. בי"צ שם בתה"ב או' ב' ודוקא נגלד פורתא אבל נגלד רובא וסרכה תלויה לא מהני מיעוך כיון דנגלד רובה צריכה בדיקה דוקא וא"כ אם סרכה תלויה הו"ל תר"ל. בית אפרים בתשו' שם. בי"צ בתה"ב שם. והיינו לנוהגין להתיר במשמוש ומיעוך כמ"ש סי' ט"ל סעי' י"ג בהגה אבל לנוהגין כדברי הש"ע שם סעי' יו"ד שאוסר במיעוך ה"ה כאן דאין להכשיר אפי' בנגלד פורתא וסרכה תלויה על מקום שנגלד. ועיין לקמן סי' ט"ל או' רט"ו.

סעיף קטן כד

כד) לפעמים ימצא תחת הנגלד דברים המונעים לעבור הרוח כגון דם נצרר או בועא או טינר וכיוצא ראוי להטריף מלבד הטעם דתר"ל שנת' לעיל עוד זאת מצד הנגלד עצמו דלא נבדק בנפיחה מחמת אותו דבר הנמצא שם דמעכב הרוח לעבור ואפשר דאילו לא היה שם אותו דם נצרר או טינר וכיוצא היה מבצבץ שם. תו"ז סי' ל"ג או' ט' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כה

כה) **נגלד** בריאה וסרכא על גבו לדופן צר (דהיינו לבשר או לבשר ועצם כמ"ש לקמן סי' ט"ל סעי' י"ח) או שהנגלד בחיתוך ומשם סרכא לחיתוך האחר כשר בלי שום בדיקה ודוקא אם מכסה הסרכא כל הנגלד ואם אינה מכסה הסרכא כל הנגלד צריך נפיחה. פרי הארץ ח"א חי"ד סי' ג' תו"ז שם או' יו"ד. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כו

כו) **נגלד** בריאה וסרכא על גבו לדופן רחב עם מכה כשרה וא"צ בדיקת נפיחה. ואע"ג דהסרכא תלינן במכה והנגלד היה צריך בדיקת נפיחה כדינו מ"מ כיון דמפריקין הסרכא מן הדופן בסכין דלא חלש פומה וע"י טורח בהיות הבהמה בארץ סגורה דא"א לכוין מסתברא לתלות דמחמת הסכין ניקבה וא"צ לבדיקה וכן מנהגינו להכשיר. תו"ז שם או' י"א. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן כז

כז) **אם** נגלד מקצת קרום העליון ובדק בצלעות כנגד מקום הנגלד ונמצא שם מכה בדופן יש להכשיר אבל אם נמצא שנשבר הצלע אעפ"י שחזר ונקשר ואין עוקץ בשבירה אם הגלד מכוון כנגד השבר שמראין הדברים שמחמת השבר נגלד יש להטריף שאנו חוששין שניקב גם השני אלא שאינו ניכר ואצ"ל אם מאומד הדעת הגלד הזה מהשבר בא כגון שנראה לעין שנקרע בחוזק ואינו שוה הקצות שטרפה. פת"ב או' י"ג. ביא"ב בלב"ת או' ג' שבאות ד' בי"צ שם בתה"ב או' ג' שבאו' ו' קומץ כלל ז' או' ז' אי"צ סי' כ"ט בזב"ת או' נ"ג. זב"ר סי' ה' או' ב' מנ"י ענף א' או' ב' מיהו התו"ז שם או' י"ב ואו' י"ג כתב דאם אין עוקץ במכה יש להכשיר וכתב דכן מנהגם יעו"ש והב"ד זב"צ או' כ"ג. ויש להחמיר כשנמצא גלד בריאה נגד הדופן לעיין בצלעות נגדו ואם לא בדק יש להכשיר. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ בתה"ב שם. קומץ שם. אי"צ בזב"ת שם. זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן כח

כח) **ואם** אין הנגלד מכוון כנגד השבר אלא רחוק מכנגדו טפי מד' אצבעות כשר בבדיקה והיינו שמשערין אחר נפיחה תהיה רחוק טפי מד' אצבעות. מק"מ או' ג' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן כט

כט) **קרע** בבשר שבין הצלעות נגד נגלד וידוע שנעשה הקרע ע"י נגיחת קרן דחברתה אף דעור החיצון דבהמה שלם חמיר כשבר צלע נגד נגלד. מק"מ שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. כי הוי כקרום שעלה מחמת מכה. כלומר שקרום התחתון הוי קרום שעלה מחמת מכה. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד'.

סעיף קטן לא

לא) שם בהנה. י"א אם נפשו הריאה ונקרע הקרום מחמת הנפיחה טרפה. ומיירי שנפחוה כדרכה אבל אם נפחוה יותר מדאי כשרה דאמרינן בעודה בחייה לא היתה כ"כ וכן מעשים בכל יום שמכשירים. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ה' פר"ת או' ג' בל"י או' ה' שמ"ח או' ה' שפ"ד או' ה' פת"ב או' י"ד. בי"צ סי' ל"ו חלק ח' או' ג' קומץ כלל ח' או' א' זב"ר סי' ה' או' ג' מנ"י ענף ב' או' א' זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לב

לב) וה"ה אם נפחוה מחמת איזה רעותא הצריך בדיקה כגון מראם וכדומה שנמצא בה קודם נפיחה ואחר שנפחוה הלכה לה הריעותא ונקרע הקרום אם במקום הריעותא או סמוך לו נקרע יש להטריף שאני אומר מחמת ריעותא וחולי שבמקום זה נקרע אבל אם נקרע במקום אחר שלא היה שם ריעותא כלל יש להכשיר כיון דנפחוה יותר מדאי. שמ"ח שם. פת"ב שם. לב"ש או' ך' וכתב דמה שגמגם בזה השפ"ד וכתב דיש לאסור יש ליישב קושייתו בקל וכדאי הם התב"ש והכו"פ לסמוך עליהם יעו"ש. וכ"פ הבי"צ שם. קומץ שם או' ב' זב"ר שם. מנ"י שם או' ב' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לג

לג) וה"ה אם היה שם ריעותא שאינה מטרפת ונפחיה ונקרע במקום הריעותא או סמוך לה ממש דטרפה ודוקא כשעדיין הריעותא עומדת בעת שנקרע אבל אם הריעותא עברה ונקרע כשר אבל בריעותא המטריף אף כשחלפה הריעותא בעת שנקרע טרפה כשנקרע במקום הריעותא או סמוך לה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. בי"צ שם בתה"ב או' ב' קומץ שם. ואם נקרע רחוק כרוחב קש דק ממקום הריעותא כשר ובהפ"מ אפשר להתיר אם אין רחוק שם רק כרוחב ב' שערות. פת"ב שם. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן לד

לד) וזה שהטרפנו בין בריעותא שאינו מטריף בשלא עברה ובין בריעותא המטריף כשעברה ה"ד בנקרעו שני הקרומים אבל נקרע א' מהם כשר. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. בי"צ בתה"ב שם. קומץ שם או' א' זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן לה

לה) אמרינן בסמוך דאם נפחוה מחמת רעותא והלכה לה הרעותא ונקרע הקרום רחוק משם דכשרה. לא בעינן דתלך הרעותא לגמרי ד"מ כגון שהיתה מראה פסולה ותחזור למראה ריאה אלא כיון דחזרה לה למראה הכשרה יש להכשיר משום דנקרע במקום אחר. הרב יד שאול הנד"מ והגם דיש לגמגם בראייתו מ"מ הדין דין אמת וכ"מ שכן דעת המק"מ או' ל"א יעו"ש. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לו

לו) ואם נפחוה כדרכה ועייני בה שאינה מבצבצת ולא רפתה רוח הבודק ונפח בה עוד יותר מדאי עד שנקרעה יש להתיר. פת"ב או' ט"ז.

סעיף קטן לז

לז) אם נמצא רעותא כגון מראה וכיוצא בו ונפחו לריאה והלכה הרעותא עי"ז ונשארה כך נפוחה לפי שקשר פי הקנה ונקרעה מעצמה יש להחמיר ולהטריף במקום שאין הפ"מ אף בנקרע שלא במקום הריעותא ובמקום הפ"מ יש להכשיר אף בנפיחה כדרכה אם לא נקרעה עד שקשר פי הקנה. ואין להחמיר כ"א כשנקרעה תיכף סמוך לנפיחה מקשירת פי הקנה אבל אם שהתה קצת אחר שנפח וקשר הקנה זמן מה ונקרעה אין לחוש. פת"ב או' י"ז.

סעיף קטן לח

לח) [**סעיף ג'**] **ניקבה ועלה בו קרום ונסתם טרפה.** ואפי' סתימה עבה וחזקה טרפה. רש"י חולין מ"ג ע"א. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ו' פר"ת או' ד' לה"פ או' ז' בל"י או' ו' שמ"ח או' ו' זב"ת או' ח' פת"ב או' י"ח. ביא"ב בשפ"ז או' ו' זב"ר סי' ה' או' ד' מנ"י ענף ג' או' א' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לט

טל) וה"ה בכל הנקובים אין הקרום סותם. רש"י שם. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. זב"ת שם. ועיין לקמן סי' מ"ו סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן מ

מ) ואפי' נפחו הריאה ולא מבצבץ במים במקום הנקב הזה טרפה משום דהקרום שנתקרם ע"ג המכה הזאת הוא דסותם ואינה סתימה משום דסופו להתפרק. כנה"ג בהגה"ט או' ב' שו"ג או' יו"ד. שה"מ או' ז' ענ"ה סי' י"ג או' יו"ד. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מא

מא) [**סעיף ד**'] **ריאה שנשמע בה הברה וכו**' מושיבין אותה במים פושרין וכו' ואנן לא בקיאין בבדיקה זו של ריאה משמעת קול. אגודה פא"ט סי' מ"ו. ש"ך סוף סק"ט. פר"ח או' ח' לה"פ או' ט' בל"י או' ח' שמ"ח או' ז' שפ"ד או' ט' זר"א או' מ"ט. חכ"א כלל יו"ד או' ה' שה"מ או' ט' פת"ב או' י"ט. ביא"ב בשפ"ז או' ט' בי"צ חלק א' או' ה' מנ"י שם. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מב

מב) **ואפי**' יודעים המקום ששם הקול יוצא טרפה דאין אנו בקיאין בבדיקה האידנא. שמ"ח שם. שפ"ד שם. חכ"א שם. פת"ב שם. ביא"ב שם. בי"צ שם. ומ"מ בענין זה שיודעים המקום וכו' בהפ"מ יש לסמוך על בדיקתנו. פת"ב או' ך' בי"צ שם בתה"ב או' ז' קומץ כלל ט' או' א' זב"ר סי' ה' או' ה' מנ"י שם.

סעיף קטן מג

מג) **ואם** השמיעה קול פעם א' ונפחוה אח"כ ואינה משמעת קול מ"מ טרפה דאנן לא בקיאין בנפיחה ואפשר אי הוו ידעי לנפחה ממש כדמעיקרא הוי מפקי קול. שמ"ח שם. שפ"ד שם. ביא"ב שם. בי"צ שם. קומץ שם. מנ"י שם או' ד'.

סעיף קטן מד

מד) **ומיהו** במקום שנהגו לבדוק בריאה משמעת קול אין לסתור מנהגם. פת"ב או' י"ט. מנ"י שם או' ג'.

סעיף קטן מה

מה) **ואם** נפחוה הריאה בראשונה ולא השמיעה קול ואח"כ אירע שנפחוה שנית והשמיעה קול יש להתיר בכל מקום ע"י בדיקה ואצ"ל אם חזרו לנפוח אותה פעם ג' ולא יספה עוד להשמיע קול שיש להתיר ע"י בדיקה. פת"ב או' כ"ו. בי"צ שם בעמ"ז או' י"ג. מנ"י שם או' ה'.

סעיף קטן מו

מו) **שם**. **מושיבין אותה במים פושרין וכו**' כהפשרת המים של ימות הקיץ שעמדו בבית קצת לאחר שנשאבו ונתחממו קצת מחום האויר. טור. לבוש. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ז' והיינו אם נשאבו מן המעין אבל אם נשאבו בקיץ מן הנהר הם חמים מיד. פר"ח שם. וכ"כ ב"י בסי' קפ"ח והפרישה שם או' ט' ובשם הריטב"א כתב שם בב"י דפושרים דיו שיהיו כעין חמימות שברוק וזה כלל גדול עכ"ל ופסקו מור"ם ז"ל בהגה שם סעי' ד' יעו"ש. וכ"כ חכ"א כלל יו"ד או' ה' דמים פושרים כחמימות הרוק. והכלי כתב רי"ו

שיהיה מחופה באבר ומביאו ב"י וד"מ. וה"ד בימות הקיץ אבל בימות החורף צריך להיות דוקא שאינו מחופה באבר כדלקמן סעי' ט"ו יעו"ש. ש"ך שם.

סעיף קטן מז

מז) **שם הגה. ואם שמו אותה פעם אחת במים חמין וכו'** בגמ' (חולין מ"ו ע"ב) איתא בחמימי לא דכווצי בקרירי לא דמטרשי ופירש"י דכווצי והנקב נסתם ואין זו בדיקה יפה. דמטרשי מקשין אותה כאבן ואם אין שם נקב בקרום העליון ויש בתחתון מתקרע העליון מחמת שהוא קלוש ומים הקרים מותחים אותה כשמתקשה עכ"ל ולפ"ז כל שבדק במים קרים ולא בצבץ כשרה אבל הר"ו כתב בשם אחרים דמטרשי סותמים הנקב ולפ"ז בכל גוונא תו לא מהני לה בדיקה. וע"כ פסק מור"ם ז"ל כאן בהגה להחמיר כדברי הר"ן. וכ"כ הב"ח דאפי' בדיעבד מטרפינן לה בין בדק במים חמין בין בדק במים קרים והכי נקטינן לחומרא כמ"ש הרב בהגה. וכ"כ הפר"ח או' ח' שה"מ או' ט'.

סעיף קטן מח

מח) [**סעיף ה'**] **נמצאת** נקובה במקום שיש לתלות וכו' כגון שהעביר הטבח ידו בכח וכו' שאם לא העביר ידו בכח או שלא היה המקום דחוק כגון מצר החזה ודאי דלא תלינן וכמ"ש בב"י. פר"ח או' ט' והיינו או שהעביר ידו בכח או שהעביר ידו במקום דחוק כגון במצר החזה אפי' אינו בכח. שמ"ח או' ט' שפ"ד או' יו"ד. ער"ה או' ה' שה"מ או' יו"ד. ענ"ה סי' י"ג או' י"ד. פת"ב או' ל"ב. בי"צ ח"ב או' ב' אי"צ סי' ל' או' א' קומץ כלל יו"ד או' ד' זב"ר סי' ה' או' ח' מנ"י ענף ה' או' א' זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מט

מט) **ומצר** החזה היינו מהחוט ולמעלה. שמ"ח שם. ור"ל מן החוט שמנקרין מהחזה ולמעלה לצד השדרה. לב"ש או' ל"א. והיינו במקום שהדופן עם הריאה דוחקים אהדדי ואינם עשוין להתפרק והוא ברחבה מהשדרה עד החוט שמנקרין מהחזה ולא עד בכלל ובאורך מהתחלת הצלעות עד נגד סיום חיתוכי דאוני ששם מתחלת האומא. שמ"ח סי' ט"ל או' נ"ד. כי מקומות אלו מקרי מקום צר ומשם כנגד האומא התחיל להתרחב ואין שם דוחק. בי"צ שם בעמ"ז או' ב' ודוקא בגב שלהם הוא דמקרי דוחק ולא בצד קמא שלהם דצד קמא שלהם לא הוי דוחק זולת באונא העליונה שמונחת במצר החזה דקמא שלה כגב. קומץ שם בעשרון או' ה' זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן נ

נ) הא דאמרן דבמיצר החזה א"צ בירור שהיה בכח אלא סתמא היה בכח ה"ד בשאינו יודע אבל אם ברור לו שהעביר ידו בנחת או שלא היה המקום דחוק כלל דין מיצר כדין שטח אומות. קומץ שם או' ו' זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן נא

נא) וה"ה אם העביר הטבח ידו שם בסכין אפי' בלא כח תלינן בטבח וכשרה. שמ"ח שם. פת"ב או' ל"ב. ענ"ה שם. בי"צ שם או' ב' אי"צ שם. קומץ שם או' ד' זב"ר שם. מנ"י שם, זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נב

בנ) הא דתלינן בידא דטבחא ה"ד היכא דנמצאת נקובה אחר שהוציאו הריאה מגוף הבהמה אבל אם בשעה שהעביר ידו על הריאה בעודה בגוף הבהמה הרגיש בה שהיא נקובה טרפה. מהרש"ך ח"ג סי' ל"ב והר"ד בן נחמיאש בשו"ת הנז'. כנה"ג בהגה"ט או' י"ג. זב"ש או' י"ג. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נג

גנ) אין לתלות בידא דטבחא אלא כשהטבח מוציאה בלי כונה אבל בכניסת יד הבודק לבדוק שהוא מכניסה בנחת אין לתלות. מהר"ד בן נחמיאש בשו"ת מהרש"ך שם. כנה"ג שם או' י"ד. מחב"ר או' ד' שה"מ או' יו"ד. ענ"ה סי' י"ג או' כ"ב. זב"ש או' י"ב. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן נד

דנ) ואם נקובה בחתוכה דאוני אין לתלות ביד הטבח. מהרש"ך שם והסכים עמו מהר"ד הנז' אבל מהר"ש הלוי הזקן ומהר"א חסון בתשו' כ"י פליגי עליה ושרו והסכים עמהם הרב מהר"ש גאון בתשו' שבס' משפטים ישרים סי' ס' מחב"ר או' ה'.

סעיף קטן נה

הנ) ואפי' אם הצפורן הטבח גדול וראוי לקרוע אם לא העביר בכח לא תלינן. תב"ש או' י"ט. לב"ש בהגהתו לשמ"ח אי' ט' בי"צ ח"ב בעמ"ז אי' ג' זב"ר סי' ה' בתמידים או' נ"ג. זב"צ אי' מ"ג.

סעיף קטן נו

ונ) וכל זה מיירי כשיודע בבירור שמשמע במקום הנקב הא לאו הכי מחמרינן מספק דילמא לא משמש במקום הנקב ואת"ל משמש אימור לא נקב. ב"ח. ט"ז סק"ו. כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. פר"ח או' יו"ד. מש"ז או' ו' זב"ת או' י"ג. ויש בודקים נהגי דכל היכא

שנמצא הנקב במקום שהעביר ידו בכח וכדומה אעפ"י שאינו יודע בבירור שהיתה ידו במקום הנקב ממש רק שיודע שהיתה בשטח הזה תולה לומר שגם כאן היתה ידו בכח ולצורך יש לנהוג כן. שמ"ח או' ט' לב"ש או' ל"ב. פת"ב או' ל"ב. חכ"א כלל יו"ד סוף או' ו' בי"צ שם בעמ"ז או' ד' זב"ר סי' ה' במוספים או' י"א. קומץ כלל יו"ד בעשרון או' ו' ובהפ"מ או לצורך שבת או יו"ט יש להקל. אי"צ סי' ל' בלק"י או' ב' זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן נז

זנ) שם. או שלקחה זאב וכו' וה"ה כלב וכיוצא בו. הרמב"ם פ"ו מה"ש ה' י"ד. ב"י בשם רי"ו. ב"ח. ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגב"י או' כ"ז. פר"ח או' יו"ד. להפ"פ או' י"ב. בל"י או' יו"ד. שו"ג או' י"ח. שה"מ או' י"א. חכ"א שם. זב"ת או' י"ד. שמ"ח או' ח' וכתב כלב וכדומה מבעלי חיים ששיניהם חדים ועלולים לנקוב. וכ"כ פת"ב או' כ"ז. ביא"ב בשפ"ז או' י"א. בי"צ חלק ב' או' א' קימץ כלל יו"ד או' ב' מנ"י ענף ד' או' א' זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן נח

חנ) ואם לקחה גוי והחזירה נקובה אין לתלות בו וטרפה. אבל אם ידוע שנקבה הגוי רק דלא ידעינן במה תלינן בו כל הנקבים וכשרה. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. להפ"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. זב"ת סוף או' ט"ז. ענ"ה סי' י"ג או' י"ד. פת"ב או' ל' בי"צ שם. מנ"י שם או' ד' מיהו הלב"ש בהגהתו לשמ"ח שם כתב דגם בידוע שנקבה הגוי אין להתיר אלא דוקא בהפ"מ. ביא"ב בלב"ת או' ב' שבאו' י"א. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן נט

נט) ואם הגוי מסל"ת שהוא עשה הנקבים נאמן. שה"מ או' י"א. זב"צ שם. וכן אם יש ענין ואמתלא שהדעת נותנת שהגוי עשה הנקבים בריאה תולין בו. פת"ב שם. מק"מ או' ל"ח. מנ"י שם. זב"צ או' מ"ז

סעיף קטן ס

ס) והא !והא דלא תלינן בגוי היינו כגון שעדיין לא נבדקה הריאה אבל אם נבדקה הריאה מבפנים ואין שם סרכה ואח"כ לקחה הגוי והחזירה נקובה יש להכשיר בכל גוונא דתלינן שהגוי עשה הנקבים. לב"ש בהגהתי לשמ"ח או' ח' ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ חלק ב' בתה"ב או' א' זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סא

סא) שם. ואפי' יש נקבים הרבה שלא במקום שיניו תלינן כולהו בזאב. והטעם דאמרינן נשך וחזר ונשך. ב"ח. ש"ך ס"ק י"ב. שמ"ח אי' ח' ביא"ב בשפ"ז או' י"א.

סעיף קטן סב

סב) שם. תלינן כלהו בזאב. ואפי' החזירה בפנינו ואין נקב במקום שאוחז בשינים ויש נקבים במקום אחר מ"מ תלינן בי הואיל ועלול לנקוב אמרינן דעתה רפויים הם בפיו ומקודם זה אחז בכח יותר במקום הנקבים עד שנקב בשיניו. שמ"ח שם. מש"ז או' ו' ענ"ה סי' י"ג או' י"ד. לב"ש או' כ"ו. פת"ב או' כ"ז. בי"צ חלק ב' בעמ"ז או' א' קומץ כלל יו"ד או' ב' זב"ר סי' ה' בתמידים או' מ"ה. מנ"י ענף ד' או' א' זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן סג

סג) ואם נתייחד אצל הריאה זאב או כלב שלא ראינו שנטלה אין תולין וטרפה מספק. שמ"ח שם. ענ"ה שם. לב"ש או' כ"ז וכתב דאע"ג דהמש"ז או' ו' הניח בצ"ע לע"ד אין להקל בזה בשום אופן. פת"ב או' כ"ט. בי"צ שם או' א' קומץ שם או' ג'. מנ"י שם או' ג' זב"צ או' ן' ואפי' אם הנקבים שבריאה הם כתבנית הנקבים הנעשים ע"י שיני הזאב או הכלב שנתייחד אין תולין בזה. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. מנ"י שם. זב"צ או' נ"א. והקומץ שם כתב דבהפ"מ יש להקל בזה אם הנקבים הם כתבנית הנקבים של זאב או הכלב.

סעיף קטן סד

סד) אם לקחה זאב והחזירה נקובה כשרה אפי' לדידן דס"ל דנאבדה הריאה ולא נבדקה דאסור מ"מ הכא גבי זאב שרי אף אם לא נבדקה מסרכות מקודם ודלא כביה"ל ופר"ח בקו"א שאסרו. תב"ש או' כ"ב. וכן הסכים הלב"ש או' כ"ה וכתב דהגם דהמש"ז או' ז' כתב להחמיר כביה"ל אין לחוש לזה יעו"ש. וכ"פ פת"ב או' כ"ז. מק"מ או' ל"ד. מנ"י שם או' א' זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן סה

סה) ואם כשהוחזרה הריאה נמצא בה דלדולים וסרכות תלויות טרפה לפי שחוששין שהיו דבוקין לאיזה מקום שלא כסדרן וניתקו משם. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' א' שבאו' י"א. קומץ שם או' ב' מנ"י שם. מק"מ שם אלא שכתב דבהפ"מ מותר. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן סו

סו) וכל היכא דאיכא למתלי בטבח או בזאב א"צ להקיף ואפי' אי הקיפו ולא דמו כשרה. ש"ך ס"ק י"ב. מהרמ"ט ח"א סי' ל"ז. כנה"ג בהגה"ט או' י"ח. פר"ת או' ח' וכתב ודלא כפר"ח. שפ"ד או' י"ב וכתב דאין להחמיר כשמ"ח. ברכ"י בשיו"ב או' א' מחב"ר או' ז' וכן הסכים בסי' ן' או' ה' דלא כפר"ח יעו"ש. ער"ה או' ז' זב"ת או' ט"ז. ענ"ה סי' ל"א או' ג' זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן סז

סז) ולא מבעיא אם מעיקרא התירה בלא הקפה ואח"כ הקיפה ולא אדמו דאין לאוסרה אלא אפי' אסרה מתחלה מטעם שהקיף את הנקבים ולא אדמו כשרה ואין כאן איסור משום דשויא חתיכה דאיסורא דטועה בדבר משנה הוא. מהרימ"ט שם. כנה"ג שם. מחב"ר סי' ן' שם. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן סח

סח) שם. תלינן כלהו בזאב. ואפי' נמצא בועה במקום הנקב. ט"ז סק"ז. פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ג. בל"י או' יו"ד. שמ"ח או' י"א. מש"ז או' ז' זב"ת שם. ענ"ה סי' י"ג או' ט"ו. חכ"א כלל יו"ד או' ו' וכן מוכח לקמן סי' ל"ז סעי' ו' עיין בדברינו לשם. ואף אם הקיפו ולא דמי כשרה משום דבועות עשויות להשתנות. פר"ח שם. לה"פ שם. זב"ת שם. ענ"ה שם.

סעיף קטן סט

סט) אבל אם נמצא הנקב במקום סרכא אפי' עוברת ע"י משמוש או סמוך לו וכדומה במקום שצריך בדיקה טרפה דהא א"א לבדוק במקום הנקב אבל בסרכא כסדרה או בסרכא תלויה תלינן נקב במידי דאיכא למיתלי ובהא דוקא לצורך גדול. שמ"ח שם. ענ"ה שם. פת"ב או' ט"ל. ביא"ב בלב"ת או' ג' שבאו' י"א. בי"צ חלק ב' בתה"ב או' ב' קומץ כלל יו"ד או' י"ב.

סעיף קטן ע

ע) בגדי וטלה שלפעמים נמצא כמו חלוק בין הערוגות והוא מחמת שהטבחים מנתקים הכרס בכח והוושט נמשך עמו בכח וקורע קצת יש להכשיר ומ"מ יש להזהיר לבודקים שישגיחו על זה. הרד"ק בהגה כ"י. ברכ"י בשיו"ב או' ב' מנ"י ענף ה' בלק"י או' א' זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן עא

עא) שם הגה. ולא תלינן ביד הטבח אלא אם הנקב משוך וכו' ה"ד אי תלינן בטבח אבל זאב או כלב או חיה שנטל בני מעים (וה"ה ריאה שדינם שוה כמ"ש בב"י) והחזירן נקובים לא אמרינן דאם אין הנקבים כמין שינים טרפה דשן שלהם ג"כ עגול. דמ"א דף ק"ך ע"ג. כנה"ג בהגב"י או' ל"ד. שה"מ או' י"ג. פת"ב או' ל"ד. ביא"ב בלב"ת או' י"ב. קומץ שם או' יו"ד. מנ"י ענף ה' או' ו' ותולין בזאב וכלב או חיה אף אם הנקב משוך קצת. פת"ב שם. והטעם כתב ברא"פ שם או' מ"ד משום דלפעמים מהפכה ומגלגלה

בפיו ושורט בשיניו עד שנעשה נקב משוך יעו"ש. ביא"ב בלב"ת שם. קומץ שם בעשרון או' י"א. מנ"י שם. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן עב

עב) ועיגול פשוט אין מכריע כ"כ שנעשה מחיים רק ע"פ בקיאות בהעיגול ביותר כי ע"י משמוש ג"כ נעשה נקב עגול קצת אלא בעינן עיגול מדויק. דע"ק או' י"ד. מק"מ או' מ"ח. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן עג

עג) שם בהגה. וכל נקב שהוא פתוח וכו' פי' שיש חלל בנקב כעין נקב שיש בו חסרון. שמ"ח או' יו"ד. פת"ב או' ל"ד. ביא"ב בלב"ת או' י"ב. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ו' קומץ כלל יו"ד או' יו"ד. אי"צ סי' ל' בלק"י או' ג' זב"ר סי' ה' בתמידים או' נ"ח. מנ"י שם או' ד' זב"צ או' ס' והיינו קודם נפיחה דהא ע"י נפיחה גם נקב הבא מכח הטבח נעשה פתוח. זב"ר בתמידים שם.

סעיף קטן עד

עד) ואפי' בנקב שהוא פתוח אם מרגיש הטבח בבירור שמידו נעשה כשר. רש"ל פא"ט סי' ן' כנה"ג בהגב"י או' ל' תב"ש או' ך' פת"ב או' מ"א. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ בעמ"ז שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם או' ח' זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן עה

עה) הא דאמרינן דאם מרגיש הטבח דמידו נעשה כשר ה"ד בנקב פתוח אבל בשאר סימנים המבוארים בסי' זה טרפה אף אם יודע הטבח בבירור שמידו ניקב דהם יותר סימנים מובהקים מנקב פתוח ותלינן שמתחלה היה נקב וע"י משמושו נתרחב הנקב. לב"ש או' ל"ג. בי"צ בעמ"ז שם. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן עו

עו) שם בהגה. וכל נקב שהוא פתוח וכו' ולא מהני ליה הקפה אפי' במקום שסומכין אהקפה דהקפה לא מהני אלא כשיש ספק ולפ"ז ה"ה להושחר ואדום. ש"ך ס"ק י"ג. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' י"ב. שפ"ד או' י"ג. זב"ת או' כ"א. פת"ב או' מ'.

סעיף קטן עז

עז) שם בהגה. או שהושחר או אדום סביב הנקב ואפי' הוא רק אדום סביב הצלעות וכו' ויש לעיין לכתחלה בצלעות נגד מקום הנקב שאם בצלעות אודם או שחור מוכח ג"כ שנקב זה מחיים היה ולכן לקותא נגדו. שמ"ח או' יו"ד. חכ"א כלל יו"ד או' ו' פת"ב או' ל"ז. בי"צ שם או' ג' אי"צ סי' ל' או' ב' קומץ שם או' י"א. מנ"י שם או' ה' וכן אם נשבר

שם בדופן הצלע אעפ"י שחזר ונקשר ואעפ"י שאינו כנגד הנקב ממש רק סמוך לו אין תולין וטרפה. פת"ב שם. קומץ שם. מנ"י שם. רק אם לא בדק לראות בצלעות בדיעבד אין להחזיק ריעותא בדאיכא מידי למתלי. פת"ב שם. קומץ שם. זב"צ או' ס"ג.

סעיף קטן עח

עח) **עוד** יש סימנים בנקב אם סביבו לבן וקשה כעין שומן אז ודאי מחיים נעשה וטרפה. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' כ"ט. לה"פ או' ט"ז. בל"י או' י"ג. שמ"ח שם. זב"ת או' י"ט. חכ"א כלל יו"ד או' ו' שו"ג או' כ"א. ענ"ה סי' י"ג או' י"ז. תו"ז בדיני ריאה או' ח' שבאו' ן' גם אם יוצא ממנו כעין לחה לבנה ודאי מחיים נעשה וטרפה. ד"מ או' ב' שמ"ח שם. פת"ב או' ל"ו. ביא"ב בלב"ת או' י"ב. בי"צ שם בעמ"ז או' ח' אי"צ שם. קומץ שם או' יו"ד. זב"ר סי' ה' או' ט' מנ"י שם או' ד' זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן עט

עט) **ואם** היה שחור קצת או אדום סביב הנקב וע"י הנפיחה הוא מתלבן וחוזר למראה ריאה יש להכשיר שזה סי' לדבר שלא נצרר הדם מחמת מכה שבריאה ותולין בדאיכא למתלי. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. אי"צ שם בלק"י או' ח' קומץ שם. זב"ר שם בתמידים או' נ"ט. מנ"י שם. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן פ

פ) **מעשה** שנמצא נקב ועור הריאה תלוי ע"ג הנקב כעין דלת והיה דעת המורה להקל באומרו שמסתמא אחר שחיטה נעשה שמחיים ראוי שתהא העור כלה לגמרי מן הנקב ואין לסמוך כלל ע"ז דפעמים אף בחיים נעשה כך. שמ"ח או' יו"ד. שפ"ד או' י"ד. ענ"ה שם או' י"ח. פת"ב או' ל"ד. ביא"ב בשפ"ז או' י"ג. בי"צ שם בעמ"ז או' ט' זב"ר סי' ה' במוספים או' יו"ד. מיהו היכא דמשמשא ידא דטבחא או לקחה זאב תלינן אף בכה"ג. כ"מ משמ"ח שם. וכ"כ פת"ב. שם. ביא"ב בשפ"ז שם. זב"ר במוספים שם. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן פא

פא) **שם. וכן אם נמצאו עליה תולעים וכו' כשרה.** וטעמא דתלינן בתר שחיטה לפי שאנו אומרים שכשהרגישה שחים הטבעי אפס במות הבהמה דחקה לצאת ונקבה לבקש חמימות או אפשר לומר שבעוד הבהמה חיה א"א לתולעת לנקוב מתוך טרדת הריאה שמרחפת תמיד בלא הפסק. ב"י בשם הכלבו. לבוש. ט"ז סק"ח.

סעיף קטן פב

פב) **שם. וכן אם נמצאו עליה תולעים וכו'** ודוקא כשנמצא התולעת בתוך הנקב או על הנקב שמוכח שהנקב בא מתולעת שניקבה וצריך למצוא דוקא התולע בכל נקב ונקב או

עליו ולא רחוק מן הנקב. רש"ל פא"ט סי' נ"א. והב"ח החמיר יותר דבעינן שיהא התולע מקצתה בנקב ומקצתה חוץ לנקב דנראה לעינים דהנקב בא מן התולע אבל בנמצא התולע על הריאה אין להכשיר יעו"ש. אבל מהר"ם מלובלין בתשו' סי' קכ"ז חולק אכל זה ומסיק להלכה דודאי אם נמצא נקב או נקבים בריאה ולא נמצא על הריאה שום מורנא (פי' תולעים) אין להקל ולא להכשיר ולתלות שע"י המורנא באו ואין לסמוך על הכרת הבודקים שאומרים שהם בקיאים לידע איזה נקב בא מחמת מורנא אבל אם נמצאים התולעים בפנינו בין נמצאו בתוך הנקבים או בחוץ על הריאה יש להכשיר וא"צ לדקדק שיהיו התולעים נמצאים דוקא על הנקב או בסמוך לו ממש כי מי יוכל לצמצם כזה אלא כיון שאנו מוצאים התולעים בפנינו על הריאה יש הוכחה גדולה שהנקבים באו ע"י מורנא. גם א"צ לדקדק שימצאו כ"כ הרבה תולעים כמספר הנקבים יעו"ש והב"ד ש"ך ס"ק ט"ז וכתב וכן ראיתי נוהגין. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' ך' ובספרו בע"ח יו"ד סי' ל"א. פר"ח או' י"ג. ברכ"י בשיו"ב או' ג' ער"ה או' ט' זב"ת או' כ"ב. חכ"א כלל יו"ד או' ז' לב"ש או' מ"ב וכתב וכן מנהגינו עכשיו במקומות אלו כהסכמת הש"ך יעו"ש. ביא"ב בשפ"ז או' ט"ו. בי"צ חלק ג' בתה"ב או' ד' מנ"י ענף ו' או' ט' זב"צ או' ס"ט וכתב וכן מנהגינו פה בגדאד יע"א. ועיין לקמן או' ק"א.

סעיף קטן פג

פג) מיהו אם נמצא דוקא תולע א' חוץ לנקב והנקבים הם רבים מנהגינו להטריף ואין מכשירין הנקבים רבים דוקה בנמצאו ב' תולעים חוץ לנקב כהוראת הפר"ת סוף או' ט' זב"צ שם. ועיין לקמן סוף או' צ"א.

סעיף קטן פד

פד) מעשה היה שנמצא נקב א' בתוך הריאה מגבא וחפשו בריאה ומצאו תולעת א' הולכת על הריאה מקמא והכשירו. זב"צ או' ע'.

סעיף קטן פה

פה) ודוקא בשנמצאו על גוף בשר הריאה עצמה לאפוקי כבד או שומן וכדומה וכ"ש על הארץ דבכל זה אין להקל. קומץ כלל י"א או' י"ב. זב"צ שם. ואפי' נמצאו על השלחן שהיתה מונחת הריאה עליו ג"כ אסור דלא כמק"מ או' כ"ד. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן פו

פו) וכל זה ה"ד כשהתולעים על הריאה אבל אם יש נקבים בריאה ולא נמצא על הריאה שום מורנא אף שיש תולעים תוך הנקבים מבפנים בעומק יש להטריף. שו"ת בע"ח שם. ברכ"י בשיו"ב שם. ער"ה שם. לב"ש שם. בי"צ בתה"ב שם. זב"צ או' ע"ב.

סעיף קטן פז

פז) וכתב השו"ך ס"ק י"ח דאם נמצא ריאה שהיא נקובה וניכר שהיא מנקבי המורנא שיש בתוכה תולעים דמניחים אותה בשמש ואם מתחממים ויוצאים לחוץ כשרה יעו"ש וכ"כ האחרונים לבדוק בקיץ בחום השמש ובחורף בחום התנור. אמנם הפר"ח או' י"ב כתב על דברי הש"ך הנז' דיש להחמיר. וכ"כ הפליתי או' ו' דאין לסמוך על זה. וכ"כ בכריתי או' ט' וכ"כ זב"צ או' ע"ט דכן מנהגם שלא לבדוק בחום השמש.

סעיף קטן פח

פח) אמנם יש תקנה לריאה שיש בה תולעים בתוך החור בעומק שיבדוק אותה בנפיחה דהיינו שינפח את הריאה ואם אחר הנפיחה היטב התולעים רוחשים מעצמם ויוצאים מן הנקבים ע"פ הריאה מותר אבל אם ע"י חוזק הנפיחה נופלים מן הריאה לא מהני דאולי מעצמם לא היה להם כח לרחוש. תב"ש או' כ"ז. לב"ש או' מ' פת"ב או' ן' ביא"ב בלב"ת או' ט"ו. זבחי תמים בדין מורנא או' נ"ט. בי"צ חלק ג' בתה"ב או' ד' קומץ כלל י"א או' ח' זב"ר סי' ו' בתמידים או' ו' מנ"י ענף ו' או' ד' זב"צ או' ע"ג.

סעיף קטן פט

פט) ונוהגים שמשימים הריאה נגד השמש אם התולעים יוצאים ואינם נכנסים בידוע שאחר השחיטה יצאו ואם יוצאים ונכנסים בידוע שגם מחיים הם נכנסים. מטה יוסף. מחב"ר או' ח' ענ"ה סי' י"ג או' כ"ה. רא"פ או' ס"ב. קומץ שם או' יו"ד. וה"ה אם ע"י הנפיחה יוצאין וחוזרין ונכנסין חוששין שנקבו הריאה בחיי הבהמה ויצאו וחזרו ונכנסו לתוכה ויש להטריף. קומץ שם. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן צ

צ) ואם יש נקב או נקבים ותולע בתוך הנקב בין שקצתו בפנים וקצתו בחוץ בין כולו בפנים רק שאינו עמוק מהנקב כלל כ"א פיו בשוה ממש לריאה מבחוץ בין כולו בחוץ רק שוליו ע"פ הנקב הרי נראה שתולעת זו באה מן הריאה ומסתמא היא נקבה ולאחר שחיטה. שמ"ח או' י"ד. פת"ב או' מ"ה. בי"צ ח"ג או' ב' מנ"י שם או' ב' זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן צא

צא) ואם נמצאו רק קצת נקבים בענין זה וקצת נקבים בלא תולעת כלל רק שהנקבים אינם בדמיון אחר מהנקבים שנמצאו בהם תולעים יש לתלות שגם אלו נעשו ע"י תולעים ונאבדו במשמוש ידא דטבחא וכדומה. שמ"ח שם. פת"ב שם. בי"צ שה. מנ"י שם. ובזה אין להכשיר כ"א ביש תולעים לשלש נקבים שהוחזקה ריאה זו בתולעים ובהפ"מ יש להכשיר בב' נקבים עם תולעים. מנ"י שם. ועיין לעיל או' פ"ג.

סעיף קטן צב

צב) ואפי' אם הבודק לא ראה התולעים ואדם אחר אמר שראה ב' תולעים יוצאים מנקבי הריאה נאמן הגם שאינו שו"ב שבידו ההיתר כי אינו חזקת איסור רק ספק וכ"ש שהשו"ב מכירין נקב שע"י מורנא ואף שאין מקילין ע"י אומדנא מ"מ לא היה חזקת איסור וגם אם אמר העד יש עד אחר עמי שראה ואמר האחר שלא ראה לא איבד העד נאמנותו וכ"ש אם היה מקום טעות לסבור שפלוני ראה שעי"ז נאמן העד היטב. זב"צ או' ע"ו.

סעיף קטן צג

צג) ואם נמצא מין תולע שאין דרכו לגדל מגוף הריאה רק בא לשם ממקום אחר כגון שנמצא חומט קטן וכדומה אין להקל בשום מקום. זב"ת או' כ"ב. פת"ב או' נ"א. ביא"ב בלב"ת או' ט"ו. מנ"י ענף ו' או' ח'.

סעיף קטן צד

צד) ואם בודקים אומרים שהם מכירים שמין תולע זה אין דרכו ליגדל בתוך הריאה הולכין אחר דבריהם להחמיר. פת"ב שם. ביא"ב בנב"ת שם. מנ"י שם.

סעיף קטן צה

צה) הא דמכשרינן בנמצא תולעים חוץ לנקב דוקא שהנקבים דומים לנקבי מורנא והשוחטים בקיאים בזה וכל שאינו דומה לנקבי מורנא יש להטריף. לב"ש או' מ"ב. בי"צ חלק ג' בתה"ב או' ד' זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן צו

צו) ואם הושחר או האדים סביב הנקב אף אם יש תולעים מבחוץ טרפה. כנה"ג בהגה"ט סוף או' ך' בשם מהרש"ג ובספרו בע"ח סי' ל"ג. שו' או' כ"ד. ברכ"י בשיו"ב או' ה' ער"ה או' ח' זב"ת סוף או' כ"ב. פת"ב או' נ"ז. בי"צ שם או' ו' אי"צ סי' ל"א או' ה' מיהו בשו"ת ב"ח החדשות סי' ט"ו וסי' מ"ב כתב שנקב המורנא אדום ורך סביבותיו כך דרכו וכשר ואדרבא אם אינו כך טרפה יעו"ש וכן הסכים הלב"ש או' מ"ג. וכתב שם הלב"ש דאם לא נכשיר אדום גבי מורנא א"כ נפל דין מורנא בבירא שלא תמצא נקב של מורנא שלא יהיה אדום וסיים וכן נוהגין להכשיר יעו"ש והב"ד הבי"צ שם בעמ"ז או' ו' וכ"פ פת"ב שם וכתב שם ברא"פ או' ס"ז דלא פליגי דמאן דאסר מיירי באדום וקשה ומאן דמכשיר מיירי באדום ורך יעו"ש.

סעיף קטן צז

צז) ואי איכא אודם בצלעות שאינו יוצא במשמוש היד טרפה דודאי קודם שחיטה הויא. כנה"ג שם בשם מהר"י סמוט ובספרו בע"ח שם. וכ"כ השפ"ד או' י"ח דיש לעיין בצלעות נגד הנקבים ואם יש שם אודם תולין להחמיר כמ"ש רמ"א בהגה. והב"ד הלב"ש שם וכתב אף שלא ראיתי נוהגין לעיין בצלעות כל שהנקבים באופן שנהגו להכשיר מ"מ ודאי כשרואין שם אדום טרפה דנקבי מורנא אין רגילין להאדים הצלעות גם נכון לעיין בצלעות כדברי הרב עכ"ל.

סעיף קטן צח

צח) פעם א' הביאו ריאה מליאה נקודות שחורות הרבה ואמר הבודק כי הם מחמת מורנא שיש תחתיה והראה בחוש כן ואפ"ה הטרפנו אותה דחזינן שניקבו מחיים וקרום מחמת מכה עלה אח"כ ואינו קרום שפ"ד שם. לב"ש שם. פת"ב או' נ"ח. ביא"ב בשפ"ז סוף או' י"ד. בי"צ שם בעמ"ז או' ז' אי"ל סי' ל"א בזב"ת או' ס' קומץ כלל י"א או' ט"ז. זב"ר סי' ו' במוספים או' ה' מנ"י ענף ו' או' י"א. זב"צ או' פ"ד.

סעיף קטן צט

צט) ואף אם יש נקודות אדומות ויש נקבים במקום הנקודות ובתוכם תולעים אעפ"י שהתולעים יוצאים משם ע"י שנופחים הריאה יש להטריף שנראה שהתולעים עשו כאן נקבים מחיים ועי"ז באו נקודות אלו שיש כאן קרום מחמת מכה ומה שיצאו התולעים דרך שם ע"י נפיחת הריאה לפי שהקרום שמחמת מכה נסתר מחמת הנפיחה ומצאו להם מקום לצאת. פת"ב שם. ועיין ברא"פ שם או' ס"ט מה שתמה על זבחי טוביה שהכשיר בענין זה והביאו באהל ישראל יעו"ש והמק"מ או' ע"ב כתב לדחות דברי הפת"ב הנז' והסכים להכשיר כדברי הז"ט ואהל ישראל יעו"ש. אמנם דעת האחרונים כהפת"ב. ביא"ב בלב"ת סוף או' ט"ו. אי"צ בזב"ת. עצ"ל. קומץ שם. מנ"י שם. ונראה שבענין זה יש לדון אחרי הראות דאם אנו רואים שהקרום חזק ואינו דומה לקרום שעלה מחמת מכה ואין התולעים יוצאים בנפיחה יש להכשיר ואם לאו יש להטריף כדברי הפת"ב דלא יהיה אלא ספק ואיך נכשיר מספק.

סעיף קטן ק

ק) אפי' נקב עגול ופתוח תולין במורנא. שמ"ח או' ט"ז. ענ"ה סי' י"ג או' כ"ז. בי"צ ח"ג או' ו' זב"צ או' פ"ו. ועיין לקמן או' ק"ו.

סעיף קטן קא

קא) הא דמכשרינן (לעיל או' פ"ב) בנמצא תולעים על הריאה מבחוץ צריך שיהיה התולע רוחש ממקום למקום ואם לאו כגון שנמצאו מתים טרפה. הרשד"ם בה' בדיקות סי' ל"ו. כנה"ג בהגה"ט או' ך' ובספרו בע"ח סי' ל"א. שו"ג או' כ"ד. פת"ב או' מ"ט. ביא"ב בלב"ת או' ט"ו. בי"צ שם בתה"ב או' ד' אי"צ שם בזב"ת או' נ"ט. קומץ שם או' י"ב. זב"ר שם במוספים או' ג' מנ"י שם או' ז' זב"צ או' פ"ז. ומנהג הבודקים כשבודקים תולע שאינו רוחש אז מחממין את התולע בהבל פיהם ואם יש בו רוח חיים הוא מתחיל לרחוש. פת"ב שם. ביא"ב שם. בי"צ שם. אי"צ שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קב

קב) ריאה נקובה ונמצאו עליה תולעים ויש סרכא בנקב אם הסרכא תלויה או כסדרן תלינן בתולעים אבל סרכא שאינה תלויה שלא כסדרן לא תלינן וטרפה. כנה"ג שם ובספרו בע"ח שם סי' ל"ב. ברכ"י בשיו"ב או' ד' זב"צ או' פ"ח.

סעיף קטן קג

קג) ואם יש אונא יתירה במקום שאינו מטריף או גבשושית ונמצאו שם נקבים מחמת תולעים כשר. פת"ב או' נ"ט. אי"צ שם בזב"ת או' ס' זב"צ שם.

סעיף קטן קד

קד) ואם נגלד קצת קרום העליון שבריאה אם התולע מקצתו בנקב ומקצתו בחוץ ויש תולעים כמספר הנקבים כשר. וכן אם יש בועה ובה נקב ותולע יוצא ממנה כשרה. אבל אם אין התולע מקצתו בנקב ומקצתו חוץ לנקב או שאין כ"כ תולעים כמספר הנקבים יש להטריף. ודוקא נגלד במקצת אבל נגלד כולו או רובו כיון דצריך בדיקה בכה"ג א"כ כל שיש נקב שם אף שידוע שנעשה אח"ש טרפה משום שא"א לבדוק. לב"ש או' מ"ד. בי"צ שם או' ג' זב"צ או' פ"ט וכתב ודלא כפת"ב שם דמטריף אפי' בנגלד קצת.

סעיף קטן קה

קה) ואם נמצא תולע בנקב ופיו תוך הריאה ושוליה לחוץ טרפה. תב"ש או' כ"ו. ביא"ב בלב"ת או' ט"ו. אי"צ שם בלק"י או' ב' מנ"י שם או' ח' אלא שכתב שם התב"ש שאינו מצוי. וכ"כ הלב"ש או' מ' זב"צ או' ץ'.

סעיף קטן קו

קו) נקבים הנעשים בריאה ע"י התולעים לעולם הם פתוחים ויש חלל בנקב קצת כעין נקב שיש בו חסרון ולכן אם נמצא נקב שאינו פתוח אעפ"י כשמניחין אותה בשמש יוצאין תולעים דרך שם או במקומות שנהגו להקל כשנמצאו תולעים על הריאה בזה

שהנקב אינו פתוח אין לתלות אותו בתולעים וטרפה. וגם אם יש נקב ועור הריאה תלוי ע"ג הנקב כעין דלת אין לתלות בתולעים וטרפה. פת"ב או' נ"ה. ביא"ב שם. זב"ר שם או' ג' ובמוספים או' ד' מק"מ או' ע' מנ"י שם או' יו"ד.

סעיף קטן קז

קז) **דרך** הנקבים הבאים ע"י תולעים שיהיו עגולים ולפעמים אף אם הנקב משוך קצת יכולין לתלות בו כשנראה לעין שרגיל להיות נקב כזה ע"י תולע כשמנקר בפיו קצת לאורכה של ריאה ועי"ז נעשה הנקב משוך. אבל אם אין הנקב כתבנית הרגיל להיות ניקורי התולעים אין לתלות בו. פת"ב או' נ"ו. ביא"ב בלב"ת שם. מק"מ שם. מנ"י שם או' י"ב.

סעיף קטן קח

קח) **במקום** שמצוי שם למצוא תולעים בריאה יש להם לנהוג לבדוק תיכף סמוך לשחיטה כדי לפרוש מאיסור שאם ימצאו נקבים ובהם תולעים יש להם לאסור שהדבר מוכיח שמחיים פירשו וניקבו כיון שלא היה שהות בין שחיטה לבדיקה שינקבו הקרומים. פת"ב או' ס' ביא"ב בלב"ת שם. אי"צ שם בזב"ת או' נ"ט. זב"ר שם בתמידים או' כ"ב. מנ"י שם או' י"ג. ונראה דבזה הולכין אחר הענין והמורה לפי ראות הענין יורה.

סעיף קטן קט

קט) **ריאה** שנמצא על גבה תולע וחפשו שם בריאה ולא היה שם נקב כשרה ואפי' אם יש בריאה רושם בלי נקב אין להחזיק רעותא על הריאה דהשתא ומה אם נקב נמצא אמרינן בזה לאח"ש פירש כ"ש אם רושם בלא נקב שאין להחזיק רעותא על הריאה וא"צ בדיקה. זב"צ או' צ"ד מדברי דע"ק או' כ"ח.

סעיף קטן קי

קי) **אם** נמצאו תולעים בענין שהבהמה כשרה אין לאכול הריאה כל שנמצא בה ג' תולעים שנתקשו כיון שהוחזקה ריאה זו בתולעים ותולעים הנמצאים בריאה אסורים דבר תורה משום אבר מן החי ויש להשליך הריאה ולא ימכרנה לעכו"ם שגם הם מוזהרים על אמ"ה ואסור להושיט להם. והבדיקה אם יש עוד תולעים היא קשה בבשר הריאה שהוא תפוח ובעל נפש יש להחמיר אף בלא נמצא רק ב' תולעים ועכ"פ יש לחתוך הריאה לחתיכות דקות ולבדוק היטב. ויש מקומות נוהגין שלא לאכול שום ריאה כלל לפי שמצאו הסמפונות מלאים תולעים וא"א לבדקה ונקיי הדעת יש להם לנהוג כן במקומות שהדבר מצוי. פת"ב או' ס"א. ביא"ב בלב"ת או' ג' שבאו' ט"ו. בי"צ שם בעמ"ז או' ד' אי"צ בזב"ת שם. עצ"ל. זב"ר שם במוספים או' ב' מנ"י שם או' י"ד. מיהו בדע"ק או'

כ"א מתיר למכור הריאה לעכו"ם וכתב שכן נוהגין אלא שסיים דבמקום שמצויים להיות שם בסמפון יחתכו מתוך הריאה וימכור להגוי שאר הריאה כיון שלא ראה בהריאה שם שום תולע ואף בסמפון לא ראה עדיין יעו"ש. והב"ד מק"מ או' ע"ה.

סעיף קטן קיא

קיא) **אם** הוחזקו ג' תולפים בערוגה א' גם ערוגה השנית אסורה. דע"ק שם ריש או' כ"א. מק"מ שם. זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן קיב

קיב) **אירע** מעשה פעה"ק ירושת"ו בטו"ב כסליו קי"ג שנמצאו הריאות מליאות תולעים בתוכם ר"ל בסמפונות ואחר שחיטה ובדיקה חזרו לבדוק ומצאו עוד והם ארוכים ומצאו מאד דקים ממש כעובי שער דק ולכן הסכימו שכל הקונה ריאה לא יאכל כ"א הקנה והלב בין מכבשים בין מעזים קטן וגדול עד שיבואו הכבשים הקטנים ויבדקום אם יהיו כן. והם היום טו"ב שבט קי"ג הסכמנו שלא יוכלו למכור שום ריאה זולת הקטנים יבדקום המוכר והנמצאת נקיה ימכור. פה"א ח"ג דף נ"ב ע"ד. וכ"כ ביא"ב בשפ"ז סוף או' ט"י דהאידנא נהגי בא"י שלא לאכול שום ריאה כלל לפי שמצאו הסמפונות מלאים תולעים וא"א לבודקם וחיישינן דלמא מעלמא אתו אי מן המים ששיתה והויין שרץ השורץ וכן נהג בהיותו בפולין או למכור לנכרי בלא בדיקה כלל עכ"ד.

סעיף קטן קיג

קיג) **והמנהג אפי' היכא שלא הוחזקה הריאה בתולעים לפתוח כל הסמפונות והקנים מקטן ועד גדול שבריאה בסכין ולראות אם יש שם תולעים.** וכן בריאות של בקר נמצא בהם תולעים וצריך ליזהר בהם בכל הנז"ל.

סעיף קטן קיד

קיד) **שם בהגה.** ימיהי בזה"ז אין אנו בקיאין ואין לסמוך אהקפה כלל להכשיר. וכ"כ כנה"ג !בהגב"י או' מ"ו בשם דמ"א דכ"ד ע"ג דלא ראה שום חכם בזה"ז שיסמוך אהקפה ואפי' למכנף עשרה ולהקיף אין עושין עכ"ל וכ"כ הפר"ח אי' י"ז דהאידנא אין לסמוך כלל אהקפה להכשיר וכמ"ש בהגה. וכ"כ הפר"ת אי' י"א. בל"י או' ט"ז. שמ"ח או' י"ג. שפ"ד או י"ט. שה"מ או' י"ח. זר"א או' נ"ג. בי"צ חלק ב' בתה"ב או' ג' אי"צ סי' ל' או' ד' תו"ז סי' פ"ז בדיני ריאה או' ה' זב"צ או' צ"ז.

סעיף קטן קטו

קטו) **שם בהגה. ומיהו בזה"ז אין אנו בקיאיה וכו'** ובס' אפי רברבי כתב דהיכא דיש עוד קצת צד להיתר יש להקל. ש"ך ס"ק י"ט. אבל התב"ש אי' כ"ה כתב דאין כן דעת

כל האחרונים ואין לסמוך האידנא על הקפה כלל יעו"ש. וכ"כ הבל"י שם. שפ"ד שם. ביא"ב בשפ"ז או' ט"ז. בי"צ בתה"ב שם. אי"צ שם בלק"י או' י"ב. זב"צ או' צ"ח.

סעיף קטן קטז

קטז) [**סעיף ו'**] **ניקב א' מהסמפונות וכו' טרפה אבל ניקב לבשר הריאה וכו' וכשרה.** הב"ח כתב להטריף דלא כמ"ש בש"ע אבל הש"ך סק"ך כתב דאין כתב דאין דבריו נראין כלל לפי סוגיית הש"ס וכל הפו' ושאר פו' כתבי להדיא דבניקב לבשר כשרה יעי"ש. וכ"כ הפר"ח או' י"ח. להפ"פ או' כ"ג. בל"י או' י"ז. שה"מ או' ך' ששא או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' ט"ז. ענ"ה סי' י"ג אי' כ"ח זב"צ אי' צ"ט יכתב שכן הסכימו כנ האחרונים דלא כהב"ח.

סעיף קטן קיז

קיז) **שם. ניקב א' מהסמפונות שבפנים לחבירי וכו' טרפה.** וכ"ש אם חבירו ניקב ג"כ כנגדו אע"ג דכל היוצא מנקב זה נכנס תיכף לנקב השני ואינו הולך בין הסמפונות כלל מ"מ טרפה דנקובה היא ואין דבר אחר שיסתום אותה. שמ"ח או' י"ז. פת"ב או' ס"ג. ביא"ב בלב"ת אי' ט"ז. בי"צ ח"ד או' א' קומץ כלל י"ב או' ב' זב"צ שם.

סעיף קטן קיח

קיח) **שם. אבל ניקב לבשר הריאה הבשר מגין עליו וכשרה.** ואם יש קוץ או מחט בין נקב לבשר טרפה דהא אינו מניח קוץ לבשר שיגין כיון שהוא מפסיק. מהרש"ג בבדיקות כ"י כנה"ג בהגה"ט או' כ"ו. בל"י אי' י"ז. שו"ג או' כ"ו. תו"ז סי' פ"ז או' ס' ועיין לקמן סעי' ט"ז בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קיט

קיט) **וכן אם יש סמוך לנקב מוגלא טרפה שאינו מגין עליו.** כנה"ג שם. בל"י שם. שי"ג שם. ער"ה או' י"א. תו"ז שם. וכן ביעה או טינר או ליחה או שום רעיתא דאיכא סמוך לנקב הסמפון אינו מגין עליו וטרפה. שו"ג שם. תו"ז שם. קומץ שם. וכן אם אין בשר על הנקב אעפ"י שיש בצדדין כנגדו או שהבשר שעל הנקב לקוי אין זו סתימה יטרפה. שמ"ח או' י"ז. ענ"ה שם. בי"ל ח"ד בעמ"ז או' ב' קומץ שם או' א' זב"ר סי' ז' בתמידים אי' ח' זב"צ או' ק'.

סעיף קטן קכ

קך) **וה"ה** אם ניקב הסמפון למעלה קודם שנתפשט בבשר הריאה ואין עליו בשר רק קרים הריאה פריש עליו טרפה דקרום הריאה אינו סותם נקב שבסמפון. ט"ז סק"ט. מש"ז או' ט' לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' י"ז וכתב שם באו' מ"ו ולפי שכל האחרונים כאן

הסכימו להט"ז מי יחלוק עליהם יעו"ש. קומץ שם. זב"ר שם בתמידים או' ה' מנ"י ענף ז' או' א' זב"צ או' ק"א וכתב ודלא כפר"ת. וכ"כ הששא"א או' ג'.

סעיף קטן קכא

קכא) גם אם ניקב הסמפון וגם כל עובי הבשר עד הקרום אעפ"י שהקרום נשאר שלם ולא חסר מהבשר כלום טרפה. מק"מ או' ע"ח. זב"צ או' ק"ב.

סעיף קטן קכב

קכב) ודע דדבר זה דנקיבת הסמפון אינו מצוי הילכך אין לבדוק אחריו אלא אחר סרכות הריאה ומראותיה שמצויות על הרוב כדלקמן רסי' ט"ל. שו"ג שם. זב"ת סוף או' כ"ז. תו"ז שם. זב"צ או' ק"ג.

סעיף קטן קכג

קכג) [סעיף ז'] הריאה שנשפכה כקיתון וכו' משמע אפי' כולה וכ"מ בש"ס ופו' ואע"ג דבחסרה אינה כשרה אלא עד כדי רביעית וכמ"ש הרב בהגה סעי' ח' צ"ל דגרע חסרה במקום א' מנשפכה כולה כקיתון. וכ"כ רש"ל פא"ט סי' מ"א. וכ"כ ב"ח. ש"ך ס"ק כ"א. תב"ש או' ל"ז. ביא"ב בשפ"ז או' י"ז.

סעיף קטן קכד

קכד) הריאה שנשפכה כקיתון וכו' בין שנימוח כל בשרה בין במקצת. שמ"ח או' י"ח. פת"ב או' ס"ו. ביא"ב בלב"ת או' י"ז. בי"צ ח"ד או' ב' קומץ כלל י"ג או' א' זב"ר סי' ח' או' א' מנ"י ענף ח' או' א'.

סעיף קטן קכה

קכה) שם. וקרום העליון שלה וכו' פשוט הוא דאם ניקב הקרום טרפה וקרום העליון אצטריך לאשמיעינן דאע"ג דנשפך כמים גם קרום התחתון כשרה וה"ה נמי ניטל קרום העליון ונשאר קרום התחתון דכשרה. שו"ג או' כ"ח.

סעיף קטן קכו

קכו) שם בהגה. ומי שהוא בקי לבדוק וכו' יכול לסמוך עלייהו לצורך הפ"מ. ולא נאריך בחילוקי בדיקה זו משום דלדידן אין לסמוך עלה וכ"נ ממ"ש ההגה ע"ז ומי שהוא בקי לבדוק וכו' אלמא לא שרינן בבדיקה זו אלא להבקי ואנן לא בקיאינן. זר"א או' נ"ה. וכ"כ הבל"י או' י"ח דאנן לא בקיאין בכל דבר הצריך בדיקה. וכ"כ חכ"א כלל יו"ד או' יו"ד. וכ"כ זב"צ או' ק"ד דאנן לא בקיאינן בבדיקה זו וכל שנימוחה ונשפכה כקיתון בין כולה בין מקצתה מערפינן. ומיהו כתב השו"ג או' כ"ט דדין זה אינו מצוי. וכ"כ זב"צ שם.

סעיף קטן קכז

קכז) **אם** ריאה של עוף נשפכה כקיתון טריפה ואין לה דרך בדיקה שאין אתנו יודע אם הסמפונות של ריאת העוף תבנית שורייקי חוורי או גוון אחר ולכן אין לה דרך בדיקה וטרפה בכל ענין. פת"ב או' ף' ורא"פ שם או' צ"ב. ביא"ב בלב"ת או' י"ט. מק"מ או' פ"ב. מנ"י שם או' ח' זב"צ או' ק"ה.

סעיף קטן קכח

קכח) **אם** נתרככה מבפנים כעין נימוחה אבל לא כ"כ כמים הנשפכים וא"א לשפכם ועולה בנפיחה בלא שום רעותא כשרה בלא בדיקת הסמפונות דכל שלא נימוחה כ"כ מסתמא עדיין לא הגיע הקלקול להסמפונות. שמ"ח או' י"ט. ענ"ה סי' י"ד או' ב' בי"צ ח"ד או' ד' אי"צ סי' ל"ב או' ג' מנ"י שם או' ז' זב"צ או' ק"ו. אבל אם יש איזה רעותא עליה הוי תר"ל. אי"צ שם בלק"י או' ז' זב"צ שם.

סעיף קטן קכט

קכט) **אם** נמצא על הריאה מלא ליחות שקורין בל"א שליפרו"ק צריך לבדוק אחר נקבים כי מחמת הנקב שהיה בריאה בא הליחות דרך הנקבים כי הריאה מלאה ליחות וכן בא לידי שהיתה הריאה שליפרוק ובדקתי ומצאתי נקב בריאה והטרפתיו. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ט. יא"פ בסי' זה על סעי' ב' תו"ז סי' נ"ו או' ו' זב"צ או' ק"ז. ועיין לקמן סי' ט"ל או' ט"ז ואו' טו"ב.

סעיף קטן קל

קל) [**סעיף ח'**] **חסר מגוף הריאה ולא ניקבה כשרה ויש מי שאוסר**. והיינו שמתחלת ברייתה נבראה חסרה קצת ממנה והקרום קיים אלא שנראה בה כמין פגם וחסרון והיש מי שאוסר הוא דעת הרמב"ם וכל זה בנראית חסרה אחר הנפיחה שיש בה כמין גומא אבל אם אחר הנפיחה שוה לבשר הריאה ולא נראה כמין גומא כשרה גם לדעת הרמב"ם כמבואר בב"י יעו"ש וכ"כ הט"ז ס"ק י"ב. ש"ך ס"ק כ"ג. פר"ח או' כ"ב. כריתי או' י"ג. משז"ז או' י"ב. ענ"ה סי' י"ד או' ד' זב"צ או' ק"ח.

סעיף קטן קלא

קלא) **שם. ויש מי שאוסר**. ובב"י הכריע כהמכשירים וכ"פ רש"ל פא"ט סי' מ"א וגם מ"ש האחרונים להטריף בכ"ף כפיפה אינו עולה יפה לפי סוגיית הש"ס יעו"ש גם רש"ל שם חלק ע"ז יעו"ש ש"ך ס"ק כ"ד. ועיין לקמן או' קל"ג כיצד נוהגין.

סעיף קטן קלב

קלב) וכיון דאית בה רעותא צריך לראות אם עולה בנפיחה ולא מפקא זיקא. ש"ך ס"ק כ"ג. להפ"פ או כ"ז. שמ"ח סוף או' כ"א. זב"ת או' ל"ח. ואם לא נפחוה טרפה. שמ"ח שם. ומיהו הלב"ש או' ס"ח כתב דבחסרון הניכר היטב שהוא מברייתו יש להכשיר בהפ"מ עכ"פ בדיעבד אם לא נבדק אבל בקמטים שע"י חולי ולקותא יש לאסור אפי' דיעבד כדברי השמ"ח. בי"צ חלק ה' בתה"ב או' ה' מנ"י ענף ט' או' ט' זב"צ או' קכ"ג.

קלב) ודע דהיכא דהנפיחה מעכב דיעבד אם יש שה נקב אף דתלינן ליה במשמוש ידא דטבחא או זאב או מורנא וכה"ג טרפה. ויותר מזה אפי' ידוע שנעשה נקב זה אח"ש מ"מ טרפה דהו"ל כנאבד בלי נפיחה כיון דא"א למיבדקיה עתה. לב"ש שם. בי"צ חלק ה' בעמ"ז או' י"א. זב"צ או' קכ"ה.

סעיף קטן קלג

קלג) שם הגה. והמנהג להכשיר אם החסרון ככ"ף פשוטה אבל אם החסרון ככ"ף כפופה אם יוכל להניח בגומא ההיא אצבע אגודל מקרי חסרון וטרפה ואם לאו כשרה. וכ"כ השמ"ח או' כ"א. חכ"א כלל יו"ד או' י"א. פת"ב או' פ"ז ואו' צ"ב. בי"צ חלק ה' או' א' אי"צ סי' ל"ג או' א' ואו' ב' זב"ר סי' ח' או' ד' מנ"י ענף ט' או' א' והשו"ג או' ל' כתב דנוהגין להכשיר בכל גוונא כסתם הש"ע ודלא כהרב בהגה דמחלק בין כ"ף כפופה לכ"ף פשיטה יעו"ש. וכ"כ התו"ז סי' פ"ז או' ח' שכן הם נוהגין אבל הרב זב"צ או' ק"ח כתב דיש להחמיר כסברת ההגה. נמצא דמנהג האשכנזים כדברי מור"ם בהגה ומנהג הספרדים בחלקות ישיתו למו יש נוהגין להקל כסתם הש"ע ויש מחמירין כדברי מור"ם בהגה ונהרא נהרא ופשטיה.

סעיף קטן קלד

קלד) שם הגה. והמנהג להכשיר אם החסרון ככ"ף פשוטה וכו' אבל חסר בתמורות אחרות כגון ל או כיוצא מתמונות שאין ללמדם לא מכ"ף כפופה ולא מפשוטה יש להחמיר בדליכא הפ"מ ולהכשיר בהפ"מ דהו"ל כאלו ליכא מנהגא בהא. שמ"ח שם. חכ"א שם. פת"ב או' צ"ד. בי"צ שם או' ד' אי"צ שם או' ד' זב"ר שם או' ה' ומ"מ המיקל בהפ"מ אף בכ"ף כפופה לא הפסיד. שפ"ד או' כ"ד. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ב. והלב"ש או' ס"ה כתב דבניכר שהוא מתחלת מברייתו יש להתיר בהפ"מ בכל אופן אף בכפיפה אבל בקמטים שנעשו ע"י חולי יש לאסור בכפופה אף בהפ"מ יעו"ש. בי"צ שם בעמ"ז או' ז' מנ"י שם או' ו' זב"צ או' קי"ו ומיהו דעת הפת"ב שם דאין להקל בכ"ף כפופה אפי' אם

היה מתולדתה וכ"כ הקומץ כלל י"ד בעשרון או' ט' וחלק על דברי הלב"ש הנז' יעו"ש וע"כ נראה דאין להקל כ"א בהפ"מ ושעת הדחק שניהם ביחד.

סעיף קטן קלה

קלה) **ואם** הוא כתמונת מ"ם סתומה או סמ"ך או שהחסרון מקיף את הבשר השלם שבתוכו סביב דינו כדין כ"ף כפופה. פת"ב שם. אי"צ שם. זב"ר שם בתמידים או' ל"ד. מק"מ או' צ"ג. זב"צ או' קכ"א. וזה פשוט דלא גרע מכ"ף כפופה.

סעיף קטן קלו

קלו) **וזה** שאמרנו להקל אם הוא מתחלת ברייתו אין לסמוך על הבנתו לבד רק יקבץ עמו הבקיאים בדבר להבין אם זה חסרון הוא מתחלת ברייתו או לא. פת"ב שם.

סעיף קטן קלז

קלז) **וסי'** לדבר לידע איזוהי מתחלת ברייתה ואיזהו מחמת חולי אם הגומא היא חלקה מראים הדברים שזה בא מבטן ותולדה אבל אם יש כעין קיים וקמטים מזה מוכח שבא אח"כ ע"י חולי. קומץ כלל י"ד או' ג' והעיקר הוא לפי ראות עיני הבודק. זב"צ או' קי"ז.

סעיף קטן קלח

קלח) **ואם** אינו מתולדה רק אח"כ ע"י חולי או סיבה נתכוויץ ונקמט הבשר ונחסר יש להחמיר אף אם החסרון ככף פשוטה ואצ"ל אם הוא כגומא או כרצועה. פת"ב שם. קומץ שם או' ו' ומ"מ ה"ד בשיעור אגידל. קומץ שם ומשמע דאינו אלא חומרא בעלמא דהא כמה פו' מכשירין אף אם נחסר ע"י חולי וכמ"ש ברא"פ שם או' קי"ז יעו"ש וכ"כ הב"ח. וע"כ בהפ"מ יש להכשיר אף אם נחסר ע"י חולי אם !הוב ככף פשוטה וכו' וכ"כ מק"מ או' ק"א.

סעיף קטן קלט

קלט) **בכל** דינים אלו אין חילוק בין אומא לאונא דגם באונא אם חסר כ"ף כפופה טרפה ודלא כמקצת אחרונים שעשו חלוקים בזה. תב"ש או' מ"ו. לב"ש או' ס"ב. מזבח העולה סי' כ"ו ביסוד המזבח או' י"א. זב"צ או' ק"ט.

סעיף קטן קמ

קמ) **ואם** נמצא חסרון בריאה ככ"ף כפופה ואחר שנפחוה לא הספיק לבדוק אם מחזיק כאגודל עד שנאבדה יש להכשיר בין אם החסרון בשפולי או באמצע הריאה. פת"ב הו' צ"א. מק"מ או' צ"ג. מנ"י ענף ט' או' ג' זב"צ או' קי"ב.

סעיף קטן קמא

קמא) וכן אם נפגם שיפול הריאה מעבר לעבר עד שנראה הפגם ככ"ף כפופה אם יכולים להניח אגודל ביניני לתוך הפגם אחר הנפיחה טריפה כיון דנפגם כ"כ הרי הפגע סמוך לסמפונות וחיישינן לקלקולם. שמ"ח או' כ"א. חכ"א כלל יו"ד או' יו"ד. ענ"ה סי' י"ד או' ד' בי"צ חלק ה' או' ב' אי"צ סי' ל"ג בזב"ת או' ס"ג. קומץ כלל י"ד או' ז' זב"צ או' קי"ג.

סעיף קטן קמב

קמב) אבל אם צדו א' ארוך מחבירו וכ"ש אם צד א' שוה עד למטה והרי היא ככף פשוטה אין זה חסרון רק כיתרת בדרא דאוני וכשר. וה"ה בכ"ף כפופה שכתבנו לעיל שע"פ שטח הריאה דוקא כשצד מעלה ומטה שוים אבל אם צד א' ארוך מהשני כזה #כ דינו ככ"ף פשוטה וכשר. שמ"ח שם. חכ"א שם. בי"צ שם או' ב' ואו' ג' זב"צ או' קי"ד.

סעיף קטן קמג

קמג) ואם החסרון כעין גומא עגולה אי כרצועה אפי' כשיעור גדול כשר במכ"ש מכ"ף פשוטה. שמ"ח שם. חכ"א שם. פת"ב או' צ"ג. בי"צ שם או' ה' זב"צ או' קי"ט. רק שלא יהא מחזיק יותר מרביעית. פת"ב שם. בי"צ שם. ובמקום הפ"מ יש להכשיר אפי' חסר הרבה. בי"צ שם. קומץ שם או' ב'.

סעיף קטן קמד

קמד) ואם הגומא עקימה ויש לחוש שהיא מגעת עד מקום שהסמפונות מתפשטין שם בעובי בשר האונות יש להטריף בין אם החסרון כמין גומא או ככף פשוטה שכל שהוא בעומק בתוך עובי הבשר יש לחוש שנחסר מהסמפונות וטרפה. פת"ב שם. בי"צ שם בעמ"ז או' י"ג. קומץ שם. אבל בס' מזבח העולה סי' כ"ו בהעלה שלמה או' ה' דחה דברי הפת"ב הנז' וכתב דאין לחוש לסמפונות אם לא שניכר קצת שבא ע"י חולי אז יש להחמיר יעו"ש וכ"כ מק"מ או' צ"ט על דברי פת"ב הנז' דאין דבריו מוכרחים כלל כל שאפשר לבדוק שם בפושרין יסיים ואין להפסיד ממון ישראל יעו"ש. וכן הסכים זב"צ או' ק"ך.

סעיף קטן קמה

קמה) בכל מה שכתבנו להכשיר כשאין החסרון ככ"ף כפופה או שהוא קטן משיעור אגודל וכו' בכל אלו צריך לבדוק הריאה בנפיחה לראות אם הבשר עולה שם בנפיחה והוא שיעלה ויעתק קצת ממקומו אעפ"י שאינו עולה עד שישתוה לשאר הריאה אלא עדיין מקום החסרון ניכר שאם אין יכול לעלות שם כלל ממה שהיה קודם הנפיחה יש לחוש בזה לאטום. פת"ב או' צ"ח. קומץ שם או' א' זב"צ או' קכ"ד.

סעיף קטן קמו

קמו) **לפעמים** סמוך לשפולי אומא נמצא שם עפ"י הרוב כמו פגם וקמטים והם באים מחמת דחיקת הכבד כי האומא היא שם מונחת במיצר ונדחקת מהשדרה ומהכבד עד שנעשה שם כעין קמטים והבודקים קוראים אותם העקלי"ך בל"א ולפעמים נעשה שם כעין כף כפופה ורביתייהו בהכי ולא מקרי רעותא ולרוב פעמים איכא שם סרכות תלויות ולא מקרי תר"ל כי דבר זה ניכר שהקמטים אלו אינם באים מחמת חולי כ"א מחמת דחיקה כמבואר וגדילים עם הריאה ולא מקרי רעותא. בי"צ שם בתה"ב או' ג' אי"צ שם בזב"ת או' ס"ג. קומץ שם או' יו"ד. זב"צ או' קכ"ט.

סעיף קטן קמז

קמז) **וכן** הדין באונא עליונה של ימין בחלק המונח במיצר הצואר ולפעמים נמצא בשפולי אותו מקום כמין חריץ וחסרון נמי הדין כן וכשרה. קומץ שם. זב"צ או' ק"ל.

סעיף קטן קמח

קמח) **שם בהגה**. אם יוכל להניח בגומא ההוא אצבע אגודל וכו' של אדם בינוני. שמ"ח או' כ"א. חכ"א כלל יו"ד או' י"א. וכ"כ האחרונים. ומשמע דבכל מקומות מהכ"ף כפופה יהיה רחב ועמוק כ"כ שיוכל להניח בו אגודל אבל אם במקום א' מהכ"ף כפוכה לא יוכל להניח בו אגודל כשר אף ששאר המקומות רחבים ועמוקים הרבה. לב"ש או' ס"ג דלא כהתב"ש או' מ"ז וכתב שכ"כ בס' חגורת שמואל סקל"א והוסיף בה הטעם להקל דאם במקצת אינו מרווח עד שיוכל להניח בו גודל אחר הנפיחה אמרינן נמי כיון שהתחיל קצת להתרפות גם כולו יתרפא ומכשרינן עכ"ל מחגו"ש וסיים שם הלב"ש ובדין זה שרבו בו המכשירים וכל האחרונים ציוחי עליה בי מדרשא אף שהמנהג להחמיר מ"מ בפרטי חילוקים שבו שומעים להקל יעו"ש. בי"צ חלק ה' בתה"ב או' ב' מק"מ או' צ"ה. מזבח העולה סי' כ"ו או' ג' זב"צ או' קי"ח. ועיין לעיל או' קל"א ואו' קל' ג.

סעיף קטן קמט

קמט) **אם** החסרון בשיפולי הורדא במקום הדק אצל החריץ שיש שם סמפון כמ"ש לקמן סי' ל"ז אצל בועה מעבר לעבר יש להטריף אף אם אין אורך הפגם כרוחב אגידל. פת"ב או' ץ' ירא"פ שם או' קי"א. מנ"י ענף ט' או' ד' ומיהו עיין לעיל או' קמ"ד שכתבנו די"א לאין לחוש לסמפינות אם לא שניכר קצת שבא ע"י חולי יעו"ש.

סעיף קטן קנ

קנ) **נראה** לדינא דאם יש איזה קמט או קמטים בריאה שניכר קצת שנעשה כך מחמת איזה לקותא וחולי אזי כל רעותא העומדת שם טרפה משום תר"ל אבל בחסרון על

הריאה שניכר שנעשה כך מתולדה אזי אינו מצטרף לתר"ל זולת אם יש שם בועה טרפה כדלקמן סי' ל"ז אבל בשאר רעותא יש להכשיר בהפ"מ עכ"פ. לב"ש או' ס' בי"צ חלק ה' בתה"ב או' ב' זב"צ או' קט"ו. ואם א"א להבחין אם הוא מתולדה אם ע"י תולי יש להחמיר. לב"ש ססי' ל"ו בדיני תר"ל או' קמ"ב.

סעיף קטן קנא

קנא) ואם החסרון ככ"ף פשוטה ומחזיק יותר מרביעית י"א דטרפה. פת"ב או' צ"ב. וי"א דכשרה דחסרון מבחוץ אין חילוק בין רביעית או יותר. דע"ק או' צ"ב. וכן הסכים בס' מזבח העולה סי' כ"ו בהעלה שלמה או' ה' והשיג על דברי הפת"ב הנז' יעו"ש. ובהפ"מ יש להכשיר. זב"צ או' קכ"ז.

סעיף קטן קנב

קנב) שם הגה. אבל אם היא מבחוץ כשאר ריאה וכו' אפי' מחזיק החסרון עד כדי רביעית כשרה יותר מכאן טרפה. והט"ז ס"ק י"ד חולק וכתב דלא יש חילוק בין רביעית או יותר מרביעית יעו"ש. וכ"ה דעת הפר"ח או' כ"ד להכשיר אפי' ביותר מרביעית. וכ"ה דעת הלה"פ או' ל' שה"מ או' כ"ז. אכן הש"ך בנה"כ כתב להשיב על דברי הט"ז הנז' וסיים דחלילה לנו להקל באיסורא דאו' נגד דעת הרא"ה בבד"ה ואהל מיעד וב"י ורש"ל ורמ"א וב"ח ושאר האחרונים יעו"ש. וכ"ה דעת הבל"י או' כ"ג. שמ"ח או' ך' מש"ז או' י"ד. חכ"א כלל יו"ד או' יו"ד. לב"ש או' נ"ח. ענ"ה סי' י"ד. או' ג' פת"ב או' ק"ז. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ג. בי"צ ח"ד או' ו' מזבח העולה שם או' ב' אי"צ סי' ל"ב או' ד' קומץ כלל ט"ו או' א' זב"ר סי' ח' או' ג' מנ"י ענף יו"ד או' א' זב"צ או קל"ב. והפליתי או' י"א כתב דבמקום הפ"מ יש לסמוך אט"ז והפר"ח. וכ"כ בחגורת שמואל או' כ"ז. אבל הלב"ש שם כתב דגם בהפ"מ אין להקל אלא א"כ יש עוד איזה צד קילא יש להקל. ביא"ב בלב"ת או' כ"ג. בי"צ שם בתה"ב או' ה' זב"ר שם בתמידים או' י"ד.

סעיף קטן קנג

קנג) ואם נתרוקן בב' מקומות או יותר ובכל מקום ליכא רביעית לא מצרפינן להו וכשר. שמ"ח שם. מש"ז שם. ענ"ה שם. פת"ב או' קי"א. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שה. מזבח העולה שם ביסוד המזבח או' ט' אי"צ שם בלק"י או' יו"ד. קומץ שם או' ב' זב"ר שם בתמידים או' י"ז. מנ"י שם או' ב' זב"צ או' קל"ח.

סעיף קטן קנד

קנד) **ואף** אם שני המקומות הם סמוכים זה לזה רק הפסק בשר כל שהוא ביניהם אין מצטרפין. פת"ב שם. קומץ שם. מק"מ או' צ"א. מנ"י שם. זב"צ שם. והיינו כיסים בפני עצמן. דע"ק או' ל"ב. מק"מ שם.

סעיף קטן קנה

קנה) **שם בהגה. יותר מכאן טרפה.** דחיישינן שנתקלקלו הסמפונות וא"א לבדוק. ב"ח. והש"ך בנה"כ שם כתב דכיון דנימוקה כ"כ סוף הקרום ג"כ לימק. וכ"כ השמ"ח שם. ודעת המתירין אפי' יותר מרביעית שכתבנו לעיל או' קנ"ב צ"ל דאין חוששין לזה.

סעיף קטן קנו

קנו) **שם בהגה. יותר מכאן טרפה.** ואם הדבר ספק אם מחזיק יותר מרביעית לפי שאינו יכול לשער באומד דעתו זה לא נקרא ספק וטרפה. אבל אם לא הספיק לראות חלל החסרון כמה הוא מחזיק עד שנאבדה הריאה יש להקל. פת"ב או' ק"י. ביא"ב בלב"ת שם. קומץ שם. זב"ר שם במוספים או' ז' מק"מ או' פ"ח. מנ"י שם או' א' זב"צ או' קל"ד.

סעיף קטן קנז

קנז) **אם** קודם הנפיחה היה נראה שחלל החסרון מחזיק יותר מרביעית וע"י שנפחוה נתמלא החסרון קצת ואינו מחזיק כ"כ כשרה שכל עניני הריאה משערין כמו שהיא נפוחה. ואפי' אם לא נתמלא החסרון כ"א ע"י שנפחוה קצת יותר מדרך שנופחין שאר ריאות אפ"ה כשרה אם לא נקרע הקרום מחמת נפיחה זו. פת"ב או' קי"ב. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ב' אי"צ שם בזב"ת או' ס"ב. מק"מ שם. זב"צ או' ק"מ.

סעיף קטן קנח

קנח) **גם** אם נתרוקנה אונא שלימה כל שאינו טפי מרביעית והקרום קיים עומד כראוי כשרה. מק"מ או' פ"ה. זב"צ או' קל"ו,

סעיף קטן קנט

קנט) **ואפי'** בבהמה דקה קטנה השיעור כן ואין אומרים בזה הקטון לפי קטנו. דע"ק או' ל"ב. מק"מ או' פ"ט. זב"צ או' קל"ז.

סעיף קטן קס

קס) **אם** יש חסרון מבחוץ ויש כנגדו תחת העור חסרון מבפנים פחות מרביעית יש להכשיר דחסרון מבפנים לאו רעותא הוא ועוד דאין הרעותות תכופים דהקרומים מפסיקים מיהו בקמטים שבאים ע"י חולי ויש חסרון מבפנים צ"ע לדינא. לב"ש או' ס"א. וע"כ יש להחמיר בקמטים הבאים ע"י חולי. זב"צ או' קמ"א.

סעיף קטן קסא

קסא) **אם** יש חסרון מבפנים ואצל החסרון יש ביעא הבולטת בין עור לבשר מעבר השני של החסרון יש להטריף כדין בועא הבולטת מעבר לעבר שיבואר בסי' ל"ז. פת"ב או' ק"ט. ביא"ב בלב"ת או' כ"ג. זב"צ או' קמ"ב.

סעיף קטן קסב

קסב) **אם** נתרוקן מבפנים אפי' הוא פחות מרביעית ונמצא ס"ת על מקום זה יש להטריף ולא מצד תר"ל שאפי' אין החלל הזה נחשב לריעותא כלל היא רעותא והטעם הואיל ועחת הבועא כלה הבשר לכך לא היה להסרכא יניקה וחיזוק מבפנים ולא היה לה כח להתאחז במקום אחר. נוב"י תניינא סי' כ"ג. והפ"ת או' יו"ד דחה דבריו וסיים דצ"ע לדינא וא"כ למעשה יש להחמיר. מיהו מ"ש שם הנו"ב והסכים עמו הפ"ת שם דאם החסרון ניכר מבחוץ ועליו ס"ת דטריפה יעו"ש כבר כתבנו לעיל או' ק"ן משם הלב"ש דה"ד בקמט הבא ע"י חולי אבל בחסרון הבא מתולדתה יש להכשיר וכן עיקר. זב"צ או' קמ"ג.

סעיף קטן קסג

קסג) **רביעית** הלוג שהזכרנו משערין אותו בכלי מרובע שחללו מחזיק ב' אצבעות על ב' אצבעות ברום ב' אצבעות וחצי אצבע וחומש אצבע והוא רביעית של תורה האמור בכ"מ והאצבע שמשערין בה הוא אגודל של אדם בינוני ומודדין באגודל מרווח מעט ולא בצמצום והוא רוחב שבע שעורות בינונות זו בצד זו בדוחק ובאורך ב' שעורות באורך ונוהגין לשער כשיעור ביצה ומחצה עם הקליפה בבצים בינונים או כשיעור שמחזיק שני קליפות בצים מלאים כי הם שיעור אחד. ובהפ"מ יש להקל אם חסרה הריאה בפנים כשיעור ב' בצים בקליפתן לפי שבצים שלנו קטנים ממה שהיו בזמן התלמוד. פת"ב או' קי"ג. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ג. מזבח העולה סי' כ"ו ביסוד המזבח או' ז' זב"ר סי' ח' במוספים או' ו' מנ"י ענף יו"ד או' ג' ומיהו מ"ש הפת"ב ומודדין באגודל מרווח וכו' המק"מ או' פ"ט חלק עליו וכתב דהעיקר להחמיר ולמדוד באצבעות מצומצמות. וכן במ"ש הפת"ב דבהפ"מ יש להקל ולשער כשיעור ב' בצים בקליפתן כתב ע"ז במק"מ שם דצ"ע. וכן הבי"צ חלק ד' בעמ"ז או' י"א שהביא דברי הפת"ב הנז' לא העתיק זה. וכן האי"צ סי' ל"ב בזב"ת או' ס"ב והקומץ כלל ט"ו או' ג' לא העתיקו זה משמע דס"ל דגם בהפ"מ אין להקל בזה. ועיין בדברינו לאו"ח סי' ק"ץ או' ט"ז וסי' תע"ב או' נ"ז מ"ש שם בשיעור רביעית דברי ראשונים והאחרונים יעו"ש.

סעיף קטן קסד

קסד) [**סעיף ט**'] **הריאה שנמצא בה מקום אטום וכו**' פירש רבינו שמשון שמשמושו קשה ומראיתו כמראית הריאה. ב"י. ט"ז ס"ק ט"ו.

סעיף קטן קסה

קסה) **וטעם** פיסול מקום אטום בריאה כתב הרשב"א בתה"ב לפי שהריאה רוחפת ומניפה על הלב ואם היא אטומה אינה יכולה להכניס רוח ולהניף. ב"י. ש"ך ס"ק כ"ז. והרמב"ם פ"ז כתב דהו"ל כנקובה ומשו"ה אפי' בכל שהוא טריפה ורש"י כתב דלקותא היא ומסתברא כדברי הרמב"ם. ב"ח. ור"ל להטריף בכל שהוא וכמו שפסק בש"ע.

סעיף קטן קסו

קסו) **שם. הריאה שנמצא בה !מקום אטום כל שהוא וכו**' וכ"כ כנס"ג בהגה"ט או' ל"ג בשם כמה פו' דאטום כל שהוא טרפה. וכ"כ השו"ג או' ל"ב. שה"מ או' כ"ח. חכ"א כלל יו"ד או' י"ב. שמ"ח או' כ"ב. וכתב שם בתב"ש או' נ"ה דאטום כל שהוא בכ"מ שיהיה טרפה בין בסומכיה דריאה בין בקולשיה דלא כזב"ט וגם באיזה צד שיהיה אפי' בצד א' של הריאה שאינו מעבר לעבר טריפה דלא כפר"ח או' כ"ה בשם הראב"ד יעו"ש. וכ"כ השפ"ד או' כ"ז. לב"ש או' ע' וכתב וכ"מ מכל הפו' כדברי התב"ש. וכ"פ פת"ב או' קי"ד. ביא"ב בלב"ת או' כ"ד. מזבח העולה סי' כ"ז ביסוד המזבח או' א' בי"צ חלק ו' או' א' אי"צ סי' כ"ב או' א' קומץ כלל ט"ז או' א' ענ"ה סי' ט"ו או' ה' תו"ז סי' א' או' ב' ואו' ג' זב"ר סי' ט' או' א' מנ"י ענף י"א או' א' זב"צ או' קמ"ד.

סעיף קטן קסז

קסז) **שם. מביאין סכין וקורעין. הגה. הקרום לבד.** ודוקא הקרום לבד ולא הבשר. ב"י. ש"ך ס"ק כ"ה. ובספרו נה"כ וכתב ודלא כרש"ל פא"ט סי' מ' כריתי או' י"ז. שמ"ח או' כ"ב ובתב"ש או' נ"ז וכתב שם בתב"ש דכן עיקר ומסתברא דלא כפירושים אחרים יעו"ש. לב"ש או' ע"ד. מהריק"ש. חכ"א שם. רא"פ או' קמ"ח. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ה. בי"צ שם או' ב' מזבח העולה שם או' א' אי"צ שם או' ג' זב"ר שם בתמידים או' י"ד. מנ"י שם או' ח' תו"ז שם או' ט' זב"צ או' קמ"ה.

סעיף קטן קסח

קסח) **שם. סמוך ממש למקום האטום.** והפי' העיקר כרוב הפו' דס"ל שיחתוך הקרום שע"ג האטום. תב"ש שם. מש"ז או' ט"ז. וכ"כ הלב"ש שם לקרוע הקרום לבד וע"ג האטום ולא סמוך לאטום יעו"ש. וכ"כ פת"ב שם. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם. מז"ה שם. אי"צ שם. זב"ר שם או' א' מנ"י שם או' ג' תו"ז שם. וסיים והנכון לתקן גם זה לקרוע

בסוף האטום לצד מטה דהשתא רואה אם יש מוגלא ואי ליכא מוגלא משום רוק אם מבצבץ שם ודאי דדרך האטום שלמעלה מהקריעה עובר הרוח ובא לשם וכשרה בלי פקפוק ואם לא בצבץ טריפה יעו"ש. זב"צ שם. וכ"כ מהריק"ש דקורעין למטה פחות משיעור האוטם.

סעיף קטן קסט

קסט) אם מקום האטום הוא רחב צריך לחתוך בהרבה מקומות ולבדוק בכ"מ האטום ולא סגי כשיקרעו במקום א' כנה"ג בהגה"ט או' ל"ה. שפ"ד או' כ"ה. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ה. אי"צ שם בלק"י או' יו"ד. מז"ה שם ביס"ה או' ד' קומץ שם בעשרון או' י"ג ועי"ש שמיישב קושיית שה"מ והלב"ש או' ע"ד שהקשו ע"ז דכיון שאין קורעין רק העור לבד ליכא חששא יעו"ש. זב"ר שם בתמידים או' ט"ז. מנ"י שם או' ו' ענ"ה סי' ט"ו או' י' זב"צ או' קמ"ו. ואם קרע רק מקצת המקום וראה שיש שם מוגלא ושוב א"א לבדוק יותר שנאבדה הריאה וכיוצא בו יש להקל. וכן במקום שנהגו לחתוך הקרום רק במקום א' לבד אין לסתור מנהגם. פת"ב שם. מז"ה ביס"ה שם. עשרון שם. זב"ר שם במוספים או' ג' מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קע

קע) שם. אם נמצא בו לחה מותרת וכו' שמחמת ליחה לא עלתה בנפיחה ובחיי הבהמה היה אפשר שהליחה יוצאת. ש"ך ס"ק כ"ו. לה"פ או' ל"ג. שמ"ח או' כ"ב.

סעיף קטן קעא

קעא) שם. אם נמצא בו לחה מותרת וכו' וה"ה דם עכור או בשר נרקב. ב"י בשם הרוקח. ט"ז ס"ק י"ז. ש"ך שם. פר"ח או' כ"ו. לה"פ שם. בל"י או' כ"ו. שמ"ח שם. וכ"כ האחרונים. וכן אם נמצא בו שער וכיוצא בו כשרה. פת"ב או' קי"ז. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ו. קומץ כלל ט"ז בעשרון או' י"א. זב"ר שם בתמידים או' י"ח. מנ"י שם או' ג' זב"צ או' קמ"ז.

סעיף קטן קעב

קעב) ואם אירע שהסירו משם מוגלא ונתנו לשם רוק או כיוצא בו ולא בצבץ יש להטריף. פת"ב או' קכ"א. מק"מ או' ק"ט. זב"צ או' קמ"ח.

סעיף קטן קעג

קעג) ודוקא אם יש באטום גופיה לחה ולא מהני מה שנמצא לחה באמצע הריאה רחוק מן האטום. מש"ז או' י"ז. לב"ש או' ע"ה. פת"ב או' קי"ח. ענ"ה שם או' י"ג. מק"מ שם. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ חלק ו' בתה"ב או' ב' מז"ה שם ביס"ה או' ה' זב"ר שם בתמידים או' י"ז וכתב ודלא כהכנה"ג בהגה"ט או' ל"ז שמקיל אף בנמצא מוגלא באמצע

בעומק הבשר רחוק ממקום האטום יעו"ש. מנ"י שם או' ד' זב"צ או' קמ"ט. אבל אם נראה שהמוגלא עכבה את הרוח אפי' אינה במקום האטום כגון שקצה האונא נאטמה ושם אין מוגלא אבל למעלה ממנה יש מוגלא מעבר לעבר נראה פשוט דמהני. מז"ה ביס"ה שם וכתב ואפשר דבכה"ג מיירי הכנה"ג. וכ"כ במק"מ שם דאם המוגלא עומד בסמפין באופן שסותם ודאי בפני הרוח מלהגיע במקים האטום מבואר מדברי פת"ב ורא"פ דמהני אפי' שלא במקום האטום ממש.

סעיף קטן קעד

קעד) ודע דלענין המיגלא אין לחלק בין אם היא קשה כאבן או אם יש בה לחלוחית קצת כמ"ש ברא"פ או' קמ"ט יעו"ש. זב"ר בתמידים שם. מק"מ שם.

סעיף קטן קעה

קעה) אם אטום אונא שלימה אפי' קרעוה ונמצא מוגלא במקום האטום טרפה אלא א"כ יוצא המוגלא ע"י מיעוך או פושרים ואם לאו ספק טרפה וכן אפי' אם מבצבץ ע"י רוק לא מהני משום דהיא אונא שלימה ואינה יכולה להניף על הלב. תב"ש או' פ"ג. לב"ש שם. ענ"ה שם או' י"ד. בי"צ שם בתה"ב או' ב' זב"צ או' ק"ן. מיהו הפת"ב או' קל"ד כתב שאם בודקים אותה בקריעת הקרום ונותנין עליו רוק או נוצה ומבצבץ יש להכשיר במקום הפ"מ. וכ"כ ביא"ב בלב"ת או' כ"ז. מזבח העולה שם או' ד' מנ"י שם או' יו"ד.

סעיף קטן קעו

קעו) אטום בריאה לא בעינן שיהיה דוקא משמושו קשה אלא בין קשה במשמושו בין אינו קשה כיון דאינו עולה בנפיחה ומראהו כמראה ריאה מקרי אטום ומ"מ יש חילוק ביניהם דאם הוא קשה במשמושו ועדיין לא נפחו לריאה לא מתכשרה בלי נפיחה ואם נאבדה הריאה טרפה אבל אם אין משמושו קשה אפי' אם לא נפחו הריאה ונאבדה כשרה. שמ"ח או' כ"ג. מש"ז או' ט"ו. מז"ה שם או' ב' אי"צ שם או' א' זב"ר שם בתמידים או' ו' זב"צ או' קנ"א.

סעיף קטן קעז

קעז) שם. ואם לא נמצא בו ליחה נותנין עליו מעט רוק וכו' אפי' האידנא בקיאין בבדיקה זו דרוקא או גדפא או גילא ודלא כמ"ד דלא בקיאין. כנה"ג בהגב"י או' פ"א. שפ"ד או' כ"ה. לב"ש או' ע"ג. ענ"ה שם או' ח' ביא"ב בשפ"ז או' כ"ה. בי"צ שם בעמ"ז או' ה' אי"צ שם בלק"י או' יו"ד. זב"צ או' קנ"ב.

סעיף קטן קעח

קעח) **אם** נמצא מראה אחרת שאינו מראה הריאה במקום האטום אעפ"י שהוא ממראות הכשרות כמ"ש בסי' ל"ח יש להטריף. פת"ב או' קל"ג. ביא"ב בלב"ת או' ב' שבאו' כ"ז. זב"צ או' קנ"ג.

סעיף קטן קעט

קעט) **ואם** יש נקב במקום הקשה אף שנעשה אח"ש כל שאינו עולה בנפיחה טריפה מספק. דכיון שצריך נפיחה ולא מצי למנפחיה טריפה מספק. לב"ש או' ף' ובהגהתו לשמ"ח או' כ"ג. מנ"י שם סוף או' י"א. זב"צ או' קנ"ד.

סעיף קטן קפ

קפ) **אם** יש נקב במקום האטום ע"י משמוש יד הטבח וכדומה אף שנעשה ודאי אח"ש אם הקרומים לבד ניקבו כשר אם מבצבץ אבל אם גם בשר הריאה ניקב טריפה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח סוף או' כ"ב. בי"צ שם בתה"ב או' ב' קומץ שם או' י"ג. זב"צ או' קנ"ה.

סעיף קטן קפא

קפא) **ואם** אטום מעבר לעבר אם משני עבריו יש שם מראה מוגלא כשר מיהו אם רק בצד א' מראה מוגלא ולא בצד הב' יש להטריף משום אותו צד שמראיתו כריאה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' כ"ג. בי"צ שם בתה"ב או' ב' מז"ה שם ביס"ה או' ט' קומץ שם או' י"ב. מנ"י שם. זב"צ או' קנ"ז ומיהו מ"ש יש להטריף משום אותו צד וכו' היינו דדין אטום יש לו וצריך בדיקה. קומץ שם. ור"ל דאם לא הועיל בדיקה טריפה.

סעיף קטן קפב

קפב) **ואם** יש אטום מקום רחב ומקצת מקומו מראה מוגלא והשאר מראה ריאה טריפה. לב"ש שם. מז"ה ביס"ה שם. מנ"י שם. זב"צ או' קנ"ח. והיינו נמי דהשאר דין אטום יש לו וצריך בדיקה כמ"ש באו' הקודם אלא שאם לא הועיל לו בדיקה טריפה.

סעיף קטן קפג

קפג) **אם** יש סרכא תלויה במקום האטום אף שבדקו ולא בצבץ ואח"כ קרעו הקרום מע"ג האטום ובצבץ אפ"ה טרפה. תב"ש או' נ"ח. שפ"ד או' כ"ז. לב"ש או' ע"ז. !חכ"א כלל יו"ד סוף או' י"ב. פת"ב או' קכ"ח וברא"פ שם או' קס"ד. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ז. בי"צ שם בעמ"ז או' ו' זב"ש או' כ"ג. זב"צ או' קס"ד.

סעיף קטן קפד

קפד) ואם האטום הוא בגב האונות וסרכא מע"ג האטום סרוכא לדופן צר כשרה בלא נפיחה אלא שצריך שיכסה הסרכא כל מקום האטום. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ו. שו"ג במחו' או' ו' ער"ה או' ט"ז. תו"ז סי' א' או' י"א. זב"ש או' כ"ו. זב"צ או' קס"ה.

סעיף קטן קפה

קפה) וכן הדין אם האטום בתוך החתוכים וסרכא מע"ג האטום שבחתוך אונא א' נאחזת לחתוך האחר שכנגדו ומכסה כל האטום הנז' כשרה. כנה"ג שם. שו"ג שם. ער"ה שם. תו"ז שם או' י"ב. זב"ש שם. זב"צ או' קס"ו. ועיין לקמן סי' ט"ל או' ע"ו.

סעיף קטן קפו

קפו) ואם האטום בגב האומא וסרכא מע"ג האטום לדופן רחב עם מכה הסרכא כשרה בלי בדיקה דתלינן במכה וקולפין הסרכא מע"ג הריאה ובודקין מקום האטום כדינו ואם בצבץ כשרה. כנה"ג שם. שו"ג במחו' או' ח' ענ"ה סי' ט"ו או' ט' תו"ז שם או' י"ג. זו"ת או' י"ט וסיים והדין דין אמת. וכ"כ זב"ת סוף או' ן' זב"ש או' כ"ה. זב"צ או' קס"ז.

סעיף קטן קפז

קפז) אם נמצא מקום אטום בריאה נפחינן לה אם עלה בשר הריאה וכסה מקום האטום כשרה דכיון דעלה בשר וקרום על האטום לא אכפת לן אם יש אטום בתוך בשר הריאה. תו"ז שם או' י"ד. זב"צ או' קס"ט.

סעיף קטן קפח

קפח) אם נמצא במקום אטום חוט אדום נמשך מעט במקום האטום אז ודאי אטום הוא וא"צ בדיקה אחרת. כנה"ג בהגב"י או' ע"ז בשם הגהות שו"ב מהרי"ו. מיהו דעת הפר"ח או' כ"ז להכשיר ע"י בדיקה וכ"ה דעת התב"ש או נ"ט. אבל הלב"ש בהגהתו לשמ"ח או' כ"ב כתב דלא מהני ליה בדיקה אלא א"כ בהפ"מ ושעת הדחק. וכ"כ השפ"ד סוף או' כ"ז. פת"ב או' קל"ב. ביא"ב בשפ"ז או' א' שבאו' כ"ז. בי"צ בתה"ב או' ג' מז"ה שס או' ג' קומץ שם או' י"א. זב"ר שם במוספים או' ה' מנ"י שם או' ט' והיינו שהחוט מונח לארכו ע"פ האטום ודבוק בו ג"כ לארכו ויקרע את החוט ההוא ע"פ כולו עד שיגיע לבשר ולא יגע בהבשר ואם ימצא שם מוגלא וכיוצא או שמבצבץ כשרה. ושלא במקום החוט יבדוק ג"כ כדין כל אטום ואם לא עשה כן אלא שבדק במקום החוט ובשאר מקומות האטום לא בדק כלל יש לאסור אף בנאבדה הריאה ובהפ"מ. קומץ שם. זב"צ או' קע"א.

סעיף קטן קפט

קפט) **אבל** אם החוט לבן אז צריך לנקוב החוט ולבדוק אם עולה בנפיחה. כנה"ג שם בשם הגהות שו"ב מהרי"ו. פר"ח שם. לב"ש או' ע"ח. ודוקא אם נמנא שם מוגלא לבנה כשרה שמחמת זה נאטמה ומחמת זה מראה לבנה היא ואם לא נמצא שם מוגלא כלל שוב אין מועיל לה בדיקה אחרת לפי שמראה לבן מראה הפוסל בריאה הוא כמ"ש בסי' ל"ח. פת"ב שם, בי"צ בתה"ב שם. קומץ שם. זב"ר במוספים שם. מנ"י שם. זב"צ או' קע"ב.

סעיף קטן קצ

קצ) **שם בהגה. ואף באטום יראה תחלה ליתן הריאה במים פושרין וכו'** ואם נתנו לה קרים או חמים קצת יותר משיעורא דפושרין ועלתה בנפיחה כשרה. תב"ש או' נ"ו. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' כ"ב. בי"צ שם בעמ"ז או' ג' קומץ שם או' ה' מז"ה שם ביס"ה או' ב' זב"ר סי' ט' בתמידים או' יו"ד. מנ"י שם או' ב' זב"צ או' קנ"ט.

סעיף קטן קצא

קצא) **צריך** ליזהר שלא יהיו המים רותחים משום שטבעם לרכך אפי' יבש גמור. שמ"ח או' כ"ב. פת"ב או' קט"ו. בי"צ שם או' א' מז"ה ביס"ה שם. אי"צ סי' כ"ב בלק"י או' ח' קומץ שם. זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם. זב"צ או' ק"ס. ואם נתנו לתוכה רותחין ועלתה בנפיחה לא מהני. תב"ש שם. פת"ב שם. מז"ה ביס"ה שם. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן קצב

קצב) **גם** אין להשהות הפושרין בתוכו הרבה. שמ"ח שם ותב"ש שם. והלב"ש או' ע"ג חולק וכתב דאפי' משהה הפושרין בתוכה זמן הרבה עד מעת לעת ועלתה בנפיחה כשרה. והפת"ב או' קט"ז כתב דלכתחלה יזהר שלא ישהה הפושרין שם הרבה ואם עבר ושהה הפושרין בתוכה הרבה ועלתה בנפיחה יש להכשיר. וכ"כ מז"ה ביס"ה שם. ובמנ"י שם משמע דבהפ"מ אפי' לכתחלה יש להקל בשהייה.

סעיף קטן קצג

קצג) **שם בהגה. או למשמש הרבה במקום האטום.** אף לדעת מהרימ"ט חי"ד סי' י"א שערער על משמוש הבועה הכא מודה שמועיל המשמוש במקום האטום ודלא כאותו בודק שקרא תגר למשמש במקום האטום. כנה"ג בהגב"י או' ע"ט. שו"ג במחו' או' יו"ד. תו"ז סי' א' או' ה' זב"צ או' קס"ב.

סעיף קטן קצד

קצד) שם בהגה. ואפי' אם כבר נחתכה הריאה אם יופל לבדוק ע"י שפופרת וכו' ובדיקה זאת של השפופרת אנו רגילין בה בכל ספק שיפול בריאה אחר שחתכוה לנפוח תוך הסנפון לצאת לידי ספק. תו"ז שם או' ד' זב"צ או' קס"ג.

סעיף קטן קצה

קצה) זה לי קרוב לארבעים שנה עומד ועוסק במלאכה זאת ולא בא לידי לא אטום ולא מראות הפוסלות וגם שמעתי ממורי הרב שגם הוא שימש ששים שנה במלאכה זאת ולא בא לידו לא אטום ולא מראות הפסולות. תו"ז שם או' יו"ד. וכ"כ זב"צ או' ק"ע דשאל לכל זובחי הזבח בעיר בגדאד יע"א ואמרו שבימיהם לא מצאו מקום אטום בריאה אבל מראות הפוסלות לפעמים ימצא.

סעיף קטן קצו

קצו) [**סעיף יוד**] **ריאה שקשה כעץ במשמושה טריפה.** ואפי' במשהו טרפה. שו"ג או' ל"ה. זב"ת או' נ"א. שמ"ח או' כ"ד. פת"ב או' קל"ה. ביא"ב בלב"ת או' ב' שבאות כ"ז. בי"צ חלק ז' או' א' מז"ה סי' כ"ח או' א' ענ"ה סי' ט"ו או' ט"ו. קומץ כלל י"ז או' א' זב"ר סי' ט' או' ד' מנ"י ענף י"ב או' א' זב"צ או' קע"ג.

סעיף קטן קצז

קצז) ולא דמי ליבש מקצתה המבואר לקמן סעי' י"ג דהתם אין בו לחלוחית אבל הכא לחה היא ואי מנקבי לה מוציאה דם ולחלוחית אלא שמשמושה קשה כעץ. גם לא דמי לאטום דהתם עדיין לא הגיע לקשוי כעץ רק קשה קצת. גם לא דמי לטנרי אעפ"י שקשה כאבן דהתם מראה מוגלא יש לה והמוגלא שבתוכה נתקשה והיה לאבן אבל כאן מראיה כשאר ריאה וגוף הריאה הוא שנתקשה. שמ"ח שם. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם בעמ"ז או' א' מז"ה שם ביס"ה או' א' ענ"ה שם. קומץ שם בעשרון או' א' זב"ר שם בתמידים או' כ"ח ואו' כ"ט. זב"צ או' קע"ד.

סעיף קטן קצח

קצח) ואם אין מישושה קשה כעץ רק כמישוש הבשר שהוא ג"כ קשה קצת אבל לא כעץ יש להכשיר רק יש לבודקה אם הרוח בא שם שכיון שיש קישוי קצת חוששין לאטום. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. מז"ה שם או' א' קומץ שם או' ב' מנ"י שם. מק"מ או' קי"ב. זב"צ או' קע"ו.

סעיף קטן קצט

קצט) **ואם** נתערב חתיכה א' מבהמה זו עם חתיכה מבהמה כשרה ואח"כ נפל מתערובת זה למקום אחר וכיוצא בו אעפ"י כן יש להטריף לפי שמישושה קשה כעץ טרפה ודאית ואין כאן רק ספק א' בלבד. פת"ב או' קל"ו. ביא"ב בלב"ת שם. וכ"כ הפר"ח בקו"א דהוי ודאי טרפה. תב"ש או' ס' לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' כ"ד. מק"מ שם. קומץ שם או' א' זב"ר שם בתמידים או' ל' מנ"י שם. זב"צ או' קע"ה.

סעיף קטן ר

ר) **שם הגה. וה"ה אם קלה כעץ טרפה.** היינו כעץ נרקב. ש"ך ס"ק כ"ח בשם הרבה בודקים שכך הוא מקובל בידם. והפר"ח או' כ"ט כתב היינו שהיא קלה בטבעה יותר משאר ריאות. וכ"כ השמ"ח או' כ"ה. מש"ז או' י"ח ובשפ"ד או' כ"ח. פת"ב או' קל"ז. בי"צ שם או' א' מז"ה שם או' ב' קומץ שם או' ג' זב"ר שם או' ה' מנ"י שם או' ב' זב"צ או' קע"ז.

סעיף קטן רא

רא) **זהו** שהיא קלה כעץ אינו אלא טרפה מספק. לב"ש או' פ"ו. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' ב' שבאו' כ"ז. בי"צ שם בעמ"ז או' ג' מז"ה שם. קומץ שם. מק"מ או' קי"ג. זב"ר שם בתמידים או' ל"ד. מנ"י שם. ונ"מ שאם יש עוד איזה ספק על דרך שנת' לעיל או' קצ"ט וכיוצא בו יש להקל ולדון בזא דין ס"ס. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. מק"מ שם. מנ"י שם. זב"צ או' קע"ח.

סעיף קטן רב

רב) **ודוקא** כולה קלה כעץ או רובה אבל לא במקצתה. קומץ שם. והטעם כתב שם בעשרון סוף או' ה' דאי במשהו פסולה היאך אפשר להבחין קלות כזה. וכ"כ מק"מ שם. זב"צ או' קע"ט.

סעיף קטן רג

רג) **מעשה** שמצאו ריאה א' שרגל חמור שלה היא קלה כעץ דהיינו שהרגישו בו שהוא קל שלא כשאר רגל חמור שבשאר ריאות גם לא כשאר אונות שבצדו באותה ריאה ולא ראו בו כובד כלל אלא הרי הוא כרוח שאין בו ממש והביאו כמה ריאות של שאר בהמות וראו שאין זה דומה לשאר רג"ח לקלותו ובכבדו והטריפו הבהמה ההיא והגם דכתב הקומץ דבמקצתה כשרה כמ"ש לעיל בסמוך מודה בזה דטרפה דהא כתב הטעם משום דא"א להבחין ובזה דהיא אונא שלימה יכולין להבחין. זב"צ או' ק"ף יעו"ש.

סעיף קטן רד

רד) [**סעיף יא**'] **ריאה שנתמסמסה וכו'** ואפי' לא נחתך ונפל ממנה אלא משהו טרפא דלא גרע מריאה שניקבה אפי' כל שהוא טרפה. שו"ג או' ל"ז. זב"ת או' נ"ד. קומץ שם או' ד' זב"ש או' כ"ח. זב"צ או' קפ"א.

סעיף קטן רה

רה) **ואף** אם לא תפול אם הגיעה ללקותא שהרופא גורדו ומעמידו על בשר חי טרפה. כנה"ג בהגה"ט או' מ' פר"ח או' ל' שה"מ או' ל"ג. זב"ת שם. ומיהו אנן לא בקיאין בבשר שהרופא גורדו ולכן כל שינוי שבריאה ללקותא כגון שרכה להפסק חיישינן שנתמסמסה וטרפה. שמ"ח או' כ"ו. ענ"ה סי' ט"ו או' י"ז. פת"ב או' קל"ח. בי"צ חלק ז' בעמ"ז או' ו' קומץ שה. מנ"י שם או' ד' זב"צ או' קפ"ב.

סעיף קטן רו

רו) **וקלקול** זה שנתמסמסה היינו גם בקרומי הריאה דאי הקרומים חזקים וקלקול זה הוא בבשר הריאה לית לן בה. לב"ש או' פ"ז. ביא"ב בלב"ת או' פ"ח. בי"צ שם בעמ"ז או' ה' זב"צ או' קפ"ג.

סעיף קטן רז

רז) **מעשה** שהביאו ריאה לפני המורה ונפחוה ונפל ממנה חתיכות חתיכות ולא יצא הרוח וצוה לנפוח בחוזק עד שנפל כל בשר הריאה וראה שהיה בפנים לריאה קרום חדש על הריאה כלומר על הסמפונות והכשיר. כנה"ג בהגב"י או' פ"ג בשם הגהת שו"ב מהרי"ו. פר"ח שם. לה"פ או' ל"ו. בל"י או' ל"א. ומ"ש על הסמפונות ר"ל בשר וסמפונות ריאה כדינה דאם רק סמפונות אין לקותא יותר מזה והיאך הכשיר וכ"כ השמ"ח או' כ"ו וראו קרום חדש על הריאה והריאה שלימה כדינה והכשירו עכ"ל. וכ"כ המש"ז או' י"ט דאם הריאה אח"כ שלימה מכל מום כשרה ע"י נפיחה. לב"ש או' פ"ח. פת"ב שם וכתב שאפי' אם היה קרום חדש על הסמפונות אין זה מועיל עד שתהיה תחת החתיכות ריאה שלימה כדינה. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ח ובלב"ת שם. מק"מ או' קי"ד. בי"צ שם בעמ"ז או' ו' קומץ שם או' ה' מז"ה שם או' ג' מנ"י שם. ועיין לקמן או' רי"ח.

סעיף קטן רח

רח) [**סעיף יב**'] **ריאה שנמצאת נפוחה וכו'** והיינו שנתוסף בעובי של הריאה כאדם שבטנו !צבה. פת"ב או' ק"מ. ויש שפירשו שהריאה עומדת נפוחה ומליאה רוח כמו שהיתה בחיי הבהמה. פת"ב או' קמ"ב. מק"מ או' קט"ו. זב"צ או' קפ"ה.

סעיף קטן רט

רט) **ריאה שנמצאת נפוחה וכו'** שזו תוספת משונה בגופה ושמא התוספת בגוף כחסרון. הרמב"ם פ"ח מה"ש ה"ח. ב"י. לבוש. ועוד טעם אחר שהריאה שואפת רוח ואז הריאה נפוחה ואח"כ מוציאה רוח ומניפה על הלב אמנם כשהיא תמיד נפוחה אינה יכולה להניף וע"כ טרפה ואם נופחין אותה ומתמלאת קצת נפיחה ממה שהיתה קודם כשרה שהרי יכולה להניף. כנה"ג בהגב"י או' פ"ו בשם מהרש"ג. שו"ג או' ט"ל וכתב והכי נקטינן. שה"מ או' ל"ד. לב"ש או' פ"ט. ביא"ב בלב"ת או' כ"ט. מק"מ שם. בי"צ שם בתה"ב או' א' קומץ שם או' ז' זב"ר סי' ט' בתמידים או' ל"ז. מנ"י שם או' ג' תו"ז סי' פ"ז או' י"א שבאו' ן' זב"צ או' קפ"ו.

סעיף קטן רי

רי) **ואנן** לא ידעינן מהו חריות של דקל אבל המופת כשמוצאין ריאה שהיא נפוחה אז יחזור הטבח לנפחה נפיחה אחרת ואם בנפיחה זו תסדק הריאה זהו הוראה שאינה יכולה בהמה זו בחייה לנפוח הריאה ואינה מניפה ללב וטרפה. כנה"ג שם או' פ"ח בשם מהר"י פיגון. שו"ג שם. שה"מ שם. לב"ש שם. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. קומץ שם. ענ"ה סי' ט"ו או' ך' זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם. זב"צ או' קפ"ז.

סעיף קטן ריא

ריא) **ועוד** יש תקנה אחרת שצריך לראות שמא נסתם פי הקנה למעלה בקרישות דם השחיטה ומפני זה לא יצא הרוח ונמצאת נפוחה. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' קפ"ח.

סעיף קטן ריב

ריב) **דין** זה דנפוח פוסל בין בכל הריאה או רובה ואף אונה א' או רובה פוסל. אבל במקצת יש להכשיר בהפ"מ. קומץ שם או' ח' ועי"ש בעשרון או' י"ב שכתב דמ"ש פת"ב או' ק"מ להטריף אף במקצת והיינו אפי' במשהו המ"ע שורש ו' וע"ב ביאור י"ד השיגו עליו יעו"ש. וכ"ה דעת מק"מ או' קט"ו להכשיר במקצת דלא כפת"ב. וכ"כ זב"צ או' קפ"ט.

סעיף קטן ריג

ריג) **שם. ריאה שנמצאת נפוחה וכו'** ואין הפרש בין מחמת חולי בין מתולדה שאפי' אם יש בקי המכיר שהיא נפוחה כך מתולדה אין להכשיר ואינו מצטרף לספק כלל. פת"ב או' ק"מ. ביא"ב בלב"ת שם. מק"מ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן ריד

ריד) נפל לקדרה חתיכה שנטרפה משום ריאה נפוחה וחתיכה א' שנטרפה מחמת ריאה שהיה בה מראה לובן פחות מלובן ביצה א"צ ס' רק נגד חתיכה א' דיש מפרשים כחריות של דקל נפוחה וי"מ מראה לובן ואחד מהן ממ"נ כשר. פת"ב או' קמ"א. מק"מ שם. זב"צ או' ק"ץ. אבל אם נטרפה מחמת מראה לובן כביצה צריך שיהיה בקדרה ס' נגד שניהם פת"ב שם.

סעיף קטן רטו

רטו) שם. אוסרים אותה מספק. ולכן אם יש שם עוד איזה ספק באופן שיש לדון בו היתר ס"ס יש לצרף ספק זה להתיר. פת"ב או' קל"ט.

סעיף קטן רטז

רטז) שם. אוסרים אותה מספק. וה"ה בריאה של עוף אלא שא"צ לבדוק בריאה של עוף דלא שכיח אבל אם נמצא יש להטריף וכמ"ש לעיל ססי' ל"ה יעו"ש.

סעיף קטן ריז

ריז) [סעיף יג'] ריאה שיבשה אפי' מקצתה וכו' ולאו דוקא מקצתה אלא אפי' כל שהוא טרפה. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ג בשם כמה פו' שו"ג או' מ"א. שמ"ח או' כ"ח. זב"ת או' נ"ו. פת"ב או' קמ"ג. ביא"ב בלב"ת או' ל' בי"צ חלק ח' או' א' מז"ה סי' כ"ח או' ה' קומץ כלל י"ח או' א' אי"צ סי' כ"ג או' א' זב"ר סי' ח' או' ז' תו"ז סי' פ"ז או' יו"ד. מנ"י ענף יו"ד או' ה' זב"צ או' קצ"ב.

סעיף קטן ריח

ריח) והא דיבש טרפה דוקא מבחוץ משא"כ יבש מבפנים כל שהקרומים מבחוץ יפים כשרה דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון דלא גרע מנשפכה כקתון או נימוקה. לב"ש או' ץ' בי"צ שם בעמ"ז או' ב' והפת"ב או' קמ"ה כתב שאם מרגיש שיש יובש בבשר הריאה אעפ"י שהקרומים לחים ולא נתייבשו אז יבדוק בבשר אם נתייבש מהבשר שיעור שאם ינטל משם יהיה חלל מחזיק יותר מרביעית הלוג טרפה ואם לאו כשרה. ביא"ב בלב"ת שם. מק"מ או' קט"ז. מז"ה שם ביס"ה או' ה' קומץ שם או' ד' זב"ר שם במוספים או' ט' מנ"י או' ז' זב"צ או' קצ"ה.

סעיף קטן ריט

ריט) וגם אם משרטט בצפורן ואינו חוזר מעצמו יש להחמיר בזה כדין יבש שנפרך בצפורן אך בזה (שהקרומים לחין ונתייבש מהבשר שיעור וכו') יש להכשיר אם נוקב ומוציא דם שזה מורא שאעפ"י שהשרטוט אינו חוזר מ"מ אין שם יובש גמור בבשר

ועתיד להתרפות. פת"ב שם. מז"ה ביס"ה שם. קומץ שם. זב"ר במוספים שם. מנ"י שם. זב"צ שם. ור"ל כיון שהקרומים לחים והבשר מוציא דם אם נוקב בו עתיד להתרפות. ועיין לקמן או' רכ"ז.

סעיף קטן רכ

רך) והא דיבש אסורה בין מראה ריאה בין מראה מוגלא. כ"מ בתב"ש או' ס"ה. וכ"כ הלב"ש או' צ"ב. ביא"ב בלב"ת או' ל'. קומץ שם או' ב' מנ"י שם או' ה' זב"צ או' קצ"ג.

סעיף קטן רכא

רכא) ואפי' יש מוגלא או ליחה וכה"ג תחת היובש לא מהני אע"ג דבאטום מהני. לב"ש שם. ביא"ב בלב"ת שם. זב"ר שם בתמידים או' מ"ו. מנ"י שם או' ח' זב"צ או' קצ"ד.

סעיף קטן רכב

רכב) וכן אם מבצבץ בהנחת רוק אין זה מוציא מכלל יבש. זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם.

סעיף קטן רכג

רכג) שם. והוא שתהא נפרכת בצפורן. פי' כשמשמשין בה בצפורן היא נפרכת ואף אם אינה נפרכת בין האצבעות ונעשית פתיתין מ"מ כשנפרכת בצפורן יבש מקרי וק"ו הדברים כשנפרכת בין האצבעות. רא"פ או' קפ"ו. מנ"י שם או' ה' זב"צ או' קצ"ו.

סעיף קטן רכד

רכד) שם. והוא שתהא נפרכת בצפורן. ונקטינן בזה כסברת מרן בב"י דאפי' בזה"ז הריאה שיבשה מקצתה אם נפרכת בצפורן טרפה בהחלט ואם אינה נפרכת בצפורן כשרה בהחלק אפי' בלא בדיקה. כנה"ג בהגה"ט סוף או' ן' ובהגב"י או' פ"ט. והגם דאינו עולה בנפיחה דלא עייל בה זיקא כשרה ולא דמי לאטום. פר"ת או' כ"ה. ענ"ה סי' ט"ו או' כ"א. אבל הפר"ח או' כ"ח כתב דגם בזה צריך לראות שיהא עולה בנפיחה במקום זה כמו אטום. וכ"כ השו"ג או' מ"ב דכל שאינו עולה בנפיחה טרפה אעפ"י שאינה נפרכת בצפורן וכתב והכי נקטינן וכן המנהג יעו"ש. וכ"כ פת"ב או' קמ"ח דאם אינו עולה בנפיחה במקום זה אעפ"י שלא הגיע היבשות לגדר נפרך בצפורן טרפה ודינה כדין אטום. ביא"ב בלב"ת שם. זב"ר שם בתמידים או' מ"ד. מנ"י שם או' ח'.

סעיף קטן רכה

רכה) ואם כשקורעין הקרום במקום הזה שאינה נפרכת בצפורן ומניחין שם רוק או נוצה או כשמניח אותה בפושרין וממשמש בה היא עולה בנפיחה כשרה ואם אעפ"י כן אינו עולה בנפיחה ונמצא שם מוגלא וליחה שמחמת זה אינו עולה בנפיחה ג"כ כשרה אם לא כשאונא שלימה או רובה אינו עולה בנפיחה שאז טרפה אפי' יש שם מוגלא.

פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם. ובשעת הדחק יש לסמוך אסברא ראשונה באו' הקודם דהגם דאינו עולה בנפיחה כשרה שכן סברת מרן ז"ל בב"י. זב"צ שם. ועוד כי כן דעת הכנה"ג ופר"ת וענ"ה כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן רכו

רכו) שם הגה. ואם משרטט בצפורן על בשר הריאה ונראה השרטוט בתוכה מקרי יבש וטרפה. ואם חוזר לקדמותו מעצמו לאט לאט אע"ג דאינו חוזר לאלתר בהסרת הצפורן כ"א בהמשך קצת לא הו"ל יבש אבל אם חוזר ע"י משמוש ידים או נפיחה יתירה אפי' לאלתר הו"ל יבש. שמ"ח או' כ"ח. פת"ב או' קמ"ד. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם או' ב' מז"ה שם או' ה' זב"ת או' נ"ז. חכ"א כלל יו"ד או' ט"ו. ענ"ה שם. אי"צ סי' כ"ג או' ב' קומץ כלל י"ח או' א' זב"ר סי' ט' או' ז' מנ"י שם או' ו' זב"צ או' קצ"ח. ועיין לקמן או' ר"ל.

סעיף קטן רכז

רכז) ואם משרטט בצפורן ואינו חוזר אע"ג דנוקב באותו מקום ומוציא דם יש לאסור דדילמא נתייבשו הקרומים לבדם. שמ"ח שם. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. מז"ה שם. חכ"א שם. ענ"ה שם. אי"צ שם בלק"י או' ד' זב"ר שם בתמידים או' מ"ג. מנ"י שם או' ז' זב"צ או' קצ"ט. ועיין לעיל או' רי"ט.

סעיף קטן רכח

רכח) ואם יש חשש יבש או קמט ונפחה ונקרע הקרום אצל המקום טרפה. שמ"ח שם. בי"צ שם. ענ"ה שם. ואעפ"י שנפחוה קצת יותר מדאי ויש לתלות בזה מ"מ טרפה. פת"ב או' קנ"א. ביא"ב בלב"ת שם. מז"ה שם או' ו' מנ"י שם או' יו"ד. ועיין לקמן בדיני תר"ל לסי' זה או' ג'.

סעיף קטן רכט

רכט) יבש פוסל בורדא או יותרת אף שבדרי דאוני דהא יבש מטעם נקב. קומץ שם או' ג' ואם יבש כל שהוא מהורדא וכ"ש משרטט בצפורן ואינו חוזר טרפה אבל אם לא נתייבשה הורדא עצמה רק הכיס שלה אין להטריף כ"א ביבש כולו או רובו. פת"ב או' קמ"ט. ביא"ב בלב"ת שם. מז"ה שם או' ז' קומץ שם. זב"ר שם במוספים או' ט' מנ"י שם או' ט' ואם לא הגיע יבשות הכיס לשיעור נפרך בצפורן כ"א לשרטוט הנ"ל יש להכשיר בהפ"מ. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן רל

רל) ואם חוזר השרטוט מעצמו לקדמותו שכתבנו לעיל או' רכ"ו דכשרה אף אם בדק ע"י נפיחה ולא יצא דם כשרה. קומץ שם או' א' וכן כשניקב באותו מקום ואינו מוציא דם כשרה. פת"ב או' קמ"ז. מנ"י שם או' ז'.

סעיף קטן רלא

רלא) וכל שמשרטט בצפורן ונראה השרטוט בתוכו אף אם אין השרטוט ניכר רק בקרומי הריאה ולא בבשרה סי' לדבר שיבשו הקרומים וטרפה. פת"ב או' קמ"ג. ביא"ב בלב"ת שם. מנ"י שם או' ה'.

סעיף קטן רלב

רלב) אם יבש קצת בריאה וכשמשרטט בצפורן חוזר אלא שאם תנקוב אין מוציאה דם ונמצא שם באותו מקום סרכא תלויה או שאר רעותא כיוצא בו טרפה אבל אם מקום היבש כזה הוא בין אונא לאונא למטה מחציין ויש שם סרכא כשרה כיון שאינו יבש ממש וסרכא של מטה מחציין אין שם רעותא עליה אבל אם יבש שם עד שנפרך בצפורן אעפ"י שיש שם סרכא בזה המכסה על כל מקום היבש טרפה. פת"ב או' ק"ן. ביא"ב בלב"ש שם.

סעיף קטן רלג

רלג) [**סעיף יד**] **צמקה כולה אם מחמת בני אדם וכו'** טרפה ואם בידי שמים וכו' כשרה. וסי' לדבר בידי שמים כשרה יראת ה' טהורה. ובידי אדם טרפה כי רבה רעת האדם. כנה"ג בהגב"י או' ץ' בשם דמ"א. ברכ"י בשיו"ב או ז' זב"צ או' ר"ו.

סעיף קטן רלד

רלד) שם. צמקה כולה וכו' ופי' דצמקה אינו כמו יבשה דסעי' הקודם דביבשה אפי' במקצתה טרפה אלא צמקה היינו קרוב ליבשה כמ"ש הרמב"ם ע"כ בעינן דוקא כולה. ט"ז סק"ך. וכ"כ הש"ך ס"ק כ"ט דבצמקה בעינן דוקא כולה והשיג על הב"ח דמטריף אף בצמקה מקצתה יעו"ש. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' צ"ג. פר"ח או' ל"ג. לה"פ או' ל"ט. בל"י או' ל"ד. פליתי או' י"ג. שמ"ח או' ל"ג וכתב הטעם משום דאין סופה להתקלקל יותר. שה"מ או' ל"ה. חכ"א כלל יו"ד או' ט"ז. ענ"ה סי' ט"ו או' כ"ב. זב"ת או' נ"ט. פת"ב או קס"ט. ביא"ב בשפ"ז או' ל"א. בי"צ חלק ט' או' ו' מז"ה סי' כ"ט או' א' אי"צ סי' כ"ד או' ה' קומץ כלל י"ט או' א' זב"ר סי' ט' או' ח' מנ"י ענף י"ג או' י"ג. ומשמע דבצמקה קצת כשרה בלא בדיקה. מיהו השו"ג סוף או' מ"ד כתב דהמנהג אפי' צמקה כל שהוא נפחינן אותה עד שתעלה שם הקרום כשאר הריאה. וכ"כ סוף או' מ"ו דאם עולה קרום בנפיחה

יצאה מכל הספיקות וכשרה ואם לאו אפי' צמקה משהו טרפה מדין מקום אטום עכ"ד. ונראה דמ"ש וכ"ה המנהג היינו מנהג מקומו דהא כל האחרונים הנז' לא ס"ל הכי וע"כ יש לחוש לדבריו היכא דאפשר אבל בשעת הדחק ובהפ"מ יש להכשיר כדברי הש"ע והאחרונים. ועיין לקמן או' רמ"ג.

סעיף קטן רלה

רלה) שם. צמקה כולה וכו' וה"ה רובה. רש"ל פא"ט סי' ץ' ט"ז שם. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. פליתי שם. שמ"ח שם. שה"מ שם. חכ"א שם. ענ"ה שם. זב"ת שם. פת"ב שם. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם. מז"ה שם. אי"צ שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם.

סעיף קטן רלו

רלו) ומיהו היכא דיבשה אונא שלימה אעפ"י שאינה נפרכת בצפורן כתב בהג"א מא"ז בשם בה"ג דטרפה אך מניחים אותה במים וממשמש בה או יתן מים לתוך הקנה אם תחזור לברייתה כשרה. וכ"פ רש"ל פא"ט סי' כ"ב וכתב הטעם דכיון דצמקה אונא שלימה הוי כחסרה האונא ולא דמי לצמקה ריאה מקצתה דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון דלא כב"י וד"מ. ש"ך שם. וכן הסכים הט"ז שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. מש"ז או' ך' שה"מ שם. חכ"א שם. ענ"ה שם או' כ"ג. פת"ב שם. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם אי' ז' מז"ה שם או' ו' אי"צ שם או' י' קומץ שם אי' ח' מנ"י שם. זב"צ או' ר"ט. והכא לא מהני שתשרה מעל"ע בפושרין דכיון דעדיין לא שלט הקלקול כ"כ אי איתא דתהדר לאלתר הו"ל למהדר. שמ"ח שם. מש"ז שם. ענ"ה שם. פת"ב שם. בי"צ שם. אי"צ שם. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ שם. ומיהו הלב"ש או' קכ"ד כתב דאף כי לכתחלה שלא להשהות כלל מעל"ע מ"מ אי איתרמי דשהה מעל"ע וחזרה לברייתה יש להתיר בהפ"מ יעו"ש. בי"צ שם בתה"ב או' ט' זב"ר שם בתמידים או' ע"ט. זב"צ או' ר"י.

סעיף קטן רלז

רלז) ונראה דבדיקה דהג"א נוהגת ג"כ עכשיו דהיינו כמו בדיקה שכתב הרב בהגה סעי' ט' וכ"כ רש"ל שם. ש"ך שם. ביא"ב בשפ"ז שם. וכ"נ דעת האחרונים שכתבנו באו' הקודם שהביאו בדיקת הג"א הנז' משמע דנוהגת גם עכשיו.

סעיף קטן רלח

רלח) ובדיקה זו אין חילוק בראינו שהופחדה בידי אדם או בידי שמים. שמ"ח שם. לב"ש או' קכ"ה. ענ"ה שם. פת"ב שם. בי"צ שם. מז"ה שם ביס"ה או' ט"ז. אי"צ שם. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' רי"א.

סעיף קטן רלט

רלט) ורוב האונא או רוב האומא ככולו כדק"ל בכל התורה רובו ככולו ואפי' נשאר בהאי מיעוט כטרפא דאסא לא מהני כיון דמתחלה לא נבראת כך קטנה. שמ"ח או' ל"ד. לב"ש או' קכ"ז. מש"ז או' ך' ענ"ה שם. פת"ב או' קע"ב. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ או' ו' מז"ה שם או' ו' אי"צ שם ובלק"י או' י"ד. מנ"י שם או' ט"ו. זב"צ או' רי"ד.

סעיף קטן רמ

רמ) ולא מהני הכא שיקרע הקרום וימצא מוגלא או ישים רוק במקים הקרע כדלעיל גבי אטום דהתם בעינן רק שיהיה חיות במקום האטום ולא יובש אבל הכא אפי' לא הוה צמוקה כ"א אטומה מחמת מוגלא בעינן שתהיה המוגלא עתידה לצאת בחייה ותוכל להניף נ"ל הלב וכיון שלא יצאה ע"י הפושרין ומשמושין גם בחייה לא היתה מוכנת לצאת ובטלה ממלאכתה ואינו חוזר והו"ל כחסרה אונא. שמ"ח שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ט"ו. אי"צ שם בלק"י או' ט"ו. זב"צ אי' רי"ג. ומיהו בהפ"מ יש להקל אם קורע הקרום ומניח שם רוק או תבן ומתנדנד ע"י הנפיחה. פת"ב או' קע"א. מנ"י שם או' י"ד אלא שכתב דאין להקל בזה אפי' בהפ"מ אלא בצמקה אונא שלימה או רובה אבל לא בצמקה רוב הריאה.

סעיף קטן רמא

רמא) מעשה שהיתה יתרת מגבה פחות מט"ד וצמקה מקצתה אי נימא כיון דאם תחזור לבריאותה שוב יהיה בה כט"ד וטרפה או לא. והשיב יד שאול הנד"מ סביב הש"ך שהיא כשרה בהפ"מ אבל הרב זב"צ או' רט"י השיג עליו וכתב לאסור אפי' בהפ"מ יעי"ש.

סעיף קטן רמב

רמב) צמקה הורדא רובא ונשאר כט"ד בשורש שלה קיים יש להתיר בהפ"מ אף אם ראיני שאירע לה בידי אדם וכשיש ספק אם נעשה בידי אדם או בד"ש יש להתיר אף בלי הפ"מ ואם לא נשאר כט"ד אז בידוע שנעשה בידי אדם יש להטריף אף בהפ"מ ובספק יש להכשיר בהפ"מ. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' ל"ד. בי"צ שם בתה"ב או' ג' מיהו הפת"ב או' קע"ג כתב דאפי' נשתייר בה כט"ד שלא צמקה אין להקל. והקומץ שם אי' ט' כתב להכריע דאם נשאר בה כט"ד יש להכשיר בהפ"מ כדברי הלב"ש ואם לא נשאר כט"ד

אין להכשיר אפי' בספיקו ואפי' בהפ"מ יעו"ש. וכ"ז לנוהגין להטריף בחסרה הורדא כדברי מור"ם סי' ל"ה סעי' ב' בהגה אבל לנוהגין להכשיר בחסרה הורדא כדברי הש"ע שם יש להתיר בפשיטות בנשאר כט"ד בשורש שלה אפי' בהפסד מועט ואפי' אם ראינו שאירע לה בידי אדם ואם לא נשאר כט"ד אף בידוע שנעשה בד"א יש להכשיר דוקא בהפ"מ ואם ספק אם נעשה בד"א או בד"ש יש להתיר אף בהפסד מועט. זב"צ או' ר"ו.

סעיף קטן רמג

רמג) כל צמיקות הריאה שנתבארו להתירן ע"י בדיקה ואף צמיקות במקצת בכולן צריך לבדוק אח"כ בנפיחה אולי יש שם נקב כיון דמקום הוא יבש אלא שאין נפרך בצפורן ועוד דגם צמקה במקצת יש לחוש לאטום שאוסר בכ"ש. קומץ שם או' י"א מנ"י שם או' י"ג.

סעיף קטן רמד

רמד) שם. כגון ששחטו אחרת לפניה וכו' וצריך להזהיר להשוחטים בזה ורגיל שהרבה בני אדם באים אל השוחט ואוחזים העופות בידיהם ועומדים סמוך לו ממש ובפרט בערב יוה"כ בשחיטת הכפרות שמרבים העם להביא ואין זה נכון דיש בזה משום צב"ח ויש סוברים צב"ח דאו' ואיסורא דרבנן לכ"ע. ואין לומר דעופות לאו בני הרגשה נינהו שהרי מבואר דלפעמים צמקה הריאה שלהם מחמת שחיטת אחרת לפניה. וגם י"ל שאין לעשות זה כיון שיכול לבא מחמת זה לידי צימוק ואפי' לרשב"א שכתב שאין לחוש שתצטמק לשעה קלה ומתיר לשחוט מיד יש לחוש דבידי שמים קאמר. וגם י"ל דאע"ג דאינה צומקת מיד מ"מ י"ל שעתידה שתצטמק ואין מועיל שחיטה מיד. ומכ"ש לפי מ"ש בתב"ש מדברי בה"ג דמשמע דב"ח אפשר שיתקלקל מיד עד לאין מרפא ולכן אף שאין בידי להצריך בדיקה בכה"ג בבהמה וכ"ש בעוף שהבדיקה קשה וכדיעבד דמי מ"מ יש לנהוג בעופות וכן בבהמות כשקושרין הרבה שוורים בבית המטבחיים שלא יראה האחד בשחיטת חבירו. ומה שנוהגין כשהשוחט קרוא אצל בעה"ב לשחוט לצורך סעודת מצוה ולפעמים מזדמן שקובעים מקום לשחיטתו אצל הכלוב מלא עוף ושוחטים מהם כפי הצורך ומשאירים בכלוב כמה עופות לאחר זמן וכן בדיר של טלאים נראה דיש לחוש להצריך בדיקה לכתחלה ולכן יש ליזהר בכל גווני. שו"ת בית אפרים סי' כ"ו. והביאו בספרו יא"פ אשר סביב הש"ך. פ"ת או' ט"ז. זב"צ או' רי"ז. וכן במקום שנוהגין להניח רגליהם על צואר הבהמה בשעת שחיטה וא' עומד על גבו לבדוק הסכין וליתן לו אם נתעכב הסכין ביד הבודק יסיר רגלו השוחט מעל צואר הבהמה ויעזוב אותו משום צב"ח עד שיכין הבודק הסכין ויתן לו וכן כל כיוצא בזה. זב"צ שם.

סעיף קטן רמה

רמה) [**סעיף טו**'] **כיצד בודקין אותה. הגה. אם הדבר ספק וכו**' זהו דעת הר"ן דכל שידוע לנו שבא לה בידי שמים א"צ בדיקה וכשרה לאפוקי מדעת הרשב"א שנסתפק אפי' בבא לה בד"ש כמבואר בב"י וט"ז ס"ק כ"א וש"ך סק"ל יעו"ש.

סעיף קטן רמו

רמו) **שם. כיצד בודקין אותה וכו' הגה. ונראה דאין לנו לסמוך על בדיקה זו וכו'** הנה בדין זה של צמקה הריאה יש בזה חלוקים רבים ודינים מדינים שונים וסובלים הרבה אריכות כמו שיעויין בספרי האחרונים ובפרט התב"ש והלב"ש ואנן בדידן יתמי דיתמי דאע"ג דכתב רמ"א דאם נראה שבא לה בד"ש דיש לסמוך על הבדיקה מ"מ אנן יד ענייי אנן דאפי' אם נודע לנו שבא לה בד"ש אין אנו נוהגין בבדיקה זו כי אין אנו יכולין להבחין בין בד"א לבד"ש שהרבה סעיפים ופארות יש בה וע"כ אין אנו מתירין שום צמוקה כלל ועיקר וכ"כ הזר"א בדיני ריאה או' ס"ג וז"ל ולא אאריך בחילוקי בדיקה זו לפי שכתב ההגה דאין אנו בקיאין יעו"ש וא"כ כיון שצמקה טרפה עכ"ל. זב"צ או' ריי"ח. מיהו בצמקה מעט דא"צ בדיקה הכתובה בש"ע כמ"ש לעיל או' רל"ד יש להכשיר גם בזה"ז.

סעיף קטן רמז

רמז) [**סעיף טז**'] **ריאה שהרגיש בה במשמוש היד וכו'** וסמ"ק כתב כגון שבדקוה בנפיחה ואח"כ נמצאת בתוך הריאה. ב"י. פרישה או' כ"ז. אלא שדעת האחרונים להחמיר בזה אף בהפ"מ כמ"ש לקמן או' רנ"א ורנ"ב יעו"ש.

סעיף קטן רמח

רמח) **שם. אם עולה בנפיחה וכו'** פי' ולא מפקא זיקא. פר"ח או' ט"ל. פת"ב או' קע"ז. זב"ת או' ס"ט. ור"ל דבודקין אותה בנפיחה לבד ואם לא יצא רוח כשרה. ומיהו עיין לקמן או' ר"ן דהיכא דאפשר יש לבדוק בפושרין יעו"ש.

סעיף קטן רמט

רמט) **שם הגה. ובזה"ז יש להטריף כל ריאה שנמצא בה מחט וכו'** אם לא במקום הפ"מ אז יש להקל וכו' וכ"פ הב"ח שמ"ח או' ל"ז. פת"ב שם. בי"צ כלל יו"ד או' ג' מז"ה סי' ל' או' א' אי"צ סי' ל"ד או' א' קומץ כלל ד' או' ב' זב"ר סי' ז' או' ג' מנ"י ענף י"ד או' ג' ועיין לקמן או רנ"ג.

סעיף קטן רנ

רנ) והיכא דאפשר יש להחמיר לבדוק הריאה בפושרין כדרך שכתוב לעיל סעי' ט"ו. שמ"ח שם. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' ל"ז. בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן רנא

רנא) ואם נמצאת בחתיכה וקודם שנחתכה נפחוה אין לסמוך אנפיחה זו אפי' בהפ"מ דכיון דלא ידעו מעיקרא שמחט בתוכה חיישינן שמא לא דקדקו יפה. שמ"ח שם. פת"ב שם. בי"צ שם. מז"ה שם. ביס"ה או' ב' מנ"י שם.

סעיף קטן רנב

רנב) ונראה שאם הבודק אומר שברי לו שבדק יפה וראה שעלתה בנפיחה ולא יצא הרוח בשום מקום ואצ"ל אם שני בודקים מעידים כן שהם בדקוה ובריא להם שהם בדקוה יפה שאין חוששין שמא לא דקדקו יפה וכשרה בהפ"מ. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' ל"ז. מנ"י שם.

סעיף קטן רנג

רנג) [**סעיף יז**'] **מחט שנמצא בסמפונא רבה וכו'** מיהו באו"ה סי' נ"א או' א' כתב דמחט שנמצא בריאה בכל מקום שהוא בן בבשר הריאה בין בסמפון הגדילים או הקטנים אפי' אם היתה כולה בפנים ולא נראת בחוץ כלל ואפי' אם בדקוה מקודם בנפיחה ולא נראה בה רעותא כלל שיש להטריפה עתה בכל ענין בין מחט שיש לה ראש כמו למסמר בין מחט שתופרין בה בגדים שהם חדין משני ראשיהן יעו"ש. וכ"כ כנה"ג בהגב"י סוף הסי' בשם סמ"ק דעכשיו בזה"ז אין אנו בקיאין בבדיקה ובין שנמצא בריאה בין בסמפונא רבא בריאה טריפה. וכ"כ השו"ג בסוף הסי' דנוהגין להטריף בכל ענין משום שהמחטים בזה"ז דקים הם ועבידי לינקב בכל מקום יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' רי"ט דנוהגים להטריף בכל ענין וכס' האו"ה ומחט שנמצאת בכ"מ בין בבשר הריאה בין בסמפונות הגדולים או הקטנים יש להטריפה עתה בזה"ז יעו"ש.

סעיף קטן רנד

רנד) אם אחר שחתכו הריאה ובשלוה נמצא בה מחט תחוב באחד מן הסמפונות באופן שיש ספק אם נתחב בה המחט אחר השחיטה יש להתיר מכח ס"ס ספק קודם שחיטה היתה ספק לאח"ש נפלה ונתחבה ואת"ל קו"ש היתה שמא דרך סמפונות נקט ואתא ולא נקב. באר מים חיים או' ט"ל משם זב"ש. זר"א או' ס"ה. מיהו אם נמצא שום חלודה במחט או שום רעותא בחתיכה כגון חלודה או שינוי מראה או דם צרור יש לאסור דודאי זה היה קודם שחיטה כמ"ש התב"ש סי' מ"א סוף או' יו"ד. זב"צ או' רכ"ב.

סעיף קטן רנה

רנה) **אם** נמצא מחט מונח ע"ג ריאה על אונא ארוכה ועבה יש להטריף ממ"נ אם בא מבטן ניקבו בני מעיים ואם בא דרך הריאה ניקבה הריאה ופשיטא דטרפה. עי"צ בדין נקיבת הריאה או' ט' במ"ח או' מ"א. מכ"מ בסוף הספר או' יו"ד. ואף את"ל שבא המחט מן העור ונכנס לחלל מ"מ הא ק"ל מחט שנמצא בחלל הגוף טרפה כמ"ש הלבוש סי' נ"א סעי' א' וכ"כ כנה"ג בהגב"י שם או' ה' בשם ל"ח. שו"ג שם מחו' או' א' זב"צ או' רכ"ג.

סעיף קטן רנו

רנו) **נמצא** גרעין בריאה כגרעין תמרה שאינה חדודה בין בשלימה בין בחתוכה כשרה דאין דרך גרעין כזה לנקוב ובודאי דרך קנה נכנסה אבל גרעין החדוד כגרעין של זית דינא כמחט. כנה"ג בהגה"ט או' ס"ט. פר"ח או' מ' פליתי או' ט"ו. שמ"ח או' ט"ל. שה"מ או' מ"ב. חכ"א כלל כ"א או' י"א. ענ"ה סי' י"ג או' כ"ט. בי"צ חלק יו"ד או' ד' מז"ה סי' ל' או' ז' זב"ר סי' ז' בתמידים או' יו"ד. זב"צ או' רכ"ד. וה"ה כל גרעין שיש לו עוקץ דינו כמחט. ואם נמצא אבנים בתוכה הרי הוא כגרעין של תמרה וכשרה. מנ"י ענף י"ד או' ו'.

סעיף קטן רנז

רנז) **קוץ** דינו כמחט. כנה"ג בהגה"ט או' ס' וכן שבולת שועל דינו כקוץ ומחק. פר"ח בקו"א סי' מ"א. חכ"א שם. מנ"י שם או' ו' זב"צ או' רכ"ה.

סעיף קטן רנח

רנח) **קטן** שמצא מחט תחוב בריאה אוסרין אותה על פיו. כנה"ג שם או' ס"א. זב"צ או' רכ"ו. ובס' זו"ת חולק ומכשיר. זב"ת או' ע"ה. ומ"מ אנן ק"ל להחמיר בטרפות בדבר שיש בו פלוגתא וליכא רוב הסכמת האחרונים להכשיר. ועיין לקמן סי' מ"ח סעי' י"ב.

סעיף קטן רנט

רנט) **נמצא** נקב מפולש באונא מעל"ע ולפי הנראה נדמה שהוא בתולדה יש להטריף דמאן מפיס שהוא בתולדה ואפי' אם בתולדה אין ההיתר ברור. נוב"י מה"ת חי"ד סי' י"ט. יא"פ על סעי' זה. זב"צ או' רכ"ז. והייני אף אם עור החיצון קיים דאם לא כן בלא"ה ריאה שניקבה טרפה. וכן מבואר בנוב"י מה"ק חי"ד סי' ה' וסי' י"ז יעו"ש.

סעיף קטן רס

רס) **ואם** נמצאת מחט בריאה שנימוקה או נשפכה כקיתון אעפ"י שהיא עולה בנפיחה טרפה שהרי ניקב הסמפון ואין לו דבר שיסתום. פר"ח סוף או' מ' לה"פ או' מ"ח. בל"י או' מ"ב. שמ"ח או' מ' זר"א או' ס"ו. ענ"ה סי' י"ג או' כ"ט. ובלא"ה אנן מטריפין בריאה

שנימוקה וכו' אפי' בלא נמצא בה מחט משום שאין אנו בקיאין בבדיקתה כמ"ש לעיל או' קכ"ו יעו"ש.

סעיף קטן רסא

רסא) וכן אם המחט מקצתה בסמפון ומקצתה תחוב בבשר הריאה טרפה דאין הבשר מגין כיון דהמחלו תחוב בו. במ"ח או' ט"ל. זר"א שם. וזה שכתבנו הוא לנוהגין להכשיר במחט בהפ"מ כדברי מור"ס ז"ל בהגה סעי' ט"ז אבל בלא"ה יש נוהגין להטריף בכל ענין וכמ"ש לעיל או' רנ"ג יעו"ש.

דיני תר"ל לסי' ל"ו

א) קרום עליון של הריאה שניקב או נגלד מעט או כולו או רובו הוי רעותא ומצטרף לתר"ל. לב"ש בסוף סי' ל"ו בדיני תר"ל סוף או' קל"ב. ביא"ב בדיני תר"ל לסי' ל"ו או' א' בי"צ בדיני תר"ל לסי' ל"ו או' א' זב"צ בדיני תר"ל לסי' ל"ו או' א' ועיין לעיל סעי' א' וסעי' ב' ובדברינו לשם כל דיני נגלד וניקב קרום העליון יעו"ש.

ב) ניקב כיס הורדא לא הוי רעותא. לב"ש שם או' קל"ה. ביא"ב שם או' ב' בי"צ שם. זב"צ שם או' ג'.

ג) נשבר הקרום (ר"ל נקרע) ע"י שנפחוה יותר מדאי הוי רעותא ואם במקום שנשבר או סמוך לו יש איזה רעותא הוי תר"ל ודוקא כשאותה הרעותא עדיין לא עברה בנפיחה זו שנקרע הקרום מחמתה ודוקא שנשתברו ב' הקרומים מחמת הנפיחה אבל בא' לבד לא הוי רעותא. לב"ש שם או' קל"ו. ביא"ב שם או' ד' בי"צ שם או' ב' ועיין לעיל או' רכ"ח.

ד) נקב במקום דממשמש ידא דטבחא או דאיכא למיתלי בזאב וכה"ג אינו רעותא זולת אם יש שם איזה רעותא הצריכה בדיקה לעיכובא וע"י אותו הנקב א"א לבודקה טרפה. לב"ש שם או' קל"ח. ביא"ב שם או' ה' בי"צ שם או' ג' ועיין לעיל סעי' ה' ובדברינו לשם בס"ד.

ה) ונקבי המורנא (תולעים) אם יש תולעים כמספר הנקבים והתולע מקצתו בנקב ומקצתו חוץ לנקב אינו רעותא ואם חסר א' מתנאים אלו הוי רעותא. לב"ש שם. ביא"ב שם. בי"צ שם. ועיין לעיל מדיני תולעים מאו' פ"א ואילך.

ו) בענין ריאה שנשפכה כקיתון אין אנו בקיאין בבדיקתה כמ"ש לעיל או' קכ"ו יעו"ש.

ז) ואם נתרוקנה הריאה יותר מרביעית רעותא הוי. לב"ש שם או' ק"מ. ביא"ב שם או' ו' בי"צ שם או' ד' זב"צ שם או' ח' ועיין לעיל או' קנ"ב ומשם ואילך בדיני נתרוקנה הריאה.

ח) קמט בריאה אי הוי מחמת איזה לקותא וחולי הוי רעותא כמ"ש לעיל או' ק"ן יעו"ש.

ט) אטום בריאה שבסעי' ט' אף אם מתנדנד הרוק דכשר מ"מ הו"ל רעותא אבל אם ע"י הבדיקה שנת' שם בריא ועולה בנפיחה כשאר הריאה אינו רעותא כלל. לב"ש שם או' קמ"ב וקמ"ג. ביא"ב שם או' ז' בי"צ שם או' ה' זב"צ שם או' י"א. ואם יש סרכא תלויה באטום עיין בדברינו לעיל מאו' קפ"ג ואילך.

י) יבש בריאה שנת' סעי' י"ג היכא שכשר כגון שלא הגיע לשיעור יובש הוי כצמקה שיתבאר אח"כ. לב"ש שם. ביא"ב שם או' ח' בי"צ שם או' ו' זב"צ שם או' י"ג.

יא) סרכא תלויה או בועה מתוך צימוק במקצת הריאה יש לעיין כיון דהב"ח מטריף (עיין לעיל או' רל"ד) ואף דהוא נגד הגמ' מ"מ לקותא הוי ומיקרי תר"ל. מש"ז סי' ל"ז בדיני תר"ל או' י"ד. וכ"כ פת"ב או' קע"ד דצמקה במקצת אם נמצא שם עוד רעותא במקום הצימוק כגון בועה או סרכא תלויה וכיוצא בזה טרפה. מיהו הלב"ש סי' ל"ה או' כ"ז שבאו' א' כתב דלא הוי תר"ל והשיג על דברי המש"ז הנז' יעו"ש. והב"ד חכ"א כלל יו"ד סוף או' ט"ז וע"כ כתב להכריע ולהכשיר בהפ"מ דלא מקרי תר"ל יעו"ש. ואם חזרה לברייתה ע"י שנתן שם פושרין ומשמוש בידים גם הפת"ב שם כתב דיש להכשיר אעפ"י שיש שם רעותא אחרת. וכ"כ הלב"ש שם בדיני תר"ל או' קמ"ג וקמ"ד דאפי' צמקה רובה או כולה באופן דכשר כגון דהדרא בריא ע"י הבדיקה לא מיקרי רעותא ואינו מצטרף לתר"ל יעו"ש. ועיין לעיל או' רמ"ו.

סימן לז

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] ריאה שנמצאו בה אבעבועות וכו' ואם נמצאת בהם ליחה סרוחה וכו' הרי זה טרפה. הגה. ורבים מכשירים אפי' בעכורים וסרוחים וכו' פי' אפי' בבועות גדולות מאד ולא חיישי לבדיקת סמפונות. ט"ז סק"א. ואע"ג דלעיל סי' ל"ו סעי' ז' גבי ריאה שנימוקה פסק הרב בהגה דדוקא במקום הפ"מ יש להכשיר בעכורים וסרוחים י"ל דהתם איכא חששא דסנפונות דצריכים בדיקה אם לא נמוחו משא"כ הכא דלא איתרעאי ריאה כ"כ. ש"ך סק"א ופר"ח או' א' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' שפ"ד או' א' ביא"ב בשפ"ז או' ב' ועיין לקמן או' י"ב.

סעיף קטן ב

ב) שם הגה. ורבים מכשירים אפי' בעכורים וסרוחים וכו' וכן המנהג להכשיר בועות בכל ענין אם אינן סמוכות ואפי' במקום דליכא הפ"מ. כנה"ג בהגב"י או' ט' פר"ח או' ב' פר"ת או' א' וכתב וכן העלו כל האחרונים ודלא כמרן בש"ע. לה"פ שם. שו"ג או' ג'

וכתב וכן נהגו במלכות תוגרמה ובכל מקום ששמענו שמעיהם שלא שמענו בשום מקום שבדקו מי הבועה משום עכורים או סרוחים אלא בכוליא לבד זולת בירושת"ו שנוהגים לבדוק בועות הריאה כבועות הכוליא וה"ט שקבלו עליהם הוראת מרן ז"ל יעו"ש. וכ"כ השמ"ח או' א' דהמנהג במדינות אלו (ר"ל בערי אשכנז) להכשיר אפי' יש בהם מים עכורים וסרוחים ומלוחים או ליחה סרוחה ואין לזוז מהמנהג אבל במקום שאין מנהג יש להטריף. וכ"כ פת"ב או' ג' ביא"ב או' א' בי"צ חלק א' או' א' מז"ה סי' ל"א או' א' אי"צ סי' ט"ז או' א' קומץ כלל כ"א או' א' זב"ר סי' יו"ד או' א' מנ"י ענף א' או' א' וכ"כ הזב"ת או' א' דבמקומו (ר"ל בערי תימן) נהגו להקל כדברי ההגה. וכ"כ התו"ז סי' יו"ד או' ב' זב"צ או' א' וכתב דכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן ג

ג) **ומ"ש** דבירושת"ו נוהגים לבדוק וכו'. היינו מנהג הספרדים אבל מנהג האשכנזים הדרים בירושת"ו נוהגים כדברי מור"ם ז"ל ואין בזה משום לא תתגודדו כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' תס"ח יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **ובמקומות** המטריפין יש להם לפתוח כל בועא שנמצא בריאה ולבודקה שמא יש בהם א' מאלו הפוסלים בה ואם מצא שהם מים צלולים צריך לטועמם אם הם מתוקים שאם הם מרים או מלוחים דינם כעכורים וסרוחים. ואף אם אינה בועא בולטת לחוץ רק מורסא שהוא שוה לשאר מקום !שבריאא יש להחמיר באין הפ"מ. ואם נאבדה קודם שבדק לידע אם הם צלולים או עכורים יש להכשיר בהפ"מ או בשעת הדחק אבל אם ראה שהמים צלולים ולא הספיק לטעום המים אם הם מתוקים עד שנאבדה יש להקל. ואם היו הרבה בועות בריאה צריך לפתוח כולם ולבודקם ואין סומכין על הרוב שנבדקו ונמצאו צלולים. ואם פתח כולם ומצאם צלולים וטעם רובם ומצאם מתוקים די בכך וא"צ לטעום יותר. ואם פתח הרוב ומצאם צלולים ולא הספיק לפתוח כולם עד שנאבדה יש להקל. פת"ב או' ג' ואו' ד' ביא"ב בלב"ת שם. מנ"י שם או' ב'. ועיין לקמן סוף או' ו'.

סעיף קטן ה

ה) **ושיעור** לדבר אימתי נקראים סרוחים או מרים או מלואים לא נתבאר בפו' ויראה לי שצריך שלא יהא ראויין לשתיית אדם מחמת זה רק ע"י הדחק. פת"ב סי' ל"ו או' פ"ג. ביא"ב בלב"ת שם. ועיין לקמן או' צ"ט.

סעיף קטן ו

ו) **ולא** ינקוב בסכין אלא בקוץ לפי שע"י הסכין המים נעשו מלוחים ותטרוף שלא כדין וגם שאין לטבול אצבעו תוך הבועות וללחוך באצבע משום דבשר האצבע ממרר אך ילחוך בלשונו מן המים לנסותם ולטעמם. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ח. ומ"ש שם הכנה"ג דאם יש הרבה בועות מ"ז ותבדוק א' מהם והוא צלול ומתוק בידוע שכולם צלולים כבר הב"ד רא"פ שם או' ד' וכתב דהאחרונים חולקים ע"ז וע"כ פסק בפת"ב כמ"ש לעיל או' ד' יעו"ש. ועיין לקמן או' ק'.

סעיף קטן ז

ז) **שם הגה. ורבים מכשירים אפי' בעכורים וכו'** ובבהמת גוי ראוי להחמיר כדעת הרי"ף והרמב"ם ולאסור בעכורים וסרוחים ובבהמת ישראל יש לסמוך כדעת הרשב"א והרא"ש ולהתיר ומפני הגאביל"ה או שכר השוחט או שיש לו מנה מן הכשרה ולא מן הטריפה או לתת לגוי בעל הבהמה ג' או ד' לבנים מקרי ממונן של ישראל. כנה"ג בהגב"י או' ח' שו"ג מחו' או' א' וכתב ועל סמך זה נהגו פה שאלוניקי להכשיר בועות אף ממים סרוחים או עכורים גם בבהמת גוי משום הגאביל"ה או שכר השוחט שמקרי ממונם של ישראל וכן המנהג באדריאני מה"ט עכ"ל. וכ"כ התו"ז סי' יו"ד או' ב' זב"צ או' ב' וכתב וכן המנהג בבגדאד יע"א להכשיר אף בבהמת גוי משום מס הקהל שלוקחים מן הכשרות. ועיין לקמן סי' ט' או' רכ"ח.

סעיף קטן ח

ח) **ומאחר** דאין אנו בודקים משום מים עכו"ם ומרורים כדכתיבנא לא הזכרתי פה הסי' שכתבו הפו' לידע אם המים זכים ומתוקים וגם שלא לנקוב הבועות בסכין אלא בקוץ וגם שלא לטבול אצבעו לטעום כ"א ללחוך בלשון וכמ"ש הכנה"ג בהגה"ט או' כ"ק ובהגהות מהרי"ו דלא נפקא לן מידי דמנהגינו להכשיר בלתי שום בדיקה. תו"ז שם או' ג' זב"צ או' ג' ועיין לעיל או' ו'.

סעיף קטן ט

ט) **ודע** שדרך הבועות הגדולות לפעמים שאין המים שבתוכם ממלאים כל הבועא ונשפכין כקיתון הנה והנה בתוך הבועא וכשר אפי' אם יש ריקן בתוכו יותר מרביעית וה"ה בבועא מעל"ע או בשפולי במקומות שאין בהם איסור מחמת השפולי או מחמת המעל"ע ואז אפי' יש בהם ריקן בתוך הבועא ביותר מרביעית ג"כ כשר. לב"ש בהגהתו לשמ"ח סוף או' כ"ו. מק"מ או' א' מז"ה סי' ל"א או' ב' זב"ר סי' יו"ד במוספים או' ב' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן י

י) ואפי' יש בבועא דם כשרה. שמ"ח או' א' וכ"כ הפר"ת בסי' ל"ח או' ה' פת"ב או' ה' תו"ז שם או' ה' בי"צ ח"א או' א' מז"ה שם או' א' קומץ כלל כ"א או' א' זב"ר סי' יו"ד או' א' זב"צ או' ה' וכתב שם הפר"ת דאם הצמחים מלאים דם והעור אדום טרפה דכיון דהאדים העור לקוי הוא דכל שהאדימה ע"י מכה טרפה מספק אבל האדימה בבשרה ולא בעורה כשרה יעו"ש. והב"ד זב"צ שם וכתב דכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א כס' הפר"ת דכשנמצאת בועא מליאה דם מריקים הדם מן הבועא ואם האדמומית שלטה בגוף העור מטריפין אותה ואם לא האדים העור רק הדם שכנוס בתוכה מכשירין אותה וכתב וכן עיקר.

סעיף קטן יא

יא) ומיהו במקום שנהגו להחמיר בעכורים וסרוחים יש להטריף גם בזה (בבועא שנמצא בתוכה דם) וכן אם המים אינם עבים ועכורים רק מראיהם כרכומי כמראה הדבש יש להחמיר במקומות אלו. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' א' מנ"י ענף א' או' ב'.

סעיף קטן יב

יב) וא"צ לבדוק הסמפונות כשנמצא בועות בריאה. ב"י. תב"ש או' ד' לב"ש או' א' וסיים העולה מכ"ז כל בועה יחידית או אפי' הרבה ורחוקים זה מזה אין בו שום חילוק ואפי' יש בה מוגלא עכורה וסרוחה או מים עכורים וסרוחים בין גדולה בין קטנה בין עומדת בעומק מאד או לא לית מאן דחש לה כלל וכשר וא"צ בדיקת סמפונות עכ"ל. פת"ב או' ב' תו"ז שם או' ד' ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם ובעמ"ז או' א' מז"ה שם. אי"צ סי' ט"ז או' א' קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם או' א' זב"צ או' ו' ועיין לעיל או' א' ואם בדק ומצא הסמפון נקוב סמוך לבועא עיין לעיל סי' ל"ו או' קי"ט.

סעיף קטן יג

יג) בועא ישנה טרפה כיצד היא כשהבודק מכניס ידו לבדוק ומתמסמס ביד הבודק שהיא מעופשת טרפה. כנה"ג בהגה"ט או' ב' לה"פ או' א' בל"י או' א' שה"מ אי' ב' לב"ש או' ב' ענ"ה סי' ט"ז או' מ"ז. תו"ז סי' י"א או' א' וכתב וכן רגילות להמצא ומטרפינן. בי"צ שם בתה"ב או' א' קומץ שם או' ו' וכתב ואין לה שום הכשר בעולם. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יד

יד) וכי אם נמצאו מין בועות בריאה שקולפין אותם בידים והריאה נשארת שלימה במקום הבועא ולזו קורין שלפוחית יש להטריף ואפי' נפיחה לא מהניא מטעם דדלמא היתה נקובה במקום הבועא וחזרה והבריאה וקרום שעלה אינו קרום. כנה"ג שם. לה"פ

שם. בל"י שם. שה"מ שם. לב"ש שם. ענ"ה שם. תו"ז שם או' ז' וכתב להשיג על דברי החולקים בזה וסברי להתיר אלא העיקר לאסור כדברי הכנה"ג ודעמיה יעו"ש. בי"צ בתה"ב שם. מז"ה שם או' ד' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן טו

טו) ומופת לידע אם היא שלפוחית או בועא שלימה הוא ע"י העברת האצבע על השלפוחית בחוזק כיצד אם נקרעה היא שלפוחית דקרום הריאה הוא קשה וכשדוחקים על הבועא היא נשברת למקום הבשר ולא לחוץ מן הקרום וזו שנשברה בהעברת האצבע היא שלפוחית שהיתה נקובה מחיים. תו"ז שם או' ג' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן טז

טז) שלפוחית הנז' אפי' היתה מלאה רוח טרפה. מז"ה שם ביס"ה או' ח' קומץ שם בעשרון או' יו"ד. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יז

טוב) ומ"מ נ"ל דזהו דוקא אם הבועא ההיא ככל בועות הנמצאות בריאה אבל כשנמצאות כעין הרגילות להמצא על שומן וחלב וזה בא בבעל חי שהיה שמן מתחלה והולך הלוך להכחיש וסימנם שהיא לבנה ובתוכה מ"ז ואין לה כיס בפ"ע יש להכשיר ע"י קליפה ובדיקה תחתיה רק שיראה היטב שיהא המקום תחתיה נקי בלי שום רושם איזה נקודה דאל"כ יש לחוש שיש שם נקב והעלה את הבועא ההיא. קומץ שם או' ה' והיא כמו הזכוכית ואין לה כיס כ"א עור השלפוחית והעור שלה דק הרבה והיא כמו שלפוחית הנמצאת לפעמים בבני מעים ומ"מ בועא כזאת צריך להתישב בה הרבה וע"י שאלת חכם ומכניף לכל הטבחים דשמא היא מן הבועות הנקלפות שכתבנו לעיל ומשו"ה צריך ישוב הדעת לזה הרבה. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יח

חי) ואם יש על הריאה כמו נמורין (נקודות אדומות או שחורות) יש לבדוק אחר נקבים ומעשה שהיה על הריאה כעין נמורין ונקודות וקנחו ביד ומצאו שהיתה מליאה נקבים קטנים והטריפו. שמ"ח או' י"ח. תו"ז סי' י"ב או' ט"ו. זבח שמואל דף כ"ה. בי"צ בתה"ב שם. קומץ שם או' ג' זב"ר סי' יו"ד במוספים או' ג' וכתב ואם לא בדק טרפה. והחיוב לקנח אותן ביד ולבדוק אחר זה ואם עדיין הנקודות ניכרות ולא מצא נקבים אזי יוציא המוגלא מהבועא דרך צידה באופן שלא יגע לקלקל מקום הנקודות ואם הלכו להם זה מורה שהמוגלא גרמה לצמיחת הנקודות הללו וכשרה. ואם אחר הסרת המוגלא ג"כ לא

הלכו הנקודות טרפה שזה מורה על נקבים אלא שעלה בהם קרום ונסתמו ולא כלום הוא. קומץ שם. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יט

יט) **וכ"ש** אם נמצא על הבועא גרב או שחין דטרפה ואינו מועיל שום בדיקה דזה ודאי נקבה והעלה את הגרב או השחין וסופו לסתור ואף בנמצא גרב או שחין על טנרא יש להטריף מספק. שמ"ח שם. בי"צ בתה"ב שם. קומץ שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כ

ך) **נמצא** בועא שיש בה שחור מחויב הוא לבדוק אם תלך המראה ההיא ע"י הסרת המוגלא כנז' לעיל או' י"ח ואם לאו טרפה מחמת המראה שחור שבה. קומץ שם או' ד' וכ"כ היא"פ סי' ל"ח בשם הנוב"י סי' י"ג. זב"צ או' י"ד. ועיין עוד לקמן סי' ל"ח או' מ"א ואו' מ"ג.

סעיף קטן כא

כא) **בועא** על גבה של ריאה והיא משונה מכל שאר בועות דהיינו שבולטת יותר מן הריאה ונראה לעין שאין ממנה כלל בתוך הריאה רק דבוקה להריאה בשרשה לבד והשאר הוא בולט לחוץ טרפה משום דסופה להתפרק מחמת חבור הצלעות. שו"ת שער אפרים סי' נ"ה. וכ"פ הפר"ח בקו"א כוותיה ולא מטעמיה. לה"פ סוף או' ו' ואו' מ"ו. בל"י או' ד' שמ"ח או' ט"ז. שפ"ד או' י"ב. פת"ב או' ל"ח. ביא"ב בלב"ת או' ד' בי"צ שם או' ה' מז"ה סי' ל"א או' ג' אי"צ סי' ט"ז בזב"ת או' ל"ד. קומץ שם או' ב' זב"ר סי' יו"ד או' ג' מנ"י ענף ד' או' ט' ודוקא אם היא כט"ד אבל אם היא פחות מט"ד כשרה. לה"פ או' מ"ו. בל"י שם. שפ"ד שם. לב"ש או' ע"ח. דע"ק או' ך' מק"מ או' נ"ד. מיהו הפת"ב שם כתב דיש להטריף בזה אף שהבליטה פחותה מט"ד ואינה חדודה כלל ואפי' מליאה מים זכים. וכ"כ מז"ה שה ביס"ה או' ו' אי"צ בזב"ת שם. קומץ שם. עצ"ל בדיני תר"ל או' קכ"ט. זב"ר שם בתמידים או' י"ד. מנ"י שם. וע"כ יש להחמיר אם לא בהפ"מ או שעת הדחק כי אז יש לסמוך על המתירין. ועיין לקמן או' כ"ד.

סעיף קטן כב

כב) **ובועא** הנז' גם במלאה רוח ובטנרא דינא הכי. זב"ר בתמידים שם. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כג

כג) **וכ"ז** בבועא שאינה מושרשת היטב אבל במושרשת אף שבולטת הרבה חוץ להריאה יותר מט"ד ועומדת בין הערוגות וקרובה לצלעות ולשדרה ואפי' היא חדודה ובכל ענין כשרה. קומץ שם. זב"ר שם או' ג' וכ"מ מדברי השמ"ח שם והלב"ש או' ע"ט. וכ"כ פת"ב

או' ל"ז. בי"צ שם. מז"ה שם ביס"ה או' ה' מק"מ או' נ"ב. מנ"י שם או' ח' ולא דמי לבועא באונא עליונה דימין דהתם לאו מדוחק לחודיה אתינן עליה אלא משום דדרכה להתחכך בגרגרת ולהתפצל משא"כ הכא. תב"ש או' כ"ז. בי"צ שם בעמ"ז או' ח' זב"ר שם במוספים או' ה' זב"צ או' י"ז. ועי"ש בזב"צ מ"ש לדחות דברי התו"ז סי' י"ג או' ו' ובספרו נדיב לב ח"א סי' ט"ז שכתב להטריף בבועא ע"ג ריאה כט"ד משום יתרת ע"ג יעו"ש.

סעיף קטן כד

כד) כתבנו לעיל או' כ"א על בועא שהיא מגבה דריאה ואינה דבוקה בה רק השורש דבוק והיא בולטת לחוץ דטרפה. ה"ד מגבה אבל אם היא מקמא דריאה כשרה. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כה

כה) ואם בועא הנז' יש מראה ריאה גמורה עליה אפשר להקל דאז ודאי מושרשת יפה ולא תתפרט ועדיין צ"ע. לב"ש או' ע"ח. אבל המק"מ או' נ"ד כתב על דברי הלב"ש הנז' דלו נראה פשוט כיון שנתכסה בבשר הריאה לא גרע מגבשושית וכשר. והב"ד זב"צ או' י"ט וכן עיקר.

סעיף קטן כו

כו) [**סעיף ב'**] **אם סרכא תלויה יוצאה מן הבועא טרפה.** משום דהו"ל תר"ל. לבוש סעי' ז' ב"ח. פר"ח או' ד' שמ"ח או' ב' פת"ב בדיני תר"ל בסוף סי' ט"ל או' כ"ד. ומכאן למדו להטריף כל היכא דאיכא תר"ל כגון בועא העומדת על הגבשושית וכיוצא בזה. ב"ח. ט"ז סק"ג. פר"ח סי' ט"ל או' כ"א. להפ"ו או' ו' שמ"ח או' ג' פת"ב שם. בי"צ בדיני תר"ל לסי' ל"ז או' ד' ולא דמי לסרכא תלויה יוצאה מטנרי דכשר כמ"ש סי' ט"ל סעי' ח' דטנרי אין עליה כלל שם לקותא. ט"ז שם. להפ"ו שם. ועיין לעיל סי' ל"ה בדיני תר"ל או' א'.

סעיף קטן כז

כז) שם. אם סרכא תלויה יוצאה מן הבועא טרפה. וכ"כ בהגה לקמן סי' ט"ל סעי' ח' לבוש סעי' ז' ב"ח. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ב. פר"ח שם. להפ"ו שם. שמ"ח או' ב' לב"ש אי' ו' פת"ב או' ז' תו"ז סי' ט"ו או' א' ולאפוקי ממנהג שאלוניק"י שכתב השו"ג או' שנוהגים להכשיר סרכא תלויה בבועא וגם הרשד"ם בתשו' סי' ל"ז קרא תגר על המנהג הזה יעי"ש.

סעיף קטן כח

כח) סרכא תלויה היוצאת מן הבועא טרפה אפי' במים זכים. ט"ז סק"ג. בל"י או' ד' וכתב וכן ראיתי נוהגין. ומיהו הש"ך סק"ג כתב ה"ד לדעת הש"ע ודעמיה דמטרפי בתרי

בועי דסמיכי במים זכים אבל למאן דמכשיר בסמיכי במים זכים כמ"ש לקמן סעי' ג' בהגה גם בזה יש להכשיר יעו"ש. והלב"ש או' ז' כתב דגם להמכשירים בסמיכי במים זכים אין להתיר בזה כ"א בהפ"מ כי יש לחוש לדעת האוסרים יעו"ש.

סעיף קטן כט

כט) **וה"ד** אם הבועא היא גבוהה מבשר הריאה גם לאחר הנפיחה אבל אם היא שוה לבשר הריאה כשרה דזה לא הוי בועא אלא מורסא כמ"ש לקמן בהגה סעי' ג' זב"צ או' כ"ב. ועיין בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ל

ל) **ואם** סרכא תלויה יוצאה מבועא מליאה רוח יש להקל דלאו לקותא היא. שפ"ד או' ט' לב"ש שם וכתב ואפי' בלא הפ"מ יש להכשיר. והיינו במקומות שנוהגים להכשיר בסמיכי במים זכים כמ"ש הלב"ש בהגהתו לשמ"ח או' ב' וכ"כ הביי"צ בדיני תר"ל לסי' ל"ז או' ה' ביא"ב בדיני תר"ל לסי' ל"ז או' ו' ומיהו נראה דגם במקום שאוסרים בסמיכי במים זכים במליאה רוח וסרכא ע"ג יש להכשיר בהפ"מ כיון דלא הוי אלא רעותא כל דהו.

סעיף קטן לא

לא) **וסרכא** תלויה העומדת אצל הבועא ממש בלי הפסק כלל טרפה. תב"ש או' ט' לב"ש או' ו' פת"ב בדיני תר"ל בסי' ט"ל או' ל"ב. וכתב המש"ז בדיני תר"ל בתנאי הב' דבעי רוחב קש ביניהם ופחות מרוחב קש הוי סמוכים והלב"ש או' ט"ז חלק עליו וכתב דסגי בכל דהו אכן הפת"ב שם או' ל"ג כתב כהמש"ז דבעינן רוחב קש ביניהם אלא שכתב דלצורך יש להקל בהפרש כשני שערות והפרש הבשר שביניהם צ"ל בריא יעו"ש. ועיין לקמן או' נ"ו.

סעיף קטן לב

לב) **מיהו** פשוט דבועא במים זכים או מלא רוח לא עדיף מטינרי והוי רעותא כל דהו ואם יש שם סרכא דבוקה (למקום אתר) לא מהני מיעוך. לב"ש או' ז' ביא"ב שם. בי"צ שם בביאור או' ה' והיינו אף לנוהגים להקל במיעוך ומשמוש כמ"ש לקמן סי' ט"ל סעי' י"ג בהגה הכא אסור אבל לדעת הש"ע שם סעי' יו"ד בלא"ה אסור למעך בכל גוונא כיעו"ש. ושאר דיני סרכא תלויה ית' לקמן סי' ט"ל סעי' ח' קחנו משם.

סעיף קטן לג

לג) **שם הגה. וה"ה בועא העומדת במקום שאר רעותא וכו'** כלומר דכמו שסרכא יוצאה מבועא טרפה משום דהו"ל תר"ל א"כ ה"ה בגבשושית וכה"ג. ש"ך סק"ד. פר"ח או'

ד' לה"פ או' ו' שפ"ד או' ד' ומהו גבשושית עיין לעיל סי' ל"ה סעי' ה' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לד

לד) שם בהגה. כגון בגבשושית וכו' ואם עור הבועא משתנית למראה ריאה אע"ג דעומדת בגבשושית או שאר רעותא כשרה דכיון דיש בו מראה ריאה לא הו"ל אלא חסרון מבפנים. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ה' לה"פ או' ז' שה"מ או' ו' שמ"ח או' ד' מש"ז בדיני תר"ל או' ג' חכ"א כלל י"א או' ג' ענ"ה סי' ט"ז או' י"ב. לב"ש או' ד' ביא"ב בדיני תר"ל לסי' ל"ז או' ח' בי"צ שם או' ו' זב"צ או' כ"ח. ועיין לקמן או' מ'.

סעיף קטן לה

לה) ודוקא מראה ריאה גמורה שנראה מזה שגם בשר יש קצת תחת העור. שמ"ח שם. מש"ז שם. ענ"ה שם. ביא"ב שם. בי"צ שם. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לו

לו) וצריך להיות בשר הריאה הבריא ממש ולא ע"י מוגלא שבבועא שמראיתה כך. דע"ק או' ט'. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן לז

לז) מה שממשמשים גם בכח שתתכסה הבועא בבשר נראה שהשו"ב צריך להבחין בזה היטב שאם ע"י רוב משמושו בכח הוא מעתיק בשר ממקומו שהיה מחובר שם וניתקו מחבורו והביאו ע"ג הבועא שתתכסה שאין שום תועלת בזה כיון שצריכין לשער שבחיי הבהמה היה מתכסה ולא שייך כן אם תולש מה שמחובר שבודאי בחיי הבהמה לא היה נעשה כן ממילא ע"כ צריך ליזהר בזה. דע"ק או' יו"ד. מק"מ או' ט' והכל לפי ראות עיני המורה. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לח

לח) בועא על קמט יכול למשמש ביד כדי להעלות בשר הריאה על הקמט ולהשוותו אבל לא בכח והגם דהדע"ק שם פליג ע"ז וכתב דאין למשמש ביד אלא דוקא בנפיחה בכח מ"מ המק"מ שם פקפק עליו והגם דחזר ויישב דבריו מ"מ מנהגינו למשמש ביד וכמ"ש בסמוך גבי העלאת בשר ע"ג בועא דמהני ביד. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן לט

טל) הא דאמרנו ס"ת על הבועא אם מתכסית בבשר הריאה כשרה מ"מ צריך למעך (כלומר להסיר) סרכא התלויה ממקום הבועא ואף שמצד הדין אין למעך מ"מ יש לחוש שמא תחת הסרכא תלויה נשאר קצת מן הבועא שלא נתכסית מפני שלא יכול לראות

תחת הסרכא משו"ה צריך למעך התלויה אחר שנתכסית הבועא אלא שא"צ מים פושרין ואם לא עברה ע"י מיעוך הו"ל רעותא גמורה וטרפה. אי"צ סי' כ"א בזב"ת או' מ"ג ובלק"י שם או' ט' זב"צ או' ל"ג וכתב שם בזב"צ דכן מנהג עיר בגדאד יע"א דכשיש ס"ת על הבועא בתחלה מסירים הסרכא מן הבועא ומנקין את הבועא מן הסרכא לגמרי ואח"כ רואים אם נתכסית הבועה בבשר הריאה מכשירין אותה.

סעיף קטן מ

מ) בועא שחוזרת ע"י נפיחה למראה ריאה ממש שדומה מראיתה למראית כל בשר הריאה אעפ"י שעדיין גבוה מבשר הריאה אינה רעותא ולכן אם יש עליה ס"ת או שאר רעותא כשר ומ"מ רעותא כל דהו הוי כמו טינרי. לב"ש בדיני תר"ל או' קל"ז. וכ"כ המש"ז בדיני תר"ל או' ג' בשם השמ"ח. פת"ב בדיני תר"ל סי' ט"ל או' כ"ב. בי"צ שם בדיני תר"ל או' ח' בלק"י שם. ועיין לעיל או' ל"ב.

סעיף קטן מא

מא) והיינו אם כל הבועא חוזרת למראה ריאה מסתבר שהוא גבשושית ותולין במצוי משא"כ בועא שאין מתכסה רק חציה או מקצתה לא מסתבר כלל שהחציה תהיה גבשושית וחציה בועא אלא מסתבר שכולה היא בועא ואף שחציה מתלבנת אין זה רק מחמת חוזק הנפיחה. לב"ש או' קל"ג. ור"ל דאם יש אצלה רעותא אחרת באופן דהוי תר"ל אין זה מפסיק בין הרעועות וטרפה בי"צ שם או' ז' אי"צ שם בזב"ת סוף או' ג' שבאו' מ"ד. מיהו הבי"צ שם בביאור כתב על דברי הלב"ש הנז' דלמעשה יש לעיין בדין זה. וכ"כ התו"ז סי' ט"ו או' ז' דאם עלה בשר ע"ג הבועא אפי' שלא יתכסה כולה כ"א דוקא במקום הסרכא מכשרינן בה דהרי נתברר לן דאין הסרכא יוצאת מעל הבועא לחוש לנקב הבועא כ"א יוצאה מן הריאה ככל סרכא תלויה היוצאת מן הריאה יעו"ש והב"ד זב"צ או' ל"ו וכתב דבהפ"מ יש להקל אם זה הרעותא שאצל זו הבועא הוא ס"ת וה"ד בס"ת אבל בועא העומדת על קמט וחוזרת קצתה התחתון למראה ריאה יש להטריף כמ"ש הלב"ש בסוף או' קל"ט ודחה סברת אותו חכם המכשיר יעו"ש.

סעיף קטן מב

מב) אמנם אם הסרכא יוצאת מאמצע הבועא ותחת הסרכא ממש מכוסה הבועא בבשר אבל מסביבות הבועא בכל היקפה ליכא בשר בשום מקום ונמצא דבשר המכסה אמצעית הבועא הוא מופסק בכל צדדיו משאר בשר הריאה אם שייך לומר כיון דמקום יציאת הסרכא מכוסה בבשר כשר או דלמא כיון דמופסקת מכל הצדדין טרפה וצ"ע. מק"מ סוף או' יו"ד. זב"צ או' ל"ז. ונראה דיש להחמיר כיון דבלא"ה י"א דלא חשיב

כיסוי אלא א"כ מכסה בשר הריאה את כל הבועא כמ"ש באו' הקודם. ומה שהכשרנו באו' הקודם בהפ"מ אם אינו מכסה מקום כל הבועא ה"ד אם מחובר אותו כיסוי לבשר הריאה מן הצד. וכ"כ זב"צ שם.

סעיף קטן מג

מג) אם הבועא הזאת בלי נפיחה יש לה מלמטה מראה ריאה זה תלוי בראיית העין אם למראית עיני הבקיאים הכל הוא מהבועא ואם תתרפא הבועא לא ישאר שום גבשושית כשרה ואם לאו הוי ביעא על גבשושית משום דקודם נפיחה ג"כ יש מלמטה מראה ריאה ודאי יש לחשוש שמא היה שם גבשושית ואח"כ צמח עמיה בועא ולכן תלוי במראית עיני הבקיאים ואם לאו טרפה דהו"ל תר"ל ואם יש להסתפק בזה צריך להכנופי לכל הבקיאים ואם יסכימו כולם שא"א לשים בקי להבחין ולהכיר דבר זה יש להכשירו אבל אם יכול להיות שיש שום בקי שיבחין דבר זה הו"ל ספק חסרון ידיעה ולא מקרי ספק וטרפה. לב"ש או' קל"ג וקל"ד וקל"ה וקל"ו בדיני תר"ל על השמ"ח ובלב"ש שם. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מד

מד) מורסא או טינרי העומדת על הגבשושית כשרה. שמ"ח או' ד' מש"ז בדיני תר"ל או' ג' ענ"ה סי' ט"ז או' ע"ו. ביא"ב בדיני תר"ל לסי' ל"ז או' ח' בי"צ שם או' ו' זב"צ או' ט"ל. ומיהו כתב שם ביא"ב דצריך שלא להיות גבוה מפרק אמצעי של אגודל אבל מדברי המש"ז והבי"צ שם משמע דאפי' גבוה הגבשושית ט"ד ויש עליו מורסא או טינרי כשרה וכ"מ ממ"ש לקמן או' מ"ז דדוקא בועא אוסרת בגבוה ולא מורסא וטינרי יעו"ש.

סעיף קטן מה

מה) וכן טינר או מורסא העומדת במקום המשמעת קול כשרה דבועא אמרו דאוסרת ולא מורסא וטינרי. מש"ז שם. ענ"ה שם. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן מו

מו) מראה כשרה על הגבשושית טרפה משום תר"ל. שמ"ח שם. מש"ז שם או' ד' ענ"ה שם או' י"ז. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן מז

מז) בועא על הגבשושית דטרפה ה"ד גבשושית כט"ד ובועא עליה אבל פחותה מט"ד ובועא עליה לא הוי תר"ל וכשרה. מש"ז שם או' ב' לב"ש סי' ל"ה אי' קכ"ו. ענ"ה שם או' י"ד. בי"צ שם. אי"צ סי' ך' בלק"י או' ח' זב"צ או' מ"ב. וכתב שם הלב"ש דאפי' כט"ד ובועא עליה דמטרפינן אינו אלא משום דאזלינן לחומרא יעו"ש. זב"צ שם.

סעיף קטן מח

מח) והא דבועא על הגבשושית טרפה ה"ד בעומדת מגבה אבל גבשושית מקמא ובועא עליה כשרה אפי' אם אם היא יותר מט"ד דלא הוי רעותא. וכתב דהגם דהמש"ז או' ג' נסתפק בזה היינו משום דאזיל לשטתיה דס"ל דיתרת מקמא מיקרי רעותא אבל לדידן דיתמ"ק אינו רעותא פשיטא דאין להחמיר בגבשושית כלל מקמא. וכ"כ פת"ב בדיני תר"ל סי' ט"ל או' ל"ח. בי"צ בדיני תר"ל לסי' ל"ה אי' ז' אי"צ בלק"י שם. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן מט

מט) גבשושית באונא העליונה מקמא ובועא עליה יש להסתפק בה. לב"ש שם. בי"צ שם. וא"כ יש להטריף מספק. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן נ

נ) בועא על יתרת בדרי דאוני או ס"ת אי שאר רעיתא העומדים על יתרת בדרי דאיני כשרה כי אין זה מקרי תר"ל. לב"ש שם או' צ"ב ודחה דברי האוסרים בזה. בי"צ שם אי' א' אי"צ סי' כ"א בזב"ת או' ז' שבאי' מ"ד. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן נא

נא) אבל יתרת מקמא שיש עליה בועא או ס"ת או שאר רעותא טרפה. לב"ש שם או' ק"ז. בי"צ שם או' ב' אי"צ בזב"ת שם. זב"צ אי' מ"ו.

סעיף קטן נב

בנ) טינרי הייצא מתוך יתרת מקמא יש להכשיר. לב"ש שם או' ק"ט. אי"צ בלב"ת שם או' ח' זב"צ אי' מ"ז.

סעיף קטן נג

גנ) סרכא תלויה מלאה דם טרפם. בית אפרים סי' י"ט. פ"ת או' ב' זב"צ או' מ"ט. וכן סרכא תלויה מלאה מים טרפה. תו"ז סי' ע"ז או' ד' ועיין לקמן סי' ט"ל אי' קס"ז ומשם ואילך.

סעיף קטן נד

דנ) יתרת מגבה והיא פחותה מט"ד ובועא עליה יש להטריף. מש"ז בדיני תר"ל או' ב' ענ"ה סי' י"א או' י"ב אבל יתרת מקמא פחות מט"ד ועליה בועא יש להכשיר. ענ"ה שם. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן נה

הנ) [**סעיף ג'**] **אם** יש בה שתי אבעבועות סמוכות זו לזו אסורות וכו' חולין מ"ז ע"א. ופרש"י דאינן סמוכות אלא מחמת נקב שהיה בריאה והעלה הנקב את הבועות הללו

סביביו. והרמב"ם פ"ז מה"ש כתב הטעם מפני שהדבר קרוב הרבה שיש נקבים ביניהם ואין להם דרך בדיקה. והר"ן כתב דכיון דסמוכות זו לזו מתוך שכל אחת דוחקת את חברתה סופי של עור לינקב והרי הוא כאלו נקב מעכשיו וכ"כ הרשב"א. והב"ד ב"י. ש"ך סק"ו. ויש להחמיר ככל הפירושים שפ"ד או' ו' שמ"ח או' ו' זב"צ או' נ"א. והנ"מ בין הני פירושים הוא אם בתחתיהם הם סמוכות והולכין ומתרחבין לרש"י ולר"מ טרפה ולהרשב"א כשרה ואם בתחתיהן מרוחקין כרוחב קש ולמעלה סמוכין להרשב"א טרפה ולרש"י והר"מ כשרה. משז"ז או' ד' וא"כ לפי מ"ש דיש להחמיר ככל הפירושים צ"ל מרוחקים בתחתיהם ולמעלה מהן. וכ"כ השמ"ח שם דיש להחמיר כשתי הסברות שלא להכשיר כ"א בדלא נגעי אהדדי למעלה ויש הפרש בשרשם שיעור הנז' וצריך שאותו הפרש יהיה לו מראה ריאה ולא מראה מוגלא או מראה אחרת אפי' מהכשרות שית' לקמן סי' ל"ח. וכ"כ הביי"צ ח"ב או' א' ובספרו אי"צ סי' ט"ז או' ב' מז"ה סי' ל"ב או' א' ואו' ב' קומץ כלל כ"ב או' א' זב"ר סי' י"א או' א' ועיין לקמן או' צ"א.

סעיף קטן נו

נ) ושיעור הרחקת שורשם הוא כרוחב קש דק שיוכל למצוא ובהפ"מ אם אין רחוקים כ"א כב' שערות די. שמ"ח שם. בי"צ שם בעמ"ז או ב' מז"ה שם או' א' אי"צ שם. קומץ שם. זב"ר שם. והוא לפי שיש פלוגתא בזה כמ"ש לקמן או' ץ' אם הוא כרוחב קש או כב' שערות וע"כ כתבו להחמיר כרוחב קש יבהפ"מ להקל כב' שערות יעו"ש.

סעיף קטן נז

נז) ומ"ש הרמ"א בהגה סוף סעי' זה דבועי וטינרי סמוכים זה אצל זה כשר כתב הט"ז סק"ד דזוהי כסברת רש"י שכתבנו באו' הקודם ולא כרשב"א ור"ל ולכן יש להחמיר. מיהו הש"ך בנה"כ כתב דאפי' לרשב"א ור"ן כשר. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. בל"י או' ט"ז וכתב וכן נוהגין. וכ"כ זב"צ או' ק"י דכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א. אבל דעת הפר"ח או' י"ח לאסור. וכ"כ הלה"פ או' כ"ג. שה"מ או' ך' וכ"כ השמ"ח או' י"א אלא שכתב דאי לא נגעי למעלה אעפ"י שאין הפרש בשרשם כ"א כחוט השערה יש להכשיר ובהפ"מ אפי' אין בשרשם הפסק כלל רק דמשפעין והולכין עד דלא נגעי משורש ואילך להדדי כלל יש להכשיר. וכ"כ פת"ב או' י"ח. בי"צ שם או' ב' מז"ה שם או' ה' קומץ שם או' ז' זב"ר סי' יו"ד או' ה'.

סעיף קטן נח

נח) שם. אם יש בה ב' אבעבועות סמוכות זו לזו אסורות וכו' ואין שיעור לאלו הבעבועות וכמו שהנקב פוסל במשהו אף הבעבועות פוסלין במשהו. צידה לדרך מאמר

י"ב כלל א' פ"ו. כנה"ג בהגה"ט או' ט' פת"ב או' ח' מז"ה שם או' א' תו"ז סי' ך' או' א' קומץ שם או' ב' זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן נט

טנ) וכן יש בועות והוא הנקרא אשכול והיינו בועות קטנות כגרעינין של פלפלין זה אצל זה וזה בדיקתו תחלה נופחין אותה וממשמשין ביד עד שיבא חוט בשר (ולדידן ב' חוטין. תו"ז. ועיין לקמן או' ץ') מפסיק ביניהם ואם לא בא חו"ב מפסיק אז נוקבין א' מהם אי שפכי אהדדי א' היא וכשרה ואם נשארו אפי' אחת מהם מליאה ואין חו"ב מפסיק בינה לבין חברתה שתים הם וטרפה דמה לי תרתי או תלת או ארבע. שו"ג מחו' או' ז' זב"ת או' י' תו"ז שם או' ך' וכתב וכן הוא מנהגינו. זב"צ שם וכתב וכ"ה מנהג עיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן ס

ס) אל גדר"י (והוא כמו בועות קטנות) נדון כתרי בועי דסמיכי דאפי' בני אדם שיש להם מזל מתים בו והוא שיהיה גדול קצת. זבחים שלמים משם מהריב"ע ומהרב"ץ. ומנהג בגדאד יע"א כשיהיה גדר"י בריאה ומראהו כמראה בשר אזי ממשמשין הרבה בבשר הריאה ואם עלה על הגדר"י בשר הריאה מכשירין ואם ע"י מו"מ לא עלה עליהם בשר הריאה אזי ממשמשין בגב הסכין בריאה בנחת לאט לאט עד שמביאין על הגדר"י בשר הריאה ומכשירין וכן אם ע"י המשמוש חזר למראות הכשרות מכשירין ואם אפי' משמשו בגב הסכין לא יכלו להעלות בשר הריאה על הגדר"י וגם לא חזר למראות הכשרות מטריפין. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן סא

סא) בועא א' בריאה דעוף יש להכשיר אם אינה בשפולי ולא מעבר לעבר. דע"ק או' א' מק"מ או' ה' זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן סב

סב) גם אם יש הרבה בועות קטנות בריאה דעוף אף שנראה עתה שאינם סמוכות יש לחוש שהיו סמוכות וע"י משמוש היד נתפרדו כי שכיח שהם סמוכות. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן סג

סג) תרי בועי בתוך החתוך או במצר החזה אם אין חו"ב מפסיק ביניהם טרפה ואם יש סרכא שנסרכא על שתיהם כשרה דמגין הוא כיון שהיא בחתוך או במצר החזה אבל אם נסרכא לאחד מהם ואחד מהם לא יש סרכא ואפי' קצת ממנה מגולה טרפה. כנה"ג

בהגה"ט או' י"ד ואו' י"א. שו"ג מחו' או' ב' תו"ז סי' כ"ב או' א' זב"ש או' ט' זב"צ או' נ"ז. ועיין לקמן סי' ט"ל או' ע"ה.

סעיף קטן סד

סד) תרי בועי הסמוכות זו לזו בלי חו"ב מפסיק ביניהם והם סמוכות לדופן רחב ויש מכה בדופן טרפה אבל בועא א' עם סרכא לדופן רחב ומכה בדופן כשרה בלי בדיקה דבועא א' כגוף הריאה חשבינן לה והסרכא תלינן במכה. שו"ג מחו' או' ד' תו"ז שם או' ד' זב"צ או' נ"ט ואו' ס'.

סעיף קטן סה

סה) אם נדבקו ב' אונות או אומא ואונא ע"י בועא נופחין אותה אם היא בתוך החתוך כשרה ואם לאי טרפה. כנה"ג שם או' ט"ו. שו"ג מחי' או' ה' זב"ש או' כ"ד. זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן סו

סו) וכן אם יש בועא באונא או באומא ויש חלל תחתיה כשיעור שיכול להעביר מחט נידון כמינה ובה וטרפה. כנה"ג שם. שו"ג שם. ואנן בדידן ס"ל דטרפה משום בועא הנקלפת כמ"ש לעיל או' י"ד דכיון דיש חלל תחתיה לא גרע מבועה הנקלפת. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן סז

סז) שם. ואם היא א' ונראית כשתים וכו' שיש כמין סדק באמצעיתה. רש"י חולין מ"ז ע"א. שמ"ח או' י"ג. פת"ב או' כ"ז. ביא"ב בלב"ת או' ז' מז"ה סי' ל"ב או' ח'.

סעיף קטן סח

סח) שם. ואם היא א' ונראית כשתים נוקבים אותה וכו' ואם שופכות למקום א' וכו' ואף בשפכי אהדדי כתב רש"ל פא"ט סי' כ"ז בשם מהרי"ל דצריך בדיקה אם הם בכיס א' ואם הם בב' כיסים ויש הפסק ביניהם טרפה דחיישינן לנקיבת הריאה. וכ"כ בהגמ"ר דתרתי בועי דסמיכי לית להו בדיקה אפי' שפכי להדדי וכ"מ בבדיקות הר"ץ. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ח' להפ"פ או' ט' בל"י או' ו' כריתי או' ד' שמ"ח או' י"ג. פת"ב או' כ"ח. בי"צ ח"ב או' ד' ביא"ב בשפ"ז או' ז' מז"ה שם. קומץ סי' כ"ב או' ט' זב"ר סי' י"א או' ז' ואם לא בדק אם יש שני כיסים ונאבדה הריאה יש להקל ולהכשיר אבל אם לא בדק אי שפכי אהדדי טרפה. שמ"ח שם. פת"ב או' כ"ז ואו' כ"ח. בי"צ שם. ביא"ב בלב"ת או' ז' מז"ה שם. קומץ שם. זב"ר שם במוספים או' יו"ד ואו' י"א.

סעיף קטן סט

סט) **אבל** בס' משפטים ישרים כתב דלאו דוקא א' ונראית כשתים אלא אפי' הם שתים ממש ונראות שתים אי שפכי אהדדי כשרה. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' כ"א בשם מהרי"ס. שו"ג מחו' או' ו' וכתב וכן נהגי האידנא כדברי מהרי"ס ויש לו סמך מר' גרשון וסמ"ק שכתבו הכי. זב"ת או' ו' תו"ז סי' כ"א או' ג' וכתב והכי נהוג ולא קפדינן אכיסי. זב"צ או' ס"ד וכתב וכן המנהג בעירם. וא"כ היכא דנהוג להוג.

סעיף קטן ע

ע) **בועא** ע"ג בועא שעומדין זה על זה בין שפכי זה לזה או לא ואף במ"ז טרפה בכל מקום משום די"ל שבועא התחתונה ניקבה ועלה עליה העליונה והו"ל העליונה קרום מחמת מכה שאינו קרום. קומץ שם או' י"ג. זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן עא

עא) **שם. אבל אם הם צמחים קשים וכו'** וה"ה במלאות רוח דכשר. ב"ח. ש"ך סק"ט. כנה"ג הגב"י או' ל"ה. לה"פ או' י"ג. בל"י או' יו"ד. מיהו דעת הפר"ח או' ט' לאסור גם במלאות רוח והשמ"ח או' ט' כתב דדינם כמליאות מ"ז ולנוהגים לאסור במ"ז כדברי הש"ע אין להכשיר גם במליאות רוח. וכ"כ פת"ב או' ט"ז. אבל דעת השפ"ד או' ט' כדברי הש"ך וכתב ליישב דברי הפר"ח והתב"ש או' י"ט שהקשו על דברי הש"ך הנז' יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' ס"ח הגם דמנהגם להטריף במליאות מ"ז כדבר הש"ע מכשירים במליאות רוח כדברי הרבנים הנז' ועיין לקמן או' ק"ג.

סעיף קטן עב

עב) **מעשה** שהיו תרי בועי דסמיכי הא' בועא כדינא מליאה מוגלא והשנית היתה ספק אם מליאה רוח שלא יכלו לעמוד עליה והנה פשוט אם בועא א' מליאה מוגלא והשנית מליאה רוח דכשרה דמה לי אם שניהם מלאים רוח או א' מהם כיון דלסברת המכשירין לא מקרי בועא הויא כמאן דליתא ונשארה בועא המליאה מוגלא לבדה. אמנם בנ"ד יש להטריף משום דהוו ס"ס להחמיר ספק אם הלכה כמ"ד מלאה רוח טרפה ואת"ל דכשרה שמא זה הבועא היתה מלאה מים כיון דהיא ספק ומשו"ה טרפה דתרי בועי דסמיכי דינא דגמ' זב"צ או' ס"ט. והיינו לפי מנהגם שאוסרים במ"ז ומתירים במליאות רוח אבל למנהג שאוסרים במליאות רוח כמו במ"ז אעפ"י שא' מליאה רוח בודאי וא' מוגלא אין להכשיר והוא פשוט.

סעיף קטן עג

עג) שם. אבל אם הם צמחים קשים. פי' ואין שם ליחה כלל וזה הנקרא טינרי (סלע מתרגמינן טינרא) וכשרה אבל אם יש בו ליחה הוי בועא וטרפה. שו"ת הרמ"א סי' ה' ט"ז סק"ו. ש"ך סק"ח. כנה"ג בהגב"י או' ל"ד. לה"פ או' י"ב. בל"י או' ט' שמ"ח או' י"ב. משז"ז או' ו' שפ"ד או' ח' שה"מ סוף או' י"א. זב"ת או' ח' ענ"ה סי' ט"ז או' כ"ה. תו"ז סי' ך' או' ז' וסי' נ"ז או' ב' דע"ק או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' ח' בי"צ חלק ה' או' ח' אי"צ סי' י"ט בלק"י או' א' קומץ שם או' ו' זב"ר שם או' ד' זב"צ או' ע'.

סעיף קטן עד

עד) וצריך לבדוק אח"ז ואם לא בדק מחזקינן לה בבועא. שמ"ח שם. שפ"ד שם. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם. אי"צ שם. קומץ שם. דע"ק שם. זב"ר שם. מנ"י ענף ג' או' ב' זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן עה

עה) ואם יש הרבה טינרי סמוכות זל"ז צריך לבדוק את כולם ואין לסמוך על בדיקת הרוב אפי' בדיעבד. פת"ב או' י"ז. מז"ה סי' ל"ב ביס"ה או' ו' ופשוט דאי נשאר א' לבד שלא בדקה ליכא חשש כלל. מק"מ או' ל"ה. מיהו הלב"ש או' ס"ה כתב דבטינרי אם לא בדק המיעוט יש להכשיר בדיעבד. והב"ד הבי"צ שם בלב"ת או' ה' ובהפ"מ וצורך גדול יש לסמוך על סברא זו. זב"צ או' ע"ג.

סעיף קטן עו

עו) כשיש הרבה טינרי סמוכות זל"ז ובדק ראשונה שבקצה ראשון ואחרונה שבסוף ונמצאו בהם טיפת ליחה ואמצעיים שביניהם לא נמצא בהם טיפת ליחה אפ"ה טרפה שהטינרי שביניהם לא הוי הפסק. פת"ב שם. מז"ה ביס"ה שם. מק"מ שם. מנ"י שם. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן עז

עז) הטינר שיש בו טיפת ליחה יש בו חומר בועא וחומר טינרי כגון בסמוכה לבועא למעלה ולמטה יש הפרש קש או נגד בועא בשני אונות הגם שבה טיפת ליחה לא אזל מינה חומר טינר דהא מ"מ מבחוץ היא קשה ומנקבת. לב"ש או' מ' דע"ק או' ו' מק"מ או' ל"ד. זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן עח

עח) ואם הליחה שבטינרי אינה משונה אל מעין מוגלא והיא רק משהו לחלוחית בעלמא יש להקל. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' ע"ו.

סעיף קטן עט

עט) **מוגלא** רכה כשעוה או כעור קרוש אע"ג שאין בה לחות אינה טינרי אלא בועא. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' ע"ז.

סעיף קטן פ

פ) **אין** לחלק בטינרי במראה הליחה הקשה שבתוכו אפי' היא מראה מוגלא או איזה מראה שיהיה אינה אלא טינרי וכשר. שמ"ח או' ז' ובתב"ש או' י"ד וכתב ודלא כהר"ץ. וכ"כ הקומץ שם. זב"ר שם. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן פא

פא) **היכא** דיש ב' בועות פרודות בשרשם בין יש שם שיעור הפרש או לא ולמעלה נתדבקו מקצת זל"ז והיו לאחדים טרפה. לב"ש או' נ"ה. בי"צ ח"ב בתה"ב או' ב' שבאו' ג' קומץ שם או' א' זב"צ או' ע"ט. ועיין לעיל או' נ"ה.

סעיף קטן פב

פב) **וכן** אם יש ב' טינרות ומלמעלה מדובקים מקצתם זל"ז טרפה ואף דק"ל ב' טינרי דסמיכי כשר מ"מ אינם דבוקים אבל בדבוקים טרפה. לב"ש או' ס"ב בהגהתו לשמ"ח או' י"ג. בי"צ ח"ב בתה"ב או' ד' מנ"י שם. זב"צ או' ף'.

סעיף קטן פג

פג) **ויותר** מזה אפי' טינרא א' ומתחזי כתרתי שיש בו סדק הוי עכ"פ ספק טרפה שמא שנים היו ונתרחבו עד שנתדבקו ושוב נתקשו. לב"ש שם. בי"צ בתה"ב שם. מנ"י שם.

סעיף קטן פד

פד) **שם. אבל אם הם צמחים קשים וכו'** ואעפ"י שאם נופחים בא' עולה גם השנית או נותנים מים בא' ובאים מים להב' דמהני בסי' מ"ב גבי מרה הכא לא מהני כיון דאין מיגלא יוצא מא' לחבירו נראה דשני בועות הם רק דנקובים להדדי. שמ"ח או' י"ג. וכ"ה דעת הש"ך סוף ס"ק ל"ג. מש"ז או' ה' לב"ש או' מ"ז. אמנם הכנה"ג בהגה"ט או' כ"ב כתב דאם נקבוה ולא היו שופכות זו לזו ואח"כ נפחו זו ועלתה גם חברתה בנפיחה זו או שהטילו מים בא' ונתמלאה גם חברתה כשרה כמ"ש לקמן סי' מ"ב גבי מרה. וכ"כ מטה יוסף ח"ב יו"ד סי' ו' בל"י או' ו' ואו' כ"ח ועי"ש באו' כ"ח מ"ש להשיג על דברי הש"ך הנז' זב"ת או' ו' ונראה דבהפ"מ או לצורך גדול יש לסמוך על סברא זו. ועיין לקמן או' רי"ח.

סעיף קטן פה

פה) שם הגה. וה"ה מורסא שבריאה וכו' דלא נקרא בועא אלא דבר הבולט ומבעבע לחוץ מלשון ומבועי מים. רש"ל פא"ט סי' כ"ז. ט"ז סק"ז. לה"פ אי' יו"ד. מש"ז או' ז' פת"ב או' כ"ג.

סעיף קטן פו

פו) ומשמע דיש מוגלא בהאי מורסא ואפ"ה אינו אוסר בסמיכי. ט"ז שם. פר"ח או' יו"ד. לה"פ שם. בל"י או' ז' שמ"ח או' יו"ד. פת"ב שם. שה"מ או' י"ב זב"ת או' ט' בי"צ חלק ה' או' ה' מז"ה סי' ל"ב ביס"ה או' ח' אי"צ סי' י"ט או' ד' קומץ שם או' ו' מנ"י שם או' ד'.

סעיף קטן פז

פז) שם בהגה. דהיינו שקרום הריאה מכסה אותה ואינה גבוהה מבשר הריאה. והיינו שכאשר נופחין הריאה אינה בולטת לחוץ כלל כ"א שוה לבשר הריאה ובין שיש עליה מראה ריאה ובין מראה מוגלא אינו אוסר בסמוכות דלאו בועות נינהו. שמ"ח שם. ועי"ש בתב"ש או' ך' שהשיג על דעת הסוברים דבעו דוקא שיש עליה מראה ריאה יעו"ש. וכן הסכים השפ"ד או' י"א כדברי השמ"ח והתב"ש. ענ"ה סי' ט"ז או' כ"ו. פת"ב או' כ"ו. ביא"ב בשפ"ז או' יו"ד. בי"צ שם. מז"ה שם או' ג' אי"צ שם. קומץ שם. זב"ר סי' י"א או' ו' מנ"י שם. זב"צ או' פ"א והשיג על מ"ש התו"ז סי' ך' או' ט"ו יעו"ש.

סעיף קטן פח

חפ) ואם המורסא גבוה מבשר הריאה אוסרת משום סמיכי ואפי' אין בה ט"ד ולא צורת אינא. ש"ך ס"ק י"ב. כנה"ג בהגה"ט או' י"ט. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"א. בל"י או' ח' שפ"ד או' י"ב. שה"מ שם. זב"ת או' ט' ענ"ה שם. זב"צ או' פ"ב.

סעיף קטן פט

טפ) שם בהגה. דהייני שקרום הריאה מכסה אותה וכו' פי' לאפיקי אותן טנרין קשין כאבן דע"י שהמורסא שבתוכה שנתקשה כאבן ניקב קרום הריאה והם נרגשים ביד כקוצים ממש ע"ג הריאה והמורסא נראית מבחוץ שאז טרפה משום ריאה שניקבה ואעפ"י שהמורסא סותמא לאו כלום הוא מק"ו דסרכא. וכשהמורסא נראית מחוץ לקרום הריאה מפני שהקרום דק מאד כגלדי ביצה נוהגין לחתוך הריאה מאחורי הטינר ולהוציא דרך שם המורסא מעט מעט עם מים כדי שיתמעך המורסא ואחר שנתרוקן המורסא כילה אז מותחין קרום הריאה ואז נראית אם הקרום נקוב או לאו וכך עושין מעשה בשלוניק"י. זב"ת שם בשם זו"ת וכתב עליו ודברים כנים ואמתיים הם. זב"צ או'

פ"ג וכתב וכך הם נוהגין כשנמצא בידיהם מעשה כזה שנתקשה הטינר עד שנראה מבחוץ מנקין קרום הריאה מן הטינר בנחת כנז"ל עד שמנקין אותו לגמרי ואז רואים את קרום הריאה באויר לראות אם יש בו נקב והרבה פעמים ימצא נקוב ומטריפין הבהמה וצריך להזהיר בזה לכל השוחטים עכ"ד.

סעיף קטן צ

צ) שם הגה. ולא מקרי סמיכי אלא שאין ביניהם כשני חוטי שער וכו' בב"י הביא פלוגתא בזה אי סגי בחוט א' מפסיק ביניהם או צריך כשני חוטי שער וכתב ולענין הלכה נראה דיש לחוש לדברי בה"ג שלא להכשיר בחוט השערה הפסק ביניהם אם לא במקום שנהגו כדברי המכשירים בהפסק כל שהוא יעו"ש ולכן כתב כאן מור"ם ז"ל כשני חוטי שער. ורש"ל פא"ט סי' כ"ז פסק דבעינן הפרש רוחב קש דאין אנו בקיאין בין חוט שער א' לב' וכ"כ ד"מ או' ב' בשם מהרי"ו דבעינן רוחב קש ביניהם. והש"ך ס"ק י"ג כתב דהסכמת הפו' להקל. וכ"כ הלה"פ חו' י"ד. ור"ל להקל כשיעור ב' חוטין כמ"ש בהגה. ועיין לעיל או' נ"ו במ"ש בשם האחרונים.

סעיף קטן צא

צא) שם בהגה. לאחר שנפחו הריאה. דבכולא מילתא דריאה אחר נפיחה אזלינן כמ"ש לעיל סי' ל"ה או' קל"ה.

סעיף קטן צב

צב) שם בהגה. והוא שיהיה במה שמפריש ביניהם מראה ריאה. פי' דלא כשר כיש הפרש אלא שיהיה בו מראה ריאה אבל אם יש בו מראה מוגלא הו"ל כסמוכין. ט"ז סק"ח. ואף אם הוא ממראות הכשרות שית' לקמן בסי' ל"ח כיון דמוגלא רבעה תחתיו הו"ל סמיכי. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' כ"ט. פר"ח או' י"ב. פר"ת או' ח' לה"פ או' ט"ו. בל"י או' י"א. שה"מ או' י"ח. שפ"ד או' י"ד. זב"ת או' י"ב. פ"ת או' ג' חכ"א כלל י"א או' ה' ענ"ה סי' ט"ז או' כ"ח. תו"ז סי' ך' או' ד' זב"צ או' ץ' וכ"כ לעיל או' נ"ה.

סעיף קטן צג

צג) וכן אם בין ב' בועות יש טינרי או מורסא וליכא הפרש בשר ביניהם כדינא יש להטריף דלא עדיפי טינרי ומורסא ממראה מוגלא. שמ"ח סוף או' ו' בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ו' אי"צ סי' ט"ז בלק"י או' ה' זב"צ או' צ"א.

סעיף קטן צד

צד) **ואם** נקלף העור העליון של הבועא דהיינו עור הריאה טריפה מפני שהעור התחתון הוא עור הבועא והוא עור הבא מחמת מכה וזה אפי' בבועא יחידית וזה מיירי אפי' במים זכים. ט"ז שם. כנה"ג שם. לה"פ שם. בל"י שם. משז"ז או' ח'.

סעיף קטן צה

צה) **תרי** בועי דסמיכי דקודם נפיחה היה הפרש ביניהם וע"י הנפיחה הם סמוכים ואין הפרש ביניהם כשיעור הראוי טרפה דכל מילי דריאה בנפוחה משערינן וע"כ צריך לנפוח אפי' אם יש בהם שיעור. רא"פ או' י"ב. זב"ר סי' י"א בתמידים או' ז' זב"צ או' צ"ב. ודוקא שנפחוה כדרכה אבל אם נפחוה יותר מדאי ונתקרבו כשרה. זב"ר שם. זב"צ שם.

סעיף קטן צו

צו) **ואם** מחמת דקות ההפרש ליכא למיקם על מראיתו וא"א להבחין אם הוא מראה ריאה או מראה מוגלא או מראה כשרה דלא מכשרינן ליה אלא א"כ חזינן הכשרו בהדיא. לב"ש או' צ"ט. מז"ה סי' ל"ב ביס"ה או' ד' זב"ר שם בתמידים או' י"ח. זב"צ או' צ"ג. ומזה משמע דכ"ש אם נאבדה הריאה או נחתכה ולא הספיקו לבודקה שהיא טרפה. זב"צ או' צ"ד.

סעיף קטן צז

צז) **אם** פתחו הבועא והוציאו המוגלא או נתרוקנה הבועא ע"י משמוש א' מהם או שתיהם ועי"כ נעשה הפרש מראה ריאה טרפה. לב"ש שם. מז"ה שם ביס"ה או' ה' זב"ר בתמידים שם. זב"צ או' צ"ה.

סעיף קטן צח

צח) **שם בהגה. יש מכשירין אפי' תרי בועי דסמיכי אם המים שבהם זכים צלולים ומתוקים.** לאפוקי מרים או מלוחים דהוי כמו עכורים. מהרי"ו. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' ט"ז. שמ"ח או' ט' שה"מ או' ט"ו. זב"ת או' י"ג. ביא"ב בשפ"ז או' י"ד. בי"צ חלק ה' או' ג' מז"ה שם או' ד' קומץ כלל כ"ב או' ג' זב"ר סי' י"א או' ג' מנ"י ענף ב' או' ה'.

סעיף קטן צט

צט) **ואיזהו** מים זכים כל שיש לה כיס בפ"ע ונקלף מן הריאה (מן הבשר שבפנים ואינה נדבקת שם בחוזק. קומץ) ואין רוח יוצא מהן כשמנקבים הבועא וגם עור של הבועא לבנה היא גם בפנים. והוצרך סי' זה משום דכתב במהרי"ק שורש ל"ו בשם תו' הר"פ דאנן השתא לא בקאינן בין מים זכים לעכורים לכן נתנו סי' אפי' לדידן. ש"ך שם. פר"ח

שם. לה"פ שם. בל"י או' י"ב. שמ"ח שם. שפ"ד או' ט"ו. חכ"א כלל י"א או' ד' ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם. וצריך לבדוק אחר כל זה ואם לא בדק טרפה. שמ"ח שם. בי"צ שם. מיהו הלב"ש או' כ"ט כתב כשטעם ואחרי הסימנים לא בדק יש להכשיר ודלא כהשמ"ח בזה. והב"ד ביא"ב בלב"ת או' ג' שבאו' י"ד. בי"צ שם בתה"ב או' ב' וכ"ה דעת המק"מ או' כ"ו. מנ"י שם. אבל אם טעם וראה שהם מ"ז ובדק שוב וראה דלית ביה סימנים אלו טרפה דודאי טעה בבדיקתו. לב"ש שם. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ בתה"ב שם. מק"מ שם. מנ"י שם. ועיין לעיל או' ה'.

סעיף קטן ק

ק) **עוד** כתב בהגהות מהרי"ו שהמים יקבל אותם בכלי (זכוכית צלולה. קומץ) ולא ביד ושלא ינקוב בסכין אלא בקוץ שאם ינקוב בסכין מיד יהיו מלוחים. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. שפ"ד שם. חכ"א שם. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם בעמ"ז או' י"ב. מז"ה שם. קומץ שם או' ד' זב"ר שם בתמידים או' כ"ו. ועיין לעיל או' ו'.

סעיף קטן קא

קא) **שם בהגה. ויש לילך בזה אחר המנהג.** ובמקום שאין מנהג מבורר ודאי יש לאסור כי הב"י כתב בשם רוב הפוסקים להחמיר וכן רש"ל פא"ט סי' כ"ז פסק להחמיר בכל גווני. ט"ז סק"ט. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ג. שמ"ח או' ח' ביא"ב בשפ"ז או' ט"ו. בי"צ שם או' ב' מז"ה שם או' ד' זב"ר שם או' ב' מנ"י שם או' ה'.

סעיף קטן קב

קב) **ואפי'** הנוהגים להכשיר במ"ז אם בא' מוגלא ובא' מ"ז אין להכשיר כ"א בהפ"מ ושעת הדחק. שמ"ח או' ט' פת"ב או' ט"ו ביא"ב בלב"ת או' ט"ו. בי"צ שם או' ד' מז"ה שם. זב"ר שם. מנ"י שם אי' ו'.

סעיף קטן קג

קג) **ואם** מליאות רוח דינם כמ"ז. שמ"ח שם. בי"צ שם. מז"ה שם. זב"ר שם. מנ"י שם או' ד' ומיהו עיין לעיל או' ע"א שכתבנו די"א מליאות רוח אינם כמ"ז וכשרה אף למאן דאוסר במליאות מ"ז יעו"ש וע"כ יש להלך בזה אחר המנהג ואם אין מנהג יש להכשיר בהפ"מ ושעת הדחק במליאות רוח אפי' לנוהגין לאסור במ"ז.

סעיף קטן קד

קד) **שם בהגה. ויש לילך בזה אחר המנהג.** ואפי' במקום שנהגו להקל במ"ז המחמיר לעצמו תע"ב שכ"ה דעת רוב הפוסקים ב"ח.

סעיף קטן קה

קה) **שם בהגה. או לפי ענין ההפסד ושעת הדחק.** ודוקא היכא דאיכא תרווייהו ודלא כלבוש שכתב או שעת הדחק ש"ך או' ט"ז. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ג. חכ"א כלל י"א או ד' ביא"ב בשפ"ז או' ט"ו. בי"צ שם או' ב' ומשמע דהיכא דאיכא תרווייהו אף במקום שנוהגים להחמיר במ"ז בכה"ג שרי אבל יש מחמירים כמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן קו

קו) **שם בהגה. או לפי ענין ההפסד ושעת הדחק.** והפר"ח או' י"ד כתב דאין לסמוך על זה אף בהפ"מ אלא העיקר כדברי הש"ע. וכ"כ השי"ג אי' י"ב. שה"מ או' ט"ז. זב"ת או' י"ד. וכ"כ התב"ש או' ט"ז דבמקום דליכא מנהג להתיר אפי' בהפ"מ אין לסמוך אזה. וכ"כ מק"מ או' כ"ב וכתב ודלא כלב"ש או' כ"ח שדעתו דבהפ"מ ושעת הדחק ליכא מאן דאסר אלא שהעיקר כתב"ש יעו"ש. וכ"כ מז"ה בהע"ש או' ג' וכן יש להחמיר.

סעיף קטן קז

קז) **ואף** במקומות שלהגו להקל במ"ז אין להקל כ"א כשאילם דבוקים ומחוברות ממש אבל אם יש שם שני כיסים והכיסים הם דבוקות ומחוברות זל"ז עד שנראות כבועא א' ואינם שופכות זל"ז יש להטריף ובמקומות שנהגו להקל במ"ז אף כיוצא בזה אין לסתור מנהגם. פת"ב או' ל"א.

סעיף קטן קח

קח) **שם בהגה. ובועי בשפולי ריאה** וכו' פי' כשאין חוט בשר מקיף. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' י"ח. זב"ת או' ט"ו.

סעיף קטן קט

קט) **שם בהגה. דינן כמו בסמיכי.** פי' דבמקום שנוהגים איסור במ"ז בסמיכי ה"ה בשפולי וכן במקום שנוהגים היתר אבל לענין חוט מקיף לא דמי דלכ"ע בשפולי סגי בחוט שער אחד. ש"ך ס"ק י"ז. לה"פ או' י"ט. בל"י או' י"ד. ביא"ב בשפ"ז או' ט"ז. ובסמיכי צריך כשני חוטי שער. עולת יצחק על מהרי"ו. לה"פ שם. בל"י שם. ומיהו עיין לעיל או' ץ' דבסמיכי י"א דבעינן רוחב קש יעו"ש.

סעיף קטן קי

קי) **שם בהגה. בועא על חריץ וקמט טרפה.** לא מבעיא אם הוא במקום שאין ראוי להיות חריץ או קמט ולעשה כן ובועא עליה פשיטא דטרפה דהו"ל תר"ל ואפי' הבועא במ"ז אלא אפי' הבועא היא על חריץ אונא עליונה דימין או חריץ הורדא טרפה. שמ"ח

או' ט"ו. חכ"א כלל י"א או' ח' ביא"ב בשפ"ז או' י"ז. אי"צ סי' י"א או' ג' ובזב"ת שם או' ל"ז. זב"צ או' צ"ז.

סעיף קטן קיא

קיא) ואם אינה ממש על החריץ רק סמוך לו וניכר לעינים שאין נכנס מהבועא אפי' כל דהו לתוך החריץ אפי' ליכא הפרש כחוה"ש כשרה. לב"ש או' ע"ב דלא כשמ"ח שם דבעי הפרש כחוה"ש יעו"ש. זב"ר סי' יו"ד או' ך' זב"צ או' צ"ח. אכן פת"ב או' ל"ד פסק כדברי השמ"ח דצריך הפרש כחיה"ש בינה לחריץ במראה ריאה. וכ"כ הקומץ כלל כ"ב או' י"ד זולת בהפ"מ שכתב דיש להקל. וכ"כ מנ"י ענף ד' או' ו' וכן נראה דאין להקל כ"א בהפ"מ כיון דאיכא פלוגתא בזה.

סעיף קטן קיב

קיב) וכתב בדע"ק או' י"ז דאין בכלל חריץ לגבי חומרא דבועא בחריץ אלא העומק של החריץ ולא מקום שמתחיל לשפע לתוך החריץ וכן מצאתי בתשו' מעיל צדקה סי' נ"ז ולפ"ז מ"ש השמ"ז דצריך הפסק שער בין החריץ סגי כשהפסק בין הבועא לבין עומק החריץ. מק"מ או' נ"א.

סעיף קטן קיג

קיג) וכתב עו"ש בדע"ק דלא שייך חימרא זו רק בחריץ עמוק ולא בסדקים וחריצים קטנים הרגילים בריאה. מק"מ שם. זב"צ או' צ"ט.

סעיף קטן קיד

קיד) ואם קרום מכסה את הבועא אף כשהיא עומדת על החריץ ממש לית בה מיחוש כלל רק צריך שיהא אותו בשר המכסה מראה ריאה דוקא. להפ"פ או' כ"א. לב"ש או' ע"ו. פת"ב או' ל"ה. קומץ שם. זב"ר סי' יו"ד או' כ"ג. מנ"י שם. ועיין לקמן או' קי"ז.

סעיף קטן קטו

קטו) והא דמטרפינן בועא על קמט ה"ד בקמט הבא ע"י חולי אבל קמט שהוא מברייתו כשרה. ואם א"א לעמוד עליו אם הוא ע"י חולי או מברייתו הוי תר"ל ואזי במוגלא אסור אף בהפ"מ ובמ"ז שרי בהפ"מ ומלא רוח שרי בלי הפ"מ. מיהו צריך לידע שע"פ הרוב דרך הבועא לפעמים להקמיט הריאה וניכר סביבות הריאה כמין קמטים ואין זה תר"ל כי הכל מחמת הבועא ובהתרפאות הבועא יתפשטו גם הקמטים ולא מקרי תר"ל אלא א"כ הקמט היה מעצמו בלי הבועא וזה ניכר לבקיאים וצריך בכה"ג לאכנופי טבחי. לב"ש או' ע"ד ואו' ע"ה בהגהתו לשמ"ח או' ט"ו.

סעיף קטן קטז

קטז) **שם בהגה. דהוי כשני בועי דסמיכי.** ולפ"ז במים זכים יש להקל במקום המקילים ובס' מח"ב כתב טעם אחר משום שיש לחוש לחיכוך הבועות בצלעות קטנות ובגרגרות וטוב להחמיר. ש"ך ס"ק י"ט. וכ"כ השפ"ד או' י"ט לאסור אפי' במ"ז מטעם אחר. אבל הלה"פ או' כ"א בשם עי"צ כתב להשיג על טעם המח"ב וכן בחי' רע"ק על השפ"ד שם או' ט"ו כתב להשיג על טעם השפ"ד יעו"ש. וכ"כ השמ"ח או' ט"ו דהמכשירים בסמוכים במ"ז יש להם להכשיר נמי בהא. וכ"כ פת"ב או' ל"ד. מק"מ או' ן' קומץ שם. זב"ר סי' יו"ד או' ד' מנ"י שם.

סעיף קטן קיז

קיז) **ובכל** דינים אלו אם עולה על הבועא מראה ריאה כשרה. לב"ש או' ע"ו בהגהתו לשמ"ח או' ט"ו. זב"צ או' ק"ד. ועיין לעיל או' קי"ד.

סעיף קטן קיח

קיח) **שם בהגה. ב' בועות זה כנגד זה בין ב' אונות כשרה.** דהא יש הפרש ביניהם ואפי' לטעם דאחת דוחקת חברתה מ"מ כיון דדרך האונות להיות פרודות בחיי הבהמה אינם דוחקות זא"ז. ש"ך סק"ך. שה"מ או' י"ט.

סעיף קטן קיט

קיט) **ב'** בועות זו כנגד זו בין ב' אונות וסרכא יוצאת מזל"ז טרפה. ד"מ סי' ט"ל או' ז' נה"כ בסי' זה על בט"ז סק"ג. זב"צ או' ק"ו. ועיין לקמן סי' ט"ל או' ע"ח.

סעיף קטן קכ

קך) **שם בהגה. אבל בועא נגד טינרי כה"ג טרפה וכו'** וכ"כ שה"מ שם. שמ"ח או' י"ז. פת"ב או' מ"ב. בי"צ חלק ב' או' ג' מז"ה סי' ל"ב או' ז' קומץ כלל כ"ב או' ט"ו. אי"צ סי' ט"ז או' ד' זב"ר סי' י"א או' ט' מנ"י ענף ד' או' יו"ד. זב"צ או' ק"ז וכתב וכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א ודלא כהכנה"ג בהגה"ט או' יו"ד והשו"ג או' י"ד משם מהרש"ג ומהרי"ם להכשיר אלא כדברי הרב בהגה להטריף.

סעיף קטן קכא

קכא) **אבל** טינרי נגד טינרי או נגד מורסא לית לן בה. שמ"ח שם פת"ב או' מ"ד. בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ שם או' ט"ז. אי"צ שם. זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ או' קי"א. וכן טינרי נגד גבשושית כשרה. פת"ב שם. מק"מ או' נ"ז. קומץ שם. מז"ה שם. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קכב

קכב) **שם בהגה. אבל. בועא נגד טינרי כה"ג טרפה וכו'** ואפי' אינם מכוונים ממש זה נגד זה מ"מ לפעמים פוגעין זה בזה והקשה מקלקל הרך ומנקבו. שמ"ח שם. פת"ב שם. בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ שם. אי"צ שם בלק"י או' יו"ד. זב"ר שם. מנ"י שם. ומ"מ אם עלה על הבועא מראה ריאה כשרה. לב"ש או' פ"א בהגהתו לשמ"ח שם. זב"ר שם בתמידים או' נ"ט. מנ"י שם. ואם אינם מכוונים זה כנגד זה ויש ביניהם רוחב קש אחר הנפיחה או כב' שערות יש להכשיר בהפ"מ. פת"ב או' מ"ב. מק"מ שם. בי"צ שם בעמ"ז או' יו"ד. מז"ה שם ביס"ה או' ט"ו. אי"צ בלק"י שם. זב"ר שם בתמידים או' נ"ז. והקומץ שם או' ט"ו כתב דרוחב קש דוקא. ועיין לעיל או' ץ' וע"כ נראה דהכל לפי ראות עיני המורה.

סעיף קטן קכג

קכג) **בועא** כנגד טינרי אפי' מליאה מ"ז טרפה. שמ"ח שם. וכן אם מליאה רוח דינא כמ"ז וטרפה. פת"ב או' מ"ג. מק"מ שם. מז"ה שם ביס"ה או' י"ד. קומץ שם. זב"ר שם או' ט' ענ"י שם. זב"צ או' ק"ט.

סעיף קטן קכד

קכד) **שם בהגה. בועי וטינרי סמוכים זה אצל זה כשר.** עיין לעיל או' נ"ז מ"ש בזה.

סעיף קטן קכה

קכה) **ובועא** וטינרא השוכבין זה על זה י"ל דגם רמ"א מודה דהוי כזה נגד זה דהטינרא מקלקלת הבועא אף במ"ז. עצ"ל דף י"ג סוף ע"ג. זב"צ או' קי"ב.

סעיף קטן קכו

קכו) [**סעיף ד'**] **אבעבוע שנמצא בשפולי הריאה נוהגין לאסור וכו'** דין זה אין לו שורש בש"ס רק הוא מדברי בה"ג ודחקו הפו' למצוא טעם ליישב דבריו מפני שכל דבריו דברי קבלה ועיקר הטעם כמ"ש סה"ת וסמ"ג והגמ"ר ושאר פו' משום דמתחזיא כתרי בועי דסמיכי ויש לחוש למראית העין וע"כ הכשירו טינרי בשפילי. ש"ך ס"ק כ"א. ובתו' כתבו בשם בה"ג דכיון שעומד בסוף סופו ליפסק ולינקב. ט"ז סק"י. ואף לטעם זה יש להכשיר בטינרי דכיון דקשות הן אין סופן לינקב. פר"ח או' י"ט.

סעיף קטן קכז

קכז) **אבעבוע** שנמצא בשפולי הריאה וכו' אפי' בועא קטנה דלא כהב"ח דמיקל אם אינה גדולה כאגודל. תב"ש או' ל"ד. לב"ש או' פ"ז. ביא"ב בלב"ת או' ך' בי"צ ח"ג או' א'

מז"ה סי' ל"ג או' א' קומץ כלל ל"ג או' א' מנ"י ענף ה' או' א' זב"צ או' קי"ג ועיין לעיל או' נ"ח.

סעיף קטן קכח

קכח) **לפעמים** נמצא בועא העומדת רק על השיפול לבד ותלויה בו ככפתור ואין ממנה כלום על השטח נראה דמכ"ש דטרפה. לב"ש או' פ"ח. ביא"ב בלב"ת שם. מנ"י שם. זב"צ או' קי"ד.

סעיף קטן קכט

קכט) **שם. אבעבוע שנמצא בשפולי הריאה וכו'** תרגום בתחתית ההר בשפולי טורא.

סעיף קטן קל

קל) **שם. אם אין בשר כל שהוא מקיף וכו'** משמע אפי' חוט שער א' וכ"כ רש"ל פא"ט סי' ל"ו וכ"ה בבדיקות האחרונים. ש"ך ס"ק כ"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ב פר"ח או' ך' להפ"ס סוף או' כ"ד. בל"י או' י"ח. שמ"ח או' י"ט. שפ"ד או' כ"ב. שה"מ או' כ"ב. לב"ש או' צ"ב. חכ"א כלל י"א או' יו"ד. ענ"ה סי' ט"ז או' ל"ג. וכ"כ שאר האחרונים.

סעיף קטן קלא

קלא) **ואפי'** אם נראית בשפול רק שהחוט בשר על החוד בין השטח ובין השפיל כשר. שמ"ח שם. בי"צ ח"ג או' ב' קומץ שם או' ג' זב"ר סי' י"ב בתמידים או' י"ג. מנ"י שם או' ב' ודוקא שהבועא אינה בולטת בשפולי משאר מקומות השיפול אבל בועא הבולטת בשפולי יותר משאר מקומות השפול ודאי דלא מהני חוט בשר אפי' למטה מהחוד כל שהבועא בולטת יותר מן החוט אלא בעינן חוט הולך על אמצעית תחתית הבועא ממש. לב"ש או' צ"ד וצ"א. קומץ שם. זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם. זב"צ או' קי"ז.

סעיף קטן קלב

קלב) **חוט** זה צריך שיקיף אותה בכל צד שנראית הבועא בשפולי ר"ל שהחוט ילך מחוד הריאה שבצד זה של הבועא ע"פ כל ארכה ואמצעיתה של הבועא עד החוד שבצדה הב' לאפוקי אם החוט הולך מצד גב של הריאה לצד קמא למעלה על הבועא דרך רחבה דאפי' ב' או ג' חוטין כי האי לאו כלום הוא אמנם בשפולי אונא הארוכה !ובה ששפולה רחב אין נ"מ בהולכת החוט דאף שהולך מצד קמא לצד גבא כל שהחוט על אמצעית שהיא תחתית הבועא כשרה זולת כשהבועא מחזקת כל רוב השיפול ההוא עד שנראית מצד קמא ומצד גבא דאז אין ניתר בכך. קומץ שם או' ב' זב"צ או' קי"ח.

סעיף קטן קלג

קלג) **בועא** בשפולי ואין חוט בשר מקיף טרפה מספק כי רבו המכשירים ונ"מ לתערובת או כלים וכה"ג שיש חילוק בין ודאי איסור לספק איסור. לב"ש או' פ"ט. ולפ"ז בועא בשפולי שנתערבה אח"כ בבהמות אחרות יראה לכתחלה לצדד אף שנודע הספק הא' קודם התערובת ומ"מ למעשה חלילה לעשות כן אבל בלא נודע התערובת יש להתיר אף בלא הפ"מ. שפ"ד סוף או' כ"ג. זב"צ או' קכ"א.

סעיף קטן קלד

קלד) **בועא** בשפולי מלאה רוח כשרה. מש"ז או' ט' ענ"ה סי' ט"ז או' ל"ג. פת"ב או' נ"א. תו"ז סי' י"ד או' ג' קומץ שם או' ו' זב"צ או' קכ"ג. ואם מליאה מ"ז עיין לעיל או' ק"ט.

סעיף קטן קלה

קלה) **שם הגה. ודוקא בועא אבל טינרי שרי וכו'** וה"ה מורסא בשפולי שרי. שמ"ח או' כ"ב. מש"ז או' יו"ד. ענ"ה שם. פת"ב שם. קומץ שם. זב"צ או' קכ"ה.

סעיף קטן קלו

קלו) **שם הגה. ודוקא בועא אבל טינרי וכו'** עיין לעיל או' ע"ג ומשם ואילך בדין טינרי יעו"ש.

סעיף קטן קלז

קלז) **שם. ושפילי היינו תחתית האומא וכו'** לאפוקי חתוכים שבין אונא לאונא אבל כל קצוות הריאה אפי' מן הצדדין נקראו שפולי שהרי הריאה כשהיא בגוף הבהמה אינה שוכבת אלא תלויה וא"כ בכל הצדדין היא תלויה ועומדת וסופה ליפסק ולינקב. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' כ"ו.

סעיף קטן קלח

קלח) **שם. ושפולי היינו תחתית האומא וכו' הגה. וי"א דבכל מקום שיש שם חדוד מקרי שפולי ריאה וכו'** וכתב זב"צ או' קכ"ו דכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א כסברת רמ"א ודעמיה דבכ"מ שיש שם חדוד וחתוך בין באומות בין באונות ואפי' למעלה בערוגה נגד חתוך האונות דשם ג"כ נקראת שפולי ומטריפין כשיש שם בועא אבל כנגד האומות מכשירין דשם הריאה רחבה ולא מקרי שפולי עכ"ד.

סעיף קטן קלט

קלט) **בועא** בקצוות האומא למטה מהדיבוק של ערוגה לערוגה אצל שומן הלב ולמעלה מהשפול תחתית האומה ממש שמעתי !בטם מו"ח ז"ל דכשר שם כי אין שם חדוד ממש

כמו החדוד שמערוגה לשדרה אך נראה שיש להבחין בזה הכל לפי המאורע. דע"ק או' כ"ג. מק"מ או' ע' מנ"י ענף ה' בלק"י או' ד' זב"צ או' קכ"ז.

סעיף קטן קמ

קמ) **אונא** תחתונה דשמאל שהיא אונא הסמוכה לאום דשמאל יש בה חוד גם לצד קמא ואם יש בועא בחוד ההוא צריך חוט בשר מקיף. דע"ק או' ל"ו. מק"מ או' ס"ח. זב"צ או' קכ"ח.

סעיף קטן קמא

קמא) **ובמקום** החתוכים שמתחילין האונות להתחלק בשורשם זמ"ז ואין החיתוך שם בפילוש עדיין אלא מחוברים מתחת החיתוך אם בחוד של אחת מהם יש בועא יש להקל בהפ"מ. מק"מ או' ס"ט. והגם דהדע"ק או' כ"ו בעי עוד ס' מ"ז אנן לא ס"ל הכי זב"צ או' קכ"ט.

סעיף קטן קמב

קמב) **וכן** אם נמצא בועא בין חיתוך לחיתוך סמוך לעיקר לא נקרא שפולי. רש"ל פא"ט סס' ל"ו. ואף למנהגינו דכ"מ שיש בו חדוד נקרא שפולי מ"מ בחיתוך שבשרשי ועיקרי האונות ממש ס"ל דלא הוי כשפולי. מק"מ שם אלא שסיים דיש להקל בהפ"מ. זב"צ או' ק"ל.

סעיף קטן קמג

קמג) **אם** יש ספק במעמד הבועא אי הויא בשפילי או לאו יש להקל וגם שיש בה חשש ס' חסרון ידיעה אפ"ה יש להקל. דע"ק או' כ"ד. מק"מ או' ע"ג. זב"צ או' קל"א.

סעיף קטן קמד

קמד) **שם בהגה. והוא שיהא בהיקף מבשר מראה ריאה.** מיהו רש"ל שם כתב דאפי' אין לחוט מראה בשר ריאה כשרה. ט"ז ס"ק י"א. ש"ך ס"ק כ"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ג. פר"ח או' כ"ג. בל"י או' ך' שה"מ או' כ"ט. משז"ז או' י"א. פת"ב או' נ"ב. זר"א או' ע"ז. זב"ת או' כ"ג. חכ"א כלל י"א או' יו"ד. זב"ר סי' י"ב או' א' תו"ז סי' י"ד או' י"א. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ב. ובלבד שלא יהא מראה פסולה המבואר לקמן סי' ל"ח ואם א"א לעמוד על מראיתו מחמת דקות החוט יש להכשיר. שמ"ח או' ך פת"ב או' נ"ג. ביא"ב בלב"ת או' כ"ב. בי"צ ח"ג או' ג' מז"ה סי' ל"ג או' ב' אי"צ סי' י"ז בלק"י או' ב' קומץ כלל כ"ג או' ז' זב"ר שם בתמידים או' ט"ז. מנ"י ענף ה' או' א' זב"צ או' קל"ב.

סעיף קטן קמה

קמה) ומ"מ צריך שיהיה החוט בשר בריא דאם יש מוגלא רובצת תחת החוט טרפה. פת"ב או' נ"ב. קומץ שם. אי"צ בלק"י שם. מיהו הלב"ש או' צ"ח כתב דאע"ג דמוגלא רבצה תחת החוט ויש לו מראה מוגלא כשר. וכן הסכים מז"ה שם בהע"ש או' ב' והמנ"י שם כתב דבהפ"מ יש להכשיר גם בזה.

סעיף קטן קמו

קמו) אם נמצאת בועא בשפולי ריאה ולא הספיקו לנפחה ולבודקה עד שנאבדה הריאה או נחתכה ונבקעה וא"א לעמוד על בדיקתה כשרה. כנה"ג בהגב"י או' ן' ואו' נ"ב. שעה"מ או' כ"ח. זר"א או' ע"ח. שו"ג מחו' או' ט' ענ"ה סי' ט"ז או' ל"ג. תו"ז סי' י"ד או' י"ז ואו' י"ח. מיהו השמ"ח או' כ"ג כתב דאין לסמוך ע"ז אלא לצורך גדול. וכ"כ השפ"ד או' כ"ג. פת"ב או' ס"ב. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם בעמ"ז או' יו"ד. מז"ה שם או' ד' קומץ שם או' י"ג. זב"ר שם במוספים או' ב' מנ"י שם או' ח'.

סעיף קטן קמז

קמז) ומ"מ אם קרע הבועא במזיד הוי כמבטל איסור דרבנן ולדידיה אסור ולאחרים שלא נקרעה בשבילם שרי. שפ"ד שם. ענ"ה שם. פת"ב או' ס"ד. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם בתה"ב או' ד' זב"ר במוספים שם. קומץ שם או' י"ד. מנ"י שם. תו"ז שם או' כ"ג. זב"צ או' קל"ו. ומיהו כתב שם הפת"ב דה"ד לצורך גדול כגון לכבוד שבת וכדומה. וכ"כ ביא"ב בשפ"ז שם. מק"מ או' ע"ג. מנ"י שם.

סעיף קטן קמח

קמח) ומ"מ אסור לו למכור להם ביוקר ממה שהיה מוכרה לעכו"ם אם היתה טרפה כדי שלא יועילו מעשיו. פת"ב שם. ביא"ב בשפ"ז שם. קומץ שם בעשרון או' כ"א. מק"מ שם. זב"צ או' קל"ז.

סעיף קטן קמט

קמט) והוא שראו הבועא שלימה אחר שהוציאו הריאה מתוך הבהמה אלא שנקרעה או נתבקעה אח"כ אבל אם כשהוציאו הריאה מן הבהמה יצאת בקועה וריקנית ראוי להטריף משום בועא ישנה. תו"ז שם או' י"ט. זב"צ או' קל"ח.

סעיף קטן קנ

קנ) והיכא שראה בבירור שאין שם חו"מ ונאבדה בלא נפיחה טרפה ואפי' אם ראו חו"מ קודם הנפיחה וע"י הנפיחה נסתלק החוט ורצו למשמש שמא יחזור ע"י המשמוש ולא

הספיקו למשמש עד שנאבדה טרפה. פת"ב או' ס"ג. קומץ שם או' י"ג. מק"מ שם. זב"צ או' קל"ה.

סעיף קטן קנא

קנא) שם בהגה. ואם לא היה בהיקף מראה בשר ובאו אח"כ בודקים וכו' ואם שנים אומרים שנפחו לפניהם ולא היה היקף בשר ואח"כ באו בודקים ונפחו או שנפחו לפניהם והיה היקף בשר תלינן דאותם אחרים היה כחם יפה יותר וכשרה. ב"י סי' ט"ל. ט"ז בסי' זה ס"ק י"ז. ש"ך ס"ק כ"ד. כנה"ג בהגב"י או' נ"ב. בל"י או' כ"ט וכתב ודלא כהב"ח (סי' זה) שאוסר. שמ"ח או' כ"ד. שעה"מ או' ל' פת"ב או' ס"ז. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ג. בי"צ שם בעמ"ז או' י"א. מז"ה שם ביס"ה או' ו' אי"צ שם בלק"י או' י"א. קומץ שם או' ט"ו. זב"ר שם בתמידים או' כ"א. מנ"י שם או' י"ג. תו"ז שם או' כ"א. זב"צ או' קל"ט. ועיין לקמן או' קנ"ד.

סעיף קטן קנב

קנב) ואם היו מתחלה שני בודקים שאמרו שלא היה חו"מ ואח"כ בא בודק א' ואומר שנפח בכח ומשמש בבקיאות עד שהעלה חו"מ אינו נאמן. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' כ"ג. מז"ה ביס"ה שם.

סעיף קטן קנג

קנג) ואם מכחישים זא"ז אפעם אחת שניפח בפני שתי הכיתות ואלו אומרים שהוקף ואלו אומרים שלא הוקף אפ"ה יש להכשיר דדין בועא בשפיל הבו דלא לוסיף עלה. שמ"ח שם. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם בתה"ב או' ה' מז"ה ביס"ה שם. זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם. זב"צ או' ק"מ. מיהו הפת"ב או' ס"ח כתב דאין להקל בזה כ"א בהפ"מ. וכ"כ הקומץ שם או' ט"ז.

סעיף קטן קנד

קנד) אם השנים האחרונים נפחו בריאה והיה חו"מ שהכשרנו לעיל או' קנ"א ה"ד אם לא קרעו הבועא שנים האחרונים אבל אם קרעו הבועא אלא השנים האחרונים במזיד ובמתכוין ראוי להחמיר ולאסור הבשר אבל אם בשגגה עשו הבשר מותר. שו"ג סי' ט"ל מחו' או' ל"ד. תו"ז שם או' כ"ב. זב"צ או' קמ"א.

סעיף קטן קנה

קנה) הא דמשמוש מהני ה"מ כשהבועה במקומה עומדת אחר המשמוש אבל אם ע"י המשמוש נתרוקנה הבועא בפנים אף שיש חו"מ יש להטריף. כנה"ג בהגב"י או' נ"א. בל"י או' כ"א. שפ"ד או' כ"ג. פת"ב או' ס' בי"צ שם בתה"ב או' ב' אי"צ סי' י"ז בזב"ת

או' ל"ו. קומץ שם או' י"ב. זב"ר שם או' ב' מנ"י שם או' יו"ד. תו"ז שם או' ט"ו. זב"צ או' קמ"ב.

סעיף קטן קנו

קנו) **אבל** אם גם אחר שנתרוקנה הבועה לא היה חו"מ ושוב חזרו למשמש ונמצא שהוא מקיף כשר שא"א לתלות שמחמת שנתרוקנה הבועא נראה החוט שהרי עינינו רואות שכבר נתרוקנה הבועא ואח"כ לא היה חוט מקיף א"כ מה שעתה הוא מקיף אין זה כ"א שמשמשו עתה היטב ונעשה היקף בשר וכשר. כנה"ג שם. בל"י שם. פת"ב שם. בי"צ בתה"ב שם. אי"צ בזב"ת שם. קומץ שם. זב"ר שם בתמימים או' כ"ג מנ"י שם תו"ז שם או' ט"ז. זב"צ או' קמ"ג.

סעיף קטן קנז

קנז) **וכתב** הכנה"ג בהגב"י או' ן' משם הרב יעקב עוזיאל ז"ל שלא היה ממשמש בבועא בשפולי אלא היה מעביר מחט קטנה בסוף שפולי בנחת כדי שלא תנקוב הבועא ואם היתה שופכת הבועא טרפה ואם לאו כשרה. שעה"מ או' כ"ט. תו"ז שם או' ך' מיהו השו"ג במחו' או' י"ב כתב דאם שמופת חותך הוא מ"מ לא נהגו כן אלא ע"י נפיחה. וכ"כ הרא"פ או' פ"ג דאין לסמוך על בדיקה זו. והרב זב"צ או' קמ"ד כתב שתועיל בדיקה זו כשיהיה מחלוקת בין הבודקים שאחד אומר יש חו"מ וא' אומר שלא יש אזי יש לעשות זה הבדיקה ע"י מחט כי הוא מבחן נכון לראות האמת עם מי.

סעיף קטן קנח

קנח) **הא** דאמרינן דאם ע"י המשמוש נעשה חו"מ כשר ה"ד אם לאחר שסילק ידו ישאר ההיקף במקומו מקרי שפיר חו"מ אבל אם כשסילק ידו יחזור הבשר למעלה ואין ההיקף במקומו טרפה. פר"ת או' י"ב. פת"ב או' נ"ח. קומץ שם או' ט' מנ"י שם או' ז' זב"צ או' קמ"ה.

סעיף קטן קנט

קנט) **אבל** בחוט המקיף מחמת הנפיחה אינו כן שאעפ"י שאחר שפסק מלנפוח ורפתה רוח הבודק נסתלק ההיקף ואף שממשמשין בה אינו מועיל להכיר חוט המקיף אין בכך כלום שהבהמה בחייה נפוחה היא. פת"ב שם. מנ"י שם.

סעיף קטן קס

קס) **אם** הריאה כשאינה נפוחה יש בה חו"מ וכשנופחין אותה הולך החוט ואין בה חו"מ יש להטריף. שמ"ח או' כ"ג. פת"ב או' נ"ז. בי"צ שם או' ה' מז"ה שם או' ד' אי"צ סי'

י"ז בלק"י או' ח' קומץ או' יו"ד וכתב שם בעשרון או' ט"ו ודלא כהפר"ת או' י"ב שמתיר בזה. מנ"י שם או' ו' זב"צ או' קמ"ו.

סעיף קטן קסא

קסא) כשהבודק הרגיש בבדיקת פנים שיש בועא בשפולי יצוה למהר מעשה ההפשטה בכדי שלא תתקרר הריאה ואז לא תוכל להעלות בה חוט בשר ויפסיד ממון ישראל בחנם. שפ"ד סי' ט"ל או' ל"ב. פת"ב או' נ"ט. מק"מ או' ע"ד. קומץ שם או' י"א. מנ"י שם או' ה' ומ"מ אם קודם הנפיחה היה חו"מ ושהתה איזה זמן ואח"כ בדק בנפיחה ואינו מקיף אין להקל מחמת זה לומר מה שאינו מקיף עתה הוא מחמת איחור הבדיקה זה לא אמרינן אם לא שנראה לעיני המורה שראוי ליפול שינוי בריאה זו מסיבת הזמן והמקום שהיתה הריאה מונחת משעת שחיטה עד עתה ואז יש להקל בהפ"מ. קומץ שם. ומנהג בגדאד יע"א כששהתה הרבה ונראה בה יובש מניחין אותה בתוך בטן הבהמה בתוך לחלוחית הדקים ואז תחזור לקדמותה ואם לא חזרה גם בזה מניחים מים פושרים בתוך הקנה ותחזור לקדמותה. זב"צ או' קמ"ז.

סעיף קטן קסב

קסב) מעשה שהיה צד ימין של הריאה חסר אונא א' ובמקום האונא היה מראה סדק דכשרה משום דהסדק משלים כמ"ש לעיל סי' ל"ה סעי' ה' בהגה ונמצא על הסדק בחוד שלו בועא שאין בה חו"מ והכשרנוה משום ס"ס ספק דהלכה כמרן ז"ל ודעמיה דבועא בחידוד שבין אונא לאונא כשרה הגם שאין חו"מ ואף את"ל דהלכה כמ"ד דגם בחוד שבין אונא לאונא מטרפינן מ"מ מי יימר שזה עשויה להתפרק דשמא לא תתפרק וגם לטעם הב' שהוא מפני מראית העין בנ"ד יש מה"ע כיון דאין לה חתוכי דאוני ומשו"ה כשרה. זב"צ או' קמ"ט.

סעיף קטן קסג

קסג) אם נמצא פצול א' כט"ד בתחתית האום ובחוד פצול ההוא היה בועא שאין בה חו"מ כשרה משום דאין דרכה להיות כן וספיקא להקל. וה"ד כגון דיש בה ט"ד הקטן (כמ"ש לעיל סי' ל"ה או' נ"ט) דהוי ס"ס אבל אם יש בה ט"ד הגדול יש להסתפק. זב"צ או' ק"ן.

סעיף קטן קסד

קסד) בועא קטנה שאין בה ט"ד בחוד החתוכים (ר"ל בין אונא לאונא או בין אונא לאומא) הגם שאין בה חו"מ כשרה מכח ס"ס דלסברת הב"ח בועא קטנה שאין בה ט"ד

בשפולי מותר והגם דלא ס"ל כן כמ"ש לעיל או' קכ"ז ה"ד בשפולי אבל בחתוכי האונות דלסברת מרן לא חשיב שפולי א"כ הו"ל ס"ס והוא מתהפך ופשיט. זב"צ או' קנ"א.

סעיף קטן קסה

קסה) בועא בשפולי ריאה או מעבר לעבר אם ע"י נפיחה עולה קרום של ריאה ומכסה הבועא שאין ניכרת כשרה ובלבד שיהא במכסה מראה ריאה. ד"מ או' ו' כנה"ג בהגה"ט או' ל"א. מחב"ר או' ד' ענ"ה סי' ט"ז או' ל"ד. תו"ז סי' י"ד או' כ"ו. זב"צ או' קנ"ב. ועיין לעיל או' קי"ז.

סעיף קטן קסו

קסו) [**סעיף ה'**] **בועא** בריאה וניכר בעבר אחר אע"ג דלא שפכי וכו' פי' והיה לנו לומר דמתחזי כב' בועות דסמיכי קמ"ל דאין זה דומה לסמיכי ואח"כ כתב רמ"א דמחמת חשש סנפינות גרע טפי בשפיכי אהדדי. ט"ז ס"ק י"ב. לה"פ או' ל"ד בל"י או' כ"ג.

סעיף קטן קסז

קסז) שם. אע"ג דלא שפכי אהדדי כשרה. משמע דדעת הש"ע בבועא מעבר לעבר להכשיר בכל גוונא בין שפכי אהדדי בין לא שפכי אהדדי בין קיימי במקום סמפון בין בכל מקום שהוא וכשרה בלא בדיקה ומ"ש בב"י דחיישינן לדברי הרמב"ם ובודקין לסמפון היינו לחומרא בעלמא. וכ"כ השו"ג או' כ"ג וכתב שכן נוהגין בשאלוניקי להכשיר בלא בדיקה יעו"ש. וכ"כ הזב"ת או' כ"ז דכן הם נוהגין להכשיר בלא בדיקת הסמפון כדברי הש"ע. וכ"כ התו"ז סי' י"ט או' א' דדעת הש"ע להכשיר בכל גוונא אבל מנהגם לאסור כדברי מור"ם ז"ל והאחרונים יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' קנ"ג דמנהג בגדאד יע"א כדברי מור"ם ז"ל בהגה. ועיין עוד באו' שאח"ז.

סעיף קטן קסח

קסח) שם. אע"ג דלא שפכי אהדדי כשרה. וכתב ב"י מיהא היכא דקיימא נגד הסמפונות נראה דבכי הא חיישינן לדברי הרמב"ם ובודקין הסמפון שביניהם עכ"ל והרב בהגה משמע דמטריף ולא מהני בדיקה ואפי' במקום הפ"מ. ש"ך ס"ק כ"ו. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' נ"ח דנהגו להטריף אפי' בהפ"מ דאין אנו בקיאין בבדיקה. שה"מ או' ל"ב. ענ"ה סי' ט"ז או' ל"ו. וכ"כ התב"ש או' ל"ה דאע"ג דהרמב"ם מתיר בבדיקת הסמפון אנן ודאי לא בקיאין בבדיקה זו מיהו היכא דנהוג היתר נהוג עכ"ד. ועיין לעיל סי' ל"ו סעי' ט"ו בהגה.

סעיף קטן קסט

קסט) **שם בהגה. אבל אי קיימי במקום סמפונות דהיינו ב' אצבעות וכו'** פי' במקום שהריאה עבה יש שם סמפונות והיינו עד רחוק משפולי ב' אצבעות בדקה. ט"ז ס"ק י"ג. ומיהו בתשו' מהריק"ו שורש ל"ו הביא שעד קרוב לסוף הריאה כאצבע בשור הגדול נקרא נגד הסמפון. ומהרי"ו כתב שהוא אצבע מן השפולי בבהמה דקה ושנו אצבעות בגסה אלא שבשם י"א כתב ב' בדקה וד' בגסה והב"ד בד"מ או' ו' וכן פסק כאן בהגהת ש"ע כדברי י"א שהביא מהרי"ו שהוא לקולא לפי שיש מתירין בכל גוונא כנז"ל וכ"ה הסכמת האחרונים כדברי מור"ם ז"ל בהגה דמן השיפול עד ד' אצבעות בגסה וב' בדקה אם נמצא שם בועא מעבר לעבר כשרה ולמעלה משיעור טרפה והיינו אי שפכי אהדדי אבל אי לא שפכי אהדדי גם מלמעלה משיעור זה כשרה. שמ"ח או' כ"ה. פת"ב או' ס"ט. בי"צ חלק ד' או' א' מז"ה סי' ל"ד או' א' זב"ר סי' י"ג או' א' מנ"י ענף ו' או' א' חכ"א כלל י"א או' י"א. ענ"ה שם. תו"ז שם. זב"צ או' קנ"ג.

סעיף קטן קע

קע) **שם בהגה. דהיינו ב' אצבעות מן השפולי בדקה וכו'** כלומר בסתם בהמות אמרינן דהכי שיעורייהו אבל אי חזינן דיש סמפונות חוץ לשיעורים הללו טרפה. כ"כ בס' מח"ב (על מהרי"ו סי' יו"ד או' א') אבל בס' ל"ח (דברי חמודות פא"ט או' ס"ט) דף קנ"ו ע"א כתוב דמשמע דלא אכפת לן לחוש לסמפונות שהם בקצה וחוץ לשיעורים הללו. ש"ך ס"ק כ"ז. כנה"ג בהגב"י או' נ"ח. פר"ח או' כ"ה. להפ"פ או' ל"ז. בל"י או' כ"ד. וכ"פ התב"ש או' ל"ח ובשמ"ח או' כ"ה כדברי הל"ח דלא חיישינן לסמפונות חוץ לשיעורים הללו. וכ"פ השפ"ד או' כ"ז. זב"ת או' כ"ו. פת"ב שם. בי"צ שם. ובספרו אי"צ סי' י"ח או' ב' קומץ כלל כ"ד או' ב' מז"ה שם ביס"ה או' ג' זב"ר שם בתמידים או' י"ד. מנ"י שם. זב"צ או' קס"א.

סעיף קטן קעא

קעא) **שם בהגה. דהיינו ב' אצבעות וכו'** ואצבעות אלו היינו רוחב אגודל. שמ"ח שם ובתב"ש או' ל"ו. משז"ז או' י"ג. פת"ב שם. בי"צ שם בעמ"ז או' א' אי"צ שם בלק"י או' א' מז"ה שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ או' קנ"ד. ועיין בדברינו לאו"ח סי' י"א או' י"ד ואו' ט"ו.

סעיף קטן קעב

קעב) שם בהגה. דהיינו ב' אצבעות מן השפולי בדקה וכו' היינו בגדולה שבדקה והקטן לפי קטנו וכן ד' בשור הגדול אבל בקטן לפי קטנו. לב"ש או' ק"ב. קומץ שם. זב"ר שם בתמידים או' י"ג. מנ"י שם. זב"צ או' קנ"ה.

סעיף קטן קעג

קעג) אם ע"י שהקמיטה הבועא את השיפול נראה כאלו היא למטה מד' אצבעות או שקומטה ע"י איין עקליך ששכיח בריאה אולי לא מהני ומודדין כאלו לא נפגמה ונקמטה. דע"ק או' ל"ב. מק"מ או' ע"ו. זב"צ או' קנ"ו.

סעיף קטן קעד

קעד) בועא מעל"ע על הקרום שבין אונא לאונא או בין אונא לאומא פשיטא דלכ"ע אין בה חשש כיון שרואין שאין שה סמפינות ולא שום בשר. דע"ק או' ל"א. וכן בועא מעל"ע עומדת על הקרום המחבר הערוגות אל השומן שביניהם וכדומה קרומים שהם של הריאה עצמה שנרחה שעולים בנפיחה מ"מ כיון שאין שם בשר וסנפונות כשרה. דע"ק שם. מק"מ או' ע"ה זב"צ או' קנ"ז.

סעיף קטן קעה

קעה) בועא שבין תחלת חתוכי האונות שרק מגבה חתוכים ומקמה עדיין מחוברין יש להסתפק אם שייך בזה מעל"ע. דע"ק שם. מק"מ שם. ומנהג בגדאד יע"א להטריף יען שיש בשר שם. זב"צ או' קנ"ח.

סעיף קטן קעו

קעו) שם בהגה. ואפי' מים זכים בביעא. ורש"ל פא"ט סי' ל"ז מכשיר במים זכים ובלבד שיהו צלולים ולא עכורים אלא מתוקים וכ"ה דעת הט"ז ס"ק י"ד אבל הש"ך ס"ק כ"ח חלק עליהם ומטריף אפי' במים זכים כדברי מור"ם ז"ל וכ"כ בנה"כ. פר"ח או' כ"ז. שה"מ או' ל"ג. והשמ"ח או' כ"ו כתב דזה תלוי במנהג המקומות דהנוהגים להכשיר תרי בועי דסמיכי במ"ז לעיל בסעי' ג' ה"ה הכא בבועא מעל"ע במ"ז והנוהגים לאסור שם ה"ה הכא דאין להכשיר. וכ"כ פת"ב או' ע"ב. ביא"ב בלב"ת או' נ"ז. מז"ה סי' ל"ד או' ד' אי"צ סי' י"ח בלק"י או' ו' קומץ כלל כ"ד או' ה' זב"ר סי' י"ג או' ג' מנ"י ענף ו' או' ד'.

סעיף קטן קעז

קעז) ואף במקום שנהגו להכשיר במ"ז יש להחמיר לשפוך הביעא לתוך קערה לבנה לעיין בה אם יש שם חוטים לבנים כדרך שנת' לעיל סי' ל"ו סעי' ז' ואם לא הספיק לבדוק עד שנאבדה או נשפכה הבועא כשרה. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. מק"מ או' ע"ט.

מז"ה שם ביס"ה או' ח' מיהו הלב"ש או' ק"ז כתב דבמקומות שמכשירין סמיכי במ"ז פשיטא דמעל"ע במ"ז מותר בלי בדיקה. וכ"כ הקומץ שם. מנ"י שם. ונראה לכתחלה יש להחמיר ולבדוק כדברי הפת"ב ודעמיה.

סעיף קטן קעח

קעח) ובמקום שאין מנהג ידוע אין להכשיר כ"א בהפ"מ ודחק יחד כדין סמיכי. קומץ שם. ועיין לעיל או' ק"ו.

סעיף קטן קעט

קעט) שם בהגה. ודוקא דשפכי להדדי אבל אי לא שפכי להדדי כשרה. וטעמא משום דאז לא דמי לנשפכה כקיתון וליכא למיחש לסמפונות. ש"ך ס"ק כ"ט. ועיין לקמן או' קצ"ו.

סעיף קטן קפ

קפ) שם בהגה. ודוקא דשפכי להדדי וכו' ומביאין סכין ומנקבין במקום א' אם כל המוגלא יצא במקום אחד אז אחת היא וטרפה דחיישינן שמא נימוחו הסמפונות ואם לאו אז שנים הם וכשרה. מהרי"ו. ד"מ או' ו' וכ"כ האחרונים.

סעיף קטן קפא

קפא) ואם לא יצא המוגלא ע"י עשיית הנקב ינקה כל המוגלא משם וישפוך מים בנקב שבצד אחד של הביעא אם מתמלא גם צד השני או כשנופחין בצד אחד של הבועא מתמלא כל הבועא יש להטריף דזה מורה שבועא אחת היא רק מחמת עובי הליחה לא יצאתה תחלה דרך נקב זה. קומץ שם או' ג' מז"ה שם או' ב' מנ"י שם או' ב' זב"צ או' קנ"ט. וכתב שמנהג בגדאד יע"א דכשנופחין בצד אחד של הבועא לנפוח ע"י קנה חלול דק של קש.

סעיף קטן קפב

קפב) ואפי' אם ימצא בתוך הבועא כמו מסך שעומד שם ומבדיל כמחיצה בין המוגלות בין שניקב מסך ההוא ושפכי להדדי ע"י מים או נפיחה ובין לא ניקב ומשו"ה לא שפכי להדדי בכל ענין יש להטריף דהא מ"מ בועא אחת היא ומעל"ע. אבל אם יש ב' כיסים גמורים שמזה נראה שב' בועות הם אף דסמיכי שם בפנים וניקבו מזה לזה ומשו"ה שפכי להדדי ע"י מילוי מים או נפיחה כשרה. קומץ שם. מז"ה שם. מנ"י שם.

סעיף קטן קפג

קפג) **וכל** זה דוקא לכתחלה צריך לבדוק ע"י הטלת מים או נפיחה אבל בדיעבד אם בדק ע"י נקיבה דאחת מהן ולא יצא כל המוגלא כשרה. פת"ב או' ע"א. קומץ שם או' ד' זב"ר שם במוספים או' ב' מנ"י שם או' ג' זב"צ או' ק"ס.

סעיף קטן קפד

קפד) **ואם** לא בדק אי שפכי להדדי או לא טרפה. שמ"ח אי' כ"ה. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' כ"ה. בי"צ חלק ד' או' א' ובספרו אי"צ !אם בלק"י או' ז' מז"ה שם או' ג' קומץ שם. זב"ר שם במוספים או' א' מנ"י שם. זב"צ או' קס"ג. וה"ד שהם מכוונים ממש זה נגד זה שרגלים לדבר שאחד היא אבל כל שנוכל להסתפק בה כשרה אלא דאם במזיד קרעה אסיר לדידיה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם בתה"ב או' א' מז"ה שם. זב"ר במוספים שם. מנ"י שם. זב"צ או' קס"ד.

סעיף קטן קפה

קפה) **ואם** באה ריאה לפנינו ובועא ניכרת מעל"ע ולא הספיקו לבדוק אם היא למעלה מד' אצבעית בגסה וב' בדקה עד שנאבדה הריאה או נקרעה באופן שאינו יכול לעמוד על בדיקתה יש להכשיר מכח ס"ס ספק אם היתה עומדת במקום סמפינות או לאו ואת"ל במקום סמפונות שמא הלכה כדעת המכשירים בועא מעל"ע אפי' במקום סמפונות וס"ס זה הוא מתהפך. שו"ג או' כ"ד. תו"ז סי' י"ט או' ג' זב"צ או' קס"ב.

סעיף קטן קפו

קפו) **הא** דאמרינן דבסמוך לשפולי כשר בועא מעל"ע דוקא כשאינה מתפשטת למטה בריאה עד יותר מב' אצבעות בדקה וד' בגסה אבל אם מתפשטת למטה בריאה עד יותר מב' אצבעות טרפה אפי' התחלתה מן השפול ויש חו"מ כיון שהולכת עד למעלה מב' אצבעות ויש להזהיר הבודקים על זה. כ"מ מט"ז סוף ס"ק ט"ו. לה"פ סוף או' מ"ב. בי"צ שם או' ג' קומץ שם או' ב' זב"צ או' קס"ה.

סעיף קטן קפז

קפז) **והא** דאמרינן הכא דבסמוך כשרה בועא מעל"ע אע"ג דלעיל או' קל"ח נת' דכל מקום חדוד נקרא שפול הכא אינו כן ולא נקרא שפול כ"א סוף האונות ואומות ממש ששם היא דקה ואין לחוש לסמפונות אבל למעלה במקום העב אפי' סמוך לחדוד ממש טרפה מעל"ע. שמ"ח או' כ"ז. שפ"ד או' כ"ז פת"ב או' ע"ד. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ו וכתב ודלא כתשו' הר הכרמל סי' ד' בי"צ שם או' ב' ובספרו אי"צ שם או' ב' קומץ שם או' ח' זב"ר שם בתמידים או' ט' מנ"י שם או' ה' תו"ז שם או' ה' זב"צ או' קס"ו.

סעיף קטן קפח

קפח) **ואם** יש בועא במקום סמפונות וכנגדו מעבר השני למטה ממקום סמפונות יש להכשיר. שמ"ח שם. פת"ב או' ע"ה. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם או' ג' אי"צ שם. מז"ה שם או' ה' קומץ שם או' יו"ד. זב"ר שם בתמידים או' ז' מנ"י שם. זב"צ או' קס"ט.

סעיף קטן קפט

קפט) **ואפי'** אם קודם הנפיחה היתה נראית מב' צדדיה במקום הסמפונות וע"י נפיחה נתכסית מקצת ממנה בצד א' בבשר היטב באופן שמהכיסוי עד סוף השיפול אין בו כשיעור ב' אצבעות כשרה. קומץ שם. זב"צ או' ק"ע. והוא פשוט דכל מילי דריאה בנפיחה משערינן כמ"ש בכמה מקומות.

סעיף קטן קצ

קצ) **וכל** זה שמטריפין בועא מעל"ע ה"ד כשהבועא נראית מעבר זה של גבה דריאה לעבר צד קמא שלה אבל אם היא עוברת מצד גבה להרחבות שבין החתוכים או מצד קמא לבין החיתוכים ואינה ניכרת לעבר השני כלל לא מקרי מעל"ע וכשרה. קומץ שם או' ט' מיהו הרב זב"צ או' קס"ז כתב דמנהגם להטריף בזה דמקרי מעל"ע אך בהפ"מ יש להכשיר יעו"ש.

סעיף קטן קצא

קצא) **ואם** עוברת הבועא מחיתוך אונא של צד זה לחיתוך של צד השני שלה טרפה זב"ר שם בתמידים או' ב' זב"צ או' קס"ח.

סעיף קטן קצב

קצב) **ואם** נמצאת בועא בשפולי וחו"מ ומשם ולהלן במקום הסמפונות נמצאת עוד בועא מעל"ע וניכר שכאשר תתרפא הבועא של השפולי תעמוד הבועא שמעל"ע למטה ממקום הסמפונות אפשר דיש להכשיר. זב"ר שם במוספים או' ג'.

סעיף קטן קצג

קצג) **ואם** נמצאת אונא א' בלי סנפון מ"מ שייך בה דין מעל"ע דהא יש לה סמפונות דקים. זב"ר שם במוספים או' ד' זב"צ או' קע"ב.

סעיף קטן קצד

קצד) **ואם** אונא א' נתפצלה לב' ובאחת מהפיצולים בועא מעל"ע פשיטא דיש !לה כל דין מעל"ע דמאי שנא. זב"ר במוספים שם. זב"צ או' קע"ג.

סעיף קטן קצה

קצה) **ואם** יש פיצול מגבה ותחתיו בהגומא נמצאת בועא וניכרת מעבר הב' אין סתימת הפיצול מועיל והו"ל מעל"מ וטרפה. זב"ר במוספים שם. זב"צ או' קע"ד.

סעיף קטן קצו

קצו) **שם בהגה. אפי' בעכורים וסרוחים.** ואע"ג דלעיל סי' ל"ו סעי' ז' כתב בהגה דדוקא בהפ"מ יש להכשיר בעכורים וסרוחים היינו משום דהתם נשפכה כקיתון מצד זה לצד זה ומטעמא דחשש סמפונות אבל הכא כיון דלא שפכי אהדדי לא דמי לנשפכה כקיתון וליכא כלל חשש דסמפונות. ש"ך סק"ל.

סעיף קטן קצז

קצז) **שם בהגה. בוטא שהיא תחת הורדא במקום הדק דיש שם סמפון.** כצ"ל. שה"מ או' ל"ד.

סעיף קטן קצח

קצח) **שם בהגה. בועא שהיא תחש הורדא במקום הדק וכו'** ר"ל דאפי' במקום הדק בתחתית הורדא יש שם סמפון דהיינו אצל החריץ של ורדא וע"כ אם נמצא שם בועא טרפה אם ניכרת מעל"ע אף שחוט בשר מקיף. ט"ז ס"ק ט"ו וכתב וכן יש להחמיר דלא כרש"ל פא"ט סי' ל"ח שכתב דאין להחמיר בורדא יותר מבשאר הריאה יעו"ש. וכ"כ הפר"ח או' כ"ח. שמ"ח או' כ"ח. מש"ז או' ט"ו. שה"מ שם. וכתב הרא"פ או' ק"ט דדוקא אם נמצא אצל החריץ אעפ"י שהוא במקום הדק טרפה משא"כ אם הוא מקום הדק ואינו אצל החריץ כיון שאין שם סמפונות כשר אם יש חו"מ. וכ"כ הביי"צ שם בתה"ב או' ג' ביא"ב בלב"ת או' כ"ח. מז"ה שם או' א' קומץ שם או' י"ב. זב"ר שם או' ב' מנ"י שם או' ח' מיהו בס' זב"צ או' קע"ה כתב דמנהגם להטריף בועא מעל"ע בורדא בין במקום העב בין במקום הדק בכל מקום הדק שיהיה. וא"כ נהרא נהרא ופשטיה.

סעיף קטן קצט

קצט) **וכן** אם הורדא עומדת על הבועא וניכרת מעל"ע טרפה אבל על הטינרי ועל המורסא כשרה. שמ"ח שם. פת"ב או' ע"ז. ביא"ב בלב"ת או' כ"ח. בי"צ שם או' ד' אי"צ שם או' ד' מז"ה שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ או' קע"ו.

סעיף קטן ר

ר) **ומיהו** כשעומדת על הטינר יש לבדוק הטינר ואם יש טיפת ליחה בטינר הרי היא כמו שעומדת על הבועא וטרפה. גבול בנימין בדין בועא הניכרת מעבר לעבר או' ב' ביא"ב בלב"ת שם. זב"ר שם בתמידים או' כ"ב. זב"צ או' קע"ז. ועיין לעיל או' ע"ג ואו' ע"ד.

סעיף קטן רא

רא) ובועא בכיס הורדא כשרה בין בשיפולי בין מעל"ע. שמ"ח שם. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם. אי"צ שם בלק"י או' י"ג. מז"ה שם או' ו' מנ"י שם. זב"צ או' קע"א. וה"ה תרי בועי דסמיכי בכיס הורדא כשרה דלא גרע מנוקב הכיס דכשר. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם בתה"ב או' ד' זב"צ או' קע"ט.

סעיף קטן רב

רב) בועא בצד הורדא אצל אומא במקום שיורד הסמפון תוך הורדא טרפה. ד"מ או' ו' פת"ב שם. ונראה דיש להכשיר בהפ"מ. מק"מ או' פ"ב. זב"צ או' ק"פ.

סעיף קטן רג

רג) שם בהגה. טינרי הניכרת מעל"ע דינה כבועא. אבל בס' מחזיק הבדק על מהרי"ו סי' י"ב אי' א' כתב דטינרי הנראה מעל"ע כשר וכתב וכן המנהג בכל המקומות הידועים לנו יעו"ש. וכ"ה דעת רש"ל פא"ט סי' ל"ז. ט"ז ס"ק ט"ז. ש"ך ס"ק ל"ב. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ו. פר"ח או' כ"ט. לה"פ או' מ"ג. בל"י או' כ"ז. שמ"ח או' כ"ו. שפ"ד או' ל"ב. פת"ב או' ע"ג. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ט. מז"ה סי' ל"ד או' ד' קומץ כלל כ"ד או' ו' זב"ר סי' י"ג או' ג' מנ"י ענף ו' או' ו' ענ"ה סי' ט"ז או' ל"ח. קו"ז סי' י"ט או' יו"ד. זב"צ או' קכ"א.

סעיף קטן רד

רד) וה"ה מורסא מעל"ע יש להכשיר. שמ"ח שם. שפ"ד שם. ביא"ב בשפ"ז שם. מז"ה שם. אי"צ סי' י"ח או' א' זב"ר שם. זב"צ או' קפ"ב. מיהו הפת"ב שם כתב דבמקום שאין הפסד יש להחמיר. וכ"כ הקומץ שם דאין להכשיר כ"א בהפ"מ. וכ"כ המנ"י שם. ומורסא היינו שקרום הריאה מכסה אותה ואינה גבוהה מבשר הריאה כמ"ש לעיל סעי' ג' בהגה יעו"ש.

סעיף קטן רה

רה) וגם במקום הדק שאצל חריץ הורדא אין טינרי מעל"ע אוסר וכן במורסא. ביא"ב בשפ"ז שם. ועיין לעיל או' קצ"ח.

סעיף קטן רו

רו) ואם בצד אחד בועא (דהיינו שבולטת לחוץ) וצד השני שוה לבשר הריאה כמורסא מ"מ הו"ל בועא מעל"ע עד שתהא שני עבריה שוים לבשר הריאה ואז אעפ"י שיש מראה מוגלא לעור שעליה אינו אלא מורסא וכשר. שמ"ח שם. פת"ב שם. בי"צ חלק ה' או' ו' אי"צ שם בלק"י או' ה' מז"ה שם. זב"צ או' קפ"ג. ועיין לעיל או' פ"ז.

סעיף קטן רז

רז) ובועא מלאה רוח מעל"ע יש להכשיר אפי' במקומות שאוסרין סמיכי במ"ז. מז"ה שם. זב"ר שם ובתמידים או' כ"א. זב"צ או' קפ"ד.

סעיף קטן רח

רח) אם נמצא בריאה מצד זה חסרון מבפנים פחות משיעור רביעית ואחר כלות החסר שם מתחלת הבועא עד שניכרת מעבר השני יש להטריף. פת"ב סי' ל"ו או' ק"ט. קומץ שם או' י"א. זב"צ או' קפ"ה.

סעיף קטן רט

רט) אבל אם יש בועא מעל"ע וע"י נפיחה ומשמוש עולה מצד א' עור ובשר קצת ואין הבועא ניכרת שם כלל ואפי' היכר מורסא אין שם אלא נתכסה בבשר הריאה הו"ל בועא מצד א' וכשרה. בל"י אי' כ"ב. תב"ש או' מ' לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' כ"ו. בי"צ שם או' ז' מז"ה שם. קומץ שם או' ז' זב"ר שם או' ד' מנ"י שם או' ז' זב"צ או' קפ"ו.

סעיף קטן רי

רי) אכן אם בולטת לחוץ לא מהני מה שנכסה ויש לה מראה ריאה דמ"מ גבוה הוא מבשר הריאה ודוקא אם שוה מצד א' ומראה ריאה יש להכשיר ולא בענין אחר. שפ"ד או' ל"ב. לב"ש שם. בי"צ שם. מיהו הקומץ שם כתב הגם שעדיין ניכר שם הבליטה מתחת לבשר וכמו הר וגבשושית כיון שנתכסית בבשר הריאה יש להכשיר. וכ"ה דעת מק"מ או' ח' ותמה על דברי השפ"ד והלב"ש הנז' וכ"כ !ב"צ או' קפ"ז דכן הם נוהגין כדברי המכשירים.

סעיף קטן ריא

ריא) ומה"ט נ"ל דאם מצד א' בועא ומצד השני טינרי נמי טרפה והוא כ"ש מהיכא שיש מראה ריאה ובולטת דהא טינרי נמי יש לה מראה מוגלא. מיהו צריך לחתוך כל הריאה ולראות אם יש איזה הפרש והבדל בין הבועא ובין הטינרי בפנים בריאה כי א"א לבדוק בזה אי שפכי אהדדי כי הטינרי קשה לכן צריך לבדוק כמ"ש ואם יש קצת הבדל ביניהם כשר. אכן מי שרוצה להתיר בכ"ז בהפ"מ אין מוחין בידו. לב"ש שם. בי"צ שם בתה"ב או' ד' זב"צ או' קפ"ה. ומיהו לפי מ"ש באו' הקודם כי יש חולקים על דברי הלב"ש הנז' ומכשירים אפי' בלתי הפ"מ נראה דה"ה לכאן דהא הלב"ש משוה אותם להדדיה.

סעיף קטן ריב

ריב) ודע שדרך הבועות הגדולות לפעמים שאין המים שבתוכם ממלאים כל הבועא ונשפכין כקיתון הנה והנה בתוך הבועא וכשר אפי' אם יש ריקן בתוכו יותר מרביעית.

וה"ה בבועא מעל"ע או בשפולי במקומות שאין בהם איסור מחמת השפולי או מחמת המעל"ע אז אפי' יש בהם ריקם בתוך הבועא ביתר מרביעית ג"כ כשר. לב"ש שם. זב"צ או' קפ"ט.

סעיף קטן ריג

ריג) אונא העליונה של ימין הנקרא רגל חמור אצל החריץ אם נמצא שם בועא יש לאסור משום מעל"ע דיש שם סמפון. תו"ז סי' י"ט או' ז'.

סעיף קטן ריד

ריד) בועא על יתרת מקמא פחות מט"ד הקטן לא שייך חשש מעל"ע. דע"ק או' ל"א. מק"מ או' פ"א. זב"צ או' קצ"א.

סעיף קטן רטו

רטו) אונא תחתונה דשמאל יש לה חדוד גם מקמא ולא שייך שם מעל"ע כיון ששני העברים הם מקמא. מק"מ שם. וכן בימין אם ימצא כך באונא הסמוכה לאום ג"כ דינא הכי. זב"צ או' קצ"ב.

סעיף קטן רטז

רטז) אי ליכא בועא מעל"ע אע"ג דנימוח בשר הריאה כשרה ולא חיישינן לנקיבת הסמפונות. שו"ת בית יהודה ח"א דף קי"ד ע"ג ודלא כהער"ה או' ז' דהחמיר. זב"צ או' קצ"ג. וכ"כ לעיל סי' ל"ו או' קכ"ח בשם כמה אחרונים יעו"ש.

סעיף קטן ריז

ריז) בועא הנמצאת במקום סמפונות ונאכלו הסמפונות טרפה. זבחים שלמים או' כ"ג בשם כ"י וכתב שהוא ברור. זב"צ או' קצ"ד.

סעיף קטן ריח

ריח) שם בהגה. ועיין לקמן סי' מ"ב איזהו מקרי שופכות להדדי. כלומר דשם סעי' ה' גבי ב' מרות נת' דאם נקבוה ולא היו שופכות ואח"כ נפחו זו ועלתה גם חברתה בנפיחות או שהטילו מים בא' מהן ועי"כ נתמלאה גם חברתה מקרי שופכות להדדי וה"ה כאן. ש"ך ס"ק ל"ג. להה"פ או' מ"ד. ומ"ש עו"ש הש"ך אבל בתרי בועי דסמיכי לא ס"ל להרב בהגה הכי עיין לעיל או' פ"ד שהבאנו פלוגתא בזה יעי"ש.

סעיף קטן ריט

ריט) [סעיף ו'] אבעבוע שנמצא בו נקב היכא דלא ממשמש ידא דטבחא וכו' כגון שלא היה במקום דחוק במצר החזה א"נ שלא תלשה מלמעלה בחזקה. ב"י סי' ל"ו בשם רש"י. באה"ג. ועיין בדברינו לשם או' מ"ח ואו' מ"ט.

סעיף קטן רכ

רך) שם. היכא דלא ממשמש ידא דטבחא וכו' משמע אבל היכא דמשמש ידא דטבחא תלינן ביה כמ"ש בסי' ל"ו סעי' ה' וכ"כ ב"י בשם הר"ן. ט"ז ס"ק י"ז. ש"ך ס"ק ל"ד. פר"ח או' ל' לה"פ או' מ"ה. בל"י או' כ"ט. שמ"ח או' כ"ט. פת"ב או' ע"ח. ובלבד שיעיין בצלעות נגד הבועות שלא נמצא ריעותא בצלעות. ד"מ או' ז' ט"ז שם. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. פת"ב שם. ובדיעבד אם לא בדק בצלעות יש להכשיר. שמ"ח שם. פת"ב שם. וכ"כ לעיל סי' ל"ו או' ע"ז יעו"ש.

סעיף קטן רכא

רכא) אמנם השו"ג במחו' או' י"ג כתב דבשאלנוקי נהגו להטריף כל בועא הבא לפנינו קרועה בין בדופן צר בין בדופן רחב בין בכל מקום שהוא דחיישינן שמא שלפוחית היתה ומתוך שאינו יכול לעמוד על בדיקתה לראות אם היא שלפוחית או לא טרפה עכ"ל וכ"כ התו"ז סי' י"ב או' יו"ד דכ"ה מנהגם להטריף כל בועא הבאה נקובה ולא תלינן בידא דטבחא ולא ביד הקצב ולא בשום ענין כלל יען על הרוב נמצאים בועות ישנות ושלפוחית יותר קרוב ומצוי הוי דמחמת שהיתה נקובה בעור הריאה והיתה שלפוחית נשברה ונשפכה מלתלות ביד הטבח וכך אנו עושים מעשים בכל יום להטריף עכ"ל. זב"צ או' קצ"ה.

סעיף קטן רכב

רכב) ואפי' אומר הבודק ברי לי כשהעברתי ידי עליה היתה שלימה לא מהימן להכשיר משום דהשלפוחית אינו נראה מבפנים כ"א בחוץ דבהעברת ידו בפנים וראה בועא אפשר שהיא שלפוחית מלאה. שו"ג שם. תו"ז שם או' י"א. זב"צ או' קצ"ו.

סעיף קטן רכג

רכג) וכ"ש אי איכא רעותא אחרת בנקב דאיכא טיפת דם דטרפה אפי' לדעת המכשירים במקום דיש לתלות בידא דטבחא כמ"ש הפר"ת או' י"ז. תו"ז שם או' י"ג. זב"צ או' קצ"ז.

סעיף קטן רכד

רכד) לפעמים ימצא בועא שניקבו ב' קרומות הריאה אשר עליה ויראה למי שלא ידע בהם שלא ניקבו יען כי בתוך הבועא איכא שלפוחית מלאה מים ויחשבו שהוא קרום הריאה ומי שידע יכירה כי מראה השלפוחית אינה כמראה קרום הריאה שהיא יותר לבנה. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ז. ופי' טרפות זה הוא דנראה ע"ג הבועא קרום נגלד עגול או משוך ונראה במקום המוגלא קרום אחר ומראיתו יותר לבן מקרום הריאה והיינו קרים השלפוחית דניקב קרום הריאה וכיון שכן לא שייך שום בדיקה בזאת הבועא כיון

דהנקב בפנינו ומה שאינה שופכת מי הבועא היינו מחמת קרום השלפוחית ולאו בר קיימא הוא. תו"ז סי' י"א או' ב' ומ"ש השו"ג מחו' אי' י"א דנוהגים בבועא כזאת לבדוק בנוצה אם נכנס ראש הנוצה בין הקרום ובועא בידוע שניקבה הריאה ואם לא נכנס ראש הנוצה בתוכו אעפ"י שנראית כשלפוחית כשרה כתב עליו התו"ז שם דאין לסמוך ע"ז ובדיקת הנוצה לא תועיל ולא תציל ואין לה בדיקה אחרת כ"א לנקות הבועא ע"י קליפת אותו קרום ורובם ככולם מאלו יוצאות הבועות נקובות תחת הדלדול הנז' להיות הבועא ישנה שניקבה ועלה בה קרום ולא נשפכה הבועא מחמת השלפוחית שבה ומהליחה נסתמה. כך היא סדר בדיקתנו בבועא כזאת ואין לזוז ממנה יעו"ש. והב"ד זב"צ או' ר"א וכתב וכן מנהגם בבגדאד יע"א.

סעיף קטן רכה

רכה) **והמופת** לידע אם היא שלפוחית או בועא שלימה הוא ע"י העברת האצבע על השלפוחית בחוזק כיצד אם נקרעה היא שלפוחית דקרום הריאה הוא קשה וכשדוחקים על הבועא היא נשברת למקום הבשר ולא לחוץ מן הקרום וזו שנשברה בהעברת האצבע היא שלפוחית שהיתה נקובה מחיים. כנה"ג שם. תו"ז שם או' ג'.

סעיף קטן רכו

רכו) **וגם** דע שכנגד השלפוחית בא איסקאלדאדו בריאה (פי' כמו ריר עב על הריאה) או בדופן והאסקאלדאדו הוראה שהיתה נקובה הריאה והטרפות כזה נמצא הרבה בכבשים וכ"ז בבקיאות הבודק וה' יצילנו משגיאות. כנה"ג שם. תו"ז שם או' ד' זב"צ או' ר"ב.

סעיף קטן רכז

רכז) **בועא** בריאה ונמצא בתוכה תולעת וליכא נקוב בבועא רק כשפתחו הבועא נמצא תולעת בתוכה כשרה. שו"ת גבעת שאול סו' פ"ה. לב"ש או' קכ"א. תו"ז סי' ט"ז או' א' זב"צ או' ר"ד.

סעיף קטן רכח

רכח) **ואפי'** אם נמצא נקב בבועא והתולעת היא מקצתה בנקב ומקצתה חוץ לנקב כשרה. גב"ש שם. לב"ש שם. תו"ז שם או' ב' וכתב שם התו"ז דאפי' להנוהגים להטריף כל בועא נקובה מחשש בועא ישנה (כמ"ש לעיל או' רכ"א) כל שנמצא נקב דק והתולעת בתוך הנקב אף שנשפכה הבועא יש להכשיר כל שנראה ברור דמנקיבת התולעת נשפכה וליכא שום חשש שלפוחית ופשוט עכ"ל. זב"צ או' ר"ה.

סעיף קטן רכט

רכט) **אבל** אם נמצא נקב בבועא והתולעת אינה בתוך הנקב אלא על הריאה יש להטריף דלא דמי לריאה שיש בה מורנא דכיון דיש כאן בועא הוי תר"ל וטרפה. גב"ש שם. לב"ש שם. תו"ז שם או' ג' זב"צ או' ר"ו.

סעיף קטן רל

רל) **שם. או לאחר מיתה טרפה.** ואין מקיפין בבועי כמו שמקיפין בריאה כמ"ש לעיל סי' ל"ו סעי' ה' דבועות עשויות להשתנות. ש"ך ס"ק ל"ה. והאידנא גם בריאה אין מקיפין כמ"ש לעיל סי' ל"ו או' קי"ד יעו"ש.

סעיף קטן רלא

רלא) [**סעיף ז'**] **בועא או סרכא שנמצאו בקנה הלב וכו'** כשרה. ומ"מ צריך לפתוח הבועא אפי' אין שם כ"א אחת ולבדוק אם הבשר תחתיו שלם בלא לקותא או נקב ואם לא פתח ובדק כשרה. שמ"ח או' ל' פת"ב או' ף' ביא"ב בלב"ת או' ל"ג. מנ"י ענף ו' או' י"א. ועיין לקמן סי' מ"ו או' ע"ה.

סעיף קטן רלב

רלב) **רק** דאי אתרעי כ"כ דאיכא בועות הרבה תכופות וכן בדקין של תרנגולות היושבים על הביצים להוציא אפרוחין שחלושין מאד ונמצא בועא בהא יש להטריף בדלא בדק. שמ"ח שם. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. מנ"י שם. והגם דבתשו' הר הכרמל ססי' ח' חלק על דברי השמ"ח הנז' שהחמיר בלא בדק מ"מ לרבים שומעים ועוד האיכא כמה פו' דמטריפים בלא בדק אפי' אם לא היה שם כ"א בועא א' כמ"ש לקמן סי' מ"ו או' ע"ה יעו"ש. וכן הסכים חת"ס חי"ד סי' מ"ט לדברי השמ"א הנז' והב"ד פ"ת לקמן סי' מ"ו או' ז'.

סעיף קטן רלג

רלג) **וכבר** אווזא מצוי מאד שימצאו בועות לבנות הרבה בדקין וקצת פעמים מצוי אפי' באווזות ויש לנהוג להפך ולראות בפנים נגד אותן בועות אם אין שם שינוי מראה כלל כשר ואם יש שם שינוי קצת יש לחוש לבשר שהרופא גורדו וטרפה. וכן אם יש בועות הרבה שיש לחוש שמא נסתמו המעיים יש לבדוק ע"י קש או נוצה לידע שלא נסתמו ואם לא בדק טרפה. פת"ב שם. מנ"י שם. ועיין לקמן סי' מ"ו או' ע"ג.

סעיף קטן רלד

רלד) **וגם** אם אין שם בועות בולטות רק מורסא יש להצריך בדיקה לכתחלה דכיון דנתקלקל בשר הדקין יש לחוש שמא נתקלקל כולו. ובטינרי יש להסתפק בו אם צריך

בדיקה. מנ"י שם. ונראה כיון דההחשש הוא משום בשר הדקים או נסתמו בני מעיים לא יש הפרש בזה בין בועי לטינרי. ויתי עוד מזה לקמן בדברינו להגה סוף סי' מ"ו קחנו משם.

סעיף קטן רלה

רלה) קנה אווז זכר שבסוף הגרגרת כשמתחיל להתפצל לג' ראשים דנקיבתו במשהו והיה שם בועא א' גדולה מלאה מים כשרה משום דהיינו רביתייהו. כנה"ג במפתחות שבסוף ס' קב"ל סי' קי"ח. שו"ג או' כ"ח. זכ"ל בסי' ל"ד. תו"ז סי' כ"ג או' ג' זב"צ או' ר"ח. ויש בועא מלאה רוח וכשרה. כנה"ג בשו"ת בע"ח יו"ד סי' קי"ח. ויש כעין בועא בלי מים והיא קשה כעור הקנה וכשרה דהיינו רביתייהו. שו"ג שם. זכ"ל שם. תו"ז שם. זב"צ או' ר"ח.

סעיף קטן רלו

רלו) בועא מלאה ליחה כביצה מבושלת שנמצאת בלב או באוזן הלב ואין רעותא בחלל הלב ולא בקנה הלב מעשה היה בירושת"ו והכשירוהו רבני מתא. פרי הארץ חיו"ד סי' יו"ד. שו"ג סי' מ' מחו' או' ה' תו"ז שם או' ד' זב"צ או' ר"ט.

סעיף קטן רלז

רלז) מעשה אירע בלב בהמה גסה שנמצא שם בועא וניכרת מעל"ע מן החלל לחוץ אלא שלצד החלל היה קרום בשר ע"ג הבועא ומצד חוץ היה מגולה והכשרנוהו מטעם זה דלא אשכחן בועא אלא בריאה ועוד אפי' ניחוש לסברת רש"ל (לקמן סוף סי' מ"ו) הא איכא בשר תחתיה שלם. שו"ג מחו' או' ט"ז. תו"ז שם או' ה' זב"צ או' ר"י.

סעיף קטן רלח

רלח) ועוד אירע מעשה בלב בהמה גסה שהיה בו בועא גדולה רבוצה וניכרת מעל"ע ומצד חלל הלב היתה כל הבועא טמונה בתוך בשר הלב רק שיעור זוז א' היה לבן שהיה נראה שהוא קרום הבועא והיה נראה להם להטריף דבועא הרי היא כנקב אלא שאח"כ קרעו הבועא ונשאר תחתיה עוד קרום דק של בשר והכשירו דכיון שנשאר תחת הבועא קרום דק של בשר הלב לא הגיע לחלל קרינן ביה. שו"ג שם. תו"ז שם או' ו' זב"צ או' רי"א.

סעיף קטן רלט

רלט) לפעמים יבא הריאה עקומה בערוגות שיש לה במקום א' גבוה ובמקום א' נמוך וקורין לה ערוגה של עז מפני שרוב הערוגות של עז הם באים כזה ושמעתי מבודקים שהיא סרכא ובועא רעה בתוך הבשר של ריאה ומסירים אותה בסיכין אם לא יבצבץ כשרה ואם יבצבץ טרפה. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ח. זב"צ או' רי"ב וכתב וכן בא מעשה

בעיר בגדאד יע"א בערוגה של עז לפני טבחי מתא והסירו אותם בידים בנחת ומצאו בועא בתוכה והסירו את הריר שהיה סביבה ונפחו אותה ובצבצה והטריפו.

סעיף קטן רמ

רמ) שם הגה. ועיין לקמן סוף סי' מ"ו. בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

דיני תר"ל לסי' ל"ז

א) כלל זה בדין בועא. ממוגלא הוי רעותא. בועא ממ"ז במקום שמכשירין סמיכי בהפ"מ הוי רעותא כל דהוא. טינרי הוי רעותא כ"ד. וכן מורסא ומליאה רוח הוי רעותא כ"ד. בי"צ בדין תר"ל מסי' ל"ז קודם או' א'.

ב) יש שנקראים ריעותא גמורה. ויש שנקראים רעותא סתם. ויש שנקראים רעותא כ"ד. ויש שאפי' רעותא כ"ד לא הוי. ודיניהם כך הוא כי רעותא גמורה אפי' בהצטרפה עם רעותא כ"ד טרפה. וסתם רעותא אינה מצטרפת להטריף אלא עם רעותא ולא בהדי רעותא כ"ד ומכ"ש ב' רעותות כ"ד אין מטריפין. ומה שאינו אפי' רעותא כ"ד אינו מטריף אפי' בהדי רעותא גמורה. לב"ש בדיני תר"ל לסי' ל"ז או' קכ"ח.

ג) סרכא תלויה היוצאת מן הבועא טרפה משום דהוי תר"ל אבל היוצאה מן הטינרי כשרה כמ"ש לעיל או' כ"ו ועי"ש מאו' כ"ח ואילך כמה חילוקי דינים יעו"ש.

ד) תרי טינרי דסמיכי או תרי מורסי דסמיכי אינם נחשבים רק רעותא כ"ד כמו טינרי או מורסא יחידית. לב"ש שם או' קמ"ד. בי"צ שם או' י"ג. זב"צ בדיני תר"ל לסי' זה או' י"ג. אבל בפת"ב בדיני תר"ל שבסוף סי' ט"ל או' ס"ו כתב שני טינרי דסמיכי זל"ז וסרכא תלויה יוצאת מא' מהם או אפי' רק סמוכה לא' מהם יש להטריף. ביא"ב בדיני תר"ל לסי' זה או' י"ט.

ה) בועא ומורסא דסמיכי אין דינה רק כבועא יחידית ואם הוא מ"ז לא הוי רעותא בהפ"מ ובמלאה רוח אף באין הפ"מ. מיהו בועא הנחשבת רעותא וסמוכא למורסא אזי אם יש עוד רעותא אצל המורסא הוי תר"ל ואין מקום המורסא נחשב הפסק אבל אם בין הבועא והמורסא יש הפרש בל שהוא לא הוי תר"ל. לב"ש שם או' קמ"ה. ביא"ב שם. בי"צ שם ובביאור שם או' י"ג.

ו) בועא על חריץ וקמט הוי תר"ל וטרפה וכן אם היא על חריץ אונא עליונה דימין או חריץ הורדא טרפה כמ"ש לעיל בסי' זה או' ק"י ועי"ש מאו' קי"א ואילך עד או' קט"ז כמה חילוקים בזה יעו"ש.

ז) ב' בועות זו כנגד זו בין ב' אונות וסרכא יוצאת מזל"ז הו"ל תר"ל וטרפה. לעיל או' קי"ט.

ח) בועא נגד טינרי הו"ל תר"ל וטרפה אבל טינרי נגד טינרי או נגד מורסא או נגד גבשושית כשרה. לעיל או' ק"ך ואו' קכ"א.
ט) בועא נגד טינרי אפי' מלאה מ"ז או רוח טרפה. לעיל או' קכ"ג.
י) בועא בשפולי כל שיש חו"מ דינה כדין בועא יחידית. לב"ש או' קנ"ב. ביא"ב שם או' כ"ז. בי"צ שם או' י"ח. זב"צ בדיני תר"ל לסי' זה או' י"ח.
יא) טינרי מעל"ע דקיימי במקום סמפונות הוי רעותא ואי איכא סרכא תלויה עלייהו הו"ל תר"ל ואסור. עצ"ל בדיני תר"ל או' קכ"ח. בי"צ שם. ביא"ב בלב"ת לסי' ל"ז או' כ"ט. קומץ בדיני תר"ל או' נ"ט שבאו' ט' זב"צ שם או' י"ט וכתב ודלא כלב"ש או' קנ"ב שהכשיר.
יב) וכן מורסא מעל"ע במקום סמפונות מקרי רעותא ואי איכא סרכא תלויה עליה הו"ל תר"ל וטרפה. בי"צ שם. קומץ שם או' ע"ז שבאו' מ' והלב"ש שם מכשיר ויש לסמוך עליו בהפ"מ. זב"צ שם או' ך'.
יג) אבל טינרי או מורסא בשפולי לא הוי רעותא. בי"צ שם. זב"צ שם או' כ"א.
יד) דלדולים המצויים בשפולי הריאה לא מקרי רעותא. ואפשר דהוי רעותא כ"ד והכל לפי הבקיאים. עצ"ל בדין תר"ל או' ק"ע.
טו) ודרך כלל דע שבכל מילתא שאין אנו מכשירין אלא בהפ"מ הו"ל רעותא ומצטרף לתר"ל. לב"ש שם או' קנ"ג. ביא"ב שם בתר"ל או' ג' שבאו' כ"ח.

סימן לח

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **ריאה שנמצא בה כל שהוא שחור כדיו.** קורט דיו יבש והוא שחור. רש"י חולין מ"ז ע"ב. וכ"כ הר"ן. שמ"ח או' ה' מיהו הפת"ב או' ז' כתב דאף אם המראה שחוזר כמראה דיו לחה ג"כ יש להטריף ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן ב

ב) שם. שחור כדיו. ובזה לא מטריף כ"א כדיו ממש אבל אם נוטה קצת לשחור יש להכשיר רק דאין אנו בקיאין היאך שחרורית דיו שלהם ולכן בהפ"מ כל שאינו שחור כזפת לא מקרי שחור כדיו וכשרה ובדליכא הפ"מ יחמיר יותר. שמ"ח שם. והיינו שיעמיד זפת בצדו ורואה להדיא שעדיין לא הגיע לשחרירותו של זפת וש להקל בהפ"מ ובדליכא הפ"מ יחמיר קצת יותר. תב"ש או' ז' לב"ש או' ט' בי"צ ח"א או' ד' ובעמ"ז שם

או' יו"ד. וכ"כ בספרו אי"צ סי' כ"ה או' ד' ובלק"י שם או' ח' חכ"א כלל י"ב או' א' מז"ה סי' ל"ה או' א' זב"ר סי' י"ד או' ד' מנ"י ענף א' או' ו' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **ואם** נמצא מראה שחור על הבועא כתבנו לעיל סי' ל"ז או' ך' קחנו משם.

סעיף קטן ד

ד) **ועופות** שמראה שחור על מקום הריאה שלהם ולדקות הקרום א"א להבחין אם הקרום נקי מהמראה הו"ל כרעותא מחיים דלא שייך נשחטה הותרה וטרפה. ואף אם נשתהה האווז כמה ימים אח"ש ונצרר הדם תחת העור ולפ"ז י"ל אין רעותא מחיים ונשחטה הותרה מ"מ כיון דאין בירור שיכול להיות כן רק אחר שחיטה א"א להתיר ספק דאו' כי מראה שחור מפורש בש"ס לאיסור. דע"ק או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. או למראה בשר וכו'** יש מראות שאם נתהפכה לאותו מראה טרפה דק"ל לחז"ל דכל שנראה בעורה מראה זה כבר נתקלקל העור ועתידה לינקב ומטעם זה אפי' רק משהו נשתנה למראה זה הו"ל כניקב משהו וטרפה. ויש מראות (לקמן סעי' ד') שאפי' נשתנית כולה לאותה מראה או בכמה מקומות כשרה דק"ל. לחז"ל דהדרא ברי ואפי' יש בה הרבה מראות משונות זו מזו וכולם ממראות הכשרות ה"ז כשרה. שמ"ח או' א' פת"ב או' א' מנ"י ענף א' או' א'.

סעיף קטן ו

ו) **וסי'** למראות הפוסלות אל תאכלו ממנו מבש"ל. מוריקא. בשרא. שחור. לבן. שמ"ח או' ב' ועוד סי' אחר עשרון תעשה לכב"ש. לבן. כרכום. בשר. שחור. פת"ב או' ב' וסי' למראות הכשרות עיין לקמן או' נ"א.

סעיף קטן ז

ז) **שם. או שהיא דומה למראה הבשר.** יש בשר שנוטה לאודם ויש שנוטה לירוק גע"ל הכל לפי שומן הבהמה וכחישותה או לפי שנותיה וצריך להבחין שלא יהא המראה נוטה לשום מין בשר ואע"ג דאדום ממראות הכשרות הוא כמ"ש לקמן סעי' ד' צריך להבחין אם אין אדמומות זו דומה למין בשר. שמ"ח או' ד' זב"ת או' ג' חכ"א שם. פת"ב או' ה' בי"צ שם או' ג' אי"צ שם או' ג' מנ"י שם או' ה' זב"צ או' ד' ולכן אין להכשיר במראות אדומות כ"א ע"פ בודק בקי ואחר ראות עיני המורה בדקדוק היטב. פת"ב שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ה' אי"צ שם בלק"י או' ה' זב"צ שם. ומנהגינו כשיש מראה בשר שנביא מבשר אותה בהמה שנמצא בה המראה ונקיף ובזה יצאנו מידי כל חשש. זב"צ שם.

סעיף קטן ח

ח) **ונראה** דבבשר חי קאמרינן. שמ"ח שם. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' ב' בי"צ בעמ"ז שם. אי"צ בלק"י שם. מז"ה סי' ל"ה או' א' קומץ כלל כ"ו או' ה' זב"ר סי' י"ד או' ג' מנ"י שם. וסי' וביום הראות בו בשר חי יטמא. ביא"ב בלב"ת שם. זב"ר שם במוספים או' ג' זב"צ או' ה' וכתב וכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א דמדמין בבשר חי.

סעיף קטן ט

ט) **שם. או שהיה דומה למראה הבשר.** הרז"ה והרשב"א בתה"ב הארוך סוברין דאי במשמוש דומה לבשר אעפ"י שמראיה טובה טרפה ולזה הסכים הב"ח ובשעת הדחק יש לסמוך על פסק המחבר להקל. פר"ח או' א' אמנם התב"ש או' ה' כתב על דברי הפר"ח הנז' ואני לא שמעתי מעולם מאן דחש להא אפי' בלא שעת הדחק דאין כן דעת הבה"ג וכל הפו' המפורסמים ולא מטרפי כ"א קשה משמושו כעץ כמ"ש סי' ל"ו יעו"ש. וכן הסכים הלב"ש או' ח' ובהגהתו לשמ"ח או' ד' ועי"ש באו' ח' מה שתמה על דברי שה"מ או' ב' וכתב שדבריו מופרכים יעו"ש. וכ"כ הער"ה או' ג' בשם כמה פו' זב"ר שם בתמידים או' י"ט. זב"צ או' ו' וכתב וכן מנהג עיר בגדאד יע"א ועיין לקמן או' ק"ז.

סעיף קטן י

י) **שם. בין שהיא כמראה חלמון ביצה.** בין חי בין מבושל. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגב"י או' ו' פר"ח או' ג' להפ"פ או' ה' תב"ש או' ג' שפ"ד או' ג' זב"ת או' ה' פת"ב או' ג' קומץ או' ג' זב"ר שם בתמידים או' ח' מנ"י שם או' ג' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יא

יא) **שם. בין שהיא כמראה כרכום.** בין כרכום גופיה בין כהדברים שנצבעים ממנו. ש"ך סק"א. פר"ח או' ד' להפ"פ או' ג' בל"י או' ב' כריתי או' ב' שפ"ד או' א' זב"ת או' ו' חכ"א כלל י"ב או' א' פת"ב או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' ב' זב"ר שם בשמידים או' ז' מנ"י שם או' ג' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יב

יב) **כרכום** הרבה פירושים נאמרו בו י"א דכרכום מוריקא הנקרא !חריח ונקרא עצפור ובלשון ערבי זעפרן וי"א דהוא הכרכום המפורסם שמשתמשים. בו במאכלים וי"א שצובעים בו הבגדים שמבואר כ"ז בתב"ש או' ב' וסיים דלכל הדעות כעין מוריקא דפסלינן היינו נוטה לירוק געל אעפ"י שנראה בו מעט אדמימות אבל אם אין בו מראה ירקות אין לאסור יעו"ש. ומ"ש זב"צ או' ט' דמנהגם להטריף בכל מין כרכום היינו נמי דיש בו מראה ירקות והוא פשוט.

סעיף קטן יג

יג) וכן כשותא יש בו כמה פירושים דבבדיקות מהרי"ו שנכתבו במהרי"ל כתב דהיינו גע"ל בלשון אשכנז והרמב"ם כתב בפי' המשנה שהוא עשב הצומח בין החטים ובערוך פי' שער של קשואים קטנים ובשם הגאון פי' שהוא כמין חוטין ירקרוקים שפרים ומסתבכים בקוצים כמ"ש כ"ז בכנה"ג הגב"י או' ד' ופר"ח או' ה' והתב"ש או' ד' כתב שכשותא דהכא היינו שקורין האפי"ן בל"א ונותנין אותו לתוך השכר יעו"ש. וכ"כ השו"ג או' ד' וסיים שם הפר"ח דלענין דינא נקטינן ככולהו פירושי לחומרא. וכ"כ השו"ג שם. זב"ת או' ז' שה"מ או' ו' והתב"ש שם כתב דלא צריך למימר לדידן דמטריפין כל מראה ירוק גע"ל דודאי כל הפירושים מודים דירוק גע"ל בעינן.

סעיף קטן יד

יד) שם. בין שהיא כמראה כשותא. הוא ג"כ צבע גע"ל. וכתבו הפו' והאחרונים דירוק כזהב או כשעוה או ככנף של טווס או כהורקת פני האדם החולה שנקראת בל"א גע"ל זוכ"ט הכל הוא מין ירוק גע"ל וטרפה וה"ה דגע"ל כאתרוג דדינו כשעוה וטרפה. ש"ך סק"ב. וכ"כ הט"ז סק"א. כנה"ג בהגב"י או' ח' בל"י או' ג' וכתב להשיג על הלה"פ שכתב דאפשר לסקל בהורקת פני אדם. כריתי או' ג' שמ"ח או' ב' פת"ב או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' ג' בי"צ שם או' ב' אי"צ שם או' ב' חכ"א שם. ענ"ה סי' י"ז או' ב' קומץ שם או' ג' זב"ר שם או' ב' מנ"י שם או' ג' זב"צ או' י"א. ועיין לקמן או' צ"ו.

סעיף קטן טו

טו) שם. ויש מי שאומר דהיינו שהיא כעין חריות וכו' כ"כ הרמב"ם פ"ז מה"ש נמצאת כעין חריות של דקל אוסרין אותה מספק שזה קרוב למראה האסור. והב"ד ב"י ולכן כתב זה בש"ע בשם יש מי שאומר. והנ"מ דאם נתערב חתיכה א' מבהמה זו עם חתיכה מבהמה כשרה ואח"כ נפל מתערובת זו למקום אחר דיש להכשיר מטעם ס"ס דשמא מכשרה נפל ואת"ל מבהמת הספק שמא גם זו כשרה היא. קומץ שם בעשרון או' ט' ודוקא אם בקי ויודע בודאי שמראה ריאה זו ממש כחריות של דקל אבל למי שאינו בקי לא נחשב לספק דכל ספק מחמת מיעוט הכרה הו"ל כודאי. שמ"ח או' ג' לב"ש או' ד' בי"צ שם בתה"ב או' א' זב"צ או' י"ג. ומ"מ אנו לא מחשבין לס"ס דהוי ספק חסרון ידיעה שא"א בקיאין. מש"ז סוף או' א'.

סעיף קטן טז

טז) שם הגה. וי"א דאף אם היא כלובן ביצה טרפה. ודוקא אחר שנתבשלה אבל בעודה חיה אינה רק זהרורית וצלולה ולא לבן. ש"ך סק"ג. והב"ח כתב דעל לבנות קליפה

החיצונה הקשה קאמר שאם היא לבנה כ"כ טרפה. והפר"ח או' ו' כתב כלבנונית קרום ביצה. והב"ד התב"ש או' ח' וכתב דאין נ"מ בכל אלה לדידן דכיון דאמרו בגמ' כבקעת עץ טרפה ואנן אין אתנו יודע באיזה עץ שיערו לכן יש להטריף כל אשר לבן בו וכל מראות הנז' בכלל. וכ"כ הפר"ת או' ג' דכיון דלא בקיאינן בגווייהו לזה מטריפינן כל מין לובן. וכ"כ שה"מ או' ח' חכ"א כלל י"ב או' א' פת"ב או' ט' בי"צ שם או' ה' אי"צ שם או' ה' מז"ה שם ביס"ה או' ה' קומץ שם או' ז' זב"ר שם או' ה' מנ"י שם או' ז' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יז

טוב) **ואפי'** נוטה קצת ללובן טרפה. ומיהו נ"ל בלבן בריאה יעמיד בצדה בקעת עץ אם דומה ממש הוי ודאי טרפה ואם אין דומה לא הוי רק ספק טרפה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' ו' ביא"ב בלב"ת או' ה' וכתב ונ"מ לס"ס. בי"צ שם בתה"ב או' ג' זב"ר שם במוספים או' ה' מנ"י שם. זב"צ או' ט"ו ואו' ט"ז.

סעיף קטן יח

חי) **מראה** לבן דאחר שקלפו עורות הריאה ונתייבשו סר מראה הלובן אחר היבוש לא מהני וטרפה דהבהמה בחיים בלי יבוש. דע"ק סוף או' ד' מק"מ או' ח' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן יט

יט) **אם** אין המראה שחור ממש ולא לבן אלא כמראית בגד לבן שנפל עליו אבק שהוכהה לבנונותיו אין להטריפו מטעם מראה שחור רק מטעם מראה לבן והוא ספק טרפה ואם יש עוד ספק אחר יש להקל מטעם ס"ס. פת"ב או' ז' מק"מ או' ד' ביא"ב בלב"ת סוף או' ב' מנ"י מם או' ו' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כ

ך) **כבשים** שע"ג ריאה דידהו זהרירות מראה לובן וחתכו וכל מה שמעמיק בבשר המראה יותר לבנה טרפה אלא א"כ יקלוף העור ותהיה נקיה ואז תולין שהלובן שבבשר היה מזהיר דרך העור. תשו' חת"ס סי' ל"ד. פ"ת או' ב' מק"מ או' ח' ומשמע מדבריו אף שכבר חתך בעור ובשר במקום הלובן מהני לקלוף ולבדוק ולא חיישינן שמא במקום החתך היה הלובן גם בעור גופיה. מק"מ שם.

סעיף קטן כא

כא) [**סעיף ב'**] **כל אלו המראות אינם פוסלות עד שנופחים אותה וממרס בה וכו'** וטעמא משום דשמא שום ליחה היא על הריאה שמשנה מראיתה וכשימרס בידו עליה תעבור ותשאר הריאה בגוונא הטבעי. ב"י. ואם אחר שמירסו בה ונפחוה וחזרה למראה מותר ואירע שבצבצה דהיינו שבדקוה במים או ברוק ובצבצה כשרה דאנו תולין דמחמת

המשמוש ניקבה וכן נוהגין בשאלוניק"י שבאיזה מקום שיעשה בצבוץ חוץ למקום הספק תולין לומר שנעשה הנקב במשמוש היד. כנה"ג בהגב"י או' כ"ח. שו"ג או' ז' וכתב וכן המנהג עד היום מעשים בכל יום. זב"ת או' י"ב. זב"צ או' י"ט וכתב וכן המנהג בעיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן כב

כב) שם. אם נשתנית למראה המותר מותרת. ורש"ל פא"ט סי' ט"ל כתב שצריך להחזיר דוקא למראה ריאה ממש אבל הש"ך סק"ד כתב בשם כמה פו' כדברי הש"ע דאפי' חוזרת למראה המותר בלבד כשרה. פר"ח או' ח' פר"ת או' ד' לה"פ או' ו' חכ"א שם או' ב' זב"ת או' י"ב. שו"ת נוב"י חי"ד סי' יו"ד. זב"צ או' ך' וכתב וכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א. מיהו הכרתי או' ה' כתב דבמקום שאין הפ"מ יש להחמיר. וכ"כ השמ"ח סוף או' י"ב ובתב"ש או' ט"ו. פת"ב או' נ"ג בי"צ ח"ב בתה"ב או' ב' קומץ שם או' ט' זב"ר סי' ט"ו בתמידים או' כ"ה. מנ"י ענף ב' או' ג'.

סעיף קטן כג

כג) מראה האסורה העולה בנפיחה למראה המותר אף שלא הוזכר בגמ' יש להכשיר. נוב"י שם. מחב"ר או' ה' זב"צ שם. והיינו לדעת המתירים בחזרה למראה המותר אף שאינו מראה ריאה כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן כד

כד) שם. אם נשתנית למראה המותר מותרת. ואפי' אם אח"כ כשנחה מנפיחתה חוזרת למראה האסורה וכל זמן שהיא נפוחה אין בה מראה אסורה כשרה דכל מידי דמשערינן בה כשהיא נפוחה משערינן דבחייה נפוחה הריאה שלה. שמ"ח שם. זב"ת שם. פת"ב או' נ"ה. ביא"ב בלב"ת או' ו' בי"צ שם בעמ"ז או' יו"ד. קומץ שם. זב"ר סי' י"ד או' ו' מנ"י שם או' א' זב"צ או' כ"ג. והיינו לשמ"ח ודעמיה דוקא בהפ"מ כיון שלא חזרה למראה ריאה ולשאר פו' אפי' בלא הפ"מ כמ"ש לעיל או' כ"ב.

סעיף קטן כה

כה) ואם נמצא בה מראש פסולה ואירע שלא נפחוה טרפה ואין תולין לומר דילמא אם נפחוה היתה חוזרת למראה מותר. שמ"ח שם. פת"ב שם. ביא"ב שם. בי"צ שם או' ח' קומץ שם או' יו"ד. זב"ר שם במוספים או' ו' מנ"י שם או' ב' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן כו

כו) ואם אין בה מראה כלל או שיש בה מראה המותר ונפחוה וחזרה למראה האסור טרפה מה"ט דאחר נפיחה משערינן. שמ"ח שם. מש"ז או' א' פת"ב שם. ביא"ב שם.

בי"צ שם. זב"ר שם או' ו' קומץ שם או' ט' ענ"ה סי' י"ז או' ה' זב"צ או' ר"ז. ומיירי שנפחוה כדרכה אבל אם נפחוה יותר מדאי וחזרה למראה האסור כשרה דאמרינן דבחייה לא היתה נפוחה כ"כ אבל אם נפחוה יותר מדאי ונקרע הקרום הוי טרפה ממ"נ כמ"ש הש"ך לעיל סי' ל"ו מש"ז שם. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. בי"צ שם בעמ"ז או' י"ב. קומץ שם ובעשרון או' ך' זב"ר שם בתמידים או' ל"ו. זב"צ או' כ"ח. ועיין לקמן או' כ"ט.

סעיף קטן כז

כז) **ואם** רואין בה מראה המותר צריך לנפחה דכיון דחזינן רעותא צריך בדיקה לכתחלה ואם לא נפחוה יש להכשיר בהפ"מ. שמ"ח שם. מש"ז שם. פת"ב או' נ"ד. בי"צ שם בתה"ב או' ב' מנ"י ענף ג' או' א'.

סעיף קטן כח

כח) **אם** נמצא בה מראה פסולה וע"י שנפחוה יותר מכדרכה הלכה המראה וחזרה למראה ריאה יש להכשיר אבל אם מחמת נפיחה זו ג"כ לא חזרה רק למראה מותר יש להטריף. פת"ב או' נ"ו. קומץ שם או' י"א. זב"ר סי' י"ד בתמידים או' ל"ד. מנ"י ענף ב' או' ד' זב"צ או' כ"א ואו' כ"ב. מיהו דעת המק"מ או' י"ב דגם בחזרה למראה מותר יש להכשיר והשיג על דברי הפת"ב הנז' והב"ד זב"צ או' כ"ב וכתב דיש לסמוך עליו בהפ"מ או שעת הדחק.

סעיף קטן כט

כט) **ואם** צריך לנפחה משום רעותא המטריף כגון להעלות חו"מ לבועא בשפולי וכדומה והרעותא ההיא לא הלכה כ"א ע"י נפיחה שיותר מדאי ואז נראה בה ג"כ המראה פסולה טרפה ממ"נ. קומץ שם או' י"ב. זב"צ או' כ"ח. ועיין לעיל סוף או' כ"ו.

סעיף קטן ל

ל) **ריאה** שנמצא בה מראה פסולה בהרבה מקומות חזרו למראה כשרה לא סגי בהכי להכשירה אלא צריך לבדוק כל מראה ומראה ולמרס בה עד שתחזור למראה כשרה דכיון שראינו רעותא אינו מועיל בדיקת ב' וג' מקומות שחזר למראה כשרה להיות ראיה על השאר ואם לא בדק הכל טרפה. יד שאול הנד"מ סביב הש"ך. ומ"ש בתשו' הר הכרמל להכשיר בבדקו ג' מקומות בלבד כתב עליו מק"מ או' י"ט דאינו מחוור. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לא

לא) **שם. אם נשתנית למראה המותר מותרת.** וכ"ש אם ע"י מירוס לבד בלי נפיחה חזרה למראה ריאה דכשרה רק צ"ל נפיחה לראות שמא תחזור בנפיחה למראה פסולה. וכן אם בנפיחה לא סר המראה ואחר מירס וסר המראה מהני. מק"מ או' י"ג. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לב

לב) ריאה שנחתכה ונמצא בחלק ממנה ממראות הפסולות מותרת מטעם ס"ס שמא כשהוציאוה מן הבהמה לא היה בה זה המראה שידוע שמשתנה מראה שלה ואת"ל שהיה בה זה המראה שמא אם נפחנו אותה היתה חוזרת למראה כשר. הרשב"ץ בתשו' ח"ג סי' ל"ב. מחב"ר או' ז' ענ"ה סי' י"ז או' כ"ג. קומץ שם בעשרון או' כ"א. תו"ז סי' פ"ז או' י"א שבאו' מ' זב"צ או' ל' וכתב ודלא כהער"ה או' ה' שתמה על דברי הרשב"ץ הנז' יעו"ש. ולאו דוקא בחתוכה אלא ה"ה בשלימה כל שא"א לנפחה עתה היטב מחמת שנשתהה זמן רב ונתייבשו הקרומים ואינה עולה בנפיחה כדבעי לה יש להכשיר. עשרון שם.

סעיף קטן לג

לג) יש ליזהר שלא להניח הריאה אחר שהוציאוה מהבהמה זמן רב בלי בדיקה לפי שאפשר שע"י ששולט בה אויר איזה זמן לפעמים ישתנה מראה פסול למראה כשר או להיפך ומ"מ אם שהתה ואח"כ מצא בה מראה כשרה אין חוששין לה שמא פסולה היתה ונשתנית מחמת שליטת האויר וכיוצא. פת"ב או' מ"ב. מק"מ או' ט"ו. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לד

לד) וכן אם נתעסקו ומשמשו בריאה זו בידים מלוכלכות או שבמקום שהיתה הריאה מונחת שם היה שם מין צבע כזה באופן שיש לתלות שעי"ז נקבע בריאה המראה ההיא יש להקל ולתלות בזה. פת"ב או' ס' מק"מ שם. זב"צ או' ל"ב וכתב והכל לפי ראות עיני המורה.

סעיף קטן לה

לה) ואפי' אם ידוע שנפלה לאור יש להכשיר כל שחוזרת למראיתה ע"י נפיחה ומירוס בידים. פת"ב או' נ"ב. מק"מ או' י"ט. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן לו

לו) [**סעיף ג'**] **יש מי שאומר וכו'** כן דרך ב"י דסברא יחידית נמי כותב אותה בשם יש מי שאומר אעפ"י שאין בה פלוגתא וסברא זו כתבה ב"י רק בשם הרא"ה.

סעיף קטן לז

לז) שם. אלא כשהשנוי בעור מחמתן וכו' והא דכתב לקמן וכן אם יש בה הרבה גוונים מאלו מראות הכשרות כשרה משמע הא מראות הפסולות פסולה מיירי נמי כשהשנוי בעור מחמתן. ש"ך סק"ה.

סעיף קטן לח

לח) שם. אלא כשהשנוי בעור מחמתן וכו' וכ"פ כל האחרונים בבדיקותיהם והב"ח דהיכא דאין השנוי בעור מחמת המראות עצמן כשרות. ש"ך שם. פר"ח או' ט' פר"ת הו' ה' לה"פ או' ז' בל"י או' ו' זב"ת או' י"ג. חכ"א כלל י"ב או' ג' תו"ז סי' פ"ז או' ח' שבאו' מ'.

סעיף קטן לט

טל) וכן אם המראה ע"ג טינר או בועא שהמראה פסולה הוא מחמת הטינר או הבועא כשרה. הרא"ה בס' בדק הבית. ב"ח. פר"ח שם. פר"ת שם. זב"ת שם. ענ"ה סי' י"ז או' י"ד. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מ

מ) ואפי' הרבה מראות שנמצאז כן כשרה. קומץ כלל כ"ו או' ט"ז. זב"ר סי' ט"ז בתמידים או' ב' ור"ל דאפי' יש הרבה מראות פסולות והם מחמת מוגלא וכיוצא ואין השנוי בעור יש להכשיר. וכ"כ מנ"י ענף ב' או' ז'.

סעיף קטן מא

מא) והיינו דוקא היכא שהוריקו המוגלא ושב מראה העור כמראה ריאה אבל אם אחר שהוריקו המוגלא עדיין יש בה מראות הפסולות טרפה. כנה"ג בהגב"י או' כ"ד. בל"י או' י"א. פר"ת או' ו' שמ"ח או' ט"ו. שה"מ או' י"א. ענ"ה שם. פת"ב או' ס"ב. בי"צ ח"ג או' א' אי"צ סי' כ"ז או' א' מז"ה סי' ל"ה או' ח' קומץ כלל כ"ו או' ט"ז. זב"צ או' ל"ו. ועיין לעיל סי' ל"ז או' ך' ולקמן או' מ"ג.

סעיף קטן מב

מב) ומעשה שהיה על גב הריאה חוט עבה כשני חוטי סרבל וארוך כשיעור אצבע והיה בודק אותה במשמוש היד והיה בראש החוט בועא קטנה מלא מוגלא והרגישו שהיה בו דם כמו בגידי צואר וחתכו החוט למטה עד שיצא הדם לראות אם משתנה ללובן וכשיצא הדם הזה נשאר המראה ע"ג הריאה שחור והטריפו אותה. מהר"ץ או' ב' על מהרי"ו סי' י"ד. רש"ל פא"ט סוף סי' ט"ל. ט"ז סק"ד. כנה"ג שם. בל"י שם. תו"ז שם או' י"ג וכתב ועל כרחך דהשחרות שבקרום היה ארוך כתמונת חוט וכן באים מעשים בכל יום ובדקינן אם הוא בבשר הריאה והקרום נקי כשרה ואם הוא בקרום מטריפין עכ"ל. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן מג

מג) ואפי' אין מראה המוגלא או השער כמראה שהיתה בקרומים כגון שזה שחור וזה לבן מ"מ הואיל ואנו רואים שאין עתה מראה בקרום אמרינן שכך היתה מראית המוגלא

או השיער דרך הקרומים אבל אם אח"כ לא הלכה המראה יש להטריף וכן אם לא בדק כנז' יש לאסור. שמ"ח שם. פת"ב שם. בי"צ שם ובעמ"ז שם או ג' אי"צ שם ובלק"י שם או' ד' מז"ה שם וביס"ה שם או' ט"ז. מיהו הלב"ש או' מ"ז ואו' מ"ט כתב דאם המראה הפסולות על הבועא או על המוגלא ונאבד ולא בדק הבועא או המוגלא כנז"ל באו' מ"א המקל בהפ"מ לא הפסיד. והב"ד הבי"צ שם בתה"ב או' ג' וכ"כ מנ"י ענף ב' או' ז' ועיין לקמן או' מ"ט בענין השער.

סעיף קטן מד

מד) ואם היה ניכר מבחוץ שמראה זו מראה המוגלא הוא ולא מראה העור בין בבועא ובין בטינרי א"צ בדיקה. שמ"ח שם. בי"צ שם סוף או' א' קומץ שם או' י"ז. זב"צ או' מ"ד. מיהו פת"ב או' ס"א כתב דלכתחלה יש לבדוק אח"ז אם לא שהוא חכם מומחה ובקי. וכ"כ מז"ה שם או' ח' מנ"י שם או' ט'.

סעיף קטן מה

מה) ואם כשהוריקו המוגלא מן הריאה הלכה מראם פסולה ולא חזרה למראה ריאה אלא חזרה למראה כשרה (כגון מראה כבד וכיוצא) אפ"ה כשרה דלא בעינן דוקא מראה ריאה אלא כיון שחזרה למראה מותר סגי. בל"י או' י"א. משז"ז סוף או' ד' לב"ש או' מ"ח. פת"ב או' ס"ט. בי"צ שם בתה"ב או' ב' שבאו' ג' אבל אם אחר הוצאת המוגלא נשאר קבוע בקרום מראה אדומה או אם נמצא בתחלה מראה אדומה ומוגלא תחתיו ואין המראה הולכת מהקרומים כלל שאף שאחר שמוציא המוגלא עדיין הקרומים אדומים כבראשונה יש להטריף לפי שהבועא שתחת המראה הרי היא כמכה בדופן נגד מראה אדומה שבקרומי הריאה שטרפה. פת"ב שם. בי"צ בתה"ב שם. ומ"ש זב"צ או' מ"א צ"ע.

סעיף קטן מו

מו) וכן אם יש בועא תחת המראה הפסולה ויש לה כיס בפ"ע וקלף הקרומים של הריאה ומצא שהכיס של הבועא יש עליו המראה הפסולה כשר שאעפ"י שהיא נראית דרך הקרומים מ"מ בקרומים של הריאה עצמם אין שם מראה פסול. פת"ב או' ס"ג. בי"צ בתה"ב שם. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן מז

מז) וה"ה אם המראה טרפה אצל הבועא ולא ע"ג בועא דינא הכי דאם הוציאו המוגלא מהבועא וחזר למראה ריאה כשר אפי' אם מתחלה לא היה כלל מוגלא תחת המראה אבל אם לא בדק ונאבד טרפה לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' ט"ו. בי"צ בתה"ב או' א' קומץ

שם או' ט"ז. זב"צ או' מ"ה. וכן אם חזרה מראה זו שאצל הבועא למראה כשר כשרה. לב"ש או' מ"ח. קומץ שם. זב"צ שם.

סעיף קטן מח

מח) אם יש מראה פסול ע"ג ריאה ולא הלך ע"י מירוס ומשמוש יפתח העור שהוא הקרום ואם אותו המראה הנראה על העור הוא בבשר דוקא והעור נקי מכל מראה כשרה. מטה יוסף. מחב"ר או' ב' ענ"ה שם או' כ"ב. זב"ש או' ג' תו"ז סי' פ"ז או' יו"ד שבאי' מ' וכתב וכן באו מעשים כזה לידי שהיה מראה שחור וקלפתי הקרום וראיתיו כמראה ריאה והשחרות נשאר על הבשר והכשרתי עכ"ל. והגם דהשמ"ח או' ט"ז כתב לאסור בזה כבר תמהו עליו האחרונים הלב"ש או' ס"ז וחכ"א כלל י"ב או' ג' רא"פ או' ץ' אלא שכתב שם ברא"פ דאין להקל רק בהפ"מ וכ"כ בפת"ב או' ס"ד. בי"צ שם בעמ"ז או' ד' מז"ה שם או' ט' מנ"י ענף ב' או' י"ג. מיהו דעת זב"צ או' מ"ו להכשיר אף בלא הפ"מ זכתב שכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן מט

מט) שם הגה. וכן אם בא השנוי מראה מכח שער שחור וכו' כגון שבלעה הבהמה שער ואותו שער נכנס בריאה דרך הסמפון ומזה בא אותו המראה. ד"מ או' ב' בשם מהר"י מולין. זב"צ או' מ"ז וכתב בשם ח"ר נסים הלוי ז"ל דכמה פעמים בא לידו שער שחור תחת הקרום וכשיהיה השער של עז הוא קשה ולפעמים ימצא שנוקב קרום הריאה וע"כ צריך הבודק שישגיח ע"ז עכ"ל. ועיין לעיל או' מ"ג.

סעיף קטן נ

נ) צ"ע מראות הפוסלות בריאה אם חזרו למראיתן אחר שליקה אי כשרה כמו בנפל לאור. תפארת למשה דף ח' ע"א. ולי נראה דאם ידוע ודאי שלא נפלה לאור ונמצא פיסול מראה אף דנשלקה וחזר למראה כשר טרפה. מחב"ר או' י"ד. ענ"ה שם או' ך' זב"צ או' מ"ח. אבל הפת"ב או' נ"ח כתב דאין להתיר בזה בין בבהמה בין בעוף בין שידוע שנפלה לאור בין שלא נודע אם נפלה לאור או לא. וכ"כ המנ"י שם או' ה'.

סעיף קטן נא

נא) [סעיף ד'] אם אינה שחורה כדיו אלא כמראה הכחול וכו' סי' למראות הכשרות במראה טוב ארע"ך. אדום. רקיע. עשבים. כוחלא. שמ"ח או' ז' קומץ כלל כ"ז או' א' מנ"י ענף א' או' ח'.

סעיף קטן נב

בנ) שם. אלא כמראה הכחול. והוא מראה לאזו"ר. ט"ז סק"ג. שמ"ח או' יו"ד. מש"ז או' ג' פת"ב או' ל"ה. ביא"ב בשפ"ז או' ח' בי"צ ח"ב או' ה' קומץ שם או' ב'.

סעיף קטן נג

גנ) שם. אלא כמראה הכחול. ובין שהיא כצבע עצמה ובין כהנצבע. שמ"ח שם. מש"ז שם. פת"ב שם. ביא"ב שם. בי"צ שם. קומץ שם. זב"ר סי' ט"ו או' ד' מנ"י שם או' י"ב. זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן נד

דנ) שם. או ירוקה ככרתי. כללא דמילתא ירוק הנקרא בל"א גריי"ן או בלא"ו כשר וירוק הנקרא בל"א גע"ל טרפה. ש"ך סק"ו. בל"י או' ג' ועיין לעיל או' י"ד.

סעיף קטן נה

הנ) שם. או ירוקה ככרתי. בין הוא כמראה רקיע או כמראה עשבים והוא כל מין ירוק גריי"ן וכל מין ירקות זה יש להכשיר. שמ"ח או' ח' ואו' ט' ובתב"ש או' י"א. פת"ב או' ל' ביא"ב בלב"ת או' ח' בי"צ או' ג' ואו' ד' מז"ה סי' ל"ה או' ב' זב"ר שם או' ג' מנ"י שם או' יו"ד ואו' י"א. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן נו

ונ) שם. או שהיא כמראה הכבד. ובכבד חי עסקינן דצלי נוטה לפעמים לצבע אחר. שמ"ח או' ז' בי"צ שם בעמ"ז או' ג' מז"ה שם או' ב' קומץ שם או' א' זב"ר שם או' א' מנ"י שם או' ט' זב"צ או' נ"ב. ומנהג בגדאד יע"א כשיש מראה כבד מביאין כבד של אותה בהמה עצמה ומקיפין ובזה יוצאין מידי כל חשש. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן נז

זנ) שם הגה. או כמראה הטחול וכו' כל מראות הכשרות שנתבארו אפי' אינם משחנים כלל ע"י נפיחה כשרות ודלא כמי שמצריך שיתלבנו קצת ע"י נפיחה. ש"ך סק"ז. כנה"ג הגב"י או' כ"ז. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ח' תב"ש או' י"ב. שפ"ד או' ז' לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' יו"ד. זב"ת או' י"ז. ענ"ה סי' י"ז או' יו"ד. חכ"א כלל י"ב או' ד' ביא"ב בשפ"ז או' ח' בי"צ שם בעמ"ז או' ז' זב"ר שם או' ה' מנ"י ענף ג' או' א' זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן נח

חנ) שם. או שהיא אדומה וכו' וצריך לעיין מאד במראה אדום שלא יהא נוטה למראה בשר. שמ"ח או' ד' מק"מ או' ט' קומץ שם או' א' זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן נט

טנ) נפלה לחור ונמצא אודם בריאה יש לאסור אם אין הפ"מ ואם יש כווץ במקום האודם יש לאסור גם בהפ"מ. פת"ב או' כ"ו. מק"מ שם. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן ס

ס) מראה אודם אפי' נכנס לבשר כשר. תב"ש שם דלא כדמש"א. מש"ז או' ג' לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם וכתב וכ"ה הסכמות האחרונים. בי"צ בעמ"ז שם. ענ"ה שם. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן סא

סא) כל מראה המותר צריך לנפחה דכיון דחזינן רעותא צריך בדיקה לכתחלה ואם לא נפחוה יש להכשיר בהפ"מ. שמ"ח או' י"ב. מש"ז או' א' פת"ב או' נ"ד. בי"צ שם בתה"ב או' ב' מז"ה שם או' ב' קומץ שם או' ג' מנ"י שם. אבל בשנפחה ולא דקדק לראות אם עמדה במראה הקודמת יש להכשיר אף בלא הפ"מ. קומץ שם. מנ"י שם. והטעם כתב המנ"י שם משום דרוב פעמים אין המראה משתנה ע"י הנפיחה.

סעיף קטן סב

סב) שם הגה. וי"א דאם יש מכה בדופן נגד הריאה האדומה טרפה וכו' וב"י כתב דאפי' נמצאת מכה בדופן והאדימה הריאה כנגדה כשרה כיון שלא הוזכר פיסול זה בתלמוד יעו"ש וע"כ לא כתב זה בש"ע וכ"ה דעת רש"ל פא"ט סי' כ"א להכשיר. אבל דעת האחרונים להטריף כדברי מור"ם ז"ל. שמ"ח או' י"ג. חכ"א כלל י"ב או' ו' פת"ב או' י"ז. בי"צ שם או' ט' אי"צ סי' כ"ו או' ה' מז"ה שם או' י"א. קומץ שם או' ה' זב"ר סי' ט"ו או' ו' מנ"י ענף ד' או' א' וכ"כ זב"צ או' נ"ח דמנהג בגדאד יע"א כס' ההגה ז"ל ודלא כס' מרן ז"ל. מיהו הפר"ח סוף או' י"א כתב ולדידן מכשרינן כל מין אדומה אפי' יש מכה בדופן. וכתב השו"ג במחו' או' ד' דמ"ש הפר"ח ולדידן כלומר למנהג ירושת"ו (ר"ל למנהג הספרדים שבירושת"ו) דקבלו עליהם הוראת מרן ז"ל ולדידיה כשרה עכ"ד. והרב שה"מ או' י"ג כתב דאין לסמוך על המתירים אלא דוקא בבהמת ישראל ובהפ"מ אבל בבהמת גוי יש להחמיר יעו"ש. וכ"כ כנה"ג במפתחות שבסוף ס' קב"ל או' מ"ד. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ח שכתבנו דגם הספרדים דגרירי אחר דברי הש"ע בכמה דינים מאיסור והיתר פשט המנהג להחמיר כמור"ם ז"ל הגם דמרן מקל יעו"ש.

סעיף קטן סג

סג) ואם לא בדק אם יש מכה בדופן יש להכשיר. שמ"ח שם. חכ"א שם. פת"ב שם. בי"צ שם בעמ"ז או' י"ג. אי"צ שם בלק"י או' י"א. מז"ה שם. זב"ר שם במוספים או' ו'

מנ"י שם. ואם הריאה היא אדומה בתכלית האודם יש להחמיר במקום שאין הפ"מ אם לא בדק בצלעות אחר מכה. פת"ב שם. מז"ה שם. זב"ר במוספים שם. מנ"י שם.

סעיף קטן סד

סד) ואם יש מכה בדופן נגד אדמימות שבריאה דטרפה אפי' אדמימות כל שהוא. שמ"ח שם. חכ"א שם. פת"ב שם. בי"צ שם או' ט' אי"צ שם או' ה' מז"ה שם. זב"ר שם או' ו' מנ"י שם. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן סה

סה) ואם יש מכה בדופן נגד אדמימות הריאה ונפחה לריאה וחזרה למראה ריאה כשרה. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ט. פר"ח או' י"א כנה"ג בהגב"י או' ל"ו. שמ"ח שם. שפ"ד או' ט' שה"מ או' י"ג. זב"ת או' י"ט ענ"ה סי' י"ז או' י"ב. חכ"א שם. פת"ב או' כ"א. בי"צ שם. אי"צ שם. קומץ כלל כ"ז או' ח' מז"ה שם. זב"ר שם. מנ"י שם או' ד' זב"צ או' ס"ב. ועיין לקמן או' קי"א.

סעיף קטן סו

סו) ואם לא חזרה למראה ריאה רק למראה אחד מהמראות המותרות יש להקל בהפ"מ. שמ"ח שם. חכ"א שם. פת"ב שם. בי"צ שם. אי"צ שם. קומץ שם. מז"ה שם. זב"ר בתמידים או' כ"ה. מנ"י שם. מיהו השפ"ד שה כתב דיש להכשיר אף באין הפ"מ. וכ"כ במש"ז או' ד' וכ"כ הלב"ש בהגהתו לשמ"ח שם דהמקל בזה גם בלא הפ"מ לא הפסיד והב"ד הבי"צ שם בתה"ב או' ב' שבאו' ד' וכן הסכים זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן סז

סז) ואי ליכא מכה בדופן רק שנודע שהוכתה אדופן ומסתברא שמזה בא האדמימות בריאה יש להטריף. שמ"ח שם. ור"ל דתלוי בראות העינים אם היתה ההכאה גדולה שראוי שתהיה הריאה נלקה על ידה וגם היה נראה שהגיע עד הריאה כח ההכאה אבל בלא"ה לא חיישינן. לב"ש או' ל"ח. בי"צ שם בעמ"ז או' ט"ו. מז"ה שם וביס"ה או' כ"ו. מיהו הפת"ב או' י"ט כתב שאף בהכאה בינונית הדין כן כל שנודע שהוכתה שם נגד מקום האדמימות. זב"ר שם בתמידים או' כ"ג. מנ"י שם או' ב' ואם חזרה אחר הנפיחה למראה ריאה יש להכשיר. קומץ שם בעשרון או' י"ד. אי"צ שם בלק"י או' י"ד. ועיין לעיל או' ס"ה.

סעיף קטן סח

סח) ואם ידוע שהוכתה ונמצא שנוי מראה אחר בריאה אעפ"י שאינו מראה הפוסל כל שהוא מכוון נגד מקום ההכאה יש להחמיר ולהטריף. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' ג' שבאו' ט' מנ"י שם.

סעיף קטן סט

סט) ואם הוכתה מכה רבה נגד הריאה כגון באבן וכיוצא בו או בעוף אף אם אין שנוי כלל בריאה וכן בבהמה אם לפי אומד הדעת ראוי הוא מכה זו שתשלוט באברים הפנימים כנגדה וחוששין לריאה להצריכה בדיקה שמא נתקלקלה הריאה מחמת המכה כמ"ש בסי' נ"ח ואין אנו בקיאין בבדיקה יש להטריף. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. מנ"י שם.

סעיף קטן ע

ע) אם יש על הריאה כמו נקודות אדומות צריך לבדוק אחר נקבים במקום האדמימות ואם לא בדק טרפה. שמ"ח או' י"ג. פת"ב או' כ"ח. ביא"ב בלב"ת שם. חכ"א כלל י"ב או' ו' ביי"צ ח"ב או' ט' מנ"י ענף ג' או' ה' זב"צ או' פ"ב.

סעיף קטן עא

עא) ומיהו במקומות דשכיחי נקודות אדומות ובדק כמה פעמים ולא מצא נקבים אע"ג דמ"מ ראוי לבדוק תמיד מ"מ אי איתרמי בשוגג דלא בדק יש להכשיר. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם בתה"ב או' ו' מנ"י שם. זב"צ או' פ"ג. וסדר בדיקתנו כך היא שבתחלה נקנח הנקודות מן הריאה בידים או בקצת צמר נקי ואחר שנתקנחו נופחים הריאה ומניחים עליה רוק אה בצבצה טרפה ואם לא בצבצה חוזרים וקולפים הקרום של הריאה ואם בלילה רואים אותו כנגד הנר וביום רואים אותו כנגד האויר או כנגד השמש ואם נמצא בו נקביס מטריפים אותה. והא דקולפין ורואים את הקרום אם לא בצבצה משום דחיישינן שמא מחמת הנקודות הנז' נסתמו הנקבים ומשו"ה עושים זאת הבדיקה. זב"צ שם.

סעיף קטן עב

עב) אם המכה שבדופן מכוונת נגד מקום האדמימות ממש רק המכה הוא משם ולהלן אין תולין האדמימות במכה ויש להכשיר אבל אם מקצת מן האדמימות הוא כנגד המכה אעפ"י שרוב האדמימות מתפשט חוצה לה יש להטריף. פת"ב או' ך' ביא"ב בלב"ת או' א' שבאו' ט' מק"מ או' כ"ה. קומץ שם או' ו' ובספק אם היה מכוון יש להקל בהפ"מ. מק"מ שם. ולדידן יש להכשיר אפי' בהפסד מועט משום ס"ס. זב"צ או' ס' ור"ל ספק שמא אינו

מכוון ואת"ל מכוון שמא הלכה כדעת המכשירים מכה כנגד האדמימות כמ"ש לעיל או' ס"ב.

סעיף קטן עג

עג) אם לא נמצא אדמימות כנגד המכה כ"א אחר הנפיחה בהפ"מ אין להטריף כ"א ישאל לחכם. קומץ שם או' ק' זב"צ או' ס"א. ולדידן דכולם אית בהו הפ"מ יש להכשיר משום דמרן ז"ל מכשיר בכל גוונא והגם דנהגנו כס' מור"ם ז"ל מ"מ בהא דספק אין להחמיר כ"כ. זב"צ שם. ומ"ש ולדידן כולם אית בהו הפ"מ הוא ע"פ מ"ש בזב"צ סי' ל"ה בדיני הפ"מ או' ג' דבמדינתו שהטרף נמכר בזול הרבה כל בהמה הוי הפ"מ יעו"ש. ועיין בדברינו לסי' ל"א בדיני הפ"מ או' ב'.

סעיף קטן עד

עד) אם יש מכה בדופן נגד האודם ונאבדה הריאה או נקרעה קודם הבדיקה וא"א לנופחה כשרה משום ס"ס ספק אם היתה חוזרת בנפיחה למראה ריאה או לא ואת"ל לא היתה חוזרת שמא הלכה כרוב הפו' דס"ל דאם האדימה מחמת מכה כשרה והוא מתהפך ספק הלכה כרוב הפו' ואת"ל הלכה כר' אפריה שמא היתה חוזרת בנפיחה למראה ריאה. שו"ג סוף או' י"ב. זב"צ או' ס"ג וכתב ודלא כמי שהטריף.

סעיף קטן עה

עה) ריאה שהיא סרוכה לדופן ויש מכה בדופן והיא אדומה תחת הסרכא ונפחוה וחזרה למראיתה וקרעוה ובשרה מעופש י"א שהיא כשרה ויש מטריפין כיון דבשרה מעופש ועתיד לינקב וכן עיקר למעשה. כנה"ג בהגב"י או' ל"ז. ומ"ש זב"צ או' ס"ה צ"ע.

סעיף קטן עו

עו) אם יש מכה בדופן והאדימה הריאה כנגדו ממשמש בה ואם נופל הבשר או נחתך טרפה. ב"י. מהריק"ש בהגהו' מחב"ר או' יו"ד. זב"ת או' י"ט. ענ"ה סי' י"ז או' י"ב והיינו אפי' לדעת המכשירים שכתבנו לעיל או' ס"ב בכה"ג יש להטריף אבל לדעת מור"ם ז"ל ודעמיה שכתבנו שם בלא"ה כיון שיש מכה בדופן והאדימה הריאה כנגדו טרפה. ואם לא בדק אחר זה יש להכשיר בהפ"מ במקומות שנוהגים להכשיר מכה בדופן כנגד מראה אדומה. פת"ב או' כ"ט.

סעיף קטן עז

עז) אם יש מכה בדופן ונגדו אודם בריאה וקלף הקרומים והיו נקיים והאודם רק בבשר דשם אז אם רק מכה בדופן ולא שבר צלע כשר בפשיטות ואפי' אם שבר צלע נגדו ואין בו עוקץ ג"כ יש להקל אבל ביש עוקץ צ"ע לדינא אי מהני מה שקלפו הקרומים והם

נקיים. מק"מ או' ך' ונראה דהעוקצים אינם שוים דיש עוקץ חד כמו מחט ויש חשש שנוקב ויש שהוא עב ורחב וליכא חשש שנוקב והכל לפי ראות עיני המורה.

סעיף קטן עח

עח) נמצא צלע שבור וספק אם מחיים או לאח"ש יש להקל מס"ס שמא לאח"ש נשבר ושמא הלכה כהחולקים על ר' אפרים ומתירים בהאדימה נגד מכה בדופן ואפי' ביש עוקץ ג"כ יש ספק שמא לא ניקב. דע"ק או' יו"ד. מיהו המק"מ או' כ"ב פקפק ע"ז משום דספק דלאח"ש אינו ספק מעליא דהאודם שבריאה שכנגדו מורה שהשבר מחיים יעו"ש. זב"צ או' ע'.

סעיף קטן עט

עט) דבקו אונות זל"ז ויש ביניהם סדק המשלים ויש ע"ג הסדק אודם אין זה כהאדים נגד מכה בדופן וגם לא הוי כתר"ל וכשרה. דע"ק או' י"א. מק"מ סוף או' כ"ג. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן פ

פ) אם אין מכה בדופן נגד האודם אלא בהרות שחורות לא מקרי מכה וכשרה. כנה"ג בהגה"ט או' ט' ובמפתחות שבסוף ספר קול בן לוי סי' מ"ד. זב"ת או' י"ט. מיהו הפת"ב סיף או' י"ח כתב דיש להטריף וכ"כ ביא"ב בלב"ת או' א' שבאו' ט' מז"ה סי' ל"ה ביס"ה או' כ"ג. קומץ שם או' ה' מנ"י ענף ד' או' א' והגם שכתב בתשו' הרא"ש כלל ך' סי' ז' ומביאו ב"י סי' ט"ל ובש"ע שם סעי' כ"ג לגבי סרכא דבהרות שחורות לא מקרי מכה התם שאני משום דהרא"ש בדרך אפשר אמרה למלתיה כמבואר בתשו' הנז' ולחומרא אמרה למלתיה אבל לא לקולא וכמ"ש התב"ש בסי' ט"ל או' מ"ד ובראב"פ בסי' זה או' ל"ז יעו"ש. אכן כתב פת"ב או' כ"ג דאם ע"י הנפיחה האדמימות חוזר ומתלבן אף שאין חוזר למראה ריאה כ"א למראה המותר יש להקל אף בלא הפ"מ. וכ"כ ביא"ב בלב"ת שם או' ב' מנ"י שם או' ו' ומ"ש זב"צ או' ע"ב צ"ע.

סעיף קטן פא

פא) וה"ה נמי אם נשבר הצלע וחזר ונקשר כי היכי דלגבי !ריאה חשבינן ליה מכה וכשרה (כמ"ש בש"ע שם) אף לגבי האדימה חשבינן ליה מכה והו"ל האדימה מחמת מכה דטרפה. כנה"ג שם או' יו"ד. ובמפתחות קב"ל שה. בל"י או' יו"ד. פת"ב או' י"ח. ביא"ב בלב"ת שם או' א' שבאו' ט' מז"ה ביס"ה שם. קומץ שם. זב"ר סי' ט"ו או' ו' מנ"י שם או' א' זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן פב

פב) **אם** האדימה הריאה מחמת מכה בבשר שבין הצלעות ולא בצלעות אעפ"י כן יש להטריף דכיון דנצרר הדם מחמת מכה סופו לינקב. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד בשם מהר"י פיגון ובמפתחות קב"ל שם. ברכ"י בשיו"ב סי' ט"ל או' ז' ער"ה או' ו' פת"ב שם. ועי"ש בראב"פ או' ל"ה שכתב ודלא כמטה יוסף שהכשיר יעו"ש. ביא"ב בלב"ת שם. מז"ה ביס"ה שם. זב"ר שם בתמידים או' י"ז. מנ"י שה בלק"י או' ה' זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן פג

פג) **וכן** אם האדימה מחמת מכה שבטרפש טרפה. כנה"ג שם או' י"ב ובמפתחות שבסוף קב"ל שם. בל"י או' יו"ד. פת"ב או' י"ז. מז"ה שם או' י"א. קומץ שם או' ה' זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם או' א' זב"צ או' ע"ו.

סעיף קטן פד

פד) **ואם** הכבד היא עבה ונפוחה ויש אדמימות בריאה כנגדה דינו כיש מכה בדופן נגד האדמימות וטרפה. פת"ב או' כ"ד. ביא"ב בלב"ת או' ב' שבאו' ט' מק"מ או' כ"ד. מז"ה שם או' י"א. קומץ שם. זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם. והגם דהטרפש מפסיק בין כבד לריאה י"ל דהחולי נמשך דרך הטרפש והזיק לריאה שכנגד הכבד. ומ"ש זב"צ או' ע"ז לפרש בדברי בה"ג וע"כ העלה להכשיר בזה עיין בראב"פ או' כ"ב שהביא כמה פו' שדחו פי' זה והביא עוד כמה פירושים בדברי בה"ג יעו"ש. ומ"מ נראה דבהפ"מ יש להקל אם רואים הטרפש שביניהם הוא בריא וחזק כיון דבלא"ה בדין זה במכה כנגד האודם רבו המכשירים כמ"ש לעיל או' ס"ב יעו"ש.

סעיף קטן פה

פה) **אם** נמצא בתחלה מראה אדומה ומוגלא תחתיו ואין המראה הולכת מהקרומים כלל שאף אחר שמוציא המוגלא עדיין הקרומים אדומים כבראשונה יש להטריף לפי שהבועא שתחת המראה הרי היא כמכה בדופן נגד מראה אדומה שטרפה. פת"ב סוף או' ס"ט. מק"מ או' כ"ד. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן פו

פו) **יראה** לי דמראה אודם העומדת על בועא או טינרי או מוגלא או אצלם ויש מכה בדופן נגד המראה אפ"ה אם בהורקת המוגלא חוזר למ"ר כשרה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' ט"ז. מק"מ או' ל"ה. זב"צ או' ע"ט.

סעיף קטן פז

פז) לפעמים בא אסקלדאד"ו בריאה ונראה שהיא אדומה מחמת מכה וכשמוציאין האסקלדאד"ו הנז' נשארת הריאה שלימה תחתיו וכשרה. כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד ובמפתחות שבסוף קב"ל שם. בל"י או' יו"ד. זב"צ או' ף' ועיין לעיל סי' ל"ז או' רכ"ו.

סעיף קטן פח

חפ) מעשה שהיה אודם בריאה וכנגדו בדופן בבשר שבין הצלעות היה אסקלדאד"ו פי' שהוא כמו ריר עב אדום על הבשר שבין הצלעות והוא כמו בשר בלוי ואח"כ הסירו בשר בלוי הנז' מעל הבשר שבין הצלעות וראו שהבשר תחתיו חתוך ונצרר בו הדם וחזרו וראו אחורי הדופן של הצלעות הנז' מצד חוץ שהם אדומים מחמת מכה שהמכה היתה משם והטריפו. זב"צ או' פ"א.

סעיף קטן פט

טפ) ריאה שנמצא קמט וחסרון עליה ועלתה בנפיחה באופן דכשרה רק שהיה מכה בדופן כנגדה דהיינו שנשבר הצלע וחזר ונקשר שאשי"י יש להתיר אפי' שלא במקום הפ"מ ולא דמי להאדימה דהאדימה גרע טפי מחסרון וקמט. גבעת שאל סי' פ"ו דלא כשו"ת ב"ח סי' ק"ל שהטריף יעו"ש. פ"ת או' ג' לב"ש סי' ט"ל או' ז' שבאו' ק"ד. תו"ז סי' ל"ג או' י"ב. זב"צ או' צ"א. מיהו אם מכה שבדופן יש בה עוקץ וכנגדה בריאה יש חסרון וקמט יש להטריף. תו"ז שם או' י"ג. זב"צ או' צ"ב.

סעיף קטן צ

צ) שם. וכן אם יש בה הרבה גוונים מאלו המראות הכשרות כשרה. ואפי' אדומה וירוקה בריאה אחת כשרה. דלא כהפלתי או' ב' דמטריף ובזה אצל זה יש להכשיר בהפ"מ. מש"ז או' א' והלב"ש או' ב' ובהגהתו לשמ"ח או' א' כתב דאפי' בזה אצל זה ובאין הפ"מ יש להכשיר יעו"ש. והב"ד הבי"צ ח"ב בעמ"ז או' א' מק"מ או' א' אבל הפת"ב או' ל"ג כתב כדברי המש"ז דאין להכשיר בזה אצל זה אלא בהפ"מ. וכ"כ מז"ה סי' ל"ה או' ב' מנ"י בדיני תר"ל או' יו"ד שבאו' מ' אבל אם הם ממין א' כגון אדומה ואדומה וסמוכין זה אצל זה אף בלא הפ"מ יש להכשיר. מנ"י שם. וכ"מ מדברי הפו' הנז' דלא פליגי אלא בשני מראות אבל במראה א' יש להכשיר בסמוכים זה אצל זה אפי' באין הפ"מ.

סעיף קטן צא

צא) אם המראה הפסול הוא דוקא בקרום העליו והתחתון הוא כמראה הראוי לה שלא הגיע המראה הפסול כ"א בקרום העליון ולא בתחתון אפ"ה טרפה. ט"ז סוף סק"ד. פליתי סוף או' ב' מש"ז סי' נ"ב או' ה' ער"ה או' א' מיהו הפר"ח או' י"ג כתב דאין להטריף

כ"א נכנס המראה בב' הקרומים. והשמ"ח או' י"ד כתב דיש להכשיר לצורך גדול. וכ"כ הלב"ש או' מ"א. פת"ב או' מ"ד. בי"צ שם או' יו"ד. מז"ה שם או' ז' קומץ שם או' ח' זב"ר סי' י"ד או' ז' מנ"י ענף ב' או' ו' אמנם הזר"א או' כ"ה כתב על דברי הפר"ח הנז' דאין לסמוך ע"ז לפי שצריך בקיאות ואפשר לבא לידי טעות. וכ"כ זב"צ או' פ"ו דמנהגינו להטריף דאין אנחנו בקיאין כמ"ש הזר"א.

סעיף קטן צב

צב) וה"ה אם אירע שקלפו קרום העליון ונמצא בתחתון מראה פסולה ובעליון לא ניכר המראה דינו כמו אם יש בעליון לבד מראה פסולה. וכן אם בעליון מראה כשרה ובתחתון מראה פסולה דינו כמו אם בעליון מראה פסולה ובתחתון מראה כשרה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם.

סעיף קטן צג

צג) ואם המראה האסורה רק בקרום העליון ואין התחתון כמראיתה רק כמראה כשרה אין להתיר אפי' לצורך גדול. שמ"ח שם. פת"ב שם. בי"צ שם. מז"ה שם. זב"ר שם. מנ"י שם. וכן אם בעליון מראה כשרה ובתחתון מראה פסולה דינו כמו אם בעליון מראה פסולה ובתחתון מראה כשרה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. ומשמע הא אם העליון מראה ריאה והתחתון מראה פסולה יש להכשיר לצורך גדול כמו בעליון מראה פסולה ובתחתון מראה ריאה אבל הפת"ב או' מ"ז כתב דאם הקרום העליון לא נשתנה מראיתו רק התחתון נשתנה כולו או רובו למראה פסולה יש להחמיר בזה אף בהפ"מ. וכ"ז שכתבנו הוא לאם יש מנהג שמכשירין לצורך גדול שהם בקיאים בבדיקה זו אבל כבר כתבנו באו' הקודם שיש מחמירין ואומרים שאין אנו בקיאין ואין להתיר אפי' לצורך גדול אפי' אם אין מראה פסול רק בקרום העליון.

סעיף קטן צד

צד) ואם יש אודם בריאה נגד מכה בדופן ואין האודם רק בקרום העליון לבד ג"כ כשר לצורך גדול כמו בשאר מראות פסולות ואפי' ברובה של ריאה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. בי"צ שם בתה"ב או' ב' שבאו' ז' קומץ כלל כ"ז או' ח' מנ"י ענף ד' או' ט' והיינו אפי' לדעת המחמירים שכתבנו לעיל שאין אנו בקיאין בבדיקת קרום א' בכה"ג יש להקל משום דרבו המכשירים באודם נגד מכה בדופן כמ"ש לעיל או' ס"ב יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' פ"ח. והיינו נמי ביודעים לבדוק שאין שהאודם רק בקרום העליון לבד.

סעיף קטן צה

צה) אם נפחו לריאה לראות המראה פסולה ונמצא שאינה עומדת במקום א' רק זזה ממקום למקום בין הקרומים כשרה. מהר"ץ או' ד' על מהרי"ו סי' י"ד. דמ"א דק"ח ע"ד. כנה"ג בהגב"י או' כ"ג. שמ"ח או' י"ז וכתב ונראה מזה דליכא לקותא בקרומים כ"א יש איזה מוגלא תחתיהם שמראיתה כך ואותה המוגלא זזה ממקום למקום. שפ"ד או' ט' וכתב ומ"מ יש לבדוק אח"ז מהו אם מוגלא וכו' ענ"ה סי' י"ז או' ט"ו. פת"ב או' ס"ז. בי"צ ח"ג או' ד' קומץ כלל כ"ו או' י"ח. ואם בדק ולא מצא כשר דאימור נאבדה המוגלא או לא בדק יפה. מק"מ או' מ"א. זב"צ או' פ"ט. וכן אם לא בדק כלל כשר. פת"ב שם.

סעיף קטן צו

צו) לפעמים אירע מראה אדומה ועליה סרכא תלויה וכשהבודק ממרס ביד המראה זזה ממקום למקום כשרה וצריך להבחין ע"ז שלא יטריף בחנם. בי"צ שם בעמ"ז או' ה' זב"צ או' ץ'.

סעיף קטן צז

צז) אם יש בריאה מראות אחרות משונות שלא הוזכרו בש"ס ואינם נכללים לא בכלל הפסולים ולא בכלל הכשרים יש להכשיר. רש"ל פא"ט סי' ט"ל. ט"ז סק"א. לה"פ או' ד' מש"ז או' א' וכתב ודלא כשמ"ח או' ד' ואו' י"א שהחמיר. נוב"י חי"ד או' יו"ד. מחב"ר או' ד' מיהו הלב"ש או' כ"ה כתב דאין להכשיר אלא בהפ"מ. וכ"כ פת"ב או' ל"ו. בי"צ ח"ב או' ז' קומץ כלל כ"ז או' יו"ד. זב"ר סי' ט"ו או' ז' מנ"י ענף א' או' י"ג. ומ"מ צריך עיון רב כי א"א בקיאין כ"כ להכיר בין המראות. מש"ז שם.

סעיף קטן צח

צח) הבודק צריך שיהיה לו הבחנה הרבה בענין המראות וראוי שלא יורה שום בודק בשום מראה רק יביא לפני חכם מורה הוראה ויעיינו בה במתון זולת מראה שכבר הורגל בהם הבודק ועלה בידו כמה פעמים להתיר עפ"י מורה אזי יוכל להורות בעצמו ובלבד שידקדק ויעיין היטב ובמתון אם אין בה שום צד נטיה למראה האסור שאז מוטל עליו לעשות שאלת חכם. פת"ב או' ל"ח. קומץ שם או' י"א. מנ"י שם.

סעיף קטן צט

צט) ואין לשום חכם להורות במראה הריאה בלילה לאור הנר לפי שלאור הנר אינו יכול להבחין בין מראה כשר למראה אסור. פת"ב או' ט"ל. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' י"ח. מז"ה סי' ל"ה ביס"ה סיף או' ז' קומץ שם. מנ"י שם או' י"ח. תו"ז סי' פ"ז או' י"ד שבאו' מ' אלא שכתב שם התו"ז על דברי הפת"ב הנז' שהרב מיירי על מקומו דשכיחי מראות

פסולות אבל במקומו של התו"ז דלא שכיחי מראות פסולות נוהגים לשחוט ולבדוק בלילה בנרות יעו"ש. והרב זב"צ או' צ"ז כתב דבעיר בגדאד יע"א לפעמים מצויים הרבה מראות פסולות בריאה דלא כמ"ש התו"ז אלא שמנהגם כשרואים מראה פסולה בלילה מרבים בנרות ורואים את המראה אם חזר למראה ריאה בבירור מכשירין הבהמה ההיא ואם לא חזר או שהם מסופקים אזי מניחים את הריאה הנז' עד אור היום ואז רואים אותה וכשמניחים אותה לאור היום חוזרים ומכניסים אותה למקומה בבטן הבהמה להצניעה שם עד היום כי הריאה עשויה להשתנות מכח האויר ומשו"ה מצניעין אותה בבטן הבהמה.

סעיף קטן ק

ק) **להרגיש** בהנחת היד אם יש איזה מראות בריאה יש ד' סימנים. א' כשירגיש בריאה מקום קר אותו מקום קר הוא מקום המראה. ב' כשיש איזה מקום שאינו חלק כשאר הריאה אלא מסתבך באצבע. ג' מקום קשה משונה משאר בשר הריאה אותו מקום הקשה הוא מקום המראה. ד' על הרוב כשיש מראה בריאה תמצא אותו המקום נפוח משאר בשר הריאה. מטה יוסף יו"ד ח"ב סי' י"ח. מחב"ר או' א' אהל ישראל או' קצ"ה. פת"ב או' מ' בי"צ ח"א בתה"ב או' ב' זב"צ או' צ"ד.

סעיף קטן קא

קא) **ובמקומות** שאין נוהגין להוציא הריאה צריך ליזהר בעת הכנסת ידו שיכוין דעתו לזה וכשמרגיש אחד מסימנות אלו צריך להוציא הריאה ולבדוק אחר המראות במראית העין. ובמקומות שנוהגין להוציא מתוך הבהמה אחר בדיקת פנים ולבדוק במראית העין אין לו לסמוך על שלא הרגיש אחד מסימנים אלו בפנים וצריך לבדוק הריאה בחוץ ממראיתו ואין לסמוך על סימנים אלו. פת"ב שם. בי"צ בתה"ב שם. זב"צ או' צ"ה.

סעיף קטן קב

קב) **ואם** בשעת בדיקת פנים הרגיש בסימנים אלו ונתעצל ולא בדק אחר זה לראות אם יש שם איזה מראה יש להחמיר ולהטריף ואם נאבדה הריאה בשוגג קודם שהספיק לבדוק אחר מראה יש להקל כיון שרוב הפו' השמיטו סימנים אלו אלמא דאינם סימנים מובהקים כ"כ והוי כעין ס"ס ספק שמא אין כאן מראה אחרת כלל ואת"ל שהיה שם מראה אחרת שמא מראה כשרה היתה פת"ב או' מ"א ובראב"פ או' ס"ג. בי"צ בתה"ב שם. זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן קג

קג) **אם** יש אודה בריאה ועליו סרכא תלויה מנהג בגדאד יע"א לקלוף הסרכא או הריר מעל האודם ולנפחה ואם לא בצבצה כשרה. והיינו כשקלפו העור ולא שלטה האדמימות בעור דאם שלטה האדמימות ויש עליה סרכא תלויה היא טרפה. זב"צ או' צ"ח. ועיין לקמן סי' ט"ל או' ק"ע.

סעיף קטן קד

קד) **אם** יש סרכא ע"ג מראות הפוסלות אם הוא במקום הצר או בחתוכים ומכסה הסרכא כל המראה כשרה ואם היא ע"ג האומא טרפה. כנה"ג בהגה"ט או' י"ג ובמפתחות שבסוף קב"ל או' מ"ד. זב"ת או' יו"ד. זב"צ או' צ"ט.

סעיף קטן קה

קה) **מראה** כשרה על יתרת בדרי דאוני כשרה ואפי' אודם על יתרת בדרי דאוני כשרה כל שאין מכה בדופן. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' יו"ד. בי"צ בדיני תר"ל לסי' ל"ח או' ב' זב"צ או' ק'.

סעיף קטן קו

קו) **אכן** מראה כשרה על יתרת מקמא אפי' במקומות שמכשירים יתמ"ק טרפה אפי' בהפ"מ. ואם נאבדהו לא בדקו אם מתלבנת ע"י נפיחה יש להכשיר בהפ"מ. לב"ש שם. בי"צ שם. זב"צ או' ק"א.

סעיף קטן קז

קז) **אבל** יתרת מקמא שהוא פחות מפרק אמצעי של גודל אחר נפיחה ומראה כשרה עליו כשרה אף באין הפ"מ. לב"ש שם. בי"צ שם. זב"צ או' ק"ב.

סעיף קטן קח

קח) **משמוש** קשה בריאה כמשמוש בשר שהכשרנו לעיל סעי' ד' (ובדברינו לעיל או' ט') הוי רעיתא. לב"ש שם. ור"ל דאם יש ס"ת עליו או רעותא אחרת הו"ל תר"ל וטרפה. וכ"כ זב"צ או' ק"ג.

סעיף קטן קט

קט) **שני** מיני מראות הסמוכים זה לזה הוי רעותא ואם יש עוד רעותא בין ביניהם ובין מצד אחד מהם הוי תר"ל וטרפה. לב"ש שם. קימץ בדיני תר"ל פ"ה. זב"צ או' ק"ד.

סעיף קטן קי

קי) **וכ"ש** באדום וירוק דסמיכי להדדי שאם יש רעותא בצד הירוק דהוי תר"ל. לב"ש שם. קומץ שם.

סעיף קטן קיא

קיא) **מראה** פסולה החוזרת למראה כשרה ע"י נפיחה מצטרפת לתר"ל אבל מראה פסולה החוזרת ע"י נפיחה למ"ר אינו נקרא רעותא ולא הוי תר"ל. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' י"ב. בי"צ שם בדיני תר"ל או' ה' זב"צ או' ק"ו.

סעיף קטן קיב

קיב) **ומה** שנת' (לעיל או' ס"ה) ביש מכה בדופן נגד האודם וחזרה הריאה ע"י נפיחה למ"ר כשרה לא הוי רעותא אבל אם חזרה למראה המותר הוי רעותא. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' י"ג. בי"צ שם או' ו' זב"צ או' ק"ז.

סעיף קטן קיג

קיג) **מראה** פסולה ע"ג בועא או טינר או מוגלא ובהורקת המוגלא חזרה למ"ר לא הוי המראה רעותא להצטרף לתר"ל והוי כאלו אין שם רק בועא לבד ועל הטינרי לא הוי רק טינרי לבד ועל המוגלא לא הוי רק כמורסא לבד. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' ט"ז. בי"צ שם. או' ז' זב"צ או' ק"ח.

סעיף קטן קיד

קיד) **וכן** היכא דחזרה המראה פסולה ע"י הורקת המוגלא למראה כשר ומכ"ש אם מתחלה לא היה רק מראה כשר לא הוי המראה רעותא להצטרף לתר"ל ודינו כאלו אין שם רק בועא לבד וטינרי לבד ומורסא לבד. לב"ש שם. בי"צ שם. זב"צ או' ק"ט.

סעיף קטן קטו

קטו) **וכן** מראה פסולה אצל בועא וטינרי ומוגלא ובהורקת המוגלא חזרה למ"ר לא הוי המראה רעותא להצטרף לתר"ל ודינו כאלו אין שם רק בועא לבד וטינרי לבד ומורסא לבד. לב"ש שם. בי"צ שם או' ט' זב"צ או' ק"י.

סעיף קטן קטז

קטז) **מראה** אודם העומדת על הבועא או טינרי או מוגלא ויש מכה בדופן נגד המראה אפ"ה אם בהורקת המוגלא חוזר למ"ר כשר אבל אם נאבדה הריאה ולא בדק יש להטריף. לב"ש שם. זב"צ או' קי"א.

סעיף קטן קיז

קיז) [**סעיף ה'**] **יש בה קליפות כמו נתק והיא שלימה כשרה.** והם כפני אדם מצורע והם עשוין כקליפות השום ובצלים. הרשד"ם בה' בדיקות סי' ל"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. שפ"ד סוף או' ט' לב"ש או' ס"ח. מק"מ או' מ"ב. בי"צ סי' ט"ל חלק י"א בעמ"ז או' ה' זב"ר סי' י"ז או' א' מנ"י ענף ה' או' א' זב"צ או' קי"ב.

סעיף קטן קיח

קיח) **שם**. והיא שלימה כשרה. בלא בדיקה. פר"ח או' י"ד. אבל הפר"ת או' ז' כתב מדכתב הש"ע והיא שלימה משמע דבעיא בדיקה. וכ"כ השמ"ח או' י"ח. והיינו שצריך לנופחה ולקלוף הקליפות ממנה ואם מתחתיהן נמצאת הריאה שלימה כשרה. שמ"ח שם. שפ"ד שם. פת"ב או' ע"ב. בי"צ שם או' ג' זב"ר שם. מנ"י שם. זב"צ או' קי"ג.

סעיף קטן קיט

קיט) **ואם** לא נפחה וא"א לבדוק עוד יש להכשיר בהפ"מ אבל אם לא קלף הקליפות לראות תחתיהן אם הריאה שלימה יש להטריף. פת"ב שם. זב"ר שם במוספים או' א' ואו' ב' מנ"י שם.

סעיף קטן קכ

קך) **ואם** יש בין קליפה לקליפה סרכא לא הוי כלום דהני קליפות לאו מגוף הריאה הוו. פר"ח שם משם הרשד"ם. להפ"פ או' י"ד. בל"י או' י"ג. שמ"ח שם. פת"ב שם. מנ"י שם. תו"ז סי' ל"ב או' ו' זב"צ או' קי"ד. ואפי' ראשה א' בצד הריאה וראשה א' בצד הקליפה אין זה אלא ס"ת וכשרה ודלא כהתו"ז שם או' ח' שהטריף בזה יעו"ש. זב"צ שם.

סעיף קטן קכא

קכא) **וכן** לפעמים נמצא על הריאה שומות שקורין וארצלי"ן צריך ג"כ קליפה ונפיחה כמו בנתק ואם הריאה תחתיו שלימה ה"ז כשרה. בל"י או' י"ב. שמ"ח שם. שפ"ד שם. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. פת"ב או' ע"ג. בי"צ שם. מנ"י שם. זב"צ או' קט"ו. והיינו שהם כמו עדשים ע"ג ריאה. זב"צ שם בשם ח"ר נסים הלוי ז"ל. ואם לא נפח או יש סרכא בין אחת לאחת דינו כמו נתק שכתבנו לעיל או' קי"ח וקי"ט. לב"ש או' ע' פת"ב שם.

סעיף קטן קכב

קכב) **ואם** קלפו הקליפות או הוארצלי"ן מעל הריאה וראו שהריאה תחתיהם שלם ויפה אינם נקראים רעותא להצטרף לתר"ל. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' י"ח. זב"צ או' קי"ז.

סעיף קטן קכג

קכג) **מיהו** נראה דאם קלפו הנתק או הוארצלי"ן ונמצא תחתיה איזה רעותא ניהי דאמרנו דאינו נקרא תר"ל וכשר מ"מ רעותא הוי עכ"פ וצריך לנפחו ואם לא נפחו יש לאסור גם דיעבד בכה"ג. לב"ש או' ע"א. זב"צ או' קי"ח.

סעיף קטן קכד

קכד) **ומעשה** שנמצא וארצלי"ן בריאה וקלפו הוארצלי"ן ויצא דם מהריאה ואסרנוה אעפ"י שהיה מקום לתלות שנעשה נקב ע"י הטבח בשעה שעסק במלאכתו ניקב בצפרנו אין זה מועיל להכשיר. פת"ב שם. בי"צ סי' ט"ל חלק י"א בעמ"ז או' ז' זב"צ או' ק"ך.

סעיף קטן קכה

קכה) **וארצלי"ן** דרכן להיות על בשר הריאה ונקלפין ואם הם מושרשים בתוך בשר הריאה יש לבדוק אם יש בהם מוגלא לחה דין בועא יש להם. יבשה דין טינרא יש להם אבל אם נראה לעינים שהוא כמו בשר צריך קליפה דוקא ונפיחה כמו בנתק. בי"צ שם בעמ"ז או' ו' זב"צ או' קי"ט.

סעיף קטן קכו

קכו) **קליפה** זו שכתבנו צריכה שתהיה בנחת ואם לא היה יכול לקלוף בנחת ממש רק הוצרך למעך ולמשמש בוארצלי"ן בחוזק יד עד שקלפם יראה לי בזה אם לא בדק בנפיחה יש לאסור אף בהפ"מ ואם לא היה אפשר !לקלפם מן הריאה בדרך מיעוך והוצרך לפרוק הוארצלי"ן מעליה בחוזק יד יש להחמיר ולאסור אעפ"י שבדק בנפיחה שכיון שלא הלך מע"פ הריאה כ"א בקריעה בחוזק נראה מזה שהם מושרשים בבשר הריאה וחוששין שמא ניקבה ועלה קרום ונסתם או שמא לא בדקו יפה לפי שאין אנו בקיאין בבדיקה. פת"ב או' ע"ד. בי"צ שם בעמ"ז או' ז' זב"צ או' קכ"א ואו' קכ"ב.

סעיף קטן קכז

קכז) **נמצא** שומן דבוק ע"ג הריאה אם הוא כבלוי צריך בדיקה אם תחתיו שלם ויפה ואם אינו בלוי וניכר שלא ניתק משומן הלב בסרכא כשר בלא בדיקה. מק"מ או' מ"ב. זב"צ או' קכ"ג.

סעיף קטן קכח

קכח) **ואם** יש שומן תחת הקרום של הריאה אף שהריאה אינה מגדלת שומן אינה רעותת כלל. דע"ק סוף הסי' זב"צ או' קכ"ד

סעיף קטן קכט

קכט) **כל** מראה הפוסל בריאה דבהמה פוסל בריאה של עוף אלא שא"צ לבדוק אחריהם. ב"ח. ט"ז סוף הסי' כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ח סוף או' י"ג. בל"י סוף או' י"א. כריתי או' ח' שמ"ח או' י"ט. שפ"ד סוף הסי' מחב"ר או' י"ג. ער"ה או' ב' זב"ת סוף או' יו"ד. חכ"א כלל י"ב או' ט' ענ"ה סי' י"ז או' י"ז. זר"א או' מ"ה. בי"צ ח"ג או' ה' וכ"כ שאר האחרונים.

סעיף קטן קל

קל) **מיהו** שכיח בריאה של עוף צרורות דם ונראה אדום או שחור והוא בא מבית השחיטה ואין זה צריך בדיקה כי ניכר הוא למי שהוא בקי בתרנגולים וכשרה כשהוא מכיר היטב בזה שאינו רק מחמת צרורת הדם מבית השחיטה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' י"ט. בי"צ שם בעמ"ז או' ו' זב"צ או' קכ"ו.

דיני תר"ל לסי' ל"ח

א) **מראה** כשרה שנתפרש בתלמוד להיתר אם אין הפ"מ מקרי רעותא ובהפ"מ המקיל לומר דלא הוי רעותא ואינו מצטרף לתר"ל אין מוחין בידו ואפי' נכנס לבשר הריאה וגם אינה משתנית כלל ע"י נפיחה. לב"ש או' י"ב. בי"צ בדיני תר"ל לסי' ל"ח או' א' קומץ בדיני תר"ל או' ף' זב"ר סי' ט"ו בדיני תר"ל או' א' זב"צ בדיני תר"ל או' א'.

ב) **ומ"מ** רעותא כל דהו מיהא מקרי ואם יש אצלה או עליה רעותא גדולה הוי תר"ל זולת מראה אודם אפי' אינו נכנס לבשר מקרי רעותא אפי' בהפ"מ. לב"ש שם. בי"צ שם. קומץ שם. זב"ר שם. זב"צ שם או' ב'.

ג) **משמוש** קשה בריאה כמשמוש בשר הוי רעותא ומצטרף לתר"ל כמ"ש לעיל או' ק"ז.

ד) **מראה** הנוטה קצת לשחור שהכשרנו לעיל באו' ב' דינה ככל מראות כשרות שהמקל בהפ"מ דלא הוי רעותא אין מוחין בידו. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' יו"ד. זב"צ או' ז'.

ה) **שני** מיני מראות הסמוכים זה לזה הוי רעותא ואם יש עוד רעותא בין ביניהם בין מצד א' מהם הוי תר"ל וכ"ש באדום וירוק דסמיכי להדדי שאם יש רעותא בצד הירוק דהוי תר"ל כמ"ש לעיל או' ק"ט ואו' ק"י.

ו) **מראות** אחרות שלא נזכרו בש"ס לא לאיסור ולא להיתר שכתבנו לעיל או' צ"ז דיש להכשיר מ"מ רעותא גדולה מקרי ואם יש עוד רעותא כל דהו הוי תר"ל. בי"צ שם או' ד' קומץ שם או' פ"ב. זב"צ או' ט' מיהו אם חזרה לאתר נפיחה למראה כשרה הוי דינה כמראה כשרה דיש להכשיר בהפ"מ. בי"צ שם. קומץ שם סוף או' פ"ו. זב"צ שם.

ז) **מראה** פסולה החוזרת למראה ריאה הוי רעותא כל דהו. והחוזרת למראה כשרה הוי רעותא. והחוזרת למראה ברוי"ן או גרו"א ודומיהן טרפה. בי"צ שם או' ה' קומץ שם. וכ"כ לעיל או' קי"א.

ח) **אם** יש מראה אודם בריאה ויש מכה בדופן כנגדה וחזרה למראה ריאה אחר הנפיחה שכתבנו לעיל או' ס"ה דכשרה לא מקרי רעותא. אבל אם חזרה למראה המותר הוי רעותא אפי' בהפ"מ. בי"צ שם או' ו' קומץ שם או' פ"ז. זב"צ או' י"א וכ"כ לעיל או' קי"ב.

ט) **אם** יש מראה פסולה על הבועא כתבנו לעיל או' קי"ג ואו' קי"ד. ואם המראה הפסולה אצל הבועא והטינרי כתבנו לעיל או' קט"ו.

י) **ואם** מראה אודם עומדת על הבועא או טינרי כתבנו לעיל או' קט"ז.

סימן לט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **א"צ לבדוק אחר שום טרפות וכו'** דרוב בהמות בחזקת כשרות הן. ש"ך סק"א. לה"פ או' א' ור"ל וסמכינן ארובא. וכ"כ הפר"ת או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **ודוקא** דלא אתיליד רעותא באיזה אבר דנטרפת ביה אבל אי אתיליד רעותא כגון שהכו אותה בגלגלתה וכדומה צריך בדיקה באותה אבר. פר"ת שם. וכן היכא דשכיחא היזקא ורעותא בשאר טרפיות צריך לבדוק והכל לפי המקומות והזמנים אם שכיח שם שאר טרפיות חל על הבעלים לבדוק. דב"ש סי' ר"ס. לה"פ שם.

סעיף קטן ג

ג) **ואי** בעי להחמיר למבדק לנפשיה ולבדוק הכל אין בכך כלום ולא מקרי מוסיף על דברי חכמים שאין זה אלא כמוסיף סייגים וגדרים לטהרת נפשו וכן האוסר על עצמו ס"ס דכל זה מקרי מקדש עצמו במותר לו והלא תמצא שחסידים הראשונים היו מתרחקים חמשים שערים שלא ליכנס לשער החמשים שיש בו איסור וכ"ז דוקא לעצמו אבל לא להורות היפך היתר הראשונים. פר"ת שם. זב"ת סוף או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. חוץ מן הריאה וכו'** שעלולה ליטרף מפני הסרכות ושאר טריפות דשכיחי בה. ש"ך סק"ב. פר"ת או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' א' שה"מ או' ג' ועיין לקמן או' ח"י.

סעיף קטן ה

ה) **שם. חוץ מן הריאה צריך לבדוק וכו'** ובדיקה זו של הריאה היא מדרבנן כמ"ש לקמן סעי' י"ז בהגה. וכ"כ הש"ך סק"ג. וכ"כ הש"ך בספרו הארוך להוכיח מירושלמי וכמה פו' דבדיקת הריאה אינה אלא מדרבנן יעו"ש. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' ח' פר"ח או' א' פר"ת או' ב' לה"פ או' ג' בל"י או' ב' ער"ה או' ו' כריתי או' ב' שה"מ שם. שו"ג במחו' או' ג' זב"ת או' א' ביא"ב בשפ"ז או' ג' ומיהו ה"מ בדלא אתיליד רעותא אבל היכא דאתיליד רעותא בדיקתה מדאורייתא. כנה"ג שם. בל"י שם. שו"ג שם. זב"ת שם. ביא"ב בשפ"ז שם. תו"ז סי' ח' או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **על** בדיקת טרפה א"צ לברך כי נשחטה בחזקת היתר עומדת. רוקח סי' שס"ו. ובהגהות הלכות בדיקה דמהרי"ו כתב דאין מברכין על הבדיקה דחיישינן שמא ימצא טרפה ויעשה ברכה לבטלה. והב"ד כנה"ג בהגה"ט סי' כ"ט או' ג' וכתב דטעם חליש הוא זה דיוכל לברך אח"כ כשימצא כשרה אלא עיקר הטעם משום דבדיקה סעי' מחלקי השחיטה היא דהשחיטה לאכול כשימצא כשרה וכיון שבירך על השחיטה א"צ לברך על הבדיקה יעו"ש והמחב"ר בסי' זה או' ב' כתב דאין זו מ"ע דרבנן שנברך עליה כשאר מצות דרבנן אלא גזרה היא מדרבנן שלא לפגוע באיסור טרפה יעו"ש והגם שהער"ה או' ג' כתב דלשאר פו' הו"ל לברך מ"מ המנהג פשיט שלא לברך כדברי הפו' הנז' וגם משום דק"ל סב"ל.

סעיף קטן ז

ז) **שם. חוץ מן הריאה צריך לבדוק וכו'** בכל מין בהמה וחיה בין זקנים בין ילדים אפי' היונקים. שמ"ח או' א' פת"ב או' ב' ביא"ב בלב"ת או' ב' בי"צ ח"א או' א' מז"ה סי' י"ז או' א' קומץ כלל כ"ח או' א' זב"ר סי' א' בתמידים או' ב' מנ"י ענף א' או' ב' זב"צ או' ט' ואפי' אותם הגדילים ביער. תב"ש או' א' פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן ח

ח) **הסרכא** פוסלת בריאות העוף כמו בבהמה אלא שא"צ לבדוק אחריה דלא שכיחא. כנה"ג בהגה"ט או' א' מחב"ר או' ה' שפ"ד סי' ל"ה או' מ"ז. לב"ש או' ג' ענ"ה סי' י"ח או' ד' בי"צ סי' ל"ה חלק ח' בתה"ב או' ב' זב"ר בתמידים שם. מנ"י סי' ל"ה ענף ז' או' י"א זב"צ או' של"ה.

סעיף קטן ט

ט) **אם** נמצאת סרכא בריאת עוף כל מקום שסרוכה לצלעות כשרה אבל אם נסרכה לצד פנים טרפה ומ"מ אין אנו זקוקין לבדוק אלא בהמה וחיה. הרשב"ץ בס' יבין שמועה דף ט"ז. מחב"ר או' ו' שפ"ד שם. לב"ש שם. ענ"ה שם. פת"ב או' ב' בי"צ שם. קומץ שם. זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם. זב"צ או' של"ו.

ט) **לפעמים** דרך האווזים שנראת הריאה שלהם שיש בה סרכא ואינה סרכא שדרך האווזים להיות ריאה שלהם כך. כנה"ג בהגה"ט או' ב' מפי בודקים בקיאים ומומחים. ובשו"ת אהל יוסף פקפק בזה ובודאי שאין להכשיר אלא ע"פ בקי מאד וירא ה' שיאמר דהיינו רביתייהו. מחב"ר או' ז' ענ"ה שם או' ה'.

סעיף קטן י

י) **שם. חוץ מן הריאה צריך לבדוק וכו'** אם הגוי מגיד שראה איזה שינוי לכתחלה צריך לבדוק שם אולי יש איזה טרפות ואין ללמד לגוי שאם יראה איזה שנוי שוא יגיד שנראה כמערים. דע"ק או' א' מק"מ או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן יא

יא) **שם. חוץ מן הריאה צריך לבדוק וכו'** בדיקה זו היינו שיכניס הבודק ידו לפנים בנחת וימשש בכל חלקי הריאה במיתון וישוב הדעת להרגיש אם אין בה חסר או חליף או סרכות וכל שאר טרפות התלוים בריאה ובודק זה צריך שיהיה מומחא לא מבעיא שצריך להיות בקי בכל דיני בדיקות הריאה אלא גם צריך שיהיה בקי ביד ובהרגשה ויודע כל צורת הריאה ומקומה ודרך הנחתה בתוך הבעל חי. שמ"ח או' ב' חכ"א כלל י"ג או' ב' פת"ב או' ד' ביא"ב בלב"ת או' ב' בי"צ ח"א או' ב' מז"ה סי' י"ז או' ב' זב"ר סי' א' או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן יב

יב) **וכשבא** להכניס ידו יחתוך בנחת לפתוח הטרפש ויטה לצד הצלעות ולא יותר מכדי כניסת ידו כדי שלא יחחוך שם איזה סרכא ויש שאין חותכין הטרפש בסכין כ"א בצפורן מפני חששא זו ויש חותכין נקב קטן רק להכניס אצבעו ולבדוק סביב ואח"כ מרחיב הנקב. שמ"ח או' ג' חכ"א שם. פת"ב שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ד' מז"ה שם. זב"ר שם. מנ"י ענף א' או' ג' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן יג

יג) **ואם** לא חתך בנחת אלח בקע בסכין בצלעות אין שום חשש אף בלא הפ"מ כשידוע שלא חתך סרכא וניכר זאת מצד שאין לפנינו שום דלדול מסרכא. דע"ק או' ג' מק"מ או' ח' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן יד

יד) **אף** לזאת יחרד לב נבון בבואו לבדוק את הריאה ישים לנגד עיניו להיכן הוא נכנה להכשיר אוכל נפש לרבים נסתרה דרכו ואין מי שיראהו כי רם ה' ושפל יראה וישים כל מעייניו אל הריאה לבדוק בנחת ובזריזות גדול ולא יכניס ידו לו זרוע עם גבורה בחוזק יד דע מה למעלה ממך הנה ה' נצב עליו לגבר אשר דרכו נסתרה יביא במשפט על כל נעלם וגמול ידיו יעשה לו ועיקר הכל להיות זריז לבדוק ביראת ה' על פניו במורא ופחד ולא ידבר בעת בדיקתו עם שום אדם ולא יטה אזנו אל דבר אחר כי בנפשו דיבר אולי יפרק שום סרכא באין מבין והוא לא ידע ואשם וחטא רבים תלוי בו וכשהוא ממשמש

בכל חלקי הריאה ימשמש בנחת ובמתון רב ויהיה בקי בכל דיני הריאה ככל חוקותיה ומשפטיה ולא נצרכה אלא להגיד לאדם איזוהי דרך ישרה בענין הבדיקה דצריך כונה גדולה ויראת ה' היא אוצרו ויהא הבודק כשר וירא ה' מרבים ומי הוא זה אשר יערב לו לומר שהוא כשר וירא ה' ישמע חכם ויוסף לקח ויותר בני הזהר ולא יהיה אסון גם ברוך יהיה. תו"ז סי' ז' או' ד' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן טו

טו) ועיין בתו"ז סי' ח' או' חט"י מה שהאריך הרבה בענין בדיקת הריאה שצריך להוציא תחלה הכרס מן הבהמה ואח"כ יבדוק הריאה מכמה טעמים חדא משום דחיישינן לנקיבת הטרפש וכשהכרס עודנו בתוך הבהמה לא יבדק הטרפש ועוד משום סרכות המצויים בטרפש אל הכרס ועוד משום דהריאה לא תבדק היטב כל עוד שהכרס בתוך הבהמה וע"כ הנהיגו בשאלוניקי יע"א ועשו הסכמה שלא לבדוק ריאה עד שיוציאו הכרס והאריך הרבה בזה יעו"ש והב"ד זב"צ או' ו' וכתב דבעירם בגדאד יע"א הקצבים יש בהם ערמנים ובקיאים בניתוק הסרכות ואם יעשו זאת התקנה שיוציאו הכרס מן הבהמה איכא למיחש שינתקו הסרכות בעת הוצאת הכרס שיש להם חכמה גדולה בענין זה ומחמת סיבה זו חדלו מזה אבל עשו תקנה אחרת להניח אדם אחר שיכניס ידו לתוך בטן הבהמה וימשוך את הכרס מעט לחוץ ויבוא הבודק לבדוק הריאה וכל זמן שהבודק בודק הריאה האדם האחר הזה מושך את הכרס אצלו ובזה יצאו מידי חששות הנז' וכתב וע"כ ראוי לכל יר"ש לעשות כן בעת בדיקת הריאה כדי שיוכל לבדוק היטב.

סעיף קטן טז

טז) נמצא הריאה מליאה ליחה צריך לבדוק אחר הנקבים כי מחמת הנקב בא הליחה דרך נקב הריאה וזהו תחלת הסרכא. פר"ח או' א' לה"פ או' ג' שמ"ח או' ל' לב"ש או' קט"ו. מז"ה סי' מ"א או' ג' זב"ת או' ה' ענ"ה סי' י"ח סוף או' א' זב"צ או' ז' וכ"כ לעיל סי' ל"ו או' קכ"ט בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן יז

טוב) ריאה זו שהיא מליאה ליחה שקורין בל"א שלופרי"ק אפי' בדיעבד מעכב אם לא בדק כגון שנאבדה וכדומה. לב"ש שם. מז"ה שם ביס"ה או' ו' ענ"ה שם. זב"צ או' ח' ועיין לקמן בדיני תר"ל או' י"ג.

סעיף קטן יח

חי) שם. חוץ מן הריאה צריך לבדוק וכו' ואע"ג דמלשון הש"ע משמע דאין לבדוק אלא אחר הסרכות היינו בדיעבד אבל לכתחלה צריך לבדוק על כל הטרפות שבה. תב"ש או'

ג' וכ"כ הלב"ש או' ב' דכ"ע מודו דצריך לבדוק הריאה מכל הטריפות שבה. וכ"כ התו"ז סי' ח' או' ג' דלאו דוקא סרכות אלא אפי' שאר טרפות כגון בועות ומראות הפוסלות ושאר איסורין האמורים מסי' ל"ה עד סי" ט"ל הן ותולדותיהן צריכין בדיקה דשכיחי הן ואין לילך אחר הרוב בריאה כלל עי"ש. זב"צ או' י"א וכתב וכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א. וכ"מ ממ"ש לעיל או' ד'.

סעיף קטן יט

יט) וכתב הרשב"א בתשו' סי' קי"ב כל מקום שהבודקים מורגלים להחמיר אפי' שלא כהלכה אני אומר כך הנהיגו חכמי המקום ואסור לעבור על דבריהם עד שנדע שטעו ממש בהוראה וטעו בו באיסור עכ"ל ומיהו היכא דמוכחא מילתא דטעו בהוראה יש לבטל המנהג. פר"ח או' א' לה"פ או' ג' בל"י או' ב' ענ"ה שם או' ב'.

סעיף קטן כ

ך) שם הגה. ונהגו ג"כ לנפוח כל ריאה וכו' ואם נאבדה הריאה בלא נפיחה כשרה הואיל וכבר בדק בפנים. הגהות שערי דורא סי' צ"ב. ד"מ או' ב' ש"ך סק"ד. לה"פ או' ד' בל"י או' ג' שמ"ח או' ה' שה"מ או' ה' חכ"א כלל י"ג סוף או' ג' ענ"ה שם או' א' זב"צ או' י"ג. ועיין לקמן או' כ"ב.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. ובקצת מקומות מקילין שלא לנפחה וכו' ואפי' במקומות דלא נהוג לנפוח מ"מ יש להוציא הריאה אחר בדיקת פנים כדי לבודקה במראית העין ויש גדולים שגזרו חרם על הבודקים שבמקומם ע"ז. שמ"ח או' ב' שפ"ד או' ד' וכתב ודאי כעת בעוה"ר ראוי שלא לסמוך על בדיקת פנים. וכ"כ התו"ז סי' נ"א או' א' וז"ל ממנהג המקומות שנופחים כל ריאה שהביא מרן בב"י וכו' ופסקו מור"ם בהגה למדו הקדמונים מקצת החומרא הלזו וקבלו שחייב הבודק להוציא הריאה לחוץ ולבודקה מכמה טרפיות שאינו יכול להרגישם בבדיקה דמבפנים במשמוש היד כ"א למראית העין הם נראים דהיינו סרכא מינה ובה או תרתי בועי דסמיכי או אודם בריאה ומכה בדופן או אטום ומראה פסולה או בועא בשפולי וס"ת ומכה כנגדה וכיוצא מאלו הטרפות דבעו ראייה בחוש הראות וכו' ובדיקה זה נקראת הגהה והרא"פ בסי' ט"ל כתב דיש גדולים שגזרו חרם על הבודקים ע"ז וכ"כ השו"ג או' ג' דכן המנהג בשאלוניקי וכן הסכימו רבני אינדרנ"י יע"א לנהוג בעירם וכן שלחו רבני שאלוניקי כתב !מרירי להשוחט שבעיר כאנייי"ה שהיה מיקל בזה שלא לבדוק בדיקה שנייה הלזו ופסק הרב ב"ד שאם עבר אחר ההתראה ולא בדק בדיקת ההגהה צריך להעבירו מאומנותו יעו"ש וגם בזמנינו נודע לנו

מפי המו"צ ושו"ב מעיר כאנייה"ה הנז' וכו' דלא היו נוהגין לעשות הגהה בריאות כבשים ועזים ואזרנו כגבור חלצינו אנא זעירא ורב אחאי הרב המופלא כמהר"ח פלאג'י וכתבנו לשם תשו' נצחת ותוכחת מוסר לחייבם בבדיקת ההגה לפי הדין ומנהג כל המקומות אשר שמענו שמעם כמבואר בס' חק"ל ח"א סי' כ"א יעו"ש עכ"ל התו"ז. והב"ד זב"צ או' י"ב וכתב וכן הנהיגו טבחי מתא בעיר בגדאד יע"א. וכמדומה דכ"ה המנהג עתה בכל המקומות שאחר בדיקת פנים מוציאין הריאה לחוץ ולנופחה ולבדוק במראית העין מכל מיני טרפיות שאינם נרגשים בבדיקת פנים.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. רק אם היתה בה סרכא וכו' וה"ה כל שאר רעותא. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ב' בל"י או' ה' שמ"ח או' ג' שפ"ד או' ו' ומיהו יש מהם דמעכב דיעבד אם לא בדק ויש מהם דכשרה דיעבד כמבואר כל אחד במקומו. שמ"ח שם. שפ"ד שם. ור"ל דאם אותה רעותא שהרגיש בפנים מטרפת אם נמצאת אח"כ ולא בדק בחוץ טרפה אבל אם אינה מטרפת ולא בדק בחוץ בדיעבד כשרה ונ"מ לדידן דאם נאבדה הריאה אחר שבדק בפנים ולא בדק בחוץ בנפיחה דכשרה אם אותה רעותא אינה מטרפת.

סעיף קטן כג

כג) [סעיף ב'] מי שקרע בטן הבהמה וקודם שתבדק הריאה בא כלב או עכו"ם ונטלה וכו' אבל אם השליכה או איבדה במזיד נראה דלכ"ע דינא כמו ביטל במזיד איסור דדבריהם שנתבאר דינו בסי' צ"ט סעי' ה' וכ"כ הריב"ש בתשו' סי' תצ"ח יעו"ש. ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגב"י או' יו"ד. פר"ח או' ג' לה"פ או' ו' כריתי או' ה' שמ"ח או' א' שפ"ד או' ו' והשיג על הפר"ת או' ב' שמיקל יעו"ש. שה"מ או' ג' וגם הוא השיג על הפר"ת יעו"ש. ער"ה סוף או' ו' זר"א או' פ"ז. חכ"א כלל י"ג סוף או' ג' פת"ב או' ג' בי"צ ח"א או' א' מז"ה סי' י"ז או' ו' קומץ כלל כ"ח או' ד' מנ"י ענף ב' או' א' זב"צ או' ט"ז. ועיין לקמן סי' צ"ט סעי' ה' ובדברינו לשם כל דיני המערב איסור בהיתר במזיד וה"ה שייכים לכאן למאבד ריאה במזיד וא"צ לכפול הדברים קחנו משם. ועיין לקמן או' ל'.

סעיף קטן כד

כד) שם. ואין אומרים שמא נקובה וכו' דרוב בהמות בחזקת כשרות הן. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ג' לה"פ או' ז' שפ"ד או' ז' שה"מ או' ח' ואע"ג דהאידנא ברוב המקומות הטרפות שכיחי טפי מהכשרות טעמא דמילתא משום דמחמירין הרבה חומרות שאינם מעיקר דין התלמוד וכן איכא מילי טובא דבעו בדיקה ולא בקיאינן בבדיקה ומטרפינן להו וכן כמה בהמות מחמת ספק מטרפינן להו. פר"ח שם. שמ"ח או' א' שה"מ שם. זב"ת או'

ז' ומשמע הא במקומות דשכיחי הרוב טריפות מן הדין אין להכשיר. וכ"כ הלב"ש או' י"ד דאם לפעמים באיזה גליל שכיחי טובא איזה מין טריפות בבהמות עד שכמעט הרוב נטרפו ועכ"פ מחצה על מחצה הוא כאשר אנו רואים לפעמים שמזדמן כך לאיזה סיבה אז טרפה בנאבדה אפי' בהפ"מ כיון דליכא רוב כשרות ואפי' בגדיים וטלאים אם שכיח בהו דינא הכי משום דכה"ג הוי ספיקא דאורייתא כל שלא נבדק עכ"ל. בי"צ ח"א בעמ"ז או' י"ב.

סעיף קטן כה

כה) שם הגה. ויש מחמירין אם נאבדה הריאה ואין להתיר רק במקום הפסד גדול או בגדיים וטלאים וכו' וכ"כ השמ"ח או' ד' פת"ב או' ז' בי"צ שם או' ה' ואו' ו' מז"ה או' ז' קומץ כלל כ"ח או' ח' מנ"י ענף ב' או' ג' ועיין לקמן או' ל'.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. או בגדיים וטלאים וכו' וכ"ז שנקראים בלשון בני אדם גדי וטלה יש להם דין זה. שמ"ח שם. פת"ב או' ט' בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ שם. מנ"י שם. ודוקא אם הם בני שנתם. פת"ב שם. מז"ה שם. קומץ שם. מנ"י שם. מיהו במקומות שנהגו להקל למעך בסרכות כל שעברו ה' חדשים משעת לידה יש להם להחמיר כאן עד ה' חדשים. פת"ב שם. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. או בגדיים וטלאים וכו' ובעל נפש יחמיר לעצמו אפי' בגדיים וטלאים אבל לא יורה כן לאחרים. רש"ל פ"ק דחולין סי' כ"א וב"ח. שמ"ח שם. פת"ב או' יו"ד. בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן כח

כח) וטלאים הגדילים בבתים רגילים להיות הריאה סרוכה לדופן ולכן אם נאבדה הריאה לא יתיר כ"א אחר העיון בצלעות אם לא נמצא שם סרכא. שמ"ח שם. פת"ב או' י"א. בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ שם או' ט' מנ"י שם או' ד' וכן בהמות שיש להם שיעו"ל או שנמצא בצלעות מכה רבה אין להתיר בנאבדה אף בהפ"מ דכיון שנמצא בהם רעותא זו רגלים לדבר שנסרכא ריאה שלהם. קומץ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן כט

כט) ועגלים הרכים שעדיין יונק שדי אמו דינם כגדיים וטלאים אבל אם גם אוכלים לא דעל הרוב הסרכות באות מתוך שאוכלים מאכלים שאינם נאותים להם. שמ"ח שם. פת"ב או' ח' בי"צ שם או' ז' מז"ה שם. קומץ שם או' ח' מנ"י שם או' ג'.

סעיף קטן ל

ל) **שם בהגה. או בגדיים וטלאים וכו'** ובעיר בגדאד יע"א מחמירין הרבה יותר מכל הסברות ומנהגם בנאבדה הריאה וכיוצא כגון בא כלב או גוי ונטלה להטריף את הבהמה ואפי' בגדיים וטלאים וכן מימי עולם ומשנים קדמוניות והטעם הוא משום דהקצבים שלהם אם יתירו להם בזה תיבטל בדיקת הריאה ח"ו דבכל יום ויום יעשו כן ויאבידו הריאה בידים ובמזיד ויאמרו דלאו אדעתייהו וביני ביני תפשה המספחת ותיבטל תקנת רז"ל ובשביל כך תקנו הקדמונים כיון דנאבדה הריאה ולא נבדקה מטריפין בכל ענין ובכל מין בהמה וחיה בין גדולים בין גדיים וטלאים. זב"צ או' ט"ו. וכתב עוד הטעם משום דבעירם בימות החורף מביאין מין צאן מערי פרס שקורין כראד"י והמין הזה רובם ככולם יוצאים טריפות ויתכן במין הזה הוי ספיקא דאורייתא כמ"ש הלב"ש (לעיל סוף או' כ"ד) ואפשר שבשביל כך הנהיגו כן דאם יתקנו דוקא בזה המין אם נאבדה הריאה טרפה ובשאר יהא כשרה לא תתקיים הגזירה באלו הקצבים דמי מפיס ומשו"ה עשו גזירה כוללת ותקנה גמורה כל שלא נבדקה הריאה טרפה עכ"ד.

סעיף קטן לא

לא) **אם** בדק אפי' בהמה גדולה מסרכות ולא משאר טריפות כגון שאותו שהכניס ידו אינו בקי בה' טריפות רק יודע להרגיש שאין סרכא ואח"כ נאבדה הריאה יש להכשיר אפי' בלא הפסד גדול דכיון דעבד עיקר הבדיקה הו"ל כגדיים וטלאים. שמ"ח סוף או' ד' פת"ב או' י"ב. בי"צ שם או' ז' מז"ה שם או' ח' קומץ שם או' יו"ד. מנ"י ענף ב' או' א' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לב

לב) **אם** בדק הריאה מסרכות ולא משאר טרפיות ואיבד הריאה במזיד הבשר אסור לו והכלים מותרים. לב"ש או' יו"ד. בי"צ שם בתה"ב או' ב' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לג

לג) **אם** בדק אפי' רוב הריאה ומקצתה לא בדק דינו כאלו לא בדק כלל. מ"ע שורש א' ענף ב' או' ג' מק"מ או' י"ב. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לד

לד) [**סעיף ג'**] **בא עכו"ם או ישראל והוציא הריאה קודם שתבדק וכו'** נופחין אותה. אע"ג דס' מרן ז"ל דמותרת בבדיקה ונפיחה מ"מ אנן בדידן נקטינן להטריף בהחלט אם פתח הגוי הטרפש וכ"ש אם הוציא הריאה בלי בדיקה ומעשים בכל יום דאם פותח הגוי הטרפש מטרפינן אפי' בגדיים וטלאים זולת לפעמים שפותח הטרפש לפנינו הקצב גוי

אז בדקינן לה דאנו רואים שלא נגע בריאה. תו"ז סי' ח' או' י"א. זב"צ או' כ"ז. ופעם א' בקצב ישראל שפתח הטרפש שלא בפני הבודק ואסר אותה ח"ר נסים הלוי ז"ל לצורך שעה ולמגדר מילתא. זב"צ שם.

סעיף קטן לה

לה) **מה** שנהגו בירושת"ו שאחר שהפשיט את הבהמה תופש הגוי בקנה ומושך אותו למעלה בכח וכן לצדדין אין לחוש והטעם הוא לפי שאין הדבר ברור שהסרכא ניתקת ע"י תנועה זו ומספיקא לא מחזקינן רעותא בריאה ומ"מ אם ברור אצלנו שמחמת תנועה זאת הסרכא ניתקת ראוי לחוש. כ"כ הרדב"ז בתשו' ח"ב סי' תש"ה. והב"ד הפר"ח או' ה' זב"ת או' ט' ענ"ה סי' ח"י או' יו"ד. ומה שנהגו עוד בירושת"ו שאחר שהפשיט הגוי הבהמה תופס הגוי בקנה ומושך אותו למעלה בכח ונוחר בסכין לצדדי הקנה ועל הרוב מגיע בסכין עד הריאה עיין שה"מ או' יו"ד מה שהאריך בזה וגם מה שהשיג על תשו' הרדב"ז הנז' וסיים דהדבר תלוי על מי שיש בידו למחות לבטל מנהג הרע הזה ואם אין ידם משגת השוחט הבודק יטריף אותה בידים ואין בזה משום אוסר את המותר יעו"ש. וגם השו"ג במחו' או' ד' כתב בבואו ירושת"ו ראה את המנהג הזה וקרא תגר ע"ז ובטלו אותם אלא שאחר זמן מה חזרו לטומאתם מפני שידם תקיפה עליו אלא שכתב שהשוחטים כשבודקים הריאה בחוץ כשרואים איזה רושם סרכא אוסרים אותה ובזה תעלה קצת !ארוכם למנהג הרע הזה יעו"ש. והרב זב"צ או' כ"ח כתב כ"ז לפי מנהגינו טרפה דאנחנו יש לנו כל החומרות.

סעיף קטן לו

לו) **נאבדה** הריאה בלא בדיקה ויש לו חלב שנחלב מבהמה זו תוך ג' ימים יש להתיר. פליתי או' ג' ער"ה או' ז' לב"ש או' כ"א. פת"ב או' ך' בי"צ שם בתה"ב או' ד' קומץ שם או' י"א. מנ"י ענף ב' או' י"ב. זב"צ או' כ"ט. מיהו הב"ח בתשו' סי' קכ"ז אוסר החלב של תוך ג' ימים ובעל נפש יחוש לעצמו. לב"ש שם. בי"צ בתה"ב שם. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן לז

לז) **ואם** איבדה במזיד כדי לאכול הבשר אע"ג דהבשר אסור לדידיה מ"מ החלב מותר לו. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' ו' בי"צ שם בתה"ב או' ב' שבאו' ד' קומץ שם. מנ"י שם. אבל אם איבדה גם כדי לאכול החלב אסור גם החלב לדידיה. לב"ש שם. בי"צ שם. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' ל'

סעיף קטן לח

לח) ואם אין לו רק חלב שנחלב קודם ג' ימים יכול לכתחלה להשליך הריאה ולמכור הבשר לגוי ולאכול החלב. לב"ש שם. בי"צ שם בתה"ב או' ג' שבאו' ד' מנ"י שם. זב"צ או' ל"א ויש שם ט"ס.

סעיף קטן לט

טל) אכן אם אחר שזרקו הריאה נמצא בצלעות מכה רבה שנסרכה הריאה בצלעות אסור החלב עד יב"ח מספק אבל הכלים שנשתמשו בהם החלב מקודם ג' ימים אם אינם בני יומן בעת שנמצאת המכה כשרים. ב"ח בתשו' סי' קכ"ז. לב"ש שה. פת"ב או' כ"א. בי"צ בתה"ב שם או' ד' מנ"י שם. וזהו דוקא לדעת האוסרים סרוכה לדופן שיש בו מכה כמ"ש לקמן סעי' י"ח בהגה ובשמ"ח או' נ"ב אבל לדעת המכשירין סרוכה לדופן שיש בו מכה כמ"ש לקמן בש"ע סעי' כ"ב לא שייך דין זה. זב"צ או' ל"ב. ויתר דיני חלב ית' לקמן סי' פ"א סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן מ

מ) אם שחט השוחט והלך לו ואין כאן לבדוק הבהמה ואם ימתין עד שיבא הבודק יתקלקל הבשר מותר לאכול בלי בדיקה דבמקום פסידא לא גזרו. פליתי או' ג' ולדעת האוסרים בנאבדה הריאה כמ"ש לעיל סעי' ב' בהגה יש לאסור. מש"ז סוף או' או' וכ"ש לדידן שכתבנו לעיל (או' ל') דמנהגינו להטריף בנאבדה הריאה בכל גוונא שבכאן יש לאסור לגמרי ולא יעשה כן בישראל דזה דבר תמוה לרבים לאכול בלי בדיקת הריאה ויצא מזה פרצה גדולה ואין בידינו להעמיד משפטי הדת על תילם. זב"צ או' ל"ג. ועוד עיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן מא

מא) מאד צריך ליזהר שלא לבדוק שום בהמה דרך החזה בעודה מונחת על הארץ דיש לחוש לפסיקת הסרכות אם לא שבדק תחלה דרך הטרפש ולא נמצא סרוכה לחזה. ומ"מ בעגלים הרכים שאין הסרכות מצויות בהם מותר אף לכתחלה לבדוק דרך החזה. קומץ שם או' י"ג. זב"צ או' ל"ד. ומנהגינו כשבודקים גדיים וטלאים קטנים שאין היד נכנסת שם בריוח כדי לבדוק היטב תחלה נוקבים הטרפש ומכניס הבודק אצבעו לראות סביב הנקב ואח"כ פותחין החזה לבדוק.

סעיף קטן מב

מב) [סעיף ד'] אונא הסרוכה לאונא או לאומא וכו' שלא כסדרן טרפה כסדרן כשרה וכו' שסרכא מחמת נקב היא באה שמתוך שהריאה שואבת כל מיני משקה והמשקה נעשה

עב בתוכה ויוצא מעט דרך הנקב נקפה ויעשה קרום ואעפ"י שהוא סותם הנקב ואין מוציא רוח הא אמרן קרום שעלה בריאה אינו קרום שסופו ליסתר. רש"י חונין מ"ו ע"ב. והתו' לשם פירשו דרגילה הסרכא לבא בכל מקום בריאה בלא נקב מתוך שהיא שואבת כל מיני משקה והא דטרפה שלא כסדרן היינו משום שסופה להתפרק וחשיב כנקובה כיון שסופה לינקב. והב"ד ב"י. ט"ז סק"ג. לה"פ או' י"א בל"י או' ח' שמ"ח או' ז' וכתב וכל אלו הטעמים לא הכריעו בהם רבותינו וצריך להחמיר כדברי כולם.

סעיף קטן מג

מג) שם. אונא הסרוכה לאונא וכו' פי' חוט של ריר יוצא מזה ונדבק בזה. ט"ז שם. לה"פ שם. שמ"ח שם.

סעיף קטן מד

מד) שם. כסדרן כשרה וכו' לרש"י הטעם דאעפ"י שיש נקב חבירו סותמו ומגין על הנקב והקרום וחזק ולהתו' אמרינן בכסדרן שאין סופו להתפרק. ט"ז סק"ד. לה"פ או' י"ב. בל"י או' ט'.

סעיף קטן מה

מה) שם כסדרן כשרה אפי' בלא בדיקה. מנהג מדינות אלו להכשיר בכסדרן אפי' בלא בדיקה לכתחלה דלא חשבינן זה לרעותא אפי' לשיטת רש"י ומ"מ בעי נפיחה עכ"פ לראות היטב מקום עמידת הסרכא שמא לאו כסדרן היא. שמ"ח או' ח' בי"צ ח"ב או' א' מז"ה סי' ל"ו או' ז' מנ"י ענף ג' או' ו' זב"צ או' ל"ה. וכתב וכן מנהג עיר בגדאד יע"א לנפוח כל סרכא בחתוכין כדי לידע אם הוא מתכסה בין החתוכין ולא נראה משני ראשיה כלל לחוץ ואז מכשירין אותה.

סעיף קטן מו

מו) ואפי' בדיעבד יש לאסור בדלא נפחה כלל דגרע מנאבדה הריאה בהעלמת עין ממקום דאיכא למיחש לאיסורא. שמ"ח שם. בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ כלל כ"ט אי' ב' מנ"י שם. זב"צ או' ל"ו וכתב ודלא כענ"ה סי' ח"י או' י"ד שהכשיר דלא סמכינן עליה. ומ"מ אם נתכוון מתחלה להשגיח היטב אם היא ממש כסדרן ונאבדה אח"כ והוא בקי ואומר שברי לו שהיתה כסדרן ממש יש להכשיר. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן מז

מז) שם הגה. מיהו אם בדקוה ונמצא שם נקב טרפה. והיינו כגון שנפחוה בעוד שהסרכא בתוכה ובצבצה. וה"ה אם לא בצבצה כשהסרכא בה ואירע שהסירו ממנה

הסרכא ובצבצה במקום שהיה סרכא יש להטריף ודוקא שניטלה בנחת אבל אם פרקוה בכח בגוונא שיש לתלות שנעשה הנקב עתה מחמת הפריקה ואין היכר דנקב מחיים הוא יש להכשיר. ואם נפחוה ועלתה גם הסרכא בנפיחה פשוט דיש להטריף דחזינן דנקובה הריאה ואין זה סתימה מעלייתא. וצריך לבדוק אח"ז. שמ"ח או' ט' פת"ב או' ל' ואו' ל"א. ביא"ב בלב"ת או' י"ב. בי"צ שם או' ב' מז"ה שם או' ח' וביס"ה או' י"ז. קומץ שם או' ג' מנ"י ענף ד' או' ו' ומיהו השו"ג או' ט"ז כתב מדלא כתב זה בש"ע משמע דחזר בו מב"י ולדעת הש"ע אפי' בדקוה ונמצא נקובה כשרה בין החתוכים וסיים וכן המנהג בשאלוניקי יעו"ש ומיהו מ"ש דחזר בו ממ"ש בב"י מדלא כתב זה בש"ע אין זה הכרע דהרבה דינים מביא בב"י ואינו מעלה אותם בש"ע וע"כ כיון דדעת מור"ם לאסור וכ"ה דעת האחרונים הנז' יש לאסור ועוד דמי יכניס עצמו להתיר ספק טרפה אחר שדעת מור"ם ז"ל והאחרונים לאסור.

סעיף קטן מח

מח) ואם נפחוה ועלתה גם הסרכא בנפיחה נראה פשוט להטריף אפי' לשיטת רש"י דחזינן דנקובה הריאה ואין זה סתימה מעלייתא ולא כמי שהורה בזה להקל וכ"כ להדיא בס' דמש"א דף צ"ח לאסור וכתב דצריך לבדוק אח"ז. שמ"ח שם. פת"ב או' ל"ב. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ שם. זב"ר סי' י"ח או' ד' וכתב בתמידים או' ט"ז ודלא כפת"ב או' ל"ב דלא מצריך בדיקה. ענ"ה סי' י"ח או' י"ז. מנ"י שם או' ז' זב"צ או' ל"ח וכתב לדחות דברי הרב יד שאול שכתב להתיר בהפ"מ יעו"ש. ומיהו אם נאבד בלי בדיקה יש להכשיר זב"ר שם במוספים או' ד' מנ"י שם. ומיהו הפת"ב שם כתב דא"צ לבדוק אח"ז אלא אם אירע שראינו שעלתם בנפיחה טרפה והמנ"י שם כתב לכתחלה צריך לבדוק אח"ז ובנאבד בלי בדיקה יש להתיר.

סעיף קטן מט

מט) וכן אם נמצא דם בתוך הסרכא אעפ"י שהיא כסדרן יש להטריף ואפי' אם אחר שחותכין הסרכא והדם יוצא ממנה משתנה מראית הסרכא ונהפכה פנים ללובן טרפה. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ח' קומץ שם. מק"מ או' ט"ל. זב"ר שם. מנ"י שם או' ח' זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נ

נ) וה"ה אם יש באמצע הסרכא כסדרן כמו כפתור עב יש להטריף. מק"מ שם. זב"ר שם בתמידים או' י"ז. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נא

נא) שם. ואין נקרא כסדרן אלא בשתים זו אצל זו מחתוך של זו לחתוך של זו וכו' ואפי' אם יש ד' או ה' אונות שיש סרכא מחתוך של זו לחתוך של זו דייניין להו כחתוכים. בדיקות כ"י למהרש"ג ז"ל. כנה"ג בהגב"י או' מ"ב. שו"ג מחו' או' ו' ענ"ה סי' י"ח או' כ"ח. תו"ז סי' ע"ט או' יו"ד. זב"צ או' מ"א. ואפי' אם יש כמה סרכות כסדרן וביניהם כמה חלונות כשרה. שמ"ח או' י"א. פת"ב או' ל"ד. בי"צ שם או' ד' מז"ה שם או' ב' זב"ר שם או' ג' מנ"י ענף ג' או' ד' זב"צ שם. ובמקום שנהגו להחמיר בב' חלונות אין לשנות. שמ"ח שם. פת"ב שם. בי"צ שם בתה"ב או' י"ד. זב"ר שם בתמידים או' י"ג. מנ"י שם. ואם הוא בין אונא לאומא עיין לקמן או' פ"ג.

סעיף קטן נב

נב) אם נסרכה כסדרן ויתרת מקמא ביניהם וכשנופחין אותה נפרדים מחמת היתרת שעולה ויורדת ביניהם טרפה. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן נג

נג) שם. ואפי' היא באלכסון. ואם הולכת באלכסון וקצרה עד שהבשר נקמט תחתיה או שע"י הסרכא אין הריאה מונחת כסדרה רק כגון זה לפנים וזה לאחור יש לאסור דעשויה להתפשט ולנתק. שמ"ח שם. מש"ז או' ז' לב"ש או' מ"ו. ענ"ה סי' י"ח או' כ"א פת"ב או' ל"ה בי"צ שם או' ד' מז"ה שם. זב"ר שם או' ה' זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן נד

נד) ואם הסרכא כסדדן באלכסון ומקמיט הבשר שתחתיה ועברה הסרכא ע"י מיעוך ומשמוש יש להתיר בין אם נתפשט הקמט אחר הסרת הסרכא בין אם לא נתפשט ע"י הסרת הסרכא ועדיין מקמיח אעפ"י שעברה הסרכא משם. ולא דמי לסרכא מינה ובה דטרפה בכה"ג אם לא נתפשט הקמט דהתם סרכא ממקום למקום אין מגין על הנקב וכיון דתחתיה מקמיט הו"ל תר"ל משא"כ הכא אין שום רעותא מקרי דהחתוכים מגין על הסרכא ואי משום דסרכא קצרה וחיישינן דתתפרק כיון שעוברת ע"י מיעוך אף שתתפרק משם לא יהיה נקב כיון שאינו מושרש בבשר הריאה. פת"ב או ל"ו וברא"פ שם או' מ"א. בי"צ שם בתה"ב או' ב' מז"ה שם. זב"צ או' מ"ד וכתב דה"ה לדידן דנית לן דינא דמשמוש ומיעוך כשרה משום דחברתה מגינה.

סעיף קטן נה

הנ) אפי' הסרכא היא מחתוך זה לחתוך הג' קצרה ומדבקת החתוכים אהדדי כי האונא שביניהם נכפפה לה לצד גבה או לצד קמא ואינה חוצצת אפ"ה טרפה כיון דלאו

רביתייהו דהראשונה והשלישית בסמיכות כך רק ע"י הסרכא נסמכו לא יתקיימו כן והסרכא תיסתר. מק"מ או' ך' זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן נו

נו) אם כשמרחיק האונות זה מזה נראה שורש הסרכא בחוד וכשמתקרבין זל"ז נראית בחתוך טרפה. אלא א"כ מבחין היטב שע"י הרחקתן גרם שנוי בגוף הבשר דאונא אז י"ל שע"ז נראה בהחוד. דע"ק אי' ח' מק"מ או' כ"ב. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן נז

זו) אם הסרכא היא מחתוך לחוד וכשנופחין אותה תהיה מכוסה נסתפק הדע"ק אי' ו' וכן המק"מ או' כ"ב וע"כ יש להטריף מספק. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן נח

חנ) סרכא שהיתה כסדרן ונתקה אח"כ כגון שנשאר שם רושם או דלדול וכן אם יש ס"ת בחתוך וכנגדו !בחתוך השני יש ג"כ ס"ת והם מתאימות זל"ז באופן שנראה שדבוקה היתה מחתוך לחתוך אפ"ה כשרה. דע"ק או' יו"ד. מק"מ או' כ"ה והשיג על הפת"ב או' צ"ז שהטריף. זב"צ או' מ"ח וכתב ודלא כזב"ר סי' ך' במוספים או' ד' והקומץ בכלל ל"א או' ה' שהסכימו להפת"ב דאין הלכה כן אלא העיקר כדברי הדע"ק והמק"מ שדחה לדברי הפת"ב וכתב שכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן נט

טנ) שם. אבל מגבה של זו לגבה של זו וכו' נקרא שלא כסדרן. הגה. וי"א דאפי' בכסדרן צריך בדיקה וכו' וי"א להכשירה אם הוא מעיקר האונות עד חציין וכו' בני ספרד מנהגם כסברת מרן ז"ל ומכשירין סרכא בחתוכין אפי' למעלה מחציין ובלא בדיקה וכן המנהג פשוט וכו' היינו בכל תפוצות ישראל ואין לשנות. זב"צ או' מ"ט. ומיהו מ"ש וכן המנהג פשוט וכו' היינו בין הספרדים אבל מנהג האשכנזים כדברי מור"ם ז"ל ועוד אפשר דגם בספרדים יש מקומות שנהגו להחמיר כדברי מור"ם ז"ל דמי הלך בכל תפוצות ישראל וראה ובמקום שכבר נהגו להחמיר אין להקל וכמ"ש בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ח ואו' נ"ט יעו"ש.

סעיף קטן ס

ס) סרכא !מחתיך לגב ויש יתרון קטן בגב שמכסה ראש הסרכא כשרה כסרכא מחתוך לחתוך. שו"ג מחו' או' ז' בשם מהר"ר שלמה יצחקי. והתו"ז שם או' י"ב חלק ע"ז והב"ד זב"צ או' נ"א וכתב עליו דאין בדבריו כדאי לדחות דברי הרבנים הנז' והמיקל לא הפסיד.

סעיף קטן סא

סא) **לפעמים** הרבה ימצא רגל חמור רחב הרבה בעובי ובחתוך שלו אינו שוכב על חתוך אונא האמצעית שהאונא האמצעית היא קצרה בעובי ממנו ויהיה חתוך רגל חמיר שוכב ע"ג אונא האמצעית ואם יהיה שם סרכא מחתוך רגל חמור ע"ג אונא האמצעית שהיא מכוסה ברגל חמור דעת דע"ק או' ד' להחמיר בכה"ג דכיון דאינם מחתוך לחתוך אלא מחתוך לגב אעפ"י שמכוסה הסרכא הוי שלא כסדרן וכ"כ הקומץ כלל כ"ט בעשרון או' ו' לדעת התו' אבל דעת מק"מ או' כ"א להתיר והב"ד זב"צ או' נ"ב וכתב דבהפ"מ יש להקל.

סעיף קטן סב

סב) **ואם** הסרכא עומדת בכסדרן במקום החתוכים וכשנופחין הריאה נפרדים האונות עד שנראה מקום הסרכא יש להכשיר. ש"ך ס"ק י"ב דלא כדעת האוסרים. כנה"ג בהגב"י או' מ' פר"ח או' ט' לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"ג. הלכה פסוקה במקור הדין סוף או' ד' שפ"ד או' י"ב. לב"ש או' מ"ז. בי"צ ח"ב בתה"ב אי' ג' זב"צ או' נ"ה. ובמקום שידוע שם שהמנהג לאסור אין להקל. לב"ש שם. בי"צ שם. ומיהו יש אוסרים אם הסרכא סמוכה לחוד וכשנופחין הריאה נראית מקום הסרכא מחמת שהם פרודות. שמ"ח או' י"ג. פת"ב או' מ"ג. מז"ה סי' ל"ו או. יו"ד. קומץ כלל כ"ט או' ו' זב"ר סי' י"ח או' ז' מק"מ או' מ"ז. מנ"י ענף ד' או' ג' ואין להקל אלא במקום שכבר נהגו להתיר. שמ"ח שם. זב"ר שם במוספים או' ה' וע"כ כיון דאיכא פלוגתא בזה אין להתיר כ"א במקום הפ"מ ובמקום שכבר נהגו להתיר יש להכשיר אפי' בלא הפ"מ ובמקום שנהגו לאסור אין להקל אפי' בהפ"מ.

סעיף קטן סג

סג) **סרכא** בכסדרן וארוכה עד שבנפיחה יוצאת מבין החתוכים לצד הגב יש לאסור דבחייה תתחכך הסרכא בצלעות ותתפרק ול"ד לסרכא תלויה היוצאת מהסרכא דכסדרן דההיא אינה כ"א התפשטות ליחה ככל סרכות תלויות ואפי' תתפרק לא תקלקל הריאה משא"כ האי סרכא ארוכה אם תתפרק תקלקל הריאה. שמ"ח או' ט"ז. חכ"א כלל י"ג או' י"ב. ענ"ה סי' י"ח או' ל"ח. ומיהו הלב"ש חו' ס"ג כתב להשיג ע"ז וסיים דהמתיר במקום הפ"מ או במקום שיש עוד איזה צד התר אין מזניחין אותו. וכ"כ פת"ב או' מ"ט דבהפ"מ יש להקל. בי"צ ח"ג בתה"ב או' ב' מז"ה שם או' י"ב. מק"מ או' נ"ה. מנ"י שם או' ד'.

סעיף קטן סד

סד) אבל אם היא ארוכה ומתכפלת ומונחת מעצמה בתוך החתוכים או יוצאת לפנים (ר"ל מקמא) אעפ"י שמתוך שהיא ארוכה אפשר להוציא הכפל לחוץ לצד הגב כשרה ואין לומר שמא בחייה עתידה לצאת לצד הגב דלא מחזקינן רעותא. שמ"ח שם. חכ"א שם. ענ"ה שם. פת"ב שם. בי"צ שם או' ב' מז"ה שם. זב"ר שם או' יו"ד. מנ"י שם. והמחמיר גם בזה במקום שאין הפ"מ כשהסרכא ארוכה יותר מטפח תע"ב. פת"ב שם. מנ"י שם.

סעיף קטן סה

סה) אם נמצא סדק בריאה ויש באותו סדק סרכא וכשנופחין הריאה נעשה אותו סדק ואותה סרכא כסרכא מחתוך לחתוך כשרה. כנה"ג בהגב"י או' מ"ג ובתשו' סי' ן' שו"ג במחו' או' ח' ברכ"י או' יו"ד. תו"ז סי' ע"ט או' י"ד. פת"ב או' ק"ו. אלא שכתב שם ברא"פ או' ק"ל דהיינו למאן דאוסר סרכא ממקום למקום ואפ"ה בהא שנראה כמחתוך לחתוך כשר אבל מאן דמכשיר אפשר דאפי' אם היא מחתוך הסדק לגב שלו כשר ומ"מ סיים דאין להקל כ"א בהפ"מ או ע"י מיעוך וכ"כ בפת"ב שם דאם הסרכא עולה מחתוך הסדק לגב באותה האונא יש להתיר בהפ"מ במדינות אלו שנוהגין היתר בסרכא ממקום למקום. וכ"כ הקומץ כלל ל"ב או' ד' מנ"י ענף יו"ד או' ג' ועיין לקמן סעי' ט'.

סעיף קטן סו

סו) אונא העליונה (של ימין הנקראת רגל חמור) שדרכה להתפצל אם נמצא שם סרכא מפצול לפצול אם כשנופחין אותה נראה כמחתוך לחתוך הוי כדין סדק וכשרה. כנה"ג שם או' מ"ד ובתשו' שם. ברכ"י או' ט' תו"ז שם וכתב ודלא כהשו"ג במחו' או' ט' זב"צ או' נ"ט. מיהו הפת"ב או' ק"ז וברא"פ או' קל"א חלק על דברי הכנה"ג הנז' וכתב דיש להטריף. וכ"כ המז"ה סי' ל"ו או' י"ג. קומץ כלל ל"ב או' ה' מנ"י שם או' ד' והיינו לנוהגים להקל במיעוך ומשמוש כמ"ש לקמן בהגה סעי' י"ג גם זה דינא כשאר סרכות ולנוהגים לאסור מו"מ כפסק הש"ע סעי' יו"ד אסורה לגמרי כשאר סרכות.

סעיף קטן סז

סז) ואם נתפצלה האונא ברחבה ונמצא שם סרכא מפיצול לפיצול שלא כסדרן דהיינו מחוד לחוד יש להטריף מספק. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן סח

סח) אם נסרכו האונא והאומא או תרי אולי מחתוך לחתוך ויצאה הסרכא גם לגב או לשפול בין בקצה א' בין בשתי קציתיה אזלינן בתר רובא אם רוב בתוך החתוך כשרה

ואם הרוב או חציה חוץ לחתוך טרפה. ער"ה או' יו"ד בשם הרשב"ץ דף י"ט ע"ג. ימין משה בזה הסי' תו"ז סי' ע"ט או' ח' ובספרו נדיב לב סי' מ"ז. צעיר רודם או' ו' זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן סט

סט) **ריאה** שהיה לה למעלה מחתוכא דאוני במקום השלם כמין אונא א' דהיינו שהיה סדק במקום השלם ונראה כמו אונא ובאותו הסדק והחתוך שהיה לה יצתה סרכא מחדוד לגב אעפ"י שיצתה מן הכלל ויש חתוך במקום השלם יש להטריף. מהריט"ץ סי' ס"ח. פר"ח או' ז' לה"פ או' י"ג. בל"י או' יו"ד. שמ"ח או' ל"ב. שפ"ד או' כ"ח. ענ"ה סי' י"ח או' כ"ג. זב"ת סוף או' י"ב. זב"ש או' ט' בי"צ ח"ז או' ג' מז"ה סי' ל"ז או' ה' זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן ע

ע) **ולאו** דוקא עובר על החתוך אלא אפי' יוצאה הסרכא מאותה האונא ונמשכת באלכסון וראשה השני בערוגה נגד אונא אחרת ואלכסונא למעלה מהחתוך אין אומרים זהו כמו ממקום למקום בערוגה שהרי מקום האונא זו הוא ראוי להיות ערוגה אלא אמרינן כיון דהשתא חתוך הוא הו"ל כמו מאונא לאונא אחרת. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. זב"צ או' ס"ג.

סעיף קטן עא

עא) **אבל** אם היה סדק במקום השלם בלתי מפולש במקום שאין שכיח להתפצל כ"כ בגובה וסרכא מגב לגב ודאי הוי כמינה ובה. דע"ק סוף או' ן'. מק"מ או' ק"ד. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן עב

עב) **ריאה** דלית לה חתוכה דאוני אלא מעט כט"ד שהיא כשרה אם נמצאת סרכא באותו השטח השלם ממקום למקום מגב לגב טרפה כיון דהוי מקום הרגיל להיות לה חתוכה דאוני אע"ג דזו אין לה דיינינן לה כאלו אית לה ואי בריר לן שהיא מגב זו לגב זו טרפה. מהריט"ץ שם. ואי מוכחא מילתא דברייתא כך ולא סריכן בכסדרן מסתברא ודאי להתיר למאן דמכשיר סרכא מינה ובה. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. זב"ת שם. ענ"ה שם או' כ"ד. וי"א דגם זה היא טרפה. תב"ש או' ן' בי"צ שם בעמ"ז או' י"א. קומץ כלל ל"ב בעשרון או' ה'.

סעיף קטן עג

עג) ואם מנין האונות הוא כמו שראוי להיות ויש היכר סדק בצד האונות וסרכא ממקום למקום עובר על אותו סדק כשר לפי שאין חוששין בסדקים להטריף. פת"ב סוף או' ק"ט. מק"מ או' ק"ו. זב"צ א' ס"ו.

סעיף קטן עד

עד) סרכא מחתוך לחתוך ובועא תחתיה כשרה. מהריט"ץ בתשו' סי' נ"ט. כנה"ג בהגב"י או' ט"ל. מחב"ר או' י"א. וא"צ שתכסה הסרכא את כל הבועא. כנה"ג שם. ענ"ה סי' י"ח או' כ"ז. תו"ז סי' ע"ט או' ג' זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן עה

עה) ואם היו ב' בועות סמוכות זל"ז ואין חוט בשר מקיף ביניהם או יש תחת הסרכא א' ממראות הפסולות או נקב בפועל וסרוכה אל החתוך האחר אז צריך שתכסה הסרכא את כל התרתי בועי או כל מראה הפסולה ואם נשאר אפי' קצת מא' מהם מגולה בלתי סרכא טרפה דחיישינן דניקב שם. כנה"ג שם. ענ"ה שם. תו"ז שם או' ד' זב"צ או' ס"ח. ועיין לעיל או' מ"ח וסי' ל"ז או' ס"ג.

סעיף קטן עו

עו) סרכא מחתוך לחתוך ותחת הסרכא בחתוך הא' יש שם מקום אטום כשרה ובעינן שיכסה הסרכא את כל מקום האטום. תו"ז שם או' י"ז. זב"צ או' ס"ט. ועיין לעיל סי' ל"ו או' קפ"ה.

סעיף קטן עז

עז) סרכא מחתוך לחתוך אלא שבחתוך אונא העליונה היה בועא והיתה בולטת חוץ לחתוך ונמצא שראש א' מן הסרכא חוץ לחתוך שהיתה הבועא מוציאתה טרפה. דחשבינן לה כאלו מחתוך לגב. כנה"ג בהגב"י או' מ"ז ובתשו' סי' ן' ברכ"י או' י"ג. והתו"ז סי' ט"ו או' ט"ו חולק וס"ל דאזלינן בתר רובא דסרכא אבל הרב זב"צ או' ע' כתב דאנן ס"ל כדברי הכנה"ג דאפי' במיעוט טרפה.

סעיף קטן עח

עח) ב' בועות זו כנגד זו דהיינו שבועא א' היא בחתוך אונא א' ובועא הב' היא בחתוך אונא האחרת שכנגדה וסרכא כסדרן מבועא זו לבועא זו טרפה. זב"צ או' ע"א. וכ"כ לעיל סי' ל"ז או' קי"ט.

סעיף קטן עט

עט) בועא א' גדולה וסרכא אצלה שם ולא על הבועא והבועא אינה מנחת להגיע הצדדין להדדי במקום הסדרא אע"ג דליכא חלון טרפה. שמ"ח סוף או' מ"ד. לב"ש או' קס"ה. קומץ בדיני תר"ל או' כ"ו. ודוקא אם לפי ראות עינינו גבהותה דבועא מונעת החתוכים מלשכוב זע"ז במקום שרשי הסרכא כשהריאה נפוחה אבל בסתמא לא חיישינן להכי ולפ"ז ה"ה בטינרי ואפי' בגבשושית. מק"מ או' קמ"א. ואם הבועא רחוקה יותר משיעור עד שנראית שאינה מעכבת מלהתקרב או שהסרכא היא על הבועא ממש כשרה בהפ"מ. קומץ שם. ואם הסרכא אזלא ע"י מיעוך יש להכשיר. שמ"ח שם. קומץ שם. והיינו לנוהגין להקל במו"מ כמ"ש לקמן בהגה סעי' י"ג אבל לנוהגין כדברי הש"ע סעי' יו"ד אסור.

סעיף קטן פ

פ) אם נמצאת מחט תחובה חציה בחתוך זה וחציה בחתוך זה וסרכא על הכל בין חתוך לחתוך טרפה. פר"ת או' ו' ענ"ה שם או' י"ח. תו"ז סי' ע"ט או' כ"ג. ובלא"ה כבר כתבנו לעיל סי' ל"ו או' רנ"ג דבזה"ז נוהגים להטריף במחט בכל מקום שנמצא יעו"ש.

סעיף קטן פא

פא) שם בהגה. וי"א להכשירה אם היא מעיקר האונות וכו' אפי' בלא בדיקה וכ"כ כל האחרונים וכן נוהגין. ש"ך ס"ק י"א. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ב. ביא"ב בשפ"ז או' ט"ו. ועיין לעיל או' מ"ה ואו' מ"ו.

סעיף קטן פב

פב) שם בהגה. אם הוא מעיקר האונות עד חציין. עיין לעיל או' נ"ט.

סעיף קטן פג

פג) שם בהגה. אפי' מפולש. כלומר שיש חלון. ומשמע דאין חילוק בין אונא לאומא וכ"כ בהגה סעי' י"ח וכ"כ הב"ח שכן המנהג וכ"כ שאר האחרונים וכן נוהגין דלא כרש"ל בבדיקות ופא"ט סי' כ"ה דאוסר חלון בין אונא לאומא. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"ט. בל"י או' י"ד. חכ"א כלל י"ג או' י"ב. מיהו הט"ז סק"ח כתב שיש להטריף חלון בין אונא לאומא כדברי רש"ל. והשמ"ח או' י"ט כתב דכן יש להורות בדליכא הפ"מ. וכ"כ המש"ז או' ח' ובשפ"ד או' י"ג. פת"ב או' נ"ה. בי"צ ח"ג או' ו' מז"ה סי' ל"ו או' ו' קומץ כלל כ"ט או' י"ג. זב"ר סי' י"ח או' ג' מנ"י ענף ה' או' ו' והיינו במקום שאין מנהג ידוע אבל במקום שנהגו להחמיר אין לסתור מנהגם. פח"ב שם. מנ"י שם. וכן במקום

שכבר נהגו להקל כדברי המתירים אין לסתור מנהגם וכמ"ש בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ט יעו"ש.

סעיף קטן פד

פד) שם בהגה. אפי' מפולש. ואפי' באלכסון כל שהאלכסון כולו למטה מחציה. רש"ל פא"ט סי' כ"ה. ט"ז סק"ז. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ד. שמ"ח או' י"א. מש"ז או' ז' והיינו לדברי מור"ם ז"ל שאוסר למעלה מחציה אבל לדברי הש"ע אפי' באלכסון ולמעלה מחציה כשרה. ומיהו אם הבשר תחתיה מקמיט יש לאסור כמ"ש לעיל או' נ"ג יעו"ש.

סעיף קטן פה

פה) שם בהגה. וכן אם יש כמין קרום בין אונא לאונא או בין אומא לאונא כסדרן וכו' משמע דדוקא כסדרן וא"כ יש לאסור אם אין הקרום מחתוך לחתוך אלא מחוד לחוד אלא שהב"י כתב מנהגינו להכשיר אם הקרום מחידוד לחידוד ומדברי רמ"א משמע דלא ק"ל הכי אלא כסדרן ממש בעינן. ט"ז סק"ז. וכ"כ הפר"ח או' י"ב להחמיר אם הקרום הוא בין חוד לחוד זולתי במקום שנהגו בו היתר ובבהמת ישראל. וכ"כ הלה"פ או' כ"ד. זב"ת או' כ"ב. והתב"ש או' כ"ז כתב דאפי' נהגו לאו מנהגא הוא כ"א בדידעי שהרבה בהמות שכיחי בקרום זה מחוד לחוד במקומם אבל אם הוא לפרקים יש לבטל מנהגם ולאסור. וכ"כ הפת"ב או' נ"ב., לאסור אם הוא מחוד לחוד. בי"צ ח"ג או' ה' מז"ה שם או' י"ד. קומץ כלל כ"ט או' יו"ד. זב"ר סי' י"ח או' י"ב. מנ"י ענף ה' או' ה' אמנם התו"ז סי' ע"ט או' ך' כתב דמנהגם כדברי ב"י להכשיר בכל אופן ומעולם לא ראה שום בדיקה לקרום זה אם בתוך החידוד או בשפול כל דליכא שום פילוש או חלון משום דכך רביתא אבל אם איכא חלון או נקב ואינו בתוך החתוך טרפה. וכ"כ זב"צ או' ע"ו דמנהגם להכשיר. וא"כ בענין זה כל מקום לפי מנהגו.

סעיף קטן פו

פו) ואפי' לדעת האוסרים קרום מחוד לחוד אם הוא יוצא מעיקר החתוך והולך בסמוך לחוד במקום מגולה קצת יש להקל. שמ"ח שם. פת"ב שם. מז"ה שם. קומץ שם או' י"א. זב"ר שם. מנ"י שם.

סעיף קטן פז

פז) שם הגה. וכן אם יש כמין קרום בין אונא לאונא וכו' ואין חילוק בין קרום עב לדק. ב"י. ש"ך ס"ק י"ד וכתב ודלא כהב"ח. פר"ח או' י"א. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' ט"ו. זב"ת או' י"ט. זב"צ או' ע"ח. ומ"מ בעינן שיהיה קרום הא במקום א' עב ובמקום א' דק או יש חלון ודאי לאו קרום הוא. שפ"ד או' י"ד. ועיין לקמן או' ץ'.

סעיף קטן פח

חפ) וה"ה אם יש באותו קרום נקב דיינינן ליה כסרכא וטרפה. מהרש"ג בבדיקות כ"י. כנה"ג בהגב"י או' נ"ג. זב"צ או' ע"ט. והיינו אם הוא מחוד לחוד אבל בין חתוך לחתוך גם סרכא כשרה. וכ"כ זב"צ שם. וכ"כ לעיל סוף או' פ"ה בשם התו"ז והוא פשוט.

סעיף קטן פט

טפ) שם בהגה. יוצא מעיקרו עד אמצעיתו וכו' פי' שאינו מפולש אבל אם יש בו חלון דינו כסרכא. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' כ"ד. בל"י או' י"ז. זב"ת או' ך'.

סעיף קטן צ

צ) קרום זה הנקרא טיי"א הוא ידוע וניכר לבקיאים ולא תטעה לומר דקרום וסרכא תואר א' להם ואין היכר ביניהם אלא שהקרום יוצא מעיקרו ואין בו פילוש ואם יש בו פילוש זה הוי סרכא דלא היא אלא דיש הפרש בין קרום לסרכא והראיה שהרי מרן בב"י מקודם היה ס"ד להכשיר טיי"א משפולי לשפולי ומחידוד לחידוד אפי' אם יש בו חלון ואח"כ דחה זו הסברא משום שאין דרכו של קרום להמצא אלא מעיקרו וכו' יעו"ש ואם איתא דלא יש הפרש בין סרכא לקרום אלא הפילוש א"כ היאך ס"ד מעיקרא להכשיר הקרום אפי' יש בו חלון מחידוד לחידוד והא הוי סרכא וטרפא אלא מוכרח דזה ידוע דיש הפרש בין טיי"א לסרכא. תב"ש או' כ"ה. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' יו"ד. והדבר שיש הפרש בין קרום לסרכא הוא דהקרום הוא חלק ושוה בכל מקום מראשו ועד סופו אבל הסרכא היא אינה חלקה ושוה ותבניתה הוא ידוע שנעשה מהריר כשאר סרכות ודבר זה תלוי בראות עיני חכם המורה. שמ"ח או' י"ז. חכ"א כלל י"ג או' ט"ז. ענ"ה סי' י"ח סוף או' ל"ו. בי"צ שם או' ד' וטבחי עירנו בקיאין להבחין היטב בין קרום לסרכא שיש להם סי' אחר להכיר בין טיי"א לסרכא והוא דכשיש קרום בין אונא לאונא או בין אונא לאומא אזי קולפין את הקרום של ריאה מלמעלה מצד השלם של האונות וקולפין ובאים עד שמגיעין לקרום הנקרא טיי"א הזה ואם הוא טיי"א אזי נקלף הוא ג"כ עם קרום של הריאה במשך א' וימשך הוא בקליפה א' באופן דכשמסירין אותו מן הריאה רואין אותו באויר שהוא קרום א' וגוף א' להם אבל אם הוא סרכא אזי כשקולפין הקרום של הריאה כשמגיע אצל הטיי"א הנז' הוא נפסק ואינו הולך במשך א' עם הטיי"א הנז' ואפי' אם אינו נפסק אלא נקלף הטיי"א עם הקרום של הריאה מ"מ יהיה הפרש בין קרום של הריאה ובין הטיי"א הנז' שהקרום של הריאה יהיה דק וחלק וזה יהיה עב וזהו סרכא בידאי ומטריפין כשיהיה בחוד. ועוד יש להם סי' אחר שמביאים עפר תחוח

ומניחין על הטיי"א הנז' ומשליכין עליה מים ואם הוא סרכא נשאר מלוכלך בעפר ואם הוא קרום יחזור נקי היטב. זב"צ או' ף'.

סעיף קטן צא

צא) ואמרו טבחי עירנו שאין דרך טיי"א זו להמצא אלא מקמא דהיינו בחתוכין או בחידוד שבין אונא לאונא לצד הלב ולצד הורדא אבל בחיתוך של צד השני של צד הצלעות דהיינו מגבא לא ימצא כלל קרום זה ומעשים בכל יום שהם בודקי הזבח למאות ולאלפים ולא ראו שימצא טיי"א זו מגבא אבל מקמא ימצא תמיד בכל יום ויום ולפי ראות עיניהם שראו שלא נמצא כלל מגבא מוכח מזה דשם אין דרך לימצא. ואם נמצא לפעמים רחוק טיי"א זו מגבא אז צריך לדקדק בו הרבה ולהבחין אם זה קרום או סרכא דהיינו שיראה וידקדק היטב ויעשה כל האופנים שכתבנו באו' הקודם חדא שיראה אם הקרום הנז' הוא שוה וחלק בכל מקום מראשו ועד סופו. וגם יעשה אופן השני שיקלוף אותו וכו' ועוד יעשה אופן הג' פי' עפר תיחוח. ולא יעשה הנסיונות כלאחר יד אלא יבין וידקדק היטב וגם יעשה כנופיא של שוחטי מתא הבקיאים וגם יעשה שאלת חכם ואז יכשיר. זב"צ או' פ"ה.

סעיף קטן צב

צב) לפעמים נמצא ב' אונות דבוקים או מקצתם או כולם ובודאי דזה הדיבוק הוא סרכא ולא קרום שדרך הקרום להיות רחב וניכר כמין עור דק אבל דיבוק זה שהם דבוקות שניהם יחד בלא קרום ודאי טרפה אם דבוקה בחוד. מטה יוסף ח"ב בדיני ריאה סי' ו' זב"צ או' פ"ו. צג)

צב) שם בהגה. יוצא מעיקרו עד אמצעיתו וכו' לאו דוקא עד חציה אלא אפי' עד ראשה כשרה כל היכא דליכא חלון. ב"ח. ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק ט"ז. כנה"ג בהגב"י או' נ"א. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ד. שמ"ח או' י"ז. חכ"א כלל י"ג או' ט"ו. וכתב שם השמ"ח דאפי' אם קרום הנז' בא עד הראש דהיינו השפולי והשפולי בכלל כשרה. מיהו הלב"ש או' ס"ה כתב לדחות דברי השמ"ח הנז' וסיים דחלילה להקל בקרום בכה"ג רק עד השיפול ולא עד בכלל. וכ"כ פת"ב או' ן' דאם הקרום דבוק גם בשפולי האונות יש להחמיר ולהטריף אם לא במקום שנהגו להקל בזה. וכ"כ המז"ה שם או' י"ד דאם הוא דבוק גם בשפולים יש להטריף. וכ"כ הקומץ כלל כ"ט או' יו"ד. זב"ר סי' י"ח או' י"ב. ומיהו משמע מדברי הפו' הנז' דהיינו לדעת האוסרים בקרום אם הוא מחוד לחוד וא"כ ה"ה בשפולי אבל לדעת המתירים מחוד לחוד ה"ה בשפולי וע"כ כתב זב"צ או' ע"ז דמנהגם להכשיר בקרום הנז'

מראש האונא ועד סופה ואפי' השפולי בכלל. וכ"כ לעיל סוף או' פ"ה דהנוהגים להתיר מחוד לחוד מתירים גם בהגיע לשיפול.

סעיף קטן צד

צד) ואם יוצא סרכא תלויה מקרום זה או דבוקה להקרום עצמו (ר"ל ממקום למקום) כשרה. שמ"ח שם. חכ"א שם או' ט"ז. בי"צ ח"ג או' ג' קומץ שם או' י"ב. זב"ר שם או' י"ג. זב"צ או' פ"א.

סעיף קטן צה

צה) ואם דבוקה לאותה אונא שלא בחיתוך אם עוברת הסרכא ע"י מיעוך ומשמוש כשר דליכא כאן תר"ל דהקרום אינו רעותא כלל אבל אם לא עברה טרפה דהו"ל כמחיתוך לגב. שמ"ח שם. חכ"א שם. בי"צ שם. זב"ר שם. והיינו להנוהגים להכשיר ע"י מו"מ כמ"ש לקמן סעי' י"ג בהגה אבל לנוהגים כדברי הש"ע סעי' יו"ד טרפה בכל ענין.

סעיף קטן צו

צו) ואם יש טיי"א הנז' בין האונות וסרכא עליו מגב האונא לגב האונא שאצלה הויא מגב לגב וטרפה. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן צז

צז) קרום זה במקום שהוא כשר אפי' יש תחתיו בועא או שאר רעותא כשר דאין הקרום רעותא. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. בי"צ בדיני תר"ל לסי' ט"ל או' ח' ביא"ב בדיני תר"ל לסי' ט"ל או' י"ז. זב"צ או' פ"ג.

סעיף קטן צח

צח) ואפי' אם יוצא ג"כ סרכא תלויה מהקרום כשרה אבל אם ניכר שהתלויה יוצאה מהחיתוך אם יש תחתיה או אצלה סמוך בועא או שאר רעותא הוי תר"ל. לב"ש שם. בי"צ שם. ביא"ב שם. זב"צ או' פ"ד.

סעיף קטן צט

צט) שם בהגה. וכל מקום שהסרכא כשרה אף אם יש סרכא תלויה וכו' והיינו אם האונא והאומא נדבקות בסרכא כסדרן וכנגד הדיבוק עולה סרכא אחת היא שקורין אותה סרכא כפולה ואם היא תלויה פשיטא דכשרה ואם נסרכא באונא אחרת פשיטא דטרפה. ב"י. ב"ח. לב"ש או' מ"ט.

סעיף קטן ק

ק) אבל אם נסרכה באותה אונא עצמה או באותה אומא עצמה כשרה משום ס"ס. ב"י. ב"ח. ש"ך ס"ק י"ז. מט"י ח"ב סי' ו' מחב"ר או' יו"ד. לב"ש שם. זב"צ או' ץ' וכתב

שכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א. אבל הט"ז סק"ט כתב דאפי' נדבקת לאותה אונא עצמה טרפה. וכ"כ מהריק"ש בהגהו' על הש"ע דלדעת המטריפין מגב לגב או מחתוך לגב אף זו טרפה וכתב וכן דעת הרשד"ם. וכ"ה דעת הפר"ח או' י"ד. לה"פ או' כ"ו. בל"י או' י"ח. והשמ"ח או' ט"ו כתב דכשינטל הכל ע"י משמוש יש להכשיר אבל אם הסרכא כפולה עברה ע"י משמוש והראשונה שבין החתוכים לא עברה יש להטריף. וכ"כ המש"ז או' ט' בי"צ ח"ג או' ג' ונראה כיון דאיכא פלוגתא בזה במקום שנוהגין להכשיר או להטריף יחזיקו במנהגם כיון שנהגו כמ"ד ובמקום שאין מנהג יש להכשיר ע"י מו"מ אם מנהגם להקל במו"מ כמ"ש השמ"ח ובמקום שנוהגין לאסור במו"מ אין להתיר כ"א בהפ"מ ושעת הדחק.

סעיף קטן קא

קא) ומיהו הא דהכשירו בנסרכא באותה אונא עצמה וכו' ה"ד כשאין בשר הריאה שתחת הסרכא מקמיט בנפיחה וכמ"ש הרב בהגה לקמן סעי' ט' ש"ך שם. לב"ש שם. זב"צ או' צ"א.

סעיף קטן קב

קב) והא דהכשירו סרכא כפולה שחזרה ונסרכא בגב אותה אונא או באותה אומא עצמה ה"ד אם הסרכות הם שוות אבל אם הסרכא ההולכת לגב יותר עבה מאותה של מחתוך לחתוך טרפה דמוכחא מילתא דעיקר הסרכא יצאה מהגב ומשם נסרכא לחיתוך. מט"י שם. זב"ת או' כ"ד. זב"צ או' צ"ב.

סעיף קטן קג

קג) וכן אם יש סרכא מחתוך לחתוך ועוד יוצא משם סרכא אחרת מחתוך לגב דטרפה. בין שמתפרדים הסרכות לשנים תכף ביציאתם מן החיתוך בין במקום שהם סרכא א' במקום יציאתם ואחר משך מקום נפרדו לשנים כיון שידעינן דמשם נפיק טרפה. וכ"ת מנא ידעינן זה היינו כגון שיציאתם מן החיתוך ידוע ששנים הם כגון שרחבים ביציאתם מן החיתוך כמדת שני הראשים שנפרדו ונדבקו א' בחיתוך דא' ואחד בגב יען שאחר פרידתם נעשו דקים וא' הלכה לחתוך וא' הלכה לגב או שיש חריץ ביניהם מהתחלת יציאתם דכל זה הוכחה שמקום יציאתם שנים הם וע"כ יש להטריף. לב"ש שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קד

קד) **ואם** סרכא זו הכפולה שיוצאת מסרכא דבין החתוכים חזרה ונדבקה להסרכא עצמה כשרה. שמ"ח או' ט"ו. חכ"א כלל י"ג או' ט"ז. ענ"ה סי' ח"י או' ל"ז. פת"ב או' נ"ד. בי"צ ח"ג או' א' זב"ר סי' ח"י או' י"ג. זב"צ או' פ"ט.

סעיף קטן קה

קה) **סרכא** תלויה היוצאת מתוך סרכא דבוקה בכסדרן למטה מחציין (היינו לדברי מור"ם ולדברי הש"ע אפי' למעלה מחציין) בין אונא לאונא בלי חלון והדבוקה יוצאת מבועא כשרה. מיהו אם יש איזה היכר שיצאה התלויה מחתוך הריאה ומכ"ש אם יוצאת ממש שנים מהחתוך האחת דבוקה בכסדרן והאחת תלויה אזי אם הבועא או רעותא אחרת תחת התלויה או אצלה הוי תר"ל וטרפה אבל אם הבועא או שאר רעותא עומדים סמוך להדבוקה והדבוקה מפסקת בין הרעותא ובין התלויה כשרה. וכן אם יש שאר שני רעותות א' מצד א' של הדבוקה והשני בצד השני כשר. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. זב"צ או' צ"ג. ועיין לקמן בדיני תר"ל או' ז'.

סעיף קטן קו

קו) **והיכא** שיוצאת סרכא מינה ובה אצל כסדרן הן ששנים הם במקום יציאתן הן שיש רושם ונחלקים אחר יציאתן דכל כה"ג ניכר שאינה שלא כסדרן אלא ממקום למקום כשרה. לב"ש שם. זב"צ או' צ"ד.

סעיף קטן קז

קז) **תרי** אוני דסריכי מחתוך לחתוך וסרכא יוצאת מביניהם לשומן הלב יש להטריף שאנו חוששיך שמא מן החתוך יצאה אל השומן ואח"כ נדבקו זה בזה ודלא כיש בודקים שס"ל דהולכים בזה אחר הרוב אלא טרפה. כנה"ג בהגב"י סוף או' פ"א בשם מהרימ"ט והגם שכתב שם הכנה"ג דמהר"י פיגון ומהרש"ג ס"ל כיש בודקים דהולכים אחר הרוב ואם הרוב מחתוך לחתוך כשרה כתב התו"ז סי' ע"ט או' ך' דבספרו נדיב לב האריך בזה והעלה לפום דינא והמנהג להטריף ואין לילך בזה אחר הרוב יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' צ"ה דמנהג עיר בגדאד יע"א להטריף.

סעיף קטן קח

קח) **אם** יש בחתוך א' סרכא מינה ובה ויצא חוט א' מאמצע הסרכא ונסרך לחתוך האחר חתוך האחר מגין וכשרה. בדיקות מהרש"ג. כנה"ג בהגב"י או' ץ' ואו' קל"ה. שו"ג מחו' או' י"ג ואו' ל"ב. תו"ז סי' ע"ח או' י"א. זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן קט

קט) [**סעיף ה'**] **אם נסתפק אם היא בגב או בחתוך וכו'** פי' שנסרכה בשפת האונא כסדרן אלא שיש להסתפק אם היא מחתוך לחתוך וכשרה או מגב וטרפה אזלינן בתר רוב בהמות שהם כשרות וכיון שיש ספק היאך היתה נפוחה בחיי הבהמה אם הרבה אם מעט העמידנה על חזקת היתר כ"כ ב"י בשם הרשב"א מטעם נשחטה הותרה. ט"ז סק"י. מש"ז או' יו"ד. זב"ת או' כ"ו. ומ"ש הפר"ח או' ט"ו לחלוק על דברי הרשב"א הנז' ולאסור עיין תב"ש סי' כ"ט שכתב לסתור דברי הפר"ח הנז' וסיים וע"כ אין לזוז מדברי הש"ע יעו"ש וכ"כ פת"ב סי' ל"ז בזר זהב או' יו"ד. זב"ת שם.

סעיף קטן קי

קי) **שם. וכשנופחין אותה הרבה וכו'** נפיחה זו היא באופן זה דלוקח הריאה ביד א' והשומן היורד בין ב' ערוגות ביד א' וחודי האונות רואים את הקרקע כמו שהיא הריאה בתוך הבהמה בהיותה בחיים ואז רואין אותה אם ע"י הנפיחה נכנסה הסרכא בתוך החתוך כשרה. שו"ג או' כ"ד. תו"ז סי' ע"ט או' ו' זב"צ או' צ"ח.

סעיף קטן קיא

קיא) **מיהו** אם היה שם עוד איזה רעותא כגון בועא וכה"ג דיש להטריף דהוי תר"ל דכיון שמסופקים אם הוא בגב או בחתוך אף שאנו מכשירין מיקרי רעותא עכ"פ ומצטרף לתר"ל. לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' ך' בי"צ ח"ב בעמ"ז או' י"ג ובקו' תר"ל לסי' ט"ל או' ט' דע"ק סוף או' כ"ז. מק"מ או' ס"ה. זב"צ או' צ"ט.

סעיף קטן קיב

קיב) **ואם** ע"י הנפיחה הרבה שנראית עי"ז בחתוך דמכשרינן מ"מ אם נקרע קרום הריאה ע"י נפיחה זו טרפה. דע"ק או' כ"ח. והגם דהמק"מ שם או' ס"ה כתב דצ"ע כתב זב"צ או' ק' דמ"מ יש להחמיר דהא כתבנו לעיל בסמוך דהוי רעותא ולעיל סי' ל"ו או' ל"ב כתבנו דאה נפחו הריאה מחמת איזה רעותא ונקרע הקרוס יש להטריף וה"נ כיון דנפחוה כדי לראות אם היא בחתוך או בחוד ונקרע הקרום הו"ל תר"ל וטרפה.

סעיף קטן קיג

קיג) **שם. וכשנופחין אותה הרבה נראה שהיא בחתוך וכו'** ואי הוי איפכא דבנפיחה מרובה נראית בגב ובנפיחה מועטת כדרכה נראית בחתוך כשרה. מק"מ או' ס"ז גם אם ע"י הנפיחה מרובה נקרע הקרום בנידון זה כשר דהרי אדרבא דע"י קריעת הקרום ניכר שלא היתה נפוחה כך מחיים. דע"ק או' כ"ח. מק"מ שם. זב"צ או' ק"א.

סעיף קטן קיד

קיד) אם נסתפק בפנים אם היא בגב או בחתוך ונאבדה הריאה ולא נפחוה יש להטריף אפי' בהפ"מ. פת"ב סי' ל"ז בזר זהב או' יו"ד. קומץ כלל כ"ט או' י"ד. זב"ר סי' י"ח במוספים או' ז' זב"צ או' ק"ב.

סעיף קטן קטו

קטו) אכן אם נסתפק אם היא בגב או בחתוך וכשהוציאו הריאה לחוץ נאבדה הסרכא ולא נמצא שום רושם בריאה מראשי הסרכא יש להכשיר משוס ס"ס ספק אם הסרכא היתה בגב או בחתוך ואת"ל שהיתה בגב ספק אם היא סרכא בת יומא או לאו כיון שלא נמצאו לה ראשים וזה הס"ס הוא מתהפך. כנה"ג בהגב"י או' ס"ה. ימין משה בזה הסעי' ענ"ה סי' י"ח או' ל"ד. תו"ז סי' ע"ט או' ט' וכתב והגם דהרב מט"י גמגם בדבר נראה להתיר. והגם דהמק"מ או' ס"ה לא להכשיר אלא בהפ"מ כתב זב"צ או' ק"ג דאנן ס"ל דיש להכשיר לגמרי כדאסיקו הכנה"ג ודעמיה. מיהו אם שני ראשי הסרכא הם נראים בריאה יש להטריף וכגון דהריאה נחתכה דא"א לנופחה אבל אם הריאה שלימה ויכול לנופחה אזי חזינן אם אחר הנפיחה יהיה ראש א' מהם בחוד טרפה ואם יהיו הב' ראשים בחתוך כשרה. זב"צ שם. ומ"ש הער"ם או' י"א דדעת הרשב"ץ ח"ב סי' פ"ט דתלינן לחומרא כתב עליו !ענ"ה שם דלא ראה שום משמעות בתשו' ההיא להחמיר יעו"ש.

סעיף קטן קטז

קטז) וה"ה אם יש פיצול באומא או באונא ויש סרכא בחתוכים בין פיצול לפיצול דינא הכי דאם היא בין חתוך לחתוך כשרה ואם היא מחתוך לגב או ספק יש להטריף ואין חילוק אם הפצול גדול כט"ד או לא דהא הטעם הוא דאם היא בחתוכים זה מגין ע"ז ואינה עתידה להתפרק כמ"ש לעיל או' מ"ד ואם היא מחתוך לגב עתידה להתפרק ותינקב הריאה. ומ"ש זב"צ או' ק"ד לעשות ס"ס משום דיש פלוגתא בשיעור ט"ד ולהכשיר בסרכא מפיצול לפיצול אם צד א' של הסרכא בחתוך של הפיצול וצד השני ספק אם היא בחוד או בחתוך נראה כשגגה היא לפני השליט דמה ענין זה לט"ד דהתם הוא שיעור לענין אונא כמ"ש לעיל סי' ל"ה סעי' ג' והכא משום פירוק וכל שהיא בגב עתידה להתפרק ומה הפרש יש אם הפיצול גדול או קטן ודוק.

סעיף קטן קיז

קיז) [סעיף ו'] עינוניתא דורדא לכל מקום שתסרך טרפה וכו' דכולהו לגבי דידה שלא כסדרן נינהו. רש"י חולין מ"ו סוף ע"ב. ט"ז ס"ק י"א. ש"ך ס"ק י"ח. ביאור הגר"א או' ט"ו.

סעיף קטן קיח

קיח) **מעשה** בבהמה שהיתה שמינה ביותר והיו ראש האונות מובלעין בשומן מרוב חלב והפריד ר' יואל השומן מהאונות ולא היה נשאר דלדולי שומן בריאה ועלתה בנפיחה והכשיר. ט"ז שם. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' ך' ענ"ה סי' י"ח או' מ"ג.

סעיף קטן קיט

קיט) **יש** מי שכתב שאם חסרה אונא א' מהימין ומשלמת הורדא שיש לה דין אונא ואינה מטרפת בכל מקום שתסרך ושבוש הוא דטעמא משום דכולהו לגבי ורדא שלא כסדרן נינהו וא"כ מה בכך שהורדא משלמת במקום אונא וזה ברור. פר"ח או' ט"ז. לה"פ שם. שה"מ או' כ"א. זב"ת או' כ"ז. לב"ש או' ע"ט. זב"צ או' ק"ה.

סעיף קטן קכ

קך) **אם** נסרכה הורדא להאונא ונסרכה האונא לדופן והם חד סרכא אפי' אם הרוב לדופן טרפה ולא יועיל אותו הרוב כיון דכשלא כסדרן מקרי. זב"ש או' כ"ט. זב"צ או' ק"ו.

סעיף קטן קכא

קכא) **שם. ואפי' לכים שלה ואפי' כולה נדבקת בו.** העיקר הוא כדברי הש"ע דאם נדבקה כולה לכיס שלה דטרפה דלא כשמ"ח או' כ"א שכתב דמפרקין אותה בנחת ונפחינן לה בפושרין ואם לא בצבצה כשרה דלא היא אלא כיון שנסרכה או נדבקה אפי' כולה טרפה. לב"ש או' ף' בי"צ ח"ד בעמ"ז או' א' זב"ר סי' י"ט בתמידים או' ו' זב"צ או' ק"ז.

סעיף קטן קכב

קכב) **ומיהו** פשוט דמו"מ מהני גם בורדא בין בדיבוק בין בסרכא כמו בכל שלא כסדרן. לב"ש שם. בי"צ שם או' א' זב"ר שם. והיינו לנוהגין להקל במו"מ כמ"ש לקמן סעי' י"ג בהגה יעו"ש אבל לנוהגין כדברי הש"ע לקמן סעי' יו"ד אסור כמו שאר סרכות שלא כסדרן.

סעיף קטן קכג

קכג) **ואם** אינה סרוכה לכיס ולא דבוקה רק שאינה יכולה לצאת מכיסה מחמת דוחק וא"א להוציאה מן הכיס אלא א"כ פותחין הכיס ע"י חתוך צ"ע. דמ"א דף ק' ע"ג. כנה"ג בהגב"י או' צ"ו. שמ"ח או' כ"א. חכ"א כלל י"ג או' י"ח. ענ"ה סי' י"ח או' מ"א. בי"צ שם בתה"ב או' א' ולעת הצורך יש להקל ולהכשיר. פת"ב או' נ"ט. בי"צ בתה"ב שם. זב"ר שם במוספים או' ב' מק"מ או' ס"ט. זב"צ או' ק"ח אלא שכתב דמנהגם להכשיר אפי' שלא בעת הצורך אלא כיון שראו אחר שחתכו הכיס שאינה סרוכה לכיס מכשירין

אותה עכ"ד. ומיהו צריך לחתוך הכיס לאט לאט ובנחת דשמא יש סרכא יוצאה ממנה ודבוקה לכיס וע"י חתוך הכיס תנתק ואח"כ לראות הורדא בשטח ובחדודים שמא יש שם חתיכת חוט.

סעיף קטן קכד

קכד) סרכא מכיס הורדא למקומות אחרים שאין הנקב פוסל כשרה. שמ"ח או' ע"א. שפ"ד או' ך' פת"ב או' ס"ב. זב"ת או' ק"ט. ולפ"ז גם נקב אין פוסל בכיס הורדא. שפ"ד שם. פת"ב שם. זב"צ או' קי"א. וכן בטרפש המפסיק בין צד שמאל של הריאה לצד ימין אם יש שם סרכא מטרפש הנז' לשומן הלב או אם יש נקב בפועל בטרפש הנז' יש להכשיר כמו בכיס הורדא. זב"צ או' קי"ב.

סעיף קטן קכה

קכה) וכן אם יש סרכא מכיס הורדא לטרפש הכבד ג"כ כשרה ואפי' אם תסיר הסרכא מטרפש הכבד יהיה נקב תחת הסרכא בטרפש כשרה יען דנקב טרפש הכבד אין פוסל מצד עצמו אלא משום הכבד וכיון שנסתם בסרכא כשרה כמ"ש הט"ז לקמן סי' מ"א סק"ח. זב"צ או' ק"י. ועיין בדברינו לשם סעי' ח' בס"ד.

סעיף קטן קכו

קכו) שם. וה"ה לכל יתרת דכל היכא דסריכא טרפה. היינו יתרת מקמא אבל יתרת בדרי דאוני דין אונא יש לה וכסדרן כשרה. ש"ך ס"ק י"ט. כנה"ג בהגב"י או' ק' פר"ח או' י"ז. לה"פ או' ל' בל"י או' כ"א. שמ"ח או' כ"ג. שפ"ד או' י"ט. שה"מ או' כ"ב. חכ"א כלל י"ג או' ך' זב"ת או' כ"ט. ענ"ה סי' י"ח אי' כ"ט. בי"צ ח"ד או' ג' מז"ה סי' ל"ו או' י"ז. זב"צ או' קי"ג.

סעיף קטן קכז

קכז) אפי' אם יתרת מקמא זו עומדת בצד הורדא שוה בשוה ונסרכה בכסדרן להורדא לאו רביתא היא וטרפה. שמ"ח שם. חכ"א שם. ענ"א שם. בי"צ שם. מז"ה שם. זב"צ או' קי"ד.

סעיף קטן קכח

קכח) ואם היתרת הלז' שהיא מקמא פחותה מט"ד וכן ביתרת מגבה ופחותה מט"ד או גבשושית ויצאה ממנה הסרכא אל גב אותה אונא שבה היתרת אי הגבשושית אם אין הבשר שתחת הסרכא מקמיט כשרה דהוי כמינה ובה. זב"ת או' כ"ט. זב"צ או' קט"ו. ואם הסרכא יוצאה ממנה אל גב האונא השנית הסמוכה אצלה כשרה נמי לדעת הרמב"ם ודעמיה. זב"ת שם. אבל לדידן טרפה. זב"צ שם.

סעיף קטן קכט

קכט) **אם** נמצאת הורדא שנחלקה לשנים ויש סרכא באותו מקום שנתחלקה באופן כשנופחין הריאה נעשית הורדא כחדא והסרכא עומדת בתוכה כמו מחתוך לחתוך טרפה. כנה"ג בהגב"י או' מ"ה ובתשי' סי' ן' ובמפתחות שבסוף ס' קב"ל סי' ן' מט"י סי' ל"ה דף ל"ו ע"ב. זב"צ או' קט"ז וכתב דמ"ש הברכ"י או' י"ב משם תשו' הכנה"ג הנז' דכשרה ט"ס הוא וצ"ל דטרפה. וכן אם יש ב' ורדות וסרכא מחתוך של זו לחתוך של זו טרפה. מט"י שם. ואפי' אם יש ב' ורדות בשורש א' כעובי אצבע והם סרוכים זל"ז טרפה. בל"י או' כ"ג. שמ"ח או' כ"א. מש"ז או' י"א. חכ"א שם או' י"ח. בי"צ שם או' ב' מז"ה שם או' ט"ו. זב"ש או' כ"ח. מיהו הער"ה או' י"ב והזב"ת או' כ"ז כתבו בשם הרשב"ץ להכשיר בכל זה אבל דעת הענ"ה שם או' ל"א להטריף וכ"כ זב"צ שם דמנהגם להטריף.

סעיף קטן קל

קל) **ומיהו** כתב שם זב"צ דאם יש פיצול בורדא ואין בה כט"ד ויש בה סרכא מנהגם להכשיר ע"כ. והיינו אם הסרכא כסדרם בין חיתוך לחתוך.

סעיף קטן קלא

קלא) **וה"ה** שני יתרת מקמא שנסרכו להדדי בכסדרן טרפה כיון דשניהם לאו אורחא דגדולין הם מפרקי. לב"ש או' פ"ה וכתב ודלא כשפ"ד או' י"ט דאומר שזה נקרא כסדרן. בי"צ ח"ד בעמ"ז או' ד' מז"ה סי' ל"ו או' י"ז. קומץ כלל כ"ט או' ט"ז. מק"מ או' ע"ז. זב"צ או' קי"ז.

סעיף קטן קלב

קלב) **ואם** הב' יתרת מקמא יש להם שורש א' כאצבע ונסרכו בכסדרן בזה י"ל כהשפ"ד דכשר. מק"מ שם. זב"צ או' קי"ח.

סעיף קטן קלג

קלג) **שם הגה. מיהו אם הורדא נדבקת למטה בשורש שלה עם הכיס שלה יש להכשיר וכו'** ודוקא שיודע בבירור שלא נדבק רק השורש לבד אבל כשאינו ברור שהוא השורש לבד יש להחמיר. יא"פ. פ"ת או' ז' זב"צ או' קי"ט.

סעיף קטן קלד

קלד) **ודוקא** אם היא דבוקה אבל אם נסרכה טרפה. בי"צ שם או' ב' מז"ה שם או' ט"ו. זב"ר סי' י"ט בתמידים או' מ"ד. זב"צ או' ק"ך. והיינו אם אין הסרכא עוברת במיעוך. מז"ה שם. והיינו לנוהגין להקל במיעוך כמ"ש לקמן סעי' י"ג בהגה אבל לדברי הש"ע לקמן סעי' יו"ד דאוסר במיעוך טרפה בכל ענין.

סעיף קטן קלה

קלה) **הא** דאמרינן נדבקת בשורש שלה כשרה אין הדבקות בכל תחתית הורדא רק בשרשה מקום שהוא תחלת צמחה במקום חבורה באונא והיינו אם דבוק בשולי הכיס בסופו דהיינו השיפול שלו המסויים במקום חבור הורדא בין חתוך האונא לאומא ושיעור משך הדיבוק מתחלת מקום חבורם עד המקום שהיא מתחלת להתעגל ולהתלבש בצורת ורדא שעד המקום ההוא חל עליה שם שורש ורדא ששם מקום גדולה ורביתא בכך להיות דבוק השורש עם הכיס. יא"פ. פ"ת שם. זב"צ או' קכ"א.

סעיף קטן קלו

קלו) **וכדי** להבין זה נכתוב לך דרך מושב הורדא. שתכונת מושב הורדא כך הוא. שהיא מתחלת לצמוח מכנגד חתוך אונא הסמוכה לאום וגב הורדא כנגד הלב ופני הורדא כנגד טרפש הכבד והחריץ כנגד חתוך האום של צד ימין וצד שנגד החריץ הוא כנגד צד שמאל והדין שכתבנו לעיל משם היא"פ הוא כך שהקרום הוא היה במקום התחלת מושב הורדא שהוא כנגד חתוך אונא הסמוכה לאום ושם הוא התחלת ראש הכיס ושם דבוק קרום הנז' והגם דהרב כתב בשולי הכיס בסופו אנחנו קורים אותו ראש הכיס וכן מנהגינו אנחנו ג"כ כשיש שם קרום כמ"ש היא"פ מכשירין וטבחי עירנו יודעין להבחין בין קרום לסרכא כמ"ש לעיל או' ץ' ועוד מסירין זה הקרום הנמצא אם הוא סרכא יפסק במהרה ולא ימשך קרום הריאה עמו ולפעמים ימצא קרום בצד שכנגד החריץ דהיינו לצד שמאל הורדא למטה מחצי הורדא אצל השורש ואנחנו מנהגינו להכשיר בזה הקרום ג"כ ולעולם זה הקרום לא ימצא אלא פחות מחצי הורדא אבל אם נמשך זה הקרום עד חצי הורדא או יותר זהו בודאי שסרכא הוא ומטריפין וצריך הבודק להשגיח בזה הרבה בכנוף כל הבקיאים והבודקים. זב"צ או' קכ"ב.

סעיף קטן קלז

קלז) **לפעמים** תמצא הורדא חסרה כולה או מקצתה ומעט הנשאר ממנה נמצאת שוכבת תוך כיסה ונראת כמו דבוקה ואין זה דבוק אלא מפני שחסרה מתפשטת אותו המעט. ומתאמת אצלנו שזה ההתפשטות בא ע"י החסרון שאנו מוצאים גוף הורדא היא חסרה והחסרון הנז' הוא ימצא דבוק באונא או באומא מצד שמאל כעין בליטה ויותרת וזה הוכחה דהיא דבוקה ואין בה חשש סרכא אבל כשהיא דבוקה כנז' ולא נמצא לא באונא ולא באומות מבפנים שום יתרת הרי היא דבוקה מחמת סרכא ומטרפינן אף דליכא חלון וכן אנו עושין מעשים בכל יום. תו"ז סי' פ"ב או' ד' וסי' ס"א או' ד' יעו"ש. זב"צ או' קכ"ג.

סעיף קטן קלח

קלח) **שם בהגה. מיהו אם הורדא נדבקת למטה בשורש שלה עם הכיס שלה יש להכשיר וכו'** ומ"מ רעותא הוי להצטרף לתר"ל ואם נמצא נקב אחר שהסירו הסרכא טרפה. שפ"ד או' ך' לב"ש בהגהתו לשמ"ח או' כ"ב. ביא"ב בלב"ת או' כ"ה. מז"ה סי' ל"ו ביס"ה או' ל"ה. זב"ר סי' י"ט במוספים או' יו"ד. זב"צ או' קכ"ד.

סעיף קטן קלט

קלט) **ולפעמים** נמצא בגדיים וטלאים הורדא ע"ג גידים ויש בה קרום למטה כלפי האומא אין לאותו קרום דין סרכא דהכי אית להו אבל אם יהיה אותו קרום לצד הראש יש לו דין סרכא ולפעמים היא מחוברת באותן גידין ואינה בכיס ונראה שצריך שיהא מקום חבורה שהוא אצל האונא שתהא מחוברת באותן גידין ושיהא אותו חבור מקום גידולה ואינה דבוקה שאם היתה דבוקה טרפה וזה תלוי במראית העין אם היא דבוקה או מקום גידולה. ב"י בשם הרמב"ן. לה"פ או' ל"ב. בל"י או' כ"ג. שמ"ח או' כ"ב. זב"ת או' ל' ומיהו אין לנהוג כן כ"א במקומות דידעינן דרגילים גדיים וטלאים בהכי ומכירין בט"ע יפה. שמ"ח שם. חכ"א כלל י"ג או' י"ט. ענ"ה סי' י"ח או' מ"ב. פת"ב או' ס"א. ביא"ב בלב"ת או' כ"ה. מז"ה שם או' ט"ז. זב"ר במוספים שם. ואף במדינות אלו אם אירע כך בגדיים וטלאים יש להקל לעת הצורך כל שהוא מכיר בט"ע יפה שזהו דרך גידולה. פת"ב שם. ביא"ב שם.

סעיף קטן קמ

קמ) **דרך** הורדא כשמתחלת לצמוח מבין חתוך אונא הסמוכה לאום והאום השורש שלה רחב ומתקצר והולך השורש הנז' עד תשלום שורש הנז' ולפעמים סוף השורש הנז' יהיה מופרד מן השורש שלו כט"ד או כחצי ט"ד או כרביע ט"ד או משהו יהיה נפרד וקורין אותו עוקץ הורדא התחתון ולפעמים יוצאת סרכא מזה העוקץ אל הקרום שכנגדו ואנו מטריפין בזה וגם אם העוקץ הנז' הוא פחות הרבה מט"ד עד משהו אפ"ה נוהגין להטריף בסרכא הנז' וכן לפעמים למעלה בתחלת יציאת הורדא בראש שורש שלה ימצא עוקץ הנז' וקורין אותו עוקץ העליון ואם ימצא בו סרכא ממנו אל קרום שכנגדו טרפה. ודע דהרבה פעמים וגם מן הסתם לא ימצא בורדא לא עוקץ עליון ולא עוקץ תחתון ולפעמים ימצא התחתון ולא העליון ולפעמים ימצא העליון ולא התחתון באופן כשיש אלו העוקצין ויש בהם סרכא מנהגינו להטריף. זב"צ או' קכ"ה.

סעיף קטן קמא

קמא) **ברייתי** הורדא כך היא יש לה שורש בתחתיתה לצד האומא ולא לצד האונא והוא פיצול המקיף אותה כשרטוט המקיף לגודל ונקרא מושב הורדא ומושב הנז' פעמים יהיה מופרד מן האומא ופעמים יהיה מהודק ואם היתה סרכא מגוף הורדא לתוך המושב כשרה דכולה ורדא היא. וכן אם היתה סרוכה מן המושב לאומא ג"כ כשרה שמקום זה נחשב מן הורדא ובלבד שלא יהיה בשר שתחתיה מקמוט. זב"ש או' כ"ד בשם מהרד"פ וכתב וכן נוהגין במערב. זב"צ או' קכ"ו וכתב ואנו ג"כ מנהגינו הכי אמנם כשתהיה פרודה מן האום אז יהיה מושב הורדא בתחתית הפצול ואם יש סרכא מן חוד פצול המושב לאום מטריפין אותה דזה הוי א' מן האום עכ"ד.

סעיף קטן קמב

קמב) **אם** נסרכה הורדה למושב ומאותה סרכא יוצאת סרכא בחוט ונסרכה חוץ למושב רואין כח הסרכא אם חוט היוצא מן המושב נמשך עם הורדא אז מכחה הוא בא וטרפה ואם לאו כשרה. זב"ש או' כ"ה. זב"צ או' קכ"ז.

סעיף קטן קמג

קמג) [**סעיף ז'**] **אם נסרכה האונא או האומא לגרגרת וכו'** ואעפ"י שיש בהם מכה טרפה ולא מהני לה בדיקה כמ"ש לקמן סעי' כ"ב. וכן הסכים הב"ח. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' י"ח. להפ"פ או' ל"ו. שפ"ד או' כ"א. ועיין עוד בדברינו לשם סעי' כ"ב.

סעיף קטן קמד

קמד) **שם. או לכבד**. פי' דרך נקב שהיה בטרפש. תשו' הרמב"ן סי' קס"ב. ב"י. באה"ג. ועיין לעיל או' קכ"ה.

סעיף קטן קמה

קמה) **שם. ואפי' היא דבוקה לאחת ממקומות הללו בלי פילוש. הגה. ויש מקילין אם האונות העליונות הסמוכות בגרגרת דבוקות וכו'** ממ"ש הש"ע ואפי' היא דבוקה לאחת וכו' משמע דאתי לאפוקי מהיש מקילין ויש להטריף וכמו שפסק בב"י זולתי מ"ש אח"כ בהגה וכן אם היתה כל הריאה דבוקה בשדרה וכו' כי גם דעת הש"ע להתיר בזה וכמ"ש ב"י בשם הרשב"א וכ"כ הש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' י"ט. אמנם ממה שסתם כאן בש"ע וכתב ואפי' היא דבוקה לאחת ממקומות הללו וכו' משמע דגם אם היתה כל הריאה דבוקה בשדרה אין להתיר וחזר בו ממלש ב"י וכ"כ השו"ג או' ל"ד. וכ"כ התו"ז סי' פ"א סוף או' כ"ט דמנהגם לאסור כל מין דבק בלי מכה. וכ"כ זב"צ או' קכ"ח שמנהגם להטריף הכל ואין מתירים שום דבק בין אם היו אונות העליונות דבוקות לגרגרת בלי

שום פילוש בין אם היו האונות או האומות דבוקים לסמפון היורד בין שני ערוגות בין אם כל תחתית האונות או האומות דבוקים מהערוגה לשדרה הכל מטריפין והגם דמרן ז"ל בב"י מתיר אם גג הערוגה נדבק בשדרה כס' הרשב"א אין נוהגין כן אלא אוסרין כל מין דבק משנים קדמוניות יעו"ש.

סעיף קטן קמו

קמו) **שם בהגה. ויש מקילין אם האונות העליונות הסמוכות בגרגרת דבוקות ממש בגרגרת וכו'** משמע דס"ל כמסקנת פי' ב"י דאעפ"י דליכא חלון כל שאין האבר כולו דבוק לארכו טרפה וכ"מ בד"מ אבל יש מכשירין בדבוק לגרגרת או לשומן הסמפון אפי' יש הפרש שנתפצל כל שאין חלון דהיינו שסתום משני צדדין והפרש בנתים דוקא והוזכר סברא זו בב"י וכ"כ ר"מ בס' מחה"ב (על מהרי"ו סי' ה' דין ה') וכן נוהגין קצת בודקים מומחים. ש"ך ס"ק כ"ב. לה"פ או' ל"ז. בל"י או' כ"ה. הל"פ.

סעיף קטן קמז

קמז) **וז"ל** השמ"ח או' כ"ה והאונות העליונות (ר"ל בין של ימין בין של שמאל דלא כעולת יצחק וכמ"ש בתב"ש או' ל"א) הסמוכות לגרגרת אם א' מהן או שתיהן דבוקות לגרגרת במקום סמיכתן דיבוק גמור אמרינן דכך נבראו וכשר ודוקא שדבוק מעיקרו עד סופו ואין חלון ביניהם גדול כ"כ שיכול להכניס האצבע קטנה לתוך החלון אבל בדאיכא חלון גדול כ"כ גמרינן דאין זה דרך ברייתה רק סרכא. ובאיכא ב' חלונות אפי' אינו מכניס לכ"א כ"א מחט משהו טרפה. והא דבעינן עד סופו ל"ד דאפי' פרודה קצת בסוף כדרך חתוך כשר ובלא שלא יהיה חלון. ונראם דהאי קצת ג"כ שיעורה בפחות מרוחב אצבע קטנה דכל שהוא פרוד כרוחב אצבע קטנה אין זה ברייתה. ויש מקומות נוהגין להכשיר אפי' בפרוד סופו הרבה רק שאין חלון והיכא דנהוג נהוג. ומספקא לי לענין רוחב הדיבוק אי בעינן שיהא כל רוחב האונא הסמוך לגרגרת דבוק בגרגרת או אפי' קצת הרוחב דבוק וקצתה פרוד דכיון שכל ארכה דבוק היינו ברייתה ונראה דאין להקל כ"א כשהפירוד בצדדין פחות מרוחב אצבע קטנה שאז הוי רק היכר חתוך אבל כשיש בצד א' כאצבע קטנה אין זה דבק טוב וכ"ש כשמהודק בצדדי הרוחב ובאמצע פרוד אפי' כל שהוא טרפה. עוד נ"ל דאם אינם דבוקים ממש כ"א כעין סרכא או עור ביניהם המדביקם אע"ג דליכא חלון ואדוקה בחוזק מעיקרא לסופה והסרכא קצרה עד שאין הפרש מן האונא לגרגרת כ"א מעט מזער משהו בעלמא אפ"ה טרפה דדבוקים ממש בעינן כתולדותם ולא ע"י דבר אחר המדביקם דודאי סרכא הוא עכ"ל. והב"ד השפ"ד או' כ"ב. חכ"א כלל י"ג או' כ"ב. ענ"ה סי' ח"י או' מ"ה. פת"ב או' ס"ט ע' ע"א. ביא"ב בשפ"ז

או' כ"ט. בי"צ ח"ה או' א' ואו' ב' ובעמ"ז שם. אי"צ סי' י"ג או' ב' ג' ד' ובלק"י שם. מז"ה סי' ט"ל או' ג' קומץ כלל ל' או' ב' זב"ר סי' י"ט או' ד' מנ"י ענף ח' או' א' ב' ד'.

סעיף קטן קמח

קמח) **כל** זה שכתבנו להכשיר בדיבוק לגרגרת צריך לבדוק בנפיחה ולהניח אונא זו בפושרין ולבדוק אם מבצבץ ואין הפרש בין אם דבוקה לכל אורך הגרגרת או במקצתם לבד. פת"ב או' ע"ג. ביא"ב בלב"ת או' כ"ט. אי"צ שם בזב"ת או' כ"ט. מז"ה שם ביס"ה או' ג' קומץ שם או' ג' זב"ר שם במוספים או' ה' מנ"י שם או' ג'.

סעיף קטן קמט

קמט) **אם** א' מהאונות העליונות נדבקו לגרגרת ונמצא שם במקום הדבוק בועא או סרכא תלויה סמוך ממש למקום הדבוק יש להטריף אבל אם הסרכא או הבועא היא רחוקה קצת ממקום הדבוק כשר. וכן אם נמצא יתרת ע"ג האונא עליונה של ימין במקום שדרכה ליפצל כמבואר בסי' ל"ה אעפ"י שהאונא היא דבוקה לגרגרת על הדרך שביארנו שכשרה יש להכשיר ואין חוששין לה משום צירוף רעותות. פת"ב או' ע"ד.

סעיף קטן קנ

קנ) **שם בהגה. ואין להתיר כ"ז בלא שאלת חכם ומומחה מורה הלכות.** וכן יש להחמיר בכל ספיקן כי דברים אלו לא הזכירום כ"א קצת מרז"ל והבו דלא להוסיף עלייהו להקל באיסורי תורה וגם דיש חולקים בכל זה (כמ"ש לעיל או' קמ"ה) ובמקומות שנהגו לאסור בהם יחזיקו כמנהגם ובמדידות אלו (ר"ל במדינות אשכנז) נהגו להקל. שמ"ח או' כ"ח. פת"ב או' פ"ד. בי"צ שם או' ז' אי"צ שם או' ז' מז"ה שם או' ו' קומץ שם או' ז' זב"ר שם או' ז' מנ"י שם או' ט'.

סעיף קטן קנא

קנא) **ומ"מ** בכל אלו הדיבוקים יש להחמיר ולהצריך נפיחה. פת"ב שם. מנ"י שם.

סעיף קטן קנב

קנב) **שם בהגה. ואין להתיר כ"ז בלא שאלת חכם וכו'** כבר כתבנו לעיל או' קמ"ה דדעת הש"ע לאסור הדיבוקים ולא ס"ל כהיש מקילין ולפ"ז להספרדים שקבלו עליהם חומרות הש"ע אסור להם להקל בכ"ז רק היכא שכבר נהגו להקל משנים קדמוניות אין לסתור מנהגם וכמ"ש בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ו יעו"ש.

סעיף קטן קנג

קנג) [**סעיף ח'**] **סרכא היוצאת מהריאה והיא תלויה וכו'** ואפי' למ"ד אין סרכא בלא נקב לפי שהסרכא הבאה מחמת נקב היא נסרכת למקום אחר אבל סרכא תלויה אינה

אלא התפשטות לחות הריאה ולא בא ממקום נקב. ב"י בשם הרא"ש ורי"ו. ט"ז ס"ק י"ב. ש"ך ס"ק כ"ה.

סעיף קטן קנד

קנד) **שם. וא"צ בדיקה.** ומ"מ לפי מ"ש רמ"א סעי' א' דנהגו דבאם יש סרכא עוברת ע"י משמוש נוהגין לנפחה ה"ה בזה דצריך בדיקה דהא חד טעמא הוא דסרכא תלויה וסרכא עוברת שניהם אנו מחזיקים להפשטת ליחה. ט"ז שם. בל"י או' כ"ט. פר"ת או' יו"ד. שה"מ או' כ"ו. זב"צ או' קכ"ט וכתב שכן ממנהג בגדאד יע"א לעשות בדיקה.

סעיף קטן קנה

קנה) **בדיקה** זו שכתבנו באו' הקודם היינו כמו שאנו נוהגין להעביר הסרכא מעל הריאה ואח"כ נופחין אותה לראות אם תבצבץ. בל"י שם. מיהו המש"ז או' י"ב כתב דא"צ להסיר הסרכא ואח"כ לבדוק אלא לנפחה בעוד שהסרכא תלויא ולראות שמא תעלה הסרכא בנפיחה דטרפה כמ"ש בהגה סעי' ט' והרב זב"צ או' ק"ל כתב דמנהגם לעשות ב' הבדיקות דהיינו !בתפלה כשעדיין הסרכא עליה נופחין אותה לראות אם עולה הסרכא בנפיחה ואם עלתה מטריפין אותה וכשלא עלתם הסרכא בנפיחה אז עושין בדיקה שנית דהיינו שקולפין הסרכא בנחת מע"ג הריאה ונופחין אותה ע"י רוק ואם תבצבץ מטריפין אותה.

סעיף קטן קנו

קנו) **ואם** לא נפחו הריאה לראות הסרכא תלויה בדיעבד כשרה. שמ"ח או' ל' שה"מ שם. שפ"ד סוף או' כ"ה. פת"ב או' פ"ט. בי"צ ח"ו או' ג' מז"ה סי' ל"ז או' ב' קומץ כלל ל"א או' א' זב"ר סי' ך' במוספים או' ג' מנ"י ענף ט' או' ג' זב"צ או' קל"א.

סעיף קטן קנז

קנז) **ודוקא** מסתמא לא מחזקינן רעותא אבל אם אירע דמיעך ומשמש בסרכא תלויה ולא עברה לא מתכשרה אפי' בדיעבד כ"א כשנפחה וגם ראה במקומות שכנגדה ולא נמצא רעותא או מכה והמחמיר לכתחלה לבודקה גם בפושרין כשיש בה רעותא זו תע"ב. שמ"ח שם. בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ שם. זב"ר במוספים שם. מנ"י שם או' ד' ועיין לקמן בהגה לסעי' ט' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קנח

קנח) **לפעמים** כשבאים להסיר הסרכא בנחת מעל הריאה אינם יכולים כי אדוקה ביותר ולא תתפרק כ"א בחוזק וכשימצא כך מנהגינו בבגדאד יע"א להניח אותה כך וכשרה. זב"צ או' קל"ב. ור"ל שבודקים אותה בנפיחה בעוד שהסרכא עליה.

סעיף קטן קנט

קנט) **ס"ת** שאינה עולה בנפיחה רק שהסירה בנחת בסכין והיה נקב תחתיה והיתה בין החתוכים טרפה. מק"מ או' פ"ח. זב"צ או' קל"ג.

סעיף קטן קס

קס) **ולאו** סרכא א' אלא אפי' נמצאו ע"ג הריאה סרכות הרבה תלויות בין קצרות בין ארוכות בין באמצע בין בשפולים אין לחוש דאינם אלא רירים וכשרה. כנה"ג בהגב"י או' ק"ל. שמ"ח או' כ"ט. פת"ב או' ץ' ביא"ב בלב"ת או' ל"ב. בי"צ שם או' א' מז"ה שם או' א' קומץ שם. זב"ר שם בתמידים סוף או' א' תו"ז סי' ע"ז או' ב' מנ"י שם או' א' זב"צ או' קל"ד.

סעיף קטן קסא

קסא) **ואפי'** אם יש ס"ת הרבה וסמוכות זל"ז כשרה ולא הוי תר"ל. לב"ש או' צ"ה. ביא"ב בלב"ת שם. זב"ר סי' ך' בדיני תר"ל או' ב' מנ"י שם. זב"צ או' קל"ז.

סעיף קטן קסב

קסב) **ואפי'** אם הס"ת היא בגב האונא או האומא כשרה ולא חיישינן שתתחכך בצלעות ויתהוה איזה נקב. לב"ש שם. ביא"ב בלב"ת שם. קומץ שם בעשרון או' א' מנ"י שם. זב"צ או' קל"ו.

סעיף קטן קסג

קסג) **לפעמים** נמצא בסוף הריאה בשפולי דלדולים כעין סרכות (שאינם נדבקים בשום מקום אלא תלויים ועומדים) וגה זה כשר ונקראים דלדולי ריאה מהרי"ו ד"מ או' י"ח. לב"ש או' קל"ז. קומץ שם או' ו' זב"ר שם במוספים או' א' וסימנם שהם אדומים קצת ואין עליהם דין דס"ת ואפי' כשנראים אדומים ביותר א"צ להסירם ולבדוק דשמא ימצא דם תחתיהם זולת באם אירע שהסירן ומצא זיעת דם תחתיהם דטרפה. וכ"ש כשמצאן (ר"ל שאירע ובדק) משורשיו בחוזק בבשר הריאה דאז ודאי יש לחוש לזה וחייב לבדוק. קומץ שם. זב"צ או' קל"ח.

סעיף קטן קסד

קסד) **ואם** אלו הדלדולים נסרכות זל"ז ומחוברות דלדול לדלדול אין לו דין סרכה וכשר. בי"צ בדיני תר"ל לסי' ט"ל בביאור לב"ש סוף או' א' והגם שכתב דצ"ע והכל לפי ראות עיני המורה כתב זב"צ שם דמנהגם להכשיר בזה.

סעיף קטן קסה

קסה) ולפעמים יש כמין קרום רחב הנקלף מהריאה ותלוי גם זה בכלל ס"ת ונראה דהאוסרים סרכא מינה ובה יש להחמיר גם בהא. שמ"ח או' כ"ט. ומיהו מ"ש דהאוסרים סרכא מינה ובה יש להחמיר וכו' כתב עליו הלב"ש או' צ"ט דזהו חומרא יתירה ואין ענין זה למינה ובה יעו"ש. והב"ד הבי"צ ח"ו בתה"ב או' א' אמנם המק"מ או' פ"ו כתב על דברי הלב"ש הנז' דלא דק כי מ"ש השמ"ח ותלוי ר"ל אחר שנקלף ראש א' מהריאה עדיין נשאר תלוי בשורש בריאה שלא יכול ליקלף ולכן ס"ל לשמ"ח כיון שעכ"פ היה סרוך גה ראש הב' אף שנקלף שם שוב לא הוי כתלויה לגמרי אלא כמינה ובה יעו"ש. ועיין לקמן סעי' ט'.

סעיף קטן קסו

קסו) וכתב הפת"ב או' ק' דכשיש כמין קרום רחב הנקלף מן הריאה יש בדבר להקל ולהחמיר שאם הקרום הוא נקלף כולו ולא נשאר שום דלדול בריאה אז יש לבדוק במקום הזה ע"י נפיחה ברוק או בפושרין וכשר. ואם אינו יכול להקלף כולו ובמקום א' היא מסתבכת שם בחוזק והיא נשארה תלויה שם אין זה דומה לשאר סרכא תלויה ויש לאסור אם הקרום הוא פרוס על ב' אונות או על אונא ואומא וכיוצא בזה שאם דנין אותו כסרכא הרי הוא שלא כסדרן אבל אם אין הקרום רק על מקום א' באונא או באומא א' אפי' אין נדון הקרום הזה כסרכא כיון שלא נקלף כולו מ"מ אינו רק סרכא ממקום למקום באותה אונא או אומא עצמה שמכשירים במדינות אלו עכ"ל והב"ד מק"מ שם. מנ"י ענף ט' או' י"א.

סעיף קטן קסז

קסז) ס"ת ויש דם בתוך הסרכא טרפה. כ"מ מט"ז סי' ל"ז סק"ג. וכ"כ השמ"ח או' כ"ט. פת"ב או' צ"ב. בי"צ ח"ו או' א' מז"ה סי' ל"ז או' א' קומץ כלל ל"א או' ב' זב"ר סי' ך' או' ב' תו"ז סי' ע"ז או' ג' מנ"י שם או' ג' זב"צ או' קל"ט.

סעיף קטן קסח

קסח) וכן אם ס"ת מלאה מים טרפה. תו"ז שם או' ד', זב"צ או' קמ"ד. וכ"כ לעיל סי' ל"ז או' נ"ג

סעיף קטן קסט

קסט) ואפי' רק דם מעט ואפי' רק בשרשה דסרכא למטה ואפי' אם הדם קרוש טרפה. דע"ק או' ל"ט. מק"מ או' פ"ט. ואם יש ספק אם הדם רק תחת הסרכא בקרום הריאה ולא בסרכא גופה ג"כ יש להחמיר. מק"מ שם. זב"צ או' ק"מ.

סעיף קטן קע

קע) ס"ת והאדימה הריאה (במקום הסרכא) אין להכשיר אלא בנפיחה במקומות שעושין נפיחה. כנה"ג בהגב"י אז' קכ"ז. משמע הא במקומות שאין עושין נפיחה יש לאסור. וכ"כ התו"ז שם או' ה' זב"צ או' קמ"א. ועיין לעיל סי' ל"ח או' ק"ב.

סעיף קטן קעא

קעא) ס"ת שיש בה דם אפי' אחר שחותכים הסרכא משתנית מראות הסרכא ונהפך ללבן טרפה. פת"ב או' ל"ב. בי"צ שם בעמ"ז או' ד' זב"צ או' קמ"ג. וכ"כ לעיל או' מ"ט ועי"ש באו' ן'.

סעיף קטן קעב

קעב) שם הגה. וסרכא תלויה היוצאת מן הבועא טרפה. ואפי' היא במקום רביתא דהיינו בחתוך שבין אונא לאונא טרפה. שמ"ח סוף או' מ"ו. זב"צ או' קמ"ו.

סעיף קטן קעג

קעג) ס"ת שיוצאה מן הריאה ויש בועא בצדה מעט רחוק ממנה וזו הס"ת נתפשטה ג"כ על הבועא ושכבה עליה וכשבא הבודק לראות היטב מיד נתקפלה מן הבועא ולא נשאר שם רושם כלל יש להכשיר דאין זה נדונת לבועא וסרכא. זב"ש או' ק' זב"צ או' קמ"ז. ועיין לעיל סי' ל"ז או' ל"א.

סעיף קטן קעד

קעד) וס"ת ובסופה כעין כפתור ונראה כבועא מלאה מוגלא נראה דבין בשיפול ובין בשאר מקום שבריאה דין א' להם דאם הסרכא דקה והכפתור קטן עד שיש לתלותו בהתפשטות ליחה בעלמא יש לנפח הריאה אם אין הסרכא עולה בנפיחה כשרה ואי לא נפחה טרפה. ואם הסרכא עבה והכפתור גדול ועב בועא תלויה היא זו וטרפה. שמ"ח סיף או' ל' מש"ז או' כ"ג. פת"ב או' צ"ג וכתב דבין הסרכא עבה בין הכפתור גדול טרפה. וכ"כ הבי"צ שם או' ד' מז"ה שם או' ג' קומץ שם או' ג' זב"ר שם או' ג' מנ"י שם או' ט' ומיהו התו"ז סי' י"ז או' ב' כתב דמנהגם להטריף הכל בין גדולה בין קטנה בין עבה בין דקה. וכ"כ זב"צ או' קמ"ט דמנהגם להטריף הכל.

סעיף קטן קעה

קעה) ס"ת ובראשה דבוק חתיכת שומן מעשה בא לידי ואסרתי דודאי היתה סרוכה לשומן הלב ונתקה משם עם השומן וכ"כ ימין משה סי' ט"ל סעי' ז' חלב דלוי בריאה טרפה דמוכחא מילתא שהיתה סרוכה בזה החלב למקום אחר וטרפה. תו"ז סי' ע"ז או' ך' זב"צ או' קנ"ד.

סעיף קטן קעו

קעו) שם בהגה. מטנרי כשרה. בס"ת אבל אם היא סרוכה למקום אחר אפי' מטנרי טרפה. ט"ז ס"ק י"ג. כנה"ג בהגב"י או' קמ"ד. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' מ"א. בל"י או' ל"א. שה"מ או' כ"ח. זב"צ או' קנ"ב.

סעיף קטן קעז

קעז) ומעשה אירע שהיתה ס"ת מטנרי בכיס ומקצת מורים הורו לאיסורא אכן מקצת מורים והם מומחים בבדיקה הורו להכשיר ומורי הרב זלה"ה בתשו' כ"י האריך בזה ומסיק להכשיר בפשיטות. מחב"ר סי' ל"ז או' ב' ענ"ה סי' י"ח או' ן' קומץ בדיני תר"ל סוף או' ס"א. אכן בתנאי שלא יהיה שום לחלוחית או מוגלא בכיס ואם נמצא מעט מוגלא בכיס מנהגינו להטריף. זב"צ או' ק"ן.

סעיף קטן קעח

קעח) מעשה בריאה א' שהיה בה בועא והיה כמו קרום יוצא על הבועא באורך כחצי רוחב שעורה וברוחב ע"פ הבועא כחצי אצבע ונחלק טבחי מתא וכו' והורה זקן א' שינפחו הריאה ואם הקרום הזה עולה בנפיחה סרכא היא וטרפה ואם לא עלה בנפיחה אינה סרכא אלא קרום וכשרה. כנה"ג בהגב"י או' ק"מ ברכ"י או' י"ט. ועיין תו"ז סי' ט"ו או' ה' מ"ש בדבר כנה"ג הנז' וסיים באו' ו' ואנן בדידן נידון הרב הנז' הוא הווה ורגיל אצלינו שנמצא כן על בועות גדולות !וישנות ואנו קורין אותו חלב בלוי ואנו קולפין אותו ע"י !נפיחה הריאה במיתון רב ובנחת ובזריזות גדול ואם נקלף !הכל ונשאר קרום שעל הבועא שלם מכשירין לה ואם !נאח ג"כ קרום הריאה שע"ג הבועא עמו מסיבת היות ! הבועה ישנה ונראית שלפוחית הבועא מטרפינן לה דהיא שלפוחית שניקבה הריאה שם ועלה קרום זה מחמת מכה ורובם של אלו נאחז ונקלף הקרום עם החלב בלוי שע"ג הבועה ונטרפה הבועא ונידון הכנה"ג היינו הא יעו"ש. ועיין !עוז מזה בס"ת על הבועא בדברינו לסי' ל"ז סעי' ב' הרבה דינים יעו"ש.

סעיף קטן קעט

קעט) [**סעיף ט'**] **סרכא** שהיא ממקום למקום וכו' דינה כדין ס"ת. וכתב ב"י אפי' למ"ד אין סרכא בלא נקב שאילו היתה סרכא ממש היתה נדבקת באונא אחרת וכיון שנדבקת באותה אונא עצמה ודאי אינה סרכא אלא התפשטות לחות הריאה ולא בא מחמת נקב. ורש"ל בבדיקות ובפא"ט סי' כ"ו חלק ע"ז. ודעתו דלמא דק"ל אין סרכא בלא נקב ממקום למקום טרפה. וכ"ה דעת הט"ז ס"ק י"ד. דמש"א דף צ"ח ע"ד. פר"ח או' י"ד. פר"ת או' י"ב. שה"מ או' כ"ח. אבל הש"ך ס"ק כ"ז כתב דדעת המחבר והרב נראה עיקר. וכ"כ

הלה"פ או' מ"ב. וכ"כ המש"ז או' כ"ז דהמנהג להכשיר. פ"ת או' ח' והשמ"ח או' ל"א כתב דזה תלוי במנהג המקומות ובמדינות אלו (ר"ל במדינות אשכנז) המנהג להכשיר. וכ"כ פת"ב או' ק"ג. בי"צ ח"ז או' א' מז"ה סי' ל"ז או' ד' קומץ כלל ל"ב או' א' זב"ר סי' כ"א או' א' מנ"י ענף יו"ד או' א' וכ"כ הזב"ת או' מ' דמנהגינו (ר"ל בערי תימן) להכשיר. וכ"כ זב"צ או' קנ"ו דמנהגם להכשיר כס' מרן ומור"ם שמכשירין סרכא מינה ובה אחר שנופחין אותה ואין בשר תחתיה מקמיט.

סעיף קטן קפ

קפ) **ובמקום** שאין המנהג מבורר הסומך להקל בהפ"מ לא הפסיד. שמ"ח שם. פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת או' ל"ו. בי"צ שם. מנ"י שם.

סעיף קטן קפא

קפא) **ומנהג** שאלוניקי להטריף כדעת האוסרים אלא שמכשירין ע"י הגבהה שאם ניתקה בהגבהה כל שהוא כשרם כמ"ש השו"ג או' ל"ז וכ"כ התו"ז סי' ע"ח או' ג' ועיין לקמן סעי' י"א.

סעיף קטן קפב

קפב) **אין** נקרא ממקום למקום אלא א"כ ב' ראשיה דבוקים באבר א' משבעה חלקי הריאה ה' אונות וב' אומות וכל חלק הערוגה למעלה שכנגד כל א' מהם ה"ז בכלל האבר ההוא. וכל שעברה הסרכא גבולה לכנוס לגבול חברתה הרי היא בכלל שלא כסדרן. ומ"מ נראה דכל שטח השלם מהערוגה עצמה לארכה מהעוקץ שבה עד הגרגרת נחשב ג"כ לאבר בפ"ע ואם יש שם סרכא ממקום למקום אף שראשה א' בשטח השלם שכנגד אונא זו וראשה הב' בשטח השלם שכנגד אונא אחרת ה"ז ממל"מ זולת כשעברה איזה חתוך אף שאין דרך להיות שם חתוך או להיפך שראוי להיות שם חתוך אלא שעתה אין שם מצד שנדבקו שם האונות דזה בכלל שלא כסדרן הוא. קומץ שם או' ב' זב"צ או' קנ"ז.

סעיף קטן קפג

קפג) **ואם** יוצאת מערוגה ונדבקת באותה ערוגה או מאונא לערוגה נגד אותה אונא וכן מאומא לערוגה שיוצאת ממנה הכל הו"ל כמו מאונא לאונא עצמה אבל מאונא לערוגה שכנגד האומא או כנגד אונא אחרת הו"ל כמאונא לאונא אחרת. שמ"ח או' ל"א. חכ"א כלל י"ג או' ז' בי"צ ח"ז או' ב' מז"ה סי' ל"ז או' ד' זב"ר סי' כ"א או' א' זב"צ או' קנ"ח ואו' קנ"ט. ולא מיבעיא אם אלכסון הסרכא עובר על החתוך שבין האונות אלא אפי' אם אלכסונה נמשך למעלה מהחתוך ואין הסרכא עוברת כלל על החתוך אפ"ה כל שראשה

א' למטה מהחתוך וראשה השני נגד אונא אחרת הו"ל שלא כסדרן. לב"ש או' קכ"ב. בי"צ שם בעמ"ז או' ח' קומץ שם או' ג' זב"צ שם או' קנ"ט.

סעיף קטן קפד

קפד) **סרכא** מינה ובה שהיא מחתוך האונא לגב אותה אונה כשרה דמאחר דאין לה כח ליסרך כנגדה באונא אחרת אינה סרכא. כנה"ג בהגב"י או' קל"ד. זב"צ או' ק"ס.

סעיף קטן קפה

קפה) **אם** נמצא סדק בריאה במקום שאין ראוי להיות אונא בין שהסרכא מחתוך לחתוך דהסדק ובין שעוברת ממקום למקום על הסדק דין מינה ובה עלה. אבל אם עולה מחתוך הסדק לגב אונא ההיא אין להכשיר כ"א בהפ"מ או ע"י מו"מ אף בלא הפ"מ. קומץ שם או' ד' זב"ר סי' כ"א בדיני תר"ל או' ב' ומ"ש ע"י מו"מ וכו' היינו לנוהגין להקל במו"מ כמ"ש לקמן בהגה סעי' י"ג אבל להנוהגין לאסור במו"מ כפסק הש"ע לקמן סעי' יו"ד אין להתיר רק בהפ"מ.

סעיף קטן קפו

קפו) **ואם** יש סרכא מינה ובה ע"ג האונא ומשם נסרך כחוט אחד דק לדופן צר כשרה. כנה"ג בהגב"י או' פ"ג. שו"ג במחו' סוף או' ל"ב. תו"ז סי' ע"ח או' י"ב. זב"צ או' קס"ב.

סעיף קטן קפז

קפז) **ואם** המינה ובה ע"ג האומא ומשם נסרך אל דופן רחב אם יש מכה בדופן כשרה. תו"ז שם או' י"ג. זב"צ או' קס"ג.

סעיף קטן קפח

קפח) **ואם** יצאה סרכא מהאונא ומאותה סרכא יוצאה סרכא אחרת ונאחזת ג"כ באותה אונא במקום אחר ומאותה סרכא יצא סרכא אחרת ונאחזת לדופן צר והיא נקראת סרכא בדלוגין כשרה ואם נאחזת לדופן האומא טרפה. כנה"ג בהגב"י או' פ"ו. זב"צ או' קס"ד.

סעיף קטן קפט

קפט) **אם** הסרכא מינה ובה רגל א' ע"ג ריאה ורגל ב' ע"ג בועא טרפה דהוי כס"ת יוצאת מן הבועא. פרי הארץ חי"ד סי' א' תו"ז סי' ע"ח או' ט' והגם דכתב שם התו"ז דמנהגם להתיר זה ע"י הגבהה כתב זב"צ או' קס"ה דלמנהגם דלא עבדי הגבהה טרפה.

סעיף קטן קצ

קצ) **שם הגה. ודוקא שאין הסרכא קצרה מבשר הריאה וכו'** אבל אם קצרה וכו' טרפה. והטעם כתב מהר"ר אברהם מפראג מפני שסופה להינתק וכ"ה בבדיקות האחרונים ולבוש. ואע"ג דסרכא זו לאו מחמת נקב הוא בא מ"מ כשתנתק יהיה נקב מידי דהוה

למ"ד דיש סרכא בלא נקב דכשלא כסדרן טרפה משום דסופה להתפרק ויהא נקב. ש"ך ס"ק כ"ח. פר"ח או' כ"ג.

סעיף קטן קצא

קצא) שם בהגה. ודוקא שאין הסרכא קצרה מבשר הריאה כשנופחין הריאה וכו' וצריך לנפוח הריאה כמבואר לעיל גבי תלויה ואם אחר הנפיחה רואין שהסרכא קצרה מבשר הריאה עד שהבשר תחתיה מקמיט טרפה שסופה לינתק. ואפי' הסיר הסרכא ועדיין מקמיט טרפה. וגרע טפי מאלו אינו מקמיט אחר הסרת הסרכא דהו"ל סרכא על הקמט ולא מהני מו"מ כדין תר"ל. שמ"ח או' ל"ג. ומיהו הפת"ב או' קי"א לחלק יצא שאם הסיר הסרכא ע"י מיעוך והקמט נשאר במקומו טרפה אבל אם אחר שהוסרה הסרכא ע"י המיעוך בנחת נתפשט הקמט ונעשה שוה לשאר הריאה יש להכשיר. וכ"כ הבי"צ ח"ז או' ו' מז"ה סי' ל"ז או' ז' קומץ בדיני תר"ל או' קט"ו. מנ"י בדיני תר"ל או' ט"ו שבאו' ס' וכ"ז לנוהגין להקל במו"מ אבל לנוהגין לאסור במו"מ כפסק הש"ע סעי' יו"ד בכל ענין יש לאסור אם בשר תחתיה מקמיט.

סעיף קטן קצב

קצב) ואם ניכר שהקמט הוא מברייתו בודאי אז כשר אפי' בלא מיעוך אבל היכא שניכר שנעשה אח"כ או אפי' אם יש להסתפק בו אם היה מברייתו או אח"כ אזי אפי' אם שני ראשי הסרכות רחוקים מן הקמט טרפה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. בי"צ שם או' ז' מנ"י שם או' ט"ז. זב"צ או' קס"ז.

סעיף קטן קצג

קצג) וכן ס"ת ואחר שנפחוה נשאר אותו מקום קמטים קמטים יש להטריף. כנה"ג בהגב"י או' קכ"ד. בל"י או' כ"ט. תו"ז סי' ע"ז או' ו' וכתב דהו"ל ס"ת היוצאת מן הקמט דטרפה. זב"צ או' קס"ח.

סעיף קטן קצד

קצד) יש מי שכתב דאם הסרכא המקמטת ראשה בחוד הריאה וראשה השני בשטח הריאה כשרה שכן רגיל להיות דלא נקרא קמט אלא א"כ שני ראשי הסרכות בשטח הריאה דאז יש כח המושך ומתפרקת אבל אם ראשה בחוד הריאה עולה ויורדת ואינה מתנתקת. זב"ש או' מ"ו משם מהר"ם אדהן ומשם הזב"ר כתב דאין להתיר אלא בבהמת ישראל משום דמור"ם ז"ל סתם לן ולא חלק כלל מזה יעו"ש. ואנן בדידן ס"ל דאין לסמוך ע"ז אפי' בבהמת ישראל אלא מטרפינן בכל גוונא מאחר דסתם דברי הפו' לא חלקו זב"צ או' קס"ט.

סעיף קטן קצה

קצה) **בדיקת** הקמט היא זאת נופחים הריאה ומביאים קיסם ומודדים הסרכא ואח"כ חותכים הסרכא ומניחים הקיסם במקום הסרכא אם חלקי הריאה נתרחבו יותר מן הסרכא טרפה. זב"ש או' מ"ט. וכן מנהג בגדאד יע"א כשיש סרכא מינה ובה מן החוד לשטח הריאה והחוד מעט מקמיט והוא הגוונא שכתבנו בסמוך אז נופחים הריאה ומביאים קיסם ומודדים הסרכא ואח"כ חותכים הסרכא וחוזרים ומודדים מקום הסרכא באותו קיסם אם נתרחב יותר מטריפים ואם לא נתרחב כשרה. זב"צ או' ק"ע.

סעיף קטן קצו

קצו) **ספק** סרכא מקמטת אסור אפי' בהפ"מ. דע"ק או' נ"ב. מק"מ או' ק"ט. זב"צ או' קע"א.

סעיף קטן קצז

קצז) **אם** נאבדה הריאה או נקרעה ולא הספיק לבודקה אם נקמטה או לא יש להכשיר בדיעבד. תב"ש או' נ"א. מיהו הפת"ב בראי"פ או' קכ"ח כתב דאין להכשיר כ"א בהפ"מ. מק"מ שם. זב"צ או' קע"ב.

סעיף קטן קצח

קצח) **אם** נמצא נקב בצד סרכא מינה ובה ויש לתלות במידי תולין דלאחר שחיטה ניקב ולא חמיר עכ"פ מתלויה. מק"מ שם. זב"צ או' קע"ג.

סעיף קטן קצט

קצט) **סרכא** ממקום למקום ובתוכה דם טרפה. זב"ר סי' כ"א או' ג' ועיין לעיל או' קע"ד לענין כפתור וה"ה כאן. זב"ר שם בתמידים או' י"א. זב"צ או' קע"ד. ועיין לקמן או' רי"ב.

סעיף קטן ר

ר) **כשנכפלה** הריאה בשפולי באיזה מקום שתהיה אפי' שנדבק היטב מטרפינן בשאלוניקי שאוסרים כשנסרכה !מינם ובה. כנה"ג בהגב"י או' ס"ב בשם מהר"י סמוט ומהר"י פיגון. ימין משה סעי' ז' תו"ז סי' ס"ב או' א' זב"ת או' מ"א וכתב הטעם שהרי הוא כמו בשר המקמיט מכח הסרכה. וכתב שם הכנה"ג מצאתי בבדיקות כ"י משאלוניקי דבא"י מכשירין עכ"ל אבל לפי הטעם שכתב הזב"ת משמע דבכל מקום יש להטריף וכ"כ הזב"צ או' קע"ה. ואפשר דמ"ש דבא"י מכשירין היינו אם הוא מתחלת ברייתו וכמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן רא

רא) הא דאמרינן דכפל בריאה טרפה היינו כשהיא מחמת סרכא אבל אם הוא מתחלת ברייתה כשרה. ימין משה שם. זב"צ או' קע"ו.

סעיף קטן רב

רב) וכשמסתפקים אם היא תחלת ברייתו או לא פותחין הכפל ובודקים אותו אי מבצבץ כל אותו מקום שפתחו ודאי לא היה סרכא כפולה וכשרה אבל אי לא מבצבץ או שמבצבץ חלק ממקום שפתחו ולא כולו הוי מינה ובה וטרפה. כנה"ג שם או' ס"ג בשם מהר"י סמוט ומהר"י פיגון ומהרש"ג. זב"ת שם. זב"ש או' נ"ב. תו"ז שם או' ב' זב"צ שם.

סעיף קטן רג

רג) כפל בגב האונות ונסרך לדופן צר שכנגדו כשרה והוא שתכסה הסרכא כל מקום הכפל וכן הדין בחתוכין אבל אם נסרך ע"ג המקום שצריך נפיחה אם יבצבץ טרפה. כנה"ג שם או' ס"ד. זב"ש שם או' נ"ג תו"ז שם או' ג' זב"צ או' קע"ז.

סעיף קטן רד

רד) שם בהגה. וכל סרכא תלויה שעולה ג"כ עם נפיחת הריאה וכו' דאז ודאי ניקבה הריאה ולכן נכנס הרוח אל תוך הסרכא ועולה. ד"מ או' י"ח בשם בדיקות ישנים. ש"ך ס"ק כ"ט. פר"ח או' כ"ד. לה"פ או' מ"ה. זב"ת או' מ"ג.

סעיף קטן רה

רה) וסרכא שמתנתקת ע"י נפיחה כתוב בתשו' ר"מ אלשקר סי' ב' דטרפה ומדמי לה למיעוך ומשמע דלדידן דמקילין במיעוך ה"ה בהכי. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י או' ל"ג. זב"ת שם.

סעיף קטן רו

רו) שם בהגה. וכל סרכא תלויה שעולה ג"כ עם נפיחת הריאה וכו' טרפה. ואם היה בסרכא כמין מראה ריאה בתוכה אין לה דין סרכא אלא הרי היא כחלק מהריאה ויש לה ג"כ דין משלמת ויש לה ג"כ דין יתרת כפי המקום שישנה שם. פר"ת או' י"ג. זב"ת שם. ענ"ה סי' י"ח או' נ"א. תו"ז סי' ע"ז או' ט' פת"ב או' צ"א. קומץ כלל ל"א או' ב' ובעשרון או' ח' ואין להכשיר כ"א לאחר הבדיקה אם ימצא בתוכה מבפנים תלתולי בשר קצת אבל אם אין שם בשר כלל רק קרום לבד אין זה מועיל מה שיש על הקרום מראה ריאה. ואין לסמוך להכשיר בזה כ"א מומחה גדול ובקי בהוראה שידע להבחין שאין זה סרכא. פת"ב שם. קומץ ועשרון שם. מק"מ או' פ"ט. וכ"כ זב"צ או' קע"ח דכשאירע כזה צריך

לקבץ כל הבקיאים והמומחים כי בקל יוכל לטעות. ובמליאה לה דם אף שיש בתוכה תלתלי בשר יש לאסור משום דודאי קרום סרכא הוא ולא בשר. קומץ שם. זב"צ שם.

סעיף קטן רז

רז) ומעשה בריאה א' ברגל חמור כמין ס"ת שהיתה דקה ובראש אותה סרכא היה חתיכה א' של ריאה שיעורה כשיעור פרוטה ונפחו אותה ועלתה אותה הסרכא עם אותה החתיכה עם נפיחת הריאה והיתה הכל כמראה ריאה הסרכא והחתיכה שבראשה והכשירו טבחי מתא כי אמרו שזו אינה סרכא אלא פיצול הוא מהרגל חמור ואמרו טבחי מתא כי כן ימצא הרבה ברגל חמור וכן בראש כנף האונא ג"כ ימצא ומכשירין אותה כיון שהיא מראה ריאה. זב"צ שם.

סעיף קטן רח

רח) שם בהגה. או שיש מכה בדופן כנגדה טרפה. וצריכה בדיקה נגד הצלעות ואם יש שם רעותא טרפה דודאי ניתקה משם. ד"מ או' י"ח. ש"ך סק"ל. כנה"ג בהגב"י או' קכ"ו. פר"ח או' כ"ה. לה"פ או' מ"ו. בל"י או' ל"ד. שמ"ח או' ל' שפ"ד או' ל' ענ"ה סי' י"ח או' נ"א. פת"ב או' פ"ט. תו"ז סי' ע"ז או' ט"ו. בי"צ ח"ו או' ג' מז"ה סי' ל"ז או' ב' קומץ כלל ל"א או' א' זב"ר סי' ך' או' א' מנ"י ענף ט' או' ב' זב"צ או' קע"ט.

סעיף קטן רט

רט) ולא דמיא לנסרכה לדופן ואיכא מכה בדופן דמכשרינן אותה מטעם דתלינן בדופן דשאני התם דאנו תולין לומר דאין סרכא בריאה וסרכא זו מדופן היא אלא דנסרכה בריאה משא"כ הכא דהסרכא ודאי בריאה לבד ואיכא מכה בדופן כנגדה חיישינן דאותה מכה גם בריאה היתה והעלתה סרכא מחמתה. פר"ת או' י"ד. ועיין לקמן סעי' כ"ב.

סעיף קטן רי

רי) ובדיעבד כשרה אם לא נפחה ולא בדק במקומות כנגדה ודוקא מסתמא לא מחזקינן רעותא אבל אי אירע דמיעך ומשמש בה בתלויה ולא עברה נראה שזה רעותא היא דדרך הפשטת ליחה לעבור ע"י משמוש ולא מתכשרה אפי' בדיעבד כ"א כשנפחה וגם ראה במקומות שכנגדה ולא נמצא רעותא או מכה והמחמיר לכתחלה לבודקה גם בפושרין כשיש בה רעותא זו תע"ב. שמ"ח שם. פת"ב שם. בי"צ שם. מז"ה שם. קומץ שם. זב"ר שם במוספים או' ג' מנ"י או' ג' ואו' ד' ובהפ"מ יש להתיר אם לא בדק רק בדופן ולא בשאר מקומות. לב"ש או' קי"ד. זב"ר במוספים שם. מנ"י שם באו' ד'.

סעיף קטן ריא

ריא) ולאו דוקא מכה גמורה אלא אפי' שינוי לרעותא כגון בהרות שחורות וכדומה הוי מכה לענין זה. שמ"ח או' כ"ט. וכ"ה דעח התו"ז סי' ע"ז או' י"ז. אבל השפ"ד או' ל' כתב דבהרת שחורהלא הוי מכה לענין זה כמו לקמן סעי' כ"ג. והלב"ש או' ק"ו כתב דבהפ"מ יש להכשיר בזה וכתב דגם השמ"ח יודה בזה. והב"ד הבי"צ שם בעמ"ז או' ו' זב"ר שם בתמידים או' י"א. מק"מ או' צ"ג.

סעיף קטן ריב

ריב) סרכא מינה ובה בריאה ויש כנגדם מכה בדופן טרפה כמו ס"ת. זב"צ או' קפ"ג.

סעיף קטן ריג

ריג) סרכא תלויה ומכה כנגדה דטרפה לא דוקא בדופן אלא אף בשאר מקומות דהיינו מכה בטרפש או בשומן וכיוצא טרפה. בעי חיי ביו"ד סי' מ"ד. שמ"ח או' כ"ט. לב"ש או' ק"ה. פת"ב או' פ"ט. תו"ז שם או' י"ח. בי"צ שם סוף או' ב' מז"ה שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם או' ב' זב"צ או' קפ"ד.

סעיף קטן ריד

ריד) וה"ה נמי דלא בעינן כנגדה ממש אלא מה למעלה מה למטה יש לחוש ולהטריף וכדק"ל גבי אודם בריאה ומכה בדופן. תו"ז שם או' י"ט. פ"ת או' י"א. זב"צ או' קפ"ה.

סעיף קטן רטו

רטו) וה"ה אם נמצא תאת הסרכא נגלד טרפה משום דהוי תר"ל. תו"ז שם או' ז' זב"צ או' קפ"ו. ועיין לעיל סי' ל"ו או' כ"ג.

סעיף קטן רטז

רטז) ואי אוושא ריאה ואית בה ס"ת טרפה. פר"ת או' יו"ד. ענ"ה סי' י"ח או' נ"ב. זב"צ או' קפ"ז.

סעיף קטן ריז

ריז) אם יש ס"ת בדופן כנגד הס"ת של הריאה אם אמר הבודק ברי לי שלא היתה שם סרכא דבוקה בריאה נאמן. ואם הבודק מסתפק ואינו אומר ברי לי שלא היתה סרוכה וראינו שהסרכא היא כנגד אותה סרכא שבדופן יש לחוש ויש להתירה בנפיחה. הרשב"ץ בס' יבין שמועה דף י"ט ע"ב. ער"ה או' ט"ז. זב"ת או' ל"ז. שו"ג מחו' או' ל' וכתב שאפי' במקום שאין עושים נפיחה בהא מהני משום דהוי ס"ס. תו"ז שם או' כ"א. זב"צ או' קפ"ח. ועיין להרב בני דוד דף נ"ג ע"ב שכתב להטריף הוא וכמה חכמים עמו ואפשר דע"י נפיחה גם הוא מודה להכשיר כס' הרבנים הנז' זב"צ שם.

סעיף קטן ריח

ריח) אחד שהביאו לו רביע של כבש וראה בצלעותיו סרכות תלויות כמו שיש בבהמה כשהריאה סרוכה לצלעות ולא היה כאן לא הריאה ולא השוחט אין לחוש ולומר שהיו הסרכות הללו גם בריאה אלא העמד השוחט בחזקתו וכשרה מהריב"ל ח"ב סי' ע"ח. כנה"ג בהגב"י או' קכ"ח. פר"ח או' מ"א. שמ"ח או' ע' מק"מ או' צ"א. תו"ז שם או' כ"ב. ולא דמי למ"ש לעיל באו' הקודם בשם הרשב"ץ דבעינן שיאמר השוחט ברי לי דהתם יש ס"ת בריאה וגם בדופן שכנגדה אבל הכא אין הריאה לפנינו ולא אתחזק איסורא שהיה בה סרכא כ"א סרכת הדופן ולהכי מכשרינן. תו"ז שם דלא כהשו"ג. זב"צ או' קפ"ט.

סעיף קטן ריט

ריט) [**סעיף יוד**'] **כל מקום שאסרו סרוכת הריאה אין הפרש וכו'** כ"כ הטור בשם הרשב"א. וכ"כ רי"ו דכל הממעך סרכא ביד כאילו מאכיל טריפות לישראל וכתב שכ"כ ר"ת וכן הסכימו האחרונים עכ"ל והב"ד ב"י וע"כ פסק כן בש"ע. ומיהו יש מקילין כמ"ש בב"י והב"ד מור"ם ז"ל לקמן בהגה סעי' י"ג יעו"ש. אמנם כבר כתבנו באו"ח סי' תס"ח או' נ"ו דהספרדים קבלו עליהם חומרות פסק הש"ע ואסור לשנות זולת אם כבר נהגו להקל משנים קדמוניות דאין למחות בידם יעו"ש.

סעיף קטן רכ

רך) וכתב זב"צ או' ק"ץ דמנהג בגדאד יע"א כדעת מרן ז"ל שאין ממעכין ביד והמיעוך לא ישמע ולא יזכר כלל ועיקר ואפי' עבר ומיעך ונפסקה במיעוך מטריפין עכ"ל ונ"מ לשאר מקומות הנוהגין כפסק הש"ע דאפי' אם אחד עבר ומיעך ונפסקה הסרכא יש להטריף

סעיף קטן רכא

רכא) ומנהג הספרדים אשר בעיר קדשנו ירושת"ו היו נוהגים כפסק הש"ע לאסור במו"מ אבל אחר זמן המלחמה דהיינו משנת תרע"ח ואילך שלקח האנגלי את א"י התחילו להקל במו"מ משום שרבו האכלוסין ויש כמה עדות ממקומות שנוהגין להקל במו"מ כמו מדי ופרס וכדומה ששם מקילין במו"מ מפני שהגוים אינם קונים בשר טריפה אלא שעכ"פ הספרדים אשר בעיר קדשנו ירושת"ו עושים שני מיני בשר דהיינו בשר הניתר ע"י מו"מ כותבים עליו כשר וכשתהיה הריאה נקיה בלא סרכות כותבים עליו חלק ר"ל חלק בלי סרכות וכשר אליבא דכ"ע כדי שיקנו ממנו היראים והנוהגים כפסק הש"ע אבל דא עקא שהמון העם אינם יודעים מזה וקונים בשר שאין כתוב עליו חלק אפי' אותם הנוהגין להחמיר כפסק הש"ע וצריך להזהיר המוכרים והקונים ע"ז. ועיין לקמן או' שנ"ט.

סעיף קטן רכב

רכב) **ומנהג** האשכנזים אשר בעיר קדשנו ירושת"ו נוהגים להקל במו"מ כמ"ש לקמן סעי' י"ג בהגה אלא שעושים ג"כ שני מיני בשר הניתר במו"מ כותבים עליו כשר וכשתהיה ריאה נקיה בלא סרכות כותבין עליו גלאט ר"ל חלק בלי סרכות כדי שיקנו ממנו החסידים והיראים המחמירים לעשות אליבא דכ"ע. ועיין לקמן או' ש"י.

סעיף קטן רכג

רכג) [**סעיף יא**'] **יש מי שכתב וכו**' כן דרך הרב"י דסברא יחידית נמי כותב אותה בשם יש מי שאומר וסברא זו כתבה בב"י בשם הכלבו שכתב בשם הר' יצחק הלבן והא שכתב יש מי שכתב ולא כתב יש מי שאומר כמו בסעי' שאח"ז משום דכ"ה לשון הכלבו שכתב כתב הר' יצחק הלבן וכו' ולכן גם הוא כתב בש"ע בלשון יש מי שכתב וכו'.

סעיף קטן רכד

רכד) **שם. שמכניס אצבעו תחת הסרכא ומגביה קצת וכו**' מר יעקב גאון הורה לאחוז בקנה ולנענע הריאה ג' וד' פעמים יפה יפה וכל סרכא שתינתק ע"י נענוע כשרה. טור. וכתב ב"י להוכיח לדעת הטור דאונות הסרוכות לחזה לקנה לשומן הלב לטרפש נמי מותר לנענע אותה אלא שאין להכשיר אלא בבדיקה דוקא וגם אין להכשיר אלא בסרכא דקה כחוט ובסרוכה לדופן אין להתיר לנענע אבל לדעת מר יעקב גאון אין להתיר כ"א בנסרכה לשומן הלב מרוב שומן יעו"ש וכ"כ הב"ח דאין לנענע אלא בנסרך מרוב שומן ודוקא בשומן הלב ולא בשאר מקומות ודוקא בגסה ובבהמת ישראל ולחתוך ממנה הכבד קודם הנענוע ואז שרי אפי' ד' פעמים ויותר בכח גברא אנה ואנה ודלא כמ"ש במהרי"ל מנהג מגנצא ג"פ ולא יותר יעו"ש. וכ"כ רש"ל פא"ט סי' כ"ו. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן רכה

רכה) **ואם** יוכל לנענע אף שאינה ניתקת במיעוך היד של הטבח. כתב שם רש"ל דהמנהג להתיר בבהמה של ישראל ודוקא בבהמה גסה. וכתב עוד ומ"כ בשם מהרי"ל מתי שמנענעים הריאה ונשאר הסרכא בבשר הריאה טריפה (והיינו אם אינה עוברת במו"מ לנוהגין להקל במו"מ) משום דאין סרכא בלא נקב אבל נשאר בשומן הלב כשרה ודנין אותה כריר בעלמא ע"כ. וכתב עליו דסברא ישרה היא שאם נשאר בבשר הריאה ולא ניתקה אלא מן השומן איגלאי מילתא דמן הריאה באה אכן אם ניתקת באמצע אין כאן הוכחה דמן הריאה היא באה שדרך הריר לינתק באמצע עכ"ל. והב"ד הט"ז ס"ק ט"ו. אמנם הב"י כתב שמצא כתוב אין אנו רגילים לנענע כי אין אנו בקיאין עכ"ל וכתב עליו ב"י ולענין הלכה דברים הללו נראים כי בלא ספק אין אנו בקיאין לנענע עכ"ל וע"כ

לא כתב דין הנענוע בש"ע. וכתב הש"ך ס"ק ל"א דגם אנן לא נהיגין הכי לנענע. וכ"כ הפר"ח או' כ"ו. לה"פ או' מ"ז. בל"י או' ל"ה. שמ"ח או' ל"ז. מש"ז או' ט"ו ובשפ"ד או' ל"א. ענ"ה סי' י"ח או' נ"ה. תו"ז סי' ע"ו או' ה' זב"צ או' קצ"א.

סעיף קטן רכו

רכו) שם. אם נפסקה מחמת הגבהה כל שהוא וכו' פי' שמגביה הסרכא בלי שיגביה האבר שתלוי בה הסרכא באותה הגבהה ואז אם נפסקה הסרכא כשרה אבל אם הגביה האבר עמה לא דאימור מכבדות האבר נפסקה. כ"כ הרב בני חיי שקבל מפי אומן בקי. מחב"ר או' כ"א. שמ"ח או' ל"ה. פ"ת או' י"ב. תו"ז סי' מ"ט או' ד'.

סעיף קטן רכז

רכז) כל שעשה הבודק מה שראוי לעשות בשום סרכא ויצאת מידו באיסור דהיינו שעשה הגבהה כנז' ולא נפסקה וגמר בדעתו שהיא טרפה שוב אין לה תקנה לאותה סרכא בהגבהה שנית לא ע"י ולא ע"י אחר זולתו וכמו שהסכים החק"ל חי"ד סי' כ"ד יעו"ש. תו"ז שם או' ו'.

סעיף קטן רכח

רכח) שם. סרכא בת יומא היא וכשרה וכו' ומיהו הפר"ת או' ט"ז כתב דלדידן דאסיקנא דאין סרכא בלא נקב כדעת רוב הפו' אין הפרש בין בת יומא לשאינה בת יומא וטרפה זולת אם הסרכא לשומן מטעם שכתב מר יעקב גאון וכל חוץ ממקום זה טרפה יעו"ש. ובתשו' דבר שמואל סי' קפ"א כתב דבמקומו אין נוהגין לעשות הגבהה יעו"ש. וכ"כ הרב זב"צ או' קצ"ב דבענין הגבהה הזאת אין אנו נוהגין בה יען שאין אנו בקיאין בזה ומיום הוסדה העיר הזאת לא שמענו ולא ראינו שנהגו בהגבהה כלל ועיקר עכ"ל וע"כ בענין זה כל מקום לפי מנהגו ובמקום שנהגו לאסור אסור לשנות.

סעיף קטן רכט

רכט) שם. ואין להקל בכך אלא בבהמת ישראל. וכתב הרדב"ז בחשו' ח"א סי' שכ"ח שאם הטבחים נוטלים שכר מהכשרות לבד ולוקחים בשר ממנה כפי מנהגם ומן הטרפה אינם לוקחים כלום נקראת בהמת ישראל שלא חלקו בין הפסד מועט להפ"מ עכ"ל והב"ד הפר"ח או' כ"ז וכתב דאין לסמוך עליו בזה כלל ומילתא דפשיטא שלא התירו הפו' אלא דוקא בבהמת ישראל לגמרי וכן האחרונים בכמה דינים שרבו האוסרים כתבו שאין להתיר אלא בהפ"מ מכלל שחלקו בין הפסד מועט להפ"מ וכו' ובהפסד מועט אין להקל ובדינו של הרדב"ז אפי' הפסד מועט אין כאן שהרי העכו"ם הטבח מספיק בשר לישראל כל צרכם והותר וא"כ אעפ"י שלוקח מן הכשרות ולא מן הטרפות אין מפסיד

כלום ועוד אינו דומה הפסד מן הכיס להפסד ריוח שמפסיד מלהרויח ולכן הדבר ברור שתשו' זו לאו בר סמכא היא יעו"ש. וכ"כ הלה"פ או' מ"ח. שמ"ח או' מ"א שה"מ או' ל"ג. ענ"ה סי' י"ח או' נ"ה. מיהו הכנה"ג בהגב"י או' רל"ו כתב דאם השוחט יש לו מנה מן הכשרה ולא מן הטרפה וכן במקום שיש עזר מן הבשר אפי' בהמה של גוי ממונם של ישראל מיקרי יעו"ש. והב"ד המש"ז או' ט"ו. וכ"כ התו"ז סי' מ"ט או' י"א דמנהגם להתיר בין בהמת ישראל בין בבהמת גוי כיון דהמנהג בעיר שהשוחט נוטל שכרו מן הכשרות ולא מן הטרפות וכן אם יהיה גאביל"ה (ר"ל שהקהל לוקחין מס מן הבשר) על הבשר דאז הוא ג"כ חשוב שפיר כממון ישראל יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' קצ"ח. וכ"כ לעיל סי' ל"ז או' ז' וע"כ נראה דבמקום שהגוי מספיק לשחוט כל מה שצריך דאז לא יש הפסד לא לשוחט ולא לגביל"ה לא הוי בהמת ישראל ואסור לעשות הגבהה אבל אם הגוי אינו מספיק כ"א שוחט מה שהביא ואם לא יעשה הגבהה יהיה הפ"מ לשוחט או לגבילה או שיהיה דוחק בבשר לציבור אז הוי כבהמת ישראל ושרי. וה"ד במקום שנוהגין להקל בהגבהה אבל במקום שנוהגין לאסור כמ"ש לקמן או' רל"א בלא"ה אפי' בשל ישראל אסור. ועיין בדיני הפ"מ שכתבנו לעיל ריש סי' ל"א.

סעיף קטן רל

רל) **וכתב** שם התו"ז או' י"א ואו' י"ב דמנהגם לעשות הגבהה בכל מין בהמה גסה בין גדולה אפי' בופל"ו בין קטנה אפי' עגלים הרכים יונק שדי אמו אבל לא בבהמה דקה כיון דסרכותיה רכות ובקל מתפרקות וגם דהם בהמה של גוי דהקצבים יהודים אין שוחטים כ"א בהמה גסה דוקא ואין בבהמה דקה שום גאבילה ולא שכר השוחט זולת כשיהיה הבהמה דקה מן ישראל שאז יהיה להכשיר בהגבהה יעו"ש.

סעיף קטן רלא

רלא) **ומותר** לעשות הגבהה בכל מין סרכא היוצאת מן הריאה אל מקום אחר אפי' סרכא מן הורדא אל כיסה או אל האומא או אל הטרפש או מינה ובה וכמ"ש מרן החביב בכנה"ג הגב"י או' קנ"ד ובתשו' ב"ח יו"ד סי' נ"ד. תו"ז שם או' ז' אמנם בסרכא שלא כסדרא דהיינו מגב לגב או מחידוד או לחתוך וכ"ש מאונא ראשונה לשלישית וכן מן הריאה לדופן בין לדופן צר בין לדופן רחב אין לעשות באלו הסרכות שום הגבהה. תו"ז שם או' ח' והיינו אף במקום שנוהגין לאסור במו"מ הגבהה שריא דהגבהה קילא ממיעוך כמ"ש הכנה"ג שם. וכ"כ השמ"ח או' ל"ו דמו"מ יותר קולא מהגבהה יעו"ש.

סעיף קטן רלב

רלב) [**סעיף יב**'] **טוב להשקות הבהמה וכו**' כ"כ הכלבו קבלה מרבותיו ומאת זובחי הזבח הבקיאין בהמה שלא הושקתה מים קודם לשחיטה כולה מלאה סרכות דקות וקשות וכו' וכתב הש"ך ס"ק ל"ב בשם הגאון אביו ז"ל שיצא להם זה ממאי דאמרינן בש"ס סוף ביצה ל"ל למימר משקין ושוחטין מילתא אגב אורחא קמ"ל דלישקיה אינש בהמתיה והדר לשחוט משום סרכא דמשכא ופי' רש"י והר"ן שתהא נוחה לפשוט שהעור נדבק ביותר בבשר. והם פירשו (רבותיו דכלבו) משום סרכות דמנתקות מחמת השקאה. וכתב עליו הש"ך דראיה מצא לדבריו ממאי דאיתא להדיא בהרי"ף דאי איכא סרכא משתמטא עכ"ל וכ"כ הרמב"ם בפי' המשנה לשם דאם יש שם סרכא חלושה נשמטת ונכרתת. וכ"כ ק"נ על הרא"ש שם.

סעיף קטן רלג

רלג) **שם. טוב להשקות הבהמה וכו**' ואולי שצריך להשקותה יותר מהרגיל המספיק לחיותה דהיינו שיניח המים סמוך לפיה זמן ארוך ובזה היא שותה וחוזרת ושותה ומפני זה נפסקים הסרכות כשתתמלא הריאה משאיבת המשקין וימתח עורה ונכרתים הסרכות. פר"ת או' י"ז. זב"ת או' ן' זב"צ או' קצ"ג.

סעיף קטן רלד

רלד) **וצריך** להשקותה מים צוננים שהסרכא מחמת חמימות באה. שמ"ח או' מ' חכ"א כלל י"ג או' ל"ו. בי"צ ח"ט או' ט' קומץ כלל ל"ד או' ו' מז"ה סי' מ' או' ח' זב"צ או' קצ"ד.

סעיף קטן רלה

רלה) [**סעיף יג**'] **יש מי שאומר שהבודק יכניס ידו בבהמה בזריזות וכו**' לא כן קבלנו ואדרבא בכל נוסחי הלכות בדיקות כתוב שיכניס ידו בנחת. רש"ל פא"ט סי' כ"ה. ט"ז ס"ק ט"ז. פר"ח או' כ"ט. לה"פ א' מ"ט. שמ"ח או' ל"ד. מש"ז או' ט"ז. פת"ב או' קט"ו. ביא"ב בשפ"ז או' מ"ג. זב"ת או' נ"א וכתב דגם מרן יודה לזה ואמרו בזריזות היינו שלא תהיה ברפיון ולעולם צריך שלא יהיה בכח וחוזק יעו"ש. זב"צ או' קצ"ה וכתב דאם הכניס ידו בזריזות וניתקה הסרכא אנו מטריפין.

סעיף קטן רלו

רלו) **ומיהו** אם הכניס ידו בנחת והרגיש שניתקה סרכא אזי מוציאין הריאה לחוץ ומחפשים בריאה ואם לא נמצא ראשה בריאה רירא הוא וכשרה אבל אם נמצא ראשה א' בריאה או בדופן וכיוצא סרכא היא וטרפה. מש"ז או' ט"ו. וכן מתבאר בדברי השמ"ח שם. זב"צ או' קצ"ו וכתב וכן מנהגינו.

סעיף קטן רלז

רלז) שם. ואם נתפרקה שום סרכא כשמכניס הבודק ידו מוציא הריאה לחוץ ובודקה וכו' ואם הוציא הריאה לחוץ ושכח לבדוק אם ראשה בריאה ונאבדה הריאה אם הכניס ידו בנחת כשרה. מט"י ח"ב יו"ד סי' ו' מחב"ר או' כ"ו. ובקו"א או' א' ענ"ה סי' ח"י סוף או' נ"ה. תו"ז סי' ן' או' י"א. וכן דן להלכה למעשה הר' צעיר רודם או' ד' זב"צ או' קצ"ז.

סעיף קטן רלח

רלח) שם. ואין להקל בכך אלא בבהמת ישראל. ומנהג עיר קדשנו ירושת"ו להקל אפי' בבהמת גוי. מט"י שם. מחב"ר או' כ"ז. ועיין לעיל או' רכ"ח.

סעיף קטן רלט

רלט) שם הגה. ויש מתירין למשמש בסרכות ולמעך בהם וכו' והמנהג בכל אשכנז למעך הסרכות באצבעות אף שהרשב"א כתב שבזה לא שמענו מחכמים בשום מקום וכו' ודברי המתירים אני אומר עליהם ברוך שבחר בהם וכו' אכן שמעתי שמקצת קהלות שאינם בני תורה לוקחים סמרטוט עבה וממעכין בה ובודאי אנשים כאלו מאכילים טריפות לישראל להדיא וראוי להזהיר הטבחים שלא ימעכו כ"כ בחזקה אלא לגלגל בין האצבעות וקצת בדרך המיעוט. רש"ל פא"ט סי' כ"ה. ט"ז ס"ק י"ז. ש"ך ס"ק ל"ג. פר"ח או' ל"א. שמ"ח או' ל"ח. פת"ב או' קכ"א. ביא"ב במש"ז או' מ"ד.

סעיף קטן רמ

רמ) וכן לא ימשמש ע"י עפר וחול אלא בידו לבד והעושה כן מאכיל טריפות לישראל. ד"מ או' ך' ש"ך ס"ק ל"ה. פר"ח שם. שמ"ח שם. פת"ב שם. ביא"ב במש"ז שם. זב"ת או' נ"ו.

סעיף קטן רמא

רמא) וראיתי לאיזה בודקים שאינם נזהרים למעך בנחת וסומכים על נפיחת הריאה והם מאכילים טריפות דודאי בכל סרכא גמורה אין מועיל ניפוח. ט"ז. שם. שמ"ח שם. פת"ב שם. ביא"ב בשפ"ז או' מ"ה. ועיין לקמן או' רמ"ו.

סעיף קטן רמב

רמב) גם צריך ליזהר שיסיר כל הסרכא מהריאה ולא שישאר ממנה כלום ולא שום דלדול דכל שלא הלכה מכל וכל יראה מזה דלאו ריר הוא כ"א סרכא גמורה ותו דאיך יבדוק ע"י פושרין והלא הסרכא סותמת וכל שאינו נזהר בכל זה הוא מאכיל טריפות לישראל. שמ"ח שם. פת"ב שם. בי"צ ח"ט או' ג'.

סעיף קטן רמג

רמג) גם ראיתי קצת בודקים דלא קפדי אמיא ובודקים אפי' בצוננים וצריך להזהירם ע"ז שלא יטלו כ"א פושרין. שמ"ח שם. פת"ב או' ק"ך. ומים פושרים הוא כחמימות רוק הפה כמ"ש לעיל סי' ל"ו או' מ"ו יעו"ש.

סעיף קטן רמד

רמד) וזאת עצתי נכונה שבעת עסק המיעוך יהא מוכן אצלו מים פושרין הרבה לשפוך על מקום שקולף כדי לרכך אותה תמיד שלא תתיבש. קומץ כלל ל"ג או' ט' וראיתי נוהגים לקחת מכונה של אש לבית המטבחיים וכלי של מים לחממו עליה ולוקחים מן אותו המים לתת על הריאה בעת הצורך.

סעיף קטן רמה

רמה) שם בהגה. ולכן כל מקום שיתמעך תולין להקל וכו' ואחר שנתמעך נוהגין לבדוק ברוק או פושרין לראות אם אינו מבצבץ. ש"ך ס"ק ל"ד. פר"ח או' ל' לה"פ או' נ"א. בל"י או' ל"ו. זב"ת או' נ"ה. ומשמע דלא הוי רק מנהגא ולא חיובא והלכך אם נאבדה בלי בדיקת רוק בהפ"מ יש להקל. שפ"ד או' ל"ד. וכ"כ בתשו' חנוך בית יהודה סי' מ"ב ובתשו' שבו"י ח"ב סי' ס' אלא שכתב שם בתשו' שבו"י דמ"מ אין להקל אלא כשנתמעך הסרכא בין אצבעותיו ע"י משמוש בנחת אכן ביש מקומות שמקילין וממעכין בחוזק קצת אין להקל שני קולות וכן בנמצא עצם על הריאה דאז צריך נפיחה מדינא אין להקל כלל בלא נפיחה אליבא דכ"ע יעו"ש. פ"ת או' י"ג. ודיני עצם שנמצא על הריאה יבואר לקמן או' שצ"ו ומשם ואילך יעו"ש.

סעיף קטן רמו

רמו) ודע שראיתי שוחטי זמנינו נוהגים קולא שנוטלים הסרכא בצפרנים וקולפין מהריאה ולדעתי סומכים על הקולא שמשימין רוק ופושרין וכבר ידעת מ"ש הט"ז (לעיל או' רמ"א) דמאכילין טריפות לישראל ועכ"פ זה נ"ל באם ניתקת גוף הסרכא ע"י מיעוך אז יכולין לקלוף מגוף הריאה שלא ישאר דלדול ולשום רוק. מש"ז או' י"ז. ומיהו עיין בתשו' תפארת צבי חי"ד סי' ד' שהאריך ליישב מנהג זה שנתפשט במדינות אשכנז ופולין וליטא שקולפין הסרכא מהריאה ואם עברה בודקין ע"י נפיחה ומצא סעד טוב למנהג רק המחמיר על עצמו קדוש יאמר לו יעו"ש. וכ"כ בתשו' חת"ס סי' ט"ל מריש הוה קשיא לי מנהג השוחטים בכל התפוצה לקלוף הסרכא מעל הריאה ולבדוק אח"כ ע"י פושרים ולא שקטה ולא נחה דעתי עד שהגיעני ס' פת"ב וראיתי בראי"פ ס"ק קנ"ג

תשו' הגאון מהר"ר סענדר שור ואמרתי ברוך שבחר במנהגים ישרים ומ"מ שומר נפשו ירחק מכל כיוצא בזה יעו"ש. והב"ד פ"ת או' י"ד. ועיין לקמן או' שנ"ט.

סעיף קטן רמז

רמז) שם בהגה. שלא למעך בורדא וכו' דהוי נמי שלא כסדרן. ש"ך ס"ק ל"ו. פר"ח או' ל"ב. לה"פ או' נ"ד. זב"ת או' נ"ז.

סעיף קטן רמח

רמח) שם בהגה. אבל המנהג בעירנו למשמש ולמעך בכל הסרכות וכו' בין דקה בין עבה ובין בדבוקה כל שנפרד בנחת וכן בכ"מ בין בריאה ובין בורדא כללא דמילתא אין לך סרכא המטרפת שלא נהגו בה קולא זו כ"א היכא דאיכא תר"ל. שמ"ח או' ל"ז. פת"ב או' קכ"ב. בי"צ אלק ח' או' א' קומץ כלל ל"ג או' ד' זב"ר סי' כ"ב או' ד' מנ"י ענף י"ב או' א' ועיין לקמן או' ש"ט.

סעיף קטן רמט

רמט) שם בהגה. ואין חילוק בין סרכא לסרכא. ואפ"ה אין למעך ולמשמש בסרכא דבוקה היוצאת מבועא או מטינרי וכמ"ש בסי' ל"ז סעי' ב' וסי' זה סעי' ט' בהגה. ט"ז ס"ק י"ח. פר"ח או' ל"ג. לה"פ או' נ"ה. בל"י או' ל"ח וכתב וה"ה בכל תר"ל. מש"ז או' י"ח. זב"ת או' נ"ח. וכ"כ באו' הקודם בשם שאר האחרונים. ועיין לעיל או' קע"ו ובדברינו לסי' ל"ז סעי' ב'.

סעיף קטן רנ

רנ) שם בהגה. ואין חילוק בין סרכא לסרכא. וכשירגיש שם סרכא אפי' דקה כחוט השערה והיא דבוקה בצלעות או בשומן וכדומה במקום שיש לחוש שינתק הסרכא כשיוציא הריאה חוצה יפריד הסרכא בפנים עם מעט מן מקום שדבוקה בו כדי שיכיר בין סרוכה לתלויה. בי"צ חלק ט' או' א'.

סעיף קטן רנא

רנא) שם בהגה. אם לא בהפ"מ. והב"ח כתב דנוהגין להתיר אפי' שלא במקום הפ"מ. ש"ך ס"ק ל"ז. לה"פ או' נ"ו. בל"י או' ט"ל. והשמ"ח שם כתב דנהגו להתיר אפי' בבהמות עכו"ם ואפי' שלא במקום הפסד ואין למחות בידם. וכ"פ פת"ב שם. בי"צ שם. קומץ שם. זב"ר שם. מנ"י שם.

סעיף קטן רנב

רנב) שם בהגה. עוד נהגו בעירנו להטריף כל סרכות גדיים וטלאים ועגלים הרכים וכו' ועגלים הרכים היינו תוך שנתו והוא יונק אבל גדיים וטלאים אעפ"י שאינו יונק

כל שאינו נקרא בשם גדי וטלה בלשון בני אדם דינו שלא למעך בהם. ב"ח. ש"ך ס"ק ל"ח. מיהו הפר"ח או' ל"ד כתב על דברי הב"ח הנז' דליתא אלא דאי הוי בתוך שנתו אעפ"י שאינו יונק או לאחר שנתו ויונק מיקרי עגל רך יעו"ש. לה"פ או' נ"ז. בל"י או' מ' זב"ת או' נ"ט. והשמ"ח או' ט"ל כתב ולענין מה נקרא גדי וטלה יש מקומות נהגו לקרוא לנולדים מר"ה ועד חג השבועות ויש נהגו עד ט"ו באב ויש עד ר"ה ונהרא נהרא ופשטא ובמקום דלא ידע מנהגא יש לפסוק כ"ז שקרוי טלה וגדי בלשון בני אדם וכן לענין עגלים כ"ז שנקרא כן בלשון בני אדם עכ"ל. וכ"כ פת"ב או' ק"ל. בי"צ חלק ט' או' ח' מז"ה סי' מ' או' ז' זב"ר סי' כ"ב או' ה' ובתמידים שם או' כ"ט. מנ"י ענף י"ג או' ב' ואם ידוע עת לידתן עד כלות ה' חדשים מיום הלידה. פת"ב שם. זב"ר בתמידים שם. מנ"י שם.

סעיף קטן רנג

רנג) ועיין בתשו' גבעת שאול סי' נ"ח שמעשה בא לפניו בריאה של עגל שכבר פירש מלינק וספק אם הוא בן שנה שהיה בה סרכא עוברת ע"י מיעוך ומשמוש והכשיר וכתב דדוקא בכה"ג דספק אם הוא תוך שנתו אבל בודאי תוך שנתו אף דאינו יונק ודאי דאין להתיר יעו"ש. פ"ת או' ט"ו.

סעיף קטן רנד

רנד) ושיעור יונק שפירש דלא לקרותו יונק היינו אחר שפירש שלשה ימים מעל"ע כמו גבי תינוק לקמן סי' פ"א סעי' ז' פ"ת שם.

סעיף קטן רנה

רנה) ודע שאף שכתבו הפו' דלא מהני בהו מיעוך נראה דה"ה אם נפסק בהגבהת אצבע לא מהני אף דקיל יותר ממיעוך. פ"ת שם.

סעיף קטן רנו

רנו) ומ"מ אם דבוקים חתוכים זל"ז אפי' ביותר מחציה ואפי' השפולים דבוקים להדדי יש להקל כל שנפרדו ע"י הולכת אצבע בנחת ביניהם כיון דבלא"ה יש מקילין בסמוכים במקום זה אבל בנדבק במקום א' המטריף לא מהני בגדיים וטלאים ועגלים רכיה מה שמפרידין בנחת שמחמת רכותן הם נפרדים. שמ"ח או' ט"ל. פת"ב או' קל"א. ואין להקל כ"א כשנדבק שני אונות או כולם יחד מראשן ועד סופן אבל אם לא נדבקו מראש ועד סוף רק שנדבקו למעלה מחציין או השפולים לבד ולמטה מחציין פתוח כמו חלון אין להקל בגדיים וטלאים ועגלים ע"י פירוד בנחת. פת"ב שם.

סעיף קטן רנז

רנז) **זה** שהחמרנו בגדיים וטלאים ועגלים שאין למעך בהם אין הדברים אמורים אלא בשלא כסדרן או למעלה מחציין אבל בסרכא בין אונא לאונא למטה מחציין שאנו מכשירין בבהמות גדולים בלא מיעוך ובדיקה (כמ"ש לעיל סעי' ד' יעו"ש) גם בגדיים וטלאים ועגלים כשר בין שעברה הסרכא ע"י מיעוך בין לא עברה כשר. פת"ב או' קל"ב. ומיהו מ"ש או לממלה מחציין וכו' הוא לפי דברי מור"ם בהגה לעיל סעי' ד' אבל לפי דברי הש"ע שם אפי' למעלה מחציין כמ"ש לעיל או' נ"ט יעו"ש. ועוד עיין לעיל או' מ"ה ואו' מ"ו.

סעיף קטן רנח

רנח) **ובמקומות** שנהגו לאסור בכל סרכות אפי' ניתקה בקל או ע"י נפיחה מנהגא הוא ואין להקל להם. שמ"ח סוף או' ל"ז. וכ"כ לעיל או' רי"ט לנוהגין כפסק הש"ע סעי' יו"ד לאסור במו"מ וכן לספרדים שקבלו עליהם חומרות פסק הש"ע אסור לשנות יעו"ש וא"כ כל מה שכתבנו מאו' רל"ט ועד עתה הוא דוקא לנוהגין להקל במו"מ כדברי מור"ם ז"ל כאן בהגה.

סעיף קטן רנט

רנט) [**סעיף יד**'] **בודק שהוציא ידו וכו**' הראשון נאמן. שאולי הבודק השני הכניס ידו בחוזק !והמביר הסרכא או העבירה הראשון בהוצאת ידו ועד א' נאמן לאסור בדבר המסור בידו. רי"ו נט"ו או' ו' ב"י. רש"ל פא"ט סי' כ"ה. ט"ז ס"ק י"ט. ש"ך ס"ק ט"ל. פר"ח או' ל"ד. לה"פ או' נ"ח. בל"י או' מ"א. שמ"ח או' מ"ח. פת"ב או' ק"מ.

סעיף קטן רס

רס) **ואפי**' לדידן דמתירין כל הסרכות הנימוחים ע"י משמוש מ"מ כה"ג טרפה דדילמא העבירה בחוזק. ד"מ או' י"ט. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שמ"ח שם. שפ"ד או' ט"ל. פת"ב שם. זב"ת או' ס' קומץ כלל ל"ה או' א' מנ"י ענף ט"ו או' א' ועיין לקמן או' רס"ח.

סעיף קטן רסא

רסא) **ומיירי** הכא כשהבודק הראשון אמר טרפה והלך לו אבל אם הוא עתה לפנינו ואומר שטרפה ע"י שמצא בה חסר וכדומה ועכשיו רואין שאינו כן אם יש לתלות שטעה בדבר שראוי לטעות בו קצת בני אדם יש להכשיר אבל בדבר שאין ראוי לטעות בו לאו כל כמיניה להוציאה מחזקת טרפה ולסתור דבריו הראשונים שטרפה בסתם. שמ"ח

שם. פת"ב שם. בי"צ חלק יו"ד או' א' קומץ כלל ל"ה או' ב' מנ"י ענף ט"ו או' ב' זב"צ או' ר"ה.

סעיף קטן רסב

רסב) ואם יכול הדבר להתברר שטעה במה שאמר טרפה לית לן בה וכדאיתא בסעי' שאח"ז. פר"ת או' ך' זב"ת שם. לב"ש או' קפ"ג. זב"צ שם. וכן אם נתן אמתלא אחרת המקובלת בעיני המורה יש להכשיר. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן רסג

רסג) שם. הראשון נאמן. ואפי' שנים אומרים שלא היה סרכא אפ"ה הראשון נאמן וטרפה. מש"ז או' י"ט ובשפ"ד או' ט"ל. לב"ש או' ק"פ. קומץ שם או' א' מנ"י שם או' א' זב"צ או' ר"ג.

סעיף קטן רסד

רסד) לא מבעיא אם באו ראשון ראשון אלא אפי' אם באו כא' ואפי' קדם המכשיר לבא לב"ד ראשון אעפ"י כן טרפה. פר"ת שם. זב"ת שם. לב"ש שם. מנ"י שם. זב"צ או' ר"ד.

סעיף קטן רסה

רסה) ואם חזר הבודק הראשון אחר שאמר טרפה והכשירה לאחרים אעפ"י שהוא לא אכל ממנה התיר שלא כהלכה והבהמה אסורה. שו"ת מהר"ם אלשקר סי' ב' כנה"ג בהגב"י או' קס"ג. שה"מ או' ל"ח. זב"צ או' ר"ו.

סעיף קטן רסו

רסו) ומיהו דוקא כשאמר טרפה ודאי אבל אם אמר סרכא יש ולא אמר טרפה דלמא לא היתה שם סרכא המטרפת. מהרשד"ם חי"ד סי' נ"ג. שה"מ שם. זב"צ או' ר"ז.

סעיף קטן רסז

רסז) ואם בודק הראשון אמר כשרה והב' אמר טרפה אם הבודק הראשון אדם כשר נאמן והבהמה כשרה אבל אם אירע כמה פעמים תקלה על ידו טרפה בודאי. מהרשד"ם שם. כנה"ג בהגב"י או' קס"א. בל"י או' מ"א. זב"צ או' ר"ט. ועיין לעיל סי' א' או' רי"ב.

סעיף קטן רסח

רסח) שם. הראשון נאמן. וכתב זובח תודה דכל זה דוקא במקום שאין עושין נפיחה אבל במקום שעושין נפיחה יבדוק במקום שאמר הראשון שמצא סרכא. זב"ת או' ס' והיינו במקום שמקילין יותר ממשמוש שמסירים הסרכא בידים וסומכים על הנפיחה כמ"ש לעיל או' רמ"ו יעו"ש.

סעיף קטן רסט

רסט) [**סעיף טו**'] **טבח שהכניס ידו ואמר טרפה ואח"כ נתברר וכו**' מכשירין אותה. ואפי' להבודק עצמו מותר ולא אמרינן שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא. פר"ת או' כ"א. מש"ז או' י"ט. פת"ב או' קמ"א. לב"ש או' קפ"ד. זב"ת או' ס"א. ביא"ב בלב"ת או' ן' זב"צ או' ר"י.

סעיף קטן רע

רע) **שם**. **מכשירין אותה**. ודוקא אם אמר בפי' שבריאה מצא טרפות אבל אם אמר סתם טרפה חיישינן שמא נקב הרגיש בטרפש עצמו ואפי' אמר הבודק האחרון אני חפשתי בטרפש ולא מצאתי נקב חיישינן דלמא הראשון הרגיש נקב קטן והבודק השני לא שם לבו כל כך. ט"ז סק"ך. כנה"ג בהגב"י סי' א' או' פ"ה. לה"פ או' נ"ט.. בל"י או' מ"ב. שמ"ח או' מ"ט. פת"ב שם. לב"ש שם. זב"ת שם. בי"צ חלק יו"ד או' ב' זב"צ או' רי"א.

סעיף קטן רעא

רעא) **ואפי**' אם הבודק הראשון אומר עתה טעיתי סבור הייתי שנפתחה הטרפש והריאה כולה דבוקה לאו כל כמיניה כיון שהוחזק לבודק אין סברא שטעה במאי דאין דרך שום בודק לטעות וכיון דמתחלה טרפה בסתם לאו כל כמיניה לחזור. שמ"ח שם. זב"ת שם. פת"ב שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ד' ביא"ב בלב"ת שם. מיהו הקומץ כלל ל"ה או' ג' כתב דאם הוא יר"ש יש להאמינו כל שאומר בפי' שהשחיטה היתה כשרה אבל בסתם שוחט אין להכשיר אלא א"כ ידענו בבירור קודם הבדיקה שהשחיטה היתה כשרה.

סעיף קטן רעב

רעב) **ואם** הבודק אמר שטעה באיזה ענין והוא דבר שאדם טועה בו לפעמים אעפ"י שאינו רק מיעוט המצוי ורוב בקיאים הם ואין טועים בכך הרי זה נאמן שהרי הוא בחזקת כשרות ולא נחשד להאכיל טריפות בידים. וכן אם אומר שטעה בדין שנדמה לו שהענין כזה מחמירין ומטריפנן ולכך אמר בסתם טרפה ואחר שנתיישב בדבר ראה שכשרה היא ה"ז נאמן פת"ב שם. ביא"ב בלב"ת שם.

סעיף קטן רעג

רעג) **ואם** אירע שלא נפתח העור או עדים אומרים שלא נגע כלל בבהמה אם הוא בודק לחוד כשרה ואם שוחט ובודק אפשר דבשחיטה נטרפה ונתיירא ואומר כן אבל אם אמר כשרה בשחיטה שוב אין נאמן. וכן אם אמר טרפה ואח"כ אמר אמתלא טובה למה אמר כן נאמן. מש"ז או' ך' לב"ש או' קפ"ה. זב"צ או' רי"ג.

סעיף קטן רעד

רעד) [**סעיף טז**'] **אמר הבודק שלא כסדרן היתה ואחר מכחישו וכו**' מיירי בבאו שניהם בבת אחת לב"ד כמו בסעי' שאח"ז. ט"ז ס"ק כ"ב. ש"ך סק"מ. פר"ח או' ל"ו. פר"ת או' כ"ב. להה"פ או' ס' בל"י או' מ"ג. זב"ת או' ס"ב. זב"צ או' רי"ד. ועיין לקמן או' רע"ו.

סעיף קטן רעה

רעה) **שם**. **מעמידין הבהמה בחזקת היתר**. והטעם שאמרינן נשחטה הותרה. ט"ז ס"ק כ"א. להה"פ שם. זב"ת שם. ודוקא כאן שמוחלקים בענין הבדיקה אבל אם הם מכחישים זה את זה בשחיטה אסורה משום דאוקמינן בחזקת איסור כל ספק בשחיטה כדלעיל ססי' כ"ה בהגה. ביה"ל או' ד' ועיין בדברינו לשם או' י"ט.

סעיף קטן רעו

רעו) [**סעיף יז**'] **הקונה ריאה וכו**' כיון שבאו שניהם בבת אחת לב"ד וכו' דאילו באו בזה אחר זה הו"ל דברי האומר טרפה כשנים כיון שכבר נתקבל עדותו בב"ד וכו' אתא אחרינא ומכחיש ליה הו"ל אחד ואין דבריו של אחד במקום שנים. ט"ז ס"ק כ"ב. ש"ך ס"ק מ"א. להה"פ או' ס"א. בל"י או' מ"א. וה"ד שלפסק הדין ע"פ עד האוסר ואסרו אותה על פיו אבל אם לא הספיקו לפסוק הדין ע"פ עדותו הראשון ובא השני ואמר שכסדרן היתה כשרה. ט"ז שם. פר"ת או' כ"ב. שמ"ח או' ן' שפ"ד או' מ"א. פ"ת או' י"ז. זב"ת או' ס"ב. בי"צ חלק יו"ד או' ג' זב"צ או' רט"ו.

סעיף קטן רעז

רעז) **ומיהו** לענין תר"ל מקרי רעותא להצטרף לתר"ל וכגון שהיה בועה בריאה בחתוך וממנה יוצא סרכא לחתוך שכנגדו ויש הכחשה זה אומר שסרכא היתה כסדרן וזה אומר שהיתה שלא כסדרה טרפה דהו"ל תר"ל. לב"ש בהגהתו לשמ"ח שם. זב"צ או' רי"ו.

סעיף קטן רעח

רעח) **שם**. **כיון שבאו שניהם בבת אחת לב"ד וכו**' ונראה דהאי ב"ד לאו דוקא ודי ביחיד כיון דלאו דין ממונא הוא. פ"ת שם. מיהו המנ"י ענף ט"ו בלק"י או' כ"ט כתב כיון דאיכא בזה ליתא דממונא דתובע מהמוכר מעותיו צריך ב"ד של שלשה. והב"ד זב"צ או' ר"ך וכתב וכן עיקר.

סעיף קטן רעט

רעט) **שם**. **והרי זה כבהמה שנאבדה וכו**' לעיל סעי' ב' וכתב שם בהגה ואין להתיר רק בהפ"מ וכו' ודעת הב"ח ה"ה לכאן וכ"ה דעת רש"ל פ"ק דחולין סי' כ"א. והפר"ח או' ל"ח כתב דאין להקל כלל אפי' בהפ"מ. אמנם הש"ך ס"ק מ"ב חלק על דברי הב"א

ורש"ל הנז' וכתב דהכא יש להתיר אפי' באין הפ"מ וכ"ה דעת מור"ם ז"ל יעו"ש. וכ"כ הט"ז ס"ק כ"ב. וכן הסכים הבל"י או' מ"ה. תב"ש או' ע"א. לב"ש או' קפ"ז. בי"צ שם בעמ"ז או' ה'.

סעיף קטן רפ

רפ) שם. והרי זה כבהמה שנאבדה וכו' ומ"מ אסור לקונה כיון דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא. הרשד"ם בהלכות בדיקות סי' ט"ל. ל"ח סי' מ"ב ומוכח מדבריו דאשני דינים (דסעי' ט"ז וסעי' י"ז) הללו קאי. כנה"ג בהגב"י או' קס"ט. בל"י שם. מש"ז או' כ"א. פת"ב או' קמ"ז זב"ת או' ס"ג. זב"צ או' רי"ז.

סעיף קטן רפא

רפא) ומיהו אם הקונה לא הוציא עדיין המעות מתחת ידו אין מוציאין ממנו. ל"ח שם. כנה"ג שם או' ע"א. בל"י שם. מש"ז או' כ"ב. זב"ת שם. זב"צ או' רי"ח.

סעיף קטן רפב

רפב) ואם עדיין המוכר יכול למוכרה בלי היזק אין לו על הלוקח כלום ואם א"א למכור בסך זה יש לו שבועה על הלוקח שאומר אמת ויפטר. מש"ז שם. זב"צ או' רי"ט.

סעיף קטן רפג

רפג) הא דאמרינן שאם באו שניהם בבת א' כשר כגון ששניהם ממונים על הבדיקה או אינם ממונים אבל אם אחד ממונה ונמסר בידו לבדוק והשני אינו ממונה הממונה נאמן בכל ענין בין לאסור בין להתיר בין בא קודם בין שבא אחריו. פת"ב או' קמ"ח. מנ"י ענף ט"ו או' ח' מ"ע שורש א' ענף ג' או' ד' זב"צ או' רכ"א.

סעיף קטן רפד

רפד) ואם נראה לב"ד שהעד האוסר הוא נאמן ומוחזק בכשרות יותר מן המתיר יש להחמיר בכל ענין ואצ"ל אם העד האוסר הוא נאמן לבעל הבהמה כשנים שיש לאסור. פת"ב שם. מנ"י שם. זב"צ או' רכ"ב.

סעיף קטן רפה

רפה) ואם אלו המכחישים זא"ז הם תרי ותרי ששנים אומרים שהיה בה סרכא ושנים אומרים שלא היה בה וכן כל כיוצא בזה טרפה מספק ודוקא שיודעים בבירור שזו היא הריאה עצמה שהעידו בה שנים הראשונים אבל אם אינו ידוע כשר. פת"ב או' קנ"א. מנ"י שם או' י"א. מ"ע שם או' ה' זב"צ או' רכ"ג. ועיין עוד מזה לעיל סי' א' מאו' ר"ד ואילך.

סעיף קטן רפו

רפו) שם בהגה. מיהו אם הטבחים עכו"ם רגילים לעשות כך יש לחוש וכו' במדינתנו הגוים רגילים לעשות כך וע"כ מנהגינו לאסור הבהמה אם נתיחדה בין שחיטה לבדיקה אצל הנכרים. זב"צ או' רכ"ד.

סעיף קטן רפז

רפז) ואפי' בטבח ישראל יש לחוש לכתחלה אם יש עליו אפי' חששא קצת. שמ"ח או' נ"א בשם דמש"א. פת"ב או' קנ"ב. ביא"ב בלב"ת או' נ"ד. בי"צ חלק יו"ד בעמ"ז או' ו' וכן במדינתנו בעוה"ר חשודים הקצבים ישראל בכך וע"כ אנחנו נזהרים מהם. זב"צ או' רכ"ה.

סעיף קטן רפח

רפח) [**סעיף יח'**] **ריאה שניקבה במקום חיתוך האונות בגב האונא וכו'** לאפוקי ניקבה מבפנים דלאו היינו רביתייהו כמ"ש בסעי' ך' ביאור הגר"א או' ל"ב.

סעיף קטן רפט

רפט) שם. ודופן סותמתה בסרכא וכו' כשרה. אין חילוק בין נמצא כן במקום א' או אם נסרכו סרכות הרבה לעצם ולבשר כדינם כשרה. מט"י ח"ב יו"ד סי' ו' שמ"ח או' נ"ג. זב"צ או' רכ"ו.

סעיף קטן רצ

רצ) וכן אין חילוק בין ניקבה דהיינו שאחר שהסירו הדיבוק או הסרכא רואין שניקבה או אפי' אין יודעין שניקבה שאחר ההסרה אין רואין נקב לעולם בבשר כשרה ובעצם טרפה. שמ"ח שם. ועיין לקמן או' רצ"ג.

סעיף קטן רצא

רצא) ואם נפחו לסרכא בעוד שהיא סרוכה לדופן צר ועלתה בנפיחה יש להטריף כמו גבי סרכא בחתוכים שעלתה בנפיחה שהיא טרפה כמ"ש לעיל או' מ"ח. זב"צ או' רכ"ח.

סעיף קטן רצב

רצב) אם זאת הסרכא הסרוכה לדופן צר היא מתמסמת ע"י הטבח זו לא מיקרי סרכא אלא ריר בעלמא ואינה סותמת וצריך לנפוח הריאה אחר שעברה הסרכא הזאת ואם בצבצה יש להטריף. זב"צ או' רכ"ט.

סעיף קטן רצג

רצג) שם. או בבשר ובעצם כשרה. משמע דאפי' מיעוט הסרכא בבשר ורוב בעצם כשרה וכמ"ש בב"י וגם משמע דאפי' שאחר שהסירו הסרכא נמצאת שניקבה הריאה

כשרה במיעוט בבשר ורוב בעצם אמנם כתב בב"י בשם מהר"י בן חביב דיש חילוק גדול בין ניקבה ודופן סותמתה לנסרכה בלבד כי בניקבה ר"ל שנראה הנקב בעין צריך שתהיה הסרכא מסתבכת בבשר ואם נסרכה לעצם ולבשר יש מתירין ויש אוסרין אמנם בנסרכה לבד כשרה אפי' לדעת הרא"ש כיון שאין הנקב נראה לעין ובתנאי שתהיה רוב הסרכא כנגד הבשר ומיעוט כנגד העצם יעו"ש וכ"כ בתשו' מהרימ"ט חי"ד סי' יו"ד דהלכה למעשה יש לעשות כהכרעת מהר"י בן חביב דבניקבה ממש צריך שתהא סרוכה לבשר לבד ולא לעצם אפי' מיעוט ובנסרכה לבד אם רוב הסרכא כנגד הבשר כשרה יעו"ש והב"ד כנה"ג בהגב"י או' רל"ה. פר"ח או' מ"ט. שה"מ או' מ"ד. וכ"כ הפר"ח או' מ"א ובלבד שיהא רוב הסרכא כנגד הבשר ומיעוטה כנגד העצם וכדלקמן בסעי' כ"ה והסכים לדבריו בשה"מ שם. וכ"כ מהריק"ש בהגהו' על הש"ע סעי' זה. וכ"כ זב"צ או' ר"ל דמנהגם דאין להכשיר כ"א דוקא רובא בבשר ובבהמת ישראל מכשירין מחצה על מחצה.

סעיף קטן רצד

רצד) **וכל** מקום שהצלע מגולה נקרא עצם וכל מקום שהבשר חופה את העצם נקרא בשר דזיל בתר טעמא שהבשר נסרך יפה ומונע העצם מלהתפרק ומ"מ צריך ליזהר שיהיה בשר ממש מה שעל העצם אבל אם הוא קרום לבד כדרך הבהמות הכחושות אין זה לבשר אלא לעצם שהרי אין הסרכא נסבכת ונאחזת יפה אלא בבשר לא בקרום. הרדב"ז ח"א סי' שכ"ח. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ח. מט"י ח"ב יו"ד סי' ו' ער"ה או' כ"ז. זב"ת או' ע' פ"ת או' י"ט. והרב מהרד"ח בספרו נדיב לב סי' מ"ט דף ק' ע"א כתב דאפי' לס' הרדב"ז אין להתיר כ"א בהצטרפות עוד מעט מן הבשר שבין הצלעות יעו"ש והב"ד זב"צ או' רל"א וכתב דאין מנהגם דאין להתיר בנסרכה לבשר העצם לבדו אפי' ברובא כ"א בהצטרפות בשר שבין הצלעות.

סעיף קטן רצה

רצה) **סרכא** מגב האונא לדופן שכנגדה לדופן צר דכשרה אם מזאת הסרכא יוצאת סרכא אחרת ונסרכה לעצם לבדו כשרה משוה שנולדה מזאת הסרכה ודמי למ"ש לעיל או' ק"ד בדין סרכא בחתוכים וסרכא יוצאת ממנה. זב"צ או' רל"ג.

סעיף קטן רצו

רצו) **שם. או בבשר ובעצם כשרה.** וא"צ בדיקה. טור. וכ"פ ב"י. ש"ך ס"ק מ"ד. לה"פ או' ס"ד. והטעם דדופן סותמתה במקום הצר. שפ"ד או' מ"ד.

סעיף קטן רצז

רצז) שם. אבל אם היא סרוכה לעצם לבדו טרפה. ולא מהני בדיקה. טור וב"י. ש"ך ס"ק מ"ה. לה"פ או' ס"ה. והטעם כתב בב"י דכי סביך בעצם לבד אפשר שיתפרק דעצם קשה הוא ואין הריאה נאחזת בו יפה אבל בנסרכה גם בבשר אינה עתידה להתפרק ואפי' מה שכנגד העצם סופו להעלות ארוכה יעו"ש.

סעיף קטן רצח

רצח) שם. ומשם ואילך נקרא חזה ואם נסרכה שם טרפה. ב' צלעות קטנות הראשונים הסמוכים לצואר א' מכל צד הנתנות לכהן עם החזה אם נסרכה שם סרכא לצלע קטנה הנז' י"א שדינה כחזה. ב"י בשם בעל העיטור. וכ"כ הש"ך רסי' נ"ד. כנה"ג בהגב"י או' רי"ג. פר"ח או' מ"ב. וי"א שאם נסרכא לשם ג"כ מותר. כנה"ג שם. פר"ח שם. וכתב שם הפר"ח ולענין דינא יש לסמוך על המתירין בשעת הדחק. וכן הכריע בזו"ת. זב"ת או' ע"ד. אמנם התו"ז סי' מ"ד או' א' כתב דהעיקר כדברי האוסרים והכי נקטינן יעי"ש וכ"כ בסי' ף' או' ט' ובספרו נדיב לב סי' כ"ז. ועיין לקמן או' שע"א.

סעיף קטן רצט

רצט) והבשר שבין ראשונה לשניה יש להסתפק בו אם סרכא לשם אי הוי כצלע שלמעלה ודינו כחזה וטרפה או כצלע שניה למטה והוי דופן צר וכשרה וכיון דספיקא הוי אזלינן לחומרא דשני שלישי הבשר ההוא מצד הצלע קטנה נידון כחזה והשליש האחר אשר סמוך לצלע שניה הוי דו"צ וכן הוקבע המנהג בעירינו. תו"ז בסי' מ"ד שם או' ג' ובספרו נד"ל שם. מיהו הרב זב"צ או' רל"ה כתב דמנהגם אם נסרך לבשר שבין צלע ראשונה הקטנה לשניה מכשירין לגמרי וחשבי ליה דו"צ אבל אם נסרכה לבשר שלמעלה מצלע הקטנה מטריפין.

סעיף קטן ש

ש) והדופן צר דאמרינן דאם נסרכה בו כשרה הוא מתחיל מצלע ראשונה הקטנה עד צלע חמישית וחמישית בכלל אבל צלע ששית וממנו ואילך הוי דופן רחב והסרכא בו טרפה והבשר שבין צלע חמישית לששית יש להסתפק בו ואזלינן לחומרא דהיינו ששני שלישי הבשר ההוא לצד צלע ששית הוי דו"ר וטרפה והשליש ממנו שהוא מצד צלע חמישית הוי דו"צ וכשרה. כנה"ג שם ובספרו שו"ת בעי חיי סי' נ"ה. תו"ז שם או' ב' ואו' ד' ובספרו נד"ל שם. וה"ד אם הוא עדיין כנגד האונא אבל אם הוא כנגד האומא טרפה. מבי"ט ח"ב סי' י"א. זב"צ או' רל"ו.

סעיף קטן שא

שא) **הא** דאמרינן צלע חמישית הוי דו"צ היינו לפי שרוב הבהמות הכי הוי שמגיע חתוך האונות עד צלע ה' אבל אם אירע שראינו בהמה א' שחתוך האונות שלה עד צלע ג' או ד' וצלע ה' כנגד האומא ודאי דאם יש סרכא מהאונא לצלע ה' שכנגד האומא דטרפה דזה מקרי דופן רחב. זב"צ או' רל"ז.

סעיף קטן שב

שב) **מעשה** שהיה סרכא לדופן שבין צלע חמישית לששית בשני שלישים שהם לצד צלע ששית שכתבנו בסמוך דטרפה מיהו כשנפחו הריאה נמצא מקום הנז' הוא כנגד האונות ונמשכים עוד האונות ממנה ולהלאה עד כנגד צלע ז' דבהמה זו היתה משונם משאר הבהמות והכשירו מפני דזה מקרי דופן צר. זב"צ או' רל"ח.

סעיף קטן שג

שג) **ואם** הריאה יש לה יתרת בדרי דאוני כגון שנמצאו ד' אונות בימין או ג' אונות בשמאל והסרכא יוצאת מאונא ד' לדופן שכנגדה או מאונא ג' לצד שמאל לדופן שכנגדה. הרב מהריב"ל ח"ב סי' פ"ג בתוך השאלה דעתו להטריף וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' ר"ט בשם מהר"י סמוט. שו"ג או' מ"ב. זב"צ או' רל"ט.

סעיף קטן שד

שד) **ולענין** חוט שמנקרין מן החזה הנה דע לך שיש בשר אדום בסוף ראשי הצלעות כולן מזה ומזה והוא מכסה החזה ומתפשט לרוחבו על ראשי הצלעות כשיעור ב' אצבעות והחוט אדום של דם שמנקרין מן החזה הנה הוא עומד תחת הבשר האדום הנז' באמצעיתו ואם נסרכה האונא ע"ג בשר זה ג"כ טרפה ואפי' בראש הבשר הזה שהוא סמוך לצלעות. כן העלה בס' נד"ל שם ובספרו תו"ז סי' ף' או' יו"ד. זב"צ או' ר"מ.

סעיף קטן שה

שה) **נפל** מחלוקת באופן בדיקה זו איך תהיה יש מי שאומר שבדיקה זו היא בהיות הבהמה רבוצה ומוטלת בקרקע על מתניה ולא תלויה שבהיותה תלויה גוף הבהמה מכביד והאונות כולם אז מעט מקבץ את המרובה. ונראה לי הבדיקה הראויה בדבר הזה והנסיון האמתי הוא בהיות הבהמה תלויה שאז הבשר שבין הצלעות מתפשט כמו שהוא חי וכשהוא מוטל ארצה הבשר מתקבץ ומתכווץ כבשר המת ושיעור חז"ל הוא בחיים. החכם השואל בתשו' מבי"ט ח"ב סי' י"א. והרב השיבו כי בדיקה האמתית היא כשהיא תלויה. כנה"ג בהגב"י או' ר"י. וכן הסכים השמ"ח או' נ"ד. מיהו הרב זב"צ או' רמ"א כתב דמנהגם לבדוק כשהיא מושכבת בקרקע על מתניה.

סעיף קטן שו

שו) ואם נסרכה האונא על שמנונית החזה טרפה דהיינו בהיות הבהמה שמינה הרבה מתהוה בחזה שלה שומן הרבה קרוב לשמנינית הלב והוא דבוק שם בחזה אם נסרכה אונא לשם טרפה. נד"ל שם ובתו"ז שם או' י"א בשם כמה פו' יעו"ש. זב"צ או' רמ"ב.

סעיף קטן שז

שז) ואם משומן החזה נמשך ע"ג הצלעות ונסרכה האונא לשם נידון כצלעות וכשרה. ב"י בשם בעל העיטור ורי"ו. פר"ח או' מ"א. שמ"ח או' נ"ד. זב"ת או' ע"ד. מק"מ או' קנ"ו. זב"ש או' ס"ח. נד"ל שם ובתו"ז שם או' י"ב. זב"צ או' רמ"ג. והטעם כתב שם בזב"צ דכיון דאיכא כמה פו' מכשירין אם נסרך לעצם לבד שבדופן צר אע"ג דאינן מחמירין ובעינן רוב הסרכא בבשר כמ"ש לעיל או' רצ"ג בכה"ג דאיכא שומן על העצם ונסרכה לשם יש להקל יעו"ש.

סעיף קטן שח

שח) אם נסרכה האונא מאחורי הערוגה הנקרא גג האונות לדופן למטה בשדרה במקום החליות ושם בשדרה במצר החזה הנה שם בשר הלימב"ו מושכב על השדרה דנמצאת הסרכא הנסרכת לשם היא באה ע"ג בשר ואין שם שום עצם מגולה ומגין יותר משאר הדופן וע"כ יש להכשיר בפשוט. תו"ז שם או' י"ט. זב"צ או' רמ"ד.

סעיף קטן שט

שט) שם בהגה. וכבר נתבאר שנהגו להקל בסרכא המתנתקת ע"י מיעוך ומשמוש. וכן בכל הסרכות שיתבארו בסי' זה בכולן נוהגין למעך וזה הכלל נקוט בידך כל סרכות שבעולם נוהגין למעך ולבדוק אח"כ אם עולה בנפיחה חוץ מכסדרן דהיינו מחתוך לחתוך למטה מחציין לצד עיקרן וסרכא תלויה ודבוקה בגרגרת או בסמפון השומן או בשדרה בענין שנתבאר סעי' ז' דכשר. וכן אם הורדא נדבקת למטה בשורש שלה בסעי' ו' כל אלו כשרים בלא מיעוך ובלא שום בדיקה מטעם דהיינו רביתייהו כך נוהגים במדינות אלו וכ"ה בדברי האחרונים. ש"ך ס"ק מ"ו. להה"פ או' ס"ז. בל"י או' מ"ת. וכבר נת' כ"ז כל אחד במקומו יעו"ש. ועיין לעיל או' רמ"ח.

סעיף קטן שי

שי) ובס' של"ה צוה לבניו שלא יקנו מבשר בהמה שמיעכו בה הסרכא שלא כסדרן ודומיהן. וכן נוהגין אנשי מעשה במדינות הללו עד היום. וחיוב על הבודק להגיד להם איזה בהמה שנתכשרה ע"י מיעוך או כפשוטה. אי"צ בזב"ת או' ל"ב. ועיין לעיל או' רכ"ב.

סעיף קטן שיא

שיא) **ואנו** אין נוהגין למעך ובכסדרן מכשירין בכל גוונא אף למעלה מחציין וכן דבוק בשדרה וגם בורדא שנדבקה בשורש שלה מכשרינן אבל דבוק בגרגרת או בשומן הסמפון מטריפין. פר"ח או' מ"ג. לה"פ שם. בל"י שם. וזהו למנהג הספרדים ההולכין על פסק הש"ע לעיל סעי' יו"ד יעו"ש ובדברינו לשם וגם זה נת' כל אחד במקומו.

סעיף קטן שיב

שיב) [**סעיף יט**'] **ודוקא כנגד האונות הוא דמכשרינן וכו**' דכל שכנגד האונות דוקא הוי רביתייהו ושלא כנגד האונות לא הוי רביתייהו. ב"י. ש"ך ס"ק מ"ז. פר"ח או' מ"ד. לה"פ או' ס"ח. זב"ת או' ע"ז.

סעיף קטן שיג

שיג) **ואפי**' אם נסרכה האונא לדופן צר באלכסון דהיינו כנגד האונא שאצלה כשרה. ב"י. פר"ח שם. שמ"ח או' נ"ו. זב"ת או' ע"ט. תו"ז שם או' י"ח. זב"צ או' רמ"ה.

סעיף קטן שיד

שיד) **הא** דמכשרינן בנסרכה באלכסון היינו כשאין בשר הריאה מקמיט אחר הנפיחה ע"י אלכסון אבל אם מקמיט עשוי להתפשט ולהתפרק ואין זה בדק טוב וטרפה. שמ"ח שם. זב"צ או' רמ"ו.

סעיף קטן שטו

שטו) **ואם** סרכא יוצאת מגב אונא והיא לעומת הצלע וכדומה באלכסון לבשר שבין הצלעות מספקא לי אם מגין כיון דהכל הוא במקום הצר או כיון שמקום שיוצא ממנו הסרכא אין הגנה כנגדה שעצם אינו מגין ונראה להקל בהפ"מ רק שלא בשר הריאה מקמיט. שמ"ח שם. והרב זב"צ או' רמ"ז כתב דמנהגם להכשיר בשופי ואפי' בהפסד מועט.

סעיף קטן שטז

שטז) **גב** האונא שניקבה ונסתם בבשר ובעצם שכנגד האונות ולא שנסתם בסרכא כ"א הבשר והעצם נדבקו היטב על הנקב לסתום מכל צד נראה דאפי' רוב הסתימה בשר ומשהו עצם טרפה דכיון דמקום עצם עשוי להפתח הרי יהיה נקב משהו. שמ"ח או' נ"ח. זב"צ או' רמ"ח.

סעיף קטן שיז

שיז) **גב** האונות ל"ד דה"ה כל מקום שבריאה מסוף החתוכים ולפנים ורואים מהחיתוך שבין אונות לאומא כאלו חוט מתוח משם לצד פנים עד מקום דבוקה בשדרה מהחוט

ולמעלה לצד הצואר הכל נידון כגב האונות שכולו מקום צר ומהחוט ולמטה דינו כאומא דשם מתחיל להתרחב. ב"י. שמ"ח או' נ"ה. תו"ז שם או' ה' זב"צ או' ר"ן.

סעיף קטן שיח

שיח) ואם החיתוך אינו ישר אלא נחתך באלכסון ימדוד מסוף החיתוך עד הגובה שכנגד השדרה דרך ישר ולא באלכסון כדרך שנחתך החיתוך. הרשב"ץ בס' יבין שמועה דף ך' תו"ז שם או' ו' זב"צ או' רנ"א.

סעיף קטן שיט

שיט) מעשה בא לידי באונא התחתונה של ימין הנקראת עבה וארוכה (ר"ל אונא הסמוכה לאום) שנחתכה באלכסון הרבה לצד ראש הבהמה עד סוף הערוגה והיתה האומא באחורי הערוגה עולה למעלה הרבה כמעט נגד צלע ג' ונסתפקתי אי נידון אותו מקום של האומא כדין השלם שכנגד האונות לענין סרכא משם לדופן צר או לא אמרינן למדוד בחוט ישר מן קצה החתוך אלא כשלא נחתך החיתוך עד סוף הערוגה עד היסוד בא והמקום שלם בלתי חתוך שכן אמרו השלם שכנגד האונות דהיינו שלם בלי שום חתך אבל כל שכבר נחתכה כולה הרי האומא בפנינו ואיך נתיר אומא לדו"צ. וסוף דבר הסכמתי בתשו' נד"ל סי' ל"ד דאומא גמורה הוי ולא מתכשר בסרכא לדו"צ משם כ"א ימצא מכה בדופן יעו"ש. תו"ז שם או' ז' זב"צ או' רנ"ב.

סעיף קטן שכ

שך) סרכא מן האונא לבשר שבין הצלעות ונרקב הבשר ונסרכה לעור טרפה דהעור אינו מגין. שו"ת בית יהודה ח"ב סי' ק"ד. תו"ז שם או' כ"ד. וכן בא מעשה ליד טבחי עירנו שהבשר שבין הצלעות שנסרכה לו הסרכא היה מתמסמס והגיע לבשר שהרופא גירדו ודוקא העור היה קיים והטריפו מטעם הנז' זב"צ או' רנ"ג.

סעיף קטן שכא

שכא) אם יש בועא ע"ג האונא וסרכא מן הביעא לדו"צ מהריב"ל ח"ב סי' פ"ג כתב דבקושטא נהגו להטריף ובשאלוניקי ועירנו המנהג להכשיר וא"צ שיכסה הסרכא כל הבועא דלא חיישינן לנקב בכל הבועא אלא במקום הסרכא. תו"ז שם או' כ"ו. ועיין כנה"ג בהגב"י או' רנ"א שהביא מנהג זה ודעת האוסרין והמתירין וגם למ"ד דבעינן שתכסה הסרכא את כל הבועא יעו"ש. וא"כ כל אחד יעשה כמנהגו.

סעיף קטן שכב

שכב) אמנם אם יש תרי בועי דסמיכי אהדדי בלי חוט בשר מקיף או איזה מראה פסולה וסרכא מעל גבה לדו"צ או אטום וסרכא מעל גבו לדו"צ בעינן שתכסה הסרכא כל התרי

בועי או המראה פסולה או המקום האטום כדי שיגין על הנקב היכא דאיתיה ואם לא מכסה הסרכא כל התרי בועות וכו' טרפה. כנה"ג שם ובאו' רי"ז. שו"ג מחו' או' ל"ח. חו"ז שם או' כ"ז. זב"צ או' רנ"ו.

סעיף קטן שכג

שכג) שם. אבל שלא כנגד האונות. כגון מן האומות ולמטה טרפה ששם החלל הוא רחב ודרך הסרכא להתפרק ואין הדופן סותם כיון שהיא רחוקה מן הריאה. לבוש. זב"ת או' ע"ח ואו' ע"ט.

סעיף קטן שכד

שכד) [**סעיף ך'**] **הא דמכשרינן דוקא כשהנקב כנגד הדופן אבל אם רקבה מבפנים וכו' טרפה.** דלאו רבית"יהו. ביאור הגר"א או' ל"ה.

סעיף קטן שכה

שכה) שם. אבל אם ניקבה מבפנים וכו' וכן האונא העליונה הימנית שקורין רגל חמור כל שטח הגב של אותה אונא הנוטה לצד גב האונות דנין לה כדופן צר אבל מאותו חוט שנוטה לצד פנים דנין ליה כסרכא אם היתה מצד פנים לדופן שאין הדופן מגין. כנה"ג בהגב"י או' רי"ו בשם מהרש"ג. שו"ג מחו' או' מ"א. תו"ז שם או' כ"א. זב"צ או' רנ"ז.

סעיף קטן שכו

שכו) שם. ואם סרכא יוצאת משיפולי אונא ומתפשטת וכו' הכלל בזה עד סוף הסי' דכל שרובו נסתם לא מיפרקא. ביאור הגר"א או' ל"ו.

סעיף קטן שכז

שכז) שם. אם רוב הסרכא היא בגב האונא כשרה וכו' ואם הבודק לא יוכל לשער בפנים יחתוך בזריזות ראש הסרכא הדבוקה לדופן ויוציא הריאה וישער אם רובה היא בגב האונא כשרה. מט"י ח"ב סי' ו' דף ל"ז ע"ב. זב"ת או' פ"ב. ומנהגינו בתחלה מביאין סכין ופותחין כל החזה מראשו ועד סופו ויהיה צד א' מכאן וצד א' מכאן ואז הריאה והדופן היא גלויה לפניו ויכול לשער בטוב ואם אף גם בזה לא יוכל לשער אזי חותכין הסרכא וכו' כנז"ל. זב"צ או' רנ"ח.

סעיף קטן שכח

שכח) וה"ה אם הסרכא יוצאה מבפנים ומגבה ג"כ אזלינן בתר רובא אם הרוב מבפנים טרפה ואם הרוב מן הגב כשרה. כנה"ג בהגב"י סוף או' פ"ט. נד"ל סי' מ"ב. זב"צ או' רנ"ט. ואם נמצא עצם דבוק על הריאה ית' לקמן או' שצ"ו ומשם ואילך יעו"ש.

סעיף קטן שכט

שכט) [**סעיף כא**'] **אם סרכא עולה וכו'** אזלינן בתר רובא. וגם בזה יחתוך ראש הסרכא הדבוקה לדופן ויוציא הריאה לחוץ וישער. מט"י שם. וגם מנהגינו בזה כמ"ש לעיל או' שכ"ז. זב"צ או' ר"ס.

סעיף קטן של

של) [**סעיף כב**'] **אם האומא סרוכה לדופן אם יש מכה בדופן כשרה וכו'** וה"ה אם האונא סרוכה לדו"צ בעצם לבדו ויש מכה בדופן כשרה. ב"י בשם מהר"ר דוד ן' יחיא. פר"ח סוף או' מ"ה וכתב וכן עיקר ודלא כיש חולקין. שמ"ח או' ס"א. זב"צ או' רס"א.

סעיף קטן שלא

שלא) **שם. אם יש מכה בדופן כשרה וכו'** ואין חילוק בין אם הסרכא יוצאה מגב האומא או משיפולי או מבפנים (ר"ל מקמא) אל הדופן דהא לא הוי טעמא משום הגנה אלא משום דתלינן רעותא בדופן ולא בריאה. הרדב"ז ח"ג סי' תס"ה פר"ח או' מ"ו. לה"פ או' ס"ט. בל"י או' ן' מט"י ח"ב סי' ו' שמ"ח או' ס"ג. שה"מ או' ן' ער"ה או' ל"ב. זב"ת או' פ"ז. והגם דהתו"ז סי' פ"א או' ב' ובספרו נד"ל שם כתב דמנהגם להטריף מ"מ כתב שם בנד"ל היכא דנהגו להתיר אין בו כח לאסור יעו"ש. והב"ד זב"צ או' רס"ב וכתב וכ"ה מנהגם להתיר בשופי.

סעיף קטן שלב

שלב) **וה"ה** אם יש מכה בדו"צ ונסרכה לשפולי או מקמא כשרה. זב"צ או' רס"ג.

סעיף קטן שלג

שלג) **וכן** אם סרכא עולה מהאונא לדו"ר שכנגד האומא ויש שם מכה בדופן כשרה. וכן אם סרכא עולה מן האומא לדו"צ שכנגד האונא ומכה בדופן כשרה. מהרימ"ט ח"ב סי' י"א. כנה"ג בהגה"ט או' ע' ואו' ע"א ובהגב"י או' רנ"ו. מט"י שם. שו"ג או' ס"ה. והגם שהתו"ז שם או' ג' כתב דמנהגם להטריף אנן בדידן מנהגינו להכשיר ככל הנך רבוותא. זב"צ או' רס"ד.

סעיף קטן שלד

שלד) **והא** דמכשרינן אם יש מכה בדופן אפי' הריאה נקמטת קצת בנפיחה ע"י סרכא זו אין לחוש דעיקר רעותא דקמט שסופה להתפשט ולפסוק הסרכא ויתגלה הנקב שבריאה הא סרכא זו תלינן דמן הדופן באה ונהייתה ואין בריאה שום רעותא. שמ"ח או' ס"ד. זב"צ או' רס"ה.

סעיף קטן שלה

שלה) שם. אם יש מכה בדופן כשרה וא"צ בדיקה. והגם דמדינא א"צ בדיקה נד"מ אי אתרמי משום ספק אחר שהסירו הסרכא מן הריאה בנחת ונמצא נקב בריאה במקום הסרכא דהיינו שנפחו הריאה ובצבץ שם במקום הסרכא טרפה. ב"י בבד"ה וכסברת הראב"ד. כנה"ג בהגב"י או' ע"ד. פר"ח או' מ"ה. שמ"ח שם. ער"ה או' ל"ו. והגם דהתו"ז שם או' ל' כתב דמנהגם להכשיר אנחנו מנהגינו להטריף כסברת מרן ז"ל זב"צ או' רס"ו.

סעיף קטן שלו

שלו) סרכא היוצאת מן הבועא וסרוכה לדו"ר שיש בו מכה כשרה. שו"ג או' ס"ז. ער"ה שם. תו"ז שם או' ז' זב"צ או' רס"ז.

סעיף קטן שלז

שלז) ודוקא בועא א' או אפי' בועות הרבה בחוט בשר מפסיק ביניהם אבל אם היו תרי בועי דסמיכי אהדדי ואין חוט בשר מפסיק ביניהם טרפה ואף אם מכסה הסרכא כל הבועות אינו מציל אותם דהסרכא תלינן מן המכה ולאו הויא הגנה דלאו מקום רביתא הוא ונשארו השתי בועי בחזקת איסורן. שו"ג שם. תו"ז שם או' ז' זב"צ או' רס"ח.

סעיף קטן שלח

שלח) וה"ה נמי אי איכא מראה פסולה או מקום אטום וכיוצא וסרכא ע"ג לדופן עם מכה דטרפה מטעם האמור. שו"ג שם. תי"ז שם או' ח' זב"צ או' רס"ט.

סעיף קטן שלט

שלט) כשם דמהני מכה שבדופן להכשיר סרכת הריאה דתלינן דמן המכה יצאת כן נמי מהני למטה מן הצלעות עד השדרה דאם נסרך גג האומא ע"ג החליות ומכה שם בחליות כשרה. תו"ז שם או' ל"א. זב"צ או' ע"ר.

סעיף קטן שמ

שמ) [סעיף כג'] מכה זו שאמרנו היינו שיש בדופן כעין נגע אבל אם יש בהרות שחורות וכו' דדוקא היכא דחזינא מכה בדופן תלינן סרכת הריאה במכת הדופן שמחמת לחלוחית המכה וגליד שעליה נדבקת הריאה בדופן אבל אם אינו ניכר שהיה מכה בדופן לא תלינן ובהרות שחורות הנראות בבשר שבין הצלעות אינו סי' מכה שחיתה כי אפשב שבאו מחמת הכאה שהכו הבהמה על גבה שכן דרך מקום המכה להשחיר הילכך לא תלינן להקל ומטרפינן לה. תשו' הרא"ש כלל ך' סי' ז' ב"י.

סעיף קטן שמא

שמא) וכל שיודעים בודאי שמכה היתה שם אעפ"י שחיתה המכה תלינן בה וכשרה. שמ"ח או' ס"ו. פאת נגב סי' א' נד"ל סי' ל"ח. זב"צ או' רע"א. ואפי' היתה המכה כעדשה מכשרינן. זב"ש סוף או' פ"ז בשם מהריב"ד. זב"צ או' ער"ב.

סעיף קטן שמב

שמב) אם נשבר הצלע והיה בו עוקץ ולא היה סרכא בריאה לדופן כשרה בלי בדיקה. זב"ש או' פ"ט בשם מהרד"פ. זב"צ או' רע"ג. ועיין לקמן או' שנ"א.

סעיף קטן שמג

שמג) אם נסתפק לו אם הסרכא היתה במכה אם לאו ולא יכול לעמוד על הדבר טרפה. זב"ש או' צ"ג. זב"צ או' עד"ר.

סעיף קטן שמד

שמד) אם כל זמן שלא נקשר השבר של המכה היו השברים שוכבים זע"ז אבל כשמפרידין את השברים היה נראה כמין עוקץ בראשי השברים אינו כלום דכל השברים כך הם כל זמן שלא נקשרו כל א' נראה כסכין חדה וכיון שהיו דבוקים זל"ז עתידים להתרפאות וכשרה. זב"ש או' ק"ג משם שו"ת מהראד"ב סי' צ"ד. זב"צ או' ער"ה.

סעיף קטן שמה

שמה) אם יש מכה בחוץ בדופן לצד העור ובהרות מבפנים שפיר קרינן לה מכה וכשרה. שמ"ח או' ס"ו. זב"צ או' רע"ו.

סעיף קטן שמו

שמו) אבל אם יש מכה בדופן בחוץ לצד העור ומבפנים הוא ברי ואין רואים מבפנים שום רעותא ונסרכה בפנים כנגד המכה שבחוץ טרפה. שמ"ח שם. בני דוד דף נ"ד. ער"ה או' ל"ה. זב"צ או' רע"ז.

סעיף קטן שמז

שמז) לענין מכה בדופן כל מה שיש בקבלה אמיתית שהיתה מכה וחיתה יש לסמוך עליהם אבל אם השוחטים מסברת ראשם אומרים שכך נראית להם ושאר העם אין רואים יש לבטל דעת השוחטים. מהריט"ץ סי' ס"ג. לה"פ או' ע' בל"י או' נ"א. מחב"ר או' ל"ד. זב"ש או' צ"ג. זב"צ או' רע"ט.

סעיף קטן שמח

שמח) מכה בבשר שבין הצלעית הכנה"ג או' ל"ז נסתפק בזה דאין מכה אלא בצלע שהוא קשה וכתב שכ"ה דעת מהר"י פיגון יעו"ש וכ"כ הברכ"י בשיו"ב או' ו' בשם תשו'

הכנה"ג סי' מ"ח. אבל הרב בני דוד דף נ"ד כתב דמדברי מהרימ"ט סי' ט' מוכח דמכה בבשר נמי תלינן בה יעו"ש. וכ"כ בהדיא הרשב"ץ ביבין שמועה דף ך' והרשב"ש סי' ק"ך וראב"ן סי' רמ"ב הב"ד ער"ה או' ל"ג. וכ"כ פאת נגב סי' א' חו"ז שם או' יו"ד ובספרו נד"ל סי' ל"ח. זב"ש או' ץ' זב"צ או' ר"ף וכתב וכן מנהגם להכשיר.

סעיף קטן שמט

שמט) **אם** יש מכה בבשר והקרום שע"ג הצלע דהיינו שהבשר שע"ג הצלע או הקרום שע"ג הצלע נלקה ונעשה ע"ג מוגלה אבל בעצם ליכא שום רושם מכה אעפ"י כן יש להכשיר. פאת נגב שם. נד"ל שם. זב"ש או' צ"ב. זב"צ או' רפ"א.

סעיף קטן שנ

שנ) **ואם** הבשר או הקרום שע"ג הצלע יפה וטוב ומכה יש בעצם שתחתיו והסרכא היא ע"ג בשר של העצם יש להכשיר. נד"ל שם וכתב והגם דהפאת נגב שם החמיר והצריך נפיחה יש להכשיר בפשיטות ושפיר מקרי סרכא במקום מכה יעו"ש. זב"צ או' רפ"ב וכתב וכן מנהגם להכשיר בפשיטות כפסק הרב הנז'.

סעיף קטן שנא

שנא) **הא** דמכשרינן סרכא עם מכה בלא בדיקה דוקא כשאין באותה שבירה עוקץ אבל אם יש שם עוקץ והסרכה נאחזת בעוקץ יש לחוש לנקיבת הריאה ומנהגינו להכשיר אם עולה בנפיחה (ר"ל ואם יש נקב בריאה טרפה) ואפי' בדו"צ כי האי גוונא שיש מכה ועוקץ בדופן ונסרכה הריאה ע"ג העוקץ צריך בדיקה בנפיחה דאעפ"י שאנו מתירין נקב בפועל כשהיא סרוכה לדו"צ הני מילי כשהיא סרוכה כדרכה שהדופן שוכב על הריאה מגין הוא וסותם אבל כשהיא סרוכה ע"ג העוקץ אין העוקץ מניח לשכב הריאה על הדופן אלא הנקב בריאה תמיד וסימניך וחטאתי נגדי תמיד. שו"ג מחו' או' מ"ה. תו"ז שם או' ט"ז.

סעיף קטן שנב

שנב) **מעשה** בריאה א' שהיתה האומא סרוכה לדו"צ ומכה בדופן וכשבא הבודק להפריד הריאה מן הדופן שם היה תחוב חתיכת עופרת עגולה טרפה. תו"ז שם או' י"ח ובספרו נד"ל סי' ל"ז. זב"צ או' רפ"ד.

סעיף קטן שנג

שנג) **אם** ראינו שהוכית הבהמה לפנינו ואח"כ נשחטה וראינו שנשבר הצלע אין להכשיר במכה זו ואם נסרכה לו הריאה טריפה דכיון דהשבר הוא חדש ודאי דהסרכא לא באה מן השבר אלא מחמת הריאה וטרפה אבל אם נשחטה אחר כמה ימים אפי'

שידענו שהוכתה תלינן הסרכא במכת השבר ומכשרינן. תו"ז שם או' י"ב ואו' י"ג. זב"ג או' רפ"ה.

סעיף קטן שנד

שנד) יש מקומות ששוברים העצם במקום הסרכא ומקיפין אותו מקום עם הצלעות הסמוכות לאותו עצם בשוה לאותו מקום ואם רואים שנוי בין הצלעות במראה המוח שבתוך העצם דנין אותו כמכה וצריך לזה אומנות יתירה ואין מוסרין זה אלא לאדם זריז עם יראת חטא. הרשב"ץ ביבין שמועה דף ך' זב"ת או' צ"ב. מיהו הרשב"ש סי' כ"ב כתב דהעושים כן הם מאכילי טרפות לישראל והגם דמר אביו הרשב"ץ הסכים לזה מ"מ משום שראה הרשב"ש וידע כי נתמעטו הדורות ואין הדור שלו ראוי לכך ע"כ גזר אומר שכל העושה כן מאכיל טריפות לישראל. זב"ש סוף או' פ"ח. וכ"כ התו"ז סי' פ"א או' י"ד דאנן לא נהגינן להכשיר בכיוצא מבדיקות אלו אלא א"כ נראה בעצם עצמו שום שנוי שגבוה או נמוך או נגע וכיוצא הנראה בחוש העין או במשמוש היד דוקא ותו לא מידי עכ"ד.

סעיף קטן שנה

שנה) אם נסתפק אם יש שם מכה אם לאו כתב הרב בית יהודה במנהגי ארגיל דף קי"ד שנהגו לצלות הצלע על האש ואם יש בו מכה יבצבץ משם הדם ודוקא בבהמה גסה שהוא הפ"מ וכו' יע"ש והב"ד הער"ה או' ל"ז וכתב דאיך להקל בזה. וכן החמיר בדבר זה הזב"ש או' ח' וכתב שמהר"ח קצבי ז"ל עשה נסיון והביא צלע א' כנגדו מצד האחר כמוהו והניחו על האש ובצבץ דם כמוהו אעפ"י שלא היה נראה ממנו שום מכה כלל ומשם קבל על עצמו להחמיר בדבר יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' רפ"ז דכן מנהגם שאין סומכין על נסיון זה.

סעיף קטן שנו

שנו) אם נסרכה האונא בדו"צ לצלע והצלע היה גסטרא פי' שנסדק לארכו ונעשה נקוב ונסרכה שם האונא בין עור לבשר ובצלע עצמו דבוקה ואדוקה טרפה דנקב שבדופן לא חשיב מכה. כנה"ג בהגב"י או' רס"א. שו"ג מחו' או' מ"ז. ער"ה או' ל"ד. והגם דהנד"ל בסי' נ"ד דעתו להכשיר מ"מ כתב דלא ימלאו לבו להתיר נגד דעת הרבנים הנז' זב"צ או' רפ"ח.

סעיף קטן שנז

שנז) אמנם אם נסרכה לדופן שיש בו מכה אפי' אם ניקב הדופן כיון שיש מכה יש להכשיר. כנה"ג שם נד"ל שם. זב"צ או' רפ"ט.

סעיף קטן שנח

שנח) **מעשה** שהיה סרכא בריאה למכה שבדופן דהיתה הצלע שבורה והיה בצדו של צלע נקב ולא היה מעל"ע כ"א לרוחב הצלע עד חציו ושם היתה הסרכא יש להכשיר. תו"ז שם או' ל"ב וסיים דבנידון זה גם הכנה"ג יודה דכשר כיוך שלא היה הנקב מעל"ע אלא מקצתה נקובה לרחבה דהו"ל מכה ברורה. זב"ץ או' ר"ץ.

סעיף קטן שנט

שנט) **ואני** תמהתי על מי שהורה בשום מקום להכשיר הסרכות בנפיחה ובפרט מאלו החכמים האחרונים וכ"ש הבא מחדש לדור במקום שאין נוהגין בנפיחה שודאי זה ממיעוט הבנה ויראת חטא ומגודל לב וגאוה עצומה מאחר שכל הפו' והגאונים ז"ל אמרו שהנפיחה אינה מועלת כשאין מכה בדופן ולא ראינו מי שהורה כן כ"א ר"ת לחכמי מרסלייא אבל רוב העולם וכמעט כולו אוסרים מן הדין לכן שומר נפשו ירחק מהם וכ"ש במקום שלא נהגו והבא להתיר בנפיחה במקומות האלו מנדין אותו ומכריזין על בשרו שהוא טרפה. כנה"ג בהגב"י או' רפ"ג משם מהר"י בירב בתשו' סי' א' וגם הפר"ת או' ל"ב האריך הרבה וגם הביא דברי מהרי"ב הנז' וסוף דבריו כתב דכל דנהוג איסור בנפיחה לא מצו להתיר וכו' דכל המתיר מתיר בלא כרצונו ית' שאין להם התרה ואי עביד התרה ונהוג להתיר בנפיחה מנהג אחרון מנהג בטעות גמור הוא וצריך כפרה ויחזור למנהג ראשון שלא להכשיר הנפיחה וכו' וכל עוד דלא חזר למנהגו הראשון הרי הוא מורד בתורה ובדברי חכמים וכל העוזר בדבר הרי הוא מעמיד דגל השכינה ומונע הטומאה מנפשות עם ה' ומטהר בית אלהינו ומשיב עטרה ליושנה יעוש"ב. זב"צ או' רצ"ב. וכבר כתבנו מזה לעיל על סעי' יו"ד ועל סעי' י"ג בהגה.

סעיף קטן שס

שס) **מי** שהלך ממקום שנהגו לעשות נפיחה למקום שלא נהגו לעשות נפיחה נותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם. הרשד"ם חי"ד סי' מ' וסי' מ"ב. משא מלך בתורת המנהגות חקירה י"א. כנה"ג שם או' רפ"ו. זב"צ או' רצ"ג.

סעיף קטן שסא

שסא) **נתרבו** אותם שנהגו לעשות נפיחה ורוצים לעשות נפיחה יעשו התרה. מהרשד"ם שם. כנה"ג שם או' רפ"ז. ומיהו אם אפשר יעשו סימן באותו בשר שיצא נקי בלא סרכות כדי שיאכלו ממנו אותם שנוהגין לאסור בנפיחה וכמ"ש לעיל או' רכ"א ורכ"ב יעו"ש.

סעיף קטן שסב

שסב) ואם מעיקרא כשהלכו למקום שלא היו נוהגים לעשות נפיחה לא יחיד או יחידים אלא קהל בפני עצמו ינהגו כמנהגם. הרשד"ם שם. מהריב"ל ס"ג סי' י"ד. משא מלך שם. כנה"ג שם או' רפ"ח.

סעיף קטן שסג

שסג) ואם הלכו אותם שאין נוהגים בנפיחה למקום שנוהגין ונהגו והנהיגו שלא להתיר הנפיחה וגם אנשי העיר נהגו כן אעפ"י שנותנין טעם לדבר שנהגו כן להיות באותו זמן הבשר בשובע אין יכולין להנהיג הנפיחה. הרשד"ם שם סי' מ' כנה"ג שם או' רפ"ט. ועי"ש עוד בכנה"ג מ"ש בשם משא מלך יעו"ש. ועוד עיין לקמן או' ת"ג.

סעיף קטן שסד

שסד) [**סעיף כד'**] **אם כל הריאה דבוקה לדופן וכו'** האומא למעלה במקום שהיא דבוקה אל הערוגה נגד הכליות סמוך לחצר הכבד צריכה שתהא נפרדת לשם כעובי הגודל ויש מכשירין בכל שהוא. מהרי"ו סי' ה' או' ו' ונקרא עוקץ האומא או אוזן האומא. והיינו שצריך להיות אוזן האומא שלא תהיה שם סרכא אל הטרפש או אל הדופן או לשרשה או למקום אחר ואפי' בלא חלון ורגילות להמצא שם סרכא הנדמית לשרש והנסיון גדול לזה ונבחן כמה פעמים והוא לראות תמונת דבקית האוזן האומא האחרת אם נפסקה מן השורש יותר למעלה מזו דהיינו פרודה יותר מזו הוא על הרוב שהיא סרכא דכמעט כל הריאות שתי אומות בסקירה אחת נסקרין ונפרקים מן השורש בשוה ואם גם חברתה היא מחוברת האוזן אל השורש כמו זאת על הרוב היא שורש ובריתה כך ולא סרכא. תו"ז סי' ט' או' א' והמנהג בבגדאד יע"א לעשות זה הנסיון של אוזן האומא האחרת והיינו אם יש קשר אגודל כשרה ואם לא יש קשר אגודל אזי עושין הנסיון של אומא האחרת. ועוד עושין נסיון אחר שמביאין עפר תיחוח ומניחין על מקום הנז' ולמעלה ממנו ומשליכין עליהם מים או רוק ואם הוא סרכא מקום הסרכא נשאר מלוכלך בעפר ומקום שלמעלה יהיה נקי ואם אינו סרכא הכל יהיה נקי. ועוד נמי על הרוב ניכרת היא לבקיאים אם היא סרכא או אם כך רביתא וע"כ צריך הבודק לעשות כנופיא של בודקים ויכשיר ולא לבדו. זב"צ או' רצ"ד.

סעיף קטן שסה

שסה) [**סעיף כה'**] **אם האומא והאונא נסרכו בסרכא א' לדופן אם רוב הסרכא מהאונא כשרה וכו'** ולא אזלינן בתר רובא כשהאונא והאומא נסרכו לדו"צ אלא דוקא כשהסרכא דבוקה ע"ג הריאה ונמשכה כאחת עד הדופן בהא הוא דאזלינן בתר רובא אם רוב מן

האונא תלינן הסרכא בה וכשרה ואם רובא באומא טרפה דלא מגין אבל אם ראשי הסרכות שע"ג הריאה מופרדות ובדופן הן דבוקות כאחת לא אזלינן בתר רובא וטרפה דחיישינן שמא מגב לגב יצאה ושוב נסרכה לדופן. מהרימ"ט חי"ד סי' י"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ע"ג. פר"ח או' מ"ט. תו"ז סי' קי' או' ל"ב ובנד"ל סי' ט"ל. זב"צ או' רצ"ה.

סעיף קטן שסו

שסו) עוד יש חילוק אחר דאף שיהיו מופרדות במקום דבוקם בריאה יש להתיר והיינו כשאין שני רגלי הסרכא שוות אלא הרגל שבאונא או שבאומא הוא יותר עב והב' דק ממנו דמוכחא מלתא דאין הסרכא מגב לגב דאם היא מגל"ג הוו ב' קצותיה שוות ובהא מתרינן ע"י רוב דאם הרוב באונא כשרה דאמרינן סרכא א' היא שיוצאת מן הרוב והמיעוט הוא התפשטות ליחה. וכן אם ב' אונות נסרכו בסרכא א' לדופן א' עבה וא' דקה כשרה אבל כשהם שוים ב' הרגלים טרפה דחיישינן שמא נסרכו מגל"ג ואח"כ נדבקו לדופן. מהרימ"ט שם. כנה"ג שם. תו"ז שם או' ל"ג ובנד"ל שם. זב"צ או' רצ"ו.

סעיף קטן שסז

שסז) נמצא העולה לנו ממ"ש למעלה דאם ב' אונות נסרכו בסרכא א' לדופן אם אינם מופרדות מעיקרם אלא מתחלתם הם סרכא א' שיוצאת מעיקר שתי אונות ודבוקה על הדו"צ הרי זו כשרה דהדופן מגין וכן אפי' אם הם מופרדות בראשיהם במקום דבוקם בריאה דהיינו שלכל אונא יצא ראש א' ואח"כ חזרו ונתדבקו ונעשו סרכא א' ונסרכו אל הדופן אבל אין ב' קציתיה שוות שראש הא' היוצא מן אונא הא' הוא עב והראש הב' היוצא מן אונא הב' הוא דק ג"כ כשרה דאמרינן דהעיקר הוא הסרכא העבה והב' היא התפשטות ליחה ולא הוי מגל"ג. אמנם אם האונא ואומא נסרכו בסרכא א' בין אם אינם מופרדים ובין אם הם מופרדים בראשיהם למעלה בדופן והם מתחלתם סרכא א' אין חילוק בזה דבשני האופנים אזלינן בתר רובא. זב"צ או' רצ"ז.

סעיף קטן שסח

שסח) אמרינן לעיל דאם רוב הסרכא מן האונא כשרה אפי' אם נמצא איזה הוכחה שבאה מן האומא כגון שיש שם כמו גומא אפ"ה אזלינן בתר רובא באונא וכשרה. מבי"ט ח"ג סי' ק"ס. ונראה דה"ה איפכא אם הרוב באומא והמיעוט באונא ויש הוכחה שבא מן האונא תלינן באומא שהיא רובא וטרפה. כנה"ג בהגה"ט או' ע"ד. זב"צ או' רצ"ח ואו' רצ"ט.

סעיף קטן שסט

שסט) **היה** שם גומא ממש ורוב סרכות האונא נעקרא ויצא בנקל ומיעוט הסרכא שהיתה באומא היה נדבקן וחזק נראה כי מצד האומא היתה אותה סרכא מפני אותה גומא ויש להחמיר ובענין כזה אין לדיין אלא מה שעיניו רואות אם היה רעותא אם לא. מבי"ט שם. כנה"ג שם. זב"צ או' ש'.

סעיף קטן שע

שע) **ואם** איפכא שהמיעוט באונא ויש בה גומא ממש והרוב באומא ומיעוט שבאונא היה נדבק וחזק והרוב שבאומא נעקר בנקל יש להסתפק דאפשר הא דהטריפו בסמוך משום דלחומרא אבל הכא דקולא הוא ונשאר בספק. זב"צ או' ש"א.

סעיף קטן שעא

שעא) **שם**. וכן אונא הסרוכה בסרכא א' לחזה ולדופן אזלינן בתר רובא. מעשה שהיה סרכא מן האונא לשתי צלעות קטנות הראשונות דהיינו שנסרכה האונא לצלע קטנה הראשונה שבצד ימין והים מכה בצלע הנז' ונסרכה עליה הסרכא והכשירו מכח ס"ס יען דשני צלעות קטנות הנז' אית בהו פלוגתא דיש דס"ל דנקראו חזה ואיכא דס"ל דחשיבי דופן כמ"ש ב"י ועוד איכא פלוגתא אחריתי דאם נסרכה הריאה לשאר מקומות שיש בהם מכה כגון לחזה וגרגרת ושומן הלב וכו' ועבדינן ס"ם ספק אם הלכה כמ"ד דב' צלעות קטנות נקראו דופן וכשרה ואת"ל נקראו חזה שמא הלכה כמ"ד דאפי' בחזה אי איכא מכה כשרה והוא מתהפך. זב"צ או' ש"ב יעו"ש. ועיין לעיל או' רצ"ח.

סעיף קטן שעב

שעב) **שם**. **וכן אומא הסרוכה בסרכא א' לדופן שיש בו מכה וכו' אם רובה במכה כשרה וכו'** וכ"ש אם כל המכה חוץ לשבר דטרפה דלא כמקצת שוחטים שנהגו להכשיר כשהסרכא ע"ג הצלע שיש בו שבר אעפ"י שהשבר במקום אחר והסרכא חוץ למכה משום שכל אותו העצם בחזקת רעותא הוא והוי כאלו כולו נשבר דאין לסמוך ע"ז כלל וכבר הכה על קדקודם מהרימ"ט חי"ד סי' ט' ודחה אותם באמת הבנין והרס יסודם באבני הקלע. כנה"ג בהגה"ט או' ע"ח. פר"ח סוף או' ן' מט"י סי' ו' דף ל"ז ע"ד. לה"פ או' ע' שמ"ח או' ס"ט. שו"ג מחו' או' מ"ט. והגם דהזב"ת או' צ"ו כתב דיוכל לסמוך ע"ז להכשיר בהפ"מ אין לסמוך עליו בזה דאנחנו מנהגינו כסברת מרן ז"ל. זב"צ או' ש"ג.

סעיף קטן שעג

שעג) **וכל** אלו הסרכות דאזלינן בתר רובא אם היו מחצה על מחצה דהיינו מחצה במקום המכשיר ומחצה במקום המטריף ואין ניכר בהם רוב לשום צד טרפה. ב"י בבד"ה. כנה"ג

בהגב"י או' של"ד. פר"ח שם. שמ"ח שם. ער"ה או' מ"א. תו"ז סי' ש"א או' כ"ח. זב"צ או' ד"ש.

סעיף קטן שעד

שעד) הא דאזלינן בכל הסרכות האלו בתר רובא בעינן רוב גדול הנראה לעינים ודלא כבודק א' שהיה מביא חתיכות נייר כדי לשער אם הוא רוב וגערו בו חביריו ואין מכשירין כ"א ברוב גמור הנראה לעינים ולא ברוב מצומצם. שו"ג מחו' או' נ"א. תו"ז שם או' כ"ד. זב"ש או' צ"ה. זב"צ או' ש"ה.

סעיף קטן שעה

שעה) ואם נסרכה האונא מגבה לדו"צ וגם נתפשטה הסרכא לקמא ונסרכה לשומן הלב י"א דאזלינן בתר רובא ואם הרוב של הסרכא בדופן ומה שנסרך מקמא לשומן הוא מיעוט כשרה. כנה"ג בהגה"ט או' ע"ט בשם מהר"י סמוט. שו"ג מחו' או' ן' תו"ז שם או' כ"ב. וי"א דבהא לא אזלינן בתר רובא כיון שאינן בשטח א' וטרפה. מהרימ"ט ח"א סי' ע"ז. כנה"ג בהגב"י או' של"ג. מהריט"ץ סי' ל"ז. ולענין הלכה יש להחמיר כסברא האחרונה מאחר שבעיקר דברי בעל העיטור דאזיל בתר רובא רוב הפו' פליגי עליה והוא יחיד בדבר אלא משום דנהגו כוותיה אזלינן בתריה כמ"ש בב"י והבו דלא לוסיף עליה. זב"צ או' ש"ו.

סעיף קטן שעו

שעו) אם נתפשטה הסרכא מדו"צ לשומן שבין ב' הערוגות או לשדרה רואין אם רוב הסרכא לדופן כשרה ע"י מכה אם הסרכא באומא או אם היתה באונא דכשרה אפילו בלא מכה אם היתה לבשר ועצם. בית יהודה ח"א בסופו במנהגי ארגיל דף קי"ד ע"א סעי' א' ולא דמי לאו' הקודם שכתבנו דיש להחמיר דשאני הכא דהוי בשטח א' ובזה לכ"ע דפליגי באו' הקודם הכא אזלינן בתר רובא וכן עשינו מעשה להכשיר. זב"צ או' ש"ז.

סעיף קטן שעז

שעז) אם יש סרכא מן האומא לדו"ר והסרכא במכה וחוצה לה מב' צדדי המכה והמכה באמצע וזיל הכא מצד א' ליכא רובא וזיל הכא מצד הב' ליכא רובא אבל בהצטרף כל ההיקף שחוץ למכה איכא רובא חוץ למכה טרפה. והגם שהמבי"ט ח"ג סי' ק"ס התיר בזה ובנו מהרימ"ט חי"ד סי' ט' הסכים עמו והכנה"ג הגה"ט או' ע"ז מ"מ רבני האחרונים לא סברי הכי והטריפו. פר"ח או' ן' שמ"ח או' ס"ח. שו"ג מחו' או' מ"ח. תו"ז שם או' כ"ו וסיים שם התו"ז וכן מנהגינו להטריף. זב"צ או' ש"ח.

סעיף קטן שעח

שעח) אם המכה בדופן בצלע ויש בו ב' מכות מכה א' מקצת מזה ומכה א' מקצת מזה אם נשאר מה שבנתים שהוא חוץ למכות ולכל צד יש רובא חוץ למכה יש להטריף דלא אמרינן כיון דנשברה מקצת מזה ומקצת מזה הו"ל ככולה שבורה כמו קנה רצוץ אלא אזלינן בתר רובא וטרפה. כנה"ג בהגה"ט או' ע"ח. שו"ת פאת נגב סי' א' ואם בהצטרפות המכות איכא רובא נגד מה שבנתים כשרה. פאת נגב שם. זב"צ או' ש"ט.

סעיף קטן שעט

שעט) אם נסרכה האומה לדו"ר במכה וחוצה לה דאזלינן בת"ר כבה"ע אין לטעות למנות הצלעות דוקא דהיינו כשנסרכה ע"ג ג' צלעות ובב' צלעות איכא מכה ובצלע א' אין בו מכה הוי מיעוט ולהכשיר אלא לשער כל מקום הסרכא אם רוב הסרכא חוץ למכה טרפה והכא בכגון דא הוי רובא חוץ למכה כיון דאיכא ב' בשרים שבין הצלעות דאין מכה בהם וגם צלע א' בלי מכה הרי הוו תלת לגבי הב' צלעות והוא רוב גמור מהסרכא חוץ למכה דאין מקום לבטל הבשר לגבי הצלע שיש בו מכה וכן הוקבע המנהג בעירנו מזמן הגאון אבינו מלכנו שלא להכשיר כ"א ברוב הסרכא במכה והבשר עודני בין שניהם חשבינן ליה חוץ למכה. תו"ז שם או' כ"ז. זב"צ או' ש"י וכתב ודלא כפאת נגב שם שהכשיר.

סעיף קטן שפ

שפ) מעשה שנסרכה האומא לדו"ר והיה מכה בדופן ומן הבשר הסמוך למכה הנז' יצאת סרכה אחרת דקה ונאחזת בחוד האונא שבצדה בגבה והטרפתי. תו"ז סי' ף' או' ל"ד ובספרו נד"ל סי' ט"ל. זב"צ או' שי"א.

סעיף קטן שפא

שפא) ס"ת עבה דעומדת על בועה ורוב הסרכא היא חוץ מן הרעותא בזה לא אזלינן בתר רובא כהנהו דבעה"ע ומכשרינן אלא הכא מטרפינן דהא לעיל סי' ל"ז או' ל"א כתבנו דס"ת העומדת סמוך לבועה טרפה וכ"ש הכא. לב"ש או' קצ"א. זב"צ או' שי"ג.

סעיף קטן שפב

שפב) שם הגה. ריאה שנמצא עליה כמו כסוי חלב והוא בשר בלוי וכו' חלב בלוי הנמצא בריאה בהמה דקה על הרוב נמצא תחתיו נקובה ואם נאבדה הריאה וכיוצא ולא הספיק לבדוק אם שלם ויפה תחתיו יש להטריף מדינא יען דרובם שכיחי נקובה תחתיו. תו"ז סי' נ"ו או' ז' זב"צ או' שי"ד.

סעיף קטן שפג

שפג) בשר בלוי דמכשרינן אחר הנפיחה לא הוי רעיתא ואם יש תחתיה עוד רעותא כגון גבשושית או קמט וכיוצא לא הוי תר"ל וכשרה. ט"ז ס"ק כ"ד. כנה"ג בהגב"י סי' ל"ח או' מ"ז. פר"ח או' נ"א. להפ"פ או' ע"א. כריתי או' ך' שה"מ או' נ"ו. זב"ת או' צ"ז. תו"ז שם או' א' ומיהו הבל"י או' נ"ב כתב דהוי רעותא ואם נמצא תחתיו קמט וכיוצא יש להטריף. וכ"כ השמ"ח או' ע' דהוי רעותא ואם נמצא עוד איזה רעותא מצטרף לתר"ל וטרפה. וכ"כ פת"ב או קנ"ט. והמיקל בהפ"מ לומר דבשר בלוי אינו רעותא לא הפסיד. לב"ש או' ר"ד. בי"צ בדיני תר"ל לסי' ט"ל או' י"ד. זב"צ או' שט"ו וכתב וכן מנהגם להכשיר בהפ"מ. ולכן אם יש בשר בלוי בריאה וכנגדו בדופן מכה לא הוי תר"ל וכשרה. זב"צ שם. והיינו נמי בהפ"מ כנז'.

סעיף קטן שפד

שפד) כתב הרשב"ש בסי' ר"י אם נמצא ע"ג הריאה או מבפנים שומן הלב דבוק על גבה כיון שאין שם סרכא אין לחוש שהיה סרוך לשומן הלב אלא היינו רביתא וכשרה ע"כ. וביאור דבריו דהיינו ודאי באופן דהשומן הנז' הוא נדבק ע"ג הריאה דומיא דחלב בלוי דקולפין אותו ובודקין תחתיו ואינו תלוי כתמונת סרכא דאי תלוי ועומד איכא למיחש דהיתה סרכא זאת סרוכה לשומן הלב ונתפרקה וראוי להטריף. תו"ז שם או' יו"ד. זב"צ או' שט"ז.

סעיף קטן שפה

שפה) אם נמצא חלב בלוי ואחר שקלפנוהו נמצא תחתיו נקב קטן ודם נצרר ע"ג ולא בצבץ בנפיחה יש להטריף דנהי דהנקב אינו מטריף כדין נגלד קרום העליון אם אינו מבצבץ אבל הדם שנצרר בתוכו הוי רעותא וטרפה דיש לחוש דגם התחתון ניקב ומשום דהדם נצרר אינו עובר הרוח. תו"ז שם או' ט' זב"צ או' שי"ז.

סעיף קטן שפו

שפו) אם נמצא ע"ג הריאה טיפות דם ומעבירין ביד ויוצאין טיפות אחרות אם יש לחוש לנקב או מזיעת הריאה מתהווה עיין לב"ש או' ר"ג שכתב לחקור ברופאים והרב בית אפרים יו"ד סי' י"ט הסכים להטריף והרבה להקשות על הלב"ש שכתב לחקור ברופאים וכן נראה לאסור דודאי דם זה מעיד על הנקב ואין העין שולטת בו. תו"ז סי' מ"ג או' א' ומנהגינו לקנח אותם ב' פעמים ואם חזר ויצא פעם ג' מטרפינן. זב"צ או' שי"ח.

סעיף קטן שפז

שפז) **אם** הבשר בלוי הוא דבוק ואדוק בריאה הרבה וא"א לקולפו כלל אפי' בסכינא דחליש פומא או ביד בכח בענין שלא יקרע אלא מוכרח הוא שיקלף עמו קרום העליון של הריאה פשיטא דטרפה מאחר דא"א לבדוק תחתיו כיון דנקרעה הריאה וזה הנדון הוא גרע מנאבדה הריאה ולא הספיק לבדוק תחתיו (שכתבנו לעיל או' שפ"ב) מיהו אם יכול לקלוף ע"י סכינא דחליש או ביד בכח הגם שאינו נקלף בנחת ונבדק בנפיחה ונמצא יפה יש להכשיר. מק"מ או' קס"ב. וכשיש תחת הנקלף אטום אף שהוא מחמת מוגלא ואינו גבוה מהריאה שאינו בכלל רעותא מ"מ הרי א"א לבדוק אחר נקב וטרפה לכ"ע. והיינו כשנקלף בחוזק. דע"ק או' פ"ב באמצע הדיבור יעו"ש. זב"צ או' שי"ט.

סעיף קטן שפח

שפח) **אם** הבשר בלוי נקלף למרחוק א"צ בדיקה רק תחת מקום הבלוי אבל לא בשאר מקום הנקלף ואם אירע ובצבץ תחת שאר מקום הנקלף תולין שהבצבוץ נעשה ע"י משמוש היד בכח. דע"ק או' ף' מק"מ או' קס"ג. זב"צ או' ש"ך.

סעיף קטן שפט

שפט) **מעשה** בריאה א' שהיה בה בשר בלוי וקלפתי כדינא ותחתיו מצאתי כמה עורות זע"ז וקלפתי את כולם בכדי להעמיד את הריאה על טהרה ומצאתי תחת כל העורות שסמפון הריאה הוא שיצא מתוכה לחות כאורך קשר ראשון דאגודל וסביבו היה הריאה שלימה ולא בצבצה והטרפתי. קומץ בדיני תר"ל או' ב' בעשרון או' ל"ז. זב"צ או' שכ"א.

סעיף קטן שצ

שצ) **מאד** צריך ליזהר שאחר קליפת הבשר הבלוי יראה שתהא הריאה תחתיה שלימה ויפה בלי שום רושם ושנוי. קומץ שם או' ל' זב"צ או' שכ"ב.

סעיף קטן שצא

שצא) **לפעמים** נמצא קרום בריאה שמשונה ועב יותר משאר קרום הריאה ונראה בו כמו גידין וקמטין ויש לו מראה ריאה. דין קרום זה כדין סרכא מינה ובה ויש לקלפו ולבדוק תחתיו בנפיחה. מק"מ או' קס"א. זב"צ או' שכ"ג. ועיין לעיל או' קצ"ה.

סעיף קטן שצב

שצב) **קרום** שבו אודם הוא בגדר בשר בלוי וצריך לקלפו ולראות תחתיו שלם ויפה ואם תחת קרום הנז' אודם בעור גופיה של הריאה הוי כאלו נגדו מכה בדופן וטרפה. דע"ק או' ע"ט. מק"מ שם. זב"צ או' שכ"ד.

סעיף קטן שצג

שצג) קרום קטן זז ממקום למקום אינו בגדר בשר בלוי וקיל מסרכא תלויה. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' שכ"ה.

סעיף קטן שצד

שצד) מעשה שבדקו בהמה א' וכשפתח הבודק טרפש הבהמה כדי לבדוק קפץ עליהם קלוח גדול של מים עכורים והוצרכו להפוך הבהמה דרך ישר תחלה עד שיצאו כל המים ואח"כ בדקו הריאה ומצאוה טובה ובריאה כשרה. שו"ת פני משה ח"ב סי' קכ"ח. מיהו מהר"י אלכסנדרי הובא שם בשו"ת פני משה כתב שצריכה נפיחה ואם לא בצבצה כשרה. והב"ד כנה"ג בהגב"י סי' ל"ח או', מ"ח. והפר"א סי' ן' או' א' האריך בזה וסיים דאין להתיר בדבר זה אלא בנפיחה ובמקום הפ"מ. וכן הרב שה"מ סי' ן' או' ה' האריך בזה וסיים ולענין דינא הפר"ח הסכים להתיר בהפ"מ והיינו אחר הבדיקה כהוגן בכל המקומות שהגיעו אלו המים ובפרט בריאה שצריכה בדיקה בנפיחה בחוזק גדול ולצורך גדול יעו"ש. וכ"כ התב"ש סי' ן' או' ב' וכתב וכל הבדיקות אלו מעכבין אפי' בדיעבד יעו"ש. וכ"כ השפ"ד סי' מ' או' א' וסי' ן' בי"צ בתה"ב ססי' ט"ל. קומץ כלל ל"ז או' א' מנ"י ענף י"ז או' ד' והמיקל לצירך שבת בשעת הדחק אפי' בדליכא הפ"מ לא הפסיד ודוקא אחר בדיקה הנז' תב"ש שם. מחב"ר סי' ן' או' ז' בי"צ שם. קומץ שם. ואם נתמסמס בשר הריאה יש להטריף. תו"ז סי' ע"א או' א' ובספרו נד"ל סי' כ"ג. ועוד עיין לקמן סי' מ"ה או' כ"ה ואו' כ"ו.

סעיף קטן שצה

שצה) ודוקא קילוח גדול אבל מה שלפעמים נמצא מעט מים במקום הריאה לחוד ודאי יש להתיר עכ"פ ע"י נפיחה ופושרין אף בלא שום הפ"מ. קומץ שם. מנ"י שם. זב"צ או' שכ"ז. ואם נמצא על הריאה כמו שלפוחית ויש בו מים אף שקולפין אותו מן הריאה והריאה שלימה יש להטריף. זבח שמואל. בי"צ חלק י"א או' ז'.

סעיף קטן שצו

שצו) מעשה בריאה שהיה עצם דק אחד ארוך קצת מונח על הריאה מבחוץ ודבק בעורה לרחבה וקלף אותו ממנה ונפח ולא בצבצה והכשירה מטעם שהבודקים אומרים שמצלעות הבהמה נקלף ונדבק בריאה שתחת הצלעות. ט"ז ס"ק כ"ג בשם גדול א' והוא חלק עליו והטריף אבל הפר"ח או' ו' הסכים לדברי הגדול הנז' דלא כהט"ז. תו"ז סי' פ"ז או' א' שבאו' ע' ובספרו נד"ל סי' כ"ח וכתב וכן מנהגם. זב"צ או' שכ"ח וכתב וכן מנהגם. מיהו בעולת יצחק כתב להחמיר כדברי הט"ז. וכ"כ הלה"פ או' ס"ח. בל"י או' מ"ט.

שמ"ח או' ע' אלא שכתב שם השמ"ח דלצורך גדול יש לסמוך על הנפיחה בפושרין. וכ"כ פת"ב או' קס"ג. בי"צ חלק י"א או' ו' מז"ה סי' מ"א או' א' מנ"י ענף י"ז או' א'.

סעיף קטן שצז

שצז) ואם אינו יכול להקלף מן הריאה וכשקולפין אותו נקלף קרום העליון של הריאה עמו יש להטריף בכל ענין. פת"ב שם. מז"ה שם. קומץ כלל ל"ז או' ב' מנ"י שם. וכ"ש אם נמצא בין קרום לקרום דטרפה. קומץ שם. מנ"י שם. תו"ז שם או' ב' זב"צ או' ש"ל.

סעיף קטן שצח

שצח) וכן אם יש עוקץ בעצם טרפה. לה"פ שם. בל"י שם. קומץ שם. זב"צ או' שכ"ט.

סעיף קטן שצט

שצט) אבל עצם הבא מכח גדולי הריאה דהיינו שהוא רך כמו !החסחוס שקורין קנארפו"ל כשרה רק צריך לקלוף העצם מן הריאה ולנפוח ואם הריאה שלם ויפה כשרה. בי"צ שם. דע"ק או' פ"ד. זב"צ או' של"א.

סעיף קטן ת

ת) אם העצם אילו דבוק בריאה רק שנמצא בחלל הגוף יש להטריף ואפי' אם לפי אומד הדעת לא בא העצם הזה ממקום אחר לתוך חלל הגוף רק נפרד מן הצלעות יש לחוש שמא עשה נקב באחד מהאברים שנקיבתן במשהו וטרפה. פת"ב או' קס"ד. ועי"ש ברא"פ או' קצ"ג מ"ש להשיב על דברי המש"ז או' כ"ג שדעתו להתיר יעו"ש ומ"מ נראה דאם אין בו עוקץ וניכר שנפרד מן הצלעות יש להכשיר ע"י נפיחה.

סעיף קטן תא

תא) ריאה שהרגיש בה הבודק דבר קשה יהיה באותה ריאה דבר הצריך נפיחה ונפחוה ויקר מקרה שבכח יציאת הרוח מהריאה אחר נפיחה יצא ובא לו דרך פה הקנה כדמות חתיכת עצם קטן וכשחתך מקום הקשה לא נמצא בו שום דבר ובדקו ומצאו חתיכת עצם הנז' וידעו בבירור שיצא מאותו מקום ובדק בחתיכה ומצא שהיא ליחת הריאה קרושה שנקרשה על שבולת תבואה זה היה מעשה והטרפתי דהו"ל כמחט דחיישינן שנקבה וחזרה לאחוריה דשבולת כמחט וכמ"ש הפר"ח בקו"א סי' מ"א בשבולת שועל אלא שהטבחים העידו שדרכם ומנהגם להכשיר. הרב זכות אבות סי' כ"ד סעי' י"ג. תו"ז שם או' ו' זב"צ או' של"ד.

סעיף קטן תב

תב) סרכא שאינה בריאה רק בשאר מקומות שניקבתן במשהו ודבוקה למקום אחר ואינה ניתקת במיעוך ומשמוש או שדבוקה למקום אחר בלא סרכא יש להחמיר ולאסור

(והמיקל ע"י בדיקה בהפ"מ לא הפסיד. לב"ש או' ר"ט) ומ"מ סרכא מסומכיה דטחול או מלב כיון שאין הנקב פוסל בהם אלא א"כ עבר הנקב דופן עב דהיינו הסומכא בטחול ועד בית חלל בלב תלינן דהנקב לא עבר עד מקום המטריף וכשר וכ"ש היכא דלא מטריף כ"א בניקב ב' העורות כגון קרקבן וכדומה יש להכשיר דתלינן דלא ניקב כ"א עור החיצון ובין בהא ובין בטחול ולב אין להכשיר כ"א אחר הבדיקה שלא ניקב או עברה הרעותא תחתיו לסוף המקום המטריף ואפי' בדיעבד מעכבת הבדיקה זו. וסרכא מכיס הורדא למקומות אחרים שאין הנקב פוסל כשר. שמ"ח או' ע"א.

סעיף קטן תג

תג) וכגון דא צריך לאדועי לשו"ב שלפעמים הוא ניתק ממקום למקום או למדינה אחרת והוא רוצה לנהוג בדבר התלוי במנהג כמו שראה מרבו במקום הראשון וזה לא יתכן דלאו במנהג הבודק תליא מילתא כ"א במנהג המקום וצריך לחקור אחר מנהג המקום שהוא שם עתה ואם א"א להוודע לא יסמוך על מנהגו דמקדם רק יעשה כדינא. שמ"ח או' ע"ב. פת"ב או' קע"ג. מנ"י ענף ך' או' ה'.

דיני תר"ל לסי' ט"ל

א) סרכא שלא כסדרן הצריכה מיעוך רעותא גמורה מקרי ומצטרף אפי' עם רעותא כ"ד להיות תר"ל. בי"צ בדיני תר"ל לסי' ט"ל או' א' ביא"ב בדיני תר"ל לסי' ט"ל או' א' והיינו לנוהגים להקל במו"מ כמ"ש בהגה סעי' י"ג אבל לנוהגים לאסור כפסק הש"ע סעי' יו"ד בלא"ה סרכא שלא כסדרה טריפה אפי' בלא רעותא כ"ד.

ב) ס"ת ואינה דבוקה למקום אחר וכן סרכא ממקום למקום באותה אונא או באותה אומא עצמה סתם רעותא מקרי. ואם אזלא ע"י מיעוך לא מקרי שום רעותא. בי"צ שם. ביא"ב שם. ולדעת הט"ז סי' ל"ז סק"ב אפי' עוברת ע"י מו"מ נמי רעותא מקרי. ביא"ב שם. וכ"ש לנוהגים לאסור במו"מ דרעותא הוי. ועיין בזה סי' זה סעי' ח' וסעי' ט'.

ג) סרכא שנפסקה בהכנסת יד הבודק בנחת לבדוק ולא נודע מקומו איה זה. או בהגבהה כ"ש אעפ"י שלא התירו אלא בבהמת ישראל אינה אלא רעותא כ"ד. בי"צ שם. ביא"ב שם כזו' ב' ועיין סעי' י"א וסעי' י"ג. והפרש בין רעותא סתם לרעותא כ"ד עיין בדיני תר"ל לסי' ל"ז או' ב'.

ד) דלדולים המצוים בשפולי ריאה לא מקרי רעותא. ומ"מ אפשר דמקרי עכ"פ רעותא כ"ד והכל לפי ראות עיני הבקיאים. בי"צ שם. ואם הם סרוכים זל"ז אפשר דהוי רעותא סתם. ביא"ב שם או' ג' ועיין סי' זה או' קס"ג ואו' קס"ד.

ה) **סרכא** מחתוך לחתוך לא הוי רעותא ואם יש תחתיה בועה או אטום כשרה ולא הוי תר"ל כמ"ש לעיל בסי' זה או' ע"ד ואו' ע"ו יעו"ש.

ו) **סרכא** בכסדרן ומאותה סרכא יוצא סרכא תלויה שלא נדבקה לשום מקום או דבוקה להסרכא עצמה זה נקראה סרכא כפולה וכשר ולא מקרי רעותא לענין שיצטרף לשאר רעותא. בי"צ שם או ה' ביא"ב שם או' י"ב. זב"צ בדיני תר"ל או' ז' ועיין לעיל או' צ"ט ואו' ק"ד.

ז) **ואפי'** אם הס"ת היוצאת מתוך סרכא דבוקה בכסדרן והדבוקה יוצאת מבועא דהוי ג' רעותות כשרה בהפ"מ. בי"צ שם. ביא"ב שם. וכ"כ לעיל או' ק"ה אלא ששם כתבנו אפי' בלא הפ"מ יעו"ש.

ח) **אם** יוצא ס"ת מקרום שקורין טיל"א כשרה ולא מיקרי שום רעותא. בי"צ שם או' ז' ביא"ב שם או' ט"ז. ועיין לעיל או' צ"ד ואו' צ"ה.

ט) **קרום** זה במקום שהוא כשר אפי' יש תחתיו בועא או שאר רעותא כשר דאין הקרום רעותא כמ"ש לעיל או' צ"ז יעו"ש.

י) **ואפי'** אם יוצא ג"כ ס"ת מהקרום הנז' כשרה אבל אם ניכר שהתלויה יוצאה מהחיתוך אם יש תחתיה או אצלה סמוך בועא או שאר רעותא הוי תר"ל כמ"ש לעיל או' צ"ח.

יא) **ואם** נסתפק אם הסרכא היא בגב או בחיתוך אע"ג דמכשרינן הוי רעותא ואם יש עוד איזה רעותא כגון בועא וכה"ג הוי תר"ל וטרפה כמ"ש לעיל או' קי"א יעו"ש.

יב) **בשר** בלוי דמכשרינן אחר הנפיחה לא הוי רעותא ואם יש תחתיה עוד רעותא כגון גבשושית או קמט וכיוצא לא הוי תר"ל וכשרה. וי"א דהוי רעותא ובהפ"מ יש להכשיר כמ"ש לעיל או שפ"ג יעו"ש.

יג) **אם** נמצא על הריאה מליאה ליחה מבחוץ (שקורין שלופרי"ק) שצריך לבדוק אחר נקבים אף אם בדק ולא מצא שם נקבים מ"מ רעותא מקרי ואם יש תחתיו רעותא אחרת הוי תר"ל וטרפה. לב"ש בהגהתו לשמ"ח סוף או' ל'. בי"צ שם בדיני תר"ל או' י"ז. קומץ בדיני תר"ל או' קל"ה שבאו' ש' זב"צ בדיני תר"ל או' ט' ועיין לעיל או' ט"ז ואו' טו"ב.

יד) **מיהו** אם כשהכניס הטבח ידו לבדוק הריאה הרגיש שיש ליחה הנז' שקורין שלופרי"ק וכשהוציא הריאה לחוץ לבדוק אחר נקבים הלכה הליחה הנז' ולא מצאה לא מקרי רעותא ולא הוי תר"ל. זב"צ שם או' ט"ז.

סימן מ

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הלב ית לו ג' חללים. אחד גדול באמצע ואחד קטן בימינו ואחד קטן בשמאלו ניקב עד אחד מן החללים טרפה.** טור. לבוש. והוא מדברי הרשב"א בתה"ב הקצר בית שני ושער שלישי ד"ה הגרגרת. ושמעתי מפי בודק מומחה דהלב יש לו חלל גדול והוא קנה הלב ולצד שמאל של בהמה יש חלל קטן ממנו ולצד ימין של בהמה יש לו חלל א' קטן משל שמאל אלא שחלל הזה אינו יורד עד למטה אלא מתפצל הוא ונכנס לחלל הגדול האמצעי וכן ראיתי בעיני. כנה"ג בהגה"ט או' ב' וכתב דבזה יתיישב אף למ"ד ב' חללים בלב דלמ"ד ג' על שם ההתחלה ומ"ד ב' משום דהקטן נכנס בחלל הגדול יעו"ש. מיהו רש"י כתב בחולין מ"ה ע"ב ד"ה חלל קטן הרבה חדרים קטנים יש לו סביב עכ"ל וכ"כ הר"ץ. וכ"כ הפר"ת סוף או' א' דמסתברא דלכל חלל טרפה. וכ"נ דעת בית אפרים בתשו' סי' ו' וכ"כ מק"מ או' א' דגם לחללים קטנים הפתוחים לאלו הג' נמי טרפה כשניקב עכ"ל. מיהו המש"ז או' א' כתב דאנו אין לנו אלא דברי הש"ע דאין טרפות רק בג' חללים. וכ"נ דעת האחרונים דנקטי לשון הש"ע. חכ"א כלל י"ז או' א' ענ"ה סי' י"ט או' א' תו"ז סי' ס"ח או' א' בי"צ או' א' וע"כ נראה דבשעת הדחק יש להקל כדברי הש"ע ודעמיה.

סעיף קטן ב

ב) **שם. ואפי' אם חלב טרפש הלב סותמו.** פי' כיס שהלב נחבא בו דכיון דעשוי ככובע לא מיהדק. ב"י. ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. לה"פ או' א' בל"י או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. אבל אם שומן הלב עצמו סותמו כשר.** דלא ממעטינן אלא דטרפשא דליבא שהוא עשוי ככובע. ב"י. ביאור הגר"א או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם הגה. וי"א דלא מהני סתימת שומן הלב וכו'** ויש לחוש לדבריהם. וכ"כ הלבוש דיש להחמיר. וכ"ה דעת הט"ז סק"ב והש"ך סק"ב. כנה"ג בהגב"י או' ג' פר"ח או' א' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' פליתי או' ב' תב"ש או' ג' שפ"ד או' ב' שה"מ או' ה' מחב"ר או' א' ער"ה או' ב' ענ"ה שם. תו"ז שם או' ג' בי"צ שם. זב"צ או' א' והפר"ת או' ב' כתב דבהפ"מ יש להקל. וכ"כ חכ"א שם. זב"ת או' ד' ונראה דבשעת הדחק וצורך גדול יש לסמוך על המקילין בהפ"מ. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) **וכ"ז** בבהמה אבל שומן הלב דהעוף כיון דרך הוא סותם. פליתי שם. והודה לו במש"ז או' ב' וכ"כ בשפ"ד או' ב' ובעוף המיקל בשומן הלב לא הפסיד. מק"מ או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ו

ו) **לובן** ע"ג הלב ספק שומן ספק מכה וספק לחללו הגם דהוי ס"ס להקל מ"מ הו"ל ספק חסרון ידיעה וטרפה. דע"ק סוף או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ב'**] **ניקב ולא הגיע לחלל אם מחמת חולי כשרה.** אפי' ניקב נקב מפולש מצד לצד ולא ניקב לחלל (כגון בעביו של לב או למטה מן החללים) כשרה. הר"ן פ"ג דחולין על המשנה ניקב הלב ולא לבית חללו. ב"ח. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ו' פר"ח או' ב' לה"פ או' ג' כריתי או' ג' שפ"ד או' ג' חכ"א שם או' ב' זב"ת או' ה' ענ"ה שם או' ח' תו"ז שם או' ד' ביא"ב בשפ"ז או' ג' בי"צ שם בעמ"ז או' ג' מנ"י בשרשים או' ז זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ח

ח) **בא** לפני לב מלא מרסות וספק אם מפולש הקלקול לחלל ונזכרתי מאמר החסיד בס' הכוזרי מאמר ב' מסי' מ' שכתב שהלב רב הבריאות מכל האיברים שלחוזק הרגשתו כל עוד חייתו בו מדחה מעליו כל ליחה חמוצה וזרה בפגעו בו בתחלת הרגשתו ואין מניח לליחה להתעכב שיהיה נעשה על ידה מורסא ונגע יעו"ש. ואמרתי לשואל אף שיש לזה תואר לב אין זה לב האמיתי ויבוקש הדבר וימצא הלב בעוף בריא אולם וזה המקולקל היה רק דבר מיותר והכשרתי ע"י מאמר השואל שזה היתרת מצא רק בחלל וא"י אם היה דבוק לכן אין להחזיק רעותא שמא היה דבוק במקום הלב ויתר כנטול. מק"מ או' ג' זב"צ או' ו' ור"ל שאין לחוש שמא היה דבוק במקום הלב והו"ל ב' לבבות ואסור משום דכל היתר כנטול דמי כמ"ש לקמן סי' ן' סעי' ב' ואפי' אה א' מהם לקוי כמ"ש לקמן או' י"ט.

סעיף קטן ט

ט) **ואפי'** אם לחתך ממנו חתיכה אם לא הגיע לחלל הלב כשרה. ער"ה או' ג' דלא כהרב יפה תואר בב"ר פ' מ"ו סי' ד' יעו"ש. וכן הסכים הענ"ה שם או' יו"ד ובספרו שש"א או' ב' כדברי הער"ה ודלא כהיפ"ת. תו"ז שם או' ו' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן י

י) **שם. אם מחמת חולי כשרה.** עיין לקמן סי' מ"ט סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יא

יא) שם ואם בקוץ או במחט טרפה. ואפי' מבחוץ טרפה דאפי' מחט שנמצא בחלל הבהמה טרפה כמ"ש לקמן סי' נ"א. טור. דדוקא בניכר שניקב מחמת חולי כשרה ור"ל לא מיבעיא בפנים דאפשר דנקב מידי אחרינא ובא ללב אלא אפי' אם תחוב בחוץ ולא לחללו טרפה. ט"ז סק"ג. וית' מזה לקמן סי נ"א יעו"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יב

יב) [סעיף ג'] נמצא מחט בלב וכו' טרפה. הגה. מיהו אם לא נמצא וכו' כגרעין של תמרה כשרה. מנהגינו כיון שנמצא מחט בכל מקום שיהיה בלב בין בסמפון בין בכל מקום טרפה יען שלא התירו וחילקו אלא כגרעין של תמרה ובזמנינו לא יש מחט כזה וע"כ בכל גוונא טרפה. וכ"כ השו"ג או' יו"ד. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) ואם נמצא עצם בתוך הלב קבלתי שמעשה היה באשכנז בשור והכשירוהו חכמי הדור וטעמם לפי שכך נמצא בלב הצבי כשנתקשר הדם נעשה עצם ואפשר שיהא נמצא כך לפעמים גם בבהמה. ב"ח. ש"ך סיף סק"ו מיהו הט"ז סוף סק"ד חולק ומחמיר. וכ"נ דעת כנה"ג בהגב"י או' ז' והרב שער השמים במאמר רביעי דף ך' כתב וכל מיני בעלי חיים אין להם עצם בלבותם מלבד מין הסוס ובמין אחד מן השוורים שיש להם עצם בלב לרוב גודל גופם וצריך חוזק הלב כמו שאר האיברים שיצריכום עצמות לחוזק עכ"ל והב"ד הפר"ח או' ה' וכתב ואני סומך ע"ז החכם לפי שהיה בקי בחכמת הטבע וביאר לנו שהעצם אינו מחמת קשוי הדם כמ"ש הב"ח אלא שכך הוא התולדה בידי שמים ומעתה בהמה שנמצא בלב שלא עצם אין בנו כח להתירה עד שנדע שהוא ממין השוורים שהזכיר החכם הנז' עכ"ל. והב"ד הלה"פ או' ו' בל"י או' ו' תב"ש סוף או' ד' שה"מ או' ח' שו"ג מחו' או' א' זב"ת או' יו"ד. ענ"ה שם או' ד' תו"ז שם או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) ומיהו עצם שכל צדדיו גסים ואין בו חדוד כלל בשום צד מצדדיו יש להכשיר. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. תב"ש שם שה"ע שם. מחב"ר או' ח' חכ"א כלל י"ז או' ג' זב"ת שם. ענ"ה שם. תו"ז שם. בי"צ או' ג' מנ"י בשרשים או' י"ב. זב"צ או' יו"ד. ומשמע דנידון זה הוא בכל בהמה יש להכשיר ואפי' בבהמה דקה כיון דליכא חששא דאתי מעלמא וגם אינו עתיד לנקוב כיון דאין בו חידוד כלל.

סעיף קטן טו

טו) מעשה שנמצא עצם תקוע בתולדתו בבשר הלב מבפנים מכללות קנה הלב למטה מבפנים ללב והעצם הנז' היה חד ודק ורחב בתמונת סכין והיה ארוך כמו זרת ונמצא כך תחוב מבפנים לאחר בישולו ולא יכולנו לעקור העצם הנז' משורשו כי היה מחובר מברייתו ונזרקה בבה"מ מפי החבורה להטריף והקצבים אמרו דהכי רביתייהו וכן ראינו ב' ג' לבבות מבהמה גסה ונמצא שלשתן שהעצם הנז' היה תחוב בתולדתו מבפנים במקום א' והתרנו כולם באשר הכי רביתייהו. לה"פ שם. בל"י שם. מחב"ר שם. ואפשר דהיינו נמי במין השור הגדול שכתבנו לעיל או' י"ג דהכי רביתייהו וכ"מ מדברי הבל"י יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) מחט שנמצא תקוע בלב אם יש היכר מבחוץ בדופן הצלעות שידוע שבא המחט לצד פנים יש לעיין אם תקוע מקצתו עדיין לדופן ולא עבר לחלל הלב בנקב מפולש אפי' קופה לבר כשרה ואפי' במחט דקה. רש"ל בשם המרדכי. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ד'**] **קנה הלב שהוא קנה שומן וכו'** עיין לעיל סי' ל"ד סעי' יו"ד בהגה ובדברינו לשם או' ל' שקנה הלב רגיל להיות בו נקבים קטנים והם פיות הסמפונית דאורחיה הוא וכשרה יעו"ש. וזהו דוקא בנקבים שבאו מחמת עצמם אבל ניקב מחמת מחט שנמצא שם טרפה שמא אתאי מבחוץ וניקב באחד מן האברים פנימים. שו"ג או' י"א. ובסי' ל"ד או' כ"ד. ענ"ה סי' י"ט או' ז' זכ"ל ה' טריפות סי' מ' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ה'**] **ניטל הלב וכו' טרפה.** נמצא ב' לבבות טרפה משום דכל היתר כנטול דמי כמ"ש לקמן סי' ן' סעי' ב' יעו"ש. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' י"א בשם דמ"א דמעשה היה והטריפוה. והב"ד השו"ג במחו' או' ד' וכתב אע"ג דזה מבואר בש"ע סי' ן' אולי מעשה רב אשמעינן דנמצא כן. וכ"כ התו"ז סי' ס"ח או' ט"ו. וכ"כ הפר"ח או' ו' דאם נמצא לב יתר טרפה משום דכל היתר כנטול דמי. וכ"כ הכרתי או' ו' מש"ז או' ה' חכ"א כלל י"ז או' ה' זב"ת או' י"ב. ענ"ה שם או' י"ג. בי"צ או' ד' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן יט

יט) אם נמצאו ב' לבבות וא' מהם לקוי אפ"ה טרפה. ענ"ה שם או' י"ט. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כ

ך) **ואם** הם אחת ונראה בשתים או שהם ב' לבבות גמורות רק שבתחלתן או בסופן היו כאחת על דרך המבואר לקמן סי' מ"ב סעי' ד' וסעי' ו' היה נראה להתיר דיש להצטרף לזה ג"כ דעת הסוברים בכאן דניטל הלב לגמרי כשר. ביא"ב בשפ"ז או' ט' אלא שסיים דאין לסמוך עליו בזה וצ"ע. ונראה דשפיר כתב דאין לסמוך עליו בזה משום דשאני מרה שהיא כמו מים ותמיד הולך עזה לזה משא"כ הלב שהוא בשר ומה יושיענו זה אם הם דבוקים בראשם או בסופם כיון דעכ"פ הם שנים וע"כ יש להחמיר. ומ"ש זב"צ או' י"ז דיש להכשיר לא ראה הדברים בשורשן שהמחבר עצמו סיים דאין לסמוך עליו וצ"ע אלא העתיק מענ"ה והענ"ה סמך על המעיין שכתב יעו"ש.

סעיף קטן כא

כא) **עוד** נראה לע"ד בשתי לבבות למורות דאם פתחו לאחת ומצאו בתוכו שהוא נאטם ואין בו שום חלל לא חלל קטן ולא חלל גדול ואינו אלא גוש א' עב אמנם בחוץ הוא נראה כדמות לב גמור נראה דיש להכשיר. ביא"ב בשפ"ז שם אלא שגם ע"ז סיים דאין לסמוך עליו וצ"ע. וע"כ יש להחמיר וכ"כ לעיל או' י"ט בב' לבבות וא' מהם לקוי אפ"ה טרפה.

סעיף קטן כב

כב) **ריבה** א' שפתחה בטן התרנגולת להוציא בני מעיה והחתול היה שם ולא מצאה לב לתרנגולת הנז' כשרה דתלינן שאכלו החתול ודוקא שהחתול היה עומד שם דאיכא למתלי בו אבל אם אין שם חתול טרפה ודלא כתשו' חכם צבי סי' ע"ו שכתב להתיר אף בשאין שם חתול. בל"י או' יו"ד. כריתי או' ו' זר"א או' צ"ג. מש"ז או' ה' חכ"א שם או' ה' ענ"ה שם אי' י"ב ובספרו שש"א סוף או' ג' תו"ז שם או' י"ד. בי"צ בתה"ב או' ד' זב"צ או' י"ח. בן א"ח פ' תזריע או' א'.

סעיף קטן כג

כג) **ואי** איכא אפי' עד א' שכיון ודקדק מתחלת הפתיחה לראות אם יש לב ולא מצא יש להטריף. שאלת יעב"ץ ח"א סי' קכ"א. מחב"ר או' ד' או"ז שם. זב"צ או' י"ע.

סעיף קטן כד

כד) **לאו** דוקא חתול אלא ה"ה תרנגולת א' שהיתה עומדת אצל האשה בשעה שפתחה התרנגולת ונסתפקה האשה דאולי הלב נשמט מידה בשעה שעשתה התרנגולת יש להכשיר דכל שיש לתלות הגם דלא היה שם חתול יש להקל. דע"ק או' ג' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כה

כה) אם ניטל הלב ובמקימו נמצא חתיכת בשר קטן ותואר הלב אין לו כלל רק חלול בפנים קצת כדמות הלב אין זה משלים חסרות הלב וטרפה. פליתי או' ג' בי"צ בתה"ב או' ד' קומץ בדיני שאר טרפיות כלל ה' או' א' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כו

כו) [**סעיף ו'**] **יש מי שאומר וכו'** אעפ"י שלא הביא בב"י מי שחולק בזה כתבו בלשון יש מי שאומר משום דלא מסתבר להטריף כיון שלא הגיע המכה עד לחלל. ש"ך סק"ז. כנה"ג בהגב"י או' ט' מנ"י בשרשים או' י"ט. והשו"ג או' ו' במחו' כתב משום דלעיל סעי' ב' כתב ניקב ולא הגיע לחלל אם מחמת חולי כשרה וע"כ כתב זה בשם יש מי שאומר יעו"ש.

סעיף קטן כז

כז) שם. יש מי שאומר שאם שומן הלב דבוק בלב וכו' הכא מיירי בטרפש הלב שנקרא שומן הלב. ב"ח. ט"ז סק"ה. פר"ח או' ז' פר"ת או' ו' לה"פ או' !ט' מש"ז או' ה' שו"ג או' י"ג. חכ"א שם או' ז' זב"ת או' י"ג ענ"ה שם. או' י"א. תו"ז שם או' י"ז. בי"צ או' ה' מנ"י שם או' ך' זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן כח

כח) שם. ואם נמצא שם או בעובי הלב קורט דם אסור וא"צ לומר אם נמצא בחללו. פי' אם נמצא בעובי הלב ולא נתפשט עד חללו טרפה ואצ"ל אם נמצא בעובי הלב ונתפשט עד לחללו שהיא טרפה. ש"ך סק"ח. כנה"ג בהגב"י או' יו"ד. בל"י או' י"ב. שו"ג או' י"ד בי"צ שם. זב"צ או' כ"ג. אבל דם בחלל הלב לא מעלה ולא מוריד דכל לב יש דם בחללו. ש"ך שם. בל"י שם. בי"צ שם. בעמ"ז או' י"ג. מיהו השפ"ד או' ח' כתב דבפנים נמי יש להכיר ולא דוקא קורט דם אלא רושם המכה כמו נצרר הדם שזה יש להבחין אפי' בפנים ומשו"ה טרפה. וכ"כ הפר"ח או' ט' בל"י שם. זב"ת או' ט"ו. בי"צ בעמ"ז שם. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן כט

כט) שם. ואם נמצא שם או בעובי הלב קורט דם אסור וכו' והפר"ח או' ח' כתב לגמגם על דברי יש מי שאומר הנז' שהיא סברת ראבי"ה וס"ל דיש להכשיר והפר"ת או' ו' כתב דיש להכשיר בהפ"מ. וכ"כ הכרתי או' ז' חכ"א כלל י"ז או' ז' ענ"ה סי' י"ט או' י"א. אבל התב"ש או' ה' כתב להשיג על דברי הפר"ח וכתב דהעיקר כפסק הש"ע. וכ"כ השו"ג

במחו' או' ו' דלענין מעשה נקטינן כראבי"ה וכ"פ הרשד"ם. בל"י או' י"א וכתב וכ"כ כל האחרונים. זר"א או' צ"ד. וכ"פ הבי"צ או' ה' כדברי הש"ע. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן ל

ל) ואם הלקותא ניכרת במקום שהיתה ולפנים אין ניכר שום רעותא כלל נראה דכ"ע מודים להכשיר. תב"ש שם. ביא"ב בשפ"ז או' י"ב. מק"מ או' ו'.

סעיף קטן לא

לא) שם הגה. נצרר הדם בעובי הבשר הרי הוא כקורט דם וטרפה. ודוקא אם נמצא שם על הלב רעותא מבחוץ וגם בעובי הלב קו"ד זהו דאמרינן שהוא אסור אבל אם הלקותא אין ניכרת אלא במקום שהיתה דבוקה לשומן הטרפש ולפנים בלב אין ניכר שום רעותא כלל יש להכשיר. תו"ז סי' ס"ח או' י"ז זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לב

לב) אם שומן הלב הנז' לא היה דבוק ללב ונמצא קו"ד צרור בעובי הבשר ולא הגיע לחלל יש להכשיר. ברכ"י בשיו"ב או' ד' בשם מהר"י פינטו. והגם שהענ"ה שם או' ט"ז כתב שמדברי הכנה"ג לא משמע הכי כתב הרב זב"צ או' כ"ו דהעיקר דכשרה משום דדברי הראבי"ה הנז' רבים פליגי עליה ותגסי לחוש לדבריו אבל בנידון זה ודאי דכשרה יעו"ש.

סעיף קטן לג

לג) אם נמצא קו"ד או נצרר על חוד הלב ולא נכנס בעובי הבשר כשרה. מחב"ר או' ו' משם הרב בתי כהונה. ענ"ה שם או' י"ז. תו"ז שם או' כ"ב.

סעיף קטן לד

לד) קו"ד המוזכר בכל מקום היינו ממשות או דם צרור בעובי הבשר אבל האדים הבשר לחוד אינו מזיק. חוט השני סי' ס"ט. שפ"ד סי' מ"ו או' ט"ז. מחב"ר או' ה' ענ"ה שם או' י"ח. זב"צ או' כ"ז. ועיין עוד לקמן סי' מ"ח או' מ"ז.

סעיף קטן לה

לה) מעשה בלב תרנגול א' שהיה עציו כסוי מלא מים והלב כולו בתוכו וקלפוהו ובדקוהו ולא היה בו נקב והכשירו. מהריק"ש בס' ערך לחם סעי' ט"ל. פר"ח סוף או' ה' לה"פ או' ח' שה"מ או' ח' חכ"א כלל י"ז או' ד' זב"ת סוף או' יו"ד. תו"ז שם או' י"ח. בי"צ או' ה' והשפ"ד או' א' כתב דאין היתר בנידון דריק"ש כ"א בהפ"מ ואחר הבדיקה בכל האיברים דשמא אלו המים דרך ושט באו לה ומודינא דאי לא הוה רק כיס לחוד בלא מים כשר אם הלב שלם מכל הצד עכ"ל והב"ד המחב"ר או' ז' וכתב שנידון מהריק"ש היה שהכסוי היה סתום דליכא למיחש דהמים באו דרך הושט ואם יהיה באופן דאיכא

למיחש שבאו אצו המים דרך הושט הדין עם השפ"ד. והב"ד ענ"ה שם או' ה' ויש גירסא אחרת במהריק"ש שכתוב והלב בלוי בתוכו וכ"ה בשו"ג מחו' או' ב' וכתב שם השו"ג שאחר שיסיר הבשר הבלוי צריך שיהא הבשר שנשאר תחת הבלוי בשר שלם ויפה שאין הרופא גוררו וכמ"ש לעיל ססי' ט"ל בהגה לגבי ריאה יעו"ש. והב"ד הזכ"ל ה' טרפות על סי' זה. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לו

לו) אם נמצא הלב נקוב ונתברר שמתחלת בריאתו כך נברא טרפה. צ"צ סי' ע"א. ענ"ה שם או' כ"א. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לז

לז) אווזא שהעיר שלם מבחוץ והעצם האמצעי נחלק לשנים כרוחב אצבעיים ונראה משם הלב והכבד והיה נראה שכך היא מתחלת בריאתו כשרה. צ"צ סי' ע"ו מנ"י כלל צ"ד או' י"א. ענ"ה שם או' כ"ג. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן לח

לח) בועא מליאה ליחה שנמצאת בלב או באוזן הלב ואין רעותא בחלל הלב ולא בקנה הלב מעשה בא בירושת"ו והכשירוהו רבני מתא. פרי הארץ סי' יו"ד. שו"ג מחו' או' ה' זכ"ל שם. ענ"ה שם או' כ"ד. תו"ז שם או' י"ט. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן לט

טל) נמצא על הלב בין אזניו תוספת כמו אוטם והיו בו שנים א' רך קצת וא' קשה מאד והלב לא נשתנה והשומן שעליו לא לקה וקרעו הלב לשנים ולא נמצא בו שום נקב וקלפו הבשר שבפנים עד שהגיעו למקום האטום ונמצא בשר חי ואז קרעו האטום ויצא ממנו ליחה ירוקה כשרה. הרשב"ץ בסי' יבין שמועה דף ז' ע"ד. ענ"ה שם או' ו' זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מ

מ) מעשה שאירע בשאלוניק"י יע"א בלב בהמה גסה שנמצא שם בועא הניכרת מעל"ע ומן החלל ולחוץ אלא שלצד החלל היה קרום בשר ע"ג הבועא ומצד חוץ היה מגולה והכשירוהו מטעם דלא אשכחן בועא אלא בריאה ואם נחוש לסברת רש"ל האיכא בשר תחתיה שלם. שו"ג סי' ל"ז מחו' או' ט"ז. תו"ז סי' ס"ח או' ך' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מא

מא) ועוד בא מעשה בלב בהמה גסה שהיה בו בועא גדולה כביצה וניכרת מעל"ע ומצד חלל הלב היה כל הבועא טמונה בתוך בשר הלב רק שיעור זוז א' היה לבן שהיה נראה שהוא קרום הבועא וחשבנו להטריפה דבועא היא כנקב ואח"כ קרענו הבועא ונשאר

תחתיה עוד קרום דק של בשר הלב והכשרנו דכיון שנשאר תחת הבועא קרום דק של בשר הלב לא הגיע לחלל קרינן ביה. שו"ג שם. או"ז שם או' כ"א. זב"צ או' ל"ו.

סימן מא

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **ניטל הכבד טרפה**. אפי' שנשארת המרה דבוקה בגידי הכבד וסמפונות טרפה. תו' חולין מ"ב ע"א ד"ה ניקב. פר"ח או' א' וכתב ודלא כרשב"א בתה"ב הארוך דף מ"ג ע"ב שכתב שאין איסור נטילת הכבד אלא מחמת חסרון המרה דליתא. לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' תב"ש או' א' שה"מ או' א' שפ"ד או' א' זב"ת או' א' חכ"א כלל י"ז או' ט' בי"צ בעמ"ז או' א' מנ"י בשרשים או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. אלא א"כ נשתייר כזית במקום מרה וכו'** פי' במקום שרשה ותלייתה בכבד כמבואר ברש"י חולין מ"ו ע"א סוף ד"ה מטביל בה וכ"מ בפו' דלא כפי' א"ז סי' ת"י שפי' כזית במקום מרה היינו כנגד המרה דלא הובא פי' זה בשום פוסק. מק"מ או' ג' ובספרו גידולי הקדש או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. אלא א"כ נשתייר כזית במקום מרה וכזית במקום חיותו שהוא תלוי בו**. דהיינו מקום תלייתה כשהוא מעורה ודבוקה תחת הכליות. רש"י חולין מ"ו ע"א והרשב"א והרמב"ם פ"ח מה"ש וכתב ב"י וכן עיקר ולכן פסק כן בש"ע. ורי"ו ורוקח כתבו דבמקום שהיא חיה היינו מקום תלייתה בטרפש וכ"כ רש"י שם בל"א והב"ד ב"י. וע"כ כתב האו"ה סי' נ"א או' ח' דצריך ג' זיתים באלו הג' מקומות ור"ל כזית במקום מרה וכזית במקום דבוקה תחת הכליות וכזית במקום תלייתה בטרפש. והב"ד הרמ"א בספרו תו"ח כלל פ"ט או' ט' פרישה או' ב' ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגב"י או' ג' פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' כריתי או' ב' תב"ש או' ג' שה"מ או' ב' שפ"ד או' א' זר"א או' צ"ה. מחב"ר או' ה' חכ"א שם. ענ"ה סי' ך' או' א' תו"ז סי' ס"ה או' ב' בי"צ או' א' קומץ כלל ה' מדיני שאר טרפיות או' ג' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) **מיהו** בהפ"מ או לכבוד שבת אם יש כזית במקום מרה וכזית במקום תלייתה בטרפש יש להכשיר. משאת בנימין בתשו' סי' ק"ג. כנה"ג שם. מנ"י על התו"ח שם או' כ"ה. וכ"כ בספרו שבו"י ח"א סי' נ"א. אבל המחב"ר שם כתב דבהפ"מ או לכבוד שבת אם יש כזית

במקום מרה וכזית במקום הכליות יש להכשיר כפסק הש"ע וכתב דהגם דמור"ם ז"ל בתו"ח הביא דברי או"ה דבעי' ג' זיתים הכא בהגה חזר בו מדלא הגיה על דברי הש"ע. וכ"כ ענ"ה שם דבהפ"מ יש להקל אם נשאר כזית במ"מ וכזית במקום כליות לסמוך על פסק הש"ע. זב"צ או' ד' וכתב אבל אם לא נשאר אלא זית במ"מ וזית במקום טרפשא יש להטריף עכ"ל והכי מסתברא משום דכ"ה דעת רש"י והרמב"ם והרשב"א והש"ע והרמ"א שלא הגיה על דברי הש"ע.

סעיף קטן ה

ה) **וכתב** שם השפ"ד הא דבעינן ג' זיתים הוא מספיקא ולפ"ז ג' זיתים אם נפלו לתבשיל א' מג' בהמות א' מבהמה שנשאר זית במקום טרפשא והא' נשאר במקום כליות והא' במקום מרה א"צ אלא ס' נגד זית א' והב"ד הפ"ת או' א' ותמה עליו דבכה"ג אדרבא ממ"נ ב' טריפות הם יעו"ש והמק"מ או' ה' כתב דמ"ש השפ"ד שנשאר ט"ס הוא וצ"ל שניטל והיינו שא' ניטל זית הטרפש וא' ניטל מקום הכליות וא' ניטל מקום מרה דא"צ ס' רק נגד א' מהם דהא שנים מהם כשרות ואנן הוא דלא ידעינן איזה הם עכ"ד.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ויהיו כשני זיתים הללו כל א' שלם במקומו אבל אם היה מתלקט או כרצועה או מרודה טרפה.** וכן הג' זיתים שכתבנו לעיל או' ג' צריך שלא יהיו מתלקטים או מרודדים או כרצועה. או"ה שם. ואם כזית של היותרת או כזית של הכליות מרודד וכו' והנהו שני זיתים שלמים יש להכשיר מכח ס"ס. וכל דאיכא כזית דמרה וכזית אחר שלם אף אם השלישי מרודד בין בטרפש בין בכליות כשרה. מחב"ר או' ז' וכתב וכן מוכח ממ"ש הפליתי סוף או' ג' וכן עיקר ודלא כמש"ז שכתב דאם כזית במקום טרפש מרודד לא יעו"ש. ענ"ה סי' ך' או' ה' תו"ז סי' ס"ה או' ד' בי"צ בתה"ב סיף או' א' זב"ש או' ה' זב"צ או' ז' ומשמע דלעולם כזית במקום מרה בעינן אלא בכזית השלם וכזית המרודד אין להקפיד בין יהיה השלם בכליות והמרודד בטרפש או בהיפך השלם בטרפש והמרודד בכליות. ועיין לקמן או' יוד.

סעיף קטן ז

ז) **שם. אבל אם היה מתלקט או כרצועה וכו'** לאו דוקא תמונות אלו אלא כל שאינו שלם כברייתו כזית באותן המקומות אעפ"י שכל השאר שלם טרפה. תב"ש או' ד' בי"צ בעמ"ז אי' ג' ענ"ה שם או' ב' וכ"כ הש"ך סק"ג דאם ניטלו אלו ב' זיתים אעפ"י שנשאר כל הכבד קיים טרפה. שפ"ד סוף או' ג' מחב"ר סוף או' יו"ד. חכ"א כלל י"ז או' ט' ענ"ה שם או' ט' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן ח

ח) **הזיתים** הללו כתב הכו"פ או' ב' דמצטרפין הבשר והגידין והסמפונות לשיעור כזית וכן עמא דבר אבל התב"ש או' ב' כתב דאין מצטרפין ובעינן דוקא שיהיו כל הזיתים מבשר הכבד לבד. וכ"כ השפ"ד או' ג' ענ"ה שם או' ד' זב"צ או' ט' ועיין לקמן או' יו"ד.

סעיף קטן ט

ט) **ושיעור** כזית י"א שהוא כחצי ביצה דהיינו ט' דרה"ם וי"א שליש ביצה דהיינו ששה דרה"ם. שו"ג או' ג' ויש להחמיר דצ"ל חצי ביצה. כריתי או' ב' חכ"א שם. וה"ד לחומרא כגון שניטל הכבד ולא נשאר כ"א הזיתים לבד אבל לקולא כגון שהכבד קיימת רק ניטלו הזיתים לבד לא הוי שיעורא חצי ביצה דזה קולא הוא אלא כיון שניטלו מהם שיעור שליש ביצה אסורה. שפ"ד או' א' בי"צ בתה"ב או' א' קומץ בדיני שאר טרפיות כלל ה' או' ד' זב"צ או' י"א. וכן כתבנו באו"ח סי' תפ"ו או' א' בשם כמה פו' דשיעור זית כחצי ביצה ה"ד להחמיר ולא להקל יעו"ש.

סעיף קטן י

י) **ונראה** דאי איכא שיעור שליש ביצה מבשר לבד ותשלום החצי ביצה מגידין וסמפונות כשרה דהו"ל ס"ס בפלוגתא דרבוותא. ונראה עוד דאם ניזית במקום מרה וכזית במקום תלויה בכליות שלמים מבשר לבד ושיעור חצי ביצה לכל א' והזית השלישי לטרפש שיעורו שליש ביצה ובצירוף גידין כשרה אף בלא הפ"מ מהטעם שכתבתי וכן להפך. ענ"ה שם. וכונתו לומר במ"ש וכן להפך דאם כזית במ"מ וכזית בטרפש שלמים בבשר לבד ושיעור חצי ביצה לכל או"א וכזית הג' התלויה בכליות שיעורו שליש ביצה ובצירוף גידין וכו' משלימין לחצי ביצה כשרה אף בלא הפ"מ אבל אם כזית במקום התלויה בכליות וכזית הטרפש שלמים מבשר לבד ושיעור חצי ביצה לכל א' וכזית הג' במ"מ שיעורו שליש ביצה וצירוף גידין וכו' אינו מכשיר דמדכתב וכן להפך כונתו דוקא לענין כזית הטרפש וכזית הכליות אבל כזית במ"מ אין להכשיר דכן מצינו בדין מרודד דצריך כזית במ"מ שלם ואחר עמו אבל אם ב' זיתים הטרפש והכליות שלמים וזית במ"מ מרודד אין להכשיר כמ"ש המחב"ר או' ז' יעו"ש. אבל הנראה דאף זית במ"מ שליש ביצה וצירוף גידין וכו' משלימו לחצי ביצה יש להכשיר מטעם הנ"ל דשאני דין מרודד דאבעיא בגמ' אף על זית א' כמ"ש המחב"ר שה אבל לענין חצי ביצה וצירוף גידין דהוי פלוגתא דרבוותא עבדינן ס"ס אף על זית במ"מ. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יא

יא) הזיתים דבעינן גבי כבד בעינן שיהא שלם ולא סגי ברוב ואפי' חסר כל שהוא טרפה ואפי' כל הכבד קיים וגם הב' זיתים הנז' קיים רובן וחסר כל שהוא מהם טרפה דבעינן הב' זיתים שלמים אפי' כל הכבד קיים וכן הדין ביבשו. שפ"ד או' ג' מחב"ר או' יו"ד. ער"ה או' ב' ענ"ה שם או' ט' וכתב ודלא כהרב חגורת שמואל. וכ"מ ממ"ש באו' הקודם דלא סגי ברוב אפי' בא' מהם דהא בעינן עמו צירוף גידין וכו'.

סעיף קטן יב

יב) שם. אבל אם היה מתלקט. שאינו במקום א' אלא חצי כזית כאן וחצי כזית כאן. רש"י חולין מ"ו ע"א. ב"י. לבוש. זב"ת או' ג'

סעיף קטן יג

יג) שם. או כרצועה. פי' ארוך כרצועה. זב"ת או' ד'.

סעיף קטן יד

יד) שם. או מרודד. מרוקע וגרע מרצועה. רש"י שם. ב"י זב"ת או' ה'.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ב'**] **שיעור זה דכשני זיתים אפי' בשור הגדול ובעוף הכל לפי גדלו וכו'** כ"ה לשון הרשב"א בתה"א וכ"כ הר"ן ומוכח מלשונם דוקא בעוף דא"א לשעורי ביה כ"כ אבל בבהמה אפי' דקה שיעורה שוה לשור הגדול דהא איכא כמה זיתים בכבד שלו ורי"ו כתב דשיעורא דזיתים הוא דוקא בבהמה גסה אבל בבהמה דקה ובעוף הכל לפי גדלו וקטנו עכ"ד. ולענין דינא אע"ג דמהרא"ש משמע דס"ל כרי"ו מ"מ יש להחמיר בדאו' כמשמעות הרשב"א והטור והש"ע דאפי' בבבהמה דקה בעינן הג' זיתים. תב"ש או' ה' וכ"כ הכו"פ או' ד' דכל בהמה וחיה דקה וגסה הן שוים. ביא"ב בשפ"ז או' ד' בי"צ או' ב' ענ"ה שם או' א' זב"צ או' י"ג. ומיהו מ"ש התב"ש בעינן הג' זיתים היינו לפי מ"ש לעיל או' ג' דבעינן ג' זיתים מן הספק יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) שם. ובעוף הכל לפי גדלו וקטנו. משום דבעוף קטן לא שייך האי שיעורא דלפעמים אין בכל הכבד שיעור כזית ואפי' בעוף גדול ומ"מ הואיל ובעינן שיהיה שלם בג' מקומות ואם נצטרך בכ"מ כזית כמעט לעולם לא יתכשר לכן יש להקל בו אפי' בקצת פחות מכזית ומ"מ המורה ישים יראת ה' נגד פניו שלא יהיה לבו גס בהוראה להקל בשיעורא זוטא כ"א בקצת פחות מכזית ובתרנגולים או קטנים מהם לפי קטנן. תב"ש שם. ביא"ב בשפ"ז או' ה' בי"צ בעמ"ז או' ה' ענ"ה שם. זב"צ או' יו"ד

סעיף קטן יז

טוב) **שם**. **ובעוף הכל לפי גדלו וקטנו**. ובצפרים קטנים בכל דהו סגי וגדיים וטלאים דינם בכזית כמו בהמה גדולה. פר"ת או' ד' זב"ת או' ז'.

סעיף קטן יח

חי) **ומיהו** מ"ש בעוף הכל לפי גדלו וקטנו אין משערין לפי ערך גודל וקוטן כל גוף רק לפי ערך גודל וקוטן הכבדים לבד של בעלי חיים כי לפעמים יהיה עוף גדול ושיעור כבדו קטן. כנפי יונה ריש סי' זה. מק"מ או' י"א. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יט

יט) **מינים** שאין להם מרה כגון תורים ובני יונה או כמו הצבי שמרה שלו בזנבו כמ"ש לקמן סי' ע"ב סעי' ח' לא בעינן כזית במ"מ אלא דוקא במקום חיותו. תב"ש או' א' שפ"ד סוף או' א' זר"א או' קל"א. מחב"ר סי' מ"ב או' מ"ד. זב"צ או' ט"ז וכתב ודלא כהשש"א (בסי' זה סוף או' א') שהחמיר. ועיין לקמן סי' מ"ב או' ע"ז.

סעיף קטן כ

ך) **כבדא** דאווזא (וה"ה כל עוף כמ"ש אח"כ) נחלקה לב' חלקים חלק א' גדול מחבירו החלק הקטן אפי' ניטלה כולה כשרה כל זמן שחלק הגדול קיים דכולהו איתנהו ביה בחלק הגדול כזית במ"מ ובמקום שהוא תלויה ביותרת ובמקים שהיא דבוקה לכליות אמנם החלק הגדול אם ניטל או נרקב במ"מ או במקום הכליות למאן דבעי כזית במקום הכליות טרפה. אבל אי איכא במקום הכליות ובמ"מ קיים ושלם רק שניטל או נרקב מקום תלייתא אל הטרפשא כשרה דהא אכתי איכא כזית חיה במקום הטרפשא בחלק הקטן. ודע שבדקנו בכמה עופות תרנגולים ואווזים ומצאנו שהחלק הגדול סמוך למרה הוא דבוק לכליות ולא חלק הקטן ולפיכך כל זמן שחלק הגדול קיים ושלם מלמעלה שהוא מקום הדבוק לטרפשא עד סוף מקום המרה ומעט למטה ממקום המרה אפי' אם ניטל או נרקב כל חלק הקטן וגם הגדול למטה בשפולי כשרה. משאת בנימין סי' ק"ג. כנה"ג בהגב"י או' א' שו"ג מחו' או' א' שפ"ד או' ד' חכ"א שם או' י"ט. ענ"ה שם או' ז' תו"ז סי' ס"ה או' ו' זב"ש או' ו' ביא"ב באד"ז או' ה' בי"צ בתה"ב או' ב' זב"צ או' י"ז. ומיהו מ"ש כזית לא דוקא דהא בעוף לא בעינן כזית כמ"ש לעיל או' ט"ז אלא ר"ל במקום שצריך כזית.

סעיף קטן כא

כא) **בעופות** נראה עיקר דלא בעינן אלא דוקא ב' זיתים מקום מרה ומקום דביקות בלב דאף למ"ד במקום שהיא חיה היינו מקום שהיא דבוקה לכליות היינו בבהמה שהכבד

היא דבוקה לכליות ממש אבל בעוף בדקנו כמ"פ וראינו שאין לה דביקות לכליות כלל כי הכבד מונח למעלה על הבטן ע"ג הבני מעיים והכליות הם מונחים בתחתיות העצם אצל האחור ואף שבתשו' משאת בנימין כתב וז"ל ובדקנו בכמה עופות ותרנגולים ומצאנו שהחלק הגדול סמוך למרה הוא דבוק לכליות עכ"ל גם אנחנו בדקנו ולא מצאנו כ"א ע"י סרכא וחוטין דקין שדבוק ונסרך בה מעט שבודאי בשביל זה לא מקרי מקום שהיא חיה אלא דעיקר מקום חיותה הוא מקום שדביקה אצל הלב. שבו"י ח"א סי' נ"א. זב"ש או' ד' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כב

כב) [**סעיף ג'**] **יבש הכבד וכו'** משום דכל יבש כנטול דמי. טור וב"י. לבוש. ביאור הגר"א או' ו' זב"ת או' ח' חכ"א כלל י"ז או' יו"ד.

סעיף קטן כג

כג) **שם. עד שנפרך בצפורן טרפה.** ואם משרטט בצפורן על בשר הכבד ונראה השרטוט בתוכה מקרי יבש וטרפה כדלעיל סי' ל"ו סעי' י"ג בהגה. פרישה או' ה' ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' פר"ת או' ה' להי"פ או' ג' הל"פ סעי' ג' כריתי או' ה' שפ"ד או' ב' שה"מ או' ד' זר"א או' צ"ט. זב"ת שם. חכ"א שם. ענ"ה סי' ך' או' יו"ד. ביא"ב בשפ"ז או' ו' בי"צ או' ג' זב"צ או' י"ט. ועיין לעיל סי' ל"ו או' רכ"ו.

סעיף קטן כד

כד) **ומיהו** בריאה אם השרטוט ניכר בקרום לבדו טרפה ובכבד דוקא בבשר ולא בקרום דכל שיש לחלוחית בבשר כשרה. שפ"ד שם. ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ בתה"ב או' ג' מק"מ או' י"ב. מנ"י בשרשים או' ח' זב"צ או' ך' והטעם כתב הענ"ה שם משום דהתם בריאה בקרום תליא מילתא והכא בכבד בבשר תליא מילתא. וכ"כ זב"צ שם.

סעיף קטן כה

כה) **שם הגה. ואם יבשו אלו הב' זיתים לבד נמי טרפה.** הלשון אינו מדוקדק דגם שלא יבש אלא זית א' מהם וכל הכבד עם הזית הב' קיים טרפה וכן לפי מ"ש לעיל דבעינן ג' זיתים ביבש א' מן הג' טרפה אף שכל הכבד והב' זיתים אחרים קיימים. תב"ש או' ו' הל"פ שם. מחב"ר סוף או' ט' ענ"ה שם או' י"א. תו"ז שם או' ט' בי"צ או' ג' ודלא כדברי המיקל שהביא פ"ת או' ב'.

סעיף קטן כו

כו) ולאו דוקא שיבש כזית שלם אלא אפי' יבש רק מקצת מהזיתים והשאר עם כל הכבד קיים אפ"ה טרפה. שפ"ד סוף או' ג' מק"מ או' י"ב. מחב"ר או' יו"ד. ער"ה או' ב' ענ"ה שם או' ט' זב"ש או' א' זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן כז

כז) שם הגה. ואם יבשו אלו הב' זיתים וכו' ושיעור כזית כתבנו לעיל או' ט' וה"ה לכאן.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. נימוק הכבד וכו' טרפה אעפ"י שנשתיירו ב' זיתים וכו' כ"כ הרוקח וב"י דחה דבריו וכתב דאם נשתייר כזית במקום מרה וכזית במקום חיותא ודאי כשרה היא. והט"ז סק"ב כתב דגם דעת הרוקח כן להתיר בנשתייר כזית במ"מ וכזית במקום חיותא ותמה על מור"ם ז"ל בהגה שהביא דברי רוקח לאסור וכתב שגם משאת בנימין סי' נ"א פסק כן להתיר הלכה למעשה ודלא כהב"ח שנמשך אחרי דברי מור"ם בהגה יעו"ש. וכ"כ הש"ך סק"ד בשם כמה פו' פר"ח או' ה' פר"ת או' ו' לה"פ או' ד' תב"ש או' ז' הל"פ סעי' ג' שפ"ד או' ד' שה"מ או' ו' שו"ג או' ט' מחב"ר או' י"א בשם כמה פו' וכתב והכי נקטינן. זר"א או' ק' זב"ת או' יו"ד. ענ"ה שם או' י"ג. תו"ז סי' ס"ה או' יו"ד. זב"ש או' ג' ביא"ב או' ח' בי"צ או' ד' קומץ כלל ה' או' ג' זב"צ או' כ"ד. והכריתי או' ז' כתב דיש להחמיר שלא במקום הפסד. והב"ד הענ"ה שם. מנ"י בשרשים או' יו"ד.

סעיף קטן כט

כט) ואם הבשר שלם תחתיו אף רמ"א מודה דכשר ואינו מחמיר אלא אם הבשר רע סביביו דשליט בכולה וסופה להתקלקל. ואם נפלה ממקום גבוה ונשתנה צורת האבר אף דהב' זיתים קיימים טרפה לכ"ע משום ריסוק מש"ז או' ב' ביא"ב שם. ועיין לקמן סי' נ"ח.

סעיף קטן ל

ל) ואם נימוקו הב' זיתים והשאר בריא באופן שלא נשאר במ"מ וחיותא ב' זיתים בריאים אלא כל זית מהם נימוק"ו עמו לכ"ע טרפה כדין ניטלו ב' זיתיה והשאר קיים. מחב"ר או' י"ב. ענ"ה שם או' ח"י. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לא

לא) כבד גדול וגם ונמצא שהוא נפוח כשרה דלא גרע מנימוק ודלא כמורה שהטריף. שאלת יעב"ץ ח"ב סי' נ"ח. מחב"ר או' י"ג. תו"ז שם או' כ"ט. ואפי' אם היתה הנפיחה גם במקום שני הזיתים כשרה. פ"ת או' ד' זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לב

לב) כבד מלאה צמחים לבנים קשים מבחוץ ומבפנים ושאר הבשר אדום כשרה. שאלת יעבץ שם סי' נ"ט. מחב"ר או' י"ד. עיקרי הד"ט סי' ד' או' ה' פ"ת שם.

סעיף קטן לג

לג) אם יש בועות בכבד או טינרי במקום מרה או במקום חיותא יש להכשיר. שו"ת הרמ"ז סי' ג' וכתב שכן הסכימו הרב מהר"ש אבוהב וכל רבני ישיבתו כתבו להקל בשם כל הגאונים בויניציא וכן הורה הרב יצחק לוי. אבל שם בסי' ד' מוהר"ר גור אריה הלוי מסתפק בטינרי במקום מרה וחיותא יעו"ש. מחב"ר או' כ"א. והב"ד התו"ז סי' ס"ה או' ז' וכתב דמ"ש הזר"א סי' ה' דלבו מהסס להתיר עיין להרב עיקרי הד"ט סי' ד' או' ד' דהסכים להכשיר בשופי והגם דהרב גור אריה נסתפק בזה יש לסמוך על המקילים והכי נקטינן עכ"ל. והב"ד זב"צ או' כ"ז. וכ"כ באו' הקודם בשם כמה פו' דאפי' מלאה צמחים שהם טינרים כשרה. מיהו אם כל הכזית שהוא במ"מ וחיותא הוא בועא גדולה (וה"ה טינר) ולא נשאר ממנו כלום יש להטריף. זב"צ שם. והיינו בבהמה אבל בעוף אפי' הוא פחות מכזית כמ"ש לעיל או' ט"ז דבעוף שיעורו פחות מכזית וא"כ ה"ה לענין זה.

סעיף קטן לד

לד) לפעמים בא הכבד כולה מלאה אבעבועות ונימוק כולה במשמוש היד הא ודאי כל שלא נשאר זיתים שלמים טרפה דאין אנו בקיאין בבשר שהרופא גורדו ופשוט הוא. שפ"ד או' ד' ע"ה סי. ך' או' ט"ו. ביא"ב באד"ז או' ט' ומשמע דלא הטריף אלא משום דנימוק במשמוש היד הא אם הבשר בריא ויש בו בועות כשר כמ"ש באו' הקודם. וכ"כ זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לה

לה) שם בהגה. י"א כבד שקשה כאבן טרפה והוא שלא נשתיירו בה שני זיתים וכו' כ"כ הרוקח והב"י השיג עליו ומשמע דדעתו להכשיר אף שלא נשתיירו בם ב' זיתים. ובס' אפי רברבי כתב דבהפ"מ או לעת הצורך יש להקל בזה. ש"ך סק"ה. כנה"ג בהגב"י או' י"ג. פר"ח או' ו' לה"פ או' ה' בל"י או' ד' פליתי או' ו' שה"מ או' ז' זר"א או' ק"א. זב"ת או' י"א. חכ"א כלל י"ז או' י"א. ודעת התו"ז שם או' י"א להכשיר אף בלא הפ"מ. אבל דעת הב"ח להטריף אם לא נשתיירו בה ב' זיתים כדברי הרוקח ומור"ם ז"ל וכ"כ התב"ש או' ז' דאין להכשיר אפי' בהפ"מ. וכ"פ בי"צ או' ד' קומץ שם או' ג' ומיהו אם אינו קשה כ"כ ולא נשתנה מראית הכבד ללובן כשרה. תב"ש שם. בי"צ שם. ענ"ה שם או' כ"א.

סעיף קטן לו

לו) [**סעיף ד**'] **התליע הכבד אפי' במ"מ וכו' כשרה**. ואפי' ניטלה כל הכבד ולא נשתייר רק הב' זיתים ואלו הב' זיתים התליעו כשרה דהתלעה הדרא בריא. הרשב"א במשמרת הבית. ט"ז סק"ג. ומיהו בניטל כולו והב' זיתים שנשתיירו התליעו ואין כאן ב' זיתים לבד נקב התולעים טרפה. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ז' לה"פ או' ו' כריתי או' ט' שה"מ או' ח' זר"א או' ק"ב. זב"ת או' י"ב. חכ"א שם או' י"ב. תו"ז שם או' י"ב. זב"צ או' ל' אבל התב"ש או' ח' כתב דדוקא כשכל הכבד שלם והיא מתולעת גם מקום הזיתים כשר דאמרינן הדרא בריא אבל אם כבר נחסר כל הכבד והמותר שהם הזיתים מתולעים י"ל כיון דריעה כולי האי אפי' אם יהיה כזית שלם ע"י צירוף לא מהני דהא חזינא דמקילקל טפי ולאו היינו אורחא וכתב דגם בדעת הטור והש"ע יש לפרש כן יעו"ש. וכ"פ הבי"צ או' ה' וכ"נ דעת המש"ז או' ג' ובשפ"ד או' ו' ענ"ה שם או' כ"ב. ביא"ב בשפ"ז או' יו"ד. מנ"י בשרשים או' י"ב. יד אליהו או' ט' ומ"מ נראה דבהפ"מ ושעת הדחק הסימך על דברי הש"ך לא הפסיד כיון שרבו אחרונים שנמשכו אחריו.

סעיף קטן לז

לז) **שם**. **אפי' במקום מרה וכו'** ואפי' התליעו וניקבו הסמפונות. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. ימין משה או' ב' זב"ת שם. ביא"ב בשפ"ז שם. דר"ת או' מ"א.

סעיף קטן לח

לח) **כבד** שהתליע והיתה נפוחה וראו שיש צירוף ג' זיתים מלבד נקב התולעים אפ"ה יש להטריף דאמרינן הא דרואין עכשיו שיש ג' זיתים היינו משום הנפיחה מתגדל הכבד ואלו לא היה שם נפיחה לא היה עולה לשיעור ג' זיתים וע"כ יש להטריף. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לט

טל) **כבד** שהוחזקה בתולעים וקודם שראו אם יש ג' זיתים שלמים נאבד הכבד יש לאסור אפי' בהפ"מ. דע"ק סיף או' ז' מק"מ סוף או' ט"ו זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מ

מ) **כבד** שהתליע הגם שאין הבהמה נטרפת אבל הכבד אסור מחמת התולעים כמ"ש לקמן בש"ע סי' פ"ד סעי' ט"ז וכן מנהג עירנו שאין יכול הקצב למכור הכבד אם לא יבדקנו א' מומחה מן התולעים. תו"ז שם או' י"ב. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מא

מא) **מנהג** שאלוניקי שלא לאכול כבד של כבש בן שנתו מפני שהוא מלא תולעים קטנים ככנים בתוך בשר הכבד ואינם יוצאים בחתיכת הכבד אפי' יחתכו אותו דק דק

כבשר פשטיד"ה וזה בא להם מן המרעה שהמרעה של שאלוניקי מגדל תולעים בכבד כבש משהשלים שנתו והלאה אבל בכבד של טלה וכן של עז אפי' אחר שנתו לא נמצא תולעת כלל. אבל בהיותי באנדירני ראיתי אוכלים אותו של כבש וחתכתי כבד א' של כבש שתי וערב ולא ראיתי בתוך בשר הכבד תולעים הללו כ"א בקנקונות הכבד ראיתי תולעים קטנים הרבה מאד ולכן צריך ליזהר שלא לצלות כבד כבש שלם אלא חותכו חתיכות כדי שיצאו כל התולעים שבקנקונות בהדחה. ובעיר לארסו אוכלים כבד של כבש כמו באונדירני ושעיר דוייראן אין אוכלים אותו וזה אין תלוי במנהג אלא במרעה העיר כי יש מרעה מגדל תולעים בכבד כבש ויש מרעה שאין מגדל ולכן אין ללמוד מעיר לעיר וממקום למקום ובמקום שנהגו שלא לאוכלו מפני שמגדל תולעים אפי' יביאו כבש א' ממקום אחר שאינו מגדל תולעים אין לאכול כבר שלו שלא יבואו להקל ולאכול גם מכבד מקום הזה דלאו כ"ע גמירי ומקרוב נמצא פה שאלוניקי תולעים בכבד של בהמה גסה ובבופל"ו ובטלה ועז ואסרנו כולם. שו"ג מחו' או' ב' ולכן החיוב מוטל על הב"ד והשו"ב שבכל מקום ומקום לבדוק הכבדים אם יש בהם תולעים ובמקום שמביאים בהמות ממקומות שונות צריך לבדוק הכבדים של בהמות של כל מקום ומקום שאפשר שזה אין בו וזה יש בו וכן הקונה כבד צריך לבדוק בו בבשר ובקנקונות שמא שגגו או שכחו ולא בדקו וכל הנזהר ומדקדק ה"ז משובח.

סעיף קטן מב

מב) [**סעיף ה'**] **נעקר הכבד וכו'** ומעורה בטרפשיהן וכו' אבל נעקר לגמרי הו"ל כניטל וטרפה. מנ"י בענפים או' ל"ד.

סעיף קטן מג

מג) **שם. ומעורה בטרפשיהן וכו'** עיין לעיל או' ג' שכתבנו ב' פירושים במקום חיותא י"א במקום שדבוק תחת הכליות וי"א במקום תלייתא בטרפש. ולפ"ז לפי' הא' אם נעקרה ממקום כליות כולה ומעורה מעט בטרפשא כשרה ולפי' הב' דוקא מעט מעט בטרפשיהון הוא דכשרה הא נעקרה כולה בטרפשא ודבוקה בכליות לא מהני ולפ"ז צ"ע לדינא אם נעקרה כולה מטרפשא רק בכליות דבוקה מש"ז סוף או' א' יעו"ש. וא"כ לפי מ"ש לעיל או' ג' דחיישינן לב' הפי' בעינך דוקא שיהא דבוק בטרפשא ובפרט כי כ"ה פשט לשון הגמ' דקאמר ומעורה בטרפשיהון. וכ"ה לשון הרמב"ם פ"ח מה"ש הלכה כ"א.

סעיף קטן מד

מד) **שם. כאן מעט וכאן מעט.** וכולן קיימות. רש"י חולין מ"ו ע"א. ב"י. זב"ת או' י"ג.

סעיף קטן מה

מה) כבשים שהכבד שלהם לקוי ונהפך ללובן וכשצולין אותם נפלי תילחי תילחי כה"ג יש לאסור משום טריפות אף שאין שינוי מראה פוסל מ"מ כה"ג דכשצולין נפלי תילחי תילחי וגם מתות מהם יש להטריף ודאי. שפ"ד סי' נ"א סוף או' ה' מחב"ר שם או' ך' תו"ז סי' ס"ה או' י"ג. זב"ש או' כ"ז. וכן חולי בכבשים שמתים מחמתו וכשצולין הכבד יהיה נמס והיה לדם מטריפין אותו. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מו

מו) [**סעיף ו'**] **מחט** שנמצא בכבד וכו' ושיעור גסה כשיעור גירעין של תמרה. בזמנינו זה לא נמצא מחט כגירעין של תמרה וא"כ לענין דינא בין אם המחט גדולה או קטנה בין קופה לבר בין קופה לגיו בין אם היא מהמחטין שתופרין בהם הנשים שיש חוד בראש העב ליכנס בו החוט בין אותם מחטים שהנשים משתמשות בהם שראשן עגול בכל ענין מטרפינן ואפי' המחטים שתופרים בהם השקים הם נוקבים בצד העב שלהם וטרפה והכי נקטינן. תו"ז שם או' ל' זב"צ או' ל"ו. ועיין לעיל סי' ל"ו או' רנ"ג.

סעיף קטן מז

מז) אם נמצא בכבד גרעין של תמרה כשרה ואם הוא גרעין של זית טרפה. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ז' בל"י או' ו' זב"ת או' ך' ענ"ה סי' ך' או' כ"ו. ביא"ב בשפ"ז או' י"ב. מק"מ או' י"ז. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן מח

מח) מחט שנמצא תחוב בחתיכה א' מאמצעית הכבד לאחר שצלאוהו ובשלוהו דעת הרב צ"צ בתשו' סי' ק"ז להתיר מכח ס"ס אבל הפר"ח שם השיג עליו וכתב דיש לאסור הבהמה. לה"פ שם. בל"י שם. תב"ש או' יו"ד. שה"מ או' י"ג. ענ"ה שם או' כ"ה. זב"ש או' יו"ד. תו"ז שם או' ל"ב. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מט

מט) ולענין הכלים שנתבשל בהם אותו כבד או בשר של אותה הבהמה יש לסמוך בזה להקל להשתמש בהם כשאינן בני יומן דהוי נט"ל. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. והתב"ש שם חולק וכתב דאין להשתמש בהם לכתחלה אף שאינן בני יומן. ענ"ה שם. אבל הער"ה או' ו' הסכים לדברי הפר"ח דמותר לבשל בהם לכתחלה כשאינן בני יומן. זב"ש שם. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נ

נ) ומיהו אם המחט לא נתחב רק קצהו בחיצון של כבד ואין שם שום חלודה במחט ולא שום רעותא בחתיכה כגון חלודה או שינוי מראה או דם צרור יש להכשיר אפי' האוכלין בהפ"מ וכיוצא דמסתבר טפי לתלותו באחר שחיטה ע"י התעסקות ההדחה ובישול ומחטים שעל האשה כדתלינן בזאב שנטל בני מעיים מלתלותו בקודם שחיטה. תב"ש שם. ענ"ה שם. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נא

נא) ואם יש לתלות שנפל המחט לאחר השחיטה בכבד כגון שנתעסקה האשה המבשלת במחטין וכיוצא בו בענין שנוכל לומר שמא נתחב המחט בתוכו לאחר שחיטה וא"כ יש כאן ס"ס שמא לאחר שחיטה נפלה ואם תמצא לומר מחיים שמא לא נקבה יש להתיר במקום הפ"מ וגם בסעודת מצוה אבל אם לא נתעסקה במחט אסורה אפי' בהפ"מ. חכ"א כלל כ"א או' ך' זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן נב

בנ) וכ"ז שכתבנו שיש לתלות במחט ע"י התעסקות האשה ה"ד אם יש כמה מחטים בראש האשה ולא תדע מנינם אבל אם האשה הזאת תדע בבירור שלא יש בראשה אלא מחט א' או ב' או יותר ועתה נמצאים בראשה זה המנין במקומם זהו פשוט דלא תלינן ואסור אפי' בהפ"מ. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן נג

גנ) אם לא הרגישו במחט אלא בשעת אכילת הכבד אסור הכל אפי' התערובת. שו"ת חינוך בית יהודה סי' מ"ח. מיהו אם אין ניכר שהיה המחט בכבד כגון שהיה אוכל עמו דבר אחר נראה דכשרה. ער"ה או' ה' תו"ז סי' ס"ה או ל"א. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן נד

דנ) איש א' קנה חתיכת כבד מן הטבח והניחו בביתו ואחר ב' או ג' שעות מצא מסמר תחוב בסמפון א' שבו וצד העב מהמסמר הוא לצד חלל הבהמה וחודו לצד הראש של בהמה והביאו הקונה להטבח והשיב הטבח שאינו יודע רק שקצת תימה בעיניו אם היה מתחלה איך לא הרגיש. ואותו המסמר לא היה בו חלודה. ושאלתי להקונה ההוא אם מצויים בביתו מסמרים כאלו ואמר שיש לו למכור ודמות מסמר זה ממש כמותם והוריתי דהבהמה שריא והקונה אסור לאכול ממנה ואותה חתיכת הכבד אסור לכל אדם. לב"ש בחי' דינים ליו"ד או' כ"ב. והסכים לדבריו הרב טו"ט מה"ת ססי' קס"ט.

אלא מה שאסר הלב"ש להקונה עצמו כתב עליו טו"ט שם דאי איכא הפ"מ להקונה כגון דנמלח עם בשר וכדומה יש להתירו גם לדידיה. יעו"ש. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן נה

הנ) כבד שנמצא בו דם צרור וכשיעור הדם הצרור נחסר הכבד אלא שבשר הכבד קיים ובריא רק שנצרר הדם וכשגוררים הדם הכבד שתחתיו קיים אין כאן בית מיחוש כלל אף אם נחסר מבשר הכבד כשיעור הדם. משאת בנימין סי' כ"א. דמש"א דף צ"ה ע"א. כנה"ג בהגב"י או' י"ב. תו"ז שם או' כ"א. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן נו

ונ) [**סעיף ז'**] **מחט שנמצאת בסמפון גדול שבכבד וכו' וכן אם נמצא בסמפון גדול של הריאה כשרה.** ולפי מ"ש בה' ריאה דכל מחט שנמצאת בריאה באיזה מקום שיהיה אפי' בסמפונא רבא אנו מטריפין משום דלא בקאינן ה"נ בכבד אפי' נמצא בסמפון גדול יש להטריף. זב"צ או' מ"ו. ועיין לעיל סי' ל"ו סעי' י"ז ובדברינו לשם או' רנ"ג.

סעיף קטן נז

זנ) כבד א' של עוף שנמצא בו קרום ארוך כאצבע קטנה והקרום הנז' עשוי כמו קנה חלול ויש בתוכו דבר קשה כברזל ולא יצא שום דבר מהקנה החלול הזה לצד חלל הגוף אלא כולו טמון בתוך הקרום אף שלא נראה בו מחט טרפה. שו"ת שמש צדקה יו"ד סי' מ"א. תו"ז שם או' ל"ד. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן נח

חנ) [**סעיף ח'**] **ניקב טרפש הכבד וכו' טרפה.** ולא מטעם הנקב שאין פוסל בטרפשא אלא דאמרינן כיון שניקב הטרפש והתחיל להתקלקל סופו גם הכבד תתקלקל ותינטל וכנטול דמי אבל אם נסרכה בסרכא בצלע כשרה שהסרכא הוי כמו סתימה ואין סופה לינטל. לבוש. ועיין לקמן או' ס"ז.

סעיף קטן נט

טנ) שם. ניקב טרפש הכבד נקב מפולש מצד הכבד טרפה. משמע דבניקב שלא מצד הכבד אינה טרפה אבל שאר פו' כתבו בסתם דאי אינקב טרפשא דכבדא טרפה ונראה דהאי מצד הכבד שנמצא בספרי הדפוס ט"ס הוא והכי נקטינן דבכל מקום שניקב חצר הכבד טרפה בדאיכא נקב מפולש. ב"ח. ש"ך ס"ק י"ג. כנה"ג בהגב"י או' ל' פר"ח או' י"ד. בל"י או' יו"ד. שו"ג או' כ"א וכתב וכן המנהג. זר"א או' ק"ז. חכ"א כלל י"ז או' י"ד. ענ"ה סי' ך' או' כ"ח. תו"ז סי' נ"ח או' ג' זב"צ או' מ"ח וכתב דכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א. ועיין לקמן או' ע"ה.

סעיף קטן ס

ס) וכן נמצא אצלינו תדיר טרפות זה דנקיבת הטרפש נקב מפולש פעמים גדול ועגול כצורת רייא"ל ופעמים יותר קטן ועגיל ומטריפן בין מצד ימין בין מצד שמאל כהסכמת רבני האחרונים להטריף בכל מקום שבטרפש ועוד ראוי לחוש אף שלא מצד הכבד מהטעם שכתב הלה"פ דבחלל הבהמה נמצאים שם מים וכשנמצא נקב בטרפש נכנסים המים לתוך חלל שבפנים במקום ישיבת הלב והריאה דרך הנקב ומתנקב הריאה וראוי לאסור הנקב בכ"מ מחשש זה והכי נקטינן. תו"ז שם או' ד' זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן סא

סא) מיהו בטרפש הכבד יש בו חלק שהוא פרוש על דופן הבהמה ואח"כ מתחיל לירד בחלל הבהמה דרך הפסקה על הכבד באויר החלל ובאותו חלל שהוא פרוס על הדופן אין נקב פוסל בו דהא הדופן מכסה הנקב ואין הרוח נכנס לשם. ט"ז סק"ח. פר"ת שם. בל"י שם. מש"ז או' ח' שפ"ד או' י"ג. שה"מ או' ט"ז. חכ"א שם. ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז או' י"ט. בי"צ סי' מ"ח ח"ג בעמ"ז או' ד' קומץ כלל ה' בעשרון סוף או' ח' מנ"י בשרשים או' כ"ד. תו"ז שם או' ה' וכתב וגם לטעם הלה"פ דנכנסים המים דרך הנקב יש להתיר כשהנקב סמוך לשדרה כיון דבחיי הבהמה שפניה למטה לא יעלו המים למעלה להכנס דרך הנקב שיש שם והוא פשוט דראוי להכשיר אף אם הנקב מפולש כיון דהדופן מגין והמים לא יוכלו להכנס עכ"ל. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן סב

סב) ומצאתי כתוב בשם מהרי"ל דאם ניקב חצר הכבד טרפה היינו בדליכא למיתלי במשמוש ידי דטבחי אבל אי איכא למיתלי תלינן ואם היה שם חוטין לבנים סביב הנקב ודאי נעשה מחיים וטרפה. תו"ח כלל פ"ט או' יו"ד. ט"ז סק"ט. ש"ך ס"ק י"ב כנה"ג בהגב"י או' ל"ב. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' ט' שפ"ד או' י"ב. שה"מ סוף או' ט"ו. זר"א או' ק"ט. חכ"א שם או' ט"ו. זב"ת או' כ"ג. ענ"ה שם או' ל' תו"ז שם או' ט' בי"צ שם או' ב' קומץ שם או' ו' מנ"י שם או' כ"ה. זב"צ או' נ"א. ועיין בסי' ל"ו כמה חילוקים נאמרו אנקב שנמצא בריאה במקום דמשמשא ידא דטבחא יכולם שייכי ג"כ בכבד. כנה"ג שם. תו"ז שם. זב"צ שם.

סעיף קטן סג

סג) ואם היתה הבהמה מתולדתה שנבראת כך שהטרפש שלה נקוב כתב הנוב"י מס"ת חי"ד סי' י"ב לדעתו כשר וכתב עליו המק"מ או' י"ט ר"ל לדעתו דמכשיר נברא בגלגולת נקוב וכבר נתבאר בסי' ל' דלא ק"ל כן עכ"ל ומיהו עיין בדברינו לשם סי' ל' או' ל"ו

שכתבנו כמה חלוקי דעות בזה ועוד שבכאן יש עוד חשש שיכנסו משם המים לתוך החלל ותנקב הריאה כמ"ש לעיל או' ס' ומה יושיעינו אם הוא מברייתה וגם הנוב"י בעצמו נראה דלא אמרה אלא בדרך אפשר וע"כ נראה דיש להחמיר.

סעיף קטן סד

סד) בין איברים פנימיים ובין הריאה בעופות יש קרום שהוא במקום טרפש בבהמה ואם נמצא נקב שם בהקרום שבמקום טרפש אי טרפה בעוף כבהמה וצ"ע. דע"ק סוף או' יו"ד. והב"ד מק"מ שם וכתב ומעולם לא שמעתי לחוש לזה. וכתב זב"צ או' נ"ג וכן עיקר עכ"ל. ומיהו זהו דוקא אם הוא מחמת חולי אבל אם הוא מחמת קוץ או מחט בלא"ה טרפה מחמת מחט שנמצא בחלל הגוף. ועיין לקמן סי' מ"ח סעי' יו"ד וסי' נ"א סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן סה

סה) ואם נמצא וארצל"ו או מכה בטרפש קולפין אותה לראות אם נשאר בשר בריא ואז כשרה. ביא"ב בשפ"ז סוף או' כ"א. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן סו

סו) אם נמצאו ב' טרפשים כשרה ולא אמרינן כל יתר כנטול דמי משום דאין פיסולו מחמת עצמו וכמ"ש בתשו' משאת בנימין סי' ס"א לענין ורדא שנמצאת בב' כיסים יעו"ש. פר"ח או' י"ג. זר"א או' ק"ח. שה"מ או' ט"ו. זב"ת או' כ"ג. תו"ז שם או' י"א. מיהו מדברי התב"ש סי' ל"ה או' מ"ז משמע דאסור וכ"ה דעת הער"ה או' ח' אבל השפ"ד או' י"ב כתב להכשיר בהפ"מ. וכ"כ הענ"ה סי' ך' או' כ"ט ביא"ב בשפ"ז סוף או' י"ט. מנ"י בשרשים או' כ"ה. ועיין לעיל סי' ל"ה או' ט"ל מ"ש בענין ב' כיסין וא"כ ה"ה לכאן.

סעיף קטן סז

סז) שם. אבל אם נסרכה וכו' כשרה. והטעם כתבו הפו' דאין הטרפות מצד עצמה אלא דמחמת הנקב סוף שתנטל הכבד ולפ"ז בין עלה עליו קרום מחמת מכה או שאר קרום הוי סתימה. וכ"כ בתשו' דברי ריבות סי' קנ"ג דכשנסתם הנקב בשומן כשר. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' ל"ג. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ד. בל"י או' יו"ד. כריתי או' י"ב. שה"מ או' ט"ו. שו"ג או' ך' זר"א או' ק"ח. זב"ת או' כ"ד. ענ"ה שם או' ל"א. תו"ז סי' נ"ח או' ו' חכ"א כלל י"ז או' י"ד. ביא"ב בשפ"ז או' ך' בי"צ סי' מ"ח ח"ג או' ב' קומץ כלל ה' או' ו' מנ"י בשרשים או' כ"ו. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן סח

סח) ואפי' חלב טמא שאינו סותם בעלמא סותם בהאי נקב שבחצר הכבד. ט"ז סק"ט. כריתי שם. זב"ת שם. חכ"א שם. תו"ז שם. ואין להקל בזה כ"א החלב הטמא נדבק ונסרך בנקב בסרכא ע"י ליחה אבל בדליכא סרכא אע"ג שהחלב עצמו סותמו אין להתיר. תב"ש או' י"ב. מש"ז סוף או' ט' ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז שם. קומץ שם. תו"ז שם או' י"ג. מנ"י בשרשים שם. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן סט

סט) ואף אם ניקב הטרפש נקב מפולש ונסתם כשרה דלא כדרישה שהטריף. תב"ש שם. בי"צ שם. קומץ שם. מנ"י בשרשים שם. זב"צ או' נ"ז. ימ"ש כנה"ג בהגב"י או' ל"ה בשם רבו (מהרימ"ט) דאם ניקבה נקב מפולש אפי' נסרכה בצלע טרפה כבר תמה עליו המש"ז שם והב"ד ענ"ה שם או' ל"ד ונראה דדעתם כהתב"ש דמהני סתימה אפי' בנקב מפולש.

סעיף קטן ע

ע) טרפש הכבד שניקב נקב מפולש ונסתמה בטחול ונסרכה ונסבכה בה לפי' מ"ו (רש"ל) טרפה ולפי' ב"י נראה דכשרה הואיל ומחמת עצמה אין הנקב מפולש פוסלה. דרישה סוף או' ב' כנה"ג בהגה"ט או' י"ג. שו"ג מחו' או' ד' וכתב וכן הלכה להכשיר. וכ"פ התו"ז שם או' ז' קומץ שם או' ז' זב"צ או' נ"ח. אבל אם הטחול סותם הנקב בלא סרכא טרפה. שו"ג שם. זב"צ שם.

סעיף קטן עא

עא) ומיהו אם נסרכה בה הטחול שלא כדרך הנחתה עליה דרך גידולה דהיא עתידה ליפרק ממנה גם לב"י ודאי טרפה. דרישה שם. כנה"ג שם. תב"ש שם. שו"ג שם. ענ"ה שם או' ל"ב. חכ"א שם. קומץ שם בעשרון או' יו"ד. תו"ז שם או' ח' מנ"י בשרשים שם. זב"צ או' נ"ט. ומינה יש ללמוד לשאר סתימות דנקב הטרפש שאם הוא שלא כדרך הנחתה טרפה. תב"ש שם. חכ"א שם. מנ"י בשרשים שם. זב"צ שם.

סעיף קטן עב

עב) ואם הכבד סותם הנקב לא מהני. חכ"א שם. קומץ שם או' ז' תו"ז שם. ואם יש קרום כל שהוא פרוש על הנקב באותו צד של הריאה כשרה. קומץ שם. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן עג

עג) אם נחסר הבשר שרגיל להיות בין הב' עורות של טרפש הכבד ולא נשאר רק הב' עורות קיימים כשרה. שבו"י ח"ב סי' ס"ג וכתב ודלא כתשו' חינוך בית יהודה שהטריף

יעו"ש. וכ"כ הבל"י או' יו"ד להכשיר. זר"א או' ק"י. ער"ה או' ז' ענ"ה שם או' מ"ד. פ"ת או' י"א. זב"ש או' כ"ב. זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן עד

עד) חצר הכבד שהיה בו נקב עגול ושפה סביב הנקב ' בעור העליון שהוא לצד הריאה גם הבשר שבין ב' העורות נחסר ג"כ בעיגול כמו העור וניכר שנעשה מחיים ובעור התחתון שלצד הכבד לא היה חסרון כזה רק שהיה נקרע לכמה קרעים והשוחט אמר שהיה דבוק עור התחתון לכרס ותלש משם בחוזק והנקב הזה היה שלא לצד הכבד עיין בתשו' גבעת שאול סי' ן' שכתב להתיר מכמה טעמים יעו"ש. פ"ת או' ט'.

סעיף קטן עה

עה) אם נמצא רעותא בטרפש מצד שהוא כנגד הכבד ולא הספיק לבודקו אם היה נקב מפולש או לא ונאבד או נקרע באופן שאינו יכול לעמוד על בדיקתו יש להטריף משום דדברי בה"ג הם דברי קבלה והוי ספק א' ואסור. אבל אם הרעותא היתה בטרפש בצד שאינו כנגד הכבד ולא הספיק לבודקו עד שנאבד יש להכשיר מטעם ס"ס ספק אם הלכה כמ"ד דוקא בצד הכבד טרפה והכא כשרה ואת"ל דהלכה כמ"ד דבכל צד טרפה. שמא לא היה הנקב מפולש וע"כ יש להכשיר. זב"צ או' ס"ג. ועיין לעיל או' נ"ט.

סעיף קטן עו

עו) שם הגה. ואם נסרך טרפש הכבד לבית הכוסות יש לבדוק בכרס שבודאי יש שם קוץ וכו' וכל שנמצא מחט תחוב בכרס וכנגד אותו מקום נמצא סרכא בכרס תלינן לחומרא דודאי הסרכא באה מחמת המחט שנקבה הכרס מעל"ע אבל בנמצא קוץ או מחט מונח כך בכרס ואינו תחוב בו אעפ"י שבית הכוסות נסרך לאיזה מקום אין להטריף. צ"צ סי' מ"ט. פר"ח או' ט"ז וכתב ויפה כתב. להפ"פ או' ט"ז. זר"א או' קי"א. שה"מ או' י"ח. זב"ת סוף או' כ"ו. ענ"ה סי' ך' או' ל"ה. מיהו דעת הבל"י או' י"א להטריף גם באינו תחוב וכ"ה דעת מנ"י על תו"ח כלל פ"ט או' ל"ב אבל השפ"ד בסוף הסי' כתב להכשיר בהפ"מ. וכ"כ הביי"צ סי' מ"ח ח"ג או' ד' קומץ כלל ו' או' ט"ז. ואם חפש ולא מצא מחט כלל לא תחוב ולא מונח ואפי' בפרש לא מצא זהו כשר אפי' בלא הפ"מ. ביא"ב בשפ"ז או' כ"א. בי"צ שם סוף או' ד' קומץ שם. זב"צ או' ס"ד וכתב ודלא כהרב פנים מאירות ח"ב סי' קכ"ט שהחמיר.

סעיף קטן עז

עז) נסרך טרפש הכבד לבית הכוסות ובדקו לבית הכוסות ומצאו נגדו נקב אף דלא ניקב מעבר אל עבר טרפה. באר יעקב דף מ"ד ע"ב. מחב"ר או' י"ח. נוב"י מה"ת חי"ד ססי'

נ"ז. ענ"ה סי' ך' סוף או' ל"ה. ומיהו דוקא אם הסרכא הוא נגד הנקב שבפנים טרפה אבל אם הסרכא הוא שלא כנגד הנקב כשרה. נוב"י שם. פ"ת או' י"ד.

סעיף קטן עח

עח) **לפעמים** נמצא כמו דד קטן נוטה לפנים תחת הסרכא וע"י שמנקין הסרכא מע"ג הכרס בנחת שם נמצא נקב קטן מבחוץ פונה אל תוך הדד. ופעם א' ראיתי דד קטן א' כזה מבפנים תחת הסרכא ולא נמצא שום נקב אחר בדיקה עצמה ולא היה שום מחט והוריתי להטריף דמוכחא מילתא דניקב מעל"ע ואין צד להכשיר והוא פשוט. תו"ז סי' ס"ג או' ך' זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן עט

עט) **שם בהגה יש לבדוק בכרס וכו'** ואם נמצא תחוב ופי המחט כנגד הסרכא טרפה. אבל אם נמצא תחוב רק שפי המחט אינו כנגד הסרכא וכ"ש מונח על הפרש יש להכשיר. וי"א היכא שנמצא תחוב סמוך לסרכא אף שפי המחט אינו כנגד הסרכא או שיש שביל בכה"ג הוי כתחוב וטרפה אפי' בהפ"מ. בי"צ סי' מ"ח ח"ג או' ד' וכ"כ ביא"ב בשפ"ז או' כ"א.

סעיף קטן פ

פ) **שם בהגה. יש לבדוק בכרס וכו'** ובדיקה זו לעיכובא ואם לא בדק בכרס טרפה ואפי' בהפ"מ. מנ"י על תו"ח כלל פ"ט או' ל"א וכתב דלא כתשו' חוט השני סי' ס"ט שהכשיר. שכ"ד בסוף הסי' נוב"י חי"ד סי' ט"ו ובמה"ת סי' ט"ז וסי' כ"ב. חכ"א כלל י"ז או' ט"ז. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם או' ה' קומץ כלל ו' בעשרון או' כ"ה. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן פא

פא) [**סעיף ט'**] **נמצא מחט בטרפש ספק טרפה.** וכל ספק טרפה לאיסור. טור. לבוש. זב"ת או' כ"ז. מנ"י בשרשים או' כ"ט.

סעיף קטן פב

פב) **שם. נמצא מחט בטרפש ספק טרפה.** ר"ל כולה מכוסה בטרפש דאל"כ פשיטא דטרפה דלא עדיף מנמצא בחלל הבהמה. פרישה או' י"ג. ט"ז סק"י. ש"ך ס"ק ט"ו. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ב. שפ"ד או' ט"ו. שה"מ או' י"ט. שו"ג או' כ"ה. זב"ת שם. חכ"א כלל י"ז או' י"ז. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ב. בי"צ סי' מ"ח ח"ג או' ב' תו"ז סי' נ"ח או' יו"ד. מנ"י שם. ור"ל שנכנס לטרפש בחוד המחט ולא ניקב הטרפש אלא נכנס דרך סמפון דאם ניקב הטרפש תיפוק לי דטרפה מטעם דניקב טרפש הכבד. כנה"ג שם. מנ"י שם. זב"צ או' ע'.

סעיף קטן פג

פג) ואין חילוק בנמצא מחט בטרפש בין קופא לגיו בין קופא לבר וספק טרפה הוא. ב"ח. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. שפ"ד שם. שה"מ שם. זב"ת שם. ביא"ב בשפ"ז שם. תו"ז שם. מנ"י בשרשים שם. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן פד

פד) ואין הבודק צריך לבדוק בחצר הכבד אם יש בו נקב או לא דסמכינן ארובא. ט"ז שם. כנה"ג שם. לה"פ שם. בל"י שם. זב"ת שם. ביא"ב בשפ"ז שם. מנ"י שם. וכ"ז מדינא אבל מנהג מדינות אלו מוטל על הבודק יר"ש לבדוק בחצר הכבד אם אין שם נקב וגם לא נסרסה למסס או לבית הכוסות אלא שאין מעניינין על העובר ולא בדק בחצר הכבד אחר נקב. ביא"ב באד"ז או' כ"ב. בי"צ שם בעמ"ז או' ז' והרב זב"צ או' ע"ב כתב דמנהגם כדברי הט"ז דאין לבדוק אח"ז זולת אם יש סרכא לכרס או שום רעותא דאז בודקין.

סעיף קטן פה

פה) [**סעיף יוד**"] **נמצאו ב' כבדים וכו'** ואפי' אם אינם דבוקים זב"ז אלא כל אחד בפ"ע טרפה. ב"ח. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' י"ח. שפ"ד או' ט"ז. שה"מ או' ך' זר"א או' קי"ו. ענ"ה סי' ך' או' מ' בי"צ סי' מ"א או' ז' זב"ש או' י"ט. תו"ז סי' ס"ה או' כ"ד. מנ"י בשרשים או' ל' זב"צ או' ע"ג.

סעיף קטן פו

פו) ואם הכבד השני דבוק למטה ממקום מרא וממקום חיותא כשרה. רש"ל פא"ט סי' י"ח. ט"ז סי' נ"ה סק"ד. ש"ך בסי' זה ס"ק ט"ז. לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"ג. חכ"א כלל י"ד. או' ט"ו. ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ג. בי"צ שם. אבל הפר"ח סי' נ"ה או' י"ב כתב דגם בכה"ג טרפה. וכ"כ כנה"ג בהגב"י סוף או' ט"ל. מנ"י בשרשים שם. וכן הסכים התו"ז שם או' כ"ה. זב"צ אי' ע"ד אלא שכתב דבשעת הדחק יש לסמוך על סברא ראשונה ולהכשיר.

סעיף קטן פז

פז) ואפי' במינים שאין להם מרה (כמ"ש לקמן סי' מ"ח סעי' ח') אם יש להם ב' כבדים טרפה. שפ"ד או' ט"ז. ענ"ה שם. מנ"י בשרשיה שם או' פ"א. זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן פח

חפ) אם נמצאו ב' כבדים וא' מהם לקוי שכולו דם או קשה כאבן וכדומה טרפה דאין אומרים שהיתירה לקוים והבריאה היא העיקרית דמ"מ מתחלה שהיו שניהם שלמים נטרפה מטעם יתר כחסר ואיך תחזור לכשרות. שפ"ד סי' מ"ד סוף או' ט"ז. מחב"ר בסי'

זה או' ך' וכתב שהוא פשוט מאד. זב"ש או' כ"ג. תו"ז שם או' כ"ב. מק"מ סי' מ"ד או' כ"ד. מנ"י בשרשים שם או' פ"ב. ובתנאי שיהא מוכח שגם הלקויה מתחלתה שלימה היתה כשאר כבד דאל"כ י"ל מתחלתה כך היתה כאבן או כולה דם ואין כאן כבד יתירה כלל. מק"מ שם.

סעיף קטן פט

טפ) ומיהו לא מקרי יתרת כבד כ"א שהיתרת ג"כ יש לה צורת כבד. כנה"ג בהגב"י שם. וכ"כ דע"ק או' י"א דלא שייך יתרת הכבד כ"א שהיתר הוא צורת כבד אבל אם חזותו מורה שלא נברא זה בתורת כבד אלא צרירת דם בעלמא שנעשה בתמונה זו ע"י איזה חולי או סיבה יש להכשיר. וכ"כ מק"מ סוף או' כ"ז. מנ"י בענפים או' פ"ג.

סעיף קטן צ

צ) אכן שנמצא בכבד של בהמה טמון בבשר הכבד כשרה לפי ששם מתהוה ממותר המאכל היורד אל הכבד להתהוות הדם. מהריק"ש בהגהו' פר"ח סוף הסי' לה"פ או' א. בל"י סוף או' א' סולת למנחה סוף כלל פ"ט. שו"ג מחו' או' ח' שפ"ד סיף או' ד' זר"א או' צ"ח. מחב"ר או' כ"ג. זב"ת או' כ"ט. ענ"ה שם או' י"ז. זב"ש או' ך' !תו"ז סי' ס"ה או' ל"ה. זב"צ או' ע"ז. וה"ד אם לא ניכר דאתי מעלמא אבל אם ניכר דמעלמא אתי טרפה. שפ"ד שם. ענ"ה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן צא

צא) בתרנגולים אינדייאן מצוי להיות כמו אבנים קטנים ולבנים תוך הכבד ומרה ואומרים שבא ע"י שמתרגזים מאד ונהגו להכשיר. סלת למנחה שם. מחב"ר או' כ"ד. חכ"א כלל כ"א סוף או' כ"ב. ענ"ה שם. תו"ז שם. זב"צ או' ע"ח. ואפשר שאם ימצא כן בתרנגולים שלנו ג"כ יש להכשיר. חכ"א שם. זב"צ שם. ועיין לקמן סי' מ"ב או' ח"פ.

סעיף קטן צב

צב) ואם נמצא אבן במרה מועילה לכמה רפואות. זב"ש או' כ"ב. זב"צ שם.

סעיף קטן צג

צג) מעשה שנמצא כיס א' בתוך בשר הכבד וקרעוהו ונמצא בו שבולת שועל מנוקבים כמו שנמצא בתוך הקרקבן וטרפה. שער אפרים סי' נ"ח. וכן הסכים הפר"ח בקו"א. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. זר"א או' צ"ז וכתב ואין לחלק בזה בין עוף לבהמה. וכ"כ ענ"ה שם. זב"ת שם. זב"ש או' ט' תו"ז שם. או' ך' בי"צ בתה"ב או' ה' זב"צ או' ע"ט.

סימן מב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **מרה שניקבה טרפה.** ואם ניקבה המרה ואפשר לתלות בסכין או ביד הטבח כשרה. ב"י בשם הרשב"א. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגב"י או' א' פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' שפ"ד או' א' שה"מ או' א' שו"ג מחו' או' א' וכתב דמרוב פשיטותו השמיטו הש"ע והרב בהגהה דין זה דנקב שנעשה אחר שחיטה משוך וניכר הוא לכל כדלעיל סי' ל"ו סעי' ה' בהגהה גבי ריאה שנמצאת נקובה יעו"ש. זר"א או' קי"ח. מחב"ר או' ב' ער"ה או' ב' חכ"א כלל י"ז או' כ"ט. זב"ת או' א' ענ"ה סי' כ"א או' ב' ובספרו שש"א או' ב' זב"ש או' א' תו"ז סי' ע' או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' א' בי"צ בעמ"ז או' א' מנ"י בשרשים או' א' זב"צ או' א' ועיין לקמן סי' ן' סעי' א'.

סעיף קטן ב

ב) **והא** דמכשרינן לתלות ביד הטבח ה"ד העביר הטבח ידו בכח או שתלשה בכח כדין הריאה. ער"ה שם. ענ"ה שם ובספרו שש"א שם. זב"צ או' ב' ועיין לעיל סי' ל"ו סעי' ה'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ואם ניקבה כנגד הכבד והכבד סותמו כשרה.** ואם ניקבה הכבד ג"כ כנגדה טרפה. חולין מ"ח ע"א. ב"י. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' פר"ת או' א' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' כריתי או' ב' תב"ש או' א' שה"מ או' ב' שפ"ד או' ב' שו"ג או' א' זר"א או' קי"ז. מחב"ר או' ג' זב"ת או' ד' ענ"ה שם או' ד' חכ"א שם או' כ"א. זב"ש שם. תו"ז שם או' ד' בי"צ או' א' מנ"י בשרשים או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. והכבד סותמו כשרה.** ואם לא נסתם הנקב אעפ"י שהוא סמוך לכבד טרפה. הרמב"ם פ"ו מה"ש ה"ו. פר"ח שם. לה"פ שם. שה"מ שם. זב"ת שם. חכ"א שם. מנ"י בשרשים או' ג' מיהו אם ניקבה למטה במקום שאינה דבוקה בכבד ונסתמה בסרכא שנסרכה לכבד כשרה כמו ריאה שניקבה ודופן סותמתה דכשרה לדידן בסביך וסריך. תו"ז שם או' ב' ענ"ה שם או' ג' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ה

ה) **ואם** ניקבה המרה כנגד הכבד והכבד סותמה וניקבה הכבד כנגדה ועלה בו סתימה ונסתם אף דהוי סתימה מעליא טרפה. תב"ש או' א' שפ"ד או' ב' מחב"ר סוף או' ג' ענ"ה שם או' ד' בי"צ שם בעמ"ז או' ב' מנ"י בשרשים או ב' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ו

ו) **שם הגה. נסרכה המרה למקום אחר כשרה.** וכ"פ בש"ע לעיל ססי' ל"ז ולקמן ססי' מ"ו דאין סרכא אוסרת אלא בריאה יעו"ש. וכתב התו"ז שם או' ה' דהכי נקטינן. וכ"כ ע"ה שם או' ה' זב"צ או' ז' ומ"מ בעי בדיקה דהיינו להסיר הסרכא בנחת ולבדוק בנפיחה ואם העור שלם בלא נקב אז כשרה ובדיעבד אם לא בדק יש להכשיר. מש"ז או' א' זב"צ שם. ועיין לעיל סי' ל"ז או' רל"א.

סעיף קטן ז

ז) **מרה** שהיתם בולטת מבין הצלעות לחוץ בין עור לבשר ונמצאת המרה שלימה ונפחו אותה ועלתה בנפיחה ולא נמצא בה נקב כלל כשרה. צ"צ סי' ט' וחלק על תשו' משפטי שמואל סי' ק"ל שהטריף יעו"ש וכן הסכים פר"ח או' ג' וכ"ה דעת הכנה"ג בהגב"י או' ה' להפ"ס סוף או' ג' בל"י סוף או' ג' משז"ז או' א' זר"א או' קי"ט. שה"מ סוף או' ג' זב"ת או' ה' ענ"ה שם או' ו' זב"ש או' ב' תו"ז שם או' ו' בי"צ בתה"ב או' א' קומץ בדיני שאר טרפות כלל ה' או' ח' וה"ד אם העור שלם מבחוץ אבל אם היה נקוב מצד חוץ טפי איכא למיתלי בקוץ מע"י חולי ויש להטריף. פר"ח שם. להפ"ס שם. משז"ז שם. זר"א שם. שה"מ שם. זב"ת שם. בי"צ בתה"ב שם. קומץ שם. זב"צ או' ח' וכתב ודלא כהתו"ז שם. ובנד"ל שהכשיר. והזר"א שם כתב דאף בניקב מצד חוץ מידי ספיקא לא נפיק דשמא ע"י חולי וע"כ כתב דבמקום הפ"מ יש להקל יעו"ש אמנם משאר דברי הפו' הנז' אשר הם הרבים משמע דאם ניקב מצד חוץ בכל ענין יש להטריף. ועיין לקמן סי' מ"ט סעי' ד' ובדברינו לשם או' ל"ה.

סעיף קטן ח

ח) **ואם** אין העור לפנינו ולא ידעינן אי הוה שלם תלינן להקל מטעם ס"ס וכשר. תב"ש ססי' מ"ט. ענ"ה סי' כ"א או' ו' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן ט

ט) **מרה** ודקין שנסרכו זה לזה יש להתיר כדעת הרוב ואין לדמות סרכתן לסרכות הריאה דאמרינן אין סרכא בלא נקב. חוות יאיר סי' ע"ו. להפ"פ או' ג' זב"צ או' יו"ד. ועיין לעיל או' ו'.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ב'**] **נטולה ביד או שחסרה טרפה. בין שניטל בחולי או ביד בין שנברא חסר טרפה.** ב"י בשם הרמב"ם פ"ו מה"ש.

סעיף קטן יא

יא) שם. נטולה ביד או שחסרה טרפה. ב"י בשם כמה פי' דלא כיש מכשירין בחסרה או בנמצא ב' מרות יעו"ש.

סעיף קטן יב

יב) ואם לא נמצא מרה ואינו יודע אם נחסרה מחיים או לאחר שחיטה אין להתיר מכח ס"ס שמא לאח"ש ואת"ל מקודם שמא הלכה כהסוברים דחסרה המרה כשרה דחלילה לסמוך ע"ז להקל כלל דלו יהיה דחשיב ספיקא פלוגתא דרבוותא מ"מ ספק לאח"ש לא הוי ספק שקול כיון דלית ליה במה לתלות. שפ"ד או' א' עצ"ל סעי' א' סוף ד"ה ועיין בצ"צ וכו' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יג

יג) [סעיף ג'] אם חסרה המרה קורע הכבד וכו' וטועמו בלשונו וכו' מפני שאמרו חכמים כבד כועס ומרה זורקת בו טיפה. מרדכי בשם הראבי"ה. ב"י. לבוש. ש"ך סק"ה לה"פ או' ד' שפ"ד או' ה' זב"ת או' ז' ביא"ב בשפ"ז או' ו'.

סעיף קטן יד

יד) שם. וטועמו בלשונו וכו' ואע"ג דאסור לטעום דבר איסור וכדלקמן סי' ק"ח (סעי' ה' בהגה) י"ל דשאני התם דצריך טעימה ממש משא"ך הכא דסגי !בלהיכא בעלמא. פר"ח או' ה' זב"ת שם. זכרון יוסף ססי' ד' פ"ת או' ד' והש"ך סק"ד כחב הטעם משום דקרוב הדבר שיטעום טעם מרה. מיהו המנ"י על תו"ח סי' פ"ח או' ג' כתב דאם לוחך בכבד צריך שידיח תחלה מן דם בעין שעליו. והב"ד השפ"ד או' ו' וכתב ופשוט הוא. וכ"כ התב"ש או' ד' חגורת שמואל או' ט' וכן הסכים המחב"ר או' ל"ב ואו' ל"ח אלא שלא כתב להדיח אלא לקנח יעו"ש. זר"א או' קכ"ב. ענ"ה סי' כ"א או' ח' בי"צ בתה"ב סוף או' ב' שבאו' ג' והתו"ז סי' ע' או' כ"ו כתב דאם מקנח ליה להעביר הדם גם המרירות מעבירו ומה הועילו חכמים בתקנתם ולמה שחששו לאיסור דם אין לחוש דטועם ופולט הוא תכף עם רוק הרבה עמו דהמרירות והמאיסות מסייע לפלוט תכף וכו' אלא דעכ"פ רבו האוסרים וכדי לחוש לדעתם הנה טוב שיקנח יעו"ש. ולפ"ז גם כשקורע הכבד ש"ו לטעום מבפנים צריך לקנח הדם שעליו ואח"כ לטעום. ועיין לקמן סי' ס"ט או' ק"ט.

סעיף קטן טו

טו) שם. קורע הכבד שתי וערב וטועמו בלשונו וכו' ואם לא קרעו הכבד וטעמו מבחוץ טעם מר בכבד בדיעבד סגי. מחב"ר או' ה' ואו' יו"ד. ענ"ה שם או' י"א. מיהו הרב מהרי"ע בס' שבט יהודה דף ל"ד באו' ג' כתב דגם לכתחלה יכול לטעום מבחוץ בלתי קריעת שתי

וערב יעו"ש והסכים לדבריו הער"ה או' ד' וכ"נ דעת חכ"א כלל י"ז בהגה לאו' כ"ג. וכ"כ המחב"ר שם באו' ה' שראה לרבני עה"ק ירושת"ו שהיו טועמים הכבד בלי קריעה ואם יטעמו טעם מר מכשירין. וכ"כ התו"ז סי' ע' או' ט' דמנהג עירם לטעום בלי קריעה אלא דאם לא טעם טעם מר בלחיכה מבחוץ יש לקרוע הכבד ולטעום אם יש טעם מר כשרה ואם לאו יצלנו על הגחלים עכ"ל וכ"כ זב"צ או' י"ג כי כן מנהגם לטעום בתחלה מבחוץ ואם נמצא טעם מר מכשירין ואם לא נמצא טעם מר אז קורעין הכבד שתי וערב עכ"ל.

סעיף קטן טז

טז) שם. וטועמו בלשונו וכו' ואי ניטלה ביד לא מהני טעימת הכבד. תב"ש או' ג' שפ"ד או' ה' מחב"ר או' ח' שה"מ סוף או' ד' ענ"ה שם או' יו"ד. ביא"ב בשפ"ז או' ה' בי"צ בתה"ב או' ב' וכן אם ניקבה המרה לא מהני טעימת הכבד. תב"ש שם. ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ בתה"ב שם. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) אם קרע הכבד ש"ו ולא טעם טעם מרירות יש לקרוע כל הסמפונות שבכבד וימצא לפעמים בתוך הסמפונות טעם מרירות. בינת אדם בשער או"ה סי' ט"ז סוף או' כ"ב. זב"צ אי' י"ד.

סעיף קטן יח

חי) אם יש רושם דנראה שהיה כיס ומי מרה וניטלו יש להכשיר ע"י קריעת וטעימת הכבד ודלא כהתב"ש. מחב"ר או' י"א. ענ"ה שם או' י"ג. זב"ש או' ח' תו"ז שם או' י"ב. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יט

יט) נמצאת הכיס שלימה וריקנית יש להכשיר ע"י קריעת הכבד ודלא כאוהל מועד וקצת האחרונים דמכשירין בלי טעימה. מחב"ר או' י"ב. שה"מ סוף או' ה' ענ"ה שם או' י"ד. תו"ז שם או' י"ג. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כ

ך) מרה זו שנתרוקנה והכיס תלוי במקומו ריקנית דכשרה מיהו בעינן נפיחה לראות אם היא שלימה. פר"ח או' י"ב. שפ"ד או' ה' שה"מ שם. זר"א או' קכ"ו. מחב"ר או' י"ג. ענ"ה שם. זב"ת או' ט"ו. קומץ שם או' ט' זב"ש או' ט' תו"ז שם או' י"ג. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כא

כא) אך אם לא עשה נפיחה כל שראה אותה שלימה סגי וכ"ש אם נאבדה בלי נפיחה ודלא כהשפ"ד שמסתפק בזה. מחב"ר שם. ענ"ה שם ובספרו שש"א או' יו"ד. תו"ז שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כב

כב) אם טעמו מקומה ונמצא מר ושוב טעמוהו ולא נמצא המרירות תלינן שנתקנח מה שבלע הכבד מן המרה וכשרה. פר"ח או' ז' בשם מהריק"ש. והרב שה"מ או' ח' חולק ואינו מכשיר כ"א בנקרע הכבד שתי וערב וטעמו שם טעם מר ושוב לא טעמו אזי יש להכשיר מטעם שנתקנח אבל הלה"פ או' ה' כתב כדברי הריק"ש והפר"ח הנז' וכ"כ חגורת שמואל או' יו"ד. זר"א או' קכ"א. מחב"ר או' י"ד. זב"ת או' ח' ענ"ה שם או' ט"ו. חכ"א כלל י"ז סוף או' כ"ג. תו"ז שם או' י"ד. וביאור הדברים שטעמו במקום המרה כמ"ש הפו' טעמינן בדוכתא ונמצא מר ואח"כ טעמו הכבד ולא נמצא מר תלינן שנתקנח מה שבלע הכבד ותסגי מה שבדוכתא היה מר. מחב"ר שם.

סעיף קטן כג

כג) ומשמע אפי' טעמו אח"כ הכבד ע"י קריעה ולא נמצא מר כשרה. ענ"ה שם.

סעיף קטן כד

כד) טעמו מקומה והיה מר וחזרו לטעום במקום ההוא עצמו ולא נמצא מר וטעמו אח"ז הכבד ולא מצאו בו שום טעם מר נראה להקל. מחב"ר או' ט"ז.

סעיף קטן כה

כה) ואם יש מרה כדינה וטעמוהו לכבד ויש בו מרירות כשרה ולא אמרינן דהוו תרתי אלא תלינן דמהך דתליא נזרק בכבד. פר"ת או' ד' שפ"ד או' ה' מחב"ר או' טו"ב וכתב שהוא פשוט. ביא"ב בשפ"ז או' ו' תו"ז שם או' ט"ו. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן כו

כו) אם לא נמצאת מרה ואח"כ נאבד הכבד וא"א לטועמו. הכנה"ג בהגב"י או' כ"ו התיר מכח ס"ס שמא הלכה כמ"ד חסרה המרה כשרה ואת"ל טרפה שמא נבלעה בכבד יעו"ש וכן התיר הב"ד חי"ד סי' ו' והרב נשמת חיים סי' ו' שו"ג מחו' או' ב' תו"ז שם או' כ"ב. והזר"א או' קכ"א כתב להכשיר בהפ"מ. והתב"ש סוף או' ד' דעתו להטריף. וכ"ה דעת השפ"ד או' ד' ועיין מחב"ר או' כ"ד מה שהאריך בזה וסיים דדין זה תלוי כפי המקומות ואם המורה של אותו מקום יודע דשכיחי באתריה דכמה עופות שאין להם מרה יטעמו בכבדם טעם מר היכא דנאבד הכבד יש להכשיר ולתלות דאי איתיה לכבד קמן היה בו

טעם מר וכהוראת הכנה"ג והב"ד ויש לעשות ס"ס בזה יעו"ש. וכ"כ ענ"ה סי' כ"א או' כ"א. זב"צ או' כ"ד וכתב דבמדינתם על הרוב ימצאו טעם מר בכבד כשלא נמצא בו מרה וע"כ אם לא מצאו בו מרה ונאבד הכבד מכשירין בשופי עכ"ד.

סעיף קטן כז

כז) אבל אם טעמו הכבד כדינו כשלא נמצאת המרה ולא טעמו טעה מר בכבד ונאבד הכבד קודם צלייה יש להטריף לכ"ע דעל הרוב כשלא יש בו טעם מר קודם צלייה גם אחר צלייה כן הוא וטרפה. ענ"ה שם או' כ"ו ובספרו שש"א או' ט' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן כח

כח) אם הפרידו הכבד מהבני מעיים ולא שמו לב אם היה שם מרה עד שהשליכו הבני מעיים והדר חזו דלא הוה מרה בכבד תלינן שנעקרה המרה מהכבד ונשארה עם בני מעיים וכשרה כמו דתלינן בזאב ומשמוש ידי טבח. מהר"י פראג"י מהמה בתשו' כ"י סי' פ"א. וכ"כ שבו"י ח"ב סי' ס"ו. וכ"מ מדברי הפר"ח או' ד' דפשיטא ליה דין זה. וכ"כ בס' חגורת שמואל או' י"א. מחב"ר או' י"ח. ברכ"י בשיו"ב או' ב' בשם הרד"ק. זר"א או' ק"ך. ענ"ה שם או' י"ז. זב"ש או' יו"ד. תו"ז שם או' ט"ז. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן כט

כט) אם טעמו הכבד ולא נמצא ט"מ ואירע שטעמו הב"מ ומצאו בהם ט"מ כשרה. שבט יהודה דף ל"ד או' א' מחב"ר או' י"ט. שו"ג או' ז' זב"ש שם. זב"ת או' ח' ענ"ה שם או' ח"י. תו"ז שם או' י"ז. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן ל

ל) ואם לא היה טעם מר בכבד כלל ולא בבני מעיים וצלו בני מעיים והיה להם טעם מר יש להטריף. שבט יהודה שם. מחב"ר או' ך' זכ"ל חי"ד או' ט' על סי' זה או' ו' זב"ש שם. ענ"ה שם. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לא

לא) וכמו כן דין הקריעה לא נאמרה רק בכבד משא"כ בשאר איברים לא מהני טעימה אלא מבחוץ. זכ"ל שם. ענ"ה שם. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן לב

לב) לפעמים יהיה שומן הרבה סמוך למרה ע"ג הכבד ולפעמים נמצאת המרה בתוך שומן הנז' וא"כ אם לא נמצאת המרה וטעמו השומן הנז' ונמצא ט"מ כשרה דכל מקומות הסמוכים למרה כגון קרקבן וטחול וב"מ דשרינן אם טעמו ט"מ בהו דמילתא דשכיחא דתשפך המרה עליהם א"כ ה"ה בשומן הנז' וכ"כ דע"ק או' ד' דבצד הטחול ומעיים

וקרקבן ושומן שבבטן אנו רואים ששכיח הרבה שתמצא שם המרה. זב"צ או' כ"ח. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן לג

לג) ואם לא היה ט"מ בכבד כלל וטעמו הקרקבן והיה מר כלענה כשרה. כנה"ג בשו"ת ב"ח סי' ק"ל. שבט יהודה שם או' ו' מחב"ר או' כ"א ובקו"א או' א' ברכ"י בשיו"ב או' ג' שו"ג או' ז' זכ"ל שם או' ד' ענ"ה שם או' י"ט. זב"ש או' י"א. תו"ז שם או' י"ז. וכן הטחול אם יש בו טעם מר כשרה. זכ"ל שם. תו"ז שם. זב"צ או' ל' וכ"כ באו' הקודם.

סעיף קטן לד

לד) ואם לאחר שנודע אצלנו שאין שם מרה ונאבדו הב"מ או הקרקבן לא תלינן דהיה בהם ט"מ דדוקא בכבד הוא דאמרינן כן ולא בשאר איברים וטרפה. !זכ"ל שם או' ג' ענ"ה שם או' כ"ז. תו"ז שם. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לה

לה) וכן אם טעמו הכבד כדינו ולא נמצא טעם מר ואירע שטעמו בחלל הגוף ונמצא בו טעם מר לא מהני וטרפה דלא אמרו אלא במקומות הסמוכים למרה כגון קרקבן וטחול וב"מ שהם סמוכים למרה דמילתא ושכיחא היא דתשפך המרה עליהם אבל לא בשאר מקומות. שבט יהודה שם או' א' זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן לו

לו) אם לא מצאו מרה בעוף ולא הגיעו לטעום הכבד או שאר האיברים הנז' ומלחו העוף כדינא יש הכשיר. טוב לישראל פ"ב או' ט"ו בד"ה מעשה וכו' בשם כמה רבנים. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן לז

לז) כבד של עגל שהיה לו מרה כדינו אלא שהיתה לבנה ביותר וקרעו המרה והיו בה מים זכים צלולים ומתוקים יש להטריף. מש"ז או' ב' מחב"ר או' כ"ב. פ"ת או' ב' בשם חמ"ד כ"י. ענ"ה סי' כ"א או' ך' בי"צ בתה"ב או' ד' שבאו' ג' תו"ז סי' ע' או' ך' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן לח

לח) וכשמצאו המרה מתוקה כבסמוך יקרעו הכבד ויטעמוהו ואם לא מצאו ט"מ יש להטריף אך אם טעמו ט"מ יש להכשיר דאני אומר המרה בלועה בכבד וזה שנראה לנו מרה אינו אלא בועה וכשרה. מחב"ר או' כ"ג. ענ"ה שם. זב"ש או' י"ב. תו"ז שם או' כ"א. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן לט

טל) אם מצאו מרה לבנה וזרקוה בלי טעימה טרפה. דע"ק או' ג' אך בעוף שמן דרכה להיות לבנה ולפ"ז בלא טעמוה כשרה. מק"מ או' ז' זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן מ

מ) אם אכלו הכבד ולא טעמו ט"מ ושוב נזכרו ובקשו המרה ולא נמצאת יש להטריף. הרב דבר משה ח"א יו"ד סי' ו' בשם מהר"י דוד. מחב"ר או' כ"ה. שו"ג מחו' או' ג' יד דוד הגה"ט או' ז' בשם כמה פו' נשמת חיים סי' ו' זב"ש או' י"ד. תו"ז שם או' י"ט. זב"צ או' ל"ח. ואו' מ'.

סעיף קטן מא

מא) ויש לחפש אצל הטחול של עוף וסמוך לו ימצא על הרוב המרה קטנה עד למאד ובחנם מטריפין תרנגולות הרבה. כריתי או' ו' מחב"ר או' כ"ו. אכ"א כלל י"ז או' כ"ג. ענ"ה שם או' כ"ג. זב"ש או' ט"ו. תו"ז שם או' י"ח. וכ"כ הבי"צ בתה"ב או' ב' שבאו' ג' ואני מצאתי ברוב ההרגל שבמקום המרה ולפעמים סמוך לטחול מצאתי עורק א' ולפעמים מתהפך לשמנונית ולובן ולפעמים מראה העורק כיתר העורקים וקרעתי העורק ההוא וזב ממנו לחה מר ומראה כמראה המרה ועל הרוב כך מצאתי עכ"ל. וכ"כ השו"ג מחו' או' ג' שהתרנגולת שהיא שמנה הרבה המרה שלה היא קטנה ומכוסה בשומן והליחה שבתוכה אינה ירוקה ככרתי כשאר מרות העופות אלא ירוק אמרילי"ו ודומה לצואת התרנגולים (שקורין בערבי אצפר) ומי שאינו בקי בזה חותך בבני מעיים ואח"כ כשמבקש המרה בכבד אינו מוצא אותה ומטריף אותה. ולפעמים ימצא בו ריר מכוסה בשומן וכשיקרע אותו ריר נמצא בתוכו טיפת מרה כטיפת זבוב ויטעמו בה ט"מ כלענה עכ"ד. והביאו הזכ"ל על זה הסי' או' י"א. תו"ז שם או' כ"ג. וכ"כ שבו"י ח"ב סי' ס"ו פעם א' נשאלתי על כבד כזה וציותי להביא לי הב"מ ושומן וראיתי שהמרה דבוקה בב"מ ושומן וכן עמדתי על נסיון זה כמה פעמים ובקשתי הדבר וימצא ולפעמים המרה קטנה מחמת שמנונית העוף ואינה ניכרת ולפעמים נשפך ממנה המרירות ע"י תלישת המעיים מהם וכ"ה על פי הרוב עכ"ל והב"ד הבל"י או' ה' פ"ת או' ה' וכן במדינתנו (בגדאד) כמה פעמים הביאו כבד של תרנגולים לפני ח"ר נסים הלוי ז"ל ולפעמים מוצא המרה בכבד מכוסה בשומן או מכוסה בתוך העורק א' בתוך הכבד ומוצא אותה שם כמו טיפה מרה. וכמה פעמים מוצא אותה בסוף הב"מ מרה קטנה עד מאד. ועוד פעמים יש עורק א' שהוא משוך מן הכבד אל הטחול פעמים שהוא ירוק ופעמים שהוא לבן ונוקב את

העורק הנז' ושם ימצא בו טפות מרים שהמרה שם. זב"צ או' ט"ל. וכתבנו כל זה כדי שהמורה יתן דעתו על כל מקומות הנז' ולא יטריח במהרה.

סעיף קטן מב

מב) הא דמכשרינן ע"י טעימת הכבד לאו דוקא בעוף דאיכא דאמרי הואיל ויש מין עופות שאין להם מרה אלא ה"ה בבהמה. מש"ז או' ב' ד"ה כתב הריק"ש בסופו. מחב"ר או' ו' ענ"ה שם או' ט' תו"ז שם או' י"א. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן מג

מג) מרה של בהמה שנמצאת קטנה וקשה וע"י דחיקה נשפכה הליחה דרך סנפונה ועורה עב כשיעור עובי ב' דינרים אבל היא שלימה אף שהיה נראה דמחמת חולי נעשתה כך וגבי כוליא קשיות דמחמת חולי מטריף ה"ד בכוליא משום דק"ל לקותא בכוליא טריפה משא"כ בשאר איברים דאין לקות פוסל בהם והגם דקשיות זה אינו דומה לקשיות הכוליא הנז' דהכא העור נעשה עב כמו בדל אוזן ואפשר דלא מחמת חולי כ"א מחמת שמנונית אחזוקי רעותא לא מחזקינן ואין להוסיף על הטריפות וכשרה. תו"ז שם או' כ"ד. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן מד

מד) מרה שנתיבש הכיס והליחה שבתוכה עד שנפרכת בצפורן טרפה. שו"ג מחו' או' א' זב"ש או' ה' תו"ז שם או' כ"ה. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן מה

מה) מרה שהיה כיס שלה נפוח טרפה וכ"ש אם הליחה הירוקה שבתוכה נהפך לעפשים ונרקב דטרפה שהרי עיקר טרפות המרה בשביל הליחה. חכ"א שם או' ל' יריעות שלמה בזה הסי' או' א' וכתב דבזה לא מהני טעימה. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן מו

מו) וכן אם נתקשה הליחה כאבן הוי לקותא וטרפה. חכ"א שם. מיהו בדע"ק או' ג' כתב מרה שנהפך כל ליחה שבה כאבן והקרום היה שלם כדרך כל כיסי מרה כל שטעמו טעם מרירות מעט כשרה והסכים לדבריו מק"מ או' ז' וכתב ודלא כחכ"א שהטריף. ובהפ"מ יש להכשיר. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן מז

מז) ואף אם נתגדלה בהפלגה מכפי הרגילות ומלא מוגלא כשרה. דע"ק שם.

סעיף קטן מח

מח) ואם נתגדלה המרה ועי"ז אין בה כ"כ מרירות כשרה. דע"ק שם. מק"מ שם.

סעיף קטן מט

מט) וכשיש בהליחה מרירות מעט אף שאינו מר ממש כמרה כשרה. דע"ק או' א' מק"מ שם. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן נ

נ) שם. וטועמו בלשונו וכו' ואפי' ישראל וא"צ קפילא ארמאה. מחב"ר או' כ"ז. ענ"ה שם או' כ"ד. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן נא

נא) וגם הנשים נאמנות בטעימת הכבד לראות אם הוא מר. מחב"ר או' לי ול"א ול"ז דלא כתשו' חנוך בית יהודה סי' פ"ו. זכ"ל על זה הסי' או' י"ב. ענ"ה שם. תו"ז שם סוף או' כ"ג. אבל טעימת משרתת נכרית לא מהני. עיקרי !הד"ט סי' ד' או' ג' זכ"ל שם. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן נב

נב) גם אם בני הבית ראו שלא נמצאת מרה והלכו להם והאשה אומרת שטעמה ט"מ בכבד נאמנת. מחב"ר שם באו' ל"א. זב"ש או' ה' זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן נג

נג) לא מצאו מרה בעוף ונתתי להשואל ללחוך במקום מרה על הגיד היוצא שם ואמר שהוא ט"מ ולא רציתי לסמוך עליו מצד שאינו עדיין בר מצוה. דע"ק או' ג' ומ"מ כשיש קטן מבין יש סמיכה עליו כשהגיע לחינוך. דע"ק או' ד' מק"מ או' ט' זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן נד

דנ) שם. ואם לא טעם ט"מ יצלנו על הגחלים וכו' וגם ביו"ט מותר לצלות הכבד כדי לטעום אם יש בו ט"מ דסומכים על הרוב. שבו"י ח"א סי' כ"ג. פ"ת או' ו' שע"ת באו"ח סי' תצ"ח או' יו"ד. וכ"כ בדברינו לשם או' ע"ח.

סעיף קטן נה

הנ) שם הגה. ואף עכשיו נוכל לסמוך על טעימת הכבד. דכדאי הם המכשירים בניטלה המרה לסמוך עלייהו בכה"ג. תו"ח כלל פ"ח סוף דין ד' ט"ז סק"ב. מש"ז או' ב' ביה"ל או' א'.

סעיף קטן נו

ונ) ואם לא טעמו ט"מ בכבד שהיא טרפה הביצים שהטילה קודם שחיטה שריין דאימור דהשתא ניטלה המרה אבל הביצים שנמצאו תוך התרנגולת אפי' הם גמורות שכיוצא בהם נמכרות בשוק אסורים. הרב בית דוד יו"ד סי' ל"א. ובתשו' חינוך בית יהודה סי' פ"ו

אסר כל הביצים שנולדו וגם אם נתערבו הכל אסור. והבל"י התיר אם נתערבו הביצים אבל מה שבעין יש להחמיר. ולי נראה דאם אינו ניכר שהיה כיס ומרה לעולם וגם הכבד לא היה בו ט"מ יש לאסור הביצים שילדה שהם בעין אבל כאשר יהיה האופן שניכר רושם הכיס או שהיה כיס ריקן דבכה"ג יש להכשיר אם טועמים ט"מ בכבד. היכא דלא טעמו ט"מ שהיא טרפה הביצים שילדה כבר יש להכשיר כמ"ש הרב"ד. מחב"ר או' ל"ד וסוף או' ל"ו. זב"ש או' י"ז. תו"ז שם או' כ"ז. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן נז

זנ) **מרה** שיבשה קצת ופתחו הכיס של המרה וראו שעדיין יש בה ליחה ולא יבשה עד שנפרכת בצפורן והכיס היתה שלימה אלא שהליחה היבשה קצת הנז' שהיא בתוך הכיס היתה אדומה והאודם נוטה מעט לשחרות כשרה. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן נח

חנ) **כבד** שאין בו מרה וטעמו הכבד במקום מרה ולא היה בה מרירות וטעמו בצד אחר של הכבד שלא במקום מרה והיה שם טעם מרירות יש להכשיר דתלינן שהיה המרה שם ונבלע במקומה דלא מצינו במרה שיהיה שינוי מקום טרפה וכל מקום שעומדת המרה כשרה והכא נמי כשרה. נועם מגדים למהרש"ק בהגהו' על פר"מ והוא בסוף האשלי רברבי הנד"מ. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן נט

טנ) [**סעיף ד'**] **נמצאו ב' מרות טרפה וכו'** לא שנא אם היו סמוכות זו לזו או זו בצד א' מן הכבד וזו בצד א' מבי"ט ח"ג סי' קנ"ט. כנה"ג בהגב"י או' ח"י. פר"ח או' ח' בל"י או' ז' שפ"ד או' ד' מחב"ר סוף או' ט"ל. ער"ה או' ח' מק"מ או' י"ב. זב"ת או' ט' חכ"א כלל י"ז או' כ"ד. ענ"ה סי' כ"א או' כ"ט. תו"ז שם או' כ"ח. זב"צ או' נ"ו. והא דאמרינן דאם מרוחקות זה מזה טרפה ה"ד דעכ"פ שניהם תלוים בכבד אבל אם מרה השנית היא במקום שאינו ראוי לתליית מרה כלל לא אמרינן בזה יתר כנטול דמי וכשרה. מק"מ שם. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן ס

ס) **ואפי'** טעמו הכבד ונמצא מר טרפה כשיש ב' מרות ודלא כהפר"ח שם. פר"ת או' ד' שבו"י ח"א סי' נ"ב. בל"י שם. תב"ש או' ה' שפ"ד סוף או' ה' זר"א או' קכ"ד. שה"מ או' ט' מחב"ר שם. ער"ה או' יו"ד. ענ"ה שם או' נ' זב"ת שם. מק"מ שם. זב"ש או' ך' תו"ז שם. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן סא

סא) **וה"ה** אי איכא ג' מרות טרפה. פר"ת שם. מק"מ שם. תו"ז שם. והזב"ש שם הכשיר בבעלת ג' אבל ראייתו יש לדחות והעיקר כדברי הפר"ת. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן סב

סב) **בהמה** שנמצא בה ב' מרות נפרדות זו מזו אבל מקום חבורן היה א' וכשאתה מגביה הצד הא' שופך אל השני דרך חבורם יש להכשיר אפי' בבהמת גוי. הרדב"ז ח"א סי' קכ"א. כנה"ג בהגה"ט או' ו' ובהגב"י או' כ"ה. פר"ח או' ט' פר"ת או' ה' וכן הסכים המחב"ר או' מ"א דלא כיש חולקין וכתב שכן הסכים בס' חגורת שמואל. וכן הסכים שה"מ או' יו"ד. חכ"א כלל י"ז או' כ"ד. זב"ת או' יו"ד. ענ"ה שם או' ל"ב. תו"ז שם או' ל' אלא מה שדימה אותה לסעי' ז' כתב עליו זב"צ או' ס' דשגג שגיאה גדולה בזה דלא דמי והכא יש להתיר בשופי כמ"ש הרדב"ז שם.

סעיף קטן סג

סג) **מעשה** בא לידי שהיתה בועא כמו כיס קטן יוצאה סמוך למרה חלויה בסנפון סמוך לה כרוחב אצבע שפכי אהדדי כלל ודקרתי הבועא תחתיה ויצאו מים זכים וטעמו המים ולא היו מרים והכשרתיה דלאו מרה היא אלא בועא ואין טרפות בועא אלא בריאה. מהריק"ש בהגהו' פר"ח או' ט' וכ"כ חינוך בית יהודה סי' ן' והרשב"ץ ביבין שמועה דף ח' בל"י או' ז' זר"א או' קכ"ה. שה"מ שם. שו"ג מחו' או' ד' ער"ה או' ט' זב"ת או' י"א. חכ"א שם או' כ"ח. מק"מ או' י"ב. ענ"ה שם או' ל"ג. זב"ש או' כ"ג. תו"ז שם או' ל"א. עצ"ל סוף הסי' וכתב דה"ה אם השנייה מלאה דם כשרה דדם הוא כמים זכים כמ"ש לקמן סי' מ"ד סעי' ב' גבי כוליא יעו"ש. זב"צ סוף או' ס"א.

סעיף קטן סד

סד) **שם. נמצאו ב' מרות טרפה וכו'** ואפי' אם המרה השנית לבנה וטעמו המים שבה ונמצאו מרים טרפה. דע"ק או' ז' מק"מ שם. זב"צ או' ס"ב. ואם נאבדה בטרם שהבחינו מרה השנית אם טעמה מר או לא הוי ספק מעליא וכשרה משום ס"ס. מק"מ שם. זב"צ שם.

סעיף קטן סה

סה) [**סעיף ה'**] **אם נקבוה וכו'** וע"י כך נתמלאת גם חברתה מים כשרה. ומה שלא נשפכה דרך חברתה כשניקבה בתחלה היה מחמת עובי הליחה. ב"י. ש"ך סק"ח. פר"ח או' יו"ד. ביאור הגר"א או' ו'.

סעיף קטן סו

סו) [**סעיף ו'**] **אעפ"י שהן ב' מרות גמורות רק שבמקום דיבוקן בכבד כמו רחב אצבע וכו'** ואע"ג דלקמן סי' מ"ז בעינן רוחב אצבע למטה ורוחב אצבע למעלה התם שאני משום שצריך המאכל לצאת והלכך צריך להתערב למטה ולמעלה משא"כ הכא. ש"ך סק"ט. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ט' זב"ת או' י"ג.

סעיף קטן סז

סז) **שם. אפי' אי לא שפכי אהדדי וכו'** פי' אפי' במקום חבורם לא שפכי דאי שפכי במקום חבורם לא בעינן רוחב אצבע ודלא כתב"ש. מחב"ר או' מ"א. ענ"ה סי' כ"א או' ל"ה. גם דלא כשפ"ד או' ז' דכתב דאם שופכין דרך נקב באמצע דטרפה דלא היא אלא כיון דשפכי כשרה. זב"צ או' ס"ג. ועיין לעיל או' ס"ב.

סעיף קטן סח

סח) **שם.** אפי' אי לא שפכי אהדדי וכו' כן עיקר כהוראת התה"ד וכמו שהסכימו עמו מרן והאחרונים ודלא כתשו' הרדב"ז ח"ה סי' שני אלפים שכ"ג. מחב"ר או' מ"ב. ענ"ה שם.

סעיף קטן סט

סט) **וכתב** הזב"ת או' י"ג דבשני סמפינות אף שחוזרות ומתערבות טרפה. והב"ד זב"צ או' ס"ד וכתב עליו דשגג בזה שגיאה גדולה ודבריו הם הפך מרן ז"ל שכתב וה"ה אם תחלתם הם שנים ובסוף הם מתערבות וכו' כשרה משמע אפי' בב' סמפונות וע"כ כתב דאין לסמוך עליו בזה וכשרה יעו"ש.

סעיף קטן ע

ע) [**סעיף ז'**] **היו שתי מרות וכו'** יש להכשיר בבהמת ישראל. ואם הוא בהמת גוי ויש צורך לכבוד שבת ויו"ט ושמחת חתן וכיוצא מסעודת מצוה דיש דוחק למצוא בשר יש להכשיר גם בבהמת גוי. מחב"ר או' מ"ג. ענ"ה שם או' ל"ו. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן עא

עא) **ואם** נתערב באחרות יש להכשיר גם בבהמת גוי. דמ"א דף ע"ח ע"ד. כנה"ג בהגב"י או' כ"ג. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן עב

עב) **מצאו** בעוף ב' מרות דהיינו א' ונראית כשתים והיו רוצים לבדוק אי שפכי אהדדי ונפלו לארץ ובא חתול ואכלם יש להכשיר מטעם ס"ס ספק אי שפכי ואת"ל דלא שפכי אפשר דהלכה כגדולי עולם המכשירים בב' מרות. מחב"ר או' ן' בשם חכמי המערב

וכתב דהוראה נכונה היא והביא עוד סמיכות לזה יעו"ש. ענ"ה שם או' מ"ד. זב"ש או' כ"ד. תו"ז שם או' ל"ב. זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן עג

עג) שם הגה. מרה הניכרת מעבר לעבר של כבד אי שפכי להדדי חדא היא וכשרה וכו' ואע"ג דבריאה לעיל סי' ל"ז סעי' ה אמרינן אפכא היינו משום סמפונות משא"כ בכבד דאע"ג דניטלו סמפונות כשרה. ד"מ או' ב' ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"ב. ביאור הגר"א או' יו"ד. זב"ת או ט"ו. ודמ"א תירץ דאין מדמין בטרפיות. כנה"ג בהגב"י או כ"ז.

סעיף קטן עד

עד) שם בהגה. אי שפכי להדדי חדא היא וכשרה וכו' וכ"כ הלבוש ובל"ח סי' ד' ודמ"א דף ע"ח ע"ג. כנה"ג שם. זר"א או' ק"ל. ענ"ה שם או' ל"ז. תו"ז שם או' ל"ה. חכ"א שם או' כ"ז.

סעיף קטן עה

עה) [**סעיף ח'**] **יש מיני עופות שאין להם מרה כמו תורים וכו'** ומ"מ אין ללמד מהם להכשיר מינים אחרים שאין להם מרה שחלוקים הם במינים ואין ללמוד מין משאינו מינו. טור. לבוש סעי' ב' ועיין לקמן או' פ"ה.

סעיף קטן עו

עו) וכתב הרב זב"צ או' ס"ח דבעירם בגדאד יע"א בדקו במין עופות שנמצא אצלם מכל מין ג' עופות ויצאו כל המינים שוים ואין בהם מרה רק מצאו להם עורק א' שנמשך מן הכבד לטחול או נמשך לתחלת יציאת הדקים מן הקרקבן ויש העורק יש בו טיפת ליחה ירוקה ככרתי ולפעמים מראה הטיפה כמראה כרכו"ם ויש לה טעם מרירות. וכתב והגם שמצינו להם עורק שיש בו טפת מרה אם נחסר אותו העורק אין להטריף שכן משמע מלשון הש"ע שכתב דתורין ובני יונה אין להם מרה משמע דאותו העורק לא חשיב ליה מידי וע"כ אם נחסר כשרה וכתב שכ"כ השפ"ד או' י"ב יעו"ש. וכתב עוד שם הזב"צ אבל מין שנקרא בערבי !עצפו"ר והוא קטן מאד ואינו יכול לילך על הארץ אלא מדלג זהו יצא בו מרה בכבד כדינה וא"כ אם זה המין חסרה המרה טרפה עכ"ל. וכתבנו זה להודיע למורים שכל א' ישחט בעירו ג' מכל מין ולראות כדי לדעת איזה עוף שיש בו מרה כדינה ואיזו עוף שאין בו. ומשמע דפשיט ליה במין הנקרא בערב"י עצפו"ר דמותר באכילה. ועיין לקמן סי' פ"ב או' כ"ז בענין צפור דרור.

סעיף קטן עז

עז) שם. יש מיני עופות שאין להם מרה כמו תורים וכו' ואם ניטל הכבד מהם לא בעינן במין שאין לו מרה או במין שיש להם באליה שישתייר כזית במקום מרה כיון דמין זה אין לו מרה כלל או שיש לו ואינה אצל הכבד והגם דבס' תפארת למשה בסי' זה נראה כמסתפק והמנ"י (על תו"ח) כלל פ"ט אסיק בצ"ע מסתברא כדכתיבנא. מחב"ר או' מ"ד. תו"ז סי' ע' או' ל"ו. וכ"כ לעיל סי' מ"א או' י"ט בשם כמה פי' יעו"ש.

סעיף קטן עח

עח) ואם נמצא מרה בתור או בן יונה וכן אם בצבי נמצאת המרה אצל הכבד כשאר המינים כשרה. מחב"ר או' מ"ה. ענ"ה סי' כ"א או' ט"ל. תו"ז סי' ע' או' ל"ז. זב"צ או' ס"ט. ועיין לקמן או' פ"א.

סעיף קטן עט

עט) אם נמצא מרה בתור או בן יונה וניקבה דעת תפארת למשה בסי' זה דכשרה והמחב"ר או' מ"ו פקפק בזה. ענ"ה שם או' מ' זב"צ או' ע' וכתב ויש להטריף.

סעיף קטן פ

פ) שם. והצבי אין לו מרה בכבד וכו' וכן האיילים אין להם מרה. פסקי תו' פ' אלו טריפות סי' קט"ו. וכ"כ ש"ך ס"ק י"ב בשם כמה פי'. פר"ח או' י"ג אלא שבשם שערי שמים כתב שם הפר"ח דצבי ואייל המרה שלהם היא באליה. וכ"כ הלה"פ או' י"ב בשם הנז' וכ"כ הרשב"ץ ביבין שמועה דף ח' ע"ג דהצבאים והאיילים מרירתם תלויה בזנב. וע"כ נראה דמ"ש התו' דאיילים אין להם מרה היינו בכבד כשאר בהמות אין להם אבל בזנבם אית להו ואח"כ ראיתי שכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ז' בשם דמ"א דף ע"ח ע"ב יעו"ש. וג"כ יש להחמיר אם לא נמצא להם מרה גם בזנבם.

סעיף קטן פא

פא) ובמדינת בגדאד יע"א מין הצבי יש לו מרה כבהמה וא"כ כל הדינים שכתבנו לעיל שייכי בצבי. זב"צ או' ע"ו. וא"כ ה"ה בכל מקום אם רגיל להיות המרה שלו בכבד כמו הבהמה שייכי ביה כל הדינים שנאמרו בכבד ובמרה של בהמה.

סעיף קטן פב

פב) שם. אבל יש למטה סמוך לזנבו. ואם לא נמצא שם מרה סמוך לזנבו טרפה כיון שיש במינו מרה. שו"ג או' י"ט. תו"ז שם או' ל"ח. זב"צ או' ע"א. והיינו אם לא נמצא לא בזנב ולא בכבד אבל אם לא נמצא בזנב ונמצא בכבד כשרה כמ"ש לעיל או' ע"ח יעו"ש.

סעיף קטן פג

פג) וה"ה אם ניקבה מרה של הצבי או יש לו ב' מרות דטרפה דכל דין מרה יש לו. תב"ש או' ח' שפ"ד או' י"ב. מחב"ר או' מ"ט ענ"ה שם או' מ"ג. תו"ז שם. זב"צ או' ע"ב.

סעיף קטן פד

פד) ואם לא נמצא מרה בצבי בזנב לא מהני טעימה במקומה. חגורת שמואל או' ו' וכ"כ המחב"ר או' כ"ז דלא שייך טעימה במקומה או בכבד היכא שהמרה דרכה להיות אצל הזנב. מיהו הער"ה או' י"ב חולק וכתב דדוקא אצל הכבד לא מהני טעימה אבל במקומה מהני כמו שמהני טעימה בכבד היכא שדרכה להיות בכבד יעו"ש. והב"ד ענ"ה שם או' מ"א. תו"ז שם.

סעיף קטן פה

פה) שם הגה. מי שבא לפניו עוף וכו' אין אומרים ודאי כל מינו אין להם מרה וכו' מפני שרוב בעלי חיים יש להם מרה. לבוש.

סעיף קטן פו

פו) [**סעיף ט**'] **גרעין שנמצא במרה וכו'** שאין ראשה חד מותרת. דודאי דרך הסימפון באה ולא נקבה. טור ולבוש. ואע"ג דאינה יכולה לצאת דרך הסימפון אמרינן ע"י נענוע נכנס למרה. ט"ז סק"ג. חכ"א כלל כ"א או' כ"ב. זב"ת או' י"ח.

סעיף קטן פז

פז) שם הגה. וכ"ש אם נמצא מחט וכו' ואין חילוק קופה לבר או לגיו לעולם טרפה. וכ"כ בד"מ ומהרש"ל פא"ט סי' מ"ט ושאר אחרונים. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' ל"ג. בל"י או' י"א בשם כמה פו' וכתב ודלא כפר"ח שהכשיר בנמצא בחלל ולהטריף בתחוב. וכ"כ התב"ש או' ט' לדחות דברי הפר"ח הנז' יעוש"ב. וכ"כ השפ"ד או' י"ג. וכן הסכים שה"מ או' ט"ו לאסור כדברי הפו' הנז' ודלא כהפר"ח. וכ"פ שו"ג או' ך' חכ"א שם. ענ"ה שם או' מ"ו ואו' מ"ז. תו"ז שם או' ט"ל. מק"מ או' י"ז. בי"צ בעמ"ז או' י"ז. זב"צ או' ע"ז.

סעיף קטן פח

חפ) שם הגה. וכ"ש אם נמצא מחט וכו' אבל אם נמצא אבן בתוכה דא"א לינקב כמו בגרעין של תמרה וכן בכבדא או בריאה אין לחוש והיא כשרה. שפ"ד או' י"ד. ביא"ב בשפ"ז או' ט"ז. מנ"י בשרשים סוף הסי' ועיין לעיל סי' מ"א או' ץ' ואו' צ"א ואו' צ"ב.

סימן מג

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **ניטל הטחול כשרה. בין ע"י חולי או ביד או שנברא חסר.** או"ה כלל נ"ב או' י"א. כנה"ג בהגה"ט סוף או' א'.

סעיף קטן ב

ב) והיינו חולי שהקטינה דטחול לא מטריף בהקטין ואין שיעור לגדלתה אבל אם ניטל בחולי שנימוקה טרפה דהא מתחלה נימוק בסומכיה והיינו נרקב בשר שהרופא גורדו ומיטרף ואיך תחזור לכשרותה בניטל ולכן באמת טרפה והש"ע סמך עצמו אכוליא (לקמן סי' מ"ד סעי' ו') פליתי סי' מ"ד סוף או' ח' מיהו הענ"ה סי' כ"ב או' ב' ובספרו שש"א סי' מ"ד או' ה' חולק ודעתו להכשיר אפי' ניטל בחולי שנימוקה יעו"ש. אבל המחב"ר בסי' זה או' יו"ד הסכים לדברי הפליתי וחלק על דברי הרב יקותיאל סי' ן' או' ב' שהכשיר. וכ"פ חכ"א כלל י"ח או' ח' כדבר הפליתי. זב"ש או' א' תו"ז סי' נ"ט או' ט"ו. ועיין לקמן סעי' ב' בהגה.

סעיף קטן ג

ג) [**סעיף ב'**] **הטחול ראשו האחד עב וכו' ואם ניקב במקום העב וכו'** והא דבניטל כשרה ובניקב טרפה משום דבניקב הוא מכאיבה יותר ושוב אינה חיה אבל נחתך אינה מכאיבה כ"כ וכשרה. ב"י. לבוש. זב"ת או' ב' והפרישה או' ב' כתב דליקב גרע דמחמת הנקב ירקב ג"כ הכרס שמונחת עליו משא"כ בנחתך יעו"ש. והב"ד כנה"ג בהגב"י או' י"א. זב"ת שם.

סעיף קטן ד

ד) שם. אם ניקב בראש העב וכו' ואעפ"י שבצד העב יש ג"כ ברוחב קצת דק מ"מ אסור שם. ט"ז סק"א. וכ"כ השל"ה דף ע"ה ע"א. כנה"ג בהגה"ט או' ו' פר"ח או' א' הל"פ בסעי' ג' מש"ז או' א' וכתב דכונת הט"ז הוא פשוט דבחלק העב יש בצדדיו ובראשו דקות והכל נכלל בשם עב וטרפה בכ"מ שניקב שם. מחב"ר או' ב' חכ"א כלל י"ח סוף או' א' זב"ת סוף או' ב' ענ"ה סי' כ"ב או' ד' ביא"ב בשפ"ז או' א' קומץ שם. וכן בצד הדק כשרש בכל הצד ההוא. של"ה שם. כנה"ג שם. ביא"ב שם.

סעיף קטן ה

ה) הטחול יש לו עור דק בגופו ע"ג בשר שלו ועוד יש עליו קרום על צד העב שלו ואיני מגופו אלא הוא ככסוי עליו כמ"ש בש"ע סי' ס"ד סעי' יו"ד ואם ניקב הטחול הגם

דהקרום ההוא שעליו הוא שלם ולא ניקב טרפה. ט"ז סק"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ה' פר"ח או' א' הל"פ בסעי' ב' בל"י או' ב' שה"מ או' א' זר"א או' קל"ד. מש"ז או' ב' וכתב דכונת הט"ז הוא פשוט דה"ק אם לא נשאר עובי דינר רק בצירוף עם קרום שעל הטחול שהוא חלב טמא כמבואר סי' ס"ד סעי' יו"ד שאין זה משלים. וכ"כ המחב"ר סוף או' ג' בשם כמה פו' ענ"ה שם או' ו' תו"ז סי' נ"ט או' ה' ביא"ב בשפ"ז או' ד' בי"צ בעמ"ז או' א' קומץ שם בעשרון או' ט"ו. אבל עור הדק שבגופו מצטרף לדינר זהב לכ"ע. ענ"ה שם.

סעיף קטן ו

ו) **אם** נמצא באיזה גליל עגלים שיש להם נקב מפולש בטחול בראש העב וסביב הנקב מבפנים מקיף עור הטחול וניכר שנבראת כן ובכל פעם נמצא הנקב במקום א' ואומרים קצת אנשים שכן דרכן של רוב עגלים יש להכשיר. ט"ז סק"ב. וכ"כ בתשו' צ"צ סי' ע"א להכשיר. וכ"כ פ"ת או' ב' בשם כמה פו' מיהו הש"ך בנה"כ כתב להשיג על דברי הט"ז הנז' וכ"כ הפר"ח או' ב' להשיג. וכ"כ הרב תורת יקותיאל סי' ן' או' ב' שה"מ או' ג' וכתב התב"ש או' א" דהשגתם אינו כ"א אם נמצא כך בעגל או מיעוט עגלים דלסברת הט"ז אפי' כך רק בא' כשר מטעמים שכתב אבל אם עמדנו על החקירה שבאותו גליל רוב העגלים כך הוא ואנו רואים שיתר העגלים שלא נשחטו רובן קיימים וגדלים כדרך כל הארץ ופרים ורבים על הארץ ונתברר בירור גמור שכך הוא ואז נראים הדברים שאין זה נקב רק דרך גידולו כך אין לאסור רוב העגלים שנשחטו ונמצאו כך מיהו צריך ליזהר שיהיה בירור גמור דרובייהי הכי איתנהו והנשארים שעומדים לגדל מתגדלים ככל שאר בהמות כבשאר גלילות להיות גסות ולא שכיחא בהו מיתה ופרים ורבים ואם א"א לעמוד על הבירור אין להקל יעו"ש. וכ"כ המש"ז סוף או' ב' מחב"ר או' ד' ענ"ה שם או' יו"ד. זב"ש או' ג' תו"ז שם או' ז' קומץ שם או' י"ב. זב"צ או' ה' ומיהו בהפ"מ כל שיש צד והוכחה קצת דהיינו רביתייהו אף אם יש צד להפך יש להקל ועל המורה מוטל לחקור לברר הדבר והיה ה' עם השופט. מחב"ר שם. ענ"ה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן ז

ז) **ואם** נמצא על הטחול במקום העב בשר יותרת כמו יד עיין לקמן בהגה לסעי' ה' ובדברינו לשם.

סעיף קטן ח

ח) **שם. אם נשאר תחתיו כעובי דינר זהב מותר.** ואותו עובי שנשאר צריך שיהיה דוקא מבשר הטחול עצמו ואינו מועיל בסתימת חלב או בשר אחר. או"ה כלל נ"ב או' ד' ט"ז סק"ג. ש"ך סי' מ"ו סק"ג. כנה"ג בהגה"ט סוף או' יו"ד. להפ"פ או' ד' הל"פ בסעי' ב' כריתי

או' ב' מש"ז או' ג' זב"ת או' ג' חכ"א כלל י"ח או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' ד' בי"צ בעמ"ז או' א' קומץ שם או' י"א. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ט

ט) שם. אבל אם ניקב הדק כשרה. ומיירי שאין מחט לפנינו מונח שם דאי יש מחט ודאי לא עדיף מכבד או טרפשא דכבדא דיש חשש שמא נכנס מבחוץ אחר שנקבה הושט וטרפה. ומיהו אם נתחב לפנינו מבחוץ ופגע !בטחול דידוע שלא ניקבו א' מהאברים הפנימיים יש להכשיר. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' ג' פר"ח או' ב' שו"ג או' ג' תו"ז שם או' ג' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן י

י) שם הגה. ואפי' נחתך במקום הדק כשרה. ואם נחתך במקום עוביו יש מי שמתיר ויראה לי שהוא אסור מספק. טור. והוא מדברי הרשב"א כמ"ש ב"י. ומיהו עיין במחב"ר או' ו' מה שהאריך בזה וכתב זאת עולה מן המדב"ר דהגאון בה"ג והרי"ף והרמב"ם והרא"ש והרוקח ורב שמואל בן חפני גאון בשערים וא"ז לא גרסי בגמ' אלא שינויא קמא ונחתך היינו ניקב וא"כ נחתך בסומכיה טרפה מן הדין ולא מספק כמ"ש הרשב"א ולא דרך חומרא כמ"ש רי"ו וזהו דעת מרן ב"י וכו' יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) ואם נחתך כל מקום העב ונשאר מקום הדק לבד מחובר בצד השני כדרכו טרפה. תב"ש או' ג' שפ"ד או' ב' מחב"ר או' ז' ענ"ה שם או' י"ד. תו"ז שם אי' י"א. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יב

יב) ואם נחתך כל הטחול ולא נשתייר ממנו אלא משהו הפר"ת או' א' כתב להכשיר מכח ס"ס והענ"ה שם או' י"ג פקפק בהיתר זה יעו"ש ונראה דאם ניטל כל הטחול הקולשיה והסומכיה ולא נשתייר אלא משהו מסומכיה זהו ודאי יש להטריף דלא כפר"ת אבל אם ניטל כל הטחול הקולשיה והסומכיה ולא נשתייר כ"א משהו מן הקולשיה יש להכשיר. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יג

יג) שם בהגה. נקרעה הטחול או נימוקה וכו' כל זה מיירי בראשה העב. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ה' להפ"פ או' ו' שפ"ד או' ג' זב"ת או' ז' ופשוט הוא דכל הלקותא אינו פוסל כ"א בראש העב ולא במקום הדק ואפי' נימוקה שם לא אמרינן דיתקלקל יותר. שפ"ד שם. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. או לקתה בשינוי בשר וכו' ודוקא כשהבשר לקוי מחמת השינוי אבל מחמת השינוי לחוד אין טרפה דאין שינוי מראה פוסל כלל בטחול אם לא בנפלה לאור כמ"ש לקמן סי' נ"ב. רש"ל פא"ט סי' פ"ה. ט"ז סק"ה בשם רש"ל וב"ח. ש"ך סק"ד. כנה"ג בהגב"י או' ט' פר"ח או' ו' לה"פ או' ז' הל"פ בסעי' ב' בל"י או' ז' כריתי או' ה' מש"ז או' ה' שו"ג או' ה' נוב"י חי"ד סי' י"ג. מחב"ר או' ח' וכתב דלא כתב"ש. חכ"א כלל י"ח או' ד' זב"ת או' ו' זב"ש או' ב' או"ז שם או' ט"ז. קומץ שם בעשרון או' י"ח. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) מיהו אם נתמסמס הבשר במקצת עובי ותחתיו שלם כעובי דינר זהב ויש על מקום השלם מבחוץ שינוי מראה וכשגוררין המוגלא והבשר בלוי עדיין נשאר שינוי מראה שם יש להטריף. שפ"ד או' ד' נוב"י שם סוף הסי' זב"צ או' י"ג. ועיין לקמן סי' ן' או' י"ג.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. ונרקב דינו כניקב. והגם שכל הטחול לקוי אפי' רקבון או ממוסמס ממש אין אומרים דהוי כניטל הטחול כולה וכשרה די"ל דוקא ניטל ממש לא כאיב לה טפי כניקב ונרקב ותו כיון דאנן לא בקיאי בבשר שהרופא גורדו יש לחוש דקצתו הוי בשר שהרופא גורדו וקצתו לא ולא הוי ניטל כל הטחול וטרפה. תב"ש או' ה' שפ"ד סוף או' ג' מחב"ר או' ט' ענ"ה שם או' ט"ז. תו"ז שם או' י"ב. בי"צ בעמ"ז או' ב' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יז

טוב) ואם חסר קצת מסומכיה מבפנים שלא ע"י חולי ונימוק אלא בידי שמים ומבחוץ הבשר שלם ובריא מכל צד לא הוי כניקב וכשרה. מחב"ר או' י"א בשם תורת יקותיאל. ענ"ה סי' כ"ב או' י"ט. ור"ל אף כשלא נשאר כעובי דינר זהב כשרה. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יח

יח) שם בהגה. ואם מים בטחול אפי' עכורין וסרוחין אם הבשר סביביו שלם כשר. ואם נמצא בטחול בועא מלאה מוגלא או מים עכורין וסרוחין או שאר לקותא דינם כנקב ואם מתחיל הלקיתא מבחוץ אם נשתייר כעובי דינר זהב כשרה ולא אמרינן שסופו לירקב הכל אבל אם הבשר שמבחוץ שלם מכל צד בלי שום רעותא אף שמבפנים כולו לקוי בלי שיור עובי דינר זהב כשרה. פר"ח סוף או' ז' לה"פ או' ח' מיהו המנ"י על התו"ח כלל פ"ט או' ד' כתב דאין להקל אלא בהפ"מ וכ"כ חכ"א כלל י"ח או' ד' אבל הפר"ת או' ב' כתב כדברי הפר"ת וכ"כ כריתי או' ז' שו"ת בית יהודה ח"א בסופו דף קי"ד ע"ב ס"ב.

זר"א או' קל"ז. מחב"ר או' י"ג בשם כמה פו' והשיגו על דברי המנ"י הנז' שהחמיר היכא דליכא הפ"מ יעו"ש. ענ"ה שם או' ה' זב"ש או' ו' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן יט

יט) **י"א** דאם העור של הטחול עצמו הוא שלם מכל צד אפי' אם בשר הטחול הלך ג"כ כשרה. זר"א בשו"ת ח"ב סוף סי' ז' חכ"א שם. וי"א דעור הטחול עצמו לבדו אינו מועיל אלא בעינן שיהיה עמו בשר הטחול. בית יהודה שם. זב"ש שם וכתב שכ"ה מנהגם. והב"ד זב"צ או' י"ז וכתב שכן נראה להחמיר כיון דכל הפו' לא אמרו אלא בשר משמע דבעינן בשר ג"כ עכ"ל ובפרט שיש מחמירין אפי' מכוסה בבשר כמ"ש באו' הקודם ובדברי הפו' הנז'.

סעיף קטן כ

ך) **טחול** שיש בו בועא גדולה מלאה אבק וחיל דק ומגולה למעלה ואין שם למטה עובי דינר הורה הרב מהר"ש צרור ז"ל להכשיר דכיון דלא נזכר טינרי בטחול סתמו כפירושו להכשיר. שו"ת בית יהודה שם דף קי"ד ע"ג סוף ס"ה. והב"ד מחב"ר או' ל"ו. ואינו נראה דהא מוגלא בטחול טרפה וטינרי נתהוה מן המוגלא דתחלתו מוגלא ונתקשה כסלע וא"כ בריאה דוקא דמוגלא כשרה טינרי נמי כשרה אבל בטחול דמוגלא טרפה ה"נ טינרי. ער"ה או' ג' זב"ש או' ז' תו"ז שם או' י"ח. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כא

כא) **אם** נבראת כך דאינה עבה בסומכיה כדינר כשר דלא גרע מנבראת חסרה בלא טחול כלל ומה"ט אמרו בכוליא (לקמן סי' מ"ד) דהקטינה בתולדתה כשרה. תפארת למשה סוף סי' זה. מחב"ר או' י"ד. ענ"ה שם או' ך' זב"ש שם או' יו"ד. תו"ז שם או' ט' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כב

כב) **אם** הטחול נפרך בצפורן הוי כניקב וטרפה. או"ה כלל נ"ב או' י"ב. כנה"ג בהגב"י או' י"ז. תב"ש סוף או' ו' וכתב דה"ה אם משרטט ונשאר כך הו"ל כנפרך בצפורן כמו בריאה לעיל סי' ל"ו. ענ"ה שם או' כ"ד. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כג

כג) **בועא** שנמצאת תחת הטחול בסומכיה בין הטחול והכרס והיתה דבוקה בטחול וקלפו הבועה ונשאר הטחול שלם בלתי שום מגרעת וגם הכרס היה שלם מכל צדדיו והכשרתיו ובפרט שהיה הפ"מ. זכ"ל ח"ג או' ק"א שבאו' ט' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כד

כד) [**סעיף ג'**] **יש מי שכתב שכל מה שדבוק לכרס קרוי עב ולא יותר**. משמע אבל בשאינו דבוק לכרס אף שהוא עב אם ניקב שם אין להטריף אמנם יש חולקים בזה ומטריפין אם ניקב העב אפי' שאינו דבוק בכרס וע"כ כתב הפר"ח או' ח' דאין להכשיר בניקב צד העב שאינו דבוק בכרס אלא בהפ"מ. וכן הסכים התב"ש או' ז' שפ"ד או' ו' שה"מ או' ז' זר"א או' קל"ח. מחב"ר סוף או' ט"ו. זב"ת או' ח' ענ"ה שם או' כ"ה. תו"ז שם או' י"ד וכתב דכן ראוי לנהוג להכשיר דבהמה אחת אם נטרפה הוי הפ"מ בערך מכירתה לגוי ומה גם מצד הגאביל"ה ושכר השוחט וכן הסכים השו"ג במחו' או' ג' אפי' נסרך אותו מקום שאינו דבוק לכרס בסרכא לכרס ושם נמצא נקב וליכא עובי דינר זהב יש להכשיר יעו"ש. ועיין בדיני הפ"מ שכתבנו לעיל בהקדמת סי' ל"א או' ב'.

סעיף קטן כה

כה) **ואם** במקום העב שאינו דבוק לכרס נמצא נקב שהעור סביבו שניכר שנברא כך יש להכשיר אף כשאין הפ"מ. חגורת שמואל או' ח' מחב"ר או' ט"ז. ענ"ה שם או' כ"ח. זב"ש או' ה' תו"ז שם או' ח' זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן כו

כו) **אם** בנקב זה במקום העב שאינו דבוק לכרס יש שיור מעט דיש ספק אם יש בו כעובי דינר זהב ולא יש הפ"מ יש להחמיר. מחב"ר או' טו"ב. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן כז

כז) **אם** נחתך במקום העב באינו דבוק לכרס יש להכשיר. פר"ת או' ד' מחב"ר או' י"ח. ענ"ה שם או' כ"ו. תו"ז שם או' י"ג. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן כח

כח) [**סעיף ד'**] **עובי דינר זהב וכו'** ומ"מ נראה שהוא פחות מחצי עוביו. הטעם דבגמ' אמרו ע"ז אי אשתייר כעובי דינר וכל שיור הוא פחות מחציו ט"ז סק"ז.

סעיף קטן כט

כט) **שם. ומ"מ נראה שהוא פחות מחצי עביו**. ואף שנראה לעין פחות מעט מחציו כשרה והמורה עיניו בראשו ידקדק שיהיה הפחות דבר מועט מזער. מחב"ר או' ך' ענ"ה סי' כ"ב או' כ"ט. תו"ז סי' נ"ט או' י"ט. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן ל

ל) **י"א** ששיעור עובי דינר זהב הוא שליש אצבע שהוא ב' שעירים ומחצה. כריתי או' ט' ואין לסמוך ע"ז בין לקולא בין לחומרא. מחב"ר שם. תו"ז שם. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לא

לא) שם. שהוא פחות מחצי עביו. של אותו טחול במקום שהוא עב. ש"ך סק"ז. וכ"כ התב"ש או' ט' דבכל טחול בעינן שישאר פחות מחציו בין דשור בין דעגל ודלא כפר"ח בקי"א. וכ"כ המש"ז או' א' ובשפ"ד או' ז' שה"מ או' ח' מחב"ר או' כ"א. ענ"ה שם או' ל' זב"ש או' י"א. תו"ז שם או' ך' בי"צ או' ד' זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לב

לב) ובחלק העב גיפיה מקומות מקומות יש ואם ניקב במקום עוביו ממש בעינן שישאר שם חצי עוביו ד"מ אם עב שם טפח בעינן בשיור חצי טפח ובצדדיו דאין בעביו אלא חצי טפח אם נשאר רביע טפח די והכל לפי המקום. מש"ז שם ובשפ"ד שם. מחב"ר או' כ"ב. ענ"ה שם או' ל"א. בי"צ שם בעמ"ז או' ט' זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לג

לג) ודע דתחתיו דקאמר לאו תחתיו של טחול קאמר דהיינו במקים הסמוך לכרס אלא ר"ל תחתיו של נקב יהיה במקום שיהיה הן למעלה הן למטה דהכל תלוי במפולש. דבר משה יו"ד סי' ה' מחב"ר או' ל"ה. זב"ת או' ג' תו"ז שם או' ו' זב"צ או' ל'.

סעיף קטן לד

לד) א"צ עובי דינר זהב כ"א תחת הנקב ולא בצדדין ואף אם נחתך קולשיה וניקב בסימכיה ואין בין הנקב לחתך כלום כל שיש תחתיו כעובי דינר זהב כשר. תב"ש או' ב' מחב"ר או' כ"ג. זב"ת שם. זב"ש או' ח' ענ"ה שם או' ז' בי"צ שם בתה"ב או' ד' שבאו' ב' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לה

לה) אם ניקבו שני צדדיו זה כנגד זה וביניהם נשאר כעובי דינר זהב מבשר הטחול כשרה. תב"ש שם. פר"ת או' ב' שפ"ד סוף או' ב' מחב"ר או' כ"ד. זב"ת שם. ענ"ה שם או' ח' זב"ש או' ט' תו"ז שם או' כ"א. בי"צ בתה"ב שם. וצריך לשער היטב דבשר שבנתיים הוא פחות מעט מחצי טחול. מחב"ר שם. זב"ש שם. תו"ז שם. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן לו

לו) אם ניקב בסומכיה זה שלא כנגד זה ובכל נקב יש תחתיו כעובי דינר זהב ואלו היה זה כנגד זה היש מפולש אם יש בין נקב לנקב רוחב עובי דינר זהב כשר. תב"ש שם. שפ"ד שם. מחב"ר או' כ"ה. זב"ת שם. ענ"ה שם או' ט' בי"צ בתה"ב שם. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן לז

לז) ואם בשור גדול נעשה כך א"צ רוחב פחות מחצי עביו בין הנקבים ויספיק שיעור קצת כל שנראה דהבשר שבין שני הנקבים בריא וכשרה. מחב"ר או' כ"ו. ע"ה שם. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן לח

לח) נסרך הטחול למקום אחר אפי' בסומכיה כשרה דאין סרכא פוסלת כ"א בריאה. רש"ל פא"ט סי' מ"ח. ב"י סס' ל"ז בשם אי"ח. כנה"ג בהג"ט או' ב' שו"ג מחו' או' א' וכתב ודלא כס' יאיר נתיב שהביא שם כנה"ג שהטריף. תו"ז שם או' כ"ג. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן לט

טל) אם אחר שהסירו הטחול מן הכרס נמצא נקב או בועא או רקבון בטחול במקום העב לצד הסמוך למקום הדק וליכא שיעור עוד"ז ואין ידוע אם מקום הנקב היה דבוק בכרס או לא כתב השו"ג במחו' או' ד' לבדוק בטחול ע"י אפר כירה דהיינו להטיל ע"ג מקום הבועא או הנקב אפר ואח"כ רוחצין אותו במים אם לא נשאר אחר הרחיצה עפר כלל שם נותנים ג"כ ע"ג הדבוק בכרס ורוחצים אותה דבודאי לא יצא העפר ממקום הדבוק והויא הוכחה דלא היתה מקום הבועא דבוק בכרס דאלו היה דבוק גם שם היה נשאר העפר והוא נסיון אמיתי דהכי נהגינן בנסתפק במקום הסרכא בריאה. תו"ז שם או' כ"ד. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מ

מ) [**סעיף ה'**] **נמצאו שני טחולים כשרה ואפי' דבוקים וכו'** דס"ל דמאי דק"ל כל יתר כנטול דמי היינו כאלו שניהם נטולים ממקומם וניטל הטחול כשר. ש"ך סק"ח. זב"ת או' יו"ד. ביא"ב בשפ"ז או' י"א.

סעיף קטן מא

מא) שם הגה. ויש מחמירין אם נמצא כמין טחול וכו' ודוקא אם היתר הוא כעין טחול ומעשה דמהרי"ל שהיה בטחול כמין יד היינו נמי שהיה בו צורת טחול אבל אם אין לו צורת טחול לא מקרי יתרת. מור"ם ז"ל בתו"ח כלל פ"ט סוף או' ג' וד"מ בסי' זה. כנה"ג בהגב"י או' כ"א. בל"י או' י"ב. שפ"ד או' ט' מחב"ר או' כ"ח. ע"ה שם או' ל"ב. מק"מ או' י"ז. ביא"ב שם או' י"ב. בי"צ בעמ"ז או' יו"ד. וכתב שם המחב"ר שזהו שדקדק כאן רמ"א בלשונו וכתב כמין טחול. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן מב

מב) שם בהגה. וטוב להחמיר אם לא במקום הפ"מ. ודעת רש"ל פא"ט סי' י"ח להטריף אפי' במקום הפ"מ וכ"ה דעת הב"ח וט"ז סק"ח. אבל הש"ך סק"ט כתב דכדאי הם רש"י והרא"ש והרמב"ם והטור וריי"ו וב"י לסמוך עליהם בהפ"מ. וכן הסכים שה"מ או' ט' מחב"ר או' כ"ט וכתב אבל בלי הפ"מ אין להקל ודלא כהפר"ח דפסק להקל לגמרי. חכ"א כלל י"ח או' ה' ענ"ה שם. תו"ז שם או' כ"ו. ביא"ב בשפ"ז שם. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן מג

מג) בהפ"מ יש להכשיר אף אם השני טחולין נכנס אחד בחבירו שאם ינטל האחד לא נשאר בשני כעובי דינר זהב. מחב"ר או' ל' ענ"ה שם. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מד

מד) בהמה שנמצאו לה ב' טחולים שאין נוגעין זה בזה ואין היכר איזהו היתירה כי שניהם שוים ואחת מהם ניקב בסומכיה הרי זה ודאי טרפה. לב"ש בחי' דינים לי"ד או' י"ג. וכ"כ המש"ז בסי' נ"ה או' ד' חכ"א כלל י"ח או' ז' ביי"צ או' י"ג זב"צ או' מ'.

סעיף קטן מה

מה) בהמה שנמצאו בה ב' טחולים וא' נקיבה בסומכה כתב בצ"צ סי' צ"ח שאם ניכר איזה מהם עיקר ואינו נקוב כשרה ואם אינו ניכר טרפה מספק. אבל הפר"ח או' יו"ד חלק עליו וכתב דבכל גוונא יש להטריף. וכ"כ בשו"ת דבר שמואל סי' ש"מ. לה"פ או' י"א. בל"י או' י"א. מחב"ר או' ל"א. שו"ג מחו' או' ה' זב"ת או' י"ב. חכ"א שם. ענ"ה שם או' ל"ג. זב"ש או' ט"ו. תו"ז שם או' כ"ז. ואפי' השני טחולין א' גדולה וא' קטנה והקטנה נקובה בסומכיה הרי זה ג"כ ודאי טרפה. לב"ש שם ודחה דברי הצ"צ שם שהכשיר בזה יעו"ש. וכ"מ מדברי הפו' הנז' שכתבו דבכל גוונא יש להטריף.

סעיף קטן מו

מו) אכן אם יש איזה סי' מובהק וניכר איזהו היתירה וניקבה אותה היתירה כשר ודוקא שאינם דבוקים זה בזה אבל אם הם דבוקים אפי' בקולשיה אף שניכר איזהו היתירה וניקבה אותה היתירה טרפה לכ"ע. לב"ש שם. בי"צ שם.

סעיף קטן מז

מז) [סעיף ו'] טחול העוף וכו' לפיכך אין הנקב פוסל בו. כ"כ הרמב"ם פ"י מה"ש הלכה יו"ד. והסכים לדבריו הרשב"א בתה"ב והטור. מיהו דעת הרא"ה בס' ב"ה להחמיר וכ"כ רש"ל בפא"ט סי' פ"ה דלכתחלה יש להחמיר וכ"כ הב"ח דיש להחמיר לעצמו. והפר"ח או' י"א כתב דאין לחוש לדעת הרמב"ם ויש להטריף. אבל הפר"ת או' ו' כתב לדחות

דברי הפר"ח הנז' וכתב דהעיקר כדברי הרמב"ם. וכן הסכים הכריתי או' י"ג לדברי הרמב"ם. שו"ג בסוף הסי' מחב"ר סוף או' ל"ב בשם כמה ראשונים וכתב דהכי נקטינן. וכ"כ בספרו ברכ"י בשיו"ב או' א' זר"א או' קמ"א. תו"ז שם או' כ"ח. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן מח

מח) **שני** טחולים בעוף כשר. מחב"ר או' ל"ג וכתב דגם לרש"ל וסיעתו יש להכשיר מכח ס"ס דלא כלה"פ שכתב דלדעת רש"ל ודעמיה יש להחמיר יעו"ש. ענ"ה שם או' ל"ו. יא"פ תו"ז שם או' כ"ט. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן מט

מט) **ואם** היה כל הטחול של עוף לקוי כשר לדידן דנקטינן כהרמב"ם. מחב"ר או' ל"ד. זר"א שם. תו"ז שם או' ל'. זב"צ שם.

סעיף קטן נ

נ) **ודוקא** בטחול עוף אין נקב פוסל בו אבל בבהמה וחיה בין גסה בין דקה דינם שוה. דמ"א דף קמ"ז ע"א. כנה"ג בהגב"י או' י"ד וכתב והוא פשוט. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן נא

נא) **טחול** של בהמה דרכו הוא להיות דבוק על הכרס ואם ראינו בטחול א' שאינו דבוק על הכרס כלל יש להכשיר דאין להוסיף על הטרפיות שמנו חכמים. זב"צ או' מ"ז בשם ח"ר נסים הלוי ז"ל. ומ"ש דאין להוסיף וכו' הוא מגמ' חולין נ"ד ע"א.

סימן מד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **ניטלו הכליות כשרה**. וה"ה אם ניטלה אחת כשרה. כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ת או' א' שה"מ או' א' זב"ת או' א' ענ"ה סי' כ"ג או' א' זב"צ או' א' והיינו אם ניטלו ביד או שנבראת כך אבל אם ניטלו ע"י חילי עיין לקמן סעי' ו'.

סעיף קטן ב

ב) **שם**. **לפיכך אם נבראת בכוליא אחת וכו'** וה"ה אם נבראת בלא כליות כלל כשרה. חגורת שמואל. וכ"כ הרשב"ץ ביבין שמועה דף י"ג דיש בריות נעדרי הכליות ולפיכך ניטלו הכליות כשרה. מחב"ר או' ג' ענ"ה שם. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. או בג' כליות כשרה.** דאמרינן כל יתר כנטול דמי ותניא נמי הכי ואת שתי הכליות ולא בעלת כוליא א' ולא בעלת ג' ומדפסל רחמנא לגבוה מכלל דלהדיוט שרי. ב"י בשם הרי"ף והרא"ש. וכ"כ המרדכי פא"ט. לבוש. מש"ז או' א' זב"ת או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. או בג' כליות כשרה.** וה"ה בד' וה' ויותר. מחב"ר או' ד' בשם כמה פו' ענ"ה שם. זב"צ או' ג' וכ"מ לקמן סעי' ז'.

סעיף קטן ה

ה) **ואף** אם הג' כליות דבוקות לחריץ כשרה לכ"ע אף לדעת הרמב"ן ז"ל. ב"ח. פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' מחב"ר או' ה' זב"ת שם. ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **והגם** אם הם דבוקות ע"י חולי במקום חריץ ואפשר לידע שדבוקים מחמת חולי יש להכשיר אף בלא הפ"מ. מחב"ר או' ו' ענ"ה שם או' ג' זב"צ או' ה'

סעיף קטן ז

ז) **ואם** הם דבוקים הג' כליות זל"ז עד שאם ינטל מקום הדיבוק לא ישאר כשיעור כוליא שהיא עד כפול בדקה וכענבה בגסה (כמ"ש לקמן סעי' ה') יש להטריף בלא הפ"מ. מש"ז או' א' מחב"ר או' ז' ענ"ה שם או' ב' ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ בעמ"ז או' א' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. וכן אם ניקבה הכוליא או נחתכה אפי' עד מקום חריץ כשרה.** ומקום חריץ היינו מקום שהגידין מעורין שם והוא אמצעית הכוליא. רש"י חולין נ"ה ע"ב. ובדברי הרשב"א בתה"ב מפורש יותר שכתב ומקום חריץ הוא לובן שתחת המתניים שנכנס בתוך הכוליא. ב"י לבוש.

סעיף קטן ט

ט) **שם. אפי' עד מקום חריץ כשרה.** עד ועד בכלל דהיינו אפי' אם הגיע ללובן גופיה כשר בניקב או נחתך. ב"ח. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ג' לה"פ או' ה' מש"ז או' ג' ובשפ"ד או' ד' שה"מ או' ה' זב"ת או' ה' תו"ז סי' ס"ו או' ד' ביא"ב בשפ"ז או' ה'.

סעיף קטן י

י) **אם** נחתכה וליכא חסרון אף עד מקום חריץ כשרה. מחב"ר או' ט' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יא

יא) אם נבקעה לשנים אף דליכא חסרון טרפה. מחב"ר או' יו"ד. והוא שהגיע למקום חריץ. תב"ש או' ה' ענ"ה שם או' ט'.

סעיף קטן יב

יב) אם חתך וחסר שלא במקום חריץ כשרה. מחב"ר או' י"א. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) ואם חתך וחסר במקום שהוא כנגד חריץ ולא הגיע עד כחריץ כשרה ואם הגיע עד החריץ יש להחמיר ולהטריף לחוש לדברי הגאין בה"ג ורוקח ורש"ל. מחב"ר או' י"ב. מיהו הער"ה או' ב' חולק וכתב דאפי' הגיע עד החריץ כשרה. ובאין הפסד גדול יש להחמיר. שמן הרוקח סי' ל"ה. פ"ת או' א' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יד

יד) שם. וכן אם ניקבה הכוליא וכו' עד מקום חריץ כשרה. מסתמא שלא ניקבו ע"י חולי. או"ה כלל נ"ג או' ב' וכתב עליו הב"ח אבל משמעות שאר פו' שכתבו סתם דבניקב או חסר כשרה משמע אפי' ע"י חולי ולמעשה צריך להתיישב בדבר עכ"ל והב"ד הש"ך סק"ב. ולפי מ"ש בהגה לקמן ססי' ן' דאין אנו בקיאין במסמסה יש להחמיר. פר"ח או' ב' לה"פ או' ג' כריתי או' ב' וכ"כ כנה"ג בהגה"ט סיף או' ב' דאין להקל נגד האו"ה. בל"י או' ב' ועיין במחב"ר או' י"ג מה שהאריך בזה ומסיק באו' י"ד דניקב מחמת חולי אף שלא יש חסרון אם הגיע עד הלובן והבשר אינו בריא יש להחמיר אף בהפ"מ. ענ"ה שם או' ה' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) ואם הגיע הנקב עד הלובן ולא יש חסרון והבשר בריא וטוב ולא יש כ"א הנקב יש להכשיר בהפ"מ. מחב"ר או' ט"ו. ענ"ה שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן טז

טז) ואם לא הגיע הנקב עד הלובן ולא יש חסרון והבשר יש בו רעותא והרעותא אינה בלובן יש להכשיר. מחב"ר או' ט"ז. ענ"ה שם. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יז

טוב) וכל זה שנודע שהנקב מחמת חולי אך אם אינו יכול להתברר שהוא מחמת חולי ולא יש שום רעותא בבשר אם לא יש חסרון אף אם הגיע עד הלובן יש להכשיר. מחב"ר או' טו"ב. זב"צ או' ט"ו. משמע הא אם יש רעותא בבשר או אם יש חסרון יש להחמיר

ונראה דיש להקל גם בזה דכיון דבכל צד איכא פלוגתא דרבוותא הו"ל ס"ס. ענ"ה שם או' ו'.

סעיף קטן יח

חי) נמצאת מחט בכליות ומגיע עד הלובן והמחט הוא ניכר שהוא מעץ א' שלוקח הרועה ומעט ברזל ע"ג והוא כמחט ונמצא ראש המחט העב מחוץ לעור הבהמה וראש הדק לפנים והיה תערובת גדול בבהמות ובכליות כשרה ולא חיישינן שמא ניקב א' מאיברים הפנימיים משום שניכר שמחט זה נכנס מעור הבשר לכליות ע"י הכאות הרועה וניכר שראשה עב מבחוץ. הרב מהר"ש הלוי בתשו' כ"י סי' ס' מחב"ר או' ח"י. ענ"ה שם או' ז' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן יט

יט) [**סעיף ב'**] **לקתה הכוליא וכו'** לקותא היינו שמחמת חולי לקה הבשר ונתמסמס עד שנעשה כבשר שהרופא גירדו ומעמידו על בשר חי ואעפ"י שאם ניטלו הכליות כשרה גמירי דע"י המסמסה טרפה. ב"י בשם הרא"ש והרשב"א והר"ן ומ"ש כאן בש"ע הוא לשון הטור והרמב"ם פ"ח מה"ש הלכה כ"ו. ולדידן לא נפקא לן מידי בשינוי הלשון משום דאין אנו בקיאין וכמ"ש לקמן או' כ"א.

סעיף קטן כ

ך) שם. לקתה הכוליא וכו' כי יותר מזיק לה כאב הלקותה מכאב החתך והנקב. ב"י בשם הרא"ש והר"ן. ט"ז סק"ד. ועיין לעיל סי' מ"ג או' ג'.

סעיף קטן כא

כא) שם. שאם תאחוז במקצתו יתמסמס וכו' ולדידן דלא בקאינן בהמסה כל שנשתנה מראית הבשר מחמת לקותא דהמסה טרפה כמ"ש לקמן בהגה ססי' ן' וכ"כ הפר"ת או' ג' ענ"ה סי' כ"ג או' י"א. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כב

כב) שם. שאם תאחוז במקצתו יתמסמס וכו' ואעפ"י שלא התחילה ההמסה מבחוץ אלא מבפנים טרפה מאחר דעיקר ליקותא אינו אלא במקום חריץ וא"כ כשהגיע המכה בלובן הכוליא דהיינו החריץ אין זה חסרון בפנים אלא בחוץ שהרי לובן שתחת המתניים הוא הנכנס בתוך הכוליא ויוצא מן הכליות לחוץ וגלוי הוא ולא נקרא מכה שבפנים. רש"ל פא"ט סי' פ"ו. ט"ז סק"ד. להה"פ או' ה' הל"פ בסעי' ב' בל"י או' ד' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כג

כג) שם. והגיע חולי זה עד הלובן שבתוך הכוליא ה"ז טרפה. האי עד הוא לאו דוקא דבעינן שיכנס חולי זה תוך הלובן שבכוליא אבל אם לא נלקה הלובן כשרה ודלא כמשמע מדברי הלבוש דעד הלובן לחודיה טרפה. ש"ך סק"ה. כנה"ג בהגב"י סוף או' כ"ד. פר"ח או' ד' לה"פ או' ו' הל"פ שם. שפ"ד או' ה' שה"מ או' ה' ביאור הגר"א או' ג' זב"ת או' ח' ענ"ה שם או' י"ב. זב"ש או' ב' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כד

כד) שם. והגיע חולי זה עד הלובן שבתוך הכוליא וכו' וה"ה יבש ונפרך בצפורן פוסל בחריץ לדעת או"ה דלעיל או' י"ד וכ"ה דעת רוב הפו' דכל חולי הוי רעותא. מק"מ או' ד' ואם משרטט ונשאר כך הו"ל כנפרך בצפורן כמ"ש לעיל סי' מ"ג או' כ"ב. וכ"כ זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כה

כה) שם הגה. מכת חרב דינו כלקותא. הרבה פירושים נאמרו בזה. י"א דהיינו שנבקעה לשנים דוקא וטרפה. ב"ח. ט"ז סק"ה. פר"ח או' ה' וי"א דמכת הרב היינו בכח כדרך שמכין בחרב והיינו לקתה הכוליא אבל נחתך בנחת כשר. ש"ך סק"ז. תב"ש או' ד' וכתב דהיינו אם נחתך במכה בכח עד מקום החריץ הוי לקותא. וי"א דמכת חרב היינו שהכה בחרב ועשה בה פצעים פצעים דמוליד חום וארס וטרפה. כריתי או' ז' ופליתי או' ה' והסכים לדבריו המחב"ר או' י"ט וכתב דהיינו שהגיעו הפצעים עד הלובן. וכתב זב"צ או' כ"א דיש להחמיר כג' הפירושים והיינו כל שהגיע ללובן שבתוך החריץ יש להטריף ואם לא הגיע יש להכשיר.

סעיף קטן כו

כו) שם. וכן אם נמצאת בכוליא ליחה וכו' או שנמצא בה מים בה עכורים וכו' טרפה והוא שיגיעו עד הלובן. י"א דבמוגלא ובמים עכורים או סרוחים יש להטריף אפי' לא הגיעו עד הלובן כמ"ש בט"ז סק"ו ובש"ך סק"ח. וכן הסכימו קצת מאחרונים. אבל הפר"ח או' ו' הסכים לדברי הש"ע דאין להטריף כ"א בהגיעו עד הלובן. וכן הסכים הכריתי או' ח' ופליתי או' ו' פנים מאירות ח"ב סי' כ"ו וסי' ק"ך. תורת יקותיאל. משכנות יעקב סי' י"ט. מחב"ר או' כ"ב. תו"ז סי' ס"ו או' ט' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן כז

כז) ואם הגיע ללובן קצת אפי' בלא רוב הלובן טרפה. כריתי או' ה' ופליתי או' ד' מש"ז או' ז' פ"ת או' ו' זב"ת או' כ"ה. מיהו מ"ש שם הכריתי דאם אין לקותא רק בלובן צ"ל

ברוב הלובן המש"ז שם חלק עליו בזה וכתב דגם בזה אם לקה קצת יש להטריף יעו"ש. וכ"כ אכ"א כלל י"ח או י"ח. תולדות יצחק סי' יו"ד. פ"ת שם. זב"צ או' ל"ה. ועיין לקמן או' מ"א.

סעיף קטן כח

כח) אם נמצאת רעותא בכוליא ולא הספיקו לבודקה אם הגיע למקום חריץ או לא ונאבדה טרפה. מהר"י אדרבי בתשו' סי' ש"י. מהרשד"ם חי"ד סי' ל"ח. מהרש"ך ח"א סי' ע"ז. שארית יהודה דף ס"ב וכתבו דלא מהני ס"ס מאיזה טעמים וגם איכא ס"ס להחמיר והב"ד כנה"ג בהגב"י או' ט"ו. וכ"כ פר"ח סוף או' ז' תב"ש סוף או' ב' בל"י או' ו' כו"פ שם. שה"מ או' י"א. שפ"ד או' ח' ער"ה או' ה' חכ"א שם או' י"ט. זב"ת סוף או' י"ד. ענ"ה שם או' י"ד. פ"ת או' ב' תו"ז שם או' י"ב. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן כט

כט) ומה שהתיר שם הרשד"ם הכלים שנתבשל בהם בשר זה אחר מעת לעת כתב עליו השפ"ד שם דאנן לא ק"ל כן דספק איסור תורה שנעשה אח"כ דרבנן אין להקל יעו"ש והב"ד פ"ת שם. בי"צ בתה"ב או' ח' שבאו' ב' וכן הער"ה בסי' מ"א או' ו' הביא פלוגתא בזה ומסיק לאסור יעו"ש. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן ל

ל) היו אנשים הרבה בבית המטבחיים וקצתם העידו שראו מים סרוחים בכוליא וקצתם ראו הכוליא ולא ראו הסרחין אין כאן הכחשה וטרפה שאין לא ראינו ראיה. מהרשד"ם שם סי' ט"ל. כנה"ג שם או' ט"ז. שה"מ שם. ענ"ה שם או' ט"ו. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן לא

לא) העידו שנים שראו הכוליא ולא היה בה מוגלא וב' אומרים שהיה בה מיגלא אבל לא ידעו אם היה מגיע עד חריץ הו"ל הכחשה והו"ל תרי ותרי והבהמה בחזקת התר עומדת. הרשד"ם שם. כנה"ג שם או' י"ז. בל"י או' ו' שפ"ד או' ח' ענ"ה שם או' ט"ז. בי"צ בתה"ב או' ד' שבאו' ב' זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן לב

לב) ומיהו אם כולם אומרים שהיה מוגלא אלא ששנים אומרים הגיע ללובן וב' אומרים שלא הגיע הוי ודאי טרפה דאיכא ס"ס לאיסורא. שפ"ד שם. ענ"ה שם או' י"ט. בי"צ בתה"ב שם. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן לג

לג) ראו בכוליא מים והריחו ריח סרוחים אין לתלות ולומר דשמא הסרחון הנרגש לא היה כ"א ממקום אחר והמים שבכוליא צלולים היו ולא עכורים וסרוחים דהיכא דאיכא רגלים לדבר תלינן להחמיר. מהר"י אדרבי סי' ש"י. כנה"ג שם או' ח"י. ענ"ה שם או' י"ז. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן לד

לד) שם. אבל אם נמצאו בה מים זכים כשרה אפי' הגיעו ללובן שבה. ומיהו הט"ז סק"ח וסק"י כתב דאפי' במים זכים בעינן עכ"פ שישתייר מקצת הלובן קיים יעו"ש אלא שהמש"ז או' ח' הקשה עליו וכתב הרב זב"צ או' כ"ו דבהפ"מ יש להקל ור"ל אפי' לא נשאר קצת.

סעיף קטן לה

לה) שם. אבל אם נמצאו בה מים זכים וכו' אפי' הם מלוחים. חת"ס סי' מ"ז. דע"ק או' ד' מק"מ או' י"א. פ"ת או' ד' זב"צ או' כ"ז. ואפי' אינם צלולים לגמרי מותר. דע"ק או' ה' מק"מ שם. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לו

לו) וכל שלא בדק אם היו זכים טרפה. ומ"מ כל שלפום ריהטא זכים אף שלא הבחין נגד האור אי צילי ביותר והובחן שאין סרוחין כשר. דע"ק או' ד' מק"מ שם. זב"צ או' כ"ט ואו' ל'.

סעיף קטן לז

לז) שם. ואם נמצא בה דם דינם כמים. ודעת רש"ל פא"ט סי' פ"ז לאסור בנמצא בה דם. והכריתי או' ט' כתב דדוקא אם נשאר כשיעור כוליא שלם והנשאר נימוק והיה לדם או שרק מראהו כדם ואין בעצמותו דם יש להכשיר. אבל דעת הב"ח להתיר כדברי הש"ע. וכ"ה דעת הט"ז סק"ט. שה"מ או' ט' זב"ת או' י"ג. וכ"פ חכ"א כלל י"ח או' י"ז. בי"צ או' ז' ומיהו משמע מדברי הש"ע דאפי' אם הגיע הדם ללובן שלה דהיינו דגם הלובן נהפך לדם כשרה כמו במים זכים אבל התב"ש או' ז' חולק וכתב דאם גם הלובן נהפך לדם אין להקל. וכ"כ שה"מ שם. זב"ת שם. חכ"א שם. בי"צ שם. ומיהו לדעת הט"ז שכתבנו לעיל או' ל"ד גם לדעת הש"ע בעינן שישאר קצת מן הלובן קיים כמו במים זכים אבל אם נהפך כל הלובן שבתוך החריץ לדם יש להטריף וכ"כ המש"ז או' ט' ולכן בכה"ג דאיכא מטריפין בנהפך לדם יש להחמיר כדברי התב"ש ובעינן שיהיה כל הלובן שבתוך החריץ קיים וכדברי האחרונים הנז' שכתבו להחמיר.

סעיף קטן לח

לח) שם. ואם נמצאת מלאה מים וכו' אלא מראיהם כרכומי כמראה הדבש כשרה ויש מי שאוסר. הגה. והכי נהוג. מ"ש בש"ע ויש מי שאוסר הוא מדברי הרשב"א בתשו' ח"ג סי' רנ"ח כמ"ש בב"י וכתב בד"מ או' א' דיש להחמיר כדברי הרשב"א. וכ"פ בספרו תו"ח כלל פ"ט או' ה' וכתב והכי נהוג ולכן כתב ג"כ בהגה והכי נהוג. והב"ד הש"ך סק"ט. וכן הסכים כנה"ג בהגב"י או' ח' להחמיר כדברי הרשב"א וכתב שכ"פ הרשד"ם חי"ד סי' ל"ח ומהר"י אדרבי סי' ש"י והלבוש ול"ח סי' רל"ט ודמש"א דף קמ"ו ע"א יעו"ש. וכן הסכים שה"מ או' יו"ד. מחב"ר או' כ"א. ענ"ה שם או' כ"א. תו"ז סי' ס"ו או' י"ד. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן לט

טל) ואפי' לסברת הרשב"א דאוסר בכרכומי לא הוי אלא ספק טרפה. מק"מ או' ט"ו. זב"צ או' ל"ג. ואם לא הגיעו ללובן סמכינן על המתירין משום דהו"ל ס"ס. פר"ת או' ז' ענ"ה שם.

סעיף קטן מ

מ) [סעיף ג'] אם לא היה הלקות אלא בלובן אעפ"י שכל שאר הכוליא בריאה טריפה. כן הוא עיקר כפסק הש"ע ודלא כהראב"ד דמיקל אם לא לקתה הכוליא. פר"ח או' ז' פר"ת או' ח' להה"פ או' י"א. תב"ש או' ח' שה"מ או' י"א. זר"א או' קמ"ו. זב"ת או' י"ד. חכ"א כלל י"ח או' י"ח. ענ"ה סי' כ"ג או' כ"ב. תו"ז שם או' י"ז. זב"צ או' ל"ד. ואינה טריפה אלא מספק וכל דאיכא ספיקא אחרינא שרי. פר"ת שם. זב"ת שם. ענ"ה שם.

סעיף קטן מא

מא) והגם אם כל הכוליא בריאה ולא שלט הלקות אלא במקצת הלובן טרפה כמ"ש לעיל או' כ"ז יעו"ש.

סעיף קטן מב

מב) [סעיף ד'] נמצאו בכוליא אבנים כשרה. כי משם יורדת לגיד הערוה. ב"י בשם הרוקח. ט"ז ס"ק י"א. ש"ך ס"ק י"א.

סעיף קטן מג

מג) שם. נמצאו בכוליא אבנים כשרה. ואפי' נמצאו האבנים במקום חריץ כשרה משום דהיינו רביתייהו. תו"ח כלל פ"ט או' ו' ט"ז שם. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' כ"ה. פר"ח או' ח' בל"י או' יו"ד. כריתי או' יו"ד. זר"א או' קמ"ז. שה"מ או' י"ב. זב"ת או' ט"ו. זב"ש או' י"ג. תו"ז שם או' י"ח. זב"צ או' ל"ו. מיהו החכ"א שם או' ך' כתב דיש להכשיר בהפ"מ.

סעיף קטן מד

מד) והגם שאפי' נמצאו האבנים במקום חריץ כשרה מ"מ גוף חוט הלבן שבחריץ צ"ל בריא ושלם. רש"ל פא"ט סי' פ"ז.

סעיף קטן מה

מה) ואם נתקטנה הכוליא ע"י אבנים אלו לפחות מכשיעור שית' לקמן סעי' ה' המנ"י שם על התו"ח או' י"ט הניח בצ"ע והבל"י שם כתב דיש להכשיר. אבל התב"ש סוף או' ט' כתב דודאי טרפה. מש"ז או' י"א. ענ"ה שם או' כ"ד. זב"צ או' נ"ה. והא דאמרינן אם נתקטנה ע"י אבנים טרפה היינו אם יש סי' שאינו מתולדתה כגון דכויץ אבל אם היא קטנה מתולדתה כגון דלא כויץ ולא יש בה סי' מג' סימנים שנכתוב לקמן או' נ"ג כשרה. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן מו

מו) וכתב שם התב"ש דשני מיני אבנים הם הא' ידוע אצל רוב בני אדם שבא עם שתיה שאינו נקי מאבנים וצרורות וזהו אפי' אם נמצאו במקום חריץ כשרה אבל אם באו מחמת מכה ומוגלא אין להתיר כ"א לא הגיעו למקום חריץ יעו"ש אבל השה"מ שם חולק וכתב דבכל גוונא יש להכשיר וכתב דהכי נקטינן. וכ"כ זב"צ סוף או' ל"ו.

סעיף קטן מז

מז) לפעמים נמצא שכליות של שוורים עצם בתוכו ונראה דיש להכשיר כדין עצם הנמצא בלב (כמ"ש לעיל סי' מ' או' י"ג) וה"ה בכליות וכן אירע פה אזמיר שנמצא בכוליא של בהמה עצם א' כצורת אדם ראש ורגלים וידים והכשירו רבני הדור מה"ט. תו"ז סי' ס"ו או' י"ט. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן מח

מח) מעשה בכוליא גדולה כשיעור ד' כליות בתוך כיסה וכשהוציאו אותה מכיסה נמצאת כולה קשה כאבן וענבים כצורת ביצים ומראיתה כמראית דם עם מים וקצת מוגלא בתוכה והלובן לא נמצא והעליתי בתשו' (בס' נד"ל) סי' ז"ן להטריף דהקשיות מורה על הלקות דלו יהיה ספק אי הוי לקותא ספיקא דאו' לחומרא תו"ז שם או' ך'. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מט

מט) [**סעיף ה'**] **כוליא שהקטינה טרפה וכו'** בבהמה דקה עד כפול ופול בכלל טרפה ובגסה עד כענבה בינונית וענבה בכלל טרפה. ובה"ג כתב דכפול וכענבה כשרה וכ"כ ראב"ן סי' רנ"ז וכ"פ הא"ז. ש"ך ס"ק י"ב. אבל רש"ל סי' פ"ח פסק כדברי הש"ע דכפול

וכענבה טרפה וביותר מכפול וכענבה כשרה. וכ"כ בהגהות שערי דורא סי' פ"ח וכתב ודלא כבה"ג. וכן הסכים הפר"ח או' יו"ד כדברי הש"ע. לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"א. שה"מ סוף או' י"ג. שו"ג או' י"ד. חכ"א כלל י"ח או' כ"א. תו"ז שם או' כ"ב. בי"צ או' ב' והוי ספק ואי איתרמי גם ספיקא אחרינא הו"ל ס"ס וכשרה. פר"ת או' ט' ענ"ה שם או' ל"ב. זב"צ או' מ"ו. והש"ך בספרו הארוך כתב דבהפ"מ יכול להכשיר כפול וכענבה. וכן הסכים הער"ה או' ו' ענ"ה שם או' מ"ו.

סעיף קטן נ

נ) ושיעור הפול כתב בשש"א או' ד' להוכיח מש"ס ופו' שהוא י"ח עדשות שהם ע"ב שערות כשהן עומדין בגופו של אדם כמו גריס דנגעים המוזכר בפ"ו דנגעים ושיעור ענבה בענבה הגדולה משערין להחמיר יעו"ש. וכ"כ בספרו ענ"ה סי' כ"ג או' כ"ח. וכ"כ שה"מ או' י"ד מפני החומרא יש לשער בענבה היותר גדולה שבזמנינו. וכ"כ התו"ז שם או' כ"ב. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן נא

נא) שם. בבהמה דקה עד כפול וכו' פי' כשכוליא שבצד א' הקטינה צריך בה שיור טפי מפול וכששני הכליות של ב' הצדדים הקטינו צריך בכל א' בפ"ע שיור הנז' דע"ק או' יו"ד. מק"מ או' י"ט.

סעיף קטן נב

נב) מסתברא דצריך שיור פול וענבה כברייתן ואם משוך או מרודד ומתלקט הוי ספק אך אם בקעים שדרך להיות בכוליא ומפסיק חלב בתוכן ומשלימין מצד זה לצד ב' דהבקע לשיעור מהני רק מה שאינו כסגנון בשר כליות במישוש ומראה אינו משלים. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן נג

נג) שם. והיכי ידעינן אי הוי מחמת חולי או לא אי חזינן שהקרום שלה כווץ וכו' ועוד סי' אחר בודקים את מקומה אם היא כולה מלאה ואין שם חלל סביבותיה ולא ריקוב כלל אז ניכר שכך היתה תחלת ברייתה וכשרה ואם נמצא חלל שם באמת הקטינה ואסורה. ש"ך ס"ק י"ד בשם הכלבו. פר"ח או' י"ב. ועוד אם יש קצת לקותא או רכותא איכא למיחש שמא הקטינה וספקא דאו' לחומרא. כנה"ג בהגב"י או' כ"ח בשם רש"ל. וכל שנמצא בה א' מג' אלו כויץ או חלל או ריקבון ורעותא טרפה ובלא נמצא שם אחד משלש אלו מאחר דהכוליא ממלא הכיס ודאי מתולדה הוא וכשרה. קומץ כלל ה' או' ט"ו. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן נד

דנ) כוליא שלא הספיקו לבודקה ובאו עדים והעידו שראוה בפי הכלב מוכחא מילתא דהיתה גדולה יותר מכעניבה שאם היתה היה מבליעה הכלב ברגע א' ולא היתה !נראית בפי הכלב וע"כ יש להכשיר. מהרשד"ם חי"ד סי' ט"ל. כנה"ג בהגב"י או' כ"ז. ענ"ה שם או' ל' זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן נה

הנ) כוליא שהיתה קטנה ולא הספיק לשערה אם היתה יותר מכפול או מכענבה עד שנאבדה הבהמה מותרת מטעם ס"ס ספק אם היתה יותר מכפול ומעניבה ואת"ל שלא היתה גדולה מפול ומענבה שמא מתחלת ברייתה היתה קטנה ולא ע"י חולי והוי ס"ס המתהפך. כנה"ג שם או' כ"ח. בל"י או' י"א. שפ"ד סוף או' ח' שו"ג מחו' או' ב' ברכ"י בשיו"ב או' ב' חכ"א כלל י"ח או' כ"א. זב"ת או' י"ח. זב"ש או' ט"ו. ענ"ה שם או' ל"א. תו"ז שם או' כ"ו. בי"צ בעמ"ז או' ג' זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן נו

ונ) מיהו אם הכוליא האחרת שלא נאבדה היתה סרוחה או שום רעותא שלא הגיעו למקום חריץ שמחמת אותה כוליא הבהמה כשרה הכא טרפה דאין כאן אלא ספק א' ספק אם היתה גדולה כפול וכענבה או לא וכיון דאתחזק רעותא שהיא קטנה וגם האחרת סרוחה אזלינן לחומרא אבל ס' דשמא מתחלת ברייתה היתה כך אין לספק דכיון דראינו הכוליא האחרת סרוחה מחמת חולי אנן סהדי שאף האחרת קטנותה מחמת חולי. כנה"ג שם. בל"י שם. זב"ת שם. זב"ש שם. ענ"ה שם. תו"ז שם או' כ"ז וכתב ודלא כהשו"ג שפקפק בזה. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן נז

זנ) בהמה א' שנמצא בה כוליא א' גדולה מאד וכוליא שנית נתקטנה מאד וא"א לעמוד על הבירור אם ע"י חולי או מתולדתה הבהמה כשרה דאמרינן מדהגדילה שנית שלא ע"י חולי כי ודאי נעשית כך מתחלת ברייתה כך השנית מתחלת ברייתה נתקטנה. שבו"י ח"ב סי' ס"ב וכתב שכך הסכימו עמו גדולי הוראה להכשיר. בל"י או' י"ב. פ"ת או' ז' יא"פ על סעי' ו' יד דוד בהגה"ט או' ו' מק"מ סוף או' כ"ב. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן נח

חנ) כוליא שהיא מעט יותר מכפול דכשרה אם נמצא בה מוגלא שלא הגיעה לחריץ דכשרה מ"מ אם תסיר המוגלא הנז' ותהיה קטנה מכפול יש להטריף. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן נט

טנ) [**סעיף ו'**] **יש מי שכתב וכו'** היינו כשניטלו ביד או כשנבראת כך וכו' אבל אם ניטלה ע"י חולי וכו' זהו דעת הכלבו ומהרש"ל פא"ט סי' פ"ח השיג עליו ודעתו להתיר גם אם ניטל ע"י חולי אבל דעת האחרונים להטריף כדברי הכלבו ופסק הש"ע. ט"ז ס"ק י"ג. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח סוף או' י"ג. לה"פ או' ט"ו. בל"י שם. תב"ש או' י"א. שה"מ או' י"ז. שו"ג סוף או' ך' ענ"ה שם או' ל"ד. בי"צ או' ג' קומץ כלל ה' או' ט"ז. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן ס

ס) **שם. צריך לבדוק אם הכיס וכו'** ואם לא הספיקו לבדוק את הכיס שלהם עד שנאבד טרפה מספק. תולדות יצחק סי' י"ג. פ"ת או' ט'.

סעיף קטן סא

סא) [**סעיף ז'**] **אם היו ג' כליות או יותר והקטינו היתרות וכו'** כתב הב"ח דהלשון משמע שהשלישית אינה עומדת בשורה א' עם השתים אבל אם עומדות זו אצל זו ולקתה חדא אז היא טרפה דמאן לימא לן דהיתירה לקויה דלמא שאינה יתירה לקויה והוה לקתה כוליא א' וטרפה עכ"ל ורש"ל פא"ט סי' פ"ט כתב דאם יש ג' כליות וכולם עומדות בדרא חדא ויש לקותה או שאר חסרון באחד מהם כשרה אבל אם הג' אינה עומדת בדרא והלקותה או החסרון הוא בא' מאותן השתים העומדות בדרא טרפה עכ"ל והפר"ח או' י"ד כתב דבכל גוונא יש להטריף בין שעומדת היתירה בחד דרא או עומדת במקום אחר ואפי' ד' או ה' ויותר כל שלקתה א' מהם טרפה. וכ"כ הכריתי או' י"ג. תב"ש או' י"ב. שפ"ד או' ט"ז. שה"מ או' י"ח. מחב"ר או' כ"ה. זב"ת או' כ"א. חכ"א כלל י"ח או' כ"ב. ענ"ה שם או' ל"ה. תו"ז סי' ס"ו או' כ"ח. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן סב

סב) **ומ"מ** אם היתירה קיימא במקום אחר והקטינה היא טרפה מן הספק ונ"מ אם מספקא לן אם היא מברייתה וכשרה או מחמת חולי וטרפה דיש להכשיר דהו"ל ס"ס. פר"ת או' י"א. זב"ת שם. ענ"ה שם. תו"ז שם. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן סג

סג) **ולאו** דוקא יתירה שהקטינה דה"ה בכל שאר לקותות יש להטריף. תב"ש שם. חכ"א שם. ור"ל דלאו דוקא בהקטינה היתירה יש להטריף אלא ה"ה בשאר לקותא הנז"ל כגון נתמסמסה או יש בה עכורים וסרוחים וכו' בכל גוונא יש להטריף. וכ"כ זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן סד

סד) והא דמטריפין בכוליא יתירה שהקטינה או שלקתה ה"ד אם היא בצורת כוליא אבל אם אין לה צורת כוליא חשבינן לה כחתיכת בשר בעלמא וכשרה. תב"ש שם. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן סה

סה) [**סעיף ח'**] **יש מי שכתב דלובן בכוליא לקותא הוא.** ואע"ג דאינו פוסל עד שיגיע ללובן שבכוליא שהוא מקום חריץ ובמה ניכר דלקוי הוא הלא כבר הוא לבן י"ל כיון דא"א למיקם עלה טרפה דספק דאו' הוא. רש"ל פא"ט ססי' פ"ז. ב"ח. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' ט"ו. פר"ת או' י"ג. בל"י או' י"ד. תב"ש או' י"ג וכתב ודלא כהט"ז. שו"ג מחו' או' ג' מחב"ר או' כ"ח. זב"ת או' כ"ב. ענ"ה שם או' ל"ז. תו"ז שם או' ל"א. זב"צ או' ס"ג. ומיהו לפעמים אפשר להכיר גם בלובן והוי ודאי טרפה. שפ"ד או' י"ז. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן סו

סו) ונראה דהגם דמין לובן הלקות משונה הוא ממין לובן הכוליא אעפ"י כן טרפה כי מן הסתם ישתנה גוון הליבון כשיהיה במין לובן אחר. והגם דחזינן דכל הלובן של הכוליא אין בו שינוי מקצתו לקצתו במין הלובן עכ"ז איכא למיחש דכולה לובן דכוליא זו לקוי וליכא לאכוחי ממין לובן כוליא אחרת כי לא כל לובן הכליות שוות הם. פר"ת שם. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן סז

סז) שינוי בלובן אי מפסיק אודם בינו ללובן החריץ לא שייך מ"ש האחרונים שאין היכר בלובן וכשרה. דע"ק או' י"ג. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן סח

סח) שם. וכל שינוי מראה פוסל בה. והטור כתב דירוקה כשרה וכן הסכימו כל האחרונים ופי' דה"ד ירוקה ככרתי אבל ירוק הנקרא גע"ל טרפה ובס' תו"ח ואפי רברבי כתבו אפכא ודעת הב"י להטריף כל מין ירוק ולפיכך יש לחוש בדבר ולהטריף בכל גוונא. פר"ח או' ט"ז. תב"ש או' י"ג. שה"מ או' ך' שו"ג או' כ"א. ער"ה או' ט' ענ"ה שם או' ל"ו. תו"ז שם או' ל"ב. זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן סט

סט) ומעשה בכוליות שהיו שחורות כעורב והרתיחו אותם במים רותחים וחזרו למראיתן והכשרנום כדלקמן סי' נ"ב סעי. ב' הא דשינוי פוסל באברים וכו' אם שלקן וחזרו למראיתם כשרה עכ"ל וה"ה נמי בשאר מראות הפוסלות בכליות אם שלקן וחזרו

למראיתן כשרה. ואמרו לנו הקצבים דהא דנמצאו הכליות שחורות היינו משום היות הבהמה עיף ויגע. שו"ג או' כ"א וכ"כ בספרו שו"ת אהל יוסף יו"ד סי' י"ד וכתב שכן מנהג שאלוניק"י. מחב"ר או' כ"ז. ענ"ה שם או' מ"א. זב"ש או' י"ט. יא"פ. תו"ז שם או' ל"ג. זב"צ או' ע"ב.

סעיף קטן ע

ע) בלובן הכוליא יש עליו קרום דק מלמעלה דבוק בלובן שבתוך הכוליא ולפעמים נמצא אותו קרום שחור נוטה לדיותא ותחת אותו קרום מוצאים הלובן לבן כשאר הכליות יש להכשיר משום דהקרום לא נקרא חריץ אלא דוקא הלובן. פר"ח או' י"ז וכתב שכן נהגו בירושת"ו. פר"ת או' י"ג. בל"י או' י"ד. שה"מ או' ך' זר"א או' קנ"ג. זב"ת או' כ"ג. זב"ש או' י"ז. ענ"ה שם או' מ' חכ"א שם או' כ"ה. תו"ז שם או' ל"ד. בי"צ בתה"ב סוף או' ג' זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן עא

עא) ודוקא אם נמצאת כל הכוליא בריאה ושלימה בלא שינוי מראה אז פשיטא דכשרה דלא אשכחן שום טרפות באותו קרום שלמעלה מן הלובן אבל אם נמצאת הכולוא בשינוי מראה כמראה לקות הקרום הנז' יש להטריף דחיישינן שמא נגע בלובן ולא מינכר. פר"ת שם. זב"ת שם. זב"ש שם. ענ"ה שם. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן עב

עב) אם נמצאת לקותא בכוליא ומגעת בלובן המכוסה בקצוות הכוליא כשרה דלא מקרי לובן אלא שבאמצע הכוליא אבל המכוסה לא מקרי לובן. משחא דרבותא בנימוקי מהר"ר חיים אלפאסי ז"ל. זב"ש או' כ"א. זב"צ או' ע'.

סעיף קטן עג

עג) מעשה שהיה בבהמה א' שנמצאת כוליא א' מצד א' גדולה עד מאד וצד השני לא היה כוליא כלל רק במקומה היה כיס מלא מים ועפרורית ולא היה שום בשר של כוליא ולא לובן כלל ועוד אותו הכיס היה קשה ודומה לכיס של מי רגלים והתירו רבני הדור. זב"ש או' כ"ד. זב"צ או' ע"א וכתב ופשוט הוא.

סעיף קטן עד

עד) ואם אמר הישראל שראה בהרת שחורה בכוליא ולקחה הגוי יש להכשיר מס"ס ספק אם לא הגיע השחרות ללובן ואת"ל הגיע דלמא אם היו שולקין אותה במים רותחין היתה חוזרת לברייתה והוא ס"ס המתהפך. שו"ת אהל יוסף יו"ד סי' י"ד. מחב"ר או'

כ"ט. זב"ש או' כ"א. ענ"ה שם או' מ"ב. וא"פ. תו"ז שם או' ל"ה. זב"צ או' ע"ג. ועיין לעיל או' ס"ט.

סעיף קטן עה

עה) כוליא שנמצא בה שלפוחית של מים ומראה השלפוחית שחורה מאד והיא גדולה וחתכוה ונמצא בה מים זכים שהגיעו עד הלובן ועשו בה רושם כי לובן זה משונה מראיתו מלובן אשר באותה כוליא עצמה במקום אחר אותה הבהמה טרפה. פרי האדמה ח"ד דף ך' ע"ד. והא דטרפה דוקא משום דנשתנה הלובן אבל אם לא נשתנה הלובן אף דהשלפוחית גדולה ומראיה שחורה אין לאסור משום זה וכשרה. זב"צ או' ע"ד וכתב ודלא כדמשמע מדברי הרב הנז' יעו"ש.

סעיף קטן עו

עו) שם. וכל שינוי מראה פוסל בה. ואע"ג דכל האברים חוץ מריאה אין שינוי מראה פוסל שאני כוליא כיון דלקותא פוסל בה ושינוי מראה הוי לקותא כדאיתא בש"ס חולון מ"ז ע"ב. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' י"ז. זב"ת או' כ"ג.

סעיף קטן עז

עז) [**סעיף ט'**] **כוליא שהאדימה וכו'** כשרה. ודוקא האדים בשר דזיל בתר טעמא משום דהכוליא נוטה לאדמומות אבל האדים הלובן שבכוליא אין לך שינוי מראה גדול מזה וטרפה. תב"ש או' י"ד. שה"מ או' כ"א. זב"ת או' כ"ד. ענ"ה שם או' ט"ל. זב"ש או' כ"ו. תו"ז שם או' ל"א. בי"צ או' יו"ד. ואין לאסור אלא דוקא אם נהפך כל הלובן לדם אבל אם נשאר מקצתו כשרה כמ"ש המש"ז או' יו"ד. וכ"כ זב"צ או' ע"ה. ועיין לעיל או' ל"ז.

סעיף קטן עח

עח) כוליא שנמצאת בה מכה ונפסק הבשר והאדים הלובן שבתוכה אעפ"י שלא אסרו חכמים אלא לקותא והאי מכה היא כיון שהאדים הלובן יש לחוש שמא מחמת המכה נעשית לקותא ולפיכך האדים הלובן שבתוכה וא"נ ספיקא היא הא ק"ל ספיקא דאיסורא היכא דאתיליד רעותא לחומרא והכא הא אתילידא. מהר"י הלוי ן' מיגש בתשו' סי' ל"ה. מחב"ר או' כ"ו. יא"פ. זב"ש או' ך' ענ"ה שם או' מ"ג. זב"צ או' ע"ו.

סעיף קטן עט

עט) [**סעיף יוד'**] **אין טרפות בכוליא של עוף.** והטעם לפי שכוליות העוף הם סגורים בעצם ואין מגיעים שם בבני מיעים ואין שום טרפות נוהג בהם ולכן אין להחמיר בו יותר מאילו ניטל ונחתך. מהר"י מולין. ומטעם זה התיר הר' שמואל תרנגולת שלקתה כוליא שלה שהיתה נפוחה כביצת תרנגולת ושחורה כדיותא. ב"י בשם או"ה. ט"ז ס"ק ט"ז.

והפר"ח או' י"ח כתב משום דליכא טרפות בכוליא אלא כשמגיע למקום חריץ דהיינו הלובן וכוליא שבעוף ליכא לובן בתוכה ולפיכך אין טעם להטריף בכאן עכ"ל וכתב שכ"כ הרשב"א בתה"ב דף ן' וכ"כ ביאור הגר"א או' ט"ז בשם תה"ב הנז'.

סעיף קטן פ

פ) שם. אין טרפות בכוליא של עוף. אבל חיה בין דקה בין גסה דינה כבהמה. כנה"ג בהגב"י או' מ"ג. מק"מ או' ל'.

סעיף קטן פא

פא) שם. אין טרפות בכוליא של עוף. ואם היה מכה בכוליא דעוף והיה העצם מעוכל בפילוש אצל הכליות שהיה שם נקב קטן בפילוש יש להחמיר שלא בהפ"מ. דע"ק או' י"ד. מק"מ שם. זב"צ או' ע"ח.

סימן מה

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] בהמה או עוף שניטל האם שהולד מונח בה כשרה. והתו' חולין נ"ו ע"ב ד"ה איבעיא והפו' כתבו לר' חננאל בעוף טרפה וע"כ כתב הב"ח דיש להחמיר היכא דליכא הפ"מ. וכ"כ הש"ך סק"א. לה"פ או' א' בל"י או' א' תב"ש או' א' וכתב ודלא כהפר"ח. שפ"ד או' א' מחב"ר סוף או' א' ער"ה או' א' חכ"א כלל י"ט או' א' ענ"ה סי' כ"ד או' א' זב"ש או' א' בי"צ או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) ובעוף המעי שהבצים מונחים בו הוא כמו אם בבהמה. ב"ח. פרישה או' א' לה"פ שם. בל"י שם. כריתי או' א' תב"ש שם. שפ"ד שם. חכ"א שם. בי"צ שם. זב"ת או' א' ועיין לקמן או' י"ב.

סעיף קטן ג

ג) שם. בהמה או עוף שניטל האם וכו' ואם יש ב' בבהמה כתב הכנה"ג בהגה"ט רסי' זה דלמ"ד דניקב טריפה לפי' הרמב"ן אם השתים דבוקות טרפה וגם לפי' הרשב"א כל שא"א לינטל אם לא תינקב השנית טרפה יעו"ש ונראה להכשיר מכח ס"ס ספק אם ניקב נמי כשרה והלכה כמ"ד ניטל כשרה וכ"ש ניקבה ואת"ל הלכה כמ"ד ניטלה כשרה אבל ניקבה טרפה ספק אם הלכה כרש"י וסיעתו דכל היתר כנטול היינו אף האחר והו"ל ניטלה וכשרה. מחב"ר או' ב' וכתב שכ"כ השפ"ד או' א' ברכ"י בשיו"ב או' א' וכתב שכן מסיק הכנה"ג בשו"ת בעי חיי סי' ס"ז להתיר בין כשהם נפרדות בין כשהם דביקות.

זר"א או' קנ"ו. ענ"ה שם או' ג' תו"ז סי' ג' או' ה' מיהו הלב"ש בחי' דינים ליו"ד או' י"ח כתב דאין להכשיר אלא בהפ"מ.

סעיף קטן ד

ד) **ומיהו** אם נמצאו ב' בעוף יש להכשיר אף בהפסד מועט. שפ"ד שם. מחב"ר שם. אבל הער"ה או' ב' כתב דבעוף אם דבוקית זו בזו יש להחמיר שלא במקום הפסד. וכ"כ הלב"ש בחי' דינים ליו"ד או' י"ח. אכן אם א' גדולה וא' קטנה כשר גם באין הפ"מ אפי' הם דבוקים יחד מיהו אם א' מהם דבוקה באבר א' דמטריף בנקב כגון בדקין וכיוצא אין כשר אלא בהפ"מ בין שהגדולה דבוקה שם או הקטנה לב"ש שם. פ"ת או' א'.

סעיף קטן ה

ה) **שם הגה. ויש מחמירין בניקב או נימוק ויש להחמיר אם לא במקום הפ"מ.** וכן הסכים המחב"ר או' ו' ואו' ח' שה"מ או' ג' חכ"א כלל י"ט או' ב' בי"צ או' א' ענ"ה שם או' ה' זב"צ או' ד'. וכ"ה מנהג עה"ק ירושת"ו ושלוניק"י להחמיר. הרב פרי האדמה ח"ג דף מ"ד ע"ב. מחב"ר בקו"א או' ב' ענ"ה שם או' ו' זב"צ שם. והשו"ג או' ה' כתב דבשלוניק"י נוהגין לאסור בניקב או נימוק אפי' בהפ"מ. ענ"ה שם.

סעיף קטן ו

ו) **שם בהגה. ויש להחמיר אם לא במקום הפ"מ.** וכן בשעת הדחק יש להקל. שה"מ שם.

סעיף קטן ז

ז) **נחתך** קצת מן האם יש להכשיר אפי' בלא הפ"מ ודלא כחגורת שמואל או' ג' דמחמיר שלא בהפ"מ. מחב"ר או' ז' ענ"ה שם או' ז' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ח

ח) **אם** נימוק הולד בתוך שליא של בהמה אין להכשיר כ"א בהפ"מ. בל"י סוף או' ג' תב"ש סוף או' ב' מש"ז סוף או' א' מחב"ר או' ט' חכ"א שם. בי"צ שם. ענ"ה שם או' ח' תו"ז שם או' ג' קומץ כלל ה' או' י"ח. זב"צ או' ו' ועיין לקמן או' י"ב.

סעיף קטן ט

ט) **תרנגולים** שנמצאים בשליתן ביצים סרוחים וקרושים יש להכשיר. אמונת שמואל סי' י"ח. פר"ח או' ב' שה"מ או' ג' מיהו התב"ש שם כתב דאין להכשיר כ"א בהפ"מ וכ"כ ביה"ל או' א' בל"י שם. מחב"ר או' יו"ד. זר"א או' קנ"ז בי"צ או' ג' קומץ שם. זב"צ או' ז' וה"ה בשעת הדחק או בע"ש יש להכשיר. שפ"ד או' ג' מחב"ר שם. בי"צ בעמ"ז או' י"ד. ועיין לקמן או' י"א.

סעיף קטן י

י) **במקומות** שנהגו להתיר בביצים הנז' כהוראת הגאונים הרב אמונת שמואל והפר"ח אין להחמיר לאחרום והמחמיר לעצמו אף במקומות הנז' קדוש יאמר לו. מחב"ר או' י"א. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) **בעה"ק** ירושת"ו ובארץ מצרים נהגו להתיר אם נמצאו ביצים קרושות כהוראת הרב אמונת שמואל והפר"ח. מחב"ר או' י"ב. וכ"כ השו"ג במחי' או' א' דכן עשו מעשה פעמים הרבה ובלבד שיהא האם שלימה עכ"ל והב"ד ענ"ה או' ט' תו"ז שם או' ט' וכ"כ הברכ"י בשיו"ב או' ב' בשם שו"ת קרית חנה סי' י"א שקבל מרבותיו שקבלו מרבותיהם להתור וכן דעת רבו המחבר שבו"י יעו"ש.

סעיף קטן יב

יב) **נימוק** הולד באם הבהמה שהיא השליא שהולד מונח בו או שנמצאו בעוף ביצים קרושים וסרוחים יש לבדוק להאם שלהם דאם לא נימוק יש להכשיר בהפ"מ אף בעוף ואם נימוק אזי בבהמה יש להכשיר בהפ"מ ובעוף יש להטריף אפי' בהפ"מ. קומץ כלל ה' או' י"ח. וכ"כ הבי"צ או' ב' דניקב וכ"ש נימוק האם של העוף שהביצים מונחים בה טריפה אפי' בהפ"מ.

סעיף קטן יג

יג) **והא** דאמרינן דניקב האם בעוף טרפה היינו המעיים שהשלל מונח בתוכו אבל לא השלל שהוא האשכול שהביצים בתוכו. מש"ז או' א' בי"צ בעמ"ז או' י"א.

סעיף קטן יד

יד) **אם** נמצא מחט תחיב בשלל של הביצים טרפה דחיישינן שמא ניקבו א' מאברים הפנימיים. או"ה כלל נ"א או' ט"ז. ב"ח בשם רש"ל. ט"ז סק"א. ביה"ל או' א' חכ"א כלל י"ט או' ה' זב"ת או' ב' ענ"ה סי' כ"ד או' ט"ו. בי"צ או' ג' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן טו

טו) **אם** נשתנה מראית האם והיתה שחורה ושלקיה ולא חזרה למראיתה עכ"ז כשרה וה"ט דאעיקרא דשינוי מראה דפוסל י"א דה"ד כשראינו שנפל לאור כמ"ש לקמן סי' ב"ן ובניקב האם אי כשרה אי טרפה הוא מחלוקת והו"ל ס"ס. זכ"ל הלכות טרפיות על סי' זה. זב"ש או' י"א. ענ"ה שם או' ט"ז. זב"צ או' י"א ויש שם ט"ס.

סעיף קטן טז

טז) בהמה שהפילה ולד מת יכול לשוחטה בו ביום ולבדוק האם ואין בזה חשש כלל ודלא כהקצבים שיש להם קבלה להמתין עד ג' ימים. תו"ז שם או' ו' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) [סעיף ב'] ניטלה שלפוחית שמי רגלים נקיים לתוכה כשרה ויש אוסרים. וכ"ה דעת כמה פו' לאסור ומשמע אפי' בהפ"מ והכי נקטינן. מחב"ר או' ט"ו. שה"מ או' ד' ענ"ה שם או' יו"ד. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יח

חי) שם הגה. והכי נהוג להטריף אפי' בניקב. ויש לאסור בכל מקום אפי' לא נודע המנהג דאיסור זה תלוי באשלי רברבי. תב"ש או' ג' מחב"ר או' ט"ז וכתב וכן עיקר. ענ"ה שם או' י"א. בי"צ או' ד' קומץ שם או' י"ט. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יט

יט) שורים המשתינים דם יש לבדוק בשלפוחית ואם לא ניקבה מותרים. לה"פ או' ד' בל"י או' ד' שפ"ד או' ה' מחב"ר או' י"ט. חכ"א שם או' ד' ענ"ה שם או' י"ד. זב"ש או' יו"ד. בי"צ שם. קומץ שם. וחד מן הראיות לזה דכל הגידים נקבצים לשם ונתלה הדבר שהדם בא מן הגידים שניתקו מעבודת פרך וכן נמצאו בספרי רפואות ומה"ט כתבו לעצור הדם לאדם ליקח סמרטוטין ולשרותם במים קרים מאד ולכרוך סביב גיד האמה ונעצר הדם בדוק ומנוסה. לה"פ שם. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כ

ך) ואם לא בדק יש לאסור אפי' בהפ"מ. מק"מ או' ג' אבל השפ"ד שם כתב אפשר להקל בהפ"מ. וכ"כ מחב"ר או' ך' ענ"ה שם. בי"צ בעמ"ז או' ט"ז. קומץ שם. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כא

כא) ואם נמצא עוד איזה רעותא באלו המשתינים דם אעפ"י שעפ"י הדין כשר מ"מ בהצטרף חולי זה הו"ל תר"ל ויש להטריף. בל"י שם. מחב"ר או' כ"א ענ"ה שם. בי"צ בעמ"ז שם. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כב

כב) פרות המשתינות דם יש לאסור החלב בחיים אם לא אחר שפסק ממנה הדם זמן גדול. מק"מ שם. אבל בשו"ת נחלת ישראל סי' ח' כתב דהחלב מותר בחיים וכתב שכמה גאונים הסכימו עמו. טו"ט תניינא סי' קנ"א. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. והכי נהוג להטריף אפי' בניקב. וכן בניטל יש להטריף. תו' חולין מ"ח ע"א ד"ה שלפוחית. לה"פ שם, בל"י שם.

סעיף קטן כד

כד) שינוי מראה בשלפוחית של מי רגלים אינו ס"ס וע"כ יש להטריף. דע"ק או' ד' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כה

כה) עוף אין לו כיס השתן ואם בטנה צבה וכשקרעוה אחר שחיטה זב ממנה מים זכים יש לבדוק במעיים ובריאה ובכל איברים שהנקב פוסל בהם ואם לא נמצא רעותא יש להכשיר. ב"ח בתשו' סי' זק"ן. והתב"ש או' ג' מגמגם בה ומסיק דאין להקל כ"א בהפ"מ. מחב"ר או' ח"י. ענ"ה שם או' י"ג. זב"ש או' ז' בי"צ בתה"ב או' ב' קומץ שם או' ך' זב"צ או' ט' ועיין לעיל סי' ט"ל או' שצ"ד.

סעיף קטן כו

כו) תרנגולת זו שנמצא בה מים בחלל שכתבנו שיש להכשיר בהפ"מ וכן בהמה שנמצא בה מים בחלל הגם שמותרת אחר הבדיקה מ"מ יש חשש סכנה לאכול ממנה. שבו"י ח"ב סי' ס"ה. בי"צ בתה"ב או' ג' קומץ שם. זב"ש או' י"ב. מק"מ סוף או' ג' וכתב ומנהגינו להודיע לשואל ופורש מעצמו משום סכנה ושמעתי כשהמים בשלפוחית אין חשש סכנה עכ"ל ואם המים הם אדומים או שחורים יש לחוש ואפי' הם בשלפוחית וכן מנהגינו. זב"צ או' י"ז. ומיהו מדברי המק"מ הנז' משמע דכל שהוא בשלפוחית אין לחוש ואפי' אם הם אדומים או שחורים וכ"ז אם היתה בטנה צבה ג"כ כמ"ש באו' הקודם. ומיהו נראה דלאו דוקא בטנה צבה אלא ה"ה אם הבני מעיים צבים ונפוחים.

סעיף קטן כז

כז) וכה"ג שמעתי על התרנגולים שרגליהם נפוחה אפי' בעצם התחתון שיש לחוש שבאו מחולי פדגר"א והאוכלם בא לידי חולי זה שהדבר מצוי לתרנגולים לכן שומר נפשו ירחק מהם. שבו"י שם. בי"צ בתה"ב שם.

סעיף קטן כח

כח) וכן בהמה שבחייה היו יוצאים מי רגלים תמיד ושוב נשחטה והיה מים בחלל הגוף יש להכשיר בהפ"מ בבדיקת כל האברים הפנימיים וגם הושט היטב שאין בהם רעותא והריאה צריכה נפיחה ואמנם קשה בדיקה זו מאד לעיין בכל אבר ואבר וגם בדיקת

הריאה בזה צריך להניח כל הריאה בפושרין ולבדוק ולכן קשה מאד להקל אפי' בהפ"מ ויותר טוב להחמיר. נוב"י מה"ת יו"ד סי' כ"ה. פ"ת או' ג'.

סעיף קטן כט

כט) בהמה שהיה כיס השתן שלה דבוק בכוליא ונחסרה הכוליא עד מקום החריץ כשרה. זר"א יו"ד סי' ח' זב"ש או' ט' זב"צ או' כ"ג.

סימן מו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **ניקבו הדקין טרפה**. וכגון שניקבה בפילוש. ופשוט דמקצת עובי שניקבה בפנים ומקצת בחוץ זה שלא כנגד זה כשר. מק"מ או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. ניקבו הדקין טרפה. וה"ה אם נתמסמסו הדקין אפי' בכל שהוא וכ"ש הרבה כאשר רגילין להמצא בעופות שהלחה בתוך הדקין הוא נימוק ונראה בעור הדקין רעותא שהיא טרפה. ביה"ל או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' זב"ת או' א' ענ"ה סי' כ"ה או' ב' תו"ז סי' מ"ה או' ד' ביא"ב בשפ"ז או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) שם. ניקבו הדקין טרפה. נקב שנמצא בדקין סמוך לקיבה והולך בשיפוע ומתחיל מצד חללו והולך ושופע בעביו כלפי מטה ויוצא לחוץ והשיפוע כמו אצבע ונראה מענייני שנברא כן בשעת יצירת הבהמה ואומרים קצת אנשים שכן דרכן של רוב בהמות טרפה ואין חוששין לאותם האנשים שאמרו שכן דרכן של רוב בהמות שאין בדבריהם ממש. ב"י בשם תשו' הרשב"א סי' שפ"ג. לבוש. כנה"ג בהגה"ט או' ב' פר"ח סוף או' ט' לה"פ או' י"ב. בל"י או' י"א. שה"מ סוף או' יו"ד. זב"ת או' א' זב"ש או' י"ב. ענ"ה שם או' י"ג. תו"ז שם או' ב' מיהו בתשו' נוב"י מה"ת חיו"ד סי' כ"א כתב שבמקום אחד בדקו כמה בהמות ונמצא נקב בבני מעיים סמוך ליציאתו מן הקיבה והוא הולך בשיפוע והטבחים אמרו שרוב הבהמות כך הם והוא בא מסמפוני הכבד ואין לומר שהוא מקרה שהמקרה לא יתמיד ולא יכיר מקורו וצורתו וכיון שהנקב הזה על צורה א' בשיפוע ובמקום א' סמוך לקיבה ובכמה בהמות פשיטא שהוא הוורד ההולך מבני מעיים לכבד והרופאים אומרים שפעולתו הוא שתהא הכבד זורקת מרה דרך הוורד הזה לבני מעיים ומשם לקיבה לעכל המזון ואף שהרשב"א הטריף ולא האמין לטבחים שבימיו עדיין לא נודע טובו של וורד זה וכו' ולפיכך טבעו של נקב זה הנעשה בתחלת היצירה מעיילנא אית

לה לתוך הבני מעיים להכניס שם טיפת מרה אבל מפקנא לית לה ואין טבעו להוציא הריעי חוצה לתוך החלל ולכן כשיש לתלות שניתק הורד הזה בשעת נטילת הכבד כשר אבל אם ודאי ניתק מחיים יש לאסור. ופשוט שאין שום חיוב לחפש ולבדוק אחר נקב זה כלל יעו"ש. והב"ד היא"פ בסי' זה. זב"צ או' ג' ועיין לקמן סי' מ"ז או' י"ח.

סעיף קטן ד

ד) **נקב** מפולש הנמצא בדק היוצא מהקיבה בסמוך לו ערך אמה ומתחלת מצד חללו והולך ושופע בעביו כלפי מעלה והוא כמין קנה חלול משך ארכו אצבע ויוצאת בצד חוץ חוד הקשת כזה # דבוק תחת הכליות בדיבוק גמור על בשר האלמעד"א שקורין בל"א גראשיצ"ע שמשכנא על כף הדרא דכנתא נקב זה הוא בכל הבהמות מתולדה וכשרה. קומץ כלל ו' או' ג' ובעשרון שם או' ג' זב"צ שם.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ואפי' לחה שבהן וכו'** הוא הגלד העשוי כצמר מבפנים וגוררין אותו בחוזק מהם. ב"י בשם רי"ו. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' שה"מ או' א' שו"ג או' א' זב"ת או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ואפי' ליחה שבהן סותמתן אינה סתימה.** וה"ה אפי' עלה קרום ונסתם אינה סתימה דבכל הנקובים אין הקרום סותם. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' ד' בשם כמה פו' פר"ח שם. פר"ת או' א' לה"פ שם. בל"י שם. תב"ש או' א' שפ"ד או' א' שה"מ שם. שו"ג או' ב' מחב"ר או' א' חכ"א כלל י"ט או' ו' זב"ת או' ג' ענ"ה שם או' א' תו"ז שם או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' ב' בי"צ ח"ג או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **כשיש** נקב בדקין וא"א למיקם עלה דמילתא אם לחה היא הסותמת והדקין ניקבו או עדיין לא ניקבו מעל"ע יגרור הלחה של הדקין בסכין וינפח המעי ויבדוק ע"י רוק או קש והגם דאיכא למיחש דע"י גרירה נחלש המעי ויראה הנקב מעל"ע אפפ"י כן כיון דלא סגי בלא"ה עבדינן ובדקינן. פר"ת שם. זב"ת או' ב' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ואם חלב טהור סותם כשרה וכו'** דחלב טהור אדוק הוא מאד והוי סתימה מעלייתא. רש"י חולין מ"ט ע"ב. וכ"כ התו' שם ד"ה חלב טהור. ב"י. לבוש. פר"ח או' ג'.

סעיף קטן ט

ט) שם. ואם עלב טהור סותם כשרה וכו' וה"ה בשר דסותם. הרמב"ם פ"ו מה"ש ה' יו"ד. ב"י. תו"ח להרמ"א סוף כלל צ"ו. דרישה או' א' ט"ז סק"א. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ב' לה"פ או' ג' בל"י או' ד' כריתי או' ג' שה"מ או' ב' בשם כמה פו' שפ"ד או' ד' זר"א או' קנ"ט. מחב"ר או' ב' זב"ת או' ד' חכ"א כלל י"ד או' ך' ענ"ה שם או' ז' תו"ז שם או' ז' ביא"ב בשפ"ז או' ג' בי"צ שם. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן י

י) ומיהו ה"ד בבשר שאצלו בתולדתו דלא עדיף משומן דאינו סותם בכה"ג כמ"ש הרב בהגה. ש"ך שם. פר"ח או' ד' וכתב ודלא כהט"ז סק"ג. מש"ז או' ג' מחב"ר או' ו' חכ"א שם או' כ"א. תו"ז שם או' ח' ביא"ב בשפ"ז שם. בי"צ שם. זב"צ או' י"ג. ועיין לקמן או' י"ט.

סעיף קטן יא

יא) ומ"מ בושט או בתורבץ הושט אפי' אם ניקב במקום הבשר אינו סותם וטרפה. תב"ש או' ב' מש"ז שם. שו"ת נוב"י יו"ד סי' ט' מחב"ר או' ג' וכתב ודלא כהפליתי. פ"ת או' ב' זב"ש או' ב' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יב

יב) והא דחלב טהור סותם דוקא בדבר שניקבתו במשהו אבל בדבר שצריך שיעור לנקיבתו ולחסרונו כמו נקיבת הטחול אין מועיל בו סיתום חלב או בשר. או"ה כלל נ"ב או' ד' ט"ז סק"א. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ז' פר"ח או' ב' וכתב דדלמא איני סותם כ"כ כעובי דינר זהב. לה"פ או' ד' בל"י או' ד' שפ"ד או' ג' שה"מ סוף או' ב' מחב"ר סוף או' ד' חכ"א שם או' כ"ב. זב"ת או' ד' ביא"ב בשפ"ז שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יג

יג) שם. חוץ מקרום שעל הלב. הוא טרפשא דלבא. ש"ך סק"ה. ועיין לעיל סי' מ' או' ב'.

סעיף קטן יד

יד) שם. חוץ מקרום שעל הלב וחלב שע"ג הכרכשתא וכו' הכרכשתא הוא החלחולית שבסעי' ה' והטעם לפי שחלב שעל הלב והכרכשתא אינם מהודקים בו שפיר וה"ט נמי דחלב טמא אינו סותם. ש"ך סק"ד. ועיין לעיל סי' מ' או' ג' ואו' ד' ואו' ה'.

סעיף קטן טו

טו) שם. חוץ מקרום שעל הלב וחלב שע"ג הכרכשתא וכו' וחלב שבתחלת הדקין סמוך לקיבה אינו סותם דלא כהרב שע"א סי' ס"ב והפר"ח בקו"א סי' מ"ח. תב"ש או' ג' מחב"ר

סי' מ"ח או' ח' זב"צ או' ט' והיינו משום לפי שאסור לאכלו כמ"ש לקמן סי' ס"ד סעי' ט"ו יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) חלב שבסוף המעיים שאינו חלחולת דאסיר לחוש לדעת הגאונים סותם כהוראת הפר"ח. מחב"ר שם או' ט' זב"צ או' יו"ד. ור"ל מפני שיש מקילין בזה וכמ"ש לקמן סי' ס"ד סעי' ט"ו יעו"ש.

סעיף קטן יז

טוב) שם. והעוף כל שומן שלו סותם. דעוף לא מצינו כנגדו בבהמה טמא. ש"ך סק"ז. שה"מ או' ד'. זב"ת או' ו' ועיין לקמן סי' מ"ט סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יח

חי) שם. והעוף כל שומן שלו סותם. שומן התרנגול והאווז הבא מכח פיטום אינו סותם. תב"ש סי' מ"ט אי' ב' מחב"ר או' ז' זב"ש או' ג' תו"ז שם או' י"א. זב"צ או' י"א. ועיין לקמן סי' מ"ט או' ט"ו.

סעיף קטן יט

יט) שם הגה. ואינו סותם אלא באותו אבר שהשומן דבוק בו בתולדתו וכו' וכן הסכימו כל האחרונים. מחב"ר סוף או' ה' ענ"ה שם או' ו' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן כ

ך) כי היכי דבבהמה וחיה לא מהני סתימה אלא באותו אבר עצמו הכי נמי בעוף לא מהני סתימה אלא נקב של אותו אבר אבל לא נקב אחר. דמש"א דף קכ"ג ע"ג. כנה"ג בהגב"י או'. ה' שה"מ או' ד' מחב"ר או' ט' ענ"ה שם או' ט' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כא

כא) [סעיף ב'] יצאו הדקין לחוץ והוחזרו מאליהן כשרה. ואם יצאו בני מעיים לחוץ ולא ניקבו ונשחטו בעודן בחוץ כשרה. מחב"ר או' יו"ד ואו' טו"ב. ענ"ה שם או' י"ז. זב"ש או' ה' מק"מ או' ט' זב"צ או' ט"ו וכתב וכן עיקר ודלא כיש חולקין יעו"ש. ומיהו ה"ד בנקרע הבטן קצת ויצאו משם אבל אם יצאו דרך בית הריעי טרפה לכ"ע כמ"ש לקמן או' ל"ב.

סעיף קטן כב

כב) ואע"ג דאם יצאו הדקין לחוץ והוחזרו מאליהן דכשרה מ"מ בדיקה בעי דלמא ניקבו דכל שיצאו בעי בדיקה. פר"ת סוף או' ד' זב"ת או' י"א. ענ"ה שם או' כ"ב זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כג

כג) יצאו בני מעיה הפוכין אין לה תקנה. וטרפה. מחב"ר או' ך' ענ"ה סי' כ"ה או' י"ח. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כד

כד) שם. ואם החזירן אם נתהפכו וכו' משמע כל שידוע שלא נתהפכו כשרה וכ"כ הטור אבל אם החזירן ולא הפך בהם כשרה וכ"כ בס' ל"ח דף קע"א ע"ב ומסיק דאם אותו שהחזירן לא אסיק אדעתיה לדקדק בזה וכה"ג חיישינן דנתהפכו אלא דהיכא דידוע שלא נתהפכו כשרה. ש"ך סק"ח. כנה"ג הגב"י או' ו' פר"ח או' ה' לה"פ או' ח' בל"י או' ח' כריתי או' ח' שפ"ד או' ח' שה"מ סוף או' ו' מחב"ר או' כ"ד ואו' כ"ה. זר"א או' ק"ס. חכ"א כלל י"ט או' יו"ד. ענ"ה שם. בי"צ ח"ב או' א' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כה

כה) וכן כשהלך המכניסן וליתיה קמן לשאלו אם דקדק הדק היטב יש לאסור. מחב"ר או' כ"ו. ענ"ה שם. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כו

כו) אם הדיין בדק ונראה בעיניו שהם כסדרן יש להחמיר שלא לסמוך על בדיקתו כמ"ש ל"ח שם. מחב"ר או' כ"ז. ענ"ה שם. תו"ז סי' מ"ו או' ט' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כז

כז) ואם החכם מומחה ובקי בחכמת הנתוח ומפורסם נראה דיש לסמוך עליו היכא דלא דקדק המכניסן או דליתא קמן. מחב"ר או' כ"ח. ענ"ה שם. תו"ז שם או' יו"ד.

סעיף קטן כח

כח) אם כשהחזיר הפך קצת ותיקנו באופן שנראה בעיניו שהחזירו לכמות שהיה טריפה. מחב"ר או' ל' ענ"ה שם. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כט

כט) שם. וה"ה אם לא יצאו ונמצאו מהופכין טרפה. כ"כ הטור בשם הרשב"א. והגם דבהגהת שע"ד סי' פ"ח כתב על שם ראבי"ה כשרה כתב הב"ח דמ"מ נקטינן כהרשב"א והטור שהביא דבריו להלכה. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' יו"ד בשם כמה פו' כדברי הרשב"א. וכ"פ הפר"ח או' ז' לה"פ או' ט' בל"י או' ט' כריתי או' ט' תב"ש או' ד' שפ"ד או' ט' שה"מ או' ז' מחב"ר או' כ"א. חכ"א שם או' יו"ד. זב"ת או' י"ב. ענ"ה שם או' י"ט. תו"ז שם או' ז' בי"צ ח"ב או' א' זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן ל

ל) **כל** שהם בפנים מסתמא לא נתהפכו מחב"ר או' כ"ב. ענ"ה שם או' י"ח. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לא

לא) **אם** נתהפכו בין בפנים בין בחוץ אפי' כל דהו טרפה. תב"ש שם. מחב"ר או' י"ד ואו' כ"ג. ענ"ה שם או' ך' תו"ז שם או' ח' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לב

לב) **אם** יצאו מעיה דרך נקב בית הרעי ושחטה כשעודן בחוץ טרפה. שו"ג או' ט' מק"מ או' ח' עצ"ל ד"ה אך אף. קומץ כלל ו' או' א' וכתב שם העצ"ל והא דהכשירו ביצאו לחוד ולא הוחזרו עדיין לא מיירי ביצאו דרך פי טבעת רך ביצאו דרך הבטן שנקרע יעו"ש. וכ"כ הקומץ שם בעשרון אי' א' זב"צ או' כ"ה. ועיין לעיל או' כ"א.

סעיף קטן לג

לג) **ואם** יצאו בני מעים דרך נקב הרעי שלה אף שהוחזרו מאליהן טרפה דכיון שהמקום צר א"א שיוחזרו כסדרן לפנים ויש לחוש לשמא נתהפכו מסדרן. קומץ שם. מחב"ר או' ל"א. חכ"א כלל י"ט או' י"ב. תו"ז שם או' ו' אבל הפר"ת או' ד' כתב דאם חזרו מאליהן כשרה. וכ"כ שה"מ סוף או' ח' שו"ג שם. מק"מ שם. זב"ת או' י"א. זב"ש או' ז' ובהפ"מ יש להכשיר. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לד

לד) **וכל** זה ביצאו המעים דהיינו הדקין דרך בית הרעי אבל באם לא יצאו רק המעי דהוא הכרכשתא דדרך הוא לצאת כשתרצה להטיל הביצים בחוזק ויוצא מעט מהכרכשתא לחוץ והדקים הם כולם בפנים זה פשוט להכשיר דאין חשש כלל בזה לנתהפכו המעים. עצ"ל שם. וה"ה דמותר להחזירה ביד בפנים ואין זה מזיק כלל. קומץ שם או' ב' זב"צ או' כ"ז וכתב וכן עשו מעשה.

סעיף קטן לה

לה) **שם הגה. וכן אם נמצאו המעים בין עור לבשר ונמצא תפור וכו'** אבל אם לא נמצא ולא היה ניכר בה שום רעותא כשרה. מ"ש שום רעותא ר"ל שלא היה ניכר בה שום רעותא מחיים דהיינו שהלכה בטוב סמוך לשחיטה דליכא למיחש לנפילה ולרסוק אברים. כה באו"ה כלל נ"ה או' ט' שממנו נובע דין זה. ד"מ או' ג' ש"ך סק"י. פר"ח או' ח' לה"פ או' י"א. כריתי או' י"א. זב"ת או' י"ג. חכ"א שם או' י"א. ענ"ה שם או' כ"א. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לו

לו) **שם הגה. וכן אם נמצאו המעים בין עור לבשר ונמצא תפור שם יש לחוש וכו'** אבל אם לא נמצא וכו' שום רעותא כשרה. והתב"ש או' ה' כתב דאין להקל בזה כ"א בהפ"מ אבל המחב"ר או' ט"ו כתב דאין להחמיר והעיקר כדעת מור"ם ז"ל וסיעתו וכל האחרונים דאף דק"ל נתהפכו בפנים טריפה מכשירים בזה וטעמא דכל שהן בפנים מסתמא לא נתהפכו וכתב והכי נקטינן וכן הסכים הפליתי וכ"פ באו' ל"ב ובאו' ל"ג. וכ"פ זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לז

לז) **תרנגולים** המסורסים אם דרך בני העיר לסרסם מסתמא המתעסק בקי ואינו נוגע בבני מעיים וכשרים. כנה"ג בהגב"י או' ט' שפ"ד סוף או' יו"ד. שה"מ סוף או' ח' שו"ג או' י"ב וכתב וכן המנהג בקושט"א ובשאלוניק"י לאכלם בלי פקפוק. מחב"ר או' ל"ד וכתב והכי פשטה הוראה בכרכים ובעיירות גדולות בטורקיא"ה ואיטליה. זב"ש או' ח' ענ"ה שם או' כ"ד. תו"ז שם או' י"א. זב"צ או' ל' וכתב וכן מנהג בגדאד יע"א לאכלם בלי פקפוק. וכן אילים מסורסים מותר לקנות אותם מן הגוים ומותרים באכילה. כ"כ התו' בחולין דף קט"ו ע"א. כס"א סי' ע"ט או' ג'.

סעיף קטן לח

לח) **בעיר** שרגילים לסרס אם נמצאו בתרנגול מסורס בני מעיו דבוקים לבשר וסמוכים לעור והיה הולך בטוב יש להכשיר. מחב"ר סוף או' ט"ז ואו' ל"ז. ענ"ה שם או' כ"ג. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לט

טל) **אם** אחד מעיר שאין רגילים לסרס שאינו אומן סרס תרנגול יש לחוש עד שיתקיים י"ב חודש. מחב"ר או' ל"ה. ענ"ה שם או' כ"ד. תו"ז שם או' י"ב.

סעיף קטן מ

מ) **אם** לא נודע אם עברו י"ב חודש אסור ואין לעשות ס"ס שמא עברו עליו י"ב חודש ואת"ל לא עברו אפשר לא ניקבו ולא נהפכו בני מעיים. מחב"ר או' ל"ו. ענ"ה שם. וכ"כ השפ"ד או' יו"ד והשו"ג או' י"ב לפקפק בס"ס זה והגם דדעת התו"ז שם או' י"ג להתיר מ"מ אנן ק"ל להחמיר כדברי הפו' הנז' ואין להתיר כ"א בעברו עליו י"ב חודש.

סעיף קטן מא

מא) [**סעיף ג'**] **הדרא דכנתא וכו'** נציגה נא צורת הבני מעיים כאשר המה מונחים בבהמה ובעוף כדי שיובנו הדברים וכמ"ש בבי"צ ח"א.

סעיף קטן מב

מב) הושט הוא מחובר לכרס שקורין פאנ"ץ. וסוף הכרס בפנים עשוי כמין חדרים וקוראין אותו בית הכוסות ומחובר להמסס. והמסס מחובר לקיבה. והקיבה עשויה כקשת ומחובר לדקין והדקין לסניא דיבי וסניא דיבי להדרא דכנתא וסוף הוא מעי האחרון שהוא שוה בלא עיקום והוא קרוי חלחולת ודבק בין הירכים ומשם יוצא הרעי לחוץ. ועיין לקמן סי' מ"ז בהגה לסעי' ג' וריש סי' מ"ח ורש"י חולין מ"ב ע"א.

סעיף קטן מג

מג) ובעופות הושט הוא מחובר לזפק וזפק לקורקבן ואווזא שאין לה זפק (עיין ש"ך סי' פ"ב סק"ו) הושט מחובר לקורקבן וקורקבן לדקין וסוף מהדקין מחובר בפי' הטבעת ויוצא הרעי לחוץ.

סעיף קטן מד

מד) שם. הדרא דכנתא שניקב וכו' ואצ"ל אם ניקב לכנתא שהכנתא חלב טהור וכו' ודוקא דשומן הכנתא לא נחסר ממנו כלום סביב הנקב אבל אם ניטל מחלב הטהור כל דהו ונשאר כל דהו אויר כנגד הנקב טרפה. פר"ת או' ו' ענ"ה שם או' ל"ז. זב"ש או' ט' תו"ז סי' מ"ה או' יו"ד. זב"צ או' ל"ב וכתב וכן עשו מעשה ודלא כזב"ת שדחה דברי הפר"ת דלא ירד לסוף דעתו.

סעיף קטן מה

מה) לאו דוקא שומן הכנתא הוא דסותם אלא גם הכבד לבן שמונח על הדקין סותם דהא ק"ל דבשר ג"כ סותם וה"ה כבד לבן כיון דדבוק הוא בתולדתו. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ז' זב"צ או' ל"ג. ועיין לעיל או' ט' ואו' יו"ד.

סעיף קטן מו

מו) והא דאמרינן דניקב לכנתא וחלב הכנתא סותם היינו שומן שלהם ותמיד שוכבין בו ואדוק הוא מאד והוי סתימה מעליא. כנה"ג בהגב"י סוף או' י"ב. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מז

מז) [**סעיף ד'**] **מחט שנמצא בדקין טרפה וכו'** דמתוך שהולכין בהיקף וקרומן רך יש לחוש שמא אוכלים ומשקין שהולכים בהם דחקוה וניקבם ובנקב משהו אין להם בדיקה. ב"י בשם הר"ן. לבוש. ט"ז סק"ד. ש"ך ס"ק י"א. וה"ד אם נמצאת בדקין משום דהולכין בהיקף וכו' כנז' אבל אם נמצא המחט במסס ובית הכוסות ובכרס ובקורקבן כל שלא נקב מעבר לעבר כשרה כמ"ש לקמן סי' מ"ח סעי' ס' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן מח

מח) שם. מחט שנמצא בדקין טרפה. והיינו אפי' אינה תחובה וכמ"ש הט"ז שם והפר"ח או' ט' לדעת הש"ע שפסק כדברי הר"ן. מיהו בהגהת ש"ד סי' צ"ג ובאו"ה כלל נ"א או' כ"ב מכשירין בנמצא מחט בדקין ולא ניקבו. וכ"ה דעת הפר"ח שם להכשיר אם לא היתה המחט תחובה בדופן הדקין. והב"ח כתב להכשיר דוקא בהפ"מ אבל באין הפ"מ כתב דיש לחוש לדעת הר"ן. וכ"כ הש"ך שם. אמנם הלבוש ורש"ל פא"ט סי' מ"ט והרשד"ם בקיצור ה' טרפיות סי' מ"ז ול"ח סי' קכ"ה ודמש"א דף ק"ך פסקו כדברי הר"ן והב"ד כנה"ג בהגב"י או' י"ג. וכ"פ זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מט

מט) אם נמצא בתוך הדקין גרעין של זית חיישינן לנקב וטרפה כמו דחיישינן במרה תו"ז סי' מ"ה או' ך' בשם הרשד"ם. ולפ"ז ה"ה אם נמצא גרעין של מין אחר שראשו האחד יש בו עוקץ כמו גרעין של זית יש לחוש לנקב וטרפה כדמשמע לעיל סי' מ"ב סעי' ט' לגבי מרה יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן נ

נ) עצם. שנמצא בהדרא דכנתא זה היה מעשה בימי הרשד"ם ז"ל ולא ניקבו הדקין והכשיר זב"ש או' יו"ד. והיינו כגון דלא יש עוקץ בעצם דאם יש בראשו עוקץ דינו כמו מחט וטרפה. זב"צ או' ל"ו. והיינו לדברי הר"ן ופסק הש"ע שכתבנו לעיל או' מ"ח יעו"ש.

סעיף קטן נא

נא) [**סעיף ה'**] **חלחולת והוא מעי האחרון וכו'** אם ניקב בעשהו טרפה וכו' והחלב שלו אעפ"י שהוא טהור אינו סותם כמ"ש בסעי' א' ט"ז סק"ה. לה"פ או' י"ד. ענ"ה שם או' כ"ט. ועיין לעיל או' י"ד.

סעיף קטן נב

נב) שם. בד"א שניקב לחלל הבטן וכו' לאו דוקא דאפי' שלא לצד חלל הבטן כל שאינו דבוק בירכים מקרי שלא במקום הדבק. פר"ח או' יו"ד. בל"י או' י"ב. זב"צ או' מ"א. ועיין לקמן או' נ"ז.

סעיף קטן נג

נג) שם. והוא שישאר ממנו כמלא ד' אצבעות בשור הגדול ובדקה לפי שיעור זה הגדול לפי גדלו וכו' ארבע אצבעות לשור וב' לשה ואחד לגדי וטלה. רוקח סי' שפ"ה. ש"ך ס"ק י"ג. כנה"ג בהגב"י או' ט"ז. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ג. זר"א או' קס"ד.

שו"ג סוף או' ט"ז. שה"מ או' י"ד. חכ"א כלל י"ט או' ח' זב"ת או' ך' ענ"ה שם או' כ"ח. תו"ז סי' מ"ה או' כ"ד. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נד

דנ) שיעור ד' אצבעות הם ד' רחבי גודל באדם בינוני ובמקום הרחב שבו. תב"ש סוף או' ט' שפ"ד או' י"ג. לב"ש בטרפות העצמות סי' א' סעי' ט' וכתב שם בפי' או' ג' ודלא כשה"מ שכתב לשער באצבע ממש שהוא שני לגודל יעו"ש. וכ"כ המחב"ר סי' נ"ו או' י"א דאצבע בכל מקום הוא אגודל. וכן כתבנו באו"ח סי' י"א או' י"ד בשם כמה פו' יעו"ש. ועוד עיין לקמן סי' נ"ג או' י"ט.

סעיף קטן נה

הנ) שם. ואם באותם ארבע אצבעות ניקב יש אוסרים במשהו ויש מכשירים עד שינטל רוב רחבו. ובמקום הפ"מ יש להכשיר עד רובו. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י סוף או' י"ח. תב"ש סוף או' ט' שפ"ד או' י"ד שה"מ או' ט"ו. זב"צ או' מ"ב. והפר"ח או' י"ג כתב דאין להכשיר אף בהפ"מ. וכ"כ הבל"י או' י"ד. זר"א או' קס"ד. וע"כ נראה דזה לפי ראות עיני המורה דאם רואה דיש דוחק וצורך בבשר יש להכשיר בהפ"מ.

סעיף קטן נו

נ) ולענין רוב רחבו רבו הפירושים ונקטינן לחומרא דבניטל רוב רחבו טרפה ובניטל חצי רחבו כשרה. ועוד יש להחמיר שאם נעשה סדק באותן ארבע אצבעות לאורכן ברוב האורך או לרחבן ברוב רוחב טרפה אפי' בהפ"מ באופן דרוב ארכן או רוב רחבן טרפה אבל כל שנשאר מחצית ארכן או מחצית רחבן כשרה בהפ"מ. תב"ש שם. ענ"ה שם או' כ"ח. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן נז

זן) ודע דחלחולת אפי' מה שהוא בין הירכים בתחילתו הוא מקום רחב ואינו דבוק כ"כ ושם נקיבתו במשהו עד שיתקצר ויהיה דבוק כ"כ. זכ"ל חי"ד על סי' זה. ענ"ה שם.

סעיף קטן נח

חן) והנה במעי זה שהוא החלחולת לצד פי הטבעת יש כשיעור ב' אצבעות שאינו דביק בירכים אלא הם דבוקים בעור ובשר מלמעלה ומלמטה ששם אין הירכים נוגעות כלל להעמידה אלא הבשר והעור מעמידה ואפ"ה אם ניקב שם למטה במקום הסמוך ליציאת הרעי כשר דלא כשה"מ סוף או' י"ב שכתב לדעת הר"ן דדינו כמו ד' אצבעות דלא היא אלא אפי' אם ניטל כולו כשר. זכ"ל שם. ענ"ה שם. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן נט

טנ) כרכשתא שנמצאת נקובה מבפנים והיה במקום הנקב כמין חטוטרת יוצא לחוץ והיה הנקב נכנס לתוך אותו עובי אבל לא היה מפולש כלל ונראה כי העור שהיה לצד חוץ היה עיקר העור של הכרכשתא שהיה גוונו כגוון של העור ונקלף כל השומן שעליו ולא היה שם רושם לנקב כלל אלא העור שלם והכשירו הלכה למעשה. הרדב"ז בתשו' דפוס פיורדא סי' תע"ז. פר"ח סוף או' י"ג. לה"פ או' י"ג. מחב"ר או' ט"ל. שו"ג או' י"ח. זב"ש או' ט"ז. ענ"ה או' ל' תו"ז סי' מ"ה או' כ"ה. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן ס

ס) ואם המורסא היתה חוץ מהעור אחוזה ואדוקה בכרכשתא ע"י ריר אינה סותמת אם ניקב העור כולו. הרדב"ז בתשו' הנז' מחב"ר או' מ' ענ"ה שם. תו"ז שם או' כ"ו. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן סא

סא) ודע דבעוף לא שייך כלל דין זה דדוקא בבהמה שהכרכשתא דבוק בין היריכים שייך לומר שהם סותמים הנקב משא"כ בעוף ולכן בכל מקום שניקב טרפה. חכ"א כלל י"ט סוף או' ח' זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן סב

סב) [**סעיף ו'**] **אם סרכא יוצאת מהדקין וכו' כשר**. ואף אם נסרכו דקין לדקין ששניהם נקיבתן במשהו אפ"ה כשרה. פר"ת או' ח' שפ"ד או' ט"ז. זב"ת או' כ"ג. תו"ז סי' מ"ו או' ט"ו. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סג

סג) שם. דלא אשכחן בועה וסרכא אלא בריאה. ואע"ג דאין סרכא אלא בריאה מ"מ בדיקה בעינן בחלל הפנימי באותו אבר אם אין קוץ או מחט תחוב שם נגד הסרכא. נוב"י מה"ת חי"ד סי' כ"ב. פ"ת או' ו' ועיין לעיל סי' ל"ז סעי' ז' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן סד

סד) שם הגה. ומ"מ יש לדקדק שלפעמים ימצאו בועות הרבה וכו' ויש לבדוק ע"י קש וכו' וגם עתה נוכל לבדוק זה מאחר שלא ניכר בו נקב. או"ה כלל נ"ה או' יו"ד. ד"מ או' ה' ט"ז סק"ז. כנה"ג בהגב"י או' כ"ג. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' ט"ו. כריתי או' ט"ז. חכ"א כלל י"ט או' ט' וכך מנהגינו לבדוק ע"י שפופרת של קנה בנפיחה אם עובר הרוח ולא בצבץ בשום מקום יוצאים מידי חשש נקב וגם מחשש סתימת בני מעיים. תי"ז סי' כ"ו או' א' וכ"כ זב"צ או' מ"ט דמנהגם לבדוק ע"י שפופרת של קולמוס.

סעיף קטן סה

סה) ויש לחתוך הבועות ולראות אם יש בהם ליחות והבשר שתחתיו רע שהרופא גירדו הוי לקותא וטרפה אבל כשהבשר שתחתיו שלם ויפה אין טעם כלל לאסור. ש"ך ס"ק י"ז. לה"פ שם. בל"י שם. שו"ג סוף או' י"ט. שפ"ד או' י"ז. זר"א או' קס"ה. מחב"ר או' מ"ב. זב"ת או' כ"ד. זב"ש או' י"ד. תו"ז שם או' ב' בי"צ ח"ג בעמ"ז או' י"ד. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן סו

סו) בועה או סרכא היוצאה מהדקין מנהגינו לבדוק תחת הסרכא או הבועה הנמצאת בבני מעיים אם יש תחתיו נקב טרפה ואם יש קרום דק שלם כשרה. שו"ג סי' ל"ז או' כ"ז. זכ"ל חי"ד על סי' זה. זב"צ או' נ"ב. ואם בשעה שחותכין הסרכא או הבועה נחתך או ניקב נוהגין עכשיו השוחטים להטריף העוף מספק. זכ"ל שם. זב"ש או' כ"ב. זב"צ שם.

סעיף קטן סז

סז) אבל אם יש בבני מעיים בועות הרבה ובשעה שבאו לבדוק א' מהם נחתכה או ניקבה הבני מעיים ואח"כ בדקו הבועות האחרים וראו שלא יש נקב בבני מעיים והעור שתחתם שלם מנהגינו להכשיר שכיון שיצאו שאר בועות שלמים אמרינן מסתמא דבועה זו שנחתכה או ניקבה היא ג"כ היה הבשר שלם תחתיה. זב"צ או' נ"ג. וי"ל דמי יאמר דכיון דיצא זה הבשר שלם גם זה שניקבה היה ג"כ הבשר שלם דשמא זה שניקבה או נחתכה היו הבני רעים ולפיכך ניקבו או נחתכו וזה היו טובים ולא ניקבו וכי צריך להיות הבני מעיים כולם בהשואה א' אפשר שזה המקום רע ולפיכך ניקב וזה המקום טוב ולא ניקב ולכן נראה דיש להחמיר.

סעיף קטן סח

סח) שם הגה. ויש לבדוק ע"י קש או נוצה וכו' ושמעתי דהשוחטים עכשיו כשהמה ראו שלא עבר הקש או הנוצה אינם מטריפין אותם באומרם דאפשר דהסתימה היא מחמת צוחה שנתקשה בתוכן ומשו"ה אינו עובר הקש ולמה נטריף אותה וע"כ כשאין הקש עובר עושין עוד בדיקה אחרת דהיינו שמרככין תחלה אותו מקום באצבעותיהם ואח"כ נופחין המעיים ואם יוצא רוח מכשירין אותו. זכ"ל שם. ומנהג טבחי עירנו אין עושין כך שמרככין אותה בידים כמ"ש הזכ"ל דחוששין שמעא "י הריכוך והמיעוך תעבור הסתימה ואפי' אם היתה סתימה ממש ולא צואה וע"כ עושין תקנה אחרת שמביאין מים פושרין ושופכין לתוך המעיים ומנענעין את הדקין כשהמים בתוכם אנה ואנה כדי להעביר הצואה הקשה הנז' ואם עברו המים בדקין מכשירין ואף אה לא עברו המים

אפ"ה שופכין המים הנז' ונופחין הדקין ואם עבר הרוח מכשירין ואם לא עברו המים או הרוח מטריפין. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן סט

סט) ודע דכל אלו הבדיקות של קש ונוצה וכו' הוא אחר שכבר עשה התיקון האמור לעיל שחתך הסרכא ונמצא עור דק שלם שאינו נקוב דההוא תיקון עכ"פ צריך מטעם נקב אלא שיש עוד חשש מטעם סתימת המעיים וע"כ צריך תיקון זה דקש דהוא מחשש אחר שמא נסתמו. ואם תהיה הבועה בפנים יעשה העברת הקש תחלה ואח"כ יהפוך לחתוך הבועה דבלא"ה א"א משא"כ אם הבועה מבחוץ דאז אפשר לעשות הבדיקה שירצה תחלה. זכ"ל שם. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן ע

ע) בועות שבדקין שחורות מבפנים ומבחוץ ג"כ מראה שחור על הדקין וגררו הליחה מבפנים והמראה לא זז מבחוץ טרפה. מש"ז או' ז' נוב"י חי"ד סי' י"ג. מחב"ר או' מ"ג. שה"מ או' י"ח. זב"ש או' י"ז. ענ"ה סי' כ"ה או' ל"ד. תו"ז סי' כ"ו או' ד' בי"צ ח"ג בתה"ב או' ב' שבאו' ג' זב"צ או' נ"ה. ולאו דוקא שחור אלא דה"ה בשאר שינוי מראה ויש בועה. ענ"ה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן עא

עא) ואם אין הבעבוע רק גבוה מעט אם לא היה הבשר משונה במשמוש להיות רך או נימוח קצת כשר. נוב"י שם סי' י"ד. מחב"ר סי' ל"ב או' ג' ענ"ה שם. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן עב

עב) אם תולעים תחובים תוך הדקין במקצת וכנגדם בחוץ בועה או יבלת טרפה. מש"ז שם. מחב"ר או' מ"ד. זב"ש או' י"ט. ענ"ה שם או' ל"ב. תו"ז שם או' ה' בי"צ שם. בתה"ב או' ג' זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן עג

עג) ואין להשליך הדקין בלי בדיקה כי דבר המצוי הוא באווזות ובפרט בקיץ ושכיחי יותר מסרכות הריאה. מש"ז שם. מחב"ר או' מ"ה. ענ"ה שם. ועיין לעיל סי' ל"ז או' רל"ג.

סעיף קטן עד

עד) ואם נמצאו תולעים סביב הדקים והם נקובים טרפה ולא תלינן שיצאו התולעים אחר שחיטה ונקבוה. זר"א יו"ד סי' י"ב. זכ"ל שם. תו"ז סי' מ"ה או' י"ד וכתב שכן בא מעשה לידו והטריף. זב"צ שם.

סעיף קטן עה

עה) ואם ראו בועה בדקין ולא בדקוה ונאבדה יש לחוש ולהטריפה. תורת יקותיאל. מחב"ר או' מ"ו. תו"ז סי' כ"ו או' ז' זב"צ או' נ"ח. ומיהו התב"ש סי' ל"ז או' מ"ו מסיק דבבועה א' כשרה אבל בבועות הרבה אפי' רחוקות או ביושבת על הביצים טריפה. ענ"ה שם או' ל"ג. פ"ת או' ז' ועיין לעיל סי' ל"ז או' רל"א ואו' רל"ב.

סעיף קטן עו

עו) ואותן בועות הנמצאים בבהמות בדקין או במעי העבים א"צ בדיקה כלל שאינן בכלל בועות אלא הם כמו שומין וכשנפתחין יוצא מהן כמו צואת אוזן ואין בהם לחות כלל ולפעמים הם שחורות ואינן גבוהות מבשר המעי ודברי הט"ז והש"ך ורש"ל להצריך בדיקה היינו בבועות שיש בהן לחות אבל אותם הנמצאים אצלנו אינם בכלל וכ"ש אם נשארו באותו מעי עדיין לפנינו כמה בועות שלא נעקרו ויכולין לבדקן דסגי ע"י בדיקתן שיהא בדיקה זו ראיה על אותן שאינן לפנינו ואפי' לכתחלה אם רוצה להחמיר ולבדוק א"צ אלא לבדוק ג' מנייהו ואם נמצא תחתיהן בשר שלם ויפה סגי הוכחת בדיקה ז' על כולן. שי"ת הר הכרמל סי' ח' ומשמע מדבריו דגם באותן בועות שיש בהן לחות סגי בבדיקת קצתן יעו"ש. מיהו עיין בתשו' חת"ס חי"ד סי' מ"ט שנשאל על ענין זה בדבר בועות רבות הנמצאים בדקין דבהמה אי סגי בבדיקת ג' בועות מהן להכשיר בלי בדיקת השאר ות"ח א' הורה להקל והוא ז"ל כתב שדברי תימה הם כיון שיש מכה לפנינו שיש לחוש שע"י רתיחת הליחה שבבועה נשרף הבשר שתחתיו ונעשה כבשר שהרופא גורדו מה יעידו ג' על השאר אולי זה המקום לא נשרף וזה המקום נשרף ובסוף כתב יען כי ידוע דב' בדיקות הם הרמ"א כתב לבדוק שלא נסתמו הדקין והאו"ה והאו"ח מיירי מבדיקת הבשר שתחתיו שלא נימוק מחמת הליחה. והנה בבדיקת הבשר ודאי דאינו מועיל עד שיבדוק הכל אך בבדיקת הרמ"א שלא נסתם המעיים בזה יש מקום להוראת ת"ח הנ"ל כי כמדומה דזה מין מורסא אחר הסותם מעבורת המעיים בפנים ואם נבדקים ג' שלא סתמו במקומן הרי מעיד שאין אלו מהבועות שסותמין תו א"צ לבדוק תחת האחרים ומ"מ אעפ"י שיש מקום לומר כן צריך ראיה מאין וע"כ אין לנהוג כן. וכתב עוד וכ"ז אנו צריכין בנאבד אבל בהאביד בידים והשליך בלא בדיקה בפשיעתו פשיטא דיש לאסור ומכ"ש אם הראה הבועות לאחד שאינו בקי בהוראה אפי' הוא למדן מפולפל אך לא שימש חכמים בעניני הוראה ובדיקה דזה גרע טפי. וע"כ יפה הורה שאסר הבשר וגם תערובת חד בחד והקיל בכלים אחר ששהו מעל"ע יעו"ש. פ"ת או' ז' וכתב זב"צ סוף או' ס' דאם יש בועות גמורים והם גדולים אז עבדינן כס' חת"ס שצריך לבדוק כולם אכן

אם הם בועות קטנים כמו קרטין אז א"צ לבדוק כולם אלא ג' מהם דוקא והכל לפי ראות עיני המורה עכ"ל.

סעיף קטן עז

עז) והיינו דוקא דסגי בבדיקת ג' מהם היינו כשכל הבועות מראה א' הם אבל אם יש הפרש במראה הבועות צריך לבדוק מכל מראה ומראה ג' מהם. זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן עח

עח) ואם ראו ג' בועות ולא עיינו יותר ובדקו אותן ג' בפתיחה ונמצא עור שתחתיהן יפה אין לחוש שמא היה עוד בנאבד ושם לא היה יפה. דע"ק או' י"ג. מק"מ או' כ"ג. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן עט

עט) מעיים סתומים שבעוף (כגון סניא דיבי) שרגילים להיות סופם עב אם עב יותר מכפי הרגיל ונפוחים ביותר אין להקל. דע"ק או' י"ד. מק"מ או' כ"ד. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן פ

פ) ואם היה עב הרבה באמצע המעי (מחמת קיבוץ מאכל) אינו טרפות רק רעותא שמא ע"י דחיקת המאכל ביותר לשם ניקב וצריך בדיקה. מק"מ או' כ"ד. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן פא

פא) מעשה שהיה בתרנגולת א' שהיה בה חולי אבעבועות בבני מעיים ומסיבת חולי הנז' והבועות נקרש כל שומן הדרא דכנתה (והוא בעוף קרום המחבר הדקין) ונתכווצו כל הב"מ ובמקום התחלתם נדבקו זב"ז דבוק מאד ונכפלו מחמת הדבקות עד שלא עבר הרוח בתוכם ומכח הבדיקות שנבדקה כמה פעמים באותו מעמד ראו חלול בתוכו בעקיפין והסכימו הרבנים שהיו שם להתיר משום דעכ"פ היה חלול ועובר הרוח ולא נסתמו הבני מעיים וכן עשו מעשה והכשירו. תו"ז סי' כ"ו או' ח' זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן פב

פב) מעשה והביאו תרנגול שהיה בקרבה אצל הב"מ פוסטימא א' גדולה בתוך הכיס (דהיינו כיס ומלא מורסא אודם קרוש כמו אגוז) והיתה תלויה בעצם הקולית וראיתי שהב"מ קיימים ושלמים גם העצם שלם והכשרתיו דכן דרך להתילד שם מורסא ובאורך הזמן מתבשלת ויוצאת הליחה דרך פי הטבעת וכשרה. תו"ז שם או' ט' מהר"ש יצחקי. זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן פג

פג) אכן בעיר בגדאד יע"א הביאו תרנגולת א' לפני ח"ר נסים הלוי ז"ל שהיה בתוך חלל שלה חתיכה א' עגולה כמו אגוז והיא אדומה והיתה תלויה בדופן של התרנגולת הנז' ופתח ח"ר נסים הלוי הנז' את החתיכה הנז' ויצא בתוכה חצי מחק דק שתופרין בו הנשים והטריף אותה משום דמחט שנמצא בחלל הגוף טרפה דחיישינן שמא נקב באיברים הפנימיים אבל אם לא היה בה מחט היה מכשיר כהוראת מהר"ש יצחקי הנז' ובאנו ללמד בזה שאם המצא ימצא בחלל העוף פוסטימ"א כאלו צריך לפתוח אותה לראות מה יש בתוכה. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן פד

פד) וכן לפעמים המצא ימצא בדקין כמו דד קטן ולפעמים ימצא הדד הנז' בתוך בטן הבהמה ואמר ח"ר נסים הלוי ז"ל שצריך לפתוח הדד הנז' ואם לא נמצא בתוכו כלום והעור שלו שלם ובריא אזי יש להכשיר אבל פעמים הרבה ראינו שיוצא בתוך הדד הנז' שברי מחטים או חתיכות של ברזל ובא מעשה לפני ח"ר נסים הנז' תרנגולת א' שיש בה דד כזה ופתח הדד הנז' ויצא בו חתיכות ברזל והטריף וע"כ צריך !הסורה ליזהר בזה. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן פה

פה) זרע פשתן שנמצא דבוק בדקין של אווזא מבחוץ יש להטריף. בינת אדם באו"ה או' כ"ח לכלל כ"א. זב"צ או' ע'.

סימן מז

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **בהמה שנמצאו בה ב' מעיים טרפה כגון שיש לה מעי יתר מתחלתו ועד סופו וכו'** הנה בדין זה רבו הפירושים ויש לחוש לכולהו פירושי וע"כ להכשיר היתר בדקין צריך ג' תנאים. א' שקודם שמתחילים להפצל שיהא ברוחב המעי כרוחב אצבע. ב' שאין באורך הענף היוצא יתר מכאצבע. ג' שחוזר ומתערב למטה סמוך לבית הרעי כרוחב אצבע ואם חסרה א' מג' תנאים אלו טרפה. פר"ח או' ג' לה"פ או' ד' בל"י או' ד' שפ"ד סוף או' א' והיינו בהפסד מועט אבל בהפ"מ יש להקל אם אסר חצאי הב' דהיינו שאפי' הענף היוצא יש בו יותר מכאצבע ואפי' כמה אצבעות כל שיש למעלה רוחב אצבע ולמטה רוחב אצבע מחוברים יחד יש להכשיר והוא כי"א שכתב בש"ע. בל"י או' א' תב"ש או' ג' שה"מ או' ד' מחב"ר או' ב' ענ"ה סו' כ"ו או' א' תו"ז סי' מ"ז או' א' זב"צ

או' א' ומ"ש השפ"ד שם בשם התב"ש דבהפ"מ צריך אורך הפיצול כרוחב אצבע כתב עליו הענ"ה שם דאינו כן יעו"ש. וכ"ה דעת המחב"ר והתו"ז שם דלא כהשפ"ד. והגם שמקצת האחרונים הביאו דברי השפ"ד הנז' מפני שלא ראו דברי הפו' הנז' ועוד כיון שכ"ה דעת הש"ע ומור"ם ז"ל בהגה ראוי לפסוק כן בהפ"מ וכדעת הפו' הנז'.

סעיף קטן ב

ב) כל היכא שלמעלה ולמטה הוא מעי א' אף שבאמצע הוא מתפצל הרבה יש להכשיר אף שלא יהיה הפ"מ. מחב"ר או' ג' ענ"ה שם. והיינו כגון שהם מחוברים הרבה למעלה ולמטה שלא נתפצלו. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) שם. או שהיה המעי יוצא כענף מן הבד וכו' פי' פארות האילן הגסין יקראו בדין והקטנים היוצאים מהם ענפים ואיברי האדם או הבהמה נקראו בדים לפי שהם כבדין לאילן. זב"ת או' א' בשם הרד"ק.

סעיף קטן ד

ד) שם. בין בעוף בין בבהמה וכו' ואע"ג דבסעי' ב' מכשיר בעוף אם יצא ממנו כמה ענפים התם איירי שחוזרים ומתערבים אל הדקין משא"כ הכא שהוא מובדל. ש"ך סק"ב. לה"פ או' ב' בל"י או' ב' ועיין לקמן או' ז'.

סעיף קטן ה

ה) שם. אבל אם חזר ונתערב עם המעי וכו' פי' אפי' בכל דהו ולדעת י"א כרוחב אצבע ולפי שיש כמה פירושים בדברי הגמ' כמ"ש בב"י ע"כ דעת האחרונים להחמיר כמ"ש או' א'.

סעיף קטן ו

ו) שם. וגם למטה וכו' יש כרוחב אצבע שלם כשרה. וה"ה ב' בית הכוסות או ב' קיבות היוצאים במקום א' והדרי ערבי כרוחב אצבע כשרה. רוקח סי' שפ"ה. ש"ך סק"ג. כנה"ג הגה"ט או' ב' פר"ח סוף או' ב' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' שפ"ד או' ג' זב"ת או' ד' חכ"א כלל י"ט או' ך' ענ"ה שם או' ג' זב"צ או' ג' ולפי מ"ש לעיל או' א' דדעת האחרונים להחמיר ואין להכשיר כדעת י"א אלו אלא בהפ"מ ה"ה לכאן.

סעיף קטן ז

ז) [סעיף ב'] בד"א בבהמה אבל בעוף כיוצא בזה כשר. הט"ז סק"ב כתב דזה חולק על דיעה ראשונה בסעי' א' ובעוף כשר בכל גוונא והש"ך סק"ב כתב דהכא אינו חולק על סעי' א' אלא דהכא מיירי דחוזרין ומתערבין עם הדקין כמ"ש לעיל או' ד' ולענין

הלכה כתב הב"ח דנקטינן להחמיר ולא מכשרינן בעוף אלא ביוצא ממנו כענף מן הבד וחוזר ומתערב ומיהו א"צ שישאר למעלה ולמטה שלם כרוחב אצבע אלא אפי' משהו כשר אבל כשלא חזר ונתערב כל עיקר א"נ כשני מעיים מתחלה ועד סוף טרפה. כנה"ג בהגב"י סוף או' ט"ז. פר"ח או' א' לה"פ או' ו' בל"י או' ה' מחב"ר סוף או' ד' וכתב ודלא כהתב"ש. תו"ז סי' מ"ז או' ו' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ח

ח) [**סעיף ג'**] **מעי היוצא מבית הכוסות להמסס כשרה**. והטעם דכל הני חיותא ברייתא הכי אית להו. גמ' חולין נ"ח ע"ב. ב"י. לבוש. פרישה או' ג' ט"ז סק"ג. לה"פ או' ז' בל"י או' ו' זב"ת או' ט' ועיין לעיל סי' מ"ו או' מ"ב ואו' מ"ג.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ד'**] **אי אית ליה תרי סניא דיבי וכו'** והוא עשוי ככוס וסתום בראשו ולשון סניא דיבי לפי שהוא מקום כחוש ומאוס אפי' לזאבים. רש"י חולין ן' ע"ב. לבוש. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ה' זב"ת או' י"א.

סעיף קטן י

י) **שם. אי אית לה תרי סניא דיבי טרפה**. לא שנא אם היתה השנית אצל הראשונה במקום הנהוג או היתה בהדרא דכנתא שאצלה וא"כ אם יצא המעי מאמצע הדרא דכנתא והיתה כצורת הסניא דיבי האחד ארוך ומלא פרש כמוהו והיה רחב למטה יותר מלמעלה כמו הסנוא דיבו הוי יתורה וטרפה אך אם היתה כמו מעי ריקנית וצרה אעפ"י שהיתה ארוכה יש להכשיר. מבי"ט ח"ג סי' קנ"ט. כנה"ג בהגה"ט או' ח' פר"ח שם. לה"פ או' ח' בל"י או' ז' כריתי או' ו' מש"ז או' ד' זב"ת או' יו"ד זב"ש או' ד' ענ"ה סי' כ"ו או' ח' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יא

יא) **סניא** דיבי פעמים מלאים רעי שנתקשה ופעמים נסתם מהרעי מחציין וקצה המעי התחתון ישאר ריקם בלי רעי והכשרנו ולא דננו אותו כדין המעיים שנסתמו לגמרי שקש או קיסם אינו עובר והחילוק מבואר. שו"ת זר"א חי"ד סי' י"ח או' יו"ד. והחילוק פשוט משום דבמעי אם לא עובר המאכל סופו לינקב המעיים אבל בסניא דיבי אף אם לא עבר המאכל אינו מזיק משום דבלא"ה פיו סתום והמאכל יוצא ממקום שנכנס. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יב

יב) פעמים נשתנה מראית הקרום של סניא דיבי ונתעבה ויש הוראה שלקתה יש למעכה ולהטותה מצד אל צד ואם יבקע העור אגלאו בהתתיה ויש להטריף. זר"א שם או' י"א. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יג

יג) דע שבכל העופות יש תרתי סניא דיבי משני צדדי המעי זה כנגד זה ושניהם שפכי אל המעי שביניהם והיינו רביתייהו. מחב"ר או' ה' בשם מהר"ר גואל. זר"א או' קע"א. פחד יצחק או' יו"ד. זב"ש או' ז' ענ"ה שם או' ט' תו"ז סי' מ"ז או' ז' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יד

יד) עוף א' שלא יש לו כ"א חד סניא דיבי טרפה. מחב"ר או' ו' בשם מהר"ש אלחנן. אמנם הזר"א שם כתב דאם אין לו אלא א' אין להטריף. וכ"כ בח"ב בסוף הספר בהשמטות או' ב' וכ"כ פחד יצחק שם דף מ"א ע"א שכן הסכימו כמה רבנים להכשיר. וכ"כ עיקרי הד"ט בה' טרפות סי' ה' או' כ"א. זב"ש שם. תו"ז שם סוף או' ח' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן טו

טו) מעשה בא לפנינו בעוף א' שמצינו סניא דיבי נפרד בפ"ע מהדרא דכנתא ומלא פרש ועיינו בתרי סניא דיבי המצויין באותו עוף שדרכן להיות שוין באריכות והיה הא' ארוך מחבירו הרבה כשיעור אותו שנמצא כרוך ונפרד ועומד בפני עצמו והגם שהיו כולם שלמים אולי שמחמת חולי נפסקה חתיכה מליאה רעי והבריא ונסתם מקום ההפסקה ומ"מ העוף טרפה. זר"א חי"ד סי' י"א או' ז' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טז

טז) [סעיף ה'] הדרא דכנתא שיוצא מאמצעיתו יתרת וכו' כאורך אצבע כשרה. בדין זה יש סתירה בדברי מרן ז"ל מסעי' זה לסעי' א' כמ"ש הט"ז סק"ה והש"ך סק"ז והמחב"ר או' ח' והאחרונים האריכו בזה. ולענין דינא כתב המחב"ר או' י"ג לכתחלה אף בארץ הצבי דנהוג כמרן ראוי להחמיר ואין להכשיר אלא א"כ מתערב בסופו ג"כ וכמו שהסכימו האחרונים עכ"ל.

סעיף קטן יז

טוב) מיהו בהפ"מ אם יהיה המעי הזה סתום ואין הרעי יוצא ממנו ויהיה יוצא מאמצע הדקין והוא ארוך כאצבע ונראה ודאי שאינו מעי יתר בהצטרף כל האמור יש להכשיר בהפ"מ או לשמחת יו"ט. ואפשר להקל עוד גם אם הוא ארוך יותר מאצבע והיינו נמי

בהפ"מ או לשמחת יו"ט כדאמרן. מחב"ר או' י"ד. ענ"ה שם סוף או' ו' תו"ז שם או' ג' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יח

חי) מעשה שנמצא יחר במעי היוצא מן הקיבה לאחר שנמשך מעי היוצא מן הקיבה זרת או זרתים והתירוהו ע"פ חכמים ואמרו שכל הבהמות יש שם וריד א' מחובר בכבד ראשו א' והוא מחובר בדקין וכל מעי היוצא מן הקיבה לאחר שנמשך מן הקיבה ופעמים שנשאר כל הוריד בכבד כשחותכים הכבד מן הגוף ונמצא המעי היוצא מן הקיבה חלק שלא ניכר בו כלל אלא נשאר כאלו לא היה מחובר שם כלל ופעמים שאין מצמצמים לחתכו שישאר כל הוריד עם הכבד אלא שנשאר ראש הוריד במעי שהוא מחובר ופעמים שנשאר שם באורך ברוחב ג' אצבעות או יותר ונראה שהוא יתר ואינו כן וזה הוריד פעמים שמקום חיבורו במעי כרוחב אצבע או יותר ונראה ופעמים שהוא דק עד מאד וכל זה העידו שהתירו ג"כ חכמי לוני"ל. ב"י בשם הכלבו. פר"ח או' ו' וכתב וכגון שזה הוריד אין בו רעי. זר"א בתשו' חי"ד סי' י"א וכתב דגם בעופות מצאנו פעמים רבות ורדים יוצאים מן הבשר שהנשים קוראות כבד לבן ודבוקים אל הדקין והכשירו יעו"ש. שה"מ או' ז' זב"ת או' י"ג. זב"צ או' י"ג. ועיין לעיל סי' מ"ו או' ג'.

סעיף קטן יט

יט) אווז שנמצא כמו מעי יתר בדקין אם היא שמינה בענין שהשומן מכסה כל הב"מ הדקין כדרך להיות באווז פטומה יש להכשיר דאף אי אמרינן כל היתר כנטול דמי והוי כניקב שם מ"מ כיון שהשומן מכסה את היתרת כ"ע מודים דיש להתיר בכל גוונא גם אם השומן הזה בא ע"י פיטום יש להכשיר. שבו"י ח"ג סי' ס"ד. יא"פ זב"צ או' י"ד ועי"ש מה שהאריך בהתר זה.

סעיף קטן כ

ך) **תרנגולת** שהיו לה שני נקבים מאחוריה שבהם היתה מוציאה הרעי אם פתחו התרנגולת אח"ש וראו שהמעי שבו מוציאה היה א' לבד אלא שפי המעי היה רחב ומטיל רעי לשני הנקבים שהם בגוף העוף יש להכשיר משום דבמעי החלחולת לא יש שינוי מראשו לסופו והשני נקבים הם בגיף התרנגולת אבל אם במעי עצמו היה יוצא בד קטן וממנו היה יוצא הרעי למקום אחר טרפה. הר"ש הלוי ליו"ד סי' כ"ה. כנה"ג בהגב"י או' כ"א. פר"ח או' ד' להפ"פ או' ו' בל"י או' ה' שפ"ד או' ח' שה"מ או' ה' זב"ת או' ח' זב"ש או' ג' ענ"ה שם או' ב' תו"ז סי' מ"ה או' כ"ז וסי' מ"ז או' ט' והגם דהרב אהל יוסף סי' ז'

לא ס"ל הכי כבר דחה דבריו מכתס לדוד יו"ד סי' ג' והב"ד המחב"ר בקו"א סי' מ"א או' ב' ובסי' זה או' א' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כא

כא) קיבה שיצא ממנה ג' ענפים כאורך חצי אצבע כעין חתיכת מעיים והיה סתום בסופם אך הבשר היה מעין בשר הקיבה בלי שנוי כלל יש להכשיר שכן רגילות להמצא בבהמות שמינות כי השומן דוחה עצמו לפנים ומפני כך נמשכו הענפים. חוט השני סי' ה' לה"פ בסי' מ"ח או' ב' בל"י בסי' זה או' א' זר"א או' קע"ו. שה"מ או' ז' זב"ש או' ו. תו"ז סי' מ"ז או' ד' בי"צ בעמ"ז או' י"ח וכתב דבזה צריך דקדוק גדול אם באותו מקום רגיל להמצא כך וע"י בקיאים ובצירוף מורה גדול ואם לא טרפה. וצריך לפתוח ג"כ הענף היתר הנז' דברוב פעמים ימצא בו מחט או קוץ או ברזל ובלשונינו קורין אותו דד. זב"צ או' ט"ז. ועיין לעיל סי מ"ו או' פ"ד.

סימן מח

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] קיבה שניקבה טרפה ואם החלב שעל היתר סותם הנקב כשרה אבל שעל הקשת אינו סותם. פי' קיבה עשויה כמין קשת וחלב שעליה מבחוץ נקרא דאקשתא וחלב שבפנים לעיגול נקרא דאייתרא כלומר חלב במקום יתר שעל קשת ואע"ג דק"ל בסי' ס"ד סעי' י"ד בחלב שעל היתר אסור וק"ל חלב טמא אינו סותם היינו טעמא דהכא סותם לפי שאמרינן בגמ' שבני א"י אוכלים אותו שעל היתר אלא שבני בבל נהגו לאיסור ולכל הפחות מהני גם לבני בבל שמתיר בסתימת הנקב אבל שעל הקשת אסור באכילה לכ"ע וע"כ אינו סותם. ט"ז סק"א. והוא מגמ' וב"י. ועיין לקמן או' ז'.

סעיף קטן ב

ב) חלב שעל הקשת אם אירע בו ספק צריך להחמיר כי הוא אסור מדאו' לכ"ע דלישנא קמא עיקר. תב"ש או' ב' מש"ז או' א' מחב"ר או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) ואי אשכחינן אתרא דנהגו להקל בדאקשתא לענין אכילה או אפי' רק לענין סתימה יש לבטל מנהגן. תב"ש שם. מחב"ר או' ג' ענ"ה סי' כ"ז או' ד' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) חלב דאייתרא עתה נהגו בכל מקום לאוסרו באכילה ואין להקל להם. ב"י סי' ס"ד בשם מהר"י ן' חביב ז"ל וש"ע שם סעי' י"ד. מחב"ר או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **וזהו** דוקא לספרדים ואשכנזים מן הסתם אבל מקום שנהגו ע"פ חיבור הרמב"ם כגון בערי תימן או אם המצא תמצא ק"ק שבאו מערי ספרד והיו נוהגין הם ואבותיהם התר בדאייתרא ע"פ הרמב"ם וקבלו שכך היו נוהגין בספרד ינהגו מנהגם להתר. מחב"ר או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **לרובא** דעלמא דאסרי דאייתרא אם אירע בו ספק יש להתיר דאינו אלא מנהג ומדרבנן כלומר חומרא שהחמירו אבותיהם וצריך לנהוג כמותם. מחב"ר או' ו'.

סעיף קטן ז

ז) **תרבא** דאייתרא דק"ל דסתים איכא פלוגתא בין רש"י והרמב"ם לדעת מרן ב"י סי' ס"ד דלרש"י חלב אשר מחוץ לקיבה קרי דאקשתא ומבפנים לעיגול קרי דאייתרא שהוא במקום היתר דהיינו חלב של הקשת ולהרמב"ם הוא חוט משוך כמו יתר ונמשכו אחריו הש"ך והפר"ח לקמן סו' ס"ד דמוכח מדבריהם דאיכא פלוגתא והתב"ש חש לזה וכתב דכשובא לפני המורה כגון זה צריך ליזהר שהחלב הסותם יהיה דאייתרא לכ"ע והמש"ז או' א' כתב דלפ"ז נפל האי התרא בבירא דמי היודע היום איזה חוט היתר המשוך יעו"ש. ונראה דבהפ"מ כל שהחלב מבפנים יש להקל. מחב"ר או' יו"ד. ענ"ה שם או' ג' אבל התו"ז סי' ס"ג או' ו' כתב דלפי מיעוט שכלינו וידיעתינו אין לסמוך כלל וראוי לנו לאסור נקב בקיבה בין מלגאו בין מלבר ואין מועיל בו סתימת חלב כלל.

סעיף קטן ח

ח) [**סעיף ב'**] **כרס שניקב טרפה וכו'** היינו כל הכרס וגם סניא דיבי וגם במקום שאין בו מילת דכל הנזכרים הם בכלל כרס וטרפה בנקב משהו. תב"ש סוף או' ד' מק"מ או' ג' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ט

ט) **אכן** יש חילוק דאם היה הנקב בכרס למטה לצד הקרקע זהו טרפה ודאו אבל אם הנקב הוא במקום הנחבא ממנו תחת הצלעות מצד זה ומצד זה הוי ספק טרפה. חכ"א כלל כ' או' ב' מק"מ שם. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן י

י) **עז** אחד שדקרוה בין הצלעות סמוך לבטן ויצא הפרש ונראה שניקב הכרס ואח"כ חיתה י"ב חודש גם נתעברה וילדה כתב בינת אדם או' כ"ו והוא על חכ"א כלל ך' להכשיר וכתב הטעם דכיון דספק פלוגתא הוא מהני י"ב חודש ולידה כמ"ש הש"ך בסי'

נ"ז ס"ק מ"ח יעו"ש. אמנם מק"מ שם דחה דבריו וכתב ששגה בזה דלא כתבו הש"ך ורש"ל וב"ח אלא בפלוגתא דפו' ואף גם זאת כבר נחלקו עליו ולא סמכינן עלה אבל הכא דפלוגתא דאמוראי בש"ס איך !יתכן להתיר ועו"ש. וכ"כ החק"ל חי"ד ח"א סי' כ"ה דף ל"ד ע"ד דבין מחלוקת שבש"ס בון בעיא שבש"ס דלא אפשיטא לא מהנו שהוי י"ב חודש ועיבור ולידה אך במחלוקת פו' שהיא אחר חתומת התלמוד מהני שהיית יב"ח ולודה יעו"ש. והב"ד זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יא

יא) שם. ואין לו דבר שיסתום אותו וכו' מקצת הכרס הנקרא קאלי"ו בלע"ז והמקום ההוא הוא מכווץ אם ניקב באותו מקום המכווץ אפי' ליכא שם חלב טהור שיסתום כשרה כמו כשניקב בחיבור המסס ובית הכוסות שבסעי' ז' דכשרה משום שאין הנקב מפולש לחוץ. שו"ג או' ד' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יב

יב) חלב שתחח הכרס אף דבני ריינו"ס אכלו ליה כר' יואל לדידן דלא אכלונן ליה אינו סותם. בל"י או' ד' מחב"ר או' ו"א. חכ"א כלל ך' או' ב' זב"צ או' ח' ומשמע אבל לבני ריינוס דאכלי ליה סותם וכ"כ הבל"י שם. ועיין לקמן סי' ס"ד סעי' ט' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יג

יג) ואף אם ניקבה הכרס במקום שהטחול דבוק והטחול סותמו לא מהני לפי שהקרום שעל הטחול הוא חלב ואינו סותם. ט"ז סק"ב. כנה"ג בהגב"י או' ד' פר"ח סוף או' ב' להפ"פ או' ד' שה"מ או' ד' זר"א או' קע"ז. מש"ז או' ב' חכ"א שם או' ג' תו"ז סי' ס"ג או' ב' בי"צ בעמ"ז או' ג' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יד

יד) אף אם ניקב הכרס במקום קולשיה דטחול ג"כ אסור ואינו סותם. ט"ז שם. מש"ז שם. ענ"ה סי' כ"ח או' יו"ד. זב"צ או' י"א וכתב ודלא כזב"ת שהכשור. ועיין לקמן סי' ס"ד סעי' יו"ד.

סעיף קטן טו

טו) אם ניקב גם הקרום שעל הטחול ולא נשאר אלא בשר הטחול כעובי דונר זהב אפ"ה איני סותם דכיון שקודם שניקב הקרום היתה טרפה איך תחזור לכשרותה כשניקב הקרום כמ"ש מרן ז"ל סי' מ"ד סעי' ו' גבי כליות. חכ"א שם. וכ"כ בס' בית מאור סעי' ב'

אלא שכתב טעם אחר משום דבשר זה אינו אצל נקב הכרס בתולדתו יעו"ש. זב"צ או' יו"ד וכתב ודלא כזב"ת שהכשיר.

סעיף קטן טז

טז) נקב שנמצא בדופן נגד הכרס לא חיישינן שמא ניקב הכרס וכשרה. משפטי שמואל סי' ק"ל בשם ליקוטי רגמ"א. כנה"ג בהגה"ט או' ה' שה"מ או' ה' והיונו אם וש לצדד שהנקב מחמת חולי אז תלינן להקל דהוי ס"ס אבל אם ניכר שהנקב הוא מחמת מחט או קוץ ואין להסתפק בו שהיא ע"י חולי אסור דחיישונן שמא ניקב הכרס וטרפה. ער"ה או' ג' ענ"ה שם או' י"ד. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) שם הגה. תילעים שנמצאו בכרס כשרה וכו' ואם נמצא הכרס נקוב מתולעים אין להכשיר אלא דוקא ברואה. ב"ח בסי' ל"ו. אבל הש"ך שם ס"ק ו"ז' כתב דגם בכרס ודקון נמי אמרינן הכי יעו"ש וכ"כ הפר"ח שם אי' י"ב. אמנם התב"ש בסי' זה או' ד' כתב דהעיקר לדינא כמשמעות הב"ח ודרישה דאם נמצא הכרס או דקון אי שאר איברים נקיבים ע"י תולעים אין להכשיר כלל כ"א ברואה וקרקבן שהכשירו הפו' בפירוש. וכ"כ המחב"ר או' י"ב. ענ"ה שם או' י"ב. תו"ז שם או' כ"ז. ואפי' אם נמצא תולעים בכרס וכדומה ואינו נקוב רק דיש שם קורט דם או שאר רעותא יש להחמיר. תב"ש שם. מחב"ר שם. ענ"ה שם. תו"ז שם. ומיהו בהפ"מ יש להקל. מחב"ר שם. תו"ז שם. ומשמע הא דמתיר המחב"ר בהפ"מ היינו בדסמיך ליה באינו נקוב ויש קורט דם אבל בנקוב מתולעים אין להכשיר אפי' בהפ"מ וכמ"ש התב"ש דאין להכשיר כלל אבל דעת שה"מ או' ה' דגם אם נמצא הכרס נקוב מתולעים יש להכשיר בהפ"מ דיש לסמוך על המתירין יעי"ש. וכ"כ הזב"ת או' ג' בי"צ או' ב' אלא שהניח בצ"ע. וע"כ נראה דיש להחמיר ואין להכשיר בהפ"מ רק באינו נקוב ויש קירט דם או שאר רעיתא.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ג'**] **בשר החופה את רוב הכרס וכו'** הוא קרום עב העובר על כל החלל וישנו מן החזה ועד הירכים והכרס הקרוי פנצ"א מיעיטי נחבא בצלעות החזה ורובו תחת אותו קרום. רש"י חולין ן' ע"ב. טור. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ד' לה"פ או' ז' בל"ו או' ו' זב"ת או' ה' ענ"ה סי' כ"ח או' ט"ז.

סעיף קטן יט

יט) ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו קרום כשרה. רש"י שם. ב"י. וכ"כ צל"ד מאמר ב' כלל א' פ"ח ומהר"ם אלשקאר בסי' מ"ז וכתב שזה מדויק בדברי המפרשים

והרמב"ם יעו"ש. כנה"ג בהגב"ו או' ה' פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. זר"א או' קע"ט. זב"ת שם. זב"ש או' י"א. ענ"ה שם. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כ

ך) **שם. שאם יקרע יצא הכרס וכו'** וכל זה מיירי בנעשה הקרע ע"י חולי אבל אם נעשה ע"ו קוץ טרפה בלא"ה אם הנקב מפולש אפי' בפחות מטפח שמא ניקבו המעיים. ט"ז סק"ד. כנה"ג בהגב"י או' ט"ז. פר"ח אי' ה' לה"פ או' ח' בל"ו אי' ז' כריתי אי' ז' מש"ז סוף אי' ה' זר"א שם שו"ג סוף או' ו' שה"מ אי' ז' חכ"א כלל ך' אי' ה' זב"ת או' י"א. זב"ש או' ז' ענ"ה שם. תי"ז סי' ס"ד או' ג' בי"צ או' ה' זב"צ אי' ט"י.

סעיף קטן כא

כא) שם. אעפ"ו שלא הגיע קרע זה לכרס עד שנראית וכו' כ"ה דעת הרמב"ם אבל דעת רש"י ורשב"א והר"ן ורי"ו דלא מטרפא אלא בנקרע אי ניטל מפולש עד שנראה כרס הפנימי וכ"פ מהר"ם אלשקאר בתשו' סו' מ"ז וכ"פ רש"ל פא"ט סו' ס' ש"ך סק"ד. וכ"כ בספרו הארוך על הטור אלא שכתב שם באין הפ"מ וש לחוש לדברי הרמב"ם. וכ"כ הפר"ח או' ו' דבהפ"מ יש להקל. וכ"כ לה"פ או' יו"ד. תב"ש סוף או' ה' שפ"ד או' ד' זר"א או' קע"ט. שה"מ או' ח' מחב"ר או' י"ג. זב"ת או' ז' חכ"א שם. ענ"ה שם סוף או' ט"ז. בו"צ בעמ"ז או' ח' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כב

כב) ומיהו היכא דליכא טפח אף שהוא מפולש הדבר ברור להתיר וכמ"ש הב"י והכ"מ ודלא כהט"ז שלא הבין כונת הב"י יעו"ש. פר"ח שם. לה"פ שם. תב"ש שם וכתב ואפי' בדליכא הפ"מ. חכ"א שם. זב"ת או' ח' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כג

כג) ואפי' לדעת הרמב"ם אם נמצא נקב בבשר החופה רוב הכרס והעור קיים לגמרי וידוע שזה הגיע מנגיחות הבהמות בקרניהם דאין להחמיר דדוקא כשבא הקרע מבחוץ שנקרע העיר ורוב עובי הבשר דודאי הוא שסוף הבשר ליקרע כולו והכרס לינקב התם דמטרפינן לה אבל לא כשהעור קיים דהדרא בריא וכשרה. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' י"ט. פר"ח שם. לה"פ שם. חכ"א שם או' ו' שו"ג במחו' או' א' זב"ת או' י"א. תו"ז סי' ס"ד או' ו' ומוכח מדבריהם דאפי' אם הבשר הנז' נקרע לגמרי במפולש אפי' בטפח ולא נשאר כ"א העור לבדו יש להכשיר דכיון דהעור קיים לא חיישינן לנקיבת הכרס דהעור מגין והדרא בריא וזהו לדעת הרמב"ם דמחמיר וכ"ש לס' שאר פו' שכתבני לעול או' כ"א. זב"צ או' כ"א. ועי"ש באורך מ"ש לדחות דברי דמש"א שהביא הכנה"ג שם דבעי שישאר

קצת בשר לצד העור אעפ"י שהוא מפולש ואם לא נשאר שום בשר אעפ"י שהעור קיים נוהג להטרוף יעי"ש. וכן השו"ג שם כתב לדחות דברי הדמש"א הנז'.

סעיף קטן כד

כד) ואם נמצא שהיה הבשר החופה את רוב הכרס קרוע כשיעור טפח המטריף וחזר הבשר הנז' והבריא ונראה שנעשה במקומו כמו צלקת והכרס הים שלם יבריא ולא יש בו שום רעותא יש להכשיר. זב"צ או' ך' יכתב שכן פסק הרב טי"ט מה"ת סי' קע"ד יעו"ש.

סעיף קטן כה

כה) שם. וכמה שיעור הקרע הזה בארכו אורך טפח וכו' ואם היתה בהמה קטנה ונקרע רוב אורך הבשר וכו. וה"ה ברחבו. ב"י. לבוש. ומשמע שם בב"י דה"ה בבהמה גדולה ששעורה טפח אין חילוק בין ארכה לרחבה. ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגב"י או' ך' פר"ח או' ז' לה"פ או' י"ג. בל"י או' יו"ד. כריתי או' יו"ד. שפ"ד או' ו' שה"מ או' יו"ד. חכ"א שם או' ס' ענ"ה שם או' י"ז. תו"ז סי' ס"ד או' ד' בי"צ או' ג' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כו

כו) [סעיף ד'] אם נקדר הבשר הזה בעיגול או באורך וכו' פי' אם נקדרה דהיינו שנחסרה במפולש באורך וכשתעשה מן האורך עיגול יהיה כסלע. ובסעי' ג' דניטל טרפה בארכו מיירי אפי' היכא שהרצועה אינה רחבה בענין שאם תעשה ממנה עיגול לא יהיה שליש טפח ואפ"ה כיון שארכה טפח טרפה. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ט' לה"פ או' י"ד. בל"י או' י"א. שה"מ או' י"א.

סעיף קטן כז

כז) שם. אם נקדר הבשר וכו' שם בגמ' (חולין ן' ע"ב) נקדרה כסלע טרפה שאם תימתח תעמוד על הטפח. וכתבו רש"י והר"ן שאם תימתח אי הוה מושכו לכאן ולכאן שיכנס העוגל לאורך או לרוחב תמצא בו טפח באותה קדירה ע"כ. ולפ"ז אורך החוט המקיף את כל הקדירה הוא ב' טפחים ורוחב הסלע הוי ב' שלישו טפח דכל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו ג' טפחים אבל התו' והרא"ש סיברים וכן נראה מדקדוק לשון הרמב"ם והמחבר שפירשו מתיחה היינו הקפת סביב כל הקדירה לפ"ז אין באורך הקדירה אלא טפח ונמצא לפ"ז שהסלע הוא שליש טפח וכן סתם המחבר לעיל סי' ל' סעי' ב' יעו"ש. פר"ח או' ח' לב"ש בחי' דינים ליו"ד סוף הספר בפי' או' ס"א. שה"מ סוף או' י"א. ענ"ה סי' כ"ח או' כ"א. זב"צ או' כ"ג. ועיין לעיל סי' ל' או' כ"ג.

סעיף קטן כח

כח) אם נקדר הבשר הזה בעיגול או באורך אם היה יתר מכסלע והוא כדי שיכנס בו ג' גרעיני תמרה וכו' עיין זב"צ או' כ"ב שכתב שאין אנו בקיאין בזה שיש כמה מיני תמרים יש מהם שהגרעינים שלהם דקים ויש מהם גסים ואפי' במין א' עצמו יש בקצת ממנו גרעינים דקין ויש גסין וע"כ הסכים עם בני הישיבה לשער בכל הקרעים להביא חוט א' ולעגל אותו סביב הקדירה ואם היה בו טפח מטריפין ואם הוא פחות מטפח מכשירין. וכתב דזהו דבר קל דשיעור טפח ידוע שהוא ד' גודלים בגודל בינוני ורוחב הגודל הוא ז' שעורות בינוניות זו בצד זו בדוחק והם כאורך ב' שעורות בריוח כמ"ש הרמב"ם בפ"י מהס"ת ה' ע' ואין לזוז מזה השיעור יעו"ש. ועיין בדברינו לאו"ח סי' י"א או' י"ד ואו' ט"ו.

סעיף קטן כט

כט) ודע דבקטנה ברובה כתב הפר"ת או' ו' ששיעורו אם נקדר שחוט המקיף יהיה רובה טרפה והתב"ש או' ה' כתב דבקטנה לא מצטרף לרובה ולדינא יש להחמיר כפר"ת. מש"ז או' ח' והלב"ש שם כתב דבהפ"מ יש להקל כהתב"ש אבל הרב זב"צ או' כ"ד כתב דיש להחמיר אף בהפ"מ.

סעיף קטן ל

ל) וכתב הפליתי או' ה' דנקבים שיש בהם חסרון מצטרפין לסלע ושאין בהם חסרון דהיינו סדקים מצטרפין לרובא דדין בשר החופה את רוב הכרס כדין הגרגרת יעו"ש. והב"ד הענ"ה שם או' כ"ב. אבל הרב זב"צ או' כ"ה כתב להשיג על דברי הפליתי הנז' וכתב דאין ללמוד הכא מגרגרת ופשיטא כביעתא בכותחא דנדון זה מותר גמור הוא לכ"ע ואם נמצא נקבים בבשר החופה אין מצטרפין וכשרה יעו"ש.

סעיף קטן לא

לא) ולענין כרס של עוף או בשר החופה את רוב הכרס בעוף ית' לקמן סי' מ"ט או' ל"ו יעו"ש.

סעיף קטן לב

לב) [**סעיף ה'**] **אם נתמסמס בשר זה עד שהרופא גוררו וכו'** והיינו שהבשר רע שאלו בא רופא לרפאתה היה גוררו עד שמגיע לבשר חי. חולין נ"ג ע"ב ופירש"י שם. ב"י. זב"ת או' ט"ו.

סעיף קטן לג

לג) שם הגה. ואין אנו בקיאין בבשר שהרופא גוררו ולכן כל מקים שנשתנה מראית הבשר דינו כניטל. והא דשינוי בשר פוסל ה"ד שיש רעיתא בבשר שהבשר לקוי

ונתמסמס קצת אז שינוי מראה פוסל אבל שינוי מראה בלא שום רעותא כשרה כמ"ש לעיל סי' מ"ג או' י"ד. וכ"כ הזר"א או' קפ"א. זב"צ או' כ"ז. ועיין לקמן בהגה ססי' ן'.

סעיף קטן לד

לד) [**סעיף ו'**] **מחט שנמצא בחלל הקיבה וכו'** דינו כמחט שנמצא בבית הכוסות. לקמן סעי' ח' ובדברינו לשם.

סעיף קטן לה

לה) [**סעיף ז'**] **המסס ובית הכוסות דבוקים זה בזה וכו'** המסס ובית הכוסות במקום ששופכין זה לזה הם דבוקים סביב סביב וכשאתה מבדילן יש שם דופן לזה ודופן לזה ואם ניקבו שם במקום דיבוקן אפי' נקב מפולש מחללו של זה לחללו של זה כשרה דהא בלא"ה הם שופכין זה לזה. לבוש. והוא מדברי רש"י חולין מ"ב ע"א.

סעיף קטן לו

לו) **שם. ואם ניקבו במקום חבורן אפי' הנקב מפולש מזה לזה כשרה.** והטעם משום דבלא"ה הם שפכי אהדדי כנז' ולאו דוקא שהנקב הולך מחללו של זה לחללו של זה אלא אפי' ניקב המסס לחודיה או בית הכוסות לחודיה במקום חבורן כשרה משום שדופן המסס מגין על נקבי בית הכוסות ודופן בה"כ מגין על נקבי המסס. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"ג. תב"ש או' ט' שפ"ד או' יו"ד. שה"מ או' ט"ו. זב"ת או' ך' חכ"א כלל ך' או' יו"ד. ענ"ה סי' כ"ט או' ב' בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ד' קומץ כלל ו' או' ה' וה"ד במקום שאין חלב ביניהם כמ"ש לקמן או' ל"ח יעו"ש.

סעיף קטן לז

לז) **שם. ואם ניקבו במקום חבורן וכו'** ואף במקום דיבוקן אינה כשרה אלא א"כ במקום שהם מדובקין יחד ממש שאין להם אלא עור אחד (ר"ל שאין שומן ביניהן) אבל במקום שיש לכל א' עור בפני עצמו ומחוברים יחד ע"י שומן אם ניקבו לשם משני צדדין טרפה. ב"ח בשם התו' ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגה"ט או' י"א. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' ך' בל"י או' י"ד. תב"ש או' י"א. מש"ז או' ט' ובשפ"ד או' י"א. חכ"א שם. ענ"ה שם. בי"צ ח"ב או' א' קומץ כלל ו' או' ה' זב"צ או' כ"ט. וה"ה אם ניקבו שם זה לתוך זה טרפה כיון דחלב טמא ביניהם ולא מיהדק הו"ל כניקב לחוץ. תב"ש שם. ענ"ה שם. קומץ שם.

סעיף קטן לח

לח) **שם הגה. ויש אוסרין בהמסס אפי' בלא נקב מפולש.** ומשמע דבהמסס טרפה אפי' ליכא קו"ד מבחוץ דאי בדאיכא קו"ד מבחוץ אפי' ביה"כ טרפה כדבסמיך סעי' ח' מיהי נראה דבעינן קו"ד מבפנים דאל"כ נימא אחר שחיטה נתחב בהמסס וקודם שחיטה לא

נתחב בו כלל. ש"ך ס"ק י"ד. לה"פ או' כ"א. פר"ח או' ט"ו. זב"ת או' כ"ד. ועיין לקמן או' פ"ב.

סעיף קטן לט

טל) שם הגה. ויש אוסרין במסס אפי' בלא נקב מפולש. ומשמע דאינו אסור אלא כשהנקב בא ע"י מחט מטעם שמא ניקב והבריא אבל כשניכר שבא ע"י חולי דליכא האי חששא כשר. ש"ך ס"ק י"ב. לה"פ או' כ"א. בל"י או' ט"ו והיינו במחט בהפ"מ כמ"ש בהגה ובחולי אפי' בל"א הפ"מ. לה"פ שם. בל"י שם. תב"ש או' י"ב וכתב ודלא כהב"ח. שה"מ או' י"ח וכתב וכן הסכימו כל האחרונים דלא כהב"ח וכוותייהו נקטינן להלכה ולמעשה יעו"ש. ור"ל דלא כהב"ח שאינו מתיר ע"י חולי כ"א בהפ"מ. וכ"פ חכ"א כלל ך' או' ט' דלא כב"ח. בי"צ ח"ב סוף או' ב' קומץ כלל ו' או' ו'.

סעיף קטן מ

מ) שם הגה. אם לא במקום הפ"מ וכו' והב"ח אסרה ע"י מחט אף בהפ"מ ולא נהירא כלל. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' ט"ז. תב"ש שם. שה"מ שם. שפ"ד או' ט"ו. בי"צ שם. אלא שכתב שם הפר"ח ואנו מתירין לגמרי כפסק המחבר עכ"ל ור"ל אפי' בלא הפ"מ והיינו לספרדים שנוהגין כפסק הש"ע וכמ"ש שה"מ שם. וכ"פ כנה"ג בהגב"י סוף או' מ' כדברי הש"ע. שו"ג סוף או' י"ז. תו"ז סי' ס"ג או' ד' זב"צ או' ל"א. וע"כ בזה כל אחד לפי מנהגו.

סעיף קטן מא

מא) והא דמכשרינן בנקב שאינו מפולש בהמסס מ"מ בעינן בדיקה אם יש שינוי בבשר מצד השני וסגי בבדיקה אפי' לדידן דלא בקיאין בבדיקה ואם נאבד ולא בדק יש להחמיר. תב"ש שם. ענ"ה שם או' ד' מיהו הזב"צ או' ל"ב כתב דאין להחמיר בנאבד.

סעיף קטן מב

מב) בית הכוסות שניקבו ב' העורות זה שלא כנגד זה כשרה דומיא דקרקבן לקמן רסי' מ"ט. ש"ך שם סק"א. פר"ח או' כ"ב. לה"פ סי' מ"ט או' ב' כריתי שם או' ב' תב"ש שם או' א' שפ"ד בסי' זה סוף או' י"ט ובסי' מ"ט או' א' שה"מ בסי' זה או' ל"א ובסי' מ"ט או' ז' זר"א או' קצ"ד. מחב"ר סי' מ"ט או' ה' חכ"א כלל ך' או' י"ט. זב"ת בסי' זה או' ל"ז. זב"ש או' ל' ענ"ה סי' כ"ט או' ט"ז. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מג

מג) ומ"מ בעינן שלא יהיו הנקבים סמוכים כ"כ שלא יהיה מפולש. שפ"ד שם בסי' מ"ט או' א' מחב"ר שם או' ו' זב"ש שם. ענ"ה שם. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ח'**] **אם נמצא באחד מהם וכו'** כלומר באחד מהם הנזכרים דהיינו בהמסס או בבית הכוסות. ש"ך ס"ק ט"ז. לה"פ או' כ"ג. שפ"ד או' ט"ז. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' יו"ד. וס"ס בקיבה וקרקבן. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. זב"ת או' כ"ו. ומיהו מ"ש שם הזב"ת דה"ה לדקין והדרא דכנתא אין הדין כן כמ"ש לעיל סי' מ"ו סעי' ד' דמחט שנמצא בדקין טרפה והדרא דכנתא בכלל דקין הם וא"כ דוקא בנמצא במסס ובה"כ וקרקבן וקיבה וכרס אבל בדקין והדרא דכנתא טרפה ואפי' אם מונחת שם בחלל הדקין ולא נתחבה כמ"ש בדברינו לשם יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מה

מה) **שם. אם נמצא עליו קו"ד בידוע שניקב כולו וטרפה ואם לאו כשרה.** ודוקא עליו שמכוון נגד פי המחט אבל אם לא נמצא נגד פי המחט אפי' נמצא סביבות הנקב כשרה. ב"י. תו"ח כלל צ"ד או' ב' ש"ך ס"ק י"ז. מהריק"ש בס' ערך לחם בהגהו' על הש"ע. לה"פ או' כ"ד. בל"י או' י"ז. כריתי או' י"ז. שפ"ד או' י"ז. זר"א או' קפ"ד. זב"ת או' כ"ח. חכ"א שם או' י"ד. ענ"ה שם או' פ' וכתב ודלא כהב"ח שכתב דכל שנמצא קו"ד מבחוץ אפי' שלא כנגד פיו טרפה יעו"ש. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' י"א. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מו

מו) **ואפי'** אם הקו"ד הוא בפי המחט מבפנים כשרה. פר"ח או' י"ז. פר"ת או' י"א בדין א' כריתי או' י"ח. זר"א או' קפ"ו. שה"מ או' כ"ב. זב"ש או' י"ז. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן מז

מז) **וקורט** דם היינו נצרר הדם או קורט ממש אבל האדים הבשר לחוד אינו מזיק. חוט השני סי' ס"ט. מש"ז או' י"ג. זב"ת או' ל"ד. וכתב דמילת קירט הוא חתיכה כל דהו כעין שאמרו קורט של לבונה. ענ"ה שם סוף או' ט' מק"מ או' כ"ז. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ג' זב"צ או' ל"ח. ועיין לעיל סי' מ' או' ל"ד.

סעיף קטן מח

מח) **וכן** שאר שינוי מראה בחוץ נגד פי המחט כשר. אבל אי השינוי מראה או האודם בפילוש עד פי המחט טרפה כמ"ש בשפ"ד סי' מ"ט או' ב' יעו"ש. מק"מ שם. זב"צ או' ט"ל. ועיין לקמן או' נ"ה.

סעיף קטן מט

מט) **וראוי** שתדע דהא דבעינן קו"ד היינו כשהמחט לפנינו הא נאבד המחט אפי' אין קו"ד דלא שייך אי איתא דמחיים הו"ל למיסרך דהא ליכא מחט. וה"ה איתא לפנינו אלא

שחזרה לאחוריה איכא למימר שהיה קו"ד בחוץ ובחזרתה נפל הקו"ד. מש"ז שם. ענ"ה שם או' יו"ד.

סעיף קטן נ

נ) אם ניקב ע"י חולי מצד א' ואיכא קו"ד מבחוץ כנגד מקום הנקב ממש טרפה. פנים מאירות ח"א סי' א' באר יעקב סי' מ"א. ענ"ה שם או' י"ט. מק"מ או' כ"ו. זב"צ או' מ' וכתב ודלא כחילוק הכנה"ג בהגב"י סוף או' ל' לדעת הא"ז יעו"ש. ובזה א"צ לבדוק בחוץ אחר קו"ד. מק"מ שם בשם חת"ס. זב"צ שם.

סעיף קטן נא

נא) אם נמצא מחט תחוב בכרס וכנגד אותו מקום נמצא סרכא בכרס טרפה דלא גרע מקו"ד. צ"צ סי' מ"ט. זר"א או' קפ"ט. חכ"א כלל ך' או' י"ח. פ"ת או' ח' ענ"ה סי' ך' או' ל"ה. ודוקא תחוב אבל אם נמצא קוץ או מחט שמונח כך בכרס אעפ"י שנסרך הכרס לאיזה מקום אין להטריף. צ"צ שם. ענ"ה שם. מיהו במנ"י על התו"ח סי' פ"ט או' ל"ב וסי' צ"ד או' א' כתב דאפי' באינו תחוב ונסרך למקום אחר יש להטריף. וכ"כ בספרו שבו"י ח"ב סי' ס"ד אלא שכתב שם בשבו"י דבהפ"מ יש לסמוך על הצ"צ ולהכשיר יעו"ש. והב"ד היא"פ.

סעיף קטן נב

נב) ולאו דוקא סרכא סרוכה ודבוקה למקום אחר אלא אפי' סרכא תלויה ואינה דבוקה יש להטריף. שפ"ד ססי' מ"א בד"ה יצא לנו וכו' זב"צ או' מ"ב וכתב דהגם דהדע"ק ססי' ט"ל ובזה הסי' או' ט"ו נסתפק בדבר אנו אין לנו אלא דברי השפ"ד וטרפה וכן הסכימו חכמי הישיבה עכ"ד.

סעיף קטן נג

נג) ומ"מ נסרכה ממש בעינן אבל נמצא נפוח קצת מצד חוץ ועב קצת ואין שינוי בבשר לרעותא אין להטריף דזה בא מחמת כאב המחט שנתחב בבשר חי ואין להוסיף על הטריפות. שבו"י שם. פ"ת שם. יא"פ מק"מ או' כ"ז. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן נד

דנ) קיבה שנמצא תחוב בה מחט מצד א' ומצד האחר יש עליה יבלת קשה ועומדת על הקיבה נגד אותו מקום שהמחט תחוב מבפנים ודחו המחט לצד חוץ ולא היתה נכנסת דרך אותה יבלת טרפה דהיבלת הוי כקרום שעלה מחמת מכה ואף שלא נכנסה המחט בכח מ"מ סופה לינקב מעט מעט מפני שהמכה מעלה חלודה. שו"ת שער אפרים סי' ס"ב. פר"ח בקו"א. מש"ז סוף או' א' וה"ה אם יש וארטצי"ל מבחוץ נראה דקרום מחמת

מכה הוא. שפ"ד סי' מ"ט או' ב' מק"מ או' כ"ז. זב"צ או' מ"ה. ומיהו מ"ש שם השע"א דאם היבלת היתה מכוסה בחלב היתר דיש להכשיר עיין לעיל או' ז' דיש מחמירין בחלב היתר שאינו סותם משום דאין אנו בקיאין יעו"ש.

סעיף קטן נה

הנ) **ואם** יש שביל לבן עד לחוץ נגד פי המחט או לבן והבשר קשה הרי אין אנו בקיאין בבשר שרופא גורדו וכ"ש שיש מחט דאין לך רעותא גדולה מזה ומשו"ה כל שנשתנה מראית הבשר לחוד אף דבעלמא כשרה כאן דאיכא מחט טרפה. שפ"ד שם. זב"צ או' מ"ו. ועיין לעיל או' מ"ח.

סעיף קטן נו

נ) **וה"ה** אם יש מכה בחוץ כנגד המחט טרפה. קומץ כלל ו' או' י"ז. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן נז

זנ) **ואם** קו"ד הנז' לא היה עליו מבחוץ אלא היה באמצע הבשר ומלמעלה לא יש קו"ד יש להכשיר שער אפרים שם. זב"ש או' ל"ד. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן נח

חנ) **אם** ניקב מצד א' ומצד הב' נראה איזה שינוי בעור שנעשה כעין צלקת טרפה דהצלקת הוא סי' דניקב וחזר הבריא ואפי' אם המחט לא היה תחוב בו. זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן נט

טנ) **מחט** שהיה תחוב מצד א' ומבחוץ מצד הב' היה כנגד פי המחט גומא א' והעור לא היה נקוב מצד השני ולא נפוח אלא שיש בו כמין גומא שנאכל כמו שליש מן העור ונעשה במקומו גומא ובדקי אותו ע"י נוצה וראו שהעור שלם והטריפו משום דלא גרע זה הגומא שנאכל העור מקו"ד. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן ס

ס) **כל** מקום שנזכר מחט לאו דוקא אלא ה"ה קוץ או מסמר וכיוצא כל דבר המנקב. ב"י בשם התו' והגמ"י פ"ו מה"ש. בשה סמ"ג. פר"ת או' י"א. ענ"ה סי' כ"ט או' י"א. תו"ז סי' ס"ג או' יו"ד. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן סא

סא) **קש** תחוב וסרכא מבחוץ צירוף להחמיר משום ניפוח שבעובי. עק"מ סוף או' כ"ז. זב"צ או' נ"ב וכתב דהכל לפי ראות עיני המורה.

סעיף קטן סב

סב) אם נמצא המחט תחוב בכרס ואין נראה מעבר לעבר אלא דבמקום שהיה המחט היה כפול הכרס ונדבק דבוק חזק ע"י שומן וורירין וכשקורע אותו הדבוק בסכין יראה ראש המחט טרפה. הרדב"ז ח"א סי' רכ"ז. ער"ה או' ב' ענ"ה סי' כ"ח או' י"ג. תו"ז שם או' י"ט. זב"ש או' כ"ב. וכתב משם מהר"ם בירדוגו דאם נראה שהם דבוקים מתחלת ברייתן יש להכשיר. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן סג

סג) שם. אם ימצא עליו קו"ד בידוע שניקב כולו וכו' דאם אין שם מכה קו"ד מאין. חולין נ"א ע"א ש"ך ס"ק י"ח.

סעיף קטן סד

סד) שם הגה. אפי' לא נשאר רק מעט מעור החיצון שלא ניקב. של בית הכוסות ואפי' למאן דאוסר בהמסס מודה הכא משום דעורה עב. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' י"ח. לה"פ או' כ"ז. וכ"ש בקרקבן דעורו עב מודה דכשר אף באין הפ"מ. שפ"ד סי' מ"ט או' ג' ועי"ש בהגה סעי' ב' ובדברינו לשם או' ך'.

סעיף קטן סה

סה) שם הגה. אפי' לא נשאר רק מעט וכו' ומסתברא לי דאם ניקב עד שלא נשאר מעובי העור אלא כל דהו דבמעט דחיקת המחט מנקבא טרפה ומעט דכתב כאן לאו בכה"ג איירי. פר"ת או' י"ב. ענ"ה סי' כ"ט או' ו' זב"צ או' נ"ד וכתב דמ"ש הזב"ת או' כ"ג דהפר"ת חולק לא דקדק יפה דהפר"ת כתב לכל הסברות הכי הוא ולא פליג.

סעיף קטן סו

סו) שם. והוא שלא מלחו ולא הדיחו. דחיישינן שמא עבר הקי"ד ע"י מליחה או הדחה. טור.

סעיף קטן סז

סז) שם. ואפי' ראש העב שלו לצד חוץ. כלומר שחודה הוא לצד חלל בית הכוסות וראשה העב הוא לצד חוץ דכיון דאיכא אוכלים ומשקין אמרינן אוכלים ומשקין דחקוה. ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' ך' לה"פ או' כ"ט. שפ"ד או' כ"ד. שה"מ או' כ"ה. זב"ת או' ל"א. חכ"א כלל ך' או' י"ד. תו"ז סי' ס"ג או' י"א. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן סח

סח) ואין חילוק בזה בין אם המחט היא קטנה או גדולה. תו"ח כלל צ"ד דין א' ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' י"ז. לה"פ שם. שה"מ שם. תו"ז שם. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן סט

סט) שם הגה. ויש מקילין להתיר אם לא ניקב מעבר לעבר והודח ונמלח או נאבד ולא בדק מבחוץ וכו' והיינו בנודע שלא ניקב לחוץ אבל היכא דנאבד ולא היה ידוע אם ניקב לחוץ או לא לכ"ע טרפה ודלא כתו"ח כלל צ"ד ורש"ל פא"ט סי' ס"א דמכשירין בהא וליתא דהא ספקא דאו' ולחומרא. פר"ח או' כ"א. להפ"פ או' ל' בל"י או' י"ח. כריתי או' כ"א. שה"מ או' כ"ו. תב"ש או' י"ד אלא שכתב דגם מדברי התו"ח ורש"ל אין נראה להתיר בזה דלא כהבנת הש"ך והפר"ח יעו"ש. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ט"ז.

סעיף קטן ע

ע) שם בהגה. ויש לסמוך עלייהו במקום הפ"מ. וכ"פ ב"ח. פר"ח סוף או' י"ט. פר"ת או' י"ג באה"ג. חכ"א כלל ך' או' ט"ז. זב"ת או' ל"ג. בי"צ שם או' ד' קומץ כלל ו' או' ט' אמנם הבל"י או' י"ח כתב דאין להקל אפי' בהפ"מ וכ"פ הרדב"ז ח"א דפוס ליוורנו סי' נ"ח. שו"ג או' י"ט. וכ"כ שה"מ או' כ"ד דלענין הלכה לדידן דפסקינן כפסק מרן (ר"ל לספרדים שקבלו עליהם חומרות פסק הש"ע) ודאי שאין להקל בכל גוונא אמנם במקומות העומדים על פסק המורים ר"ל שלא קבלו חומרות הש"ע) יש להקל כס' מור"ם ז"ל בהפ"מ יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' נ"ז ואנחנו שקבלנו הוראות מרן ז"ל יש להטריף אפי' בהפ"מ.

סעיף קטן עא

עא) שם. ואם עבר המחט מעל"ע וכו' אם נמצא קורט דם סביב המחט וכו' טרפה. ומסתמא אם הוא רחוק קצת מן הנקב כרוחב קש וכה"ג נמי טרפה. הגהות שבסוף או"ה שער נ"א סי' כ"א. ב"ח. ש"ך ס"ק כ"ו. שה"מ או' כ"ז.

סעיף קטן עב

עב) שם בהגה. י"א דבזה"ז דאין אנו בקיאין בבדיקות יש להטריף וכו' והכי נהוג. וכן הסכים התב"ש או' ט"ז. וכתב ודלא כהש"ך סק"ל שכתב להקל בהפ"מ. וכ"פ הבי"צ ח"ב סי' ו' כדברי מור"ם ז"ל. וכ"כ התו"ז סי' ס"ג או' י"ב דהכי נקטינן כדברי מור"ם הנז' וכ"כ זב"צ או' נ"ח דכן מנהגינו דאין אנחנו בקיאין בבדיקה כמ"ש מור"ם ז"ל יעו"ש ור"ל דגם הספרדים נוהגין בזה דאין אנו בקיאין בבדיקה כדברי מור"ם ז"ל.

סעיף קטן עג

עג) שם בהגה. מחט או קוץ הנמצאים בהמסס וביה"כ בחללו ולא נתחב בהן כשר בכל ענין וכו' ואם יש קו"ד מבחוץ אפי' לא נתחב כלל טרפה. ט"ז ס"ק י"ד. ש"ך ס"ק ל"א. אבל הרב צ"צ סי' מ"ט כתב להכשיר. וכ"כ הפר"ח או' כ"ב. פר"ת או' ט"ו. ובהפ"מ יש

להקל כדבריהם. תב"ש או' י"ז. וכ"כ שבו"י ח"ב סי' ס"ד. מש"ז או' י"ד ובשפ"ד או' ל"א. בי"צ ח"ג סוף או' ו' קומץ כלל ו' או' ז' זב"צ או' נ"ט. רק באופן שיבדוק מבפנים נגד הקו"ד שאין שם שום רושם של נקב או קו"ד דאז ודאי טרפה. קומץ שם.

סעיף קטן עד

עד) ובדקין ביש קו"ד בחוץ טרפה אפי' בהפ"מ אבל קו"ד בפנים לבד אין להטריף אף בדקין קומץ שם.

סעיף קטן עה

עה) וכן נמי אם נמצא קוץ או מחט מונח בפרש ויש סרכא על ביה"כ מבחוץ יש להכשיר בהפ"מ דדין הסרכא כמו קו"ד כמ"ש הפו' הנ"ל אלא דהתו"ז שם או' י"ד ובספרו נד"ל ח"א סי' י"ח אסר ואנן לא ס"ל כוותיה אלא בהפ"מ יש להקל. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן עו

עו) אמנם אם נמצא מחט מונח בפרש ואינו תחוב בו והעור מבפנים ניקב מצד א' ויש עליו קו"ד מבחוץ בהא ודאי יש להטריף משום דניקב מצד א' כמ"ש לעיל או' ן' גבי חולי יעו"ש. זב"צ או' ס"א:

סעיף קטן עז

עז) ואם נמצא המחט תחוב לארכו של דופן ביה"כ טרפה ואף שאין קו"ד מבחוץ. ט"ז ס"ק ט"ו. כנה"ג בהגה"ט או' י"ט. תב"ש או' י"ז. מש"ז או' ט"ו וכתב דמ"ש התב"ש שם להחמיר אף במונח די לנו להחמיר בנתחב יעו"ש. ענ"ה סי' כ"ט או' י"ח. קומץ שם או' י"ג. אמנם לקמן בש"ע סעי' י"א גבי מחט שנמצאת בקורקבן וכולה נבלעת בעובי בשרו ולא היה ניכר שום נקב לא לצד פנים ולא לצד חוץ פסק כתשו' הרשב"א סי' שע"ד דתולין להקל יעו"ש וא"כ ה"ה לכאן בביה"כ דדינם שוה כמ"ש תו"ח כלל צ"ד דין ה' ושבו"י ח"ב סי' ס"ד. ומיהו לדעת מהר"ם שהביא בהגהות שע"ד סי' צ"ד ואו"ה כלל כלל נ"א או' כ"ב שאוסר בקרקבן א"כ ה"ה לביה"כ אבל לדעת הש"ע כשרה ולפי מ"ש לקמן או' צ"ג בקורקבן דיש להכשיר בהפ"מ כדברי מור"ם ז"ל שם בהגה א"כ ה"ה לביה"כ.

סעיף קטן עח

עח) ואם אינה טמונה בדופן כ"א תחובה לארכה בהקמטים שהם כעין חדרים שבביה"כ וקיבה וניקבו שתים ושלש מהם ומונחת שם כבריח וכולה נראית לפנים יש לזה דין תחוב דצד א' וצריך לבדוק באותו מקום שמא נקבה מעל"ע וגם לבדוק בחוץ אחר קו"ד ואם נמצא קו"ד נגד כל אורך המחט שבפנים יש להטריף אף בהפ"מ. קומץ שם או' י"ד. זב"צ או' ס"ג

סעיף קטן עט

עט) והיכא שהמחט מונחת בין הקמטים בלי תחיבה כלל אז בעינן שיהיה הקו"ד שבחוץ נגד פי המחט דוקא ואז טרפה אף בהפ"מ אבל לא נגד פיה יש להכשיר בהפ"מ. קומץ שם.

סעיף קטן פ

פ) לפעמים נמצא בכרס או בקיבה צנור א' והצנור הוא סמפון ופעמים הוא מוגלא ואפי' לא יש מחט אם נמצאת הסמפון הנז' טרפה ואנו חותכין מבשר הכרס שיעור שיהיה אותו המקום שיש בה הסמפון שוה לבשר הכרס ואנו לוקחים מחט א' ומשימין אותו תוך חלל הסמפון ואם עוברת תוך הכרס טרפה שהרי הכרס נקובה ואותו הסמפון הוא קרום שעלה מחמת מכה וטרפה אעפ"י שלא נמצא מחט. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ב בשם מהר"י פיוון. זב"ש או' ל"ב. תו"ז סי' ס"ג או' ט"ז וכתב דמנהגם לבדוק בנוצה. וכ"כ זב"צ או' ס"ד דמנהגם להביא נוצה ולהכניס תוך חלל הסמפון ואם עוברת בתוכה טרפה.

סעיף קטן פא

פא) שם בהגה. ויש מקילין וכו' ויש לסמוך עלייהו אם הוא הפ"מ וכו' עיין לעיל או' ע' לענין דינה.

סעיף קטן פב

פב) שם בהגה. וא"א לבדוק וכו' אבל היכא דבדק וליכא קו"ד מבחוץ כשר אפי' שלא במקום הפ"מ ודוקא בביה"כ אבל בהמסס אפי' ליכא קו"ד מבחוץ אלא מבפנים טרפה שלא במקום הפ"מ. ש"ך ס"ק ל"ד. לה"פ או' מ"א. בל"י או' כ"א. ועיין לעיל או' ל"ח.

סעיף קטן פג

פג) [**סעיף ט'**] **אם נמצא עליה חלודה וכו' הגה. וכן אם נמצא חלודה מבחוץ נגד המחט וכו'** אבל אם נמצא החלודה בפי המחט בניקב מצד א' מבפנים ולא מבחוץ כשרה כמו קו"ד שכתבנו לעיל או' מ"ו. וכ"כ זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן פד

פד) שם הגה. וכן אם נמצא חלודה מבחוץ נגד המחט וכו' ורש"ל פא"ט סי' ס"א כתב דבניקב מצד א' חלודה לא מעלה ולא מוריד וגם כתב בשם מהר"ם מ"ץ דבחלודה באמצע המחט כשר יעו"ש. והב"ח כתב כל שהעלתה המחט חלודה טרפה ולה מכשרינן לה אלא כשהמחט יפה לגמרי יעו"ש וכ"כ הפר"ח או' כ"ג דנראין דברי הב"ח דאין לחלק ואף בחלודה באמצע המחט יש להטריף. ולענין דינא כתב הכנה"ג בהגב"י או' ס' כיון דפלוגתא דרבוותא היא באיסורא דאו' חיישינן לחומרא ואפי' בניקבה מצד א' והעלתה

חלודה טרפה אך בנאבדא המחט קודם שנבדקה אם העלתה חלודה או לא כתב להתיר היכא דלא ניקב אלא מצד א' מכח ס"ס סי' אי איכא חלודה וסי' אי הלכה כרש"ל יעו"ש. וכ"כ שה"מ או' ל"ג. ענ"ה סי' כ"ט או' כ"ג. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' י"ז. זב"צ או' ע' ומיהו מ"ש שם הענ"ה להגיה בדברי הכנה"ג במקום מחט ביה"כ והסכים לדבריו זב"צ שם מפני שלא ראו דברי רש"ל וב"ח בשרשם דאיירי בחלודה שעל המחט ועלייהו קאי הכנה"ג יעו"ש.

סעיף קטן פה

פה) **וה"ה** דיש להתיר בנבדקה בחודה וליכא חלודה ועד שלא נבדקה אם יש חלודה באמצע נאבדה כיון דפלוגתא דרבוותא היא כמ"ש באו' הקודם. ענ"ה שם.

סעיף קטן פו

פו) **ונראה** דה"ה אם ניקבה מצד א' ולא הספיק לבדוק הביה"כ מבחוץ אם יש חלודה נגד המחט עד שנאבדה דיש להכשיר מכח ס"ס ספק אי איכא חלודה וסי' אי הלכה כרש"ל כנז'

סעיף קטן פז

פז) [**סעיף יוד**'] **זה שאמרנו מצד א' כשרה היינו מבפנים כלפי הרעי דאי צד שבחוץ כלפי חלל הגוף וכו'** טרפה. וטרפות זה לאו ודאי טרפה אלא ספק דכן כתבו הפו' דחיישינן דלמא נקבה אברים הפנימיים דנקיבתם במשהו ונ"מ אי איכא ספיקא אחרינא דכשר. פר"ת או' י"ז. זב"ת או' ט"ל. זב"צ או' ע"א. ועיין לקמן סי' נ"א סעי' א'.

סעיף קטן פח

חפ) [**סעיף יא**'] **מחט שנמצאת בקורקבן וכולה נבלעת בעובי בשרו וכו'** תולין להקל. לפי שדרך הושט לבלוע ודרך שם נכנס עם האוכלים אלא שנסתם הנקב שע"כ א' מהנקבים נסתם וא"כ תולין במה שדרכו (ר"ל דרך הושט) ועוד העמידנו על חזקתו דעוף זה בחזקת כשירות לגבי נקבים אלו עומד. ב"י בשם תשו' הרשב"א סי' שע"ד. לבוש סעי' י"ב. ט"ז ס"ק ט"ז. ש"ך ס"ק ל"ז. פר"ח או' כ"ד. זב"ת או' מ' ועיין לקמן או' צ"ג.

סעיף קטן פט

טפ) **שם בהגה. ואם אין עליו קו"ד מבחוץ כשר.** דביש עליו קו"ד אפי' תימא שבא דרך פנים ע"כ ניקב לחוץ דאם אין שם מכה קו"ד מנין. ש"ך ס"ק ט"ל. לה"פ או' מ"ד. שה"מ או' ל"ו.

סעיף קטן צ

צ) שם בהגה. ואם אין עליו קו"ד מבחוץ כשר. וכתב בד"מ סי' מ"ט וצריך בדיקה מבחוץ אם אין קו"ד לדברי המצריכים בדיקה בניקב מצד א' עכ"ל ומשמע דהיכא דהודח או נמלח דינו כניקב מצד א' ש"ך סק"מ. כנה"ג בהגב"י סי' מ"ט סוף או' ז' פר"ח או' כ"ה. בל"י או' כ"ד. שה"מ שם. זב"ת או' מ"א. ומשמע דהיינו דדינו כניקב מצד א' ולא בדק אחר קו"ד בחוץ והודח או נמלח דלדעת מור"ם לעיל סעי' ח' בהגה יש להכשיר בהפ"מ ולדעת הש"ע שם יש לאסור בכל גוונא כמ"ש לעיל או' ע' יעו"ש. וכ"מ מדברי הזב"ת שם וחכ"א כלל ך' או' כ"ה בהגה. וכ"כ השפ"ד או' מ' וה"ד בנודע שלא ניקב לחוץ ונמלח או נאבד ולא בדק אם יש קו"ד כנגד המחט מבחוץ אבל אם לא נודע אם ניקב לחוץ או לא ונמלח או נאבד לכ"ע טרפה כמ"ש לעיל או' ס"ט יעו"ש.

סעיף קטן צא

צא) שם בהגה. ויש מחמירין ואוסרין אפי' בכי האי גוונא. והטעם כתב באו"ה כלל נ"א או' כ"ב דמאחר שהמחט לא ניכרת מבפנים כמו שאינה ניכרת מבחוץ איכא למתלי ולומר שמבחוץ באתה ונקבה הושט או הדקין וכן כל כיוצא בזה עכ"ל ומשמע הא כל שיש שום היכר מבפנים כגון שיש קו"ד מבפנים ולא מבחוץ כשר. ש"ך ס"ק מ"א. כנה"ג בהגב"י סי' מ"ט או' ח' פר"ח או' כ"ו. לה"פ או' מ"ה. בל"י או' כ"ה. כריתי או' כ"ז. שה"מ או' ל"ז. מש"ז סוף או' י"ח וכתב דודאי כשר אף בלא הפ"מ. זר"א או' קצ"ז. מק"מ או' ל"ו. זב"ת או' מ"ב. ענ"ה סו' ל' או' י"ב. תו"ז סי' פ"ו או' י"ח. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן צב

צב) ועוד יש היכר שביל יוצא כעין חוט לבן אם השביל זה יוצא מבפנים בודאי מבפנים בא המחט ואם השביל זה יוצא מעל"ע הוי כמו קו"ד ובודאי נקבה כל הקורקבן והוי הקרום שעלה מחמת מכה וטרפה ואפי' מצד א' בל"י שם. ביא"ב באד"ז או' ל"ג.

סעיף קטן צג

צג) שם בהגה. ויש לחוש לדבריהם אם לא בהפ"מ. וכ"כ כנה"ג בהגב"י סי' מ"ט או' ז' בשם כמה פו' דאין להכשיר אלא בהפ"מ. וכ"כ התו"ז שם או' ו"ז וכתב וכן ראוי למינקט להחמיר. וכ"כ זב"צ או' ע"ב דהעוקר שיש לחוש לדברי האוסרים ורק בהפ"מ מותר כס' ההגה. ועיין לעיל או' ע"ז.

סעיף קטן צד

צד) שם בהגה. ווש לחוש לדבריהם אם לא בהפ"מ. ואף אם קרוב יותר לצד חוץ מלצד פנים יש להתיר בהפ"מ. שו"ת מעיל צדקה סי' י"ג. מחב"ר או' ט"ו. ענ"ה סי' ל' או' י"ב.

פ"ת או' י"ד. מיהו מ"ש שם הפ"ת בשם תשו' תולדות יצחק סוף סי' ד' לאסור בזה עיין זב"צ או' ע"ה שכ' לדחות דברי תולדות יצחק הנז' והסכים לדברי מעיל צדקה הנז' יעו"ש. ומ"ש הט"ז ס"ק י"ח בשם אחיו בענין התינוק וכו' ית' לקמן סי' מ"ט או' כ"ה יעו"ש.

סעיף קטן צה

צה) [**סעיף יב'**] **קטן שמצא מחט תחוב בכרס יש להחמיר ולאסור על פיו וכו'** משמע קצת דוקא להחמיר אבל אם הוא להקל שהקטן אומר דמצא המחט במקום שאינו מטריף לא סמכינן עליה כיון דאיכא רגלים לדבר שיש מחט. מחב"ר או' טו"ב. זב"צ או' ע"ו.

סעיף קטן צו

צו) **נכרי** שהיה מתעסק בהפשט עורות ואמר ראה שמצאתי מסמר תחוב בכרס וא"ל היהודי הראני איך היה תחוב והראהו שהיה תחוב בפנים בענין שאין הבהמה נטרפת אינו נאמן ואסרינן לה. שו"ת מהר"ם מלובלין סי' ס"ו. ש"ך ס"ק מ"ב. והט"ז ס"ק י"ט חלק על דברי מהר"ם הנז' דאם נאמין לגוי שהיה מחט נאמין ג"כ במה שאומר שהיה במקום שאינו מטריף יעו"ש אמנם הש"ך בנה"כ השיג על דברי הט"ז והסכים לדברי מהר"ם הנז' וכן הפר"ח או' כ"ז השוג על הט"ז והסכים לדברי מהר"ם יעו"ש. וכן הסכים התב"ש או' י"ט. מחב"ר שם. זר"א או' קצ"ג. שה"מ או' ל"ח. מק"מ או' ל"ז. זב"ש או' כ"ז. ענ"ה סי' כ"ח או' ד' תו"ז סי' ס"ג או' כ"ד. זב"צ או' ע"ז.

סעיף קטן צז

צז) **אבל** אם לאחר שכבר פסק הנכרי מלהתעסק בהוצאת הפרש וכבר הוציא מתחת ידו הכרס ובא אצל היהודי והביא מסמר של ברזל בידו ואמר שמצאו תחוב בכרס אין אנו צריכין להאמינו ואין בידו לאסור. מהר"ם מלובלין שם. כנה"ג בהגב"י או' נ"ב. מש"ז או' י"ט. מק"מ שם. חכ"א כלל ך' סוף או' ך' ענ"ה שם. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן צח

צח) **ומיהו** אם הגוי מהימן ליה אסור אפי' אם אחר שיצתה מתחת ידו כמ"ש לעיל בש"ע סי' ט"ז סעי' י"א לגבי אותו ואת בני. וכ"כ הט"ז ס"ק י"ט. ענ"ה שם או' ו' זב"צ או' ע"ט.

סעיף קטן צט

צט) **גויה** א' שרחצה אצל הנהר חתיכת בשר ואמרה שמצאה מחט תחובה עם חוט א' של פשתן והמחט היתה כעין חדשה וחוט ג"כ הוה חדש דמראין הדברים ששקר ענתה גם לא היתה משרתת אצל הטבח אלא שבעלת הבית א' אמרה לה לרחוץ וכיון שיצא

הכרס בהיתר מתחלה לא מחזיקין רעותא ומותר. מש"ז שם. מחב"ר או' י"ח. ענ"ה שם או' ח' זב"צ או. ף'.

סעיף קטן ק

ק) **אשה** שנתעסקה בכרס לנקותה הפרש שבתוכה ובהיותה גוררת הפרש ומעבירתו בסכין שבידה ראתה שהיתה מעברת גם מחט עם הפרש בגרירתה בסכין ולא תוכל לדעת אם היה המחט תחוב בכרס או רק מונח בחלל הכרס תוך הפרש יש לאסור והגם דיש טעם להתיר משום ס"ס מ"מ משום דכבר השטיפה במים ולא יצתה המחט בשטיפה רק ע"י גרירת הסכין ורגלים לדבר שהיתה תחובה בו שאם היתה מונחת לבד היתה עוברת ע"י השטיפה ולכן יש לאסור. חנוך בית יהודה סי' מ' תו"ז סי' ס"ג או' כ"ה. זב"צ או' פ"א.

סעיף קטן קא

קא) **ישראל** שמכר כרס לגוי ובא אח"כ הגוי ואמר שמצא מחט תוך הכרס אינו נאמן אפי' מסל"ת. ער"ה או' יו"ד. זב"ש או' כ"ח. זב"צ או' פ"ב. ואי מהימן ליה ואמר שמצא אותה במקום המטריף יש לאסור וכמ"ש לעיל או' צ"ח.

סעיף קטן קב

קב) **ועיין** בתשו' חנוך ב"י סי' נ"א שדעתו דהיכא שהעכו"ם מסל"ת ואינו יודע שהטרפות תלוי בזה יש לחוש לאסור אכן אם אומר העכו"ם שמצא המחט בפרש ולא ניקב כלל ודאי דשרי שהפה שאסר הוא הפה שהתיר יעו"ש. פ"ת או' ט"ז.

סעיף קטן קג

קג) **שוחט** מתא ששחט אצל קצב עכו"ם ג' בהמות והקצב מכר הבני מעיים לעכו"ם א' בעל אושפיזא ואח"כ בא ישראל לשתות שכר וראה שבעל האושפיזא הוציא מן המסס מסמר א' וראה שניקב מעל"ע ושאל הישראל ממי קנית בני מניים הללו והשיב מהקצב הידוע ושאלו להקצב מאיזה בהמה מכר הבני מעיים והשיב מבהמה שנשחטה ראשונה כי דרכו לעשות סי' איזה נשחטה ראשונה והקצב עדיין לא ידע מרעותא הנ"ל אם הקצב היה מכחיש לבעל אושפיזא ואומר שלא מכר לו הבני מעיים או היה שותק לגמרי היו כולן מותרין דבעל אושפיזא לא מהימן אך כיון שקצב אומר שמכר לו והקצב נאמן על מה שבידו א"כ הראשונה אסורה והאחרונות מותרות שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. נוב"י מה"ת חי"ד סי' ך' פ"ת שם. יא"פ.

סימן מט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הקורקבן יש לו ב' עורות וכו'** פי' הכיס בפנים הוא עור א' וכל הבשר כולו עור שני. ט"ז סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' ד' פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' וכתב דהיינו א' הוא הכיס בפנים שקולפין אותו מן הקרקבן ונשלך וא' הוא עם כל עובי בשר הקורקבן. מש"ז או' א' שה"מ או' א' מחב"ר או' א' וכתב ודלא כהרב שתי הלחם סי' ט"ל שלא הבין כן. מק"מ או' א' חכ"א כלל ך' או' כ"ב. זב"ת או' א' זב"ש או' א' ענ"ה סי' ל' או' א' תו"ז סי' פ"ו או' א' בי"צ או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **באווז** לא יש קליפה פנימית בפ"ע אלא גוררין ומקלפין בסכין ולאחר שגוררין נשאר עור לבן וחלק וקשה קצת ואח"כ בשר אדום. מש"ז שם. ואני חקרתי ע"ז ואמרו לי כי במקומות אלו אווזא ובר אווזא ועופות דהיינו תרנגולות למיניהם כולם שוו בשיעוריהן כי בקורקבן יש כיס שבו נאסף האוכל ומשליכין הכיס ואין חילוק ביניהן. מחב"ר או' ב' ענ"ה שם. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **ואם** נתחלפו עורות הקרקבן שהאדום היה לבן והלבן היה אדום לית לן בה וכשרה. כנה"ג בהגה"ט או' ד' מש"ז או' א' מחב"ר או' ג' מק"מ שם. ענ"ה שם. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) **נתמסמסו** שתי עורות הקורקבן עד שאם היו מושכין קצת היו נחתכין יש להטריף. מהריק"ש בהגהו' בסי' זה. מחב"ר או' ט"ו. שו"ג מחו' או' א' ענ"ה שם או' י"ג. תו"ז שם או' ח' זב"צ או' ז' אבל אם היה א' מהם שנתמסמס כשר דלא יהא אלא כניקב הא ק"ל ניקב זה בלא זה כשרה. שו"ג שם. ועיין לקמן או' ט'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. עד שינקבו שניהם זה כנגד זה.** והא דניקב זה כנגד זה טרפה היינו אפי' אם מנוקב בשפוע דיני כזה נגד זה וטרפה. חכ"א כלל ך' או' כ"ב. מק"מ או' ג' זב צ או' ח' ועיין לקמן או' כ"ד.

סעיף קטן ו

ו) **שם. אבל אם ניקבו זה שלא כנגד זה כשרה.** ואמרינן בש"ס (חולין מ"ג ע"א) דלא דמי לושט דלעיל סי' ל"ג משום דאכלה ביה ופעיא ביה רווח גמדה ליה ופשטה ליה

ומתרמי דמכווני אהדדי אבל קורקבן דמינח נייח כדקאי קאי. ולפ"ז ה"ה בית הכוסות שניקבו שני עורות זה שלא כנגד זה דכשר. ש"ך סק"א. וכ"כ לעיל סי' מ"ח או' מ"ב.

סעיף קטן ז

ז) **שם. אבל אם ניקבו זה שלא כנגד זה כשרה.** ומיהו צריך שלא יהיו הנקבים סמוכים כ"כ שלא יהא מפולש. שפ"ד או' א' מחב"ר או' ו' ענ"ה שם או' ב' תו"ז שם או' ג' זב"צ או' ד' וכ"כ לעיל סי' מ"ח או' מ"ג.

סעיף קטן ח

ח) **ואם** ניקבו זה שלא כנגד זה אפי' מרוח א' אלא דזה למעלה וזה למטה דכה"ג בושט טרפה משום דאפשר דעתרמו אהדדי אפ"ה בקורקבן כשרה משום דמינח נייח. כנה"ג בהגב"י או' ג' שה"מ או' ג' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ט

ט) **כמו** שהוא הדין בניקב דבעינן שינקבו שניהם זה כנגד זה כן ה"ה אם ניטל עור א' מהקורקבן או נרקב לגמרי כשרה כל שהשני קיים כולו. שו"ת נוב"י מה"ק חי"ד סי' י"ח. מחב"ר או' י"ח. פ"ת או' ב' ענ"ה שם או' ט"ו. תו"ז שם או' ט' בי"צ בתה"ב או' א' זב"צ או' ו' ועיין לעיל או' ד'.

סעיף קטן י

י) **ואם** ניקב שלא כנגד החלל רק בעובי הבשד ע"י חולי אעפ"י שהוא מעל"ע כשר כדאמרינן לעיל סי' מ' או' ז' גבי לב. חכ"א כלל ך' או' כ"ב. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יא

יא) [**סעיף ב'**] **ניקב ושומן שעליו סותמו כשר.** ואפי' מחט תחוב בנקב וחלב טהור סותם כשר. ש"ך סי' ע"ו סק"ב. להה"פ שם או' ג' בל"י שם או' ג' מק"מ שם או' ב' שפ"ד בסי' זה אי' ב' מחב"ר או" ז' זב"ת או' ג' זב"ש או' ב' ענ"ה סי' ל' או' ג' זב"צ או' יו"ד. ואף כשהסתימה דקה יש להקל. פר"ח או' ב' להה"פ או' ג' זב"ת או' ג' אך שצריך להיות השומן חזק ומהודק ע"ג הנקב.

סעיף קטן יב

יב) **וצריך** המורה ליזהר דזימנין דמשכחת האי סתומאה על הנקב ואינו שומן רק קרום שעלה מחמת מכה. שפ"ד שם. מחב"ר או' ח' ענ"ה שם או' ד' זב"ש או' ב' תו"ז סי' פ"ו או' ו'.

סעיף קטן יג

יג) ואם נמצא השומן על חודה של מחט או הקוץ ממש מלבד מה שסביבו בידוע שלא יצא והשומן סותמו וכשר אבל אם תראה השומן סביב המחט לבד ולא על חודה בידוע שיצא חוץ לב' העורות וטרפה. שו"ת באר עסק סי' ס"א. וכונתו דאפי' נשאר מהעור החיצון שלם קצת שלא ניקב רק שאין שומן כנגד המחט ויש סביבו מזה נראה שנקב וחזר וקרום הוא שעלה מחמת מכה. תב"ש או' ב' מש"ז בסוף הסי' מחב"ר או' י"ב. שה"מ או' ו' חכ"א שם או' כ"ג. ענ"ה שם או' ח' זב"ש או' ב' תו"ז שם או' י"ב. בי"צ בתה"ב או' ג' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יד

יד) והא דשומן סותם ה"ד שאין המחט נכנס בתוך השומן אבל אם המחט יוצא קצת לחוץ לתוך השומן אף שיש שומן הרבה על חודה של מחט יש לאסור. שו"ת תולדות יצחק סי' ו' פ"ת או' ג' וכ"כ הפר"ת או' ב' מיהו המק"מ סי' מ"ו או' ב' כתב לדחות סברא זו וכתב שעכ"פ בהפ"מ יש להתיר. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן טו

טו) בעופות מפוטמים יש לפעמים הרבה שומן מגין על הנקב ואינה הגנה שאותו שומן לאו בתולדה הוא שאם תכחש יוסר משם השומן. באר עסק שם. תב"ש שם וכתב וצריך המורה להזהר בזה דדברי טעם הם. מחב"ר או' י"א. ענ"ה שם או' ז' זב"צ או' י"ד. וכ"כ לעיל סי' מ"ו או' י"ח והגם דדעת שה"ע או' ו' להכשיר מ"מ כיון דדעת האחרונים לאסור יש להחמיר באיסור תורה רק אם מסתפקא לן יש להכשיר בהפ"מ.

סעיף קטן טז

טז) והא דמהני סתימת השומן היינו כשניקב גם עור הפנימי דרגלים לדבר דהמחט דרך ושט אתא אבל אם ניקב ע"י מחט עור החיצון לבד לא מהני סתימת השומן דאמרינן דמבחוץ באה המחט ונתחב בקורקבן וחיישינן לנקיבת הדקין כדין מחט שנמצא בחלל הבהמה. שו"ג או' ב' ענ"ה שם או' כ"ב זב"צ או' ט"ו. ונראה שזה פשוט.

סעיף קטן יז

טוב) ואם ניקב הפנימי לבד אפי' מחמת קוץ כשרה. ענ"ה שם או' כ"ג.

סעיף קטן יח

יח) שומן הקורקבן הוי כרצועות ובמקום פירודם אינה סתימה. דע"ק או' ג' מק"מ או' ד'.

סעיף קטן יט

יט) **כבד** בדיבוקה לקורקבן יכול להיות סתימה לנקב שבקורקבן אך כשמפסיק מוגלא וכיס קרום מחמת מכה אין זה סתימה ורק כשאין שום הפסק ומהודק יפה סותם. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כ

ך) **שם בהגה. אעפ"י שלא נשאר רק מעט מעור החיצון וכו'** וצריך שאותו מעט לא יהיה בו שינוי מראה. שפ"ד או' ב' מק"מ או' ה' ועיין לעיל סי' מ"ח או' ס"ה. ועוד עיין מזה לעיל סי' ע"ו סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כא

כא) [**סעיף ג'**] **אם** נמצא מחט תחוב בו מבפנים דינו כדין מחט שנמצא בהמסס וכו' לעיל סי' מ"ח סעי' ח' ואף לענין ניקב כולו אם נמצא עליה קו"ד טרפה ואם לא נמצא עליה קו"ד בידוע שהוא לאחר שחיטה וכשרה כדלעיל סעי' ח' גבי ביה"כ כן הוא גבי קורקבן וכמו שהוכיח הש"ך סק"ד מכמה פו' ודלא כד"מ וט"ז סק"ב שנמשך אחריו דמטרפי בקורקבן אף בלא קו"ד. פר"ח או' ג' פר"ת או' ג' זב"ת או' ה' וזהו לפי הפסק של הש"ע שם אמנם כבר כתבנו שם או' ע"ב דדעת האחרונים להחמיר כדברי י"א שהביא שם בהגה דבזה"ז אין אנו בקיאין בבדיקות ויש להטריף אם נקבה המחט משנו צדדין אפי' לא נמצא קו"ד ולא חלודה וכו' יעו"ש. וא"כ ה"ה לקורקבן רק אם יש שם שומן שסותם כמ"ש בסעי' הקודם.

סעיף קטן כב

כב) **שם. אם נמצא מחט תחוב בו מבפנים וכו'** ואם יש שביל לבן עד לחוץ נגד פי המחט והבשר קשה ונשתנה מראיתו וכה"ג דאיכא רעותא דמחט ואין אנו בקיאין בבשר שהרופא גוררו יש להטריף. שפ"ד או' ב' מחב"ר או' ט' שו"ג סוף או' ג' זב"ש או' יו"ד. ענ"ה סי' ל' או' ה' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כג

כג) **קורקבן** שהיה מחט מובלע בבשר ובפנים היה שביל עד שליש עוביו ואח"כ לא ניכר שביל עד המחט וממקום המחט היה שביל עד לחוץ ובחוץ היה מזהיר ובהסיר המחט לא ראו עוד זהרורית והבשר בחוץ היה בריא יש להכשיר אפי' בלא הפ"מ. שפ"ד שם. מחב"ר או' יו"ד. זב"ש או' ט' ענ"ה שם או' ו' בי"צ בתה"ב או' ד' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כד

כד) **אם** נמצא המחט תחוב באלכסון מפולש מסתבר דכשרה שהרי הא' מגין על חבירו אלא שאינו סומך על זה. הרדב"ז ח"א דפוס ליוורנו סי' נ"ח. ער"ה או' א' זב"ש או' י"א. ענ"ה שם או' י"ד. זב"צ או' י"ט. ועיין לעיל או' ה'.

סעיף קטן כה

כה) **מעשה** שבשלו תרנגולים הרבה ונתנו קרקבן א' לנער לאכול ובעת אכילה צעק הנער וראו והנה מחט תחובה בבשר הקרקבן יש להטריף. שו"ת מהר"י הלוי אחיו של הט"ז סי' כ"ה. והב"ד הט"ז סי' מ"ח ס"ק י"ח והסכים לדבריו יעו"ש. וכ"כ בשו"ת חב"י סי' מ"ח. לה"פ או' ג' בל"י או' ד' חכ"א כלל ך' סוף או' כ"ה. בי"צ בתה"ב או' ג' שבאו' ד' וכ"כ ביה"ל בסי' זה על קרקבן שנמצא תחוב בו מחט אחר שנתבשל שהמאכל אסור. והסכים לדבריו הפר"ח בקו"א אלא מ"ש שם הפר"ח להכשיר בהפ"מ אין כן דעת הפו' כנז' וכ"כ התו"ז סי' פ"ו או' כ"ז בקרקבן שמצאו בשעת אכילה מחט תחובה והביאו לפניו המחט והשליכו הקרקבן והטריף משום דא"א לבדוק אם עבר המחט מעל"ע יעו"ש. והב"ד זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כו

כו) **אבל** אם היה ספק אם בא המחט לאחר שחיטה דהיינו שמונח המחט על הקרקבן ואינו תחוב בתוכו ולא נמצא שום חלודה על המחט ואינו ניכר שהיה בתוך הקרקבן אזי הוא כשר משום דהוי ס"ס אחד שמא נפל מחט לתוכו עכשיו מעלמא ואת"ל קודם שחיטה שמא לא ניקב רק עור הפנימי והוי ס"ס. ביה"ל שם. והב"ד הפר"ח שם אלא שכתב דגם אם יש חלודה במחט יש להכשיר. זב"ת סוף או' ז' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כז

כז) **מחט** שנמצא תחוב בקרקבן ועובר מעל"ע כשיעור חצי אצבע ולא ניכר אלא אחר הבשול ובשעת מליחה ושטיפה והדחה לא ניכר ולא הרגישו בו כשרה דתלינן שאח"כ נפל המחט לתוך הקרקבן כיון שהיה ארוך כ"כ שהיה עובר מעל"ע כחצי אצבע אלו היה שם קודם בישול א"א שלא ירגישו בו. הרדב"ז ח"א דפוס ליוורנו סי' נ"ח אלא שכתב דלמעשה ראוי שלא להתיר זה בפני ע"ה. כנה"ג בהגב"י או' יו"ד. פר"ח או' ג' וכתב אף למעשה מורינן לקולא בכה"ג. שה"מ סוף או' ז' וכ"כ המחב"ר סוף או' טו"ב דבמקום שהמנהג הוא שכל שינוי שימצאו יביאוהו אצל המורה ואינם סומכים על דעתם כלל יש להתיר בנדון כזה בלי פקפוק כהוראת הרדב"ז והפר"ח. וכ"פ חכ"א שם או' כ"ו להתיר כדברי הפר"ח. זב"ש או' ה' תו"ז שם או' כ"א. זב"צ או' כ"ב. ולא דמי למ"ש לעיל או' כ"ה

משם הט"ז וביה"ל להטריף אם נמצא אחר בישול דשאני הכא דרחוק לומר דמחיים בא המחט שהרי ראו הקרקבן בשעת מליחה והדחה וניקוי כמנהג יכיון שהיה ארוך ויוצא לחוץ כ"כ היו מרגישין בו כנז'.

סעיף קטן כח

כח) **נמצאת** המחט אם היא של ברזל שלא העלתה חלודה ואם היא של נחושת לא מורטה (ר"ל לא נתעכלה מחמת החום) להלכה תולין שלאחר שחיטה נכנס ולמעשה ראוי להחמיר. הרדב"ז שם. כנה"ג שם או' י"א. ענ"ה סי' ל' או' כ"א. ומיהו מהני זה הטעם לעשותו סניף עם טעם אחר. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן כט

כט) **והכלים** שנתבשל בו זה הקרקבן בחזקת כשרים הם. הרדב"ז שם. כנה"ג שם או' י"ב. ענ"ה שם.

סעיף קטן ל

ל) **אם** נמצאת מחט תחובה בקרקבן של תרנגולת מבחוץ והמחט היה יוצא לחוץ הרבה דליכא לספוקי שיצא אח"ש והיו שם עופות הרבה ולא היו מכירין את העוף הנטרף ובדקו התרנגולות ומצאו בא' מהם רושם שחור ובשאר העופות לא היה רושם כלל יש להתיר את שאר התרנגולות דמסתמא הרושם השחור אינו אלא מחמת המחט. הרדב"ז ח"א דפוס ליוורנו סי' קמ"ב. שה"מ או' ז' וכתב ודלא כהפר"ח שהתיר גם את העוף שיש בו רושם שחור מפני שלא נמצא קו"ד על המחט יעו"ש וכ"כ התב"ש סוף או' ג' להחמיר דלא כפר"ח וכן הסכים הענ"ה סי' ל' או' יו"ד. תו"ז סי' פ"ו או' ך' ועיין עוד לקמן סי' ק"א או' ס'.

סעיף קטן לא

לא) **מעשה** בקרקבן שנמצא בתוכו ט"ו פרוטות של כסף שבלען התרנגול והכשרתיו. תו"ז שם או' כ"ז. זב"צ או, כ"ו.

סעיף קטן לב

לב) **תינוק** חריף אומר שהוא תחב המחט בקרקבן אולי מועיל ואם גדול ראה שעסק במחט אצל הקרקבן אולי קיל יותר ואי תרווייהו איתנהו קיל יותר. ואשה נאמנת כי אינו גדר אתחזק איסורא כי היה רק ספק והוכיח למפרע היטב. דע"ק סוף או' ד' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לג

לג) שם הגה. אם המחט נמצא בעובי הבשר וכו' עיין לעיל סי' מ"ח סעי' י"א ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לד

לד) [**סעיף ד'**] **זה שהכשרנו וכו' ואם לא היה מכיר וכו' תולין להקל.** דהוי ס"ס ספק שמא ניקב ע"י חולי ואת"ל ע"י מחט או קוץ שמא לא ניקב אחד מהאברים הפנימיים. ב"י בשם אהל מועד. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ד' פר"ת או' ד' תב"ש אי' ד' והיינו אם הספק הוא מחמת שא"א להתברר אם ע"י קוץ או מחמת עצמו אז יש להכשירו אבל אם הספק אפשר להתברר אלא שאין החכם שבא לפניו בקי לראות אם הוא ע"י קוץ או ע"י חולי זה לא מקרי ספק כלל והוי ספק א' וטרפה. ד"מ או' ב' ט"ז סק"ג. ומה שהקשה הט"ז שם על דין זה כבר תירצו הש"ך בנה"כ והפר"ח והפר"ת והתב"ש שם. ולענין דינא כתב שה"מ או' ח' כיון דמרן ומור"ם בתו"ח כלל צ"ד או' ג' והלבוש ופרישה ול"ח או' ר"ח ורע"ז ודמש"א דף קמ"ז וש"ך וכנה"ג ופר"ח ופר"ת כולהו הסכימו להתיר הכי נקטינן עכ"ל. ועיין לקמן סי' נ"א סעי' א' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לה

לה) שם. תולין להקל. והא דתלינן להקל היינו כשאין ניקב מבחוץ אבל אם היה העור נקוב לפנינו מצד חוץ אין כאן ספק דמסתמא נעשה ע"י קוץ וטרפה. פר"ח סוף או' ד' וסי' מ"ב או' ג' תב"ש סי' נ"א או' ג' שפ"ד בסי' זה או' ה' שה"מ או' ח' ענ"ה סי' ל' או' י"ז. ועיין לעיל סי' מ"ב או' ז' ואו' ח'.

סעיף קטן לו

לו) העוף אין לו לא כרס ולא מסס ולא בית הכוסות ויש כנגדן זפק וקרקבן. טור. לבוש סעי' א' וגם דין בשר החופה את רוב הכרס אין שייך בו ולכן אם נקרע והדקין שלמים כשר ומ"מ אם יש חשש שניקב ע"י קוץ טרפה. ט"ז סק"ג. פר"ח סי' ן' או' ב' מש"ז סי' זה או' ג' שה"מ סי' מ"ח סוף או' ח' חכ"א כלל ך' או' ז' ענ"ה סי' כ"ח או' י"ט. תו"ז סי' ס"ד או' י"א. בי"צ סי' מ"ח ח"א או' ו' ועיין באו' שקודם לזה.

סעיף קטן לז

לז) [**סעיף ה'**] **אם** תולעים יוצאים מהקרקבן כשרה וכו' וכל דינים וחלוקים שכתבנו לעיל סי' ל"ו סעי' ה' גבי ריאה שנמצאו בה תולעים שייכי כאן גבי קרקבן דריאה וקרקבן שוים הם לענין תולעים. כ"כ האחרונים.

סימן נ

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **כל אלו הנקבים אם יש במה לתלות כמו בטבח או בזאב שנטלן תולין בהם.** ועיין לעיל סי' ל"ו סעי' ה' בדיני ידי טבח וזאב ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ב

ב) שם. ואם אין דבר לתלות בו וספק אם ניקב מחיים אם לאו נוקבין נקב אצלו ומדמין וכו' הגה ועיין לעיל סי' ל"ו כיצד נוהגין. ור"ל דשם כתב בהגה סוף סעי' ה' דבזה"ז אין אנו בקיאין ואין לסמוך אהקפה כלל להכשיר עכ"ל ועיין בדברינו לשה או' קי"ד ואו' קט"ו שכתבנו שכ"ה דעת כל האחרונים דאין לסמוך האידנא על הקפה כלל יעו"ש.

סעיף קטן ג

ג) ובענין מעשה שהיה דכשפתחו הטרפש של בהמה קפץ עליהם קילוח גדול של מים עכורים שהביא הפר"ח או' א' ושאר האחרונים כבר כתבנו זה לעיל סי' ט"ל או' שצ"ד קחנו משם.

סעיף קטן ד

ד) שם בהגה. ולא אמרינן נשחטה הותרה אלא בדבר שנוכל לומר שנעשה הרעותא לאחר שחיטה דלא יצאתה מחזקתה מחיים. הנה בדבר זה איכא פלוגתא דרבינו יונה וסיעתיה ס"ל כדברי מור"ם בהגה דלא אזלינן בתר חזקת היתר אי איכא רעותא מחיים ומהר"ם מלובלין בתשו' סי' ס"ו חולק על דברי הרב בהגה וכתב דאדרבא התו' שם דחו חילוק זה ומסקנת התו' דאפי' היכא דנעשה הרעותא מחיים יש להעמיד הבהמה בחזקת היתר יעו"ש. והב"ד הש"ך סק"ג ועי"ש בש"ך מה שהאריך בזה ומסיק דיש להחמיר כדברי מור"ם בהגה יעו"ש. וכן האריך בזה הפר"ח סי' כ"ט או' א' והתב"ש סי' כ"ט או' א' וסיים שם התב"ש וז"ל ולכן אין לשום מורה להקל בשום ספק בעולם כ"א המפורש בפו' דאין שוקל לשקול במאזני צדק אם הספיקות שקולים גם איזה נקרא רעותא ברורה ואיזה לא ובקל יכולים לטעות באלה ואין להורות בזה כ"א לצורך גדול ובעיון היטב עם החברים המקשיבים וע"פ שיטת המחמירים דדאו' הוא עכ"ל והב"ד הבי"צ בסי' זה בעמ"ז או' י"ד וכתב דבדינים אלו מאחר שגדולי הפו' מחולקים ויש יסוד גדול בזה להקל ולהחמיר לכן אין להקל בפשיטות כ"א ע"י מורה הוראה גדול וצ"ע רב עכ"ל וכ"כ זב"צ סוף או' ג' ודאי שאין לנו להורות בזה מדעתנו אלא דוקא הכתוב בדברי הפו'.

סעיף קטן ה

ה) [**סעיף ב'**] **כל אבר שאמרנו וכו'** בין שנברא חסר. וה"ה אם נברא נקוב. פר"ח או' ב' ובסי' מ"ג או' ב' לה"פ או' ג' שה"מ או' ו' זב"ת או' ח' וכתב שם הפר"ח בסי' מ"ג ודלא כהט"ז שם סק"ב שהכשיר וגם הש"ך שם בנה"כ השיג על דברי הט"ז הנז' וסיים שמעשה בא לפניו בדין זה ונשא ונתן בדבר עם בית דינו והטריפוהו יעו"ש.

סעיף קטן ו

ו) **שם הגה. חוץ מטחול שניטל וכו'** עיין לעיל סי' מ"ג ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ז

ז) **שם. וכל שאמרנו בו אם ניטל טרפה ה"ה לנברא חסר.** ויש מכשירין בזה. הגה ובהפ"מ יש לסמוך אמכשירין. והפר"ח או' ד' כתב דנקטינן להחמיר אף בהפ"מ וכ"כ הלה"פ או' ה' בנ"י או' ד' תב"ש או' ג' זב"ת או' יו"ד. ענ"ה סי' ל"א או' ו' זב"צ או' ה' זולת במקומות שנהגו כמור"ם ז"ל ופשטה ההוראה להקל אי נהוג נהוג ויש להם על מה שיסמוכו. מחב"ר שם. ענ"ה שם.

סעיף קטן ח

ח) **ומ"ש שם הפר"ח בענין תרנגולת שיש בעצם גולגלתה חטוטרת וכו'** כבר כתבנו זה לעיל סי' ל' או' ל"ו יעו"ש.

סעיף קטן ט

ט) **אווזא** שהיה העור שלה שלם מבחוץ ע"פ כולה והיה נראה גומא עמוקה כרוחב ב' אצבעות באמצע הבטן ע"פ ארכה והיה ניכר שיש שם חסרון מבפנים תחת העור והפשיטו העור ונמצא שאותו עצם האמצעי הבולט באמצע כמו קרש דק שהבשר מב' צדדיו היה נסדק ונחלק ע"פ כל ארכו באמצעו ממש ובאותו הפסק שהיה ביניהם היה נראה מבחוץ הלב והכבד כאשר הם שוכבים בחלל הגוף והיה נראה שנעשה כך מתולדתו יש להכשיר. צ"צ או' ע"ו. והב"ד הפר"ח או' ב' וכתב דה"ד אם העור שלם מבחוץ דיש להכשיר מכח ס"ס אבל אם העור ניקב מבחוץ סתמא דמלתא נעשה ע"י קוץ וטרפה. לה"פ או' ג' שה"מ או' ו' מש"ז סי' מ"ט או' ג' זב"ת או' ח' זב"צ או' ו' ועיין לעיל סי' מ"ט או' ל"ו.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ג'**] **כל אבר וכו'** אם נתמסמס פסול. עיין לעיל סי' מ"ג סעי' ב' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יא

יא) שם הגה. ואנן שאין אנו בקיאין כל שנשתנה מראית הבשר לרעותא הוי כניקב שם. ודוקא נשתנה בשר ממראיתו אבל כשאין רואין שינוי בבשר אין לחוש אפי' נקרע הבשר לומר שמא נתמסמס והוה כניטל אלא לא מחזקינן רעותא ט"ז סק"ד בשם רש"ל כנה"ג בהגב"י או' יו"ד. לה"פ או' ז' בל"י או' ה' מש"ז או' ד' זב"ת או' י"א. ענ"ה סי' ל"א או' ז' בי"צ בעמ"ז או' כ"ו. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יב

יב) ואם לא יש רעותא בבשר כלל אלא דוקא שינוי מראה לחוד יש להכשיר. נוב"י חי"ד סי' י"ג. מחב"ר או' י"ב. פ"ת או' ד' כריתי או' ז' בי"צ בעמ"ז שם. זב"צ או' ט' וכ"כ לעיל סי' מ"ג או' י"ד יעו"ש.

סעיף קטן יג

יג) גם צריך להיות השינוי מעל"ע דאל"כ לא דהוי כנתמסמס קצת ואין מטריף והתורה חסה על ממון ישראל. כריתי שם. בי"צ בעמ"ז שם. זב"צ או' יו"ד. ועיין לעיל סי' מ"ג או' ט"ו.

סעיף קטן יד

יד) אם שינה איזה אבר מהפנימיים את צורתו מכמו שרגילים להיות כגון הטחול שדרכה להיות ארוכה ונמצאת עגולה או מרובעת וכיוצא בו מן התמונות וכן שאר כל האיברים כשר כיון שאין בהם שום רעותא. חכ"א כלל י"ד או' ל"ב. זב"צ או' י"א.

סימן נא

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **קוץ או מחט שניקב לחלל הבהמה או העוף וכו'** ולא מיבעיא אם נמצא מחט או קוץ בחלל הגוף ואין ניכר שום רעותא בעור ובשר דטרפה דמסתמא בא דרך הושט אלא אפי' ידוע שבא מבחוץ דרך העור והבשר טרפה. תב"ש או' א' מחב"ר או' א' ענ"ה סי' ל"ג או' א' בי"צ בעמ"ז או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) ואפי' למצא תחוב בעור ובשר והחוד שוה בפנים להבשר ואינו בולט לפנים טרפה דחיישינן שנקב וחזר ע"י נענוע הבהמה. תב"ש שם. מחב"ר או' ב' ענ"ה שם. זב"ש או' ג' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ג

ג) **ומה"ט** יש לאסור כל שהנקב מפולש אפי' הקוץ משוך כלפי חוץ. תב"ש שם. מחב"ר או' ג' ענ"ה שם. זב"ש שם. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ד

ד) **ואם** נתחב מחט בפנינו מחוץ לתוך חלל הגוף והנקב חזר ונתרפא היטב הבהמה טרפה דהא חזינא ודאי דהגיע מחט לחלל הגוף וצריך בדיקה. פליתי או' א' ואנן לא בקיאינן וטרפה. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן ה

ה) **אם** נתחב קוץ בפנינו ומיד יצא כגון שנכנס קיץ מן האילן תוך דופן הבהמה בחוזק פתאום ומיד הרחיקה הבהמה ונשאר הקוץ על האילן ועתה אחר ששחטו הבהמה נמצא רעותא בלב אבל לא נכנסה לחלל וכנראה שרעותא זו מחמת הקוץ שאנו יודעים שהיה נגד הלב צ"ע בזה. פתח הבית סי' י"א. פ"ת או' ד' וע"כ יש להטריף מספק. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן ו

ו) **שם הגה. ואם הוא ספק אם נעשה ע"י חולי וכו'** עיין לעיל סי' מ"ט או' ל"ד.

סעיף קטן ז

ז) **שם בהגה. וכ"ש שיש להכשיר כה"ג בניקב העור והבשר עד החלל.** מיהו הט"ז סוף או' ב' כתב דאין להקל כלל במקום שנראה שאפשר שבא ע"י קוץ. וכ"כ התב"ש סוף או' ג' דהעיקר לדינא כדעת הט"ז לאסור בניקב עד החלל וספק ממה נעשה יעו"ש. וכ"כ שה"מ או' ג' דלא התיר הש"ע לעיל סוף סי' מ"ט בשם אהל מועד אלא דוקא בדליכא הוכחה שניקב ע"י קוץ אבל כשיש נקב מצד חוץ דאיכא הוכחה דע"י קוץ ניקב דשכיח אין להקל יעו"ש. וכ"כ בי"צ או' ג' וכ"כ לעיל סי' מ"ט או' ל"ה יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **בהמה** שלא נראה בה שום רעותא מבחוץ ולאחר שנפשט העור נמצא נקב בבשר שבין צלע לצלע נגד הריאה ודנו בה שע"י נגיחת בהמה אחרת או בעץ הוכתה בכח עד שנדחה העור והבשר לפנים עד שנקרע הבשר ועכ"ז לא נעשה רושם בעור ולא ניקב יש להכשיר מאחר שהיתה בהמת ישראל ולא נמצא שום רעותא באיברים הפנימיים. שו"ת חב"י סי' ל"ה. פ"ת או' א' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ט

ט) **בהמה** שנגח אותה שור בקרנו נגד הבני מעיים ונראה במקום הנגיחה בליטה מהעור שנתפח ובולט כעין תפוח גדול הרב פת"ב בתשו' סי' יו"ד דעתו להחמיר משום

דע"י נגיחה יצא בליטה זו הגדולה והצריך בדיקה באיברים הפנימיים וחיישינן לפו' שכתבו שמא נתרפא. ואין הדבר כן דהגם דע"י חוזק הנגיחה בשרה עליה יכאב וגורם לתפיחה באותו מקום וכי בשביל זה נחזיק רעותא באיברים הפנימיים דהא קמן שהעור שלם ומכ"ש כשנראה מבפנים שבמקום הזה כלפי איברים הפנימיים אין רושם לקותא בצלעות פשיטא שאין לחוש כלל. יא"פ בסי' זה. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן י

י) **שם. ומיהו אם ניקב בקוץ לפנינו ונשחטה הבהמה וכו'** בדין זה יש מחלוקות רבות ולענין דינא כתב התב"ש או' ד' דיש להחמיר ואין להקל כ"א שניקב לפנינו ונשחטה תכף ונמצא תחוב בלב ולא לבית חללו. וכן הסכים המחב"ר או' ו' ענ"ה סי' ל"ג או' ג' בי"צ או' ד' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן יא

יא) [**סעיף ב'**] **הא דמטרפינן דוקא בקוץ או מחט שהם דקים אבל בקנה וכיוצא בו כשר וכו'** מ"ש וכיוצא בו היינו חתיכת עץ או ברזל עב. חכ"א כלל כ"א או' ט' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יב

יב) **ואם** היה הקנה מרוצץ ויש בו קסמין דקין חיישינן שמא נקבו הקסמין אבר מהאיברים דנקיבתן במשהו. פר"ת או' ה' זב"ת או' ה' ענ"ה שם או' א' זב"ש או' ה' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יג

יג) **שם. אבל בקנה וכיוצא בו כשר ע"י בדיקת האיברים וכו'** ואין להתיר בניקב ע"י קנה כ"א בידוע שנעשה עתה ואין להקל בשאין ידוע כ"א לצורך גדול ובעיון רב ע"י בודק ירא את ה' מרבים. תב"ש סוף או' ב' מיהו המחב"ר או' ז' כתב דיש להקל בשאין ידוע בבדיקה כהוגן ע"י בודק ירא ה' אף דאינו שעת הדחק וצורך גדול. ענ"ה שם. זב"ש או' ד' זב"צ או' י"ב. והגם שכתב בשארית יוסף סי' כ"ג דאין אנו בקיאין אפי' בבדיקת קנה מ"מ הש"ך בסי' נ"ז או' ל"ג כתב דיש להכשיר אפי' לדידן דדוקא בנקב משהו לא בקיאינן משא"כ בכה"ג. וכ"כ חכ"א כלל כ"ח או' ט' זב"צ שם.

סעיף קטן יד

יד) **ואם** נמצא עגולים של עופרת שקורין שרא"ט דינם כמו קוץ ומחט אך אם הם גדולים כמו קטניות יש להקל בהפ"מ ע"י בדיקת איברים שנקיבתן במשהו. תשו' בית יעקב סי' כ"ה. והב"ד פ"ת או' ה' וכ"כ הזר"א ח"ב בתשו' סי' י"ח או' ו' דעופות של מים שנצודו בקנה שריפה בכדורים קטנים של עופרת אסור לאוכלם כי פעמים נכנס תוך הגוף א'

מהכדורים הקטנים ונסתם הנקב באופן שאינו ניכר ושמא ניקב א' מאיברים הפנימיים וכ"ה המנהג עכ"ל. מיהו היא"פ על ראש סי' זה חולק על תשו' בית יעקב הנז' וכתב להחמיר אפי' בגדולים ובתשו' חת"ס סי' נ"ב הביא עובדא בפר שרדפוהו ולא השיגוהו עד שירו בו חצים ושרויי"ט מקנה שריפה והגיעוהו ועודנו חי והביא תשו' בית יעקב הנז' וכתב דלדעתו יש חשש אחר בזה לנחמרו בני מעיים !ניהי משום נקב ליכא ע"י בדיקה מ"מ ע"י רתיחה נחמרו והכא אפי' בבהמה ניחוש לכ"ע וא"כ אסורה עד אחר י"ב חודש אם אירע שנשתהה דלכתחלה אסור משום תקלה יעו"ש. והב"ד פ"ת שם.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ג'**] **אם הקוץ או המחט לא ניקבו לחלל אפי' כולו טמון בבשר כגון בירך שהיא עבה כשרה וכו'** ולא אמרינן ודאי מן הדקין בא ונכנס לירך דרך חודו שאילו בא מן החוץ לא היה יכול לנקוב בצד העבה של כל עובי הירך עד סמוך לחלל אלא אנו תולין לומר שבא מן החוץ לפי שדרך הבהמה להתחכך בכתלים ונקב בצד העבה ודחק ונכנס כל עובי הירך. טור וב"י בשם הרא"ש. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ד.

סעיף קטן טז

טז) **וכתב** הב"ח דאין כשר אלא בבהמה שדרכה להתחכך אבל בעוף שאין דרכו להתחכך טרפה. וכ"כ הש"ך שם ובנה"כ השיג על הט"ז שרצה להתיר גם בעוף וכן הפר"ח או' ד' הסכים לדברי הב"ח והשיג על דברי הט"ז. והרב שבו"י ח"ב סי' ס"ז כתב להכריע דבעוף בייתי כגון אווזים ותרנגולים שדרכם להתחכך בארץ דינם כבהמה וכשרה והמחמיר הוא מן המתמיהין אבל העוף אשר תעוף בשמים יש להטריף. והסכים לדבריו המחב"ר או' ט' ענ"ה סי' ל"ג או' ד' זב"ש או' ז' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יז

טוב) **עוף** גדול שקורין אנדייאנ"י ג"כ יש להחמיר ודלא כהכריתי ופליתי שהתיר. מחב"ר או' יו"ד. ענ"ה שם. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן יח

חי) **ואם** המחט קלישתא כשלנו אף בעוף שרי אם טמונה כולה בבשר הירך. מש"ז או' ד' מחב"ר שם. פ"ת או' ז' מק"מ או' יו"ד. ענ"ה שם. זב"ש שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן יט

יט) **שם. אפי' כולו טמון בבשר כגון בירך שהיא עבה כשרה וכו'** וה"ה בשדרה. או"ה כלל נ"א או' ך' כנה"ג בהגה"ט או' ו' מחב"ר או' ח' וה"ה בנמצא בעובי בשר הצלעות. שו"ג מחו' או' ב' מחב"ר שם. ענ"ה שם. זב"ש או' ט"ז. תו"ז סי' ע"ב או' ז' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כ

ך) **אווזא** שנמצא תחוב בבשרה נגד חלל הגוף קנה דק זרת ארכו ומונח קצת בשפוע ואין ניכר שום נקב מבחוץ ומבפנים ונשאר מכל צד עובי ב' אצבעות בשר שלם בלי שום רעותא התיר בפשיטות הרב יד אליהו בשו"ת סי' ס' הוא וחד גברא רבא דעמיה יעו"ש. מחב"ר או' י"א. פ"ת או' ז' ענ"ה שם או' ה' זב"ש או' ח' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כא

כא) **נמצא** באווזות הפטומות בתוך השומן סמוך לבני מעיים נוצות ארוכות הכשורו הב"ח והרב אמונת שמואל סי' י"ג והפר"ח ושאר האחרונים אמנם הרב פנים מאירות ח"ג סי' י"ד תמה על המכשירים והעלה להטריף דיש לתלות בדבר המצוי שהעופות מנקרים ובולעים הנוצות ויש לחוש שניקבו הבני מעיים יעו"ש. מחב"ר או' י"ב. וכ"כ פ"ת שם בשם כמה פו' לאסור. וכתב המחב"ר שם דכן ראוי להורות. ענ"ה שם או' ו' מיהו אם נמצאו מונחים בחלל המעיים ולא יצאו לחוץ בזה יש להכשיר מידי דהוה אמחט שנמצא בתוך המעיים דכשרה. פנים מאירות שם. פ"ת שם. ועיין לעיל סי' מ"ו סעי' ד' ובדברינו לשם באיזה בני מעיים אם נמצא בו מחט דכשרה וא"כ ה"ה לכאן לנוצות.

סעיף קטן כב

כב) **ולאו** דוקא נוצות אלא ה"ה שבולת שועל או אבנים שנמצאו בחלל הגוף יש לחוש וטרפה. מש"ז סוף או' ד' וה"ה גרעין של תבואה או שאר זרעונים או אבן וכיוצא בו שנמצא בחלל הגוף דטרפה לכ"ע שהרי א"א לומר בזה שנכנס מבחוץ ואפי' בעוף שיש לו זפק לא תלינן שניקב הזפק ויצא דאמרינן כאן נמצא וכאן היה ועוד שדרך הזפק א"א ליכנס לחלל הגוף. חכ"א כלל כ"א או' ב' וכ"כ ענ"ה סי' ל"ב או' ד' דאם נמצא מאכל בתוך חלל הגוף טרפה דכיון דאין לו מקום לצאת נוקב את בני מעיים אבל אם נמצא בין עור ובשר כשרה עכ"ל. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כג

כג) **אם** נמצא תולעת בחלל הגוף נראה להקל אם לא ניקב שום אבר וליכא רעותא כלל והוי ס"ס שמא מבחוץ ולא ניקב כלל ואת"ל מבפנים שמא לאח"ש פריש ועוד י"ל דמניה קא רבו וכ"ש אם נשתהה העוף לאח"ש די"ל דאח"כ נתהוה התולע וא"כ יש להקל. הר' שלמה קלונר במגינים הנד"מ בסוף הספר. מק"מ או' ה' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כד

כד) **ובענין** הקזה שעושים לבהמות בצוארם ע"י אומן בקי בכך לרפאות הבהמה אין חוששין לנקיבת הסימנים וכשרה. פ"ת סי' כ"ג או' י"ג בשם ברית אברהם. וכן ראיתי

בימי חרפי שהגאון מהר"ר נט"ע אב"ד שהתיר כן ומ"מ כל ענינים שוים בזה והוא לפי ראות המורה. מק"מ סוף או' א' זב"צ או' כ"ב. ועיין לעיל סי' כ"ג או' ע"א.

סעיף קטן כה

כה) אמנם מה שעושים הרופאים שתוחבין מחט תוך חלל הבהמה על הטחול לרפואה והמה אומרים אשר לא יעשו שום נקב רק מיד כשנוגע על הטחול מכח החרדה מזדעזעת הבהמה בכל איבריה וזה רפואתה עיין בס' פתח הבית סי' י"א שהאריך בזה לצדד להתיר וסיים דאין לסמוך ע"ז מסברא דנפשין אם לא נמצא זאת באיזה פוסק מפורסם בפי' יעו"ש. ועיין בתשו' תפארת צבי חי"ד סי' ס"ט שנשאל על ענין זה באופן אחר בבהמות שיש להס חולי בטחול ותרופתם היא שאומן בקי מנקב במחט מן הדופן עד הטחול וינקוב עור החיצון אי שרי הבהמה דיש בזה ב' חששות א' שמא ניקב א' משאר איברים והשני שמא ניקב בטחול בסומכיה בעומק עד שלא נשאר כדינר זהב וכתב דמשום חשש דניקב בסומכיה יש ס"ס שמא לא ניקב בסומכיה ושמא נשתייר כד"ז וכו' והעלה דאם חותך בהמת ישראל אין להקל ובהמת עכו"ם אי בודקים הטחול כשרה ואחר י"ב חודש לית דינא ולית דיינא שהוא כשר דאינו רק ספק ומיהו לכתחלה אין להשהות דיש לחוש לתקלה יעו"ש. פ"ת או' ו'.

סעיף קטן כו

כו) נמצא אצל הדקין כפתור ופתחו אותו וראו בו כמין נייר דק מאד אין לתלות שהוא ריקום ביצה מקולקלת וטרפה. דע"ק סוף או' ג' מק"מ או' ד' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן כז

כז) אם היה קוץ ומחט בדופן הבהמה ולא בדקו אם הגיע לחלל או לאו ועתה אין יכולין לבדקו כגון שנחתך יש להכשיר בהפ"מ משום ס"ס ספק ניקב לחלל או לא ניקב ואת"ל דניקב לחלל שמא לא ניקב א' מאיברים הפנימיים דוגמא דספק דרוסה ספק על או לא על דמותר. יריעות שלמה או א' זב"צ או כ"ה. ועיין לקמן סי' נ"ז סעי' י"ג.

סעיף קטן כח

כח) [סעיף ד'] הלעיטה דבר שנוקב בני מעיה כגון קורט של חלתית וכיוצא בו טרפה. ואין חילוק בין תוך ג' ימים לאחר שלשה דאפי' תוך ג' ימים טרפה ואין מועיל לה בדיקה. ב"י וב"ח. ואף אם שחטוה תכף ומיד אחר שאכלה הקורט של חלתית טרפה משום דכיון שסופו לינקב כנקוב דמי. פר"ח או' ה' להה"פ או' ח' בל"י או' ו' זר"א או' רי"ג. מחב"ר סוף או' ט"ז. שה"מ או' ט' חכ"א כלל י"ט או' כ"א. זב"ת או' ז' כנפי יונה בסי' זה. ענ"ה סי' ל"ג או' ח' זב"ש או' יו"ד. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן כט

כט) שם. הלעיטה דבר שנוקב בני מעיה כגון קורט של חלתית וכו' וכ"ש בעוף. או"ה כלל נ"ה או' י"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ו. בל"י שם. או' י"ג. שה"מ או' ז' ענ"ה שם או' ז' תו"ז סי' מ"ה סוף או' י"ח. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן ל

ל) שם. כגון קורט של חלתית וכו' והיינו אפי' רק קורט א' של חלתית. או"ה שם. מחב"ר או' י"ד. ענ"ה שם. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לא

לא) שם. כגון קורט של חלתית וכו' אבל אם אכלה עלין של חלתית כשרה. חולין נ"ח ע"ב. טור. ב"י לבוש. פר"ת או' ז' חכ"א כלל י"ט או' כ"א. מנ"י בשרשים או' י"א. וה"ה אם אכלה שרשין של חלתית כשרה. מבי"ט ח"א סי' קנ"ו. פר"ח או' ה' להפ"פ אי' ח' בל"י או' ו' זר"א או' רי"ג. זב"ת או' ז' מחב"ר או' ט"ו וכתב ודלא כהתב"ש שרוצה להחמיר גם בשורש. ענ"ה שם או' ז'.

סעיף קטן לב

לב) בהמות הלקויות במעיהם שנראה בהם בהרות אדומות ומתות קצתם מצד שאוכלים עשב הנקרא כל"ך המבי"ט שם ובח"ב סי' קצ"ד כתב להכשיר אבל מרן ז"ל בשו"ת אבקת רוכל סי' רי"ג כתב להטריף. וכתב שהעיד אליו א' מהשוחטים המובהקים שלקות זה כשממשמשים בו הוא מתמסמס ונמצא המעיים נקוב. וגם כתב שם בראות הקצבים שיש מי שמתיר האכילו מהבהמות הנז' ויד ה' היתה בעם וחלו כמה וכמה מהאוכלים מבהמות ההם מהחולי ההוא בעצמו שהיה לבהמות הנז' כי היה להם שלשול דם ומתו עשרה נפשות והנשארים הגיעו לנקודת המות וכראות המבי"ט כי כן חזר והודה לדבריו והסכימו לאסור. וגם הרדב"ז כתב באותה תשו' אחרי דברי מרן ז"ל וז"ל איכא בהאי מילתא איסורא וסכנתא ויש לחוש אפי' לספק ספיקא ולפיכך אני אומר שכל טבח שמאכיל בהמה כזה לישראל הוא שותפו של עמלק ושלוחו של סמאל עכ"ל. וגם חתם ע"ז שם מהר"ר ישראל בן מאיר ז"ל. והב"ד הברכ"י בשיו"ב או' א' יא"פ בסי' זה. וכ"כ התב"ש או' ה' דיש להטריף ואין להקל כ"א כשהרושם אינו כ"א מצד פנים ולא מעל"ע ודוקא בהפ"מ. וכ"כ השפ"ד או' ה' מחב"ר או' י"ח. זב"ש או' י"א ענ"ה שם או' ט' תו"ז סי' מ"ה או' ח'. יא"פ שם. זב"צ או' כ"ט ואו' ל'.

סעיף קטן לג

לג) שם. כגון קורט של חלתית וכו' ומהו החלתית פירש"י בכמה דוכתי לזר"א והרא"ש הביא בע"ז שהוא הבלזו"ר וכן הביא ר"י שהוא הנקרא בלזו"ר (והפר"ח והפר"ת שם כתבו בלדו"ר) והוא האנ"א קרדינ"א בלשון לטינ"א אבל בס' אוצר חיים הביא שהוא הקאו"י ורחוק להיות כן שאין לו חום כ"כ ולא חריפות ועכ"ז יש לחוש למ"ש בס' אוצר החיים כי היה חכם גדול בדורו ובפרט בחכמה הזאת. כנפי יונה בסי' זה. בי"צ בתה"ב או' ב' שבאו' ג' וכתב ואף שאין מזיק לאדם אפשר מזיק לבהמה ודוקא כשאוכלין אותם בעין אבל ע"י תערובת מים אין לחוש עכ"ל. זב"צ או' ל"ה. ועיין בדברינו לאו"ח סי' פ"ט או' ל"א בענין שתיית הקאו"י לאדם שמזיק אם לא נותן בו מעט צוקאר למתק מרירותו יעו"ש.

סעיף קטן לד

לד) כבשים שגדל בהם מין שחין של נגע שרגילים למות בהם בכמה קהלות גזרו בחרמות ואסרו כל הכבשים עד שפסק המכה. רש"ל ביש"ש פ' הגוזל בתרא סי' ל"ז. והב"ד ט"ז סי' קט"ז סק"ו. וכן הסכים שבו"י ח"ב סי' נ"ז. לאסור. בל"י ססי' זה. שפ"ד או' ה' מחב"ר או' י"ט. ענ"ה סי' ל"ג או' יו"ד. זב"ש או' י"ב. בי"צ בתה"ב או' ג' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לה

לה) ואותם כבשים שהכבד שלהם לקוי ונהפך ללובן וכשצולים אותם נפלי תילחי תילחי כה"ג יש לאסור משום טרפות ואף דאין שינוי מראה פוסל מ"מ כה"ג דכשצולין אותם נפלי תילחי תילחי וגם מיתות מהם יש להטריף בודאי. שפ"ד שם. מחב"ר או' ך' ענ"ה שם או' י"א. בי"צ בתה"ב או' ד' זב"צ או' ל"ב וכתב וכן אירע מעשה כזה ואסרו. ועיין לעיל סי' מ"א סוף או' מ"ה.

סעיף קטן לו

לו) ראיתי ונתון אל לבי להודיע מ"ש לי זקן א' שוחט מומחה אשר הוא בליוורנו יע"א שקודם ביאת חולי הקוליר"א לעיר הנז' פעם ראשונה היה רואה בקיבת הבהמות בועה א' בפנים סרוחה לאין קץ ולא היה חושש לה לפי שלא היתה במקום האסור וכשהיה חולי הנז' מתו כמה נפשות ולא הרגיש בזה כלל ואחרי עבור זמן גדול היתה הקוליר"א הנז' במקומות הסמוכות לעיר הנז' ובאותו זמן התחיל לראות הבועה הנז' פעם נראית בין טרפי רגל הבהמה במקום הרך ופעם נראית בקיבה וחשב בדעתו שמא החולי הזה נמשך מאכילת הבשר אשר בו החולי הזה וקבל על עצמו להטריף כל הבהמות הנמצא בהם אותה הבועא והיה בודק כל הבהמות באותו זמן מכף רגל ועד ראש ומן השמים

בבוא חולי הזה לעיר לא מת אפי' קטן מישראל ואז ידע בודאי כי זהו החולי ומיד הלך והודיע את הרופאים וגזרו אומר גם הם לבדוק כל הבהמות ונסתלק החולי מהם ולא חזר עוד אשר ע"כ הריני מודיע את כל שוחט להיות דבר זה בדעתו שבזמן שישמע איזה חולי ב"מ בעולם לבדוק כל איברי הבהמה גם הוא ולמצוה רבה יחשב לו. זב"ש סי' ס' או' ו' וכן העיד ח"ר נסים הלוי ז"ל שקודם שיהיה חולי הקוליר"א בעיר יתראה בבהמות בועה הנז' בכרס או בקיבה או בבשר החופה את רוב הכרס או בצואר הבהמה אצל הראש גם לפעמים לא נראית בועה ולא מכה אלא יהיה בבני מעיים כעין שלופרו"ק שנקרא בערבי זהלי"ג וכן ימצא בבטן התרנגולת כמו בועה הנז' וכשימצא זה הבועה בבהמות אז יודע שח"ו יהיה חולי הקוליר"א וכן ניסה כמה פעמים וע"כ יש להטריף הבהמה כשימצא בועה הנז' וכמ"ש הרב הנז' זב"צ או' ל"ד. וע"כ ח"ו אם יהיה חולי הנז' ואפשר גם חולי אחר וידע כי אין משגיחין כהוגן בבית המטבחיים ע"ז לא יאכל בשר כ"א תרנגולים ויבדוק אותם מראש ועד סוף וגם את הבני מעיים שלהם וכשימצאם נקיים אז יאכל אותם.

סימן נב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **עוף שנפל לאור ונחמרו בני מיעיו וכו'** כווצו מחמת האור ונהפכה מראיתן לשון חמרמרו מעי. רש"י חולין נ"ו ע"א. פרישה או' א' וי"מ לשון חמימות. מרדכי. ט"ז סק"א.

סעיף קטן ב

ב) **שם. טוף שנפל לאור וכו'** וה"ה אם נפל למים רותחים הו"ל כנפל לאור. רוקח ססי' ת"ו. תב"ש או' א' שפ"ד סוף או' ה' מחב"ר או' ב' ואו' ח' שה"מ או' א' זב"ש או' א' ענ"ה סי' ל"ד או' א' תו"ז סי' ע"ד או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **נסתפק** הר"ש קלוג"ר באשלי רברבי הנ"מ בהגהותיו על פר"מ בסוף הס' אם מים רותחים הנז' הוא דוקא בעודן על האש אבל נסתלק מעל האש לא וכו' והניח בצ"ע יעו"ש ולדינא מסתברא כל זמן שיהס"ב ואפי' העבירוהו מעל האש ג"כ מקרי מ"ר כמ"ש בש"ע לקמן סי' ק"ה סעי' ב' ובאו"ח סי' שי"ח סעי' ט' וגם מסתברא דאפי' כלי שני והיס"ב ג"כ מקרי מ"ר לענין זה כמ"ש הפר"ח סי' ס"ח או' י"ח יעו"ש. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. ונחמרו בני מיעיו וכו'** וכתב הב"ח דדוקא בדנפלה לאור בענין שאפשר שנכווצו או שנתחממו בני מעיים התם הוא דכי נשתנו טריפה אבל היכא דא"א שנתחממו או שנכווצו בנפילה זו לאש כזה אפי' נשתנו כשרה. אבל רש"ל ביש"ש פא"ט סי' צ"ב כתב דאפי' לא נתכווצו בני מעיה אלא רק נשתנו טרפה. וכ"פ מחב"ר או' ט' שה"מ או' ב' זב"ש או' ב' תו"ז שם או' ג' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **ואם** שהתה שיעור כויצה אף דלא נתכווצו ולא נשתנו צריכה בדיקה. מחב"ר או' יו"ד. זב"ש שם. זב"צ או' ד' והבדיקה היינו לשולקן כמ"ש לקמן סעי' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **ואם** לא שהתה שיעור כויצה ונשתנו טריפה. מחב"ר או' י"א. זב"ש שם. ענ"ה סי' ל"ד או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **ואפי'** אם לא הוריק או האדים אלא רק צד החיצון לבד של הבני מעיים ולא הפנימיות טרפה. ט"ז לעיל סי' ל"ח סק"ד. כנה"ג בהגה"ט או' א' שה"מ או' ג' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ונשתנו הלב וקרקבן וכבד שדרכם להיות אדומים והוריקו וכו'** אבל האדימו אפי' הוסיפו באדמימות וכן המעיים שדרכן להיות ירוקים אם הוסיפו בירקות כשר. ב"י בשם הר"ן. לבוש. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' שפ"ד או' א' שה"מ או' ד' שו"ג סוף או' א' מחב"ר או' י"ג. חכ"א כלל כ"ב או' א' זב"ת או' ג' זב"ש שם. ענ"ה שם. תו"ז שם. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. והוריקו ככרתי.** משמע מדברי הש"ע דבלב וקורקבן וכבד לא מטרפי אלא בירוק ככרתי אבל כביעתא שקורין אמרילי"ו כשר אבל הרשב"א בתה"ב כתב דכבד דוקא ירוק ככרתי אבל כביעתא כשר דמחמת שמנו הוא אבל ירקות של לב וקרקבן בין ירקות כביעתא בין ככרתי טרפה. וכ"כ הב"ח. וכן הסכים הפר"ח או' ב' והפר"ת או' ב' חכ"א שם או' ב' זב"ת או' ב' ענ"ה שם או' ב' ומיהו בכבד כחוש אף במראה ביעתא יש להחמיר. ט"ז סק"ב בשם רש"ל. פר"ח שם. פר"ת שם. חכ"א שם. זב"ת שם. ענ"ה שם.

סעיף קטן י

י) **נשתנה** הכבד ירוק ככרתי או כתכלת או קרוב למראות אלו פסול. מחב"ר או' ט"ו. ענ"ה שם.

סעיף קטן יא

יא) **כבד** כמראה חלמון או זהב וכל גוון אמארילי"ו ובערבי אצפא"ר ובלשון אשכנז גע"ל אם הוא שמן כשר ואם הוא כחוש יש להחמיר אם ידוע שנפלה לאור אבל אם אין ידוע שנפלה לאור יש להתיר. מחב"ר או' ט"ז ואו' טו"ב. ענ"ה שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יב

יב) **במקום** שכבדי העופות השמנים ג"כ אדומים יש להחמיר אם נפלה לאור גם בשמן אם הוא כמראה חלמון וכיוצא. מחב"ר או' י"ח. ענ"ה שם. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יג

יג) **לב** וקרקבן שהם אדומים ונשתנו להיות ירוקין כל מין ירקות וירד"י אמארילי"ו אזו"ל למיניהם טרפה. וזהו בידוע שנפלה לאור אבל אם אין ידוע שנפלה לאור וירד"י אזו"ל טרפה אבל כל מין אמארילי"ו כשר. מחב"ר או' י"ט. ומיהו מ"ש באין ידוע שנפלה לאור וירד"י אזו"ל טרפה כתב הזב"צ או' י"ט היינו בהפסד מועט אבל בהפ"מ יש להכשיר וכמ"ש לקמן או' נ"ג.

סעיף קטן יד

יד) **דקין** שדרכם ככרתי ונמצאו כביעתא דעת התב"ש או' ב' להחמיר אבל המחב"ר או' ו' ואו' ך' הסכים להכשיר. ענ"ה סי' ל"ד או' ג' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) **שם. או המעיים שדרכן להיות ירוקים האדימו וכו'** אבל אם נשתנו למראה אחר לבן וכיוצא כשרים דדוקא ירוקים שהאדימו ואדומים שהוריקו פסולין. תב"ש שם. שפ"ד או' א' שו"ג או' ב' מחב"ר או' י"ב. זב"ש או' ח' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן טז

טז) **עופות** המים שמטבעם הקרקבן שלהם או הלב והכבד ירוקין ונפלו לאור ונשתנו למראה אדום טרפה. ויש מי שכתב דה"ד אם ידוע שנפלו לאור. מחב"ר או' כ"א. זב"ש או' י"ד. ענ"ה שם או' ד' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יז

טוב) **תרנגולות** ותורים ובני יונה ואווזות וקורא הם עופות של יבשה בייתות שלבן וכבדן וקרקבן אדום. מחב"ר או' כ"ב. ענ"ה שם. זב"ש או ט"ו. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יח

חי) יש מי שכתב דכבד האווזות לבן ואם נשתנו כחלמון וכחושות יש להטריף ודוקא אם ידוע שנפלה לאור. מחב"ר או' כ"ג. ענ"ה שם. זב"ש שם. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן יט

יט) בר אווזא יש מי שכתב שהוא עוף המים. ועוף שמסופק אם הוא עוף המים יש להעריכו לאברי עוף אחר ממינו ואם ישתנו יטריף. מחב"ר או' כ"ד ואו' כ"ה. ענ"ה שם. זב"ש שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כ

ך) שם. והכבד אין השינוי אוסר בו אלא א"כ נשתנה כנגד המעיים וכו' דע דארס האש שוה במקצת לדרוסה לא בכולו כי דרוסה אף במקום שפוסל ברובו זיהרא מקלא קלי במשהו ואילו ארס האש פועל בעובי ומתפשט מעל"ע ולא לצדדין. מש"ז או' ג' מחב"ר או' כ"ו. זב"ש או' יו"ד. ונ"מ דאם הוריק הלב למטה מחללו דשם אין הנקב פוסל מעל"ע כמ"ש לעיל סי' מ' או' ז' כשר דלצדדין אין מתפשט ואין טרפה אלא כשהוריק כל שהוא נגד חללו דסופו להוריק בעובי עד חללו. מש"ז סוף או' ד' בי"צ בתה"ב או' ב' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כא

כא) שם. אלא א"כ נשתנה כנגד המעיים. אפי' בכל שהוא ודאי לקו גם הבני מעיים ואפי' הן לפנינו ואין רואין בהם שום רעותא טרפה. טור. לבוש. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' לה"פ או' ה' בל"י או' ה' כריתי או' ג' שפ"ד או' ג' זר"א או' רי"ז. שה"מ או' ז' מחב"ר או' כ"ז. חכ"א כלל כ"ב או' ג' זב"ת או' ה' ענ"ה שם או' ו' זב"ש או' ג' בי"צ בעמ"ז או' ב' תו"ז סי' ע"ד או' ד' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כב

כב) שם. דהיינו בראש הדק שלו וכלפי פנים וכו' פי' אותו חלק ברוחב הכבד שהוא נגד בני מעיים לאפוקי חצי רוחב הכבד שהוא לצד הצלעות הא נגד המעיים מבחוץ ונגד המרה בחוץ טרפה. מש"ז או' ד' מחב"ר או' כ"ח. ענ"ה שם. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כג

כג) שם. או אם הוריק כנגד המרה. שאנו חושבים כח האש ששלט והוריק כאילו ניקב המרה. הרשב"א בתה"ב. ב"י. ש"ך סק"ה.

סעיף קטן כד

כד) **שם. או אם הוריק כנגד המרה.** ואפי' בכל שהוא שהוריק כנגד המרה טרפה. לבוש. זב"ת או' ו' ענ"ה שם. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כה

כה) **שם. או כנגד כל מקום חיותה.** דהיינו שהוריק סמוך למקום חיותה בכדי שאם ינטל מקום הירקות לא ישאר במקום חיותה כזית. ב"י וכתב וכ"כ הר"ן. לבוש. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ה' לה"פ או' ז' בל"י או' ז' שפ"ד או' ו' זר"א או' רי"ט. מחב"ר או' כ"ט. שה"מ או' ט' חכ"א כלל כ"ב או' ג' זב"ת או' ז' ענ"ה שם. בי"צ או' ב' זב"צ או' כ"ב. ועיין לעיל סי' מ"א או' ך'.

סעיף קטן כו

כו) **נפלה** לאור ונשתנה הושט שהוא אדום והוריק וכן הקנה שהוא לבן והאדים או הוריק לא מצאתי גילוי לזה. שפ"ד או' ה' ויראה לי להטריף בושט שנעשה לבן או הקנה שהאדים דאף אם לא נפלה לאור טרפה אבל בהוריקו יש להכשיר. מחב"ר או' ל' ער"ה או' ב' תו"ז סי' ע"ד או' ח' מיהו במ"ש המחב"ר להטריף בושט שנעשה לבן וקנה שהאדים בושט הסכים לדבריו הער"ה שם אבל בקנה שהאדים חלק עליו וכתב דיש להכשיר. ענ"ה שם. ועיין לעיל סי' ל"ג סעי' ה' ובדברינו לשם או' מ"ג.

סעיף קטן כז

כז) **כוליא** של בהמה שהוריק יש להכשיר אף למאן דסובר דדין נפלה לאור הוא גם בבהמה. שפ"ד או' ט' מחב"ר או' ל"א. ענ"ה שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן כח

כח) **שם. אבל הריאה אין חוששין לה וכו'** משמע אפי' נפלה לאור ונשתנית במראה דתלינן השינוי בדבר אחר מיהו יש פו' מחמירים היכא דנשתנית במראה בנפילת האור ובהפ"מ יש להכשיר. ש"ך סק"ז. וכן הפר"ח או' ו' האריך בזה וסיים לענין דינא דיש לחוש לסברת האוסרים ולהטריף כשהוריקה ככרתי מחמת האור ובהפ"מ יש לסמוך אמכשירין. וכ"כ הזר"א או' ר"ך. מחב"ר או' ל"ב. זב"ת או' ט' חכ"א שם או' ד' זב"ש או' ה' ענ"ה שם או' ז' תו"ז שם או' ז' וה"ד בנודע שנפלה לאור משא"כ אם אין ידוע שנפלה לאור יש להכשיר אפי' בהפסד מועט. ער"ה סוף או' ד' שה"מ סוף או' יו"ד. ענ"ה שם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן כט

כט) ומיהו אם הוריקה כחלמון ביצה או כמוריקא טרפה לכ"ע דהא הוא א' ממראות הפוסלות בריאה אף אם לא נפלה לאור. פר"ח שם. פליתי סוף או' ג' זר"א שם. שה"מ שם. חכ"א שם. ענ"ה שם. זב"צ או' כ"ז. ועיין לעיל סי' ל"ח סעי' א'.

סעיף קטן ל

ל) שם. מפני שצלעותיה מגינות עליה. שצלעות העוף אינם שוכבים על רחבם אלא על חודן ובולט רחבן לפנים והריאה נחבאת בהן. רש"י חולין נ"ז ע"א. ש"ך סק"ח. שה"מ או' י"א. זב"ת או' ט'.

סעיף קטן לא

לא) שם הגה. וטחול שהוריקה בסומכים וכו' היינו בבהמה טרפה אבל בעוף כשר כמ"ש לעיל ססי' מ"ג דאין נקב פוסל בטחול של עוף. ש"ך סק"ט. מחב"ר או' ל"ד וכתב דמ"ש הפר"ח או' ז' להחמיר אף בטחול של עוף אזיל לשטתיה. ער"ה או' ה' ענ"ה שם או' ח' זב"צ או' כ"ח. ועיין לעיל סי' מ"ג או' מ"ז.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. אפי' רק משהו טרפה וכו' ור"ל אף שלא הוריק מעל"ע אלא שנשאר כעובי דינר זהב שלא הוריק טרפה וכמ"ש בב"י על שם הרשב"א. מיהו הער"ה שם כתב לדקדק מדברי הרדב"ז סי' רל"א דבטחול של בהמה אין לאסור הלא בלא נשתייר כעובי ד"ז. אמנם התב"ש או' ו' הסכים לדברי ב"י. וכ"כ המש"ז או' ו' מחב"ר שם. זב"צ או' כ"ט. ועיין לקמן או' נ"ח.

סעיף קטן לג

לג) עוף שנפל לאור ואחר ימים כששחטו מצאו שניקב הלב אבל לא לבית חללו ולא מצאו בו מראה ירוקה רק ניקב סתם וכן אם הכבד נתמסמס כנגד בני מעיים אך לא נשתנה מראיתו מ"מ כיון דבדקו ולא נמצא בו ירקון יש להכשיר הגם דידוע דנפלה לאור דאמרינן זה הנקב בא מחמת חולי ולא מחמת האש וכיון דהנקב לא הגיע לבית חללו וכן בכבד שהמסמוס לא היה במקום מרה ולא במקום חיותא כשרה. יריעות שלמה או' א' זב"צ או' ל'.

סעיף קטן לד

לד) [**סעיף ב'**] **הא דשינוי פוסל באברים אלו דוקא כשעמדו בשינוים אחר ששלקן וכו'** והיינו אחר ששלקו אותם מעט וממרסין בהן. הרמב"ם פ"ז מה"ש ה' ך' וכתב הב"ח דהכי נקטינן כהרמב"ם דליכא דפליג עליה. והב"ד הש"ך סק"י וכתב וצ"ע אם יש לסמוך

ע"ז לקולא כיון דכל הפו' לא חילקו בכך ומכ"ש לדידן דלא בקיאינן בין שלוק למבושל עכ"ל ומיהו עיין מחב"ר או' ל"ו מה שהאריך בזה וסיים דמאי דלא בקיאינן הוא בין מבושל היטב כל צרכו לשליקה שהוא טפי מבשול דבזה יוכל לטעות אבל כשנשלק מעט דבשיל ולא בשיל הוא דבר הניכר לכל ובזה יש להכשיר אם נפלה לאור ונשתנו וע"י שליקה מעט דבשיל ולא בשיל חזרו למראיתן ובזה כ"ע מודו יעו"ש. ענ"ה סי' ל"ד או' ט' זב"צ או' ל"א. ועיין לקמן או' מ"ד.

סעיף קטן לה

לה) ואם מתחלת השליקה מעט חזרו למראיהן ואחר שבשלן עוד חזרו ונשתנו למראה רע יש להטריף. שה"מ או' י"ד. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן לו

לו) ואם שלקן ונסתלק הירקות מן האדומים או האדמימות מן הירוקים אע"ג דלא חזרו לגמרי לגוון הראשון כשרים. הרדב"ז ח"א סי' רל"א. מחב"ר או' י"ד. ער"ה או' ח' ענ"ה שם סוף או' א' תו"ז סי' ע"ד או' ה' זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן לז

לז) נמצא בהם שנוי ואבדו שא"א לשולקן טרפה. מהריק"ש בהגהו' מחב"ר או' מ"ב. זב"צ או' ל"ד וכתב והוא פשוט מכ"ש דלקמן סעי' ה'.

סעיף קטן לח

לח) כבד ירוק ככרתי ושלקוהו וחזר למראיתו מבחוץ אבל מבפנים עדיין הוא בשינויו יש להכשיר כיון דלא נפל לאור לפנינו וחזר עורו למראה הכבד אגלאי מלתא דמחמת חולי הוריק ולפיכך עמד בפנים בשנויו דאלו מחמת האור עיקר שליטת האור מבחוץ. הר"י בואינו בשם הר"י בנימין. פר"ח או' ח' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' יו"ד. שפ"ד בסוף הסי' וכתב דשרי אף בלא הפ"מ. זר"א או' רכ"ג. מחב"ר או' ל"ז. שה"מ או' י"ד. זב"ת או' י"ב. זב"ש או' י"א. ענ"ה שם או' יו"ד. בי"צ בתה"ב או' ג' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן לט

טל) והיכא דודאי נפלה לאור אין לסמוך ע"ז ויש להטריף. שאלת יעב"ץ ח"ב סי' ק"ע. מחב"ר או' ל"ח. זב"ש שם. ענ"ה שם. פ"ת או' א' זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מ

מ) מצאה אשה ירקות בכבד ולא ידעה אם נוטה לאודם גם לא ידעה אם הוריק במקום הפוסל גם לא שלקתו ונאבד הכבד יש להכשיר מדין ס"ס. מהריק"ש בהגהו' והסכים לדבריו השו"ג במחו' או' א' שפ"ד בסוף הסי' מחב"ר או' ט"ל וכתב ודלא כהפר"ח או'

יו"ד שהשיג עליו והטריף. זב"ש או' י"ט. ענ"ה סי' ל"ד או' י"א. בי"צ בתה"ב או' ד' זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן מא

מא) מצאו כבד כעלה אילן והשליכוהו ומלחו האפרוח עם לונב"ו הכל מותר בין האפרוח ובין הלונב"ו דלא כהרב בני דוד דף נ"ג ע"ד דאסר. מחב"ר או' מ' ענ"ה שם או' י"ב. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מב

מב) כבד עוף כולו ירוק ככרתי והיה ניכר שנשפך עליו המרה שלא היתה המרה מליאה כדרכה יש להטריף דלא אמרינן דהירקות בא מחמת המרה דאיך לתלות בזה דאם נשפכה המרה בהדחה בעלמא הולך הירקות ואינו נעשה ירוק בעצם ודלא כהרב מטה יוסף ח"ב סי' ו' שהכשיר. מחב"ר או' מ"ג. ענ"ה שם או' י"ג. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן מג

מג) [סעיף ג'] אם לא נשתנו איברים אלו ואירע ששלקן ונשתני טרפה וכו' ומ"מ מותר לאוכלן צלויין ולא חיישינן אם היה שולקן שמא היו משתנין. טור וב"י משמה דגמ' ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' ט' פר"ת או' ז' בל"י או' י"א. שו"ג או' יו"ד. מש"ז או' ז' שה"מ או' ט"ו. זב"ת או' י"ג. חכ"א כלל כ"ב או' ח' זב"ש או' י"ב. ענ"ה שם או' ט' זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן מד

מד) שם. ואירע ששלקן ונשתנו טרפה וכו' בכאן אזלינן לחומרא דאפי' אם נתבשלו הרבה ונשתנו אח"כ טרפה דאזלינן לחומרא משום דידעינן דנפלה לאור. פר"ת או' ו' מחב"ר או' ל"ו. שה"מ או' י"ד. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן מה

מה) שם. כיון שנפלה לאור. אבל אם לא נפלה לאור לפנינו כיון דמקודם לא היו האיברים משונים וע"י השלק נשתנו תלינן להקל שמחמת השלק נשתנו וכשרה. פר"ח או' יו"ד. פר"ת או' ח' לה"פ או' י"א. כריתי או' ח' זר"א או' רכ"ד. מחב"ר או' מ"ד. שה"מ או' ט"ז. זב"ת או' י"ד. חכ"א שם. זב"ש שם. בי"צ או' ה' זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן מו

מו) [סעיף ד'] אין ירקות פוסל בכבד של עוף בייתי וכו' ודוקא בכבד אמרו כן אבל לא בלב וקרקבן. ב"ח. ט"ז סק"ח. פר"ח סוף או' י"א. לה"פ או' י"ב. בל"י או' י"ב. מחב"ר או' מ"ה. זב"ת או' ט"ו. ענ"ה שם או' י"ד. בי"צ בעמ"ז או' י"ז. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן מז

מז) מיהו צריך לידע כי מין עוף זה !המדברי כבדו ירוק ודאי כדי להכשיר זה הבייתי. בני דוד דף נ"ד ע"א. מחב"ר או' מ"ו. זב"ש או' ט"ז. ענ"ה שם. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן מח

מח) יש שרצו לומר דהא דתלינן במין מדברי היינו כשכל הכבד כולו ירוק אז תלינן במין זה המדברי אבל אם כבד של עוף זה הבייתי הוא קצתו ולא כולו והוא ירקות במקום הפוסל אין לתלות במין מדברי. והרב בני דוד שם דחה דבריהם דכיון דיש במין זה מדברי שכבדו ירוק אנו תולין ירקות זה שנמצא בבייתי אף שהוא מקצת במינו המדברי. מחב"ר או' מ"ז. זב"ש שם. ענ"ה שם. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן מט

מט) והא דתלינן במדברי ה"ד אם לא ידוע שנפלה לאור אבל אם ידוע שנפלה לאור לא תלינן וטרפה. פרישה או' י"ד. ט"ז סק"ט. פר"ח או' י"א. פר"ת או' ט' לה"פ או' י"ב. בל"י או' י"ב. כריתי או' ט' תב"ש או' ח' שה"מ או' י"ז. חכ"א שם או' ז' זב"ש או' י"ג. בי"צ או' ז' אבל הב"ח כתב דאפי' בידוע שנפלה לאור כשרה. וכ"ה דעת הש"ך ס"ק י"ג. וכתב המחב"ר או' מ"ח דכן מוכח דעת מרן ז"ל להכשיר לתלות במין עוף מדברי אף בנפלה לאור וכדאי לסמוך עלייהו בהפ"מ. ענ"ה שם. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן נ

נ) [**סעיף ה'**] **נפלה לאור וכו'** ואי ליתא קמן למבדקה אסורה. ואפי' לא נאבד אלא אבר א' ושאר אברים לפנינו ולא נשתנו טרפה. תב"ש שם. מחב"ר או' ן' זב"ש או' י"ח. תו"ז סי' ע"ד או' י"ב. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן נא

נא) אבל אם היה ספק אם נפלה לאור כגון שהיו ב' ונפלה א' לאור ואין ידוע איזה מהן יש להתיר מכח ס"ס. פר"ת או' יו"ד. זב"ת או' ט"ז. תו"ז שם או' י"ג. מיהו השפ"ד בסוף הסי' הקשה על דברי הפר"ת הנז' משום דהו"ל ספק א' בגופו והב' ע"י תערובת ומבואר בסי' ק"י דלא הוי ס"ס. וכן הקשה הרב זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן נב

נב) שם. ואי ליתא קמן למבדקה אסורה. דכל מידי דבעי בדיקה מחמת איזה מקרה ולא הספיקו לבדוק טרפה מספק. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ג. זב"ת שם.

סעיף קטן נג

גנ) [**סעיף ו'**] **נמצא שינוי באחד מאברים אלו וכו' הגה ויש מכשירין כל זמן דלא ידעינן שנפלה לאור וכו'** ויש לסמוך עלייהו. במקום הפ"מ. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ג. הל"פ סעי' ו' לה"פ או' ט"ו. בל"י או' י"ד. זר"א או' רכ"ח. שפ"ד או' ט"ו. שה"מ או' י"ט. מחב"ר או' נ"ב. ער"ה או' יו"ד. זב"ת או' י"ט. חכ"א שם או' ז' ענ"ה שם או' ט"ז. תו"ז שם או' י"ד. בי"צ או' ו' זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן נד

דנ) [**סעיף ז'**] **אין טרפות שינוי אברים אלו פוסל אלא בעוף אבל בבהמה אין שינו וכו'** לפי שעורה קשה וגם עובי הצלעות מגינין עליה וגם בני מעיים קשים ליחמר כי בטרם יחמרו מנפילת האש ישרף עורה ובשרה. טור. לבוש. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' ט"ז. זב"ת או' ך' ואפי' רואין בהן שינוי מראה תולין בדבר אחר. לבוש. ש"ך שם. לה"פ שם. זב"ת שם.

סעיף קטן נה

הנ) **שם הגה. ויש אוסרין גם בבהמה בידוע שנפלה לאור וכו'** ויש להחמיר במקום שאין הפ"מ. לבוש. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' ט"ו. הל"פ סעי' ז' לה"פ או' ך' בל"י או' י"ז. זר"א או' רכ"ט. שה"מ או' ך' מחב"ר או' נ"ז. חכ"א שם או' ט' ענ"ה שם או' י"ז. זב"צ או' ך.

סעיף קטן נו

ונ) **שם בהגה. בידוע שנפלה לאור וכו'** אבל באינו ידוע כשרה בבהמה אפי' שלא במקום הפ"מ. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח שם. פר"ת או' י"ג. הל"פ שם. לה"פ או' י"ח. בל"י או' ט"ו. שפ"ד או' י"ז שה"מ שם. מחב"ר או' נ"ה. חכ"א שם. מק"מ או' י"ט. ענ"ה שם. תו"ז שם או' ט"ו. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן נז

זנ) **וכן** בהמה שנפלה לאור וליתא קמן למבדקה לא מחזיקן איסורא וכשרה. ש"ך ס"ק י"ח. כנה"ג בהגב"י או' מ' פר"ח שם. הל"פ שם. לה"פ או' י"ט. כריתי או' יו"ד. שפ"ד או' י"ח. זר"א שם. שה"מ שם. מחב"ר או' נ"ו. חכ"א שם. מק"מ שם. ענ"ה שם. זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן נח

חנ) **ואפי'** ראינוה שנפלה לאור ולא הוריק הלב עד החלל יש להכשיר בבהמה. הרדב"ז ח"א סי' רל"א. מחב"ר או' נ"ג. פ"ת או' ב' ענ"ה שם או' י"ח. זב"צ או' נ"ג. ומיהו לפי מ"ש לעיל או' ל"א נראה דיש להחמיר יעו"ש.

סעיף קטן נט

טנ) אין להחמיר בבהמה אלא בכבד שהוריק ככרתי אבל כביעתא שרי. הרדב"ז שם. מחב"ר או' נ"ד. ענ"ה שם. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן ס

ס) כשרואין צלעות הבהמה נשרפו בפילוש לכ"ע שוה לעוף. דע"ק או' ד' מק"מ או' י"ט. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן סא

סא) בהטלת ביצים או שהתה י"ב חודש א"צ בדיקה. חת"ס סי' נ"ב. מק"מ שם. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן סב

סב) באו"ה כלל נ"ו או' י"ג משמע דאין אנו בקיאין בבדיקת נפלה לאור וצ"ע שלא כתבו האחרונים מזה ואולי שהוא בכלל נפולה. ש"ך ס"ק י"ט. אבל התב"ש או' י"א כתב דבנפלה לאור נוכל לסמוך על בדיקתינו. וכן הסכים המחב"ר או' נ"ח וכתב דמה שפקפק השפ"ד אין לחוש כאשר יראה הרואה. זב"ש או' כ"ב. ענ"ה שם. תו"ז שם או' ט"ז. זב"צ או' נ"ז. וגם מ"ש ביה"ל בתרנגולת שהיתה באור ונשרפה בעור ובשר אצל הצלעות בין הגוף ועצם הקולית ונראה רושם אדום בעור עגול כמו ב' אצבעות וחתך בסכין בעור ובשר אצל מקום זה ונצרר הדם בתוכו והטריף מאחר שזה צריך בדיקה בבני מעיים ועכשיו אין בקיאין בבדיקה חלק עליו המחב"ר שם וכתב דיש להכשיר ע"י בדיקה דאנו בקיאין וכמ"ש התב"ש יעו"ש.

סימן נג

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **נשמטו ידי הבהמה מעיקרם וכו'** והם רגלים הראשונים. לבוש. זב"ת או' א' דהיינו הרגלים שלפנים לצד הראש. לב"ש בטרפות העצמות סי' ז' או' א' אבל אם נחתכו רגלים האחרונים שהם אצל הזנב עיין דינם לקמן סי' נ"ה סעי' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. נשמטו ידי הבהמה מעיקרם וכו' פי' דלאו דוקא בנשמט פרק ראשון ושני בלבד הוא דכשרה אלא אף בנשמט הכתף דהוא פרק שלישי הסמוך לגוף כשרה. שו"ג או' א' והטעם כתב ב"י בשם המרדכי שמתוך עובי הכתף ורחבו ליכא למיחש לנקיבת הריאה. והביאו הש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א'.

סעיף קטן ג
ג) **שם. או שיש ג' ידים כשרה.** אבל אם יש לה ג' רגלים טרפה כמ"ש לקמן סי' נ"ה סעי' ד' יעו"ש.

סעיף קטן ד
ד) **שם. או שיש לה ג' ידים כשרה.** וה"ה יתרת גף בעוף כשרה. ב"ח בקו"א דלא כפרישה. ט"ז סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ח או' ח' לה"פ שם. בל"י או' א' כריתי או' ג' זר"א או' ר"מ. מחב"ר או' ה' ברכ"י בשיו"ב או' א' בשם הרד"ק. חכ"א כלל כ"ג או' ח' זב"ש או' י"ד. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה
ה) **וכן** אם חסרה גף א' בעוף מתחלת ברייתה כשרה. ב"ח שם. כנה"ג שם או' ב' בל"י שם. כריתי שם. שו"ת חינוך ב"י סי' ג"ן. מש"ז או' א' שו"ג מחו' או' א' מחב"ר או' ו' ברכ"י בשיו"ב שם. לב"ש בטרפות העצמות סי' ז' או' ח' שבסעי' ב' חכ"א שם. ענ"ה סי' ל"ה או' כ"ט. זב"ש או' ט"ו. תו"ז סי' ט"ל או' טו"ב. בי"צ ח"ב או' ג' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ו
ו) **וה"ה** אם חסר ב' גפיו כשרה. לב"ש שם. בי"צ שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ז
ז) **עוף** שבא לפנינו חסר גף ואין אנו יכולים להכיר אם מתחלת ברייתו כך או שנחסר אח"כ טרפה. כנה"ג שם. מחב"ר שם. לב"ש שם או' ט' בי"צ שם. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ח
ח) **ואם** הבוכנא קיים והשאר נחסר ממנו ואין מכירים אם מתחלת ברייתו או אח"כ כשר. לב"ש שם. בי"צ שם. ענ"ה שם או' ל' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ט
ט) **מעשה** בתרנגולת א' שהיה לה בצד א' גף שלא היה בו רק פרק הסמוך לגוף והפרק שהוא רגיל להיות מחובר אל הפרק הזה נחסר כולו ובצד הב' היה ג"כ רק פרק א' הסמוך לגוף לבד ונחסר פרק הב' אך גם הפרק ההוא המחובר לגוף נחסר האורך שרגיל להיות והיה רק חצי האורך הרגיל בו כשרה. חנוך ב"י שם. תו"ז שם או' ט"ז. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן י
י) **שם. אבל העצם עצמו. הגה. עם מעט למעלה מן השבירה וכו'** וכ"כ בש"ע לקמן סי' נ"ה סוף סעי' ה' ועי"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יא

יא) שם. הגה. עם מעט למעלה מן השבירה וכו' ועכשיו נהגו כל מורה הוראה לחתוך כל האבר של השבירה ולהשליך. ביה"ל לקמן סי' נ"ה או' ה' הל"פ בסי' זה סעי' ב' בל"י או' ב' והשפ"ד או' ב' כתב ולא ראיתי נוהגין כן אלא רק מעט למעלה וכ"כ בסולת למנחה שבסוף תו"ח כלל פ"ו דין א' שמנהגם לחתוך מה שמדולדל ומעט יותר יעו"ש. והב"ד המחב"ר או' ז' וכתב ונהרא נהרא ופשטיה. והרב זב"צ או' ח' כתב דמנהג בגדאד יע"א כדברי ביה"ל לחתוך כל האבר השבור ולהשליכו. ועיין עוד מזה לקמן סי' נ"ה סעי' ה' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יב

יב) ומיהו אם נתבשל זה האבר עם שאר בשר אפי' בידעינן שיצא לחוץ א"צ ס' אלא כנגד האבר שממקום השבירה ולמטה ולא כנגד מה שלמעלה ממקום השבירה. זר"א או' רס"ח. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) שם. אבל העצם עצמו אסור וכו' ובנשברו הצלעות שאין הבהמה טרפה כבסי' נ"ד גם העצם הנשבר כשר. פ"ת או' א' בשם מהר"ר דניאל ז"ל.

סעיף קטן יד

יד) שם הגה. ויש מטריפין גם הבהמה אם נשמט וכו' ורואין שנצרר הדם מעבר לצלעות וכו' דאז יש חשש לנקיבת הריאה. ט"ז סק"ב. ובש"ד בסי' פ"ו מטריף בבהמה שמוטת או שבורת יד בגוף מטעמא דחיישינן שמא איעכול ניביה. וכ"כ הב"ח שמצא כן כתוב בסמ"ק כ"י ולפ"ז אפי' לא נצרר הדם מעבר לצלעות טרפה. ש"ך סק"ד. והפר"ח או' ד' כתב דטוב לחוש לדבריהם בבהמת גוי אבל בלא"ה יש להורות כפסק הש"ע ואפי' בנצרר בצלעות אין כאן בית מיחוש. וכ"כ הזר"א או' רל"א ושה"מ או' ה' והמחב"ר או' ב' ואו' ד' ומיהו עיין מחב"ר או' ח' מה שהאריך בזה וסיים דאם נשברה יד הבהמה סמוך לגוף ורואין שנצרר הדם רבו הפו' להטריף לדעת הש"ד וסיעתו משום איעכול ניביה ולדעת הג"א וסיעתו משום הריאה ונראה שיש להחמיר ולהטריף בנשמטה או נשברה יד הבהמה סמוך לגוף ורואין שנצרר הדם כיון דאיכא שני כתות פו' להטריף בזה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה עכ"ל. והתו"ז סי' ט"ל או' ט"ו כתב אעפ"י שהאריכו רבני אשכנז להחמיר בדינים אלו אנן בדינן בכל גלילותינו לא נהגנו לחוש לזה כלל וכל שמוטת יד או שבורה מכשרינן בפשוט אפי' נצרר הדם בצלעות אפי' מבפנים מאחר דסמא בידן לבדוק בריאה אם היא שלימה ויפה דליכא שום אודם ולא סרכא תלויה

כנגדה כשרה ואם האדימה הריאה נגד מכה או נגע שבדופן או יש סרכא תלויה מטרפינן כמ"ש בדיני הריאה עכ"ל וכ"כ זב"צ או' א' דבמדינתם לא שמע כלל דהטריפו בנשמט או נשבר יד הבהמה ואפי' נצרר הדם ואפי' בבהמת גוי משום דהוא כשל ישראל מפני מס הגביל"ה דהוי הפ"מ יעי"ש. ומיהו מ"ש התו"ז דנוהגים להכשיר מפני שבודקיה הריאה זהו מועיל לחוששין לנקיבת הריאה אבל לחוששין לאיעכול ניביה מה מועיל בדיקת הריאה. וגם מ"ש זב"צ דנוהגין להכשיר אפי' בבהמת גוי מפני מס הגאביל"ה דהוי הפ"מ לא ידענא דהא אם לא יכשירו זאת הבהמה הגוי יביא אחרת או גוי אחר יביא להשלים בשר הנצרך לאותו יום כדי להשתכר ומה הפסד יש במס הגאביל"ה. נמצא בדבר זה רבו הדעות ומנהג בני אשכנז להחמיר כדברי מור"ם ז"ל ובספרד יש כך ויש כך ונהרא נהרא ופשטיה.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ב'**] **וכן בעוף או נחתכו או נשברו אגפיו כשרה אפי' נשברו סמיך לחיבורו לגוף.** והוא שיהיה מקום חבורו בגוף שהוא כבוכנא באסיתא קיום דאם לא כן הו"ל נשמט. ב"י. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ה' לה"פ או' ו' שפ"ד או' ה' שה"מ או' ו' מחב"ר או' יו"ד. זב"ת או' ז' חכ"א כלל כ"ג או' א' ענ"ה סי' ל"ה או' ג' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן טז

טז) **וביאור** בוכנא באסיתא ר"ל דכשם שיש ברגל בפרק ג' הסמוך לגוף בוקא דאטמא שהוא עצם א' כזכרות שנכנס בתוך נקבות כך יש ביד בפרק הג' הסמוך לגוף זכרות דנכנס בתוך נקבות סמוך לחיבורו בגוף והוא הנקרא בוכנא באסיתא דאסיתא היא כמכתשת והעצם הנכנס בתוכה שהוא הכתף נקרא בוכנא כמ"ש בב"י סוף סי' נ"ד וזהו צריך שיהא קיים דאל"כ הו"ל נשמט וא"כ הא דכתב הכא אפי' נשבר סמוך לחיבורו בגוף ר"ל שנשבר קודם שהתחיל ליכנס זכרות העצם הזה תוך נקבות העצם המחובר בגוף עצמו. שו"ג או' ח' ועיין לקמן או' מ"א.

סעיף קטן יז

טוב) **שם. אפי' נשברו סמוך לחיבורו בגוף.** ואפי' נצרר דם בצלעות. ב"י. פר"ח שם. מיהו הרב שה"מ שם כתב בשם כמה פו' לאסור אם נצרר דם בצלעות דיש לחוש לנקיבת הריאה אלא שסיים דבהפ"מ המיקל לא הפסיד יעו"ש.

סעיף קטן יח

חי) **שם הגה. ויש אוסרים וכו'** והמנהג הפשוט שנהגו לשער כרוחב אגודל וכו' ובזה נהגו בארץ הצבי ובמצרים ובאזמיר כמור"ם ז"ל. מחב"ר או' י"ג. וכ"כ הענ"ה שם או'

ב' שכן המנהג אפי' בערי ספרד. וכ"כ התו"ז סי' ט"ל או' ב' דבנשבר עצם הגף המחובר לגוף אפי' חזר ונקשר המנהג בארץ צבי ומצרים ואיזמיר כפסק מור"ם לבדוק ולמדוד אם יש כשיעור רוחב גודל ממקים השבר עד מקום חיבורו בגוף כשר ואם לאו טרפה אפי' אין בשבר שום עוקץ והכי נקטינן עכ"ל. וכ"כ זב"צ או' י"א וכתב וכן מנהג בגדאד יע"א ואין לשנות.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. לשער כרוחב אגודל וכו' וגודל האמור בכל שעורי תורה הוא אצבע הבנוני והוא רוחב שבע שעורות בינוניות זו בצד זו בדוחק והן באורך שתי שעורות בריוח. הרמב"ם בפ"י מה' ס"ת. כנה"ג בהגב"י או' י"א. פר"ח או' ז' לה"פ או' ח' בל"י או' ה' שפ"ד או' ז' זר"א או' רל"ט. מחב"ר או' י"ד. שה"מ או' ח' חכ"א שם. תו"ז שם או' ט' והיינו ברחבו של גודל באמצעיתו. מחב"ר שם בשם מהר"ם. זב"צ או' י"ב. ועיין לעיל סי' מ"ו או' נ"ד.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. אפי' בצמצום כשר. ועיין מחב"ר או' ט"ו שהביא דעת הסוברים שצריך שיהיה כל שהוא יתר מאגודל אבל אם הוא רחב אגודל יש להטריף אלא שסיים דלענין הלכה נהגו במקומנו דדוקא בפחות מאגודל סמוך לגוף מטריפין אבל אם יש כרוחב אגודל אפי' בצמצום יש להתיר וכדברי מור"ם. וכ"כ הענ"ה שם או' ב' זב"צ או' י"ג וכתב וכ"ה מנהג בגדאד יע"א.

סעיף קטן כא

כא) ומשעדינן באגודל מלבד מה שהוא תקוע בגוף כבוכנא באסיתא שאינו מצטרף. ש"ך סוף סק"ט. כנה"ג בהגב"י או' כ"ה. פר"ח או' ז' הל"פ סעי' ב' לה"פ או' ח' בל"י או' ה' כריתי או' ו' שה"מ או' ח' מחב"ר או' ט"ז. זב"ש או' ד' ענ"ה שם. תו"ז סי' ט"ל או' ד' וכתב ודלא כהשו"ג שהתיר עם הבוכנא. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כב

כב) מעשה שבשלו עוף א' עם עופות אחרים ובעת האוכל מצאו שבר בגף סמוך לגוף שחזר ונקשר עם עוקץ ולא היה רחוק רוחב גודל כ"א בהצטרף מה שתקוע בגוף הבוכנא באסיתא והתיר התערובות שנתבשלו עמו ולאסור העוף עצמו הואיל ונפק מפומיה דהש"ך. זר"א חי"ד סי' י"ד והביאה בקיצור ה"ט או' רל"ד. זכ"ל ח"ג או' ק"ה. זב"ש או' כ"ב. ענ"ה סי' ל"ה או' י"ג. זב"צ או' ט"ו. וכתב שם הזר"א באו' רל"ד ואף בעוף עצמו הדבר פשוט להקל אם הוא בהפ"מ. ועיין עוד לקמן או' כ"ט.

סעיף קטן כג

כג) גף שנשבר בשוה בלא עיקום ובסוף השבר יש בו עוקץ קטן דק שנכנס בתוך הגודל ואם נמדוד ממקום השבר נמצא רחוק גודל מן הגוף ואם נמדוד מראש העוקץ הקטן הדק היוצא לחוץ הוא בציר משיעור גודל יש להכשיר. ש"ך שם. הל"פ שם. לה"פ או' י"א. בל"י או' ז' מחב"ר סוף או' י"ז. זב"ש או' כ"ו. אמנם אם העוקץ ארוך עד שנתחב לתוך האסיתא יש להטריף. דע"ק או' ח' מק"מ או' י"ג. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כד

כד) וכן אם נשאר בעצם הנשבר מחובר לגוף כשיעור אגודל אפי' אין מעצם החיצון שנתחבר עליו אגודל כיון שהשבירה נעשית רחוק אגודל כשרה. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י סוף או' כ"ד. הל"פ שם. שפ"ד או' ט' מחב"ר שם. חכ"א כלל כ"ג או' א' לב"ש בטה"ע סי' ז' או' י"ד שבסעי' ג' בי"צ ח"ג או' ז' ודין זה הוא אפי' אם שבר עצם החיצון יש בו עוקץ שרי. לב"ש שם. בי"צ שם.

סעיף קטן כה

כה) אך אם נשבר הגף באלכסון אף שאין בו עוקץ צריך שיהיה שיעור אגודל מתחלת השבר לצד הגוף אבל אם לא יש רוחב גודל מתחלת השבר אלא מאמצע השבר יש להטריף ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ת או' ז' הל"פ שם. בל"י או' ה' שפ"ד שם. מחב"ר שם. שה"מ או' ט' חכ"א שם. לב"ש שם או' י"ג. זב"ש או' ד' ענ"ה שם או' ט' בי"צ שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כו

כו) עוף קטן שאין בכל העצם שיעור אגודל משערין בחצי העצם לגוף טרפה וביותר כשרה. כנה"ג בהגב"י או' י"ג בשם יאיר נתיב. שפ"ד או' ז' מחב"ר או' י"ח. זב"ש או' ו' ענ"ה שם או' י"ד. ומשמע לי דה"ה באין בכל הפרק רחב ב' גודלין די בחצי עצם וצ"ע. מק"מ סוף או' י"ב. זב"צ או' י"ט. ונראה דבהפ"מ ואין שם עוקץ דיש להכשיר כיון דלדעת הש"ע אם אין בו עוקץ כשר אפי' באין שם רוחב גודל.

סעיף קטן כז

כז) והיכא דנשבר סמוך חיבורו לגוף בתוך אגודל וחזר ונקשר שאשי"י עיין ש"כ סק"ו מה שהביא פלוגתא בזה ומסיים ומ"מ אפשר לצדד ולהקל הואיל ובלא"ה רוב הפו' מכשירין בנשבר יעו"ש וגם המחב"ר או' י"ג האריך בזה והב"ד הש"ך הנז' ומסיים לענין הלכה דבע"ש וכיוצא יש להקל כשאין עוקץ ומקום חיבורו כבוכנא באסיתא קיים ואין ניכר רעותא בצלעות. וגם צריך שלא נשתנה מראית הבשר שעל השבר. אבל א"צ לחפש

אחר רעותא בצלעות. לב"ש בטה"ע סי' ז' או' ו' שבסעי' ג' בי"צ ח"ג או' ג' וכן בהפ"מ יש להכשיר. זר"א או' רל"ג. חכ"א כלל כ"ג או' ב' לב"ש שם. בי"צ שם. ומיהו כשנמצא זאת אחר בישול ורואין שהבוכנא קיים ושלא היה בו עוקץ מותר בהפ"מ ולא חיישינן שמא היה רעותא מעבר לצלעות או שמא נשתנה מראה הבשר תחלה דכל שרואין שנקשר יפה שאשי"י ובחוזק לא מחזקינן רעותא. לב"ש שם. בי"צ שם. ענ"ה שם או' ה' אך אם שוכבים זה על זה ואינו רחוק מן הגוף שיעור רוחב אגודל טריפה. ש"ך שם. מחב"ר שם. לב"ש שם. בי"צ שם. ענ"ה שם. זב"צ או' ך' ועיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן כח

כח) עצם גף נשבר שהביאוהו למורה ולא הספיק לשער אם היה אגודל עד שנפל מידו ונאבד זה היה מעשה והתיר המש"ז בסיף הסי' מטעם ס"ס שמא היה אגודל ושמא הלכה דנשבר כשר כדברי הש"ע יעו"ש והגם שהרב הוסיף בה דברים שהיה בנדונו שאשי"י וגם לכבוד שבת לדעתי יש להתיר ובהא דס"ס סגי. מחב"ר או' י"ט. וכ"כ כנה"ג בתשו' בע"ח סי' ע"ג להתיר בנידון זה והב"ד הברכ"י בשיו"ב או' ג' וכ"כ הלב"ת שם או' ה' אלא שכתב והוא שידע ודאי שהבוכנא קיים ואין עוקץ ואם לאו אסור. וכ"כ הבי"צ ח"ג סוף או' ב' מיהו משאר דברי הפו' הנז' משמע דאף באינו יודע שהבוכנא קיים ואין עוקץ יש להכשיר מכח ס"ס. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן כט

כט) גף של עוף שנשבר וחזר ונקשר שמצאו בתוך הסעודה ולא ידעי אם היה בו עוקץ ואם קרוב או רחוק מהגוף ולא הספיקו להראותו עד שנאבד הגף והיה שם הפ"מ והכשרתי מכח ס"ס ספק היה שם עוקץ או לאו ואת"ל היה עוקץ שמא לא ניקבה הריאה. מזמור לדוד סוף סי' זה. וכ"כ עיקרי הד"ט סי' ו' או' י"ב בשם מכתם לדוד סי' ל"ה. ועיין לעיל או' כ"ב.

סעיף קטן ל

ל) אם נשבר הגף סמוך לחיבורו לגוף לפנינו ישבר הגף לגמרי כי היכי דלא לינקב הריאה ובהכי כשרה לכ"ע. פר"ח או' ז' לה"פ או' י"ב. בל"י סוף או' ח' מש"ז או' ט' וכתב וליכא למיחש לצער בע"ח אם יחתוך לגמרי דכל דמתקן לאכילה ליכא צער ב"ח דהותר לשחוט ואין צער גדול כמו מריטת הנוצות. זר"א או' רל"ו. שה"מ או' יו"ד. זב"ת או' י"ז. לב"ש שם או' ח' וכתב דדין זה הוא אפי' ביש עוקץ אכן צריך שיהיה הבוכנא קיים וגם צריך שלא יהיה נראה רעותא מעבר לצלעות אך א"צ לבדוק אחר רעותא בצלעית. וכ"כ הבי"צ ח"ג או' ד' אכן המחב"ר או' ך' כתב על דברי הפר"ח הנז' דתקנה הנז' שכתב

הפר"ח מהני למ"ד דשבירת הגף משום דחיישינן שמא אחר שנשבר תכף או לאחר זמן העצם יכנס וינקוב הריאה אבל לסברת הגמי"י והלבוש ודעמייהו דס"ל דחיישינן דמכח השבירה תנתק הריאה בשעת השבירה ותנקב כי היכי דחיישינן בשמוטה א"כ מה יועיל זה אם ישבר הגף לגמרי הא יש לחוש דבעת השבירה מתנתקת הריאה ומתנקבת אלא שכתב וכבר כתבנו לעיל או' י"ג דהש"ך צדד להקל הואיל ובלא"ה רוב הפו' מכשירים בנשבר וכו' יעו"ש ור"ל דהיכי דשם באו' י"ג לא התיר אלא בע"ש וכיוצא וכמ"ש לעיל או' כ"ז גם הכא אין להתיר כ"א בע"ש וכיוצא. וכ"כ זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לא

לא) שם בהגה. אם לא שרואה שנצרר הדם מעבר לצלעות וכו' ואע"ג דהרב תורת יקותיאל העלה להקל בנצרר הדם כשהוא רחוק מ"מ לבני אשכנז דרבוותא בתראי התה"ד ומהרש"ל והבאים אחריהם מור"ם והלבוש והאחרונים כולם החמירו בנצרר הדם ומסתמא הכי נהוג שנות דור ודור כוותיהן אין להקל עתה בנצרר הדם אף שהשבר רחוק אגודל דכבר כמה דורות קבלו עליהם להחמיר כשרואה שנצרר הדם אך לדידן בני א"י וגלילות טורקיא"ה דקבלנו עלינו הוראת מרן יש להקל כשהשבר רחוק אגודל ורואה שנצרר הדם. מחב"ר או' כ"ו. זב"ש או' ח' ענ"ה סי' ל"ה או' ו' זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. ואין חלוק אם עוקץ בשבירה או לא מאחר שרחוק מן הגוף. וראיתי גדולי בעלי הוראה נוהגין כמור"ם ז"ל דאפי' יש עוקץ אין חוששין לראות בצלעות. בל"י או' ו' מחב"ר או' כ"ב. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לג

לג) גף עוף שנשבר באלכסון והעוקץ המחובר לגוף היה כאגודל אבל מאמצע השבר וכ"ש מעוקץ עצם החוצין לא היה כשיעור אגודל אך שעוקץ החיצין היה לצד הראש ולא לצד הגיף הכשיר השבו"י ח"ב סי' ס"ז הלכה למעשה והבל"י או' ח' כתב שאין להקל יעי"ש וכן נראה להחמיר לבני אשכנז ופולין אבל לדידן יש להקל כמ"ש בסמוך. מחב"ר או' כ"ז. ומ"ש כמ"ש בסמוך ר"ל או' כ"ו שהבאני לעיל או' ל"א.

סעיף קטן לד

לד) ואמר ח"ר נסים הלוי ז"ל דאם ראש העוקץ החיצון פונה אלא הצדדין ולא יש רוחב אגודל ג"כ אסור דאף מן הצדדין יכיל לפגיע בריאה ולא הכשיר השבו"י אלא דוקא שהעוקץ החיצון הוא שוכב ע"ג העצם לצד הראש דשם א"א לפגיע בריאה ודבריו ברורים. ונראה דלסברת קצת רבוותא (שכתבנו לעיל או' ל') דס"ל דחיישינן דבעת

השבירה מתנתקת הריאה א"כ ליכא הפרש ואפי' אם עוקץ החיצון היה לצד חוץ לצד הראש ג"כ יש לחוש דמכח השבירה מתנתקת הריאה ותינקב וע"כ אין להכשיר בנידון זה אלא דוקא בהפ"מ וכיוצא כמ"ש לעיל או' כ"ז בדין דחזר ונקשר שאשי"י יעו"ש. זב"צ או' כ"ו. ור"ל אף לנוהגין להכשיר כדברי השבו"י אין להכשיר אלא דוקא בהפ"מ וכיוצא.

סעיף קטן לה

לה) **והיכא** דליכא שבר לפנינו רק עצם הגף עב ונפוח כשר לכ"ע. דע"ק סוף או' ד' מק"מ סוף או' ח' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לו

לו) **אם** נשבר רק מקצת עובי העצם אין חשש כל שהבוכנא במקומה בשלימות. דע"ק שם. מק"מ או' ט' וכן אם נשבר רק צד א' חצי רחבו נחלק לב' אין חשש כ"כ שיגיע העוקץ אל הריאה אף בפחות מעט מגודל ומ"מ צ"ל אומדנא ברורה שא"א להגיע קצת עצם להריאה. דע"ק סוף או' ח'.

סעיף קטן לז

לז) **גף** שבור לג' חתיכות ואמצעית תוך גודל אולי קיל ואם רק ביקוע תוך גודל קיל יותר. דע"ק סוף או' ד' מק"מ שם.

סעיף קטן לח

לח) **עוף** שהיה בגפו כעין חתוך הנראה שנעשה ע"י קשירה חזקה בחבל ועברה המכה את הבשר ונכנסה תוך קצת העצם בצדו הא' לצד הגוף שמזה ניכר שבאה המכה מהחבל שכן דרך לקשור ב' אגפים יחדיו כשמביאין לשוק למכור ולכן מצד הפונה לחוץ היה שלם בעור ובשר ועצם מפני שאין החבל נוגע שם והתיר לא העוף בלבד שהיתה המכה רחוקה מהגוף ברוחב גודל בריוח ובלי עוקץ כלל אלא אף הגף התיר מהמכה ולחוץ ושאין כאן מצות פרוש כיון שלא היה האבר חתוך לגמרי רק היה פגום קצת. שאלת יעב"ץ ח"א סי' י"א. עיקרי הד"ט סי' ו' או' ז' ונראה דלפי מ"ש לעיל אף באין רוחב גודל סמוך לגוף יש להכשיר כיון דליכא שבר ולא עוקץ כ"א מכה בעלמא. וכ"כ זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לט

טל) [**סעיף ג'**] **נשמטו אגפיו אפי' א' מהם מעיקרו חוששין שמא נקבה הריאה וכו'** לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרום הבשר רך ודק בין צלע לצלע וכששומטת גפה מתנתקת הריאה עם הגף. רש"י חולין נ"ז ע"א. וכ"כ הר"ן. ב"י. לבוש. ט"ז סק"ה. ש"ך סק"י.

סעיף קטן מ

מ) שם. וצריך לנפחה לבדקה וכו' ולדידן שאין אנחנו בקיאין בבדיקה טריפה. ט"ז סק"ו. ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגב"י או' ו' לה"פ או' ט"ו. בל"י או' י"א. כריתי או' יו"ד. זר"א או' ר"מ. שפ"ד או' י"ד. שה"מ או' י"ב. חכ"א כלל כ"ג או' ג' ענ"ה סי' ל"ה או' א' בי"צ ח"ב או' א' זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מא

מא) הגף הוא זכרות שנכנס תוך נקבות כבוכנא !באסיתא כמ"ש לעיל או' ט"ז. ונקבות זה דעצם הם ב' עצמות מחוברים זה לזה בראשם האחד ובראשם הב' פתוחים והה כמספרים פתוחים ובראשם שהם מחוברים בין שניהם יש כגומה והוא נקבות לזכרות הגף ואלו שתי העצמות א' מהם הוא עגול וא' רחב ודק כסכין וקורין אישפאדיק"ה. שו"ג או' ח' ויש מפרשים דלא מקרי שמוטת הגף אלא אותו עצם א' המחובר עם הגוף ונוגע לריאה בראשו כמ"ש הרא"ה בבד"ה והגהת מהרי"ח שהביא הש"ך סי' ל"ב סק"ט וכתב הפר"ח או' ח' דיש לסמוך ע"ז בהפ"מ והסכימו עמו הרב חגורת שמואל או' י"א והלה"פ או' י"ג והבל"י או' יו"ד אבל לי נראה להחמיר אף בהפ"מ כיון דרוב גדולי הפו' אשר בית ישראל נשען עליהם סברי דשמוטת הגף הוא פרק ג' המחובר לגוף וכשנשמט פרק ג' נקטינן כרוב הפו' המפורסמים אף בהפ"מ. מחב"ר או' ל' וכ"כ הזר"א שם. זב"ש או' י"ב. ענ"ה שם או' ט"ז. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מב

מב) ואם נשמטו העצמות הנז' שקורין איספאדיק"ה יש לאסור כדעת המפרשים הנז' מחב"ר או' ל"א. ענ"ה שם. זב"צ או' ל"ב. אבל אם נשברו העצמות הנז' שקורין איספאדיק"ה כשרים לכ"ע. כנה"ג בהגה"ט או' ו' בל"י סוף או' יו"ד. שו"ג שם. שה"מ או' י"א. מחב"ר או' ל"ב. חכ"א שם או' ג' ענ"ה שם. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מג

מג) והא דאמרינן דאם נשברו העצמות הנז' כשרה ה"ד בנשברו שלא במקום חיבורם אבל נשברו במקום חיבורם בידוע שנשבר הגף וטרפה דבהנטל הנקבות ישמט הזכרות ממקומו. שו"ג שם. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מד

מד) ואפי' אם הבוכנא אינה מתנדנדת תוך האסיתא ודבוקה בה כדרכה רק שיש שבר בבוכנא שאין הבוכנא קיים כולו דינו כנשמט. לב"ש סי' ז' או' ד' שבסעי' ב' בי"צ ח"ב או' א' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מה

מה) יש אומרים דהא דק"ל דשמוטה טרפה היינו אם אין הניבים קיימים אבל אם הניבים קיימים והם היתדות האוחזות הגף דלא אעכול יש להתיר בדיעבד. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. וכ"כ הכריתי או' ט' אמנם המחב"ר או' ל"ג חולק וכתב דכיון דנשמט הגף אף אם הניבים קיימים ולא אעכול יש להטריף אפי' בהפ"מ. וכ"כ הענ"ה שם או' י"ז. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מו

מו) גף העוף שנזוז ממקומו דהיינו שלא נשמט לגמרי שיצאה הבוכנא מחורו לגמרי אל החוץ אלא שנזוז מעט ממקומו כתב הלב"ש שם או' א' שהיא טרפה וכ"כ הבי"צ שם. אמנם הדע"ק או' יו"ד כתב דאם הגידין המחברים הגף לגוף רובם שלמים יש להקל באין רעותא ניכר יותר. והסכים לדבריו מק"מ או' י"ז. וכ"כ זב"צ או' ל"ז על דברי הלב"ש הנז' דלא ק"ל הכי אלא מכשירין והיינו משום דאם נזוז ממקומו הוי ספק שמוטה ויש להכשירה משום ס"ס ויש בה ג' או' ד' ספיקות דספק אם היא שמוטה אם לאו ואת"ל דהוי שמוטה שמא הלכה כמ"ד דאם הניבים קיימים כשרה ואת"ל דגם אם הניבים קיימים טרפה שמא הל' כמ"ד דשמוטה לא שייך אלא בעצמות שקורין איספאדיק"ה ואת"ל דשמוטה הוי בעצם המחובר לגוף שמא לא ניקבה הריאה וא"כ פשוט הוא דיש להכשיר בשופי עכ"ד.

סעיף קטן מז

מז) ואפי' לא ראינו שנצרר הדם בצלעות ולא שום רעותא מטרפינן בשמוטה. לב"ש שם בי"צ שם. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מח

מח) ואפי' אם תכף אתר שנשמט חתך את הגף לגמרי אפ"ה טרפה. לב"ש שם או' ג' בי"צ שם. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן מט

מט) גף העוף שנשמט אע"ג דשוב חזר ונתרפא שרואין שנתדבק הבוכנא אל תוך האסיתא כדרך כל העופות אפ"ה טרפה. לב"ש שם או' ה' בי"צ שם או' ב' זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נ

נ) עוף שנשמט גפה אסור למוכרה לגוי דשמא תתרפא ואינו ניכר וימכרנו לישראל וכתבנו בסמוך דאפי' נתרפא טרפה. לב"ש שם או' ז' בי"צ שם. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן נא

נא) אמנם אם נשבר או נעקר הגף לגמרי ונחתך מהעוף באופן דליכא למיחש דשמא יתרפא !פשיטא דמותר למוכרו לגוי שהרי הוא טרפות הניכר. אם לבינה הנד"מ בסניפי השלחן או' י"ד. זב"צ שם. ומיהו מ"ש שם אם לבינה דאם היא נקיבה אסור למוכרה לגוי מחשש שמא תטיל ביצים וימכרם לישראל כתב עליו זב"צ שם דאין המנהג כן דהיא חומרא יתירה.

סעיף קטן נב

נב) [**סעיף ד'**] **נמצא הגף שבור ואינו יודע אם קודם שחיטה וכו' טרפה.** ומיירי בענין דאם היה ידוע שנעשה מחיים היה טרפה כגון שיש עוקץ בשבירה וכדלעיל סעי' ב' ב"ח. ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' ט' להה"פ או' ט"ז. בל"י או' י"ב. שה"מ או' י"ג. מחב"ר או' ל"ה. ואע"ג דאיכא ס"ס טרפה לדעת המחבר משום דספק מחיים מינכר ע"י בקי וספק הבא מחמת חסרון חכמה לא מקרי ספק. פר"ח שם. שה"מ שם. וכ"כ הב"ח דבחסרון ידיעה לא עבדינן ס"ס אלא שכתב דבהפ"מ עבדינן. וכ"כ הש"ך ס"ק ט"ו. שפ"ד או' ט"ו. חכ"א כלל כ"ג או' ד' וית' עוד מזה לקמן בססי' ק"י בדיני ס"ס בס"ד.

סעיף קטן נג

גג) שם הגה. ויש מכשירין מכח ס"ס וכו' ואם נראה שום רעותא בצלעות או בריאה מילתא דפשיטה הוא דלא סמכינן אס"ס ואפי' בדיקה לא מהני דהא אנן לא בקיאינן בבדיקות הריאה וכ"כ בתו"ח כלל פ"ז. תשו' מ"ב ססי' ן' ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח סוף או' יו"ד. לה"פ או' י"ז. שה"מ סוף או' ט"ו. שפ"ד או' י"ג. זר"א או' רמ"ב. מחב"ר או' מ"ג וכתב ואף אם אין בו עוקץ ויש ספק אי מחיים. חכ"א כלל כ"ג סוף או' ד' ענ"ה סי' ל"ה או' י"ט. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן נד

דג) שם הגה. ויש מכשירין מכח ס"ס ספק שמא נשבר אחר שחיטה וכו' ויש לסמוך ע"ז להכשיר בנשבר וכו' ולדינא רבו הדעות ולכן יראה למנקט מילתא מציעתא דבנשבר סמוך ממש לגוף ואין בו עוקץ יש להתיר אי מספקא לן אם נעשה מחיים או לאחר מיתה דבזה לדעת מרן ומור"ם שרי כלומר דלדעת מרן אף אם נעשה מחיים ולמור"ם השתא דמספקא לן שרי מכח ס"ס וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' כ"א. מחב"ר או' ל"ח. זב"ש או' י"ט.

סעיף קטן נה

הנ) ואם הושחר פי המכה או נצרר הדם אז יש לאסור דנראה דנעשה מחיים. תו"ח כלל פ"ו או' י"ד. מחב"ר או' ט"ל וכתב ואף אם אין בו עוקץ. זב"ש שם. ענ"ה שם. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן נו

נו) ואם נשבר סמוך לגוף ויש בו עוקץ יש לאסור אף בספק אי מחיים ובהא מודו מרן ומור"ם. מחב"ר או' מ' וכ"כ הב"ח דבהא יש לאסור אע"ג דאיכא ס"ס אלא שכתב דבהפ"מ יש להכשיר. וכ"כ השפ"ד או' י"ב. שה"מ או' י"ד. חכ"א כלל כ"ג או' ד' ועיין לעיל או' נ"ב.

סעיף קטן נז

זן) אם ראינו שנשמט או נשבר הגף אחר שחיטה ואח"כ נמצא נקב בריאה יש להסתפק אי תלינן שהנקב נעשה אחר שחיטה ע"י השבירה או השמוטה כי היכי דתלינן בזאב ובידא דטבחא או דילמא דאין דרך להנקב הריאה מכח שבורה ושמוטה דאחר שחיחה ונראה דבשמוטה יש לתלות לקולא דנזכר בש"ס ולא בשבורה וצ"ע. תפארת למשה בנימוקיו דף י"ב סוף ע"א. מחב"ר או' ל"ד. פ"ת או' ד' ענ"ה סי' ל"ה או' כ"ב אלא שכתב דיש להחמיר גם בנשמט וכ"נ עיקר. וכ"כ זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן נח

חנ) שתי תרנגולות אחר שחיטה ומריטה ומליחה תלאום באונקליות של ברזל בכנפיהם וכשבאו לבשלם מצאו כנפיהם שמוטות מצד שנתלו באונקליות ולא היה לא מכה ולא קורט דם כשרות דקרוב הדבד שנשמטו אחר שחיטה כשתלאום ודלא כמי שרצה להחמיר. שו"ת מים רבים ח"ד סי' א' ב' מחב"ר או' מ"ה. ענ"ה שם או' ך' זב"צ או' ן'.

סעיף קטן נט

טנ) שם בהגה. דהא יש מכשירין בלא"ה. ר"ל בנשבר סמוך לגוף ואין עוקץ דאי ביש עוקץ ליכא מאן דמכשיר. ש"ך ס"ק י"ב. לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"ג. שה"מ סוף או' י"ד. זב"ת או' ט"ז. ועיין לעיל או' נ"ו.

סעיף קטן ס

ס) שם בהגה. אבל כשנמצא שמוט ולא ידעינן וכו' יש להחמיר ולאסור. ואם יש מקום לתלות בו השבירה או השמוטה פשיטא דמכשרינן. תו"ח כלל פ"ז או' י"ד. ט"ז סק"ט בשם רש"ל. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח סוף או' יו"ד. הל"פ סעי' ג' לה"פ או' י"ט. בל"י שם. שפ"ד או' ט"ז. שה"מ או' ט"ו. זר"א אי' רמ"ב. מחב"ר או' מ"ד. חכ"א כלל כ"ג או' ד' ענ"ה

שם. וכגון שדרסו על הגף או פרכס ונלחץ אל הקיר וכיוצא בו ואיכא אומדנא דאפשר שנשברה גפו מחמת כך תולין להקל. ט"ז שם בשם רש"ל. הל"פ שם. לה"פ שם. בל"י שם. מחב"ר שם. ענ"ה שם. זב"צ או' מ"ט. ומיהו דוקא דרסה או בכותל הא זרק לארץ בכח לא דאין הזריקה מצוי הוא להשבר מחמת זה ולא תלינן. שפ"ד שם. מחב"ר שם. ענ"ה שם.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. אבל בנמצא שמוט ולא ידעינן אי קודם שחיטה וכו' יש להחמיר ולאסור. ובהפ"מ יש להכשיר. ב"ח. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח שם. לה"פ או' י"ז. בל"י שם. שפ"ד או' י"ב. שה"מ או' י"ד. חכ"א שם. אמנם המחב"ר או' מ"א כתב דיש להחמיר אף בהפ"מ. ענ"ה שם או' י"ט. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן סב

סב) שם בהגה. אבל בנמצא שמוט ולא ידעינן וכו' יש להחמיר ולאסור. וביש עוקץ דינו כנשמט. ב"ח. ש"ך סוף ס"ק י"ב. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שה"מ או' י"ד. מחב"ד או' ל"ה ועיין לעיל או' נ"ו.

סעיף קטן סג

סג) וה"ה אם נשברה הבוכנא ואפי' שאין בה עוקץ ולא ידעינן אם מחיים או לאח"ש טרפה דהוי כנשמט. שפ"ד שם. לב"ש סי' ט' או' ב' שבסעי' ג' בי"צ ח"ב סוף או' א' זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן סד

סד) כל מה שאמרנו להתיר מטעם ס"ס אין זה אלא היכא דליכא מידי למיתלא ביה לא להיתר ולא לאיסור אבל היכא דאיכא למיתלא ביה לאיסור ולא להיתר אסרינן ליה. ב"א. ש"ך ס"ק י"ד. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ג. ולפ"ז בהני אווזות שמוליכין לשוחט דמעקמין אגפיהם על גבם להשים אותם מתחת רגלי האווז וקושרים הרגלים דמצוי הוא שנשבר הגף עי"כ מחיים תולין בו לאיסור דמחיים נעשה. ב"ח בסוף הסי' ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' כ"ב. פר"ח או' ז' מחב"ר או' מ"ו. חכ"א שם או' ה' ענ"ה שם או' כ"א. זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן סה

סה) וכן בתרנגולים שהשוחטים מעמקים האגפיים בשעה שאוחזו לשוחטו מצוי הוא שבשעת התחלת השחיטה כשהוא מפרכס נשבר גפו ותלינן לאיסור דמחיים נעשה. ב"ח שם. אמנם הפר"ח שם חולק וכתב להכשיר וכתב שכ"כ האו"ה ומייתי לה הט"ז סק"ט

וכן עיקר. וכ"כ המש"ז או' ט' זב"צ או' נ"ג. אכן אם נשמט מחמת עיקום האגפים בשעת שחיטה יש לאסור. ט"ז שם. מש"ז שם. זב"צ שם.

סעיף קטן סו

סו) ואם נודע בודאי שמחמת עיקום האגפים והפרכוס נשבר הגף קודם שחיטה יש להחמיר. מחב"ר סוף או' מ"ז. זב"ש או' כ"א. זב"צ או' נ"ד וכתב דבדין זה יש להכשיר בהפ"מ.

סעיף קטן סז

סז) אם יראה השוחט האווז או העוף כנפיו מדולדלים הוכחה היא שנשבר מחיים ואם נמצא שבור אחר שחיטה הדלדול מוכיח שמחיים נשבר ואין כאן ס"ס. זב"ש שם. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן סח

סח) שבירת הגף סמוך לחבורו לגוף לא מפני שהיית י"ב חודש או לידה. פר"ח לקמן סי' נ"ז או' ן' לה"פ שם או' כ"ג. בל"י שם או' כ"ז. כריתי שם או' ט"ז. שה"מ שם או' ס' משז"ז בסי' זה או' ט' זר"א או' שי"ו. מחב"ר בסי' זה או' מ"ח. פ"ת סי' נ"ז או' כ"ד. לב"ש סי' ז' או' יו"ד שבסעי' ג' בי"צ ח"א בביאור לב"ש או' ט"ו. זב"ת סי' נ"ז או' נ"ח. חכ"א כלל י"ד או' ל"א, תו"ז סי' ט"ל אי' י"ב. ואו' י"ג. זב"צ או' נ"ו. ועיין לקמן סי' נ"ז או' קי"ד.

סעיף קטן סט

סט) ומיהו בשמוטת גף בעוף מהני לידה או שהיית י"ב חודש שאין חששא לנקיבת הריאה אלא בשעת השמטה. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי שם. שה"מ שם. משז"ז שם. זר"א שם. מחב"ר שם. פ"ת שם. לב"ש שם או' ו' שבסעי' ב' בי"צ שם ובח"ב או' ב' זב"ת שם. חכ"א שם. תו"ז שם או' י"ד. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן ע

ע) וכן בשבירת הגף שאין בה עוקץ ונקשר מהני לידה או שהיית י"ב חודש. בני חיי סי' נ"ז הגב"י סוף או' א' מחב"ר שם. לב"ש במה"ת או' מ"ג. ענ"ה סי' ל"ה סוף או' י"א. והא דמהני שהיית יב"ח ולידה היינו אחר שנקשר. לב"ש שם. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן עא

עא) גף העוף שנשבר סמוך לגוף וחתך האבר ממנה ואחר החתיכה חי יב"ח או הטיל ביצים אחר כ"א יום שרי. לב"ש סי' ז' בביאור או' יו"ד. בי"צ ח"א בביאור לב"ש או' ט"ו. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן עב

עב) **גף** העוף שנשבר רחוק מן הגוף רוחב גודל דמותר וק"ל דהאבר אסור והטילה ביצים יש להתיר הביצים. תשו' בית יעקב סי' יו"ד. וכרכ שבו"י ח"א סי' ג"ן להתיר חלב שחלבו מבהמה שנשברה ידה ואינו אסור אלא האבר וכן מתיר הביצה שנולדה מגוף שבור הגף רחוק מהגוף. מחב"ר או' ן' וכ"כ באר יעקב בסי' נ"ה דף מ"ה ע"ג. פ"ת שם או' י"ג. ענ"ה סי' ל"ה או' כ"ג. לב"ש בפתיחה או' נ"ז. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן עג

עג) [**סעיף ה'**] **עוף שהיה לו מכה וכו'** ימלא מקום המכה מים וינפח בקש וכו' וכתב בתו"ח סוף כלל פ"ז על דין זה וכבר נת' לעיל דאין אנו בקיאין בבדיקה וכל מקום שיש לחוש לנקיבת הריאה יש להטריף כנ"ל והכי נהוג עכ"ל וכ"כ בד"מ או' ג' אמנם הט"ז סק"י כתב כיון דאין כאן טרפות ברור אלא חששא נוכל לסמוך על בדיקה זו שהיא להחמיר. וכ"כ הפר"ח או' י"א. פר"ת או' ט' לה"פ או' ך' בל"י או' י"ד. שפ"ד או' י"ז. זר"א או' רמ"ג. שו"ג סוף או' י"ז. מחב"ר או' נ"א אלא שסיים דצריך המורה לבדוק בדיקה מעליא יפה יפה. זב"ת או' י"ח זב"ש או' כ"ג. ענ"ה שם או' כ"ד. דע"ק או' ט"ו. מק"מ או' כ"א. זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן עד

עד) **ואם** נאבדה הריאה ולא בדק יש להטריף. פר"ת שם. זב"ת שם. זב"ש שם. ענ"ה שם. מק"מ שם. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן עה

עה) **שם. ימלא מקום המכה מים וינפח וכו'** והיינו בשניקב העור שתחת המכה והבשר שתחת העור נרקב אז צריך בדיקה זו דכיון שעברה המכה עד הבשר שמא ניקב הריאה וע"י שנופח דרך הגרגרת דהיינו הקנה הרוח הולך לתוך הריאה ואם היא נקובה המים מבצבצים ולכך צריך להוציא כל הבשר הנרקב קודם בדיקה דאם לא יגרור כל הבשר שנרקב מחמת המכה לא יבצבץ אבל אם הבשר שתחת המכה בריא אולם א"צ בדיקה דודאי לא עברה המכה עד הריאה וכשרה בלא בדיקה. שו"ג או' י"ח. זב"ש שם. וכיוצא בזה כתב הדע"ק שם דמכה עמוקה וניכר שהעור שלם ע"ג מקום הריאה יש להכשיר ואין לחוש לשמא נתרפא. והב"ד מק"מ שם. זב"צ או' ס"ג.

סעיף קטן עו

עו) **ומ"מ** כשהרבה דם יוצא מבפנים בהסרת הכנף ומבחוץ תחת הכנף מראה עור ובשר משונה ע"י צרירות הדם אין להקל אף שהלכה הלוך יפה. דע"ק שם.

סעיף קטן עז

עז) **מכה** בחוץ בדופן נגד ריאה בעוף אף שלא תחת הכנף ויש נקב בדופן אף אם נגלד כל שניכר שם נקב מפולש בדופן נגד הריאה אין להקל. אך בלא נקב בדופן החשש רק תחת הכנף. ששם פתוח לריאה וזולת מקום הכנף אין חשש. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן עח

עח) **היה** עור העליון תחת הגף מלא רוח ובולט לחוץ ככיס וכשפתחו יצא הרוח ולא היה שום רושם חולי בזה ג"כ צריך לעשות בדיקה במים כמ"ש בש"ע. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן עט

עט) **ואם** המכה אינה עמוקה כשרה בלא בדיקה. אם לבינה סעי' ה' או' ג'.

סעיף קטן פ

פ) **אווזות** שהגוים דוקרים במחט תחת כנפם להצבות שיראו שמנים אותם שנודע שנעשה בם כן אסורים וכשאינו ידוע שנעשה בם כן אין לחוש. חת"ס סי' קכ"ב. פ"ת או' ז' מק"מ שם. זב"צ או' ס"ו.

סימן נד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הבהמה יש לה כ"ב צלעות גדולות וכו' י"א מכאן וי"א מכאן וכו'** והם אותם של צד הצואר לבד מאותם ב' צלעות קטנות הנחתכות עם החזה שנקראות חזה ולא צלעות. ראב"ן דף ן' ע"ב. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' ב' פר"ח או' א' פר"ת או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' שפ"ד או' א' שה"מ או' א' זר"א או' רמ"ה. חכ"א כלל כ"ג או' ט' זב"ת או' א' זב"ש או' א' ענ"ה סי' ל"ו או' א' זב"צ או' א' ודין אלו הצלעות עיין לקמן או' כ"א.

סעיף קטן ב

ב) **הבהמה** יש לה י"ח חוליות בגבה מן מקום כלות המפרקת עד סופה וכה סידרן. החוליא הראשונה הסמוכה למפרקת תקועים בה שני צלעות דהיינו צלע א' מימין וצלע א' משמאל ותקוע הצלע תוך החוליא כבוכנא באסיתא ושני צלעות הללו נקראים חזה. ואחר חוליא זו יש עוד י"א חוליות אשר בהם תקועים כ"ב צלעות גדולות שיש בהם מוח דהיינו י"א מימין וי"א משמאל וצלעות אלו הם ג"כ תחובים תוך החוליא מזה

ומזה כבוכנא באסיתא ואלו הם הנקראים צלעות גדולות. ואחר חוליות הללו יש עוד ג' חוליות אשר בהם תקועים ששה צלעות שאין בהם מוח ג' מימין וג' משמאל ותקועים תוך החוליא כבוכנא באסיתא ואלו הם הנקראים צלעות קטנות. ואחר חוליות הללו יש עוד ג' חוליות אשר אין בהם שום צלעות תחובים. ואלו הם הנקראים בש"ס שלהי כפלי הרי בין הכל י"ח חוליות כמבואר במשנה דאהלות פ"א שיש י"ח חוליות יעו"ש. לב"ש סי' י"ב סעי' א' או' א' בי"צ ח"א. ואנן בדקנו בצאן שהם אצלנו בין כבשים בין עזים ולא יש אלא דוקא י"ג צלעות בין הכל בין קטנים בין גדולים ותקועים בי"ג חוליות י"ג מצד זה וי"ג מצד זה ויש עוד. חמשה חוליות שאין בהם צלעות אבל החוליות הם י"ח וא"כ נמצאו דהב' צלעות הראשונים הנחתכות עם החזה א' מכאן וא' מכאן תקועים בחוליא א' ועוד יש י"א חוליות ג"כ שתקועים בהם צלעות גדולות י"א מכאן וי"א מכאן ואחרי כן יש חוליא א' תקועים בה ב' צלעות קטנות א' מכאן וא' מכאן ואחרי כן יש חמשה חוליות שאין בהם צלעות הנקראים שלהי כפלי. זב"צ או' ב' ועיין לקמן או' יו"ד.

סעיף קטן ג

ג) **שם. נשברו רובן של כ"ב הגדולות מחציין ולמעלה כלפי השדרה וכו'** ואם נשתברו שלא ביושר והיינו דמצד א' ברוחב הצלע הוי מחציין ולמעלה ומצד השני הוי מחציין ולמטה בזה אזלינן בתר רובא ואם לא היה חלק של צד מעלה רוב הצלע אלא הרוב הוא חלק של צד מטה הרי זה כשרה דכל דיני שבר הצלעות נידון בה דין רוב אבל אם היה מחצה על מחצה דחצי הצלע הוא נשבר לצד מעלה וחציו נשבר לצד מטה יש להחמיר. פר"ת או' ג' זב"ת או' ג' ענ"ה סי' ל"ו או' ג' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) **אבל** אם נשברו מיעוטן או חציין או אפי' נשתברו רובן רק שיש ביניהן צלעות שהשבר בהם בחציין השני שכלפי ראשן דהיינו לצד הקרקע שלא כל הרוב נשתברו מחציין כלפי שדרה כשרה. לב"ש שם סעי' ב' או' א' בי"צ ח"ג או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **מעשה** שנשבר צלע ונקשר והיה לו עוקץ וניכר בריאה מקום הנחת העוקץ כמו גומא והכשרתי ע"י בדיקת הריאה ואי משום רעותא דגומא בריאה יש תקנה בבדיקם אבל לדידן דלא בקיאינן בכל מקום הצריך בדיקה שאני הכא דהוי מקום ידוע וכן הסכימו עמי חכמי העיר להתיר. תפארת למשה דף י"ב ע"ב. מחב"ר או' ז' ענ"ה שם או' ט"ו. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ו

ו) **ואם** הצלע נשבר ונעקר חתיכה א' מן הצלע והלך בתוך חלל הבהמה דהיינו או בתוך חלל שקודם טרפש הכבד ששם הריאה והלב או בתוך חלל שאחר טרפש הכבד ששם הדקים ובני מעיים יש להטריף הבהמה ההיא דדינו כדין קוץ שנמצא בחלל הבהמה שאסרוה דחיישינן לנקיבת האברים הפנימיים ואנן לא בקיאינן בבדיקה וע"כ יש להטריף. זב"צ או' ז' יעוש"ב.

סעיף קטן ז

ז) **מעשה** שהיו צלעות נשברות אבל לא נשבר כל העצם כולו בעביו אלא דמצד אחד נשבר עובי העצם ועובי צד השני לא נשבר והעלינו בזה דבכאן ג"כ אזלינן בתר רובא דאם רוב עובי העצם נשבר אע"ג דנשאר ממנו צד א' שהוא קיים שלא נשבר כיון שנשבר רובו חשבינן ליה כנשבר כולו ואם מיעוטו נשבר והצד הנשאר הוא רוב יש להכשיר ואם הוא מחצה על מחצה יש להחמיר וכהוראת הפר"ת לעיל או' ג' יעו"ש. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. נשברו רובן של כ"ב כגדולות וכו'** ואע"ג דאמרינן בגמ' דקוץ שניקב לחלל חוששין שמא ניקב א' מהאברים שנקיבתן במשהו בנשתברו מיעוט צלעותיה בין שהשבר כלפי פנים או כלפי חוץ כשרה ולא חיישינן שמא ניקבו ראשי הצלעות הדקין או הכרס או הריאה וטעמא דדוקא גבי קוץ חיישינן להכי כיון דניקב בכח מבחוץ ונכנס מדוחק אבל בראשי הצלעות דליכא למימר הכי לא חיישינן למידי הלכך בין שהשברים נוטים כלפי חוץ בין שנוטים לחלל הבהמה בין שקרום ובשר עליהם קיים בין שאינו קיים כיון שלא נשתברו אלא מיעוט צלעותיה כשרה. הר"ן בשם הרשב"א. ב"י. פרישה או' א' ט"ז סק"א. זר"א או' רמ"ו.

סעיף קטן ט

ט) **ואפי'** יש עוקץ בשבר כשרה בנשברו מיעוט הצלעות. ביה"ל. לה"פ סוף או' ב' בל"י או' ב' זר"א שם. מחב"ר או' ג' לב"ש סי' י"ב סעי' ב' או' א' בי"צ ח"ג או' ב' זב"ש או' י"ב. זב"צ או' ה' וכתב וא"צ לבדוק הריאה. וכ"מ ממ"ש באו' הקודם דא"צ לבדוק לא הדקין ולא הכרס ולא הריאה. ומ"מ נראה דבזה הכל לפי ראות עיני המורה.

סעיף קטן י

י) **שם. נשברו רובן של כ"ב הגדולות וכו'** ובהמה שנמצאו לה י"ב צלעות גדולות שיש בהם מוח מצד א' וכענין הזה מצד שני כשרה לכ"ע וכן אם לא נמצאו לה אלא י"ז חוליות

או שנמצאו לה י"ט כשרה. תה"ד סי' קע"ז. וכ"כ הרשב"א בתשו' סי' שצ"ו על בהמה שנמצאו בה ט"ו צלעות בצד א' דכשרה. ב"י. ועיין לעיל או' ב' ולקמן או' כ"ט ואו' ל'.

סעיף קטן יא

יא) שם. נשברו רובן של כ"ב וכו' ואם נברא חסר צלעות טרפה בשבירת רוב מנין אותם שישנם. מק"מ או' ג'.

סעיף קטן יב

יב) שם. ואם נעקרו מהחוליא וכו' ובה"ג מטריף בנעקרה צלע א' אעפ"י שכל החוליא קיימת ויש לחוש לדבריו במקום הפ"מ. ש"ך סק"ד. הל"פ סעי' א' פר"ת או' ד' שפ"ד או' ד' חכ"א כלל כ"ג או' י"ב. ענ"ה שם או' ב' לב"ש סי' י"ב סעי' ב' או' ב' מק"מ או' ה' בי"צ ח"ג או' ג' אבל הפר"ח או' ד' כתב דאף בהפסד מועט יש להקל. וכ"כ הזר"א או' רמ"ז. שה"מ סוף או' ד' זב"ת או' ה' זב"ש סוף או' א' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) ואם קצתן נעקרו וקצתן נשתברו (והיינו מחציין ולמעלה כלפי השדרה כנז') כל שבין כולם יש רוב טרפה דהעקירה והשבירה מצטרפין לרוב. לב"ש שם או' ג' מק"מ שם. בי"צ שם. ענ"ה שם או' י"ט. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) נעקר זה שאמרנו היינו אפי' לא יצא הבוכנא כולה מחוד האסיתא אלא עדיין מעורה ודבוק הבוכנא באסיתא רק שמתנדנד וניזוז במקומו תוך האסיתא זה ג"כ מיקרי נעקרה כי נעקר דביקות מושבו כפעם בפעם שדרכו שלא יהא ניזוז כלל במקים דיבוקי. לב"ש שם או' ד' מק"מ שם בי"צ שם או' ד' ענ"ה שם או' ך' מיהו הרב זב"צ או' י"א כתב לפקפק בדין זה וע"כ כתב דבהפ"מ יש להכשיר.

סעיף קטן טו

טו) נשתברו רוב צלעות שאנו אוסרים היינו אפי' אם עור ובשר חופין כל השבר ולא יצא השבר כלל לחוץ לא לצד חלל הבהמה ולא לצד אויר העולם אלא כל העצם טמון תוך הבשר והעור ובשר חופין אותו מכל צדדיו אפ"ה טרפה ואף דגבי רגל שנשבר כשר בכה"ג אין מדמין בטריפות זה לזה. לב"ש שם או' ה' בי"צ שם או' ה' ענ"ה שם או' כ"א. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טז

טז) וה"ה אם חזרו השברים ונקשרו ונתרפו היטב אפי' שבר אל שבר דבכה"ג ברגל שנשבר כשר הכא טרפה. לב"ש שם. בי"צ שם. ענ"ה שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יז

טוב) **ומ"מ** היכא דנשתברו או נעקרו ששה צלעות או יותר כל שהוא פחות מרוב ונדבקו היטב ונתרפאו שאשי"י יפה רפואה טובה באופן שאין ניכר בה עוד הקלקול ההוא ואח"כ נשתברו או נעקרו ששה צלעות אחרות כשר דכיון דבששה הראשונות עדיין לא נטרפה הבהמה לכן כשנתרפאת הו"נ כאלו לא נשתברו כלל ולא מיטרפא תו בשבירת ששה האחרונות כיון דליכא רובא. ומיהו ה"ד כשנתרפא השבירה שאשי"י או העקירה נתרפא וחזרה ממש כמו שהיתה אבל נתרפא שעשי"י ואח"כ נשתברו ששה האחרות טריפה דשעשי"י לאו רפואה היא. לב"ש שם או' ו' בי"צ שם או' ו' ענ"ה שם. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יח

חי) **וכל** מה שאמרנו דמיקרי שאשי"י היינו אפי' מקום השבר עדיין עב וניכר מקום השבירה כל שאין השברים שוכבים זע"ז מיקרי שאשי"י ובודקים ע"י מחט שתעבור בחלל העצם דרך אותו מקום שנקשר. לב"ש שם. בי"צ שם או' ז' זב"צ שם.

סעיף קטן יט

יט) [**סעיף ב'**] **נשתברו צלעות הקטנות וכו' כשרה.** וה"ה נעקרו. כן מוכח בש"ס דף נ"ב ע"א. וכ"כ הרשב"א בתה"ב הארוך דף מ"ז. או"ה כלל נ"ה או' ג' ש"ך סק"ה. פר"ח או' ה' פר"ת או' ה' הל"פ סעי' ב' להפ"פ או' ד' בל"י או' ד' כריתי או' ד' שפ"ד או' ה' זר"א או' רמ"ח. שה"מ או' ה' חכ"א כלל כ"ג או' יו"ד. זב"ת או' ו' לב"ש סי' י"ב סעי' ג' או' א' בי"צ ח"ד או' א' זב"ש או' ז' מק"מ או' ו' ענ"ה שם או' ט' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כ

ך) **שם. נשתברו צלעות הקטנות וכו' כשרה.** ואפי' נשברו קצת מהגדולות ג"כ אין אלו מצטרפות לעשותם רוב שבורות. פרישה או' ב' ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגה"ט או' ה' פר"ח שם. פר"ת שם. הל"פ שם. להפ"פ שם. בל"י שם. כריתי שם. שפ"ד או' ו' זר"א שם. שה"מ שם. שו"ג או' ד' חכ"א שם. זב"ת שם. לב"ש שם. בי"צ שם. מק"מ שם. ענ"ה שם. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כא

כא) **וכן** אותם שני צלעות קטנות התחובים בחוליא ראשונה הנחתכות עם החזה שכתבנו לעיל או' א' דינם כמו אלו הצלעות שאם נשתברו או נעקרו כשרה וכן אין מצטרפין לרוב אם נשברו צלעות הגדולים. כנה"ג בהגה"ט או' ב' שפ"ד או' א' לב"ש שם סעי' א' או' ב' בי"צ ח"ב או' א' ענ"ה שם או' י"ז. זב"צ או' י"ז. ועיין לקמן או' כ"ו.

סעיף קטן כב

כב) [**סעיף ג'**] **נעקר מהצלעות גדולות צלע וחצי חוליא עמה וכו'** והצלע שכנגדה מחוברת יפה בחצי חוליא הקיימת. רש"י חולין נ"ב ע"א. ב"י. לבוש. פרישה או' ג' זב"ת או' ז'.

סעיף קטן כג

כג) **שם. נעקר מהצלעות גדולות צלע וחצי חוליא עמה טרפה.** זהו דעת הרשב"א שהביא הטור שכתב דוקא מהצלעות הגדולות אבל הקטנות שאין בהם מוח אפי' נעקר צלע וחצי חוליא כשרה. אבל האו"ה ורש"ל ולבוש וב"ח מטריפין אף בצלעות קטנות כשנעקרה צלע וחצי חוליא. והב"ד הט"ז סק"ג והש"ך סק"ז. וכתב הפר"ח או' ו' דבהפסד מועט יש לחוש לדבריהם אבל בהפ"מ יש להכשיר כדברי הרשב"א. לה"פ או' ו' כריתי או' ה' זר"א או' רמ"ט. מחב"ר או' ח' חכ"א שם או' י"ב. זב"ת או' ט' לב"ש שם סעי' ג' או' ב' בי"צ ח"ד או' ב' מק"מ או' ז' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כד

כד) **אכן** זהו דוקא בחצי חוליא אבל בצלע וקצת חוליא כל שלא הגיע השבר עד מחצית עובי החוליא כשר אף באין הפ"מ. לב"ש שם או' ג' בי"צ שם. מק"מ שם. מיהו דעת זב"צ שם להחמיר באין הפ"מ אף בצלע וקצת חוליא.

סעיף קטן כה

כה) **נעקרה** מאלו הצלעות קטנות צלע וקצת חוליא מימין וצלע וקצת חוליא משמאל זה כנגד זה ה"ז ודאי טרפה וספק גיסטרא. לב"ש שם או' ה' בי"צ שם או' ג' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כו

כו) **וכן** נמי בב' צלעות הראשונות הנחתכות עם החזה הדין כן דדינם כמו צלעות קטנות ובהפ"מ כשרה. זב"צ או' ך' מיהו הלב"ש סי' י"ב סעי' א' או' ה' כתב דהוא מסתפק בזה דאפשר לענין זה דינם כמו צלעות גדולות וע"כ כתב דיש להחמיר. והב"ד דר"ת סוף או' כ"ד. וכ"כ המנ"י בשרשים או' ו' שבאו' כ"ג דיש להסתפק ויש להחמיר. ור"ל אפי' בהפ"מ. ועיין לעיל או' כ"א.

סעיף קטן כז

כז) **שם. נעקר מהצלעות גדולות צלע וחצי חוליא וכו'** וחצי חוליא היינו החור שהבוכנא תקועה שם. מש"ז או' ג'.

סעיף קטן כח

כח) שם. צלע וחצי חוליא וכו' הפר"ת או' ו' כתב אפי' מצומצם טרפה ואין להכשיר אלא ביצא ודאי מידי ספק חצי עכ"ל וכ"ה דעת תורת חיים דף ל"ב יעו"ש וליתא דמשמע בגמ' דאפי' צלע וקצת חוליא טרפה. ער"ה או' ב' וכ"כ המש"ז שם דחצי חוליא לאו דוקא אלא כל שאסיתא ניטל אף שקשר קיים טרפה. ענ"ה שם או' יו"ד ובספרו שש"א או' ד' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כט

כט) שם הגה. ודוקא נעקרה אבל אם אירע כך חסירה כשר וה"ה אם יתירה חוליא א' וכו' זהו סברת התה"ד שכתבנו לעיל או' יו"ד שמכשיר בחסר חוליא א' או יתר וכ"ה דעת הט"ז סק"ד וכ"ה דעת התב"ש לעיל סי' ן' או' ג' שכתב לחלק בין חסר חוליא מברייתה שהכשיר התה"ד ובין חסרה מברייתה בשאר אברים שהיא טרפה יעו"ש. וכ"כ הלבוש לחלק כמו זה. אבל הפר"ח או' ז' כתב לאסור בחסר חוליא או יתר אפי' בהפ"מ. וכ"כ הפר"ת או' ז' כריתי או' ז' והש"ך לחלק יצא דבחסר כתב בסק"ח דיש להחמיר במקום שאין הפ"מ וביתר כתב בסק"ט דיש להכשיר אפי' באין הפ"מ וכ"פ הל"פ סעי' א' וכ"כ הלב"ש סי' י"ב סעי' ד' או' ה' דבחסר חוליא א' מברייתה דיש לאסור באין הפ"מ. וכ"כ הבי"צ חלק ה' או' ג' והחכ"א כלל כ"ג או' י"ג כתב דבחסר חוליא יש להכשיר בהפ"מ וביתר יש להטריף. והזר"א או' ר"ן כתב להפך דבחסר יש להטריף וביתר יש להכשיר בהפ"מ. ועיין בתשו' נוב"י חי"ד סי' ה' באמצע התשו' מה שהאריך בזה והעלה דיתר חוליא גרע מחסר ובחסר יש להכשיר לחלוטין וביתר אין להקל אלא בהפ"מ יעו"ש והב"ד פ"ת או' ב' ועוד עיין להרב זב"צ או' כ"ב מה שהאריך בזה והעלה לענין דינא בין חסר חוליא א' ובין יתר חוליא א' יש להכשיר בהפ"מ וכתב וכן הסכימו בני הישיבה יעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) וכן בהמה שנבראת חסרה רוב צלעותיה יש להכשיר בהפ"מ. לב"ש שם. בי"צ שם. ולפי מה שנתבאר באו' הקודם בענין חוליא נראה דה"ה אם נבראת יתירה רוב צלעותיה יש להכשיר בהפ"מ. וכ"כ זב"צ או' כ"ג. ונראה דלאו דוקא רוב אלא ה"ה כל שנבראת חסרה צלעות או יתירה משאר בהמות של המקום ההוא אין להכשיר אלא בהפ"מ. ועיין לעיל או' ב'.

סעיף קטן לא

לא) אם יתר חוליא וניטלה ביד ע"י אדם טרפה. שפ"ד או' ב' ענ"ה סי' ל"ו או' כ"ה. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. וכן אם נמצאו בצד א' ט"ו צלעות וכו' ויש נמנעים מלאכול צלע יתירה מפני שקרובה לחלב הכליות. תה"ד סי' קע"ז. ד"מ או' א' ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ט. פר"ח או' ז' לה"פ או' ז' בל"י או' ז' זר"א או' רנ"א. מחב"ר או' י"ב. ענ"ה שם. זב"צ או' כ"ה. ואפי' אם רוצה לנקר הצלע העליונה הקרובה לחלב הכליות צ"ע אי מהני מאחר שכתבו סתמא שנמנעים מלאכול. כנה"ג בהגב"י סוף או' ז' בל"י שם.

סעיף קטן לג

לג) [**סעיף ד'**] **נעקרה חוליא א' כולה וכו' טרפה.** והיינו בין אם נפלה לגמרי לארץ בין לא נפלה רק שתלוי עדיין בחוט השדרה כל שנפרדה מחיבורה משני קצותיה הו"ל נעקרה וטרפה. לב"ש סי' י"ב סעי' ד' או' ג' בי"צ חלק ה' או' ב' עצ"ל סעי' ד' זב"צ או' כ"ו וכתב והוא פשוט.

סעיף קטן לד

לד) וכן אם נעקרה החוליא העליונה שהשני הצלעות הקטנות הנקראים חזה תחובים בה ג"כ טרפה ואפי' בחצי חוליא. אם לבינה סעי' ד' או' א' בסניפי השלחן. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לה

לה) [**סעיף ה'**] **אם נשברה השדרה ולא נפסק חוט השדרה כשרה.** פי' שנשברה החוליא באמצעיתה אבל הצלע ובוכנא ואסיתא מצד זה וכן מצד הב' קיימים. זב"צ או' כ"ח. והוא מדברי העצ"ל שם.

סעיף קטן לו

לו) שם. אם נשברה השדרה וכו' והיינו בכל אורך השדרה אפי' במקום הצלעות גדולות בין אם נשברה חוליא א' באמצעיתה בין שנשבר בין חוליא לחוליא שנפרדה חוליא א' מחברותיה בכל גוונא כשר רק שצריך בדיקה בחוט ואם לא נבדק ה"ז ספק טרפה בכל גוונא. לב"ש סי' י"ב סוף סעי' ג' בי"צ חלק ד' או' ה' עצ"ל שם. זב"צ או' כ"ט. ועיין לעיל סי' ל"ב סעי' ב' ובדברינו לשם או' ח'.

סעיף קטן לז

לז) שם. ולא נפסק חוט השדרה כשרה. משום דכל שלא נעקרה לגמרי הדרא בריא. פר"ת בסוף הסי' זב"ת או' י"א. מק"מ או' י"ב.

סעיף קטן לח

לח) ואחר שגמרנו דיני צלעות הבהמה נבאר דיני צלעות העוף. העוף לא מצינו בו מנין ידוע כמה צלעות יהיה בו ולא כמה חוליות יהיה בו וגם כל מה שנת' לעיל בבהמה שיש חילוק בה בצלעותה כ"ז אין שייך בעוף אלא כל צלעותיו אחת הם. לב"ש סי' י"ג סעי' א' או' א' בי"צ חלק ו' או' א' זב"צ או' ל'.

סעיף קטן לט

טל) וכל הטריפות שנת' לעיל בבהמה נוהג ג"כ בעוף דהיינו שכל שנשתברו רוב צלעותיו דהיינו רוב מהצלעות הנמצאות באותו העוף טרפה. לב"ש שם. בי"צ שם. זב"צ או' ל"א. וכן היכא דנעקרו רוב צלעותיו או אם קצתם נעקרו וקצתם נשתברו כל שבין כולם יש רוב טרפה. לב"ש שם. זב"צ שם.

סעיף קטן מ

מ) וכן היכא שנעקר צלע א' ממקום מושבו דהיינו הבוכנא מתוך האסיתא והחוליא כולה קיים יש לאסור באין הפ"מ. לב"ש שם.

סעיף קטן מא

מא) ונשתברו שאמרנו היינו אפי' אם עור ובשר חופין רובו וכן אפי' נתרפאו השברים היטב שאשי"י טרפה ככל שנת' לעיל בבהמה. לב"ש שם. עצ"ל או' ד' זב"צ או' ל"ב. ועיין לעיל או' ט"ו ואו' ט"ז וכן בשאר טרפות הצלעות שכתבנו לעיל לגבי בהמה ה"ה בעוף וא"צ לכפול הדברים.

סעיף קטן מב

מב) ויתר עליהם עוף שהוא לפעמים טרפה אף בנשתברו מיעוט צלעותיה או צלע א' ואפי' השבר הוא מחציו כלפי קרקע כגון שיש עוקץ בשבר דאז חיישינן לנקיבת הריאה או לנקיבת שאר אברים הפנימיים דמתוך דקות העוף וחולשתו יוכל לנקוב את הריאה או שאר אברים. מיהו ה"ד אם העוקץ בא לפנים אל תוך החלל אבל אם הבשר כולו חופה על השבר ורואין שאין שום נקב בבשר ולא שום רעותא ניכר בבשר אין להחמיר דהא ליכא שום חששא. וכן כשאין עוקץ אף שיצא השבר דרך הבשר ובא לתוך החלל כשר. לב"ש שם או' ב' בי"צ שם או' ב'.

סעיף קטן מג

מג) ובהפ"מ ולצורך שבת המקל בצלע העוף אף שיש לו עוקץ ונכנס לתוך החלל אין לגעור בו. ומ"מ בשבר נגד הריאה בכה"ג שיש לו עוקץ וגם נכנס לתוך החלל אין להכשיר

בשום אופן כיון דהריאה דבוקה בעוף בין הצלעות. לב"ש שם. בי"צ שם או' ג' ועיין שפ"ד סוף או' ג' ומחב"ר סוף או' ב'.

סעיף קטן מד

מד) אם נשתברו מיעוט צלעות העוף ואין בהם עוקץ אין להכשור אלא בהפ"מ. פר"ח סוף או' ג' מחב"ר סוף או' א' זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מה

מה) ואם יש ספק אם היה שם עוקץ או לא וכגון שכבר נקשר השבר ואין ידוע יש להכשיר משום ס"ס. ב"ח. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגב"י או' ב' בל"י או' ב' שפ"ד שם. מחב"ר או' ד' לב"ש שם. בי"צ ח"ו בביאור לב"ש או' ח' זב"ש או' ד' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מו

מו) והיכא דנסתפקו אם נשברו הצלעות מחיים או לאח"ש נמי טרפה וחוכך אני להחמיר אפי' נאבדה הריאה וליתה קמן למבדקה ויש לחוש לזה בהפסד מועט ואם בדקו הריאה ונמצאת שלימה יש להכשיר. פר"ת או' ב' זב"ת או' ה' ענ"ה סי' ל"ו או' ח'.

סעיף קטן מז

מז) הוה עובדא בבר יונה דחתכו אותו לב' מצד החזה למולחו מבפנים ולאחר כן נמצאו הצלעות שבורים והכשרתי אותו כשלא מצאתי שום היכר דמחיים הוא שהיה בשר הצלעות בריא ולא היה בו שום שינוי וכשחתכו אותו מצד החזה חתכוהו בכח ולהיות צלעות בר יונה רכים נשברו ולא אדעתייהו ועוד שהיה מן השבר כדרך הנעשה ביד ובכל כה"ג אין לדיין אלא כפי הבחנתו בענין וצריך שיהיה המורה בקי בדינים ובסברא נכונה וחריף יאז יסמוך על דעתו כי אין לדיין אלא מה שעיניו רואות. פר"ת שם. זב"ת שם. ענ"ה שם. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן מח

מח) לא חששו הפו' אלא דוקא אם נשברו הצלעות בעוף אבל אם נשברה השדרה אין לחוש לנקיבת הריאה משום דהריאה אינה שוכבת על השדרה רק על הצלעות חציה מכאן וחציה מכאן. זכ"ל או' ט' על סי' זה. זב"צ או' ל"ח. ונראה דה"ד אם אין בו עוקץ אבל אם יש בו עוקץ ונוגע בריאה יש לחוש לנקיבת הריאה.

סעיף קטן מט

מט) ועוף ששדרתו עקומה עיין לעיל סי' ל"ב מאו' יו"ד ואילך יעו"ש.

סעיף קטן נ

נ) עוף שנשבר או נתעקם העצם שלו שקורין בילי"ק (והוא עצם החזה שכנגד בני מעיים) יש להכשיר. דמש"א דף קל"ג ע"ד. כנה"ג בהגב"י או' ד' בל"י או' ב' שפ"ד או' ג' מחב"ר או' ה' זב"ש או' ו' ענ"ה שם או' ז' לב"ש סי' י"ג או' ג' וכתב ואפי' ביש עוקץ ומ"מ הכל לפי ראות עיני המורה שיבין אם קרוב לחשוש לנקב אז יטריף עכ"ל. בי"צ חלק ו' או' ד' תו"ז סי' פ"ד או' ז' וכתב וליותר טוב יבדוק הבני מעיים ע"י קנה שלא יהיה בהן שום נקב. זב"צ או' מ' ונראה דהא דכתב התו"ז וליותר עוב יבדוק היינו אם יש בו עוקץ אבל אם אין בו עוקץ אין לחוש והכל לפי ראות עיני המורה.

סעיף קטן נא

נא) ואווזא שהיה נראה גומא עמוקה כרוחב ב' אצבעות באמצע הבטן וכו' עיין לעיל סי' ן' או' ט'.

סעיף קטן נב

נב) אם נשבר צלע העוף כנגד הדקין ויש בו עוקץ דעת האחרונים להכשיר דלא חשו אלא לנקיבת הריאה ודעת הב"ח וביה"ל לאסור והמחמיר תע"ב. ואם יש שינוי בדקים יש להחמיר. מהר"י זיין בתשו' סי' ג' מחב"ר או' ו' וצריך לבודקן שמא נתמסמסו ואם נאבדו הדקין קודם בדיקה יש להכשיר. שו"ג סי' ג"ן מחו' או' ד' זכ"ל או' ט' בסי' זה. זב"צ או' מ"ב. ועיין לעיל או' מ"ג.

סעיף קטן נג

נג) ולענין הצלע שנשבר מקום שאינו מטריף כגון דליכא רובא או מחציין כלפי קרקע כמ"ש לעיל או' ד' אם יש לאסור אותו אבר. הלב"ש בסי' י"ד השוה אותו לדין היד בסי' ג"ן סעי' א' וכדין הרגל סי' נ"ה סעי' ה' שהצלע הנשבר אסור מדרבנן ובסוף דבריו כתב וכ"ז אינו רק אם יצא השבר דרך העור לחוץ אבל אם יצא השבר דרך הבשר לפנים לתוך חלל הבהמה אף העצם מותר אלא דמ"מ לכתחלה יש להשליך אותו העצם ואפי' למעלה מהשבירה עכ"ל והב"ד זב"צ או' מ"ה וכתב מימינו לא שמענו ולא ראינו דאם יצא השבר לפנים לתוך חלל הבהמה שמשליכים אותו העצם וע"כ אין להשגיח ע"ז וא"צ להשליך העצם ברם אם ראינו שהצלע הנז' שהשבר נקב את העור ויצא לחוץ דרך הנקב זהו ודאי דיש לחוש לס' הלב"ש ולאוסרו אבל מסתמא לא חיישינן עכ"ד.

סימן נה

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **שלשה פרקים יש ברגל התחתון והוא מה שחותכין עם הפרסות וכו'** והגם דיש עוד פרקים בארכובה הנמכרת עם הראש חושב אותם לפרק א' משום דדינם שוה.

סעיף קטן ב

ב) **שם. ג' פרקים יש ברגל התחתון וכו'** אבל נשתברו הידים של בהמה נתבאר לעיל סי' נ"ג סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ונקראת !ארכובה הנמכרת עם הראש.** ובעוף עצם הג' שיש בו קשקשים הוא כנגד ארכובה שנמכרת עם הראש בבהמה. גליון מהרש"א אשר בש"ע. ור"ל שבכל מקום שישבר או שיחתך שם כשרה כדין פרק תחתון של בהמה שכתב בש"ע אלא שצריך לזרוק העצם ההוא שנשבר כמ"ש לקמן סעי' ה' יעו"ש. ועיין לעיל סי' ל"ב או' ס"ב.

סעיף קטן ד

ד) **שם. ולמעלה ממנו פרק ב' והוא הנקרא שוק וצומת הגידים בתחתיתו וכו'** הנה בצורת העצמות האלו נבוכים המה הרבה בעלי הוראה ואין בקיאין בהם אם יבואו לפניהם אחר הבישול האם הוא עצם השוק או הקולית. גם לא ידעו ראשיהם אם הוא מחובר לארכובה והוא הרגל בעוף אשר מקום צה"ג בתוכו או סופן מקום חיבור אל הקולית. גם בעצם הקולית לא ידעי ראשן וסופן ומקום הניבים. אשר עי"ז מקילין הרבה שלא כדת ופעמים מחמירין שלא כדין ואיכא נ"מ גדול בדין כידוע ולכן הטרחתי ליתן בהם סימנים. דע תחלת הרגל הנקרא בבהמה ארכובה סמוך לו בעוף מחוברת עם העצם השוק כבוכנא באסיתא ואותו עצם השוק הוא ארוך הרבה מעצם הקולית וראש עצם זה במקום שמחובר לארכובה עשוי כמו מרזב שקוע באמצע בהבדל א' ושם מתחילין צה"ג והולכין למעלה ולמעלה בצד השני שראשו עשוי כמין כפתור עב ובו כמו חטוטרות ואינו שקוע ודבוק בעצם הקולית. ועצם הקולית במקום שהוא מחובר אל השוק עשוי ג"כ כמין מרזב שקוע באמצע כמו עצם השוק הנז' רק קצר הרבה מהשוק ולמעלה סמוך לגוף ג"כ עשוי כמין כפתור אלא שהוא קטן מכפתור השוק ובראשו יש לו כשלושה חטוטרות קטנים ומחובר להגוף בניבים כבוכנא באסיתא. ועתה המורה הירא יראה בעיניו וישכיל בדעתו להיות רגיל בו ובלבבו יבין. בי"צ ח"א בתה"ב או' א' ביא"ב או' א' ועוד יש סי' אחר שהשוק אינו שוה בעביו אלא שראשו המחובר אל הארכובה שהם

צה"ג הוא דק וראשו הב' המחובר אל הקולית הוא עב אבל עצם הקולית אין בו הפרש כ"כ בעביו וכמעט הוא כולו שוה בעביו. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. בפרק התחתון בכל מקום שיחתך כשרה.** מעשה בכבש א' שנברא חסר ברגליו האחרונים כל הפרק התחתון הנמכר עם הראש רק חתיכה קטנה היה במקום הפרק הנז' מחובר לשוק וקבוע בו פרסות והיה הכבש הולך כבעל רגלים גמורות יש להכשיר. חנוך בית יהודה ססי' ג"ן. גליון מהרש"א אשר בש"ע. תו"ז סי' פ"ג או' נ"ב. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן ו

ו) **שם. בפרק התחתון בכל מקום שיחתך כשרה.** מפני שיכולה לחיות. וה"מ שנחתך בידי אדם אבל אם באה לפנינו חתוכה ולא נעשה בידי אדם אין לאוכלה כ"א ע"י צלי דחיישינן שמא ע"י נשיכת נחש נחתך ויש בו סכנת ארס הנחש וע"י הצלייה תיבדק כמ"ש לקמן סי' ס' ב"י. לבוש. זב"ת או' ב' ועיין לקמן סי' ס' סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ז

ז) **שם. ויש אוסרים בנחתך עצם האמצעי בכל מקום וכו'** ולדעתם אם נשבר העצם במקום צה"ג וכו' הגה. ונהגו בכל אשכנז וצרפת כסברא האחרונה וכו' וכן יש להחמיר ומיהו כשיש ספק אחר או בהפסד הרבה מאד יש לסמוך על פסק סתם הש"ע. כנה"ג בהגב"י או' מ"ז וכ"כ בספרו שו"ח בע"ח סי' ע"ט אלא ששם לא כתב הפסד הרבה רק הפ"מ סתם. שו"ג או' ה' וכן הסכים המחבר סוף או' ד' ענ"ה סי' ל"ז או' א' תו"ז שם או' ו' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. וכן אם נחתך בתוך הפרק וכו'** בסוף הערקום. והערקום הוא עצם קטן שמחבר השוק לארכובה הנמכרת עם הראש ועצם זה הוא שמשחקין בו התינוקות כמ"ש לקמן סי' נ"ו סעי' ג'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. וכן אם נחתך בתוך הפרק וכו'** בין הערקום ובין השוק טרפה לדיעה זה. ור"ל שאם נחתך בין אותו עצם קטן שמשחקים בו התינוקות לבין השוק טריפה לדיעה זו. אבל אם נחתך באותו עצם קטן עצמו. דעת רש"ל פ' בהמה המקשה להכשיר דדינו כארכובה הנמכרת עם הראש וכ"ה דעת הט"ז סק"א. מיהו הש"ך סק"א מביא פלוגתא בזה די"א דדינו כלמעלה מארכובה ומסיק לאסור יעו"ש והב"ד הכריתי או' ב' וכתב

דבמקום הפ"מ יש לסמוך על דברי המתירין. וכ"כ המחב"ר או' ח' ענ"ה שם או' ב' מק"ע או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן י

י) **ואם** נחתך בין הערקום לעצם התחתון יש להכשיר אף בלא הפ"מ. פר"ח סוף או' א' לה"פ או' ג' בל"י או' א' שה"מ סוף או' ד' מחב"ר או' ט' ענ"ה שם. מק"מ שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן יא

יא) **ואם** נשבר או נחתך בין הערקום לעצם האמצעי טרפה אם אין עור ובשר חופין את רובו ויצא לחוץ. ואם לא יצא לחוץ יש להתיר ע"י בדיקה מאדם בקי בצה"ג אם הם קיימים. מחב"ר או' יו"ד ואו' י"א. ענ"ה שם. זב"צ או' ה' ואו' ו'.

סעיף קטן יב

יב) **ובעוף** אם נחתך בין הפרקים דהיינו בין פרק תחתון לפרק האמצעי יש להטריף בפשיטות ולא שאני לן בין עור ובשר חופין את רובו או לא אלא בכל גוונא יש להטריף מפני חשש פסיקת צה"ג. !פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שה"מ שם. שפ"ד או' א' זר"א או' רנ"ו. וכתב דאף אם חזר ונקשר יפה יש להטריף מחשש צה"ג. מחב"ר או' י"ב. ענ"ה שם. מק"מ שם. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יג

יג) **בהמה** שנשברה בערקום וטרפוהו ועוף שנשבר בין הפרקים וטרפוהו וחחיכה מן הבהמה וחתיכה מהעוף הללו נפלו לתבשיל אם אין ס' נגד שניהם טרפה. אשל אברהם דף ק"ב ע"ב. מחב"ר או' י"ג. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יד

יד) **שם. ואם נחתך בתוך הפרק במקום שמחובר עצם הקולית וכו'** זה מוסכם אף לסברא קמייתא משום דבין הפרקים דינו כלמעלה ממנו. פר"ח או' ב' פר"ת או' ג' שה"מ או' ה' מש"ז או' א' זב"ת או' ח' ענ"ה שם או' ג' מק"מ או' א' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן טו

טו) **קולית** שבראשו שנוי שהוא רחב יותר מהשני שבעוף ההוא אך לא נשבר אף קצת ממנו ולא שף והניבין כראוי אין להחמיר ברידוד בו קצת מקטנותו שלא ע"י שבר. דע"ק או' א' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן טז

טז) עצם תפוח שהיה נראה שם שבר וע"י הבחנה היטב נגרר כעין עצם תפוח משם ונשאר העצם שלם כהוייתו. דע"ק שם הניח בצ"ע. אבל הרב זב"צ או' י"א כתב דמנהגם להכשיר דהרבה פעמים נמצא העצם נפוח וגררו אותו ונמצא העצם שלם והכשירו טבחי מתא עכ"ל. והיינו דלאחר שחיטה אחר הפשטת העור ואם הוא עוף אחר הסרת הנוצות מסירין הבשר מעל מקום הנפוח וגוררין העצם היטב ואם נמצא העצם שלם מכשירין.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ב'**] **עצם הקולית שניתק ממקומו וכו'** והיינו ראש הקולית התחובה בחור עצם האליה שקורין הנק"א. רש"י חולין נ"ד ע"ב.

סעיף קטן יח

חי) שם. והוא דאיעכול ניביה והם היתדות שבעצם הכף שיוצאות על העצם הזכר ואוחזות אותו וכו' זהו פי' הרמב"ם פ"י מה"ש ה"ג וכ"מ מדברי הרשב"א סי' רכ"ו. אבל רש"י פירש בחולין דף נ"ד ע"ב ואי איעכול ניביה טרפה היינו גיד שבראשו שמחובר בחור וקטן הוא מאד עכ"ל וכן פי' הר"ן על סוגיא דהתם. וכן פי' האו"ה ורי"ו והמרדכי. אכן דעת הש"ע שלא הביא רק דברי הרמב"ם וכן הלבוש שכתב כדברי הש"ע וכן הרמ"א שלא הגיה בדברי הש"ע משמע דס"ל כדברי הרמב"ם. אבל הפר"ח או' ג' כתב דיש להחמיר כשני הפירושים דהיינו דבעינן שהיתדות שבעצם הכף שיוצאות על עצם הזכר ואוחזות אותו שיהיו קיימים וגם הגיד שבחור האסיתא שמחובר בראש הבוכנא שיהיה קיים. וכ"כ הפר"ת או' ה' דאזלינן כחומרת ב' הפירושים. וכ"כ הלה"פ או' ו' שפ"ד או' ח' שה"מ או' ז' זר"א או' רנ"ז. זב"ת או' י"א. לב"ש סי' א' סעי' א' או' ט"ו. בי"צ ח"ב או' ז' זב"ש או' ו' ענ"ה סי' ל"ח או' א' תו"ז סי' כ"ח או' ה' מק"מ או' יו"ד. זב"צ או' י"ב וכתב ולפ"ז אם איעכול ניב דרש"י ולא איעכול ניבים דהרמב"ם טרפה וכן אם איעכול ניבים דהרמב"ם ולא איעכול ניב דרש"י ג"כ טרפה.

חי) ואם בדק היתדות וראה שלא נפסקו ולא נתעכלו ונאבד ולא בדק הגיד הקטן הנז' כשר בהפ"מ. אבל אם בדק אותו הגיד הדק ונאבד ולא בדק היתדות טרפה. לב"ש שם או' י"ז ואו' י"ח. בי"צ שם או' ח'.

סעיף קטן יט

יט) וסדר הבדיקה כך הוא כשרואין שיש רעותא בבוקא דאטמא מחיים בבהמה או בעוף אחר השחיטה והפשטת העור בבהמה ובעוף אחר הסרת הנוצות חותכין את העור שעל הבשר שלמטה הרואה את הקרקע שבין הבוכנא לאסיתא ואח"כ חותכין את הבשר שבין

בוכנא לאסיתא מעט ומסירין הבוכנא מאסיתא וחותכין בבשר שבין בוכנא לאסיתא מעט מעט ורואין את היתדות אם הם שלמים וחזקים ואח"כ רואין בחור שבאסיתא אם ניב דרש"י קיים ואח"כ מכשירין. ועיין לקמן או' כ"ה.

סעיף קטן כ

ך) **שם. הגה.** וכן אם לא נתעכלו רק מעוטן וכו' דע"י רוב הנשאר הדרא בריח כמ"ש בצומת הגידין. ביאור הגר"א או' ט'.

סעיף קטן כא

כא) שם הגה. וכן אם לא נתעכלו רק מעוטן ורובן קיים כשר מדינא וכן מנהג עירנו כשבודקין הניב הקטן כסברת רש"י אם נתעכל רוב רחבו או רוב ארכו ואפי' מחצה על מחצה מטריפין ואם נשאר רוב רחבו ורוב ארכו שלא נתעכל מכשירין. וכן לסברת הרמב"ם הדין כן דאלו היתדות הם ג' אחד שבא מעצם הכף ונאחז באמצע ראש עצם הקולית מלמעלה והב' נאחז מימין העצם הנז' והג' נאחז' משמאל העצם הנז' בין בעוף בין בבהמה. וא"כ לפ"ז אם נפסק גיד א' מאלו הג' ונשאר שנים כשרה וכן אם נפסקו אלו הג' גידים ברחבם ונשאר רוב הרוחב של כל א' שלא נפסק ג"כ כשרה. וא"ת מהיכן נדע ארכו ורחבו של גיד הקטן או רחבן של אלו הג' גידין המנהג שפותחין רגל השנית הבריאה שלא נשמטה ומשערין עליה ומשם נודע אורך ורוחב גיד הקטן וגם רוחב הג' יתדות. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כב

כב) ומספקא לי לדעת הש"ע והרמב"ם כשכנגד המקום שימוט הניבים שלמים ילמטה משם מעוכלים מהו ולכאורה עד ד' אצבעות בגסה וב' בדקה בעינן שלא יהיו מעוכל ולמטה מזה כבר פסק כחן ולא אכפת לן בעיכול דשם. ואולי עד חצי עצם נמשך עדיין כחן כמ"ש לקמן סי' נ"ו לענין צה"ג וצ"ע. מק"מ או' יו"ד. ומשמע דמה שהניח בצ"ע הוא אם נשער עד ד' אצבעות בגסה וכו' או להחמיר עד חצי העצם אבל עד חצי פשיטא דשרי. וכ"כ זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. אך י"א דאין אנו בקיאין באיעכול ניביה וכו' וכתב רש"ל באו"ה שלו (על שערי דורא) בסי' פ"ו דמ"מ בעינן שנפסקו ניביה הא לא"ה לא מטרפינן ומדברי הרב בהגה לא נראה כן וכ"כ הב"ח דלמאי דאין אנו בקיאין אפי' לא נפסק טרפה. ומשמע מדברי רש"ל שם דכל שנעכל ודאי איפסק וכן משמעות הפו' ש"ך סק"ג. אמנם הפר"ח או' ו' כתב דהעיקר כדברי רש"ל דאי לא איפסוק ודאי לא איעכול וכן מוכח בחי'

הרשב"א ודלא כדמשמע מדברי הגה דיש להחמיר אפי' ברואה שלא נפסקו וכ"כ הב"ח דלא נהירא עכ"ל. וכן הכריתי או' ו' כרש"ל וכתב ודלא כהב"ח. להה"פ או' ח' זר"ק או' רנ"ח. שה"מ או' יו"ד. זב"ת או' ט"ו. ענ"ה סי' ל"ח או' ג' וחכ"א כלל כ"ד או' י"ז כתב דאין להכשיר רק בהפ"מ וכ"כ בבינת אדם שם או' ל' וכתב שם בבינת אדם דבנפסק אין שייך בקיאות ואף אנחנו בקיאין בזה ואם הוא אינו בקי דעת שוטים הוא זה יעו"ש.

סעיף קטן כד

כד) ואם אינו יודע אם נפסקו או לא אין להתיר משום ס"ס דהוי ספק הבא מחסרון ידיעה ואף בהפ"מ יש להחמיר. פר"ח או' ט' להה"פ או' י"א. בל"י או' ה' שה"מ או' י"ג. חכ"א בבינת אדם שם. זב"צ סוף או' ט"ו.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. י"א דאין אנו בקיאין באיעכול ניביה לכן יש לאסור וכו' ליכא למיחש לסברא זו דבקיאינן ובקיאינן ומה גם דלא הוי אלא משום ספק דאפשר דדברי רש"י עיקר דהגיד הקטן הוא הנקרא ניביה וא"כ לא מחמרינן להטריף משום דלא בקיאינן אבל אם כפי האמת לא ידע למיבדק לא הוי ספק וטרפה. פר"ת או' ז' וכ"כ זב"צ שם דאנן בקיאינן בבדיקת הגיד הקטן כסברת רש"י ז"ל ומעשים בכל יום שאפי' נפסק הגיד הקטן אנן בדקינן ליה וכי חזינן ליה דלא נתעכל מכשרינן אכן לבדוק היתדות כס' הרמב"ם אם נתעכלו זה ודאי דלא בקיאינן דפרוק הבשר שע"ג העצם צריך אומנות גדול להפשיט העצם מן הבשר כדי שיתגלה מקום החיבור מבלי שיגע באלו היתדות המקשרות אותם א"א לצמצם וע"כ אם בדקנו באלו היתדות וראינו שנפסקו מטריפין. אבל אם בדקנו באלו היתדות וראינו אותם שלא נפסקו אנו מכשירין דבזה יכול הבודק לראות אם נפסקו דא"צ לבקיאות כמו אם נתעכלו דבכאן בראיה תליא מילתא אם נפסקו או אם הם קיימים ובזה בקיאינן וע"כ אם ראינו שלא נפסקו כשרה יעו"ש. ועיין לעיל או' י"ט.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. י"א דאין אנו בקיאין באיעכול ניביה וכו' אמנם אם מצאה שמוטה לאחר שחיטה כשרה דודאי בשעה מועטת לא איעכול ניביה ובלבד שידע שלא היתה שמוטה בשעה שהובאה לשחוט. ב"י בשם המרדכי. ש"ך סק"ד וכתב דלהאי טעמא דבשעה מועטת כזו לא איעכול ניביה דאפי' איפסק ניביה כשרה. כנה"ג בהגב"י או' כ"ז פר"ח או' יו"ד. להה"פ או' ז' חכ"א כלל כ"ד או' י"ח. זב"ת או' י"ט. ענ"ה סי' ל"ח או' ט'.

סעיף קטן כז

כז) **אמנם** אי איכא ספיקא אם היתה שמוטה קודם שחיטה או לא טרפה ולא מכשרינן מכח ס"ס. ש"ך שם. כנה"ג שם או' כ"ח. הל"פ בסעי' ב' חכ"א שם. אך בסי' נ"ג ס"ק ט"ו כתב הש"ך דיש לסמוך על ס"ס כי האי (ר"ל על ספק שהוא מחסרון ידיעה) בהפ"מ יעו"ש וא"כ נראה דכאן לא מיירי בהפ"מ. זר"א או' רנ"ט. וכ"כ השפ"ד או' ד' דבהפ"מ עבדינן ספק דחסרון ידיעה. וכ"כ ביא"ב בשפ"ז או' ז' וכ"כ לעיל סי' נ"ג או' נ"ב. מיהו דעת הפר"ח שם להכשיר בספק שמוט ומשמע אף בלא הפ"מ. והב"ד הלה"פ שם. זר"א שם ענ"ה שם.

סעיף קטן כח

כח) **שם בהגה. וכן אם נשבר סמוך לגוף אעפ"י שחזר ונקשר היטב טרפה וכו'** פי' בנשבר ולא יצא לחוץ דאלת"ה בלא"ה טרפה וכדלקמן בסעי' ה' פר"ח או' ז' וכ"כ הט"ז סק"ג. לה"פ או' ט' זב"ת או' ט"ז. ביא"ב בשפ"ז או' ח'.

סעיף קטן כט

כט) **שם בהגה. וכן אם נשבר סמוך לגוף אעפ"י שחזר ונקשר היטב טרפה וכו'** משמע אפי' שאשי"י כיון דאין הטרפות תלוי מצד שבירת העצם אלא מטעם דשמא איעכול ניביה. ש"ך סק"ה. כנה"ג בהגב"י או' כ"ה. פר"ח או' ח' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ד' שה"מ או' י"ב. שפ"ד או' ה' זב"ת או' י"ז. ביא"ב בשפ"ז או' ט' והיינו בהפסד מועט אבל בהפ"מ יש להכשיר כמ"ש אח"כ בהגה ובדברינו לקמן או' ל"ב.

סעיף קטן ל

ל) **אם** הביאו לפני המורה עצם הקולית בפני עצמו אחר שנתבשל ונתמסמס הבשר והגידין רק הוא לבדו עומד בעינו והוא שבור סמוך לגוף יש להקל מכח כמה ספיקות. בתי כהונה ח"א סי' י"א. מחב"ר או' ט"ו. זב"צ או' י"ט וכתב דלדידן דבדקינן העוף מחיים כשרה בודאי כיון דבדקנו העוף מחיים וראינו שלא נשמט יעו"ש.

סעיף קטן לא

לא) **שם בהגה. ובעוף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו.** ובעוף הגדול כגון אווז סגי ברוחב אצבע ובתרנגול ותרנגולת סגי בשני שלישי אצבע בבנוני ובקטנה לפי קטנה. דגמ"ר. פ"ת או' ח'.

סעיף קטן לב

לב) **שם בהגה. וטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ.** ואם רואה שנפסקו ואינו בקי בנתעכלו יש לאסור אף בהפ"מ אבל בנשבר סמוך לגוף יש להקל בהפ"מ. ש"ך סק"ו.

כנה"ג שם. פר"ח או' ט' פר"ת או' ח' לה"פ או' י"א. בל"י או' ה' שפ"ד או' ו' זב"ת או' י"ח. ביא"ב בשפ"ז או' י"א.

סעיף קטן לג

לג) שם בהגה. וטוב להחמיר שמקום שאין הפ"מ. יש להסתפק איך כונת הרמ"א בזה אם כונתו להקל בהפ"מ ע"י בדיקה בניביה ועיקר הקולא בהפ"מ הוא שנסמוך על בדיקתנו או דלמא התיר בהפ"מ בלי שום בדיקה כלל וסומכין בהפ"מ לומר דנשבר סמוך לגוף אין דינו כנשמט כלל ועיין בתשו' נוב"י חי"ד סי' ך' דמבואר שם דכונת רמ"א להקל בהפ"מ אף בלי בדיקה כלל. פ"ת או' ט'.

סעיף קטן לד

לד) שם בהגה. ואם לא נשמט הירך ואיעכול ניביה כשרה. כ"כ ב"י בשם המרדכי וכתב עליו דפשוט הוא. וכ"כ הרדב"ז חלק ה' ש"א ריי"ח כנה"ג בהגב"י או' כ"ו. וכ"כ התב"ש בבכ"ש על מס' חולין דף נ"ד וכתב לדחות דברי הפר"ח שאוסר יעו"ש. וכ"כ הבל"י או' ו' כריתי או' ז' שפ"ד או' ו' בית יהודה ח"א בסופו במנהגי ארגיל דף קי"ד ע"ב סעי' ג' וכתב דאף אם נתעכל הבשר שמכאן ומכאן כשרה. מחב"ר או' ט"ז. פ"ת או' י"א. חכ"א כלל כ"ד או' י"ט. לב"ש סי' א' סעי' א' או' י"א. בי"צ ח"ב או' ד' זב"ש או' ט' ענ"ה סי' ל"ח או' ו' תו"ז סי' כ"ח או' ט"ז. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לה

לה) ואם היתה שמוטה מתחלת ברייתה הפר"ח או' יו"ד כתב דכשרה אבל הפר"ת או' ט' חלק עליו וכתב דטרפה. והלב"ש שם או' י"ב כתב ה"ז ספק טרפה. וכ"כ הבי"צ שם. וכ"כ זב"צ או' כ"ג דהגם דיש מתירין אנו אין בקיאין ואסרינן כל שמוטה.

סעיף קטן לו

לו) בהמה צולעת על ירכה וניכר בחייה שהבוקא מתנדנדת תוך האסיתא דהו"ל שמוטה ומחזקינן לה לספק טריפה עד שתיבדק בהפ"מ כדינו אם אח"כ חזרה ונתרפאה ושוב אינה צולעת ורואין שהבוכנא תוך האסיתא מחוברת והולכת כדרך כל הבהמות כשרה וא"צ בדיקה כלל אם נשחטה. לב"ש שם או' ך' בי"צ שם או' ט' כנפי יונה בסי' זה. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לז

לז) ואם בדקה אחר שחיטה ומצא הניבים נתעכל יש להסתפק אם יש להכשיר בזה. לב"ש שם או' כ"ב. בי"צ שם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לח

לח) מי שקנה בהמה והיתה הולכת ביושר ולא ניכר בה רעותא כלל לא בחייה ולא לאח"ש אלא שאח"כ באו שני עדים ואמרו שהיו רוצים לקנות בהמה זו וא"ל המוכר שהיא צולעת קצת לפי שהירך נפל מהאסיתא בהמה זו מותרת דכיון שהיא לפנינו בריאה וחזינן דלא אפסוק ולא איעכול לא מטרפינן כיון שראינו דהדרא לבריאותה וא"צ לבדיקה דידן דאלו אפסוק ואיעכול ניביה לא הדרא בריא וכשרה. שבו"י ח"ב סי' נ"ט. פ"ת או' ד' תו"ז סי' כ"ח או' י"ז. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לט

טל) בהמה שנתקלה ברגליה האחרונים ונעשית חגרת ברגלה א' צריכה בדיקה באותה רגל והגם דק"ל לעיל סי' ל"ב סעי' ז' בהמה שגוררת רגליה אין חוששין שמא נפסק החוט וכו' ה"ד שלא נודע שנפלה אבל נודע שנפלה חוששין וכיון דאיכא רעותא לפנינו שהיא חגרת ונתקלה איכא רגלים לדבר דע"י שנתקלה נעשית שמוטת ירך וצריך בדיקה בירך זו. שבו"י שם. פ"ת שם. זב"צ או' כ"ח. ועיין לעיל סי' ל"ב או' נ"ו.

סעיף קטן מ

מ) בהמה הצולעת ברגלה ואין ניכר מבחוץ שום רעותא ברגל ולא במקום הבוכנא וגם לא נודע לנו שום סיבה מצלעיתה זהו דין הש"ס ולעיל סי' ל"ב דתולין גרירת רגלה בשגרותא וא"צ לבדוק בפנים אודות א' מטרפיות הרגל אבל כשנודע הסיבה כגון שהוכתה במקום הבוכנא או נתקלה ברגלה ועי"ז התחילה לצלוע אז צריך לבדוק אח"ש אודות א' מטרפיות השייכים להתהוות ע"י סיבה זו וממילא צריך לבדוק אי לא שף הקולית באופן המטריף. מק"מ או' ג' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מא

מא) בהמה שיריכה א' גבוהה מחברתה והיא אינה צולעת כלל והולכת הילוך ישר. עיין חת"ס סי' נ"ז שכתב דלפי ציור השאלה היינו פיסול המנוי במומי הבכור במס' בכורות שאחת מירכותיה גבוהה ואין כאן מקום ספק לטריפות כלל ואפי' בדיקה א"צ יעו"ש. פ"ת או' ד'.

סעיף קטן מב

מב) אם נשברה האסיתא דהיינו העצם שבו מונח הבוקא דאטמא מצד א' ולא נשאר רק בשר אפי' לא שף מדוכתיה טרפה ודאי ולא ספק טרפה. בית יעקב סי צ"ד. שה"מ או' ז' עיקרי הד"ט סי' ו' או' י"ד. זב"ש או' ח' לב"ש בפתיחה או' נ"ו אלא שכתב דאינו

אלא ספק טרפה והכל לפי ראות המורה. תו"ז סי' כ"ח או' כ"ב וכתב שכן עשו מעשה להטריף. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן מג

מג) מכה עמוקה בראש הבוכנא ואין הבוכנא שמוט או גבהות בראש הבוכנא ואין רעותא אחרת כשר. דע"ק או' ד' מק"מ או' ו' זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מד

מד) פרה חולבת והיא צולעת בא' מרגליה ובדקו באותה רגל ואמרו שאין מרגישין שום שבר רק שיש מקום נפוח מבחוץ בעצם הקולית הסמוך לגוף ובודאי בא מחמת הכאה וגם האשה שמכרה הפרה אמרה שהבהמות הכו אותה ואחר זה התחילה להיות צולעת אם חלבה מותר. עיין בתשו' גבעת שאול סי' ו' שכתב שאין להתיר משום דאמרינן שגרונא נקטה כדלעיל סי' ל"ב כיון שנודע שהוא ע"י הכאה ולא משום שגרונא א"כ יש לחוש שניתק עצם הקולית ממקומו ע"י הכאה א"נ דילמא נשבר העצם ונקשר יחד דטרפה בסמוך לגוף אפי' הוא שאשי"י אלא דמ"מ יש להתיר משום ס"ס ספק אם נשמט הירך ואת"ל נשמט דילמא לא איעכול ניביה וס"ס המתהפכת היא וכן בהך חששא דילמא נשבר העצם נמי הוי ס"ס שמא לא נשבר ואת"ל נשבר שמא לא יצא לחוץ ובזה לא בעינן שיתהפך וכיון שיש הפ"מ יש להתיר יעו"ש. פ"ת או' ב'.

סעיף קטן מה

מה) [**סעיף ג'**] **ראש עצם הקולית המחובר לשוק שניתק ממקומו כשרה וכו'** והיינו ראש עצם הקולית התחתון המחובר לשוק דאילו ראש העליון של הקולית המחובר לגוף אי איעכול ניביה טרפה כמ"ש לעיל בסעי' ב' ועיין לעיל או' ט'.

סעיף קטן מו

מו) שם. ראש עצם הקולית המחובר לשוק שניתק ממקומו כשרה אפי' אם איעכול ניביה. הגה. וי"א דוקא כשעור ובשר חופין את רובו. דין זה הוא מחלוקת הרשב"א והרא"ש דלהרשב"א שמוט אינו כשבור וא"צ עור ובשר חופין את רובו כמ"ש בתשו' הרשב"א סי' פ"ט ולהרא"ש שמוט דינו כשבור וצריך עוחא"ר ומרן בש"ע פסק כרשב"א ומור"ם בהגה פסק כהרא"ש והגם שהש"ך סק"ז כתב שלא נמצא כן בהרא"ש מ"מ כתבו האחרונים נמצא בתשו' הרא"ש כלל ך' או' ט"ז. דברי חמודות פ' המקשה או' מ' כנה"ג בהגב"י או' מ"ה. פר"ח או' י"א. שה"מ או' ט"ו. ולענין הלכה כתב שם הפר"ח דעיקר כדברי הרשב"א וכ"כ שה"מ שם. אבל הפר"ת או' יו"ד כתב דעיקר כדברי הרא"ש. וכ"כ ביה"ל או' ג' לה"פ או' י"ד. בל"י או' ז' כריתי או' ח' לב"ש סי' א' סעי' ז' או' א' בי"צ חלק

ט' או' א' תו"ז סי' כ"ח או' י"ט. והגם שכתב מור"ם ז"ל לקמן סעי' ה' גבי שבורת עצם דאין אנו בקיאין בחפוי בשר ויש להטריף אף בעוחא"ר ה"ד בנשבר אבל בנשמט דיש סברת הרשב"א שמכשיר לגמרי לא חיישינן לזה. ביה"ל שם. זר"א או' רס"א. לב"ש שם בביאור. בי"צ שם בביאור לב"ש או' א'.

סעיף קטן מז

מז) ואין חילוק אם נשמט הקולית מן הערקום שבינו לבין השוק או אם נשמט בין הערקום לשוק שהכל מקרי נשמט ראש עצם הקולית מהשוק. לב"ש שם. בי"צ שם. זב"צ או' ל"ב. ועיין לעיל או' ח'.

סעיף קטן מח

מח) [**סעיף ד'**] **אם יש לה ג' רגלים טרפה וכו'** אבל אם יש לה ג' ידים כשרה כמ"ש לעיל סי' נ"ג סעי' א' יעו"ש.

סעיף קטן מט

מט) שם. והוא שיהיה זה היתר מראש עצם התחתון ולמעלה. וכן אם היה זה היתר בערקום טרפה. ש"ך סק"ח. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' ח' כריתי או' ט' שפ"ד או' ח' שה"מ או' ט' זב"צ או' ל"ג. וזהו לפי סברת הש"ך שכתבנו לעיל או' ט' דמטריף אם נחתך בערקום אבל לפי דעת האחרונים שכתבנו שם שמכשירין בהפ"מ נראה דה"ה לכאן. וכ"כ הזר"א או' רס"ב.

סעיף קטן נ

נ) שם. והוא שיהיה זה היתר מראש עצם התחתון ולמעלה. משמע אבל אם הוא מראש עצם התחתון ולמטה כשרה. וכ"כ בתו"ח כלל פ"ז או' ד' רש"ל פ"ג דחולין סי' ק"ו. וכ"כ הזר"א שם דלא כהפר"ח או' י"ב שאוסר. וכ"כ ביא"ב בשפ"ז או' ט"ו וזב"צ או' ל"ד כי כן עיקר ודלא כפר"ח שאוסר.

סעיף קטן נא

נא) שם הגה. ודוקא שזה היתרת יש לה תואר רגל ועומדת במקום הרגלים אבל בלא"ה אינו מקרי יתרת ולא הוי רק דלדול וכשר. פי' דאם הרגל אינו מגיע לארץ ואינו הולך עליו הגם דיש לו צורת רגל אינו אלא תלתול וכשרה. כ"כ ב"י בשם המרדכי וראב"ן. וכ"כ בתו"ח שם. רש"ל שם. וכ"כ הלבוש. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' ח' כריתי או' יו"ד. שה"מ סוף או' ט"ז. זב"ת או' כ"ג. ביא"ב בשפ"ז שם. מכתם לדוד חי"ד סי' ב' ובסי' ג' ודחה דברי אהל יוסף שחולק יעו"ש והב"ד המחב"ר בקו"א סי' מ"א או' ב' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן נב

בנ) וכן אם נמצא מחובר ברגל אצבע א' יתר והיה בו עצם וצפורן או עלתה שם יבלת ובה עצם וכן כיוצא בזה יש להכשיר. ב"י בשם המרדכי. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שה"מ שם. מנ"י על התו"ח שם או' ח' ביא"ב שם. זב"צ שם.

סעיף קטן נג

גנ) וכן אם יש לה יתרת כעין רגל שלישי ממש לצד הזנב ולא דבוק כלל לאחד מרגליה יש להכשיר. ב"י בשם המרדכי. לבוש וכתב ואפי' מגיע לארץ כשרה. מש"ז או' ד' וכתב ואף לרש"י כשרה ודלא כפר"ח. וכ"כ הזר"א או' רס"ד דהיתר זה הוא לכ"ע דלא כפר"ח. וכ"כ ביא"ב שם. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן נד

דנ) שם בהגה. ואם נבראת חסרה רגל א' טרפה. וכן אם נבראת חסר רגל התחתון דהיינו הארכובה הנמכרת עם הראש עם הערקום טרפה משום חסרת הערקום ודלא כלבוש שמכשיר. מנ"י על התו"ח כלל פ"ז או' ט' זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן נה

הנ) מעשה בא לידי עוף א' שנמצא שינוי בעצם הקולית שלו שנמצא שם ב' עצמות א' מעובה ובתוכו מוח ככל עצם קולית וא' דק בלא מוח וערבי אהדדי מלמעלה ומלמטה והעב היה עקום קצת באופן שהיה בדמות קשת וכל שני ירכיו שוין בשניהם נמצא העצם כך בלי שום שינוי כלל לא בדמות ולא באיכות באופן שנראה להדיא שהיה כן מתחלת ברייתו והכשרתי. מזמור לדוד על סעי' זה יעו"ש. זב"ש או' ז' זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נו

ונ) [**סעיף ה'**] **כל מקום שאם יחתך שם וכו'** אם אין עור ובשר חופין רוב עביו ורוב היקפו טרפה. וכך בודקין אותו ימתח האבר כמו שהיה ויקרב זה לזה ויראה אם עור ובשר חופין את רובו. ב"י בשם הרוקח. ט"ז סק"ה. כנה"ג בהגב"י או' ס"ה בשם כמה פו' זב"ת סוף או' כ"ז. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן נז

זנ) שם. אלא נשבר ויוצא לחוץ אם אין עור ובשר חופין רוב וכו' ולא שאני לן בין יצא ונתגלה לחוץ ובין יצא לחוץ ממש אלא בכל גוונא אם רוב בשר קיים וחופה את רוב העצם כשרה. פר"ח סוף או' י"ד. שה"מ או' ך' זב"ת או' כ"ו.

סעיף קטן נח

חנ) שם. ואם עור ובשר חופין רוב עביו ורוב היקיפו כשרה. ואפי' האבר עצמו וכ"ה בש"ס וכל הפו' דלא כש"ד. ש"ך סק"י. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' י"ח. בל"י או' ט' שה"מ או' כ"א. זב"ת או' כ"ח. והיינו מדינא אבל נוהגין להשליך אף אם יש ספק אם יצא לחוץ וגדולה מזו אפי' אין רעותא בעור ובשר נוהגין להשליך רק כשחזר ונקשר ושוכבין זע"ז שרי. שפ"ד או' יו"ד. ביא"ב בשפ"ז או' י"ח. ועיין לקמן או' ס"ג.

סעיף קטן נט

טנ) שם. ואם נשבר עצם במקום שאינו נטרף וכו' והאבר אסור מדרבנן. גזרה משום אבר מן החי. ב"י בשם הרשב"א. לבוש. ט"ז סק"ה. פר"ח א' ט"ז. זב"ת או' כ"ט. ואם יש בו ספיקא אזלינן לקולא. ב"י. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח שם. לה"פ או' י"ט. והיינו מצד הדין אבל מצד המנהג להחמיר גם בספק. דג"מ.

סעיף קטן ס

ס) ואסור להושיטו לבני נח מדרבנן. סמ"ק סי' רי"א. רש"ל פ' המקשה סי' י"ז. ב"ח. אבל הרשב"א והר"ן כתבו בפא"ט גבי נשתברו אגפיה דכיון דלישראל אין בו אלא מצות פרישה בלבד כדאיתא בש"ס שרי לעכו"ם אפי' לכתחלה ואין בו משום לפני עור וכו' ש"ך שם. פר"ח שם וכתב וכן עיקר. והגם דלדעת הרמב"ם אסור מה"ת ואסור ליתנו לבני נח מ"מ אנן ק"ל כפסק הש"ע ודעמיה. ומ"מ נכון שלא ליתן לב"נ מאחר דהפסד מועט ומשום גזירה אטו יתן לו אמ"ה. שפ"ד או' י"א. פ"ת סוף או' י"ד. לב"ש סי' יו"ד סעי' א' או' ב' בי"צ סי' ס"ב ח"ב או' א' זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן סא

סא) שם. וצריך לחתוך גם מעט מהמותר כשחותך האבר האסור. מכל הפו' משמע שאין להחמיר יותר רק מעט מן השבירה אבל עכשיו נהגו כל מורה הוראה לחתוך כל אבר של השבירה עד הפרק. ביה"ל או' ה' והשפ"ד או' י"ב כתב בדבר מועט יש להשליך כל האבר אבל כשהוא דבר חשוב אין להשליך כל האבר. וכ"כ לב"ש שם או' א' בי"צ שם. ביא"ב בשפ"ז או' ך' ועיין עוד לעיל סי' נ"ג או' י"א.

סעיף קטן סב

סב) ומיהו אם נתבשל זה האבר עם שאר בשר אפי' בידעינן שיצא לחוץ א"צ ס' אלא כנגד האבר שממקום השבירה ולמטה כמ"ש לעיל סי' נ"ג או' י"ב.

סעיף קטן סג

סג) וכל זה בדלא נקשר כלום אבל אם נקשר שאשי"י א"צ אפי' לכתחלה להשליך את האבר ואפי' אין עובחא"ר. ואם נקשר שעשי"י דינו כאלו לא נקשר כלל. אכן היכא דאין שום נקב ורעותא בעור ובשר אז מהני נקשר אפי' שעשי"י דא"צ להשליך האבר כלל אפי' לכתחלה. לב"ש סי' יו"ד סעי' ג' בי"צ סי' ס"ב חלק ב' סעי' ג'.

סעיף קטן סד

סד) החלב שנחלב מאותה הבהמה שהאבר אסור מותר וכן הביצה שנולדה מעוף שהגף שבור רחוק אגודל מן הגוף מותרת כמ"ש לעיל סי' נ"ג או' ע"ב יעו"ש.

סעיף קטן סה

סה) שם הגה. וצריך לחתכו קודם שימלחנו וכו' ואם לא חתכו ונתבשל או נצלה עם אותו האבר השבור צריך ס' כנגד אותו האבר מן השבירה ולמטה וה"ד בידעינן ודאי דיצא לחוץ אבל בספק אם יצא לחוץ בין אם נקשר יפה או לא אזלינן לקולא ומותר התבשיל גם בדליכא ששים. ב"ח. ש"ך ס"ק י"ג ומ"ש הט"ז סק"ז להקל כבר תמה עליו הש"ך בנה"כ יעו"ש. וכ"פ הפר"ח כדברי הב"ח והש"ך והשיג על דברי הט"ז יעו"ש. וכ"פ מנ"י על התו"ח כלל פ"ז או' ג' זר"א או' רס"ז. חכ"א כלל כ"ז או' ו' זב"ת או' ל"א. לב"ש סי' יו"ד סעי' ב' או' א' בי"צ סי' ס"ב ח"ב סעי' ב' זב"ש או' י"ג. ענ"ה סי' ל"ז סוף או' יו"ד. זב"צ או' מ"ז. ולאו דוקא התבשיל אפי' האבר מותר. דג"מ. אבל הלב"ש שם כתב דאותו האבר ישליך אח"כ. וכ"כ הבי"צ שם.

סעיף קטן סו

סו) שם בהגה. ויש מחמירין ואוסרין אף אם עור ובשר וכו' קאי אנשברה במקום שנחתך טרפה. ט"ז סק"ח. זב"ת או' ל"ב. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ב.

סעיף קטן סז

סז) שם בהגה. ומזה נתפשט המנהג באלו המדינות להטריף כל שבירה וכו' ואף אם עור ובשר מקיפין אותו וכו' והפר"ח או' ך' כתב שכל זה הוא איבוד ממונם של ישראל ואין להשגיח בחומרות כאלו יעו"ש והב"ד הלה"פ או' כ"ב וביא"ב בשפ"ז שם. וכ"כ בשו"ת מטה יוסף ח"ב סי' ח"י דמנהג זה לא נתפשט אלא באשכנז אבל במקומם לא נתפשט יעו"ש והב"ד המחב"ר או' ך' אמנם בתשו' שמש צדקה חי"ד סי' כ"ו כתב דמנהגם כמור"ם ז"ל ואפי' אם העור שלם טרפה יעו"ש וכ"כ הזכ"ל חו"ד ה"ט על סי' זה דעכשיו במקומות אלה אומרים השוחטים דהמנהג כמור"ם ז"ל ולהטריף אף אם העור שלם מכל צדדיו. וכ"כ זב"צ או' מ"א דמנהגם כרמ"א. נמצא דגם במקומות הספרדים יש

נוהגים להחמיר כדברי מור"ם הנז' ומיהו עיין בתשו' דבר שמואל סי' רס"ט שכתב דגם באשכנז היכא דליכא מנהג קבוע בזה אין אין להורות הוראה להחמיר ולאסור נגד מה שהתירו כל הפו' יעו"ש והב"ד הזכ"ל שם.

סעיף קטן סח

סח) **וכתב** שם הזכ"ל אמנם מה שאומרים השוחטים שנוהגים ג"כ להטריף אפי' בהפ"מ זה לא ניתן ליאמר מאחר שגם מור"ם המחמיר מכולם בהפ"מ מודה או כשחזר ונקשר אפי' שאינו שאשי"י ואפי' שלא במקום הפ"מ יעו"ש. וכ"כ זב"צ שם דאנן בדידן נמי בהפ"מ ועוחא"ר יש להכשיר בשופי ואין משגיחין במנהג.

סעיף קטן סט

סט) **והא** דמכשרינן בהפ"מ אם עוחא"ר היינו לומר אף שיש לקותא מעט בבשר דהיינו שהעור שלם לגמרי ולא יש בו נקב כלל אבל הבשר מבפנים יש בו נקב או לקותא ויש בו רוב בשר חופה רוב עביו ורוב הקיפו כשרה. זב"צ או' מ"ב וכתב והגם דהלב"ש כתב בפתיחה ובפנים סי' א' סעי' ו' דבהפ"מ בעינן עור ובשר שלמים לגמרי בלי שום נקב וכ"כ השפ"ד או' י"ד אנן לא ק"ל הכי יעו"ש. ועיין לקמן או' ע"א.

סעיף קטן ע

ע) **ודע** דכ"ז שכתבנו דמהני אם העור שלם או שחזר ונקשר יפה הוא דוקא בקולית או בשוק שלא במקום צה"ג אבל במקום צה"ג דהחשש הוא משום צה"ג דינו מבואר לקמן בסי' נ"ו יעו"ש. זכ"ל שם.

סעיף קטן עא

עא) **שם בהגה. ואין לשנות אם לא במקום הפ"מ וכו'** שיש להקל להורות כהלכה. ר"ל כדברי הש"ע דאם עוחא"ר כשרה. וכ"כ חכ"א כלל כ"ד סוף או' ג' זב"צ או' מ"ב. וכתב שם חכ"א דאעפ"י שיש שם נקב קטן יש להכשיר בהפ"מ וכן הסכים זב"צ או' מ"ב דלא כהשפ"ד ולב"ש כמ"ש לעיל או' ס"ט יעו"ש.

סעיף קטן עב

עב) **שם בהגה. אם לא במקום הפ"מ לפי ראות עיני המורה וכו'** ר"ל לפי ראות עיני המורה אם יש שעת הדחק או לכבוד שבת וכדומה ג"ה יש להקל להורות כהלכה.

סעיף קטן עג

עג) **שם בכגה. אבל אם חזר ונקשר נוהגין להכשיר.** משום דהחשש הוא שמא יצא מחיים דרך נקב קטן ולכן אם חזר ונתקשר מכשירין דידוע דמעולם לא יצא לחוץ. ד"מ או' יו"ד.

סעיף קטן עד

עד) שם בהגה. אבל חזר ונקשר נוהגין להכשיר. ואפי' לא נקשר שאשי"י אם העור ובשר שלם ואין ניכר רעותא כלל כשר ומ"מ יש להחמיר בזה לעצמו אבל לא לאחרים. ש"ך ס"ק י"ד. לה"פ או' כ"ד. הל"פ בסעי' ב' כריתי או' ט"ז. שפ"ד או' י"ד. חכ"א שם או' ד'.

סעיף קטן עה

עה) [**סעיף ו'**] **נשבר עצם הקולית וניטל ממנו קורט מראשו וכו'** ונתעכלו מיעוט ניביו אם עוחא"ר כשרה. משמע הא נתעכלו רוב ניביו טרפה. והא שכתבנו לעיל או' ל"ד דאם לא נשמט הירך ואיעכול ניביה כשרה שאני הכא דכיון שניטל הקורט דהיינו בוכנא הו"ל כנשמט מאחר שהוא סמוך לגוף ממש ומשו"ה אי רובן נעכלו טרפה. מש"ז או' ו' לב"ש סי' א' סעי' א' או' י"ג. בי"צ ח"ב או' ה' זב"צ או' ן'.

סעיף קטן עו

עו) שם. ונתעכלו מיעוט ניביו אם עוחא"ר כשרה. והיינו מדינא אבל לפי חומרת ההגה לעיל בסעי' ה' דנתפשט המנהג להטריף כל שבירה וכו' גם בזה יש להחמיר. זר"א או' רע"א. זב"צ או' נ"א. ומיהו לפי מ"ש שם בהגה דבהפ"מ יש להקל להורות כהלכה ה"ה לכאן. וכ"כ זב"צ שם.

סעיף קטן עז

עז) מעשה שהיה בעצם הקולית דנשבר ראש עצם הבוכנא דוקא ונשארה מחוברת באסיתא והניבים קיימים בין הגיד הקטן לס' רש"י בין היתדות לס' הרמב"ם אכן ראש העצם של הקולית שבראש השבר נעשה ראשו חלק הרבה מרוב החיכוך שנתחכך בראש הבוכנא יש להכשיר בהפ"מ. זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן עח

עח) [**סעיף ז'**] **הא דמכשרינן בוחא"ר דוקא כשרוב החפוי מן הבשר וכו'** אבל בעוף כיון שעורו רך מצטרף עם הבשר ובמחצה בשר ובמחצה עור כשר. אבל עור לבדו אינו מציל אפי' בעוף. טור בשם הרשב"א. ב"י. ב"ח. ש"ך ס"ק ט"ז. ואפי' רוב עור ומיעוט בשר אינו מציל. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"ה. שה"מ או' ל' זב"ת או' מ"א. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן עט

עט) ודוקא ביצא לחוץ אבל אם העור שלם ומקיף אותו מכל צדדיו ואין שם נקב כלל יש להכשיר אעפ"י שאין רוב בשר קיים ואף בבהמה. וכ"ה דעת רש"י והרא"ש וריב"ש

סי' רצ"ו והרמב"ם בפי' המשניות דלא כהרשב"א. פר"ח שם. לה"פ שם. שה"מ שם. זב"ת שם.

סעיף קטן פ

פ) ודע דגם דין דסעי' זה לדברי ההגה בסעי' ה' יש להחמיר ואין להקל כ"א בהפ"מ. זר"א או' רע"ב. זב"צ שם.

סעיף קטן פא

פא) [**סעיף ח'**] **יש מי שכתב וכו' גידין שסופן להקשות וכו'** גם באלו הדינים לדברי ההגה בסעי' ה' יש להחמיר ואין להקל כ"א בהפ"מ. זר"א או' רע"ג ואו' רע"ד. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן פב

פב) [**סעיף יא'**] **נקדר הבשר בסכין וכו'** דין זה לא שייך אצלנו לפי מה שיש לנו חומרת ההגה בסעי' ה' ואין מכשירין אפי' בהפ"מ כ"א העור שלם כמ"ש לעיל או' ס"ט וא"כ זה שנקדר הבשר הו"ל נקב בעור ואין מכשירין. וכ"כ זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן פג

פג) [**סעיף יב'**] **נשבר העצם וכו' וחזר ונקשר וכו' כשרה.** ודוקא כשעור ובשר חופין את רובו. תו"ח כלל פ"ז דין ט' ש"ך סק"ך. כנה"ג הגב"י או' ק"ח. והפר"ח או' ל"א כתב כיון דנקשר לא אכפת לן אם עוחא"ר או לא אבל הפר"ת או' כ"ז הסכים לדברי התו"ח. שפ"ד או' ך' שה"מ או' ט"ל אלא שכתב דבהפ"מ המיקל לא הפסיד. לב"ש סי' א' סעי' ו' או' ט"ז. בי"צ חלק ח' או' ג' ענ"ה סי' ל"ז או' ט"ו. תו"ז סי' פ"ג או' כ"ו. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן פד

פד) והגם דבעינן עוחא"ר מ"מ אם היה העצם שאשי"י ונאבד העצם ולא ידענו אם עוחא"ר יש להכשיר דכיון דנקשר שאשי"י היא ראיה דהיה עוחא"ר דבלא"ה לא היה נקשר. מק"מ או' מ"ז. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן פה

פה) ואף אם יש נקב בעור ובבשר רק שיהיה עוחא"ר כשרה כיון שחזר ונקשר שאשי"י. לב"ש שם. בי"צ שם. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן פו

פו) והא דמכשרינן ע"י קשירה דוקא אם נקשר בחוזק עצם אל עצמו אבל קשירה כל דהו שיכול להתפרק בידים לא מהני. לב"ש שם סעי' ד' או' י"ז. בי"צ חלק ה' סוף או' ז' זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן פז

פז) שם. והוא שחזר למקומו הראשון ונתחבר שעשי"י. וכדי לידע זה אם הוא שאשי"י או לאו מנהג הקדמונים בארץ הצבי לחתוך ראשי עצם הקולית ומכניס קיסם דרך מוח העצם אם עובר מעבר לעבר אז הוא שעשי"י אבל אם יוצא הקיסם לצד שבר העצם לא קרינן ביה שעשי"י ומורה שיצא לחוץ ויש להטריף. מחב"ר או' כ"ד. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ק"ז. שה"מ סוף או' מ' זר"א או' רפ"א. שו"ג או' ל"ו. זכ"ל ה"ט על סי' זה. לב"ש סי' י"ב סעי' ב' סוף או' ו' בי"צ סי' נ"ד ח"ג או' ז' זב"ש או' כ"א. ענ"ה שם. תו"ז שם או' כ"ח. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן פח

חפ) וכתב שם השו"ג דנקט עצם הקולית לפי שבירושת"ו נוהגין כס' ראשונה שהביא הש"ע בסעי' א' דדוקא עצם הקולית שנחתך טרפה אבל לא עצם השוק אבל לדידן שאנו נוהגין כס' הרא"ש והיא סברת יש אוסרים שהביא שם בש"ע) גם בשוק דינא הכי וכך המנהג עכ"ד. וכ"כ התו"ז שם. ועיין לעיל או' ז'.

סעיף קטן פט

טפ) ואפי' אם היה השבר כקולמוס ונתחברו השברים ואפי' שיש בהם עוקצים והעוקצים אינם מכוונים שבריהם אפ"ה כיון שעוברת המחט מקרי שאשי"י. כנה"ג בהגב"י או' קי"א. שה"מ או' מ"א. זר"א שם. לב"ש סי' א' סעי' ו' או' ט"ז. בי"צ חלק ח' או' ג' תו"ז סי' פ"ג או' ל"ב וכתב וכן המנהג. זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן צ

צ) אם העבירו המחט בתוך עצם הנז' ולא עבר ואח"כ בחנו הדבר ע"י שהטילו מים מצד א' ונפלו מצד האחר של העצם דהוברר הדבר דהמוח היה עובר בהיותה בחיים דהמוח כמו מים ומה שהוא נקרש הוא לאח"ש כידוע אפ"ה אין להכשיר ע"י מים וטרפה. ומיהו אם נתערב הבשר בבהמות אחרות יש להכשיר. תו"ז שם או' ל"ד ואו' ל"ה ובספרו נד"ל ח"א סי' ס"ה וסי' ס"ו. זב"צ או' ס"ב. ועיין לקמן או' צ"ג.

סעיף קטן צא

צא) מעשה שהיה בעצם הקולית שנשבר ונקשר היטב שאשי"י אבל הקשירה היתה מעט באלכסון ובעקמימות דכשנתחברו ראשי השברים זע"ז נתחברו מעט באלכסון ומכח זה בדקו !בקיסס כדי להעבירו דרך ישר ולא עבר ואח"כ הביאו קיסם או נוצה רך ועקמו אותו כמו עקמימות העצם והעבירו אותו בתוך העצם ועבר מצד זה לצד השני

והכשירו משום דכיון שעבר !הקיסס או המחט דרך שם כן עובר המוח דרך עקמימות וכשרה. זב"צ או' ס"ג.

סעיף קטן צב

צב) שם. אבל אם לא חזר למקומו הראשון אלא שני שברי העצם שוכבים זה על זה וכו' טרפה. מסתברא לי שאין הדברים אמורים אלא בזמן שהבשר משונה קצת מבחוץ או מבפנים דרגלים לדבר שלא נתרפא יפה אבל אם הבשר לא נשתנה כלל ממראיתו לא מבחוץ ולא מבפנים אעפ"י שהעצם מורכב קצתו על קצתו כשר דודאי נתרפא יפה. הרדב"ז בתשובות החדשות סוף סי' שצ"ג. והב"ד פ"ת או' י"ז. וכ"ה דעת הפר"ח או' ל"ב. תשו' ח"צ סי' נ"ח. מטה יוסף ח"ב סי' י"ח. אמנם הכנה"ג בהגב"י סוף או' ק"ז כתב על דברי הרדב"ז הנז' דאין נוהגין כן אלא כל שלא חזר ונקשר יפה שאשי"י אעפ"י שאין שנוי בבשר טרפה וכתב שכ"כ במשאת בנימין סי' מ' וכ"ה סברת מהר"י זיין בשו"ת מטה יוסף שם סי' י"ז. תו"ז סי' פ"ג או' ל' זב"צ או' ס"ד וכתב שכן מנהג בגדאד יע"א דכיון דלא עבר המחט בעצם הנז' מטריפין אותו בהפסד מועט הגם דאין שנוי בעור ובשר.

סעיף קטן צג

צג) וכל זה שאסרנו בשני שברי העצם שוכבים זע"ז ולא נקשר יפה ה"ד בהפסד מועט אבל בהפ"מ כיון שנקשר יפה אעפ"י שאין שאשי"י כיון שוחא"ר והעור שלם לגמרי מכל צד ולא יש בו נקב כלל יש להכשיר. זב"צ או' ס"ה ועי"ש טעמו.

סעיף קטן צד

צד) ודע דהא שכתבנו דבהפ"מ הגם שאינו שאשי"י כיון שנקשר יפה ועוחא"ר והעור שלם דיש להכשיר לאו דוקא כגון שנשחטה הבהמה והעוף ואם מוכרם עכשיו יפסיד הרבה אלא ה"ה בעודם חיים אם קנה אותם בחזקת שלמים ואח"כ נמצאו שבורים ואם ימכור אותם לעכו"ם יהיה הפ"מ יכול לשוחטם לכתחלה ולאוכלם דכיון דיש הפ"מ מה לי אם הם חיים או שחוטים דסוף סוף יש הפסד בזה ומותר. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן צה

צה) ואפי' אם יש לקותא בעור או מסמוס דק שאין בו נקב יש להכשיר. לב"ש סי' א' סעי' ו' או' י"ג. בי"צ חלק ח' או' א' זב"צ או' ס"ז וכתב דהגם דהלב"ש שם הכשיר לאחרים אף באין הפ"מ אנן אין מכשירין אלא דוקא בהפ"מ בין לעצמו בין לאחרים. מיהו אם יש בעור צלקת אין להכשיר דמן הצלקת מורה שהיה נקב בעור ונתרפא. זב"צ שם.

סעיף קטן צו

צו) **מעשה** שהיה בעצם הקולית של בהמה שבר ונקשר היטב אבל אין שאשי"י וראו שהיה הבשר חופה רוב עביו ורוב הקיפו ושאלו על העור כדי לראות אם הוא שלם בלא נקב ואמרו הקצבים שהעור נתערב עם כמה עורות ולא ידעינן והיה בדבר הפ"מ והכשירו. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן צז

צז) **וה"ה** נמי בעוף שאם אחר הבשול הביאו העצם לפנינו והיה בו חפוי בשר כדינו אבל העור לא נוכל לידע אם יש בו נקב כיון דהעור של העוף דרך הוא להתמסמס אחר הבשול יש להכשיר נמי בהפ"מ. זב"צ שם.

סעיף קטן צח

צח) **ואם** הביאו העצם לפני המורה אחר הבישול ערום בלי לבוש מנהגינו לבדוק ע"י מחט ואם עבר בו המחט מכשירין בלי פקפוק ואם לא עבר מטריפין. ומיהו דלפי מה שנוהגים למשמש באיברי העוף מחיים ולבדוק אם יש בו שברים כי אנו בקיאים א"כ דין זה לא שייך אלא בבהמה אבל בעוף אם מצאו אח"כ בתבשיל שבר בקולית יש להכשיר יען דודאי השבר הנז' לא הרגיש בו השוחט בשעת שחיטה כשבדק באיברים שלו מרוב רבוי ועובי הבשר שעליו וכיון שכן הוא ודאי הגמור שהיה בו חפוי בשר כדינו והעור לא היה נקוב דאל"כ לא היה משתמיט מיניה לשוטט והיה מרגיש בו ולא שייך בזה כל מילתא דלא רמיא עליה לאו אדעתיה דהא רמיא עליה לשוחט לחפש ולבדוק באיברים וא"כ בודאי דהוה ביה חפוי בשר כדינו ויש להכשיר העוף ההוא. אמנם אם זה העוף לא נבדק אצל השוחט ושחט אותו בלי בדיקה הנז' שכמה פעמים מתרמי כשיהיה הרבה עופות לשחוט יתנו לשוחט בלי בדיקה ע"י טעות ושגיאה וזה בעל העוף שהביא אותו לשחוט יודע אם נבדק או לא נבדק וא"כ אם אומר בעל העוף שזה העוף לא נבדק אז מטריפין אותו ואין הפרש בינו לבהמה. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן צט

צט) **מעשה** בעצם הקולית שנשבר ונקשר וכשבאו לחתוך שני ראשי העצם נחתך ע"י ההכאה חתיכת עצם מצד העצם ונפתח שם יותר למטה !והעשירו המחט ולא יצא דרך ישר המחט כ"א באותו צד שהיה החתך למטה ובאו לבית הספק דאפשר דאם היתה נשארת זאת החתיכה במקומה אפשר שהיה שום קשר שם ולא היה עובר המחט שם והכשיר הבהמה מטעם ס"ס. תו"ז סי' פ"ג או' ל"ג ובספרו נד"ל חי"ד סי' ס"ו. זב"צ או' ע'.

סעיף קטן ק

ק) **בכל** השברים שאמרנו לעיל שדינם הוא להכשירם בוחא"ר אם העצם הנז' לא נשבר לגמרי אלא נקלף קצת ממנו לארכו או לרחבו והשבר הנז' או הקליפה הנז' לא הגיע החסרון לחלל העצם שהמוח שם אלא שמקום המוח עדיין הוא סתום והעצם מקיפו מכל צד יש להכשיר אפי' אין !עוחא"ר. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן קא

קא) **בענין** העצמות קולית וצה"ג וגף דע כי איסורם מחמת ספק הקולית שמא יצא לחוץ אם הוא מורכב. וצה"ג שמא נפסקו הגידים. וגף שמא נקבה הריאה ולכן היינו נוהגין לגבי כלים שאם לא נודע מהאיסור עד שעבר עליהם מעל"ע אז הכלים מותרים והטעם שכיון שהכלים פגומים אינם אסורים אלא מדרבנן ובנ"ד שהאיסור הוא ספיקא דרבנן הוי לקולא. מהר"ש עמאר ז"ל בפסקי דינים כ"י וסיים דאפי' דלכתחלה מותר להשהותם מעל"ע ולהשתמש בהם. והב"ד הברכ"י או' ג' מיהו בתשו' באר עשק סי' ס"ח כתב דכלי נחושת דאפשר בהגעלה יש להגעיל אותם אבל כלי חרס דלא אפשר בהגעלה יש להכשיר אחר שהייה מעל"ע יעו"ש וכן הסכים הנוב"י מה"ת חי"ד סי' כ"ג והב"ד פ"ת סיף או' ט"ז. ומ"ש זב"צ סוף או' ס"ט נראה שלא ראה דברי באר עשק והנוב"י הנז'.

סעיף קטן קב

קב) [**סעיף יג'**] **נמצא שבור ואינו יודע אם נעשה מחיים וכו'** פי' ויצא רוב העצם לחוץ דהיינו שאין !עוחא"ר. פר"ח או' ל"ג. להפ"פ או' ל"ג. בל"י או' ט"ז. שה"מ או' מ"ב. זב"ת או' נ"ז. וזהו לדעת הש"ע לעיל סעי' ה' אבל לדידן דאית לן חומרת ההגה לשם סעי' ה' אף אם עוחא"ר ויש ספק אם מחיים או לאח"ש עכ"ז יש להטריף ולא נכשיר מכח ס"ס ומ"מ אם עור ובשר שלם ואין בהם לא נקב ולא שום רעותא דמדינא הו"ל להתיר הגם דלדידן נהגינן להטריף מ"מ הכא דיש ג"כ אידך ספיקא דשמא לאח"ש נשבר יש להכשיר גם לדידן. וכ"ש אם יודע בודאי שבשעה שהוליך העוף לשחוט לא היה שבור ואח"ש מצאו שבור והעור והבשר בלי שום רעותא בכה"ג ודאי יש להתיר בשופי. זר"א או' רפ"ד. זב"צ או' ע"ב.

סעיף קטן קג

קג) **שם. ואם אין יכולין לעמוד עליו וכו'** פי' שלא הושחר פני המכה ויש ספק שמא נעשה מחיים והבריא הבשר. ט"ז ס"ק י"ב. פר"ח או' ל"ד. להפ"פ או' ל"ד. זב"ת או' נ"ט. ביא"ב בשפ"ז או' ל"ג.

סעיף קטן קד

קד) **שם. ואם יש במה לתלות כגין שדרסה או שרצצה וכו' תולין להקל.** בין בעוף בין בבהמה. תו"ח כלל פ"ז או' י"א וכתב ודלא כאו"ה שכתב דלא תלינן בבהמה. ב"ח סוף הסי' כנה"ג בהגה"ט או' ל"א בשם כמה פו' פר"ח או' ל"ה. בל"י או' י"ח. שפ"ד או' כ"א. שה"מ או' מ"ד. זב"ת או' נ"ט. זב"ש או' ה"ג. ענ"ה סי' ל"ז או' י"ח. זב"צ או' ע"ג.

סעיף קטן קה

קה) **וה"ד** אם לא הושחר פי המכה אבל אם הושחר פי המכה אפי' במקום שיש לתלות כגון שדרסה או רצצה טרפה דלא כאו"ה. או"ח שם. ב"ח שם. כנה"ג בהגב"י או' קט"ז. בל"י או' י"ז. שה"מ או' ע"ג. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן קו

קו) **שם. ואם לאו אסורה מספק.** והכא אסור אפי' למ"ד דכל ספק טרפות דאתיליד לאחר שחיטה תלינן לקולא דכיון שהספק מחמת חסרון ידיעה או דכיון דאין במה לתלות א"כ עינינו רואות דלא נעשה לאח"ש ומסתבר יותר לאיסור מלהיתר וכל כה"ג לכ"ע אסור. ש"ך ס"ק כ"א.

סימן נו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **ניטלו צומת הגידין או שנפסקו.** פי' שנפסקו זה מזה באמצע. ולא זו אף זו קתני לא זו ניטלו שלא נשתייר מהם כלום שהוא פשיטא דאסור אלא אף נפסקו שהם מחוברים שם עדיין אלא שנקרעו אפ"ה אסור. פרישה או' ב' כנה"ג בהגה"ט או' א' מש"ז או' ב' מחב"ר או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. או שנפסקו טרפה.** וה"ה לקות מטרפת אם לקו שיעור המטריף בפסיקה. פר"ת או' ב' זב"ת או' ב' זב"ש או' א' ענ"ה סי' ט"ל או' ד' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. או שנפסקו טרפה.** ואם לא ניטלו לגמרי ולא נחתכו אלא שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מעל העצם עד למעלה דעת הב"י להכשיר. וכ"ה דעת הלבוש. פרישה או' א' פר"ת או' א' ער"ה או' א' אבל הב"ח כתב שהיא טרפה דלא כב"י. וכ"כ הט"ז סק"א. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגב"י או' א' פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' מש"ז או' א' ובשפ"ד או' א' שה"מ או' א' זר"א או' רפ"ו. מחב"ר או' ב' חכ"א כלל כ"ד או' י"ב. לב"ש סי' ו'

סעי' ב' או' ג' בי"צ ח"א או' ג' ענ"ה שם או' ב' וכתב שכ"ה דעת הרשב"ץ בס' י"ש דף יו"ד ע"א. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **ומיהו** זהו דוקא כשנקפל כל שיעור ארכן אבל אם נשתייר מקצת שיעורם עדיין דבוק לעצם כשר. לב"ש שם או' ד' בי"צ שם. ענ"ה שם. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **ואם** נברא חסר צוה"ג כתב הרשב"ץ בס' י"ש דף יו"ד ע"א דלדעת הרמב"ם דחסר אינו כניטל כשרה ולהרשב"א טרפה יעו"ש וכתב המש"ז או' א' דלדידן בהפ"מ כשרה. וכ"כ הלב"ש שם או' י"א. בי"צ ח"ב או' ה' והוא ע"פ מ"ש בהגה לעיל סי' ן' סוף סעי' ב' אבל המחב"ר או' ה' כתב דלפי מה שכתב בסי' ן' סוף או' יו"ד דנקטינן להטריף כהרשב"א והר"ן אף בהפ"מ ה"ה הכא עכ"ל והוא ע"פ פסק סתם הש"ע לשם סעי' ב' ועיין בדברינו לשם או' ז'.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ב'**] **צוה"ג הם בבהמה בעצם האמצעי כלפי חוץ וכו' ויש מי שאומר שהם כלפי פנים וכו' הגה. ויש להחמיר כשתי הסברות.** וכ"כ ב"י. תו"ח כלל פ"ז או' יו"ד. רש"ל פ' המקשה סי' י"ד. ב"ח וכתב והכי נהוג. ש"ך סק"ב וכתב ודלא כלבוש. כנה"ג בהגב"י או' ט"ו בשם כמה פו' פר"ח או' ב' פר"ת או' ג' לה"פ או' ד' בל"י או' ב' זר"א או' רפ"ז. שה"מ או' ב' חכ"א שם או' יו"ד. לב"ש סי' ו' סעי' א' או' א' בי"צ ח"א או' א' זב"ש או' ד' ענ"ה שם או' ה' תו"ז סי' פ"ה או' ג' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **ודע** דגם בעוף העיקר צוה"ג מחוץ וצריך להחמיר ככל הפי' ולבדוק מחוץ ובפנים והם יותר מי"ו בתרווייהו. שפ"ד או' ב' מחב"ר או' ה' לב"ש שם או' ט' בי"צ ח"ב או' א' ביא"ב בשפ"ז או' ג' זב"ש או' ה' ענ"ה שם. זב"צ או' ו' ומ"ש ביה"ל דבעוף כ"ע סברי דצוה"ג הם בפנים לצד חלל הגוף ולא לצד חוץ כבר דחה דבריו בתשו' מעיל צדקה סי' ל"ז והעלה דכל דיש רקבון בעוף במקום צוה"ג הן מצד חלל העוף או בכל צדדי הרגל יש לאסור אפי' בהפ"מ וכבוד שבת יעו"ש. והב"ד המחב"ר שם. פ"ת או' א'.

סעיף קטן ח

ח) **שם** בהגה. אבל הסברא ראשונה היא עיקר. פי' הגם דלענין דינא יש להחמיר כב' הסברות מ"ע היכא דיש עוד צד סברא להקל יש לסמוך על סברא ראשונה דהם דוקא כלפי חוץ ולא מבפנים. מנחת יעקב על התו"ח כלל פ"ז או' כ"ב. שפ"ד שם וכתב דהיינו

כשיש ספק בפנימים יש להתיר מטעם ס"ס. מחב"ר או' ו' זב"ת או' ד' לב"ש שם בביאור או' א' ביא"ב בשפ"ז שם. ענ"ה שם או' ה' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) וכיון שצה"ג הפנימים הם ספק טרפה אם נבראת בהמה חסר צוה"ג הפנימים כשרה. לב"ש שם או' ג' ובביאור שם. זב"צ או' ח' ועיין לעיל או' ה'.

סעיף קטן י

י) וכן אם נקפלו צוה"ג הפנימים דהיינו שנבדלו מהעצם ומהבשר ועומדין באויר ואינם דבוקים כלום כל שעדיין הם למעלה ולמטה מחוברין לגוף, ויונקין ממנו כשר אפי' אם כל שיעור ארכן נקפל רק דבוקים בגוף למעלה מחצי השוק ולמטה מהערקום כשרה. לב"ש שם או' ו' זב"צ או' ט' והיינו ג"כ משום דאיכא פלוגתא בזה כמ"ש לעיל או' ג' ובכה"ג בצוה"ג הפנימים דאין מחמירין אלא מספק יש להכשיר וכמ"ש לעיל או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) [**סעיף ג'**] **התחלתם למעלה מהערקום וכו'** שקורין קוגי"ל. ובל"א טשי"ך. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ג. ד' שמות יש לו ערקום רכובה קוגי"ל טשי"ך. שפ"ד או' ג' ובלשין ערבי קורין אותו כעב. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יב

יב) [**סעיף ד'**] **נפסקו או ניטלו כנגד הערקום כשרה.** ואעפ"י שצה"ג מתפשטות עד העקב כבר התחילו להתקשות ונעשות כעצם ואין טריפות צה"ג אלא במקום שהם רכים ועומדים לעצמן כגידין ולא קשה כעצם. פרישה או' ו' בשם הרשב"א. ט"ז סק"ה. זב"ת או' ז'.

סעיף קטן יג

יג) שם. כנגד הערקום כשרה למעלה מהערקום וכו' טרפה. ואם נחתך כנגד הערקום או בין הערקים לפרק האמצעי או לפרק התחתון כבר נת' לעיל סי' נ"ה מאו' ט' עד או' י"ד קחנו משם.

סעיף קטן יד

יד) [**סעיף ה'**] **שיעור ארכן וכו'** בבהמה גסה י"ו אצבעות ויש מי שאומר שהוא שיעור ד' אצבעות ולענין הלכה בצה"ג דכלפי ענים מקלינן ואין להטריף אלא עד ד' אצבעות משום דהו"ל ס"ס ובצה"ג דכלפי חוץ הגם דאיכא נמי ס"ס כיון דטפי מכרעא מלתא כדעת הראשונים אין לסמוך לדון ס"ס אלא בהפ"מ. פר"ת או' ו' זב"ש או' ח' ענ"ה סי' ט"ל או' ז' תו"ז סי' ע"ה או' ז' ועיין לעיל סי' מ"ו או' נ"ד.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ו'**] **יש גידים אחרים וכו'** ואותם אינם בכלל צה"ג. פי' ואם נפסקו כשרה. וגידים אלו הנבלעים הם בפנימים ואם ימצא בחיצונים ג"כ דינא הכי. ב"י. זב"ת או' יו"ד. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן טז

טז) [**סעיף ז'**] **צוה"ג בבהמה ג' אחד עב וב' דקים נחתך העב לבדו מותרת וכו'** נחתכו השנים הדקים מותרת וכו' זהו דעת הרמב"ם אבל דעת רש"י לאסור אפי' בנפסק רוב של אחד כמ"ש הטור. וכתב הש"ך סק"ו דכמה פו' ס"ל כרש"י וע"כ כתב דיש להחמיר באיסור דאו' יעו"ש. אבל דעת מור"ם ז"ל שלא הגיה על דברי הש"ע משמע שמסכים לדברי הש"ע. וכ"פ הלבוש כדברי הש"ע. וכ"ה דעת הפר"ח או' ה' פר"ת או' ז' שה"מ או' ה' זב"ש או' יו"ד. ענ"ה שם או' ט' תו"ז סי' פ"ה או' י"א. זב"צ או' י"ד. מיהו חכ"א כלל כ"ד או' י"ג כתב דיש להחמיר כדברי הש"ך ואין להקל כדברי הש"ע אלא בהפ"מ.

סעיף קטן יז

טוב) **שם. נחתכו השנים הדקים מותרת וכו'** ואפי' אם נחתכו השנים הדקים וג"כ נחתך מיעוט העב ונשאר דוקא רוב העב כשרה. וכן אם נחתך העב ומיעוטן של שנים הדקין ולא נשאר אלא רוב שנים של הדקין כשרה. אבל אם נחתכו רוב של כל הג' ונשארו מיעוטם טרפה. פר"ח שם. שה"מ או' ו' והגם שהפר"ת מכשיר בזה כתב הענ"ה שם דלדינא נקטינן כמ"ש הפר"ח. וכ"פ התו"ז שם או' י"ב. זב"צ שם.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ח'**] **בעוף הם בעצם האמצעי וכו'** ואם נפסק רובו של א' מהם טרפה. ואי הוי מחצה שרי. פר"ת או' ח' זב"ת או' י"ז. זב"ש או' י"א. ומיהו אנן אין בקיאין בזה ודרכנו להטריף בכל רעותא בצוה"ג של עוף והגם דלמראה עינינו אנו רואים מעט מזער מטריפין. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יט

יט) [**סעיף ט'**] **סימן מקום שכלה צוה"ג וכו' הגה ומי שבקי לשער וכו'** ועכשיו ח"ו לומר שהוא בקי. לב"ש בפתיחה לדיני טרפות העצמות או' ל"ה. גליון מהרש"א.

סעיף קטן כ

ך) **שם בהגה. ומי שאינו בקי לשער ישער ברוחב אצבע אגודל.** כ"ה במהרי"ל עי"ש. ש"ך סק"ז. ורש"ל פ' המקשה סי' י"ב כתב שזהו צודק לפי פירש"י שפירש בשור הגדול ד' אצבעות (שהוא דיעה ב' דסעי' ה') אבל לפי מה דק"ל י"ו אצבעות כדעת הרמב"ם

(והוא דיעה א' דסעי' ה') לא יספיק אצבע ולכל הפחות בעוף ב' אצבעות. ט"ז סק"ז. לה"פ או' ח' בל"י או' ז' ומ"מ לעת הצורך בע"ש והפ"מ יש להקל באצבע דהוי כעין ס"ס. מש"ז או' ז' ובשפ"ד או' ז' פ"ת או' ג' ענ"ה סי' ט"ל או' י"א. ומיהו דעת הלב"ש בפתיחה או' ל"ה ול"ו ול"ז ובפנים סי' א' סעי' ט' או' ה' דאין להכשיר ברוחב אגודל אלא בעוף הדק כמו תרנגולת אבל ביותר גדול מתרנגולת צריך ב' אצבעות יעו"ש ועיין לקמן או' ל"ח.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. ולעולם אין צוה"ג למעלה מחצי עצם האמצעי. פי' הן בעוף קטן מאד הן בבהמה גדולה דשם אין שייך שיעור. ט"ז שם. מש"ז שם. ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז או' ח'.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. ולעולם אין צוה"ג למעלה מחצי עצם האמצעי. ועל זה יוכל כל אדם לסמוך בין בעוף בין בבהמה. תו"ח כלל פ"ז סוף או' יו"ד. ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגב"י או' מ"ט. וכ"כ הפר"ח או' ז' דהיותר נכון לשער מחצי עצם האמצעי ולמעלה בין בעוף בין בבהמה. וכ"כ שה"מ או' ט' זר"א או' רצ"ד. שו"ג או' י"ט. מחב"ר או' י"ב. זב"ת או' י"ט. לב"ש בפתיחה או' ל"ז ובסי' ו' סעי' ב' או' ד' זב"ש או' י"ב. ענ"ה שם. פ"ת שם. תו"ז סי' פ"ה או' ט"ו. זב"צ או' ט"ז וכתב שכן מנהגם בעיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. ואנו אין בקיאין בבדיקת צוה"ג של עוף וכו' אבל בבהמה שגידיו גדולים ואינם רק ג' יבדוק למי שבקי בבדיקתן. או"ה כלל ן' או' ג' ד"מ או' ג' תו"ח כלל פ"ז או' יו"ד. ב"ח בסוף הסי' וכתב דאפי' יש רקבון ונימוח כיון שאין רעותא מבוררת יכול לסמוך על הבדיקה בבהמה. ש"ך סק"י. כנה"ג בהגב"י סוף או' ן' פר"ח או' ח' בל"י או' יו"ד. שפ"ד או' יו"ד. שה"מ או' יו"ד. שו"ג או' ך' חכ"א כלל כ"ד או' ט"ו. זב"ת או' כ"ב. לב"ש סי' ו' סעי' ב' או' י"ג ביא"ב בשפ"ז סוף או' יו"ד. בי"צ ח"ג סוף או' ב' ענ"ה סי' ט"ל או' י"ב. תו"ז סי' פ"ה או' ט"ז. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן כד

כד) ואם יש שם חתך במקום צוה"ג זה בא מעשה לידינו והטרפנו. חכ"א שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. ולכן בכל מקום דאיכא מכה במקום צוה"ג אפי' אינו רק נפוח ונצרר הדם מאחר שהיה צריך בדיקה ואין אנו בקיאין בעוף הוא טרפה. אבל הכל לפי הנפוח

וצריך המורה קודם שיטריף שיחתוך הנפוח ויעיין בו אם נראה מתוך הנפוח שיש בו ריקבון ונימוח ויש לחוש לנפסק א' מן הגידין אז יש להטריף. רש"ל בא"ו שלו וביש"ש פ' המקשה סס' ט"ו. והב"ד הב"ח בסוף הס' וכתב אבל כשיחתוך הנפוח ולא נראה בו ריקבון ונימוח כשר וא"צ לבדוק הגידין אבל כשנראה בו ריקבון יש להטריף ואין לסמוך על הבדיקה דאין אנו בקיאין עכ"ל וכ"כ הט"ז סק"ח. ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגב"י שם. פר"ח או' ט' מנ"י על התו"ח כלל פ"ז או' ך' לה"פ או' ט' בל"י שם. שה"מ או' י"א. שו"ג שם. זר"א או' רצ"ה. זב"ת או' כ"ג. לב"ש שם. בי"צ שם. ביא"ב בשפ"ז שה. ענ"ה שם. תו"ז שם או' י"ט. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כו

כו) ונראה דה"ה אם רואה קצת רקבון בעובי הבשר וכשמעמיק יותר בעובי הבשר יכלה שם הריקבון קודם הגיעו אל מקום צוה"ג סמוך לעצם באופן שבמקום צוה"ג הבשר בריא כשר וא"צ לבדוק צוה"ג כלל. לב"ש שם. בי"צ שם או' ה' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כז

כז) וכל זה דוקא בנפוח אבל בשנוי מראה בלחוד בכה"ג דאין כאן שום לקותא !ולא נפוח מכשרינן לגמרי וא"צ לחתוך ולראות אם יש ריקבון ונפוח. ב"ח שם. ט"ז שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. מנ"י שם. לה"פ שם. בל"י שם. משז"ז או' ח' ובשפ"ד או' י"א. שה"מ שם. זר"א שם. שו"ג שם. זב"ת שם. לב"ש שם או' י"ב. בי"צ שם או' א' ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז או' יו"ד תו"ז שם או' ך' ומ"מ טוב להחמיר ולעיין ע"י שיחתוך ולראות אם יש רקבון. ב"ח שם. כנה"ג שם. לה"פ שם. בל"י שם. שה"מ שם. לב"ש שם. בי"צ שם. ביא"ב שם. תו"ז שם. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כח

כח) וכן בנצרר הדם דוקא נצרר הדם הרבה עד שכמעט אין הגידין ניכרין מפני הדם אבל צרורות דם מועטת אין להטריף כשאין רואין שום רעותא בגידין. לבוש. ש"ך שם. כנה"ג שם. לה"פ שם. בל"י שם. מנ"י שם. שה"מ שם. לב"ש שם. בי"צ שם. ביא"ב שם. תו"ז שם או' כ"ב. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כט

כט) ואם יש בו ניפוח ונאבד השוק קודם שבדקו אם יש בו ריקבון טרפה מספק. זר"א או' רצ"ה. לב"ש סי' ו' סעי' ב' או' ט"ו וכתב בין בבהמה בין בעוף. בי"צ ח"ג או' ז' ומיהו ה"ד כשהיה הרעותא תוך אגודל בעוף דק או תוך ב' גודלין בעוף גם או למטה מחצי עצם בבהמה אבל כל שהיה למעלה מזה השיעור ונאבד כשר. לב"ש שם. בי"צ שם. זב"צ

או' כ"א. ומיהו עיין לעיל סעי' ה' די"א בבהמה גסה ד' אצבעות וא"כ בכה"ג שהוא ספק אפשר דיש להתיר מכח ס"ס אם הוא למעלה מד' אצבעות.

סעיף קטן ל

ל) **והיכא** דאיכא נפוח או נצרר דם מעט מבחוץ למעלה ממקום צוה"ג ונמשך אותו הנפוח עד לתוך מקום צוה"ג אלא שבמקום צוה"ג כבר כלה הנפוח ואין שם רק שינוי מראה דינו לכל דבריו כאלו היה הנפוח גם במקום צוה"ג עצמם. לב"ש שם או' י"ח. בי"צ שם או' יו"ד. ור"ל וצריך בדיקה. כמ"ש לעיל או' כ"ה. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לא

לא) **וכן** לפעמים נזדמן שע"י הקשירה שקושרין בכח את הרגלים נראה רושם הקשירה ירוק סביב ולפעמים נחתך העור וקצת בשר ע"י הקשירה ושוב אין ניכר רעותא כשר. כריתי או' ו' לב"ש שם או' י"ב. בי"צ שם או' א' זב"ש או' י"ד. וכ"כ מטה יוסף ח"ב סי' ו' דף ל"ז ע"ב בעוף שהיו רגלים שלו במקום צוה"ג מחמת הקשירה ורד"י בלע"ז דיש להכשיר מאחר שלא היה נצרר הדם ולא נפוח יעו"ש מיהו הרב ימין משה בסי' זה כתב דאם הוא נפוח או נשתנה מראיתו מחמת הקשירה שקושרין את העופות יש להחמיר שלא לשחטו עד שיחזור ויבריא וכתב שכן נוהגין בעה"ק ירושת"ו. והב"ד זב"צ או' כ"ג וכתב שכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א אלא שכתב שם זב"צ דאם כבר נשחט יש לסמוך על דברי הכרתי ודעמיה ולהכשיר ואפי' אם נחתך העור וקצת בשר ע"י קשירה הנז' כל שהבשר שעל צוה"ג בריא ושלם כשרה עכ"ד.

סעיף קטן לב

לב) **שם בהגה. אפי' אינו רק נפוח ונצרר הדם וכו'** וה"ה כל מין רעותא וכדמוכח מס' התרומה. הרב ב"ד סי' ח' מחב"ר או' י"ג.

סעיף קטן לג

לג) **תרנגולת** שזרקו לה אבן ונשמט רגלה בין ארכובה לשוק אין לחוש שמא נפסקי הגידין הרב מהר"ח עשאל הב"ד ב"ד שם. שו"ג מחו' או' ב' וכתב שכן עשה מעשה. מחב"ר או' י"ד. ענ"ה שם או' י"ד. תו"ז סי' פ"ה או' כ"ג וכן הכשיר בהדיא הרדב"ז ח"א סי' כ"ז. מיהו הלב"ש בפתיחה או' מ"א ובסי' א' סעי' י"ב או' א' כתב לאסור אפי' בהפ"מ. וכ"כ הבי"צ חלק יו"ד או' א' והב"ד זב"צ או' ל"ד וכתב דלענין דינא יש להכשיר בהפ"מ ומיהו צריך המורה לפתוח מקום צוה"ג ולעיין אם הבשר שלם מכל צד ואז יכשיר בהפ"מ עכ"ד.

סעיף קטן לד

לד) בהמת נפוחת רגל צולעה ואמר הגוי שנשברה רגלה. ואחד שחטה ואכלה ולא בדק אם יש שבר או נפסקו צוה"ג ראוי לעונש שחייב נדוי. חו"י סי' קמ"ח. מחב"ר או' ט"ו. זב"ש או' י"ט. תו"ז שם או' כ"ד. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן לה

לה) מעשה בירך של עוף שהיה נרגש בו במשמוש היד באיזה מקומות קשה כאבן וקלפתי העור וראיתי שהיו צמחים קשים כמו טנרי אדוקים על הבשר והבשר תחתיהם שלם ויפה בלי שום שנוי ולא קורט דם ולא שום לקותא לא בבשר ולא בעור והכשרתי אע"ג שהיה במקום צוה"ג דלא מצינו בועא וטנרי אלא בריאה. מזמור לדוד בסוף סי' זה. זב"ש או' ט"ז. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לו

לו) ניפוח בגיד יש להחמיר וצריך להיות ודאי רוב הגיד בריא בלי ניפוח. דע"ק סוף או' ב' זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לז

לז) [**סעיף יוד**'] **נשבר העצם במקום צוה"ג ונקשר ונתרפא יפה יש מתירין וכו'** בלא בדיקה דכיון דנתרפא יפה מוכח דאין רעותא. והאוסרים כתבו הטעם דכיון דאילו הובא העוף לפנינו (קודם שנתרפא) היה צריך בדיקה א"כ עכשיו נמי אין להתיר בלא בדיקה ולדידן כיון דאין אנו בקיאין בבדיקת העוף טרפה. ול"ד דלעיל סי' נ"ה סעי' י"ב דאם נתרפא שאשי"י דכשר דהתם שלא במקום צוה"ג והטרפות תלוי ביציאת העצם לאויר העולם והלכך כיוך שנתרפא כשרה דאם איתא דיצא לאויר העולם שוב לא חזר להתרפאות משא"כ הכא דאיכא למיחש לפסיקת א' מהגידין. ש"ך ס"ק י"ב.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. ולדידן דאין אנו בקיאין בבדיקת העוף טרפה. והיינו שרואין צוה"ג מחיים וכל שיש שבר בעוף מחצי עצם ולמטה מטריפין משום דלא בקיאינן בבדיקת צוה"ג בעוף. אמנם אם יש רוחב אגודל חוץ מהבוכנא בתרנגולת וב' גודלין חוץ מהבוכנא בעוף הגדול מתרנגולת ויש עוד צד להקל או בהפ"מ יש להכשיר אם עוחא"ר כמבואר בלב"ש בפתיחה או' קל"ה וקל"ו וקל"ז ובפנים סי' א' סעי' ט' או' ה' יעו"ש.

סעיף קטן לט

טל) שם בהגה. ואין אנו בקיאין בעוף וכו' אבל בבהמה בקיאינן אפי' בנשבר ומיהו ה"ד כשחזר ונקשר אבל אם עדיין שבור כיון דיש רעותא גדולה כ"כ יש לאסור גם בבהמה.

ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"א. בל"י או' י"א. זר"א או' רצ"ז. שה"מ או' י"ד. חכ"א כלל כ"ד או' ט"ז. ענ"ה שם או' ט"ו. ומשמע מדברי הש"ך הנז' דכל שנקשר אפי' שאין שאשי"י אלא שעשי"י דהיינו ששוכבין זע"ז יש להכשיר בבהמה ע"י בדיקה. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' ט"ו. שה"מ שם. אבל השפ"ד או' י"ג כתב צ"ע אם להתיר בהמה באין שאשי"י יעו"ש וכ"כ הזר"א שם דאין להתיר אלא בשאשי"י. שו"ג או' כ"ב. מהר"ש בשו"ת תורת חיים ח"ג סי' ט"ו. הלק"ט ח"א סי' רצ"ג. תו"ז סי' פ"ג או' כ"ט. מיהו הלב"ש סי' א' סעי' י"א או' א' כתב דאם העור והבשר שלם אף אם נקשר שעשי"י יש להכשיר ע"י בדיקה אבל מסתמיות דברי הפו' הנז' משמע דאף אם העור והבשר קיים בעינן שאשי"י אך אם הוא ספק שאשי"י או שעשי"י יש להכשיר ע"י בדיקה. מהרח"ש בשו"ת תורת חיים שם. הלק"ט שם. מחב"ר סי' נ"ה או' כ"ב. תו"ז שם.

סעיף קטן מ

מ) ואם נשמט השוק מהערקום בבהמה צריך בדיקה בצוה"ג. לב"ש סי' א' סעי' י"ב או' א' וכ"כ לעיל סי' נ"ה או' י"א דאם נשבר או נחתך בין הערקום לפרק האמצעי ולא יצא לחוץ יש להתיר ע"י בדיקה מאדם בקי בצוה"ג יעו"ש וא"כ כ"ש בנשמט.

סעיף קטן מא

מא) ואם בעוף נשמט בין הארכובה לשוק עיין לעיל או' ל"ג.

סעיף קטן מב

מב) בדיקה זו בצוה"ג שאמרנו היינו צוה"ג החיצונים וגם הפנימים ואיזה מהם שנתקלקל טרפה. לב"ש שם או' ג' ועיין לעיל סעי' ב' ובדברינו לשם מה שיש איזה חילוקים בין החיצונים לפנימים יעו"ש.

סעיף קטן מג

מג) נפרך קורט מהעצם באורך יש לחוש לצוה"ג. דע"ק סוף הסי' מק"מ או' י"ח. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מד

מד) בתרנגול מסורס רגיל להיות ראש השוק במקום צוה"ג בולט בשינוי ואין חשש. דע"ק או' ז' מק"מ שם. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מה

מה) עוף שנשבר במקום צוה"ג לא מהני שהיית י"ב חודש או כ"א יום להטלת ביצים מיום השבירה דלא לשעת שבירה חיישינן אלא מתוך שהולך על רגלו ודוחק אותו חיישינן בכל שעה שמא נתקלקלה צוה"ג. מיהו אם נקשר היטב שאשי"י ולא נשאר

שום עוקץ כלל ואח"כ נשתהא יב"ח או כ"א יום מהני וליכא למיחש. שפ"ד סוף או' י"ג. מכתם לדוד חי"ד סי' ט' מחב"ר בקו"א סי' ז"ן או' ב' ענ"ה שם או' ט"ז. תו"ז סי' פ"ג או' מ"ז. זב"צ או' ל"ז. ועיין לקמן סי' נ"ז או' קט"ז.

סעיף קטן מו

מו) מיהו אם השבר הנז' הוא למעלה משיעור אגודל אף שהוא מחצי עצם ולמטה מהני ליה שהיית יב"ח או כ"א יום. זכ"ל ח"ג או' ק"ב. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מז

מז) אם נשבר מחצי עצם ולמעלה והעצם שלמעלה ירד עד מקום צוה"ג והשברים נקשרים זב"ז יש להטריף דיש לחוש דבעת דחיפתו למטה נפסק א' מן החוטים או רובו של א' מהם אעפ"י שאין בעצם עוקץ. בל"י או' ה' וכ"כ כנה"ג בהגב"י סי' נ"ה או' קי"ג בשם הרדב"ז ח"ב סי' מ"ד. ענ"ה סי' ט"ל או' י"ט. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן מח

מח) וכתב הכנה"ג בהגה"ט או' ט"ז בשם דמ"א דעוף גדול כמו אווז וכן בתרנגול שקורין מנגלש"י הא"ן אם נשבר במקום צוה"ג דיש להתירו בבדיקה והיינו שרואין גיד גיד ומניחין אותו בפ"ע יעו"ש והבל"י או' ח' כתב בשם דמ"א דבמנגלש"י הא"ן אנו בקיאין ולא זכר אווז והב"ד השפ"ד או' יו"ד וכתב דבהפ"מ הסומך על דמ"א לא הפסיד לבדוק באווזא ומ"מ צריך זהירות עכ"ל והב"ד ענ"ה שם או' ח"י. ומשמע דה"ד באווז אבל בתרנגול מנגלש"י הא"ן שקורין אנדי"ק יש להתיר בבדיקה אף באין הפ"מ. ומ"מ נראה דה"ד במקום שנהגו ורגילים לבדוק אבל במקום שלא נהגו יש להחמיר אפי' בהפ"מ.

סעיף קטן מט

מט) אם הכו בהמה בגיד הנשה שלה בחץ יש לחוש לפסיקת צוה"ג וצריכין בדיקה. פר"ח או' ח' וכ"כ ד"מ בסוף הסי' בשם הג"א פא"ט. זב"ת או' כ"ב. ענ"ה שם או' י"ג. זב"צ או' מ"א. אבל אם הכו אותה במקל כשרה. ד"מ שם בשה הג"א שם. ענ"ה שם.

סעיף קטן נ

נ) אם נרקב העור ובשר שלא במקום צוה"ג או במקום שאין לחוש !לאעכול ניביה אפי' נחסר כל העור והבשר ואפי' עד העצם אם אנו רואים שהעצם שלם מן השבר יש להכשיר בפשיטות אבל אם הריקבון במקום צוה"ג או שיש לחוש לאעכול ניביה הגם שהעצם קיים צדדי החומרא נראים ביותר וטרפה. עיקרי הד"ט סי' ו' או' ו' !זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן נא

נא) **עצם** שנשבר בעוף למעלה מצוה"ג ונקשר ויש ספק שמא בתולדתו נעשה והיה השבר למטה מאצבע וע"י שנתגדל עכשיו השבר למעלה אם רואה שהעליון בריא והתחתון יש בו ריקבון תלינן השבר בצוה"ג וטרפה. שפ"ד בסוף הסי' ענ"ה שם או' ך' מק"מ או' י"ט.

סעיף קטן נב

נב) **עיקום** בעצם מקטנות העוף אין חשש לצוה"ג. מק"מ סוף או' י"ח. זב"צ או' מ"ג.

סימן נז

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **דרוסה טרפה**. וטעמא דדרוסה שהארס יורד ושורף את הבשר ונוקב תוך הבשר ויש לחוש שמא ירד במקום שנטרפת בנקב משהו. לבוש. זב"ת או' א' והתו' כתבו (חולין מ"ב ע"א) דטעמא לאו משום דסופו לינקב דא"כ בכלל נקובה היא אלא טעמא דדרוסה שהארס שורף וסופה למות. זב"ת שם.

סעיף קטן ב

ב) **שם**. **דרוסה טרפה**. פי' שמכה בצפרנים ומטיל ארס והוא אדום כדאמרינן בא"ט אשכח עלי תרי קרטי דמא וטרפה. פר"ח או' א' זב"ת שם. מק"מ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם**. **דרוסה טרפה**. ואין חילוק בין שיהיה הנדרס או הדורס זכר או נקבה. או"ה כלל נ"ז או' א' כנה"ג בהגה"ט או' ד' ענ"ה סי' מ' או' ה' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם**. **כיצד הארי יש לו דריסה אפי' בשור הגדול וכו'** ואפי' שהוא גדול מהארי. ב"ח. ט"ז סק"ב. פר"ח או' ב' שה"מ או' ג' זב"ת או' ב' ענ"ה שם או' א' בין שיש מצילין בין אין מצילין ואצ"ל בדזוטר מניה. פר"ת שם. זב"ת שם. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) **שם**. **הזאב אין לו דריסה בבהמה גסה וכו' וי"א דיש לזאב דריסה בבהמה גסה**. ב"ח. ביה"ל או' א' ונראה דהיכא דאפשר למכרו לעכו"ם בלא הפסד יש למכרו לעכו"ם ואסור לשחטו. ש"ך סק"א. פר"ח סוף או' ג' בל"י או' א' שה"מ או' ו' חכ"א כלל כ"ה או' ב' זב"ת או' ג' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ואפי' בקטנה שבהם כגון בעגלים.** ומהרש"ל פא"ט סי' ע' וב"ח אוסרים בעגלים ויש להחמיר במקום שאין הפ"מ אבל ודאי מותר למכרו ודלא כהב"ת דאוסר למכרו לעכו"ם ונראה דהיכא דליכא הפ"מ במכירתו לעכו"ם אעפ"י שצריך לזלזל קצת בדמי המכירה חייב למכרו לעכו"ם. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ד' בל"י או' א' חכ"א שם. ובספק דרוסה יש להקל דהוי ס"ס אולי הלכה כהנך רבוותא דס"ל אין דרוסת הזאב בגסה ואת"ל יש דרוסה אולי לא דריס. כו"פ או' א' שפ"ד או' א' חכ"א שם. ביא"ב באד"ז או' א' גבעת שאול סי' ז' פ"ת או' ב' ענ"ה סי' מ' סוף או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. חתול ונמיה ושועל וכו'** אבל יש להם דריסה בגדיים וטלאים. והיינו כל זמן שנקרא כן בלשון בני אדם. חכ"א שם או' ג' ביא"ב באד"ז או' א' זב"צ או' יו"ד. ועיין לעיל סי' ט"ל או' רנ"ב.

סעיף קטן ח

ח) **שם. וכ"ש בכל העופות.** ואפי' בעופות שהם גדולים מגדי וטלה. פר"ת או' ה' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. כלב אין לו דריסה וכו'** ואם ניקב עד החלל דינו כקוץ וכו' שנתבאר דינו סי' נ"א. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ד. ור"ל שאין אנו בקיאין בבדיקה וטרפה. ביא"ב בשפ"ז או' ה' ענ"ה שם או' י' בי"צ בעמ"ז או' ח' זב"צ או' ה' ואם בשן ניקב אם הוא רחב יש לו בדיקה כמו בקנה רחב המבואר בסי' נ"א יעו"ש. שפ"ד או' ד' חכ"א שם או' ה' ביא"ב שם. בי"צ שם. ענ"ה שם. זב"צ שם וכתב וכן עשינו מעשה.

סעיף קטן י

י) **שאר חיות טמאות כל שאינה גסה מהזאב וכו' הגה. ויש מחמירין עוד דכל שהיא מזאב ולמעלה וכו'** הדוב והנמר הם למעלה מהזאב ודינם כארי דדרסי בבהמה גסה. מיהו למכרו (הנדרס) לגוי פשיטא דשרי אבל בדקה אסור למכרו לגוי דלא גרע מזאב. ש"ך סק"ו. פר"ח סוף או' ז' בל"י או' ד' שפ"ד או' ו' שה"מ או' יו"ד. זר"א או' רצ"ח. חכ"א שם או' ו' זב"ת או' ה' זב"ש סוף או' א' ענ"ה שם או' ד' ביא"ב בשפ"ז או' ו' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יא

יא) שם בהגה. ויש לחוש לחומרא. ובהפ"מ שרי. כנה"ג בהגב"י או' י"ג. שפ"ד סוף או' ז' יד אליהו סוף או' ט'. וה"ד בגסה משום דלדברי הש"ע כשרה אבל בדקה אין להכשיר אפי' בהפ"מ כיון דגם דלדברי הש"ע יש דריסה.

סעיף קטן יב

יב) ועכבר אין לו דריסה. תו"ז סי' מ' או' ד' וכ"כ הבי"צ בתה"ב או' ג' דיש מיני עכברים גדולים שקורין ראטסין נכנסין בכלוב והמה מזיקין לעופות אין להם דריסה רק נשיכה בשיניה ולא הוי רק כקוץ בעלמא וצריך בדיקה בכ"מ שהנקב משהו פוסל כגון אם יש נקב פצע בראש מקום הגלגולת או בצואר ממול העורף וצריך לבדוק בגלגולת אם הוא שלם ויפה ואם הוא סמוך לושט אין לו בדיקה וטרפה. אבל ממול העורף לא חיישינן שמא הוחזרו הסימנים ממול העורף. וה"ה שצריך לבדוק כנגד הבני מעיים אם אין שם נקב ואז כשר ודינו כשאר מסוכנת לענין פירכוס עכ"ד. ביא"ב באד"ז או' ט"ז. והיינו בידוע שנכנסו שם אלו העכברים אבל מסתמא לא חיישינן וכמ"ש לקמן סעי' י"ג.

סעיף קטן יג

יג) כל חיות ועופות הטהורים אין להם דריסת ארס. תו' חולין דף נ"ג ע"א ד"ה שאר. ב"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ג' מש"ז או' א' ביא"ב בשפ"ז או' א' ענ"ה סי' מ' או' ה' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יד

יד) בהמה טמאה אין לה דריסה. כנה"ג שם. מש"ז שם. ביא"ב שם. ענ"ה שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ב'**] **כל העופות אין להם דריסה וכו'** חוץ מהנץ שיש לו דריסה בגו"ט וכו' ודוקא נץ יש לו דריסה בגו"ט אבל הגס אין לו דריסה בגו"ט. פרישה או' ז' כנה"ג בהגה"ט או' י"ב בשם כמה פו' שפ"ד או' ח' זב"ש או' ב' אבל הש"ך סק"ח כתב דכ"ש הגס דיש לו דריסה יותר מהנץ. וכ"כ הפר"ח או' ח' הל"פ בסעי' ב' זר"א או' רצ"ט. זב"ת או' ט' ביא"ב בשפ"ז או' ח' וכתב שה"מ או' י"א דהמיקל יכול לסמוך על המתירים. והר' זב"צ או' י"א כתב דבהפ"מ דוקא יש להקל ולסמוך על המתירים.

סעיף קטן טז

טז) שם. והוא שיקוב בצפרנו לבית החלל וכו' ועיין פר"ח או' ט' מה שהאריך בזה וסיים ולענין דינא לפי מ"ש לעיל בסי' נ"א דאנן לא בקיאינן בבדיקת הדקין מעתה כל

שנקב לחלל אפי' באמרי רברבי ואפי' לא האדים הבשר טרפה ודלא כהמחבר שנמשך אחר דברי הרמב"ם עכ"ל. זר"א שם. זב"ש שם. ענ"ה סי' מ' או' ז' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) שם. והוא שיקוב בצפרנו לבית החלל וכו' ולא כשאר דריסה שנחוש לה כשנתאדם הבשר שאין הארס שלו שורף כ"כ כשאר מינים הנזכרים אלא אפי' נתאדם הבשר ולא ניקב כלל אין חוששין לדריסתו עד שיקוב החלל. זב"ת או' ט'.

סעיף קטן יח

חי) [סעיף ג'] הנץ יש לו דריסה וכו' אפי' לא הגיע לחלל אבל הגיע לחלל כבר נת' דיש לו דריסה אפי' בגי"ט וכ"ש בכל העופות וכן בכל הסי' איירי אפי' לא הגיע לחלל. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' יו"ד. שה"מ או' י"ד. זר"א או' ש' חכ"א כלל כ"ה או' ט' זב"ת או' יו"ד. זב"ש או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' י"א. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. ודוקא בגדולים. ר"ל בתרנגולים גדולים. כ"ה בטור וב"י בשם הרשב"א. וכ"ה בלבוש.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. אבל בקטנים יש להם דריסה. ואפי' מן הגסים כגון האווזים ואינדיק וכדומה כל זמן שהם קטנים יש לו דריסה בהן. שפ"ד או' י"ג ואו' י"ד. ביא"ב בשפ"ז או' י"ב.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. אבל בקטנים יש להם דריסה. ואעפ"י שהם גסין בגופן יותר מן הנץ. הרשב"א בתה"ב דף מ"ד. פר"ח או' י"א שה"מ או' ט"ז. זב"ת או' י"ג.

סעיף קטן כב

כב) שם. ושאר עופות הדורסים וכו' פי' אפי' למטה מן הנץ. ט"ז סק"ח. ש"ך ס"ק י"ד. הל"פ בסעי' ג' זב"ת או' י"ד.

סעיף קטן כג

כג) שם הגה. חוץ מן הגס וכו' וכ"ש אותם שלמעלה ממנו. ומבואר בחי' הרשב"א ובדברי הרא"ה בבד"ה דף מ"ג ע"ב דנשר דינו כגס. ש"ך ס"ק ט"ו. זר"א או' ש"א. ביא"ב בשפ"ז או' י"ד. ש"ך ס"ק ט"ז.

סעיף קטן כד

כד) שם הגה. חוץ מן הגס שקורין פלקו"ן וכו' או אסטור. ש"ך ס"ק ט"ז והנה בעוה"ר אין אתנו יודע מהו גס ומהו נץ ומהו פלאקו"ן ולא איסטו"ר ולא צאביל"ן וע"כ לדידן לענין דינא כל שמצינו עוף שדרס נאסור הדריסה מן הספק ואפי'. בגדול ממנו דשמא הוא גס או נץ או מינים אחרים שלדעת הר"ן והרשב"א שמן הנץ ועד הגס דרסי אפי' ברברבי מנייהו וא"כ יש להחמיר דכל עוף הדורס אסור. זב"צ או' י"ד. והיינו בעופות הטמאים אבל בעופות הטהורים אין להם דריסה כמ"ש לעיל או' י"ג.

סעיף קטן כה

כה) [סעיף ד'] כל אלו שאמרנו וכו' בין אם אין באים להצילו. דבכה"ג מסתבר יותר להתיר דאינו דורס כ"כ קמ"ל דאין חילוק. ש"ך ס"ק י"ז. זב"ת או' ט"ז ביא"ב בשפ"ז או' ט"ו.

סעיף קטן כו

כו) שם. בין אם אין באים להצילו. וכן באותם שאין להם דריסה אין חילוק בין אם אין מצילין או לא. ש"ך שם. פר"ח או' י"ד. שפ"ד או' י"ז. זר"א או' ט"ז ש"ב. שה"מ או' י"ט. זב"ת שם. חכ"א כלל כ"ה או' י"ב. ענ"ה סי' מ' או' ו' ביא"ב שם. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כז

כז) [סעיף ה'] י"א שעכשיו נוהגין היתר וכו' וזה מיירי בהוא שותק והם צווחים. ט"ז סק"ט. והש"ך ס"ק י"ח כתב דיש לחוש גם לזה שלא לאכלו אלא למכרו לעכו"ם רק בשניהם שותקים ולא ראינו שהכה אין לחוש כלל.

סעיף קטן כח

כח) שם. וכל שלא הכהו אין חוששין. אבל הכהו אפי' בלא רדיפה ודאי חוששין אפי' שניהם שותקין. ש"ך שם. פר"ח או' ט"ו. זר"א או' ש"ג. שה"מ או' ך' זב"ת או' י"ז. זב"ש או' ה' תו"ז סי' מ' או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' ט"ז. זב"צ או' ט"ז. ועיין לקמן סעי' י"א.

סעיף קטן כט

כט) ואם מותר למכרו לעכו"ם אם הכהו. דעת הט"ז שם להתיר וכן נוטה דעת הש"ך שם אעפ"י שכתב דצ"ע. אבל הביה"ל או' ב' כתב דאסור למוכרה לעכו"ם אלא א"כ ימיתנה תחלה. וכ"כ הפר"ח שם דאסור למכרו לעכו"ם ודלא כהאחרונים. וכ"כ ביא"ב בשפ"ז שם. זב"צ שם. ובמקום הפ"מ לסמוך אש"ך אבל אם גם רדף והכה נראה דגם הש"ך יודה דאסור למכרו לגוי. מק"מ או' י"א.

סעיף קטן ל

ל) ודוקא הכה ממש חיישינן אבל לפעמים כשזורקים מאכל לתרנגולים בא החתול וחוטף מהם ונגע בהם בידו ומניח ידו עליו ואיני כדרך רדיפה והכאה מותר דלא חשיבא הכאה אלא א"כ באה דרך רוגז. חכ"א כלל כ"ה או' ך' וכן אם מניח ידו על העוף להבריחו מהמאכל שלפניהם אין חשש. דע"ק סיף או' ג' מק"מ סוף או' יו"ד. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן לא

לא) מקצת אנשי מעשה כשיש תרנגולים בביתם אינם מניחים חתולים בביתם באותו פעם כשיש תרנגולים בביתם. ביה"ל או' ב' בל"י או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' ט"ז.

סעיף קטן לב

לב) לכ"ע בעופות הדקים יש לו דריסה ולכן לא יהיה בביתו של אדם חתול היכא שיש לו בבית צפרים קטנים כתורים ובני יונה שמא ירדפו אחריהם ולאו אדעתיה. דמ"א דף קל"ו ע"ב. כנה"ג בהגב"י או' נ"ד. בל"י שם. שה"מ או' ך' מק"מ או' ח' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן לג

לג) וראיתי כמה פעמים שהחתול שלנו אף שאינו מכה בצפרניו הצפורים הקטנים רק ! פוסק פיו נגדו הוא ממיתו. דמ"א שם. כנה"ג שם. בל"י שם. והשפ"ד בסוף הסי' הביא זה וכתב ומסתימת הפו' אין נראה כן דאין דריסה אלא ביד והניח בצ"ע. וכ"כ שה"מ שם דאין זה מצוי אצלנו רק בנחשים שרפים אבל בחתולים לא ראינו מעולם דבפוסק ממית ועינינו הרואות כמה חתולים מדלגים אחר עוף הדק וצועקים ואינם דורדים ולא ממיתים עכ"ל. וכן נראה דהדמ"א לא דבר אלא על מקומו אלא שכתב זה להורות דאם ימצא כן גם באיזה מקום דצריך להשגיח ע"ז.

סעיף קטן לד

לד) חתול שהכה לתרנגולת על הכנפים או על הרגל למטה מצוה"ג כשרה. בינת אדם באו"ה סי' י"ט או' ל"א. מק"מ סוף או' יו"ד. ביא"ב בשפ"ז סוף או' ט"ז. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לה

לה) חתול שמביאין מן היער אינם בני תרבות ודורסים. אבל חתול יערי שהרגילוהו בבית כמה ימים ובא בעצמו תמיד להבית ושוהה עם עופות ואינו מכה בהם הו"ל בן תרבות. דע"ק או' א' מק"מ או' ט' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לו

לו) חתול תרבות שרדף העוף ומצאו דם יוצא מהעוף חיישינן לדריסה. דע"ק או' ג' מק"מ סוף או' י"א. זב"צ או' כ"ג. ומ"מ מותר למכרו לגוי. מק"מ שם.

סעיף קטן לז

לז) [**סעיף ו'**] **אין דריסה אלא ביד וכו' ד' תנאים איכא בדריסה.** הא' מחיים. והב' יד ולא רגל. והג' צפורן ולא שן. והד' כוונה. כמבואר בטור ובש"ע. וסי' חצי"ך נחתו בי דהיינו חיים צפורן יד כונה. משפטי שמואל סי' ט"ז ויאיר נתיב. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. תו"ז ס' מ' או' י"ג. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לח

לח) שם. אין דריסה אלא ביד וכו' לאפוקי רגלים אחרונים של חיה אבל בעוף דאין לו אלא שתי רגלים לא שייך לפלוגי ביה ודורס ברגליו. ב"י בשם הרשב"א. ט"ז סק"י. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח אל' ט"ז. הל"פ בסעי' ה' לה"פ או' ו' בל"י או' ז' שפ"ד או' י"ט. שה"מ או' כ"א. זב"ת או' י"ח. זב"ש או' ו' ענ"ה סי' מ' או' יו"ד. תו"ז שם או' ז' ביא"ב בשפ"ז או' י"ז. זב"צ או' כ"ח. ועיין לעיל או' י"ג.

סעיף קטן לט

טל) שם. אין דריסה אלא ביד וכו' אבל באגפים דעוף לא הוי דריסה. פרישה או' ט"ו. כנה"ג בהגב"י או' נ"ה. מש"ז או' יו"ד. ענ"ה שם. ביא"ב שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מ

מ) שם. אין דריסה אלא ביד ובצפורן. ואם ניטלו צפרנים דיד אין לה דריסה. פרישה שם. כנה"ג שם. מש"ז או' א' ענ"ה שם. ודוקא אם ניטל כל הצפורן הא ניטל עד הבשר מטיל ארס. מש"ז שם. ענ"ה שם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מא

מא) אם כיסו צפורני הדורס בכסף וכיוצא בה וצד בו עוף מותר לאכלו שהרי לא הטיל ארס והוא שלא ניקב א' מהאברים הפנימיים שהנקב פוסל בהם. צל"ד מאמר ב' כלל א' פי"ב. כנה"ג שם או' נ"ו. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' ט' בל"י או' יו"ד. מש"ז שם. שה"מ או' כ"ב. זב"ש או' ו' ענ"ה שם. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מב

מב) ואם נדרסה האם והולד בבטנה עיין בדברינו לקמן על סי' ע"ט סעי' ג'.

סעיף קטן מג

מג) [**סעיף ז'**] **אין דריסה אלא מדעת הדורס אבל שלא מדעתו כגו שנפל עליו וכו'** או שהיה ישן והכה הבהמה שלא מדעת. ב"י בשם סמ"ג וסה"ת. לבוש. ש"ך סק"ך. פר"ח או' י"ח. הל"פ בסעי' ו' לה"פ או' ז' בל"י או' ח' זר"א או' ש"ה. שפ"ד או' ך' שה"מ או'

כ"ג. חכ"א שם או' י"ד. זב"ת או' י"ט. זב"ש או' ז' ענ"ה שם או' י"א. תו"ז שם או' ח' מק"מ או' י"ג. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מד

מד) שם. כגון שנפל עליו דרך מקרה וכו' ובהני גם בהאדים בפנים כשר. מק"מ שם. זב"צ או' ל"א. ועיין לקמן או' מ"ו.

סעיף קטן מה

מה) [**סעיף ח'**] **אין דריסה אלא מחיים וכו'** ועד שלא הוציא צפרנו הומת הדורס וכו' ה"ז כשר. ומפרש טעמא בגמ' שהארס עם נטילת צפרניו הוא זורקו. ב"י. ט"ז ס"ק י"א. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' ך' בל"י או' ט'.

סעיף קטן מו

מו) שם. ה"ז כשר. ואפי' האדים הבשר כנגד המעיים לא חיישינן. ב"י בשם הר"ן. ש"ך שם. פר"ח שם. בל"י שם. שפ"ד או' כ"א. זר"א או' ש"ו. חכ"א שם או' ט"ו. זב"ת או' כ"א. זב"ש או' ח' ענ"ה שם או' י"ב. ביא"ב בשפ"ז או' ך' זב"צ או' ל"ג וכתב ודלא כשה"מ או' כ"ד. וה"ה באותם שאין להם דריסה אפי' האדים הבשר אין בכך כלום. שפ"ד שם. ענ"ה שם. ביא"ב שם. זב"צ שם.

סעיף קטן מז

מז) ואם מת הדורס ובהדי דקנפיק נשמתיה שמיט לידיה מן הנדרס כשרה שבשעה ההיא אין לו כח להשליך הארס אבל אם משך הדורס צפרנו ממקום הדריסה ולא הספיק למשקליה מניה לגמרי עד דמת הדורס טרפה משום שמשעה שמתחיל למשוך צפרנו משליך הארס. פר"ח או' י"ט משם תשו' הרדב"ז כ"י. להה"פ או' ח' מש"ז או' י"א זר"א או' ש"ז. שה"מ או' כ"ד. זב"ת או' כ"א. זב"ש שם. ענ"ה שם. תו"ז שם או' י"א ואו' י"ב. ביא"ב בשפ"ז או' י"ט. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מח

מח) שם. או נשחט הנדרס ה"ז כשר. וכ"ש לאחר מיתת הנדרס לגמרי דאין שייך בו דריסה. ד"מ או' ב' בשם או"ה. כנה"ג בהגה"ט או' י"ז. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מט

מט) ואם מיהר ושחט העוף או הבהמה מיד שנדרס שהיה לנו לומר שעדיין לא עבר הארס לפנים אפ"ה טרפה. תשו' הרשב"א סי' תקמ"ו. ד"מ שם. כנה"ג שם או' י"ח. שו"ג או' כ"ב. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן נ

נ) שם. אבל אם בא לפנינו וצפורן תחובה בו חוששין וכו' והיינו שבא לפנינו עם הדורס וצפורן תחובה לו בגבו אבל בצפורן תלושה אין חוששין אלא א"כ ראינו שנכנס ארי כמ"ש לקמן בסעי' י"ד. ב"ח. ט"ז ס"ק י"ג. זב"ת או' כ"ג. ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז או' כ"א. ועיין לקמן או' צ"ד.

סעיף קטן נא

נא) [סעיף ט'] חוששין לספק דרוסה כגון אם ראו ארי שנכנס וכו' וארי לא דוקא דה"ה לשאר דורסים שנכנסו לבין אותם שיש להם דריסה בהם. ב"י בשם הרשב"א. פרישה או' כ"א. כנה"ג בהגב"י או' ע"ח בשם כמה פו' חכ"א כלל כ"ה או' י"ז. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן נב

נב) שם. למקום צר שאינם יכולים לברוח מפניו וכו' אבל במקום רחב אפי' נמצא א' מהם דרוסה אין חוששין לאינך ואמרינן לא השיגם. דרישה או' ט' בהגה בשם רש"ל. ש"ך ס"ק כ"ג. שפ"ד או' כ"ג וכתב ואף הב"י יודה לזה. זר"א או' ש"ח. שה"מ או' כ"ז. זב"ש או' ט' ענ"ה שם או' י"ג. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן נג

נג) ואם המקום רחב אפי' אם נמצאו ג' נדרסים או יותר יש להכשיר דאמרינן דלאחרים לא השיג ודלא כמי שהחמיר בזה. ט"ז בסוף הסי' וכן הסכים הש"ך בנה"כ שם. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ד. פר"ח או' כ"ג. בל"י בסי' פ"ד או' י"ט. מש"ז בסוף הסי' שה"מ או' כ"ז. ער"ה או' ד' זב"ת או' כ"ה. ענ"ה סי' מ' או' י"ג. תו"ז סי' מ"א או' י"ד ובספרו נד"ל ח"א סי' ס"א האריך הרבה בזה וכתב שרוב האחרונים הכי ס"ל וכן עיקר יעו"ש. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נד

נד) שם. כגון שנכנס לדיר שלהם וכו' ומשמע שכ"מ שאינו צר ביותר אלא שיכולין לברוח קצת מפניו חשיב מקום רחב. כ"כ ב"י בשם סמ"ג וסה"ת. אבל הב"ח כתב דלא מקרי מקום רחב אלא בקעה שאינה מוקפת גדר ומחיצה אבל בחצר שמוקף גדר ומחיצה חוששין אבל בעופות דנשמטין מן הדורס אנה ואנה לא חיישינן בחצר רחב אלא בכלוב שהוא להם מקום צר וכתב ודלא כהב"י. וכ"כ הט"ז ס"ק י"ד. ש"ך ס"ק כ"ד. כנה"ג בהגב"י או' פ"ד. פר"ח או' כ"ד. הל"פ בסעי' ח' לה"פ או' יו"ד. מש"ז או' י"ד. זר"א או' ש"ח. שה"מ סוף או' כ"ח. זב"ת או' כ"ה. זב"ש שם. תו"ז שם או' ה' זב"צ או' מ' וכתב וכן יש להחמיר.

סעיף קטן נח

חנ) מיהו מותר למכרו לעכו"ם אף בבהמה בחצר רחב המוקף דכיון דיש מן האחרונים מקילין בזה הו"ל ספיקא דדינא. ש"ך שם. כנה"ג שם או' פ"ז. פר"ח שם. הל"פ שם. שפ"ד או' כ"ד. שה"מ שם. זב"ת שם. חכ"א כלל כ"ה או' כ"ב. ענ"ה שם או' י"ג. זב"צ או' מ"א.

נ) ועוף הדורס הכל מקרי מקום צר כיון שיכול לעוף ולבא עליה ואינה יכולה לברוח מפני הדורס אפי' אם גם הנדרס הוא עוף. דמש"א דקל"ט ע"ב. כנה"ג שם או' פ"ד. מיהו המש"ז או' י"ד כתב דלשון הש"ע מורה במ"ש עוף הדורס לכלוב או ללול שלהם משמע הא לחצר ודיר אף עוף הדורס שרי שמא לא השיגם. וכ"כ הענ"ה שם. מיהו אם הדיר מקורה יש להחמיר. זב"צ או' מ"ג.

זנ) לול של תרנגולים נמי דאסרינן בנכנס היינו דהוא סגור דלא מצו לברוח מפני הדורס אבל אם היא פתוח הו"ל כשדה ומקום רחב דיכולין לברוח דפתח פתוח לפניהם תו"ז שם או' ו' ובספרו נד"ל ח"א סי' ס"ח. זב"צ או' מ"ב.

חנ) י"א דחצר רחב כחצר המשכן דהיינו מאה אמה על חמשים מקרי מקום רחב ואפי' מוקף גדר. כנה"ג בהגב"י או' פ"ג בשם דמש"א דקל"ט ע"ב. אבל המש"ז או' י"ד כתב דלפי מ"ש לעיל או' נ"ד בשם הב"ח ודעמיה דלא מקרי רחב אלא בקעה שאינה מוקפת גדר אין להקל. וכ"כ שה"מ סוף או' כ"ח דראוי לחוש לדברי הב"ח ודעמיה. וכ"ה דעת זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן נט

טנ) כתב הישׁ"ש נראה להורות אם ב' או ג' זאבים סבבו עדר והיינו של בהמות דקות בשדה הוי כמקום צר. בל"י או' י"א. אבל השפ"ד או' כ"ד כתב דלא מצא כן בישׁ"ש ובדברי הפו' מבואר בהיפך דאף שהיו ב' זאבים בבקעה הוי כמקום רחב יעו"ש וכ"ה דעת זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן ס

ס) ויער אעפ"י שיש בו אילנות המעכבים ריצת הבהמה מ"מ מקרי מקום רחב שכמו שמעכב להנדרסים כך מעכב להדורס. חכ"א כלל כ"ה סוף או' כ"ב. חת"ס חי"ד סי' ס' פ"ת או' ח' זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן סא

סא) שם. אבל אם הוא שותק והם שותקים וכו' דאמרינן שלמא עבדי בהדדי ובשניהם מקרקרים אמרי' שכל א' ירא מחבירו. חולין נ"ג סוף ע"א. ב"י. לבוש. ט"ז ס"ק ט"ו. זב"ת או' כ"ו ואו' כ"ז.

סעיף קטן סב

סב) שם. ואם חתך ראשו של א' מהם אין חוששין וכו' וה"ה הרג ולא חתך. ש"ך ס"ק כ"ה. פר"ח או' כ"ו. לה"פ או' י"א. בל"י או' י"ב. כריתי או' ה' שפ"ד או' כ"ה. שה"מ או' ל"א. חכ"א שם או' כ"ו. זב"ש או' י"ג. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ה. תו"ז סי' מ"א או' ח' זב"צ או' מ"ז. וה"ה אם הוציא מעיה לחוץ אין חוששין אחרים דהוי כחתך ראשה של א' מהם. תו"ז שם או' ז' זב"צ או' ן'.

סעיף קטן סג

סג) וכתב בתשו' צ"צ סי' ק' דאם נמצא דקטע לרישיה דחד מנייהו אפי' שלא נמצא אלא למחרתו מהני לשאר כבשים אבל כשלא קטע אלא הרג לא מהני לשאר כבשים אלא כשימצאוהו מיד כך כשקפץ הזאב אבל כשלא נמצא כן אלא למחרתו לא מהני לשאר כבשים דחיישינן שלא הרג מתחלה ולא נח רוגזיה אלא שמת אח"כ וחיישינן לכולם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי שם. שה"מ שם. חכ"א שם או' כ"ח. זב"ת או' כ"ט. וכ"כ בתשו' גבעת שאול סי' ז' פ"ת או' ט' זב"ש או' י"ג. תו"ז שם או' ח' ביא"ב שם. זב"צ או' נ"א. ומ"מ בהפ"מ יש להכשיר. שפ"ד או' כ"ה. זב"צ שם.

סעיף קטן סד

סד) ודוקא כשהרגו לגמרי נח רוגזיה אבל אם היה מפרכס עדיין קצת ומזיז מעט ברגל אפשר דבכה"ג לא נח רוגזיה. גבעת שאול שם. פ"ת שם. ומיהו בתשו' חינוך בית יהודה סי' נ"ה כתב דאפי' לא מתה תחת ידו ולא ראה שמתה כל שהיא מכת מות ודאי דנח רוגזיה. והב"ד הער"ה או' ו' וע"כ בהפ"מ יש להכשיר.

סעיף קטן סה

סה) שם. אבל אם פצע א' מהם חוששין לכלם וכו' ומשמע דבכה"ג אפי' הוא והם שותקין כולם אסורים כדלקמן סעי' י"ד. ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' כ"ז. הל"פ בסעי' ח' לה"פ או' י"ב. בל"י או' י"ג. כריתי או' ו' שפ"ד או' כ"ו. שה"מ או' ל"ג. חכ"א שם או' כ"ו. ענ"ה שם או' י"ד. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ו. זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן סו

סו) שם. אבל אם פצע א' מהם וכו' וה"ה דרס אפי' לא פצע. ש"ך ס"ק כ"ז. פר"ח שם. הל"פ שם. לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"ד. שפ"ד או' כ"ז. שה"מ שם. חכ"א שם. זב"ת או' ל' ענ"ה שם. ביא"ב שם. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סז

סז) מעשה שנכנס בלילה זאב א' לחצר גדול המוקף מחיצה סביב והיה בה צאן וכבשים והיה הפתח פתוח ובתוך הפתח היה סולם מוצב ארצה גביה אמה והצאן יכולין לקפוץ מע"ג הסולם ולברוח דרך הפתח ובלילה שמעו הרועים שהכלבים נובחים והכבשים מקשקשים בזוגים וראו שקפץ הזאב ויצא לחוץ ומצאו שכבש א' דרוס. הכבשים מותרים משום שהכבשים היו יכולים לדלג על הסולם ולצאת דרך הפתח משום דלא היה גביה רק אמה ומיהו אין להתיר רק לאותם שכבר קנו מאותם הכבשים משום פסידא אבל לכתחלה אסור לקנות ולאכול עד י"ב חודש. צ"צ סי' ק' זב"צ או' נ"ג אלא שכתב שמדברי השפ"ד או' כ"ה משמע קצת דגם לכתחלה יש למקל.

סעיף קטן סח

סח) שם בהגה. אבל אם דרס אחרים וכו' וה"ה אם פצע אחרים. ט"ז ס"ק ט"ז. פר"ח או' כ"ח. בל"י או' ט"ו. חכ"א שם או' כ"ו. זב"ת או' ל"א. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ז. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן סט

סט) שם בהגה. אבל אם דרס אחרים הרי ראינו שלא נח רוגזיה וכל מה שבדיר אסור. וכל שנמצאים קצתם נדרסים אפי' לא ידעינן שדרסן אחר שהרג א' מהם כולם אסורים. ש"ך ס"ק כ"ח. כנה"ג בהגה"ט סוף או' כ"ב. הל"פ בסעי' ח' פר"ח שם. לה"פ או' י"ד. בל"י שם. שפ"ד או' כ"ח. שה"מ או' ל"ג. זב"ת או' ל"א. ענ"ה שם או' ט"ז. תו"ז שם או' י"ב. ביא"ב שם. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן ע

ע) ואם קוטע ראש א' מהם או אפי' שאכלה כולה והמית ג"כ קצת בדריסה גילתה דעתה דלא נח רוגזיה וחוששין לכולן. או"ה כלל נ"ז או' ח' ד"מ או' ד' לבוש סעי' י"ב. ב"ח. מיהו דעת הט"ז ס"ק ט"ז דבכה"ג אין לחוש לאחרים וכ"ה דעת הפר"ח שם אבל דעת הש"ך תם כדברי האו"ה וכ"ה דעת כנה"ג שם. הל"פ שם. בל"י שם. שה"מ שם אלא שכתב דבשעת הדחק המקל יש לו על מה לסמוך על המתירין יעו"ש. זב"ש או' י"ד. תו"ז

שם או' י"ג וכתב והכי נקטינן דכולן אסורות. זב"צ או' נ"ה. ומיהו מותר למכרן לעכו"ם. בל"י שם. חכ"א שם או' כ"ז. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן עא

עא) ואם היו ב' זאבים ומצאו ב' כבשים הרוגים אפי' למאן דמחמיר הכא שרינן דכל אחד קטע א' כן מבואר בתשו' צ"צ סי' ק"ה. ולפ"ז ב' זאבים וכבש א' הרוג אסורים כולם דא' לא נח רוגזיה ושמא דרס. שפ"ד או' כ"ח. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ז. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן עב

עב) ומיהו אם ראינו א' הרוג ושניהם אוכלים אותו אפשר דנח רוגזה דשניהם ואין לחוש לשאר.

סעיף קטן עג

עג) מעשה שהיה בדיר של עצים ג' אווזות בכלוב ועוד הלכו ובאו בדיר ב' אווזות וד' בר אווזות ולמחר מצא ד' בר אווזות כולם קטועי ראש ונודע שזה עשה הברדלס שכך הוא מצוי טובא בעיר שלהם. ופסקתי שהשנים שהלכו ובאו בדיר בהדי הני ד' בר אווזות אסורים דליכא הכא ספק על שהרי ודאי על ביניהם והרג לבר אווזות אבל הג' אווזות שהם בכלוב שרי משום דאיכא ס"ס דילמא לא על בכלוב והיינו מטעמא דכל היכא שנעשה ב' כתות בחדר א' בב' מקומות נפרדים אעפ"י דעל במקום א' וכיון שהרג וקטע ב' וג' מהם כולהו אסירי מ"מ לגבי הני הוי כת אחרת ולא ידעינן דעל והוי ס"ס ושריא. שו"ת ב"ח החדשות סי' ך' יא"פ בסי' זה. ענ"ה שם או' כ"ג. זב"צ או' נ"ט וכתב דלשיטתיה אזיל שכתבנו לעיל או' ע' דאם המית הרבה מהם חיישינן יעו"ש.

סעיף קטן עד

עד) וכתב עו"ש הב"ח בסי' כ"א מעשה שהיו בדיר תרנגולים בכלוב וגם חוץ לכלוב הלכו התרנגולים בדיר אנה ואנה ולמחר מצאו ב' תרנגולים מתים בכלוב ומאותם שחוץ לכלוב שהלכו בדיר מצאו א' מת ולא נשמע קול צוחה בין התרנגולים בלילה גם לא נמצא שום פצע מכה וחבורה לא בב' תרנגולים שמתו ולא בתרנגולים שנשארו חיים. התרנגילים מותרים בין אותם הנשארים בכלוב בין אותם הנשארים חוץ לכלוב דלא אמרינן שנהרגו ע"י דורס אלא תלינן שמתו מחמת איזה חולי ואת"ל שמתו ע"י דורס איכא ספיקא שמא לא נגע בנשארים והוי ס"ס ושרי. ער"ה או' ה' יא"פ שם. זב"ש או' י"ז. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן עה

עה) **תרנגולים** שהיו עומדים על כלונס התחוב על הכותל מכאן לכאן במקום גבוה וב' תרנגולים קטנים היו קשורים זב"ז למטה מהם בקרקע באופן שלא היו יכולים לעלות ולמחר למצאו ב' התרנגולים א' שנאכל כולו ונשתייר העצמות והב' נקטם ראשו אותם שהיו למעלה על הכלונס מותרים. שו"ת ב"ח הישנות סי' קמ"ח. זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן עו

עו) **אם** גוי מסל"ת שזאב נכנס לעדר של ישראל נסתפק הב"ח בתשו' החדשות סי' י"ט אם נאמן יעו"ש. מיהו בתשו' חינוך בית יהודה סי' נ"ט התיר אפי' אמר הגוי שראה שדרס א' מהם דאין העכו"ם נאמן לאסור דבר של ישראל שהוא בחזקת כשרות יעו"ש וכן העלה בתשו' בית יהודה חי"ד סי' א' דאין העכו"ם נאמן בדבר שאינו בידו אפי' מסל"ת. ער"ה או' ב' זב"ש או' י"ד. תו"ז סי' מ"א או' טו"ב. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן עז

עז) **שבור** או חולה לא מהני ליה מקום רחב. דע"ק או' ד' מק"מ או' ך' גם ולד אינו יכול לברוח. שבו"י ח"א ססי' נ"ד. מק"מ שם. זב"צ או' ס"ג.

סעיף קטן עח

עח) **גם** במקום רחב יש לבדוק לכתחלה אם אין בהם שום פצע ורושם דריסה מבחוץ. דע"ק שם. מק"מ סוף או' כ"א וכתב ונכון הוא. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן עט

עט) **היה** דורס בחדר א' בין העופות ויצא לחדר הב' וקטע א' אין אותם שבחדר הא' מותרין. ס' יהושע סי' מ"ח. והב"ד מק"מ או' כ"ה אלא שכתב וצ"ע.

סעיף קטן פ

פ) **שמע** צעקת עופות והגיע לשם והיה עוף בפי הדורס וברח אין לחוש שדרס מקודם וכמו בקטע דלא חיישינן אולי דרס מקודם. דע"ק או' ח' מק"מ שם. זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן פא

פא) [**סעיף יוד**] **במה דברים אמורים וכו'** דוקא כשנכנס לתוכו ועמד עמהם. דכיון שהוא יכול לדרוס כרצונו אמרינן דכי קטע רישא דחד נח רוגזיה משא"כ בכלוב כדמסיק. ט"ז ס"ק י"ז.

סעיף קטן פב

פב) **שם. אבל כגון אלו החתולים שעולים על כלוב מלא עוף ומכניסים ידיהם וכו'** אבל אם עוף א' מהם ראשו חוץ לכלוב ונמצא חתול עומד על צוארו חוץ לכלוב והרגו לא

חיישינן והשאר מותרין. שו"ת חנוך בית יהודה סי' נ"ו. בל"י או' י"ב. ער"ה או' ז' זב"ש או' י"ח. ענ"ה שם או' י"ח. תו"ז שם או' י"א. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן פג

פג) אם הדורס יכול ליכנס ללול אבל הוא לא נכנס אלא הושיט ידו וקטע ראשו של א' מהם יש להקל והגם שעתה הוא לא נכנס כיון שודאי יכול ליכנס בקלות אין להחמיר. דע"ק או' ט' זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן פד

פד) אם יכול הדורס ליכנס לשם דרך מקום א' שאוכל העוף הגם שנמצא הקטוע בצד שאינו יכול ליכנס לשם מ"מ כיון שיכול ליכנס מצד השני יש להקל. דע"ק שם. מק"מ או' ל"א. זב"צ או' ע'.

סעיף קטן פה

פה) [**סעיף יא'**] **אבל היכא דחזינן דקפץ וכו'** אעפ"י שהוא בן תרבות אסור. דהא חזינן דעשה מעשה דריסה וא"כ שבקיה להימנותיה. ט"ז ס"ק י"ח. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן פו

פו) שם. אבל היכא דחזינן דקפץ וכו' והייני דחזינן דקפץ ולא ידעינן אי דרס חיישינן לכלהו אבל אי חזינן דקפץ ולא דרס דלא נגע בהו כגון שברחו מפניו או הוא ברח שראה בעה"ב בא ופחד וברח קודם שנגע בהם אין לחוש כלל.

סעיף קטן פז

פז) [**סעיף יב'**] **יש מי שאומר דהיכא דלא ידעינן אי שתיק וכו' לא חיישינן. הגה. ויש אוסרין וכו'** טעם המכשירין דמוקמינן אחזקה דהיתר דרוב חיות בחזקת שאין דורסין. וטעם היש אוסרין דכיון דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת אין להקל מספק. ט"ז ס"ק י"ט.

סעיף קטן פח

חפ) שם הגה. ויש אוסרין ויש לחוש לדבר ואסור. וכ"פ הב"ח. וכ"ה דעת הפר"ח או' ל"א. זר"א או' שי"א. שה"מ סוף או' ל"ו. זב"צ או' ע"ב. מיהו בהפ"מ מותר. ס' אפי רברבי. ש"ך ס"ק ל"א. כנה"ג בהגב"י סוף או' ס"ה. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' י"ז. שפ"ד או' ל"א. שה"מ שם. זב"ת או' ל"ה. זב"ש או' ך' ביא"ב בשפ"ז או' ל' זב"צ שם. והיינו דמותר ג"כ לאוכלו. כנה"ג שם. שפ"ד שם ביא"ב שם. זב"צ שם.

סעיף קטן פט

טפ) שם בהגה. ויש לחוש לדבר ולאסור. אבל למוכרו לעכו"ם שרי. ש"ך שם. כנה"ג שם. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי או' ז' שפ"ד שם. שה"מ שם. זר"א שם. זב"ת שם. זב"ש שם. ביא"ב שם. זב"צ או' ע"ג.

סעיף קטן צ

צ) [**סעיף יג'**] **והא דחוששין דוקא כשידענו שנכנס הארי אבל אם הוא ספק וכו'** אין חוששין. ואפי' שמענו אותם מקרקרין. פר"ח או' ל"ב בשם הרשב"א בחי' ותה"ד. שה"מ או' ל"ז. זב"ת או' ל"ו. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן צא

צא) שם. אבל אם הוא ספק וכו' אין חוששין. דאיכא ס"ס שמא לא נכנס כלל ואת"ל נכנס שמא לא דרס ובספק ארי וכלב או קנה אעפ"י ששניהם לפנינו תלינן להקל שרוב הבהמות בחזקת שאינן דרוסים ורוב החיות בחזקת שאינם דורסים ונ"מ במה שתולין בכלב או בקנה דא"צ בדיקה אלא במקום שהדם מבעבע. ש"ך ס"ק ל"ב בשם הרשב"א.

סעיף קטן צב

צב) שם הגה. וכבר נתבאר לעיל סי' ל"ג (**סעי' ח' בהגה**) **אם מבעבע דם בצואר נוהגין לאסרו.** ואם הקנה שלפנינו הוא קנה רחב יש להכשיר אפי' לדידן דדוקא בנקב משהו לא בקיאינן משא"כ בכה"ג כמ"ש הטור והרב בהגה לעיל סי' נ"א סעי' ב' ש"ך ס"ק ל"ג. מיהו הרב זב"צ או' ע"ה כתב דאפי' אם הקנה רחב לפנינו ג"כ אנו נוהגין לאוסרו אם הוא בצואר והגם דהש"ך כתב דיש לו בדיקה מ"מ אנו נוהגין דאפי' יצא טפת דם מעור הצואר אסור עכ"ל. ועיין לעיל סי' ל"ג סעי' ח' בהגה ובדברינו לשם או' נ"ו ובסי' כ"ג בהגה לסעי' ו' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן צג

צג) [**סעיף יד'**] **ארי שנכנס וכו'** לאו דוקא ארי אלא ה"ה כל שאר הדורסין כמ"ש לעיל או' נ"א. וכ"כ זב"צ או' ע"ו.

סעיף קטן צד

צד) ודוקא ראו שנכנס ארי הוא דחיישינן !אבצ לא ראוהו שנכנס תולין שבכותל היה צפורן זה ונתחכך בכותל ונתחבה בגבו. ב"י וכתב שכ"כ הרשב"א בחי' דהוי ס"ס ספק נכנס או לא נכנס ואת"ל נכנס שמא צפורן זה לא מיד הארי הוא אלא בכותל נתחכך ע"כ. וכתב ד"מ או' ה' דאינו ס"ס גמור אלא ר"ל הואיל ואיכא תרי ספיקי בארי ובכותל אינו רק ספק א' תלינן יותר מבארי דזו מצוי יותר. כ"כ הדרידה או' ז' ט"ז ס"ק כ"א. וכ"כ

מהריק"ש להתיר בזה כדברי הרשב"א. וכן נראה דעת הש"ך סק"ל. וכ"ה דעת הפר"ח או' ל"ז. משז"ז או' כ"א. הל"פ סוף סעי' י"א. זר"א או' שי"ג. שה"מ או' מ"ג. חכ"א כלל כ"ה או' כ"ד זב"ת או' מ"ג. זב"ש או' כ"ב. ענ"ה שם או' כ"ה. ביא"ב בשפ"ז או' ל"ב. זב"צ או' ע"ז וכתב ודלא כהב"ח בקו"א ודמש"א שאסרו.

סעיף קטן צה

צה) **אבל** בתרתי ותלת (צפרנים) דקייען בדרא דסחופי (שנמצאו בגב השור כסדר שהם סדורות ביד האר"י) דבר ברור לאסור אף בלא ראינו שנכנס. פר"ח שם. מהריק"ש שם. זר"א שם. שה"מ שם. חכ"א שם. זב"ת שם. זב"ש שם. ענ"ה שם. ביא"ב שם. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן צו

צו) **שם. חוששין לה.** אפי' במקום רחב דליכא מחיצה ויכולין לברוח אפ"ה חיישינן לה. ב"י. פר"א או' ל"ז וכתב ודלא כהט"ז ס"ק כ"ג שהשיג על ב"י. שה"מ או' מ"ג. זב"ת או' מ"ב. ענ"ה שם. זב"צ או' פ"ג. ודוקא לאותו שנמצא צפורן ע"ג אבל לשאר שוורים לא חיישינן במקום רחב. פרישה או' כ"ט. פר"ח שם. שה"מ שם. חכ"א שם או' כ"ג. ענ"ה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן צז

צז) **שם. אפי' אם הוא שותק והם שותקים.** וה"ה אם הוא והם מקרקרים. פר"ח או' ל"ו. שה"מ או' מ"ב. חכ"א שם או' כ"ג. זב"ת שם. זב"ש שם. זב"צ או' ף'.

סעיף קטן צח

צח) **שם. וכ"ש אם מקום הצפורן או חמש צפרניו שמוטות מגבו.** פי' דנמצא מכה בגב השור ולא נמצא צפורן אלא מקומה דחוששין.

סעיף קטן צט

צט) **שם. ולא לזה בלבד חוששין אלא לכל השוורים שבדיר.** קאי על מ"ש בתחלה הוא והם שותקים ודלא כרי"ו. ב"י. פרישה או' כ"ח. ט"ז ס"ק כ"ב. פר"ח או' ל"ז. בל"י או' י"ט. שה"מ או' מ"ג. משז"ז או' כ"ב. זב"ת או' מ"ג. ענ"ה שם. זב"צ או' פ"א.

סעיף קטן ק

ק) **ואם** הרג א' מהם והב' נמצאת צפורן תחובה לו בגבו חיישינן לכל הנשארים. כנה"ג בהגה"ע או' כ"ט. שפ"ד או' ל"ד. אבל אם נמצאת צפורן תחובה על ההרוג עצמו כתב השפ"ד שם דיש להכשיר השאר דלא כמ"ש הכנה"ג שם. ענ"ה שם או' כ"ה. זב"צ או' פ"ב.

סעיף קטן קא

קא) [**סעיף טו**'] **לא** כתבנו עליהם מפני שאין אנו בקיאין בבדיקה כמ"ש סעי' י"ח.

סעיף קטן קב

קב) [**סעיף יח**'] **יש מי שאומר וכו**' ולית ליה תקנתא אלא לשהויי י"ב חודש וכו' ואפי' לודאי דרוסה מהני שהיית יב"ח או כשתלד. ש"ך ס"ק מ"ב. דמש"א דקנ"ג ע"ד. כנה"ג בהגה"ט או' ן' פר"ח או' מ"ה. לה"פ או' י"ט. בל"י או' כ"ב. כריתי או' י"א. שפ"ד או' מ"ב. שע"ה או' נ"ד. חכ"א כלל י"ד או' כ"ט. זב"ת או' נ"ו. ענ"ה סי' מ' או' כ"ט. ביא"ב בשפ"ז או' מ' זב"צ או' פ"ו. וצריך שיהיו יב"ח שלמים ולא אחד מלא וא' חסר כסדר החדשים ובעינן שנה וששה ימים. ענ"ה שם. ובס' חומות ירושלים סי' ע' כתב דבעינן שס"ה ימים והב"ד הפ"ת או' ט"ז יעו"ש.

סעיף קטן קג

קג) **שם. אלא לשהויי י"ב חודש וכו**' ובשנה מעוברת צריך י"ג חודש. תו"ח כלל ע"ג או' ב' אפי רבי דף ע"ג ע"ב. ש"ך ס"ק מ"ג. דמש"א דקנ"ג ע"ד. ל"א או' רפ"ד. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ז. הל"פ בסעי' י"ב. בל"י או' כ"ג. שפ"ד או' מ"ג. שה"מ או' נ"ה דלא כפר"ח ופר"ת. שו"ג מחו' או' ו' מחב"ר סוף או' י"ב. זב"ש או' כ"ז. ענ"ה שם. תו"ז סי' מ"ב או' ב' ביא"ב שם או' מ"א. זב"צ או' פ"ז.

סעיף קטן קד

קד) **ואם** האדים הבשר מבפנים לא מהני מה ששהה יב"ח דזה ודאי טרפה הוא אמנם אם האדים בחוץ לרש"י הוי ודאי טרפה ולתו' רק ספק וא"כ בהאדים בחוץ ולא מבפנים ושהה יב"ח יש לכאורה להתיר דהוי ספיקא פלוגתא דרבוותא וה"ה לידה מהני. ביא"ב בשפ"ז או' מ' ועיין בסעי' ט"ז וכריתי או' י"א.

סעיף קטן קה

קה) **שם. או בנקבה שתתעבר ותלד**. כלומר דא"צ יב"ח אלא סגי כשתתעבר ותלד אבל פשיטא דגם בנקבה מהני שהיית יב"ח. ב"ח. פרישה או' מ"ה. ש"ך ס"ק מ"ד. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ח. לה"פ או' כ"א. בל"י או' כ"ד. כריתי או' י"ג. שו"ג או' ן' ביא"ב בשפ"ז או' מ"ב. זב"צ או' פ"ח וכתב ודלא כשה"מ או' נ"ו.

סעיף קטן קו

קו) **שם. או בנקבה שתתעבר ותלד**. ודוקא שתתעבר ותלד אבל בעיבור לחוד לא מהני דאפשר דתתעבר עיבור שלא תבא לידה אלא שתמות בו. רש"ל פא"ט סי' ף' ש"ך ס"ק מ"ה. דמש"א דקנ"ג ע"ד. כנה"ג שם או' מ"ט. בל"י שם. כריתי שם. פר"ת או' כ"א והשיג

על הפרח שהתיר בעיבור לחוד. מנ"י על התו"ח כלל ע"ג או' א' שו"ג או' נ"א. שפ"ד או' מ"ה. שה"מ או' נ"ו. מחב"ר או' י"ד. חכ"א כלל י"ד או' כ"ח. זב"ת או' נ"ז. ענ"ה סי' מ' או' כ"ט. חו"ז סי' מ"ב או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' מ"ג. זב"צ או' פ"ט.

סעיף קטן קז

קז) **ואם** הולידה נפל או בעוף שהטילה ביצים שאינם גמורים י"ל דלא מהני לרש"ל ואפשר דגם הפר"ח שחולק עליו מודה בזה דנפל גרע דהוכיח סופו על תחלתו דלאו עיבור מעליא הוי. חומות ירושלים סי' ע' פ"ת או' י"ח. זב"צ או' ץ'.

סעיף קטן קח

קח) **שם. או בנקבה שתתעבר ותלד.** משמע דבזכר אף אם ודאי שהוליד לא מהני לספק טרפה. פ"ת או' י"ז. מיהו דעת הפר"ח בשו"ת שבסוף מים חיים סי' ב' דזכר טרפה אינו מוליד וא"כ אם הוליד יצא מספק טרפה אמנם המחב"ר או' י"ג כתב לדחות ראיות הפר"ח וכן הרב חק"ל יו"ד סי' כ"ז העמיק הרחיב בדבר זה והעלה דגם זכר טרפה מוליד ולפ"ז זכר שהוא ספק טרפה שבא על נקבה וילדה אכתי הספק עומד ואסור. זב"ש או' כ"ח. זב"צ או' צ"א.

סעיף קטן קט

קט) **שם. וכן בעוף אם גמרה להטיל כל הביצים של טעינה ראשונה ושהתה כ"א יום ואח"כ חזרה להטיל ביצים כשרה.** ואז כל הביצים למפרע כשרים. ש"ך לקמן סי' פ"ו או' כ"ו. לה"פ שם או' כ"ג. פר"ת שם או' י"ד. שפ"ד שם או' כ"ה. שו"ג בסי' זה סוף או' נ"ב. זב"ת או' נ"ח. זב"צ או' צ"ב. ועיין לקמן סי' פ"ו סוף סעי' ט'.

סעיף קטן קי

קי) **גם** בבהמה צריך לידע שלא היתה מעוברת כשנטרפה שאם היתה מעוברת צריך להמתין עד שתתעבר פעם שניה כמו בעוף. כלבו סי' ק"א ד"ה הנה. פר"ח סוף או' מ"ז. שה"מ סוף או' נ"ז. ער"ה או' י"ג. זב"ת או' נ"ח. תו"ז סי' מ"ב או' ה' ביא"ב בשע"ז או' מ"ה. זב"צ או' צ"ג.

סעיף קטן קיא

קיא) **וכתב** מזמור לדוד בסוף סי' זה שאם הגיעה לסוף העיבור ונמצא הולד שלם בתוכה כששחטוה דקרוב הדבר דודאי אי לא נשחטה הוה ילדה שיש להקל ולהתיר עכ"ל והב"ד הזב"ש או' ל' ונראה שזה עשה דרך פשרה לפי שרש"ל אוסר עד שתלד ופר"ח מתיר בעיבור לבד אבל לפי מ"ש לעיל או' ק"ו דהסכמת האחרונים כרש"ל דאין להתיר אלא עד שתלד דשמא תמות בלידה א"כ ה"ה בנידון זה יש לאסור דחיישינן שמא תמות בלידה

אע"ג דהולד שלם. וכ"כ זב"צ או' צ"ד לדחות דברי מזמור לדוד הנז' מהטעם שכתבנו והסכים לאסור.

סעיף קטן קיב

קיב) שם. ושהתה כ"א יום וכו' ואלו כ"א יום בעינן שלמים כמ"ש לקמן בש"ע סי' פ"ו סעי' ט' וכן ספק טרפה שלא הטילה מעולם בעינן כ"א יום שלמים לאחר זמן ספק הטרפות ההוא ואז כשהטילה כשרה לא בענין אחר. שפ"ד או' מ"ו. זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן קיג

קיג) שם. ושהתה כ"א יום וכו' דזהו זמן עבורו של עוף וכל שלא שהתה כ"א יום איכא למיחש שמא נתעברה קודם שנטרפה ואלו הביצים הם מטעינה ראשונה. ש"ך ס"ק מ"ו. פר"ח או' מ"ח. זב"ת או' נ"ח. ביא"ב בשפ"ז או' מ"ד. ועיין לקמן סי' פ"ו סעי' ט'.

סעיף קטן קיד

קיד) שהיית י"ב חודש לא מהני אלא דוקא לדרוסה נפולה אבל שבורת גף בעוף סמוך לחבורו בגוף שטרפותו משום חשש נקיבת הריאה לא מהני שהיית יב"ח ולידה דאכתי איכא למיחש שמא בתוך י"ב האחרונים ניקבה הריאה. פר"ח סוף או' ן' לה"פ או' כ"ג. בל"י או' כ"ז. כריתי או' ט"ז. זר"א או' שי"ו. שה"מ או' ס' מחב"ר או' ט"ז. פ"ת או' כ"ד. חכ"א כלל י"ד או' ל"א. זב"ת או' נ"ח. ביא"ב באד"ז או' מ"ח. זב"צ או' צ"ז. וכ"כ לעיל סי' נ"ג או' ס"ח. ועי"ש עוד או' ס"ט ואו' ע' מדינים אלו.

סעיף קטן קטו

קטו) ומיהו אף בשבורת גף דלא מהני יב"ח או כ"א יום מ"מ אם שהתה כ"א יום וחזרה והטילה ביצים הביצים של טעינה ראשונה שמקודם כ"א יום מותרים. פאת נגב סיף דף כ"ג. זכ"ל ח"ג חי"ד או' ק"א. זב"צ או' צ"ח.

סעיף קטן קטז

קטז) עוף שנשבר עצם האמצעי במקום צוה"ג ובעליו שהה אותו יב"ח וחי מצד חששת פסיקת צוה"ג לא מהני שהיית יב"ח ע"ד שכתב הפר"ח גבי שבורת הגף (לעיל או' קי"ד) אמנם אם העצם חזר ונקשר שאשי"י ולא נשאר שם עוקץ כלל ואח"כ שהה יב"ח כשר וליכא למיחש למידי. הרב מכתם לדוד י"ד סי' ט' מחב"ר בקו"א או' ב' וכ"כ לעיל סי' נ"ו או' מ"ה. ועי"ש עוד או' מ"ו.

סעיף קטן קיז

קיז) שחט תרנגולת ואח"כ ראה שלא שחט אלא מקצת ושט ונסתפק אם היה רובו והטריפה והשליכה מידו והתרנגולת עמדה והלכה ואח"ז חיתה המכה והטילה ביצים

וישבה והגדילה אפרוחים וחזרה להטיל עוד ביצים והרי היא בריאה אלא שנשאר קצת רושם בצוארה והאיש אומר דודאי דהושט חתך וזוהי בלי ספק. לדידיה אסורה והאפרוחים מותרים ולכ"ע שרי דקבלת רז"ל נגד האיש הזה אמנם יש בידינו לבדוק כיון שיש הרושם מבחוץ לשוחטה למעלה מועט ואם נמצא בקנה רושם המכה כשרה ואם נמצא בושט טרפה. מכתם לדוד שם סי' יו"ד. מחב"ר שם או' ג' זב"צ או' ק"ג.

סעיף קטן קיח

קיח) **שם הגה. ואנו בדורות האחרונים אין בקיאין בבדיקה וכו'** ולכן יש לנהוג כסברא הראשונה. י"א דאי איכא עוד קצת להתיר יש לסמוך ולהקל ע"י בדיקה. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ד אבל השפ"ד או' מ"ב פקפק בזה וע"כ יש להחמיר. זב"צ או' ק"ד.

סעיף קטן קיט

קיט) **עוד** כתב הכנה"ג שם או' מ"ה דדרוסה שנתערבה באחרות אע"ג דלא בקיאינן בבדיקה נוכל לסמוך אבדיקה להתיר האחרות אבל השפ"ד שם פקפק גם בזה והניח בצ"ע וכ"כ במש"ז סוף או' א' בסי' שאח"ז דח"ו להקל והב"ד מק"מ או' מ"ט וכתב וכן המנהג פשוט. זב"צ או' ק"ה.

סעיף קטן קכ

קך) **בטרפה** מן הבטן איכא פלוגתא אי מהני בה שהיית יב"ח או לידה כמ"ש הכנה"ג בהגה"ט או' מ"ו. וע"כ יש להחמיר. זב"צ או' ק"ו.

סעיף קטן קכא

קכא) **שם בהגה. ויש מחמירין עוד דכל שצריכין להשהותו יב"ח חיישינן לתקלה.** אבל היכא דא"צ לשהות אלא כ"א יום לא חיישינן לתקלה בזמן מועט כזה. כ"כ מהרא"י בהגהת ש"ד סי' ע"צ ומביאו בד"מ ובתו"ח כלל ע"ג דין ד' ש"ך ס"ק מ"ז. ומיהו ביה"ל בסי' פ"ו או' ב' כתב דגם בעוף אין משהין כ"א יום. אבל הפר"ח או' מ"ט כתב כדברי מהרא"י דבזמן מועט כזה לא חיישינן. וכ"כ הל"פ בסעי' ב' זר"א או' שט"ו. שה"מ או' נ"ט. חכ"א כלל י"ד או' כ"ח. זב"ת או' ס' ענ"ה סי' מ' או' ל' מק"מ או' ן' זב"צ או' ק"ז. ואף שאירע הספק בזמן שמטלת ביצים דצריך להמתין עד שתכלה להטילם ואח"כ כ"א יום עד שתתחיל מחדש להטיל שרי. מק"מ שם. זב"צ או' ק"ח.

סעיף קטן קכב

קכב) **וכל** שיש עוד צד היתר מותר להשהותו יב"ח. בל"י או' כ"ה. מק"מ שם. זב"צ או' ק"ט.

סעיף קטן קכג

קכג) ונראה דבבהמה אם יודע בודאי שבשעה שאירע לה ספק טרפות לא היתה מעוברת ואח"כ נתעברה אפי' בבהמה גסה אם יש עוד צדדים להקל מותר להשהותה עד שתלד. וכן בזכר אם רואה שמזדקק לנקבה ויש עוד צדדין להקל מותר להשהות ולא חיישינן לתקלה. חכ"א שם. דר"ת או' ק"צ.

סעיף קטן קכד

קכד) שם בהגה. ויש מחמירין עוד דכל שצריכין להשהותו יב"ח חיישינן לתקלה וכו' לאו דוקא אלא אפי' בעיבור בהמה דקה שהוא ה' חדשים לית לן להקל. חת"ס חי"ד רסי' נ"ז. פ"ת או' כ"ב. חכ"א שם. מק"מ שם.

סעיף קטן קכה

קכה) וה"ה בעוף במדינות שאינה מטלת ביצים כל ימות החורף ואירע לה ספק לא ישהנה עד הקיץ. חכ"א שם. והב"ד מק"מ שם וכתב וצ"ע. ומ"מ אם היה רק ב' חדשים קודם שמתחילין התרנגולים להטיל ביצים יכול להמתין עד שתתחיל להטיל דב' חדשים מקרי זמן מועט ולא חיישינן. דר"ת או' קפ"ט בשם אם לבינה !סניף ט"ז יעו"ש.

סעיף קטן קכו

קכו) שם בהגה. ואפי' אינו אלא אחד וכו' עיין לקמן סעי' ך' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קכז

קכז) שם בהגה. ואין למכרו חי לעכו"ם אלא ימיתנו קודם וכו' צריך לומר ימכרנו קודם ואחר המכירה שהוא ברשות העכו"ם ימיתנו העכו"ם מפני שאסור לגרום טריפות. ביה"ל או' ג' ובסי' פ"ו או' ב' מיהו התב"ש סי' כ"ג השיג אביה"ל ומ"מ כתב דעדיף להמיתו ע"י עכו"ם אם אפשר בקל משימיתנו ישראל. מנ"י בשרשים או' פ"ג. ולעשות בו טרפות הניכר יש חשש צער ב"ח. מק"מ סוף או' נ"א. ועיין לעיל סי' כ"ג או' ס'.

סעיף קטן קכח

קכח) שם בהגה. וכל מקום שהוא ודאי טרפה אעפ"י שנשתהה יב"ח והוא חי אסור. ואם הוא ספק יתרת מהני בה שהיית יב"ח. ש"ך ס"ק מ"ח. ער"ה סוף או' ט"ו. זב"צ או' ק"י וכתב ודלא כפר"ח.

סעיף קטן קכט

קכט) ולאו דוקא !סכך דמציאות דמהני שהיית יב"ח ולידה אלא גם בספק דדין דפליגי ביה הפו' ואין ראיה מכרעת לא' מן הצדדין מהני שהייה ולידה. פר"ח או' ן' שה"מ או'

ס' חכ"א כלל י"ד או' כ"ט. זב"ת או' ס"א. ענ"ה סי' מ' או' כ"ט. תו"ז סי' מ"ב או' ז' זב"צ או' קי"א.

סעיף קטן קל

קל) **ואם** הוא ספק דרוסה והדבר ספק אם עברו עליו יב"ח או לאו אין להתיר מכח ס"ס משום דליכא חזקת התר. תו"ז שם או' ח' זב"צ או' קי"ב.

סעיף קטן קלא

קלא) [**סעיף יט**'] **י"א שצפרים קטנים אין אדמימות ניכרת בהם.** מפני שהם כולם אדומים. לבוש. זב"ת או' ס"ב.

סעיף קטן קלב

קלב) **שם. לפיכך אין לו בדיקה.** אפי' בזמן הש"ס וכן ארס הנץ. ש"ך ס"ק מ"ט. פר"ח או' נ"א. זב"ת או' ס"ג. ענ"ה סי' מ' או' ל"א. ור"ל וכ"ש אנחנו דאין בקיאין.

סעיף קטן קלג

קלג) [**סעיף ך**'] **אם רבים הם הנדרסים וכו' הגה. והמנהג להחמיר אפי' באחד.** וכן הסכים הפר"ח סוף או' נ"ב. הל"פ בסעי' י"ב. שה"מ סוף או' ס"ב. ענ"ה שם או' ל' תו"ז שם או' ו' זב"צ או' קי"ד.

סעיף קטן קלד

קלד) **והא** דחיישינן לתקלה אפי' באחד ה"ד בודאי איסור אבל בספק דרוסה לא חיישינן לתקלה אלא כשהם רבים. ער"ה או' ט"ז זב"צ או' קי"ו.

סעיף קטן קלה

קלה) **ואם** רבים הנדרסים הם עופות יכול להשהותם כ"א יום משום דהוא זמן מועט. שפ"ד או' ן' ביא"ב בשפ"ז או' מ"ו. זב"צ או' קט"ו.

סעיף קטן קלו

קלו) **עדר** שנתערב בו ספק דרוסה ברובה לא חיישינן לתקלה ושרי להשהות יב"ח וזמן עיבור ולידה. הרדב"ז ח"א ססי' שע"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ס' בל"י או' כ"ט. מק"מ או' ן' פ"ת או' כ"ז ביא"ב בשפ"ז או' ן' זב"צ או' קי"ז.

סעיף קטן קלז

קלז) [**סעיף כא**'] **אסור למכור לעכו"ם דרוסה וכו'** אווזות שנהגו במקום א' שלא לאוכלם דאין להם מסורת ונדרסו מותר למוכרם לגוי דודאי לא יקנה ממנו ישראל ולא חוישינן שמא ימכור לישראל במקום אחר שנהגו בהם היתר. שבו"י ח"א סי' נ"ה. בל"י שם. ער"ה או' י"ט. פ"ת או' כ"ה. ענ"ה שם או' ל' ביא"ב באד"ז או' ן' זב"צ או' קי"ח.

סעיף קטן קלח

קלח) **גם** שחוטה מותר למכור לעכו"ם ולא חיישינן דיחזור וימכרנו לישראל דישראל לא זבנו שחוטה מן העכו"ם. ער"ה או' י"ח. זב"צ או' קי"ט וכתב וכן נוהגין. ועיין לקמן סי' קי"ז ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קלט

קלט) **ספק** דרוסה אסור להניחה לנפשה חיה שמא יצודנה ישראל והוא לא ידע. הרשב"א בתה"ב דף מ"א ע"א. כנה"ג בהגה"ט או' נ"צ. זב"צ או' ק"ך.

סעיף קטן קמ

קמ) **שם הגה. ודוקא בטרפות שאינו ידוע אבל טרפות הידוע וניכר לכל מותר.** ואפי' אם אינו ניכר בעודו חי אלא לאח"ש והפשט וניתוח כגון שבורה ודכוותא מותר למוכרה לגוי דלא חיישינן למה שיוכל לרמות את ישראל שיקנה אותה בחזקת כשרה דלהפסד ממון הלוקח לא חששו להפסיד המוכר דמאי חזית ולא חיישינן אלא היכא דאפשר לבוא לידי תקלה שיאכלנו. שאלת יעב"ץ ח"א סי' ע"ב. פ"ת או' מ"ו. זב"צ או' קכ"א.

סעיף קטן קמא

קמא) **ואפי'** בעיר שרובה גוים ג"כ אסור למכור לגוי טרפות שאינו ידוע שמא יחזור וימכרנה לישראל דהפו' לא חילקו. שאלת יעב"ץ שם. פ"ת שם. זב"צ או' קכ"ב.

סעיף קטן קמב

קמב) **שם בהגה. וכן אפי' ספק טרפות ויש מכשירין הטרפות ההוא וכו'** מותר למכרו לעכו"ם וכו' ואין להקל בזה אלא בספק דרוסה דבלא"ה יש לה היתר בבדיקה אבל בשאר טרפות אחר בפלוגתא דרבוותא היכא דאין צדדין בלא"ה להתיר אין להתיר אפי' למכרו לגוי. ש"ך ס"ק נ"א. פר"ח או' נ"ג. לה"פ או' כ"ה. בל"י או' כ"ט. כריתי או' י"ז. שה"מ או' ס"ד. שפ"ד או' נ"א וכתב דהעיקר דאין לעשות ס"ס בידים כמבואר בכל הפו' ואף בפלוגתא דרבוותא אם לא שרוב מתירין ומשום חומרא אנו מחמירין או שיש עוד צדדין להקל ולא בע"א. זב"ת או' ס"ה. ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז או' ן' זב"צ או' קכ"ג.

סימן נח

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **נפולה אסורה כיצד בהמה שנפלה וכו'** ושחטה מיד טרפה אעפ"י שאין שבר נראה בה חוששין שנתרסקו ונתפרקו איבריה. ואין טעם בטרפות שהלכה למשה מסיני הם. רש"י חולין מ"ב ע"א. וכ"כ הר"ן.

סעיף קטן ב

ב) **שם. אם יש מכריסה עד המקום שנפלה עשרה טפחים חיישינן וכו'** השור אם נפל לבור עמוק חמשה טפחים ג"כ חוששין יען כי יש מכריסה עד רגליה יותר מד' טפחים. כריתי ופליתי או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ואם היתה שוכבת ונתגלגלה ונפלה צריך שיהיה גובה המקום י"ט.** ובפחות מעשרה דעת האחרונים אפי' לא עמדה ושהתה מעל"ע והסומך על האחרונים אין לתפוש עליו. אמנם התב"ש לעיל סי' ל"ב סבר דגם בפחות מיו"ד ואיכא רעותא שאינה יכולה לילך חיישינן לפסיקת החיט. כ"כ בשו"ת נוב"י י"ד סי' כ"ב. מחב"ר או' ב' ונראה מדבריו שאם היה המעשה בא לידו היה מטריף כדעת התב"ש אלא שאין לתפוס על מי שהורה כדברי האחרונים. יא"פ. ועיין לעיל סי' ל"ב או' מ"ב.

סעיף קטן ד

ד) **שם. והא דבעינן גובה י"ט דוקא בנפלה מעצמה וכו'** פי' בלא דעתה אבל מדעתה אמודי אמוד נפשה וכדלקמן סעי' י"א. פר"ח או' א' פר"ת או' ב' שה"מ או' ב' זר"א או' ש"ך. זב"ת או' ב' ענ"ה סי' מ"א או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. או הפילוה אחרים וידעה שרוצים להפילה וכו'** הכא מיירי כגון דלית לה מידי למיסרך משו"ה או איכא י"ט טרפה ומ"מ לא הויא כנפילה בבת אחת דמתאמצת היא בכל כחה כשרוצים להפילה בכח והילכך בפחות מי"ט שרי אבל הפילוה בבת אחת היינו בבת א' ממש כגון שהפילוה פתאום או שקשרו רגליה והפילוה וכה"ג הילכך אפי' בפחות מי"ט חוששין. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגב"י סוף או' ח' פר"ח או' ב' פר"ת או' ד' הל"פ בסעי' א' זר"א או' שכ"א. שה"מ או' ג' חכ"א כלל כ"ו או' ה' זב"ת או' ג' ואו' ו' ענ"ה שם. ביא"ב בשפ"ז או' ג' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **והא** דהפילוה אחרים בבת אחת חיישינן אפי' בפחות מי"ט מסתברא דבעינן מיהו ד"ט שיעור מכריסה לארץ וכל פחות מזה מסתברא דלא מתסרא. פר"ת שם. זב"ת או' ז' ענ"ה שם. זב"צ או' ו' וכתב והגם דהמש"ז או' א' גמגם בזה מ"מ הסברא כך היא.

סעיף קטן ז

ז) **והיכא** דנפלה ע"י רוח חזק דינה כהפילוה אחרים. דעת תורה ססי' זה. דר"ת או' י"ב.

סעיף קטן ח

ח) **שם הגה. ואין חילוק בזה בין בהמה לעוף וכו'** ר"ל דגם בעוף אם הפילוה אחרים בבת אתת חיישינן אפי' בפחות מי"ט ואם נפלה מעצמה י"ט כמ"ש לקמן או' י"ב ואו' י"ג יעו"ש.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ב'**] **העוף שדרסו אדם וכו' הגה. וכן אם נפל אבן וכו'** ובאבן אין חילוק בין גובה י"ט לפחות מי"ט אלא הכל לפי האבן אם היא גדולה או קטנה. כלבו דלא כהראב"ד. ב"י. ד"מ או' א' וכ"כ רש"ל פא"ט סי' ס"ב. דיפה כתב הכלבו. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ב וכתב ודלא כהב"ח שהסכים להראב"ד. כנה"ג בהגב"י או' ט' וכתב שכ"כ הל"ח או' קע"ד. פר"ח או' ג' פר"ת או' ה' וכתב והכל לפי ראות עיני המורה. הל"פ בסעי' ב' בל"י או' ד' כריתי או' ד' מש"ז או' ב' ובשפ"ד או' ב' זר"א או' שכ"ד. שה"מ או' ד' חכ"א כלל כ"ו או' יו"ד. זב"ת או' ט' ענ"ה שם או' ד' תו"ז סי' ע"ה או' ט' ביא"ב בשפ"ז או' ה' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן י

י) **כל** דבר שמחליק זה מזה ואינן נכבשין ביחד והנופל נשמט והולך אין חבט. חולין נ"ב ע"א. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. ביא"ב שם. ועי"ש עוד בגמ' כמה חילוקים. ועיין לקמן או' מ"ז.

סעיף קטן יא

יא) **שם בהגה. וכן בבהמה וכו'** אכולה מלתא דלעיל קאי. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ג' פר"ח או' ד' זר"א או' שכ"ב. שה"מ או' ה' ענ"ה שם או' ג' ור"ל דבבהמה נמי אם ראויה להתרסק באותה רציצה ודריסה דינה כנפילה ובעינן שיהוי ובדיקה. שפ"ד או' ג' ביא"ב שם. זב"צ או' ט' ועיין לקמן או' י"ד.

סעיף קטן יב

יב) **וכן** הדין בעוף אם הפילוה אחרים בבת א' אפי' פחות מי"ט או נפלה מעצמה י"ט חוששין ואע"ג דהעוף יש לו כנפים ופורחת ומצלת עצמה מן הנפילה אפי' בכנף א' כמ"ש לקמן סעי' ח' מ"מ כשנפלה ונחבטה ע"ג קרקע ולא הלכה חוששין לה משום רסוק איברים. כ"כ הזר"א שם דכל שלא הלכה אין לחלק בין עוף לבהמה. וכ"כ הער"ה או' ב' שו"ג או' ה' תו"ז שם או' ז' והגם שכתב הכנה"ג בהגה"ט או' ד' משם מהר"ש הלוי חי"ד סו' כ"ג דוקא בהפילוה אחרים דעת האחרונים הנז' דאין לחלק בין הפילוה לנפלה מעצמה אלא דכל שלא הלכה חוששין. וכן הסכים זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יג

יג) והכלל העולה בזה דבעוף נמי תליא בהליכה ומ"ש הלה"פ או' ג' בשם פני יצחק דבעוף דינו כבהמה ה"ד בנדבקים שני כנפיו יוכ"כ הבל"י או' ג' כבר דחה דבריהם הזר"א או' שכ"ג וכתב דהוא נגד הטור והב"י והד"מ דמבואר מדבריהם דגם בנפילת העוף חיישינן לריסוק איברים יעו"ש. וגם מ"ש השפ"ד או' ג' דבעוף לא שייך ביה גובה עשרה אפי' שני כנפיו קשורים וכו' כבר כתב עליו בשו"ת השיב משה סי' ל"א דשגה בזה יעו"ש. וכן הרב אם לבינה או' ג' כתב על דברי השפ"ד הנז' דהם הפך דברי הש"ע סעי' ח' יעו"ש. וכן המק"מ או' ה' כתב להשיג עליו מכמה פו' יעו"ש. גם הדע"ק או' ב' כתב לדחות דברי הבל"י והשפ"ד הנז' וכ"כ השו"ג סוף או' ו' וסוף או' ז' דלענין מעשה אין לנו עסק בכל אלו החילוקים אלא הכל תלוי בהלכה או לא הלכה. וכן הסכים התו"ז סי' ע"ה או' ח'. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יד

יד) [**סעיף ג'**] **נפולה שאמרנו וכו' צריך לבדקה וכו'** ואנן לא בקיאין בבדיקה ואין להתיר אלא בהלכה כמ"ש לקמן סעי' ו' בהגה. יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) ואם נתערבה נפולה זו האסורה מספק באחרות כשרות יש להחמיר. מש"ז סוף או' א' מחב"ר או' ה' ער"ה או' ג' זב"צ או' י"ג. ור"ל יש להחמיר עד שילכו ד"א הילוך יפה.

סעיף קטן טז

טז) שם. שנתרסק אבר מאיברים שבפנים ונפסדה צורתו וכו' אבל אם לא ראינו שנפלה אין חוששין אלא תלינן זה בדבר אחר כגון ע"י חולי שאין חוששין משום רסוק איברים והפסד צורה אלא א"כ ידוע שנפלה. ט"ז סק"ג. כנה"ג בהגב"י או' י"ג. פר"ח או' ז' פר"ת או' ח' כריתי או' ו' מש"ז או' ג' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יז

טוב) שם הגה. ואם הוכה עוף נגד ריאה שלו צריך בדיקה בריאה והלכך לדידן שאין אנו בקיאין בבדיקה טרפה. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ח' לה"פ או' ד' בל"י או' ה' כריתי או' ח' שפ"ד או' ד' זר"א או' שכ"ו. שה"מ או' יו"ד. חכ"א כצל כ"ו או' יו"ד. זב"ת או' ט"ז. ענ"ה שם או' ז' תו"ז שם או' ט"ז. ואף דבאבר א' אנו בקיאין בנקב משהו במקום ידוע וכ"ש קרע גדול מ"מ הא המחבר סתם כהר"מ דצריך בדיקה משום שינוי מראה והפסד צורתו ובזה א"א בקיאין אף באבר א' שפ"ד שם. וגם ההילוך לא מהני כיון שאין הרעותא רק באבר אחד. דג"מ. פר"ח שם. זב"צ או' ט"ו. מיהו החכ"א שם כתב על דברי

הפר"ח הנז' דצ"ע וכ"כ הזר"א שם להתיר בהלכה וכתב דכ"מ מדברי הש"ע והגה סעי' ו' דסתמו יעו"ש וכ"כ מק"מ בספרו גידולי הקדש סי' ל' או' א' דגם בעוף מהני הילוך ודלא כהדג"מ.

סעיף קטן יח

חי) וכן אם נפלה מן הגג צריכה בדיקה בריאה. ב"ח. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי שם. שה"מ שם. זב"ת שם. ענ"ה שם. וא"כ לדידן דלא בקיאין בבדיקה טרפה. וה"ד בנפלה בלי ידיעתה או שהפילוה אחרים בבת אחת כמ"ש לעיל או' י"ב.

סעיף קטן יט

יט) והא דאמרינן דאם הוכתה עוף נגד הריאה כיון שאין אנו בקיאין בבדיקה טרפה ה"ד עוף שהריאה נחבאת בין הצלעות אבל בבהמה צלעותיה מגינות עליה ודינה כשאר איברים, חכ"א שם. מיהו המק"מ או' ט' כתב דאין חילוק בזה ובהמה דינה כעוף אלא שהדע"ק או' ד' כתב נגיחה נגד ריאה דבהמה או עוקץ עץ מגדר קנים וכוותיה אף שהעור שלם אם הבשר שבין הצלעות נקרע יש להחמיר והביאו מק"מ שם ומשמע דוקא נקרע הבשר אבל אם לא נקרע דינו כשאר האיברים כדברי החכ"א ונ"מ לדידן שאין בקיאין בבדיקת האיברים שאם הלכה הבהמה יש להכשיר אף לדעת המחמירין בעוף.

סעיף קטן כ

ך) בהמה שהוכתה על ראשה ומתוך ההכאה רבצה במקומה ושחטוה מיד בלא עמדה ובלא הלכה דינה כדין נפלה שחוששין לריסוק איברים ולדידן דלא בקיאינן בבדיקה טריפה. תורת חסד סי' ו' שו"ג או' ט"ו. מיהו החק"ל חי"ד סי' כ"א דף ל"א ע"א כתב לדחות דברי התו"ח הנז' וכתב דכיון דלא הוכתה אלא באבר א' לא חיישינן לריסוק איברים וכשרה. אמנם המק"מ או' ז' הביא פלוגתא בנפילה גבי מוח אם צריך בדיקה וכתב דאפי' להמקילין בנפולה בהכה נגד המוח גרע וכ"כ בספרו גידולי הקדש סי' ל' או' א' והביא עוד שם ראיות לדבר וגם הביא תשו' הרשב"א ח"ג סי' רט"ו שכתב דאם הכו על המוח ביחוד חיישינן לנקיבת הקרום יעו"ש והב"ד זב"צ או' י"ז וכתב דאלו ראה החק"ל תשו' הרשב"א הנז' הוה הדר ביה וע"כ יש להחמיר. ור"ל יש להחמיר ולאסור לפי שאין אנו בקיאין בבדיקה וכמ"ש בגה"ק שם. ועיין לעיל סי' ל"א או' ל"א.

סעיף קטן כא

כא) בהמה שהיתה תחת הגשר וגררוה משם יש לחוש שנחבטה בשדרתה בגשר כשהגביהה וע"כ נכון לבדוק החוט. דע"ק או' ד' מק"מ או' ו' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כב

כב) [**סעיף ד'**] **אם עמדה תוך מעל"ע וכו'** ואפי' עמדה ושהתה מעל"ע צריכה בדיקה ולדידן דאין אנו בקיאין בבדיקה לא מהני עמדה וגם שהתה רק הלכה. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ט' שפ"ד או' ה'.

סעיף קטן כג

כג) [**סעיף ה'**] **יש מי שאומר שכל שעמדה והלכה וכו' אין חוששין לה.** וכתב הב"ח במסקנא דלא נקרא הלכה אלא כשעמדה מעצמה והלכה אבל העמידוה והלכה לא יצאה מחזקת נפולה אעפ"י שהלכה ד"א הילוך יפה. אבל הש"ך סק"ו כתב עליו דלא נהירא דבהלכה א"צ בדיקה אפי' העמידוה אחרים ועמדה אורחא דמילתא נקט. וכ"כ הפר"ח או' י"א. הל"פ בסעי' ג' לה"פ או' ה' בל"י או' ו' שה"מ או' י"ד. זר"א או' שכ"ז. מש"ז או' ז' חכ"א כלל כ"ו או' א' זב"ת או' י"ט. ענ"ה סי' מ"א או' י"ב. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כד

כד) **שם. אין חוששין לה.** דכל שהלכה בידוע שאין לה רסוק גדול המביא לידי טריפות אלא חוזר לבריאותו. ב"י בשם הרשב"א. ט"ז סק"ז. זב"ת או' ך' ביא"ב בשפ"ז או' י"ב.

סעיף קטן כח

כח) **שם. אפי' נמצא שינוי באיבריה אין חוששין לה.** ומ"מ המחמיר בזה לעצמו תע"ב. ב"י בשם הרשב"א. ט"ז שם. הל"פ בסעי' ד'.

כו) [**סעיף ו'**] **הלכה כשרה וא"צ בדיקה וכו'** אבל הלכה והיא צולעת צריכה בדיקה. ודוקא שנפלה וצולעת אבל צולעת ולא נודע שנפלה אמרינן שגרונא היא דנקטה וא"צ בדיקה כדלעיל ססי' ל"ב. ש"ך סק"ח. פר"א או' י"ד. הל"פ שם. לה"פ או' ו' כריתי או' י"ב. זר"א או' שכ"ח. שה"מ או' ט"ז. שפ"ד או' ח' חכ"א שם או' ב' זב"ת או' כ"ה. ענ"ה שם או' י"א ביא"ב שם או' י"ג. זב"צ או' כ"א.

כז) **עוף** שחבטוהו בקרקע והלכה הילוך יפה זולתי מנענעה בראשה כאיש נדהם שיכור מיין ושחטוהו ובשלוהו בלי בדיקה אין בנענוע זה חששא לאסרה. מהר"ש הלוי חי"ד סי' כ"ג. כנה"ג בהגב"י או' ל"ז. לה"פ או' ז' בל"י או' ז' זר"א או' שכ"ט אלא שכתב דצריך לבדוק המוח משום מים. זב"צ או' כ"ב. ונראה דה"ד לכתחלה דלא דמי למ"ש לעיל סי' ל"ב או' ס"א. ועיין לעיל סי' ל"א או' כ"ב.

כח) **שם הגה. וי"א דאנן האידנא לא קים לן בבדיקה ואין להתיר רק בהלכה וכו'** וכ"ה הסכמת האחרונים כמ"ש לעיל או' כ"ב ואו' י"ד וכמה מקומות.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. ולא נקרא הלכה אלא כשהלכה ד"א הילוך יפה כמו שהלכה קודם וכו' שור שהיה כחו חזק בהלוכו יותר מסתם שוורים ונפל ואח"כ הולך רק כדרך שאר שוורים הגם שמדברי רמ"א משמע דדוקא כשהולך כמקדם מ"מ משמעות הפו' דכל שאינו צולע מקרי הילוך יפה ואו"ה יחיד הוא בזה וא"כ בהפ"מ יש לסמוך עכ"פ על בדיקתנו. שו"ת הגר"א ססי' פ"ג. פ"ת או' ז' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. ולא נקרא הלכה אלא כשהלכה ד"א הילוך יפה וכו' וה"ה בעוף אם הלכה מותרת. מהר"ש הלוי חי"ד סי' כ"ג. כנה"ג בהגה"ט או' י"ג. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לא

לא) נתן לב לראות שאינה חולה והולכת יפה הגם שלא ידע אז הנפקותא להיתרא עי"ז לא הוי מילתא דלא רמיא. דע"ק או' ה' מק"מ או' י"ב. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לב

לב) אם נשברו רגליה במקום שכשר ואפשר להבחין הילוך יפה להוציא מדין נפולה כשיניחו תחת רגל השבור אופן המסבב ותלך עי"ז יפה בשאר רגליה אפ"ה חוששין לה. דע"ק שם. מק"מ שם. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לג

לג) ובתשו' השיב משה סי' ל"א כתב השואל דבצולעת רק על רגל א' השבור ובהשאר מהלכת יפה מהני ובסוף תשובתו הסכים לו אלא שהמק"מ שם הניח דבריו בצ"ע וע"כ כתב שם זב"צ דיש להחמיר.

סעיף קטן לד

לד) אם בשעה שנפלה תכף ומיד הלכה בבהלה הילוך במרוצה ונראה מזה שעדיין לא הרגישה בכאב שלה ואחר שנחה מעט הרגישה בכאב שלה ואינה יכולה לילך עוד כמו שרגילות אצלנו לאחר שנשחט התרנגול הולך תכף ומיד אחר השחיטה במרוצה משום שעדיין לא הרגיש בשחיטה וזו נמי הנפולה דכוותה נסתפקו בזה חכמי הישיבה ונשאר הדבר בספק. זב"צ או' כ"ח. ונראה דיש להחמיר משום דדבר זה מצוי ועוד כיון דאח"כ אינה יכולה להלך יפה סופו מוכיח על תחלתו שלא הלכה בתחלה אלא מחמת שעדיין לא הרגישה בכאב.

סעיף קטן לה

לה) **שם בהגה. ואם הלכה ואח"כ אינה יכולה לילך דינה כשאר מסוכנת.** ונת' לעיל סי' י"ז.

סעיף קטן לו

לו) [**סעיף ז'**] **עוף שנחבט על פני המים וכו'** שנפל על כרחו על פני הנהר ואיכא למיחש לריסוק. רש"י חולין נ"א ע"ב. וכ"כ הר"ן. והיינו שנחבט בכח אדם עד שלא עצר כח בכנפו למנוע החבטה. פר"ת או' ט"ו. זב"ת או' כ"ט ואו' ל'

סעיף קטן לז

לז) **שם. עוף שנחבט ע"פ המים וכו'** וה"ה לגדיים וטלאים. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. שו"ג או' כ"ב. זר"א או' ש"ל. ענ"ה שם או' י"ד. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן לח

לח) **שם. אם שט מלא קומתו ממטה למעלה וכו'** צד שממנו בא המים נקרא מעלה וצד שנשפכים שם נקרא מטה. פר"ת או' ט"ז. זב"ת או' ל"א.

סעיף קטן לט

טל) **שם. אם שט מלא קומתו ממטה למעלה לעומת המים אין חוששין לו.** דהרי הוא מתגבר כנגד כח המים המורידים אותו והוא עולה. פר"ת שם. זב"ת או' ל"ב. והרי זה כהילוך וא"צ בדיקה. טור. לבוש.

סעיף קטן מ

מ) **שם. אבל אם שט מלמעלה למטה עם הילוך המים חוששין לו.** דאמרינן המים הוא שמוליכין אותו. פר"ת שם. זב"ת או' ל"ג.

סעיף קטן מא

מא) **ואם** המים עומדים במקומם כגון אגמים כל ששט מלא קומתו אפי' מלמעלה למטה שפיר דמי. ב"י. ש"ך סק"י. פר"ח או' ט"ז והשיג על הב"ח שאוסר. וכ"כ שה"מ או' י"ח להשיג על דברי הב"ח הנז' פר"ת שם. בל"י או' ט' שפ"ד או' יו"ד. זר"א או' ש"ל. זב"ת או' ל"ד. ענ"ה שם. או' י"ד. ביא"ב בשפ"ז או' ט"ו. זב"צ או' ל"א. ודוקא לא משכי אפי' קצת אבל אי משכי אפי' קצת כגון נהרות וימים הגם דמחזו דקיימי ממשכי נינהו וחיישינן. פר"ת שם. זב"ת שם. ענ"ה שם. זב"צ שם. ומי בור ומי מערה יש להתיר בשט מלא קומתו בכל גוונא. שה"מ שם.

סעיף קטן מב

מב) הלכך תרנגולת שנפלה לבור כיון ששט ע"פ המים הילך והילך שוחטין אותה מיד וכן עיקר. שו"ג או' כ"ג. תו"ז סי' ע"ה או' כ"ז וכתב וכן המנהג להתיר. וה"ד שנפל מעצמו בלי כונתו או שהפילו אדם כמ"ש לעיל או' ל"ו אבל אם קפץ מעצמו לבור אפי' לא שט כלל לא חיישינן משום דאמיד נפשיה כמ"ש לקמן סעי' י"א. וה"ד אם הבור הוא רחב כדי שיוכל לאמוד נפשיה וגם הבור אינו חשוך אלא שיש בו אור כדי שיוכל לראות התרנגול. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מג

מג) ואם. נפלה לבית הכסה הגה דהוא מיא דקיימי כיון דלא ברירא מילתא דשט היטב ע"פ הצואה בעינן שילך אחר הוצאתו בחוץ הילוך יפה. תו"ז שם או' כ"ח. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מד

מד) שם. ואם קדם לתבן או קש וכו' כלומר דאם איתא דהילוך המים הוא דהוליכו העוף ולא מכחו הו"ל לילך העוף והתבן ע"פ המים בשוה אבל כשקדם העוף לתבן מוכחא מילתא דמכחו הוא הולך ולא נתרסקו איבריו. שו"ג או' כ"ה.

סעיף קטן מה

מה) שם. ואין חוששין לו. כתבו הרמב"ן והרשב"א והרא"ש והר"ן דבכל מקום שאמרו אין חוששין מותר מיד וא"צ בדיקה וכל מקום שאמרו חוששין דינו כנפולה ממש. ער"ה או' ט' תו"ז שם או' כ"ג.

סעיף קטן מו

מו) [**סעיף ח'**] **דבקו כנפיו בדבק וכו'** גלוד"א בלע"ז וטחין אותו בדף קטן והעוף שוכן עליו ומידבק בו ופורח עם הדף ונופל לארץ. רש"י חולין נ"ב ע"א. פר"ח או' י"ז. בל"י או' י"א. זב"ת או' ל"ו.

סעיף קטן מז

מז) שם. ונחבט. פי' שנחבט על דבר קשה כמ"ש בש"ע סעי' ב' ומהו דבר קשה ומהו דבר רך. דבר רך כגון טלית כפולה או אעפ"י שאינה כפולה ואינה מתוחה יפה וכן רשתות העשויות קשרים קשרים ומרוחקים זמ"ז וכן חבילות של פשתן שבאמצע הם קשורים בב' הצדדין שאין שם קשרים וכן פשתן דדיק ונפיץ ונעורת דקה מן הדקה וכן חריות של דקל לאחר שנעשו רצועות שהן רכות וכן אפר שלא נרקדה בנפה ותבן שאינו עשוי חבילות וכן חול הדק בכל הני לא חיישינן. באבק דרכים חיישינן. חיטי וכל מינייהו חיישינן אבל שערי וכל מינייהו וכן כל מילי קטניות כגון עדשים ואורז ודוחן לא חיישינן

לבד מן רוביא דהיינו תלתן ובר מן חפצי וחמצי. זה הכלל כל דבר שמחליק זמ"ז ואין נכבשין יחד והנופל עליהם נשמט והולך אין בו משום ריסוק איברים הא לא"ה יש בו משום ריסוק איברים. פר"ח שם. !בל"י שם.

סעיף קטן מח

מח) שם. אם שני כנפיו נדבקו וכו' ואם נדבק כנף א' וכנף הב' לא נדבק כולו אלא חלק ממנו ונשאר קצת ממנו ומעופף בו אפ"ה חיישינן. פר"ת או' י"ז. זב"ת או' ל"ח. ענ"ה סי' מ"א או' ט"ו. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מט

מט) ושיעור נפילת שנדבקו ב' כנפיו הוא ג"כ דוקא י"ט כמו בבהמה ובדיקתו בהילוך ד"א ביבשה כמו בבהמה. או"ה כלל נ"ו או' ט"ז. כנה"ג בהגב"י או' נ"ג ואו' נ"ד. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן נ

נ) שם. וצריך בדיקה. והיינו לדעת הש"ע דבקיאין בבדיקה אבל לדידן דאין בקיאין אין להתיר רק בהלכה כמ"ש לעיל סעי' ו' בהגה. וכ"כ השו"ג או' כ"ו.

סעיף קטן נא

נא) [**סעיף ט**'] **זכרים המנגחים זא"ז וכו' כגון שוורים או תישים או כבשים שיש להם קרנים.** רי"ו נתיב ט"ו או' י"ז. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. שה"מ או' ך' תו"ז סי' ע"ה או' ל' זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן נב

נב) שם. ונפלו לארץ חוששין להם. ואעפ"י שכתב בסעי' יו"ד שאם יודע שיפילוהו נועץ צפרניו וכו' שאני הכא שכל א' חושב שהוא ינצח חבירו ויפילו. ט"ז סק"ט. כריתי או' י"ד. ביא"ב בשפ"ז או' י"ח.

סעיף קטן נג

נג) שם. ונפלו לארץ חוששין להם. אפי' בפחות מי"ט. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"ח. פר"ת או' י"ט. הל"פ בסעי' ז' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' י"ב. מש"ז או' ט' שפ"ד או' י"א. שו"ג או' כ"ז. שה"מ שם. זר"א או' של"ב. זב"ת או' ט"ל. זב"ש או' י"א. ענ"ה שם או' ט"ז. תו"ז שם. ביא"ב שם. זב"צ או' ל"ח. ומיהו בעינן ד"ט כשיעור שמכריסה של בהמה למטה. פר"ת שם. זב"ת שם.

סעיף קטן נד

דנ) **ואפי'** לא היו מנגחים אלא א' היה מנגח וא' מתנגח ומיואש מלנגח אפ"ה כיון שבעל כרחו מפילו בבת א' חוששין. פר"ת שם. זב"ת שם. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נה

הנ) [**סעיף יוד**'] **שור שהרביצוהו לשחיטה אעפ"י שנפל וכו'** ולא דמי לזכרים המנגחים זא"ז דהכא כיון שמרגיש שרוצים להפילו נועץ צפרניו משא"כ התם דאדרבא כ"א רוצה להפיל חבירו. ב"י. רש"ל פא"ט סי' ס"ד. ב"ח. ש"ך ס"ק י"ב. שו"ג או' כ"ט.

סעיף קטן נו

ונ) **שם. אין חוששין לו מפני שנועץ צפרניו וכו'** ואפי' נשמע ג"כ קול יללתו כשנפל ואעפ"י שגבוה י"ט אין חוששין לו. כנה"ג בהגב"י או' מ"א. פר"ח אר' י"ט. פר"ת או' ך' כריתי או' ט"ו. שה"מ או' כ"א. זר"א או' של"ג. זב"ת או' מ' תו"ז שם או' ל"א. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נז

זנ) **שם. הגה. ודוקא שלא קשרו כל רגליו כשהפילוהו.** משמע אפי' שלש רגליו קשורים אין חוששין. וכ"כ הב"ח. ש"ך או' י"ג. פר"ח או' ך' שה"מ או' כ"ב. ורש"ל שם כתב דיש מקומות שקושרים רק ג' רגלים לחוד ולא הרביעי ואף בזה לא יצאו ידי חובתם. והב"ד הט"ז ס"ק י"א וכתב שראה בקהלות אחרות שאין קושרין רק ב' רגלים ודוחפין אותה עד שתפול וכתב וכן ראוי לעשות. לה"פ או' י"א. בל"י או' י"ג וכתב דיש לקשור שנים הראשונים. וכ"כ המש"ז או' י"א המנהג הנכון שלא לקשור רק ב' ידים שאז יש לה לנעוץ או שלא לקשור החבל בכח וכ"כ הזב"ת סוף חו' מ"א דהמנהג היפה דאין לקשור רק ב' ידים לבד. ובדיעבד אם קשרו ג' רגלים יש להכשיר כיון דיש מתירין אפי' לכתחלה כנז' וכ"כ חכ"א כלל כ"ו או' ו'.

סעיף קטן נח

חנ) **ואם** קשר כל הרגלים והפילו צריך להתיר החבל ולראות אם יעמוד וילך. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' מ"ו. שו"ג מחו' או' ג' וכתב ומשמע דתרתי בעינן דתעמוד ותלך אבל בעמדה לבד לא סגי. תו"ז סי' ע"ה או' ל"ג. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן נט

טנ) **ואם** נשא הטבח כבש על צוארו ומשליכו לארץ ודאי חוששין דהוי גבוה יותר מי"ט אבל אם אחז ברגלי הבהמה ומכובד נפלה לארץ לא חשבינן אלא ממקום אחיזה בידיו. ש"ך ס"ק י"ד דלא כב"ח. כנה"ג בהגב"י או' מ"ז. כריתי או' י"ח. שה"מ או' כ"ג וכתב דלא

כפר"ח שהסכים להב"ח. חכ"א שם או' ז' והיינו שלא נתכוון להפיל אבל אם נתכוון להפיל אפי' בדליכא י"ט טריפה. כריתי שם.

סעיף קטן ס

ס) וכתב זב"צ או' מ"ד דמנהג בגדאד יע"א שאוחזין הכבש בידיו וברגליו אבל לא חובטין אותו לארץ בכח אלא בנחת ואם אירע שחבטו אותו לארץ בכח גוערין בהם אבל לא אוסרין אותו עכ"ל ונראה הטעם שאין אוסרין אותו משום דמסתמא מידו לארץ ליכא י"ט וגם אין כונתו להפילו רק להשכיבו לשחיטה.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. אבל אם כל רגליו קשורים בשעה שמפילין אותו חוששין לו. אפי' בפחות מי"ט כיון שהפילוהו אחרים. ש"ך ס"ק ט"ו. כנה"ג בהגב"י סוף או' מ"ה. פר"ח או' כ"א. שפ"ד או' ט"ו. שה"מ או' כ"ד. בי"צ או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' כ"ב. זב"צ או' מ"א. וה"ד בהפילוהו בבת א' אבל אם הפילוהו לאט לאט איץ חוששין. שה"מ שם. זב"נ שם.

סעיף קטן סב

סב) [**סעיף יא'**] **קפצה מדעתה וכו'** וטעמא משום דכל שהוא לדעתה מסתמא קודם שתרד אמדה נפשה שלא תתרסק מאותו גובה. ב"י. לבוש. ט"ז ס"ק י"ב. פר"ח או' כ"ג.

סעיף קטן סג

סג) שם. לא שנא מארובה שבאמצע הגג דלית לה מידי למסרך אפ"ה אין חוששין משום דאמדה נפשה. חולין נ"א ע"א. ש"ך ס"ק י"ז פר"ח או' כ"ב. בל"י או' י"ד. שה"מ או' כ"ו.

סעיף קטן סד

סד) שם. לפיכך אם הניחה למעלה ובא ומצאה למטה אין חוששין לה. ואפי' אינה יכולה לילך ואפי' נמצא שנוי באיבריה. פי"ח או' כ"ג שה"מ או' כ"ז. זב"ת או' מ"ג ענ"ה שם או' י"ט. תו"ז שם אי' ל"ד. והמחמיר בזה בנמצא שנוי באיבריה תע"ב. פר"ת או כ"ב. זב"ת שם. זב"ש או' י"ג. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן סה

סה) והא דאמרינן שאפי' אינה יכולה לילך אין חוששין ה"ד עמדה או ששחטה מיד ולא ידע אם יכולה לעמוד אבל אם ודאי אינה יכולה לעמוד צריכה בדיקה. ער"ה או' יו"ד משם ראב"ן סי' רמ"ט. ענ"ה שם. וא"כ לדידן דלא בקיאינן בבדיקה אסורה. והגם דהמש"ז או' י"ב התיר בלא עמדה היינו משום דלא ראה דברי ראב"ן ואפשר דאלו היה רואה דברי ראב"ן הוה הדר ביה וע"כ יש להחמיר. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן סו

סו) בהמה או עוף שנקשרו רגליה כמו שמוליכין לשחיטה והניח על השלחן וכיוצא בו ומצאה למטה ודאי חוששין וצריך להתירה ולראות אם תלך הילוך יפה ד"א. חכ"א כלל כ"ו סוף או' ח' אכן הרב זב"צ או' מ"ח כתב בשם ח"ר נסים הלוי ז"ל דבעוף אפי' קשור לא חיישינן משום דפורח בכנפיו.

סעיף קטן סז

סז) מעשה שהיה בעי"ת בגדאד יע"א שצבי א' קפץ מאליו מן הגג עד החצר ולא היה יכול לילך והגג שקפץ ממנו היה מוקף גדר באופן שכשהצבי הוא עומד בגג אינו יכול לראות החצר ולאמוד נפשו שהגדר חוצץ בפניו והצבי הנז' קפץ קפיצה גדולה מן הגג ועבר את הגדר הנז' ונפל לחצר ומכח הנפילה הנז' אינו יכול להלך ובאו ושאלו בבה"מ ואסרוהו משום דכאן לא שייך לומר אמדה נפשה שהגדר חוצץ. זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן סח

סח) ואם א' רץ אחרי צבי וקפץ מלמעלה למטה חוששין לו משום דזה לא מקרי מדעתה אלא בעל כרחה דרצו אחריה. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן סט

סט) טלאים שמחביצים אותם בשעת הבאתם ע"ג בהמה עד שבשעת שחיטה נמצא בשרם אדום כאלו דם שנצרר אין לחוש לריסוק איברים. הרשב"ץ ח"ג סי' רס"ח. ער"ה או' י"א ענ"ה שם או' כ"ז. זב"ש או' ט"ו. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן ע

ע) [**סעיף יב'**] **גנבים שגנבו בהמה מהדיר וכו'** אין חוששין וכו' והגם דאיכא למיחש שמא מחמת ביהול לא מכוונין להפילה בדיוק או דלמא הגם דאיכוונין דלמא אתרמי ואיתהפיך עכ"ז מחזקינן ליה דמקיימי מחשבתייהו דהשבון ומקמינן לה אחזקה דכשרות. פר"ת או' כ"ד זב"ת או' מ"ד.

סעיף קטן עא

עא) שם. מפלי שהם מכוונים להפילה על מתניה וכו' ואם נפלה פתאום על מתניה אין חוששין. ש"ך ס"ק י"ח דלא כרוקח. וכ"נ דעת הכנה"ג בהגה"ט או' י"ח. שו"ג מחו' או' א' תו"ז סי' ע"ה או' ד' זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן עב

עב) **ואם** נפלה פתאום וספק אם נפלה על מתניה או על צלעותיה חוששין. כנה"ג בהגה"ט או' י"ח. וכן הסכים הפר"ח או' כ"ד דלא כיש מתירין שהביא הרוקח בסי' שפ"ז. וכן הסכים השו"ג שם לאסור. תו"ז שם או' ה' זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן עג

עג) **שם. מפני שמכוונים להפילה וכו'** משמע הא מספיקא אסור דשמא או מסתמא הפילוה על צלעותיה ש"ך ס"ק י"ח. שה"מ או' כ"ח. וכן מוכח ממ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן עד

עד) **שם. אם מחמת תשו' וכו' מותרת וכו'** מחמת יראה חוששין לה. ואם ספק אם החזירה מחמת תשו' או מחמת יראה חוששין לה. פר"ת או' כ"ג. הל"פ בסעי' יו"ד. שה"מ או' כ"ט. זב"ת או' מ"ה. זב"ש או' יו"ד. ענ"ה שם או' ך' זב"צ או' נ"ד. ודוקא דאיכא צדדי יראה אבל בלא"ה תלינן בתשו' פר"ת שם. זב"ת שם. ענ"ה שם. ועיין לעיל או' מ"ה.

סימן נט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א**'] **הגלודה אסורה והוא שלפשט עורה וכו'** או מחמת שחין או מחמת מלאכה ולא נשתייר כלום. רש"י חולין נ"ד ע"א. וכ"כ הר"ן. ב"י. או מחמת חולי. לבוש. והרשב"ץ (בס' יבין שמועה) דף י"א ע"א כתב דזה יקרה מפני אכילת נחשים שמולידת שחין רע עד שיפשט העור יעו"ש. זב"ת או' ב' ובה"ג כתב מאי הגלודה היכא דמחייה תלגא לבהמה ואשתלח משכא. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' א'

סעיף קטן ב

ב) **שם. ואם נשתייר מן העור רוחב סלע וכו'** שע"י אותו שיור מעלה ארוכה. רש"י חולין נ"ה ע"ב. וכ"כ הר"ן. ב"י. לבוש. זב"ת או' ה'.

סעיף קטן ג

ג) **שם.** ורוחב סלע על ראשי איבריה. דהיינו על כל פרק ופרק מפרקיה. טור. לבוש. ורש"י שם פי' בכל פרקי חוליותיה ועצמות השוק והירך בעינן שיור כסלע. והב"ד ב"י. זב"ת או' ד'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. ואם נשתייר מן העור רוחב סלע ע"פ כל השדרה ורוחב סלע על הטבור ורוחב סלע על ראשי איבריה ה"ז מותרת.** והפר"ח או' א' כתב דבשעת הדחק כל שיש רוחב

סלע על הטבור יש להכשיר וכן יש להכשיר בנשתייר רוחב סלע ע"פ כל השדרה. אבל הפר"ת או' א' השיג עליו וכתב דאין להכשיר בזה אפי' בשעת הדחק אלא העיקר כדברי הש"ע שהוא דעת הרמב"ם ודעמיה וספיקא דאו' לחומרא יעו"ש. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ט"ז דלענין הלכה נקטינן כהרמב"ם דספק בשל תורה הוא וכתב כן בשם כמה פו' יעו"ש. וכ"כ השו"ג או' א' וכ"כ שה"מ או' ה' דהעיקר כפסק הש"ע בין בשעת הדחק בין בריוח ודלא כמ"ש הפר"ח יעו"ש. וכ"כ השפ"ד או' ב' על דברי הפר"ח הנז' דאין לנו אלא דברי הש"ע דכל שכל העור ניטל וא' ממקומות הללו אף שכל השדרה וטבור קיים טרפה.

סעיף קטן ה

ה) **ושיעור** כסלע עיין לעיל סי' ל' סעי' ב' ובדברינו לשם או' כ"ג.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ואם ניטל כרוחב סלע מעל כל גבי השדרה או מעל הטבור או מעל שאר האיברים ושאר כל העור קיים כשרה ואפי' ניטל משני מקומות מאלו הנ' ה"ז כשרה.** כ"מ בהגה וכ"כ הלבוש.

סעיף קטן ז

ז) **שם. ואם ניטל כרוחב סלע מעל כל גבי השדרה וכו'** ושאר כל העור קיים כשרה. והרשב"א אוסר בזה וכן דעת ריו"ו ריש נתיב ט"ו וכ"פ רש"ל פא"ט סי' צ"א. וכ"פ הב"ח. ש"ך סק"ב. וכ"כ מהריק"ש דראוי להחמיר. וכ"ה דעת הפר"ח או' ב' שה"מ או' ב' אלא שכתב דבשעת הדחק והפ"מ המקל לא הפסיד והמחמיר תע"ב. אבל דעת הער"ה או' א' כדברי הש"ע וכ"ה דעת התו"ז סי' ל"ה או' ד' וכ"פ הלבוש כדברי הש"ע. וכ"נ דעת מור"ם בהגה שכתב אבל אם ניטלה משלשתם ושאר כל העור קיים טרפה משמע הא אם ניטל רק משני המקומות הנז' או ממקום א' והעור קיים כשרה.

סעיף קטן ח

ח) **שם הגה. אבל אם ניטלה משלשתם וכו'** כ"כ בב"י וא"כ מ"ש ד"ע הוא ט"ס וצ"ל ב"י.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ב'**] **העוף שניטלה נוצתו כשר.** נוצה היא הדקה הסמוכה לבשר שאין לה קנים. רש"י חולין נ"ו ע"ב. וכ"כ הר"ן. ב"י. והרמב"ם בפי' המשנה כתב ונוצה הוא העור הדק שעל הזפק עם הנוצה שלו.

סעיף קטן י

י) **שם. העוף שניטלה נוצתו כשר.** ואפי' ניטלה הנוצה עם העור שעל הזפק כשר וכמ"ש הרמב"ם בפי' המשנה. פר"ת או' ג' שפ"ד בסוף הסי' זר"א או' של"ח. זב"ת או' ט' ענ"ה סי' מ"ב או' ד' מק"מ או' ד' זב"צ או' ו' ובתנאי שניטלה ע"י חולי. שפ"ד שם ענ"ה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן יא

יא) **שם. העוף שניטלה נוצתו כשר.** ואפי' לא נשאר כלום כשר שחוזר ומעלה ארוכה. לבוש.

סעיף קטן יב

יב) **שם הגה. ויש אוסרים וטוב להחמיר אם נפלו כולם.** היינו שנפל גם נוצה שבגוף בלי קנים אבל אי של קנים לבד נפלו אין להחמיר. מק"מ או' ד' בשם השפ"ד או' ב' דר"ת או' י"א בשם הנז'.

סעיף קטן יג

יג) **שם בהגה. וטוב להחמיר וכו'** ומשמע הא בהפ"מ ושעת הדחק יש להקל. וכ"כ דר"ת או' י"ד.

סעיף קטן יד

יד) **שם בהגה. מיהו אם נפלו נוצותיו מרוב שומן וכו'** מיהו עיין ביה"ל שהביא דעת הסוברים שאין לחלק וגם אם נפלו מרוב שומן יש להחמיר יעו"ש אכן לענין דינא יש להכשיר כיון דכ"ה דעת מור"ם ז"ל ולדעת הש"ע כשר בכל גוונא. ועיין לעיל סי' ט"ו סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סימן ס

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **אחוזת דם.** שאחזה דם וחלתה. רש"י והר"ן. והרמב"ם בפי' המשנה פי' שגבר עליה הדם עד שחנקה. ש"ך סק"א. ומעשה בא לידי בעוף א' שגבר עליו הדם עד שהיו כל בני מעיו בפנים מאודמים בדם וביותר סמוך לגרונו למטה מבית הבליעה ומצאתי כל בני מעיו שלמים ונקיים מכל מום והכשרתיו. הרד"ק בהגהו' כ"י ברכ"י בשיו"ב או' א' זב"צ או' ב' ולפ"ז אם ימצא כזה צריך לבדוק הבני מעים אם הם שלמים ונקיים.

סעיף קטן ב

ב) **שם. והמעושנת.** שנכנס עשן בגופה. רש"י והר"ן. והרמב"ם פי' שגברה עליה המרה שחורה. ש"ך סק"ב. וכ"כ האחרונים.

סעיף קטן ג

ג) **שם. והמצוננת.** חולי מחמת צנה. רש"י והר"ן. והרמב"ם פי' שגברה עליה הליחה הלבנה עד שנתבטלו חושיה. וכתב ולא זכרו תגבורת המרה האדומה לפי שהיא בבהמה מועטת ביותר כמ"ש בספרי רפואות הבהמות. ש"ך סק"ג. וכ"כ האחרונים. ואין נ"מ בזה וכל שאין נראה מעשה בגופה כשרה. שפ"ד או' א' ביא"ב בשפ"ז או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. והמצוננת וכו'** ואעפ"י שדברים אלו כסם המות לבהמה כשרה לפי שאין זו אלא כמסוכנת ומסוכנת כשרה. ב"י בשם הרשב"א. פר"ח סוף או' ד' לה"פ או' א' ואפי' חלתה הבהמה מחמת אותם הדברים מותרת והרי היא בכלל מסוכנת והוכחתה כל שמעמידים אותה ואינה עומדת ובעינן פרכוס ואי עומדת לא בעינן פרכוס הגם דמסוכנת היא מחמת חוליה וטעמא דמלתא משום דקיימא ברפואה אי משקה לה סמי רופאים הבקיאין. פר"ת או' א' ועיין לעיל סי' י"ז דיני מסוכנת ופירכוס ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ה

ה) **שם. או שאכלה סם המות שהורג הבהמה.** כגון שאכלה הרדופני או צואת תרנגולים כמ"ש שם בגמ' חולין נ"ח ע"ב והביאו ב"י. והרדופני פי' הרמב"ם שם בפי' המשנה שהוא עשב כשאוכלין אותו הבהמות הורג אותם ואינו מזיק לאדם. והערוך כתב עץ של הרדופני אילן גדול ע"פ המים ועושה פרחים דומין לשושנים והם מרים ביותר והם סם המות לבהמה. והב"ד הלה"פ או' ב' ועיין עוד לקמן או' ז'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. או שאכלה סם המות שהורג הבהמה.** פי' לאפוקי שמותר לאכול דגים הנצודים בסם המות שלהם. לה"פ שם. בל"י או' ב' ביא"ב בשפ"ז או' ה' זב"צ או' ה' וכתב שקורין בערבי זה"ר.

סעיף קטן ז

ז) **שם. או שאכלה סם המות שהורג הבהמה.** כאן כלל כל מיני אכילה שהבהמה מסתכנת בהם כגון האכילה הרדופני שהוא פרחי אילן הגדל בנהרות ואגמי מים והוא לענה או תיעה ועלי חלתית וצואת תרנגולים וצואת כלבים כפי גירסת בה"ג ופלפלין כי כולם בכלל סם המות דבהמה. פר"ת או' ב' בל"י שם. זב"ת או' ד' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ח

ח) ורע דכל אלו הבהמה מסתכנת בהם אבל אינם נוקבים בני מעים והדקין ולהכי אנו מתירין אבל כל מין דנוקב ודאי טרפה וכדאיתא לעיל סי' נ"א סעי' ד' בדין הלעיטה קורט של חלתית דודאי נוקב וטרפה. פר"ת שם. זב"ת שם. זב"צ שם. ועיין לעיל סי' ל"א סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ט

ט) שם. או ששתתה מים הרעים. מים מגולים. ש"ך סק"ד בשם רש"י והר"ן ורי"ו. והפר"ת או' ג' כתב דמים הרעים היינו הרעים לבהמה. וביא"ב באד"ז או' א' כתב שמצא בשם הראב"ן כ"י דמים הרעים היינו מה שמכבה הנפח בהן את הברזל.

סעיף קטן י

י) שם. הרי זו מותרת. מיהו עיין לקמן בש"ע סי' קט"ז סעי' ז' שכתב מסוכנת אעפ"י שניתרת בשחיטה המדקדקים מחמירים על עצמם שלא לאכלה עכ"ל וזהו דינה כמסוכנת כמ"ש לעיל או' ד' !יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) שם הגה. בהמה שנתפטמה בדברים אסורים מותרת אבל אם לא נתפטמה כל ימיה רק בדברים אסורים אסורה. אמנם הפר"ח או' ה' האריך בזה ומסיק דלענין דינא דאפי' נתפטמה כל ימיה בדברים האסורים לאכילה מותרת. וכן מסיק הפר"ת או' ד' וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל ס"ה או' י"ז. זר"א או של"ט שה"מ או' ה' שו"ג או' ג' מחב"ר או' ב' ובספרו ברכ"י בשיו"ב או' ב' ער"ה או' א' חכ"א כלל כ"ו או' י"ד. זב"ת או' ז' ענ"ה סי' מ"ג או' ד' מק"מ או' ב' זב"צ או' ט' ומיהו המחמיר תע"ב וקדוש יאמר לו. מחב"ר שם. ענ"ה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן יב

יב) אבל באיסורי הנאה לכתחלה אסור לפטמה ובדיעבד אפי' נתגדלה כל ימיה באיסורי הנאה יש להקל פר"ח שם. אבל הפר"ת שם חולק וכתב דאם נתפטמה כל ימיה באיסורי הנאה אסורה. וכן הזר"א שם חלק על דברי הפר"ח הנז' וכתב שהיא אסורה. וכן הרב לשון למודים ריש ה' ע"ז סי' ל"ח דחה דברי הפר"ח הנז' והסכים לאסור אפי' בדיעבד. וכן העלה הר' חסדי דוד על התוספתא דע"ז פ"ז לאסור. ער"ה שם. חכ"א שם. זב"ת שם. ענ"ה שם. מק"מ שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) ובאיסורי הנאה דאסורה ל"ד כל ימיה אלא אם אכלה דבר איסורי הנאה כל ימיה שיעור שיכולה לעמוד עליו אעפ"י שאכלה ג"כ היתר אסורה. פר"ת שם. זב"ת שם. ענ"ה שם. ומסקנת האחרונים דלא מהני בכה"ג להשהות הבהמה מעל"ע בלא אכילת איסור ובאיסורי אכילה א"צ להשהותה מעל"ע בלא אכילת איסור דלא כהכנה"ג והרב בית יעקב בריש ספרו יעו"ש. ענ"ה שם ובספרו שש"א.

סעיף קטן יד

יד) [**סעיף ב'**] **אכלה סם המות של אדם וכו'** פי' אם לא נשתנה הסם המות בגוף הבהמה אבל אם נשתנה בגופה שוב אינו מזיק. הרמב"ם פי"ב מה' רוצח וכ"מ לשם. פר"ח או' ו' אבל הפר"ת או' ה' הקשה ע"ז והניח בצ"ע. וכ"כ הכרתי או' ד' דאין לסמוך ע"ז מכמה טעמים. ועיין לקמן או' טו"ב.

סעיף קטן טו

טו) אכלה דברים שסופן לנקב מעיה כגון זכוכית כתוש טרפה. גור אריה. והרד"ק בהגהו' כ"י כתב דאם שחטה מיד נראה בעיניו להקל אבל לי נראה להחמיר דזכוכית כתוש נוקב ודאי כחלתית ואפי' שחטה מיד יש לאוסרה. ברכ"י בשיו"ב או' ג'.

סעיף קטן טז

טז) שם. או הכישה נחש וכו' וכן אם נשכה כלב שוטה מותרת משום טרפה ואסורה משום סכנת נפשות. טור. לבוש. כנה"ג בהגה"ט או' ד' זב"ת או' ח' זב"ש או' ד' משום הרשב"ץ בס' יבין שמועה. זב"צ או' י"ג. וה"ה אם נשכה זאב שוטה. מק"מ סוף או' א'.

סעיף קטן יז

טוב) שם. ואסורה משום סכנת נפשות. ה"ד אם שחטה תוך מעל"ע אבל אחר מעל"ע לית לן בה כ"כ השו"ג או' ה' לדקדק מדברי הרמב"ם שהבאנו לעיל או' י"ד ולפי מ"ש שם דדעת האחרונים להחמיר ולא נתנו קצבה א"כ צריך לשאול לרופאים עד כמה ימים ילך הזוהמה ולא יזיק בשרה וכן בכל שינוי שימצא בבהמה צריך לשאול לרופאים דשמא נשכוה זוחלי עפר ובשרה מזיק לבריות וכן החלב שלה אסור בכל אותם הימים עד שתתרפא ויהיה בשרה ראוי לאכילה.

סעיף קטן יח

יח) [**סעיף ג'**] **בהמה או חיה שנפסקו רגליה וכו'** ומיירי שנפסקו מריש פרק ארכובה ולמטה דאם נפסקו למעלה מן הארכובה דהיינו במקום צוה"ג בלא"ה טרפה. שו"ג או' ז'.

סעיף קטן יט

יט) שם. בהמה או חיה שנפסקו רגליה וכו' שלא יאכלוה אלא צלי וכו' ומותר לצלותה ביו"ט ולא חיישינן לריעותא והוי טרחא שלא לצורך אוכל נפש ביו"ט. שבו"י ח"א סי' כ"ג. ער"ה או' ב' פ"ת או' ג' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כ

ך) שם. שנפסקו רגליה וכו' ואף שנפסק הבשר לחוד צריכה בדיקה. פרישה בסוף הסי' בשם רש"ל. כנה"ג בהגה"ט או' ה' שפ"ד או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' ז' דר"ת או' כ"ב.

סעיף קטן כא

כא) שם הגה. ולדידן דלא חיישיגן לגילוי מים וכו' כדלקמן רסי' קט"ז. ובס' באר שבע דף ק' כתב דשאני גילוי דלא אתיליד רעותא במשקין כ"כ ואם היינו חוששין שמא שתה מהם נחש אז היו אסורים לגמרי אבל הכא איכא רעותא גדולה לפניך שנפסקו רגליה ואיכא לברור הלכך חוששין וצריך בדיקה עכ"ד. ואני אומר שפסיקת הרגלים לא הויא רעותא כ"כ ואין חילוק בין דין זה לדין מים מגולים אלא דהתם לא אפשר בבדיקה והכא אפשר בבדיקה ומיהו כיון דחזינן דהאידנא לכתחלה מניחין המים מגולים ולית מאן דחש לכסותן אלא משום נקיות בעלמא א"כ בכ"ש שיש להתיר בהמה זו בלא בדיקה. והש"כ כתב שדעת המחבר כבעל ס' באר שבע מדכתב כאן דין זה ולקמן רסי' קט"ז כתב דאין גילוי נוהג בינינו אלמא ס"ל לחלק עכ"ד. ולי נראה כדכתיבנא ומ"מ המחמיר תע"ב טוב. פר"ח או' ז' אמנם הברכ"י או' ד' כתב מוכח דסבר מרן כמ"ש באר שבע בתשו' סי' ל"ד וכמ"ש הש"ך. וכ"כ שה"מ או' ז' וכ"כ השפ"ד או' ו' דיש להחמיר כדברי הש"ך כיון דאיכא לברורי ואף בתר רובא לא אזלינן. יד אליהו או' ג' ביא"ב בשפ"ז שם.

סעיף קטן כב

כב) ובמקום שהנחשים מצויים אף בבדיקה זו דע"י צלייה אין אנו בקיאין ואסורה משום סכנת נפשות. או"ה כלל ן' או' ט' בל"י בסוף הסי' פ"ת או' ד' ביא"ב באד"ז סוף הסי' בי"צ או' ג' מנ"י בענפים או' י"ח.

סעיף קטן כג

כג) שם הגה. ולדידן דלא חיישינן לגלוי וכו' דין זה אין בו השוואת הוראה לכל המקומות והן היום איכא מקומות דשכיחי ושכיחי. ונראה דבכל המקומות כל שהבהמות לנות במדבריות ומה גם המרחיקים קצת מן הישוב חיישינן משום דמן הסתם שכיחי התם נחשים וזוחלי עפר. פר"ת או' ו' זר"א או' שמ"א. שבו"י ח"ב סי' ס"ג. פ"ת שם. מנ"י בשרשים או' י"א. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ואם הוא בדרך שלא נעשתה טרפה מותר וכו' כלומר שהפסיקה היא מארכובה ולמטה. שו"ג או' ט' ועיין לעיל או' ח"י. והיינו לדעת מור"ם ז"ל וכבר כתבנו דעת האחרונים בזה. ועיין לעיל סי' נ"א או' ל"ד בענין כבשים שגדל בהם מין שחין. ובאו' ל"ה בענין כבשים שהכבד שלהם לקוי ונהפך ללובן. ובאו' ל"ו בענין חולי הקוליר"א שנמצא בבהמות יעו"ש בטוב והודו לה' כי טוב.

סימן סא

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] חייב אדם ליתן לכהן הזרוע וכו' של שור ושה. וה"ה של כל בהמות טהורות לאפוקי חיה כדלקמן סעי' י"ז. ש"ך ס"ק א' פר"ח או' א' כריתי או' א' שפ"ד או' א' ביא"ב בשפ"ז או' א' בי"צ או' א' זב"צ או' א' בין זכר בין נקבה. כנה"ג בהגב"י או' ס"ו. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. שו"ג או' ג'.

סעיף קטן ב

ב) ומיהו ליכא כ"א ג' מיני בהמות וז' מיני חיות המבואר בקרא. בכלל שה תרי הוו שה כשבים ושה עזים ושם הכולל צאן. ושור הבר מין בהמה. ועיזי דבאלא וכו' שהוא בריה בפ"ע להמחבר מתנות נוהגין בו מה"ת מריבויא. שפ"ד שם. ביא"ב שם. ועיין לקמן סעי' י"ז ולעיל סי' כ"ח סעי' ד' ובדברינו לשם או' כ"ב ואו' כ"ג.

סעיף קטן ג

ג) שם. חייב אדם ליתן לכהן הזרוע וכו' אין מברכין על מצוה זו משום דאין ישראל נותן משלו אלא כהנים משלחן גבוה קא זכו. הרשב"א בתשו' ח"א סי' י"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ב' פר"ח שם. פר"ת או' א' כריתי או' ב' שו"ג מחו' או' א' מש"ז או' ז' מחב"ר או' א' ביא"ב באד"ז או' א' בי"צ בעמ"ז או' ב' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) וגם הכהן אין מברך שהחיינו כשלוקח המתנות. הרשב"א בתשו' סי' של"ח. כנה"ג שם או' ג' פר"ת שם. שו"ג מחו' או' ב' זב"צ או' ג' ומיהו יש לברך בלא שם ומלכות. רו"ח או' ב' וכן יש לומר אחר הפרשה קודם שיתן לכהן לשם יחוד וכו' הריני בא לקיים מצות נתינת הזרוע והלחיים והקבה לכהן כמש"ה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקבה לתקן את שורש מצוה זו היא וכל מצות הכלולות בה במקום עליון ויהי נועם וכו'.

סעיף קטן ה

ה) **ואם** בעה"ב יברך שהחיינו בנתינה ראשונה כשמקיים המצוה עיין דר"ת או' א' שהביא פלוגתא בזה יעו"ש והמנהג שאין לברך משום דק"ל סב"ל ומ"מ יש לברך בלא שם ומלכות כנז'.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ב'**] **הזרוע דוקא של ימין וכו'** ילפינן לה מדכתיב הזרוע בה"א משמע המיומן שבזרוע. חולין קל"ד ע"ב. ט"ז סק"א. שו"ג או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. והוא מפרק ארכובה הנמכרת עם הראש עד כף היד וכו'** והם ביד ימין שני פרקים הזרוע כנגדו ברגל שוק ופרק השני המחובר לגוף ועד בכלל עם הרוחב צריך ליתן לכהן אבל רכובה גופא הנקרא טשי"ך אין לכהן כ"א ב' פרקים בלבד. מש"ז או' ב' ביא"ב בשפ"ז או' ג' זב"צ או' ד' דר"ת או' ח'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. והם שני פרקים.** היינו פרק הב' והג' שהם מעורים זה בזה. פר"ח או' ג' דר"ת או' יו"ד.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ג'**] **הלחיים הם מפרק של לחי וכו'** והלחיים זה לחי התחתון וקרי ליה קרא לחיים בלשון רבים מפני שיש בו ב' פרקים ימני ושמאלי. הכי איתא בפסיקתא ובספרי ודלא כתרגום יונתן בן עוזיאל שכתב שהוא לחי העליון והתחתון. פרישה או' א' פר"ח או' ד' מחב"ר או' ג' וכתב שזה התרגום אינו מיונתן בן עוזיאל. שש"א או' א' וכתב שכ"מ מגמ' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן י

י) **שם. עד פיק"א של גרגרת.** היינו שפוד כובע ועד בכלל אבל טבעת הגדולה אינה בכלל. פר"ח או' ה' כריתי או' ג' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יא

יא) **שם. עם הלשון שביניהם.** והלשון שביניהם לכהן כמבואר בגמ' (חולין קל"ג ע"א) אמר רבא לשמעיה זכה לי מתנות דבעינן למיכל לישנא בחרדלא. פר"ח או' ו' מש"ז או' ד' ביאור הגר"א או' ד' ביא"ב בשפ"ז או' ה'.

סעיף קטן יב

יב) שם. וצריך ליתנו עם העור ועם הצמר שבראשי כבשים וכו' דזה מרבינן מה"א דהלחיים. חולין קל"ד ע"ב. ט"ז סק"ה. שו"ג או' ז'.

סעיף קטן יג

יג) שם. וצריך ליתנו עם העור ועם הצמר וכו' משמע אבל הזרוע א"צ ליתנו עם העור ועיין ב"ח שהביא פלוגתא בזה וסיים דמה שפסקו הטור והש"ע דא"צ ליתן העור עם הזרוע משום דספיקה דדינא המע"ה. והפר"ח או' ז' כתב דבמקום שנהגו למלוג העור צריך לתת העור עם הזרוע בלי הפשט זולתי במקום שלא נהגו למלוג הזרוע שאז יכול ליתן לו העור מופשט מהזרוע יעו"ש. אמנם השו"ג אד' ח' כתב להשיג על דברי הפר"ח הנז' והעלה דלענין מעשה כיון שדבר שבממון הוא יכול הישראל לומר קים לי כרש"י ודעמיה דאינו חייב ליתן העור של הזרוע הלכך במקום שלא נהגו למלוג עור הזרוע יתנם בלא העור אך אם תפס הכהן העור לא מפקינן מניה כיון שיכול לומר קים לי כמ"ד דגם בזרוע חייב ליתן העור בכל מקום. וכתב וכן עיקר וכן ראה נוהגין בירושת"ו כשמקיימים מצות מתנות כהונה שנותנים הזרוע בלא עורו וכן הוא נהג ותמה על הפר"ח שהוא היה רב בעה"ק ירושת"ו ופסק להיפך מהמנהג יעו"ש והב"ד דר"ת או' י"ז.

סעיף קטן יד

יד) ולכ"ע מוכח דאין החוב של המליגה או ההפשטה מוטל על הטבח או על הבעה"ב רק על הכהן. דמש"א דף תכ"א ע"ב. כנה"ג כהגב"י סוף או' א' דר"ת או' י"ח.

סעיף קטן טו

טו) שם. שאינו רשאי למלגם ולא להפשיט העור וכו' ר"ל אפי' רוצה למלוג וליתן לכהן הצמר בפ"ע או להפשיט העור וליתן לו העור בפ"ע אינו רשאי כיון שאינו יודע במה ניחא ליה לכהן דשמא ניחא ליה לכהן למלוג או שניחא ליה טפי להפשיט העור. מש"ז או' ה' דר"ת או' ט"ז. ועיין לקמן או' ח"י.

סעיף קטן טז

טז) [סעיף ד'] הקיבה צריך ליתנה לכהן עם כל חלבה פנימי וחיצון. זה מרבינן מה"א דהקיבה. ופנימי וחיצון היינו אקשתא ואיתרא. ט"ז סק"ו. פרישה או' ו' כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. פר"ח או' ח' מש"ז או' ו' ור"ל דאקשתא מקרי חיצון ודאייתרא מקרי פנימי. ביא"ב בשפ"ז או' ו' ועיין לקמן סי' ס"ד סעי' י"ד.

סעיף קטן יז

טוב) **שם. אלא א"כ נהגו הכהנים להניח החלב לבעלים.** פי' דכיון דנהגו הכהנים לחזור וליתנו לבעה"ב א"צ ליתנו כלל אלא מעכבו לעצמו. פרישה או' ז' כנה"ג שם או' ט"ז זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יח

חי) **וה"ה** אם נהגו הכהנים עין יפה בצמר ועור בלחיים הוה נמי כן. ט"ז סק"ז. כנה"ג שם סוף או' ט"ו. פר"ח או' ט' כריתי או' ד' מש"ז או' ז' שו"ג או' י"א ביא"ב באד"ז או' ו' ערוך השלחן או' י"ד. זב"צ או' ט' דר"ת או' כ"ב.

סעיף קטן יט

יט) **נראה** דאם בא כהן א' ואמר איני רוצה לוותר אין שומעין לו כיון שנהגו בו עין יפה. מהר"י קורקוס בפ"ט מה' ביכורים דין י"ד. ער"ה או' א' ערוך השלחן שם. זב"צ או' יו"ד דר"ת או' ך'.

סעיף קטן כ

ך) **ובמקום** שהמנהג ידוע שלא להניח אסור לכהן א' להניח דהוי ככהן המסייע בבית הגרנות וכמ"ש הפר"ח או' מ"ג. דר"ת או' כ"א. ונראה דה"ד אם הוא דבר חשוב אבל אם אינו דבר חשוב לית לן בה.

סעיף קטן כא

כא) [**סעיף ה'**] **אע"ג שמותר לאכול מבשר הבהמה וכו'** ואפי' איסור דרבנן ליכא. פר"ח או' יו"ד. פר"ת סוף או' ב' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן כב

כב) **שם. אע"ג שמותר לאכול וכו'** ויש להחמיר לכתחלה דיחזקאל התפאר בעצמו שלא אכל טרם שהורמו מתנות. כריתי או' ה' ביא"ב באד"ז או' ז'.

סעיף קטן כג

כג) **שם. מצוה להפרישם מיד.** וליתנם לכהן דזריזים מקדימים למצות. לבוש. והפר"ת או' ג' כתב הטעם משום דכיון דנתחייב במצוה עובר משום בל תאחר. ומ"מ אין לאסור כלל לאכול מבית השחיטה או מדקים של הבהמה כל עוד שלא הורמו המתנות. פר"ת שם. ומיהו לפי מ"ש באו' הקודם יש להחמיר.

סעיף קטן כד

כד) **ואם** בא ליד כהן בהמה שחוטה זכה במתנותיה דמתנות שלא הורמו כמו שהורמו דמיין ואם אכלם אחר אח"כ חייב לשלם דממונא דכהן הוא. ש"ך סק"ב. שפ"ד או' ב'

ביא"ב בשפ"ז או' ז' זב"צ או' י"ב. ודוקא דאתיא שחוטה ליד כהן אבל בחייה לא דאכתי לא חל חיובא עליה דהו"ל כמפריש חלתו קמח דאינו חלה וגזל ביד כהן. ש"ך שם. ביא"ב שם.

סעיף קטן כה

כה) [**סעיף ו'**] **אבל אם שחט ומצא טרפה פטור**. דדרשינן מאת זובחי הזבח פרט לטרפה. ט"ז סק"ח. והוא מספרי ור"ל זבח הראוי לאכילה. מש"ז או' ח'.

סעיף קטן כו

כו) **שם. אבל אם שחט ומצא טרפה פטור**. ואפי' ספק טריפה פטור. ש"ך סק"ג. מש"ז שם. ולא מבעיא ספק טרפה אלא אפי' בהמה שמטריפין אותה מחמת חומרת האחרונים ומדאו' כשרה אעפ"י כן פטור ממתנות משום דבעינן זבח הראוי לאכילה לכהן ולא לכלבו. פר"ח או' י"א כריתי או' ו' מחב"ר או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' ח' וי"א דמה שאנחנו אוסרים מחמת חומרת האחרונים חייב. פר"ת או' ד' מש"ז שם. ער"ה או' ג' ששי"א או' ג' ולפ"ז כ"ש אם בעה"ב אינו אוכל מיעוך ומשמוש והכהן אוכל דחייב לתת לו אבל אם הוא להיפך לסברא זו חייב ולסברא קמייתא יש להסתפק והמוציא מע"ה ואם תפס הכהן אין מוציאין מידו.

סעיף קטן כז

כז) **בן** ט' שהפריס ע"ג קרקע כיון דטעון שחיטה כמ"ש בסי' י"ג חייב במתנות לכ"ע ומיהו נראה כיון דהפריס ע"ג קרקע אינו טעון שחיטה מה"ת אלא מדרבנן משום מראית העין אם לא רצה בעה"ב לתת המתנות אין מוציאין מידו ואם תפס הכהן ג"כ אין מוציאין מידו. כנה"ג בהגה"ט או' ה' מיהו הפר"ח שם כתב דהניתר בשחיטת אמו אעפ"י שהפריס ע"ג קרקע דבעי שחיטה מד"ס פטור מן המתנות וכ"כ הכריתי או' ז' יא"פ על סעי' זה. ערוך השלחן או' יו"ד.

סעיף קטן כח

כח) **השוחט** את הטרפה ומצא בה בן ט' חי חייב במתנות. כנה"ג שם או' ו' ולאו דוקא טרפה אלא אפי' שחטה ונתנבלה בידו וה"ה לנוחר ומעקר כיון דצריך שחיטת עצמו חייב במתנות. כנה"ג שם או' ז' שו"ג או' ט"ז זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כט

כט) [**סעיף ז'**] **יתנם לכהן חבר ואם אין שם חבר יתנם לע"ה**. ואם לקח כהן ע"ה מסתברא דאין מוציאין מידו דכבר זכה בהם והא דאמרינן דאין נותנין לע"ה אם יש כהן

חבר ה"ד לכתחלה אבל בדיעבד אם נתנו לו או לקח הוא זכה בהם. הרדב"ז על הרמב"ם בפי"ב מה' תרומות. ער"ה או' ה' זב"צ או' י"ז דר"ת או' ל"ב.

סעיף קטן ל

ל) שם. אין שם חבר יתנם לע"ה. ובזמן שאין שם כהן חבר א"צ לעכבם עד שימצא חבר או ישכור וישלח למקום אחר. וא"פ על סעי' זה בשם חי' הרשב"א והר"ן. שו"ג או' כ"ח זב"צ או' י"ח דר"ת או' ל"ד.

סעיף קטן לא

לא) ואפי' אם הכהן חבר הוא במקום קרוב אין להמתין עד שיבא. תשו' בית יעקב ססי' קמ"ב. פ"ת או' ב' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן לב

לב) שם הגה. וכן אם החבר אינו רוצה לקבלן נותנן לע"ה. ואם החבר עשיר אף שהוא רוצה לקבל כיון שא"צ ואיכא כהן עני ואנו מצווין להחיותו יתן לע"ה עני. תו' חולין ק"ד ע"ב רש"ל פ' הזרוע סי' ב' ל"ח או' ג' כנה"ג בהגב"י או' ה' שו"ג או' כ"ב. מחב"ר או' ח' ער"ה או' ו' מזמור לדוד על סעי' זה. זב"צ או' ך' דר"ת או' ל"ח.

סעיף קטן לג

לג) כהן הנושא נשים בעבירה או מיטמא למתים במזיד אין נותנים לו המתנות אפי' אין שם כהן אחר אלא שם אותם בדמים ונותן לכהן שיזדמן אח"כ. כנה"ג בהגה"ט או' ך' מש"ז או' ט' שו"ג מחו' או' ג' ער"ה או' ז' זב"צ או' כ"א דר"ת או' ל"ג.

סעיף קטן לד

לד) שם הגה. נותנם לע"ה. וה"ד אם הוא יר"ש והולך ע"פ חוקי התורה אבל אם אינו מאמין או בעל עבירות פשוט הוא דאין נותנין לו אפי' אין כהן אחר אלא שם אותם בדמים ויעכב הדמים אצלו עד שיזדמן כהן ונותן לו כנז"ל.

סעיף קטן לה

לה) וכל מה דאמרינן דכהן ת"ח הוא קודם לכהן ע"ה ה"ד אם אין כהן ע"ה קרוב לזה בעה"ב אבל אם ע"ה קרובו של בעה"ב פשוט הוא דאפי' אם הכהן הוא ת"ח ונצרך קרובו קודם. תשו' ח"צ סי' ע' דר"ת או' י"ט וה"ד אם הוא יר"ש כנז'.

סעיף קטן לו

לו) [סעיף ח'] נותנים אותם לכהנת. דונתן לכהן היינו אפי' כהנת: רש"י חולין קל"א סוף ע"ב ט"ז סק"ט פר"ח או' י"ב מש"ז או' ט' שו"ג או' כ"ג ביא"ב בשפ"ז או' ט'.

סעיף קטן לז

לז) שם. נותנים אותם לכהנת. אבל חללה אינה אוכלת שאין חללים בכלל כהנים. הרמב"ם פ"ט מה' ביכורים. וכן כהן חלל אינו אוכל. כנה"ג בהגה"ט או' כ"א מש"ז שם שו"ג או' כ"ד מחב"ר או' י"א ביא"ב בשפ"ז או' ט' זב"צ או' כ"ה. ולא מיירי כשנולדה מפסולי כהונה דפשיטא דכל שנולד מפסולי כהונה אין לו דין כהן כלל אלא מיירי בכהנת שנבעלה בעילת איסור ונקראת חללה לפי שנתחללה מן הכהונה אבל כהן שעבר עבירה אינו מתחלל כמ"ש הרמב"ם ריש פי"ט מאיסורי ביאה מחב"ר שם. ועיין לקמן או' ק"א.

סעיף קטן לח

לח) ולא מבעיא דחללה אינה אוכלת אלא דמשקל נמי שקלינן מינה דכיון שנבעלה לפסול לה פקעה מינה קדושתה. הרב משנה למלך סוף פ"ט דבכורים מחב"ר או' י"ב זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לט

טל) שם. נותנים אותה לכהנת וכו' הגם דאיכא כהן גמור יכול ליתן לכהנת. רש"ל בישש"ס פ' הזרוע סי' ו' מחב"ר או' ט' פ"ת או' ג' זב"צ או' כ"ב:

סעיף קטן מ

מ) ואם יש כהן ע"ה והיא אשת חבר טוב ליתן לאשת חבר דהיא כחבר ואם יש כהן חבר שקולים הם רש"ל בישש שם כנה"ג שם או' כ"ב. שו"ג או' ך' מחב"ר או' יו"ד ער"ה או' ח' יא"פ בסעי' זה פ"ת שם זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן מא

מא) וכן כהנת אשת ע"ה וכהן ע"ה שקולים הם. רש"ל שם ער"ה שם יא"פ שם פ"ת שם זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן מב

מב) שם. והנותנם לבעלה ישראל קיים מצות נתינה. והבעל של כהנת יכול לקבל המתנות בלי ידיעתה והנותן מקיים שפיר מצות נתינה. רש"ל שם. כנה"ג שם או' כ"ד. פר"ח סוף או' י"ג. זב"צ או' כ"ז. ודוקא כשהבעל הוא ישראל והאשה כהנת הוא דמהני אם נתנם לבעלה הישראל אבל בהיפך שהאשה ישראלית והבעל כהן אם נתן לאשתו בלא דעת הבעל לא קיים מצות נתינה. ערוך השלחן או' ל"ו דר"ת או' מ"ז וע"כ כששולחין מתנות לכהן לביתו ואינו שם צ"ל לאשתו זה המתנות תתנו לבעליך הכהן וכשיבוא הבעל יאמר קבלתי המתנות. או יצוה את אשתו לאמר כשיביאו מתנות תקבלם בעדי.

סעיף קטן מג

מג) ואם אשתו גלתה דעתה דלא ניחא לה בהכי שימסרו המתנות ליד בעלה אלא שיתנו לידה לא קיים מצות נתינה אם נתנם לבעלה. פר"ח שם כריתי או' ט' שפ"ד סוף או' יו"ד מחב"ר או' י"ג. ביא"ב בשפ"ז או' יו"ד זב"צ או' כ"ח וכתב ודלא כפר"ת או' ו'.

סעיף קטן מד

מד) ואף אם האשה ממכירי כהונה וגלתה דעתה דלא ניחא לה בהכי פקפק בזה היא"פ שם והניח בצ"ע וא"כ יש להחמיר דלא קיים מצות נתינה. זב"צ שם ועיין לקמן סעי' י"ד.

סעיף קטן מה

מה) ואם נתנם לבעל חובו של כהן כתב הפר"ת או' ו' דקיים מצות נתינה אבל היא"פ שם פקפק בזה ואף אם הוא ממכירי כהונה הניח בצ"ע והב"ד זב"צ או' כ"ט וכתב וע"כ אין לסמוך על הפר"ת בזה.

סעיף קטן מו

מו) ואם הכהן שלח שלוחו ליטול המתנות אינו מקיים מצות נתינה עד שיגיעו לידו של כהן. מחב"ר או' י"ד משם מחנה אפרים ה' זכייה ססי' ט' יא"פ שם אבל לכתחלה לא יתנם לשליח דשמא לא יגיעו לידו של כהן פר"ת שם. יא"פ שם. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מז

מז) שם. וכ"ש שבעלה ישראל פטור מן המתנות. בעל כהנת שנפשו אוותה להפריש מתנות וליתנם לכהן כדי לקיים המצוה רשאי ויקיים המצוה ותע"ב ואין זה בכלל כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט דהכא הוא ישראל והוא חייב במצוה אלא דמפטר משום דהוי בעל כהנת וחשוב כמפריש ונותן לאשתו ומאחר שכן יכול להפרישם בפועל וליתן לכהן אחר. מחב"ר סוף או' ט"ז. יא"פ שם זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מח

מח) שם. וכ"ש שבעלה פטור וכו' וה"ד כשישראל שוחט לעצמו אבל כששוחט למכור חייב להפריש המתנות מכ"ש דכהן לקמן סעי' כ"ד. שו"ג או' כ"ו ביא"ב בשפ"ז או' י'.

סעיף קטן מט

מט) ודין זה אינו אלא במתנות דזרוע ולחיים וקיבה אבל בשארי מתנות כהונה ולוייה כתרומות ומעשרות ופדיון הבן וחרמי כהנים אין יוצאים ידי נתינה בשנתנו לכהנות ולויות. ערוך השלחן או' ל"ג דר"ת או' מ'.

סעיף קטן נ

נ) [**סעיף ט'**] **לא יחלקם להרבה כהנים שצריך לתת לכל אחד דבר חשוב כדי נתינה וכו'** והטעם דבעינן כדי נתינה לכל א' וא"כ אם היה גדי קטן נותן הכל לא' הרדב"ז על הרמב"ם בפי"ב מה' תרומות. ער"ה או' ט' זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן נא

נא) **שם. ולחיים לשנים וכו'** והלשון צריך לחלקו חציו לכל א' כדי שכל אחד יהיה אצלו חצי לשון. פר"ח או' י"ד. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן נב

נב) **שם. ובשור הגדול יכול לחלק הזרוע לשנים וכו'** ויכול לחלק אפי' לג' וד' כל שיש בחתיכה כדי מתנה הראויה להתכבד. וה"נ הלחיים יכול לחלק. כ"כ הער"ה או' יו"ד לדקדק מדברי התו' אבל הפר"ח או' ט"ו הסכים לדברי הש"ע דאין לחלק רק לשנים וכן הסכים השו"ג סוף או' כ"ח.

סעיף קטן נג

נג) [**סעיף יוד'**] **אם אין שם כהן ישום המתנות בדמים וכו'** ודוקא אם אין שם כהן משו"ה מעלה אותם בדמים הא יש שם כהן הן ולא דמיהן. ודוקא מעלה אותם בדמים כלומר לשום אותם בשוויים דלשון מעלה בכל דוכתא הכי הוא אבל פחות מכאן איכא גזל השבט. ודוקא נמי לשום אותם תחלה ואח"כ לאוכלם אבל לאכול אותם ואח"כ לשום אותם בדמים לא. הרדב"ז ח"א בתשו' סי' ש"מ בשם מהר"י קורקוס. והב"ד פ"ת או' ד' וכ"כ הפר"ח או' ט"ז דאם יש שם כהן מילתא דפשיטא שצריך ליתן לו המתנות בעצמם ולא דמיהם ומה שנוהגים לשום אותם בדמים ונותנים הדמים לכהנים מנהג משובש הוא וראוי לבטלו יעו"ש והב"ד המחב"ר או' י"ט וכתב וכ"ש אם נותנים פרוטה לכהן ולפעמים הכהן מוחלם בלא דמים קודם שבאו ליד כהן דודאי לא שפיר עבדי עכ"ל ומ"ש שם הרדב"ז להליץ בעד המנהג עיין מחב"ר שם שדחה דבריו וכתב שגם הרדב"ז חזר בו וסיים והן היום בעה"ק ירושת"ו ובעה"ק חברון ת"ו נתבטל המנהג הזה ואדרבא משתדלים לקנות גדיים כדי לקיים המצוה לא זולת וכן ראוי לעשות לחזר לקיים מצותו ית' כהלכתה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה ביראה ואהבה ושמחה רבה עכ"ל והב"ד זב"צ או' ל"ה. ועיין לקמן או' קכ"ט.

סעיף קטן נד

דנ) ודע כי בהיותו מחפש ומקיים המצות שאינם נוהגות תדיר כמו מצות זרוע ולחיים וכו' גורם אל השראת רוה"ק אל האדם להשיג ידיעה וחכמה ובפרט ביום ההוא עצמו שקיים איזו מצוה מהם. שער המצות בהק' לפ' בראשית.

סעיף קטן נה

הנ) שם. ישום המתנות בדמים ואוכלם וכו' כי אין שום קדושה במתנות רק שהם ממון כהן. ט"ז ס"ק י"א. וחללה שאינה אוכלת היינו שאינה נוטלת ואין יוצא י"ח אבל אין בהם קדושה. מש"ז או' י"א ועיין לקמן סעי' י"ג.

סעיף קטן נו

ונ) שם. ונותן הדמים לכהן. ואם ירצה יחלק הדמים לד' כהנים כדלעיל סעי' ט' דמה לי הם ומה לי דמיהן. פר"ח או' י"ז כריתי או' יו"ד שו"ג או' כ"ט זב"צ או' ל"ו וזהו לפי סברתו שכתבנו לעיל או' נ"ב שמסכים לדברי הש"ע דאין לחלק רק הזרוע לב' והלחיים לשנים סך הכל ארבעה כהנים ולכן כתב גם בדמים ד' כהנים ולא יותר.

סעיף קטן נז

זנ) ואם הוא במקום שהבשר בזול ואין בדמיהם כדי לחלק לד' כהנים נותן לג' או לב' או לא' דנתינה מעליא בעינן ובכה"ג לא אמרינן מה לי הן מה לי דמיהן דבהן איכא נתינה מעליא לד' כהנים ובדמיהן ליכא. שו"ג שם. זב"צ שם.

סעיף קטן נח

חנ) [סעיף יא'] אין לו לכהן לחטוף המתנות וכו' דכתיב ונתן ולא שיטול מעצמו. ואפי' לשאול אותם בפה. דכתיב אצל בני שמואל ויטו אחרי הבצע פי' חלקם שאלו בפיהם. חולין קל"ג ע"א. ב"י. לבוש. ט"ז ס"ק י"ב.

סעיף קטן נט

טנ) שם. אלא א"כ יתנם לו דרך כבוד יטלם. דהיינו ששולחן לביתו דרך כבוד או במטבחיים והכהנים מועטים או אף שהכהנים מרובים המתנות ג"כ מרובים בחדא מהנך גווני מצי למשקל לדעת המחבר. פר"ח או' י"ט.

סעיף קטן ס

ס) שם. ואם היה צנוע זה במקום שאין מכירים שהוא כהן יטול וכו' ואפי' לתבוע חלקו בפה יכול מטעם הלזה. כריתי או' י"ב. ביא"ב באד"ז או' ג' זב"צ א' ל"ח.

סעיף קטן סא

סא) [**סעיף יב**'] **ואם כל המטעמים שוים אצלו יאכלם צלי ובחרדל**. דרך גדולה משום דכתיב למשחה בהם כדרך שהמלכים אוכלים. חולין קל"ב ע"ב. ט"ז ס"ק ט"ו. ש"ך סק"ד פר"ח או' כ"א כריתי או' י"ד שפ"ד או' ד' שו"ג או' ל"א.

סעיף קטן סב

סב) **שם. יאכלם צלי ובחרדל**. ואם מוכרם לישראל אינו מחוייב הישראל לאכלם צלי דלא כתיב למשחה אלא גבי כהנים. פר"ח שם. כריתי או' י"ד. ער"ה או' י"ג שו"ג שם. זב"צ או' ט"ל. ולאו דוקא אם מכרם לישראל הדין כן אלא אפי' מכרם לכהן אחר שא"צ לאכלם צלי דהא לאו בתורת כהן קאכיל להו. דר"ת או' ע"ו. אבל אם מכבד בהם כהן אחר יש לדקדק לאכלן צלי. ערוך השלחן או' כ"ז.

סעיף קטן סג

סג) **שם. יאכלם צלי ובחרדל**. ולא דוקא צלי על הגחלים דה"ה נמי צלי קדירה דצלי קדירה נמי נקרא צלי לענין זה. שו"ת מעשה אברהם חי"ד סי' י"ט. דר"ת או' ע"ח.

סעיף קטן סד

סד) [**סעיף יג**'] **יכול להאכילם לכלבים וכו'** שאין בהם קדושה. טור. לבוש. ש"ך סק"ה. פר"ח או' כ"ב. פר"ת או' ח' ועיין לעיל או' נ"ה.

סעיף קטן סה

סה) **שם. יכול להאכילם לכלבים וכו'** ודוקא היכא שאינם ראוים לאכילה כגון שהסריחו או שבאו מבהמות כחושים ורע בשר יכול להאכילם לכלבים או למכרן לעכו"ם. רש"ל ביש"ש פ' יו"ד דחולין סי' י"א. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ח. פר"ח שם פר"ת שם. כריתי או' י"ד שפ"ד או' ה' שו"ג או' ל"ג ביא"ב באד"ז או' ד' זב"צ או' מ'.

סעיף קטן סו

סו) **ומסתברא** דהיכא דמה שמאכיל לכלב או לעכו"ם הוא ביוקר יותר מהמתנות דיכול להאכיל לכלב או לעכו"ם אפי' בשר חשוב של המתנות דהא בזה מתהני ישראל יותר. פר"ת שם זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סז

סז) [**סעיף יד**'] **כהן שיש לו מכירין שרגילים ליתן לו מתנותיהם יכול לזכותם לישראל וכו' ודוקא שהזוכה ת"ח וכו'** ודוקא כשמוציא אותם הטבח מתחת ידו ונותן אותם לאחר דהיינו לצורבא מרבנן דדחיקא ליה דאז הישראל במקום כהן עומד וקרינן ביה ונתן לכהן כיון שהטבח נתן וצורבא מרבנן מכח !הכרן הוא זוכה אבל ישאר ביד הטבח

אם הוא צורבא מרבנן ודחיקא ליה אפי' אם הכהן מתרצה בכך אין לנו. הרדב"ז ח"א סי' ש"מ. פ"ת או' ה' זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן סח

סח) שם. ושלא יהא כהן המזכה משרת וכו' לאו דוקא משרת אלא ה"ה אדם כפוף לאחר אסור. כנה"ג בהגה"ט או' ל"א בשם רי"ו נתיב ך' ח"ג זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סט

סט) ונראה דאם לקחם בדמים אעפ"י שהוא משרתו שרי דאגב הדמים גמר ומקנה. שו"ג או' ל"ה זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן ע

ע) ואם חזר בו כהן המזכה בכל גוונא לא זכה הת"ח שהרי בטלו השליחות וגם אם מת המזכה ממילא בטלה השליחות אף שלא ביטלו היורש להדיא. כריתי או' ט"ז ביא"ב באד"ז או' ה' זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן עא

עא) ואפי' אם עדיין לא באו ליד הת"ח יכול למכרם מאחר דעשוהו כזוכה. כריתי או' ט"ו ביא"ב שם. זב"צ או' מ"ו וה"ד לאחר שנשחטה ונבדקה הריאה ונמצאת כשרה דחייב לתת המתנות אבל קודם לכן לא זכה דשמא תמצא טרפה ואז הוא פטור מלתת כמ"ש לעיל סעי' ו' יעו"ש והיאך יכול לזכות קודם שיתחייב בעה"ב.

סעיף קטן עב

עב) שם. וה"ה אם הכהן משרת לבעה"ב וכו' מיהו אם כבר באו לידי משרת יכול ליתן לאורח ת"ח או לרבו מאחר דכבר יצא ידי נתינה. דרישה או' ד' פר"ח או' כ"ד מש"ז או' ט"ז ביא"ב בשפ"ז או' י"א זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן עג

עג) [**סעיף טו'**] **לא נתן המתנות לכהן וכו'** פטור מדיני אדם. משום דהו"ל ממון שאין לו בעלים שיוכלו לתובעו בדין שהוא יכול לומר לו לכהן אחר אני נותנו ולא לך. חולין ק"ל ע"ב ופירש"י שם. ב"י. ט"ז ס"ק י"ז. ש"ך סק"ו. ואף אם אין אלא כהן א' בעיר לא הוי תובעין דאומר אמתין עד שיבוא אחר וכדומה. מש"ז או' י"ז. ואפי' אין שם כהן אלא הוא או ע"ה וחבר יאמר אשום דמיהן ואתן לכהן הבא אח"כ. שפ"ד או' ו' ומ"מ אם הם עדיין בעין ב"ד כופין אותו משום מצות הפרשה. ט"ז שם. פר"ח סוף או' כ"ו. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן עד

עד) **שם**. **אלא אכלן או הפסידן פטור וכו'** ואם בעה"ב יש לו בהמה ובה מתנות ובא א' ולקחן ואכלן ג"כ פטור. כריתי או' י"ז. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן עה

עה) [**סעיף טז**'] **ישראל ששלח לחבירו בשר והמתנות בו מותר לאכלן**. והטעם דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן ותלינן דמכהן קנאם. ב"ח. פר"ח או' כ"ז. ומיהו לאו דוקא לאכלן אלא היינו לומר לקבלן שאלו היה יודע שהמשלח גזלם לא היה רשאי לקבלם כי היכי שאינו רשאי לקנותם ממנו כדי שלא להחזיק ידי עוברי עבירה. ב"ח. פר"ח שם. אבל ודאי דאפי' גזלן המשלח ועבר זה וקבלן מותר לאכלם דמתנות כהונה נגזלות כדלקמן סעי' ל"א. ב"ח. ש"ך סק"ז. כנה"ג בהגה"ט סוף או' ל"א. פר"ח שם. מש"ז או' י"ח ובשפ"ד או' ז' זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן עו

עו) **שם**. **ישראל ששלח לחבירו בשר והמתנות בו וכו'** וה"ה נמי אם שלח לו מתנות גרידא דמה לי הם גרידא מה לי בטבלייהו. שו"ג סוף או' ל"ז. זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן עז

עז) [**סעיף יז**'] **מתנות אינם נוהגות אלא בשור ושה וכו'** דהכי קרא כתיב אם שור אם שה ולא כתיב שור ושה מרבינן מרבוייה דאם שנוהגין ג"כ בכלאים הבא מן העז ורחל שהם שניהם מין שה. לבוש.

סעיף קטן עח

עח) **שם**. **אינם נוהגות אלא בשור ושה**. לאו דוקא אלא גם העז בכלל ולישנא דקרא נקט דכתיב אם שור אם שה. שו"ג או' ל"ח. ועיין לעיל או' א' ואו' ב'.

סעיף קטן עט

עט) **שם**. **ונוהגות בכלאים הבא מן עז ורחל**. ואצטריך לאשמעינן דאע"ג דבא בעבירה של כלאים ואסור להקריב ע"ג המזבח אפ"ה חייב במתנות. שו"ג או' ט"ל.

סעיף קטן פ

פ) **שם**. **וכן בכוי**. הוא בריה בפני עצמו. ב"י. ב"ח. לבוש. ט"ז ס"ק י"ט. אלא שמדברי ב"י ולבוש משמע דחייב מה"ת שכתבו דמרבינן ליה מאם דאם שור אם שה אבל הב"ח כתב דאינו חייב אלא משום שהוא ספק כדי לצאת ידי שמים. ועיין לעיל סי' כ"ח סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן פא

פא) [**סעיף יח**'] **צבי הבא על העז וילדה הולד חייב בחצי מתנות**. ממ"נ שאם אין חוששין לזרע האב הרי כולו שה ואם חוששין לזרע האב מ"מ הרי הוא חצי שה שהרי לזרע האם ליכא מ"ד דלא חוששין וק"ל דשה ואפי' מקצת שה ולכך ממ"נ צריך ליתן ממנה חצי מתנות ואידך חצי יכול לומר לכהן אייתי לי ראיה דאין חוששין לזרע האב ואתן לך כולם. לבוש. ולפ"ז הרוצה לצאת אליבא דכ"ע יתן לו את כולם.

סעיף קטן פב

פב) **שם. אבל תיש הבא על הצביה הולד פטור מן המתנות**. דספוקי מספקא לן אי חוששין לזרע האב והלכך מצי האיך למימר זיל אייתי ראיה דחוששין ואתן לך. ש"ך סק"י. שו"ג או' מ"ב.

סעיף קטן פג

פג) **צבי** הבא על העז שאינו חייב אלא חצי מתנות וכן תיש הבא על הצבייה אע"ג דמחמת ספק הוא דפטור אם תפס הכהן מוציא מידו פר"ח או' ל"ד וזהו כדעת הרא"ש והרא"ה והר"ן והטור בספק בכור (לקמן רסי' שט"ו) דאם תפס אותו הכהן מוציאין מידו וכ"פ רמ"א שם סי' שט"ו אבל מרן שם פסק כהרמב"ם דאם תפס הכהן אין מוציאין מידו יעו"ש וכ"ה דעת הרשב"א במה"ב גם בספק בכור יעו"ש וא"כ ה"נ אם תפס אין מוציאין מידו כמו בספק בכור. ער"ה או' י"ז. וכ"פ הש"ע לקמן סעי' כ"ג לענין לויים.

סעיף קטן פד

פד) [**סעיף יט**'] **אין נוהגות בקדשים וכו**' שהם כבר כולם מתנות כהונה ואין קדושת המצוה חלה על קדושה. לבוש.

סעיף קטן פה

פה) **שם. אין נוהגות בקדשים ולא בבכור**. והגם דאין נוהגות הקדשים בזה"ז נקט אותם אגב בכור. ועוד י"ל ע"פ מ"ש שם במשנה (חולין ק"ל ע"א) כל שקדם הקדשן את מומם וכו' ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות. נמצא דגם בזה"ז שייך אכילת קדשים אם נעשו בכה"ג ופטורין מן המתנות.

סעיף קטן פו

פו) **שם. אין נוהגות בקדשים וכו**' אבל הלוקח בהמה מפירות שביעית חייב במתנות הרמב"ם פ"ט מה' בכורים ה"ח וכ"כ דר"ת או' קי"ט בשם מנחת חינוך.

סעיף קטן פז

פז) [**סעיף ך**"] **אם רבים שוחטים אותם כולם פטורים וכו**' ר"ל דכל א' שוחט בהמה א' דאם א' שוחט שני בהמות אינו יכול לדחות את הכהן בטענת בכור רק באחד מהנה. שו"ג או' מ"ו. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן פח

חפ) **שם. כולם פטורים וכו**' ע"כ כשכולם בעלי מומים איירי דאין שוחטין בכור אלא א"כ נפל בו מום ומדנתערב ואין מכירים בו א"כ גם האחרים בעלי מומין הם. שו"ג או' מ"ז. דר"ת או' קכ"ז.

סעיף קטן פט

טפ) **שם. ואם אחד שוחט את כולם אין פוטרים לו אלא א' מהם.** לאו דוקא שוחט את כולם אלא אפי' שחט שנים אין פוטרין לו אלא א' שו"ג או' מ"ח. זב"צ שם.

סעיף קטן צ

צ) **ואם** נתערב הבכור באחרים ולקח הכהן א' מהם האחרים פטורים מן המתנות משום דעשאום כאלו זכה בהם הכהן וחזר ונתנם לבעלים. פר"ח או' ל"א. וזהו כשלקחו בתורת כהונה ברצון הבעלים אבל אם נטל בחזקה הרי הוא כגזלן ואינו פוטר בזה את התערובות. ערוך השלחץ או' ז' דר"ת או' קכ"א.

סעיף קטן צא

צא) [**סעיף כא**"] **מתנות כהונה נוהגות בכל מקום וכו**' וכן נוהגות בכל אדם מישראל בין איש ובין אשה חוץ מכהנים ולוים וחוץ מחש"ו. דר"ת או' ק"ל בשם מנחת חנוך.

סעיף קטן צב

צב) **שם. בין בפני הבית וכו**' וכתב דר"ת או' קל"א בשם ס' מנחת חנוך דהאידנא דלית לן רק כהנא חזקה אפשר דאין יכולין לכוף ליתן המתנות כיון דאינו כהן ודאי יעו"ש וכ"כ רש"ל ביש"ש פ' ראשית הגז סי' ה' דהאידנא נהגו להקל בזה משום דאין לנו כעת כהן מבורר לסמוך עליו שהוא כהן ודאי וכ"כ בפ' כל הבשר סי' ד' לענין חלה יעו"ש. והב"ד הט"ז לקמן סי' שכ"ב סק"ה והש"ך שם סק"ט. אמנם הכנה"ג בהגב"י סי' זה או' מ"א הביא דברי רש"ל הנז' וכתב שהדבר ברור דדוקא בחו"ל כיון שהדבר מפוקפק מפני מחלוקת הפו' אי מתנות כהונה נוהג בחו"ל מהני לן האי טענה דאין לנו כעת כהן מבורר משא"כ בא"י אין ממש בטענה זו דלכ"ע דינם כודאי כהנים יעו"ש והב"ד דר"ת שם. ועיין לקמן סי' של"א סעי' י"ט בהגה.

סעיף קטן צג

צג) שם. בין בפני הבית בין שלא בפני הבית. ממשמעות הש"ס והאלפסי והרמב"ן ז"ל דמצוה זו נוהגת בארץ בזה"ז מה"ת אפ' שאין בהמ"ק קיים אך לשיטת הרמב"ם ושאר פו' אינו נוהג האידנא בארץ אלא מדרבנן. כ"כ בס' החנוך להרא"ה סס"י תק"ו. דר"ת או' קל"ב.

סעיף קטן צד

צד) וכתב ביה"ל או' ג' דעכשיו לא נהגו במתנות בא"י יעו"ש. אבל הפר"ח בקו"א כתב על דברי ביה"ל הנז' שהעדים שהעידו לפניו טעו בזה ששם בא"י הבהמות של עכו"ם ושוחט הישראל לצורך הגוי ואם נמצאת הבהמה כשרה מוכרה לישראל ואם נמצאת טרפה נשארת לגוי ובכה"ג פטירי ממתנות וכמ"ש בהגה סעי' כ"ה אבל כשהישראל קונה בהמות ושוחטן לצרכו מעשים בכל יום שנותנים המתנות יעו"ש. וכ"כ המחב"ר או' כ"ב. ועיין לעיל סוף או' נ"ג ואו' נ"ד.

סעיף קטן צה

צה) שם. ויש מי שאומר שאינן נוהגות בחו"ל וכו' ועיין בתשו' הרדב"ז ח"ב סי' תרנ"ט מה שהאריך בזה וסיים ומ"מ אם יבא א' לשאול הדין אומרים לו פלוגתא דרבוותא הוא והרי"ף והרמב"ם מן המחמירים ואם תרצה לעשות כדבריהם תבא עליך ברכה ואם תרצה לסמוך על המנהג תסמוך יעו"ש.

סעיף קטן צו

צו) ומי שרוצה להפריש מתנות בחו"ל הרשות בידו ולא הוי יוהרא. כנה"ג בהגב"י סוף או' מ"א. פר"ח או' ל"ב. לה"פ או' א' בל"י או' א' מחב"ר או' כ"ד. פ"ת או' ח' בי"צ או' ב' זב"צ או' נ"ה. ומיהו מ"ש שם הבל"י דדוקא בצנעא ולא בפרהסיא !מסחמיות דברי הפו' הנז' משמע דאין חילוק. ועיין בתשו' חת"ס סי' ש"א שהוא היה רגיל ליתן והיה דרכו בכל יו"ט לשחוט בהמה ולהפריש ממנה מתנות וכן ראשית הגז וכן עבד עובדא בפליתי יעו"ש. פ"ת שם.

סעיף קטן צז

צז) שם. ויש מי שאומר שאינם נוהגות בחו"ל וכו' מן השמים השיבו לרבינו יעקב ממרויש כשאין מפרישין המתנות דחטאת הקהל הוא ובס' כריתי ופליתי תמה אמאי אנשי מעשה המתקדשים והמטהרים לא נהגו מצוה זו כיון שרוב המחברים סברי דנוהגות אף בחו"ל יעו"ש וביותר צריך לחוש לפי האמור ממה שהורו מן השמים לר' יעקב הנז' מחב"ר או' כ"ג.

סעיף קטן צח

צח) **יש** אנשי מעשה שנתנו מעות לשלוחי א"י שיהיו שלוחם לקנות בהמה במעות לשמם ויפריש המתנות בעדם דהוי כמו שלוחו ואני הייתי מסופק בזה כיון דאיהו לא מצי עביד כי רחוק ממנו הדרך אי מצי שווי שליחה וכן דייקי התו' בנזיר די"ב ע"א על הפרשת חלה. פליתי או' ו' מחב"ר או' כ"ה.

צח) **אמנם** בס' רב ברכות (להרב בן א"ח ורב פעלים וכו') מע' הכף או' א' האריך הרחיב בענין זה ופסק. דשפיר עבדי יעו"ש. וכ"כ הבי"צ בתה"ב או' ב' זב"צ או' נ"ו

סעיף קטן צט

צט) **שם. וכן נהגו.** ואם בא כהן וחטף המתנות מן הטבח יש לפייסו בדבר מועט ואם לא נתרצה בדבר מועט אז הכח ביד ב"ד להוציא מידו כדי שלא לשנות המנהג. שו"ת אבן השהם סי' כ"ט. דר"ת או' קל"ג.

סעיף קטן ק

ק) [**סעיף כב'**] **כהנים פטורים ממתנות.** דכתיב מאת העם ולא מאת הכהנים. חולין קל"ב ע"ב. ט"ז ס"ק כ"ו. שו"ג או' נ"ב.

סעיף קטן קא

קא) **ועיין** שפ"ד או' י"ב שנסתפק בחלל כהן אי חייב במתנות אי לאו וסיים הלכך מספיקא אין לו ליתן מתנות אבל בעל מום פטור ממתנות ומשקל נמי שקיל יעו"ש. ביא"ב בשפ"ז או' ט"ז. זב"צ או' ס' ואו' ס"א. ועיין לעיל או' ל"ז ואו' ל"ח.

סעיף קטן קב

קב) [**סעיף כג'**] **לוים ספק אם הם חייבים וכו'** דמספקא לן משום דכתיב מאת העם אי לוים אקרו עם או לא. חולין קל"א ע"א. ט"ז שם. ש"ך ס"ק י"ב. שו"ג או' נ"ג.

סעיף קטן קג

קג) **שם. לוים ספק אם הם חייבים במתנות הלכך פטורים.** ודוקא מליתן פטורים אבל אם תפס לוי מתנות מישראל מוציאין מידו. ש"ך שם. פר"ח או' ל"ג והשיג על הב"ח דכתב דאין מוציאין יעו"ש שפ"ד או' י"ב. ביא"ב שם וכן הסכים ערוך השלחן או' י"ז דמוציאין ואפי' אם הישראל נתנם ללוי דנתינה בטעות היא וכתב ואף שיש מי שמסתפק בזה כך הוא העיקר לדינא.

סעיף קטן קד

קד) **ואם** הכהן נטל מתנות מבהמות לוי וחזר הלוי וחטפן מיד הכהן אין מוציאין מידו. דמש"א דף תט"ו ע"ב. כנה"ג בהגב"י בו מ"ז. שו"ג או' נ"ג. זב"צ או' נ"ח.

סעיף קטן קה

קה) **לויה** נשואה לישראל מסתברא שבעלה חייב במתנות ול"ד לכוהנת נשואה לישראל שבעלה פטור בשבילה דהתם כתיב ונתן לכהן ואף כוהנת במשמע והו"ל כאלו נותן המתנות לאשתו ומשו"ה מפטר. ומיהו בהמות דידה כגון שנתנו לה ע"מ שאין לבעלה רשות בהן וכיוצא פשיטא דמיפטרא דומיא לשאר לוים. פר"ח סוף או' ל"ג. שו"ג מחו' או' ו' וכתב וכ"ש לויה פנויה דפטורה. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן קו

קו) **לויה** אף שנתחללה בבעילת זנות אכתי לויה היא ופטורה ממתנות ולא דמי לכהנת שנתחללה. הרב משנה למלך סוף פ"ט דבכורים. דר"ת או' קל"ח. ועיין לעיל או' ל"ז.

סעיף קטן קז

קז) **שם. לוים ספק אם הם חייבים וכו'** ומ"מ אם רוצה הלוי לקיים המצוה דשמא הוא חייב תע"ב.

סעיף קטן קח

קח) **כהן** שחטף מתנות מישראל שלא מדעתו אם ישראל בעל הבהמה תובע ממנו לכהן החוטף מוציאין ממנו דטובת הנאה שלו אבל אם אין הבעלים תובעים אותו אין מוציאין מכהן זה לכהן אחר. דמש"א דתט"ו ע"ד. ויראה דאפי' תפשם כהן אחר והם בעין מוציאין מידו. כנה"ג בהגב"י או' מ"ו. ואם הוא בחו"ל עיין לעיל או' צ"ט.

סעיף קטן קט

קט) [**סעיף כד**"] **במה דברים אמורים וכו' אבל אם שוחט למכור וכו' חייב**. מפירש"י משמע דחייב מה"ת ולדברי התו' מדרבנן. ב"ח. וכ"כ ב"י בשם הר"ן דיותר מב' וג' שבתות מפני מראית העין הוא חייב אבל מה"ת לעולם הוא פטור הואיל ושלו הוא מוכר יעו"ש. וכ"כ הפר"ח או' ל"ז. כריתי או' כ"ז. ולכן בכוי וכיוצא בו פטור בספק דרבנן. כריתי שם.

סעיף קטן קי

קי) **שם. אם הוא קבוע למכור בבית המטבחיים חייב ליתן מיד**. ודוקא שיש לו חנות ועלי קבוע לקצב עליו בשר אבל חנות לחודיה בלי עלי קבוע לא קבע. פר"ח או' ל"ה. ובמקום שאין מנהג הטבחים ליתן עלי לקצב עליו בשר אלא דוקא מניחים כלונסאות ארוכים שיש בהם אונקליות לתלות בהם הבהמה כיון שהניח אלו האנקליות הוי קבע מסתמא וחייב מיד. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן קיא

קיא) [**סעיף כה'**] **השוחט לכהן וכו'** וה"ה ללוי. ערוך השלחן או' י"ט. דר"ת או' קמ"ז. וה"ה לקטן. ערוך השלחן שם. אבל הדר"ת שם כתב בשם מנחת חינוך דהשוחט לקטן צריך ליתן ואפי' לא הגיע לעונת הפעוטות.

סעיף קטן קיב

קיב) **שם. והמשתתף עמהם וכו'** אבל שני ישראלים שותפים בבהמה א' חייבים במתנות. טור. לבוש פר"ח או' ל"ח. כריתי או' כ"ח. זב"צ או' ס"ג. ואפי' שהבהמה היא של כמה אנשים חייבים. ערוך השלחן או' מ"ב.

סעיף קטן קיג

קיג) **שותפות** גוי פוטר אפי' יש להם שתי בהמות בשותפות. דמש"א דף תכ"ה ע"ב. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ט. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן קיד

קיד) **דע** שבכל מלכות תוגרמה יש חק מלכות ליקח מכל משקל ליטרא פרוטה א' לא מקרי שותפות גוי דאין שותפות פוטר אלא דוקא מחיים אבל שותפות דלאח"ש אינו כלום דהא משעת שחיטה חייב במתנות. פר"ח או' מ"א כריתי או' ל"ב. מש"ז או' כ"ז. ביא"ב בשפ"ז או' י"ט.

קיד) **וכן** המנהג בכפרים שלוקחין מן הבהמות אחר שחיטתן סך ידוע כ"ז לא מקרי שותפות גוי. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן קטו

קטו) **שם. והמשתתף עמהם וכו'** וכן בהיה ישראל שותפות עם לוי פוטר ממתנות בספק ואין מוציאין מספק אך אם תפס הכהן אין מוציאין מידו. ערוגת הבושם סוף או' ח' דר"ת או' קנ"ג. וכ"ז בדלא קבע אבל בקבע לא עדיף מכהן עצמו דחייב כמ"ש בסעי' הקודם.

סעיף קטן קטז

קטז) **שם. צריך שירשום.** שיעשה בו סי' שיבינו הרואים שאינו כולו של ישראל. רש"י חולין קל"ב ע"א. והרמב"ם מפרש (בפי' המשנה) שרושם בשר לישראל ומתנות לכהן וע"י רשימה מפורסם הענין שהוא שייך בהחלט לכהן וליכא חשדא. כריתי או' ל' ביא"ב בשפ"ז או' י"ז.

סעיף קטן קיז

קיז) **שם. ובעכו"ם אם יושב עמו בבית המטבחיים א"צ לרשום.** דסתם כותי מפעא פעי. תמיד הוא צועק אל תתנם בכך אלא בכך והכל יודעים שיש לו חלק בה. חולין קל"ג

ע"ב ופירש"י שם. ומיירי נמי ביודעים בו ומכירים אותו שהוא עכו"ם דאל"כ לא מהני. ביא"ב בשפ"ז או' י"ח. דר"ת או' קנ"ה.

סעיף קטן קיח

קיח) **שם. ובעכו"ם אם יושב עמו במטבחיים וכו'** ודוקא בעכו"ם מהני זאת אבל בכהן לא מהני יושב במטבחיים אלא צריך שירשום דוקא. פר"ח או' מ' דלא כהרמב"ם פ"ט דבכורים ה' יו"ד. כריתי או' ל"א. דר"ת או' קנ"ז.

סעיף קטן קיט

קיט) **שם. הגה. במקום שנוהגין לשחוט אצל העכו"ם אם נמצא טרפה וכו'** ואי הוי אפכא ששוחט אצל ישראל ואם נמצאת כשרה נשארת לו והטרפה לוקחה הגוי חייבת במתנות. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. פר"ח או' מ"א. כריתי או' ל"ד. מש"ז או' כ"ז. שו"ג או' נ"ח זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן קכ

קך) [**סעיף כו'**] **בד"א ששותפות הכהן וכו'** אפי' בכל שהוא. פי' אפי' בחלק אחד מאלף יש לו בבהמה. ט"ז ס"ק כ"ח. ור"ל בכל הבהמה משא"כ באבר א' כמבואר בש"ע.

סעיף קטן קכא

קכא) **שם. אבל אם אין העכו"ם שותף עמו אלא בראש אינו פוטר אלא מהלחיים וכו'** ואם הוא שותף דוקא בג' אברים אלו בראש וביד ובני מעיים אפי' דמן הדין פטור מ"מ אין לעשות כן משום דמחזי כערמה כדי להפקיע המתנות. פרישה או' ל"ה. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ז. זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן קכב

קכב) **שם. אבל אם אין העכו"ם שותף עמו אלא בראש וכו'** ודוקא כשהוא שותף בכל הראש דהלחיים בכלל או בכל היד דהזרוע בכלל אבל אם היה שותף בראש חוץ מהלחיים וביד חוץ מהזרוע בודאי חייב בלחיים ובזרוע וכן בקיבה. דר"ת או' קס"ד בשם מנחת חינוך.

קכב) [**סעיף כז'**] **אם יש בהמה לכהן ומוכר ראשה לישראל וכו'** במוכר קודם שחיטה מיירי דלאחר שחיטה כבר נפטרה ממתנות. ב"י. פר"ח או' מ"ב. כריתי או' ל"ג. שו"ג או' ס' ביא"ב באד"ז או' י"א. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן קכג

קכג) **שם. ומוכר ראשה לישראל וכו'** וה"ה בזרוע וקיבה כל שמקום החיוב אצל הישראל חייב ליתנם לכהן. דר"ת או' קס"ז בשם מנחת חינוך.

סעיף קטן קכד

קכד) **שם. ומוכר ראשה לישראל וכו'** לאו דוקא כל הראש דה"ה אם מכר הלחיים בעצמם או הזרוע והקיבה לבד צריך הקונה ליתנם לכהן. דר"ת או' קס"ח בשם מנחת חינוך.

סעיף קטן קכה

קכה) [**סעיף כח'**] **השוחט בהמת ישראל חבירו חובה על השוחט וכו'** דכתיב מאת זובחי הזבח. חולין קל"ב ע"א. ואינו יכול לומר הבעל יתן לך. ט"ז ס"ק כ"ט. ור"ל דאין השוחט יכול לדחות הכהן שילך לבעה"ב ולאו בעל דברים דידי את אלא השוחט מחוייב ליטפל בעצמו לילך לבעלים לישראל אם רוצה ליתן לכהן זה או לאחר. מש"ז או' כ"ט. ביא"ב בשפ"ז או' כ"א. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן קכו

קכו) **ואם** בא הכהן אל הטבח וא"ל שבעל הפרה אמר לי ליתן המתנות לי הטבח מחויב ליטפל ולשאול לבעל הפרה אם כן הוא ואינו יכול לדחות ולומר לו לאו בעל דברים דידי את שהחובה עליו ליתן מתנות כהונה. פרישה או ל"ז. כנה"ג בהגב"י או' נ"ח. זב"צ שם.

סעיף קטן קכז

קכז) **והא** דאמרינן דחובה על השוחט ה"ד אם עדיין הוא ברשותו אבל אם כבר נתנן טבח לבעלים או שמכרם אין לכהן על הטבח כלום. הריטב"א בחי' ער"ה או' כ"ג. זב"צ או' ע'.

סעיף קטן קכח

קכח) **שם הגה. מיהו טובת הנאה לבעלים וכו'** ואסור לבעלים ליקח דינר וכו' וכן אסור לכהן לסייע בבית בהפשטת העור וכדומה. שפ"ד או' ט"ז. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ב. זב"צ או' ע"א. דר"ת או' קע"ג.

סעיף קטן קכט

קכט) **ודע** שאעפ"י שהכהן אם מחלם לבעלים או אם בעלים נתנו לו ע"מ להחזיר בדיעבד הויא מחילה ויצאו ידי נתינה מ"מ לכתחלה אסור לעשות כן ואף למכרם בפחות מכדי שווים לבעלים אסור אם הדבר ידוע שנמכרים יותר מזה לאחרים משום דכל זה מקרי מסייע בבית הגרנות. פר"ח או' מ"ג. זב"צ או' ע"ב. דר"ת או' קע"ד. ועיין לעיל או' נ"ג.

סעיף קטן קל

קל) [**סעיף כט'**] **כהן שמכר פרה לישראל וכו' הוי תנאי וכו'** וכהן שאמר לישראל אני מוכר לך פרה זו אלא שמתנותיה שלי הוי כאלו אמר חוץ ממתנותיה דהוי שיור דאלא

הוי כאומר חוץ ופטור מן המתנות. כנה"ג בהגה"ט או' נ"ה. שו"ג מחו' או' ז' דר"ת או' קע"ו. ור"ל וכיון שהוא פטור מכח המוכר צריך לתת אותם דוקא לכהן המוכר וכדין הכתוב בש"ע.

סעיף קטן קלא

קלא) **שם. חוץ ממתנותיה הוי תנאי וכו'** פי' בזה מועיל התנאי כיון דהוי חוץ לשון שיור ששייר לעצמו המתנות משא"כ בסופה שאומר ע"מ לא הוי לשון שיור אלא תנאי בעלמא ואינו מועיל דמתנה על מה שכתוב בתורה הוי והוי כאלו לא התנה כלל. ט"ז סק"ל. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ג.

סעיף קטן קלב

קלב) [**סעיף ל'**] **ישראל שמכר פרה לחבירו ושייר המתנות חייב הלוקח ליתנם וכו'** מיהו טובת הנאה למוכר. פרישה או' מ"א. כנה"ג בהגה"ט או' נ"ו. פר"ח או' מ"ה. כריתי או' ל"ו. שו"ג או' ס"ו. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן קלג

קלג) [**סעיף לא'**] **המתנות עצמם אסור לישראל לאכלם וכו'** משום גזל. ביאור הגר"א או' ל'. דר"ת או' קפ"א. ועיין לעיל או' נ"ה.

סעיף קטן קלד

קלד) **שם. אינו חייב לשלם מפני שאין לו תובעים ידועים.** ומ"מ כדי לצאת ודי שמים חייב כדלעיל סעי' ט"ו. ש"ך ס"ק י"ט. כריתי או' ל"ז. שפ"ד או' י"ט. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ד. זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן קלה

קלה) **שם. והקונה אותם אעפ"י שאינו רשאי ה"ז מותר לאכלם וכו'** והא דמותר לאכלם דוקא שכבר אכלם הלוקח או שאין המוכר יכול להשיגו כגון שהרחיק נדוד שאז פטור המוכר לגמרי דבדיינים אינו יכול לתובעו דהוי ממון שאין לו תובעים ומצד המצוה אין כופין אותו לחייבו משום דאין המתנות בעין אבל אם המתנות עדין הם בעין ביד הלוקח כופין את המוכר לשוב לקחתם מיד הקונה ולתת לכהן לקיים המצוה. שו"ת זכרון יוסף יו"ד סי' ח' זב"נ או' ע"ו.

סעיף קטן קלו

קלו) [**סעיף לב'**] **אמר לטבח וכו' לקחה במשקל נותנם לכהן וכו'** פי' והלוקח שקלם והרי הגזלה אצלו אבל שקלן המוכר יש לכהן הברירה או ליקח מן המוכר או מן הלוקח. טור. ט"ז ס"ק ל"א. והא דיכול הכהן לתבוע היינו בשאין שם כהן אלא הוא. מש"ז או' ל"א.

סעיף קטן קלז

קלז) [**סעיף לג**'] **גר שנתגייר וכו' אם ספק פטור וכו'** דספק ממון לקולא. כריתי או' ט"ל. ומ"מ מצוה להפרישם ומוכר לכהן בזול. ביא"כ בשפ"ז או' כ"ו.

סעיף קטן קלח

קלח) **שם. אם ספק פטור וכו'** ואם תפס הכהן א"צ להחזירם לו. שו"ג או' ע"ג. והיינו בספק זמן השחיטה אם תפס הכהן אין מוציאין מידו אבל אם זמן השחיטה ידוע אך זמן הגרות לא נודע בזה אף אם תפס הכהן מוציאין מידו. ישועות יעקב או' ג' דר"ת או' קצ"ב.

סעיף קטן קלט

קלט) **שם. אם ספק פטור וכו'** וה"ד במתנות שהוא ספק ממון אבל בחלה שהוא ספק איסורא חייב להפריש מספק כמ"ש לקמן סי' ש"ל סעי' ד' יעו"ש.

סימן סב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א**'] **אבר מן החי אסור וכו'** לא תאכל הנפש עם הבשר זה אבר מן החי. ובשר בשדה טרפה לא תאכלו זה בשר מן החי חולין ק"ב ע"ב. ופירש"י שם דאבר חי מקרי נפש שאם יחתכנו אינו עושה חליפין שלא ישוב עוד כנפש הנטולה שאינה חוזרת. והכי משמע לא תאכל הנפש בעודו עם הבשר בעוד החיות עם הבשר. ובשר בשדה משמע שפירש ממקומו זהו בשר מן החי עכ"ד. והב"ד ב"י.

סעיף קטן ב

ב) **שם. אבר מן החי אסור וכו'** ולוקין עליו. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א' ערוך השלחן או' א' והנ"מ אם לוקין עליו עיין לעיל סי' ט"ז סוף או' נ"ה יעו"ש. ועוד נ"מ לענין תיקון. ועיין לקמן או' ט'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. אסור בבהמה חיה ועוף. אבל לא בדגים וחגבים.** ש"ך סק"ב. כנה"ג בהגה"ט או' י"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' שפ"ד או' ב' חכ"א כלל כ"ז או' א' ביא"ב בשפ"ז או' ב' זב"צ או' א' ועיין לעיל סי' י"ג סעי' א' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אסור בבהמה חיה ועוף.** הטהורים אבל לא בטמאים. הרמב"ם ריש פ"ה מה' מ"א. טור. ב"י. ב"ח. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ג פר"ח או' ג' שו"ג או' א' ומ"מ אסור להושיט

לבני נח אבר מ"ה אף מן הטמאים משום דלדידהו בהמה טמאה ג"כ שריא ואסור לאכול ממנה אמ"ה ואסור להושיט להם משום ולפני עור וכו' ש"ך שם בשם הש"ס וכמה פו' דלא כהב"ח יעו"ש. וכ"כ הפר"ח שם לאסור ולדחות דברי המתירים יעו"ש וכ"כ המחב"ר או' א' לדחות ולהחזיק דברי הפר"ח יעוש"ב. וכ"פ ערוך השלחן או' ד' חכ"א שם. ביא"ב בשפ"ז שם.

סעיף קטן ה

ה) **ומיהו** אמ"ה של עוף כתב הכריתי או ב' דמותר להושיט לבני נח ולית ביה משום ולפני עור וכו' והב"ד ביא"ב שם. אב להמש"ז או' א' כתב אף אמ"ה של עוף או בשר מן החי אסור להושיט לבני נח יעו"ש. והב"ד זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **ואף** האשה אסורה להושיט אמ"ה של בהמה טמאה לגוי וכ"ש להאכילו בידים. ער"ה או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **ואפי'** כל שהוא דאמ"ה ובשר מן החי אסור להושיט לבני נח. ער"ה או' ה' אבל רוטב של אמ"ה ובשר מ"ה מותר להושיט לבני נח. פליתי ססי' פ"א. ער"ה או' ט' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ח

ח) **אמ"ה** אינו נוהג בבהמה טמאה כמ"ש לעיל או' ד' ונ"מ כל דאסור משום אמ"ה הוי בריה ולא בטיל אבל אמ"ה מבהמה טמאה לא מקרי בריה ובטיל. ב"ח ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' שפ"ד או' ג' זב"צ או' ב' ועיין לקמן סי' ק' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ט

ט) **והאוכל מאמ"ה כזית לוקה ואפי' אכל אבר שלם אם יש בו כזית חייב פחות מכזית פטור.** הרמב"ם פ"ה מה' מאכלות אסורות ה"ג. ב"י. דר"ת או' ב' וכתב דזה מבואר בש"ס ופו' בשמעתין. ועיין לעיל או' ב'.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ב'**] **אבר הפורש מן החי אסור.** בין שיש בו בשר גידים ועצמות בין שאין בו אלא בשר לבד כגון הלשון וטחול וכליות וביצים אסור. טור. ש"ך סק"ג. שפ"ד או' ג' חכ"א כלל כ"ג או' ב' ביא"ב בשפ"ז או' ג'.

סעיף קטן יא

יא) שם. אבר הפורש מן החי אסור. בין אם יש בו כזית בין אם אין בו כזית. טור. והטעם כתב ב"י משום דק"ל חצי שיעור אסור מה"ת יעו"ש ועיין באו"ח סי' תרי"ב סעי' ה' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יב

יב) שם. ובשר הפורש מן החי אסור משום ובשר בשדה טרפה. עיין לעיל או' א'.

סעיף קטן יג

יג) שם. ובשר הפורש מן החי אסור וכו' ואפי' פירש בשר מאבר שלם אינו אלא משום ובשר בשדה טרפה. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ד' וכתב ופשוט הוא. ונ"מ דאינו בריה ובטיל בס' ועיין לקמן סי' ק' ורסי' ק"א.

סעיף קטן יד

יד) שם. ובשר הפורש מן החי אסור וכו' ובשר אדם אסור לאכלו מה"ת כמ"ש לקמן סי' ע"ט סעי' א' בהגה. ועיין בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן טו

טו) שם. ואפי' הפורש מן הבהמה וכו' כגון שנחתך מן הטחול וכו' אסור. משום אבר מן החי. כ"כ הרמב"ם. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' ה' ולהראב"ד משום בשר מן החי. שפ"ד או' ה'.

סעיף קטן טז

טז) וה"ה היכא שחתך מבשר שבתוכה חייב משום ובשר בשדה טרפה. ש"ך שם. פר"ח שם. ביא"ב שם.

סעיף קטן יז

טוב) [סעיף ג'] אבר או בשר המדולדלים אם אינו יכול לחזור ולחיות וכו' אבל כשיכול לחזור ולחיות אם נשחטה הבהמה מותר. הרמב"ם פ"ה מה' מ"א ה"ו. טור ור"ל אבל אם מתה אינו חייב עליו משום אמ"ה אלא משום נבלה וכ"כ המ"מ שם ופשוט. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ח' שפ"ד או' ו' חכ"א כלל כ"ג או' ה' ביא"ב בשפ"ז או' ו'.

סעיף קטן יח

יח) שם. אפי' אם לא פירש ממנו עד לאח"ש אסור. משום אמ"ה ואין לוקין עליו אבל אם מתה הבהמה רואין אותו כאלו נפל מחיים ולוקין עליו משום אמ"ה. הרמב"ם שם. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ט' שפ"ד שם. חכ"א שם.

סעיף קטן יט

יט) ודע דבאבר המדולדל הכל תלוי בין יכול לחזור ולחיות או לא ובעצם הנשבר אין הדבר תלוי אלא בין עור ובשר חופין את רובו או לא. פר"ח שם. וכ"כ הש"ך סק"ז. ערוך השלחן סוף או' כ"א. ביא"ב בשפ"ז או' ז' וה"ד במדולדל ממש דהיינו שנעקר ממקומו לגמרי ומחובר קצת אבל כשנשמט ממקומו האבר ועדיין מעורה בגידיו היינו הך שכתב הרב בהגה בסמוך. ש"ך שם. ביא"ב שם.

סעיף קטן כ

ך) שם. הגה. ועיין לעיל סי' נ"ה. סעי' ה' אם נמלח עם שאר בשר ושאר דיניו נתבארו שם על נכון. ש"ך סק"י.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. יתרת העומדת במקום שאינו מטריף הבהמה מותר לאכלה וכו' עיין לעיל סי' מ"ג סעיף ה' וסי' נ"ד סעי' ג' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. אבר הנשמט ממקומו וכו' מותר לאכלו וכו' אבל המנהג להחמיר גם בזה. ואפי' עור ובשר חופין את רובו דבנשמט אין חילוק בין עור ובשר חופין את רובו או לא. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' י"ב וכתב וכן עיקר ודלא כהכלבו שהביא הש"ך. מיהו דעת הכנה"ג בהגה"ט או' כ"א להכשיר בנשמט אם עור ובשר חופין את רובו אף לפי המנהג. וכ"כ בס' אורח מישור והב"ד הבל"י או' א' וע"כ נראה דבדיעבד אם נתבשל עם בשר ואין ס' או בהפ"מ ושעת הדחק יש לסמוך על המתירין.

סעיף קטן כג

כג) שם. בהגה. אבר הנשמט ממקומו וכו' והיינו שניזוז במקומו ולא יצא מחורו ועדיין מעורה בגידין כמ"ש לעיל סוף או' י"ט.

סעיף קטן כד

כד) בהמה שנבראת ע"י ספר יצירה כמו שמצינו בגמ' דברא עגלא תילתא בכל ע"ש מותר לאכלו בעודו חי וזה היה מעשה השבטים שהביא יוסף דבתם רעה אל אביהם שאכלו אמ"ה שיוסף סבר שהיא בהמה גמורה. של"ה דף ש"ג ע"א. ונראה דמ"מ אסור לאכלו בלא שחיטה מדרבנן משום מראית העין כדלעיל סי' י"ג גבי בן פקועה בן ט' חי שהפרים ע"ג קרקע ונוהג בזה כל הדינים הנאמרים שם. ולפי מ"ש שם (פ"ת או' ד') בשם פ' דרכים דשחיטה הוא דלא בעי (בן פקועה שלא הפריס ע"ג קרקע) אבל נחירה בעי ואי לא אסור משום לא תאכלו על הדם יעו"ש ממילא דגם בזה הדין כן ולפ"ז קשה להבין

דברי השל"ה הנז' במ"ש וזה היה מעשה השבטים. פ"ת או' ב' ולא קשה מידי דהשל"ה סובר דזה דינו כמו דגים וחגבים דא"צ שחיטה ודמו מותר ואם מפני מראית העין עדיין לא היתה גזירה ודוק.

סעיף קטן כה

כה) [**סעיף ד'**] **ביצי זכר שנתלשו וכו'** אבל מותר להושיטם לבני נח כיון דאינו אלא מטעם מנהג. זב"צ או' ט'.

סימן סג

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **בשר הנמצא מושלך בשוק הלך אחר הרוב וכו'** זהו דין תורה. דק"ל בכל דוכתי דאזלינן בתר רובא דכתיב אחרי רבים להטות. לבוש. ש"ך סק"ד. והוא מגמ' חולין י"א ע"א.

סעיף קטן ב

ב) **שם. וכבר אסרו חכמים כל הבשר וכו'** והוא מגמ' חולין צ"ה ע"א אמר רב בשר כיון שנתעלם מן העין אסור ופירש"י אסור שמא נתחלף בנבלה. והגם שיש חולקין כתב ב"י לענין הלכה כיון שהרי"ף והרמב"ם מסכימים לפסוק כרב יש לאסור בשר שנתעלם מן העין ואין לו בו סימן ולא טביעות עין אלא א"כ תלאו במסמר וכיוצא בו שא"א לשרץ ליטול ולהניח עכ"ל וע"כ פסק כן בש"ע.

סעיף קטן ג

ג) **שם. וכבר אסרו חכמים כל הבשר הנמצא בין בשוק בין ביד עכו"ם וכו'** ואפי' ידוע בודאי שלקח העכו"ם מישראל בשר כשר אסור מטעם בשר שנתעלם מן העין. ש"ך סק"ה. כנה"ג בהגב"י או' י"ט. חכ"א כלל כ"ז או' י"ב. ביא"ב בשפ"ז או' ד' בי"צ ח"א או' ג' זב"צ או' א' ועיין בשו"ג או' ו' ואו' ז' מה שהביא מעשיות ע"ז בבשר שנתעלם מן העיין יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **ואפי'** בבהמה שלימה חיישינן לבשר שנתעלם מן העין דלא פלוג רבנן. ב"ח. פר"ח או' ג' בית יעקב סי' קל"ח והשיג על הש"ך סק"ו שהכשיר. לה"פ או' ב' בל"י או' א' בשם כמה פו' וכתב ודלא כהש"ך. כריתי או' ח' שפ"ד או' ו' ער"ה או' א' ערוך השלחן או' ח' ביא"ב בשפ"ז או' ה' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. אלא א"כ היה לו בו סימן.** וסימן שחיטה לא הוי סימן כמ"ש לקמן בש"ע סי' קי"ח סעי' ו' ש"ך סק"ו. שמ"ח או' ד' ובתב"ש או' ט' ערוך השלחן או' ט"ז. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ו

ו) **ניקור** הוי סי' כמ"ש לקמן בש"ע סי' קי"ח סעי' ה' כריתי או' ט' ביא"ב בשפ"ז או' ו' זב"צ או' ד' וכן אם מצא רגל חתוך בפרסותיו כנהוג בין בני ישראל למליחה פשוט דהו"ל סי' מובהק שהוא כשר. דע"ק בחי' לסי' זה. דר"ת או' ל"א.

סעיף קטן ז

ז) **במקומות** שנהגו לחתוך חתיכות איברי הבהמה הכשרה בענין אחר מן הטרפה וניכר חיתוך הכשרות הוי סי' גבי בשר שנתעלם מ"ה. שמ"ח או' ח' זב"צ או' ה' ועיין לקמן או' כ"ה.

סעיף קטן ח

ח) **שם. או שהיה לו בו טביעות עין והוא מכירו ודאי שהוא זה.** וכל אדם אפי' ע"ה נאמן לומר יש לו טביעות עין מיהו דוקא חתיכות שראה אותן מתחלה היטב. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ז. כנה"ג בהגב"י או' כ"א. פר"ח או' ד' שמ"ח או' ט"ז. מש"ז או' א' חכ"א כלל כ"ז או' י"ב. ביא"ב בשפ"ז או' ו' בי"צ ח"א או' ט' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ט

ט) **וה"ה** אשה נמי מהימנא אבל קטן אין להאמינו בט"ע. שמ"ח שם. ביא"ב שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ט"ו. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן י

י) **אין** חילוק בט"ע בין ת"ח לע"ה אלא בעינן שבעתן עין. שפ"ד סוף או' י"א. מחב"ר או' ח' בי"צ שם בתה"ב או' ב' זב"צ או' יו"ד. והיינו ששבעתן העין היטב מעיקרו ודקדק בראייתו דאל"כ לפעמים העין משקר וסבור שהוא זה ואינו. בי"צ שם או' ט'.

סעיף קטן יא

יא) **שם. או שהיה צרור וחתום.** והיכא דליכא חשש חילוף עכו"ם שרי בצייר לחודיה ומכ"ש בקשור. תב"ש סוף או' י"ב.

סעיף קטן יב

יב) **סכין** שנמצא ברחוב היהודים ורוב עוברים עכו"ם צריכה הגעלה. חו"י סי' רכ"ח. לה"פ סוף או' ב' בל"י או' ב' מש"ז או' ב' מחב"ר או' ד' בי"צ בתה"ב שם. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יג

יג) גם בבתי שתיה של ישראל דרוב עכו"ם מצויים שם אם נמצא סכין יש להחמיר. מש"ז שם. מחב"ר או' ה' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יד

יד) שור מסומן והקצב נכרי חתך השור לשנים והשוחט אומר שיש לו ט"ע שהוא חלק מאותו שור והיו תאומים אותם החלקים יש להכשיר. שו"ת ח"צ סי' ט"ל. לה"פ או' ד' בל"י או' ג' שפ"ד או' י"א. מחב"ר או' ז' בי"צ בתה"ב שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן טו

טו) המנהג הקדום במקומות הללו לרשום על הבשר תיבת כשר ורבים מהקצבים היו מזייפים לכתוב תיבת כשר בבשר טרפה והזהרתי לשוחטים שלא ירשמו עוד מילת כשר לבד אלא יכתבו גם פ' השבוע ועכ"ז נמצא טבח נכרי א' שהיה קולף הכתב קליפה דקה מן הדקה והיה מדביקה במקום אחר ויודע הדבר והכרזתי ששום יהודי לא יקנה בשר ממקולין של עכו"ם אפי' אם יש עליה כתב אם לא ימשמש יפה על הכתב לראות אם נקלפה ממקום אחר והושמה במקום הזה. כנה"ג בהגב"י או' ל"ה. בל"י שם. שפ"ד שם. שו"ג או' ב' מחב"ר או' ט' זב"צ או' י"ד ואו' ט"ו. ועי"ש בשו"ג שהביא כמה מעשיות בעניין בשר שנתעלם מ"ה וכתב שדבר זה תלוי בצוארי גאוני עולם האיתנים מוסדי ארץ שיגזרו על השוחט או על הקהל שיתנו עם שומר ישראל בחנות העכו"ם שלא יתעלם ממנו בשר הכשרה עד אשר יקחו כל הקהל ולא יסמכו על הכתב ועל הסי' דבנקל יכול הקצב העכו"ם לזייפו ולהכשיל לישראל וכ"ש בראשים ורגלים ובני מעיים והריאות שדומות זו לזו דבנקל יכול להחליפו מכשרה לטרפה יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) יש מנהג איזה בעלי בתים לשלוח עופות שחוטים ובשר ותבשיל ע"י קטן בן ו' ובן ז' ועכו"ם מלווהו שכיון שהגיע לגדר לשמור מה שבידו שאם בא אדם ללקחו מידו צועק ובוכה או מונע או מספר לאמו פלוני לקח מה שבידי אין משגיחין בשנים וסומכין עליו. וכן מותר לשלוח ע"י קטן כזה עופות אצל הטבח אעפ"י שעובר דרך מבואות העכו"ם. הרדב"ז ח"ג דפוס פיורדא סי' תק"ח. עיקרי הד"ט סי' ט"ז או' ח' זב"צ או' ט"ז. ועיין לעיל סי' א' או' קנ"א. ועוד עיין משם ואילך מזה העניינים של שליחות יעו"ש.

סעיף קטן יז

טוב) עוף א' שנפל מבין העופות השחוטות ואח"כ נמצא במבוי של השוחט אסור אם אין לו בו טביעת עין. הלק"ט ח"א סי' רצ"ב. ביא"ב בשפ"ז או' ה' זב"צ או' י"ז. והגם

שדעת הדר"ת או' ל"א להקל היינו לדעת המתירין בסעי' ב' אבל לסתם הש"ע אסור מפני שנתעלם מ"ה.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ב'**] **תלה כלי וכו' ואם תלאו במסמר וכו' מותר**. וסי' זה דתליא במסמר לא מהני אלא היכא דהחשש הוא שמא החליפו שרץ או עורב אבל היכא שיש חשש שמא החליפו עכו"ם חיישינן אפי' תלוי באויר. כנה"ג בהגב"י או' ב' דר"ת או' ל"ז.

סעיף קטן יט

יט) **שם. ויש מתירין וכו'** היינו כלוי דפליג על רב. ט"ז סק"ב. ולפי שהרמב"ם והגאונים קיימי בשיטה א' דפסקין כרב וכן דעת הרי"ף כמ"ש בב"י סתם לן תחלה כוותייהו ונקט דעת הרשב"א ורשב"ם ושאר פו' בשם מחלוקת להודיע דסתם ואח"כ מחלוקת הלכה כסתם כנודע. שו"ג או' ח'.

סעיף קטן כ

ך) **שם. אם מצאו במקום שהניחו**. כתב הלבוש אעפ"י שלא נתן דעתו אם הוא במקום שהניחו או לא אין נוהגין לאסרו אפי' ברוב טבחים עכו"ם אבל הש"ך סק"ט השיג עליו ומסיק דוקא באותו מקום עצמו הא לא"ה אסור. ועיין לקמן או' כ"ב ואו' כ"ד.

סעיף קטן כא

כא) **ודע** דהרשב"א מן המתירין בשמ"ה אם מצאו במקום שהניחו בביתו כמבואר בארוך קכ"ב ובקצר כ"ד סוף שער ב' ואפ"ה החמיר אם הניח יו"ד ומצא ט' דמה שהחמירו בבשר שמ"ה היינו לרב וא"כ אנו מחמירין להניח יו"ד ומצא ט' או דמצאו במקום אחר עכ"פ אנו מחמירין אף בבית ה"ה בזה. ומיהו הש"ך סק"ח סובר דרשב"א נמי בקשורים מיירי הא לא"ה שרי וכ"כ בנה"כ דוקא קשורים. ועיין בתו"ח כלל נ"ב דין י"ט שכתב דהמנהג להתיר בהניח יו"ד ומצא ט' וכתב המנ"י שם אף בקשורים דכ"מ מסתימת לשונו ומוקי לה ברוב טבחי ישראל. מש"ז או' ב' וכ"ז בדלא אית ליה ביה סי' או ט"ע דאי אית ליה בכל גוונא שרי.

סעיף קטן כב

כב) **ודע** דמצא בשוק ברוב טבחי ישראל מותר מה"ת וברוב טבחי עכו"ם אסור מה"ת ובהניח בביתו ומצאו במקום שהניחו אף ברוב עכו"ם מותר מה"ת ומדרבנן לרב אסור וללוי שרי ואנן פסקינן כלוי (היינו לפי מ"ש הרב בהגה) בביתו מצאו במקום שהניחו שרי אף ברוב עכו"ם ומצאו במקום אחר אי מצא בשוק ברוב עכו"ם אסור מה"ת ובביתו כה"ג אם רוב טבחי ישראל שרי אם הוא במקום שאין שרצים ועופות מצויין שם ובמקום

שמצויין עופות אסור אף ברוב טבחי ישראל דשמא עופות הביאו ממקום אחר. מש"ז שם. ביא"ב בשפ"ז או' ט' בי"צ בתה"ב או' ב' דר"ת או' מ"א.

סעיף קטן כג

כג) שם. הגה. והמנהג להקל כסברא האחרונה. והטעם שנשתרבב המנהג להקל משום דחומרא יתירא היא שבא השרץ ולקח הבשר הכשר ונתן בשר טרפה במקומו דכן מנהגינו להקל כסברת המתירין. שו"ג או' ט' והשש"א סוף הסי' כתב אנן ק"ל בשמ"ה בכל גוונא אסור כפסק הש"ע. וכ"כ זב"צ או' ח' וכבר כתבנו על ש"ע או"ח סי' תס"ח או' נ"ו ונ"ח דהספרדים קבלו עליהם חומרות הש"ע ואסור לשנות רק במקום שכבר נהגו להקל אין למחות יעו"ש.

סעיף קטן כד

כד) שם הגה. והמנהג להקל וכו' היינו בזמן שמוצאו במקום שהניחו אבל מצאו במקום אחר אפי' אם הוא בביתו אסור אם אין לו בו סי' או ט"ע. ט"ז סק"ג. ביא"ב בשפ"ז או' ח' דר"ת או' מ' ואם יש לתלות בבני הבית ישאל אותם אם הם הסירו והניחו אותו במקום הזה יש להכשיר.

סעיף קטן כה

כה) שם הגה. והמנהג להקל וכו' ומ"מ בעל נפש יחוש לטריפות דשכיח טובא ולא יאכל שום בשר הנמצא כ"א במקומות שנהגו לחתוך הכשירים בענין אחר מהטריפות וניכר חיתוך הכשירות ואז אין לחוש שמא נודע הטריפות אחר החיתוך דמילתא דלא שכיחא הוא ושרי אלא א"כ נמצא באשפה שבשוק וכדומה שאז חיישינן מחמת רעותא והמחמיר גם בלא רעותא תע"ב. שמ"ח או' ח' דר"ת או' מ"ד. ועיין לעיל סי' א' סעי' ד' ובדברינו לשם דיני בשר שנמצא באשפה יעו"ש.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. במקום שכל המוכרים הם ישראל וכו' כל לאו דוקא דרובו ככולו. ש"ך ס"ק י"א. והפר"ח או' ה' כתב דאפשר שלא נהגו להקל אלא כשכל המוכרים מוכרים בשר כשר ולא רובם.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. ועיין לקמן סי' קי"ח. ובדברינו לשם בס"ד.

סימן סד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **חלב שור וכשב ועז אסור**. והאוכל מחלב נבלה וטרפה חייב משום אוכל חלב ומשום אוכל נבלה וטרפה שמתוך שנוסף באסור בבשרה שהיה מותר נוסף על החלב ולפיכך לוקה שתים. הרמב"ם פ"ז מה' מ"א ה"ב. פר"ח או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם**. **חלב שור וכשב ועז אסור**. אבל שאר בהמה וחיה בין טמאה בין טהורה חלבה כבשרה. וכן נפל של ג' מיני בהמה טהורה חלבו כבשרו והאוכל מחלבו כזית לוקה משום אוכל נבילה. הרמב"ם שם ה"א. טור. לבוש.

סעיף קטן ג

ג) **שם**. **ושל שאר מינים מותר**. ר"ל שאר מיני חיות טהורות שחלבם מותר באכילה כדלקמן רסי' ף' שו"ג או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) **שם**. **כוי חלבו אסור**. יש אומרים מדרבנן ומשום ספיקא וי"א דהוא בריה בפ"ע ואיסורו מדאו' ומרבינן ליה מכל חלב כדאיתא ביומא דף ע"ד ע"א וע"ב ובכריתות דף כ"א ע"א יעו"ש. ושור בר מין בהמה כמ"ש לקמן סי' ף' סעי' ג'.

סעיף קטן ה

ה) [**סעיף ב'**] **השוחט את הבהמה ומצא בה עובר וכו'** מותר דנפקא לן מכל בבהמה תאכלו. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ד' ועיין לעיל סי' י"ג או' יו"ד.

סעיף קטן ו

ו) **שם**. **אבל אם הפרים ע"ג קרקע אסור**. דאז אסור מפני מראית העין כמו לענין שחיטה דלעיל (סי' י"ג סעי' ב') וזהו כדברי ר' יהודה בגמ' (חולין ע"ד ע"ב) והי"א הוא דברי ר"מ. ט"ז סק"ב.

סעיף קטן ז

ז) **שם**. **אבל אם הפרים ע"ג קרקע אסור**. מדרבנן מפני מראית העין. וקלוט בן פקועה שהוא מותר בלא שחיטה כמ"ש לעיל סי' י"ג חלבו נמי מותר הרשב"א בתה"ב בשם הרמב"ן ב"י. פר"ח או' ה' כריתי או' ג' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. וי"א שאם שלמו לו חדשיו ומצאו חי וכו' חלבו אסור וכו'** וכ"כ הרוקח סי' תס"ד דחלבו וגידו אסור. וכ"פ הב"ח. וכ"פ הש"ך בספרו הארוך על הטור. וכ"כ כאן על הש"ע סק"ד וכתב ודלא כלבוש שלא הביא אלא הסברא הראשונה. והפר"ח או' ו' כתב דהעיקר כס' ראשונה אלא שיש לנו לחוש לס' זו כיון דמחייב עליה כרת אבל בגיד יש לאסור מעיקר הדין ודלא כב"י שכתב מצד חומרא יעו"ש. וכ"כ השו"ג או' ו' וכן ראוי להורות ולהחמיר באיסור חלב וכ"ש בגיד הנשה. חכ"א כלל כ"ח או' ב' ביא"ב בשפ"ז או' ד' ועיין לקמן סי' ס"ה סעי' ז'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ומוציאין ממנו כל החוטין וכו'** עיין לקמן סעי' יו"ד ומשם ואילך.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ג'**] **הושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב והוציאו וכו'** קודם שחיטה אבל אם לא הוציאו ניתר בשחיטת הבהמה. ב"י. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ח' הל"פ בסעי' ג' שפ"ד או' ו' והכריתי או' ז' כתב דזה תליא במחלוקת דסעי' הקודם לדעת הראשון שחיטה מתיר ולדעת הרמב"ם אינו מתיר. אבל הב"י כתב דגם לדעת הרמב"ם שהיא דיעה שנית של סעי' הקודם הכא שרי וכ"כ הש"ך שם. וכ"כ הפר"ח שם דזה לכ"ע שרי. וכ"כ זב"צ או' ג'.

סעיף קטן יא

יא) [**סעיף ד'**] **איזהו חלב כל שהוא תותב.** היא שמלתו מתרגמינן היא תותביה. כשמלה הוא פרוש על הקרב. רש"י חולין מ"ט ע"ב. ש"ך סק"ז. שפ"ד או' ז' ור"ל פרוש ויושב על הקרב והיינו שקרום מפסיק בינו ובין הבשר וכמ"ש הטור וכן פי' הרשב"א בתה"ב דף ל"ז ע"א. ובכלל הקרב הוא הכרס והמסס ובית הכוסות. פר"ח או' ט' ועיין לקמן סעי' ח'.

סעיף קטן יב

יב) **שם. קרום ונקלף.** קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב שאינו אדוק בו כ"כ. רש"י שם. ש"ך סק"ח. והטור כתב קרום ונקלף פי' שהוא פרוש על הקרום בענין שכשנקלף הקרום נקלף עמו. וכתב הב"ח דמה שפירש"י הוא אליבא דר' ישמעאל אבל אליבא דר"ע גם רש"י יפרש כן כדברי הטור שהוא קרום תחתון שהחלב פרוש על הקרום וכתב וכ"נ עיקר. וכ"כ הט"ז סק"ה. פר"ח או' יו"ד.

סעיף קטן יג

יג) שם. ושלא יהא בשר חופה אותו. שאם הבשר חופה אותו אינו חלב אפי' היה תותב ומותר לדברי הכל. ב"ח.

סעיף קטן יד

יד) [**סעיף ה'**] **האליה מותרת ובלבד שינקר וכו'** דלא אסרה תורה אלא חלב סתם וזה מקרי חלב האליה אבל מה שדבוק על צד פנים של האליה הוא חלב גמור ואינו בכלל חלב האליה דלשון חלב האליה היינו האליה עצמה וחלב זה לשון מיטב הוא. ט"ז סק"ו.

סעיף קטן טו

טו) שם הגה. גם צריך להסיר חוטי האליה וכו' ומיירי גם בשור ועז דאע"ג דליכא בהו חלב מ"מ חוטין הללו יונקין מחלב הכליות וכן נהגו המנקרים לנקר תחת האליה של שור וכשב ועז מפי הטבעת ולפנים. שו"ג או' י"ד. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן טז

טז) [**סעיף ו'**] **חלב הכסלים וכו'** בגמ' חולין צ"ג ע"א. האי תרבא דקליבוסתא אסור וענוש כרת וזהו חלב שעל הכסלים. ופירש"י תרבא דקליבוסתא עצם קטן הוא ומונח על עצם שקורין הנק"א ומחובר לחולית האליה מלמעלה ועליו יש חלב תחת ראש המותן שקורין לונבי"ל. והרמב"ם כתב פ"ז מה' מ"א חלב שבעיקרי הירכות מבפנים חייבים עליו כרת והוא החלב שעל הכסלים. והרי"פ פי' תרבא דקליבוסתא היכא דלייפין אטמתא וזהו חלב הכסלים. וכתב הר"ן שמה שאמרו וזהו חלב שעל הכסלים לאו למימרא שזה הוא עיקר חלב שעל הכסלים אלא לומר שאף זה מחלב שעל הכסלים. ב"י. ודא ודא חד שיעורא הוא שבסוף עצם השלישי הנקרא קולית יש עליו עוד עצם כנקבות בזכרות והוא המחבר הירך עם הגוף ואתו לפרושי דחלב הכסלים המפורש בתורה בפ' ויקרא ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהם אשר על הכסלים וכו' מתפשט עד לשם. שו"ג או' ט"ו.

סעיף קטן יח

יח) שם. וקרום שעליהם אסור. שם בגמ' חמשה קרמי הוו תלתא משום תרבא ותרי משום דמא דטחלי דכפלי (דהכסלים) ודכולייתא משום תרבא דביעי ודמוקרא (שעל המוח) משום דמא. ב"י. שו"ג או' ט"ז. ועיין לקמן סי' ס"ה סעי' א'.

סעיף קטן יט

יט) [**סעיף ז'**] **חלב שתחת המתנים אסור.** עיין בטור וב"י מה שהאריכו בזה.

סעיף קטן כ

ך) **שם הגה. וסדר ניקור אלו החלבים וכו'** ועיין בלבוש ססי' ס"ה שכתב סדר הניקור קחנו משם.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. צריך ראיה מן הבקי בניקור וכו' ר"ל אחר שיהיה בקי בדיני ניקור אז ילך אצל הרב הבקי בניקור לראות בעיניו כיצד הסדר וחתיכת הבשר במקום שצריך לחתוך ולהוציא משם הגידים והחלבים ומקום גיד הנשה ויקח שטר ראייה מן הרב הבקי בניקור שהוא ג"כ נעשה בקי ואח"כ נותנין לו לנקר. וכן המנהג פה עה"ק ירושת"ו שאין נותנין לנקר אלא למי שיש בידו כתב ראייה מן הרב שהוא אומן ובקי.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. אבל בחצי הבהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת וכו' ועל דבר הבשר שבין צלע י"א לי"ב בודאי יש שם חלב ופה המנקרים בשר האחוריים מנקרים את זה ולא הקצב וידוע שיש שם חלב הן לצד הגב והן לצד מטה לצד הבטן ואם אין שם בעיר מנקרים היודעים לנקר אחוריים יעשו הצלע רק אחד עשר צלעות. נוב"י מה"ת חי"ד סי' ל"א. ועיין בתשו' חת"ס חי"ד סי' ס"ח שכתב בזה דודאי הבשר הזה צריך קצת ניקור ומפשיטים השלי"ם העור הדק מעליו שהוא קרוב לחלב הכסלים ומכ"ש בשר שסמוך לבטן שקרוב מאד לחלב הפריסה וצריך השגחה להפשיט משם השלי"ם ההוא והקצבים הישראלים בקיאים ואומנים בזה וכן מנקרים איזה גידי הדם בין צלע לצלע היורדים מהחזה וגם בזה בקיאים אך במקומות שאוכלים חלק האחוריים וממונים מנקרים בקיאין ע"ז אז מניחים אפי' צלע הי"ב לאחוריים ומוסרים אותו למנקרים ואין לקצבים אלא י"א צלעות בחלק הפנים ואין עליהם לנקר שום ניקור אבל במקומות שאין אוכלים אחוריים מפני טורח הניקור א"כ הבשר הנ"ל שניקורו קל ואין בו טורח וגם אינו חמור כ"כ והקצבים מנקרים אותו נאמנים עליו יעו"ש. והב"ד פ"ת או' ג' ופה עיה"ק ירושת"ו אין אוכלים חלק האחורים של כבשים ועזים רק של בקר מפני שהם ממון ישראל ויש הפסד גדול בדבר ויבא המנקר הבקי ומוסמך לנקר אותם בחנות של קצבים ואח"כ מוכרים הבשר אבל מה שצריך לנקר מחלק הפנים של כבשים ועזים כנז"ל מנקרים הקצבים בעצמן מיהו אין נותנין רשות למכור בשר כ"א עד שיתלמד לנקר מחלק הפנים של כבשים ועזים ניקור הנז' וגם שלא יצא עליו שם רע מעולם. ועיין לקמן או' נ"א ובהגה שבסוף סי' זה.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. ויש נוהגים להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם וכו' וכ"ה מנהג הספרדים.

סעיף קטן כד

כד) [**סעיף ט**'] **חלב הדבוק לכרס שתחת הפריסה וכו'** פי' קרום פרוס על הכרס וקורין אותו טרפה ליל"ך בל"א או נע"ץ ותחת אותו הקרום יש חלב דבוק בכרס עצמה ואסרו ר' אפרים ור' יואל התירו והאריך במרדכי בראיותיהם וק"ל כר' אפרים. ט"ז סק"ז. לה"פ או' י"א בל"י או' ז' ביא"ב בשפ"ז או' י"ג. ומ"ש וק"ל כר' אפרים הוא ע"פ מה שפסק הש"ע והגה כר' אפרים ורק בני ריינוס נוהגים כר' יואל וכמ"ש בהגה.

סעיף קטן כה

כה) שם הגה. וכן המנהג בכל מקום מלבד בני ריינוס וכו' ולד"ה צריך להסיר הקרום שתחת המכסה ולא נחלקו אלא בחלב שתחת אותו קרום. ב"י בשם המרדכי. וכ"כ ד"מ או' ג' ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ב. בל"י או' ח' ביא"ב בשפ"ז או' י"ד.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. מלבד בני ריינוס וכו' ואם רצו לבטל מנהגם ולנהוג מכאן ואילך לחומרא רשאין לעשות כן ואין בזה משום לעז וזלזול לראשונים. כנה"ג בהגב"י או' מ' בשם כמה גדולים ודלא כיש שכתב שאינם רשאים לבטלו. בל"י שם. ביא"ב שם. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תקפ"ב או' ל"ח ובסי' תס"ח או' ס"ה.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. ובכל מקום שנוהגין בו איסור דינו כשאר חלב לבטלו בששים. ומ"מ אין אומרים בו חתיכה עצמה נעשית נבילה להצריך ס' נגד כל החתיכה שזה החלב דבוק בה אם אין בה עצמה ס' מאחר שרוב הפו' ס"ל דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא בבשר בחלב כר' אפרים לקמן סי' צ"ב. וכ"כ רש"ל פא"ט סי' נ"ד. ט"ז סק"ח. דמש"א דף קכ"א ע"א. כנה"ג בהגב"י או' נ"ב. בל"י או' ט' וכתב ודלא כפר"ח דכתב דאמרינן בזה חתיכה עצמה נ"נ. כריתי או' י"א. מש"ז או' ח' ביא"ב בשפ"ז או' ט' והיינו לדעת הסוברים דבכל האיסורים אמרינן חנ"נ בזה לא אמרינן אבל לפי פסק הש"ע לקמן סי' צ"ב סעי' ד' בלא"ה לא אמרינן חנ"נ אלא בבשר בחלב כאשר יבואר שם בס"ד.

סעיף קטן כח

כח) ומ"מ כתב שם רש"ל שלענין מה שאנו ק"ל חלב טהור סותם הנקב כדאיתא רסי' מ"ו אף חלב זה אינו טהור לענין שיוכל לסתום נקב כיון דלר' אפרים חלב מה"ת הוא

וענוש כרת. ט"ז שם. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' י"ג. בל"י שם. אבל לבני ריינוס שאוכלים אותו סותם כמ"ש לעיל סי' מ"ח או' י"ב יעו"ש.

סעיף קטן כט

כט) **וכתב** ב"י בשם האגודה בערפור"ט נוהגים לאסור ובשאר קהלות נוהגין להתיר אמנם אלו אין נמנעין מכלים של אלו ומבשוליהם אך הכרס אין אוכלים בבואם לקהלות עכ"ל. והב"ד הט"ז סק"ט והש"ך ס"ק י"ב ועי"ש מ"ש בזה. ולי נראה לפרש דמ"ש אין נמנעין וכו' היינו תבשיל בעלמא דאין בו כרס משום דלא בכל פעם אוכל אדם כרס כ"א פעם א' בשנה ואזלינן בתר רובה אבל תבשיל שיודעין שיש בו כרס אין אוכלין.

סעיף קטן ל

ל) [**סעיף יוד**'] **קרום** שעל דד הטחול והוא הצד הגס וכו' פי' בכל מקום הן צד הנגלה הן צד הנסתר דהיינו במקום שדבוק לכרס. ט"ז סק"י. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' ט"ז בל"י או' י"א. ור"ל דחלק העב מטחול דבוק לכרס ושם אין כולו דבוק אלא קצת רוחב שם דבוק וקצת שם גופא אין דבוק. מש"ז או' יו"ד. ביא"ב בשפ"ז או' י"ז. ועיין לעיל סי' מ"ג או' ה'.

סעיף קטן לא

לא) **ואם** ניקב הכרס אין מועיל סתימת הטחול דלא כיש מי שהתיר בזה. ט"ז שם. לה"פ שם. וכ"כ לעיל סי' מ"ח או' י"ג בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן לב

לב) **שם**. **חייבין עליו**. היינו כשיש חלב דבוק בכזית דקרום עצמו אינו אסור רק מחמת חלב הדבוק בו. כריתי או' י"ג.

סעיף קטן לג

לג) **שם**. **והחוטין שבתוכו אסורין וכו'** פי' מדרבנן וכן כל שאר החוטין האסורין משום חלב אינו אלא הרחקה מדרבנן דחלב אסרה תורה ולא חוטין. פר"ח או' י"ז. ואם נצלה או נמלח הטחול בלא ניקור יתי לקמן סי' ע"ד או' ג' ואו' ד' יעו"ש.

סעיף קטן לד

לד) [**סעיף יא**'] **נוטל ראש הגיד וכו'** וצריך להזהיר השוחטים (ר"ל הקצבים) לנקר כל הטחולים בעודם לחים וסמוך להוצאתם מן הבהמה כדי שיקל בידיהם המשכת אותם החוטים לבלתי יכרתו באמצעם. תשו' דבר שמואל סי' שנ"ש. לה"פ או' ט"ז. בל"י או' י"ב. מחב"ר או' י"א. ביא"ב בשפ"ז או' י"ח.

סעיף קטן לה

לה) ולא הצריכו חטטה בחוטין שבתוכו שכך קבלו שאין בהם חשש חלב כלל. דב"ש שם. מחב"ר או' ט'.

סעיף קטן לו

לו) לרובא דרבוותא איסורא דהני חוטי מדרבנן ונקטינן בספיקן לקולא. דב"ש שם. מחב"ר או' יו"ד.

סעיף קטן לז

לז) שם. ונמשכים עמו ג' חוטין שבתוכו וכו' ראיתי אומן בקי בזה שהיה חותך קצת בשר סביב הטחול ואח"כ מושך ראש הגיד ובזה נקל שימשכו עמו כל החוטין הדקין ולא יפסק שום א' מהם. מחב"ר או' ח' בשם מוהר"א אזולאי בהגהו' כ"י. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן לח

לח) [**סעיף יב'**] **הכוליא יש עליה ב' קרומים וכו'** ויש מחמירין לחטט אחריו. וכן נהגו להחמיר בכל גבולנו לחטט אחריו ולנקר כל לובן שבכוליא. שו"ג או' ל"ד. וכ"כ זב"צ או' ו' שכן מנהג עיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן לט

טל) שם בהגה. יתרת הכבד יש מצריכין לנקר קרום העליון שלצד הכבד וכו' ואם נתבשל חצר הכבד עם שאר בשר ולא ניטל הקרום שלו ואין בחתיכה עצמה ס' נגד הקרום הדבוק בה אמרינן חנ"נ וצריך ס' נגד כל החתיכה. רש"ל פ' נ"ה סי' ד' ט"ז ס"ק י"א. להפ"פ או' י"ז. בל"י או' י"ג. ביא"ב בשפ"ז או' י"ט. והיינו לדעת הסוברים דבכל האיסורים אמרינן חנ"נ כמ"ש לקמן סי' צ"ב סעי' ד' אבל לדעת הש"ע שם דלא אמרינן חנ"נ רק בבשר בחלב א"צ ס' רק נגד הקרום הדבוק בה אבל מ"מ החתיכה עצמה אסורה דלא כמ"ש שם בש"ע וכאשר יבואר שם בס"ד.

סעיף קטן מ

מ) שם בהגה. אבל המנהג לנקר ולהסיר שני קרומים דלמא אתי למטעי ובדיעבד א"צ ס' רק נגד צר הכבד. ט"ז ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ט. להפ"פ או' י"ט. בל"י או' ט"ו. ביא"ב בשפ"ז או' ך' זב"צ או' ז' ור"ל כיון דגזירה הוא דלמא אתי למטעי דיעבד אין איסור. מש"ז או' י"ב. ביא"ב שם.

סעיף קטן מא

מא) [**סעיף יג'**] **חוטין שבעוקץ וכו'** ר"ל שראשי החוטין הללו מתחילין מן העצם המחבר השוק עם הגוף ועצם זה הוא הנקרא הנקא בלע"ז. שו"ג או' מ"א.

סעיף קטן מב

מב) שם. וראשו האחד מחובר לשדרה. ר"ל ראשו של כל אחד ואחד מחמשה חוטין הללו. שו"ג או' מ"ב.

סעיף קטן מג

מג) שם בהגה. ויש מקילין באלו החוטין וכו' וטוב להחמיר. והיינו דלדעת המחמירין צריך לחטוטי בין בעיקרן של אלו החוטין בין בסופן עד שהן כלין ולדעת המקילין א"צ לחטט כ"א בעיקרן בלבד. שו"ג או' מ"ה.

סעיף קטן מד

מד) שם בהגה. וטוב להחמיר. וכן המנהג לחטוטי בין בעיקרן בין בסופן. שו"ג או' מ"ג.

סעיף קטן מה

מה) [סעיף יד'] חלב הקיבה שעל הקשת אסור וכו' פירש"י הקיבה עשויה כקשת מבחוץ היינו שעל הקשת ומבפנים לעיגול היינו שעל היתר והרמב"ם פירש שעל היתר היינו חוט משוך כמו יתר. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' כ"א. ועיין לעיל סי' מ"ח סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן מו

מו) שם. ושעל היתר אסור ממנהג וכו' כ"כ רש"י חולין ן' ע"א דלדידן תרווייהו אסירי דבתר בני בבל גררינן דאנן בני גולה אנן. וכ"פ הרא"ש ורי"ו וכ"ד סמ"ג וסמ"ק כמ"ש בב"י ולכן חשש להם הש"ע לכתוב רק ושעל היתר אסור ממנהג וכו' ורמ"א כתב שבמדינא אסור וכמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן מז

מז) שם הגה. וי"א שמדינא אסור ולכן אין להקל בו. כלומר אם לא היה אסור מדינא דאנן גררינן אחר בני בבל אלא ממנהג לבד המיקל לאכלו לאותו חלב אינו מפסיד אבל כיון דמדינא אסור אין להקל בו. שו"ג או' מ"ח.

סעיף קטן מח

מח) [סעיף טו'] חלב שעל הדקין אסור וכו' וי"ש יצא ידי שניהם לגרור אורך אמה מכאן ואורך אמה מכאן. מפשט לשון זה משמע דצריך לגרור כל החלב שעל שתי אמות הנז' ומ"ש בהגה וא"צ להסיר רק הקרום עם הדבוק בו שעל אורך אמות אלו וכו' הוא מיקל על דברי הש"ע וכ"מ מדברי השפ"ד או' י"א. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. וא"צ להסיר רק הקרום עם הדבוק בו שעל אורך אמות אלו וכו' בתשו' שב יעקב סי' כ"ו השיג על הגה זו ומסיק דריש מעייא לפירש"י שהוא תחלת יציאתן מן הקיבה שם גם השומן שתחת הקרום אסור רק לפי' הגאונים שהוא סוף המעיים דהיינו תחלת המעי שיוצא בו הרעי שם השומן שתחת הקרום שרי יעו"ש. וכן במשנה למלך פי"ג משגגות האריך המגיה שם בזה ומסיק דבאמה שלצד הקבה שזהו דעת רוב הפו' בריש מעיא נהוג עלמא לגוררו לגמרי אבל לצד הכרכשתא לא נהוג לגרור רק מלמעלה יעו"ש. מיהו הפליתי או' ו' האריך הרחיב בענין זה וכתב להשיג על דברי שב יעקב הנז' וליישב דברי מור"ם ז"ל יעו"ש וכ"ה נמי דעת השפ"ד או' י"א כדברי מור"ם ז"ל וכ"פ חכ"א כלל כ"ח או' ח' והרב ערוך השלחן או' מ' כתב אחר שהביא דברי הפו' המסכימים לדברי מור"ם ז"ל דמלשון הרא"ש משמע דבאמת אלו כל החלב אסור יעו"ש. נמצא דדבר זה בפלוגתא שניא והיכא דנהוג נהוג. ולענין אם חלב זה סותם כבר כתבנו לעיל סי' מ"ו או' ט"ו ואו' ט"ז יעו"ש.

סעיף קטן נ

נ) שם בהגה. ונהגו במדינות אלו להסיר הקרום שעל כל הדקין וכו' וכן המנהג פה עה"ק ירושת"ו לנקר כל פני הדקין בין בכבש ועז וטלי וגדי. שו"ג או' או' נ"ד. ור"ל אף הספרדים כמבואר בדברי הרב הנז'.

סעיף קטן נא

נא) בעה"ק ירושת"ו בזמן הרב המופלא כמהר"א יצחקי ז"ל הסכימו שלא ימכרו בחנות כ"א בשר מנוקר שעד אותו זמן היו מוכרים הבשר בלתי ניקור זולת הקונה היה מוליך הבשר אצל המנקר ומנקרה ורבני הדור נתברר להם שכמה פעמים נכשלו בני אדם לאכול הבשר בלי ניקור וע"ז נתוועדו יחד ועשו הסכמה בכל מיני חומרות ואלות ושמתות שלא ימכרו בחנות בשר בלתי מנוקר. אדמת קדש ח"א סי' ט"ז. ועיין לעיל או' כ"א ואו' כ"ב ובהגה שבסוף סי' זה.

סעיף קטן נב

נב) שם בהגה. אבל יש להחמיר וליקח הקרום משני צדדיו גם בכבש. עיין פ"ת או' ו' מ"ש בשם עה"ג סי' ס"ו ועיין לקמן סי' ק"ה סעי' ט' שיש חילוק בין דברי הש"ע לדברי מור"ם ז"ל אי בעינן ס' בכל חתיכה וחתיכה נגד האיסור או בכל החתיכות יעו"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נג

גנ) [**סעיף יז**'] **נהגו מנקרי הבשר לנקר בסכין א' וכו'** וחלב גמור אסור לחתוך בסכין שחותכין בו בשר ויש להזהיר למנקרי בשר בזה. שפ"ד או' י"ד. חכ"א כלל מ"ז או' ה' זב"צ או' ח' אלא יגררו אותו בענין שלא יהיה בו דוחקא דסכינא ובדיעבד ידיחו וישפשפו אותו המקום היטב ולא סגי בהדחה לבד דדוקא בדם מהני הדחה דנוח להעבירו משא"כ בחלב. חכ"א שם.

סעיף קטן נד

דנ) [**סעיף יט**'] **על אלו הדברים אם נעשו לא נאסר הבשר.** משום דלא אסרינן ליה אלא משום שמא ישכח מלשפשפו היטב. ט"ז ס"ק י"ד. לה"פ או' כ"ג. ביא"ב בשפ"ז או' פ"ד.

סעיף קטן נה

הנ) **שם. אלא מלמדים אותו וכו'** ומה"ט פסק בתשו' עה"ג סי' ט"ו בטבח שמכר בשר שלא הודח ולא נמלח יותר מג' ימים אחר השחיטה שא"צ להעבירו רק מלמדין אותו וכו' אם לא משום גדר יעו"ש. פ"ת או' ח' ועיין לקמן סי' ס"ט סעי' י"ב וסעי' י"ג.

סעיף קטן נו

ונ) [**סעיף ך**'] **אין מולחין וכו'** ויש מי שאוסר עד שיסיר ממנו כדי קליפה. ומיהו לקמן סי' ק"ה סעי' ט' כתב כדי נטילה וית' בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נז

זנ) **שם בהגה. מאחר שיש מתירין אפי' בלא קליפה וכו'** פי' במליחה אבל בבישול ודאי צריך ס' ואמרינן בו חתיכה עצמה נעשית נבילה. ט"ז ס"ק ט"ו. ובענין חנ"נ עיין לקמן סי' צ"ב סעי' ד'.

סעיף קטן נח

חנ) [**סעיף כא**'] **טבח שדרכו לנקר בשר וכו'** אם הוא כשעורה מעבירין אותו. ומשמע דכשעורה להעבירו צריך במקום אחד. ער"ה או' יו"ד. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן נט

טנ) **מנקר** שנטל קבלה על סדר הניקור ומצאו אחריו חלב וקצת מן הבשר הנ"ל שניקר נאכל והבשר שהיה בעין אף שהיה מלוח היו חתיכות שלימות ויש בכל חתיכה ס' נגד החלב שבו אך הבשר שכבר נתבשל נחתך לחתיכות קטנות ואפשר שלא היה ס' בכל חתיכה. הכלים שנתבשל בהם בשר שניקר קודם אותה חתיכה שנמצא בה חלב בודאי מותרים דאמרינן השתא הוא דאיתרע כמ"ש הש"ך סי' א' סק"ח ובסי' קי"ט סק"ל אך הכלים שנתבשלו בהם חתיכות שניקר אותם אחר שניקר החתיכה שנמצא בה חלב

אסורים אם יש לספק שאין בכל הקדרה אף עם המרק ושאר דברים ס' נגד החלב אבל אם זה ברור דבכל הקדרה יש ס' אלא שיש ספק שמא אין בחתיכה עצמה ס' יש להתיר משום ספיקא דרבנן. שו"ת גבעת שאול סי' י"ב. פ"ת או' ט'.

סעיף קטן ס

ס) שם הגה. וחזרתו לכשרותו וכו' עיין ב"י בסי' זה ולקמן בש"ע סי' קי"ט וחו"מ סי' ל"ד סעי' ל"ד יעו"ש.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. ומנהג כשר הוא שהטבח המוכר בשר ינקרנו קודם וכו' וכ"ה המנהג בעה"ק ירושת"ו כמ"ש לעיל או' נ"א יעו"ש.

סעיף קטן סב

סב) ומשמע בב"י דהנשים יכולות לנקר הבשר וכ"ה המנהג בעיר בגדאד יע"א ואגפיה ונראה דה"ד באשה חכמה וירי"ש דלא לכל מוסרים איסור חמור כזה שיש בו לאו וכרת וזה שכתבנו למקום שיש להם מנהג כזה אבל פה עה"ק ירושת"ו המנהג שלא לנקר אלא אנשים ירי"ש שיש להם כתב קבלה מהרב כמ"ש לעיל או' כ"א ואו' כ"ב יעו"ש. ועיין לקמן או' כ"ז.

סימן סה

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] יש חוטין שאסורים משום דם שבהם כגון חוטין שביד וכו' ואף כששחט הורידין שבצואר כמ"ש לעיל סי' ס"ב אסורים חוטין אלו לפי שאינן נגררין דרך הורידין. ב"י בשם הרשב"א והר"ן. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א' שפ"ד או' א' ביא"ב בשפ"ז או' א' זב"צ או' ב' ובין בעוף ובין בבהמה הדין שוה בהם. ביא"ב שם. ור"ל דגם בעוף אפי' שחט הורידין שבצואר צריך לחתוך אלו החוטין. וכ"כ זב"צ שם. ועיין לקמן סעי' ג'.

סעיף קטן ב

ב) שם. ובלשון ובצואר וכו' כתב כנה"ג שבקצת מקומות אין נוטלין חוטי הלשון ואיני יודע למה ובס' הזכרונות מתרעם ע"ז וכן בנ"ש סי' מ"א וכן נוהגין במדינתינו שמחמירין בזה לנוטלן. בל"י או' א' מחב"ר או' א' ביא"ב בשפ"ז או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) שם בהגה. וכן נוטלין חוטין אחורי האזנים. לפי שהם מלאים דם אבל בב"י כתב בשם הר"ן ששאר חוטין אעפ"י שנראה בהם דם א"צ לחותכן דשומנא בעלמא הם ומשו"ה

מסיק רמ"א דאינו אלא חומרא. ט"ז סק"א. פר"ה או' ג' כריתי או' א' מש"ז או' א' חכ"א כלל כ"ח או' ט"ו. ביא"ב באד"ז או' א' זב"צ או' ג' ואם לא נטלן ובשלן א"צ ס' מש"ז שם. ביא"ב שם.

סעיף קטן ד

ד) **שם. וקרום של המוח שבקדקד.** כתב הט"ז סק"ב שמותר לצלות כבד כשהיא מוכרכת בנייר על האש ולא אמרינן דהנייר מפסיק בין הכבד ובין האש והוי כבישול. אבל המש"ז או' ב' פקפק בזה ואף הגאון מהר"ר עוזר תמה על הט"ז בזה דמשמע מדבריו דה"ה בשר הנצלה בנייר וכתב דפשיטא דבשר או מוח הנצלה מכורך בנייר דאסור אף בדיעבד וכן בכבד. מחב"ר או' ב' וכ"כ בינת אדם בשער או"ה או' מ"א דכבר שכרכו בנייר וצלאו אסור דלא כט"ז. וכ"כ תשובה מאהבה ח"א סי' פ"ד להשיג על דברי הט"ז הנז' והב"ד פ"ת סי' ע"ג או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **שם הגה.** ואם לא נטלם ובשלם בלא חתיכה צריך ס' וכו' ובחוטי צואר א"צ ס' משום דמנתח הבהמה אבר אבר סגי בהכי אלא דלכתחלה צריך ליטלם. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ו' להפ"פ או' ד' בל"י או' ב' כריתי או' ב' שפ"ד או' ד' ביא"ב בשפ"ז או' ג' זב"צ או' ה' אבל אם בהמה שלם בלי נתוח צריך ג"כ ס' ש"ך שם. פר"ח שם. כריתי שם. ביא"ב שם.

סעיף קטן ו

ו) **שם בהגה.** ובצלי סגי בקליפה. וגם במליחה צריך קליפה. תו"ח כלל ל"ד או' ג' ומיהו בין בצלי בין במליחה חומרא בעלמא ומדינא שרי ונ"מ דאם לא קלפוהו ובשלוהו כך מותר בדיעבד. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ז' להפ"פ או' ה' בל"י או' ג' כריתי או' ג' שפ"ד או' ה' חכ"א כלל כ"ח או' ט"ו. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ב**'] **הרוצה לצאת ידי חתיכת חוטין אלו וכו'** בחוטי היד היינו כשאין חותכין היד מן הזרוע אבל כשחותכין היד מן הזרוע שוב א"צ לחתוך לא הבשר ולא העצם. שו"ג או' י"ג.

סעיף קטן ח

ח) **שם. אלא יחתוך הבשר והעצם לשנים.** ומנהג בגדאד יע"א אעפ"י שמנהגם להוציא כל החוטין אף מחלק הפנים אפ"ה אין מניחין עצם שלם אלא משברים כל העצמות. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ג**'] **גף העוף כיד הבהמה והלכך צריך לחתוך עצם האגפים וכו' הגה. וי"א שא"צ ליטול בעוף וכו' וכן המנהג וכו'** וכן המנהג פשוט גם בזמנינו זה. ש"ך סק"ז. לה"פ או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' ה' וכ"כ השו"ג או' י"ד דהמנהג כמ"ש הרב בהגה. והרדב"ז סי' ש"ג כתב שחותכין ראש הכנף בעוף ודרך שם יוצא הדם וכן דלועא. מחב"ר או' ד' וכ"כ זב"צ חו' ח' הגם דנוהגים במדינתם שאין חותכים עצם האגפים לשנים כסברת ההגה ז"ל מ"מ נוהגים שחותכין ראשי הכנף קודם מליחה כמ"ש המחב"ר בשם הרדב"ז.

סעיף קטן י

י) **שם בהגה. מיהו בדיעבד אם הוסר רק הראש מן העוף סגי.** עיין לעיל סי' כ"ב בהגה לסוף סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יא

יא) **שם בהגה. אעפ"י שנמצאו שם חוטין אדומים.** עיין לעיל סי' כ"ב או' ח"י מ"ש בשם הרדב"ז.

סעיף קטן יב

יב) [**סעיף ד**'] **ביצי זכר וכו'** אסורים לקדירה בלא קליפה. וה"ה דחתיכה ומליחה מהני בהו. ש"ך סק"ט. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' ח' בל"י או' ד' שפ"ד או' ט' ביא"ב בשפ"ז או' ז'.

סעיף קטן יג

יג) **כתב** הכנה"ג בהגב"י או' כ"ג דוקא ביצי גדי וטלה הא ביצי שור אף תוך ל' צריך לנקר הקרום שעליהם ולפי המנהג אף גדי וטלה נוהגין כן ומיהו דיעבד אין לאסור. שפ"ד שם. ביא"ב שם. והיינו אם הם תוך ל' כמ"ש לקמן או' ט"ז.

סעיף קטן יד

יד) **שם. אבל לצלי מותרים.** אף בלא חתיכה כיון דמופשטים ועומדים פניהם על פני האש. ש"ך סק"י. לה"פ או' ט' שפ"ד או' יו"ד. ביא"ב בשפ"ז או' ח'.

סעיף קטן טו

טו) **שם. אבל לצלי מותרים.** פי' בין דתלייה בשפודא ובין אנחינהו אגומרא כדאיתא בש"ס והמחבר הביאו לקמן בסי' ס"ז סעי' ד' פר"ח או' י"א.

סעיף קטן טז

טז) **שם הגה. ונהגו לנקר הביצים אף כשהם פחותים מל' יום.** משום דלא פלוג כדי שלא יטעו בלאחר ל' מיהו אם נתבשלו עם הקרום והורידין ולא נחתכו מותריה דיעבד

אפי' ליכא ס' דאיך מוחזקים בדם כ"כ כל שלא היה לו ל'. או"ה כלל ך' דין ה' ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ה' שפ"ד או' י"א. ביא"ב בשפ"ז או' ט' ואף ביצי שור בדיעבד תוך ל' שפ"ד שם. ביא"ב שם.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ה'**] **גיד הנשה נוהג בבהמה וחיה אפי' אם אין כף שלהם עגול**. פרש"י היינו הנכרך סביבות עצם הקוליא בעגול אבל בעוף אינו כן שהבשר שעל הקוליא ברוחב הוא וכל דבר עגול וגבוה נקרא כף. ט"ז סק"ד.

סעיף קטן יח

חי) **שם הגה. ואין חילוק בין חיה לבהמה וכו'** ואפי' שומן הגיד אסור בחיה כמו בבהמה. ער"ה או' ד' בשם כמה פו' מחב"ר או' יו"ד בשם תשו' הרדב"ז סי' תר"ע. פ"ת או' ג' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יט

יט) **שם בהגה. רק מה שאסור משום חלב א"צ להסיר**. ולאו דוקא חלב המכסה את הקרב וחלב הכליות אלא גם שאר חלב א"צ לנקר דכל שאסור משום תרבא מותר ער"ה או' ג' וכתב וכן דעת כל הפו' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן כ

ך) [**סעיף ז'**] **אינו נוהג בשליל וכו' וי"א שנוהג בו וכו'** עיין לעיל סי' ס"ד או' ח'.

סעיף קטן כא

כא) [**סעיף ח'**] **בהגה ע"כ המנקר צריך לשבור ראשי העצמות וכו'** והמפקפק בזה ראוי לנידוי אם אין חוזר בו. שבו"י ח"א סי' נ"ז.

סעיף קטן כב

כב) [**סעיף יוד'**] **גיד הנשה מותר בהנאה**. ויש אוסרים אותו בהנאה כמ"ש בטור וב"י וסיים הב"י ולכן טוב ליזהר. וכ"כ הב"ח דנכון להזהר בדבר. ומיהו אף לסברא זו כתבו התו' (חולין צ"ט ע"ב) דאין לתמוה על מה שמוכרין ניקור בשר לעכו"ם אעפ"י שמעורב בו גיד דעכו"ם אין נותן מעות אלא על דבר שיש בו טעם ולא על הגיד ומיהו ירך שלימה אסור לשלוח לעכו"ם לפי שמתכבד בו טפי כשהוא שלם עכ"ל והב"ד ב"י והפר"ח או' ט"ז וכתב שם הפר"ח ומיהו שומנו של גיד לכ"ע שרי בהנאה יעו"ש.

סעיף קטן כג

כג) [**סעיף יא'**] **שולח אדם לעכו"ם ירך וכו' ואם נותנה לו בפני ישראל ואומר לו שהיא כשרה וכו'** ולשיטה זו מותר למכור להם נבלות וטרפות אפי' בפני ישראל ואפי' בסתם

כיון שאינו אומר לו שהיא כשרה וזה דעת רבים מן המפרשים וכן עמא דבר. פר"ח או' י"ז.

סעיף קטן כד

כד) **שם. ואם נותנה לו בפני ישראל וכו'** אבל אם אין נותנה לו בפני ישראל מותר. ער"ה או' ח'.

סעיף קטן כה

כה) [**סעיף יד**'] **הטבחים נאמנים על גיד הנשה וכו'** וכל יר"ש לא יאכל בשר המנוקר עד שרואה אחריו מנקר אחר רש"ל פ"ק דחולין סי' ב' ט"ז סק"ז. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' ז' וה"ד במקומות שאוכלים האחוריים אבל במקומות שאוכלים רק חלק הפנים אין להחמיר. דר"ת או' צ"ג. ועיין בישועות יעקב לעיל סי' ס"ד או' ב' שכתב שבק"ק לבוב שנהגו לנקר בשר האחוריים תיקון הוא שלאחר שנקרוהו המנקרים יהיה א' בודק ורואה הבשר לאחר הניקור אם לא נשאר קצת חלב והוא נקרא ראש המנקרים יעו"ש. דר"ת שם.

סעיף קטן כו

כו) **שם. אלא א"כ היה מוחזק בכשרות.** והלוקח בשר ושלחו ביד א' מע"ה ה"ז נאמן עליו ואעפ"י שאינו מוחזק בכשרות אין חוששין לו שמא יחליף ואפי' עבדי ישראל ואמהותיהן (שמלו וטבלו לשם עבדות) נאמנין בדבר זה אבל לא לעכו"ם שמא יחליף. הרמב"ם פ"ח מה' מ"א ה' יו"ד. טור וב"י. ועיין לקמן סי' קי"ח ובדברינו לשם בס"ד היאך יוכל לשלוח בשר ע"י עכו"ם יעו"ש.

סעיף קטן כז

כז) **קבלתי** שאין הנשים נאמנות על ניקור האחוריים כי אין לך מלתא דטריחא יותר ממנו ומתוך עצלותם לא יפשפשו כ"כ ולא ינקרו כפי הצורך ומ"ש המחברים שהנשים נאמנות בניקור בסתם ניקור קאמר דהיינו הפנים אבל לא האחוריים א"נ נאמנות לומר שהיא מנוקרת ולא שמנקרות הן בעצמם א"נ היינו בימים הקדמונים רש"ל פ"ק דחולין סי' ב' כנה"ג בהגב"י או' ס"ד. לה"פ ט"ו. בל"י או' ז' ומ"ש המחברים שהנשים נאמנות בניקור וכו' הוא ע"פ מה דאיתא בב"י סי' ס"ד יעו"ש. וע"כ יש לתקן בכל מקום שלא להניח נשים מנקרות כ"א דוקא אנשים כשרים וע"ד מ"ש לעיל סי' ס"ד או' כ"א ואו' כ"ב יעו"ש.

סעיף קטן כח

כח) **עבדים** ושפחות שלא מלו וטבלו לשם עבדות אינן נאמנים על הניקור אפי' בדיעבד אבל לכתחלה מוסרים להם לנקר ואחד עומד על גביהן. הרדב"ז ח"א סי' קמ"ו. כנה"ג שם

או' ס"ה. ומיהו צ"ל אותו העומד שיודע דיני ניקור דאל"כ כל מה שינקרו יסבור שהוא טוב ומה הועיל עומד על גביהן. ודיני מילה וטבילה לשם עבדות עיין לקמן סי' רס"ז.

סימן סו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **דם בהמה חיה ועוף וכו'** וכן דם כוי חייבים עליו. כריתות כ"א ע"א. טור וב"י לבוש. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' בל"י או' א' וזהו למ"ד בריה בפני עצמה אבל לדידן דק"ל דהוי ספק חיה ספק בהמה ממ"נ חייבים על דמו. פר"ח שם. ער"ה או' ב' ועיין לעיל סי' ס"ד או' ד'.

סעיף קטן ב

ב) מקום שמעמידים המלח בדם נבלה ואם יאמר אדם להביא לו מחוץ מלח הנעשה בהיתר אחת דתו להמית ה"ז אסור בעיניה כגון לטבול בו ביצה או צנון ומותר ליתנו בתבשיל לכתחילה ואם יש במלח דבר אחר עם הדם הו"ל זה וזה גורם ומותר אפי' לאכול המלח בעינו וכל כה"ג סמכינן אנכרי מל"ת. הרמ"ע מפאנו סי' כ"ז. כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ח לקמן סי' ק"ה או' נ"ח. לה"פ שם או' נ"ח בל"י שם או' מ"א. שו"ג מחו' או' א' שפ"ד בסוף הסי' מחב"ר או' י"ב. זב"צ או' ב' ועיין לקמן בהגה לססי' קל"ד ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ג

ג) המור שקורין מוס"ק והוא מן חיה ששמה ידוע ויש לה כמין חטוטרת בצוארה ומתקבץ שם תחלה כעין דם ואח"כ מתייבש ונעשה ממנו המור י"א דאסור לאכלו משום חשש דם וי"א דמותר דפרשא בעלמא הוא ואע"ג דמתחלתו היה דם בתר. השתא אזלינן וכמו שהאריך בזה הכנה"ג בהגה"ט או' ב' ומסיים ולענין הלכה עמא דבר להתיר המור באכילה ומעשים בכל יום להשליך המור תוך המרקחת או מיני מתיקות לריח טוב יעו"ש. וכ"כ במפתחות אשר בסוף ס' קולבן לוי סי' ק"ו. וכ"כ הט"ז באו"ח סי' רי"ו סק"ב. פר"ח בשו"ת מים חיים סי' יו"ד מש"ז באו"ח שם או' ב' שו"ג בסי' זה או' ב' מחב"ר או' י"א זב"צ או ג' ועיין עוד מה שהארכנו בזה באו"ח סי' רי"ו או' כ"א ואו' כ"ב יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) ומ"מ האלגרייא שהיא זיעת חיתול נראה בעיני דלכ"ע אסורה באכילה דלא שייך לומר שנתייבשה דבלחותה עומדת ולפ"ז צריך ליזהר שלא לאכול האלגריי"א או ניתנה לתוך מאכלים וה"ה שאסור להריח בה ולברך כמ"ש בשה"ג שכל דבר שיש איסור

באכילתו אין מריחין בו ומברכין בו שכנה"ג בהגה"ט באו"ח שם או' ח' וכ"כ במפתחות שבסוף קב"ל שם. והב"ד השו"ג בסי' זה או' הנז' זב"צ או' ד' אמנם מ"ש שכל דבר שאסור באכילה אין מריחין ומברכין בו אין כן דעת הפו' אלא אפי' אם הוא אסור באכילה מותר לברך ולהריח בו כיון שאינו אסור בהנאה וכמ"ש בדברינו לאו"ח שם או' כ"ג יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **שם. אבל דם דגים וחגבים מותר.** עיין לקמן סעי' ט'.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ג'**] **נמצא עליה קורט דם זורק את הדם וכו'** בעה"ק חברון ת"ו נהגו דאם נמצא קורט דם ע"ג החלמון מסירין בצמר גפן קורט דם ואם יצא ונשאר הקרום הרך שעל החלמון שלם אוכלין הביצה. מחב"ר או' ב' וכתב שזהו לפי פסק הש"ע שפסק בדין זה דדוקא בנמצא בחלמון אוסר כולה ולכן אם יצא קו"ד ונשאר קרום שעל החלמון שלם מוכח דהדם בחלבון וזורק הדם והשאר שרי כס' הגאונים ופסק מרן. וכ"כ באו' ד' אלא שסיים וזהו להורות לאחרים אמנם בעל נפש יחוש לעצמו להחמיר ולאסור כל שנמצא דם בביצה בכל אופן וכן נהגו שלמים וכן רבים עכ"ל. והב"ד זב"צ או' ה' וכתב ואנן בדידן מיום שעמדנו על דעתינו כך נהגנו לכל שואל לאסור לו בכל פנים כל הביצה בין בחלמון בין בחלבון עכ"ל וכ"כ בן א"ח פ' טהרות או' ה' דכ"ה מנהג עיר בגדאד יע"א לאסור בכל גוונא. מיהו היכא שכבר נהגו כמנהג חברון וכפסק הש"ע אין מזניחין אותם ורק בעל נפש יחמיר לעצמו כנז' ונראה דגם הבא לשאול באותו מקום שנוהגין כפסק הש"ע מודיעין לו שיש מחמירין דאפשר שיפרוש מעצמו אם בעל נפש הוא. ועיין לקמן או' י"ד.

סעיף קטן ז

ז) **בשעת** הדחק או בהפ"מ יש לסמוך על הגאונים להקל בנמצא בחלבון חוץ לקשר. חסדי דוד על התוספתא פ"ט דתרומות. ער"ה או' ה' זב"צ או' ו' בן א"ח שם. והנה ענין הקשר הוא ידוע שיש לחלבון קשר בראש החד והוא דבר שנתפס מזרע הזכר וניכר לעין שנראה שהוא מקושר יותר וגם בחלמון יש ג"כ קשר והוא כדמות כתר עגול כמלא רוחב עדשה גדולה ולדעת הגאונים יצירת האפרוח מן החלמון ולכך מחמירין בחלמון טפי וכן סברת מרן ז"ל אך הרא"ה והרוקח ס"ל יצירת האפרוח מן החלבון ולכך מחמירין בחלבון טפי. בן א"ח שם. והוא מדברי ב"י. ועיין לקמן או' י"ד.

סעיף קטן ח

ח) **וכתב** הכלבו דכשנמצא דם בביצה במקום האוסרה אעפ"י שהיא ביצה בת יומא אסורה דלא פלוג רבנן. ב"י. תו"ח כלל ס"ב סוף דין א' וכתב שכן המנהג ש"ך סק"ו. שפ"ד או' ו' וסיים שם הש"ך ודעת האחרונים נראה שאין לחלק ומשמע דר"ל דבכל מקום שימצא דם בביצה בת יומא יש לאסור אמנם המנ"י על התו"ח שם או' ה' כתב דאם נמצא על החלבון שלא במקום הקשר יש להתיר בביצה בת יומא ודלא כהש"ך והב"ד השפ"ד שם וכתב דיש לצדד כן במקום שיש הפסד בדבר.

סעיף קטן ט

ט) **ומיהו** ודאי בנמצא דם בביצה בת יומא לא הוי אלא דרבנן ונ"מ להקל בספיקו בנפל ללח ואינו יודע אם יש ס' וכדומה. שפ"ד שם. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן י

י) **אבל** ביצים גמורות במעי אמן אפי' נגמרה קליפה החיצונה יש להקל. ער"ה או' ו' בשם הרשב"א מיהו השפ"ד סוף או' יו"ד כתב אפשר דגזרו בה כמו ביצה בת יומא. והב"ד המחב"ר או' יו"ד. זב"צ או' ט' ומיהו דרבנן הוי. שפ"ד שם.

סעיף קטן יא

יא) **מותר** למכור ביצה שיש בה דם או ליתנה לעכו"ם כנה"ג בהגב"י או' ל"ה בשם ל"ח סי' ש"מ מחב"ר או' ה' בית מאיר זב"צ או' א'.

סעיף קטן יב

יב) **שם. כל הביצה אסורה.** לפי שהאפרוח מתחיל להתרקם מכל הביצה. ש"ך סק"ה. ור"ל דשדא תיכלא בכולא כדאמרינן בגמ' ודם האפרוח מה"ת אסור להמחבר. שפ"ד או' ה' והוא במ"ש סעי' ב' אם ידוע שהוא מרוקם האפרוח חייבים וכו'.

סעיף קטן יג

יג) **שם בהגה. ויש מחמירין עוד שכל שנמצא על הקשר של חלבון וכו'** גזירה שמא ימצא על קשר החלמון שהוא אסור דאו' תו"ח כלל ס"ב דין א' ש"ך סק"ז. שפ"ד או' ז' ביאור הגר"א או' ו' והיינו למ"ד דם ביצים דאו' שפ"ד שם.

סעיף קטן יד

יד) **שם בהגה ומזה נתפשט המנהג במדינות אלו לאסור וכו'** ואין מחלקין בין חלמון לחלבון. לפי שיש פו' סוברים שמקום הקשר הוא במקום הכד ויש סוברים שהוא מקום החד א"כ אין לו היתר רק בנמצא מצדדים ומאחר שאין אנו בקיאין עד היכן מקום הכד והחד לכן המנהג לאסרו בכל ענין. תו"ח שם. מיהו הב"ח ול"ח דף ע"ט ע"ב השיגו

על הרב בזה דודאי הכל בקיאין בזה דהא עינינו הרואות שהדם שבצדדים הוא רחוק מן הקשר אלא טעם המנהג הוא על פי הדין שחוששין לסברת הרא"ה שמחמיר יותר בחלבון מבחלמון שלא על הקשר כדכתב הר"ן על שמו וכן הרוקח סי' תמ"ז כתב גירסת הירושלמי וגירסא ישנה בש"ס דילן להחמיר יותר בחלבון מבחלמון עכ"ל ודבריו נכונים הם בשגם שהרא"ה ורוקח הביאו סברא נכונה לדבריהם. וכ"פ רש"ל פא"ט סי' קי"ט כדברי הרא"ה דבחלמון מדינא אסור ובחלמון אין להקל נגד סברת הגאונים יעו"ש. ש"ך סק"ח. ור"ל מאחר דיש פו' דחלמון חמיר והוא דעת הש"ע ודעמיה ויש פו' חלבון חמיר והוא דעת הרא"ה ודעמיה ע"כ נתפשט המנהג לאסור בכל גוונא ואין מחלקין בין החלמון לחלבון. ועיין לעיל או' ו' ואו' ז'.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ד'**] **ביצים הטרופות בקערה ונמצא דם על חלמון וכו'** אבל אם נמצא על החלבון כבר כתב בש"ע לעיל סעי' ג' דזורק הדם ואוכל את השאר ולסברת מור"ם ית' לקמן בהגה.

סעיף קטן טז

טז) **שם. והכל אסור.** אם אין ששים. לבוש.

סעיף קטן יז

טוב) **שם. אבל ביצים שבורות וכו'** ונמצא דם בחלמון. פצ"ל וכ"כ המש"ז או ג' וכ"ה הגירסא בלבוש ובש"ע הנדפס עם הלה"פ והבל"י. וכ"כ בש"ע הישן הנדפס משנת שכ"ז.

סעיף קטן יח

חי) **שם. יקח החלמונים הכשרים כל א' וא' בפ"ע והם מותרים וכו'** והיינו שיגביה חלמון הכשר וכל חלבון העולה עמו כשר. מנ"י על התו"ח כלל ס"ב או' ך' בשם אגודה פא"ט ומהרי"ל בדיני ביצה וכתב ואפשר שזה ג"כ כוונת הש"ע. וכ"כ חכ"א כלל כ"ט או' ו' זב"צ או' יו"ד,

סעיף קטן יט

יט) **שם הגה. וכל זה כשידעינן שהיה הדם במקום האוסרו אבל אם היה ספק וכו'** יש להתיר התערובת וכ"ה דעת מרן ז"ל כמ"ש התו"ח כלל ס"ב דין ג' והמנ"י שם או' י"ג. וה"ד אם הספק הוא אם היה הדם על החלמון או על החלבון אבל אם היה הדם נמצא על החלמון זהו אסור אפי' ע"י תערובת דאנן ק"ל כסברת הגאונים והרי"פ והרמב"ם וסיעתם דנמצא על החלמון אפי' שלא במקום הקשר אסור מדינא וליכא ספיקא כלל. כ"כ התו"ח והמנ"י שם וכתב שם המנ"י ודלא כהש"ך סק"י שהכשיר. וכ"כ זב"צ או' י"א

דהגם דהחכ"א שם או' ז' הסכים כהש"ך להכשיר אנו אין לנו אלא כדברי המנ"י לאסור כיון דכ"ה דעת מרן ז"ל והגה בד"מ ובתו"ח ומי יוכל להקל כנגדם וע"כ אם נמצא על החלמון אפי' ע"י תערובת אסור.

סעיף קטן כ

ך) **שם בהגה ויש להתיר התערובות הואיל ובלא"ה חד בתרי בטיל וכו'** אבל אם היה התערובת חד בחד יש לאסור. ט"ז סק"ה. מנ"י שם או' ט"ו וכתב ודלא כהש"ך סק"י שהכשיר חד בחד. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ל"ד בשם דמש"א דף קע"ג ע"ד דחד בחד לא בטיל. וכן הסכים הפר"ח או' יו"ד. בל"י או' ד' כריתי או' ו' שפ"ד או' יו"ד. ביא"ב בשפ"ז או' ה' ובאד"ז או' א' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן כא

כא) ומיהו בנתערב הביצה שלא במינו יש לאסור התערובות. ש"ך סוף סק"י. פר"ח שם בל"י שם. כריתי או' ז' ביא"ב באד"ז שם. ומין בשאינו מינו צריך ס' כדלקמן סי' צ"ח סעי' א' יעו"ש.

סעיף קטן כב

כב) מעשה בא לידי באשה שעשתה עיסה שנילושה בביצים ואחר הלישה נמצא טפת דם בקליפת של ביצה אחת מהם והיו שם ביצים הרבה באותו תערובת ואמרתי שמותר הכל מטעמו של רמ"א ואין לומר דהא נתערב בעיסה והו"ל כמין שלא במינו וצריך מה"ת ס' כדלקמן סי' צ"ח זה אינו דהא נתערב גם בביצים כשרים ואמרינן סלק את שאינו מינו כאלו אינו ומינו רבה עליו ומבטלו כדלקמן סי' צ"ח וע"כ התרתי התערובות הנז' ט"ז סוף סק"ה. וכ"ה דעת הש"ע לקמן סי' צ"ח סעי' ב' דאמרינן רואין את שאינו מינו כאלו אינו ומינו רבה עליו ומבטלו יעו"ש והגם דהש"ך שם סק"ח לא ס"ל הכי כתב המש"ז או' ה' דהכא גם הש"ך מודה משום דיש הרבה דעות דם ביצים דרבנן. וגם דחכ"א כלל כ"ט או' ח' לא הכשיר אלא בהפ"מ כתב זב"צ או' י"ד דאנן בדידן כיון דמרן ז"ל ס"ל הכי וגם דנוכל לומר דהכא גם הש"ך מודה כמ"ש המש"ז יש להתיר גם בהפסד מועט.

סעיף קטן כג

כג) ומיהו אם נתבטלו תחילה הביצים חד בתרי פשוט הוא דיכול אח"כ ליתן לתוך העיסה לכל הדיעות דכל שנתבטל תחלה חד בתרי ומותר הוא במינו אף שנותן אח"כ לאינו מינו לא נאסר כמ"ש רמ"א בהגה ססי' ק"ט דיבש ביבש שנודע מותר לבשל אח"כ ברוטב והוי אינו מינו וה"ה כאן דדרך לערבן ולמרס תחלה ובטל ונעשה היתר גמור ואח"ך מותר עם קמח. מש"ז שם. וכ"כ חכ"א בבי"א שער או"ה סי' כ"ב או ל"ז. והב"ד

זב"צ או ט"ו וכתב והגם דאנן לא ס"ל כמור"ם אלא כמרן דאסור לבטל כמ"ש שם בסי' ק"ט מ"מ כיון דהכא גבי דם שהוא ספק שנמצא במקום האוסרו וגם יש סברא דדם ביצים דרבנן מותר.

סעיף קטן כד

כד) **וכתב** הבל"י סוף או' ד' בשם המ"א דביצה בקמח הוי מין במינו כמבואר סי' ק"ב. ולא ידענא דהתם ביותר מס' דליהוי דשיל"מ אמרינן כל דלתקן העיסה הוי מינו ולא בטיל אבל בפחות מס' דבטעמא תליא מלתא וא"כ כל שלא נתבטל הביצה חד בב' ונתנו בקמח הוי אינו מינו ואסור דספיקא דאו' שמא היה במקום האסור אם אין ס' בקמח. מש"ז סוף או' ה' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כה

כה) **מעשה** באשה א' שהיתה שוברת ביצים ומבטת שלא יהיה בהם דם שברה א' ולא נמצאת בה דם שברה שניה ובעוד שהיתה מבטת אם יש בה דם נפל חלבון השניה אל תוך הראשונה וראתה דם בחלמון ועיכבה אותו בידה והשליכה אותו לחוץ ושברה ביצים אחרים והשליכה אותם לתוך הראשונה מותרים כל הביצים הטרופות יחד מלבד אותו שנמצא בו הדם שהשליכתו לחוץ. באר עשק סי' מ"ה. לה"פ או' ד' בל"י שם. ומיהו הרב זב"צ או' י"ח כתב דאין לסמוך ע"ז לדידן שכתבנו לעיל או' י"ט לסברת מרן ומור"ם ז"ל דאם נמצא דם בחלמון כל הביצים הטרופות אסורים מיהו אם יש ס' כנגד חלבון האסור מותר.

סעיף קטן כו

כו) **מעשה** שהיה בי"ב ביצים ששמו אותם תוך הקדרה של בשר במין המתמלא בתוך ענפי הגפן כדי להצטמק ובביצה א' נמצא דם בחלמון ולא בתחילת הריקום כיון דיש להסתפק אם עלה רוטב הרתיחה למעלה מכולם התבשיל מותר בהצטרפות טעם אחר דאפי' מאן דס"ל דדם ביצים אסור מדאו' חוץ לקשר הוי מדרבנן. מהר"ם די בוטון בתשו' סי' כ"ט. כנה"ג בהגב"י או' מ"א. לה"פ או' ד' והב"ד זב"צ או' י"ט וכתב וזהו לסברא דידהו אבל לדידן דקבלנו הוראת מרן ז"ל דס"ל דאם נמצא בחלמון הביצה אסורה וכן סברת מור"ם ז"ל ולא בעינן תחלת הריקום התבשיל אסור עכ"ל והיינו אם אין ס' כנגד הביצה הנמצא בה דם בחלמון ועיין לקמן או' ל"ו.

סעיף קטן כז

כז) **קדירה** שבשלו בה תבשיל וביצים והוציאו ביצה א' ומצאו בה דם אם נאכל התבשיל ולא נודע אם היה ס' דינו כנשפך דאמרינן סלק את שאינו מינו ומינו רבה עליו ומבטלו

והרי יש ב' ביצים של היתר דהוי מינו. וה"ד בביצה ויש בה דם אבל בביצה שנמצא בה אפרוח ונאכל התבשיל ולא ידעינן אם יש בו ס' אסור דזה הוי מין בשאינו מינו דהעיקר הוא גבי מין במינו אזלינן בתר טעמא וא"כ ביצים של היתר עם ביצת אפרוח הוי מין שלא במינו ואסור ער"ה או' ח' ודלא כהרב בית יהודה יו"ד סי' מ"ג שהכשיר אף בביצה שנמצא בה אפרוח זב"צ או' ך' ועיין לקמן סי' צ"ח סעי' ב' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כח

כח) ביצה שעושין לסדר ליל פסח שבשלה בקדרה ער"פ ובאותה קדרה בשלו ג"כ התבשיל ליל א' וליל ב' וא"כ באו לאכול הביצה הנז' ומצאו בה דם ולא נודע אם בשעה שנתבשלה בקדרה היה בו ס' שכבר נאכל התבשיל נראה לומר דלגבי תבשיל השני שיש בו ס' נגד הביצה ודאי שהתבשיל מותר דאף את"ל שכבר נאסרה הקדרה כיון שהאוסר אותה היא הביצה הרי ידענו שיעור האיסור ואין משערין כנגד הכלי אלא כנגד הביצה והרי יש בתבשיל ס' ודומה לכף חדשה דסי' צ"ח סעי' ה' והתבשיל הב' מותר. שו"ת בית יהודה חא"ח סי' ך' ומיהו היא"פ לקמן סי' צ"ב דחה דבריו וס"ל דגם התבשיל השני אסור יעו"ש והב"ד זב"צ או' כ"א וכתב דמה שאסר היא"פ היינו לדידהו דס"ל דחנ"נ בכל האיסורים וא"כ התבשיל הראשון שלא נודע שהיה בו ס' נגד הביצה נעשה נבילה וצריך ס' כנגד כל התבשיל וא"כ גם התבשיל הב' אסור דאין בו ס' כנגד כל בליעת התבשיל הראשון ומשו"ה אסר אבל לדידן דק"ל כס' מרן ז"ל דלא אמרינך חנ"נ אלא דוקא בבשר וחלב שפיר הורה הרב בית יהודה שהתבשיל הב' מותר עכ"ל ולפ"ז תלוי בפלוגתא דלקמן סי' צ"ב סעי' ד' דלנוהגין כדברי הש"ע דלא אמרינן חנ"נ אלא בבשר או בחלב התבשיל הב' מותר ולדברי מור"ם שם בהגה דאמרינן בכל האסורין חנ"נ התבשיל הב' אסור.

סעיף קטן כט

כט) ולענין הכלים שנתבשל בהם זה התבשיל אם יש להתיר מכח ס"ס ספק שמא לא היה הדם במקום האוסרו וכשרה ואת"ל שהיה בחלמון ואסורה שמא היה בתבשיל ס' או שלא נוכל לעשות ס"ס כזה משום דהו"ל ספק א' בגופו וספק א' בתערובת דלא הוי ס"ס כמ"ש לקמן סי' ק"י סעי' ח' עיין זב"צ או כ"ב מה שהאריך בזה ומסיק להתיר מכח ס"ס אחריתי יעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. וכן אם נתבשלה או נצלה ביצה ולא ידעינן אם הוא במקום האסור. ר"ל ולא ידעינן אם הוא בחלמון או בחלבון ואח"כ נתערבה באחרות יש להכשיר כמבואר

בתו"ח כלל ס"ב דין ג' וכן אם נתבשלה עם אחרים ולא ידעינן אם בחלמון או בחלבון אותה ביצה אסורה והאחרים מותרים אבל אי ידעינן שהיה במקום האסור כל הביצים שנתבשלו עמה אסורים כמ"ש לקמן סי' פ"ו סעי' ה' ד"מ או' ה'.

סעיף קטן לא

לא) [**סעיף ה'**] **נמצא הדם בביצה במקום שאינו אוסר וכו'** היינו בחלבון כמ"ש סעי' ג'.

סעיף קטן לב

לב) **שם. נראה לי שהוא מותר** וה"ד כשנתערבה שלא מדעת כמ"ש בב"י אבל אם ערבה מדעת אסור והיינו לדידיה או למי שנתבטל בשבילו משום קנסה כדלקמן סי' צ"ט סעי' ה' ש"כ ס"ק י"א. פר"ח או' י"א שפ"ד או' י"א. שו"ג או' ט"ז חכ"א כלל כ"ט או' ט' ביא"ב בשפ"ז או' ז'.

סעיף קטן לג

לג) **שם. נראה לי שהוא מותר.** ולדידן דבכל מקום שנמצא הדם אוסרום הביצה א"כ אפי' כשהיה הדם בעין וזרקו אסורה הביצה כ"ש עכשיו שנתערב וא"כ בכל גוונא אסורה ודלא כל"ח דף קע"ט. ש"ך ס"ק י"ב פר"ח שם. בל"י או' ה' כריתי או' ח' שפ"ד או' י"ב. שו"ג או' י"ד. חכ"א שם. ביא"ב בשפ"ז או' ח' זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לד

לד) **מיהו** גם במקום שנהגו לאסור הביצה אם נתערב הדם עצמו בתערובת אחר שהוא מותר. ש"ך שם. לה"פ או' ה' בל"י שם. שפ"ד שם. שו"ג שם. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לה

לה) **והא** דאמרינן אם נפל הדם לתבשיל אחר שהוא מותר ה"ד בסתם דם ביצים אבל אם הוא ידוע שהדם הוא מאפרוח מרוקם כיון שכתב הרשב"א דהוי דאו' הוי דם בשר ואוסר תערבתו ובעינן ס' הל"פ במקור דין או' ה' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לו

לו) [**סעיף ו'**] **נמצא דם בביצה ששמוה על החמין וכו'** כ"כ ב"י בשם הרשב"א ועיין שו"ג או' י"ז מה שהאריך בזה וסיים ולענין הלכה הדבר ברור שהרשב"א ורבינו (בעל הש"ע) לא מיירי בדין זה אלא כששמו הביצה על כסוי הקדרה ומדוייק מלשון שכתב על החמין ולא כתב תוך החמין דאם בתוך הקדרה אפי' דליכא רוטב הבל הרתיחה שעולה מן הבשר היינו רוטב ומתערב יפה זיעת הביצה עם הבשר וכבר כתב לקמן בסי' פ"ו סעי' ה' בשם הרשב"א עצמו דביצה שיש בה אפרוח או דם אוסרת המתבשל עמה אפי' אם אינה קלופה ולא חילק בין תבשיל שיש בו רוטב לאין בו רוטב וכן לקמן סי' צ"ה סעי'

ב' כתב בשם הרשב"א דביצה שנתבשלה בקדרה עם בשר ואפי' בקליפה אסור לאכלה בכותח ולא חילק בין יש בתבשיל רוטב ללא יש אלא ודאי דמירי ששמוה על כסוי הקדרה אבל תוך הקדרה אם היא מכוסה אסור עד ס' ואם אינה מכוסה וליכא רוטב דינה כדין טפת חלב שנפלה על חתיכת בשר דלקמן סי' צ"ב סעי' ב' יעו"ש.

סעיף קטן לז

לז) הנה אנחנו מנהגינו בכל שבת ושבת ליתן ביצים על כסוי הקדרה כדי להצטמק ואם נמצא דם בא' מהם מותר החמין לכ"ע. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לח

לח) ולענין שאר ביצים שנתבשלו עמה כגון שהניחו הרבה ביצים על הכסוי הקדרה ונמצא דם בא' מהם או שהניח ביצים בכלי בלתי מים על החמין ונמצא דם בא' מהם הנה כבר כתב הש"ע לקמן סי' ק"ה סעי' ד' שחם בחם בלא רוטב והוא דבר כחוש שאין בו שומן שאינו אוסר אלא כדי נטילה אבל י"א שאינו אוסר אלא כדי קליפה כמבואר שם בב"י יעו"ש וא"כ כיון די"א דדם ביצים אפי' בנמצא בחלמון אסור מדרבנן יש להקל בכדי קליפה וכמ"ש ב"י שם בשם הרשב"א דאיסור דרבנן סגי בקליפה יעו"ש והביצה יש בה קליפה. ועוד י"ל דאפי' למ"ד דם ביצים דחו' הכא שרי דהא יש שני קליפות דבזה הביצה יש קליפה ובזה הביצה יש קליפה והו"ל כמו שיעור נטילה די"א דשיעור נטילה היא יותר מעט מכדי קליפה וכמ"ש ב"י שם בשם הר"ן יעו"ש. ועוד י"ל דהא דבעינן כדי נטילה היינו בנוגע האוסור בהתר עצמו לא כן הכא דנוגע ע"י מחיצה שהיא הקליפה וכ"ש דיש שתי מחיצות דבזה יש קליפה ובזה יש קליפה דיש להתיר ועוד האיכא דעת הרמב"ם שהביא שם ב"י דבדבר שאין בו שומן שאינו מפטם אפי' קליפה לא בעי יעו"ש וע"כ מכל הטעמים הנז' י"ל דגם הביצים שנתבשלו עם זו הביצה שנמצא בה הדם מותרות אם הם בלי מים.

סעיף קטן לט

טל) [**סעיף ז'**] **ביצים המוזרות וכו'** ואפי' אם הביצים המוזרות באים מזכר שרו אם אין בהם דם. ב"י בשם הר"ן. ש"ך ס"ק י"ד. זב"צ או' כ"ז. אבל בדספנא מארעא לא מפליג בהו כלל דכיון דליכא למיחש בהו לריקום לעולם לא מיתסרי אלא נפש היפה תאכלנה בכל גוונא. ב"י בשם הנז' פר"ת או' י"ג ור"ל אפי' יש בהם דם שרו וכמבואר בב"י ופר"ח שם. ומיהו צריך לזרוק הדם ואחר יאכלנה וכמ"ש השפ"ד או' י"ד.

סעיף קטן מ

מ) שם. אפי' ישבה עליהם התרנגולת ימים הרבה וכו' ויש מחמירין בזה וס"ל דכיון שישבה עליהם ג' ימים מעל"ע ונעשו מוזרות אסורים הביצים הבאים מזכר. כנה"ג הגב"י או' מ"ד כריתי או' יו"ד. מחב"ר או' ח' חכ"א כלל כ"ט או' י"ב. זב"צ או' כ"ח. ומיהו לדידן לא נ"מ בדין זה דאצלנו אין אוכלין ביצים המוזרות משום שקוץ ולא שמענו ולא ראינו בא' שאכל ביצים מוזרות. גם בזה"ז אין ידוע איזו היא דספנא מארעא ורוב הביצים הם מזכר וע"כ לא שייך אצלנו דספנא מארעא. זב"צ או' פ"ז. בן א"ח פ' טהרות או' ז'.

סעיף קטן מא

מא) [סעיף ח'] מותר לאכול ביצים צלויות וכו' יש בני אדם שאין אוכלים ביצים מבושלים אם לא שבדקום דהיינו שפותחים אותם ומריקין בקערה ומחזירין אותם לקליפתם וסותמין הנקב וצולין אותם כנה"ג בהגב"י או' מ"ה. ומיהו מהרח"ו ז"ל בשה"מ פ' אחרי כתב וז"ל ראיתי למורי ז"ל פעמים שהיה גומעה כשהיא צלויה בלתי שישגיח בתוכה אם יש בה דם או לא ולא היה חושש לסברת המחמירין שלא לגמוע ביצה צלויה והביא ראייה מן התלמוד מכמה מקומות בענין גמיעת הביצה כמו שהיא חיה או צלויה וכמעשה דר' עקיבא (עירובין מ"א ע"א) שהיה בתענית ע"ש והביאו לו ביצה מגולגלת וגמעה חיה והרבה כאלה והטעם הוא שהוא ספק דרבנן עכ"ל. והב"ד המחב"ר או' ט' וסיים ובהגלות נגלות אמרי קדוש רבינו האר"י ז"ל אין לחוש לחומרת הבני אדם הנז' יא"פ. זב"צ או' כ"ט. ומ"מ כשעושין מאכל עם ביצים במחבת נוהגין לראות ולעיין בביצים בעת שמשברים אותם אם יש בהם דם או לאו. בן א"ח שם או' ח'.

סעיף קטן מב

מב) [סעיף ט'] דם דגים אעפ"י שהוא מותר וכו' וכן דם חגבים מותרים אלא דבעי היכר. פר"ח או' י"ד. ער"ה או' ט' זב"צ או' ל' והיינו שיניח עמו חגבים ובזה ניכר שהוא של חגבים.

סעיף קטן מג

מג) שם. משום מראית העין וכו' ואפי' אם אוכלו בחדרי חדרים ג"כ אסור משום מראית העין ובעינן היכרא דיש בו קשקשים ואע"ג דיש סברא דהא דאסרו משום מראית העין ה"ד בדאו' אבל בדרבנן לא אתמר מ"מ באיסורי אכילה לא שייך זה ואף בחדרי חדרים אסור. שפ"ז או' ט"ז. מחב"ר או' ט"ו. זב"ז או' ל"א.

סעיף קטן מד

מד) בני אדם הקונים בשר ומשימים אותו בקופות שאינם מיוחדים לכך אלא להניח גם פירות וירקות יש לגעור בהם מפני שהדם נסרך בקופות ואוכלים הפירות שמניחים אח"כ בלא הדחה ואף אם ידיחו הקופות או הפירות אינו כלום כיון דהוי מידי דלא ארחיה בהדחה דילמא אכיל ליה בלא הדחה כדלקמן סי' צ"א סעי' ב' פר"ח סי' ס"ט או' כ"ד. מחב"ר או' י"ג. זב"צ או' ל"ד. ואפי' בשר מליח או מבושל אין להניח בקופות ההם דחיישינן שמא יאכל אותם הפירות עם חלב. ועיין עוד לקמן סי' ס"ט או' נ"ז.

סעיף קטן מה

מה) פרה החולבת ויצא ממנה דם עם החלב אסור החלב באכילה. שו"ת נחלת שבעה סי' ך' חינוך בית יהודה סי' ל"ח. סולת למנחה שבסוף תו"ח כלל ס"ה דין ג' מחב"ר או' י"ד. ער"ה או' א' יא"פ בסוף הסי' ולכן חלב הנוטה לאדמימות אסור ואם עשאו חמאה יוכל למכרה לגוי באופן שלא יהיה חשש שיחזור וימכרנה לישראל. חב"י שם. יא"פ שם. וגם הכלים שעמד בהם אותו החלב מעל"ע אסורים נ"ש שם. וכן הכלים שנשתמשו בהם בחמין אסורים. נ"ש שם. חב"י שם. יא"פ שם. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מו

מו) ומיהו אם נתבשל החלב עם הדם שבה מותר בהנאה דליכא בדם עם חלב איסור בשר בחלב כדאיתא בפ' כל הבשר וברמב"ם פ"ט מה' מ"א. סולת למנחה שם. ער"ה שם. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מז

מז) [**סעיף יוד**"] **דם אדם אם פירש ממנו אסור משום מראית העין וכו'** אם אצבעו מטפטף דם שרי למצוץ שהרי ניכר דמאצבע קאתי וכשיש הוכחה מותר אף בדם אדם. בל"י או' ח' בשם אורח מישור. וכ"כ הער"ה סוף או' ט' בשם תו' כריתות כ"א ע"ב. וכ"כ הפר"ח או' ט"ו דע"י היכר שרי דומיא דדם דגים. וכ"כ הכריתי או' י"ב. זב"צ או' ל"ג. בן א"ח פ' טהרות או' א' והגם דהכנה"ג בהגב"י או' ב"ן בשם רמש"א והבל"י שם אסר כתב שם הזב"צ מ"מ לרבים שומעים ועוד דמלתא דרבנן היא ועבדינן לקולא עכ"ד.

סעיף קטן מח

מח) מיהו אם נפסק הטפטוף ונשאר האצבע מלוכלך בדם אסור להניח בפיו משום מראית העין. בן א"ח שם.

סעיף קטן מט

מט) שם. אבל שבין השינים מוצצו דאכתי מחובר הוא ואפי' מצות פרוש אין בו ומוצצו ואינו חושש. רש"י כריתות כ"א ע"ב.

סעיף קטן נ

נ) שם בהגה. וכל דם דגים וכו' אינו אוסר תערובתו. שהרי הן עצמן מותרין כשיש בהן הוכחה כ"ש תערובתן. ש"ך ס"ק ט"ז. והיינו כשנתערבו בענין דליכא משום מראית העין שאין נכרין בעין דאי לאו הכי אסור. יד אברהם.

סימן סז

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] בדם בהמה וחיה נמי אין איסור כרת אלא בדם הנפש וכו' ודם שחיטה שנקרש ומתמציתו מתמצים מים צלולים שאין בהם אדמימות ודאי אסורים ואם נפלו לקדירה פשיטא דאוסרים. תשו' חת"ס סי' ע' פ"ת או' א'.

סעיף קטן ב

ב) [סעיף ב'] לפיכך מותר לאכול בשר חי בהדחה וכו' והיינו משום דם שעל פני הבשר. ב"י בשם הר"ן. ש"ך סק"א. פר"ח או' ג' לה"פ או' א' שפ"ד או' א' וכתב דכ"ע מודים כאן ודלא ככריתי שכתב דזהו למ"ד הדחה א' להעביר הלכלוך אבל למ"ד לרכך א"צ כאן הדחה דליתא יעו"ש. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) [סעיף ג'] השובר מפרקתה של בהמה וכו' קודם שתצא נפשה דוקא כדאיתא בש"ס ופו' ש"ך סק"ב. פר"ח או' ד' לה"פ או' ב' כריתי או' ד' חכ"א כלל כ"ט או' י"ח. זב"צ או' ג' הא לאחר שתצא נפשה אף שעדיין מפרכסת קצת וזינקה לית בה חיותא ושרי. שפ"ד או' ב' ביא"ב בשפ"ז או' ד' זב"צ שם.

סעיף קטן ד

ד) שם. השובר מפרקתה של בהמה וכו' וה"ה בעוף. וע"כ לא יפה עושים בקצת מקומות ששוברים מפרקת האווז קודם שיפרכס כדי שתצא נפשו. כנה"ג בהגה"ט או' ד' בשם מהרימ"ט חי"ד סי' נ"ג. פר"ח או' ט' כריתי או' ט' מחב"ר או' ב' חכ"א שם. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה
ה) **שם. אסור לאכול מבשרה חי. וכו'** לפי שהדם מתעורר לצאת בשעת שחיטה וכששובר מפרקתה אינה יכולה לזנק להוציאו וחוזר ונבלע באיברים. טור. לבוש. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ג. חכ"א שם.

סעיף קטן ו
ו) **שם. וע"י מליחה מותר וכו'** דע"י מליחה יוצא ב"י בשם הר"ן. ש"ך סק"ד. חכ"א שם.

סעיף קטן ז
ז) **שם. ולצלי מותר אפי' בלא מליחה.** דנורא משאב שאיב. ב"י בשם הר"ן. לבוש. שו"ג או' ח'.

סעיף קטן ח
ח) **שם. ולצלי מותר וכו'** והיינו עד שנצלה כל צרכו. ב"י בשם הרשב"א. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ו' כריתי או' ה' זב"צ או' ד' והיינו חצי צלייתו כדלקמן סי' רע"ו סעי' ב' בהגה. פר"ח שם. חכ"א שם. זב"צ שם. והגם דהכריתי שם כתב שליש צלייתו מ"מ יש להחמיר כדברי הפו' הנז'.

סעיף קטן ט
ט) **שם. ולצלי מותר אף בלי מליחה.** נ"ל דעוף אסור לצלותו שלם כאלו לא נשחטו הווירידין. מהרימ"ט סי' כ"ג וכ"כ בהדיא הרא"ה בבד"ה דף כ"ח עי"ש. ער"ה או' ה' ומיהו לדעת הש"ע שלא כתב לחלק משמע דמותר לצלותו שלם דלא דמי ללא נשחט הווירידין וע"כ בדיעבד אין לאסור. ועיין לקמן או' י"ד.

סעיף קטן י
י) **שם הגה. ונהגו להחמיר לחותכו וכו'** והיינו לחתוך כל אבר ואבר אבל אבר א' א"צ לחתוך יותר. כריתי או' ז'.

סעיף קטן יא
יא) **שם הגה. ונהגו להחמיר לחתכו ולמולחו אף בצלי.** ונראה דבדיעבד מותר כיון דלפסק הש"ע מותר אפי' לכתחלה בצלי בלי חתיכה ומליחה. וכ"מ מדברי הש"ך והאחרונים שנכתוב באו' שאח"ז ואו' י"ד.

סעיף קטן יב
יב) **שם בהגה. וה"ה אם חותך בשר מבית השחיטה וכו'** ונראה מדברי הר"ן פ' השוחט ופ' גיד הנשה דבחותך כזית בשר מביה"ש צריך מליחה מדינא לצלי ואף בדיעבד אסור

אם לא מלחו משא"כ בשובר מפרקת דלא נזכר המליחה בש"ס ואדרבה רוב הפו' לא מצרכי מליחה לצלי. ש"ך סק"ח. כריתי או' ח' שפ"ד או' ח' ביא"ב בשפ"ז או' ח'.

סעיף קטן יג

יג) שם בהגה. י"א שיש ליזהר לכתחלה לשבור מפרקת בבהמה וכו' כדי לקרב מיתתה וכו' ואע"ג דלעיל סי' כ"ג סעי' ה' בהגה כתב דמותר להכותה על ראשה לקרב מיתתה אפשר דאין הדמים נגררין כ"כ אחר הראש. ש"ך סק"ט. פר"ח או' ט' וכתב דבהכאה על הראש ליכא הבלעה באיברים ושריא. וכ"כ הכריתי או' יו"ד. שפ"ד או' ט' וכתב וכן נוהגין העולם דעוף שוהה למות מכין על ראשו. וכ"כ חכ"א כלל כ"ט או' י"ח דמותר להכות על ראשה. וכ"כ לעיל סי' כ"ג או' מ"ז.

סעיף קטן יד

יד) ומה שנוהגין בעוף אינדיק ששוברין מפרקת בקרדום אף שלא כדרך שחיטה אסור דצריך עכ"פ חתיכה ומליחה לצלי לכתחלה והעולם אין נזהרין בזה וא"כ אין לעשות כן. שפ"ד שם. ומיהו מ"ש דצריך עכ"פ חתיכה ומליחה לצלי לכתחלה הוא ע"פ מ"ש בהגה דנהגו להחמיר וכו' אבל לפי פסק הש"ע אפי' לכתחלה א"צ לצלי חתיכה ומליחה.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ד'**] **נצרר הדם מחמת מכה אסור לבשלו עד שיחתוך המקום וכו'** אינו ר"ל שיחתוך את הנצרר ויעקרנו משאר הבשר ואח"כ ימלחנו אלא בעודו מחובר עם שאר הבשר יחתכנו ויעשה בו קרע ולא ימלחנו בלא קריעה כמו שאר הבשר וא"כ גם בריאה הוי שפיר מה שנהגו לבשל ריאה שנצרר בה דם בלא חיתוך רק שחותכין בריאה במקום שנצרר ואין חותכין כל הנצרר ומוציאין לחוץ בפ"ע. בית דוד חי"ד סי' י"א דף ו' ע"א. שו"ג או' י"ב. מחב"ר או' ד' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן טז

טז) שם. אבל מותר לצלותו וכו' וכל שצלאו או חתכו ומלחו לקדרה כדינו אפי' לא הלך מראה האדמימות שבו שרי. הרשב"א בתה"ב דף ע"ג ע"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ח' פר"ח או' יו"ד. ב"ד שם. שו"ג שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יז

טוב) ואם נמצא בחתיכה א' בקדרה כשמבשלין בה בשר שנצרר הדם בין העור ובשר או בין הבשר והעצמות צריך שיהיה ס' באותה חתיכה עצמה נגד הדם ובאם לאו אזי צריך ס' נגד כל החתיכה והחתיכה עצמה אסורה כמו בלב לקמן סי' ע"ב משום שהדם שבתוכו הוא דבוק ונצרר בתוך הבשר ואינו יוצא ע"י מליחה בלא חתיכה ודבר זה מצוי לפעמים

בבשר בהמה שאינו ניכר מבחוץ רק אחר הבישול כשחותכין הבשר נמצא לפעמים כן וצריך ליזהר בזה. ביה"ל או' ב' בל"י או' ב' וגם מצוי בעוף בירכים בין הרגל מה שדבק בגוף ודבר זה מצוי. בל"י שם. ומיהו מ"ש צריך שיהיה ס' באותה חתיכה עצמה וכו' היינו לנוהגין כדברי מור"ם ז"ל לקמן סי' צ"ב סעי' ד' דבכל האיסורים אמרינן חנ"נ אבל לנוהגין כדברי הש"ע שם דלא אמרינן חנ"נ רק בבשר בחלב אין צריך ס' רק כנגד הדם ואפי' אין בחתיכה עצמה ס' כנגד הדם וכמבואר שם בש"ע ומיהו בענין החתיכה עצמה אם אין בה ס' נגד הדם אם מותרת לדברי הש"ע ית' לקמן סי' ע"ב לגבי לב וה"ה לכאן.

סעיף קטן יח

חי) שם. אפי' בלא חיתוך ומליחה. המחבר לטעמיה אזיל דס"ל לקמן רסי' ע"ו דלצלי א"צ מליחה אבל לפי מה דק"ל התם דכל צלי צריך מליחה קצת פשיטא דהכא לא עדיף משאר בשר. ש"ך סק"י. שפ"ד או' יו"ד. ועיין לקמן סי' ע"ו סעי' א' בהגה.

סעיף קטן יט

יט) שם הגה. וי"א דמשום זה יש להחמיר לקלף בית השחיטה וכו' אלבשלו קאי אבל בצלי דינו כשאר בשר שנצרר בו הדם דשרי בכל גוונא. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' יו"ד. כריתי או' י"א. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. וי"א דמשום זה יש להחמיר לקלף בית השחיטה או לחתוך וכו' והיינו כל מקום שהאדים יותר משאר בשר צריך לחתוך שם קודם מליחה דידוע שבלע בשעת השחיטה. ואם יש דם עין דבוק על הבשר פשיטא דצריך להסירו קודם מליחה.

סעיף קטן כא

כא) [**סעיף ה'**] **בשר שלא נמלח ונתנוהו בחומץ וכו'** וכ"ז בבשר שלא נמלח אבל בשר שנמלח אע"ג דבתר הכי אסמיק מותר לאכלו חי בין הוא בין החומץ. ב"י. פרישה או' יו"ד. כנה"ג בהגב"י או' כ"ו וכתב וכן המנהג פשוט בכל ישראל. שו"ג או' י"ד. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן כב

כב) שם. ואם לא נתאדם הבשר החומץ מותר וגם הבשר מותר לאכלו חי. וכן לבשלו ע"י מליחה. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"א. כריתי או' י"ב. שפ"ד או' י"ב ומשמע דדי במליחה וא"צ חתיכה וכ"כ המש"ז או' ד' לדעת הש"ע אבל הכנה"ג בהגה"ט או' י"א כתב ע"י חתיכה ומליחה וכ"כ המש"ז שם לדברי הט"ז וע"כ יש להחמיר.

סעיף קטן כג

כג) [**סעיף ו'**] **חומץ שנתנו בו בשר וכו' הגה. י"א בזה"ז אין בקיאין בחליטה וכו'** ומ"מ בדיעבד מותר. וכ"כ הש"ך ס"ק י"ג דבדיעבד מותר דלא כהב"ח שאוסר אף דיעבד. וכ"כ הפר"ח או' י"ב דבדיעבד מותר דלא כהב"ח. כריתי או' י"ג. שפ"ד או' י"ג. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ומ"מ בדיעבד מותר. דוקא בשוגג אבל במזיד אסור. הריטב"א בחי' דף קי"ג יעו"ש. ער"ה או' יו"ד. זב"צ או' י"ד.

סימן סח

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הטומן הראש לצלותו וכו'** בטור כתוב הטומן הראש ברמץ למולגו ואין חילוק ביניהם לדינא כי מליגה וצלייה שוין בזה. ט"ז סק"א. והגם דלקמן בש"ע סעי' ג' הביא פלוגתא במליגה נראה דדעת הט"ז להחמיר כדעת האוסרים וע"כ כתב לדינא שוים בזה. וכ"פ חכ"א כלל ל"ג או' ג' ועיין לקמן או' ט'.

סעיף קטן ב

ב) שם. צריך שיכוין שיהיה בית השחיטה למטה כדי שיזוב הדם דרך שם וכו' ואם תלאו ובית שחיטתו למטה מותר שהדם יוצא ושותת. הרמב"ם פ"ו מה' מ"א ה' י"ד. והיינו לאפוקי שלא תהיה ביה"ש למטה ונוגע בארץ דאם נוגע בארץ אז הארץ מעכבת את הדם מלצאת והו"ל כמולח בכלי שא"מ אלא צריך שיתלהו באויר ולא יהא נוגע בארץ כדי שיזוב הדם. ומיהו ה"ד אם צולהו ע"ג קרקע קשה אבל ברמץ שהוא כעפר תחוח אין להקפיד בזה ואפי' אם נוגע ביה"ש למטה ברמץ מותר דלא מקרי מולח בכלי שא"מ. כנה"ג בהגה"ט או' ה' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) שם. ואם הניחו על הצדדים המוח והקרום אסורים ושאר הראש מותר כמ"ש לקמן בהגה סעי' ד' ואפי' קליפה א"צ ש"ך סק"א. פר"ח או' א' כריתי או' א' והא דאמרינן שהמוח והקרום אסורים מיירי אף כשנמלח הראש שכיון שאין כח באש להפליט דם הראש בלא חתך כ"ש שלא יפלטנו המלח. פר"ח שם. כריתי שם. וכ"כ בש"ע לקמן סי' ע"א סעי' ג' דגם במליחה צריך לנקוב העצם והקרום יעו"ש זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אלא א"כ נקב המוח וכו'** ואפי' לא ניקב הקרום דכיון שהוא צולהו כל שניקב העצם שוב אין הדם מתכנס בתוכו ונירא משאב שאיב ב"י סי' ע"א בשם הרשב"א ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' כריתי או' ב' שו"ג או' ג' שפ"ד או' ב' חכ"א כלל ל"ג או' ג' ביא"ב בשפ"ז או' ל"ב. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **פעם** א' הביאו לפני ראש טלה צלי ולא היה חתוך עצם המוח אלא היה מסמר תקוע בעצם המוח ואמרתי להם אעפ"י שכתב מרן שאם ניקב עצם המוח שהדם זב דרך שם ה"מ היכא דנשאר הנקב פתוח אבל הכא שהמסמר וראשו סותמים את הנקב באיזה הדרך יזוב דמו ואע"ג דכתב מרן בסמוך דהיכא דהניחו על נחיריו אם נעץ בו קנה או דבר אחר מותר שאני נחיריו שאין שם עצם באותו קו המישור אלא בשר קשה מפסיק בינו לבין המוח הילכך כל שניקב בו אעפ"י שהניח שם הקנה זב דמו דרך שם אבל עצם המוח קשה הוא וראש המסמר סותמו ולא נשאר דרך לזוב דמו שו"ג או' ד' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **שם הגה ולכתחילה נהגו להחמיר שלא לצלות שום ראש שלם וכו'** אלא רגילים להסיר המוח ולמלחו תחלה קודם צלייה. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' לה"פ או' א' בל"י או' א' ביא"ב בשפ"ז או' ג' זב"צ או' ה' אבל קרומו זורקו לחוץ. ביא"ב שם.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ב'**] **הניחו על נחיריו אם נעץ בו קנה וכו'** בנקב החוטם מידי שלא יסתם. רש"י חולין צ"ג ע"ב. ש"ך סק"ד. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן ח

ח) **שם. אם נעץ בו קנה וכו'** פרש"י דץ ביה בנקב החוטם מידי שלא יסתם אבל הרי"פ והרא"ש כתבו דץ ביה מידי ופתחיה כי היכי דליפוק דמא. ונראה שיש ביניהם חילוק לענין דינא דלרש"י אותו הדבר דדץ ביה צריך שיהיה בנחירים שעת הצלייה כדי שיהיה הנקב פתוח ולא יסתם אבל הרי"ף והרא"ש סוברים שא"צ שיהיה בו בשעת צלייה כל שדץ ביה מידי ופתח הנקב אעפ"י שחזר והוציאו קודם צלייה שרי שהדם זב דרך הנקב ומנהג קושטא להניח שם מסמר ולהניחו בשעת צלייה. כנה"ג בהגב"י או' ב' ור"ל שבקושטא נוהגין להחמיר כדברי רש"י כדי שיהיה הנקב פתוח כל זמן הצלייה ולא יסתם ומיהו צריך שיהיה אותו דבר מונח בענין שיש אויר בנקב החוטם שיזוב הדם ולא יסתם כל הנקב.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ג'**] **יש מי שכתב דלהסיר את השער בלבד אפי' אם הניחו על הצדדין מותר וכו'** דלא משהי ליה כולי האי ובשעור מועט כזה אין הדם הולך ממקום למקום ואפי' דאיב פירתא ע"י מליחה נפיק. ב"י בשם הר"ן. והיש מי שאוסר הוא דעת הרשב"א והטור שכתבנו לעיל או' א' ודעמיה כמ"ש ב"י דס"ל דגם הטמנה ברמץ להסיר השיער דינה כמו צלייה ואסור להניח על הצדדין וכתב הפר"ח או' ה' דכן עיקר לדינא וכ"כ לעיל או' א' ומ"ש בהגה והסברא היא הראשונה היא עיקר וכו' ית' באו' שאח"ז.

סעיף קטן י

י) **שם הגה. והסברא הראשונה היא עיקר וכו'** הלשון מגומגם דהא משמע דלס' הראשונה אפי' הטמנה שמונח במקום א' שרי כיון דאינו רוצה לצלותו אלא להסיר שערו בלבד ואח"כ מסיים ואינו אסור אלא הטמנה. ונראה דהרב בהגה אזיל לטעמיה שכתב בד"מ וז"ל ולי נראה דדברי הר"ן הם כדברי רי"ו שכתב בנט"ו דוקא הטומן אבל לשומו ע"ג גחלים לחום ולשנות מקומו תמיד מותר בכל ענין ע"כ. ובזה לא מצינו דפליג הטור וכ"פ באו"ה כלל ט"ז דמותר לחרוך הראש ולהסיר השיער על האש אפי' אותביה אצדדין הואיל ואינו מטמינו ברמץ שמונח במקום א' תמיד וכן ברגלים עכ"ל. ומעתה כך הם ביאור דבריו כאן בהגה והסברא הרשונה היא עיקר דגם הסברא השנייה לא נחלק עליו אלא בהטמנא אבל בהחרכה מותר וכן נוהגים לחרוך וכו' ואינו אסור אלא הטמנה. וכו' ש"ך סק"ה וכתב עליו הפר"ח שם אעפ"י שאין נראה כן מפשט דברי הר"ן מ"מ בעיקר הדין יפה כיון וכמ"ש בהגה כאן לה"פ או' ב' בל"י או' ב' זב"צ או' ז' וכתב וכן נוהגים בעיר בגדד יע"א בתרנגולים להבהב אותם ע"י האור ולחרוך שיורי הנוצות מעליהם ואינם מניחים אותם במקום א' אלא מעבירים אותם הנה והנה ולא חיישינן שיבלע הדם

סעיף קטן יא

יא) [**סעיף ד'**] **אם בשל הראש שלם הכל אסור אלא א"כ יש ס' וכו'** ומיירי כשנמלח תחלה. ש"ך סק"י. כנה"ג בהגב"י או' י"ח. שו"ג או' יו"ד. ביא"ב בשפ"ז או' ו' זב"צ או' ח' ומיהו אנן ק"ל דלעולם צריך ס' נגד כל הראש ש"ך שם. ביא"ב שם. ור"ל הא דכתב הש"ע אלא א"כ יש ס' כנגד המוח וקרומו היינו לפי פסק הש"ע בסי' צ"ב סעי' ד' דלא אמרינן חנ"נ אלא בבשר וחלב אבל לפי פסק מור"ם שם בהגה דבכל האיסורים אמרינן חנ"נ צריך ס' כנגד כל הראש והראש עצמו אסור יעו"ש וכ"כ השפ"ד או' ו' וה"ה אם

נצלה כך ולא אותביה אנחיריה ובשלו אח"כ הדין כן. שפ"ד שם. ביא"ב שם. ועיין לקמן או' ט"ז

סעיף קטן יב

יב) שם. אלא א"כ יש ס' כנגד המוח וקרומו. שני קרומות יש למוח א' דבוק לעצם הגולגולת וא' דבוק במוח עצמו ואין במוח ס' כנגד ב' הקרומות ואם נתבשל המוח עם ב' קרומים הכל אסור אבל כנגד הקרום הדבוק בו יש ס' במוח כנגדו ואם נתבשל עם קרום זה הכל מותר. או"ה כלל י"ט או' ד' ואו' ו' דמש"א דף רכ"ט ע"א כנה"ג בבגב"י או' י"ז. בל"י או' ג' שו"ג או' י"ב זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יג

יג) שם הגה. ואם צלאו כך שלם וכו' אשמעינן הכא דאפי' צלאו בלא הטמנה הקרום והמוח אסורים וזה לא נת' בדברי המחב"ר סעי' א' ש"ך סק"ז. פר"ח או' ו' לה"פ או' ד' חכ"א כלל ל"ג או' ה' ביא"ב בשפ"ז או' ז' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. הקרום והמוח אסור והשאר מותר. עיין לעיל או' ג'.

סעיף קטן טו

טו) שם בהגה. ובדיעבר אם חתכו שתי וערב סגי וכו' כלומר אם מלחו בדיעבד אפי' לא בשלו עדיין ולא הסיר הקרום קודם המליחה סגי בחתכו שתי וערב וא"צ להסיר המוח אבל אם בשלו שרי בלא חתיכת שתי וערב אם ניקב העצם כנגד הקרום קודם מליחה והניח הנקב למטה כדלקמן סי' ע"א סעי' ג' יעו"ש. ש"ך סק"ח לה"פ או' ו'.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. אם הראש נאסר אי אמרינן חנ"נ וכו' ר"ל דכמו דק"ל לקמן סי' ע"ב וסי' צ"ב גבי לב הדבוק בעוף דאי ליכא בעוף גופיה ס' נגד הלב צריך ס' בקדרה נגד כל העוף ואפ"ה העוף אסור ה"נ אי ליכא בחתיכה גופיה ס' נגד המוח והקרום צריך בקדרה ס' נגד כל החתיכה ואפ"ה החתיכה אסורה והילכך היכא דנתבשל הראש לבד דודאי אין בראש ס' נגד המוח והקרום צריך בקדרה ס' נגד כל הראש ואפ"ה הראש אסור. וכ"כ האו"ה כלל י"ז דין ז' ואם הראש מחובר בעוף כל העוף מצטרף לס' נגד המוח והקרום. וכ"כ התו"ח כלל כ"ז סוף דין ו' וכלל צ"א דין ן' יעו"ש. ש"ך סק"ט. לה"פ או' ז' בל"י או' ג' כריתי או' ד' וכבר כתבנו לעיל או' י"א דכ"ז הוא לפי המנהג שכתב מור"ם ז"ל בהגה סי' צ"ב סעי' ד' דבכל האסורים אמרינן חנ"נ וכן הוא מנהג בני אשכנז אבל לפי פסק הש"ע שם דלא אמרינן חנ"נ רק בבשר בחלב וכ"ה מנהג בני ספרד לא בעינן ס' רק נגד

הקרום והמוח ואפי' הראש מצטרף לס' אך לענין הראש עצמו אי שרי אם לא היה בו ס' נגד הקרום והמוח לפי פסק הש"ע יח' לקמן סי' ע"ב בענין לב דבוק וה"ה לכאן.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ה'**] **הבא למלוג הראש**. ברמץ. לבוש. זב"צ או' י"א

סעיף קטן יח

יח) **שם. צריך לחתוך חוטין שבלחי וכו'** ואע"ג דבסי' ס"ה סעי' א' הביא דברי המתירין לצלי בלא חתיכה יש לחלק בין צלי למליגה. ש"ך סק"י. פר"ח או' ח' כריתי או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' יו"ד.

סעיף קטן יט

יט) **שם. צריך לחתוך חוטין שבלחי וכו'** ואם לא חתכן הם עצמם אסורים. ב"י בשם התו' והרא"ש לבוש. פרישה או' ד' ודרישה או' א' וכ"כ מהריק"ש דהם עצמם לבד אסורים. בדיעבד והראש מותר דבשיעור מועט כזה ליכא למיחש שמא יצלה ואפי' נצלה לית לן בה. שו"ג או' ט"ז.

סעיף קטן כ

ך) **שם. וכן צריך להדיח ביה"ש וכו'** כדי שלא יכנס הדם בתוך הבשר ואעפ"י שדרך האש לשאוב הדם ה"מ דם הבלוע בתוך הבשר אבל דם ביה"ש קרוש הוא על הבשר ודם קרוש שעל הבשר אין האש שואבו אלא אדרבא מבליעו בתוכו ובמעט חום הוא נבלע. לבוש. ועיין לקמן או' ל"ג.

סעיף קטן כא

כא) **שם הגה. ואפי' אם חורך רק להסיר השיער וכו'** וכתב בתו"ח כלל צ"א דין ד' וכמדומה לי שאף לכתחלה לא נהגו ליזהר ונ"ל הטעם משום דנהגו להבהב ע"ג קש ותבן ובזה אין לחוש שמא יבליע דם יעו"ש ומשמע מדבריו שם דבחורך ע"ג עצים צריך להדיח ביה"ש ובדיעבר אם לא הדיחו שרי. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' ט' לה"פ או' ח' ואו' ט' בל"י או' ד' כריתי או' ז' שפ"ד או' י"א. חכ"א כלל ל"ג או' ח' ביא"ב בשפ"ז או' י"א, זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן כב

כב) [**סעיף ו'**] **כשמולגים ראש או רגלים וכו'** האי מליגה לא הוי במים חמין כסעי' יו"ד אלא טומן ברמץ דהוי חמימות מעט. בית דוד חי"ד סי' י"ב. וכ"כ בית מאיר בסעי' זה, זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. וא"צ לחזור ולמלחם אחר המליגה וכו' ומהרש"ל כתב באו"ש ובספרו יש"ש פ' ג"ה סי' י"ב דהעיקר למלוח אחר המליגה או החריכה וזהו מצוה מן המובחר אעפ"י שאין המנהג כן. ש"ך ס"ק י"ב פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"ד. בל"י או' ה' שפ"ד או' י"ב וכתב ואנו אין נוהגין בהטמנה כלל אלא מולחין ע"ג השיער וחותכין הטלפים ואחר מליחה והדחה מולגין ברמץ או ברותחין עכ"ל וכ"כ השו"ג סוף או' י"ז. ביא"ב בשפ"ז או' י"ב. זב"צ או' י"ד ועיין לקמן או' ל"ד.

סעיף קטן כד

כד) [**סעיף ז'**] **המשימים רגלי הבהמה על האש להסיר הטלפים.** פי' המנעול של רגלי הבהמה דהיינו שהוא על עצם הרגל כמנעול ט"ז סק"ד. לה"פ או' י"א. ביא"ב בשפ"ז או' י"ג.

סעיף קטן כה

כה) שם. ויש מחמירין וחותכין ראשי הטלפים מעט וכו' נקיבת הטלפים צריך שיהא נקב ממש ולא מהני שחותכין מקצת הצפורן ואין נקב דהוי כמולח בכלי שא"מ. מש"ז או' ד' וכ"כ הבל"י או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' י"ד ומנהגינו שנוקבים הטלפים עד שיראה הבשר. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כו

כו) [**סעיף ח'**] **פרסות הרגל שנמלחו בקלפתן וכו'** לא נאסרו. הגה. ויש אוסרין מה שבתוך הקליפה וכו' ומיהו אם עדיין לא נתבשלו יש להם תיקון להסיר הקליפה ולהדיחה ולחזור למלחה כמ"ש בב"י וכן מבואר לקמן בסי' ס"ט סעי' ד' בהגה לענין חתיכה שלא נמלחה אלא מצד א' יעו"ש. ועיין לקמן או' כ"ט.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. אבל השאר מותר. ואין חילוק בין אם מונחים לארכן או שעומדים על טלפיהם. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"א. בל"י או' ז' כריתי או' ח' שו"ג או' כ"ב שפ"ד או' י"ג. חכ"א כלל ל"ג או' יו"ד ביא"ב בשפ"ז או' ט"ו. זב"צ או' ט"ז,

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. אבל השאר מותר. ואין לדמותו ממש למולח בכלי שא"מ (דלקמן סי' ס"ט סעי' י"ח) לאסור אף מה שלמעלה מן הטלפים משום דבדבר מועט שבטלפים אינו מעכב כל הרגל מלפלוט. או"ה כלל י"ז או' א' לבוש. ש"ך שם. ביאור הגר"א או' י"א. ועיין לקמן סי' ס"ט או' יו"ד.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. אבל השאר מותר. ואם בשלו הרגל לאחר שנמלח עם הטלפים ולא חתך מה שבטלפים וגם לא מלחם שנית אחר שהסירו הטלפים כמ"ש לעיל או' כ"ו בדיעבר יש להכשיר כמו !שסיים ב"י לענין הלכה יעו"ש. וכ"מ מדברי הש"ך סוף ס"ק י"ג שכתב רוב הפו' מתירין אף מה שבתוך הטלפים עכ"ל וממ"ש רוב הפו' מתירין משמע בדיעבד שרי וכ"נ דעת כנה"ג בהגב"י או' ט"ל וכ"כ השו"ג מחו' או' ב' כי כ"ה דעת הש"ע ודלא כתורת חסד סי' יו"ד יע"ש. וזהו לדעת הש"ע אבל לדעת הרמ"א צריך ס' כנגד מה שהיה בתוך הטלפים ומיהו כתב המנ"י על התו"ח כלל ט"ו או' ל"ד דא"צ ס' ברגל כנגד מה שהיה בתוך הטלפים אלא כל התבשיל מצטרף לס' יעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. אבל בחרוך שער בעלמא וכו' הכל מותר ומ"מ לכתחלה טוב להחמיר אפי' בהבהוב להסיר ראשי הטלפים. ד"מ סוף או' ג' ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ב. בל"י או' ח' כריתי או' ט' שפ"ד או' ט"ו. חכ"א שם. ביא"ב בשפ"ז או' ט"ז. זב"צ או' י"ז. ויראה דהיינו ע"ג אש אבל על הקש אפשר שאין קפידא להסיר הטלפים קודם. שפ"ד שם. ביא"ב שם. זב"צ שם.

סעיף קטן לא

לא) [סעיף ט'] מותר למלוג תרנגולת ברמץ וכו' אע"ג דבראש לא שרי אלא היכא דאותביה אנחירים או אבית השחיטה היינו משום דיש בראש עצמות הרבה ודברים המעכבים את הדם מלצאת אבל בתרנגולת האש משאב שאיב דמא. ש"ך ס"ק ט"ז. וכ"כ הט"ז סק"ה. והיינו גוף התרנגולת בלא ראש דאין שם דם שיתקבץ ועם הראש יתי' לקמן בהגה דגרע בעוף מבהמה וכולו אסור. שפ"ד או' ט"ז. ועיין לקמן או' ל"ה.

סעיף קטן לב

לב) שם. מותר למלוג תרנגולת ברמץ וכו' מעשה ששחטו אווז והסירו הנוצה כראוי והניחה על הספסל שלפני התנור בית החורף שהיה ניסק ונגע האווז בחרסי התנור עד דאסמיק עד שכמעט נצלה מקום זה שבאווז לא נכשר האווז לקדירה ע"י מליחה דע"י חום נתעורר הדם ופירש ממקום למקום ואינו יוצא במליחה אבל לצלי יש להתיר בזה ואחר הצלייה כראוי מותר לבשלו. שו"ת הר הכרמל חי"ד סי' י"ג. פ"ת או' א'.

סעיף קטן לג

לג) שם. והוא שידיח ביה"ש תחלה וכו' כדי שלא ישאר הדם בעין ומתבשל שם. ומטעם זה ג"כ אם הוציא בני מעיים תחלה צריך שידיחנו מבפנים יפה יפה ודם שיהבהבנו לפי

שהגוף מלא דם ואין כח באש להפליטו לחוץ שאין האש מוציא אלא דם הבלוע אבל דם שהוא בעין אין האש מפליטו אדרבה מיצמת צמית לוה ואסור. הר"ן. ש"ך ס"ק י"ח. ועיין לעיל או' ך'.

סעיף קטן לד

לד) **שם הגה. ולא נהגו עכשיו למלוג כלל ברמץ אפי' תרנגולת.** דאיכא למיחש שמא לא יפתחנה להוציא בני מעיה מפני שיחוש שרמץ ואפר יכנסו לתוכה וילכלכו אותה ואם יטמין אותה שלימה ודאי אסור מחמת הכבד שהיא בתוכה דק"ל (לקמן סי' ע"ג סעי' ה') כבדא עלוי בשרא לכתחילה אסור אפי' בצלי כ"ש בכה"ג. תה"ד סי' קס"ח. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' ט"ו. כריתי או' י"ב ולפ"ז אפי' להטמין בלא ראש אסור. ש"ך שם. משום כבדא עילוי בשרא לכתחלה אסור. ומיהו אם דק בנחיריה דיעבד שרי אף ראש העוף. שפ"ד או' י"ט. ועיין לעיל או' כ"ג

סעיף קטן לה

לה) **שם בהגה. מיהו אם עבר ועשאו בעוף הראש כולו אסור משום דאין להבחין אז בקרום המוח שלו.** או"ה כלל י"ז או' ח' ד"מ או' ו' אבל מהרא"י בהגהת שע"ד כתב שאין איסור בשאר הראש של תרנגולת אלא משליכין אותו משום דלא חשיב. וכ"כ רש"ל פ' ג"ה סי' י"ב. וכתב באו"ה שם אבל במליחה גרידה ודאי ניכר עדיין הקרום. וכ"כ הרב בהגה סי' ע"א סעי' ג' דבמליחה שאר הראש מותר יעו"ש. ש"ך סק"ך.

סעיף קטן לו

לו) **שם בהגה. ואם לא הדיח ביה"ש או שאר דם בעין שעליו צריך ליטול או לקלוף וכו'** נטילה היא כעובי אצבע כמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ד' וקליפה הוא כל שהוא.

סעיף קטן לז

לז) **שם בהגה. צריך ליטול או לקלוף.** כלומר מי שאינו רוצה להחמיר כ"כ שיראה באומד הדעת שלא נכנס בו הדם בעומק די בקליפה. ש"ך ס"ק כ"ב. והפר"ח או' י"ז כתב דלאשכנזים דמשערים בצלייה בס' הכא בהטמנה דקילא טפי סגי ליה בנטילה ולספרדים דלצלי בעלמא מצרכינן נטילה הכא נחתינן דרגא וסגי בקליפה. וכ"כ הכריתי או' י"ג. ביא"ב בשפ"ז או' כ"א. ונראה דגם לסברא זו דברי הש"ך נכונים לענין דינא דהיינו דגם דלאשכנזים דצריך נטילה אם נראה באומד הדעת שלא נכנס בו הדם בעומק די בקליפה. ועיין לקמן סי' ע"ד סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד

סעיף קטן לח

לח) [**סעיף יוד**"] **אין מולגין גדיים וטלאים ועופות בכ**"**ר** ואם מלג אפי' בדיעבר אסור כדין בשר שנתבשל בלא מליחה לקמן סי' ס"ט סעי' יו"ד. ש"ך ס"ק כ"ג. כנה"ג בהג"ט או' י"ב. לה"פ או' י"ד. כריתי או' י"ד. חכ"א כלל נ"ט או' ו' ביא"ב בשפ"ז או' כ"ב. זב"צ או' י"ט. ואף לצלותו אח"כ אסור. שפ"ד או' כ"ג ביא"ב שם.

סעיף קטן לט

טל) **ובב**"**ר** אפי' לאחר שהעבירוהו מן האש כל זמן שהיס"ב אסור למלוג בו ואפי' בדיעבר אסור. פר"ח סוף או' י"ח. לה"פ או' ט"ו. מש"ז סוף דין ב' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן מ

מ) **והא** דאסור בכ"ר היינו כשהיס"ב אבל כשאין היס"ב אינו מבשל כדלקמן סי' ק"ה סעי' ב' ולכן אם שמו רגלים או ראש בכ"ר למלוג בלא מליחה כ"ז שאין היד סולדת מותר. בית דוד חי"ד סי' י"ב. שו"ג או' כ"ח. זב"צ או' כ"א. ועיין לקמן או' מ"ט.

סעיף קטן מא

מא) **שם וכן לא יערה עליהם מכ**"**ר ואם עירה די בקליפת העור בין שרגלי העוף למעלה או שהיה מונח על הצדדים צריך קליפה**. לבוש ש"ך ס"ק כ"ה. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ו. לה"פ או' י"ז. כריתי או' ט"ז. חכ"א שם. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן מב

מב) **שם**. **ואם עירה די בקליפת העור**. ובכל מקום שהבשר צריך קליפה אם לא קלפוה ובשלו כך מותר בדיעבר כמ"ש לקמן סי' צ"א סעי' ד' בהגה. שו"ג או' ל"א ועיין בדברינו לשם או' כ"ט.

סעיף קטן מג

מג) **שם**. **ואם ראש העוף למעלה כשמערה עליו א**"**צ קליפה לפי שהנוצה מגונה עליו**. טור וב"י. לבוש. ואם עירה על התרנגולת בעוד הנוצות עליה צריך ליזהר שלא יערה פעם שנית אם נשרו מן הנוצות ואם עירה צריך קליפה. תו"ח כלל ל"ג דין ד' ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' ך' לה"פ או' י"ח. כריתי או' י"ז. חכ"א שם. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ה. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן מד

מד) **והא** דעירוי אינו מבשל אלא כדי קליפה אין חילוק בין עירה פעם א' לפעמים הרבה אלא אפי' עירה כמה פעמים ג"כ אינו אוסר אלא כד"ק דלא כהט"ז סי' צ"ה ס"ק י"ב. שפ"ד או' כ"ז. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מה

מה) שם. ואם ראש העוף למעלה וכו' א"צ קליפה. אבל כשנוטל העוף ברגלים או מן הצד הרותחים הולכים בין הנוצות ונוגעים בעור ואוסרים בקליפה. שו"ג או' ל"ב.

סעיף קטן מו

מו) [סעיף יא'] אפי' בכלי שני י"א שלא ימלוג וכו' היינו אם היד סולדת בו וכמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ב' יעו"ש. ועיין לקמן או' מ"ט.

סעיף קטן מז

מז) שם. ואם מלג מותר. והא דבדיעבד מותר היינו התרנגולת אבל הכלים כיון דאפשר בהגעלה כלכתחלה הוי וצריך להגעילם ומשתמש בהם מיהו בכלי חרס שאין לו תקנה בהגעלה כדיעבד דמי ומותר להשתמש בו. מנ"י על התו"ח כלל ל"ג או' ג' ער"ה סוף או' ו' לדעת הש"ע אבל לדעתו יש להחמיר גם בכלי חרס יעו"ש. וע"כ יש להחמיר דאין להשתמש בהם עד לאחר כ"ד שעות.

סעיף קטן מח

מח) שם הגה. דק"ל כלי שני אינו מבשל וכו' כלומר וכן אינו מבליע ומפליט. ש"ך ס"ק כ"ח. כריתי או' י"ט. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ז. ועיין סי' ק"ה סעי' ב'.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. אבל לכתחלה אסור. אם היד סולדת בו. תו"ח שם דין א' בשם מהרא"י ש"ך ס"ק כ"ט. אבל אם אין היס"ב אף בכלי ראשון שרי. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"א. ביאור הגר"א או' ל"ג. ביא"ב בשפ"ז או' כ"ח. ועיין לעיל או' מ'.

סעיף קטן נ

נ) שם בהגה. מיהו לכבוד אורחים וכו' מותר להניח בכלי שני וכו' אפי' היד סולדת בו. תו"ח שם. ש"ך סק"ל. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' י"ב. חכ"א כלל ל' או' ה' ביא"ב בשפ"ז או' כ"ט. ואיזה נקראו אורחים עיין לקמן סי' ס"ט או' צ"ג ואו' צ"ד.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. חתיכה מלאה קרח וכו' עיין לקמן סי' ס"ט בסוף הגה לסעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נב

בנ) שם בהגה. ואין חילוק בין כלי חרס או כלי נחשת וכו' וכ"כ הש"ך ס"ק ל"ג להוכיח מכמה פו' דלא כרי"ו שכתב דאין כלי נחושת נאסר ע"י עירוי כ"א האש מהלכת תחתיו.

וכן הסכים הפר"ח או' כ"ד. לה"פ או' כ"ד. בל"י סוף או' י"ג. ביא"ב בשפ"ז או' ל' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן נג

נג) [**סעיף יב'**] **ואם מלג עכו"ם וכו' ויש שם נער וכו' מותר.** משום דמרתת. ב"י. !לבושצ ש"ך ס"ק ל"ד. אבל מסיח לפי תומו לא מהנו הכא כדמהני לקמן סי' ס"ט סעי' יו"ד דהתם לא מהני אלא משום דאיכא נמי טעמא דעכו"ם !אנקיותא קפדי וזה לא שייך הכא. ש"ך ס"ק ל"ד. לה"פ או' כ"ה. בל"י או' י"ד. ועיין בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נד

דנ) **ואם** הזהירו ישראל שלא למלוג אלא בפניו ומלגו שלא בפניו לא תלינן שמלגו בכלי שני. כנה"ג בהגב"י או' ס"א. בל"י שם. שו"ג או' ל"ז וכתב ודברים של טעם הם וראוים לאומרם דהא כיון דעבר על צווי בעה"ב מוכחא מולתא דפושע הוא ומדהא עבר אהא נמי עבר. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן נה

הנ) **שם הגה. ועיין לקמן סי' ס"ט מדין זה.** דהיינו בסעי' יו"ד.

סעיף קטן נו

ונ) [**סעיף יג'**] **תרנגולות שנמלגו יחד בכלי שני וכו'** לא נאסרו האחרות. כמ"ש בסעי' י"א ובהגה שם. ביאור הגר"א או' ל"ז.

סעיף קטן נז

זנ) **שם. לא נאסרו האחרות.** והפר"ח או' כ"ו כתב דאם היס"ב צריך קליפה. לה"פ או' כ"ו. בל"י או' ט"ו. ביא"ב בשפ"ז או' ל"ב. ובהפ"מ יש להתיר וביש ספק אם היס"ב יש להתיר אף באין הפ"מ מכח ס"ס. מש"ז בדין החמישי. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן נח

חנ) **שם. לא נאסרו האחרות.** ולענין הכלים עיין לעיל או' מ"ז.

סעיף קטן נט

טנ) [**סעיף יד'**] **מים שמלגו בהם יש ליזהר שלא להחזירם להרתיחם וכו'** ואף שרחצו יפה צואר התרנגולת יש ליזהר שהרי המחבר לעיל סעי' י"א בלכתחילה חושש לסברת האומרים דכ"ש מפליט ומבליע ולפיכך סתם המחבר דבכל גוונא יש ליזהר. פר"ח או' כ"ז. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן ס

ס) [**סעיף טו**'] **אם נמלגה תרנגולת בכ"ש במחבת חולבת וכו'** יש מי שאוסר ויש מי שמתיר. עיין ט"ז סק"ט וש"ך ס"ק ל"ה מה שפירשו בדברי הש"ע והכנה"ג בהגב"י או' ס"ג חלק עליהם יעו"ש. והעיקר הוא כמו שהכריע הש"ע לעיל סעי' יו"ד שאין העירוי אוסר יותר מכדי קליפה. פר"ח או' כ"ט. להה"פ או' כ"ט. בל"י או' י"ז. ביא"ב באד"ז או' ל"ד. זב"צ או' ל"ב.

ס) **וה' יאיר עינינו בתורתו תורת חיים.**

סימן סט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א**'] **צריך להדיח הבשר קודם מליחה.** ולענין דם שמלחו או בשלו אי הוי איסורו מדאו' או מדרבנן איכא בזה פלוגתא דרבוותא דדעת רש"י בחולין דף ק"ט ע"א בסופו ד"ה הלב דדם שבשלו חייב עליו כרת וכ"ה בדף ק"ך ע"א ד"ה הקפה יעו"ש וכתב ב"י בסי' פ"ז ונראה שזהו דעת הרמב"ם. וכ"כ הפליתי סוף או' א' דדעת הרי"ף והרמב"ם כרש"י. וכ"כ המחב"ר או' א' דדעת הרמב"ם פ"ו דמ"א דין ו' כרש"י יעו"ש. וכ"כ הרדב"ז ח"א סי' קצ"ט. אבל התו' שם בחולין דף ק"ט ע"א ד"ה הלב ובדף ק"ך ע"א ד"ה הקפה כתבו דדם שבשלו אינו עובר עליו. וכ"כ הפר"ח או' א' דדעת התוס' והרשב"א והר"ן והרא"ה בפשיטות דדם שמלחו לא אסיר אלא מדרבנן והב"ד המחב"ר שם וכתב דכ"ה דעת הריטב"א בחי' לחולין דף קי"א יעו"ש. וכ"נ דעת ב"י שכתב בסי' זה על דברי הסמ"ק שכתב נכרי המשמש בבית ישראל וכו' דאין הנכרי נאמן אלא בעדות אשה ה"ד באיסור דאו' אבל באיסור דרבנן נאמן במסל"ת והאי נמי איסורא דרבנן דכיון דמליח כרותח הוי דם שבשלו ואינו עובר עליו עכ"ל וכ"כ בסוף סי' זה על מה שתמה המ"מ על הרשב"א וכתב עליו ב"י ול"נ שאין כאן מקום תימה דכיון דדם שמלחו אינו עובר עליו לא חשו לגזור בו עכ"ל וכן הסכים הפר"ח סוף או' א' מיהו הער"ה או' א' כתב נראה עיקר להחמיר כדעת רש"י והרמב"ם דדם שמלחו או בשלו דאו' וכתב עוד דאף למ"ד דרבנן כתב הרשב"א במ"ה דף ע"ה דכיון דעיקר הדם דאו' החמירו בספקו כשל תורה יעו"ש. נמצא דדבר זה בפלוגתא שנייא וע"כ נראה דאם יש עוד איזה צדדין להקל יש לסמוך אמאן דאמר דם שמלחו או בשלו דרבנן והולכין בספיקו להקל. ועיין עוד לקמן סי' פ"ז או' ן'.

סעיף קטן ב

ב) שם. צריך להדיח הבשר קודם מליחה. כדאיתא בפ' כל הבשר (חולין קי"ג ע"א) אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה. רב הונא אמר מולח ומדיח במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי הא דחלליה (רחצו) בי טבחא הא דלא חלליה בי טבחא ע"כ. וכתב הר"ן בשם הרא"ה הדחה ראשונה צריכה להעביר דם שע"פ הבשר שאין המלח מפליט בחומו אלא דם שבתוך הבשר שהוא לח אבל לא מה שנתייבש על פניו ולפיכך אם לא ידיחו אותו תחלה יש לחוש שמא לאחר שיניח הבשר מלפלוט דם וציר יהא ניתך הדם ויבליענו ע"כ. והוא ז"ל כתב טעם אחר דמה שמדיחו בתחלה היינו כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה שאם יהא נקרש על פניו לא יהא כח במלח להוציא דמו. וטעמא דמדיח אחר מליחה כדי להדיח לחלוחית הדם שע"פ הבשר הבא שם מפליטתו ע"כ. והמרדכי כתב הדחה ראשונה להעביר לכלוך הדם שעל החתיכה שאל"כ המלח נתמלא ממנו ושוב לא יוציא המלח הדם שבחתיכה. ב"י. והב"ד הט"ז סק"א וכתב ונראה דבהא פליגי היש אוסרים ויש מתירין בסעי' ב' לענין מלח בלא הדחה תחלה כי היש מתירין שהוא הרא"ש ס"ל הטעם השני והיש אוסרים ס"ל טעם הראשון של הרא"ה יעו"ש וכ"כ הש"ך סק"א דלטעם הר"ן והמרדכי מהני אם יחזור וימלחנו אפי' לאחר זמן יעו"ש ולענין דינא ית' לקמן בסעי' ב' יעו"ש.

סעיף קטן ג

ג) שם. צריך להדיח הבשר וכו' בארצות הקרות ובזמן הקור הגדול ישימו המים באור עד שתפוג צינתן ואח"כ ידחו בהם הבשר. ב"י. פ"ת או' א' יא"פ. ועיין לקמן או' ל"ה.

סעיף קטן ד

ד) שם הגה. ואם הדיחו הטבח א"צ להדיחו בבית. ומה שנוהגים הטבחים לרחוץ הצלעות שלימות בהעברה בעלמא כדי לנאותן לא מקריא הדחה. או"ה כלל ד' או' א' תו"ח כלל ט"ו דין ד' ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' בל"י או' ב' כריתי או' ג' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) מיהו אי ידעינן שהדיחו הטבח אמרינן מסתמא הדיחו יפה. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' נ"ט. פר"ח שם. בל"י שם. זב"צ או' ג' וכתב דבעיר בגדאד יע"א אין מנהגם להדיח הטבח כלל ועיקר דבימיהם היה הטבח הוא המנקר הבשר אבל אצלם הטבח אינו יודע לנקר ומשו"ה אין מדיחין הטבחים דקודם הניקור מה מועיל ההדחה יעו"ש. ובעיר קדשנו ירושת"ו הגם שמוכרים בשר מנוקר אין דרך הטבחים לרחוץ הבשר אלא הקונה אחר שמביאו לבית רוחצין אותו ומולחין אותו.

סעיף קטן ו

ו) **דם** בעין שנפל ע"ג בשר ונתייבש ונקרש אין די בהדחה ושטיפה לבד אלא צריך לשפשף היטב מפני הדם שנתייבש על פניו ויש להחמיר לשפשף היטב בשעת הדחה להעביר מה שנקרש על פניו ויש לנקותו ביד כיון שלפעמים אינו נשרק מעל הבשר ע"י הדחה בעלמא לגמרי ונשאר לחלוחית הדם בעין קיים על פניו גם לאחר הדחה וכן ילמד אדם בתוך ביתו ליזהר בזה. יא"פ. ובמדינתנו בימות הקיץ נשאר אצל הקצבים חתיכות בשר ובפרט חתיכות הצואר שמתייבש הדם עליהם ואינו יוצא בהדחה בעלמא אלא צריך להעביר הדם שהוא בעין בידים ומוליך ידו אנה ואנה על הבשר לשפשף היטב ויש ליזהר מאד בזה. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. ואם אחר שהדיח חתך וכו' צריך לחזור ולהדיחם.** וה"ד שחתך בסכין הוא דצריך לחזור ולהדיח דאגב דוחקא דסכינא מפליט אבל קרע בידים א"צ. ש"ך סק"ג. מנ"י על התו"ח כלל ט"ו או' ז' כריתי או' ד' חו"ד בחי' או' ג' פ"ת או' ג' וה"ה כל הדומה לסכין שפולט דם על ידו צריך להדיח. מנ"י שם. והפר"ח סוף או' ד' כתב דגם אם לא חתך בסכין אלא ביד יש לחוש וצריך לחזור ולהדיח. בל"י או' ג' זב"צ או' ה' וכתב וטוב ליזהר.

סעיף קטן ח

ח) **אם** אכל חתול קצת מהחתיכה נראה ג"כ דא"צ להדיח במקום האכילה וצ"ע. חו"ד שם. פ"ת שם. והא שנסתפק היינו לדברי הש"ך שכתבנו באו' הקודם שכתב דוקא בסכין אבל לדברי הפר"ח שכתבנו שם שכתב דגם בחתך ביד יש לחוש א"כ כ"ש באכילת חתול.

סעיף קטן ט

ט) **שם הגה. או שהסיר טלפי הרגלים וכו'** פי' מנעלים של בהמה. ט"ז סק"ג. ועיין לעיל סי' ס"ח או' כ"ד.

סעיף קטן י

י) **שם הגה. או שהסיר טלפי הרגלים לאחר הדחה.** אבל אם לא היה מסירם היה נחשב הכל כחתיכת בשר א' והיה די בהדחתן כך כמות שהן הואיל ואין כאן דם נראה לעינים. ש"ך סק"ד. שפ"ד או' ד' מק"מ או' ז' ולענין אם נמלחו כך בלא הסרת הטלפים אם נאסר מה שבתוך הטלפים עיין לעיל סי' ס"ח סעי' ח' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יא

יא) שם. צריך לחזור ולהדיחם. וא"צ שרייה דכבר נתרכך הבשר. מש"ז או' ג' חו"ד או' ד' בי"צ ח"א בעמ"ז או' יו"ד. גליון מהרש"א. זב"צ או' ז' ובהסיר הטלפים לאחר מליחה א"צ לחזור ולהדיח רק מקום הטלפים.

סעיף קטן יב

יב) שם הגה. ואם לא עשה כן הוי כלא הודח כלל. ואם חתך אחר הדחה לב' או חתיכה שלא הודחה כ"א מצד א' שרי בדיעבד בהפ"מ. שפ"ד או' ג' והוא ע"פ מ"ש בסעי' ד' חתיכה שלא נמלחה אלא מצד א' הש"ע מתיר ובהגה שם כתב ויש אוסרים וכתבו שם האחרונים דבהפ"מ יש להכשיר אם כבר נתבשל כיעו"ש ובדברינו לשם. וה"ה בהסיר טלפי הרגלים אחר ההדחה משערים אם יש למעלה מהטלפים כנגד מה שהיה בטלפים הו"ל כחתיכה שנמלחה מצד א'.

סעיף קטן יג

יג) ומיהו חתך רק קצת יש להתיר אף באין הפ"מ דיש ס' ואי משום דלא נמלח בכל מקום אין העולם מדקדקים בכך כמ"ש הש"ך סק"ך. שפ"ד שם. גליון מהרש"א. וה"ד בחתך קצת דהיינו דבר מועט אבל בחתך גדול הו"ל כחתך כל חתך לב' וכמו שמלח מצד א' דאין להתיר אלא בהפ"מ כמ"ש באו' הקודם ובזה נסתלק הצ"ע שכתב הפ"ת או' ד'.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. הדחת הבשר לכתחלה יזהר לשרותו עד חצי שעה וכו' כטעם הר"ן דהדחה הוא כדי שיתרכך הבשר ויוציא דמו. ביאור הגר"א או' ד' ובאו"ה שער א' או' א' כתב יותר מחצי שעה וכ"ה בד"מ או' א' אלא משום דאינו אלא מנהג לא כתב לדקדק כאן בהגה לכתוב יותר מחצי שעה.

סעיף קטן טו

טו) שם בהגה. הדחת הבשר לכתחלה יזהר לשרותו עד שעה וכו' ואם פני החתיכה מצד א' לא נתכסה במי השרייה סגי גם לכתחלה להדיח אותו צד יפה כי ע"י השרייה של גוף החתיכה מרוכך כולו היטב. פר"מ בפתיחה. מק"מ או' יו"ד. פ"ת או' ה' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. ולהדיחו היטב במי השרייה. והיינו שידיחו עד שיצאו המים לבנים בלא מראה דם כמ"ש הש"ך בסי' יו"ד סק"ך בשם הרשב"א והר"ן. וכ"כ החו"ד בסי' זה

או' א' וכתב זב"צ או' ט' דבג' פעמים יתלבנו המים אלא שכתב דהעיקר הוא השפשוף היטב שאם לא ישפשף אפשר דגם בהדחה ג"פ לא יתלבנו המים. וכ"כ בן א"ח פ' טהרות או' יו"ד דמסתמא בג"פ יהיו המים נקיים.

סעיף קטן יז

טוב) וכתב זב"צ שם דבעיר בגדאד יע"א אין נוהגין לשרותו חצי שעה אלא מדיחין אותו ומשפשפין אותו היטב כסתם הש"ע בראש הסעי' שצריך להדיח הבשר קודם מליחה וכו' ולא כתב הא דחצי שעה. וכ"כ בן א"ח שם דיש מקומות שאין נוהגין לשרות הבשר כסתם הש"ע שלא זכר שרייה אלא הדחה בלבד וכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א יעו"ש אבל בעיר קדשנו ירושת"ו גם הספרדים נוהגים כדברי מור"ם ז"ל לשרות הבשר חצי שעה ואפשר דבכל המקומות נוהגין כן ואין לשנות.

סעיף קטן יח

חי) בשר ששרו אותו בכלי במי הים עלה ע"ד חכם א' לאסור ואין לו תקנה עוד למלחו דכיון דמי הים מלוחים הרבה הוי כמו שנמלח הבשר בכלי שאינו מנוקב והרב משאת משה ח"א חי"ד סי' ך' דחה דבריו והתיר מכמה טעמי תריצי יעו"ש. שש"א או' א' כס"א או' ח'.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. אבל אם לא שראו רק הדיחו היטב סגי ליה. ולפ"ז נראה דלצורך אורחים או בע"ש כשהזמן קצר דהוי כדיעבד כדלקמן סעי' ו' בהגה סגי להדיח היטב בידיו בכל הצדדים ולמלוח. מק"מ או' י"ב. וכ"כ חכ"א כלל ל' או' ג' דלצורך גדול שאין לו פנאי לשרות חצי שעה ידיחנו היטיב היטיב במים וישפשף היטב ויחזור וידיח במים שניים עד שתשאר המים לבן. וכ"כ דר"ת או' כ"ב בשם כמה פו' ובפרט לפי מ"ש לעיל או' טו"ב דלדעת הש"ע א"צ שרייה א"כ כל דלעת הצורך ואין פנאי יש להקל רק שירחוץ וישפשף הבשר היטב עד שיהיו מי הרחיצה לבנים וגם לראות אם יש על הבשר טיפות דם קרושים שיסיר אותם בעת הרחיצה

סעיף קטן כ

כ) שם בהגה. אבל אם לא שראו רק הדיחו היטב סגי ליה. וא"צ לחזור ולטרוח ולשרותו אפי' לא נמלח עדיין אבל בהדחה מועטת לא סגי ליה וצריך לחזור להדיחו היטב. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ו' לה"פ או' ה' הל"פ בסעי' א' שפ"ד או' ה' חו"ד או' ה' מק"מ שם. בי"צ בעמ"ז או' ו' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן כא

כא) **אבל** אם נמלח אף בהדחה מועטת סגי ליה בדיעבד. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. הל"פ שם. תו"ד שם. חכ"א כלל ל"ב או' א' בי"צ שם. ומ"ש הש"ך סגי ליה בדיעבד היינו אפי' אם עדיין לא נתבשל וכמ"ש הש"ך בעצמו ס"ק י"ד. מיהו המנ"י על התו"ח כלל ה' או' ג' וכלל ט"ו או' י"ב כתב להשיג על דברי הש"ך הנז' וכתב דהא דמותר בדיעבד בהדחה מועטת ה"ד לאחר בישול אבל אם לא בישלו רק נמלח כיון דאית ליה תקנה בהדחה ומליחה שנית לא מיקרי דיעבד יעו"ש. והיינו דפליגי במ"ש בהגה לקמן סעי' ב' דאם לא הודח רק מעט קודם שמלחו מותר בדיעבד אם הוא אפי' קודם בישול או לאתר בישול ושם באו' מ"ח ית' לענין דינא יעו"ש.

סעיף קטן כב

כב) **שם בהגה. ואח"כ ימתין מעט שיטפטפו המים וכו'** אבל לא ימתין עד שיתנגב הבשר לגמרי דאז לא ימס המלח כלל ולא יוציא דם אלא ימתין מעט ומולח. תו"ח כלל ט"ו דין ב' ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגב"י או' ס"ה. פר"ח או' ז' לה"פ או' ו' הל"פ שם. בל"י או' ה' כריתי או' ו' חו"ד או' ו' חכ"א כלל ל' או' ג' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כג

כג) **ומיהו בדיעבד אפי' אם נתייבש מאד אחר הדחה יש להתיר אפי' בלא הפ"מ.** מש"ז או' ד' זב"צ או' י"ד. מיהו התו"ד או' ו' כתב כשהוא נגוב לגמרי אפשר דאסור לעולם בדיעבד. והב"ד הבי"צ ח"א בעמ"ז או' י"ב. וע"כ אם עדיין לא נתבשל יש לחזור להדיחו ולמלחו אבל אם כבר נתבשל יש לסמוך אמש"ז להתיר כיון דגם החו"ד לא כתב אלא בדרך אפשר וחיישינן לדבריו לכתחלה אבל לא לאסור.

סעיף קטן כד

כד) **שם בהגה. ונהגו שלא להשתמש בדברים אחרים בכלי ששורין בו בשר.** דחיישינן שמא לא הדיחו יפה מדמו ודוקא דבר לח בצונן או דבר יבש רותח מיהו בדיעבד שרי דהרי הכלי כשר. או"ה שער ב' דין ז' תו"ח שם דין ו' ד"מ או' ו' ב"ח. ט"ז סק"ה. ש"ך סק"ז. כנה"ג בהגב"ט או' ב' להפ"פ או' ז' שם. בל"י או' ו' שפ"ד או' ז' חכ"א שם או' ו' חו"ד או' ז' זכ"ל חי"ד או' מ' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כה

כה) **ומיהו** ה"ד בכלי שהוא מיוחד לשרות בו בשר תמיד אבל כלי כשר שהוא עומד להשתמש בו תמיד ואפי' דבר רותח וטעו ושרו בו פעם ושתים בשר לא נאסר הכלי בכך

אלא ידיחנו היטב במים צוננין מבית ומבחוץ בעניין שלא יהא נדבק בו שום דם ומותר לחזור ולהשתמש בו אפי' רותח. ב"ח. כנה"ג שם. מש"ז או' ה' זכ"ל שם. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כו

כו) ואותם המקילים לשרות בשר בכלי נחושת כשר שמבשלים בו דגים ראוין לגערה כי עוברים הם על דברי חכמים לשרות בשר לכתחלה בכלי שמשתמשים בו דבר כשר. ב"ח. והב"ד הפר"ח או' ח' וכתב ואעפ"י שכן ראוי לעשות מ"מ אינו ראוי לגערה מי שאינו כן וכן רביה מקילין בזה וטעמא דמילתא שכיון שהרגילו עצמם להדית הכלי אחר שריית הבשר וכן אחר הדחה האחרונה אין חשש. לה"פ או' ד' בל"י או' יו"ד. שו"ג או' ז'.

סעיף קטן כז

כז) ונראה דאם הוא דחוק לשרות באקראי בקדרה וכיוצא בו מותר להדיחו ולהשתמש בו כיון שאין מיחד הכלי לשרות בו ואפי' להשתמש רותח בכלי אחר שידיחנו יפה מותר בדיעבד. חכ"א כלל ל' או' ו'.

סעיף קטן כח

כח) ומותר לשרות בשר בכלי של גוי לצורך מליחה אפי' שלא בשעת הדחק. משאת בנימין סי' ל' כנה"ג בהגה"ט או' ב' לה"פ שם. בל"י שם. שו"ג או' ח' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. ואם נשתהה הבשר בשרייתו מעל"ע הבשר וגם הכלי אסורים. דכיון שנשרה בו מעל"ע הוי כבוש וכבוש הרי הוא כמבושל. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ט' לה"פ או' ט' שפ"ד או' ח' ומיהו מ"ש בהגה הבשר וגם הכלים אסורים הוא לפי מ"ש לקמן בהגה סעי' ט"ו דהבשר אסור אף לצלי אבל לפסק הש"ע שם הבשר מותר לצלי כיעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. וגם הכלי אסורים. היינו לשמש בו חמין. כריתי או' ז' בי"צ ח"א או' ד' והיינו ממ"ש אח"כ בהגה ואף במקום שנאסר הכלי מותר לחזור ולשרות בו. ועיין לקמן או' ל"ג.

סעיף קטן לא

לא) שם בהגה. וגם הכלי אסורים. אבל אם שהה בו מי הדחה לחוד אין איסור מאחר שהדם מעורב במים מיהו אם אין ס' כנגד הדם אין להתיר רק בהפ"מ. לה"פ או' ט' בל"י או' ח' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. ועיין לקמן סי' זה. סעי' ט"ו דשם נת' דהבשר אסור אף לצלי ואם יש במים ס' כנגדו מותר אפי' לקדרה יעו"ש. ש"ך סק"ט. ולענין דינא ית' בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לג

לג) שם בהגה. ואף במקום שנאסר הכלי מותר לחזור ולשרות בו. דהא אין שורין בו בשר השני מעל"ע ובפחות משיעור זה אינו מפליט כלל. או"ה סוף שער ב' ד"מ או' א' ומשמע דאסור לשרות בו מעל"ע בשר שנמלח כבר והודח כהוגן מטעם שנכבש בכלי איסור מיהו בדיעבד שרי דהא לא נעשה כבוש עד אחר מעל"ע ואז הוי נותן טעם לפגם. ש"ך סק"י. כריתי או' ח' חו"ד או' ט' בי"צ ח"א בעמ"ז או' ט' מיהו הפר"ח רסי' ק"ה כתב לאסור אם נשרה בו בשר ההיתר מעל"ע כדמשמע מדברי האו"ה ודלא כהש"ך שהתיר בדיעבד והב"ד הלה"פ בסי' זה או' י"א. בל"י או' ט' וכתב השפ"ד או' יו"ד דגם לדעת הפר"ח היינו קודם שהוסר האיסור הניחו ההיתר הא נשתהה קצת תו הוי נותן טעם לפגם ור"ל אם שהה מעט אחר שהסירו האיסור ואח"כ הניחו ההיתר הוי נותן טעם לפגם ושרי דהא קודם שיהיה מעל"ע לבשר ההיתר יהיה יותר מעל"ע לבשר הראשון ויהיה טעם פגום. וית' עוד מזה לקמן סי' ק"ה סעי' א' בענין אם יש כבישה לכלים דהיינו אם שרו דבר איסור בכלי מעל"ע אם נאסר הכלי וצריך הגעלה דיש פלוגתא בזה וממילא ית' דין זה יעו"ש.

סעיף קטן לד

לד) שם בהגה. דין בשר שמלא קרח כיצד נוהגין עם שרייתו עיין לעיל סי' ס"ח סעי' י"א בהגה ובדברינו לשם או' ן'.

סעיף קטן לה

לה) בשר שנקרש אסור למלחו עד שירכך אותו כמו שהיה מתחלה ואם נמלח ואח"כ נקרש קודם ששהה שיעור מליחה אם נפשר אח"כ טוב למלחו פעם אחרת ולהשהותו שיעור מליחה ואם לא מלחו פעם אחרת ושהה שיעור מליחה אחר ההפשר ונתבשל מותר בדיעבד. רש"ל באו"ש על שע"ד ובספרו פכ"ה סי' צ"ג. ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגב"י או' ס"ח. פר"ח או' י"ב. הל"פ בסעי' א' בל"י או' יו"ד. מנ"י על התו"ח כלל ט"ו או' ד' חו"ד או' יו"ד. חכ"א כלל ל' או' ה' אבל אם הדיחו מיד אחר שהופשר ולא שהה שיעור מליחה אחר שהופשר נאסר דכיון שנקרש אז אינו פולט כלל והוי כבשר שלא שהה שיעור מליחה ואסור. רש"ל שם. כנה"ג שם. מנ"י שם. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לו

לו) ואם נשתהה זמן מה רפוי קודם התחלת הקרישה אעפ"י שלא שהה אחר ההפשר כשיעור מליחה כיון שנשתהה שיעור מליחה בהפשר ראשון ושני אעפ"י שנקרש בינתים מצטרפים לשיעור מליחה לפי שאין כח בקרישה לבטל קצת דם שנפלט קודם לכן. פר"ח שם. בל"י שם. מחה"ש על הש"ך ס"ק י"א. ומיהו השפ"ד או' י"א כתב דצירוף לא מהני כי כבר נתבטל רתיחה ראשונה וצריך לשהות אח"כ ביחד שיעור מליחה. וכ"כ החו"ד שם. בי"צ ח"א בתה"ב או' א' וכתב ודלא כהבל"י. וכ"כ זב"צ סוף או' כ"ד דיש להחמיר כהשפ"ד יען דכן מורה לשון רש"ל והש"ך. אבל דעת המק"מ או' י"ז כהפר"ח אלא שכתב דלכתחלה יש לחוש להשפ"ד וחו"ד ולהשהותו אחר ההפשר כשיעור מיל עכ"פ. וכ"פ חכ"א שם. וכ"כ ערוך השלחן או' י"ח ואו' י"ט דלמעשה יש לחוש לדברי השפ"ד והחו"ד אבל לדינא עיקר כדברי הפר"ח. וכ"כ במשמרת שלום בשפ"ד ס"ק י"א לדינא כהפר"ח.

סעיף קטן לז

לז) ואם היה ספק ואין ידוע אם נקרש או לאו ועד א' מעיד דלא נקרש נאמן. שו"ת משאת בנימין סי' ק"ח. כנה"ג בהגב"י או' ע' בל"י שם. שפ"ד שם. אבל אם הדבר ספק ואין עד מעיד שלא נקרש אזלינן לחומרא. מיהו אם כפי הזמן לא יכול ליקרש סמכינן להקל. כנה"ג שם. בל"י שם. שפ"ד שם. ואם עד א' אומר דלא היה נקרש אף אם לפי הזמן היה אפשר שיקרש נאמן. שפ"ד שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לח

לח) בשר שנמלח והודח ואח"ח נמצא באמצע הבשר קרח אין תקנה לחזור ולמלחו דכיון דבשר החיצון הסביב פלט כל דמו אין כח במלח להפליט דם הבשר שבפנים כמו שפסק רמ"א לקמן סי' ע"ה סעי' א' דאם מלח החלחולת מצד פנים ולא מצד חוץ הוי כאלו לא נמלח דאין המליחה בצד שאין בו דם מפליט הדם שבצד אחר וה"נ דכוותה ואין תקנה אלא לצלתו. ער"ה או' ה' וכ"כ פ"ת או' ו' בשם ס' לוית חן פ' אחרי. מיהו בשו"ת אמרי שפר הי"ד סי' ג' כתב לדחות דברי לוית חן הנז' יעו"ש וכן העלה בס' ערוגות הבושם או' ב' דבהפ"מ יש להקל גם בנקרש באמצעיתו ע"י הדחה ומליחה שנית יעו"ש וכ"כ בס' חמודי דניאל ה' מליחה או' ל"א דמהני מליחה אחר הקרישה ומשמע דאפי' אין הפ"מ יעו"ש ונראה דזה נלמד ממ"ש בהגה שם בסי' ע"ה גבי חלחולת דאם לא נתבשלה עדיין יחזור וימלחנה מבחוץ ומותרת יעו"ש וא"כ ה"ה הכא יחזור וימלחנה מבפנים ומותרת. אלא דבעיקר דינא דחלחולת שכתב בהגה שם דאם נתבשלה כך טרפה

דעת האחרונים להכשיר בהפ"מ כמו שנכתוב שם וא"כ ה"ה לכאן. וית' עוד מדין קרח לקמן בסעי' י"ג יעו"ש.

סעיף קטן לט

טל) [**סעיף ב'**] **אם מלח ולא הדיחו תחלה ידיחנו וימלחנו שנית ויש אוסרין**. ולענין הלכה אעפ"י שסמ"ק אוסר אם הוא במקום שיש הפ"מ או שהוא בע"ש וא"א להכין אחר כדי הם הר"מ והרא"ש לסמוך עליהם. ב"י. והב"ד הש"ך ס"ק י"ב וכתב ונראה דעת הב"י לסמוך עליהם במקום הפ"מ אם הדיחו ומלחו שנית דוקא וכ"מ מדבריו כאן בש"ע וא"כ מ"ש הרב בהגה מיהו במקום הפ"מ יש להתירו נמי איירי בכה"ג. אבל אם לא הדיחו ומלחו שנית ובשלו כך אסור אפי' בהפ"מ. פר"ח או' י"ד. לה"פ או ט"ו. בל"י או' י"ב. כריתי או' יו"ד. שפ"ד או' י"ב. מחב"ר או' ז' זב"צ או' כ"ח. ומ"ש רש"ל באו"ש ופ' השוחט סי' י"ח דאין תקנה לאותו בשר בהדחה ומליחה שנית אף במקום הפ"מ כתב עליו הש"ך שם דאין זה עיקר יעו"ש. וכ"ה דעת הב"י ומור"ם בהגה ולבוש ושאר האחרונים להתיר בהפ"מ כנז' וכ"ה עיקר כהסכמת האחרונים ובפרט שכ"ה דעת מרן ומור"ם ז"ל שכל בית ישראל נשען עליהם. ועיין לקמן או' מ"ה.

סעיף קטן מ

מ) **גם** בהפ"מ מותר לצלי אף אם לא הדיח ומלח שנית דכל מקום דשרי בהדחה ומליחה כ"ש דשרי לצלי. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' פ"ו. פר"ח שם. הל"פ בסעי' ב' מחב"ר סי' ע"ו או' ג' ערוך השלחן או' כ"ב. זב"צ או' ל'. ועיין לקמן סי' ע"ו או' ך'.

סעיף קטן מא

מא) **וכתב** הב"ח דלא שרי ע"י הדחה ומליחה שנית אלא היכא דלא שהה במליחה ראשונה שיעור מליחה אבל בשהה אסור אפי' בהפ"מ. אבל הש"ך בספרו הארוך על הטור וכאן על הש"ע סוף ס"ק י"ג כתב לדחות דברי הב"ח הנז' והסכים לדברי הפו' שאחר הדחה ומליחה שנית שרי בהפ"מ אף אם שהה בתחלה שיעור מליחה יעו"ש. וכ"כ הלה"פ אות ט"ו. הל"פ שם. בל"י או' י"ב. בי"צ ח"א או' ז' מק"מ או' ך'.

סעיף קטן מב

מב) **בשר** שנמלח בלא הדחה ונתבשל אחר מליחתו והדחתו אחרונה כראוי כתב בי"ד חי"ד סי' י"ד דהיכא דאיכא בקדרה מרק ותבלין כשיעור מה שהיה הבשר אז ודאי הוא דהוי ס' נגד הדם שעליו ומותר אלא שחזר וכתב דה"ד לטעם האומרים דהדחה ראשונה הוא משום דם שעליו ומהני ליה ס' אבל לדעת האומרים דהדחה ראשונה הוא כדי שיתרכך הבשר ואם לא כן אינו מפליט הדם לא מהני ששים יעו"ש והב"ד זב"צ או' כ"ח

וכתב דלפי מ"ש לקמן דמרן לא סמך אלא על טעם דרכוך הבשר ואנן קבלנו הוראת מרן ז"ל אפי' אי איכא בקדרה מרק ותבלין כנגד הבשר ג"כ יש להחמיר אלא שכתב שהסכימו חכמי הישיבה דבהפ"מ וע"ש ושעת הדחק יש להתיר כהוראת ב"ד יעו"ש וכ"ז לספרדים דלית להו חנ"נ אלא דוקא בבשר בחלב כמ"ש לקמן סי' צ"ב סעי' ד' אבל לאשכנזים דאית להו חנ"נ בכל האיסורים כמ"ש בהגה שם אין להתיר כ"א יש ס' נגד כל הבשר והחתיכה עצמה אסורה כמ"ש ב"ד שם.

סעיף קטן מג

מג) שם הגה אפי' לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי ואפי' לא שהה במלחו שיעור מליחה וכו' והכי נקטינן כמ"ש מור"ם ז"ל דאפי' לא נמלח רק כדרך שמולחין לצלי וגם אפי' לא שהה במלחו שיעור מליחה ג"כ אסור ואין להתיר אלא דוקא בהפ"מ. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מד

מד) גם לצלי אפי' לא נמלח רק מעט ולא הדיח תחלה או לא שהה במלחו שיעור מליחה אין להתיר אלא דוקא בהפ"מ אבל בהפסד מועט גם לצלי אסור מספק מיהו אי איכא תרתי למעליותא דהיינו לא שהה במלחו שיעור מליחה וגם לא נמלח כ"א מעט כדרך מליחה לצלי יש להתיר לצלי גם בהפסד מועט. שפ"ד או' י"ד. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מה

מה) שם בהגה. מיהו במקום הפ"מ יש להתיר. והיינו אחר הדחה ומליחה שנית כמ"ש לעיל או' ט"ל וכ"ה דעת הב"י כמ"ש באו' הנז' והגם דמסתימת הש"ע משמע דע"י הדחה ומליחה שנית יש להתיר אף באין הפ"מ מ"מ הא כתב ויש אוסרים וכתבנו באו"ח סי' י"ג או' ז' דכל היכא דסותם הש"ע להתיר ואח"כ כותב ויש אוסרים דחושש לסברת האוסרים ג"כ יעו"ש וא"כ ה"נ שסתם כהמתירין ואח"כ כתב ויש אוסרין דחושש לסברא זו ג"כ ואין להתיר אלא דוקא בהפ"מ כמ"ש בב"י וכ"נ מדברי הש"ך שכתבנו לעיל או' ט"ל יעו"ש ועוד אף את"ל דכאן בש"ע חזר בו ממ"ש בב"י ודעתו להתיר ע"י הדחה ומליחה שנית אף באין הפ"מ מ"מ הא הסכמת האחרונים לאסור ואין להתיר אלא דוקא בהפ"מ כמ"ש באו' הנז' יעו"ש.

סעיף קטן מו

מו) שם בהגה. מיהו במקום הפ"מ יש להתיר. וכמה הפ"מ עיין בדברינו לעיל רסי' ל"א. בדיני הפ"מ יעו"ש.

סעיף קטן מז

מז) שם בהגה. ואם לא הודח רק מעט קודם שמלחו מותר בדיעבד. והיינו שלא שהה הבשר הרבה בכלי בהדחה קמייתא אלא שהדיחו פחות מהדחה בתרייתא ומלחה כך מותר בדיעבד. וא"ה שער ד' דין ח' ומשמע דה"ד שלא הודח הרבה כמו הודחה בתרייתא אבל לעולם הלך הדם שעליו ע"י הדחה זו אבל אם לא הלך לכ"ע הוי כנמלח בלא הדחה ולא שרי אלא ע"י הדחה ומליחה שנית ובהפ"מ כנז'.

סעיף קטן מח

מח) שם בהגה. ואם לא הודח רק מעט וכו' הך היתרא וכן היתר שאח"כ דיש בחתיכה ס' נגד הדם הוויין דוקא למ"ד טעם הדחה קמייתא משום דם שעל הבשר אבל למ"ד לרכך הבשר אסורים הני תרתי אלא שאחרונים סמכו עצמם בדיעבד על טעם הראשון. ט"ז סק"י. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' ט"ו. כריתי או' י"א. ומשמע דכיון שנמלח אף שלא בישלו עדיין חשוב דיעבד וא"צ לחזור להדיחו ולמלחו. ש"ך שם. לה"פ או' י"ז. בל"י אות י"ג. חו"ד או' ט"ו. בי"צ ח"א בעמ"ז או' ל"ב. מיהו המנ"י על התו"ח כלל ה' או' ג' וכלל ט"ו או' י"ב כתב להשיג על דברי הש"ך הנז' וכתב הא דמותר בדיעבד בהדחה מועטת ה"ד לאחר בישול אבל אם עדיין לא בשלו רק נמלח כיון דאית ליה תקנה בהדחה ומליחה שנית לא מיקרי דיעבד יעו"ש והב"ד הששא"א או' ה' ונראה שמסכים עמו וכ"נ דיש להחמיר כדברי המנ"י דכיון דהיתר זה אינו אליבא דכ"ע כנז' כל היכא דאפשר יש לתקן. ועיין לעיל או' כ"א.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. וה"ה אם היה ס' בחתיכה נגד דם שעליו. זה קאי אדלעיל בשר שנמלח בלא הדחה ויש ס' בחתיכה נגד הדם שעליו כמבואר בד"מ או' ד' וכ"ה בהגהות ומכונות על שע"ד שער ג' או' א'.

סעיף קטן נ

נ) שם בהגה. וה"ה אם היה ס' בחתיכה נגד דם שעליו. ואע"ג דאין לך חתיכה שיש בה ס' נגד דם שעליו היינו בסתם אבל אי ידעינן דיש בה ס' ודאי מהני. תו"ח כלל ה' דין ג' ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' ח"י. בל"י או' י"ד. כריתי או' י"ב.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. וה"ה אם היה ס' בחתיכה וכו' והיינו ע"י הדחה ומליחה שנית דוקא. מט"ז אי' יו"ד ובשפ"ד או' י"ד. חו"ד או' י"ד. מיהו הלב"ש בחי' דינים או' כ"ט כתב דלכתחלה ידיחנו וימלחנו שנית ובדיעבד אם נתבשל בלי מליחה שנית שרי. פ"ת או ח'.

סעיף קטן נב

בנ) שם בהגה. ואם נמלח חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות מותרות והיא אסורה. דלגבי האחרות מיקרי דם פליטה וכבולעו כך פולטו. או"ה שער ד' דין ה' ש"ך ס"ק ט"ז. ור"ל דלגבי אחרות מיקרי דם פליטה כיון שנמס תחלה ואח"כ נפל על אחרות תו לא הוי דם בעין משא"כ אותה חתיכה מיד מבליע שעדיין גוש וטב. שפ"ד או' ט"ז. בי"צ ח"א בעמ"ז או' ל"א. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן נג

גנ) שם בהגה. והיא אסורה. ובה"מ יש להתירה ע"י הדחה ומליחה שנית כמ"ש לעיל או' ט"ל.

סעיף קטן נד

דנ) חתיכה שנמלחה ולא הודחה הדחה קמייתא ונתערבה בחתיכות שהודחו ונמלחו והודחו כדינן ואינן מכירין אותה חתיכה שלא הודחה מן הדין היא בטלה ברוב כדין יבש ביבש ולמעשה טוב הוא לחזור ולמלחן שנית כהלכתן ושרו אי משום דכיון דאיכא הפ"מ יש לסמוך אדברי הרא"ש כדברי הב"י אי משום ס"ס המתהפך ספק אם חתיכה זו מתבטלת ברוב כדין יבש ביבש ואת"ל דלא בטיל שמא ק"ל כהרא"ש וסיעתו דשרו ע"י הדחה ומליחה שנית. מהר"י הלוי סי' ל"א. כנה"ג בהגב"י או' צ"ה. זכ"ל חי"ד או' מ' בסי' זה. זב"צ או' ל"ו. בן א"ח פ' טהרות או' ט"ו. והיינו שימלחו כל חתיכה לבדה כדי שלא יבלעו אותן שנמלחו כדינן מאותה חתיכה שנמלחה בלא הדחה. ועיין לקמן סעי' י"ד ובדברינו לשם.

סעיף קטן נה

הנ) ומטעם דין בשר שלא הודח ונמלח וכו' נהגו המדקדקים להזהר שלא לשום שום בשר שלא הודח מתחלה לא על שום דף ולא על שלחן שאינו מיוחד לכך שמא יש מלח על מקום הנחת הבשר ולאו אדעתיה והמלח מפליט הדם בבשר. תו"ח כלל ה' דין ו' רש"ל באו"ש על שע"ד שער הג' ט"ז ס"ק י"ב. כנה"ג בהגב"י או' צ"ו לה"פ או' כ"א. בל"י או' ט"ז. משז"ז או' י"ב. חכ"א כלל ל' או' ט"ו. חו"ד או' י"ז. ונראה דאם נתן בשר ונמצא קצת מלח אפי' בלא הפ"מ שרי דנגד קצת מלח שמבליע קצת דם בעין שעליו יש ס' בחתיכה. משז"ז שם. חו"ד שם. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן נו

נו) ומזה יש ללמוד שלא לתת מלח על מקום המיוחד לתת שם בשר כשמביאין אותו מבית הטבח. ט"ז שם. כנה"ג שם לה"פ שם. בל"י שם. משז"ז שם. חו"ד שם. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן נז

זנ) גם אין להניח בשר בקופות שאין מיוחדין לכך אלא להניח בהם גם פירות וירקות וכיוצא מפני שהדם נסרך בקופות ואוכלים הפירות שמניחים שם אח"כ בלא הדחה. פר"ח או' כ"ד. לה"פ שם. בל"י שם. מש"ז שם. חכ"א שם. ואפי' בשר שנמלח אין להניח באותן קופות משום שהירקות לפעמים מבשלים עם חלב. מש"ז שם. זב"צ או' ט"ל. בן א"ח פ' טהרות או' ט'. ועיין לעיל סי' ס"ו או' מ"ד שכתבנו זה שם ג"כ יעו"ש.

סעיף קטן נח

חנ) [**סעיף ג'**] **לא ימלח במלח דקה כקמח.** מפני שהמלח הדק נבלע בבשר ואינו מפליט. טור בשם הרמב"ם. ב"י. ט"ז ס"ק י"ב. ש"ך ס"ק י"ז. לה"פ או' כ"א.

סעיף קטן נט

טנ) שם. ולא במלח גסה ביותר וכו' מיהו בדיעבד בכל מלח שמלח סגי. תו"ח כלל ט"ו דין יו"ד. ב"ח. ש"ך שם. פר"ח סוף או' י"ח. לה"פ שם. בל"י או' ט"ז. שו"ג סוף או' י"ג. חו"ד או' י"ז. ואם אין לו מלח אחר רק דק כקמח או גס ביותר וקשה כאבן ואינו יכול להדיקו מותר למלוח בו אפי' לכתחלה דזה חשוב דיעבד. כנה"ג בהגב"י או' צ"ט. שפ"ד או' י"ח. שו"ג או' ט"ו.

סעיף קטן ס

ס) ועדיף טפי למלוח במלח דק מבגס. תו"ח שם בשם האשר"י וריי"ו. והטעם לפי שהגס נושר כשהופך הבשר למלוח משני צדדין מנ"י על התו"ח שם או' י"ח.

סעיף קטן סא

סא) וכתב באו"ה כלל א' קבלתי מלח שאינו גס יותר ממלח שעושין ממי הים א"צ להדקו אלא מולח בו כמו שהוא אבל מלח שגס יותר צריך להדקו. תו"ח שם. ד"מ או' ה' ט"ז ס"ק י"ב. כנה"ג בהגב"י או' צ"ח פר"ח או' י"ט. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' י"ז. שו"ג או' י"ד.

סעיף קטן סב

סב) שם הגה. ואם אין לו מלח אחר רק דק כקמח מותר למלוח בו. אבל אם אין לו רק מלח גס לא הוצרך להשמיענו דהרי יכול להדקו. ש"ך ס"ק י"ח. כנה"ג בהגב"י או' צ"ט. פר"ח שם. שו"ג או' ט"ו. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן סג

סג) כשאין לו אלא מלח דקה אז אחר הדחה ראשונה צריך שיניח הבשר שעה קטנה קודם שימלח כדי שיטפטפו המים מהבשר דאל"כ כיון שהמלח דק יתמחה במי הדחה

ראשונה ולא יהיה עוד כח למלח להפליט הדם שבבשר אבל כשרוצה למלוח במלח גס א"צ לטפטף מן הבשר המים של הדחה א' דודאי לא ימוחו מלח גס וחזק אותו לחלוחית שעל הבשר ממי הדחה א' דמש"א דשפ"ד ע"ג. כנה"ג שם או' ק' בל"י או' ט"ז. שו"ג או' ט"ז. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סד

סד) גם כשמולח במלח דק נדבקת היא בבשר וצריכה שטיפה גדולה להעבירה מעל פניו. פר"ח או' י"ח. בל"י שם. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן סה

סה) ואם יש לו מלח בינוני והוא מלח במלח דק א"צ לחזור ולמלחו שנית במלח בינוני שאין מטריחין אותו והוי כדיעבד. שפ"ד או' י"ז. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סו

סו) [**סעיף ד'**] **יפזר עליו מלח וכו' וא"צ להרבות עליו מלח וכו'** כלומר שא"צ לעשותו כבניין. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' ך' לה"פ או' כ"ג. ור"ל שא"צ לעשותו כבניין ולפזר מלח שיהא עב אלא שימלח שלא יהיה מקום פנוי מבלי מלח. שפ"ד או' י"ט. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ד' זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן סז

סז) ואף שהחתיכה עבה א"צ לחתכה לשנים דק"ל כהרשב"א שהביא ב"י ודלא כהמרדכי. וכ"כ רש"ל באו"ש על שע"ד שער ח' ובספרו יש"ש פ' כ"ה סי' פ"ג. ש"ך שם. פר"ח שם וכתב וכן עיקר והכי נהוג. לה"פ שם. הל"פ בסעי' ד' בל"י או' י"ח. בי"צ שם או' ה' זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן סח

סח) שם. ועופות צריך למלחם גם מבפנים. וה"ה כל דבר שהוא חלול וע"כ יש ליזהר בשעה שמתקנים ריאה ע"י מליחה צריך לפתוח קודם מליחה את הקנוקנות שבה. ט"ז ס"ק י"ג. הל"פ בביאור או' ג' בל"י או' י"ט. ודוקא לכתחלה אבל בדיעבד אם לא פתח הריאה ומלחה כך מותר כמ"ש לקמן בש"ע סי' ע"ב סעי' ד' יעו"ש. בל"י שם. הל"פ שם. זב"צ או' מ"ו. ועיין עוד בדברינו לשם או' מ"ז.

סעיף קטן סט

סט) ותרנגולת שלא נמלחה אלא מצד א' לכ"ע אסורה שהרי החלל מפסיק. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' כ"ב שו"ג או' י"ח. והיינו שמצד א' נמלח מבפנים ומחוץ

ומצד השני לא נמלח כלל לא מבפנים ולא מחוץ מש"ז או' י"ג. חו"ד או' י"ח. זב"צ או' מ"ז. בן א"ח פ' אחרי או' ב'.

סעיף קטן ע

ע) יש קצת נשים שנוהגות לנפוח עור תרנגולים קטנים והעור נשאר נפרד מן הבשר ומולחין ע"ג העור אף בדיעבד אסור אם בישלום אח"כ במליחה זו. ביה"ל סי' ע"ז או' א' פר"ח בקו"א סי' ע"ז. לה"פ בסי' זה או' כ"ד. בל"י או' י"ט. הל"פ בביאור או' ג' מש"ז או' י"ג. חו"ד או' י"ח. בי"צ ח"ב בתה"ב או' א'. זב"צ או' מ"ח. ואף שמעבירין אח"כ את הנפוח עד שהעור דבוק ממש בבשר אעפ"י כן יש איסור בדבר לכתחלה ויש למחות בזה. ביה"ל שם. לה"פ שם בל"י שם. הל"פ שם. בי"צ שם.

סעיף קטן עא

עא) טוב ונכון לבקוע העופות לשנים ואח"כ מולח משום ריאה הנחבית בין הצלעות ויש בני אדם שאוכלים אותה ואם אין חותכין לשנים והמלח זורקין לפנים על הרוב אינו מגיע לריאה. בל"י או' ך' וכן הנהגתי אני חדא דלכתחלה א"א למלוח בפנים בכ"מ ועוד ריאה וטחול וכליות של עוף המונחים אף דיעבד אסורים אם לא נמלחו העופות רק מצד א' בחוץ דהם לא נמלחו כלל דהוי אבר אחר ול"ד לחתיכה עבה ואף בבקע העופות לשנים יש להוציא הריאה וכו' דלכתחלה בעינן מליחה מב' צדדין. מש"ז סוף או' ט"ו. ועיין לקמן סי' ע"ב או' מ"ח.

סעיף קטן עב

עב) ויש ליזהר שיקרע העופות מצד א' כולו או רובו ולא כמו שנוהגין קצת נשים לעשות רק נקב קטן להוציא הבני מעיים שאינם יכולין למלוח יפה מבפנים. חכ"א כלל ל' או' ח' זב"צ או' ן'.

סעיף קטן עג

עג) גם הראש צריך לחתכו לשנים ולמלחו ואם לא נבקע לשנים ומלחו מכל צד שפיר דמי דהוי כמו חתיכה עבה דא"צ לבקעה לב' כמ"ש לקמן סי' ע"א סעי' א' ט"ז סק"א. ואם מלח הראש או חתיכה עבה בתחלה מכל צד ואח"כ חתכה לב' תוך שיעור מליחה צריך לחזור ולמלוח מצד השני דדוקא כשהוא נמלח מכל צד הדם נגרר אחר המלח משא"כ כשהוא מגולה לאויר. מש"ז או' י"ג. זב"צ או' נ"א. והיינו דצריך להדיח ולמלוח מצד השני כמ"ש לקמן או' פ"ז.

סעיף קטן עד

עד) **עוף** שמלחו עם הזפק ובשלוהו כך צריך ס' נגד המאכל. מנ"י על התו"ח כלל ט' או' ט' בל"י או' י"ט. וי"א דא"צ ס' רק כנגד קליפת המאכל. חכ"א כלל ל"ד או' כ"א. וי"א דאפי' כנגד קליפת המאכל לא בעינן אלא משליך הזפק ודיו. כנסת יחזקאל סי' כ"ז. עיקרי הד"ט סי' ז' או' כ"ח. זכ"ל ח"ג או' קל"ח. וי"א דאין להתירו אלא במקום הפסד או לכבוד אורחים וכה"ג. לב"ש בחי' דינים ליו"ד או' ל"ו. זב"צ או' נ"ב. ואם עדיין לא נתבשל פשיטא דא"צ כלום אלא זורק הזפק ועומד במקום קליפה. חכ"א שם.

סעיף קטן עה

עה) **וה"ה** בקרקבן שנמלח עם הפרש שבתוכו ונתבשל כך צריך ס' כנגד הפרש. מנ"י שם. בל"י שם. וי"א שמותר דכיון שנבלע בפרש הוי נט"ל. וי"א דאין להתירו אלא במקום הפסד או לכבוד אורחים וכה"ג. לב"ש שם. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן עו

עו) **שם. ואם לא מלחם אלא מבפנים או מבחוץ וכן חתיכה שלא נמלחה אלא מצד א' מותר.** הגה. ויש אוסרים אפי' בדיעבד אם לא לצורך. ובמקום הפ"מ או לכבוד שבת יש לסמוך על דברי המתירין בדיעבד. תו"ח כלל ט"ו דין ז' ד"מ או' ו' לבוש. ט"ז ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' קי"ב. מנ"י על התו"ח שם או' ט"ו. הל"פ בסעי' ד' שו"ג או' י"ט. חכ"א כלל ל' או' ח' בי"צ ח"ב או' ב' זב"צ או' נ"ה וכתב וכן עיקר. וכ"כ בן א"ח פ' אחרי או' ב' ועיין לקמן או' ף'.

סעיף קטן עז

עז) **ומיהו** אם נמלח מב' צדדין אלא שלא נתפשט המלח בכ"מ מותר בדיעבד אפי' בלא הפ"מ. ב"ח. ט"ז שם. ש"ך סק"ך וכתב וכן נוהגין העולה שאין מדקדקים בכך. כנה"ג שם. להפ"פ או' כ"ז. בל"י או' כ"ב. הל"פ שם. מנ"י שם. מש"ז או' י"ד. חו"ד או' ך' בי"צ שם בעמ"ז או' ח' זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן עח

עח) **בשר** שנמלח מצד א' והצד שנמלח הניחו אותו למטה כל שעת מליחה יש מי שאוסר בזה אפי' בהפ"מ וטעות הוא דודאי המלח מוצץ הדם ומושכו אל המקום אשר הוא שם בין אם צד הנמלח למעלה או למטה ומותר בהפ"מ. שו"ת רב משולם סי' ו' פ"ת או' י"א. יא"פ. זב"צ או' נ"ז. בן א"ח שם.

סעיף קטן עט

עט) **מעשה** שמלחו בשר במלח מעורב בגרויפין שליש או רביע יש לאסור כיון שנוהגין בלא"ה שיש מקום פנוי ובהצטרף לזה מקום הגרויפין יהיה הרבה פנוי ובאותו מקום נאכל מחמת מלחו וזה מעכב דיעבד אליבא דכ"ע לכן אם לא שהה עדיין שיעור מליחה יש להדיחו ולחזור למלחו במלח יפה דאסור למלוח בעוד שהמלח ודם עליו ואם שהה שיעור מליחה ידיחנו מעט וימלחנו דאם ידיחו יפה יסתמו נקבי הפליטה ויבלע המקום שנמלח כהוגן מהמקום שלא נמלח גם ימלחנו על מקום נקי לא על אותו כלי שמלח בראשונה. חמודי דניאל ה' מליחה או' ל"ו. פ"ת או' יו"ד. זב"צ או' ס"ג ונראה דזהו לפי הראות דאם אנחנו רואים שנמלח בעניין שאין נאכל מחמת מלחו ה"ז מותר וא"צ עוד מליחה שנית.

סעיף קטן פ

פ) **שם בהגה. ודוקא אם כבר נתבשל כך.** ר"ל הא דשרי בהפ"מ דוקא אם כבר נתבשל כך. מנ"י על התו"ח כלל ט"ו או' י"ב. ומ"ש הש"ך ס"ק כ"א כתב עליו המנ"י שם דדבריו אינם ברורים ולשון הרב בהגה אינו סובל פירושו כלל יעו"ש.

סעיף קטן פא

פא) **שם בהגה. אבל אם לא נתבשל עדיין לא יבשלנו כך אלא אם הוא תוך י"ב שעות שנמלח יחזור וימלח צד השני וכו'** שאז פולט הבשר ציר וממילא לא בלע מצד השני אבל אח"כ יש לחוש שיחזור ויבלע הצד הנפלט מהצד שלא נפלט עדיין. ואעפ"י שבסי' ע' כתב רמ"א דבהפ"מ י"ל דפולט ציר עד יום שלם מ"מ כאן לא שייך הפ"מ כיון דיש היתר בצלי. ט"ז ס"ק ט"ו. וכן הסכים המנ"י שם וכתב ודלא כהש"ך ובנה"כ שדחה דברי הט"ז. וכ"כ הפר"ח או' כ"ג. לה"פ או' ל"א. וכ"כ בשו"ת מקום שמואל בסופו בחי' דינים ליו"ד על סי' זה. מש"ז או' ט"ו. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' יו"ד.

סעיף קטן פב

פב) **שם בהגה. אלא אם הוא תוך י"ב שעות שנמלח יחזור וימלח צד השני וכו'** ואפי' אם הודח אחר שנמלח מצד א' ג"כ יש לו תקנה במליחה שנית כיון שיש היתר בלא"ה במקום הפ"מ ודלא כהב"ח. ט"ז שם. מנ"י שם או' י"ג ובכלל ו' או' י"ד. ומיהו צריך לחזור ולמולחו מב' צדדין כשהודח אבל כשלא הודח א"צ למלוח רק צד השני שלא נמלח. כ"מ במש"ז שם. וכ"כ החו"ד או' ך' בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ט' זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן פג

פג) שם בהגה. ואם הוא אחר י"ב שעות אזי יצלנו וכו' ואף שפסק הרב בהגה בססי' ע"ז דלכתחלה אסור לצלות בשר שלא נמלח עם בשר שנמלח שאני הכא דא"א בענין אחר דאל"כ יהיה הבשר אסור לגמרי ומקרי דיעבד. מנ"י על התו"ח כלל ט"ו או' י"ד. מש"ז שם. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן פד

פד) עוד יש תקנה אחרת לבשר שנמלח מצד א' אחר י"ב שעות חוץ מצלייה, שיחזור וימלחנו להצד שלא נמלח ויניחנו כל זמן שיעור המליחה דוקא על זה הצד שנמלח עכשיו ולא יהא מונח אפי' רגע על צד שנמלח כבר דהדם אינו מפעפע למעלה ומותר. והגם שכתבנו לעיל או' ע"ח דהמלח מוצץ הדם אפי' אם צד הנמלח למטה ומושך אותו מלמעלה מ"מ אין כח בדם מחמת רתיחת המליחה לילך מלמטה למעלה אלא דוקא למשוך מלמעלה ולא להוליך למעלה וזה פשוט אלא שצריך ליזהר הרבה ולידע ודאי שלא נתהפך משום שצריך לעמוד על גבו להזהר שלא יתהפך כלל ומ"מ משום שהוא הפ"מ שפיר יכול לעשות תקנה זו וליזהר שלא יתהפך כיון דבלא"ה דעת הש"ע להקל בנמלח מצד א' זב"צ או' ס"א וכתב דהגם דהשפ"ד או' כ"ג עמד בזה ולא הכריע מ"מ היא"פ התיר יעו"ש.

סעיף קטן פה

פה) שם בהגה. דנורא משאב שאיב ואין הצד שנמלח כבר בולע וכו' ואפי' בולע כבולעו כך פולטו. ש"ך ס"ק כ"ג. לה"פ או' ל"ב. הל"פ בסעי' ד'.

סעיף קטן פו

פו) בצלי אין חילוק בין הודח ללא הודח דבכל גוונא מותר. דמש"א דף שפ"ז ע"ג. כנה"ג בהגב"י או' קט"ו. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן פז

פז) [סעיף ה'] אחר שנמלחה החתיכה אם חתך ממנה א"צ לחזור ולמלוח וכו' וה"ד אחר שנמלחה החתיכה כראוי הוא דא"צ לחזור ולמלוח מקום החתך אבל תוך שיעור מליחה צריך להדוחו שם היטב ולחזור למלחו. ט"ז ס"ק ט"ז. ש"ך ס"ק כ"ד. כנה"ג בהגב"י או' קי"ז. פר"ח או' כ"ה. הל"פ בסעי' ה' כריתי או' ט"ז. שפ"ד או' כ"ד. שו"ג או' כ"א. חכ"א כלל ל' או' ד' בי"צ ח"ב בעמ"ז או' י"א. זב"צ או' ס"ד ועיין לקמן סעי' ך' בהגה שנייה.

סעיף קטן פח

חפ) [**סעיף ו'**] **שיעור שהייה במלח אין פחות מכדי הילוך מיל וכו'** וסמך לדבר במל"ח תמלח בגי' מיל. או"ה כלל א' דין ט' הגהות שע"ד שער א' או' ב' כנה"ג בהגה"ט או' י"א. שו"ג או' כ"ד. מחב"ר או' יו"ד. ער"ה או' י"א. והרנ"ש כתב לבלת"י אכו"ל הד"ם ס"ת מי"ל. ער"ה שם. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן פט

טפ) **שם. שהוא כדי שלישית שעת בקירוב.** דהיינו חלק שלישית שעה פחות חלק ל' מן השעה לפי חשבון מהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ביום שהוא י"ב שעות. ב"י בשם תה"ד סי' קס"ז. ש"ך ס"ק כ"ה. וכ"כ בש"ע או"ח סי' תנ"ט סעי' ב' ומיהו עיין בדברינו לשם או ל' שכתבנו שי"א דשיעור מיל הוא שני חומשי שעה דהיינו כ"ד מינוטים יעו"ש.

סעיף קטן צ

צ) **שם בהגה. ועל זה יש לסמוך בדיעבד וכו'** כגון אם הודח אחר ששהה שיעור מיל ונתבשל. ש"ך ס"ק כ"ו. אבל אם לא נתבשל אף שהודח יחזור וימלחנו שנית ממ"נ אם פלט כל דמו שפיר דמי ואי לא הרי לא נסתמו נקבי הפליטה כ"ז שיש דם בתוכו כמבואר בסי' ע' ומיהו אין למלחו עם בשר אחר דהלכה דשיעור מיל פולט כל דמו ונבלע ואין יוצא כיון דהודח. שפ"ד או' כ"ו. מיהו הפר"ח סוף או' כ"ז כתב אפשר דבדיעבד דקאמר היינו דכל שהדיחו כבר תו לא צריך מליחה שנית. וכ"כ הלה"פ או' ל"ד. בל"י או' כ"ה. שו"ג סוף או' כ"ז. וכן באו"ה כלל א' דין ט' ובד"מ או' ז' לא הזכירו שנתבשל ומשמע דכל ששהה שיעור מיל והודח א"צ מליחה שנית אעפ"י שלא נתבשל והב"ד דג"מ וסיים דבדיעבד אם שהה יותר מחצי שעה יש להקל אחר שכבר הודח. והב"ד פ"ת או' י"ב.

סעיף קטן צא

צא) **ספק** אם שהה במלח כשיעור ונתנוה בקדרה מותר משום ס"ס שמא שהה ואת"ל לא שהה שמא הלכה כמ"ד (הראב"ד ודעמיה) דבדם היוצא משערינן. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע בסעי' זה. שו"ג או' כ"ו. ער"ה או' כ"ד וכתב ואע"ג דבספק איסור דאו' אין להקל מ"מ בנידון זה דרוב הפו' ס"ל דדם שבישלו דרבנן וגם דאף שלא שהה במלח כשיעור ודאי דיצא ממנו קצת סמכינן על הראב"ד ודעמיה דאין לשער בכל החתיכה ויש להקל יעו"ש. זב"צ או' קכ"ד.

סעיף קטן צב

צב) ואם נתנוהו ברותחין יש להתיר אפי' ודאי לא שהה דהויא חליטה ודוקא בדיעבד ובהפ"מ. מהריק"ש שם. שו"ג שם. ער"ה או' כ"ה. ועיין לקמן או' קנ"ה ובסי' ע"ג סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן צג

צג) שם בהגה. או אפי' לכתחלה לכבוד אורחים וכו' וכתב בתורת אשם דכל מקום שהוזכר כבוד אורחים היינו שהם ראוים לכבוד כגון בעלי תורה או בעלי שם טוב ומעשים טובים או עני בן טובים או עשירים שראוים לכבדם שאינם עושים רעה ולא הגרועים שמהרה יפולו או הקבצנים שעוברים ושבים בשביל טרף ומזון שהם בכלל צדקה ואינם בכלל כבוד אורחים. סולת למנחה שבסוף התו"ח כלל ט"ו. פ"ת או' י"ג. זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן צד

צד) וכתב עו"ש בתורת אשם דלא מקרי אורחים אלא שנתארחו בביתו או שזמן אצלו אורחים שנתארחו אצל אחרים אבל לא כשזימן חבירו לסעוד אצלו. אבל בסולת למנחה שם חלק עליו וכתב שגם זה בכלל אורחים אלא דלכתחלה לא יזמן אצלו חבירו כשיודע שצריך להקל בענין הדחה או מליחה אבל אם כבר זימן או משום כבודם יש להקל כמו מפני שאר אורחים וגדול כבוד הבריות. פ"ת שם. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן צה

צה) שם בהגה. לכבוד אורחים או לצורך שבת וכו' גם כשהוא על הדרך ואין ממתינין עליו או שהוא שעת הדחק. חכ"א כלל ל' או' ע' וה"ה חולה ורוצה לאכול במהרה זהו שעת הדחק. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן צו

צו) שם בהגה. אבל בלא"ה המנהג להשהות במליחה שיעור שעה. והיינו שעה בינונית ולא שעה זמנית. כריתי או י"ט. ור"ל שעה של ששים מינוטים בקיץ ובחורף שוים ולא תארך או תקצר לפי ערך היום וכ"ה המנהג לשער בשעה בינונית.

סעיף קטן צז

צז) [**סעיף ז'**] **קודם שיתן הבשר בכלי שמדיחו בו ינפץ מעליו המלח וכו'** שאם יניחנו עם מלחו בתוך הכלי שאינו מנוקב עם המים נמצאו המים שוברים כח פליטת הבשר ונמצא הדם שע"פ הבשר ועם המלח חוזר ונבלע בתוכו מחמת המלח שעמו בכלי. ב"י בשם הרשב"א. ש"ך ס"ק כ"ז.

סעיף קטן צח

צח) **שם. וידיחנו פעמים וישטוף הכלי וכו'** דטעם הדחה ב"פ ראשונה להעביר המלח והדם שנייה להעביר לחלוחית הראשונים שנשארו שיצא מים זכים כמ"ש הרא"ש ולכן צריך שישטוף הכלי בין רחיצה לרחיצה שלא ידבק המלח והדם בבשר. ביאור הגר"א או' ל"ב.

סעיף קטן צט

צט) **שם. וידיחנו פעמים וכו' הגה. וי"א שצריך להדיח הבשר ג"פ וכו'** הנה בענין זה רבו הדעות וע"כ הנכון שבתחלה ינפץ המלח שעליו או ישטפנו במים באויר ואח"כ ישים מים הרבה תוך הכלי ואח"כ יניח בו הבשר וידיחנו ג"פ ובין הדחה להדחה ישטוף הכלי וכשוטף הכלי בין הדחה להדחה יניח הבשר בכלי מנוקב אחר (או יתפשנו בידו אם הוא דבר מועט) עד שישטוף הכלי שמדיח בו ולא יניחנו בכלי המנוקב הראשון שמלח בו ואם רוצה להניחו בכלי המנוקב הראשון שמלח בו ירחוץ אותו היטב ואז יוכל להניח בו הבשר בין הדחה להדחה ובזה יוצא כל הדעות וכן נהגנו. זב"צ או' ע"ב.

סעיף קטן ק

ק) **שם בהגה. והכי נוהגין לכתחלה.** אבל בדיעבד אפי' לא הודח רק פעם א' ונתבשל כך מותר כדלקמן ססעי' ט' בהגה. ש"ך ס"ק כ"ט. לה"פ או' ל"ה. בל"י או' כ"ו. הל"פ בסעי' ז' שפ"ד או' כ"ט. חו"ד או' כ"ה. חכ"א כלל ל' או' יו"ד. בי"צ ח"ג בעמ"ז סוף או' א'.

סעיף קטן קא

קא) **שם בהגה. מותר להדיח הבשר במי פירות וכו'** ואין חילוק בין הדחה ראשונה בין הדחה אחרונה. ט"ז ס"ק י"ז. ש"ך סק"ל. הרדב"ז ח"א סי' ל"ז. והב"ד פ"ת או' י"ד. הל"פ בסעי' ז' חו"ד או' כ"ז. וכ"כ הפר"ח או' ל"א דאין חילוק אלא שסיים דלענין דינא לכתחלה לא ידיחנו אלא במים ובדיעבד אם הדיחו במי פירות שפיר דמי. והסכים לדבריו הכריתי או' כ"א. זב"צ או' ע"ג. והגם שבשו"ת כנה"ג אשר בסוף ס' קב"ל סי' ק"י כתב לאסור אפי' בדיעבד בין הדחה ראשונה בין הדחה אחרונה כבר כתבנו דרבו המתירים אפי' לכתחלה וע"כ בדיעבד יש להקל. וכ"כ זב"צ שם.

סעיף קטן קב

קב) **אם** אין עמו אחת מכל אלה לקדרה אין לו תקנה דבעיא מליחה והדחה תחלה וסוף אבל לצלי יש לו תקנה בלא הדחה כלל, ואין לחוש לדם שבעין דמשרק שריק ואינו אוסר אלא כדי קליפה הלכך קולף החיצון והשאר מותר. ואם הוא סמוך לשחיטה שדם שעל החתיכה לא נקרש ולא נתייבש סגי כשיקנח החתיכה יפה יפה באופן שלא ישאר

דם על פניה ושרי בלא קליפה. הרדב"ז בתשו' הנז' מחב"ר או' י"ג. זב"צ או' ע"ד. ועיין לקמן סי' ע"ו סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קג

קג) [**סעיף ח'**] **אם לא ניפץ המלח וכו'** אין לאסור כי המים שבכלי מבטלין כח המלח. ולא חשיב כרותח לאסור הבשר. ולא דוקא מים אלא ה"ה ציר אלא דנקט מים לאפוקי היכא דליכא לא מים ולא מוהל אלא מיחוי דם של איסור גרידא דאז המלח חוזר ונבלע בבשר ואסור עכ"פ כדי קליפה. ש"ך ס"ק ל"א. פר"ח או' ל"ג. להה"פ או' ל"ח. בל"י או' כ"ח. שפ"ד או' ל"א. חו"ד או' כ"ח. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן קד

קד) **בשר** המונח עדיין במליחתו ונפל לתוך המים ששרו בו הבשר קודם מליחה בתוך שיעור מליחה ודאי מותר ע"י מליחה שנית ולא מיבעיא אי ליכא חשש וכגון שמולח בגיגית ע"ג עצים אלא אפי' נפל עד שולי הגיגית שהמים בתוכו ג"כ מותר משום שהמים מבטלים כח המלח אך אפי' נפל לאחר שיעור מליחה נראה להתיר ומי שלבו נוקפו עכ"פ יתיר ע"י מליחה שנית ואף שכבר פלט דמו אעפ"י כן איידי דפלט ציר יפלוט ג"כ מה שבלע אכן יזהר שימלחנו בפני עצמו ולא עם שאר בשר. נוב"י מה"ת חי"ד סי' מ"א. יא"פ על סעי' זה. זב"צ או' ע"ו. ועיין לקמן סי' ע' בהגה לסעי' ו'.

סעיף קטן קה

קה) **אשה** שבשלה בשר ושכחה אם מלחה אותו תחלה או לא. כתב הט"ז ס"ק כ"ד להתיר משום דלא הוי אלא ספיקא דרבנן ולקולא. וכ"כ הפר"ח או' מ"ד. פליתי או' יו"ד. אבל הש"ך בנה"כ השיג על הט"ז וכתב לאסור. וכ"כ מנ"י על התו"ח כלל א' או' ע"ו ובספרו סולת למנחה שבסוף התו"ח כלל א' דין ו' ד"ה שם. בל"י או' א' מחב"ר או' י"ד. ער"ה או' כ"ז. ומיהו בהפ"מ יש להכשיר דכדאים הם הט"ז והפר"ח והפליתי לסמוך עליהם בהפ"מ. מחב"ר שם. זב"צ או' ע"ז. אבל אם שכחה שמלחה צד השני אם לאו נראה להתיר לכ"ע דמאחר שמלח צד א' הרגל דבר שמולחת צד השני. פ"ת או' ט"ו בשם תשו' הרב שבתי כ"ץ. זב"צ שם.

סעיף קטן קו

קו) **מי** שנשלח לו בשר מכפר סמוך בע"ש אחר חצות וכתב לו שמכבדו לשבת והטמינו לשבת. ובשבת נסתפק אי נמלח. פסק השבו"י ח"ב סי' ס"ט דאסור לאכול עד אחר השבת שישאל להמשלח ודלא כהרב פנים מאירות ח"א סי' י"א בל"י שם. מחב"ר או' טו"ב. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן קז

קז) **אשה** שמלחה בשר כתקנו ואח"כ מצאה שהיה בצד הבשר שהומלח והודח והושם בכלי חלב ולא נודע אם החלב נמלח עם הבשר יש לאסור משום דבשר וחלב מין בשאינו מינו ואסור. שו"ת צ"צ סי' מ"ג. שו"ת עה"ג סי' י"ד. פר"ח או' מ"ד. בל"י או' מ"ח. מחב"ר או' ט"ו. ומיהו הכריתי או' ל"ב כתב דאם קולף כל הבשר מותר. מחב"ר שם. וכן הסכים הער"ה או' כ"ח. חכ"א כלל ל"ב או' י"ג.

סעיף קטן קח

קח) **אבל** היכא דלא היה לפנינו אלא שומן לחוד ונמצא החלב עליו ואירע כך כדלעיל שיש להסתפק שנמלח החלב עם השומן ואין ס' בשומן נגד החלב נראה לומר דבכה"ג מקרי ספק דרבנן משום דחלב ושומן מקרי מין א' ומין במינו בטל ברוב מה"ת ואזלינן לקולא. צ"צ שם. עה"ג שם. כריתי שם וכתב ודלא כפר"ח שם שערער ע"ז. חכ"א שם. וכן השפ"ד או' מ"ג פקפק על דברי הפר"ח הנז' אלא שכתב דבהפ"מ יש להקל. וכן הסכים המחב"ר או' ט"ז. זב"צ או' פ"א.

סעיף קטן קט

קט) **כשקונין** בשר מן הטבח ואין ידוע אם מלוח הוא אם לאו אסור לטועמו בלשונו. ב"ח סי' צ"ו בשם רש"ל. ש"ך סי' מ"ב סק"ד. כנה"ג שם בסי' מ"ב בסגה"ט או' ד' תב"ש שם או' ד' וכתב דלא כפר"ח שם בסי' מ"ב או' ד' שהתיר. מנ"י על התו"ח כלל פ"ח או' ג' זב"צ בסי' זה או ף' ועיין בדברינו לעיל סי' מ"ב או' י"ד ולקמן סי' צ"ח או' ד' וסי' ק"ח סעי' ה' בהגה.

סעיף קטן קי

קי) **שם בהגה. ואין חילוק בין אם הדיחו בכלי כשר וכו'** כלומר כיון שהכלי אינו מלוכלך אין חילוק אפי' אין שם מים בכלי ואפי' הכלי בן יומו מותר כשאינו מלוכלך. ש"ך ס"ק ל"ג. לה"פ או' מ' בל"י או' ל' הל"פ בסעי' ח' שפ"ד או' ל"ג. חו"ד או' ל' זב"צ או' פ"ב.

סעיף קטן קיא

קיא) **שם בהגה. ואם היה מעט מים בכלי וכו'** אפי' הכלי חולבת או הטרפה מלוכלך עדיין באיסור מותר. ואם הכלי חולבת מלוכלך בשיורי פירורי מאכל חלב אפי' אם הוא לח ואין בו מעט מים אינו אוסר אלא א"כ נשתייר בו לכלוך חלב ממש. רש"ל פכ"ה סי' פ"ג. ט"ז ס"ק י"ח. כנה"ג בהגב"י או' קמ"ג. לה"פ שם. בל"י שם. הל"פ שם. מש"ז או' י"ח. חו"ד או' ל"א. זב"צ או' פ"ג.

סעיף קטן קיב

קיב) **ואם** הדיח בשר בכלי חולבת מלוכלכת קצת מן החלב אפשר לאסור ולהצריך ס' נגד הלכלוך והכלי צריך הגעלה. רש"ל שם.

סעיף קטן קיג

קיג) [**סעיף ט'**] **בשר שנמלח ונתבשל בלא הדחה אחרונה צריך שיהיה בו ס' וכו'** ואם נצלה בלא הדחה אחרונה מותר ובלבד שידיחנו אחר צלייה כמ"ש בדברינו לקמן על סי' ע"ו סעי' ב' יעו"ש.

סעיף קטן קיד

קיד) **שם. צריך שיהא בו ששים וכו'** והיינו מטעם דלא ידעינן כמה דמא בלע. ומשו"ה אפי' למ"ד לקמן סי' צ"ב דלא אמרינן חנ"נ אלא בבשר בחלב הכא בעינן ס' נגד המלח ולא כנגד הדם. ש"ך ס"ק ל"ד. כנה"ג בהגב"י או' קנ"ה שו"ג או' ל"ה. מנ"י על התו"ח כלל א' או' א' זב"צ או' פ"ה.

סעיף קטן קטו

קטו) **שם. צריך שיהיה ס' כדי המלח שבו.** ולאו דוקא כדי המלח שבו אלא ס' נגד לחלוחית דם ומלח שעליו מבחוץ בעינן. תו"ח כלל א' דין א' ש"ך שם. פר"ח או' ל"ה. לה"פ או' מ"א. בל"י או' ל"ב. הל"פ בסעי' ט' כריתי או' כ"ג. שפ"ד או' ל"ד. חו"ד או' ל"ב. חכ"א כלל ל"ב או' ד' זב"צ או' פ"ו.

סעיף קטן קטז

קטז) **שם הגה. וכל הקדרה מצטרף לששים.** וכ"ה דעת הש"ע ומ"ש צריך שיהא בו ס' נגד המלח שבו לא למימרא דצריך שיהא בחתיכה לבדה ס' נגד המלח שבה אלא כל הקדרה מצטרף לששים. ש"ך ס"ק ל"ה וכתב לדחות דברי רש"ל שכתב דבעינן ס' כנגד כל החתיכה אם אין בה ס' כנגד המלח והחתיכה עצמה אסורה יעו"ש. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' קמ"ד והביא כמה פו' שדחו דברי רש"ל הנז' יעו"ש. וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל א' או' ה' זב"צ או' פ"ז. ועיין לקמן או' קי"ח.

סעיף קטן קיז

קיז) **שם הגה. וכל הקדרה מצטרף לששים.** פי' כל מה שבקדרה אבל הקדרה עצמה פשיטא שאינו מצטרף כמ"ש לקמן רסי' צ"ט. ט"ז סק"ך. פר"ח או' ל"ו. לה"פ או' מ"ב. בל"י או' ל"ג. כריתי או' כ"ד. משז"א או' ך' זב"צ או' פ"ח.

סעיף קטן קיח

קיח) **שם בהגה. ואם יש בקדרה כ"כ כמו החתיכה שנמלח ולא הודח הכל שרי.** ר"ל אפי' החתיכה עצמה. בל"י או' ל"ה. הל"פ בסעיף ט' חו"ד או' ל"ג. חכ"א. כלל ל"ב או' ד' והא דמצטרף כל מה שבקדרה לבטל הדם והמלח ולא בעינן ס' מן הבשר לבד משום דאין זה איסור דבוק כי מיד שבא החתיכה למים נמס המלח והדם שעליו נופל לקדרה ולכן כל הקדרה מצטרף לבטל. תו"ח כלל א' דין ב' ור"ל דגם להאוסרים באיסור דבוק כדלקמן סי' ע"ב סעי' ג' בהגה גבי לב שהיה דבוק בעוף ואין בו ס' נגד הלב ונתבשל דבעינן ס' נגד העוף והעוף אסור הכא שאני דלא מקרי אסור דבוק ולא בעינן ס' אלא כנגד המלח והחתיכה עצמה מותרת. וכן העלה הש"ך ס"ק ל"ה כדברי מור"ם ז"ל ודלא כרש"ל שמחמיר בזה כמו באיסור דבוק יעו"ש. וכ"כ המנ"י שם על התו"ח או' ה' דכל האחרונים דחו דברי רש"ל הנז' ופשטה הוראה כדברי מור"ם ז"ל. וכן הסכים הפר"ח או' ל"ו כדברי הש"ך ודלא כרש"ל. לה"פ או' מ"ב. בל"י שם. חו"ד שם. חכ"א שם. וכ"כ לעיל או' קט"ז.

סעיף קטן קיט

קיט) **והא** דאמרינן בשר שנתבשל בלא הדחה האחרונה דצריך ס' ה"ד בבשר אבל בבני מעיים דאמרינן לקמן סי' ע"ה דאין מחזיקים בהם דם אם נמלחו ונתבשלו בלא הדחה אחרונה מותרים וא"צ ששים. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ב. שו"ג מחו' או' ב' וכ"ז הוא בלא שומן שעליהם שהשומן מחזיק דם. שו"ג שם. זב"צ או' פ"ט. והוא פשוט ממ"ש לקמן סי' ע"ה סעי' א' יעו"ש.

סעיף קטן קכ

קך) **שם בהגה. ואם יש בקדרה כ"כ כמו החתיכה שנמלח וכו'** משום דאין בחתיכה ס' נגד דם ומלח שעליה בין עבה בין שאינה עבה. תו"ח שם. ב"ח ש"ך ס"ק ל"ו. ביה"ל או' י"ג. לה"פ או' מ"ב. בל"י או' ל"ד. שפ"ד או' ל"ו. חכ"א כלל ל"ב או' ד' זב"צ או ץ'. ומיהו עיין בס' כנפי יונה שכתב שאם נראה למורה שיש ס' בחתיכה נגד מלחו ומה שנדבק בו כגון חתיכה עבה יוכל לשער להכשירו כך בלי ספק וכן משמעות הש"ע עכ"ל והב"ד בן א"ח פ' טהרות או' ך' יעו"ש.

סעיף קטן קכא

קכא) **עובדא** בא' שחתך בסכין חולב מלח קשה ומלח במלח זה בשר ולא היה ס' נגד הלהב של סכין והיה הפ"מ וע"ש והתרתי. מש"ז או' כ"א. זב"צ או' צ"א.

סעיף קטן קכב

קכב) ספק אם הדיחו הבשר הדחה אחרונה ונתבשל יש להכשיר. ט"ז ס"ק כ"ד בשם קובץ ישן. כנה"ג בהגב"י או' קל"א. מיהו הש"ך בנה"כ כתב על דברי הט"ז הנז' דהקובץ ישן שמצא הוא נגד הפו' וכ"כ הבל"י או' ל"א דדעת האחרונים נראה להחמיר. והרב זב"צ או' צ"ב כתב דלפי מ"ש לעיל או' ק"ה באשה שבשלה בשר ושכחה אם מלחה אותו תחלה דבהפ"מ יש להכשיר ה"ה לכאן. ועוד עיין ב"י שהביא דעת הסוברים דאם נתבשל בלא הדחה אחרונה שרי משום דבחתיכה עצמה יש ס' כנגד הדם שעליה והגם דלא ק"ל הכי מ"מ בכה"ג דיש ספק אם הודח ובהפ"מ יש להכשיר.

סעיף קטן קכג

קכג) שם בהגה. אפי' לא הושם רק בכלי שני וכו' פי' שהקדרה ששמו בה הבשר הזה היא כלי שני. ט"ז ס"ק כ"ב. לה"פ או' מ"ו.

סעיף קטן קכד

קכד) שם בהגה. אפי' לא הושם רק בכלי שני וכו' שהיד סולדת בו. תו"ח כלל א' דין ג' ש"ך ס"ק ל"ז. פר"ח או' ל"ז. לה"פ שם. בל"י או' ל"ו. הל"פ בסעיף ט' כריתי או' כ"ו. שפ"ד או' ל"ז. חכ"א כלל ל"ב או' ה' זב"צ או' צ"ג.

סעיף קטן קכה

קכה) שם בהגה. אפי' לא הושם רק בכלי שני הכל אסור. וכ"פ הלבוש ל"ח או' רי"ב. שו"ת מהר"ם מלובלין סי' כ"ט. מנ"י על התו"ח שם או' ח' מיהו רש"ל פ' כ"ה סי' פ"ג ס"ל דבכ"ש אינו מבשל דהמלח לאחר שפסק כחו לא חשיב עוד כרותח והבשר מותר. וכ"ה דעת הט"ז ס"ק כ"ג. פר"ח או' ל"ח. והש"ך ס"ק ל"ז כתב דבהפ"מ יש להקל. וכ"כ הל"פ שם. חו"ד או' ל"ד. חכ"א שם. זב"צ או' צ"ד.

סעיף קטן קכו

קכו) ואף לדעת מור"ם דאוסר בכ"ש יש להסתפק ולומר דוקא הבשר אבל הקדרה לא נאסרה. מש"ז או' כ"ב. אבל לפי מ"ש דיש להקל בהפ"מ ודאי דהקדרה מותרת משום ס"ס. זב"צ או' צ"ה. ומיהו נראה דאם אין נצרך לה כ"כ טוב דאין להשתמש בה אלא לאחר כ"ד שעות.

סעיף קטן קכז

קכז) שם בהגה. דמאחר שיש שם מלח וציר אפי' בכ"ש מבשל. וה"ה אם יש שם חומץ ושאר דבר חריף כה"ג מבשל אף בכ"ש. כ"כ בס' אפי רברבי. ש"ך ס"ק ל"ח. פר"ח או'

ל"ז. לה"פ או' מ"ו. בל"י או' ל"ז. כריתי או' כ"ה. שפ"ד או' ל"ח. חו"ד או' ל"ד. זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן קכח

קכח) ואף לס' רש"ל שכתבנו לעיל או' קכ"ה דמתיר בכ"ש היינו מטעם דהמלח לאחר שפסק כחו ועשה פעולתו לא חשיב שוב כרותח אבל בחומץ וציר ושאר דבר חריף ודאי דאוסר. חו"ד בביאורים סוף או' י"ב. ועיין לקמן סי' ק"ה סעי' א'.

סעיף קטן קכט

קכט) עובדא הוה בבשר שנפל לקערה רותחת (ל"ד אלא ר"ל חמה) והיה בה בארש"ט מחומץ מאד עם חלב והיס"ב ואסרתי הבשר והבארש"ט מטעם דע"י דבר חריף מפליט ומבליע מיהת בכ"ש ואף בשר שור חי י"ל נהי דאין מבשל מ"מ מפליט ומבליע ואף רש"ל מודה לזה דע"כ לא הקיל אלא במלח שפסק כחו משא"כ כאן. ואף להש"ך דחולק שם מודה כאן אפי' בהפ"מ ובהנאה יש להתיר הבשר דרק מפליט ומבליע ולא מבשל והקערה צ"ע לדינא. שפ"ד או' ל"ז. זב"צ או' צ"ה. ונראה דלאחר כ"ד שעות יש להתיר הקערה כיון דאינו אלא חשש בעלמא ולאחר כ"ד שעות הו"ל טעם פגום.

סעיף קטן קל

קל) שם בהגה. ובשר יבש יש להתיר אפי' בכלי ראשון וכו' פי' שלא הודח אחר מליחתו ונתיבש אח"כ יש להתיר אפי' בכלי ראשון שהיס"ב אלא דלכתחלה יזהר וכו' אבל אם הודח והוכשר כדינו קודם שנתייבש ודאי דהרי הוא כשאר בשר וא"צ זהירות אפי' לכתחלה. ב"י ש"ך ס"ק ט"ל. לה"פ או' מ"ח. בל"י או' ל"ז. הל"פ בסעי' ט' שפ"ד או' ט"ל. חכ"א כלל ל"ב או' ו' זב"צ או' צ"ט.

סעיף קטן קלא

קלא) שם בהגה. אבל לכתחלה יזהר אפי' בבשר יבש וכו' וטוב להדיח בשר יבש הדחה אחרונה במים פושרין שחזק יותר להסיר הדם והמלח שנתייבשו עליו ממים צוננים. או"ה שער י"א דין ו' תו"ח כלל א' דין ד' בל"י או' ל"ח. זב"צ או' ק'.

סעיף קטן קלב

קלב) שם בהגה. מלח שמלחו בו' פעם א' אסור למלוח בו פעם שנית. אבל בדיעבד מותר. תו"ח כלל ט"ו דין ך' ודוקא אם נתבשל חשוב דיעבד אבל אם לא בישלו עדיין ידיחנו ויחזור וימלחנו. ש"ך סק"מ. ומיהו המנ"י על התו"ח שם או' מ"ג כתב דמה שהתיר התו"ח בדיעבד היינו אחר הדחה ומליחה שנית אבל אם בישלו כך אסור אפי' בדיעבד משום דפסק כח המלח והו"ל כאלו לא נמלח. וכ"כ הפר"ח או' ע"ל ובס' בית מאיר אלא

שכתב שם הפר"ח דלפי מ"ש סי' צ"א סק"י דלא ק"ל כההוא שינוייא דפסק כח המלח סגי בהכי ואפי' עדיין לא נתבשל א"צ לחזור ולמלחו שנית וכתב וכן עיקר. וכ"כ הלה"פ או' מ"ט. בל"י או' ט"ל. אבל הלה"פ שם כתב כדברי הש"ך דבדיעבד אם בישלו מותר ואם עדיין לא בישלו יחזור וידיחנו וימלחנו שנית. וכ"כ הכריתי או' כ"ז. שו"ג או' מ' שפ"ד או' מ' חו"ד או' ל"ה. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ט"ז. זב"צ או' ק"א. ומיהו עם בשר אחר אסור למלחו שנית. שפ"ד שם. בי"צ שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קלג

קלג) דין זה שהמלח שמלחו בו אסור יש בו פלוגתא שהרמב"ן והרא"ה והר"ן ז"ל מתירין ונראה דאע"ג דאנן ק"ל כפסק הסמ"ק דהמלח אסור מ"מ יש נפקותא אם הוא ספק אם נמלח הבשר במלח כשר או במלח שכבר נמלח בו פעם אחרת מותר משום ס"ס אם הלכה כסמ"ק או כהרמב"ן ואת"ל כסמ"ק ספק אם נמלח במלח כשרה והוא ספק המתהפך. ולפ"ז דגים מלוחים בחביות שמביאים ממדינת הים וספק אם נמלחו במלח כשר או במלח שמולחים עורות נבלה מותר בס"ס זה. אמנם בשאלוניק"י ובירשות"ו אסרו הדגים מלוחים שמביאים העכו"ם בחביות מפני שנתברר להם בודאי שמולחים אותם במלח עורות. וא"ת דמ"ש ממלח שמבשלים העכו"ם ונותנין בו יין או דם ללבנו דמותר כמ"ש מור"ם ז"ל לקמן בהגה בסי' קל"ד דשאני התם דאין נותנין דם אלא דבר מועט ומתבטל. שו"ג שם. זכ"ל חי"ד או' מ' על סי' זה. זב"צ או' ק"ב ואו' ק"ג. ועיין לעיל סי' ס"ו או' ב'.

סעיף קטן קלד

קלד) שם בהגה. וכ"ש שאסור לאכול המלח אחר שמלחו בו. ואפי' נתייבש היטב אסור דלא כס' אפי רברבי. ש"ך ס"ק מ"א. פר"ח סוף או' ט"ל. לה"פ או' ן' בל"י או' מ' כריתי או' כ"ח. מנ"י על התו"ח כלל ט"ו או' מ' שפ"ד או' מ"א. זב"צ או' ק"ד.

סעיף קטן קלה

קלה) מים שהדיחו בהם בשר קודם מליחה ונתאדמו ולא היה בהם ס' נגד הדם שבתוכו ונשפכו על המלח יניחנו להתייבש ומותר למלוח בו בשר אחר להוציא דמו אבל ליתן לתוך מאכל אסור ואם הוא מלח הרבה לא ישהה בתוך ביתו שלא יטעו ליתן ממנו בתוך המאכל אע"ג דבדיעבד אינו אוסר שנתבטל מעט דם שבתוכו מ"מ לכתחילה טוב ליזהר. שבו"י ח"ג חי"ד סי' ס"ו. יא"פ על סעי' זה. פ"ת או' ע"ז. זב"צ או' ק"ה.

סעיף קטן קלו

קלו) **ומלח** של העריג"ג (מין דגים שכובשין אותם במלח) שיבשו אסור למלוח בו בשר מפני שהפליטו דם מן הדגים ותש כחו גם נשרה המלח כמה ימים בציר ותש כחו ואפי' בדיעבד יש לאסור אם מלחו בו בשר להוציא דמו דגרע ממלח שמלחו בו בשר להוציא דמו כיון שנכבש מעל"ע בציר. חמודי דניאל ה' מליחה או' ט"ל. פ"ת שם. ומ"ש דאפי' בדיעבד יש לאסור וכו' היינו אם בישלו כך בלתי הדחה ומליחה שנית אם חזר והדיחו ומלחו שנית שרי. ועיין לעיל או' קל"ב.

סעיף קטן קלז

קלז) [**סעיף יוד**] **עכו"ם משמש בבית ישראל וכו' אם יודע העכו"ם מנהג ישראל וכו'** או שום קטן בן דעת. לאו דוקא יודע אלא נער שראוי להיות שהוא יודע מרתת העכו"ם פרישה או' י"א. ט"ז ס"ק כ"ה. ש"ך בנה"כ. לה"פ או' נ"ב. בל"י או' מ"ב. מש"ז או' כ"ה. זכ"ל שם. חו"ד או' ל"ז. זב"צ או' ק"ו.

סעיף קטן קלח

קלח) **יש** להזהיר שלא למלוח הבשר רק ע"י ישראלית ולא ע"י שפחות נכרים. לה"פ סוף או' נ"א בשם הסמ"ע. בל"י או' מ"א. זב"צ או' ק"ז.

סעיף קטן קלט

קלט) **שם הגה. ובחד מינייהו סגי או במסיח לפי תומו וכו'** וכ"פ הלבוש. וכ"פ הט"ז ס"ק כ"ג אלא שכתב דהך מסל"ת הוא בעניין שמשמע שלא על דבר זה בא להודיע כגון שמספר על דבר אחר ומתוך אותן הדברים נמשך הסיפור שהדיח הבשר בכזה מהמנינן ליה אבל בלא"ה לא מהמנינן ליה. וכ"כ הל"פ בסעי' יו"ד. מש"ז סוף או' כ"ג. חו"ד או' ל"ו. חכ"א כלל ע"ב או' י"ז. בי"צ ח"ג או' ה'. אבל מדברי הש"ע שלא זכר זה משמע דס"ל דאין עכו"ם מסל"ת נאמן. וכ"כ הב"ח. ש"ך ס"ק מ"ב. כנה"ג בהגב"י או' קע"ג. פר"ח או' מ' כריתי או' כ"ט. וכתב שם הב"ח דכן עיקר דאין העכו"ם מסל"ת נאמן. וכ"פ בדמ"א דף שצ"א ע"ד. וכ"כ הכנה"ג שם דמנהג העולם כפסק הש"ע דאם יוצא ונכנס שרי ובלא"ה אפי' מסל"ת לא סמכי עליה. בל"י או' מ"ב. וכ"כ מק"מ או' ס"ד דמנהגינו שלא לסמוך אמסל"ת. וכ"פ הפר"ח שם. שו"ג או' מ"ג. זב"צ או' ק"ח.

סעיף קטן קמ

קמ) **וכל** זה מיירי בדליכא ס' נגד הדם והמלח שעל הבשר אבל בדאיכא ס' כגון שיש שלושים כנגד החתיכה שבישל בכל גוונא שרי כמ"ש בסעי' הקודם.

סעיף קטן קמא

קמא) שם בהגה. או שישראל אפי' קטן יוצא ונכנס דמרתת הואיל ויודע וכו' ודוקא בעבדו ושפחתו שייך מרתת אבל לא בגוי דעלמא. ש"ך ס"ק מ"ב בשם ס' אפי רבי. כנה"ג בהגב"י או' קס"ב. לה"פ או' נ"א. שפ"ד או' מ"ב. חו"ד או' ל"ז. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' י"ח. זב"צ או' ק"ט.

סעיף קטן קמב

קמב) גם לא נקרא מרתת אלא היכא שלא היה יכול למצוא לזה עלילות דברים ומפחד שהיה צריך לפרוע. או"ה כלל כ"ב או' א' כנה"ג שם או' קנ"ט. זב"צ או' ק"י.

סעיף קטן קמג

קמג) שם בהגה. או שישראל אפי' קטן וכו' ובענין הקטן כמה ימיו דהעכו"ם מרתת מיניה עיין לקמן סי' קט"ו סעי' א' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קמד

קמד) וקטן שאומר שהדיח הבשר ושם בקדרה אין להתיר כמ"ש רמ"א ז"ל בהגה לקמן סי' קכ"ז סוף סעי' ג' בהגה דהיכא דאתחזק איסורא אף במה שבידו ובדרבנן אינו נאמן. שפ"ד סוף או' מ"ב. זב"צ או' קי"ב.

סעיף קטן קמה

קמה) שם בהגה דהא חזינן דאינו מרתת ואין לסמוך ג"כ אדבריו. אבל מסל"ת מהני. חו"ד או' ל"ח. אבל בחי' רע"ק כתב דגם מסל"ת לא מהני. ומיהו כבר כתבנו לעיל או' קל"ט דדעת כמה האחרונים דלא מהני כאן מסל"ת בכל גוונא.

סעיף קטן קמו

קמו) [סעיף יא'] בשר שנתבשל בלא מליחה וכו' ואף אם לא נתבשל לגמרי רק ששמוה בקדרה שמקצתה חם והיד סולדת בה נאסר. תו"ח כלל ב' דין ב' ש"ך ס"ק מ"ד. כנה"ג בהגב"י או' קפ"א. לה"פ או' נ"ו. בל"י או' מ"ה. הל"פ בסעי' י"א. שפ"ד או' מ"ד. חו"ד או' ט"ל זכ"ל חי"ד או' מ' בסי' זה. חכ"א כלל ל"ב או' ז' ערוך השלחן או' ס"ו. מק"מ או' ס"ו. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' כ"א זב"צ או' קי"א.

סעיף קטן קמז

קמז) וה"ד אם שמוה בקדרה כלי ראשון והיס"ב אבל בכלי שני נהי דמפליט יש תקנה ע"י מליחה. שפ"ד שם. בי"צ שם. ועיין לקמן סי' ק"ה סעי' ב'.

סעיף קטן קמח

קמח) והא דכתבנו בסמוך דאם שמוה בקדרה שהיס"ב אסורה היינו דרותחין שבקדרה היד סולדת בהן ודלא כהמנ"י על התו"ח כלל ב' או' ה' שכתב דהיד סולדת קאי על החתיכה דז"א אלא אף אם החתיכה אין היס"ב מ"מ כיון שהקדרה יס"ב מבליע ומבשל. שפ"ד שם. זב"צ או' קי"ד.

סעיף קטן קמט

קמט) ועוד מ"ש דאם שמוה בקדרה שהיס"ב אסורה היינו אף שהוא בשר שור דמ"מ הדם נתבשל ונבלע. כריתי או' ל"א. בי"צ שם. ואפי' העלה את הבשר תיכף מן הרותחים צריך שיהיה בקדרה ס' נגד הבשר. ערוך השלחן או' ס"ו.

סעיף קטן קנ

קנ) שם. צריך שיהיה בתבשיל ס' כנגד אותו בשר וכו' דלא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה. ב"י בשם הרא"ש. לבוש. ט"ז ס"ק כ"ו. ש"ך ס"ק מ"ה. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן קנא

קנא) שם. צריך שיהיה בתבשיל ס' כנגד אותו בשר וכו' ואין חילוק בין הודח תחלה ללא הודח דלעולם צריך ס' כנגד כל החתיכה דלא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה. ב"ח. כנה"ג בהגה"ע או' כ"ט. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן קנב

קנב) שם. צריך שיהיה בתבשיל ס' וכו' ואם אין ס' בקדרה לבטל החתיכה הכל אסור החתיכה והתבשיל והקדרה. כנה"ג בהגב"י או' קפ"ה. שו"ג או' מ"ה. זכ"ל שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' קע"ז.

סעיף קטן קנג

קנג) שם. צריך שיהיה בתבשיל ס' כנגד אותו בשר וכו' משמע דהבשר אינו מצטרף לס' אלא בעינן ס' חוץ מהבשר וכ"מ מדברי הב"ח והכנה"ג שכתבנו לעיל או' קנ"א. וכ"כ הבל"י או' מ"ו וכתב ודלא כהפר"ח או' מ"ב שכתב שהבשר עצמו מצערף לבטל הדם המובלע. וכ"כ המש"ז או' כ"ט. ער"ה או' ך' זב"צ או' קי"ז. וכ"מ מדברי חכ"א כלל ל"ב או' ז' וערוך השלחן או' ס"ו.

סעיף קטן קנד

קנד) ואין חילוק בין בשר בהמה לבשר עוף ובין בשר לשומן ובין הודח הבשר או השומן תחלה או לא הודח דלא כיש מקילין בשומן. ערוך השלחן שם. וכ"כ פ"ת או' י"ט דשומן הרי הוא כבשר לענין זה ודלא כמי שהיקל בזה יעו"ש. זב"צ או' קי"ט. וכ"ה לקמן בש"ע

סי' ע"ה סעי' א' ובהגה לשם בסוף הסעי' דשומן דינו כבשר יעו"ש. ועיין עוד לקמן או' קפ"ח ומשם ואילך.

סעיף קטן קנה

קנה) **שם. צריך שיהיה בתבשיל ס' וכו'** ואם נתנו הבשר שלא נמלח במים רותחין ונתבשל אם ברור הדבר שהיו המים רותחין מאד ויש דוחק כגון שהוא ע"ש יש להקל. ברכ"י בשיו"ב סוף או' א' פ"ת או' י"ח. זב"צ או' קכ"א. בן א"ח פ' אחרי סוף או' כ"ג. ועיין לעיל או' צ"ב ולקמן או' שי"ט.

סעיף קטן קנו

קנו) **שם. צריך שיהיה בתבשיל ס' כנגד אותו בשר ואז מותר הכל.** דמה שיצא נתבטל בס' ומה שנשאר בו הוי דם האיברים שלא פירש. ב"י בשם הרא"ש. ט"ז ס"ק כ"ז.

סעיף קטן קנז

קנז) **שם. ואז מותר הכל,** ואם נפלה אח"כ אותה חתיכה שהיתה במקום שהיה ס' לקדרה אחרת בפחות מס' עיין מש"ז או' כ"ט שעמד על המחקר מהו הדין וכתב ונראה לאסור דאין ברור שלא נשאר דם בחתיכה ובקדרה הב' היא אוסרת יעו"ש אמנם החו"ד בביאור או' ט"ז ובחי' או' מ"א כתב דאינה אוסרת וכתב ונ"מ לדידן בהפ"מ ור"ל לדברי הש"ע מותר לגמרי אפי' בהפסד מועט ולדברי מור"ם בהפ"מ. וכ"ה דעת שואל ומשיב חמישאה ח"א סי' ס"ו להקל כדברי החו"ד יעו"ש אבל היא"פ על סעי' י"ב במוסגר הביא דברי המש"ז והחו"ד הנז' וכתב לדינא כדברי המש"ז דאף בהפ"מ אוסרת החתיכה בקדרה השנית בשאין בה ס' יעו"ש וכן בס' בית יהודה מהגאון מהר"י לנדא העלה להחמיר בזה ודלא כהחו"ד יעוש"ב. ובס' יד יהודה ה' מליחה בפי' הארוך או' מ"ה ובפי' הקצר או' ע"ד לחלק יצא דאם נתנוה בקדרה הב' לאחר שכבר נתבשלה בראשונה כל צרכה אמרינן דמסתמא יצא כל דמה ואינה אוסרת אח"כ אף בפחות מס' אבל אם לקחוה מהקדרה קודם שנתבשלה כל צרכה ונתנוה בקדרה אחרת בודאי צריך גם בקדרה הב' ס' כנגדה ואם לאו אסור כל מה שבקדרה יעו"ש והב"ד דר"ת או' קפ"ט.

סעיף קטן קנח

קנח) **שם. ואז מותר הכל.** וצריך ליזהר בעובדא כזו שלא יערה הרוטב קודם שלוקח החתיכה האסורה דאם עירו מתחלה הרוטב אף שהיה מתחלה בכל הקדרה ס' אוסר הקדרה כיון שנשאר החתיכה בהקדרה בלא ס' אך נראה דזה דוקא אם נשאר עם קצת רוטב אבל אם נשאר יבש בלי שום רוטב אין נאסר הקדרה דהוי איסור בלוע דאינו יוצא בלא רוטב. יד יהודה שם בפיה"א או' מ"ב ובפיה"ק או' ע"ה. דר"ת. וה"ד בעוד

שהקדרה חמה שהיס"ב אבל אחר שנתקררה אפי' אם יערה הרוטב מקודם לא איכפת דאינו מפליט ומבליע. ועיין לקמן סי' ק"ה סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קנט

קנט) חתיכת עור של בהמה שנפל לתבשיל אוסר עד ס' משום דם כדין חתיכת בשר שלא נמלח שנפל לתבשיל. לב"ש בחי' דיניה ליו"ד או' ל"ה. וכתב שם בביאור שהוא מסולת למנחה שבסוף התו"ח כלל ט"ו דין י"ג ומתב"ש סי' כ"ג או' ך' ודלא כהט"ז סי' כ"ג סק"ז יעו"ש. מיהו היא"פ בסי' ע"ז כתב דנהי דאיכא דם בעור מ"מ לאו מין בשר הוא כדאמרינן בכריתות דף כ"א גבי דם ביצים ודוקא עור העופות ואווזות דרכיך ונאכל כמו הבשר מין בשר חשיב ודם שבו אסור אבל דם עור של בהמה לאו מין בשר הוא ואינו אסור יעו"ש. זב"צ או' ק"ך. ומיהו כנגד דם שעליו אם לא רוחץ ודאי דבעינן ס' דזהו בא מן הגוף של בהמה.

סעיף קטן קס

קס) אם נשפך התבשיל וספק אם היה בו ס' יש לאסור. ביה"ל או' ט"ו. ער"ה או' כ"ג זב"צ או' קכ"ב.

סעיף קטן קסא

קסא) מיהו אם כשנתנו את הבשר בתבשיל היו המים רותחים ואח"כ נשפך התבשיל ואין יכולין לעמוד עליו אם יש בו ס' יש להתיר בשופי ואפי' בהפסד מועט ואע"ג דלעיל או' קנ"ה לא התרנו משום חליטה אלא דוקא בע"ש או בהפ"מ מ"מ הכא דיש בו עוד סניף אחר דשמא יש בו ס' מותר אפי' בהפסד מועט, זב"צ או' קכ"ג.

סעיף קטן קסב

קסב) תרנגולת שלימה וסגורה ושמוה בקדרה בלא מליחה התרנגולת אסורה אפי' אם יש ס' בקדרה כנגד כל התרנגולת משום דאיכא למיחש שפירש הדם מן הכבד ובני מעיים ונבלע בתרנגולת ואינו יוצא עוד ואסור ושאר כל התבשיל מותר אם יש בו ס' נגד כל התרנגולת. ב"י בשם המרדכי. תו"ח כלל ב' דין א' כנה"ג כהגב"י או' ק"ץ. מהריק"ש בהגהו' על הש"ש. פר"ח או' מ"ד. שו"ג מחו' או' ח' ער"ה או' כ"ט. זב"צ או' קכ"ה.

סעיף קטן קסג

קסג) מיהו אם הוציאו ממנה הכבד ובני מעיים דינה כבשר ואם יש ס' כנגדה מותרת גם התרנגולת. באר שבע דף ס"ז. ש"ך בנה"כ וכתב ודלא כהתו"ח שם וס' אפי' רברבי שאסרו בזה. וכ"כ מהריק"ש שם להתיר בזה. פר"ח שם, לה"פ או ס"א. שו"ג שם מש"ז

או' כ"ט. ער"ה שם. זב"צ או' קכ"ו. והיינו לפסק הש"ע אפי' בהפסד מועט ולדברי מור"ס ז"ל דוקא בהפ"מ או לכבוד שבת וכו' כמ"ש בהגה.

סעיף קטן קסד

קסד) **שם, ואז הכל מותר**. ר"ל אפי' החתיכה עצמה שנתבשלה בלא מליחה וכ"ה מנהג הספרדים אבל מנהג אשכנזים כדברי מור"ם ז"ל דאותה חתיכה אסורה אלא א"כ בהפ"מ או לכבוד שבת וכו' כמבואר בהגה. וכ"כ זב"צ או' קי"ח דכך הם נוהגים כפסק הש"ע דגם הבשר מותר בדאיכא ס' אף בהפסד מועט. ועיין לקמן או' קע"ב.

סעיף קטן קסה

קסה) **שם הגה. ויש אוסרים אותה חתיכה אפי' בדאיכא ס' וכו'** אין לפרש הטעם דחנ"נ דהא לא נאסר הבשר מעולם אלא עתה מחמת הבישול נאסר אלא הטעם משום דרוטב מבלבל טעם החתיכה וגורם שהדם שבתוכו פירש ממקום למקום. ש"ך ס"ק מ"ו. וכ"כ הפר"ח או' מ"ג. והט"ז ס"ק כ"ח כתב הטעם בשם או"ה לפי שנתבשלה החתיכה בדמה וחיישינן שמא נשאר הטעם במקומו ואסור ועוד דחשיב כאיסור הדבוק ויש לחוש שמא הגביה פעם א' חוץ לרוטב קודם שפולט כל דמה עכ"ד.

סעיף קטן קסו

קסו) **שם בהגה. ויש אוסרים אותה חתיכה וכו'** ודוקא במכיר אותה חתיכה אבל אם לא ניכר הכל שרי וכמ"ש הוא עצמו לקמן בסעי' י"ד, וכ"כ מהר"ש הלוי חי"ד סי' ע"ז. שו"ג או' מ"ו. והיינו ביש עכ"פ רוב בשאר החתיכות נגד אותה החתיכה אבל חד בחד אין להקל. דר"ת או' קצ"ד. והיינו באין הפ"מ אבל בהפ"מ או לכבוד שבת וכו' אפי' במכיר החתיכה מותרת וכמ"ש בהגה.

סעיף קטן קסז

קסז) **שם בהגה. ויש אוסרים אותה חתיכה וכו'** דוקא בבשר אבל בבני מעיים שאין מחזיקים בהם דם רק בשומן שעליו אם נתבשל כך בלא מליחה אם יש ס' נגד השומן גם החלחולת עצמה מותרת. ש"ך לקמן סי' ע"ה סק"ח. גליון מהרש"א דר"ת או' קצ"א.

סעיף קטן קסח

קסח) **שם בהגה. ויש אוסרים אותה חתיכה וכו'** דוקא בבישול אבל בכבוש מעל"ע אף דקי"ל דהוי כנתבשל מותרת אותה חתיכה לכ"ע כדלקמן סעי' ט"ו. גליון מהרש"א, דר"ת או קצ"ב.

סעיף קטן קסט

קסט) **שם בהגה. כגון לכבוד שבת וכו'** או במקום הפ"מ. תו"ח כלל ב' דין א' ש"ך ס"ק מ"ז. לה"פ או' ס"א. בל"י או' מ"ט. הל"פ בסעי' זה. שפ"ד או' מ"ז. חו"ד או' מ"ג. ערוך השלחן או' ס"ח. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' כ"ד. חכ"א כלל ל"ב או' ז'.

סעיף קטן קע

קע) **שם בהגה. ואם נמלחה חתיכה ולא נמלחה כראוי וכו'** היינו שלא שהתה שיעור מליחה תו"ח שם דין ב' ט"ז סק"ל. כנה"ג בהגב"י או' קע"ח. בל"י או' ן' הל"פ שם, חו"ד או' מ"ד. זכ"ל או' מ' על סי' זה. בי"צ שם או' כ"ו. ערוך השלחן או' ס"ט. זב"צ או' קכ"ז. ועיין לעיל או' צ"א.

סעיף קטן קעא

קעא) **שם בהגה. וכן בשר ששהה ג' ימים וכו'** כמ"ש לקמן סעי' י"ב.

סעיף קטן קעב

קעב) **שם בהגה. ואם נתבשל צריך ס' כנגדו.** והיינו להתיר מה שנתבשל עמו אבל החתיכה עצמה אסורה כדאיתא בתו"ח שם. ש"ך ס"ק מ"ח. ולדידן אף החתיכה מותרת ולדידהו החתיכה אסורה. פר"ח או' מ"ד. לה"פ או' ס"ב. בל"י או' נ"א. זכ"ל שם. זב"צ או' קכ"ח. ור"ל לדידן מנהג הספרדים החתיכה מותרת ולדידהו מנהג האשכנזים החתיכה אסורה וכמ"ש לעיל או' קס"ד.

סעיף קטן קעג

קעג) [**סעיף יב'**] **בשר ששהה ג' ימים מעל"ע בלא מליחה וכו' ואין לאכלו מבושל וכו'** ואפי' שיתנו במים פושרים כדי שיתעורר דמו לצאת לא מהני. תו"ח כלל ד' דין ד' בשם או"ה דלא כמהרא"י טרושין. וכ"כ רש"ל באו"ש על שע"ד שער ב' סי' ד' ופכ"ה סי' פ"ה. ש"ך ס"ק מ"ט. כנה"ג בהגב"י או' ר"ע וכתב וכ"ה מנהג העולם. פר"ח או' מ"ה. לה"פ או' ס"ג. בל"י או' נ"ג. שפ"ד או' מ"ט. שו"ג או' מ"ט. ברכ"י בשיו"ב או' ב' חכ"א כלל ל"ב או' ט' זב"צ או' קכ"ט.

סעיף קטן קעד

קעד) **שם. ואין לאכלו מבושל וכו'** ואף אם לא נתבשל לגמרי רק ששמוה בקדרה שמקצתה חם והיס"ב נאסר ושוב לא מהני אח"כ צלייה. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ד. ועיין לעיל או' קמ"ו.

סעיף קטן קעה

קעה) שם. ואין לאכלו מבושל אלא צלי. ולצלי מותר בלא מליחה אלא לכתחלה יש למלחו קצת כשאר צלי וכדלקמן סי' ע"ו סעי' ב' בהגה. אבל לא אמרינן כיון ששהה ג' ימים בלא מליחה ניבעי מליחה ממש אף לצלי. תו"ח כלל ד' דין א' ש"ך ס"ק נ' כנה"ג בהגב"י או' ר"ב. פר"ח או' מ"ו. מנ"י על התו"ח שם או' א' לה"פ או' ס"ד. בל"י או' נ"ד. הל"פ סעי' י"ב. שפ"ד או' נ' חו"ד או' מ"ו. חכ"א כלל ל"ב או' ט' זב"צ או' קל"א.

סעיף קטן קעו

קעו) ואף אם לא נקרו מגידי הדם שבו מותר לצלי. תו"ח שם. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. חו"ד שם. חכ"א שם. ולענין חלב לכתחלה יש לנקרו תוך ג' ימים ובדיעבד יש לנקרו אח"כ ושרי כמ"ש לעיל סי' ס"ד סעי' י"ח בהגה יעו"ש. וכ"כ הש"ך שם ושאר האחרונים.

סעיף קטן קעז

קעז) שם. ואחר שצלאו לא יבשלנו וכו' דשמא לא יצא כל דמו ע"י צלייה ויצא אח"כ ע"י בישול דהבישול פועל יותר מצלייה. ואם בישלו מותר שאנו תולין לומר שיצא הכל ומה שנשאר ולא יצא שוב לא יצא ג"כ ע"י בישול. ש"ך ס"ק נ"א. פר"ח או' מ"ז. חו"ד או' מ"ו.

סעיף קטן קעח

קעח) שם. ואחר שצלאו לא יבשלנו וכו' ובע"ש ודחיקא ליה שעתא שאינם מוצאים בשר אחר לקנות משום כבוד שבת יש לבשלם אחר צלייה ובלבד שתהיה חתיכה דא"א לאכלה צלויה. מהר"ש הלוי חי"ד סי' י"ט. ולי נראה דאפי' היא חתיכה שדרך לאכלה צלויה יש לסמוך על המתירים לבשלה אחר צלייה מפני כבוד שבת דבבישול יכול לעשות מטעמים רבים משא"כ בצלי. כנה"ג בהגב"י או' ר"א. שו"ג מחו' או' ט' ברכ"י בשיו"ב או' ג' זכ"ל חי"ד או' מ' בסי' זה. זב"צ או' קל"ב.

סעיף קטן קעט

קעט) וה"ה לצורך סעודת מצוה מותר לבשל אחר צלייה. ברכ"י שם בשם הרד"ק. וכן בהפ"מ יש להתיר בישול אחר צלייה אפי' לכתחלה אם נצלה כל צרכו יפה יפה. זר"א ח"ב סי' כ"ב. מיהו בתשו' מעיל צדקה סי' י"ב החמיר בזה וכתב שאף שמלחוהו כשיעור מליחה לקדרה וצלו אותו אח"כ אסור לבשלו אפי' במקום הפ"מ ושאין הפרש בין אחר הצלייה בין לאחר שנמלח ונצלה יעו"ש וכ"כ שבו"י ח"ב ססי' ס"ט שאין הפרש בזה. אמנם בס' זב"צ שם פסק כדברי הזר"א וכ"פ בן א"ח פ' קדושים או' יו"ד. אלא שכתב שם זב"צ וכ"ש אם אחר הצלייה יניח אותו במים רותחים דהוי חליטה דמותר בהפ"מ

דבלא"ה הרדב"ז סי' קל"ח מתיר בחליטה והגם דהער"ה גמגם עליו מ"מ הכא יעשה כן כדי לצאת ידי כל הדעות עכ"ל. ובלא"ה כיון דכמה פו' מתירים לכבוד שבת ולסעודת מצוה ובכ"מ ק"ל לכבוד שבת וסעודת מצוה והפ"מ הם שוים ה"ה לכאן אלא דמ"מ כל היכא דאפשר לתקן יתקן. ועיין לקמן או' קפ"א וקפ"ב.

סעיף קטן קפ

קפ) **ואפי'** שהה ד' או ה' ימים בלא הדחה ומליחה מותר לצלותה ולאכלה צלי ואם עבר ובשלה אחר הצלי מותר אפי' בהפסד מועט. כנה"ג בהגב"י או' ר"ג לדעת הש"ע.

סעיף קטן קפא

קפא) **שם. ואחר שצלאו לא יבשלנו וכו'** דוקא במים פושרין שמרככין אותו אבל במים רותחין מותר דאין דם האיברים פורש ומה שעל פני הבשר יצא ע"י צלייה. הרדב"ז סי' קל"ח. ואין נראה כן מדברי הש"ע סעי' י"ד דא"כ כשנתערבה באחרות אמאי בטלה הרי יש לה מתירין במים רותחין. ער"ה או' ל'. זב"צ או' קמ"א. וע"כ אין לסמוך ע"ז אלא רק אם יש עוד צדדין להקל יש לעשות זה לסניף וכמ"ש לעיל או' קע"ט.

סעיף קטן קפב

קפב) **וכתב** הט"ז סוף ס"ק ל"ב שמצא בקובץ ישן בשם מהר"ר עוזר שאם אחר ששהה ג' ימים מלחוהו כשיעור מליחה והדיחוהו וצלאוהו שוב מותר לבשל עכ"ל מיהו כבר כתבנו לעיל או' קפ"ט בשם שמש צדקה ושבו"י שאין הפרש בזה. וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל ד' או' ב' דאין חילוק בין מלחו תחלה או לא יעו"ש. וכ"כ המש"ז סוף או' ל"ב דמעשה בא לידו באחד ששהה ג"י בשר ולא רצה להתיר ע"י מליחה וצלייה לבשלו לכתחלה דלא כבל"י שהעתיק להתיר דהמעיין בטור ותו"ח יראה לאסור. וע"כ אין לסמוך ע"ז רק אם יש עוד צדדין להקל יש לעשות זה לסניף וא"כ מ"ש לעיל או' קפ"ט דלכבוד שבת וסעודת מצוה והפ"מ מותר לבשלו לכתחלה אחר צלייה מ"מ אם אפשר יש להדיחו ולמולחו תחלה כשאר בשר ואח"כ צולהו ואח"כ מבשלו.

סעיף קטן קפג

קפג) **אם** נמלח בשר זה ששהה ג' ימים בכלי שאינו מנוקב דינו כדין בשר דעלמא דאם שהה בכלי שיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להרתיח אסור אף בצלי. בית יהודה במנהגי ארגיל דף קט"ו ע"א בסעי' ג' מחב"ר או' כ"ז, וכ"כ הט"ז ס"ק ל"ב דכ"מ מרש"ל. כנה"ג בהגב"י או' רי"ו. פר"ח או' מ"ז. לה"פ או' ס"ה. שו"ג מחו' או' י"א. ערוך השלחן או' ע"ד. זב"צ או' קל"ד. ועיין לקמן סעי' י"ח מה שיש חילוקים בזה וה"ה לכאן.

סעיף קטן קפד

קפד) **בשר** ששהה ג"י בלא מליחה ואח"כ מלחו אותו בכלי מנוקב כשיעור מליחה ואח"כ הדיחוהו וחזרו ומלחוהו והניחוהו בכלי שאינו מנוקב ולא שהה בה שיעור כבישה ומצאו שם ציר ממ"נ מותר דאם לא יצא במליחה ראשונה שוב אינו יוצא בשנייה ואם יצא במליחה הראשונה יצא הכל. רש"ל פכ"ה סי' צ"ח. מיהו הש"ך בנה"כ כתב צ"ע על דברי רש"ל הנז' אבל הט"ז שם הסכים כדברי רש"ל וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' רט"ו. פר"ח שם. לה"פ שם. שו"ג שם. וכתב שם הט"ז והיינו להתירו לצלי וכ"כ כנה"ג שם בשם דמש"א דכוונת רש"ל להתירו לצלי.

סעיף קטן קפה

קפה) **ומיהו** אם שהה בכלי שאינו מנוקב כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להרתיח כבוש בציר ליכא ממ"נ דכבוש פועל יותר ממליחה, משז"ז או' ל"ב. ור"ל דאז אסור גם לצלי דהא רש"ל לא התיר אלא בשלא שהה שיעור כבישה כנז' באו' הקודם אבל בשהה שיעור כבישה מודה דליכא ממ"נ דכבוש פועל יותר ממליחה.

סעיף קטן קפו

קפו) **ואם** מלח אותו בשר ששהה ג"י בלא מליחה עם שאר בשר שנמלח להוציא דמו אסור זה הבשר ששהה ג"י דשמא בולע מהדם שיוצא משאר בשר ודלא כמורה א' שהתיר בזה מטעם כבולעו כך פולטו. ט"ז שם. אבל הש"ך בנה"כ הסכים כאותו מורה דגם הבשר ששהה ג"י שרי (היינו בצלייה) דכיון דעכ"פ יוצא ממנו קצת דם אמרינן לגבי דם שבלע כבולעו כך פולטו יעו"ש. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' רי"ג מנ"י על התו"ח כלל ד' או' ט' חי' הגרשוני על סעי' זה. כריתי או' ל"ו. ער"ה או' ל"ב. חו"ד או' מ"ו. חכ"א כלל ל"ב או' י"ב. חי' בית מאיר. ערוך השלחן או' ע"ד. בי"צ ח"ד בתה"ב או' א' דע"ק או' כ"ד. מק"מ או' ע"ה. זב"צ או' קל"ו.

סעיף קטן קפז

קפז) **ואם** מלח הבשר ששהה ג"י עם שאר בשר שכבר נמלח והודח בכלי שאינו מנוקב אסור גם שאר הבשר דשמא יצא הדם שנתקשה ע"י מליחה ואוסר שאר הבשר כיון שמונח בכלי שאינו מנוקב. ט"ז שם. לה"פ או' ס"ה. בל"י או' נ"ה. חו"ד שם. מיהו המנ"י על התו"ח כלל ד' או' ח' כתב להקשות על דברי הט"ז הנז' דאמאי הצריך כלי שאינו מנוקב דאי כדעת הסוברים (ולקמן סי' ע' סעי' ו') דאחר הדחה נסתמו נקבי הפליטה (ר"ל ואינו פולט ע"י מליחה שנית) א"כ אפי' בכלי מנוקב נאסר כיון דליכא למימר אגב דפלט ציר יפלוט דם ואי כדעת הסוברים דאף אחר הדחה לא נסתמו נקבי פליטה (ופולט

ע"י מליחה שנית) א"כ אף בכלי שאינו מנוקב אינו נאסר דאגב דיפלוט ציר יפלוט דם שעליו והניח בצ"ע. והב"ד המש"ז או' ל"ב וכתב עכ"פ. בהפ"מ שרי ע"י מליחה שנית דאיידי דיפלוט ציר יפלוט דם שבלע כמבואר לקמן סי' ע' סעי' ו' בין שמלח אותם בכלי מנוקב בין שאינו מנוקב. והב"ד בי"צ ח"ד בתה"ב או' ד' וכתב ומיירי שאין שם ציר בכלי דאל"כ בלא"ה אסור עכ"ל ומיהו אותו בשר ששהה ג"י בלי מליחה אסור אף לצלי אם מלחם בכלי שאינו מנוקב כמ"ש לעיל או' קפ"ג יעו"ש.

סעיף קטן קפח

קפח) **שומן** של בשר או שומן של אווז ששהה ג' ימים בלי מליחה נאסר ודינו כמו בשר דגם בשומן מחזיקין בו דם כמ"ש לקמן סי' ע"ה סעי' א' ואין לחלק בין שומן לשומן ודלא כשבו"י ח"א סי' נ"ח שכתב לחלק בין שומן אווז לשאר שומן ולהתיר בשומן אווז לבשל אחר המליחה. בל"י או' נ"ב. שפ"ד או' נ"א. מחב"ר סוף או' ל"ב וכתב דיש לאסור אף בהפ"מ וכ"כ הלב"ש בחי' דינים ליו"ד או' ל"א. וכן הנוב"י סי' כ"ד כתב מרורות על זה ההיתר של שבו"י והב"ד הלב"ש שם בביאור והיא"פ בסעי' זה והמחבר שם ופ"ת או' כ"א.

סעיף קטן קפט

קפט) **ואין** היתר לשומן זה אלא לצלי וכשצולהו אסור ליתן כלי תחתיו לקבל השמנונית אפי' אחר שנצלה כ"כ עד שהוא ראוי לאכילה ובדיעבד אם נתן כלי תחתיו כשנצלה עד שהוא ראוי לאכילה שרי. גבעת שאול סי' ב' לב"ש שם. יא"פ בסעי' זה.

סעיף קטן קצ

קצ) **מיהו** יש להתיר השומן ששהה ג"י דבתחלה ימלחנו מליחה שלימה ואח"כ יבשל השומן במים שיש בהם ס' כנגד השומן והמים ישפוך אותם שאסור להשתמש בהם לצורך אכילה אלא ילכו לאיבוד והשומן מותר ומותר לעשות כן לכתחלה ולא הוי מבטל איסור לכתחלה דזה דומה להגעלה דשריא מהאי טעמא שאין כוונתו רק להפליט האיסור ולא לבטלה כמ"ש הט"ז באו"ח סי' תנ"ב סק"ה והפר"ח שם או' א' משם הר"ן דלא אמרינן אין מבטלין איסור אלא במתכוין לערב איסור בהיתר כדי ליהנות ממנו אבל במתכוין להכשיר דאינו נהנה מן האיסור שרי יעו"ש. חו"ד או' מ"ו. יא"פ על זה הסעי'. פ"ת שם. זב"צ או' ק"מ. בן א"ח פ' קדושים או' י"ג.

סעיף קטן קצא

קצא) **ולפי** טעם זה גם בבשר ששהה ג"י בלא מניחה יכול להתירו בזה האופן אפי' לכתחלה שיבשל אותו במים שיש בהם ס' כנגדו וישפוך המים ויאכל הבשר. זב"צ שם.

סעיף קטן קצב

קצב) **אבל** לערבו בשומן אחר עד ס' נראה דאסור. חו"ד שם. פ"ת שם. מיהו דעת הגרע"א בתשו' סי' ל"ח להקל בהפ"מ שאחר הדחה ומליחה כדינו יערבנו בששים בשומן שכבר הודח והומלח כדינו. פ"ת שם.

סעיף קטן קצג

קצג) **עוף** השוהה למות אחר שחיטה כמה שעות ונשתהה ג"י בלא מליחה משעת שחיטה אבל משעה שמת ויצאה נפשו ליכא ג"י עוף זה מותר בבישול דמנינן ג"י משעה שתצא נפשו דאז מתייבש דמו בתוכו דכל שעודנו חי האיברים פועלים פעולתם ודמו עודנו ברתיחתו ופועל פעולתו ואינו מתייבש ואפי' הכבד ובני מעיים שלו יש להתיר ולא חשבינן להו כמאן דמנחא בדיקולא. ברית אברהם חי"ד סי' כ"ט. פ"ת או' כ"ב. זב"צ או' קמ"ב.

סעיף קטן קצד

קצד) **ואם** נשרה במים וכשלקחוהו מהמים היה לח כמו ב' או ג' שעות עד שהיו המים נוטפים ונשתהה ג"י מאיזה זמן מנינן אם משעה שלקחו מהמים או מעת שכלה כל לחלוחית המים ונראה להקל. פ"ת שם. זב"צ או' קנ"ג.

סעיף קטן קצה

קצה) **שם הגה. ואין להשהות בשר ג"י בלא מליחה וכו'** ואעפ"י שרוצה למכרו בצלי. לבוש.

סעיף קטן קצו

קצו) **שם הגה. ואין להשהות בשר ג"י בלא מליחה וכו'** וכבד וכחל מותר להשהות דודאי יצלנו אע"ג דהכבד מבשלים אחר צלייה וניחוש שמא יבשלנו אחר הצלייה כל מידי דבדיעבד מותר לא חיישינן שמא ישכח. חמודי דניאל ה' מליחה או' ל"ד. פ"ת או' כ"ו. זב"צ או' קמ"ד.

סעיף קטן קצז

קצז) **ואף** דכבד מותר לבשלו אחר צלייה מ"מ אי שהה ג"י בלי הדחה אז ג"כ נתקשה דמו בתוכו ואסור לבשלו לכתחלה אחר צלייה ובדיעבד מותר. מנ"י על התו"ח כלל ד' או' ג' זב"צ או' קמ"ה. ועיין לקמן סי' ע"ג או' כ"ז.

סעיף קטן קצח

קצח) **שם הגה. ואין להשהות בשר ג"י בלא מליחה וכו'** ואם שהה ג"י בשוגג מחוייב לאכול תכף דחיישינן דילמא מישתלי ומבשל ליה. שו"ת שמש צדקה סי' ט"ל. זב"צ

או' קמ"ג וכתב ודלא כהגה לבן המחבר סולת למנחה שבסוף תו"ח תו"ח כלל ד' דין ח' שמתיר כי האוסרים הם רבים יעו"ש. מיהו אם יש הפסד בזה כגון שצריך הבשר לשבת מותר להשהות. חמודי דניאל שם או' ח'.

סעיף קטן קצט

קצט) **בשר** ששהה ג"י בלי מליחה אין לחותכו דק דק ולערב בו מלח או שומן שומן שלא נמלח ולמלאות ממנו מעי הבהמה שלא נמלח כמעשה הכרכשות ומשהה אותם זמן רב ולאוכלן צלויות על יד על יד דחיישינן דילמא משתלי ומבשל להו. ועוד דאסר לקמן בהגה סי' ע"ז לעשות לכתחלה מולייתא רק אם נמלחו שניהם יעו"ש. שו"ת שמש צדקה סי' ט"ל וכן הסכים מהרי"ב ומהרי"א הובא בתשו' הנז' מחב"ר או' כ"ט ואו' ל"א ודלא כהרב מכתם לדוד יו"ד סי' י"ג הביאו המחבר שם או' כ"ט שמתיר. יא"פ בסעי' זה. זב"צ או' קמ"ו. מיהו אם עשה כן בדיעבד מותר לאוכלן תכף ומיד צלויות ע"ג גחלים כמ"ש המכתם לדוד שם. זב"צ שם.

סעיף קטן ר

ר) **גם** מה שהתיר המכתם לדוד שם לגלגלם בנייר שרוי ולעומנם כך על הגחלים הוא ע"פ הוראת הט"ז לעיל סי' ס"ה אך כבר כתבנו שם דהגאון מהר"ר עוזר אסר ופליג על הט"ז. מחב"ר או' כ"ט. יא"פ שם. זב"צ שם. ועיין בדברינו לעיל סי' ס"ה או' ד' שהבאנו כמה פו' דפליגי על הט"ז ואסרי יעו"ש.

סעיף קטן רא

רא) **בשר** ששהה ג"י בלי מליחה אם חתכוהו דק דק ומלחוהו יותר מן הראוי ושראוהו והיו המים בשרייה אדומים כבשר דעלמא הנשרה ואח"כ חזרו ומלחוהו והדיחוהו ואחר מליחה והדחה אחרונה אזיל סומקא ואתי חוורא ונעשו המים לבנים אפ"ה אסור בבישול. שו"ת שמש צדקה סי' ל"ז. מחב"ר או' ל"א. יא"פ שם. זב"צ או' קמ"ז.

סעיף קטן רב

רב) **וכן** אין להתיר למלחו אחר הצלייה ולכבוש אותו ימים רבים בכלי שאינו מנוקב דכבוש כמבושל ולכן אין לשהותו ימים רבים כגון ע"י עישון דחיישינן דילמא אשתלי ובשיל ליה. שמש צדקה שם. מחב"ר שם יא"פ שם.

סעיף קטן רג

רג) [**סעיף יג**] **ואם שרו אותו במים תוך ג"י יכול להשהותו עוד וכו'** דעת הרב בתו"ח כלל ד' דין ג' דלכתחלה אין לשרות אותו תוך ג"י כדי להשהותו עוד ג"י אחרים אך בדיעבד שכבר שהה אותו ג"י מותר לבשלו אפי' לא שראו רק מעט תוך הג"י אם היה

מנוקר מגידי הדם וכן בשעת הדחק או במקום הפ"מ יכול לשרותו אפי' לכתחלה ולהשהותו עוד ג"י יעו"ש וכאן השמיט הרב כל זה (ר"ל שלא הגיה על הש"ע) לפי שכתב שם שיש מקומות רבים נוהגים היתר אפי' לכתחלה והניח להם מנהגם לכן סתם כאן הדברים להיות נהרא נהרא ופשטיה ובאמת אין להחמיר בדינים אלו כיון שלא מצינו חומרא דבשר ששהה ג"י בלא מליחה בש"ס ומ"מ לכתחלה יש לשרותו היטב כשרוצה להשהותו עוד ג"י וכדאיתא באגור ותו"ח שם. ש"ך ס"ק נ"ג. מנ"י על התו"ח כלל ד' או' ד' וכ"כ הבל"י או' נ"ז דאנן נוהגין אפי' לכתחלה לשרותו תוך ג"י. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י סוף או' ר"ד דבמקומות הללו אעפ"י שהבשר מצוי בשפע נוהגין כן אפי' לכתחלה ואין פוצה פה ומצפצף עכ"ד.

סעיף קטן רד

רד) שם. ואם שרו אותו במים תוך ג"י וכו' ודוקא שרו אותו קצת שעה אבל אין די בהעברת מים עליו כמו שרגילים לעשות בבית המטבחיים ואם ניקרו הבשר תוך ג"י סומכים אז בדיעבד על מה ששפכו עליו בהעברה בעלמא מאחר שאין שם דם אלא מה שמובלע בבשר. ט"ז ס"ק ל"ג בשם או"ה. בל"י או' נ"ז. מיהו בתשו' מ"ב סי' ק"ך מתיר בהעברה אף שלא ניקרו מגידי הדם. שפ"ד או' נ"ג. חו"ד או' מ"ז. ועיין לקמן או' ר"ח.

סעיף קטן רה

רה) ומ"מ צריך אח"כ הדחה אחרת קודם המליחה לקדרה ואפי' בדיעבד אסור. ט"ז שם בשם או"ה, בל"י שם. מש"ז או' ל"ג. בי"צ ח"ד בעמ"ז או' ט' ועיין לעיל סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן רו

רו) ואם היה הבשר מלא קרח ושראוהו תוך ג"י יש לאסור אף דיעבד כי ידוע שהשרייה תוך ג"י הוא לרכך ודאי לא להעביר הדם שעל פני הבשר ובזמן שהוא נקרש כאבן קשה הוא ואין מועיל השרייה כלום. שפ"ד שם. חו"ד שם. מחב"ר או' ל"ו. פ"ת סוף או' כ"ח. זב"צ או' קנ"ד.

סעיף קטן רז

רז) וכן אם שראו במי פירות אפשר להחמיר. שפ"ד שם. זב"צ או' קנ"ו.

סעיף קטן רח

רח) לא ידיחו צלע א' שלם אלא ינתחו אותה לנתחים רבים וכמו שעשו הכהנים בתמיד של יום ולא כאלו הקצבים המקילין ומדיחים שלימה ולא מנתחין אותה לנתחים וגם בהדחה בעלמא ולא שירחצנה היטב ועתידין ליתן את הדין. דמש"א דף ש"ץ ע"א.

והמנהג להדיח צלע שלימה וגם מדיחין הדחה בעלמא ולית דימחה בידייהו. כנה"ג בהגב"י או' ר"ו. שו"ג או' נ"ג. וכ"כ סולת למנחה שבסוף התו"ח כלל ד' דין ג' כבר נהגו אפי' לכתחלה הדחה בעלמא. ער"ה או' ל"ג. ופשוט דהיינו שצריך להדיח אותה מבית ומחוץ ולרכך אותה מעט בידיו ולא בשפיכה בעלמא.

סעיף קטן רט

רט) שם. יכול להשהותו עוד ג"י אחרים פחות חצי שעה. לאו דוקא אלא פחות מעט. ש"ך ס"ק נ"ד. כנה"ג בהגב"י או' ר"ח. שו"ג או' נ"ה וכתב דכ"ה דעת הש"ע דאפי' ג"י פחות רגע א' מהני ליה מליחה ולא כתב חצי שעה אלא משום דלאו כל אדם בקי ברגעים וכתב וכן עיקר.

סעיף קטן רי

רי) שם. יכול להשהותו עוד ג"י אחרים וכו' ולאו דוקא ב"פ ג"י אלא אפי' ג' או' ד' פעמים ויותר יכול להשהותו ע"י שרייה כל ג"י פחות מעט. שו"ת דבר שמואל סי' ש' כנה"ג שם. שו"ג או' נ"ד וכתב שהוא פשוט. מחב"ר או' ט"ל. מיהו הברכ"י בשיו"ב או' ד' כתב שראה בהגהות גור אריה שאין להשהותו ג"י בשרייה שנית וכן בעיר מנטובה המנהג לאסור לכתחלה ולהתיר דיעבד עכ"ל מיהו במקום שנהגו להתיר אין לערער עליהם דיש להם רב מהר"ש ז"ל סי' ש' ודעמיה המתירים בפשיטות. עיקרי הד"ט סי' ז' סוף או' ח' זכ"ל ח"ג או' קל"ה. זב"צ או' קנ"א.

סעיף קטן ריא

ריא) שמעתי שמעשה בא לפני מהר"ש מפראג באווזים שהודחו תוך ג"י בעודם שלמים עם העור רק שנשחטו והורה להפשיט העור של אווז ולבשלה והשאר יצלה כדין בשר ששהה ג"י בלא מליחה והדחה ע"כ. וקצת רבותי מקילין בזה כיון שהוא חומרת הגאונים ועור של עוף אית ביה ניקבי ניקבי כדאיתא בשבת ק"ח ע"א ותועיל הדחתו לבשר. מנ"י על התו"ח כלל ד' או' ה' וכ"כ. בסולת למנחה שבסוף התו"ח כלל ד' דין ג' וכן הסכים הנוב"י מה"ת חא"ח ססי' כ"ז. פ"ת או' כ"ח. זב"צ או' קנ"ב. מיהו איברים הפנימים כגון כבד ובני מעיים צריכים צלי. נוב"י שם. פ"ת שם. זב"צ שם.

סעיף קטן ריב

ריב) פעם א' אירע שהטבח לקח ממטבחיים בשר קרוש לביתו ונפשר שם ועברו זמן ג"י בלא שרייה אך מה שנפשר היה תוך ג"י והורה המורה שמותר לבשל דאחר ההפשר מהקרישה והקרח הוא מלוחלח במים של ההפשר והו"ל בהדיח דרך העברה דמותר בדיעבד והסכמתי על ידו אם כה יאמר הטבח שהיה משקה טופח על פניו והיה ג"כ

הפ"מ. ומ"מ יש להזהיר להטבח שישרה אותו כשיעור חצי שעה במים קודם שימכרנו כדי שיתרכך היטב לפי שלפעמים הקונה יש לו שעה דחוקה לבשל ושורה דרך עראי והעברה וכיון שזה כבר עברו עליו ג"י אעפ"י שנסמוך על מי ההפשר מ"מ טוב לכתחלה לרככו עתה בשרייה היטב. יא"פ על סעי' זה. זב"צ או' קנ"ו.

סעיף קטן ריג

ריג) בשר שהושם בקרח כדי שיתקיים ימים רבים והיינו שהושמה בתוך הקרח והיא מכוסה בקרח בין למעלה בין למטה ועמד שם ג"י מעל"ע אין לאכלו מבושל כ"א צלי דממ"נ יש לאסור אותו דאי לא דיינינן הקרח כמים ועמד שם ג"י הרי הוא בכלל דין הבשר שנתייבש דמו בתוכו ואי דיינינן הקרח כמים ושהה בו מעל"ע הוי בכלל דין הכבוש (לקמן סעי' ט"ו) והסברא נוטה לצד זה ולפיכך אין להקל. דבר שמואל בתשו' סי' שע"ג יעו"ש.

סעיף קטן ריד

ריד) וכן בשר ששרוהו במים ולפי שהיה קרירות גדול נקרש הבשר עם המים ונעשה קרח אם שהה כך ג"י בתוך הקרח פשוט דיש לאסור לבשל מכח ממ"נ דאם חשבינן הקרח כמים ממש א"כ הוה כבשר שנשרה במים מעל"ע קודם מליחה שמבליע דם ואי לא הוה כמים א"כ הוי כבשר ששהה ג"י בלא הדחה ומליחה שנתקשה הדם בתוכו. אבל מטעם כבישה ודאי דאין לאסור דלא שייך כבישה אלא בדבר לח משא"כ בקרח שהוא יבש. מנ"י בתשו' שבסוף תו"ח סי' י"ד יעו"ש. והבל"י או' יו"ד השיגו דנעלם ממנו מ"ש הא"ז באו"ח סי' ש"ך או' ז' בשר שנכבש במים שנגלד מעל"ע דהוי כבוש. והשפ"ד או' ס' עמד על זה והביא דברי הא"ז וגם דברי הא"ר לשם או' י"ב דמשמע דלא ברירא ליה ומסיק דגם אם נכבש בקרח מעל"ע יש להחמיר ואין להתירו כ"א לצלי יעו"ש והב"ד המחב"ר או' ל"ה. נמצא דאם שהה ג"י בתוך הקרח לכ"ע אין להתיר בבישול ממ"נ כ"א לצלי ובשהה מעל"ע בקרח או פחות מג"י אין להתיר בבישול כ"א לצלי הוא מצד חומרא משום דלא ברירא מילתא וע"כ נראה דבכה"ג שהוא חומרא משום דלא ברירא מילתא יכול לבשלו אחר צלייה אפי' לכתחלה. וכ"ז הוא אם נכסה בקרח מלמעלה ומלמטה כמ"ש באו' הקודם ובאו' זה אבל אם הניחו אצל הקרח או על הקרח וגלוי משאר צדדין כדי שיקח קרירות ולא יסריח לכ"ע לא הוי כבוש ואין לאסור בבישול כ"א בשהה ג"י בלא הדחה כשאר בשר.

סעיף קטן רטו

רטו) בשר שחל יום ג' שלו להיות בשבת אסור להדיחו כדי שלא יאסר לבישול דכיון שאינו רוצה לאכלו בו ביום אסור להדיחו ואפי' ע"י עכו"ם אין להקל כיון דליכא פסידא דאפשר לאכלו צלי. מ"א באו"ח סי' שכ"א סק"ז. אמנם הא"ר באו"ח סי' ש"ח או' ע' כתב בשם זקנו הגאון להתיר ע"י עכו"ם והוא ז"ל כתב להתיר אף ע"י ישראל כשא"א ע"י עכו"ם יעו"ש. וכ"כ הנוב"י מה"ת חא"ח סי' כ"ז. פ"ת או' כ"ט. וכ"ה דעת האחרונים להתיר ע"י עכו"ם. שבו"י ח"ג חא"ח סי' כ"ב. א"א באו"ח סי' שכ"א או' ז' נה"ש שם או' ד' מאמ"ר שם או' ד'. ח"א כלל ל"ב או' יו"ד. זב"צ או' קנ"ז.

סעיף קטן רטז

רטז) וכתב שם הנוב"י דאם בלא"ה צריך ליטול ידיו פשיטא דיכול להערים וליטול על הבשר פ"ת שם. וכ"כ בתשו' עדות ביעקב סי' א' דף ב' ע"ב ד"ה כתבת עוד וכו' פחד יצחק ערך בשר ששהה. עיקרי הד"ט סי' ז' או' ט' גם יכול לטלטלו כלאחר יד ולשומו ממקום הגשמים או לדחפו ברגלים או בדרך אחר ע"י שינוי תוך כלי של מים. פחד יצחק שם. עיקרי הד"ט שם זב"צ או' קנ"ח. מיהו בשר שנמלח בע"ש ונשכח במלחו ונזכר בשבת אסור להדיחו אפי' ע"י עכו"ם דהו"ל כדיעבד ומותר למו"ש. לה"פ סי' ע' או' י"ז. בל"י שם או' ח"י. ועיין לקמן סי' ע' סעי' ה'.

סעיף קטן ריז

ריז) ובקצב חנווני המוכר לאחרים שנשאר לו בשר הרבה ואם ישהה ג"י בלא מליאה צריך לזלזל במכירתו כיון שהקונה אינו יכול לאכול מבושל כרצונו כ"א צלי זהו פסידא גמורא יחשב וגם המ"א מורה דיכול להדיחו ע"י עכו"ם כיון דאיכא פסידא. שבו"י שם. זב"צ או' קנ"ט.

סעיף קטן ריח

ריח) והרוצה להחמיר לעצמו עכ"פ יש להתיר ע"י שבות דשבות דהיינו שיאמר לגוי שיצוה לגוי אחר להדיחו. שבו"י שם. זב"צ או' ק"ס.

סעיף קטן ריט

ריט) ואם חל יום ג' ביו"ט מותר להדיח משום שהוא ראוי לבשל בו ביום ולית ביה משום תיקון. נוב"י מה"ת חא"ח סי' צ"ב. פ"ת שם. וכ"כ הפר"ח באו"ח ססי' ת"ק להתיר אלא שכתב ע"י שיאכלו הקצבים חתיכה ממנה קודם אכילה ומילוי המים יעשה מעיו"ט ובדיעבד יש להתיר אף המילוי ביו"ט ואף שיאכל החתיכה אחר האכילה וטוב שיאכל ממנה כזית ואם אפשר יניח השרייה ביו"ט ב' יעו"ש.

סעיף קטן רכ

רך) ואם חל יו"ט ביום ה"ו ואם ישרה הבשר וימלח קודם יו"ט אזי לא ימצא קונים לבשר זה אחר יו"ט אז ישרה קודם יו"ט בבה"ש של יו"ט לערך שעה או יותר אחר יציאת הכוכבים ואז יקח הבשר מן המים ובמו"ש לערך חצי שעה קודם זמן שהיה שרוי בתחלת הלילה ביו"ט ראשון אז תיכף ישרה כדינו וימלח. בל"י או' נ"ח. שפ"ד או' נ"ג. זב"צ או' קס"ב. וכבר כתבנו כ"ז ג"כ באו"ח סי' ש"ח סעי' ל"א יעו"ש.

סעיף קטן רכא

רכא) שם הגה. בשר שנמלח וספק אם נמלח תוך ג' מותר. דספקא דרבנן להקל וכ"ש כה"ג שהיא חומרת הגאונים. ביאור הגר"א או' נ"ג.

סעיף קטן רכב

רכב) שם בהגה. וספק אם נמלח תוך ג' מותר. וכ"ש אם יש ספק בשחיטת בהמה אם נשחט תוך ג' דרך משל ביום א' או ביום ב' דמותר דאמרינן אוקי בהמה בחזקתה והשתה הוא דנשחטה. כריתי או' ל"ח. חכ"א כלל ל"ב או' י"א. זב"צ או' קס"ד.

סעיף קטן רכג

רכג) שם בהגה. וספק אם נמלח תוך ג' מותר. ואע"ג דלא בשלו עדיין מותר לבשלו לכתחלה מטעם דספק דרבנן לקולא ואע"ג דיכול לצלות ובדבר דיש לו מתירין לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא מ"מ זה לא מקרי דבר שיש לו מתירין כיון שהוא רק חומרות הגאונים, מנ"י על התו"ח כלל ד' או' ז' ועיין לקמן או' רכ"ו.

סעיף קטן רכד

רכד) שם בהגה. וספק אם נמלח תוך ג' מותר. וכ"ש שא"צ להכשיר הכלי שנתבשל בו בשר שהוא ספק אם שהה ג"י. עה"ג סי' ט"ו. ער"ה או' ל"ד. זב"צ או' קס"ה.

סעיף קטן רכה

רכה) [**סעיף יד**'] **בשר ששהה ג"י בלא מליחה ונתערבה אותה חתיכה בחתיכות אחרות וכו'** פי' שנתערבה בחתיכות אחרות שלא שהו עדיין ג"י ולא נמלחו עדיין מותר לבשל כולן כשימלח כולן. א"נ מיירי שכבר נמלחו כולן ואחת נמלחה אחר ששהה ג"י והאחרות נמלחו תוך ג"י דמותר לבשל כולן בלא מליחה. ש"ך ס"ק נ"ה. לה"פ או' ע' בל"י או' ס' הל"פ בסעי' י"ד. שפ"ד או' נ"ה. חו"ד או' מ"ח. חכ"א שם או' יו"ד. בי"צ ח"ד או' ה' זב"צ או' קס"ו. ומ"ש הש"ך בפי' הראשון מותר לבשל כולן כשימלח כולן היינו שימלח כל א' וא' בפני עצמה. כנה"ג בהגב"י או' רי"ח. בל"י שם. שפ"ד שם. זכ"ל על זה הסעי' זב"צ שם.

סעיף קטן רכו

רכו) **שם. בטלה ברוב וכו'** ואין בזה לא משום חתיכה הראויה להתכבד ולא משום דבר שיש לו מתירין ואע"ג דיש חולקין וס"ל דבכה"ג מקרי דבר שיש לו מתירין מאחר דשרי בצלי מ"מ נראה דדבר זה שהוא רק חומרות הגאונים יש לסמוך אמתירין. תו"ח כלל ד' דין ח'.

סעיף קטן רכז

רכז) **שם. ומותר לבשל כולם.** ודוקא כל א' ואי בפני עצמה או אפי' כולן בקדרה א' כשירבה עליו היתר עד ס' הא לא"ה לא וכדלקמן סי' ק"ט סעי' ב' יעו"ש. ש"ך ס"ק נ"ח. פר"ח או' מ"ט. לה"פ או' ע"ג. בל"י או' ס"ב. הל"פ בסעי' י"ד. כריתי או' מ' שו"ג או' נ"ז. שפ"ד או' נ"ח. חו"ד שם. חכ"א שם. בי"צ שם. זב"צ או' קס"ז.

סעיף קטן רכח

רכח) **שם. ומותר לבשל כולם.** ומשמע דח"צ להשליך א' או ליתן לעכו"ם ואע"ג דבסי' הנז' (סי' ק"ט סעי' א' כתב הרב בהגה דיש מחמירין להשליך א' או ליתן לעכו"ם מ"מ סתם הכא כדברי המחבר דכבר כתב שם דאינו אלא חומרא בעלמא וכאן כיון שבשר ששהה ג"י בלא מליחה אינו אלא חומרת הגאונים אין להחמיר. ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם. הל"פ שם. שפ"ד שם. חכ"א. בי"צ שם בעמ"ז או' כ"א.

סעיף קטן רכט

רכט) **שם. ואפי' היתה ראויה להתכבד.** מחמת דאין האיסור מחמת עצמה אלא מחמת דם הבלוע והדם אין ראוי להתכבד וכדלקמן סי' ק"א סעי' ב' ט"ז ס"ק ל"ה ש"ך ס"ק נ"ט. ביאור הגר"א או' נ"ה.

סעיף קטן רל

רל) **שם. ואפי' היתה ראויה להתכבד.** ומהכא משמע דדעת המחבר דחתיכה חיה מקריא ראויה להתכבד ודלא כמו שסתם לקמן בסי' ק"א סעי' ג' פר"ח או' מ"ח. וכ"ה דעת האחרונים וכמ"ש לקמן בסי' ק"א או' כ"ז יעו"ש.

סעיף קטן רלא

רלא) **חתיכה** שלא נמלחה שנתערבה עם שתי חתיכות שנמלחו מותרים וא"צ למלוח את כולם מספק ולא הוי דבר שיש לו מתירין כיון שצריך הוצאה למולחו. רש"ל פכ"ה סי' פ"ו. ט"ז ס"ק ל"ה ער"ה או' ל"ו. מיהו הפר"ח או' מ"ח כתב דבהא לא ק"ל כוותייהו אלא צריך לחזור ולמולחו. לה"פ או' ע"ד. והבל"י או' ס"ג כתב בודאי לכתחלה צריך לחזור ולמולחו (והיינו שימלח כל א' בפ"ע כמש"ל לעיל או' רכ"ה) אבל אם אין לו מלח

או שהוא סמוך לשבת ואין לו פנאי למלוח עוד פעם שנית יש להתיר אפי' לכתחלה וכ"כ מש"ז או' ל"ה זב"צ או' קס"ח. וה"ד אם יבשל כל א' וא' בפני עצמה או אפי' כולם בקדרה א' כשירבה עליו היתר עד ס' וכמ"ש לעיל או' רכ"ז.

סעיף קטן רלב

רלב) שם הגה, וכן הדין בנתבשל בלא מליחה וכו' עיין ש"ך ס"ק נ"ז מה שהקשה על דברי הרב הנז' ומה שתירץ בנו של הש"ך בנה"כ ופר"ח או' מ"ח ופליתי או' י"ד וצבי לצדיק יעו"ש. ומ"מ אם רוצה לחזור לבשלם יחד צריך שירבה עליו היתר עד ס' וכמ"ש באו' הקודם וכ"כ הפליתי שם.

סעיף קטן רלג

רלג) [סעיף טו'] בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים וכו' י"א דדוקא מלוכלך בדמים אבל אם אינו מלוכלך בדמים אפי' נכבש במים מעל"ע יוצא ע"י מליחה כמ"ש הש"ך ס"ק ס' וי"א דלא דוקא מלוכלך אלא ר"ל שעדיין לא נמלח ולא פלט דמו וכ"כ הש"ך שם בשם כמה פו' וכתב וכ"נ דעת כל האחרונים יעו"ש. וכ"כ הט"ז ס"ק ל"ו. כנה"ג בהגב"י או' רכ"ח. בל"י או' כ"ד. שו"ג או' נ"ח. חו"ד או' נ"א. זב"צ או' קס"ט.

סעיף קטן רלד

רלד) שם. יש אוסרים לאכלו כ"א צלי. והגם דבשר המלוכלך בדמים לא מהני ליה צלייה דדם בעין שנבלע אינו יוצא לא ע"י מליחה ולא ע"י צלייה כמ"ש לקמן רסי' רע"ו ואולי דעת הש"ע דאפי' מלוכלך מ"מ כיון שנשרה ונתערב הדם במים ונכבש לא חשיב תו דם בעין. ש"ך שם. וכ"כ החו"ד שם דבין מלוכלך ובין אינו מלוכלך הדין שוה דלא חשיב דם בעין כיון שמעורב במים ע"כ וכ"כ הבי"צ ח"א בעמ"ז או' י"ח. וכ"כ בשו"ת מקום שמואל בסופו בחי' דינים ליו"ד על סעי' זה. ומ"מ יש לרחצו תחלה קודם הצלייה.

סעיף קטן רלה

רלה) שם. יש אוסרים לאכלו כ"א צלי. בב"י הביא פלוגתא בזה דדעת האגור בשהה מעל"ע אין להתיר אלא בצלייה ודעת התו' להתיר אפי' בבישול בשהה מעל"ע כיון שהוא צונן בצונן. ובשע"ד כתב בשר ששרו במים ונשתהה במים מעל"ע רבו האוסרים על המתירים לפי שהדם חוזר ונבלע בבשר ויש מתירין אפי' מעל"ע לצלות ולאכול יעו"ש וע"כ נקב כאן בש"ע מילתא מציעתא להתיר רק בצלי וזהו נמי שכתב בש"ע לשון יש אוסרים וכו' ולא כתב סתמא לפי שיש מתירין אפי' בבישול ויש אוסרים אפי' בצלי.

סעיף קטן רלו

רלו) שם. אלא א"כ יש במים ס' כנגדו. וביש במים ס' כנגד כל החתיכות אז הדם שיצא בטל במים כבר ואם חוזר ונבלע בבשר אינו מזיק ומה שנשאר בחתיכה יצא ע"י מלח ב"י בשם הגהת שערים. לבוש. ומ"ש יצא ע"י מלח ר"ל ע"י שידיח וימלח החתיכות כדין שאר בשר.

סעיף קטן רלז

רלז) שם הגה. ויש אוסרים אפי' לצלי. וכ"פ הפר"ח סוף או' נ"א. והרב זב"צ או' קע"א כתב דאנו אין לנו אלא כפסק הש"ע דמותר לאוכלו צלי דלא כהפר"ח יעו"ש והיינו למנהג הספרדים אבל מנהג האשכנזים כדברי מור"ם ז"ל.

סעיף קטן רלח

רלח) שם הגה. ויש אוסרים אפי' לצלי. ואפי' אינו מלוכלך בדמים. ש"ך ס"ק ס"ב. פר"ח שם. חו"ד או' נ"ג. חכ"א כלל ל"ב סוף או' ח'.

סעיף קטן רלט

רלט) שם הגה. ויש אוסרים אפי' לצלי. והיינו באין במים ס' אבל ביש במים ס' משמע דמודה לדברי הש"ע דמותר בבישול אחר הדחה ומליחה וכ"כ בתו"ח כלל ג' דין א' יעו"ש. אלא שהש"ך ס"ק ס"א לא רצה לסמוך ע"ז אלא א"כ כשיש ס' אז מותר לצלי ובאין ס' אסור אפי' לצלי יעו"ש וכ"כ הביי"צ ח"א בעמ"ז או' ך' וכ"פ חכ"א שם כדברי הש"ך וכתב ואפי' היה הבשר מלוכלך בדמים שרי לצלי אם היה במים ס' אלא שכתב שם הביי"צ לפנים באו' ה' דבהפ"מ ביש ס' כנגדו איכא צד להקל למלוח אח"כ ולבשלו בקדרה שיש בה ס' הא לבדה אסור לבשלה עכ"ד. ומיהו מ"ש ולבשלו בקדרה שיש בה ס' וכו' יש להסתפק אם ס' כנגד החתיכה או כנגד הדם הבלוע בה ונראה כיון דדעת מרן ומור"ם ז"ל להתיר בבישול אם היה ס' במים נגד החתיכה בהפ"מ יש להקל לבשל אם היה בקדרה ס' נגד הדם והיינו ג"פ כנגד כל החתיכה.

סעיף קטן רמ

רמ) ובענין הכלי שנשרה בו הבשר מעל"ע ולא היה במים ס' דעת מור"ם ז"ל לאסור כמ"ש לעיל סעי' א' בהגה אבל לדעת הש"ע אין לאסור כיון דמותר לאוכלו בצלי. ועיין בדברינו לעיל בסעי' א' על דברי ההגה הנז' וית' עוד לקמן רסי' ק"ה אם יש כבישה לכלים כי יש פלוגתא בזה וממילא ית' דין זה בס"ד.

סעיף קטן רמא

רמא) ומה שנוהגין להניח חתיכות בשר המחותכים לחתיכות דקות בלי מליחה בתוך כלי שיש בו שמן ושומין עד מו"ש וצולין אותו אסר להם מורי ז"ל מטעם כבוש הרי הוא כמבושל ודינו כדין בשר שנשרה במים מעל"ע בלי מליחה דאסור לאוכלו אפי' צלי לסברת הרב ודלא כש"ע. בית יהודה בסופו כמנהגי ארגיל דף קט"ו ע"א סעי' ה' מחב"ר או' מ"ג. ער"ה או' ל"ח וכתב אבל אם לא שהה מעל"ע מותר דשמן לא הוי חריף ואע"ג דשומין הוי חריף דשמן מבטל חריפותו ע"כ. ומשמע אבל לנוהגין כדברי הש"ע להתיר בצלי בנשרה במים מעל"ע ה"ה לכאן.

סעיף קטן רמב

רמב) בשר שנשרה במים כ"ג שעות והוציאוהו ואח"כ חזרו והניחוהו שעה א' באותו מים או במים אחרים הרב חק"ל חי"ד סי' ע"ט וח"ב סי' ג' כתב לאסור דכבוש בסרוגין הוי כבוש אבל הרב שב יעקב חי"ד סי' ז"ך כתב להתיר דכבוש בסרוגין לא הוי כבוש. והב"ד הברכ"י סי' ק"ה בשיו"ב או' א' וכ"כ מנ"י על התו"ח כלל כ"ד או' ב' בשם זקנו הגאון מהר"ש ז"ל. פ"ת או' ל"ג. חו"ד סי' ק"ה או' ב' וכן בשו"ת כתר כהונה סי' ל"ו האריך בזה ומסיק ג"כ להתיר. יא"פ על זה הסעי' וכן הזכ"ל חי"ד או' ך' האריך הרחיב לדחות דברי החק"ל הנז' ומסיק דלכתחלה ודאי נכון להחמיר אבל בדיעבד שכבר נעשה מותר יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' קע"ב וכתב ואף מי שירצה להחמיר מ"מ בהפ"מ מותר שכן דעת המש"ז סי' ק"ה או' א' בד"ה כמה זמן.

סעיף קטן רמג

רמג) [**סעיף טז'**] **אין מולחין אלא בכלי מנוקב וכו'** והב"ח כתב להתיר למלוח הבשר ואינו מניחו בכלי אלא תולהו באויר יעו"ש והב"ד זב"צ או' קע"ד וכתב דצ"ע דלמה לא הביאו דבריו האחרונים וכתב דאפשר משום דיש חששא כשתולה הבשר באויר יתנפץ המלח מעליו ולא תהיה מליחה מעולה וע"כ כתב דאין לעשות כן ובדיעבד אם עשה כן מותר.

סעיף קטן רמד

רמד) ואם מלחו בכלי מנוקב ואח"כ בתוך שיעור מליחה חזר והניחו בכלי שאינו מנוקב אסור כיון שעדיין לא השלים מליחתו. שו"ג או' ס"א. זב"צ או' קע"ה.

סעיף קטן רמה

רמה) ופשוט הוא שאם העביר ממנו אחר שיעור מליחה המלח הא' וחזר ומלחו (ר"ל קודם הדחה) שיכול להניחו באיזה כלי שירצה. כנה"ג בהגב"י או' רמ"ב. דר"ת או' רס"ד.

סעיף קטן רמו

רמו) כלי שאינו מנוקב אעפ"י שהוא גדול מאד אין מולחין בו בקרקעיתו ולא בדפנותיו ואפי' אם היה מניחו מוטה שמא יפול הבשר בתוכו ונשרה שם ויאסר. ומיהו בדיעבד כל כה"ג מותר. הריטב"א בחי' חולין על דף קי"ג ע"א. זב"צ או' קע"ו.

סעיף קטן רמז

רמז) ואם מלח ע"ג חול הדק ביותר דכשיבא עליו מים יבלע בו במהרה יש להכשיר בדיעבד כיון דתכף ומיד יבלע הציר בחול ולא חיישינן שיחזור ויבלע בבשר ולא הוי כקרקע דעלמא, זב"צ או' קע"ח. ועיין לקמן או' רנ"א וסי' ע' אות נ'.

סעיף קטן רמח

רמח) עוברי דרכים שמולחים בשר וכורכין אותו באיזה בגד פשתן ומניחין אותו כך בעגלה נראה שזה אפי' בדיעבד אסור דודאי הנקבים סתומים אם לא שיהא הבגד ארוג מרווח הנקבים וכפי ראות עיני המורה ומשום לא פלוג כשר הדבר לבטל המנהג הזה לגמרי. סולת למנחה שבסוף התו"ח כלל י"א דין ב' בשם תורת אשם וכתב עליו דמלבד חשש איסור זה יש עוד חשש שמתקנח הלחלוחית והמלח מן הבשר ע"י הכריכה וע"כ יש ללחלח קצת הפשתן ולתלות אותו על העגלה כדי שיטפטף היטב או יעשה נקב בהפשתן. חכ"א כלל ל' או' י"ג. זב"צ או' קפ"א.

סעיף קטן רמט

רמט) שם. או ע"ג קשין וכו' פי' דע"י קשין וקסמין מהני אף אם הכלי אינו מנוקב כדי להתיר הבשר אבל לענין הכלי פשוט דלא מהני ליה הקשין כיון שהוא אינו נקוב ואסור עכ"פ. מזמור לדוד למהרד"פ על סעי' זה. דר"ת או' רס"ז.

סעיף קטן רנ

רנ) ויש ליזהר שמולחין בקצה הספסל ובספסל יש נקבים גדולים ומתקבץ שם הציר ובשר נכנס בתוך החור דזהו ודאי איסור גדול דהוי ככלי שאינו מנוקב. בל"י סוף או' ס"ז. חכ"א שם או' י"ב. זב"צ או' ק"פ.

סעיף קטן רנא

רנא) שם הגה. ודף חלק ברהיטני וכו' אבל אם אינו חלק ברהיטני צריך להניחו במדרון וכו' כתב הארוך כלל ה' בשם ר"י מפרי"ש דמסתפק אי הקרקע הוי ככלי מנוקב או לא ומאחר שנסתפק ראוי להחמיר מלמלוח בשר ע"ג קרקע עכ"ל. תו"ח כלל י"א דין ד' ד"מ או' ל"ד. זב"צ או' קע"ז. ועיין לעיל או' רמ"ז ולקמן סי' ע' או' ע"ט.

סעיף קטן רנב

רנב) שם הגה. ובדיעבד אין לחוש לכל זה. לא קאי אמ"ש המחבר בענין שאם ישפך שם מים יצאו מיד דבזה ודאי אפי' בדיעבד אסור כל שאין המים יורדים אלא מתכנסין למקום א' דהוי ככלי שאינו מנוקב. ט"ז ס"ק ל"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ה. בל"י או' ס"ז. מש"ז או' ל"ח. חו"ד או' נ"ד. זב"צ או' קע"ט. וכן מבואר בד"מ או' ל"ד דקאי אל מ"ש ואפי' בכלי מנוקב יזהר לכתחלה וכו' וכן מחמירין קצת לשום תוך הכלי מנוקב קש וכו' וע"ז כתב ובדיעבד אין לחוש לכל זה.

סעיף קטן רנג

רנג) שם. ואם מלח בכלי שאינו מנוקב אסור להשתמש וכו' ואם מלח ע"ג קערה כפויה אינה נאסרת משום דדם משרק שריק ונופל ואם יש גומא בקערה ודאי נאסרה. ב"י בשם ס' המצות. פר"ח או' נ"ג. לה"פ או' ף' בל"י או' ס"ח. זב"צ או' קפ"ב.

סעיף קטן רנד

רנד) שם. אסור להשתמש באותו כלי בדבר רותח. אפי' אחר שהודח הכלי. ש"ך ס"ק ס"ג. כנה"ג בהגב"י או' רמ"ד. לה"פ או' פ"א. בל"י או' ס"ט. הל"פ סעי' ט"ו. חו"ד או' נ"ה. בי"צ חלק ה' או' ב' זב"צ או' קפ"ג.

סעיף קטן רנה

רנה) שם ואם נשתמש בה בעי קליפה וכו' פי' ואם נשתמש בה רותח והיא צוננת בעי קליפה כמ"ש בתו"ח כלל י"א דין ח'.

סעיף קטן רנו

רנו) שם בהגה. אם הוא דבר יבש. ובין שנשתמש בה דבר יבש נגוב לגמרי בין שיש לו רטיבות קצת כעין בשר רותח א"צ אלא כדי קליפה. פר"ח או' נ"ד. זב"צ או' קפ"ד.

סעיף קטן רנז

רנז) ואם הקערה רותחת זהו דינה. שאם נשתמש בו דבר נגוב לגמרי בעי קליפה ואם הוא דבר לח קצת צריך נטילת מקום ואם הוא לח גמור צריך ס' נגד קליפת כל הקערה אבל לא כנגד כולה משום שהקערה לא נאסרת אלא כ"ק וכדלקמן סי' צ"ח סעי' ד' בהגה יעו"ש וכ"ז מיירי בין אם מה שנשתמש בו הוא רותח בין הוא צונן דהא ק"ל תתאה גבר. פר"ח שם. וה"ד אם היא בת יומא אבל אם אינה בת יומא אפי' נתבשל בה איסור אינה אוסרת דהו"ל טעם לפגם כמ"ש לקמן רסי' קכ"ב יעו"ש.

סעיף קטן רנח

רנח) שם הגה. ואם נשתמש בו בעי קליפה אם הוא דבר יבש. עיין לקמן סי' צ"א סעי' ד' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן רנט

רנט) שם בהגה. ואם הוא דבר לח בעינן ס' נגד קליפה מן הקערה. לקמן סי' קל"ז מוכח בפשיטות דסתם כלי יש במה שבתוכו ס' נגד קליפת הכלי ואפשר דה"ד בשאר כלים אבל בקערה שרחבה ואינה גבוהה מסתמא ליכא ס' וכ"מ באו"ה כלל ל"ו דין ב' דליכא ס' במה שבקערה נגד קליפתה וכ"כ בס' אפי רברבי. ש"ך ס"ק ס"ה. פר"ח או' נ"ד. לה"פ או' פ"ג. בל"י או' ע' שפ"ד או' ס"ה. ומשמע הא אם הכלי עמוק יש ס' במה שבתוכו כנגד קליפת הכלי והיינו אם יש בו הרבה יותר ממה שמחזיק שטח הקערה אבל אם אין בו רק מעט בשטח השוליים של הכלי הוי כמו קערה שאין בו ס' כנגד קליפת הכלי. וכ"ז אם היא בת יומא אבל אם אינה בת יומא ונקייה הו"ל טעם פגום ואינה אוסרת ואפי' כדי קליפה א"צ כמ"ש לקמן רסי' קכ"ב.

סעיף קטן רס

רס) שם. וי"א שאפי' בצונן אסור להשתמש בו בלא הדחה משמע אבל לדיעה ראשונה שסתם הש"ע מותר להשתמש בו צונן בלא הדחה אם קנחו יפה. ובתו"ח כלל י"א דין ח' פסק דבכלי חרס אסור להשתמש לכתחלה בלא הדחה ובשאר כלים מותר וכ"פ רש"ל פכ"ה סי' ס' ומיהו ודאי אף בשאר כלים צריך לקנחם היטב קודם שישתמש בהם וכמבואר ברשב"א ורש"ל שם. ש"ך ס"ק ס"ו. לה"פ או' פ"ד. בל"י או' ע"א חו"ד או' נ"ח. חכ"א כלל ל"ב או' ל"ב. מיהו המנ"י על התו"ח שם או' ו' כתב דבכלי חרס אפי' אם הדיחו לא ישתמש בו לכתחלה דשמא אתי לאשתמושי ביה בחמין וכתב וכ"ה דעת התו"ח ודלא כהש"ך דלא דק יעו"ש. והב"ד בחי' רע"ק. וכ"ה בב"י יעו"ש. והשו"ג או' ס"ד האריך בזה וסיים ולענין הלכה אם מלח בכלי חרס שאינו מנוקב ישבר ואם בכלי מתכת ומורק ושוטף במים ואם נשתמש בהם בצונן בדיעבד בין בכלי מתכת בלא הגעלה בין בכלי חרס מותר יעו"ש.

סעיף קטן רסא

רסא) שם. ואם נשתמש בו בלא הדחה ידיח מה שנשתמש בו. וכן לדיעה ראשונה אם נשתמש בו צונן קודם שקנחו יפה צריך להדיח מה שנשתמש בו.

סעיף קטן רסב

רסב) שם הגה. אבל מותר לחזור ולמלוח בה בשר לאחר שנקבוה וכו' משמע דאף לדעת י"א דאסור להשתמש בה בצונן בלא הדחה מותר למלוח בה בשר לאחר שנקבוה. וה"ד בבשר התירו משום דאורחיה בהדחה קודם שיתנוהו בקדרה אבל שאר דברים אפי' צוננים אסור לדעת י"א דכיון דבעי הדחה אח"כ חיישינן דילמא ישכח ולא ידיח. ש"ך ס"ק ס"ז. פר"ח או' נ"ו. חו"ד או' נ"ט. חכ"א כלל ל"ב או' ל"ב.

סעיף קטן רסג

רסג) שם הגה. אבל מותר לחזור ולמלוח בה בשר לאחר שנקבוה. ואפי' בכלי חרס ג"כ מותר לחזור ולמלוח בו אחר שנקבוה. כ"כ האו"ה. וכ"מ מדברי הר"ן פכ"ה. מנ"י על התו"ח כלל י"א או' י"א. חכ"א שם.

סעיף קטן רסד

רסד) שם בהגה. או אפי' בלא נקיבה אם הבשר שהה כבר במליחתו והודח. ור"ל דמותר למלוח בו בשר ששהה כשיעור מליחה והודח במים כהלכתה. ב"י בשם הגהור. שע"ד. תו"ח שם דין ט'. והיינו אם שהה שם פחות מכדי כבישה דהיינו מעל"ע דאל"כ יהיה אסור מחמת הכבישה שהרי יש שם ציר וכבוש כמבושל. ט"ז ס"ק מ"א. פר"ח או' נ"ז. אבל הש"ך ס"ק ס"ח כתב דאפי' בשהה מעל"ע בדיעבד מותר כיון דאינו פולט רק אחר מעל"ע שאינו בן יומו יעו"ש. בל"י או' ע"ב. חו"ד שם. והמנ"י שם או' י"ד כתב דסובר הט"ז כיון דמולחין הבשר לקיום מסתמא מולחין אותו היטב עד שהציר שזב ממנו נעשה דבר חריף ובדבר חריף ק"ל דאף לאחר מעל"ע משוי ליה לשבח ולכן נאסר יעו"ש. וכ"כ החו"ד שם דהא דאינו נאסר אפי' שהה מעל"ע מיירי במליחה מועטת דהציר לא חשיב חריף אבל במליחה מרובה דהציר הוי חריף אסור. ועיין לעיל או' ל"ג.

סעיף קטן רסה

רסה) שם בהגה. או אפי' בלא נקיבה אם הבשר שהה כבר במליחתו והודח. וה"ד בכלי עץ ושאר כלים שיש להם תקנה בהגעלה ולהשתמש בהם עראי בלבד משא"כ בכלי חרס. או אפי' שאר כלים להשתמש בהם בקביעות אסור. ודוקא בשר שהוא מידי דדרכו בהדחה משא"כ שאר דברים. מנ"י שם או' י"ג.

סעיף קטן רסו

רסו) [סעיף יז'] אבל אם הוא מנוקב מותר לאכול בו אפי' רותח. דדמא משרק שריק ולא נבלע ולא נדבק בכלי. לבוש. ט"ז ס"ק מ"ב. ש"ך ס"ק ס"ט.

סעיף קטן רסז

רסז) שם. ויש אוסרים ברותח. הגה. ויש ליזהר לכתחלה ובדיעבד מותר. וכו' אפי' בשאר כלים ובדיעבד מותר אפי' בשל חרס. תו"ח כלל י"א דין ז' אבל רש"ל פכ"ה סי' ס' פסק דבשל חרס אסור אפי' דיעבד אם נשתמש בו רותח. וכ"פ ב"ח. ט"ז ס"ק מ"ב. ש"ך סק"ע. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ג. פר"ח או' נ"ט. לה"פ או' פ"ה. בל"י או' ע"ג. הל"פ בסעי' י"ז. כריתי או' מ"ט. שפ"ד או' ע' חו"ד או' ס"א. חכ"א כלל נ"ז או' ט"ו. דב"צ או' ק"ץ.

סעיף קטן רסח

רסח) מיהו צונן ודאי דמותר להשתמש אפי' לכתחלה בכלי חרס מנוקב לכ"ע בלא הדחה אלא בקינוח היטב. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. הל"פ שם. חו"ד שם. זב"צ או' קצ"א.

סעיף קטן רסט

רסט) וכל זה שכתבנו לענין דינא אבל לענין מעשה כבר נהגו העולם שלא להשתמש כלל בכלי שמולחין בו לא רותח ולא צונן ומנהג ישראל תורה היא. שו"ג סוף או' ס"ו. זכ"ל חי"ד או' מ' על סעי' זה. זב"צ או' קצ"ב. ועיין לעיל סעי' א' בהגה שכ"כ ג"כ על כלי ששורין בו בשר יעו"ש.

סעיף קטן רע

ער) ודין ציר שנפל על הכלי שכתב ב"י בשם הגהת שע"ד כתוב לקמן סי' צ"א בהגה סוף סעי' ה' ויח' שם בס"ד.

סעיף קטן רעא

ערא) [סעיף יח'] בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב וכו' שיעור מליחה לדעת הש"ע היינו שאינו נאכל מחמת מלחו והיינו כעין מליחה לקדרה וכדלקמן סי' צ"א סעי' ה' ש"ך ס"ק ע"א. פר"ח או' ס' לה"פ או' פ"ו. כריתי או' נ' שפ"ד או' ע"א. זב"צ או' קצ"ד.

סעיף קטן רעב

ערב) שם. ושהה בו כשיעור שיתנו מים על האש וכו' משום דהוי ככבוש. טור בשם הרא"ש. לבוש. וכבוש הוי כמבושל ולכן בעינן האי שעורא. ש"ך ס"ק ע"ב. לה"פ או' פ"ז.

סעיף קטן רעג

ערג) אבל בפחות משיעור זה אף במה שבתוך הציר לא נאסר אלא קליפה. טור בשם הרא"ש. לבוש. ש"ך שם. לה"פ שם. כריתי או' נ"א. שפ"ד או' ע"ב. זב"צ או' קצ"ה.

סעיף קטן רעד

ערד) **שם. ושהה בו כשיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להרתיח.** נראה דמשערין בכלי בינוני לא ששולו עב שמתאחר להרתיח ולא ששולו דק שממהר להרתיח וכן במים לא במים מרובים ולא מועטים וכן באש לא מרובה ולא מעט. הרב בית דוד חי"ד סי' ט"ז שו"ג או' ס"ח. מחב"ר או' מ"ו. זב"צ או' קצ"ו. דר"ת או' רצ"ה.

סעיף קטן רעה

ערה) **אבל** בכסוי יש לספק אם דוקא מכוסה שממהר להרתיח או אפי' מגולה שמאחר ואפשר דוקא מכוסה משום דעל הסתם כל מה שמרתיחים מכסים בכסוי. ב"ד שם. זב"צ או' קצ"ז. דר"ת שם.

סעיף קטן רעו

ערו) **שם. ויתחילו להרתיח.** שיעור זה דכדי שיתנו על האש ויתחיל להרתיח לא ידענו כמה הוא ועיין בבל"י בהקדמה שכתב שהוא כשיעור מיל (דהיינו י"ח מינוטין) וכ"כ בס' תפארת ישראל על המשניות בתרומות פ"י משנה ו' סוף ס"ק מ"ב ובפסחים פ"ב ס"ק מ"ד בפשיטות שיתן על האור וירתיח הוא י"ח מינוטין יעו"ש מיהו ביד יהודה בפיה"א או' פ"ד הביא דברי הבל"י הנז' והשיג עליו וכתב דיש להחמיר בזה ולשער בפחות ממיל יעו"ש. דר"ת או' רצ"ו.

סעיף קטן רעז

רעז) **שם. כל מה שממנו בציר אסור לאכלו אפי' צלי וחלק החתיכה שחוץ לציר אין אסור ממנו אלא כד"ק וכו'** פי' במקום שנגע בחתיכה שהיה בציר. ש"ך ס"ק ע"ג. ואם הוציאו החתיכה מן הציר ולא נודע איזה צד היה מונח בתוך הציר כל החתיכה אסורה כמבואר בדברי הרא"ש שהביא ב"י. פר"ח או' ס"ב. לה"פ או' פ"ח. בל"י או' ע"ד. פליתי או' י"ט. זכ"ל על סעי' זה. וה"ד אם יש ספק שמא רוב החתיכה היה בתוך הציר אבל אם ברור לן דלא היה רובא א"כ ברובא בטיל דא"צ חד בתרי גמור רק רובא. פליתי שם. זב"צ או' קצ"ח.

סעיף קטן רעח

רעח) **אם** נפל בשר שלא נמלח בציר ממש אין לאוסרו דכשימלחנו ע"י שיפלוט דם דידיה יפלוט ג"כ מה שבלע ממקום אחר כמ"ש לקמן סי' ע' ססעי' ב' בהגה ובסעי' ו' בהגה. פנים מאירות ח"ב סי' קס"א. מחב"ר או' מ"ט. זב"צ או' ר'.

סעיף קטן רעט

רעט) וכן בשר שנמלח להוציא דמו ונטף מציר למטה על הבשר ועל הכבד שנשרה במים ידיח הבשר וימלחנו או יצלה הבשר והכבד ואין כאן נידנוד איסור. פנים מאירות שם. מחב"ר או' מ"ח. זב"צ שם.

סעיף קטן רפ

רפ) שם. ואפי' אם יש בה שומן אינו אוסר את השאר בפעפועו לפי שאינו מוליך את הדם אלא במקום שכח הדם יכול ללכת ולהתפשט מצד טבעו וכדלקמן בסס' ק"ה בהגה. פר"ח או' ס"ב. לה"פ או' פ"ח. בל"י או' ע"ד.

סעיף קטן רפא

רפא) שם הגה. ויש אוסרים כל החתיכה אפי' מה שחוץ לציר ואפי' לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי ואפי' לא שהה שיעור מליחה רק מעט עד שנראה ציר בכלי וכן נוהגין ואין לשנות. כל זה הוא למנהג האשכנזים אבל אנחנו בני ספרד קבלנו עלינו הוראת מרן ז"ל ואין לנו אלו החומרות וע"כ לדידן אין אסור אלא דוקא חלק החתיכה מה שבתוך הציר ומה שחוץ לציר מותר וגם אפי' החתיכה שהיא בתוך הציר אינה נאסרת אלא א"כ שהה שיעור שיתנו מים על האש וירתיח וגם אם נמלח מעט אינה נאסרת אלא בעינן שיעור מליחה לקדרה שאינו נאכל מחמת מלחו וכל שהוא פחות מזה בין אם מלח מעט בין אם שהתה מעט אסור כד"ק. זב"צ או' ר"א וכתב וכן מנהג עיר בגדאד יע"א ואין לשנות. ומיהו אפשר דגם בספרדים יש איזה מקומות שנהגו להחמיר כדברי מור"ם ז"ל כמו שמצינו בכמה דברים שנהגו להחמיר כדברי מור"ם ז"ל כמ"ש כל א' במקומו וכמ"ש בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ח ואו' נ"ט יעו"ש והיכא דכבר נהגו להחמיר אין לשנות כמ"ש שם.

סעיף קטן רפב

רפב) שם הגה. ויש אוסרין כל החתיכה אפי' מה שחוץ לציר. ואפי' בבשר כחוש שאין בו שומן. או"ה כלל יו"ד דין ח' תו"ח כלל י"א דין יו"ד. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' רס"ד.

סעיף קטן רפג

רפג) שם בהגה. אפי' מה שחוץ לציר. ואין להתיר כאן הבשר כשיש ס' בבשר כנגד הציר ולומר שלא תהא הציר גרוע מדם צלול שהוא דאו' ובטל בס' דהא אין איסור מכח הפליטה לבד. או"ה שם. תו"ח שם. ב"ח. ל"ח או' רל"ג. כנה"ג שם או' רס"ה. בל"י או' ע"ז. זב"צ או' ר"ב.

סעיף קטן רפד

רפד) ואם לא נראה שום ציר הכל שרי בין הכלי בין הבשר. ב"ח. דמש"א דשצ"ג ע"א. ל"ח שם וכתב ואעפ"י שאין האיסור אלא מפני דם שבתוכו בעינן שיהא בכלי מעט ציר כדי שנוכל לדעת שהדם פירש ממקום למקום מכיון שהתחיל מקצת ציר לצאת. כנה"ג שם או' רס"ו. שו"ג או' ע' זב"צ או' ר"ג.

סעיף קטן רפה

רפה) חתיכה שנמלחה ויש ספק אם שהה שיעור מליחה או לא ונפל בציר בכלי שאינו מנוקב מה שחוץ לציר מותר. או"ה כלל ו' דין י"ד. מ"ב סי' ט"ל. ש"ך או' ע"ה. כנה"ג שם או' ע"ר. פר"ח או' ס"ד. בל"י או' ע"ו. חו"ד או' ס"ה. אבל אם ברי לנו שנפלה לשם קודם ששהה שיעור מליחה אסור אף מה שחוץ לציר דכיון דעדיין לא פלט כל דמו הוי ממש כמולח בכלי שאינו מנוקב. מ"ב שם ש"ך שם חו"ד שם.

סעיף קטן רפו

רפו) שם בהגה. וכן נוהגין וכו' וכתב רש"ל פכ"ה סי' צ"ז דאף דנהגינן הכי מ"מ אם נתערב חד בתרי אפי' בבישול א"צ ס' אלא בטל ברוב דמאחר דמדאו' חד בתרי בטל אלא דמדרבנן אסור עד ס' בבישול כדי הם הפו' המתירים מה שחוץ לציר לסמוך עליהם בכה"ג יעו"ש. ט"ז ס"ק מ"ד. ש"ך ס"ק ע"ו. כנה"ג שם או' רע"א. פר"ח או' ס"ה. לה"פ או' ץ' בל"י או' ע"ז. הל"פ בסעי' י"ח. חו"ד או' ס"ו. שו"ג מחו' או' י"ד וכתב דגם חתיכה הראויה להתכבד בטילה כיון דאינה אסורה מחמת עצמה אלא מחמת שקבלה טעם הציר ודלא כדמש"א שהביא הכנה"ג שם. וכ"כ המש"ז או' מ"ד. זב"צ או' ר"ד.

סעיף קטן רפז

רפז) מעשה שהניחה אשה אחת אווז שנמלח והודח על אווז שלא נמלח ומלחה האווז העליונה והיה זב ציר ממנה ונשרה קצת מן התחתונה בתוך אותו ציר בכלי שאינו מנוקב בזה יש לסמוך על הרא"ש ורשב"א ולא לאסור רק מה שמונח בציר ולא הוי אווז התחתון כנמלח בכלי שאינו מנוקב דהא אין כאן מליחה כלל רק הו"ל דין כבוש בציר שנזכר רסי' ק"ה ושם הביא רמ"א יש מקילין מה שחוץ לציר. ט"ז שם. כנה"ג שם או' רע"ב. לה"פ או' צ"א. בל"י שם. מש"ז שם ושם תירץ מה שהקשה הש"ך בנה"כ על דברי הט"ז הנז' יעו"ש. חו"ד או' ס"ז.

סעיף קטן רפח

רפח) שם בהגה. אבל שאר חתיכות שעליה וכו' שאינם נוגעים בציר אלא מונחים על החתיכות הנוגעים בציר. תו"ח כלל י"ב דין י"א. ש"ך ס"ק ע"ז. לה"פ או' צ"ב שפ"ד או' ע"ז.

סעיף קטן רפט

רפט) שם בהגה. אבל שאר חתיכות שעליה וכו' מותרות, ואפי' קליפה לא בעי. פר"ח או' ס"ו. לה"פ או' צ"ג. בל"י או' ע"ח. הל"פ בסעי' י"ח. חו"ד שם.

סעיף קטן רצ

רצ) [סעיף יט'] אחר שנמלח הבשר וכו' ויש מי שמצריך ליתנו במים רותחין. כדי לחלוט ולצמת הדם שנשאר בתוכו. ולהכי הביא המחבר סברא זו דהיכא דאפשר יש לחוש לעשות כן וכמ"ש בב"י ודעת הרב בהגה דאין לחוש לכך כלל וכמבואר בדבריו בתו"ח סוף כלל ט"ו והטעם דהואיל ששהה שיעור מליחה כבר יצא כל דמו ומה שיוצא אח"כ אעפ"י שהוא אדום אינו אלא מוהל בעלמא. ש"ך ס"ק ע"ח. וכ"ש לדידן דנוהגין להשהות במליחה כשיעור שעה כמ"ש לעיל סעי' ו' בהגה.

סעיף קטן רצא

רצא) [סעיף ך'] בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנוהו אח"כ בכלי בלא הדחה ונתמלא מציר מותר. הטעם דציר היוצא מבשר לאחר ששהה שיעור מליחה אינו אלא מוהל בעלמא ואעפ"י שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו והמלח נתמחה בציר מ"מ בטל הוא בציר. ש"ך ס"ק ע"ט. פר"ח או' ס"ח. כריתי או' נ"ג. חו"ד או' ע'.

סעיף קטן רצב

רצב) שם. בשר שנמלח ושהה כדי מליחה וכו' היינו כמ"ש לעיל בסעי' ו' שיעור שהייה במלח אינו פחות מהילוך מיל ולא נחשב עוד כרותח. ביה"ל או' י"ט. לה"פ או' צ"ד. בל"י או' ע"ט.

סעיף קטן רצג

רצג) שם. ולפ"ז בשר שנפל וכו' אחר ששהה כדי מליחה מותר. ויש מי שאוסר בזה ובזה וכו' ומיהו אם הדיחו קודם שנתנו בכלי שאינו מנוקב מותר לכ"ע. תו"ח כלל י"ד דין א'. ש"ך ס"ק ף' כנה"ג בהגב"י או' רפ"ח. ולאו דוקא אה הודח כהלכתו אלא אפי' בהדחה א' סגי. ש"ך שם. כנה"ג שם או' רפ"ט. פר"ח או' ס"ט. לה"פ או' צ"ה. בל"י או' ף' מנ"י על התו"ח שם או' ג' כריתי או' נ"ד. שו"ג סוף או' ע"ו. חכ"א כלל ל"ב או' י"ח. מק"מ או' קי"א. זב"צ או' ר"ו.

סעיף קטן רצד

רצד) שם הגה. ויש אוסרין אפי' בדיעבד כד"ק. דס"ל דציר זה הוי כשאר ציר ורותח הוא ונבלע בבשר ומ"מ אינו נבלע יותר מכד"ק. ש"ך שם. פר"ח שם.

סעיף קטן רצה

רצה) שם הגה. ויש אוסרין אפי' בדיעבד כד"ק. ורש"ל פכ"ה סי' ע"ו חולק ואוסר כל מה שיש בתוך הציר כולו ומה שחוץ לציר צריך קליפה. ע"ז ס"ק מ"ח. ש"ך ס"ק פ"א. וכתב שם הט"ז דכן נראה לו למעשה. ונראה לי פשוט דאף רש"ל אינו אוסר מה שבתוך הציר אלא א"כ בשהה בתוכו שיעור אם נתנו על האור כדי שירתיח אבל בלא שהה כ"כ אף הוא מודה דאינו אוסר יותר מכד"ק. מנ"י על התו"ח שם או' ב' שפ"ד או' פ"א. מק"מ או' ק"י. וכתב שם השפ"ד ומינה רמ"א דמתיר אף בשיעור כבישה מתיר ואינו אוסר רק כד"ק.

סעיף קטן רצו

רצו) שם בהגה. והכי נהוג. ואנו (ר"ל הספרדים) אין לנו אלא דברי מרן ז"ל שבדיעבד מותר לגמרי כדעה ראשונה שסתם מרן כמותה אבל לכתחלה אין לעשות כן כי יש לחוש לדברי האוסרין. זב"צ או' ר"ח. ומיהו עיין לעיל או' רפ"א שכתבנו דאפשר דגם בספרדים יש מקומות שנהגו להחמיר כדברי מור"ם ז"ל והיכא דנהוג אין לשנות יעו"ש.

סעיף קטן רצז

רצז) ואפי' לס' המתירין אם נכבש בתוך הציר יום שלם מעל"ע אסור משום דהשהייה מבלעת דם שבמלח בתוך החתיכה. סמ"ג לאווין קל"ז. באר שבע דף ס"ח ע"א בחי' על חולין דף קט"ז. כנה"ג בהגב"י או' רפ"ה. זכ"ל על זה הסעי' ופשוט דאי איכא בציר כנגד החתיכה מותר דאין לך חתיכה שאין בה שלושים כנגד המלח שעליה כמ"ש בהגה לעיל סעי' ט' והציר שלושים שהוא כנגד החתיכה א"כ הוי ס' כנגד המלח ומותר. זב"צ או' ר"ט.

סעיף קטן רצח

רצח) בשר בין שנמלח בין שלא נמלח שנפל למים שנתאדמו מחמת שהדיחו בהם בשר או שנפל ציר באותן המים מותר דכיון שנתערב הציר במים אפי' ליכא ס' במים שוב לא הוי רותח. ב"י בשם הג"א והגש"ד והאגור. שו"ג מחו' או' ט"ו. ונראה שהבשר צריך הדחה דנהי דהמים הללו לא חשיבי כרותח מ"מ אסורים נינהו. שו"ג שם. זב"צ או' ר"י.

סעיף קטן רצט

רצט) שם בהגה. והכלי שנפל בו אותו הציר אסור. ומיירי בענין שא"א לקלפו כגון שנפל בו הרבה ציר או שהוא כלי חרס וכדכתב הרב לקמן בהגה סוף סעי' ה' יעו"ש והכי איתא בתו"ח כלל י"ג יעו"ש. ש"ך ס"ק פ"ב. פר"ח או' ע"א. לה"פ או' צ"ו. בל"י או' פ"ב. חו"ד או' ע"ב. בי"צ ח"ז או' ב' ומ"ש או שהוא כלי חרס ר"ל דא"א לקולפו אבל לעולם אינה נאסרת רק כ"ק. מק"מ או' קי"ב וכתב שכ"ה דעת האחרונים דלא כשפ"ד. ועיין לקמן סי' צ"א או' נ"ה.

סעיף קטן ש

ש) שם בהגה. והכלי שנפל בו אותו הציר אסור. היינו לדידהו (ר"ל לנוהגים להחמיר כדברי מור"ם ז"ל) אבל לדידן דס"ל כדעת מרן ז"ל דהבשר מותר גם הכלי מותר. זב"צ או' רי"א. ועיין לעיל או' רצ"ו.

סעיף קטן שא

שא) שם בהגה. וכן אם היה הכלי חולבת ויש בו לכלוך הבשר אסור וכו' ודוקא מלוכלך אבל אם אינו מלוכלך לא נאסר הבשר אע"ג דהכלי בן יומו דאין כח ברותח דמלח להפליט מכלי. תו"ח כלל י"ד דין ה' ש"ך ס"ק פ"ג וכתב ודלא כלבוש. וכ"כ בנה"כ וכתב על הט"ז סק"נ שכתב דה"ה אם אין בו לכלוך דלא דק. וכ"כ המנ"י על התו"ח שם או' י"ג וכתב ודלא כהלבוש והט"ז שנמשכו אחר הגהת שע"ד יעו"ש. פר"ח או' ע"ב. לה"פ או' צ"ח. בל"י או' פ"ג. כריתי או' נ"ו. שפ"ד או' פ"ג. חו"ד או' ע"ג. ביאור הגר"א או' ע"ט. חכ"א כלל ל"ב או' י"ט. זב"צ או' רי"ב וכתב לדחות דברי הכנה"ג בהגב"י או' ש' שכתב על מרן ז"ל דס"ל אפי' אין הכלי מלוכלך דאינו כן דודאי הגמור מרן ג"כ מתיר באינו מלוכלך כמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' י"ב יעו"ש.

סעיף קטן שב

שב) ואם שהה שיעור כבישה כדי שיתן על האור ויתחיל להרתיח גם להש"ך אסור אף באינו מלוכלך. פ"ת או' ט"ל בשם תפארת למשה. ור"ל אם הוא ב"י. אבל המק"מ סוף או' קי"ג כתב על דברי תפארת למשה הנז' דזה אינו יעו"ש. ועיין לעיל או' רס"ד.

סעיף קטן שג

שג) שם בהגה. ויש בו לכלוך אסור הבשר וכו' והיינו אי ליכא ס' נגד הלכלוך. תו"ח שם. פר"ח או' ע"ג. בי"צ ח"ז או' ב'. זב"צ או' רי"ג. ומיהו אף בדאיכא ס' צריך קליפה. מנ"י על התו"ח שם או' יו"ד. מק"מ או' קי"ג.

סעיף קטן שד

דש) שם בהגה. ויש בו לכלוך אסור הבשר וכו' ומשמע דאסור כולו קאמר אי ליכא ס' נגד הלכלוך. ש"ך סוף ס"ק פ"ג. לה"פ או' צ"ג. ופשוט דמלוכלך אפי' אינו ב"י אסור דכיון שהאיסור בעין אין חילוק. מזמור לדוד על סעי' זה. בי"צ שם בעמ"ז או' ט'.

סעיף קטן שה

שה) והא דאמרינן דבכלי חולבת ויש בו לכלוך דאסור הבשר היינו אפי' לדעת רש"י ז"ל. ב"י. תו"ח שם. פר"ח שם. ביאור הגר"א או' ף' זב"צ או' רי"ד.

סעיף קטן שו

שו) שם בהגה. אבל אם הוא הפ"מ וכו' כלומר דבכה"ג אפי' לענין לכלוך דחלב אמרינן דהציר לא מחשב רותח. ש"ך ס"ק פ"ד. כנה"ג בהגב"י או' ש"א. פר"ח או' ע"ד. ערוך השלחן סוף או' קט"ו. זב"צ או' רט"ו.

סעיף קטן שז

שז) שם. ולפי דבריו אעפ"י ששהה הבשר במלח כשיעור אסור לאכול ממנו עד שידיחנו וכו' והגם דלדעה ראשונה ג"כ צריך להדיח הבשר אחר מליחה כדאיתא בסעי' ז' וי"ל דה"ק דלדעה ראשונה א"צ תכף הדחה אחרונה אלא יכול להניחו בכלי שאינו מנוקב וכשירצה לבשלו ידיחנו אבל לס' החולקים דהוי עדיין רותח צריך תכף להדיחו קודם שיניחנו בכלי שמא יחזור הדם שבמלח ויבלע בבשר. ט"ז ס"ק נ"ב. פר"ח או' ע"ה. כריתי או' נ"ח. והשפ"ד או' פ"ה כתב על פי דברי הש"ך ס"ק פ"ה דליש אוסרים צריך להדיח קודם פליטת כל צירו דהיינו י"ב שעות דאל"כ יחזור ויבליע לבשר וליש מתירין תו לא מחשב רותח. ועוד י"ל דלדעה ראשונה אם חתך הבשר מכל צדדיו מותר לאכלו בלא הדחה אבל לס' זו דהציר חשיב דם לעולם צריך הדחה להסתים נקבי הפליטה. ש"ך שם. כריתי שם. שפ"ד שם.

סעיף קטן שח

שח) שם בהגה. ואסור לחתוך ממנו בסכין קודם שידיחנו. ונראה דהיכא דהודח פעם א' מותר לכתחלה לחתוך בסכין אליבא דכ"ע ואף דלכתחלה בעינן הדחה ג' או ב' פעמים היינו להתבשל דוקא אבל מותר לחתוך בסכין. מנ"י על התו"ח כלל י"ז או' י"ד.

סעיף קטן שט

שט) שם. ואם חתך צריך להגעילו. ה"ד לסברא האחרונה אבל לפי מה שפסק המחבר דלכתחלה יש לחוש לדבריו ובדיעבד שרי א"כ אינו אסור אלא לחתוך לכתחלה אבל אם חתך א"צ הגעלה. ש"ך ס"ק פ"ו. פר"ח או' ע"ו. לה"פ או' צ"ט. כריתי או' נ"ט. שפ"ד

או' פ"ו. ער"ה סוף או' מ"ד אלא שיש שם ט"ס. אבל הדחה בעי כמ"ש אח"כ בהגה. וכ"כ הפר"ח סוף או' ע"ט דלכ"ע הסכין צריך הדחה מפני הדם שע"פ הבשר. זב"צ או' רי"ח.

סעיף קטן שי

שי) שם הגה. ויש מתירין לחתוך בסכין לאחר ששהה שיעור מליחה וכו' אפי' איכא גומות בסכין כי ע"י הולכת והבאת סכין בבשר מתקנח הלכלוך מן הגומות. תה"ד סי' קס"ב. תו"ח כלל י"ז דין ה' ש"ך ס"ק פ"ז. פר"ח או' ע"ז. לה"פ או' ק' בל"י או' פ"ה. כריתי או' ס' שפ"ד או' פ"ז. זב"צ או' רי"ט. ואפי' תוך שיעור מליחה שרי. שפ"ד. שם.

סעיף קטן שיא

שיא) שם בהגה. דאין מליחה לכלים. כלומר דהדם משרק שריק ואינו נבלע בסכין וכ"כ בתו"ח סוף כלל י"ז אבל ודאי יש מליחה לכלים לענין שבולע שפיר ע"י מליחה היכא דליכא טעמא דמשרק שריק ומה"ט נאסר הכלי שא"מ שנמלח בו'. ש"ך ס"ק פ"ח. פר"ח או' ע"ח. כריתי או' ס"א. שפ"ד או' פ"ח. חו"ד או' ע"ד.

סעיף קטן שיב

שיב) שם בהגה. וכן עיקר דמותר. משמע דאפי' לכתחלה מותר לחתוך וכ"כ בתו"ח שם להדיא. ותימא כיון שהסכין צריך הדחה אח"כ וכדמסיק א"כ אמאי לא חיישינן דלמא ישכח להדיחו וכדלקמן רסי' צ"א ואפשר לומר דדוקא גבי כלי חיישינן דילמא משתלי להדיח משא"כ בסכין דהאיסור נראה לעין לא חיישינן שמא ישכח. ש"ך ס"ק פ"ט. פר"ח או' ע"ט. שפ"ד או' פ"ט. חו"ד או' ע"ה.

סעיף קטן שיג

שיג) שם בהגה. אבל הסכין צריך הדחה אח"כ או נעיצה וכו' כלומר בעוד הציר לח על הסכין סגי בהדחה אבל אם נתקשה עליו צריך נעיצה. כ"ה בתו"ח שם כלל י"ז דין ה' בשם או"ה, וכ"ה בד"מ בסוף הסי' ודין נעיצה עיין לקמן סי' קכ"א סעי' ו'.

סעיף קטן שיד

שיד) שם בהגה. אבל הסכין צריך הדחה וכו' ורש"ל באו"ש שער ט' פסק דלכתחלה יש להגעילו ובדיעבד מותר אם קנחו בדבר קשה והמחמיר לאסור בלא הגעלה תע"ב וה"ד לעצמו אבל לאחרים יש להורות להתיר בדיעבד אף אם לא קנחו וחתך בו רותח. ש"ך ס"ק פ"ז. לה"פ או' ק' בל"י או' פ"ה.

סעיף קטן שטו

שטו) שם בהגה. ואם רוצה להדיחו שם היטב ולמולחה שם מותר. ובדיעבד שרי בלי הדחה שנית. לה"פ א' ק"א. בל"י או' פ"ו.

סעיף קטן שטז

שטז) שם. וכשרוצים לעשות מליח להתקיים וכו' מדיחים אותו יפה יפה וכו' זה נמשך ג"כ לסברא האחרונה ולפי מה שפסק המחבר דלכתחלה יש לחוש לה. ש"ך ס"ק צ"ב. שפ"ד או' צ"א. זב"צ או' ר"ך.

סעיף קטן שיז

שיז) שם. ואפי' לפי סברא זו אם רוצה למלוח ולאכול צלי בלא הדחה וכו' פי' הדחה שאחר מליחה קודם הצלייה. לה"פ או' ק"ב. ועיין עוד לקמן סי' ע"ו סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן שיח

שיח) [סעיף כא'] במקום שאין מלח מצוי יצלנו הבשר וכו' ואפי' ע"ג גחלים ממש רק שינקרהו מקודם. או"ה כלל ח' דין ח'. כנה"ג בהגב"י או' ש"ד. מחב"ר. או' נ"ב. זב"צ או' רכ"א.

סעיף קטן שיט

שיט) שם. במקום שאין מלח מצוי יצלנו הבשר וכו' ואם יכול לאכלו צלי מוטב ואם לאו יחתכנו חתיכות וירתיח קדרה עד דסליק עמודא וישליך בו נתח א' ועוד ירתיח עד עמודא וישליך נתח אחר וכן יעשה עד שישליך כל הנתחים ודבר זה אסור למסור לנשים וע"ה. כנה"ג שם. מחב"ר או' נ"א. ועיין לעיל או' קנ"ה.

סעיף קטן שכ

שך) שם. עד שיזוב כל דמו וכו' משמע דלא סגי בחצי צלייתו אלא בעינן שיצלה כל צרכו. וכ"כ כנה"ג שם או' ש"ה דכ"ה דעת הש"ע. וכ"פ רש"ל פכ"ה סי' ע"ב. וכ"כ הט"ז ס"ק נ"ד שכן ראוי לנהוג לצאת כל הדיעות. לה"פ או' ק"ג. בל"י או' פ"ז. מש"ז או' נ"ד. חו"ד או' ע"ו. מחב"ר או' נ"ג. זב"צ או' רכ"ב. וכתב שם המש"ז דראוי הוא לעשות כן לכתחלה משמע אבל בדיעבד אין לאסור אם לא נצלה רק חצי צלייתו. וכ"כ מרן ב"י בספרו אבקת רוכל סי' ריי"ו דלכתחלה יש לצלותו יותר מחצי צלייה ואם ניכר שזב כל דמו תו לא צריך יעו"ש. ועיין עוד לקמן סי' ע"ג או' ד'.

סעיף קטן שכא

שכא) ואפי' אי בעי לאכלו צלי צריך לצלותו עד חצי צלייתו (היינו לדעת המקילין ולדעת המחמירין צריך לצלותו כל צרכו) דאע"ג דדם שלא פירש מותר והיה מותר לאכול בשר חי שאין בו גידים בלי הדחה ומליחה (כמ"ש לקמן סי' ע"ו סעי' ג') התם לא פירש אבל הכא ודאי פירש ע"י האש ממקום למקום אחר יותר ממה שפירש ע"י מליחה ממקום

למקום וק"ל במליחה שאותה פרישה חשובה כאלו פירש לחזור לגמרי וחזרה. או"ה כלל ח' או' יו"ד. ויראה דאף לדברי הרא"ש וסיעתו שסוברים דלא מיקרי פירש בפירש ממקום למקום הכא איכא למיחש שמא יצא הדם לחוץ באותה החתיכה עצמה וכל שיצא לחוץ הרי הוא כפירש ממקום זה למקום אחר. כנה"ג שם או' ש"ז. זכ"ל על סעי' זה. זב"צ או' רכ"ג.

סעיף קטן שכב

שכב) **והיכא** שאין מלח מצוי אם מותר למלוח בסוכר עיין הלק"ט ח"א סי' רי"ח שכתב דהיכא שאין מלח מותר למלוח הקרבן בסוכר יעו"ש. וכ"כ עיקרי הד"ט חא"ח סי' י"ד או' ל"ו דהיכא שאין מלח מצוי מותר למלוח בסוכר. וכ"כ בס' מעשה אברהם חי"ד סי' ל' והב"ד הרו"ח בסי' זה או' ה' אלא שכתב שהוגד לו מפי הרב כמהר"א לאריד ז"ל דמחכי עליה בהוראה זו דאין הסוק"ר שואב הדם כמו המלח ול"ד להה"א דהלק"ט דהתם לענין קרבן וכו' וסיים ועיין להרב חס"ל תאומים סי' ל"ב בחי"ד דסתם לנו את הפתח בשאר מינים כ"א מלח דוקא ואפי' בדיעבד טרפה יעו"ש. וכ"כ בשו"ת דברי חיים ח"א חי"ד סי' כ"ה דלא מהני מליחה בשום דבר רק במלח ומ"ש הלק"ט הוא דוקא לענין קרבן יעו"ש וכן בס' אמרי אש חי"ד סי' כ"ח קרא תגר על חכם א' שהורה למלוח בהאליו"ן שנקרא בלשון חכמים צריף וכתב שאין לבדות דבר מלבנו ואין לנו אלא מה שאמרה תורה במלח תמלח. וכ"כ בתשו' שואל ומשיב קמא סי' קמ"ב. וכ"כ בתשו' כתב סופר חי"ד סי' ל"ז שהמורה להתיר שוטה וגס רוח יעו"ש. והב"ד בן א"ח פ' טהרות או' כ"ב וכתב דמ"ש עיקרי הד"ט למלוח בסוק"ר אחה"מ טעות הוא יעו"ש. [עיין שו"ת רב פעלים ח"ב סי' ד' ויין הטוב סי' ד' שהאריכו בזה].

סימן ע

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **מולחין הרבה חתיכות זו ע"ג זו וכו' וכל זמן שפולטת צירה אינה בולעת וכו'** כ"ה לחד תירוצא בתו' שמביא ב"י כאן אלא שיש עוד תירוץ שם דס"ל דשפיר בולע אלא שיש לו היתר שיחזור ויפלטנו כשיפלוט הציר שבו וכ"מ מדכתב רמ"א סעי' ו' שיחזור וימלחנו וכו' משמע דעכ"פ בלע. ט"ז סק"א.

סעיף קטן ב

ב) **שם. ואפי' בשר שור עם בשר גדיים וטלאים ואפי' עם עופות וכו'** ומכאן אתה למד שעופות עם בהמה וחיה מותר למלחם ביחד. המ"מ פ"ה מהמ"א. כנה"ג בהגה"ט או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם בהגה. חתיכה שמלח ב' פעמים מותרת וכו'** היינו בלא הדחה בנתיים ודוקא מלח אבל לכתחלה אסור לעשות כן אלא צריך להדיחו יפה יפה קודם מליחה שנית. ש"ך סק"ב. פר"ח או' א' להפ"פ או' א' בל"י. או' א' כריתי או' א' שפ"ד או' ב' שו"ג או' ד' חכ"א כלל ל"ב או' כ"א. בי"צ ח"א או' ב' מק"מ או' ד' זב"צ או' ב'. ונראה דוקא אחר ששהה במלח הא' שיעור מליחה אסור למלוח פ"ב אבל בתוך שיעור מליחה להוסיף למלוח אין חשש. מק"מ שם.

סעיף קטן ד

ד) **שם בהגה. ולא חיישינן שמלח השני מבליע הדם וכו'** ואפי' אם מלח לאחר מעל"ע מותר. מנ"י על התו"ח כלל ט"ו או' מ"ד דלא כהט"ז סק"ב. פר"ח או' ב' מש"ז או' ב' ובשפ"ד או' ג' בי"צ שם בעמ"ז או' ד' וכ"פ בס' כנפי יונה רסי' זה. מק"מ שם. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. קודם שיפלוט העוף את דמו.** כלומר קודם שיגמור לפלוט העוף את דמו. פר"ח או' ג' כריתי או' ב' מק"מ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ואם עבר ומלחן יחד וכו'** בין שמלחן יחד זה אצל זה בין שמלח העופות על הדגים בין שמלח הדגים על העופות לעולם שייך לומר דהדגים אסורים כד"ק והעופות מותרים דאיידי דטרידי לפלוט לא בלעי ודלא כהב"ח ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' להפ"פ או' ב' בל"י או' ב' שפ"ד או' ד' חו"ד או' ב' בי"צ שם בעמ"ז או' ח' מק"מ או' ו' וזהו דוקא לדברי הש"ע אבל לדברי מור"ם ז"ל דוקא אם הדגים למעלה סגי בקליפה אבל אם הדגים למטה או מן הצד צריך ס' כמבואר בהגה. ועיין לקמן או' ו'.

סעיף קטן ז

ז) **ומיהו** י"א דאם הדגים מונחים על העופות אף הדגים מותרים בלא קליפה כמ"ש לקמן או' י"ט יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) שם. אבל הדגים צריך ליטול מהם כד"ק. ואפי' מלח העופות תחלה ואח"כ מלח הדגים הדגים אסורים. ער"ה או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ט

ט) שם. אבל הדגים צריך ליטול מהם כד"ק. אבל דגים שצלה עם עופות מותרים וכל שהוא ע"י האור כבכ"פ הריטב"א בחי' יעו"ש אבל בחי' הר"ן כתב דדגים משום דרפו קרמייהו הדם נסרך בהם ולא אמרינן כבכ"פ אפי' ע"י האור יעו"ש. ער"ה או' ב' זב"צ או' ז' ועיין לקמן סי' קט"ז סעי' ב' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן י

י) שם. ואם לא ניטלו קשקשיהם כשנמלחו מותרים. לפי שהקשקשים הם במקום קליפה. ש"ך סק"ה. ואם בשלם עם הקשקשים צריך ס' כנגד הקשקשים האסורים ודלא כהמנ"י שם או' כ"ד שהכשיר. שפ"ד או' ה' חו"ד או' ג'.

סעיף קטן יא

יא) שם הגה. ויש אוסרין כל הדגים אבל אנו אין לנו אלא דעת מרן ז"ל ואינם אסורים אלא כדי קליפה. זב"צ או ט' ועיין לעיל סי' ס"ט או' רצ"ו.

סעיף קטן יב

יב) דגים שנמלחו עם עופות או בשר אין לאוסרם משום סכנה דאין סכנה במליחה. או"ה כלל י"ג או' ב' תו"ח כלל ך' דין ט"ו. ט"ז סק"ג. ש"ך ס"ק ט"ז. כנה"ג בהגב"י או' י"ד. פר"ח או' ט"ז. לה"פ לקמן סי' קט"ז או' ג' בל"י שם או' ד' שפ"ד או' ט"ז. שו"ג או' ט' חו"ד או' ג' ונ"מ היכא דליכא משום איסור דם כגון ששהו (העופות) שיעור מליחה והודחו וחזרו ונמלחו יחד. ש"ך שם. כנה"ג שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. אבל אם לא שהו העופות שיעור מליחה ונמלחו יחד עיין לעיל או' ו' ולקמן או' ך' ואו' כ"א יעו"ש. ומשמע מסתמיות דברי הפו' הנז' דיכול ג"כ לבשל הדגים אח"כ והשפ"ד שם נסתפק בזה דדילמא הא דמותרים היינו לאכלם כך ולא לבשלם וחכמי הישיבה הסכימו דמותר לבשלם. זב"צ או' יו"ד. והכי מסתבר דאיך אפשר לאוכלם בלי בישול וא"כ נפל היתרא בבירא. וא"ת אפשר לאוכלו במלחו זהו ע"י הדחק וגם אינו מצוי וכולי האי היה צריך לבאר.

סעיף קטן יג

יג) ויש להסתפק אם מותר לכבוש דגים עם בשר או עופות דדמי למליחה ומותר או דמי לבישול ואסור וצ"ע. מנ"י על התו"ח שם או' כ"ז. שפ"ד שם. פ"ת או' א'. זב"צ שם.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. אבל אי אית בהו קשקשים מותרים וכו' ומבואר באשר"י ובטור ובאו"ה ובתו"ח כלל ך' דין י"ב דלא מהני הקשקשים במקום קליפה רק אם הדג שלם אבל אם הוא חתוך צריך לקלפו במקום חתך. יד אברהם שבגליון הש"ע.

סעיף קטן טו

טו) [סעיף ב'] בד"א כשמלח שניהם יחד או שהעוף מליח ודג תפל וכו'. מדסתם דבריו משמע שהוא תפל שלא נמלח עדיין ואפ"ה אסור ולא מהני ליה מליחה אח"כ. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ז' כריתי או' ה' שפ"ד או' ו' ער"ה או' ה' וכתב וכ"ה הסכמת האחרונים ודלא כהב"ח. ועיין לקמן או' כ"ד.

סעיף קטן טז

טז) שם. אבל אם דג מליח ועוף תפל ונתנם זה אצל זה או זה ע"ג זה אף דגים מותרים וכו' משמע להדיא אף שנוגעים זה בזה אפ"ה לא בעי קליפה ואף להיש מי שאוסר לקמן בסעי' ג' דהכא שאני. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ח' כריתי או' ו' שפ"ד או' ז' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) שם הגה. וכן אם הדגים מונחים על העופות וכו' ודוקא כשידוע בבירור שלא נשרקו הדגים מלמעלה אבל אם אינו ידוע בבירור אסור דסתם מליחה דרך להתהפך עליון לתחתון. רש"ל פכ"ה סי' ע"ג. ט"ז סק"ה. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ט' לה"פ או' ד' בל"י או' ה' כריתי או' ז' מנ"י על התו"ח כלל ד' או' כ"ג. מש"ז או' ה' חו"ד או' ד'.

סעיף קטן יח

חי) שם הגה. וכן אם הדגים מונחים על העופות וכו' וה"ה אפי' זו בצד זו אם חתיכות הדגים גדולים וגבוהים יותר ועולים נגד למעלה מן הבשר מה שמלמעלה מן החתיכה שאינו נוגע בה מותר אפי' באותה חתיכה עצמה דלא גרע מנפל חציה לציר. הגהות שבסוף ס' האו"ה שער י"ג סי' א' ש"ך סק"ט. פר"ח או' יו"ד. לה"פ שם. בל"י או' ו' מנ"י שם. חו"ד שם. ובהא בעינן קליפה מה שלמעלה מן הבשר. מנ"י שם. שפ"ד או' ט' חו"ד שם.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. וכן אם הדגים מונחים על העופות מותרים וכו' וכ"כ בתו"ח שם דין י"א. ומיהו קליפה בעי. ש"ך סק"י. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ה' בל"י או' ז' חו"ד או' ה' מיהו המנ"י על התו"ח שם או' כ"ב הבין דברי האו"ה והתו"ח דא"צ קליפה רק הדחה

והב"ד השפ"ד או' יו"ד אלא שכתב שם המנ"י דצ"ע לדינא והב"ד השפ"ד או' ד' וכתב דאם נתבשל בלא קליפה יש להקל לצורך ע"ש וכדומה אף שאין ס'.

סעיף קטן כ

ך) **ודע** דמ"ש ההגה בכאן הוא לדידהו דמשערין במליחה בס' ומשו"ה ביאר דזהו דוקא (דצריך ס') כשהדגים מלמטה או מונחין זה אצל זה אבל אם הדגים מלמעלה שרו בקליפה אבל לדידן דק"ל כפסק המחבר דמשערינן בקליפה אין חילוק. פר"ח שם. לה"פ שם. שפ"ד או' יו"ד. זב"צ או' י"ג. ועיין לעיל או' ו'.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. וכן אם לא הניח הדגים אצל העופות אלא לאחר ששהו העופות במלחן שיעור מליחה וכו' ואפי' הדגים תוך שיעור פליטתן דחשיבי רותחין כל העופות לאחר שיעור מליחתן שרי. מש"ז או' ו' וכתב שהוא פשוט. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כב

כב) וכן אפי' שהו הדגים ג"כ מתחלה שיעור מליחה והניחן אצל העופות ששהו שי"מ מותרים. ש"ך ס"ק י"ב. כנה"ג בהגב"י סוף או' כ"ו. פר"ח או' י"ב. בל"י או' ח' הל"פ בסעי' א' כריתי או' ח' שפ"ד או' י"ב. בי"צ ח"א בעמ"ז או' ט"ז. מק"מ או' י"ד. זב"צ או' ט"ו. ומיהו הא דאמרינן דדגים מותרים מ"מ הדחה בעי. לה"פ שם.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. ואם נמלחו דגים בכלי שמלחו בו בשר הדגים מותרים וכו' ואפי' לכתחלה מותר ג"כ למלוח דגים בכלים שמלחו בהם בשר. ב"י בשם הרשב"א לבוש בסעי' זה. כנה"ג בהגב"י או' ל' וכתב דמ"ש בהגה ואם נמלחו דמשמע דיעבד לא אסור לכתחלה כתב כן אלא דאורחא דמלתא נקט דאין דרך למלוח דגים בכלי שמלחו בו בשר ודלא כחילוק הש"ך יעו"ש. וכ"כ מנ"י על התו"ח כלל ך' או' כ"ח. בל"י או' ט'. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. והא דאמרינן דאם הדג תפל והעופות מלוחים אסורין ה"ד שהדג פלט כבר דמו והודח אבל אם עדיין לא פלט דמו וכו' מותר דאגב דיפלוט דם דידיה יפלוט ג"כ הדם וכו' זהו כתב מור"ם ז"ל לפי סברתו אבל דעת הש"ע וכמה אחרונים דאף אם הדג עדיין לא נמלח אפ"ה אסור ולא מהני ליה מליחה אח"כ דדגים לא דמו לבשר וכמ"ש לעיל או' ט"ו יעו"ש. וכן הסכים הט"ז סק"ח כדברי האוסרים. וכ"כ הש"ך סק"ו בשם כמה פו' וכן הכנה"ג בהגב"י או' כ"ח האריך בזה וסיים דלענין הלכה כיון שהגהת או"ה

מסתפק בזה והאו"ה בכלל ה' ורש"ל ופרישה ול"ח וט"ז וש"ך אוסרים מי יקל ראשו להתיר באיסורא אף שהוא איסור דרבנן יעו"ש. וכן הסכים הפר"ח או' י"ד. מנ"י על התו"ח שם או' כ"ו. בל"י או' י"ב. שפ"ד או' ו' מק"מ או' ט"ו והחכ"א כלל ל"ב או' כ"ט כתב דבמקום הפ"מ יש להתיר בזה ע"י שיחזור וימלחנו כדעת רמ"א וכ"כ הביי"צ ח"א בעמ"ז או' י"ט אבל מדברי הפו' הנז' משמע דבכל ענין יש לאסור.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. ועיין לקמן סי' צ"א באיזה מליחה אמרינן דהוי כרותח. כלומר דשם סעי' ה' בהגה נת' דציר מבשר שנמלח אפי' לא נמלח רק לצלי חשוב רותח וה"ה הכא. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' ח' בל"י או' י"ג. שפ"ד או' ט"ז. חו"ד או' ט'.

סעיף קטן כו

כו) וכתב שם הפר"ח ואנן (ר"ל הספרדים) לא קי"ל הכי אלא בעינן כעין מליחה לקדרה. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' י"ח. ועיין לעיל סי' ס"ט או' רפ"א.

סעיף קטן כז

כז) ומיהו אין הדגים נאסרים מיד אלא היכא שעינינו רואות שנפלט מהם מעט ציר אבל אם לאחר שמלחן יחד קודם שהתחילו לפלוט הציר הדגים מן העופות אין הדגים נאסרים ופשוט הוא. ב"ח. בל"י שם. ומ"מ הדחה בעי.

סעיף קטן כח

כח) [**סעיף ג'**] **בשר שחוטה שמלחו עם בשר טרפה וכו'** ואי איכא ספיקא אם נמלח בשר שחוטה בהדי בשר נבילה הוי ספיקא דאו' ולחומרא. אבל ספק אם נמלח דג טמא עם דג טהור הוי ספיקא דרבנן ולקולא שציר דגים טמאים דרבנן. שע"ד שער עשירי או' ך' וכ"כ המרדכי פכ"ה. והב"ד ב"י סוף סי' זה. ט"ז סק"ט. מהריק"ש בהגהו' על סעי' זה. שו"ג מחו' או' א' וה"ד בדגים טמאים כחושים דלית בהו שמנונית אבל אם איתי בהו שמנונית אסור מדאו' וספיקא לחומרא כמ"ש לקמן סי' פ"ג סעי' ה' בהגה יעו"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כט

כט) שם. והם נוגעים בזה אסור כד"ק וכו' הא דקאמר והם נוגעים זה בזה לרבותא נקט הכי דאם הכשרה מלוח והטרפה תפלה אפי' בנוגעים זה בזה מותר ולא אמרינן דמתוך נגיעתו יחשב התפלה רותח ויפלוט ע"י כך כיון שלא נמלח ממש ולאפוקי סברא אחרונה אבל אין לפרש דלהכי נקט נוגעים זה בזה משום דאל"כ אפי' הטרפה מלוח והכשרה תפלה מותר דזה לא נמצא בשום פוסק ואדרבא משמע בב"י דכ"ע מודו בהא

דאעפ"י שאינן נוגעין זה בזה כל שעומדין בסמוך בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה אסור וגם אין סברא כלל להתיר בכה"ג כיון דעכ"פ הציר נוטף על הכשרה מה לי נוגע או לא ומ"ש הרב בהגה וכשהטרפה מלוח וכו' היינו אליבא דכ"ע. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' י"ב. הל"פ בסעי' ב' שפ"ד או' י"ז. חו"ד או' י"א. חכ"א כלל מ"ג או' ה' בי"צ ח"ב או' א' מק"מ או' כ"א. זב"צ או' י"ט וכתב דהגם דהכנה"ג בהגב"י או' מ"ט כתב לדחות דברי הש"ך וסיים בצריך תלמוד מ"מ אין ספק שלו מוציא מידי ודאי ובודאי שיש להחמיר ולאסור.

סעיף קטן ל

ל) **והכא** לא שייך לחלק בין כשהאיסור למטה לכשהאיסור למעלה כדמחלקינן גבי דגים דאם הדגים למעלה שרי דשאני התם שדם אינו מפעפע מלמטה למעלה אבל ציר מפעפע אפי' מלמעלה למטה. או"ה כלל י"ג או' א' ב"ח. כנה"ג בהגה"ט או' י"ב. וזב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לא

לא) **שם. ויש מי שאוסר בנוגעים זה בזה וכו'** ולקמן סי' ק"ה סעי' יו"ד סתם כסברא הראשונה וכן בסי' צ"א סעי' ה' סתם וכן בספרו ב"י משמע להדיא שהסברא ראשונה עיקר בעיניו ולכן כתב הסברא האחרונה בשם ויש מי שאוסר. ש"ך ס"ק י"ט. כנה"ג בהגב"י או' מ"ח. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"ז. שפ"ד או' י"ט. זב"צ או' כ"ב. ועיין לקמן או' ל"ה.

סעיף קטן לב

לב) **שם. וסובר שלא הותרו אלא בעומדים בסמוך וכו'** ואז אפי' הדחה לא צריך כיון שאין נוגעין זה בזה וא"כ המחבר שכתב לקמן סי' ק"ה סעי' יו"ד אם ההיתר מלוח והאיסור תפל א"צ אלא הדחה ע"כ מיירי בנוגעים. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי או' י"ב. או' י"ג.

סעיף קטן לג

לג) **מעשה** שמלחו בשר הרבה בכלי מנוקב ומלחו ג"כ בכלי אחר עופות ואחר ששהו הכל כדי מליחה הניחו העופות עם הבשר ועירבו הבשר עם העופות והפכו הכל עד שנגעו הכל זה עם זה ונמצא אח"כ שאווזא א' היתה טרפה ואין ס' כנגדה אין להתיר אלא דוקא בהפ"מ וסעודת מצוה דבהכי י"ל דאחר ששהה שיעור מליחה לא מחשב צירו כרותח אבל היכא דלא הוי סעודת מצוה אע"ג דהוא הפ"מ או סעודת מצוה ואין הפ"מ אין להתיר. תה"ד סי' קנ"ט. ב"י. רמ"א ז"ל בהגה לעיל סי' ס"ט סעי' ך' באמצע ולקמן

סי' צ"א בהגה ראשונה לסעי' ה' תו"ח כלל ו' דין ז' וכלל כ"א דין ב' מהריק"ש בהגהו' על סעי' ד' ט"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק מ"ז. ש"ך לקמן סי' צ"א ס"ק י"א. כנה"ג בהגב"י או' נ"ד. שו"ג מחו' או' ב' זב"צ או' כ"ג וכתב דהגם דהפר"ח לקמן סי' צ"א או' יו"ד אסר בכל גוונא כדי הם הני רבוותא לסמוך עלייהו בסעודת מצוה והפ"מ.

סעיף קטן לד

לד) ואי ליכא הפ"מ וסעודת מצוה אינה אוסרת אלא כד"ק אי לא הוי שמינה דאנן ק"ל כס' מרן לקמן סי' צ"א סעי' ה' דהמליחה אינה אוסרת אלא כד"ק מיהו אם היא שמינה אסור הכל כמ"ש מרן ז"ל לקמן סי' צ"א סעי' ו' ובסמוך סעי' ד' זב"צ שם. ועיין לקמן סי' ק"ה או' ס"ח ואו' ס"ט.

סעיף קטן לה

לה) שם. בהגה. ועיין לקמן סי' ק"ה מאלו הדינים. כלומר דשם סעי' יו"ד פסק הרב בהגה דיש להחמיר שלא במקום הפ"מ כסברא האחרונה אבל בתו"ח סוף כלל כ"א פסק לגמרי כסברא הראשונה וכן דעת רש"ל פכ"ה סי' פ' וכן דעת הלבוש ש"ך סק"ך. לה"פ או' י"ד. שפ"ד או' ך' ועיין בדברינו לשם על הגה הנז' בס"ד.

סעיף קטן לו

לו) [סעיף ד'] הא דאמרינן דאינו אוסר אלא כד"ק היינו כששתיהן כחושות אבל אם א' מהם שמינה אפי' אם חתיכת הטרפה כחושה וכו' משום דאזיל הכשרה ומפטם לטרפה. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' ט"ו. כריתי או' י"ד. חו"ד או' י"ד.

סעיף קטן לז

לז) שם. אם היתה הטרפה המלוחה למטה וכו' לאפוקי אם היתה הכשרה התפלה למטה אעפ"י שהטרפה שמינה למעלה אינו אסור אלא כד"ק דתתאה שהוא אינו מליח גובר ומצנן העליון. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' ך' וכ"פ בש"ע לקמן סי' ק"ה סעי' י"א. ומיהו בעל נפש יחמיר לעצמו ויאסור הכל באיסור שמן ואפי' אם הכשרה תפלה למטה וכמו שפסק ההגה שם. מחב"ר או' ה' זב"צ או' כ"ד. ועיין לקמן סי' ק"ה או' צ"ו.

סעיף קטן לח

לח) ומיהו בשניהם כחושים לענין קליפה אין חילוק בין המלוח למטה או למעלה אלא לעולם טמא מלוח כחוש אוסר טהור תפל כחוש עכ"פ כד"ק וכדלקמן סי' צ"א סעי' ה' ש"ך שם. פר"ח שם. והיינו לפסק הש"ע שם אבל בהגה שם כתב וי"א דבכל מליחה אנו משערין בס' יעו"ש.

סעיף קטן לט

טל) שם הגה. ועיין לקמן סי' ק"ה כיצד נוהגין. כלומר דשם נת' דאף בשמן אין חילוק בין המליח עליון או תחתון וגם נת' שם (בהגה) דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמו ומשערין כל מליחה בס' ש"ך ס"ק כ"ג. שפ"ד או' כ"ג. ועיין בדברינו לשם סי' ק"ה על סעי' ה' וסעי' ט'.

סעיף קטן מ

מ) [**סעיף ה'**] **יש אומרים שבשר שנמלח אסור להשהותו במלחו וכו' ויש מתירין להשהותו במלחו וכו'** והטעם דדם משרק שריק ונופל ועוד שהבשר הנמלח פולט ציר לעולם ואינו בולע מן הדם. ט"ז ס"ק י"ב. פר"ח או' כ"ב.

סעיף קטן מא

מא) שם. ולכתחלה יש לחוש לדברי האוסרים. דהיינו שלא להשהותו במלחו י"ב שעות או יותר. ומשמע דעד י"ב שעות אף לכתחלה אין לחוש. מק"מ או' כ"ו.

סעיף קטן מב

מב) שם. ובדיעבד מותר. ואפי' למאי דמחמירין לעיל לאסור בקליפה היינו משום דהתם אנו רואין שהמלח הוציא עוד הציר ומאחר שמונח בכלי שאינו מנוקב אסור אבל הכא שהבשר מונח תמיד בכלי מנוקב לא חיישינן דהבשר יבלע מן המלח שעליו דאף אם יפלוט דם משרק שריק לכן שרי בדיעבד. תו"ח כלל י"ד דין ד' ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח שם. כריתי או' ט"ו. מק"מ או' כ"ו.

סעיף קטן מג

מג) בשר שנמלח בע"ש ונשכח במלחו ונזכר בשבת אסור להדיחו בשבת אף ע"י גוי והו"ל כדיעבד ומותר למוצאי שבת. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ח. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ו'**] **יש אוסרים ליתן בשר שלא נמלח כלל.** שאז אינו פולט כלום ובולע. ש"ך ס"ק כ"ה. לה"פ או' י"ט.

סעיף קטן מה

מה) שם. או שנמלח ופלט כל דמו. והודח דהיינו משום דכיון דהודח אחר שיעור מליחתו נסתמין נקבי הפליטה אבל אם לא הודח אף שכבר פלט כל דמו מ"מ כיון שעדיין פולט ציר אינו בולע. א"נ מ"ש ופלט כל דמו ר"ל דמו וצירו (והיינו אחר י"ב שעות כמ"ש בסעי' הקודם) והיש מתירין אפי' בכה"ג וחד טעמא הוא דכי היכא דמתירין בבשר שנמלח והודח אפי' אין בו דם של עצמו וגם נסתמים נקבי פליטת צירו

ואפ"ה חוזר ופולט ע"י מליחה אח"כ ה"נ אם פלט כבר כל צירו. ש"ך ס"ק כ"ו. והפר"ח או' כ"ג כתב לבאר דברי הש"ע שהסברא הראשונה שהזכיר סבורין שבשר שלא נמלח כלל והיא תפלה או שנמלח ופלט כל דמו וצירו שאעפ"י שהיא מלוחה ליכא למימר איידי דטרידא למיפלט לא בלעה דכיון שפלטה הכל בולעת או שנמלח ופלט כל דמו והודח בכל הני גווני אם מלחום בחתיכה אחרת שלא פלטה כל דמה בולעת מדם האחרת ואין לו תקנה במליחה שדם הבא ממקום אחר אין לו כח למלח להפליט. והיש מתירין שני שהזכיר הש"ע אינן מתירין אלא דוקא בבשר שלא נמלח משום דאיידי דפליט דם דידיה פליט נמי דם הנבלע ממקום אחר. והסברא הג' מתירים בכל גוונא שלעולם המלח מוציא דם אפי' דם הבא ממקום אחר עכ"ל. והב"ד הלה"פ או' ך. וכה"ג כתב הט"ז ס"ק י"ד לפרש דברי הש"ע אלא שיש שם ט"ס כמ"ש בהגהות הט"ז. וכ"כ הש"ך ס"ק כ"ז וס"ק כ"ח. חו"ד או' י"ז ואו' י"ח.

סעיף קטן מו

מו) שם. ויש מתירים בכל זה. כלומר אפי' בסיפא דלית בה דם של עצמו אפ"ה מותר ע"י מליחה אח"כ. ש"ך ס"ק כ"ח. חו"ד או' י"ח

מו) שם. ולכתחלה יש לחוש לדברי האוסרים, כלומר דלכתחלה יש ליזהר בכל זה שלא לעשותו אבל בדיעבד יש לפסוק בכל זה דמותר. ש"ך ס"ק כ"ט. שפ"ד או' כ"ט ור"ל ע"י שידיחנו וימלחנו אח"כ. וכ"כ הזכ"ל על סעי' זה. והיינו לדעת הש"ע אבל לדברי מור"ם נכתוב באו' שאח"ז.

סעיף קטן מז

מז) שם בהגה. ואפי' בדיעבד נוהגין לאסרו אם נפל בשר שכבר פלט כל דמו וצירו וכו' זהו כסברא שנייה שהזכיר המחבר שאין להתיר אלא בשר שלא נמלח אבל בשר שפלט כל דמו וצירו או שפלט כל דמו והודח שוב אין לו תקנה במליחה. פר"ח או' כ"ד. לה"פ או' כ"ב. שו"ג או' כ"ג.

סעיף קטן מח

מח) שם בהגה. ואפי' בדיעבד נוהגים לאסרו אם נפל בשר שכבר פלט כל דמו וכו' ולא מהני הדחה ומליחה אח"כ. ואפי' לצלי אסור. תו"ח כלל ו' ריש דין ה' וטעמא דכיון שכבר פלט דמו וצירו א"כ אינו טרוד שוב לפלוט ובולע ושוב אינו יוצא לא ע"י מליחה ולא ע"י צלייה כיון דלא פליט דם של עצמו וגם לא אמרינן דמשרק שריק והלכך כולו אסור דאנן (ר"ל האשכנזים) משערינן במליחה בס' וגם משמע דנאסר מיד. ש"ך סק"ל. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ט. ועיין לקמן סי' ק"ה או' ס"ח.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. ואפי' בדיעבד נוהגין לאסרו וכו' ואנחנו מנהגינו כס' מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו ומי שהוא בעל נפש ויחוש לעצמו ורוצה להחמיר ולעשות כס' מור"ם ז"ל קדוש יאמר לו אבל לאחרים אין להורות לדידן אלא כס' מרן ז"ל. זב"צ סוף או' כ"ז. והיינו למנהג הספרדים אבל מנהג אשכנזים כדברי מור"ם ז"ל ומיהו כבר כתבנו כמ"פ דאפשר דגם בספרדים יש איזה מקומות שנהגו כדברי מור"ם ז"ל והיכא שנהגו אין לשנות.

סעיף קטן נ

נ) ומ"ש המחבר להתיר בדיעבד בבשר שלא נמלח כלל מיירי שהודחה מתחלה דאל"כ תיפוק ליה דנמלח בלא הדחה קמייתא דאסור אפי' דיעבד מפני שהמלח מבליעו לדם בעין שעליו ואינו יוצא שוב לא ע"י מליחה ולא ע"י צלייה כדלעיל סי' ס"ט סעי' ב' וכן מ"ש הרב דאם לא נמלח כלל ונפל לציר ממש דמותר ע"י הדחה ומליחה אח"כ מיירי נמי שהודח קודם שנפל לציר לדעת מהרא"י בהגהות שע"ד והתו"ח כלל ו' דין ב' אבל בהגה אחרת בשע"ד כתב על שם הר"י שושן עמק אפי' למאי דאסרינן בשר שנמלח בלא הדחה קמייתא הכא שרי בציר יעו"ש הטעם וכ"כ באו"ה ראש כלל ה' על שם המרדכי. וכ"פ רש"ל באו"ש ובפכ"ה סי' ע"ו וכ"פ הב"ח והיינו שלא כתבו הפו' והמחבר בשר שהודח ולא נמלח. כנה"ג בהגב"י או' פ"ה. ועיין בדברינו לעיל סי' ס"ט או' ט"ל.

סעיף קטן נא

נא) מעשה שמלחו חתיכה שנמלחה עם אחרת שלא נמלחה ובשלוה בלי מליחה שאח"כ אסור אלא א"כ יש בתבשיל ס' נגד קליפת אותה חתיכה. בית דוד חי"ד סי' י"ח. מחב"ר או' י"א. והיינו לפסק הש"ע שהמליחה אינה אוסרת אלא כד"ק אבל לדברי מור"ם ז"ל דכל מליחה אוסרת בס' כמ"ש לקמן סי' צ"א סעי' ה' ה"ה לכאן.

סעיף קטן נב

נב) מעשה ברגלים של בהמה שאחר שמלחום ומלגום במים רותחים כדרכם שכחה האשה ומלחתן פעם ב' עם בשר אחר שלא נמלח דמותר ע"י מליחה שנית לדעת הש"ע אי מהני נמי בכה"ג לחזור ולמלוח הרגלים פעם ב' או דילמא לא מהני מליחה ב' רק בבשר חי אבל בשר מבושל אפשר דבולע ואין כח במלח להפליט ממנו מה שבלע והעלה בתשו' חס"ל חי"ד סי' י"א דמהני מליחה שנית לרגלים אלו דאין סברא לעשות למבושל יותר חמור מבשר חי יעו"ש מיהו הרב זב"צ או' ל' כתב דאין לסמוך על הוראה זו דשאני בשר מבושל כיון דבלע דם שוב אינו יוצא ע"י מליחה משום דרכיך כמו שמצינו לעיל במולח בשר עם דגים שהדגים אסורים ולא מהני להו מליחה שנית אלא קליפה יעו"ש.

ולי נראה דדבר זה ניכר בחוש הראות דהמליגה אינה שוה ואם נאכל ע"י הדחק הוי כבשר מבושל ודגים דרכיך ואינו יוצא ע"י מליחה וצריך קליפה אבל אם אנו רואין שהוא עדיין קשה ואינו נאכל כלל הרי הוא כבשר חי ויוצא ע"י הדחה ומליחה שנית.

סעיף קטן נג

גנ) שם בהגה. וי"א שכל מעת לעת לאחר שנמלח פולט ציר וכו' אין כאן שום חדוש אלא שלדעת המחבר נמשך פליטת הציר י"ב שעות ולא יותר והני י"א ס"ל שנמשך כ"ד שעות והרשב"א בחי' כתב שיעור פליטת הציר כיום תמים או יותר אבל בתה"ד לא הזכיר אלא י"ב שעות וכפסק המחבר ז"ל. פר"ח או' כ"ה. ועיין לקמן או' נ"ו.

סעיף קטן נד

דנ) שם בהגה. ואם נגע תוך זמן זה לבשר שנמלח ולא שהה עדיין שיעור מליחה אינו נאסר. כיון שעדיין טרוד לפלוט ציר שלו פליט נמי מה שבלע מחתיכה שלא נמלחה. ט"ז ס"ק ט"ז. והש"ך או' ל"ב כתב דכיון שפולט ציר אינו בולע והלכך א"צ לחזור ולמלחו אח"כ. לה"פ או' כ"ד. הל"פ בסעי' ד' והנ"מ דלהט"ז צריך הדחה ומליחה שנית ולש"ך א"צ כמ"ש השפ"ד או' ל"ב. וע"כ לכתחלה יש לחוש לדברי הט"ז ובדיעבד כגון שנתבשל בלי מליחה שנית יש להכשיר.

סעיף קטן נה

הנ) שם בהגה. ולא שהה עדיין שיעור מליחה וכו' ואם ספק אם שהה או לא ג"כ יש להתיר מלבד דהוא ספק דרבנן אף גם אוקמינן חתיכה אחזקתה והשתא הוא דנמלח. כריתי או' י"ז.

סעיף קטן נו

ונ) שם בהגה. אך במקום שאין הפ"מ יש לאסרו לאחר י"ב שעות וכו' ודעת רש"ל באו"ש ופכ"ה סי' ע"ד נראה להתיר עד מעל"ע אפי' בלא הפ"מ אבל דעת הרב בהגה נראה עיקר לפי שדעת הר"ר יונה והרשב"א והר"ן והטור ורי"ו והרא"ה בס' החנוך סוף מצוה קמ"ח והמ"מ והאגור שאחר י"ב שעות שוב אין פולט ציר וזה דעת המאבר וגם בכלבו נזכר דעה זו. ש"ך ס"ק ל"ג. לה"פ או' כ"ה. בל"י או' כ"ב. שפ"ד או' ל"ג.

סעיף קטן נז

זנ) וכתב בס' בית ישראל שעד י"ב שעות פולט ציר ולעופות הוא לכל היותר שעה או שתים אבל י"ב שעות לא. ול"נ דאף בעופות י"ב שעות. בל"י שם.

סעיף קטן נח

חנ) שם בהגה. דאפי' אם נפל לציר ממש. ר"ל לציר הזב בתוך שיעור מליחה דלכ"ע חשיב רותח ואוסר אבל בציר שזב אחר שיעור מליחה יש אומרים שאינו אוסר ודעת רמ"א להחמיר כמ"ש בד"מ או' יו"ד. ועיין לעיל סי' ס"ט סעי' ך' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נט

טנ) שם בהגה. דאפי' אם נפל לציר ממש וכו' ומיירי כאן שלא שהה הבשר שבציר שיעור כבישה דאל"כ אין לו תקנה דהוי כמבושל וכמ"ש רס"י ק"ה. ט"ז ס"ק ט"ז. לה"פ או' כ"ו. בל"י או' כ"ג.

סעיף קטן ס

ס) שם בהגה. דאמרינן ע"י שיפלוט דם דידיה וכו' והיינו כשידיחנו וימלחנו. ש"ך ס"ק ל"ד. פר"ח או' כ"ו. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' כ"ד. שפ"ד או' ל"ד.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. ואפי' נמלח הבשר ולא שהה עדיין שיעור מליחה ונפל לציר יש להתיר. והיינו כשידיחנו ויחזור וימלחנו וכמ"ש הרב לקמן בסמוך והיינו טעמא דכיון דלא שהה שיעור מליחה ועדיין אית ביה דם שפיר אמרינן איידי דיפלוט דם דידיה יפלוט ג"כ דם דאחריני לכ"ע. ש"ך ס"ק ל"ה. פר"ח או' כ"ז. לה"פ או' כ"ט.

סעיף קטן סב

סב) שם בהגה. ואפי' נמלח הבשר ולא שהה עדין שיעור מליחה ונפל לציר יש להתיר. והיינו שיש מקום לזוב דאל"כ הו"ל כלי שאינו מנוקב ואסור. ודוקא במקום ציר יש חילוק אם יש מקום לזוב או לא אבל חוץ לציר הכל מותר. כריתי או' י"ח.

סעיף קטן סג

סג) שם בהגה. אם לא נכבש בתוכו יום שלם וכו' ותמהו האחרונים דהא לקמן רסי' ק"ה סתם כדברי המחבר והרא"ש דאם הוא כבוש בציר כדי שותנו על האור וירתיח ויתחיל להתבשל הוי כמבושל. והט"ז ס"ק י"ז כתב שט"ס יש כאן וצ"ל אם לא נכבש בתוכו שיעור כבישה אבל אם שהה שם שיעור כבישה אסור אע"ג דלא נכבש בתוכו יום שלם יעו"ש. והש"ך ס"ק ל"ו כתב דלא קאמר התם דהוי כמבושל אלא לשאר מילי אבל לא לענין בשר דיהא כמבושל ממש ולא יצא אח"כ ע"י מליחה ודוחק. וכתב עוד לתרץ דהכא ע"כ מיירי בכלי מנוקב דאי באין לציר מקום לזוב ס"ל להרב דלא מהני הדחה ומליחה שנית וא"כ הכא הרא"ש מודה דלא הוי כבוש אלא ביום שלם יעו"ש. וכן הסכים הפר"ח או' כ"ח כתירוץ שני דהכא מיירי בכלי מנוקב ולהכי הצריך יום שלם.

לה"פ או' כ"ו. כריתי או' י"ט. ואף זה אינו אלא חומרא בעלמא דמעיקר הדין לא שייך כבישה בכלי מנוקב אף אם שהה בו יום או ימים וכן עיקר להקל פר"ח שם.

סעיף קטן סד

סד) ומיהו מ"ש הרב דבלא יום שלם יש להתיר היינו שידיחנו וימלחנו ואפי' מדיחו הדחה גמורה אינו סותם נקבי פליטת דם דהדחה אינו סותם רק נקבי פליטת ציר. חו"ד או' כ"א.

סעיף קטן סה

סה) וכתב בדמש"א בשם רש"ל כל מקום שאמרנו יחזור וימלחנו שנית ה"ד מיד ולא אחר זמן. בל"י או' כ"ד. מק"מ או' ט"ל.

סעיף קטן סו

סו) שם שם בהגה. אך אם שהה שיעור מליחה ונפל לציר וכו' ואין חילוק בין נפל לציר או נפל ציר עליו. ש"ך ס"ק ל"ז. לה"פ או' ל"ב. בל"י או' כ"ז. חו"ד או' כ"ב.

סעיף קטן סז

סז) ומיהו כל זה כשלא הודח אחר המליחה קודם שנפל לציר אבל הודח כבר נסתמים נקבי הפליטה ובולע ולא מהני אח"כ הדחה ומליחה שנית אליבא דכ"ע. ש"ך שם. לה"פ שם.

סעיף קטן סח

סח) שם בהגה. דהיינו תוך י"ב שעות וכו' דאיידי שיפלוט אח"כ ציר יפלוט דם משא"כ לאחר י"ב שעות. ש"ך ס"ק ל"ח. לה"פ או' ל"ד. בל"י או' כ"ח.

סעיף קטן סט

סט) שם בהגה. ע"י שיחזור וידיחנו וכו' ולא אמרינן שכיון ששהה שיעור מליחה קודם שנפל לציר ועתה ידיחנו יסתמו נקבי הפליטה דשאני הכא דהדחה זו אינו אלא הדחה מועטת להעביר הלכלוך של הצור. ש"ך ס"ק ט"ל. פר"ח או' ל' לה"פ או' ל"ה. כריתי או' ך' שפ"ד או' ט"ל. חו"ד או' כ"ג. ובדע"ק או' ד' כתב דנכון יותר לקנח הציר שלא במים. מק"מ או' ל"ז.

סעיף קטן ע

ע) שם בהגה. וכן אם נפל לציר קודם ששהה שיעור מליחה וכו' דוקא שנפל לציר שיש לו מקום לזוב (פי' שהוא בכלי מנוקב) אבל אין לו מקום לזוב אף קודם שיעור מליחה אסור ולא מהני מליחה אח"כ. כ"פ בתו"ח כלל ז' דין ב' ומינה שאם שהה שיעור מליחה אפי' נפל לציר בכלי מנוקב לא מהני הדחה ומליחה. ש"ך סק"מ.

סעיף קטן עא

עא) שם בהגה. מיהו אם מלחו בלא הדחה לאחר שנפל לציר שרי בדיעבד. ורש"ל כתב באו"ש ובפכ"ה סי' ע"ו דא"צ לחזור ולהדיחו אפי' לכתחלה ואפי' הרוצה להחמיר ישפוך עליו מים ודיו כיון שהודח הדחה קמייתא עכ"ד. ונראה דגם הרב מודה בזה דא"צ אלא לשפוך עליו מים ודיו ולכך לא פירש שיעור ההדחה. ש"ך ס"ק מ"ב. לה"פ או' ל"ז. שפ"ד או' מ"ב.

סעיף קטן עב

עב) שם בהגה. שרי בדיעבד. ולא אמרינן דהוי כבשר שנמלח בלא הדחה קמייתא כמו ברסי' ס"ט דהתם דוקא בדם שבעין אמרינן הכי משא"כ ציר זה דלא גרע משאר דם פליטה. ש"ך ס"ק מ"ג. שפ"ד או' מ"ג. חו"ד או' כ"ה. מק"מ או' מ"ב.

סעיף קטן עג

עג) שם בהגה. שרי בדיעבד. וכן אם נתבשל בלא הדחה ומליחה שנית דעת רמ"א דמותר במקום צורך גדול. לה"פ או' ל"ח. בל"י או' ל"א. מק"מ או' ל"ח ועי"ש מ"ש ליישב קשיית החו"ד על הש"ך יעו"ש.

סעיף קטן עד

עד) שם בהגה. אבל דם בעין שנפל על בשר שהוא תוך שיעור מליחתו וכו' ה"ד בהפ"מ וסעודת מצוה ג"כ דאל"כ אפי' לאחר שיעור מליחתו חשוב כרותח כדלקמן סי' צ"א סעי' ה' ש"ך ס"ק מ"ד. פר"ח או' ל"א. לה"פ או' ט"ל. בל"י או' ל"ב. שפ"ד או' מ"ד. חו"ד או' כ"ו. מק"מ או' מ"ג.

סעיף קטן עה

עה) שם בהגה. והא דאסרינן אותו כשנפל לציר וכו' פי' אם נפל לציר אחר שכבר פלט כל ציר דידיה דהיינו אחר ששהה יום שלם או שהודח אחר המליחה לדעת רש"ל ותו"ח או אפי' אם לא שהה יום שלם אלא תוך י"ב שעות ואין כאן הפסד גדול דאסור לפי פסק רמ"א דלעיל. ט"ז ס"ק י"ט. לה"פ או' מ"א.

סעיף קטן עו

עו) שם בהגה. אבל מה שלמעלה מן הציר שרי. דדם אינו מפעפע למעלה ואפי' אותו מקצת שבציר שמן מותר כדלעיל סי' ס"ט סעי' י"ח ובתו"ח ריש כלל י"ז מיהו חותך ג"כ כדי קליפה ממה שבחוץ לציר וכדאיתא בסי' ס"ט ובתו"ח שם. ש"ך ס"ק מ"ה. פר"ח או' ל"ב. לה"פ או' מ"ב בל"י או' ל"ה. חו"ד או' כ"ז. מק"מ או' מ"ד.

סעיף קטן עז

עז) שם בהגה. מיהו מה שבתוך הציר נאסר מיד ואין שיעור לדבר. פי' אם אחר ששהה שיעור מליחה במקום דלא מהני חזרת מליחה אבל במקום דמהני חזרת מליחה אינו פוסל עד שישהה שיעור כבישה. ט"ז ס"ק ך' מש"ז או' ך' חו"ד או' כ"ח.

סעיף קטן עח

עח) שם בהגה. מיהו מה שבתוך הציר נאסר מיד וכו' פי' מדין מליח הרי הוא כרותח ולפיכך נאסר מיד לדידהו (פי' ההולכים על פסק רמ"א) דמשערין במליחה בסי' ולדידן (פי' ההולכים על פסק הש"ע) דמשערינן במליחה בקליפה ה"נ מה שבתוך הציר לא נאסר אלא כד"ק. פר"ח או' ל"ג. כריתי או' כ"ד ואו' כ"ה. ועיין לעיל סי' ס"ט או' רע"ג ולקמן סי' ק"ה או' ס"ח.

סעיף קטן עט

עט) שם בהגה. בשר שנפל לתוך ציר שעל הקרקע וכו' באו"ה נסתפק בדבר ופסק הרב להחמיר. ש"ך ס"ק מ"ז. ביאור הגר"א או' ט"ל. ועיין לעיל סי' ס"ט או' רנ"א.

סעיף קטן פ

פ) שם בהגה. בשר שנפל לתוך ציר שעל הקרקע וכו' מקובל אני מגדולי בעלי הוראה מומחים זקנים שהיו בדור דוקא רצפה של עפר כמו שישנו בכפרים וכדומה וכן רצפה של אבנים גמורים שקורין גהויאנ"י שטיי"ן אבל רצפת לבנים שקורין ציג"ל אפי' גברענט"י ציג"ל הם כלי חרס גמור ואין כאן מקום ספק דהוי כלי שאינו מנוקב וכן נהגו כל בעלי הוראה בפראג. כריתי או' כ"ו. חכ"א כלל ל"ב או' י"ז. זב"צ או' ל"ג. ועיין לעיל סי' ס"ט או' רמ"ז.

סעיף קטן פא

פא) שם בהגה. בשר שנפל לתוך ציר שעל הקרקע דינא כאלו היתה הציר בכלי. ומ"מ אינו אסור רק מה שבתוך הציר ולמעלה כד"ק והמותר ממה שחוץ לציר מותר דהא דאסרינן בסי' ס"ט בכלי שאינו מנוקב אפי' מה שחוץ לציר הוא חומרא בעלמא ומיירי שנפל בתוך שיעור מליחה דאלו בשר שלא נמלח כלל שרי אפי' בכלי שאינו מנוקב ממש דאין כח בציר לפרוש ממקום למקום. חו"ד או' כ"ט והוא מדברי הש"ך ס"ק מ"ז.

סעיף קטן פב

פב) אם בשעה שהדיחו הבשר הניחו אותו אח"כ ע"ג הדף עד שיזוב מימיו שעל הבשר וא"כ נתלחלח הקרקע מהמים שזבו קודם מליחה ואח"כ כשנוטף הציר קמא קמא בטיל במים אין באותו הציר כח לאסור. מנ"י על התו"ח כלל ו' או' ך' כנה"ג בהגב"י סי' ס"ט

או' ר"ף. בל"י או' ל"ז. ומיהו מ"ש שם הכנה"ג דזהו שלא כדעת התו"ח כלל ו' דין ח' שמצריך קליפה בכה"ג המנ"י שם כתב אפשר דגם הרב מסכים לדין זה יעו"ש. וכ"כ השפ"ד סוף או' מ"ז דכ"ע מודים בזה ומיהו בעינן שיהיו המים רבים מהציר כמ"ש לקמן או' פ"ה. וכ"כ הבל"י שם. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן פג

פג) שם בהגה. דינה כאלו נגעה בציר. כלומר ומהני לה מליחה אח"כ דאיידי דפליט וכו' ש"ך ס"ק מ"ח. פר"ח או' ל"ד. לה"פ או' מ"ו. בל"י או' ל"ח. שפ"ד או' מ"ח. חו"ד או' ל' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן פד

פד) שם בהגה. ספק ציר ספק מים מותר דציר דרבנן וכו' פי' דדם שמלחו אינו אלא מדרבנן. ש"ך ס"ק מ"ט. פר"ח או' ל"ה. לה"פ או' מ"ז. כריתי או' כ"ז ביאור הגר"א או' מ"א. ולפי מ"ש לעיל רסי' ס"ט פלוגתא רבתי בזה בהפסד מועע יש להחמיר.

סעיף קטן פה

פה) שם בהגה. ציר מעורב עם מים אפי' אם היו המים מועטים וכו' פי' שאין במים נגד הציר אבל עכ"פ בעינן שיהיו מרובין מהציר. ש"ך ס"ק ן' כנה"ג סי' ס"ט בהגב"י או' רצ"ו. פר"ח או' ל"ו. לה"פ או' מ"ח. מנ"י. על התו"ח כלל ו' או' כ"ד. בל"י או' ט"ל. הל"פ בסעי' זה. כריתי או' כ"ח. שפ"ד או' ן' חו"ד או' ל"ב. פ"ת או' ז'.

סימן עא

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] הראש חותכו לשנים ומולחו יפה לצד פנים וכו' כלומר מי שרוצה לעשות מצוה מן המובחר למלוח הראש והמוח חותך הראש לשנים ומולחו יפה לצד פנים משום המוח וכו' ש"ך סק"א. וכ"כ הט"ז סק"א דאינו אלא למצוה מן המבוחר. לה"פ או' א' בל"י או' א' הל"פ בסעי' זה. שפ"ד או' א' חו"ד או' א' ובאמת גם ניקב העצם לחוד מהני וכמ"ש אח"כ בסעי' ג' ט"ז שם. ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם. וכ"כ המחב"ר או' א' דאם לא נחתך לשנים בדיעבד שרי דלא כתשו' בית יעקב סי' ל' דאוסר וכ"כ פ"ת או' א' להשיג על דברי בית יעקב הנז' יעו"ש ועיין לעיל סי' ס"ט או' ע"ג.

סעיף קטן ב

ב) ומ"ש הש"ע מולחו יפה מצד פנים ואח"כ על השער משמע עיקר המליחה על המוח בפנים וא"צ להוציא המוח אלא מולח כך בעצם הגלגולת. שפ"ד או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. וחוזר ומולח על השיער וכו'** היינו משום דלכתחלה צריך למלוח מב' צדדין וכדלעיל סי' ס"ט סעי' ד' יעו"ש. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' להלכה"פ או' ב' חו"ד או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. וחוזר ומולח על השיער וכו'** ואם לא מלח על השיער אסור אף דיעבד בהפסד מועט ואין להתיר אלא דוקא בהפ"מ או לכבוד שבת או לצורך אורחים כמ"ש לעיל סי' ס"ט או' ע"ו גבי חתיכה שלא נמלחה אלא מצד א' והיינו אף לבני הספרדים ההולכים כפסק הש"ע הכא יש להחמיר משום דכ"ה הסכמת האחרונים ורבני הספרדים האחרונים כמ"ש באו' הנז' וכ"פ זב"צ בסי' זה או' ג' וכבר כתבנו באו"ח סי' תס"ח או' נ"ח דבכמה דברים נוהגים הספרדים להחמיר כדברי מור"ם ז"ל אף דהש"ע מיקל יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **שם. וחוזר ומולח על השיער וכו'** ורגלי הכבשים שהם מלאים מצמר ארוך ב' או ג' אצבעות לא מהני מליחה על הצמר. הלק"ט ח"ב סי' רל"ג. להה"פ או' ד' בל"י או' ב' שו"ג או' א' מחב"ר סוף או' א' זכ"ל על סעי' ב' גם בראש הכבשים לפעמים יש צמר מסובך בצואר סמוך לראש סמוך לגזיזה שגוזזין אותם משנה לשנה ואז צריך להזהיר היודעים ולשאינם יודעים שיגזזו הצמר קודם מליחה. שו"ג שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. שאין השיער מעכב וכו'** כמו שמועיל מליחת העצם למוח שבתוכו. הרשב"א בתה"ב. טור. ביאור הגר"א או' ג' ועיין לקמן סעי' ג' בהגה.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ב'**] **הטלפים מחתך אותם מעט למטה ומולחו וכו'** משום דאל"כ הוי כמולח בכלי שאינו מנוקב לפי שהטלפים מעכבים הדם מלצאת ואף שנמלחו אין הדם יוצא דרך הטלפים משא"כ בשאר עצמות שמליחתן מועיל למוח שבתוכן וכמ"ש הרב בהגה סעי' ג' לפי שהדם נפלט דרך העצמות ע"י מליחם. ש"ך סק"ג. להה"פ או' ד'.

סעיף קטן ח

ח) **ונוהגין** להסיר ג"כ ראשי הצפרנים באווזים ותרנגולים ואם לא הסירן אין אוסרין בדיעבד דדוקא בטלפי הבהמה החמירו. וכ"כ ביה"ל סי' ס"ח או' ב' וכן משמעות הפו' סולת למנחה שבסוף התו"ח כלל ט"ו דין ט"ו. ומנהג בגדאד יע"א להסיר כל רגל התחתונה על צוה"ג בעופות. זב"צ או' ו'. בן א"ח פ' אחרי או' ו' ונראה שלא מפני חומרא

נהגו כך אלא מפני שהתרנגולים שם בזול ואין זם חשוב אצלם כלום. ועיין לקמן סוף או' כ"ב.

סעיף קטן ט

ט) שם הגה. ועיין לעיל סי' ס"א סעי' ז' וסעי' ח' ובדברינו לשם שנת' דברי הש"ע ודברי רמ"א יעו"ש.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ג'**] **הקרום שעל המוח יש בו חוטין וכו'** ואם ואם רצה למלוח הראש והמוח בתוכו ינקוב העצם וכו' כלומר ולא מהני אלא בכה"ג אבל לא כשמניחו על בית השחיטה או אנחיריו ודץ ביה מידי כדמהני בצלי לעיל רסי' ס"ח. ש"ך סק"ה. כנה"ג בהגה"ט או' י"ב. פר"ח או' ד' לה"פ או' ו' כריתי או' ג' שפ"ד או' ה' חו"ד ביאור הגר"א או' ט' או' ה' חכ"א כלל ל"ג או' א' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יא

יא) ואם תוחב עץ או ברזל בנחירים לנקוב הקרום א"צ עוד לנקוב בעצם הגלגולת דבנחירים עצם פתוח רק קרום מפסיק והא ניקב הקרום. פליתי או' ב' כריתי שם. שפ"ד שם. חו"ד שם. זב"צ או' ח' והיינו דאותביה אנחיריה כדי שיזוב הדם. שפ"ד שם.

סעיף קטן יב

יב) שם. ויניח הנקב למטה ומותר אפי' לקדרה. אבל אם לא הניח הנקב למטה נאסר המוח. ב"י. כנה"ג בהגב"י או' ט' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) שם. ויניח הנקב למטה וכו' וה"ה אם מניחו על הצדדין באופן שיוכל הדם לזוב חוצה שרי. כנה"ג שם ואו' י"ב. שו"ג או' ו' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) שם הגה. ועיין לעיל סי' ס"ח כיצד נוהגין לכתחלה. כלומר דשם בסעי' ד' בהגה נת' דלכתחלה נוהגין ליטול המוח קודם מליחה מתוך הגלגולת ולחתוך הגלגולת שתי וערב שאז מתחתך הקרום היטב יעו"ש. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ה' לה"פ או' ז' חו"ד או' ה' ומיהו מדינא מותר כמ"ש כאן בנקיבת הקרום ואף הקרום שרי. שפ"ד או' ו' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טו

טו) שם בהגה. ואם נמלח הראש שלם בלא נקיבת העצם הקרום והמוח אסורים וכו' דהוי כנמלחו בכלי שאינו מנוקב. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ו' לה"פ או' ח' חו"ד או' ו' חכ"א כלל ל"ג או' ב' ולא מהני מליחה שנית. מק"מ או' ט'.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. הקרום והמוח אסורים וכו' כמו בצלייה לעיל סי' ס"ח סעי' ב' ביאור הגר"א או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) שם בהגה. הקרום והמוח אסורים וכו' ואף בעוף הדין כן. תו"ח כלל ט"ו דין י"ח. ד"מ או' ג' ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י או' ג' הל"פ בסעי' א' כריתי או' ד' שו"ג או' ט' שפ"ד או' ז' חו"ד שם. חכ"א שם. זב"צ או' י"ב. ובעיר בגדאד יע"א יש להם מנהג קדמון שמביאים עם הכלה כשתלך מבית אביה לבית בעלה בליל א' של החופה תרנגול ותרנגולת שחוטים ומבושלים ומקפידים לבשלם עם הראש שלהם כי עיקר סי' טוב שלהם הוא בזה וע"כ צריך להזהירם שיהיו נוקבים קודם מליחה את עצם הגלגולת ושרי. בן א"ח פ' אחרי או' ג'.

סעיף קטן יח

חי) שם בהגה. ושאר הראש מותר וכ"ש שאר בשר שעמו. ואין שייך לומר כאן דאסור בדיעבד מאחר שלא נמלח בפנים וכההיא דסי' ס"ט סעי' ד' בלא נמלח רק מצד אחד דכאן דהראש שלם הוי כמו חתיכה עבה אלא דאם קרעו לשנים אז דינו כדלעיל לענין נמלח מצד א' ט"ז סק"ג. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ד' חו"ד או' ז'.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. ושאר הראש מותר וכו' לפי שעצם הגלגולת מפסיק בין דם שבתוכו לבשר ולפ"ז אפי שאר בשר שעמו נמלח ופלט כבר כל דמו וצירו בענין דלא שייך ביה כבולעו כך פולטו וכדלעיל בסי' ע' אפ"ה מותר. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ז' לה"פ או' ט' בל"י שם. מנ"י על התו"ח כלל ט"ו או' ל"ח. הל"פ שם. כריתי או' ה' שפ"ד או' ח' חכ"א שם. ומיהו דעת החו"ד בביאור או' א' לאסור שאר בשר שפלט דמו וצירו הנמלח עמו משום שבולע מדם המוח והקרום המתמצה דרך עצם הגלגולת ואינו יוצא במליחה שנית. וכ"ה דעת כנפי יונה. וכ"כ מק"מ בגדולי הקדש או' א דדברי הכנפ"י והחו"ד מסתברים יעו"ש. וע"כ יש להחמיר בהפסד מועט אבל בהפ"מ יש לסמוך אדברי הש"ך ודעמיה. וכ"ז לדברי מור"ם שם בסי' ע' דבשר שפלט דמו וצירו ובלע דם אינו יוצא בהדחה ומליחה שנית אבל לפסק הש"ע שם אפי' אם פלט כל צירו ודמו ובלע דם בדיעבד מותר ע"י הדחה ומליחה שנית כמבואר שם ובדברינו לשם יעו"ש וא"כ ההולכים ע"פ פסק הש"ע גם בהפסד מועט יש להכשיר כאן ע"י הדחה ומליחה שנית.

סעיף קטן כ

ך) **אשה** א' עשתה פשטיד"א מליאה מוח והניחתו במרחשת עם אחרים ונתנתו בתנור ושוב נזכרה שמוח שבפשטיד"א הוציאה ממנו הקרום אבל לא מלחה את המוח נראה דלא די שנאסור את הפשטיד"א שיש בה המוח אלא גם הפשטידות האחרים שבמחבת ג"כ אסורים משום שנתטגנו עם פשטיד"א שיש בה המוח ואין ס' כנגד המוח. כנה"ג לעיל סי' ס"ח בהגב"י או' ט"ו ובתשו' בע"ח חי"ד סי' ק"ז. מחב"ר בסי' זה או' ט' וכתב עו"ש כנה"ג בתשו' הנז' והפשטיד"א עם שאר הפשטידים אסורים אם אין בהם ס' נגד כל המוח וכלי חרס אשר בשלו בו ישבר אך את הזהב ואת הכסף ואת הבדיל ואת העופרת יעבירו באש במים רותחים וטהר. והב"ד זב"צ בסי' זה או' י"ד.

סעיף קטן כא

כא) **שם בהגה. הקולית ושאר עצמות שיש בהם מוח צריכין מליחה.** ואם נתבשל בלא מליחה המוח אסור משום דמחזקינן דם במוח ומה"ט אם נמלח בדיעבד עם שאר בשר שרי ומ"מ נראה דאם יש ס' בקדרה נגד המוח שבעצמות אף המוח עצמו מותר. ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגב"י או' ט"ז. פר"ח או' ח' לה"פ או' י"א. בל"י או' ה' הל"פ בסעי' ב' שפ"ד או' ט' חו"ד או' ח' זב"צ או' ט"ו. אבל נגד העצם לא בעינן ס' חו"ד שם. וגם העצם מצטרף להיתר. זב"צ שם. ועיין לקמן רסי' צ"ט ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כב

כב) **שם בהגה. ומליחת העצם מועיל למוח שבקרבו וכו'** ול"ד למוח שבראש דהתם שורייקי דדמא שבקרום המוח הוא כדם כנוס בתוכו אבל דם שבאיברים במעט מליחה נפלט ומתמצה. הרשב"א דף ע"ו ע"א. ש"ך סק"י. פר"ח או' ט' לה"פ או' י"ב. חו"ד או' ט' ומנהג בגדאד יע"א לשבר כל העצמות ואין מניחין עצם שלם. גם נוהגין לחתוך ראש הכנף בעוף קודם מליחה כדי שדרך שם יוצא הדם ע"י מליחה. בן א"ח פ' טהרות או' ד' ועיין לעיל או' ח'.

סעיף קטן כג

כג) **שם בהגה. ומיהו לכתחלה לא ימלחנו עם שאר בשר וכו'** אבל בבשר שלהם נוהגין בכל יום למלוח אפי' לכתחלה. ושפיר דמי. וכ"כ התו"ח כלל ט"ו דין י"א. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"ג. בל"י או' ו' הל"פ בסעי' ב' חו"ד או' יו"ד.

סעיף קטן כד

כד) **שם בהגה. ובדיעבד שרי.** וכמדומה לי שהמנהג בינינו שלא להקפיד בזה אפי' לכתחלה כנה"ג בהגב"י סוף או' י"ד. וכ"כ שם הפר"ח דאנו נוהגין לכתחלה למולחן

עם שאר בשר משום דאנו מחזיקין בהם דם כשאר בשר ובלא"ה נמי שרי מידי דהוה אבני מעיים וכדלקמן בסי' ע"ה סעי' ב' יעו"ש. לה"פ שם. בל"י שם. מק"מ או' י"ג. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כה

כה) **עצם** שיש בו מוח שנמלח שלם בלי שום שבירה ונקב והודח כראוי ואח"כ מלחו אותו עם בשר אחר ובשלום יחד בקדרה כיון שנתבשל עם הבשר יוצא הדם הבלוע בכדי קליפת העצם ונבלע במוח ובכל הבשר וצריך שיהיה ס' בכל התבשיל כנגד קליפה של העצם ולמ"ד דכ"מ שהצריכו כדי קליפה אם נתבשל ולא הוציאו כדי קליפה מותר הכל בדיעבד כמ"ש לקמן סי' צ"א סעי' ד בהגה ה"נ מותר אפי' לא יהא בו ס' בית דוד חי"ד סי' י"ט. שו"ג מחו' או' א' בסוף הסי' מחב"ר או' יו"ד. זכ"ל על סעי' זה. זב"צ או' י"ז וכתב דהגם דהער"ה או' ג' כתב לדחות עעם בית דוד מ"מ גם הוא סובר דהדין דין אמת יעו"ש. ואם היה נודע לו קודם הבישול ישליך העצם לבדו והמוח מותר כי העצם הוא יותר הרבה מכד"ק. ב"ד שם. או אם ירצה יחזור וימלח העצם מליחה שנית ומותר כמ"ש לעיל סי' ס"ט גבי בשר. זב"צ שם.

סימן עב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הלב מתקבץ הדם בתוכו בשעת שחיטה וכו'** ודע דבכריתות כ"ב א' יש חילוף גירסאות הביאם כנה"ג בהגה"ט או' א' לרש"י ורשב"א בארוך דף ע"ו ע"ב אין ללב אלא ב' מיני דמים א' המובלע בבשרו והוה כשאר דם האיברים. וא' המתכנס ללב בשעת שחיטה ועליו חייב כרת. וגי' הרי"ף והרא"ש פכ"ה איפכא הוא דם הבא מעלמא הוי דם האיברים ובל"ת. ודם שעומד תמיד כנוס בחללו דם הנפש וחייב כרת. ולפ"ז ג' מיני דמים יש ללב. א' המובלע בבשרו וא' דם הכנוס בתוך לבו והוא בכרת ודם הנמשך אליו בשעת שחיטה מעלמא בל"ת. וכתב הכנה"ג דניכר הוא שדם הלב הוא צלול ומעלמא קרוש. מש"ז או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. לפיכך צריך לקרעו קודם מליחה ולהוציא דמו וכו'** וכן בשליל שנמצא בבהמה בין חי או מת דניתר בשחיטת אמו דצריך לקרוע הלב שבתוכו. מנ"י על התו"ח כלל כ"ז או' א' מש"ז שם. ער"ה או' א' חו"ד או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם הגה. ואז מותר אפי' לבשלו.** כלומר ואז הוי כשאר בשר ומותר לבשלו אפי' עם בשר וכמ"ש בד"מ או' א' בשם או"ה ש"ך סר"א. לה"פ או' א' בל"י או' א' הל"פ. בסעי' א' שפ"ד או' א' חו"ד שם. חכ"א כלל ל"ד או' א' בי"צ או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **שם בהגה ויש מחמירין לבשלו וכו'** והטעם שמא יבשלו בלא קריעה. וכתוב ע"ז בד"מ אך שמעתי מרבים שמקילין ונוהגין לבשלו אחר המליחה. וכ"כ רש"ל להקל בזו שאין גזירה זו בתלמוד ולא בגאונים. ט"ז סק"א. כנה"ג בהגב"י סוף או' ב' וכתב וכן המנהג פשוט במקומות הללו. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' מש"ז או' א' שו"ג או' ב' חו"ד או' ב' זכ"ל על סעי' זה. מק"מ או' א' זב"צ או' ג' ועיין לקמן סוף או' כ"ז.

סעיף קטן ה

ה) **במקומות** שנוהגין היתר בבישול אחר קריעה ומליחה יש לחתוך ערלת הלב כדי שיצא הדם דרך החתך. תו"ח כלל כ"ז או' א' כנה"ג שם או' ג' וכ"ה לקמן בהגה סוף סעי' ב' יעו"ש.

סעיף קטן ו

ו) **ואיתא** בסוף מס' הוריות ה' דברים משכחים את הלימוד וא' מהם האוכל לב בהמה יעו"ש וכ"כ בשה"מ סוף פ' וילך צריך ליזהר במאד מאד שלא לאכול שום לב בהמה וחיה ועוף כי שם תכלית שורש התקשרות נפש הבהמית ואם יאכלהו האדם מתקשרת בו נפש הבהמית ההוא לגמרי והיצה"ר מתקשר בו ומטעם זה ג"כ ארז"ל שהאוכל לב בהמה גורם לו שכחה וטפשות הלב עכ"ל. וכ"כ התשב"ץ סי' תקס"א דאינו אוכל אפי' לב עוף והב"ד הש"ך סק"ב וכתב וכן ראיתי נזהרין בזה. פר"ח סוף או' ב' לה"פ או' ג' שפ"ד או' ב' וכתב וכן נוהגין. שו"ג מחו' או' א' תכ"א כלל ל"ד או' א' מזמור לדוד דף קי"ב ע"א. יפ"ל ח"ג סי' מ' והבל"י או' ג' כתב דאין לאכול נשים מעוברות וזכריה בפרט לבני תורה לב אפי' של עוף שקשה לשכחה ושאר נשים ובתולות אוכלות הלב אפי' של בהמה עכ"ל והב"ד זב"צ או' ד' וכתב דכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א כס' הבל"י ואין אוכלין אותו הזכרים רק הנקבות עכ"ל וזהו לפי פשט הגמ' שהוא משום שכחה אבל לפי דברי שה"מ שהוא משום יצה"ר משמע דאין חילוק בין איש לאשה. ועיין בדברינו לאו"ח סי' קנ"ז או' כ"ח שכתבנו דגם במוח וכבד יש ליזהר מלאוכלם יעו"ש. ועוד עיין לקמן סימן קט"ז או' קמ"ו.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ב'**] **מלחו ולא קרעו קורעו אחר מליחתו וכו' דכבולעו כך פולטו וכו'** ואם אחר שנמלח הלב נפל לציר שרי מטעם דשיע (חלק) ולא בלע אע"ג דאסור בשאר בשר כדלעיל ססי' ע' ש"ך סוף סק"ג. ולפ"ז ה"ה אם נפל דם בעין על הלב בעודו במליחה או בצלי בעודו על האש או בנמלח הלב בלי הדחה ראשונה דאסור בשאר בשר מותר בלב מטעם דשיע ולא בלע. אבל כמה פו' כתבו דהא דאמרינן שאני לב דשיע דחיה בעלמא ועיקר הטעם הוא משום דכבולעו כך פולטו וא"כ אין להקל בלב יותר משאר בשר. מנ"י על התו"ח כלל כ"ז או' ג' ועיין שפ"ד או' ג' מה שהאריך קצת בזה וסיים ויש להחמיר ככל הפירושים. וכתב וכל זה באיסור דם הא בשאר איסורים ודאי אף לב בולע.

סעיף קטן ח

ח) **מיהו** אם נמלח הלב בלי הדחה ראשונה יראה להתיר. שפ"ד או' ד' מחב"ר או' ב' זב"צ או' ו' והיינו שלא הודח בפנים דבחוץ בלא"ה אין עליו דם בעין וכן תרנגולת בחוץ אין בו דם בעין. שפ"ד שם.

סעיף קטן ט

ט) **שם. אבל אם בשלו בלא קריעה אסור.** דע"י בישול בולע ולא אמרינן דשיע ולא שייך למימר כבכ"פ בקדרה דהא כל מה שנפלט ממנו הוא בקדרה. ש"ך סק"ד. לה"פ או' ד' כריתי או' ב' שפ"ד או' ד' חו"ד או' ד'.

סעיף קטן י

י) **שם. עד שיהא ס' כנגד הלב וכו'** ואפי' נמלח תחלה דיצא כבר כל הדם שבבשר הלב אפ"ה בעינן ס' נגד הלב ולא סגי כנגד דם שהיה בחללו. ש"ך סק"ה בשם כמה פו' אלא שכתב אבל דעת הש"ע צריך לפרש בלא נמלח תחלה אבל אם נמלח תחלה א"צ לשער אלא רק כנגד הדם שבתוכו יעו"ש וכ"כ רש"ל באו"ש ובספרו פכ"ה סי' מ"ט. וכ"פ הפר"ח או' ה' שו"ג סוף או' ו' מיהו הט"ז סק"ד כתב דלמעשה יש להחמיר להצריך ס' נגד כל הלב בכל גווני. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ט' הל"פ בסעי' ב' כריתי או' ג' חו"ד או' ה' חכ"א כלל ל"ד או' ג' הל"פ בסעי' ב' כריתי או' ג' חו"ד או' ה' חכ"א כלל ל"ד או' ג' בי"צ או' ד' והמנ"י על התו"ח כלל כ"ז או' י"ב לחלק יצא דהיכא דאין הלב דבוק בחתיכה שיש ס' נגד דמו (אלא נפרד בפ"ע) דאין להקל כלל לפי מה דק"ל חנ"נ באיסור דבוק וצריך ס' נגד כל הלב ואם דבוק בחתיכה שאין בה ס' כנגד דמו בעינן ס' כנגד כל החתיכה והלב והיכא דלב דבוק בחתיכה ונמלח ואיכא בה ס' נגד דמו הסמוך על דעת המקילין בהפ"מ או בע"ש לא הפסיד יעו"ש. וכ"פ השפ"ד סוף או' ו' והב"ד מק"מ או' ו' ונראה

דזהו לדעת מור"ם ז"ל דאית ליה חנ"נ בכל האיסורים ואיסור דבוק כמ"ש לקמן סי' צ"ב סעי' ד' אבל לדעת הש"ע שם דלית ליה חנ"נ ואיסור דבוק בשאר האיסורים יש להקל בנמלח לשער כנגד דם שבתוכו בכל גוונא לכבוד שבת או בהפ"מ. וכ"פ זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יא

יא) שם. עד שיהא ס' כנגד הלב וכו' משמע דאם יש ס' גם הלב עצמו מותר כמבואר בב"י. וכ"כ הש"ך סק"ו לדעת הש"ע. פר"ח או' ו' לה"פ או' ז' כריתי או' ד' מהריק"ש בהגהו' על הש"ע שו"ג או' ז' חכ"א כלל ל"ד או' ג' מיהו כנה"ג בהגב"י או' ט"ז כתב דהגם בב"י כתב בשם המרדכי דגם הלב מותר הרמ"א מספקא ליה בדברי הש"ע וע"כ לא כתב בהגה וי"א דהלב אסור וכו' וע"כ מסיק לענין הלכה כדברי האוסרים יעו"ש. וכ"ה דעת הער"ה או' ו' וע"כ יש לחוש לדבריהם בהפסד מועט אבל בהפ"מ או לכבוד שבת יש להקל כדברי המתירין לספרדים ההולכים ע"פ פסק דברי הש"ע אבל ההולכים ע"פ פסק מור"ם ז"ל יש להחמיר ואין לשנות.

סעיף קטן יב

יב) לב מבושל שבא לפנינו קרוע ספק נקרע קודם התבשיל או אח"כ מותר משום ס"ס. שו"ג או' ג' זכ"ל על סי' זה. והיינו משום דאיכא ס' הרמב"ם ורבים אשר עמו דס"ל דגם אחר בשול קורעו ומוציא דמו ומותר כדאיתא בב"י. ואיכא ס"ס ספק אם ה' כהרמב"ם ודעמיה דאחר הבישול מהני קריעה ואת"ל דה' כר"ת דלא מהני קריעה אחר בשול דילמא זה נקרע קודם בישול והוא מתהפך. שו"ג שם. זב"צ או' ט' והיינו כגון שמלחו אותו ובשלו אותו ושכחו אם קרעו אותו מקודם וכגון דאיכא ס' נגד דם שבתוך הלב דהא דגם להרמב"ם צריך להוציא את דמו ואי ליכא ס' היאך אתה יכול לומר שמא ה' כהרמב"ם דהא גם להרמב"ם צריך להוציא את דמו והכא שמא נתערב בתבשיל ואינו נראה דאי נראה עדיין הדם בתוכו הא ודאי דלא קרעוהו קודם תבשיל והוציאו דמו ודוק.

סעיף קטן יג

יג) אווזות שצולין באגנים וקצתה תוך הרוטב וקצתה לחוץ ונשכח הלב בתוכו יש לפקפק קצת לאסור בזה מטעם שיש לחוש לדעת רש"י שהובא ביו"ד סי' צ"ב לעניין טיפת חלב שנפל על החתיכה שמקצתה תוך הרוטב ומקצתה לחוץ דלא מצטרפין הכל לבטל בס' א"כ ה"ה הכא באווזות שאין מצטרף כל העוף לבטל הלב אך אין להחמיר בזה חדא דמבואר בש"ך סי' צ"ב סק"ד וי"ב שדעת כל האחרונים כדעת ר"י שאם מקצתה תוך הרוטב מפעפע בכולו ואף שהט"ז שם סק"ב כתב שמשמעות הפו' כרש"י מ"מ כבר השיג עליו הש"ך שם בנה"כ. מנ"י על התו"ח כלל כ"ז או' י"ז בשם מהר"ש שפירא והסכים

לדבריו להתיר יעו"ש. מיהו בשו"ת שער אפרים סי' נ"ט כתב ששמע בשם מוהר"ש הנז' לאסור בזה וצ"ע לדינא והב"ד המש"ז או' ט' וכתב ולפ"ז יש להחמיר גם בחלק שחוץ לרוטב שאסור ולא הוי ממ"נ. וכ"ה דעת הבל"י בסי' ע"ג או' י"ב לאסור. מחב"ר בסי' זה או' ה'.

סעיף קטן יד

יד) ומיהו אם הניחו בכלי ויודעין בודאי שהלב היה חוץ לרוטב ממ"נ הכל מותר ואי ספק אסור כי דרך להתהפך. מש"ז שם. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טו

טו) ואם העוף היה שלם בשעת בשול והוציאוהו מהקדרה ועדיין רותח שהיס"ב וחתכוהו ונשאר הלב דבוק בחצי עוף שאין בו ס' כנגד הלב נאסר כיון דשוב ליכא ס' ודבר גוש דינו ככ"ר. חו"ד או' י"ג ובביאו' או' ב' והב"ד היא"פ בסעי' ד' וכתב דבהפסד קצת יש להקל. והרב זב"צ או' י"ב כתב דבהפ"מ יש לסמוך איא"פ.

סעיף קטן טז

טז) ומ"מ צריך המורה ליזהר אף בנמצא הלב אצל העוף ואינו דבוק בו ויש בכל הקדרה ס' לחקור לדעת אם עירו הקדרה בבת אחת לתוך הקערה או מתחלה שפכו המרק ואח"כ שאר התבשיל שאז יש להטריף דמיד שהתחיל לשפוך המרק ולא נשאר ס' בקדרה נאסר. יא"פ שם. זב"צ או' י"ג. והוא ממ"ש לקמן סי' ק"ז יעו"ש.

סעיף קטן יז

טוב) ולענין הקערה אם נאסרת ששפכו בה המרק ואח"כ שאר התבשיל עיין ביא"פ שם שמצדד להקל אבל הרב זב"צ או' י"ד כתב לאסור יעו"ש. ועיין גם בזה לקמן סי' ק"ז.

סעיף קטן יח

יח) מעשה שמלחו הרבה עופות ושתים מהם היו סגורים עם הלב והכבד בתוכן הבני מעיים והכבד ישליכום החוצה והב' עופות יאכלו אותם צלי ולא מבושל ושאר העופות מותרות בבישול. מהר"ש הלוי סי' כ"ד. ואין זו הוראה מכוונת אלא עיקר הדין הוא שהעופות כולם מותרות בבישול והלב יקרענו וימלחנו וכן הכבד יצלנו כל חד וחד כדיניה וא"צ להשליכם חוצה. פר"ח או' י"א. שו"ת דבר משה חי"ד סי' ז' שו"ג סי' ע"ג מחו' או' ג' שפ"ד בסי' זה או' ך' אלא שכתב דהבני מעיים ישליך יעו"ש והב"ד המחב"ר או' ו' והער"ה או' ז' כתב דלפי מ"ש בסי' ס"ט סעי' ד' בענין בשר שלא נמלח אלא מצד א' להחמיר כפסק רמ"א דאם נתבשל בלא מליחה אסור אבל אם חזר ומלח צד הב' בכל ענין מותר לבשלו ה"נ צריך לחזור ולמלוח העוף מבפנים יעו"ש. ומיהו מ"ש דאם נתבשל

בלא מליחה אסור ה"ד בהפסד מועט אבל בהפ"מ או לכבוד שבת בדיעבד יש לסמוך אדברי המתירין אף לפסק הרמ"א כמ"ש בדברינו לשם או' ע"ו יעו"ש.

סעיף קטן יט

יט) וגם למהר"ש הלוי שאסר היינו כששהו העופות סגורות במליחה שיעור מליחה אבל אם נזכר תוך שיעור מליחה והדיחם ופתחם והוציא הבני מעיים והלב והכבד וחזר ומלחם כהלכתן אף למהר"ש הלוי מותרות. שו"ג שם.

סעיף קטן כ

ך) שם הגה. ואפי' בדאיכא ס' הלב עצמו אסור. והטעם כתב בתו"ח כלל כ"ז דין ו' בשם מהרא"י בהגהת שע"ד משום דלפעמים הדם שבלב מתבשל ונתייבש כולו בחלל הלב ואינו יוצא לחוץ. ש"ך סק"ז. לה"פ או' ו' בל"י או' ה' חו"ד או' ו' מק"מ או' ז'.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. ויקלוף מעט סביב הלב. פי' אם נתבשל הלב עם העוף בענין שיש בחתיכה עצמה ס' אפ"ה צריך קליפה כיון דכבר נמלח עמו ונאסר כדי קליפה וכן מבואר בתו"ח שם. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ח' לה"פ או' ח' בל"י או' ו' כריתי או' ה' חו"ד או' ז' מק"מ או' ח' ולפ"ז בצלי צריך כדי נטילה ש"ך סק"ט פר"ח שם. לה"פ שם. חו"ד שם. מק"מ שם. ואנן (ר"ל ההולכין על פסק הש"ע) בכל גוונא מקלינן בין במליחה בין בצלייה משום דמחשבינן דם הלב דם פליטה וכבכ"פ א"נ דשיע ולא בלע מידי. פר"ח שם. לה"פ שם. ועיין לקמן או' מ"ב.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. ויקלוף מעט סביב הלב. ואם לא קלף אין הקליפה אוסרת שאר בשר (ר"ל דא"צ ס' נגד הקליפה) דאינו אלא חומרא בעלמא. תו"ח כלל כ"ז דין ו' שפ"ד או' ח' מק"מ שם. ולפ"ז אם לא נמלח כלל הלב עם העוף קיל טפי שאם נתבשל עמו א"צ קליפה דבבישול הרוטב חולק הטעם בשוה ול"ש קליפה ובנמלח תחלה אז צריך קליפה מטעם מליחה. שפ"ד שם.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. ויש מחמירין בו אפי' במליח לאסור שאר בשר וכו' ר"ל אי ליכא ס' שו"ג או' ח' ועיין לקמן או' כ"ו.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ויש מחמירין בו וכו' לאסור שאר בשר וכו' אבל הלב עצמו מותר דלכך מהני שיטתו דלא בלע רק מעט ולגבי דידיה מיחשב דם פליטה המעט שבולע אבל גבי

שאר בשר מיחשב דם ממש. תו"ח כלל כ"ז דין ב' ש"ך סק"ט. פר"ח או' ט' לה"פ או' ט' חו"ד או' ח'.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. והמנהג להקל. פי' במליחה מקילין בין הבשר שנמלח עמו בין הלב עצמו וכמו שמסיק אח"כ בהגה שאין חילוק בין בשר וכו' רק בבישול ק"ל אפי' בדאיכא ס' הלב עצמו אסור. ט"ז סק"ז לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ז' ומיהו מ"ש רק בבישול ק"ל אפי' בדאיכא ס' הלב עצמו אסור היינו כמ"ש הרמ"א בתחלת ההגה ולדעת הש"ע כבר כתבנו לעיל או' י"א יעו"ש.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. והמנהג להקל. ודעת רש"ל באו"ש (על שע"ד) ובספרו פכ"ה סי' מ"ח כדעת היש מחמירים אבל העיקר כדעת הרב בהגה וכ"כ הב"ח דהכי נהגינן. ש"ך סק"י. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ל"ז בשם כמה פו' דפסקו להיתר אפי' אם אין ס' כנגד הלב אלא שסיים ולענין הלכה אעפ"י שרבו המתירין על האוסרין והם רובא דרובא במקום שאין הפ"מ ראוי לחוש לדברי האוסרים יעו"ש.

סעיף קטן כז

כז) ומיהו פשיטא דלכתחלה אין למלוח או לצלות לב עם בשר כיון דעכ"פ צריך קליפה. ש"ך שם. ור"ל בלא קריעה והוצאת דמו. ומיהו עיין שפ"ד או' יו"ד מה שכתב לתמוה על דברי הש"ך הנז' דמאי איריא משום קליפה בלא"ה לכתחלה אין למלוח אפי' בפ"ע ולסמוך אקריעה שלאחר מליחה ועוד שמא ישכח ויבשלנו כך וכן תמה עליו בס' בית מאיר ותפארת למשה יעו"ש. ומ"מ לאחר קריעה ומליחה מותר לבשלו עם שאר בשר כמ"ש לעיל או' ג' ואו' ד' וכ"ש דמותר למולחו עם שאר בשר אחר קריעה וכ"כ בס' בית מאיר. וכ"כ בתפארת למשה. וכן הסכים דר"ת או' י"ח דלא כחגורת שמואל או' י"ב יעו"ש ולע"ד פשוט ממ"ש לעיל או' ד' בשם כמה פו' דנהגו לבשלו אם שאר בשר ולא חיישינן שמא יבשלו בלא קריעה א"כ כ"ש דמותר למולחו עם שאר בשר אחר קריעה ולא חיישינן שמא ימלחנו בלא קריעה.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. ויש מחמירין לקלוף קצת וכו' עיין בדג"מ ובחי' רע"ק שהקשו דלמה צריך קליפה ולא נחשוב הלב במקום קליפה שהרי אין האיסור אלא משום דם הכנוס בתוכו מיהו ביא"פ תירץ זה דכיון דלגבי לב עצמו אמרינן דשיע ולא בלע רק שפולט לחוץ א"כ אין זה מועיל כלל מה שהלב כדי קליפה שהרי אנו חוששין שהדם יצא לחוץ

יעו"ש. ועוד י"ל כיון דבשר הלב עצמו יש בו דם לא הוי במקום קליפה דיוצא הדם ממנו ומן הדם הכנוס בתוכו וכ"ז לדעת המחמירין.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. במקום שהיה הלב דבוק. משמע דוקא במקום דבוק צריך קליפה אבל שלא במקום דבוק אפי' קליפה א"צ וכ"כ הב"ח מנ"י על התו"ח כלל כ"ז או' ו'. מיהו הש"ך ס"ק י"א כתב דאפי' אינו דבוק הלב אלא שנמלח עם בשר שאינו דבוק בו צריך קליפה ומ"ש הרב בהגה במקום שהיה הלב דבוק לא דוקא וכ"כ הפר"ח או' יו"ד. כריתי או' ו' וכ"כ יד יהודה בפיה"ק או' י"ג דהעיקר לדינא כהש"ך דגם באינו דבוק צריך קליפה יעו"ש והב"ד דר"ת או' ך' וגם לדברי הש"ך אין לחוש אלא בחתיכה שהיתה נוגעת בו בשעת מליחה ואם לא ידענו באיזה חתיכה נגע או שא"א לקלוף או אם כבר נתבשל אחר המליחה והוציאו את דמו יש להקל וא"צ ס' כנגד הקליפה כיון שאינו אלא לחומרא בעלמא וגם יש מתירין כנז' ועיין לעיל או' כ"ב.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. ואין חילוק בין בשר שעם הלב וכו' אדסמיך ליה קאי ור"ל דבמליחה אין חילוק דכי היכי דאמרינן בלב עצמו כבכ"פ ה"נ בבשר שעמו ודלא כהב"ח. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ג. בל"י או' יו"ד. כריתי או' ז'.

סעיף קטן לא

לא) ועוף שמלחו אותו עם לבו והדיחו ואח"כ מלחו אותו שנית בכלי שאינו מנוקב ולא היה ציר כלל הוי כטהור מליח וטמא תפל דמותר. חמודי דניאל ה' מליחה או' ל"ב דר"ת או' כ"א.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. ואין חילוק בין אם הלב סגור וכו' כלומר דאפי' סגור למעלה מהני ליה קריעה אחר מליחה וצלייה ואפי' אינו סגור למעלה צריך לחזור ולקרעו היטב דמה שפתוח למעלה לא מיקרי קרוע וכן אם נתבשל כך אסור וכן עיקר כאשר הוכיח התו"ח כלל כ"ז דין ג' בראיות ברורות עי"ש וכ"מ מדברי כל הפו' שלא חילקו בכך דלא כהב"ח. ש"ך ס"ק י"ג. כנה"ג בהגב"י או' ע"ל. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ד. שו"ג או' י"א. חכ"א כלל ל"ד או' ח' ומיהו אם הניחו על פיו דאיכא לדם מקום לזוב איכא למימר דמיקרי קרוע כדאמרינן לענין רישא בכבשא. תו"ח שם. ע"ז סק"ח. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. שו"ג שם. חו"ד או' י"א. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן לג

לג) שם בהגה. ונוהגין לכתחלה לחתוך ערלת הלב וכו' ר"ל לחתוך ערלת הלב קודם מליחה שעי"ז יפתחו החללים ויצא הדם דרך החתך. מק"מ או' י"ג. ועיין לעיל או' ה'.

סעיף קטן לד

לד) שם בהגה. ואינו אלא חומרא בעלמא וכו' וברקנ"ט פ' לך לך כתב ובעבור כי הברית היא דוגמת הלב לכך חותכין גם חידוד הלב בראשיתו להעביר משם כוחות הטומאה וזהו ומלתם את ערלת לבבכם. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' מ' פר"ח או' י"ג. לה"פ או' ט"ו. כריתי או' ח' חו"ד שם. שו"ג או' י"ב ולזה הטעם אם לא חתכה קודם בישול יחתכנה אח"כ להעביר כוחות הטומאה. מזמור לדוד בסי' זה. אבל אם נזכר אחר מליחה קודם בישול יחתכנה קודם בישול. ומנהג בגדאד יע"א לחתוך ערלת הלב רק של בהמה. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן לה

לה) [**סעיף ג'**] **אין עוף שלא יהא בו ששים כנגד לבו וכו'** אין ר"ל דאילו לא היה בעוף ס' כנגד לבו היה העוף אסור אפי' אם יש בו עם הקדרה לבעל הלב בס' וכדכתב הרב בהגה דהא ס"ל להמחבר לקמן סי' צ"ב סעי' ד' דלא אמרינן חנ"נ רק בבשר בחלב אלא מילי מילי קאמר וה"ק אין עוף שלא יהא בו ס' נגד לבו ולא בעינן לצירוף שאר דברים שבקדרה כשהעוף שלם ומותר אפי' הוא דבוק בעוף ואפי' אין בחתיכה הדבוקה בו ס' אלא ע"י צירוף הקדרה מטעם דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים ועוד דלא נאסרה החתיכה קודם לכן ועתה אינה ממהרת יותר לבלוע משאר דברים שבקדרה זאת היא דעת המחבר וכ"ה דעת הרשב"א והטור. ש"ך ס"ק ט"ו. לה"פ או' ע"ז. שו"ג או' י"ד וכתב והכי נקטינן. והיינו למנהג הספרדים ההולכים על פסק הש"ע. ועיין עוד לקמן או' מ"ד.

סעיף קטן לו

לו) שם. אין עוף שלא יהא בו ס' כנגד לבו וכו' כלומר כל לבו לא כנגד דם שבחללו לבד והלכך אפי' לב שלם שלא נמלח או לב שנאסר ונתבשל עם עוף שלו וכיוצא בו מותר דהעוף הוא ס' נגד כל לבו. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' י"ז. כריתי או' יו"ד. שפ"ד או' ע"ז חו"ד או' י"ב. זב"צ או' י"ט. ומיהו מ"ש שם השפ"ד או לב ערפה כתב עליו המק"מ או' י"ד דאינו מדויק דלא אמרו אלא בלב של אותו העוף ולב טרפה אפשר שבא מעוף היותר גדול יעו"ש ואין זו השגה דאפשר דגם השפ"ד מיירי כגון שידענו שזה הלב הבא מטרפה הוא מהעוף כמדת זה העוף שנתבשל עמו.

סעיף קטן לז

לז) שם. אפי' הוא דבוק בעוף. ר"ל ולא אמרינן דהעוף נ"נ. ביאור הגר"א או' ע"ז. וכ"כ לעיל או' לה.

סעיף קטן לח

לח) שם הגה. וכל עוף יש בו ס' אפי' אין בו הראש והרגלים וכו' ואווזא שהופשט עורה אין בה ס' נגד לבה. רש"ל פכ"ה סי' מ"ח. ש"ך ס"ק ט"ז. ודעת הט"ז סוף סק"ט להקל וכ"ה דעת הפר"ח או' י"ד. אבל בתשו' עה"ג סי' כ"ט כתב להחמיר. וכ"ה דעת הבל"י או' י"א וכתב ודלא כהט"ז ופר"ח שמקילין. וכ"ה דעת הכריתי או' יו"ד. שפ"ד או' ט"ז ער"ה או' יו"ד. מיהו אם יש עוד איזה צד היתר יש להקל. עה"ג שם. בל"י שם. ער"ה שם. וכן בהפ"מ או לכבוד שבת המקיל לא הפסיד.

סעיף קטן לט

טל) ובתשו' מהר"י מינץ סי' ט"ו היקל עוד דאם העוף שלם אעפ"י שנחתך ממנה הראש והרגלים והצואר והכנפים שרי והב"ד הדרישה או' ב' וכתב דאין להקל בזה בנחתך גם הכנפים אלא א"כ יש עוד צד היתר ט"ז סק"ט. כנה"ג בהגב"י או' ל"ה. וכ"כ בתשו' עה"ג שם דאין להקל בזה רק אם יש עוד צד היתר. וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל כ"ז או' ט"ו. חו"ד או' י"ג. ובמקום הפ"מ או לכבוד שבת הסומך על דברי מהר"י מינץ לא הפסיד. עה"ג שם. מק"מ סוף או' י"ד.

סעיף קטן מ

מ) ואף שחסר מן העוף חלק גדול אם הוא לפנינו ונוכל לשער שהנשאר הוא ס' כנגד הלב שרי. עה"ג שם. בל"י שם. הל"פ בסעי' ג' זב"צ או' כ"ב. ועיין לקמן או' מ"ה.

סעיף קטן מא

מא) ואף שאין בני מעיים בתוך התרנגולת יש ס' כנגד הלב. מש"ז או' ט' וכ"כ המחב"ר או' ג' בשם הרדב"ז דכששיערו רז"ל לא שיערו אלא העוף כמו שרגילין לבשלו בלא ראש ורגלים וכבד ודקין וקרקבן יעו"ש.

סעיף קטן מב

מב) ובצלי אפי' חצי עוף ונמצא בו הלב מותר דממ"נ אם אין הדם יוצא מתוך חללו אלא נקרש במקומו משליך הלב ואוכל השאר ואם הדם יוצא ממקומו כמו שהאש שואבת הדם אשר בורידין ובמזרקין שואב דם הלב. מחב"ר שם בשם הנז' והיינו לפי פסק הש"ע דלית ליה איסור דבוק וחנ"נ בשאר איסורים כמ"ש לקמן סי' צ"ב סעי' ד' אבל לפי פסק

מור"ם שם בהגה כל החתיכה אסורה אם אין בה ס' כנגד הלב דנעשית נבילה ואם יש בה ס' הלב אסור וגם צריך כדי נטילה במקום הדבוק כמ"ש לעיל או' כ"א יעו"ש.

סעיף קטן מג

מג) שם בהגה. י"א דהחתיכה נעשית נבילה ובעינן ס' וכו' והטעם דאותה חתיכה שהאיסור דבוק בה ממהרת לבלוע האיסור תחלה ונעשית מיד נבילה. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' ך' ביאור הגר"א או' י"ז. וכ"ז לא מיירי אלא לענין שאר דברים שבקדרה אבל הלב אסור לעולם אפי' יש בעוף עצמו ס' כנגדו משום דלפעמים הדם מתיבש בחוך חללו ואינו יוצא לחוץ. ש"ך שם.

סעיף קטן מד

מד) שם בהגה. י"א דהחתיכה נעשית נבילה ובעינן ס' וכו' ואנן (ר"ל הנוהגין כפסק הש"ע) לית לן הני חילוקי דינים אלא בכל גוונא משערין כנגד הלב דוקא ואם יש ס' הכל מותר. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י או' י"ג. שו"ת ב"ד סי' ך' מחב"ר או' ד' זב"צ או' כ"ד. ועיין לעיל או' ל"ה.

סעיף קטן מה

מה) שם בהגה. ואין לך בהמה שהיא ס' נגד לבה. עיין ש"ך ס"ק י"ט מ"ש בזה והמנ"י על התו"ח כלל כ"ז או' ט"ז כתב דה"ק אין לך בהמה שיהא ודאי ס' נגד לבה הא אם יוכל לשער שיש ס' נגד לבה ודאי שרי וכן בחתיכת עוף אם יכולין לשער שיש ס' נגד הלב שרי. שפ"ד או' י"ט. מק"מ או' י"ז. ועיין לעיל או' מ'.

סעיף קטן מו

מו) [סעיף ד'] הריאה א"צ חיתוך. דדוקא בלב אמרו קורעו ומוציא את דמו דמתקבץ הדם בתוכו ולא בריאה. ב"י בשם הריב"ש סי' קס"ד. ביאור הגר"א או' י"ט. והלבוש כתב הטעם מפני שהקרום שעליה הוא דק ובקל נכנס המלח לתוכה ומוציא דמה.

סעיף קטן מז

מז) שם. אבל נהגו לקרעה וכו' ואם בשלוה בלא קריעה מותר בדיעבד. ש"ך ס"ק ך' כנה"ג בהגב"י או' מ"ב. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' כ"ג. בל"י או' ט"ו. הל"פ בסעי' ד' שו"ג או' י"ט. שפ"ד או' ך' חו"ד או' ט"ז. חכ"א כלל ל"ד או' יו"ד וכתב וכן ראוי לעשות ואפי' בדיעבד כ"ז שלא בשלה. בי"צ או' ו' מק"מ או' י"ח. זב"צ או' כ"ה. ועיין לעיל סי' ס"ט או' ס"ח.

סעיף קטן מח

מח) ואפי' לכתחלה לא נהגו כן אלא בריאה של בהמה אבל לא בריאה של עוף דהיינו הפקח שקורין חריף אין מדקדקין בה לקורעו מהצלעות בין במליחה בין בבישול. דמש"א דש"ט ע"ד. כנה"ג שם או' מ"ג. בל"י שם. שו"ג או' י"ח. ומנהג בגדאד יע"א להוציא הריאה מן התרנגולת וזורקין אותם ואפשר שהוא משום מיאוס. זב"צ או' כ"ו. ועיין לעיל סי' ס"ט או' ע"א. ועוד עיין לעיל סי' ל"ו מאו' ק"י עד או' קי"ד מדין ריאה שנמצא בה תולעים יעו"ש.

סימן עג

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] הכבד יש בו ריבוי דם וכו' ואין חילוק בדיני כבד בין כבד של בהמה לבין של עוף ואפי' כבד אווזא מפוטמת שהיא לבנה ק"ל שהוא כולו דם אלא שמחמת השומן היא מתלבנת. לבוש סעי' ו' כנה"ג בהגב"י או' מ"ה. ביה"ל או' א' שפ"ד סוף או' ב' מנ"י על התו"ח כלל כ"ד או' י"ג. מחב"ר או' א' בי"צ בתה"ב או' א' מק"מ או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. לפיכך לכתחלה אין לו תקנה לבשלו וכו' ואפי' רוצה לאסור הכלי. תו"ח כלל כ"ד דין א' ב"ח. ש"ך סק"א. פר"ח או' ב' והיינו ע"פ מ"ש אח"כ בש"ע ובדיעבד מותר אם נתבשל וכו' ויש מי שאוסר.

סעיף קטן ג

ג) שם. ומניח חיתוכו למטה וצולהו. וצלי מקרי בין בשפוד ובין ע"ג גחלים ממש. פני יצחק סי' ע"ו. לה"פ או' א' מחב"ר או' ד' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ד

ד) שם. וצולהו שיהא ראוי לאכילה. ובחצי צלייתו מקרי ראוי לאכילה. או"ה כלל ח' או' יו"ד והב"ד בהגה לקמן סי' ע"ו סעי' ב' ש"ך סק"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ג' פר"ח או' ג' לה"פ או' ב' בל"י או' א' כריתי או' ב' שפ"ד או' ב' חו"ד או' ב' שש"א או' א' בי"צ או' א' מק"מ או' א' ומיהו הער"ה או' ב' כתב דאין לבשלו אלא אחר צלייה גמורה יעו"ש ומיהו כבר כתבנו לעיל סי' ס"ט או' ש"ך דלכתחלה יש לצלותו יותר מחצי צלייתו ובדיעבד שרי בחצי צלייתו יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **ואין** לחתוך בה בסכין קודם חצי צלייה כמ"ש לקמן סי' ע"ו סעי' ד' יעו"ש. לה"פ או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ו

ו) **ומותר** לצלות הכבד עם התבשיל בתנור א' אף למ"ד ריחא מלתא. לה"פ שם בשם פני יצחק. כריתי או' ג' בל"י או' ט' זב"צ או' ד' ואם מותר לצלות הכבד כרוך בנייר עיין לעיל סי' ס"ה או' ד' דדעת האחרונים לאסור דלא כט"ז יעו"ש.

סעיף קטן ז

ז) **שם. אלא קורעו שתי וערב וכו'** וכבד דעוף שהוא חלוק לשנים צריך לחתוך כל חלק מהם שתי וערב. ב"י בשם ר' יונה וכתב וכן נכון לעשות לכתחלה. תו"ח כלל כ"ד סוף דין ו' פר"ח או' י"א לה"פ או' ד' בל"י או' ג' מחב"ר או' ב'.

סעיף קטן ח

ח) **והשתא** שמעתי שהנשים אין קורעים כבד של עוף אף אם רוצים לאכלו מבושל אלא צולין אותו בלתי קריעה וצריך להזהירן ע"ז דלא יפה הם עושין. זכ"ל ח"ג סוף או' קל"א ובספרו חס"ל בתשו' חי"ד סי' י"א יעו"ש. זב"צ או' ו' ומיהו עיין לקמן סוף או' יו"ד שכתבנו שיש מתירין בחתיכת המרה לחוד ואפי' אם רוצה לבשלו אח"כ יעו"ש ואפשר שע"ז סומכים להקל.

סעיף קטן ט

ט) **שם הגה. ואם מנקבה הרבה פעמים בסכין הוי כקריעת שתי וערב.** היינו בדיעבד אבל לכתחלה אינו מועיל נקיבת נקבים דקים אם רוצה לבשל אח"כ. תו"ח כלל כ"ד דין ו' ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ט' בל"י או' ב' הל"פ בסעי' א' שפ"ד או' ג' חו"ד או' ג' חכ"א כלל ל"א או' ו' מיהו הפר"ח או' ד' כתב דאפי' לכתחלה מהני אם מנקבה הרבה פעמים בסכין. וכ"כ המנ"י שם על התו"ח או' י"ב.

סעיף קטן י

י) **שם בהגה. וכן אם ניטל משם המרה וחתיכת בשר מן הכבד וכו'** כלומר שחתך ממנה הגידים והקנוקנות באותו צד שהמרה תלויה בו וחתך מעט מבשר הכבד עמהן ובזה אפי' לכתחלה מותר כשרוצה לבשלה אח"כ. תו"ח שם. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ה' הל"פ שם. שפ"ד או' ד' חכ"א שם. מק"מ או' ג' זב"צ או' יו"ד. ומשמע מסתמיות דברי הפו' הנז' דגם בכבד בהמה הדין כן דלא כהחו"ד או' ד' שכתב דזהו בכבד עוף אבל בכבד בהמה בעינן דוקא קריעת ש"ו. והט"ז סק"ב כתב דכבד של עוף קיל טפי ודי בחתיכה

שחותכין המרה משא"כ בבהמה שיש שיעור גדול בין חתיכת המרה לשאר הכבד יעו"ש וכ"פ הל"פ בסעי' א' מש"ז או' ב' וכתב אף אם רוצה לבשלו אח"כ. ועיין לעיל או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) שם בהגה. וכשבא לבשלה אחר הצלייה ידיחנה תחלה וכו' והטעם מפני המלח הנדבק בו ויש ג"כ למיחש משום מראית העין שיתאדם הבשר. וכן בשר שנמלח בשפוד ורוצים לבשלו ג"כ צריך להדיחו מטעם זה. ב"י. וכ"כ לקמן בהגה סי' ע"ו וסעי' ב' יעו"ש ש"ך סק"ה. פר"ח או' ו' ערוך השלחן או' י"ח ביאור הגר"א או' ז' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יב

יב) שם בהגה. וכשבא לבשלה אחר צלייה ידיחנה תחלה וכו' ואם בא לאוכלה אחר צלייה אם צריך הדחה עיין לקמן בהגה סוף סעי' ה' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן יג

יג) שם בהגה. מיהו אם לא הדיחה ובשלה כך מותר. דנורא משאב שאיב ואע"ג שנראה דם על גבה מוהל בעלמא הוא. ב"י בשם המרדכי וראבי"ה. לבוש סוף סעי' ב' ביאור הגר"א או' ח'.

סעיף קטן יד

יד) שם. ובדיעבד מותר אם נתבשל לבדו בקדרה וכו' אבל לא לכתחלה והטעם בסמ"ק דבגמ' ס"ל ס"ל לחד תנא דאסור כשמבושלת הרבה ואנן אין בקיאין בזה. ט"ז סק"ג. ועיין לקמן או' י"ט.

סעיף קטן טו

טו) שם. ובדיעבד מותר אם נתבשל לבדו בקדרה וכו' ואפי' נתבשל בלא מליחה בתחלה ג"כ מותר לדעה זו. תו"ח כלל כ"ד דין ב' ב"ח. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ז' שפ"ד או' ו' שו"ג או' ד' חו"ד או' ו' חכ"א כלל ל"ד או' י"א. זב"צ או' י"ב. ומ"מ צריך הדחה מן הרוטב הנאסר. רש"ל פכ"ה סי' נ"ד. כנה"ג בהגב"י או' כ"א. וכתב שם הב"ח דאפי' לא נקרו תחלה הסמפונות ג"כ שרי בדיעבד לס' זו ומשמע דמותר להסירם אחר בישול מיהו עיין לקמן או' ל"ח דאיכא פלוגתא בזה.

סעיף קטן טז

טז) שם. ובדיעבד מותר אם נתבשל לבדו בקדרה וכו' שאם נתבשלה עם בשר אז הבשר אסור כמו הקדרה לפי שהכבד פולטת דם שבה ואינה בולעת אפי' ע"י הבישול מחמת שהיא טרודה לפלוט דם הרבה. ש"ך שם. חכ"א שם. וכן הרוטב שנתבשל עמה אסורה. כנה"ג בהגב"י או' כ"ב. שו"ג סוף או' ד' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יז

טוב) **שם. אבל הקדרה אסורה וכו'** והקערה שאכלו בה הכבד מותרת. או"ה שם. תו"ח שם. ש"ך סק"ח כנה"ג שם. הל"פ בסעי' א' ואפי' בהיותו חם הקערה כשרה כיון שלא נתבשל בה. שו"ג שם. ונראה דמירי דאכלו בה ולא ידעו אם עירו לתוכה רותח דכלי ראשון רק סתמא אבל אם נודע שעירו לתוכה רותח דכלי ראשון פשיטא דאוסר כד"ק לכ"ע. פליתי או' ג' זב"צ שם.

סעיף קטן יח

חי) **שם. ויש מי שאוסר.** הוא דעת הרמב"ם בפ"ו מהמ"א שכתב הכבד שבשלה ולא הבהבה באור ולא חלטה בחומץ או ברותחין הרי הקדרה כולה אסורה והכבד וכל שנתבשל עמה ע"כ. וטעמו של הרמב"ם כתב בב"י דהוא משום דלא ק"ל כר"י בן נורי דאמר הכבד אוסרת ואינה נאסרת אלא כר' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה דאמר שם בגמ' (חולין קי"א ע"א) הכבד שלוקה אוסרת ונאסרת יעו"ש. וכתב שם המ"מ ופשוט הוא שאינה נאסרת ביותר מס' ולא יהא חמור מדם עצמו ואם יש ס' ודאי כל שכל השאר מותר. שו"ג או' ה'.

סעיף קטן יט

יט) **שם הגה. וכן נוהגין לאסור הכל.** והטעם משום דאיכא למ"ד בש"ס דשלוקה נאסרת ואנן לא בקיאינן מהו שלוק ומהו מבושל. או"ה כלל ט"ז או' ו' תו"ח כלל כ"ד דין ב' ש"ך סק"ח. שפ"ד או' ח' חו"ד או' ז' ביאור הגר"א או' י"ב. חכ"א כלל ל"ד או' י"א.

סעיף קטן כ

ך) **שם ויש מי שאוסר. הגה. וכן נוהגין לאסור הכל.** ולענין דינא יש לחוש לס' שניה ואין להתיר אלא דוקא בהפ"מ או לכבוד שבת וא"א להכין שכן דעת מרן ז"ל שבכל מקום שסותם להתיר ואח"כ כותב ויש אוסרים שלכך כותב סברת החולק להודיע שיש לחוש לס' זו. זב"צ או' י"ד. ונראה שזהו דוקא לספרדים ההולכים ע"פ פסק הש"ע אבל לפי פסק מור"ם ז"ל שכתב וכן נוהגין לאסור הכל משמע דאין להתיר בכל גוונא וכ"מ מן הטעם שכתבנו באו' הקודם. ועיין לקמן או' ל"א.

סעיף קטן כא

כא) **שם בהגה. אפי' נמלחה הכבד קודם בשולה.** כלומר אפי' נמלחה כשיעור מליחה לקדרה והודחה כדין קודם הבישול לא מהני לפי שהיא מרובה בדמים ואין מועיל לה מליחה אפי' ע"י קריעה ש"ו וחתוכה לתחת. ש"ך סק"ט. פר"ח או' ט' הל"פ בסעי' א' שפ"ד או' ט' חכ"א שם. זב"צ או' ט"ו. ועיין לקמן או' כ"ג.

סעיף קטן כב

כב) ומיהו אם אירע שהורה המורה להתיר אחר שנמלחה הכבד ע"י קריעה ש"ו וחתוכה לתחת ונתבשלה לא מהדרינן עובדא ושרי הכל בין הכבד בין הבשר שנתבשל עמה אבל אם לא היתה חתוכה ש"ו וחתוכה לתחת בשעת מליחה מהדרינן עובדא ואסור אפי' הכבד. תו"ח כלל כ"ד דין ג' ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' ך' שפ"ד שם. חכ"א שם בהגה. בי"צ בעמ"ז או' א'. מק"מ או' ט' ואף שיש מן האחרונים שפקפקו בזה עיין ערוך השלחן או' י"ד ודר"ת או' י"ח מ"מ לרבים שומעים וזהו כלל גדול בתורה כנודע.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. אפי' נמלחה הכבד קודם בשולה. ובשעת הדחק כדאי הם ר"ת והרמב"ן והראב"ד והרשב"א והטור לסמוך עלייהו בדיעבד ולכן עוף ששכחו בתוכו חתיכת כבד למחצה או לשליש ולרביע לאפוקי כבד שלם שלא נחתך כלל בין דבוק בעוף בין אינו דבוק בעוף ומלח העוף והכבד כהלכתו ונתבשל הכבד עם העוף ל"מ אם יש ס' בעוף ובקדרה כנגד הכבד דאלו ואלו מותרים כדלקמן בסוף הסי' לדידן (כמנהג הספרדים) דלא ק"ל חנ"נ אלא אפי' ליכא ס' בעוף ובקדרה כנגד הכבד אלו ואלו מותרים כיון שנחתך ונמלח הכבד כהלכתו כדי הם הני רבוותא לסמוך עלייהו בשעת הדחק ולהתיר בדיעבד. שו"ג סוף או' א' ולפי פסק מור"ם ז"ל דאית ליה איסור דבוק וחנ"נ ית' לקמן בהגה שבסוף הסי'.

סעיף קטן כד

כד) כבד שנשרה במים מעל"ע ואין ס' כנגדו במים מותר ואפי' לס' ההגה שאוסר אם נתבשל לבדו ודלא כתשו' צ"צ סי' קכ"א. פר"ח או' ט' שו"ת שער אפרים סי' פ"ח שו"ת מקום שמואל סי' כ"ז. שו"ת מעיל צדקה סי' ל"ה. בל"י או' ו' כריתי או' ה' שו"ג מחו' או' א' מחב"ר או' ו' חו"ד או ח' יא"פ יא"פ בסי' זה. זב"צ או' ט"ז. ועיין לקמן או' כ"ט.

סעיף קטן כה

כה) מיהו הכלי שנכבש בו הכבד יש לאסור אם אין ס' במים נגד הכבד. מעיל צדקה שם. בל"י שם. כריתי שם. מחב"ר או' ז' יא"פ שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כו

כו) ואם הלב והשומן והכבד נכבשו יחד מעל"ע הלב והשומן אסורים והכבד מותר. כריתי שם. מתב"ר או' ת' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כז

כז) כבד ששהתה ג' ימים בלא שרייה לא מהני ליה צלייה לבשלו אח"כ אלא דוקא בצלייה שרי הרב צ"צ סי' קכ"א והסכים עמו הפר"ת שם. אבל הרב שערי אפרים שם שרי לבשלו אתר צלייה. וכן הסכים הרב כריתי שם. מחב"ר או' ע' ועיין לעיל סי' ס"ע או' קצ"ז.

סעיף קטן כח

כח) כבד שנפל תוך ציר אסור ולא שהה בו שיעור כבישה וכן אם נמלחה הכבד ונפל לתוך הציר או אפי' לדם בעין אינו אוסר. מנ"י על התו"ח כלל כ"ד או' ב' ומיהו מ"ש ולא שהה שיעור כבישה הוא לפי מה שהחמיר שם בכבוש כהוראת צ"צ הנז' מחב"ר או' יו"ד. ור"ל אבל לפי מ"ש לעיל או' כ"ד דלא כצ"צ אף אם שהה שיעור כבישה שרי.

סעיף קטן כט

כט) ואף למאן דאסר בנשרה הכבד מעל"ע היינו בכבוש כל מעל"ע אבל אם עירה ממנו תוך מעל"ע המים ושפך עליה מיד מים אתרים הורה הגאון מהר"ש אב"ד דפרא"ג להתיר. מנ"י שם. מחב"ר או' י"א.

סעיף קטן ל

ל) אם נמלחה הכבד בכלי שאינו מנוקב נראה לאסור. מנ"י שם. מחב"ר או' י"ב. מיהו בס' יד דוד בהגב"י או' ד' כתב להתיר בדיעבד. וכ"כ בתשו' כתב סופר חי"ד סי' מ"ב להתיר בדיעבד. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לא

לא) [**סעיף ב'**] **ואם חלטו בחומץ וכו'** ונקב והוציא מזרקי הדם וכו' שאין החלטה מועלת לדם המוכנס בעין בתוך המזרקים. טור בשם הרשב"א. ביאור הגר"א או' י"ד.

סעיף קטן לב

לב) שם. ובדיעבד מותר. אפי' להיש מי שאוסר שבסוף סעי' א' דשאני הכא כיון שכבר נחלטה שוב אין דם יוצא ממנה. ולפ"ז אפי' נתבשל אתר החליטה עם בשר מותר הבשר. ש"ך סק"י. פר"ח או' יו"ד. שו"ג או' ט' זב"צ או' כ"ב. מיהו התו"ח כלל כ"ד דין ה' כתב דלפי מה שנת' דאם בשלה לבדה אסורה אף בדיעבד מטעם שאין אנו בקיאין בין שלוק למבושל ה"ה בנחלטה מעיקרא ונתבשלה דאסור אפי' בדיעבד דאין אנו בקיאין בחליטה. והב"ד הש"ך שם. וכ"פ הב"ת. הל"פ בסעי' ב' תו"ד או' ט' מק"מ או' יו"ד. אכן המנ"י על התו"ח שם או' ט' כתב מדלא הגיה כן הרמ"א על הש"ע משמע דס"ל כדברי הש"ע להתיר דיעבד ע"י חליטה ולזה נוטה דעת הל"ח והש"ך אלא שכתב וצ"ע לדינא

יעו"ש. וכ"כ ערוך השלחן סוף או' ט"ו דאף שרבינו הרמ"א בספרו תו"ח כתב לאסור גם דיעבד מ"מ אין לנו אלא דבריו שבש"ע וכן הסכימו גדולי האחרונים והכי ק"ל. נמצא דלדעת הש"ע שרי בדיעבד ובדעת הרמ"א פליגי וע"כ לספרדים ההולכים על פסק הש"ע יש להקל בדיעבד ולהולכים על פסק מור"ם ז"ל יש להחמיר אלא א"כ יש עוד צד להקל כגון בהפ"מ או לכבוד שבת וא"א להכין.

סעיף קטן לג

לג) שם. ובדיעבד מותר. וה"ה בשר אם החליטו ברותחין קודם מליחה ונתבשל שרי בדיעבד. מחב"ר או' י"ד וכ"כ בברכ"י בשיו"ב סי' ס"ט או' א' אלא שכתב וצריך שיהיו רותחין מאד ואם ברור הדבר שהיו המים רותחין מאד ויש דוחק כגון שהוא ע"ש יש להקל יעו"ש. וכ"כ לעיל בסעי' ס"ט או' צ"ב ואו' קנ"ה יעו"ש.

סעיף קטן לד

לד) שם. ובדיעבד מותר. ואם עדיין לא בשלו יש לצלותו ואח"כ לבשלו ואז ממ"נ שרי דאם הועילה החליטה א"צ עוד שום דבר ואם לא הועילה החליטה נורא משאב שאיב.

סעיף קטן לה

לה) [סעיף ג'] לצלי צריך חתיכה וכו' ואם לא קרעו קודם צלייה יקרענו אח"כ. ולא חיישינן שמא נבלע דם הסמפונות בבשרו דכבולעו כך פולטו. עור. לבוש. ש"ך ס"ק י"א.

סעיף קטן לו

לו) שם. יקרענו אח"כ. והכל מותר חוץ מן הסמפונות. או' י"א. ור"ל דיקרענו אחר צלייה להסיר הסמפונות דאל"כ למה יקרענו.

סעיף קטן לז

לז) ודע שדעת המחבר דכשצלאוהו לבשלו בקדרה אח"כ צריך קריעה ש"ו וכמ"ש בתחלת הסי' כדי שיצא כל דמו בצלייה שאם אינו עושה כן יש לחוש שמא ישאר בו מקצת דם ויצא אח"כ בבישול אבל כשצולהו לאכול כך סגי בקריעת שתי או ערב דבאיזה מהם יצא כל דם שבסמפונות אלא שצריך שהחתך יהיה בכל האורך או בכל הרוחב דאל"כ איכא למיחש שישארו קצת סמפונות בלא חתך ולא הזכיר כאן שיהא חתוכיה לתחת משום שדבר פשוט הוא דאל"כ מה הועיל בחתוכו. וכן עיקר דבצלי ליכא למיחש לדם הכבד עצמו משום דמה שפירש נורא משאב שאיב ליה ומה שלא פירש הו"ל דם האיברים שלא פירש שמותר משא"כ בצולהו לבשלו אח"כ. פר"ח שם. זכ"ל על סעי' זה. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לח

לח) שם. יקרענו אח"כ. י"א דדוקא בצלי מותר שיקרענו אחר צלייה אבל אם בשלו אסור ולא מהני קריעה אח"כ וי"א דמהני קריעה אף אחר בישול. כנה"ג בהגב"י או' ל"ו וכתב משם דמש"א דכ"ה דעת מרן ז"ל יעו"ש וכ"כ לעיל או' ט"ו משם הב"ח יעו"ש.

סעיף קטן לט

טל) שם. יקרענו אח"כ. וכן צריך להסיר ג"כ קודם צלייה חוטי חלב שיש בכבד וכן נהגו הקצבים לנקרם. שו"ג סוף או' י"א. דר"ת או' כ"ב.

סעיף קטן מ

מ) שם הגה. וי"א דאין צריך לצלי שום חתיכה כלל. והא דכתב רמ"א לעיל בסעי' א' דגם לצלי צריך נקבים התם מיירי כשרוצה לבשלה אח"כ וכאן מיירי שרוצה לאוכלה צלי ודלא כהט"ז סק"ה דלא הבין כן כוונת הרמ"א. מנ"י על התו"ח כלל כ"ד או' י"ז. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן מא

מא) שם בהגה. וכן נוהגין אפי' לכתחלה. גם פה נהגו כן לצלות כבד של טלה או של עוף שלם בלי שום קריעה ומ"מ צריך להוציא אחר הצלייה הסמפונות שהדם קרוש בתוכם אפי' לר"י ז"ל דלא אמר אלא שהאור שואב כל הדם והיינו דם בשרו של כבד עצמו אבל הסמפונות שהם ורדים מלאים דם שבעין אין האור שואב אותו. שו"ג שם. והגם שאין משמעות הרמ"א ושאר האחרונים כן מ"מ נכון לעשוק כן לצאת אליבא דכ"ע. וכ"כ בס' ראש פינה באבן הראשה או' ל' ובפנת יקרת או' ל"ב ובאבן פינה בהגה בסעי' זה דכל יר"ש יחמיר לעצמו להצריך קריעה ש"ו וחתיכה לתחת גם כשרוצה לאוכלה צלויה כך בין בכבד של בהמה ובין בכבד של עוף ובדיעבד בשלא קרעו קודם צלייה קורעו אח"כ ומשליך הסמפונות יעו"ש והב"ד דר"ת או' כ"ד.

סעיף קטן מב

מב) [סעיף ד'] אם צלאו עם בשר וכו' ובדיעבד מותר. דדמא משרק שריק. חולין קי"א ע"א. ופירש"י אעפ"י שזב מן הכבד על הבשר אין בכך כלום לפי שהדם ע"י צלי אינו נוח ליבלע אלא מחליק ונופל עכ"ל ומ"מ לכתחלה אסור מפני שהבשר רך לבלוע ונראה לעין כל שנוטף עליו. ב"י בשם המרדכי.

סעיף קטן מג

מג) שם. ובשפודים שצולין אצל האש אסור לצלותן עם הבשר לכתחלה וכו' שפעמים מגביהין השפוד ונהפך העליון לתחתון. ש"ך ס"ק י"ג. ואותם שפודין העשויים

שמתגלגלים מעצמם אפו' לכתחלה מותר לצלות בהם הכבד עם הבשר דתמיד הם מונחים בשוה לארכם. כנה"ג בהגב"י או' מ"ז בשם ל"ח או' קל"ז. בל"י או' ד' שפ"ד או' י"ג. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מד

מד) **אין** ליתן לכתחלה בשפוד בשר שכבר נצלה מעט עם בשר חי שלא נצלה כלל ובדיעבד מותר. כנה"ג בהגה"ט סוף או' י"ג ובתשו' בבע"ח סי' קי"ד. מחב"ר או' ט"ו. והעולם אין נזהרין בזה. כנה"ג שם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מה

מה) **וכן** אין לצלות לכתחלה בשפוד א' בשר שלא נמלח והודח עם בשר שנמלח והודח ובדיעבד מותר כמ"ש לקמן בהגה ססי' ע"ז יעו"ש.

סעיף קטן מו

מו) **אותם** שצולין בשר בשפוד ונותנין בצלים בין ב' החתיכות של בשר אין לעשות כן בנימין זאב סי' של"ז ומבואר שם דאם לא מלחו יפה יפה ושהה כשיעור מליחה אף בדיעבד אסור יעו"ש ומהרשד"ם הי"ד סי' מ"ו כתב דדוקא לכתחלה אסור אבל בדיעבד מותר. ובס' מקור ברוך סי' ל"ה הרבה להביא ראיות דאפי' לכתחלה מותר אלא שסיים והמחמיר תע"ב שלא לנהוג כן במקום שלא נהגו אבל אם נהגו אין למחות בידם יעו"ש. והב"ד כנה"ג לקמן סי' ע"ו בהגה"ט או' ג' אבל מהריק"ש בתשו' אהלי יעקב סי' ס"ט כתב להשיג על דברי מהרשד"ם הנז' ומסיק להתיר אפי' לכתחלה וכתב וכן עמא דבר ואין לפקפק כלל בזה יעו"ש וכ"כ לקמן סי' ע"ז בהגהו' על הש"ע. וכן הפר"ח לקמן סי' ע"ז או' ה' הרבה להשיב על תשו' מהרשד"ם הנז' ומסיק דלדעת מור"ם ז"ל יש ליזהר לכתחלה משום חומרא אבל במקום שנהגו התר אין למחות בידם כלל והכי נהוג ואין פוצה פה עכ"ל וכן מסיק הער"ה סוף או' ז' להתיר אף לכתחלה.

סעיף קטן מז

מז) **ודע** דאין המחלוקת הזה אלא לאסור הבצלים אבל הבשר לכ"ע שרי. כנה"ג שם. בל"י סי' ע"ז או' ה' מחב"ר או' טו"ב. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מח

מח) **שם הגה. מיהו אם נמלחה הכבד כבר מותר וכו'** אפי' ע"ג בשרא וכו' וכ"ש תותי בשרא. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' י"ד. כריתי או' ו' וכתב ודלא כהט"ז דחולק. חכ"א כלל ל"ד או' י"ד. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן מט

מט) כבד שצלאוהו ע"ג גחלים על הכירה ונגע בשעת הצלייה בקצה א' בקדרה כלי חרס של תבשיל רותח העומד שם אצל האש ואין ס' בקדרה נגד הכבד הכל אסור הקדרה והתבשיל שבתוכה אך אם הקדרה היתה ריקנית י"ל אפי' בשל חרס שרי דאמרינן כבולעו כך פולטו. תשו' הר הכרמל חי"ד סי' י"ד ועי"ש הרבה טעמים לזה ויש נפקותא בין הטעמים יעו"ש. פ"ת או' ג' זב"צ או' ל' ועיין לקמן סי' צ"ב מסעי' ה' ואילך ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נ

נ) [**סעיף ה'**] **לא ימלחנו לכתחלה וכו'** פי' כשמלח שניהם הוא דלכתחלה אסור ובדיעבד מותר אפי' הכבד למעלה וכדכתב נמי הרב בהגה אבל אם הבשר כבר נמלח והודח אסור אפי' דיעבד אם הכבד למעלה דודאי לא גרע משאר בשר שלא נמלח שנמלח ע"ג בשר שנמלח כבר והודח דכת' לעיל בסי' ע' דאסור. ש"ך ס"ק ט"ו. והיינו לפסק מור"ם ז"ל שם בהגה לסעי' ו'. אבל לפסק הש"ע שם בדיעבד שרי ע"י הדחה ומליחה שנית כיעו"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נא

נא) שם. לא ימלחנו לכתחלה ע"ג בשר וכו' מיהו בכבד עם בני מעיים יש להחמיר כיון דדם הכבד מרובה ואין מחזיקים דם בב"מ. הרדב"ז סי' תרפ"ט. מחב"ר או' י"ט ער"ה סוף או' ח' פ"ת או' ה' זב"צ או' ל"א. מיהו בדע"ק או' ד' מכשיר והסכים עמו מק"מ או' ט"ז.

סעיף קטן נב

נב) שם הגה. ונהגו שלא למלוח כבד כלל וכו' והטעם משום גזירה דילמא יתבשל עם בשר דכיון שמלח הכבד ושהה שיעור מליחה יסבור שיש לה דין בשר הילכך עבדו היכרא. ב"י סוף הסי' בשם הג"א. וכ"כ התו"ח כלל כ"ד דין יו"ד בשם הגהת או"ה. וכתב עוד שם הטעם בשם מהרי"ל משום דהאור חוזר ומבליע הדם שפלט. והב"ד הט"ז סק"ז והש"ך ס"ק ט"ז. ומ"ש חוזר ומבליע וכו' ר"ל הדם שעליו שפלט ע"י מליחה. וכתב שם הש"ך ולפ"ז נראה דאם אירע שמלחה ידיחנה קודם הצלייה כדלעיל סי' ס"ט סוף סעי' ך' יעו"ש וכ"ה לקמן סי' ע"ו סעי' ב' יעו"ש ובדברינו לשם. וזהו לטעם שני אבל לטעם ראשון בלא"ה לא יעשה כן לכתחלה כיון שהוא משום היכרא.

סעיף קטן נג

נג) שם הגה. ונהגו שלא למלוח כבד כלל וכו' וכן מנהג עיר בגדאד יע"א. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן נד

דנ) שם בהגה. וי"א שיש לקלוף מעט סביב הכבד אם היא דבוקה בעוף וכו' אבל אם נמצא בתוכה כשאינה דבוקה לא בעי קליפה. ש"ך ס"ק י"ז. לה"פ או' ו' בל"י או' ז' שפ"ד או' י"ז. חו"ד או ט"ז. בי"צ או' ה' מק"מ או' י"ז.

סעיף קטן נה

הנ) שם בהגה. נהגו להדיח כל כבד אחר צלייתה וכו' כלומר אפי' רוצה לאוכלה כך צלויה. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' ז' בל"י או' ב' שפ"ד או' י"ח חו"ד או' י"ז. בי"צ בעמ"ז או' ה' מק"מ או' י"ח. ובמקומינו לא נהגו כן אלא כמ"ש בש"ע לקמן סי' ע"ו סעי' ב' בסברא א' יעו"ש. שו"ג או' י"ט. וכ"כ זב"צ או' ל"ג דאין המנהג כן אצלנו בבגדאד יע"א אלא דוקא אם רוצים אח"כ לבשלו מדיחים כמ"ש בהגה לעיל סעי' א' אבל כשאוכלין אותו צלי אין מדיחין אותו כמ"ש השו"ג עכ"ל וא"כ כל מקום כפי מנהגו. ועיין לקמן סי' ע"ו או' כ"ט.

סעיף קטן נו

ונ) שם בהגה. מיהו אם לא הדיחה מותרת. כלומר אם לא הדיחה כלל אפי' קודם צלייה ובישלה כך מותר. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' ח' בל"י או' ח' שפ"ד או' י"ט. חו"ד או' י"ח. מק"מ או' י"ט.

סעיף קטן נז

זנ) ומיהו לכתחלה נהגו להדיח גם קודם צלייה ואפי' לאוכלה כך צלויה. ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. חו"ד שם. מק"מ שם. וה"ה בשר נוהגים להדיח קודם צלייה. שפ"ד שם.

סעיף קטן נח

חנ) [**סעיף ו'**] **נמצא כבד בעוף צלי מותר.** בין העוף בין הכבד. או"ה כלל ט"ז או' ב' תו"ח כלל כ"ו דין א' מק"מ או' כ"ב ויש שם ט"ס.

סעיף קטן נט

טנ) שם. נמצא כבד בעוף צלי מותר. והטעם משום דכבולעו כך פולטו. ב"י. לבוש. פר"ח או' י"א. ביאור הגר"א או' כ"ה.

סעיף קטן ס

ס) שם הגה. וי"א לקלוף מעט סביב הכבד וכו' ואין חילוק בין דבוק לעוף בין תלוש. ד"מ או' ח' תו"ח שם. ש"ך סק"ך. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' ט' שפ"ד או' ך' חו"ד או' י"ט.

מק"מ או' כ"א. ואנו (ר"ל הספרדים) נוהגין להתיר לגמרי (ר"ל בין דבוק בין אינו דבוק) בלי קליפה כפסק המחבר. פר"ח שם. לה"פ שם. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. ואינו אלא חומרא בעלמא. ולכן אם לא קלפוה ונתבשל כך אין לחוש כלל ומותר לכ"ע. תו"ח שם. ואפי' אחר בישול א"צ קליפה. ש"ך ס"ק כ"א. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' יו"ד. שפ"ד או' כ"א. חו"ד או' ך' מק"מ או' כ"ב.

סעיף קטן סב

סב) שם. ואם הוא מבושל צריך ס' כנגד הכבד. המחבר סתם הדברים דבכל גוונא (ר"ל בין דבוק בין שאינו דבוק) דאיכא ס' כנגד הכבד הכל שרי דס"ל לקמן סי' צ"ב סעי' ד' דלא אמרינן חנ"נ רק בבשר בחלב ולא בשאר איסורין. ש"ך ס"ק כ"ב. וכ"כ הפר"ח או' ך' לדידן (ר"ל הספרדים) ליכא חילוק בין כבד דבוק לשאינו דבוק דבכל גוונא דאיכא ס' נגד הכבד הכל מותר ואף הכבד עצמו עכ"ל ור"ל אבל לפסק מור"ם שם בהגה בסי' צ"ב דבכל האיסורים אמרינן חנ"נ באיסור דבוק כיעו"ש יש חילוק בין הכבד דבוק לשאינו דבוק וכמ"ש לקמן בהגה.

סעיף קטן סג

סג) שם הגה. ואין לך עוף שהוא ס' נגד הכבד וכו' ואם יש חתיכת כבד דבוק בתוך העוף שאינו גדול מלב של אותו עוף אמרינן דיש בעוף בודאי ס' נגדו כמו בלב. מנ"י על התו"ח כלל כ"ה או' א' מיהו השפ"ד או' כ"ב כתב על דברי המנ"י הנז' דלא ידענא הא מנא ליה דבלב בא הקבלה דשיערו חז"ל דיש ס' נגד דם הכנוס והמובלע בבשר משא"כ כבד דכולה דם אימא דליכא ס' ולמעשה צ"ע עכ"ל וע"כ אין לסמוך ע"ז אלא צריך לשער ס' לפי האומד. זב"צ או' ל"ה. אמנם המק"מ או' כ"ג כתב על דברי השפ"ד הנז' דאין דבריו מוכרחים יעו"ש. וכ"כ ביד יהודה בפיה"א או' י"ב דהעיקר לדינא כדעת המנ"י יעו"ש. דר"ת או' מ"א.

סעיף קטן סד

סד) שם הגה. ואין לך עוף שהוא ס' נגד הכבד וכו' היינו מסתמא הא אם שיערוהו ויש ס' יש להתיר אף בכבד שלימה. מש"ז סי' ע"ד או' א' דר"ת או' מ'.

סעיף קטן סה

סה) שם בהגה. מיהו הכבד עצמה אסורה וכו' ולעת הצורך יש להקל. כריתי או' ח' ערוך השלחן סוף או' כ"ה. וזהו לפי פסק מור"ם ז"ל אבל לפסק הש"ע כיון דאיכא ס' כנגד הכבד מותר הכבד בכל גוונא בין דבוק בין אין דבוק כמ"ש לעיל או' ס"ב יעו"ש.

סעיף קטן סו

סו) שם בהגה. עוף שמלאוהו בביצים וכו' וזה מיירי בצלי בשפוד. ביה"ל או' ג' לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"ג.

סעיף קטן סז

סז) שם בהגה. עוף שמלאוהו בביצים וכו' וה"ה בביצים עם בשר. חו"ד או' כ"ב. בי"צ או' ז' ועיין לקמן או' ע"א.

סעיף קטן סח

סח) שם בהגה. ונמצא בו לב או כבד דינו כמבושל ובעינן ס' מן העוף וכו' ומיירי שנמצא הלב או הכבד דבוק בעוף ולכן בעינן ס' מן העוף בלא המילוי אבל אם אינו דבוק הכל מצטרף לס' ואי איכא ס' גם המילוי מותר. ש"ך ס"ק כ"ד וס"ק כ"ה. וכ"כ הע"ז ססי' ע"ב. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' י"ד. בל"י או' י"ד. הל"פ בסעי' ה' שפ"ד או' כ"ד. חו"ד או' כ"ג. בי"צ שם. מק"מ או' כ"ה ואו' כ"ו. ומי שלבו נוקפו להחמיר יחמיר דוקא במילוי הביצים אף בדאיכא ס' ואינו דבוק אבל לא העוף. ט"ז שם. לה"פ שם. בל"י שם. חו"ד שם. בי"צ שם.

סעיף קטן סט

סט) שם בהגה. ונמצא בו לב או כבד דינו כמבושל ובעינן ס' מן העוף וכו' אע"ג דאין עוף שהוא ס' נגד הכבד שלו י"ל דמיירי כשהכבד אינה שלימה. וכן מ"ש ואם לאו הכל אסור ר"ל דאם אין העוף שלם דאז אפשר דאין בו ס' נגד לבו דאל"כ הא כבר נת' בססי' ע"ב דאין לך עוף שלא יהא בו' ס' נגד לבו. ש"ך ס"ק כ"ה. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' ט"ו ועיין לעיל או' ס"ד ובסי' ע"ב או' מ"ה ודוק.

סעיף קטן ע

ע) שם בהגה. ואם לאו הכל אסור. ואנן (ר"ל ההולכים על פסק הש"ע) לא ק"ל הכי אלא כדעת הרמב"ם והסמ"ג דאף במילוי ביצים הכל מותר משום דכבכ"פ וכן עיקר. פר"ח או' כ"ב. ור"ל דאף במילוי ביצים דינו כמילוי בשר ומילוי בשר דינו כצלי דאינו אוסר דכבכ"פ. ועיין עוד לקמן סי' ע"ז או' י"ג.

סעיף קטן עא

עא) שם בהגה. ואם מלאוהו בבשר ואין שם ביצים וכו' משמע דאם יש ביצים אעפ"י שיש שם בשר שלא נמלח לא אמרינן כבכ"פ. ש"ך ס"ק כ"ו מק"מ או' כ"ז. ור"ל אם מעורב ביצים עם הבשר במילוי לא אמרינן דהוי כבשר ודינו כצלי אלא הוי כמבושל. ועיין לעיל או' ס"ז.

סימן עד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הטחול אעפ"י שיש בו מראה אדמומית וכו'** דינו כשאר בשר. ומותר לבשלו אפי' עם בשר שאינו דם אלא בשר הדומה לדם. הרמב"ם פ"ו מהמ"א ה"ט. תו"ח כלל ל"א דין א' ש"ך סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' ב' בשם כמה פו' ודלא כהג"מ שנסתפק בזה. פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' הל"פ בסעי' א שו"ג או' א' שפ"ד או' א' חו"ד או' א' ביאור הגר"א או' א' מק"מ או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. דינו כשאר בשר.** היינו למלוח ולצלות ולבשל כריתי או' א' וא"צ חתיכה בתוכו מפני שאין בו סמפונות ככבד ורק צריך ניקור החלב והקרומים כמ"ש בסי' ס"ד ועל דד הטחול יש בו חלב שחייבים עליו כרת. ערוך השלחן או' א' ועיין לעיל סי' ס"ד סעי' יו"ד ועסי' י"א ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ג

ג) **טחול** שנצלה בלי ניקור אין להקל ולומר דסתם טחול וחלב כשר שבו יש בו ס' נגד חלב האסור שלא כל הטחולים שוים ואין להתיר אלא א"כ נראה לעין שיש ס' בהיתר נגדו. תו"ח שם דין ג' ב"ח. ט"ז סק"א. פר"ח או' ה' בל"י או' ג' הל"פ בביאור או' א' מש"ז או' א' מחב"ר או' א' ער"ה או' ב' חו"ד או' א' זב"צ או' ב' ואפי' איכא ס' צריך נמי קליפה סביב לחלב הטחול האסור. ב"ח. מנ"י על התו"ח שם או' ג' הל"פ שם. בל"י שם.

סעיף קטן ד

ד) **מיהו** אם נמלח עם בשר ויש הפ"מ בדבר המקיל לא הפסיד. שבו"י ח"ב סי' ס"ט. בל"י שם. הל"פ שם. מחב"ר או' ב' ער"ה שם. חו"ד שם. חכ"א כלל ל"ד או' כ"ה. זב"צ או' ג' ודוקא הבשר שנמלח עם הטחול מותר אבל הטחול עצמו יש לאסור. בל"י שם. הל"פ שם. חו"ד שם. חכ"א שם. זב"צ שם וכ"כ הב"ח דאם הוא ספק אי אית ביה ס' אם לאו אזי הטחול כולו אסור אבל הבשר שנמלח עמו סגי בקליפה במקום שמונח אצל הטחול דלא אמרינן בשאר איסורים חנ"נ (לפסק מור"ם ז"ל) אלא היכא דאיכא ודאי איסור ולא בספק איסור ועוד דמה שאנו נוהגין לומר חנ"נ במליחה הוא ג"כ חומרא ולא נוהגו חומרא זו אלא בודאי איסור עכ"ל. ומיהו המנ"י על התו"ח כלל ל"א או' ג' הביא דברי הב"ח הנ"ז והניח בצ"ע ומ"מ כיון דחנ"נ במליחה אינה אלא חומרא בעלמא כמ"ש בהגה סי' ק"ה סעי' ע' י"ל בכה"ג סגי בקליפה.

סעיף קטן ה

ה) **חתיכה** א' של טחול מצד הדק שבו שנמלחה בלא ניקור עם חתיכות בשר הואיל וקרום צד הדק שבטחול והחוטים שבו הם אסורים מדרבנן ולדעת מרן אם נמלח הבשר קודם הסרת הקרומים והחוטים האסורים מסירם אח"כ ומבשל הבשר אף שהרמ"א בסי' ק"ה חילק בין שמן לכחוש נראה להתיר שאר החתיכות. וכן הסכים מהר"י בריאל. שמש צדקה חי"ד סי' ל"ד ועי"ש שצידד להתיר גם חתיכת הטחול. מחב"ר או' ג' שו"ג מחו' או' א' ועיין לעיל סי' ס"ד סעי' ך' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ו

ו) **שם הגה. י"א שנהגו שלא לבשל הכליות וכו' בקדרה.** כ"כ האגור בשם הרוקח. ואנו נהגנו היתר לבשלם ולא שמענו פוצה פה. ב"י. והב"ד הש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' וכתב וכן פשט המנהג בינינו. וכ"כ המחב"ר או' ד' דבגלילותינו המנהג לבשלם וכמ"ש מרן ב"י והפר"ח. וכ"כ זב"צ או' ד' דמנהג בגדאד יע"א לבשל הכליות וביצי זכר. ומיהו הש"ך שם כתב על דברי הב"י הנז' ובמדינות אלו (ר"ל במדינות אשכנז) אין נוהגין כן. אבל הלבוש כתב על הנוהגין שלא לבשל הכליות בקדרה דאין לו דין ולא טעם למנהג זה כי היתר גמור הוא בין לבשלם בין לצלותם כמו שאר בשר עכ"ל וכ"כ ערוך השלחן או' ד' וכמדומה שגם בזמנינו מבשלים הכליות לאחר מליחה. וכ"כ החו"ד או' ב' ואנו נוהגין היתר לבשל. וכ"כ הבי"צ בעמ"ז או' ב' נמצא דגם במדינות אשכנז יש נוהגים היתר לבשלם.

סעיף קטן ז

ז) **והנוהגים שלא לבשל הכליות טוב שיזהרו גם בטחול.** מחב"ר שם. זכ"ל על סי' זה.

סעיף קטן ח

ח) **שם בהגה. ומותר למלוח כל אלו עם בשר וכו'** כלומר אע"ג דכבדא עלוי בשרא לכתחלה אסור וכמ"ש בסי' הקודם סעי' ה' באלו מותר אפי' לכתחלה ע"ג שאר בשר. ש"ך סק"ד. וה"ה לצלותם ע"ג בשר מותר לכתחלה. פר"ח או' ד'.

סעיף קטן ט

ט) **שם בהגה. ובלבד שיסירו הקרומים והחלב מהם.** דין קרום הטחול נת' לעיל סי' ס"ד סעי' יו"ד ודין קרום הכוליא נת' שם סעי' י"ב ודין קרום הביצים נת' סי' ס"ס סעי' א' וסעי' ד' ועי"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן י

י) **ואם** לא הסירו קרומי הביצים אלא חתכם בסכין ומלחם מותר לקדרה כדלעיל רסי' ס"ה ואם לא חתכם ומלחם ובשלם כך נראה דמותר דכיון שחותכין הביצה מגוף הבהמה דרך אותו חתך זב הדם מידי דהוי אחוטין שביד שאין נועלין אותן מפני שהדם זב דרך החתך כמ"ש רסי' ס"ה יעו"ש וכ"כ הרב המפה לעיל סי' כ"ב לעניין הורידין דאם הסירו הראש לא מיקרי שלם יעו"ש וס"ה הכי נמי. שו"ג או' ג' ומיהו מ"ש מידי דהוי אחוטין וכו' זהו לפי מ"ש הוא שם רסי' ס"ה אבל הש"ע שם פסק דצריך להסיר החוטין יעו"ש ובדברינו לשם או' א' וע"כ אין לסמוך ע"ז ואפשר דבהפ"מ ושעת הדחק יש להקל.

סימן עה

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **אין מחזיקין דם בבני מעיים כגון בכרס ובקיבה וכו'** אבל הקרקבן מוחזק בדם ודינו כשאר בשר. ע"ז סק"א. ש"ך סק"א. וכתבו ודלא כדרישה. כנה"ג בהגב"י או' א' ביה"ל או' א' פר"ח או' א' מנ"י על התו"ח כלל ב' או' י"א. לה"פ או' א' בל"י או' א' הל"פ בסעי' א' כריתי או' א' שו"ג או' א' מש"ז או' א' מקום שמואל בחי' דינים דף י"ג ע"ב מחב"ר או' ב' ער"ה או' א' חו"ד או' א' חכ"א כלל ל"ד או' כ"א. ערוך השלחן או' ג' בי"צ בעמ"ז או' ג' מק"מ או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **אכן** אם יש עוד איזה ספק אזלינן לקולא כדין ס"ס. ביה"ל שם לה"פ שם. כריתי שם אבל המש"ז שם כתב דלענין דינא ודאי אין לסמוך ע"ז ולעשות ממנו ס"ס בספק אם נמלח וכדומה דהדרישה הוא יחיד בדבר ואין להקל כלל. וכ"כ המחב"ר או' ב' דאם יש ספק אם הקורקבן נמלח אין להקל דמסברת הדרישה אין לעשות ספק דהוי יחיד נגד רבים ודלא כהפליתי וביה"ל וכ"ש דאין להקל בלא נמלח ונתבשל יעו"ש. וכ"כ ערוך השלחן שם. זב"צ או' ב' ואם נמלח הקרקבן עם הפרש שבתוכו ונתבשל עיין לעיל סי' ס"ט או' ע"ה.

סעיף קטן ג

ג) **וה"ה** זפק של עוף מחזיקין בו דם כמו בכרס וצריך מליחה. מש"ז שם בי"צ שם. זב"צ או' יו"ד. ואם נמלח עם המאכל ונתבשל עיין לעיל סי' ס"ט או' ע"ד.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אין מחזיקין דם בבני מעיים וכו'** והאם שבה מתגדלים הביצים היא ג"כ בכלל בני מעיים ולכתחלה נהגו נמלחה ובדיעבד אינה אוסרת. דע"ק או' א' מק"מ או' א'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ובדקין.** הם הסובבים סביב הכנתא אבל כנתא גופא יש בה דם וצריכה מליחה. רש"י חולין קי"ג ע"א. טור. ב"י. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' שפ"ד או' ב' חו"ד או' ב' ערוך השלחן או' א' מק"מ או' ג' זב"צ או ג' והכנתא הוא השומן שבמעיים כמ"ש לקמן סעי' ג' ועיין לעיל סי' מ"ו סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ו

ו) **שם. אלא א"כ אסמיק.** כלומר דדוקא מסתמא לא מחזקינן בהו דם אבל אי אסמיק צריכין מליחה כשאר בשר. ב"י סוף הסי' בשם הר"ן. ב"ח ש"ך סק"ג. הל"פ.

סעיף קטן ז

ז) **שם. אלא א"כ אסמיק.** כלומר שנצרר המקום בדם דאז צריך למלחה והמליחה מעכבת ולא לבד המקום דאסמיק אלא אפי' כל אותו מעי המליחה מעכבת כיון שנתגלה שיש בה דם וכ"מ מלשון הפו' ערוך השלחן או' ט' מיהו מלשון הפו' משמע דאסמיק היינו שדרכם להיות לבנים ונתאדמו ומ"מ יש לחוש גם לדברי ערוך השלחן הנז'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. אלא א"כ אסמיק.** ואי אסמיק ונתבשל בלי מליחה אסור אפי' בדיעבד. ב"ח. פר"ח או' ג' לה"פ או' ג' בל"י או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ט

ט) **שם הגה. וכ"ש אם נמלחו בכלי שאינו מנוקב דמותרים.** היינו בדלא אסמיק. ב"ח. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' לה"פ או' ד' שפ"ד או' ד' חו"ד או' ד' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן י

י) **שם בהגה. מיהו לכתחלה צריכים מליחה בכלי מנוקב וכו'** והטעם מפורש בסה"ת ובאו"ה כלל ד' דין ט' לפי שא"א לנקר הבני מעיים שלא ישאר בהם מעט שומן. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ה' חכ"א כלל ל"ד או' י"ט. והב"ח כתב דשמא אית בהו דם א"נ ודאי אית בהו דם מועט ולפיכך צריך למלחן לכתחלה אלא שאין מחזיקין בהם דם כ"כ לאוסרן דיעבד עכ"ל.

סעיף קטן יא

יא) שם בהגה. ויש חולקים בכרס וכו' אבל בקיבה משמע מודה להמחבר דהוי בכלל מעיים דאין מחזיקין בה דם. מק"מ או' ב' בשם כמה פו' וכ"כ ערוך השלחן או' ב' דהקיבה גם לדיעה זו הוי בכלל מעיים ואין מחזיקין בו דם. מיהו השו"ג או' ז' כתב דקיבה דינא כמו כרס ובית הכוסות וכ"כ הבל"י או' א' כריתי או' א' ומ"מ כיון דלפסק הש"ע דינא כמו מעיים ולדעת יש חולקים פליגי יש נהקל בדיעבד.

סעיף קטן יב

יב) שם בהגה. ואפי' בדיעבד אסור בכרס ובית הכוסות כשאר בשר. וכ"פ רש"ל באו"ש ובספרו פכ"ה סי' צ"ה. וכ"פ הב"ח. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ז. כנה"ג בהגב"י או' ד' בשם כמה פו' פר"ח או' ו' בשם כמה פו' וכתב דלא כהרדב"ז בתשו' סי' קצ"ד שכתב שהנסיון מוכיח שהכרס אין בו דם שאין להשגיח בנסיון שלנו הפך דעת רוב הפו' עכ"ל. להפ"ו או' ה' בל"י או' ד' הל"פ בסעי' א' שו"ג או' ז' וכתב דהגם דקבלנו הוראות הש"ע בהא כיון דכמה גדולים אוסרים יש לאסור אפי' בדיעבד. מש"ז או' א' מחב"ר או' ג' ער"ה או' ג' בשם כמה פו' וכתב ודלא כהר"ש דוראן בס' חוט המשולש סי' ג' חכ"א כלל ל"ד או' ך' ערוך השלחן שם. זב"צ או' ז' וכתב שם החכ"א דבהפ"מ יש לסמוך על הב"י. והב"ד זב"צ שם. אבל המק"מ או' ה' תמה על דברי חכ"א הנז' דמנ"ל קולא זו יעו"ש וכ"מ מסתמיות כל דברי הפו' הנז' דבכל גוונא יש לאסור אפי' בדיעבד אם נתבשלו בלי מליחה.

סעיף קטן יג

יג) אמנם אי אירע איזה ספק במליחה כגון אם נמלח או לא נמלח או ספק שהה שיעור מליחה או לא נראה להתיר משום ס"ס ספק נמלח כהלכה או לא ואת"ל לא נמלח כהלכה שמא הלכה כרש"י ודעמיה דבדיעבד מותר בלא מליחה וזה הס"ס מתהפך. שו"ג שם. וכ"כ ביה"ל או' א' זכ"ל סי' זה. זב"צ או' ח' ולא דמי להא דלעיל או' ב' שכתבנו דאין לעשות ס"ס דהתם דוקא הדרישה הוא יחיד בדבר לא כן הכא דהם רבים ופסק הש"ע.

סעיף קטן יד

יד) וה"ה המסס דינא כמו הכרס ובית הכוסות. תו"ח כלל ה' דין ו' ל"ח או' רכ"ד. כנה"ג בהגב"י או' ד' בל"י או' ד' מש"ז או' א' ערוך השלחן או' א' ואו' ב' בי"צ בעמ"ז או' ג' מק"מ או' ה' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן טו

טו) עור בהמה צריך מליחה דמחזיקים בו דם. סולת למנחה שבסוף התו"ח כלל ט"ו דין י"ג. תב"ש סי' כ"ג או' ך' ער"ה או' ב' וכבר כתבנו זה לעיל סי' ס"ט או' קנ"ט דיש מתירין יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) שם. אין מולחין אותם בצד פנימי מעבר המאכל אלא בצד חיצון וכו' ואפי' לכתחלה א"צ למלחו רק מצד חיצון ולא מצד פנימי. או"ה כלל דין יו"ד. תו"ח כלל ט"ו דין י"ב. ואע"ג דלעיל סי' ס"ט סעי' ד' אמרינן דלכתחלה צריך למלוח הבשר מב' צדדין שאני שומן דאין בו דם כ"כ ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ז. כנה"ג בהגב"י או' כ"ג. פר"ח או" ז' לה"פ או' ו' חו"ד או' ו' חכ"א כלל ל"ד או' כ"ב. זב"צ או' י"ב. מיהו אם ירצה לחתכם לארכם ולפתחם למלוח מב' צדדין כעין שאר בשר ודאי עדיף. מק"מ או' ח'.

סעיף קטן יז

טוב) ושומן בשר ודאי לכתחלה ראוי למלוח מב' צדדין. שפ"ד או' ז' חו"ד שם. וכן שומן שאינו דבוק לדקין אלא נפרד בפ"ע בעי לכתחלה למלחו מב' צדדין. מק"מ שם.

סעיף קטן יח

חי) שם הגה. ואם מלח החלחולת מצד פנים ולא מצד חוץ וכו' ואם נתבשלה כך טרפה וכו' אבל מדברי הש"ע נראה דבדיעבד מותר. כנה"ג בהגב"י או' כ"ד. פר"ח או' ח' ואם נתבשלה עם דבר אחר בסעודת מצוה ובהפ"מ יש להקל אעפ"י שלא יהיה בהם ס' כנה"ג שם. מש"ז או' ד' מחב"ר סוף או' ד' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. ואם נתבשלה כך טרפה וכו' ומיהו אם יש ס' רק נגד השומן והגידין שבה הכל מותר. תו"ח כלל ב' דין ה' ש"ך סק"ח. ל"ח או' רכ"ז. דמש"א דף שצ"ג ע"ד. כנה"ג שם או' כ"ק. פר"ח שם. מנ"י על התו"ח שם או' י"ב, ועל כלל ט"ו או' כ"ה בל"י או' ה' הל"פ בסעי' א' שפ"ד או' ח' חו"ד או' ז' חכ"א שם. ערוך השלחן או' י"ב. בי"צ או' ב' מק"מ או' ט' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. אם יש עליה שומן מבחוץ. והיינו אם ידוע שהיה שם שומן כדי לאסור אבל אין לאסור בדיעבד מטעם שא"א לנקרה שלא ישאר בה שומן. תו"ח כלל ט"ו דין י"ב. ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגב"י או' כ"ה. פר"ח או' ט' לה"פ או' ז' בלי או' ו' דלא כאורח

מישור שחולק. הל"פ בסעי' זה. כריתי או' ד' חו"ד או' ח' חכ"א שם ערוך השלחן שם. מק"מ או' יו"ד וכתב ודלא כאורח מישור. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. ואם לא נתבשלה עדיין יחזור וימלחנה וכו' היינו שיחזור וידיחנה וימלחנה מבחוץ או"ה כלל ד' דין יו"ד. תו"ח שם. ש"ך סק"י. כנה"ג בהגב"י או' כ"ו. הל"פ בסעי' זה. חו"ד או' ט' ערוך השלחן שם. והפר"ח או' יו"ד כתב יחזור וימלחנה מבחוץ בין הדיחה או לא הדיחה. וכ"כ הלה"פ או' ח' ור"ל שיש לסמוך על הדחה ראשונה שהדיחה קודם שמלח בפנים ועתה ימלח מבחוץ. והיינו אם עדיין לא נתנגב לגמרי דאם נתנגב לכתחלה לא ימלח עד שידיח כמ"ש לעיל סי' ס"ט או' כ"ב ואו' כ"ג יעו"ש.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. יחזור וימלחנה מבחוץ ומותרת. ואפי' לאחר י"ב שעות או לאחר כ"ד שעות שרי לחזור ולמלחו. ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. הל"פ שם. מנ"י על התו"ח כלל ט"ו או' כ"ו שו"ג או' י"ב. שפ"ד או' י"א וכתב ואפי' לאחר כמה ימים. חו"ד שם. חכ"א שם. ערוך השלחן שם. מק"מ או' י"ב. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כג

כג) חלחולת שנהפך לעבר המאכל ומלאו בקמח ושאר דברים בלי מליחה ומלגו במים רותחים ע"י עירוי כיון דעירוי אינו מבשל אלא כד"ק וגם אין מחזיקין דם בב"מ א"כ הם עולים כד"ק ויחזור וימלח מצד השומן ומותר. ומיהו אסור למלוח השומן כשהוא דבוק אלא צריך להסיר השומן מעל הכרכשתא ולמולחו לבדו דחיישינן דיחזור הכרכשתא ויבלע דם מן השומן ולא אמרינן דם משרק שריק או כבולעו כך פולטו דכיון דהכרכשתא נתבשלה ע"י עירוי לא שייך הני טעמי. שפ"ד בסוף הסי' מחב"ר או' ד' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ביצים הנמצאים בעופות לאחר שחיטה אם לא נגמר החלבון שלהם רק החלמון לבד צריכים מליחה כשאר בשר. וכ"פ הש"ע לקמן סי' פ"ז סעי' ה' לגבי בשר וחלב דדינם כבשר יעו"ש וכ"כ ביאור הגר"א או' ה' וא"כ מדקאמר צריכים מליחה כשאר בשר משמע דאם נתבשלו בלי מליחה עם דבר אחר צריך ס' כנגדם. וכ"כ בשו"ת בע"ח חי"ד סי' קמ"ט. והב"ד זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. צריכין מליחה כשאר בשר. וכן צריכים שרייה כשאר בשר. מנ"י על התו"ח כלל ע' או' א' בשם או"ה ומהרי"ל. פ"ת או' ב'.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. ומותר למולחם עם בשר. והב"ח כתב דאם נגמר החלמון בבירור אסור למולחם עם בשר. ובעל נפש יחמיר אף אם לא נגמר החלמון שלא ימלחם עם בשר יעו"ש. ונראה דיש לחוש לדבריו לכתחלה אבל בדיעבד אין לאסור כיון דלפסק הש"ע והגה דינם כבשר ומותר למולחם עם בשר.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. ואם נגמר אף החלבון אפי' הקליפה הקשה וכו' נוהגין למלחה אך יזהר שלא למלחה עם בשר מיהו בדיעבד אין לחוש. מיהו הב"ח כתב על דברי הגה זו דלא נהירא דפשיטא דאיסור גמור הוא למולחן עם בשר שהרי היא בולעת דם פליטה דאין הקליפה הקשה מונעת מלבלוע ומלפלוט דם והלכך אם מלחן עם שאר בשר נאסרה הביצה יעו"ש. וכ"פ רש"ל באו"ש ופכ"ה סי' ב' ט"ז סק"ה. ש"ך ס"ק י"ב. כנה"ג בהגב"י או' ל"א. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ט' בלי או' ח' מנ"י על התו"ח כלל ע' או' ג' שו"ג או' י"ג. ער"ה או' ד' חו"ד או' יו"ד. חכ"א כלל ל"א או' י"ג. בי"צ או' ה' מק"מ או' י"ד. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כח

כח) ואם נתבשלה הביצה הזאת שנאסרה אוסרת מה שנתבשל עמה עד ס' רש"ל באו"ש. ב"ח, ט"ז שם. כנה"ג שם או' ל"ב. לה"פ שם. בל"י שם. חו"ד שם. בי"צ שם. ומיהו לדידן דלא משערינן במליחה בס' (ר"ל כפסק הש"ע בסי' ק"ה סעי' ט' דבדבר כחוש סגי בקליפה) אם יש להם חלבון צריך להזהיר לבני הבית שלא ימלחום עם בשר ובדיעבד נאסרים הביצים כד"ק ולפיכך אם יש להם קליפה רכה או קשה יסיר הקליפה והשאר מותר. פר"ח שם. שו"ג שם ובספרו שו"ת אהל יוסף חי"ד סי' כ"ג. ער"ה שם. זב"צ או' ך' ולפ"ז אם נתבשלה עם הקליפה א"צ ס' אלא כנגד הקליפה.

סעיף קטן כט

כט) ומיהו המש"ז או' ה' כתב דבקליפה קשה יש להקל בהפ"מ אפי' לדעת רמ"א וכ"כ בי"צ בעמ"ז או' י"ז. מק"מ או' י"ד. ודעת הכריתי או' ה' להקל בהשלכת הקליפה לבד אף בלא הפ"מ. וכ"כ חכ"א כלל ל"א סוף או' י"ג דאם יש לו קליפה קשה יש להתיר בדיעבד על מה שזורקין הקליפה עכ"ל ולפ"ז נראה דבהפ"מ וקליפה קשה יש להקל ע"י קליפה דהיינו להסיר הקליפה הקשה אף לנוהגין להחמיר במליחה בס' כפסק מור"ם ז"ל בהגה סי' ק"ה סעי' ט' משום דהכא הקליפה מפסקת בדברי האחרונים הנז' ואם נתבשלה עם הקליפה א"צ ס' רק כנגד הקליפה. ועיין לקמן סי' צ"א בהגה לסוף סעי' ד'.

סעיף קטן ל

ל) **ביצים** שאינם גמורות דאמרינן לעיל שצריכים מניחה אם שהו אלו הביצים ג' ימים בלי מליחה והדחה אסורים בבישול כ"א בצלי כמו הבשר ודלא כשבו"י ח"א סי' נ"ח. זב"צ או' כ"א. ובענין השומן ששהה ג' ימים בלי מליחה עיין לעיל סי' ס"ט או' קפ"ח ומשם ואילך יעו"ש.

סעיף קטן לא

לא) **אם** הביצה נולדה כדרכה אף שהקליפה רכה א"צ למולחה אף מהצד המנהג דאם איתא דאיכא למיחש משום דם א"כ תתיסר לגמרי משום אבר מן החי דלא כמורה א' שטעה בזה. שאלת יעב"ץ ח"א סי' ק"ב. מחב"ר או' ה' יא"פ על סעי' זה. פ"ת או' ג' זב"צ או' כ"ב. והוא שידענו בבירור שאינה מעורה בגידין וכמ"ש לקמן סי' פ"ו סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לב

לב) **בהגה. וכל שומן אפי' של עופות דינו כשאר בשר וכו'** וכ"כ לעיל סי' ס"ט או' קנ"ד יעו"ש.

סעיף קטן לג

לג) [**סעיף ב'**] **בני מעיים בלא שומן וכו' מותר למלחם עם בשר.** והטעם כתבו התו' והרא"ש והמרדכי משום דדמא משרק שריק והרשב"א כתב בתה"ב שאעפ"י שאין מחזיקין בהם דם ציר יש להם וכל שהן פולטין ציר אין בולעין דם הבא עליהם. ב"י. ט"ז סק"ו. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ב.

סעיף קטן לד

לד) **שם הגה. ויש אוסרים למלחם עם בשר וכו' לכתחלה.** ואע"ג דאין מולחין הדקין עם בשר לכתחלה מ"מ לאחר מליחה הם מותרים לבשלם לכתחלה עם בשר אחר. או"ה כלל ד' או' י"א. כנה"ג בהגב"י או' י"ט.

סעיף קטן לה

לה) **שם הגה. ויש אוסרים למלחם עם בשר וכו' ובדיעבד מותר.** ורש"ל כתב פכ"ה סי' צ"ו דמותר אפי' לכתחלה ושכן המנהג. ט"ז סק"ז. לה"פ או' י"א. בל"י או' ט' חו"ד או' י"ב. בי"צ בעמ"ז או' י"ד. מק"מ או' י"ז.

סעיף קטן לו

לו) **הדקין** וכל בני מעיים צריכין הדחה לכתחלה קודם מליחה אמנם בדיעבד אין לאסור אם נתבשלו בלתי הדחה ומליחה כלל. או"ה כלל ד' או' ט' כנה"ג בהגב"י או' ך' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לז

לז) **בני** מעיים שנפלו לציר שזב בתוך שיעור מליחה או תפילים והונחו אצל בשר תוך שיעור מליחה יש לאסור. מש"ז בסוף הסי' חו"ד שם. בי"צ בעמ"ז שם. מק"מ או' ט"ז.

סעיף קטן לח

לח) [**סעיף ג'**] **שומן הכנתא וכו' ועכשיו נוהגין היתר.** וכ"כ הלבוש דאנו נוהגין בהם היתר כי הנשים בקיאים בהם באותם חוטין ומותחין אותם ונפשלין היטב עד שלא נשאר אחד מהם עכ"ל. וכ"כ זב"צ או' כ"ו דמנהג בגדאד לבשל הכנתא ובקיאין בניקור חוטי הדם. וכתב בשם ח"ר נסים הלוי ז"ל דכשהם חמים סמוך ליציאתן ממיעי הבהמה הם נמשכין בנקל.

סעיף קטן לט

טל) **גם** בכנתא של הבופל"ו (שור הבר) אנו בקיאין בניקורן דלא כמי שטעו בזה. שו"ג או' י"ט. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן מ

מ) **שומן** הכנתא ששהה ג"י בלי הדחה ומליחה דינו כשאר בשר ודלא כשבו"י ח"א סי' נ"ח שמקיל. כריתי או' ח' זב"צ או' כ"ז. וכ"כ לעיל סי' ס"ט או' קפ"ח בשם כמה פו' דאין לחלק בין שומן לשומן יעו"ש.

סימן עו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הצלי א"צ מליחה לפי שהאש שואב הדם וכו'** ל"מ אם נצלה יפה דאז נפלט כל הדם לחוץ אלא אפי' לא נצלה יפה ולא נפלט כל הדם לחוץ שרי כי מה שיוצא לחוץ נורא משאב שאיב ליה ומשרק שריק ומה שנשאר בתוכו הוי דם האיברים שלא פירש ולא חשוב כפירש מה שהולך בתוכו מצד זה לצד זה. ש"ך סק"ב בשם הרא"ש פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' א' ואפי' להסוברים דזה מקרי ג"כ פירש ממקום למקום ואסור מ"מ הכא לא חיישינן לזה מפני שכח האש חזק הוא ואם רק האש מעורר הדם

ממקומו בודאי יצא לחוץ לגמרי ואם לא יצא לחוץ הוי סימן שלא עוררו כלל. ערוך השלחן או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. לפי שהאש שואב הדם שבו וכו'** ומשמע דאפי' הדחה נמי לא בעי לכתחלה משום דם בעין שעליו לפי שהכל האש שואבו. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' חו"ד או' א' ומיהו צריך שפשוף לפי שאין לקצבים סכין מיוחד לחלבים. ב"י וב"ח בשם הרא"ש. ומיהו בדיעבד כשלא שפשף מותר ולא מחזקינן איסור. תו"ח כלל ט' או' ב' ערוך השלחן או' ב' ומשמע הא אם יש להם סכין מיוחד גם לכתחלה א"צ שפשוף. וכ"כ הערוך השלחן שם. ומיהו י"א דצריך הדחה קודם צלייה משום דם בעין שעליו וכ"ה המנהג כמ"ש לקמן בהגה יעו"ש.

סעיף קטן ג

ג) **שם. אבל אם דם אחר נטף על הצלי' אפי' אותו דם הוא צונן לא אמרינן שהאש שואבו וכו'** בין שנטף הדם על הצלי בשעה שהוא אצל האש ובין שנטף עליו קודם שהביאו אצל האש שהיה צונן ואח"כ צלאו בעי כדי נטילה. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ו' פר"ח או' ג' בל"י או' ב' שפ"ד או' ג' חכ"א כלל ל"ה או' א' ערוך השלחן או' יו"ד. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **ואפי'** אינו על האש ממש רק כחום צלי דינא הכי. כריתי או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ואוסר ממנו כדי נטילה.** זהו לדעת הטור והש"ע בסי' ק"ה סעי' ה' משא"כ לדידן (ר"ל ההולכים על פסק רמ"א) דנהגינן לאסור אפי' במליחה בדם בס' כמ"ש בדוכתי טובי כ"ש בצלייה וכ"כ הרב בהגה לקמן סי' ק"ה שם. וכ"כ רש"ל באו"ש (על שע"ד) ובפכ"ה סי' צ"ה וכ"כ האחרונים. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ה' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' הל"פ בסעי' זה. כריתי או' ג' שפ"ד או' ה' חו"ד או' ב' חכ"א שם. ערוך השלחן שם. בי"צ או' א' מק"מ או' ב' ואפי' באיכא ס' צריך נמי כדי נטילה כמ"ש בהגה שם סי' ק"ס סעי' ה' וכ"כ הל"פ שם. שפ"ד שם. מק"מ שם.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ואוסר ממנו כדי נטילה.** שהוא כעובי רוחב אצבע כמ"ש בש"ע שם סי' ק"ה סעי' ד' וכ"כ הט"ז סוף סק"א. מש"ז או' א' והיינו אצבע אגודל כמ"ש לעיל סי' מ"ו או' נ"ד יעו"ש.

סעיף קטן ז

ז) **שם. ואוסר ממנו כדי נטילה.** גבינה קרה לחה שנפלה על הצלי חם הגבינה צריכה קליפה מפני שבלעה מן הבשר דאע"ג דגבינה לא פלטה מ"מ בולעת טעם בשר. חו"י סי' ק"א בתוך התשו' דף ק' ע"א. ברכ"י בשיו"ב או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ח

ח) **מותר** לצלות על קרקע התנור גרוף וקטום ואין בו אלא חום לבד ולא חיישינן שמא אחר שנפלט הדם חוזר ובולע דחום לבד שורף. כנה"ג בהגב"י או' כ"ה. וכן הסכים הרב דבר משה ח"ג חי"ד סי' ג' ער"ה או' ג' חק"ל חי"ד ח"א סי' ל"ו דף נ"ה. יא"פ על סעי' זה. שו"ת הר הכרמל חי"ד סי' י"ד הב"ד פ"ת סי' ע"ג או' א' זב"צ או' ד' וכתב דהגם דהנוב"י בשעתו צל"ח לפסחיה ריש פ' כיצד צולין אוסר וכן החו"ד בביאורין או' א' אינו מתיר אלא דוקא שצולהו ע"ג מקום חלק שאם ישפך מים יזוב מיד כמו גבי מליחה מ"מ להמתירים שומעים שהם הרבים ועוד דהחק"ל והיא"פ הביאו ראיות להתיר אבל הצל"ח והחו"ד אסרו בלי ראייה עכ"ל. מיהו בנותן בשר במחבת בלי שום משקה והיא עשויה באש כמו גחלת אינו רואה מקום להתיר משום דהיא כלי. חק"ל שם בסוף הסי' זב"צ שם.

סעיף קטן ט

ט) **בשר** לכבוש צריך הדחה ומליחה והדחה כמו לקדרה דכבוש הוי כמבושל. טור וב"י בשם הרשב"א. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. שו"ג או' ב' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ב'**] **רצה למלוח צלי ולאכלו בלי הדחה וכו'** פי' בלא הדחה שאחר המליחה קודם צלייה. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ו' לה"פ או' ד' בל"י או' ד' כריתי או' ד' מש"ז או' ב' חו"ד או' ג' ודין הדחה קודם מליחה לדעת הש"ע כבר כתבנו לעיל או' ב' יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) **שם. ואין לחוש לדם שעל המלח.** שהאש שואב ומונע המלח מלבלוע הדם. ש"ך שם.

סעיף קטן יב

יב) **שם. אבל אם שהה במלחו וכו'** אפי' קצת ולא שיעור מליחה. ט"ז סק"ג. בל"י או' א' מש"ז או' ג' וכל שלא נמלח בשפוד אצל האש המלח בולע ואין שיעור לדבר וצריך הדחה לכתחלה קודם צלייה ודיעבד שרי בהודח אחר צלייה אפי' שהה שיעור מליחה

מש"ז שם. והיינו בהודח קודם מליחה אבל אם לא הודח קודם מליחה ושהה במליחתו שיעור מליחה עיין לקמן או' י"ט.

סעיף קטן יג

יג) שם. המלח בולע ונאסר. היינו המלח. ט"ז סק"ד. בל"י או' ו'.

סעיף קטן יד

יד) שם. לפיכך מדיחו יפה קודם צלייה. ואם לא הדיחו קודם צלייה נכשר ע"י הדחה לאחר צלייה. ט"ז שם. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ז' כריתי או' ה' שפ"ד או' ז' חו"ד או' ד' חכ"א כלל ל"ה או ה' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן טו

טו) שם הגה. וי"א דצלי בעי הדחה תחלה. כלומר דכל צלי בעי הדחה תחלה משום דם בעין שעליו. ש"ך סק"ח. שפ"ד או' ח'.

סעיף קטן טז

טז) ואם לא הודח ולא נמלח נפש היפה וביראת ה' ימשוך ידו מלאכלה אפי' אם כבר נצלה לחוש לס' הרמב"ן וסיעתו ומי שירצה לסמוך על המקילין לאכלם בדיעבד אין מוחין בידו שיש לו על מה שיסמוך ומיהו לכתחלה ידיחנו הדחה קמייתא ואם לא הודחה הדחה קמייתא ונמלחה אפי' לא שהה שיעור כדי מליחה אפי' בדיעבד אסור אם לא בהפ"מ ואפי' אם שהה שיעור מליחה והוא הפ"מ מי שירצה לסמוך על המקילין אין מוחין בידו ובין כך ובין כך הכלים מותרים. כנה"ג בהגב"י סוף או' ד' מחב"ר או' ג' ועיין לקמן או' י"ט.

סעיף קטן יז

טוב) שם בהגה. והמנהג להדיחו תחלה וגם למלחו קצת כאשר נתחב בשפוד וצולהו מיד וכו' והיינו אף שהודח מקודם אין למלוח קודם נתינתו בשפוד שהמלח יתמלא מדם ושמא ישכח להדיח אח"כ. מש"ז או' ד' וע"כ יש ליזהר אף שהדיחו תחלה דאין למולחו עד שיזמין האש שראוי לצלייה ותוחבו בשפוד ומפזר עליו מלח ותכף מניחו על האש.

סעיף קטן יח

חי) שם בהגה. מיהו אם לא הדיחו וכו' ונצלה כך מותר. והטעם בזה דנורא מישאב שאיב וכמ"ש בסעי' א' ש"ך סק"ט.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. ובלבד שלא שהה כ"כ במליחתו בלא הדחה שיעור מליחתו אבל אם שהה כ"כ קודם שצלאו אסור. ומיהו עיין לעיל סי' ס"ט או' ט"ל ואו' מ' ואו' מ"א שכתבנו דהפ"מ או בע"ש וא"א להכין אחר דשרי ע"י הדחה ומליחה שנית ולצלי שרי בדיעבד והפ"מ אפי' בלי הדחה ומליחה שנית יעו"ש.

סעיף קטן כ

ך) ומיהו אם לא נמלח רק מליחת צלי ולא שהה שיעור מליחה כיון דאיכא תרתי למעליותא יש להתיר לצלות אפי' לכתחלה. מנ"י על התו"ח כלל ט' או' ד' וכלל ה' או' ה'.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. ואין חילוק בכל זה בין אווזות ושאר עופות החלולים. כלומר דאין חילוק בכל זה בין בשר ובין אווזות ועופות החלולים שאעפ"י שהדם בהם פירש מדופן לדופן מ"מ כבולעו כך פולטו. ש"ך סק"י. כנה"ג בהגב"י או' כ"ט. פר"ח או' יו"ד. שפ"ד או' יו"ד. חו"ד או' ז' חכ"א כלל לה או' ה' בי"צ או' ג'.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. ובלבד שלא יהיו מלואים בביצים או בשאר בשר וכו' לצדדים קתני בביצים אפי' דיעבד אסור ובבשר לכתחלה אסור וכמ"ש בהגה בסי' שאח"ז. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ו' בל"י או' ח' שפ"ד או' יא. ביאור הגר"א או' ח' מק"מ או' ו'.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. ונהגו להחמיר כשצולין בשר בלא מליחה וכו' או שנמלחה מעט ולא שהה שיעור מליחה. תו"ח כלל ט' או' ה' בשם או"ה כלל ט' ש"ך ס"ק י"ב. לה"פ או' ח' חו"ד או' ט'.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. שלא להפך השפוד תמיד וכו' ובדיעבד אין לחוש. ואפי' אם הפכיה כל שעת צלייה. תו"ח שם בשם הנז'. ב"ח. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' ט' בל"י או' ט' כריתי או' ח' ודוקא תמיד אין להפכו אבל לפעמים מותר להפך. מנ"י על התו"ח שם או' ו' שפ"ד או' י"ב. וכתב וכן נוהגין העולם שאין נזהרין באקראי ומהפכין שיהא נצלה יפה. מק"מ או' ז'.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. ובדיעבד אין לחוש. והכי נהגינן אף לכתחלה. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שו"ג או' ט' והיינו ג"כ באקראי שיהא נצלה יפה וכמ"ש באו' הקדום.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. ואין חילוק בכל זה בין אם רוצה לאכלו כך צלי וכו' רק שיצלנו תחלה כדי שיהא ראוי לאכילה. ארוצה לבשלו אח"כ קאי דאז אם לא יצלנו כל צרכו נשאר דם בתוכו ויוצא אח"כ ע"י בישול אבל אם רוצה לאכלו כך צלי יאכלנו כמו שירצה אף אם לא נגמר צלייתו משום דדם האיברים שלא פירש מותר ודלא כאו"ה וש"ך. פר"ח ס"ק י"ד. וכן הסכים הער"ה או' ט' ור"ל דאו"ה כתב דאף לאכלו כך אסור אם לא נצלה כל צרכו. והב"ד הש"ך ס"ק י"ג וע"ז פליגי הפר"ח והער"ה להתיר לאכילה אף בלא נצלה כל צרכו. אמנם הכנה"ג בהגב"י סי' ס"ט או' ש"ז כתב כדברי האו"ה דאפי' אי בעי לאכלו צלי צריך לצלותו עד חצי צלייתו ולא דמי לאוכל בשר חי דשרי דהתם לא פירש אבל הכא ודאי פירש ע"י האש ממקום למקום וכו' יעו"ש וכ"כ חו"ד או' י"ד בי"צ בעמ"ז או' י"ג. והכריתי או' ט' כתב דמ"ש הפר"ח הוא לפי שיטתו דס"ל דדם שפירש ממקום למקום באותה חתיכה מותר אבל לפי דעת רמ"א ושאר פו' לעיל בסי' ס"ט סעי' י"ח גבי מלח בכלי שאינו מנוקב דאסור אף מה שחוץ לציר א"כ אף אם בא לאכלו צלי אסור בלא נתבשל כל צרכו. וכ"כ השפ"ד או' י"ג. דג"מ מק"מ או' ח' ולדיעה זו ה"ה במליחה בלא שהה שיעור מליחה אסור לאכלו חי מה"ט דפירש ממקום למקום. שפ"ד שם. ולפ"ז ה"ד לפסק מור"ם ז"ל אבל לפי פסק הש"ע שם דאינו נאסר מה שחוץ לציר הכא שרי כדברי הפר"ח.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. דהיינו כחצי צלייתו. ומיהו עיין לעיל סי' ס"ט או' ש"ך וסי' ע"ג או' ד' שכתבנו שם דדעת כמה פו' בעינן שיצלה כל צרכו וכן נכון לעשות לכתחלה אבל בדיעבד אין לאסור בנצלה חצי צלייתו יעו"ש.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. י"א דכל צלי צריך הדחה אחר צלייתו וכו' וכתוב בתו"ח כלל ט' דין י"ב בשם האגודה דאם נצלה בלא מליחה צריך להדיחו אחר הצלייה ג"פ ומשמע שם באגודה ובאו"ה דה"ה אם נמלח ולא שהה או אפי' שהה ולא הודח אחר מליחה דצריך הדחה ג"פ אחר הצלייה יעו"ש ורש"ל באו"ש חלק ע"ז וכתב דלעולם א"צ אלא הדחה א' אחר הצלייה ולא ידעתי איך מלאו לבו לחלוק על הגדולים הקדמונים בסברא בעלמא

וכו' ש"ך ס"ק ט"ו. ומיהו ספר"ח או' ט"ז כתב דנראין דברי רש"ל. והב"ד הלה"פ או' י"ב בל"י או' י"ב וכתב וכן נוהגין וכ"מ בכנה"ג ודלא כש"ך שכתב ג"פ ונוהגין שמשפשפין היטב בידים הדם והמלח שעליו ובזה אפי' הש"ך מודה דהוי כג"פ עכ"ל והכריתי או' יו"ד כתב דנהגו ג"פ. וא"כ כל אחד יעשה כמנהגו.

סעיף קטן כט

כט) **ואנן** נהגינן לאכול צלי בלא הדחה כלל משום שהדם שיצא לחוץ מישרק שריק ונורא משאב שאיב ליה ומה שיש אחר צלייה ע"פ הבשר אינו אלא חמר בשר דשרי וכדלקמן סעי' ה' וכן עיקר שא"צ הדחה כלל אחר שנצלה כל צרכו דהיינו כחצי צלייתו. פר"ח שם. לה"פ או' י"ג. וכ"כ השו"ג או' יו"ד. ומיהו כתב ב"י בסי' ע"ג דבשר שנצלה בשפוד ורוצים לבשלו צריך להדיחו מקודם. פר"ח שם וכתב ואף זה אינו מעיקר הדין אלא חומרא בעלמא. והשו"ג שה כתב דאף אם רוצים לבשלו לא נהגו כן כיון דמדינא שרי. והרב זב"צ או' י"ח כתב דנוהגים בעירם להדיח הכבד אחר הצלייה כשרוצים לבשלו כדברי ב"י אבל אם רוצים לאכלו אוכלים בלא הדחה. וא"כ כל אחד יעשה כפי מנהגו.

סעיף קטן ל

ל) [**סעיף ג'**] **לא נקב הורידים בעוף וכו'** כבר נת' לעיל סי' כ"ב כל דיני ורידים קחנו משם ובדברינו לשם.

סעיף קטן לא

לא) **שם. רצה לאכול ממנו בשר חי אסור וכו'** כלומר אע"ג דמותר לאכול בשר חי בהדחה בלא מליחה כמבואר לעיל בסי' ס"ז דדם האיברים שלא פירש מותר הכא כיון שהדם שבורידים כנוס הוא אסור. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' י"ח. כריתי או' י"א. שו"ג או' י"ב. חו"ד או' י"ב.

סעיף קטן לב

לב) **שם. או צלי וכו'** וכן לקדרה מותר ע"י מליחה כשאר בשר כיון שניקרו מחוטי הדם. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' י"ט. שפ"ד או' י"ח. חו"ד או' י"ג. שו"ג או' י"ג.

סעיף קטן לג

לג) **שם. ויש שהחמירו שלא לאכלו כולו כאחד וכו'** כלומר דס"ל דלא מהני ניקור החוטין במקום חתיכת הורידין. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' ך' חו"ד או' י"ד. ועיין סי' כ"ב סוף סעי' א' בהגה דלאחר שהוסר הראש הוי כאבר אבר. חו"ד שם. ועיין בדברינו לשם או' טו"ב.

סעיף קטן לד

לד) שם. ויש שהחמירו וכו' כבר כתבנו כמ"פ דכ"מ שסותם הש"ע להתיר ואח"כ כותב יש מחמירין דחושש להם לכתחלה אבל בדיעבד אין לאסור.

סעיף קטן לה

לה) שם. אלא לאחר חתיכת הורידין ורוב שני הסימנים. עין ט"ז סק"ח וש"ך ס"ק ך' מ"ש בדברי הש"ע ועיין מש"ז או' ח' שכתב שהיה להם גירסא אחרת בש"ע ולא היה כתוב ורוב שני הסימנים יעו"ש וכ"כ בשפ"ד או' ך'.

סעיף קטן לו

לו) [סעיף ד'] יש מי שאוסר לחתוך בסכין וכו' ויש מי שאוסר השפוד וכו' משום דלגבי שפוד לא אמרינן כבולעו כך פלוטו. ש"ך ס"ק כ"א. חו"ד או' ט"ו. ועיין לקמן או' מ"ה.

סעיף קטן לז

לז) שם. וכן המנהג להתיר. אפי' לכתחלה. כנה"ג בהגב"י או' ל"ז. שו"ג או' י"ט. וזהו שכתב אח"כ בהגה ואנו נזהרין לכתחלה וכו' כנה"ג שם. ור"ל אבל לדעת הש"ע משמע אפי' לכתחלה.

סעיף קטן לח

לח) וכן אם הסיר השפוד עם הבשר מעל האש קודם שנצלה חצי צלייתו מותר וכן מעשים בכל יום כשצולים בשר שלא נמלח שאין נזהרין להסיר השפוד עה הבשר מן האש לתקן האש. ע"ז סק"ט. כנה"ג בהגה"ט או' י"ח. פר"ח או' כ"ג וכתב כיון שכן כתב הט"ז מנהגם של ישראל תורה היא. שו"ג שם. זב"צ או' כ"א וכתב וכן מנהג עיר בגדאד יע"א דכמה פעמים מסירים השפוד לראות אם נצלו כל החתיכות ולפעמים איזו חתיכה או חתיכות לא נצלו כל צרכם ואין מקפידין בזה כמ"ש הכנה"ג עכ"ל. ועיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן לט

טל) וכתב כנה"ג בהגב"י או' ל"ז בשם או"ה דשפוד של עץ שצלו בו בשר שלא שהה במליחה או כבד או כחל צריך לשורפו מיד דלא ליתי לידי תקלה לצלות בו פעם שנית משום שהעץ שואב הדם כדרך שהאור שואב וכו' ומשם מהר"י מדורא כתב שנהגו העולם להתירו בדיעבד כלומר אם נצלה פעם שנית בשפוד של עץ. ובמגד דוד בה' יו"ט סי' תקי"ח סוף סק"ג כתב ופשוט הוא שאם ירצה לצלות בו ר"ל בשפוד של עץ שנית דמותר עכ"ד. ומנהגינו לאסור לכתחלה ולהתיר בדיעבד. שו"ג מאו' או' ג'.

סעיף קטן מ

מ) ואסור ליתן בשפוד בשר שנצלה מעט עם חי שלא נצלה כלל לכתחלה ובדיעבד מותר. מפתחות כנה"ג שנדפסו בסוף ס' קול בן לוי סי' קי"ד. שו"ג מחו' או' ד'.

סעיף קטן מא

מא) ואם צלו בשפוד בשר איסור אסור אפי' בדיעבד דדוקא באיסור דם יש להקל אבל לענין בליעת איסור דמסרך סריך לא שייך להקל. ט"ז סק"י. כנה"ג בהגב"י או' ל"ח. פר"ח סוף או' כ"ג. לה"פ או' י"ג. שו"ג שם מש"ז או' יו"ד. חו"ד סוף או' י"ז. חכ"א כלל ל"א סוף או' י"ד. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן מב

מב) אם צלו בשר בשפוד ואח"כ תחבו השפוד למאכל חלב בלא ליבון אסור מאכל חלב. שפ"ד או' כ"ג. מחב"ר או' ט' זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן מג

מג) אם צלו בשר שלא נמלח בשפוד ותחבו השפוד למים או לתבשיל ואח"כ נתנו שם חלב מותר התבשיל דהוי"ל נ"ט בר נ"ט דהתירא. שפ"ד שם. מחב"ר או' יו"ד. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן מד

מד) שם הגה. ואנו נזהרין לכתחלה ומתירין בדיעבד. ר"ל בין בסכין בין בשפוד שכתב הש"ע יש מי שאוסר לכתחלה נזהרין שאם עשה כן שלא להשתמש בהן אלא אחר שיעשה להם ליבון ובדיעבד אם נשתמש בהם בלא ליבון אין לאסור כי יש לסמוך על המתירין. וכן לכתחלה אין להשהות הצלי על השפוד וכו' ובדיעבד מותר.

סעיף קטן מה

מה) שם הגה. ואנו נזהרין לכתחלה ומתירין בדיעבד. אכן רש"ל פכ"ה סי' ל"ג אוסר השפוד אפי' דיעבד מטעם שאין. לומר בשפוד כבולעו כך פולטו ובמקום שאין הפ"מ יש לחוש לדבריו. ט"ז סק"י. כנה"ג בהגב"י או' ל"ז וכתב דמ"ש הש"ך ס"ק כ"ג דדעת רש"ל באו"ש סי' י"ז כדעת הרב לא דק יעו"ש. בל"י או' י"ב. מש"ז או' יו"ד. חו"ד או' י"ז. ועיין לעיל או' ל"ו.

סעיף קטן מו

מו) [סעיף ה'] צלי שלא נמלח וחתכו ע"ג ככר אעפ"י שיש בככר מראה אודם מותר וכו' ואפי' עבר בכל הככר מעבר לעבר ואפי' המוהל עב מותר ודלא כרש"ל שאוסר במוהל

עב. ש"ך ס"ק כ"ד. כנה"ג בהגב"י או' י"ט. פר"ח או' כ"ד. בל"י או' י"ג. הל"פ בסעי' ד' כריתי או' ט"ו. שפ"ד או' כ"ד. חו"ד או' י"ח. בי"צ בעמ"ז או' ך' זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מז

מז) שם. אם נצלה עד כדי שהוא ראוי לאכילה וכו' הגה. דהיינו חצי צלייתו. עיין לעיל או' כ"ז.

סעיף קטן מח

מח) [**סעיף ו'**] **בשר שצולין בלא מליחה וכו'** או שנמלח ולא שהה במליחתו שיעור מליחה קודם שנתנו על האש. סה"ת סי' ס"ה. כנה"ג בהגה"ט או' ך' זכ"ל על סעי' ז' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מט

מט) שם. אין נותנין כלי תחתיו לקבל שמנונית וכו' עד שיצלה עד שיהא ראוי לאכילה וכו' בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה אסור לקבל השומן אף אחר חצי צלייתו מיהו בדיעבד שרי דהא אף בבישול גמור שרי בדיעבד כמ"ש בסי' ס"ט סעי' י"ב יעו"ש. שו"ת גבעת שאול סי' ב' פ"ת או' ב'.

סעיף קטן נ

נ) ואם שהה במלח כשיעור מליחה ונצלה אעפ"י שלא הודח מותר לתת כלי תחתיו שכיון ששהה כשיעור מליחה אין דם מעורב בו במה שנוטף ממנו מיהו לכתחלה אין לעשות כן אבל בדיעבד אין לאוסרו. לבוש סעי' ו' ל"ח או' קפ"ו. כנה"ג בהגב"י או' נ"ח. מנ"י על התו"ח כלל ט' או' ט"ז. בל"י או' י"ד. בי"צ או' כ"א. זב"צ או' כ"ט וכתב דהגם דהמש"ז או' י"א הניח בצ"ע לענין הלכה לרבים שומעים ועוד דאין ספק מוציא מידי ודאי עכ"ד.

סעיף קטן נא

נא) שם. עד שיצלה עד שהוא ראוי לאכילה וכו' ולענין מעשה לא נהגו ליתן כלי תחת הצלי אפי' אחר שנצלה כל צרכו ואין לשנות. שו"ג בסוף הסי' זכ"ל על סעי' זה. זב"צ או' כ"ח וכתב וכן נוהגין במדינתם.

סעיף קטן נב

נב) ודע דאם הבשר נמלח ושהה שיעור מליחה והודח כדינו לכ"ע מותר ליתן כלי תחתיו מיד. זכ"ל שם.

סימן עז

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **עופות או גדיים שממלאים אותם בשר שלא נמלח.** פי' עוף או גדי ממולא בשר דק כתוש בלא מליחה. ב"י בשם הרא"ש. לבוש.

סעיף קטן ב

ב) **שם. ואפי' אם נמלח החיצון וכו'** ר"ל שנמלח העוף או הגדי והבשר שבתוכו שמלאו אותו בו לא נמלח.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ואפי' אם נמלח החיצון וכו'** ר"ל אפי' שהה שיעור מליחה והודח דאז אינו פולט אפי' ציר. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' כריתי או' א' חו"ד או' א' זכ"ל על סעי' זה. חכ"א כלל ל"ה או' ז' מק"מ או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם הגה. וכ"ש אם נמלח הפנימי ולא החיצון דשרי וכו'** מיהו הש"ך סק"ב חולק וכתב דהיכא דנמלח הפנימי ושהה כדי מליחה והחיצון תפל או לא שהה שי"מ דנאסר הפנימי משום דלגבי פנימי לא אמרינן כבכ"פ כיון דלית ביה דם של עצמו לפלוט ובולע הפנימי ולא אמרינן בכה"ג מישאב שאיב ליה אבל אם לא נמלח הפנימי אינו אסור אלא כשהחיצון נמלח ולא שהה שאז בולע הפנימי קודם הצלייה אבל כשהפנימי הוא שוה לחיצון דהיינו ששניהם מלוחים ושהו או שניהם תפלים או אפי' שניהם נמלחו ולא שהו שרי בכל ענין וכן כשהפנימי תפל והחיצון נמלח ושהה והודח פשיטא דשרי כמ"ש הטור והש"ע יעו"ש. אמנם הפר"ח או' ב' כתב להשיג על דברי הש"ך והסכים לדברי מור"ם בהגה וכתב דבכל מה שכתב הש"ך בכולהו נקעינן להקל יעו"ש וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל ע' או' ח' בשם כמה פו' דלא כהש"ך וסיים דאין לנו אלא דברי הרב בהגה יעו"ש. וכ"נ דעת הלה"פ או' א' שמסכים לדברי הפר"ח וכ"נ דעת החכ"א שם או' י"א. מק"מ או' ב' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ולקדרה אסור עד שימלח חיצון לבדו ופנימי לבדו.** פי' וידיחם אחר המליחה כל אחד בפ"ע דאל"כ הוי בשר שנתבשל בלא הדחה אחרונה ואסור כדלעיל סי' ס"ט סעי' ט' יעו"ש. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ו' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' הל"פ. שפ"ד או' ג' חו"ד או' ג' בי"צ או' ג' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **ואם** מלח הפנימי לבדו ומילאו בחיצון קודם הדחה אחרונה והחיצון נמלח והודח בין מבפנים בין מבחוץ רק הפנימי מילאו בחיצון בלא הדחה אחרונה ובשלו בקדרה מותר בדיעבד דעוף גופיה מסתמא הוא יותר מן המילוי וק"ל בסי' ס"ע סעי' ט' בהגה דאם יש בקדרה כמו החתיכה שנמלח ולא הודח הכל שרי וה"נ דכוותה דיש בעוף כמו המילוי ויותר ומותר בדיעבד. מש"ז או' ג' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. אבל אם לאחר שמילאו מלח החיצון אינו מפליט דם שבפנימי.** ול"ד לחתיכה עבה שנת' בסי' ס"ט דמותר דהכא אין הפנימי (ר"ל המילוי) נחשב כחתיכה א' עם החיצון. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ז' שפ"ד או' ד' חו"ד או' ד' ואפי' מלח העוף בפנים ג"כ אין מועיל למילוי. שפ"ד שם.

סעיף קטן ח

ח) **וצריך** למלוח לכתחלה החיצון מבפנים ומבחוץ והפנימי מכל צדדיו ולהדיחם היטב ולמלאותם ובלא"ה אסור לקדרה אפי' דיעבד. ש"ך שם. מק"מ או' ד' ועיין לעיל סי' ס"ט או' ע"ו שכתבנו דחתיכה שלא נמלחה אלא מצד א' במקום הפ"מ או לכבוד שבת יש לסמוך אדברי המתירין בדיעבד יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) **שם בהגה. אבל לכתחלה אין לעשות שום מולייתא רק אם נמלחו שניהם.** וכן נוהגין. שו"ג או' ב' זכ"ל על סעי' זה. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן י

י) **שם בהגה. וכל זה מירי שאין במולייתא זו רק בשר או עשבים** אבל אם יש שם ביצים הנקרשים דינו כאילו נתבשל בקדרה. משמע מדברי הרב בהגה דדוקא בשר לבדו מותר אבל אם יש ביצים עם בשר אפי' עם בשר שלא נמלח דינו כביצים לבדם ודלא כרש"ל דס"ל דמילוי ביצים עם בשר שלא נמלח הוי הכל במילוי בשר. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ג' כריתי או' ג' שפ"ד או' ה' חו"ד או' ה' בי"צ או' ב' וכ"כ לעיל סי' ע"ג או' ס"ז ואו' ע"א יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) **ונראה** עוד מדברי הרב בהגה דאם יש ס' במולייתא נגד האיסור שבמולייתא הכל מותר שהרי כתב סתם דדינו כאלו נתבשל בקדרה. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ או' ג' שפ"ד שם. בי"צ בעמ"ז או' ט'.

סעיף קטן יב

יב) שם בהגה. ואפי' בדיעבד יש לאסור אם לא נמלחו שניהם. פי' מליחה גמורה כל א' בפני עצמו עד שיהיה ראוי לקדרה בכל דיניו אם היה בשר עם ביצים. ט"ז סק"ה. ש"ך סק"ו. לה"פ או' ה' בל"י או' ד' הל"פ. בי"צ או' ג' וזהו הכל לדעת החולקים אהרמב"ם אמנם לדעת הרמב"ם והרשב"א אין הפרש בין ביצים לבשר וסתמא אמרו מולייתא שרי ויש לסמוך עליהם בהפ"מ. כריתי שם.

סעיף קטן יג

יג) שם בהגה. ואפי' בדיעבד יש לאסור וכו' וכל דינים אלו הם לדידהו (ר"ל ההולכים על פסק רמ"א) אבל אנחנו (ר"ל ההולכים על פסק הש"ע) אין לנו אלא כדעת הרמב"ם והסמ"ג דאף במילוי ביצים אמרינן כבכ"פ. פר"ח או' ג' שו"ג או' ג' וכתב וכן עיקר. זב"צ או' ח' וכ"כ לעיל סי' ע"ג או' ע'.

סעיף קטן יד

יד) ולענין אם מותר לתת בצלים בין חתיכה לחתיכת בשר כשצולין בשפוד עיין לעיל סי' ע"ג או' מ"ו.

סעיף קטן טו

טו) שם בהגה. בשר שלא נמלח וכו' אבל לכתחלה אסור לצלות בשר שנמלח עם בשר שלא נמלח וכו' זהו לשיטתו דדין דמולייתא אינו אלא בדיעבד ואינו אלא חומרא בעלמא דהא בגמ' איתא דמולייתא שריא דמשמע אפי' לכתחלה. פר"ח או' ה' שו"ג או' ד' זכ"ל על סי' זה.

סימן עח

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הטופל בצק בעוף שלא נמלח.** כשיעור מליחה. טור וב"י. לבוש. אבל אם נמלח ושהה כדי מליחה ואח"כ הודח מותר בכל גוונא כמ"ש אח"כ בש"ע. וכ"כ הב"ח.

סעיף קטן ב

ב) שם. הטופל בצק בעוף וכו' כלומר בשעת צלייה. ש"ך סק"א. וכ"ש במליחה דהוי מולח בכלי שאינו מנוקב. שפ"ד או' א' בי"צ בעמ"ז או א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ג

ג) שם. הטופל בצק בעוף וכו' וה"ה בשר בהמה. כריתי או' א' מש"ז או' ב' בי"צ בעמ"ז או' ג'.

סעיף קטן ד
ד) **שם. ובכל גוונא יש לאסור.** אפי' העוף. כריתי או' ב' בי"צ בעמ"ז או ג'.

סעיף קטן ה
ה) **שם בהגה. אבל מותר למשוח בשמן או בציר בשר שלא נמלח וכו'** פי' בציר מותר למשוח בשר שלא נמלח. והך ציר הוא ציר בשר. ט"ז סק"א. ור"ל דה"ק או מותר למשוח בציר בשר שנמלח את בשר שלא נמלח דאין מעכב הפליטה. מש"ז או' א' והיינו בציר כשר שזב מבשר אחר שכבר נמלח והודח. מק"מ או' ב'.

סעיף קטן ו
ו) **שם בהגה. דאין זה מעכב הפליטה.** וה"ה שומן אווז אין מעכב הפליטה. וה"ה שומן בהמה דנמס אצל האש. מש"ז שם. בי"צ או' א' ובעמ"ז או' ד' מק"מ שם. וכן מותר למשוח אותו בשום. שו"ג או' ג'.

סעיף קטן ז
ז) **שם בהגה. ופשטיד"א יש לו כל דין בישול בקדרה וכו'** ופשטיד"א היינו שנותנין בשר תוך עיסה שבלילתה עבה ואופין בתנור גרוף או על המחבת. בי"צ או' ב' ולדידן דלא בקיאינן במלתא אפי' בטפילת עיסה שבלילתה רכה יש לה כל דין בישול לקדרה בין לקולא בין לחומרא. ש"ך סק"א לה"פ או' א' בל"י או' א' הל"פ. שפ"ד או' א' חו"ד או' א' חכ"א כלל ל"א או ט"ו. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ח
ח) **שם בהגה. ופשטיד"א יש לו כל דין בישול בקדרה.** ומשערין בס' (ר"ל אם יש במילוי בשר נמלח ובשר שלא נמלח) בין לקולא בין לחומרא דאם יש ס' הכל שרי מלבד אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה ואי ליכא ס' הכל אסור. תו"ח כלל כ"ח דין ב' ש"ך סק"ב. בל"י או' ג' הל"פ. חו"ד או' ג'.

סעיף קטן ט
ט) **והגם** דיש ס' כנגד האיסור צריך נטילת מקום סביב האיסור והשאר מותר. פר"ח והב"ד השפ"ד או' ב' וכתב וכפי הנראה דגם הרב בהגה יודה לזה דצריך ג"כ כדי נטילה. וכ"כ החו"ד שם. בי"צ בעמ"ז או' ח' ועיין לקמן או' י"א.

סעיף קטן י
י) **ומיהו** מ"ש דהכל שרי מלבד אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה כתב הכנה"ג או' ח' דלטעמיה אזיל דסובר דבשר שנתבשל בלא מליחה (עיין לעיל סי' ס"ט סעי' י"א) אעפ"י שיש ס' בתבשיל כנגד אותו בשר החתיכה עצמה אסורה אבל לדס"ל שם דאף החתיכה

מותרת אף כאן מותר אף אותה חתיכה עכ"ל ולע"ד נראה דאף לדס"ל שם החתיכה מותרת הכא אסורה דדוקא התם דאיכא מרק בתבשיל אמרינן דע"י המרק הלך האיסור מהחתיכה ונתערב בכל ולכך החתיכה מותרת משא"כ בפשטיד"א שלא יש מרק כמ"ש לעיל או' ז' אמרינן אפשר דעדיין האיסור נדבק בה ואסורה.

סעיף קטן יא

יא) **שם בהגה. ופשטיד"א יש לו כל דין בישול בקדרה וכו'** אבל הפר"ח כתב שדעת הרמב"ם ור"ת וריב"א וראבי"ה ור' יעקב ז"ל סברי דפשטיד"א אין לה דין בישול ולא משערינן בס' ולפיכך לענין דינא פשטיד"א שנצלית ע"ג גחלים או בתנור גרוף או במחבת ונמצאת בה לב (ר"ל שאינו קרוע ואינו מלוח) או כבד אם הבשר שבתוכה בשלוהו מקודם שנתנוהו בפשטיד"א אם יש ס' בבשר נגד הלב או הכבד בנטילת מקום סביב הלב או הכבד סגי ושאר הבשר מותר ואי ליכא ס' הרי נאסר הבשר ונאסר בצק הפשטיד"א מבפנים כדי נטילה ואם הבשר שבתוכה חי בין נמלח בין לא נמלח אין חילוק בזה בין היכא דאיכא ס' להיכא דליכא בכל גוונא בנטילת מקום סביב הלב או הכבד סגי דלא עדיף ממתני' דקתני נטף מרוטבו על הסולת וחזר אליו יטול את מקומו. ואל תשגיח בדברי ההגה ושאר האחרונים שמקילין בפשטיד"א לגמרי כשיש ס' שלדעתי לא כוונו להלכה יפה עכ"ל. שו"ג או' ד' ולפי הנראה דהפר"ח מקיל יותר מהרמ"א אלא מ"ש ואל תשגיח בדברי הגה וכו' לפי שהפר"ח כתב ואף דאיכא ס' כנגד האיסור צריך כדי נטילה סביבות האיסור ורמ"א לא זכר מזה ולפי מ"ש לעיל או' ט' דאפשר דגם הרמ"א יודה בזה א"כ אינו מיקל. ולענין דינא כבר כתבנו דדעת האחרונים כדברי הרמ"א וא"כ אין להקל בקולות שכתב הפר"ח.

סימן עט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **סימני בהמה וחיה נתפרשו בתורה וכו'** כלומר הסימנים שבין בהמה וחיה טהורה לבהמה וחיה טמאה נתפרשו בתורה כדמפרש ואזיל אבל הסימנים שבין חיה לבהמה לא נתפרשו בתורה אלא חכמים נתנו בהם סימנים כדלקמן רסי' ף' ש"ך סק"א. שפ"ד או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. וכל בהמה וחיה שאין לה שינים בלחי העליון וכו'** ודוקא שינים אין לה בלחי העליון אבל מכתשות יש לה בין בלחי העליון בין בלחי התחתון בין למעלה בין מלמטה כנודע.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ופרסותיה סדוקות.** שמובדלות מלמעלה ומלמטה בב' צפרנים שיש שפרסותיו סדוקים מלמעלה ואין שסועות ומובדלות לגמרי שלמטה מחוברות. רש"י בחומש פ' שמיני. כנה"ג בהגה"ט או' ד' לה"פ או' א' בל"י או' א' שו"ג או' א' שפ"ד או' א' בי"צ או' א' ערוך השלחן או' ג' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. וי"א שניבין הם שני שינים למעלה אחד מכאן ואחד מכאן וכו'** ולשון זה נראה עיקר. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' שפ"ד או' ב' בי"צ בעמ"ז או' ב' ור"ל דחיישינן גם לסברא זו ובעינן שלא יהיה לה תלתלים ולא שינים א' מכאן וא' מכאן.

סעיף קטן ה

ה) **שם. וכל שמעלה גרה היא מפרסת פרסה.** והטעם משום דכיון דאין לו שינים וניבין אינה יכולה לטחון את המאכל בהתחלה דק דק ויורד המאכל לתוך האיסטומכא גס גס ומפני זה אינה מעכלת את המאכל עד שמעלתו עוד פעם לתוך פיה ולטוחנו דק דק ומפני זה חייבה חכמת הבורא ית' ליתן לה הטבע שתהא מעלת גרה. ערוך השלחן או' ו'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. לפיכך המוצא בהמה במדבר ואינו מכירה וכו'** יבדוק אם אין לה שינים ולא ניבין למעלה בידוע שהיא טהורה והוא שיכיר בן גמל. ואם יש לה קרנים יצא מספק בן גמל וטהורה. פר"ח או' ד' לה"פ או' ה' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. והוא שיכיר חזיר.** וא"צ להכיר חזיר ממש אלא כל שרואה מפרסותיו סדוקות מעבר לעבר כשר דבודאי אין זה חזיר דהחזיר אין השסע שלו עובר מצד לצד. דמש"א דף קנ"ט ע"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ט' בל"י או' ד' מיהו הכס"א או' א' כתב להשיג על זה דגם החזיר פרסותיו סדוקות מעבר לעבר וא"כ צריך שיכיר חזיר כלישנא דתלמודא יעו"ש

סעיף קטן ח

ח) **שם. ואין בהמה טמאה שבשרה שתחת העוקץ וכו'** פי' תחת עצם האליה שקורין אנק"א. רש"י חולין נ"ט ע"א. ב"י ט"ז סק"ב. פר"ח או' ה' לה"פ או' ו' בל"י או' ה' והערוך בערך עוקץ פי' עוקץ הוא העצה כדכתיב לעומת העצה. כנה"ג בהגב"י או' ו' בל"י או' ה' מש"ז או' ב'.

סעיף קטן ט

ט) **שם הגה. בשר אדם אסור לאכלו מה"ת.** כ"כ הרמב"ם פ"ב מהמ"א והאוכל מבשר האדם או מחלבו בין מן החי בין מן המת אינו לוקה אבל אסור הוא בעשה יעו"ש והראב"ד שם בפ"ג השיג עליו וכתב שאין בבשר האדם אפי' איסור עשה וכ"כ הרשב"א בתשו' סי' שס"ד דמה"ת מותר לגמרי אלא דמ"מ סיים דיש בו מצות פרוש. והרמב"ן מתיר לגמרי וכ"ה דעת הפר"ח או' ו' וכתב שכן הוא דעת הטור והש"ע שהשמיטו איסור זה יעו"ש. אבל המ"מ שם בפ"ב והר"ן כתבו דדברי הרמב"ם נראים עיקר וכן הסכים הב"ח. וכ"כ הער"ה או' א' בשם כמה פו' דאסור מה"ת יעו"ש. וע"כ יש להחמיר. ומיירי הכא בבשר הפורש מן האדם כשהוא חי אבל בשר המת אסור אפי' בהנאה דבר תורה לכ"ע וכדלקמן רסי' שמ"ט. ש"ך סק"ג. שפ"ד או' ג'.

סעיף קטן י

י) **ועור** האדם צידד הרשב"א בתשו' סי' שס"ה שהוא מותר ולבסוף העלה דלא גרע עור המת משערו ושערו אסור בהנאה יעו"ש והב"ד השפ"ד שם וכתב דאפשר מדרבנן אסור לא מה"ת.

סעיף קטן יא

יא) **וצריך** ליזהר שלא לקלף או לחתוך עור האדם בשיניו פן ישאר קצת בין שיניו או בפיו וגם יש לחוש שיחתוך קצת מן הבשר ג"כ. בן א"ח פ' אמור או' ה' ואין זה אלא חומרא בעלמא דהא הרשב"א מדמה עורו לשערו ושערו אינו אסור אלא לאחר מיתה כמ"ש לקמן רסי' שמ"ט לא מחיים וא"כ כיון שהוא מותר מחיים למה נחוש שמא ישאר קצת. וגם מ"ש דיש לחוש שיחתוך קצת מן הבשר הוא חומרא יתירתא דכיון דיש מתירין לגמרי בבשר מן החי כמ"ש לעיל או' ט' למה נחוש לשמא יחתוך ולשמא ישאר בפיו ולמשהו ומ"מ נכון ליזהר וגם יש לחוש שיתרגל בכך ויחתוך גם בשבת ולאו אדעתיה.

סעיף קטן יב

יב) **מה** שנהגו הנשים לבלוע ערלת הזכרים שחותכין בעת המילה כדי להוליד זכרים נראה דאסור מהר"ש בן הרשב"ץ סי' תקי"ח. מחב"ר או' ב' זב"צ או' ד' בן א"ח שם.

וכן אשה עקרה שאמרו הנשים שטוב לבלוע ערלת התינוק שחותכין מן המילה כדי שתתעבר אסור. שו"ג או' ז'.

סעיף קטן יג

יג) והמומי"א שהוא בשר אדם מותר ליתנו בתרופות אעפ"י שאין שם סכנה לפי שמרוב הזמן חזר להיות עפר. הרדב"ז בתשו' החדשות ח"ב סי' תרצ"ב. וכן מותר לישא וליתן בו לעשות בו סחורה. הרדב"ז ח"ג סי' תקמ"ח. וכ"כ מהריק"ש בהגהו' על הש"ע לקמן סי' שמ"ט. ומיהו הגו"ר בחי"ד כלל א' סי' ד' ה' הביא דבריהם וחלק עליהם ואסר אכילתה וסחורתה ומטמאה טומאה חמורה בכזית וכו' ומ"מ סיים דלחולה אפי' חולי שאין בו סכנה שרי דלצורך רפואה הוי שלא כדרך אכילתם אבל לבריא אסור וכן אסור למוכרן לחולה בדמים כדין שאר איסורי הנאה יעו"ש. והב"ד השו"ג מחו' או' א' ודר"ת או' ט"ו. נמצא דלענין סחורה למכרה בדמים איכא פלוגתא בזה ולכן אם אפשר יש להחמיר ואם א"א ונצרך לחולה יש לסמוך על המתירין.

סעיף קטן יד

יד) תינוק שנפל בתוך יורה שבשלו בה משקה של דבש על האש ומת התינוק בתוך היורה אפי' לא היה שם ס' כנגד התינוק הדבש מותר משום שהבשר פוגם את הדבש. ביה"ל סי' ק"ג או' ב' פר"ח בקו"א סי' זה. שפ"ד או' ג' מחב"ר או' ג' ער"ה או' ג' זב"צ או' ה' ועיין לקמן סי' ק"ג סעי' ד'.

סעיף קטן טו

טו) אבל אם נפל התינוק ביורה של שכר אסור דבשר אינו פוגם השכר. ביה"ל שם. פר"ח שם. שפ"ד שם. מחב"ר שם. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן טז

טז) וכתב שם הפר"ח דכל זה אינו אלא במת ישראל אבל במת גוי דלא מיתסר בהנאה וכמו שהעליתי לקמן בסי' שמ"ט היפך תשו' הרשב"א א"כ בשרו מותר לגמרי וכ"ש שאינו אוסר פליטתו עכ"ל אבל השפ"ד שם כתב דאנו אין לנו אלא דברי הש"ע לקמן סי' שמ"ט דאין חילוק ובכל גוונא אסור. וכ"כ הער"ה שם. וכ"כ הברכ"י סי' שמ"ט בשיו"ב או' א' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יז

טוב) לעשות סגולה לחולה לעשן עצמו החולה בשן מת גוי אסור דאע"ג דריחא לאו מלתא היא מ"מ הנאת רפואה הויא הנאה ואסור. שיו"ב שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ב**'] **טמאה שילדה כמין טהורה וכו' אסורה וטהורה שילדה כמין טמאה מותרת וכו'** והטעם מפורש במשנה שכל היוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור. טור. לבוש. ש"ך סק"ד.

סעיף קטן יט

יט) **שם. וטהורה שילדה כמין טמאה מותרת.** ודוקא כמין בהמה טמאה אבל ילדה כעין עוף טהור אסור וכמ"ש לעיל סי' י"ג סעי' ה' ב"ח. ש"ך סק"ס. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. פר"ח או' ז' בל"י או' ז' כריתי או' ג' שפ"ד או' ה' חכ"א כלל ל"ז או' ט' בי"צ בעמ"ז או' ח' מק"מ או' ג' זב"צ או' יו"ד. והיינו שאין לחלק בין ילדה לנמצא בתוכה. ש"ך שם. כנה"ג שם. ועיין בדברינו לשם על סי' י"ג סעי' ה'.

סעיף קטן כ

ך) **שם. ודוקא שילדתו בפנינו אבל אם הניחה מעוברת ואח"כ מצא מין טמא וכו' אסור.** ואפי' אין טמא בעדרו חיישינן שמא בא מעדר אחר שספק בשל תורה להחמיר. כ"כ המ"מ רפ"א מהמ"א והסכימו עמו רש"ל והאחרונים. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ח' כריתי או' ד' מק"מ או' ג'.

סעיף קטן כא

כא) **שם. אעפ"י שכרוך אחריה ויונק אותה אסור וכו'** וה"ה בטמאה שהניחה מעוברת ולא ראינו שילדה ואנו רואים מין טהור כרוך אחריה חיישינן ג"כ לחומרא שמא זה הוא שנולד ממנה ואסור. לבוש. ש"ך סק"ז. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ו. פר"ח או' ט' בל"י או' ח' כריתי או' ה' שפ"ד או' ז' מק"מ שם. זב"צ או' י"א. ואפי' יש טהור בעדרו אסור משום דמספקא לן דדילמא לא מרחמא דלאו מינה והאי שלה הוא. פר"ח שם.

סעיף קטן כב

כב) **וכן** לענין אותו ואת בנו בכרוך אחריה אסור מספק. כריתי שם. שפ"ד שם. אבל אין לוקין מספק. פר"ח שם. שפ"ד שם. זב"צ או' י"ב. ועיין לעיל סי' ט"ז סעי' ה' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כג

כג) [**סעיף ג**'] **הנולד מן הטרפה מותר.** פי' שנתעברה קודם שנטרפה דאל"כ טרפה אינה יולדת כדמסיק במס' חולין נ"ח ע"א ובתו' שם ד"ה והלכתא יעו"ש. ש"ך סק"ח פר"ח או' יו"ד. ועיין לקמן סי' פ"א או' ט"ו.

סעיף קטן כד

כד) **שם. הנולד מן הטרפה מותר.** ואעפ"י שאמרו עובר ירך אמו הוא הרי אמרו טרפה אינה חיה וכיון שאין איסורה של אם אלא מחמת שאינה חיה ועובר זה חי הוא ואין חיותו תלוי בחיי האם חי הוא ומותר. ב"י בשם הרשב"א. וכ"כ התו' שם. ט"ז סק"ה. ש"ך סק"ח. פר"ח או' יו"ד. ולא דמי לביצת טרפה דאסורה (כדלקמן סי' פ"ו סעי' ג') דהתם שאני שגדלה באיסור כלומר שנגמרה באיסורה כשהיתה מעורה בגידין משא"כ בולד טרפה שלא היה מעורה בגידין כלל. ב"ח. ש"ך שם. פר"ח שם.

סעיף קטן כה

כה) **ודע** דולד הנמצא נמי בנבלה שרי במכ"ש מנולד מטרפה וכן מתבאר מדברי הש"ע לעיל סי' י"ג סעי' ג' יעו"ש. פר"ח שם. לה"פ או' יו"ד. מק"מ או' ד'. ועיין בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כו

כו) **וצ"ע** אם נדרסה האם ועוד הולד בתוכה אם יזיק טיפת הדריסה לולד. ט"ז סק"ה בשם מהר"ר פיוויש ז"ל. והשתא דלא בקיאינן בבדיקה אם הולד לא ניתר בשחיטת עצמו פשיטא דאסור הולד ואם הולד יצא וחי י"ב חודש כיון שניתר בשחיטת עצמו פשיטא דשרי דהא אפי' לודאי דרוסה מהני י"ב חודש. ואם שחטו בתוך י"ב חודש אסור. והני מילי בספק דרוסה או בודאי דרוסה כשנדרסה לפנינו כנגד החלל באופן שיש לחוש שנדרס הולד ג"כ אבל אם נדרסה בצואר או בדפנות וכיוצא בו הדבר ברור שאין כאן בית מיחוש לעובר כשאר טרפיות ואין טיפת הדריסה של האם מזיק לולד. פר"ח שם. כריתי או' ז' מש"ז או' ה' חכ"א כלל ל"ז או' יו"ד. מק"מ או' ה'.

סעיף קטן כז

כז) **ואם** נכנס הדורס לדיר ונמצא צפורן תחוב בא' מהם והעובר בצדה ולא נודע אם עד שלא נדרסה ילדה או אחר שנדרסה ילדה הולד אסור. שבו"י ח"א סי' נ"ד. ער"ה או' ט' זב"צ או' ט"ז. ועיין בדיני דרוסה לעיל סי' נ"ז ובדברינו לשם בס"ד.

סימן פ

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **חיה טהורה חלבה מותר.** דלא אסרה תורה אלא חלב ג' מינין דכתיב כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו. ב"י. לבוש. פרישה או' ט"ז סק"א. ובעוף ג"כ אין בו שומן וחלב שיהא נאסר ממנו. פרישה שם. מש"ז או' ג'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. חיה טהורה חלבה מותר.** ואפי' חלב הניקור ג"כ מותר בחיה ודלא כמי שאסר. פר"ת או' א' מש"ז או' ג' בי"צ בעמ"ז או' ט"ו. זב"צ או' א' וכתב וכן מנהג עיר בגדאד יע"א שאין מנקרין בשר של חיה אלא דוקא גידי הדם וגיד הנשה.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ודמה אסור.** מדכתיב כל דם לא תאכלו לעוף ולבהמה וחיה בכלל בהמה. ב"י. לבוש.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אם הם מפוצלות ודאי חיה טהורה היא.** כלומר כשהיא מעלה גרה ומפרסת פרסה ודאי טהורה היא אבל פשיטא דאין סי' מפוצלות מורה שהיא טהורה. ש"ך סק"ב. וכן הקרנים אינם מורים שהיא טהורה. פר"ח או' ב' פר"ת או' ג' כריתי או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ואם אינם מפוצלות צריך שיהיו בהם ג' סימנים כרוכות והדורות וחרוקות וכו'** ולפי שאין לנו עתה אלא מה שקבלנו במסורת וכדלקמן סי' פ"ב גבי סימני העוף קצרתי. ש"ך סק"א. לה"פ או' א' בל"י או' א' וכ"כ הל"פ בסעי' ב' דכל זה הוא לדינא דגמ' אבל אנו אין לנו עתה אלא מה שקבלנו במסורת וכדלקמן סי' פ"ב סעי' ג' בהגה גבי סי' העוף יעו"ש. וכ"כ המש"ז או' ב' ובשפ"ד או' חכ"א כלל ל"ו או' א' ערוך השלחן סוף או' יו"ד. זב"צ או' ב' וכתב דבעיר בגדאד יע"א יש להם מסורת וקבלה בג' מיני חיות איל וצבי ויחמור. והא דצריך קבלה ומסורת ה"ד לענין חלב אבל לענין בשר א"צ בקיאות דהא ניכר במעלה גרה ומפריס פרסה. וכ"כ הבי"צ בעמ"ז או' ג' וכ"מ מדברי הש"ע שכתב ואם חסר א' מאלו הג' סימנים חלבה אסור משמע אבל בשרה מותר.

סעיף קטן ו

ו) [**סעיף ג'**] **שור הבר מן בהמה הוא.** משמע דאפי' כסוי א"צ והרב כתב בסי' כ"ח סעי' ד' בהגה ויש מסתפקין בבופל"ו שהוא שור הבר שמא חיה הוא ע"כ טוב לכסותו בלא ברכה עכ"ל וצ"ל דמה שלא הגיה כאן כלום היינו משום שסמך עצמו אלעיל דעיקר דוכתא דדין כסוי התם הוא. ש"ך סק"ג. ועיין לעיל סי' כ"ח סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ה'**] **כל שיסתפק לך וכו' חלבו אסור ואין לוקין עליו.** שאין לוקין מספק. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ה' לה"פ או' ה'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ומכסין את דמו.** בלא ברכה דסב"ל. ש"ך שם. פר"ח או' ו' לה"פ שם. הל"פ בסעי' ה' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ומכסין את דמו.** היינו לחומרא. ואם שחטו ביו"ט אין מכסין דמו ודינו מבואר באו"ח סי' תצ"ח גבי כוי. ט"ז סק"ג. ור"ל דשם מבואר בסי' תצ"ח סעי' י"ח דיני כסוי דם כוי ביו"ט וה"ה בכל מה שהוא ספק חיה או בהמה יעו"ש ובדברינו לשם באורך כל דינים הנצרכים לשחיטת כוי ביו"ט וה"ה לכאן יעו"ש.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ו'**] **כלאים הבא מבהמה טהורה וכו'** עיין לעיל סי' כ"ח סעי' ג' ובדברינו לשם באורך בס"ד.

סימן פא

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **חלב בהמה וחיה טמאה וכו'** ואסורים מה"ת אלא שאין לוקין עליו. הרמב"ם פ"ג מהמ"א ה"א וה"ו יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **שם. חלב בהמה וחיה טמאה וכו'** מי שיש לו חולי האזמ"ה מעורב בחולי צרות החזה ורפואתו לשתות ימים מספר חלב אתון מותר לשתותו שהחולי מסוכן והרפואה אמיתית. הלק"ט ח"א סי' ר"ץ. והן עתה הורגלו הרופאים לתתו גם לשאר חולאים כי כן יסדו חכמי הרפואה חדשים מקרוב על פי מבחן והנסיון. אמנם רופא ישראל יש לו ליזהר שיהיה חולי שיש בו סכנה דוקא ולא יתנהו לישראל אלא בחולי מסוכן ויודע דהרפואה הזו אתמחית לחולי זה. מחב"ר או' א' זב"צ או' א' אבל נשים שעושין עצמן לרופאין ואומרים לבעל החולי לשתות חלב אתון ויתרפא אסור לסמוך על דבריהן אלא צריך שיאמר כן רופא מומחה. בן א"ח פ' אמור או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. וצירה ומי רגליה אסורים כבשרה.** שהיוצא מן הטמא טמא. ויש מי שמתיר ס"ל כיון שאינן באים מגופה רק ממה שהכניסה לגופה ע"כ מותר. ט"ז סק"א. מש"ז או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **וציר** היוצא ע"י מליחה שנפל לתבשיל חלב ונתבשל הוי מה"ת ואסור בהנאה. שפ"ד או א'. אבל בתשו' חת"ס חי"ד סי' פ"א כתב דאינו אלא מדרבנן יעו"ש והב"ד פ"ת בסי' זה או' א' ובסי' פ"ז או' י"ט ולפ"ז מותר בהנאה.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ומי רגליה אסורים כבשרה.** ואם נפל לתבשיל ויש רוב נגדה י"ל דשרי כמו זבובים דססי' ק"ד. שפ"ד סי' ק"ג או' ב' חי' רע"ק. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ומי רגליה אסורים כבשרה.** ויש מי שמתיר במי רגליה. משמע דמתיר בכל מי רגלים דבהמה אפי' של חמור והוא דעת הרמב"ם אבל אין כן דעת כל הפו' דמי רגלים דחמור כיון דעכירי ודמי לחלב אסירי אפי' לחולה אם אין בו סכנה. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' א' בל"י או' א' שפ"ד או' ב' ומ"מ אין למחות במי שמורה היתר לחולה שאין בו סכנה לשתות מי רגלים של שאר בהמה. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם.

סעיף קטן ז

ז) **שם. אבל מי רגלים דאדם לד"ה מותרים.** ומ"מ יש להחמיר משום בל תשקצו אבל לחולה אפי' שאין בו סכנה שרי. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' שפ"ד או' ג' וכתב וכל שעושה לרפואה לא שייך בל תשקצו. מחב"ר או' ד' זב"צ או' ד' ולאיזה סיבה כל דהו שרי והכי נהוג. פר"ח שם. לה"פ או' ג' בל"י שם. מחב"ר שם.

סעיף קטן ח

ח) **וכן** אם נפל לקדרה מותר. ש"ך שם. ודוקא בהשתין לקדרה שאין ניכר הא בפ"ע אסור. שפ"ד שם.

סעיף קטן ט

ט) **ואם** נתנו לו לאכול בלי דעת שהוא מ"ר לית ביה שיקוץ. כריתי או' ב' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ב'**] **גבינות שנעשו מחלב בהמה וכו'** הגה. מיהו בהוגלד פי המכה אין לאסור רק הנעשה ממנה תוך ג' ימים אבל מה שנעשה מחלבה קודם לזה שרי. הנה מה שכתב בהגה קודם ג' ימים שרי חולק על הש"ע אבל לדעת הש"ע בהוגלד פי המכה אפי' מה שנעשה מחלבה קודם ג' ימים אסור. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' פר"ת או' ג' שפ"ד או' ד' זב"צ או' ו' וכתב וא"כ לדידן שקבלנו הוראת מרן בהוגלד פי המכה אפי' מה שנעשה מחלבה קודם ג' ימים אסור. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ו.

סעיף קטן יא

יא) ומ"מ גם לדעת המחבר בהוגלד פי המכה אינו אסור אלא עד י"ב חודש דטרפה אינה חיה יותר מי"ב חודש אבל קודם י"ב חודש מותר. ש"ך שם. פר"ח שם. פר"ת שם. שפ"ד שם.

סעיף קטן יב

יב) והוגלד פי המכה היינו כגון מחט שנמצא בעובי בית הכוסות וכה"ג והוגלד פי המכה דאז ודאי נעשה קודם ג' ימים וכמ"ש בח"מ סי' רל"ב סעי' י"א. ש"ך שם. לה"פ או' ד' בל"י או' ב' והני הג' ימים הם מעל"ע ע"ב שעות ותוך ע"ב שעות אסור אף שיש ג' ימים כשתחשוב מקצת היום ככולו. תשו' בית אפרים סי' ט"ז. פ"ת או' ז' מק"מ או' י"א. וגם מה שהתיר כאן הרמ"א קודם ג' ימים ה"ד בהפ"מ. תולדות יצחק סי' י"ח פ"ת או' ח' מיהו המק"מ או' י"ב חולק יעו"ש.

סעיף קטן יג

יג) שם הגה. אבל ביתרת או שאר טריפות הבא מן הבטן מה שנעשה ממנה לעולם אסור. משמע אפי' קודם י"ב חודש. והטעם אע"ג דטרפה אינה חיה י"ב חודש הנ"מ ספק טרפה אבל ודאי טרפה לא מהני י"ב חודש וכמ"ש הרשב"א בתשו' סי' צ"ח. תו"ח כלל ע"ב דין ג' ש"ך סק"ה. פר"ח או' ה' והיינו בברור שהיא טרפה אבל אם יש לתלות דהיא כשרה ויש מחלוקת ביתרת גופיה אם מטריף או לאו אחר י"ב חודש כשר דאמרינן מדחיה י"ב חו' ש"מ דיותרת כשר הוא. כריתי או ד'.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. אבל יתרת או שאר טרפות הבא מן הבטן וכו' או אופתא או חסיר וחליף הנז' בגמ' לה"פ או' ה' בל"י או' ג' בי"צ ח"ב או' ה'.

סעיף קטן טו

טו) וה"ה אם נטרפה ודאי ואח"כ שהה וילדה אח"כ גם הולד טרפה ואע"ג דטרפה אינה יולדת אמרינן מעשה נסים הוא. והא דפסק בש"ע בסי' ע"ט דנולד מן הטרפה מותר מיירי כשנתעברה ואח"כ נטרפה אבל נטרפה ודאי כגון יתרת אבר וכיוצא בו אף שנתעברה אח"כ. גם הולד טרפה. כ"כ ביה"ל סוף סי' ע"ט ובסי' נז' ובסי' זה או' ב' מיהו בס' ברית מטה משה בהקדמה דף ד' ע"ב הקשה על דברי ביה"ל הנז' יעו"ש. לה"פ או' ו' וכן הר' עצ"ל בסי' נז' ובסי' ע"ט כתב להשיג על דברי ביה"ל הנז' והניח בצ"ע. גם הר' זב"צ בסי' זה או' ח' כתב להשיב על דברי ביה"ל הנז' וסיים דבהפ"מ מותר הולד.

סעיף קטן טז

טז) שם הגה. ואם יש ס' בהמות בעדר וכו' דאם יש ס' בהמות בעדר הטרפה בטילה בהם אע"ג דלא בדקנו עדיין האחרות לפי שרוב בהמות כשרות ולא מחזקינן ריעותא. תו"ח כלל ע"ב דין ד' ד"מ או' ד' ש"ך סק"ו כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. פר"ח או' ו' לה"פ או' ז' שפ"ד או' ו' ור"ל שיש ס' בהמות חוץ אותה שנמצאת טרפה. מק"מ או' י"ג. וה"ד שפרות אחרות עדיין חיות הם אבל אם שחטו קצת מהם או כולם ועדיין לא בדקו הריאה אסור לאכול מן החלב עד שיבדקו הריאה. שפ"ד שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יז

טוב) שם בהגה. ולא ידעינן בודאי שחלב מן הטרפה הוא יותר מחלב אחת וכו' פי' דאם ידעינן בודאי שחלב הטרפה הוא יותר מחלב א' מאחרות אעפ"י שאין אנו יודעין בודאי שהוא יותר מחלק ס' נגד הבהמות ואפשר שיש בשאר הבהמות הרבה יותר כדי שיהא ס' בין כולם נגד חלב הטרפה מ"מ כיון שראינו שהיא יותר מא' מהכשרות אמרינן מסתמא אין האחרות נותנים יותר חלב מזאת הא' הכשרה ומסתמא כולן שוין והכל אסור. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ז' שפ"ד או' ז' וכתב ובנו בנה"כ האריך ללא צורך חכ"א כלל ל"ז או' ז' ונראה דהגם דידעינן דחלב הטרפה הוא יותר מחלב א' מהכשרות אם ידענו ג"כ שחלב א' מהכשרות ווותר מחלב הטרפה כשיעור מה שהוא יותר חלב הטרפה מאותה כשרה דשרי. פר"ת או' ה' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יח

חי) ודע שאף שחלב הוא מודאי טרפה ג"כ משערינן בס' בהמות דלא כהגהת דרישה. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. פר"ח שם. פר"ת שם. לה"פ או' ז' בל"י או' ד' הל"פ בסעי' ב' שפ"ד שם. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ז' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. אמרינן מסתמא דאיכא ס' ומותר. דמאחר דשיעור ס' הוא מדרבנן ומדאו' חד בתרי בטיל אזלינן לקולא ואמרינן מסתמא דהוי ס' תו"ח כלל ע"ב דין ד' ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ח. כנה"ג שם. פר"ח או' ח'.

סעיף קטן כ

ך) וה"ה באין שם ס' רק שאנו יודעים שיש שם בהמות אחרות משובחות הרבה מזו ואפשר שהיה ס' בתערובות אזלינן לקולא כיון דרבנן הוא דאצרכי ס' וכעין שאמרו בסי' צ"ח סעי' ב' במין במינו שנשפך. ט"ז שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ או' ז' בל"י או' ד' הל"פ שם. משז"ז או' ד' חכ"א כלל ל"ז או' ז' בי"צ בעמ"ז שם. מיהו הפר"ת או' ה' כתב דאי

ליכא אלא פחות מס' יותר יש מקום לומר דאין שם ס' מלומר דיש שם ס' דמסתמא כיון דלא ידעינן להו אמרינן דשקולין הם ואי איכא דחלבי טובא איכא נמי דלא וא' משלמת לחברתה והא ליכא ס' ולא דמי למין במינו שנשפך דאין צד נוטה לאיסור לזה הצריכוהו ס' עכ"ל. וכ"כ המש"ז או' ד' ד"ה עוד דבאין ס' בהמות יש להחמיר רק בעת הצורך יש להקל כדברי הט"ז. וכ"פ זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. ודוקא בשנתערב החלב אבל אם נתערבו הגבינות אינן בטילות וכו' פי' דדוקא אם נתערב החלב ואח"כ עשו גבינות מותר אבל אם עשו גבינה מכל אחת ואחת לבדה ואח"כ נתערבו הגבינות אינם בטילות. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ט. פר"ח או' ט' לה"פ או' ח' בל"י או' ה' הל"פ בסעי' ב' כריתי או' ו' שפ"ד או' ט' חכ"א שם. בי"צ ח"ב או' ז' מק"מ או' ט"ז. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כב

כב) ואם הוא ספק אם עשו ממנה לבדה אזלינן לקולא דהא חתיכה הראויה להתכבד אינה בטילה הוא מדרבנן. ט"ז שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. הל"פ שם. שפ"ד שם ובמש"ז או' ד' חכ"א שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ח' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כג

כג) ואם לא נתערב ונתבלבל החלב יחד רק כל אחד עומד בקדרה שלו ולא נעשה מהם גבינות אלא שלא נודע איזהו של טרפה ואיזהו של כשרה נמי דינו אם אינו חתיכה הראויה להתכבד מקרי יבש ביבש וחד בתרי בטיל דהא איננו דבר שבמנין. דמש"א דף קכ"ט ע"ד. כנה"ג בהגב"י סוף או' כ"ג. אבל אם חזר ועשה גבינות מכל כלי בפ"ע אסור. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כד

כד) ואף אם עשו גבינות מכל א' בפ"ע ובשעה שעשו לא נודע מטריפות ולאחר שחיטה נמצא א' טריפה אפ"ה אינה בטילה. או"ה כלל מ"ט או' א' מש"ז שם. זב"צ או' ט"ז. ועיין לקמן סי' ק"א או' יו"ד.

סעיף קטן כה

כה) וה"ה אם נעשה מכל בהמה כלי מלא חמאה או חתיכה גדולה שראויה כל א' להתכבד לפני האורחים ונתערבו כולם אסורות. או"ה שם. מש"ז שם. מק"מ שם. ועיין לקמן סי' ק"א או' י"א.

סעיף קטן כו

כו) ואם ידוע שיש שם טרפה באותן ס' וחלבן הגוי ועירב החלב מותר לקנותו לכתחלה מן הגוי ולא הוי כמבטל איסור לכתחלה כיון שהגוי מערב החלב בלא צווי הישראל שו"ת מהר"ם מלובלין סי' ק"ד. ער"ה או' ד' ואם עשה הגוי בשביל ישראל אפי' לא צווהו אסור אבל כל שלא נעשה בשבילו הקנייה חשוב דיעבד אפי' בטלו ישראל. ער"ה שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כז

כז) שם. ואם נטרפה ע"י סירכא אין אוסרים הגבינות וכו' משום דהוי ס"ס. הגה. ויש אוסרים אפי' בסירכא מה שנחלב תוך ג"י וכן יש לנהוג אם אין הפ"מ. י"א הא דמתיר בש"ע בסירכא מכח ס"ס ה"ד קודם ג"י אבל מה שנחלב בתוך ג"י אסור אפי' בהפ"מ ודלא כמשמע בהגה מדכתב ויש אוסרים וכו' דהש"ע מתיר אפי' תוך ג"י. ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגב"י או' כ"ח. פר"ח או' יו"ד. וכ"פ חכ"א כלל ל"ז או' ו' וי"א דדעת הש"ע להתיר לגמרי אפי' תוך ג"י בסירכא. מנ"י על התו"ח כלל ע"ב או' י"ט. מקום שמואל בסופו בחי' דינים ליו"ד סי' פ"א דף י"ב ע"א וע"ב. כריתי או' ח' והב"ד זב"צ או' י"ח וכתב דלענין הלכה כיון דבדברי הש"ע איכא פלוגתא יש לסמוך על דברי רמ"א בהגה וסיעתו ולהתיר מה שנחלב תוך ג"י בהפ"מ.

סעיף קטן כח

כח) נראה פשוט דטרפות מסירכא שיש ספק אם נתערב בגבינות או לא נתערבו אפי' מה שתוך ג"י מותר מטעם ס"ס אם נתערב או לא ואת"ל נתערב שמא אין טרפה והוא ס"ס המתהפך ס' טרפה ס' אינה טרפה ואת"ל טרפה שמא לא נתערב. כנה"ג שם או' כ"ט. ור"ל דבכה"ג יש להתיר לגמרי אפי' באין הפ"מ וכ"כ זב"צ או' י"ט וכתב והגם דהוי ספק בגופו וספק בתערובת בכה"ג יש להתיר משום דהוי מידי דרבנן יעו"ש.

סעיף קטן כט

כט) ומיהו אם נחלב תוך ג"י ונתערב ברוב דמה"ת מין במינו ברובא בטיל ומדרבנן בעינן ס' ולא נודע הספק עד אח"כ יש להתיר בהפ"מ. מש"ז או' ה' ומיהו החכ"א כלל ל"ז או' ו' כתב להתיר בזה אף בלא הפ"מ וכן הסכים זב"צ או' ך'.

סעיף קטן ל

ל) יש מקומות דרוב הבהמות הם טריפות והבודק לא יכשיר א' מעשרה ואפ"ה מגבנין גבינות מחלבן ולא היה אדם שערער. ונראה דסמכו דרוב הטריפות אינן מעיקר התלמוד

ואיכא נמי כמה טריפות דבעו בדיקה ולא בקיאינן וכמ"ש הפר"ח סי' ט"ל או' ג' כס"א או' א' ברכ"י בשיו"ב או' ו' פ"ת או' ד' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לא

לא) [**סעיף ד'**] **שליא שהחמור נוצר בו מותר וכו'** וכ"פ מור"ם ז"ל בתו"ח כלל ס"ה דין ז' והוא ממ"ש במס' בכורות דף ז' ע"ב עור הבא כנגד פניו של חמור מותר ופי' הטור דהיינו שליא שהחמור נוצר בו ונמשכו אחריו הש"ע והרמ"א בתו"ח כנז' והפר"ח או' י"ב חולק ופי' דעור הבא כנגד פניו של חמור היינו כשנולד החמור נוצר על פניו כעין מסוה אבל השליא אסורה וכ"כ הפר"ת או' ח' אמנם דעת הש"ך ס"ק י"א נראה שמסכים לדברי הש"ע. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. וכ"כ המנ"י על התו"ח שם או' י"ד. פליתי או' ו' הל"פ בסעי' ד' ערוך השלחן או' י"א. וכן הסכים זב"צ או' כ"ב. ונראה ה"ד נפש היפה תאכלנה אבל למי שמתמאס ממנה יש לאסור משום בל תשקצו.

סעיף קטן לב

לב) **שם. שליא שהחמור נוצר בו מותר וכו'** וכ"ש שליא של שאר בהמות טמאות. ש"ך שם. הל"פ שם. פליתי שם. אבל דעת הפר"ח שם לאסור. וכ"ה דעת הפר"ת שם. מנ"י שם. שפ"ד או' י"א. ערוך השלחן שם. מק"מ או' ח"י. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לג

לג) **וה"ה** שליא של אדם מותרת כדמוכח שם בגמ' כנה"ג שם או' ט"ו. שו"ג או' י"ג. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לד

לד) **שליא** של בהמה טהורה אם ילדתה אסורה אבל השוחט בהמה ומצא בה שליא מותרת באכילה. חולין ע"ז ע"א. הרמב"ם פ"ה מהמ"א הי"ג. פר"ח שם. פר"ת שם. פליתי שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לה

לה) **שליא** של נבלה וטרפה אינה אוסרת תערובתה. הג"א סוף פ' בהמה פי' דאם נתבשלה בתבשיל התבשיל מותר אפי' דליכא רוב דטעמא אינו אוסר. פר"ת שם ודלא כפר"ח דבעי רוב. פליתי שם וכתב דאינו נותן טעם כלל דהוי בזה כפירשא. שפ"ד שם. וכן שליא של בהמה טמאה אינה אוסרת תערובתה. פר"ת שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לו

לו) **חולה** שאב"ס ורפואתו שישתה מרה מבהמה מותר לשתות מנבילות ומבהמה טמאה דפירשא בעלמא הוא. זרע אברהם חי"ד סי' כ"ו. מחב"ר או' ו' זב"צ או' כ"ו

סעיף קטן לז

לז) [**סעיף ה'**] **מי רגלי בהמה וכו' מותר**. ואין בו משום אבר מן החי. טור. לבוש. ש"ך ס"ק י"ב. ועיין לקמן או' מ'.

סעיף קטן לח

לח) **שם. ומי חלב שלהן מותר וה"ה למימי חלב שלהן**. ויש מי שאוסר בזה. היינו במימי חלב כמ"ש הט"ז סק"ז והש"ך ס"ק י"ג. ומי חלב היינו נסיובי דחלב והיינו המים הראשונים הנשארים אחר שהעמידו את החלב והוציאו המאכל ממנה וזה מותר לכ"ע כמו החלב עצמו. ואותם הנסיובי מבשלים אותם אח"כ ואז מתקבץ יתר המאכל וצף למעלה ולמטה נשארים כמו מים צלולים והם הנקראים מימי חלב ויש מתירין אותם המים ג"כ כמו חלב עצמו ויש אוסרין דמשום שהם צלולים אינם כחלב עצמו והואיל ובאין ממצוי גוף הבהמה הה גרועין יותר ממ"ר ואסורין. לבוש. ולענין דינא כבר כתבנו באו"ח סי' י"ג או' ז' בשם כמה פו' דכל היכא שסותם הש"ע להכשיר ואח"כ כותב ויש אוסרים או יש מי שאוסר דדעתו לפסוק כסתם אלא שחושש לדעת היש אוסרים לכתחלה ובשעת הדחק או הפ"מ יש להקל כסתם הש"ע יעו"ש וא"כ ה"ה לכאן בשעת הדחק או הפ"מ יש להכשיר במימי חלב כסתם הש"ע. והיינו למנהג הספרדים שקבלו חומרות הש"ע אבל למנהג האשכנזים שקבלו פסק מור"ם ז"ל וכתב הכא והמנהג כס' הראשונה יש להכשיר לגמרי אף בלא דחק והפ"מ.

סעיף קטן לט

לט) **מה** שרגילים הרופאים לתת רפואה לשתות מי חלב בבקר בבקר דבר זה מותר דאם מי חלב הללו הם נסיובי דחלבא הא ודאי לכ"ע שרו ואם הם מימי חלב שהוציאו ממנו כל האוכל אחר שעשו את הגבינה גם בזה מותר ואפי' לדעת הש"ע שחשש לדברי האוסרים במימי חלב מ"מ לרפואה מודה דמותר אף בחולי שאב"ס מידי דהוה אמי רגלים של אדם. כנה"ג בהגב"י או' מ' זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מ

מ) **שם. ויש מי שאוסר בזה**. אבל במי רגלים (של בהמה וחיה הטהורים) מודה דמותר אף היש מי שאוסר דפירשא בעלמא הוא. ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק י"ג. כנה"ג בהגב"י או' ל"ה. פר"ח או' י"ג. פר"ת או' ט' זב"צ או' כ"ט. ואע"ג דהם מותרים אסורים משום בל תשקצו. כמו במי רגלים של אדם. בן א"ח פ' אמור או' ח' ועיין לעיל או' ז'.

סעיף קטן מא

מא) **וה"ה** זיעת בהמה טהורה נפש היפה גומעתה. פר"ת או' יו"ד. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מב

מב) [**סעיף ו'**] **כשרה שינקה מן הטרפה וכו' ויש אוסרים בחלב צלול וכו'** כבר כתבנו לעיל או' ל"ח דכל היכא שסותם הש"ע להכשיר ואח"כ כותב ויש אוסרים דחושש להם לכתחלה יעו"ש וא"כ ה"ה לכאן.

סעיף קטן מג

מג) **שם. כשרה שינקה מן הטרפה וכו'** וה"ה טרפה שינקה מטרפה קיבתה מותרת וכן קיבת נבלה וקיבת טמאה מותר לסברא זו. פ"ת או' י"ד בשם תפארת למשה. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן מד

מד) **שם. ויש אוסרים וכו'** בקיבת כשרה שינקה מהטרפה. אבל קיבת טרפה שינקה מכשרה וכן חלב קיבת נבילה מותר לכ"ע אבל חלב טמאה אף שינקה מטהורה אסור לסברא זו. פ"ת או' ט"ו בשם תפארת למשה. ומיהו עיין בשפ"ד או' ט"ז שנסתפק בקיבת בהמה טמאה לדעת הש"ע אם מותרת ומדאסר בסעי' א' מ"ר של בהמה טמאה נראה דה"ה קיבת בהמה טמאה יעו"ש והב"ד זב"צ או' ל"ה וכתב וע"כ יש להחמיר וכן המנהג דלא מצינו מעולם מי שגיבן חלב בחלב בהמה טמאה עכ"ל וגם אנן לא שמענו ולא ראינו מי שגיבן בקיבת בהמה טמאה ונראה שנהגו כדברי האוסרים ואסור לשנות.

סעיף קטן מה

מה) **שם הגה. והכי נהוג.** וכתב בתו"ח כלל ס"ה דין יו"ד דכשרה שינקה כל ימיה מן הטרפה אסורה היא עצמה וכ"כ לעיל סי' ס' סעי' א' בהגה יעו"ש. ש"ך ס"ק ט"ו. ועיין בדברינו לשם או' י"א שכתבנו דהסכמת הפו' להכשיר רק המחמיר תע"ב יעו"ש.

סעיף קטן מו

מו) **שם בהגה. אבל בדיעבד או שנתערבה וכו'** כלומר שכבר העמיד בה או שנתערב בקיבות אחרות מותר להעמיד בה לכתחלה אפי' בצלול. ש"ך ס"ק ט"ז. לה"פ או' י"ט. בל"י או' י"ב. ועיין לקמן סי' פ"ז סעי' ט' וסעי' יו"ד ששם יתבאר כל פרטי דינים אלו יעו"ש.

סעיף קטן מז

מז) [**סעיף ז'**] **חלב אשה מותר ואפי' לכתחלה מותר.** ש"ך ס"ק י"ז. כנה"ג בהגה"ט או' י"ח. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' ך' בל"י או' י"ב. זב"צ או' ל"ז. ור"ל אפי' לחולה שאין בו סכנה שפ"ד או' י"ז.

סעיף קטן מח

מח) שם הגה. או לתוך היד. אפי' לתוך היד של האשה. ש"ך ס"ק י"ח. כנה"ג בהגב"י או' נ"ג. בל"י או' י"ג. בי"צ ח"ד בעמ"ז או' ה' זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מט

מט) ואם הולכת וחולבת לתוך היד או לתוך הכלי והגדול יונק מהיד או מהכלי בעוד שהאשה חולבת יש להחמיר. פר"ח או' י"ח. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נ

נ) שם. אבל גדול היונק משדי אשה כיונק שרץ. דאתי לאחלופי בבהמה טמאה כיון שאין דרך לאכול בשר אדם אבל כשפירש מן האשה הרואה סבור שהוא חלב דעלמא וע"כ לא גזרו עליו. ט"ז סק"ט. ועיין לקמן סי' פ"ז סעי' ד' ובדברינו לשם סוף או' כ"ט.

סעיף קטן נא

נא) שם. כיונק שרץ ואפי' לחולה כל שאין בו סכנה אסור ולכן לפעמים הדד של האשה יש בו איזה מכה ואינה מניקה את בנה ממנו ומביאין אשה אחרת שתינק החלב מדדיה ותפלוט דאסור משום מראית העין דרואין אותה יונקת וגם א"א שלא יכנס לתוך פיה. בן א"ח פ' אמור או' ט' והיינו אם אפשר בענין אחר אבל אם א"א בענין אחר יש להקל כיון שאין אסור אלא מפני מראית העין וי"ל במקום חולי לא גזור רבנן. ועוד י"ל כיון שמוצצת ופולטת הכל רואין שאינה בולעת וליכא חשש כ"כ מפני מראית העין וע"כ היכא דלא אפשר בענין אחר ויש לה צער גדול יש להקל.

סעיף קטן נב

נב) שם. כיונק שרץ. חולה בחולי הדקה שרפואתו לינק מדדי אשה ולא נמצא מינקת אלא אשת איש יש להתיר ע"י שיעשו מחיצה בסדין וראש הדד תכניס דרך נקב בסדין ומשם יינק החולה. שו"ת זרע אברהם חי"ד סי' ד' וסי' ה' בתי כהונה ח"ב סי' י"ד. מחב"ר או' ח' זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נג

נג) שם. ותינוק יונק עד סוף ד' שנים וכו' ומה שאומרים דכל כמה דממעט התינוק בהנקה יותר מוכשר לתורה טעות הוא בידם ואף איסור יש לגמול קודם כ"ד חו' אם לא מחמת עיבור או עיכוב אחר. שו"ת אדני פז סי' י"ז. פ"ת או' ט"ז. זב"צ או' ן' בן א"ח שם או' י"ג.

סעיף קטן נד

דנ) שם. וה' לחולה וכו' לאו דוקא אלא כלומר שאינו בריא אלא כחוש. ש"ך ס"ק י"ט. כנה"ג בהגה"ט או' ך' פר"ח או' י"ט. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' י"ד. הל"פ בסעי' ז' שפ"ד או' י"ט. בי"צ ח"ד בעמ"ז או' ז' ערוך השלחן או' ל"ג. זב"צ או' מ"א. בן א"ח שם או' יו"ד.

סעיף קטן נה

הנ) שם. אבל אם פירש שגמלוהו ג"י מעת לעת אחר כ"ד שעות וכו' אבל אם לא גמלתו רק שפירש הימנה וינק מאשה אחרת אעפ"י שפירש כמה ימים לא מיקרי פירש. מנ"י על התו"ח כלל ס"ה או' ט' זב"צ או' מ"ב. בן א"ח שה או' יו"ד.

סעיף קטן נו

ונ) שם. אבל אם לא פירש אלא מתוך חולי שאינו יכול לינק וכו' משמע דוקא שפירש מתוך חליו אבל אם הילד הוא בריא רק האשה היתה חולה ומתוך כך פירש הולד אסור להחזירו משום דהולד בריא. מנ"י שם או' יו"ד. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן נז

זנ) שם. יכולין להחזירו. ויכול לינק עד ד' וה' שנים משום דכיון דפירש מחמת חולי הוי כלא פירש כלל. ש"ך ס"ק ך' פר"ח או' ך' לה"פ או' כ"ג. בל"י או' ט"ו. הל"פ בסעי' ז' כריתי או' י"ג. שפ"ד או' ך' בי"צ ח"ד בעמ"ז או' ח' זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן נח

חנ) שם. ואם יש סכנה מחזירין וכו' אבל אם הוא חולה שאין בו סכנה אסור להחזירו אעפ"י שאין בו אלא איסור דרבנן. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' כ"ד. כריתי או' י"ד. בי"צ שם או' ט' אמנם הכנה"ג בהגב"י או' נ"ה כתב בשם כמה פו' דאפי' בחולי שאין בו סכנה מותר להחזירו כל זמן שהוא חולה. בל"י או' ט"ז. וא"כ לצורך גדול יש לסמוך על המתירים. ואם הנכרית מניקתו לחולה שאב"ס מותר להחזירו אף לדעת האוסרים. כריתי שם. זב"צ או' מ"ה

סעיף קטן נט

טנ) שם. ואם יש סכנה מחזירין אפי' אחר כמה ימים. פי' אפי' פירש מתוך בוריו כמה ימים מחזירין אותו כשיש סכנה בדבר. ש"ך ס"ק כ"ב. לה"פ או' כ"ה. הל"פ שם. זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן ס

ס) מיהו אם שוב אין בו סכנה צריך לפרוש אותו מיד ואינו רשאי לינק ד' וה' שנים דלא הותר להחזירו אלא משום סכנה. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' נ"ה. פר"ח או' כ"א. לה"פ שם. מנ"י שם או' י"ב. שפ"ד או' כ"ב. בי"צ בעמ"ז שם. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן סא

סא) שם. ובתוך כ"ד חודש אפי' פירש מתוך בוריו וכו' מותר לחזור ולינק עד סוף כ"ד חודש. אבל לאחר כ"ד חודש אסור לינק משום דפירש מתוך בוריו בתוך כ"ד חודש ודלא כהפר"ח או' כ"ב שכתב דאם חזר לינק בתוך כ"ד חודש מותר לינק עד ד' וה' שנים. פר"ת או' י"ג. וכ"כ הברכ"י בשיו"ב או' א' בשם כמה פו' וכתב וחלילה להקל נגד דבריהם יעו"ש. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סב

סב) שם הגה. ועיין באה"ע סי' י"ג אם חודש העיבור עולה למנין. ובתו"ח כלל ס"ה דין ו' כתב בשם המרדכי ריש החולץ דאם נתעברה השנה נתעברה לתינוק וכתב שכן הסכים מהרא"י בפסקיו ומהרי"ל והב"ד הט"ז ס"ק י"א. וכ"כ בס' אפי רברבי ריש דף נ"ז בפשיטות דאם נתעברה השנה נתעברה לתינוק. ש"כ ס"ק כ"ג. כנה"ג בהגב"י או' נ"ו. בל"י או' י"ז וכתב ודלא כפר"ח שכתב שדוקא כ"ד חו' שנינו ואף בנתעברה השנה. הל"פ בסעי' ז' בי"צ ח"ד או' ד' מק"מ או' כ"א. ערוך השלחן או' ל"ג. והיינו אם פירש בתוך כ"ד חו' ונתעברה השנה יכול לינק עד סוף כ"ה חודש. מש"ז או' י"א. אבל אם פירש בחו' העיבור עצמו ג"י מעל"ע יש להחמיר והוי כפירש לאחר כ"ד חו' ואין לינק עוד. מנ"י על התו"ח שם או' י"ג. בל"י שם. מש"ז שם. בי"צ שם בעמ"ז או' י"א זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן סג

סג) שם בהגה. ומ"מ לא יניקו תינוק מן העכו"ם אם אפשר בישראלית דחלב עכו"ם מטמטם הלב וכו' וע"כ שומר נפשו לא יתן בנו למינקת עכו"ם אם לא שא"א דהוי סכנה אז שרי ולא בענין אחר. מש"ז סוף או' י"ב. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן סד

סד) שם בהגה. דחלב עכו"ם מטמטם הלב וכו' כ"כ רש"ל סוף פ' חרש סי' ז' דכתבו המקובלים שאכילת שקצים ודומיהן מטמטמים הלב והשכל יעו"ש ורבינו בחיי פ' משפטים כתב דבשר מטמטם הלב ונותן טעם ע"פ הטבע יעו"ש. ברכ"י בשיו"ב או' ג'.

סעיף קטן סה

סה) והרשב"א בחי' סוף פ' חרש והביאו הר"ן פ' אין מעמידין כתב דישראל הם ביישנים ורחמנים וכשיונק מן העכו"ם מוליד לו אכזריות ועזות כמותן אך הריטב"א בחי' ס"פ חרש ופ' אין מעמידין כתב דחלבן מאכילת שקצים וכיוצא ומוליד טבע רע ואכזריות. ברכ"י שם או' ד' זב"צ שם.

סעיף קטן סו

סו) שם בהגה. וכן לא תאכל המינקת אפי' ישראלית דברים האסורים. פי' אפי' אם יש לפעמים היתר לאשה לאכול דבר איסור מפני פיקוח נפש מ"מ לא תניק את התינוק אלא ישכרו לו מינקת אחרת ישראלית. ט"ז ס"ק י"ב. ש"ך ס"ק כ"ה. כנה"ג בהגב"י או' נ"ז. פר"ח או' כ"ה. לה"פ או' כ"ח. בל"י או' י"ט. כריתי או' ט"ו. הל"פ בסעי' ז' מג"י על התו"ח שם או' ך' מש"ז או' י"ב. בי"צ שם בעמ"ז או' י"ג. ערוך השלחן או' ל"ד. זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן סז

סז) שם בהגה. וכן התינוק בעצמו כי כל זה מזיק בזקנותו. כלומר אעפ"י דקטן האוכל דברים האסורים מדרבנן אין אביו מצווה להפרישו וכמ"ש באו"ח סי' שמ"ג היינו מדינא אבל מ"מ יפרישו מפני שמזיק לו בזקנותו שמטמטם הלב וגורם לו טבע רע. ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' כ"ו. מש"ז או' י"ב. ובאיזה קטן אין אביו מצווה להפרישו עיין באו"ח סי' שמ"ג ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן סח

סח) שם בהגה. כי כל זה מזיק בזקנותו. שגורם לו טבע רע וסופו לצאת לתרבות רעה ולפי שבזמנינו זה אין נזהרים מעניינים אלו רוב הבנים יוצאים לתרבות רעה ורובם הם עזי פנים שבדור וכו' ומי לנו בתורה גדול מאלישע אחר שלא בא לאותו מעשה אלא מפני כשאמו היתה מעוברת ממנו עברה על בתי עכו"ם והריחה מאותו המין והיה אותו הריח מפעפע בגופה כאירסה של חכינה כמבואר בירושלמי דחגיגה יעו"ש ולפיכך צריך ליזהר הרבה בדבר. פר"ח שם. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' י"ח. מחב"ר או' יו"ד. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן סט

סט) [**סעיף ח'**] **דבש דבורים מותר וכו' משום דהוי נותן טעם לפגם.** כלומר שגופי הדבורים עצמם פוגמין הדבש ונותן טעם לפגם מותר כדלקמן סי' ק"ג יעו"ש. ש"ך ס"ק כ"ז פר"ח או' כ"ז. לה"פ או' ל'. ועיין בדברינו לשם או' כ"ט.

סעיף קטן ע

ע) **שם. ואעפ"י שגופי הדבורים וכו' ומרתיחין אותו עמהן מותר וכו'** מיהו יזהר לכתחלה אם אפשר שלא לחממו כדי שהיד סולדת בו ובדיעבד שרי. בל"י או' ך' שפ"ד או' כ"ז. בי"צ ח"ד בעמ"ז או' י"ח. זב"צ או' נ"ד. לסעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן עא

עא) **שם. משום דהוי נותן טעם לפגם.** ומ"מ יש להזהיר לבני הבית שלא לאכול דבש בלא סינון תחלה או מפני הדבורים שנמצאים בתוכו או מפני הנמלים דשכיחי טובא בדבש וכן אני נזהר שלא לאכול דבש אלא א"כ מסננין אותו תחלה סמוך לאכילה וכן ראוי לעשות. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד סי' ק"ג או' י"א. מחב"ר או' י"א. זב"צ שם. וכ"ה לקמן סי' ק"ד סעי' ג' דלכתחלה צריך לבדוק ולסנן. יעו"ש.

סעיף קטן עב

עב) [**סעיף ט'**] **דבש צרעין וגיזין מותר ויש מי שאוסר.** וכן עיקר כדברי היש מי שאוסר וכן דעת הרא"ש והרמב"ן ועיקר. פר"ח או' כ"ח. לה"פ או' ל"א. ודעת הש"ע כבר כתבנו כמה פעמים דהיכא שסותם הש"ע להתיר ואח"כ כותב ויש מי שאוסר דחושש להם לכתחלה ואין להתיר אלא בהפ"מ ושעת הדחק. ובלא"ה דבש זה אינו מצוי אצלנו וכמ"ש בהגה.

סעיף קטן עג

עג) **שם הגה. ואין אנו צריכין לחוש לו כי אינו מצוי ביניינו כלל.** ולתערובת לכ"ע לא חיישינן. ב"י סוף הסי' בשם מהרי"א. ור"ל כיון שאינו מצוי לא חיישינן לתערובת. כנה"ג בהגב"י סוף הסי' וכ"כ הלבוש. שו"ג או' ל"ב. ויש ללמוד מכאן דבדבר המנוי ומתערב יחד חיישינן וע"כ בעיירות שדבש של ישמעאלים הוא נעשה מתירוש אין לאכול דבש מן הישמעאלים וערלים אלא דוקא הבא מן הכוורת דחיישינן שמא עירבו בו דבש של תירוש ויש מקומות שאין חוששין להכי וקונים מן הגוים סתם דבש. כנה"ג שם. זב"צ או' נ"ס. ופה עיה"ק ירושת"ו עושים דבש מתירוש וע"כ אין קונים דבש מן הנויה אלא דוקא דבש דבורים הבא מן הכוורת.

סימן פב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **סימני עוף טהור לא נתפרשו בתורה וכו'** והמינים האסורים כ"ד האמורים בתורה. בתורה כתיבי עשרים מיני עופות טמאים ומדכתב למינה למינו למינהו למיניהם

ילפינן עוד ארבעה. פרישה או' ג' כנה"ג בהגה"ט או' ו' ור"ל כיון דילפינן מריבוי הכתוב הו"ל ככתובים בתורה.

סעיף קטן ב

ב) [**סעיף ב'**] **כל מי שהוא בקי באותם מינים ובשמותיהם** הר"ז אוכל וכו' פי' תרתי בעינן ואם באחת מהנה אינו בקי אין לאכול כל עוף שאינו מהם. פר"ת או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ונאמן צייד לומר עוף זה התיר לי רבי הצייד.** אבל אינו נאמן לומר עוף זה התיר לי רבי חכם. הכי איתא בגמ' חולין דף ס"ג סוף ע"ב. ומ"מ אם ת"ח מעיד על עוף שמקובל הוא שטהור נאמן ובפרע האידנא שאין לנו צייד אלא מסורת. רש"ל פא"ט סי' קט"ו. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגב"י סוף או' מ' פר"ח או' ג' בל"י סוף או' ב' ועיין לקמן או' י"ג.

סעיף קטן ד

ד) **שם. ונאמן הצייד וכו'** הכא מיירי בעוף שאין אדם מכיר אותו ולכך נאכל ע"פ מסורת הצייד. ולא דמי למסורת המקומות דכיון דיש מקומות שאוכליה אותו אוושא מילתא ובמקום שאין אוכלים אותו ודאי ידעו שיש מקום שאוכלים ואפ"ה חזינן דלא אכלי ויש לדון שנהגו איסור או מפני טמאים הדומים או שנחלקו בקבלתם. הרב בני חיי. מחב"ר או' א'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. והוא שיוחזק אותו צייד וכו'** כלומר אותו רבו צייד. ש"ך סק"ב. פר"ת או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. כל עוף שהוא דורס ואוכל וכו'** פי' שנועץ צפרניו בבעלי חיים ודורסן וכעין דרוסת הנץ ושאר עופות לעיל סי' נ"ז. ש"ך סק"ג וכתב שכ"ה דעת הש"ע. וכ"כ הפר"ח או' ד' וכתב שכ"ה דעת הש"ע. אבל ר"ת והרשב"א פי' שדורס ואוכל היינו שדורס ואוכל חי ומיהו אכילת זבובים ושקצים חיים לא חשבינן ליה דורס ואוכל. ורש"י כתב שכל עוף הנותן רגלו על האוכל כשהוא אוכלו ומחזיקו ברגליו שלא ינוד ולא ינטל כולו אצל פיו הוא דרוסה. וכן דעת הרמב"ם בפי' המשנה. פר"ח שם. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. ביאור הגר"א או' ד' משז"ז או' א' וכתב דנ"מ האידנא דאם נאכל במסורת וראינו שדורס דקבלה בטעות הוא (כמ"ש לקמן או' י"א) יש להחמיר ככל הפירושים.

סעיף קטן ז

ז) **שם. או שקולע מן האויר ואוכל וכו'** פי' כשמשליכין לו לאכול קולעו לפיו מן האויר ואוכל ואינו מניחו לארץ קודה שיבלענו. רש"י חולין ס"ה ע"א. ב"י פרישה או' ד' ע"ז סק"ב. פר"ח או' ה' כריתי או' ג'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ואם ידוע שאינו דורס יש ג' סימני טהרה אצבע יתירה וזפק וקרקבנו נקלף ביד וכו'** אלו הד' סימנים רמוזים בתיבת צפו"ר. דהיינו אותיות שניות מהד' סימנים אות צ' מאצבע ואות פ' מזפק ואות ו' מדורס ואות ר' מקרקבן והם אותיות צפו"ר. האר"י בשער הפסוקים פ' ראה. וכ"כ הרשב"ץ בס' מגן אבות ח"ג דף ס"ג ע"ב. מחב"ר או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. אצבע יתירה.** י"מ שכל שיש לו ד' אצבעות זהו שיש לו אצבע יתירה לפי שיש עופות שאין להם אלא ג' ואין זה נכון. ורש"י פי' אצבע שאחורי אצבעות וגם זה אינו מחוור. והעיקר כמ"ש הר"ן והרא"ה בבד"ה שהאצבע האמצעי שבאותן ג' אצבעות שלפניו שהיא גדולה ויתירה מחברותיה קרוייה אצבע יתירה. פר"ח או' ו' לה"פ או' א' כריתי או' ד'.

סעיף קטן י

י) **שם. אלא א"כ יש להם מסורת וכו'** ונראה דאם יש להם מסורת שוב א"צ לבדוק אחר שום סי' דאפי' ידוע שאין לו סי' מהג' סימנים דהיינו שידוע שאין לו זפק ולא אצבע יתירה ולא קרקבנו נקלף מותר במסורת כל כמה דלא חזינן דדרס ודין זה אמת לכל השיטות. ש"ך סק"ו כנה"ג בהגב"י או' כ"ה. פר"ח או' ז' הל"פ בסעי' ב' כריתי או' ז' שפ"ד או' ו' חכ"א כלל ל"ו או' ד' מק"מ או' א' ערוך השלחן או' ל"א. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן יא

יא) **מיהו** אע"ג דיש להם מסורת אי חזינן דדרס או שחולק את רגליו אין לסמוך על המסורת וקבלה בטעות הוא. רש"ל פא"ט סי' קט"ו. לבוש בסעי' ג' ש"ך שם. כנה"ג שם. בל"י או' ב' הל"פ שם. שפ"ד שם. חכ"א שם. מק"מ שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ו' ובראינו שדרס יש להחמיר לכל הפירושים של דריסה כמ"ש לעיל או' ו' יעו"ש.

סעיף קטן יב

יב) **וכן** אם ראינו שקולט ואוכל מן האויר ואינו מניחו על הארץ עד שיבלענו לא סמכינן על המסורת ואסור. לבוש שם. שפ"ד שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יג

יג) שם. אלא א"כ יש להם מסורת וכו' הבא להעיד מסורת חדשה שאין מכירין אותו יצטרך שהוא בר סמכא ומעיד על אנשי מדינה או מדינה אחרת שהוא מנהג פשוט שם ואכלו. או שמקובל מפי אדם גדול שכדאי הוא לסמוך על עדותו דודאי דייק שפיר ותא חזי מאן דאסהיד עלה אבל איניש דעלמא דאסהיד או שראה או שמע מאיניש דעלמא אהא לא סמכינן דילמא לא דייק שפיר ובשנוי מעט מתהפך ועביד דטעי ואכה"ג קאמר תלמודא והוא שיהיה בקי בהם ובשמותיהם וזה אינו נמצא האידנא כלל. מהרי"ל בתשו' סי' ק' כנה"ג בהגב"י או' ל' פר"ח או' א' כריתי או' א' שפ"ד או' א' מחב"ר או' ח' חכ"א כלל ל"ו או' ט' זב"צ או' ט' ועיין לעיל או ג'.

סעיף קטן יד

יד) בר אווז שקורין בל"א ווילד"י ענ"ט הם מותרות. פר"ח סי' פ"ו או' ו' שו"ת חב"י סי' ל"ב. בל"י או' א' כריתי בסוף קו' פני נשר אשר בסוף סי' פ"ו. מחב"ר או' ד' זב"צ או' יו"ד. ועיין לקמן סי' פ"ו או' י"ט.

סעיף קטן טו

טו) עוף שקורין לערכי"ן בל"א הוא עוף טמא. שו"ת חב"י שם. בל"י שם. מחב"ר או' ה' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טז

טז) עוף שקורין בעיר ארגי"ל גא"ג איל מה כאותם שגדלים בים אסורים. אמנם העופות שקורין שם לברא"ך בין של בצעים בין של נהרות וגם מה שקורין לזוואי"ש הם מותרים. שו"ת בית יהודה דף קט"ו ע"ב רבו מהר"ש צרור. מחב"ר או' ו' זב"צ או' י"ב וכתב וכן יש בעירם עופות שגדילים על המים וקורין אותם גא"ט אל מא"י הם אסורין ואין אוכלים אותם בעיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן יז

טוב) ועל עוף הנקרא מירל"ו עיין מ"ש דבר שמואל סי' קע"ד שאמרו כי בעיר ליוורנו אוכלים אותו ולא נתברר לו יעו"ש ואני ראיתי מסורת של עיר ליוורנו ומנאוהו לעוף מירל"ו בין הטהורים. מחב"ר שם. וכתב זב"צ או' י"ג דבמדינת בגדאד יע"א יש צפור מבעלי השיר וקורין אותו בלבל בלשון ערב"י ואפשר דהוא המירל"ו הנז' ובמדינתנו לא ראינו ולא שמענו שום אדם שאכל הבלבל ואין לנו בו מסורת שהוא מותר עכ"ד.

סעיף קטן יח

חי) עוף שהנוצה שלו מהודרת ויש לו בכרבלתו קצת נוצות כמו ורדים וכל גופו יפה חוץ מרגליו שהם שחורות אסור לאכלו והוא הטוו"ס ובלשונם קורין אותו פאו"ן כנה"ג בהגב"י או' ל"א ובתשו' שבסוף קול בן לוי סי' כ"ג וסי' כ"ד. שפ"ד או' ח' מחב"ר או' ז' זב"צ או' י"ד וכתב שבמדינתם קורין אותו טוו"ס ואין אוכלים אותו.

סעיף קטן יט

יט) הסיגואיניי"א המקננת בבתים הגבוהים יש מקומות שנוהגים בה היתר ויש מקומות שנוהגים בה איסור וסוברים שהיא חסידה הכתובה בתורה. ב"י בשם ריי"ו. והרא"ש בתשו' כלל ך' דין ך' כתב דבארצנו ובספרד אין אוכלים אותה וכך אלו מקובלים בארצנו ומה נעשה למקום שאוכלים אותה יעו"ש והב"ד ב"י. וכן הסכים הפר"ח או' ט' לאסור כדברי הרא"ש. והב"ד זב"צ או' ט"ו וכתב ויתכן שזהו שקורין במדינת בגדאד יע"א לגל"ג או לקל"ק שהיא מקננת במקומות הגבוהים ואומרים שהיא חסידה הכתובה בתורה שכן תרגם אותה ר' סעדיה גאון על התורה אל לגל"ג יעו"ש ואין אנו אוכלים אותה כהוראת הרא"ש עכ"ד.

סעיף קטן כ

ך) **מה** שקורין בערב"י כוכל"ך אסור ואין נוהגין לאכלו במדינת בגדאד. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כא

כא) מה שאנו קורין תרנגול ענגלש"י הינ"ר מותר אעפ"י שהודו כפוף כדוכיפת מ"מ כל סי' טהרה יש בו. כנה"ג בהגב"י או' כ"ז. זב"צ או' י"ז וכתב ויתכן שזהו שקורין אותו בבגדאד יע"א די"ך אל הנ"ד והוא בא מערי הנדייא והם אוכלים אותו.

סעיף קטן כב

כב) עוף שקורין טרפפ"א אוכלין באושטרי"ך ואגפיהם ובאלו הגלילות אסורין. מהרי"ל בתשו' סי' ק' כנה"ג שם או' כ"ט. להפ"פ או' א' בל"י או' א'.

סעיף קטן כג

כג) אותם אווזות שראשי חרטומיהם שחורות הם מותרות ודלא כמי שאסר. פ"ת או' א' משם בית אברהם בקו' משפט שלום. זב"צ או' י"ח וכתב וכן בעיר בגדאד יע"א מביאים כמה פעמים אווזות שראשי חרטומיהן שחורות ואוכלים אותם. ועיין לקמן סי' פ"ו או' ך' שיש מקומות שנוהגין לאסור וע"כ יש לילך אחר המנהג.

סעיף קטן כד

כד) **בעיר** בגדאד יע"א יש מיני אווזים קטנים הרבה כמדת בני יונה הקטנים והוא מין שליו וקורין אותו בל' ערב"י גיט"א המנהג בעיר בגדאד יע"א כפי הקבלה מאבותיהם שאוכלים אותם שהוא מין טהור. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כה

כה) **עוד** יש בעיר בגדאד יע"א מין אחר והוא ג"כ קטן וקורין אותו בערבי דרא"ג ואין להם קבלה בו ונוהגין בו איסור. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כו

כו) **הזרזיר** וכן קורין אותו בערבי זרזור כל' חכמים הוא אסור. הרמב"ם פ"א מהמ"א. כנה"ג בהגה"ט או' ה' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כז

כז) **מסקינן** בגמ' (חולין ס"ב ע"א) דסנונית לבנה אי ירוקה כריסה אסירא ואי חוורא כריסה שריא. וכתב הרשב"א כתה"ב סנונית הדרה בבתים אם כריסה לבנה מותרת ואם לאו אסורה ובמקומות האלו לא ראינו מי שנהג בה היתר אף בכריסה לבנה. וגם רי"ו כתב סנונית הדרה בבתים טהורה והוא שכריסה לבנה והוא הגילונדרינ"א והעם נהגו בה איסור. ב"י. וכתב הש"ך בנה"כ דהוא הצפור דרור אלא דאיכא צפור דרור טמא ואיכא טהור יע"ש. וכתב זב"צ או' כ"ב דהוא מה שקורין בערב"י סנ"ד והנ"ד והוא שחור ונוהגין שלא לאכלו. ומיהו בכריסה לבנה לרפואה שרי אף בחולי שאין בו סכנה כיון דמדינא דגמ' שרייא ולא אסיר אלא ממנהג ובמקום רפואה יש להקל. שו"ג מחו' סוף או' א' ומיהו צפור קטן הדר בבתים וקורין אותו בערבי עצפו"ר המנהג לאכלו כמ"ש לעיל סי' מ"ב או' ע"ו יעו"ש. ועוד עיין בדברינו לאו"ח סי' שט"ז או' א' בענין צפור דרור יעו"ש.

סעיף קטן כח

כח) [**סעיף ג'**] **י"א שכל עוף שחרטומו רחב וכף רגלו רחבה כשל אווז וכו'** משמע דתרווייהו בעינן חרטומו רחב וכף רגלו רחב. ש"ך סק"ז. כנה"ג בהגב"י או' ל"ה. פר"ח או' ח' כריתי או' ח' שו"ג או' ט"ו. ומ"מ לדידן אין נ"מ דכבר פסק רמ"א דאין לאכול שום עוף אפי' חרטומו וכף רגלו רחבה וג' סימנים אסור אלא נ"מ היכא דלא פשט האיסור כהרב בהגה עכ"פ בעינן ג' סימנים וכף רגלו וחרטומו רחבה אבל לדידן אין מהני אלא מסורת. שפ"ד או' ז'.

סעיף קטן כט

כט) שם הגה. וי"א שאין לסמוך אפי' על זה ואין לאכול שום עוף אלא במסורת וכו' והכנה"ג בהגב"י או' ל"ד חולק וכתב דגם האו"ה ורי"ו מודים לפסק הש"ע דלא כהגה יעו"ש וכן הסכים הפר"ח או' ט' דלא כהגה. אמנם הרב זב"צ או' כ"ד כתב דאנן יתמי דיתמי ואין לנו אלא דברי מור"ם ז"ל דאפי' בהני אין לסמוך אלא על המסורת ומיהו בשעת הדחק יש לסמוך על מרן ז"ל וכנה"ג ופר"ח להתיר עכ"ל וא"כ כיון דאפי' בהני אין לסמוך רק על המסורת לא הארכנו בסי' עופות כיון דעיקר המסורת.

סעיף קטן ל

ל) [**סעיף ד'**] **מי שהוא ממקום שנוהגין איסור וכו'** והלך למקום שיש להם בו מסורת יכול לאכלו במקום שהלך לשם וכו' ואין כאן משום נותניו עליו חומרי מקום שיצא משם (כמ"ש באו"ח סי' תס"ח) שהרי מה שאין אוכלין אותו שם הוא אינו מצד האיסור אלא בשביל חסרון קבלה שלא קבלו בו היתר מאבותיהם וגם איסור לא הורו להם. כ"כ הרא"ש. ט"ז סק"ה. ש"ך סק"י. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן לא

לא) [**סעיף ה'**] **אם שאר מקומות שאין להם מסורת יכולים לאכלו על סמך מקום שיש להם מסורת יש מי שאוסר ויש מי שמתיר וכו'** בדינים אלו נפל מחלוקת בין הפו' ולענין הלכה כיון דאיסור הוא נקטינן כחומרי דמר וכחומרי דמר דלהולך ממקום למקום אין להתיר אלא כשהמקום שיצא משם או שהלך לשם אין נוהגין בו לא איסור ולא היתר אבל אם נהגו בו איסור אף אם נהגו כן שלא על פי מסורת אסור וכ"ש אם נהגו בו איסור ע"פ מסורת אבל המקומות עצמם אסור לאכול ע"פ קבלת אחרים אעפ"י שלא נהגו בו לא איסור ולא היתר. כנה"ג בהגב"י סוף הסי' בל"י או' ג' מחב"ר או' ט' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לב

לב) וכל זה מיירי בעוף שהיו נוהגין בו איסור היה מחמת שלא הגידו להם אבותיהם שהם מותרים אבל בעוף הבא לפניהם בעיר א' שלא נהגו בו לא איסור ולא היתר להיות שלא בא לפניהם עד עתה ומשו"ה אין להם קבלה ומצאו עיר אחרת שאוכלין אותו עוף בקבלה פשוט הוא דלכל הדעות דין הוא שתסמוך עיר אחת על קבלת חברתה. פר"ת או' ד' בד"ה אלא דנראה וכו' זב"צ או' כ"ו.

סימן פג

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **סימני דגים מפורשים בתורה כל שיש לו סנפיר וקשקשת טהור.** אין הנשים נאמנות בברירות דגים קטנים כשנמצאו ביניהם טריפות שהם קצת בדומה. רש"ל פ"ק דחולין סי' ב' גם מהרי"ו בסי' קצ"ג בדיני פסח גבי הכל נאמנין על בדיקת חמץ כתב ומכאן דאין הנשים נאמנות לבדוק דגים קטנים כיון דלא אתחזק איסורא בודאי עכ"ד. ונראה מדבריו דאם אתחזק איסורא דידעינן דאיכא ודאי טמאים נאמנות. כנה"ג בהגה"ט או' א' בל"י או' א' מש"ז או' א' מחב"ר או' א' וכ"ה לקמן סי' קכ"ז סעי' ג' בהגה יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **שם הגה. ודוקא שהם נקלפין ביד או בכלי אבל אם א"א לקלפן וכו'** וזה ברור וכתבו הרמב"ן. ב"י. וכן עיקר דאין חולק בדבר. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ואפי' אין לו אלא סנפיר א' וקשקשת א' מותר וכו' הגה.** וי"א דאין להתיר בקשקשת א' רק כשהיא עומדת תחת לחייו וכו' דעת הרא"ש והטור והיא סברת הי"א שהביא בהגה שנריך שתהיה הקשקשת קבוע תחת לחייו או תחת זנבו או תחת סנפירו משום דבאותן מקומות ידוע דשלו היא ולא חיישינן שמא עם דגים טהורים נתערב ונשרה קשקשת ונדבקה בזה. ומיהו דעת המחבר להתיר בקשקשת א' בכל מקום שימצא כיון שמחובר עמו יפה ונראה מגופו אבל ודאי כל מין שאינו נודע אם יש לחוש שנדבקו בו קשקשת אסור מספק והולכים בשל תורה להחמיר וכמ"ש המ"מ בסוף פ"א מהמ"א. ומיהו אם נמצאו בו הרבה קשקשים אין חוששים שמא באו מאחרים. פר"ח או' ב' כריתי או' א' שפ"ד או' א'.

סעיף קטן ד

ד) [**סעיף ב'**] **יש מיני דגים שקשקשיהם דקים מאד ואינם נכרים וכו'** ואם מעמיד הדג נגד השמש ורואה בו קשקשים קטנים מותר. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' הל"פ בסעי' ב' כריתי או' ב' מש"ז או' א' חכ"א כלל ל"ו או' י"א. בי"צ בתה"ב או' ה' מק"מ או' ד' ערוך השלחן או' ט"ו. ולא מהני אלא לאחר שקלפוהו ביד או בכלי. ב"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ה' ערוך השלחן שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) [**סעיף ג'**] **כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר**. והא דכתב רחמנא סנפיר משום יגדיל תורה ויאדיר. נדה נ"א ע"ב. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ג. וקשקשת לבושא הוא דכתיב ושריון קשקשים הוא לבוש. גמ' נדה שם.

סעיף קטן ו

ו) **שם**. **לפיכך מצא חתיכת דג שיש לו קשקשת וכו'** דאלו דג שלם א"א בעולם להמצא בקשקשת בלא סנפיר. ט"ז סק"ג. וכן מוכח מדברי הפר"ח או' ד' דכלל כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר הוא כלל גמור דלא משכחת יש לו קשקשת ואין לו סנפיר יעו"ש וכ"כ המש"ז או' ב' מחב"ר או' ח' וכתב וכן עיקר ודלא כהרב כריתי או' ג' שכתב בפשיטות דהכלל ברוב אתמר יעו"ש.

סעיף קטן ז

ז) **גם** כלל זה כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר נאמר בכל ואפי' בחיות שבים שיש להם ידים ורגלים ואין הפרש בין דגים לחיות שבים ודלא כהרב מעדני מלך פא"ט. פר"ח שם. כריתי שם. שפ"ד או' ג' מחב"ר או' ט' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ח

ח) **ויש** מין דג שקורין אותו בל"א מין קארפי"ן והוא מכוסה בעור דק ותחת העור הדק יש כמו חדרים קטנים מרובעים ובו מונח קשקשת א' וא"א לקלפן רק בסכין מותר באכילה וכן הסכימו חכמי ק"ק ווילנא. ביה"ל או' א' פר"ח בקו"א. לה"פ או' ב' בל"י או' ב' מש"ז סוף או' א' מחב"ר או' ב' בי"צ בתה"ב או' ה' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) **מנהג** פשוט בכל ישראל לאכול דג בעל החרב הנקרא בלע"ז פיש"י אישפאד"ה אעפ"י שאין לו קשקשת מפני שאומרים שבשעה שעולה מן הים מחמת כעסה מתנועעת ומשלכת קשקשותיה. ושמעתי ששר א' משנה למלך שאל את מ"ז ע"ז האיך אוכלין אותו השיב לו שמסירו בשעה שעולה מן הים ויהי כמצחק. מה עשה מ"ז הוליכו לבית המצודה במקום שצודים הדג הזה ולקח כמו אמה בגד שחור והניחו במכמורת שהיו צדין דג זה וצדו א' מהם ואחר שצדוהו הסיר הבגד השחור ומצאו מלא קשקשים יהראהו למשנה אז אמר אתם אמת וקבלתכם אמת. כנה"ג בהגב"י או' ע"ד. שפ"ד או' ב' מחב"ר או' ג' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן י

י) **כתב** בס' אוהל מועד הדג שקורין אשטוריאו"ן מותר ויש שאוסרין אותו והרמב"ן בדקו ושרה אותו במים רותחין ונשתיירו ממנו קשקשים הילכך מותר וגם ר"ת מתיר עכ"ד. והב"ד הפר"ח סוף או' כ"ו. ובתשו' למהר"ר אברהם מנחם כהן פורטו הביאה בס' פחד יצחק ח"ב דף פ"ו כתב דג הסטריו"ן נמצא בנהרות ב' מינין דומין זה לזה והא' הוא טרף ודאי והב' י"א כי ישיר קשקשיו במים ובק"ק פירדא יאכלוהו שקבלו דמשיר הקשקשים וידעו להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובעיר קרימונא נהגו איסור ואין להתירו יעו"ש. מחב"ר או' ד' וע"כ במקום שאוכלין אותו מותר ובמקום האוסרים אסור ונהרא נהרא ופשטיה. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יא

יא) **דג** הנקרא קופי"ס מותר בהסכמת רבני ק"ק פיראר"ה וזולתם. הרב פחד יצחק שם. מחב"ר או' ה' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יב

יב) **דג** הנקרא שיבוט"א הוא טהור כדאמרינן בגמ' (שבת קי"ט ע"א) רבא מלח שיבוטא. וכתב בסמ"ג לאוין קמ"א דף נ"ב ע"א שספרו לו הבאים מבבל שהוא מצוי שם יעו"ש. והפר"ח או' ד' כתב עז המים שהיא בהמה גדולה הנמצאת בים שריא והיא הנקראת שיבוט"א וכו' יעו"ש. מחב"ר או' ו' ובס' תבואת הארץ בתוצאות הארץ בסי' דגים כתב דשיבוט"א הוא ב' מינים מין א' הוא גדול כחזיר ושמן הרבה וטוב מאד ולא נמצא כ"א בים איטלי"א והמין הב' הוא דג קטן רך מאד קולייי"ס האספני"ן הנז' במס' שבת דף קמ"ה יעו"ש. אמנם דג הנקרא שיבוט"א הנמצא בבבל יש מהם קטנים ויש גדולים ארכם כאורך אמה ויותר ולא כמו החזיר ולא כמו קולייי"ס האספני"ן וצ"ל דהרבה מיני שיבוט"א איכא.

סעיף קטן יג

יג) **כתב** סמ"ק בשם ר' יהודה החסיד סימן על הדגים הטהורים שני עדים טהור פי' דג טהור יש לו זנב סדוקה לשנים משא"כ בברבוט"ה והרבנים הגדולים אוכלים ממנה ורבינו יחיאל מפרי"ש היה נזהר ממנה והמחמיר תע"ב עכ"ל. ב"י. וכתב הכנה"ג בהגב"י או' ך' שאין כוונת הסמ"ק בשם ר"י חסיד לומר דכל שיש לו זנב סדוקה לשנים הוא טהור בודאי דאיכא נמי דגים טמאים שזנבם סדוקה אלא הכוונה לומר דכל שאין לו זנב סדוקה דודאי הוא טמא דאינו נמצא דג טהור שאין לו זנב סדוקה ובא לאסור הברבוט"ה דכיון דאין לה זנב סדוקה לאפוקי מאותם שהיו אוכלים אותה יעו"ש. ובהג"א כתב שרשב"ם

כתב בשם ר' שלמה שהוא דג טהור ור"י חסיד אמר כל מי שיאכל ברבוט"ה לא יזכה לאכול לויתן ופעם א' התירו ר' אפרים וא"ל בחלום שהתיר שרצים וחזר בו ואסרו וכן ראוי להורות. פר"ח או' כ"ו.

סעיף קטן יד

יד) ומיהו כדאי הם כל הגדולים לסמוך עליהם לפחות להסתחר בו וכ"כ רש"ל פא"ט ששמע מגדול א' שמותר להסתחר בו. פר"ח שם. שפ"ד או' ג' מחב"ר או' יו"ד זב"צ סוף או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) יש בים ספרדי דג א' שנקרא שטינק"ס מרינו"ש והוא סם המות והרקחים יודעים פעולות להוציא הארס ממנו ויש לו שדרה וראשו רחב וכן יש לו קשקשים על כל גופו ואין לו שום סנפיר רק יש לו ארבע רגלים כרגלי הבהמה והתורה התירתו לרוב תועלת הנמצא בו אחר הוצאת הארס ממנו ודלא כהר' מעדני מלך פא"ט. פר"ח או' ד' כריתי או' ג' וכ"כ המחב"ר או' י"א דהוא טהור ושרי להסתחר בו דלא כהמש"ז או' ב' שכתב צ"ע יעו"ש. והא דלא כתב המחב"ר דשרי ג"כ לאכלו כיון שכתב דהוא טהור משום דאין לאכלו אלא אחר הוצאת הארס ממנו כנז"ל בשם הפר"ח וכבר הזכיר הוא דברי הפר"ח וסמך על המעיין שם ועוד דאין כל אדם יודע להוציא הארס וע"כ לא זכר רק הסחורה שכל אדם יכול לעשות.

סעיף קטן טז

טז) דג שיש לו סנפירין ארוכין מראשו ולמטה שחופין את רובו כחגב והם עשויים לפרוח בים ואין בהם נוצה ולפעמים פורח למעלה מן המים אם יהיה לזה קשקשת טהור. הרב קרבן מנחה סי' קי"ז. ברכ"י בשיו"ב או' ב' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יז

טוב) דג קטן הנמצא כשחורשין הארץ אע"ג דאם נמצא במים היה מותר לפי שיש לו קשקשים אפ"ה אסור. פר"ח או' כ"ו סוף ד"ה דע. לה"פ סוף או' ד' שפ"ד או' ג' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן יח

חי) דג א' שנקרא בל"א שטיר"ל וקשקשים שלו אין נקלפים אפי' בכלי ושרו אותו במי אפר שקורין לוי"ג כמו ג' שעות ואח"כ היו נקלפים ביד כתב בתשו' נוב"י תניינא סי' כ"ח שזה מותר דכל שהם נקלפים ע"י איזה פעולה שיהיה נקראים קשקשים ודג טהור

הוא יעו"ש. אכן בתשו' בגדי כהונה חי"ד סי' ד' חלק על דברי הנוב"י הנז' וכתב לאסור. יעו"ש. והב"ד פ"ת או' א' יעו"ש. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן יט

יט) [**סעיף ד**'] **מצא חתיכות דגים וכו' אם החתיכות מתאימות וכו'** דהיינו דכשמניחן יחד מתחברות יפה מותר וא"צ שיהא נראה מתוך חיתוכן שהכל הוא דג א' ש"ך סק"ד בשם כמה פו' דלא כהב"ח. כנה"ג בהגב"י סוף או' י"ב. פר"ח או' ה' להה"פ או' ה' בל"י או' ה' כריתי או' ד' חכ"א כלל ל"ו או' י"ג. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כ

ך) **והיכא** שהחתיכות מתאימות ולא דמו חתיכה לחתיכה גם ע"י משמוש היד פשיטא דאסור ולעולם אם יש דבר מכחיש כגון המראה וכדומה אין להכשיר. פר"ת או' ה'.

סעיף קטן כא

כא) **ואם** אין מציאות לבדוק החתך כגון שאכל שרץ ממקום החתך הגה דנראה מתוך החיתוך דהכל א' אין להכשיר. פר"ת שם. זב"צ או' כ'.

סעיף קטן כב

כב) **שם אפי' כולן מלוחות ביחד**. פי' אפ"ה לא נאסרו החתיכות הכשרות מהאחרות משום דציר דגים דרבנן ותלינן שאחר שנמלחו עירבן יחד וכמ"ש בסעי' ה' ואפי' כולן מלוחות יחד השאר אסורות ולא אמרינן מדהנך דאית בהו קשקשים מותרים מסתמא גם השאר הוא ממין זה אלא הוא ספיקא דאו' ולחומרא והציר אסור מ"מ. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ו' הל"פ במקור דין או' א'. וע"ל ס"ה בהגה.

סעיף קטן כג

כג) **שם הגה. ואם נמצא שם דג שיש לו ראש רחב ושדרה מותר לאכלו וכו'** הכי מסקנא בש"ס (ע"ז דף מ' ע"א) דתרווייהו בעינן ראש רחב ושדרה ולא סגי בחד מנייהו וכן פסקו כל הפו' ואפי' צירן אסור היכא דליכא ראש רחב ושדרה כדאיתא בש"ס שם. ש"ך סוף סק"ו.

סעיף קטן כד

כד) **שם הגה. ואם נמצא שם דג שיש לו ראש רחב וכו'** פי' אם נמצא שם כשהם מלוחים דג שיש לו ראש רחב ושדרה שהוא סי' דג טהור שהטמא ראשו חד ואין לו שדרה מותר לאכלו דודאי היו לו קשקשים קודם מליחה ונשרו או נטלו בעת תיקונם אבל אם הדג שלם בפנינו ועדיין לא נמלח אין לסמוך אראש ושדרה להתיר דג זה ולומר שהיו לו קשקשים ונשרו לאחר עלייתו מהמים. ש"ך שם.

סעיף קטן כה

כה) אבל המחבר (ר"ל הש"ע) השמיט האי דינא דראש ושדרה דאזיל לטעמיה שכתב בב"י דראש ושדרה ל"מ להרמב"ם ורשב"א אלא כשהוא מכיר בטב"ע בראש ובשדרה שהוא ממין דג פלוני שהוא טהור. ש"ך שם. כריתי או' ז' וכ"פ מהריק"ש בהגהו' ש"ע כדברי ב"י. וכן מסיק הפר"ח באו' ז' להחמיר. שו"ג או' י"א. והפר"ת מסיק סוף או' ו' דאין להתיר בסי' ראש ושדרה עד דידיע דאית ביה קשקשת ומה גם דלא בקיאינן בסי' ראש הדג הטהור לבדוק יעו"ש.

סעיף קטן כו

כו) ואם נמצא דג טהור שיש בו קשקשים ואין לו ראש ושדרה אפ"ה מותר כיון שיש בו קשקשים. וזהו לכל הדעות. שו"ת נוב"י תניינא חי"ד סי' כ"ט ול' בתשו' מבן הרב המחבר. פ"ת או' ג' זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן כז

כז) ביצי דגים הנקרא מורונא"ס ובל' תורק"י נקרא קאר"ה חיוא"ר מותר לעשות סחורה בהם. פני משה ח"א סי' ג' פר"ח סוף או' כ"ו. בל"י או' ט"ו. מחב"ר או' י"ב. זב"צ או' כ"ג. ואף לאכילה הייתי מתירו בפשיטות אם יסכימו עמי עוד שנים בעלי הוראה שבדור להתירו. פר"ח שם. בל"י שם. מחב"ר שם. ובס' כנפי יונה כתב דפשוט שהוא מותר.

סעיף קטן כח

כח) [**סעיף ה'**] **ציר דגים טמאים אינו אלא מדרבנן לפיכך מותר לקנות אעפ"י שמונחים עם הטמאים בכלי אחד וכו'** ואפי' הובאו בגרב יחד ואצ"ל מונחים על השלחן דאמרינן דאז הונחו שם ואפי' נוגעות החתיכות זו עם זו ואיכא למיחש למאי דק"ל מליח כרותח אפ"ה תלינן דכל א' נמלח בפ"ע ופלט צירו וספקא הוא במלתא דרבנן ולקולא אבל אם ידוע לנו דדרך מליחת הדגים הוא שמולחין אותם בגרב ושולחין החביות עצמן למוכרם אסורים ולא אמרינן שמא אחר וכו' כיון שדרכם כן הוא כנז' פר"ת או' ז' וזהו לפסק הש"ע וע"ז כתב בהגה ויש אוסרים וכו' ונ"מ לנוהגין כפסק הש"ע.

סעיף קטן כט

כט) שם. שמא לא נמלחו יחד. בתחלה ואחר שפלטו כל צירן עירבן יחד. ט"ז סק"ו. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ח' ואף שהם לחים שהציר נוטף מעליהם שרי לפי שאין חוששין לציר מועט הטופח עליהם וכ"ש אם הם שרויים במים שהמים מבטלים כח הציר. ב"י. תו"ח כלל ך' דין ז' לדעת הב"י. פר"ח שם. אלא שדעת התו"ח שם דאסור לכתחלה לקנותן אם הם שרויים במים עם הטמאים ובדיעבד מותרין. וכ"כ לקמן בהגה ובדברינו או' מ"ב.

סעיף קטן ל

ל) ומיהו אם נשרו יחד יום שלם הו"ל כבוש והרי הוא כמבושל ושרייה היינו שהציר עולה על שניהם ואז לכ"ע אסורים כל הדגים. ב"י. תו"ח שם. ט"ז שם. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח שם. לה"פ או' ט' בל"י או' ח' כריתי או' ח' כנפי יונה. בי"צ בעמ"ז או' כ"א. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לא

לא) ואפי' אם ספק אם נשרו יום שלם אסור כמ"ש לקמן רסי' ק"ה. ט"ז שם. ש"ך שם. פר"ח או' י"ג. לה"פ שם. בל"י שם. בי"צ שם. מיהו המנ"י על התו"ח כלל ך' או' י"ד כתב דכבישה בציר מעל"ע אינו אלא מדרבנן ואם הוא ספק אם נשרה מעל"ע שרי יעו"ש. וכ"כ הנוב"י מה"ק חי"ד סי' כ"ו דכבישה בציר מעל"ע אינו אלא דרבנן יעו"ש. אמנם בס' כנפי יונה שם כתב לסתור דברי המנ"י והסכים לדברי הש"ך דציר דגים בכבישה מעל"ע הוי דאו' יעו"ש והב"ד מק"מ או' י"ג.

סעיף קטן לב

לב) וכן היכא שנכבשו זה אחר זה כגון שכבש דג טמא במים מעל"ע ואח"כ כבש באותן מים דג טהור נאסר. מנ"י שם או' י"ג. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לג

לג) שם הגה. ויש אוסרים אם מונחים עם הטמאים בחבית אחד וכו' והטעם דכיון שמונחים עם הטמאים אמרינן מסתמא נמלחו כך בתחלה ביחד. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ט' כריתי או' ט'.

סעיף קטן לד

לד) שם הגה. ויש אוסרים אם מונחים עם הטמאים וכו' ודוקא אם מונחים עם ודאי טמאים אבל אי לא ידעינן שהם טמאים אלא דאין מכירין אותם ואסרינן מספיקא כיון שאינו מכיר ראש ושדרה הטהורים מותרים דהוי ס"ס. תפארת למשה. פ"ת או' ד'.

סעיף קטן לה

לה) שם בהגה. וכן נוהגין שלא לקנותן וכו' מיהו אם היה ס' מן הטהורים נגד הטמאים קונים לכתחלה ולא מחזיקין איסור שמא היו הטמאים יותר ומכר מהן. או"ה כלל י"ג או' ז'. תו"ח כלל ך' דין ד' בשם הנז'. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ או' ז' בל"י או' ז' כריתי שם. חכ"א כלל ל"ו או' י"ד. בי"צ או' ו' ערוך השלחן או' כ"ח. ואין חילוק בין ציר דגים לציר נבלה דאסור מדאו' לעולם בטל בס' ש"ך שם. לה"פ שם.

סעיף קטן לו

לו) ואף שנמלחו יחד שרי ביש ס' וא"צ קליפה. מנ"י על התו"ח שם או' ט' מק"מ או' יו"ד.

סעיף קטן לז

לז) שם בהגה. מלבד בהערינ"ג ומרקדי"ש דמתירין בכל ענין וכו' כלומר לקנות אפי' לכתחלה. ש"ך סק"ט.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. משום דאין דרך למלחם עמהם. כי הדרך שמביאין ההערינ"ג ממרחקים בחביות המיוחדות להן לבדן ובודאי לאחר ימים רבים ממליחה הניחו אלו אצלן. ש"ך סק"י. פר"ח או' יו"ד. בי"צ בתה"ב או' ט"ז.

סעיף קטן לט

טל) שם בהגה. ואפי' בשאר דגים אין להחמיר לפשפש ולבדוק וכו' דאחזוקי איסורא לא מחזקינן ואפי' היכא דאיכא לברורי שם. ד"מ או' ב' תו"ח כלל ך' דין ה'. ש"ך ס"ק י"א. ביאור הגר"א או' י"א. ערוך השלחן או' ל'.

סעיף קטן מ

מ) שם בהגה. ואם רואה שהדגים הטמאים שרויים במים עם הטהורים אפי' בהערינ"ג יש לאסרו. כלומר שמותרים כשמונחים יחד מלוחים מ"מ בשרייה אחר מליחה אין חילוק בין שאר דגים להערינ"ג שהרי עינינו רואות שמי הציר עזין הן וחזקין ומבליעין בודאי וגרע טפי מציר המעורב במים דלא חשיבי כרותח. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"א. בל"י או' ז' ועיין לעיל או' כ"ט.

סעיף קטן מא

מא) שם בהגה. אבל אין חוששין שמא נשרו כל זמן שאין רואין. כלומר שאלו נשרו. אבל אי חזינן לפעמים בבית עכו"ם ששרה אותם כך לא מחמירין ליזהר דאימור אקראי בעלמא הוא. תו"ח שם דין ז' בשם מהרא"י בהגת שע"ד. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ב.

סעיף קטן מב

מב) שם בהגה. וכל זה לכתחלה אבל בדיעבד שכבר קנאן יש להתיר בכל ענין וכו' כלומר בין בשאר דגים בין בהערינ"ג בין מלוחים בין שרויים כן מוכח בתו"ח שם. ש"ך ס"ק י"ד וכתב ודלא כרש"ל פכ"ה סי' ע"ח שאוסר אף במלוחים עד ס' אפי' בדיעבד יעו"ש. מנ"י שם או' ז' פר"ח או' י"ג. לה"פ או' ח' בל"י או' ח'.

סעיף קטן מג

מג) שם בהגה. אבל בדיעבד שכבר קנאן יש להתיר בכל ענין וכו' ופשוט הוא דאם נשרו יום שלם דהיינו מעל"ע דהוי ככבוש דאף דיעבד אסור. ש"ך שם. וכ"כ לעיל או' ל' בשם כמה פו' יעו"ש ובאו' ל"א.

סעיף קטן מד

מד) שם בהגה. וסתם דגים מלוחים לית בהו שמנונית. ואם יש בהם ספק אם יש בהן שמנונית או לא אזלינן לקולא מטעם ס"ס ספק אם נמלחו עם דגים טמאים אם לאו ואת"ל נמלחו שמא לא היה בהם שומן. ב"י בשם סמ"ק. תו"ח שם סוף דין ג' ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק ט"ו. מנ"י על התו"ח שם או' ח' פר"ח או' י"ד. בל"י או' ט' כריתי או' יו"ד. מחב"ר או' י"ג. חכ"א כלל ל"ו או' י"ז. מק"מ או' י"ד. ערוך השלחן או' ל' זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן מה

מה) והיינו דוקא במליחה אבל בכבוש ומבושל אפי' ליכא שמנונית אסור מדאו' משום דאז יוצא עיקר הלחלוחית. ש"ך שם. פר"ח שם. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מו

מו) דגים קטנים הנקראים סארדינא"ס בלע"ז יש להם תולעת בפיהם והמולחין אותן מנקרין אותם תחלה קודם המליחה אותו תולעת שבפיהם ואח"כ מולחין אותם מפני שהם טהורין והתולעת טמא ואם נמלחו בתולעת משליך אח"כ את התולעת לעת האוכל והשאר שרי דהתולעת נותן טעם לפגם הוא וכ"ש אם משליך את ראש הדג כולו ארצה דשרי הגוף. עדות ביעקב סי' ג' דף ד' ע"ד. שו"ג מחו' או' ב' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מז

מז) שם בהגה. והיכא דהדגים מלוחים יבשים מותר וכו' משום דדרך העכו"ם כשמוציאין אותם מן המים קורעין אותם ומולחין כל אחד ואחד לבדו ותולין אותם ומפרידין אותם זו מזו כדי שישלוט בהם הרוח והחמה ויתיבשו שם. תה"ד סי' קע"ד. תו"ח שם דין ח' ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' ט"ו.

סעיף קטן מח

מח) שם בהגה. ונהגו להחמיר גם בזה לכתחלה וכו' ומ"מ אי אשכח מדינה דלא נהוג להחמיר אין למחות בידם. תה"ד שם. ש"ך ס"ק י"ז. מנ"י על התו"ח שם או' ט"ו בל"י או' יו"ד.

סעיף קטן מט

מט) [**סעיף ו'**] **עכו"ם שהביא חבית מלאה מציר דגים אם כולכית** (פי' הערוך דג טמא וכן פרש"י. ובזמן הזה פשיטא דאין לסמוך אפרש"י שהרי אין אנו מכירין אותו המין. ש"ך סוף ס"ק י"ח. שפ"ד או' י"ח. זב"צ או' ל"ב. וע"כ אין היתר אלא א"כ חתיכת דג טהור בתוכו כמ"ש הרמב"ם והרשב"א דכלכית היינו דג טהור. שפ"ד שם.

סעיף קטן נ

נ) **שם. שזה סי' שהוא מדגים טהורים**. שאין דרך כלכית בציר דגים טמאים. טור. ביאור הגר"א או' ט"ז.

סעיף קטן נא

נא) **שם. ויש מי שאומר שאם היו חביות רבות וכולם פתוחות וכו'** ולענין דינא אזלינן לחומרא דבעינן ב' דגים טהורים להתיר אף החבית עצמה ואז כל החביות מותרות וה"ד בפתוחות אבל בסתומות אף בכלכית א' שריא ודוקא אותם שנמצאו בהם הכלכיות מותרות והשאר אסורות. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' י"א. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן נב

נב) **שם. וכולכית דהיינו דג טהור וכו'** ולא חיישינן שמא מעלמא אתא. ש"ך ס"ק ך' פר"ח שם. כריתי או' י"ג.

סעיף קטן נג

נג) **שם. ויש מי שאומר דהא דשריא ע"י כולכית וכו'** דין זה הוא מוסכם והיה ראוי לכתבו בסתם. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' י"ח. כריתי או' י"ד. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן נד

דנ) [**סעיף ז'**] **קרבי דגים אינם נקחים אלא מהמומחה**. י"מ דהיינו בקי להכיר קרבי דגים כציידים וכיוצא ואינו מחוור כל הצורך דא"כ כי ליכא שם מומחה אמאי סגי באומר אני מלחתים ניחוש שמא אינו בקי בהם ולכן העיקר כמ"ש הרמב"ם והרמב"ן דמומחה דהכא מוחזק בכשרות קאמר משום דנחשדו ע"ה ליקח קרבי דגים מן הנכרים בחזקת שהם טהורים ומוכרים אותם לישראל וכיון דבעינן מנייהו סהדותא דוקא לא משקרי ומשו"ה מהמנו באומר אני מלחתים וכן דעת המחבר. פר"ח או' כ"א.

סעיף קטן נה

הנ) **שם. אלא א"כ אומר לו הישראלי** (הגה. או עכו"ם) המוכרם אני מלחתים וכו' משמע אבל לדעת הש"ע לא מהני אם אומר העכו"ם אני מלחתים וכו' ולענין דינא בעיבורי דגים שלמים אף העכו"ם נאמן באומר מדג פלוני וטהור הוא. ואם העכו"ם אומר אני

מלחתים והוצאתים מדג טהור אינו נאמן. ואם אומר העכו"ם אלו הדגים ואלו הקרביהם כיון דשלמים הם מהני לכ"ע. וישראל חשוד להאכיל איסורא לישראל דינו כעכו"ם. וישראל שאינו מוחזק בכשרות נאמן בין אם אומר מדג פלוני וטהור הוא ובין שאומר אני מלחתים כיון דשלמים הם. ואם הם עיבורי דגים שנימוחו אם העכו"ם אומר אני מלחתים אינו נאמן. ואם אומר מדג פלוני וטהור הוא לא מהימן. ואם אומר העכו"ם אלו הדגים ואלו קרביהם לא מהימן. וישראל שאינו מוחזק בכשרות אם אומר אני מלחתים נאמן. ואם אומר מדג פלוני וטהור הוא נאמן. ודע דכל היכא דמהני ליה אני מלחתים ה"ה כי קאמר אני חזיתנהו דמדג טהור הוציאם. ומסתברא לן דישראל שאינו מוחזק בכשרות היכא דאמר ליה מדג פלוני וטהור הוא אף שאין אנו מכירין אותו אם טהור או לא נאמן. כל זה הוא הכרעת הפר"ח דהוא בתראי ודעת הראשונים כולם בזה יעו"ש. לה"פ או' י"א. בל"י או' י"ב.

סעיף קטן נו

ונ) שם. אלא א"כ היה אדם שהוחזק בכשרות. פי' ובודאי נזהר מכל טעות וזהו מומחה דבגמרא. ט"ז ס"ק י"א.

סעיף קטן נז

זנ) [**סעיף ח'**] **ביצי דגים אם היו שני ראשיהם כדים וכו'** הגה. וה"ה בקרביים נמי דינא הכי. ואעפ"י שאין כן דעת המחבר לפי שנמשך אחר דעת הרמב"ם מ"מ כן עיקר. פר"ח או' כ"ג.

סעיף קטן נח

חנ) ואיתא בגמ' דמשכחת לה כד וחד בקרביים בשלחופית היא האם שכל הקרביים דבוקים בה ונכרים על ידה. פר"ח שם. בל"י או' י"ג וכתב וזה דעת כל הפו' חוץ מהרמב"ם

סעיף קטן נט

טנ) שם. שואל לישראל המוכר אם אמר ליה אני מלחתים וכו' היינו לומר דסימנים דכד חד לא מהני בלא אני מלחתים אבל בנימוחו דליכא למיקם אסימנים סגי באני מלחתים לחודיה. פר"ח או' כ"ד.

סעיף קטן ס

ס) שם. אלא א"כ היה אדם שהוחזק בכשרות. ואז נאמן בין בקרבי דגים בין בעוברי דגים בין שלמים בין נימוחים אפי' אינו אומר כלום. ש"ך ס"ק כ"ו. אבל ודאי אם שני ראשיהם כדים או חדים אפי' אומר אדם שהוחזק בכשרות שהוציא אותו מדג פלוני

ואומר שאלו הדגים ואלו קרביהם אינו נאמן שמכחיש התורה ודלא כלבוש. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' ע'. פר"ח או' כ"ה בל"י או' י"ד. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ט"ו.

סעיף קטן סא

סא) שם. ועכשיו פשט המנהג לקנות ביצי דגים בסתם וכו' ובלבד שיהיו אדומים. והטעם דודאי הקדמונים שהנהיגו כך חקרו בדבר ומצאו שבאדומים אין שום מין טמא ב"י. לבוש. ט"ז ס"ק י"ב.

סעיף קטן סב

סב) שם. ובלבד שיהיו אדומים. הפר"ח או' כ"ו והפר"ת או' יו"ד קראו ערער ע"ז יעו"ש אבל שאר האחרונים הסכימו לדברי הש"ע. מור"ם ז"ל שלא חלק על דברי הש"ע. לבוש. ט"ז ס"ק י"ב. הל"פ סעי' ח' שו"ג או' כ"ג וקרא תגר על הפר"ח וסיים ומנהג ישראל תורה היא. מחב"ר או' טו"ב. זב"צ או' ל"ו וכתב וע"כ אין לנטות מזה הכלל של האדומים והשחורים ימין ושמאל.

סעיף קטן סג

סג) [סעיף ט'] דג טהור שנמצא במעי דג טמא וכו' פי' אפי' לא ראינו שבולעו הכי מסקינן בש"ס. ש"ך ס"ק כ"ח. ביאור הגר"א או' ל"א. ערוך השלחן או' נ"א.

סעיף קטן סד

סד) שם. בין שנמצא דרך בית הרעי וכו' אבל אם נמצא בבית הרחם כ"ע מודים דאסור. ט"ז ס"ק י"ג. פר"ח או' כ"ז וכתב ודלא כהש"ך ס"ק כ"ט. פר"ת או' י"א. מש"ז או' י"ג. כנפי יונה. מק"מ או' ט"ו. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן סה

סה) וה"ד אם נמצא בבית הרחם אבל אם לא נתוודע מקום הנחתו שרי. כנפי יונה שם. מק"מ שם.

סעיף קטן סו

סו) [סעיף יוד'] דג טמא שנמצא במעי דג טהור אסור. דוקא בנמצא דלא חשיב כמעוכל אבל ביוצא לחוץ מותר משום דחשיב כמעוכל וכעפרא בעלמא. ש"ך ס"ק ל"א. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ו. שפ"ד או' ל"א. שו"ג או' כ"ו. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן סז

סז) ועכשיו אין אוכלין אף אם נמצא דג טהור במעי דג טהור משום מיאוס ונפשם קצה בהם. ביה"ל או' ג' בל"י או' י"ז. זב"צ או' ט"ל. ונראה דאעפ"י שהוא מיאוס אעפ"י כן לא

נקרא טעם לפגם ואוסר עד ס' כשאר איסור. ביה"ל שם. ונראה דמ"ש ועכשיו אין אוכלין וכו' ה"ד אם נתמאס מחמת עיכול אבל אם עדיין הוא בריא כשאר דגים אוכלים אותו.

סימן פד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **שרצים הנדלים במים שבכלים וכו'** וה"ה בשאר משקים שבכלים וכמ"ש בסעי' ג' ש"ך סק"א. פר"ח או' א' הל"פ בסעי' א' כריתי או' א' שפ"ד או' א' חכ"א כלל ל"ח או' ב' בי"צ ח"א בעמ"ז או' א' מק"מ או' א' ערוך השלחן או' י"ט זב"צ או' א' ועיין לקמן או' קס"א כמה מלקיות חייב על כל תולע יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **שם. ושבבורות שיחין ומערות וכו'** בור עגול הוא. שיח ארוכה וצרה. מערה מרובעת ומכוסה בקרוי אלא שיש לה פה. חריצין רחבין ומרובעין כמערה ואינם מקורין אלא כל פיו פתוח. נעיצין קצרין מלמטה ורחבין מלמעלה. רש"י קמא ן' ע"ב והר"ן. ב"ח. ש"ך סק"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ב' ועין לקמן סעי' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ושבבורות שיחין ומערות וכו'**. וה"ה לבריכות גדולות של מים מכונסים דכיון שאין להם מוצא ובא מותרים. פר"ח או' ב' כריתי או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אעפ"י שאין להם סנפיר וכו' דכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים וכו'** בימים ובנחלים הוא דכי אית ליה אכול דלית ליה לא תיכול הא בכלים אע"ג דלית ליה אכול. חולין ס"ו ע"ב. ב"י. לבוש. ט"ז סק"א. חכ"א שם.

סעיף קטן ה

ה) **שם. לפיכך שוחה ושותה מהם ואינו חושש וכו'** וליכא הכא משום בל תשקצו כיון שאינו בולע בעין אלא בתוך המים שהוא שותה. ב"ח בקו"א. ש"ך סק"ג. לה"פ או' א' חכ"א כלל ל"ח או ג' ודוקא שאין מאוסין עליו אבל אם מאוסין עליו אסור משום בל תשקצו. ט"ז סק"ב. והיינו אף דלכ"ע לא מאיס אי מאיס לדידיה אסור כמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן ו

ו) **וכל** דבר שדרך בני אדם נפשם קצה בהם עובר משום בל תשקצו. כנה"ג בהגה"ט סוף או' ד' פר"ח או' ג' לה"פ שם. בל"י או' א' ואי מאיס לדידיה אף דלכ"ע לא מאיס

במכ"ש דאסור לדידיה וקרינן ביה שפיר בל תשקצו. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. ועיין לקמן סי' ק"ד או' ג' וסי' קי"ו סעי' ו'.

סעיף קטן ז

ז) **ומיהו** כל זה אינו אלא דרבנן דמאי דמסמכינן ליה אקרא דבל תשקצו לאו דקרא מיירי בהכי אלא אסמכתא בעלמא הוי ומאן דעבר עלייהו מכין אותו מכות מרדות כשאר איסורין דרבנן. פר"ח שם. לה"פ שם. מש"ז או' ב'.

סעיף קטן ח

ח) **וכן** אסור לשתות ממקום שיש חשש סכנה כגון עלוקה וכדומה. הרמב"ם פי"א מה' רוצח. ועיין לקמן רסי' קי"ו.

סעיף קטן ט

ט) **שם הגה. אבל אסור לשאוב בכלי ולשתות מהם.** דילמא פירש בדופני מנא. ב"י בשם הרא"ש. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ד. ומבואר בדברי הרא"ש שם דאם שאב מן הבור אף דלא ידעינן בודאי שפירשו (בדופני מנא) אסורים משום דחיישינן שמא פירשו. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י סוף או' ד' מנ"י על התו"ח כלל נ"ג או' ג' וכתב ודלא כלבוש. פר"ת או' א' בל"י או' ב' שפ"ד או' ד' חכ"א כלל ל"ח או' ג' מק"מ או' ד' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן י

י) **ואפי'** אם מילא הכלי מן הבור דרך צינור באופן שלא נגע בדופני הכלי מבחוץ אפ"ה אסור משום דלא הוי מקום רביתייהו. פר"ת שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) **וה"ה** ליקח מן המים בידו ולשתות אסור. כלבו סי' ק"א. ש"ך סק"ה. כנה"ג שם. בל"י שם. הל"פ בסעיף א' שפ"ד אות ה' חכ"א שם. זב"צ אות ז'.

סעיף קטן יב

יב) **שם הגה. אבל אסור לשאוב בכלי וכו'** לא קאי אלא אבורות שיחין ומערות אבל מותר לשאוב בכלי קטן מכלי גדול דאף אם יפרשו אח"כ בכלי השני מותרים. ש"ך סק"ד. בל"י שם. הל"פ שם. שפ"ד או' ד' חכ"א שם. זב"צ או' ט' ודלא כפליתי שאסר ועיין לקמן סעי' ג' בסוף ההגה.

סעיף קטן יג

יג) **שם. ואם פירשו ממקום רביתן כגון לאחורי הבור או על שפת הכלי מבחוץ.** הלשון אינו מתוקן ובתה"ב לרשב"א כתוב מאחורי הכלי או על שפת הבור והוא מתוקן ומ"מ

נראה דלפעמים נמצא כלי ששפתו רחב ואין לחוש שמא פירשו על שפתו. ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגה"ט או' ה' פר"ח או' ה' שפ"ד או' ו'.

סעיף קטן יד

יד) שם. אבל אם לא פירשו אלא על דופן הכלי מבפנים מותרים. דהיינו רביתייהו. ב"י. לבוש. פרישה או' ה' ט"ז סק"ד. לה"פ או' ג' בל"י או' ג'.

סעיף קטן טו

טו) שם. אבל אם לא פירשו אלא על דופן הכלי מבפנים מותרים וה"ה לדופן הבור מבפנים מותרים. פרישה שם. ש"ך סק"ז. כנה"ג בהגה"ט או' ו' פר"ח או' ו' בל"י שם. שפ"ד או' ז' חכ"א כלל ל"ח או' ב' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טז

טז) ודע דהא דאמרינן דכשפירש לדופני הבור או הכלי דשרי משום דהיינו רביתיה לאו למימרא שמותר ליקח התולעת בידו ולאכלו ואף ששוחה עליו ואוכלו אסור וכן תולעים שבמים שבכלים ושבבורות לחודייהו לא משתרו אף ששוחה לאכלם אלא דוקא כשהם במים. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. פר"ת או' ג'. חכ"א שם או' ג'. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן יז

טוב) [סעיף ב'] הגדלים במים שבחריצין וכו' יש אוסרים וכו' וכ"פ רש"ל פא"ט סי' קכ"ג כדעת האוסרים וכ"מ דעת האו"ה. ש"ך סק"ח. וכן הסכים כנה"ג בהגב"י או' א' כדעת האוסרים. מנ"י על התו"ח כלל נ"ד או' ב' פר"ת או' ד' בל"י או' ד' שפ"ד או' ח' מחב"ר או' ב' וכתב דהגם לפי המסורת שבידינו בדברי מרן דהיכא דמייתי ב' סברות בסגנון זה דעתו כס' האחרונה הכא האחרונים פסקו לחומרא וכן ראוי להחמיר דספקא דאו' לחומרא. וכן החק"ל חי"ד סי' ט"ל האריך בזה ומסיק לאסור יעו"ש. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יח

יח) [סעיף ג'] המסנן מים או שאר משקים וכו' אין לסננו בקסמין וקשין בלילה וכו' פי' אפי' אין יודע לו תולעים במשקה זה אלא כיון שמין משקה זה דרכו להיות בו תולעים חיישינן שמא יש בו ויפול לכוס ויסבור שבכלי הב' התליע ויבא לשתותו ולכן אם עבר וסיננו בקסמין בלילה יחזור ויסננו דרך בגד תכף ומיד. פר"ת או' ה' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יט

יט) שם. שמא יחזרו ויפלו לתוך הכלי וכו' ר"ל שמא יפרשו התולעים ע"ג הקשים והו"ל כשרצו על הארץ הואיל ופירשו ממקום רביתן ואח"כ יחזרו לתוך הכלי ויבא לשתותן לבוש.

סעיף קטן כ

ך) **שם הגה. אבל מותר לסננן דרך בגד או מסננת שהרי לא יוכלו ליפול וכו'** ואם המסננת יש בה נקבים שאפשר שהרחש יחזור ויפול נגד נקבי המסננת אסור. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' ח' שפ"ד סוף או' ט' חכ"א כלל ל"ח או' ז' מק"מ או' ח' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. וכן מותר לערות המשקים מכלי אל כלי וכו' וכלי שני דין כלי ראשון יש לו וכשפורשין על דפנו שבפנים שרו דכיון שלא פירשו שם אלא עם המשקה היינו רביתייהו. ב"י. ש"ך סק"י. מנ"י על התו"ח כלל נ"ד או' ח' הל"פ בסעי' ג' בל"י או' ה' פר"ת או' ו' חכ"א שם או' ג' ערוך השלחן או' כ"ב. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. וכן מותר לערות המשקים מכלי אל כלי וכו' ומיהו מהריק"ש בהגהו' על הש"ע כתב דיש להחמיר מלערות המים מכלי אל כלי ולשתות מהם דכלי שני לא חשיב רביתייהו יעו"ש אמנם הכנה"ג בהגב"י או' י"ב הביא כמה פו' המתירים כב"י ומור"ם בהגה וכתב הגם דבדמש"א בדף קע"ט ע"א חולק על זה ואוסר לשאוב מכלי אל כלי אין דבריו עומדים בפני כל הנך רבוותא יעו"ש. וכן הסכים השו"ג או' י"ב להלכה כדברי בית יוסף וכתב להשיג על דברי החולקים יעו"ש. וכן הוא דעת המחב"ר או' ו' וכתב דאף שלא כתב ב"י סברא זה בש"ע אשכחן כמה דינים מדינים שונים דהשמיט בש"ע והם הלכה יעו"ש. וכ"פ בהל"פ שם. בי"צ ח"א סוף או' א' ערוך השלחן שם. זב"צ שם.

סעיף קטן כג

כג) ואותם יתושים בעלי כנפים אסור בלא סינון אפי' לבלעם כך ע"י שתיה דמסתמא פורחין באויר. דמש"א דף קע"ח ע"ד. כנה"ג בהגב"י סוף או' ג' שפ"ד או' יו"ד. חכ"א שם או' ד' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כד

כד) חומץ שיש בו תולעים אם פירשו לאויר נקרא פירשו אבל מן החומץ לתבשיל לא הוי פירשו ומותרים. ב"י בבד"ה בשם רי"ו. ש"ך. סק"י. פר"ח או' ט' בל"י או' ה' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כה

כה) והא דאמרינן דמחומץ לתבשיל מותר י"א דאין חשש כלל בחומץ שיש בו תולעים לבשלו עם בשר ודגים או לערבו במיני ירקות ולפתן אפי' חי דלמאי נחוש לה שמא יפרוש לאוכל או לדופני הכלי מבפנים לא מיבעיא כ"ז שהמשקה טופח דודאי מותר

אלא אפי' אם יתייבש לגמרי המאכל כיון דאין איסורו אלא משום בל תשקצו מדרבנן זה לא שייך אלא כשרואה את התולע באוכל אבל אלו התולעים שבחומץ שלא נראה כלל אין כאן משום בל תשקצו. בינת אדם באו"ה סי' ל"ד סוף או' מ"ט. מיהו הפר"ח או ט' כתב דאם פירש מן המאכל לחוץ אף בדופני הכלי מבפנים אסור דלאו היינו רביתיה. כריתי או' ו' מחב"ר או' ח' ד"ה ועוד. והפר"ת או' ו' כתב דמ"ש רי"ו חומץ שהתליע ועירה ממנו לתוך התבשיל שרי דהיינו רביתיה מיירי בתבשיל לח כמשקה ולבי מקפיד להתיר גם בזה ומה גם לדעת האו"ה מסתברא דהוי שורץ ואסור ולהיות הדבר ספק דאו' אין להקל בכל זה עכ"ל.

סעיף קטן כו

כו) וחזינן לרבנן קדישי דבעה"ק ירושת"ו שהיו נוהגין לסנן החומץ בתחלה בבגד עב ואח"כ מבשלים ומסננין אותו פעם אחרת וטעמם דכיון דהסינון בתחלה בבגד עב יש מקום להסתפק שמא לא נשארו תולעים ואח"כ מבשלים שאם נשארו ימותו ובסינון ב' יצא החומץ נקי מתולעים. וכן נהגנו. מחב"ר שם. והגם דהכנה"ג בהגב"י או' ס"ז ובבע"ח חי"ד סי' קכ"ו פקפק בדבר משום דאין מבטלים איסור לכתחלה כבר החק"ל חי"ד סי' מ"ב והחס"ל חי"ד סי' ו' דחו דברי כנה"ג הנז' והביאו ראיה מהרשב"א והר"ן דלא אמרו אין מבטלין איסור אלא במתכוין לערב איסור בהיתר כדי ליהנות ממנו אבל כשאינו רוצה ליהנות מן האיסור אלא רוצה להפריד האיסור ולהשליכו לא מיקרי מבטל איסור יעו"ש והב"ד זב"צ או' ך' וכתב דכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א שמקודם מסננין את החומץ בבגד עב ואחר הסינון מרתיחין אותו באש וחוזרין ומסננין אותו אחר שהרתיחו אותו. וכתב דהגם דאם בשלו אותו בלא סינון ואח"כ מסננין אותו אחר הבשול זה יותר טוב ואין בזה פקפוק לכ"ע לא נהגו כך משני טעמים חדא משום דמאיס להו לבשל בלא סינון משום דידוע דיש בו תולעים ואיכא משום בל תשקצו ועוד טעם דמוכרח לסנן קודם הבישול משום דכל החומץ עושים מצמוקים או מתמרים וא"א לבשלו עם הצמוקים או עם התמרים יעו"ש ולפ"ז יין שהחמיץ שאין נראין בו התולעים וליכא משום בל תשקצו וגם ליכא בו צמוקים או תמרים א"צ לסננו קודם בשול אלא רק מרתיחו ואח"כ מסננו.

סעיף קטן כז

כז) כל חומץ יש בו תולעים דקים מאד שאין נראין אלא א"כ תתנהו בצנצנת נקיה (ר"ל של זכוכית) ותניחהו על החלון במקום שהשמש זורח ואז נראין התולעים לכך אין לו תקנה ע"י סינון לבד אלא יבשלו תחלה בישול שהיס"ב ואחר שירתיח יסננו ובימות החורף יבשל ויסנן בע"ש לצורך השבוע כולו ואם ישאר יותר משבוע יחזור ויתליע לכך

בכל ע"ש יסנן אבל בקיץ שהאויר חם קרוב יותר להתליע לכך לא יבשל ויסנן אלא רק לצורך חצי שבוע דוקא. בן א"ח פ' נשא או' ה'.

סעיף קטן כח

כח) [**סעיף ד**'] **תולעים הגדולים בפירות בתלוש מותרים וכו**' פי' דדרכם להתליע בתלוש ולא במחובר אבל כל שלא הוחזקה בזה אסורים שמא במחובר השריצו וכדלקמן סעי' ז' ואצ"ל התאנים והענבים והפרישין שכולם הוחזקו אדרבא להתליע במחובר ואסור מסתמא. פר"ת או' ז' זב"צ או' כ"א ויש שם חסרון כמ"ש בהשמטות.

סעיף קטן כט

כט) **שם. בד"א שלא פירשו מן הפרי אבל פירשו מן הפרי וכו**' ותולעת זו שפירשה מן הפרי ונאסרה מקרי בריה ולא בטלה אפי' באלף. שפ"ד או' ל"א. מחב"ר או' יו"ד דלא כהר' ב"ד חי"ד סי' כ"ב. ער"ה או' ב' וכתב על הב"ד ופליתי סי' ק' או' ד' דלא ראו דברי הר"ן שכ"כ בהדיא פא"ט גבי תמרי דכדא יעו"ש. וכן הסכים הר' קול אליהו ח"א ססי' י"ח ומשחא דרבותא. שש"א או' ג' חק"ל חי"ד סי' ס"ג. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן ל

ל) **ובמהרי"ל** בדיני או"ה שלו כתב שהסכין שחתך בו התולע צריך נעיצה עשר פעמים בקרקע קשה ולא ראיתי נוהגין כך אלא מקנחו היטב ודיו. תו"ח סוף כלל נ"א. כנה"ג בהגב"י או' כ"ט. פר"ח סי' צ"ו או' ך' שו"ג מחו' או' א' לה"פ סי' צ"ו או ל"ג. חכ"א כלל ל"ח או' כ"ז. זב"צ או' כ"ג. ועיין לקמן סי' צ"ו או' ס"ה.

סעיף קטן לא

לא) **שם. ואפי' לא פירש כולו מהפרי אלא מקצתו וכו**' משמע דאין חילוק אם פירש מקצתו לארץ או לאויר וכ"כ הפר"ח או' יו"ד מיהו דעת הפר"ת או' ח' להתיר אם לא פירש כולו לאויר אלא מקצתו אלא שכתב אם יסכימו עמו בעלי הוראה יעו"ש וכ"כ הכריתי או' ז' להתיר בזה כדברי הפר"ת וכ"פ בס' כנפ"י אלא שכתב ודאי דרובו ככולו. שש"א או' ד' אבל שאר האחרונים כתבו סתם כדברי הש"ע דמשמע דאין חילוק. הל"פ בסעי' זה חכ"א כלל ל"ח או' ט' בי"צ ח"ב או' א' ערוך השלחן או' מ' וע"כ נראה דלכתחלה יש להחמיר ובדיעבד כגון שנפל לתוך מאכל ואינו נראה יש להכשיר.

סעיף קטן לב

לב) **שם. או שפירש מפרי לפרי**. פי' שהם דבוקים יחד ונקבה ויצאה התולעת מזו לזו בלא ראיית אויר. פר"ח או' י"א. מק"מ או' י"ד. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן לג

לג) שם. או שפירש מפרי לפרי אסור. כל אלו הם בעיות בש"ס וסלקו בתיקו וק"ל לחומרא. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"ב. ונ"מ אם יש עוד ספק הוי ס"ס. שפ"ד או' י"א. בי"צ ח"ח בעמ"ז או' ב' אמנם זהו למאן דס"ל דבעיא דלא אפשיטא בגמ' נכנס בגדר ס"ס אבל להחולקים בזה אין זה ס"ס. ערוך השלחן סוף או' ע"ל. ומיהו עיין בדברינו לקמן סי' ק"י בכללי ס"ס או' ח' דלא ק"ל כדעת החולקים יעו"ש.

סעיף קטן לד

לד) שם. ויש אוסרים אפי' מת בתוך הפרי ופירש אח"כ. וכן יש להחמיר כנה"ג בהגב"י סוף או' י"ו. פר"ח או' י"ג. מנ"י על התו"ח כלל מ"ו או' י"ג וכתב כי כ"ה דעת הש"ע. פר"ת או' ט' שפ"ד או' י"ב. שו"ג או' ט"ו. ש"א או' ד' וכתב וכן הסכימו רוב האחרונים. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לה

לה) שם הגה. ויש אוסרים אם חורו נקוב לחוץ דחיישינן שמא פירשו וחזרו. ש"ך ס"ק י"ג.

סעיף קטן לו

לו) שם בהגה. ויש אוסרים אם חורו נקוב לחוץ וכן הסכים הפר"ח או' ט"ו. וכ"כ בן א"ח פ' נשא או' יו"ד דיש לחוש לדברי האוסרים וכתב וכן המנהג פשוט בעיר בגדאד יע"א לאסור בחורו נקוב לחוץ.

סעיף קטן לז

לז) [סעיף ה'] תולעים הנמצאים בקמח וכיוצא בו אסורים וכו' ואם הם תולעים קטנים שא"א לנפות הקמח הכל אסור. ט"ז סק"ח וכתב ודלא כהב"ח. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' פ"ז. פר"ח או' ע"ז. להפ"פ או' ה' בל"י או' ו' שו"ג סוף או' י"ז. מש"ז או' ח' בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ד' מק"מ או י"ט. ערוך השלחן או' מ"ח. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לח

לח) אבל אם נמצאו בקמח או בשאר דברים תולעים גדולים בענין שאפשר לברם בנפה ובכברה או בשאר דברים ודאי דהמאכל מותר. ש"ך שם. כנה"ג שם פר"ח שם. להפ"פ שם. בל"י שם. שו"ג שם. שפ"ד או' י"ד. חכ"א כלל ל"ח או' י"א. בי"צ שם. מק"מ שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לט

טל) שם. שמא פירשו ושרצו על הארץ וכו' לא דוקא דה"ה אם הקמח מונח בכלי דאסור דחיישינן שמא פירשו לדופני הכלי מבפנים דדוקא בדבר של משקה הוא דאמרינן שמותרים כשפירשו בדופני הכלי מבפנים שנתרבו מכל אשר במים משא"כ בדבר שאינו של משקה אסור. ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק ט"ו. כנה"ג שם או' פ"ד. פר"ת או' י"ב דלא כפר"ח. בל"י או' ז' כריתי או' ט' מש"ז או' ז' ובשפ"ד או' ט"ו. כנפ"י. ביאור הגר"א או' י"ד. חכ"א שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ה' מק"מ או' י"ח. ערוך השלחן או' מ"ז. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן מ

מ) ואפי' אם לא שרצו רק בקמח גופיה יש להם דין פירש ואסורין כמו דין פירש מפרי אל פרי. בן א"ח פ' נשא או' י"ב.

סעיף קטן מא

מא) שם הגה. וה"ה במלח וכו' וכתב הש"ך ס"ק ט"ז דמלח אין דרכו להתליע כלל והכא מיירי שנמצאו תולעים במלח שבאו מעלמא. וכ"כ הפר"ח או' י"ח. וזה אינו דהא כתב הרא"ש דמאן יימר דלא פירשו ושרצו מבחוץ וחזרו ואי בתולעים דאתו מעלמא אע"ג דלא פירשו מן המלח אסור וכן מצאתי באורח מישור שכתב שראו שגדילים תולעים בתוכו כשהמלח עומד במקום לחלוחית ונמס המלח מעט למטה. בל"י או' ח' וגם מה שהביא הש"ך ראיה מסבי דאתונה (בכורות ח' ע"ב) אינו מוכרח דשם מיירי לענין מיסרח ולא לענין תולעים כיעו"ש.

סעיף קטן מב

מב) שם בהגה. או שאר דברים שאינו משקה. ר"ל כגון תבואה וכדומה. מק"מ או' כ"א.

סעיף קטן מג

מג) שם בהגה. ואסור למכרו לעכו"ם וכו' וה"ה במלח ושאר מיני קטניות יבשים שאין דרכם להתליע אם התליעו אסור למכור לעכו"ם דכיון דאין דרכם להתליע ולא בעו בדיקה לא בדקי להו אינשי וחיישינן שמא יקנהו ישראל מן העכו"ם ולא יראה התולעים. ט"ז סק"ט וכתב ודלא כהב"ח. פר"ח או' י"ח. זב"צ או' ל"ב ומיהו י"ל דלא שייך פלוגתא בזה דזהו לפי המקום והזמן דאם דרכם לבדוק הדבר ההוא מותר למכור לעכו"ם דהא אפי' אם ימכור אותם לישראל הישראל יבדוק אותם ולא יאכל בלתי הבדיקה ויראה התולעים אבל אם אין דרך לבדוק אותו דבר אסור למכור לעכו"ם דחיישינן שמא ימכרנו לישראל ויאכל בלתי בדיקה. וכ"כ הבל"י או' ט' דהכל משתנה לפי המקומות ולפי הזמן אבל במלח יש לנהוג כהט"ז לפי שבמלח אינו מצוי תולעים ובוודאי לא יבדוק הישראל

הקונה יעו"ש. גם במלח יש לחוש שמא יתננו העכו"ם בפת או שאר דברים וימכרנו לישראל. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח שם. שפ"ד או' ט"ז. זב"צ שם.

סעיף קטן מד

מד) שם הגה. ואסור למכרו לעכו"ם וכו' פי' הכל ביחד אבל מותר למכרו מעט מעט בענין שלא ימכרנו העכו"ם אח"כ לישראל וכמ"ש הטור והמחבר באו"ח רסי' תס"ז גבי דגן שנטבע בנהר. ש"ך ס"ק י"ז. וכ"כ הט"ז שם. כנה"ג בהגב"י או' פ"ח. בל"י או' ז' הל"פ בסעי' זה. בי"צ ח"ג או' ג' ערוך השלחן או' מ"ח. מיהו דעת המ"א באו"ח סי' תס"ז סק"ב דאסור למכור אפי' מעט מעט. וכ"ה דעת הפר"ח או' י"ח. מנ"י על התו"ח כלל מ"ו או' ל"ד וסיים דאין להקל אלא בהפ"מ. וכ"כ הזכ"ל חי"ד או' ת' דבהפ"מ מותר למכרו לעכו"ם מעט מעט. והמש"ז או' ח' כתב דהמנהג להתיר למכור מעט מעט לעכו"ם. וע"כ נראה היכא דאיכא מנהג למכור לעכו"ם מעט מעט אין למחות ובמקום דליכא מנהג יש להחמיר ואין למכור לעכו"ם מעט מעט אלא בהפ"מ.

סעיף קטן מה

מה) ועל כן קמח שהתליע אין לו תקנה לסברת האוסרים למכור לעכו"ם אפי' מעט מעט אלא לעשותו פת ולחתכו לשנים ואח"כ ימכרנו לעכו"ם כמ"ש לקמן סי' קי"ג סעי' י"א פר"ח או' י"ח לה"פ או' ט' וכ"כ בס' בית מאיר ריש הסימן זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מו

מו) ומיהו נסתפק הרב בית מאיר שם ע"ז הקמח שהתליע ואופה אותו כדי למכרו לעכו"ם אם חייב בחלה או לא והעלה שיטול חלה בלא ברכה או שיגבל עיסה אחרת כשיעור ויטול ממנו על הכל או שילוש פחות מכשיעור ויזהר שלא יצרף. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מז

מז) ואם כבר אפו מקמח זה ולא נודע התולעת עד לאחר האפייה יש להקל בהפ"מ. נוב"י חי"ד סי' כ"ז. יא"פ. פ"ת או' ג' זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מח

מח) ואפי' שהעכו"ם עושה ממנו פת לפני ישראל אסור למכרו לו מאחר שאין עתה נזהרין בפת של עכו"ם וחיישינן שמא יחזור וימכור הפת לישראל אבל אם העכו"ם עושה לפניו מאכל ממנו או כה"ג מותר. או"ה כלל מ"א או' ה' ודבר פשוט הוא דאם עושה מאכל שיכול ליקח ממנו ישראל אסור. כנה"ג בהגב"י או' פ"ט. זב"צ או' ל"ז ובמקום שאין קונין פת מעכו"ם שרי למכור לעכו"ם. שפ"ד או' י"ז.

סעיף קטן מט

מט) וכן מותר להאכילו לעבדו ולשפחתו בביתו אעפ"י שמזונותם עליו. או"ה שם או' ו' רק שלא ישהנו זמן מרובה שלא יבא לידי תקלה. רש"ל פא"ט סי' קכ"ה. ש"ך ס"ק י"ז. לה"פ או' ה' בל"י או' ז' מיהו דעת הט"ז סק"ז לאסור וכתב דאין לחלק בזה בין זמן מרובה למועט דגם במועט יש לחוש לתקלה דשמא יתערב פת זה עם פת ישראל כיון שהוא נאכל בתוך ביתו. כנה"ג בהגב"י או' ץ' והפר"ח או' י"ח כתב שישנה צורת הפת כי היכי דלא ליחלף בפת דידיה וכדלקמן סי' צ"ז סעי' א' יעו"ש. בל"י שם. מש"ז או' ז' שו"ג סוף או' ך'.

סעיף קטן נ

נ) ומותר להסתחר בפירות מתולעים לקנות ולמכור לגוי שאין מסתחרים בתולעים כ"א באוכל עצמו ואינו נמכר יותר ביוקר מפני התולעים ודלא כהר' ביה"ל. פר"ח בקו"א. סולת למנחה שבסוף התו"ח סוף כלל מ"ו. שו"ג מחו' או' ח' מחב"ר או' ל"א וכתב ודלא כהרב כרם שלמה חי"ד סי' ט"ו שאסר לעשות סחורה בזתים מתולעים וגם דלא כהרב בנו שם בהגה שכתב דיש לחוש לס' ביה"ל יעו"ש. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נא

נא) קמח שהתליע מותר להוציא ממנו מים שרופים שנקרא ערק"י ולאפוקי מט"ז שאסר. פר"ח או' י"ח. מנ"י על התו"ח כלל מ"ו או' ל"ה. לה"פ או' ה' בל"י או' ז' וכתב וכן הוריתי הלכה למעשה. כריתי או' יו"ד. שו"ג מחו' או' ג' מש"ז או' ח' מחב"ר או' ט"ז. חכ"א כלל ל"ח סוף או' כ"ו. ערוך השלחן או' ן' וכתב וכן המנהג פשוט. וכן מותר לעשות מצמוקים שהתליעו יין שרופים. מחב"ר שם בשם כמה פו' זב"צ או' מ' וה"ה חרצנים וזגים שהתליעו מותר להוציא מהם מים שרופים. שו"ג שם וכתב ואפשר שגם הט"ז שאוסר בקמח יודה בזה.

סעיף קטן נב

נב) ומי שנזהר בחדש אסור לשתות יי"ש הנעשה מתבואה חדשה ודלא כהל"פ שהתיר. מש"ז שם. ועיין לקמן סי' קצ"ג.

סעיף קטן נג

נג) [**סעיף ו'**] **תולעים הגדלים בפירות בעודם במחובר חשוב כשורץ על הארץ וכו'** דין זה בפלוגתא שנייא כמ"ש בב"י וגם השו"ג או' כ"א הביא כמה ראשונים דמתירין ולא חשבי ליה כשורץ על הארץ וע"כ כתב דהיכא דאירע איזה ספק אחר שפיר יכול להתיר מכח ס"ס. וכ"כ זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן נד

דנ) שם. אבל תולעים הנמצאים בפולין ואפונים תחת הקליפה וכו' מותרים וכו' הנה מרן ז"ל פסק בזה כסברת המתירים שהם התו' והרא"ש ודעמייהו דס"ל דגם במחובר כל זמן שלא ריחש מותר אבל הרשב"א והר"ן ור' יחיאל ז"ל אוסרים וס"ל דבמחובר אע"ג שלא ריחש קרינן ביה ג"כ שורץ על הארץ וכמ"ש בב"י וכ"ה דעת מור"ם ז"ל בהגה שכתב ופעמים נמצא בפרי כמין נקודה שחורה וכו' דאסור כמו התולעת עצמו. וכ"פ הט"ז סק"י. ש"ך ס"ק י"ט. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' ל"ג בשם כמה פו' לאסור. וכן הסכים הפר"ח או' י"ח. פר"ת או' י"ג. מנ"י על התו"ח כלל מ"ו או' ו' בל"י או' יו"ד. כריתי או' י"ב. שו"ג או' כ"ג. מש"ז או' ט' מחב"ר או' י"א משם הרב כרם שלמה חי"ד סי' י"ד וס' הזכרונות. חכ"א כלל ל"ח או' י"ב. בי"צ ח"ב או' ב' ערוך השלחן או' נ"ה. זב"צ או' מ"ג וכתב וכן מנהג בגדאד יע"א כשיש בפולין נקודה שחורה אוסרין ומחטטין בעומק להסיר הנקודה השחורה.

סעיף קטן נה

הנ) והיינו דוקא כל זמן שלא נתבשל צריך ליטול התולע שהוא אסור אבל אם נתבשל בדיעבד עם התולע אין לאסור התבשיל. תו"ח שם דין ב' ש"ך ס"ק ך' כנה"ג שם. כריתי שם. מש"ז שם. חכ"א שם. וכ' דהיינו אם הוא בענין שאין לחוש שיאכל התולע עצמו בעין אלא שעכ"פ הוא נימוח מותר. אבל כל שיש חשש שבתוך התבשיל יאכל היתושין עצמן ודאי יש להחמיר ולאסור התבשיל. ט"ז שם. כנה"ג שם. מש"ז שם. חכ"א שם וכתב אעפ"י שיש ס' דבריה אינה בטילה. ועיין לקמן סי' ק'.

סעיף קטן נו

ונ) תבשיל שעשו מפולין לחין ובשר ואח"כ מצאו תולעים בקצת פולין שאכלו חיים אם היה בחול מסנן המרק ומדיח הבשר ואוכלה והפולין ישליכם לאבדון לחוש לדברי האוסרים ואם הוא בשבת שא"א לסנן ואיכא מניעת עונג שבת הכל מותר. כרם שלמה חי"ד סי' י"ד. שו"ג מחו' או' ו' זב"צ או' מ"ה. ומ"מ יש לראות ולבדוק בהם כל מה שאפשר ואם ימצא איזה פול מתולע יזרקנו.

סעיף קטן נז

זנ) שם הגה. תולעים הגדילים בכמיהין ופטריות דיני כמו בשאר פירות וכו' דמ"מ מחובר לקרקע מקרי ואית בהו משום השורץ על הארץ תו"ח כלל מ"ו סוף דין א'. ט"ז ס"ק י"א.

סעיף קטן נח

חנ) וגם הגדלים ומחוברים בכלים או עצים אסורים וקרינן בהו השרץ השורץ על הארץ וכמ"ש הרב אורח מישור ודלא כהמנ"י על התו"ח שם או' א' שנסתפק בזה. מחב"ר או' טו"ב. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן נט

טנ) אין לאכול הכמהים היבשים כי הוחזקו בתולעים ואחר הבדיקה והברירה נמצא בתבשיל בשולי הקדירה כמה תולעים. רש"ל פא"ט סי' ק' ט"ז ס"ק י"ז. ובלא"ה אין לאכול פטריות דאיתא בתוספתא דתרומות פטריות אסורים משום סכנת נפשות כלומר דחיישינן להו לניקורי נחש. פר"ח או' י"ט בל"י או' י"א. מחב"ר שם. מיהו השו"ג או' כ"ה כתב בהיותו בעיר אינדירני ראה ליהודים אוכלים מהם ולא החזיקו אותם לא משום תולעת ולא משום סכנה עכ"ל ואפשר מפני שלא היו יבישים כ"כ וגם אין כל המקומות שוים וע"כ נהרא נהרא ופשטיה ורק שצריך להשגיח עליהם בטוב. ועיין לקמן או' פ"ו.

סעיף קטן ס

ס) [סעיף ז'] פרי שהתליע ואין ידוע אם במחובר אם בתלוש אסור. ואפי' לא ידיענן שדרכו להתליע במחובר כיון שהוא מותלע לפנינו ואיכא לספוקי דבמחובר התליע אסור. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' כ"א. פר"ת או' י"ד. כריתי או' י"ג. שפ"ד או' כ"א. זב"צ או' מ"ע.

סעיף קטן סא

סא) ומיהו לדעת הרב בהגה סוף סעי' ד' צ"ל דהיינו באין נקוב לחוץ דאי בנקוב לחוץ אפי' התליע בתלוש אסור. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' י"ב. פר"ח שם. בל"י או' י"ב. שפ"ד שם. שו"ג או' כ"ז. זב"צ או' ן' ועיין לעיל או' ל"ה ואו' ל"ו.

סעיף קטן סב

סב) ומיהו הא בספק התליע במחובר דאסור דוקא שלא עבר יב"ח ובנמצא התולע חי ששה חדשים סגי דכל בריה שאין בה עצם אין חי ששה חדשים. שפ"ד שם. ור"ל דאם נמצא התולע חי אחר ששה חדשים ודאי בתלוש התליע דכל בריה שאין בה עצם וכו' ועיין לקמן או' ס"ט.

סעיף קטן סג

סג) [סעיף ח'] כל מיני פירות שדרכן להתליע כשהם מחוברים לא יאכל עד שיבדוק וכו' משמע אבל באם אין דרך להתליע אלא בתלוש א"צ בדיקה וע"כ אין חיוב בדיקה בקמח או בפירות יבשים כגון רוזינ"י וכיוצא בהם אם יש שם מילבי"ן קטנים דאין שם

איסור אלא אחר שפירשו ונמצא דהוי ס"ס ובס"ס מותר אפי' בשל תורה. ט"ז ס"ק י"ב כנה"ג בהגב"י או' מ"ז. לה"פ או' י"ג. שו"ג מחו' או' ב'. מש"ז או' י"א. זב"צ או' ל' ומ"ש דהוי ס"ס ר"ל ספק אם יש בו תולעים או אין בו ואת"ל יש שמא לא פירש וכמ"ש השו"ג והמש"ז שם. וא"כ היכא דודאי יש תולעים אעפ"י שהתליע בתלוש אסור לאכול בלא בדיקה וע"כ הקמח בעיר קודשנו ירושת"ו שעל הרוב נמצא בו תולעים גדולים וקטנים כנודע עבור ששוהה כמה ימים אחר הטחינה אסור לאכול עד שיבדוק וכן המנהג לנהל הקמח בנפה שנקביה דקים ואחר ההרקדה רואים בסובין הנשאר בנפה אם יש תולעים ואם הם קטנים שא"א לנפות יש לאסור כמ"ש לעיל או' ל"ז יעו"ש. וע"כ במקומות הללו וכדומה שיש תולעים בקמח אין לקנות פת מעכו"ם אפי' מפלטר מפני שאין זהירין בנקיות. וגם בפת ישראל הנמכר בשוק צריכים הב"ד או רב העיר להשגיח על מעשה האופים אם נזהרין לנהל הקמח בנפה שנקביה דקים באופן שלא יצא התולע עם הקמח ולסנן המים ולהפריש חלה כדין וכדומה.

סעיף קטן סד

סד) שם. כל מיני פירות שדרכן להתליע כשהם מחוברים וכו' עדשים ופולין וזיתים הרחש מצוי בהם במחובר. ב"י בשם תשו' הרשב"א סי' רע"ד. אבל מיני קטניות כגון אורז וחימצי וכיוצא אין דרכם להתליע אלא בתלוש ומ"מ הכל משתנה לפי המקומות ולפי הזמן שיש שנים שמתליעים ויש שנים שאינם מתליעים ולפיכך בעל נפש יחוש לעצמו שלא יבא להכשל באיסור דאו' פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' י"ב. בל"י או' י"ג.

סעיף קטן סה

סה) בארצנו במערב כל מיני פירות דרכן להתליע במחובר גפן תאנה זית וגם הרמונים וכן הזרעונים מתליעים תיכף במחובר ואפי' האורז הוחזק בתולעים והגם שאינו מתליע אלא בתלוש תולעיו רוחשים בחוץ זולת אפונים שאינם מתליעים אלא בתלוש ולכן אין לאכול מהדברים הנז' אלא אחר בדיקה גדולה. פר"ח או' ט"ו.

סעיף קטן סו

סו) ובעיר קדשנו ירושת"ו האורז נמצא בו תולעים שחורים ולבנים גדולים וקטנים בקיץ ובחורף יהיה וע"כ נוהגין לבודקו על השלחן מעט מעט. וכן העדשים נוהגין לבדקן על השלחן מעט מעט בקיץ ובחורף.

סעיף קטן סז

סז) השעועית שקורין בערבי לוביא דרכם להתליע במחובר ודרכנו לבדוק אותם אחת אחת וכל שהיא נקובה זורקין אותה. ועוד כשיתחיל להתייבש מעט ימצא תולעים

גדולים בין הקליפה לגרעינין וכן בכל הקטניות וצריך לבדוק בזה דהיינו להסיר הקליפה דהיינו השרביט שלמעלה מן הגרעינין ולבדוק הגרעינין עצמם וגם ביניהם שמא יש תולע שהיה בין השרביט לגרעינין ונתערב בהם.

סעיף קטן סח

סח) שם. לא יאכל עד שיבדוק הפרי מתוכן וכו' ולפיכך תמרים שהרחש מצוי בעודם מחוברים לקרקע לא יאכל מהם בלא בדיקה. ב"י בשם הרשב"א. והיינו שיפתחם ויראה אצל הגרעין כי שם מצויים התולעים וכן בזיתים.

סעיף קטן סט

סט) שם. ואם שהה הפרי אחר שנעקר י"ב חודש וכו' ובשנה מעוברת עד שיעברו י"ג חודש דכיון דאו' הוא אזלינן לחומרא. כנה"ג בהגה"ט סוף או' י"ג. בל"י או' ע"ו. שפ"ד סוף או' כ"ד. מחב"ר או' י"ח. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן ע

ע) שם. שכל בריה שאין בה עצם אינו מתקיים י"ב חודש. דאיתא במד"ר פ' שופטים דבריה שאין בה עצם אינה חיה אלא ששה חדשים וכן איתא בירו' רפ"ק דשבת ומעתה ע"כ הא דאיתא בש"ס דילן אינו מתקיים י"ב חודש היינו שחוזר לעפרא בעלמא ולפיכך אוכל בלא בדיקה דלמאי ניחוש לה דאי לתולעת שגדל במחובר הרי הוא עפרא ושרי ואי לתולעת שגדל אח"כ בתלוש כל זמן שלא פירש שרי. פר"ח או' כ"ג. לה"פ או' י"ד. מנ"י על התו"ח כלל מ"ו או' ח' שפ"ד שם. זב"צ או' נ"ח. אלא שצריך ליזהר שלא יהיה חורו נקוב לחוץ כמ"ש לעיל סוף סעי' ד' בהגה. פר"ח שם. לה"פ שם. ועיין לעיל או' ל"ה ואו' ל"ו.

סעיף קטן עא

עא) ומי שירצה לאכול עדשים ושאר מיני קטנית בלי שום פקפוק וחשש תולעים ובלי בדיקה יקנה מתחלת השנה ויניחם במים רותחים וימתין מעת הרתיחה ששה חדשים שכל תולעת מת ע"י הרתיחה וכשעבר עליו ששה חדשים חזר לעפרא בעלמא ושרי באכילה. פר"ח או' כ"ו. מיהו הר' סולת למנחה בסוף התו"ח כלל מ"ו דין ז' כתב להשיג על דברי הפר"ח הנז' שהרי בדברים המתבשלים ג"כ מצוים בהם תולעים וכ"כ השפ"ד שם להשיג עליו וכתב דאין הדבר כן דאדרבא מתליעין ביותר. מחב"ר או' י"ט. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן עב

עב) שם. ומ"מ צריך לבדקם להשליך התולעים הנמצאים ביניהם בחוץ וכו' פי' מאותם התולעים שגדלים בתלוש ויש לחוש שירחשו במים או בדופני הקדרה כשהם חיים ומיהו בפירות שאין דרכם להתליע א"צ בדיקה אפי' מבחוץ. פר"ח או' כ"ד לה"פ או' ט"ו.

סעיף קטן עג

עג) שם. הלכך הבא לבשל לאחר י"ב חודש וכו' אבל תוך י"ב חודש לא מהני בדיקה לפי שאז יש חשש שמא התליעו במחובר והם אין צפים למעלה אלא דוקא אותן שהתליעו בתלוש. ב"י בשם הר"ן. ט"ז ס"ק י"ג. ש"ך ס"ק כ"ה. פר"ח או' כ"ה. פר"ת או' ט"ז. לה"פ או' ט"ז. שפ"ד או' כ"ה. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן עד

עד) ודוקא שיתן אותם במים צוננים תחלה ואח"כ במים רותחים אבל לא מהני ליתן רותחין תחלה ואח"כ צוננים. שפ"ד או' כ"ד. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן עה

עה) ומיהו בתוך י"ב חודש הגם דלא מהני זאת הבדיקה מ"מ יש בדיקה יפה דהיינו לבדוק כל פרי בפני עצמו לראות אם אין בו רעותא מבחוץ. רש"ל פא"ט סי' ק' ט"ז ס"ק י"ד. מנ"י על התו"ח כלל מ"ו או' ט"ו. זב"צ או' ס"א.

סעיף קטן עו

עו) שם. הלכך הבא לבשל לאחר י"ב חודש פירות שהתליעו וכו' ודוקא בחיטים ובפולין והדומה להם הוא דעבדינן ליה בדיקה זו אבל בפירות שיש בהם גרעינין אין מועיל זה דאפי' בתלוש חיישינן שמא פירש ע"ג הגרעינין א"כ לא מהני בדיקה בחוץ ואף ברותחין לא מהני. רש"ל שם סי' ק"ג ובאו"ש על שע"ד. כנה"ג בהגב"י או' ן' וכתב וכ"מ בדרשות מהרי"ל בה' א"ו בדין התולעים. בל"י או' ט"ז וכ"ה דעת השו"ג סוף או' ל' מיהו הש"ך ס"ק כ"ז כתב שאין דעת שאר הפו' כן אלא להתיר בבדיקה זו אף בפירות שיש בהם גרעינין. וכ"ה דעת הפר"ח או' כ"ז וכתב וכן עיקר. מנ"י על התו"ח שם או' כ"א. לה"פ או' י"ח שפ"ד או' כ"ז.

סעיף קטן עז

עז) בתשו' מהר"ם מלובלין סי' כ"ז נשאל על השכר שעושין והכשות שמניחין בו מותלע. והשיב להתיר משום הפ"מ וכו' יעו"ש והב"ד הפר"ח או' ל"ג. ומשמע שעשיית השכר של מהר"ם מלובלין ז"ל אינו כעשיית השכר שלנו שהשכר שלנו עושין כה"ג שנותנין החרצנים והזגין ביורה גדולה ונותנים שם ג"כ כשות וטחין בטיט כיסוי היורה ומשימין

אש תחת היורה וע"י הרתיחה הזיעה עולה למעלה תחת כיסוי היורה ויורד דרך סנפון של נחושת לתוך הכלי ונעשה שכר בתוך הכלי וזהו השכר ובכה"ג אעפ"י שיש תולעת בכשות או בחרצנים מותר אפילו לכתחלה שהרי אין כאן ממשו אלא טעמו ומתבטל הוא בס' ועשיית השכר של מהר"ם מלובלין ז"ל נראה שהוא כה"ג שאחר שהוציא השכר דרך הסנפון נותנין בו כשות למתקו והכשות רותח בו בשכר ומגיסין בו ואח"כ מסננין אותו דרך הסל דאיכא למיחש לגוף התולעת ממש שישאר בשכר אבל בעשיית השכר שלנו ליכא למיחש למידי. שו"ג מחו' או' יו"ד. והרב זב"צ או' ס"ג כתב דבמדינתם מביאין עוד תבלין אחרים כמה מינים וקושרים אותם בתוך סמרטוט א' ומניחים את הסמרטוט הנז' עם השכר שבתוך כלי שני כדי ליתן טעם בשכר וא"כ אם יש בתוך הקשר הנז' תבלים מתולעים זהו מותר יען שהתולעים הנז' קשורים בתוך הסמרטוט ואינם באים לתוך השכר ואין נסחט מהם לתוך השכר אלא טעמם ומותר לכתחלה עכ"ד. ור"ל והטעם בטל בס' או ברוב כמ"ש לקמן או' ף'.

סעיף קטן עח

עח) **שם הגה. ולא מהני בהם אם בדק הרוב וכו'** דהוי מיעוט דשכיח. וכל שמצוי אין סומכין על בדיקת הרוב. ש"ך ס"ק כ"ה. פר"ח או' ל' להה"פ או' כ"א. והיינו באותן שדרכן להתליע במחובר אפי' בדק רובן ולא מצא דהוי מיעוט דשכיח כמו סרכות הריאה דבעי בדיקה מדרבנן עכ"פ. שפ"ד או' כ"ח.

סעיף קטן עט

עט) [**סעיף ט'**] **עבר ובישל תוך י"ב חודש בלא בדיקה אם יכול לבדוק בודק ואם לאו מותר.** והטעם משום דיש כאן שתי ספיקות ספק היה שם רחש או לא ואת"ל היה שמא נמוח ונתבטל. ודוקא בפירות שאינם מוחזקים בתולעים אבל פירות שמוחזקים בתולעים הוי ודאי ולא ספק ואסור. ש"ך ס"ק כ"ט. כנה"ג בהגה"ט או' י"ז. פר"ח או' ל"א. מנ"י על התו"ח כלל מ"ו או' י"ח. פר"ת או' י"ט. כריתי או' ט"ז. שפ"ד או' י"ט. בי"צ ח"ב או' ז' ובעמ"ז שם או' ל"ג. זב"צ או' ס"ד.

סעיף קטן פ

פ) **שם הגה. כי אין לך פרי שאין בו ס' נגד טעם התולעת שבתוכו.** ואף בפירות קטנים שאין בפרי ס' כנגד התולעת מ"מ איכא ס' נגד טעם התולעת ועוד משום דדברים המאוסים ונפשו של אדם קצה בהם בטלים ברוב כמ"ש לקמן סי' ק"ז סעי' ב' וה"ה בתולע. פר"ח או' ל"ב וכתב וכ"ה דעת הט"ז ס"ק י"ד ודלא כהש"ך. וכ"כ המנ"י על

התו"ח שם או' כ"ח דה"ה בתולע דלא כהש"ך. פר"ת או' ך' בל"י או' י"ח. מש"ז או' י"ד ובשפ"ד או' ל' חכ"א כלל ל"ח או' י"ב. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן פא

פא) שם. ויש מי שאומר דה"מ שלא נמצאו אלא א' או ב' אבל ג' או ד' אסור. משמע דהאי ויש מי שאומר קאי אתוך י"ב חודש משום דאז אפי' הן בתוך הפרי אסור אבל לאחר י"ב חודש דליכא איסור אלא כשפירשו איכא ס"ס ספק פירש חי או פירש מת דשרי ואת"ל פירש חי שמא נימוח ואע"ג דמדברי הר"ן שם משמע דקאי גם על אחר י"ב חודש היינו משום דאזיל לטעמיה דס"ל פירש מת אסור אבל דעת המחבר והרבה פו' דפירש מת מותר שרי ואע"ג דבתולעת עצמו שפירש מת יש להחמיר מ"מ הכא יש להתיר שאר התבשיל מטעם ס"ס וכדפירשתי. ש"ך ס"ק ל"א. מיהו הפר"ח או' ל"ג הביא דברי הש"ך הנז' וכתב דדבריו נכונים לפי שיטתו שפוסק להקל בפירשה מתה אבל לפי מ"ש שיש לחוש לס' האוסרים בפירשה מתה א"כ בנ"ד נמי אין להתיר משום דמסתמא יש תולעים אחרים בתבשיל שפירשו ואף שפירשו מתים אסורים. ואין כאן אפי' ספק א' להתיר. וכ"כ הפר"ת או' כ"א כל שנמצאו ג' הכל אסור ואפי' לאחר י"ב חודש דהא אתחזק איסורא.

סעיף קטן פב

פב) מיהו כל זה בתולעים שבפנים אבל פירות שדרכם להתליע אפי' דרכם להתליע בתלוש ורגיל להיות ביניהם תולעים בחוץ דאז נאסרו מיד פשיטא כשנתייבשו בלא בדיקה ונמצא אח"כ בתבשיל ג' או ד' דהכל אסור דליכא כאן אלא חדא ספיקא דנימוח דדוקא כשאין לחוש אלא לתולעים שבפנים הוא דיש להתיר מטעם ס"ס וכמ"ש. ש"ך שה. כנה"ג בהגב"י או' נ"ז. מנ"י על התו"ח שם או' ל"א. ור"ל דהכא יש לאסור לכ"ע אף לדברי הש"ך שכתבנו באו' הקודם שמקיל.

סעיף קטן פג

פג) שם. אבל ג' או ד' הכל אסור. דכיון שנמצא שם כ"כ הוחזק התבשיל הזה שיש שם יותר מאי איכא למימר שמא נימוחו ובטלו משום חד ספיקא לא שרינן ליה. הראב"ד והר"ן. ש"ך ס"ק ל"ב. ואף דהוי ספק דרבנן דבריה אין בטילה דרבנן י"ל דנימוח לא הוי ספק השקול כ"כ. שפ"ד או' ל"ב.

סעיף קטן פד

פד) שם הגה. ודוקא מאכל דא"א לסננו וכו' אבל אם אפשר לסננו וכו' ואפי' ידוע שהיו שם עוד תולעים הרבה בודאי קודם הבישול מעביר משם התולעים (ר"ל ע"י סינון)

והשאר מותר. ש"ך ס"ק ל"ג. וכן חמאה שנתהווה בה תולעים או יתושים ממיסים אותה אצל האש ומסננין אותה. לה"פ או' כ"ד בשם ישמח ישראל. בל"י או' כ"א. ועיין לקמן או' ק"ה.

סעיף קטן פה

פה) שם בהגה. אבל אם אפשר לסננו וכו' והא דמהני סינון ברוטב בתולעים אבל מילבי"ן (ר"ל תולעים קטנים שאין יוצאים בסינון) אף הרוטב אסור ומיהו הבשר שנתבשל שרי אם ירחצנו היטב ויבדקנו יפה בבדיקה. מש"ז או' ט"ו. ועיין לקמן או' פ"ח ובסי' ק' סעי' ד'.

סעיף קטן פו

פו) [סעיף יוד'] ירקות מבושלות שנמצאו בהם תולעים וכו' ודוקא ירקות אבל שאר פירות ואפי' כמהין ופטריות אפשר לבודקן ואפי' לאחר שנתבשלו ומותרין בבדיקה לבוש סי' ק' סעי' ד' ש"ך ס"ק ל"ד. כנה"ג בהגב"י או' נ"ח. פר"ח או' ל"ד. לה"פ או' כ"ה. בל"י או' כ"ג. זב"צ או' ס"ח. ועיין לעיל או' נ"ט שכתבנו דאין לאכול כמהין היבשים וכו' דשם מיירי ביבשים הרבה ומתולעים הרבה דא"א בבדיקה והכא מיירי באפשר בבדיקה.

סעיף קטן פז

פז) כמהין יבישים שהם מתולעים בודאי אסור לכרוך בבגד פשתן וליתן בתבשיל למתק התבשיל והגם דאין כוונתו רק על הרוטב של כמהין נראה דאסור לעשות כן ולא דמי לדבש או חטים מתולעים דבחטים יש עוד צדדים שבורחים מאפרכסת ובדבש לתקן הדבש ולהפריד מאיסור משא"כ כאן ומ"מ אין לגעור במי שעושה כן ע"י בגד עב מאד שלא יצאו דרך נקבים. שפ"ד או' ל"ג. זב"צ או' ס"ט. ולא דמי דלעיל סוף או' ע"ז דמותר לכתחלה דשם יש עוד תבלין עמו וגם יש ס' כנגד טעם התולע לא כן הכא דיש בו תולעים הרבה ואפשר שאין ס' כנגד טעם התולע וע"כ לכתחלה לא.

סעיף קטן פח

פח) שם. הרוטב מותר ע"י סינון. כפי שיעור התולע הנמצא צריך המסננת דאם התולעים דקים ביותר צריך מסננת דקה ביותר שבודאי שלא תעבור ממנה התולע. פר"ת או' כ"ב. ועיין לעיל או' פ"ה.

סעיף קטן פט

פט) שם. אבל ירקות עצמם אם מצא בהם ג"פ יש לחוש וכו' ודוקא ירקות מבושלים אם מצא בהם ג' תולעים אסור אבל ירקות חיים אעפ"י שמצא בהם ג' תולעים יכול לבודקם

בבדיקה יפה. הרשב"א בתשו' סי' קי"ג. פר"ח או' ל"ד לה"פ או' כ"ה. בל"י או' כ"ג. זכ"ל חי"ד או' ת' זב"צ או' ע'.

סעיף קטן צ

צ) וברור הוא שצריך ליזהר בענין הירקות כגון סילקא ומין ירק שנקרא איספינא"ק שמצוי התולעת בתוך הירק עצמו מלבד התולעים שיש בקלח ועיקר הבדיקה בזה להעמיד כל עלה ועלה נגד השמש ונראה התולעת ולפעמים אינו נראה וצריך מישוש בידים למוצאו וכן בכרוב שקורין קו"ל הפייו"ר יש שנים שמתגדלים בה תולעים הרבה והם קטנים הרבה עד מאד וא"א לשום אדם לבודקם ובשנים שידוע שיש בה תולעים בפנים אין לאוכלה כלל וכן בשאר הירקות שכיחי בהו תולעים טובא ובפרט הנענ"ע והעולשי"ן שבהם מצוי תולעים דקים בתכלית וגם בכמון שכיחי ביה תולעים בתוך הגרגרים וזו בדיקתו דתמלא אגרופך ממנו ותשפשף אותו הדק היטיב ותמצא בו תולעים הרבה. וגם אני צריך להזהיר באלו התמרים כתושים שנקרא טרימ"א בלשון הש"ס שמערבין בה תמרים מרוקבים מלאים תולעים וכמה פעמים מצאנו בה תולעים שלמים ומעיקר הדין אסורין ושומר נפשו ירחק מהם. גם צריך ליזהר בגדגניות המתוקים שקורין שיריזא"ש וכן באותם שקורין גינדא"ש שלא לאוכלם בלי בדיקה לראות אם יש בהם תולעים. ובשל"ה דף ע"ז כתב דגם בגודגניות חמוצים שקורין מאראשקא"ש שבהיותו בק"ק פראג שבדקם ומצא בהם תולעים ובעל נפש יחוש לכל זה. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. מחב"ר או' כ"ג. זב"צ או' פ"ח ואו' ץ' וכתב ואנחנו מימינו לא אכלנו לא הנענ"ע ולא את הכמו"ן וכ"כ בן א"ח פ' נשא סוף או' ח' דבביתו אין אוכלין כימו"ן כלל ועיקר. ועיין עוד לקמן או' צ"ו מ"ש בענין הגודגניות ובאו' צ"ח בענין העולשין.

סעיף קטן צא

צא) ויש ירקות שנמצא בהם תולעים דקים הרבה וקשה לבדקן והם מה שקורין סל"ק (ובלשון גמ' סלק"א) ושומר נפשו ירחק מהם ופה עירנו אוכלין זה הסלק ואומרים שבודקין אותו וי"ש יסלקו מביתו ולא יבא על שלחנו ובביתינו לא יכנס הסל"ק למאכל ורק בראש השנה יביאו אותו על השלחן לראותו בלבד בשביל הבקשה בלבד. בן א"ח שם. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תקפ"ג או' ו'.

סעיף קטן צב

צב) וירק שקורין בערבי בטנ"ש (והוא מין ירק שיש בו ריח כמו הנענ"ע והכמו"ן ונותנין אותו במאכלין כמו התבלין) הוא מתליע במחובר ואצלינו בבתינו משהין אותו י"ב

חודש ואח"כ אוכלין אותו. בן א"ח שם. ומיהו גם אחר י"ב חודש צריך לבדוק אותו שמא התליע בתלוש וריחש במקום שהונח שם.

סעיף קטן צג

צג) ויש פה עירנו ירק שקורין רשא"ד והוא גדל במדבר ולכן קורין אותו בערבי רשא"ד אל ב"ר ויש בני אדם אומרים כי לא ימצא בו תולעים ורק הראש"ד שזורעין בגינה ימצא בו תולעים וזה שקר שגם הגדל מאליו במדבר ימצא בו תולעים וצריך בדיקה. וכן ירק שקורין בערבי כב"ר ודרכן לכבוש אותו במי מלח גם בזה ימצא תולעים וצריך בדיקה. בן א"ח שם. וכן בעיר קדשינו ירושת"ו נמצא מין ירק זה הנקרא רשא"ד בגינה ובמדבר ועליו קטנים עד מאד אלא של גינה ענפיו ארוכין ושל מדבר קצרים.

סעיף קטן צד

צד) עלי הגפנים הנקראים יאפראקי"ס בעיר ארם צובה היה מבוכה גדולה שבדקו עלי גפנים ומצאום מלאים תולעים דקים ואחר שנבדקו כמה פעמים עינא דשפיר חזי נגד השמש אכתי פשו טובא וכיוצא בזה עשו נסיונות הרבה ולכן עלתה הסכמת הרב החסיד ראש על אר"ץ מהר"ש לאנייאדו ושאר חכמים לאסרם לגמרי. וכן הרב המופלא מאור הגולה מהר"ח אבולעפיא הסכים לאסור. וגם רבני עה"ק ירושת"ו ורבני עה"ק חברון הסכימו לאסור. ויש חכמים שהאריכו בכחא דהיתרא לקיים מנהג ישראל דאכלי מעלי הגפנים הנז' ובודאי במקום שנאסרו כעיר אר"ץ האוכל מהם פורץ גדר אך בשאר מקומות דנהוג התירא יש להתיר דאם יש תולעים בהם במקומו יחתוך בתחלה מקום שהם מחוברים בו באילן ואח"כ יבדוק כל עלה לבדו במיתון רב ויקנח במפה ואח"כ יניחם בתוך מים רותחין שהיד סולדת בהן ואח"כ יכול לבשלם בלי פקפוק. זהו תורף דברי הרב מהר"י זיין בתשו' הובאה בס' משאת משה ח"ב י"ד סי' ד' ואחריו החזיק הרב המחבר בסי' ה' מטעם דאיכא תרי ותלתא ספיקי יעוש"ב. מחב"ר או' כ"ד. מיהו בס' אדמת קדש ח"ב י"ד סי' א' כתב שקבלו בעה"ק ירושת"ו שלא לאכלם בני שנתן והסכים עם הרב מהר"ש לאנייאדו האוסר יעו"ש והב"ד מחב"ר בקו"א או' א' גם בעיר בגדאד יע"א יש הסכמה קדומה משנים קדמוניות שלא לאכול עלי הגפנים ואצלם כמו בשר חזיר. ופעם א' היינו בפרדס עם כמה בני אדם וא' מהם הביא בידו עלי גפנים בידו וא"ל תראו לנו היכן הם התולעים והנחנו אותם בשמש כמו ג' דקים (ר"ל מינוטי"ן) והראינו להם בחוש כמה וכמה תולעים קטנים שהם רצים ומרקדים בתוך העלים ואמרו לנו ברוך שבחר בהם ובמשנתם. זב"צ או' צ"ט. וכ"כ בן א"ח שם דבעיר בגדאד נוהגין בהן איסור כמו אר"ץ. ולכן כל בעל נפש אף שנוהגין במקומו היתר יש לחוש לעצמו להחמיר.

סעיף קטן צה

צה) **וכל** ירק שהוחזק ג"פ בתולעים אסור לאוכלו בלא בדיקה. שפ"ד או' ל"ד. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן צו

צו) **יש** מקומות שהגודגניות הנקראים וישנא"ס מלאות תולעים דקים מאד ושומר נפשו ירחק מלעשות מרקחת מהם וכן משקה הנקרא חושא"פ. כנה"ג בהגב"י או' פ"ב. מחב"ר או' כ"ה. זב"צ או' צ"ב. ועיין לעיל או' ץ'.

סעיף קטן צז

צז) **נכון** לכל בעל תורה שלא לאכול סאלט"א מירק חי כי מצויים תולעים ואף שבדקוהו נשים או אנשים הדיוטות מהירים יש לחוש לספק תורה אבל כשהירק מבושל יש לסמוך על בדיקתם דיש ס"ס. כריתי או' י"ט וכתב וכן מנהגו מיום שעמד על דעתו שלא לאכול ירק חי מסאלטי"ן וכדומה על סמך בדיקת הנ"ל. מחב"ר או' כ"ז. זב"צ או' צ"ח.

סעיף קטן צח

צח) **העולשי"ן** שקורין אינדידי"א יש בתוכו תולעים דקים והיודעים בדבר מושכין את ידיהם ממנה. ס' הזכרונות דף כ"ג. כנה"ג בהגב"י או' נ"ב.. וכן אנחנו מנהגינו שלא לאכול העולשין שקורין בערבי סנדב"א. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תע"ג. או' ע"ב ואו' צ"א.

סעיף קטן צט

צט) **ובמקומות** הללו הרחש מצוי הרבה בחזרת וצריך בדיקה יפה מפני שהתולעים הם דקים וקטנים וכמראה החזרת עצמו ומקדם היה מנהגי שלא לאכלם אלא בבדיקה ועתה מקרוב משכתי ידי מהם מכל וכל שלא לאכלם. כנה"ג שם ובאו' ס"ב וכתב שם באו' ס"ב שמפני זה אינו אוכל כ"א הקלח שלהם יעו"ש. זב"צ או' פ"ט. ועיין בדברינו לשם באו"ח או' ץ'.

סעיף קטן ק

ק) **הכרפס** יש בו תולעים והוא כמראה הכרפס ירוקים וצריך ליזהר בבדיקתו יפה יפה ולבודקו פעם ושתים וכן מין כרפס שקורין בערבי מעדנו"ס צריך בדיקה יפה כמו הכרפס. זב"צ או' צ"ג. בן א"ח פ' נשא או' ח' ולא לבד העלים צריך בדיקה אלא גם הענף שיוצאים ממנו העלים וכ"ה בכל הירקות.

סעיף קטן קא

קא) **הצנון** יש בו הרבה תולעים בעלים שלו ואנחנו מימינו לא אכלנו צנון אלא דוקא האמהות אבל לא העלין משום דבדיקתן קשה אבל המנהג בעירנו שאוכלין גם העלין ע"י

בדיקה וצריך להזהירם שיבדקו העלים בדיקה יפה ומעולה פעם ושתים ושלוש. זב"צ או' צ"ה.

סעיף קטן קב

קב) **הכרתי** במדינתנו אוכלין אותו בלא בדיקה באומרם שאין בו תולעים אבל אנחנו בדקנו ממנו וראינו לפעמים שיהיה בו תולעים שהם בתוך עלי הכרתי בין העור לבשר ואינם נרגשים אבל נראה במקומם על הכרתי כמו חוט לבן והתולעים הם בסוף החוט וע"כ צריך ליזהר בבדיקתו הרבה. זב"צ או' צ"ו.

סעיף קטן קג

קג) **התנאים** והקישואין והמלפפון שקורין בערבי כייא"ר דרכן להתליע במחובר וכן פרי שקורין בערבי כו"ך כל אלו דרכן להתליע במחובר ואין לאוכלן בלי בדיקה. בן א"ח שם. וכן בתותי"ן יש מקומות שיש בהן תולעים וצריך להשגיח על זה. ובענין התולעים של התאנים י"א שיש בהם מין תולעת כשהם לחים שהורג את אוכלו כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' זק"ן או' מ"א יעו"ש. וגם כי התולע דומה למוץ התאנים ולפעמים אינו נראה עד שיסתכל בו הרבה וע"כ צריך ליזהר בבדיקתו מאד מאד.

סעיף קטן קד

קד) **עוד** במדינתנו עושים מרקחת מקליפות אתרוגים חמוצים שקורין בערבי קשור אל דבד"ב והקליפות הנז' כשהם לחים אין בהם בית מיחוש אבל המנהג הוא שכל החנונים מצניעים אלו הקליפות ומיבשים אותם ומוכרים אותם וכשמתיבשים אלו הקליפות נעשה בהם תולעים בתלוש על העור מבחוץ וג"כ עושים התולעים הנז' חוט לבן והם תחת החוט וע"כ צריך ליזהר שכל מי שיקנה מאלו הקליפות היבישים לבודקם מהתולעים האלו שתחת החוט ולדקדק בהם הרבה הדק היטב. זב"צ או' צ"ז. ונ"מ למקומות אחרים אם יש כיוצא בזה. ואין להאריך הרבה בענין התולעים כי כלל העולה כי רוב הפירות והירקות רובם ככולם יתהווה בהם תולעים או במחובר או בתלוש וצריך עינא פקיחה להשגיח על כל דבר ודבר.

סעיף קטן קה

קה) **החמאה** ימצא בה הרבה יתושים על הרוב ולפעמים ימצא בה נמלים וע"כ מן הראוי דיש ליזהר שלא לאכול חמאה עד שיחמם אותה אצל האור ויסנן אותה. ועיין לעיל סוף או' פ"ד.

סעיף קטן קו

קו) **דבש** של תמרים ימצא בו יתושים ונמלים ודבורים ויש להזהיר בזה להמון שלא לאכול דבש הנז'. כ"א ע"י סינון. זב"צ או' פ"ה. וה"ה דבש של שאר מינים ענבים תאנים חרובים ומ"ש דבש תמרים משום דזהו המצוי אצלם.

סעיף קטן קז

קז) **שם. אבל ירקות עצמם אם מצא בהם ג"פ יש לחוש וכו'** נראה ברור דהכוונה ג"פ שבכל פעם מצא תולעת א' וה"ה אם מצא ג' תולעים בפעם א' והראיה על זה דבסי' ק' כתב ג' תולעים. מחב"ר או' כ"ט. זב"צ או' ע"ב.

סעיף קטן קח

קח) **ואם** לא מצא בירקות רק שני תולעים עיין מחב"ר שם מה שהאריך בזה בדברי הפו' ומסיק כדברי הרב בכור שור בסיום הספר שכתב דמה דאפשר בבדיקה כגון לסנן הרוטב כיון דאפשר להכיר האיסור הו"ל דאו' ובתרי זמני הויא חזקה אבל אם א"א בבדיקה (כגון בירקות עצמם) דבכה"ג בטל מדאו' אין לאסור כ"א בתלת תולעים בין בפעם א' בין בזה אחר זה יעו"ש והב"ד זב"צ או' ע"ג. ועיין לקמן סי' ק' או' ל"ד.

סעיף קטן קט

קט) **ואם** נמצאו בתבשיל רחשים שאין מתהוים מגוף הירקות אלא אתו מעלמא כגון נמלים או יתושים רבני האחרונים נחלקו בזה יש אוסרים ויש מתירים ואנחנו אין לנו אלא דברי הפר"ת או' כ"ב דהגם דדעתו נוטה לס' המתירים מ"מ כתב אם נמצאו ג' נמלים בתבשיל אסור משום דאע"ג דמעלמא אתו מ"מ יש במינם הרבה כי כן דרכם להמצא ובמדינתנו ג"כ כן הוא שנמלים ויתושים מצוים הרבה וע"כ יש לאסור בין נמלים בין ביתושים וכ"ש להמון העם שאינם יודעים לחלק בכך ויבואו להתיר הכל ולכן כל מינים שמצויים הרבה אוסרים התבשיל בשלושה. זב"צ או' ע"ד. ונראה דה"ד במקום שא"א בבדיקה כגון דיש לחוש שמעורבים בתבשיל ואין נראים אבל במקום שאפשר בבדיקה יש להכשיר ע"י בדיקה והיינו ע"י שיבדוק התבשיל היטב באופן שלא ישאר חשש שנשאר שם נמלים או יתושים.

סעיף קטן קי

קי) **אם** קנו הרבה אנשים קמח מחנות א' ועשו מהם לחמים ואשה א' בדקה הלחמים שלה ומצאה בהן תולעים והלכו אצל המוכר ומצאו בקמח הנשאר אצלו ג"כ תולעים כל הלחמים שאצל בעלי בתים הנז' שקנו מהמוכר הנז' כולם אסורים דלא אמרינן דבשעה קלה נתהוו התולעים דזה אינו מצוי כ"כ אלא אמרינן דמקודם שקנו היו התולעים

וכולם אסורים. ש"ך בנה"כ וכתב דלא כהט"ז ס"ק י"ז שמתיר מה שלקחו קודם שנמצאו התולעים כנה"ג בהגב"י או' ס' פר"ח או' ל"ג. לה"פ או' כ"ג. בל"י או' ך' וכן בתשו' חינוך בית יהודה סי' מ"ט דחה דברי הט"ז הנז' והורה הלכה למעשה לאסור הכל וכתב דכן הורו בבית מותבא רבא בני הישיבה דק"ק פוזנן יעו"ש. מחב"ר או' כ"ח. ער"ה או' ג' זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן קיא

קיא) מיהו אם האשה שמצאה התולעים קנתה אחר שקנו האחרים המשך ששה שעות וכ"ש לילה א' מסתבר להתיר מה שקנו האחרים מקודם. שו"ת חו"י סי' ק"ט. בל"י שם. ער"ה שם. זב"צ שם. ומ"מ לכתחלה יש לראות בלחם שאפו אם יש בו תולעים דכל מה שאפשר לברר מבררינן.

סעיף קטן קיב

קיב) ואם לא מצאו כן אצל המוכר יש להתיר דאמרינן שהכלי של אותה האשה היה קמח מתולע דבוק בו שכן סתם כלי המיוחד לקמח ושאר בעלי בתים מותרים. חו"י שם. לה"פ או' כ"ו. ער"ה שם. זב"צ או' ע"ו. ואם לא נתברר זה והאשה אומרת שהיה נקי יוכלו הנשים לומר לה אין אנחנו מאמינים לך. חו"י שם. לה"פ שם. זב"צ שם.

סעיף קטן קיג

קיג) ואם לא נשאר בבית המוכר כלום אם נמצאו תולעים בלחמים של ג' בעלי בתים שקנו מאותו קמח אין לנו לומר דאתרמי דלכולהו נפל להו תולעים מעלמא אלא מסתמא אמרינן שהוחזק קמח זה שיש בו תולעים וכל בעלי בתים שקנו מאותו קמח הכל אסור. ומסתברא אף שלא מצאו כל בעל הבית אלא תולע א' הכל אסור משום שמצטרפים הג' בעלי בתים שקנו מאותו קמח ומחזקינן לקמח זה בתולעים הרבה וכל הלחמים שעשו ממנו אסורים. ואם לא מצאו תולעים אלא בשני בעלי בתים באותם שקנו ממנו אעפ"י שמצאו הב' בעלי בתים כל א' בקמחו ג' תולעים או יותר נהי דקמחייהו איתסר משום דאיתחזק בהו תולעים אבל לא איתחזק כל הקמח שהיה בחנות דאית ביה תולעים ואית לן למימר דהני תולעים שנמצאו בהאי קמח שקנו הב' בעלי בתים מעלמא אתו והשאר מותר. ומסתברא נמי שאם קנה קמח ועשאו פת ומצא בו תולעת א' והלך ומצא בשאר הקמח שבחנות ב' תולעים שהפת אסור משום שהוחזק קמח זה בתולעים הרבה ויש לנו לחוש שהם בפת. פר"ח או' ל"ג. לה"פ או' כ"ג. בל"י או' ך' זב"צ או' ע"ז ואו' ע"ט.

סעיף קטן קיד

קיד) **וכל** זה כשהתולעים דקים שיוצאים מנקבי הנפה אבל אם אין יוצאים מנקבי הנפה אין תלוים זה בזה דמי שריקד קמחו יפה מותר ומי שלא ריקד יפה אז דינו ככל הנז"ל.

סעיף קטן קטו

קטו) **פה** ירושת"ו מצויים תולעים במים שבבורות וטועים רבים בזה במה שקונים פת מהעכו"ם והדבר ידוע שלשו אותו במים שיש בהם תולעים בלא סינון דאהך מנקיותא לא קפדי ואין להתיר מטעם רביתייהו שהרי אלו המים שואבים אותם מן הבור ויש לחוש שפירשו בדלי או בדופני הכלי שהם מונחים לשם ועוד שעל הרוב עומדים בבית ימים הרבה. פר"ח שם. לה"פ סוף או' כ"ד. בל"י או' כ"א. שפ"ד או' ח' מחב"ר או' ג' ברכות מים על סי' זה דף נ"א אע"ג. ולפ"ז אם יש עיר שיש תולעים במים כמו ירושת"ו הפת של עכו"ם אסור. זב"צ או' ף'.

סעיף קטן קטז

קטז) **ברוב** ערי פראנקיא"ה ובקצת מקומות מטורקיא"ה רובם קונים פת מפלטר עכו"ם דיש מקומות דלא שכיחי תולעים ובאתרא דשכיחי קפדי אמנקיותא והם מסננין את המים והגם דאפשר דאינם מסננים יפה מ"מ כל שהם מסננין הוי ספק אם נשאר תולעים ואם נשאר ספק אם נימוחו בשעת עריכה ולכן פשט ההתר ואין פוצה פה. מחב"ר או' ד' זב"צ או' פ"ג.

סעיף קטן קיז

קיז) **ועיין** שם בברכות המים במעשה שהיה שלקחו חלב מן הגוי וסננו אותו בבגד ומצאו בו תולעים הרבה מאד עד אין מספר והוא היה מן הכלי של גוי שהיה מניח בו מים וחולב עליו יעו"ש וע"כ צריך להשגיח ע"ז לראות הכלי של גוי שחולב בו אם הוא נקי או לסנן החלב. וגם שמענו שהגוי החולב מניח כלי מים תחת אצילי ידיו וכשהוא חולב כורע ונשפך מים לתוך החלב כדי להרבות והמים יש בו תולעים כנז' וע"כ יש להשגיח גם ע"ז. והנכון לסנן החלב בכל זמן כי אפשר שיתהוו בו יתושים מן האויר ג"כ אם לא יזהרו לכסותו תמיד.

סעיף קטן קיח

קיח) **גם** בזה בזה טועים במה ששותים הקאו"י של עכו"ם ומה שאומרים שהתולעת יורד למטה הם דברים בטלים ואינם כדי לסמוך עליהם. פר"ח שם. לה"פ סש. בל"י שם. זב"צ או' פ"א. ובענין אם יש בו משום בשולי עכו"ם עיין לקמן סי' קי"ג או' כ"א ואו' כ"ב יעו"ש.

סעיף קטן קיט

קיט) **וגם** בזה טועים במים שבכלים שמניחים העכו"ם בבית א' לשתות מהם עוברים ושבים ששותים מהם המון העם בלא סינון. וכן כל כיוצא בזה וצריך להזהיר ולדרוש ענינים אלו לעם יותר מלדרוש להם פשטים. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' פ"ב. כלל העולה דבמקומות שיש תולעים במים דאין ליקח מן העכו"ם כל דבר שיש בתוכו מים משום דלא קפדי אמנקיותא לסנן במים.

סעיף קטן קכ

קך) **והנה** יש במאכלות כמה מקרים כגון אם יזדמן לפני האדם מאכל ובתוכו תערובת איסור כמו חלב או דם או נפל זבוב לתוכו או שאר מיני איסורין לאין קץ כגון טבל וכלאי הכרם וכו' והנה האדם הנזהר תמיד במאכלו לפשפש בהם שלא יהיה בהם שום איסור מסייעין אותו מן השמים שלא תבא תקלה על ידו. שה"מ פ' עקב.

סעיף קטן קכא

קכא) [**סעיף יא'**] **אשה שנמצא אחר בדיקתה וכו'** דעת רש"ל באו"ש ובספרו יש"ש פא"ט סי' ק' דאין הנשים נאמנות בבדיקה שיש בה טורח דאמרינן עצלניות הן. אבל אין המנהג כדבריו רק הנשים בודקות הקטניות והפירות וסמכינן עלייהו. תו"ח כלל מ"ו דין ט' ט"ז ס"ק י"ד. ש"ך ס"ק ל"ה. כנה"ג בהגב"י או' ס"א. פר"ח או' ל"ה. מחב"ר או' ל"ב. חכ"א כלל ל"ח או' כ"ה. ולענין דינא כל אשה שהיא כשרה ומדקדקת במצות ושלמה בדעתה נאמנת בודאי אבל מי שאינה מדקדקת בדקדוקי מצות ואינה דעתנית אינה נאמנת ודאי ובעל נפש יחוש על עצמו ולא יחזיק אשתו בחזקת כשרה ודעתנית לסמוך עליה והיא פחותה. פר"ת או' כ"ג. גם אם יודע באשתו שהיא בודקת במהרה ולא במיתון אין לסמוך עליה. זב"צ או' ק"א.

סעיף קטן קכב

קכב) **שם. אסור לאכול מבדיקתה.** והיינו כמ"ש לעיל סי' ס"ד סעי' כ"א דטבח שנמצא אחריו חלב מעבירין אותו. ש"ך ס"ק ל"ו. ועיין לקמן סי' קי"ט סעי' ח'.

סעיף קטן קכג

קכג) **שם. אבל אם לא נמצאו אלא תולעים וכו'** שאינם נראים אלא לאחר שליקתן מותר לאכול מבדיקתה. פי' אף אם הוא תולע גדול כיון שאינו ניכר אלא לאחר שליקה מותר לאכול מבדיקתה וה"ה תולעים קטנים ודקים שא"א להכיר בקל תולין ששגגה היתה ומותר לאכול מבדיקתה. פר"ת שם. שפ"ד או' ל"ו. זב"צ או' ק"ב.

סעיף קטן קכד

קכד) **יש** מיני ירקות שאין רואין עליו שום תולעת וחובטין אותו על בגד שחור ונופלין ממנו תולעים עד אין מספר והתולעים ג"כ ירוקים ואינם נראים על הירקות רק על בגד שחור וצריך בדיקה יפה. כנה"ג בהגב"י או' ס"ב. זב"צ או' ק"ג.

סעיף קטן קכה

קכה) [**סעיף יב**'] **מרקחת** שנפלו לתוכו נמלים ועברו עליהם י"ב חודש יש להסתפק בהם מפני שהדבש דרכו להעמיד וכו' וה"ד דברים שלימים אבל דברים הנחתכים הנופלים לתוכו דרכו למהר למחות ולכלות. הרשב"א בתשו' סי' ף' וכ"כ הר' יונה בפ' כיצד מברכין. ש"ך ס"ק ל"ז. כנה"ג בהגב"י או' ס"ג. פר"ח או' ל"ז. לה"פ או' כ"ח. בל"י או' כ"ד. כריתי או' ך' שו"ג או' מ"ב. שפ"ד או' ל"ז. ואע"ג דהכא לא נפקא מינה מידי בהא דהא נמלה חתוכה לאו בריה מקרי וכדלקמן סי' ק"א סעי' ו' מ"מ לענין שרץ דבכעדשה לא בטיל כדלקמן סי' ק"ד סעי' א' בהגה בדבש בטיל. ש"ך שם. כנה"ג שם. לה"פ או' כ"ז בל"י שם. שפ"ד שם. זב"צ או' ק"ד. ונ"מ נמי בריה שנתפרר קצת דרך בישול דמ"מ הוי בריה בדבש ממהר לכלות ונמחה ובטל הוא שפ"ד שם. וכיון דלא ידעינן כמה זמן צריך עד שיכלה וימחה יש להחמיר ביב"ח. וכל זה בדלא אפשר לחממם ולסננם.

סעיף קטן קכו

קכו) **שם**. **מרקחת שנפלו לתוכו נמלים וכו'** פי' דוקא שידענו שנפלו ונאבדו אבל אם הוחזקו כגון שנמצאו ג' ואנו מחזיקים את המרקחת שיש בה תולעים לא מחמרינן בכה"ג לאסור אחר י"ב חודש מספק שדרך הדבש וכו' פר"ת או' כ"ד. ור"ל כגון שאלו הג' שנמצאו אתו מעלמא דיש מתירין והפר"ת מחמיר כמ"ש לעיל או' ק"ט ועל זה כתב דיש להתיר אחר י"ב חודש מכח ס"ס שמא לא הוחזקו כיון דאתו מעלמא ואת"ל שהוחזקו שמא נימוחו אחר י"ב חו' אבל אם הג' התולעים שנמצאו הם מגופייהו דלכ"ע הוחזקו בתולעים אין להתיר אחר י"ב חו' כיון דליכא אלא ספק א' שמא נימוחו. וכן פי' בס' מזמור לדוד להר' דוד פארדו בסי' זה דברי הפר"ת הנז'.

סעיף קטן קכז

קכז) **ומ"מ** נראה דאפי' בתולעים דמגופייהו יש מקום להקל אף אם הוחזקו אותם הפירות בתולעים כל דלא ידעינן בודאי שנולדו במחובר או שפירשו דהשתא איכא שפיר ס"ס ספק אם הוו בענין דאסירי ואת"ל כן שמא נימוחו. מזמור לדוד שם.

סעיף קטן קכח

קכח) **ומזה** נראה ללמוד להקל במרקחת שעושין מגדגוניות וכיוצא דסתמן מוחזקין בתולעים כל שעברו עליו יב"ח שריין דאיכא בהו ס"ס כדאמרן. מזמור לדוד שם. ועיין לקמן או' קמ"ב.

סעיף קטן קכט

קכט) **ודע** דספק זה שנסתפק הרשב"א בדבש נראה דה"ה בסוקא"ר שגם הוא דרכו להעמיד הדברים שבתוכו כנראה בחוש ולפ"ז באותן גודגניות שמרקחין עם צוקא"ר שמוחזקין בתולעים אם עברו עליהם יב"ח תו ליכא למיחש בהו מטעם האמור. מזמור לדוד שם. ומדברי דמש"א מוכח דלאו דוקא דבש אלא ה"ה מים וכל דבר לח ואין נראה לי כן. כנה"ג בהגב"י סוף או' ס"ז. מחב"ר או' ל"ו.

סעיף קטן קל

קל) [**סעיף יג**'] **דבש שנפלו בו נמלים יחממנו וכו'** ואין כאן מבטל איסור לכתחלה שאין כוונתו אלא לתקן הדבש. ב"י בשם או"ח. ט"ז ס"ק י"ח. ש"ך ס"ק ל"ח. פר"ח או' ל"ח. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' כ"ה. ור"ל שאין כוונתו להנות מן האיסור אלא אדרבא להסירו ולתקן את הדבש. ועיין לעיל או' כ"ו.

סעיף קטן קלא

קלא) [**סעיף יד**'] **חטים מתולעים מותר לטחנן וכו'** ואם הם מתולעים ברוב בענין דא"א לבררם זהו החטים אסורים אבל אם אין מתולעים ברוב צריך שיבררו אותם מן התולעים קודם טחינה וכיון שלא נשאר אלא חששא אם יש תולעים עוד מותר לטוחנן. ש"ך ס"ק ט"ל. כנה"ג בהגב"י או' צ"ו. פר"ח או' ט"ל. מנ"י על התו"ח כלל מ"ו או' ל"ו. לה"פ או' ל"א. הל"פ בסעי' י"ד. שפ"ד או' ט"ל. חכ"א כלל ל"ח או' כ"ד. בו"צ ח"ג או' א' ובעמ"ז שם או' ג' מק"מ או' מ"ה. ערוך השלחן או' פ"ו. זב"צ או' ק"ז. ובדיעבד אם לא ביררם וטחנן מותר. בן א"ח פ' נשא או' ט"ז. ועיין לקמן או' קל"ג.

סעיף קטן קלב

קלב) **שם. מותר לטחנן וכו'** והטעם שמותר לטחנן מפני שבורחין התולעים לחוץ דרך דופני האפרכסת ועוד דאף אם יטחנו התולעים בטילים ברוב בתוך הקמח ולפ"ז לכתחלה אין לטחון אלא בריחים גדול שיש בו אפרכסת ובדיעבד או אין לו ריחים גדול שיש בו אפרכסת לענין שתוכל לברוח שם מותר לטחון גם בריחים של יד. ש"ך סק"מ. כנה"ג שם או' צ"ה. פר"ח או' מ' לה"פ או' ל' בל"י או' כ"ז. הל"פ שם. כריתי או' כ"ב. שפ"ד או' מ' חכ"א שם. בי"צ שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ק"ח. בן א"ח שם.

סעיף קטן קלג

קלג) **פעם** א' קנו ישראלים חטים הרבה שבהם מתולעים הרבה והיה בדבר הפ"מ יש להקל היכא דנראה דרוב עכ"פ נגד המתולעים דהיינו חטים שאינם מנוקבים וגם המנוקבים חלק החטה שבהם הוא בכולל רוב נגד התולע דאז מותר אפי' בלא ברירה אם טוחנם ברחיים שיש אפרכסת ובתנאי להזהיר להקונים לרקד הקמח אחר הטחינה לאור היום ולהשליך התולעים שיצאו. תשו' ר' עקיבא איגר סי' ע"ז. וכתב עו"ש דעדיף יותר אם כמעט כל החטים מתולעים אלא דרובן אינם מנוקבים באופן דהתולעים שלא פירשו היינו של אין מנוקבים הוא רוב נגד התולעים שפירשו דבזס יש לצדד קצת להקל אף בלא אפרכסת יעו"ש. פ"ת או' י"א ועוין לעיל סוף או' קל"א.

סעיף קטן קלד

קלד) **שם**. **והוא שירקד הקמח לאור היום**. אלו ב' התקנות שבורחים התולעים מקול הרחיים ומרקדים הקמח אח"כ לאור היום לא מהנו אלא באלו מין תולעים השחורים או האדומים שאם לא יהיה להם לברוח הם ניכרים בקמח ומתבררים ומה שנטחן מהם מתבטל אבל תולעים הדקים הלבנים שאלו אינם בורחים גם אינם נבררים בריקוד אין לטחון דהו"ל כמבטל איסור לכתחלה. ומ"מ אם עבר וטחן בדיעבד מותר שחזקתן שנימוחו. פר"ת או' כ"ו. זב"צ או' ק"ט. בן א"ח שם או' י"ז. והיינו ע"י שירקד הקמח אח"כ לאור היום כנז' ולראות הקמח אם יש בו תולעים דקים שיוצאים מנקבי הנפה שאז הוא אסור כמ"ש לעיל או' ל"ז יעו"ש.

סעיף קטן קלה

קלה) **ואם** חלקו החטים הנז' ברחיים ועשו אותם גרש אסור לבשלם בקדרה לפי שאפי' את"ל שנתלעו בתלוש פורשים בתבשיל ואין כאן אלא ספק נימוח. פר"ת שם. זב"צ או' קי"א.

סעיף קטן קלו

קלו) **ולא** מהני רחיצה לחיטים או פירות מתולעים. חינוך בית יהודה סי' נ"ח. בל"י או' כ"ו. מחב"ר או' ל"ד. זב"צ או' קי"ב.

סעיף קטן קלז

קלז) **קמח** שהתליע ונתהוו מילבי"ן (תולעים דקין) בתוכו אסור לטוחנו ולא דמי לחיטים דשם לא הוי מבטל איסור לכתחלה דכוונתו לטחון החיטים אבל בקמח דאי הוי מבטל איסור לכתחלה משום דכבר טחון ועומד הוא. מש"ז או' י"ח וכ"פ בשפ"ד או' ט"ל. זב"צ או' ק"י. בן א"ח שם סוף או' ט"ז.

סעיף קטן קלח

קלח) **שמן** היוצא מזיתים שהתליעו במחובר טוב לקנות השמן מעכו"ם שטחנו הזיתים וצריך לשער שיהא ס' כנגד ממשן ואם מספ"ל אם יש ס' אזלינן לחומרא ואם עברו יב"ח על השמן הנז' יש לדון להקל. שו"ת דבר שמואל סי' רפ"ו. מחב"ר או' ל"ה זב"צ או' קי"ג.

סעיף קטן קלט

קלט) **מותר** לעשות מחטים אלו שהתליעו חלב חטה שהם נימוחים ונסרחים ונקפאים כגבינה לכבס בהם בגדים. פנים מאירות ח"ג סי' ל"ה. ער"ה או' ט' זב"צ או' קי"ד.

סעיף קטן קמ

קמ) **אם** קנה פת מן השוק וראה תולעת א' מתה בתוך הפת יזרוק את התולעת עם נטילת מקום מן הפת ויאכל השאר. שו"ג או' מ"ה. זב"צ או' קט"ו. ועיין עוד לקמן סי' ק' או' ג' בענין תולעים הנמצאים בקמח ופירות יעו"ש.

סעיף קטן קמא

קמא) **הנפה** של הקמח כיון שישאר בה קמח בין נקבי האריגה וכן בין העץ לשערות האריגה ויגיע להם ליחות יתהווה בה תולעים ובפרט בימי הקיץ לכן יזהר לנפץ ממנה שיורי הקמח אחר שעוסק בה ויתלה אותה באויר במקום שליטת השמש וכל פעם שיעסוק בה יבדקנה היטב וקודם כמה שנים הביאו לעירנו מערי הנדייא נפה כולה מברזל וזה עדיף טפי שיוכל לנפץ ממנה הקמח ע"י הכאה בידו או בקרקע וגם אין בה מחבואות שיכנס שם קמח וישאר שם כדי שיתליע. בן א"ח פ' נשא או' י"ח.

סעיף קטן קמב

קמב) **ואם** עברו על הדבש שנפלו נמלים יב"ח שכתב מרן בדין הקודם יש להסתפק וכו' הרדב"ז בתשו' החדשות סי' תרצ"ב פשיטא ליה דכל שעברו יב"ח עפרא בעלמא הוא ומותר דמתהפך הדבר ההוא לדבש לפי שנבלעת בתוכו וכו' יעו"ש. מחב"ר או' ל"ו. אמנם דעת כל האחרונים שזכרנו בסעי' הנז' כדברי הש"ע שלא התירו אלא א"כ יש עוד ספק אחר יעו"ש.

סעיף קטן קמג

קמג) [**סעיף טו'**] **מיני עופות הגדילים באילן ותלוים באילן בחרטומיהם אסורים וכו'** ורש"ל פ' העור והרוטב סי' ט' פסק כהמרדכי בשם ר"ת דמותרים בשחיטה אבל הסכמת הפו' כהמחבר וכן דעת האחרונים. וכ"כ האו"ה סוף כלל ט' בשם הרבה פו' וכתב דהכי נהגינן. וכ"פ בתו"ח סוף כלל מ"ו. ש"ך ס"ק מ"א. להה"פ או' ל"ב. בל"י או' כ"ט. שו"ג או'

מ"ו. שפ"ד או' מ"ו. חכ"א כלל ל"ח סוף או' כ"ח. בי"צ ח"ד או' א' ערוך השלחן או' פ"ז. זב"צ או' קט"ז.

סעיף קטן קמד

קמד) וכן זבובים הגדילים באילנות שהוא מזרע שהזריעו אמותיהם על העלים לכ"ע אסור. שפ"ד שם בשם מהרי"ל. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן קמה

קמה) [**סעיף טז**'] **כל התולעים הנמצאים בבהמה וכו' אסורים**. משום דבהמה בשחיטה תליא מילתא ואלו שגדלו בתוכה עד שלא נשחטה ובאו מאיסור אבר מן החי ושחיטת הבהמה לא מהני להו שהרי יש להן חיות בפ"ע ואע"ג דשליל מותר בשחיטת אמו (לעיל סי' י"ג) התם מכל בבהמה תאכלו נפקא אבל הכא באיסורייהו קיימי. רש"י חולין ס"ז ע"ב. ש"ך ס"ק מ"ב. לה"פ או' ל"ד. חכ"א שם. ואסור ליתן לבני נח דעובר על לפני עור. שפ"ד או' מ"ב.

סעיף קטן קמו

קמו) שם. והנמצאים בדגים במעיהם אסורים וכו' משום דמעלמא אתו לתוכם אבל הנמצאים בהם בין עור לבשר שרי דמהם גדלים ולית בהם משום אבר מן החי דהא דגים באסיפה בעלמא סגי להו. ש"ך ס"ק מ"ג. פר"ח או' מ"ה. שפ"ד או' מ"ג.

סעיף קטן קמז

קמז) שם. והנמצאים בדגים במעיהם אסורים וכו' וכן אם נמצאים במוח או בכבד אסורים משום דמעלמא קאתו ועיילי ליה דרך נחיריו. פר"ח שם. לה"פ או' ל"ה בל"י או' ל' חכ"א שם. ערוך השלחן או' פ"ח. זב"צ או' קי"ז.

סעיף קטן קמח

קמח) ויש ליזהר להסיר הבני מעיים מן הדגים הניצודים בתולעים. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' קי"ח.

סעיף קטן קמט

קמט) עוד יש להזהיר העם לחתוך מן הראש שקורין זאברי"ש (נראה שהוא זה שמלא כמו חוטין אדומים) שעל פי הרוב מוצאים שם תולעים קטנים מאד. בל"י שם. זב"צ או' קי"ט.

סעיף קטן קנ

קנ) ויש מקומות שהמים מגדילים בדגת הים שרצים אצל הסנפירין סמוך ממש להם וגם על הסנפירין ובתוך הפה והם עגולים כעדשה ואין ניכרים כלל ויש להם עינים שחורים

כב' טיפי זבובים סמוכים זה אצל זה והמכיר אותן יכול להפרישם בסכין ובק"ק פראג הכל מכירין אותן ונתפרסם שם האיסור וקורין אותן פיש לייז וכמה פעמים הראתי אותם לסוחרים והפרשתי אותו והנחתי בצלוחית של מים וראו אותן שטין במים ולכן עכ"פ חיוב גדול לגרר היטב היטב על הסנפירין וסמוך להם ועל הזנב ויבדוק היטב היטב אחורי האזנים ובפה. חכ"א שם. זב"צ או' ק"ך.

סעיף קטן קנא

קנא) **ובכל** המקומות צריך לבדוק תיכף מתחלת ימי הפסח בדגים בפה ובאזנים ובפרט בדג שקורין העכ"ט שיש שם תולעים כמו חוטין והם כמו נחש ארוך ודק ואני הראתי להם הרבה פעמים וכמעט זה מצוי בהעכ"ט מקודם פסח עד ימי החורף. חכ"א שם. זב"צ או' קכ"א.

סעיף קטן קנב

קנב) **שם הגה. ואפי' פירשו קצת וחזרו מותרין וכו'** היינו כשלא פירשו לגמרי אבל אם פירשו לגמרי אסורים. ש"ך ס"ק מ"ד. פר"ח או' מ"ו. לה"פ או' ל"ו. שפ"ד או' מ"ד. זב"צ או' קכ"ב.

סעיף קטן קנג

קנג) **שם. אבל הגדלים בבשר אחר שחיטה או בדגים וגבינה מותרים כל זמן שלא פירשו.** הנה בדין זה רבו הדעות דראב"ן כתב תולעים שבגבינה אסורים וראבי"ה כתב דמותרים אפי' פירשו לגמרי ורשב"ט מתיר שבדגים ושבגבינה אם פירשו לגב הגבינה משום דהיינו רביתייהו אבל אם פירשו לגמרי אסורים ובהגהות שע"ד כתב אחר דברי א"ז רבים נהגו היתר בתולעים של גבינות לאוכלם בהדיא אפי' שקופצין הנה והנה בקערה אבל הרשב"א כתב בחי' כשהתליע לאחר מיתה לא שנא בדבישרא לא שנא בכוורא שרו ודוקא בשלא פירשו ע"ג חתיכה אבל אם פירשו ע"ג חתיכה אסירי וכדאמרינן בפירשה ע"ג תמרה דסלקא בתיקו ולחומרא כמ"ש כל זה בב"י יעו"ש. ומיהו עיין בפר"ח או' נ"ג מה שהאריך בזה ומסיק לענין דינא שאין הפרש בין תולעים הנבראים בפירות לתולעים הנבראים במאכלות כגון בשר גבינה ודגים וכיוצא כל שפירשו לגמרי אסורים ולוקין עליהם וכתב שכ"ה דעת כל הראשונים והאוכל תולעים אחר שפירשו ראוי לנדותו יעו"ש. והיינו כל שפירשו לגב חתיכה או לגב הגבינה אסור כמ"ש באו' הנז' ובאו' נ"ב יעו"ש. וכ"ה דעת הפר"ת או' כ"ט לה"פ או' מ' בל"י או' ל"ד. פ"ת או' י"ב. וכתב זב"צ או' קכ"ג כי כ"ה מנהג בגדאד יע"א כדברי הרשב"א וכמסקנת הפר"ח יעו"ש וכ"כ בן א"ח פ' נשא או' כ"א. ומיהו גם בתולעים שבתוך הגבינה ובשר ודגים יש ליזהר

שלא לאכלם דיש לחוש שמא פירשו וחזרו ועוד משום בל תשקצו כמ"ש לעיל או' ה' ואו' ו' יעו"ש.

סעיף קטן קנד

קנד) ואפי' לדעת הפר"ח אם נתערב בשאר מאכל אין להחמיר. בל"י שם. מחב"ר או' ל"ח. ועיין לקמן או' קס"ד.

סעיף קטן קנה

קנה) וכן התולעים הנמצאים בתוך היגורט"י שקורין בערבי לב"ן אסורין וע"כ יגורט"י שהתליע אסור לאוכלו. זב"צ או' קכ"ד. בן א"ח שם.

סעיף קטן קנו

קנו) שם. כל זמן שלא פירשו. אבל אם פירשו ע"ג החתיכה או ע"ג הגבינה אסירי וכן דעת הרמב"ם והרשב"א ורוב פו' ואף בפירשו מקצתן לאויר או ע"ג החתיכה אסירי וכן עיקר. פר"ח או' מ"ז.

סעיף קטן קנז

קנז) שם. הלכך תולעים הנמצאים בקערה שנפלו מן הבשר מותרים לדעת המתירים. ר"ל לדעת המתירים בבשר לאחר שחיטה לאפוקי היש מי שאוסר שהביא אח"כ. ש"ך ס"ק מ"ה. והיותר נכון לפרש דה"ק לדעת המתירין בפירשה מתה לעיל סעי' ד' פר"ח או' מ"ח. וכ"כ הפר"ת או' כ"ח. וא"כ לפי מ"ש לעיל או' ל"ד להחמיר בפירשה מתה ה"ה לכאן. וכ"כ זב"צ או' קכ"ה.

סעיף קטן קנח

קנח) הזבובים המטילים ביציהם בבשר בימות החמה והם כמו גרעיני חרדל לבנים צריך לבודקם ולהדיח הבשר יפה יפה שלא ישאר אפילו אחד. ומיהו יש אומרים דהני גרעינים לבנים המטילים הזבובים בבשר בימות החמה אינם ביצי זבובים אלא מרוקם וצואתם מתהוים והראיה שאינם נעשים לאחר זמן זבובים אלא תולעים וכל עוד שלא נעשו תולעים הוא כפירשא בעלמא ושרו וצ"ע. ושומר נפשו ירחק מהם. מהר"ם ן' חביב בתשו' כ"י סי' י"ח. מחב"ר או' ל"ז. וע"כ צריך ליזהר בזה מאד כי כיון שהטילו הביצים הנז' אחר שעה א' מתהוים תולעים לבנים דקים מאד למאות ולאלפים וצריך בדיקה גדולה עד מאד ומנהגינו הוא כשמצניעים הבשר בימות הקיץ לכרוך אותו במטלית כדי שלא ינוחו בו הזבובים או לכסות אותו בכלי היטב באופן שלא יכנסו שם זבובים. ופעם א' קנה א' בשר מן הקצב וראה בו תולעים מאלו ביצי זבובים הרבה וע"כ צריך להזהיר בזה להמון העם שישגיחו על הבשר היטב היטב. זב"צ או' קכ"ו. בן א"ח שם או' ך' ולכן

צריך לבדוק הבשר כשלוקח אותו מן החנות וגם קודם בישול שמא נתהוו בו אח"כ וגם יש לראות שמא נתהוו בו נמלים כי רבים הם בקיץ.

סעיף קטן קנט

קנט) **שרץ** הנמצא בתבשיל הנקרא אגלא"ל (והוא החומט שנחבא בתוך הקליפה) אם נמצא עדין בקליפתו בטל טעמו בס' ואם נמצאת הקליפה ריקנית חזקה שיצא לתוך התבשיל ואינו ניכר ודינו כדין בריה דאפי' באלף לא בטיל אם א"א ע"י סינון. שו"ת בית יהודה דף קט"ו סוף ע"א. מחב"ר או' מ' מיהו הער"ה או' ה' כתב דהתבשיל מותר משום דגדילתו בשדה ומתערב עם הזרעונים ורובו ריקן וא"כ איכא ס"ס ולכ"ע מותר דשמא נפל לתבשיל ריקן וחסר ואת"ל יש שרץ שמא נימוח יעו"ש. זב"צ או' קכ"ז.

סעיף קטן קס

קס) **ועיין** בשו"ת תשו' מאהבה ח"א סי' צ"ד שנשאל בפירות מרוקחים שהתליעו והמרקחת היא שהפירות כבושים בחומץ ודבש והפירות צפים בתוך המשקה והנה מבואר כי שרץ המים הגם שהם פורשים על דופני הכלי מבפנים מותרים אבל פירות שהתליעו אם פירשו על דופני הכלי מבפנים אסורים ובנ"ד הדבר בספק אי השרצים מן המשקה התליעו או מהפירות ואפי' אם יבורר שממשקה נתהוו השרצים מ"מ כאשר יפרשו על הפירות אולי לאו היינו רביתייהו כמ"ש הפר"ח או' ל"ג בלש במים שיש בהם תולעים שאסור הפת והגם דפירש על דופני הכלי מותר מ"מ בפירש על הקמח אסור. והעלה החכם השואל להקל דאפי' אם נשרץ מן הפרי כיון שהפרי במים הוא שרץ המים וחשש הב' גם כן ליתא דל"ד למ"ש הפר"ח דהתם פורשים מן המים מכל וכל על הקמח אבל הכא הפירות הם לחים ומשקה טופח עליהם. ובעל המחבר הסכים עמו בהא דאם זוחלים על הפירות אין בזה חשש אבל לענין השאלה העלה להחמיר יעו"ש. פ"ת או' ח' זב"צ או' קכ"ח. ומיהו אם אפשר יש לתקן המרקחת הנז' דהיינו לסנן החומץ ולבדוק הפירות.

סעיף קטן קסא

קסא) **התורה** החמירה מאד וכל האוכל תולעים או נמלים חייב על כל תולעת או נמלה חמש מלקיות ואם הוא זבובים או יתושים חייב שש מלקיות והחמירה התורה בזה לפי שהוא דבר המצוי מאד בירקות ופירות וקטניות וא"א לינצל אלא בזריזות גדול לכן הוצרך הכתוב לזרז ביותר ולהרבות לאוין. פר"ח בסוף הסי' מחב"ר או' ט"ל. חכ"א כלל ל"ח או' א'.

סעיף קטן קסב

קסב) **שם. ויש מי שאוסר התולעים המתהוים לאחר שחיטה וכו'** הגה ונהגו להקל כסברא הראשונה. כבר כתבנו באו"ח סי' י"ג או' ז' בשם כמה פו' דכל היכא שסותם הש"ע להתיר ואח"כ כותב יש מי שאוסר דחוששש לסברת היש מי שאוסר לכתחלה יעו"ש אך במקום שכבר נהגו להקל נהוג. ועיין לעיל סוף או' קנ"ג.

סעיף קטן קסג

קסג) **שם בהגה. עוד נוהגים בתולעים של גבינה לאכלן אעפ"י שקופצין וכו'** עיין לעיל או' קנ"ג.

סעיף קטן קסד

קסד) **שם בהגה. מיהו אם נתערבו בשאר מאכל ולא יכולין להסירם משם אין אוסרין המאכל וכו'** וא"צ ס' כנגדן או"ה כלל מ"א סוף דין יו"ד. מיהו נראה דצריך רוב כנגדן. ש"ך ס"ק מ"ז. פר"ח או' נ"א. לה"פ או' ט"ל. בל"י או' ל"ג. ועיין לקמן סי' ק"ג סעי' ב'.

סעיף קטן קסה

קסה) **שם בהגה. וטוב להחמיר וכו'** והפר"ח או' נ"ב כתב כן עיקר מן הדין שהמתיר בכל ענין היא סברת יחיד יעו"ש.

סעיף קטן קסו

קסו) [**סעיף יז**] **שרץ שרוף מותר לאכלו משום רפואה וכו'** וצריך לדקדק בו שיהיה נשרף עד שיעשה גחלת מבפנים וישרף כולו עד שיעשה אפר גמור כולו אבל אם נחרך עד שנעשה כפחם לבד אסור כי עדיין יש בו ממש והגם שמחמת שריפתו נפגם טעמו עכ"ז אין לאוכלו כ"א לרפואה. פר"ת או' ל' זב"צ או' קל"ה.

סעיף קטן קסז

קסז) **שם. מותר לאוכלו משום רפואה וכו' אפי' חולה שאין בו סכנה.** מור"ם בהגה לקמן ססי' קנ"ה. כנה"ג בהגב"י או' קי"א. שפ"ד או' מ"ט. אבל אדם בריא יזהר. כנה"ג שם. ועיין לקמן או' ק"ע.

סעיף קטן קסח

קסח) **ואפי'** הוא דבר מאיסורי הנאה שרי שרוף לחולה שאין בו סכנה דק"ל כל הנשרפין אפרן מותר חוץ מעצי ע"ז ויין נסך. ריב"ש סי' רכ"ה. ש"ך לקמן סי' קנ"ה ס"ק י"ט. כנה"ג באו' הנז' שפ"ד באו' הנז' זב"צ או' קכ"ט.

סעיף קטן קסט

קסט) ומיהו להמחותו אסור אם לא לחולה שיש בו סכנה. רש"ל פא"ט סי' קכ"ו. דמש"א שם בסוף פא"ט. כנה"ג בהגב"י או' קי"ב. שו"ג או' נ"ה. זב"צ או' ק"ל.

סעיף קטן קע

קע) שם. מותר לאוכלו משום רפואה וכו' משמע אבל לבריא אסור והיינו לשרוף לכתחלה כדי לאוכלו אסור אי לאו משום רפואה משום דהוי כמבטל איסור לכתחלה אבל בשרוף כבר מותר אפי' לבריא. מנ"י על התו"ח כלל מ"ו או' ט'. מש"ז או' כ"ג. מחב"ר או' מ"ב. מיהו הער"ה או' יו"ד כתב להוכיח דאפי' לכתחלה מותר לפגום האיסור ולאוכלו יעו"ש. ומ"מ יש להחמיר כיון דכ"מ לשון הש"ע דלבריא לכתחלה לא וכ"מ ממ"ש לעיל סוף או' קס"ז.

סעיף קטן קעא

קעא) נכפה שבא גוי לרפאותו ולהאכילו מאכל שיש בו שרץ העוף אם הרפואה בידוע מותר ואם אין הרפואה בידוע אין להתיר אעפ"י שנכפה אולי גדול וכמכה של חלל דמי ופעמים שמסתכן ליפול באור או במים. הגמי"י פ"ד מהמ"ח. או"ה כלל נ"ט דין ל"ה. רש"ל פא"ט סי' קכ"ו. ט"ז ס"ק כ"ד. כנה"ג שם או' קי"ג. לה"פ או' מ"ב. בל"י או' ל"ה. שו"ג או' נ"ה. מש"ז או' כ"ג. זב"צ או' קל"ב.

סעיף קטן קעב

קעב) וכ"ש שאר חולאים עצמן שיש בהם סכנה שאין לחוש להאכילן על פי רופא מומחה דבר טומאה כגון התרייא"ק וכה"ג שמעורב בו דבר איסור או אף האיסור לבדו. או"ה שם. כנה"ג שם. שו"ג שם. זב"צ או' קל"ג.

סעיף קטן קעג

קעג) ואם ביטל העכו"ם השרץ בס' לרפואה מותר. הגמ"י שם. רש"ל שם. ט"ז שם. כנה"ג שם או' קי"ד. בל"י שם. מש"ז שם. זב"צ סוף או' קל"ב.

סעיף קטן קעד

קעד) ומנהג פשוט בקושט' להאכיל לחולה מן השדפון מבשר הקפוד שאומרים שהוא יפה לחולי זה. כנה"ג שם סוף או' קי"ג. שו"ג שם. זב"צ או' קל"ד.

סעיף קטן קעה

קעה) מי שיש לו חולי שאינו יכול להעמיד השתן יש להתיר לשרוף זנב עכבר עד שיהיה כעפר וזהו היא תרופתו לתת לו לשתותו אמנם כ"ע מודו דאם אפשר בלא איסור אין להתיר אפי' איסור קל ואם א"א בלא"ה והוא חולי של סכנה מי יאסור אפי' איסור

חמור חוץ מאותן שאסרו ז"ל. עיקרי הד"ט חי"ד סי' ט"ו או' ב' ואו' ג' זכ"ל ח"ג חי"ד או' ע"ו. זב"צ או' קל"ו.

סעיף קטן קעו

קעו) **רפואה** לבעל ירקון לבלוע ט' כנים של ראשו והוא יוצא ונכנס רק שנהפכו כל פניו לירקון אסור מפני שאין בדוק ומנוסה. חו"י סי' ק"ב. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' קל"ח.

סעיף קטן קעז

קעז) **השואף** דבר איסור דרך נחיריו פטור אפי' שנהנה גרונו בכזית מאחר שאין דרך אכילתו בכך. הלק"ט ח"א סי' ל"ה. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' קל"ט.

סעיף קטן קעח

קעח) **מנהג** פשוט בעיר בגדאד יע"א דמי דיש לו חולי השברון שותה גנ"ד כך שמו בערבי והוא ביצים של כלב המים. ורפואתו ידועה. זב"צ או' קל"ז.

סעיף קטן קעט

קעט) **מנהג** עיר בגדאד יע"א שאם א' נשקעה בו חולי הקדחת והאריך בזה החולי תרופתו שמביאים תולעים שגדלים בפרדס על פני אמת המים וקורין אותם בערבי דו"ד אל בסתא"ן והם תולעים גדולים וארוכים אדומים ושחורים וכל א' ארכו יותר מאצבע ומביאים תולעים הנז' ודכים אותם במדוכה הידק היטב עד שיהו כמים ואח"כ מניחים אותם בתבשיל של החולה או בקיתון של מים ואוכל אותם או שותה אותם בלי ידיעתו ואח"כ מודיעים לחולה שאכל או שתה תולעים הנז' והוא מצטער ונרתע ובזה יהיה תרופת הקדחת הנז' זב"צ או' ק"מ. ועיין לקמן סי' ק"ד סעי' ג'.

סעיף קטן קפ

קפ) **תינוקות** שמוציאין חטטין בפיהם תרופתם שיקחו בק"א א' של שור וקורין אותה בערבי בקאיי"ת אל תו"ר והוא יתוש גדול ומצויה בשורים או בג'אמו"ס וממעכין אותה בידם ומוציאין הדם ומושחין את כל החטטין שבפי התינוק בדם הנז' ותרופתו ידועה. כך עושים בעיר בגדאד יע"א. זב"צ או' קמ"א. וית' עוד מזה לקמן סי' קנ"ה בס"ד.

סימן פה

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **סימני חגבים וכו' ויש לו שני כרעים וכו'** ואין חילוק בין ראשו ארוך ויש לו זנב או אם אין ראשו ארוך ואין לו זנב. טור. לבוש. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' שפ"ד או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. ואפי' אין לו עכשיו ועתיד לגדלם לאחר זמן.** וילפינן לה מדכתיב אשר לא כרעים באל"ף משמע שאין לו עכשיו ואפ"ה שרי. ב"י לבוש. פר"ח או' ב' ור"ל אע"ג שחין לו עכשיו אלא שאנו יודעים בזה המין שעתיד לגדל לאחר זמן מותר. לבוש. כריתי או' א' ואפי' אין לו כל הד' סימנים הללו ועתיד לגדל לאח"ז טהורה. כנה"ג בהגה"ט סוף או' ב' שפ"ד שם.

סעיף קטן ג

ג) **שם. אלא א"כ שמו חגב וכו'** והצייד נאמן כמו לעיל סי' פ"ב גבי עוף וכ"כ הרמב"ם. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' כריתי או' ב' שפ"ד או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אלא א"כ שמו חגב וכו'** ועכשיו נוהגין שלא לאכול שום חגב אפי' בידוע ששמו חגב לפי שאין אנחנו בקיאין בשמותיהם. ט"ז סק"א. כנה"ג בהגב"י או' ג' וכתב וכ"ה המנהג במקומותינו. לה"פ או' א' בל"י או' א' חכ"א כלל ט"ל או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ה

ה) **ועתה** שאין אנו אוכלים כ"א במסורת כל חגב שיש לו הד' סימנים ספיקא הוי ולא ודאי ונ"מ כשיש עוד ספק דהוי ס"ס. שפ"ד סוף או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **והרבה** מקומות יש בספרד שאוכלים אותו. הרשב"א בתה"ב ובחי' כנה"ג בהגב"י סוף או' ג' וכן המנהג בתימן שאוכלין אותו וא"כ התימנים ההולכים לעיר אחרת או הבאים לדור בירשת"ו מותר לאוכלם ע"פ המסורת שיש בידם כמ"ש לעיל סי' פ"ב סעי' ד' גבי עוף יעו"ש ובדברינו לשם או' ל'.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ב'**] **חגבים אינם טעונים שחיטה.** אבל מ"מ אסור לאכלם חיים וכדלעיל רסי' י"ג. ש"ך סק"ג. כריתי או' ג' והיינו משום בל תשקצו לא משום אמ"ה שכל שאין טעון שחיטה אין בו חמ"ה. שפ"ד או' ג' ועיין לעיל סי' י"ג סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ח

ח) **ואין** נותנין חגב טמא לקטן לשחק בו אפי' חי דילמא מיית ואכיל ליה והוי כאלו ספינן ליה איסורא בידים אבל ליתן לו חגב טהור חי ש"ד דלאו אורחיה למיכליה חי. פר"ח או' ד' מש"ז או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ג'**] **ציר חגבים טמאים מותר.** וטעמא משום שאין בהם לחלוחית. הרמב"ם פ"ג מהמ"א דין כ"א. טור בסוף הסי' והיינו שאין בהן לחלוחית שמן. לבוש.

סעיף קטן י

י) **שם. ציר חגבים טמאים מותר.** משמע אפי' הציר בעין מותר וכן דעת הרמב"ם בחבורו ובפי' המשנה וכן דעת הר"ש והברטנורה פ"י דתרומות משנה ט' אבל דעת הראב"ד פ"ז דעדיות משנה ב' דציר חגבים טמאים אוסר אפי' חגבים אחרים טהורים ורש"ל פא"ט סי' קפ"א פסק שאין אוסר תערובתו אבל הציר בפ"ע אסור יעו"ש. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ה' וכין דמידי דרבנן הוא נקטינן לקולא. פר"ח שם. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן יא

יא) **אע"ג** דציר חגבים טמאים מותר מ"מ דם חגבים טמאים אסור. הרמב"ם שם פ"ו דין א'. פר"ח שם. כריתי או' ד' מש"ז או' ג' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יב

יב) **ציר** חגבים טמאים ע"י בשול אסור דטעם כעיקר דאו' וע"י כבישה מעל"ע יש להסתפק. מש"ז שם. זב"צ או' ז'.

סימן פו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **סימני ביצים להכיר שהם מעוף טהור אם שני ראשיה כדין או חדין וכו'** ואפי' אם יאמר המוכר שהם מעוף טהור אין סומכין עליו. ואפי' ישראל שמוחזק בכשרות ואומר שהם מעוף פלוני ואנו מכירין שאותו עוף פלוני הוא טהור אין סומכין עליו שהוא ודאי טמא ואפי' אם יראה לנו העוף ויאמר זה העוף שהביצים באים ממנו

אינו נאמן דודאי משקר. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' פר"ת או' ב' מנ"י על התו"ח כלל ס"ו או' ג' שפ"ד או' א' חכ"א כלל ט"ל או' ב' בי"צ ח"א בעמ"ז או' ג' מק"מ או' א' ערוך השלחן או' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **ואפי'** יבואו שני עדים וישבעו. שהוא מעוף טהור עדים שקרים הם ורוצים להכשיל באיסור. ערוך השלחן שם. ואפי' העידו עליו מאה עדים שהוא טהור לא יועיל דבודאי משקרי. חכ"א שם.

סעיף קטן ג

ג) **ומיהו** היכא דאיכא לפנינו עוף טהור הנאכל במסורת ובסימניו והטיל ביצה לפנינו ע"ז הדרך נראה דשרי. פר"ת שם. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **ביצה** ששני ראשיה כדין או חדין שנמצאת בלול של תרנגולים חשש גדול הוא זה ובא מעשה וחפשו ומדדו שהיה הצד האחד חד מן האחר כחוט השערה אמרתי כל מדות חכמים כן הוא. שו"ת הלק"ט ח"א סי' ל"ד. שפ"ד חו' ו' מחב"ר או' א' זב"צ או' ג' וכתב וע"כ מקום שימצא כן צריך למדוד הב' ראשים ואם נמצא ראש הא' יותר מחבירו יכשירנו.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ואם ראשו א' כד ועגול וראשו הב' חד ועגול וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים וכו'** ביצה שיש לה שני חלמונים יש להתיר. פר"ח סוף או' ה' לה"פ או' א' בל"י או' א' שו"ג מחו' או' א' שפ"ד שם. מחב"ר או' ב' וכתב וכן המנהג פשוט שמצויים לפעמים ביצים בשתי חלמונים ואוכלים אותם ואין פוצה פה. זב"צ או' ד' וכתב וכן המנהג בעיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן ו

ו) **וכן** לפעמים נמצא ביצה קטנה בתוך הגדולה והיא מותרת. פר"ח שם בשם ס' שער השמים. לה"פ שם. בל"י שם. מחב"ר שם וכתב וכן העיד לי חכם חסיד שהוא ראה בעיניו ביצה קטנה בקליפה בתוך ביצה אחרת. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **נמצאת** ביצה קטנה א' בין ביצי תרנגולות קטנה מחברותיה מעט ושברוה ונמצאת כל החלבון לבן מבלי חלמון כלל הביצה זו טמאה. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע ובתשו' אהלי יעקב סי' ק"ה. פר"ח שם וכתב זולתי אם נתבטלה מין במינו ברובא דאז יש להתיר.

לה"פ שם. בל"י שם. שו"ג שם. מחב"ר שם. וכתב שם מהריק"ש בסוף התשו' אחר שכתבתי זה אמרו לי שהתרנגולת כשפוסקת מלהטיל ביצים מטלת ביצה א' שכולה חלבון ועכ"ז כשהעכו"ם מוכר הביצים לא סמכינן אהכי להתירה כשאין בה סימן טהרה עכ"ל ומשמע דאם נמצאת בלול תרנגולים שבביתו יש לסמוך להתירה אמנם צריך שתהיה קטנה ביותר כמ"ש בס' שער השמים ולא כנידון מהריק"ש שכתב בתשובותיו שהיתה קטנה מחברותיה. מחב"ר שם. וכ"כ הפר"ח שם בשם ס' שער השמים והוא שתהיה קטנה עד מאד. לה"פ שם. בל"י שם. והיינו שהוא פחות מאגוז ועגול ככדור. שו"ג שם.

סעיף קטן ח

ח) **שם. לפיכך שואל לצייד ישראל. הגה. או עכו"ם.** דעת המחבר כדעת הרמב"ם פ"ג מהמ"א דדוקא בישראל שאינו מוחזק בכשרות סומכים עליו אבל בעכו"ם לעולם אין סומכים עליו אבל הרמב"ן והר"ן והטור חולקין עליו וס"ל דבעכו"ם נמי סומכין עליו כמו שסומכים על ישראל שאינו מוחזק בכשרות וכן עיקר. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' אבל הפר"ת או' ג' הסכים לדברי הרמב"ם והש"ע. וכתב הרב זב"צ או' ז' הגם דהאחרונים העלו כס' ההגה ז"ל דעכו"ם נאמן אנו אין לנו אלא דעת מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו עכ"ל והבי"צ ח"א בעמ"ז או' ח' כתב דלצורך גדול כגון בע"ש או לשמחת יו"ט איכא צד להקל אבל בלא זה אין להקל כיון דהמחבר מחמיר.

סעיף קטן ט

ט) **שם. אם אמר ליה של עוף פלוני הוא וכו'** הטעם דכשאומר של עוף פלוני הוא חזקה שאינו משקר משום שירא שמא יביאו ביצי אותו עוף ויראו שאינן דומין לאלו ונמצא מתבדה משא"כ כשאינו אומר אלא של עוף טהור הוא דכשיביאו ביצי עוף טהור ולא ידמו מצי למימר לא של עוף זה אמרתי לכם אלא של עוף אחר שאין אתם מכירו והוא טהור. ש"ך סק"ג.

סעיף קטן י

י) **שם. ואם אמר של עוף טהור ולא אמר שמו אינו סומך עליו.** וה"ה באומר שמו אלא שאין אנו מכירין אותו אין לסמוך עליו. ט"ז סק"ב. כריתי או' ד' בי"צ ח"א או' א'.

סעיף קטן יא

יא) **שם. לפיכך אין לוקחים ביצים מן העכו"ם אלא א"כ היה מכיר אותם ויש לו בהם טביעות עין וכו'** ולדעת הרב בהגה (שכתבנו לעיל או' ח' דבעכו"ם נמי סומכין כמו

בישראל) אפי' בלא טביעות עין סומכין עליו כשאומר מעוף פלוני הוא ואנו מכירין שהוא טהור. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ג'.

סעיף קטן יב

יב) שם. ואין חוששין להם שמא הם ביצי טריפה וכו' דבתר רובא אזלינן ורוב ביצים כשירים הם. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ה. פר"ח סוף או' ד' כריתי או' ו'.

סעיף קטן יג

יג) ואף שלוקחים פת שטוח עם ביצים מעכו"ם נמי דלא חיישינן לתרי מיעוטא שמא של עוף טמא או ממיעוט טריפות משום דעכשיו אין מצוי בינינו כלל עוף טמא שמטילין ביצים בין הבריות ולא מצטרפין לתרי מיעוטא. מש"ז או' ד' ושפ"ד או' ה' משמע אבל היכא דשכיח ביצי עוף טמא מצטרפי תרי מיעוטא ואין ליקח פת שטוח בביצים מן העכו"ם. ועיין לקמן סעי' יו"ד ובסי' קי"ב סעי' ו'.

סעיף קטן יד

יד) [**סעיף ב'**] **עכשיו נוהגין ליקח ביצים בסתם מכל אדם וכו'** ואפי' מנכרי. לבוש. פר"ת או' ד' ערוך השלחן או' י"ב. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן טו

טו) שם. עכשיו נוהגין ליקח ביצים בסתם מכל אדם וכו' משמע אפי' אין לו בהם טביעות עין ואינו אומר משל עוף פלוני וטהור הוא ואפי' אינו אומר כלום לוקחים ואפי' מעכו"ם כל שאין שני ראשיהם כדים או חדים מטעם שאין עוף טמא מצוי בינינו אבל הרב המגיד פי' דהא דנוהגים ליקח עכשיו מכל אדם היינו טעמא לפי שאין לוקחין אלא ביצי תרנגולת ואווז ואותן ניכרים בטביעת עין עכ"ל משמע דוקא כשיש לו בהם טביעת עין מותר וכ"מ דעת הרב בהגה וכ"כ בתו"ח ריש כלל ס"ו בהדיא. ומשמע מדברי התו"ח שם דבביצי תרנגולת ואווז א"צ לבדוק כלל ולעיין אחר הסימנים וכ"מ מדבריו כאן בהגה וכ"כ באו"ה כלל מ"ב דין ס"ז. ש"ך סק"ו. מיהו בערוך השלחן שם כתב דגם כוונת הש"ע כרמ"א וכדברי המ"מ ורמ"א לפרושי אתי ומ"ש הש"ך דלפלוגי אתא אינו מוכרע.

סעיף קטן טז

טז) שם הגה. ודוקא בביצים השכיחים דהיינו ביצת תרנגולים וכו' ואם הביא עכו"ם ביצים ושברם בפנינו שלא בכוונה ולא הכרנום עדיין בטביעת עין שהיא של תרנגולת מותר דאזלינן בתר רובא ודלא כמי שאסר. ט"ז סק"ה. פר"ח או' ה' מנ"י על התו"ח כלל ס"ז או' א' מש"ז או' ה' אבל כשהם שלמים לפנינו ואנו מכירים אותם שאינם מתרנגולת

ואווזות אין להתירם. פר"ח שם. וכן במקום שאומר העכו"ם בפירוש שהם ממין דלא שכיח דאז צריך סימנים אין להתירם. ט"ז שם. מנ"י שם. מש"ז שם.

סעיף קטן יז

טוב) שם בהגה. דהיינו ביצת תרנגולים או אווזות וכו' וכן המנהג לקנות ביצים בר אווזות מקצתן בקליפין לבנים ומקצתן ירוקין בקליפתן כי מכירין בהם שהם ביצי בר אווזות שדרכן בכך. תו"ח כלל ס"ו דין א' ש"ך סק"ז. פר"ח או' ו' לה"פ או' ד' בל"י או' ג'.

סעיף קטן יח

חי) מין של בר אווזא שהיא מין קטן מהאחר הדבר פשוט שהיא מין טהור. פר"ח שם. לה"פ שם.

סעיף קטן יט

יט) ויש מין אחר של אווז שנקראין אווזות הבר שהן גדלים בין בצעי המים ובל"א קורין אותו ווילד"י ענט"ן מותרות. פר"ח שם. בל"י שם. וכ"כ לעיל סי' פ"ב או' י"ד.

סעיף קטן כ

ך) והנה בקצת מקומות אוסרים אווזות ובר אווזות שחרטומיהן שחורות וקורין אותם ווילד"י גענ"ז או קיצקי"ש ואפ"ה לוקחין ביצים ואין חוששין שמא מהם הם הביצים דיש כמה דעות שהם עצמם מותרים ואף שאנו מחמירין אין להחמיר מספק בביצים ועוד דאין שכיח שיטילו ביצים בין הבריות. שפ"ד או' ז' ועיין לעיל סי' פ"ב או' כ"ג.

סעיף קטן כא

כא) ונראה דבמקומות הללו אין לאכול אלא ביצי תרנגולים ואווזות אבל של עופות הקטנים כגון של צפורים אסור דדמו לשל סנונית לכן כל ביצה המנוקדת בנקודות שחורות או שקליפה אינה לבנה ה"ז יצאה מכלל ביצי תרנגולת ואווזים המצויים בינינו שהם לנו בחזקת טהרה ויכול להיות דטמאים הם ואסורים אפילו בזה"ז. פר"ת או' ד' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן כב

כב) וכן פעם הביאו פה בעיר קדשנו ירשת"ו ביצים כמו ביצת תרנגולת אלא שהיה בקליפה שלהם מעט ירקות ואינה לבנה כמו קליפת ביצת תרנגולת והעידו שפעם א' ג"כ הביאו מזה הביצים מקדמת דנא לפני הב"ד ואסרום משום ביצי עוף טמא ושברנו א' מהם וראינו שהחלבון שלהם הוא בצד החלמון וגם היה החלבון שלהם קלוש כמו מים ולא עב כמו חלבון ביצת תרנגולת ונתברר לנו שהם מעוף טמא וע"כ צריך אדם ליתן דעתו ע"ז מפני שאין הפרש בוניהם לביצת תרנגולת אלא מעט הירקות כנז'.

סעיף קטן כג

כג) מעשה בעכו"ם שהביא ביצים למכור והיו משונים במראיתם ונוטים קצת לשחרות ומנומרים בנקודות אבל צורתם כביצי תרנגולת ראשן א' כד והב' חד וחלבון בחוץ וחלמון בפנים ואסרם הרב מהר"ש צרור כיון דאין להם קבלה מפורשת וכ"ש שאמרו עכו"ם שהם מעוף שאין אוכלין אותו. שו"ת בית יהודה בסופו דף קט"ו ע"ב או' ס"ז. מחב"ר או' ג' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן כד

כד) [**סעיף ג'**] **ביצת נבילה וטריפה וכו'** ביצת נבילה אינו אסור אלא מדרבנן דמה"ת מותר דהא א"א שתגמר לאחר מיתה וביצת טרפה אסורה מה"ת מפני שאח"כ נגמרה באיסור ואפי' לא נטרפה אלא סמוך לשחיטה אסור מה"ת (ר"ל שהחמירו בה כשל תורה) דלא פלוג. כ"כ ב"י והסכים עמו התו"ח ריש כלל ע"א. ש"ך סק"ח. בל"י או' ה' פליתי או' ד' חכ"א כלל ט"ל או' ד'.

סעיף קטן כה

כה) וביאור הדברים דאם שחט העוף ונתנבלה בידו בא' מהדברים המפסידים את השחיטה כנ"ל סי' כ"ג וכ"ד ומצא בה ביצה גמורה בקליפתה שכיוצא בה נמכרת בשוק אסורה וה"ט שכל זמן שהיא בבטן העוף עובר ירך אמו הוא והרי היא כמוה. וביצת טרפה היינו טרפה מחיים כגון שנשמטו אגפיו וכו' כנ"ל בסי' נ"ג סעי' ג' או נשבר עצם הקולית וכו' כנ"ל בסי' נ"ה סעי' א' ואח"כ הטילה ביצה ד"ה אסורה מפני שגדלה באיסור. שו"ג או' ה' ועיין עוד מזה פר"ח או' ז' ופר"ת או' ה'.

סעיף קטן כו

כו) שם. אפי' נגמרה שכיוצא בה נמכרת בשוק אסורה. ואפי' ילדה מיד שנטרפה אסורה גזירה אטו מעורה בגידין. ב"י בשם הרשב"א. ט"ז סק"ו. בל"י שם. והיינו בילדה מיד שנטרפה מדרבנן כמו ביצת נבילה. ומיהו בספק טרפה אין מקילין ובספק נבילה מקילין. מש"ז או' ו' ור"ל אפי' בילדה מיד שנטרפה שהיא מדרבנן אין מקילין בספק משום לא פלוג כמ"ש לעיל סוף או' כ"ד.

סעיף קטן כז

כז) שם. ואפי' נתערבה באלף כולן אסורות. אנבילה נמי קאי דכיון שהיא ביצת נבילה בודאי אתחזק איסורא ולא בטיל משא"כ כשהיא ספק ביצת נבילה דהוי ספיקא בדרבנן לקולא. ש"ך סק"ט. פר"ח או' ח' שפ"ד או' ט' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כח

כח) שם. ואפי' נתערבה באלף כולם אסורות. והטעם משום דהוה דבר שבמנין. ט"ז סק"ז. לה"פ או' ה' בל"י או' ד' ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן כט

כט) שם. ואפי' נתערבה באלף כולם אסורות האחרונים הקשו על מרן ז"ל דכאן סותר למה שפסק בסי' ק"י סעי' א' דגם דבר שדרך למנותו תמיד בטל יעו"ש וגם על הרמ"א הקשה הש"ך סק"י דשם בסי' ק"י פסק דדבר שדרכו למנות תמיד לא בטיל משמע הא ביצים שלפעמים מוכרים סל מלא ביצים בטיל וכמ"ש בתו"ח ריש כלל מ"ב וכאן לא דבר כלום יעו"ש ומ"מ לענין דינא האידנא שאינו נמצא כלל בגבולינו למכור סל מלא ביצים באומד בלי מנין פשיטא דאפי' באלף לא בטיל וכמ"ש רש"ל פג"ה סי' ן' והביאו הש"ך סי' ק"י סק"ט. וכ"כ המש"ז סי' זה או' ז' ובשפ"ד או' יו"ד וכ"כ חכ"א כלל ט"ל או' ד' בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ד' זב"צ או' ט"ו. וכתב שם בשפ"ד ואפי' בהפ"מ לא בטיל. וית' עוד זה לקמן בסי' ק"י סעי' א' יעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) שם. אבל ספק אם היא ביצת נבילה או אם היא ביצת שחוטה מותרת וכו' ולא מבעיא בספק אם זו הביצה היא מתרנגולת נבילה או מתרנגולת אחרת שהיא שחוטה דמותר אלא אפי' ידענו בודאי מאיזה תרנגולת היא אלא שספק אם התרנגולת היא נבילה או שחוטה כגון ספק בשחיטה דק"ל שהוא פסול הביצה מותרת. ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגה"ט או' ה' פר"ח או' יו"ד. פר"ת או' ז' לה"פ או' ז' בל"י או' ו' הל"פ בסעי' ג' שו"ג או' ח' שפ"ד או' י"א. חכ"א שם או' ה' בי"צ שם בעמ"ז או' ה' מק"מ או' ו' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן לא

לא) והא דאמרינן כגון ספק בשחיטה מותרת מיירי בספק שהה ודרס או סכין פגומה כמבואר סי' י"ח בש"ך או' א' דהוי רק ספק משא"כ אם לא בדק בסימנין אם שחט הרוב דהוי ודאי נבילה אין סברא להתיר הביצה כה"ג. שפ"ד שם. זב"צ או' י"ז. וכ"כ השו"ג שם דהשוחט עוף בסכין בדוק ונמצא פגומה דהיא נבילה כנז"ל סי' י"ח סעי' א' דהביצה מותרת שהרי משום חששא שמא בעור נפגמה הוא דנבילה כנז' שם. ועיין בדברינו לשם או' ד'.

סעיף קטן לב

לב) שם הגה. ואם נשחטה התרנגולת ונמצאת טרפה דין ביצים כדין חלב שנחלב מבהמה ועיין לעיל סי' פ"א. ור"ל כדין גבינות שנעשו מחלב בהמה ואח"כ נמצאת טרפה שנת' בסי' פ"א סעי' ב' ב"י. ועיין בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לג

לג) ותרנגולת שלא נמצא בה מרה וקודם ששחטה היה לו ביצים ממנה עיין לעיל סי' מ"ב או' נ"ו.

סעיף קטן לד

לד) [**סעיף ד'**] **הכה תרנגולת על זנבה והפילה ביצתה קודם שנגמרה מותרת וכו' והוא שאינה מעורה בגידין.** אבל אם היתה מעורה בגידין ה"ז כבשר הפורש מן החי ואסורה. טור בשם הרשב"א. ב"ח פרישה או' ט' ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"א. שפ"ד או' י"ג. חכ"א שם או' ז' בי"צ ח"ב או' ג'.

סעיף קטן לה

לה) ולאו דוקא הכה הוא דבעינן שלא יהיו מעורות אלא אפי' היא מאליה הטילה ביצה כמעשיה בכל יום אם היא מעורה הרי היא כבשר הפורש מן החי. פר"ת או' ח' שפ"ד שם. חכ"א שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ח'.

סעיף קטן לו

לו) שם. והוא שאינה מעורה בגידין. וא"ת מהיכן אנו יודעין זה י"ל דשפיר נוכל לידע זה דזה ידוע דכל דבר שהוא מתנתק מחבירו מוכרח להיות רושם בדבר שהוא מנותק ממנו וא"כ הכא אם אנו רואים דזו הביצה לא יש בה קצת מן החוט שהיתה תלויה בו או אפי' גומא לא יש בביצה הנז' כדי שנאמר שמכאן נתנתק החוט אלא שחלקה לגמרי ולא יש בה שום רושם כלל ה"ז בודאי שלא היתה תלויה ומחוברת באשכול אבל אם ראינו בביצה הנז' קצת חוט שנשאר תלוי בביצה או אפי' אין בה חוט אלא יש בה גומה קטנה או רושם שהיה שם חוט ה"ז ספק מעורה בגידין ואסורה. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לז

לז) ואפי' אם הביצה הזאת נגמרו החלמון והחלבון שלה אפ"ה אפשר להיות מעורה בגידין. כנה"ג בשו"ת בע"ח חי"ד סי' קמ"ט דף צ"ט ע"ב. זב"צ שם.

סעיף קטן לח

לח) תרנגולת שהפילה ביצתה קודם שנגמרה הקליפה הקשה נוהגין לאוסרה משום אבר מן החי ואין לה תקנה ואמר מורי הרב ז"ל שהמתירה הוא טועה. וטעם המנהג

דאוסרים בקליפה הרכה הפנימית משום דחוששין לאותם חוטים האדומים הנראים לפעמים בקליפה דשמא הן הן הגידין הנז' בפו' ונקראת מעורה בגידין. שו"ת בית יהודה ח"א בסוף הספר במנהגי ארגיל דף קי"ד ע"ד או' ס"ב. מחב"ר או' ה' וכתב שם זב"צ דכ"ה מנהג בגדאד יע"א. ומיהו כל זה לכתחלה אבל אם נתערבה בתבשיל ודאי שאינה אוסרת עד שתהיה מעורה ממש בגידין כמ"ש הש"ע. בית יהודה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן לט

טל) [**סעיף ה'**] **ביצת עוף טמא שנתבשלה עם אחרות אם היא בקליפתה אינה אוסרת.** דלא יהיבא טעמא כשהיא בקליפתה כיון שאין בה ממש רק מיא בעלמא ואין כח האור שולט בתוך הביצה להוציא גוף האיסור ממנה משא"כ בביצת אפרוח שיש שם איסור שהוא דבר ממש כל מה שיוצא ממנה אפי' דרך קליפתה אוסר האחרים. ט"ז סק"ט. מש"ז או' ט' בי"צ ח"ב בעמ"ז או' יו"ד.

סעיף קטן מ

מ) **שם. אם היא בקליפתה אינה אוסרת.** טעמא דמילתא משום דאמרינן בש"ס מיא דביעי נינהו ואין טעם כלל ולזה אפי' חדא בחדא שרי ותרי (של עוף טמא) בחדא נמי שרי אלא דמדרבנן אסיר מידי דהוה דאסרו איסור פגום לאוכלם בעין וכל דאיכא רובה הוי כבעיניה. פר"ת או' ט'.

סעיף קטן מא

מא) **וביצה** שנולדה ביו"ט שנתבשלה עם ביצים אחרים וכולם עם קליפתם אם יש לאסור כל הביצים משום דבר שיש לו מתירים עיין בדברינו לאו"ח סי' תקי"ג או' י"ב שהבאנו פלוגתא בזה וכתבנו שם דבמקום הצורך ומניעת שמחת יו"ט יש לסמוך על המתירין יעו"ש.

סעיף קטן מב

מב) **שם.** ואם היא קלופה אוסרת. ואפי' אם המותרות אינם קלופות רק האסורה קלופה אסור. פרישה או' י"א. ט"ז סק"י דלא כב"ח. ש"ך ס"ק ט"ו. כנה"ג בהגב"י או' ל"ג. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ב בל"י או' ח' הל"פ בסעי' ד' כריתי או' י"ב. מנ"י על התו"ח כלל ס"ג או' ד' משז"ז או' יו"ד. ער"ה או' ג' חכ"א כלל ט"ל או' ח' בי"צ שם או' ד' מק"מ או' ח' ערוך השלחן או' ל"א. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מג

מג) **ואם** המותרות קלופות והאסורה אינה קלופה גם בזה יש לאסור. פרישה שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. מש"ז שם. ומיהו בתשו' הרשב"א סי' מ"ו משמע דאם

האסורה אינה קלופה הגם דהמותרות קלופות מותר. וכ"מ בט"ז שם. וכ"כ הכריתי שם דכ"מ מסתימת הש"ע דשרי. וכ"כ הער"ה שם. וכ"מ מדברי החכ"א שם. ולענין דינא יש להכשיר בהפ"מ. זב"צ או' כ"ו וכתב דהגם דהמש"ז שם כתב דבהפ"מ אינו אומר לא איסור ולא היתר אלו היה רואה דברי הרשב"א הנז' לא היה כותב כן.

סעיף קטן מד

מד) שם הגה. ואם היא נקובה דינה כקלופה. והגם דכל הביצים יש נקבים בקליפתם כמ"ש ב"י לקמן סי' צ"ה בשם תשו' הרשב"א סי' תקי"ו מ"מ יש לחלק דהתם הנקבים הם בטבע ואין בהם חסרון אבל הכא נקב ממש דים בו חסרון. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ג. בל"י או' ט' שו"ג או' ט"ו. זב"צ או' כ"ז וכתב ודלא כהט"ז ס"ק י"א שהניח בצ"ע.

סעיף קטן מה

מה) וה"ה ביצה סדוקה דינה כנקובה. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מו

מו) שם. וצריך ס"א ביצים של היתר כנגדה לבטלה. פי' אין לשער ביצה האסורה אלא ממה שיש בתוכה אבל לא משערין נגד קליפתה אלא אדרבא הקליפה של ביצה אסורה מצטרפת עם הקליפות של היתר ע"ד משל הרי שיש נ"ה ביצים של היתר והקליפות מחזיקים ו' ביצים הוו ס"א ומותרים. פר"ח או' י"ד. וכ"פ הש"ך ס"ק ט"ו. מנ"י על התו"ח כלל ס"ג או' ז' לה"פ או' י"ד. הל"פ בסעי' ה' מש"ז סו' או' יו"ד. ער"ה או' ה' זב"צ או' כ"ט. ועיין לקמן או' נ"א.

סעיף קטן מז

מז) שם. וצריך ס"א ביצים של היתר וכו' והטעם כתבו הרבה פו' דלפי שיש בביצים גדולים וקטנים והבא לבעל ביצה אינו משגיח עליה לראות אם זו וכולן שוות ממש לפיכך הוסיפו א' ולטעם זה כשנתבשלה בתבשיל היתר א"צ אלא ס' מן התבשיל לבטלה וזהו דעת המחבר אבל הרמב"ם פט"ו מהמ"א דין י"ט כתב הטעם מפני שהיא בריה בפ"ע עשו בה היכר והוסיפו בשיעורה ולטעמו של הרמב"ם אפי' בתבשיל צריך ס"א בתבשיל לבטלה. מיהו לטעמו של הרמב"ם היכא דנטרפה בקערה א"צ ס"א ולטעם הפו' והמחבר צריך ס"א. ולכן נראה להחמיר כשני הטעמים. ש"ך ס"ק ט"ז. ומיהו י"א דביצה לא הוי בריה אלא א"כ יש בה אפרוח אבל אם אין בה אפרוח לא הוי בריה וסגי בס' וכ"כ הער"ה או' ד' אלא שסיים לענין דינא יש להחמיר כטעם הרמב"ם ושאר פו' דביצת אפרוח לעולם צריך ס"א אפי' בתבשיל וביצת עוף טמא קלופה עם ביצים אחרים צריך ס"א אבל בתבשיל סגי בס' כשאר איסורים יעו"ש. והב"ד זב"צ או' ל' וכתב ומ"מ בהפ"מ

או בשעת הדחק יש לסמוך על דברי מרן ז"ל ודעמיה להתיר בתבשיל אף בביצת אפרוח בס'. אבל עם ביצים לכ"ע צריך ס"א כמ"ש לקמן סי' צ"ח סעי' ז' יעו"ש.

סעיף קטן מח

מח) שם. וצריך ס"א ביצים של היתר וכו' והיינו לבטל הטעם אבל לבטל הביצה עצמה אפי' נתערבה באלף כולם אסורות. ב"י. ש"ך שם. חכ"א כלל ט"ל או' ח' ועיין לעיל או' כ"ח.

סעיף קטן מט

מט) שם. וביצה שיש בה אפרוח או דם אוסרת וכו' שהבשר נותן טעם ולא שנא בין טמאה לטהורה כיון שיש בה אפרוח וה"ה לנמצא בה קורט דם דשדא תיכלא בכולה כדלעיל סי' ס"ו וחשיב כיש בה אפרוח. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' ט"ו. ועיין לקמן סי' ק' או' ח'.

סעיף קטן נ

נ) ודוקא שידוע שהדם הוא במקום האוסרו אבל בספק התערובות מותר כדלעיל סי' ס"ו סעי' ד' בהגה. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"ף שם. בל"י או' י"א. חכ"א שם או' ט' וה"ד אם הספק הוא אם היה הדם על החלמון או על החלבון אבל אם היה על החלמון זהו אסור אפי' ע"י תערובת כמ"ש לעיל סי' ס"ו או' י"ט יעו"ש. ועוד עי"ש או' ך' ואו' כ"א.

סעיף קטן נא

נא) שם הגה. וקליפות האיסור מצטרפים גם עם ההיתר וכו' קאי אביצה אסורה שנתבשלה עם ביצים מותרות וכ"ה בהדיא בתו"ח כלל ס"ג דין ד' ודלא כהט"ז ס"ק י"ג שכתב דקאי אתבשיל אבל עם ביצים אין הקליפות מצטרפים וכ"כ המנ"י על התו"ח שם או' ז' לדחות דברי הט"ז הנז' וכתב דנעלם ממנו דברי התו"ח הנז' יעו"ש. וכ"כ לעיל או' מ"ו בשם כמה אחרונים.

סעיף קטן נב

בנ) שם בהגה. ועיין לקמן סי' צ"ט. כלומר דשם סעי' א' בהגה נת' דבמקום שאין הפסד אין לצרף עצמות האיסור לבטל וה"ה לכאן. ש"ך ס"ק י"ח. אמנם המנ"י שם או' ט' כתב דגם לדעת רמ"א ז"ל ה"ד בעצמות שיש בהם לחות אין לצרפם במקום שאין הפ"מ אבל בקליפות ביצים מצטרפים לבטל האיסור אפי' באין הפ"מ ודלא כהש"ך. וכ"כ השפ"ד או' י"ח. ער"ה או' ה' זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן נג

גנ) **וה"ה** הרוטב מצטרף לס"א ביצים. מנ"י שם סוף או' ז' כריתי או' ט"ו. שפ"ד או' י"ז. זב"צ או' ל"ד. ור"ל דביצי ההיתר והקליפות והמים כולם מצטרפים לבטל ביצה האסורה.

סעיף קטן נד

דנ) [**סעיף ו'**] **ביצת טריפה ונבילה וכו' הגה. וי"א דכל ביצים דינם שוה ואוסרים אפי' אינם קלופים.** ר"ל בין ביצת עוף טמא ובין ביצת נבילה וטרפה אפי' כולם אינם קלופים לא ביצת האסורה ולא ביצים המותרים צריך ס"א ביצים לבטלה.

סעיף קטן נה

הנ) **שם בהגה. וכן יש לנהוג במקום שאין הפ"מ וכו'** ודעת הש"ך ס"ק י"ט כדברי הש"ע להקל אף באין הפ"מ. לה"פ או' י"ז בל"י או' י"ג. הל"פ סעי' ו' ומיהו השפ"ד או' י"ט כתב הגם דהש"ך מצדד להקל כדברי הש"ע מ"מ באין הפ"מ ראוי לפסוק כרמ"א דאוסר באין קלופות עכ"ל וממ"ש ראוי לפסוק כרמ"א וכו' משמע הא אם בא להקל כפסק הש"ע אפי' בהפסד מועט אין מוחין בידו וכ"ש לספרדים הנוהגין כפסק הש"ע דשרי אפי' בהפסד מועט אבל באין הפסד כלום ראוי לחוש לדעת האוסרים.

סעיף קטן נו

ונ) [**סעיף ז'**] **אפרוח שנולד מביצת נבילה וטרפה מותר.** הטעם איתא בש"ס ופו' מפני שאין האפרוח נוצר מן הביצה עד לאחר שנסרחת והוי כעפרא בעלמא. ש"ך ס"ק ך' לה"פ או' י"ח. חכ"א כלל ט"ל או' יו"ד. ערוך השלחן או' י"ט.

סעיף קטן נז

זנ) **שם הגה. וי"א דלא נהיגין כן ולכתחלה יזהר.** ובלבוש השמיט כל הגה זו ויפה כיון דמה לנו להחמיר בדבר שנמצא מפורש להתיר בש"ס ובכל הפו' גם בד"מ ובתו"ח כלל ס"ד דין ב' כתב על האו"ה שאין טעם לדבריו וכן בסימני התו"ח שם סתם כהמחבר. ש"ך ס"ק כ"א. כנה"ג בהגב"י או' מ"ו. פר"ח או' י"ט. מנ"י על התו"ח שם או' ג' לה"פ או' י"ט. בל"י או' י"ד. מש"ז או' י"ד. ערוך השלחן או' ך' זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן נח

חנ) **וגם** לכתחלה מותר להושיב תרנגולת על ביצי טרפה דדומה למי שבא להפסיד גופה של נבילה עד שתהא פנומה ומותרת לו. ער"ה או' ו' בשם הרא"ה ודלא כשאלת יעב"ץ סי' קנ"א דאוסר לכתחלה. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן נט

טנ) [**סעיף ט**] **טרפה אינה יולדת לפיכך עוף שהוא ספק טרפה וכו'** אבל ודאי טרפה לא. ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' כ"ג. לה"פ או' ך' שפ"ד או' כ"ד. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' כ"א. ערוך השלחן או' כ"ד. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן ס

ס) **שם. משהין אותו עד שיטיל כל ביציו וכו'** ולא דמי למ"ש רמ"א סי' נ"ז סעי' י"ח דחיישינן לתקלה אפי' בספק טרפה א' סתם שאני דצריך להשהות יב"ח משא"כ כאן שהוא זמן מועט. הגהות שע"ד בדיני ביצים סי' ע"ג. ט"ז ס"ק ט"ז. לה"פ או' כ"א. מש"ז או' ט"ז. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן סא

סא) **שם. אם יטעון פעם אחרת כשרה.** כלומר אם יטעון ויטיל ביצים אבל בטעינה לחוד לא שרי. ש"ך ס"ק כ"ה. וכ"כ לעיל סי' נ"ז או' ק"ו בשם כמה פו' דלא כפר"ח יעו"ש.

סעיף קטן סב

סב) **שם. אם יטעון פעם אחרת כשרה.** וכן כל הביצים למפרע כשרים. ש"ך ס"ק כ"ו. לה"פ או' כ"ג. הל"פ סעי' ט' פר"ת או' י"ד וכתב ולא אמרינן מעשה נסים נעשו לה ונתרפאת אלא הרי הוברר הספק דלאו טרפה היא. שפ"ד או' כ"ה. בי"צ ח"ב או' ז' ערוך השלחן שם. זב"צ או' מ' ועיין בדברינו לעיל על סי' נ"ז סעי' י"ח עוד כמה דינים מזה יעו"ש.

סעיף קטן סג

סג) [**סעיף יוד**] **אין מוכרין ביצת נבילה וטרפה לעכו"ם וכו' בד"א שרואין אותה וכו'** כלומר בד"א שאסור לקנות מעכו"ם שרואין אותה טרופה בידו וכו' ש"ך ס"ק כ"ח. פר"ח או' כ"ו. לה"פ או' כ"ד.

סעיף קטן סד

סד) **שם הגה. ויש אומרים דעכשיו דאין נזהרין מפת של עכו"ם אין למכור לעכו"ם וכו'** אבל במקום שאין נותנים ביצים בפת מותר למכור לעכו"ם ביצים טרופות וכמ"ש בסוף ההגה אבל בשאר מקומות אין לחוש.

סעיף קטן סה

סה) **שם הגה. וי"א דעכשיו דאין נזהרין מפת של עכו"ם אין למכור לעכו"ם וכו'** מיהו הש"ך ס"ק ל' כתב בשם כמה פו' דאפי' במקום שאין נזהרין מפת של עכו"ם מותר למכור לעכו"ם ביצה אסורה טרופה וטעמא דכולי האי לא חיישינן שיערבו עם הפת וגם ימכרנו

לישראל וע"כ כתב דיכול להיות דכל הני פו' מיירי בעכו"ם שאינו נחתום אבל בעכו"ם נחתום שכיח טובא שמערב עם הפת ביצים טרופות וחיישינן שמא ימכרנו לישראל יעו"ש. וכן הסכים הפר"ח או' כ"ח דדוקא לנחתום אסור למכור. וכ"כ הפר"ת או' ט"ו. לה"פ או' כ"ו. בל"י או' י"ז. שפ"ד או' כ"ט. חכ"א כלל ט"ל או' י"א.

סעיף קטן סו

סו) שם בהגה. והכי נהוג וכו' ר"ל שלא למכור לעכו"ם ביצים אסורות אפי' טרופות. ואפ"ה אין לקנות ביצים טרופות מן העכו"ם דיש לחוש למיעוט שמא מכר לו ישראל טרופות מאחר שחזינן ריעותא שהם טרופות. תו"ח סוף כלל ס"ח. ש"ך ס"ק ל"א. פר"ח או' כ"ט. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' י"ח. כריתי או' י"ט. שפ"ד או' ל"א. בי"צ ח"ב או' ח' ערוך השלחן או' כ"ג.

סעיף קטן סז

סז) ופי' טרופות היינו שהם טרופות לגמרי שהכל מעורב ביחד חלבון וחלבון אבל אם הם שבורות שהחלבון והחלבון שלם באומר משל עוף פלוני טהור סגי. ומינה שאין מוכרין להם אלא א"כ טרופות ומעורבות לגמרי וכ"כ הרשב"א בחי' פר"ח שם. לה"פ שם. ומנהג בגדאד יע"א שאין לקנות מן העכו"ם ביצים שבורות אפי' אם החלבון והחלמון שלימים. זב"צ או' מ"ג. ומ"מ אם עדיין הם בקליפתם ונסדקה הקליפה החיצונה ואפי' אם הוסר ממנה מעט לכ"ע שרי לקנותם מן העכו"ם.

סימן פז

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ג"פ אחד לאיסור בישול ואחד לאיסור אכילה וכו' כל האוכלין האסורין אינו חייב עליהם עד שיאכל אותן דרך הנאה חוץ מבשר בחלב וכלאי הכרם לפי שלא נאמר בהן אכילה לאסור אותן אפי' שלא בדרך הנייה. הרמב"ם פי"ד מהמ"א דין יו"ד.

סעיף קטן ב

ב) והוא כגון שעירב דברים מרים או שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם ואכלו בשאר איסורים פטור ובבשר בחלב וכלאי הכרם חייב. הרמב"ם שם דין י"א.

סעיף קטן ג

ג) שם. ואחד לאיסור הנאה. וקוברין אותו ואפרו אסור כאפר כל הנקברין. הרמב"ם שם פ"ט דין א' ור"ל לכתחלה צריך לקוברו ולא לשרפו ובדיעבד אם שרפו אפרו אסור

כאפר כל הנקברים שאם שרפן אפרן אסור כדאיתא בסוף מס' תמורה וכ"כ הפר"ח סי' צ"ד או' יו"ד. פר"ת בסי' זה או' ב' כריתי או' ד' ער"ה או' ו' פ"ת סוף או' ב' וה"ה אם נמאס ונעשה פרש דאסור ליהנות ממנו באיזה אופן שיהיה ואם אכלו לרפואה בחולה שאין בו סכנה לוקה. פר"ת שם. ולפ"ז אם צלה ביצה באפר חם או צלה בשר או בשל בגחלים שלו אסורים הביצה והבשר. זב"צ סוף או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **המאכל** הנאסר משום בשר בחלב אסור בהנאה ואפי' ליתנו לעכו"ם או לכלב דעלמא שאינו נהנה ממנו כלל אסור. תו"ח כלל פ"ה דין ג' כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. שו"ג או' ג' ער"ה או' ז' חכ"א כלל מ' או' ב' ולכן נוהגין לשפוך התבשיל בבית הכסא והיא קבורתו או ישליכנו לנהר דהוי כנשרף דאינו יכול לבא לידי שיהנה ממנו שום בריה ואין די במה שיזרקנו לרחוב אפי' כשאין שם כלב. כנה"ג שם. שו"ג שם. חכ"א שם. ומנהג בגדאד לקוברו. זב"צ סוף או' ב' והוא כדברי רז"ל שכתבנו לעיל או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **חתיכת** בשר שקבלה טעם מחלב ונאסרה ונפלה לתבשיל אחר של ירקות וכדומה וסלקוה ונאבדה או שנשפך מן התבשיל אחר שסלקוה ואינו יודע אם היה ס' נגד כל החתיכה ספיקה דאו' לחומרא ואסור התבשיל כמבואר סי' צ"ח דחנ"נ בב"ח מה"ת ואף שיש ס' נגד כל החלב מ"מ כל שפולט בשר וחלב יחד צריך ס' כנגד כל החתיכה. פר"מ בפתיחה לה' בב"ח בד"ה ולפ"ז חתיכת בשר וכו' והיינו שאסור באכילה אבל מותר למכרו לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו כמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן ו

ו) **בשר** בחלב שנאסר בהנאה ואח"כ נתערב ממנו בתבשיל ירקות וכדומה ויש בו בנותן טעם מותר למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו דכל איסורי הנאה שנתערבו באחרים אפי' יש בהם בנ"ט מותר למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו. פר"מ בפתיחה שם ד"ה ודע וכו' וכתב שכן כתב ג"כ האו"ה כלל כ"א דין ו' יעו"ש.

סעיף קטן ז

ז) **שם. לומר שאינו אסור מה"ת אלה דרך בישול וכו'** כלומר אבל לא ע"י כבוש ומליחה שאינו דרך בישול. ש"ך סק"א. וכ"ה בש"ע לקמן סי' צ"א סעי' ח' יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **שיעור** הבישול הוא לא בעינן שיתבשל כמאכל בן דרוסאי אלא כל שנפל חתיכת בשר בכלי ראשון אפי' הסירה מיד אסורה באכילה והנאה אף דליכא שליש בישולו ודלא כפר"ח או' ג' פר"מ בפתיחה או' ג' ד"ה הנאה וכו' כריתי או' ג' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) **וחצי** שיעור אסור באכילה מה"ת ומיבעיא לי בבישול והנאה אי אסור חצי שיעור מה"ת. פר"מ בפתיחה או' ג' ד"ה הנאה וכו' אבל הער"ה או' ב' פשיטא ליה דחצי שיעור אסור בהנאה מה"ת כמו אכילה. וכ"כ פ"ת או' ב' בשם הצל"ח בפסחים דף כ"ב בד"ה והרי אמ"ה.

סעיף קטן י

י) **שם. אבל מדרבנן אסור בכל ענין**. פי' אפי' דרך מליחה או כבוש אסור מדרבנן באכילה בכל ענין. ב"ח.

סעיף קטן יא

יא) **שם הגה. כל בשר בחלב שאינו אסור מה"ת מותר בהנאה**. ולכן אם נאסר ע"י מליחה או כבישה דאינו אסור מה"ת אלא מדרבנן מותר בהנאה כמ"ש לקמן סו' צ"א סעי' ח' יעו"ש.

סעיף קטן יב

יב) **והנה** כבוש ומליחה וכדומה דלא הוי אלא דרבנן יזהר ליתנם לעכו"ם קודם שיבשלנו דאי יבשלנו ישראל יאסר בהנאה אף שבלוע מקודם ע"י כבישה כשיבא לבישול יהא נאסר מה"ת גם יהיה חייב משום בישול. פר"מ בפתיחה שם. פ"ת או' ג'.

סעיף קטן יג

יג) **גם** אם נפלה חתיכת בשר לחלב ונאסרה ואח"כ נפלה עוד לחלב עד אלף אוסר הכל מה"ת ואמרינן ביה חנ"נ מה"ת. פר"מ בפתיחה שם ד"ה טעם כעיקר וכו'.

סעיף קטן יד

יד) **המבשל** בשר בקדרה בת יומא מחלב ודאי הוי דרך בישול. שפ"ד או' י"ח.

סעיף קטן טו

טו) **קדרה** חדשה או אינה ב"י שהיה כבוש בתוכה חלב מעל"ע ובישלו בה בשר בהמה אסור בהנאה דאף דבלעה הקדרה ע"י כבישה הרי פלטה אח"כ ע"י בישול לבשר ואם היה בשר עוף אסור באכילה ואין להקל. מש"ז סוף או' א' מחב"ר או' ך' זב"צ או' יו"ד.

וה"ד בהפסד מועט אבל בהפ"מ יש להקל משום דאין כבישה לכלים. זב"צ שם. ועיין לקמן סי' ק"ה או' א'.

סעיף קטן טז

טז) חמאה שנתבשלה בקדרה של בשר ב"י אסור להדליק בה להאיר הבית מטעם שאסור בהנאה וגם להדליק בה נר חנוכה אף דמצות לא ליהנות ניתנו מ"מ אסור כיון דבנר חנוכה בעי שיעור ובב"ח אסור בהנאה כתותי מכתת שיעורא. שו"ת שער אפרים סי' ל"ח. מחב"ר או' ט"ז ואו' טו"ב. פ"ת או' ד' וכן כתבנו באו"ח סי' תרע"ג או' ו' בשם כמה פו' דאסור גם לנ"ח יעו"ש.

סעיף קטן יז

טוב) [סעיף ב'] גדי לאו דוקא דה"ה שור שה ועז ולא שנא בחלב אם וכו' המבשל בחלב גדיה שלא הניקה ולא ילדה מעולם ויש לה חלב כשהיא קרובה לימי לידתה חייב מה"ת גמ' חולין קי"ג ע"ב ופירש"י שם. הרשב"א בתה"ב בית ג' שער ד'. כנה"ג בהגב"י או' כ"ג. פר"ח או' ד' מטה יוסף ח"ב חי"ד סי' ז' או' ג' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יח

חי) [סעיף ג'] אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה וכו' אבל בשר טהורה בחלב טמאה וכו' מותרים בבישול ובהנאה. כזית בשר טמאה וכזית בשר טהורה דנפלו לנ"ט זיתי חלב אי אמרינן דאיסורין מבטלין זא"ז אין זה ברור והלכך בטעמא תליא מלתא וכל שנרגש טעם הבשר ודאי אסור באכילה דבאכילה אסור משום טמא ג"כ דלא יש כ"א נ"ט זיתים אבל הנאה י"ל דרך בישול אסרה תורה וכל שאין בבשר טהור כדי ליתן טעם לא נעשה בב"ח ושרי בהנאה וצ"ע. שפ"ד או' ג' מחב"ר או' י"ט.

סעיף קטן יט

יט) שם. אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה וכו' וה"ה בשר בהמה טרפה או נבילה אסור לבשל בהמה טהורה מה"ת ואסור בהנאה. ביה"ל או' ב' שפ"ד סוף או' ט"ז. מחב"ר או' ט"ו. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כ

ך) וכן המבשל חלב בחלב אסור מה"ת. הרמב"ם פ"ט מהמ"א ה"ו. מחב"ר שם וכתב דאסור ג"כ בהנאה. זב"צ או' י"ד. ועיין עוד לקמן סי' צ"ב או' טו"ב.

סעיף קטן כא

כא) שם. ובשר חיה ועוף אפי' בחלב טהורה מותר בבישול ובהנאה ואף באכילה אינו אסור אלא מדרבנן. וכ"כ הש"ך בספרו הארוך על הטור בשם כמה פו' כפסק הש"ע

וכן הסכים להלכה וכ"כ בספרו על הש"ע סק"ד דדעת הש"ע דבשר חיה ועוף אינו אסור באכילה אפי' דרך בישול אלא מדרבנן ומותר בהנאה ובבישול לגמרי ודלא כרש"ל וב"ח דאסרי בהנאה ובבישול. וכ"כ הפר"ח או' ו' פר"ת או' ח' חכ"א כלל מ' או' ג' בי"צ או' ב' ובעמ"ז שם או' ד' ערוך השלחן או' ט' זב"צ או' ט"ז וכתב ודלא כהער"ה או' ד' ואו' י"ד שהחמיר.

סעיף קטן כב

כב) **וה"ה** בשר בהמה טהורה בחלב חיה טהורה אינו אסור מה"ת אלא מדרבנן ודלא כהרב מגלת ספר ריש לאוין ק"מ שכתב דאסור מה"ת. ער"ה או' י"א. פ"ת או' ז' בשם תפארת למשה. חי' רע"ק על סעי' ו' מק"מ או' י"א. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כג

כג) **ונראה** דמותר לבשל בשר לנכרי בקדרה של חלב שאינו ב"י דכל שאינו אסור אלא מדרבנן לא גזרו בבישול ובהנאה. וגם כאן ליכא מראית העין דמי יודע אם הוא קדרה של חלב או של בשר. חמודי דניאל או' י"ח. פ"ת או' ח' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כד

כד) **שם. אבל דגים וחגבים אין בהם איסור וכו'** ולאכול דגים בחלב אין בו סכנה כ"כ הט"ז סק"ג וש"ך סק"ה. וברבינו בחיי (פ' משפטים) כתב שסכנה לבשל דגים בחלב ולאכול מפני צרעת וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' י"ט בשם שארית יהודה שגם באכילת דגים בחלב יש סכנה בשם רופאים מומחים ומסיים מכאן סמך למה שנוהגין ליטול ידיהם בין גבינה לדגים. ולפי מה ששמעתי מרופאים מומחין שבאמת דגים בחלב ממש הוא סכנה אבל בחמאה או בשומן שעולה על חלב כבוש אין בהם סכנה. בל"י או' ג' מש"ז או' ג' וכ"כ בתשו' חינוך בית יהודה סי' ס"א ובתשו' אדני פז סי' מ"ב. והב"ד פ"ת או' ט' והגם שכתב שם הפ"ת דהאידנא שכל העולם מבשלים גם עם חלב שרי וכו' נראה דאין כל אויר המקומות שוים וגם לא כל הטבעים של בני אדם שוים וסכנתא חמירא מאיסורא ולכן יש להחמיר ורק בחמאה יש להכשיר. ועיין עוד בדברינו לאו"ח סי' קע"ג או' ג'.

סעיף קטן כה

כה) **שם הגה. ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף וכו' אבל בשר בהמה יש להניח אצל החלב שקדים וכו'** אמנם רש"ל פכ"ה סי' נ"ב כתב גם בבשר עוף יש להניח אצל החלב שקדים מפני מראית העין ואעפ"י שהוא במידי דרבנן. וכ"כ הט"ז

סק"ד. ש"ך סק"ו. פר"ת או' ט' בל"י או' ד' הל"פ בסעי' ג' שפ"ד או' ו' חכ"א כלל מ' או' ג' בי"צ או' ג' מק"מ או' י"ג. ערוך השלחן סוף או' ט"ז. זב"צ או' י"ט. ועיין לקמן או' כ"ח.

סעיף קטן כו

כו) ומיהו אם אין לו שקדים או שא"א להניח לא מעכב האכילה בשביל זה. ט"ז שם. בל"י שם. מש"ז או' ד' בי"צ בעמ"ז או' ז' מק"מ שם. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כז

כז) בקושטאנדינ"א נוהגים לאכול אורז שנתבשל בחלב שקדים אחר תבשיל ובשמחות וגיל נוהגין להניחן על השלחן אחר אכילת תבשילי הבשר עם פירות ומגדנות. וגם שמעתי שנוהגין לאכול עלי הגפן והכרוב ממולאים בשר עם חלב שקדים קפוי וזה מנהג פשוט לפני כמה רבנים ולא ערערו בזה. כנה"ג בהגב"י או' ח' ונתן טעם לקיים המנהג יעו"ש. ואפשר לתת עוד טעם להתר דכיון על הרוב בסעודות גדולות ומצהלות חתנים נהגו לעשות אורז בחלב שקדים ומביאים אותם בקערות חשובים או לפחות קערות מיוחדות ויפות שאין אוכלים בהם תבשיל וגם החלו עולים עם פירות ומגדנות ניכר מאד שהוא חלב שקדים וכמעט הוא ניכר היטב במקומו ושעתו יותר מהנחת שקדים והיינו טעמא דרבנן דאכלו מניה ושתקו. ועל דברת עלי גפנים דאתו ממולאי בשר בחלב שקדים יש טעם להתיר דהמילוי מכוסה בעלים ובעודו בקערה על הרוב אינו ניכר לא בשר ולא חלב עד אשר ישלח ידו ולקח ונותן לתוך פיו ואז ירגיש שהוא בשר בחלב שקדים וא"צ שום הכר דכמעט אין כאן מראית העין. מחב"ר או' ו'.

סעיף קטן כח

כח) וזה שכתבנו לעיל או' כ"ה דגם בבשר עוף בחלב שקדים צריך להניח אצלו שקדים ה"ד אם הוא בפני הרואים כמו בסעודות גדולות דאיכא מראית עין גמור אבל בביתו מותר. נחלת צבי על סעי' זה ובספרו פ"ת או' יו"ד. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן כט

כט) [**סעיף ד'**] **אסור לבשל בחלב אשה וכו'** דוקא לבשל דאם היה חלב בהמה אסור מדאו' אבל באכילה דאפי' בחלב בהמה (בלתי בישול) אינו אלא מדרבנן לא חיישינן בחלב אשה למראית העין. כנה"ג בהגב"י או' ח' יעו"ש וכן מבואר בתו"ח כלל ס"ב דין א' וכן הסכים מטה יוסף ח"ב סי' ז' יעו"ש אבל הרשב"א בתשו' ח"ג סי' רנ"ז כתב דאסור לבשל וכ"ש לאכלו כל שניכר בו ומוכח שם דאפי' לאכלו שלא בדרך בישול אסור מיהו אם יש בשר בפיו מותר לאכול עמו חלב אשה כמו דם שבין השינים יעו"ש. ער"ה או'

י"ד. ועיין לעיל או' כ"ה. ובלא"ה בזה"ז מתמאסים מחלב אדם וא"כ אית ביה משום בל תשקצו ורק אנחנו כותבין לענין דינא.

סעיף קטן ל

ל) **שם. ואם נפל לתוך התבשיל בטל וא"צ שיעור.** והגם שיהיה רוב בחלב ממה שבקדרה. פר"ת או' יו"ד. אבל הער"ה או' ט"ו כתב דצריך רוב בתבשיל כנגד החלב בענין שאינו ניכר בתערובת אלא שא"צ ס' ודלא כהפר"ת.

סעיף קטן לא

לא) **שם. ואם נפל לתוך התבשיל בטל וכו'** ואם עירב במזיד בתבשיל אסור לו ולמי שנעשה כן בשבילו. חי' רע"ק.

סעיף קטן לב

לב) **שם הגה. ונראה לפ"ז דכ"ש דאסור לבשל לכתחלה בחלב טמאה וכו'** וכן מבואר בתשו' הרשב"א הנז' וכ"ה דעת הש"ע ודלא כמ"ש הט"ז והש"ך. מחב"ר או' ח' ד"ה הדרן לדידן. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לג

לג) **ומ"מ** לצורך רפואה אף בחולה שאב"ס מותר לבשל בחלב טמאה או איפכא. ט"ז סוף סק"ה. כנה"ג בהגב"י או' ט' לה"פ או' ו' בל"י או' ה' הל"פ בסעי' ג' שו"ג או' ט"ז חכ"א כלל מ' או' ד' בי"צ בעמ"ז או' י"א. ערוך השלחן סוף או' י"ז. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לד

לד) **ראיתי** מחמירין שלא לאכול הסוקא"ר הנעשה מן הקנים המתוקים עם הבשר לפי שהעכו"ם מלבנים אותם ע"י שמערבים בו חלב עזים כנודע ואני ראיתי למורי (האר"י) זלה"ה שאכלו עם הבשר ביחד. שה"מ סוף פ' משפטים. וכ"כ הרדב"ז בתשו' סי' תר"ו דאין בסוקא"ר שום חשש לאוכלו עם בשר. והב"ד המחב"ר או' ט' והאריך בזה ומסיים ולענין דינא אין אנו צריכים לכל זה דנודע דהיורות מיוחדות ומטילים מים ומתבטל החלב תכף ואין להחמיר בזה שלא לאכול הסוקא"ר עם הבשר והא איכא אסהדותיה דמהרח"ו ז"ל שהרב הקדוש האר"י אכיל משופרי שופרי עכ"ל. ועוד אפשר דעתה נשתנו הזמנים ואין מניחים שום חלב רק יש איזה סממנים שמלבנים בהם הסוקא"ר.

סעיף קטן לה

לה) **ציר** היוצא ע"י מליחה ונפל לתבשיל חלב ונתבשל אסור מה"ת גם בהנאה. שפ"ד לעיל סי' פ"א או' א' מחב"ר או' יו"ד. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לו

לו) שם בהגה. ודוקא בשר בהמה אבל בעוף דרבנן אין לחוש. נמשך לשיטתו בסעי' ג' אבל לפי מ"ש שם אף בעוף יש לחוש. ש"ך סק"ח. והיינו לפי מ"ש לעיל בהגה סעי' ג' גבי חלב שקדים דבעוף שהוא מדרבנן אין לחוש ועיין בדברינו לשם או' כ"ה שהבאנו שם דעת המחמירים גם בעוף וא"כ ה"ה לכאן.

סעיף קטן לז

לז) [**סעיף ה'**] **ביצים הנמצאים בעופות וכו' דהיינו שיש להם חלבון וחלמון וכו' ומותר לאוכלם בחלב.** ומיהו נהגו הנשים למלחם אפי' אם הקליפה החיצונה קשה לגמרי וה"ה שלא לאוכלה בחלב. תו"ח כלל ע' דין א' בשם מהרא"י. ד"מ או' ג' רש"ל פכ"ה סי' ב' ב"ח. ט"ז סק"ו. ש"ך סוף סק"י. ביה"ל או' ד' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ז' חכ"א כלל מ' או' ה' בי"צ או' ה'.

סעיף קטן לח

לח) ומיהו ה"ד לכתחלה אבל בדיעבד אם נתערבה בתבשיל של חלב אין לאסור דיש לסמוך אדברי הש"ע. וכ"כ התו"ח שם. ט"ז שם. ש"ך שם. ביה"ל שם. חכ"א שם. בי"צ שם. ומיהו במקום שאין מנהג אין לחוש לזה כלל. ש"ך שם. לה"פ שם.

סעיף קטן לט

טל) ואף לפי המנהג דוקא בנמצאת במעי אמה אחר שחיטה אבל אם הטילה אותה בחייה כדרכה אפי' אם הקליפה רכה מותר לאכלה בחלב לכתחלה. שאילת יעב"ץ ח"א סי' ק"ב. פ"ת או' י"ב. והיינו אם אינה מעורה בגידים אבל אם מעורה בגידים אפי' לאכלה לבדה אסור משום איסור אבר מן החי כמ"ש לעיל סי' פ"ו סעי' ד' ובדברינו לשם יעו"ש.

סעיף קטן מ

מ) והא דאמרנו נהגו למלחה אפי' אם הקליפה החיצונה קשה מ"מ צריך ליזהר למלחה לבדה ולא עם בשר כמ"ש לעיל סי' ע"ה סעי' א' בהגה שנייה ועיין בדברינו לשם כמה דינים המסתעפים לזה יעו"ש.

סעיף קטן מא

מא) שם. אעפ"י שהיא מעורה בגידין וכו' והש"ך סק"י כתב דאפי' אם נגמר החלמון והחלבון אם הקליפה רכה ומעורה בגידין אפי' בדיעבד אסור ובהפ"מ אפי' לא נגמר רק החלמון לבד ומעורה בגידין שרי יעו"ש. אמנם הפר"ח או' ט' האריך בזה ומסיים שהעיקר כפסק הש"ע שאם נגמרה הביצה דהיינו שיש לה חלמון וחלבון הרי היא כמובדלת לעצמה ותו לא הוי ירך האם אף שהיא מעורה עדיין בגידין ואם אין לה אלא חלמון אף

שאינה מעורה בגידין ירך האם הויא ואסור לאכלה בחלב עכ"ל וכן הסכים זב"צ או' ל"א דאם אין לה אלא חלמון לבד אפי' אם אינה מעורה בגידין אסור לבשלה בחלב ואוסרת התבשיל עד ס' וכ"כ לעיל סי' ע"ה או' כ"ד גבי מליחה דאם לא נגמר רק החלמון דדינם כבשר יעו"ש. ובענין אם נגמר החלמון והחלבון ואפי' קליפה הקשה כבר כתבנו לעיל או' ל"ז דנוהגין למלחה ואין לאוכלה בחלב רק בדיעבד אם נפלה לתבשיל של חלב אין לאסור דיש לסמוך אדברי הש"ע כמ"ש לעיל או' ל"ח יעו"ש.

סעיף קטן מב

מב) שם. אבל אם אכלם בפני עצמם מותר לאכול אחריהם גבינה וכו' ואפי' לא נגמר אלא החלמון וגם הם מעורות באשכול מותר לאכול אחריהן גבינה או חלב. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' יו"ד. פר"ת או' י"ג. לה"פ או' י"א. בל"י או' ט' וזהו לפי דברי הש"ע אבל הפר"ח שם כתב דיש להחמיר ואין לאכול אחריהם גבינה או חלב. וכ"כ הפר"ת שם. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' ל"ב. והוי כבשר העוף עצמו. פר"ת שם.

סעיף קטן מג

מג) [סעיף ו'] המעושן והמבושל בחמי טבריה אין לוקין עליו וכו' אבל איסורא מיהא איכא וכן בחלב מתה איסורא מיהא איכא וכן בכולהו משמע דאיסורא מיהא איכא ואפי' בחלב זכר. ש"ך ס"ק י"ג. כנה"ג בהגב"י או' כ"א. פר"ח או' י"ב. פר"ת או' י"ד. בל"י או' יו"ד. חכ"א כלל מ' או' ו' בי"צ או' ז' זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מד

מד) שם. המעושן והמבושל בחמי טבריה וכו' פי' מעושן שנתחממו בשר בחלב בעשן כמו בחמי טבריה או י"ל שנשרו בחלב ואח"כ תלאו בעשן. פרישה או' ט' וכ"כ ערוך השלחן או' כ"ה.

סעיף קטן מה

מה) שם. וכן המבשל במי חלב. היינו אחר שהוציאו מן החלב כל האוכל כגון לאחר שעשו כל הגבינה מבשלים החלב והאוכל צף מלמעלה ולא נשאר בו אלא מים בעלמא זהו הנקרא מי חלב. טור. וכ"ה לקמן בש"ע סעי' ח' יעו"ש.

סעיף קטן מו

מו) שם. או בחלב מתה. כלומר חלב שיצא ממנה לאחר מיתתה ולא שנא מתה מעצמה או נשחטה. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח סוף או' י"ב. הל"פ או' י"ב. חכ"א כלל מ' או' ו' זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מז

מז) שם. או בחלב זכר. היינו בחלב זכר של בהמה. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח שם. בל"י או' יו"ד. הל"פ בסעי' ו' חכ"א. שם. בי"צ בעמ"ז או' כ"ד. ולפ"ז מ"ש בהגה וחלב זכר לא מקרי חלב כלל מיירי בחלב זכר אדם שאין בו איסור רק מפני מראית העין כמ"ש לעיל סעי' ד' ולא פליגי הש"ע והגה. ש"ך שם. בל"י שם. הל"פ שם. חכ"א שם. בי"צ שם. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן מח

מח) וכן בשר חיה ועוף אסורים בכל הני כגון מעושן וחמי טבריה ומי חלב וחלב מתה וחלב זכר בהמה הגם דתרווייהו דרבנן. פר"ת או' י"ד. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן מט

מט) והמבשל בשר בחלב של בת פקועה כיון שא"צ שחיטה אי הו"ל כמבשל בחלב שחוטה דאינו אסור מה"ת עיין בחי' רע"ק על סעי' זה שנסתפק בזה והניח בצ"ע. מיהו בתשו' נוב"י תניינא חי"ד ססי' ל"ו גם הוא חקר בזה ותופס עיקר שיש בו איסור תורה כיון שראויה להיות אם יעו"ש והב"ד פ"ת או' י"ד יעו"ש. וע"כ נראה דיש להחמיר.

סעיף קטן נ

נ) שם. או שבישל דם בחלב פטור ואין לוקין וכו' משום בשר בחלב. זהו לשון הרמב"ם פ"ט מהמ"א. ומשמע דעתו דמשום בשר בחלב הוא דאין לוקין על אכילתו הא משום דם לוקין על אכילתו אעפ"י שבישלו דס"ל דם שבישלו עובר עליו מיהו אנן ק"ל דדם שבישלו או שמלחו אינו אלא מדרבנן. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ג. כריתי או' י"ג. ועיין לעיל סי' ס"ט או' א' מה שהארכנו בזה וכתבנו שם דגם דעת הש"ע דם שבשלו או מלחו אינו אלא מדרבנן יעו"ש ואפשר דהכא כתב דברי הרמב"ם רק לאשמעינן דם שבישל בחלב פטור אבל לא לענין דתידוק מינה הא משום דם לוקין.

סעיף קטן נא

נא) שם הגה. וחלב זכר לא מקרי חלב כלל וכו' היינו חלב זכר אדם כמ"ש לעיל או' מ"ז אבל חלב זכר בהמה פטור אבל אסור כמ"ש לעיל או' מ"ג יעו"ש.

סעיף קטן נב

נב) שם בהגה. אבל חלב מתה ומי חלב אוסרים המאכל כמו חלב וכו' ואפי' אותו מי חלב שנשאר אחר שעושין הגבינות וכמ"ש המחבר בסעי' שאח"ז אוסר המאכל. ש"ך ס"ק י"ז בשם או"ה. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' י"ג. הל"פ בסעי' ו' שפ"ד או' י"ז. בי"צ או' ו' ובעמ"ז או' כ"ב.

סעיף קטן נג

גג) ובשר צלי בחלב בכלל בישול הוא ואסור מה"ת דכתיב בפ' ראה גבי פסח ובשלת ואכלת וכן בד"ה ויבשלו את הפסח וכו' פר"ח או' ב' וכ"כ סולת למנחה שבסוף התו"ח כלל פ"ה דין ג' בשם ס' תורת האשם והסכים לדבריו. לה"פ או' ב' בל"י או' א' פליתי או' ב' מטה יוסף ח"ב סי' ז' או' א' מש"ז או' א' ד"ה והנה. מחב"ר או' י"ד. חכ"א כלל מ' או' א' בי"צ או' א' זב"צ או' ט"ל. מיהו החו"ד או' א' האריך בזה ומסיק דצלי אינו אוסר מה"ת בבשר בחלב. וכ"כ הער"ה סוף או' ד' וכן הסכים ערוך השלחן או' י"א. והמק"מ סוף או' ז' כתב כיון דפלוגתא היא בהפ"מ ושעת הדחק יש לסמוך דאינו דרך בישול והוי רק בב"ח דרבנן.

סעיף קטן נד

דג) וכן המטגן בב"ח אסור מה"ת. פר"ח שם. פליתי שם. מט"י שם. מחב"ר שם. חכ"א שם. ולכן כתב המחב"ר או' ט"ו דהנרות שעירבו העכו"ם חמאה בחלב וקנו ישראל אסור להדליקם וטעונין קבורה משום דאסורים בהנאה יעוש"ב. וכ"כ בברכ"י בשיו"ב או' ח' זב"צ או' מ' מיהו בסולת למנחה שם כתב דטיגון אינו בכלל בישול ולכן כתב להתיר בנרות הנז' בשעת הדחק. וכ"כ בתשו' אהל יוסף חי"ד סי' כ"ד. וכ"כ הער"ה שם דטיגון מותר מדאו' וכ"כ ערוך השלחן שם. דטיגון אינו בכלל בישול והמש"ז שם כתב דבהפ"מ יש להתיר מיני טיגון בהנאה. וכ"כ מק"מ שם.

סעיף קטן נה

הג) ומיהו בנרות שעוה דיש ספק אם עירבו חמאה וחלב יש להתיר מטעם ס"ס ספק אם יש ואת"ל שיש ספק אם נתבטל בס' וזהו דוקא אם כבר קנאם אבל לכתחלה לא יקנה אותם. ויש עוד ספק ג' דאפשר דה' כמ"ד דאינו אסור בהנאה אלא מדרבנן ובכי הא אפי' לדעת הרא"ם ואפי' למאן דבעי מתהפך מודה. יוסף אומץ סי' פ"ג בשם מורו תשו' כ"י. זב"צ שם.

סעיף קטן נו

ונ) בישלו חמאה בקדרה של בשר בת יומא ונאסרה עבור שלא היה ס' אסור להדליק בחמאה זו דבשר בחלב אסור בהנאה. תשו' שער אפרים או"ח סי' ל"ח. מחב"ר או' ט"ז. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן נז

זנ) חמאה זו שנתבשלה בקדרת בת יומא ונאסרה אסור להדליק בה נרות חנוכה. מחב"ר או' טו"ב. זב"צ או' מ"ב. וכן כתבנו באו"ח סי' תרע"ג או' ו' בשם כמה אחרונים יעו"ש. [וע"ע לעיל או' ט"ז].

סעיף קטן נח

חנ) כבד שטגנה בחמאה המורה בדבר להתיר יורה כבן סורר ומורה. נוב"י בתשו' חי"ד סי' כ"ט. והמש"ז או' א' ובפתיחתו לה' אלו כתב בשם מהר"ם שיף על כבד שטיגנו בחמאה שצדד דהוי דרבנן ומותר בהנאה יעו"ש ולפי מ"ש לעיל טיגון הוי כבישול איסור דאו' אסור מדאו' ואסור בהנאה. מחב"ר או' י"ח. ועיין לעיל או' נ"ד.

סעיף קטן נט

טנ) שם בהגה. י"א דאסור לחתות האש תחת קדרה של עכו"ם וכו' ואין בזה אלא חומרא בעלמא ואין העולם נזהרין בזה. ש"ך סוף ס"ק י"ח. פר"ח או' ט"ז. שפ"ד או' י"ח. מחב"ר או' כ"ב. חכ"א כלל מ' או' ז' והגם דיש בישול אחר בישול מ"מ הבלוע בתוך הקדרה מבשר בחלב שיפלוע ויתבשל לא חשו דאין זה דרך בישול. פליתי או' י"ג. שפ"ד שם. מחב"ר שם. אבל בשר בקדרה בת יומא מחלב ודאי הוי דרך בישול. שפ"ד שם. מחב"ר שם. זב"צ או' מ"ד. והיינו בדליכא ס' כנגד חלב הבלוע בקדרה כמ"ש לעיל או' נ"ח.

סעיף קטן ס

ס) שם בהגה. עוד כתבו דאין לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר וכו' וליתן לפני בהמה דאסורים בהנאה. והיינו כשהדיחם במים רותחים ועירבם כך רותחים הא לא"ה אינו אסור בהנאה כיון דאינו אסור מה"ת אלא דרך בישול. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' י"ז. בל"י או' י"א. הל"פ בסעי' זה. בי"צ בעמ"ז או' כ"ע. ערוך השלחן או' ל"ג. והיינו בכ"ר ויס"ב. כריתי או' ט"ז. שפ"ד או' י"ט. בי"צ שם. וגם שיהיה ממשות של בשר ושל חלב בתוך הכלים. ערוך השלחן שם. אבל בכלי שני אף דמפליט ומבליע לא מבשל ושרי בהנאה. שפ"ד שם. זב"צ או' מ"ה. ועין לקמן סי' ק"ה סעי' ב'.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. עוד כתבו דהכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש אין לשמש בו דעושין אותו מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתערב שם בשר וחלב. והא דלא מיתסר מה"ע לחפיפת הראש שהרי נהנה משום דלרחוץ ראשו כיון שאינו דבר של אכילה לא חשיב

הנאה כיון שאינו נהנה מגוף האיסור. ש"ך ס"ק ך' פר"ח או' י"ח. בל"י או' י"ב. שפ"ד או' ך'.

סעיף קטן סב

סב) שם בהגה. אין לשמש בו דעושין אותו מאפר שעל הכירה וכו' וראיתי שאין נזהרים בזה כלל ונוטלין אפי' אפר כירה או מתנור מקום שמבשלין שם ואפשר שסמכו כיון שזה הוא רק חשש בעלמא ומסתמא כבר נשרף כל הלחלוחית שבתוך האפר וגם נתבטל בתוך המים ונותן טעם לפגם מכח האפר וגם התשמיש להדיח כלי אכילה הוא רק ע"י עירוי וכלי שני. מנ"י על התו"ח כלל ע"ז או' כ"ז. מחב"ר או' כ"ה. יא"פ בסעי' זה זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן סג

סג) שם בהגה. ואף לכתחלה אין בזה אלא חומרות בעלמא וכו' ומשמע בתו"ח כלל ע"ז דין ח' דבקדרות של מתכת אין להחמיר אפי' לכתחלה משום דאף אם היה ניתז היה חוזר ומתלבן ע"י האש יעו"ש. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"ג. שפ"ד או' כ"א. ובתנורים שלנו בבית החורף דאין רגילין להתבשל שם כלל ודאי שרי. שפ"ד שם.

סעיף קטן סד

סד) ומיהו יש ליזהר שלא לשאוב מים בכלי חלב ואח"כ בכלי בשר דפעמים שהם מלוכלכים ולא הוי נ"ט בר נ"ט להיתרא ויש למחות ביד העושים כן. שפ"ד שם. מחב"ר או' כ"ו יא"פ בסעי' זה. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן סה

סה) טריפדי"ש והוא כלי ברזל שיש לו ג' רגלים והוא מיוחד לשפות עליו קדרה או מחבת לבשל אסור לחמם עליו שום לחם משום דנשפך עליה רוטב רותח מבשר ומחלב וכשמחמם בה לחם בולע אותו לחם מבשר וחלב. ועוד דנראה דיש שם ממשו של בשר דהיינו שומן הנשפך וכן ממשו של חלב או גבינה דהא אין דרך לקנח או לשפשף או להדיח הטריפדי"ש כלל. ב"ד חא"ח ה' פסח סי' ר"ח. זכ"ל חי"ד או' ב' זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סו

סו) [סעיף ז'] המבשל שליל וכו' אבל המבשל שליא או עור וכו' פטור. וכן האוכלם פטור. אבל איסורא מיהא איכא בין באכילה בין בבישול. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' ך' לה"פ או' י"ד. בל"י או' י"ד. הל"פ בסעי' זה. שפ"ד או' כ"ב. חכ"א כלל מ' סוף או' ו' בי"צ או' ט' ערוך השלחן או' כ"ט. זב"צ או מ"ט.

סעיף קטן סז

סז) וכן המבשל העור והגידים וכו' במי חלב ובחלב שחוטה ובחלב זכר דאסורים באכילה מידי דהוה בשר חיה ועוף בחלב שחוטה. פר"ת או' ט"ו. זב"צ או' ן' ועיין לעיל או' מ"ח.

סעיף קטן סח

סח) שם. אבל המבשל שליא או עור וכו' ויש להסתפק באותן שעורותיהן כבשרן כמ"ש הרמב"ם פ"ד ממ"א דין כ"א עור השליל ועור שתחת האליה ועור בית הבושת דהוי מה"ת כבשר אם לענין בב"ח אסור מה"ת באכילה ובהנאה. שפ"ד או' כ"ב. מחב"ר או' כ"ז. פ"ת או' ט"ו. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן סט

סט) שם. וגידים ועצמות ואפי' עצמות הקשים אוסרים בב"ח מדרבנן ודלא כדמשמע מהמנ"י בשו"ת שבסוף התו"ח סי' ע"ז דאין אוסרים אלא רכים. שפ"ד שם. מחב"ר או' כ"ח. יא"פ בסעי' זה. פ"ת שם. זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן ע

ע) נמצא עצם חלול בתוך מאכל חלב והיה ספק שמא היה בו מוח צידד שם המנ"י בתשו' הנז' להחמיר אבל הבל"י בקו' התשובות שבסוף הס' השייך לסי' צ"ט הביא דברי המנ"י הנז' וחלק עליו והסכים להתיר דאחזוקי איסורא לא מחזקינן. שפ"ד שם. מחב"ר או' כ"ט. פ"ת שם. ונראה דאותן עצמות שרגילות הוא שיש בו מוח ודרכו לצאת בבישול יש להחמיר בתבשיל מעט שאין בו ס' יא"פ שם. וצ"ל שיש ס' כנגד העצם ג"כ כמ"ש באו' הקודם שאפי' עצמות הקשים אוסרים בב"ח ואם יש לחוש שיש בו מוח צריך ס' כנגד העצם והמוח. ומיהו עצם יבש וישן ודאי אין חוששין לו. שפ"ד סי' צ"ט או א' ועיין עוד בדברינו לשם או' ח'.

סעיף קטן עא

עא) [**סעיף ח'**] **יש מי שאומר דנסיובי דחלבא אינם בכלל מי חלב ואסור מה"ת אלא מי חלב היינו אחר שעושין הגבינה וכו'** וכ"ה דעת כמה פו' והסכמת הש"ע דנסיובי דחלבא אסורים מה"ת ומי חלב אסורים מדרבנן. כנה"ג בהגב"י או' כ"ו ואו' כ"ז. ב"ד חי"ד סי' ל"ד. וכ"כ המחב"ר או' ל' דכ"ה דעת הש"ע ואעפ"י שכתב זה בשם יש מי שאומר ודלא כשו"ת אהל יוסף חי"ד סוף סי' כ"ד. וכ"כ השפ"ד או' כ"ג ולענין דינא אין לנו אלא דברי המחבר ואפי' בהפ"מ יש לאסור בהנאה. והב"ד המחב"ר שם. בי"צ בעמ"ז או' ך' מק"מ או' כ"ז. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן עב

עב) חולה שאמר הרופא שצריך לבשל תרנגול שלם במים הנופלים מהגבינה לחה שהוא נסיובי מבלי מליחת התרנגול כדי להוציא המים באלנבי"ק וזהו רפואתו לשתות אותם מים, כה יעשו להנצל מהאיסור יצלו התרנגול כדי שלא יהא בו איסור דם. ותחלה יבשלו המים הנופלים מהגבינה. ויסננו אותם ויקחו המים צלולים ואותם המים יבשלו עם התרנגול באלנבי"ק וישתה החולה אעפ"י שאין בו סכנה. ב"ד שם. שו"ג מחו' או' א' מחב"ר או' ל"א. יא"פ בסעי' זה. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן עג

עג) מי שהיה מדוכא ביסורין ר"ל שאין בו סכנה וצוו הרופאים שלא ישתה שום משקה רק המים הנעשים ע"י כלי האנבי"ק מהמימי חלב שאחר שעשו הגבינה משימין המים הנשארים באנבי"ק ומעלים זיעה ויוצאים ע"י סמפונות מים שאין בהם טעם ולא ריח חלב כלל יש להתיר לשתותו תוך הסעודה שאוכל בה בשר ואם ירצה להחמיר להדיח פיו במים קודם השתיה תע"ב. מכתם לדוד סי' ט"ו. עיקרי הד"ט חי"ד סי' יו"ד או' ד' זכ"ל ח"ג חי"ד או' נ"ה שבאו' ב' זב"צ שם.

סעיף קטן עד

עד) [**סעיף ט'**] **חלב הנמצא בקיבה אינו חלב וכו'** דנפקא ליה מתורת אוכל וחשיב כפרש וטנופת. ב"י. ש"ך ס"ק כ"ד.

סעיף קטן עה

עה) שם. ויש מי שאוסר. פי' בצלול וכמ"ש לעיל בסי' פ"א סעי' ו' וע"ז כתב הרב בהגה וכן נוהגין וכדכתב בהגה בסעי' יו"ד לחלק בין קרוש לצלול ואף לכתחלה משמע בתו"ח כלל ס"ה דמותר בקרוש יעו"ש מיהו בצלול דעתו דאפי' בדיעבד אסור וכדכתב בהגה בסעי' יו"ד מיהו נראה דלכתחלה אסור אף בקרוש משום מראית העין ורש"ל פכ"ה סי' ק"ז פסק דאפי' קרוש חשוב חלב מדינא כרש"י וכן נראה דעת הר"ן וכן דעת האו"ה ריש כלל מ"ו. ש"ך ס"ק כ"ה. ולענין דינא כבר כתבנו בכמה מקומות דהיכא שסותם הש"ע להיתר ואח"כ כותב ויש מי שאוסר דחושש לדעת האוסר לכתחלה ואין להתיר אלא בהפ"מ או בשעת הדחק ודעת הרמ"א לאסור אפי' בדיעבד בצלול אלא דהכא כיון שרבו האוסרים אפי' בקרוש ע"כ בקרוש יש לחוש לכתחלה ובצלול יש להחמיר ולאסור אפי' בדיעבד כדברי רמ"א וכמ"ש הש"ך וכ"פ זב"צ או' נ"ו דהכא יש להחמיר ולאסור בצלול אפי' בדיעבד כדברי רמ"א ור"ל אפי' להספרדים ההולכים על פסק הש"ע הכא יש להחמיר כדברי רמ"א. ומיהו עיין בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ח שכתבנו אף במקום

שנהגו להחמיר כרמ"א מ"מ אין למחות במי שעושה כפסק הש"ע יעו"ש. ועיין לקמן או' צ"ח.

סעיף קטן עו

עו) [**סעיף יוד**'] **חלב הנמצא בקיבה. הגה. לכתחלה אין להניחו בקיבה וכו**' והטעם מפורש שם באו"ה כלל י"ח דין ט"ז שחלב הקיבה חריף וחמוץ שהרי מעמידין בו. ש"ך ס"ק כ"ו. ביאור הגר"א או' כ"ב.

סעיף קטן עז

עז) **שם בהגה. אבל בדיעבד אין לחוש וכו**' דיש לסמוך אסברת הפו' דלא אסור אלא ע"י מליחה. ביאור הגר"א או' כ"ג.

סעיף קטן עח

עח) **שם הגה. לכתחלה אין להניחו בקיבה עד שיצטנן וכו' אבל בדיעבד אין לחוש וכו**' וכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א דכששוחטים העגלים הקטנים והגדיים הקטנים מוצאין תכף החלב מן הקיבה קודם שיצטנן ובדיעבד אין חוששין. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן עט

עט) **שם. שנמלח בקיבתה.** והיינו שצריך שישהה במליחתו כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיח כדלעיל סי' ס"ט סעי' י"ח וגם צריך שיהא נמלח כ"כ שאינו נאכל מחמת מלחו כדלקמן סי' צ"א סעי' ה' ט"ז סק"ח. ש"ך ס"ק כ"ז. כנה"ג בהגב"י או' ל"ד. פר"ח או' כ"ד. לה"פ או' י"ט בל"י או' י"ז. הל"פ בסעי' ט' שפ"ד או' כ"ז. חכ"א כלל מ' או' יו"ד. זב"צ או' נ"ח. ואף לדידן (הנמשכין אחר דברי רמ"א) דקים לן במליחה לאסור מיד וכן אפי' לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי מ"מ יש להתיר כאן בדיעבד אם העמידו בו גבינות אם לא נמלח בכה"ג כיון דבלא"ה הרבה פו' והמחבר מכללם חשבי ליה כפרש בעלמא אפי' לצלול וגם הוא מילתא דרבנן דמה"ת אינו אסור אלא דרך בישול ולא ע"י מליחה. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. חכ"א שם. קהל יהודה סעי' יו"ד.

סעיף קטן פ

פ) **שם. או שעמד בו יום א' פי' מעל"ע דהוי ככבוש.** ש"ך ס"ק כ"ח. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ד. פר"ח או' כ"ה. לה"פ או' ך' בל"י או' י"ח. הל"פ שם. שפ"ד או' כ"ח חכ"א שם. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן פא

פא) שם. אסור להעמיד בו. פי' שלא יתן מאותו חלב שנמלח בקיבה או הועמד בה יום א' לחלב בשביל שיקפיא לעשות ממנה גבינה. ט"ז סק"ט. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ט.

סעיף קטן פב

פב) שם. אסור להעמיד בו. הגה. ואם העמיד בו אם הוא הצלול אוסר כל הגבינות וכו' דעת הש"ע אין חילוק בין קרוש לצלול לכתחלה אסור ובדיעבד מותר ולדעת ההגה אסור בצלול אף בדיעבד. ש"ך ס"ק כ"ט. כנה"ג בהגב"י או' ל"ז. פר"ח או' כ"ו. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד או' כ"ט. חכ"א כלל נ"ג או' ל"ד. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן פג

פג) שם בהגה. עד שיהא ס' בחלב שהעמיד וכו' כלומר עד שיהא ס' בחלב שהעמיד ונעשו גבינות נגד החלב שהיה בקיבה שנאסרה בקיבה משום בשר בחלב. ש"ך סק"ל. פר"ח או' כ"ז. בל"י או' ך' שפ"ד או' ל' והגם שהוא דבר המעמיד ודבר המעמיד אפי' באלף לא בטיל כמ"ש בסעי' י"א י"ל דדוקא דבר המעמיד שאסור מעצמו ממש כגון נבילה אמרינן דלא בטיל משא"כ הכא שאין המעמיד אסור מעצמו אלא משום תערובת בשר בחלב ולכן בטיל שפיר. ש"ך שם. וה"ד הכא דמעמיד במידי דלא אסיר אלא מדרבנן כגון ע"י מליחה וכבוש אבל בב"ח ממש שנאסר ע"י בישול חשיב כגופו של איסור ואם העמידו בו אח"כ אוסר במשהו. פר"ח שם. שפ"ד שם. חכ"א כלל נ"ג או' ל"ג. מק"מ או' כ"ט.

סעיף קטן פד

פד) שם בהגה. ואם היה הקיבה קרושה וכו' כלומר אם היה החלב שבקיבה קרושה אינה אוסרת כלום אפי' לא היה ס' בחלב שהועמד נגד החלב שבקיבה והטעם דבקרוש חשיב החלב כפירשא בעלמא. ש"ך ס"ק ל"א. לה"פ או' כ"ג.

סעיף קטן פה

פה) שם בהגה. ואם היה הקיבה צלול מתחלה ונקרש יש לו דין צלול ויש מקילין בזה ובמקום הפסד יש להקל. כיון שאין כאן אלא איסור דרבנן. ש"ך ס"ק ל"ב. וגם אם ספק אם היה צלול או קרוש מספיקא אזלינן לקולא. כריתי או' כ"ב.

סעיף קטן פו

פו) שם בהגה. עור הקיבה לפעמים מולחין אותו וכו' מותר דמאחר שנתייבש הוי כעץ בעלמא וכו' וה"ה שאר בני מעיים כשמייבשים אותם עד שנעשו כעץ ומ"מ לכתחלה

אין לעשות כן. ש"ך ס"ק ל"ג. כנה"ג בהגב"י או' מ"ג. בל"י או' כ"ד. חכ"א כלל מ' או' ט' מק"מ או' ל"א. ערוך השלחן או' מ"ג. זב"צ או' ס"ג.

סעיף קטן פז

פז) והא דשרינן בנתייבש דוקא קיבה אבל בשר שנתייבש כעץ אוסר. שפ"ד או' ל"ג. אבל בתשו' תפארת צבי חי"ד סי' ע"ג משמע דגם בשר שנתייבש שרי שכתב דתולעים אדומים שמייבשים אותם וצובעים בהם משקה יי"ש דמותר מטעם זה יעו"ש והב"ד פ"ת או' ך' וכ"מ בש"ך לקמן סי' קי"ד ס"ק כ"א שכתב בענין הכרכום אפי' אם ימצא בו חוט בשר יבש לית לן בה כמו עור הקיבה שנתייבש יעו"ש. והב"ד פ"ת או' כ"א. וכן מבואר בתשו' שבו"י ח"ב סי' ע' בענין דם תיש הנקרש ונתייבש ונוהגים לאכלו אפי' חולה שאין בו סכנה והליץ טוב על המנהג דכיון דנתייבש מאד עד שנעשה כעץ ואין בו לחלוחית אין בו איסור כלל כדינו של שה"ל שכתב מור"ם בהגה זו יעו"ש. והב"ד ברכ"י בשיו"ב או' א'.

סעיף קטן פח

חפ) ואם נתייבש עור הקיבה והבני מעיים ואח"כ בישלו יש לאסור דמתרכך ונ"ט וה"ה ע"י שרייה מעל"ע יש להחמיר בעור הקיבה. שפ"ד שם. וכן נראה מדברי הכנה"ג בהגב"י או' מ"ג והבל"י או' כ"ד. אמנם בתשו' תפארת צבי הנ"ל מבואר דלא כהשפ"ד אלא דאף ע"י שרייה מעל"ע נמי שרי יעו"ש והביאו פ"ת או' כ"א. ערוך השלחן או' מ"ג. ונראה דזהו לפי הראות דאם אנחנו רואים אחר השרייה מעל"ע עודנו כמו שהוא עץ בעלמא יש להכשיר ואם נשתנה יש לאסור.

סעיף קטן פט

טפ) חמאה או גבינה שמביאין בנודות לצד הבשר מנהג העולם שלא לאוכלם אבל מה שמניחים בנודות לצד השיער נוהגים לאוכלם. דבר משה ח"א חי"ד סי' י"א. ב"ד חי"ד סי' מ"ה. פרח מטה אהרן ח"ב סי' ל"ז. אמנם אם אירע לישראל שנתן בדיעבד חמאה בצד הבשר ואיכא הפ"מ שמפסיד שתות כשמוכרו לעכו"ם מותר לאכלו או למכרו לישראל. שו"ג סוף או' ל"ד. וה"ה והוא הטעם אם כבר קנה מן העכו"ם בחשבו דשרי ושוב נודע לו דאסור דאם מפסיד שתות דשרי. זכ"ל חי"ד ריש או' ן'.

סעיף קטן צ

צ) ומיהו מנהג בגדאד יע"א שמביאין העכו"ם חמאה בנודות לצד הבשר וקונין מהם לכתחלה ואפשר דכיון דהנודות מעובדין אינם נקראים אוכל וכמ"ש בגמ' חוליץ דף קכ"ב שאם עיבדן או הילך בהם כדי עבודה טהורין וכ"פ הרמב"ם בפ"א מה' אבות

הטומאה ה"ט יעו"ש ואף אם תאמר שאינם עבודים עוד יש טעם אחר שכתב שם השו"ג וז"ל שהנודות כדי שלא יסריחו מה שנותנין בתוכן מולחין אותן תחלה ומתקנין אותם בסובין כעין עיבוד וכו' ואפי' יאמר האומר דנ"ט פגום הוא ומותר עכ"ל ואפשר דע"ז סמכו דזה הוי כעיבוד ומ"מ המחמיר תע"ב. זב"צ או' ס"ה. ועוד י"ל דזהו ניכר בחוש הראות אם הוא מעובד או לא.

סעיף קטן צא

צא) **דבש** ושמן שמביאין העכו"ם בנודות אפי' לצד הבשר מותר ליקח ממנו דלא דמי לחמאה דהחמאה נ"ט לשבח משא"כ הני נטל"פ בבשר. ב"ד שם. בל"י או' כ"ד. שפ"ד סוף או' כ"ב. מחב"ר או' ט"ל וכתב וכ"ה מנהג קדום בעיר קדשנו ירושת"ו לנהוג היתר בשמן הבא בנאדות עור מצד הבשר. וכן יין כשר של ישראל שמביאים היהודים בנאדות של עכו"ם שהם מנבלה מותר מטעם שכתב מור"ם בסי' ק"ג בהגה דבשר או חלב ביין הוי לפגם ומותר. ב"ד שם. ועיין לקמן סי' ק"ג סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד. ומה שנוהגין קצת אנשים כשנסדק להם איזה צלוחית של זכוכית שמחפין אותה בבית השתן של בהמה כדי למלאת בה יין לא אריך למעבד הכי מטעם כבוש דהגם דבשר ביין לכ"ע נטל"פ הוא מ"מ לכתחלה אסור אם לא שיהיו נזהרין שלא לשתות היין רק עם בשר וגם שיהיה הבושת של בהמה שחוטה וכשרה ולא נבילה וטרפה. זכ"ל שם. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן צב

צב) [**סעיף יא**'] **אם העמיד גבינה בעור קיבת כשרה וכו'** פי' שנתן חתיכת העור בחלב. ט"ז ס"ק י"ב. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' כ"ה.

סעיף קטן צג

צג) **שם. יש בה טעם בשר אסורה וכו'** כלומר כשאין בגבינה ס' נגד העור. והמחבר אזיל לטעמיה דס"ל לקמן רסי' צ"ח דסמכינן אטעימת העכו"ם לכך כתב סתם אם יש בה טעם בשר אבל אנן ק"ל דלא סמכינן האידנא אטעימת עכו"ם וכמ"ש הרב בהגה שם והלכך לעולם משערינן בס' ש"ך ס"ק ל"ד. פר"ח או' כ"ט. כריתי או' כ"ג. ואפי' באיסור דרבנן לא סמכינן עכשיו אקפילא ואפי' מסל"ת ג"כ. שפ"ד או' ל"ד. זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן צד

צד) **שם. אבל המעמיד בעור קיבת נבילה וכו' אוסר בכל שהוא.** והחילוק בזה כתבו הפו' דעור קיבת כשרה מאחר שהוא מותר בפ"ע ולית ביה איסור אלא משום חבורו עם הגבינה כל אימת דלא יהיב טעמא לאו בשר בחלב הוא אלא האי באפיה קאי והאי

באפיה קאי אבל עור נבילה וכיוצא בו שאסור מעצמו כיון שהוא מעמיד אנו רואין כאילו האיסור בעין. ש"ך ס"ק ל"ה. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' כ"ו. שפ"ד או' ל"ה.

סעיף קטן צה

צה) שם בהגה. אבל אם היה שם ג"כ מעמיד היתר הוי זה וזה גורם ומותר אי איכא ס' נגד האסור. ודוקא שאין האיסור לבדו יכול להעמיד אבל אם האיסור לבדו יכול להעמיד לא הוי זו"ז גורם ואסור. ע"ז ס"ק י"ג. ש"ך ס"ק ל"ו. פר"ח או' ל"א. הל"פ בסעי' יו"ד. כריתי או' כ"ה. שפ"ד או' ל"ו. ברכ"י בשיו"ב או' ה' ער"ה או' כ"ה. חכ"א כלל נ"ג או' ל"ז. מק"מ או' ל"ב. ערוך השלחן או' מ"ב. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן צו

צו) ואפי' אם חימצה כבר בהיתר ואח"כ נפל איסור לתוכה ויש בו כדי לחמץ אסור. פר"ח שם. ברכ"י בשיו"ב שם. חכ"א שם. זב"צ או' ס"ט.

סעיף קטן צז

צז) לחם לבן שדרכם של עכו"ם בקצת ערי אשכנז להחמיץ הלחם במי חלב הנקרא מולקיי"ן ושאר שמרים מותר לאכלו הלכה למעשה מכמה טעמים. חקי דעת סוף או' ז' ובספרו לה"פ או' ל"א. בל"י או' כ"ז. ברכ"י בשיו"ב או' ז' זב"צ או' ע'.

סעיף קטן צח

צח) ואם העמיד בעור קיבת נבילה ועור קיבת שחוטה הוי זו"ז גורם ומותר אם יש נ"ט כנגד שתיהן. בל"י בסוף הסי' בשם ל"ח. וכן אם העמיד בהעור ובקרוש או בצלול ובקרוש ואין באחד מהם כדי להעמיד מותר משום זו"ז גורם. ערוך השלחן או' מ"ב. והיינו אף לדעת רמ"א שאוסר בצלול אפי' בדיעבד כמ"ש לעיל או' ע"ה יעו"ש.

סימן פח

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] אפי' בשר חיה ועוף אסור להעלותו על שלחן שאוכל עליו גבינה וכו' וה"ה איפכא גבינה אסור להעלות על שלחן שאוכל עליו בשר בהמה חיה ועוף ש"ך סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' א'. לה"פ או' א' בל"י או' א' שפ"ד או' א' ברכ"י בשיו"ב או' א' בי"צ בעמ"ז או' ב' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. אסור להעלותו על שלחן שאוכל עליו גבינה וכו' ולא מהני להעמיד אצלו שומר שישגיח עליו. גן המלך או' ע"א. חי' רע"ק. [וע"ל או' ט"ז].

סעיף קטן ג

ג) **שם. אסור להעלותו על שלחן וכו'** ודוקא בשר אסור להעלות על השלחן שאוכל חלב או איפכא משום דלא בדילי אינשי מיניה מפני שכל אחד היתר בפ"ע אבל מותר להעלות בשר נבילה על השלחן שאוכל עליו בשר כשרה. ש"ך סק"ב. פר"ח או' א' פר"ת או' א' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' כריתי או' ב' שפ"ד או' ב' ברכ"י בשיו"ב או' ג' ער"ה או' א' בי"צ בעמ"ז או' א' ערוך השלחן או' ב' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) **שם אסור להעלותו על שלחן וכו'** וכן אסור להעלות על השלחן שאוכל עליו חלב מהותך שמא יאכלנו בחשבו שהוא שומן. פר"ת שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **וכן** אסור להעלות לחם של איסור על השלחן כדרך שאסור בבשר וחלב. ש"ך סוף סק"ב. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. ומיהו הברכ"י בשיו"ב שם כתב דאין הפרש בין לחם לשאר איסורים דגם בלחם לא גזרו דלא דמי לבשר וחלב. וכ"כ הער"ה שם. ויש להחמיר כדיעה ראשונה מטעם שכתב השפ"ד שם דלחם נמי לא בדילי מניה. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. אסור להעלותו על שלחן וכו'** ואין זה גזירה לגזירה שהרי בשר עוף בחלב גופא דרבנן ואנן נקום ונגזור שלא להעלותו על השלחן דהואיל והדבר ברור ומצוי לאכלם יחד הוי כחדא גזירה. לבוש. ועיין חולין ק"ד ע"ב ומש"ז או' א' מ"ש על דברי הט"ז סק"א.

סעיף קטן ז

ז) **כתב** הא"ז יש ליזהר שלא להדליק בחמאה כי לפעמים נוטף חמאה למאכל בשר והוי בשר בחלב והוא אסור בהנאה עכ"ל ולא ראיתי נוהגין כן דא"כ לא להדליק בנרות של שומן ג"כ מה"ט שמא נוטף למאכל חלב וכל האחרונים לא הביאו הא"ז הנ"ל להלכה. בל"י או' ב' והשפ"ד סוף או' ח' כתב לחלק דחמאה מהותך יש לחוש ע"י נענוע ישפך משא"כ נר שומן עשוי כעין פתילה לא חיישינן שמא יטיף והב"ד הברכ"י בשיו"ב או' ב' וכתב ואני שמעתי דבמקום שמדליקין בנר חלב רבים מיראי ה' אין מביאין על השלחן ולא בבית התבשיל נר חלב דכמה תקלות יוצאין ואעפ"י שהוא פתילה זמנין דמטיף וכיוצא. וכן ראוי לעשות עכ"ל.

סעיף קטן ח

ח) שם. אבל בשלחן שסודר וכו' מותר ליתן זה בצד זה. ובלבד שיהו מרוחקין בענין שלא ישפך או יתיזו ניצוצות מזה לזה.

סעיף קטן ט

ט) [סעיף ב'] הא דאסור להעלותו על השלחן דוקא בשני בני אדם המכירים זא"ז. שאינם מתביישים זה מזה ויאכל כל אחד מחבירו. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ב' לה"פ או' ד' בל"י או' ד' והיינו אפי' אין להם אחוה וריעות דמקפידין זע"ז אפ"ה חיישינן. שפ"ד או' ג' בי"צ בעמ"ז או' ג' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן י

י) ואם היו מרוחקים זה מזה בכדי שאינו יכול לפשוט ידו ולאכול עם חבירו ודאי שרי לד"ה בלי הכירא. ב"ח בשם רש"ל. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ג. שפ"ד שם. בי"צ בעמ"ז או' ד' פ"ת או' ג' ערוך השלחן או' ח' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יא

יא) ואם נדרו הנאה זה מזה מותרין לאכול בשלחן א' בשר וגבינה דכיון שהדירו מסתמא שונאים זא"ז. ש"ך סק"ב בשם הרא"ש. מנ"י על התו"ח כלל ע"ז או' כ"א. מש"ז או' ב' פ"ת שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יב

יב) והמודר הנאה מדבר או אוסר אכילה עליו אסור להעלות על השלחן. כ"מ בש"ך שם. פ"ת או' ב' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) ואפי' יחיד שיושב על השלחן ואין עמו שום אדם אחר אפ"ה אסור להעלות אפי' בשר חיה ועוף על שלחן שאוכל עליו גבינה. ביה"ל או' א' פר"ח בקו"א. ברכ"י בשיו"ב או' ה' בי"צ בעמ"ז או' ג' ערוך השלחן שם. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) שם. אפי' הם מקפידים וכו' ואפי' אם אינם אחים כל שמכירים זא"ז אפי' הם מקפידים אסור דלא כרש"ל. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ג' פר"ת או' ב' לה"פ או' ה' בל"י או' ה מנ"י שם או' כ"ב. שפ"ד או' ד' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) שם. אפי' הם מקפידים וכו' לא שמקפיד מלהניח חבירו לטעום ממה שלפניו דבכה"ג שרי אלא שמקפיד שלא למחול כל א' בשלו. פר"ת שם.

סעיף קטן טז

טז) שם. ואפי' המכירים אם עשו שום היכר וכו' ודוקא בב' בני אדם שרי ע"י היכר משום דאיכא תרתי שינוי ודעות אבל באדם א' אסור להעלות בשר עם גבינה בשלחן א' ולא שרי בהיכר כיון דליכא דעות. קהל יהודה בזה הסי' מיהו אפי' באדם א' אם עשה היכר והניח אדם א' עליו שומר להזכירו שלא יטעה מותר דהוי שינוי ודיעות זב"צ או' י"א. [וע' לעיל או' ב'].

סעיף קטן יז

טוב) שם. ואפי' המכירים אם עשו שום היכר וכו' ואפי' יש להם הוצאה א' מהני היכר. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ה. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ב. פר"ח או' ד' לה"פ או' ו' בל"י או' ו' הל"פ בסעי' ב' שפ"ד או' ה' בי"צ בעמ"ז או' ח' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יח

חי) שם. כגון שכל א' אוכל על מפה שלו. ואין אוכלין על מפה א' ואפי' חדשה. או"ה כלל מ' או' י"ד. כנה"ג בהגה"ט או' ח"י. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יט

יט) שם. כגון שכל א' אוכל על מפה שלו וכו' והגם דמתחלה היו חלוקים במפות ואח"כ הביאו גבינה ובשר א"צ להכר אחר. כנה"ג בהגה"ט או' ך' ברכ"י בשיו"ב או' ו' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כ

ך) שם. ונותנים ביניהם פת וכו' לחם שלם ולא פרוסה. לבוש או"ח סי' קע"ג. כנה"ג בהגה"ט או' כ"א. בל"י או' ז' ברכ"י בשיו"ב או' ז' והטעם כתב שם הכנה"ג דפרוסת פת אין כאן הכר שדרך להיות בשלחן פרוסות של פת אבל לחם שלם אין דרך להניחו בשלחן בשעת האכילה ומה שנוהגין עתה ליתן פרוסה של פת להיכר טעות הוא בידם עכ"ל והב"ד הברכ"י שם. ולפ"ז צ"ל דאין לאכול מאותו הלחם כל זמן שהבשר והגבינה על השלחן דאל"כ לא הוה שלם. ומ"ש השפ"ד בסוף הסי' שלא ראה בלבוש עיין מ"ש עליו הברכ"י שם.

סעיף קטן כא

כא) כתבו האחרונים משם הרב בית יעקב סי' י"ב דמי שאכל בשר שצריך לשהות ו' שעות לא ישב אצל מי שאוכל גבינה שמא יושיט לו. אבל המש"ז או' ב' כתב ולא ראיתי נזהרין בזה וכולי האי לא גזרינן. והב"ד הברכ"י בשיו"ב או' ח' וכתב וכן עיקר. וכ"כ בס' כנפ"י וכ"כ תשו' מאהבה בסי' זה. ערוך השלחן או' י"א. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. אבל אם נתנו ביניהם כלי ששותין ממנו וכו' והב"ח פסק דאם שותין ממנו לא הוי היכר אעפ"י שאין דרכו להיות על השלחן ודברי הב"י והרב עיקר. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ה' הל"פ בסעי' ב' שפ"ד או' ו' בי"צ או' ג' ערוך השלחן או' ט' זב"צ או' י"ט. ומיהו אין ראוי לשתות מכלי א' האוכלין בשר וחלב דנדבק שיורי המאכל וכמ"ש הרב בהגה אח"כ ומיהו אם העמידו קנקן ושותין מכלים קטנים שפיר דמי. שפ"ד שם. בי"צ בעמ"ז או' ו' או כגון שמקנח כל אחד פיו מתחלה ואח"כ שותה. וכ"כ זב"צ שם. ועיין לקמן סוף או' כ"ז.

סעיף קטן כג

כג) ואותו כלי זכוכית או של כסף שמערין מן הקנקן לתוכו פשיטא דלא הוי הפסק אם שותין ממנו דהא הדרך להניחם על השלחן. דמש"א. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ו. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. וכ"ש אם נתנו שם מנורה וכו' היינו ג"כ במקום שבלא"ה לא היתה המנורה עומדת שם דאל"כ לא הוי היכר דבכל שלחן צריכה המנורה להיות עומדת על השלחן. ט"ז סק"ד. וכ"כ הש"ך סק"ז דהיינו כשאין דרכה להיות שם כגון ביום ובכה"ג אבל אם דרכה להיות בלילה במקום הזה לא הוי היכר. כנה"ג שם או' י"ג. פר"ח או' ו' להפ"פ או' ח' בל"י או' ט' הל"פ באו' ב' מנ"י על התו"ח כלל ע"ז או' כ"ג. כריתי או' ד' שפ"ד או' ז' חכ"א כלל מ' או' י"א. בי"צ בעמ"ז או' ז' ערוך השלחן או' ט' זב"צ או' כ"ב. ולדידן דדרך המנורה ליתנה תמיד סמוך לשפת השלחן אם נתן את המנורה בין שני הכלים ממש אפי' בלילה פשיטא דהוי היכר. כס"א או' ד'.

סעיף קטן כה

כה) ואם דרך המנורה להניחה בקצה השלחן ולא באמצע השלחן ועכשיו הניחה באמצע השלחן לאות ולהיכר מהני והוי היכר. כריתי שם. שפ"ד שם. מש"ז או' ד' בי"צ בעמ"ז שם. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן כו

כו) וצריך שיהא ההיכר שביניהם דבר שאין אוכלין ממנו וקצת גבוה כגון מנורה וקנקן או"ה כלל מ' או' י"ג. ד"מ או' א'.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. ויהיו זהירים שלא לשתות מכלי אחד משום שהמאכל נדבק בכלי. והלכך אפי' הם בשתי שלחנות ואפי' שני אכסנאים אסור. או"ה שם או' י"ד. ד"מ שם. ש"ך סק"ח. כנה"ג שם או' ז' פר"ח או' ז' לה"פ או' ט' בל"י או' יו"ד. מנ"י שם או' כ"ד. בי"צ בעמ"ז או' ט' ערוך השלחן או' י"א. זב"צ או' כ"ד. אם לא שבעת השתיה יקנחו שפתותיהם יפה. ערוך השלחן. שם. ועיין לעיל סוף או' כ"ב.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. וכ"ש שלא יאכלו מפת אחד. משום דהא צריך לחתוך בסכין שאכל בשר או גבינה והוי דוחקא דסכינא ואוסר לאכול הפת עם מי שכנגדו. בי"צ בעמ"ז או' יו"ד. ועוד משום דזה ידיו מלוכלכות בבשר וכשאוחז בפת נדבק בו ואח"כ אוכל אותו האוכל גבינה. אם לא שנזהרין לחתוך בסכין נקי ויקנחו ידיהם יפה בעת שחותכין הלחם. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. וכן נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו וכו' ונכון לכל בעה"ב ליזהר שיהיו לו שני כלים של מלח א' לבשר וא' לגבינה שמא יטבול בשר במלח וישאר שם שום מאכל ואח"כ יטבול גבינה ומכ"ש דאין למלוח בשר במלח שנשתמש בו לגבינה או איפכא. כנה"ג בהגה"ט או' ח' כס"א או' ה' ברכ"י בשיו"ב או' ט' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן ל

ל) ואני נוהג כשמביאין דבר של גבינה בשלחן להסיר כלי המלח מן השלחן עד שיאכלו הגבינה. כנה"ג שם. ברכ"י שם או' יו"ד. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לא

לא) גם טוב לנהוג שכשרוצין לטבל איזה דבר במלח גבינה או בשר שלא יטבלוהו בתוך כלי המלח אלא שיקח מלח מן הכלי בידו ויתן על אותו דבר. כנה"ג שם. ברכ"י שם או' י"א. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לב

לב) ואותם כשהמאכל תפל מבלי מלח לוקחים הכף ומטבילין במלח ואח"כ תוחבין הכף במאכל ואוכלים לא יפה הם עושים לפי שאותו המלח בולעת מבשר או מחלב ואח"כ נותנין אותה למאכל בשר או חלב. כנה"ג שם. ברכ"י שם או' י"ב. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לג

לג) יזהר אדם כשחותך איזה דבר בשלחן מבשר או מגבינה שלא יהיו ניצוצות ניתזין ממנו לתוך כלי המלח שלא יבא ליתנה אח"כ בבשר או בגבינה ונמצא אוכל בב"ח. כנה"ג שם או' ט' ברכ"י שם או' י"ג. זב"צ או' כ"ט.

סימן פט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **אכל בשר אפי' של חיה ועוף וכו'**, כלומר שהם מדרבנן וכמ"ש בסי' פ"ז סעי' ג' ש"ך סק"א. לה"פ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. עד שישהה שש שעות. ובתוך הזמן אפי' אין בשר בין השינים אסור לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפ"ז הטעם אם לא אכלו אלא שלעסו לתינוק א"צ להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוציא טעם. והרמב"ם נתן טעם לשהייה משום בשר שבין השינים ולפי דבריו לאחר ששהה כשיעור מותר אפי' נשאר בשר בין השינים והלועס לתינוק צריך להמתין וטוב לאחוז בחומרי ב' הטעמים. טור. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ב. וזהו נמי שפסק הש"ע כחומרי שניהם.

סעיף קטן ג

ג) ואם לועס לתינוק תבשיל שיש בו שומן לכאורה לכל הפירושים א"צ להמתין דמושך ליכא כיון דלא אכל ובין שיניים ליכא ומ"מ יש להחמיר להמתין שש שעות משום לא פלוג וישראל קדושים ואין לפרוץ גדר. מש"ז או' א' ברכ"י בשיו"ב או' י"ב. פ"ת או' א' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ד

ד) ודוקא לועס אבל טעם בלשונו ופלט מיד א"צ להמתין לכ"ע. גם אם לקח חתיכת בשר לתוך פיו ותכף החזירו שלם א"צ להמתין וכ"ש אם טעם שומן ופלט דא"צ להמתין מהרש"ק הגהות על פר"מ שנד"מ סוף אשלי רברבי. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ה

ה) שם. עד שישהה ו' שעות. ו' שעות אלו אינם זמניות אלא שעות הנהוגות כל שעה חלק מכ"ד שעות והשש שעות הם רביע יום ולילה בין בקיץ בין בחורף. כנה"ג בהגה"ט או' ו' בל"י או' ג' כריתי או' ו' וכתב דלא כפר"ח שכתב דבחורף סגי בד' שעות. וכ"כ הגו"ר בגן המלך סי' קנ"ד ודחה דברי הפר"ח. וכן הסכים פרח שושן סי' א' שו"ג או' ג'

מש"ז או' א' ברכ"י בשיו"ב או' ד' וכתב וכן המנהג פשוט. ער"ה או' ב' בשם כמה פו' חכ"א כלל מ' או' י"ב. פ"ת או' ג' בי"צ בעמ"ז או' ב' מק"מ או' ב' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **בדידי** הוה עובדא שלאחר שאכלתי בשר ועברו כמו ד' שעות שכחתי ונתתו לתוך פי מעט גבינה קשה ואז נזכרתי והיה זה בימות החורף נראה דמותר לבלוע מעט כדי שלא תהיה ברכה לבטלה והטעם דהגם דמרן פסק דבעינן שש שעות מ"מ יש חולקים וס"ל דבסילק ובירך סגי וכמ"ש מור"ם בהגה. גם ידוע ס' הפר"ח דבחורף סגי בד' שעות ועם שהאחרונים חלקו עליו מ"מ בנ"ד כ"ט יודו כי היכי דלא תהוי ברכתו לבטלה. זכ"ל חי"ד או' ב' זב"צ או' ג' ועיין לקמן או' ח'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. עד שישהה שש שעות.** וחולה השותה מימי חלב לרפואתו אפי' הוא רק חולי קצת א"צ להמתין אחר אכילת בשר יותר משעה ואחר שכבר בירך ברהמ"ז ישתה וירוח לו. תשו' חת"ס חי"ד סי' ע"ג. פ"ת או' ג' ועיין לעיל סי' פ"ז סעי' ח' מהו מי חלב. ועוד עיין לקמן או' כ"א שכתבנו דגם חלב מותר לשתות אחר שעה לחולה שאין בו סכנה יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **שם. עד שישהה שש שעות.** ואם שכח והתחיל לאכול גבינה בתוך השש שעות גומר וא"צ להפסיק. וא"צ להתענות על שגגתו כי אין בכך סגנון אכילת איסור רק גדר. דע"ק או' ב' מק"מ או' ב'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. עד שישהה שש שעות.** והיינו מסוף אכילת בשר עד תחלק סעודת הגבינה. דג"מ. דר"ת או' ד'.

סעיף קטן י

י) **שם. עד שישהה שש שעות.** והאר"י ז"ל נהג שבכל יום שאכל גבינה לא היה אוכל בשר עד הלילה. שעה"מ סוף פ' משפטים. ומשמע דה"ד באכל גבינה קשה משום דיש מחמירין בה כמו בשר כמ"ש לקמן בהגה סעי' ב' אבל באכל גבינה רכה או שתה חלב או אכל מאכלי חלב א"צ להמתין כ"כ אלא די ברחיצת ידים וקינוח הפה והדחת הפה כמ"ש לקמן סעי' ב' יעו"ש ומיהו עיין בזוה"ק פ' משפטים דף קכ"ה ע"א שכתב דכל מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר כחדא או בשעתא חדא או בסעודתא חדא ארבעין יומין אתחזיא גדיא מקלסא בקלפוי לגבי אינון דלעילא וסיעתא מסאבא מתקרבין בהדיה וכו' יעו"ש ומשמע דלא שנא דבכל ענין אין לאכול מאכלי בשר וחלב בשעתא חדא או בסעודתא

חדא אפי' גבינה רכה או חלב או מאכלי חלב ואפי' החלב קודם בשר והבאנו דבריו באו"ח סי' קע"ג או' ב' וכתבנו שם דכל יר"ש יחמיר לעצמו ולאחרים הנשמעים לו שלא יאכל בשר אחר גבינה אפי' רכה או אחר מאכלי חלב או שתה חלב עד אחר שעה א' וסעודה אחרת דהיינו עד אחר שיברך ברכה אחרונה על אותו דבר שאכל יעו"ש. ועיין לקמן או' כ"ד ואו' ל'.

סעיף קטן יא

יא) שם. והלועס לתינוק צריך להמתין. היינו ששה שעות כמבואר לעיל או' ב' וכ"כ הבי"צ או' א' ועיין לעיל או' ג'.

סעיף קטן יב

יב) שם הגה. ואם מצא אח"כ בשר שבין השינים ומסירו וכו' וא"צ שהייה שש שעות מאותו זמן שמסירו אלא מאכילה. ב"י או"ח סי' קע"ג בשם הר"ן רש"ל פכ"ה סי' ט' תו"ח כלל ע"ז סוף דין א' ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ח' פר"ח או' ג' לה"פ או' ג' בל"י או' א' כריתי או' ג' שפ"ד או' ג' חכ"א כלל מ' או' י"ב. בי"צ בעמ"ז או' ד' מק"מ או' ג' ערוך השלחן או' ה' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יג

יג) וה"ה לענין המנהג בהמתנת שעה שכתב אח"כ בהגה דא"צ שהיית שעה מאותו זמן שמסירו אלא מאכילה. תו"ח שם. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. ונ"מ מינה לדידן דק"ל כפסק הש"ע דצריך להמתין ו' שעות לעניין חולה שנכתוב לקמן שמותר לשתות חלב אחר שעה דאם מצא בשר בין השינים דא"צ להמתין רק משעת אכילה.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. צריך להדיח פיו קודם שיאכל הגבינה. וה"ה שצריך נמי קינוח הפה. ב"י באו"ח שם. תו"ח שם. ש"ך סק"ד. כנה"ג שם. פר"ח או' ד' לה"פ או' ד' בל"י או' ב' הל"פ בסעי' א' כריתי או' ד' שפ"ד או' ד' חכ"א שם. בי"צ או' א' ובעמ"ז או' ז' מק"מ שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן טו

טו) ומשמע מדברי הטור דדוקא כשיודע שיש בשר בשינים צריך להסירו אבל בסתם אינו חושש אבל הרשב"א כתב בחי' בשם בעה"ע דאם חושש לבשר שבין שיניו אפי' שהה צריך להוציאו ומ"מ היכא דאין חושש א"צ לבדוק. רש"ל פכ"ה סי' ט' כנה"ג שם

או' יו"ד. בל"י או' ה' ולפ"ז משמע דמי ששיניו פרודות או שבורות דמסתמא נכנס בהם בשר צריך להסירו.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. וי"א דא"צ להמתין שש שעות וכו' טעם פלוגתתן דאיתא בש"ס פכ"ה (חולין ק"ה ע"א) דאחר בשר אסור לאכול גבינה עד סעודה אחרת ודעת סברא הראשונה דהיינו מכדי זמן סעודת הבוקר עד סעודת הערב שהוא ו' שעות וסברת הי"א דמיד כשסילק ובירך מיקרי סעודה אחרת. ש"ך סק"ה.

סעיף קטן יז

טוב) והא דשרי בשהיית שש שעות דוקא כשכבר סילק ובירך אבל אם לא סילק ובירך אפי' כל היום כולו אסור. רש"ל שם. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' ג' פר"ח סוף או' ו' בל"י סוף או' ג' הל"פ בסעי' א' שפ"ד או' ה' ברכ"י בשיו"ב או' ט' ער"ה או' ג' חכ"א כלל מ' או' י"ג. בי"צ בעמ"ז או' ח' מק"מ או ה.

סעיף קטן יח

חי) וגדולה מזו נראה דסילוק בלא בירך וכן בירך ולא סילק לא מהני אלא בשיהוי מעל"ע דשלשתן בעינן סילוק ובירך ושיהוי מעל"ע או ו' שעות. דמש"א דף שי"א ע"א. כנה"ג שם. דר"ת או' י"ג.

סעיף קטן יט

יט) ואם נתעכל המזון שבמעיו שאינו יכול לברך כמ"ש באו"ח סי' קפ"ד סעי' ה' ובדברינו לשם מ"מ סילוק בעינן.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. וי"א דא"צ להמתין שש שעות וכו' ומיהו המנהג הפשוט להמתין שש שעות ובהמ"ז. שפ"ד סוף או' ה' וכ"כ באו' ח' והמנהג דממתינים ו' שעות ואין לפרוץ גדר עכ"ל. וכ"כ חכ"א כלל מ' או' י"ג והמנהג הפשוט במדינות אלו להמתין ו' שעות כדעת הב"י. וכ"כ הבי"צ או' א' ערוך השלחן או' ז' דהמנהג הפשוט בכל תפוצות ישראל להמתין ו' שעות וחלילה לשנות ובזה נאמר פורץ גדר וכו' עכ"ל. ועיין לקמן או' כ"ח.

סעיף קטן כא

כא) ומ"מ לצורך חולה קצת נראה פשוט דיש להתיר לשתות חלב אפי' אכל בשר בהמה לאחר שימתין שעה ויחטט שיניו לאחר ברהמ"ז. חכ"א שם. ערוך השלחן שם. עמודי השלחן על קיצור הש"ע שם או' ד' זב"צ או' י"א. בן א"ח פ' שלח לך או' י"א. דר"ת או' ך'

וכן נער או נערה כחושים ורפואתם לשתות חלב די להם בהמתנת שעה. ערוך השלחן שם. ועיין לקמן או' כ"ו.

סעיף קטן כב

כב) ובענין השינים הזרים אשר רבים יעמדו להם בפיהם ויאכלו בהם מאכלי חלב ומאכלי בשר אין להחמיר דבודאי נעשו ממין דבר קשה ושיע דלא בלעי ולא פלטי כמו כלי זכוכית וגם המאכלים שאוכלים ע"פ הרוב המה רק מכלי שני ואין היס"ב. שו"ת שאילת שלום תניינא סי' קצ"ה. וכן כשהייתי בוויען שאלתי לרופא מומחה מהו תוכן השינים הללו וא"ל במסל"ת שהוא נעשה ממין א' המובא מאמריק"א שטבעו אינו בולט שום בלוע בתוכו כי כן יסדו הרופאים לעשותן ממין זה דוקא שהוא מהכרח שאה יהיה בהשינים איזה בלוע ממאכל יבא מזה ענין העיפוש להבולע וכשהוא בפיו יצמיח מזה חולאים שונים לגוף. אמנם עכ"ז הנני מזהיר לכל שואל אותי דמהראוי לכל יר"ש שיהיה לו שינים של בשר בפ"ע ושל חלב בפ"ע ומכ"ש לפסח שראוי להחמיר לעשות לו חדשים וכן ידעתי מכמה אנשים יראי ה' שנזהרים בזה. אמנם כ"ז בהשינים המשימים בתוך הפה שעשוים לחלצם ולהסירם בכל עת שירצה ויכולים להחליפם אבל יש כמה אנשים שיש להם נקבים גדולים בשיניהם והרופא מדביק הנקבים במין דבק ולפעמים הדבק הוא גדול בכמות יותר מן השן וע"ז לא ראיתי ולא שמעתי שיזהר שום אדם למנוע שלא לתקן השינים מחשש תקלה זו שאוכלים בהם פעמים חלב ופעמים בשר ובע"כ שסומכין על היתר זה שהדבק הוא דבר שאינו מקבל שום בלוע לתוכו כנז' דר"ת או' י"א. ומיהו עיין לקמן סי' ק"ה סעי' ב' דחום שאין היס"ב לכ"ע אינו מפליט ומבליע וא"כ זה האוכל ודאי שאינו יכול לאכול דבר שהיס"ב מחמת חומו וא"כ אפי' אם יהיו השינים מה שיהיו אין בולעים ואין פולטים מחמת שאין האוכל יד סולדת בו ואם כן לפום דינא די ברחיצה בין בשר לחלב ובין לפסח וע"ז יש לסמוך מי שאי אפשר לו לעשות אחרים וכ"ש אם השינים בעצמם הם ממין שאין מפליט ומבליע דשרי.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. וביך ברהמ"ז. ואם אכל בשר בלא סעודה צריך לברך ברכה אחרונה מקודם ובלא"ה לא הוי סילוק. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ה' לה"פ או' ו' בל"י או' ד' כריתי או' ה' שפ"ד או' ו' חכ"א כלל מ' או' י"ג. בי"צ בעמ"ז או' ט' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן כד

כד) **וה"ה** למי שנוהג שלא לאכול בשר אחר גבינה כ"א בסילוק וברהמ"ז אם אכל גבינה בלא סעודה צריך לברך ברכה אחרונה מקודם דאל"כ לא הוי סילוק. בל"י שם. שפ"ד שם. מק"מ או' ו'.

סעיף קטן כה

כה) **ובאכל** פחות מכשיעור שא"צ ברכה אחרונה סגי להמתין ו' שעות. מק"מ שם. וכ"כ בס' חמודי דניאל בה' תערובת הב' או' ט"ו דביולדת שאין מקומה נקי וכדומה או מי שאכל פחות מכשיעור דא"צ לברך ברכה אחרונה כל שנראה שסילק עצמו מסעודה ראשונה מותר לאכול חלב יעו"ש. דר"ת או' ט"ז. ועי"ש בחמודי דניאל שכתב דדוקא בימיהם היה המנהג לסלק השלחן אבל בזמנינו ברכה אחרונה הוי סילוק יעו"ש.

סעיף קטן כו

כו) **שם בהגה. ואם מצא בשר בין שיניו אחר השעה צריך לנקרו ולהסירו.** וצריך הדחה וקינוח הפה אבל ודאי אם לא מצא בשר בין שיניו בהמתנת שעה סגי אפי' בלא קינוח והדחה. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ז' לה"פ או' ח' בל"י או' ה' ונ"מ לדידן ששוהין ו' שעות ולחולה שעה א' דאם נמצא בשר בשינים אחר שש או אחר שעה לחולה שצריך הדחה וקינוח ואם לא נמצא א"צ. ומשמע דה"ד אם רוצה לאכול מאכלי חלב לאלתר אבל אם אין אוכל לאלתר אלא לאחר זמן וכן אם הסיר הבשר קודם שש וחולה קודם שעבר שעה א"צ הדחה וקינוח דהרוק מקנח ומדיח.

סעיף קטן כז

כז) **שם בהגה. אבל אין נזהרין בזה.** עיין ט"ז סק"ג מה שקרא תגר על שאינן נזהרין בזה. אבל הבכ"ש בחי' לחולין דף ק"ה חולק עליו והעלה דאין למחות ביד המקילין שהביא רמ"א ז"ל דיש להם על מה שיסמכו יעו"ש. פ"ת או' ב'.

סעיף קטן כח

כח) **שם בהגה. ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר וכו'** כתב רש"ל והאחרונים דכל מי שיש לו ריח תורה ימתין ששה שעות ולשון הרב הלבוש המחמיר להמתין עד ששה שעות תע"ב משמע אפי' אינו בעל תורה. הרב א"ר באו"ח סי' קע"ג או' ו' והרבנים אצטריכו להא לבני אשכנז אמנם בגלילותינו המנהג פשוט לכל אדם להמתין ו' שעות אין נקי. ברכ"י או' י"א ומיהו כבר כתבנו לעיל או' ך' דעתה נתפשט המנהג גם בכל גלילות אשכנז להמתין ו' שעות ואסור לפרוץ גדר יעו"ש.

סעיף קטן כט

כט) [**סעיף ב**'] **אכל גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד**. אפי' באותה סעודה וא"צ לעקור שלחנו ולברך בנתים שאין דרך הגבינה לישאר בין השינים וגם אינו מושך טעם בפה. לבוש. ומיהו מ"ש שאין נשאר בין השינים. השינים אינם שוים ופעמים צריך לנקות. ועיין לקמן או' ל"א ואו' מ"ט.

סעיף קטן ל

ל) **שם**. **אכל גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד**. רבים נהגו להחמיר יש מי שממתין שעה וגם שיהיה בסעודה אחרת והרבה גדולי ישראל נהגו להחמיר ששה שעות כמו שתראה להרב כנה"ג בהגב"י או' ח"י ואחרונים. וגם אני שמעתי דיש נוהגין אם אכלו בשר ממתינין ו' שעות ואח"כ אוכל גבינה ואם אכלו גבינה ממתינין ג' שעות ואח"כ אוכלין בשר. ברכ"י בשיו"ב או' י"ג. זב"צ או' י"ב. ונראה דכ"ז החומרות הוא דוקא באוכל גבינה אבל לא בשותה חלב או אוכל מאכלי חלב. ועיין לעיל או' יו"ד.

סעיף קטן לא

לא) **שם**. **ובלבד שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם**. וטוב לנקר הצפרנים והשינים שלא יהיו בהם גבינה ויאכלו בשר. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ג. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן לב

לב) **שם**. **ואם הוא בלילה שאינו יכול לעיין אותם היטב צריך לרחצם**. והר' פרץ כתב יש לרחצם אף ביום לפי שפעמים שהגבינה שמנה ונדבקת בליחלוחית הידים ולאו אדעתיה. טור. לבוש וכתב וכן נוהגין. ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ב בשם כמה פו'. פר"ח או' ט' לה"פ או' י"א. בל"י או' ח' שו"ג או' ח' שפ"ד או' ט' ער"ה או ה' בי"צ או' ג' זב"צ או' ט"ז וכתב וכן מנהגינו לרחוץ הידים אפי' ביום.

סעיף קטן לג

לג) **מיהו** בשעת הדחק שאין לו מים בסמוך יש לסמוך אדברי הש"ע שכתב דביום א"צ הדחה רק שיעיין בידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם. שפ"ד שם. בי"צ בעמ"ז או' י"ח. גם בלילה ויש לו נר יפה כעין אבוקה ואין לו מים מוכנים יכול לסמוך על האחרונים שלא לרוחצם. זב"צ שם. והיינו אבל צריך שיעיין בידיו וכו' כנז' ומ"מ יש לקנח ידיו ג"כ בסמרטוט אם אפשר מפני הלחלוחית הנדבק בידים.

סעיף קטן לד

לד) ומסתברא דאוכל במגריפה בין ביום ובין בלילה א"צ נטילה. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שו"ג סוף או' ח' ומ"מ הנכון להחמיר בדבר שאין טורח. שפ"ד או' ך' וכן המנהג פשוט דאף אם אכלו במגריפה נוטלים ידיהם. ברכ"י בשיו"ב או' ט"ו.

סעיף קטן לה

לה) שם. צריך לרחצם. וכתב ב"י באו"ח סי' קע"ג בשם א"ח דכל הדברים הנוהגים באחרונים נוהגים באמצעים שבין גבינה לתבשיל בין להקל בין להחמיר. חוץ משפשוף בגופו או בכותל או בהיסח הדעת שפוסלים באמצעים ואין פוסלין באחרונים מפני שעדיין רוצה לאכול וידיו צריכות שימור וחוץ מניגוב הידים שאף האמצעים צריכין ניגוב כראשונים וחוץ משאר משקין שאינם כשרים לאמצעים מפני שהן שמנים וצחים ואינם מנקין את השומן ואת המאכל עכ"ל. וכ"כ התו"ח כלל ע"ז דין ו' ש"ך סק"י. לה"פ או' י"ג. בל"י או' ט' כריתי או' יו"ד. חכ"א כלל מ' או' י"ב. מיהו רש"ל פכ"ה סי' יו"ד כתב דיכול לרחוץ בשאר משקין. וכ"כ כנה"ג בהגה"ט או' י"ט בשם דמש"א. פר"ח או' יו"ד וכתב וכ"מ מדברי הרשב"א. ונראה דבשעת הדחק כגון שהוא בדרך ועתה אין לו מים לפי שעה כדאי הם הרשב"א ורש"ל ופר"ח לסמוך עליהם בשעת הדחק ויטול בשאר משקין ונקה לו ינקה כל מה שיאכל מהשמנונית והמאכל ומה גם דמרן בש"ע או"ח סי' קע"ג סתם וכתב כל הדברים הנוהגים באחרונים נוהגים באמצעים בין להקל בין להחמיר ובסי' קפ"א פסק דמים אחרונים נוטלים בכל מיני משקין. ברכ"י בשיו"ב סוף או' י"ח. זב"צ או' י"ח. זב"צ או' י"ח. וכ"כ באו"ח סי' קע"ג או' ך' יעו"ש. ודיני מים אמצעיים הלא הם כתובים באו"ח סי' קע"ג ודיני מים אחרונים בסי' קפ"א יעו"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לו

לו) ואין לרחוץ במים חמין דאין מעבירין הזוהמא כמ"ש באו"ח סי' קפ"א סעי' ג' לענין מים האחרונים. פר"ח שם. שפ"ד או' י"ג. זב"צ או' י"ט. ועיין בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לז

לז) מים אמצעים אין נוטלים ע"ג קרקע אלא ע"ג כלי כמים אחרונים. והגם דמסתמות כל המחברים משמע דדוקא באחרונים הוא דקפדינן ע"ג כלי ולא באמצעיים וכדעת רש"ל ופר"ח מ"מ מאחר דהראב"ד והרשב"א סברי דגם באמצעיים יש ליטול ע"ג כלי וכן מוכח מדברי מרן בש"ע או"ח סי' קע"ג הכי נקטינן. ברכ"י בשיו"ב סוף או' י"ט. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לח

לח) שם. וצריך לקנח פיו ולהדיחו. וא"צ לדקדק בקנוח פה והדחה אלא איזה מהם שירצה יקדים. ש"ך ס"ק י"א וי"ג. פר"ח או' י"א וי"ג. לה"פ או' י"ד וט"ו. בל"י או' יו"ד. מנ"י על התו"ח כלל ע"ז או' ז' חכ"א כלל מ' או' י"ב. ומיהו אע"ג דלענין דינא אין חשש איזה מהם יקדים נכון הדבר להקדים הקנוח להדחה מפני שהקנוח שהוא בדבר קשה כמו פת וכיוצא בזה אפשר שישארו איזו פתיתין בפה ולזה באה ההדחה לבסוף שאם באולי ישארו פתיתין ההדחה מדיח הכל. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ט. ברכ"י בשיו"ב או' ך' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לט

טל) שם. והקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה. ואם לעס בפיו ופלט לא מקרי קנוח עד שיבלענו. פר"ת או' ז' מיהו השפ"ד או' י"ב כתב בולע או פולט. ומיהו לכתחלה בלא"ה צריך לבלוע ואסור לפלוט משום הפסד אוכלין כמ"ש באו"ח סי' קע"א. פר"ת או' ה'.

סעיף קטן מ

מ) שם. וכן בכל דבר שירצה חוץ מקימחא וכו' ובכל קימחא לא הוי קנוח. ש"ך ס"ק י"ב. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ז. פר"ח או' י"ב. מנ"י שם או' ו' שפ"ד או' י"ב. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן מא

מא) שם. חוץ מקימחא ותמרי וירקא וכו' אבל בשאר פירות הוי קנוח. כנה"ג שם או' כ"ח. שפ"ד שם. ברכ"י בשיו"ב או' ט"וב. פ"ת או' ו' זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן מב

מב) שם. ואח"כ ידיח פיו וכו' לאו דוקא דה"ה אם מקדים ההדחה. ש"ך ס"ק י"ג. ביאור הגר"א או' יו"ד. וכ"כ לעיל או' ל"ח יעו"ש.

סעיף קטן מג

מג) שם. ואא"כ ידיח פיו במים או ביין. ואפשר דה"ה בשאר משקין. דמש"א. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ט. ברכ"י בשיו"ב או' כ"א. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מד

מד) שם. במה דברים אמורים בבשר בהמה וחיה. ואע"ג דחיה מדרבנן כיון שבשרה דומה לשל בהמה החמירו בה. ש"ך ס"ק י"ד. שפ"ד או' י"ד.

סעיף קטן מה
מה) שם. אבל אם בא לאכול בשר עוף אחר גבינה א"צ לא קנוח וכו' ומיהו נכון להחמיר דגם בשר עוף אחר גבינה בעי נטילה וקנוח. זב"צ או' כ"ו וכתב וכן מנהג בגדאד יע"א. בן א"ח פ' שלח לך או' י"ד.

סעיף קטן מו
מו) שם הגה. ויש מחמירין אפי' בבשר אחר גבינה. פי' להמתין שש שעות. ט"ז סק"ד. לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"א. ערוך השלחן או' י"א.

סעיף קטן מז
מז) שם בהגה. וכן נוהגין שכל שהגבינה קשה וכו' ואם היא ישנה ששה חדשים חשיבה קשה. או"ה כלל מ' דין ח' תו"ח כלל ע"ז דין ב' ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' ט"ז וכתב ודלא כהט"ז. בל"י או' י"ב. חכ"א כלל מ' או' י"ג. בי"צ בעמ"ז או' כ"ב. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מח
מח) ובספק אם היא גבינה קשה יש להקל ומכ"ש לאכול בשר עוף. דע"ק סוף סעי' ב' מק"מ סוף או' ט'.

סעיף קטן מט
מט) ומי שיש לו נקבים בשיניו יש ליזהר מאד לחטט יפה בנקבים כשבא לאכול בשר שהגבינה נדבקת בהם. ס' ויכוח מים חיים. ברכ"י בשיו"ב סוף או' כ"ג. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן נ
נ) [**סעיף ג'**] **אכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה וכו'** אין המנהג כן אלא להחמיר כמ"ש בהגה וכמ"ש לקמן או' נ"ה.

סעיף קטן נא
נא) שם הגה. ושומן של בשר דינו כבשר עצמו. ואפי' בשומן עוף יש להחמיר ודינו כבשר ממש. תו"ח כלל ע"ז דין ד' ט"ז סק"ה. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' י"ד. כריתי או' י"ג. שפ"ד או' י"ח. חכ"א כלל מ' או' י"ב. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן נב
נב) ואפי' שתה מרק צלול אין לאכול אחריו גבינה והכי נהוג להחמיר במרק כמו בשר עצמו. ברכ"י בשיו"ב או' ל' זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן נג
נג) המנהג להחמיר גם במרק צלול של עוף. ברכ"י שם או' ל"א. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן נד

דנ) משקה הנעשה באופן זה שנותנין בקדרה מרק תרנגולת ומי ורד וסממנים ובתוך הקדרה משימים כוס ריקן וטחין הכסוי שלא יצא הבל לחוץ וההבל עולה ומזיע עד שנופל לכוס אחר שתיית הכוס הזה המלא מההבל והזיעה מותר לאכול גבינה ולא דמי למרק כלל. פרי הארץ ח"ב סי' י"ד. ברכ"י שם או' ל"ב. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נה

הנ) שם בהגה. ונהגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר כמו אחר בשר עצמו ואין לשנות ולפרוץ גדר. וכ"כ ב"י או"ח סי' קע"ג. וכ"כ הפר"ח או' י"ח שמנהג זה מיוסד ע"פ הדין. להפ"פ או' כ"ג. וכ"כ הברכ"י שם או' ל' שכן נהגו להחמיר כדברי מרן ב"י ומור"ם בהגה. וכ"כ זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן נו

ונ) ומיהו טעימת תבשיל אינו כלום אלא דמשמע דצריך קנוח והדחה. פר"ח שם. להפ"פ שם. ערוך השלחן סוף או' י"ד.

סעיף קטן נז

זנ) שם בהגה. ונהגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר וכו' והאידנא נהוג גם בתבשיל של בשר ותבשיל של גבינה שלאחריו כאילו אכל בשר ובא לאכול גבינה ששוהין שש שעות ובאכל תבשיל של גבינה ובא לאכול תבשיל של בשר להצריך נט"י וקנוח והדחת הפה. וכן נוהגין אף בבשר עוף. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ב. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן נח

חנ) ומיהו הנוהגין שלא לאכול בשר אחר גבינה (קשה) אם לא בשיהוי שש שעות כדין הבא לאכול גבינה אחר בשר. בין תבשיל לתבשיל דהיינו בין תבשיל של גבינה לתבשיל של בשר בקנוח והדחת הפה ונט"י סגי ודוקא כשאין בתבשיל שום בשר בעין או גבינה בעין אלא שנעשה מרוטב של גבינה או של בשר אבל אם יש גבינה או בשר בעין דינו כדין גבינה ובשר עצמו וכן מנהגי לאכול אורז שנעשה ברוטב של בשר אחר תבשיל של גבינה בנט"י וקנוח והדחה הפה בלי שיהוי אעפ"י שמנהגי לשהות שש שעות בין גבינה לבשר. כנה"ג שם. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן נט

טנ) שם בהגה. מיהו אם אין בשר בתבשיל רק שנתבשל בקדרה של בשר מותר לאכול אחריו גבינה. ומיירי הכא כשלא הודחה יפה דהוי קצת ממשו של איסור דאל"כ אף לאכלו עם גבינה מותר דהוי נ"ט בר נ"ט כדלקמן רסי' צ"ה יעו"ש. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח

או' י"ט. לה"פ או' כ"ד. בל"י או' ט"ו. מנ"י על התו"ח כלל ע"ז או' י"ג. שפ"ד או' י"ט. חכ"א כלל מ' או' י"ג. בי"צ בעמ"ז או' ט"ו. ערוך השלחן או' י"ג. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן ס

ס) ודוקא שאין נותן טעם ממשות בתבשיל אלא רק לחלוחית טוח על פניו אבל אם נותן הממשות טעם בתבשיל הוי כמו שומן. בל"י שם. בי"צ שם. זב"צ או' ל"ז וכתב ודלא כפ"ת או' ז' שהתיר.

סעיף קטן סא

סא) אכל תבשיל שנתבשל בקדרה של בשר לא בעי קנוח ונטילה ומותר לאכול גבינה מיד. א"ר או"ח סימן קע"ג אות ד' ברכ"י בשיו"ב אות ל"ד. זב"צ אות ל"ח.

סעיף קטן סב

סב) יש נוהגין שהלשון לאחר שמלחוהו והדיחוהו כדין חוזרין לתת עליו מלח ומשאירין אותו כמה ימים שיתקיים ואח"כ מנפצים המלח שעליו ומיבשים אותו ומשתמשים בו למאכלי בשר ויהי היום בשלו ירקות בלי בשר ולקחו מהמלח הנז' ונתנו בירקות הללו מותר לאכול אחר אכילת ירקות האלו גבינה בסעודה אחת. ברכ"י בשיו"ב או' כ"ד. זכ"ל ח"ג חי"ד או' נ"ד שבאו' ב' זב"צ או ט"ל.

סעיף קטן סג

סג) שם בהגה. מיהו יש ליטול ידיו ביניהם וכו' אף ביום לכ"ע דיותר נדבק בידים מגבינה עצמה. כן הסכימו הפו' כמ"ש בתו"ח כלל ע"ז דין ג' ש"ך ס"ק ך'.

סעיף קטן סד

סד) שם בהגה. שמש המשמש בסעודה ונוגע באוכלין א"צ נטילה וכו' הש"ך תמה על מרן ב"י ועל מור"ם בדין זה ואחריו נמשך הפר"ח אבל הכו"פ יצא לישע מרן ומור"ם ותריץ יתיב יעו"ש. וגם הרב תורת יקותיאל האריך בזה להעמיד דברי מור"ם ומרן יעוש"ב. ברכ"י בשיו"ב או' ל"ה. ולכן העיקר כדברי מרן ומור"ה ז"ל. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סה

סה) אם מאכיל אותו אחר יש להסתפק אם צריך נט"י ויותר נראה דדוקא במים הראשונים חייב ליטול אבל לא מים אמצעיים. תורת יקותיאל. ברכ"י שם או' ל"ו זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן סו

סו) ואם השמש אוכל ע"י אחר צריך ליטול ידיו. תורת יקותיאל. ברכ"י שם או' ל"ז זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סז

סז) [**סעיף ד'**] **מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר וכו'** ואסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר. ואין דברי הרב אלא כשהיו מניחין הבשר והגבינה על המפה ואז יש לחוש שמא ידבקו זה בזה אבל מנהגינו להביא כל מאכל על השלחן בקערות אפי' יש שם לכלוכי בשר במפה מעולם לא יגעו זה בזה וכ"ת דחיישינן שמא תפול מידו הגבינה על לכלוכי הבשר אשר במפה או להפך זו חששא רחוקה היא ואין לחוש לה כלל. הילכך אפי' לצאת חומרת הרשב"א ז"ל בהפוך המפה לחוד סגי ובהסרת הפתיתין כדעת הירושלמי וכן נהגו. הרדב"ז ח"ב דפוס ויניציא סי' תשכ"א. פ"ת או' ח'.

סעיף קטן סח

סח) **שם. וכ"ש שאסור לחתוך גבינה אפי' צוננת בסכין שרגילין לחתוך בשר.** ואם חתכו הגבינה בסכין של בשר והיה הסכין מקונח שקנחוהו או הדחוהו יפה לשם נקיות מותרת שאעפ"י שכתב הש"ע דלחתוך גבינה צוננת בסכין של בשר צריך הסכין נעיצה בקרקע קשה עשרה פעמים ה"ד לחתוך לכתחלה אבל בדיעבד אפי' לא נעצוהו אלא קנחוהו שרי. ב"ד חי"ד סי' ל"ה. שו"ג מחו' או' א' זב"צ או' מ"ה. ועיין לקמן או' ע"ג.

סעיף קטן סט

סט) **ואם** הסכין אינו מקונח נוטל מן הגבינה כדי נטילה והשאר מותר דבצונן אינו אוסר אלא כדי נטילה והסכין מקנחו וחוזר למלאכתו. שו"ג שם. זב"צ שם.

סעיף קטן ע

ע) **שם בהגה. מיהו ע"י נעיצה בקרקע קשה שרי.** ודין נעיצה דוקא עשרה דהיינו שנועץ וחוזר ונועץ עד עשרה פעמים כמ"ש לעיל סי' יו"ד סעי' ג' ולקמן סי' קכ"א סעי' ז' יעו"ש. וכ"כ ביה"ל או' ג' סולת למנחה שבסוף התו"ח כלל ע"ו דין ז' ברכ"י בשיו"ב או' מ"א וכתב ודלא כהרב חגורת שמואל דהתיר בפעם א' זב"צ או' מ"ו. וכ"כ לעיל או' ס"ח.

סעיף קטן עא

עא) **שם בהגה. מיהו ע"י נעיצה בקרקע קשה שרי.** משמע דאם נעצו בקרקע קשה מותר לכתחלה לחתוך בו פת לאכול עם גבינה דלא כרש"ל דאוסר לכתחלה. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' כ"ג. מיהו המנ"י על התו"ח כלל ע"ז או' י"ח כתב דגם דעת רש"ל כן יעו"ש.

סעיף קטן עב

עב) **שם בהגה. מיהו ע"י נעיצה בקרקע קשה שרי.** זה קאי אמ"ש שרוצה לחתוך גבינה בסכין של בשר אבל במ"ש שאסור לחתוך לחם וכו' לא צריך רק קינוח הסכין. ט"ז סק"ו. אמנם הש"ך בנה"כ כתב להשיג על דברי הט"ז דמבואר בהדיא בתו"ח כלל ע"ז דין ז'

דאפי' לחתוך בו לחם לאכול עם גבינה צריך נעיצה. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' ע"ז להשיג עליו מדברי התו"ח הנז' וכן הרב תורת יקותיאל דחה דברי הט"ז הנז' ופסק דבעי נעיצה. וכ"פ הבי"צ או' ז' מיהו ההל"פ בסוף הסי' פסק כדברי הט"ז וכ"פ חכ"א כלל מ' או' י"ד. ערוך השלחן או' י"ז. וע"כ היכא דלא אפשר בנעיצה יש להקל כדברי הט"ז. וכ"כ המש"ז או' ו'.

סעיף קטן עג

עג) ומשמע דלחתוך גבינה אף ע"י נעיצה אסור. שפ"ד או' כ"ב. בי"צ בעמ"ז או' ל' ומיהו עיין לעיל או' ס"ח שכתבנו שע"י נעיצה שרי לכתחלה ובדיעבד שרי אף בלא נעיצה אם היה מקונח יפה יעו"ש ובאו' שאח"ז.

סעיף קטן עד

עד) שם בהגה. אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם שני סכינים וכו' ולפי המנהג אסור לחתוך גבינה בסכין של בשר אפילו על ידי נעיצה בקרקע כי כן החמירו על עצמם ליקח לגבינה סכין אחר דוקא. ט"ז סק"ז. ומשמע אבל לפום דינא שרי. ומיהו עיין לעיל או' ס"ח דמשמע דאף לפי המנהג בנעיצה שרי יעו"ש ונ"ל הטעם משום דס"ל דדבר זה לא נכנס במנהג דזהו ענין אחר שמכשירה ע"י מעשה והמנהג הוא למי שאפשר לו וכבר הזמין.

סעיף קטן עה

עה) שם בהגה. אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם שני סכינים וכו' והמדקדקים יש להם ג' סכינים אחד מיוחד לבשר ואחד לחלב והאחד לחתוך בו לחם לצורך האכילה. רש"ל פכ"ה סי' ח' כנה"ג בהגב"י או' ט"ז וכתב ומנהג נכון הוא. פר"ח או' כ"ד. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' ך' ברכ"י בשיו"ב או' מ"ב. ערוך השלחן או' ט"ז. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן עו

עו) שם בהגה. ונהגו לרשום של חלב וכו' ונותנין סי' חריצי חלב. לבוש. ל"ח פ"ק דחולין סי' כ"ח. כנה"ג בהגב"י או' ט"ו. מנ"י על התו"ח כלל ע"ז או' י"ט. מש"ז חו' ז' ברכ"י בשיו"ב או' מ"ג. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן עז

עז) שם בהגה. ונהגו לרשום של חלב וכו' ואין לשנות המנהג שאם ישנה המנהג לחרוץ בשל בשר אע"ג שהוא יכירנו אחרים יבואו לטעות בו לאכול בו חלב כיון שרוב ישראל חורצין החולבת. לבוש. ל"ח שם. כנה"ג שם. מנ"י שם. מש"ז שם. ברכ"י שם או' מ"ד. בי"צ בעמ"ז או' ל"ב. ערוך השלחן שם. זב"צ או' מ"ט.

סעיף קטן עח

עח) והמוצא סכין חרוץ ברחוב היהודים ודאי של חלב הוא. מש"ז שם. ברכ"י שם או' מ"ה. בי"צ שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן עט

עט) וקערות קטנות וגדולות שבבית של בשר לבד ושל חלב לבד יעשו משני מינים להכירא שלא יתחלף וכן בכפות ומזלגות וכן כל הכלים או לעשות חריצים על של חלב וכן נהגו כל ישראל. ערוך השלחן שם.

סימן צ

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **הכחל אסור מדברי סופרים וכו'** והרב בהגה סעי' ב' חולק בהרבה דינים ולא כתב בלשון י"א אלא סידר סברתו הכל ביחד כדי לקצר. ש"ך סק"א. לה"פ או' א' בל"י או' א' שפ"ד או' א' ויח' הכל בדברינו לשם.

סעיף קטן ב

ב) שם. ואם קרעו שתי וערב וטחו בכותל וכו' ואם קרעו וחתכו כמה פעמים שתי וערב ע"פ כולו עדיף ומהני יותר מטיחה בכותל כמ"ש לקמן בהגה סעי' ב' יעו"ש.

סעיף קטן ג

ג) שם. וטחו בכותל. כובשו בידיו לכותל כדי שיסחט חלבו. רש"י חולין ק"ט ע"ב. ב"י. ערוך השלחן או' א' ולאו דוקא בכותל אלא כלומר לסוחטו בחזקה. ערוך השלחן שם. ועין לקמן חו' כ"ד.

סעיף קטן ד

ד) שם. וכחל שלא קרעו בין של קטנה שלא הניקה וכו' וכן בכל דיני כחל אין חילוק בין של גדולה או של קטנה שלא הניקה. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' שפ"ד או' ב' בי"צ או א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ה

ה) שם. ואם עבר ובשלו בפני עצמו. פי' בלא בשר אבל פשיטא דבמים וירקות ושאר דברים חשיב כבישול בפני עצמו. סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ג' פר"ח או' ג' לה"פ או' ג' בל"י או' ב' כריתי או' א' שפ"ד או' ג' חכ"א כלל מ"א או' ד' ערוך השלחן או' ע' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ואם בשלו עם בשר אחר משערין אותו בס'** ובעינן ס' נגד כל הכחל ולא משערינן במאי דנפק מיניה דלא ידעינן כמה נפק. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' פר"ת או' ד' לה"פ או' ה' בל"י או' ג' כריתי או' ב' שפ"ד או' ד' חכ"א שם. בי"צ או' ג' ערוך השלחן או' י"ח. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ז

ז) **שם. וכחל מן המנין.** וכתב הרשב"א בתה"ב הארוך שהרמב"ם נתן טעם לזה לפי שאיסור כחל מדרבנן ועשו בו היכר והקילו בו והוא דחה טעם זה דהא כמה איסורין מדבריהם צריכין ס' וכתב הטעם משום דהוא עצמו בשר ומצטרף עם הבשר לבעל החלב שבו. ט"ז סק"ב.

סעיף קטן ח

ח) **שם. אם היה הכל עם הכחל כמו ס' בכחל הכחל אסור וכו'** לאו דוקא דאם היה רק ס' עם הכחל שהכחל אסור אלא אפי' אם יש ס' לבד ממנו ואפי' מאה הוא אסור. הרשב"א בחי' לחולין דף צ"ז. פר"ח סוף או' ה' לה"פ סוף או' ז' זב"צ או' ד' וכתב ודלא כחקי דעת בסי' זה שנסתפק בזה שנעלם ממנו דברי הרשב"א.

סעיף קטן ט

ט) **שם. הכחל אסור.** ומ"מ מותר בהנאה כמו כל בשר בחלב דרבנן. בנ"י על התו"ח סוף כלל שפ"ד או' ג' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן י

י) **בד"א** דהכחל עצמו מן המנין אלא בנתבשל עם הבשר אבל אם נתבשל ביורה של חלב צריך ס' חוץ מן הכחל לבטלו שאין החלב שבו ניכר ונודע שיצטרף עם שאר החלב לבטל הבשר. טור בשם הרשב"א. ב"י בשם הרשב"א והר"ן. ב"ח. פר"ח או' ד' לה"פ או ה' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן יא

יא) **שם. בין כך ובין כך וכו'** פי' בין שהי' שם ס' עם הכחל בין פחות מס' אסורה הכחל מ"מ. ט"ז סק"ג. לה"פ או' ו' ור"ל דאף שהיה ס' אם נפל לקדרה אחרת אוסר הכחל לקדרה שנייה. מש"ז או' ג' והטעם כתב הרשב"א בתה"ב הארוך שאסורה כשהיה ס' לפי שאנו חוששין שמא לא פלט כל חלבו בקדרה ראשונה ועדיין נשאר קצת חלבו בתוך הכחל לפיכך חוזר ואוסר כבתחלה. והר"ן כתב העעם משום מראית העין דילמא אתי למשרי חתיכת נבילה. ט"ז שם. פר"ת סוף או' ו'.

סעיף קטן יב

יב) שם. אם נפל לקדרה אחרת אוסר אותה ומשערין בו בס' כבראשונה. משמע אפי' נפל תחלה בפחות מס' הוי כבתחלה לצרף גם הכחל והי"א של הרמ"א ס"ל דכל שנפלה בפחות מס' נעשה גם ההיתר חתיכת נבילה דהא עשאוהו רבנן כבשר בחלב ובשר בחלב לד"ה נעשה נבילה וע"כ צריך אח"כ ס' נגד הכחל והכחל אינו מצטרף. ט"ז סק"ד. חכ"א כלל מ"א או' ה' ומיהו לענין דינא לפי מ"ש לקמן בסי' צ"ב דלא אמרינן חנ"נ במידי דלא אסיר אלא מדרבנן ה"נ כיון דחלב שחוטה מדרבנן אף שנאסר מתחלה מצטרף כראשון כפסק המחבר וכן עיקר. פר"ח או ה' להפ"פ או' ז' בל"י או' ד' אלא שכתב ואנן (ר"ל האשכנזים ההולכים על פסק מור"ם ז"ל) פוסקים כמור"ם וט"ז. וכ"כ הכריתי או' ד' אבל לדינא העיקר כרמ"א ור"ל ג"כ למנהג האשכנזים הנוהגים כפסק מור"ם ז"ל אבל מנהג הספרדים כפסק הש"ע ופר"ח וכ"כ זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יג

יג) ואם בפעם הראשון היה הכחל שלם ולא היה כנגדה ס' לבעלה ואח"כ אחר שנאסר קרעו ש"ו וטחו בכותל ונפל לפחות מס' אפ"ה אסור כיון שכבר נאסר מפעם ראשונה ונ"נ תו לא מהני קריעה ש"ו ואין להתיר אפי' בהפ"מ אי ליכא ס' נגד הכחל. מנ"י על התו"ח כלל ל' או' יו"ד. שפ"ד או' ה' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יד

יד) אבל אם בפעם ראשון היה ס' נגד הכחל אע"ג דכחל עצמו אסור מ"מ אם בפעם הב' קרעו ש"ו וטח בכותל אי איכא הפ"מ יש להתיר בפעם הב' אף דליכא ס' כיון דכחל עצמו אינו אסור רק מטעם מראית העין אין להחמיר יותר מפעם ראשון. מנ"י שם. אבל השפ"ד שם חלק ע"ז וכתב דאם בפעם הב' נפל לפחות מס' פשיטא דאסור דקריעה לאחר בישול לא מהני כלום. והב"ד זב"צ או' ח' וכתב וכן יש להחמיר.

סעיף קטן טו

טו) שם. ואין משערין בו אלא כמות שהוא בעת שנתבשל וכו' ולענין שאר איסורין עיין לקמן סי' צ"ט סעי' ד' יעו"ש ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן טז

טז) שם הגה. וי"א דאם נפל תחלה לקדרה שאין בה ס' וכו' כלומר לקדרה של בשר שאין בה ס' אפי' עם הכחל דהיינו שנפל לפחות מחמשים ותשעה שאז החלב היוצא ממנה לא נתבטל וא"כ נאסר הכחל מדינא אבל כשנפל בס' שאז החלב היוצא ממנה

נתבטל ולא נאסר הכחל אלא מפני מראית העין אף בקדרה שנית מצטרף הכחל לס' ש"ך סק"ה. לה"פ או' ח' בל"י או' ה' ולדעת הש"ע עיין לעיל או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ב'**] **נהגו שלא לבשלו עם בשר כלל.** ר"ל אפי' אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל עד שלא נשאר בו לחלוחית חלב דמותר לבשלו עם בשר לפום דינא כמ"ש בסעי' א' אפ"ה נהגו שלא לבשלו עם בשר.

סעיף קטן יח

חי) **שם. ולבשלו בלא בשר בטיגון או בפשטיד"א וכו'** אפי' במחבת כ"ה דעת ב"י. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ז' שפ"ד או' ז' חכ"א כלל מ"א או' ג' וה"נ מותר לבשלו לכתחלה עם מים או ירקות לדעת הש"ע. זב"צ או' יו"ד וכתב וכן מנהג בגדאד יע"א כס' הש"ע שאין מבשלין כחל עם בשר כלל אפי' אם קרעו ש"ו וטחו בכותל אבל מבשלין לכתחלה כחל לבדו עם מים או ירקות אחר קריעה וטיחה בכותל עכ"ל. וכ"כ בן א"ח פ' בהעלותך או א'.

סעיף קטן יט

יט) **מיהו** מנהג בני אשכנז כדברי מור"ם ז"ל בהגה דלקדרה בלא בשר נוהגין בו איסור לכתחלה אפי' ע"י קריעה ש"ו וטיחה בכותל. ש"ך שם. לה"פ או' יו"ד. שפ"ד שם וכתב ולדידן (ר"ל בני אשכנז) מחבת כמו בישול בקדרה לבדו. וכ"ה לקמן בהגה ור"ל דגם במחבת אין להתיר לכתחלה כמו בישול בקדרה.

סעיף קטן כ

ך) **שם הגה. ואם עבר ובשלו אם קרעו ש"ו וטחו בכותל יש להתיר בדיעבד במקום הפ"מ וכו'** אפי' עם בשר אבל לבדה מותר ע"י קריעת ש"ו וטיחה בכותל אפי' בלא הפ"מ. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ח' לה"פ או' י"א. בל"י או' ז' שפ"ד או' ח' וכן יש לנהוג כדברי מור"ם ז"ל דאם עבר ובשלו עם בשר אחר קריעת ש"ו וטיחה בכותל יש להכשיר בהפ"מ ודלא כהב"ח דאוסר אף בהפ"מ. ש"ך שם. פר"ת או' ט' מנ"י על התו"ח כלל ל' או' ט' שפ"ד שם. ער"ה סוף או' א' חכ"א כלל מ"א או' ח' ערוך השלחן או' יו"ד. זב"צ או' י"א וכתב וכן עיקר. וכתב עו"ש זב"צ והגם דהפר"ח והפר"ת מתירין אפי' בלא הפ"מ מ"מ הער"ה החמיר ובעי הפ"מ עכ"ל. ור"ל מפני שהער"ה הביא כל הסברות וגם סברת המתירין ואפ"ה לא התיר אלא בהפ"מ כדברי מור"ם ז"ל וע"כ יש להחמיר.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. אבל בלא"ה אין להתיר. פי' בלא ס' אבל אם יש ס' בבשר שבקדרה עם הכחל נגד הכחל אז הבשר מותר והכחל אסור עכ"פ. כ"פ הטור בשם רש"י וכ"כ התו"ח כלל ל' דין ג' ט"ז סק"ו. להה"פ או' י"ב. בל"י או' ח' ור"ל דאז שרי אף בלא הפ"מ.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. ומה שנהגו לקרעו ולחתכו כמה פעמים ש"ו עדיף ומהני וכו' כי ע"י רוב החתיכות כל הגומות שהחלב כנוס בהם נפתחות ונחתכות. תה"ד סי' קפ"ב. תו"ח שם דין ו'.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. ומה שנהגו לקרעו ולחתכו כמה פעמים ש"ו עדיף וכו' וכ"ש אם חותך אותו לחתיכות קטנות דזה ודאי עדיף ומהני יותר מן הכל. זב"צ או' י"ב. ומ"מ יש לסחטו ביד היטב ולרחצו יפה כי שמא יש עוד נחבא בגומות קטנות ועי"ז יצא מכל חשש.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ומה שנהגו לקרעו ולחתכו כמה פעמים ש"ו עדיף וכו' ואם נתנו תחת המכבש הוי כטחו בכותל. ב"י בשם הרשב"א. תו"ח שם דין ו' ש"ך סק"ט. פר"ח או' ט' להה"פ או' י"ג. בל"י או' ט' חכ"א שם או' ב' בי"צ בעמ"ז או' ו' והיינו ע"י קריעה ש"ו מהני מכבש כמו טחו בכותל אבל בלא קרעו ש"ו לא מהני מכבש. שפ"ד או' ט' זב"צ או' י"ג. ועיין לעיל או' ג'.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. ולצלי נוהגין לכתחלה לקרעו שתי וערב וטיחה בכותל. ולפי מנהגינו שאנחנו מחתכין אותו לחתיכות דקות זהו עדיף מן הכל וא"צ טיחה בכותל. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. ואם נצלה עם בשר עמו וכו' עיין לקמן סעי' ד'.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. שניהם מותרים. אפי' ידוע שנתהפכו דכיון שנקרע ש"ו וטחו בכותל חשוב כבשר ממש לענין זה. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' יו"ד. להה"פ או' ט"ו.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. ואם לאו העליון מותר והתחתון אסור. ואם ידוע ששניהם היו תחובים בשוה בשפוד ולא היה שום א' מהן עליון או תחתון שניהם מותרין. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח

או' י"א. לה"פ או' ט"ז. בל"י או' י"א. כריתי או' ז' שפ"ד או' י"ב. חכ"א כלל מ"א או' ו' ועיין לקמן או' נ"ג.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. אבל לכתחלה אין לצלותו עם בשר כלל. הטעם משום ששפודים שלנו מונחים לארכן ופעמים ראש זה למעלה ופעמים זה למעלה וכמ"ש לעיל סי' ע"ג גבי כבד. ש"ך ס"ק י"ג. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ב. חכ"א שם. אבל בשפודין העשויין בענין שמתגלגלין ומתהפכין מעצמן אפי' לכתחלה מותרין. בל"י שם. שפ"ד או' י"ג. בי"צ בעמ"ז או' ל"א. וכ"כ לעיל סי' ע"ג או' מ"ג לגבי כבד יעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. ולקדרה בלא בשר נוהגין בו איסור לכתחלה. אפי' ע"י קריעה ש"ו וטיחה בכותל. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"ג. והטעם משום גזירה שמא יבשל עם בשר ובלא קריעה ש"ו. ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק כ"א. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד או' י"ד. וזהו לפי דברי מור"ם ז"ל אבל לדעת הש"ע מותר לבשלו לבדו אפי' לכתחלה ע"י קריעה ש"ו וטיחה בכותל כמ"ש לעיל או' י"ח יעו"ש.

סעיף קטן לא

לא) שם בהגה. ואם עבר ובשלו בקדרה לבדו בדיעבד מותר אם נקרע ש"ו וטחו בכותל. בלא ס' אבל אם לא קרעו ש"ו או לא טחו בכותל אפי' בדיעבד אסור עד שיהא ס' במים נגד הכחל והכחל מן המנין. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח שם. לה"פ או' י"ט. שפ"ד או' ט"ז. חכ"א כלל מ"א או' ז' וכתב שם השפ"ד ומשמע בדאיכא ס' גם הכחל מותר. וכ"כ הבי"צ או' ג' וה"ד הכא בנתבשל לבדו אבל בנתבשל עם בשר אף דאיכא ס' ויותר הכחל אסור כמ"ש לעיל או' ח' יעו"ש. וכ"כ היב"צ שם. וגם כל זה לדברי מור"ם ז"ל אבל לדעת הש"ע בנתבשל לבדו אף דלא קרעו ש"ו וניכח ס' בדיעבד מותר כמבואר בש"ע סעי' א' וכתב שם הפר"ח דכן עיקר והב"ד הלה"פ שם. בל"י או' ז' וכ"ה מנהג הספרדים כפסק הש"ע ופר"ח אבל מנהג האשכנזים כדברי מור"ם ז"ל כנודע וכ"כ הבל"י שם ואנו נוהגין כמ"ש מור"ם ז"ל. וכ"פ חכ"א שם. בי"צ שם.

סעיף קטן לב

לב) ואף לדברי הפר"ח עכ"פ הקדרה שבישל בה הכחל אסור לבשל בה בשר וה"ה לבשל בה חלב. בל"י שם. ור"ל אף לפי דברי הפר"ח שפסק כדברי הש"ע דאם בישלו לבדו אפי' בלא קריעה ש"ו וליכא ס' בדיעבד מותר הקדרה שבישל בה אסור לבשל בה

בשר וכו' ונראה דלבשל בה בשר יש להקל אחר כ"ד שעות בלתי הגעלה כיון דמדאו' דינו כבשר אבל לבשל בה חלב צריך דוקא הגעלה כדין כלי בשר לבשל בו חלב והוא פשוט.

סעיף קטן לג

לג) שם בהגה. מיהו אם נתייבשה דהיינו לאחר ל' יום וכו' היינו מסתמא אבל אי חזינן דיבשה היא ממש פשיטא דאפי' תוך ל' מותר. ש"ך ס"ק י"ז. כנה"ג בהגב"י או' מ"ד. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' ך' בל"י או' ט"ו. מנ"י על התו"ח כלל ל' או' כ"א. שפ"ד או' י"ז. חכ"א שם או' ט' בי"צ בעמ"ז או' כ"א. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן לד

לד) שם בהגה. מיהו אה נתייבשה וכו' ואם לא נמלח עד לאחר ג' ימים עיין לעיל סי' ס"ט סעי' י"ב ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לה

לה) שם בהגה. אם עבר ובשלו אפי' עם בשר מותר בדיעבד. אפי' בלא קריעה כלל. תו"ח שם דין ח' ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' כ"א. בל"י או' ט"ז. חכ"א שם. בי"צ או' ה' זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן לו

לו) שם בהגה. אפי' עם בשר מותר בדיעבד. משום דחלב שבכחל דרבנן וביבש לא גזרו. או"ה כלל י"ח דין י"ד. ביאור הגר"א או' כ"ד.

סעיף קטן לז

לז) שם בהגה. אבל במחבת דינו כמו בישול בקדרה. והא דק"ל לעיל ססי' ע"ח דפשטיד"א אפי' בלא מחבת יש לה דין בישול בקדרה שאני הכא כיון דמדינא שרי אלא משום גזירה אסור (כמ"ש לעיל או' ל') א"כ ודאי דבמחבת דוקא דהוי דומיא דקדרה יש לגזור אבל לא בלא"ה. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' ט"ז. בי"צ בעמ"ז או' כ"ב.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. יש מחמירין שלא לאפות פשטיד"א כחל עם של בשר בתנור קטן וכו' אבל ודאי עם חלב מדינא אסור דודאי כחל בשר גמור הוא ואם אפה עם חלב בתנור אחד הוי כדין שאר בשר וחלב שנאפו בתנור א' שית' לקמן סי' צ"ז וק"ח יעו"ש. ש"ך ס"ק ך' כנה"ג בהגב"י או' נ"ב. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' י"ז. שפ"ד או' ך' ברה"י בשיו"ב או' ד' חכ"א שם או' י"א. בי"צ או' ז' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לט

טל) [**סעיף ג'**] **מותר לחתוך כחל רותח בסכין שחתכו בו בשר.** והיינו אם קרעו ש"ו וטחו בכותל אבל אם לא קרעו ש"ו וטחו בכותל לכתחלה אסור ובדיעבד מותר כמ"ש אח"כ בהגה. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן מ

מ) **ואם** נקרע הכחל ש"ו וטח בכותל מותר לחתוך הכחל אפי' בסכין שיש עליו טיחת בשר בעין. כ"מ בב"י בשם הר"ן וכ"כ זב"צ או' כ"ג ותמה על המנ"י על התו"ח כלל ל' או' מ"ג שכתב בשם הר"ן שצ"ל הסכין מקונח יעו"ש.

סעיף קטן מא

מא) **שם הגה. וה"ה לצלות זה בשפוד שצלו בו זה.** ומיירי שמלח הכחל דאל"כ הא עכ"פ צריך ללבן השפוד בלא"ה מכח בשר הכחל שיש בו דם. ט"ז סק"ט. להפ"ח חו' כ"ה. בל"י או' י"ח. מש"ז או' ט' בי"צ בעמ"ז או' ל"ה. והיינו לכתחלה ולדעת הש"ע אפי' לכתחלה א"צ ללבן כמ"ש לעיל סי' ע"ו סעי' ד' ובדברינו לשם או' ל"ז ואו' מ"ד יעו"ש.

סעיף קטן מב

מב) **שם בהגה. וה"ה דמותר להניחו בקערה עם בשר צלי וכו' דלאחר צליית הכחל דינו כשאר בשר וכו'** וכיון דדינו כשאר בשר משמע דמותר לבשלו אחר צלייה. וכ"כ התו"ח כלל ל' או' י"ד. מנ"י שם או' מ"א. ומיהו רש"ל פכ"ה סי' מ"ז כתב דאפי' אחר צלייה אסור לבשלו. והב"ד הט"ז סק"י וכתב והיינו לכתחלה דוקא. וכ"כ המנ"י שם. להפ"ח או' כ"ו. בל"י או' י"ט. מש"ז או' יו"ד. בי"צ בעמ"ז או' ל"ו. אבל בדיעבד אם קרעו ש"ו וטחו בכותל וצלאו ובשלו מותר. מש"ז שם. בי"צ שם.

סעיף קטן מג

מג) **ולדידן** (ר"ל הנוהגין כפסק הש"ע) מותר לבשלו אפי' עם בשר אחר צלייה. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן מד

מד) **שם בהגה. ודוקא שנצלה כדינו דהיינו שקרעוהו ש"ו וטחוהו בכותל וכו'** ואם נצלה כל צרכו אפי' לא טחו בכותל אלא קרעו ש"ו מותר לחתכו בסכין של בשר ולא בעינן טיחה אלא כשלא נצלה כל צרכו אבל לאחר שנצלה כל צרכו וגם קרעו היטב קורא אני על המחמיר חסיד שוטה והדיוט. רש"ל באו"ש על שע"ד. ש"ך ס"ק כ"ג. כנה"ג בהגב"י סוף או' ס"ב. מנ"י שם או' מ"ב. להפ"ח או' כ"ז. בל"י או' ך' שפ"ד או' כ"ג. חכ"א שם או' י"ג. בי"צ בעמ"ז או' ל"ז. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מה

מה) שם בהגה. כל הדברים אלו לכתחלה אסורים ובדיעבד הכל מותר. ואם צלאו בלי קריעה דשרי בדיעבד מהו הדין אם בישלו אח"כ וכפי הנראה דיש לאסור. מש"ז או' יו"ד. פ"ת או' ג' ולפי מ"ש באו' הקודם דאם נצלה כל צרכו אפי' לא טחו בכותל אלא קרעו ש"ו מותר וכו' נראה דבכה"ג יש להתיר בדיעבד אם בשלו אח"כ.

סעיף קטן מו

מו) שם בהגה. ואם קרעוהו כדינו וצלאו אעפ"י שמצא אח"כ גומות מלאות חלב אין לחוש. והיינו מטעם דחלב שחוטה מדרבנן אלא שגזרו בו חכמים דילמא אתי למיכל בשר וחלב בעלמא ועל מה שלא פירש לא גזרו. ועוד דלא גרע מדם האברים שלא פירש בצלייה שמותר ולכן אם נמצא בתוכו לאחר המליחה או הצלייה אפי' חלב צלול אין לחוש מאחר שחלקוהו מתחלה לשנים אבל אם לא נפתח ולא נחלק כלל ונצלה או נמלח כך אסור אפי' בדיעבד דהא חלב שפירש וכנוס שבו הוי איסור מדרבנן ולגבי אותה חתיכה גופא לא אמרינן כבולעו כך פולטו ואפי' בצלייה. או"ה שם כלל י"ח דין א' ט"ז ס"ק י"א. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' כ"ט. כריתי או' ח' מש"ז או' י"א. ערוך השלחן או' י"ז.

סעיף קטן מז

מז) שם בהגה. ואם קרעוהו כדינו וצלאו אעפ"י שמצא אח"כ גומות מלאות חלב אין לחוש. ומסתברא דמותר לאוכלו לאותו חלב דמ"ש מכחל דמותר. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מח

מח) שם בהגה. וכן אם הניחו כך שלם קודם צלייתו עם חלבו יום שלם מותר ולא אמרינן כבוש כמבושל בכה"ג. ומיהו אם היה בשר אחר שרוי בצונן בחלב שחוטה או אפי' הכחל עצמו לאחר שפירש החלב פעם אחת ממנו אסור באכילה. או"ה שם דין ט"ו. תו"ח כלל ל' סוף דין י"ד. ש"ך בנה"כ וכתב ודלא כהט"ז ס"ק י"ב שתמה ע"ז דאשכחן בדוכתי טובי דגזרינן גזירה לגזירה יעו"ש. פר"ח או' ך' וכתב על דברי הט"ז דלא נהירא. וכ"כ המנ"י על התו"ח שם או' מ"ה לדחות דברי הט"ז יעו"ש. לה"פ או' ל' בל"י או' כ"ב. כריתי או' ט' מש"ז או' י"ב. ער"ה או' ה' בי"צ בעמ"ז או' מ' ערוך השלחן שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מט

מט) ואף בשר עוף בחלב שחוטה ע"י כבישה אסור. מש"ז שם. בי"צ שם.

סעיף קטן נ

נ) [**סעיף ד'**] **לצלות כחל או למולחו עם הבשר וכו'** ר"ל דלכתחלה אסור לצלות או למלוח כחל על בשר אלא תחת הבשר ובדיעבד אפי' על הבשר מותר ובשפודין שלנו אסור לכתחלה בכל ענין וכמ"ש בסי' ע"ג סעי' ד' וה' ש"ך ס"ק כ"ה. אבל בשפודין העשויין בענין שמתגלגלין ומתהפכין מעצמן אפי' לכתחלה מותרין כמ"ש לעיל או' כ"ט יעו"ש.

סעיף קטן נא

נא) ואם יש חילוק בין קרעו ש"ו וטחו בכותל או לא בב"י הביא מחלוקת הפו' בזה יעו"ש. ודעת הרב בהגה בצלייה נת' בסעי' ב ש"ך שם. ור"ל כיון דהב"י לא הכריע יש להחמיר כדברי ההגה בסעי' ב' שכתב ולצלי נוהגין לכתחלה לקרעו ש"ו וטיחה בכותל ואם עבר וצלאו אפי' בלא קריעה שרי אם נצלה לחוד בלא בשר עמו וכו' יעו"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן נב

נב) והא דאמרינן דבדיעבד אפי' כחל על הבשר מותר היינו שצלאו כבר אבל אם לא צלאו אלא נתן אותו בשפוד למעלה מן הבשר לא מקרי דיעבד וצריך להסירו ואם לא הסירו אסור לצלותו. ב"ח. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן נג

נג) ואם צלאו באסכלות שמונחים ברוחב על הכירה ומניחים עליהם בשר ברוחב האסכלא יכול להניח לפני (ר"ל בצד) הבשר הכחל באופן שלא יגעו זה בזה והגם דלפעמים מסלק הבשר ומניח הכחל במקומו וכן להפך אין בכך כלום דהחלב היוצא מהכחל נורא מקלא ליה. פר"ת או' י"א. זב"צ או' ל"א. ועיין לעיל או' כ"ח.

סעיף קטן נד

דנ) שם. ויש מי שמתיר וכו' אפי' לכתחלה למלוח כחל על בשר אפי' בלא קריעה כלל ול"ד לכבד (שאסור לכתחלה כמ"ש סי' ע"ג סעי' ה') שאין דרך המלח להפליט אלא דם אבל לא חלב שבו. טור בשם הרא"ש. ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' ל"ב. ודוקא חלב של כחל אבל אם נבלע חלב בחתיכה נ"נ ואוסר אח"כ ע"י מליחה. שפ"ד או' כ"ו פ"ת או' ה'. ועיין לקמן סי' צ"א וסי' ק"ה בדיני מליחת איסור עם התר.

סעיף קטן נה

הנ) שם הגה. ואין למלחו עם בשר. וכ"כ רש"ל באו"ש ופכ"ה סי' נ"ז דלכתחלה אסור למלחו עם בשר בין תותי בשרא בין עלוי בשרא. ש"ך ס"ק כ"ז. בי"צ בעמ"ז או' מ"א.

סעיף קטן נו

נו) שם הגה. ואין למלחו עם בשר. כן עיקר שלכתחלה אין למלחו עם בשר וכן סברת מרן ז"ל דהגם שכתב ויש מי שמתיר למלוח כחל על הבשר מ"מ סתם כס' ראשונה דאסור. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן נז

נז) שם בהגה. אבל בדיעבד בכל ענין מותר. אפי' מלחו בלא קריעה כלל ואפי' עלוי בשרא. ש"ך ס"ק כ"ז. לה"פ או' ל"ג. בל"י או' כ"ד. שפ"ד או' כ"ז. ער"ה או' ז' וכתב ודלא כהכנה"ג בהגה"ט או' י"ז דאוסר בלא קריעה. שו"ג או' י"ז. בי"צ שם. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן נח

נח) מעשה בכחל ובשר שנמלחו יחד בכלי מנוקב ואח"כ שמוהו בכלי שאינו מנוקב (קודם הדחה) והתיר מהר"ם את שניהם. הגמ"ר. ע"ז ס"ק י"ג. לה"פ או' ל"ג. ומיהו אם שהה בכלי שאינו מנוקב כשיעור על האש ויש ציר אפשר דאסור דכבוש כמבושל. מש"ז או' י"ג. פ"ת או' ה' ועיין לקמן סי' צ"א סעי' ה'.

סעיף קטן נט

נט) האוכל כחל לא יאכל גבינה עד שישהה כשיעור שצריך לשהות בין בשר לגבינה. ב"י בסוף הסי' בשם שה"ל. תו"ח סוף כלל ל' כנה"ג בהגב"י או' ס"ט שו"ג או' י"ד. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן ס

ס) וה"ה דאין לאכול כחל אחר גבינה אם לא בקנוח והדחה ונט"י. וכן נמי לנוהגין לשהות שש שעות בין גבינה לבשר שאח"כ צריך ג"כ לשהות אם בא לאכול כחל. כנה"ג שם. בל"י או' כ"ד. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. עור הקיבה לאחר שהוסר חלבו מתוכו וכו' ומותר למלחו עם שאר בשר וכו' וכן לבשלו. חו"ה סוף כלל י"ח. ש"ך ס"ק כ"ח. כנה"ג בהגב"י או' ע"א. פר"ח או' כ"ג. לה"פ או' ל"ד. בל"י או' כ"ה. כריתי או' יו"ד. שפ"ד או' כ"ח. בי"צ או' י"ג. זב"צ או' ל"ז.

סימן צא

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **בשר וגבינה שנגעו זה בזה מותרים אלא שצריך להדיח וכו'** ודוקא כשאחד מהם לח אבל אם שניהם יבשים אפי' הדחה א"צ. ב"ח. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' מנ"י על התו"ח כלל כ"א או' א' ברכ"י בשיו"ב או' א' חכ"א כלל מ"ב או' א' חו"ד או' א' בי"צ בעמ"ז או' א' ובשניהם מלוחים אף אם הם יבשים צריך הדחה כמ"ש בש"ע לקמן ססעי' ה' שפ"ד או' א' חו"ד בביאורים או' ב' וכן בדברים חריפים אף אם הם יבשים בעי הדחה. חו"ד שם ובחי' או' א' פ"ת או' א' בי"צ שם. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **ואם** הבשר שמן הגם שהוא בלי לחות מסתמא השומן נסרך ואינו ניכר וצריך הדחה ועוד גם בגבינה הגה היותה יבשה יש לחוש לפירורין ביותר הנדבקים וצריך הדחה פר"ת או' א' זכ"ל חי"ד או' ב' על סי' צ"א. זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. אלא שצריך להדיח וכו'** היינו הדחה בעלמא בלא שיפשוף אבל במקום דוחקא דסכינא ושמנונית בעינן שפשוף עד שידע באומד הדעת שסר ממנו השמנונית כגון שחתך בשר בסכין שחתך בו חלב אבל דוחקא בלא שמנונית או שמנונית בלא דוחקא מותר בהדחה. חו"ד או' ב' ובביאו' או' א' ער"ה או' א' פ"ת שם. בי"צ שם. זב"צ או' ג' ודוקא בחלב שלא נמחה במים אבל חלב שנמחה במים נדבק ביותר ובעי שפשוף גדול. ער"ה שם. פ"ת שם. יא"פ על סעי' ב' וכתב דצריך שפשוף גדול עד שידע באומד הדעת שסר האיסור ממנו. זב"צ שם.

סעיף קטן ד

ד) [**סעיף ב'**] **כל מידי דבעי הדחה כגון להניח בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן אסור לכתחלה וכו'** וה"ה להניח איסור צונן בכלי של היתר צונן שאין דרכו להדיח אסור לכתחלה ואם דרכו להדיח שרי. ב"י לקמן סי' צ"ד בבד"ה בשה רי"ו נתיב ט"ו או' כ"ט. ש"ך סק"ב בשם הרשב"א בתה"ב הארוך והקצר. כנה"ג בהגה"ט או' ב' פר"ח או' ב' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' שפ"ד או' ב' בי"צ או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **והא** דאמרינן דאסור לכתחלה להניח בשר צונן בקערה של איסור צונן דילמא אכיל בלא הדחה וכו' ה"ד בכלי שלא הודח מתחלה אבל בכלי מתכות אם הודח כלי של איסור בתחלה מותר לכתחלה לתת שם בשר צונן וא"צ הדחה לבשר. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' פר"ת או' ב' קהלת יהודה בסי' זה סעי' ב' שו"ת בתי כהונה ח"א בבית ועד סי' י"ח. מש"ז סוף או' ג' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **ואם** נתקנח הכלי ולא הודח י"א שהקנוח מהני כהדחה דודאי אם קנח הכלי בענין שאין בו שמנונית כלל אין סברא להצריכו הדחה. ש"ך שם בשה הרא"ה. וי"א דקנוח לא מהני דאף אה נתקנח יפה והניח בו בשר ג"כ צריך להדיח הבשר ולכתחלה אסור להניח בכלי הנז' שנתקנח בלא הדחה ודוקא אם הודח הכלי מותר להניח בו בשר. בתי כהונה שם דף צ"ג ע"ב בשם הרשב"א. וכ"כ הפר"ח שם דהכא מיירי בקערה של איסור שנתקנחה אלא שלא הודחה וכיון דבעי הדחה אם נשתמשו בה בלא הדחה ידיח מה שנשתמש בה. מש"ז שם. זב"צ או' ו' וכתב וכן עיקר.

סעיף קטן ז

ז) **וה"ד** בכלי מתכות מהני הדחה אבל בכלי חרס לא מהני הדחה ואם נשתמש בו חמין אסור להשתמש בו אפי' בצונן גזירה שמא ישתמש בו בחמין ואפי' אם הדיחו אסור דלא מהני הדחה לכלי חרס. פר"ח שם. פר"ת שם. בתי כהונה שם דף צ"ג ע"ד. קה"י שם. שפ"ד או' ג' ער"ה או' ב' חכ"א כלל נ"ו או' ב' ואם נשתמש בו בדיעבד בהיתר צונן אעפ"י שהודח הכלי חרס צריך להדיח אותו היתר צונן. פר"ח שם. פר"ת שם. ב"כ שם. קה"י שם. מיהו כלי חרס שתשמישו בצונן מותר להשתמש בו בצונן אחר הדחת הכלי כמו בכלי מתכות אבל בחמין אסור. פר"ח שם. פר"ת שם. ב"כ שם. קה"י שם. ער"ה שם. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ח

ח) **וה"ה** כלי עצם שאין תקנה בהגעלה דחייס או כלי עץ שבלע ע"י אש שנפל חלב חם מהותך מנר שקורין קרוייזי"ל דהוי תשמישו ע"י האור בלא נפסק הקלוח וה"ה נר עשוי כעין פתילה כמו שלנו אם נפל הנר על כלי עץ נבלע ע"י האור ולא סגי בהגעלה א"כ אפי' דרך עראי אסור כמו כלי חרס דחד טעמא הוא כיון דא"א בהגעלה אתי לידי תקלה. שפ"ד שם. ור"ל בין כלי עצם שאין לו תקנה בהגעלה דחייס עלייהו ובין כלי עץ שבלע ע"י אש שאין לו ג"כ תקנה בהגעלה וצריך ליבון ואי אפשר שישרף דינה ככ"ח ואסור

להשתמש בהה צונן אפי' אחר הדחה דילמא אתי לידי תקלה להשתמש בהם בחמין כמ"ש באו' הקודה.

סעיף קטן ט

ט) ומיהו להניח כלי איסור בביתו בלי להשתמש ביה משמע דשרי ולא חיישינן דילמא אתי לידי תקלה דבדיל מיניה. שפ"ד שה.

סעיף קטן י

י) לא אסרו כלי חרס האסור שלא להשתמש בו בצונן אלא דוקא בשלנו אבל כלי חרס של עכו"ם להשתמש בו צונן לפי שעה בלא הגעלה מותר. ואפי' בשלנו דוקא בכלי שרוב תשמישו בחמין. הריטב"א בחי' חולין דף קי"ח בשה רבו. ער"ה או' ד'.

סעיף קטן יא

יא) שם. אסור לכתחלה וכו' ובדיעבד שרי. ובשעת הדחק כגון שנתאכסן בבית עכו"ם כדיעבד דמי. תו"ח כלל י"ז סוף דין ד' ט"ז סוף סק"ב. כנה"ג בהגב"י או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' חו"ד או' ג' שו"ג מחו' או' א' ומה שהקשה ע"ז המש"ז או' ב' דהא אפשר בהדחה כבר תירץ זה החו"ד שם דמיירי בענין שא"א לעשות שפשוף להכלי ור"ל כגון שהביא העכו"ם לישראל דבר היתר בכלי שלו. וכ"כ זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יב

יב) שם. ודוקא מבושל דלאו אורחיה בהדחה. או מי מלח וכדומה. בי"צ בעמ"ז סוף או' ב'.

סעיף קטן יג

יג) שם. אבל מידי דאורחיה בהדחה כגון בשר חי וכיוצא בו שרי לכתחלה. והיינו היכא דבעי ליה לבשולי אבל לצלי לס' מרן ז"ל שפסק בסי' ע"ו סעי' ב' דלא בעי הדחה כלל לאו אורחיה בהדחה מקרי ואסור. ולפי דברי מור"ם ז"ל בהגה שם דאף לצלי בעי הדחה שרי בכל גוונא. קה"י שם. וא"כ לפי מ"ש לעיל סי' ע"ו או' ב' דהמנהג כרמ"א להדיח הבשר קודם צלייה שרי בכל גוונא ר"ל אפי' לכתחלה. וכ"כ זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) שם הגה. ודוקא דבר שיש בו לחלוחית קצת אבל דבר יבש ממש אם לא בלע הכלי רק בצונן מותר להניח בו דבר יבש בלא הדחה כלל. רבים תמהו על דברי הגה הנז' ט"ז סק"ג והש"ך סק"ג והפר"ח או' ג' דהא כמה ראשונים התירו אפי' אם נשתמש בו איסור בחמין מותר להניח בו אח"כ היתר בצונן יעו"ש וע"כ העיקר הוא דאפי' אם נשתמש בו

איסור בחמין אם הוא כלי מתכות מותר להניח בו אח"כ היתר צונן אחר ההדחה וכמ"ש לעיל או' ו' ואו' ז' יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ג'**] **צריך ליזהר שלא יגע בשר בלחם שאם יגע אסור לאכלו עם גבינה וכו'** וה"ד כשאחד מהם לח. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' לה"פ או' ז' בל"י או' ו' כריתי או' ג' חו"ד או' ה' שפ"ד או' ד' חכ"א כלל מ"א או' ה' בי"צ ח"א בעמ"ז או' י"ד. ערוך השלחן או' ה' ומשמע דבין בבשר ובין בגבינה אינו נאסר הלחם אלא א"כ היה א' מהם לח אמנם הכנה"ג בהגה"ט או' ג' כתב דהגבינה אפי' יבשה אוסרת והב"ד השפ"ד שם וכ"כ לעיל או' ב' יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) **שם. שאם יגע אסור לאכלו עם גבינה וכו'** בלא הדחה. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ כריתי שם. חו"ד שם. חכ"א שם. בי"צ שם. וי"א דלא מהני הדחה בלחם. כנה"ג בהגה"ט או' ב' ובעי קליפה משום דלא אפשר שיודח יפה. פר"ת או' ג' ומ"מ נראה דבלחם יש חילוק אם נגע בלחם שלם או בפרוס מצד חוץ במקום הקשה סגי בהדחה אבל אם נגע מצד פנימי במקום הרך בעי גרידה. פ"ת או' ד' ואם הניח בשר צלי על הלחם אפי' קליפה או גרידה לא מהני דהמוהל של הצלי נבלע בלחם ואסור לאוכלו עם גבינה. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יז

טוב) **שם. שאם יגע אסור לאכלו עם גבינה וכו'** ומכ"ש שצריך ליזהר שלא יגע בו בשר חי דחיישינן דילמא אישתלי ואכיל ליה בלא הדחה מדם הנדבק בו ואכיל איסור דאו' לכן אם רוצה לאכלו בגבינה צריך לקולפו ולפחות לגרור מקום מגעו. פר"ת שם. זב"צ או' י"ד. וגרירה הוא פחות מקליפה שהקליפה צריך שתהא גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולו כאחת משא"כ בגרירה כמ"ש הש"ך בסי' צ"ו ס"ק כ"א ובדברינו לשם על סעי' ה' ועיין לקמן או' ל"ב.

סעיף קטן יח

יח) [**סעיף ד'**] **בשר וחלב רותחין שנתערבו יחד וכו'** וכמה שיעור החמימות האוסר עיין לקמן סי' ק"ה סעי' ב'.

סעיף קטן יט

יט) **שם. ואפי' בשר צונן לתוך חלב רותח וכו' הכל אסור וכו'** ודוקא משום דיש כאן חלב שהוא דבר צלול ולח אבל אם שניהם יבישים כגון שנפל איסור על הצלי שאצל האש או שנפל לתבשיל בקדרה שאין בה רוטב אינו אוסר אלא כדי נטילת מקום אם הוא

כחוש ואם הוא שמן אוסר הכל והיינו לס' מרן ז"ל ולס' מור"ם ז"ל אפי' שניהם כחושים אסור כמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ג' וסעי' ד' ובהגה שם. זב"צ או' ט"ו. וית' עוד בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כ

ך) **ואם** הם מונחים זה אצל זה ית' לקמן סי' ק"ה סעי' ג' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כא

כא) **שם. משום דתתאה גבר.** כלומר שהתחתון שהוא רותח מחמם העליון הצונן. ש"ך סק"ו ועיין לקמן סי' ק"ה סעי' ג'.

סעיף קטן כב

כב) **והא** דאמרינן דאם העליון צונן והתחתון חם דתתאה גבר ואוסר היינו חום דכ"ר שהיס"ב אפי' אם אינו עומד עתה על האש כיון שהיס"ב אוסר כדמשמע לקמן סי' ק"ה. מש"ז או' ה' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כג

כג) **אבל** אם אם התחתון הוא חום דכ"ש אף אם היס"ב אינו אוסר אלא דוקא כד"ק כדמשמע בהגה לקמן סי' צ"ב סעי' ז' מש"ז שם. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כד

כד) **ואם** הניח חתיכה קרה על חתיכה רותחת ושניהם היתר ואח"כ נפל על החתיכה הקרה העליונה איסור ודאי דאינה נאסרת כל זמן שהיא קרה ואין היס"ב ולא אמרינן דנחשב כרותח כיון שהתחתון רותח וגובר עליו דהא אפי' מונח על האש ממש אינה נאסרת מהאיסור הנופל עליו עד שיהיה היס"ב. אכן אם נעשה רותח עד שהיס"ב חום זה הוא כחום כ"ר כיון שהתחתון רותח מכ"ר והעליון נרקח אמרינן דהתחתון גובר ועושה אותו כרותח של כ"ר. חו"ד בביאור או' ה' ולפ"ז משמע דה"ה אם התחתון קר והאמצעי רותח ונפל עליו איסור דנאסר האמצעי מכח האיסור שנפל עליו משום דהוא תתאה וגובר על העליון ונאסר ממנו והראיה דהא כ"ר אף שהוסר מן האש והעמידו במקום קר לעולם דין כ"ר יש עליו כל זמן שהיס"ב. וכן אם התחתון איסור חם והאמצעי הוא היתר צונן ונאסר מחמת התחתון דתתאה גבר ונפל על האמצעי עוד היתר אחר אינו אוסר אותו אם אין היס"ב. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כה

כה) שם. קולף הבשר ושאר הבשר מותר. משום דכאן דהתחתון הוא צונן והוא מקרר העליון אלא דאדמיקר ליה בלע פורתא לכך צריך קליפה. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ו' כריתי או' ה' חכ"א כלל מ"ב או' ז' ועיין לקמן סי' ק"ה סעי' ג'.

סעיף קטן כו

כו) שם. קולף הבשר ושאר הבשר מותר. ואפי' נפל החלב רותח על בשר צונן ע"י עירוי שלא נפסק הקלוח סגי בקליפה וכן אפי' נפסק הקלוח בעי קליפה. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' ה' חכ"א שה. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כז

כז) שם. והחלב מותר כולו. ר"ל בין החלב רותח שנפל לתוך בשר צונן בין החלב צונן שנפל לתוכה בשר רותח. והיינו טעמא לפי שהחלב לא שייך בה קליפה לפי שהיא משקה. שו"ג או' ו'.

סעיף קטן כח

כח) שם. קולף הבשר ושאר הבשר מותר. ואם הקדרה התחתונה היא קרה ועומדת על האש ונפל לתוכה חם מכ"ר כתב זב"צ או' י"ט בשם הר"ן וב"י דכיון שעומדת על האש אפי' היא קרה הוי כאלו נפל חם לתוך חם ואסור יעו"ש ואין זה לא בהר"ן פכ"ה ולא בב"י רק המש"ז או' ה' כתב דכ"מ מדברי התו"ח כלל כ"ג דין ד' שכתב בשם הר"ן והקשה ע"ז והניח בצ"ע יעו"ש. וכ"מ מסתמיות דברי הפו' דאין לחלק בין עומדת על האש או לא דכל שאין היס"ב אינה אוסרת אלא כדי קליפה. אך אפשר לומר דאם היא חמה כ"כ אעפ"י שאין היס"ב יש לאסור דחשבינן לה כאלו היס"ב כיון שעומדת על האש.

סעיף קטן כט

כט) שם הגה. ובמקום שהבשר צריך קליפה אם לא קלפוהו ובשלו כך מותר בדיעבד. זהו סברת ר"ת דס"ל דהקליפה לא בעי ס' ואם בשלוהו בדיעבד או במקום דלא שייך קליפה כגון בחלב מותר אבל ריב"א ס"ל דכל קליפה בעי ס' ואם נתבשל בלא קליפה או כגון חלב דלא שייך ביה קליפה אי ליכא ס' אסור כמ"ש בב"י וכן פסק רש"ל פכ"ה סי' ס' כריב"א דצריך ס' נגד הקליפה אפי' דיעבד. וכן הסכים הט"ז סק"ז. והש"ך סק"ח לחלק יצא דבדבר הנבלל והקליפה נתערבה וכה"ג אם נתבשל הבשר בלא קליפה ונבלל בענין דאינו מכירו דלא שייך ביה קליפה מותר בדיעבד אבל כשנתבשל ועדיין מכירו בענין דשייך ביה קליפה צריך ס' והסכים לדבריו החו"ד או' יו"ד. והער"ה או' ה' כתב נראה עיקר דבבשר בחלב דאין הקליפה מדאו' החלב מותר וכן אם בשלו הבשר בלא

קליפה מותר התבשיל אבל בשאר איסורים צריך ס' נגד הקליפה. וכ"כ זב"צ או' כ"ג דבשאר איסורים כגון בשר נבלה וטרפה או איסור אחר במקום דבעי קליפה ובשלוהו בלא קליפה ראוי להחמיר ובעינן ס' נגד הקליפה כס' ריב"א כיון שרוב האחרונים פסקו כריב"א מיהו בשעת הדחק או בהפ"מ אפי' בשאר איסורים מותר בדיעבד דכדאי הם מרן ומור"ם ז"ל לסמוך עליהם בשעת הדחק וכ"כ בשו"ת תשואות חן סי' י"א דבבשר בחלב דכל היכא דליכא בישול הוא מדרבנן יש להקל ובשאר איסורים אין להקל רק בהפ"מ. והב"ד פ"ת או' ה' וזב"צ שם. ועיין עוד לקמן בהגה ססי' צ"ג. ושיעור קליפה עיין לקמן או' ל"ב.

סעיף קטן ל

ל) **שם. ואם נפלו זה לתוך זה צוננים מדיח הבשר ומותר.** וה"ד בבשר בחלב אבל אם נפל היתר צונן בתוך איסור צלול צונן צריך קליפה. או"ה כלל ל' דין יו"ד בשם המרדכי פכ"ה וסמ"ג. והב"ד התו"ח כלל כ"ב דין א' אמנם הש"ך סק"י כתב להשיג ע"ז מכמה פו' דאין חילוק בין בב"ח לשאר איסורים דאף בשאר איסורים אם נפל היתר יבש צונן בתוך איסור לח צונן דסגי בהדחה. וכן הסכים כנה"ג בהגה"ט או' ז' פר"ח או' ז' מנ"י על התו"ח כלל כ"ב או' א' לה"פ או' י"ב. בל"י או' ט' כריתי או' ו' שפ"ד או' יו"ד. חכ"א כלל מ"ב או' א' ערוך השלחן או' י"ט. זב"צ או כ"ד.

סעיף קטן לא

לא) **ואם** ההיתר הוא לח אע"ג דנגע באיסור מ"מ הואיל וא"א להדיח ההיתר מותר בלא הדחה. תו"ח שם סוף דין א' שפ"ד שם. זב"צ או' כ"ה. והגם שכתב שם השפ"ד דזה לפסק ר"ת והרמ"א אבל למאן דפסק כריב"א אסור כבר כתבנו לעיל או' כ"ט לענין קליפה דדעת האחרונים להתיר באיסור דרבנן או בהפ"מ אפי' בדליכא ס' היכא דלא אפשר בקליפה וא"כ ה"ה לכאן היכא דלא אפשר בהדחה.

סעיף קטן לב

לב) **ושיעור** כדי קליפה היינו שתהא גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולה כאחת. ב"י סי' צ"ו בשם הר"ן. וכ"כ הרשב"א בתה"ב הארוך בית ד' שער א' בסופו. ט"ז שם בסי' צ"ו ס"ק י"ד. ש"ך שם ס"ק כ"א. פר"ח שם או' י"ט. לה"פ שם או' ל"א. בל"י שם או' כ"ה. חו"ד שם או' ט"ז. חכ"א כלל מ"ב או' י"א. בי"צ סי' צ"ו בעמ"ז או' מ"ג. ערוך השלחן שם בסי' צ"ו או' כ"א. זב"צ בסי' זה או' כ"ו. ויתי' עוד לקמן בסי' צ"ו או' נ"ט יעו"ש.

סעיף קטן לג

לג) [**סעיף ה'**] **מליח שאינו יכול ליאכל מחמת מלחו ושהה כדי מליחה לקדרה וכו'** ר"ל ואז אוסר כדי קליפה בכחוש ובשמן צריך ס' כמ"ש לקמן בסעי' ו' ובסי' ק"ה סעי' ט' יעו"ש. ומשמע הא קודם ששהה שיעור מליחה אינו אוסר בכחוש כדי קליפה ובשמן א"צ ס' דאינו אוסר וכמו שכתב בב"י בשם הר"ן. וכן כתב הש"ך ס"ק י"א דהמחבר סובר כהר"ן דהיינו כששהה שיעור מליחה לקדרה הוי רותח ומקמי הכי לא. אלא דהש"ך שם חולק על דברי הש"ע וכתב דבתוך שיעור מליחה לעולם אסור אפי' בהפ"מ וסעודת מצוה דכל הפו' סוברים דתוך שיעור מליחה הוי רותח והר"ן הוא יחיד לגבייהו יעו"ש. וכ"כ הפר"ח או' ט' לה"פ או' י"ד. חו"ד בביאו' או' ט' שפ"ד או' י"א. אמנם הפר"ת או' ט' כתב לדחות דברי הפר"ח והסכים לדברי הש"ע להלכה ולמעשה דלא הוי מליח כרותח אלא בדשהה שיעור מליחה והביא כמה גדולים דסברי הכי בה"ג והרשב"א והר"ן והרב הנשיא אלברצלוני וכן דעת ר"ת הביא דבריו הר"ן והעלה דהכין סבור יעו"ש. וכ"פ זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לד

לד) שם. ושהה כדי מליחה וכו' היינו שיעור מיל כמ"ש לעיל סי' ס"ט סעי' ו' וכ"כ ביה"ל סי' זה או' ג' יעו"ש. והא דמבואר סי' ס"ט סעי' ך' דאפי' מקמי הכי הוי רותח וקצת משמע שם דלאחר ששהה שיעור מליחה לא הוי רותח צ"ל דשאני התם דאיירי באיסור דם והלכך הדם והמלח רותחים הם בשעת המליחה אבל לא כששהה שיעור מליחה שאז פסק כח המלח מחמת שפלט כל הדם אבל הכא מיירי באיסור בשר וגבינה דכל כמה דלא נמלח כהוגן אין הבשר רותח אבל כששהה שיעור מליחה נחשב רותח שהרי לא פסק כח המלח שלא פלט כלום דודאי איירי שכבר נמלח הבשר והודח כדינו ועתה נמלח שנית דאל"כ היה הגבינה נאסר משום דם. ש"ך שם. מיהו הכריתי או' ח' ופליתי או' ה' כתב להוכיח דלא כהש"ך אלא דדעת הש"ע באיסור תורה חשש להחמיר אפי' קודם ששהה שיעור מליחה אבל בב"ח דהוא במליחה דרבנן היקל עד שישהה שיעור מליחה יעו"ש. ונ"מ לענין מליחה ראשונה דהיינו שמלחו להוציא דמו דלהש"ך אינו אוסר לאחר ששהה שיעור מליחה כיון שתשש כח המלח ולהכריתי אוסר וכן נראה דיש להחמיר כיון דגם הש"ך סיים דאין להקל אלא דוקא בהפ"מ וסעודת מצוה יעו"ש. ועיין עוד באו' שאח"ז.

סעיף קטן לה

לה) **שם הגה. וי"א דלאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מיקרי אח"כ רותח ולצורך גדול כגון בהפ"מ וכו' יש לסמוך אמקילין וכו'** ומיהו מ"ש וי"א דלאחר ששהה וכו' לא מיקרי אח"כ רותח הוא ע"פ מ"ש לעיל סי' ס"ט סעי' ך' ודעת הרב בהגה להשוות דין בשר וגבינה לאיסור דם וכמ"ש הש"ך ס"ק י"א. אלא שכתב להשיג על דבריו יעו"ש. ולענין דינא אם הבשר הזה הוא נמלח מקודם ועתה מלחוהו פעם ב' כדי להתקיים זהו ודאי העיקר כס' הש"ע דאם שהה שיעור מליחה אוסר בבשר וחלב כל זמן שלא הדיחו ואין להתיר אפי' בהפ"מ וסעודת מצוה אבל אם הוא מליחה ראשונה כדי להוציא דמו קודם ששהה שיעור מליחה יש לאסור משום דם ולאחר ששהה שיעור מליחה יש להכשיר דוקא בהפ"מ וסעודת מצוה וכמ"ש הש"ך שם. ועיין לעיל סי' ע' או' ל"ג.

סעיף קטן לו

לו) **שם בהגה. ואפי' לא נמלח הבשר משני צדדין רק מצד אחד וכו'** מחשב רותח. כ"כ ב"י בשם תשו' הרשב"א סי' רס"ה בסי' זה ובסי' ס"ט ופסקו בש"ע שם סעי' ד' דאם נמלח הבשר מצד א' מותר וא"כ כיון שנכשר הבשר במליחה זו מחשב רותח.

סעיף קטן לז

לז) **שם בהגה. אבל כל שלא נמלח כ"כ מחשב צונן וכו'** וי"א דאנן אין בקיאין בדבר ויש לחשוב אפי' מליחת צלי כרותח וטוב להחמיר וכו' והיינו היכא דאיכא חששא אבל היכא דליכא חששא כלל כגון שלא מלחו אותו כ"א מעט מזער אין להחמיר כלל אפי' לדעת הי"א.

סעיף קטן לח

לח) **שם בהגה. וטוב להחמיר וכו'** ובס' זב"צ או' ל' פסק כדברי הש"ע דמליח לצלי לא הוי כרותח ואף בהפסד מועט לא הוי כרותח ומיהו אף מור"ם ז"ל לא כתב אלא שטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ אבל לענין דינא מודה דלא הוי כרותח אף בהפסד מועט.

סעיף קטן לט

טל) **שם ואין חילוק בין מליח עליון וכו'** דוקא בכחוש אין חילוק משום דעכ"פ קליפה בעי ולא שייך בזה תתאה גבר אבל בשמן יש חילוק כמ"ש לקמן בסי' ק"ה סעי' י"א ולעיל סי' ע' סעי' ד' יעו"ש. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"א. כריתי או' י"א. שפ"ד או' י"ב.

סעיף קטן מ

מ) **שם. הילכך בשר וגבינה המלוחין שנגעו זה בזה וכו'** וכגון שהם לחין. טור. לבוש סעי' ו' ט"ז סק"ט. להה"פ או' ט"ז. בל"י או' י"ב. הל"פ בסעי' ה' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מא

מא) שם. צריך לקלוף שניהם וכו' ולא שייך כאן למימר איידי דטריד למיפלט לא בלע א"נ כבכ"פ דדוקא גבי דם אמרינן הכי ולא בשאר איסורים כמ"ש הפו' ודלא כאו"ה כלל י"ב דין י"א. ט"ז סק"י. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' ט"ז. כריתי או' י"ב. חו"ד או' י"ב. שפ"ד או' י"ג. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מב

מב) גם באיסור דרבנן בשאר איסורים לא שייך כבכ"פ ולא איידי דטריד למפלט לא בלע דלא כאו"ה שם. מש"ז או' יו"ד ושפ"ד או' י"ג. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מג

מג) שם בהגה. אבל אם הוא דבר צלול וכו' וחלב רך שאינו מהותך לא מיקרי דבר צלול כ"ה בהג"א פכ"ה מא"ז. וכ"פ רש"ל פכ"ה ססי' ף' ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' י"ז. פר"ח או' י"ג. מנ"י על התו"ח כלל כ"ב או' ה' חו"ד או' י"ג. שפ"ד או' י"ד. חכ"א כלל מ"ג או' ח' בי"צ ח"ג בעמ"ז או' י"ז. זב"צ או' ל"ד. ור"ל אף שלח קצת כל שהוא גוש שרי. שפ"ד שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ט"ז. זב"צ שם.

סעיף קטן מד

מד) שם בהגה. אבל אם הוא דבר צלול נאסר הטהור וכו' אי ליכא ס' והיינו לסברת מור"ם ז"ל דגם בדבר כחוש במליחה משערינן בס' אבל לפסק הש"ע בדבר כחוש א"צ רק קליפה כמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ט' יעו"ש. ומיהו עיין בדברינו לשם או' ס"ח שכתבנו דגם מנהג הספרדים כן להחמיר כדברי מור"ם ז"ל יעו"ש.

סעיף קטן מה

מה) שם בהגה. ושניהם אסורים. כלומר בבשר בחלב אעפ"י שהבשר לבדו מלוח שניהם אסורים. ש"ך ס"ק ט"ז. כנה"ג בהגב"י או' י"ח. פר"ח או' י"ד. הל"פ או' י"ט. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן מו

מו) ואם החלב לבדו מלוח כתב בתו"ח כלל כ"ב דין ב' בשם הגמ"ר דהחלב מותר דלא כסמ"ג והב"ד הש"ך שם. וכן הסכים הפר"ח שם. לה"פ שם. ור"ל כשהחלב לבדו מלוח הבשר אסור והחלב מותר. בל"י או' ט"ו. אבל דעת הש"ך שם לאסור גם החלב וכ"ה דעת הכנה"ג שם. בל"י שם. חו"ד או' י"ג. שפ"ד או' ט"ז. וכבר כתבנו לעיל או' מ"ד דלפסק הש"ע אם הוא דבר כחוש אינו אוסר רק כדי קליפה יעו"ש.

סעיף קטן מז

מז) שם בהגה. ודוקא שהטהור לח קצת אבל אם הוא יבש לגמרי אינו בולע וכו' ואפי' מלוח הכל מותר. ש"ך ס"ק י"ז. כנה"ג בהגב"י או' י"ח. בנ"י או' ט"ז. חכ"א כלל מ"ג או' ח' זב"צ או' טל. ור"ל אפי' הלח הצלול והיבש מלוחים אפ"ה מותר. שפ"ד או' י"ז אלא שתמה ע"ז ודעתו לאסור היבש. וכן הסכים הפר"ח או' ט"ו לאסור אפי' ביבש לגמרי. לה"פ או' ך' חו"ד או' י"ד. ואפשר דבהפ"מ יש לסמוך על המתירין והוא ע"י שידיח הבשר הדחה יפה.

סעיף קטן מח

מח) שם. ואם הם יבשים וכו' כגון בשר וגבינה.

סעיף קטן מט

מט) שם. או לחים ולא מחמת מליחה וכו' פי' כגון שאחר שנתייבש המלח עליהם נפלו עליו מים וחזר ונתלחלח בעוד המלח עליהם לא הוי מחמת מליחה ולא הוי אותו ליחות רותח וחשיב כתפל שכיון שנתייבש אחר רתיחתו תש כוחו. פר"ת או' י"ג. שפ"ד שם. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' כ"ה. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן נ

נ) שם הגה. כל ציר מבשר שנמלח אפי' לא נמלח רק לצלי חשוב רותח ולכן אם נפלה ציר על הגבינה או על כלי אוסר וכו' כל זה לסברת מור"ם ז"ל דמליח לצלי הוי כרותח אבל לסברת מרן ז"ל דכל מליחה לצלי לא הוי כרותח אפי' ציר הנוטף ממנו לא חשיב רותח ואם נטף על הגבינה או על הכלי מותר כמבואר לעיל סי' ס"ט סעי' י"ח ובדברינו לשם יעו"ש.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. וציר של בשר שאוסר שנפל על הכלי צריך הגעלה וכו' זה הדין שייך גם לסברת מרן ז"ל וכגון שנפל הציר מבשר שנמלח לקדרה. ואע"ג דמרן ז"ל פסק לעיל סי' ס"ט סעי' י"ח דבשר בתוך ציר בעי שיעור כבישה דהיינו בכדי שיתן על האור וירתיח כבר כתבנו שם או' רע"ג דהיינו דוקא לאסור כולו בעי שיעור כבישה אבל כדי קליפה אוסר אף אם לא שהה כלל יעו"ש וא"כ ה"ה הכא גבי כלי.

סעיף קטן נב

נב) שם בהגה. צריך הגעלה וכו' כלי שנאסר ע"י מליחה צריך הגעלה בכלי ראשון ולא סגי בעירוי משום דעירוי ספק אם נידון ככ"ר וציר הנוטף לתוך הכלי עדיין הוא

ברתיחתו. ב"י לעיל בסי' ס"ט בשם הגש"ד. תו"ח כלל י"ג דין א' בל"י או' י"ז וכתב ודלא כבית ישראל שכתב דסגי בעירוי. חו"ד או' ט"ו. שפ"ד סוף או' י"ח. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן נג

גג) שם בהגה. ואם לא נפל רק על מקום אחד בכלי עץ וכיוצא בו קולף מקומו ודיו פי' דאם נפל על כל הכלי לא שייך קליפה דיפסיד הכלי א"נ טורח גדול הוא ולפ"ז אם הוא בענין שאין פסידה ורוצה לטרוח מותר. ואע"ג דלקמן סי' קכ"א סעי' ב' ובאו"ח סי' תנ"א סעי' ט"ז כתב הרב בהגה דכ"מ דצריך הגעלה לא מהני אם קלפו לכלי התם מיירי בדבר שנבלע בו ע"י חמין וכה"ג דנבלע בכל הכלי אבל ציר מלוח אינו נבלע אלא כדי קליפה כמ"ש בסי' ס"ט לכן די בקליפה. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ח. חו"ד שם. חכ"א כלל ל"ב או' י"ט. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן נד

דג) ואם נבלע דבר שמן ע"י מליחה בכלי נמי אין אוסר יותר מכדי קליפה. שפ"ד או' י"ח. ועיין לקמן סי' צ"ח או' ג"ן.

סעיף קטן נה

הג) שם בהגה. ואם לא נפל רק על מקום א' בכלי עץ וכיוצא בו קולף מקומו ודיו. ואף בכלי חרס אם נפל מעט ציר יכולים לקלוף מעט מעט ולא אתא למעוטי רק כלי זכוכית כדומה שא"א בשום ענין לקלוף ודלא כהש"ך בסי' ס"ט ס"ק פ"ב שהבין מדברי הרב כאן ובתו"ח כלל י"ג דבכלי חרס אף שנפל על מקום א' אין לו תקנה בקליפה. מנ"י על התו"ח כלל י"ג או' ג' חכ"א שם. וכ"ה דעת פרי תבואה בתשו' סי' כ"ג כהמנ"י אלא שכתב לפרש דברי הש"ך במ"ש או שהוא כלי חרס ר"ל היכא דא"א לקלפה יעו"ש. והב"ד פ"ת לעיל סי' ס"ט או' ל"ח. ועיין בדברינו לשם או' רצ"ט.

סעיף קטן נו

ונ) מעשה שנטף ציר מליחה על קנקן של פורצלי"ן אצל אוזן הכלי דא"צ אפי' קליפה כיון שנפל במקום גבוה דבכל זמן שיגיעו החמין נגד מקום הטיפה יהיה ס' נגד הטיפה וכדלקמן ססי' צ"ט ואף הט"ז שם מודה אם הוא אחר מעל"ע ואפי' את"ל דקנקן זה לא הוי בדבר שדרכו להשתמש לעולם בשפע יש להתיר מטעם אחר דלעולם לא יבא לידי נ"ט כיון שאין דרך להשתמש בקנקן זה אצל האש רק ע"י עירוי שמערין לתוכה קאוי רותחת ובליעת האיסור הוא חוץ לכלי וכח העירוי אינו פועל להפליט דרך דופן הכלי מעבר השני וא"כ דמיא לקדרה גדולה ובפרט כיון שהיה הציר אחר שיעור מליחה ויש לצרף דעת רש"י דס"ל דאז מחשב צונן. פרי תבואה שם ויעוש"ב. פ"ת שם. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן נז

זנ) ואם נפל ציר או חלב מהותך חם בכלי ואינו יודע באיזה מקום והוא מיעוט הכלי בטל ברוב. פ"ת או' ט' בשם מהר"ר דניאל זצ"ל. וכתב דאם הוא כלי שאפשר בהגעלה צריך הגעלה. ועיין לקמן סי' ק"ב סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נח

חנ) [**סעיף ו'**] **היכא דאמרינן דאינו אוסר וכו' שאם היתה שמינה כולה אסורה וכן חברתה וכו'** כלומר דאם היתה אחת מהן שמינה או הגבינה או הבשר הכל אסור דאזיל האי ומפטם להאי והוי כאילו הכל שמן. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' י"ז. חו"ד או' ט"ז. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן נט

טנ) והא דאמרנו שאם היתה שמינה כולה אסורה היינו אם המלוחה למטה אבל אם המלוחה למעלה אינו נאסר אלא כד"ק כמ"ש לעיל סי' ע' סעי' ד' וכ"כ הפר"ת או' י"ד. ועיין בדברינו לשם או' ל"ז.

סעיף קטן ס

ס) שם הגה. ועיין לקמן סי' ק"ה סעי' ט' דשם נתבאר בהגה דלדידן (ר"ל מנהג אשכנזים) אין חילוק בין כחוש לשמן וכל מליחה אנו משערין בס' יעו"ש. ש"ך ס"ק ך' לה"פ או' כ"ב. בל"י או' י"ט. חו"ד או' י"ז. ועיין בדברינו לשם או' ס"ח שכתבנו דכ"ה ג"כ מנהג הספרדים להחמיר כדברי מור"ם ז"ל יעו"ש.

סעיף קטן סא

סא) [**סעיף ז'**] **הא דמפלגינן בין נאכל מחמת מלחו וכו'** ה"מ בבשר חי אבל צלי רותח שנפל למליח אפי' נאכל מחמת מלחו בעי קליפה. לאו דוקא נאכל מחמת מלחו אלא אפי' לא נמלח כלל כיון שהוא רותח בעי קליפה כדין כל חם לתוך צונן דבעי קליפה. ש"ך ס"ק כ"ב. כנה"ג בהגב"י או' ל"ג. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' כ"ד. חו"ד או' י"ח. שפ"ד או' כ"ב. בי"צ ח"ג או' ז' זב"צ או' נ"ב.

סעיף קטן סב

סב) שם. בעי קליפה. ואעפ"י שהצלי שוקע לתוך החלב והחלב צף על הצלי אינו כצונן לתוך חם דכל שהוא במקומו גובר ומקרר הצלי שנפל לתוכו הלכך בקליפה סגי. ב"י בשם הרשב"א. ש"ך ס"ק כ"ג. פר"ח או' ך' לה"פ או' כ"ה. חו"ד שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ל"ד. זב"צ או' נ"ג.

סעיף קטן סג

סג) שם. ואם יש בו בקעים וכו' והוא צלי רותח כולו אסור. וביש בו בקעים אפי' איכא ס' בבשר נגד החלב שנבלע בתוכו אסור כולו לפי שאין החלב נבלע ומתפשט בשוה אלא הרבה ממנו מתכנס במקום א' ומעט במקום אחר ולא שייך בו ביטול בס' פר"ח או' י"ח חו"ד או' י"ט. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן סד

סד) שם. או שהוא מתובל בתבלין. וצריך שיהא מתובל בתבלין עד שאינו נאכל מחמת תיבולו. כנה"ג בהגב"י או' מ"ב בשם דמש"א. בל"י או' ך' חו"ד או' ך' זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן סה

סה) וכל הדברים החריפים כגון שומים ובצלים הוי כתבלים. חו"ד בביאור או' ט"ו. ומיהו מ"ש שם החו"ד דגם אם מתובל במלח דינו כתבלין אין לסמוך עליו בזה. זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן סו

סו) שם הגה. וה"ה אפוי ומבושל. כלומר דאפוי ומבושל חשוב כצלי למר ברותח ולמר בצונן. ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' כ"ו. חו"ד או' כ"א. זב"צ או' נ"ה. ור"ל להש"ע ברותח בעי קליפה ולהרב בהגה במקום שאין הפ"מ אף באפוי צונן יש לאסור כל שנפל לחלב צונן. שפ"ד או' כ"ד.

סעיף קטן סז

סז) שם בהגה. וה"ה אפוי ומבושל. ובעינן דוקא מבושל עד שיהיה כמאכל ב"ד עכ"פ וקודם לכן אף שהוא רותח מכ"ר שהוא מבשל לאו רכיך הוא ואין לו דין בישול ודין חי יש לו. חו"ד או' כ"א ובביאור או' ט"ז.

סעיף קטן סח

סח) שם בהגה. וי"א דאפי' הם צוננים דינא הכי. והטעם משום כיון דנצלה או נאפה או נתבשל אע"ג דצונן הוא רכיך ובולע ומשמע מדברי הפו' דאין חילוק בין נמלח קצת שנאכל מחמת מלחו ובין לא נמלח כלל לעולם בצלי צונן נמי דינא הכי ומ"מ החלב מותר ולא אמרינן דמפליט הצלי או האפוי והמבושל. ש"ך ס"ק כ"ה. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"ז. חו"ד או' כ"ב. שפ"ד או' כ"ה.

סעיף קטן סט

סט) והא דחלב מותר היינו כל שלא נמלח כלל אבל נמלח קצת אין אנו בקיאין בין מליחה מרובה למועטת ובאין הפ"מ אסור. שפ"ד שם. והיינו ע"פ מ"ש בהגה א' דסעי' ה' וי"א דאנן אין בקיאין בדבר וכו' ועיין לעיל או' ל"ח.

סעיף קטן ע

ע) שם בהגה. וי"א דאפי' הם צוננים דינא הכי וכן יש לנהוג אם אין הפ"מ ולענין דינא אנו אין לנו אלא דברי מרן ז"ל דדוקא צלי רותח אם יש בו בקעים או מתובל בתבלין אסור אבל צלי צונן אינו אוסר וכן בשר חי מותר ומיהו בעל נפש יחמיר לעצמו ויאסור בצלי צונן כד"ק וביש בו בקעים או מתובל בתבלין כולו אסור אף בהפ"מ כס' ההגה ז"ל כיון דרבים וגדולים ס"ל הכי. זב"צ או' נ"ח. ומיהו מ"ש ויאסור בצלי צונן כד"ק משמע אפי' באין הפ"מ וה"ד לספרדים ההולכים על פסק הש"ע אבל לאשכנזים ההולכים על פסק מור"ם אין להתיר אפי' בכד"ק אלא בהפ"מ ואפי' לאינו בעל נפש כנודע.

סעיף קטן עא

עא) [**סעיף ח'**] **אין בשר בחלב נאסר ע"י מליחה וכו'** ובשר חיה ועוף אפי' בבישול אינו נאסר בהנאה כמ"ש לעיל סי' פ"ז סעי' ג' יעו"ש.

סעיף קטן עב

עב) שם. אין בשר בחלב נאסר ע"י מליחה או ע"י כבוש וכו' בשר שור שנפל לתוך חלב שהעבירו מהאור י"ל דפסק בש"ע או"ח סי' שי"ח דאפי' בכ"ר לא בשלה א"כ אף דבלע ופלט מ"מ הוי רק כמו כבישה ומותר בהנאה. חי' רע"ק. ונראה בזה הכל לפי הראות דאם אנו רואין שלא נשתנה הבשר עי"ז אז מותר בהנאה אבל אם נשתנה הר"ז שלט בו החום של חלב ואסור בהנאה.

סעיף קטן עג

עג) שם. אבל לא בהנאה. בב"י בשם האגור כתב דיש דוחין סברא זו רק המתיר בהנאה אין מוחין בידו עכ"ל והכא בש"ע פסק לקולא משום דאיסורא דרבנן הוא וא"כ משמע דוקא שכבר נעשה אין לאסור אבל לא לעשות כן לכתחלה ודלא כפר"ת או' י"ז שכתב למלוח לגוי בב"ח או לכבוש מותר דמשמע אפי' לכתחלה. גם מ"ש שם הפר"ת וה"ה משום בישול דמשמע דאין בו איסור בישול אחר מליחה או כבישה עיין לעיל סי' פ"ז או' י"ב שכתבנו בשם פר"מ דאם בישלו אחר מליחה וכבישה אסור מה"ת ואסור בהנאה. יעו"ש.

סימן צב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **כזית בשר שנפל וכו'** לאו דוקא אלא ה"ה פחות מכזית. ט"ז סוף סק"א. כנה"ג בהגה"ע או' א' פר"ת או' א' לה"פ או' א' שו"ג סוף או' א' זב"צ או' א.

סעיף קטן ב

ב) שם. טועם העכו"ם הקדרה וכו' הגה. ועיין לקמן סי' צ"ח דאין אנו נוהגין לסמוך אטעימת עכו"ם ובעינן ס' בכל ענין. וכ"כ שם הט"ז דאנו לא ק"ל כן אלא בכ"מ בעינן ס' נגד הבשר ואז שרי. לה"פ או' ב' בל"י או' א' הל"פ בסעי' א' חכ"א כלל מ"ד או' א' בי"צ ח"א או' א' ערוך השלחן סוף או' א' וכ"ה מנהג הספרדים ג"כ כדברי מור"ם ז"ל שאין סומכין אטעימת עכו"ם ומשערין בכל האיסורין בס' וכ"כ השו"ג או' ג' זב"צ או' ב' בן א"ח פ' קרח או' א' וע"כ לא הארכנו בזה בענין קפילא ובענין קדם וסילק דבלא"ה משערין בס'.

סעיף קטן ג

ג) שם. אלא א"כ יש בו ס' היינו להתיר החלב אבל החתיכה עצמה אסורה לפי שבלעה חלב ונעשית נבילה וכמ"ש מקודם ואותה חתיכה אסורה.

סעיף קטן ד

ד) [**סעיף ב'**] **נפל חלב לתוך קדרה של בשר טועמין החתיכה וכו'** ואם יש בחתיכה מטעימת חלב נאסרה אותה החתיכה. והא דאיתא לקמן בסי' ק"ה סעי' ד' דסגי בנטילת מקום כתב רש"ל דהכא מיירי באיסור צלול ושם איירי באיסור עב שאינו מתפשט. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ג. באה"ג. ועיין באחרונים שתירצו עוד תירוצים אחרים.

סעיף קטן ה

ה) שם. נפל חלב לתוך קדרה של בשר טועמין החתיכה וכו' זה מיירי שנפלה הטיפה על החתיכה אחת חוץ לרוטב דאי בתוך הרוטב ודאי כל מה שבקדרה מצטרף לבטל הטיפה. ט"ז סק"ב. ובענין נפלה על החתיכה איכא פלוגתא בזה רש"י ור"י דלר"י דוקא שכל החתיכה חוץ לרוטב כגון שהחתיכה שתחתיה קצתה חוץ לרוטב וזו מונחת עליה דכולה חוץ לרוטב אבל אם מקצתה ברוטב הרתיחה מערבת הטעם בכל הקדרה והכל מצטרף לבטל החלב. ולרש"י אפי' מקצתה ברוטב אין הכל מצטרף לבטל החלב כמ"ש בטור וב"י יעו"ש ובש"ע כאן לא גילה דעתו אי ס"ל כרש"י או כר"י רק בסי' ק"ה סעי' ד' הביא דברי רש"י ור"י ולא הכריע משמע דחושש לב' הסברות וגם מור"ם ז"ל בהגה לא

גילה דעתו אי ס"ל כרש"י או כר"י ומשמע דמספקא ליה כמ"ש הש"ך סק"ו יעו"ש. ולענין דינא כתב זב"צ או' ה' דצריך להחמיר כחומרת שניהם רש"י ור"י והוא דאם החתיכה כולה חוץ לרוטב וכגון שהחתיכה שתחתיה מקצתה חוץ לרוטב ונפל עליה טיפת חלב זהו אם יש באותה חתיכה ס' לבטל החלב הכל מותר החתיכה והקדרה ואם אין ס' באותה חתיכה לבטל החלב אותה החתיכה דוקא אסורה לבדה וכל מה שיש בקדרה שאר החתיכות והרוטב והמרק הכל מותר וזהו אליבא דכ"ע בין לר"י בין לרש"י ז"ל. ואם החתיכה מקצתה תוך הרוטב ומקצתה חוץ לרוטב בהא פסקינן כרש"י דאם אין ס' באותה חתיכה לבטל החלב אותה חתיכה אסורה ואין שאר מה שבקדרה מצטרף עמה לבטל החלב ואם אין ס' בכל הקדרה לבטל החלב אסורה כל הקדרה כחומרת ר"י ולא אמרינן דוקא אותה החתיכה אסורה ושאר הקדרה מותר כס' רש"י ז"ל לדעת הש"ך ודעמיה אלא כל הקדרה אסורה. ואם אין ס' באותה חתיכה שמקצתה תוך הרוטב לבטל החלב ויש ס' בכל הקדרה לבטל החלב בזה אמרינן דאותה חתיכה אסורה אבל שאר הקדרה מותר. ואם כל החתיכה תוך הרוטב ורק פניה עגולים ונפל עליה טיפת חלב בזה נקטינן דמצטרף כל הקדרה לבטל החלב ואם יש ס' בקדרה הכל מותר יעוש"ב.

סעיף קטן ו

ו) **ויש** עוד נפקותא אחרת בין רש"י ור"י ז"ל ונז' במש"ז או' ב' והוא שאם החתיכה היתה מקצתה חוץ לרוטב והטיפה נפלה תוך הרוטב ואין במה שבתוך הרוטב ס' לרש"י אין אותו המקצת שחוץ לרוטב מצטרף לס' ולר"י מצטרף ולפי פסק דלעיל דאזלינן לחומרא הכא נמי פסקינן לחומרא כרש"י ואין אותו מקצת מצטרף לס' זב"צ שם.

סעיף קטן ז

ז) **שם. אבל אם ניער מתחילה ועד סוף וכו'** זהו לשון הרמב"ם ומשמע דוקא בכה"ג שרי אבל בניער וכסה בתחלה ולא בסוף לא וכמ"ש בב"י אלא שהטור כתב על דברי הרמב"ם הנז' שא"צ רק שינער או יכסה מיד בשעת נפילה ואפי' פסק אח"כ מלנער מיד מתערב הטעם בכל מה שבקדרה ומצטרף כולו לבטל עכ"ל וכ"כ בהגה. אלא שמהר"י ן' חביב כתב לפרש גם בדעת הרמב"ם כן כדברי הטור והב"ד ב"י אבל משהביא בש"ע לשון הרמב"ם משמע דהכי ס"ל כמ"ש בב"י דדוקא בכה"ג שרי אבל בניער וכסה בתחלה ולא בסוף לא. ונ"מ לספרדים שקבלו עליהם פסק הש"ע דאין להתיר רק בניער או כיסה מתחלה ועד סוף. ומיהו א"צ לנער תמיד עד סוף הבישול אלא כיון שניער ג' או' ד' פעמים באופן שודאי נתערב האיסור סגי וכן אם כיסה איזה זמן באופן שנתערב האיסור סגי

דהכי משמע לשון הגמ' דקאמר אימור לא ניער יפה יפה ולא כיסה יפה יפה משמע דכל שניער יפה או כיסה יפה שרי. וכ"כ זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ח

ח) שם. וכן אם נפל לתוך המרק או לחתיכות ולא נודע לאיזה חתיכה נפל נוער את הקדרה וכו' גם זה לשון הרמב"ם וכתב עליו הטור ואיני מבין דבריו שאם החתיכות כולן בתוך הרוטב מה צריך לנער ואם אינם ברוטב מה מועיל ניעור שמנער אח"כ עכ"ל וזהו שכתב בהגה ויש חולקין וכו' וטעמא דהרמב"ם כתב ב"י שאעפ"י שנפל בתוך המרק צריך לנער כדי שיתערב יפה יפה וכ"ש כשנפל לחתיכות שבתוך המרק שהוא צריך לנער עכ"ד. ולפ"ז משמע שנפל לתוך המרק או לחתיכות שכולם בתוך המרק ואפ"ה צריך לנער כדי שיתערב החלב יפה. ועוד יש כמה פירושים שפירשו בזה הפו' ולענין דינא כתב זב"צ או' ז' דאם החתיכות בתוך הרוטב כיון דאנו קבלנו הוראת מרן ז"ל בעינן למיחש לס' מרן ז"ל ואף אם החתיכות כולם בתוך הרוטב צריך לנער את הקדרה כולה עד שישוב ויתערב הכל כמ"ש בב"י מיהו ה"ד לכתחלה אבל בדיעבד אם לא ניער את הקדרה אפ"ה מותר כיון שהם בתוך הרוטב. ואם החתיכות הם חוץ לרוטב או אפי' מקצתם חוץ לרוטב הדין הוא כסברת מור"ם ז"ל דאע"ג שלא נודע איזה חתיכה היא אותה שנפלה עליה הטיפה אפ"ה אין להתיר אם לא דאיכא ס' כנגד הטיפה בכל חתיכה וחתיכה ואי איכא חתיכה דלית בה ס' נגד הטיפה והיא כולה חוץ לרוטב או אפי' מקצתה היא אסורה והכל מותר יעו"ש.

סעיף קטן ט

ט) וכתב שם בהגה בזב"צ דהא דאמרינן דאי איכא חתיכה דלית בה ס' נגד הטיפה והיא כולה חוץ לרוטב וכו' היא אסורה והשאר הכל מותר היינו בלא ניער דאי ניער אח"כ כיון דנאסרה החתיכה משום דלית בה ס' נעשית נבילה מספק ואוסרת השאר עד ס' כנגדה עכ"ל ונראה דה"ד אם החתיכה כולה למעלה מן הרוטב אבל אם מקצתה בתוך הרוטב יש להכשיר השאר אפי' אם אין ס' כנגדה מכח ס"ס ספק אם נפל עליה חלב ואת"ל שנפל שמא הלכה כר"י שכתבנו לעיל או' ה' שאם מקצתה בתוך הרוטב הוי ככולה בתוך הרוטב ומצטרפת לבטל האיסור וכ"ש דלא נעשית נבילה יעו"ש. ובפלוגתא דרבוותא עבדינן ס"ס כמ"ש לקמן סי' ק"י בדיני ס"ס יעו"ש.

סעיף קטן י

י) **שם** בבשר חיה ועוף שהוא מדרבנן אם נפלה טיפת חלב על חתיכה מהם צריך ס' באותה חתיכה לבטל החלב ודלא כמי שהורה דסגי ברוב. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ד. בל"י או' ח' ברכ"י בשיו"ב או' א' ער"ה או' ג' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) [**סעיף ג'**] **כשנאסרה החתיכה מחמת החלב וכו'** ואם מכירה משליכה והאחרות מותרות. כשיש ס' נגד החתיכה. ש"ך סק"ט. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"ג. בל"י או' ח' שפ"ד או' ט'.

סעיף קטן יב

יב) **שם. ואם אינו מכירה הרוטב מותר.** כשיש ס' בחתיכות וברוטב. ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם. הל"פ בסעי' ג' שפ"ד שם. ור"ל כשיש ס' בחתיכות וברוטב כנגד החתיכה האסורה הרוטב מותר ושאר החתיכות אסורות מספק לפי שאין אנו יודעין אותה החתיכה האסורה אבל אם יש חתיכות שאין להסתפק בהם באותה חתיכה כגון שאותה חתיכה האסורה יש בה עצם וכדומה ואלו אין בהם שרו כיון שיש ס' נגד אותה חתיכה האסורה.

סעיף קטן יג

יג) **שם. וכל החתיכות אסורות אם חתיכת האיסור ראויה להתכבד.** דק"ל לקמן רסי' ק"א (סעי' ב') דבשר בחלב הוי איסור מחמת עצמו ואם היא ראויה להתכבד לא בטיל באלף ואם אינה ראויה להתכבד בטלה ברוב כדלקמן סי' ק"ט. יעו"ש. ש"ך שם. פר"ח או' י"א. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. חו"ד או' ו' ערוך השלחן או' ך' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יד

יד) **שם. וכל החתיכות אסורות אם חתיכת האיסור ראויה להתכבד.** והיינו אם אותם החתיכות ראויות להתכבד אבל אם יש חתיכה שאינה ראויה להתכבד אותה החתיכה מותרת ממ"נ. שפ"ד שם ובמש"ז או' ח' ערוך השלחן שם. זב"צ שם.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ד'**] **לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא בבשר בחלב וכו'** והטעם כתבו הפו' משום דבשר וחלב כל חד באפיה נפשיה שרי וכי איתנהו בהדי הדדי אסור הלכך הבשר עצמו נעשה איסור משא"כ בשאר איסורים. ש"ך סק"י. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' ט"ו כריתי או' י"א. שפ"ד או' יו"ד.

סעיף קטן טז

טז) שם. לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא בבשר בחלב וכו' הגה. וי"א דאמרינן בכל האיסורים חנ"נ וכן המנהג פשוט וכו' והנה במ"ש וכן המנהג פשוט וכו' הוא למקומם דבמקומנו נהגו כפסק הש"ע דאין חנ"נ כ"א בבשר בחלב אלא שהאשכנזים תפשו כמ"ד דחנ"נ אפי' בשאר איסורים. כנה"ג בהגב"י או' מ' וכן הסכים הפר"ת או' י"א כדברי הש"ע והשיג על הפר"ח יעו"ש וכ"כ השו"ג סוף או' ט"ו דאנן בתר מרן גרירנן דלא כפר"ח. וכ"כ זב"צ או' יו"ד וכתב וכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א.

סעיף קטן יז

טוב) שם. כגון כזית חלב שנבלע בחתיכה וכו' ודוקא חלב שנבלע בחתיכת בשר אבל חלב בגבינה א"נ רוטב נבילה בגבינה הו"ל בשר בחלב שהרי גם בחלב ונבילה לוקין אבישול שלהן עם חלב כדפסק הרמב"ם פ"ט מהמ"א. ב"ח. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. שפ"ד סוף או' יו"ד. זכ"ל חי"ד או' ב' על סעי' זה. ער"ה סי' צ"ד או' יו"ד. וכ"כ לעיל סי' פ"ז או' י"ט ואו' ך'.

סעיף קטן יח

חי) ואפי' בבשר בחלב לא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה כ"א בבשר שנתערב עם החלב אבל אם נתערב בשר בחלב ונפלו לתוך קטניות מבושל או דבר אחר לא אמרינן שהקטניות כולן נעשו נבילה לשער בהם בכולם (אלא כנגד בשר וחלב האסור שנפל לתוכן) דדוקא הבשר עם החלב שזהו איסור בהתערבם יחד אמרינן שחתיכה עצמה נעשית נבילה לפי שהיא גוף האיסור אבל לא בדבר אחר. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. פר"ת סי' צ"ד סוף או' ו' ברכ"י בשיו"ב או' ו' ער"ה בסי' זה או' ז' ובסי' צ"ד או' יו"ד. מיהו ממ"ש ב"י בסי' ק"ג ובש"ע שם סעי' ז' דקדרה שהיא בלועה מבשר וחלב וכו' וקודם שעבר לילה א' הוחמו בה מים חשיבא בת יומא וכו' ור"ל שאותו המים נעשו כנבלה וכמ"ש הט"ז והש"ך שם משמע דה"ה דאם הבשר והחלב הנאסר נתערב אח"כ בבצלים או בקטניות ואין בהם ס' כנגד בשר בחלב נעשו הכל נבלה ואם נפלו לתבשיל אחר צריך ס' כנגד כל הבצלים או הקטניות דנעשו נבילה וכמ"ש הפר"ח והפר"ת שם אלא שהם השיגו על דברי הש"ע הנז' וס"ל דלא הוי נבילה יעו"ש ולענין דינא יש להחמיר כדברי מרן ומור"ם ז"ל שם שמסכים לדבריו ובהפ"מ או לכבוד שבת יש לסמוך על דברי המתירים. כיון שיש מתירים וגם יש שהשיגו על דברי הש"ע כנז' וכ"פ זב"צ או' י"ב. והיינו אם נפל חתיכת בשר בחלב לתוך התבשיל שיש בו בצלים וקטניות וכדומה ולא היה שם ס' כנגד חתיכת בשר ההוא שנעשה נבילה ונאסרו ואח"כ נפלו אותם הקטניות

או הבצלים לתבשיל אחר לא בעינן ס' כנגד כל הקטניות או הבצלים אלא כנגד חתיכת בשר ההוא שבלעו ממנה ואם לא נפלו כולם לתבשיל אחר אלא מעט מהם אז חשבינן כמה היה בשר האסור וכמה היה קטניות דרך משל שהיו הקטניות ארבעים דראה"ם והבשר האסור עשרה דראה"ם נמצא כל ד' דראה"ם קטניות בלעו דרהם א' מן הבשר האסור ואם נפל ד' דרה"ם מאלו הקטניות לתבשיל אחר אם אנחנו אומרים נעשו נבלה צריך ס' כנגד ד' דרה"ם ואם אנחנו אומרים לא נעשו נבילה א"צ ס' רק כנגד דרה"ם א' שבלעו מן האיסור.

סעיף קטן יט

יט) שם. ואז אפי' חתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת. אמנם לקמן סי' ק"ו סעי' א' כתב דהחתיכה עצמה אסורה לפי שאיסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי. וכן הסכים מור"ם בהגה שם. וכן הסכים הט"ז סק"י. וכ"כ הש"ך שם סק"א דכן הסכמת האחרונים. וכן הסכים הפר"ח בסי' זה או' י"ג ובסי' ק"ו או' ב' להפ"פ או' ט"ז ובסי' ק"ו או' ב' זב"צ או' י"ג וכתב דהגם שתירצו דבריו זה אומר בכה וזה אומר בכה מ"מ העיקר הוא שהחתיכה אסורה.

סעיף קטן כ

ך) וזו היא לפי פסק הש"ע דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים ואפ"ה החתיכה אסורה אבל לפי מ"ש הרב בהגה דאמרינן בכל האיסורים חנ"נ בלא"ה החתיכה אסורה. וכ"כ הפר"ח שם בסי' ק"ו. להפ"פ שם סי' ק"ו.

סעיף קטן כא

כא) שם הגה. וי"א דאמרינן בכל האיסורים חנ"נ. ומ"מ לכ"ע אינו אלא מדרבנן כ"כ האגור בשם מהרא"י ומביאו ב"י. וכ"כ הר"ן דבשאר איסורים הוי מדרבנן. ט"ז ס"ק י"א ש"ך ס"ג י"ב. מיהו הכנה"ג בהגב"י או' ל"ח כתב דזוהי לסברת הר"ן אבל שאר הפו' דסוברים אף בשאר איסורים חנ"נ סוברים דהוי דאו' יעו"ש.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. וכן המנהג פשוט וכו' היינו מנהג אשכנזים אבל מנהג הספרדים כפסק הש"ע דלא אמרינן חנ"נ רק בב"ח כמ"ש לעיל או' ט"ז יעו"ש.

סעיף קטן כג

כג) ואפי' באיסור דרבנן אמרינן חתיכה עצמה נ"נ. או"ה כלל כ"ד דין יו"ד. ט"ז ס"ק י"א. סולת למנחה שבסוף התו"ח כלל כ"ט דין ז' וכתב ודלא כהפר"ח. לה"פ או' י"ז. בל"י או' ט' קהלת יהודה בזה הסעי' וכתב שכן דעת מרן בב"י ססי' ק' וכ"כ הער"ה או' ו'

והיינו לפסק הש"ע דלא אמרינן חנ"נ רק בב"ח כגון בשר חיה ועוף בחלב דהוי מדרבנן ולדברי מור"ם ז"ל בכל האיסורים. וי"א דבאיסור דרבנן כגון בשר חיה ועוף בחלב לא אמרינן חנ"נ. הרמב"ם פט"ו מהמ"א והביאו ב"י סי' צ"ט. וכן הסכים הפר"ח או' י"ז וכתב כי כ"ה דעת מרן ז"ל. פר"ת לקמן סי' צ"ט או' י"א. וא"כ כיון דרבו האוסרים ובדעת מרן פליגי יש להחמיר ולאסור רק בהפ"מ או בשעת הדחק או לכבוד שבת שא"א להכין אחר יש להקל.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ודוקא אם האסור דבוק בחתיכת היתר או שהחתיכה כולה חוץ לרוטב ונפל עליה איסור. פי' בעודו רותח נפל האיסור אבל אם תחלה נפלה לחלב צונן ואח"כ נפלה לתבשיל של בשר פשיטא שמהני הבשר עצמו עם שאר התבשיל לבטל החלב מאחר שלא נאסרה עד שתבא לתבשיל ואז מתחיל האיסור ומתחיל גם הביטול בכל מה שבקדרה. או"ה כלל כ"ח דין ג' ט"ז ס"ק י"ג. כנה"ג בהגב"י סוף או' מ' לה"פ או' י"ט. בל"י או' י"א. מש"ז או' י"ג. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כה

כה) ואפי' אם מגביה החתיכה שנפל עליה האיסור אח"כ לבדה לחוץ לגמרי בעוד שהיא רותחת ואפי' קודם שנודע מנפילת האיסור הואיל וניתרת החתיכה לאוכלה עם שאר התבשיל ע"כ לא תיאסר עוד מאיסור זה כלל כי הטעם מועט שנשאר בה שהוא פחות מס' אינה אוסרת. או"ה שם. ט"ז שם. כנה"ג שם. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. ומ"מ יש להחמיר לאסור אותה חתיכה. זהו סברת הרב עצמו משום דמספקא ליה אי ק"ל כרש"י או כר"י אלא דלענין שאר הקדרה לא רצה להחמיר כיון דבלא"ה י"א דלא אמרינן חנ"נ רק בבשר בחלב. ש"ך ס"ק י"ג. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ב.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. וכל זה בשאר איסורים אבל בב"ח אעפ"י שאין האיסור דבוק ומקצת החתיכה תוך הרוטב אמרינן חנ"נ. והיינו בשניער אח"כ עד שנכנסה כולה לתוך הרוטב דאם לא כן לא נעשית נבילה לאסור שאר הקדרה. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' כ"ג. שפ"ד או' י"ג. ולענין דינא כבר כתבנו לעיל או' ה' יעו"ש.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. י"א דלא אמרינן חנ"נ אם נתערב איסור לח בהיתר לח ואח"כ נתערב הכל בהיתר אחר וכו' כלומר דדוקא כשנתערב איסור לח בהיתר יבש אמרינן חנ"נ

מטעם חשיבות כי החתיכות איסור ניכר ומובדל הוא נ"נ אבל לא כשנתערב איסור לח בהיתר לח כגון יין נסך ליין כשר או חלב לשומן ואח"כ נתערב הכל להיתר אחר ואין חילוק בין אם ההיתר האחר לח או יבש. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' כ"ד. בל"י או' ט"ו. שפ"ד או' י"ד. וטעמא דמילתא דבדבר לח וצלול לא שייך ביה בליעה אלא שנבלל ומתערב האיסור עם ההיתר יפה. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. אבל לא בבשר בחלב. ר"ל אם נתבשל כזית בשר בחלב שאין בו ס' נגד הבשר נעשה כל החלב נבילה ואם נתערב בחלב אחר צריך ס' כנגדו. ער"ה או' ט' ור"ל דאם נתערב אותו חלב בחלב אחר בעינן ס' כנגד כל החלב ולא כנגד כזית בשר שנפל בתוכו. וכ"כ החו"ד בביאו' או' י"א.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. ואם נתערב יבש ביבש לא אמרינן בשום איסור חנ"נ. פי' שלא בדרך בישול יחד דאז דינו דבטל האיסור ברוב ע"כ אם נתערב תחלה שלא ברוב א"צ אח"כ רוב נגד כל התערובות הראשון. אבל אם נתבשלו יחד ודאי אמרינן חתיכה עצמה נ"נ וצריך ס' בהיתר נגד כל החתיכה. ט"ז ס"ק ט"ז לה"פ או' כ"ו. בל"י או' ט"ז. חו"ד או' י"ב.

סעיף קטן לא

לא) והנה מצינו האי דינא אף ע"י בישול שבישל זית נבילה עם זית היתר בס' זיתי רוטב דרוטב מותר והבשר אסור חד בחד כמו יבש ביבש ואם נפל אח"כ עוד זית היתר גם החתיכות מותרות דלא נ"נ ביבש ומה"ט הרוטב מותר אף שאין ק"ך ברוטב דיבש ביבש לא נ"נ. מש"ז או' ט"ז.

סעיף קטן לב

לב) וחתיכה שנאסרה מחלב ונ"נ מה"ת ונתערב אח"כ יבש ביבש עם ב' חתיכות בעל ברוב מדרבנן ובתנאי שיהיה עכ"פ ס' בכולם נגד החלב דאל"כ איכא למיגזר שאם יבשלם יתן טעם. שפ"ד או' ט"ז. וית' עוד מזה לקמן סי' ק"ט סעי' א' וסעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לג

לג) שם בהגה. ואם נתערב יבש ביבש לא אמרינן בשום איסור חנ"נ. כלומר בין בבשר בחלב בין בשאר איסורים אלא לעולם כל שניתוסף אח"כ היתר הוי כנתערב כן לכתחלה ודינו כדלקמן סי' ק"ט. ש"ך ס"ק ט"ז. כנה"ג בהגב"י או' מ"ג. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' י"ז.

סעיף קטן לד

לד) ולענין מליחה אי אמרינן חנ"נ לדברי מור"ם ז"ל עיין לקמן סי' ק"ה או' קי"ד.

סעיף קטן לה

לה) דבר שנאסר בו כד"ק כגון מליחה וכיוצא אין בו דין חנ"נ כן הסכים הש"ך סי' כ"ב סק"י דלא כיש חולקים בזה. פר"ח בסי' זה או' י"ז. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לו

לו) כמחלוקת. בדבר שצריך קליפה כך מחלוקת בדבר שצריך נטילה. כנה"ג בהגב"י או' מ"ז. וא"כ לדברי האומרים בדבר שצריך קליפה לא נ"נ ה"ה בדבר שצריך נטילה. וכ"פ זב"צ או' כ"ב. ונ"מ לשאר דברים דלענין מליחה ית' לקמן סי' ק"ה סעי' ט' דיש כמה חילוקים יעו"ש.

סעיף קטן לז

לז) שם בהגה. כלי הנאסר מבליעת איסור לא אמרינן ביה חנ"נ וכו' גם בזה יש כמה חלוקים כמ"ש לקמן סי' צ"ח סעי' ה' יעו"ש.

סעיף קטן לח

לח) [**סעיף ה'**] **טיפת חלב שנפלה על הקדרה שאצל האש וכו'** ומיירי אפי' צונן שנפל על הקדרה שאצל האש משום דתתאה גבר. ביה"ל סוף הסי' לה"פ או' כ"ט.

סעיף קטן לט

טל) שם. טיפת חלב שנפל על הקדרה שאצל האש וכו' ודוקא כשנופל באותו צד שאינו כנגד האש כמ"ש בסעי' שאח"ז יעו"ש.

סעיף קטן מ

מ) שם. טיפת חלב שנפלה על הקדרה וכו' וז"ל סמ"ק (הובא בטור וב"י) טיפה שנפלה על דופן הכלי מספקא לן בפ' דם חטאת אי מפעפע בכל הכלי אי לא הלכך כשנפלה נגד הרוטב ויש ברוטב ס' מן הטיפה מותר ממ"נ אי מפעפע בכל הכלי הרי נתבטל ואם אינו מפעפע בכל הכלי אז לא יאסר (משום דמסתמא מפעפע לפנים והוי כאלו נפלה בתבשיל. כך פי' ב"י) אבל בנפלה בריקן שמא מפעפע בדופן הקדרה עד סמוך לרוטב כ"כ שאין ס' מן הטיפה ונעשה אותו מקצת כלי נבילה וכשיערה התבשיל וכו' עכ"ל וע"פ הדברים האלה הם דברי המחבר אלא שקיצר בלשון. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' י"ח. לה"פ שם.

סעיף קטן מא

מא) שם. אם נפלה כנגד התבשיל א"צ אלא ס' כנגד הטיפה וכו' היינו להתיר התבשיל אבל הקדרה מ"מ אסורה ויערה מיד התבשיל בצד האחר וכמ"ש בהגה סעי' ו' ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' י"ט. חו"ד או' י"ג. שפ"ד או' י"ט. חכ"א כלל מ"ה או' א'.

סעיף קטן מב

מב) ואם בשלו בקדרה זו תבשיל אחר דינו כמו בפעם הראשון. הגה לקמן סוף סעי' ו'. ור"ל דצריך ס' נגד מה שנפל בבישול הראשון חכ"א שם או' ב' ערוך השלחן או' מ"ה. זב"צ או' כ"ה. והיינו אם עדיין הוא בן יומו כנודע. ורש"ל פג"ה סי' ל"ד כתב אף הקדרה מותרת מן הדין לבשל בה בשר עוד אלא שלכתחלה אסור להשתמש בה אפי' בשר. והב"ד הט"ז ס"ק י"ז וכתב וכן נראה עיקר. לה"פ או' ל' מנ"י על התו"ח כלל נ"ו או' ד' בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ה' ואפשר דבהפ"מ או בשעת הדחק דיש להקל.

סעיף קטן מג

מג) ומיהו אם כלי זה שנפל בו הטיפה הוא כלי שאין דרכו להשתמש בו דבר מועט (אלא ס' כנגד הטיפה) שרי לאשתמושי ביה לכתחלה דהא א"א לבא לידי נתינת טעם כמ"ש לקמן סי' צ"ט סעי' ז' פר"ח שם. לה"פ או' ל"א. מנ"י שם או' ה' וכתב דגם החולקים שם על הש"ע הכא מודים. וכ"כ החכ"א שם או' ג' זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מד

מד) ואם לא היה בתבשיל ראשון ס' נגד הטיפה וא"כ נאסר התבשיל כולו ואוסר כל הקדרה וא"כ צריך בתבשיל השני ס' נגד כל הכלי ואין לך כלי שיהיה ס' בתוכו כנגד כל הכלי וא"כ כל התבשיל אסור. חכ"א שם או' ב' ופשוט דאי איכא בתבשיל הב' ס' פעמים ס' כנגד תבשיל הראשון כגון שתבשיל הראשון היה דבר מועט והכלי כ"כ גדול והתבשיל הב' הרבה עד שיש בו ס' פעמים ס' כנגד הראשון התבשיל מותר. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מה

מה) שם. ואם נפלה במקום הריקן והיא מפעפעת וכו' פי' אפשר שתפעפע ויש לחוש לזה. ט"ז ס"ק י"ח. ור"ל דאינו ודאי אלא מספקא לן כמ"ש לעיל או' מ' יעו"ש.

סעיף קטן מו

מו) שם. ואם יערה התבשיל דרך מקום הקדרה שנאסר הרי יאסר התבשיל וכו' ומיירי כשאין בתבשיל ס' כנגד אותו מקום הריקן דהיינו ס' פעמים ס"א פחות מעט נגד הטיפה לפי שהטיפה אסרה עד ס' פחות מעט א"כ עם הטיפה יש ס"א פחות מעט אבל אם יש ס' כנגד מקום הריקן דהיינו ששים פעמים ס"א פחות מעט כנגד הטיפה התבשיל מותר. ש"ך ס"ק ך' פר"ח או' ך' לה"פ או' ל"א. בל"י או' ך' מנ"י שם או' ו' חכ"א שם או' ה' בי"צ ח"ג או' ב' זב"צ או' כ"ח. והגם דיש ס' פעמים ס"א פחות מעט כנגד הטיפה מ"מ אין לערות התבשיל דרך אותו מקום הקדרה דאין לבטל איסור לכתחלה ואפי' בקדרה חדשה נראה דאסור לערות דרך שם לכתחלה. ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן מז

מז) ואם לא היה בתבשיל הראשון ס' פעמים ס"א פחות מעט ועירה התבשיל דרך המקום הקדרה הנאסר ונאסר התבשיל כנז' מ"מ אם חזרו ובשלו בתוך הקדרה תבשיל אחר (בתוך מעל"ע) ובאותו תבשיל הוא ס' פעמים ס"א פחות מעט נגד הטיפה מותר ואף דאיכא למימר כיון דהתבשיל ראשון נאסר א"כ נעשה כל הבלוע בקדרה איסור מתבשיל ראשון שנאסר ונעשה נבילה וצריך שוב ס' נגד כל הקדרה מ"מ כיון דהא דאסרינן התבשיל הראשון הוא חומרא גדולה ורבו המתירין רק שנהגו לאסור א"כ פשיטא דאין להחמיר יותר ולומר בבלוע בכלים חנ"נ באיסור כזה. מנ"י שם או' ז' חכ"א שם. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן מח

מח) שם. וזהו תקנתו שיניחנה כך וכו' עד שתצטנן. אבל לא מהני שינקוב הכלי מתחת דחיישינן שמא יגע הרוטב בדופן שנאסר ע"י נענוע. ומשמע נמי דלא מועיל שיערה מיד בצד האחר דשמא ינענע הקדרה. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' ל"ד. בל"י או' כ"א. כריתי או' כ"א. חו"ד או' ט"ו. חכ"א שם או' ה' בי"צ ח"ג בעמ"ז או' י"ב. זב"צ או' ל' ועיין לקמן או' ע"ג.

סעיף קטן מט

מט) הא דשרינן בנפלה שלא כנגד הרוטב דיניחנה עד שתצטנן ומותר ה"ד אי איכא ס' כנגד הטיפה אבל אי ליכא ס' כנגד הטיפה התבשיל אסור דחיישינן שמא פעפעה הטיפה למקום הרוטב או שהרוטב פעפע למעלה למקום נפילתם ונאסר התבשיל. פר"ת או' י"ג. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן נ

נ) שם הגה. ודוקא אם הקדרה ישנה אבל אם היא חדשה בכל ענין א"צ ס' רק נגד הטיפה וכו' וה"ה אם אינה בת יומה דינה כחדשה כמ"ש לקמן סי' צ"ח סעי' ה' וכ"כ הש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' ל"ה. בל"י או' כ"ב. כריתי או' כ"ב. חו"ד או' ט"ז. חכ"א שם או' ו' בי"צ ח"ג או' ג'.

סעיף קטן נא

נא) ומ"מ אם היתה הקדרה בתחלה מליאה רוטב ונצטמקה ע"י רתיחות ואח"כ נפל טיפה לא שייך חדשה משום דהקדרה בלעה קודם נפילת הטיפה והגם דאפשר דאין המורה צריך לישאל ע"ז מ"מ אם אירע כך הדין דין אמת. שפ"ד או' כ"ג. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן נב

בנ) ודע דכל זה מיירי בקדרה מגולה אבל אם בעת נפילת הטיפה היתה מכוסה לא שאני לן בין נפלה נגד התבשיל לנפלה במקום ריקם ובכל גוונא בס' נגד הטיפה סגי ממ"נ שאם אין הטיפה מפעפעת בפנים אינו אוסר ואם מפעפעת ונכנסת לפנים כיון שהקדרה מכוסה ההבל עולה מהשולים לפיה ומערב הטיפה בכל הקדרה ומתבטלת בס'. פר"ח או' כ"ג. פר"ת או' י"ד. סול"מ שבסוף התו"ח כלל נ"ה דין ב' לה"פ או' ל"ו. כריתי או' כ"ג. ביאור הגר"א או' כ"ט. חכ"א שם. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן נג

גנ) ואם היתה מגולה אם כיסה תיכף ומיד ג"כ דינא כנפלה נגד הרוטב שהרתיחה עולה. פר"ת שם. זב"צ שם.

סעיף קטן נד

דנ) וכל זה הוא דוקא אם היד סולדת במקום הנפילה אבל אם אין הי"ס במקום נפילת הטיפה הכל מותר. חו"ד או' י"ז. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן נה

הנ) שם בהגה. כדלקמן סי' צ"ד גבי כף. ט"ס הוא וצ"ל סי' צ"ח סעי' ה' גבי כף. וכ"ה בלבוש.

סעיף קטן נו

ונ) [**סעיף ו'**] **נהגו העולם לאסור כשנפלה על הדופן שלא כנגד הרוטב.** פי' ואפי' יש ס' בתבשיל נגד הטיפה ולא מהני אפי' להניחה עד שתצטנן. ט"ז ס"ק ך' אמנם הש"ך ס"ק כ"ד כתב בשם מהרא"י דנוהגין להתיר ע"י צינון כמ"ש בסעי' ה' וכתב שכן כתב ג"כ רש"ל באו"ש ובספרו פג"ה סי' ל"ז. וכן הסכים הפר"ח או' כ"ד. לה"פ או' ל"ז. בל"י או' כ"ד. ומ"מ העולם נוהגין (ר"ל להקל בצינון) דוקא בהפ"מ וע"ש לא בענין אחר. שפ"ד או' כ"ד. ור"ל כמ"ש בסעי' ז' יעו"ש.

סעיף קטן נז

זנ) שם. נהגו העולם לאסור כשנפלה על הדופן שלא כנגד הרוטב. ודוקא בקדרה ישנה הוא דנוהגין לאסור כשנפל שלא כנגד הרוטב דחיישינן שמא עלה אח"כ פעם אחת רתיחת הקדרה ונגע לאותו מקצת דופן הקדרה שנאסרה אבל בקדרה חדשה ודאי דאם יש בתבשיל ס' נגד הטיפה דלא נהגו איסור דהא אפי' נגע בו אין כאן איסור וכן אפי' בקדרה ישנה שאינה בת יומה וכן אפי' בקדרה ישנה בת יומה ויש בתבשיל ס' פעמים ס"א פחות מעט נגד הטיפה בכל זה לא נהגו איסור והוא מותר לכ"ע ומ"מ ימתין עד

שיצטנן. ש"ך ס"ק כ"ה. פר"ח שם. לה"פ שם. כריתי או' כ"ד. חו"ד או' י"ז. שפ"ד או' כ"ה. זב"צ או' ל"ז. וכ"ז למה שנהגו העולם לאסור וכבר כתבנו באו' הקודם דבהפ"מ וע"ש נוהגין העולם להקל כבסעי' ז' דאם יש ס' בתבשיל כנגד הטיפה אפי' בקדרה ישנה ובת יומה נוהגין להקל ע"י צינון.

סעיף קטן נח

חנ) ואם נפלה הטיפה בדופן הקדרה מבפנים למעלה מן הרוטב דינו כאלו נפלה מבחוץ שלא כנגד הרוטב והקדרה אסורה ואם ניער וכסה מיד ויש ס' כנגד הטיפה מותר. הרדב"ז ח"א סי' רכ"ג. ער"ה או' י"ב. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן נט

טנ) שם. אבל אם נפלה כנגד האש מותר וכו' ואם האש אינו חזק כ"כ ולא קנח המקום שנפלה בו אסור אבל אם קנח אותו מיד מעט הנשאר האש שורפו ומותר. הרדב"ז שם. ער"ה או' י"א.

סעיף קטן ס

ס) שם. אבל אם נפל כנגד האש מותר שהאש שורפו וכו' פי' בעודנו עומד אצל האש אבל לאחר שסילקו אעפ"י שהוא רותח עדיין מ"מ אינו שורף ומייבש. ט"ז ס"ק כ"א. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ד. לה"פ או' ל"ח. בל"י או' כ"ה. מש"ז או' כ"א. בי"צ ח"ג או' ד' זב"צ או' מ'.

סעיף קטן סא

סא) שם. שהאש שורפו וכו' ואפי' ליכא ס' כנגד הטיפה מפני שהאש שורפו ומייבשו. תו"ח כלל נ"ו דין ג' ב"ח. זכ"ל חי"ד או' ב' על סעי' זה. חכ"א כלל מ"ה או' ח' זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן סב

סב) שם הגה. ואז הקדרה נמי שרי. היינו בדיעבד אבל לכתחלה יש להחמיר ולאסור הקדרה. תו"ח שם. ש"ך ס"ק כ"ו. כנה"ג בהגב"י או' ס"א. לה"פ או' ט"ל. בל"י או' כ"ו. חו"ד או' י"ח. שפ"ד או' כ"ו. בי"צ שם. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סג

סג) וראוי לקנח הטיפה שנפלה על הקדרה ואפי' נגד האש. רש"ל פג"ה סי' ל"ז בשם הגמ"ר. דמש"א דף שפ"א ע"א. כנה"ג שם.

סעיף קטן סד

סד) שם הגה. ואז הקדרה הוי אסורה אפי' יש ס' וכו' משום דחיישינן שמא לא פעפע הכל לפנים אלא נשאר משהו בדופן הקדרה. ש"ך ס"ק כ"ז. פר"ח או' כ"ה. לה"פ או' מ' בל"י או' כ"ז. בי"צ שם בעמ"ז או' כ"ו.

סעיף קטן סה

סה) ומיהו בעינן לשעורי כנגד כל הטיפה בשעת נפילה משום דלא ידעינן כמה נתמעטה. פר"ח שם. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סו

סו) ונראה דבכל מקום שהוזכר בסי' זה שהקדרה אסורה אם היא של מתכת ובא להגעילה לא מהני כשימלאנה מים וירתיחנה דא"כ צד החיצון לא נגעל אלא צריך להכניסה כולה ליורה. פ"ת או' ג' ומשמע דה"ד אם נפלה הטיפה מחוץ לקדרה אבל אם נפלה בפנים מהני כשימלאנה מים וירתיחנה דכבולעו כך פולטו.

סעיף קטן סז

סז) שם בהגה. ויערה מיד התבשיל ממנו בצד אחר וכו' ואל יניחנו להצטנן כך מאחר שנפלה כנגד הרוטב דשמא יפעפע יותר מכאן ואילך. או"ה כלל ל"א דין א' ש"ך ס"ק כ"ח. פר"ח או' כ"ו. לה"פ או' מ"א. בל"י או' כ"ח. חו"ד או' ך' שפ"ד או' כ"ח. ומיהו אם לא עירה מיד דיעבד ודאי שרי. שפ"ד שם.

סעיף קטן סח

סח) שם בהגה. ואם בשלו בקדרה תבשיל אחר דינו כמו בפעם הראשון. דלא ידעינן כמה נפיק מהטיפה בפעם ראשון. ביאור הגר"א או' ל"ג.

סעיף קטן סט

סט) שם בהגה. דינו כמו בפעם הראשון. וצריך ס' כנגד כל הטיפה. בל"י או' כ"ט. וכ"כ לעיל או' מ"ב יעו"ש.

סעיף קטן ע

ע) [**סעיף ז'**] **יש מי שמתיר בשעת הדחק כגון בע"ש וכו'** וה"ה לכל צורך גדול כגון לצורך אורחים או הפ"מ או לעני כפי ראות עיני המורה. תו"ח כלל נ"ו דין ב' ט"ז ס"ק כ"ב. ש"ך ס"ק כ"ט. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ז. פר"ח או' כ"ז. לה"פ או' מ"ב. בל"י או' ל' שפ"ד או' כ"ט. חכ"א כלל מ"ה או' ז' בי"צ ח"ג או' ה' זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן עא

עא) ועני כל השנה ועשיר בע"ש שוים הם. מהר"י מינץ סי' ט"ו. כנה"ג שם. בל"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן עב

עב) ומ"מ המנהג לומר להם הטעם לזה מפני עניו ולזה מפני כבוד שבת כדי שלא יתמהו שלפעמים אוסר ולפעמים מתיר. מהר"י מינץ שם. ט"ז שם. כנה"ג שם. לה"פ שם. בל"י שם. חו"ד או' כ"א. מש"ז או' כ"ב. בי"צ שם בעמ"ז או' כ"ט. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן עג

עג) שם. אפי' שלא כנגד הרוטב. ואז יניח עד שיצטנן וכמ"ש בסעי' ו' והיינו אם אפשר אבל אם צריך מיד לצורך אורחים וכה"ג א"צ להמתין עד שיצטנן אלא יערה בצד האחר. רש"ל פג"ה סי' ל"ז. ט"ז ס"ק כ"ג. ש"ך סק"ל. כנה"ג שם. פר"ח או' כ"ח. לה"פ או' מ"ד. בל"י או' ל"ב. כריתי או' כ"ה. חו"ד שם. שפ"ד או' כ"א ואו' ל' חכ"א שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ל"ב. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן עד

עד) שם. אפי' שלא כנגד האש ע"י ס' ומ"מ הקדרה אסורה דשמא לא מפעפע לפנים ואסור מקום הטיפה. רש"ל שם. ט"ז שם. לה"פ שם. בל"י שם. חו"ד שם.

סעיף קטן עה

עה) שם. ע"י ס' פי' בס' בתבשיל נגד הטיפה לחוד. ט"ז ס"ק כ"ד. לה"פ או' מ"ה. בל"י או' ל"ג. חו"ד שם. מש"ז או' כ"ד. חכ"א שם בי"צ שם או' ה'.

סעיף קטן עו

עו) ואם נפל טיפת חלב על הקדרה (שאינה בת יומא) עם מים אצל האש ובתוך מעל"ע (שנפלה הטיפה) בשלו בה בשר אפי' לא היה ס' במים נגד הטיפה מותר הבשר דאם לא עברה תחלה לתוך קדרה ג"כ בפעם השני לא תעבור ומותר הבשר בדיעבד ואפי' אם עוברת לפנים תחלה מ"מ אין בקדרה מן החלב אלא לפי שיעור המדומע במים דהא בהיתר לא חשבינן כל החתיכה כבליעה עצמה ונגד הדבר המועט ההוא מסתמא יש ס' בבשר. או"ה כלל ל"א דין ג' ט"ז שם. לה"פ שם. חו"ד או' כ"ב. חכ"א כלל מ"ה או' ד' בי"צ שם או' ז' וזהו כשנפלה מתחלה כנגד המים אבל אם נפלה מתחלה שלא כנגד המים ואח"כ בבישול הבשר הוא כנגד הרוטב בעינן ס' בבשר נגד הטיפה דמקודם לא עברה לפנים מחמת שהיה שלא כנגד הרוטב ועכשיו תעבור מחמת שהוא כנגד הרוטב והקדרה לא נאסרה מקודם דבחדשה מיירי. חו"ד שם. בי"צ שם.

סעיף קטן עז

עז) וכן אם נפל כזית חלב לתוך קדרה של מים חדשה (או אינה בת יומא) ואח"כ בישל בשר בתוכה א"צ ס' אלא לפי שיעור המדומע. חו"ד שם. מש"ז סוף או' כ"ד. לב"ש בסופו בחי' דינים ליו"ד או' מ"ב. זב"צ או' נ"ב. ועיין לקמן סי' צ"ג או' ח'.

סעיף קטן עח

עח) אבל אם בשל מים בקדרה ישנה בת יומא ונפל בה כזית חלב ואין במים ס' כנגד החלב כל הקדרה נ"נ משום דהוי בשר בחלב ואם בשל בה אח"כ בין בשר בין חלב התבשיל אסור כמ"ש לקמן סי' צ"ח סעי' ה' יעו"ש ואפי' אם אח"כ בשל בה קטניות ג"כ התבשיל אסור דהקדרה נ"נ דלא ידעינן כמה בלע ואין לך במה שנתבשל בתוך הקדרה ס' כנגד הקדרה כנודע. זב"צ או' נ"ג. ועיין לעיל או' מ"ד.

סעיף קטן עט

עט) שם בהגה. ואם נשפך חלב או שאר איסור רותח ע"ג קרקע והעמידו עליו קדרה חמה וכו' לאפוקי צוננת דאפי' הקדרה מותרת. ש"ך ס"ק ל"א. כנה"ג בהגב"י או' פ"ה. לה"פ או' מ"ו בל"י או' ל"ד. חו"ד או' כ"ג. שפ"ד או' ל"א. ביאור הגר"א או' ל"ה. חכ"א שם או' י"ט. בי"צ ח"ד או' א' זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן פ

פ) שם בהגה. אם מה שנשפך אינו אצל האש וכו' דאם הוא אצל האש והוא חם פשיטא דהוי כב"ר ועדיף מניה ואפי' העמידו עליו קדרה צוננת הכל אסור אפי' התבשיל. ש"ך ס"ק ל"ב. כנה"ג שם. פר"ח או' כ"ט לה"פ או' מ"ז. בל"י או' ל"ה. מנ"י על התו"ח כלל נ"ו או' ך' כריתי או' כ"ו. מש"ז או' כ"ה ובשפ"ד או' ל"ב. ביאור הגר"א שם. חכ"א שם או' י"ד. ומ"ש החו"ד בביאו' או' כ"א לחלוק על דברי הש"ך הנז' עי"ש בבינת אדם סי' מ"ב מ"ש לדחות דברי החו"ד וכתב וכבר פשטה הוראה זו של הש"ך ולא שמענו מעולם מי שחולק ע"ז יעו"ש. והב"ד זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן פא

פא) ומ"מ אם יש ספק אם יש ס' בקדרה נגד מה שזב דמותר מס"ס שמא היה ס' וספק שמא אינו מפעפע לפנים. חכ"א שם. זב"צ או' נ"ו.

סעיף קטן פב

פב) שם בהגה. ולכן הקדרה אסורה דבולע קצת והתבשיל מותר וכו' ואם הקדרה היא רותחת מחמת האש אפי' התבשיל אסור אם אין ס' נגד מה שתחתיו. רש"ל באו"ש ובספרו פג"ה סי' ל"ח. ומשמע שם דאפי' הנשפך הוא צונן אסור כיון שהקדרה מרתחת

מחמת חום האש יעו"ש. ש"ך ס"ק ל"ג. כנה"ג שם. בל"י או' ל"ו. שפ"ד או' ל"ג. חכ"א שם או' ט"ו. בי"צ ח"ד או' א' זב"צ או' נ"ז.

סעיף קטן פג

פג) וכל זה מיירי שבאותו מקום ליכא אפר דאל"כ נעשה הרוטב שנשפך על האפר לפגם ואינו אוסר. מנ"י על התו"ח שם. חכ"א שם או' י"ז. ומ"מ אם זב הרבה והיה שם מעט אפר אין להקל והכל לפי הענין בשגם דגוף הדין אם אפר פוגם אינו מוסכם אליבא דכ"ע לכן אין להקל כ"א לצורך גדול. חכ"א שם. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן פד

פד) שם לא ראה בשעה שזב אלא שמצא שקרקע הכירה הוא לח מקדרה זו לזו אבל אינו יודע אם נגע בקדרה אחרת או לא וגם אינו יודע כמה זב אפי' שניהם עומדים אצל האש מותר דהוי ס"ס ספק שמא לא הגיע עד הקדרה השנית ואת"ל שנגע שמא היה ס' ופשיטא דלא מחזקינן איסור אם לא ראה כלל שזב. חכ"א שם או' י"ח. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן פה

פה) שם בהגה. ואם לא נפסק הוי כעירוי וכו' כלומר דלא אמרינן שנתקרר כיון שנזחל ע"ג הכירה. ש"ך ס"ק ל"ד. פר"ח או' ל"א. לה"פ או' נ"א. שפ"ד או' ל"ד. חו"ד או' כ"ו.

סעיף קטן פו

פו) שם בהגה. והתבשיל שבתוכה שרי דאין עירוי אוסר רק כד"ק. ולכן אפי' יש בקדרה תבשיל דשייך ביה קליפה א"צ לקלפו דהקדרה הוי כמו קליפה. ש"ך ס"ק ל"ה. לה"פ או' נ"א. בל"י או' ל"ז. חו"ד או' כ"ז. שפ"ד או' ל"ה. ביאור הגר"א או' ל"ז. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן פז

פז) שם בהגה. דאין עירוי אוסר רק כד"ק. וא"כ מ"ש והקדרה הצוננת נאסרה וכו' היינו בכד"ק. וא"כ אם בשל בה בתוך מעל"ע קודם הגעלה בדיעבד בהפ"מ יש להכשיר כמ"ש לעיל סי' צ"א או' כ"ט יעו"ש.

סעיף קטן פח

חפ) שם בהגה. אבל אם הקדרה היא חמה וכו' אפי' וכו' אפי' הקלוח הוא צונן הכל אסור דתתאה גבר והוי כצונן לתוך חם דכולו אסור. ול"ד למ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ג' בהגה דאם הניח היתר ואיסור זה אצל זה ואחד מהן צונן דסגי בקליפה דהכא כיון שבא הקלוח מלמעלה הוי כמו עילאה. א"נ כיון שהקדרה עומד במקומו חשוב תתאה. א"נ הכא מקלח על הקדרה כמ"ש הב"ח ססי' צ"א. ש"ך ס"ק ל"ו. שפ"ד או' ל"ו. ומיהו ה"ד כשמקלח על הקדרה אבל אם החלב זב עד תחת הקדרה של בשר החלב יש לו דין תתאה

גבר ואינו אוסר התבשיל שבקדרה. פר"ח או' ל"ב. להפ"פ או' נ"ב. בל"י או' ל"ח. חכ"א שם או' י"ג וכתב אבל הקדרה אסורה משום קליפה.

סעיף קטן פט

טפ) ונראה דאם המקום שתחת הקדרה הוא חם שהיס"ב ונפל שם חלב צונן תחת הקדרה אסור התבשיל עד דאיכא ס' נגד מה שתחת הקדרה דכיון דהקדרה חמה וגם המקום שתחתיה חם לא אמרינן בזה דין תתאה צונן. וכ"מ בהבל"י שם.

סעיף קטן צ

צ) שם בהגה. טפה הנופלת ע"ג כיסוי קדרה דינה כנפלה ע"ג קדרה נגד הרוטב. ושרי ע"י ס' והכיסוי לעולם אסור כמו הקדרה. תו"ח כלל נ"ו דין ד' ומיהו יש הפרש בכיסוי מן הקדרה שנפל עליה כנגד הרוטב דהגם דהקדרה אסורה מ"מ אם בישל בה פעם אחרת אם יש ס' בתבשיל הב' נגד הטיפה התבשיל מותר כמ"ש לעיל בהגה סעי' ו' אבל בכיסוי חיישינן שמא לא עלתה הרתיחה כלל ונעשה נבילה ואם בישל בו פעם אחרת צריך ס' כנגד כל הכיסוי. מש"ז או' כ"ח זב"צ או' ס"ז.

סעיף קטן צא

צא) שם בהגה דינה כנפלה ע"ג קדרה נגד הרוטב. והטעם שהכיסוי הוא כמו ניעור ומעלה רתיחה ומיד נתבטל כדין נפלה בקדרה נגד הרוטב ולכן אפי' שהה שוב הכיסוי על הקדרה מותר ע"י ס' נגד הטפה. מנ"י על התו"ח שם או' י"ב. ורש"ל פכ"ה סי' מ"ו חולק על דברי מור"ם הנז' וכתב כי אין הרוטב מצטרף לבטל הטפה וא"כ נעשה הכיסוי נבילה אם אין בו ס' לבטל הטפה והסכים עמו הט"ז ס"ק כ"ח. אמנם המנ"י שם כתב על דברי רש"ל הנז' דאילו ראה דברי הש"ד ואו"ה שכתבו כן להדיא בודאי לא היה חולק עליהם בלא ראיה מספקת וע"כ סיים המנ"י שם דאין להחמיר נגד פסק מור"ם ז"ל. וכן הפר"ח או' ל"ג הסכים כדברי מור"ם הנז' ודלא כרש"ל והט"ז. להפ"פ או' נ"ג. כריתי או' כ"ט. מש"ז או' כ"ח. חכ"א שם או' ט' בית יעקב בתשו' ססי' ל"ז. פ"ת או' ה' זב"צ או' ס"ו. מיהו דעת הבל"י סוף או' ט"ל להחמיר כדברי הט"ז. וכ"ה דעת החו"ד או' כ"ט. בי"צ סי' צ"ג ח"ב או' ב' וע"כ נראה דבהפסד מועט יש להחמיר אבל בהפ"מ או בשעת הדחק יש להכשיר כדברי מור"ם ז"ל ודעמיה. והיינו באיסור דאו' אבל באיסור דרבנן גם הט"ז שם כתב דיש להקל.

סעיף קטן צב

צב) שם בהגה. והוא שהתחיל הקדרה להרתיח וכו' ואם לא התחיל להרתיח ונפל על הכיסוי לא נאסר מה שבקדרה כלל אף אם אין בו ס' דעדיין הוי כצונן ואינו מפעפע למה

שבקדרה. תו"ח שם. ש"ך ס"ק ל"ז. פר"ח או' ל"ד. לה"פ שם. בל"י שם. חכ"א שם. זב"צ או' ס"ח. והכיסוי אם היס"ב נאסר ואז לא סגי ליה בהדחה בעלמא. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. חכ"א שם. אבל אם אין היס"ב סגי בהדחה. חכ"א שם.

סעיף קטן צג

צג) [**סעיף ח'**] **מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קש"ב הזיעה עולה ונבלע בקדרה ואוסרתה.** וגם המחבת אסורה שהזיעה נאסרה ואוסרתה. פר"ת או' ט"ז. מש"ז או' כ"ט. דגמ"ר על סעי' זה. ומיהו אם המחבת כ"כ קטנה ביותר והכירה רחבה ביותר שאז מלהב החש לכל שולי הקדרה ושורפת כל הזיעה העולה מהמחבת הוי כדין טיפה שנפלה כנגד האש שאפי' הקדרה מותרת. פר"ת שם. מיהו בתשו' פרי הארץ ח"ב סי' י"ד האריך בזה והסכים דהמחבת אינה נאסרת יעו"ש והב"ד הער"ה או' י"ד ומשמע דמסכים לדבריו. וכ"מ מדברי הש"ע והתו"ח כלל נ"ו דין ח' שכתב ג"כ כלשון הש"ע שכתבו ונבלע בקדרה ואוסרתה משמע דוקא הקדרה ולא במחבת וע"כ המקיל לא הפסיד.

סעיף קטן צד

צד) **אבל** אם תלו בשר על קדרה של חלב שהיס"ב בזיעה במקום שנוגע בבשר הבשר והקדרה של חלב נאסרו. פרי הארץ שם. ער"ה שם.

סעיף קטן צה

צה) **שם. הזיעה עולה ונבלע בקדרה ואוסרתה.** ומיירי שיש חלב במחבת דבלא"ה לא היה ריח הכלי של חלב אוסר. תו"ח שם. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' ס"ט. וכשאין בו חלב אף אם הוא ב"י אינו אוסר קדרה העליונה. וכן אם בתחתונה יש מים יש להתיר העליונה דהוה נ"ט בר נ"ט דהתירא אבל אם המחבת התחתונה היא של איסור אוסרת העליונה דהוי נותן נ"ט בר נ"ט דאיסורא. מש"ז או' כ"ט. זב"צ או' ע"ג.

סעיף קטן צו

צו) **שם הגה. ואם היה חלב במחבת בעינן ס' בתבשיל וכו'** ואם יש ס' בתבשיל בקדרה העליונה נגד החלב שבתחתונה התבשיל מותר והקדרה אסורה כמו נפלה טפת חלב נגד הרוטב. מש"ז שם. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן צז

צז) **ואם** יש ס' נגד חלב שבמחבת שרי ולא בעינן נגד כל הבלוע שבמחבת משום דבלוע הוי נ"ט בר נ"ט דהתירא אבל באיסורא צריך לשער נגד כל הכלי התחתונה. מש"ז שם. זב"צ שם.

סעיף קטן צח

צח) **שם בהגה. וגם מיירי שהוא בקרוב כ"כ שהיד סולדת וכו' אבל אם אין היד סולדת בזיעה הכל שרי.** היינו אם הקדרה צוננת בעינן יד סולדת מן הזיעה אבל אם הקדרה העליונה חמה הגם שאין היד סולדת אסורה. פסקים וכתבים סי' ק"ג. לבוש. מנ"י על התו"ח שם או' כ"ז. מש"ז שם. זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן צט

צט) **ואם** הקדרה העליונה היא צוננת והקדרה התחתונם היא ספק אם היד סולדת אם לאו מותר מן הספק ואין לאסור העליונה אלא א"כ יד סולדת בתחתונה בודאי. שו"ת ב"ח החדשות סי' כ"ד. ער"ה או' י"ד. חי' רע"ק. זב"צ או' ע"ו.

סעיף קטן ק

ק) **שם בהגה. ולכן תולין בשר לייבש על קדירות של חלב ולא חיישינן לזיעה שעולה.** מפני שהבשר הוא רחוק הרבה ממנו. לבוש. ויש ליזהר עכ"פ שירחצו הבשר היטב יפה יפה כי עכ"פ יש זיעה מחלב אלא כל שאין יס"ב אין נבלע ודבר דלאו אורחיה למיכליה בלא הדחה שרי כבסי' צ"א סעי' ב' בהגה וכ"ש בשר יבש ואם נתבשל כך בלא הדחה ותמיד היה עולה הזיעה מחלב אני חוכך לאסור כי א"א לשער בס' פר"מ או"ח בתחלתו עם השואל באו"ה שני סדר שני או' ל"ו. זב"צ או' ף'.

סעיף קטן קא

קא) **שם בהגה. וכן אם המחבת מכוסה הכל שרי וכו'** ואפי' יושבות זו ע"ג זו ממש ושניהם רותחים הוי כזו אצל זו והכל מותר ולא אמרינן שהעליון מכביד על התחתון ומפליטו. או"ה כלל ל"א דין י"ז. תו"ח כלל נ"ו דין ח'.

סעיף קטן קב

קב) **שם בהגה. מידי דהוי אשתי קדירות נוגעות זו בזו דאין אוסרין וכו'** ואפי' אם קדרה א' של בשר וא' של חלב או משאר איסורין כגון של ישראל ושל עכו"ם נוגעין זה בזה רותחין אצל האש מותר הכל בדיעבד המאכל והקדרה דאין טעם מפעפע מדופן לדופן וגם לא חיישינן שמא ניתז ניצוצות מזו לזו דלא מחזקינן איסורא. או"ה שם דין ט"ז. כנה"ג בהגב"י או' ע"א. ואפי' אם הזיעו שניהם מותרות. מש"ז או' כ"ט. זב"צ או' ע"ח. ומשום ריח מזו לזו נמי ליכא למיחש אפי' אם שתיהן מגולות. או"ה שם. כנה"ג שם או' ע"ב.

סעיף קטן קג

קג) **שם בהגה. מידי דהוי אשתי קדרות נוגעות זו בזו וכו'** ומטעם זה נראה להתיר באם אפו בתנור פלאדי"ן של חלב ואח"כ באותו מקום רותח הושיבו שם קדרה ובתוכו בשר דכל שאין החלב בעין במקום ההוא בתנור הוי כקדרה של חלב ושתי קדירות לא אסרי אהדדי. ט"ז ס"ק כ"ט. וכ"כ לקמן בסי' צ"ז סק"ג. כנה"ג שם או' ע"ג. פר"ח או' ל"ו. לה"פ או' נ"ד. בל"י או' מ' וכתב דמה שהקשה הש"ך שם בנה"כ סי' צ"ז על דברי הט"ז הנז' לא דמי דהכא מיירי שראו שאין החלב בעין יעו"ש וכ"כ המנ"י על התו"ח שם או' כ"ב דהכא מיירי במקונח יפה מקום מושב הפלאדי"ן. מש"ז או' כ"ט. שאלת יעבץ סי' ק"ג. ער"ה או' ט"ו וכתב וכן דעת כל האחרונים. זב"צ או' ע"ט. מיהו לכתחלה אם אין צורך קצת ראוי להחמיר משום הרחקה אטו מאכל בלא כלים. ער"ה שם. ועיין עוד לקמן סי' צ"ז או' כ"ט.

סעיף קטן קד

קד) [**סעיף ט'**] **נר של חלב עשוי כנר של שעוה שנטף ממנו טפה על כלי א"צ כ"א גרידה.** שהרי ידוע ומורגש לנו שטפה רותחת שנופלת מכ"ר על בשר אדם שורפתו הרבה יותר מטפה הנופלת מנר של חלב שסביב הפתילה. תה"ד ססי' קע"ו. לבוש. ב"ח.

קד) **שם. אבל חלב מהותך חם שנפל ממנו טפה על כלי צריך הגעלה.** ר"ל נר שהוא דולק מחלב מהותך וקערה או כף מונח תחת הנר ונפלה טפה מפי הנר בשעה שהוא דולק בקערה או בכף צריכין הגעלה דחשיב רותח ע"י האור ואינה מתקררת כ"כ בנפילתה. תה"ד שם. ודוקא אם נפלה מפיו במקום שהפתילה דולקת שאותו צד חשוב ע"י האור עצמו אבל אם נטף מצד אחר מן הכלי שהפתילה בתוכו לא מקרי רותח לאסור מה שנוטף עליו. ט"ז סק"ל. כנה"ג בהגב"י או' צ"ב. חו"ד או' ל"ב. מש"ז או' ל' חכ"א כלל מ"ה או' ך' זב"צ או' פ"א.

סעיף קטן קה

קה) **ואם** נפלה טפה רותח על סכין או כלי שהוא צונן א"צ רק לגרר במקום שנפלה הטפה הואיל ופסקה הטפה כשנפלה עליו והא דאמרינן עירוי ככ"ר ה"ד כשנפלה בקילוח אבל בכה"ג לא. תה"ד שם בשם תשו' מהר"ם. או"ה כלל נ"ח דין ו' תו"ח כלל נ"ו דין ו' ט"ז ש"ם. ש"ך ס"ק ל"ח. כנה"ג בהגב"י או' פ"ז. חו"ד שם. חכ"א שם. זב"צ או' פ"ב. ודוקא שנפל על הקתא של סכין אבל נפלה על הברזל של סכין נועצו עשר פעמים בקרקע קשה ודיו וכשר אף לדבר חם. או"ה שם. תו"ח שם. ט"ז שם. כנה"ג שם. הל"פ או' נ"ו. בל"י או' מ"ב. מש"ז שם. זב"צ או' פ"ט.

סעיף קטן קו

קו) **והיכא** שהסכין צריך נעיצה בקרקע אם נשתמש בה קודם נעיצה המאכל צריך קליפה והיינו אם הוא בר קליפה והדחה ואם לאו מותר לגמרי. או"ה שם דין ח' כנה"ג שם או' פ"ח. בל"י שם. זב"צ או' ץ' ור"ל היכא דאפשר בקליפה או בהדחה יש להחמיר אבל היכא דלא אפשר מותר. וה"ד אם היתה הסכין נקיה אבל אם לא היתה נקיה צריך ס' כנגד הליכלוך שעליה.

סעיף קטן קז

קז) **שם. אבל חלב מהותך חם וכו'** הפר"ח דחה דין זה ואין דבריו מוכרחים כמ"ש הר' סול"מ שבסוף התו"ח כלל נ"ה דין ו' ועי"ש שהסכים עם מ"ש הפר"ח בא' שקנה קדרה חדשה מן העכו"ם ומצא בדופנה מבחוץ חלב מהותך דאסורה מיהו ה"ד אם מוכח הדבר שנפל עליה הנר אבל מן הסתם לא מחזקינן ריעותא יעו"ש. ער"ה או' ט"ז.

סעיף קטן קח

קח) **ואם** נפל נר חלב על הכלי ושהה שם קצת אם הוא מתכות יש תקנה בליבון ואם עץ אין תקנה. שפ"ד סוף או' ל"ח. ואפי' אם הסיר הפחם וזרק על כלי לא אמרינן שכבר נשרף החלב כי עדיין יש בו לחלוחית וכולו אסור. חכ"א כלל מ"ה או' ך'.

סעיף קטן קט

קט) **ומיהו** בנרות שלנו דהחלב עומד ימים רבים ומוסרח למאוד טרם שנעשה נרות הוי נ"ט לפגם ויש להקל. כריתי או' ל"ב. חכ"א שם. זב"צ או' פ"ז.

סעיף קטן קי

קי) **הסמ"ע** בקו' שלו הזהיר שלא ליתן נר של חלב לשפחה גויה כי אינה נזהרת שלא תטיף על הכלים. לה"פ או' נ"ה. בל"י או' מ"א. זב"צ או' פ"ח.

סעיף קטן קיא

קיא) **יש** להזהיר לאלו ששותין הטוטו"ן דהיינו הפיפ"א של טאבק"ו שלא יבעירוהו מנרות של חלב לפי ששואב הלחלוחית של חלב שע"פ הנר. ומסתברא דה"ד כשמקרב הפיפ"א אצל הפתילה הדולקת ומבעירה משם אבל להבעיר מראש השלהבת שהיא רחוקה מהפתילה דהתם מקלא קלי איסורא וליכא ממשא ש"ד ובעל נפש יחוש גם לזה. פר"ח סי' ק"ח או' כ"ג. והלה"פ שם כתב דאין לחוש להדליק מכל השלהבת דשלהבת אין בו ממש יעו"ש. והכנה"ג לקמן בסי' ק"ה בהגה"ט או' ט"ו אוסר להדליק מהשלהבת בכל מקום יעו"ש נמצא דדבר זה בפלוגתא שניא וכן הברכ"י בשיו"ב בסי' זה או' ט' ובספרו מחב"ר באו"ח סי' ר"י או' ח' הביא פלוגתא בזה וסיים כאן בברכ"י דבעה"ק

ירושת"ו כמעט רוב הת"ח נזהרין בזה עכ"ל ועיין בדברינו לאו"ח סי' ר"י או' ל"ד שכתבנו דהיכא דא"א יש להדליק ע"י אמצעי דהיינו שמדליק איזה דבר מנר החלב ואח"כ מדליק הפיפ"א מאותו דבר יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' צ"ד. והרב בן א"ח פ' בהעלותך או' י"ט כתב דכ"ז בשואף בפיו בעת ההדלקה אבל אם מדליקה בידו בלי שאיפה ואחר שמסירה מן הנר שואף בפיו מותר לכ"ע עכ"ל מיהו מסתימת דברי הפו' הנז' משמע דאין חילוק וכ"מ ממ"ש לקמן או' קי"ג יעו"ש ואפשר במקום דלא אפשר ע"י אמצעי יש להקל בזה.

סעיף קטן קיב

קיב) אם אחד נזהר להדליק הפיפ"א מנר של חלב אסור למי שנוהג התר להדליק הפיפ"א מנר חלב וליתן למי שהוא נזהר מזה. הרב משאת משה ח"א יו"ד סי' ד' ברכ"י שם או' יו"ד. מחב"ר שם או' ט' זב"צ או' צ"ב.

סעיף קטן קיג

קיג) י"א דה"ד לומר לו שידליק לו מקטרתו אסור אבל אם זה הנוהג היתר מאליו ומעצמו הדליק לו מקטרתו של הנוהג איסור מותר שמעון הנוהג היתר ליתן לראובן הנוהג איסור מקטרתו שהדליק מנר של חלב. הרב משאת משה שם שמשמע מדבריו שהאיסור הוא דוקא בשעת ההדלקה ואף שטעמו משום דאותה שעה הוא נהנה מן החלב אבל לאחר שהדליק הפיפ"א לא נאסרה ומותר לשתותה אחר שנדלקה דאין איסור כלל בזה יעו"ש. וי"א דגם שמעון המתיר לאחר שהדליק הפיפ"א מנר של חלב אסור ליתן אותה לראובן הנוהג איסור. סמא דחיי חי"ד סי' ה' וכ"מ מדברי המחב"ר וברכ"י שם. והב"ד זב"צ או' צ"ג וכתב ואפשר שטעמם שכיון שנדלקת הפיפ"א מנר של חלב נאסר אותו הטוטו"ן שבפיפ"א דנעשה בו טעם חלב וסיים ויש להחמיר.

סעיף קטן קיד

קיד) אם ראינו שנפל מרוטב של איסור על הרחת כל היום אסור להוציא לחם באותו רחת ואם הוציאו כמדומה שיהא דינו כגדי כחוש (לקמן סי' ק"ה סעי' ה') שאם נצלה בחלבו קולף ואוכל ואינו אוסר רק קליפה מן הלחם והכל לפי ראות עינינו אם בגדי כחוש אם בשמן ואם נתערב הלחם ההוא ברוב הכל מותר אפי' אם לא יקלוף. רש"ל פג"ה סי' נ"ט בשם פסקי הר' יוסף וכן הסכים דמש"א דלא כרש"ל שם שאוסר. והב"ד כנה"ג בהגב"י או' פ"ט. זב"צ או' צ"ה.

סימן צג

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **קדרה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בה בתוך מעל"ע אסור בנותן טעם.** כלומר יטעמנו קפילא אם יש בו טעם בשר כמ"ש לעיל רסי' צ"ב יעו"ש. ומיהו כבר כתבנו שם בסי' צ"ב או' ב' דעכשיו המנהג דאין סומכים אטעימת קפילא אלא משערין הכל בס' יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **שם הגה. וצריך לשער נגד כל הקדרה.** ואע"ג דמשמע בכמה דוכתי דאין מה שבתוך הכלי ס' נגד כל הכלי י"ל דאה"נ קאמר שצריך לשער נגד כל הקדרה ולפיכך התבשיל אסור. א"נ משכחת לפעמים שיהא רוחב הקדרה גדול כ"כ שיחזיק מים שיהיו ס' נגדו כגון שנחושתה דק ורחבה גדול וכמ"ש ב"י. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' להפ"ו או' א' בל"י או' א' חו"ד או' א' חכ"א כלל מ"ו או' א' בי"צ ח"א או' א' ובעמ"ז שם או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **וכיצד** משערין בס' כנגד הכלי האסור מביאין כלי מלא מים וממלאין הקדרה האסורה באותן המים עצמן ויתן הקדרה האסורה באותו כלי גדול והמים היוצאין הן הן שיעור דופני הקדרה האסורה ואח"כ ימדוד המים המבטלים אותם אם יש בהם ס' או לא. מרדכי סוף פג"ה בשם ראבי"ה. ד"מ או' ג' או יעשו באופן זה יביאו כלי גדול וימלאו אותו מים ואח"כ יחזרו ויערו המים מתוך אותו כלי גדול במקום אחר ואח"כ יניחו אותה הקדרה האסורה כשהיא ריקנית בתוך אותו כלי גדול כשהוא ריקן ואח"כ יביאו אותן המים עצמן שהיו בכלי הגדול ונותנין אותן בתוך אותו כלי הגדול עד שיתמלא ומה שנשאר הוא שיעור דופני הקדרה האסורה. זב"צ או' ג' והוא ממ"ש הש"ע באו"ח סי' תנ"ו סעי' א' בענין שיעור מ"ג ביצים וכו' יעו"ש ובדברינו לשם או' ט' ואו' יו"ד יעו"ש. ועוד עיין לקמן סי' צ"ד או' ו'.

סעיף קטן ד

ד) **והנה** מנהגינו לשקול כף המתכת ואם עלה מאה דרה"ם נחשוב בחמשה עשר דרה"ם ונחשוב שיהיה בתבשיל ששים פעמים על ט"ו דרה"ם וכפי מה שחקרנו צריך לחשוב כלי המתכת לגבי הבשר פחות מט"ו דרה"ם אך אנחנו תופסין זה החשבון של ט"ו דרה"ם לחומרא. בן א"ח פ' קרח או' ב' מיהו הרב בעל זב"צ עשה זו המדידה של מים ועלה כל מאה דרה"ם של מתכת י"ב דרה"ם מים וכך היה נוהג להורות כך אמרו חכמי בית

מדרשו. וע"כ בהפ"מ או בשעת הדחק או לכבוד שבת יש לשער כך והיינו אם תחבו כף של מתכת של חלב בת יומה בקדרה של בשר שוקלין אותה ואם היה בה למשל חמשים דרה"ם חושבים אותה בששה דרה"ם מים ואם היה בתבשיל של בשר ס' פעמים ששה דרה"ם אז התבשיל מותר.

סעיף קטן ה

ה) **ומ"מ** האה דצריך לשער נגד כל הקדרה היינו בקדרה ישנה דלא ידעינן כמה בלע אבל אי ידעינן כמה בלע א"צ לשער אלא כנגד הבלוע בה. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' ב' בל"י או' א' חו"ד או' א' חכ"א כלל מ"ו או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **ואפי'** היא ישנה ולא ידעינן כמה בלע אלא דידוע כמה בשלו בה תוך מעל"ע מבישול חלב זה דמה שבשלו בה קודם מעל"ע נותן טעם לפגם הוא ואפי' בשלו בה בשר תוך מעל"ע מבשול הבשר הראשון א"צ ס' אלא נגד הבשר השני ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד סוף או' א' חכ"א שם. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **וכל** זה הוא דוקא בהיתר אבל באיסור של בב"ח כגון שבשל בקדרה בב"ח ואח"כ תוך מעל"ע של תבשיל הראשון חזר ובשל בו בב"ח שנית ואחר כך תוך מעל"ע של תבשיל הב' בשל בו תבשיל של היתר בעינן בתבשיל ההיתר ס' כנגד התבשיל הראשון והב' דאע"ג דתבשיל הא' הוא קודם מעל"ע של תבשיל ההיתר כיון דהתבשיל הב' הוא תוך מעל"ע לתבשיל הא' בעינן כנגד שניהם משום דנעשה נבילה. כ"מ משפ"ד שם. והגם דהשפ"ד נקט תבשיל איסור היינו להולכים על פסק מור"ם ז"ל דבכל האיסורים אמרינן חנ"נ אבל אנן קיימינן לסברת מרן ז"ל דאית ליה דדוקא בב"ח אמרינן חנ"נ ולא בשאר איסורין כמ"ש סי' ק"ג סעי' ז' וסי' קכ"ב סעי' ד' יעו"ש. זב"צ שם. ועיין לעיל סי' צ"ב סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ח

ח) **ואם** נשתמש בה כזית בשר עם מים א"צ לשער נגד כל הכזית רק לפי שיעור המדומע במים. חו"ד סוף או' א' ור"ל אם בשלו בה כזית בשר ואח"כ בתוך מעל"ע בשלו בה חלב אין לומר דבלעה כל הכזית וצריך ס' נגד כל הכזית אלא לפי חשבון למשל אם בשלו בה עשרה דרה"ם בשר ועשרים דרה"ם מים או ירקות והקדרה משקלה עשרים דרה"ם מים לפי חשבון הנז"ל או' ד' נחשוב שהקדרה בלעה ה' דרה"ם והמים והירקות ה' וא"צ ס' במה שבשלו בקדרה אח"כ חלב אלא כנגד ה' דרה"ם. ועל דרך זה אתה דן בכל האיסורין

כגון קדרה שבשלו בה בשר עשרה דרה"ם ותשעים דרה"ם מים וירקות והקדרה עשרה דרה"ם נמצא כל עשרה דרה"ם בלעו דרה"ם א' ואם בשלו אח"כ בה חלב א"צ ס' כ"א נגד דרה"ם א' וכן אם תחבו כף שנתחב באותו תבשיל בתבשיל של חלב א"צ ס' כנגד כל הכף אלא לפי חשבון שבלע. ועיין לעיל סי' צ"ב או' ע"ז וית' עוד לקמן סי' צ"ד או' ז' ואו' ח' יעו"ש.

סעיף קטן ט

ט) שם הגה. וצריך לשער נגד כל הקדרה. דלא ידעינן כמה היה בלוע בה ויצא ממנו לתוך התבשיל. לבוש. וכ"ה לקמן בש"ע סי' צ"ח סעי' ד'.

סעיף קטן י

י) ואין חילוק בין כלי חרס או עץ או מתכת לעולם צריך לשער כנגד כל הקדרה. ש"ע שם. ש"ך בסי' זה סק"ב. כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ח או' ב' לה"פ או' ג' בל"י או' א' חו"ד או' א' שפ"ד או' ב' וכתב דלא כראב"ד. חכ"א כלל מ"ו או' א' בי"צ ח"א בעמ"ז או' א' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יא

יא) שם. אבל אם שהה מעל"ע קודם שבישל בה הו"ל נותן טעם לפגם ומותר וכו' אשה שהרתיחה חלב בבקר יום ב' בקדרה של חרס והותירה מקצתו בקדרה לאוכלו בצהרים קר מפני השרב וכן עשתה ואח"כ שטפה הקדרה והניחתה ובבקר השני לקחה הקדרה הנז' סמוך לחצי היום ובשלה בה בשר הקדרה אסורה והבשר מותר מאחר שאינה ב"י מתשמיש חם ואעפ"י שאכתי היא ב"י מזמן שהורק ממנה החלב מ"מ כבר היה מקמי הכי צונן. חו"י סי' ק"א. לה"פ או' ב' בל"י או' ב' זב"צ או' ז' ועיין לקמן סי' צ"ד או' ט"ו.

סעיף קטן יב

יב) שם. אבל הקדרה אסורה לבשל בה לא בשר ולא חלב. לפי שהיא בלוע משניהם הלכך אסור לבשל בה בשר לכתחלה אפי' אחר מעל"ע מבישול זה כמו שאסור לבשל חלב לכתחלה בקדרה של בשר אחר מעל"ע. מיהו אם בישל בה בשר תוך מעל"ע לבישול בה חלב פשיטא דהתבשיל אסור אבל אם בישל בה חלב פשיטא דמותר בדיעבד. ש"ך ס"ק ג' פר"ח או' ג' לה"פ או' ד' בל"י או' ג' חו"ד או' ב' זב"צ או' ה' ור"ל דאם אחר מעל"ע שבישל בה בשר בישל בה חלב ואח"כ תוך מעל"ע לבישול החלב בישל בה בשר פשיטא דאסור התבשיל כיון דבישל הבשר תוך מעל"ע לחלב אבל אם בישל חלב אחר מעל"ע לבישול הבשר וחזר ובישל חלב תוך מעל"ע לבישול החלב בדיעבד מותר כיון דעכ"פ מבישול הבשר היה אחר מעל"ע ודוק.

סעיף קטן יג

יג) שם. אבל הקדרה אסור לבשל בה וכו' ואפי' אם הקדרה היא של חרס דאין לה תקנה בהגעלה לא אמרינן דמותר לבשל בה לכתחלה משום דהויא כדיעבד משום דאין לה תקנה אלא אפ"ה אסור לבשר בה לכתחלה. הרדב"ז דפוס פיורדא ח"ג סי' תרי"ז זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יד

יד) ומסתברא דאסור להשהותן להשתמש בהם ביבש או בצונן דלמא אתי בהו לידי תקלה אבל מותר למכרן לעכו"ם לפי שאין ישראל לוקחים כלי חרס ישנים מן העכו"ם. הרדב"ז שם.

סעיף קטן טו

טו) וכלי חרס שיש בו הפ"מ מותר לבשל בו לכתחלה אחר שהייה מעל"ע משום דהוי כדיעבד. שו"ת דבר שמואל סי' ש"יא. נחלת יעקב סי' מ"ב וסי' מ"ג. מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ס"ד וכתב וכן דעת מהר"ל ן' חביב סי' קכ"א. ער"ה סוף או' ט' מיהו השפ"ד או' ג' כתב דגם בהפ"מ אין להתיר רק באם בלע איסור דרבנן יש לצדד בהפ"מ. ואם יש עוד צדדין להקל אפשר להתיר בהפסד מרובה אף באיסור דאו' חכ"א כלל נ"ה או' ז' ונראה כיון דיש פלוגתא בזה יש לצרף לזה יש להכשירו ע"י הגעלה ג"פ וכמ"ש לקמן ססי' קי"ג גבי בשולי עכו"ם יעו"ש ואז אפי' בבלע איסור דאו' שרי בהפ"מ.

סעיף קטן טז

טז) שם הגה. אבל שאר דברים מותר. שאר דברים שאינן לא של בשר ולא של חלב כגון ירקות ודגים וכה"ג ודגים וכה"ג מותר לבשל בה אפי' לכתחלה. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ד' לה"פ או' ה' והא דלקמן סי' צ"ד סעי' ה' כתב הרב בהגה דנוהגין לאסור הכלי שאינו ב"י אפי' לשאר דברים אפי' כשנתחב בו רק כף ב"י א"כ כ"ש כאן דנתבשל בו בשר ממש וצ"ל דכאן סתם הדברים לענין דינא. ש"ך שם. בל"י או' ד' חו"ד או' ג' ור"ל דשם כתב מצד מנהג שנהגו האשכנזים להחמיר וכאן לענין דינא דקאי אדברי הש"ע שכתב אבל הקדרה אסורה לבשל בה לא בשר ולא חלב משמע אבל שאר דברים מותר ולכן הספרדים שלא נהגו חומרא זו מותר לבשל בה שאר דברים כפסק הש"ע וכדברי רמ"א דלפום דינא מותר. ונראה דה"ד דרך עראי ולא בקבע דחיישינן דילמא משהי לה ואתי לידי תקלה לבשל בה בשר או חלב קודם הגעלה. ונראה דהיינו הטעם להנוהגין להחמיר דחיישי דאי שרית לה לשאר דברים משהי לה בלא הגעלה ואתו לידי תקלה.

סעיף קטן יז

טוב) **והא** דאמרינן דמותר לבשל בה שאר דברים ה"ד בקדרה זו שבישל בה חלב אחר מעל"ע לבישול הבשר אבל קדרה של בשר שבישלו בה חלב תוך מעל"ע לבישול הבשר כיון שנאסרה הקדרה משום בישול בב"ח אז אפי' אחר מעל"ע אסור לבשל בה ירקות משום דגזרינן שיבשל בה ירקות תוך מעל"ע משום דהיא נעשית כקדרה של איסור דנאסרת מבליעת בשר וחלב ושניהם טעמם לשבח דהם תוך מעל"ע. פר"ח או' ד' לה"פ או' ה' שפ"ד או' ג' קהלת יהודה בסעי' זה. וכ"מ מדברי מהריק"ש בהגהו' על הש"ע בסי' זה. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יח

חי) **אם** בשלו בשר בקדרה חולבת שאינה ב"י ובעוד התבשיל על האש נזכר שהקדרה חולבת צריך לסלק תכף הקדרה מעל האש ולא יניחנה אפי' להצטנן בקדרה של חלב משום דהוי לכתחלה. כ"מ באו"ה כלל ל"ה דין ג' וכ"כ בתשו' קול אליהו ח"א חי"ד סי' יו"ד. ער"ה או' ז' זב"צ או' י"ג. והתבשיל גומר בישולו בקדרה של בשר ולא נאסרת קדרה זו השנית. או"ה שם. קול אליהו שם. ער"ה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן יט

יט) **שם בהגה. ודין כסוי קדרה כדין קדרה עצמה ויש מחמירין בכסוי וכו' והוא חומרא בלא טעם וכו'** מיהו בתו"ח כלל פ"ה דין ד' כתב קצת טעם לדעת המחמירין משום דס"ל דחמיר איסור זיעה וריחא מהאיסור שהוא ע"י טעם עצמו ורש"ל באו"ש סי' ל"ה דחה טעם כיוצא בזה וכתב הוא דדוקא באותן כסויים שהם קצרים מלמעלה ויש בהם כעין חלל כמו שיש בהרבה כסויים ואז א"א לקנחם יפה שיהא נקי מן הזיעה והרתיחה שעלה שם אבל באותם שהם רחבים למעלה ויכולה היד לשלוט בהם לקנחם יפה אין לומר שהוא איסור בעין ומותר. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ה' ומשמע מדברי רש"ל הנז' דבאותן כסויים שהם קצרים וכו' בעינן ס' כנגד כל הכסוי דנעשה נבילה. כ"כ הש"ך שם אבל הט"ז סק"ב כתב דאם יש ס' בתבשיל כנגד מקום הקצר שרי. וכ"כ הלה"פ או' ז' וכן הסכים האו"ד או' ד' מש"ז או' ב' ער"ה או י"א. וכ"כ ערוך השלחן סוף או' ט"ז דבכסויים שלנו שהם רחבים אין שום מקום לחומרא זו וכן יש להורות ואפי' בכיסוי צר אם יש ס' נגד המקום הצר כשר עכ"ל ומשמע דכל זה הוא לדעת המחמירים אבל לפום דינא כיון דהכסוי אינו ב"י ונותן טעם לפגם אפי' באותם כסויים שהם קצרים מלמעלה וכו' א"צ ס' אלא כנגד אותו הלכלוך והלחלוחית שבעין אבל מה שבלוע בתוך דופני הכלי כבר נפגם.

סעיף קטן כ

כ) שם בהגה. וכן נוהגין בקצת מקומות וכו' משמע אבל לא בכל המקומות וגם משמע דוקא במקומות אשכנז ולא במקומות ספרד או במדינות אחרות.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. ומ"מ במקום שיש צד להתיר וכו' וכ"כ בס' אפי רברבי דבשעת הדחק או שיש עוד שום צד להתיר או בכסוי רחב או נקוב למעלה נראה להקל. ש"ך שם. פר"ח שם. ומשמע דבשעת הדחק וכו' יש להקל אפי' באינו רחב אלא קצר מלמעלה וכו' וה"ד אם הם נקיים אבל אם יש בהם לכלוך או לחלוחית צריך ס' כנגד אותו לכלוך או הלחלוחית שבעין לכ"ע כמ"ש לעיל סוף או' י"ט.

סעיף קטן כב

כב) וכתב בס' בני חיי דאף לדברי המחמירים דוקא כסוי מיוחד לכך אבל אם נתן קערה של חלב על קדרה של בשר מותר לדברי הכל כשאינו ב"י ופשוט הוא. פ"ת או' ד'.

סעיף קטן כג

כג) אם עשו כסוי מבצק לכסות הקדרה של בשר ואח"כ שמוהו על קדרה חולבת אפי' אינו ב"י התבשיל אסור דלא אמרינן נותן טעם לפגם אלא דוקא בכלי אבל באוכל אפי' אינו ב"י נ"ט לשבח וחשוב כאלו ב"י. ב"ח. שפ"ד או' ך' וכתב וזה אמת ויציב. זב"צ או' ט"ו. והיינו אי ליכא ס' בתבשיל נגד הכסוי כנודע.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ואם לקחו כסוי רותח מקדרה של בשר וכו' אם שניהם חמים שניהם אסורים וכו' פי' שהיס"ב ושניהם אסורים הכסוי והקדרה משום שסתם כסוי רותח יש בו לחלוחית ונבלע בקדרה ואוסרתה והכסוי נאסר ג"כ משום דמסתמא כיון ששניהם חמים ויש מאכל בקדרה עולה הבל מן המאכל לכיסוי ואוסרו והיינו שהצריך להיות מאכל בב' הקדרות. פר"ח או' ו' לה"פ או' ח' בל"י או' ו'.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. אם יש מאכל בקדרה של בשר וחלב. ואף המאכל אסור אם אין ס' נגד הכסוי. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"ב. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. ואם הכסוי צונן והקדרה חמה נמי שניהם אסורים אם התחיל להזיע וכו' ואפי' תימא דמיירי ביש בו לחלוחית מצריך התחיל להזיע מפני איסור הכסוי ואף בכסוי יבש שאין בו לחלוחית שניהם אסורים. פר"ח או' ז' לה"פ או' ט'.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. ואם הכסוי צונן והקדרה חמה נמי שניהם אסורים וכו' ואף המאכל אסור אם אין ס' נגד הכסוי. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"ב. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. אם התחיל להזיע תחת הכסוי וכו' וצריך שתהא היד סולדת בזיעה כדלעיל סי' צ"ב סעי' ח' בהגה. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ח' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ז' חו"ד או' ה' שפ"ד או' ה' חכ"א כלל מ"ו או' ד' בי"צ ח"ב או' ה' והיינו אם הכסוי צונן אבל אם הכסוי רותח אפילו אין הי"ס בזיעה אסור. שפ"ד שם. זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. ואם הכסוי חם והקדרה צוננת הכל שרי וכו' מיהו בהגהת שע"ד סי' נ"ו פליג על או"ה וס"ל דבכסוי רותחת על קדרה צוננת הכסוי והקדרה אסורים כיון דרותח הוא א"א שלא בלע הקדרה חולבת מן הבשר מידי דהוי אטפה רותחת שנפלה על קדרה שבלעה אעפ"י שהיא צוננת. ד"מ או' ב' וכ"ה דעת הש"ך סק"ו אלא שכתב דכל זה כשיש לחלוחית בכסוי אבל יבש לכ"ע שרי ומן הסתם אמרינן יש בו לחלוחית יעו"ש וכן הסכים הפר"ח או' ט' לה"פ או' י"א. בל"י או' ח' חו"ד או' ו' ברכ"י בשיו"ב או' ב' והפר"ת או' ג' כתב דדוקא בקדרה יש להחמיר אבל בכסוי יש להקל. והחכ"א שם או' ה' כתב דגם בקדרה יש להקל בהפ"מ ור"ל דאם בשלו בה קודם מעל"ע בלא הגעלה ויש הפ"מ יש להקל.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. ואם לא היה מאכל בקדרה הכל שרי וכו' זה קאי אדלעיל בשניהם חמין דאסורין כשיש מאכל אבל כשאין מאכל שניהם מותרין. חו"ד או' ז' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לא

לא) אם בשל ירקות או מים בקדרה של בשר אפ"ה אסור לבשל בה חלב דלא הוי הגעלה ואם הקדרה עדיין היא בת יומא מן הבשר אף שבשל בה ירקות ואח"כ בשל בה חלב התבשיל אסור. כ"מ בב"י דלא כרשב"א. וכ"ה דעת הפר"ח או' ד' וכתב שרוב הפו' חלוקים על הרשב"א. וכ"כ הפר"ת סוף או' ב' קהלת יהודה על סעי' זה וכתב דאין לעשות היפך הסכמת מרן ז"ל יעו"ש. ומיהו היכא דהבלוע פגום כגון קדרה של מתכת בלועה מבשר ושהתה מעל"ע שבליעת הבשר שבה פגום הוא ובשל בה אח"כ ירקות או מים יכול לבשל בה חלב בלי שום תיקון להיותו פגום. פר"ת שם. אבל הרב זב"צ או'

כ"ב כתב דיש להחמיר גם בזה רק בשעת הדחק ובע"ש ואין לו קדרה אחרת לבשל בה יש לסמוך בזה על הפר"ת ולהתיר לבשל בה לכתחלה.

סעיף קטן לב

לב) כלי חרס חדש שהניח בה חלב בצונן אפי' עד ג' פעמים ואח"כ בשל בה בשר התבשיל מותר דאין מבליע ומפליט בצונן. חו"י סי' ק"א. ער"ה או' ד' בשם הנז' ובשם כמה פו' אבל אם שהה בה החלב מעל"ע הוי כבוש ואם בישל בה אח"כ בשר תוך מעל"ע התבשיל אסור. ט"ז סוף סק"ב. ש"ך בנה"כ. חו"י שם. ער"ה שם זב"צ או' כ"ג. וה"ד בהפסד מועט אבל בהפ"מ יש להקל משום די"א אין כבישה לכלים כמ"ש לעיל סי' פ"ז או' ט"ו ולקמן סי' ק"ה או' א' יעו"ש. וכ"כ בזב"צ שם.

סימן צד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **התוחב כף חולבת בקדרה של בשר או איפכא משערין בכל מה שנתחב וכו'** משום דלא ידעינן כמה נפיק מיניה. טור. ב"י לבוש. ש"ך סק"א. ומיהו היכא שידוע כמה בלע כגון שהיתה חדשה (או אינה ב"י) וניער בה כזית חלב ואח"כ (בתוך מעל"ע) תחבה בקדירת בשר או איפכא כיון שידוע שלא היתה בלועה אלא מכזית א"צ לשער אלא בכזית. ב"י וכ"ה לקמן בש"ע סי' צ"ח סעי' ה' יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) שם. משערין בכל מה שנתחב ממנו בקדרה וכו' וה"ד בכלי שהוא קשה אין משערין אלא כנגד מה שנתחב אבל באוכל שהוא רך משערין כנגד כולו וכגון שתחב חתיכת בשר צוננת בתוך קדרה של חלב ולא נכנסה כולה בתוך הרוטב אלא מקצתה משערין כנגד כולה. או"ה כלל כ"ח סוף דין ג' מש"ז או' א' חו"ד לקמן סי' ק"ה בביאו' או' ט' זב"צ או' א' ועיין עוד לקמן סי' ק"ה או' י"א.

סעיף קטן ג

ג) שם. משערין בכלי מה שנתחב ממנו בקדרה וכו' משמע דאם אמר ברי לי עד כאן נתחב בקדרה נאמן ולא אמרינן בזה מילתא דלא רמיא וכו' וכ"כ רש"ל פג"ה סי' מ"ב ובאו"ש סי' ס"ה. ב"ח בסי' זה. נוב"י תניינא חי"ד סוף סי' ט"ז. חכ"א כלל מ"ו או' ו' וכן הסכים בס' זב"צ או' ב' ודלא כמי שפקפק בזה וכתב גם מעשים בכל יום שבדור זה ודורות שלפנינו כשיבוא לפניהם דין או"ה כזה מאמינים לדברי השואל עד היכא היה ולא יש מי שפקפק בדבר עכ"ל.

סעיף קטן ד

ד) **ואם** אינו ברור לו עד כמה תחב משערינן בסתם תוחב הכף בקדרה דהיינו ראש הכף. רש"ל שם. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' בל"י או' א' חכ"א שם. והיינו כנגד כל הכף חוץ מבית היד שלו. רש"ל פג"ה שם סי' מ"א. כנה"ג בהגב"י או' ד' מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' א' וכתב דהיינו ראש הכף והוא העגול ולא הבית יד של הכף. עכ"ל. ומ"ש השו"ג מחו' או' א' לפרש בדברי רש"ל הנז' נראה מפני שלא ראה דברי המנ"י הנז' ומ"מ נראה דהכל לפי הראות דלפעמים תהיה הקדרה מלאה ומוכרח שנתחב בה גם מבית יד של הכף מעט או הרבה וגם לפעמים נראה בכף כמה נתחב ע"י הלחלוחית שקלט מן התבשיל וע"כ הכל לפי הראות.

סעיף קטן ה

ה) **וכן** אם אשה אמרה שע"כ נתחב או עד כאן היה תבשיל בקדרה כדי לשער בס' או אם אמרה שהקדרה לא היתה היס"ב נאמנת דאשה נאמנת אפי' באיסור דאו' תשב"ץ ח"ד בס' חוט המשולש סי' מ"ב. ער"ה או' ג' דלא כהרב בית יהודה ח"א חי"ד סי' מ"א. וכ"כ היא"פ על סעי' זה דאשה נאמנת ודלא כהרב בית יהודה הנז' וכ"כ זב"צ או' ה' דמעשים בכל יום אנחנו מאמינים לנשים בין בענין בב"ח בין בענין מליחה בין בבליעת איסור יען דעסקי התבשיל הוא בידם ולא נמצאים בבית אלא הנשים ולא מצינו מי שפקפק בזה מעולם עכ"ל.

סעיף קטן ו

ו) **שם. משערין בכל מה שנתחב ממנו בקדרה וכו'** וצריך לשער באומד יפה ע"י מדידה דהיינו שימלא כלי מים ואח"כ יתחוב הכף לתוכו בנחת והמים היוצאים הם שיעור הכף. או"ה כלל ל"ז דין ג' שפ"ד סוף או' א' זב"צ או' ד' ועיין לעיל סי' צ"ג או' ג' ואו' ד'.

סעיף קטן ז

ז) **ואם** אירע שבשלו תבשיל בקדרה חולבת ונתנו בה מעט חלב שיש בתבשיל ס' נגד החלב ותחבו כף של בשר ב"י באותה קדרה של חלב הכל מותר לפי שהחלב נתבטל מאחר שיש ס' במים כנגדו והוי נמי שאינו וכאילו אין שם אלא מים לבד והו"ל נ"ט בר נ"ט. ולכך צריך המורה לשאול ולחקור כי בעו מיניה כשתחבו כף ב"י בקדרה חולבת אם יש חלב בקדרה או לאו וגם כשיש בה כמה יש בה דלפעמים נותנים מעט לבד ובזה יורה צדק. ברכ"י בשיו"ב או' א' זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ח

ח) ודע שאם תחבו כף של בשר או של איסור בקדרה של התר שכתבו הפו' דצריך לשער בכל הכף ה"ד כשתחבה בתוך האיסור שכל מה שבקדרה הראשונה היה איסור כולו כגון שהיה חלב לבדו מתבשל בקדרה הראשונה שנתחבה הכף בה שאז כל מה שבלעה הוא איסור ולא ידעינן כמה בלעה ולכן משערינן בכולה. אבל אם התבשיל היה של התר מתבשל בקדרה ונתערב בו חלב או איסור ותחבו הכף שם ונאסרה הכף מפני זה ואח"כ תחבוה בקדרה של התר אז א"צ לשער כנגד כל הכף אלא אנו משערים כאלו נלקח חלק מאותו תבשיל כשיעור דהיינו אם יש בכמות הכף ליטרא דרך משל אנו חושבים כאלו נפל ליטרא א' מאותו תבשיל איסור לתוך ההיתר ואח"כ אנו חוזרים וחושבים כמה מגיע מהאיסור לאותה ליטרא של התבשיל. המשל בזה שבקדרה א' היו מבשלים עשרה ליטרין של תבשיל ונפלו שם עשרה אוקיות של איסור הרי שלכל ליטרא מגיע אוקיא א' ואם נלקח משם ליטרא של תבשיל ונפל אותו תבשיל בקדרה של התר בודאי שא"צ לשער אלא כנגד אוקיא א' שיש בו דהא ק"ל אין חנ"נ ולכן כף זו אף שנחשוב כולה תבשיל הרי ליטרא בתבשיל של אותה קדרה א"צ לשער אלא כנגד מה שבלעה. הרה"ג מהר"ר שלמה עמאר זלה"ה בפסקי דינים כ"י. ברכ"י שם. ער"ה או' ב' זב"צ או' ז' וכתב וכן מנהגינו להורות. וכ"כ לעיל סי' צ"ג או' ח' יעו"ש.

סעיף קטן ט

ט) תבשיל שעורים שנתנו בו חמאה א' מארבעים מהתבשיל והגיסוהו בכף ונתחב הכף לקדרה של בשר שאין בה ס' כנגד החמאה שנתנה בתבשיל שעורים הורו המורים לאיסור ודלא כמאן דשרי. שו"ת פני אריה חדשות סי' מ"ח. ברכ"י שם או' ב' אבל הער"ה שם כתב דלפי מ"ש דלכ"ע אין הכף אוסר אלא לפי חשבון א' מארבעים וא"כ התבשיל של בשר מותר. וכ"כ פ"ת סי' צ"ה או' א'.

סעיף קטן י

י) שם. משערין בכל מה שנתחב וכו' ואפי' אם בשעה שתחב הכף היה ספק אם התבשיל רותח שהיס"ב או אינו רותח אפ"ה בעינן ס' כנגד מה שנתחב בכף. או"ה כלל ל"ז דין ב' בשם סמ"ק. וכ"כ ב"י בסי' זה בשם סמ"ק. מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' י"ג. מש"ז או' א' זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) והא דמשערינן כנגד כל מה שתחב ולא משערינן בפליטה הוא בודאי איסור אבל בס' איסור משערינן בפליטה. הרדב"ז בישנות סי' רצ"ו. כנה"ג בהגב"י או' ו' אמנם המש"ז

שם חולק וכתב דגם בספק איסור משערינן בכולו. וכ"כ הכס"א או' א' וכן הסכים הער"ה בסי' צ"ח או' י"א. זב"צ או' ט' אבל באיסור דרבנן יש להקל בכלי שחוזר להכשרו (ר"ל ע"י הגעלה) דלא משערינן אלא במאי דנפק מניה. ער"ה שם ועי"ש שכתב שכן הסכים הגו"ר י"ד כלל א' סי' כ"ט אבל בשם הרשב"א כתב דגם באיסור דרבנן דומיא דכחל משערין בכולו יעו"ש. ואפשר דבהפ"מ יש להקל.

סעיף קטן יב

יב) **שם. משערינן בכל מה שנתחב וכו'** לא מה שנתחב במאכל אלא מה שנתחב בקדרה אף שהוא חוץ לאוכל דכיון שהוא בתוך הבל הקדרה מצטרף לאסור. כריתי או' א'. חו"ד או' ב'. מטה יהונתן בגליון הש"ך על סעי' זה. אמנם באו"ה כלל ל"ז דין ב' כתב דא"צ לשער אלא מה שנכנס לתוך התבשיל וכ"כ חכ"א כלל מ"ו או' ו' דא"צ ס' אלא כנגד מה שתחב מהכף בתוך התבשיל אבל מה שלא תחב בתבשיל אפי' מה שהוא בתוך חלל הקדרה א"צ לשער כנגדו ואפי' בכלי מתכות ודלא ככו"פ שמחמיר בזה יעו"ש וכ"כ בבינת אדם שם או' מ"ד באורך יעו"ש. וכן הרב בית יהודה אשכנזי כתב להוכיח מדברי רש"ל שהביא הש"ך רסי' זה שא"צ לשער אלא כנגד מה שנתחב ברוטב יעו"ש. וכ"מ מדברי הסמ"ק סי' רי"ג שכתב אבל מה שלא נכנס ברוטב אינו אוסר יעו"ש. ששי"א או' ב' וכן הסכים בס' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יג

יג) **ומיהו** אם הכף הוא כולו רותח שהסירו מכלי ראשון ויס"ב אם תחבו לקדרה חולבת צריך ס' נגד כל הכף דפולט כולו. מש"ז או' א' חו"ד בביאו' או' א' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יד

יד) **שם הגה. אם הכף ב"י דהיינו ששמשו בו בכלי ראשון וכו'** חלב אבל אם שמשו בו בכ"ר מים אינו מחשב' מעל"ע (ר"ל מבשול המים אלא מבשול החלב) אבל בכף של איסור אפי' שמשו בו בכ"ר של מים מחשבו מעל"ע כשלא היה במים ס' נגד הכף כדלקמן סעי' ו' בהגה וסי' ק"ג סעי' ז' יעו"ש. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' כריתי או' ב' חו"ד או ג' שפ"ד או' ב' והיינו אם לא עבר עליה לילה א' מבליעת האיסור וחממו בה מים חשבינן מעל"ע מחימום המים כמ"ש שם בסי' ק"ג סעי' ז' ובסי' קכ"ב סעי' ד' ומיהו מ"ש בכף של איסור היינו לפסק הרמ"א דבכל האיסורים אמרינן חנ"נ אבל לפסק הש"ע דלא אמרינן חנ"נ אלא דוקא בב"ח כמ"ש לעיל סי' צ"ב סעי' ד' א"כ לא אמרינן דצריך מעל"ע מחמום המים אלא דוקא אם היתה בלועה מבשר וחלב וכמבואר שם בסי' ק"ג סעי' ז' וסי' קכ"ב סעי' ד' יעו"ש.

סעיף קטן טו

טו) שם בהגה. דהיינו ששמשו בו בכ"ר תוך מעל"ע. ואם הרתיחו חלב בקדרה ושהה בו עד אחר שנצטנן שעה מרובה והריקו החלב מתוכה וביום מחר בשלו בה בשר אם היה סמוך אחר מעל"ע לרתיחתו באופן שאתמול בשעה הזאת היה עדיין חם שהוא יותר מפושרין ששיעורו כחמימות הרוק נראה לאסור דאעפ"י שהוסר מעל האש מ"מ נשאר לו שם כ"ר ועשו הרחקה וסייג ומה גם לענין דהכ"ר בולע והולך כ"ז שהדבר שבו חם וצריך מעל"ע אחר שבא לגדר פושרין. חו"י סי' ק"א. פ"ת או' ב' ומיהו עיין לקמן סי' ק"ה סעי' ב' וע"כ נראה דבהפ"מ יש לשער מעל"ע מאחר שאין היס"ב. ועיין לעיל סי' צ"ג או' י"א.

סעיף קטן טז

טז) שם. ויש מי שאומר שאם הכף של מתכת משערין בכולו וכו' כבר כתבנו באו"ח סי' י"ג או' ז' בשם כמה פו' דכל היכא שסותם הש"ע לקולא ואח"כ כותב בשם י"א או בשם ויש מי שאומר לחומרא דדעתו לפסוק כסתם אלא דחושש לסברת הי"א לכתחלה ואין להתיר אלא בהפ"מ או בע"ש וא"א להכין אחר יעו"ש. וכ"כ המחב"ר לעיל סי' נ"ה סוף או' ד' וכ"כ לעיל בסי' ס"ט או' ט"ל יעו"ש וע"כ הכא נמי אם לא יש כ"א הפסד מועט יש לשער בכולו אבל אם יש הפ"מ יש לשער רק עד מקום שנתחב. וכ"פ זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן יז

טוב) שם הגה. וסברא ראשונה עיקר. דאע"ג דחם מקצתו חם כולו מ"מ אינו מוליך בליעתו בכולו. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ב' לה"פ או' ד' ולפ"ז אם תחב הכף מצד השני א"צ ס' כנגד מה שתחב כיון שבעת שתחב צד הראשון לא הוליך בליעתו בכולו שהוא צד השני וכ"כ השפ"ד או' ג' ומיהו י"א דבחם מקצתו מוליך בליעתו בכולו אלא שאינו מפליט מכולו אם חם מקצתו. מ"א באו"ח סי' תנ"א ס"ק כ"ד. ביה"ל הגה לבן המחבר. כריתי או' ד' חכ"א כלל מ"ו סוף או' ו' ובבינת אדם שם או' מ"ה. ולפ"ז גם אם תחב הכף מצד השני צריך ס' כנגד מה שנתחב כיון דמפליט. וכ"כ חכ"א שם. וגם בכלי עץ או חרס אמרינן הכי דאם תחב הצד השני בעינן ס' כנגדו. בינ"א שם. ובשעת הדחק או בהפ"מ יש לסמוך על סברא א' ולהתיר. זב"צ שם.

סעיף קטן יח

חי) והא דאמרינן דא"צ לשער כנגד כולו היינו משום דמקצת הכלי הוא קר אבל אם בשעה שנשתמש בכלי מתכות היה חם כולו צריך לשער כנגד כולו כמ"ש לעיל או' י"ג יעו"ש.

סעיף קטן יט

יט) [**סעיף ב**'] **אם נתחב הכף בקדרה ב' פעמים ולא נודע בנתים צריך ב' פעמים ס'** והטעם כתבו הגמ"ר דחולין ומהרי"ל בתשו' סי' קס"א ותה"ד סי' קפ"ג דמתחלה צריך ס' נגד החלב וחיישינן דלמא נשאר בו מעט חלב וכשהוציאו מן הקדרה נעשה כל הכף נבילה מבשר בחלב ולכך צריך לבטל הכף בפעם ב' ש"ך סק"ד. אבל אם נודע בנתים כבר נתבטל הראשון ושוב גם בפעם הב' בעל באותן הס' ש"ך סק"ה.

סעיף קטן כ

ך) **שם הגה. וי"א דסגי בפעם אחד ס' וכו'** התה"ד שם הרבה להביא ראיות למנהג הזה וכ"ה הסכמתו וגם הכנה"ג בהגב"י או' ך' ציין הרבה מן האחרונים שסוברים כן יעו"ש. שו"ג או' ו' ולדיעה זו אפי' אם תחב אותו כמה תחיבות בזה אחר זה א"צ ס' רק כנגד פעם אחת. ערוך השלחן או' יו"ד.

סעיף קטן כא

כא) **שם הגה. וי"א דסגי בפעם א' ס' וכן נוהגין.** היינו מנהג אשכנזים אבל למנהג הספרדים שקבלו עליהם הוראות הש"ע ובפרט בכאן שהוא לחומרא צריך ב' פעמים ס' בלא נודע. וכ"פ זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כב

כב) **ואם** לא נודע בנתים ותחב כמה פעמים אפ"ה סגי בב' פעמים ס' ש"ך סק"ד. כנה"ג בהגב"י או' י"ב. שו"ג סוף או' ה' שש"א או' ג' כנפ"י ד"ה בש"ך. ערוך השלחן או' ז' בי"צ ח"א בעמ"ז או' יו"ד. מיהו הפר"ח סוף או' ד' כתב דצריך ס' כנגד כל פעם ופעם שתחבו. וכ"כ בית דוד חי"ד סי' ל"ח ד"ה והנכון. חכ"א כלל מ"ו או' ז'. ולענין דינא כיון דאיכא פלוגתא בזה ויש כמה פו' דסברי דא"צ כ"א פעם א' כמ"ש לעיל או' ך' א"כ די בחומרת ב' פעמים לדעת הש"ע ולא יותר אפי' תחב כמה פעמים.

סעיף קטן כג

כג) **י"א** דצריך המורה לשאול אם תחב הכף ב"פ. ב"ח והגם שהוא כתב על כף של איסור ממנו נלמוד על כף של בב"ח. וי"א דמן הסתם א"צ לשאול אלא דוקא היכא שבא לשאול שתחב ב"פ. רש"ל פג"ה סי' מ' כנה"ג בהגב"י או' ך'. מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ה' וכתב וכן מנהג אחרונים בעלי הוראה שנהגו שאינם שואלים כלל אם נתחב ב"פ. זב"צ או' י"ז וכתב וכן יש לנהוג מפני שבעלי סברא זו רבים נינהו. ועוד י"ל מפני שכמה פו' ס"ל דסגי בפעם א' כמ"ש לעיל או' ך' יעו"ש. וע"כ מן הסתם יש להקל וא"צ לשאול.

סעיף קטן כד

כד) שם הגה. וי"א דסגי בפעם אחת ס' וכו' ואפי' באיסור עצמו שנפל לקדרה כמה פעמים ק"ל דא"צ אלא פעם אחת ס' וכדלקמן סי' צ"ח סוף סעי' ד' בהגה. ולרש"ל וב"ח דעות אחרות בכאן ולא ק"ל הכי. ש"ך סק"ו. להפ"ו ה' בל"י או' ד' חו"ד או' ו' חכ"א כלל מ"ו או' ז' ערוך השלחן או' יו"ד. וגם לדעת הש"ע כן דלא החמיר בלא נודע אלא דוקא בבשר בחלב מטעם שכתבנו לעיל או' י"ט אבל לא בשאר איסורים. וכ"כ הר' יד יהודה בפי' הארוך או' ז' דלהטור וש"ע דלית להו חנ"נ בשאר איסורים סגי בפעם אחת ס' יעו"ש.

סעיף קטן כה

כה) אם לקח עם הכף מן התבשיל לחוץ וחזר ונתנו לתבשיל צריך ס' נגד התבשיל ונגד הכף משום דהתבשיל נעשה נבלה תוך הכף. תמים דעים סי' ק"מ בשם הראב"ד. כנה"ג בהגה"ט או' ב' מנ"י על התו"ח שם. בל"י או' ח' חו"ד שם. חכ"א שם או' ח' בי"צ ח"א או' ב' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כו

כו) ואם תחבו לקדרה והיה ס' ואח"כ תחבו לקדרה אחרת ולא היה ס' ואח"כ חזר ותחב לראשונה צריך ב"פ ס' פ"ת או' ד' בשם ס' חמודי דניאל כ"י.

סעיף קטן כז

כז) [סעיף ג'] אם יש ס' לבעל הכף הקדרה והתבשיל מותרים אבל הכף אסור וכו' והא דלא אמרינן כיון שיש ס' בקדרה מן הכף יחשב לכף כהגעלה מבליעה ראשונה ויהיה לה דין הקדרה עצמה אם בשר בשר ואם חלב חלב די"ל דילמא אתי למיטעי אטו היכא דלא נתחבה הכף בקדרה כ"א מקצתה ועוד דהגעלה אינה מועלת כ"א דוקא ברותחין כ"כ שמעלה רתיחה ולענין הצרכת ס' אפי' שאינה מעלה רתיחה רק שתהא היס"ב. ב"י בשם סמ"ק. ט"ז סק"ג. ועיין לעיל סי' צ"ג או' ל"א.

סעיף קטן כח

כח) שם. אבל הכף אסור וכו' לדעת הרב בסי' צ"ה סעי' ג' אפי' לא היה בקדרה אלא מים או שאר דברים אם היה הקדרה ב"י ונבלע מתחלה ע"י גוף הבשר הכף אסור והכי ק"ל (ר"ל האשכנזים ההולכים ע"פ דברי מור"ם ז"ל) אבל לדעת המחבר שם אין הכף נאסר אלא כשתחבו בקדרה שמבשל בה עתה בשר בעין יעו"ש. ש"ך סק"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ה'. פר"ח או' ז' להפ"ו או' ח' בל"י או' ו' הל"פ בסעי' ג' והוא ע"פ מ"ש שם בש"ע קערות של בשר שהודחו בקדרה חולבת וכו' מותר משום דהוי"ל נ"ט בר נ"ט דהתירא יעו"ש.

סעיף קטן כט

כט) שם. אבל הכף אסור בין עם בשר בין עם חלב וכו' אפי' עם שאר דברים דהא הכף נעשה נבילה. ש"ך סק"ט. כנה"ג שם או' ו' פר"ח או' ח' לה"פ או' נ' בל"י או' ז' חו"ד או' ח' שפ"ד או' ט' חכ"א כלל מ"ו או' ח' בי"צ ח"א או' ד' ומ"ש הש"ע בין עם בשר בין עם חלב הוא לאו דוקא דשאר דברים נמי אסור ואפי' לאחר מעל"ע דנ"ט לפגם לכתחלה אסור. שפ"ד שם. והחילוק הוא דאם הוא ב"י צריך ס' כנגדו ואם אינו ב"י א"צ ס' דטעם לפגם בדיעבד מותר.

סעיף קטן ל

ל) ומיהו אם תחבו הכף ב"י בשאר דברים ואין ס' הגם שהמאכל אסור מ"מ מותר בהנאה דאין מרויח מן הטעם הבלוע בו מבשר בחלב. שפ"ד שם. ומותר למכור התבשיל לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו. זב"צ או' כ"ג. ועיין לעיל סי' פ"ז או' ו'.

סעיף קטן לא

לא) ואם תחב כף בשר לקדירת חלב שהעלה רתיחה ואח"כ תחבו עוד לקדירה אחרת חלב ונשפך ואינו יודע אם היה ס' אין להקל ולומר דמה"ת הוי הגעלה והכף נעשה חולב ומדרבנן אסור משום לא פלוג תו הוי ספק דרבנן כמו בסי' צ"ח סעי' ב' אם נתערב מין במינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו אם נודע שהיה רובו היתר מותר דהכא אין מקילין. מש"ז או' ג' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לב

לב) וכן אם כף זה של בשר שנתחב בקדרה. של חלב תחבו אח"כ לקדירת בשר ונשפך ואינו יודע אם היה ס' לא אמרינן כיון דהכף נ"נ הבשר שבתוכו ומין במינו מה"ת ברובו בטל די"ל דאמרינן דכף בלע חלב ונ"נ הוי אינו מינו וטעם כעיקר מה"ת ואסור ואף די"ל דהוי ס"ס שמא לא בלע חלב ושמא היה ס' הא לא אמרינן. מש"ז שם. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לג

לג) שם. כל זמן שהיא בת יומא. פי' משעת התחיבה אפי' אינה בת יומא משעה שבישל בה חלב דכיון שהיתה בת יומא בשעת התחיבה ראשונה ונ"נ אוסרת אח"כ אפי' דיעבד אם היא בת יומא משעת התחיבה ודלא כהב"ח. אבל אם אינה ב"י בשעת התחיבה השנייה הכל מותר דנהי דנ"נ מ"מ השתא נותן טעם לפגם ומותר אבל ודאי לכתחלה אסור לתוחבו אפי' בשאר דברים אפי' אינו ב"י כיון דנ"נ מתחלה. ש"ך סק"י. כנה"ג בהגה"ט או' ז' פר"ח או' ט' מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' י"ד. לה"פ או' יו"ד. כריתי או' יו"ד. חכ"א כלל מ"ו או' ח'.

סעיף קטן לד

לד) וראוי שתדע דיש חילוק בין אם תחבו למין תחיבה א' או למין מה שהיה בכף מתחלה על דרך משל אם כף בשר הוא שתחבו לחלב ובתוך מעל"ע של חלב תחבו לבשר פשיטא שאסור בהנאה מה"ת וכל ספיקותיו לחומרא ונ"נ מה"ת משא"כ אם תחבו לחלב הואיל והוא אחר מעל"ע לבשר נהי שחלב הא' שבכף נ"נ אין בו אלא דין שאר איסורין בחלב שנייה דטעם הבשר אין בו כח ליתן טעם לחלב עתה בתחיבה שנייה דנותן טעם לפגם הוא וא"כ מותר החלב שנייה בהנאה דכל שאר איסורין חוץ מדמי איסור שבו מותר בהנאה. שפ"ד או' יו"ד. בי"צ ח"א בעמ"ז או' כ"ב. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לה

לה) שם. ואם אין ס' הכל אסור בהנאה וכו' והמאכל הנאסר בהנאה אפי' ליתנו לעכו"ם או לכלב דעלמא שאינו נהנה ממנו כלל אסור. תו"ח כלל פ"ה דין ג' ט"ז סוף סק"ד כנה"ג בהגב"י או' כ"ג. וצריך לקברו ואינו יכול לשרפו וכ"ש דאין להשליכו לשוק. פר"ח או' יו"ד. או להשליכו לבה"כ. ט"ז שם. חו"ד או' יו"ד. ועיין לעיל סי' פ"ז או' ג' ואו' ד'.

סעיף קטן לו

לו) שם. ואם אין ס' הכל אסור בהנאה אפי' הקדרה. ואם בישל בה בדיעבד אע"ג דאינה ב"י ולא נאסר המאכל מ"מ צריך להשליך דמי הנאת אותה קדרה לנהר שלא להנות מדבר האסור בהנאה. כ"כ מהרא"י בשערים בשם א"ז. וכ"כ הג"א פ' בתרא דע"ז. רש"ל פכ"ה סי' מ"ו. מנ"י על התו"ח שם או' י"ז. אבל התו"ח שם כתב דאין לחוש לזה. וכן הסכים הפר"ח שם. פליתי או' ז' חו"ד שם. ער"ה או' ו' וכתב ודלא כהמנ"י שהסכים להחמיר דליתא. וכ"כ ערוך השלחן סוף או' י"ד על דברי המחמירים דאינו עיקר.

סעיף קטן לז

לז) שם. אבל מותר לתת לתוכה פירות וכו' וצריך הדחה תחלה. פרישה או' ה' בל"י או' יו"ד.

סעיף קטן לח

לח) שם. אך מותר לתת לתוכה פירות וכו' וכן מותר להחם בה מים חמים לרחוץ בו הראש. ב"י בשם שע"ד. תו"ח שם. ט"ז סק"ד. לה"פ או' י"ב. בל"י או' י"א. חו"ד שם. ער"ה סוף או' ז' חכ"א כלל מ"ו או' ח' בי"צ שם בעמ"ז או' כ"ג. ערוך השלחן שם. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לט

טל) שם. פירות או צונן וכו' משמע דאפי' דבר לח כל שהוא צונן מותר. ב"י. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"א. אבל המרדכי פ' אין מעמידין כתב דדוקא ליתן בה דבר יבש הוא דשרי משום דליתיה לאיסורא בעיניה אבל לא דבר לח. ב"י. והער"ה שם כתב הטעם דדבר לח אסור משום דלפעמים עומד שם יום שלם דהוי כבוש וכתב וכן עיקר. וע"כ יש ליזהר לכתחלה.

סעיף קטן מ

מ) שם. פירות או צונן וכו' והיינו באקראי אבל לא להשתמש בו תדיר. שפ"ד או' י"ב. וצריך לעשות היכר שזהו הקדרה טרפה. בל"י או' י"א.

סעיף קטן מא

מא) ולמכור לעכו"ם קדרה הבלועה מבשר בחלב אין בו בית מיחוש כלל אפי' ביומיה. חת"ס סי' צ"ח. פ"ת או' ו'.

סעיף קטן מב

מב) [סעיף ד'] אם אין הכף ב"י הקדרה והתבשיל מותרים והכף אסור לכתחלה וכו' כיון שהוא בלוע מבשר ומחלב. ש"ך ס"ק י"ג. לה"פ או' י"ג. והחילוק שיש בין כף לקדרה הוא שהכף בלע החלב בשעת שבחו הילכך אף לאחר שנפגם אסור כדין כלי שאינו ב"י משא"כ בקדרה שלא בלעה טעם החלב אלא אחר שנפגם שהרי הכף אינו ב"י הילכך שרי. ב"י. פר"ח או' י"ב. לה"פ שם. חו"ד או' י"א.

סעיף קטן מג

מג) שם. והכף אסור לכתחלה בין עם בשר בין עם חלב. אבל עם שאר דברים מותר. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. והיינו מדינא אבל לפי המנהג דכתב מור"ם בהגה סעי' ה' דנוהגים לאסור הכלי שאינו ב"י משמע אף לשאר דברים אסור. בל"י או' י"ב. חו"ד או' י"ב. שפ"ד או' י"ג. ולענין דינא עיין לעיל סי' צ"ג או' ט"ז ולקמן או' נ"ד יעו"ש.

סעיף קטן מד

מד) שם. ומ"מ בדיעבד אינה אוסרת וכו' ה"ד כשחזר ותחבה במין שתחבה פעם ראשון אם חלב חלב ואם בשר בשר דאילו חזר ותחבה במין שהיתה בלועה ממנו תחלה בתוך מעל"ע לתחיבה ראשונה פשיטא שהיא אוסרת. ב"י. ט"ז סק"ה. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגב"י או' כ"ו. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ד. בל"י או' י"ג. הל"פ בסעי' ד' חו"ד או' י"ג. שו"ג או' ט"ז. שפ"ד או' י"ד. חכ"א שם אי' יו"ד. בי"צ ח"א או' ו' ערוך השלחן או' ט"ו. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מה

מה) **וכ"ש** אם חזר ותחבה בשאר דברים כגון מים וירקות דמותר בדיעבד אפי' תוך מעל"ע מתחיבה ראשונה. ש"ך שם. כנה"ג שם או' כ"ז. לה"פ שם. חו"ד שם. שפ"ד שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן מו

מו) **ודע** דאם תחבה לבשר אם ידוע כמה חלב היה א"צ לשער כ"א נגד החלב. מש"ז סוף או' ה' ועיין לעיל או' ז'.

סעיף קטן מז

מז) [**סעיף ה'**] **אם בשלו מים בקדרה חדשה ותחבו בה כף חולבת ואח"כ חזרו ובשלו בה מים פעם אחרת וכו' אסור להשתמש בקדרה לא בשר ולא חלב וכו'** כל האחרונים תמהו על דין זה שכתב כאן בש"ע שהוא הפך ממ"ש לקמן בש"ע סי' צ"ה סעי' ג' קערות של בשר שהודחו ביורה חולבת בחמין שהיס"ב אפי' שניהם ב"י מותר משום דהו"ל נ"ט בר נ"ט דהתירא והכא יש ג' נ"ט בר נ"ט שנכנס בכף ומן הכף אל המים ומן המים לקדרה הרי ג' נ"ט בר נ"ט ואמאי אסור וע"כ כתב הפר"ח או' י"ד לענין דינא דלדעת הש"ע שמתיר בקערות שהודחו בקדרה חולבת אפי' שניהם ב"י יש להתיר בפשיטות בנ"ד ולא מיבעיא בקדרה חדשה ובתחיבת כפות זו אחר זו במים אחרים דבהא מילתא פשיטא דמותר להשתמש בקדרה זו בשר או חלב אלא אפי' שהקדרה היתה של בשר וב"י ובשלו בה מים או ירקות ודברים אחרים ותחבו בה כף חולבת ב"י הכל מותר והקדרה לא נאסרה יעו"ש. וכ"כ חכ"א כלל מ"ח או' ג' לדעת הש"ע. וכ"כ הש"ך ס"ק ט"ו אלא שכתב דלכתחלה יש לבשל בקדרה זו במין תחיבת כף האחרון. וכ"כ חכ"א שם. ודעת מור"ם ז"ל בהגה משמע דלכתחלה אין להשתמש בקדרה זו לא בשר ולא חלב ובדיעבד מותר בין אם בשל בה בשר או חלב. וכ"כ בתו"ח כלל פ"ה סוף דין ה' מנ"י על התו"ח שם או' כ"ה וכתב והיינו מצד המנהג אבל באמת הוא חומרא בעלמא. וכ"כ הט"ז סק"ט. כריתי או' י"ד. וא"כ לפום דינא מותר לבשל בקדרה זו בין בשר בין חלב אפי' לכתחלה אך לאשכנזים שנהגו להחמיר כדברי מור"ם ז"ל לכתחלה אין לבשל בה לא בשר ולא חלב קודם הגעלה ובדיעבד שרי.

סעיף קטן מח

מח) **ואם** בשלו מים בקדירת בשר אינו ב"י ותחבו כף חולב ב"י אף לפי המנהג הקדרה שריא. מש"ז או' ט'.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. קדרה שבשלו בה ירקות או מים ותחבו בה כף ב"י והקדרה אינה ב"י. דאלו היא נמי ב"י הכל אסור הקדרה והמאכל והכף כדלקמן סי' צ"ה סעי' ג' בהגה. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' י"ז. והיינו לפי המנהג שכתב שם בהגה אבל לפי מה שפסק שם בש"ע הכל מותר אפי' אם שניהם ב"י משום דהו"ל נ"ט בר נ"ט דהתירא יעו"ש.

סעיף קטן נ

נ) או שיש במאכל ס' הכל שרי. ואפי' אם הקדרה והכף שניהם ב"י אם יש ס' בתבשיל נגד הכף הכל שרי. ואפי' הכף. או"ה כלל ל"ז דין ט' תו"ח כלל פ"ה דין ה' ד"מ או' ה' ט"ז סק"ז. לה"פ או' י"ח. בל"י או' ט"ז. חו"ד או' ט"ו. מש"ז או' ז' ועיין לקמן או' נ"ה.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. ונוהגין להחמיר וכו' קאי אחלוקה ראשונה ולא קאי איש במאכל ס' ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' י"ט. בל"י או' י"ז.

סעיף קטן נב

נב) שם בהגה. ונוהגין להחמיר לאכול המאכל כמין הכלי וכו' צ"ל במין הכלי בבי"ת. ש"ך ס"ק י"ח. חו"ד או' ט"ז. שפ"ד או' י"ח. ביאור הגר"א או' י"ח. והיינו שאין לאוכלו לא עם בשר ולא עם חלב רק לערות במין הכלי שהוא ב"י. ש"ך שם. חו"ד שם.

סעיף קטן נג

נג) שם בהגה. ונוהגין להחמיר לאכול המאכל וכו' דוקא המאכל אבל המים הואיל ואינם מאכל אסורים כדלקמן סי' צ"ה סעי' ג' בהגה. ש"ך ס"ק י"ע. לה"פ או' ך' בל"י או' י"ח. חו"ד או' י"ח. והיינו לכתחלה וכמ"ש שם בהגה יעו"ש.

סעיף קטן נד

דנ) שם בהגה. ולאסור הכלי שאינו ב"י. אפי' לבשל בו שאר דברים. ש"ך ס"ק ך' פר"ח או' י"ט. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' ך' חו"ד או' י"ז. והגם דלעיל סי' צ"ג סעי' ג' בהגה כתב אבל שאר דברים מותר כבר כתב הש"ך שם סק"ג דהתם סתם הדברים לענין דינא והכא כתב מצד המנהג יעו"ש וכ"כ האחרונים כמ"ש לעיל בסי' זה או' מ"ג ולענין דינא למנהג האשכנזים והספרדים כבר כתבנו בסי' צ"ג או' ט"ז יעו"ש.

סעיף קטן נה

הנ) שם בהגה. ולאסור הכלי שאינו ב"י. וה"ה ביש ס' בהקדרה נאסר הכף לפי המנהג. חו"ד שם. ועיין לעיל או' ן' וכ"ז לכתחלה ולפי המנהג שכתב בהגה.

סעיף קטן נו

נו) שם בהגה. ואינו אלא חומרא בעלמא כי מדינא הכל שרי. וכן סברת מרן ז"ל דהכל שרי כמ"ש לקמן סי' צ"ה סעי' ג' יעו"ש וא"כ לדידן (ר"ל למנהג הספרדים) הכל שרי ויכול לאכול המאכל בין עם בשר בין עם חלב גם יכול לאכול בכל מין שיהיה ואפי' שניהם בני יומן. זב"צ או' ל"ח. וכ"כ לעיל או' מ"ז ובסי' צ"ג או' ע"ז יעו"ש.

סעיף קטן נז

זן) בצלים או ירקות שבלועים מבשר וכו' פי' מבשר עצמו או שחתכם בסכין של בשר דק דק אבל אם חתך במקום א' מהם מבואר לקמן בסי' צ"ו סעי' א' בדברי רמ"א שא"צ רק ס' נגד מקום הנטילה. ט"ז סק"י. לה"פ או' כ"ה. בל"י או' כ"ב. חו"ד או' י"ט. מש"ז או' יו"ד. והיינו אם הנטילה היא פחותה מסכין. חו"ד שם. מש"ז שם. ור"ל אבל אם הסכין פחותה מהנעילה משערין בסכין וכמבואר בש"ך שם סק"ט. והיינו בסכין שאינו מקונח או ב"י כמ"ש בש"ע שם וית' בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נח

חן) שם. בצלים או ירקות הבלועים מבשר וכו' הא דקאמר הבלועים מבשר לא בא לאפוקי הבלועים משאר האיסורים דהא לדעת הש"ע בסי' צ"ב סעי' ד' דלא אמרינן חנ"נ אלא דוקא בב"ח ולא בשאר איסורים א"כ ה"ה אם בלעו משאר איסורים א"צ לשער אלא כנגד בליעת האיסור ולא כנגד כל הבצלים או הירקות אלא בא לאפוקי אם בלעו בשר וחלב ביחד דאז צריך לשער נגד כל הבצלים או הירקות. וכ"כ השפ"ד או' כ"ג וזב"צ או' ט"ל. ועיין לעיל סי' צ"ב או' י"ח.

סעיף קטן נט

טן) שם. בצלים או ירקות הבלועים מבשר וכו' ולדידן דק"ל בכל איסורים חנ"נ א"כ דוקא בבלועים מבשר דינא הכי. ש"ך ס"ק כ"ג. לה"פ או' כ"ה. בל"י או' כ"ב. ור"ל לדידן האשכנזים דק"ל כפסק מור"ם ז"ל בהגה לעיל סי' צ"ב סעי' ד' דבכל האיסורים אמרינן חנ"נ א"כ דוקא בבלועים מבשר דינא הכי דמשערים ס' נגד הבלוע אבל אם בלעו משאר איסורים צריך ס' נגד כל הבצלים או הירקות.

סעיף קטן ס

ס) שם. א"צ ס' אלא כנגד הבשר. ואם יש ס' כנגד הבשר דוקא התבשיל מותר אבל הבצל אסור משום דהגם דהבצל נפלט ממנו טעם הבשר בקדרה מ"מ אין נפלע כולו אלא נשאר ממנו מעט טעם בשר וכשנכנס טעם החלב בבצל מתערב בטעם הבשר ונעשה נבילה ומשו"ה הבצל אסור ודלא כשו"ת מהר"ם מלובלין סי' כ"ח שהתיר הבצל. פליתי

או' ח' וכריתי או' ט"ז. שפ"ד או' כ"ג. ומיהו עיין לקמן סי' צ"ו או' י"ט שהבאנו שם כמה פו' הסוברים כמהר"ם מלובלין ודחו דברי הפלתי הנז' יעו"ש.

סעיף קטן סא

סא) שם בהגה. וכ"ש בקדרה של חלב וכו' כלומר כ"ש בקדרה דאינו אלא נ"ט בר נ"ט דאמרינן הכי. ש"ך ס"ק כ"ד. לה"פ או' כ"ו. בל"י או' כ"ג. שפ"ד או' כ"ד. ביאור הגר"א או' כ"א.

סעיף קטן סב

סב) שם בהגה. שבשלו בה מים תוך מעת לעת. ר"ל לבישול החלב.

סעיף קטן סג

סג) שם בהגה. ואח"כ בשלו בה בשר וכו' פי' אפי' תוך מעל"ע של בישול החלב. ט"ז ס"ק י"א. לה"פ או' כ"ז. בל"י שם. חו"ד או' כ"א. שפ"ד שם. אבל אחר מעל"ע אפי' נגד החלב א"צ ס' חו"ד שם. וה"ד שבשלו בה חלב וכו' אבל אם בישלו בה בשר בחלב חשבינן מעל"ע מבשול המים כמ"ש לקמן סי' ק"ג סעי' ז' יעו"ש.

סעיף קטן סד

סד) [**סעיף ז'**] **בשר רותח שחתכו בסכין חולבת וכו'** אפי' היה הסכין למטה והבשר למעלה דתתאה הוא צונן דאגב דוחקא דסכינא בלע טובא. ש"ך ס"ק כ"ה. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"ח. חו"ד או' כ"ב. חכ"א כלל מ"ז או' א' בי"צ ח"ג או' א' זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן סה

סה) וה"ה איפכא סכין של בשר שחתכו בו גבינה רותחת. מהרי"ל בתשו' סי' קע"ב. כנה"ג שם או' ט"ו. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סו

סו) שם. אם אין בה ס' כנגד מקום הסכין וכו' דלא כהר' פרץ דמצריך ס' נגד כל הסכין משום דאיהו סובר בתוחב כף חולבת לקדרת בשר שאם היא של מתכת משערינן בכולה וכו' משום דחם מקצתו חם כולו אבל לדעת החולקים עליו שם ה"נ א"צ אלא ס' כנגד חלק הסכין שחתך בבשר. ב"י. וא"כ לפי מ"ש לעיל או' ט"ז דהש"ע חשש לדברי החולקים הנז' ואין מתיר אלא בהפ"מ א"כ ה"ה לכאן באין הפ"מ יש לשער בכל הסכין. וכ"כ זב"צ או' מ"ד. וכ"מ מדברי הלבוש. ומה שלא ביאר כאן בש"ע סמך על משמעות ב"י ועל מ"ש לעיל סעי' א' ודלא כהשו"ג או' כ"ד שנדחק בזה.

סעיף קטן סז

סז) שם. אם אין בה ס' כנגד מקום הסכין וכו' וכן עיקר דלא כרש"ל דמחמיר ומיהו ודאי דלא אמרו אלא כשידוע לו בבירור עד כמה חתך אבל מן הסתם ודאי הדרך לחתוך בכל הסכין וצריך ס' כנגד כל הסכין חוץ מן הקתא. ש"ך ס"ק כ"ח. לה"פ או' כ"ט. חו"ד או' כ"ג. חכ"א כלל מ"ז או' א' ערוך השלחן או' כ"ט. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן סח

סח) שם. אבל אם אינו ב"י וכו' אינו אוסר אלא כדי קליפה. משום שמנונית שעל הסכין שסתם סכין יש עליו שמנונית. ומטעם זה אפי' ברישא שיש ס' כנגד מקום הסכין מ"מ בעי קליפה במקום נפילת האיסור מועט ששם האיסור עכ"פ יותר דבוק ונסרך משאר מקומות. ט"ז ס"ק י"ג. ש"ך בנה"כ. כנה"ג בהגה"ע סוף הסי' לה"פ או' ל' בל"י או' כ"ה. הל"פ בסעי' ז' חכ"א שם באו' א' ובאו' ב' ערוך השלחן או' ל' ומיהו הכריתי או' כ"א כתב דאף ביש ס' כנגד הסכין יש להחמיר ולהצריך כדי נטילה. וכ"כ החו"ד או' כ"ג. מש"ז או' י"ג. בי"צ ח"ג או' א' וכ"ז לכתחלה אבל אם כבר נתבשל אין לאסור כיון דאיכא ס'.

סעיף קטן סט

סט) שם. אינו אוסר אלא כדי קליפה. ואם נתבשל בלא קליפה מותר דטיחת הסכין דבר מועט הוא ומסתמא יש בתבשיל ס' נגדו. הר' בית דוד דף י"ח ע"ג בשם רבו. ער"ה או' י"ב. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן ע

ע) דג שחתך בסכין של נכרי ב"י מאחר שא"א לתקנו הו"ל כדיעבד וישטוף עליו מים ויעביר עליו בכח בחודו של סכין וגרירה ממש מבשר הדג לא בעי. חו"י סי' קע"ט. לה"פ או' כ"ח. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן עא

עא) שם בהגה. ואף הסכין צריך הגעלה וכו' הא דכתב כן אסכין ב"י דצריך הגעלה ולא כתב כן נמי אאינו ב"י דהא הוא בלוע מבשר וחלב דאסור להשתמש בו לא בשר ולא חלב כדלעיל סעי' ד' גבי כף היינו משום דבאינו ב"י מותר להשתמש בו שאר דברים כגון דגים וירקות וכה"ג וכדלעיל סי' צ"ג בהגה משא"כ בב"י דנעשה הסכין נבילה ואסור להשתמש בו אפי' שאר דברים והלכך צריך הגעלה. ש"ך ס"ק ל"א. פר"ח או' כ"ז. לה"פ או' ל"ב. בל"י או' כ"ז. חו"ד או' כ"ה. זב"צ או' מ"ט. והיינו מדינא ומנהגא אף שאר דברים אסור להשתמש בהם. שפ"ד או' ל"א. ור"ל אף באינה ב"י דמותר להשתמש בה שאר דברים היינו מדינא אבל מצד המנהג אסור. ועיין לעיל סי' צ"ג או' ט"ז.

סעיף קטן עב

עב) **שם בהגה. אבל אם הוא כלי שני הבשר צריך קליפה וכו'** אמנם דעת האו"ה כלל ל"ו דין ז' דאפי' בכלי שני נדון ככלי ראשון כ"ז שהיס"ב וצריך הגעלה הואיל והוא דבר גוש. וכ"כ רש"ל פג"ה סי' מ"ד דלא שייך כלי שני אלא במים ורוטב וכל הדבר הצלול שמתערב מיד ונתקרר במהרה אבל לא בחתיכת בשר ודג וכל דבר שהוא גוש דכל זמן שהיס"ב עומד בחמימותו ומפליט ומבליע שפיר. וכ"ה דעת הט"ז ס"ק י"ד והש"ך סק"ל. בל"י או' כ"ו. הל"פ בסעי' ז' חו"ד או' כ"ו. בי"צ ח"ג או' ג' וכן בתורת האשם האריך לקיים דעה זו אך שמחלק דהיכא שעירו הבשר עם הרוטב תוך הכלי שני אז מתקרר גם הבשר ע"י הרוטב שמקררו וסובב הבשר מכל צדדין. והב"ד סול"מ שבסוף התו"ח כלל כ"ג דין ז' ער"ה או' י"ד. ערוך השלחן או' ל"ב וכתב ובודאי נכון להחמיר כדיעה זו שיש בזה סברא נכונה אמנם בהפ"מ או דיעבד כדאי רבינו הרמ"א לסמוך עליו יעו"ש שהביא ראיה לדברי רמ"א מירושלמי פ"א דמעשרות. וכ"כ חכ"א כלל ס' או' י"ב דבהפ"מ יש לסמוך על הפו' דאין חילוק דגם בדבר גוש לעולם אמרינן דכלי שני אינו מבליע אלא א"כ יש ג"כ דוחקא דסכינא ודבר גוש אז יש להחמיר עכ"ל.

סעיף קטן עג

עג) **ומטעם** זה נראה דדוחן ואורז ג"כ אחר שנתערו מקדרה לתוך קערה כל זמן שהיס"ב הם ככלי ראשון ונ"מ לענין בב"ח שאם הכף ב"י מבשר והדוחן בלוע מחלב או איפכא נאסר המאכל משום בב"ח וגם נאסר הכף ואוסר אח"כ קדרה אחרת אם תחבו לתוכה א"נ אם הכף של איסור נאסר הדוחן מבליעת איסור שהכלי אוסר דבר אחר אפי' בלא רוטב. רש"ל שם. ט"ז שם. ומיהו כבר כתבנו באו' הקודם דדעת האחרונים להקל בהפ"מ כדברי רמ"א והיינו דהתבשיל סגי בקליפה במקום שנגע בו הכף אבל הכף צריך הגעלה.

סעיף קטן עד

עד) **שם בהגה. אבל אם הוא כלי שני הבשר צריך קליפה וכו'** משום השומן הדבוק בסכין תו"ח כלל ס"א דין י"ג. משמע אבל כשיודע שהוא מקונח אף שהוא ב"י א"צ קליפה. וכ"כ בחי' רע"ק. וכ"כ ערוך השלחן או' ל"א כשיודע שהוא מקונח די הבשר בהדחה ונעיצה הצריך לסכין. ועיין לקמן סי' צ"ו סעי' א'.

סעיף קטן עה

עה) **שם בהגה. והסכין נעיצה בקרקע.** ודין נעיצה בקרקע עיין לקמן סי' קכ"א סעי' ז'.

סעיף קטן עו

עו) שם בהגה. והסכין נעיצה בקרקע. אף שהבשר הוא רך אבל אם חתך בו דבר קשה כגון גבינה קשה וכה"ג אעפ"י שהוא צונן צריך הסכין נעיצה כמ"ש האו"ה כלל נ"ח דין ד' ש"ך ס"ק ל"א. כריתי או' כ"ג. הל"פ בסעי' ז' ער"ה או' ט"ו והשיג על הפר"ח. חכ"א כלל מ"ז או' ד' בי"צ ח"ג בעמ"ז או' י"ח. זב"צ או' נ"ג. ומיהו אם חתך בו בשר צונן סגי בהדחה. ער"ה שם. זב"צ שם.

סעיף קטן עז

עז) [**סעיף ח'**] **אם נפל לתנור פנאד"ש גבינה וכו'** פי' קערה של בשר שעושין בה המאכל שקורין פנאד"ש (שנפל עליה גבינה אפי' לחה) כיון שאין שם דוחקא דסכינא ולא רוטב אינו אוסר יותר מכדי קליפה. באה"ג. ט"ז ס"ק ט"ו. והפר"ח פי' שפנאד"ש של בשר בתנור ונפל עליה גבינה אפי' לחה סגי לפנאד"ש בקליפה משום דאין דרך גבינה ליכנס כ"כ וכמ"ש ב"י בשם רי"ו ולפ"ז הגבינה עצמה צריך נטילה עכ"ל וכך הם דברי הש"ך ס"ק ל"ב. בל"י או' כ"ט. וזהו לדעת המחבר אבל לדידן (ר"ל מנהג האשכנזים) שכתב הרב בהגה סי' ק"ה דכדי שלא נחלק בין כחוש לשמן משוינן הכל לשמן אף בדבר שאין בו סרך שמנונית יעו"ש א"כ אף בגבינה אוסר הכל וכן מוכח בסי' צ"א סעי' ה' דאפי' במליחה אוסר הגבינה עד ס' והא דלא הגיה הרב כאן דסמך עצמו אסי' ק"ה. חו"ד בביאו' או' י"ז. וכ"כ הדג"מ. בי"צ ח"ג או' ו' וכן המש"ז או' ט"ו הניח בצ"ע אם יש להתיר בכה"ג לדעת מור"ם ז"ל וע"כ להאשכנזים ההולכים על פי דברי מור"ם ז"ל יש להחמיר ולאסור הכל אי ליכא ס' ומ"מ בהפ"מ יש להקל כפסק הש"ע.

סעיף קטן עח

עח) ואם הפנאד"ש שמן נאסרה הגבינה כולה. דג"מ. ור"ל אף לפסק הש"ע משום דדבר שרון מפעפע בכל החתיכה כמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ז' יעו"ש. והגם דאיכא ס' צריך כדי נטילה כמ"ש שם בסי' ק"ה סעי' ה' יעו"ש.

סעיף קטן עט

עט) שם. וכן גבינה חמה בקערת בשר ב"י אינו אוסר אלא כדי קליפה. ואף ששניהם חמין הקערה אסורה והגבינה אינה נאסרת אלא כד"ק ואם יש בגבינה רוטב קצת צריך נטילת מקום. ש"ך ס"ק ל"ג. פר"ח או' ל' לה"פ או' ל"ה. בל"י או' ל' שפ"ד או' ל"ג. ערוך השלחן או' ל"ד. זב"צ או' נ"ו. ואם הוא לח גמור צריך ס' נגד הקערה דבכולה משערין. פר"ח שם. לה"פ שם. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן פ

פ) [**סעיף ט**'] **בשלו דבש במחבת של בשר ב"י מותר וכו'** ואפי' הקערה מותרת. ש"ך סוף ס"ק ל"ד. חו"ד או' כ"ט וכתב ואף לדעת מור"ם בהגה סי' צ"ה סעי' ג' דאוסר הכא שרי. וכ"כ חכ"א כלל מ"ח או' י"ד. ערוך השלחן או' ל"ה. ודלא כהבל"י או' ל"ב שכתב דלדעת מור"ם שם יש להחמיר לכתחלה.

סעיף קטן פא

פא) **שם. משום דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא.** ואפי' אם יש שמנונית בעין במחבת שבשלו בה הדבש שרי מטעם המרדכי דבשר בדבש פוגם והוי נותן טעם לפגם. ט"ז ס"ק י"ז. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ג ד"ה ולענין הלכה. פר"ח או' ל"ב. כריתי או' כ"ו. זב"צ או' נ"ח. וכ"פ הש"ע לקמן סי' ק"ג סעי' ד' דבשר פוגם הדבש אלא דלדעת מור"ם שם בהגה באין הפ"מ יש להחמיר יעו"ש וה"ד לאשכנזים ההולכים ע"פ דברי מור"ם ז"ל אבל הספרדים ההולכים ע"פ פסק הש"ע יש להתיר אף באין הפ"מ.

סעיף קטן פב

פב) **ובמקשה** מע"ד הנעשה מדבש אפי' הבשר בעין מותר דנותן טעם לפגם. חו"ד שם. חכ"א שם. והיינו אפי' לדברי מור"ם ז"ל וכמבואר שם בהגה יעו"ש.

סימן צה

סעיף קטן א

א) [**סעיף א**'] **דגים שנתבשלו או שנצלו בקדרה של בשר וכו'** ודוקא אם כבר נתבשלו בדיעבד מותר לאכלם בכותח לכתחלה אבל אינו מותר לבשלם בקדרה של בשר ע"ד לאכלם בכותח. ש"ך סק"ג. פר"ח או' א' בל"י או' ג' כריתי או' א' ער"ה או' ה' קהלת יהודה בסעי' זה. והגם דבב"י בבד"ה כתב דאפי' לכתחלה נמי מותר לבשל בכלי חלב דבר שרוצה לאכול עם חלב נראה כשחבר הש"ע חזר בו וחשש לדברי האוסרים לבשל לכתחלה וע"כ כתב בש"ע לשון דיעבד דהש"ע חיברו אחר בד"ה כמ"ש הרב יד מלאכי בכללי הש"ע או' ט"ו ורב חיד"א בשם הגדולים מע' ספרים או' ע"ה שבאו' ש' יעו"ש. וכ"ז לפסק הש"ע והרמ"א מחמיר יותר כמ"ש אח"כ בהגה לסעי' ב'.

סעיף קטן ב

ב) **ולפ"ז** אסור לחמם מים לכתחלה בכלי בשר שהוא ב"י כדי ללוש בהם פת מפני שכמה פעמים אוכלים פת עם הגבינה. דבר משה חי"ד סי' ט' שו"ג מחו' סוף או' א' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ג

ג) **אבל** אם הכלי אינו ב"י דהוי נותן טעם לפגם וגם נ"ט בר נ"ט והוי תרתי לטיבותא מותר לכתחלה לחמם מים כדי לאפות הפת. בית דוד חי"ד סי' מ"ב. והגם דבתשו' דבר משה שם החמיר גם בזה מ"מ כיון דאיכא כמה פו' דמתירין לכתחלה אפי' בב"י כמ"ש ב"ד שם א"כ די בחומרת ב"י אבל באינו ב"י יש להתיר וכן הסכים זב"צ או' ד' ועיין לקמן בהגה סעי' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **ויש** מי שיש לו כלי מיוחד ליחם מים ללוש ואין משתמשים בו לא בשר ולא חלב ותע"ב. שו"ל שם.

סעיף קטן ה

ה) **ואם** עבר ובישל או צלה לכתחלה על דעת לאוכלם בכותח אפ"ה מותר לאכלם בכותח ולא קנסינן ליה אפי' עבר במזיד ודלא כמנחת כהן ח"א פי"ב שאוסר. פר"ח או' א' לה"פ או' ג' כריתי או' א' קהלת יהודה בסעי' זה. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. רחוצה יפה וכו'** וסתם כלי רחוצה יפה עד שידע בבירור שאינה רחוצה יפה דסתם כלים מודחים הם. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגב"י או' כ"ג. פר"ח או' ב' מנ"י על התו"ח כלל נ"ח או' י"ז. לה"פ או' א' בל"י או' א' הל"פ בסעי' א' כריתי או' ב' חו"ד או' א' שפ"ד או' א' קה"י שם. בי"צ בעמ"ז או' א' זב"צ או' ו' ועיין לקמן סי' ק"ג או' מ"ב.

סעיף קטן ז

ז) **שם. מותר לאכלם בכותח.** ואין חילוק בין שיהיו דגים יבישים או לחים כגון שהועלו תוך רוטב. או"ה כלל ל"ד סוף דין א' כנה"ג בהגה"ט או' ב' בל"י או' ב'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. מותר לאכלם בכותח משום דהוי נ"ט בר נ"ט וכו'** פי' דתחלה אין ממשות של בשר רק טעם דהיינו הבשר נתן טעם בקערה והקערה בדגים ועדיין כלו היתר וטעם קלוש כזה אין בו איסור. ט"ז סק"א. וה"ד בב"ח אבל באיסור אפי' כמה פעמים נ"ט בר נ"ט אסור הכל. ב"י בשם הר"ן. ט"ז שם. כנה"ג בהגב"י או' כ"ד בשם כמה פו'. פר"ח או' ג' לה"פ או' ב' חכ"א כלל מ"ח או' י"ז. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן ט

ט) **שם. מותר לאכלם בכותח משום דהוי נ"ט וכו'** ואם טעם הבשר נרגש בדגים אסור לאכלם בכותח אלא שא"צ לטעום קודם. רש"ל פכ"ה סי' ס"א. ער"ה או' ג' אבל הפר"ח

שם כתב דאפי' נרגש טעם הבשר בדגים מותר לאכלם בכותח דכיון דהוו ב' טעמים של היתר הוקלש הטעם ואין בו כדאי לאסור. וכ"כ בית אפרים חי"ד סי' ל"ז דף ל"ב ע"א ד"ה ונחזור דבנ"ט בר נ"ט נקלש הטעם ואעפ"י שמרגישין בו קיוהא בעלמא הוא ולא חיישינן ליה יעו"ש. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן י

י) **שם. משום דהוי נ"ט בר נ"ט וכו'** ואין להתיר משום נ"ט בר נ"ט חד בעיסא של פשטיד"א (כגון שאפו עוגה אצל פשטיד"א) ומשם בעוגה דה"ד פליטת טעם בכלי (ומכלי לאוכל) אבל מאוכל לאוכל הכל חשוב טעם אחד. שע"ד סי' ס' או' ג' כנה"ג בהגב"י או' כ"ו. מש"ז או' א' חו"ד או' ב' קה"י בסעי' זה. זב"צ או' ח' וכתב ודלא כהר' פני אריה סי' מ"ח ומ"ט והביאו פ"ת או' א' דס"ל דגם מאוכל לאוכל אמרינן נ"ט בר נ"ט יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) **ונראה** ברור דדוקא טעם ראשון בכלי וטעם ב' באוכל הוקלש טעמו אבל טעם ראשון באוכל ואח"כ בכלי ומשם לבשר או לחלב אסור דכל שהוא באוכל הוא הוי כממש. מש"ז שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יב

יב) **ועוד** נ"ל דלא הוי נ"ט בר נ"ט בשעת בישול כגון אם נפל חלב על הקדרה שמבשלין בה דגים (לאו דוקא אלא לדוגמא דהא אין מבשלים דגים עם בשר) כנגד הרוטב ואח"כ בישלו הדגים עם בשר אפי' בדיעבד אסור אם לא היה ס' בבשר נגד החלב שנפל בראשונה על הקדרה ולא אמרינן כיון שנפל על הקדרה ודרך הקדרה נכנס להדגים הוי נ"ט בר נ"ט דכיון שנפל בשעת הבישול ובישול מפעפע בכל הכלי חשבינן כאלו נפל לתבשיל והוי טעם ראשון. חו"ד בביאו' או' א' ומיהו בתשו' בית אפרים חי"ד סי' ל"ז השיג עליו וכתב דגם בנדון זה אמרינן נ"ט בר נ"ט ומותר לבשלם עם בשר יעו"ש באמצע התשו' והב"ד פ"ת או' א' וכן בהגהות מהרש"ק על הפרמ"ג רסי' זה ובספרו טוטו"ד תליתאה סי' קס"ט ובס' דברי יוסף סי' תרנ"ח ובס' שם אריה חו"מ בהוספות סי' יו"ד השיגו ג"כ על דברי חו"ד הנז' והעלו דגם בשעת בישול שייך דין נ"ט בר נ"ט יעו"ש וכן בהגהות אמרי ברוך על החו"ד העיר על דברי החו"ד הנז' מדברי הר"ן פכ"ה דלא משמע כדברי החו"ד יעו"ש אמנם בסוף ספר דרוש וחדוש מהגאון רעק"א בתשו' דפירות יבשים שנתייבש בתנור באמצע התשו' משמע שגם הוא מסכים לסברא זו של החו"ד דבשעת בישול לא שייך נ"ט בר נ"ט יעו"ש וכ"כ ביד יהודה בפי' הארוך או' ז' והשיג על דברי

בית אפרים הנז' וכתב דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ויש לחוש להחמיר מספיקא לדעת החו"ד יעו"ש והב"ד דר"ת או' ז' נמצא דדבר זה בפלוגתא שנייא וע"כ לכתחלה אין לבשל עם בשר ובדיעבד אם כבר בישל ויש הפ"מ יש לסמוך אמתירין.

סעיף קטן יג

יג) שם. ואם לא היתה רחוצה יפה אם יש בממש שעל פי הקדרה יותר מאחד בס' וכו'. וה"ד כגון דידעונן בודאי שיש בלכלוך יותר מא' בס' בדגים אבל מסתמא אמרינן דיש ס' משום דמסתמא בכל הקדרה יש ס' בתבשיל נגד שמן הדבוק בדפנותיו. או"ה כלל ל"ג דין ב' מנ"י על התו"ח כלל נ"ז או' י"א. שפ"ד או' א' וכתב ודלא כפר"ת או' ג' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יד

יד) ומיהו אם בישל דגים מעט בתוך קדרה גדולה בזה לא אמרינן דסתם בישול יש בו ס' נגד הלכלוך משום דהתבשיל מעט ובודאי לא יש בו ס' נגד הלכלוך. זב"צ שם. והיינו בסתמא אבל אי ידעינן דלא היה שם לכלוך כ"א מעט מזער ויש ס' בדגים כנגדו מותר לאכלם בכותח.

סעיף קטן טו

טו) וה"ד אם נתבשל בקדרה אמרינן בסתם כלים יש ס' בתבשיל נגד הלכלוך אבל במי הדחה וסתם כלים אין במי הדחה ס' כנגד השמנונית שעליה. או"ה כלל ל"ד דין י"ז. מנ"י שם או' י"ח. שפ"ד שם. זב"צ או' י"ב. טז)

טו) ודגים חמים שעלו בקערה צוננת אף דאיכא ס' נגד הדבוק מ"מ כיון דאינו בולע רק כדי קליפה ולא מבליע בכולו כיון שהקערה צוננת א"כ אף דאיכא ס' בכל הדגים נגד השומן מ"מ אסור לאכלם בחלב. מנ"י שם או' י"א. זב"צ או' י"ג. ור"ל כיון שהם בעין ולא נתערבו ע"י בישול.

סעיף קטן יז

טוב) שם. יותר מאחד מס' בדגים וכו' קאי אנצלו אבל בנתבשלו ס' בדגים ובמים סגי דמוליך הטעם בשוה. שפ"ד סוף או' א'.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ב'**] **ביצה שנתבשלה במים בקדרה חולבת מותר לתת אותה וכו'** ואפי' ביצה קלופה שנתבשלה במים בקדרה חולבת מותר לתת אותה בתוך התרנגולת אם הקדרה רחוצה יפה. ש"ך סק"ב. חו"ד או' ג' שפ"ד או' ב' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן יט

יט) שם. מותר לתת אותה בתוך התרנגולת אפי' לכתחלה. דהא נ"ט בר נ"ט הוא כדגים שעלו בקערה. ב"י בשם תשו' הרשב"א.

סעיף קטן כ

ך) שם. אבל אם נתבשלה בקדרה עם בשר ואפי' בקליפה אסור וכו' שקליפת הביצה בבירור מנוקבת היא וכשאדם מבשלה תוך יורה של צבעים תמצא הביצה עצמה צבועה מאותו צבע ולכן אסרו חכמים ביצת אפרוח והתירו ביצה אסורה שזו פולטת ציר של אפרוח וזו אינה פולטת אלא זיעה בעלמא. ב"י בשם תשו' הרשב"א הנז' ט"ז סק"ב. ומה שהקשה ע"ז הט"ז שם עיין בדברינו לעיל סי' פ"ו או' מ"ד מ"ש בשם האחרונים יעו"ש.

סעיף קטן כא

כא) שם הגה. ויש מחמירין בצלייה ובישול וכו' והמנהג לאסור לכתחלה וכו' לאכלו בכותח ובדיעבד מותר אם נתן בכותח. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ד' לה"פ או' ד' בל"י או' ג' כריתי או' ד' וכ"ז לדברי מור"ם ז"ל אבל לפסק הש"ע מותר לאכלם בכותח אפי' לכתחלה רק דאין לבשלם לכתחלה כדי לאכלם בכותח וכמ"ש לעיל או' א' יעו"ש.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. ובדיעבד מותר וכו' ורש"ל באו"ש (על שע"ד) ובספרו יש"ש פכ"ה סי' ס"ג אוסר אפי' בדיעבד בנצלו מדינא ואינו עיקר. פר"ח או' ה' לה"פ או' ו' אמנם הבל"י או' ד' כתב דכמה פו' סוברים כרש"ל וע"כ כתב דלא כפר"ח שכתב ואינו עיקר יעו"ש ומ"מ לענין דינא ק"ל כדברי הש"ע ורמ"א שאין מחלקין בין בישול לצלוי רק המחמיר כרש"ל באין הפ"מ תע"ב ודוקא להחמיר לעצמו אבל לא להורות לאחרים.

סעיף קטן כג

כג) ודוקא שצלו דגים בשפוד שצלו בו בשר או שחתך דגים רותחים בסכין שחתך בו בשר אבל צלה דגים בקדרה שבישל בה בשר מותר. וכן אם בישל דגים בקדרה שצלו בה בשר אף שהדגים מותרים בחלב מכל מקום הרוטב של דגים אסור בחלב דברוטב ליכא רק טעם ב' והוי כמו נצלו אבל בישל דגים בקדרה שבישל בה בשר אף הרוטב מותר בחלב כיון שהטעם בשר נבלע בכלי ע"י בישול. חו"ד או' ה' פ"ת או' ד' וכ"ז לדברי רש"ל וגם מ"ש מותר לאכול בחלב לדברי רמ"א דוקא בדיעבד אם נתן בחלב מותר לאכלם כנז'.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. אבל ליתנן בכלי שלהם מותר לכתחלה ור"ל אם בישל דגים או ירקות בקדרה של בשר וליתנם אח"כ בכלי חלב או שבישל בכלי חלב וליתנם אח"כ בכלי בשר מותר לכתחלה גם לדעת המחמירים.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. אבל ליתנם בכלי שלהם מותר לכתחלה. דבזה אנו סומכין על המתירין גם בבישול וצלייה נ"ט בר נ"ט. ט"ז סק"ה. לה"פ או' ח' ביאור הגר"א או' ח'.

סעיף קטן כו

כו) ומסתברא שאף לכתחלה מותר לבשלם בקדרה של בשר ע"ד ליתנם בכלי של חלב. פר"ח או' ז' לה"פ או' ט' ומיהו המש"ז או' ה' כתב דיש לאסור רק לכבוד שבת וכדומה המיקל לבשל תחלה במחבת בשר ב"י לערות בכלי חלב או להיפך אין נוערין בו.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. אבל ליתנם בכלי שלהם מותר לכתחלה. היינו שלא ע"י עירוי אבל בדרך עירוי כתב לקמן בהגה בסעי' ג' שאוסר הכלי אלא שאין טעם לדבריו כלל לאסור ע"י עירוי וכן דעת האו"ה ושאר האחרונים וגם בתשו' משאת בנימין בסי' ך' כתב שכל המחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהין יעו"ש. פר"ח או' ה' וכ"כ הש"ך סק"ה בשם כמה פו' דאין לאסור ע"י עירוי. לה"פ או' ז' בל"י או' ה' כריתי או' ה' מיהו בתו"ח כלל נ"ז סוף דין י"ב כתב וכמדומה לי שלא נהגו להקל בכה"ג אמנם בהפ"מ או לעת הצורך יש להקל. והב"ד הש"ך שם. וכן הסכים השפ"ד או' ה'.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. וכן אם לא נתבשלו או נצלו תחלה רק עלו בכלי של בשר מותר לאכלן עם חלב וכו' והיינו שאחד מהם הכלי או הדגים חמים אבל אם שניהם חמים הו"ל כנצלו. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ח' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ז' כריתי או' ו' חו"ד או' ז' ומ"ש הו"ל כנצלו ר"ל ולרש"ל שכתבנו לעיל או' כ"ב אסור אפי' בדיעבד לאכלם בכותח ולדברו מור"ם מותר בדיעבד ולדברי הש"ע אפי' לכתחלה והיינו אם לא היה שם רוטב אבל אם היה שם רוטב הו"ל כנתבשלו וכ"כ השפ"ד או' ה' ור"ל ואז אפי' לרש"ל מותר בדיעבד.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. וכל זה כשהמאכל אינו דבר חריף וכו' ובענין דבר חריף ית' לקמן סי' צ"ו כי שם מקומו יעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) ואם יש במאכל דבש מבטל טעם החריפות. תו"ח כלל פ"ה סוף דין כ"א. הל"פ או' י"ב. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לא

לא) כסכוסו שנתנוהו על קדרה של בשר לקלוט ההבל כמנהג והן בעודנו רותח נתנוהו בתוך קערה חולבת יטול ממה שיש באמצע הקערה דלא נגע בדופני הקערה ואוכלו והשאר הוא אסור. הרדב"ז בתשו' דפוס וניציא סי' ר"י יעוש"ב. ברכ"י בשיו"ב או' ב' ער"ה או' י"א.

סעיף קטן לב

לב) ואם לא היה הכסכוסו מונח ע"פ קדרה של בשר אלא שהוא רותח ונתנו בקערה של בשר ואח"כ נתנו בקערה חולבת מותר לאכלו עם בשר או עם חלב. הרדב"ז שם. ופשוט הוא דאף לכתחלה מותר ליתנו בקערה חולבת או לאכלו בחלב לכ"ע. ער"ה או' י"ב.

סעיף קטן לג

לג) [**סעיף ג'**] **קערות של בשר דהודחו ביורה חולבת וכו'** אפי' שניהם ב"י מותר וכו' היינו בדיעבד אבל לכתחלה אין להדיחן אפי' לדעת הש"ע. ש"ך סק"ט. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ט"ו. חו"ד או' י"א. שפ"ד או' ט' ער"ה או' י"ג. זב"צ או' כ"ג. ועיין לעיל או' א'.

סעיף קטן לד

לד) שם. והוא שיאמר ברי לי שלא היה שום שומן דבוק בהן. ומסתמא אמרינן דשומן דבוק בהן דהא השתא הוא דמדיחן. ש"ך סק"א. פר"ח או' י"ב. מנ"י על התו"ח כלל נ"ז או' י"ז. כריתי או' ז' שפ"ד או' י"א. חכ"א כלל מ"ח או' ח' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לה

לה) שם. ואם היה שומן דבוק בהן וכו' פי' אם היו שניהם ב"י אפי' אין שומן רק באחד מהן הכל אסור לפי שהמים מקבלים טעם ראשון הבא מן הממש ואוסרים הכלים לפי שאין כאן נ"ט בר נ"ט דהיתרא. ועוד שהשומן נוגע בכלי האחד ונאסר הכלי וחוזר ואוסר הכל. ואם יש שומן בשניהם אסורים אפי' אינם ב"י. היה שומן בא' מהן ושניהם אינם ב"י הכלי שיש בו שומן מותר לפי שטעם הנפלט מכלי האחר הוא פגום והכלי האחר אסור לפי ששומן שבכלי זה אוסרו והמים אינם נאסרים מפליטת אותו כלי לפי שאין שם איסור בשר בחלב כיון שהאחד פגום והשני מושבח. ואם הכלים אחד הוא ב"י והאחד אינו ב"י ויש שומן בא' מהם אם השומן הוא באותו שאינו ב"י הכל אסור לפי שהשומן אוסר הכלי שהוא ב"י והמים נאסרים מפליטת הכלי האסור שהרי הוא חתיכה דנבילה

וחוזרים המים ואוסרים הכלי שאינו ב"י אבל אם השומן דבוק בכלי שהוא ב"י הוא מותר לפי שפליטת הכלי האחר הוא פגום ואינו אוסר והכלי האחר שאינו ב"י אסור לפי שהשומן אוסרו. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' ט"ז. בל"י או' יו"ד כריתי או' ח' חו"ד או' י"ב. שפ"ד או' יו"ד. חכ"א כלל מ"ח או' ח' ואו' ט' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לו

לו) והא דאסורים הכלים לאו דוקא לבשר או חלב אלא גם לשאר דברים משום שבלועים מבשר וחלב ונעשו נבילה. שפ"ד שם. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לז

לז) שם. צריך שיהא במים ס' כנגד ממשות שומן שע"פ הקערה. ואם שניהם אינם מקונחים אי איכא במים ובמה שדבוק בכלי של בשר כדי לבטל הלכלוך של חלב וכן במה שדבוק בכלי חלב והמים יש ס' נגד השומן הוי כשניהם מקונחים ומותר דאיסורים מבטלים זה את זה כמ"ש סי' צ"ח סעי' ט' מנ"י על התו"ח כלל נ"ז או' ט"ז. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לח

לח) שם הגה. ויש אוסרים אפי' אין שומן דבוק בהן. וכתב זב"צ או' כ"ט דגם לספרדים דק"ל כפסק הש"ע דאפי' שניהם ב"י הוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא ומותר הכל מ"מ המחמיר תע"ב מפני שהאוסרים הם רבים כמ"ש הכנה"ג בהגב"י או' ל"ז ועוד דאפי' רבני הספרדים שהם מהראנ"ח ח"ב סי' ס"ח ומהרימ"ט סי' קכ"ב כתבו דראוי להחמיר והגם דלהוראה אנו מורים כס' מרן ז"ל וכ"כ הברכ"י בשיו"ב או' ג' משם הרב בית יהודה ז"ל דהמנהג כמרן ז"ל מ"מ הנזהר בזה תע"ב עכ"ד.

סעיף קטן לט

טל) שם בהגה. אלא א"כ אחד מן הכלים אינו ב"י וכו' שאז כל הכלים מותרים שהרי בכאן לכ"ע לא נאסרו המים לפי שאין כאן איסור בב"ח כיון ששני הטעמים א' פגום ואחד מושבח ואף הכלי שאינו ב"י מותר שהרי קיבל טעם מן המים דהוו נ"ט בר נ"ט דהיתרא. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' י"ז.

סעיף קטן מ

מ) שם בהגה. אלא א"כ אחד מן הכלים אינו ב"י מבליעת כלי ראשון. וכיון שידוע שנשתמש באותו מעל"ע חיישינן למה שדרך להשתמש בו וחיישינן לכ"ר אבל כשאין ידוע אם נשתמש בו כלל באותו מעל"ע אמרינן דסתמו אינו ב"י. חו"ד או' י"ד.

סעיף קטן מא

מא) שם בהגה. אלא א"כ אחד מן הכלים אינו ב"י מבליעת כלי ראשון. וכתב האו"ה דאין חילוק בין הדיח קערות עם קערות או כפות עם כפות או טעלי"ר עם טעלי"ר ולא אמרינן דמה שתשמישו בכלי שני אינו אוסר עכ"ל וה"ד מן הסתם דחיישינן שמא השתמש בכף או בטעלי"ר בכ"ר אבל אם ברי לו שלא נשתמש בכף או בטעלי"ר רק בכלי שני תוך מעל"ע ודאי אינו אוסר בדיעבד. והכי נהוג. תו"ח כלל נ"ז דין י"ג. ש"ך ס"ק י"ג. ופשוט הוא לדעת המחבר ושאר האחרונים אבל לשיטתי אין הדין אמת אלא כל שנשתמש בחום שהיס"ב מעל"ע אוסר. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"א. וכתב וכן אנו נוהגין בדין זה כפר"ח וה"ה לענין כ"ש כל זמן שהיס"ב וכ"ש לענין עירוי. ועיין לעיל סי' ס"ח או' ט"ל ולקמן סי' ק"ה סעי' ב'.

סעיף קטן מב

מב) שם בהגה. ואז כל הכלים מותרים. אותו שהוא ב"י מותר דהא פגם הוא מקבל ואותו שאינו ב"י ג"כ אינו נאסר מן אותו שהוא ב"י דנותן טעם בר נ"ט הוא ועדיין היתר הוא. ט"ז סק"ט. לה"פ או' י"ט. חו"ד או' ט"ו. חכ"א כלל מ"ח או' יו"ד.

סעיף קטן מג

מג) שם בהגה. והמים נוהגים בו איסור לכתחלה. דהואיל ואינו מאכל אלא מים גרידא הוי כלכתחלה ואסרינן הואיל ובלוע מאיסור פגום. תו"ח כלל נ"ז דין י"ד בשם או' אבל ודאי מדינא מותר לאכלו עם מין הכלי שהוא ב"י כגון אם הוא של בשר מותר לאכלו עם בשר. ש"ך ס"ק י"ד פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' ך' חכ"א שם או' י"א.

סעיף קטן מד

מד) ויש ללמוד מזה אם תחבו כף של בשר ב"י לקדרה של חלב שאינו ב"י מלא מים או אפכא אע"ג דלא נאסרו הכלים המים מיהא אסורים וכן אם הוא מאכל כגון קטניות או ירקות וכדומה אע"ג דאין המאכל נאסר מ"מ אין לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב דהואיל ויכול לאכלו בלא זה הוי כלכתחלה. תו"ח שם. משמע הא אם אינו יכול לאכלו כ"א עם בשר או עם חלב שרי. וכ"כ החכ"א שם. וכן אם כבר נתערב עם בשר או עם חלב שרי כמ"ש בריש הגה לסעי' ב' וכ"ז לדברי מור"ם ז"ל אבל לדברי הש"ע אפי' לכתחלה מותר לאכלם עם בשר או עם חלב.

סעיף קטן מה

מה) שם בהגה. אבל אם שניהם ב"י והדיח אותם ביחד בכ"ר הכל אסור והכי נוהגין וכו' היינו מנהג אשכנזים אבל מנהג הספרדים כדברי הש"ע דהכל מותר המים והכלים וכ"כ זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מו

מו) שם בהגה. ודוקא שהודחו ביחד ובכ"ר אבל אם הודחו זה אחר זה. אפי' בכ"ר דזה הוי נ"ט בר נ"ט כיון שלא נתערבו הטעמים. ט"ז ס"ק י"א. לה"פ או' כ"ג.

סעיף קטן מז

מז) שם בהגה. או בכלי שני אפי' ביחד הכל שרי. ואפי' אם היו מלוכלכות כמ"ש אח"כ גבי עירוי וכ"ש הוא דהא עירוי חמור מכלי שני לדידן. ורש"ל פכ"ה סי' ס"ד חולק על זה ונראה להכריע בזה למעשה דבעירוי יש לאסור שניהם אם היה שם שיורי מאכל משניהם ואם הא' מלוכלך והב' נקי אז נאסר הנקי אבל בכ"ש אין אוסר שיורי מאכל כיון דק"ל כ"ש אפי' היס"ב לא מבליע ולא מפליט כמ"ש בתו"ח כלל נ"ז. ט"ז ס"ק י"ב. לה"פ או' כ"ב.

סעיף קטן מח

מח) שם בהגה. ואם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב דינו ככ"ר וכו' ובתו"ח שם דין י"ב משמע להדיא דבין מערה מכלי של בשר מקונח ב"י על כלי חלב ובין מערה מים שאינן לא של חלב ולא של בשר על כלים של בשר יחד ששומן דבוק בהן יש להתיר במקום הפ"מ או לצורך ושלא בכה"ג יש לאסור הכל. ש"ך ס"ק י"ז. ועיין לקמן או' נ"ב.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. ואם עירה מכ"ר של בשר וכו' ואפי' במערה מכלי של איסור על כלי של היתר אין לאסור רק הכלי שבא קלוח העירוי עליו. תו"ח שם בשם או"ה. ש"ך ס"ק י"ח. בל"י או' י"ג. חו"ד או' י"ח. ומיהו כל זמן שלא נפסק העמוד אף שנזחל ונח המים על כלי צוננת ומגיע לכלי אחר הכל חשוב עירוי. שפ"ד או' י"ח.

סעיף קטן נ

נ) ואם כ"ר של בשר שהוא מערה ממנו הוא מלוכלך וכ"ש של חלב הוא ג"כ מלוכלך ג"כ הדין כן שכלי של חלב נאסר מכח עירוי אבל כ"ר של בשר לא נאסר דלא אמרינן שיאסר כלי בשר משום ניצוק דהוא חיבור ויאסור הכלי חלב לכלי של בשר משום ניצוק והו"ל כאלו הדיחם יחד זה אינו דניצוק לא הוי חיבור לענין איסור. מנ"י שם או' כ"ד

וכתב שכ"פ רש"ל פג"ה סי' ל"ז דניצוק לא הוי חובור לענין איסור. וכ"נ ממ"ש הכנה"ג בהגב"י או' נ"ד בשם המ"ב. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. אבל אם עירה מים רותחים שאינן של בשר ולא של חלב וכו' כגון מקדרה חדשה או שלא נשתמש בה רק ירקות וכיוצא בהן או שאינה ב"י. ש"ך ס"ק י"ט. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' ט"ו.

סעיף קטן נב

נב) שם בהגה. ואפי' שומן דבוק בהם הכל שרי דאין עירוי ככ"ר ממש וכו' דין זה צ"ע דהא ק"ל דעירוי אוסר כדי קליפה וע"כ לאסור בהשומן דבוק בהם כדי קליפה מיהו היכא דהם נקיים ודאי יש להתיר מטעם נ"ט בר נ"ט אבל היכא דהוי כלי של איסור דלא שייך ביה נ"ט בר נ"ט נראה דאפי' נקי אסור וצ"ע בזה דאפשר דאפי' מבשל לא מבשל כולי האי שיפליט מן הכלי ויבליע בכלי. ולפ"ז גם בכלים של בשר וחלב שא' מהם נקי וא' מהם אינו נקי שהנקי אסור ושאינו נקי צ"ע ויש להחמיר בשניהם (ר"ל בכלי של איסור ובכלי שאינו נקי) במקום שאין הפ"מ ש"ך ס"ק ך' כנה"ג בהגב"י או' נ"ג. מנ"י על התו"ח כלל נ"ז או' כ"ג. חו"ד או' י"ט. מיהו דעת הפר"ח או' י"ז להחמיר בזה גם במקום הפ"מ. וכ"ה דעת הכריתי או' י"א. שפ"ד או' ך' והיינו לאסור כדי קליפה דעירוי אינו אוסר רק כדי קליפה כמ"ש לעיל סי' ס"ח סעי' יו"ד. וכ"מ מדברי הכריתי שם. וכ"כ השפ"ד שם. ועיין בדברינו לשם סי' ס"ח או' מ"ד.

סעיף קטן נג

נג) ואם יש ס' במי הדחה כנגד קליפת האחד די. שפ"ד שם. זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן נד

נד) שם בהגה. ואם נמצא קערה חולבת בין כלי בשר לא חיישינן וכו' ואפי' אם רגילין באותו בית להדיח בכלי ראשון מותרין מכח ס"ס ספק שמא לא הודחו עמהם ואת"ל הודחו שמא לא היתה ב"י. ט"ז ס"ק י"ד בשם או"ה. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' י"ז. חו"ד או' ך' משמע הא אי ידעינן ששמשו בה מעל"ע אסור בחד ספק מיהו יש עוד טעם אחר דאחזוקי איסורא לא מחזקינן ולפ"ז אפי' בחד ספק שרי. מש"ז או' י"ד. אבל הפר"ח או' י"ח כתב להחמיר כדברי האו"ה דאי הוו ב"י אין לסמוך להתיר. לה"פ שם מש"ז שם. ונראה כיון דיש מתירין בחד ספק ויש מחמירין דכל כלי דיכול להגעיל צריך להגעיל ובכלי חרס דאינו יכול להגעיל צריך להמתין להשתמש עד אחר מעל"ע והוי כדיעבד ומותר להשתמש אח"כ אפי' לכתחלה. בל"י שם.

סעיף קטן נה

הנ) וכל זה לסברת מור"ם ז"ל אבל לפסק הש"ע אפי' אם הודחו שניהם ביחד מותר כמ"ש בש"ע ריש סעי' זה. ומיהו אם הכלים מלוכלכים או אפי' איכא כלי א' שהוא מלוכלך אסורים אפי' לפסק הש"ע דהשתא ליכא אלא ספק א' ספק הודחו ביחד או לא דספק ב"י או אינו ב"י ליכא דבשומן אין חילוק בין ב"י לאינו ב"י ומשו"ה הכלים אסורים. כ"מ מדברי הפר"ח סוף או' י"ח וכ"כ זב"צ או' ל"ו. והיינו בדליכא ס' במי הדחה נגד השומן וכמ"ש בש"ע בסעי' זה.

סעיף קטן נו

ונ) [**סעיף ד'**] **יראה לי שאם נתנו אפר במים וכו'** דע"י האפר הוא נותן טעם לפגם. הנה הט"ז ס"ק ט"ו והש"ך ס"ק כ"א פקפקו בדין זה והניחו בצ"ע. והפר"ח או' י"ט כתב ליישב דברי הש"ך וכתב דבהפ"מ יש לסמוך אדברי הש"ע. וכ"כ החו"ד או' כ"א אמנם בתשו' חכם צבי סי' ק"א כתב לדחות דברי הש"ך הנז' והסכים להלכה ולמעשה כדברי הש"ע דהאפר פוגם. וכן בתשו' צ"צ סי' צ"א מתיר בפשיטות כדברי הש"ע דהאפר פוגם והב"ד הפר"ח שם ומשמע דמסכים לדבריו שהביאו באחרונה. וכ"ה דעת הפר"ת או' ו' וכן העלה בתשו' בית דוד חי"ד סי' מ"א כדעת הש"ע. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' מ"ו דהל"ח ודמש"א קבלו דברי הש"ע בסבר פנים יפות וכן נוהגין בהרבה מקומות. וכ"כ הברכ"י בשיו"ב או' ד' דלענין הלכה אנן אתכא דריש גלותא מרן סמכינן דשלמים וכן רבים סברי כדעתו ומה גם דפשט המנהג כדעתו ז"ל כמ"ש הכנה"ג שנהגו כמרן ז"ל יעו"ש. וכ"כ חכ"א כלל מ"ח או' ט"ו. ערוך השלחן או' כ"ד. וכ"כ זב"צ או' ל"ח דכן נהגו במדינתנו ואין פוצה פה ומצפצף וכל פעם ששולקים הרבה ביצים ביחד נוהגים כל הנשים שמניחים בתוך המים אפר והיינו משום דחוששים שמא ימצא בהם ביצה א' שיש בה דם או אפרוח וכשמניחין אפר אפי' אם נמצא בהם כך שאר הביצים מותרים משום דטעם היוצא מן הביצה האסורה נפגמה ע"י האפר וכן מורים ובאים בכל יום עכ"ל. וכ"כ הרב עדות ביהוסף סאמון סי' מ"ב דכן נוהגין במערב כשיש חופה או מילה ששולקין הרבה ביצים לחלק לבני אדם נותנין אפר בתוך המים ששולקין בהם הביצים ואז כשנמצאת בין הביצים ביצה שיש בה דם או אפרוח מתירים שאר הביצים שהרי מה שפלטה הביצה היה טעם פגום ע"י האפר הנבלע בה יעו"ש. והב"ד עיקרי הד"ט חי"ד סי' י"א או' כ"א והרב בן א"ח פ' בחקותי או' י"ב וכתב שם בן א"ח דכן מנהג עיר בגדאד יע"א וכתב עוד שם בן א"ח דגם לפי המנהג צריך להניח האפר בתוך המים שירתיח על האש קודם שיניחו הביצים וגם צריך להניח אפר הרבה שיהיה טעמו ניכר במים אלא

שסיים דשומר נפשו יחוש בזה כי יש פתחון פה לחלק בין דין ביצים הנז' ובין דין שכתב מרן ז"ל בסי' צ"ה יעו"ש. מיהו הברכ"י בסי' ק"ז או' א' כתב דאם נתן אפר על הביצים בקדרה מותר לכ"ע אפי' לכתחלה. וכ"כ הער"ה שם או' א' קהלת יהודה שם. והבאנו דבריהם לקמן סי' ק"ז או' ד'.

סעיף קטן נז

זנ) וכתב עו"ש עדות ביהוסף דאם היו הביצים שלוקות במים ואפר קודם נתינתן בתוך החמין מותר החמין אפי' נמצא אפרוח בביצה דע"י האפר נותן טעם לפגם. ועוד כתב טעם אחר להתיר אף אם לא נשלקו הביצים באפר אם עדיין לא נגמרה צורת האפרוח משום דאין לך דבר מאוס וסרוח ממנו יעו"ש והב"ד עיקרי הד"ט שם.

סעיף קטן נח

חנ) ולפ"ז אין איסור אם נפל בורית שקורין זיי"ף (וערבי צאבו"ן) העשוי מחלב לתוך התבשיל שהרי הבורית יש בו אפר כשעושין אותו מחלב. ט"ז ס"ק ט"ו. צ"צ סי' צ"א. חכם צבי סי' ק"א. מנ"י על התו"ח כלל נ"ח או' כ"ו. מש"ז או' ט"ו. תשו' מאהבה ח"ב סי' זה. ערוך השלחן סוף או' כ"ד. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן נט

טנ) ואם בלע הכלי ב"י דבר פגום אף הטעם שהוא בלוע בתוך הכלי ג"כ נפגם ולפ"ז ביורה זו שהיא חולבת ב"י שהדיח בה קדרות של בשר שיש בהן שומן והניח בה אפר גם היורה שהיא חולבת נפגמה ואם בישל בה אח"כ בשר מותר התבשיל וכן כלי איסור שבשלו בו דבר הפגום פוגם הבלוע בכלי ואם בשלו בו אח"כ תבשיל של היתר מותר התבשיל. בית דוד חי"ד סי' מ"א בשם מהריק"ו. וכ"כ בית יהודה ח"א דף קי"ד ע"ג סי' ב' וח"ב סי' ע"ז. אבל בשם מהרש"י כתב ב"ד שם דהא דפוגם האפר ה"ד לשומן שבעין שהיה בקדרה שהוא בחוץ נפגם באפר אבל טעם הבלוע בתוך דופני הקדרה לא נפגם ונותן טעם ואוסר ולפ"ז ביורה זו שהיא חולבת וב"י והדיחו בה כלים של בשר שיש בהם שומן בעין אסור לבשל בה בשר ואם בשלו בה התבשיל אסור אבל יכול לבשל בה תבשיל של חלב משום דלא בלעה מן השומן של בשר שהוא בעין אלא טעם פגום שנפגם באפר וכן כלי איסור שבשלו בו דבר פגום והוא ב"י אם בשלו בו אח"כ דבר היתר אסור. וכ"ה דעת ב"ד שם כסברא זו. דבר משה סי' יו"ד. דבר שמואל סי' פ"ח. קול אליהו ח"א חי"ד סי' י"א. ער"ה או' טו"ב.

סעיף קטן ס

ס) [**סעיף ה'**] **אין מניחין כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח וכו'** והטעם שאם יפול שם כותח במלח נראה וניכר ולא בטיל ושמא לא ידע וימלח ממנו בשר אבל כותח הנופל לחומץ ליתא בעיניה ובטל בס' רש"י חולין קי"ב ע"א. ב"י. ט"ז ס"ק ט"ז. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' ך' ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן סא

סא) **שם הגה. ודוקא אם הכלים מגולים.** ולהרמב"ם אפי' מכוסים אסור שהוא סבר הטעם משום שהמלח שואב מהכמכא ואח"כ נותנין אותו בבשר ולרש"י וסיעתיה סוברים שמא יפול מהכמכא למלח ויש לחום לב' הסברות ואין להניחם בהדי הדדי אפי' מכוסות כדעת הרמב"ם וגם אין להניחם בהדי הדדי אפי' אינם נוגעות דפנותיהם זה בצד זה לחששת שמא יפול מהכמכא. וזה דוקא אם הם מגולות אבל מכוסות ומרוחקות מותר לכ"ע. פר"ת או' ז' מש"ז או' ט"ז. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סב

סב) **ונראה** דוקא להניחו בקביעות אבל להניחו לפי שעה אדעתא ליטלו תכף ומיד שרי. פר"ת שם. וכ"כ הפר"ח או' כ"א אלא שסיים ואפשר דלא פלוג רבנן וראוי להחמיר.

סעיף קטן סג

סג) **שם בהגה. ואפ"ה אם עבר ונתנן ביחד מותר וכו'** דלא מחזקינן איסורא. ביאור הגר"א או' כ"ה.

סעיף קטן סד

סד) **שם בהגה. ואפ"ה אם עבר ונתנן ביחד מותר וכו'** ולטעם הרמב"ם אם עבר והניח אצלו ודאי אסור למלוח בו בשר לכתחלה רק אם שכח ומלח בו בשר מותר בדיעבד. כנה"ג בהגה"ט או' ט'.

סעיף קטן סה

סה) **וה"ד** בכלי חרס אפי' עבר והניח אסור למלוח בו לכתחלה לסברת הרמב"ם אבל בשאר כלים לכתחלה אסור ובדיעבד מותר למלוח בו לכתחלה. ער"ה סוף או' י"ט. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן סו

סו) [**סעיף ו'**] **מותר ליתן בתוך תיבה כד של בשר אצל של חלב.** דבשר עם חלב זהירי אינשי שלא יפול מזה לזה. ב"י. ט"ז ס"ק י"ז. ש"ך ס"ק כ"ג. פר"ח או' כ"ב. וכ"ש דמותר

ליתן איסור והיתר זה אצל זה דמיזהר זהירי משא"כ מלח וכותח שניהם היתר לא אסיק אדעתיה. מש"ז או' י"ז.

סעיף קטן סז

סז) שם הגה. ויש מחמירין לכתחלה וכו' דוקא במגולין. ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' כ"ג. מנ"י על התו"ח כלל ס' או' ו' כריתי או' ט"ו. חו"ד או' כ"ד. שפ"ד או' כ"ד. אבל במכוסין יש להתיר בכל ענין אפי' לכתחלה אליבא דכ"ע. מנ"י שם. ובאחד מכוסה סגי או כלי הבשר או כלי החלב. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן סח

סח) שם הגה. ויש מחמירין לכתחלה וכו' ומיירי בחלב עב דומיא דכותח עם מלח אבל בחלב צלול ורוטב בשר דכי נפיל מהאי להאי ליתיה לאיסוריה בעיניה שרי לכ"ע דומיא לחומץ. פר"ח שם. זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן סט

סט) [**סעיף ז'**] **מלח הנתון בקערה של בשר מותר ליתנו בחלב.** וה"ה הנתון בקערה של איסור כמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' י"ג בהגה. ש"ך סוף ס"ק כ"ה. פר"ח או' כ"ד. לה"פ או' ל"א. בל"י או' כ"א. חו"ד או' כ"ה. שפ"ד או' כ"ה. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן ע

ע) שם הגה. והמחמיר גם בזה תע"ב וכו' ולענין דינא לכתחלה ודאי אין ליתן מלח בכלי בשר וכ"ש בכלי איסור ובדיעבד אין איסור אפי' נתלחלח המלח דאין מליחה לכלים להפליט. שפ"ד שם. זב"צ או' מ"ט. ועיין באו"ח סי' תמ"ז סעי' ו' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן עא

עא) ומ"מ נכון ליחד ב' כלים למלח אחד לבשר ואחד לחלב דלפעמים בתוך הסעודה שידיו מלוכלכות מן הבשר לוקח משם מלח ואח"כ יקח לחלב וכן איפכא. רש"ל פכ"ה סי' פ"א. ט"ז ס"ק י"ח. לה"פ או' ל"ב. חו"ד שם. שפ"ד שם. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ט"ל ערוך השלחן או' כ"ו. זב"צ או' ן'.

סימן צו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **צנון או סילקא שחתכם בסכין של בשר בן יומו.** אעפ"י שהוא מקונח ונקי בודאי דאגב חורפיה דצנון וסילקא ודוחקא דסכינא פלט סכין גוף הטעם שבו והוי כמו איסור בעין הלכך לא דמי לשאר נ"ט בר נ"ט דלעיל סי' צ"ה דמותר. ש"ך סק"ב. כריתי

או' א' וכתב וכן עיקר כדברי הש"ע ודלא כפר"ח שחולק. וכ"כ הפר"ת או' א' דכן עיקר ודלא כפר"ח. וכ"כ השפ"ד או' ב' דחלילה לזוז מדברי הש"ע והרב. וכ"פ החו"ד או' א' חכ"א כלל מ"ט או' א' בי"צ או' ב' ערוך השלחן או' ה' זב"צ או' א' וכתב וכן הסכימו רוב האחרונים ודלא כפר"ח או' ב'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. שחתכם בסכין של בשר ב"י או שאינו מקונח וכו'** זהו כסברת מהר"ם שהביא הטור דלא מקרי דבר חריף אלא קורט של חלתית דמנקב בני מעיה של בהמה כשאוכל אותה (כמ"ש לעיל ססי' נ"א) וע"כ נותן טעם לשבח אפי' אינו ב"י אבל שאר דברים חריפים אין דינם כן וע"כ כתב כאן שאינו אוסר אלא ב"י או שהוא אינו מקונח ואז אוסר מפני שמנונית שעליו וע"כ צריך נטילת מקום. ט"ז סק"א. ור"ל זו סברת מהר"ם אבל יש חולקים בזה כמבואר בטור וב"י וע"כ כתב אח"כ בש"ע וי"א דה"ה לאינו ב"י והוא מקונח. ועיין לקמן או' ט'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. או שאינו מקונח.** פי' שאינו ב"י ואינו מקונח. דסתמא השמנונית קרוש על פניו. ש"ך סק"ג. מנ"י על התו"ח כלל נ"ח או' י"ז וכלל ס"א או' י"ג. פר"ת או' ג' חו"ד או' א' שפ"ד או' ג' זב"צ או' ג' דלא כפר"ח או' ג' שכתב דבסתם סכין סגי בקליפה.

סעיף קטן ד

ד) **שם. עד שיטול ממקום החתך כדי נטילת מקום וכו'** דדבר האוסר מחמת חריפות אינו אוסר יותר מכדי נטילה. ש"ך סק"ד. וכ"כ הער"ה או' ב' דרוב הפו' ס"ל דאין לאסור כולו ולכן אין להחמיר אלא בנטילת מקום כפסק מרן בש"ע ודלא כהפר"ת עכ"ל. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. שהוא כעובי אצבע.** והיינו כעובי רוחב אצבע כמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ד' ואצבע והיינו אצבע אגודל כמ"ש לעיל סי' מ"ו או' נ"ד וסי' נ"ג או' י"ט יעו"ש.

סעיף קטן ו

ו) **שם. או שיטעמנו וכו'** ולא ראיתי נוהגין להתיר ע"י טעימה בזה"ז דאין אנו בקיאין. תו"ח כלל ס"א סוף דין א' ט"ז סק"ב. מיהו ודאי אי טעמו דלית ביה טעם ובישלו בדיעבד בחלב מותר כיון דבודאי אין טעם בקדרה זו. ש"ך סק"ה. ל"ח פכ"ה או' קס"א. כנה"ג בהגב"י או' י"ג. מנ"י על התו"ח שם או' ג' הל"פ בביאו' או' ג' חו"ד או' ב' מש"ז או' ב'

ובשפ"ד או' ה' ער"ה או' ג' וכתב דלא כפר"ח דמכשיר לכתחלה. חכ"א כלל מ"ט או' א' ערוך השלחן או' ו' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **וה"ה** אם בישל בלא טעימה ונשאר מאותם בצלים שלא נתנן לחלב דמותר לסמוך אטעימת ישראל שאם לא יהא בו טעם בשר התבשיל של חלב מותר. הל"פ שם. מיהו הרב זב"צ או' ו' הניח דבריו בצ"ע דשמא אותם בצלים שבישל הם ראשונים ויש בהם טעם בשר יותר מאלו הנשארים דכבר נתקנח הסכין יעו"ש ואפשר לומר דמיירי כגון שנתערבו יחד ואין הפרש בין מה שבישל לנשאר או דמיירי כגון שבישל האחרונים ונשארו הראשונים.

סעיף קטן ח

ח) **והא** דשרינן בנטילת מקום ה"ד היכא דניכר מקום החתך אבל אם אין ניכר הכל אסור וזה פשוט ומבורר. בית דוד חי"ד סי' ל"ח דף ט"ו ע"ד ד"ה והנה. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ט

ט) **שם. וי"א דה"ה לאינו ב"י והוא מקונח.** זהו דעת סה"ת שהביא הטור דצנון וכל דבר חריף דמי לקורט של חלתית ואוסר אפי' אינו ב"י. ואינו דומה לדגים שעלו בקערה דמותר מכח נ"ט בר נ"ט דשאני הכא בסכין שפעמים שהשמנונית נקרש עליו ואינו ניכר והוי נ"ט בר נ"ט מן הממש ועוד משום חורפיה דצנון ואגב דוחקיה דסכינא פלט טפי מדגים הרותחים. ט"ז סק"ג. ועיין לעיל או' ב'.

סעיף קטן י

י) **שם. וי"א דה"ה לאינו ב"י והוא מקונח.** כבר כתבנו כמה פעמים וגם בסי' צ"ד או' ט"ז דכל היכא שסותם בש"ע לקולא ואח"כ מביא י"א לחומרא שחושש להם לכתחלה ואין להקל כסתם אלא דוקא בהפ"מ ושעת הדחק יעו"ש. וא"כ ה"ה לכאן דאין להקל באינו ב"י אלא דוקא בהפ"מ ושעת הדחק.

סעיף קטן יא

יא) **שם. וי"א דה"ה לאינו ב"י והוא מקונח.** והגם דלקמן סעי' ג' סתם כסברא ראשונה ולא זכר דברי הי"א שבכאן וכן לקמן סי' ק"ג סעי' ו' הביא סברת י"א ולא הביא סברא ראשונה שבכאן וכן לקמן סי' קי"ד סעי' ח' גבי זיתים שכתב ובלבד שלא יהיו חתוכות וכו' שחשש לסברת סה"ת ולא הזכיר סברא ראשונה שבכאן י"ל שסמך על מה שכתב כאן שחושש לב' הסברות ולא הוצרך לכפול הדברים וזהו נ"ל פשט הדברים וא"צ לדחוק במ"ש האחרונים זה אומר בכה וזה אומר בכה ויתי עוד לקמן בסי' קי"ד סעי' ח' בס"ד.

סעיף קטן יב

יב) דבר חריף שנתבשל בטל חורפיה ואם נתנוהו אח"כ לתוך מאכל לא יהיב טעמא. נחלת שבעה סי' ס"ח. פנים מאירות ח"א סי' ס"ד. מנ"י על התו"ח כלל ל"ו או' ח' לה"פ או' ז' בל"י או' ה' הל"פ בסעי' א' מקום שמואל בתשו' סי' ץ' אגורה באהלך חי"ד סי' כ"ט. שפ"ד לקמן סי' ק"ח או' ט' יא"פ על סעי' ב' אבל הער"ה או' ו' כתב דגם במבושל דבר חריף אסור כמבואר בתשו' הרשב"א סי' תצ"ז יעו"ש. וע"כ נראה דיש לילך בזה אחר הראות כי יש דברים חריפים דאפי' אחר בשולם עדיין בחריפותן כמו פלפלין וכדומה ויש שע"י בישול הולך חריפותן כמו בצל וסילקא וכדומא וגם בזה ה"ד לאחר שנתבשלו היטב אבל אם עדיין לא נתבשלו היטב עדיין הם בחריפותן וע"כ הכל לפי הראות.

סעיף קטן יג

יג) תמכא שקורין קריי"ן שנמלל תוך קערה חולבת נקייה מותר לאכול אותו הקריי"ן עם בשר כי אין כאן דוחקא דסכינא ולא שמנונית. ט"ז סק"ג. כנה"ג בהגב"י או' ד' לה"פ או' ו' בל"י או' ד' הל"פ סוף סעי' א' חו"ד או' ג' והמש"ז או' ג' כתב דלכתחלה אפשר דאסור מדינא ליתנו בחלב רק בדיעבד מותר.

סעיף קטן יד

יד) והרי"ב אייזי"ן של בשר לא מיבעיא אם גררו בשר בעין דא"א לנקות היטב הכלי אלא אפילו בלע טעם מ"מ חורפא ודוחקא הוי. מש"ז שם. ור"ל דאם גירר בו דבר אסור לאכלו בחלב.

סעיף קטן טו

טו) וה"ה כשחתך דגים רותחים בסכין של בשר אסור לאכלן בכותח דכך לי רותחין כמו חריפותיה דצנון ועוד דוחקא דסכינא ועוד דהשמנונית קרוש ע"ג סכין. דמש"א דף שע"ב. כנה"ג שם או' ה' ובדיעבד אם חתכו בסכין נקי של בשר דגים רותחים ונתנום בחלב צ"ע. מש"ז שם. ואם היה הסכין נקי וגם אינו ב"י אפשר דיש להכשיר בדיעבד.

סעיף קטן טז

טז) שם. ואם לא נטל מהם כדי נטילת מקום וכו' ובשלם בחלב צריך ס' כנגד מה שנגע מהסכין בהם. והא דלא סגי בס' כנגד הנטילה משום דאינו יודע כמה היה לו ליטול א"נ מיירי כשהמקום שנגע בסכין הוא פחות מכדי נטילה. ש"ך סק"ז.

סעיף קטן יז

טוב) שם. צריך ס' כנגד מה שנגע מהסכין בהם. היינו כשידוע בבירור עד כמה נגע אבל מן הסתם דרך לחתוך בכל הסכין. ש"ך סק"ח. כנה"ג בהגב"י או' ל"ג. מנ"י על התו"ח

כלל ס"א או' ז' לה"פ או' ז' חכ"א כלל מ"ט או' ב' ולפי שאינו יודע בבירור באיזה מקום נגע דמילתא דלא רמיא עליה דאינש לא מידכר ע"כ צריך ס' נגד כל הלהב דסכין חוץ מהקתא. רש"ל פג"ה סי' מ"ב ופכ"ה סי' ס"ב. ט"ז סק"ד. מנ"י שם. לה"פ שם. בל"י או' ה' חו"ד או' ד'.

סעיף קטן יח

חי) והא דאמרינן דצריך לשער נגד כל הסכין היינו נגד קליפת כל הסכין משום דאין הברזל בולע ע"י רותח יותר מכד"ק. פר"ח לעיל סי' צ"ד או' כ"ג ולקמן סי' קכ"א או' י"ט. וכ"כ הבל"י בסי' זה או' ו' בשם פנ"י. אמנם השפ"ד או' ח' כתב על דברי הפר"ח והבל"י הנז' דחלילה לומר כן ובטור ובכל הפו' מבואר כדי כל הסכין ממש ולא די בקליפת הסכין והכי נוהגין כל מורי הוראות יעו"ש ועיין לעיל סי' צ"ג או' ג' ואו' ד'.

סעיף קטן יט

יט) ואם יש ס' אף מקום הנטילה מהצנון עצמו מותר כיון דלא נבלע בצנון רק היתר ולא איסור. מנ"י על הקו"ח שם או' ו' ער"ה או' ה' וכן בצלים שנחתכו בסכין של בשר ובשלום בחלב בלי נטילת מקום אם יש ס' בתבשיל גם הבצלים מותרים וא"צ לזורקם משום שבלעו היתר קודם הבישול אבל בצלים שחתכם בסכין של איסור הגם דיש ס' בתבשיל צריך להסיר מבצלים ואסור לאכלם משום דק"ל (וכ"ה לקמן בש"ע סי' ק"ו סעי' א' דהחתיכה עצמה אסורה לפי שהאיסור שבה אינו נפלט ממנה יעו"ש) אפשר לסוחטו אסור. מוהר"ם מלובלין סי' כ"ח. ט"ז סק"ה. ש"ך סי' צ"ד ס"ק כ"ג. פר"ח שם או' כ"א. כנה"ג בהגה"ט סי' זה או' ב' להפ"פ או' ז' בל"י או' ה' חו"ד או' ה' מ"א באו"ח סי' תמ"ז ס"ק ל"ח. בית דוד חי"ד דף ט"ז ע"ד. ומ"ש הפליתי סי' צ"ד או' ח' לאסור הצנון והבצלים שבלעו בשר ונתנם בחלב אף דאיכא ס' וצריך לזורקם ודלא כתשו' מהר"מ מלובלין יעו"ש כבר כתב עליו הער"ה שם דאין דבריו מוכרחים. וכן החו"ד בביאור או' א' כתב לדחות דברי הפליתי הנז' יעו"ש.

סעיף קטן כ

ך) ומיהו הא דאמרינן דאם חתך בסכין של איסור נאסרו הבצלים ואסור לאכלם אף דאיכא ס' משום דאפשר לסחטו אסור היינו כדי נטילה מבצלים ויסיר כדי נטילה והשאר מותר. מנ"י שם או' ח'.

סעיף קטן כא

כא) שם. וה"ה לחתכם בסכין של עכו"ם. פי' דמשערינן בס' נגד מה שנגע בסכין דהש"ע אזיל לטעמיה בסי' צ"ב דפסיק דלא אמרינן חנ"נ אלא בבשר בחלב אבל לדידן (ההולכים

על פסק רמ"א) דק"ל בכל האיסורים חנ"נ בעינן כאן ס' נגד כל מקום הנטילה בצנון. והיינו אם חתך הצנון במקום א' לחוד אבל אם חתכו דק דק נאסר כל הצנון וצריך ס' נגד כולו ובזה אין חילוק בין בב"ח ובין בסכין של איסור דבשניהם אם חתך במקום א' די בכדי נטילה ואם חתכו דק דק נאסר כולו אלא לענין בישול שמבשלין אח"כ יש חילוק דבשל חלב לבשר צריך ס' נגד הנגיעה בסכין דהיינו הלהב בין שחתכו במקום א' בין שחתכו דק דק אבל בסכין של איסור וחתך דק דק צריך ס' נגד כל הצנון ובחתך במקום א' צריך ס' נגד מקום הנטילה (ולפסק הש"ע נגד מה שנגע בסכין כנז') לפי שכל מה שנאסר חשיב כנבילה והשאר היתר גמור הוא. ט"ז סק"ו. לה"פ או' ט' בל"י או' ז' חו"ד או' ה' מש"ז או' ו'.

סעיף קטן כב

כב) שם הגה. ואם חתכן דק דק צריך לשער ס' נגד כל הצנון. פי' דקאי גם לחתך צנון בסכין של בשר כמ"ש באו' הקודם דכיון דחתך דק דק ולא יש בכל חתיכה כדי נטילה נאסר הכל וצריך ס' כנגד כל הצנון. מיהו ה"ד כשהצנון קטן מהסכין או שאין הסכין לפנינו שנוכל לשער בו אבל כשהסכין קטן מהצנון והוא לפנינו פשיטא דא"צ ס' אלא כנגד הסכין. ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגב"י או' ל"ד. פר"ח או' ח' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ח' כריתי או' ו' חכ"א כלל מ"ט או' ג'.

סעיף קטן כג

כג) מיהו בסכין של עכו"ם או של איסור לדידן (ההולכים על פסק רמ"א) דק"ל חנ"נ בכל האיסורין א"כ כל חתיכה וחתיכה נ"נ כדי נטילה א"כ כשחתכו דק דק צריך לשער נגד כל הצנון אף שהוא יותר מהסכין. ש"ך שם. ולפ"ז לפי פסק הש"ע דלא אמרינן בשאר איסורין חנ"נ אף בסכין של עכו"ם או של איסור אם הצנון הוא יותר מהסכין משערינן בסכין. וכ"כ הכנה"ג שם. מיהו הפר"ח שם כתב דלפי מ"ש בשם הר"ן דלא אמרינן חנ"נ אלא בדברים המתבשלים דומיא דבב"ח הכא לכ"ע א"צ ס' אלא כנגד הסכין. והב"ד הלה"פ והבל"י והחכ"א שם. אבל הכריתי שם כתב כדברי הש"ך וכ"כ השפ"ד סוף או' ט' על דברי הפר"ח הנז' שאין להקל כלל אף ביהפ"מ יעו"ש וכבר כתבנו דזהו דוקא לפי פסק מור"ם ז"ל.

סעיף קטן כד

כד) ואם היתה הסכין חדשה שחתך בה כזית בשר א"צ ס' אלא כנגד הכזית. ב"ח זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. וי"א שאם חתך צנון בסכין של איסור כולו אסור. פי' אפי' לא חתך דק דק והוא דעת הרשב"א בטור דבכל גוונא מתפשט טעם הסכין בכל הצנון כמו בקורט של חלתית. ט"ז סק"ז. לה"פ או' י"א. בל"י או' ט' והיינו שחושש לסברא זו לכתחלה כדמסיק.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. וכן נוהגין לכתחלה וכו'. פי' בין בסכין של בשר בין בסכין של עכו"ם נוהגין לכתחלה לאסור כולו אבל בדיעבד שנתבשל בין בסכין של בשר בין בסכין של עכו"ם א"צ לשער רק כדי נטילה. ש"ך סק"י. כנה"ג בהגב"י או' ל"ד. לה"פ או' י"ג. בל"י או' יו"ד. חו"ד או' ו' שפ"ד או' יו"ד.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. וכן נוהגין לכתחלה אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה. וזהו לפי החומרא שכתב בהגה אבל לפי פסק הש"ע אפי' לכתחלה סגי כדי נטילה וכ"ה דעת כמה פו' כמ"ש לעיל או' ד' וכ"ה מנהג הספרדים כמ"ש זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. אבל אם חתך הירק שעל הצנון אין לחוש. משמע דאפי' קליפה לא בעי אבל בתו"ח כלל ס"א דין ו' משמע דבעי קליפה. פר"ח או' ט' לה"פ או' ט"ו. הל"פ בסעי' א' כריתי או' ז'.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. אבל אם חתך הירק שעל הצנון אין לחוש. וכן זנבותיהם של שומים ובצלים נמי לא חריפים ולא בלעי אלא כדי קליפה. או"ה כלל ל"ח דין יו"ד. תו"ח שם. ד"מ או' ד' ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגב"י או' כ"ו. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י או' י"א. הל"פ שם. כריתי שם. חו"ד או' ז' שפ"ד או' י"א. וזנבות השומים והבצלים היינו השרשים שלהם. חכ"א כלל מ"ט או' ה'.

סעיף קטן ל

ל) וצנון שנחתך בסכין של עכו"ם רק למעלה בירק שלו שהוא רק קצת חריף אם נשאר בירק על הצנון רק עובי אצבע או אפי' ברוחב קש חיטין זורק הירק (ר"ל אותו שנשאר על הצנון) והצנון עצמו מותר. או"ה שם דין י"א. תו"ח שם. ד"מ שם. כנה"ג שם.

סעיף קטן לא

לא) שם בהגה. ואם יש ספק אם נחתך בסכין של איסור אזלינן לקולא לכן קונים הצנונות וכו'. והגם שידוע שהסכין היה ב"י אלא שמסופק אם חתך בו הצנון אם לאו אפ"ה הצנון מותר ודלא כהש"ך ס"ק י"ב שאסר. כנה"ג בהגב"י או' כ"ו. בל"י או' י"ב וכתב ודלא כהש"ך ופר"ח. כריתי או' ח' מקום שמואל בסופו בחי' דינים לסי' זה. תולדות יצחק סי' י"ז. פ"ת או' ב' זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. לכן קונים הצנונות שיש בהם חתוכים לצד זנבותיהם כי תלינן שנעשה במרא וחצינא. דאף אם נחתכו בסכין מ"מ סתם כלי של עכו"ם אינו ב"י ויש פו' מכשירין באינו ב"י. ש"ך ס"ק י"ג. לה"פ או' י"ז. בי"צ בעמ"ז או כ"ט.

סעיף קטן לג

לג) שם בהגה. כי תלינן שנעשה במרא וחצינא. וכל החתיכות שהם לצד הזנב עד חצי צנון תולין בברזל שדרכן לחתכן בכך אבל למעלה מזה לא תלינן בברזל. תו"ח כלל ס"א דין ו' ד"מ או' ד' ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"ב. הל"פ בסעי' א' מקום שמואל שם. חו"ד או' ח' שפ"ד או' י"ד. בי"צ שם. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לד

לד) וזה דוקא בצנון משא"כ בקרייי"ן שכולו טמון בקרקע אף למעלה מחצי תולין במרא וחצינא. שפ"ד שם. בי"צ בעמ"ז שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לה

לה) שם בהגה. ובמקום שאין נמצא לקנות וכו' אבל במקום שנמצא לקנות אחרים הוי כלכתחלה דאסור כולו. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ט. בל"י או' י"ג.

סעיף קטן לו

לו) והעריב"ג אסור לקנות מהעכו"ם בחתוכים בסכין שלהם דהוי לכתחלה ומיהו אם קנה בשוגג יש להתיר בכדי נטילה דהעריב"ג הוי דבר חריף דמלוח הרבה. שפ"ד או' ט"ו.

סעיף קטן לז

לז) שם בהגה. ובמקום שאין נמצא לקנות וכו' נוהגין לקנותו ולהתיר ע"י נטילת מקום. דכיון דאין נמצא אחר הוי לכתחלה כדיעבד להתיר בנטילת מקום. ט"ז סק"ח. פר"ח שם. לה"פ או' ך'.

סעיף קטן לח

לח) **וצנון** אם יש שלם אין לקנות הספק וכן ספק עם ודאי יש לקנות הספק ולא הודאי וקרי"ן דכולן הם חתוכין הוי כדיעבד כיון שאין בנמצא אחר ודי בנטילה. מש"ז או' ח' וכ"ז לשיטת מור"ם ז"ל ודעת הש"ע כבר כתבנו לעיל או' כ"ז יעו"ש.

סעיף קטן לט

טל) [**סעיף ב'**] **אם חתך בו שומים ובצלים וכו'** והנה בצלים כשהם קטנים אינה חריפים כ"כ ואם חתכם בסכין שאינו ב"י יש להקל במקום הפסד. פ"ת או' ג' בשם כתבי מהר"ר דניאל זצ"ל. והיינו אפי' לסברת הי"א שכתב הש"ע בסעי' הקודם דדבר חריף משוי לאינו ב"י כאלו הוא ב"י. והיינו בצלים שעדיין לא נגמר בשולם אבל יש מין בצלים שהם קטנים בברייתן ואלו הם חריפים אחר גמר בשולם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מ

מ) **שם. ופירות חמוצים.** היינו תפוחים חמוצים כמ"ש בב"י בשם או"ח דפירות חמוצים כגון תפוחים הוי דבר חריף כמו שומים ובצלים עכ"ל מיהו בתו"ח כלל ס"א סוף דין ה' כתב דבאו"ה משמע דתפוחים חמוצים לא מקרי דבר חריף. והב"ד הט"ז סק"ט וכתב דבמקום הפסד יש לסמוך ע"ז. והב"ד קצת מאחרונים אבל התו"ח שם כתב דהכי נהוג כדברי ב"י בשם או"ח וכ"כ המנ"י שם או' י"ז דדעת מור"ם ז"ל להחמיר וא"כ כיון שכן דעת מרן ומור"ם ז"ל יש להחמיר אף במקום הפסד ובעו נטילת מקום. וכן הסכים זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מא

מא) **יש** להסתפק אם הבוסר הוי דבר חריף. בית דוד חי"ד סי' ל"ח דף י"ז ע"ג. וכן נראה מהער"ה או' ט"ו שהוא ג"כ מסתפק בדבר יעו"ש. זב"צ או' כ"ח. ונראה דבמקומם אין הבוסר חמוץ כ"כ ולכן נכנסו לבית הספק אבל יש מקומות שהבוסר יותר חמוץ מתפוחים חמוצים הנז"ל וע"כ הכל לפי המקום והראות דאין כל דבר נכתב בספר דיש דברים שהם לפי ראות עיני המורה אם הוא בקי בהוראה.

סעיף קטן מב

מב) **שם. ודגים מלוחים דינם שוה לחתך בו צנון.** ומיירי כשהם מלוחים ביותר דאז אגב חורפיה דמלח ודוחקא דסכינא בלעי טפי אבל משום מלח מעט לא חשיבי חריף. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' י"ג. מנ"י על התו"ח שם או' ל"ב. להה"פ או' כ"ב. בל"י או' ט"ו. חוד או' יו"ד. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן מג

מג) ואם הם מלוחים מליחה מועטת או שאינם מלוחים כלל אפשר דלא מהני להו הדחה ובעי גרידה. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם.

סעיף קטן מד

מד) ואם הסכין אין נקי אף במליחה מועטת יש לאסור דלדידן אין אנו בקיאין בין הרבה למעט ומספק אף דסתם אין נקי אין להחמיר בנמלחו מעט. שפ"ד או' ט"ז. חו"ד שם. ור"ל באינו נקי אף במליחה מועטת יש לאסור לקנות מהם לכתחלה לפי שאין אנו בקיאין במליחה ובסתם אין להחמיר. ומ"מ בעי גרידה כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן מה

מה) והא דאמרינן דדגים מלוחים הוי חריף ה"ד כשחותכין אותם לחתיכות לאחר מליחתן אבל הדגים המלוחים שמביאים העכו"ם לשוק ופתוחין הן א"צ קליפה במקום החתך כלל דבעידנא דחתכינהו עדיין לא נמלחו ולא היו חריפות. או"ה כלל ל"ח דין י"ג. תו"ח כלל ס"א סוף דין ט' כנה"ג בהגב"י או' כ"ג. בית דוד שם. ער"ה או' יו"ד ומיהו הדחה בעי. תו"ח שם. והיינו שפשוף גדול. ער"ה שם. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מו

מו) ונראה דאם דגים עלו בקערה של בשר דהוי נ"ט בר נ"ט מותר אח"כ לבשלם אפי' בדבר חריף ולא אמרינן חורפא מחליא אלא בטעם ב' ולא בטעם ג' פליתי או' ד' זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מז

מז) שם הגה. ומ"מ מותר לאכול מרקחת חריפים של עכו"ם כגון זנגביל וכו' דיש להם כלים מיוחדים וכו' ואם ידוע שנחתכו בסכין של עכו"ם אפי' אם הזנגביל יבישים אסור דדבר חריף אפי' ביבש אסור דבולע אגב דוחקא. תו"ח שם דין ז' מנ"י על התו"ח או' כ"ה וכתב ודלא כהש"ך ס"ק י"ז שמצדד להקל. והשפ"ד או' י"ז כתב להוכיח דגם הש"ך סובר כן וכתב וכן הלכה. וכן הסכים א"ר באו"ח סי' תנ"א או' ל"ג כדברי התו"ח דזנגביל הוי דבר חריף והב"ד הער"ה או' י"א. וכן הסכים החו"ד או' י"א. חכ"א כלל מ"ט או' יו"ד. זב"צ או' ל"ג. והיינו דאפי' הסכין אין ב"י יש לאסור כדי נטילה וכמבואר בתו"ח ובמנ"י שם.

סעיף קטן מח

מח) ודע הא דאמרינן בכל הסי' סכין של בשר היינו בסכין שחתך בה בשר רותח שכ"כ בב"י בשם הרמב"ם סכין שחתך בה בשר צלי וחזר וחתך בה צנון וכיוצא בו מדברים

חריפים אסור לאוכלם בכותח וכו' וכתב עליו ב"י ומ"ש שחתך בשר צלי לא דוקא צלי דה"ה למבושל והוא רותח והא דלא נקט בשר סתם לאשמעינן דבחתך בשר רותח הוא דאמרינן הכי אבל בבשר צונן אין השומן נקרש על פניו כ"כ שיאסור לחתוך צנון עכ"ד. ומוכח מזה דאפי' אין הסכין מקונח שרי. וכ"כ הב"ד חי"ד סי' ל"ח דף ט"ז ע"א וע"ב וכן בסי' ט"ל הביא תשו' מהר' שמואל גאון ז"ל דאם נשתמש בסכין בשר צונן אינו בולע הסכין כלל יעו"ש. וא"כ בסכינין שלנו שאין משתמשין בהם אלא בשר צונן אפי' אם חתך בהם צנון וכיוצא מותר לאכלם בחלב. זב"צ או' ל"ד. ומיהו ממ"ש ב"י דאין השומן נקרש על פניו כ"כ וכו' משמע אבל קצת שומן יש על פניו וע"כ יש להדיחו לכתחלה אם רוצה לאוכלו בחלב.

סעיף קטן מט

מט) [**סעיף ג'**] **תבלין שנדוכו במדוכה של בשר וכו'** וה"ה מלח שנדוך וכל שאר דברים חריפים ודוקא שנדוכו אבל לא כשהיו נתונים במדוכה של בשר. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' ט"ו. להי"פ או' כ"ד. בל"י או' י"ז. שו"ג או' יו"ד. חו"ד או' י"ב. שפ"ד או' י"ח. ועיין לעיל ססי' צ"ה ולקמן סי' ק"ה סעי' י"ג ובאו"ח סי' תמ"ז סעי' ו' ובדברינו לשם בס"ד איזה דברים המסתעפים לזה.

סעיף קטן נ

נ) **שם הגה. וי"א אפי' אינו ב"י.** וגם הש"ע חש להאי סברא וכתבה בשם י"א בסעי' א' והא דלא כתבה ג"כ כאן עיין הטעם לעיל או' י"א. ולענין דינא כבר כתבנו לעיל או' יו"ד דאין להקל כסתם הש"ע אלא דוקא בהפ"מ ושעת הדחק יעו"ש וא"כ ה"ה לכאן.

סעיף קטן נא

נא) **ונראה** דבמדוכות שלנו אין דרך לכתוש בהן בשר אלא בצונן אפי' ב"י שרי דכיון דבצונן כותשין בהן אין המכתש בולע אע"ג דאיכא דוחקא טובא ובלבד שתהיה המדוכה מקונחת. אך צריך לידע שלפעמים כותשין בהן בשר עם מעט תבלין ושומין ואעפ"י שהרשב"א ז"ל כתב דבמעט תבלין שמשימין בביצים אין כ"כ חריפות להחזיר לשבח פליטת המכתש אפשר דלהבליע ולהפליט מיהא מהני. ב"ד שם דף י"ז ע"ד ודף י"ח ע"א יעו"ש וכ"כ הער"ה או' י"ד. ומיהו לפי מ"ש לעיל או' מ"ב דמשום מלח מעט לא חשיב חריף משמע דגם אינו מפליט ומבליט וכ"כ חכ"א בשער או"ה בבינת אדם סוף סי' מ"ח. וא"כ כיון דהב"ד והער"ה לא כתבו אלא בדרך אפשר ויש מתירין לכתחלה יש ליזהר דהיינו אם דכו מלח במדוכה ב"י שדכו בה בשר עם מעט מלח שאין ליתן מאותו מלח לחלב ובדיעבד יש להכשיר. וה"ד אם היתה מקונחת המדוכה אחר שדכו בה בשר עם

מעט מלח כנז' אבל אם לא היתה מקונחת ודכו בה מלח ונתנו לתבשיל של חלב צריך ס' בתבשיל כנגד המלח ואע"ג דמלח לטעמא עביד ולא בטיל ה"ד במלח שאסור מחמת עצמו כגון של ע"ז או של עיר הנדחת אבל מלח בכגון זה בטיל בס' כמ"ש לקמן סי' צ"ח סעי' ח' בהגה ובסי' ק"ה סעי' י"ד ובדברינו לשם יעו"ש.

סעיף קטן נב

בנ) ודע דמלח מועט היינו כעין שמולחין לצלי ותבלין מעט היינו כעין שנותנין לקדרה למתק התבשיל אבל אם דכו במדוכה בשר עם מלח הרבה שאינו נאכל מחמת מלחו כעין שמולחין בשר לקדרה זה חשיב חריף ואם דכו אח"כ במדוכה זו אח"כ מלח אפי' היא מקונחת אסור ליתנו לתוך תבשיל של חלב ואם שגג או עבר ונתן לתוך תבשיל של חלב אם היא ב"י לכ"ע צריך ס' בתבשיל כנגד המלח ואם אינה ב"י בזה איכא פלוגתא ואין להכשיר אלא בהפ"מ ושעת הדחק כמ"ש לעיל או' ן' יעו"ש.

סעיף קטן נג

גנ) [סעיף ד'] מי לימוני"ש וכו' פי' שחותכין הלימוני"ש ומוציאין ממשו ממנו שקורין לימונ"י זאפ"ט. ט"ז ס"ק י"א. לה"פ או' כ"ז. בל"י או' ך' ערוך השלחן או' י"ח.

סעיף קטן נד

דנ) שם. מי לימוני"ש שמביאים העכו"ם וכו' מותרים. הגה. מפני שמביאים הרבה ביחד וכו' מיהו דעת הב"ח להחמיר וכ"ה דעת הפר"ח או' י"ח והפר"ת או' ז' אבל הלבוש פסק כדברי הש"ע ומור"ם ז"ל. וכ"ה דעת הפליתי או' ו' וכ"כ הבל"י או' כ"א דכל האחרונים מקילין בזה וגם הב"ח באו"ח סי' תמ"ז כתב דהעולם נוהגים היתר. וכ"כ החו"ד או' י"ד דכן המנהג. וכ"פ ערוך השלחן שם ותירץ הקשיות שהקשו הב"ח והפר"ח על דברי מור"ם ז"ל יעו"ש וכ"כ זב"צ או' ל"ח הגם שהפר"ח והפר"ת החמירו אנו אין לנו אלא דברי מרן ומור"ם ז"ל שהתירו.

סעיף קטן נה

הנ) ומזה נתחדש לנו מקרוב שמביאים מערי ארופא חתיכות מי לימוני"ש יבישים וכל העולם קונים מהם ודאי שאין לערער עליהם כיון שעושין כס' מרן ומור"ם ז"ל וכמה האחרונים שס"ל הכי. גם נוהגים בעירנו מימי עולם שקונים הגרעינים היבשים של הרמונים החמוצים ונותנים אותם בתבשיל כדי להיות חמוץ וזהו ודאי שאין באלו הגרעינים חשש כלל שאינם חריפים כמו הלימוני"ש ועוד איכא טעמא אחרינא בהגרעינים הנז' שהחנוני אינו חותך בסכין אלא דוקא קליפת הרמון ואינה נוגעת בגרעינים שלפנים ואח"כ מביא עץ ומקיש על הרמון ועי"ז יתפרדו הגרעינים ונופלים

בכלי וא"כ בודאי הגרעינים הנז' מותרים לכ"ע ולאו דוקא הגרעינים היבשים מותרים אלא גם הלחים מטעמים הנז' וכן נוהגין בעירנו לאכול השומים היבשים שמביאים מערי פרס והם חתוכים לחתיכות ובודאי שסמכו על מרן ומור"ם ז"ל שהתירו מטעם שמביאים ממנו הרבה ביחד. זב"צ או' ל"ח. ועוד י"ל העעם דכיון שעושים הרבה ודאי שיש להם סכינים מיוחדים לכך ואינם מביאים סכין הבית. מיהו בענין מי לימוני"ש היבשים שעושין אותו חתיכות והוא לבן כמו חתיכות מלח ספרו לי שעושין אותו מעכירות היין שבסוף החביות שמניחים אותו להתיבש ועי"ז נעשה חמוץ ומוציאין ממנו מי הלימוני"ש הנז' ולפ"ז יש לחוש שמא בא מעכירות יין נסך או מסתם יינם אבל לפי הראות שמביאים הרבה וכל העולם משתמשים בו לא די בזה שעושין מעכירות היין וצ"ל שעושין הרבה ממין אחר ג"כ וזה שעושין מעכירות היין הוא דבר מועט והולכין אחר הרוב וע"כ נוהגין העולם להשתמש בו. ועוד שמעתי אומרים כי זה ברייתו כך כמו המלח שיוצא מן הארץ או מן ההרים.

סעיף קטן נו

ונ) שם בהגה. ולכן אוכלין בקצת מקומות הכרוב וכו' אע"ג דפרוס וחתוך ויש מקומות שמחמירין בזה. פי' שחותכן העכו"ם אחר שנתחמץ דאלו מה שחותכין בו קודם חימוצו אין בו חשש כלל. ט"ז ס"ק י"ב. ומ"ש שם הט"ז שאותם המקומות שמחמירין בכרוב ה"ה במי לימוני"ש וזנגביל וכדומה מדברים החריפים אסור להם כבר כתב המש"ז או' י"ב לחלק בין כרוב למי לימוני"ש יעו"ש.

סעיף קטן נז

זנ) שם בהגה. כגון תפוחים או לפתות יבשים. ונראה להגיה כגון תפוחים או פירות יבשים וכו' חו"ד או' ט"ו. וכ"ה בהדיא בתו"ח כלל ס"א דין ח' פירות יבשים. וכ"כ הלה"פ או' ל' בל"י או' כ"ד.

סעיף קטן נח

חנ) [סעיף ה'] חתך קשואין בסכין של בשר מותר לאכלם בחלב בגרידה בלבד וכו' וה"ה אבטיחים. ב"י בשם הרמב"ם. לבוש. מנ"י על התו"ח שם או' ל' וכתב וכ"ה בהרי"ף ובמרדכי פכ"ה ובהגהת שע"ד. ב"ד חי"ד דף י"ח ע"ב. וכן בכל דבר שיש בו לחות. חכ"א כלל מ"ט או' ט' וכ"כ ערוך השלחן או' כ"א דבקשואין נכלל כל מיני ירקות שלנו כשאינם מחומצין.

סעיף קטן נט

טנ) שם. מותר לאכלם בחלב בגרידה בלבד וכו' והא דלא סגי להו בהדחה מפני שמתוך לחותן א"א להדיח אותם דאדרבא ע"י הדחה היה נסרך יותר ולפיכך גורר אותם ודיו. והגרידה פחותה מן הקליפה שהקליפה צריכה שתהא גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולה כאחד מה שאין צריך כן בגרידה. ב"י בשם הר"ן. ט"ז ס"ק י"ד. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' ל"א. בל"י או' כ"ה. חו"ד או' ט"ז. בי"צ בעמ"ז או' מ"ג. ערוך השלחן שם. וה"ד שחתך בסתם סכין שאינו מקונח אבל אם היה הסכין מקונח די בהדחה. ב"ד שם ע"ג. וכ"כ הר' יד יהודה בפי' הארוך או' ד' ול"ד ובקצר או' ל"ה יעו"ש. זב"צ או' מ' אמנם השפ"ד או' כ"א כתב דגם במקונח אסור ובעי גרידה אך באינו ב"י יש להקל יעו"ש ור"ל דבמקונח ואינו ב"י יש להקל ומשמע אפי' הדחה אין צריך.

סעיף קטן ס

ס) ואם חתך פת בסכין של איסור ג"כ צריך גרירה שיגרור לבי פסקי ולא מהני הדחה. כלבו בשם הראב"ד. תו"ח שם דין י"א. מנ"י על התו"ח שם או' ל"ו וכתב ודלא כפרישה או' ח' דמשמע דפת סגי בהדחה. ב"ד שם. מש"ז או' י"ד. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סא

סא) שם. ואם חתך בו לפת אפי' גרידה א"צ וכו' לפת שקורין רובי"ן בל"א או יש שקורין מער"ק ועשב לבן כולם נקראים לפת כשהוא חי. לה"פ או' ל"ב. בל"י או' כ"ו. שפ"ד או' כ"ב. חכ"א כלל מ"ט או' ט' זב"צ או' מ"ב. וכן כל דבר מתוק דינו כלפת ישמח ישראל. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם.

סעיף קטן סב

סב) שם. ולא עוד אלא אפי' צנון שחתך אחר הלפת שרי בהדחה וכו' לכאורה משמע דלכתחלה אסור לחתוך בו צנון לאכלו עם בשר אעפ"י שכבר חתך בו לפת וכדכתב בתו"ח שם בשם או"ה אבל רש"ל חולק על האו"ה ומתיר אפי' לכתחלה. ש"ך ס"ק כ"ג. כנה"ג בהגה"ט סוף או' ו' וכן הסכים הפר"ח או' ך' מנ"י על התו"ח שם או' ל"ג. לה"פ או' ל"ג. בל"י או' כ"ז. חו"ד או' י"ז. שפ"ד או' כ"ג. ב"ד שם. ער"ה או' י"ז. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סג

סג) מיהו ודאי לחתוך לכתחלה לפת כדי לחתוך אח"כ צנון משמע בש"ס ופו' דאסור. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. חו"ד שם. שפ"ד שם. ב"ד שם. ערוך השלחן או' כ"א. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן סד

סד) **וה"ד** סכין של בשר אבל סכין של איסור לא מהני אם חתך לפת ואח"כ צנון. תו"ח שם סוף דין יו"ד בשם או"ה. בל"י שם. שפ"ד או' כ"ב. ב"ד שם. חכ"א שם. וה"ד אם לא נתערב עדיין תוך המאכל יש להחמיר בסכין של איסור אבל אם כבר נתערב בתוך המאכל בדיעבד אין להחמיר. רש"ל פכ"ה סי' ס"ח. מנ"י על התו"ח שם או' ל"ד. שפ"ד שם. חכ"א שם. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן סה

סה) **אם** חתך פרי והיה בו תולע וחתך התולע עם הפרי לא נאסר הפרי מן הסכין דצונן הוא ולא נאסר הסכין ומ"מ יקלוף הפרי מעט במקום שחתך דילמא נשאר שם ממשות מן התולע עצמו והשאר הכל שרי ואפי' בצנון שהוא חריף. תו"ח סוף כלל נ"א. ט"ז או' י"ג. פר"ח או' ך' להי"פ או' ל"ג. בל"י או' כ"ד. מש"ז או' י"ג. ולא אמרינן בכה"ג דחורפיה משוי ליה לשבח אף דבר שהוא פגום דדוקא בכלי שאינו ב"י שהיה מתחלה לשבח ואח"כ נפגם אמרינן דע"י דבר חריף משוי ליה לשבח משא"כ במאכל שהוא בעצמו פגום מתחלת ברייתו אין חילוק בין דבר חריף או לא. מנ"י על התו"ח שם או' כ"ז. מש"ז שם. ועיין עוד לעיל סי' פ"ד או' ל'.

סעיף קטן סו

סו) **שם הגה. ודוקא לפת שטעמו משונה אבל ירק או לחם ושאר דברים לא.** ור"ל ודוקא לפת אבל אם חתך בו לחם או ירק או פרי אחר אסור לחתוך בו אח"כ צנון או פרי או ירק חריף שרוצה לאכול עם חלב. לבוש.

סימן צז

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **אין לשין עיסה בחלב וכו'** וה"ה בשומן אווז וכיוצא ואף דהוי רק דרבנן מ"מ לא הוי גזירה לגזירה דקרוב לטעות שעל הלחם יחיה האדם ודרכו לאכול עם בשר וחלב ובשמים. שפ"ד או' א' ערוך השלחן או' ג' זב"צ או' א' וה"ד אם השמנונית הוא דבר מועט שנבלע בפת ולא מינכר אסור באכילה אבל אם השמנונית ניכר והרי הוא על פני הפת אין כאן בית מיחוש ושרי באכילה. פר"ח סוף או' ג' להי"פ או' ד' בל"י או' ד' שפ"ד שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן ב

ב) **מדוכה** שדוכין בה בשמים ומשתמשין הבשמים הן עם בשר הן עם חלב ופעם א' דכו שם שום עם מרק משל שומן אווז נראה שאותה מדוכה אסורה לדוך בה עוד בשמים אפי' לאכול בבשר שמא יבא לאכול בחלב וצריכה הכשר דוקא ואפי' בדיעבד אסור בלא הכשר. ט"ז סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' ב' בל"י או' א' פר"ת או' א' מש"ז או' א' ער"ה או' ב' מיהו הפר"ח או' א' חלק על דברי הט"ז הנז' וכתב דמותר לדוך באותה מדוכה בשמים פעם אחרת כדי לאכול עם בשר ולא חיישינן שמא ידוך בה בשמים לחלב דאין לנו לגזור גזירות מדעתינו ולא חששו אלא בפת משום דהוא עיקר חיות האדם ורגיל לאכול עם בשר ועם חלב גזרינן אבל מדוכה זו שרוצה ליחדה לבשר מותר ולא גזרינן. וכ"כ מנ"י על התו"ח כלל ס' או' ג' לה"פ או' א' שו"ג או' ג' ברכ"י בשיו"ב או' ג' חו"ד או' א' חכ"א כלל ן' או' ז' ערוך השלחן או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ואם לש כל הפת אסור אפי' לאכלה לבדה.** גזרה שמא יאכלנה עם בשר. ש"ך סק"א. חו"ד או' ג' שפ"ד או' א' ערוך השלחן או' א'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. ואם לש כל הפת אסור וכו'** ודוקא כשיש בה חלב הרבה שאינה מתבטלת אבל אם אין בה חלב הרבה שמתבטל החלב בקמח (כגון שיש ס') מותר לאכלה עם בשר וכ"ש לאכלה לבדה. מהרימ"ט חי"ד סי' י"ח. כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ח או' א' בל"י או' ב' כריתי או' ד' ברכ"י בשיו"ב או' ד' חכ"א כלל ן' או' ד' ערוך השלחן או ז' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **מיהו** לערב לכתחלה מעט חלב תוך הקמח ויבטלנו בס' כדי לאכלו עם בשר אסור דהוי מבטל איסור לכתחלה. מש"ז או' א' ער"ה או' א' וכתב ודלא ככנה"ג בתשו' סי' קל"ו שהתיר. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **ולערב** לכתחלה מעט חלב תוך הקמח פחות מס' או עם היין כדי לתקנו אסור ואע"ג דרוצה לאכלו או לשתותו לבדו מ"מ כיון דדרך הפת לאכלו עם בשר אף דהשתא היתר הוא כיון דסופו לאכלו עם בשר הו"ל מבטל איסור לכתחלה. וכן ביין כיון דדרך לשתותו עם בשר אסור לערבו. צ"צ סי' ף' מנ"י על התו"ח כלל ס' או' א' ער"ה שם. ויש מתירין. מהרימ"ט שם. כנה"ג שם או' ג' ברכ"י בשיו"ב שם. חו"ד בביאור' או' ב' ועיין מש"ז שם

ובדברינו לאו"ח סי' תמ"ז או' ק"ע. ונראה כיון דאיכא פלוגתא בזה לכתחלה אין לעשות ואם כבר עשה אין לאסור.

סעיף קטן ז

ז) **שם. ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת וכו'** והתו"ח כלל ס' דין ב' כתב כל שהוא דבר מועט ונאכל ליומיה לא חיישינן ביה לתקלה. שפ"ד או' א' חו"ד או' ד' ובביאו' או' ג' ערוך השלחן או' ד' אבל דעת הש"ע משמע דוקא כדי אכילה בבת אחת וכ"כ השפ"ד שם. דכ"ה דעת הש"ע. יד יהודה בקצר או' ו' וא"כ לספרדים שקבלו חומרות הש"ע אין להתיר אלא דוקא כדי אכילה בבת אחת.

סעיף קטן ח

ח) **ונראה** דכדי אכילה בבת אחת היינו לכל אחד ואחד מבני הבית וכן ליומיה שכתב התו"ח היינו לכל אחד ואחד מבני הבית והוא פשוט. ואח"כ ראיתי שכ"כ ערוך השלחן שם להקל בזה.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ואם היה דבר מועט וכו'** פת שזבה תחתיו חלב יכול לחלק הפת לבעלי בתים לכל בעה"ב ככר א' והוי דבר מועט. פליתי בשם זקנו הגאון אלא שכתב עניו וצ"ע רק אם יש עוד צד להקל כדאי לסמוך עליו עכ"ל מיהו השפ"ד או' א' כתב על דברי הפליתי הנז' דאין לעשות מעשה כן לחלק להרבה ב"ב. וכ"כ החו"ד בביאו' או' ה' לב"ש בחי' דינים ליו"ד בביאו' או' קל"ט. פ"ת או' ג' ובהפ"מ יש להקל והיינו שיעשה סי' בכל ככר וככר דאם זב תחתיו שומן יתחוב בכל ככר עצם לסימן ואם זב חלב אז ימשח מלמעלה בגבינה וכיון שעושה ב' דברים (ר"ל לחלקו להרבה ב"ב ולעשות ג"כ סימן) יש להתיר ודוקא בזב תחתיו אבל לכתחלה לא יסמוך ע"ז כיון שהוא מפורש בגמ' חכ"א כלל ן' או' ה'.

סעיף קטן י

י) **מיהו** אם נתערב ככר א' בלוע מבשר עם ככרות אחרים יכול לחלק כל הפת לב"ב הרבה באופן שיהיה בכל מקום פת מועט. לב"ש שם או' מ"א. פ"ת או' ב'.

סעיף קטן יא

יא) **ואם** לש פת עם חלב בשוגג שלא ידע מאיסור זה או נפל בשוגג מי אסור או לא קנסו כ"א היכא שעבר במזיד אאיסורא דרבנן לא בשוגג ומסתימת הפו' משמע אף בשוגג אסור כל שלא שינה צורת הפת וצ"ע. שפ"ד שם. פ"ת שם. וערוך השלחן או' ח' כתב דאין כאן

ספק דלא חילקו חז"ל בזה ובכל אופן אסור יעו"ש. ומ"מ נראה דבכה"ג מותר למוכרו לב"ב הרבה ככר לכל א' כדי שיהא מועט לכל א' וגם שיניח בו סי' כנז' באו' הקודם.

סעיף קטן יב

יב) שם. או ששינה צורת הפת וכו' והא דמועיל שינוי ה"ד בביתו אבל לעשות פת מרובה למכור בשוק אסור דיש לחוש לארחי ופרחי דאתו מעלמא דהם לא יודעים שדרך בני העיר ללוש אותם בחלב או באליה דהם לא יכירו בשינוי ואף על סמך שיודיעם אסור דחיישינן שמא ישכח מלהודיע. מהרימ"ט חי"ד סי' י"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ד' פר"ח או' א' פר"ת או' ב' מנ"י על התו"ח כלל ס' או' ד' בל"י סוף או' ד' חו"ד או' ה' חכ"א כלל ן' או' ג' פ"ת או' ג' בי"צ בעמ"ז סוף או' ד' ערוך השלחן או' ז' ומיהו בדיעבד לא אסרינן משום חששת ארחי ופרחי. פר"ת שם. ומ"מ צריך להודיעם.

יב) ובעיר מולדתי ויניציא"ה עושין גלוסקאות קטנות מאד ולשין אותם בחמאה ומוכרין בחנות והנה יש בדבר כמה טעמים להתיר חד דהו"ל שינוי כעין תורא ולא' מבני העיר ליכא למיחש שהרי נתפרסם המנהג ולארחי ופרחי ליכא למיחש שהרי ניכר ונרגש בהם ריח וטעם החמאה ועוד איכא טעמא אחרינא להיתר דהיינו שיש בתוכם סוק"ר וכיון דיש בתוכם מיני מתיקה אין דרך לאוכלן עם בשר. מזמור לדוד בסי' זה. ועיין לקמן או' ט"ו.

סעיף קטן יג

יג) שם. או' ששינה צורת הפת וכו' ביסקוגו"ס (והוא מין רקיקין) שעושין בחלב אסורין והגם דהם משונים בצורתן לא מיקרי זה כעין תורא שאמרו בש"ס דשרי דהא עושין תדיר בצורה זו גם בלא חלב ויש לחוש שמא יטעה ויבא לאכול אותם שהם עם חלב עם בשר. ברכ"י בשיו"ב או' א' יא"פ בסוף סי' זה. וע"כ במדינתנו שעושין רקיקין דקים וגם עושין פת אפ"ה הרקיקין אסור ללושם עם חלב דהגם שהם משונים משאר פת מ"מ דרך הרקיקין כמו הפת נאכלם עם חלב או עם בשר. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יד

יד) והא דמהני שינוי בפת מרובה ה"ד ששינה בשעת אפיה אבל אח"כ אינו מועיל כיון שכבר נאסר. חו"ד או' ה' פ"ת או' ג' בינת אדם בשער או"ה סי' נ"א. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן טו

טו) גלוסקאות של אלחש"ו אף שהיה בהם אליה בכדי נתינת טעם מותרים לפי שאין דרך לאכלם עם גבינה מאחר שממולאים מיני מתיקה. מהרימ"ט שם. כנה"ג בהגה"ט

או' ה' פר"ח סוף או' א' לה"פ סוף או' א' בל"י או' ב' שו"ג מחו' או' ב' פ"ת שם. חכ"א כלל ן' סוף או' ג' ערוך השלחן או' ז' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טז

טז) בארץ הצבי ובטורקיאה נהגו לעשות בוריקא"ס ממולאים בבשר וכן עושים מלאות ביצים או ירק וגבינה וכיוצא והמנהג על הרוב לעשות של גבינה בשנוי על דרך כעין תורי וצריך להזהיר על זה. ברכ"י בשיו"ב או' ב' וצ"ל דשל בשר הם ניכרים אבל של גבינה דמעורבים עם ירק צריך שינוי שמא יבא לאכלם עם בשר.

סעיף קטן יז

טוב) חטים שנשפך עליהם חלב אסור לטוחנן ולאכלם עם בשר והדחה לא סגי מאחר דאית בהו בקעים. מרדכי פ' כ"ש. משמע הא לאוכלם לבדם שרי. וה"ד אם הוא דבר מועט או ששינה צורת הפת אבל בלא"ה אסור לאכלו אפי' לבדו. ער"ה או' ד' וכ"ה לקמן סי' קל"ד סעי' י"א לגבי יי"נ שנפל ע"ג חטים יעו"ש רק דהתם אסורים באכילה והכא מותרים רק החשש שמא יאכלם עם בשר וע"כ צריך שנוי.

סעיף קטן יח

חי) שם. כיוצא בו אין אופין פת בתנור שטחו באליה וכו' ואע"ג דיש ס' נגד השומן מ"מ כיון שהאיסור עומד במקומו שהרי הוא במקום דביקת הפת לתנור לכך כל הפת אסורה. מנ"י על התו"ח כלל ס' או' א' ועיין לקמן או' ך'.

סעיף קטן יט

יט) וה"ד אם עשה כן לכתחלה דהוי כמבטל איסור בידים אבל בשוגג שלא ידע שטחו התנור וכיוצא ואפה פת י"ל דמהני טעימה ואפי' לאכלו עם חלב שרי. מש"ז סוף או' א' אמנם החכ"א כלל ן' או' ד' ובבינת אדם סי' ן' כתב אף בטעימה אין להתיר רק לאכלו לבדו. וכן הסכים זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כ

ך) **ובלא** טעימה נמי אם יש ס' בפת נגד השומן אינו אוסר אלא כדי נעילה. מש"ז שם. וכ"פ בתשו' בית אפרים סי' ל"ז דאם יש ס' סגי בנעילת מקום. וכ"ה לקמן בסי' ק"ס סעי' ה' דכל דבר שיש לו פעפוע ויש ס' בחתיכה כנגד האיסור סגי בנטילת מקום יעו"ש והגם שמדברי המנ"י שכתבנו לעיל או' ח"י משמע דאסור לגמרי מ"מ כיון דהש"ע והגה ושאר אחרונים ס"ל דסגי בנ"מ אי איכא ס' הכי נקטינן. והיינו דאיכא בכל ככר וככר ס' כנגד השומן ואז סגי בנטילת מקום.

סעיף קטן כא

כא) שם. ואם אפאו דינו כעיסה שנילושה בחלב. ומ"מ מותר למוכרו לעכו"ם משום דהוי ס"ס ספק שגוי זה ימכרנו לישראל או לא ואת"ל ימכרנו לישראל ספק אם יאכלנו עם בשר. וכ"ז אם כבר עשאו אבל אסור לעשותו לכתחלה למכרו לעכו"ם. פר"ת או' ג'.

סעיף קטן כב

כב) שם הגה. ולכן נוהגין ללוש פת עם חלב בחג השבועות. והטעם עיין באו"ח סי' תצ"ד סעי' ג' בהגה ובדברינו לשם כמה דינים השייכים לזה יעו"ש.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. גם בשומן לכבוד שבת יש סמך לזה בפ' כל כתבי רבה בר רב הונא איקלע לבי רבה בר רב נחמן קריב ליה תלת סאוי טחיי ופי' רש"י רקיקין טחין פניהם בשומן אליה ע"כ. ולכבוד שבת עשאום כדאיתא התם. פר"ח או' ב' שו"ג או' ח'.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. גם בשומן לכבוד שבת. ויש ליזהר שלא יניח עד אחר שבת ומתחלה יעשה קטנים שלא ישאיר עד אחר שבת. ב"ח. בל"י או' ג'.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. וכ"ש פלאדי"ן או פשטיד"א דמותרין. פלאדי"ן הוא של גבינה ופשטיד"א הוא של בשר. ומ"ש וכ"ש דמותרין לפי שהם משונים וניכרים.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. ואין לאפות שום פת עם פלאדי"ן וכו' פי' לכתחלה אין לאפות שום פת עם פלאדי"ן או פשטי"ד בתנור אפי' רחב ואינו משופע דחיישינן שמא יזוב ממנו אל הפת אבל בדיעבד אם אין התנור משופע או שהפת למעלה מן הפשטי"ד לא מחזקינן איסורא דשמא זב כיון דאפי' זב לא זב תחת הפת עצמו אבל אי חזינן דזב מן הפשטי"ד לחוץ אפי' אינו זב תחת הפת עצמו אלא הפת רחוק מן הפשטי"ד הפת אסור אפי' דיעבד. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ג' לה"פ או' ג' בל"י או' ד' ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. ואם זב תחתיו דינו כאלו נילוש עמו. ולא בעינן שיהא נראה השומן תחת הפת ממש אלא כל שמתפשט חוץ לפשטיד"א ונבלע בתנור חיישינן שמא הלכה הבליעה עד הפת. ט"ז סק"ב. חו"ד או' ז' בי"צ בעמ"ז או' ה' ערוך השלחן או' י"א. וכ"כ באו' הקודם. מיהו הפליתי או' ג' כתב דהפת מותר דהא איכא נ"ט בר נ"ט דהיתרא הרוטב בתנור והתנור בפת וכ"כ בתשו' בית אפרים סי' ל"ז. והחכ"א כלל ן' או' א' כתב

דבהפ"מ יש להתיר הפת אם לא זב תחת הפת ממש דהוי נ"ט בר נ"ט השומן בתנור והתנור בפת. ומשמע דמותר הפת היינו לאכלו לבדו או עם בשר אבל לא עם חלב. וכ"כ המש"ז או' ב' אלא דמשמע במש"ז שם דמותר לאכלו לבדו או עם בשר אפי' בלא הפ"מ. וה"ד לכתחלה אין לאכלו בחלב אבל בדיעבד אם נתנו לתוך חלב אין לאסור כיון דהוי נ"ט בר נ"ט. מש"ז שם. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן כח

כח) פת שנאפה עם עיסה שאין בה שומן בעין אלא טעם בלוע אפי' נגע בה ע"י לח רותח מותר בין עם בשר בין עם חלב דנ"ט בר נ"ט הוא אלא דלכתחלה אסור כמ"ש רמ"א לעיל סי' צ"ה סעי' ב' בהגה אבל בדיעבד אם נתנו לתוך החלב מותר לאכלו אפי' לכתחלה ולא גזרינן שמא יאכלנו בחלב כיון דבדיעבד אף אם אכלו בחלב לאו איסורא קאכיל. תשו' פני אריה ססי' מ"ח. פ"ת או' ד'.

סעיף קטן כט

כט) אם אפו בתנור פלאדי"ן של גבינה על קרקע שלו בלא כלי ואח"כ באותו מקום הושיבו שם קדרה של בשר רותחת כל שאין החלב בעין במקום ההוא בתנור מותר דהוי כשתי קדרות (לעיל סי' צ"ב סעי' ח' בהגה) של בשר ושל חלב שנוגעות זה בזה דלא אסרי אהדדי. ט"ז סק"ג. לה"פ או' א' הל"פ בסעי' א' מש"ז או' ג' חכ"א כלל ן' או' ב' וכ"כ לעיל סי' צ"ב או' ק"ג בשם כמה פו' וגם מה שהקשה הש"ך בנה"כ על דברי הט"ז הנז' כבר תרצו האחרונים כיעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. ונוהגין לשום הטפילה בפי התנור. כוונתו לפשטיד"א כלומר שאין שמין הפשטיד"א בתוך התנור אלא בפי התנור דמשם אין הריח נכנס כ"כ וגם אין חשש שיזוב תחת הפת. ערוך השלחן או' י"א. והיינו בתנורים שפיהם מן הצד אבל בתנורים שפיהם למעלה אדרבא יניחם למטה כדי שאם יזובו יזובו למטה על האש שבקרקע התנור.

סעיף קטן לא

לא) שם בהגה. ואפי' הוא במחבת נוהגין להחמיר לכתחלה. ר"ל דאפי' כשהפשטיד"א הוא בכלי כמו במחבת וכיוצא בזה נוהגין להחמיר לכתחלה משום חשש זיבה ומשום חשש ריח. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. ואפי' הוא במחבת נוהגין להחמיר וכו' דחיישינן שמא יזוב מאוגני המחבת בעין לחוץ מש"ז או' ג' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן לג

לג) [**סעיף ב'**] **תנור שטחו באליה וכו'** ואפי' בפחות מס' חו"ד או' ח'.

סעיף קטן לד

לד) **שם. אין אופין בו פת עד שיסיקנו מבפנים וכו'** והא דלא סגי בקינוח מפני שא"א לתנור להתקנח יפה והוה השמנונית בעין עד שיוסק. ט"ז סק"ד. פר"ח או' ד' חו"ד או' ט' ערוך השלחן או' י"ב.

סעיף קטן לה

לה) **שם. ואפי' אם הוא של בוכיא.** פי' שהסיקו מבחוץ אעפ"י כן צריך היסק מבפנים. פר"ח או' ה' וכן אם טחו בחמאה וכלל גדול הוא דתנור של חרס העשוי ע"י רובדים א"א להתקנח יפה וע"כ בעי הסקה. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן לו

לו) **שם. ואפי' אם הוא של בוכיא.** פי' הוא חלל כמין שפיתת קדרה ואופין בו בפנים וקאמר דבזה אפי' היסק לא מהני אם מסיקו בחוץ. ט"ז סק"ה. לה"פ או' ה' בל"י או' ו' מש"ז או' ה' ועיין באו"ח סי' תנ"א סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לז

לז) [**סעיף ג'**] **פת שאפאו עם הצלי וכו'** דבר ברור הוא דלא שייך ריחא אלא דוקא בתנור אבל אם נצלו זה אצל זה בלא תנור ליכא משום ריחא שהריח מתפזר והולך. קהלת יהודה בסעי' זה. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לח

לח) **שם. ודגים שצלאן בתנור א' עם הבשר וכו'** בכאן לא איירי אלא מדין איסורא אבל לענין סכנתא ית' לקמן רסי' קט"ז יעו"ש.

סעיף קטן לט

טל) **שם. אסור לאכלם בחלב.** ואע"ג דלקמן רסי' ק"ח אם צלו בשר כשרה עם בשר נבילה בתנור א' אפי' קטן מותר בדיעבד הכא כיון דאפשר לאכלו בלא חלב הוי כלכתחלה. ש"ך סק"ד. חו"ד או' יו"ד. שפ"ד או' ד' ערוך השלחן או' י"ג. קה"י שם. זב"צ או' כ"ז. ועיין לקמן סי' ק"ח או' ט'.

סעיף קטן מ

מ) **שם. המחזיק י"ב עשרונים וכו'** וכל עשרון הוא שיעור חלה מי"ג ביצים וחומש ביצה. ש"ך סק"ה. לה"פ או' ז' בל"י או' ח' חו"ד או' י"א. ערוך השלחן שם. ועיין באו"ח סי' תנ"ו סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן מא

מא) שם המחזיק י"ב עשרונים וכו' וכתב בתשו' יד אליהו סי' כ"ה דא"צ שיהא קרקעיתו של תנור מחזיק כ"כ אלא שיהא כל חלל התנור מחזיק כ"כ יעו"ש והב"ד השפ"ד או' ה' וכתב ואנו אין לנו אלא כמ"ש הפר"ח בקו"א בסי' צ"ז והמנ"י כלל ל"ה בסולת בלולה שקרקעית התנור מחזיק י"ב עשרונים ושיעור הפת עבה טפח יעו"ש וית' עוד לקמן בסי' ק"ח מאו' יו"ד ואילך יעו"ש.

סעיף קטן מב

מב) שם הגה. ועיין לקמן סי' ק"ח וכו' ובדברינו לשם בס"ד.

סימן צח

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו כגון חלב שנתערב בבשר וכו'** והיינו חלב בציר"י דהיינו תרבא דתרבא בבשרא הוי מין באינו מינו. ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' חו"ד או' א' שפ"ד או' א' קהלת יהודה סעי' א' זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) שם. יטעמנו עכו"ם וכו' כבר כתבנו כמה פעמים דעכשיו המנהג כדברי מור"ם ז"ל בהגה דאין סומכים על טעימת עכו"ם אלא משערין הכל בס' בין האשכנזים בין הספרדים. וכ"כ לעיל סי' צ"ב או' ב' יעו"ש. וכ"כ זב"צ בסי' זה או' ב' וע"כ לא נאריך בטעימת נכרי כיון דלדידן לא נ"מ מידי. ועיין עוד לקמן או' י"א.

סעיף קטן ג

ג) שם. יטעמנו נכרי וכו' ואי אית ביה טעמא אע"ג דאית ביה טפי מס' אסור. ב"י פר"ח סוף או' ד' פר"ת או' ד' מזמור לדוד רסי' זה. זב"צ או' ג' ונ"מ גם לדידן שמשערין בס' אי אית ביה טעמא אסור.

סעיף קטן ד

ד) שם יטעמנו נכרי וכו' ומיהו מותר ללחוך בלשון באיסור במקום ספק כגון באינו יודע אם מלוח או במרה. ט"ז סק"ב. חו"ד או' ב' ובתנאי שיקנח הדם מעליו. ולשונו צריך תיקון. וה"ד במקום ספק שרי הא ודאי איסור אף בלשון אסור. מש"ז או' ב' וכבר כתבנו מזה לעיל סי' ס"ט או' ק"ט ובסי' מ"ב או' י"ד וית' עוד לקמן סי' ק"ח סעי' ה' בהגה יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **שם. משערינן בס' וכו'** והשיעור לבטל בס' הוא באומד ומדידה ולא במשקל. שער אפרים סי' נ"א. עבודת הגרשוני סי' ל' פר"ח סי' צ"ט או' ו' פר"ת שם סוף או' ד' בל"י שם סוף או' ו' מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' נ"ח וכתב דהמשער ע"י משקל טועה. מט"י בשו"ת שבסוף הספר דף ל"ה ע"ג. בית דוד חי"ד סי' מ"ג. שו"ג סי' צ"ט מחו' או' א' ברכ"י סי' צ"ט בשיו"ב או' ב' בשם כמה פו' חכ"א כלל נ"ב או' ג' וכתב דהמתיר ע"י משקל מאכיל טריפות. פ"ת בסי' זה או' ב' וה"ד באיסור קל צריך לשער במדידה אבל באיסור כבד צריך לשער במשקל. ב"ד שם. זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **מיהו** אם היה האיסור וההיתר במשקל שוים כגון שהיה האיסור בשר בלא עצמות וההיתר ג"כ בשר בלא עצמות יותר טוב הוא לשער ע"י המשקל שאז יצא השיעור מכוון ביותר. פר"ת שם. וכ"כ בתשו' חנוך בית יהודה סי' ל"ג דאם האיסור וההיתר שוים במשקל דהיינו ממין א' שאין א' כבד בטבעו יותר מחבירו וגם אין בו נפוח או חלל יותר מחבירו פשיטא דנוכל לשער בשניהם או במדידה או במשקל אמנם אם יש בחלק א' חלל יותר מחבירו דאז אם נשער במדידה צריך למעך החלל אז אמרינן השוקל משובח ממנו דשמא לא מיעך החלל יפה ובשני מינים א"א לשער במשקל ואפילו אם יש חלל ע"כ צריך למעך החלל יעו"ש. פ"ת שם. זב"צ או' ד' בן א"ח פ' קרח או' ב'.

סעיף קטן ז

ז) **ואם** נפל חלב לתוך בשר או להיפך וכן אם נפל כבד לתוך התבשיל הרי אלו שוים בטבעם ומשערים במשקל. בן א"ח שם.

סעיף קטן ח

ח) **והעצמות** הם כבדים מן הבשר אבל החלב אשר בבשר הוא שוה עם הבשר. שו"ג שם. בן א"ח שם.

סעיף קטן ט

ט) **והחטים** הם כבדים מן הקמח אחד מששה והיין והשמן קלים מהמים אחד מכ"ז. ב"ד שם בשם הרמב"ם. בן א"ח שם.

סעיף קטן י

י) **ומנהגינו** כשיבוא דבר איסור לפנינו וצריך לשער כגון בשר שנפל לתוך חלב או איפכא או כבד שנפל לתבשיל דרכינו לשקול האיסור לבדו וגם ההיתר לבדו כדי שנדע אם יש ס' הגם דלא סמכינן אמשקל אלא אמדידה מ"מ מן המשקל נדע אם יש ס' במדידה

או באומד דהיינו שאם ראינו שבמשקל יש יותר מס' הרבה אז נדע שודאי שבמדידה יש ס' עד כדי שיצא הספק מלבנו. זב"צ שם. ומיהו מה דנקט בשר שנפל לחלב וכבד לתוך התבשיל היינו לדוגמא בעלמא דהא הבשר הוא כבד מחלב וכתבנו לעיל סוף או' ה' דאם האיסור כבד משערין במשקל וגם בכבד שנפל לתבשיל משערין במשקל כמ"ש לעיל או' ז' יעו"ש. אבל המנהג הוא כך לשקול האיסור לבדו וההיתר לבדו ונחשוב אם יש ס' בהיתר נגד האיסור ולפעמים אין שוקלין ההיתר אלא בהשערה כמה בשר וכמה מים וכמה תבלין ואם יש ס' ויותר בלתי ספק מתירין אבל אם יש ספק אז שוקלין גם ההיתר. והמדידה היא במים דהיינו ממלאין כלי מים ונותנין האיסור בתוכו בנחת והמים היוצאין צריך ס' כנגדו בהיתר. ועיין לעיל סי' צ"ד או' ו'.

סעיף קטן יא

יא) שם הגה. ואין נוהגין עכשיו לסמוך אעכו"ם וכו' וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ט"ו בשם כמה פו' שו"ג או' ד' שפ"ד סוף ד' וכתב דבין להקל ובין להחמיר משערין בס' וכ"כ זב"צ או' ה' פרי העץ או' א'.

סעיף קטן יב

יב) שם בהגה. ואין נוהגין עכשיו לסמוך אעכו"ם וכו' מדלא קאמר ואין נוהגין עכשיו לסמוך אטעימה וקאמר ואין נוהגין עכשיו לסמוך אעכו"ם משמע דוקא אעכו"ם הוא דלא סמכינן אבל אטעימת ישראל סמכינן במין שאינו מינו דהתירא כגון תרומה שנפל לחולין דטעים לה כהן כדאיתא בש"ס ופו' ואף שאין תרומה נוהג בזמנינו מ"מ נ"מ לענין האומר קונם בשר ויין שאינו טועם ונפל לתבשיל שאסור לו בנ"ט דסמכינן אטעימת ישראל א"נ לענין טעימת בשר או חלב גבי צנון לעיל סי' צ"ו וכה"ג ויש לסמוך אישראל אפי' אינו אומן ואפי' האידנא ודלא כלבוש שכתב דעכשיו אין נוהגין לסמוך אטעימת כהן. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ה' מנ"י על התו"ח כלל ס"א או' ג' לה"פ או' ב' שפ"ד או' ה' ער"ה או' ה' ועוד נ"מ לעושה עיסה מחטים ואורז דאם יש בה טעם דגן יוצא בה י"ח בפסח כמבואר באו"ח סי' תנ"ג יעו"ש. א"נ לחמץ קודם ו' שנתערב שאינו מינו דאם אין בו טעם מותר לאחר ו' או אפי' בפסח למ"ד אינו חו"נ כמבואר באו"ח סי' תמ"ז יעו"ש. ער"ה שם. ומיהו י"א דלא סמכינן האידנא על טעימת ישראל ולעולם צריך ס' חו"ד בביאו' או' ב' פרי העץ סוף או' א' ואפשר דבהפ"מ יש להקל

סעיף קטן יג

יג) אבל דבר הנאסר בנ"ט כגון חלב שנפל לבשר או דם או שאר איסור אסור לישראל לטועמו לכתחלה משום דהוי דבר איסור אבל בדיעבד אם עבר וטעם אותו סמכינן עליה.

כנה"ג בהגב"י או' ב' מנ"י על התו"ח שם. ער"ה שם. וכתב ודלא כביה"ל או' א' דאסר אפי' דיעבד. ומיהו כבר כתבנו באו' הקודם די"א דהאידנא לא סמכינן על טעימת ישראל ולעולם צריך ס'.

סעיף קטן יד

יד) לפי דעת הש"ע דסמך אטעימת עכו"ם בעלמא ולא בעינן קפילא (כמ"ש הש"ך סק"ב) ה"ד בעינן טעם הנרגש לרוב בני אדם ולפ"ז היכא דטעמוהו תלתא או ד' גברי ורובא מנייהו לא טעמו טעמא דאיסורא וחד מנייהו טעים דלא חיישינן ליה דאין זה טעם הנרגש לרוב בני אדם. קהלת יהודה בסעי' זה. והגם דלדידן לא נ"מ מידי דאנן לא סמכינן אעכו"ם כלל מ"מ נ"מ דאם טעמוהו ישראל בדיעבד תלתא או ד' דסמכינן ארובא. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן טו

טו) [**סעיף ב'**] **אם נתערב מין במינו ונשפך וכו'** והטעם כתב ר"ת וכל הפו' העומדים בשיטתו דק"ל טעם כעיקר אסור מדאו' במין בשאינו מינו דכיון שנותן האיסור טעם בהיתר נהפך ההיתר להיות כולו איסור ואסור כולו מדאו' אבל מין במינו כיון שאינו נותן בו טעם בטל מה"ת ברוב כדכתיב אחרי רבים להטות אלא שחכמים הצריכוהו ס' והלכך כיון שנודע שהיה רובו היתר ולא נסתפק אלא אם יש שם ס' או לאו הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא משא"כ כשלא נודע שהיה רובו היתר דהו"ל ספק דאו' ואסור אבל מין בשאינו מינו כיון דאסור מה"ת עד ס' כיון שנותן טעם אפי' נודע שהיה רובו היתר ולא נודע שהיה ס' הו"ל ספיקא דאו' דאסור. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ו' וכך הם דברי הט"ז סק"ב. מיהו דעת רש"י טעם כעיקר במין בשאינו מינו אינו אלא מדרבנן ומין במינו אפי' באלף לא בטיל כמבואר ברש"י חולין דף צ"ח ובדף ק"ט ע"א יעו"ש והובא בטור וב"י ולדידיה תולין להקל מספק במין בשאינו מינו כמ"ש הטור אלא שהב"י פסק כר"ת וכך הם דבריו כאן בש"ע וזהו שכתב הש"ך והטעם כתב ר"ת וכו' לבאר דברי הש"ע דק"ל כוותיה. וכ"ה הסכמת האחרונים.

סעיף קטן טז

טז) שם הגה. ולענין מין במינו אזלינן בתר שמא אם הוא שוה הוי מין במינו אבל לא אזלינן בתר טעמא וכו' אמנם הש"ך שם כתב לדחות דברי מור"ם הנז' וכתב דבכל הפו' מבואר דאזלינן בתר טעמא ולא בתר שמא בין להקל בין להחמיר דאם טעמם שוה הגם דשני שמות הם מיקרו מין במינו ואם נשפך והיה רוב היתר מותר ואם אין הטעם שוה הגם דהם שם א' כיון דחלוקים בטעמם הוי מין בשאינו מינו ואסור. וכ"כ הכנה"ג

בהגב"י או' ס"א וכתב דכ"ה דעת הש"ע. פר"ח סוף או' ז' פר"ת או' ה' מנחת כהן בס' התערובות ח"ב פ"ב דף פ"ו ע"א. מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' מ"ד. לה"פ או' ה' כריתי או' ז' שפ"ד או' ו' וכתב וכן הלכה. ער"ה או' ו' ד"ה ומ"מ חכ"א כלל נ"א או' כ"ה. קהלת יהודה סעי' ב' ערוך השלחן או' מ' זב"צ או' ט' פרי העץ או' ד'. והגם דאיכא דסברי כד' מור"ם ז"ל דבתר שמא אזלינן מ"מ בתר רובא אזלינן והסכמת האחרונים.

סעיף קטן יז

טוב) **מיהו** כל האיסורים שאינם בטלים בס' כגון טבל וערלה ותרומה ויין נסך וכיוצא אזלינן בהו בתר שמא ולא בתר טעמא. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. פר"ת שם. מ"כ שם. מנ"י שם. כריתי שם. שפ"ד שם. ער"ה שם. חכ"א שם או' כ"ו. קה"י שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יח

חי) **ועתה** נכתוב איזהו נקרא מינו ואיזהו שאינו מינו ונ"מ דאם נתערב מין במינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו אם נודע שהיה רובו היתר מותר כמ"ש בש"ע.

סעיף קטן יט

יט) **כבד** ובשר שני מינים הם כדאמרינן הנודר מן הבשר מותר בכבד. ב"י בשם מ"כ ואחר כך כתב שהוא מהאגור. ש"ך בספרו הארוך על הטור. כנה"ג בהגב"י או' מ"ט. פרמ"ג בפתיחה ח"ג פ"ד. שש"א או' ג' ומ"ש דכבד ובשר ב' מינים הם הא לא אצטריך למימר כשהכבד עדיין לא יצא מידי דמה אז פשיטא כיון דהאיסור הוא משום דם דדם ובשר ב' מינים הם אלא מיירי בכבד טרפה או מבהמה טמאה דאף שכבר נצלה ויצאה מידי דמה אפ"ה מכח איסור טרפה או טמאה חשיבה מין בשאינו מינו. ש"ך שם. שש"א שם.

סעיף קטן כ

ך) **ובשר** עוף ובשר בהמה ב' מינים הם. ב"י שם. ש"ך שם. בל"י או' ד' פרמ"ג בפתיחה שם. חכ"א כלל נ"א או' כ"ה.

סעיף קטן כא

כא) **ושור** ואיל ועז ג' מינים הם. ב"י שם. ומיירי כשהן שלמים דכיון דחלוקין בשמם הו"ל מין בשאינו מינו אבל הבשר השמן הו"ל מין במינו דהכל שם בשר הוא. ש"ך שם. לה"פ או' ה' וה"ד למ"ד דאזלינן בתר שמא אבל למ"ד דאזלינן בתר טעמא הפרמ"ג בפתיחה שם מצדד בזה ונ"מ לדידן דאזלינן בתר טעמא אם נשפך. והחכ"א שם כתב

כיון דחלוקין בטעמן הוי מין בשאינו מינו לכל הדינים. אבל איל וכבש כתב ב"י שם דמין במינו הוא וכ"כ הש"ך שם. ונראה דה"ה לענין טעמא.

סעיף קטן כב

כב) וכן מיני דגים ועופות שחלוקין בשמן שני מינין הם. ב"י שם. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' נ"ה. ונראה דבדגים עם עופות לענין טעמא ודאי הוי מין בשאינו מינו אבל בדגים עם דגים ועופות עם עופות החלוקים בשמם לענין טעמא יש להסתפק ונראה דהכל לפי הראות. ושני עופות שהם מין א' אף שיש להם ב' שמות מין במינו מיקרי. פר"ח או' ז' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כג

כג) ובשר חזיר ובשר פרה אין טעמם שוה. שפ"ד או' א' שם ראב"ן ובפתיחה שם.

סעיף קטן כד

כד) ובשר נבילה ושחוטה השוים בשמם בחיים בין שלמים בין חתוכים מין א' הם ולא ק"ל כמ"ד שני מינים הם. ש"ך שם. פר"ח שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כה

כה) חמרא חדתא ועינבי ב' מינים הם. ב"י שם. כנה"ג בהגב"י או' נ"א בשם כמה פו' והיינו לענין שמא אבל לענין טעמא חד טעמא הוא. גמ' ע"ז דף ס"ו ע"א. אבל חמרא עתיקי ועינבי ד"ה ב' מינים הם בין בשמא בין בטעמא. גמ' שם. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כו

כו) יין ישן עם יין תוסס שלא עבר עליו מ' יום ב' מינים הם. או"ה כלל כ"ג דין י"ז. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. ולענין טעמא צ"ע אם הם ג"כ ב' מינים. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן כז

כז) חומץ ויין ב' מינים הם. או"ה שם. מרדכי פ' השוכר. תמים דעים סי' קמ"ו. כנה"ג שם או' נ"ב ש"ך שם. זב"צ או' כ"א. ומשמע דכ"ה לענין טעמא.

סעיף קטן כח

כח) שאור של חטים ועיסה של חטים ב' מינים הם. ב"י שם. או"ה שם. מרדכי שם. תמ"ד שם. ער"ה או' ו' וי"א דשאור של חטים ועיסה של חטים מין א' הוא אבל שאור של חטים ועיסה של שעורים הוי ב' מינים. רש"ל פג"ה סי' ל"ב. ש"ך שם. פר"ח שם. בל"י או' ד' שש"א או' ו'.

סעיף קטן כט

כט) אבל ביצים של עוף זה בביצים של עוף זה הם מין במינו. ב"י שם. ש"ך שם. ואפי' טהורות עם הטמאים שהעופות חלוקין בשמן הוי מין במינו. או"ה כלל כ"ג דין י"ז. לה"פ או' ה' ומיהו לדידן דפסקנו לעיל סי' פ"ו או' כ"ח ואו' כ"ט דבזה"ז הביצים מיקרו דבר שבמנין ואפי' באלף לא בטילי יעו"ש א"כ אפי' הוי מין במינו לא בטילי ואסור הכל. זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן ל

ל) מיהו אם נשתברו הביצים ונתערבו והיה בהם ביצת עוף טמא פשיטא דלענין טעמא הוי מין בשאינו מינו כמ"ש הרב באר יעקב בסי' זה דף נ"א ע"ג. וכ"כ הער"ה או' ו' דביצים טמאות וטהורות אין טעמם שוה והוי מין באינו מינו יעו"ש. וכן ביצה שיש בה אפרוח או דם עם ביצים אחרים הוי מין באינו מינו משום דטעם אפרוח לחוד וטעם ביצה לחוד. ט"ז סי' ק"ז סק"ד. ש"ך שם סק"א. פר"ח סי' זה או' ז' ומיהו ביצה שיש בה טיפת דם מדאו' ברובא בטיל שהרי אין כח בטיפת דם ליתן טעם בתערובת והוי מין במינו אבל ביצה שיש בה אפרוח לא סגי ברובא דהא יהבא טעמא בביצים המותרים ובעי ס' דהוי מין בשא"מ. פר"ח שם. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לא

לא) חלב (בצירי) דהיינו תרבא ובשר הוי ב' מינים כמ"ש לעיל או' א' וכ"ש חלב (בקמץ) ובשר דהוי ב' מינים כמ"ש הכנה"ג בהגב"י או' ס' יעו"ש.

סעיף קטן לב

לב) שומן וחלב (בצירי) מין א' הוא. פר"ח שם. שפ"ד או' א' וכן חלב (בצירי) ושומן האליה מין במינו הוא. וכן חלב הכליות ושל דקים מין במינו הוא בין לענין שמא בין לענין טעמא. פר"ח שם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן לג

לג) שומן ובשר כחוש מין בשא"מ הוא אבל בשר שמן עם חלב (בצירי) יש להסתפק אם הוי מינו. שפ"ד שם. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן לד

לד) בשר כחוש עם בשר שמן מין במינו הוא ודוקא בהפ"מ שפ"ד שם. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן לה

לה) בשר שמן או שומן עם חמאה מין בשא"מ הוא. שפ"ד שם וכתב ופשיטא שאין טעמם שוה. זב"צ או' כ"ט. והרי כתבנו איזה פרטים איזה מין במינו ואיזה מין בשא"מ וישמע חכם ויוסף לקח כי א"א לכתוב כל הפרטים אלא מזה ילמוד לענינים אחרים

סעיף קטן לו

לו) שם. אבל אם נתערב בשא"מ ונשפך וכו' אפי' נודע שהיה רובו היתר אסור. ה"ד באיסור דאו' אבל באיסור דרבנן כגון בשר עוף בחלב וכיוצא אם נשפך ונסתפק בו אם יש ס' מותר. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ט' וכתב ודלא כהט"ז סק"ה שהסכים להחמיר. פר"ת או' ו' ואו' ז' מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' כ"ו. בל"י או' ג' כריתי או' ט' חו"ד או' ז' שפ"ד או' ז' מש"ז סוף או' ה' חכ"א כלל נ"א או' י"ד. אלא שכתב שם המש"ז דבהפ"מ המקיל כהש"ך לא הפסיד. וכ"נ להורות כיון דאיכא פלוגתא בזה.

סעיף קטן לז

לז) ואף אם נסתפק אם היה רוב מן ההיתר או שיש ס' מ"מ הוי ספיקא דרבנן ולקולא. מנ"י שם סוף או' מ"ז חכ"א שם. ולפי מ"ש באו' הקודם היינו ג"כ אי איכא הפ"מ.

סעיף קטן לח

לח) ומיירי באופן דא"א לברר ע"י קפילא. כריתי או' ט' והב"ד חכ"א שם וכתב דדבריו נכונים. אבל המש"ז סוף או' ג' כתב אף שיש עכו"ם אומן א"צ לברר ונהי דס"ס כל היכא דאיכא לברורי בקל מבררינן וה"ה ספיקא דרבנן מ"מ כיון שאין אנו נוהגין כלל לסמוך אעכו"ם הוי כלא אפשר לברורי יעו"ש.

סעיף קטן לט

טל) מיהו דם שנפל לתבשיל ונשפך בענין שהיה רוב היתר ולא נודע אם יש ס' אסור אף למ"ד דם שבשלו דרבנן. ביה"ל סי' ס"ט או' ט"ו. ער"ה בסי' זה או' ט' ודחה דברי המתירין יעו"ש.

סעיף קטן מ

מ) אפי' ספק איסור דאו' שנתערב ונשפך ונודע שהיה רובו היתר אסור כיון שספק א' דאו' לא מקרי ס"ס. הר' בית יעקב סי' קכ"ד. ער"ה או' ח' זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מא

מא) שם. ואם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך וכו' ונודע שהיה רובו היתר ממינו רואין את שאינו מינו כאלו אינו והשאר מינו רבה עליו ומבטלו. ורש"ל באו"ש על שע"ד סי' פ"ה ובספרו פכ"ה סי' מ"ו בדין הרביעי אוסר. וכ"ה דעת הש"ך סק"ח והפר"ח או'

ח' אבל דעת מור"ם ז"ל כדברי הש"ע מדלא הגיה כלום וכ"פ בספרו תו"ח כלל פ"ה דין י"ג. וכן הסכים הב"ח והט"ז סק"ה דלא כרש"ל. מנ"י על התו"ח שם או' מ"ה. פר"ת או' ח' כריתי או' יו"ד. חו"ד או' ח' מהרח"א בס' עץ חיים בל' הרמב"ם דף ח' ע"ג. ער"ה או' יו"ד. ולענין דינא כיון דמרן ומור"ם דכל בית ישראל סומכין עליהם מתירין וכן הסכימו רוב האחרונים הכי נקעינן אך היכא דליכא הפסד יש להחמיר כדברי האוסרים.

סעיף קטן מב

מב) **וכ"ז** מיירי בתערובת לח בלח או שסלקוהו לאיסור קודם שנשפך הא לא"ה כל שאין עכשיו ס' נ"ט עתה ואפי' במינו אסור מדרבנן כמבואר בסי' ק"ו וק"ז ופשוט הוא. מש"ז או' ה' או שנשפך אחר שנצטנן דאלו קודם הרי נאסר אח"כ כשנעשה פחות מס' חו"ד שם.

סעיף קטן מג

מג) [**סעיף ג'**] **בד"א כשנשפך אבל איסור שנתערב בהיתר והוא לפנינו וא"א לעמוד על שיעורו וכו'** פי' שעכ"פ בקיאין אנו שיש בו רוב אלא דאין אנו בקיאין אם יש בו ס' או לא או שאין אנו יודעין כמה איסור נפק מיניה דאז הוי מאיסורים של דבריהם אפ"ה אין תולין להקל כדק"ל גבי כחל לעיל סי' צ' והטעם כתבו הפו' דספק התלוי בחסרון ידיעה לא מקרי ספק דדעת שוטים הוא זה משא"כ ברישא דבא הספק מכח שנשפך. והר"ן כתב הטעם משום דבדבר שא"א לעמוד עליו אי אזלינן לקולא יהיו כל האיסורים בספק וכל א' ישער במה שנראה בעיניו ולפיכך באו חכמים להשוות מדותיהן אבל במה שאינו בא אלא באקראי בעלמא כגון שנשפך וכה"ג אזלינן לקולא. ש"ך סק"ט. פר"ח או' ט' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' יו"ד. ומ"ש הט"ז סק"ו דאם הספק הוא לכל העולם אזלינן לקולא מדברי הפו' הנז' משמע דאין חילוק.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ד'**] **איסור שנתערב עם היתר וכו'** אפי' איסור דרבנן. ב"י בבד"ה. ש"ך סק"י. מהריק"ש בהגהו על הש"ע. פר"ח או' יו"ד וכתב וזה מוסכם. לה"פ או' י"א. בל"י או' י"א הל"פ בסעי' זה. שפ"ד או' יו"ד. חכ"א כלל נ"א או' ז' בי"צ ח"ב או' ד' ערוך השלחן או' ט"ל. זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן מה

מה) **שם. צריך ס' כנגד כל הקדרה וכו'** פי' וא"כ אסור התבשיל שבקדרה דאין מה שבתוך הכלי ס' נגד הכלי. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ב. מנ"י על התו"ח

כלל פ"ה או' מ"ח. זולתי כלי שדפנו דק ביותר. פר"ח שם. לה"פ שם. מנ"י שם. בל"י או' י"ב. שפ"ד או' י"א. וכ"כ לעיל סי' צ"ג או' ב' יעו"ש.

סעיף קטן מו

מו) וכיצד משערין ס' נגד כל הכלי האסור ממלאים כלי גדול מלא מים ויתן הקדרה האסורה תוך אותו כלי והמים היוצאים הוא שיעלה דופני הקדרה וישער בהיתר כנגד אותם המים. מרדכי פג"ה בשם ראבי"ה. ב"י כנה"ג בהגב"י או' ף' וכ"כ לעיל סי' צ"ג או' ג' יעו"ש ועוד עי"ש מאו' ד' ואילך.

סעיף קטן מז

מז) וגם בספק איסור משערין נגד כל הכלי כמ"ש לעיל סי' צ"ד או' י"א יעו"ש.

סעיף קטן מח

מח) והגם שהקדרה אין בה תבשיל אלא עד חציה אפ"ה צריך לשער כנגד כל הקדרה ולא כנגד מה שהיה התבשיל משום דזיעת התבשיל עולה בכולה קדרה ומשערינן בכולה. קהלת יהודה בסעי' זה בשם מהר"י אסקאפ"ה ז"ל. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן מט

מט) שם. בין שהם של חרס וכו' כלומר ולאפוקי סברת הראב"ד דס"ל דבעץ ובמתכת כיון דאפשר להפריד האיסור ע"י הגעלה אין משערין בכולו אלא אומדין אומד יפה כמה יצא ממנו אלא אין חילוק. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ב. שפ"ד או' י"ב.

סעיף קטן נ

נ) שם בהגה. אבל ע"י רתיחת מליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה וכו' וה"ה אם נאסר הכלי ע"י עירוי א"צ לשער רק כדי קליפה אבל אם נאסר ע"י כבישה צריך לשער כנגד כולו. תו"ח כלל פ"ה סוף דין א' בשם או"ה כלל כ"ד. ש"ך ס"ק י"ג. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ו. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"ג. הל"פ ססעי' ה' כריתי או' י"ב. חכ"א כלל נ"ז או' י"א ואו' י"ב. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ד' ערוך השלחן או' נ"ג. זב"צ או' מ"ב ואו' מ"ג.

סעיף קטן נא

נא) ואם נכבש בחצי הכלי א"צ ס' כנגד כל הכלי כמו בתבשיל אלא דוקא כנגד מקום שנכבש בתוכו והגם דאין נפקותא בזה למאי דק"ל דאין לך כלי שיהיה בתוכו' ס' כנגדו וה"ה בנכבש במקצתו דאין בו ס' כנגד מקצתו מ"מ יש נפקותא אם זה הכלי נאסר ע"י כבישה שנכבש במקצתו והכניסו לכלי אחר א"צ ס' אלא דוקא כנגד מקום שכבש בו.

חכ"א שם או' י"א. ועוד נ"מ כגון בתחלה כבש בו איסור במקצתו ואח"כ בשל בכולו תבשיל של היתר ויש ס' כנגד אותו מקצת מותר. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן נב

נב) ואין חילוק בין כלי עץ וחרס או מתכות לענין כבישה אך בכלי זכוכית צ"ע אם מבליע ע"י כבישה לפי מ"ש הרב בהגה באו"ח סי' תנ"א סעי' כ"ו דדינו ככלי חרס יעו"ש. מנ"י על התו"ח שם או' י"ב. ומ"מ בזה"ז כל הזכוכית מזוייף ואין בו ספק. זב"צ או' מ"ה. ור"ל דדינו ככלי חרס. ומיהו לפי מ"ש שם באו"ח סי' תנ"א או' רצ"ח דטעם הש"ע שם משום דשיעי ולא בלעי עדיין הספק במקומו עומד דגם עתה הם שיעי. ומיהו כל זה שכתבנו מאו' ן' ואילך הוא למ"ד יש כבישה לכלים אבל למ"ד אין כבישה לכלים מותר ולענין דינא יתי לקמן רסי' ק"ה דבהפ"מ יש להקל כמ"ד אין כבישה לכלים יעו"ש.

סעיף קטן נג

נג) שם בהגה. אבל ע"י רתיחת מליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה וכו' ואף בדבר שמן אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה. שפ"ד או' י"ד. והגם דסיים בצ"ע מ"מ בסי' צ"א או' י"ח סתם להכשיר והבאנו דבריו לעיל סי' צ"א או' נ"ד וכ"פ החו"ד בסי' זה או' י"א. זב"צ או' מ"ח.

סעיף קטן נד

דן) שם בהגה. אבל ע"י רתיחת מליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה וכו' דוקא בכלי אבל בדבר מאכל ק"ל דנאסר כולו. ש"ך ס"ק י"ד. לה"פ או' י"ג. חו"ד שם. והיינו לפי מ"ש מור"ם ז"ל לעיל סי' צ"א סעי' ה' בהגה ולקמן סי' ק"ה סעי' ט' בהגה דאף בדבר כחוש אוסר במליחה בס' אבל לפי פסק הש"ע שם דוקא בדבר שמן אבל בדבר כחוש אינו אוסר רק כדי קליפה כיעו"ש.

סעיף קטן נה

הן) שם בהגה. וא"צ לשער רק כדי קליפה. משמע אבל כנגד כדי קליפה צריך ס' ועיין לעיל סי' צ"א סעי' ד' בהגה שכתב דבמקום שהבשר צריך קליפה אם לא קלפוהו ובשלו כך מותר בדיעבד ועיין בדברינו לשם או' כ"ט מ"ש בשם האחרונים שכתבו לחלק בין בשר לחלב לשאר איסורים יעו"ש.

סעיף קטן נו

ון) שם. ויש מי שמחמיר בכף של מתכת להצריך ס' כנגד כולו וכו' כבר כתבנו לעיל סי' צ"ד או' ט"ז דדוקא בהפסד מועט יש לחוש לסברא זה אבל בהפ"מ יש לסמוך אסתם הש"ע שם ואין לשער אלא רק כנגד מה שנכנס בתוך התבשיל יעו"ש.

סעיף קטן נז

זנ) שם בהגה. ולכן אם נפל חלב לתוך התבשיל ונתבטל טעמו בששים צריך ליתן שם מים צוננין וטבע החלב להקפיא ולצוף למעלה וכו' וה"ד בדאיכא ס' אבל בדליכא ס' לא מהני נתינת מים צוננים ודלא כהב"ח שהכשיר בדיעבד אף בדליכא ס' ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק ט"ז. כנה"ג בהגה"ט או' י"ט. פר"ח או' ט"ו. פר"ת או' י"א. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' י"ד. הל"פ בסעי' זה. חו"ד או' י"ב. שפ"ד או' ט"ז. חכ"א כלל נ"א או' ב' בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ט"ו. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן נח

חנ) וה"ה אם נפל שומן של חלב ג"כ צריך לעשות תקנה זו שגם כן הוא צף למעלה וכן בכל דבר איסור שאפשר להסירו צריך להסירו אף בדאיכא ס' ועיין לקמן סי' ק"ד סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נט

טנ) ואם המאכל מתקלקל ע"י המים יש להתיר בלי מים. כריתי או' י"ג. והמש"ז או' ז' כתב לפקפק בזה והחכ"א שם כתב דבהפ"מ יש להקל. ומ"מ נראה דיניח שיצטנן התבשיל דאין המאכל מתקלקל כ"כ עי"ז שיוכל לחזור ולחמם אח"כ. חכ"א שם. ור"ל דאם התבשיל מתקלקל ע"י המים אם יש בו מרק יניחנו עד שיצטנן ואז החלב נקפה למעלה ויסיר אותו ואח"כ יחזור ויחמם התבשיל.

סעיף קטן ס

ס) ומיהו בשמן של איסור שנפל ע"ג יין יקפה אותו והיין מותר לפי שכן דרך השמן לצוף ע"פ יין ואינו נבלל ומתערב עמו אבל אם נפל ע"ג ציר יקפה אותו ויטול קליפה מעל הציר כדאיתא בתוספתא דתרומות ופסקה הרמב"ם בסוף ה' תרומות. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. וצ"ל שנפל ע"ג ציר צונן דאם הוא חם נאסר כולו כמ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ג' יעו"ש. וצ"ל ג"כ שלא שהה שיעור כבישה דהיינו בכדי שיתננו על האור וירתיח דאל"כ נאסר כולו כיון שהציר הוא דבר חריף וכמ"ש בש"ע שם סעי' א' יעו"ש.

סעיף קטן סא

סא) וגם בנפל ע"ג יין היינו צונן בצונן ולא שהה מעל"ע הא ברותחין לא גרע מחלב וטעמו איתיה ביין וצריך ס' עכ"פ. מש"ז או' ז'.

סעיף קטן סב

סב) שם בהגה. איסור שנתבטל בקדרה וכו' אבל אם נפל לקדרה הראשונה ב' פעמים א"צ רק ס' כנגדו. וכ"ה לדעת הש"ע כמ"ש לעיל סי' צ"ד או' כ"ד יעו"ש.

סעיף קטן סג

סג) [**סעיף ה'**] **אם ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה או שאינה ב"י וכו'** פי' שהיתה של בשר ואינה ב"י שניער בה כזית חלב דליכא למימר דנ"נ כיון שהבלוע שבה הוא נ"ט לפגם הלכך אם ניער בה אח"כ קדרה של בשר א"צ אלא ס' נגד הכזית חלב דלגבי הכלי לא אמרינן חנ"נ לכ"ע אפי' ניער בו איסור כיון דהבלוע לא נעשה נבילה דודאי לא שייך לומר שגוף העץ או המתכת או חרס יעשה נבילה אבל אם ניער בכף אח"כ חלב פשיטא דמותר בדיעבד שהבשר נ"ט לפגם אבל כף ישנה של בשר וב"י שניער בה כזית חלב או איפכא ונעשה הבלוע בה נבילה בין שניער אח"כ בה קדרה של בשר או של חלב או של שאר דברים צריך ס' לבטל כל מה שנתחב מהכף בקדרה דלא ידעינן כמה בלע אבל אי ידעינן כמה בלע לא היה צריך לשער אלא נגד הבשר והחלב כגון אם ניער בה כזית של בשר ואח"כ ביומו ניער בה כזית חלב א"צ אלא ס' נגד הב' זיתים. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' ט"ז. הל"פ או' י"ז. בל"י או' ט"ז. חו"ד או' י"ג. בי"צ ח"ג או' ב' ערוך השלחן או' ס"ה.

סעיף קטן סד

סד) **שם. ויש מי שאומר שגם בזו א"צ אלא ששים לבטל הכזית וכו'** דס"ל דלגבי דבר הבלוע לא אמרינן חנ"נ. ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' י"ח. לה"פ או' י"ח. כריתי או' י"ח. חו"ד או' י"ד.

סעיף קטן סה

סה) **שם הגה. והסברא ראשונה עיקר וכו'** והכי ק"ל כיון דכן סתם הש"ע והלכה כסתם ור"ל אפי' לספרדים ההולכים על פסק הש"ע ואפי' בהפ"מ והגם שכתב הש"ע ויש מי שאומר וכו' כבר כתב המחב"ר לעיל סי' ט' או' ב' דהיכא שסותם הש"ע לאסור ואח"כ כותב בשם יש מי שאומר להכשיר נכון להחמיר אף בהפ"מ יעו"ש והכא כיון שכן הסכים ג"כ מור"ם ז"ל א"כ מדינא יש לאסור גם בהפ"מ.

סעיף קטן סו

סו) **מיהו** היכא דעבר לילה א' משניער בה בשר ואח"כ ניער בה כזית חלב ואח"כ ניער בה קדרה של בשר יש לסמוך אסברא שנייה ולהתיר וא"צ ס' אלא דוקא כנגד כזית חלב שבלעה דכיון דאיכא רבוותא דבלא"ה ס"ל דלינת לילה פוגם כמ"ש בב"י ססי' ק"ג וא"כ ה"נ נימא הכי ולסמוך על המתירין. קה"י בסעי' זה. זב"צ או' נ"ט.

סעיף קטן סז

סז) **שם בהגה. ואומרים דבכלי חרס דא"א להפריד האיסור ע"י הגעלה אמרינן הכלי נעשה נבלה וכו'** היינו כשבלע איסור אבל כלי חרס חדש שבלע חלב או בשר לבד לא

שייך נ"נ דהא אפי' בחתיכה וכה"ג לא אמרינן בכה"ג דנ"נ כיון דעדיין כולו היתר. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' י"ט לה"פ או' י"ט. חו"ד או' ט"ו.

סעיף קטן סח

סח) שם בהגה. וטוב לחוש לחומרא. ר"ל דבכלי חרס אפי' חדש אמרינן נ"נ וה"ד כשבלע איסור כמ"ש באו' הקודם ומשמע ה"ד במקום דליכא הפסד אבל במקום דאיכא הפסד אין לחלק בין כלי חרס לשאר כלים אלא בין חדש לישן וכמו שסתם הש"ע והסכים לדבריו מור"ם ז"ל בהגה.

סעיף קטן סט

סט) [**סעיף ו'**] **כחצי זית של איסור שנתערב בהיתר וכו'** דק"ל חצי שיעור נמי אסור מה"ת אלא שאין לוקין עליו. ש"ך ס"ק כ"ג. לה"פ או' ך' שפ"ד או' כ"ג. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ל'.

סעיף קטן ע

ע) שם. כחצי זית של איסור וכו' ואפי' באיסור דרבנן. ט"ז סק"ט. פר"ח או' ך' לה"פ או' כ"א. הל"פ בסעי' זה. חו"ד או' ט"ז. שפ"ד שם וכתב דהכנה"ג בהגה"ט או' ל"א רצה לעשות פלוגתא בין הט"ז והש"ך והבל"י או' י"ח העתיק דבריו ואינו אלא דגם דעת הש"ך כן דאפי' באיסור דרבנן וחצי שיעור בעינן ס' יעו"ש. בי"צ שם או' ו' ערוך השלחן או' ס"ז. זב"צ או' ס'.

סעיף קטן עא

עא) [**סעיף ז'**] **ביצה שיש בה אפרוח או טיפת דם וכו'** עיין לעיל סי' פ"ו סעי' ה' ובדברינו לשם כי שם נת' כל דיני ביצה שיש בה אפרוח או דם יעו"ש.

סעיף קטן עב

עב) [**סעיף ח'**] **כחל מתבטל וכו'** עיין לעיל סי' צ' ובדברינו לשם כי שם נתבאר כל דיני כחל יעו"ש.

סעיף קטן עג

עג) שם הגה. כל האיסורים הנוהגים בזה"ז כולם מתבטלים בס' פי' בין של תורה בין של דבריהם. כ"כ הטור והרשב"א דלא כהרמב"ם שסובר דאיסורים של דבריהם מתבטלים בנ"ט כמו כחל וכתב ב"י בסוף הסי' שכ"נ דעת כל הפו' שלא חלקו בין איסור תורה לאיסורי סופרים. ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' כ"ג. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' י"ט. חו"ד או' י"ח שפ"ד או' כ"ו. בי"צ שם או' ה' ערוך השלחן או' ס"ח. זב"צ או' ס"ג

סעיף קטן עד

עד) שם בהגה. מלבד חמץ בפסח וכו' והא דהשמיט הרב ערלה אע"ג דפשוט במשנה וכל הפו' וכן לקמן סי' רצ"ד דשיעורא דערלה במין במינו במאתים. אפשר דתנא ושייר א"נ לא בא אלא לומר חוץ מחמץ בפסח ויין נסך ששיעורן במשהו. ש"ך סוף ס"ק כ"ז.

סעיף קטן עה

עה) שם בהגה. אבל אם נותן טעם באותה קדרה וכו' ולכן מלח ותבלין וכו' אינם בטילים בס' כלומר דכל האיסורים דעלמא לא עבידי לטעמא ומן הסתם בטילים בס' לפי שאין נותנים טעם ביותר מס' אלא א"כ נרגש טעמו דאז פשיטא דאסור ולכן כיון דאם מרגישין טעמו אינו בטל אפי' ביותר מס' הלכך מלח ותבלין וכו' אינם בטילים אפי' באלף לפי שמן הסתם נותנים טעם אפי' באלף כיון שנעשים ליתן טעם. דהא דמילתא דעביד לטעמא אינו בטל היינו נמי מטעם שמסתמא הוא נ"ט אפי' באלף ולפ"ז היכא דידוע בבירור שאינו נ"ט כגון שנפל קורט א' של מלח או תבלין ליורה גדולה מותר. ש"ך ס"ק כ"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ז. מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ס'. פר"ח או' כ"ד. לה"פ או' כ"ד. בל"י או' כ"א. חו"ד או' י"ט. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' כ"ט. ערוך השלחן או' ס"ח.

סעיף קטן עו

עו) שם בהגה. אבל אם נותן טעם באותה קדרה וכו' שומן של איסור שנפל לתבשיל לא מיקרי לטעמא עביד ובטל בס' דאף שגם הוא מטעים המאכל וממתיקו מ"מ אין נרגש כ"כ כמו דבר חריף. ט"ז ס"ק י"א. כנה"ג בהגה"ט או' מ"א. מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ס"א. לה"פ או' כ"ה. בל"י או' כ"ב. בי"צ שם בעמ"ז או' כ"ו. ערוך השלחן או' ע"ג. והיינו ביש ס' טועם הישראל ואם יש טעם אה"נ דאוסר ביותר מס' מש"ז או' י"א. חו"ד או' י"ט. וכ"כ באו' הקודם דאף דבר שבטל בס' אם מרגישין בטעם האסור אסור.

סעיף קטן עז

עז) שם בהגה. אפי' באלף לא בטיל וכו' והיינו מדרבנן. או"ה כלל כ"ה דין ו' וכתב עוד שם בסוף הכלל דאם אינו ידוע אם מרגישין טעמו או לא מתיר בא"ז גם עתה להאכילו על פי עכו"ם מסל"ת ש"ך ס"ק כ"ט. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ה. חו"ד שם. זב"צ או' ס"ז. ומיהו מ"ש האו"ה שהוא מדרבנן הפר"ח או' כ"ה כתב לפקפק בזה והכריתי או' כ"ב לחלק יצא דאם אינו מתבלין המפורסמים רק שמתבלים הקדרה וכדומה אזי מדאו' בס' ומדרבנן החמירו אבל תבלין גמורים פלפלין וקנמון וכדומה כל כמה דמרגישין טעם מהתורה לא בטיל יעו"ש. ונ"מ דאם הוא דרבנן הולכין בספיקא להקל ובדאו' להחמיר ובכה"ג דאיכא פלוגתא אם יש עוד איזה צד להקל או הפ"מ יש לסמוך על מ"ד שהוא דרבנן.

סעיף קטן עח

עח) **ואין** חילוק בין שנתנו בכוונה להטעים או שנפל בו מאליו ומיהו דרכו בכך בעינן. או"ה שם. כנה"ג שם או' ל"ו. בל"י או' כ"א. זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן עט

עט) **שם בהגה. ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא וכו'** ואפי' נפל מלח ותבלין לדבר ששוה בשמו אפ"ה כיון דחלוק בטעמו לא בטיל אבל אם נפל לדבר ששוה בטעמו בטיל בס' תו"ח כלל פ"ה דין ך' ש"ך ס"ק ל' כנה"ג שם או' ל"ח. להה"פ או' כ"ז. בל"י או' כ"ג. שפ"ד או' ל'.

סעיף קטן פ

פ) **שם בהגה. ולכן מלח ותבלין וכו'** ואם היה מלח של איסור ואין בו כדי ליתן טעם כראוי והוסיף עליו מלח של היתר כדי להשלים הטעם הו"ל זו"ז גורם ומותר. ב"י או"ח סי' שי"ח בשם שה"ל. מ"א שם ס"ק ל"א. שפ"ד בסי' זה או' כ"ח זב"צ או' ע"ב. ועיין בדברינו לשם או' קי"ב שכ"כ בשם כמה פו' דלא כהט"ז יעו"ש.

סעיף קטן פא

פא) **שם בהגה. אם אסורים מחמת עצמם וכו'** כגון תבלין של ערלה וכיוצא בו לאפוקי בלועים מאיסור וכדלקמן סוף סי' ק"ה בהגה. פר"ח או' כ"ז. להה"פ או' כ"ט. בל"י או' כ"ה חו"ד או' י"ט. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' כ"ז.

סעיף קטן פב

פב) **שם בהגה. אם אסורים מחמת עצמם אינן בטילים בס' ואפי' באיסור דרבנן.** ב"י לקמן רסי' קי"ב. תו"ח שם. ט"ז ס"ק י"ב. ש"ך ס"ק ל"א. פר"ח או' כ"ח. להה"פ או' כ"ח. בל"י או' כ"ד. חו"ד שם. שפ"ד או' ל"א. בי"צ שם או' כ"ח. ערוך השלחן או' ס"ח. זב"צ או' ע"א.

סעיף קטן פג

פג) [**סעיף ט**'] **קדרה שיש בה נ"ט זיתים היתר ונפלו בה ב' זיתים א' של דם וא' של חלב כל א' מצטרף וכו' לבטל חבירו וכו'** כל זה נלמד מדתנן בפ"ב דערלה הערלה מעלה את הכלאים והכלאים את הערלה וכו' וגם מדגרסינן בזבחים (דף ע"ח ע"א) אמר רשב"ל הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור א"א שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו ש"מ איסורין מבטלין זה את זה. ב"י. וסברא הוא דכל איסור בטל כשאינו יכול ליתן טעם בהיתר. וטעם דם וחלב אינו שוה הרי נתבטל טעם החלב בס' וטעם הדם בס'

דמה לי איסור המבטל איסור ומה לי היתר המבטל איסור רק שיתבטל טעם האיסור ולא יהיה לו עוד כח ליתן טעם בהיתר. הרא"ש בתשו' כלל ך' סי' ב' ב"י. ש"ך ס"ק ל"ג.

סעיף קטן פד

פד) שם. כל אחד מצטרף עם הנ"ט של היתר לבטל חבירו. וה"ה אם כזית בשר נעשה נבלה מחמת חלב וכזית בשר נעשה נבלה מכח דם ג"כ כל א' מצטרף לבטל טעם חבירו. חו"ד או' ך' פ"ת או' יו"ד.

סעיף קטן פה

פה) אבל שני כזיתים שאין טעמם שוה שנ"נ מדברים שטעמם שוה אין מבטלים זה את זה ובעינן ס' נגד שניהם. וביבש ביבש אין איסורים מבטלין זא"ז וכן שני אסורים שאסורין משם א' ואין טעמם שוה אין מבטלין זא"ז. חו"ד שם. פ"ת שם.

סעיף קטן פו

פו) וכן כזית כבד קודם צלייתו וכזית חלב שנפלו לקדרה שיש בה נ"ט זיתים התבשיל אסור דהא דשרינן בב' איסורין היינו משום דכל א' טעמו היוצא ממנו מתפשט בס' חלקים עם האיסור השני ובטל אבל כבד שפולטת ואינה בולעת נשאר טעם איסור הב' תוך נ"ט חלקים ואינו מתבטל. מש"ז לעיל סי' ס"ט או' כ"ט. פ"ת בסי' זה או' י"א. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן פז

פז) שם. וכן זיתים של היתר וכו' ונתערבו בשוגג מותר. זהו למאן דליה חנ"נ בשאר איסורין אבל לדידן (ר"ל לאשכנזים ההולכים על פסק מור"ם ז"ל) דק"ל בסי' צ"ב סעי' ד' דבכל האיסורים אמרינן חנ"נ גם זה התערובת אסור דכבר נ"נ קודם שנתערבו. ט"ז ס"ק י"ד. אבל הש"ך ס"ק ל"ד כתב דדין זה שייך גם למ"ד חנ"נ בכל האיסורין וכגון שנתערב לח בלח דבהפ"מ לא אמרינן חנ"נ ועוד עשה כמה חילוקים יעו"ש.

סעיף קטן פח

חפ) שם. ונתערבו בשוגג מותר. אבל במזיד ית' דינו לקמן סי' צ"ט סעי' ה' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן פט

טפ) ואם תחב בקדרה של נ"ט זיתים ב' כפות א' בלוע בו כזית דם וא' בלוע בו כזית חלב אין מבטלין זא"ז דשמא א' פלט וא' לא פלט. ד"מ או' יו"ד דלא כאו"ה. פר"ח או' ל"ב. חי' רע"ק.

סעיף קטן צ

צ) שם הגה. וכ"ש בב' זיתים א' של גבינה וא' של בשר דכל א' מבטל חבירו. וכגון שנפלו לירקות בקדרה דמהני כל א' לשיעור ס' ט"ז ס"ק ט"ו. לה"פ או' ל"ג. בל"י או' כ"ח. מש"ז או' ט"ו. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ל"ז. זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן צא

צא) שם הגה. וכ"ש בב' זיתים א' של גבינה וא' של בשר וכו' ואף שמכיר האחד והוציאו והשני נשאר כולו בתוכו ואין ס' נגדו מותר דאף השתא יהיב טעמא מ"מ טעמא דהיתרא קיהיב ושרי התבשיל משא"כ ברישא בב' זיתים של איסור שאם הכיר א' מהם והוציאו אעפ"י שנתבטלו שניהם מ"מ השתא מיהא קיהיב טעמא דאיסורא ואוסר הכל. פר"ח שם. מש"ז שם ובשפ"ד או' ל"ג. זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן צב

צב) ואם נפל איסור בלול להיתר ויש ס' ונשפך שרי דיש בילה. מש"ז שם. ור"ל דאמרינן כמו שנשפך מן ההיתר כך נשפך מן האיסור כיון שהוא נבלל עמו ושרי.

סעיף קטן צג

צג) וכן איסור גוש שנפל לתבשיל ויש ס' כנגדו והסירו לאיסור ואח"כ נשפך מן התבשיל מותר אבל אם לא הסיר האיסור ונשפך מן התבשיל אסור משום דנותן טעם עכשיו האיסור מחדש ואין כאן ס' כיון שנשפך. מש"ז שם. זב"צ או' ע"ז.

סעיף קטן צד

צד) והא דשרינן בב' זיתים של גבינה ושל בשר שנפלו לירקות וסגי בחד ס' ה"ד כגון שלא נאסרו קודם שנפלו אבל אם נאסרו הגבינה ובשר קודם נפילתם וכגון שנתנו טעם זב"ז ונאסרו ונפלו לירקות בעינן ס' כנגד שניהם וצריך ק"ך זיתים לבטלם דחשובים גוף א' כיון דמצטרפין למלקות. ולפ"ז כ"ש זית נבלה משור וזית נבלה מעוף או כבש אף אם נאמר אין טעמם שווין מ"מ חד איסור הוא וצריך ק"ך זיתים לבטלם. מש"ז שם. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן צה

צה) ואם נפל כזית גבינה לנ"ט ירקות והסירו משם ואח"כ נפל זית בשר לשם אסור דהא קבלו הירקות טעם גבינה ועתה טעם בשר ובשלמא אם בב"א נפלו לא היה נרגש הטעם כלל משא"כ בזה אחר זה דודאי אי סלקו הא' קודם שנפל הב' אסור. מש"ז שם. זב"צ או' ע"ט.

סימן צט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **חתיכת נבילה שיש בה בשר ועצמות וכו' עצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר לבטל האיסור וכו'** לפי שאינן בני אכילה אינם בכלל האיסור ומ"מ בולעים הם ע"י הבישול ע"כ מצטרפין לבטל האיסור כי האיסור מתפשט גם לתוכן ויש בהם גם לחלוחית לבלבל האיסור שבולעים מן הבשר האסור. ט"ז סק"א. חו"ד או' א'.

סעיף קטן ב

ב) ומיהו עצמות הרכות מצטרפים לאיסור מפני מוח שבהן ומחמת רכותן שיצא לחות. הר"ן פנ"ה. והב"ד ב"י. ש"ך סק"א. פר"ח סוף או' א' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' ה' מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ן' חו"ד שם. ער"ה או' א' אכן דעת הטור דאין לחלק דלעולם מצטרפין העצמות להיתר רק המוח שבתוכו לבד מצטרף לאיסור. מנ"י שם. וכן צ"ל לדעת הש"ע דנקט לשון הטור. ובהפ"מ המיקל לא הפסיד באינו מינו ובמינו המיקל אף בהפסד קצת אין גוערין בו. שפ"ד או' א' זב"צ או' ב' ועצמות הרכות שיש בהם מוח היינו כל שאחר שיתייבש נראה בהם נקבים חלולים שידוע שמאחר שנתייבש המוח נעשה כך.

סעיף קטן ג

ג) ואף אבר מן החי שנפל להיתר עצמות שבו מצטרפים להיתר ואע"ג דבאבר מ"ה מצטרף עצם לכזית חידוש הוא ודוקא בעיניה לא פליטתו. ס' תיבת גמא פ' וירא או' ט' פ"ת סוף או' א' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן ד

ד) שם. אבל המוח שבעצמות וכו' פי' אפי' יהיה העצם סתום מפני שהעצם הוא ספוגיי (מלשון ספוג) ומוציא טעם המוח שבתוכו וכמ"ש הטור והמפה לעיל ססי' ט"א בשם הרשב"א לענין מליחה יעו"ש. שו"ג חו' ג' ועיון לקמן או' ט'.

סעיף קטן ה

ה) שם. וגוף הקדרה אינה מצטרפת וכו' פי' אותה הקדרה שמבשל בה עכשיו איסור והיתר אבל פשוט שקדרה שכבר נאסרה ואח"כ מבשל בה היתר גוף הקדרה ודאי מצטרף לאיסור. ט"ז סק"ב. חו"ד או' ב' מש"ז או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **שם הגה. ויש מחמירין שלא לצרף עצמות האיסור עם ההיתר לבטל.** וגם לא לאיסור אבל עצמות ההיתר מצטרפין להיתר. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' כריתי או' ד' חו"ד או' ג' שפ"ד או' ב'.

סעיף קטן ז

ז) **וכן** קליפי ביצים וחרסים המונחים בקדרה אין מצטרפין לא לאיסור ולא להיתר. חו"ד שם. וכ"כ בביאו' שם סוף או' ב' דקליפי ביצים וחרסים המונחים בקדרה כיון דלית להו לחלוחית אין מצטרפין רק לדעת המחבר דסעי' ד' דמשערין במאי דבלעה קדרה במין במינו ה"נ משערין במאי דבלעו קליפי עצמות אבל אנן (ר"ל האשכנזים) לא נהיגין כן עכ"ל. ונראה דאף לדעת הש"ע דמצטרפין קליפי ביצים וחרסים עם ההיתר לבטל ה"ד במין במינו דמדאו' בטיל ברובא אבל בשאינו מינו אין מצטרפין לא לאיסור ולא להיתר.

סעיף קטן ח

ח) **ואם** נמצא עצם חלול בתוך התבשיל של חלב ויש ספק שמא היה בו מוח ונתערב במאכל עיין לעיל סי' פ"ז או' ע'.

סעיף קטן ט

ט) **ואם** עצם סתום מכל צד ויש בו מוח אף שלא נחסר מהמוח כ"א קצת משערין נגד כל המוח ואם נימוח כל המוח יכולין לשער נגד כל החלל. שפ"ד או' א' זב"צ או' ד' והיינו בשאר איסורין אבל בב"ח משערין גם כנגד העצם כמ"ש לעיל סי' פ"ז או' ס"ט ואו' ע' יעו"ש.

סעיף קטן י

י) **ואם** חתיכת איסור נפלה לקדרה ולא היה בקדרה ס' לבטל חתיכת האיסור ונאסרה אותה קדרה ואח"כ נפלו עצמות באותה קדרה בשוגג אלו העצמות שנפלו אח"כ אין מצטרפין לבטל האיסור משום דאלו העצמות כיון שנפלו אח"כ בלעו איסור שהקדרה נאסרה ואין מצטרפין. קה"י בסעי' א' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן יא

יא) **שם בהגה. ובמקום הפסד יש לסמוך אמתירין כי כן עיקר.** ומנהג הספרדים כפסק הש"ע דמתיר אפי' בלא הפסד. כ"כ השו"ג סוף או' ה' וכ"כ זב"צ או' א'.

סעיף קטן יב

יב) [**סעיף ב'**] **בד"א שעצמות האיסור וכו' אבל אם נתבשלה תחלה וכו' עצמות שבה מצטרפין עם האיסור וכו'** ולא סגי בס' כנגד הבשר דשמא נתמעט בשר הנבילה בבישולו ונכנס בעצמות. טור. מש"ז או' י"א. ערוך השלחן או' י"ד.

סעיף קטן יג

יג) שם. אבל אם נתבשלה תחלה וכו' עצמות שבה מצטרפים עם האיסור וכו' לפי שאין ידוע כמה בלעו העצמות ואין ה"נ אם ידוע בשר הנבלה כמה הוה א"צ לשער אלא כנגדו. פר"ת או' ב' וכ"כ הפר"ח או' ד' אמנם זהו לדעת הטור. (והש"ע) דלא ס"ל חנ"נ בשאר איסורים משא"כ לדידן (ר"ל מנהג האשכנזים) דס"ל חנ"נ צריך ס' אף נגד העצם דהא הרוטב נ"נ ונכנס בעצמות. חו"ד בביאו' או' ג' מש"ז שם. ערוך השלחן שם. דר"ת או' ט"ו.

סעיף קטן יד

יד) ואין כ"ז אלא כשנתבשלה לבדה אבל אם נתבשלה תחלה עם שאר חתיכות איסור אז אפי' ראה האיסור כשהיא חיה לא סגי בס' כנגד הבשר דשמא משאר חתיכות איסור נתמעט בשר הנבלה ונכנס בעצמות של חתיכה זו. ב"ח. ערוך השלחן שם. ור"ל דזה גם לדעת הטור והש"ע דלית להו חנ"נ בשאר איסורים.

סעיף קטן טו

טו) שם. אבל אם נתבשלה תחלה וכו' עצמות שבה מצטרפין עם האיסור וכו' ואין חילוק בין נתבשלה לנמלחה דה"ה אם נמלחה הנבלה כבר ע"י המלח בלעו העצמות מן האיסור ונאסרו ומצטרפות עם האיסור ולא עם ההיתר. כנה"ג בהגה"ט או' ז' בל"י או' ג' קה"י סעי' ב' ומשמע דה"ה אם לא נמלחה כבר הנבלה לבדה אלא נמלחם עתה עם בשר היתר. דעצמות האיסור מצטרפות עם ההיתר לבטל האיסור בס' כמו בבישול. ועיין לעיל או' ב' וה"ה לכאן גבי מליחה.

סעיף קטן טז

טז) [**סעיף ג'**] **בשאר איסורים חוץ מבשר בחלב חתיכה הבלועה מאיסור מצטרפת וכו'** פי' החתיכה הבלועה מאיסור שנפלה להיתר ואין בהיתר ס' לבטל האיסור אלא בצירוף החתיכה מצרפין גם החתיכה לבטלו. מיהו החתיכה עצמה אסורה לפי שהאיסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי וכמ"ש ברסי' ק"ו. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ה' כריתי או' ז' חו"ד או' ה' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יז

טוב) ואי ידעינן כמה הוה טעם האיסור שבלעה משערינן בשאר החתיכה חוץ מהאיסור הבלוע בה לבטל האיסור והיכא דלא ידוע כמה הוא שיעור הבלוע אמרינן כולה נבלה ומשערינן בכולה אלא דא"צ אלא נ"ט והיא כיון שגופה היתר וכמו בכחל אלא שלדעת הרמב"ם שכתב שטעם הכחל משום דהוי דרבנן נראה בנידון דידן צריך ס' פר"ת או' ג' ועיין לעיל סי' ץ' או' ז'.

סעיף קטן יח

חי) שם הגה. ואין נוהגין כן וכו' אלא צריך ס' נגד כל החתיכה ואפ"ה החתיכה עצמה אסורה כדלקמן רסי' ק"ו בהגה. ש"ך סק"ה. לה"פ או' ה' בל"י או' ד' כריתי או' ח' חו"ד שם. שפ"ד או' ה'.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. כי ק"ל בכל האיסורין חנ"נ וכו' וכ"ה מנהג האשכנזים אבל מנהג הספרדים כפסק הש"ע דלא אמרינן חנ"נ רק בב"ח כמ"ש לעיל סי' צ"ב או' ט"ז יעו"ש.

סעיף קטן כ

ך) [סעיף ד'] משערין ברוטב ובקיפס וכו' ואופן השיעור כיצד משערין בס' כבר כתבנו לעיל סי' צ"ח או' ה' ואו' ו' קחנו משם.

סעיף קטן כא

כא) שם. ומשערין ההיתר והאיסור כמו שבא לפנינו אעפ"י שהיה בהיתר יותר מתחלה ונתמעט בבישולו ונבלע בקדרה. לפי שגם באיסור היה יותר ונתמעט ונבלע בקדרה. רש"י חולין צ"ז ע"ב. טור. ב"י. לבוש. ש"ך סק"ו.

סעיף קטן כב

כב) שם. והני מילי במין בשאינו מינו אבל אם הוא מין במינו משערין גם במה שבלעה הקדרה וכו' מיהו דעת האחרונים להחמיר דאין לשער במה שבלעה הקדרה אף במין במינו משום כי אין יכול לעמוד על שורש הדבר ולא ידוע כמה בלעה הקדרה וכמה פעמים יבא קלקול מזה אלא לעולם משערין כמו שבא לפנינו. רש"ל פג"ה סי' ל"ד. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ז' לה"פ או' ח' בל"י או' ז' כריתי או' ט' מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' נ"ה. הל"פ בסעי' ג' חו"ד או' ו' מש"ז או' ד' חכ"א כלל נ"ב או' ג' קה"י סעי' ד' בי"צ ח"א או' ה' והגם דהפר"ח שם כתב דבשעת הדחק יש להורות כדברי הש"ע וכ"כ המש"ז שם דבשעת הדחק או בהפ"מ יש להורות כדברי הש"ע מ"מ אין אנו בקיאין בזה

לדעת כמה בלעה הקדרה וגם לא שמענו ולא ראינו מי שהורה כך וע"כ אין לחלק בין שעת הדחק ובין הפ"מ בין במינו ובין בשאינו מינו אלא לעולם משערין כמו שבא לפנינו.

סעיף קטן כג

כג) איסור שנפל לתוך היתר ולא נודע לנו שיעורו בשעה שנפל כיון שיש ס' בהיתר כנגד האיסור בשעה שבא לפנינו מותר דלא מחזקינן איסורא אף במין בשאינו מינו. פר"ת לעיל סי' ץ' או' ח' וכתב ודלא כהפר"ח שם או' ו' שאוסר. וכ"כ בסי' זה או' ד' מש"ז או' ד'.

סעיף קטן כד

כד) מיהו היכא דהוי האיסור רך או דבר שהוא ניתך בנקל כגון שומן נבלה ונתערב בקדרה בזה כל שלא ידענו שיעור האיסור בשעת נפילה אסור הגם שיש במה שלפנינו ס' בהיתר המצוי. אבל אם היה חלב כחוש או שתכף ומיד לנטילתו נטלוהו בזה יש להקל ולומר דזה הוא אשר נפל ואעפ"י כן בעינן ס' כנגד כולו אבל בהיכא דשהה החלב בקדרה נראה דאסור בכל גוונא. פר"ח סוף או' ד'.

סעיף קטן כה

כה) ואם בשעה שנפל האיסור היה נודע שהיה בהיתר ס' כדי לבטלו ל"מ אם יש עכשיו ס' נמי בהיתר נגד האיסור מצומק הבא לפנינו דפשיטא דהכל מותר אלא אף כשאין האיסור בעין דליכא למיקם עלה דמלתא מעמידין הדבר על חזקתו ומסתמא אמרינן דהיכי שנתמעט מן ההיתר כן נתמעט מן האיסור לפי חשבון. פר"ח לעיל סי' ץ' או' ו'.

סעיף קטן כו

כו) אבל אם בשעת נפילת האיסור לא היה בהיתר ס' כדי לבטלו אעפ"י שנצטמק האיסור ביותר ויש עכשיו ס' בהיתר כדי לבטלו הדבר פשוט שאסור הכל. פר"ח לעיל סי' ץ' מש"ז או' ד' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כז

כז) וכן כשהיה ס' בהיתר בשעת נפילת האיסור ואח"כ נצטמק מן ההיתר הרבה יותר מס' לערך מה שנצטמק מן האיסור או שלא נצטמק האיסור באופן שאין בהיתר עכשיו ס' נגד האיסור אזלינן בתר השתא וחזר האיסור לאסור הכל. פר"ח שם. מש"ז שם. זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן כח

כח) ואי ליכא השתא ס' לא מבעיא שנאסר כל מה שבתוך הקדרה אלא גם הקדרה עצמה נאסרת אעפ"י שהיא בלועה מן ההיתר לערך ס' יותר מן האיסור מ"מ הרי בלעה מן התבשיל אחר שנאסר ונאסרת. פר"ח שם. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כט

כט) [**סעיף ה'**] **אין מבטלין איסור לכתחלה.** לעיל בסי' פ"ד סעי' י"ג מבואר דאם אין כוונתו רק לדבר אחר כגון לתקן הדבש מותר וה"ד בא"א בענין אחר. ט"ז סק"ז. כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. לה"פ או' ט' בל"י או' ח' הל"פ בסעי' ד' חו"ד או' ח' מש"ז או' ז' בי"צ ח"ב או' א' ערוך השלחן או' כ"ט. זב"צ או' י"ט. ועיין בדברינו לשם סי' פ"ד או' ק"ל.

סעיף קטן ל

ל) שם. אין מבטלין איסור לכתחלה. כתב הרשב"א בתה"א בית ד' ריש שער ג' והר"ן פג"ה דהיינו מדרבנן לדעת התו' אבל לדעת הראב"ד אסור מדאו' מיהו בדיעבד גם לדעת הראב"ד מותר כמ"ש המחבר. ש"ך סק"ז. שפ"ד או' ז' וכן הברכ"י בשיו"ב או' ג' הביא פלוגתא בזה. ומ"מ לא יש נ"מ בזה דגם אם נאמר הא דאין מבטלין מדרבנן אפ"ה בספק איסור תורה כגון שיש ב' קדירות לפניו א' של היתר וא' של איסור ונפל בא' מהם איסור תורה באינו מינו ואינו יודע באיזה נפל אפ"ה אסור להוסיף על ההיתר ולבטלו אף שהוא ספק איסור וספיקא דרבנן לקולא מ"מ כיון שעיקר האיסור הוא מה"ת הגם דאח"כ בא לספק דרבנן לא אמרינן בזה ס' דרבנן לקולא כמ"ש המנ"י על התו"ח בקו' הספיקות או' ל"ג משם כמה פו' יעו"ש וכ"כ השפ"ד שם. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לא

לא) ועוד נראה דלא שייך כאן לומר דלא גזרו רבנן וקנסו בספק איסור דכי אמרינן ספק רבנן להקל באירע כך אבל לעשות מעשה ולעשות ספק דרבנן בהא לא אמרינן. שפ"ד שם. זב"צ שם וכתב ודלא כהרב קול אליהו חי"ד סי' ט"ז דעשה זה הנפקותא דלא היא.

סעיף קטן לב

לב) ועוד נ"מ לחשוד לאיסור דרבנן אין חשוד לאיסור תורה. שפ"ד שם. זב"צ שם. ור"ל למ"ד אין מבטלין מדרבנן אם עבר וביטל במזיד אין חשוד לאיסור תורה.

סעיף קטן לג

לג) שם. אין מבטלין איסור לכתחלה. והא דאין מבטלין איסור לכתחלה היינו בודאי איסור אבל בספק איסור מבטלין. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. וה"ד בספק איסור דרבנן אבל בספק איסור תורה אין מבטלין. שפ"ד שם.

סעיף קטן לד

לד) שם. ואפי' נפל לתוך היתר וכו' אין מוסיפין עליו וכו' כלומר לא מבעיא לערב איסור בעין לתוך היתר לבטלו דאסור אלא אפי' נפל לתוך היתר שאין בו ס' לבטלו והוסיף עליו אח"כ ובטלו אם בשוגג מותר ובמזיד אסור. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ט' לה"פ או' ט' בל"י או' ט' חכ"א כלל נ"ב או' ו' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לה

לה) שם. עבר וביטלו או שריבה עליו. לכאורה הוא כפול דביטל היינו ריבה ונראה דה"ק עבר וביטל שזרק איסור מועט לתוך היתר מרובה שיש ס' נגדו או שנפל מעצמו לאין ס' בהיתר אלא שריבה אח"כ. ט"ז סק"ז. לה"פ או' י"א. בל"י או' יו"ד. חו"ד או' ט'.

סעיף קטן לו

לו) שם. אם בשוגג מותר. וה"ד בשאר איסורים לדעת הטור והש"ע דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים אבל בב"ח דנ"נ אפי' בשוגג אסור אלא א"כ ריבה עליו ס' כנגד כל מה שנעשה נבילה. ש"ך סק"ט. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' ט"ז פר"ת או' ז' חו"ד או' י"ב. וגם צ"ל שריבה ס' נגד כל הכלי ג"כ אי לא ידיע כמה הוא בלוע וזה לא משכחת לה כי אין לך כלי שיהיה בו ס' במה שבתוכו נגד גופו זולת בכלי שנחשתו דקה והוא רחב ביותר ומה גם ס' כנגד הכלי וכנגד האוכל שנאסר לא משכחת לה. פר"ת שם.

סעיף קטן לז

לז) וגם בשאר איסורים נמי הא דאמרינן בשוגג מותר ה"ד בדבר לח כגון רוטב אבל החתיכות אסורות כמ"ש לקמן בשו"ע רסי' ק"ו שחתיכה שבלעה איסור ונאסרה ואח"כ ניתוסף עליה היתר אפ"ה אסורה שהאיסור שבה אינו נפלט לגמרי יעו"ש. וכ"כ הש"ך בסי' זה ס"ק י"ד. פר"ח או' ט"ו. חו"ד או' י"ב. שפ"ד או' י"ד. והיינו אם אין בחתיכות הנוספות של היתר רוב כנגד אותן החתיכות האסורות אבל אם יש רוב מותרות כדין יבש ביבש ואעפ"י שהם מבושלים מאחר שיש ס' נגד האסור וכמ"ש הש"ך לקמן סי' ק"ט סק"ד ושאר האחרונים שם. וה"ד במין במינו ושלא לאכלם אדם א' וכמ"ש בש"ע שם בדין יבש ביבש אבל באינו מינו י"א שצריך ס' בחתיכות המותרות כנגד האסורות כמ"ש השפ"ד שם או' ד' יעו"ש.

סעיף קטן לח

לח) שם. אם בשוגג מותר. והא דבשוגג מותר אפי' עבר במזיד אלא שטעה בדין וחשב שדבר זה מותר שוגג מקרי. ט"ז סק"ז וסק"ט. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ו. מקום שמואל בחי' דינים ליו"ד על סי' זה. מש"ז או' ט' וכתב ודלא כפר"ח. ער"ה או' יו"ד בשם כמה פו'

וכתב וכן עיקר חכ"א כלל נ"ב סוף או' ז' בהגה. זב"צ או' כ"ג. וכ"כ בכף החיים על ש"ע או"ח סי' שי"ח או' י"ט.

סעיף קטן לט

טל) וכן אם הורה לו חכם שמותר שוגג מקרי. כף החיים שם או' טו"ב.

סעיף קטן מ

מ) ואם אנסוהו לערב שוגג מקרי. פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ד. מש"ז או' ט' בי"צ ח"ב סוף או' ב' זב"צ או' כ"ו וכתב ודלא כהשש"א או' ב' שהביא מהתב"ש סי' ט"ל או' ז' דאם אנסוהו אסור דלא היא דלא כתב כן התב"ש אלא לענין ריאה ולא בתערובת איסור יעו"ש.

סעיף קטן מא

מא) ואם ידע תחלה בתערובת ושכח אח"כ באופן שבשעה שעירב היה שוגג לא קנסינן ליה. פר"ח שם. לה"פ שם. מש"ז שם. ער"ה או' יו"ד. זב"צ או' כ"ד. וכ"כ בכף החיים על ש"ע או"ח סי' שי"ח או' ח"י דשכחה שוגג מקרי.

סעיף קטן מב

מב) שם. ואם במזיד אסור למבטל עצמו וכו' ולא אסרינן למבטל עצמו אלא א"כ הוא שלו או שנתכוון לבטלו בשביל עצמו אבל אם לא היה שלו וגם לא נתכוון בשביל עצמו שרי לדידיה דכיון דלא שרינן למי שנתכוון בשבילו וגם לא היה שלו לא אהנו מעשיו הרעים קרינן ביה. ב"י. ש"ך סק"י. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"א. חו"ד או' יו"ד שפ"ד או' יו"ד חכ"א כלל נ"ב או' ז' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מג

מג) שם. וכן למי שנתבטל בשבילו. והטעם דאי שרית למי שנתבטל בשבילו חיישינן דילמא אתי למימר לעכו"ם או לעבד שיבטלנו הלכך קנסינן ליה. ב"י. ש"ך ס"ק י"א. לה"פ או' י"ח. בל"י או' י"ב. חו"ד שם. חכ"א שם. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' יו"ד. ערוך השלחן או' כ"ו. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מד

מד) שם. וכן למי שנתבטל בשבילו. וה"ד שידע זה שנתבטל עבורו וניחא ליה אפי' לא צוה אותו לבטלו אבל אם לא ידע ממנו שרי ליה דהרי הוא כשוגג. רש"ל פג"ה סי' נ"ט. ט"ז סק"י. כנה"ג בהגה"ט או' כ"א. פר"ת או' ט' וכתב וכ"ה להלכה ולמעשה ודלא כהפר"ח. בל"י שם. הל"פ בסעי' ד' מש"ז או' יו"ד. חו"ד שם. חכ"א שם. בי"צ שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן מה

מה) וכל היכא דאמרינן אסור לו גם לבני ביתו אסור. רש"ל שם. ט"ז שם. כנה"ג שם או' כ"ב. פר"ח או' י"ג. להה"פ סוף או' י"ח. בל"י שם. הל"פ שם. חו"ד שם. חכ"א שם. בי"צ שם או' ב' ערוך השלחן שם. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מו

מו) והא דאמרינן דאם במזיד אסור למבטל עצמו ולמי שנתבטל בשבילו ה"ד המאכל אבל הכלי מותר. ער"ה או' י"א. וכ"כ לעיל בסי' ט"ל סוף או' ו' אבל התב"ש שם או' ב' כתב דגם הכלים אסורים כדין המאכל. וכ"כ הלב"ש שם או' ז' שעה"מ שם או' ד' בי"צ שם ח"א בתה"ב או' ב' ומיהו כ"ז הוא אם עירב איסור מועט בהיתר מרובה שהיה בו ס' כנגד האיסור דלא נאסר לא המאכל ולא הכלי אלא לעצמו או למי שנתבטל בשבילו משום קנס שעירב איסור במזיד אבל אם נתערב איסור בהיתר מועט שלא היה בו ס' שנאסר הכלי והמאכל ואח"כ הוסיף עליו טד ס' אפי' בשוגג שהמאכל מותר גם לעצמו מ"מ הכלי אסור דכיון שכבר בלע איסור אע"ג דאח"כ נתבטל האיסור בס' מ"מ האיסור שנבלע בכלי אינו נפלט לגמרי וכמ"ש לעיל או' ל"ז גבי חתיכה יעו"ש.

סעיף קטן מז

מז) כלים אלו שאמרנו בסמוך שאם עירב במזיד אסורים למבטל כדין המאכל אם הם כלי חרס מגעילן ג"פ ודיו כמ"ש בש"ט לקמן סי' קי"ג סעי' ט"ז בענין בש"ג וה"ה לכאן כיון שאינן אסורין אלא משום קנס.

סעיף קטן מח

מח) שם הגה. ואסורים למכרו ג"כ לישראל אחר וכו' וה"ד כשהישראל לוקח ביוקר מהעכו"ם אסור דאי לא"ה אין טעם לאסרו למכור לישראל דהא לא אהני מעשיו הרעים. ש"ך ס"ק י"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ך' פליתי או' ז' וכתב דלא כפר"ח שהתיר. הל"פ בסעי' ד' שפ"ד או' י"ב. ער"ה או' י"ג. חו"ד או' י"ד. חכ"א כלל נ"ב או' ז' בי"צ ח"ב בעמ"ז או' י"א. ערוך השלחן או' כ"ו. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מט

מט) וכן מותר ליתנו לישראל אחר בחנם. ש"ך שם בשם או"ה. ומיהו אם כיון מתחלה לבטל כדי לתת לאחר בחנם אסור ליתנו לו אלא דוקא לאחריני שלא היה דעתו עליו מתחלה. ב"ח. כנה"ג שם. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן נ

נ) ואם בא גוי והוסיף אפי' הוא מכירו מותר ולא קנסינן ליה. הרדב"ז דפוס פיורדא סי' תקמ"ז. ברכ"י בשיו"ב או' ד' ער"ה או' ז' תשו' מאהבה בסוף הסי' זב"צ או' ל"ה.

סעיף קטן נא

נא) אבל אם הוא אמר לגוי לבטל קנסינן ליה ואסור לאותו שאמר לגוי לבטל ולאחרים שרי. הרדב"ז שם. ברכ"י שם או' ו' זב"צ שם.

סעיף קטן נב

בנ) ליקח מן הגוי דבר שיש בו איסור מעורב אלא שנתבטל ביותר מס' אסור דבשעה שלוקחו מן הגוי הוי כאלו מבטלו לכתחלה. הרדב"ז שם ברכ"י שם או' ה' אבל הער"ה או' ח' חולק ומביא מכמה פו' דמותר לקנותו מן הגוי מאחר שנתבטל יעו"ש.

סעיף קטן נג

גנ) המערים להניח הקדרה שנפל בה האיסור סמוך למקום שיש היתר כדי שיפול מעצמו ויתבטל יש להקל. הרדב"ז שם. ברכ"י שם או' ז' ער"ה או' ה' זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן נד

דנ) אין לבטל איסור לכתחלה הגם שאין מרבה בהיתר אלא משנה האיסור ממה שהיה כדי שיהא מותר כגון לרסק בריה או חתיכה הראויה להתכבד כדי שיתבטלו וממילא נעשה היתר כמ"ש לקמן בש"ע סי' ק"א סעי' ו' יעו"ש.

סעיף קטן נה

הנ) והא דאין מבטלין איסור לכתחלה. היינו איסור. אבל היתר בהיתר כגון חלב ביין מותר לערבו ולאכלו עם בשר ולא הוי מבטל איסור לכתחלה. מהרימ"ט חי"ד סי' י"ח. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. ומיהו עיין בדברינו לעיל סי' צ"ז או' ו' שהבאנו פלוגתא בזה ולענין דינא יעו"ש.

סעיף קטן נו

ונ) שם הגה. ודוקא שנתערב יבש ביבש. היינו למאן דס"ל בכל האיסורים חנ"נ ואפ"ה יבש ביבש מותר כמ"ש לעיל סי' צ"ב סעי' ד' בהגה. וכבר כתבנו לעיל או' י"ט דמנהג הספרדים כפסק הש"ע דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים ואפי' לח בלח רק בב"ח יעו"ש.

סעיף קטן נז

זנ) שם בהגה. אבל חתיכה שבלעה איסור לא מהני שנתוסף אח"כ וכו' וזהו לכ"ע אף למ"ד דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים כמ"ש לעיל או' ל"ז יעו"ש.

סעיף קטן נח

חנ) שם בהגה. או אפי' לח בלח למ"ד שאין אומרים בו חנ"נ וכו' ועיין לעיל סי' צ"ב סעי' ד' בהגה שכתב דיש לסמוך ע"ז בשאר איסורים בהפ"מ וכ"כ הש"ך בסי' זה ס"ק י"ג.

סעיף קטן נט

טנ) שם בהגה. וי"א דאפי' במקום דלא אמרינן חנ"נ לא מהני ההיתר לבטל אלא אם נתוסף קודם וכו' ולפ"ז היה צריך החכם המורה לבטל איסור לחקור אם נתוסף ההיתר לאחר שנודע וכו' אמנם הש"ך ס"ק ט"ו דחה סברה זו וסיים דאין לחלק בזה כלל בין נודע או לא אלא בין שוגג ומזיד וכדמשמע מדברי הטור והש"ע וכל הפו' עכ"ל. וכ"כ הפר"ח או' ט"ז. זב"צ או' כ"א וכתב ומימינו לא שמענו לשום מורה שישאל ע"ז אלא בכל גוונא אמרינן בב"ח חנ"נ אפי' אם לא נודע והוסיף ובשאר איסורין מתירין אף אם נודע ואח"כ ניתוסף עליו היתר ולא משגחינן בזאת הסברא עכ"ל. ומיהו מ"ש ובשאר איסורין מתירין וכו' היינו למנהג הספרדים דלא אמרינן בשאר איסורין חנ"נ ומ"מ נ"מ גם למנהג האשכנזים בהפ"מ כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן ס

ס) שם בהגה. ולפ"ז היה צריך החכם המורה לבטל איסור לחקור וכו' ולא נהגו כן. כלומר לפ"ז דהתוספת לא מהני א"כ למ"ד לח בלח חנ"נ או חתיכה שבלעה איסור לכ"ע או נודע התערובת לאו"ה היה צריך לחקור אלא שלא נהגו לחקור בכל זה והטעם דאחזוקי איסורא לא מחזקינן. ש"ך ס"ק ט"ז. אמנם אם ידוע להמורה שניתוסף אח"כ אלא שאין ידוע אימתי בזה ודאי יש לחקור אחר זה אימתי ניתוסף. ט"ז ס"ק י"א. ומיהו כבר כתבנו באו' הקודם דבב"ח לא מהני הוספה אח"כ בין קודם שנודע בין אח"כ כיון שכבר נעשה נבילה ובשאר איסורין גם אם נודע והוסיף שרי אם הוא שוגג או לאדם אחר יעו"ש.

סעיף קטן סא

סא) וכתב זב"צ שם דגם אם הביאו לפני המורה בשר שנפל לחלב או איפכא ורואה שיש ס' כנגד הבשר א"צ לשאול דשמא מקודם לא היה בו ס' ונעשה נבילה דאחזוקי איסורא לא מחזקינן אלא מתירין מסתמא כמ"ש האחרונים ז"ל עכ"ל והוא ע"פ דברי הש"ך הנז' ודעמיה. וה"ד בסתמא אבל אם אמרו הבעלים שניתוסף צריך לחקור אם ניתוסף קודם שנעשה נבילה דהיינו בעודו צונן או אחר בישול מאחר שנעשה נבילה.

סעיף קטן סב

סב) [**סעיף ו'**] **איסור של דבריהם אין מערבין אותו בידים וכו'** והיינו כל מיני איסורין של דבריהם בין אותו שיש לו עיקר מה"ת ובין אותו שאין לו עיקר מה"ת כלל. פר"ח סוף או' י"ז. פר"ת או' י"א. להפ"פ או' כ"ד. בל"י או' י"ז. וא"כ מ"ש אח"כ ואם נפל מעצמו וכו' מרבה עליו ומבטלו קאי על כל הני איסורי. ובענין אי אמרינן באיסורא דרבנן חנ"נ עיין לעיל סי' צ"ב או' כ"ג.

סעיף קטן סג

סג) **שם. איסור של דבריהם וכו'** כגון הכחל ודם שבשלו דהוי דרבנן ושומן הגיד ועוף עם חלב. פר"ת שם. ומיהו מ"ש ודם שבשלו דרבנן עיין בדברינו לעיל רסי' ס"ט שהבאנו פלוגתא בזה יעו"ש וגם מ"ש בשר עוף בחלב דרבנן עיין לעיל סי' צ"ב או' כ"ג שהבאנו פלוגתא בזה אם בשר עוף דרבנן אמרינן ביה חנ"נ וכתבנו שם דבהפ"מ ושעת הדחק יש להקל יעו"ש.

סעיף קטן סד

סד) **ודע** דדוקא איסור דרבנן אבל שיעור דרבנן באיסור דאו' כהא דמין במינו שהוסיפו חז"ל דצריך ס' הוי דינו כדאו'. פר"ת שם.

סעיף קטן סה

סה) **שם. ואם עשה כן במזיד אסור.** היינו לדידיה אבל לאחריני שרי. כמ"ש בסעי' ה'. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' י"ח. להפ"פ או' כ"ה. כריתי או' ט"ו. שפ"ד או' י"ח שו"ג או' ך'.

סעיף קטן סו

סו) **שם. אבל אם נפל מעצמו וכו'** ודוקא נפל מעצמו אבל אם הפילו בידים אף בשוגג אסור לבטל. א"ר באו"ח סוף סי' תרע"ז. חי' רע"ק על סעי' זה.

סעיף קטן סז

סז) **שם. מרבה עליו ומבטלו.** ואפילו אם נפל האיסור להיתר שוה בשוה דהיינו שנתערב לכמותו או אפי' לפחות ממנו יכול להרבות עליו ולבטלו. כ"מ מדברי הר"ן פ' אלו עוברין בשם הרמב"ן ומדברי הרשב"א בתשו' סי' של"ו והב"ד הפר"ח או' י"ז. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן סח

סח) **שם הגה. וי"א דאין לבטל איסור דרבנן וכו' וכן נוהגין ואין לשנות.** היינו לפי מנהג אשכנזים דנהגו כרמ"א אבל לדידן (ר"ל הספרדים) אין לנו אלא דברי מרן ז"ל ומבטלין איסור דרבנן שיש לו עיקר מה"ת וכ"ש אם אין לו עיקר מה"ת ומבטלין אותו לכתחלה אם נפל לפחות מס' זב"צ או' מ"ו. ומיהו מ"ש ומבטלין אותו לכתחלה היינו אם נפל

מאליו וכמ"ש בש"ע. אמנם אם יש איזה מקומות בספרדים שנהגו להחמיר כרמ"א אין לשנות וכמ"ש בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ט יעו"ש.

סעיף קטן סט

סט) שם בהגה. איסור שנתבטל כגון שהיה ס' כנגדו ונתוסף בו אח"כ מן איסור הראשון חוזר וניעור ונאסר וכו' וה"ד במין איסור אחד אבל בב' מיני איסורים שחלוקים בטעמא כל א' מבטל טעם חבירו וכמ"ש לעיל סי' צ"ח סעי' ט' יעו"ש פרישה או' י"ד. ט"ז ס"ק י"ג. ש"ך ס"ק ך' פר"ח או' ך' לה"פ או' כ"ח. חו"ד או' ט"ז. שפ"ד או' ך' זב"צ או' מ"ז.

סעיף קטן ע

ע) שם בהגה. ל"ש מין במינו ל"ש מין בשאינו מינו ל"ש נודע בינתיה או לא וכו' וכ"פ ב"י ב"ח. פרישה או' ט"ו. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. וכן הסכים הפר"ת או' י"ב ודחה כל דברי הפר"ח שעשה חילוקים בזה. וכ"כ הפליתי או' י"ב לדחות דברי הפר"ח והסכים לדברי מור"ם ז"ל. וגם הקה"י על סעי' זה דחה דברי הפר"ח. וגם דלא כהש"ך ס"ק כ"א שעשה חילוק בדין יבש ביבש והתיר בהפ"מ דכבר דחה דבריו החו"ד בביאו' או' ט' ובחי' או' ט' וכתב דלית הלכתה כוותיה.

סעיף קטן עא

עא) שם בהגה. כזית חלב שנפל למים ונתבטל בס' ואח"כ נפל מן המים לקדרה של בשר וכו' ואפי' לכתחלה מותר ליתן המים לקדרה של בשר כיון דכבר נתבטל. תו"ח כלל פ"ה דין י"א. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' כ"ב. מנ"י על התו"ח שם או' מ"ב. לה"פ או' ל"א. בל"י או' כ"א. חו"ד או' י"ז. שפ"ד או' כ"ב. ומיהו ודאי לכתחלה אסור ליתן מעט חלב תוך המים ליתן לקדרה של בשר. צ"צ סי' ף' מנ"י על התו"ח שם. שפ"ד שם.

סעיף קטן עב

עב) [**סעיף ז'**] **אם נבלע איסור מועט לתוך כלי בשר וכו'** קשה מאי כלי בשר דקאמר בכלי חלב נמי דינא הכי לכך נ"ל דכלי כשר בכ"פ קאמר ולא בבי"ת ור"ל כלי כשר או של בשר או של חלב. שו"ג או' כ"ד.

סעיף קטן עג

עג) שם. אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו בשפע היתר מותר להשתמש בו לכתחלה וכו' וכ"פ בש"ע לקמן סי' קכ"ב סעי' ה' מיהו הטור שם בסי' קכ"ב והב"ח השיגו ע"ז ודעתם להחמיר והב"ד הש"ך שם סק"ג. וכ"ה דעת הט"ז בסי' זה ס"ק ט"ו. וכ"ה דעת הפר"ת שם בסי' קכ"ב או' ה' ושאר האחרונים. אמנם דעת מור"ם ז"ל בתו"ח כלל פ"ה סוף דין י"ב נראה שמסכים לפסק הש"ע ולזה לא הגיה כאן בש"ע לחלוק וכן הסכים

הפר"ח לקמן בסי' קכ"ב או' ג' לפסק הש"ע. מטה יהונתן בגליון הש"ע על סעי' זה. נמצא דדין זה בפלוגתא שניא ולענין דינא כיון דדעת מרן ומור"ם ז"ל אשר כל בית ישראל נשען עליהם להתיר הכי נקטינן אכן לכתחלה יש ליזהר שלא להשתמש בו בעודו בן יומו לחוש לדברי האוסרים ובדיעבד שרי והמחמיר שלא להשתמש בו כלל בלא הכשר תע"ב.

סימן ק

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **בריה דהיינו כגון נמלה וכו' אפי' באלף לא בטלה.** כל דבר חשוב שאינו בטל כגון בריה וחה"ל ודבר שבמנין וכיוצא איסורו מדרבנן אבל מה"ת בטל כשאר איסורין ונ"מ אם יש ספק אם הוא בריה או חה"ל הוי ספיקא דרבנן ואזלינן לקולא. או"ה כלל כ"ה דין ז' תו"ח כלל מ' דין ז' וכ"כ לקמן סי' ק"א סעי' א' בהגה. ט"ז סק"א. ש"ך שם בסי' ק"א. סק"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ב' פר"ח או' ג' לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' חו"ד או' ג' חכ"א כלל נ"ג או' ב' בי"צ או' א' ערוך השלחן או' ב' ועיין עוד לקמן סי' ק"ב או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **וה"ד** אם הוא ספק בריה או דבר חשוב אבל אם הוא ודאי בריה או א' מהני שאין מתבטלים אלא שהאיסור ספק כגון ביצי ספק טרפה וכיוצא בו בזה אפי' באלף לא בעיל. ט"ז שם. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח סי' ק"א או' ב' לה"פ שם. בל"י. שם. חו"ד שם. חכ"א שם. בי"צ בעמ"ז או' ה'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. בריה דהיינו כגון נמלה וכו'** עיין פליתי או' ב' שלמד היתר על נמלים הגדלים בפירות וקמח שאף אם פירשו בטילים בס' שהרי הא דבריה אינה בטילה דוקא כשהוא אסור מתחלת ברייתו ונמלה אין אסור מתחלת ברייתו דהא קודם שפירשה היתה מותרת יעו"ש וכן בתשו' משכנות יעקב סי' ל"א לימד היתר אחר על המילווין ומסיק למצוא זכות וצד היתר על אכילת קמח בימות החמה אף שהוא קרוב לודאי שיש בו מילווין יעו"ש. אמנם בתשו' טור האבן סי' כ"ו חלק על דברי הפליתי הנז' ופסק דמקרי בריה ואינה בטילה יעו"ש. והב"ד פ"ת או' א' וכ"כ החו"ד בביאו' או' ה' לדחות דברי הפליתי הנז' וכ"כ הברכ"י בשיו"ב או' ד' פרח שושן חי"ד סי' א' דף ל' סוף ע"ד. וכ"כ לעיל סי' פ"ד או' כ"ט בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן ד
ד) **שם. וגיד הנשה ואבר מן החי וכו'** דכל הני אית בהו חיותא דאתו מחי לאפוקי חטה. פר"ח או' א' לה"פ או' ב'.

סעיף קטן ה
ה) **שם. ואבר מן החי וכו'** אפי' אין בו כזית. או"ה כלל כ"ה דין ב' פליתי או' ג' וכתב ודלא כפר"ת או' א' מש"ז סוף או' א' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ו
ו) **שם. ואבר מן החי.** דוקא מטהורין אבל בטמאין או בשרצים בטל האבר. חו"ד או' ב' שפ"ד סוף או' א' חכ"א כלל נ"ג או' ג' וכ"כ לעיל סי' ס"ב או' ח' יעו"ש. ועיין לקמן או' ח"י. והיינו בטל בס' כשאר דבר אסור.

סעיף קטן ז
ז) **שם. וביצה שיש בה אפרוח.** אבל ביצה שיש בה דם בטילה. ב"י לקמן סי' ק"י בבד"ה. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' כריתי או' ג' חו"ד או' ג' חכ"א כלל נ"ג או' ג' בי"צ בעמ"ז או' ג' זב"צ או' ד'. ומיהו מ"ש שם הפר"ח דגם ביצה שיש בה אפרוח לא הוי בריה אין כן דעת האחרונים אלא כפסק הש"ע דאם יש בה אפרוח הוי בריה. חכ"א שם. בי"צ או' א' ערוך השלחן או' ד'.

סעיף קטן ח
ח) **ביצה** שנתבשלה בתבשיל ויש בה אפרוח או דם והיא סרוחה מבפנים התבשיל מותר וא"צ ביטול והטעם דהוי נ"ט לפגם כמ"ש סי' ק"ג ופגם זה א"צ שיפגום לגמרי עד שיהיה קץ לאכלו אלא אפי' פוגם קצת אינו אוסר תערובתו והכל מותר ולא שייך בזה דין בריה מאחר שמכירה ומשליכה. ברכ"י בשיו"ב או' ג' בשם מהר"ר שלמה עמאר בפסקי דינים כ"י והסכים לדבריו.

סעיף קטן ט
ט) **שם. וכיוצא בהם.** ואף זבובים ונמלים שנפשו של אדם קצה בהם וטעמם פגומים שאין ראוים למאכל אדם כלל ודמיא לנבילה סרוחה מעיקרא אפ"ה לוקה עליהם כי גזירת הכתוב הוא ובריה הוי ואין בטילה. ואף כינה מזיעת אדם הוי בריה. דמאשפתות ועפושי הארץ נמי לוקה. שפ"ד או' א' ואפי' פרעוש מקרי בריה. ערוך השלחן או' ד' ואעפ"י שמתה הבריה כל עוד שהיא שלימה קרויה בריה. ערוך השלחן שם. ועיין לקמן או' טו"ב.

סעיף קטן י

י) שם. ואין לו דין בריה אלא א"כ הוא דבר שהיה לו חיות לאפוקי חטה א' של איסור. אעפ"י שהיא אסורה מתחלת ברייתה כגון של כלאים וכהאי גוונא. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ד' בי"צ בעמ"ז או' ז' ערוך השלחן או' ה' זב"ז או' ה'.

סעיף קטן יא

יא) שם. לאפוקי עוף טהור שנתנבל. והגם שנתנבל בשחיטה דלא היה שעת הכושר אפ"ה לא מקרי בריה. ב"ח. ש"ך סק"ד. כנה"ג בהגב"י או' ג' פר"ח או' ה' לה"פ או' ד' בל"י או' ד' שפ"ד או' ד' חכ"א כלל נ"ג או' ג' בי"צ בעמ"ז או' ח' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יב

יב) שם. לאפוקי עוף טהור שנתנבל. וכ"ש נטרף. ש"ך שם. כנה"ג שם. בל"י שם. שפ"ד שם. חכ"א שם. בי"צ שם. ערוך השלחן או' ה' זב"צ שם.

סעיף קטן יג

יג) שם. וכן טרפה שנולדה מן הבטן והיא טרפה שלא היתה לה שעת הכושר כל הני לא מקרו בריה משום דבעינן שיהא איסורא מחמת עצמה מתחלת ברייתה לא שדבר אחר גרם לה לאוסרה. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יד

יד) שם. ומיהו נתנבלה בשחיטה וחתך ממנה אבר בעודה מפרכסת דין אבר מן החי יש לו ובריה הוי ודוקא חתך לאחר שמתה לא הוי בריה. שפ"ד שם.

סעיף קטן טו

טו) שם. ושור הנסקל. ואף דאסור מחמת אבר מן החי מ"מ מחמת אותו איסור אינו נאסר מתחלת ברייתו. כריתי או' ז'.

סעיף קטן טז

טז) שם. לאפוקי חלב. דחשיב איסור מתחלת ברייתו וחשיב ברית נשמה כיון דהוה ביה חיותא כמו גיד הנשה ואפ"ה לא הוי בריה כיון שאלו יחלק שם חלב עליו משא"כ גיד הנשה ואמ"ה שאם יחלקו אין שמו עליו אלא חתיכת גיד וחתיכת אבר מקרו. ש"ך סק"ה. פר"ח או' ו' לה"פ או' ו' בל"י או' ה' בי"צ בעמ"ז או' ט' ערוך השלחן או' ה' והר"ן כתב הטעם דחלב לא מקרי בריה לפי שאין כולו במקום א' ואינו כעין בריה שהיא מקובצת כאחד. פר"ח שם. לה"פ שם. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן יז

יז) שם. וכן צריך שיהא שלם. לאפוקי נתרסק או נחתך ממנה אבר א' אפי' אבר שאין הנשמה תלויה בו. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ז' בל"י או' ו' חכ"א כלל נ"ג או' ג' ערוך השלחן או' ד' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יח

יח) ואבר א' שלם מעוף טמא או מנמלה וכיוצא לא הוי בריה. פר"ח שם. וכ"כ לעיל או' ו' יעו"ש.

סעיף קטן יט

יט) ואם הוא שלם לגמרי רק שנפל ממנו קצת ע"י בישול כמו שרגילות הוא להתפרפר ודאי חשיב בריה אבל אם נפרם ממנו קצת מגופו ומשדרתו וכ"ש ראשו אפי' רובו שלם יש להתיר. ב"י לקמן סי' ק"א בשם מהרא"י. פר"ח שם. וכ"כ לקמן סי' ק"א או' מ"ט יעו"ש.

סעיף קטן כ

כ) שם הגה. ועיקר גיד הנשה אינו אלא על הכף בלבד. כן עיקר ודלא כמ"ד שכל גיד הפנימי אסור מה"ת פר"ח או' ח' לה"פ או' ז' ועיין לעיל סי' ס"ה סעי' ח'.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. והוא כרוחב ד' אצבעות וכו' זה בשור הגדול ובכבש קטן ב' אצבעות. כ"כ הט"ז סק"ג ושאר האחרונים בשם או"ה אבל באו"ה שם כלל כ"ה דין י"ג כתוב ברוחב ד' אצבעות בשור הגדול וב' אצבעות בכבש גדול ופחות מרוחב גודל בגדי וטלה עכ"ל וכ"כ המש"ז או' ג' בשם או"ה. ואפשר דמ"ש הט"ז ובכבש קטן ר"ל קטן מן השור דהיינו בהמה דקה.

סעיף קטן כב

כב) [**סעיף ב'**] **דבר שהוא בריה וכו'** והרוטב בנותן טעם. והיינו ע"י סינון כמו בסעי' ד' ש"ך סק"ז. פר"ח או' יו"ד.

סעיף קטן כג

כג) ומיהו הא דצריך ס' נגד פליטת הבריה ה"ד בעוף טמא ואילך אבל לא בנמלה וכיוצא בזה מדברים המאוסים כמ"ש לקמן ססי' ק"ד וסי' ק"ז סעי' ב' ש"ך שם. פר"ח שם. מנ"י על התו"ח כלל מ"א או' ו' לה"פ או' ט' חו"ד או' ה' בי"צ בעמ"ז או' י"ז ערוך השולחן או' ח' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כד

כד) שם. אבל שמנו אוסר וכו' ולענין מליחה עיין לקמן סי' ק"ה סעי' ט'.

סעיף קטן כה

כה) שם. וכל השאר מותר אם יש בו ס' כנגד שמנו. ואם השומן דבוק בחתיכה א' צריך שיהיה באותה חתיכה ס' נגד השומן ואם לאו צריך ס' נגד כל החתיכה ההיא שהאיסור דבוק בה לדידן (ר"ל לאשכנזים) דאמרינן סי' צ"ב (סעי' ד' בהגה) בכל האיסורים חתיכה עצמה נעשית נבילה. ט"ז סק"ד. וכ"כ הש"ך סק"ח. וכ"כ הפר"ח או' י"א דלדעת המחבר ליכא חילוק בין איסור דבוק לשאינו דבוק אבל לדעת ההגה ודעימיה אם השומן דבוק בחתיכה א' צריך שיהא באותה החתיכה ס' נגד השומן או צריך ס' נגד כל החתיכה שהאיסור דבוק בה עכ"ל. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ט' חו"ד או' ו' מיהו דעת הפליתי או' ה' להקל דלא אמרינן בזה איסור דבוק כיון דשומנו של גיד הוא מדרבנן. וכ"ה דעת המנ"י על התו"ח כלל מ"א או' ז' וכ"נ דעת השפ"ד או' ח' וע"כ נראה דאם יש עוד איזה קולא או ספק או הפ"מ דיש להקל.

סעיף קטן כו

כו) שם. ואם נמוח הגיד ואינו ניכר וכו' פי' ואזיל ליה חשיבותיה דבריה מ"מ צריך ס' נגדו דאע"ג דעץ בעלמא הוא התורה אסרתו ומ"מ נראה לסמוך להקל בספק כזה כגון אם נשפך ואין ידוע אם היה שם ס' רק שהיה רוב בודאי דאסור לעיל סי' צ"ח באינו מינו מ"מ כאן שרי. ט"ז סק"ה. כנה"ג בהגה"ט או' ט' פר"ח או' י"ב. מנ"י על התו"ח שם או' ח' לה"פ או' י"א. בל"י או' יו"ד. פלתי סוף או' ו' מש"ז או' ה' חו"ד או' ז' בי"צ בעמ"ז או' כ"ג. ערוך השלחן או' ט' ומ"ש שם הפר"ח להקל בשעת הדחק אף באין ס' הפר"ת או' ד' חלק עליו וכתב דאין להורות כמותו. והגם דיש מן האחרונים שהביאו דברי הפר"ח הנז' י"ל מפני שלא ראו דברי הפר"ת הנז' וכ"כ המש"ז שם דבנשפך יש להקל ולא באין ס' וכ"כ ביד יהודא בפיה"א או' ט' דר"ת או' מ"ג.

סעיף קטן כז

כז) שם. ואם נמוח הגיד וכו' צריך ג"כ ס' כנגדו. עובדא שבישלו גיד טרפה בקדרה והתיר הקדרה כיון דק"ל דאין בגידין נ"ט ואף שממשו אוסר בתערובות אבל טעמו ולא ממשו אינו אוסר. משפטים ישרים סי' צ"ח. דר"ת או' מ"ו.

סעיף קטן כח

כח) [סעיף ג'] קדרה של מרק שנפל שם בריה ונאבדה אסור הכל. והיינו כשא"א להתיר על ידי סינון. ש"ך סק"י. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"א. חו"ד או' ח' שפ"ד או'

יו"ד. חכ"א כלל נ"ג או' ה' בי"צ או' ו' והיינו כשהוא עב או בריה קטנה שעוברת דרך נקבי המסננת. שפ"ד שם. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כט

כט) ואם שפכו מהמרק מעט ובדקו שאין בו כלום אותו המועט שרי דתלינן דנשארה במה שנשאר בקדרה. פר"ת סוף או' ה' זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן ל

ל) שם ידע ודאי שהבריה היתה גדולה ביותר דבהכרח לומר שנימוחה שרי על ידי סינון ואפי' סיננו ולא מצאו שם הבריה שרי. פר"ת שם. שפ"ד או' ז' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן לא

לא) אבל אם היא בריה קטנה ביותר וסינן ולא מצא התבשיל אסור דתלינן דעברה דרך נקבי המסננת. פר"ת שם. וע"כ ראוי לזהר בבריה קטנה שא"א ליקח כ"כ מסננת דק. שפ"ד שם. ועיין לעיל סי' פ"ד או' פ"ה ואו' פ"ח.

סעיף קטן לב

לב) פרעוש שקפץ לתוך התבשיל אסור התבשיל מאחר שנאבדה ברוטב וא"א לסננו וא"א לבדוק הבשר אולי דבקה בו והגם שהיא פגומה אפ"ה אסורה משום בריה. חו"י סי' ק"ב. פנים מאירות ח"ב סי' ס"ז. להפ"פ או' ט' בל"י או' ח' פ"ת או' ג' ערוך השלחן או' י"א. זב"צ או' י"ט. ועיין לקמן סי' ק"ג או' ה'.

סעיף קטן לג

לג) [**סעיף ד'**] **ירקות מבושלות שנמצאו בהם ג' תולעים וכו'** דמאחר שנמצאו שלשה הוחזק שיש שם עוד ואינן ניכרות. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"ד חו"ד או' ט' בי"צ בעמ"ז או' כ"ד. ועיין לעיל סי' פ"ד או' פ"ג.

סעיף קטן לד

לד) שם. ירקות מבושלות שנמצאו בהם ג' תולעים וכו' והב"ח כתב דיש להחמיר בב' כיון דלרבי הוי חזקה בב' זימני אבל הט"ז סק"ו חלק עליו דלא קי"ל כן אלא בספק לפשות אבל בשאר דוכתי קי"ל כרשב"ג דדוקא בתלתא זימנין הוי חזקה וכתב וכן עיקר. וכן הסכים הפר"ח שם דלא כהב"ח. כריתי או' י"ב. מש"ז או' ו' בי"צ או' ו' ערוך השלחן או' י"ב. וזהו אפי' באיסור תורה. מש"ז שם. ערוך השלחן שם. ומיהו עיין מחב"ר לעיל סי' פ"ד או' כ"ט מה שהאריך בזה והביא דברי הב"ח והט"ז הלז' ומה שמסיק הבאנו דבריו לעיל סי' פ"ד או' ק"ח יעו"ש.

סעיף קטן לה

לה) שם. ירקות מבושלות שנמצאו בהם ג' תולעים וכו' ודוקא ירקות אבל שאר פירות ואפי' כמהין ופטריות אפשר לבודקן ואפי' לאחר שנתבשלו ומותרין בבדיקה. לבוש בסוף הסי' והב"ד לעיל סי' פ"ד או' פ"ו יעו"ש.

סימן קא

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] חתיכה הראויה להתכבד וכו' היינו שראויה להתכבד בה לפני האורחים. חולין ק' ע"א. טור. לבוש. כנה"ג בהגה"ט או' א' ובעינן ראויה להתכבד בפני האורחים שרגילים אינשי יקירי למכלילא. רש"ל פג"ה סי' כ"ג. כנה"ג שם. בל"י או' א' מש"ז או' א' וכתב דהיינו אורחים יקרים וחשובים. בי"צ בעמ"ז או' ג' ערוך השלחן או' א'.

סעיף קטן ב

ב) ואם תשאל ואיך היא ראויה להתכבד והלא היא נבילה או טרפה אין זה שאלה כלל דלא מבעיא נבילה וטרפה שראויה לפני אורח עכו"ם אלא אפי' חתיכה של איסור הנאה כגון בב"ח מקרי ג"כ ראויה להתכבד כיון שאם נאמר שהיא בטילה ומותרת תהיה ראויה להתכבד ולכן אינה בטילה מטעם זה. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן ג

ג) ודוקא החתיכה עצמה אינה בטילה אבל טעמא מיהא בטל בס' כמ"ש לעיל (בסי' הקודם) בדין בריה. לבוש.

סעיף קטן ד

ד) שם. ואפילו אם היא אסורה בהנאה וכו' ואיסורי הנאה כגון בב"ח וכה"ג אם הם חה"ל אוסרין תערובתן ג"כ בהנאה אפי' באלף. מיהו מותר למכרן לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבהן. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' מנ"י על התו"ח כלל מ' או' א' בל"י או' ב' חו"ד או' א' שפ"ד או' א' חכ"א כלל נ"ג או' ו' בי"צ ח"א בעמ"ז או' א' ערוך השלחן שם. זב"צ או' ג' וכתב ודלא כביה"ל שאוסר למכרה לעכו"ם. והא דמותר נמכרה לעכו"ם חוץ וכו' היינו אם הוא בענין שאין לחוש שהעכו"ם ימכרנו לישראל. מנ"י שם. זב"צ שם.

סעיף קטן ה

ה) ומיהו בחתיכה שאינה ראויה להתכבד אפילו איסור הנאה בטל הוא כדין יבש ביבש שנתבאר רסי' ק"ט. שפ"ד שם. בי"צ שם.

סעיף קטן ו

ו) **שם. כיון שאם תתבטל היתה מותרת וכו'** ודוקא בהיכא דאם תתבטל תהיה מותרת באכילה אבל אם תתבטל לא תהיה מותרת באכילה כגון חתיכה בב"ח שנתערבה בב' חתיכות של נבילה מותרים בהנאה כי לא עשו רבנן גזירת חתיכה הראויה להתכבד דלא בטלה אלא שאם תתבטל תהיה מותרת באכילה. פר"ת או' ב' חו"ד או' א' שפ"ד סוף או' א' ער"ה או' ג' ערוך השלחן או' ה' זב"צ או' ד' וכתב ודלא כהקה"י שהחמיר. וטעמו של דבר דכיון דאפי' אם תתבטל יהיו אסורים באכילה א"כ אינו ראוי להתכבד רק לפני עכו"ם וכל שאינו ראוי לכבד (ר"ל אחר הביטול) לכל אדם לא מקרי ראוי להתכבד. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן ז

ז) **שם בהגה. ואם הוא ספק אם היא ראויה להתכבד או לא אזלינן לקולא.** משום דחתיכה הר"ל דלא בטלה ברוב הוא מדרבנן וספק דרבנן להקל. ודוקא ספק אם הוא חה"ל אבל אם הוא ודאי חה"ל וספק אם הוא אסור לא בטיל כדלקמן סי' ק"י סעי' ט' יעו"ש. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' שו"ג או' ג' וכ"כ לעיל סי' ק' או' א' ואו' ב' בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **וה"ד** שאסורה בספק איסור תורה אבל אם היא אסורה בספק איסור דרבנן בטילה. ט"ז סק"א ולקמן סי' ק"ב סק"ג. מנ"י על התו"ח כלל מ' או' ך' לה"פ או' ג'.

סעיף קטן ט

ט) **שם בהגה. ואם הוא ספק אם היא ראויה להתכבד וכו'** לא מיירי שנסתפק למורה אם היא חה"ל או לא דא"כ הוי ספק חסרון ידיעה ולא מקרי ספק כלל אלא שנסתפק לנו מה שהיה בשעת התערובת כגון שיש כאן הרבה חתיכות וביניהם חתיכות קטנות וחה"ל ולא ידענא אי האיסור היה חה"ל וכה"ג. מנ"י שם או' י"ט. אבל הפר"ת או' ד' כתב דאפי' אם נסתפק בחתיכה אם היא ראויה להתכבד שרי ודבר זה לא הוי ספק הבא מחמת חסרון ידיעה דכל דלגבי אותם הדנים לא הוי בעיניהם הדבר ראויה להתכבד לא גזרינן הגם דאפשר דלגבי אחריני במקום אחר הויא ראויה להתכבד דאין דנין בה אלא כפי העת וכפי המקום באופן הגם שיבא אחד ויאמר שהיא חה"ל אם אנשי המקום יסתפקו הו"ל בדבר שהוא בספק לכל עכ"ל. וכ"כ המש"ז או' ב' וכתב על דברי המנ"י הנז' דלשון הרב לא משמע כן. וכ"כ זב"צ סוף או' ז' דכן עיקר כדברי הפר"ת דכ"מ מסתמיות דברי הפו'.

סעיף קטן י

י) אם עשו גבינות מכמה בהמות גדולים וקטנים ונמצאת א' טרפה כולם מותרים די"ל דהקטנים הם מטרפה ואין ראויה להתכבד וספק ראויה להתכבד לקולא אבל אם כולם ראוין להתכבד אף שנתערבו בעודן בחזקת כשרות מ"מ נתברר עתה למפרע שא' מהם טרפה וראויה להתכבד ולא בטילה. שפ"ד או' ב' בשם או"ה. ערוך השלחן או' ו' זב"צ או' ח' ועיין לעיל סי' פ"א או' כ"ד.

סעיף קטן יא

יא) ואם עשו כמה כלים גדולים חמאה ואחד טרפה או חתיכות חמאה גדולות שראויה כל אחד להתכבד ונתערבו כולם אסורות. או"ה כלל מ"ט סוף דין א'. ויראה בכלי גדול ודאי הוי דבר חשוב דומיא דחביות לקמן בי"נ אבל חתיכת חמאה הכל לפי הזמן והמקום. שפ"ד שם. ור"ל דבחתיכת חמאה לא הויא ראויה להתכבד אלא הכל לפי הזמן והמקום. ועיין לעיל סי' פ"א או' כ"ה.

סעיף קטן יב

יב) [**סעיף ב'**] **אין לה דין חה"ל אלא א"כ איסורא מחמת עצמה כגון נבילה וכו'** ואף שנתנבלה מחמת מיתה או כחושה מאד הוי ראויה להתכבד. תשו' מהר"י הלוי סי' כ"ה פ"ת או' ב'.

סעיף קטן יג

יג) שם. ובשר בחלב. דכיון דכל חד וחד באפי נפשיה שרי וע"י חבורן יחד נאסרו נעשה הכל כגוף אחד של איסור ואיסורו מחמת עצמו מקרי. פר"ח או' ג'.

סעיף קטן יד

יד) שם. ובשר בחלב. ואפי' בב"ח מדרבנן כגון בשר עוף בחלב או בשר בהמה כבוש בחלב או בשר בהמה בחלב שחוטה שהם מדרבנן אפילו הכי איסורו מחמת עצמו מקרי ואינו בטל אם הוא חה"ל. ב"ח סי' פ"ז. כנה"ג בהגב"י או' ה' מש"ז או' ג' וכאב ודלא כפר"ת או' ג' ערוך השלחן סוף או' ז' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן טו

טו) ומ"מ בתרי דרבנן כגון בשר עוף בחלב שחוטה נ"ל דבטל לכ"ע. שש"א סוף או' ב' זב"צ או' י"א. ועיין לעיל סי' פ"ז סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן טז

טז) גבינה מבהמה טרפה אם יש בה כ"כ שהיא ראויה להתכבד לפני אורח אפי' באלף לא בטיל. או"ה כלל כ"ה דין ה' ש"ך בנה"כ בסי' זה. וכן חתיכות גבינה של גוים

שנתערבה באחרות לא בטלה אם היא חה"ל. כנה"ג בהגה"ט או' י"ד. פר"ח או' ד' פר"ת או' ג' בל"י או' ד' כריתי או' ה'.

סעיף קטן יז

טוב) **אבל** חלב גוי שחלבו שלא לגבן וישראל עשה ממנו גבינה (דאסור כמ"ש לקמן סימן קט"ו סוף ההגה לסעי' א') ונתערב בטל הוא לכ"ע דלאו נולד באיסורו הוא ועירוב חלב טמא שבו לאו ראויה להתכבד. מש"ז סוף או' ד' ומ"ש שלא לגבן דאם לגבן ליכא למיחש לעירוב חלב טמא וכמ"ש שם בהגה לסעי' ב' יעו"ש. ועיין עוד מזה לעיל סי' פ"א מאו' כ"א ואילך.

סעיף קטן יח

חי) **שם. אבל אם נאסרה מחמת שקבלה טעם מאיסור ולא היה בה ס' וכו'** אין לה דין חה"ל. והטעם משום דמ"מ אין האיסור הנבלע בה חשיב חה"ל. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' לה"פ או' ו' חו"ד או' ד'.

סעיף קטן יט

יט) **שם. אין לה דין חה"ל.** ואפי' אם בא האיסור מבב"ח ע"ד משל בב"ח ושאר דברים בקדרה אין על השאר דין חה"ל. וה"ה טיפת חלב על החתיכה ואח"כ נפלה החתיכה לקדירת בשר אין על השאר דין חתיכה הראויה להתכבד כיון שנגד הטיפה יש ס' תו הוי שאר בשר הנאסר מחמת החתיכה כשאר איסורין ופשוט. שפ"ד או' ד' זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כ

ך) **שם הגה. ואפי' חתיכה שלא נמלחה וכו'** ונתבשלה בלי מליחה ולא היה ס' ונאסרה מדם של עצמה לא מקרי איסור מחמת עצמה. יד יהודה בפיה"ק או' י"ב. דר"ת או' כ"ו. ועיין לעיל סי' ס"ט או' רכ"ט.

סעיף קטן כא

כא) **שם בהגה. כל חתיכה שלא נאסרה רק כדי קליפה בטלה וכו'** ומיירי בב"ח דהוי איסורו מחמת עצמו ומיהו אם הקליפה לבדה היא חשובה ור"ל לא בטלה. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ו' ואו' ז' לה"פ או' ח' ואו' ט' בל"י או' ה' חו"ד או' ה' שפ"ד או' ו' חכ"א כלל נ"ג או' ז' זב"צ או' י"ד. ומיהו דעת הפליתי או' ד' להקל אבל אנן בתר רובא אזלינן וכ"ש להחמיר.

סעיף קטן כב

כב) **וכדי** נטילה הוי חה"ל לכ"ע בל"י שם בשם בית ישראל. אבל החכ"א שם כתב דגם בכדי נטילה בטלה אם אינה ראויה להתכבד.

סעיף קטן כג

כג) [**סעיף ג'**] **תרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרות בטלה וכו'** משמע מדברי המחבר והפו' דגם דבר שבמנין נמי לא הוי וכמ"ש מהרש"ל באו"ש (על שע"ד) ובספרו (יש"ש) פג"ה סי' נ"ג שמחוסר תיקון גדול כ"כ לא הוי נמי דבר שבמנין והכי מוכח להדיא במרדכי פ"ק דביצה יעו"ש וכ"נ דעת הב"ח דלא כתו"ח כלל מ' דין ג' שכתב אף דבטלה מכח חה"ל לא בטלה מכח דבר שבמנין. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ח' לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ו' חו"ד או' ו' וכן השפ"ד או' ז' הגם שכתב לפקפק קצת בדברי הש"ך הנז' מ"מ לענין הלכה הסכים דלא הוי דבר שבמנין ולא ראויה להתכבד יעו"ש. בי"צ ח"א בעמ"ז או' י"ז.

סעיף קטן כד

כד) **שם. תרנגולת בנוצתה שנתערבה וכו'** פי' שנתערבה בנוצתה וידענו בה דאם לא ידענו אלא אחר שהסירו הנוצות נעשית ראויה להתכבד ולא בטלה. פר"ת או' ה' שפ"ד או' ח' ועיין לקמן או' ל"ה.

סעיף קטן כה

כה) **שם. ואעפ"י שאחר שנתערבה הסירו הנוצה.** מ"מ כיון דבתחלת התערובת נתבטל אין חוזר וניעור. סמ"ק. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ט' פר"ת שם. לה"פ או' י"א. בל"י או' ז' כריתי או' ח' חו"ד או' ז' שו"ת דרכי נועם סי' ז' חכ"א כלל נ"ג או' ח' בי"צ שם או' ד' זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כו

כו) **שם. וכן לא חשיבה ר"ל אלא א"כ היא מבושלת.** מדקאמר הש"ע וכן בכל חלוקה כונתו לומר דאינה נקראת חה"ל אלא דוקא באלו התנאים קטנה ומבושלת ובלא נוצה ואם חיסר א' מכל התנאים אינה נקראת חה"ל וכן נהגו במאראכ"ש. הרה"ג מהר"ר שלמה עמאר ז"ל בהגה כ"י. ברכ"י בשיו"ב או' ג' ומיהו מ"ש ומבושלת עיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן כז

כז) **שם. אלא א"כ היא מבושלת.** משמע אבל אם היא חיה לא מקרי חה"ל ובטילה. מיהו לקמן סי' ק"י סעי' ה' משמע דס"ל לש"ע דאפי' אם היא חיה אם היא ראויה להתכבד לא בטלה שכתב כן לגבי לוקח בשר מן המקולין והוא בשר חי כיעו"ש. וכ"ה דעת כמה פו' דגם חתיכה חיה הראויה להתכבד חשיבה ולא בטלה כמ"ש כנה"ג בהגב"י או' יו"ד. וכן הסכים מנחת כהן דף צ"ו. פר"ח או' ט"ו. פר"ת או' ו' לה"פ או' י"א. ער"ה סוף או' ז' וכתב וכן הסכים רש"ל ושאר האחרונים יעו"ש. וכ"כ לעיל סי' ס"ט או' ר"ל דכ"ה דעת הש"ע יעו"ש. ומיהו השו"ג או' ח' כתב דהמנהג פה עה"ק ירושת"ו דלא מקרי חה"ל

אלא מבושלת דוקא יעו"ש וא"כ היכא דנהוג נהוג כי יש להם על מה לסמוך אבל היכא דלא יש מנהג יש להחמיר כנז' וכ"ז לספרדים אבל לאשכנזים כבר כתב הרב בהגה שנוהגים להחמיר.

סעיף קטן כח

כח) מיהו אחר שנתערבה אותה חתיכה חיה בחתיכות אחרות נפל אחד מהתערובת לחתיכות אחרות ואיכא ס"ס אעפ"י דהס"ס אינו הכל בגופו אלא שהאחד בגופו והב' ע"י תערובת ולר"י לא הוי ס"ס הכא לכ"ע מותר. כנה"ג שם. בל"י או' ח' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כט

כט) שם. וכן כבש שלם. אפי' הופשט עורו. ש"ך סק"ט. כנה"ג בהגב"י או' י"ו. פר"ח או' י"א. שו"ג או' ז' חו"ד או' ח' והיינו לדעת הש"ע אבל לדידן (ר"ל האשכנזים ההולכים על פסק מור"ם ז"ל) הוי ראויה להתכבד. שפ"ד או' ט' חכ"א כלל נ"ג או' ט' ביי"צ ח"א או' ה' ובעמ"ז שם או' כ"ה. וה"ד בהופשט אבל בלא הופשט גם לדעת מור"ם ז"ל בטל כמו תרנגולת בנוצתה שכתב בהגה וכמ"ש הט"ז סק"ו ולקמן או' ל"ד.

סעיף קטן ל

ל) שם. וכן כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי לא חשיבה ראויה להתכבד וכו' ואע"ג דחתכן אח"כ לחתיכות הראויות להתכבד לא נאסרו. כמו בנוצה. דרכי נועם סי' ז' ער"ה או' ח' וכתב והוא פשוט. וכ"כ לעיל או' כ"ה.

סעיף קטן לא

לא) ומיהו אם לא נודע עד אחר שנעשו חה"ל לא בטלי דבתר השתא אזלינן. הרדב"ז סי' קס"ז. ער"ה שם. וכ"כ לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן לב

לב) שם. ויש חולקים בכל זה. ר"ל וס"ל בכל זה חה"ל. ומיהו כבר כתבנו בכמה מקומות דכל מקום שסותם הש"ע להתיר ואח"כ כותב ויש חולקים או י"א לחומרא דדעתו לפסוק כסתם ואינו מביא הי"א רק לחוש להם לכתחלה כגון בהפסד מועט וכדומה וכ"כ בב"י בבד"ה ולענין הלכה כיון דהא חה"ל לא בטלה אינו אלא דרבנן הלכה כדברי המקילין עכ"ל ונ"מ לספרדים ההולכים על פסק הש"ע.

סעיף קטן לג

לג) שם הגה. וכן נוהגין. ר"ל להחמיר כהיש חולקים.

סעיף קטן לד

לד) שם בהגה. מלבד תרנגולת בנוצתה וכו' וכן כבש בעורו וכה"ג. ש"ך סק"י. פר"ח או' י"ב. חו"ד או' ט' שפ"ד או' יו"ד. וכ"כ לעיל סוף או' כ"ט.

סעיף קטן לה

לה) שם בהגה. מלבד תרנגולת בנוצתה וכו' לפי שהיא מחוסר מעשה גדול משמע דאם הסירו כבר הנוצות ועדיין לא נטלו משם המעיים ולא נפתח הבטן אין זה חשוב מחוסר מעשה ולא בטיל. ט"ז סק"ו. כנה"ג בהגב"י או' י"ז. פר"ח שם. לה"פ או' י"ג. חו"ד או' יו"ד. בי"צ ח"א או' ה' ערוך השלחן או' ט"ז. וכ"ז לדברי מור"ם ז"ל דחתיכה גדולה אעפ"י שמחוסרת חיתוך כיון שאינה מחוסרת מעשה גדול לא בטלה אבל לדברי הש"ע דחתיכה גדולה בטלה מפני שמחוסרת חיתוך ה"ה בתרנגולת אעפ"י שהסירו הנוצה כיון שעדין צריך חיתוך להוציא משם הבני מעיים בטלה. וכן הסכים הפר"ח או' ט"ו. ונ"מ לספרדים ההולכים על פסק הש"ע כמ"ש לעיל או' ל"ב דבטלה.

סעיף קטן לו

לו) שם בהגה. אבל אם כבר נחרכו חשיבי חה"ל וכו' אעפ"י שלא ניטלו טלפיהן אפשר לקוצצן ולא חשיב מחוסר מעשה גדול. ט"ז סק"ז. פר"ח או' י"ג. בל"י או' יו"ד. מש"ז או' ז' וה"ד לדברי מור"ם ז"ל אבל לדברי הש"ע דלא בעי מחוסר מעשה גדול אפשר דבטלה אם לא הסירו טלפיהן. ועיין לקמן סי' ק"י או' כ"ז.

סעיף קטן לז

לז) שם בהגה. ואפי' כבש שלם אינו בטל. והיינו אחר שהופשט עורו וכמ"ש לעיל או' ל"ד יעו"ש.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. מלבד רגלי אווז. ורגלי אווז שלא הוחרכו מעליהן כמו שרגילין לעשות דמי לתרנגולת בנוצתה. תו"ח כלל מ' דין ג' בשם מהרא"י. ש"ך ס"ק י"א. לה"פ או' י"א. בל"י או' י"א. חו"ד או' יו"ד. ועיין לקמן סי' ק"י או' כ"ז.

סעיף קטן לט

לט) שם בהגה. ראש של עופות אינו חשוב ובטל. והראש של בהמה לא חשיב רק ראש של עגל וכ"ש לשון של שור דחשיב שהרי אברהם כיבד את המלאכים בג' לשונות. רש"ל פג"ה סי' נ"ג. ט"ז סק"ח. כנה"ג בהגב"י או' כ"א. ומיהו מדברי ההגה נראה דכל ראש בהמה חשיב חה"ל ומ"מ בכל ענינים אלו אין למורה אלא מה שעיניו רואות לפי המקום והזמן אי חשיב לא בטיל ואי לא חשיב בטיל. פר"ח או' ט"ו.

סעיף קטן מ

מ) במדינתנו אין רגילות לכבד לאורחים בראש של בהמה שלם ואפי' של עגל גם בלשון אין דרך להתכבד והכל לפי הזמן והמקום. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מא

מא) [**סעיף ד'**] **שומן הכנתא אינו ראוי להתכבד**. ורש"ל כתב בסי' הנ"ל דהדרא דכנתא של עגל חשיב אעפ"י ששאר בני מעיים לא חשיבי. וכבר כתב הש"ע רסי' ק"י דהכל לפי המקום והזמן ובינינו הדרא דכנתא של עגל חשוב. ט"ז סק"ט.

סעיף קטן מב

מב) שם הגה. אבל עור שומן אווז מקרי ראוי להתכבד וכו' ורש"ל חולק בזה ולפי שדינים אלו משתנים לפי הזמן והמקום וכמ"ש הרמב"ם (בהמ"א) והפו' וכדלקמן רסי' ק"י קצרתי בזה והכל תלוי בראות עיני המורה אם הוא חשוב להתכבד באותו מקום לא בטיל ואם לאו בטל ואם יש ספק אזלינן לקולא וכדלעיל סעי' א' בהגה. ש"ך ס"ק י"ג. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ל"ז דכיון דהשמיענו הרמב"ם דהכל תלוי לפי המקום והזמן קולר זה תלוי בעיני המורה לדעת את הדין הזה שבא לפניו אי הוי חה"ל במקומו באותו זמן וצריך מתון בזה דיש מקומות שדבר אחד ראוי להתכבד לזה ולא לזה ולאפוקי נפשיה מפלוגתא יראה אי רגילין אינשי יקירי למכלינהו חה"ל הוי ואי לא לא ואם בכל זה הוי ספק לקולא דספקא דרבנן הוא כמ"ש הש"ך. עכ"ל.

סעיף קטן מג

מג) שם הגה. אבל עור שומן אווז מקרי ראוי להתכבד וכו' וכתב הט"ז סק"י דאפי' נחתכה לחתיכות קטנות ראויה להתכבד אבל הש"ך בנה"כ כתב דיש להקל דהא אין מכבדין בחתיכה א' מטוגנת אלא בחתיכות הרבה וא"כ כל חתיכה וחתיכה עצמה אינה ראויה להתכבד. וכ"כ הפר"ח או' י"ז. בל"י או' י"ד. כריתי או' י"ב. חו"ד או' י"ב. מש"ז או' יו"ד. חכ"א כלל נ"ג או' י"א. בי"צ ח"א בעמ"ז או' ל"ג. ערוך השלחן או' י"ט.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ה'**] **קרקבן וכו'** משמע אפי' קרקבן של אווז אין ראוי להתכבד אבל רש"ל באו"ש ובספרו יש"ש פג"ה סי" ן' כתב דקרקבן של אווז אינו בטל והכל תלוי לפי המקום והזמן. ט"ז ס"ק י"ד.

סעיף קטן מה

מה) כרכשתא אין ראוי להתכבד. או"ה כלל כ"ה דין כ"ב. כנה"ג בהגב"י או' ל"א. בל"י או' ט"ז. זב"צ או' כ"ח. ואף שנתמלאה מ"מ הכרכשתא שהיא טרפה אין ראויה להתכבד מקרי בלא המילוי. מש"ז סי' ק"י סוף או' א' ועיין לקמן סי' ק"י או' כ"ו.

סעיף קטן מו

מו) וחלחולת שממלאין עם קמח וכדומה יראה דכל זמן שהיא ריקנית בטילה דמה שעתיד לתקנו ע"י תיקון אחר אינו ראוי להתכבד. שפ"ד או' י"ב. בי"צ שם סוף או' ו'.

סעיף קטן מז

מז) אחוריים שלא ניקר לא הוי חה"ל דזה מחשב מחוסר מעשה גדול אע"ג דראוי להתכבד לנכרי זה לא מקרי חה"ל אלא א"כ ראוי להתכבד לכל אדם. נוב"י ח"א חי"ד סי' ט"ז. ומ"מ לא החליט זה להיתר גמור רק שצירף סברא זו לסניף לשאר סברות יעו"ש. חכ"א כלל נ"ג או' ח' והיינו לדברי מור"ם ז' בסעי' ג' דכבש שלם וחתיכה גדולה לא בטלה משום דבעי מחוסר מעשה גדול והחיתוך לא הוי מחוסר מעשה גדול אבל לדברי הש"ע שם דחתיכה גדולה יותר מדאי לא חשיבה ראויה להתכבד ובטלה ה"ה לכאן וא"צ עוד סניפים אחרים. ועיין לעיל או' ל"ה.

סעיף קטן מח

מח) [**סעיף ו'**] **הא דבריה וחה"ל לא בטלי וכו' אבל אם נחתכו או נתרסקו וכו'** והא דבטל אם נתרסק היינו שלא נשאר שם דבר חשוב אבל אם נשאר חה"ל אע"ג דבטל מטעם בריה מ"מ עדיין חשוב ואינו בטל מטעם ראוי להתכבד. תו"ח כלל מ' סוף דין ה' בשם או"ח. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ט. לה"פ סוף או' ך' בל"י או' י"ח. חו"ד או' י"ד. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ג' ערוך השלחן או' כ"ב. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מט

מט) ואם הוא שלם לגמרי רק שנפל ממנו קצת ע"י בישול כמו שרגילות הוא להתפרפר ודאי חשוב בריה. ב"י בשם מהרא"י. תו"ת שם. כנה"ג בהגב"י או' מ"ו. לה"פ שם. בל"י שם. חכ"א שם סוף או' י"ד. אבל אם נפרד ממנו קצת מגופו ושדרתו וכ"ש ראשו אפי' רובו שלם יש להתיר. ב"י בשם הנז' תו"ח שם. כנה"ג שם. לה"פ שם. בל"י שם. וכ"כ לעיל סי' ק' או' י"ט.

סעיף קטן נ

נ) וחה"ל אם סרחה או נשתנית מצורתה באופן דלא חזיה תו להתכבד בפני האורחים בטלה אבל בריה אפי' סרחה ונשתנית צורתה לא בטלה כיון דשם בריה עליה. פר"ח

או' י"ט. לה"פ או' י"ט. בל"י או' י"ז. ומיהו השפ"ד או' ט"ו כתב דחס"ל כל שנסרח מעט תו לאו ראויה להתכבד וה"ה נשתנית צורתה דהיינו שנתמעכה בבישול אף שלימה תו אין ראויה מקרי ובריה שסרחה קצת צ"ע לדינא אבל אם נסרחה הבריה לגמרי שאין ראוי למאכל אדם כלל אף להפר"ח לא חשיבה ובטלה יעו"ש. וכ"פ ערוך השלחן או' כ"ב דבריה לא בטלה עד דתסרח שלא תהיה ראויה לאכילה כלל וחה"ל אף נסרחה מעט בטלה.

סעיף קטן נא

נא) שם. והוא שנתרסקו שלא במתכוין וכו' עיין לעיל סי' צ"ט סעי' ה' בדיני אין מבטלין איסור לכתחלה וכן הדינין הכתובים שם שייכים לכאן קחנו משם.

סעיף קטן נב

בנ) שם הגה. ואין חילוק בין נתערבו במינם וכו' כלומר דחה"ל אפי' שלא במינו לא בטיל באלף ולאפוקי מאו"ה שכתב דחה"ל דוקא במינו לא בטיל. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' כ"א. לה"פ או' כ"ג. וא"ת היכי משכחת לה דנתערב באינו מינו ואינו ניכר כגון שיש כאן מינים הרבה ונתנבל או נטרף א' מהם ואינו ידוע איזהו או חתיכת דג טמא עם חתיכת דג טהור ודמו להדדי והם ב' מינים וכן דברים שחלוקים בשמם דמקרי מין בשאינו מינו למאי דק"ל כרבא דבתר שמא אזלינן. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י או' כ"א. ומיהו מ"ש וכן דברים שחלוקים בשמם וכו' עיין ש"ך לקמן סי' ק"ט סק"ח מה שפקפק בזה וכתב דאזלינן בתר טעמא יעו"ש.

סעיף קטן נג

גנ) שם הגה. ואין חילוק בין במינם וכו' וכ"ה דעת ב"י כמ"ש בד"מ או' ב' וכ"ה דעת האחרונים כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן נד

דנ) [**סעיף ז'**] **אם נחתכה חתיכה א' וכו' אותה שנחתכה בלבד מותרת ממ"נ וכו'** והיינו אם יש ס' בקדרה נגד האיסור. או"ה כלל כ"ה דין י"ד. ט"ז ס"ק י"ג. ור"ל משום דהוי לח בלח ומשו"ה כי ליכא ס' אסורות כולם דליכא ממ"נ אבל ביבש אפי' ליכא ס' אם הוא במינו. מש"ז או' י"ג. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ה' ועיין לקמן סי' ק"ט סעי' א' וסעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נה

הנ) שם. אם היא של איסור. ר"ל שגם האיסור נכנל בספק זה דשמא נחתך. חו"ד או' י"ז.

סעיף קטן נו

נו) שם. ואפי' נחתכו רובן אין תולין לומר וכו' ואע"ג דבכל דוכתי תולין ברוב יראה דהכא איכא למימר אדרבא כל שנשתנא מקדמותו מן הרוב הוא והוה כמו כל דפריש מרובא קא פריש ונמצא שהאיסור שהוא המועט לא נשתנה והופרש מקדמותו. מהרא"י בהגהת שע"ד. ט"ז ס"ק י"ד. פא"ח או' כ"ב. פר"ת או' יו"ד. לה"פ או' כ"ד. בל"י או' כ"ג חו"ד או' י"ח. ביצ ח"ב בעמ"ז או' יו"ד.

סעיף קטן נז

נז) שם. ואפי' נחתכו רובן אין תולין לומר וכו' ואפי' לא נשארה רק חתיכה א' שלימה אסורה דאמרינן זוהי של איסור. ואם נשארו שנים ואח"כ נחתכה א' מהשנים אסורה דאין כאן רוב לומר מרובא פריש. פר"ת שם. מש"ז סוף או' י"ד. וה"ה אם שנים נתערבו ונשארו ד' הדין כן וכיוצא בזה. מש"ז שם.

סעיף קטן נח

נח) ואם נשארו שנים ונחתך א' ואח"כ נודע התערובת בהפ"מ שרי. מש"ז שם. ור"ל שניהם שרו כיון דנודע התערובת ומ"ש בהפ"מ היינו לחומרא בעלמא משום שכבר נקרא עליהם שם איסור קודם שנודע התערובת.

סעיף קטן נט

נט) [סעיף ח'] קרקבן שנמצא נקוב וכו' מדמין שומן וכו' סעי' ט' ראש כבש שנמצא טרפה וכו' והקיפו הראש לצוארו וכו' ועתה שאין אנו בקיאין כ"כ אין לנו להתיר בכה"ג אם לא שיהיה ההפרש גדול וניכר לכל. או"ה כלל נ"ב דין ג' ט"ז ס"ק ט"ו. לה"פ או' כ"ו. בל"י או' כ"ה. חו"ד או' י"ט. גם הפר"ת או' י"ג כתב לפקפק בהיתר שני סעיפים הנז' וע"כ אין לסמוך ע"ז אלא בהפ"מ וירא ה' ורואה הפרש גדול וניכר לכל. זב"צ או' ל"ח.

סעיף קטן ס

ס) תרנגולת שנמצא בה מחט תחובה בקרקבן מבחוץ שהיא אסורה ונתערבה בתרנגולות אחרות הרבה ולא היו מכירין אותה ובדקו את התרנגולות ומצאו בא' מהם רושם שחור שעשה המחט בחלל התרנגולת ושאר העופות לא היה בהם רושם כלל יש לסמוך ע"ז ולהתיר שאר התרנגולות. הרדב"ז דפוס ליוורנו סי' קמ"ב. כנה"ג בהגב"י או' נ"ב. בל"י או' כ"ד כתב שאף האו"ה מודה בזה שזהו סי' מובהק. מש"ז או' ט"ו וכתב דיש לסמוך עליו אם ניכר יפה הכתב והרושם שעשתה המחט. וכ"כ לעיל סי' מ"ט או' ל' יעו"ש ועוד ע"ש או' כ"ח. ומ"ש הט"ז ס"ק ט"ו בשם הב"ח בענין ראש כבש שנמצא בו מים כבר כתבנו זה לעיל סי' ל"א או' כ"ח יעו"ש.

סימן קב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **כל דבר שיש לו מתירין וכו'** ואע"ג דמדאו' חד בתרי בטיל דכתיב אחרי רבים להטות אחמור רבנן הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור ע"י ביטול. רש"י ביצה ג' ע"ב. ט"ז סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א' ועיין לעיל סי' ק' או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. אם נתערבה באחרות בין שלימה וכו'** פי' שהיא בלא"ה אינה בטילה דהוה דבר שבמנין ולא בטיל כמ"ש בסי' פ"ו וקמ"ל כאן דלא תטעה לומר שהביצה שלימה אין בה אלא חומרא דדבר שבמנין קמ"ל דיש שם ג"כ חומרא דיש לו מתירין. ט"ז סק"ב. לה"פ או' ב' ונ"מ לענין ספק כמ"ש בסמוך. ט"ז שם. והיינו למ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ואפי' ספק אם נולדה ביו"ט וכו'** בדבר זה חמור דבר שיש לו מתירין משאר דברים שאינם בטלים דשם מותר בספיקן אם הודאי איסור הוא מדרבנן אמרינן בספק שלו דמותר ככל ספק דרבנן ולא יזיק לו אם הוא דבר חשוב אבל כאן אפי' בספק איסור דרבנן אסור כיון שיש לו מתירין. ט"ז סק"ג. וכ"כ הפר"ח או' ב' דדבר שיש לו מתירין אפי' בספק דדבריהם ואפי' באלף לא בטיל כיון שיש היתר לאיסורו. לה"פ או' ד' בל"י או' ב' חכ"א כלל נ"ג או' י"ט. וכ"ה דעת הש"ע במ"ש ואפי' ספק אם נולדה ביו"ט שהוא ספק דדבריהם ונתערבה באחרות אסורות. ומיהו עיין בדברינו לאו"ח ס' תקי"ג או' ו' שכתבנו שם דיש מתירין בספק דרבנן שנתערבה באחרות אלא שכתבנו שם דיש להחמיר כדברי הש"ע ודעמיה רק לצורך גדול או במקום הפסד דיש לסמוך על המתירין יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **שם. ונתערבה באחרות אסורות.** ואם מאלו התערובות נתערב אח"כ באחרים ית' לקמן סי' ק"י סעי' ח' בהגה יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ואם נתערבה בשאינה מינה וכו'** הכא אזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא דאם הוא שוה בשמא אע"ג דלא שוה בטעמא הו"ל מין במינו ולא בטיל ואם אינו שוה בשמא אע"ג דשוה בטעמא הו"ל שלא במינו ובטיל. ש"ך סק"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ך' פר"ח סוף או' ג' לה"פ או' ה' בל"י או' ג' כריתי או' ד' חו"ד או' ב' שפ"ד או' ג' חכ"א כלל נ"ג או' ך' בי"צ או' ג' ערוך השלחן או' ז' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ואם נתערבה בשאינה מינה בטלה בס' ואע"ג דלענין בריה** וחה"ל אין חילוק בין נתערבה במינה או שלא במינה וכדלעיל סי' ק"א סעי' ו' בהגה שאני הכא דאין החשיבות מצד האיסור עצמו אלא מאחר שיהיה לו היתר אח"כ לא רצו חכמים שיתבטל וכל שנתערב שלא במינו אין ההיתר נקרא על הדבר האסור אלא על שם דבר שנתערב בו והוי כמי שאין לו מתירין. תו"ח כלל מ' דין ו' ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' בל"י שם.

סעיף קטן ז

ז) **שם ואם נתערבה בשאינה מינה בטלה בס' ואפי' נתערבה ונטרפה עם התבשיל מותר** כן כתבנו באו"ח סי' תקי"ג או' יו"ד בשם כמה פו'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. דבר שיש לו מתירין ונתערב ואח"כ פירש א' מהם אי אמרינן כל דפריש וכו'** עיין בשו"ת שבסוף ס' סידורו של שבת תשו' ג' שנסתפק בזה והעלה דאף בכה"ג לא אמרינן כל דפריש וכו' וכ"מ בתשו' צ"צ סי' ס"ט באמצע התשוב' יעו"ש וכ"כ מ"א באו"ח סי' תקי"ג ס"ק י"ג. ומיהו בס' צל"ח על ביצה דף יו"ד ע"ד בד"ה והואיל האריך להביא ראיה דאמרינן בדבר שיש לו מתירין כן דפריש וכו' יעו"ש וכ"נ דעת חו"י בסי' קל"ג יעו"ש. פ"ת או' א' ונראה דלפי מ"ש לעיל או' ג' דלצורך גדול יש לסמוך על המתירין ה"ה לכאן.

סעיף קטן ט

ט) **שם הגה. מיהו אם לבנו בה מאכל וכו'** וכ"פ בש"ע או"ח סי' תקי"ג סעי' ג' ועיין בדברינו לשם כמה דינים השייכים לזה יעו"ש.

סעיף קטן י

י) **שם הגה. מיהו אם לבנו בה מאכל וכו'** ואם טחו בה חלות ביו"ט א"צ רק כדי נטילה שהוא כעובי אצבע ואז החלות האחרות מותר לאכול ביו"ט וא"צ ס' והמותר מה שחתך כדי נטילה יאכל למחר. ביה"ל או' א' להה"פ או' ג' בל"י או' ב' זב"צ או' ה' וכ"כ באו"ח שם או' י"ט.

סעיף קטן יא

יא) **שם הגה. מיהו אם לבנו בה מאכל או נתנו בקדרה לתקן וכו'** לא זו אף זו נקיט דלא זו לבנו בה מאכל דעביד לחזותא וטעמא אלא אפי' נתנו בקדרה לתקן וכו' דמקרי ג"כ מין במינו דכל דבר שצריך זה לזה כגון מים ומלח בעיסה הוה מין במינו כ"כ התו' סוף פ' משילין. ט"ז סק"ו. ומשמע דלא בעינן תרווייהו לחזותא וטעמא אלא אפי' לטעמא

לחוד לא בטיל וכ"מ מדברי הש"ך סק"ה וסק"ו וכ"כ בביאור הגר"א או' ו' כל שבא לתקן בין לחזותא או לטעמא הוי כמין במינו ולא בטיל. ומיהו עיין בדברינו לאו"ח סי' תקי"ג או' ט"ז שהבאנו פלוגתא בזה וכתבנו שם דנקטינן כדעת הפו' דאפי' בחד לחוד לא בטיל יעו"ש.

סעיף קטן יב

יב) [**סעיף ב'**] **יש מי שאומר שלא אמרו וכו'** הש"ך והפר"ח כתבו דכן עיקר ולא נמצא חולק ותמה הש"ך דאמאי כתבו בשם יש מי שאומר וכו' ונראה דנעלם מהם מ"ש מרן בכ"מ פ"ז דע"ז דין יו"ד בתוך דבריו דהרמב"ם חולק בדין זה יעו"ש. ברכ"י בשיו"ב או' ב' יעוש"ב. ומ"מ לענין דינא הסכמת האחרונים כדברי היש מי שאומר. בי"צ או' ד' ערוך השלחן או' י"א. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יג

יג) **שם. אלא כשהמתיר עתיד לבא עכ"פ.** כגון ביצה שנולדה ביו"ט שתהיה מותרת לערב. ב"י בשם הרשב"א. לבוש. ט"ז סק"ז. לה"פ או' י"א. חו"ד או' ה' בי"צ בעמ"ז או' ט"ז. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן יד

יד) **שם. לפיכך ביצה של ספק טרפה וכו' אינו בדין דבר שיש לו מתירין וכו'** ואעפ"י שאפשר שתטעון עוד התרנגולת ויותרו כולם או שתהיה התרנגולת י"ב חודש אין זה כדין דבר שיש לו מתירין לפי שאין המתיר בפנינו ודאי ואין בידו לפיכך בטל הוא כביצה אסורה שנתערבה באחרות. טור וב"י בשם הרשב"א. לבוש. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן טו

טו) **ואין** להקשות הלא לעיל סי' פ"ו כתב דביצה אינה בטילה די"ל דהכא בטרופות מיירי ולהכי פסק דבטל הואיל והוא דבר שאין לו מתירין. ד"מ או' ג' פרישה או' ד' כנה"ג בהגה"ט או' כ"ג. ועיין לעיל סי' ק' או' ב'.

סעיף קטן טז

טז) [**סעיף ג'**] **כלי שנאסר בבליעת איסור וכו' בטל ברוב וכו' הגה לפי שצריך להוציא עליו הוצאות וכו'** ויש להשהות הכלים עד שלא יהיו ב"י דאז שרי מה"ת ואפי' בכל אחד בפ"ע אסור להשתמש עד אחר מעל"ע דהא הרשב"א והטור (בסי' קכ"ב) לא כתבו דלא הוי דבר שיש לו מתירין אלא משום שצריך להוציא עליו הוצאות ובכה"ג דיש לו מתירין מה"ת בלא שום הוצאות לכ"ע אסור. ש"ך סק"ח. כריתי או' י"א. חכ"א כלל נ"ג או' כ"ג.

סעיף קטן יז

טוב) **ואפי'** נתערב באינו מינו כגון קערה של חלב שנתערבה בקערות של בשר בטל ברוב ומותר אחר שהייה מעל"ע ודלא כתשו' בן לב. ש"ך שם. מיהו הפר"ח סו' או' ח' כתב דלא מהני להשהות אחר מעל"ע אלא אם נתערב מין במינו אבל אם נתערב בשאינו מינו אין להקל כלל ואף בדיעבד יש לאסור אם בישל בהם בעודם ב"י יעו"ש. והפר"ת סוף או' ד' כתב דגם במין במינו ובאיסור דרבנן אי מצי להגעיל בלא הפסד כ"א בדבר מועט מן המועט יש להחמיר עכ"ל נמצא בנתערב בשאינו מינו איכא פלוגתא ומסתמיות דברי הרשב"א משמע דאין חילוק בין נתערב במינו או בשאינו מינו וכמ"ש הב"ח וגם מ"ש הש"ך דאסור להשתמש בהם קודם מעל"ע היינו לכתחלה כיון דאפשר אבל אם נשתמש בהם בדיעבד קודם מעל"ע משמע דאין לאסור וע"כ לכתחלה יש לחוש לדברי הפר"ח ובדיעבד אם כבר בישל ויש הפ"מ אפי' אם נתערב מין בשאינו מינו ולא שהה מעל"ע אין לאסור כיון דכ"ה דעת הרשב"א והטור והש"ע והלבוש דפסקו כוותיה בסתמא וגם כי כן יש לפרש דברי הש"ך כנז' ואפשר דגם הפר"ח מודה בהפ"מ.

סעיף קטן יח

חי) [**סעיף ד'**] **יש מי שאומר וכו'** הא דכתב זה בשם יש מי שאומר משום דמשמע דהרמב"ם חולק וכמ"ש הב"ח מיהו לענין דינא גם הב"ח הסכים דבטל אם המאכל מתקלקל יעו"ש וכ"ה דעת האחרונים מדלא חלקו על דברי השו"ע.

סעיף קטן יט

יט) **שם. דלא שייך דשל"מ היכא שהמאכל מתקלקל.** ואם אינו משובח כמו עכשיו לית לן בה ואינו בטל. כריתי או' י"ב. ועוד יש להחמיר יותר דגם במתקלקל קצת ג"כ הוי דבר שיש לו מתירין ואינו בטל. קה"י סעי' ד' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן כ

ך) **שם. דלא שייך דשל"מ היכא שהמאכל מתקלקל.** ולכן אם נתערב מוקצה בתבשיל ביו"ט ואם מצניעו למוצאי יו"ט יסריח לא הוי דשל"מ ובטל והיינו שבטל בס' כשאר איסורים.

סעיף קטן כא

כא) **ואם** האיסור מתקרר וצריך להוציא הוצאות לחממו אי הוי שאין לו מתירין לדעת הרשב"א (בסעי' הקודם) ולפי מה שכתבתי (הב"ד לעיל או' טו"ב) דהפסד מועט כ"כ לא מקרי הפסד יש להחמיר. פר"ת או' ה' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן כב

כב) שם הגה. הא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל ה"ד אם האיסור בעין וכו' וכלי בלוע מאיסור הוי איסור בעין דהא הטור עצמו שפסק כן פסק בכלי איסור דשרי מטעם ההוצאות לא הוי יש לו מתירין. פר"ת או' ו' ור"ל מדלא כתב הטעם משום דאינו בעין. ומיהו ממ"ש אח"כ בהגה אבל טעמו בטל משמע דה"ה בכלי דבטל משום דאין בו ממשות אלא טעם וכ"כ הט"ז סק"י דשייך בכלי ב' הטעמים טעם דצריך הוצאות וגם טעם דאין בו ממשות אלא טעם לבד יעו"ש וכ"כ החו"ד או' י"א.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. אבל טעמו בטל. פי' שאם האיסור ניטל משם רק שפלט שם טעם אותו טעם אינו חמיר לאסור בשביל דבר שיש לו מתירין. ט"ז סק"ט. כריתי או' י"ג. חו"ד או' ח' ועיין באו' שאח"ז שיש חולקים בזה.

סעיף קטן כד

כד) ואם יש ממשות האיסור בעין אף דנימוח ואינו ניכר אפ"ה אינו בטל אבל אם אין ממשות האיסור רק טעם כגון שנפל שם חתיכת איסור וזרקו משם ונשאר טעמו זהו שבטל. ט"ז סק"י. מנ"י על התו"ח כלל ע"ד או' ח' כריתי שם. וזהו לפי דברי מור"ם ז"ל אבל הב"ח חולק וכתב דאף בשאין שם ממשו אלא טעמו הוי דבר שיש לו מתירין ולא בטיל. וכ"כ הש"ך סק"ט. פר"ח או' ט' וכתב והכי נקטינן בל"י או' ז'. וכן הסכים הער"ה או' י"א וכתב כן בשם כמה פו' והחו"ד שם כתב שהעיקר כדברי הרב בהגה ובפרט שהוא במילתא דרבנן אבל החכ"א כלל נ"ג סוף או' כ"א כתב דבמקום שאין צורך גדול יש להחמיר כדעת האחרונים דאפי' טעמו לבד לא בטיל עכ"ל משמע הא לצורך גדול יש לסמוך על המתירין ובטל בס' ועיין לקמן או' ל"ו.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. וכן אם אין איסורו מחמת עצמו בטיל. כל האחרונים חלקו על הרב בזה אלא דאפי' אין איסורו מחמת עצמו אלא מחמת דבר אחר שנבלע בו הוו דבר שיש לו מתירין ואינו בטל. רש"ל פכ"ה סי' פ"ו. ב"ח. ש"ך סק"י. כנה"ג בהגב"י או' ט' פר"ח או' יו"ד. פר"ת או' ו' מנ"י שם או' ט"ז. להפ"פ או' ט"ז. בל"י שם. שפ"ד או' יו"ד. ביאור הגר"א או' י"ד. חכ"א שם או' כ"ה. בי"צ סוף או' ו' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. כל איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב וכו' כגון גיגית מלאה ענבים בעוטים והיה בו הרבה יין צלול קודם השבת מותר ליקח בשבת מן היין ואעפ"י שיוצא

גם עתה מן הענבים כל שעה לפי שמתבטל במה שיצא כבר ואין בו משום דשיל"מ מאחר שלא היה עליו שם יין בפ"ע מעולם. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ז. בל"י או' ח' כריתי או' ט"ז. חו"ד או' י"ב. בי"צ בעמ"ז או' ל' ואו' ל"א. ערוך השלחן או' כ"ד. וכ"ה לכל דברים חשובים אם לא היו ניכרים מעולם בטילים שפיר אף במינם. שפ"ד או' י"ב. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. כל איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב וכו' י"א כגון שהיו הרבה ביצים במקום א' ובאתה תרנגולת וילדה עליהם ואין אנו מכירין אותה ביצם לא מיקרי דבר שיש לו מתירין. הגה כ"י לרבני המערב מהרב כמהר"ר יעקב אלבאז ז"ל. ברכ"י בשיו"ב או' ד' וא"ת הא אפי' תימא דלא הוי דבר שיש לו מתירין הא ביצה הוי דבר שבמנין ולא בטיל כמ"ש בסי' פ"ו וי"ל כגון שנטרפו הביצים אח"כ וכמ"ש לעיל או' ט"ו. ועוד י"ל דזהו לדעת הסוברים דבר שבמנין בטל וכמ"ש בסי' ק"י סעי' א' ולזה כתבו דין זה בשם י"א. כח)

כז) שם בהגה. מי שנדר וכו' לדידיה מקרי דבר שיש לו מתירין דהא אפשר לשאול על נדרו. ודוקא בכה"ג דביד האוסר גופיה לשאול על נדרו הוי דשיל"מ אבל אם אסר דבר על חבירו בקונם לא הוי דשיל"מ משום שהנאסר אינו יכול לשאול על נדרו. מהרימ"ט ח"א ססי' ה' תשו' ר' עקיבא איגר ססי' ס"ה. ברית אברהם חי"ד סי' ל"ז או' ב' פ"ת או' יו"ד. ערוך השלחן סוף או' כ"ה. ומיהו י"א דגם בזה הוי דשיל"מ ולא בטיל. הרשב"ץ ח"א סי' קל"ח. ער"ה סי' רי"ו או' ב' וכתב וכ"נ עיקר.

סעיף קטן כט

כט) ודוקא נדר משום דאיכא מצוה לאיתשולי ביה הוי דשיל"מ אבל אם נשבע שלא לאכול מאכל פלוני ונתערב לא הוי דשיל"מ דליכא מצוה כדלקמן סי' ר"ג. יעו"ש. בית יעקב בתשו' סי' ק"י. וכן העלה בשו"ת תשו' מאהבה ח"א סי' ק"ב וק"ד וכתב דאין חילוק בין שבועה סתם לשבועה בשם דבכולהו ליכא מצוה לאתשולי דלא כרב א' שרצה לחלק בזה ודלא כבעל פר"מ בפתיחתו לה' פסח שכתב בפשיטות דגם בשבועה איכא דין דשיל"מ דליתא ועי"ש מה שהאריך בזה. פ"ת שם. מיהו הער"ה או' ט"ו כתב על דברי בית יעקב הנז' דליתא דבדברי הרמב"ם פ"ה מה' נדרים דין י"ז וט"ז מבואר דבשבועה נמי מקרי דשיל"מ גבי גידולים יעו"ש. והב"ד זב"צ או' י"ט וכתב דיש להחמיר כיון דהרמב"ם בהדיא ס"ל הכי. ומיהו כבר כתבנו לעיל או' כ"ד דאי איכא פלוגתא בדשיל"מ לצורך גדול יש להקל.

סעיף קטן ל

ל) **שם בהגה. מי שנדר מדבר א' ונתערב וכו' מקרי דשיל"מ וכו'** ואם נתערב קודם שנדר כבר בטל ואינו חוזר וניעור אחר שנדר. קה"י סוף הסי' וכ"כ בהדיא בב"י או"ח סי' שי"ח בשם שה"ל משם ר' שמחה דמלח שנתנו ביורה רותחת במזיד בשבת שמטעם דשיל"מ אין נראה לאוסרו שהרי נתבטל קודם שנעשה אסור וכו' יעו"ש. זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן לא

לא) **ואם** זימן א'. לאכול אצלו ונתערב דבר שנדר עליו חבירו באינו מינו דבטל בס' אם הוא פחות מס' אי שרי להוסיף בידים דלדידיה שריא ויראה דמ"מ אין מבטלין איסור לכתחלה ולחבירו עכ"פ אסור הוא. מש"ז או' י"ב.

סעיף קטן לב

לב) **שם בהגה.** דבר שיש לו היתר וחוזר ונאסר כגון חמץ בפסח לא מקרי דשיל"מ ויש חולקין בזה. הוא הרמב"ם דס"ל דחמץ בפסח הוי דשיל"מ וכתב רש"ל פכ"ה סי' פ"ז דכ"נ עיקר דלא כתו"ח (כלל ע"ד דין ט') שפסק כמרדכי שהוא דעה קמייתא. ט"ז ס"ק י"ג. ש"ך סוף ס"ק י"ד. וכ"כ הער"ה או' י"ח בשם כמה פו' ראשונים וגדולים כדברי הרמב"ם דהוי דשיל"מ ולא בטיל יעו"ש. ובלא"ה אנן ק"ל דחמץ בפסח אינו בטל כמ"ש באו"ח רסי' תמ"ז ורק נ"מ לערב פסח משש שעות ומעלה וכמ"ש בדברינו לשם או' מ"ו יעו"ש. ועוד עיין בדברינו לשם או' א'.

סעיף קטן לג

לג) **שם בהגה. ולא מקרי דשיל"מ אלא א"כ הותר למי שנאסר אבל אם נשאר לאחד לעולם אסור אע"ג שמותר לאחרים כגון המבשל בשבת וכו'** במזיד דאסור לו לעולם ולאחרים מותר למוצאי שבת וכמ"ש באו"ח רסי' שי"ח. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' ך' בל"י או' י"א. כריתי או' ך' וכיון שאין מותר לו אינו בדין שיקרא דשיל"מ. פר"ח שם. כריתי שם.

סעיף קטן לד

לד) **ואם** נתערב מאותו תבשיל לאחרים בשבת לכו"ע אסור דהא יש לו מתירין במו"ש אבל לאותו האיש המבשל במזיד מותר דהא אסור לו לעולם. פליתי או' יו"ד. וכ"כ החו"ד או' י"ד ובביאו' או' ח' וכתב שם בביאו' ודלא כמ"א באו"ח סי' שי"ח סק"ב שכתב כיון דלאחרים הוי דשיל"מ אם נתערב בשבת ואסור אף לדידיה אסור יעו"ש. ומיהו עיין בדברינו לשם או' ט"ו שהבאנו שם כמה אחרונים דסברי כמ"א וכתבנו שם דכן יש להחמיר וה"ד בשבת אבל במו"ש שרי ליה התערובות כמו האחרים יעו"ש.

סעיף קטן לה

לה) **דבר** שיש לו מתירין שנותן טעם לפגם בטל ומותר דאף למ"ד טעמו לא בטל בדשיל"מ בנ"ט לפגם בטל ואפי' ממשו ונותן נ"ט בתבשיל י"ל דשרי בדשיל"מ. פרמ"ג בפתיחה לה' יו"ט בסדר הנהגת הנשאל עם השואל או' נ"ב וכ"ש לס' מרן ז"ל דס"ל באו"ח סי' תמ"ז סעי' יו"ד דנותן טעם לפגם גם בחמץ בפסח שרי וכ"ש הכא. זב"צ או' כ"ג. ועיין בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לו

לו) **לא** מקרי דשיל"מ אלא כשההיתר מוחלט הוא ומוסכם מהכל אבל דבר שהוא פלוגתא דרבוותא אעפ"י שלסברא האחרת הוא מותר לא מקרי דשיל"מ. מהר"י הלוי סי' ל"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ט' בל"י או' ח' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לז

לז) **שמן** שנותר מנר חנוכה לא הוי דשיל"מ ובטל. הגהו' או"ה שבסוף הספר כלל כ"ה. כנה"ג שם או' י"א.

סימן קג

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר וכו'** דילפינן מקרא לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך כל הראויה לגר קרויה נבילה שאין ראויה לגר אינה קרויה נבילה. ע"ז ס"ז ע"ב. ב"י. ט"ז סק"א. ועיין לקמן או' ח'.

סעיף קטן ב

ב) **ואפי'** משובח בתחלה ואח"כ נפגם מותר. הרא"ש פ' אין מעמידין וכ"ה הסכמת כל הפו' ב"י.

סעיף קטן ג

ג) **שם. כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר וכו'** ואפי' בבשר וחלב ג"כ טעם פגום מותר. הרמב"ם פט"ו מהמ"א דין ל' והכי מוכח מדברי הש"ע והפו' דבכל האיסורים אפי' בבב"ח וכלאי הכרם מותר נט"ל מדלא חילקו וכתבו בסתם כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר ודלא כהפליתי בסי' פ"ז או' ט"ו שכתב דבב"ח אסור נט"ל. חו"ד בביאו' או' א' וכן השפ"ד לעיל בסי' פ"ז או' י"ח דחה דברי הפליתי הנז' וכן החק"ל יו"ד ח"א ססי' ע"ג דחה דברי הפליתי הנז' וכתב דאשתמיט מיניה דברי הרמב"ם הנז' יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **שם הגה. מיהו דברים החשובים כבריה או כיוצא בה אם אינם פגומים בעצמם אעפ"י שפוגמים התבשיל וכו'** דכשהן בעצמן פגומים וסרוחים בטיל חשיבותייהו אפי' נתבשלו ואין מכירן אף גופן בטל ברוב בעלמא דעיקר החומרא בתערובות ע"י בישול יותר מכיבוש הוא משום טעמא וכאן ליכא טעמא דאיסורא שכבר האיסור מוסרח והוי כאלו אין כאן ממשות איסור אלא טעם לחוד אבל אם הם בעצמם מושבחים אעפ"י שנ"ט לפגם במאכל זה גופו לא בטיל אפי' באלף כיון שהוא בריה או כיוצא בה מדברים שאינם מתבטלים והוי הכל כגוף האיסור בלא תערובת. ט"ז סק"ב. להה"פ או' ב' בי"צ ח"א בעמ"ז או' ג' וה"ד הבריה עצמה אינה בטילה אם אינה סרוחה אבל התבשיל מותר אם אפשר להסיר הבריה וכיוצא כיון שנפגם. וכ"מ מדברי הפר"ח אי' א' ומ"ש זב"צ או' ב' דמרן ז"ל הביא זה הדין בב"י משם הרש"ט וכו' לא נהירא דזה ענין אחר והוא מאו"ה כמצויין בהגה וכאשר נראה למעיין ומדקדק היטב.

סעיף קטן ה

ה) **שם בהגה. אם אינן פגומין בעצמן וכו'** משמע דאם הם פגומים בעצמם כגון שנסרחו בטילים ברוב וה"ד בדברים שהם חשובים מעיקרא כגון צפור טמא וחתיכת נבילה הר"ל ודבר שבמנין וכיוצא ונסרחו אח"כ הרי בטילים אבל דברים המאוסים מצד עצמם כגון עכברים וזבובים ויתושים ושקצים ורמשים וכיוצא הגם שיש להם טעם פגום ומאוס אינם בטילים. מנחת כהן בס' התערובת ח"א פ"ט דף ע"ג ע"ב. פר"ח או' א' לה"פ או' ו' בל"י או' ג' ודלא כפנים מאירות ח"ב סי' ס"ז שהבין שגם בזה מתיר הרמ"א וחלק עליו יעו"ש. גם דלא כערוך השלחן או' י"א שכתב דהרמ"א מתיר גם תולעים המאוסים בעצמם וכן זבובים ופרעושים וכיוצא בהם שנאבדו בתבשיל ואינם ניכרים בטילים לגמרי יעו"ש דהוא נגד דברי הפו' הנז' וגם הוא נגד דברי הרשב"א שפסק הש"ע בסס' ק"ד ומבואר שם בב"י דדוקא אם חסרו או נתרסקו בטילים ברוב ולא כשהם שלימים יעו"ש גם מ"ש וכן מבואר באו"ה סי' ל"ב דין ו' אינו כי שם כתוב אם נסרחו ולא כשהם פגומין בעצמן יעו"ש. וכ"ה בהדיא בתו"ח כלל פ"ה דין כ"ד. ועיין לעיל סי' ק"א או' ל"ב.

סעיף קטן ו

ו) **ומיהו** אפי' עכברים וזבובים ושקצים ורמשים שהם פגומים מעיקרם אם נסרחו אח"כ ואינם ראוים למאכל אדם בטילים גם הם ברוב אם נתערבו. או"ה שם. וכ"מ במ"מ פ"ב מהמ"א דין כ"א. פר"ת או' ב' ודלא כפר"ח שם שאוסר. ער"ה או' א' חו"ד או' ג' ובביאו'

שם או' ג' מש"ז או' ב' וכן החק"ל חי"ד סי' ע"א כתב לדחות דברי הפר"ח הנז' יעו"ש. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ז

ז) **איסור** שנסרח עד שאינו ראוי למאכל אדם אסור לאכלו בעין כדין נ"ט לפגם דאינו מותר לכתחלה אבל אם נפל בהיתר אינו אוסר ואעפ"י שנתערב עם מיעוט היתר מותר דחשיב דיעבד משום הפסד דבר שנתערב עמו. מנחת כהן שם דף ע"ג ע"ג. פר"ת שם וכתב ודלא כפר"ח דמתיר אף לכתחלה. ער"ה או' ב' וכ"כ משנה למלך סוף פ"ח מהמ"א דמדרבנן מיהא אסור באכילה. וכ"כ השפ"ד או' ד' וכן החק"ל חי"ד סי' ע"ב האריך בזה הרבה וכתב דרבו האוסרים וסברת הפר"ח יחידאה היא יעוש"ב.

סעיף קטן ח

ח) [**סעיף ב'**] **פגם זה א"צ שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאכלו וכו'** ואע"ג דנ"ט לפגם מנבלה גמרי לה (כמ"ש לעיל או' א') וכל שראויה לגר שמה נבלה אעפ"י שנפגמה התם היינו טעמא מפני שנאכלת בפ"ע ולפיכך אסורה עד שתפגם מאכילת גר אבל איסור תערובת שהולכין בו אחר נ"ט כל שטעמו פוגם התבשיל קצת מותר לפי שאינו נ"ט דאדרבה פוגם הוא. ב"י בשם הרשב"א והר"ן לדעת רש"י. לבוש. ועיין לקמן או' ט"ז.

סעיף קטן ט

ט) **שם. אלא אפי' פוגם קצת וכו'** איסור שנתיבש ואינו נ"ט בתבשיל כלל הרי זה כעץ ואינו אוסר ואפי' אם נימוח גוף האיסור בתוך התבשיל חוץ מגיד הנשה ודלא כהש"ך סק"ב. מנ"ך ח"א בסי' התערובות פ"י. פר"ח או' ב' מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ע' חכ"א כלל נ"ד או' ד' מיהו איסור שנ"ט בתבשיל ואינו לא לשבח ולא לפגם אסור דמ"מ נותן טעם שאינו פגום. פר"ח שם. מנ"י שם. חכ"א שם. זב"צ או' ז'.

סעיף קטן י

י) **שם. ויש מי שאומר וכו'** משום דיש חולקים בזה כמ"ש לקמן או' ט"ז.

סעיף קטן יא

יא) **שם. ויש מי שאומר דה"ד כשנתערב איסור מועט עם היתר מרובה וכו'** ואין חילוק בין נמחה ללא נמחה דהא טעם כעיקר דאו' אלא דטעם לפגם לא חשיב ובטל א"כ ה"ה גוף האיסור נמי בטל ברוב. תו"ח כלל פ"ה דין כ"ד. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' לה"פ או' ד' בל"י או' ב' חו"ד או' ה' שפ"ד או' ג' חכ"א שם או' ה' בי"צ ח"א בעמ"ז או' ה' והא דשרי אפי' בלא נמחה כגון שאינו מכיר האיסור. שפ"ד שם. חכ"א שם.

סעיף קטן יב

יב) שם. אבל איסור מרובה לתוך היתר מועט וכו' וכן אם נתערב צירו של איסור הוי כגופו של איסור ואינו מותר עד שירבה ההיתר על האיסור או עד שיפגום לגמרי שאינו ראוי לגר. טור בשם הרשב"א. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' לה"פ או' ה' בל"י או' ד' שפ"ד או' ד' חכ"א שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ו' זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יג

יג) שם. ואפי' מחצה על מחצה וכו' ובספק מחצה על מחצה ג"כ אסור דספק דאו' לחומרא. מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ע"ה. זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) שם. ואם אין שם ממשו של איסור אלא טעמו בלבד אפי' איסור מרובה וכו' כגון שנפל איסור גדול לרוטב מועט וזרק האיסור מן הרוטב. ט"ז סק"ג. בל"י או' ד' בי"צ בעמ"ז או' ח' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טו

טו) שם. אפי' איסור מרובה והיתר מועט מותר וכו' ודוקא שנפל איסורא לגו היתרא דקמא קמא בטיל אבל היתרא לגבי איסורא או שנפל האיסור בב"א בעינן רוב בהיתר. חו"ד או' ו'.

סעיף קטן טז

טז) שם. ויש מי שחוכך לומר שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר וכו' פי' שפליג על מה שכתב תחלה אם יש שם גוף האיסור ובטל ברוב מהני פגם קצת וזה ס"ל דאפי' הכי אסור דהא נהנה מגוף האיסור במה שיש לו טפי לאכילה ויהיה נהנה טפי מריבוי אכילה שמחמת האיסור יותר מן הקלקול שמקלקל לו קצת בטעם אסור וכאלו לא היה רוב וצריך שיפגום לגמרי כנבלה. ט"ז סק"ד. לה"פ או' ח' בל"י או' ה' ור"ל דפליג על מ"ש תחלה ויש מי שאומר וכו' וכ"כ הפר"ת או' ד' דהיש מי שחוכך חולק על ויש מי שאומר יעו"ש וכ"מ בב"י ומ"ש בערוך השלחן או' ו' שאין חולק על ויש מי שאומר לא דק.

סעיף קטן יז

טוב) שם. ויש מי שחוכך לומר שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר וכו' ולענין הלכה אם הוא הפ"מ או שעת הדחק יש לסמוך על סברא ראשונה ולהתיר. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יח

יח) שם. בד"א שפוגם וכו' קאי אריש הסי' ומינתא באפי נפשיה היא. ט"ז סק"ה. ש"ך סק"ו. פר"ח או' ז' לה"פ או' ט' בל"י או' ו' חו"ד או' ז' שו"ג או' ז'.

סעיף קטן יט

יט) שם. או פוגם ולבסוף השביח אסור. והיינו אם אכלו אחר שהשביח אבל קודם שהשביח מותר אעפ"י שאפשר שישביח אח"כ כיון דהשתא פוגם הוא. או"ה כלל ל"ב דין ה' לבוש. ט"ז סק"ה. מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ס"ט. הל"פ בסעי' זה. חו"ד או' ח' מיהו הכנה"ג בהגב"י או' ח' כתב דאפי' שעדיין לא השביח והוא עומד בפגמו אסור כיון דעתיד להשביח. וכ"כ הפר"ח או' ח' פר"ת או' ה' ומיהו סיים שם הפר"ת ולענין הלכה נראה להקל כוותייהו (ר"ל כסברא א') בהיכא דהוי מין במינו דבטל ברוב מדאו' אבל לא במין ושאינו מינו עכ"ל ומשמע אבל לסברא א' אין חילוק בין מין במינו לשאינו מינו. וכתב זב"צ או' י"ג דבהפ"מ או שעת הדחק יש לסמוך אסברא ראשונה ולהקל.

סעיף קטן כ

כ) ואם הדבר ספק אם השביח או פגם הולכים להחמיר ומשערין בס' רי"ו סוף נתיב י"ז. והב"ד הפר"ח סוף או' ח' וכתב ומ"מ מסתברא לי דמין במינו ואיכא ודאי רובא דמדאו' בטיל ברוב הולכין בספיקו להקל דהא ספיקא דרבנן לקולא עכ"ל. לה"פ או' יו"ד. בל"י סוף או' ח' חכ"א כלל נ"ד או' יו"ד. וה"ד אם נפל בו איסור ולא ידעינן מה היה האיסור דאפשר שהיה לפגם בתבשיל זה ובזה י"ל שפיר דמותר בדרבנן אבל אם אין ידוע אם דבר זה פוגם או משביח הוי ספק מחמת חסרון ידיעה ולא נקרא ספק. חכ"א שם. ור"ל דאסור עד דאיכא ס' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כא

כא) שם הגה. י"א אע"ג דהאיסור נ"ט לפגם והמאכל מותר מ"מ הקדרה אסורה. ואפי' לבשל בה תבשיל שזה האיסור נותן בו טעם לפגם דהא לא שרינן שום נ"ט לפגם בין במאכל בין בכלי כ"א בדיעבד וכמו שגזרינן בכלי שאין ב"י אטו כלי ב"י כך יש לגזור בהא בכלי איסור הנותן טעם לפגם אטו הנ"ט לשבח. או"ה כלל ל"ב דין י"ב. מש"ז או' ו' ד"ה דע. אבנ דעת המנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ע"ג דאפי' לכתחלה מותר לבשל בה דבר שהאיסור פוגם אותו ולא דמי למה דגזרינן כלי אינו ב"י אטו ב"י יעו"ש וכ"כ הפר"ת או' ז' ער"ה או' ט'.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. ואם בשלו בה אח"כ תוך מעל"ע תבשיל שהאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח נאסר התבשיל השני וכו' דהוי כדבר שתחלתו פוגם ולבסוף השביח. תו"ח שם דין כ"ג. ש"ך סק"ח. לה"פ או' י"ב. בל"י או' ט' חכ"א שם או' י"ב.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. אם לא היה בו ס' נגד האיסור הראשון. אבל א"צ ס' נגד כל הבלוע בקדרה דכיון דהיה פגום לא נעשה נבלה. ש"ך סק"ט. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"ג. בל"י או' יו"ד. חו"ד או' ט' חכ"א שם. וה"ד אם היה הקדרה כשיעור התבשיל שבתוכה כגון שהתבשיל היה ן' זיתים והקדרה ג"כ היה מחזיק ן' זיתים דאז הקדרה בולעת הטעם של כל ן' זיתים ויש בה כל טעם האיסור אבל אם לא היה בקדרה רק כחצי מהתבשיל א"צ ס' רק נגד חצי האיסור דהא כיון דלא נ"נ א"צ לשער רק לפי טעם שיעור המדומע והקדרה לא בלעה מכל מה שבקדרה רק החצי לא בלע מהאיסור ג"כ רק החצי. חו"ד בביאור או' ו'.

סעיף קטן כד

כד) תבשיל שנפל בו איסור פגום ונפל אותו תבשיל לקדרה אחרת ובאותו תבשיל היה האיסור לשבח אלו היה האיסור בעין א"צ בקדרה שנית רק ס' נגד האיסור שבקדרה דלא שייך לומר דהקדרה הראשון נ"נ דהא מישרי שרי. ד"מ סוף או' א' בשם או"ה. ט"ז סוף סק"ו. לה"פ או' י"ד. בל"י סוף או' י"א. אלא שיש בהם חסרון ממ"ש בד"מ שלפנינו הנז'.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. אם לא היה בו ס' נגד איסור הראשון. ונראה דא"צ ס' נגד כל האיסור אלא לפי חשבון דהרי גם במאכל הראשון נשאר מן האיסור. לב"ש בסופו בחי' דינים ליו"ד או' מ"ז. פ"ת או' ד' מיהו מכל דברי הפו' הנז"ל משמע דבעינן נגד כל האיסור ואפשר דבהפ"מ או בשעת הדחק דיש לסמוך ע"ז. ועיין לעיל סי צ"ג או' ח' כיצד משערין לפי חשבון יעו"ש.

סעיף קטן כו

כו) אבל אם האיסור נ"ט לשבח במאכל הראשון צריך אח"כ ס' כנגד כל הקדרה משום דכל המאכל הראשון נעשה נבלה. לב"ש שם. פ"ת שם. וכיצד משערין נגד הקדרה עיין לעיל סי' צ"ג או' ג' ואו' ד'.

סעיף קטן כז

כז) ומיהו אם יש בו איזה ספק כגון שנשפך ולא ידעי אי היה ס' נגד הקדרה וידוע עכ"פ שהיה ס' נגד האיסור אפי' לא נגד כולו אלא לפי חשבון א"נ שהאיסור ההוא היה ספק איסור ולא נודע עד אחר שנפל לתבשיל הראשון ואח"כ בתבשיל השני יש ס' נגד האיסור לפי חשבון שרי. ואפשר דבעי דוקא שלא נודע עד שנתבשל תבשיל השני וצריך להתישב בדבר. לב"ש שם. פ"ת שם.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. אבל אם נערו התבשיל הראשון בכף וכו' לא נאסרה הקדרה. דהוי כנ"ט בר נ"ט דהתבשיל שרי א"כ האיסור נתן טעם בכף והכף בתבשיל והתבשיל בקדרה ועדיין הטעם פגום. תו"ח כלל פ"ה דין כ"ג. ד"מ או' א' ט"ז סק"ו. ש"ך סק"י. מיהו הט"ז שם תמה על דברי רמ"א הנז' וכתב דלענין דינא דאפי' שהכף נאסרה מחמת איסור מושבח אם תחבה לקדרה שיש בה תבשיל שהאיסור שבכף פוגמו הו"ל הקדרה נ"ט בר נ"ט דהיתרא. וכן הסכים הפר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ד. בל"י או' י"א וכתב ודלא כהש"ך בנה"כ שחולק על הט"ז. כריתי או' ה' חו"ד או' יו"ד. מש"ז או' ו' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. וכן בדבר שאין לו טעם כלל כגון היורה שמתיכין בה דבש אעפ"י שיש שם רגלי הדבורים לא נאסרה וכו' ואפי' אם יש שם גופי הדבורים ג"כ הקדרה לא נאסרה דקבל טעם פגום. שפ"ד או' י"א. ואפי' לכתחלה מותרת. זב"צ או' י"א. ולענין אם מותר לאכול הדבש בלא סינון עיין לעיל סי' פ"א סעי' ח' ולקמן סי' ק"ד סעי' ג' ובדברינו לשם יעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) [סעיף ג'] אפי' אין כח באיסור לבדו לפגום אלא ע"י דבר אחר וכו' ואלמלא המלח והתבלין שבה לא היה כח באיסור לפגום וכו' וה"ה איפכא כשהוא פוגם מפני שאין שם מלח או תבלין ואלו היה שם מלח או תבלין כראוי לא היה פוגם מותר כיון דהשתא מיהא פוגם. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' ט"ז. בל"י או' י"ג. כריתי או' ו' חו"ד או' י"א. שפ"ד או' י"ב. חכ"א כלל נ"ד או' י"א.

סעיף קטן לא

לא) שם. ואלמלא המלח והתבלין שבה לא היה כח באיסור לפגום וכו' ועכ"פ אסור ליתן לתוכו מלח דיהיה מורגש האיסור. כריתי שם. ור"ל כדי שיהיה מורגש פגם האיסור ויהיה מותר משום דהו"ל השביח ולבסוף פוגם דאסור כמ"ש סוף סעי' ב'.

סעיף קטן לב

לב) [סעיף ד'] שמן ודבש של עכו"ם וכו' זה הוא לשון הרמב"ם פי"ז מהמ"א וכתב הכ"מ שם דס"ל דסתם כלים של עכו"ם הם ב"י וכ"כ ב"י לקמן סי' קכ"ב וא"כ קשה כיון דפסק לקמן סי' קכ"ב סעי' ו' דסתם כלים של עכו"ם אינן ב"י א"כ הכא בלא"ה מותר וצ"ל דלא הביא כן דברי הרמב"ם אלא ללמוד דבשר פוגם שמן ודבש. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ד.

חו"ד או' י"ב. ביאור הגר"א או' ט"ו. ור"ל דבשר בעין פוגם נמי לדבש ושמן. שפ"ד או' י"ג. דר"ת או' נ"ט. ועיין לעיל סי' פ"ז או' צ"א.

סעיף קטן לג

לג) שם. מפני שהבשר פוגם את השמן וכו' והיינו שמן זית אבל בשאר שמנים אפשר דאינו פוגם ובפרט דגם בשמן זית איכא פלוגתא כמ"ש אח"כ.

סעיף קטן לד

לד) שם. מפני שהבשר פוגם את השמן וכו' וי"א דהבשר משביח את השמן. ש"ך ס"ק י"ד בשם כמה פו' פר"ח או' ט"ו. מנ"י על התו"ח כלל ע"ה או' ל"ד. לה"פ סוף או' י"ז. בל"י או' י"ד. ער"ה סוף או' י"א. וכן יש להחמיר ולאסור רק בהפ"מ ושעת הדחק יש לסמוך על דברי מרן הש"ע ודעמיה. זב"צ או' ך'.

סעיף קטן לה

לה) וכל זה דוקא שידעינן בודאי שנתערבו בו או שיש בו פליטת כלים ב"י אבל בודאי מן הסתם אין לחוש גבי שמן כמשמעות הש"ס וכל הפו' וגם אין לחוש לחשש שמושחין החביות בשומן חזיר כמ"ש הרמ"א בתשו' סי' נ"ג טעמים רבים להיתרא יעו"ש. מנ"י שם וכתב שזה ג"כ דעת הש"ך יעו"ש.

סעיף קטן לו

לו) שם. מפני שהבשר פוגם את השמן וכו' וכן היין פוגם את התאנים כמ"ש לקמן סי' קל"ד סעי' ט' יעו"ש. ואין חילוק בין תאנים לחים ליבשים וי"א דוקא יבשים אבל לחים נ"ט לשבח. כנה"ג שם בהגב"י או' כ"ד. שפ"ד בסי' זה או' י"ג.

סעיף קטן לז

לז) שם וכן לדבש. בב"י תמה שהרי העולם מבשלים דבש עם בשר והוא משובח מאד וכתב דשמא י"ל שעל ידי התבלים והבצלים הוא משביח אבל אלו היו בשר ודבש לבדם היו פוגמים עכ"ד. והט"ז סוף סק"ז כתב דיש חילוק בין דבש עצמו למשקה העשוי מדבש וכמ"ש בהגה יעו"ש.

סעיף קטן לח

לח) שם הגה. וי"א דבשר אינו פוגם דבש עצמו רק משקה הנעשה מדבש ובמקום שאין הפסד גדול יש להחמיר. ולענין הלכה יש לנהוג כרמ"א דבהפ"מ או שעת הדחק מותר אבל בהפסד מועט יש להחמיר. וכ"פ כנה"ג בשו"ת בעי חיי סוף סי' קל"ג יעו"ש. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן לט

טל) שם בהגה. בשר או חלב ביין הוי לפגם ומותר. היינו חלב בציר"י. נוב"י חי"ד סי' ל"א. הריטב"א בחי' ע"ז סוף דף נ"ט. וכ"כ השואל להריב"ש בסי' שמ"ט דחלב בצירי ביין נ"ט לפגם. ער"ה סי' קכ"א או' ב' שש"א או' ז' חו"ד בביאו' או' ח' אבל חלב בקמץ משביח ביין. נוב"י שם וכתב ודלא כהשפ"ד או' י"ג שכתב בהיפך. זב"צ או' כ"ב וכתב וכן עיקר ודלא כהחכ"א כלל נ"ד או' י"ז שהניח הדבר בספק.

סעיף קטן מ

מ) [סעיף ה'] כל קדרה שאינה בת יומא וכו' עיין לעיל סי' צ"ג סעיף א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן מא

מא) שם. ואם בישל בה כשאינה בת יומא התבשיל מותר וכו' וה"ד בדיעבד אבל לכתחלה אסור לבשל בה אפי' אינה בת ב"י פר"ת או' ז' שש"א או' ח' ואפי' באיסור דרבנן אסור לבשל בה לכתחלה אחר מעל"ע שש"א שם. ואפי' אם הקדרה כלי חרס שאין לה תקנה בהגעלה אסור לבשל בה לכתחלה כמ"ש לעיל סי' צ"ג או' י"ג. וכלי חרס שיש בו הפ"מ אם מותר לבשל בו לכתחלה אחר מעל"ע עיין לעיל סי' צ"ג או' ט"ו.

סעיף קטן מב

מב) שם. והוא שתהיה מודחת וכו' וסתם כלים שנתבשל בהם אמרינן שהיו נקיים ולא היה שומן דבוק בהם ולפ"ז מ"ש והוא שהיה מודחת וכו' היינו לאפוקי כשידוע בבירור שלא היתה נקיה ואינה מודחת וקמ"ל דהשומן הדבוק אינו נ"ט לפגם אחר מעל"ע. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' ט"ז. פר"ת או' ח' לה"פ או' כ"ב. בל"י או' י"ז. כריתי או' ט' חו"ד או' י"ד. חכ"א כלל נ"ה או' א' וכ"כ לעיל סי' צ"ה או' ו'.

סעיף קטן מג

מג) שם. ויש מתירין וכו' ס"ל שטיחת האיסור שעל פני הכלי נפגם ג"כ אחר מעל"ע. ולענין דינא דעת הטור לקמן סי' קכ"ב כסברא הראשונה דמה שהוא בעין על פני הכלי אינו נפגם אחר מעל"ע. וכ"נ דעת ב"י. וכן לקמן סי' קכ"ב סעי' ג' לא הביא רק סברא הראשונה. וכ"פ בתו"ח כלל פ"ה דין כ"א. וכ"פ רש"ל פכ"ה סי' ס"ד. ט"ז סק"ח. ש"ך שם. פר"ח או' י"ז. וכ"כ הפר"ת או' ט' על דברי יש מתירין הנז' דסברא רחוקה היא ואין לחוש לה כלל. לה"פ או' כ"ג. בל"י או' י"ח. חו"ד או' ט"ו. וכ"פ חכ"א שם. בי"צ ח"ב או' ב' ומשמע דאפי' בהפ"מ הולכין אחר סברא הראשונה והכי נהוג.

סעיף קטן מד

מד) שם הגה. ואם יש ס' נגד מה שדבוק עליו לכ"ע שרי וכו' ורש"ל פכ"ה שם חלק ע"ז ואמר דמאחר דאיכא ממשות בעין אז הטעם שבקדרה שאינו ב"י נותן טעם לשבח והוי הכל טעם הבא מן הממש ואין דבריו נראין. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' י"ז פר"ת או' ט' לה"פ או' כ"ד. בל"י או' י"ט. כריתי או' יו"ד. חכ"א שם. בי"צ שם. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מה

מה) מכתשת של גוים שכתשו בה חטים שהרתיחו אותם על האש ביורה שבשלו בה בשר אפי' היורה היתה ב"י מותר לכתוש בה חטים לכתחלה דצונן אינו מפליט ומבליע ע"י דיכה. ער"ה או' י"ב. זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מו

מו) [סעיף ו'] יש מי שאומר וכו' כתב זה בשם יש מי שאומר לפי שיש חולקין בזה כמ"ש ב"י בבד"ה. וכ"מ מסתמיות סעי' הקודם דבאינה ב"י שרי ואין חילוק בין אם בשלו בה אח"כ דבר חריף או אינו חריף וכן סתם לעיל סי' צ"ו סעי' א' ועיין בדברינו לשם או' י"א.

סעיף קטן מז

מז) שם. שאם שמו פלפלין בקדרה של איסור וכו' לאו שימה בעלמא קאמר בצונן שהצונן אינו מפליע ואינו מבליע אלא ע"י בישול קאמר. פר"ח או' י"ח. לה"פ או' כ"ה. חו"ד או' ט"ז. שו"ג או' י"ח. חכ"א כלל נ"ה או' ב' בי"צ ח"ב או' ג' ערוך השלחן או' כ"ד.

סעיף קטן מח

מח) שם. דחורפיה משויא ליה לשבח. ומבואר בסי' צ"ה סוף סעי' ב' בהגה דדוקא רובו דבר חריף בעינן ומשו"ה בעינן עכ"פ בתבלין חלק גדול שהוא נרגש הרבה בקדרה. ט"ז סק"ט. פר"ח שם. מנ"י על התו"ח כלל פ"ה או' ס"ח. לה"פ שם. בל"י או' ד'. חו"ד שם. שו"ג שם חכ"א שם. בי"צ שם. ערוך השלחן שם. וכ"ה לקמן בהגה סי' קכ"ב סעי' ג' יעו"ש.

סעיף קטן מט

מט) שם. דחורפיה משויא ליה לשבח. ולענין דינא כבר כתבנו לעיל סי' צ"ו או' יו"ד דכל היכא שסותם הש"ע להתיר ואח"כ כותב יש אוסרים דאין להתיר כדעת המתירין אלא בהפ"מ או בשעת הדחק יעו"ש וא"כ ה"ה לכאן אם בישל בה דבר חריף אחר מעל"ע אין להתיר אלא בהפ"מ או בשעת הדחק. וכ"פ זב"צ או' כ"ע.

סעיף קטן נ

נ) [**סעיף ז'**] **קדרה שהיא בלועה מבשר וחלב וכו'** פי' כיון שכבר נאסרה הקדרה מבליעת בשר בחלב נחשבים המים שבישל תוך מעל"ע כנבילה והוי כאלו בישל אז בשר בחלב. ע"ז סק"י.

סעיף קטן נא

נא) **שם. חשיבא ב"י עד שתשהא מעל"ע משעה שהוחמו בה המים.** וכ"ה סברת מור"ם ז"ל בהגה אלא שיש מן האחרונים שהשיגו על סברא זו וסברי דלא חשבינן מעל"ע רק מבישול האיסור ולא משהוחמו בה המים. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' ך' פר"ת או' יו"ד. לה"פ או' כ"ז. וכ"כ ב"י בשם סמ"ק דיש הרבה מקילין בדין זה מאחר שאין בגוף האיסור ב"י אין להחשיבו כב"י יעו"ש. אמנם הבל"י סוף או' כ"א הסכים לענין הלכה כדברי הש"ע ומור"ם ז"ל. וכ"פ חכ"א כלל נ"ה או' ד' ערוך השלחן או' כ"ו. ומיהו כיון דיש מקילין בהפ"מ איכא צד להקל. בי"צ ח"ב או' ו' וכ"כ זב"צ או' ל"א כיון דהאחרונים דחו סברא זו יש לסמוך עליהם בהפ"מ או לכבוד שבת וכ"כ לעיל סי' צ"ב או' י"ח יעו"ש.

סעיף קטן נב

נב) **שם. משעה שהוחמו בה המים.** ודבר פשוט הוא דלאו דוקא מים אלא כל דבר היתר שנתבשלה בהקדרה דינם כמים. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן נג

נג) **שם הגה. אבל אם עברה לילה מותר ודוקא לילה לפי שהלילה גורם להפיג הטעם.** ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' כ"ח. בל"י או' כ"ב. שפ"ד או' י"ט. חו"ד או' י"ז. חכ"א שם. וכל הלילה בעינן מתחלת השקיעה עד שיאיר היום שתהא הקדרה בלי בישול. כריתי או' י"א. שפ"ד שם. חכ"א שם. בי"צ שם בעמ"ז או' י"ז. והיינו עד עלות השחר. שפ"ד שם. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן נד

דנ) **שם הגה. אבל אם עברה לילה מותר.** ואינו מועיל לינה אלא לענין שחימום המים אח"כ לא יעשוה ב"י אבל אם חממו מיד שנעשה ב"י מחדש צריך מעל"ע מחימום המים. כן מוכח בב"י ולקמן בש"ע סי' קכ"ב ס"ד ודלא כתו"ח כלל פ"ה דין ז' ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח שם. לה"פ או' כ"ח. חו"ד או' י"ח. חכ"א כלל נ"ה או' ד' בי"צ ח"ב או' ה'.

סעיף קטן נה

הנ) גם מ"ש הרב אח"כ בהגה וכן אם עברה לילה. בין בישול בשר לחלב וכו' אינו מוכרח לדעת ב"י ש"ך שם, ור"ל אלא אפי' איכא לינת לילה בין בישול בשר לחלב ואח"כ חממו בה מים חשבינן מעל"ע מחימום המים וכ"פ הבי"צ שם.

סעיף קטן נו

ונ) כלי שבשלו בו חלב היום ועבר עליו לילה ולמחר בשלו בו בשר ואינו יודע אם כבר עבר עליו מעל"ע או שמא הוא עדיין תוך כ"ד שעות יש להתיר בהפ"מ מטעם ס"ס שמא כבר עבר מעל"ע ואת"ל לא עבר עדיין שמא הלכה כדעת הפו' דלינת לילה פוגם. חכ"א שם או' ה' זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן נז

זנ) אם בשלו חלב בקדרה ולאחר שעבר לילה אחת בתוך מעל"ע בשלו בשר בקדרה וספק אם הוא אותו קדרה שבשלו בה חלב או לא נראה דשרי דכיון דספיקא סמכינן עליו. זכרון משה בליקוטי דינים סי' כ"ה. ור"ל כיון דאיכא ספק בקדרה ועוד איכא ספק שמא הלכה כדעת הפו' דלינת לילה פוגם הו"ל ס"ס ושרי. והב"ד מנ"י על התו"ח כלל נ"ט או' ט' וחכ"א שם. וכתב שם המנ"י דבהפ"מ יש לסמוך עליו. ומ"ש דבהפ"מ יש לסמוך עליו משום דהו"ל ספק בגופו וספק בתערובת ואין להתיר אלא בהפ"מ כמבואר בדיני ס"ס בסי' ק"י יעו"ש.

סעיף קטן נח

חנ) והא דאמרינן שאם בתוך מעל"ע שבשלו בה בב"ח חממו בה מים דחשבינן מעל"ע מחימום המים אפי' אם הוחמו בה מים מאה פעמים בתוך מעל"ע של חימום הקודם ואפי' עד חודש ימים חשיב כל פעם ב"י. שערי דורא סי' פ"ה דין ו' או"ה כלל ל"ג דין ו' כנה"ג בהגב"י סוף או' כ"ו. והגם דהם נקעו שבשלו בה איסור היינו לדידהו דאית להו בכל האיסורין חנ"נ כמ"ש לעיל סי' צ"ב סעי' ד' בהגה אבל לפי פסק הש"ע שם דלא אמרינן חנ"נ אלא בב"ח ה"ה הכא דלא בעינן מעל"ע מחימום המים אלא דוקא בב"ח אבל בשאר איסורים אפי' חממו בה מים קודם לינת לילה חשבינן מעל"ע משעת בישול וכן מתבאר כאן בש"ע דנקט דוקא בב"ח ורמ"א הוסיף וה"ה בכל האיסורין לפי מה דקי"ל וכו'.

סעיף קטן נט

טנ) שם בהגה. ובמקום הפסד יש להתיר בכה"ג בשאר איסורים בכל ענין וכו' פי' אפי' קודם לינת לילה כיון דהיא גופה דהמים יהיו נחשבים כנבילה בשאר איסורין הוא

פלוגתא בסי' צ"ב. (סעי' ד') ובכה"ג סמכינן אמקילין. ט"ז ס"ק י"א. לה"פ או' ל' בל"י או' כ"ד.

סעיף קטן ס

ס) **שם בהגה. ובמקום הפסד יש להתיר בכה"ג וכו'** פי' במקום הפסד קצת דאילו במקום הפסד גדול בלא"ה מותר מטעם די"א דאין אומרים חנ"נ באיסור לח שנבלע בהיתר לח וכדלעיל סי' צ"ב סעי' ד' בהגה יעו"ש. ש"ך ס"ק ך' פר"ח או' כ"א. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' כ"ג. חו"ד או' י"ט. ביאור הגר"א או' כ"ו. וכ"ז לדעת הסוברים בכל האיסורין חנ"נ אבל לדעת הסוברים דדוקא בב"ח חנ"נ בשאר איסורין יש להתיר בכל גוונא אחר מעל"ע מבישול האיסור.

סימן קד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **עכברא דדברא נותן טעם לשבח וכו'** משמע מדברי המחבר דעכברא דדברא פשיטא לן דמשביח בשכר וחומץ כיון דעולה על שלחן מלכים ואפשר לפ"ז דעכברא דדברא אפי' ביין ושמן וכה"ג אינה פוגמת. ש"ך סק"א. וכ"כ הב"ח דלדברי הש"ע אף ביין ושמן ודבש הוא אוסר. אבל הפר"ח או' א' כתב דאפשר דגם לדעת הש"ע עכברא דדברא פוגם ביין או בשמן או בדבש ודלא כהב"ח והש"ך אבל בשכר וחומץ ודאי משביח יעו"ש והפר"ת סוף או' א' כתב בכל דבר שאינו פוגם לגמרי יש לחוש בדדברא לאסור דהוי ספיקא דאו' ואין להתיר טעמא דעכברא דדברא אלא ע"י טעימת קפילא יעו"ש. ולפ"ז לדידן דלא סמכינן אקפילא כמ"ש לעיל סי' צ"ח או' ב' יש לשער בס' וכ"כ השפ"ד או' א' הגם דהמנ"י על התו"ח כלל כ"ב או' כ"ה כתב דעכברא דדברא בשאר משקין יש להתיר בהפ"מ לי נראה דאין לסקל אפי' בהפ"מ יעו"ש. וכ"כ ערוך השלחן או' ז' דעכברא דדברא הרי הוא ככל האיסורים ואוסר בכל דבר עד ס' יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **שם. אם לא שהה בתוכו מעל"ע מותר.** והא דלקמן סי' ק"ה סעי' א' כתב אם שהה כדי שיתננו על האור וירתיח וכו' ית' בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ג

ג) **שם. ולא נשתייר ממנו שוה ממשות ניתר ע"י שיהיה ס' בהיתר וכו'** ואם הוא מאוס עליו אפי' שאין מאוס על אחרים אסור לו אפי' בס' או במאה משום בל תשקצו. או"ה כלל ל"ב דין כ"ו. וכ"כ בס' אפי רברבי דף נ"ז ע"א. ש"ך סק"ח. כנה"ג בהגב"י סוף הסי'

פר"ח סוף או' ט' מנ"י על התו"ח כלל כ"ב סוף או' כ"ד. להה"פ או' ג' בל"י או' ג' הל"פ בסעי' א' חו"ד או' ח' חכ"א כלל נ"ח או' יו"ד. בי"צ בעמ"ז או' ב' ועיין לעיל סי' פ"ד או' ו'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. ואם נחתך לחתיכות דקות והוא בענין שאינו יכול לסננו כגון שנתערב השכר או החומץ במאכל עב הכל אסור וכו'** לאו דוקא שכר או חומץ אלא ה"ה ביין ושמן אי נחתך לחתיכות צריך לסנן בבגד שלא ישאר שם מאומה ואם לא יוכל לסננו הכל אסור. תו"ח שם דין י"א. והגם דביין ושמן הוא פוגם כמ"ש בסעי' ב' ודבר שהוא פוגם בטל כמ"ש לעיל סי' ק"ג או' י"א כבר כתבנו שם הטעם דהתם מיירי בענין שלא ניכר האיסור יעו"ש והכא י"ל דמיירי בענין דניכר האיסור ולכן צריך סינון.

סעיף קטן ה

ה) **שם הגה. ודוקא בשרץ יש לחוש אם נשאר שם שלא יוכל להוציאו אבל בשאר איסורין אין לחוש.** זהו סברת מור"ם ז"ל דס"ל דכיון דשרץ שיעורו בכעדשה חיישינן שמא נשאר כעדשה ואינו מכירו אבל שאר איסורים דשיעורם בכזית אין לחוש אבל מדברי ב"י נראה דאפי' פחות מכעדשה ובשאר איסורין נמי לא בטיל אפי' ביותר מס' כל שא"א לסננו כמ"ש הש"ך סק"ג וכ"ה דעת הט"ז סק"א והשיג על דברי מור"ם הנז' וכ"כ מנ"ך בס' התערובת ח"ב פ"ג דף פ"ו ע"ד. פר"ח או' ג' וכתב ודלא כהגה ושאר האחרונים דלא דקו בהך דינא שפיר. והסכים לדבריו פר"ת או' ב' להה"פ סוף או' ד' וא"כ כיון שכמה מאחרונים כתבו להשיג על דברי מור"ם הנז' יש להחמיר. וכ"כ הבי"צ סוף או' ב' דכן עיקר להורות.

סעיף קטן ו

ו) **אבל** אם נמוח האיסור כמו התבשיל ולא ניכר שרי ע"י ס' בין בעכבר בין בשאר איסור. ט"ז שם. פר"ח שם. בי"צ שם.

סעיף קטן ז

ז) [**סעיף ב'**] **אם נפל ליין ושמן או לשאר משקין פוגם וכו'** ומכ"ש שפוגם בתבשיל. הרדב"ז ח"ב סי' תשי"ז. פ"ת או' ב' ועיין לעיל או' ד'.

סעיף קטן ח

ח) **שם הגה. ולפ"ז אם נפל לשומן נמי דינא הכי.** דפוגם בודאי. ש"ך סק"ד. וה"ה לחמאה מהותכין. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע. וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל כ"ב או' כ"ו דחמאה דין שומן יש לו.

סעיף קטן ט

ט) שם בהגה. ויש מחמירין בשומן וכו' דסוברין דדין שכר וחומץ יש לו. ש"ך שם. פר"ח או' ה'.

סעיף קטן י

י) שם בהגה. ויש מחמירין בשומן וכו' וכן דעת רש"ל פג"ס סי' מ"ח לאסור בשומן אווזות ושאר משקין ואינו מתיר אלא ביין ושמן ודבש מטעם שכתב הרמב"ם שאלו צריכין להיות מבושמים יעו"ש. ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ה כנה"ג בהגה"ט סוף או' ג' ואנו אין לנו אלא פסק המחבר להתיר בעכברא דמתא בכל משקין ואף בשומן. פר"ח או' ה' וזהו לפי סברתו שנוהגין כב"י אבל אנו אין לנו אלא כפסק מור"ם וכמ"ש כל האחרונים. בל"י או' ה' וכ"כ זב"צ או' ה' דאנו בני הספרדים אין לנו אלא דברי מרן ז"ל כמ"ש הפר"ח.

סעיף קטן יא

יא) שם בהגה. הכל אסור. ואם נסתפקו כבר מאותו שומן יש להתיר הכלים שאין ידוע בודאי שנשתמש בהם אותו שומן מטעם ס"ס שמא לא נשתמש ואת"ל שנשתמש שמא היה ס' בתבשיל נגד השומן שניתן לתוכה. חוט השני סי' ס"ג. מיהו המנ"י על התו"ח כלל כ"ב או' י"ט כתב על דברי חוט השני הנז' כיון דחשיב זו לספק שמא היה ס' בתבשיל נגד החמאה א"כ גם באותם כלים שנתבשל בהם בודאי מחמאה זו ג"כ שייך להתיר מטעם ס"ס דהיינו ספק א' שמא היה ס' נגד החמאה המתבשל בתוכו ואת"ל שלא היה ס' מ"מ שמא לא היה העכבר בתוכו כשעירה עליו רותח ובפרט אם הכלים אינן ב"י שראוי להקל בכה"ג יעו"ש. ועוד האיכא דעת הש"ע ודעמיה דמתירין אפי' השומן עצמו כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן יב

יב) שם בהגה. אפי' יש ס' בשומן נגד כל העכבר. דכל מה שמערה ונוגע בעכבר נאסר ונתערב בשאר השומן ונאסר הכל ואף דלפעמים העכבר מונחת בשולי הקערה וא"כ היה לנו להתיר כל השומן שהוא למעלה מקליפה שעל העכבר י"ל דידוע כשמערין עליו רותח נמס הכל ולכן העירוי נוגע תמיד בעכבר ונאסר הכל. תו"ח כלל כ"ב דין ט' ש"ך סק"ו.

סעיף קטן יג

יג) שם בהגה. והשומן בא לפנינו קשה וכו' אבל בא לפנינו רך ליכא אלא חדא ספיקא שמא היה שם יום שלם וספק כבוש אסור כדלקמן רסי' ק"ה. וכן אם ידוע שהיה רך כשנפל העכבר לתוכו אסרינן מספיקא שמא נכבש בו יום שלם אעפ"י כשבא לפנינו

הוא קשה אלא א"כ ידעינן בבירור שלא היה יום שלם רך אחר שבא העכבר לתוכו. וכן אם ידוע שהיה רך יום שלם ונתקשה אח"כ ולא ידעינן אי היתה בו העכבר כשהיה רך או לא אסור. מיהו בכל זה מותר אי איכא ס' משא"כ בעירה עליו רותח. כל זה העלה בתו"ח שם. ש"ך סק"ז.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. ובמקום שהשומן מאוס לאכול אסור להדליקו ג"כ בבהכ"נ וכו' והיינו בדליק ביה ס' אבל ביש בה ס' דמותר באכילה מותר בהדלקה ג"כ. ט"ז סק"ד. אבל הפר"ח או' ט' כתב אפי' דאיכא ס' כיון דמאיס עליה אסור. וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל כ"ב או' כ"ד אף בדאיכא ס' דמותר באכילה מ"מ כיון דהוא מאוס אסור להדליק והשיג על הראיות שהביא הט"ז יעו"ש. וכ"כ המש"ז או' ד' ער"ה או' ו' וכן כתבנו באו"ח סי' קנ"ד או' ט"פ בשם כמה פו' דלא כהט"ז יעו"ש. ופחות מס' אפי' אין מאוס אסור. מש"ז שם.

סעיף קטן טו

טו) ואם מאוס לדידיה אף שאין מאוס לאחרים אסור להדליק. כנה"ג בהגב"י בסוף הסי' מש"ז שם ואם אינו מאוס לדידיה אף דמאוס לאחרים מותר להדליק. א"ר באו"ח סי' קנ"ד או' י"ח. מש"ז שם. ער"ה או' ז' ועיין לקמן או' טו"ב.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. אסור להדליקו ג"כ בבהכ"נ וה"ה לכל נרות של מצוה. רש"ל פג"ה סי' מ"ח בשם גאון. כנה"ג שם. והיינו נר חנוכה ויאצ"ט וגם נר שבת. מש"ז שם. ער"ה או' ו' וכתב דגם לנר של ת"ת אסור ור"ל להדליק נר ללמוד בו.

סעיף קטן יז

טוב) ומיהו מ"ש לעיל או' ט"ו דאם אינו מאוס לדידיה וכו' מותר להדליק עיין במש"ז או"ח סי' קנ"ד או' יו"ד שכתב דאפשר דלבהכ"נ כל שמאוס לאחרים הקריבהו לפחתך ודוקא בביתו נר שבת וחנוכה ויא"צ וכדומה שרי כל שאין מאוס לדידיה יעו"ש ומשמע דנר יא"צ דשרי היינו אם מדליקו בביתו אבל בבהכ"נ לא ידליק אם הוא מאוס לאחרים וכן כתבנו באו"ח סי' קנ"ד או' ט"פ יעו"ש.

סעיף קטן יח

חי) שם בהגה. ובמקום הפ"מ יש לסמוך אדברי המקילין. זה קאי על ריש ההגה ויש מחמירין וכו' ור"ל במקום הפ"מ יש להקל בכל המשקין חוץ משכר וחומץ. ט"ז סק"ה. פר"ח או' ט' לה"פ או' י"א. בל"י או' יו"ד. חו"ד או' ח'.

סעיף קטן יט

יט) [**סעיף ג'**] **דברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם כנמלים וכו' אפי' נתערבו בתבשיל ונמחה גופן וכו'** שאין הבריה אוסרת אלא מחמת ממשה והוא שתהיה שלימה ולא נפסדה צורתה הא אם נחתך ממנה אבר או אפי' היא שלימה ונתרסקה ונפסדה צורתה אבד שמה והוי כשאר איסורין ובטלה. ב"י בשם הרשב"א. פרישה או' ב' ועיין לעיל סי' ק"ג או' ה' ואו' ו'.

סעיף קטן כ

ך) **שם. אפי' נתערבו בתבשיל ונמחה גופן לתוכו אם ההיתר רבה עליו מותרים.** משמע דדברים המאוסים כנמלים וזבובים וכו' אם נמחה גופן בטלי ברוב וכ"ש פליטתן דבטלי ברוב וא"צ ס' וכמ"ש ב"י בשם הרשב"א וכ"פ הש"ע לקמן בסי' ק"ז סעי' ב' וכ"ה דעת מור"ם ז"ל שם בהגה וכתב וכן המנהג אע"ג דיש מחמירין דברי המקילין עיקר עכ"ל. וכ"פ הט"ז סק"ו פר"ח או' יו"ד ולקמן ססי' ק"ז. שפ"ד ססי' ק"ז וכתב וכן נוהגין העולם. מיהו דעת רש"ל פג"ה סי' מ"ט להחמיר ומצריך ס' וכן הכנה"ג בתשו' בב"ח סי' קל"ז כתב דאין לסמוך להורות לכתחלה כדעת הרשב"א דדברים המאוסים א"צ ס' וכן החק"ל חי"ד סי' ע"ו חשש לדברי האוסרים יעו"ש. וכ"כ הש"ך לקמן ססי' ק"ז דאין להתיר אלא דוקא בהפ"מ או שעת הדחק יעו"ש. וע"כ המחמיר תע"ב וכ"כ השפ"ד שם דהמחמיר תע"ב.

סעיף קטן כא

כא) **וה"ד** כזבובים ונמלים וכיוצא אבל תולעים הגדילים בפירות שאינם נמאסים לאכול עם הפרי אינו נט"ל אלא לשבח וצריך ס' דרישה או' ב' כנה"ג בהגה"ט או' ד' ובתשו' סי' קל"ז. ב"ד חי"ד ססי' כ"ח. פר"ת או' ג' בשם הרוקח. ומיהו הרשב"א במשמרת הבית סוף דף ק"י כתב דאפי' הגדל בפרי מאוס והב"ד הער"ה או' ח' וכתב על דברי הכנה"ג והב"ד הנז' דאינו נראה. וכ"כ הפר"ת שם דלדעת הרשב"א אין חילוק. חק"ל חי"ד סי' ע"ו דף ק"ט ע"ד. והרוצה לקדש עצמו יחוש לפליטת תולעי הפירות עד דאיכא ס' כדעת הרוקח. פר"ת שם. ותולעים הנמצאים בבשר וגבינה ודגים כבר נת' דינם לעיל סי' פ"ד ובדברינו לשם קחנו משם.

סעיף קטן כב

כב) **שם הגה. מיהו בחלא ושכרא יש לחוש כמו בעכבר.** ור"ל כמו עכבר דסעי' א' דאם היה רותח או אפי' צונן ושהה בתוכו מעל"ע צריך ס' יעו"ש.

סעיף קטן כג

כג) שם הגה. מיהו בחלא ושכרא יש לחוש כמו בעכבר. ואיני יודע על מה סמכו העולם להתיר אף בחלא ושכרא ובב"י (סוף הסי') הביא דעה דזבוב אף בשכרא אין נ"ט מרדכי בשם הרוקח ומ"מ הרי הרב בהגה לא כ"כ (ר"ל אלא חושש לדברי האוסר) ובעל נפש יזהר בשכר וחומץ דלפעמים שוהין מעל"ע או כשיעור שירתיח. מש"ז או' ו'.

סעיף קטן כד

כד) אם נפל עכבר חי לשכר או לחומץ דק"ל בסעי' א' דעכבר בשכר וחומץ אינו פוגם ועמד בתוכו מעל"ע והוא עודנו חי וכן אם נפל שאר דבר טמא לתוך היתר צונן ושהה שם כ"ד שעות והוא עודנו חי אפ"ה אינו אוסר והשכר או החומץ או דבר אחר מותר דהא דאמרינן כבוש כמבושל ה"ד אם השרץ או דבר עמא מת אבל אם הוא חי אין כח בכבישה להפליט בדבר שיש בו רוח חיים ומותר. חק"ל חי"ד סי' קי' זב"צ או' י"א.

סימן קה

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] איסור שנשרה עם היתר מעל"ע בצונן מקרי כבוש והרי הוא כמבושל וכו' ולעניין הכלים אי אמרינן כבוש כמבושל והיינו אם שרו דבר איסור בכלי של היתר שיעור כבישה דהיינו מעל"ע אם נאסר הכלי יש פלוגתא בזה דהאו"ה בכלל ל"ז סוף דין א' כתב דכבישה אינה אוסרת רק ס' נגד הקליפה ובכלל ל' דין ט' כתב דגם בכלים יש כבישה ואם שרו בו דבר איסור מעל"ע נאסר הכלי כולו וכ"כ התו"ח כלל פ"ה סוף דין א' וכתב ודלא כמ"ש האו"ה בכלל ל"ז דכבישה אינו אוסר בכלי רק כדי קליפה. כנה"ג בהגה"ט או' ו' לה"פ או' א' מש"ז או' א' ער"ה או' א' חכ"א כלל נ"ז או' י"א. ערוך השלחן או' י"ג. והא דאמרינן לקמן סי' קל"ה סעי' י"ג לגבי יי"נ אפי', במכניסו לקיום אינו בולע יותר מכדי קליפה דמשמע דאינו נאסר הכלי ע"י כבישה רק כדי קליפה כבר תירץ זה האו"ה שם וכתב דבייי"נ הקלו יעו"ש. וכ"כ המש"ז שם ד"ה ואם בשם הש"ך דאין ללמוד מיי"נ יעו"ש. וכ"מ מדברי האחרונים הנז' דאין ללמוד מיי"נ דס"ל כאו"ה. ומיהו הט"ז סק"א כתב להשיג על דברי האו"ה הנז' וסיים דבדיעבד אין לאסור אותם ע"י שנשרה בהם איסור מעל"ע וכ"כ המש"ז שם סוף או' א' שנמצא כ"י להט"ז דאין כבוש מבליע בכלי אלא כ"ק ויש בתבשיל ס' נגד הקלי' עכ"ל ומשמע שלמד זה מדין יי"נ. וכ"נ דעת הש"ך סוף סק"ב שכתב וגם בלא"ה הא יש פו' דלא הוי כבוש אלא בג' ימים וכו' משמע דבהא לא ס"ל כאו"ה. וכ"כ הל"פ בסעי' א' לדעת הע"ז והש"ך אין לאסור בדיעבד. מיהו מדברי

הש"ך לקמן סי' קל"ה ס"ק ל"ג וסי' קל"ז סק"ט משמע בהדיא דס"ל יש כבישה בכלים יעו"ש. וא"כ מ"ש הכא הוא לאו דוקא. נמצא דדין זה בפלוגתא שניא אם יש ללמוד מיי"נ וסגי בקלי' או לא. ועיין עוד להרב חק"ל חי"ד ח"א סי' ע"ז וע"ח מה שהאריך הרחיב בענין זה. והביא דעת האוסרים והמתירין יעו"ש וע"כ נראה דבהפ"מ דיש לסמוך על המתירין והיינו אם שרו איסור בכלי מעל"ע וקודם שיהיה לו מעל"ע בשלו בו תבשיל של היתר יש להקל בהפ"מ דוקא אבל לא בהפסד מועט כיון שרבו האוסרים.

סעיף קטן ב

ב) וה"ד בכלי עץ או בכלי חרס יש לאסור אבל בכלי מתכות אין לאסור אם נשרה בו איסור מעל"ע. או"ה שם. ומיהו המנ"י על התו"ח שם או' י"ב כתב דאין חילוק בין כלי עץ וחרס או מתכות לענין כבישה. וכ"כ הבל"י או' א' אבל הפליתי סוף או' א' הביא סמוכות לדברי האו"ה וכ"כ הער"ה שם דהעיקר כדברי האו"ה. ובכלי זכוכית המיקל בהפ"מ לא הפסיד. מש"ז שם סוף ד"ה ואם. והיינו לפי סברתו שאוסר בכבישת כלים בכל ענין אבל לפי מ"ש באו' הקודם דבהפ"מ יש להקל אין הפרש וכ"ש בכלי מתכות וכלי זכוכית דאיכא בהו פלוגתא.

סעיף קטן ג

ג) וה"ה כלי של איסור ב"י ששרו בו היתר מעל"ע שאסור הכל. או"ה כלל ל' דין ט' אבל הע"ז סק"א הקשה ע"ז דלמה יאסור ההיתר בכלי של איסור ב"י שהרי האיסור מחמת כבוש הוא והרי באותה שעה נעשה אינו ב"י ואין לו לכלי כח לאסור ההיתר ששרוי בתוכו יעו"ש וכן הקשה הש"ך סק"ב. וכתב הכלה"ג בהגה"ט או' ו' דלענין הלכה נקטינן כהט"ז והש"ך דהיתר שנשרה בכלי של איסור מעל"ע או חלב בכלי של בשר או איפכא דאין המאכל נאסר משום דהו"ל נט"ל ומותר בדיעבד. בל"י או' א' חו"ד או' ג' חק"ל שם. ומיהו הפר"ח או' א' הסכים כאו"ה. וכ"כ הלה"פ או' א' כריתי או' א' נמצא דדבר זה בפלוגתא שניא וע"כ אין להתיר בדיעבד רק בהפ"מ ומ"ש זב"צ או' ב' להתיר אפי' בהפסד מועט ועשה סמוכות שכן דעת הש"ע דאין כבישה לכלים מדפסק גבי יי"נ דאין כבישה לכלים כבר כתבנו לעיל או' א' דביי"נ כ"ע מודים אלא אי ילפינן מיי"נ או לא וא"כ מדברי הש"ע אין החלט לומר דס"ל דבכ"מ אין כבישה לכלים וא"כ חזרנו לדיננו דדבר זה בפלוגתא שניא ואין להתיר רק בהפ"מ ועיין לעיל סי' ס"ט או' ל"ג.

סעיף קטן ד

ד) **גם** בדבר מבושל יש בו דין כבוש ודלא כהר' פרי צדיק סי' י"ט. ער"ה או' ב' והיינו כגון שנפל דבר אסור מבושל לתוך תבשיל לח כגון שיש בו מרק ונשרה בתוכו מעל"ע נאסר התבשיל משום דכבוש כמבושל. ועיין לקמן סי' ק"ו או' טו"ב.

סעיף קטן ה

ה) **גם** למ"ד יש כבישה לכלים ונאסר הכלי ואם הוא כלי מתכות צריך הגעלה מ"מ אם הוא כלי חרס א"צ שבירה דהגם דכלי חרס אין יוצא מידי דופיו לעולם ה"ד היכא דבלע ע"י חמין אבל אם בלע ע"י כבישה דהוא בצונן מהני ליה עירוי במים ג"פ מעל"ע או מגעילו ג"פ ודיו. חק"ל שם סי' ע"ח. וכ"כ הער"ה לקמן סי' קל"ה או' יו"ד בשם כמה פו' דכלי חרס בשאר איסורים שבלעו ע"י צונן מהני להו מילוי ועירוי ודלא כהש"ך שם ס"ק ל"ג שכתב דלא מהני מילוי ועירוי אלא דוקא ביין או לענין חמץ בפסח ולא בשאר איסורין אלא א"כ אינו ב"י יעו"ש. ומ"מ לכתחלה אם אפשר יש לחוש לדברי הש"ך ודעמיה ואין לעשות עירוי לכלי חרס בשאר איסורין אלא לאחר מעל"ע.

סעיף קטן ו

ו) **שם. איסור שנשרה עם היתר מעל"ע בצונן מקרי כבוש וכו'** ואם הכבישה היתה בסירוגין כגון שנשרה האיסור עם ההיתר כ"ג שעות והוציאו ההיתר לחוץ ואחר איזה שעות חזרו והניחוהו לתוך האיסור שעה א' אי חשוב כבוש כה"ג שהיה הפסק בינתיים או לא עיין לעיל סי' ס"ע או' רמ"ב שהבאנו פלוגתא בזה וכתבנו שם דהסכמת רוב הפו' להתיר בדיעבד אם כבר נעשה ואף מי שירצה להחמיר מ"מ בהפ"מ מותר יעו"ש.

סעיף קטן ז

ז) **ולא** שייך כבישה אלא דבר גוש בדבר צלול מפליט ומבליע מזה לזה לא בשניהם לחים שזה מיד יתערבו ויאסרו זא"ז ולא בשניהם גושים אף שהם לחים קצת לא שייך גבייהו כבישה אפי' יעמדו ימים רבים כן. ואפי' שומן ואיסור מונח בתוכו כל שהוא קשה לא הוי כבוש רק אם הוא רך כדאיתא לעיל סי' ק"ד בהגה אך אם הוא רך שהאיסור המונח בתוכו מתנענע ממקום למקום כבוש מקרי. ואיסור או היתר הנכבש במים קרושים וכדומה המנ"י על התו"ח בשו"ת שבסוף הס' סי' י"ד התיר ואמר דבקרח לא שייך כבוש וכן מסתבר דאין מתנענע וכ"ש שנעשה כאבן היבש בתוכו ולא מפליט אלא שהבל"י בשו"ת שבסוף הס' בסי' כ"ט וכאן או' א' כתב בשם א"ז דהוי כבוש ולא הבנתי דכל שהוא קשה לא שייך כבישה וכ"נ להלכה בהפ"מ עכ"פ. ויבש ביבש שהן לחין קצת אפי' נעילה א"צ דיעבד ומ"מ לכתחלה יטול כעובי אצבע. מש"ז או' א' ד"ה ואשיב בי"צ ח"א או' א'

ובעמ"ז שם או' ג' ואו' ד' ערוך השלחן או' ח' וכה"ג כתב החו"ד או' א' וחכ"א כלל נ"ח או' א'.

סעיף קטן ח

ח) **שם הגה. וכל מקום דאמרינן כבוש כמבושל אפי' מה שחוץ לכבישה אסור וכו'** ויש מקילין במה שבחוץ וכ"פ בתו"ח כלל כ"ב דין ו' ט"ז סק"ב. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' ד' פר"ח או' ב' פר"ת או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' חו"ד או' ד' שפ"ד או' א' חכ"א שם. ואפי' באיסור שמן דבמליחה נאסר מה שחוץ לציר בכבישה מותר. כנה"ג שם. מנ"י על התו"ח שם או ט"ז. בל"י שם. אבל הש"ך שם כתב היינו באיסור כחוש דאי הוה האיסור שמן אף מה שחוץ לציר אסור. וכ"כ הפר"ח שם דאם חתיכת האיסור שמן אף מה שחוץ לציר אסור לכ"ע לפי שהשומן מפעפע. כריתי או' ב' חכ"א שם. בי"צ שם או' ד' ומיהו ערוך השלחן סוף או' י"ד כתב דמסתימת לשון הרמ"א לא משמע כן אלא ודאי דבכבישה מעל"ע גם בשמן אינו מפעפע למעלה. והשפ"ד שם כתב דבאין הפ"מ יש לאסור בשמן כהש"ך בכבישה מעל"ע. וכ"נ לענין דינא דכיון דאיכא פלוגתא אין להקל רק בהפ"מ. והיינו אי ליכא בתוך הכבישה ס' בהיתר נגד האיסור ההיתר שהוא לחוץ שרי בהפ"מ אבל אי איכא ס' בהיתר בתוך הכבישה נגד האיסור בלא"ה הכל שרי אף מה שהוא בתוך הכבישה בלתי הפ"מ וכ"ש מה שהוא לחוץ.

סעיף קטן ט

ט) **ואמנם** מחתיכה לחתיכה שאצלה שמונח על גבה יראה שאף הש"ך יודה דבשמן חוץ לכבישה אין מפליט מזה לזה. שפ"ד שם סוף או' א' ור"ל אף להש"ך שאוסר בשמן מה שחוץ לכבישה אם יש חתיכה ע"ג אותה חתיכה שיוצא ממנה חוץ לכבישה אותה חתיכה מותרת והיינו אפי' בלא הפ"מ.

סעיף קטן י

י) **ובכבישה** בציר ובחומץ לא גריעה ממליחה דמחמרינן בכל גווני. ערוך השלחן שם. ור"ל אף לדעת המתירין בשמן מה שחוץ לכבישה אם היה כבוש בציר או בחומץ יש לאסור במה שחוץ לכבישה לפי שהם דבר חריף ומפעפע למעלה.

סעיף קטן יא

יא) **וכל** זה בכבוש שהוא צונן אבל במבושל כגון שנפלה חתיכה של איסור בתבשיל של היתר ומקצת החתיכה חוץ לרוטב בעינן ס' כנגד כל החתיכה אף מה שהוא חוץ לרועב דע"י הרוטב שהוא רותח מפליט ומבליע בכולה. או"ה כלל כ"ח סוף או' ג' חו"ד בביאו' או' ע' וכ"כ לעיל סי' צ"ד או' ב' יעו"ש.

סעיף קטן יב

יב) ואם הרוטב של איסור ונפל בתוכו חתיכה של היתר ומקצתה חוץ לרוטב בעינן ס' בחתיכה של היתר שבתוך הרוטב ואין אותו מקצת שחוץ לרוטב מצטרף לס' לבטל האיסור דאזלינן לחומרא וכמ"ש לעיל סי' צ"ב או' ה' יעו"ש.

סעיף קטן יג

יג) שם בהגה. וספק כבוש אסור. לפי דכבוש אסור מה"ת. או"ה כלל ל' סוף דין א' כנה"ג בהגה"ט או' ג' והשיג על הע"ז סק"ג שחולק וכן השיג עליו הש"ך בנה"כ. פר"ח או' ג' פר"ת או' ג' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' כריתי או' ג' מש"ז או' א' ד"ה וכבישה. ער"ה או' ד' חכ"א כלל נ"ח או' ד' בי"צ ח"א או' ב' ערוך השלחן או' ט"ו.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. וספק כבוש אסור. פי' שאנו רואים שנכבש רק שיש ספק אם נכבש יום שלם או לא. ט"ז סק"ג. לה"פ שם. בל"י שה. מש"ז או' ג'.

סעיף קטן טו

טו) ואם יש לתלות דהוי תוך מעל"ע דשרי כגון שידענו שאחד מבני הבית הניח חלב בכלי א' וליתיה קמן דנשייליה ומצאנו חלב בכלי בשר יש לתלות שאותו חלב הוא שהניח אותו אדם ואם הוא תוך מעל"ע שרי ולא נאמר דלמא אחר הוא זה שנשרה מקודם לכן והו"ל מעל"ע וכמ"ש מרן בענין נקיבת הדקין אם יש במה לתלות תולין ושרי. פר"ת שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן טז

טז) שם בהגה. וספק כבוש אסור. ודוקא שעמד כל מעל"ע במקום אחד אבל טלטלוהו בתוך מעל"ע למקום אחר מותר דלא מחזקינן איסור ממקום למקום ודוקא בנפל בעצמו אבל ע"י אדם מחזקינן ואם נבדק המאכל באותו מקום קודם מעל"ע ואח"כ נמצא באותו מקום וקודם שנמצא השרץ נטלו ממנו מקצת מותר אותו מקצת שניטל משם והמאכל שנמצא בו אסור. חו"ד או' ה' מיהו המש"ז או' ג' כתב דאפי' אם טלטלו הכלי ממקום למקום ג"כ אמרינן ספק כבוש אסור דלא כהחו"ד אבל אם הוריקו אותו מכלי ראשון לכלי שני והכ"ר היה בדוק שלא היה בו איסור מקודם בזה אמרינן כאן נמצא וכאן היה בכלי שלי ולא עמד מעל"ע ומותר יעו"ש. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן יז

טוב) שם בהגה. מלבד בבשר עם חלב וכו' וה"ד בשר מבושל כבר או שרוצה לאכול באומצא אבל אם רוצה לבשלו אח"כ אסור דספק שרייתו הוי ספיקא דאו' ואסור. בית מאיר ריש הסי' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יח

חי) שם. ואם הוא כבוש בתוך ציר או בתוך חומץ אם שהה כדי שיתננו על האור וכו' רבים תמהו על דברי הש"ע דהכא פסק שיעור כבישה בחומץ כדי שיתננו על האור וכו' ולעיל סי' ק"ד סעי' א' גבי עכבר פסק שיעור כבישה בחומץ מעל"ע והבל"י לעיל סי' ק"ד או' ב' כתב דאין כאן קושיא כלל דבודאי לענין כבישה דינא כמ"ש בסי' ק"ה וכ"כ רוב הפו' ספק כבוש דשאר איסורין שהוא דאו' אסור וצריך להחמיר כדי שירתיח רק בעכבר דמספקא בגמ' אי פוגם ואי משביח אין ראוי להחמיר מצד הספק רק מעל"ע. וכ"כ הפליתי סוף או' ד' בי"צ ח"א בעמ"ז או' יו"ד וכן הסכים זב"צ או' ט"ז.

סעיף קטן יט

יט) ומיהו המ"א באו"ח סי' תמ"ז ס"ק כ"ח כתב לחלק בין חומץ חזק לאינו חזק ושם מיירי בסי' ק"ד בחומץ שאינו חזק והכא מיירי בחומץ חזק יעו"ש וכ"כ הפר"ת בסי' זה או' ד' חו"ד או' ז' שפ"ד או' ב' חכ"א סי' נ"ח או' ג' ומ"מ בהפ"מ איכא צד להקל כדעת מ"א כיון דהש"ך סק"ב העלה בפשיטות דבחומץ שיעור כבושה מעל"ע כמו בשאר משקין וכ"פ הפר"ח או' ד' ונהי דאנן פסקינן לחומרא עכ"פ בהפ"מ בחומץ שאינו חזק יש להקל כמ"א. בי"צ שם בעמ"ז או' י"א. ועיין באו"ח סי' ר"ד סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כ

ך) וכן בספק כבוש בחומץ ודאי דאין להחמיר כיון דבודאי כבוש בחומץ רוב האחרונים הש"ך והפר"ח ודעמייהו מתירין והגם דאנן פסקינן כס' האוסרין מ"מ בספק כבוש ודאי דאין להחמיר. זב"צ או' י"ז. והיינו בספק אם שהה כדי שיתננו על האור וכו'.

סעיף קטן כא

כא) לא מקרי כבוש אלא במים או רוטב לח כמים אבל כאריש"ה שבאה בנאד עור מצד הבשר לא מקרי כבוש. הרה"ג מהר"ר אברהם סכנדרי בתשו' הועתקה בשו"ת בית דינו של שלמה יו"ד סי' י"ד יעוש"ב. ברכ"י בשיו"ב או' ד' זב"צ או' י"ח.

סעיף קטן כב

כב) כתבו פסקי תו' בפ' א"מ דשמן זית חריף ומפליט כמו רותחין והשבו"י ח"א סי' נ"ו תמה עליהם והסכים להקל בנשרה איסור בשמן ולא שהה מעל"ע בהפ"מ והר' באר

יעקב סי' ק"ג בתשו' הוכיח דשמן לא הוי חריף והסכים בנשרה איסור בשמן או אם שהה השמן בכלי מעל"ע דאינו משביח ומותר בלי הפסד כלל יעו"ש. ער"ה או' ו'.

סעיף קטן כג

כג) שם. ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה. והציר צריך להיות אינו נאכל מחמת מלחו. כריתי או' ו'.

סעיף קטן כד

כד) שם. ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה. גם הרב מודה לזה דלא הוי כבישה בפחות משיעור זה וכדכתב נמי בד"מ מיהו עכ"פ מליח כרותח הוי מיד לאסור כולו כמ"ש בתו"ח כלל ו' דין ע' ובסמ' ע' בהגה ונ"מ דהיכא דנשרה בציר של היתר איסור דרבנן והיתר כחושים ממש דבמליחה אף להרב אינו אוסר רק כדי קליפה ובנכבש כשיעור שיתננו על האש וירתיח אוסר כולו. ש"ך סק"ג. להפ"פ או' ה' בל"י או' ה' ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן כה

כה) וראוי שתדע דכבוש בטל בס' כמ"ש או"ה כלל ל' דין ד' ואפי' קליפה במקום שנגע א"צ. ומיהו זהו במעל"ע אבל ציר וחומץ דמיד נאסר כד"ק ודאי אף במעל"ע ס' בעי וקליפה. ומ"ש הש"ך דנ"מ לאיסור דרבנן והיתר כחושים ממש דמליחה כד"ק דוקא שניהם כחושים ממש הא היתר שמן מפטם לאיסור אף בדרבנן ואפי' כחוש ששייך דררא דשומן א"א בקיאין בענין ומפטם ודוקא כחושים ממש ואמנם במליחה בדרבנן ואיסור כחוש ממש אף שהיתר שמן לא מפטם ליה. שפ"ד או' ג'.

סעיף קטן כו

כו) שם הגה. ועיין לעיל סי' ע' מדין בשר שנפל לציר. בהגה לסוף סי' ע' ובדברינו לשם כמה דינים יעו"ש.

סעיף קטן כז

כז) [**סעיף ב'**] **חום של כלי ראשון שהיד סולדת בו וכו'** אבל אין היד סולדת בו אפי' הוא כלי ראשון שעומד על האש אינו אוסר כלל. ש"ך סק"ה. וכ"כ ב"י בסי' צ"ה ד"ה ומ"ש. ער"ה סוף או' ח'. וכ"כ לעיל סי' ס"ח או' מ' ואו' מ"ט. ומיהו שם בש"ך הביא דעת הסוברים דכלי ראשון העומד על האש והוא חם אעפ"י שאין היס"ב מבליע כדי קליפה וסיים וכן יש להחמיר. ומיהו בס' כנפי יונה ד"ה בדין כתב להשיג על זה וסיים ולכן נראה להקל. וכ"נ דעת הער"ה שם. ומ"מ הדחה מיהא בעי. זב"צ או' י"ט וכתב והוא פשוט. ועיין עוד בדברינו לאו"ח סי' שי"ח או' ק"ה.

סעיף קטן כח

כח) שם. חום של כלי ראשון שהיס"ב וכו' ואפי' העבירו מעל האש כ"ז שהיס"ב דיניה הכי. פר"ת או' ה' וכ"כ ב"י בשם התו' ד"מ או' ב' בשם הר"ן. לבוש. וכ"כ לעיל סי' ס"ח או' ט"ל.

סעיף קטן כט

כט) שם. אבל חום של כלי שני אינו מבשל. אפי' שהיס"ב. ב"י בשם התו' וכ"כ הלבוש. וכ"כ באו"ח סי' שי"ח או' ק"ד. וכן מ"ש אח"כ בש"ע וי"א דמ"מ הוא מפליט ומבליע וכו' היינו נמי כשהיס"ב כמבואר בב"י בשם הרשב"א. וכ"מ מדברי הלבוש. נמצא דלסתם הש"ע כלי שני אפי' כשהיס"ב אינו מבשל וגם י"א דאינו מפליט ומבליע ולדעת י"א אם היס"ב מפליט ומבליע כדי קליפה וחשש הש"ע לסברא זו רק לכתחלה ולענין דינא ית' לקמן או' ל"ח.

סעיף קטן ל

ל) ושיעור שהיס"ב כל שכריסו של תינוק נכוית ממנו. שבת מ' ע"ב. ב"י. וכ"כ בש"ע או"ח סי' שי"ח סעי' י"ד. וא"ת איך ידע האדם לשער כך בדעתו הנה נקיט האי כללא בידך כל היכא שזה החמין ראוי לשתיה או לאכילה שאין האדם נמנע ממנו מכח רבוי חמימותו ה"ז לא חשיב היס"ב אבל אם נמנע לשתותו או לאכלו מרוב חומו ה"ז נחשב בכלל היס"ב. בן א"ח פ' בא או' ה' והב"ד באו"ח שם סי' שי"ח או' קמ"ג.

סעיף קטן לא

לא) ולענין עירוי מכלי ראשון אינו אוסר רק כדי קליפה כמ"ש לעיל בש"ע סי' ס"ח סעי' יו"ד. וכ"כ הש"ך סק"ה וכתב דמבשל נמי כד"ק ונ"מ לשבת ובב"ח. וכתב עו"ש הש"ך דאפי' בעירוי שנפסק הקלוח ג"כ בעי קליפה. וכ"כ לה"פ בדיני עירוי. חכ"א כלל נ"ט או' ב'.

סעיף קטן לב

לב) והא דאוסר בעירוי אפי' בנפסק הקילוח כד"ק ה"ד בדבר מאכל אבל לא בכלי. ער"ה או' ז' בשם הר' באר יעקב. וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל נ"ה או' ט"ו. ולענין כלי חרס בעירוי שנפסק הקלוח המנ"י שם כתב דכלי חרס חשיב כמאכל משא"כ בכלי מתכות. אמנם הער"ה שם בסוף הדיבור כתב להוכיח מאו"ה דעירוי שפסק הקילוח אפי' על כלי חרס אינו אוסר יעו"ש. ועיין לעיל סי' צ"ב או' ק"ה.

סעיף קטן לג

לג) ובמקום שהבשר צריך קליפה אם לא קלפוהו ובשלו כך מותר בדיעבד. כ"כ בהגה סי' צ"א סעי' ד' ועיין בדברינו לשם או' כ"ט.

סעיף קטן לד

לד) והא דעירוי אינו מבשל אלא כד"ק אין חילוק בין עירה פעם א' לפעמים הרבה דאפי' עירה כמה פעמים ג"כ אינו אוסר אלא כד"ק כמ"ש לעיל סי' ס"ח או' מ"ד יעו"ש.

סעיף קטן לה

לה) ואם עירה תבשיל של איסור מכ"ר לכלי כשר אם דרכו של אותו כלי להשתמש בשפע תמיד מותר לבשל בו דמסתמא איכא ס' נגד הקליפה אבל אם לפעמים משתמשים בו בדבר מועט אסור משום גזרה כדלקמן בסוף סי' צ"ט. כס"א סי' ס"ח או' ב' ברכ"י שם בשיו"ב ג' ער"ה שם או' ח' וכתב דה"ד בשאר כלים אבל בקערה שרחבה ואינה גבוה מסתמא ליכא ס' ועיין לעיל סי' צ"ט סעי' ז' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לו

לו) ולענין עירוי מן הכף אם חשוב כמערה מכ"ר או כמערה מכלי שני עיין בער"ה סי' ק"ז או' ג' שהביא פלוגתא בזה וע"כ נראה דבהפ"מ יש להקל. ועיין עוד בדברינו לאו"ח סי' תנ"א או' פ"א.

סעיף קטן לז

לז) שם. וראוי לחוש ליזהר בדבר לכתחלה וכו' פי' אפי' הוא דבר שדרכו להדיחו אח"כ דאז מותר להניחו ע"ג איסור צונן כדלעיל רסי' צ"א מ"מ הכא יש ליזהר לכתחלה בדבר זה. ש"ך סק"ה. לה"פ או' ו' כריתי או' ז' חו"ד או' ט'.

סעיף קטן לח

לח) שם. וראוי לחוש ליזהר בדבר לכתחלה אבל בדיעבד מותר בלא קליפה וכו' והפר"ח או' ה' חולק וכתב דכל חום שהיס"ב מפליט ומבליע בין בכ"ר ובין בכ"ש. ומשמע דאוסר כולו והפר"ת או' ו' כתב דאסור כד"ק כל שהיס"ב ודלא כהמחבר. וכן הט"ז סק"ד האריך בזה וסיים דבמקום הפ"מ ודבר חשוב יש להקל בדיעבד בכ"ש דאינו מפליט ומבליע כלל אפי' היס"ב ואם אין היס"ב א"צ רק הדחה. וכ"כ הלה"פ בדיני עירוי. בל"י או' ו' חו"ד או' יו"ד ומשמט דר"ל דאם אין הפ"מ יש לאסור כולו. ובהפ"מ יש להתיר אפי' בלא קליפה רק בהדחה כדברי הש"ע וכ"כ המש"ז או' ד' לפרש דברי הט"ז יעו"ש. ולכן לענין דינא באין הפ"מ יש לחוש לדברי האוסרים ולאסור כולו או לפחות כד"ק כמ"ש הפר"ת ובהפ"מ סגי בהדחה כדברי הש"ע והט"ז ודעמיה.

סעיף קטן לט

טל) [**סעיף ג'**] **נפל איסור חם לתוך היתר חם וכו'** כל סעי' זה הוא כתוב לעיל בש"ע סי' צ"א סעי' ד' ועיין בדברינו לשם.

סעיף קטן מ

מ) שם. נפל איסור חם וכו' ואינו נאסר תיכף אם סילק מיד אלא א"כ שהה קצת כמ"ש לעיל סו' צ"ב סעי' ב' אם ניער וכיסה מיד מותר ומה לי ניער וכיסה או סילק האיסור. חמודי דניאל סי' א' פ"ת או' א' ונראה דהיינו דאין נאסר כולו אבל כדי נטילה מיהא בעי כמ"ש לקמן סעי' ד' גבי לא ניער ולא כיסה יעו"ש.

סעיף קטן מא

מא) שם. הכל אסור וכו' היינו בדבר של רוטב או בצלי שמן וכה"ג משא"כ בכחוש לדעת הטור וש"ע ולדידן בכל ענין אסור. ש"ך סק"ו. ור"ל לדעת הטור וש"ע בצלי כחוש אינו אוסר כולו רק כדי נטילה כמ"ש לקמן סעי' ה' ולדידן האשכנזים ההולכים ע"פ פסק מור"ם בהגה הכל אסור אפי' בכחוש וכמ"ש לקמן סעי' ה' בהגה יעו"ש.

סעיף קטן מב

מב) שם הגה. וכל זה לא מיירי אלא בחום כ"ר וכו' אבל אם כבר מונח בכ"ש ואח"כ מניח ההיתר אצלו או עליו אינו אוסר וכו' דוקא אם כבר מונח בכ"ש אבל אם הניח דבר איסור בקערה של היתר הקערה צריך קליפה וכן אם הניח דבר היתר בקערה של איסור ההיתר צריך קליפה דהוי כמו עירוי. כ"כ בד"מ וכ"מ מדבריו כאן בהגה. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ח' לה"פ או' יו"ד. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מג

מג) שם בהגה. ואם הניחם זה אצל זה אם שניהם חמים מחום כ"ר הכל אסור. ודעת רש"ל באו"ש ובספרו פכ"ה סי' ע"א דבדבר גוש (ר"ל יבש) כגון חתיכת בשר או דג או אורז או דוחן דמערין חם מן הקדרה אם היס"ב דינו לעולם ככ"ר. והב"ד הש"ך סק"ח וסיים ומיהו ודאי באורז ודוחן אם הוא צלול ונשפך כעין רוטב דיש לסמוך אדברי הרב בהגה ואולי גם רש"ל לא קאמר אלא באורז ודוחן שאינם צלולים יעו"ש ולענין דינא כבר כתבנו לעיל סי' צ"ד או' ע"ב ואו' ע"ג קחנו משם.

סעיף קטן מד

מד) שם בהגה. ואם האחד צונן ההיתר צריך קליפה במקום שנגע. וה"ה בבשר וחלב הוי כן דהצונן צריך קליפה. ט"ז סק"ה. ור"ל וכ"ש החם דהא גם הוא היתר וההיתר צריך קליפה כנז' וכ"כ הש"ך סק"ט דבשר וגבינה שנגעו זה בזה וא' מהם צונן שניהם צריכין

קליפה. וכ"כ הפר"ח או' י"א. לה"פ או' י"ג. הל"פ בסעי' זה. בי"צ ח"ב או' ה' וכ"ז לדברי מור"ם ז"ל ורש"ל חולק כמ"ש באו' שאח"ז.

סעיף קטן מה

מה) שם בהגה. ואם האחד צונן ההיתר צריך קליפה במקום שנגע. ורש"ל פכ"ה סי' ע' כתב דאם האיסור חם וההיתר קר ומונחים זה אצל זה דאוסר בכולו כמו במליחה ואם ההיתר חם והאיסור קר ומונחים זה אצל זה צריך קליפה. והש"ך שם הקשה עליו אבל הט"ז שם כתב דבמקום שאין הפ"מ יש להחמיר. וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל כ"ג או' ב' לה"פ שם. בל"י שם. הל"פ שם. ער"ה או' י"א. חו"ד או' י"ב. בי"צ שם.

סעיף קטן מו

מו) שם בהגה. איסור שהניחו בכלי היתר או להפך אמרינן ביה ג"כ דין תתאה גבר וכו' כן עיקר כדברי מור"ם ז"ל דגם בכלי אמרינן דין תתאה גבר ודלא כרש"ל שהחמיר לאסור בכולו. ש"ך סק"י. כנה"ג בהגה"ט או' י"ג. פר"ח או' י"ב. מנ"י על התו"ח כלל כ"ג או' י"ג. לה"פ או' י"ד. בל"י או' יו"ד. שפ"ד סוף או' יו"ד. חכ"א כלל נ"ז או' א' בי"צ ח"ב או' ו' ומ"ש הכרתי או' יו"ד דבכלי חרס יש להחמיר מסתמיות דברי הפו' הנ"ז משמע דאין חילוק בין כלי חרס לכלי מתכות.

סעיף קטן מז

מז) שם בהגה. איסור שהניחו בכלי היתר וכו' אמרינן ביה ג"כ דין תתאה גבר וכו' וכוונתו שאם הניחו היתר רותח בקערה של איסור והקערה צוננת אמרינן תתאה גבר וצריך ההיתר קליפה ודי בכך וכן אם הניחו איסור רותח בקערה של היתר צוננת צריך לקלוף הקערה. ואם הקערה רותחת והאיסור צונן לכאורה כיון דתתאה גבר נאסרה כל הקערה וכן אם הקערה היא של איסור והמאכל הוא היתר נאסר כל המאכל דכלי אוסרת המאכל אף בלא רוטב כמ"ש הרמ"א סוף סעי' ז' אמנם לאסור הקערה כולה א"א דהא אפי' בתחיבת כף אינו אוסר מקום שלא נתחב כמ"ש בסי' צ"ד ולכן נראה דהקערה בכל גווני א"צ אלא קליפה. ערוך השלחן או' כ"ח. והיינו אם לא נגע האיסור בכולה אבל אם נגע בכולה נאסרת כולה.

סעיף קטן מח

מח) ואם הכלי קר ונפל על חתיכה רותחת שיש בה רוטב קצת אם החתיכה של איסור אינה אוסרת כל הכלי אלא דוקא במקום שנגע וכן אם הכלי של איסור וחתיכה של היתר ולא נגע הכלי בכל החתיכה לא בעינן ס' כנגד כל הכלי אלא דוקא במקום שנגעה בכלי דלא אמרינן תתאה גבר לאסור כל הכלי או לאסור כל החתיכה אלא דוקא במקום שנגע.

מש"ז סי' צ"ד או' א' ד"ה העולה מזה בסופו. וכן אם בחתיכה דליכא רוטב והיא רותחת והונח הכלי עליה א"צ כד"ק אלא דוקא במקום שנגע בין בכלי בין בחתיכה. חו"ד בביאו' או' ט' זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מט

מט) ואם הכלי רותח שהיס"ב מחמת שהוחמו בה חמין והורק ממנו החמין ונשאר הכלי ריקן ויס"ב דינו ככ"ש ואינו מבליע ומפליט ואם הושם בו חתיכה צוננת אינו אוסר כלום. כ"כ הט"ז ססי' צ"ב דכ"מ מתה"ד סי' קפ"ג. וכ"כ החו"ד שם. אמנם המש"ז שם בסי' צ"ב בסוף הסי' כתב להשיג על דברי הט"ז הנז' ונראה דעתו להחמיר וכן הר' יד יהודה שם בסי' צ"ב סוף או' נ"ז כתב לדחות דברי הט"ז הנז' יעו"ש וע"כ נראה דיש להחמיר. והיינו לאחר שהוסר מן האש דבעודו על האש ודאי בולע אה היס"ב. מש"ז שם.

סעיף קטן נ

נ) ואם הוחם הכלי ונתלבן באור (כגון שקלו בו דבר יבש) נראה דאפי' אם התתאה צונן אוסר דמה שנתלבן באור אינו מתקרר מתתאה הצונן ויכול אפי' לבשל תתאה צונן וגם החוש יעיד ע"ז שאם יניח אבן או ברזל או שאר דבר מלובן על חתיכת בשר שיצלה ולפעמים יהיה החום חזק כ"כ עד שישרף. חו"ד שם.

סעיף קטן נא

נא) ואם נתן קערה חולבת צוננת על בשר רותח לא נאסר מהקערה כד"ק וגם לא בעינן ס' בבשר רק כנגד קליפה. ואם הקערה רותחת ונתן עליו בשר אז אם הקערה היא רותחת מחמת שהיה בה חמין אז תיכף כשהורק ממנה החמין דין כלי שני יש לה ואה הוחם באור אז אפי' הכלי עילאה אוסר הבשר שתחתיו. חו"ד או' י"ג. ומיהו מ"ש כשהורק ממנה החמין. וכו' כבר כתבנו לעיל או' מ"ט דהאחרונים חולקים בזה ויש להחמיר.

סעיף קטן נב

בנ) שם בהגה. אסור לערות מכלי שיש בו שומן כשר לנר דולק שיש בו חלב וכו' משום דההבל עולה מהנר למעלה. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ד. בל"י או' י"א. חו"ד או' י"ד.

סעיף קטן נג

גנ) ומיהו במערה שומן איסור חם לתוך שומן היתר קר אסור אפי' בדיעבד ולא שייך להתיר משום דתתאה גבר לפי שע"י העירוי ניתך ונימס שומן ההיתר ונבלל הכל ונאסר. ד"מ סוף או' ה' ט"ז סק"ו. כנה"ג בהגה"ט סוף או' ט"ו. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. מש"ז או' ו' חו"ד או' י"ד. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' ל"ד.

סעיף קטן נד
דנ) אם כפו כלי על נר דולק והזיע למעלה ויס"ב למעלה או כלי העליון חמה שיס"ב מכ"ר אוסר. משו"ז שם.

סעיף קטן נה
הנ) ושיעור קליפה כבר נת' לעיל סי' צ"א או' ל"ב וסי' צ"ו או' נ"ט יעו"ש.

סעיף קטן נו
ונ) [**סעיף ד'**] **בד"א כשנפל לתוך התבשיל וכו'** אבל איסור בין חם בין קר שנפל על הצלי שאצל האש אינו אוסר אלא כדי נטילה וכו' ואנן לא בקיאין בין כחוש לשמן כמ"ש לקמן בהגה סעי' ה' וע"כ אפי' בכחוש בעינן ס' וכדי נטילה והיינו אפי' לספרדים ההולכים על פסק הש"ע הכא אזלי לחומרא וכמ"ש לקמן או' ס"ח יעו"ש.

סעיף קטן נז
זנ) שם. שהוא כעובי רוחב אצבע. עיין לעיל סי' מ"ו או' נ"ד.

סעיף קטן נח
חנ) שם. לפיכך ירך שצלאו בגידו וכו' פי' דשמנו של גיד אוסר מדרבנן וכדלעיל סי' ס"ה סעי' ט' וסי' ק' סעי' ב' דאלו גופו של גיד אינו אלא כעץ בעלמא וכמ"ש שם. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ב. חו"ד או' ט"ו.

סעיף קטן נט
טנ) שם. לפיכך ירך שצלאו בגידו וכו' צריך להסיר כדי נטילה וכו' והיינו לעיקר דינא אבל לפי המנהג דעת הרב (לעיל סי' ס"ד סעי' ך' בהגה) דבמקום שאין הפסד קצת אף בכה"ג יש להצריך ס' אפי' במליחה וכ"ש בצלי. ש"ך שם. לה"פ או' י"ח. ועיין לקמן או' צ"ג.

סעיף קטן ס
ס) [**סעיף ה'**] **בד"א שאין הצלי אוסר וכו' בירך עם גידו וכיוצא בו דבר כחוש וכו'** פי' אפי' הבהמה שמנה מ"מ שמנו של גיד וקנוקנות שבו הקרומות כולם הם כחושים בטבעם ואינם מפעפעים. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' ך'.

סעיף קטן סא
סא) שם. אבל גדי שמן שצלאו בחלבו וכו' אסור לאכול אפי' מראש אזנו וכו' ואפי' הראש למעלה וצד החלב והכליות למטה ועומד בשפוד בתנור אסור לאכול אפי' מראש אזנו דחלב מפעפע אפי' כלפי מעלה. ב"י בשם התו' פר"ח או' י"ח. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ג.

סעיף קטן סב
סב) שם. מפעפע בכולו. פירש"י מבצבץ והולך ומתפשט בכל הבשר. באה"ג. שו"ג או' ך'.

סעיף קטן סג
סג) שם. ואפי' חתיכת האיסור כחושה וחתיכת היתר שנצלית עמה שמינה האיסור מפעפע בכולה. והטעם כתב ב"י דאזיל היתר ומפטם לאיסור והדר אזיל האיסור ומפטם להיתר. ש"ך ס"ק י"ד.

סעיף קטן סד
סד) שם. וכל דבר שיש לו פעפוע וכו' אעפ"י שיש בחתיכה ס' לבטל האיסור צריך נטילת מקום. שבאותו מקום נחשב האיסור טפי כאלו הוא בעין. ט"ז ס"ק י"א. ודוקא לכתחלה כגון שלא נתבשל עדיין או נתבשל ויש ס' בחתיכה עצמה נגד החלב ונגד נטילת מקום אבל אי לא היה בה ס' אלא נגד חלב לבד ודאי לא אסרינן לה בדיעבד אפי' אותה חתיכה עצמה אם נתבשלה לבדה. או"ה כלל י"ד דין ג'.

סעיף קטן סה
סה) שם. וכל דבר שיש לו פעפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה וכו' הא אם לא נודע מקומו א"צ ליטול מן ההיתר כיון שבטל בס' מנ"ך בס' התערובות ח"ב סוף פ"ד דף פ"ט ע"א. פר"ח או' ך' לה"פ או' כ"ג. מש"ז או' י"א. ומיהו באיסור כחוש שאינו מפעפע ואינו מתבטל בס' שאוסר כדי קליפה או כדי נטילה אם לא נודע מקום נגיעת האיסור אז צריך ליטול כדי נטילה מכל החתיכה מספק. פר"ח שם. לה"פ שם. מש"ז שם.

סעיף קטן סו
סו) ואם ספק אם נגע בחלב או לאו ויש ס' בחתיכה ממ"נ מותר אף באינו מינו וא"צ נטילה. מש"ז שם.

סעיף קטן סז
סז) ואם נגע כחוש בהיתר והיה יודע באיזה מקום ואח"כ שכח ואינו יודע אם יש רוב בקליפת היתר נגד מעט הקליפה שנאסרה ובטל ברוב שרי ובתנאי שירבה אח"כ עד ס' מש"ז שם.

סעיף קטן סח
סח) שם בהגה. וי"א דאין אנו בקיאין איזה מיקרי כחוש או שמן ויש לאסור בכל ענין עד דאיכא ס' וכו' וכ"נ דעת הפר"ח או' כ"ב. וכ"כ זב"צ או' מ"ג דגם אנן לא בקיאינן בין כחוש לשמן דהאידנא אחסור דרי ואין אתנו יודע עד מה וע"כ יש לנהוג דגם בכחוש

בעינן ס' ונטילת מקום. ור"ל אף לספרדים ההולכים ע"פ הש"ע בהא יש להחמיר כדברי מור"ם ז"ל משום דאין אנו בקיאין וכ"כ לעיל או' נ"ו. ועיין עוד לקמן או' חי"א.

סעיף קטן סט

סט) וכתב עו"ש זב"צ דאף בבשר (ר"ל שאין בו שומן כלל) לא בקיאינן בין כחוש לשמן ואסרינן מיהו היכא דאיכא הפ"מ או ע"ש והבשר בדוחק יש להתיר בבשר כחוש וכגון שרואה לפי ראות עיני המורה שהבשר כחוש הרבה ואין בו ספק כלל יש להתיר בנטילת מקום עכ"ד. ועיין עוד באו' שאח"ז ולקמן או' קי"ב.

סעיף קטן ע

ע) שם בהגה. או שאר איסור דשייך בו שמנונית. ונת' בכמה דוכתי דדם לא שייך בו שמנונית. מיהו בסעי' ט' ית' דנוהגים לשער במליחה בס' אפי' בכחוש לגמרי וא"כ ה"ה בצלי דצלייה ומליחה שוין בזה. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"ה. בל"י או' י"ד. ועיין לקמן או' ע"ז.

סעיף קטן עא

עא) שם בהגה. אבל באיסור דלא שייך ביה שמנונית והוא בודאי כחוש אינו אוסר רק כדי נטילה. והיינו באיסור דרבנן כדלקמן סעי' ט' ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. ור"ל דבאיסור דרבנן וודאי כחוש אז די בכדי נטילה אבל באיסור דאו' אף בודאי כחוש בעינן ס' וגם כדי נטילה כמבואר כאן בהגה.

סעיף קטן עב

עב) [**סעיף ו'**] **דבר שיש לו פעפוע. וכו'** ר"ל שמן וכמ"ש בסעי' הקודם.

סעיף קטן עג

עג) שם. ואם נפל צונן על חם אם אין בהיתר ס' וכו' הכל אסור. וביש ס' נטילה בעי' שפ"ד או' ט"ז.

סעיף קטן עד

עד) [**סעיף ז'**] **הא דחתיכת איסור אוסרת חברתה בנגיעתה דוקא כשאיסורה מחמת עצמה כגון נבילה או בשר בחלב וכו'** והיינו חתיכת בשר שנבלע בחלב שנחשב כל החתיכה גוף האיסור ואוסרת חברתה בנגיעה בלא רוטב. ש"ך ס"ק י"ז. לה"פ או' כ"ו. בל"י או' ט"ו. פר"ת או' י"א. חו"ד או' ך' מ"ז או' י"ג. שפ"ד או' י"ז. והגם שהט"ז ס"ק י"ג כתב בשם רש"ל דאין איסור בלוע הולך בלא רוטב אפי' בב"ח וכ"כ הבל"י שם בשם כמה פו' מ"מ דעת האחרונים להחמיר כדברי הש"ך ומ"מ אין לאסור יותר מכדי נטילה. ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם. חו"ד שם. וה"ד כשהבשר כחוש דבדבר שאין אסור רק

מחמת בלוע בקיאין בין כחוש לשמן אבל כשהבשר שמן אוסר הכל. חו"ד שם. שפ"ד שם ובסי' צ"ב או' ז'.

סעיף קטן עה

עה) שם. אבל אם אין בה איסור אלא מה שבלע ממקום אחר אינה אוסרת אחרת הנוגעת בה אפי' אם נצלו יחד. והטעם בטור שאין האיסור הבלוע בחתיכה יוצא ממנו לבלוע באחרת בלא רוטב. ט"ז ס"ק י"ד. לה"פ או' כ"ז. בי"צ ח"ג בעמ"ז או' י"ג.

סעיף קטן עו

עו) שם. אינה אוסרת אחרת הנוגעת בה אפי' אם נצלו יחד. פי' אינה אוסרת כלל ואפי' כדי קליפה לא בעי. רש"ל פג"ה סי' מ"ה. ט"ז שם. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ה. לה"פ שם. בל"י או' ט"ז. חו"ד או' כ"א. בי"צ ח"ג או' ג' מש"ז או' י"ד וכתב דקליפה לא בעי משמע הא הדחה בעי ואפשר לחומרא בעלמא עכ"ד.

סעיף קטן עז

עז) שם. אינה אוסרת אחרת הנוגעת בה וכו' ואפי' החתיכה של היתר שמינה ושומן שבה מפעפע לפי שאין השומן שבה מוליך עמו האיסור אלא למקום שהאיסור יכול לילך בטבעו. טור. ש"ך ס"ק י"ט וכתב דהוא מוסכם מכל הפו' והגם דהב"י הקשה ע"ז מדלעיל לא קשיא כמ"ש רש"ל ופרישה וב"ח דשאני הכא שאין החתיכה אסורה מחמת עצמה יעו"ש. לה"פ או' כ"ח. בל"י או' ט"ז. פר"ת סוף או' ט' חו"ד שם. שפ"ד או' י"ט.

סעיף קטן עח

עח) שם. אפי' נצלו יחד. ודם לא חשיב איסור מפעפע לענין זה ונהי דק"ל בכל דוכתי גם בדם לשער בס' מטעם דלא מחלקינן בין כחוש לשמן מ"מ היכא דהחתיכה בלועה מדם אינה אוסרת שאר החתיכות ע"י מליחה וצלייה וה"ד שנמלח והודא כדינו ואח"כ בלע דם בכה"ג הוא דאינו יוצא מחתיכה לחתיכה ע"י מליחה וצלייה אבל בשר שלא נמלח עדיין ויש בו דם של עצמו פשוט שאוסר במליחה וצלייה. ש"ך ס"ק י"ח. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ו. פר"ח או' כ"ד. חו"ד או' כ"א. מש"ז או' ט"ז.

סעיף קטן עט

עט) שם. בד"א שבלעה איסור ששאינו מפעפע אבל בלעה מן הדברים המפעפעים בטבען כגון שומן אוסרת חברתה וכו' ואוסרת כלה עד ס' כנגד האיסור הבלוע. או"ה כלל כ"ט דין ד' ש"ך ס"ק ך' פר"ח או' כ"ה. לה"פ או' כ"ט. בל"י או' י"ז.

סעיף קטן פ

פ) שם. או בתחתונה חמה ועליונה צוננת וכו' ומשמע הא אם התחתונה צוננת אפי' קליפה לא בעי. ש"ך ס"ק כ"א. אבל הפר"ח או' כ"ו כתב דאם התחתונה צוננת והעליונה חמה קליפה בעי. וכ"כ הפר"ת או' י"ב. ובאין הפ"מ יש להחמיר. חו"ד או' כ"ג. ומיהו השפ"ד או' כ"א דבאין הפסד יש להחמיר כפר"ח ופר"ת ומשמע דאפי' בהפסד מועט יש להקל כהש"ך.

סעיף קטן פא

פא) שם הגה. וכל זה בב' חתיכות אבל כלי שבלע איסור אוסר היתר שנגע בו אפי' באיסור שאינן שמן. והטעם בזה דדוקא מאכל שיש לו מה לפלוט מגופו אז הבליעה אינה הולכת בלא רוטב אבל כלי שאין בה פליטה מגופה אז יוצא שפיר מה שבלע. ולפ"ז פשוט דכלי אין נאסר ממאכל שבלוע בו איסור שאינו מפעפע כגון כבד או בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב. ט"ז ס"ק ט"ז. פר"ח או' כ"ז. לה"פ או' ל'. בל"י או' י"ט. הל"פ סוף סעי' ד' וכוונתו אם נאסר הבשר במלחו בכלי שאינו מנוקב או כבד שאין תקנה במליחה ונגע לכלי חם או ה"ה הבשר והכבד חמין אין אוסרים הכלי דבלוע אין יוצא בלא רוטב. וה"ה בשר שלא נמלח כמו כבד. מש"ז או' ט"ז.

סעיף קטן פב

פב) שם בהגה. אבל כלי שבלע איסור אוסר היתר וכו' ודוקא מאכל של היתר אבל אין כלי אוסר כלי בלי רוטב וכמ"ש הרב בהגה ססי' צ"ב וססי' צ"ג גבי שתי קדרות. וכ"כ רש"ל באו"ש ובספרו פג"ה סי' מ"ה. ש"ך ס"ק כ"ב. כנה"ג בהגה"ט או' נ"א. פר"ח או' כ"ז. לה"פ או' ל"ב. בל"י או' ך' חו"ד או' כ"ד. חכ"א כלל נ"ז או' ז' וה"ד בדיעבד אבל לכתחלה יש ליזהר שלא יגע כלי של היתר בכלי של איסור כשהם חמות וכמ"ש לעיל סי' צ"ב בהגה סוף סעי' ח' גבי שתי קדרות. כנה"ג שם. בל"י שם. שפ"ד או' כ"ב. ויראה דאין כלי אוסר כלי אפי' בלוע שומן. שפ"ד שם.

סעיף קטן פג

פג) וכתב עו"ש רש"ל אבל תבשיל כגון אורז או דגים שנבלע בהם בשר או חלב אם תחב בהם כף של בשר או של חלב ב"י שפיר אוסר בלוע את המאכל וחשיב המאכל כאלו הוא כולו בשר או חלב ונאסר עם הכף. ש"ך שם. כנה"ג שם או' נ"ב. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם.

סעיף קטן פד

פד) שם בהגה. אבל כלי שבלע איסור אוסר היתר וכו' ופשוט הוא דאינו אוסר רק כדי קליפה בלי רוטב. ד"מ או' ך' ומשמע דאפי' באיסור שמן שנבלע בכלי ונגע באוכל יבש בלא רוטב אינו אוסר רק כדי קליפה והגם דהש"ך ס"ק כ"ג כתב דבאיסור שמן שנבלע בכלי אפשר דאפי' ביבש לגמרי אוסר בס' וסיים בצ"ע לדינא הפר"ח או' כ"ח כתב דמסתברא דאין לחלק בכלי בין בלע איסור שמן לבלע איסור כחוש. וכן הנוב"י חי"ד סי' ל' כתב להשיג על דברי הש"ך הנז' וכ"כ השפ"ד או' כ"ג דאף בנבלע שומן בכלי מ"מ בלא רוטב אין אוסר כ"א כדי קליפה ביבש לגמרי. וכ"כ החו"ד או' כ"ה. חכ"א כלל נ"ז או' ג' שש"א או' ז'.

סעיף קטן פה

פה) להפליט מכלי לאוכל יש חילוק בין יבש לגמרי אוסר כדי קליפה מכלי לאוכל ורטיבות קצת כדי נטילה מכלי לאוכל הלכך לדידן דהיתר מפטם לאיסור א"כ ברטיבות קצת אוסר עד ס' דא"א בקיאין בין כחוש לשמן. שפ"ד שם.

סעיף קטן פו

פו) [**סעיף ח'**] **כוליא שצלאו בחלבו אינו אוסר אלא כד"ק שהקרום מפסיק.** שהחלב מבליע בקרום ומיהו בקליפה סגי דדבר מועט הוא ואינו מתפשט כ"כ. ב"י בשם הרא"ש. פרישה או' י"ד. ור"ל דדבר מועט הוא מבליע בקרים ואינו מתפשט כ"כ בכוליא וע"כ סגי בקליפת הכוליא. ומיהו הפר"ת או' י"ג הסכים כדעת הסוברים דבעי כדי נטילה. וכ"ה בש"ע לקמן סעי' ט' גבי מליחה כתב והקרומות יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום וא"כ כ"ש בצלייה וכמ"ש השפ"ד או' כ"ד. ומיהו אפשר דיש לחלק דשם הקרומות עצמם הם שמנים כשומן הגיד ולכן כתב יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום משא"כ קרום שעל הכוליא שהוא עצמו אינו שמן רק מה שבלע מחלב שעל הכוליא והוא דבר מועט ואינו מתפשט כ"כ בכוליא לכן סגי בקליפה. ומ"מ דעת הפר"ת להצריך כדי נטילה וכדי נטילה הוא כעובי רוחב אצבע כמ"ש לעיל סעי' ד' וא"כ אם ניקח עובי אצבע מכל סביב הכוליא לא ישאר בה כלום ותלך לאיבוד וכי"כ נראה כיון דאיכא פלוגתא בזה ודעת מרן להתיר בקליפה יש ליקח ממנה קליפה עבה לא כמו שאר קליפות שהוא במשהו וזהו לעשות כמו פשרה. וכ"ז הוא אם צלו הכוליא ע"ג גחלים אבל אם תחבו הכוליא בשפוד וכיוצא זה לכ"ע נאסרה הכוליא דנכנס החלב בתוכה דרך נקב התחיבה ונאסרה כולה. וגם כ"ז הוא לפי פסק הש"ע אבל מור"ם ז"ל בהגה כתב דנוהגים לאסור והיינו לאשכנזים ההולכים ע"פ דברי מור"ם ז"ל כנודע.

סעיף קטן פז

פז) שם הגה. ויש אוסרים וכו' והטעם כתב הסמ"ק דהא דקאמר בש"ס שהקרום מפסיק לא קאי במסקנא ומהרא"י (תה"ד בכתבים סי' צ"ח) הוסיף עוד טעם דחיישינן שמא נפחת הקרום. ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' כ"ט. לה"פ או' ל"ג.

סעיף קטן פח

חפ) שם בהגה. ואם נתבשל כך הכוליא נעשית נבילה וכו' משמע דאפי' לא נמלח או נצלה תחלה מ"מ הוי איסור דבוק וצריך ס' נגד כל הכוליא ולא אמרינן דהקרום מפסיק לענין דאינו ממהר לבלוע טפי משאר החתיכות. וכ"כ מהרא"י בכתביו סי' צ"ח. ש"ך ס"ק כ"ה. פר"ח או' ל' לה"פ או' ל"ד. חו"ד או' כ"ו.

סעיף קטן פט

טפ) שם בהגה. וה"ה בקרום של היותרת. ר"ל חצר הכבד שלא ניטל הקרום ונתבשל עם שאר בשר נעשה נבילה וצריך ס' כנגד כולו. מהרא"י בכתביו שם והביאו ד"מ או' ט'.

סעיף קטן צ

צ) וכל זה הוא לדעת רבני האשכנזים שפו' דחנ"נ אף בשאר איסורים שאינו בשר בחלב אבל לדידן (ר"ל הספרדים ההולכים על פסק הש"ע) דק"ל דלא אמרינן חנ"נ אלא בבשר בחלב כל שיש ס' בקדרה כנגד הקרום נתבטל בס' ואפי' נתבשל עם הקרום והחלב כל שיש ס' נגד החלב והקרום מותר. כנה"ג בהגב"י או' ל"ו ד"ה והוי יודע. זב"צ או' נ"ח. ועיין לעי' סי' צ"ב סעי' ד' ובדברינו לשם או' ט"ז.

סעיף קטן צא

צא) [סעיף ט'] מליח שאינו נאכל מחמת מלחו וכו' וכבר נת' לעיל סי' צ"א סעי' ה' כמה הוא השיעור שאינו נאכל מחמת מלחו יעו"ש.

סעיף קטן צב

צב) שם. ומפליט לאסור כדי קליפה אם הוא שומן הגיד וקנוקנות שבו. והקרומות יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום. כצ"ל וכ"ה בש"ע הישן שנדפס משנת שכ"ז וכן הגיה הכנה"ג בהגב"י או' מ"ט והפר"ח או' ל"ב והמנ"י על התו"ח כלל ל"ח או' ט' והלה"פ או' ל"ו וביאור הגר"א או' נ"ב והשו"ג או' ל"ב ור"ל דבשומן הגיד והקנוקנות דהוו מדרבנן סגי להו בקליפה אבל בקרומות דיש ספק אי אסירי מדאו' או מדרבנן יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום וכמ"ש בב"י בד"ה ולענין הלכה וכו' וכ"כ הכנה"ג שם. פר"ח שם. מנ"י שם וכתב להשיג על הלבוש והמנ"ך שקיימו גירסת הש"ע ואם בוא"ו יעו"ש. לה"פ שם. כריתי או' י"ט. ביאור הגר"א שם. שו"ג שם. ומיהו דעת השפ"ד או' כ"ז כהמנ"ך ודעמיה

לקיים הנוסח שבש"ע שלפנינו ואם בוא"ו ולהצריך כדי נטילת מקום גם בשומן הגיד והקנוקנות יעו"ש וע"כ היכא דאפשר יש להחמיר.

סעיף קטן צג

צג) שם. והקרומות יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום. אבל א"צ ס' וכ"פ בתו"ח סוף כלל ל"ז. ואע"ג דק"ל אפי' בציר ואפי' בכחוש ממש לשער בס' (וכמ"ש לקמן בהגה סעי' ט') מ"מ שמנו של גיד דאינו אלא מדרבנן וכמ"ש בסי' ס"ה סעי' ח' מקילינן ביה. וכ"כ התו"ח סוף כלל ל"ח. ומיהו היינו לענין עיקר דינא אבל לחוש להמנהג כתב הרב בהגה סי' ס"ד סעי' ך' דבמקום שאין הפסד קצת יש להצריך ס' יעו"ש. ש"ך ס"ק כ"ז. פר"ח או' ל"ג. לה"פ או' ל"ז. בל"י או' כ"ג. ועיין לעיל או' נ"ט.

סעיף קטן צד

צד) שם. ואם הוא חלב ממש צריך ס' לבטלו. ר"ל ואם הוא חלב ממש דבוק בחתיכה צריך ס' בחתיכה כנגדו לבטלו וגם ליטול ממקום שבדוק כדי נטילת מקום כמ"ש אח"כ.

סעיף קטן צה

צה) שם. ואם הבשר שנמלח עמו הוא שמן אפי' בשומן הגיד וכו' ר"ל ואם הבשר שנמלח עם האיסור הוא שמן ואפי' בשומן הגיד וכו' אם נמלח עם בשר שמן צריך ס' לבטלו וכו' לפי דאזיל השומן ומפטמו לגיד וכו' והוי כחלב ממש כמ"ש בב"י בד"ה ולענין הלכה וכו' והכנה"ג בהגב"י או' מ"ט והשפ"ד או' כ"ז.

סעיף קטן צו

צו) שם. ואם הבשר שנמלח עמו הוא שמן וכו' והיינו בשניהם מלוחים אבל לא כשהיה האיסור מלוח וההיתר תפל דכיון שהוא תפל אין בו כח לפטם האיסור. ש"ך ס"ק כ"ח. חו"ד או' כ"ח. ומיהו לקמן סעי' י"א מבואר דאף אם האיסור מלוח וההיתר תפל אם הוא שמן אוסר עד ס' כשהיה האיסור המליח למטה יעו"ש. וכן השפ"ד או' כ"ח כתב להקשות על דברי הש"ך הנז' והניח בצ"ע וכן בס' יד אברהם אשר בגליון הש"ע כתב להשיג על דברי הש"ך הנז' מטור וב"י ומסעי' י"א יעו"ש. אמנם העצ"ל על סעי' זה כתב ליישב דברי הש"ך הנז' דהתם מיירי דהאיסור המלוח למטה הוא שמן אבל אם האיסור המלוח למטה הוא כחוש וההיתר שמן למעלה אינו אוסר אלא כדי קליפה יעו"ש וכ"כ הדג"מ לעיל בסי' ע' סעי' ד' לפרש דברי הש"ע דהא דאם היתה הטרפה מלוחה למטה אוסרת כגון שהיא בעצמה שמינה יעו"ש. ועיין בדברינו לשם או' ל"ז.

סעיף קטן צז

צז) שם. וליטול ממקום שנגע כדי נטילת מקום ונפחות קליפה. וזה דוקא בשומן הגיד דאין בו דררא דאו' משא"כ קרומות דיש ספק איסור תורה וכ"ש בשר כחוש והיתר מפטם ליה דהוי כאיסור שמן דודאי ס' ונטילה בעינן מדינא. שפ"ד או' כ"ז.

סעיף קטן צח

צח) שם. וכל זה לענין חתיכה עצמה שהיה החלב דבוק בה. או מונח אצלה. ש"ך ס"ק כ"ט. פר"ח או' ל"ו. לה"פ או' ט"ל. בל"י או' כ"ה. ור"ל שמונחת סמוך לה בפליטתה אפי' אינה נוגעת בחלב. יד אברהם שבגליון הש"ך.

סעיף קטן צט

צט) שם. ולענין שאר חתיכות שנמלחו יחד אם אין בכל אחת מהן בפ"ע ס' לבטל החלב אסורות וכו' ואינה אסורה אלא דוקא אותה חתיכה שהחלב דבוק בה או אותה חתיכה שנגעה בחלב עצמו אבל כל חתיכה שידוע שלא נגע בה החלב מותרת אף שאין בה ס' ואעפ"י שכל החתיכות נוגעות זו בזו משום דאין חלב מפעפע ויוצא מחתיכה ע"י מליחה. מנ"ך בס' התערובות ח"ב סוף פ"ז דף צ"ד ע"ד והסכים לדברי הש"ע. וכן הסכים הרב ב"ד חי"ד סי' מ"ו. חכ"א כלל מ"ג או' י"ב. זב"צ או' ס"ב.

סעיף קטן ק

ק) שם. אם אין בכל אחת מהם בפ"ע ס' וכו' אבל אם יש בכל א' מהם ס' מותרות ומיהו צריכים נטילת מקום אם נודע באיזה צד נגע האיסור. מנ"ך שה.

סעיף קטן קא

קא) שם. ואם אין ידוע אם נגע בכולן כולם אסורות. דספקא דאו' לחומרא. לבוש. ביאור הגר"א או' נ"ט. חכ"א שם או' י"ד.

סעיף קטן קב

קב) שם. ואם אין ידוע וכו' כולם אסורות. וכן הסכיה המנ"ך שם. חכ"א שם. זב"צ או' ס"ג וכתב והגם דלשאר סברות יש היתר לשאר החתיכות אנו אין לנו אלא דברי מרן ז"ל וכ"ש שהוא לחומרא עכ"ד.

סעיף קטן קג

קג) ומ"מ אם נתערבה א' מהם או נפלה לקדרה לא אמרינן חנ"נ אפי' לדעת רמ"א ויצטרך ס' נגד כולה אלא אם יודע כמה היה האיסור כגון שנגע בכזית חלב א"צ ס' אלא נגד הזית דכיון שלא הוברר האיסור שמא אין כאן איסור כלל לא אמרינן חנ"נ. חכ"א שם.

סעיף קטן קד

קד) **מעשה** שנמלח בשר בחלבו עם מ"ב תרנגולין ויש מי שהיה רוצה להתיר מסברא דודאי לא נגע בכולם ואין ידוע באיזו נגע ואני אסרתי וכו' כנה"ג בהגב"י או' ס"ב ובתשובתו סי' ק"מ האריך בזה יעו"ש. אבל הרב דבר משה ח"ג סי' ב' חלק עליו יעו"ש ער"ה או' כ"ה. וכן השו"ג בסי' זה מחו' או' ג' ואו' ד' ובספרו אהל יוסף סי"ד סי' כ"ח כתב לדחות דברי כנה"ג הנז' וסיים שם באו' ד' וז"ל כלל העולה דדבר זה תלוי בעיני המורה דכשחתיכה שנמלחה בחלבה או חתיכת טריפה עם כשרות ולא נודע אם נגעה בזה או בזה יתן כל החתיכות בכלי שנמלחו כדרך שהיו במליחה אם רואה שהחתיכה האסורה נגעה בכולם ואין בכל א' וא' ס' כנגד החלב או הטרפה כולם אסורות לפי פסק הש"ע ואם אינו נוגע בכולם אלא בא' או בשנים ויש בחתיכות המותרות כדי לבטל חד בתרי כולם מותרות וכ"ז כששהו האיסור וההיתר שיעור מליחה אבל אם לא נשתהו שיעור מליחה אפי' שהו כחצי שיעור מסיר את האיסור והשאר מותר עכ"ל. וכן הרב זב"צ או' ס"ד האריך בזה והעלה להתיר דלא כדברי הכנה"ג יעו"ש. ומיהו מ"ש השו"ג דאם אינו נוגע בכולם וכו' כולם מותרות הוא ע"פ מ"ש הש"ע אח"ז ואם ידוע שלא נגע וכו' ואין ידוע איזו היא כולם מותרות וכו' ומ"ש עוד וכ"ז כששהו האיסור וההיתר שיעור מליחה וכו' הוא ע"פ מ"ש הש"ע לעיל סי' צ"א סעי' ה' דאין המליחה אוסרת עד שישהה שיעור מליחה יעו"ש ובדברינו לשם או' ל"ג ול"ד יעו"ש.

סעיף קטן קה

קה) **שם. ואם ידוע שלא נגע אלא בא' ואין ידוע איזו היא כולן מותרות וכו'** וכל החתיכות מבטלין לחתיכה שנגעה באיסור בין אותם שלא יש בהם ס' כנגד האיסור ובין אותם שיש בהם ס' כנגד האיסור מבטלין לחתיכות האחרות שספק נגע בהם האיסור והגם שהם ידועות וניכרות שהם של היתר משום שיש בהם ס' ודלא כפר"ח או' מ' קה"י בסעי' זה וכתב שכ"מ באו"ה כלל כ"ט דין ה' זב"צ או' ס"ה. והוא במה שנכתוב בשם או"ה באו' שאח"ז.

סעיף קטן קו

קו) **ואם** הם רק שתים ובא' מהם יש ס' נגד האיסור אנו תולין להקל שביש בה ס' נפל. או"ה שם. כנה"ג בגה"ט או' מ"ד. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן קז

קז) **שם. דחד בתרי בטל.** ומיירי כשיש בכל הג' לבטל החלב גופיה דאי לאו הכי אינו בטל ברוב מטעם דשמא יבשלם ויתן טעם וכדלקמן סי' ק"ט סעי' ב' ש"ך ס"ק ל"א פר"ח או' מ"א. לה"פ או' מ"ד בל"י או' כ"ט. חו"ד או' ל' שפ"ד או' ל"א. חכ"א כלל מ"ג או' י"ד.

סעיף קטן קח

קח) **שם. דחד בתרי בטיל.** ואע"ג דהכא אפשר לברורי ע"י שיטעמנו קפילא וכל חתיכה וחתיכה שיש בה איסור יאסור אותה וא"כ הו"ל כאיסור הניכר שאינו לו ביטול. זה אינו דבטל הוא ואה"נ אם ירגיש האיסור אח"כ לא יאכל והביטול פועל שרשאי לטעום ודלא כפר"ח או' מ"א. שפ"ד סוף או' ל' זב"צ או' ס"ח.

סעיף קטן קט

קט) **שם. אפי' הן חתיכות הראיות להתכבד.** והטעם שהחלב שבהן הוא איסור בלוע ואין אומרים באיסור בלוע חתיכה הראויה להתכבד כמ"ש סי' ק"א סעי' ב' ט"ז ס"ק כ"ג. ש"ך ס"ק ל"ב. פר"ח או' מ"ב. לה"פ או' מ"ה. חו"ד או' ל' ביאור הגר"א או' ס"א.

סעיף קטן קי

קי) **שם הגה. וי"א דכל מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה.** פי' אפי' בשומן ממש. ט"ז ס"ק כ"ד. ש"ך ס"ק ל"ג. פר"ח או' מ"ג. בל"י או' ל' חו"ד או' ל"א. והמתירין בקליפה אפי' בשמן ממש הוא במליחה אבל בצלייה רבו האוסרים בשמן מההיא דגדי שצלאו אסור לאכול מראש אזנו. שפ"ד או' ל"ג. ועיין לעיל סעי' ה' ובלא"ה לא ק"ל כי"א אלו אפי' במליחה וכמ"ש אח"ז.

סעיף קטן קיא

קיא) **שם בהגה. ולפי שאין אנו בקיאין בין בשר שמן לכחוש נוהגין לשער בכל מליחה בס' כמו בבישול.** גם לא בקיאינן בין כחוש לשמן דהאידנא אחסור דרי וע"כ יש לנהוג בכל מליחה בס' אפי' בכחוש. זב"צ או' ס"ט. ור"ל אפי' לספרדים ההולכים ע"פ הש"ע דלאשכנזים בלא"ה הולכים ע"פ דברי מור"ם ז"ל. וכ"כ לעיל או' ס"ח לענין צלי.

סעיף קטן קיב

קיב) **ומ"מ** בשעת הדחק או הפ"מ או ע"ש וא"א להכין יש לסמוך על דברי מרן ולהתיר בבשר כחוש וכגון שנראה לפי ראות עיני המורה שהבשר כחוש הרבה ואין בו ספק כלל יש להתיר ע"י קליפה כסברת מרן ז"ל. זב"צ שם. וכ"כ לעיל או' ס"ט לענין צלי. ועוד יש לעשות סניף לזה דברי הי"א הנז' דמתירין בקליפה אפי' בשמן כמ"ש לעיל או' ק"י והגם דלא ק"ל כן מ"מ לסניף בעלמא מצטרף כנודע.

סעיף קטן קיג

קיג) **שם בהגה. דאם איכא ס' בין הכל ביחד נגד כל החתיכה וכו' אז הכל שרי וכו'** אמנם הש"ע פסק דאם אין בכל אחת מהם בפ"ע ס' לבטל החלב אסורות ואין מצטרפין ביחד וכו' וא"כ לספרדים שקבלו עליהם חומרות הש"ע אין מצטרפות ביחד אם אין בכל חתיכה בפ"ע ס' כנגד החלב והם אסורות. וכ"פ זב"צ או' ע' ועיין לעי' או' צ"ט.

סעיף קטן קיד

קיד) **שם בהגה. נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה וכו'** משמע דגם במליחה אמרינן חנ"נ ולכן כתב נגד כל החתיכה וה"ד בהפסד מועט אבל בהפ"מ יש להתיר ולא אמרינן חנ"נ כמ"ש הש"ך בסי' צ"ב ס"ק ט"ז יעו"ש. וכ"כ השפ"ד שם או' ט"ז. דג"מ בסי' זה. וה"ד לדברי מור"ם ז"ל אבל לדברי הש"ע לא אמרינן במליחה חנ"נ ואפי' בהפסד מועט וכמ"ש בסעי' זה ס' לבטל החלב ולא אמר לבטל החתיכה וסתמא קתני משמע דאין חילוק.

סעיף קטן קטו

קטו) **שם בהגה. צריך קליפה מעט.** פי' במקום שנוגע בחלב לבד לא כל החתיכה. פר"ח או' מ"ה.

סעיף קטן קטז

קטז) **שם בהגה. ואם אין ידוע איזה נגע הכל שרי.** דבטל ברוב. תו"ח כלל ל"ח סוף או' ג' ומיירי דידוע שלא נגע ברובן. ש"ך ס"ק ל"ה. מנ"י על התו"ח שם או' ח' והפר"ח או' מ"ו כתב אעפ"י שכל החתיכות נגעו באיסור כיון שאינו ידוע איזה מקום מהחתיכה נגע באיסור א"צ לקלוף את כולם מספק. לה"פ או' מ"ז. בל"י או' ל"א.

סעיף קטן קיז

קיז) **שם ואעפ"י שיש בזה קצת קולא אם היה האיסור שמן וכו'** פי' לענין אם יש חלב באותה חתיכה דלפי הסוברים צריך ס' היינו שצריך ס' באותה חתיכה עצמה נגד החלב שבה ואין שאר חתיכות מצטרפות לבטל חלב שבאותה ולפי המנהג אנו מצרפין גם שאר חתיכות ועוד יש קולא אם החלב אינו דבוק לשום חתיכה אלא מונח אצל אחד מהם והיה לנו לומר דאין מצטרפות ובכל א' מהם שנגע בה צריך ס' בפ"ע מ"מ ק"ל דכולן מצטרפות. ט"ז ס"ק כ"ה. לה"פ או' מ"ח. בל"י או' ל"ג. חו"ד או' ל"ג. ומוכח שם בתו"ח דאפי' אין החתיכות נוגעים בחלב רק נוגעים בחתיכה שנוגע בחלב הכל מצטרף אם אין האיסור דבוק כמו בבישול. ש"ך סוף ס"ק ל"ו. לה"פ שם. בל"י שם.

סעיף קטן קיח

קיח) **שם בהגה. וכל זה באיסור ששייך בו שמנונית כמו חלב או ציר וכו'** וגם דם הוא בכלל זה. ט"ז ס"ק כ"ו. לה"פ או' מ"ט. בל"י או' ל"ד. חו"ד או' ל"ד.

סעיף קטן קיט

קיט) **שם בהגה. אבל באיסור שאין בו שמנונית כלל כגון חמץ בפסח וכו'** אינה אוסרת רק כדי קליפה. מיהו באו"ח סי' תס"ז סעי' י"ד כתב הרב בהגה דיש לאסור אותה חתיכה כולה שנמצא עליה החטה בפסח ולהתיר האחרות ע"י קליפה. ש"ך ס"ק ל"ז. ועיין בדברינו לשם או' קצ"ז באורך.

סעיף קטן קכ

קך) **שם בהגה. לכ"ע מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה.** ומ"מ המנהג דאין לחלק ומיהו באיסור דרבנן יש להקל. תו"ח סוף כלל ל"ח. ומשמע דאפי' במקום שאין הפסד קצת מיהו באיסור ששייך בו שמנונית אעפ"י שהוא רק דרבנן כמו שומן הגיד וקנוקנות יש להחמיר במקום שאין הפסד קצת. ש"ך ס"ק ל"ח. פר"ח או' מ"ט. לה"פ או' נ"א. בל"י או' ל"ו. חו"ד או' ל"ו. חכ"א כלל מ"ג או' ט"ז.

סעיף קטן קכא

קכא) [**סעיף יוד'**] **בד"א כשהאיסור וההיתר שניהם מלוחים וכו'** אבל אם ההיתר מלוח והאיסור תפל א"צ אלא הדחה. בין שנתן כשרה למעלה בין נתנה למטה כמ"ש לעיל סי' ע' סעי' ג'.

סעיף קטן קכב

קכב) **שם הגה. ויש אוסרים אם נוגעים זה בזה וכו'** וכ"כ בש"ע לעיל סי' ע' סעי' ג' אלא שכתבנו שם או' ל"א דהעיקר כסברא הראשונה שסתם שם בש"ע דסגי בהדחה יעו"ש.

סעיף קטן קכג

קכג) **שם בהגה. ויש להקל במקום הפסד.** ועיין לעיל סי' ע' או' ל"ה שכתבנו דבתו"ח סוף כלל כ"א פסק לגמרי כסברא ראשונה שסתם שם בש"ע וכ"ה דעת האחרונים יעו"ש.

סעיף קטן קכד

קכד) [**סעיף יא'**] **זה שאמרנו באיסור מליח והיתר תפל וכו' דוקא כשהיה האיסור למליח למטה וכו' הגה. ויש חולקין ואומרים דבמליחה אין חילוק אם הוא למעלה או למטה.** ועיין לעיל סי' ע' או' ל"ז שכתבנו דאף לספרדים ההולכים על פסק הש"ע בעל נפש יחמיר לעצמו ויאסור הכל באיסור שמן ואפי' אם הכשרה תפלה למטה כפסק מור"ם ז"ל יעו"ש.

סעיף קטן קכה

קכה) **שם הגה. ויש חולקין ואומרים דבמליחה אין חילוק וכו'** ומ"מ נ"ל דה"ד בבשר שמן אבל בכחוש אם היה ההיתר תפל למטה והאיסור המליח אין לאסור רק כדי קליפה גם לדעת החולקין כיון דהא דלא מחלקינן בין כחוש לשמן ומשערינן הכל בס' אינו אלא מנהג בעלמא כמ"ש לעיל בהגה סוף סעי' ט' ובכה"ג דאיכא מתירין אף בשמן לפחות בכחוש יש להתיר ואין לנהוג בו עוד חומרא אחרת ובפרט אם יש הפ"מ או לצורך מצוה או ע"ש וא"א להכין.

סעיף קטן קכו

קכו) **שם הגה. ויש חולקין וכו'** ומ"מ נ"ל בספק טרפה ויש בו עוד צדדים להקל שנמלח עם טהור והיה טמא מלוח וטהור תפל למטה והטמא למעלה יש לסמוך בהפ"מ וסעודת מצוה ג"כ על הפו' דאף במליחה אמרינן תתאה גבר דאע"ג דרמ"א כתב דנוהגין כהפו' דאין חילוק י"ל ה"ד בודאי טריפה אבל לא בספק טרפה ומותר עכ"פ ע"י קליפה אפי' לדידן. חכ"א כלל מ"ג או' ז' ועוד יש בזה ס"ס ספק אם הלכה כדעת המתירין ואת"ל כדעת האוסרים שמא אינה טריפה.

סעיף קטן קכז

קכז) [**סעיף יב'**] **גבינות שנעשו בדפוסי עכו"ם וכו'** מותרים דהוי כמו איסור תפל והיתר מליח ומותר. טור. לבוש. ביאור הגר"א או' ע"ז.

סעיף קטן קכח

קכח) **שם. אעפ"י שנמלחו בתוכן מותרין.** ואפי' אם הם בני יומן ובלבד שהדיחו יפה שלא היה האיסור בעין. תו"ח כלל פ"א דין ה' כנה"ג בהגב"י או' ע"ז. ש"ך לעיל בסי' ס"ט או' פ"ג. מנ"י על התו"ח כלל י"ז או' ב' ומיהו לכתחלה נוהגין להגעילן. תו"ח שם. ואפי' אם אינם בני יומן לכתחלה אסור. מנ"י שם.

סעיף קטן קכט

קכט) **שם הגה. וה"ה אם נמלח היתר בשאר כלי אסור.** ואפי' איסור דאו' שנבלע בכלי. רש"ל פכ"ה סי' ע"ג. ט"ז ס"ק כ"ח. לה"פ או' נ"ד. בל"י או' ל"ח. חו"ד או' ט"ל. מש"ז או' כ"ח. ברכ"י בשיו"ב או' יו"ד. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן קל

קל) **שם בהגה. ודוקא בדיעבד אבל לכתחלה אסור.** משום הרחק מן הכיעור. ב"י בשם המרדכי וכתב וכ"נ מדברי הרא"ש והטור. וכ"נ דעתו כאן בש"ע שכתב לשון דיעבד.

סעיף קטן קלא

קלא) [**סעיף יג'**] **מלח או תבלין שהם בקערה של בשר מותר ליתנם בחלב.** זה הסעי' כבר כתב אותו הש"ע לעיל ג"כ סי' צ"ה סעי' ז' ועיין בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קלב

קלב) **שם הגה. וה"ה אם היו בכלי איסור דמאחר שהם יבשים אינם בולעים וכו'** כלומר דמותר לכתחלה להניחם בכלי של איסור מאחר דהם יבשים אבל בדיעבד אפי' הוא לח מותר מטעם דאין מליחה לכלים. ש"ך ס"ק מ"ד. פר"ח או' נ"ו. לה"פ או' נ"ה. בל"י או' ט"ל חו"ד או' מ"א. ומשמע גבינה יבשה ממש אף שנוגעת במלח אין אוסר אם נתנו דיעבד בבשר ולכתחלה נכון ליזהר אף ביבשים באוכל עם מלח. שפ"ד או' מ"ד.

סעיף קטן קלג

קלג) **שם בהגה. רק שהכלי הוא נקי וכו'** ומן הסתם אמרינן שהוא נקי. ש"ך ס"ק מ"ה. פר"ח או' נ"ז. לה"פ או' נ"ו. בל"י או' מ' חו"ד שם. וכ"כ לעיל סי' צ"ה או' ו' יעו"ש.

סעיף קטן קלד

קלד) **מלח** שנמצא בה חתיכות גבינה יבישה יש מקום לאוסרה כשנלקח מן העכו"ם אבל כשנלקח מישראל וידוע שאותה גבינה כשרה יש פנים להתיר. כנה"ג בהגב"י סוף או' ע"ט. בל"י שם. זב"צ או' פ"ב.

סעיף קטן קלה

קלה) [**סעיף יד'**] **מלח הבלוע מדם וכו' אם יש ס' כנגד המלח מותר.** ולא סגי בס' נגד דם הבלוע בו דלא ידעינן כמה דמא בלע. ש"ך ס"ק מ"ו. פר"ח או' נ"ח. לה"פ או' נ"ח. חו"ד או' מ"ב. ועיין לעיל סי' ס"ט או' קי"ד.

סעיף קטן קלו

קלו) **ובענין** מלח שמעמידין אותו בדם נבלה כתבנו משפטו לעיל סי' ס"ו או' ב' יעו"ש.

סימן קו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **חתיכה שבלעה איסור ואין בה ס' לבטלו שנפלה לקדרה אינה אוסרת אלא לפי חשבון וכו'** היינו לדעת המחבר דס"ל דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים משא"כ לדידן (ר"ל האשכנזים) וכמו שמבאר הרב אח"כ בהגה. ש"ך סק"א. ועיין לעיל סי' צ"ב סעי' ד' וסי' צ"ט סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ב

ב) **שם. אבל החתיכה עצמה אסורה וכו'** לאו דוקא כשיש בקדרה ס' כנגד האיסור הבלוע שהחתיכה אסורה אלא אפי' יש בה ס' כנגד כל החתיכה אין החתיכה חוזרת לקדמותה ול"ד למאן דס"ל חנ"נ אפי' בשאר איסורים אלא אפי' למאן דס"ל דאין חנ"נ בשאר איסורים רק בב"ח אינה חוזרת להתירה. כנה"ג בהגה"ט או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. אבל החתיכה עצמה אסורה וכו'** ואם נפלה לקדרה אחרת אוסרת כדין חתיכת נבילה שאוסרת כמה קדרות זו אחר זו ובכל אחת משערין בכולה מספק. ער"ה או' א' בשם כמה פו' וכתב ודלא כהפר"ת סוף או' א' ור"ל דהכא אוסרת לפי חשבון איסור הבלוע בה כמ"ש בש"ע אלא שאוסרת קדרה אחרת כדין נבילה שאוסרת וכו'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אבל החתיכה עצמה אסורה וכו'** וה"ה חתיכה שצריכה כד"ק או נטילת מקום ונפלה לקדרה שמלבד שצריך ס' נגד הקליפה שנאסרה ג"כ צריך ליטול ממנה כד"ק לפי שאין איסור בלוע נפלט ממנו לגמרי. פר"ח או' א' לה"פ או' א'.

סעיף קטן ה

ה) **כלי** שבלע משהו איסור ובשל בו היתר שיש בו ס' נגד האיסור התבשיל מותר והכלי אסור עד שיגעיל. ער"ה או' ג' בשם הרא"ה בבד"ה וכתב ודלא כהכנה"ג בהגה"ט או' ד'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. אבל החתיכה עצמה אסורה וכו'** ומ"מ אם נתערבה בחתיכות אחרות (ואינה ניכרת) בטלה דלא הוי חהר"ל כיון דאין איסור מחמת עצמה כדלעיל רסי' ק"א וכמ"ש הש"ך כאן סק"ד ונראה דבטל ברוב דלא שייך שמא יבשל ויתן טעם דהא טעם החתיכה עצמה שנאסר הוי עם החתיכות אחרות מין במינו וליכא טעם וכמ"ש הש"ך סי' ק"ז. חי' רע"ק על סעי' זה.

סעיף קטן ז

ז) **שם. אבל החתיכה עצמה אסורה וכו' הגה. וכן עיקר** ודלא כמ"ש לעיל סי' צ"ב (סעי' ד') דאף החתיכה מותרת. וכ"כ לעיל בסי' צ"ב או' י"ט דהעיקר כמ"ש כאן בש"ע דהחתיכה אסורה ודלא כמ"ש שם בש"ע דהחתיכה ג"כ מותרת יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **שם הגה. ולפי מה שנוהגין לומר בכל האיסורים חנ"נ אין חילוק וכו'** פי' וגם בנתערב איסור לח בהיתר לח אמרינן חנ"נ בשאר איסורים במקום שאין הפ"מ וכמ"ש בהגה סי' צ"ב סעי' ד' אין חילוק בין דבר לח וכו' ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' לה"פ או' ג' שפ"ד או' ג'.

סעיף קטן ט

ט) **שם בהגה. ואם אינו מכירה בטילה אם אינה חתיכה הראויה להתכבד וכו'** דאילו ראויה להתכבד בב"ח לא בטלה דחשיב איסור מגופו כיון שכל א' בפ"ע מותר. ואם הוא דבר לח בין בב"ח בין בשאר איסורים הכל מותר אי איכא ס' נגד מה שנאסר תחלה מיהו הא דבעינן ס' נגד כל מה שנאסר בתחלה בדבר לח היינו במקום שאין הפ"מ אבל במקום הפ"מ לא אמרינן בכה"ג חנ"נ בשאר איסורים רק בב"ח וכמ"ש הרב בהגה בסי' צ"ב סעי' ד' ש"ך סק"ד. לה"פ או' ד' בל"י או' א' חו"ד או' א' שפ"ד או' ד'.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ב'**] **חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקדרה שיש בה ס' לבטל החלב וכו'** ולדידן דק"ל חנ"נ בכל האיסורים וכן באיסור דבוק צריך ס' נגד כל החתיכה ה"ה הכא צריך ס' נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה ואפ"ה החתיכה עצמה אסורה. ש"ך סק"ה. לה"פ או' ה' בל"י או' ב' חו"ד או' ב'.

סעיף קטן יא

יא) **שם. צריך ליזהר שלא יסיר שום דבר מהקדרה וכו'** ואפי' יש שם יותר מס' שמא תשאר בשעה שאין בקדרה ס' ולאו אדעתיה. פר"ת או' ב'.

סעיף קטן יב

יב) **שם. צריך ליזהר שלא יסיר שום דבר וכו'** ודוקא באיסור גוש אבל איסור לח שנפל לס' מותר להסיר אח"כ מקדרה דכבר נתבטל. מש"ז סוף או' א' זב"צ או' ז'.

סעיף קטן יג

יג) **שם. וגם לא יוציאנה תחלה שחלב שבה יאסור אותה וכו'** פי' כשיוציאה ותהיה חמה א"כ יאסר החתיכה מחמת החלב שבה שאין בה ס' לבטלו אבל כשמניחה בקדרה הטעם הולך בכולו בשוה ואין החתיכה נאסרת. ש"ך סק"ו. ולא דמי למ"ש בסעי' א' דהחתיכה באיסורה דהתם נאסרה החתיכה כבר ע"י בליעה וע"ז אמר שאינה פולטת כל איסור הבלוע משא"כ כאן שלא בלעה מחלב שעליה עדיין אלא עכשיו ע"י בישול ובאותה שעה הולכת פליטת הבליעה בכל הקדרה בשוה כמו באותה. חתיכה עצמה. ט"ז סק"ב. פר"ח או' ה'.

סעיף קטן יד

יד) ואין להקשות דהא ע"כ החתיכה נמלחה תחלה דאי לא"ה היתה אסורה משום דם והיה צריך ס' בתבשיל נגד כולה כמ"ש בסי' ס"ט סעי' י"א די"ל דמיירי שהוא חלב דרבנן או חלב של בהמה כחושה דאינו אוסר במליחה אלא כדי קליפה לדעת הרשב"א והמחבר בסי' ס"ד סעי' ך' וסי' ק"ה סעי' ט' א"נ מיירי שהיה בחתיכה ס' נגד החלב ואח"כ קודם הבישול נחתך ממנה. ש"ך שם. חו"ד או' ג' ולפי תירוץ ראשון מיירי שקלפה קודם בישול ואם לא קלפה צריך ס' נגד הקליפה והחלב ואעפ"י כן יקליפנה אחר הבישול. פר"ח או' ה' ועיין לעיל או' ד' וכ"ז שכתבנו באו' זה ובאו' הקודם לפסק הש"ע דלית ליה חנ"נ בשאר איסורים אבל לפסק הרמ"א שחנ"נ בשאר איסורים בלא"ה החתיכה אסורה וכמ"ש לעיל או' יו"ד יעו"ש.

סעיף קטן טו

טו) שם. וגם לא יוציאנה תחלה שחלב שבה יאסור אותה וכו' אבל אם היא חתיכה דאיסורא או חתיכה הבלועה מאיסור דתשאר באיסורה צריך להוציאה תחלה דאם ימתין עד שתצנן יפליט יותר איסור בקדרה. כ"מ בהגה וכמ"ש לקמן או' ך'.

סעיף קטן טז

טז) שם. יניחנה עד שתצטנן הקדרה. לאו לגמרי קאמר אלא כיון שאין היס"ב צונן קרי ליה. א"נ לכתחלה מיהא חיישינן לסברת האומרים דחום כל דהו אף שאין היס"ב מ"מ אוסר מיהא כד"ק ולפיכך ראוי להמתין עד שיצטנן לגמרי ואחד שנצטנן והוציא האיסור לחוץ יכול לחזור ולחמם התבשיל ואין בכך כלום. פר"ח או' ו' לה"פ או' ו'.

סעיף קטן יז

טוב) וה"ה בכבוש אם נתבשל איסור בקדרה והיה ס' ואח"כ נצטנן התבשיל ונתמעט ההיתר שעכשיו אין ס' דאם נכבש כשיעור כבישה אוסר עתה התבשיל דלא כרב אחד שרצה לומר שאינו מוסיף בליעה יותר ע"י כבישה. תפארת צבי בתשו' חא"ח סי' כ"ד. פ"ת או' ב' ועיין לעיל סי' ק"ה או' ד'. [וע' בשו"ת יביע אומר ח"ב סי' ו'. ע"ש].

סעיף קטן יח

חי) קדרה חדשה שבלעה כזית חלב או דם ובישל בה היתר ויש ס' נגד הזית דשרי התבשיל אסור ליקח מהקדרה שום דבר שלא יתמעט מס' ותאסור הקדרה התבשיל מאי תקנתיה יניחנה עד שתצטנן. שפ"ד או' ז' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יט

יט) **כבד** של עוף שבשלוהו עם התרנגולת עם מעט מים ולא היה ס' נגדו ושוב הוסיפו עליו מים או דבר אחר עד שנעשה ס' מותר הכל ואפי' התרנגולת זב"צ או' י"ב ועשה כמה טעמים לזה יעו"ש. אבל הקדרה נשארה באיסורה כמ"ש לעיל או' ה' וכ"כ זב"צ שם.

סעיף קטן כ

כ) **שם הגה. ולפי מה דק"ל חתיכה נעשית נבילה מסיר החתיכה האסורה וכו'** פי' וא"כ החתיכה זו עכ"פ אסורה משום איסור דבוק א"כ מסיר החתיכה האסורה משם שהרי אינו מזיק כלום במה שמסירה וא"כ לא יניחנה בחנם בקדרה. ש"ך סק"ז. חו"ד או' ד'.

סעיף קטן כא

כא) **שם בהגה. והשאר מותר.** בשיש ס' נגד החתיכה. ביאור הגר"א או' יו"ד.

סימן קז

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **המבשל ביצים הרבה בקליפתן.** נקט בקליפתן להיות שר"ל חשש ביצה שיש בה אפרוח דאפי' בקליפה יש בה טעם איסור דאל"כ הו"ל מיא דביעי. פר"ת או' א' ור"ל אבל אם אין בה אפרוח כגון ביצה מעוף טמא ובישלן בקליפתן אין נאסרין דמיא דביעי בעלמא הוא וכמ"ש לעיל סי' פ"ו סעי' ה' וסעי' ו' יעו"ש.

סעיף קטן ב

ב) **שם. לא יוציאם מהמים שנתבשלו בהם וכו'** ודוקא לכתחלה אבל בדיעבד מותר. תו"ח כלל נ"א דין א' מש"ז או' א' ברכ"י בשיו"ב או' א' ויח' לקמן או' ה'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. לפי שלא נשאר שם ס'**. לבטלו. צ"ל דלאו דוקא ס' שהרי ס"א בעינן כמ"ש סי' פ"ו וסי' צ"ח סעי' ז' יד אברהם בגליון הש"ע.

סעיף קטן ד

ד) **ונראה** דאם נתן אפר עליהם בקדרה מותר לכ"ע אפי' לכתחלה. הגה כ"י מרבני המערב. ברכ"י שם. ער"ה או' א' קה"י סעי' א' זב"צ או' א' וכבר הארכנו בזה לעיל סי' צ"ה או' נ"ו יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **שם הגה. ואם לא עשה כן אלא עירה אותן לקערה ונמצא א' מהן טרפה יש אוסרין הכל וכו'** וכן בדגים קטנים שנמצא דג טמא בקערה ולא עירה כולם בפעם א' וכו' ויש מתירין בכל ענין וכו' וכן עיקר וכו' הנה בתו"ח שם הביא פלוגתא בזה ריב"א ורבינו ברוך ור' שמשון דריב"א אוסר הכל בין בדגים בין בביצים ור' ברוך מחמיר רק בביצים לפי שאין רגילים לבשל כ"כ ביחד שיתבטלו המעט שנאסרים ברוב היתר ור' שמשון מתיר בין בדגים בין בביצים וכתב התו"ח שם דבדיעבד יש להקל כדברי ר' שמשון דכתב טעם להיתר דתלינן דאיסורא ברובא ויש להתיר אף בבצים דלא מחזקינן איסורא דלמא נשאר לבסוף בלא ס' וכתב וכ"מ מדברי הב"י בש"ע דלא כתב דאסור יעו"ש וזהו שכתב כאן בהגה על דברי המתירין וכן עיקר. ומ"ש הט"ז והש"ך להשיג על דברי מור"ם הנז' כבר ישבו המנ"י שם על התו"ח והחו"ד בביאור' או' א' יעו"ש. וכ"ה דעת המש"ז והברכ"י כמ"ש לעיל או' ב' וכ"כ זב"צ או' ב' דלענין הלכה אין לנו אלא דברי מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו וכיון שמרן ז"ל ס"ל הכי העיקר הוא כדברי מור"ם ז"ל דבין בדגים בין בביצים אם עירה הרוטב עם הדגים או הביצים מעט מעט מן המחבת לקערה מותר הכל כס' ר' שמשון אלא שסיים דבבצים יש להחמיר היכא דליכא הפ"מ יעו"ש.

סעיף קטן ו

ו) **ומיהו** אם יודע בבירור שבישל בצים הרבה כמו בדגים וכשיערה אותן לקערה יהיו רוב בצים כשרים והמיעוט יהיו במחבת אז יהיה דין הבצים כדין הדגים דכשחוזר ומערה המיעוט לקערה הגם דחיישינן דנאסרים מ"מ חוזרים ובטלים ברוב הכשרים ואז גם בהפסד מועט מותרים הביצים גם לס' ר' ברוך. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ז

ז) **וכ"ז** לא מיירי אלא כשעירן מעט מעט מן המחבת אבל אם עירה הכל בפעם א' מותר בכל ענין וליכא למיחש למידי והכי נהוג. תו"ח שם סוף דין א' כנה"ג בהגב"י סוף או' ד' חכ"א כלל ס"א או' ד' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ח

ח) **ואם** בישל ביצים הרבה בקדרה והיה ביניהם א' שהיא אסורה והוציא כל א' בכף א' (ר"ל שהוציא כל אחד ואחד לבדה בכף) כתב הט"ז סק"ה דיש לחוש שמר. הוציא האסורה בראשונה ונאסר הכף וממילא נאסרו האחרים אח"כ. אמנם המש"ז בסוף הסי' הקשה ע"ז דלדעת ר' שמשוו נימא איסורא ברובא איתא תוך הקדרה וכל דפריש מרובא דהתירא קפריש והניח בצ"ע. וכן החכ"א כלל ס"א או' ה' הקשה ע"ז יעו"ש.

סעיף קטן ט

ט) **שם בהגה. ואפי' לדעת האוסרים אין לאסור הכלים וכו'** ואין להתיר הכלים אלא אחר מעל"ע משום דהוה ספיקא דרבנן דנותן טעם לפגם. ש"ך סק"ב בשם תשו' מהרי"ל סי' קס"ב. כנה"ג בהגב"י או' י"ד. פר"ח או' ב' לה"פ או' ו' בל"י או' ה' כריתי או' ב' חו"ד או' ג' חכ"א כלל ס"א או ג' ופשוט הוא דבדיעבד אם בישל אפי' בבני יומן מותר כרמ"א ז"ל. זב"צ או' ו' ור"ל כמשמעות סתמיות דברי רמ"א דמשמע אפי' בני יומן מותרין.

סעיף קטן י

י) **ומיהו** בספק טריפה שבישל בכלי אין להתיר אחר מעל"ע מטעם ספק דרבנן לקולא כיון דמתחלה היה ספק איסור תורה אלא דכאן שהתירו משום דיש כמה צדדים בלא"ה להתיר. שפ"ד או' ב'.

סעיף קטן יא

יא) [**סעיף ב'**] **זבוב וכיוצא בו מדברים המאוסים וכו'** וכ"פ לעיל סי' ק"ד סעי' ג' עי"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן יב

יב) **שם בהגה. ואם לקח עם הכף דג טמא וכו' אסור להחזיר הכף לקדרה.** ואעפ"י דיש בכף ס' נגד האיסור אסור להחזיר הכף לקדרה. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ד' לה"פ או' ט' בל"י או' ח' כריתי או' ג' חו"ד או' ה' והיינו משום דמספקא לן דאיסור מתפשט בכל הכלי ונתבטל או אינו מתפשט בכל הכלי ונאסר הכף משום דלא נתבטל האיסור וכמ"ש לעיל סי' צ"ב או' מ' יעו"ש הלכך הכף אסורה מספק.

סעיף קטן יג

יג) **שם בהגה. ואם החזירו צריך ס' מן הקדרה נגד האיסור ולא נגד כל הכף דלא אמרינן גבי כלי חנ"נ.** וה"ד בכלי של עץ ומתכות חדש אבל בישן או של חרס אפי' חדש דעת הרב בהגה לעיל סי' צ"ח סעי' ה' דיש להחמיר דנ"נ וצריך ס' נגד כל הכף. ש"ך סק"ה. ועיין בדברינו לשם או' ס"ג ואו' ס"ז ואו' ס"ח יעו"ש.

סעיף קטן יד

יד) **שם בהגה. אבל אם היה מעט מן התבשיל עם האיסור בכף והוחזר לקדרה צריך ס' גם נגד מעט התבשיל וכו'** משמע דאפי' הוחזר לקדרה עם הכף א"צ אלא ס' נגד מעט התבשיל אם הוא יותר מן האיסור דנ"נ אבל א"צ ס' גם נגד כל הכף מיהו הש"ך סק"ו הקשה ע"ז ודעתו דצריך ס' גם כנגד כל הכף. וכ"ה דעת הפר"ח או' ו' לה"פ או' י"ב. בל"י או' יו"ד. כריתי או' ד' וע"כ היכא דליכא הפ"מ יש להחמיר.

סעיף קטן טו

טו) שם בהגה. דהרי נעשה נבילה בכף. דאנו מחזיקין הכף ההיא שעתא כמו הקדרה עצמה מאחר שהוציאה עתה מהקדרה רותחת וחשיב כלי ראשון לחומרא. כ"כ באו"ה כלל כ"ז דין ב' ש"ך סק"ז. פר"ח או' ז' לה"פ או' י"ג. כריתי או' ו' חו"ד או' ז' שפ"ד או' ז' ביאור הגר"א או' ח'.

סימן קח

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] אין צולין בשר כשרה עם בשר נבילה וכו' בתנור אחד וכו' והיינו כשאחד מהם שמן אפי' הכשרה דאזיל ההיתר ומפטם לאיסור בריחיה והדר אזיל האיסור ואוסר להיתר אבל בשניהם כחושים מותר אפי' לכתחלה. ב"י סי' צ"ז בשם הרשב"א. ט"ז סק"א וכתב ודלא כתו"ח כלל ל"ה דין ג' שכתב דגם בשניהם כחושים טוב להחמיר לכתחלה יעו"ש. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגה"ט או' ג' פר"ח או' א' בל"י או' א' חו"ד או' א' חכ"א כלל ס"ב או' א' זב"צ או' א' ומיהו המחמיר תע"ב. שפ"ד או' א' שבאו' י"ח.

סעיף קטן ב

ב) ומיהו ה"ד פת בפת וכדומה אבל בלא"ה אין אנו בקיאין. שפ"ד שם. ור"ל אבל בבשר וכדומה אפי' שניהם כחושים אן אנו בקיאין ויש ליזהר לכתחלה. מיהו הקה"י לעיל סי' צ"ז סעי' ג' כתב דגם האידנא בענין ריחא אנו בקיאין בכחוש משום דאין איסורו אלא לכתחלה ואם ברור לו ששניהם כחושים לגמרי מותר לכתחלה יעו"ש והב"ד זב"צ או' א' וכתב וכן יש להקל כהקה"י.

סעיף קטן ג

ג) ריח פת בפת מותר. תו"ח כלל ל"ה דין ג' ואפי' אם הפת בלול בשמן. מנ"י על התו"ח שם או' י"א. ודוקא שמן מיקרי כתוש ולא מפטם. אבל שומן מפטם. מש"ז או' א' ועיין לקמן או' ל'.

סעיף קטן ד

ד) ואם אפו חמץ עם מצה עיין באו"ח סי' תס"א סעי' ה' ובדברינו לשם כמה חלוקים יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **מקום** שנוהגין שלא לאכול פת של גוים אין לחוש אם נאפה בתנור א' מכמה טעמים אי משום דאין ריח מפת לפת אי משום דכיון דאין איסורו אלא מדרבנן לא גזרינן. כנה"ג בהגה"ט או' ך' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **וחלה** שלנו שהיא רק מדרבנן מותר לכתחלה לאפותה עם הפת ואפי' אם נגעה החלה בחולין אם יש בככר החולין פי שנים כמוהו. או"ה כלל ט"ל דין כ"ד. כנה"ג שם או' כ"א. לה"פ או' א' בל"י סוף או' א' ומשמע דכ"ש דמותר לשרוף החלה בתנור שאופין בו פת. ועיין לקמן בהגה ססי' שכ"ב ובדברינו לאו"ח סי' תנ"ז או' מ' יעו"ש.

סעיף קטן ז

ז) **ומותר** לצלות כבד בתנור עם תבשיל לכתחלה למ"ד ריחא מילתא דכל דם כחוש הוא. תה"ד בפסקים וכתבים סי' ע"ו והב"ד ב"י סי' צ"ז וכתב ואין טעמו נראה בעיניו. מיהו מהר"י מינץ בתשו' סי' ט"ו פסק כהתה"ד והב"ד ד"מ בסי' זה. וכתב הש"ך סק"א הא דכתב ב"י דאין טעמו נראה בעיניו ה"ד בתבשיל שמן אבל כששניהם כחושים ודאי דהב"י לא פליג יעו"ש. וכ"כ לעיל או' א'.

סעיף קטן ח

ח) **שם. ואם צלאם ה"ז מותר וכו'** דריחא לאו מילתא היא בדיעבד. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב'.

סעיף קטן ט

ט) **אבל** פת שאפאה עם הצלי כתב הרמב"ם והמחבר לעיל ססי' צ"ז דאסור לאכלו בכותח מטעם שכתב הרי"ף דכיון דאפשר לאכלו בלא כותח הוי כלכתחלה. ש"ך שם. פר"ח שם. חו"ד או' ב' וכ"כ לעיל בסי' צ"ז או' ט"ל. ומיהו הרב כאן. בהגה מתיר אם אין לו פת בריוח ויש לו מאכל חלב שא"א לו לאכול בלא פת וכ"כ הכרתי או' ו' והבל"י או' ו' כתב דאסרו האחרונים ולא מצאתי זולת הפר"ח או' ו' שאוסר והסומך על רמ"א לא הפסיד שפ"ד או' ב' ועיין לקמן או' כ"א.

סעיף קטן י

י) **שם**. ואם התנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים וכו' וכל עשרון הוא שיעור חלה דהיינו מ"ג בצים וחומש ביצה נמצא סך כל הי"ב עשרונים ת"ק וי"ח ביצים ושני חומשי ביצה. פר"ח או' ג' לה"פ או' ג' וכ"כ לעיל סי' צ"ז או' מ'.

סעיף קטן יא

יא) שם. שמחזיק י"ב עשרונים וכו' היינו כמו בזמן התלמוד שהיו מדביקים הלחם בדופן התנור וא"כ בכל ארבע הדפנות היו מדביקין וא"כ אם בכל ד' דפנות היה יכול לדבק ביחד י"ב עשרונים הרי זה תנור גדול. כריתי או' ד' ואם אופין בקרקעית התנור צריך שיהיה קרקעית התנור מחזיק י"ב עשרונים כמ"ש לעיל סי' צ"ז או' מ"א יעו"ש. והיינו שמחזיק י"ב עשרונים של מצות. ב"י סי' צ"ז בשם סמ"ק. ור"ל בפת עבה בציר מטפח משהו משערינן שהוא השיעור שיכול לעשות המצה. פר"ח סי' צ"ז בקו"א. וכ"כ הפליתי בסי' זה או' ג' חכ"א כלל ס"ב או' א'.

סעיף קטן יב

יב) וכתב החכ"א בבינת אדם שם או' ס"א דהתנור שאופין בו בגובה בדפנותיו צריך להיות י"ב טפחים וחצי טפח אורך וי"ב טפחים וחצי טפח רוחב ושטה טפחים גובה וזהו למ"ש הכריתי ולמ"ש הפר"ח דבעינן י"ב עשרונים בקרקעית התנור צ"ל קרקעית התנור שמנה אמות ורביע בקירוב על שמנה אמות ורביע יעו"ש. ואם היה אריך וקטין או תנור שאופין בדפנותיו אין בו גובה ששה טפחים הכל יהיה בתשבורת על החשבון הזה וכמ"ש הכריתי שם.

סעיף קטן יג

יג) שם. ואם התנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים ופיו פתוח וכו' משמע דתרתי בעינן גדול וגם פיו פתוח וכ"כ הטור. ט"ז סק"ב. בל"י או' ב' חו"ד או' ג' ומשמע דהרב בהגה מודה לזה דבגדול ופיו פתוח נמי מותר לכתחלה וכן כשאחד מכוסה שרי לכתחלה אף בתנור קטן וסתום מכל צד ומ"ש הרב בהגה ונוהגין להחמיר לכתחלה בתנור גדול היינו בסתום קצת וכמ"ש בש"ך סק"ג וסק"ה. מש"ז או' ב' וכ"כ בשפ"ד או' ג' וכ"כ המנ"י על התוס' כלל ל"ה או' ז' דדעת הרמ"א דבתנור גדול ופיו פתוח אף בהיתר אצל איסור מותר לכתחלה כמו שפסק בש"ע. וכ"כ החו"ד שם על דברי הש"ע דדוקא פתוח ממש אבל פתוח מעט למעלה אסור לכתחלה. אבל הפר"ח או' ד' כתב לפרש דברי הש"ע דאף שהתנור פתוח קצת למעלה במקום שהעשן יוצא שרי לכתחלה. וכתב ודלא כתו"ח ריש כלל ל"ה דלא שרי אלא כעין כירה שהוא פתוח ממש. וכן הסכים הכריתי או' ה' ער"ה או' ג' תכ"א כלל ס"ב או' א'.

סעיף קטן יד

יד) שם. ובלבד שלא יגעו זה בזה. ואם נגעו אסור כולו. כריתי או' ז' והער"ה או' ד' הביא פלוגתא בזה אבל המנ"י כלל ל"ה או' י"ב כתב דאם נגעו סגי בנטילה במקום שנגעו כמ"ש בש"ע או"ח סי' תס"א וכן הסכים השפ"ד או' י"ג אלא שכתב דה"ד בדבר כחוש.

סעיף קטן טו

טו) שם. ואם אחד מהם מכוסה וכו' דהוי כעין שתי קדרות דשרי אפי' לרב. קו' פסחים ע"ו ע"ב ד"ה אסרה. ביאור הגר"א או' ד' ועיין לקמן סעי' ב'.

סעיף קטן טז

טז) שם. ואם אחד מהם מכוסה וכו' משמע דאיזה מהם שיהיה מכוסה בין האיסור בין ההיתר מותר לכתחלה. וכ"כ זב"צ או' ז' בשם קה"י דלדעת הש"ע אפי' אם בשר הטרפה מגולה ובשר ההיתר מכוסה בבצק ג"כ מותר לכתחלה יעו"ש.

סעיף קטן יז

טוב) שם הגה. וה"ה לבשר עם חלב וכו' כלומר לאפות בשר עם חלב. ש"ך סק"ד. לה"פ או' ה' בל"י או' ג' חו"ד או' ה' כלומר דל"ת חלב היינו בקדרה והוי בישול שקדרה מפסיק או אין ריח המתבשלים ושרי בסעי' ב' אפי' תנור קטן ופתוח במקום שעשן יוצא (היינו לדברי ההגה לשם אבל לפסק הש"ע אפי' סתום לגמרי כמבואר שם) לכתחלה כמ"ש הש"ך או' י"ז אלא ע"י אפייה מיירי כמו פשטי"ד חלב ומשו"ה לכתחלה בעינן תנור גדול ופתוח ממש. שפ"ד או' ד'.

סעיף קטן יח

חי) שם בהגה. ונוהגין להחמיר לכתחלה אפי' בתנור גדול וכו' עיין לעיל או' י"ג.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. ובדיעבד להקל אפי' בתנור קטן. פי' אפי' סתום. ט"ז סק"ג. פר"ח או' ה' לה"פ או' ו' חו"ד או' ד' ומיהו בסתום לגמרי אין מתיר לקמן הרב בהגה אלא בהפ"מ ובפתוח מקום שהעשן יוצא אפי' בלא הפסד כלל. מש"ז או' ג'.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. ואם אפה פת עם בשר אסור לאכלו עם חלב וכו' אפי' בתנור גדול ופיו פתוח מעט למעלה אסור לאכלו עם חלב וכו' כ"מ בסי' התו"ח ריש כלל ל"ה. ש"ך סק"ה, לה"פ או' ז' בל"י או' ד' חו"ד או' ו'.

סעיף קטן כא

כא) שם בהגה. ואם אפה פת עם בשר אסור לאכלו עם חלב אם יש לו פת אחר. אין זה מחוור שאף שאין לו פת אחר אסור לאכלו בחלב שהרי אפשר לאכלו בלא חלב וכמ"ש בשם הרי"ף והכי מסיק איהו גופיה בתו"ח כלל ל"ה וכמ"ש המחבר לעיל בססי' צ"ז וכן עיקר אלא דמור"ם לא דק בכאן. פר"ח או' ו' לה"פ או' ח' בל"י או' ה' ועיין לעיל או' ט'.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. וכן אם עכו"ם אפה פת עם איסור אסור לקנות וכו' דכל זה מיקרי לכתחלה וכו' ומ"מ המנהג להקל לקנות מן העכו"ם דברים המבושלים בכליהם שאין בהם משום בישולי עכו"ם הואיל וסתם כליהם אינן ב"י ואע"ג דנותן טעם לפגם לכתחלה אסור לא חשבינן הקנייה לכתחלה לכן נוהגין היתר פה קראקא לקנות האגוזים שלמים שמבשלים עכו"ם או שאר דברים שאין בהם משום בישולי עכו"ם. תו"ח כלל ל"ה דין א' ט"ז סק"ד. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ז' חו"ד או' ז' ואפי' יש לו בריוח מותר לקנות דברים המבושלים בכליהם אם אין בהם בשולי עכו"ם. מש"ז או' ד' ועיין לקמן סי' קכ"ב סעי' ו' בהגה.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. י"א דאין מתירין ריחא אפי' בדיעבד אלא א"כ התנור פתוח קצת מן הצד וכו' ובמקום הפסד אין להחמיר בדיעבד אפי' סתום לגמרי. והיינו הפ"מ כמ"ש בתו"ח כלל ל"ה דין ד' ש"ך סק"ח. כנה"ג בהגה"ט או' ט"ז. לה"פ או' י"א. בל"י או' ח' שפ"ד או' ח' חכ"א כלל ס"ב או' ג' וכ"ז לדברי מור"ם ז"ל אבל לפסק הש"ע בדיעבד מותר בכל ענין אפי' בת"ק וסתום לגמרי והפסד מועט וכמ"ש התו"ח שם לפסק הש"ע ונ"מ לספרדים ההולכים על פסק הש"ע דבדיעבד מותר בכל ענין וכ"פ זב"צ או' י"ב אלא שכתב דהמחמיר כדברי מור"ם ז"ל תע"ב.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. ואם האיסור דבר חריף וכ"ש אם ההיתר דבר חריף ריחא מילתא היא ואפי' בדיעבד ריחא מילתא היא. ואפי' בתנור גדול ופתוח אסור. או"ה כלל ט"ל דין ך' תו"ח שם דין ב' ט"ז סק"ה. ש"ך סק"ט. בל"י או' ט' חו"ד או' ח' מיהו רש"ל פג"ה סי' ט"ו כתב דתנור גדול ופתוח שרי בדיעבד לכ"ע והסכים לדבריו הב"ח בסוף הסי' והפר"ח או' ח' כתב דאף בתנור קטן ופיו סתום בדיעבד שרי. וכ"כ הלה"פ או' י"ב. ובהפ"מ יש להתיר אם היה האיסור חריף אפי' בתנור (קטן) וסתום ובהיתר חריף בתנור גדול ופתוח.

חכ"א כלל ס"ב או' ה' מיהו הרב זב"צ או' י"ג כתב דבהיתר חריף אין להתיר אלא דוקא בהפ"מ וצורק גדול יעו"ש. ועוד עיין בדברינו לאו"ח סי' תמ"ז או' ל"ו.

סעיף קטן כה

כה) ואף לדעת האוסרים בדבר חריף אפי' בתנור גדול ופתוח ה"ד בתנור אבל בכירה אין לאסור אף שנצלו איסור והיתר חריף. מש"ז או' ה'. זב"צ או' ט"ו.

סעיף קטן כו

כו) ובדבר חריף אפי' אם שניהם כחושים אסור. חו"ד בסוף הסי' בקיצור דינים או' ד' שפ"ד או' ג' שבאו' י"ח. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כז

כז) ודע דדבר חריף מיירי שרוב התבשיל חריף כמ"ש לקמן סי' קכ"ב סעיף' ג' בהגה יעו"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן כח

כח) ובצל שנצלה עם נבילה בתנור הא ודאי אסור לפי שהוא חריף ושואב. או"ה כלל ט"ל או' כ"א. תו"ח כלל ל"ה דין ב' אבל אם נתבשל לא מקרי דבר חריף דנתבטל החריפות במים. מנ"י על התו"ח שם או' ח' שפ"ד או' ע' ועיין לעיל סי' צ"ו או' י"ב.

סעיף קטן כט

כט) שם בהגה. אבל אם א' מהם מכוסה אפי' בבצק בעלמא מותר. מיהו לכתחלה טוב להחמיר. ש"ך סק"י בשם או"ה ותו"ח שם דין ב' ולא נמצא כן באו"ה שלנו גם בנסחת הש"ך לא היה כן שכתבו בשם התו"ח ולפי שס' התו"ח חברו קודם ההגהות כאן בהגה חזר בו ולא כתב דלכתחלה אסור אלא אף לכתחלה מותר. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ה. בל"י או' יו"ד.

סעיף קטן ל

ל) שם בהגה. אבל אם א' מהם מכוסה אפי' בבצק וכו' ואפי' אם שניהם מכוסים בבצק אם משח הכסוי בשומן או שלשו עם שומן דינו כמגולה. או"ה שם דין י"ג. תו"ח שם דין ד' פר"ח או' ט' כריתי או' י"א. חכ"א כלל ס"ב או' ה' ועיין לעיל או' ג'.

סעיף קטן לא

לא) אם היה בתנור פשטידא של בשר ושל גבינה או מולייני"א של בשר ושל גבינא שהבצק חופה אותו מכל סביביו אפי' שנגעו זו בזו חותך מזו ומזו הבצק שבמקום הנגיעה והשאר מותר. אבל לעשות כן לכתחלה ע"י נגיעה אסור ואם מרוחקות זו מזו מותר. ואם

הבשר מגולה או שהשומן מעורב עם הבצק אם הסק התנור הוא מבפנים לכתחלה אסור ובדיעבד יש להקל. הרדב"ז בתשו' דפוס פיורדא סי' תקכ"ז. ברכ"י בשיו"ב או' א'

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. אם אפו או צלו איסור והיתר תחת מחבת וכו' ר"ל שכפה על שניהם מחבת. חכ"א שם. ור"ל ושניהם מגולים תחת המחבת.

סעיף קטן לג

לג) שם בהגה. וה"ה אם אפו בכה"ג פת עם בשר אסור לאכלו בחלב. משמע אבל לבדו מותר לאכלו. וה"ד בפת מועט או שיש היכר בפת אבל בפת מרובה ואין היכר אסור אפי' לאכלו לבדו גזירה שמא יבא לאכלו בחלב כדלעיל רסי' צ"ז. וכ"כ התו"ח שם דין ה' ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגה"ט או' ה' הל"פ בסעי' זה. כריתי או' י"ב. שפ"ד או' י"א וכתב דלא כהפר"ח שהשיג על הש"ך. וכ"כ הער"ה או' ז' דלא כהפר"ח. חו"ד או' יו"ד. חכ"א כלל ס"ב או' ו' בי"צ בעמ"ז או' כ"ג. זב"צ או' כ"א. ועיין לעיל סי' צ"ז או' ד'.

סעיף קטן לד

לד) שם בהגה. אבל בזה אחר זה אין לחוש. ודוקא דיעבד אבל לכתחלה אסור אף בזה אח"ז שפ"ד או' י"ב. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן לה

לה) שם בהגה. אבל בזה אחר זה אין לחוש. ואפי' לכתחלה שרי לאכלו בחלב בזה אח"ז. יד אברהם בגליון הש"ך. והיינו אם כבר נאפה אבל לכתחלה אסור כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן לו

לו) שם בהגה. אבל בזה אח"ז אין לחוש. ואפי' דבר שנעשה להריח (כגון כמון) ועדיין ריחו בתנור אין לחוש לבזה אח"ז. ש"ך ס"ק י"ב. כנה"ג בהגה"ט או' י"ח. לה"פ או' ט"ז. בל"י או' י"א. חו"ד או' י"א.

סעיף קטן לז

לז) שם בהגה. י"א דכל מקום דאמרינן ריחא מילתא ואוסר בדיעבד וכו' כגון בדבר חריף ותחת מחבת וכיוצא בו. מנ"י על התו"ח כלל ל"ה או' כ"ב. שפ"ד או' י"ג. זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לח

לח) **שם בהגה. ה"ד דליכא ס' מן ההיתר נגד האיסור אבל בדאיכא ס' אפי' בכל מה שבתנור מבטל האיסור וכו'** דהא הריח הוא מתפשט לכל אפי' לא נגע וה"ה צרוף לבטל. כריתי או' י"ג.

סעיף קטן לט

טל) **שם בהגה. אבל בדאיכא ס' אפי' בכל מה שבתנור מבטל האיסור ולצורך הפסד יש לנהוג כן.** והיינו הפ"מ. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ג. לה"פ או' י"ז. חו"ד או' י"ב. שפ"ד שם. זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן מ

מ) **אבל** במקום שאין הפסד צריך בכל חתיכה וחתיכה בפ"ע ס' לבטל אפי' כל החתיכות נוגעות זו אצל זו. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. ביאור הגר"א או' י"ט. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מא

מא) **שם בהגה. אבל בדאיכא ס' אפי' בכל מה שבתנור מבטל האיסור וכו'** ודוקא הקדרות שהם מגולים הם מסייעים לבטל אבל המכוסים אינם נכנסים כלל לספק. חכ"א כלל ס"ב סוף או' ה' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מב

מב) **ואם** יש בתנור אפי' קטן היתר חריף והיתר שאינו חריף ויש איסור עמהם אין נאסר אלא דוקא היתר חריף אבל היתר שאינו חריף מותר וא"כ כיון שהיתר שאינו חריף אינו נאסר אינו מצטרף עם ההיתר חריף לבטל האיסור. שפ"ד או' י"ג והגם שסיים ועדיין יש לעיין אנן בדידן ס"ל שיש להקל. זב"צ או' כ"ח.

סעיף קטן מג

מג) **שם בהגה. י"א דאיסור האוסר במשהו כגון חמץ בפסח ריחא מלתא וכו' וי"א שאין לחלק וכו'** עיין באו"ח סי' תמ"ז סעי' א' בהגה וסי' תס"א סעי' ה' ובדברינו לשם כמה חילוקים בזה כי שם מקומו יעו"ש.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ב'**] **בד"א בצלי אבל אם בא לבשלם בקדרה וכו' מותר וכו'** וצלי קדרה דינו כבישול ומותר. ב"י סי' צ"ז. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' ט"ו וכתב להשיג על הב"ח שחלק על ב"י. וכן הער"ה באו"ח סי' תמ"ז או' ז' כתב להשיג על דברי מ"א שם שכתב דצלי קדר לא הוי כבישול יעו"ש. לה"פ או' י"ח. בל"י או" י"ד. חו"ד או' י"ד. שפ"ד או' ט"ז. בי"צ או' ז' זב"צ או' ל'.

סעיף קטן מה

מה) ואף בצלי בב' קדרות או כעין ב' קדרות דהיינו שפוד מכאן ושפוד מכאן ותל גדול של גחלים או של אפר באמצע שאין כאן תערובת טעמים אף לכתחלה שרי בצלי. פר"ח שם. פר"ת או' ב'.

סעיף קטן מו

מו) ובהיכא דהוי מבושל שרי בכל גוונא ואפי' הקדרות מלאות עד פיהם מטעם שאין ריח המתבשלים כ"כ. ובהיכא דהוי צלי קדר אם הוא בתוך הקדרה נתון כלו ואינו יוצא סמוך לפי הקדרה אז אמרינן כיון דכל א' קדרה בפ"ע שרי אבל אם אין גוף הקדרה מפסיק בינו ובין צלי האחר אסור משום ריח ודוגמת זה במתבשלים שרי. והוא הדין נמי אם בקדרה אחת איכא צלי והיא מלאה על כל גדותיה והריח יוצא ואין לו עיכוב ובקדרה האחרת גוף הקדרה מפסיק שרי באופן דכל דאיכא הפסק לריח ליכא איסורא ואפי' לכתחלה שרי. ולפ"ז אי הוו ב' הקדרות פפיותיהם מכוונות זו כנגד זו והצלי בתוכם אסור ובמבושל שרי. פר"ת שם. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן מז

מז) וכל זה דוקא בצלי דהוי כעין צלי אש ממש כדרך שצולין לפעמים שמניחים הבשר בכלי באויר ומרבים האש למטה ונצלה הבשר בזה אבל צלי קדר שיש רוטב דדמי לתבשיל דינו כדין התבשיל דבכל גוונא שרי שאין ריח המתבשלים כ"כ. פר"ת שם. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מח

מח) שם הגה. ודוקא שהתנור פתוח קצת. ואז אפי' לכתחלה מותר. תו"ח כלל ל"ה דין יו"ד בשם הרשב"א. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או י"ט. בל"י או' ט"ו. הל"פ בסעי' זה. חו"ד או' י"ד. ביאור הגר"א או' כ"ד.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. ובמקום הפ"מ יש להקל. ורש"ל באו"ש ובספרו פג"ה סי' י"ד משמע דאוסר אף במקום הפ"מ והב"ח פסק כדברי הרב בהגה. ש"ך ס"ק י"ח. וכ"פ הל"פ שם כדברי הרב בהגה. שפ"ד או' י"א. בי"צ או' ז' ובעמ"ז שם או' ל"ב.

סעיף קטן נ

נ) וכל זה לדברי מור"ם ז"ל אבל לפסק הש"ע אפי' בתנור קטן וסתום לכתחלה שרי כמ"ש התו"ח שם לדעת הש"ע וכ"כ הפר"ח או' ט"ו דלדידן (ר"ל ההולכים על פסק

הש"ע) שרי אפי' לכתחלה ואפי' בתנור סתום מכל הצדדין. וכ"פ זב"צ או' ל"ג. והיינו לספרדים ההולכים על פסק הש"ע כנז'.

סעיף קטן נא

נא) [**סעיף ג'**] **אם יש שמנונית של איסור על המרדה וכו' אסור ליתן עליה היתר וכו'** ואם רדה בדיעבד בזו המרידה שהיא בת יומא כל מה שרדה בה אסורות כדי קליפה. מש"ז או' ז' ער"ה או' ט' ויו"ד. עצ"ל או' ג' זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן נב

בנ) שם. מיהו כשאינה בת יומא מותר להשתמש בה וכו' והיינו במדיח שבעין מעל המרדה דאף באינו ב"י אינו נפגם הבעין וצריך הדחה. עצ"ל שם. זב"צ או' ל"ה. ועיין לעיל סי' ק"ג סעי' ה' ולקמן סי' קכ"ב סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נג

גנ) ומיהו כשאינה בת יומא מותר להשתמש בה וכו' ולא גזרו שאינה ב"י אטו ב"י (כדלקמן רסי' קכ"ב) אפי' לכתחלה כיון דלא אפשר שהרי העכו"ם לא ישמע לו לעשות מרדה חדשה בכל פעם שישפוך עליה איסור. ט"ז סק"ח וש"ך ס"ק י"ט בשם התו' פ' בתרא דע"ז. פר"ח או' ט"ז. בל"י או' י"ח. כריתי או' ט"ז. חכ"א כלל ס"ב או' ח'.

סעיף קטן נד

דנ) שם. משום דא"א בענין אחר. וה"ד במרדה של עכו"ם אבל במרדה של ישראל אפי' שאינה ב"י אסורה. פר"ח שם. כריתי שם. מש"ז או' ח' עצ"ל או' ג' חכ"א שם. וה"ד לכתחלה אבל בדיעבד אין לאסור אפי' בשל ישראל כיון שאינו ב"י וכ"כ העצ"ל שם דה"ד לכתחלה.

סעיף קטן נה

הנ) ומהכא שמעינן דאף מרדה שאין אוסר כ"א כדי קליפה (כשהוא ב"י) אפ"ה של ישראל אסור אינו ב"י וכן כלי הנאסר כד"ק נמי אסור באינו ב"י אף דיש ס' נגד הקליפה. מש"ז שם. ומ"ש אסור אינו ב"י היינו לכתחלה וכמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן נו

ונ) שם הגה. כ"ז שהיא בת יומא לא מהני בה הגעלה ולא קליפה וכו' ולא הגעלה אחר הקליפה דמרדה דינה ככלי שתשמישו ע"י האור דנת' באו"ח סי' תנ"א סעי' ד' דצריך ליבון. ש"ך ס"ק ך' פר"ח או' י"ז. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ט. כריתי או' י"ז. חו"ד או' ט"ז. ועיין באו"ח סי' תנ"א סעי' י"ט ובדברינו לשם ועוד עיין בדברינו לשם או' ס"ה ולקמן סי' קכ"א סעי' ה'.

סעיף קטן נז

זנ) **גם** אם יחממנו בתנור שתהא יס"ב לא מהני ולא אמרינן כבולעו כך פולטו. שפ"ד או' ך' זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נח

חנ) [**סעיף ד'**] **פת חמה שמונח ע"ג חבית פתוחה של יי"נ אסורה.** מפני ששואב הריח של יין. ואע"ג דלעיל סעי' א' כתב ואם צלאן הר"ז מותר והפו' מדמים ב' דינים אלו להדדי מ"מ הא התו' והרא"ש כתבו להדיא בפ"ב דע"ז דף ס"ז דלא דמו להדדי וכ"ה בראב"ן ובשאר פו' ואחרונים. ש"ך ס"ק כ"א. והפר"ח חולק על דברי הש"ע ומתיר אמנם הער"ה סוף או' י"א כתב דראוי להחמיר כדעת רוב הפו' וכ"כ השפ"ד או' כ"א דאנו אין לנו אלא פסק המחבר והרב בהגה. וכן הסכים זב"צ או' מ'.

סעיף קטן נט

טנ) **שם. של יין נסך אסורה.** פי' אפי' סתם יינם או שאר יין נסך שמותר בהנאה משום דריח כהאי חשיב כאוכל. ש"ך ס"ק כ"ב. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' ך' הל"פ בסעי' זה. חו"ד או' י"ז. מיהו הכרתי או' י"ח כתב דבסתם יין דנהגו להתיר בס' ובמקום הפסד יש לסמוך אפר"ח כיון דרי"ף והרמב"ם מתירין. וכ"פ חכ"א כלל ס"ב או' ט' ועיין לקמן סי' קכ"ג סעי' א'.

סעיף קטן ס

ס) **שם הגה. ודוקא אם מונחת נגד המגופה.** וה"ד שמונח על פי החבית ממש ולא בצידו. או"ה כלל ט"ל סוף דין כ"א. כנה"ג בגה"ט או' כ"ו. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן סא

סא) **שם. ואם היה פת שעורים אסור אם הפת חמה אפי' חבית מגופה.** וה"ה בחבית פתוחה ופת צוננת. ש"ך ס"ק כ"ג. כנה"ג בהגב"י או' ג' בל"י או' כ"א. פר"ת או' ג' הל"פ בסעי' זה. חו"ד או' י"ח. חכ"א כלל ס"ב או' ט' בי"צ או' ט' זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סב

סב) [**סעיף ה'**] **מותר לשאוף בפיו ריח יין נסך וכו' וכ"ש באפו.** פר"ח או' כ"א. כריתי או' כ"א. שפ"ד או' כ"ד. חכ"א שם או' יו"ד. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סג

סג) **שם הגה. אבל אסור לטועמו אעפ"י שאינו בולעו.** ובכל איסורי אכילה אפי' שאינם אסורים בהנאה נמי אסור לטועמם. ש"ך ס"ק כ"ד. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"ד. בל"י

או' כ"ג. כריתי או' כ"א. הל"פ בסעי' זה. חו"ד או' י"ט. שפ"ד או' כ"ד. חכ"א שם. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן סד

סד) שם הגה. אבל אסור לטועמו וכו' וכל איסור אכילה אסור לטועמו הן בלשון הן טועם ופולט מדרבנן אטו אכילה. שפ"ד שם. ועיין לעיל סי' צ"ח או' ד'.

סעיף קטן סה

סה) יש מפקפקין על השואפין עפר הטאבק"ו הלוקחים מן העכו"ם שאומרין דזמנין מזלפין עליו סתם יינם אך הרב שער המלך פי"א דמאכלות אסורות ארי עלה והתיר בפשיטות להלכה ולמעשה יעוש"ב. מחב"ר באו"א סי' ר"י בקו"א או' ב' שע"ת שם. פ"ת בס' זה או' ג' זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן סו

סו) אומן ישראל המבשל בורית והיא נעשית מחלב ומי אפר כירה וסיד ומערבין בתוכה מלח בבישולה וצריך לטועמה אי סגי לה המלח או לא אסור לטועמה. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' כ"ג. בל"י סי' צ"ה סוף או' י"ח. אמנם בתשו' צ"צ סי' מ"ז כתב להתיר. וכן הסכים הפר"ת או' ה' דלא כפר"ח. מש"ז או' ט' אלא שכתב והמחמיר תע"ב.

סעיף קטן סז

סז) [**סעיף ו'**] **שק של פלפלין וכו' מותר להריח בהם וכו'** שאין היין נותן בהם ריח אדרבה הם מבשמים היין וגם המריח אין כוונתו להריח היין אלא התבלין ומיהו להבדלה אסור משום דאמאיס. ט"ז סק"י. ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' כ"ד.

סעיף קטן סח

סח) ושאר פלפלין אם מותר להבדלה הט"ז שם מתיר והש"ך בנה"כ אוסר ועיין בדברינו לאו"ח סי' רצ"ז או' ה' מה שהארכנו בזה וכתבנו שם לענין דינא דפלפל כתוש מקרוב יכול לברך בהבדלה ובשעת הדחק אפי' אינו כתוש אך לא יברך כ"א בורא מיני בשמים יעו"ש.

סעיף קטן סט

סט) [**סעיף ז'**] **בשמים של עכו"ם וכו' אסור להריח בהם.** דאסורים הם בהנאה דכל שעשויים להריח כורד והדס וכו' אסור. ש"ך ס"ק כ"ז בשם הרשב"א.

סעיף קטן ע

ע) שם. בשמים של עכו"ם וכו' אסור להריח בהם. לאו דוקא בשמים שעיקרם להריח דה"ה דבר שעיקרו לאכילה ויש בו ריח מיקרי בשמים ואסור מדהשוה של עכו"ם לשל

כלאי הכרם וערלה ודלא כמ"ש הפר"ח לחלק. פר"ת או' ו' ור"ל דלא כמ"ש הפר"ח או' כ"ה לחלק באיסורי הנאה כגון ערלה וכלאי הכרם אם עיקרן לריח אסור להריח בהם ואם עיקרי לאכילה מותר להריח בהם אלא דגם אם עיקרם לאכילה ויש בהם ריח מיקרי בשמים ואסור.

סעיף קטן עא

עא) ואם הם דברים האסורים באכילה ומותרין בהנאה אעפ"י שעומדים להריח מותר להריח בו דריח אינו חשוב אלא כהנאה ומותר לברך עליו ולכן מותר להריח בבושם שקורין מיש"ק אע"ג שאסור באכילה. חכ"א כלל ס"ב או' יו"ד. זב"צ או' מ"ט. ועיין באו"ח סי' רט"ז סעי' ב' ובדברינו לשם או' כ"א דלענין אכילה יש פלוגתא בזה יעו"ש.

סימן קט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **חתיכה שאינה ראויה להתכבד וכו'** אבל ראויה להככבד בין במינה בין שלא במינה לא בטלה אפי' באלף כדלעיל סי' ק"א ולקמן סי' ק"י יעו"ש. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' לה"פ או' א' ומשכחת חתיכה הר"ל באינה מינה בהרבה מינים או שוים במראה. שפ"ד או' א' ועיין לעיל סי' ק"א או' נ"ב.

סעיף קטן ב

ב) שם. שנתערבה באחרות מין במינה וכו' אבל שלא במינה צריך ס' כדבסמוך בהגה. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' א' כריתי או' א' שפ"ד או' ב'.

סעיף קטן ג

ג) שם הגה. דהיינו שאין נבלל וכו' וקמח בקמא כיון שנבלל מיקרי לח בלח. ב"ח. ש"ך סק"ג. מנ"כ בספר התערובות ח"ב פ"א דף פ"ד ע"א. כנה"ג בהגה"ט או' ו' פר"ח או' ג' מנ"י על התו"ח כלל ט"ל או' ג' לה"פ או' ג' בל"י שם. חו"ד או' א' שפ"ד או' ג' וכ"כ באו"ח סי' תמ"ז או' פ"ד בשם כמה פו' אלא דהתם הוי לקולא דאי אמרינן קמח בקמח הוי לח בלח מתבטל החמץ והכא לחומרא דאינו מתבטל ברוב כמו יבש ביבש אלא צריך ס' וע"כ הגם דיש סוברים דקמח בקמח הוי יבש ביבש כיון דרבו הפו' ראשונים והאחרונים דסברי הוי לח בלח יש להחמיר.

סעיף קטן ד

ד) אפר באפר מיקרי לח בלח אלא שבטל ברוב. מ"א באו"ח סי' תצ"ח ס"ק כ"ח. שפ"ד בסי' זה או' ג' וכן כתבנו באו"ח סי' הנז' או' קכ"ה בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **בצים** עם בצים אם הם שלמים מקרו יבש ביבש. ואם הם שבורים החלבונים שהם דקים ומתערבים יחד יפה הוו לח בלח. והחלמונים דכל חד וחד לחודיה קאי מקרו יבש ביבש. ואם הם טרופים יחד הכל הוי לח בלח. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. חכ"א כלל נ"א או' כ"ב. זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ו

ו) **אבל** שאר דברים אפי' הם דקים מאד כגון חטים ושעורים ואורז ודוחן וכיוצא נקרא יבש ביבש בין לקולא בין לחומרא ר"ל שבטל האיסור ברוב היתר אפי' מד"ס כדין יבש ביבש ושאם נתערב קודם הפסח אינו לח בלח וחוזר וניעור בפסח. מנ"כ שם דף פ"ד ע"א. מנ"י על התו"ח שם. חכ"א שם או' כ"א. וכן חרדל ושומשמין וכדומה יבש מיקרי. שפ"ד שם. חכ"א שם. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ז

ז) **שם הגה. דהיינו שאין נבלל והאיסור עומד בעצמו וכו'** אלא שהוא מעורב עם אחרים אעפ"י שהוא מבושל במים או משקים אחרים מיקרי יבש. ב"י ותו"ח כלל ט"ל סוף דין א' מיהו פשיטא דבמבושל צריך ס' בין החתיכות והמים נגד האיסור אלא דאפי' יש ס' דינו כיבש דבטל ברוב ואם אין בחתיכות רוב כל החתיכות אסורות אעפ"י שיש ס' ש"ך סק"ד. פר"ח או' ג' לה"פ או' ד' בל"י או' א' חו"ד או' ב' והא דהחתיכה בטלה ברוב כגון מין במינו אבל באינו מינו כגון חתיכת איסור שנתבשלה עם עשרים או ל' חתיכות של היתר שאעפ"י שיש בהם ובמרק שיעור ס' נגד החתיכה האסורה אינה בטילה אף שאינה ניכרת וכל שאר החתיכות אסורות כיון שאין בחתיכות עצמן ס' נגד האיסור להתבטל כדין יבש ביבש מין בשאינו מינו. מנ"כ בס' התערובות ח"ב פ"ג דף פ"ז ע"ב. פר"ח שם. בל"י שם. ער"ה או' י"א. מיהו המנ"י על התו"ח כלל ט"ל או' ד' כתב להשיג על דברי המנ"כ הנז' וכתב דהא דיבש ביבש דאינו מינו דאינו בטל ברוב היינו משום דיתן טעם כשיבשלם וטעם כעיקר דאו' לכך צריך ס' וא"כ אם יש ס' ברוטב ובחתיכות נגד האיסור תו ליכא למיחש להטעם שנתן בחתיכות וכיון דאינו ניכר האיסור נתבטל כדין חד בתרי אעפ"י שהוא מין בשאינו מינו יעו"ש. וכן הסכים החו"ד שם ובביאו' או' ב' חכ"א כלל נ"א או' יו"ד. ולענין דינא השפ"ד או' ד' כתב דצ"ע אם יש להתיר בהפ"מ והרב זב"צ סוף או' כ"ג כתב דיש להחמיר כסברא ראשונה ונראה דבהפ"מ וגם שעת הדחק אפשר דיש להקל.

סעיף קטן ח

ח) שם. חד בתרי בטל וכו' דכתיב אחרי רבים להטות. לבוש. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ו. לה"פ או' ה' ולא החמירו רבנן להצריך ס' כיון שאינה ראויה להתכבד רק שהחמירו שלא יאכל שלשתם כאחד דהא ממ"נ אוכל האיסור באותה אכילה. ט"ז שם. לה"פ שם.

סעיף קטן ט

ט) שם. חד בתרי בטל וכו' כלומר ברוב. ש"ך שם. ובכל דהו טפי ממחצה סגי. פר"ח סוף או' ד' פר"ת או' ב' לה"פ שם. בל"י או' ב' פליתי או' ב' חו"ד או' ג' שו"ג או' ד' חכ"א כלל נ"א או' ד' מיהו המנ"י על התו"ח כלל ט"ל או' א' כתב דדוקא חד בתרי שהיתר הוא כפל כאיסור משא"כ תרי דאיסורי בתלת דהיתר לא בטיל ולא מיקרי רוב לענין ביטול דבעינן רובא דמינכר דהוי כפל כאיסור וא"כ אם הני תרי דהיתרא אינם גדולים כל חד וחד כמו האיסור אף שביחד הם גדולים מהאיסור לא מיקרי רוב יעו"ש. וכ"כ בכלל נ"א או' ו' וכ"כ החק"ל חי"ד ססי' ק"ב דף קמ"ז ע"א. ולענין הלכה המיקל במשהו יותר אף באיסור תורה כפר"ח אין לגעור בו. פרמ"ג בפתיחה לשער התערובות ח"א סוף פ"א. פ"ת או' א' ועיין לקמן או' י"ב.

סעיף קטן י

י) ודע דיבש ביבש חד בתרי בטיל לא בעינן סמוכין ומוקפין אלא כל שיש ג' חתיכות וא' מהן טריפה אזלינן בתר רובא ואפי' א' בבית וב' בעלייה. מש"ז או' א' מיהו בבינת אדם שער הקבוע סי' ד' חולק וס"ל דאין מצטרפין יעו"ש והב"ד זב"צ או' ח' וכתב דעיקר כסברא ראשונה דראיות הבינת אדם אינם מכריעות עכ"ל ומ"מ נראה דיש לחוש להם ואין להקל אלא בהפ"מ או שעת הדחק וכדומה.

סעיף קטן יא

יא) ואם יש ב' חתיכות א' גדולה וא' קטנה ואינה ניכרת האסורה שניהם אסורים דשמא החתיכה הגדולה היא של איסור. מנ"כ דף פ"ג ע"ב. שפ"ד או' ו' ועיין לקמן או' י"ד.

סעיף קטן יב

יב) וכן אם יש ג' חתיכות ואינה ניכרת האסורה והא' גדולה כשני החתיכות הר"ז אסור ולא בטיל דשמא הגדולה היא האסורה וליכא רובא ואין מותר אלא דוקא שיהיה בשני החתיכות הקטנות שניהם יחד יותר מהגדולה דהשתא אף שנאמר דהגדולה היא האסורה הא איכא בשנים הקטנות רובא ובטילה. כנה"ג בהגה"ג או' ה' בכוונת הש"ך סק"ו. בל"י או' ב' ער"ה או' ד' שפ"ד או' ו' ומיהו כבר כתבנו לעיל או' ט' דהמנ"י חולק

ע"ז ומצריך כפל אלא דנ"מ דאין לגעור במי שמורה כן כמ"ש שם באו' ט' ואפשר דה"ה בהפ"מ או בשעת הדחק כיון דרבו המתירין כנז"ל באו' ט'.

סעיף קטן יג

יג) חתיכת חלב כזית וחתיכת שומן כשני זיתים ובא א' וחתך של שומן לשנים ובא א' ואכל את הב' וחבירו אכל הא' ונסתפק לו אם אכל את השנים שחתך או א' משנים וחברתה פטור ומותר לכתחלה דכבר נתבטלה הא' בב' של היתר. הרשב"א בתשו' ח"א סי' רע"ב. כנה"ג בהגב"י או' ה'.

סעיף קטן יד

יד) אבל אם נתערבו שני חתיכות א' גדולה וא' קטנה ולא ידעינן אזוהי האסורה ואח"כ נחתכה הגדולה לשנים אפ"ה אסורים דבכאן לא אמרינן חד בתרי בטיל דשמא הגדולה היא האסורה והאיסור רובא. זב"צ או' יו"ד. ועיין לעיל או' י"א.

סעיף קטן טו

טו) ולא אמרינן יבש ביבש חד בתרי בטיל אלא איסור שנתערב עם ודאי היתר אבל איסור שנתערב עם ספק היתר לא אמרינן חד בתרי בטיל. כנה"ג בהגה"ט או' ג' בל"י או' ב' שפ"ד או' ו' וכתב שהוא פשוט.

סעיף קטן טז

טז) אם נתערב חתיכה של איסור בתוך שנים של היתר ולא נודע התערובת ואח"כ בא גוי או ישראל או הוא ואכל א' מהם ואח"כ נודע שנתערב בכאן חתיכה של איסור לא אמרינן חד בתרי בטיל ואלו השנים הם אסורים משום דבעת הידיעה אין כאן רוב ואין כאן אחרי רבים להטות. חק"ל חי"ד סי' צ"ב, דף קל"ז ע"ד. והגם דהניח הדבר בספק מ"מ ספיקא דאו' לחומרא ויש לאסור ומיהו באיסור דרבנן אפשר להקל בכה"ג. קה"י בסי' זה. זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) אם נתערב חתיכה של איסור של ראובן בב' חתיכות של היתר של שמעון ג"כ אמרינן חד בתרי בטיל אפי' הם של שני בני אדם. מש"ז או' א' זב"צ או' י"ג. וה"ה אם הם של הרבה בני אדם מתבטלים. כנה"ג בהגב"י או' י"ד בשם שה"ג פ' השוכר את הפועל.

סעיף קטן יח

יח) ושמעון שנתערב אצלו חתיכת איסור של ראובן אם היא מאיסורי אכילה צריך ליתן לראובן דמי חתיכה מעליה ולא דמי אסורה. מש"ז שם. זב"צ או' י"ד וכתב ודלא כחק"ל חי"ד ח"ב בהשמטות סי' ב' שהביא משם מהר"ר דוד מורדוך שנותן לו דמי נבילה

וקלסיה יעו"ש. ומיהו הרואה יראה שם בזב"צ שגם הראיות שלו אינם מכריעות וא"כ נשאר דבר זה בפלוגתא ולפי מה דק"ל המוציא מחבירו עליו הראיה יוכל לומר שמעון קים לי כמ"ד משלם דמי נבילה אלא א"כ רוצה לצאת לכ"ע אז ישלם דמי כשירה [וע"ל סי' קי"ט סק"פ].

סעיף קטן יט

יט) שם. ומותר לאכלם אדם א' כל א' בפ"ע וכו' דכשאוכל הא' אני אומר זהו של היתר וכן בכל אחד ואחד ואפי' באחרון אני אומר מה שנאכל ראשון הוא היה של איסור וכבר הלך לו וזה של היתר הוא. ב"י בשם הרשב"א. ש"ך סק"ז. פר"ח או' ה' להפ"ו או' ו' שו"ג או' ה' ועיין לקמן או' כ"ב.

סעיף קטן כ

ך) ומטעם זה משמע דה"ה דמותר לאכול א' וב' או א' ואחד לאפוקי שלשתן יחד דלא. ש"ך שם. פר"ח שם. להפ"ו או' ז' בל"י או' ג' ער"ה או' ו' נוב"י מה"ת חי"ד סי' מ"ז. חכ"א כלל נ"א או' י"ז. מיהו המנ"כ שם דף פ"ב ע"ג כתב דלכתחלה אסור לאדם א' לאכול ב' חתיכות ביחד אלא אוכלן אחת אחת. וכ"כ פנים מאירות ח"א סי' ק"ה. פר"ת או' ג'.

סעיף קטן כא

כא) ואם נתערבו ב' חתיכות בג' מותר לאכול ג' ולא ד' שאז א' דאיסורא. כריתי או' ה' שפ"ד או' ז' זב"צ או' י"ז.

סעיף קטן כב

כב) שם. אבל לא יאכל שלשתם יחד דאכל ודאי איסור דנתערב אבל באוכל כל א' בפ"ע י"ל על כל אכילה היתר אכל. כריתי שם. ועיין לעיל או' י"ט.

סעיף קטן כג

כג) שם. ויש מי שאוסר לאכלם אדם אחד וכו' כבר כתבנו כמה פעמים דכל היכא שסותם הש"ע להתיר ואח"כ כותב ויש מי שאוסר שחושש להם לכתחלה וע"כ ה"נ אין להתיר לאכלם אדם א' אלא בשעת הדחק כגון שנדחק לאכול ואין לו אלא אלו ולא יספיק אם לא יאכל שלשתם.

סעיף קטן כד

כד) שם הגה. וכן יש לנהוג לכתחלה ויש מחמירין להשליך אחד וכו' ואינו אלא חומרא בעלמא. משמע אבל לפום דינא א"צ וכ"ה דעת הש"ע שלא הזכיר את זה. מיהו הכנה"ג בהגב"י או' י"ד כתב דלענין הלכה הדרך הבטוח אצלי יותר הוא להשליך האחד ולאכול השאר דלאכלם בב' בני אדם ממ"נ אדם א' מאלה אוכל איסור וה"ה כשהוא מהרבה בני

אדם א' מהם אוכל איסור וכן לאכלם שנים שנים אוכל איסור אבל אם משליך א' לחוץ אפשר דחתיכת האיסור השליך ולא נאכל האיסור עכ"ל וכ"כ שם אח"כ או' כ"ד וז"ל וכבר כתבתי לעיל בשם רש"ל דהרוצה להחזיק עצמו לת"ח ויר"ש בזה אין כאן יוהרא ולכן הנכון כמ"ש למעלה להשליך א' מהם לאיבוד או ליתנו לכותי דאפשר שיסייעוהו מן השמים להשליך האיסור הבא ליטהר מסייעין אותו וכו' ואם האיסור חתיכות רבות כגון ב' חתיכות של איסור שנתערבו בד' חתיכות של היתר הבא לצאת י"ח האומרים שצריך להשליך א' בכאן ישליך ב' ויאכל ד' דאם לא השליך כ"א א' מאי אהנו ליה מעשיו כיון דעדיין יש ודאי איסור בתוך החתיכות ואני לעצמי אם יבא לידי יבש ביבש שנתערב לאחרים הייתי אומר מהר"ם היה משליך א' כמ"ש רש"ל ואם היה עובדא בדידי לא הייתי אוכל שום א' מהחתיכות ומ"מ לא הייתי מפרסם הדבר עכ"ל אתה הראת לדעת כי הכנה"ג מחמיר בזה וכתב זב"צ סוף או י"ט כי כן מנהג בגדא"ד יע"א מימות ראשונים כהוראת הכנה"ג להשליך א' וא"כ צריך להורות לשואל להשליך א' כיון שכך נהגו עכ"ד. ובמקום שלא נודע המנהג או שמנהגם להקל י"ל להשואל יש מחמירים להשליך א'.

כד) יבש ביבש שנתערב מותר להשליך א' בשבת. דאינו אלא חומרא בעלמא ולא הוי כמתקן. מ"א באו"ח סי' שכ"ג ס"ק י"ד ובדברינו לשם או' ס"ב. לה"פ בסי' זה או' י"ג. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. ויש מחמירין להשליך א' וכו' ושוב אפי' אדם א' יכול לאכול משנים הנותרים ולא אמרינן בהא איסורא ברובא אשתייר. נוב"י מה"ת חי"ד סי' מ"ז. פ"ת או' ב'.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. וכל זה כשנתערב במינו אבל שלא במינו ואינו מכירו. כגון שנפרך לחתיכות דקות שאין ניכר בין זה לזה. טור. ומשכחת לה נמי כגון שיש כאן ב' או ג' מינים ונודע שאחד מהם אסור ואינו ידוע איזה מהם כגון ששחט כמה מינים וידוע שא' מהם נשחט שלא כהוגן ואינו ידוע איזהו וכן כל כיוצא בזה. ש"ך סק"ח. מנ"כ שם דף פ"ה ע"ג. פר"ח או' ו' לה"פ או' ט' בל"י או' ד' כריתי או' ז' חו"ד או' ד' חכ"א כלל נ"א או' ט' בי"צ בעמ"ז או' י"ג.

סעיף קטן כז

כז) מין באינו מינו ע"ד משל שחט הרבה מינין וכו' ונפל א' מהם לים או נאכל בשוגג אי מותר לאכול ב' ב' כבסי' ק"י סעי' ז' או לאו דכיון דליכא ס' חיישינן דלמא יבשלם יחד ויתן טעם האיסור ונראה לאסור ואף בהפ"מ. שפ"ד או' ח' ער"ה או' ט'.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. אבל יבש ביבש צריך ס' כיון דאם יבשלם יתן בהם טעם. טור בשם סה"ת. תו"ח כלל ט"ל דין ד' ש"ך סק"ט.

סעיף קטן כט

כט) וכתב בהגהות שע"ד דאם הוא מין בשאינו מינו מדאו' לא בטיל ולכן אזלינן בספיקו לחומרא אבל באו"ה כלל כ"ו דין י"א כתב דאף בשאינו מינו אינו אלא דרבנן ולכן אזלינן בספיקו לקולא. תו"ח שם. וכ"כ הלבוש. וכן הסכים הש"ך סק"י. פר"ח או' ח' מנ"י על התו"ח שם או' י"א וכתב וכ"ה דעת מור"ם ז"ל. שפ"ד או' יו"ד. וספיקו אם נתערב שם או לא ויש רוב אזלינן לקולא. שפ"ד שם.

סעיף קטן ל

ל) וה"ד ביבש אבל לח בלח מין בשאינו מינו צריך ס' מדאו' לפי מה דק"ל טעם כעיקר דאו' או"ה שם. מנ"י על התו"ח שם. וכן לח ביבש אסור מה"ת מפני הטעם. חכ"א שם. ונ"מ דאזלינן בספיקו לחומרא כנז"ל. ועיין לעיל סי' צ"ח או' ט"ו וסי' צ"ב או' כ"ח.

סעיף קטן לא

לא) וכן באיסורין הפוגמין את התבשיל אם נתערבו בהיתר יבש ביבש מין בשאינו מינו מבטלי ברוב היתר ואפי' מד"ס דומיא דמין במינו כיון דאי מבשל להו לא אתו לידי טעמא דהוי איסור דאו' וכן עיקר. פר"ח או' ז' זב"צ או' כ"ד וכתב ודלא כהמנ"כ דף פ"ה ע"א דבעי ס' ועיין לעיל סי' ק"ג סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לב

לב) ודע דהא דיבש ביבש במין בשאינו מינו אית ליה ביטול בס' דוקא בדלא ידיע ולא מינכר האיסור וליכא למיקם אטעמא דאיסורא אבל אי איכא למיקם אטעמא כגון חתיכה בלועה מחלב שנאסרה ונתערבה עם חתיכות אחרות דאיכא למיקם אטעמא דאיסורא אין לה ביטול. פר"ח שם. מיהו השפ"ד סוף או' ט' כתב להשיג על דברו הפר"ח הנז' וכתב וכ"ש לדידן דלא סמכינן אקפילא בין לקולא בין לחומרא עכ"ל. ור"ל כיון דלדידן לא סמכינן אקפילא הו"ל ליכא למיקם אטעמא ובמינו בטל ברוב ובאינו מינו בטל בס' ועיין לעיל סי' צ"ח או' י"א.

סעיף קטן לג

לג) אם נבלע כזית חלב או דם בחתיכה ונתערבה עם ב' חתיכות היתר אם יש ס' בין הכל נגד הזית דם וחלב תו מתבטל החתיכה ברוב ואפי' בבשר בחלב הדין כן אם אין ראויה להתכבד אבל אי ליכא ס' נגד החלב תו גזרינן אם יבשלם יתן טעם. מש"ז או'

ב' והא דגם בב"ח די בס' כנגד הבלוע היינו אם נתערב במינו אבל באינו מינו צריך ס' כנגד כל החתיכה משום שאם יבשלם תתן טעם וחנ"נ בב"ח כמ"ש הפרמ"ג בפתיחה ח"ב פ"ב ד"ה הבדל.

סעיף קטן לד

לד) שם הגה. ואין חילוק בכל זה בין אם האיסור מדרבנן או מדאו' פי' דמין בשאינו מינו אף באיסור דרבנן ג"כ יבש ביבש לא בטיל ברוב וצריך ס' ודלא כהש"ך סק"ט שכתב דבטל ברוב. מנ"כ דף פ"ה ע"ב. כנה"ג בהגב"י סוף הסי' מנ"י על התו"ח כלל ט"ל או' יו"ד. מיהו דעת הפר"ח או' ז' כדברי הש"ך וכ"ה דעת הלה"פ או' י"א. והבל"י סוף או' ה' כתב דבהפ"מ אין להחמיר והב"ד השפ"ד או' ט' אמנם בפתיחה ח"א רפ"ב נראה דעתו כהמנ"כ והמנ"י יעו"ש. ואפשר דבהפ"מ וגם שעת הדחק להקל.

סעיף קטן לה

לה) שם בהגה. ועיין לקמן סי' קכ"ב אם נתערבו כלים ביחד. סי' קכ"ב סעי' ח' וגם לעיל סי' ק"ב סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לו

לו) [סעיף ב'] יבש ביבש שנתבטל חד בתרי וכו' מותר להרבות עליהם וכו' ואין בו משום מבטל איסור. דכיון שכל אחד בפ"ע מותר אין כאן איסור. ב"י בשם הר"ן והרא"ה. ט"ז סק"ג. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"א. לה"פ או' ט"ז. חו"ד או' ח' משמע דדוקא יבש ביבש מין במינו שכל א' בפ"ע מותר משו"ה מותר להרבות עליו ולא הוי מבטל איסור אבל מין בשא"מ יב"ב שאסור לאכלו כל א' בפ"ע אסור להרבות עליו עד שיעור ס' כדי לבטלו משום דהוי מבטל איסור לכתחלה. קה"י בסעי' זה. זב"צ או' ל"א.

סעיף קטן לז

לז) שם הגה. וי"א דאם נודע התערובת קודם שנתבשלו הכל שרי וכו' משום דכבר נקרא עליו שם היתר. ט"ז סק"ד. לה"פ שם.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. הכל שרי. וא"צ ס' ויאכלו בב' בני אדם כדלעיל. ישמח ישראל. לה"פ או' י"ז. בל"י או' ח' ומשמע בישמח ישראל אף בלא מקום הפסד. ל"י שם.

סעיף קטן לט

טל) שם בהגה. דאין חוזרין ונאסרין וכו' ואם נתערב בו שוב איסור אחר הכיר מין את מינו ונעור מביטולו ונתוסף עליו והוי כאלו הוכר האיסור ואין ביטול לאיסור הניכר.

כ"כ הרא"ש בסוף פג"ה ופסקו הרב בהגה לעיל סי' צ"ט סעי' ו' פר"ח או' י"ב. לה"פ או' י"ח. בל"י או' ט' ועיין בדברינו לשם סי' צ"ט או' ס"ט ואו' ע'.

סעיף קטן מ

מ) שם בהגה. ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי המקילין ולהתיר. ולענין מעשה אני מפקפק בדבר שאין לסמוך על המתירין אפי' במקום הפ"מ חדא שרבינו הש"ע שקבלנו הוראותיו כתב סתם שאם בישלם יחד אפי' לאכול כל א' בפ"ע אסור ולא חילק במקום הפסד ועוד דהאוסרים בזה רבו כמו רבו נגד המתירין. ב"ד חי"ד סוף סי' מ"ז יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' ל"ב דלדידן (ר"ל הספרדים) שקבלנו הוראת הש"ע וכ"ש שהוא לחומרא אסור אפי' בהפ"מ. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תס"ח או' נ"ו.

סעיף קטן מא

מא) והגם דק"ל כסברת הש"ע מ"מ כל הספיקות דהוו במציאות זה הגם דבשאר איסורי אזלינן בהו לחומרא ואפי' באיסורי דרבנן בכה"ג מקלינן דשרי אפי' מדרבנן דכיון דנתבטלו ביבש הותרו לגמרי. פר"ת או' ה'.

סעיף קטן מב

מב) לדעת הש"ע שפסק כהרשב"א וה"ה לדידן (האשכנזים) באין הפ"מ אם נפל חתיכת נבילה לתבשיל לרוב היתר במינו ויש ס' עם הרועב ולא ניכר האיסור אסור ליקח מהקדרה שום דבר שיתמעט מס' הואיל והאיסור עדיין שם והוא גוש אלא יניחנו עד שיצטנן. ואם לקח מרק בהפ"מ שרי (והיינו לאשכנזים דמתירין בהפ"מ אם כבר נתבטל וליכא ס' כדברי מור"ם ז"ל) ואם לקח חתיכה א' ואין נשאר ס' יש לעיין די"ל ספק דרבנן לקולא (וכ"כ באו' הקודם) דשמא האיסור לקח. וכ"ז שיש בחתיכות רוב. הא חד בחד ולקח מרק אף בהפ"מ אסור (ר"ל אף לאשכנזים) דהא החתיכה נשארה באיסורה ופולטת עכשיו אלא יסלק הב' חתיכות והשאר מותר. שפ"ד או' יו"ד. ומיהו הכף אסור דהא בלע מחתיכת האיסור כשהוציאם מהקדרה בעודה חמה.

סעיף קטן מג

מג) מין במינו שנתבטל חד בתרי כשם שמותר לאכלם א' א' כמ"ש סעי' א' בסתם ה"נ יכול לבשל כל א' וא' בקדרה בפ"ע ויאכלם אדם א' כל קדרה בפ"ע בזה אח"ז ולסברת יש מי שאומר לשם בסעי' א' אין לאכלם אדם א' לכולם. ואם בשלם כל א' בקדרה לבדה הקדרות מותרים כל א' בפ"ע לבשל בהם דמאי שנא מן החתיכות והגם דהפר"ח סוף או' יו"ד אסר לבשל בהם בו ביום כל א' בפ"ט היינו משום דאיהו אזיל לטעמיה דאית ליה בסי' ק"ב או' ח' דכלי שנאסר בבליעת איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר דאינו בטל

ברוב משום דהוי דשיל"מ אבל לדידן דק"ל כמרן ז"ל דבטל ברוב ולא הוי דשיל"מ א"כ ה"נ הקדרות מותרים כמו החתיכות דהחתיכות בטלי ברוב אפי' א' בבית וא' בעלייה כמ"ש לעיל או' יו"ד והקדרות ג"כ כמותם ומותר לבשל בהם אפי' בו ביום. זב"צ או' ל"ק. ומיהו אם אפשר יש לצאת ידי המחמירין ואין לבשל בהם אלא לאחר מעל"ע וחתיכות שאני דא"א בענין אחר וגם בחתיכות יש מחמירין על עצמם כמ"ש לעיל סוף או' כ"ד.

סעיף קטן מד

מד) ואם בשלם בג' קדרות ואח"כ בו ביום בישל באותם הג' קדרות תבשילים אחרים אין לערב התבשילים ביחד שהרי פליטת החתיכה האסורה הבלועה בקדרה מתערבת בתבשילין ואוסרן והו"ל כאלו בישל יחד השלש חתיכות אלא יאכל כל א' וא' לבדו. ומיהו אחר מעל"ע יש להתיר לבשל בקדרות ולערב התבשילין דכולי האי לא גזרינן. פר"ח סוף או' יו"ד. לה"פ או' י"ג. בל"י או' ו' וה"ה אם תחב הכף בג' קדרות אלו הכף אסור דודאי בלע איסור מן החתיכה האסורה. זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן מה

מה) יבש ביבש שנתערב חד בתרי דבטל מותר לבשלם בב' קדרות. ואפי' אם בשלם בב' קדרות קודם שנודע התערובת מותר לאכלם אח"כ. ב"ח בסוף הסי' בפסק. מנ"ו על התו"ח כלל ט"ל או' י"ח. זר"א חי"ד סי' ל"א. אבל הש"ך ס"ק י"ב כתב כשלא נודע התערובת קודם שנתבשלו דאז לא נתבטל האיסור כלל אלא דעתה בשעת הבישול נודע התערובק הו"ל ספיקא דאו' ולחומרא ואסור לכ"ע יעו"ש. והב"ד כנה"ג בהגב"י סוף או' כ"ו וכתב עליו דדבריו דברי אלקים חיים. וכן הסכים הפר"ח או' יו"ד. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' ז' כריתי או' י"א. חו"ד או' ז' חכ"א כלל נ"א או' י"ט. חינוך ב"י סי' מ"א. פ"ת או' ד' זב"צ או' מ' וכתב לדחות דברי המנ"י והזר"א הנז' שהשיגו על דברי הש"ך הנז' וע"כ הסכים לאסור כדברי הש"ך ודעמיה כי רבים נינהו יעו"ש.

סעיף קטן מו

מו) ומיהו אם נמלחו תחלה יחד קודם שנודע התערובות לדידן דק"ל מליחה בס' הו"ל כנתבשלו יחד ואסור. ב"ח שם בפסק. נוב"י ח"א חי"ד סי' ל"ג ד"ה אלא. חינוך ב"י שם. ער"ה או' י"ד וכתב ודלא כמ"ש חינוך ב"י סי' צ"ז בשם הר' זקנו ז"ל. וכן הסכים פ"ת או' ד' דלא כמ"ש חינוך ב"י סי' צ"ז. זב"צ או' מ"א וכתב וכן ראוי להורות.

סעיף קטן מז

מז) ואם נמלחו וחד אחר שנודע התערובת לדעת הש"ע דאוסר בבישול לכאורה נראה דה"ה במליחה כיון דהוי כבישול כנז' ולדעת מור"ם ז"ל דמתיר בהפ"מ בבישול ה"ה

במליחה ומיהו נראה דגם לדעת הש"ע יש להתיר במליחה בהפ"מ דכיון דאיכא כמה ראשונים מתירין גם לבשלם יחד אחר שנודע התערובת כמ"ש הער"ה או' י"ג ועוד הא איכא דסברי דהכא לא אמרינן מליחה כבישול כמ"ש באו' הקודם חינוך ב"י בשם זקנו ועוד הא אמרינן לעיל או' מ"א בכה"ג בכל הספיקות אזלינן לקולא יעו"ש. וע"כ נראה דגם הנוהגים להחמיר בבישול כדברי הש"ע במליחה והפ"מ יש להקל.

סימן קי

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **דבר חשוב אוסר במינו בכל שהוא**. הא דנקט במינו לאו דוקא דה"ה שאם נתערב שלא במינו לא בטיל. ש"ך סק"א. פר"ח או' א', לה"פ או' א' בל"י או' א' כריתי או' א' חו"ד או' א' שפ"ד או' א' וכתב ודלא כמנ"כ דף צ"ז ע"ד. חכ"א כלל נ"ג או' ט"ו. בי"צ ח"א או' א' זב"צ או' א' ועיין לעיל סי' ק"א סוף סעי' ו' בהגה ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ב

ב) **והא** דדבר חשוב אינו בטל אינו אלא מדרבנן ולכן הולכין בספקו להקל כמ"ש לעיל סי' ק' או' א' יעו"ש. וכ"ה לקמן בהגה סוף סעי' זה. ועיין לקמן או' כ"ח.

סעיף קטן ג

ג) **שם. דבר חשוב אוסר במינו בכל שהוא**. כלומר אפי' בכמה אלפים לא בטיל. ש"ך סק"ב. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' שפ"ד או' ב' חכ"א שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ג' זב"צ או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) **וה"ה** ודאי איסור דרבנן שדרכו לימנות אינו בטל אפי' באלף. כנה"ג בהגה"ט או' ה' שפ"ד שם ער"ה או' ה' ואף אם הוא איסור דרבנן ואינו איסור הנאה אלא איסור אכילה לחוד לא בטיל וכן הלכה דלא כפר"ת או' ג' שפ"ד שם. ער"ה שם. וכ"ה לעיל בהגה סי' ק"א סעי' א' גבי חהר"ל יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **ודברים** החשובים האסורים בהנאה אם נתערבו אפי' באלף כולם אסורים בהנאה. ע"ז דף ע"ד ע"א וכן מוסכם מכל הפו' ש"ך שם. כנה"ג שם או' א' פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. חו"ד או' ב' שפ"ד שם.

סעיף קטן ו
ו) **ומיהו** מותר למכרן לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבהן אם הוא בענין שאין לחוש שהעכו"ם ימכרנו אח"כ לישראל. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי או' ב' חו"ד שם. שפ"ד שם.

סעיף קטן ז
ז) **ומיהו** תקנתא דימכור כולה לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו איתא בכל איסורין שבתורה ואף כשלא נתבטל האיסור מה"ת כל שאין לחוש שיחזור העכו"ם למכרו לישראל וכגון פת שנאפה בעצי אשירה וכיוצא בו יכול לפתתו ולמכרו כך לעכו"ם כיון שאין דרך הישראל לקנותו כך מהנכרי. פר"ח שם. לה"פ שם. שפ"ד שם וכתב דאפי' ליכא כ"א חד בחד דהא ארג בגד או אפה פת בעכו"ם מהני למכרו חוץ מדמי איסור שבו. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן ח
ח) **ודע** דאם דבר האסור בהנאה נתן טעם בתבשיל פשיטא דמותר התבשיל בהנאה. שפ"ד שם. ועיין לעיל סי' פ"ז או' ו'.

סעיף קטן ט
ט) **ודבר** חשוב האוסר בהנאה דמוכר חוץ מדמי איסור שבו ודאי דבעינן למכור הכל ביחד אבל למכור חדא חדא ולהשליך האחרון או ישליך הראשונה אסור דשמא לוקח דמי איסור הנאה משא"כ כשמכרן ביחד ומוזיל לגבי העכו"ם אותו של איסור. שפ"ד שם. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן י
י) **ונראה** אף שהעכו"ם יודע שמוזיל גבי שרי כיון שמה"ת חד בתרי בטל ומדרבנן הוא ומיהו אי לא בטיל חד בתרי (אלא חד בחד) דהוי איסור תורה יש לעיין ביה דשמא דוקא עכו"ם שאין מכירו מותר. שפ"ד שם.

סעיף קטן יא
יא) **וכן** אם העכו"ם אינו יודע השער רק מאמין לישראל שאומר לו כך השער ומוזיל גביה שרי. כרייתי או' ב'.

סעיף קטן יב
יב) **וכל** זה בשאר איסורים אבל חמץ בפסח מבואר באו"ח סי' תמ"ז ותס"ז דאפי' חטה בתרנגולת שורפין מפני חומרא דחמץ. שפ"ד שם. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תמ"ז או' י"ג.

סעיף קטן יג

יג) שם. אגוזי פרך ורמוני בדן. פירש"י (זבחים ע"ב ע"ב) פרך ובדן מקומות הן וכן פי' הריב"ש בתשו סי' קמ"ח. והברטנורה כתב (פ"ג דערלה) ואני שמעתי אגוזים שקליפתן רכה ונפרכים ביד וכן פי' התו' ביבמות ובזבחים שם. ובערוך כתב שני הפירושים. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ג' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' שו"ג או' ב' חו"ד או' ג' ונ"מ לענין דינא דלמ"ד דפרך שם מקום הוא א"כ אינו אסור אלא אגוזי של אותו מקום בלבד אבל למ"ד שקליפתן רכה א"כ אפי' בשאר מקומות נמי שקליפתן רכה אין להם ביטול. שו"ג שם. וא"כ כיון דלא ברירא לן איזה פירוש עיקר צריך להחמיר כב' הפירושים במקום פרך וגם במקומות שאגוזים שלהם נפרכים והוא שיהיו משונים משאר אגוזים מחמת חשיבותם ונמכרים במנין. ועיין לקמן או' כ"א.

סעיף קטן יד

יד) שם. וחביות סתומות. דוקא גדולות אבל קטנות אינם חשובים וחד בתרי בטיל כדלקמן סי' קל"ד סעי' ב' בהגה. ש"ך סק"ד. ומשמע דאף ביי"נ דינא הכי דהא זה כתוב לגבי יי"נ וכ"כ הכריתי או' ג' חו"ד או' ד' אבל הפר"ח או' ד' כתב דאפי' חביות קטנות ופתוחות דלא חשיבי כלל אפ"ה ביי"נ לא בטלי אפי' באלף. לה"פ או' ד' בל"י או' ד' שו"ג או' ג' ולכן כיון דאיכא פלוגתא בזה יש להחמיר ולמכור לעכו"ם ולהשליך דמי האיסור לים המלח וכמ"ש בש"ע שם סעי' ב' יעו"ש.

סעיף קטן טו

טו) שם. וחביות סתומות. ולא אזלינן בתר השתא אלא בעינן בשעת התערובת סתומות והשתא נמי סתומות ואם לא נודע לו עד שנסתמו לא בטיל דבתר השתא אזלינן. ער"ה או' ב' ועיין לעיל סי' ק"א או' ל"א.

סעיף קטן טז

טז) שם. וחלפות תרדין. פי' הרמב"ם בפי' המשנה (פ"ג דערלה) דר"ל מה שמחליפות וצומחות והרע"ב פירש (על המשנה שם) עלין מצלעות התרדין. שו"ג או' ד'.

סעיף קטן יז

טוב) שם. וקלחי כרוב. פי' הרמב"ם שם עיקר הכרוב ר"ל הגדל מהם. וכן פי' רש"י בזבחים ע"ב ע"ב. והרע"ב שם פירש קלחי כרוב שבא"י שהם גדולים וטובים. שו"ג או' ה'.

סעיף קטן יח

חי) שם. וככרות של בעה"ב. לאפוקי דנחתום (שהם קטנים) דלא חשיבי כן פשוט בש"ס ופו' וה"ד בזמנם אבל במקומות שגם של נחתום חשובים פשיטא דאינם בטלים. ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגב"י או' ד' פר"ח או' ה' לה"פ או' ו' בל"י או' ה' שו"ג או' ו' שפ"ד או' ו' חכ"א כלל נ"ג או' ט"ו. בי"צ בעמ"ז או' יו"ד.

סעיף קטן יט

יט) שם. וככרות של בעה"ב. כגון של תרומה וכלאי הכרם. כריתי או' ה'.

סעיף קטן כ

ך) שם. וכן בעלי חיים וכו' אע"ג דלא אסירי מתחלת ברייתן כגון שור הנסקל ודרוסה וכה"ג לא בטילי מחמת חשיבותן. כן פשוט בש"ס ופו' ש"ך סק"ז. פר"ח או' ו' לה"פ או' ז' בל"י או' ו' כריתי או' ו' שפ"ד או' ז' בי"צ בעמ"ז או' י"א. ואף בע"ח קטנים כחושים בע"ח חשיבי ולא בטלי. שפ"ד שם.

סעיף קטן כא

כא) והא דדבר חשוב אינו בטל כגון אגוזי פרך ורמוני בדן וכו' ה"ד דנמכרים במנין אבל אם נמכרים באומד אף דבר חשוב בטל. הרמב"ם בפי' המשנה פ"ג דערלה ה"ז. וכ"כ הטור וב"י.

סעיף קטן כב

כב) שם. אבל שאר דברים אעפ"י שדרכו לימנות וכו' לעולם ואינן נמכרים כלל באומד עולים בשיעורן כיון שאינם חשובים. ש"ך סק"ח. פר"ח או' ח' לה"פ או' ח' חו"ד או' ח'.

סעיף קטן כג

כג) שם הגה. וי"א דכל דבר שבמנין דהיינו שדרכו למנותו תמיד אינו בטל. משמע אבל לדעת הש"ע אפי' דבר שדרכו למנותו תמיד בטל כמ"ש באו' הקודם חוץ מז' דברים ובעלי חיים וכיוצא בהם שהם חשובים אינם בטילים ומשמע דה"ה ביצים שנמכרים במנין בטילים לדברי הש"ע כיון שאינם חשובים כמו אגוזי פרך וכו' אמנם האחרונים הקשו על דברי הש"ע מכאן לסי' פ"ו דשם כתב דביצה אסורה אפי' באלף לא בטיל ומשמע דס"ל דדבר שבמנין דהיינו שדרכו למנותו תמיד אינו בטל וכמ"ש בדברינו לשם או' כ"ט אמנם אפשר לפרש דבריו שבכאן כמו שם דביצה כיון שבזה"ז אין מוכרין אותה אלא במנין הוי כמו דברים החשובים שאין בטילים וכמ"ש אח"כ בסעי' זה כל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מהמקומות כגון אגוזי פרך וכו' הוא אוסר בכל שהוא לפי חשיבותו באותו מקום ובאותו זמן וכו' וכ"כ. הכנה"ג בהגב"י או' ו' לתרץ דברי הש"ע

יעו"ש. וכ"כ הרב בני חיי ז"ל. וכ"כ קה"י בסי' זה וכתב והדבר ברור. והגם דהפר"ח או' ט' כתב דנקטינן כפסק המחבר דדבר שבמנין לא חשיב כלל ובטל ודלא כהמחבר לעיל בסי' פ"ו מ"מ כיון דאיכא מפרשים דגם דעת הש"ע כן דלא בטל כבסי' פ"ו ושם כתב להדיא דלא בטל יש להחמיר. וכ"כ רש"ל פג"ה דהאידנא שאין בנמצא כלל בגבולותינו למכור סל מלא בצים באומד בלי מנין פשיטא דביצה לא בטיל. וכן הסכים הב"ח. וכ"נ דעת הש"ך סק"י. הל"פ בסעי' א' כריתי או' ז' חו"ד או' ו' מש"ז או' א' חכ"א כלל נ"ג או' ט"ז. ואף בהפ"מ לא בטיל. מש"ז שם. וכן כתבנו לעיל סי' פ"ו או' כ"ט יעו"ש. ועוד עיין לקמן או' צ"ו.

סעיף קטן כד

כד) **ואם** הוא דבר שדרכו לפעמים נמכר במנין ופעמים באומד יש פלוגתא בזה כמבואר בב"י וב"ח ובש"ך שם וע"כ בהפ"מ י"ל דבטל. וכ"כ הל"פ שם. מש"ז שם.

סעיף קטן כה

כה) **וכל** זה דוקא כשהן שלימים אבל אם נשברו או נחתך קצת מהם בטל חשיבותייהו. חכ"א שם. ועיין לעיל סי' ק"א סעי' ו' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כו

כו) **כרכשתא** אעפ"י שהאידנא אין מוכרין איתה אלא במנין בטילה כיון דאין אוכלין אותה אלא ע"י מילוי. רש"ל פג"ה סי' ן' ט"ז סוף סק"א. פר"ח או' ט' לה"פ או' ט' בל"י סי' פ"ו או' ד' הל"פ בסעי' א' כריתי או' ז' חו"ד או' ז' מש"ז סוף או' א' וכתב דגם לאחר שנתמלאה ג"כ בטילה. וכ"כ לעיל סו' ק"א או' מ"ה ואו' מ"ו יעו"ש.

סעיף קטן כז

כז) **רגל** של נבילה שנתערבה ברגל כשרה אפי' אם לא ניטלו טלפיה כולן אסורין ולא בטילין משום דהוי דבר שבמנין ואפי' באלף אלפים לא בטיל שדרך העולם למנות שנים או ג' רגלים ואנו נוהגין לבטלם. כנה"ג בהגה"ט או' ד' וכ"פ ב"י לעיל סי' ק"א בבד"ה דבטל יעו"ש. וכ"כ רש"ל פג"ה סי' נ"ג דרגלים שלא נחרכו מלהסיר שערן וכן רגלים של אווזא שלא הוחרכו לא חשיבי ובטלי אבל רגלים שהוסר שערן ועורן אפי' לא ניטלו טלפיהן לא בטלו ודוקא של בהמה גסה אבל של בהמה דקה אפי' ניטלו טלפיהם לא חשיבי ובטלי יעו"ש. והב"ד כנה"ג לעיל סי' ק"א בהגב"י או' כ"ב. ועיין לעיל סי' ק"א סעי' ג' בהגה ובדברינו לשם או' ל"ו.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. והא דדבר חשוב אינו בטיל אינו אלא מדרבנן ואזלינן בספיקו לקולא. כלומר אם יש בו ספק אם הוא דבר חשוב או לא אבל שאר ספיקות אזלינן לחומרא. ש"ך סק"י. כנה"ג בהגה"ט או' י"ב. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' ח' חו"ד או' ז' שפ"ד או' יו"ד. חכ"א כלל נ"ג או' י"ח. והיינו אם בודאי הוא חשוב אלא שספק לנו באיסורא כגון ביצי ספק טריפה וכה"ג שנתערבו זה לא נקרא ספק ואם הוא דאו' אפי' באלפי אלפים לא בטיל. או"ה כלל כ"ה או' ז' כנה"ג שם. חו"ד שם. וכ"כ לעיל סי' ק' או' ב'.

סעיף קטן כט

כט) ואפי' ספק אי הוי חשוב או לאו לא הוי חסרון ידיעה מכ"ש אם ספק אי הוי איסור חשוב או לאו שנתערב וכו' וה"ה אי ספק אי נפל כלל האיסור אזלינן לקולא אי איכא רוב. שפ"ד שם. ועיין לעיל סי' ק"א או' ט'.

סעיף קטן ל

ל) [סעיף ב'] בעלי חיים שנתערבו ונשחטו וכו' והוא שנשחטו בשוגג. ודוקא נשחטו אחר שנתערבו בעינן נשחטו בשוגג אבל נשחטו קודם שנתערבו אפי' במזיד בטלים. ש"ך ס"ק י"א. לה"פ או' י"א. חו"ד או' ח' שפ"ד או' י"א.

סעיף קטן לא

לא) שם. והוא שנשחטו בשוגג. אפי' אחר שנודע התערובת כמ"ש בסי' ק"א סעי' ו' ש"ך ס"ק י"ב ושאר האחרונים.

סעיף קטן לב

לב) שם הגה. ודוקא בעלי חיים קטנים וכו' והוא כיש חולקים שהביא הש"ע בסי' ק"א סעי' ג' יעו"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן לג

לג) [סעיף ג'] ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה וא' מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן וכו' הרי זה אסור וכו' ואפי' בחתיכה שאינה ראויה להתכבד. ב"י בשם הרשב"א בתה"ב הארוך. לבוש.

סעיף קטן לד

לד) שם. ט' חניות מוכרות בשר שחוטה וא' מוכרת בשר צבילה וכו' וה"ה אם היו בעיר עשר חנויות מוחזקות לנו כולם בבשר שחוטה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזו היא ואח"כ נתברר לנו שא' מהחנויות אלו בשר נבילה דאסור. הרא"ה בס' בדק הבית דף י"ד

סוף ע"א. ש"ך ס"ק י"ד. אמנם הר"ן והתו' ס"ל דאינו אסור אלא מכאן ואילך אבל למפרע אם לקח קודם שנודע האיסור שרי וכן הסכים הפר"ח סוף או' י"ג. לה"פ או' ט"ז. ולענין דינא כתב השפ"ד סוף או' י"ד דבהפ"מ יש להקל וכ"כ זב"צ או' י"ח. ועיין לקמן סעי' ה'.

סעיף קטן לה

לה) שם. שכל הקבוע כמחצה על מחצה דמי. הכי ילפינן בב"ק (דף מ"ד ע"ב) ובכתובות (דף ט"ו ע"ב) מקרא וארב לו וקם פרט לזורק אבן לחבורת אנשים שעמדו שם ט' ישראלים וחד עכו"ם דפטור משום ספק נפשות להקל דאע"ג דרוב ישראלים מ"מ הו"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי. ש"ך ס"ק ט"ו. לה"פ שם.

סעיף קטן לו

לו) ודע דהא דק"ל דכל קבוע כמחצה על מחצה הוא בין לקולא ובין לחומרא כגון ט' חנויות מוכרות בשר נבילה וא' בשר שחוטה ולקח ואינו יודע מאיזה מהן לקח הוי כמחצה על מחצה ולא אסור אלא משום ספיקא ולא אמרינן דהוי כרובא הכי אמרינן בהדיא פ"ק דכתובות שם. ש"ך שם. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ח. פר"ח או' י"ד. מנ"י על התו"ח כלל מ"ג או' ט"ל. פר"ת או' ז' לה"פ שם. בל"י או' י"ב. חו"ד או' יו"ד. שפ"ד או' ט"ו. חכ"א כלל ס"ג או' א' ומ"מ כה"ג אם לקח מהם או נפל א' מהם ונתערב באחרים דאסור ואינו ניתר מטעם ס"ס כיון דכאן דמדינא אסור אבל ברוב חנויות דהיתר (הכתוב בסעי' שאח"ז) ולקח מאחת מהן ונתערב באחרות שרי מטעם דקבוע חידוש הוא (דהא איכא רוב היתר) ואין לך בו אלא חידושו. מנ"י שם. שפ"ד שם.

סעיף קטן לז

לז) ודע דט' נבילה וא' כשירה נהפוך הוא בלקח מקבוע הוי ספק ופירש הוי ודאי איסור ומילקא עליה וכן לקח קודם שנודע הוי ודאי איסור. שפ"ד שם. ומ"ש נהפוך הוא ר"ל מט' כשירה וא' נבילה דשם אם פירש מותר דין תורה והכא אסור וכן אם לקח קודם שנודע שם יש מתירין כמ"ש לעיל או' ל"ד והכא לכ"ע אסור.

סעיף קטן לח

לח) שם אבל בשר הנמצא בשוק, אפי' הוא חה"ל. ש"ך ס"ק ט"ז לה"פ או' י"ז. בל"י או' י"ג. חו"ד או' י"ג שפ"ד או' ט"ז.

סעיף קטן לט

טל) שם. אבל בשר הנמצא בשוק וכו' והא דאמרינן ובנמצא הלך אחר הרוב אפי' נמצא קרוב לנבילה דרוב וקרוב הלך אחר הרוב. ב"י בבד"ה בשם רי"ו. כנה"ג בהגב"י או' מ"ב. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' י"ח. כריתי או' י"ד. חו"ד או' י"ב. מהריק"ש בהגהות על סעי' זה.

סעיף קטן מ

מ) שם. או ביד עכו"ם וכו' ואם לקחו קטן דינו כלקחו עכו"ם. רוקח סי' ת"ף. ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגה"ט או' ל"ה. פר"ח או' ט"ז. מנ"י על התו"ח כלל מ"ג או' מ' לה"פ או' י"ט. בל"י או' ט"ו. חו"ד או' י"ג.

סעיף קטן מא

מא) ואם נמצא ביד קטן חריף כנמצא ביד ישראל גדול ואסור. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי או' י"ב. ובירורן של דברים כן הוא דאם נמצא ביד עכו"ם אין אנו מחוייבים לשאול לו וכן נמצא ביד קטן והיינו כ"ז שלא ראינו יוצא ממקולין ואמנם נמצא ביד גדול ישראל ולא ראינו פירש ממקולין כ"ז שהוא לפנינו מחוייבין לשאול לו דאיכא לברורי וה"ה קטן חריף. שפ"ד או' ח"י זב"צ או' כ"ג. והגם דסיים שם השפ"ד דעדיין צ"ע בכל זה כך דרכו לפעמים שאעפ"י שמסכים כן להלכה כותב כן משום ענוה.

סעיף קטן מב

מב) ואם לקח משש חניות ושבע ואינו יודע אם לקח מחנות שיש בה איסור נראה דאסור אם הם חה"ל ואם אינה חה"ל מותרים מטעם דלו יהיה שנאמר שלקח מן האיסור הרי הוא בטל ברוב כדק"ל יבש ביבש בטל ברוב. פר"ת סוף או' י"א. שפ"ד או' י"ד סוף ד"ה החקירה הא' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן מג

מג) שם. דכל דפריש מרובא פריש. דכיון דנייד הלך אחר הרוב דהשתא לאו קבוע הוא. רש"י חולין צ"ה ע"א. ש"ך ס"ק י"ט. שו"ג סוף או' י"ב.

סעיף קטן מד

מד) שם. אבל חכמים אסרוהו וכו' משום בשר שנתעלם מן העין כדלעיל סי' ס"ג יעו"ש ובדברינו לשם באיזה אופן אסור ובאיזה אופן שרי יעו"ש.

סעיף קטן מה

מה) שם הגה. ועיין לעיל סי' ס"ג. ר"ל בהגה לסוף הסי' שכתב להקל יעו"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן מו

מו) שם בהגה. והא דאמרינן כל דפריש מרובא פריש היינו שלא פירש לפנינו אבל אם פירש לפנינו וכו' הוי כאלו לקחו משם בידו. משום דהספק נולד במקום הקביעות. ש"ך ס"ק כ"א. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' כ"א. בל"י או' י"ז. ובקבוע אפי' מין במינו הו"ל כמחצה על מחצה ובפירש אפי' שלא במינו מרובא פריש. ש"ך שם. לה"פ שם. בל"י שם.

סעיף קטן מז

מז) שם בהגה. אבל אם פירש לפנינו וכו' ודעת הר"ן פג"ה שאעפ"י שראה אותו פורש מן הקבוע מדינא שרי דמדאו' לא מקרי קבוע אלא במקום קביעותו אלא שחכמים גזרו כשראוהו פורש מן הקבוע גזירה שמא יקח מן הקבוע אבל בסה"ת סי' נ"א כתב דאם פירש א' לפנינו אז אסור מה"ת כאלו לקחו משם בידים וכן דעת הרוקח סי' ת"פ וכ"נ דעת הרשב"א בתה"ב וכן דעת התו' פ"ק דפסחים גבי ט' צבורין והכי מוכח לשם מלשון הגמ' וכן עיקר. פר"ח שם. וכן דעת הש"ך ס"ק כ"ב. מנ"כ דף ק"ד ע"ג. מנ"י על התו"ח כלל מ"ג או' כ"א וכתב ודלא כהב"ח. פר"ת או' ט' כריתי או' ט"ו.

סעיף קטן מח

מח) ואם יש ט' חניות מוכרים בשר שחוטה וא' בשר נבילה דאמרינן דכל קבוע כמחצה וכו' וכל דפריש וכו' אפי' יש בחנות של נבילה בשר הרבה שהוא רוב נגד ט' חציות המוכרות בשר שחוטה אין נ"מ ברוב בשר וכל חנות וחנות נחשב כאלו כולם שוים. כנסת יחזקאל בתשו' חי"ד סי' כ"ד ד"ה וראיתי בהר"ן וכו' וכ"ה דעת ישועות יעקב בסעי' זה. וכ"ה דעת החו"ד בביאו' או' ג' אמנם דעת בינת אדם בשער הקבוע סי' ט"ז דאזלינן בתר רוב בשר אלא שסיים ועדיין הדבר צריך תלמוד יעו"ש. וכ"כ הנוב"י מה"ת חא"ח סי' ע"א דיש להחמיר ולחוש לרוב בשר. ולענין הלכה כתב זב"צ או' כ"ו דאזלינן בתר רוב בשר לחומרא ובתר רוב חניות לחומרא והיינו אם יש ט' חניות כשירה וא' נבילה ובחנות הנבילה יש בשר יותר מן הכשירות ונמצא בשר חוץ למקולין אזלינן בתר רוב בשר וחתיכה זו אסורה. ואם יש ט' חניות נבילה וא' כשירה ובכשירה יש בשר יותר מחניות הנבילה ונמצא חתיכה א' חוץ ממקולין אזלינן בתר רוב חניות לחומרא וזו החתיכה אסורה יעו"ש. וכ"ז לענין דין תורה או לדעת המתירין בשר שנתעלם מן העין כמ"ש לעיל סי' ס"ג אבל לסתם הש"ע שם דאוסר בלא"ה אסור משום בשר שנתעלם מן העין.

סעיף קטן מט

מט) והא דאמרינן בנמצא הלך אחר הרוב דכל דפריש מרובא פריש ומותר ה"ד בנמצא חוץ לחניות אבל תוך החנות אף דפריש מהחתיכות שבחנות ובאפי נפשיה קאי מ"מ אכתי בקביעותיה קיימא ואסור. וכן אם יש בחנות א' חתיכות ידועות דאיסורא והרוב דהתירא ופירש חד מינייהו בתוך החנות רחוק מהם קצת ואינו ידוע לנו מהי מינייהו היא אם דהתירא או דאיסורא אע"ג דהרוב הוא היתר אפ"ה זו החתיכה שפירשה אסורה דעדין מקרי קבוע משום שהיא בתוך החנות. קה"י בסי' זה דף ל"א ע"א ד"ה ודע. וכן

במקולין אם פירש א' מהם בתוך המקולין ג"כ עדין הוא בקביעותו משום דכן. דרך לטלטל הבשר שבמקולין ע"י הלוקחים שמוציאין אותו ממקום למקום לראות השמינה היא אם רזה ומחזירין אותו לטבח ודרכו בכך לטלטל בכל המקולין אבל אם ראה חתיכה א' נופלת בקרקע לפני המקולין זה מקרי פירש ואזלינן בתר רובא. בינת אדם בשער הקבוע סי' ט' זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן נ

נ) חתיכה שפירשה מן החניות והותרה משום דכל דפריש וכו' אפי' אם חזרה אותה החתיכה והוקבעה במקומה הראשון אלא שעדיין אנחנו מכירים אותה שזו היא החתיכה שפירשה אפ"ה מותרת דכיון שהותרה אינה חוזרת לאיסורא כיון דניכרת. כ"מ מפר"ח לקמן או' כ"ח. קה"י שם. זב"צ או' כ"ח. וכבר כתבנו דזהו דין תורה או לדעת המתירין בשר שנתעלם מ"ה אבל לדעת האוסרים אסור משום שנתעלם מן העין.

סעיף קטן נא

נא) [**סעיף ד'**] **רוב חניות מוכרות בשר שחוטה ומיעוט מוכרות בשר נבילה וכו' ונתערבה באחרות וכו'** בטלה ברוב משום ס"ס. ספק בשעה שאוכל החתיכה שמא לא זו היא שבאה מהקבוע ואת"ל זו היא שמא של היתר היא ולפ"ז אסור לאכול כולן בבת אחת דליכא אלא חדא ספיקא. ש"ך ס"ק כ"ד. בל"י או' י"ט. חו"ד או' ט"ז. שפ"ד או' כ"ד. חכ"א כלל ס"ג או' ג' ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן נב

נב) שם. בטלה ברוב משום ס"ס. הגה. ויש אוסרים בכה"ג משום דכל מקום דאיסור במקומו הוי כמחצה על מחצה וכו' הנה בדין זה הב"ח כתב להשיג על דברי הש"ע הנז' וכן הט"ז סק"ג והפר"ח או' ך' הוסיף להקשות על דברי הש"ע מדידיה אדידיה חדא דבסעי' ח' כתב דבעי' ג' תערובות ולמה הכא התיר בב' תערובות ועוד דבסעי' ט' כתב דספק א' בגופו וספק בתערובת לא הוי ס"ס ואסור ואיך הכא התיר יעו"ש. אמנם הפר"ת סוף או' יו"ד כתב ליישב קושיות הפר"ח על הש"ע וכ"כ הש"ך סוף ס"ק כ"ב וס"ק כ"ג ליישב דברי הש"ע אלא שכתב והוא דוחק. וכן הברכ"י בשיו"ב או' ח' הביא משם מהר"י בנימין ליישב דברי הש"ע מסעי' ח' יעו"ש ולענין הלכה כתב זב"צ או' ל' דבהפסד מועט אין לפסוק כדברי הש"ע ואם הוא קבוע דאו' כגון דניכר האיסור במקומו ונטל מן הקבוע ונתערב באחרות אין להתיר אלא דוקא בג' תערובות דהיינו דנטל מן הקבוע ונתערב באחרים ואח"כ נפל א' מן התערובת ונתערבה באחרות מותר ואם הוא קבוע דרבנן כגון שנתערבו החניות ולא ידעינן הי חנות הטרפה וכ"ש אם נתערבו החתיכות בזה אמרינן

אם לקח מן הקבוע ונתערב באחרות מותר ואם הוא הפ"מ או שעת הדחק יש להתיר אפי' בקבוע דאו' ב' תערובות כמו שפסק הש"ע רק דאין לאוכלם בבת א' עכ"ל והיינו שעשה פשרה לספרדים הנוהגין כהוראת הש"ע אבל לאשכנזים ההולכים על פסק מור"ם ז"ל אין להתיר בקבוע דאו' בב' תערובות אפי' בהפ"מ ושעת הדחק.

סעיף קטן נג

גנ) שם בהגה. והואיל וספק הראשון אסור מה"ת וכו' משמע אבל אם היה הקבוע אסור מדרבנן ע"ד הנז' באו' הקודם ולקח ואח"כ נתערב באחרים בטל ברוב וכ"כ הש"ך ס"ק כ"ז וחכ"א כלל ס"ג או' ג' והיינו יבש ביבש ע"ד שנת' לעיל ריש סי' ק"ט והיינו אפי' חה"ל דאם אינה ראויה להתכבד בלא"ה בטלה ברוב יבש ביבש ואפי' של נבילה כמבואר שם בסי' ק"ט יעו"ש.

סעיף קטן נד

דנ) שם בהגה. והואיל וספק הראשון אסור מה"ת וכו' ואעפ"י דפירש לפנינו או לקחו עכו"ם לפנינו מ"מ כיון דהאיסור במקומו עומד הוי כמחצה על מחצה ובנתערב אח"כ לא מקרי ס"ס מיהו בהא אפשר להתיר אם נתערב במקום הפ"מ וכה"ג כיון דרש"ל פג"ה סי' צ"ד פסק נמי כהרשב"א (ר"ל שהוא פסק הש"ע) וכ"ה דעת הר"ן ויש פו' דפירש לפנינו אינו אלא מדרבנן מיהו ה"ד בשאינו אוכלן כאחד דאי לא"ה ליכא ס"ס. ש"ך ס"ק כ"ו. חו"ד או' י"ז. שפ"ד או' כ"ו. חכ"א שם. וזהו דוקא כשנודע הספק אחר שפירש לפנינו קודם שנתערב בהיתר אחר דנאסר כבר התערובת אבל אם תיכף נפל בשעת פרישות לתערובת תולין שהיתר נפל. חו"ד שם. ועיין בביאו' שם סוף או' ד' שכתב דזהו לכ"ע שרי.

סעיף קטן נה

הנ) [סעיף ה'] מי שלקח בשר מהמקולין וכו' ולא נודעו חתיכות הטרפה וכו' היינו שנתערבו חתיכות הטרפה בין הכשרות במקולין א' ואינו יודע מאיזה חתיכה לקח אבל אם החתיכות עומדות בפני עצמם ואיכא ספיקא בחנות אסור. ש"ך ס"ק כ"ח. אבל הפר"ח או' כ"א כתב דבכל גוונא מיירי בין שנתערבו חתיכות הטרפה בין הכשרות במקולין אחד ואינו יודע מאיזה חתיכות לקח וכן כשידוע שיש טרפה בחנות א' ולא נודע באיזו מהן ולקח מאחד מהן אף שיודע מאיזה מהן לקח וכן ט' חניות מוכרות בשר שחוטה וא' מוכרת בשר נבילה ולקח ואינו יודע מאיזה מהן לקח בהני גווני מה שלקח קודם שנודע שהיה שם טרפה שרי עכ"ל. להפ"פ או' כ"ז. בל"י או' כ"ג. ומיהו מ"ש וכן

ט' חניות וכו' עיין לעיל או"ד שכתבנו שיש לחוש בזה לדעת הרא"ה ואין להתיר רק בהפ"מ יעו"ש.

סעיף קטן נו

נו) אבל אם החניות כולם היו בחזקת מוכרות בשר שחוטה אלא שנמצא אח"כ שרוב הבהמות היו טרפות באופן שרוב החניות היו מוכרות בשר נבילה למפרע ולא ידע מאיזה מהן לקח אף מה שלקח מקודם שנודעו הטרפות אסור דאע"ג דדין קבוע הוי בין לקולא ובין לחומרא מ"מ ליכא למימר הכא כל דפריש מרובא פריש והו"ל ספיקא דאו' ולחומרא. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן נז

זו) שם. אבל ליקח מכאן ואילך אסור ואפי' חתיכה שאינה ראויה להתכבד וכו' ואם עבר ולקח חתיכה שאינה ר"ל שרי ואפי' במזיד ולא מיבעיא בתערובת חתיכות אלא אפי' בספקא דחניות כגון שנמצא ריאה טרפה ולא נודע באיזה חנות פשיטא שאם עבר ולקח חתיכה שאינה ר"ל דשריא דכיון דאיכא רובא דהתירה בכה"ג לא מקרי קבוע ושריא אף מדרבנן. פר"ח או' כ"ב ודלא כהב"ח דאוסר בספיקא דחניות. לה"פ או' ל' בל"י או' כ"ה. ומיהו השפ"ד או' ל' כתב על דברי הפר"ח הנז' דבלקח בשוגג יש לצדד ולא במזיד ובתערובת חניות יש להחמיר מדרבנן עכ"פ אף שאינה ר"ל עכ"ל ואפשר דבלקח בשוגג בתערובת חניות ואיכא ג"כ הפ"מ דיש להקל.

סעיף קטן נח

חו) מעשה שהיה שקצב א' שחט ג' בהמות והניח אותם בחנות שלו וקצב הב' שחט ג"כ ב' בהמות והניח אותם בחנות שלו למכרם והראשים של ה' בהמות הנז' נתערבו יחד וא' מהם נמצא בו מים ונאסר וא"כ הב' חניות אלו נאסרו ופסקנו שכל מי שקנה קודם שנתודע הספק מותר ואף אם יודע שהוא קנה מן קצב הב' וכעין זה הביא השפ"ד או' ל"ז בד"ה מעשה אירע יעו"ש. זב"צ או' ל"ד.

סעיף קטן נט

טו) שם. אבל ליקח מכאן ואילך אסור וכו' ואם נמכר כל הבשר שבמקולין קודם שנודע האיסור מותר וגם אותם שקנו שני חתיכות שנשארו באחרונה קודם שנודע האיסור מותרים. שו"ת גאוני בתראי סי' י"ז בשם אפי רברבי והב"ח. כריתי או' י"ז ופליתי או' י"א וכתב ודלא כשו"ת דרכי נועם סי' ז' דאוסר שני חתיכות האחרונים. שפ"ד או' ל' וכתב וכן הלכה. בית מאיר על כללי ס"ס דפר"ח סי' י"ח וכתב וכ"מ מדברי הרשב"א והרא"ש והש"ע שכתבו מי שלקח בשר מן המקולין ואח"כ וכו' משמע דאף אם נלקח

הכל ולא נשאר מאומה הכל שרי וכתב וכן עיקר יעו"ש והב"ד חכ"א בשער הקבוע סי' ז' והגם שסיים שבתשו' נוב"י חי"ד סי' ט"ז נראה להדיא שאוסר ב' האחרונים מ"מ בסי' י"ג שם מסכים לדעת המתירין.

סעיף קטן ס

ס) מיהו אם לא היה במקולין אלא דוקא ג' חתיכות ונמכרו ואח"כ נודע שיש חתיכת איסור בהם אם ב' חתיכות הראשונים לקח אותם אדם א' ה"ז אסור לאכלם כיון דהרוב הם גביה אבל אם ב' חתיכות הראשונים לקחו אותם ב' בני אדם שניהם מותרים שכל א' וא' יכול לומר איסורא גבך והתירא גביה דידי. כ"מ בבית מאיר שם. זב"צ או' ל"ו.

סעיף קטן סא

סא) שם. ואפי' חתיכה שאינה ר"ל שאין הכל בקיאין בזה וכו' והיינו טעמא כיון שהתערובות במקולין הוא שרבים קונים משם קרוב הדבר לטעות משא"כ בנתערב כך ליחיד בביתו דאין להחמיר אלא להורות בדין חתיכה שאינה ר"ל דבטנה ברוב. ב"ח. וכ"כ רש"ל פג"ה סי' כ"ד. ש"ך ס"ק ל"א. מנ"י על התו"ח כלל מ"ג או' מ"ד. לה"פ או' ל"ג. בל"י או' כ"ח. כריתי או' ך' שפ"ד או' לא. חכ"א כלל ס"ג או' ד' בי"צ ח"ג בעמ"ז או' ל' זב"צ או' ל"ז.

סעיף קטן סב

סב) ואם לא נשאר במקולין אלא דוקא חתיכות שאינם ר"ל מותר לקנות משם אחר שנודע האיסור אפי' לכתחלה ולא גזרינן משום פעם אחרת דיהיה שם חהר"ל ושאינה ר"ל ויטעו משום דהיא גופא חומרא בעלמא והבו דלא לוסיף עלה. שפ"ד שם. וכ"כ פנים מאירות ח"א בתשו' סי' ק"ה דף צ"ד ע"ב. פר"ח או' י"ג ד"ה ועכשיו בפי' הרא"ה. זב"צ או' ל"ח. ולפ"ז אם יש הפסד גדול לקצבים אפשר דיש להתיר אחר שנודע האיסור להסיר מהמקולים כל חהר"ל ולמכור השאר. ועיין לעיל סי' ק"א סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן סג

סג) ואם יש ספק בחתיכה זו שאינה ר"ל אם לקחה ממקולין או לא הולכין בספיקא להקל. כנה"ג בהגב"י או' ל"ח. ור"ל כיון שאין איסורו אלא מדרבנן שמא יטעו ספיקא דרבנן לקולא. ועיין לעיל או' נ"ז שכתבנו דגם אם לקח בשוגג מותר יעו"ש.

סעיף קטן סד

סד) מעשה (והיא בתשו' גאוני בתרא) בקצב א' ששחט ז' בהמות בביתו והיו כולם כשרים והוציא מביתו למקולין ב' בהמות ועוד הוציא מבהמה ג' החצי והחצי השני הניח בביתו עם הד' בהמות שנשארו בביתו ונתערבו הבני מעיים של כל הז' בהמות ונמצא

בהם מחט בבית הכוסות שהיא ערפה ע"פ הדין ואינו יודע של איזה בהמה שהיא טרפה והנה ע"פ הדין הארבעה שהם בביתו הם טרפה ודאי והשנים שהוציא למקולין ודאי מותר משום דמרובא פריש אך הספק הוא על החצי שהוא במקולין ונתחבטו האחרונים בזה והב"ד הפר"ח בקו"א והסכים לענין הלכה שהחצי שמבחוץ כשר משום דמרובא פריש והחצי שמבפנים אסור יעו"ש. וכן הסכים הכריתי או' י"ט והפליתי או' י"ג. מנ"י בסולת למנחה שבסוף התו"ח כלל מ"ג דין א' מש"ז או' ה' שאלת יעב"ץ ססי' ס' הב"ד פ"ת או' ד' לב"ש בספרו נאות דשא סי' כ"ג. חק"ל הב"ד נד"ל חי"ד סי' ט' מהר"י אסא ושמן המשחה ומהר"י הלוי הב"ד נד"ל שם בסי' יו"ד. זב"צ או' מ'.

סעיף קטן סה

סה) ומי ששלח לחבירו ע"י עכו"ם בשר שצריך ב' חותמות וגבינה שדי בחותם א' תוך תיבה א' וחתומה בחותם א' ג"כ דינא הכי דהבשר אסור משום דבעי ב' חותמות והגבינה מותרת שדי בחותם א' והגם דהוי ב' הפכים בנושא א' לית לן בה והוי כדינא של הפר"ת בהא דמקולין הנז' באו' הקודם. נד"ל שם בשם מהר"י אסא ומהר"י הלוי אלא שכתב מהר"י הלוי שם דבנידון זה של הגבינה כ"ע מודו דשרי משום שהם (הבשר והגבינה) ב' גופים יעו"ש. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סו

סו) ואם היו ג' בהמות וא' מהם טרפה ונתערבו וחלקו כל הג' בהמות לחצאין חלק האחורים לבד וחלק הפנים לבד ונפל א' מחלק הפנים לים יש להסתפק אם נאמר דהותרו ב' חלקי הפנים משום דאמרינן דאיסורא נפל כמ"ש בסעי' ז' או דילמא כיון שג' חלקי האחרונים כולם אסורים אין להתיר חלק הפנים ואף לסברת הפר"ח הנז' אפשר דבכאן יודה דאם אתה מתיר חלק הפנים יבואו להתיר גם חלק האחורים ונשאר הדבר בספק ויש לצדד בהפ"מ ועדיין צ"ע. מש"ז או' ה' בד"ה ויש לחקור. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן סז

סז) וכן אם יש עשרה בהמות שנתערב בהם טרפה וכל בהמה ובהמה מונחת בפ"ע וכל הלשונות חתוכים מאלו הבהמות וכל א' לשונה בצדה ובא כלב ואכל לשון של א' מהם לא אמרינן ששאר הלשונות מותרים אלא הכל אסור מכח הספק. שו"ת פנים מאירות ח"א סי' ק"ה. מש"ז שם. מיהו אם נתערבו כל החלקים ולא ידעינן זה הלשון הנאכל מאיזה בהמה הוא יש להתיר כל הלשונות החתוכים אף באין הפ"מ. מש"ז שם. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סח

סח) [**סעיף ו'**] **בעלי חיים ושאר דברים החשובים וכו'** כגון חה"ל וכן דבר שבמנין ובריה וכה"ג. ש"ך ס"ק ל"ב. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ג. פר"ח או' כ"ד. לה"פ או' ל"ד. הל"פ בסעי' ה' שפ"ד או' ל"ב. חכ"א כלל ס"ג או' ה'. בי"צ ח"ב או' ג'.

סעיף קטן סט

סט) **וכן** דבר שיל"מ דינו כשאר דברים החשובים. כנה"ג שם. מיהו. דעת המנ"י על התו"ח כלל מ"ג או' א' לאסור בשיל"מ משום שמא יקח מן הקבוע אמנם מדברי הפו' הנ"ל באו' הקודם שכתבו וכה"ג משמע דה"ה בשיל"מ וכ"מ מדברי הש"ע לקמן סעי' ז'. והגם דהשפ"ד שם כתב דאפשר לחלק משם לכאן מ"מ פשטא דמילתא משמע דשוים הם וכן סיים השפ"ד שם בסוף או' ל"ב דלענין דינא דשיל"מ שוה לשאר איסורין והגם שסיים ועדיין צ"ע כן דרשו לפעמים דאעפ"י שמסכים כן לענין דינא כותב ועדיין צ"ע.

סעיף קטן ע

ע) **שם. אחר שנודעה התערובת אסור.** אבל אם פירש קודם שנודע התערובת מותר אפי' למ"ד פירש ממילא אסור. ש"ך ס"ק ל"ג. כנה"ג שם או' מ"ד. פר"ח או' כ"ה. לה"פ או' ל"ה. בל"י או' כ"ט. הל"פ שם. כריתי או' כ"א. חו"ד או' כ"א. חכ"א שם או' ו' בי"צ שם. וכן אם לקח ביד קודם שנודע התערובת מותר. שפ"ד או' ל"ג.

סעיף קטן עא

עא) **שם. והוא שהפרישו במתכוין.** דאז דוקא גזרינן שמא יקח מן הקבוע. ט"ז סק"ו. ועיין לקמן או' ע"ה.

סעיף קטן עב

עב) **שם. אבל אם פירש ממילא שרי.** דכל המיעוטים שפירשו לצד א' אנו אמרינן בהן דכל דפריש מרובא פריש וחיסורא בתוך רובא אישתאר אבל אם פירשו מחציתן בבת אחת אסורים. ש"ך ס"ק ל"ד. כנה"ג שם או' מ"ז. פר"ח או' כ"ז. לה"פ או' ל"ו. בל"י או' ל' חו"ד שם. ומיהו אם לא פירשו בבת א' אלא זה אחר זה הכל שרי לבד ב' האחרונים. שפ"ד או' ל"ד. וכ"מ בפר"ח שם.

סעיף קטן עג

עג) **שם. אבל אם פירש ממילא שרי.** שלא בפנינו או שנתפזרו כולן אפי' בפנינו מותר שכבר נתבטל הקביעות. ש"ך ס"ק ל"ה בשם הרשב"א. כנה"ג שם או' מ"ו. פר"ח סוף או' כ"ו. לה"פ או' ל"ז. בל"י או' ל"א. כריתי או' כ"ב. חו"ד או' כ"א. ועיין לקמן או' ע"ט.

סעיף קטן עד

עד) ואין חילוק בין התערובת שנודע לרבים ותערובת שלא נודע לרבים ודלא כרי"ו שכתב דאין לגזור אלא בתערובת שלא נודע לרבים. תו"ח ריש כלל מ"ג. פר"ח שם. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן עה

עה) שם. אבל אם פירש ממילא שרי. זהו דעת הרשב"א אבל הטור בשם הרא"ש מסיק דאפי' פירש ממילא אסור מטעם שמא יקח מן הקבוע (ר"ל אף בפירש ממילא חיישינן שמא יקח וכו') ופסק רש"ל פג"ה סי' כ"ד כמותו וכן בתו"ח כלל מ"ג כתב וטוב להחמיר. ט"ז סק"ו. ש"ך ס"ק ל"ו. ומ"מ בהפ"מ וכה"ג נראה להקל. מנ"י על התו"ח שם או' ג' שפ"ד או' ל"ו. חכ"א כלל ס"ג סוף או' ה' אמנם הפר"ח או' כ"ו הסכים כדברי הש"ע דאם פירש ממילא שרי וכ"ה דעת מור"ם ז"ל כמ"ש המנ"י שם דהגם דשם בתו"ח כתב ויש להחמיר הכא בש"ע סתם להתיר כדברי הש"ע יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' מ"ט דהעיקר כדברי מרן ומור"ם ז"ל והמחמיר בזה בהפסד מועט קדוש יאמר לו. ולע"ד נראה כיון דדין זה לא נפיק מפלוגתא בהפסד מועט ודאי יש להחמיר לחוש לדעת האוסרין אבל בהפ"מ או בשעת הדחק וכדומה יש לסמוך אמתירין.

סעיף קטן עו

עו) שם הגה. והא דאסור אם הפרישו במתכוין וכו' דברי הגה זו נתקשו בהם האחרונים הב"ח והט"ז והש"ך והפר"ח והפר"ת ולענין דינא אם עשה מעשה בידים דהיינו כבשינהו דניידי ונתפזרו אפי' כולם כיון דפיזרן לכתחלה במתכוין אסור וכמ"ש הש"ך ס"ק ל"ז. וכ"כ הפר"ח או' כ"ח. פר"ת או' י"ג ד"ה דע. שפ"ד או' ל"ז. זב"צ או' נ"א. אבל אם הפרישן דיעבד אפי' הפרישן במתכוין דלא ידע דאיכא איסורא בדבר אע"ג דפירשו לפנינו שהרי הפרישן במתכוין מותר כיון דנתפזרו כולן חשוב כפירשו שלא בפנינו. ש"ך שם. שפ"ד שם.

סעיף קטן עז

עז) ובהיכא דלא עביד איהו מעשה בידים אלא פירשו מעצמם אם נדו כולהו אחת הנה ואחת הנה מותרים ואפי' פי' לפנינו אליבא דכ"ע בין לדעת הרא"ש ובין לדעת הרשב"א. פר"ת שם.

סעיף קטן עח

עח) ובהיכא דנדו מ' למקום אחד וגם הס' נדו למקום אחר המ' מותרים בלא תערובת והס' אסורים אפי' ע"י תערובת כיון שהאיסור הוי ודאי איסור. אבל היכא דנדו חמשים

בין נדו ב' החמשים בין לא נדו אלא א' החמשים ע"י תערובת ב' שרי. פר"ת שם. ועיין לקמן או' פ"ג.

סעיף קטן עט

עט) והיכא דפירשו מקצתם בפנינו לכ"ע אסור. אלא דלהרשב"א אסור מדינא דהו"ל כלוקח מן הקבוע ולהרא"ש הוי משום גזירה שמא יקח מהקבוע. פר"ת שם. ועיין לעיל או' ע"ג.

סעיף קטן פ

פ) ואם נעקרו כולם מקביעותן והולכים ברחוב אע"ג דכולהו ניידי ואין כאן קבוע מ"מ כולם אסורים דהא איסורא איתא התם דאין חילוק בין עומדין למהלכין בין בשדה בין ברה"ר ואם פירשו מהם מקצת אותם שפירשו מותרים דכל דפריש מרובא פריש והשאר אסורים דאיסורא ברובא איתא. פר"ח או' כ"ח. בינת אדם בשער הקבוע סי' ח' וכתב דאפי' יצאו זה אח"ז כיון דעדיין הם חבורה א' מקרי קבוע דמאי שנא בחצר או ברחוב יעו"ש. זב"צ או' נ"ד.

סעיף קטן פא

פא) והא דאמרינן דאם פירש מקצת או א' מהם מותר ה"ד שיפרוש מקצת מהם או א' מהם בפירש גמור דהיינו שאינו עוד בכנופיא עם האחרים שלא יחזור עוד אבל אם ילכו בהמות ברחוב בכנופיא א' ובהמה א' מהם תעמוד מעט או שתשכב מעט זה לא מקרי פירש כיון שדרכן בכך וכן כל כיוצא בזה. בינת אדם שם סי' יו"ד. זב"צ או' נ"ה.

סעיף קטן פב

פב) קבוע מקרי בין נשאר האיסור קבוע במקומו הראשון ובין שנעקר כל הקביעות ונקבע במקום אחר נעשה קבוע במקומו הב' ומקרי קבוע בין בבע"ח בין שאר דברים. פר"ח שם. בי"א שם סי' ח'. זב"צ או' נ"ו. ועיין לקמן או' פ"ה.

סעיף קטן פג

פג) ואם נתפזרו דהיינו שאחר שנעקרו כולם מקביעותן נתפזרו אילך ואילך באופן שלא נשארו רוב במקום א' כולם מותרים. פר"ח שם. בי"א שם סי' כ"א.

סעיף קטן פד

פד) ואם פירשו מקצת שלא בפנינו והותרו וחזרו והוקבעו פעם אחרת עם שאר התערובת אלא שמכירן וכן אם נתפזרו כולם לפנינו וחזרו והוקבעו מותרין דכיון שהותרו שוב אינן חוזרין ליאסר עוד. פר"ח שם. חכ"א כלל ס"ג או' ז' ובי"א שם סי' י"ח. ואפי'

אם חזרו למקומם הראשון ג"כ לא הוי קבוע ומותרים. בי"א שם. וה"ד בנודע פרישתן קודם שחזרו והוקבעו פעם אחרת. חכ"א שם ובי"א שם.

סעיף קטן פה

פה) ואם שחטו בבית השחיטה והוליכו משם כל הבהמות בזא"ז למקולין ואח"כ נודע טריפות אם עדיין כולם במקולין חוזר להיות כאן קבוע. בי"א שם. וכ"כ לעיל או' פ"ב. אבל אם נשאר רוב בבית השחיטה ושאר בהמות הוליכו למקולין למכור אמרינן על אלו שבמקולין כל דפריש וכו' כדמוכח ממעשה בתשו' גאוני בתראי וכו' בי"א שם. ועיין לעיל או" ס"ד.

סעיף קטן פו

פו) שם לא נשאר כלום בביה"ש אלא הוליכו הכל למקולין אלא שלא הספיקו להביא הכל למקולין עד שמכרו בהמה א' כולה ולא נשאר ממנה כלום במקולין לא אמרינן חוזר הקביעות למקומו. וכן אם פירשו כולן בבת א למקולין רק נשאר א' בביה"ש ג"כ לא מקרי חוזר הקביעות למקומו כיון שחסר בהמה א' והגם שאסור ליקח מכאן ואילך מן המקולין משום דאמרינן איסורא ברובא איתא מ"מ אם פירש א' מהם ממילא או בשוגג ואפשר אפי' בפנינו מותר. בי"א שם וסי' מ"א.

סעיף קטן פז

פז) אם שחטו ז' בהמות בביה"ש והוליכו ד' מהם למקולין ונודע שיש בהם טריפה הרי אלו אסורים בין ד' שבמקולין משום דאמרינן איסורא ברובא איתא ובין אותם הג' שנשארו בביה"ש משום שנשארו בקבוע. שו"ת גאוני בתראי סי' ו' חו"ד או' י"ח. משמע אבל אם לא הוליכו למקולין אלא ג' מותר דהא לא הוי רובא כדי שנאמר איסורא ברובא איתא ולא קבוע.

סעיף קטן פח

חפ) ואם נשחטו ג' בהמות בבית א' ואח"כ פירש א' מהם ואח"כ נתערבו הריאות ונמצא א' מהם טרפה אף מה שפירש אסור דלא חשיב פירש מה שנפרש קודם שנולד התערובת. חו"ד שם ובביאו' שם או' ה' אמנם הבי"א שם סי' י"א חלק על דברי החו"ד הנז' וכתב דאין חילוק דמה לי אם הפרישה היה קודם התערובת או אח"כ דממ"נ היה שם קביעות וזה נפרש. וכ"כ השפ"ד או' ל"ז ד"ה חקירה הב' עשרה קצבים ששחטו כ"א בהמה בבתיהם ולקחו לחניות ואח"כ עירבו כל בני המעיים ונמצא בחד טרפה וכו' אי נטלו לחניות רק ב' או ג' שהמיעוט שבחניות מותרים ומה שבבית אסור יעו"ש הרי פשיטא ליה דגם שפירשו קודם שנודע התערובת ג"כ אמרינן כל דפריש וכו'.

סעיף קטן פט

טפ) ומיהו אם נטל א' מהם רוב כגון ששחטו ג' בהמות וא' לקח ב' ודאי אף קודם שנודע התערובת אסור. שפ"ד שם. ומשמע דה"ה אם שחטו ד' ולקח א' שנים אף קודם שנודע התערובת אסור כיון דבמקום הקבוע ליכא רובא.

סעיף קטן צ

צ) ואם נשחטו צאן הרבה לא' עשרים ולא' חמשה עשר ולא' עשרה ולא' חמשה וכל א' מכיר את שלו ואח"כ הותזו ראשיהם ולקח כל א' צאן שלו ונמצא טריפות בראש א' מהם לא אמרינן איסורא ברובא איתא ולא אסרינן אלא דוקא לבעל העשרים אלא כיון דכל א' וא' מבורר בשלו הכל אסורים דעל כל א' וא' אמרינן קבוע וכמחצה על מחצה דמי. תשו' מהרי"ל סי' קס"ט. כנה"ג בהגה"ט אי' מ"ב בי"א שם סי' י"ד וט"ו. זב"צ או' ס"ה.

סעיף קטן צא

צא) ואם היו ט' בהמות בחצר א' ונתערב טרפה ביניהם ופירשו בזא"ז דרך חצר אחרת ויצאו כולם גם מחצר הב' בזא"ז ונשאר שם בחצר ב' בהמה א' ולא ידעינן אם הכשירה או הטרפה אע"ג דאיתחזק שהיה בחצר הב' גם הטרפה שהרי כולן היו בחצר מ"מ כיון שלא היו יחד בחצר ב' אמרינן על כ"א וא' שפירש מחצר הא' כל דפריש ואמרינן על בהמה זו שהיא בחצר ב' שהיא מן הרוב וא"א לומר אדרבה מחצר ב' נאמר כל דפריש ז"א דכל דפריש לא שייך רק ממקום קביעות ובחצר ב' לא היה קביעות. בי"א שם סי' מ"ב. זב"צ או' ס"ו.

סעיף קטן צב

צב) שם בהגה. ובשעת עקירתן פירשו קצתן וכו' עיין לעיל או' ע"ו.

סעיף קטן צג

צג) שם בהגה. ואם נתערבה תרנגולת טרפה בכשרות ונמצא ביצה ביניהם הביצה מותרת וכו דאמרינן כל דפריש מרובא פריש ולא גזרינן שאם יקח הביצה יקח התרנגולת מן הקבוע. או"ה כלל כ"ו דין ד' תו"ח כלל מ"ג סוף דין א' ולפ"ז אפי' למ"ד דביצה חשוב דבר שבמנין שרי דהא בט' חניות שרי בפירש ממילא אפי' חה"ל. ש"ך ס"ק ל"ח. כנה"ג בהגב"י או' מ"ה. פר"ח או' כ"ט. לה"פ או' מ"א. בל"י או' ל"ד. כריתי או' כ"ד. חו"ד או' כ"ג. שפ"ד או' ל"ח. חכ"א כלל ס"ג או' ט' בי"צ ח"ב או' ה' ובעמ"ז שם או' י"ט.

סעיף קטן צד

צד) והא דאמרינן הביצה מותרת היינו אם לא הטילה אותה לפנינו אבל אם הטילה אותה לפנינו אסור. חו"ד שם. שפ"ד שם. והטעם כיון דרואה דזה התרנגולת הטילה זאת

הביצה אם תתיר לו הביצה יבוא ויאכל התרנגולת דיאמר בדעתו אם התרנגולת אסורה לא היו מתירין הביצה. זב"צ או' ע' והיינו מן הטעם שכתבנו לעיל או' ע"ט ובאו' הקודם שמא יקח התרנגולת מן הקבוע.

סעיף קטן צה

צה) שם בהגה. ואם נתערבה תרנגולת טרפה וכו' הביצה מותרת וכו' וכ"ש אם לא נתערבה התרנגולת כגון שניכר הטרפות שלה שהביצה מותרת דליכא למיגזר שמא יקח מן הקבוע מאחר שניכר האיסור. מנ"י על התו"ח שם או' ד' שפ"ד שם.

סעיף קטן צו

צו) ומיהו אם נמצא ג' ביצים למ"ד ביצה לא בטלה אסור. שפ"ד שם. בי"צ בעמ"ז שם. והיינו כגון שיש שם ב' כשרות וא' טרפה מעורבת ביניהם ונמצאו ג' ביצים למ"ד ביצה לא בטלה אסור. וצ"ל כגון דבדקנו אתמול בקינם של התרנגולים ולא מצאנו ביצים והיום מצאנו ג' ביצים דמוכרח לומר דהטרפה ג"כ הטילה ביצה אבל אם לא בדקנו אתמול בקן שלהם הביצים מותרים דתלינן אלו הג' ביצים מרובה פריש והכשרות הטילום אתמול והיום ולפ"ז מ"ש לעיל או' כ"ג דביצה אסורה שנתערבה באחרות לא בטלה על כרחך צ"ל כגון שלא יש בבית אלא תרנגולת האסורה לבדה ונתערבה עם ביצים אחרים שקנו מן השוק דאסורים משום דבר שבמנין אבל אם יש תרנגולים כשרים עוד עם הטרפה הביצים מותרים דאין דרך לבדוק כל יום ויום בקינם של תרנגולים לראות אם הטילו ביצים. זב"צ או' ע"א. ועוד משכחת לה כגון שידענו שביצה זו באה מן הטרפה ואח"כ נתערבה עם ביצים כשרות זוהי שאין בטלה.

סעיף קטן צז

צז) אם יש ט' חניות מוכרים ביצים כשרות וא' מוכרת ביצים נבילה וכיוצא באיסורא דרבנן והחנות ידועה אם לקח מחנות א' ואינו יודע מאיזה לקח הביצה מותרת משום דבמידי דרבנן לא אמרינן כל הקבוע כמעמ"ד והולכים אחר הרוב ומותר. אבל גבינות העכו"ם כה"ג ולקח ואינו יודע מאיזה לקח הגבינה אסורה דכל שיש חשש איסור תורה לא אמרינן ספק דרבנן לקולא. שפ"ד שם. ובאין ניכר החניות אף באיסור דרבנן אסור. שפ"ד שם. וכן בביצי טרפה בכה"ג אף בניכר אסור כיון דהוי איסורא דאו' ועיין לעיל סי' פ"ו או' כ"ד.

סעיף קטן צח

צח) [סעיף ז'] דבר שאינו בטל וכו' ודבר שיש לו מתירין וכו' והיינו לפי מ"ש ב"י בשם הרשב"א על מ"ש הטור דבר שאינו בטל וכו' דה"ה לדבר שיש לו מתירין אבל לפי מ"ש

הרב בהגה לקמן בסעי' ח' דדשיל"מ אין להתיר מכח ס"ס ה"ה דאין להתיר דשיל"מ בנפל א' מהם לים וכמ"ש לקמן או' קל"א ושם באו' קל"ב ית' לענין דינא יעו"ש.

סעיף קטן צט

צט) שם. ונאכל אחד מהם בשוגג. הגה. בין שאכלו עצמו בשוגג בין שאכלוהו אחרים בשוגג. מיהו הט"ז סק"ח והש"ך סק"מ כתבו לאסור בנאכל אחד מהם בשוגג דחיישינן שמא יאכיל לעכו"ם או לכלב להתיר האחרות יעו"ש אמנם המנ"כ דף ק"ז ע"ג פסק כדברי הש"ע. וכן הסכים הפר"ח או' ל"א דלא כהט"ז והש"ך. חו"ד או' כ"ה. וכ"פ חכ"א כלל ס"ג או' י"ד. וא"כ כיון דכ"ה דעת מרן ומור"ם ז"ל וכמה אחרונים הכי נקטינן.

סעיף קטן ק

ק) שם. ונאכל א' מהם בשוגג וכו' אבל אם האכיל א' מהם בשוגג לכלב או לעכו"ם קנסינן שוגג אטו מזיד. ב"י. פר"ח שם. חכ"א שם. ועיין לקמן או' ק"ב.

סעיף קטן קא

קא) שם. ונאכל אחד מהם בשוגג או נפל מעצמו לים וכו' והרמב"ם פ"ו מה' עכו"ם הצריך שיפלו שנים בדבר דלא מינכרא נפילתם כגון תאנה וטבעת אבל חבית וכה"ג דמינכר נפילתה מודה דסגי בנפילת א' מהם כמ"ש ר"פ ט"ו מה' תרומות וכן פי' הכ"מ פ"ז מה' עכו"ם וכ"כ הרא"ה בס' בד"ה דף קי"ז ע"ב וכ"כ ב"י בסי' ק"מ שהרמב"ם פי' כן והב"ד בש"ע שם בשם ויש מי שאוסר יעו"ש. ש"ך ס"ק מ"א. פר"ח או' ל"ב. ונ"מ דיש לחוש לזה לכתחלה היכא דליכא הפסד.

סעיף קטן קב

קב) שם. או נפל מעצמו לום וכו' ודוקא שנפלה מעצמה אבל אם הפילו אפי' שוגג אסור אטו מזיד. טור וב"י. אבל הרשב"א כתב דאפי' הפילה הוא שרי אם היה שוגג כדין מבטל (לעיל סי' צ"ט סעי' ה') איסור בידים. ב"י. אבל הלבוש סעי' ח' כתב לדחות סברא זו דלא דמי להתם והסכים לאסור וכ"ה דעת הש"ע כמ"ש הפר"ח שם וכן יש להחמיר דלא כפר"ח שם שכתב להקל נגד הש"ע.

סעיף קטן קג

קג) מיהו אם הפילו קודם שנודע התערובת שרי דלא שייך למיגזר כיון שעדיין לא נודע התערובת. טור וב"י בשם תשו' הרא"ש כלל ך' דיך י"ז. לבוש שם. ש"ך ס"ק מ"ב אלא שכתב דהיינו שהפילו בשוגג והב"ד אחרונים. אבל הלבוש שם כתב אפי' במזיד וכ"מ בתשו' הרא"ש שם שכתב אבל קודם שנודע התערובת לא שייך למקנסיה ומשמע לא שנא שוגג ולא שנא מזיד לא שייך למקנסיה. וכ"פ חכ"א כלל ס"ג סוף או' יו"ד.

סעיף קטן קד

קד) **שם. או נפל מעצמו לים וכו'** וה"ד נאכל או נפל אחד מהם קודם שפירש מהם אבל אם פירש מהם לפנינו או פירש ממילא למאן דאוסר פירש ממילא כיון דנאסר הוא וגם התערובת כיון שהנפרש הוא בעין א"כ כשנפל אח"כ לים לא מתערובת הוא נפרש שנאמר הך דנפל דאיסור נפל אלא עמד בפ"ע והלכך התערובות נשאר באיסורו. ש"ך שם. כנה"ג בהג"ט או' ן' מנ"כ דף ק"ז ע"ד. פר"ח או' ל"ג. לה"פ או' מ"ד. בל"י או' ל"ז וכתב ודלא כתשו' פמ"א ח"א סי' ק"ה שחולק על הש"ך. ער"ה או' י"ב וכתב ודלא כמנ"י על התו"ח כלל מ"ג או' י"ב שחולק. חו"ד או' כ"ו. וכ"ש כשפירש שלא לפנינו שאותו שפירש מותר ושאר התערובות אסור. (ר"ל ונפל אותו שפירש לים שהתערובות אסור) דאטו בשביל שחזר ונפל לים נחזור ונתיר מה שאסרנו אינו בדין. ומסתברא שאם פירש ואח"כ נפל לים מקמי שנודע התערובות שכולם מותרים לפי שבזמן שפירש היו כולם בחזקת היתר. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. כריתי או" כ"ז. שפ"ד או' מ"ב. ער"ה שם.

סעיף קטן קה

קה) **ואם** נודע לנו התערובת רק שזה שהפילו בשוגג לא היה יודע התערובת וסבר שכולם היתר אפ"ה אסור שכיון שיש בני אדם שיודעים בתערובת לא הוי חזקת היתר ושייך למקנסיה. ער"ה או' יו"ד וכתב להשיג על תשו' פמ"א שם שהתור בזה. וכ"כ המש"ז או' ח' והשיג על דברי פמ"א הנז זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן קו

קו) **שם. או נפל מעצמו לים וכו'** ולאו דוקא אם נפל לים או נאכל אלא ה"ה אם נטרפה הבהמה בחייה או מתה ג"כ הותרו האחרים אבל אם מתה ע"י אדם לא הותרו האחרים דהוי כהפילו בידים דקנסינן שוגג אטו מזיד. פמ"א שם דף צ"ד ע"ב וכתב דכן מוכח מהגמ' והב"ד פ"ת או' ז' זב"צ או' ע"ט ואו' פ"ב.

סעיף קטן קז

קז) **שם. או נפל מעצמו לים וכו'** דסתמו אבוד וה"ה לכל מקום שהוא אבוד כגון נהר עמוק וכה"ג אבל אם נפל למקום שאפשר להמצא לא הותרו השאר. כ"כ בכ"מ פ"ז מה' עכו"ם דין יו"ד. ש"ך ס"ק מ"ג. כנה"ג בהגה"ט או' מ"ח. בל"י או' ל"ח וכתב ודלא כפר"ח או' ל"ד שכתב הותרו השאר. כריתי או' כ"ח. חו"ד או' כ"ז. שפ"ד או' מ"ג. חכ"א כלל ס"ג או' י"א. בי"צ ח"ב בעמ"ז או' כ"ב. זב"צ או' ף'.

סעיף קטן קח

קח) **שם. בענין שנאבד מן העולם וכו'** אבל הל שישנו בעולם ואתה צריך לדון עליה ועל השאר מפני מה נאמר שזו האחת היא האסורה אדרבה י"ל איסורא ברוב איתא. ש"ך ס"ק מ"ד בשם הרשב"א. לה"פ או' מ"ו. בל"י שם. כריתי שם. חו"ד שם. חכ"א שם. בי"צ בעמ"ז שם.

סעיף קטן קט

קט) **שם. בענין שנאבד מן העולם וכו'** ואם נחתך או נתרסק כיון שישנו בעולם אינו מתיר האחרים כמ"ש לעיל סי' ק"א סעי' ז' יעו"ש. ש"ך ס"ק מ"ה. פר"ח או' ל"ה. לה"פ או' מ"ז.

סעיף קטן קי

קי) **ואם** חתיכה א' נפלה לאיסור ואין בה ס' תלינן דהאיסור נפל והשאר מותרות. פמ"א שם. וכ"כ פ"ת שם בשם תפארת למשה. מיהו הער"ה או' ט"ו כתב לפקפק בזה והניח הדבר בצ"ע. ובהפ"מ ולעת הצורך יש לסמוך אמתירין. זב"צ או' פ"ג.

סעיף קטן קיא

קיא) **ואם** לקחה כותי מעצמו ונאסרה משום בשר שנתעלם מן העון הוי כאבודה ומותר השאר. וה"ה אם נפלה זו החתיכה לתוך תבשיל של חלב ונאסרה הוי כאבודה. וכן אם נסרחה דאינה ראויה למאכל אדם הוי כאבודה. זב"צ או' פ"ד.

סעיף קטן קיב

קיב) **ויש** להסתפק אם הניח עשרה חתיכות ומצא ט' מה דינה אם נאמר שזה הוי כאבודה דתלינן שאכלה כלב או חתול או דילמא אמרינן דשמא אחר זמן תמצא זו החתיכה ולא הוי כאבודה. זב"צ או' פ"ה. ונראה שזה לפי העת והזמן דאם נראה דלא תמצא עוד כלל הרי זו כאבודה והותרו הנשארות ואם יש ספק שתמצא אח"כ אסורות.

סעיף קטן קיג

קיג) **ואם** בישל אחד בכלי ונאכל והכלים עדיין קיימים אסור דהא אנו באים לדון מה טיבו של כלי אם בעי הגעלה בכלי שטף וחרס שבירה דבישל בו האיסור וא"כ הרי אנו דנין עליה וחזר הדבר לידי ספק והכל בכלל הספק. פליתי או' כ"א. חו"ד בביאו' או' יו"ד. מש"ז סוף או' ח' ואם הכלי שטף ניתר בהגעלה בלי הוצאה וכלי חרס לאחר מעל"ע יש לעיין דהואיל וספק חתיכה זו הוי רק מדרבנן וצ"ע. מש"ז שם.

סעיף קטן קיד

קיד) **ואם** נתערב איברים ובהמות או עופות שלימים ונאכל או נפל ראש או שאר אבר ידוע לים מותרים כל הראשים או האיברים שאבר כזה נפל מהם או נאכל ושאר הבהמות אסורים כשאין ניכר הראש מאיזה בהמה הוא ואם ניכרים הראשים מאיזה בהמה הן אסורין. חו"ד או' כ"ה. וביאו' שם. ועיין לעיל או' ס"ו ואו' ס"ז.

סעיף קטן קטו

קטו) **שם. ודוקא כשאוכל הנשארות שתים שתים ביחד וכו'** אינו ר"ל בבת א' דא"א לאכול ב' בעלי חיים בבת א' אלא ר"ל באכילה א' זה אח"ז. שו"ג או' כ"ח. ומיהו אפשר לומר ביחד ר"ל חתיכה מזה וחתיכה מזה עד שיכלו השנים.

סעיף קטן קטז

קטז) **שם. ודוקא כשאוכל הנשארות שתים שתים ביחד דממ"נ איכא חדא דהיתרא וכו'** דאיכא למימר מיגו דהאי לא דאיסורא הוא האי נמי לאו דאיסורא הוא. רש"י זבחים ע"ז ע"ב. ש"ך ס"ק מ"ז. ומזה משמע דאם נתערבו שתים צריך לאכול ארבע ארבע וכן ג' צריך לאכול שש שש דאל"כ ליכא למימר מדחבריה לאו דאיסורא וכו' ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י או' נ"ג. פר"ח או' ל"ו. לה"פ או' מ"ט. בל"י או' ט"ל. חו"ד או' כ"ח. חכ"א כלל ס"ג או' יו"ד. ומיהו מ"ש שם החכ"א ויש מתירין דאם נתערב ב' יאכל ג' וכן כולם כבר כתב ע"ז הפר"ח שם דיש להחמיר כדברי רש"י וכ"ה דעת האחרונים הנז' שלא הביאו רק דברי הש"ך משמע דהכי ס"ל דאזלינן לחומרא.

סעיף קטן קיז

קיז) **שם. ודוקא כשאוכל הנשארות שתים שתים וכו'** ואם בישל אלו השתים לבדם יכול לאכלם. חו"ד שם ובביאו' או' י"ג. ומיהו מ"ש שם החו"ד דמדברי מ"א באו"ח סי' תס"ז סק"ד משמע דבמקום שצריך לאכול שתים שתים שאסור לאכול ע"י בישול ביחד כתב עליו זב"צ או' ץ' דלא היא דשם נתערבו הכל ביחד משו"ה אסר אבל בנידון זה דבישל השנים לבדם דוקא ולא בישל הכל ביחד גם המ"א והב"ח מודים דמותר דכמו דאם אכלם ביחד מותר ה"ה לבשלם יעו"ש. ועיין לעיל סי' ק"ט או' מ"ה.

סעיף קטן קיח

קיח) **שם הגה. ואפי' לאכלם שתים שתים אסור לאדם א' לאכול את כולם.** ואם נפל רוב מן התערובת לים מותר אפי' לאדם א' לאכול את כולם. חו"ד או' ל' ובביאו' או' יו"ד.

סעיף קטן קיט

קיט) **שם בהגה. אסור לאדם א' לאכול את כולם** ר"ל אפי' בזה אחר זה משום שאדם א' ודאי מתהני מאיסורא. מנ"כ דף ק"ז ע"ג. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן קכ

קך) **שם בהגה. אסור לאדם א' לאכול את כולם.** וכ"פ הט"ז סק"ט. מנ"כ שם. אבל דעת הש"ך סק"ט דבשנים שנים מותר לאכלם אדם א' רק שלא יאכל כולם כאחד. וכ"ה דעת הפר"א או' ל"ז. לה"פ או' ן' אמנם החכ"א כלל ס"ג או' י"ד כתב דדוקא בהפ"מ יש להתיר בשנים שנים לאכלם אדם א' רק שלא יאכל לכולם כאחד. וכן הסכים זב"צ או' פ"ע.

סעיף קטן קכא

קכא) **ומיהו** אם נתערב האיסור עם ב' ונאבד א' מהם לא הותרו השנים. פמ"א ח"א סי' ק"ה. ולא זכר מ"ש ב"י דאפי' לא נתערב אלא עם ב' ונאבד א' הותרו הב' וכ"כ הרשב"א בתה"ב דף קי"ו ע"ב. ער"ה או' י"ד. ומיהו הרב זב"צ שם כתב דאפשר שלא כתבו כן אלא לס' הרשב"א אבל לדינא אסור בין לאחד בין לשנים.

סעיף קטן קכב

קכב) **שם בהגה. ואפי' ב' בני אדם אין לאכלם כולם בבת אחת.** אפי' שנים שנים שהרי חד ודאי מיתהני מאיסורא בההיא שעתא. מנ"כ שם.

סעיף קטן קכג

קכג) [סעיף ח'] **דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו שנתערה באחרים ונפל מהתערובת וכו'** היינו שפירש לפנינו או שפירשו מחציתן דאי פירש ממילא אפי' בלא. תערובת שרי לדעת הש"ע לעיל סעי' ו' אבל לדעת הפו' דאסרי פי' ממילא איירי הכא אפי' פירש ממילא. ש"ך ס"ק נ"א. פר"ח או' ט"ל. לה"פ או' נ"ג. חכ"א כלל ס"ג או' י"ג בהגה. ועיין לעיל או' ע"ה.

סעיף קטן קכד

קכד) **שם. ואם נפל אחד מהתערובות הראשונה לאלף כולה אסורים וכו'** מיהו הש"ך ס"ק נ"ב והפר"ח או' נ"ח כתבו להשיג על דברי הש"ע הנז' וס"ל דאפי' בשני תערובות מותר לאכלם בזה אח"ז יעו"ש. אמנם הפר"ת או' י"ז האריך בזה והסכים לדברי הש"ע. וכן המנ"י על התו"ח כלל מ"ג או' ך' האריך בזה והסכים לדברי מרן ומור"ם ז"ל יעו"ש. וא"כ כיון דדעת מרן ומור"ם ז"ל דכל בית ישראל נשען עליהם להחמיר ומה שהקשו על דבריהם יישבו האחרונים הכי גקטינן ואין להקל אפי' בהפ"מ. וכ"פ זב"צ או' צ"ד.

סעיף קטן קכה

קכה) **שם. ולא נאמר בטל ברוב אלא להתיר וכו'** ולאו דוקא שנפל המיעוט מן התערובת השנייה למקום אחר דאינו אוסר אלא הה"נ אם נפל חציו של תערובת השנייה למקוה אחר דאינו אוסר ומותר. מהריק"ש בהגהו' הש"ע. שו"ג או' ל"ג. ור"ל דבטיל ברוב אי איכא רוב כנגדו וכמ"ש בש"ע.

סעיף קטן קכו

קכו) **שם הגה. ומ"מ אין לאדם א' לאכול את כולה.** זהו לדעת מור"ה ז"ל אבל לדעת הש"ע בג' תערובות מותר לאכלם אדם א' בבת א' כ"כ הש"ך ס"ק נ"ג וגם כתב שכ"ה דעת כמה פו' דמותר יעו"ש. וכ"ה דעת הט"ז סק"י. פר"ח או' מ' לה"פ או' נ"ה. חכ"א כלל ס"ג או' י"ג ואפשר דגם מור"ה ז"ל לא כתב כן אלא לכתחלה אבל בהפ"מ או לעת הצורך מותר. ועיין עוד לקמן או' קכ"ח.

סעיף קטן קכז

קכז) **שם בהגה. ודוקא שהאיסור שנתערב הוא ודאי איסור דאורייתא** אבל ודאי איסור דרבנן הרי הוא כספק איסור דאו' או"ה כלל כ"ו דין ח' ודין י"א. ש"ך ס"ק נ"ד. פר"ח או' מ"א. לה"פ או' נ"ו. בל"י או' מ"ב. חו"ד או' ל"ג. חכ"א שם או' י"ד בי"צ ח"ב או' י"ב.

סעיף קטן קכח

קכח) **שם בהגה. אבל ספק איסור שנתערב ונפל מאותה תערובת למקוה אחר התערובות השנית שרי.** משמע דבספק איסור תערובת הב' אסור לאכלו כולו כא' כמו התערובת הג' בודאי איסור אבל דעת רוב הפו' דהתערובות הב' מותר כשאינו אוכלו כולו כא' אפי' בודאי איסור תורה וכן התערובות הג' מותר אפי' לאוכלו כולו כא' אפי' בודאי איסור וכן בספק איסור שנתערב מותר התערובת הב' לאוכלו כולו כא' ש"ך ס"ק נ"ה. חו"ד או' נ"ג. בי"צ שם ובעמ"ז שם או' נ"ב. ועיין לעיל או' קכ"ו.

סעיף קטן קכט

קכט) **שם בהגה. י"א דדבר שיש לו מתירין אין להתיר מכח ס"ס.** משמע אפי' התערובת הג' אסור בשיל"מ. ש"ך ס"ק נ"ו. לה"פ או' נ"ח. בל"י או' מ"ג. חו"ד או' ל"ד. וה"ד לדברי י"א הנז' אבל לדברי הש"ע לעיל בסעי' ז' שרי וכמ"ש לקמן או' קל"ב.

סעיף קטן קל

קל) **שם י"א דדבר שיש לו מתירין וכו'** כגון ביצה שנולדה ביו"ט וכדומה כמ"ש לעיל רסי' ק"ב יעו"ש. ועי"ש בסעי' ד' ובדברינו לשם כל דיני דשיל"מ יעו"ש ועוד עיין בדברינו לאו"ח סי' תקי"ג או' ד' ואו' ו'.

סעיף קטן קלא

קלא) **שם בהגה. י"א דדבר שיש לו מתירין אין להתיר מכח ס"ס.** וכ"ש דאין להתיר בדשיל"מ בנפל א' מהם לים. ש"ך ס"ק נ"ז. לה"פ או' נ"ט. בל"י או' מ"ד. ועיין באו' שאח"ז דה"ד להי"א אבל להש"ע מותר.

סעיף קטן קלב

קלב) **שם בהגה. י"א דדבר שיש לו מתירין אין להתיר מכח ס"ס.** וה"ד לדברי הי"א הנז' אבל לדעת הש"ע לעיל סעי' ז' דמתיר בדשיל"מ שנפל א' מהם לים ה"נ בס"ס בדשיל"מ מותר. ש"ך שם. פר"ח או' מ"ג. ולענין דינא כתב הפר"ח שם דהכי נקטינן כדברי הש"ע. וכ"ה דעת הפליתי סוף או' כ"ח. ער"ה סוף או' י"ח. וכ"פ זב"צ או' צ"ט ומ"מ לאשכנזים שקבלו חומרות מור"ם ז"ל יש להחמיר כדברי מור"ם ז"ל. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תקי"ג או' ז'.

סעיף קטן קלג

קלג) **שם בהגה. וטוב להחמיר וכו'** וצ"ע אם יש להקל בזה שלא במקום הפ"מ כיון דגדולי הפו' סוברים כן. ש"ך ס"ק נ"ח. והיינו ע"י תערובת אבל ס"ס דמעשה יש להקל באין הפ"מ. שפ"ד או' נ"ח.

סעיף קטן קלד

קלד) **שם בהגה. אם לא לצורך וכו'** כגון בהפ"מ או לצורך שבת וא"א להכין אחר או לכבוד אורחים וכדומה.

סעיף קטן קלה

קלה) **שם בהגה. וטוב להחמיר אם לא לצורך וכו'** דוקא בס"ס אבל באיסור דרבנן ויש בו ספק אע"ג דבעלמא אמרינן ספק דרבנן לקולא בדשיל"מ לא אמרינן הכי לכ"ע כדמוכח בהדיא בש"ס רפ"ק דביצה דף ד' ע"א וכ"כ הרשב"א בתה"ב ריש דף קי"ו. ש"ך ס"ק נ"ט. פר"ח או' מ"ד. לה"פ או' ס"א. בל"י או' מ"ה. וטעם הדבר דספק א' כיון בשל תורה להחמיר בדשיל"מ עשאו כשל תורה משא"כ ס"ס דאף בשל תורה לקולא. ולפ"ז בספק א' בגופו והב' ע"י תערובת דבשל תורה להחמיר ה"ה בדשיל"מ. שפ"ד או' נ"ט וכ"כ במש"ז סוף או' י"ד. ועיין לקמן או' ק"מ.

סעיף קטן קלו

קלו) [**סעיף ט**'] **ספק טרפה שנתערב וכו' אם הוא מדברים המתבטלים וכו'** אבל אם הוא מדברים החשובים אינם מתבטלים אפי' באלף. ש"ך ס"ק ס' פר"ח או' מ"ה. לה"פ או' ס"ב. בי"צ ח"ד או' א'.

סעיף קטן קלז

קלז) **שם. אם הוא מדברים המתבטלים**. ר"ל חתיכה שאינה ראויה להתכבד דאפי' היא ודאי איסור חד בתרי בטיל כדלעיל רסי' ק"ט. שו"ג או' ל"ו. ור"ל אם הוא יבש ביבש וגם הוא דוקא אם נתערב מין במינו וגם אם אינו מבשלם יחד אבל אם נתערב מין באינו מינו או אינו יבש ביבש או שרוצה לבשלם ביחד צריך ס' וכמבואר לעיל בסי' ק"ט סעי' א' וסעי' ב' יעו"ש.

סעיף קטן קלח

קלח) **שם. שכיון שספק הראשון היה בגופו** ר"ל ספק טרפה אין להתירו מספק ספיקא ר"ל ע"י שנתערב בהיתר ולומר על כל חתיכה שמא כשירה וא"ת שמא טריפה אומר לך שמא לא זו היא ספק טריפה לא אמרינן הכי. והטעם כתב הפר"ח או' מ"ו משום שהספק הראשון הוא בגוף האיסור אם מותרת או אסורה והספק השני הוא ע"י תערובת לא מקרי ס"ס להתיר וכחדא ספיקא דמו שהרי נאסרה כשנולד הספק הראשון והיאך נחזור ונתיר מה שאסרנו מפני תערובת אחד עכ"ד. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן קלט

קלט) **שם הגה. וי"א הטעם דאסור הואיל והספק הוא איסור דאו' וכו'** הנה בענין ספק בגופו וספק בתערבתו יש ג' שיטות הביאם הפר"ח או' מ"ו יעוש"ב וכתב דדעת הש"ע שכתב שכיון שספק הראשון בגופו אין להתירו מס"ס הוא כדברי הרשב"א דאף במידי דרבנן דעיקרו מן מה"ת (ר"ל שאסרוהו מחשש איסור תורה כגון גבינות העכו"ם שנכתוב לקמן או' קמ"א) אין להתיר מס"ס ולמור"ם שהגיה דטעם האיסור הואיל והספק הוא איסור מדאו' בכה"ג שרי אם נתערב מס"ס. וכ"כ השפ"ד או' ס"ב וכתב וכן הוא דעת הש"ך ס"ק ס"ב. אלא דמ"ש עוד שם הש"ך ואפשר לומר דאף המחבר לא קאמר אלא היכא דהספק הראשון שהיה בגופו אסור מה"ת והרב בהגה מחמיר וכו' כתב עליו השפ"ד שם דזה אינו דכ"ע מודים בזה דאין לעשות ס"ס ספק בגופו ספק בתערובת וכ"כ הפר"ח שם. ומשמע שם בפר"ח אבל באיסור דרבנן שאין לו שורש מה"ת (כגון בישולי עכו"ם וכדומה) עבדינן ס"ס ספק בגופו ספק בתערובת בין לדעת הש"ע ובין לדעת הרמ"א וכ"כ השפ"ד שם ודלא כהט"ז ס"ק י"ד וכבר השיג עליו הש"ך בנה"כ יעו"ש. וכן הסכים הרב זב"צ או' ק"ב להלכה ולמעשה.

סעיף קטן קמ

קמ) **ומיהו** בדשיל"מ כ"ע מודים בכה"ג ספק א' בגופו וספק בתערובת דאסור אף באיסור דרבנן שאין לו שורש מה"ת ואף בהפ"מ אסור. שפ"ד שם. זב"צ שם. ועיין לעיל סוף או' קל"ה.

סעיף קטן קמא

קמא) **גבינות** של עכו"ם אעפ"י שעיקר איסורו אינו אלא מד"ס שאסרוהו מכח ספק שמא נתערב בו מחלב טמא מ"מ חשוב כגופו של איסור ודאי ואם נתערב באחרים אינו ניתר מטעם ס"ס לומר שמא לא נתערב דבר טמא ואת"ל נתערב אינו זה שאוכלו. או"ה כלל כ"ה או' י"ב. תו"ח כלל מ"ג דין ז' כנה"ג בהגב"י או' ע"ד. שו"ג מחו' או' ו' והגם שכתבנו לעיל באו' קל"ט דבכה"ג לדברי מור"ם מותר י"ל ה"ד לי"א אבל לדעתו יש להחמיר. ועייו לקמן בדיני ס"ס או' כ"ז.

סעיף קטן קמב

קמב) **והא** דלא עבדינן ס"ס ספק בגופו ספק בתערובת ה"ד אם נודע האיסור קודם התערובת אבל אם לא נודע לנו האיסור עד לאחר שנתערב מהני ס"ס הואיל ששני הספיקות באים יחד מיד כשנולד הספק. ב"י ססי' נ"ז בשם מ"כ. וכתב הזר"א חי"ד סי' י"ז דכ"ה דעת ב"י וכ"כ בשו"ת אהל יוסף חי"ד סי' ל' אבל הד"מ שם בסי' נ"ז או' ט"ו כתב דכל שהספק הראשון יש בו איסור תורה אינו ניתר בס"ס ואף ששני הספיקות באים יחד. וכ"כ בספרו תו"ח כלל מ"ג דין ז' וכ"כ הש"ך בדיני ס"ס או' ס"ג. ט"ז ס"ק י"ג וי"ד. פר"ח או' מ"ז. כריתי או' ל"א. חו"ד או' ל"ה. ומיהו בהפ"מ ויש צורך מצוה ג"כ יש לסמוך על המתירין ובלבד שלא יאכלנו כולו כאחד ויאכלנו שנים שנים. ש"ך בכללי דיני ס"ס בקצרה או' א' אמנם המנ"י בתוה"ש על קו' הספיקות או' ה" ואו' ו' חולק על דברי הש"ך הנז' ומתיר אפי' בלא הפ"מ וגם א"צ לאכלם שנים שנים יעו"ש והב"ד השפ"ד בדיני ס"ס או' א' אלא שכתב כיון דהאחרונים חולקים אין ראוי להתיר בלא הפ"מ ומשמע אבל לצורך מצוה ג"כ א"צ [להחמיר].

סעיף קטן קמג

קמג) **שם בהגה. אבל אם היו ב' ספיקות אם היה כאן איסור כלל ונודעו ב' הספיקות ביחד מתירין ס"ס בכל מקום וכו'** ואפי' היה לו חזקת איסור כגון עוף שבחזקת איסור עומד וכו' הנה בדין זה שהיה לו חזקת איסור אי עבדינן ס"ס להתיר יש פלוגתא דהאו"ה כלל כ"ו דין ב' ס"ל דלא עבדינן ס"ס בכל דבר שיש בו חזקת איסור וכן ס"ל להט"ז ס"ק ט"ו וכ"כ הש"ך בכללי ס"ס ובקיצור או' כ"ז מ"ב סי' ל"ח. מנ"כ דף קי"ד ע"ג. מנ"י

בתוה"ש על קו' הספיקות או' מ"ב. בל"י בפי' קו' הספיקות או' ל"ג. פר"ת בספרו ראשון לציון בכללי ס"ס דף קי"ח ע"ד. חו"ד בכללי ס"ס או' כ"ז. חכ"א כלל ס"ג או' ל"ב. ער"ה או' ך' חק"ל חי"ד סי' ק"ל. וי"א דעבדינן ס"ס אף באתחזק איסורא. פר"ח או' מ"ט ובכללי ס"ס כלל ט"ז ובקיצור או' מ"ב. מהרימ"ט ח"ב חיו"ד סי' ב' כריתי בבית הספק דף קצ"ז ע"א. וע"כ כיון דרבו האוסרים יש להחמיר. ומ"מ אם הוא הפ"מ או שעת הדחק שלא יוכל להמצא או בע"ש יש לסמוך על המתירין. זב"צ סוף או' ק"ל.

סעיף קטן קמד

קמד) מיהו אם היו כאן ג' ספיקות מותר שאף אם תעמידנו על חזקת איסור יש כאן ס"ס ולא יהא זה חמור מודאי איסור שאין לך חזקת איסור גדול מזה ומותר בס"ס. ש"ך שם ובקיצור או' כ"ח. חו"ד שם. חכ"א שם. מיהו הט"ז שם כתב דהיכא דאתחזק איסורא לא יועילו אפי' כמה ס"ס. וכ"כ מנ"כ שם דף קי"ד ע"ב. מ"ב שם. מנ"י בתוה"ש שם. בל"י שם. ונ"מ להחמיר בהפסד מועט אבל בהפ"מ כבר כתבנו באו' הקודם שיש לסמוך על המתירין ואפי' בב' ספיקות.

סעיף קטן קמה

קמה) וכל זה בחזקת איסור ממש וכן ספק בשחיטה הוא חזקת איסור דהחזקה היא בשחיטה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת אבל ס"ס גמור כדרוסה או ספק אם נשבר הגף מתירין מטעם ס"ס דאעפ"י דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת מ"מ לענין דרוסה ושבירת הגף אין לנו חזקת איסור וכן כל כיוצא בזה. ש"ך שם ובקיצור או' כ"ט. חכ"א שם. בי"צ חלק ח' כלל ט"ז.

סעיף קטן קמו

קמו) לפיכך בהמה שאירע לה ספק בשחיטה ונתערב חד בחד ואח"כ נמצאת חתיכה ויש בה ספק אם היא מבהמה הכשרה או מזו אעפ"י שכיוצא בזה הוי ס"ס הואיל ויש כאן חזקת איסור שהספק הוא בשחיטה אין זה ס"ס. ש"ך שם ובקיצור או' ל' חכ"א שם או' ל"ג. בי"צ שם.

סעיף קטן קמז

קמז) ואפי' נתערבה אח"כ החתיכה זו אינה בטילה אם היא חשובה שבכל מקום שאינו נחשב ס"ס דינו כספק איסור שנתערב. ש"ך שם ובקיצור או' ל"א. חכ"א שם. בי"צ שם.

סעיף קטן קמח

קמח) אבל אם יש בחתיכה ג' ספיקות כגון שבהמה זו שאירע לה ספק בשחיטה יש בה ס"ס כגון שנמצא אחר השחיטה ספק פגימה בסכין וא"כ שמא אין זו פגימה ואת"ל

שהיא פגימה שמא במפרקת נפגם אעפ"י שלא היו מתירין הבהמה כשנתערבה חד בחד משום ס"ס כיון שהיה לה חזקת איסור מ"מ החתיכה זו שיש בה ספק אם היא ממנה מותרת ואעפ"י שנודע הספק הראשון קודם שנולד הספק בחתיכה. ש"ך שם ובקיצור או' ל"ב. חכ"א שם.

סעיף קטן קמט

קמט) **שם בהגה. ונשבר או נשמט גפו וכו'** יש להתיר מכח ס"ס וכו' עיין לעיל סי' נ"ג סעי' ד' ובדברינו לשם כמה חילוקים יש בזה יעו"ש.

סעיף קטן קנ

קנ) **שם בהגה. אעפ"י שיש לברר ע"י בדיקת הריאה אין לחוש. כלומר וא"צ בדיקה כלל.** וכ"כ בד"מ ססי' נ"ז בשם פסקי מהרא"י ססי' מ"ז. אכן הרשב"א בחי' פא"ט דף נ"ג ע"ד כתב דאפי' היכא דאיכא ס"ס צריך בדיקה היכא דיכולין לברר ע"י בדיקה וכ"נ להוכיח מן הש"ס וכו' הלכך נראה דהיכא דאפשר לבדוק כגון שהוא לפנינו ואין הפסד בדבר יש לבדוק אבל בלא"ה אין להחמיר. ש"ך שם ובקיצור או' ל"ה. מיהו הפר"ח כלל ב' ובקיצור או' י"ז כתב דכי איכא ס"ס שרינן אף דמצינן לברורי ע"י בדיקה וכתב וכן עיקר וכ"כ הכריתי בבית הספק דף קכ"א ע"ב בסופו. שע"ה בה' מקוואות כלל ג' אבל הבל"י בפי' קו' הספיקות או' ל"ו כתב דאין להקל והיכא דאפשר יש לברר כדברי הש"ך וכ"כ הער"ה או' כ"א להוכיח מש"ס וכמה פו' יעו"ש. וכ"כ החו"ד בדיני ס"ס או ל"ה. חכ"א כלל ס"ג או' ל"ו.

סעיף קטן קנא

קנא) **ומיהו** היכא דאפשר לברר הדבר ע"י שאלה לכ"ע אין להקל אפי' ע"י ס"ס. מנ"י בקו' הספיקות בתוה"ש או' מ"ה. בל"י שם. שע"ה שם. שפ"ד או' ל"ה.

סעיף קטן קנב

קנב) **גם** לסברא האחרונה דס"ל שצריך לברר ה"ד היכא דיכול לברר שני הספיקות ולא ישאר לנו שום ספק אבל אם אפי' אחר הבירור אכתי לא יתברר לנו אלא ספק א' והספק הב' א"א לברר רק דממילא יהיה אסור מחמת ספק תורה בזה א"צ לברר. נוב"י מה"ת חי"ד סי' מ"ג. פ"ת או' ל"ה. חו"ד בבית הספק או' ל"ה. ראשון לציון בכללי ס"ס או' ב' זב"צ או' ק"מ.

סעיף קטן קנג

קנג) **היכא** דאיכא חזקת היתר לכ"ע א"צ לברר. ראשון לציון שם. נוב"י שם. פ"ת שם. זב"צ או' קמ"א.

סעיף קטן קנד

קנד) **כל** שתרצה לעמוד על הדבר תוכל לברר ולעמוד על ודאי איסור בעי בדיקה אפי' בתר אלף ספיקות ראשון לציון שם. זב"צ או' קמ"ב.

סעיף קטן קנה

קנה) **שם בהגה. ועיין לעיל סי' נ"ג.** סעי' ד' בהגה דשם מחמיר יותר בנשמט יעו"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן קנו

קנו) [**סעיף יוד**'] **ריאה טריפה שנמצאת בין ריאות כשירות וכו' הכבשים מותרים.** דכל מידי דלא איתחזק ביה איסורא נאמן עד א' להתיר וכ"ש בנידון זה שהוחזקו הבהמות בחזקת היתר ועד א' מעיד על הספק הנולד דלאו כלום הוא. ב"י בשם תשו' הרא"ש כלל ך' סי' י"ז.

דיני ספק ספיקא

א) **בענין** הא דאמרינן בכל מקום ספיקא דאו' לחומרא אם הוא מה"ת או מדרבנן יש מחלוקת גדולה ועצומה דלדעת הרמב"ם והראב"ד דמאי דמחמרינן בספיקא דאו' אינו אלא מדבריהם דכל ספק רחמנא שרייה אבל דעת רש"י והתו' והרשב"א והרא"ה והר"ן דמה"ת אנו מוזהרין לפרוש מכל איסורי ספיקות ואין לאדם להכניס עצמו בספק איסור תורה והב"ד הפר"ח בכללי ס"ס או' א' ועי"ש מה שהאריך בזה. וכן מהרימ"ט ח"ב בחלק יו"ד סי' א' האריך בזה יעו"ש. ומ"מ לא יש ראיה ברורה ומוכרחת מן התלמוד לא' מב' הסברות וכמ"ש הרב ראשון לציון בכללי ס"ס דף קי"ו ע"א יעו"ש וכ"כ הרב כפות תמרים בסוף הספר וז"ל ומ"מ לענין הלכה ופסקא דדינא הדבר ספק דמי יוכל להכריע בין הרים גדולים אך יועיל מחלוקת זה לסניף יעו"ש. וא"כ לא נ"מ מידי להאריך בזה וגם לענין דינא ליכא נפקותא דאפי' אם נאמר ספיקא דאו' לחומרא הוא מדרבנן הא ק"ל להחמיר.

ב) **היכא** דפליגי תרי תנאי או תרי אמוראי או תרי גאונים ופו' בתראי ולא אתמר הלכתא כחד מינייהו ושניהם שוים בחכמה ובמנין הוי ספק איסור ובאיסור דרבנן אזלינן להקל ובדאו' להחמיר ככל שאר ספיקא דאו'. שו"ת הרשב"א סי' רנ"ג. מור"ם בהגה בח"מ סי' כ"ה סעי' ב' מנ"י בסוף התו"ח בקו' ספיקות המחודשים או' א' בל"י בסוף הספר בקו' ספיקות המחודשים או' א' זב"צ או' קנ"ו.

ג) **אע"ג** דבדאו' אזלינן להחמיר מ"מ אם יש עוד ספיקא דפלוגתא מתירין מטעם ס"ס ספק אם הלכה כמאן דאסר ואת"ל כמאן דאסר מ"מ הרי יש כאן עוד ספק. מנ"י שם או' ב' בל"י שם או' ב' זב"צ או' קנ"ז.

ד) **ועבדינן** ס"ס בפלוגתא דרבוותא אפי' כשהמחלוקת הוא מיעוט נגד הרוב ואפי' נקבעה הלכה כהרוב וסברת המיעוט היא סברא דחויה אפ"ה עבדינן ס"ם בית דוד חי"ד סי' ו' וסי' טו"ב. והב"ד השו"ג בכללים או' ק"ב ובספרו אהל יוסף חי"ד סי' ל' וכן הסכים דבר משה חי"ד ח"ג סי' ב' ומהר"ר דוד פינץ הובא בס' שמש צדקה חי"ד סי' ן' זכ"ל חי"ד או' ס' בכללי ס"ס ובספרו חס"ל בחא"ח סי' י"ג דף כ"ח ד"ה הן אמת וכו' וכן העלה בתשו' קול אליהו ח"א חא"ח סי' ו' דעבדינן ס"ס אפי' בדבר שאין הלכה כן יעו"ש. ודלא כהמנ"י והבל"י שם או' ז' שכתבו היכא דרבו האוסרים וכו' לא מקרי ספק וכתב שם דבר משה דאף המנהג ע"פ הוראת מרן הוא דין תורה היינו כשלא יצטרף שם ספק אחר אבל בהצטרף ספק אחר באותו דין נעביד ס"ס להתיר דאני אומר דאף מרן ז"ל בעצמו יודה בכך יעו"ש וכן כתב הער"ה סימן ס"ט או' כ"ח דעבדינן ס"ס אפילו כנגד מרן ז"ל יעו"ש. וכן כתב המחב"ר ביו"ד סי' מ"ב סוף או' ן' וסי' נ"ב סוף או' ה' דהכי פשטה הוראה דעבדינן ס"ס אפי' הפך מרן ומור"ם ז"ל יעו"ש. וכ"כ בספרו עין זוכר מע' הס' או' ל"ב. וכ"כ הש"א סי' ל"א סוף או' ב' והגם דהכנה"ג בתשו' בעי חיי בחלק עץ הדעת סי' ק"ז דף ס"ג ע"ג וסי' ק"מ דף פ"ו ע"ד כתב דאין לעשות ספק בדבר שנקבעה הלכה בש"ע דקבלנו הוראות מרן ז"ל וכ"כ מהרימ"ט בס' שמחת יו"ט סי' י"א דף מ"ב ומ"ג והחק"ל בחי"ד ח"ב סי' א' ובחלק אה"ע מה"ב סי' ב' מ"מ כיון דרבו המתירין וגם כתב המחב"ר דהכי פשטה הוראה הכי נקטינן.

ה) **ספיקא** דרבנן לקולא וס"ס דאפילו בדאורייתא אזלינן לקולא אם הוא דוקא בדיעבד או אפי' לכתחלה יש מחלוקת בזה והאחרונים כתבו דאפי' לכתחלה עבדינן עובדא. זכ"ל שם ביו"ד בכללי ס"ס. והנכון בזה כמ"ש הר' סדר אליהו רבא בשער א' דף מ"ח ע"א דכל מידי דלית ביה פסידא ואית ליה תקנתא לא מתרינן לכתחלה כגון אם אירע ספק בכלים הנמצאים משום טומאה כיון דאית להו טהרה במקוה ואית להו תקנה לא מתרינן לכתחלה וכן בנידון הרא"ם שהוא גבי טומטום אם יוצא י"ח ע"י טומטום אחר במגילה כתב דלכתחלה לא יצא ע"י טומטום משום דאית ליה תקנה שיצא ע"י אדם שאינו טומטום וליכא פסידא אבל אוכלים שנטמאו משום ספק כיון דלית להו טהרה במקוה ואיכא פסידא לא מחמרינן ומורים להם היתר וכן כל ספק שיהיה במידי דאכילה מתרינן אפי' לכתחלה משום פסידא יעו"ש וכ"כ הר' נחפה בכסף סי' ד' דף ל' ע"ב דכל שכבר נעשה המעשה של הספק אז אנו מתירים לו אפי' לכתחלה לאכול אבל לומר לו לכתחלה שילך ויכנס בספק כמו גבי טומטום שיוציא עצמו מן הספק לא שרינן הכי אלא ילך אצל ודאי ויצא י"ח וכמו ספק עירוב דלכתחלה לא יכניס עצמו בספק עירוב

אבל אם כבר עירב אנו מתירים לו לכתחלה לצאת ולבוא וכו' יעו"ש וכן הסכים הער"ה באו"ח ססי' פ"ג. זב"צ או' קמ"ח.

ו) **והא** דמכשרינן משום ס"ס היינו אם הס"ס נעשה ממילא אבל לא עבדינא ס"ס בידים כדי להכשיר כגון דאית לן ספק איסור אסור למכרו לעכו"ם דחיישינן שיחזור וימכרנו לישראל והגם דהוי ס"ס ספק אסור ספק מותר ואת"ל אסור שמא לא יחזור וימכרנו לישראל מ"מ כיון דהשתא ליכא קמן אלא דוקא חד ספק אין לעשות ס"ס בידים כדי להתיר. מהרימ"ט חי"ד ח"ב סי' ב' פר"ח בכללי ס"ס כלל י"ח ובקיצור או' מ"ו. מהרשד"ם חי"ד סי' מ"ה. מנ"י בקו' ספיקות המחודשים או' ה' בל"י בקו' ספיקות המחודשים או' ה' והגם דהר' סדר אליהו רבה בשער א' דף מ"ג כתב להוכיח דעבדינן ס"ס בידים וכ"כ החק"ל חי"ד סי' קל"א והשש"א בשו"ת מצות כהונה סי' מ"ד מ"מ כיון דאיכא כמה פו' האוסרים אזלינן לחומרא וכ"פ מצות כהונה שם דף ל"ו ריש ע"ב דנקטינן דאין לעשות ס"ס בדאו' וס' א' בדרבנן בידים יעו"ש. וכן הסכים זב"צ או' קמ"ט. ועיין לעיל סי' נ"ז או' ק"מ. [ובס' יביע אומר סי' ה' או' י"ב].

ז) **ולאו** דוקא בספיקא דגוף המעשה דאין לעשות בידים אלא אפי' דבר איסור שיש בו פלוגתא דרבוותא זה אוסר וזה מתיר אפ"ה אין לעשות בידים וע"כ אין לעשות לכתחלה ס"ס בידים גם בפלוגתא דרבוותא אלא א"כ יש עוד צדדין להקל. ש"ך סי' נ"ז ס"ק נ"א. פר"ח שם או' נ"ג. כריתי שם או' י"ז. שפ"ד שם או' נ"א וכתב והעיקר דאין לעשות ס"ס בידים כמבואר בכל הפו' ואף בפלוגתא דרבוותא אם לא שרוב מתירין ומשום חומרא אנו מחמירין או שיש עוד צדדים להקל ולא בענין אחר יעו"ש. זב"צ או' ק"ן. וכן כתבנו לעיל סי' נ"ז או' קמ"ב יעו"ש.

ח) **מה** דאבעיא בגמ' ולא אפשיטא ונשאר בתיקו נכנס בגדר הספק ואם יש עוד ספק אחר חוץ מזה הו"ל ס"ס ומותר בדאו' כ"כ ב"י סי' נ"ט גבי גלודה ומהריק"ש בס' ערך לחם סי' ל' וכן הסכים הפר"ת סי' ל' או' א' וסי' נ"ט או' ב' וכתב לדחות דברי הפר"ח מ"ש בכללי ס"ס כלל ה' ובקיצור או' י"א דבעיא דלא אפשיטא אינו נכנס תחת סוג ספק יעו"ש. וכן הסכים הבל"י בפי' קו' הספיקות או' ד' שפ"ד בס"ס המחו' או' ד' שש"א בסוף סי' ק"י. זב"צ או' קנ"א. ועיין לעיל סי' פ"ד או' ל"ג.

ט) **דברים** שהם הל"מ הוי כדאו' והולכים בספיקן להחמיר. ב"י סי' רצ"ד בד"ה ערלה. הרשב"א בתוה"ב גבי גדולה. הריב"ש סי' קס"ג. הרשד"ם חי"ד סי' קל"א. ט"ז סי' רצ"ד ס"ק י"ג. ש"ך שם ס"ק י"ט. פר"ח בכללי ס"ס סוף כלל א' ובקיצור או' ב' זרע אברהם חי"ד סי' י"ז דף ס"ה ע"א. והגם דיש חולקים וס"ל דהוי כדרבנן כמ"ש המנ"י בסוף התו"ח

בקו' ספיקות המחו' או' ט"ו ובתוה"ש שם או' י"ז מ"מ כתב השפ"ד שם או' ה' להלכה נראה להחמיר. וכ"כ הבל"י במחו' או' ט"ו. זב"צ או' ק"ס.

י) וכן כל דבר הנלמד בי"ג מדות הוי כדאו' וספיקו להחמיר. הרמב"ן ביד שרשים שורש ב' מגלת אסתר שם וכתב שגם הרמב"ם ס"ל הכי. פר"ח שם. שפ"ד שם. זב"צ או' קס"א.

יא) היכא דמספקא לן אי הוי דאו' או דרבנן נוכל לעשות ס"ס כה"ג ספק אם האיסור זה מדאו' או מדרבנן ואת"ל מדאו' ספק אם הלכה כפוסק פלוני. שו"ת דברי ריבות סי' י"ד. כנה"ג באה"ע בהגה"ט סי' ס"ח או' י"ז. ארעא דרבנן מה"ק או' תל"ז. צרור הכסף חא"ה סי' יא". דבר משה ח"ב סי' קי"ג. פנים מאירות ח"ב סי' קמ"ה. י"א באה"ע בהגה"ט סי' ס"ח או' י"ז. זב"צ או' קס"ב.

יב) דבר שהוא ספק אם איסורו מדאו' או דרבנן מקרי ספיקא דאו' ולחומרא. עין זוכר מע' הס' או' כ"ו. זב"צ או' קס"ג.

יג) ספיקא דאו' וודאי דרבנן ספיקא דאו' עדיף. והוא מגמ' ר"ה דף ל"ד שתי עיירות בא' תוקעין ובא' מברכין הולכין למקום שתוקעין ואפי' שהברכות ודאי והתקיעות בספק. וכ"פ בש"ע או"ח סי' תקצ"ה סעי' א' ארעא דרבנן שם או' תל"ח. ונ"מ נמי כגון שיש ספק איסור תורה ויש ודאי איסור דרבנן דספינן לחולה ודאי איסור דרבנן ולא ספק איסור דאו' פרמ"ג בפתיחה לאו"ח בסדר הגהות או"ה סדר ג' או' כ"ח. יעו"ש. ואם הוא ודאי דרבנן וס"ס דאו' ודאי דרבנן עדיף. מחה"ש שם בסי' תקצ"ה או' א' וא"כ לגבי חולה מאכיליין אותו ס"ס דאו' ולא ודאי דרבנן כיון דודאי דרבנן יותר חמור מס"ס דאו' וכ"ה בדין כיון דק"ל דס"ס דאו' מותר וודאי דרבנן אסור אבל אם הוא ס"ס דאו' וספק דרבנן הם שווים. [ועי' חזון עובדיה (ס"ס י"ג) שד' הראשון לציון דסד"ר חמיר מס"ס דאו'].

יד) י"א דספיקא דרבנן לקולא לא אמרינן אלא היכא דנעשה שום דבר המתירו ולא ידעינן אם נעשה בזמנו או כשיעור המתירו אבל אי מספקא לן אעיקרא דדינא אם נעשה לו דבר המתירו או לאו לא אזלינן לקולא כגון ספק עירוב אם היה קיים ביה"ש או לאו מותר אבל אם ספק אם הונח שם או לאו אסור כמ"ש בש"ע או"ח סי' שצ"ד סעי' א' וסי' ת"ט סעי' ו' וכ"כ מש"ל בה' בכורות פ"ד. ארעא דרבנן שם או' תנ"ב. וי"א דגם בספק זה אם נעשה הדבר או לא ג"כ אמרינן ספיקא דרבנן לקולא. שע"ה ה' מקוואות כלל א' וכתב להשיג על דברי מש"ל הנז' יעו"ש. זב"צ או' קס"ה. ומ"מ לענין דינא אנן ק"ל לחומרא כפסק הש"ע רק אם יש עוד איזה צדדין יש להקל.

טו) אע"ג דק"ל ספיקא דרבנן לקולא מ"מ היכא דליכא טרחא אזלינן לחומרא. הר"ן בפ' ערבי פרחים. הרלנ"ח סי' קמ"ח בקו' השמטה. כנה"ג או"ח בהגב"י סי' ק"ס. ארעא דרבנן

שם או' תמ"ח. מנ"י במחו' או' י"ג. בל"י במחו' או' י"ג. שפ"ד במחו' או' ו' זב"צ או' קנ"ט. והיינו היכא דיש לברר בקל לחומרא. שפ"ד שם. ור"ל דיש לברר כיון דליכא טרחא.

טז) והגם דאמרינן בכ"מ דספק דרבנן לקולא מ"מ היכא דאיכא ס"ס להחמיר אסור. כגון הא דק"ל לעיל סי' צ"ח סעי' ב' דאיסור דנפל לתוך היתר ואיכא רובא דהיתרא ולא ידעינן אי איכא ששים כגון שנשפך ואין יכולין לעמוד עליו לשערו דמותר משום דאזלינן לקולא דששים הוא מדרבנן אבל אם יש כאן חתיכת חלב שהוא ספק אם אסורה מדרבנן או לא ונפלה חתיכה זו לתוך חלב גמור וידעינן דיש בחתיכה זו המסופקת רוב אך לא ידעינן אם יש בה ס' דהשתא איכא ס"ס להחמיר ספק אם יש ס' ואת"ל דאיכא ס' אפשר דהחתיכה מצד עצמה היא אסורה אפשר דבכה"ג אזלינן לחומרא דלית לן למינקט תרי קולי ולומר דהחתיכה היא היתר ויש ס' מש"ל פ"ח מה' אבות הטומאות דין ה' והגם דהכא כתב בדרך אפשר מ"מ בפ"ד דבכורות הסכים לאסור יעו"ש. וכ"כ מקור ברוך סי' י"ד דאפי' בספק דרבנן בתרי ספיקי להחמיר מחמרינן. כנה"ג אה"ע סי' ס"ח בהגה"ט או' ל"ו. פני משה ח"א סי' ע"ה. פר"ח סי' ס"ט או' מ"ט ובקיצור ס"ס או' י"ג. ארעא דרבנן שם או' תנ"ח. שפ"ד שם. והגם דהר' שע"ה בה' מקוואות כלל ה' הביא כמה ראיות דס' דרבנן לקולא אף שיש בו להחמיר כבר הער"ה באו"ח סי' ת"ד או' ג' דחה ראיותיו יעו"ש. וכ"כ הזר"א חי"ד סי' מ"ז דף מ"א ע"ג ד"ה אכן דרוב האחרונים ס"ל הכי דאזלינן לחומרא. וה"ד בחד ספיקא דרבנן אבל בס"ס דרבנן יש להקל כמ"ש לקמן או' י"ח יעו"ש.

טוב) והא דאזלינן בס"ס להקל כיון שהוא רחוק לאיסורא ה"ד דליכא ס"ס לאיסורא משא"כ אם יש ג"כ ס"ס לאיסורא א"כ כמו שרחוק לאיסורא כך רחוק להיתרא ואין להקל בספיקייהו. מנ"י במחו' שם או' יו"ד. בל"י במחו' שם או' יו"ד. וכ"כ הזר"א שם דף מ"א ע"ג דהיכא דב' ס"ס סתרי אהדדי לא עבדינן לא זה ולא זה ואזלינן לחומרא. והיינו כגון שמצא סכין פגום לאחר שחיטה דיש ס"ס להתיר שמא בעצם המפרקת איפגם ואת"ל שלא נפגם בעצם המפרקת שמא במיעוט בתרא של סי' נפגם כה"ג ממש איכא ס"ס להחמיר ספק בעור נפגמה ואת"ל לא נפגם בעור מ"מ שמא במיעוט קמא של סי' איפגום וכמ"ש הטור בסוף סי' ש"ה וכן כל כיוצא בזה. בנ"י בפירוש שם או' ה' ועיין לעיל סי' י"ח סעי' א' ובדברינו לשם מאו' ו' ואילך שזה מוסכם לאסור אליבא דכ"ע יעו"ש אלא דנקטיה הכא לדמיון בעלמא. ועיין עוד לקמן או' כ"ד.

חי) וה"ד במידי דאו' אבל במידי דרבנן אי איכא ס"ס להחמיר וכנגדו יש ס"ס להקל אזלינן לקולא דחזר הדבר להיות ספק שקול והוי כמו ספק א' וספיקא דרבנן לקולא.

וכ"כ הר' בני אברהם סי' ב' דף י"ד ע"ד דלדעת הרשד"ם דכי איכא ס"ס להחמיר וס"ס להקל אזלינן לקולא בדרבנן יעו"ש. זב"צ או' קנ"ה.

יט) היכא דאיכא ב' ספיקות להקל וא' סותר את חבירו לא עבדינן ס"ס והולכין בשניהם להחמיר כגון המפלת ואין ידוע אם ולד היה אם לאו תשב לזכר ולנקבה ולנדה ולא אמרינן דלא תשב לנקבה משום ס"ס ספק שמא לא היה ולד ואת"ל היה ולד שמא זכר היה משום דא"כ ה"נ נטהרינה אם ראתה בל"ד ומ"א יום מטעם ס"ס חדא שמא לא ילדה כלל והוי במ"א שומרת יום כנגד יום ואת"ל איכא ולד מ"מ שמא נקבה היא ושתי ראיות דם טוהר הוא והוי תרי קולי דסתרי אהדדי דמתחלה אתה רוצה להקל מטעם שמא זכר הוא ואח"כ אתה רוצה להקל מטעם שמא נקבה הוא ואזלינן בתרווייהו להחמיר. מהרימ"ט ח"ב חי"ד סי' ב' פר"ח בכללי ס"ס או' ג' מנ"י שם במחו' או' י"א. בל"י שם במחו' או' י"א. שע"ה ה' מקוואות כלל ד' שפ"ד במחו' או' א' ובין אם ב' הספיקות כל א' סותר את חבירו ובין אם ספק א' לבד סותר את חבירו לא עבדינן ס"ס. שפ"ד שם. זב"צ או' קמ"ו.

ך) וה"ה בב' גופים נמי אמרינן הכי כגון טומטום שיש לו ב' נשים ומת הנשים חולצות ולא מתיבמות דשמא ימצא סריס ואם נשאת א' מהם לשוק קודם שתתיבם צרתה לא אמרינן דנזיל הכא לקולא והכא לקולא מטעם ס"ס דמתחלה אני אומר שמא נקבה הוא ואת"ל זכר שמא סריס הוא ושפיר תנשא לשוק והשניה תתיבם ג"כ מטעם ס"ס ספק נקבה ספק זכר ואת"ל זכר שמא לא ימצא סריס לא אמרינן הכי אלא אזלינן בתרווייהו להחמיר כיון דסתרן אהדדי ואפי' הם בב' גופים. מהרימ"ט שם. פר"ח שם. מנ"י שם או' י"ב. בל"י שם או' י"ב. שפ"ד שם. וה"מ במידי דאסור מה"ת וסתרי אהדדי לא עבדינן ס"ס אפי' בב' גופים אבל באיסורא דרבנן עבדינן ס"ס היכא דסתרי בב' גופים. וה"מ היכא דלא מינכרא מילתא כגון ספק יממא ספק לילא אבל במידי דאיתא קמן מיחזו מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא ולא שרינן. פר"ח שם. בל"י שם בפירוש או' ו' שפ"ד שם. וכ"כ שע"ה ה' מקוואות כלל א' גבי עירוב דס"ס דסתרי אהדדי בחד גברא לא עבדינן אבל בתרי גברי עבדינן יעו"ש. זב"צ או' קמ"ז.

כא) לא מקרי ספק או ס"ס אלא כשהאיסור וההיתר שוים אבל אם יש לתלות באיסור יותר מבהיתר וכן אם האיסור שכיח יותר מבהיתר אין זה ספק כלל. ש"ך בדיני ס"ס או' ל"ג ובקיצור או' ל"ג. פר"ח בכללי ס"ס כלל ז' ובקיצור או' ט"ו. חו"ד בכללי ס"ס בקצרה או' ל"ג. שפ"ד בדיני ס"ס או' ל"ג. חכ"א כלל ס"ג או' ל"ד. חק"ל חי"ד סי' קכ"ו וכתב שכל גדולי הפו' ס"ל הכי וכ"כ בשיירי או"ח המובא בחי"ד ח"ב סי' א' יעו"ש ואף אם

ספק אחד אינו שקול לא מקרי ס"ס. שפ"ד שם. וכן דבר שאינו מצוי לא מחשב ספק. פר"ח שם כלל י"ח ובקיצור או' י"ט. זב"צ או' קל"ד.

כב) ספק בחסרון חכמה אינו ספק כלל לא לענין ספק אחד ולא לענין ס"ס. ש"ך שם או' ל"ד ובקיצור או' ל"ד. פר"ח שם כלל י"ז ובקיצור או' מ"ג. כריתי בבית הספק דף קצ"ח ע"ב. חו"ד שם. שפ"ד שם או' ל"ד. חכ"א שם או' ל"ה. ואף באיסורין דרבנן אין להקל. פר"ח שם בכלל י"ז. ומיהו בהפ"מ עבדינן ס"ס בחסרון ידיעה. ש"ך סי' נ"ג ס"ק ט"ו. שפ"ד שם או' ט"ו ובסי' נ"ה או' ד' וכ"כ לעיל סי' נ"ג או' נ"ב וסי' נ"ה או' כ"ז בשם כמה פו' שמתירים בהפ"מ יעו"ש. ומ"ש זב"צ או' קל"ו דהפר"ח סי' נ"ה או' יו"ד פליג אינו מוכרח כיעו"ש.

כג) האידנא דאפי' חכם גדול ובקי בבדיקה לא מצי למסמך אבדיקה דיליה ספק נשבר מחיים וכן ספק וחשש נקיבת הריאה וכיוצא ספיקי מקרו וסמכינן שפיר עלייהו להתיר משום ס"ס. פר"ח שם בכלל י"ז ובקיצור או' מ"ד. ועיין לעיל סי' נ"ג סעי' ד' וסי' נ"ה סעי' ב' בהגה ובדברינו לשם כי שם נת' כמה חילוקים בענין שבירת הגף יעו"ש.

כד) ס"ס שאינו מתהפך אינו ס"ס. הדמיון מצא הסכין פגום לאחר שחיטה דיש ס"ס שמא בעצם המפרקת נפגם ואת"ל שלא נפגם בעצם המפרקת שמא במיעוט בתרא של סי' נפגם זה הס"ס לא תוכל להפוך ולומר שמא במיעוט בתרא נפגם ואת"ל במיעוט קמא דא"כ ודאי נבילה היא ולא תוכל לומר שמא במיעוט בתרא נפגם ואת"ל שלא נפגם במיעוט בתרא שמא בעצם המפרקת נפגם דשניהם אין חשש איסור והכל א' הוא וכן כל כיוצא בזה. ש"ך בדיני ס"ס ובקיצור או' י"ג וי"ד וט"ו. וכ"כ הר' הליכות עולם בסוף ספרו בשם רבו. ט"ז סי' מ"ט סק"ג. פרח מטה אהרן ח"א סי' ל"ב. חו"ד בקיצור ס"ס או' י"ג. חכ"א כלל ס"ג או' י"ח. ומיהו הכנה"ג באה"ע סי' ס"ח בהגה"ט או' כ"א האריך בזה והביא כמה ראיות מש"ס ופו' דלא בעינן ס"ס המתהפך יעו"ש. וכן הסכים הפר"ח בכללי ס"ס סוף כלל י"ג ובקיצור או' ל"ח. וכ"כ הזר"א ח"ד סי' יו"ד דף י"ב סוף ע"א. וכ"כ בעל תקלין חדתין בתשו' הבאה בחק"ל מהדורא בתרא חלק אה"ע סי' כ"ה דף קכ"ב ע"ד. וכ"פ הר' סדר אליהו רבה שער א' דף ט"ל ע"ב בד"ה סוף דבר. וכ"פ בשו"ת משפטים ישרים סי' נ"ז יעוש"ב. ומאחר דאיכא פלוגתא בזה ראוי להחמיר בלא הפ"מ ויכולין לסמוך בהפ"מ על רוב הפו' שמקילין בזה. בל"י בפי' קו' הספיקות על הש"ך או' י"ח.

ומיהו מ"ש שם הש"ך הדמיון מצא הסכין פגום וכו' לא כתב זה רק לדמיון אבל באמת אף אם היה אפשר להפך זה הס"ס לא היו מתירין כיון דאיכא חזקה דסותר הספק

דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיוודע במה נשחטה. בל"י שם או' י"ט. וכ"כ השפ"ד בדיני ס"ס או' י"ד. ועיין לעיל או' טו"ב שכתבנו לאסור בנידון זה ג"כ מטעם אחר יעו"ש.

כה) אם יש כאן ס"ס בענין שהוא מותר מה"ת אלא שהוא אסור מדרבנן ויש ספק בדרבנן ה"ז מותר. כגון ספק אם נמלחו דגים טמאים עם טהורים מותר משום ס"ס ספק לא נמלחו ואת"ל נמלחו שמא אין בהם שומן ואעפ"י שגם ציר דגים שאין בהם שומן אסור מדרבנן מ"מ הרי יש ספק אם נמלחו עמהם או לא וספק דרבנן לקולא. וכן כל כיוצא בזה. ש"ך בכללי ס"ס או' ט"ז בשם כמה פו' ובקיצור או' ט"ז. פר"ח כלל ט' ובקיצור או' כ"ד. חו"ד או' ט"ז. שפ"ד או' ט"ז. חכ"א כלל ס"ג או' ך' בית דוד חי"ד סי' מ"ח בכללי ס"ס של מהר"א קובו או' ה' שע"ה ה' מקוואות כלל ח' והגם דהכנה"ג באה"ע סי' ס"ח בהגה"ט או' ל"ה הביא פלוגתא בזה מ"מ לרבים שומעים וכן עיקר.

כו) איסור דרבנן כגון ביצת נבילה וכיוצא בו ג"כ אינו בטל אם הוא דבר חשוב כמו איסור תורה חוץ מבשר שנתעלם מן העין שהוא איסור שאסרוהו מחמת חומרא יתירה שלא מן הדין שבטל ברוב אבל לא אחד באחד וכן כל כיוצא בזה. וכ"ש אם יש ספק בחתיכה אם זו היא שנתעלמה מן העין או לא שמותרת דספק דרבנן לקולא. וכן בכל איסור דרבנן אפי' אותו שאסרוהו מן הדין כגון ביצת נבילה וכיוצא בו אם יש ספק אם היא ביצת כשרה או נבילה מותרת. ואפי' נודע האיסור דרבנן קודם שנולד הספק וכן כל כיוצא בזה. ש"ך שם או' י"ז ובקיצור או' י"ז. פר"ח כלל י"ד ובקיצור או' ט"ל. בל"י בפי' קו' הספיקות או' כ"א וכתב ודלא כמנ"י בתוה"ש או' כ"ז שחולק בענין בשר שנתעלם מן העין יעו"ש. חו"ד או' י"ז. שפ"ד או' י"ז. חכ"א שם או' כ"א.

כז) גבינה שיש בה ספק אם היא גבינה של ישראל או של עכו"ם א"א בזה ספק דרבנן נקולא שכיון שאסרו חכמים גבינות העכו"ם מחמת חשש איסור בגופן עשאוה כאיסור של תורה וכן כל כיוצא בזה. ולא אמרו ספק דרבנן לקולא אלא בדבר שלא אסרוהו מחמת חשש איסור בגופו אלא שאסרוהו משום ד"א כגון ביצת נבילה וציר דגים טמאים ובשולי עכו"ם וכל כיוצא בזה. וכן גבינת העכו"ם שנתערבה אינה בטילה ברוב אם היא חתיכה הראויה להתכבד אבל אם נתערבה גבינה זו שיש בה ספק אם היא גבינת ישראל או גבינת העכו"ם בטלה ברוב ש"ך שם או' י"ח ובקיצור או' י"ח. חו"ד שם או' י"ח. שפ"ד שם ובאו' י"ח. חכ"א שם או' כ"ב. וה"ה בחלב שחלבו גוי דמי לגבינות דגם כן איסורו מחמת עצמו שמא נתערב בו חלב טמא. חכ"א שם. ומ"ש שם הפר"ח כלל י"ד ובקיצור או' ט"ל דבגבינה של עכו"ם לא ק"ל כוותייהו דספיקא שריא כבר השיג עליו השפ"ד

שם באו' י"ח יעו"ש. וכ"ה הברכ"י בסי' קט"ו או' ב' דלא כפר"ח יעו"ש. ועיין לעיל או' קמ"א וית' עוד לקמן סי' קט"ו סעי' א' בהגה.

כח) אין אומרים ספק דרבנן לקולא אלא אם הספק הוא בעצמו ומצד עצמו הוא דרבנן אבל אם האיסור מצד עצמו ספק איסור תורה ומצד אחר בא שהוא מדרבנן א"א בזה ספק דרבנן לקולא שהרי ספק איסור (כגון ספק טרפה) שנתערב באחרים אינו בטל אעפ"י שלא נודעה הספק איסור עד אחר שנתערב אעפ"י שמה"ת אפי' ודאי איסור בטל ברוב אלא שחכמים אמרו שדבר חשוב אינו בטנ וכן כל כיוצא בזה. ש"ך שם ובקיצור או' י"ט. פר"ח כלל ח' ובקיצור או' כ"א. שפ"ד או' י"ט. חו"ד שם או' י"ט. חכ"א שם או' כ"ג. זב"צ או' קכ"א וכתב ודנא כהחק"ל חי"ד ססי' קכ"ט שכתב דאפי' בכה"ג אמרינן דספק דרבנן להקל שהרי רוב האחרונים אוסרים.

כט) ומשום ה"ט פסק בתשו' מהר"י בן לב ח"ג סי' ק' דף ק"ו וק"ח בספק איסור שנתבשל דהכנים שנתבשלו בהם אסורים להשתמש בהם אפי' אחר מעל"ע לכתחלה ולא אמרינן כיון דכלים שאין ב"י רק מדרבנן אסורים להשתמש בהם א"כ הוי ספק דרבנן ולקולא כיון שהאיסור מצד עצמו אסור דבר תורה. מנ"י בתוה"ש בקו' הספיקות או' ל"ב. פר"ח שם כלל ח' שפ"ד שם. חק"ל שם סי' י"ד וסיים דגם בהפ"מ אין להתיר דלא פלוג והגם שכתבנו באו' הקודם שהוא מיקל מ"מ בענין הכלים הוא מחמיר מטעם אחר יעו"ש. מיהו הבל"י בפי' קו' הספיקות או' כ"ד כתב דכלים שיכול להגעילם בקל לא ישתמש בהם לכתחלה אלא ע"י הגעלה אבל בכלי חרס או כיוצא בהם שאין יכולין להגעילן אין להחמיר ועו"ש שהביא סמוכות לזה. וכ"כ הברכ"י בסי' קט"ו או' ב' דבהפ"מ אפשר להקל.

ל) דבר שיש לו מתירין א"א בו ספק דרבנן לקולא. ש"ך שם סוף או' י"ט. וכ"כ לעיל או' קל"ה בשם כמה פו' יעו"ש.

לא) וכל זה בספק איסור דרבנן שאין לו חזקת איסור אבל אם יש לו חזקת איסור אסור ולא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא. ש"ך שם ובקיצור או' ך' חו"ד שם או' ך' שע"ה פרק יו"ד מה' מקוואות כלל א' אבל הפר"ח כלל ט"ו ובקיצור או' ל"ג כתב דאמרינן ספיקא דרבנן לקולא אף באתחזק איסורא. מנ"י בקו' הספיקות בתוה"ש או' ל"ו. בל"י שם בפי' או' כ"ז. מש"ל פ"י מה' מקוואות ה"ו. כריתי בבית הספק דף קכ"א ע"ב. שפ"ד או' ך' וע"כ בהפסד מועט יש לחוש לדעת האוסרים ובהפ"מ יש להקל. וכ"פ זב"צ או' קכ"ד. [וע' שו"ת יביע אומר (סי' ג' אות ט). ע"ש].

לב) אם נתערב איסור דרבנן חד בחד אעפ"י שאינו דבר חשוב ואח"כ נאבד אחד מהם מן העולם ולא נודע איזהו כיון שנתחזק האיסור בב' חתיכות אלו אין אומרים בזה ספיקא דרבנן לקולא. ש"ך שם ובקיצור או' כ"א חו"ד שם או' כ"א. מיהו הפר"ח בקיצור או' ל"ד כתב דאם נתערב איסור דרבנן חד בחד ונפל אחד מהם לים או נאבד אף שאפשר להמצא כיון שאינו לפנינו ואין אנו באים לדון עליו כ"א על האחר הנמצא לפנינו תלינן לקולא שהאיסור הוא שהלך וזה הנשאר מותר. מנ"י בתוה"ש שם או' ל"ז. בל"י שם או' כ"ח. והער"ה לעיל סי' ק"ט או' ה' כתב דאם נודע התערובת קודם שנאכל א' מהם וכה"ג יש להחמיר כהש"ך יעו"ש ומשמע אבל לשאר פו' אין חילוק וע"כ בהפ"מ יש להקל כדעת המתירין.

לג) והא דאמרינן לס' הפר"ח ודעמיה אם נתערבו חד בחד ונאבד א' מהם דחתיכה הנשארת מותרת ה"ד אם אין אנו צריכין לדון כלל על חתיכה שנפלה רק אנו מסופקים ע"ז שנשאר לפנינו אבל אם אנו צריכין לדון גם ע"ז שנפל וכגון שנפל א' משני חתיכות אלו נתוך הקדרה שאנו מתירין הקדרה מטעם שאני אומר ההיתר נפל שם כמ"ש לקמן סי' קי"א סעי' ד' הא ודאי דחתיכה הנשארת לפנינו היא האסורה. חכ"א כלל ס"ד או' ג' זב"צ או' קכ"ו.

לד) אבל איסור דרבנן שנתערב חד בתרי ואינו דבר חשוב במינו בטל ברוב אפי' איסור תורה ושלא במינו צריך ס' היכא שאין הפסד כ"כ אבל אם נאבד אחד מהם אעפ"י שישנו בעולם אפי' אין כאן ס' מותר כיון שהוא איסור דרבנן ובטל ג"כ ברוב מן הדין. ש"ך שם ובקיצור או' כ"ב. ומיהו מ"ש ושלא במינו צריך ס' היכא שאין הפסד כ"כ המנ"י שם בקו' הספיקות בתוה"ש או' ל"ח חולק וכתב דאפי' במקום הפסד ראוי להחמיר והבל"י שם בפי' קו' הספיקות או' כ"ט כתב דבהפ"מ אין להחמיר וכבר הבאנו פלוגתא זה לעיל סי' ק"ט או' ל"ד וכתבנו דבהפ"מ וגם שעת הדחק יש להקל יעו"ש.

לה) נתערב איסור דרבנן שהוא דבר חשוב ברוב או אפי' באלף אינו בטל ודינו ממש כאיסור תורה ועל דרך שנת' בסי' זה סעי' א' וכן אם נאבד א' מהם דינו ממש כאיסור תורה ועל הדרך שנת' בסעי' ז' ש"ך שם ובקיצור או' כ"ג. ועיין בדברינו לשם על הש"ע.

לו) איסור דרבנן שנתערב חד בחד והוא דבר חשוב ואח"כ נתערב א' מהם ברוב אינו בטל כיון שנתחזק מתחלה האיסור בב' החתיכות א"כ כל א' וא' הרי הוא כגופו של איסור. ש"ך שם ובקיצור או' כ"ד. חו"ד שם או' כ"ד. מיהו דעת הפר"ח בקיצור או' ל"ו להתיר וכ"ה דעת המנ"י בתוה"ש או' מ' והב"ד הבל"י שם או' ל"א וע"כ לחלק יצא אם נתערב א' מהם ברוב דכיון דאיתא לפנינו וצריך לדון עליה ועל חברותיה יש להחמיר

אבל בנאבד או נפלה לים דא"צ לדון רק עליה יש להקל עכ"ל. ומיהו זהו דוקא בדבר חשוב אבל לא דבר חשוב אף להש"ך שרי כל שנתערב תחלה חד בחד ואח"כ חד בחד דמ"מ בין הכל הוא רוב. שפ"ד או' כ"ד.

לז) וכן ספק איסור תורה שנתערב חד בחד כל אחד הוא כגופו של איסור ואם נתערב אח"כ ברוב אינו בטל מטעם ס"ס. ש"ך שם ובקיצור או' כ"ה. חו"ד שם או' כ"ה. חכ"א כלל ס"ג או' ל' בי"צ חלק ח' כלל י"ג. ועיין לקמן או' מ"ב.

לח) וכל הדינים שנזכרו למעלה בספק איסור תורה וכיוצא בו שהוא אסור הוא אפי' בהפ"מ ואפי' אינו רוצה לאכלו כאחד. ש"ך שם ובקיצור או' כ"ו. חו"ד שם. חכ"א שם או' ל"א. בי"צ שם כלל י"ד.

טל) ספק איסור שנתערב ברוב היתר וחזר אחד מאותו תערובת ונפל ונתערב באחרת א' בא' הרי שניהם אסורים ואצ"ל שאם פירש ועודנו בפ"ע שהוא אסור אבל נפל לקדרה אעפ"י שאין שיעור לבטלו הרי הקדרה מותרת משום ס"ס. ש"ך שם ובקיצור או' יו"ד. מיהו הפר"ח בקיצור או' ל"ה כתב דאין חילוק בין נפל לקדרה או לא כל שאין רוב בהיתר בב' התערובות הכל אסור ודלא כהש"ך. וכ"ה דעת המנ"י בתוה"ש או' י"ט. וכ"כ הבל"י בפי' או' ט"ז על דברי הש"ך הנז' דאין לסמוך על דין זה להתיר משום ס"ס הן ביבש הן בלח אלא בעינן דוקא בתערובת שני ג"כ רובא. והחו"ד או' יו"ד כתב דאם נפל א' לקדרה והסירו החתיכה ולא נשאר רק טעם בקדרה מותרת כיון שהטעם אין ראוי נהתכבד אף שהחתיכה באיסור עומדת כיון דאיכא ס"ס אבל כשלא הסירו החתיכה אז אם יש רוב חתיכות היתר מותרת וכשאין רוב ודאי אסור. וכ"כ השפ"ד בדיני ס"ס או' יו"ד.

מ) וכן אם נתערב בתחלה הספק איסור חד בחד ואח"כ נתערב א' מהחתיכות לרוב היתר הכל אסור משוה דתערובת חד בחד לא מקרי תערובת וכל שאין רוב היתר בב' התערובות הכל אסור. פר"ח שם. וכן אם ספק איסור נתערב בתחלה חד בחד ואח"כ נפל לקדרה וסלקוהו אסור דאף הפליטה לא תיבטל כיון דאתחזק איסורא. שפ"ד שה. זב"צ או' קי"ד. ועיין לעיל או' ל"ו ואו' ל"ז.

מא) אם הב' הספיקות הם משם א' אינו ס"ס כגון הנושא קטנה ונבעלה תחתיו אעפ"י שיש כאן ס"ס ספק באונס ספק ברצון ואת"ל ברצון שמא נבעלה כשהיא קטנה ופיתוי קטנה אונס הוא אפ"ה אסורה עליו דמ"מ אי אתה מתירה אלא מטעם אונס והכל הוא שם אונס אחד הוא וכן כל כיוצא בזה. ש"ך שם ובקיצור או' י"א. פר"ח כלנ י"ב ובקיצור או' ל"ז. חו"ד או' י"א. חכ"א כלל ס"ג סוף או' י"ז. בי"צ חלק ח' כלל ו'.

מב) אבל כל שהספק הראשון מתיר יותר מן האחרון מתירין ס"ס כזה. ש"ך שם ובקיצור או' י"ב. חו"ד שם או' י"ב. בי"צ שם. וה"ה אם האחרון מתיר יותר מן הראשון. מנ"י בתוה"ש שם או' כ"א. בל"י בפי' שם או' י"ז.

מג) ביצה שנמצאת בקליפתה בתרנגולת שאירע לה ספק טרפות בקרוב ונתערבה אפי' באלף כולם אסורות ואין להפריש כל אחד מהם ולהתירו מטעם ס"ס הואיל והספק הראשון אסור מה"ת ואין הספיקות מענין א' ובגוף א' ואפי' בתרנגולת שנולד בה ספק טריפות שהטילה או נמצא בה ביצה שאין ידוע אם נגמרה בקליפתה קודם שאירע לה הספק טרפות או לא אין זה ס"ס. ש"ך שם ובקיצור או' ב' פר"ח כלל יו"ד ובקיצור או' כ"ו. חו"ד או' ב' בי"צ חלק ח' כלל ג' והטעם דאין זה ס"ס משום דכשאתה מתחיל לומר ספק התרנגולת טריפה הרי אתה מתחיל בספק שהוא איסור תורה וכשאני אומר את"ל טרפה שמא לא נגמרה אח"כ א"כ אתה בודה להקל ספק שני בענין אחר ובגוף אחר דמתחלה אתה דן על התרנגולת ואח"כ על הביצה. מנ"י בקו' הספיקות בתוה"ש או' ט' בל"י שם בפי' או' ט' בי"צ שם בעמ"ז או' י"ד.

מד) והילכך אף אם נתערבה אח"כ אפי' באלף כולם אסורות דמאחר שלא חשוב קודם לכן ס"ס א"כ אין זה אלא כספק איסור שנתערב שבכל מקום שאינו נחשב ס"ס הוי כספק איסור שנתערב. ש"ך שם ובקיצור או' ג' פר"ח שם ובקיצור או' כ"ז. שפ"ד או' ג' ואף שיש בביצה ב' ספיקות קודם שנתערבה ונאמר כל שיש ב' ספיקות אף שספק א' ע"י גופו וכו' מידי איסור תורה נפיק מ"מ הוי כודאי איסור דרבנן עכ"פ ותו לא מהני תערובת דאיסור דרבנן דינו כתורה לענין תערובת כל שהוחזק שם איסור. שפ"ד שם. ועיין לקמן סוף או' מ"ו.

מה) ודוקא שהביצה היה בודאי מספק טריפה או שיש בה ספק אם היא מכשרה או מודאי טרפה ואינו ידוע אם נגמרה קודם לכן או לא כגון שיש בחצר שתי תרנגולות א' ודאי טריפה וא' ודאי כשרה ואעפ"י שנתערבו מתחלה התרנגולות זה בזה הואיל וא' מהם ודאי טריפה הרי הספק הראשון אסור מה"ת והילכך אם נמצא ביצה ביניהם ולא נודע מאיזו תרנגולת היא הביצה אסורה. ש"ך שם ובקיצור או' ד' חו"ד או' ד' בי"צ שם כלל ד' ועיין באו' שאח"ז.

מו) אבל אם א' משתי התרנגולות אלו שנתערבו זה בזה אינו אלא ספק טריפה אעפ"י שנודע הספק איסור קודם שנמצאת הביצה מותרת הביצה אפי' ידוע שהיתה בלי קליפה בשעה שנולד בתרנגולת הספק טריפות דהואיל והספק איסור נתערב בתחלה א' בא' ואנו באים לדון עתה מהיכן נולדה ביצה זו והרי אנו מתחילין לדון שמא אין כאן איסור

כלל אלא ביצה זו ודאי כשרה היא א"כ הרי אין הספק הראשון אסור מה"ת והרי הב' ספיקות בענין א' ובגוף א' ובאין כאחד. ש"ך שם ובקיצור או' ה' שפ"ד או' ה' בי"צ שם כלל י"ד. מיהו הפר"ח בכלל יו"ד ובקיצור או' כ"ח ואו' כ"ט חולק על דין זה לאסור ועל דין שלפניו להתיר מכח ס"ס ונהפוך הוא מדברי הש"ך והב"ד הבל"י בקו' הספיקות בפי' או' י"א וכתב ולכן נראה דאין להחמיר בהפ"מ וכן מ"ש המנ"י בקו' הספיקות בתוה"ש או' י"ג בשם האחרונים להכשיר גם בס' הג' דלעיל או' מ"ד מכח ס"ס כתב עליו הבל"י שם דאין להתיר זה אלא בהפ"מ וגם סעודת מצוה. ומיהו לפי מ"ש שם כי כן דעת הפר"ח והאחרונים וגם השפ"ד נתן טעם לדברי הש"ך נראה דאין להקל בזה אף בהפ"מ וסעודת מצוה.

מז) אבל אם א' מטילה כמו חברתה אעפ"י שא' מהתרנגולות הוא רק ספק טריפה הואיל ויש כאן ב' ביצים וא' מהם ודאי מספק טריפה שניהם אסורים. ש"ך שם ובקיצור או' ו' פר"ח בקיצור או' ל' שפ"ד או' ו' חו"ד או' ו'.

מח) וכן כל כיוצא בזה כגון שיש כאן חתיכה ויש בה ספק אם היא של כשרה או של ספק טריפה כגון שיש כאן ב' חניות בא' יש ספק טרפה ובא' כשרה ונתערבו החניות שאינו ידוע איזה מהן ספק טרפה ונמצאת חתיכה לפניהם ולא נודע מאיזו חנות היא עפ"י שנודע הספק איסור קודם שנמצאת החתיכה הרי החתיכה מותרת. ש"ך שם ובקיצור או' ז' מיהו החו"ד בבית הספק או' ז' תמה על דברי הש"ך הנז' דהא מבואר בהגה בספק טרפה שנתערבה באלף ואח"כ חזר מן התערובות ונתערב ברוב מותר אבל אם לא חזר ונתערב רק שפירש ועומדת בעצמה אפי' פירש שלא בפנינו אסורה וכן אפי' נתערב חד בחד אסור ודוקא ברוב מותר וא"כ בכאן שנתערבו החניות חד בחד היאך יעלה על הדעת שחתיכה הפורשת מתערובות חד בחד שתהיה מותרת ועי"ש מה שהקשה עוד וסיים דאין להורות כן רק למי ששכלו שלם ליישב בזה יעו"ש. וכ"כ השפ"ד או' ז' דלשיטת הפר"ח נהפוך הוא ור"ל כמ"ש לעיל או' מ"ו דבדין ד' של הש"ך מתיר מכח ס"ס ובדין ה' אוסר וא"כ ה"ה לכאן דאוסר דחד גוונא הם וא"כ לפי מ"ש שם דבהפ"מ יש להקל ה"ה לכאן.

מט) והא דאמרינן לעיל דאם נתערבו התרנגולות חד בחד וכן בחתיכה לס' הש"ך הביצה והחתיכה מותרת י"א דה"ד שנולדה הביצה שלא בפנינו וכן כשנמצא הבשר אבל אם לקח מהחנות או שפירש בפנינו אסור דאין כאן אלא ספק א' בגופו דכיון שראה או לקח ה"ז כהתרנגולת והבהמה עצמה וכשם שהבהמה אעפ"י שנתערבה חד בחד אסור דספק ראשון אסור מה"ת הכי נמי הביצה והחתיכה. חכ"א כלל ס"ג או' ט"ו ובבי"א

שער הקבוע סי' מ"ד. וכ"כ החו"ד בבית הספק על דברי הש"ך סוף או' ד' וי"א דגם אם נולדה הביצה לפנינו ופירשה החתיכה לפנינו ג"כ מותר. בית מאיר והב"ד בבי"א שם. מיהו הר' אבני מלואים באה"ע סי' ב' או' ה' כתב להשיג על דברי בית מאיר הנז' וכתב דגבי ביצה אם הטילה לפנינו אסור יעו"ש נמצא דדבר זה בפלוגתא שניא וגם בעיקר דין הביצה והחתיכה אם יש להתיר מכח ס"ס איכא פלוגתא כמ"ש לעיל או' מ"ו ואו' מ"ח וכתבנו שם דבהפ"מ יש להקל וא"כ כיון דלא הכשרנו אלא בהפ"מ לא נעשה עוד קולא אחרת ולהכשיר בהפ"מ גם בנולדה הביצה לפנינו ופירשה החתיכה לפנינו. ועיין לעיל או' צ"ד וזב"צ או' ק"ט.

ן) **אבל** כשנמצאו לפניהם שתי חתיכות וידוע שאחד מן החניות האסורה וא' מן הכשרה ולא נודע איזו חתיכה בא מהכשרה שתיהן אסורות. ש"ך שם ובקיצור או' ח' פר"ח בקיצור סוף או' ל"א. חו"ד או' ח' שפ"ד או' ח' חכ"א שם. בי"ץ חלק ח' כלל ה' זב"צ או' ק"י.

נא) **ואפי'** חזרה ונאבדה אח"כ א' משתי החתיכות או נפלה מעצמה לים בענין שנאבדה לגמרי מן העולם לא הותרה האחרת. ש"ך שם ובקיצור או' ט' פר"ח שם או' ל"ב. בל"י בפי' קו' הספיקות או' ט"ו וכתב ודלא כמנ"י בתוה"ש או ט"ז שהכשיר. חו"ד או' ט' חכ"א שם. בי"צ שם. זב"צ או' קי"א.

בן) **והכלל** בזה כל שי"ל שאין כאן ספק איסור כלל שפ"ד הא כל שיש כאן ודאי ספק איסור אין מתירין. שפ"ד או' ח'.

גן) **ודע** דכל מה שכתבנו לעיל בדין ביצה היינו למ"ד דלא בטילה דלמ"ד בטילה ה"ה כאן. שפ"ד סוף או' ד' וכבר כתבנו לעיל על הש"ע או' כ"ג דאנן ק"ל כמ"ד אינה בטילה יעו"ש.

דן) **כל** ספק טרפות שהוא ס' שקול מחמרינן ביה משום דספיקא דאו' לחומרא ואע"ג דאית ביה חזקת היתר מחמרינן ביה. פר"ח כלל ו' ובקיצור או' ט"ז. וכ"כ בהגה לעיל סי' ן' סעי' א' כל מקום שאין יכולין לתלות שנעשה לאחר שחיטה וכו' הרי הוא כספק טרפה ואוסרין אותה ולא אמרינן נשחטה הותרה וכו' יעו"ש ובדברינו לשם או' ד' שיש מחלוקת גדולה בזה ונת' שם לענין דינא יעו"ש. ועיין עוד לעיל בש"ע סעי' ט' שכתבנו עוד כמה ענינים בדיני ס"ס קחנו משם.

הן) **דיני** ס"ס עמוקים ורחבים מני ים ויש בהם כללים וענינים הרבה ענינו של זה לא כענינו של זה וגם בדבר קל ודק יש להפריש בין זה לזה ע"כ אין לנו עכשיו לבדות שום ס"ס או ספק דרבנן לקולא ללמוד דבר מדבר אם לא אותם המפורשים כל א' במקומם

וכן אותה שנתבארו למעלה או הדומה להם ממש או שיש בלא זה צדדים להתיר וגם זה אחר רוב העיון. ש"ך שם ובקיצור או' ל"ו. פר"ח בקיצור או' מ"ח. מנ"י בקו' הספיקות בתוה"ש או' מ"ו. בל"י שם בפי' או' ל"ז.

ון) **ומ"מ** היכא דאיכא ספק ברעותא גם הש"ך ודעמיה מודו דיש לדון ולעשות ס"ס ד"מ כגון ספק אם נמצא מחט בחלל הגוף דכיון דהריעותא שהוא המחט דחיישינן שמא ניקבו איברים הפנימיים הוא ספק שמא אין כאן מחט כלל עבדינן ס"ס ודמי לספק על וכן סירכא הסמוכה לדופן הריעותא שהיא הסירכא יש בה ספק דשמא מחמת דוחק הדופן באה הסירכא ולא מחמת נקב בריאה וכן בשבירת גף ודכוותא דאיכא ספק בריעותא שהיא השבירה דשמא אחר שחיטה נשברה ולא חיישינן תו לנקיבת הריאה כל כי האי עבדינן ס"ס ומתרינן אבל אי ליכא ס' בריעותא שהריעותא ברורה לפנינו כגון בפתח פתוח שהריעותא ברורה שלא נמצא לה בתולים אלא שיש ב' ענינים מתירים וכן בנמצא פגימה בסכין שהריעותא שהיא הפגימה היא ברורה לפנינו אלא שהמתירין הם מענינים אחרים כל כיוצא בזה לא עבדינן ס"ס מסברתנו אלא א"כ דומה בדומה ממש. חו"ד בבית הספק בס"ק יו"ד ול"ו ובקיצור או' ל"ו. זב"צ או' קמ"ד.

כללי רובא וחזקה

א) **רובא** וחזקה רובא עדיף. כדאיתא ביבמות דף קי"ט ובנדה דף י"ח ע"ב ובכל הפו'.

ב) **והא** דאמרינן רובא וחזקה רובא עדיף היינו לחומרא אבל לקולא לא אלא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא וחיישינן להחמיר. תו' בכורות דף ך' ע"ב. וכ"כ המרדכי בסוף יבמות או' קכ"ו בשם מהר"ם ור"ת. וכ"כ הרא"ש פ"ק דחולין סי' ט"ז. תומת ישרים סי' ע' כנה"ג או"ח בסופו בכללי רובא וחזקה או' א' פרמ"ג בפתיחה לאו"ח בסדר הנהגות באו"ה סדר ג' או' י"ד. בינ"א שער רוב וחזקה סי' ח' זב"צ או' קס"ז. ומ"מ אי איכא עוד ספק א' סמכינן ארובא אפי' לקולא דמכח ספיקא איתרע ליה מיעוטא והו"ל רובא דרובא ותרי רובי עדיף מרוב וחזקה. פסקים וכתבים סי' קכ"ט. זב"צ או' ק"ף.

ג) **ומיהו** במידי דרבנן ואית רובא לאיסורא וחזקה להתירא נסמוך מיעוטא דהתירא לחזקה ולקולא. תומת ישרים שם. כנה"ג שם או' ב' פרמ"ג שם.

ד) **הא** דרובא וחזקה רובא עדיף ה"ד בחזקה שאינה באה מכח סברא ולא מכח רובא אבל חזקה הבאה מכח סברא עדיף מרובא. מהרימ"ט בתשו' ח"ב חלק אה"ע סי' כ"ו. כנה"ג שם או' ג' פרמ"ג שם או' ט"ו.

ה) **תרי** רובי עדיף מרובא וחזקה. פסקים וכתבים שם. כנה"ג שם או' ח' זב"צ או' קע"ט.

ו) **ס"ס** עדיף מרוב. פסקים וכתבים שם. כנה"ג שם או' יו"ד. ולפ"ז אי מתנגד הס"ס לרוב אזלינן בתריה בין לקולא בין לחומרא. פרמ"ג שם או' ט"ז.

ז) **מיעוטא** דלא שכיח לא מקרי מיעוט אפי' לר"מ. הרא"ש פ"ק לחולין. שכנה"ג או"ח בסופו כללי חזקה או' ה' ועיין לקמן או' י"א.

ח) **אין** לסמוך אלא על הרוב הקבוע מצד טבע העולם אבל רוב שהוא מצד מנהג ועשוי המנהג להשתנות אין סומכין עליו. וכן אין לסמוך על החזקה אלא בחזקה קבועה מצד טבע העולם אבל חזקה מצד המנהג והמנהג עשוי להשתנות אין סומכין עליו. ב"ח ביו"ד סי' י"ח. שכנה"ג שם בכללי רובא או' ג' ובכללי חזקה או' ט'.

ט) **והא** דאמרינן לעיל או' ב' דלהחמיר אומרים סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא לא אמרינן הכי אלא בחזקה שאינה מסתלקת כגון גבי בכור דהרוב אינם חולבות אלא א"כ יולדות ואפ"ה אנן אסרינן לולד ולא אזלינן בתר רובא אלא אמרינן סמוך מיעוטא דחולבות אעפ"י שאינן יולדות לחזקה דאוקי האם בחזקת שלא ילדה ואיתרע ליה רובא דשם אין הרוב מסלק לחזקה אבל היכא דהרוב מסלק לחזקה כגון רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולא אמרינן סמוך מיעוטא דאין מומחין לחזקה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ואיתרע ליה רובא דהתם הרוב מסלק לחזקה דכיון דאמרת רוב מומחין א"כ נסתלקה החזקה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת דרוב המתעסקין מסלקין החזקה ולא אמרינן בהא סמוך מיעוטא לחזקה אלא אזלינן בתר רובא. הרשב"א במשמרת הבית בית א' שכנה"ג שם בכללי חזקה או' ד' ער"ה סי' א' או' ג' וסי' כ"ה או' א' שפ"ד סי' א' או' ד' זב"צ או' קס"ט.

י) **ועוד** חילוק אחר דלא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה אלא היכא דאותו מיעוט מגרע הרוב ממש ומן הרוב אתה מסלקו כלומר מאותו חלק המרובה שמעוברות יש מקצתן שמפילות אבל היכא שהמיעוט אינו מגרע כח הרוב אלא שהוא מיעוט העומד לגמרי כנגד הרוב כגון רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן והמיעוט אינן מומחין אע"ג דאיכא חזקה לא חיישינן למיעוט כיון דהמיעוט מתנגד לרוב. הרשב"א במשמרת הבית שם. שכנה"ג שם ער"ה שם. שפ"ד שם. בינ"א שער רוב וחזקה סי' ח' קול אליהו חי"ד סי' א' זב"צ או' ק"ע.

יא) **ועוד** חילוק אחר דלא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה אלא דוקא במיעוט דשכיח אבל במיעוטא דלא שכיח כגון מיעוט המצויין אצל שחיטה אינן מומחין זהו אין שכיח דלא שכיח שיתעסק והוא אינו יודע וכגון מי שטבע במים שאין להם סוף דאם נשאת לא תצא ולא אמרינן סמוך מיעוטא דנמלטין לחזקת א"א משום מיעוטא דנמלטין לא

שכיח. הרא"ש פ"ק דחולין סי' ט"ז. שכנה"ג שם או' ה' שפ"ד שם. ער"ה שם. קול אליהו שם משם הריא"ז. זב"צ או' קע"א. וכ"כ לעיל או' ז'.

יב) כל חזקה שלא נתבררה לאו חזקה היא וכי אתיליד רעותא לאו מוקמינן ליה אחזקתיה. תו' חולין י"א ע"א ד"ה אתיא, וכ"ה סברת הרשב"א בתוה"ב הביאו ב"י סי' פ"א יעו"ש. מהרימ"ט בתשו' ח"א סי' פ"ב ובסי' ל"ז הביא ראיה לזה. וכ"כ הרדב"ז ח"א סי' ר"ה. כנה"ג שם או' ח'. וכן מצאתי בתשו' כ"י למהר"י בירב סי' ד' שכנה"ג שם או' ז'.

יג) כל מקום שאפשר לברר הדבר צריך לברר ולא אמרינן נסמוך אחזקה. הר"ן פ"ק דפסחים ובתשו' סי' ס"ו. הרד"ך בית כ"א חדר י"א. מהרימ"ט בתשו' ח"א סי' מ"ב. מהרלנ"ח סי' קכ"א. כנה"ג שם או' כ"ה. פרמ"ג באו"ח א"א סי' ח' או' י"א. ער"ה שם או' ד'.

יד) עד א' נאמן באיסורין היכא דלא אתחזק איסורא היינו בחזקה שאינה עשויה להתבטל שאינה תלויה בזמן אבל בחזקה שתלויה בזמן נאמן אפי' בדאתחזק איסורא. מהרימ"ט בתשו' ח"א סי' י"א. כנה"ג שם או' כ"ג.

טו) מגו דמסייעא לחזקה עדיפא מרובא. תומת ישרים סי' ע' כנה"ג שם או' ך'.

טז) והא דאזלינן בתר רובא ה"ד ברובא דאתיא ממילא דלא תלי במעשה אבל רובא דתלי במעשה לא אזלינן בתריה. גמ' בכורות דף ך' ע"א וכתב ברא"ש שם דהכי הלכתא. וכ"כ הרשב"א והר"ן בחולין דף י"א על הא דאמרינן דאזלינן בתר רובא וז"ל ומיהו ה"מ כשהרוב והמיעוט שניהם תלויים במעשה או שניהם הם ממילא אבל אם הרוב הוא ע"י מעשה והמיעוט ממילא לא אזלינן בתר רובא דלא עדיף רובא דע"י מעשה ממיעוט דהוי ממילא ע"כ. וכ"כ הרמב"ן בס' המלחמות בקידושין בשמעתתא דסבלונות ובה' בכורות פ"ג שם בההיא סוגיא. מהרימ"ט ח"ב חלק אה"ע סי' כ"ח. כנה"ג שם או' ד' פרמ"ג בפתיחה שם או' כ"ג ובספרו גו"ר סי' ס"א. בינ"א בשער רוב וחזקה סי' ד' זב"צ או' קע"ג.

טוב) כי היכי דמחלקינן בין רובא דתלי במעשה לרובא דלא תלי במעשה ה"נ יש לחלק בין חזקה דתליא במעשה לחזקה דלא תליא במעשה. ב"ח באו"ח סי' ח' הראנ"ח ח"ב סי' ל"ז. כנה"ג שם או' י"ט. שכנה"ג שם בכללי רובא או' ב' פרמ"ג שם. בינ"א בראש השער של רוב וחזקה.

חי) והא דאמרינן דרוב וחזקה דע"י מעשה לא אזלינן בתרה ה"ד אם עדיין לא נעשה המעשה אבל אחר שנעשה המעשה כגון גבי ציצית דאזלינן בתר חזקתו וא"צ לבודקו

בכל פעם שילבשנו מן הדין אלא משום חומרא דמן הדין סמכינן אחזקה ואע"ג דשם תלוי במעשה כיון דנעשה המעשה דבדק אותו כהלכתו בפעם א' סמכינן אחזקה. מ"א באו"ח סי' ח' ס"ק י"א. לב"ש על מ"א שם. מחה"ש על מ"א שם. א"א על מ"א שם. ער"ה באו"ח סי' תל"ז או' א'.

יט) והא דאמרינן דרובא דע"י מעשה לא סמכינן עליה ה"ד מעשה אבל רוב דתלוי בדבור כגון עבוד לשמה לא חשיב רוב התלוי במעשה. חק"ל ח"ג בהשמטות או"ח סי' א' זב"צ או' קע"ו.

ך) לא סמכינן ארובא אלא היכא דהוברר הדבר היות רובא. שה"ג פ' לא יחפור. כנה"ג שם או' ו'.

כא) כל היכא דאיכא דרך כלומר שדרך העולם כך לא מהני רובא. מרדכי פ"ק דביצה. מהר"י מברונא בתשו' כ"י. שכנה"ג שם בכללי רובא או' א'.

כב) היכא דאיכא חזקה בהדי מיעוטא חיישינן למיעוטא כר"מ והיכא דליכא חזקה לא בהדי מיעוטא ולא בהדי רובא הלכה כרבנן דלא חיישינן למיעוטא. מהריב"ל ס"ג סי' י"ז דף ך' כנה"ג שם או' י"א.

כג) היכא דאיכא תר"ל לא אזלינן בתר חזקה קמייתא כגון מקוה שיש לו חזקת כשרות ונמדד ונמצא חסר הגם שיש לו חזקת כשרות כיון דאיכא תר"ל העמד טמא על חזקתו ועוד רעותא אחריתי הרי חסר לפניך לא אזלינן בתר חזקה קמייתא. קידושין ע"ט ע"א ונדה דף ב', מהרימ"ט ח"א סי' ל"ז. כנה"ג שם או' ט"ז. חק"ל חי"ד סי' י"א ועיי"ש מה שהאריך הרבה בזה ועשה כמה חלוקים יעו"ש. זב"צ או' קפ"ב.

כד) לא אמרינן סומכין על החזקות אלא שהיה לו חזקה מקודם ועכשיו לא ידעינן אבל איפכא דעכשיו ידעינן ומעיקרא לא ידעינן לא אמרינן אוקי מילתא אחזקתיה. מהרימ"ט ח"א סי' ל"ז. כנה"ג שם או' י"ג.

כה) אע"ג דאזלינן בתר חזקה בין לקולא בין לחומרא היכא דאיכא תרי חזקי ומכל א' נמשך קולא מצד א' וחומרא מצד אחר ראוי לילך בתר חזקה שנמשך ממנה חומרא תכף ומיד ולא בתר חזקה שנמשך ממנה קולא מיד. הרשב"ם חי"ד סי' ר"א. כנה"ג שם או' ט"ו.

כו) ואין לסמוך על דעתינו לומר שזה רוב או חזקה שהרי מצינו בתו' כמה פעמים שכתבו דאין זה רוב גמור וכן בחזקה מצינו בגמ' דלנגד זה מהני חזקה ולא לד"א והיינו משום דחז"ל בעצמן נסתפקו בחזקה זו אם הוא חזקה גמורה ולכן אין לנו אלא מה שנזכר בש"ס ופו' ראשונים ואחרונים המפורסמים. בינ"א בסוף שער רוב וחזקה סי' מ"ז.

סימן קיא

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **שתי קדירות א' של היתר וא' של איסור וכו' אם החתיכה היא מאיסור דרבנן וכו'** דספק דרבנן ק"ל לקולא. ש"ך סק"א. לה"פ או' א' שו"ג או' א' בי"צ ח"א בעמ"ז או' ב' ולפ"ז דבר שיל"מ לא אמרינן ספיקו לקולא. שפ"ד או' א' ער"ה סוף או' א' ועיין לעיל סי' ק"י או' קל"ה.

סעיף קטן ב

ב) **שם. כגון שומנו של גיד.** וגבינה של עכו"ם וכיוצא בו אפי' באיסורין שיש להם עיקר בדאו' הרשב"א בתה"ב הארוך. ש"ך סק"ב. כנה"ג בהגה"ט או' ב' פר"ח או' א' פר"ת או' א' לה"פ או' ב' בל"י או' א' כריתי או' א' חו"ד או' א' שו"ג או' א' בי"צ ח"א או' א' ערוך השלחן או' ה'.

סעיף קטן ג

ג) **שם. שאנו תולין לומר האיסור נפל לתוך האיסור וכו'** וה"ה אם היו ב' קדרות א' של היתר וא' של איסור ולפניהם ב' כפות ב"י אחת של איסור וא' של היתר ג"כ דינא הכי דבלוע ב"י הוא כמו גוף האיסור לכל דינא. ביה"ל או' א' לה"פ או' ג' בל"י או' ב' בי"צ שם בעמ"ז או' ה' זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ד

ד) **שם. ואפי' אם ההיתר שבקדרה אינה רבה וכו'** ואפשר דלענין איסורי משהו החמורים לא אמרינן שאני אומר אפי' באיסורי דרבנן בפחות מרוב דהיינו עד שיהא בהיתר רוב נגד האיסור שנפל בו. נ"י פ' הערל. ד"מ או' א' ש"ך סק"ג. כנה"ג שם או' ג' בל"י או' ג' וכתב וכן יש להחמיר דלא כפר"ח או' ב' שמיקל. וכ"כ הפר"ת או' א' דלא כפר"ח. חו"ד או' ב' זב"צ או' ד'.

סעיף קטן ה

ה) **ובדבר** שיל"מ ודאי אין תולין. כריתי או' ג' ערוך השלחן שם. ועיין לעיל סי' ק"י או' קל"ב ובדיני ס"ס או' ל'.

סעיף קטן ו

ו) **ואם** היו ב' קדרות מלאות חלב א' היתר וא' איסור ונפל בשר בצונן לאחד מהם ושהה מעל"ע וסלקוהו ואינו יודע באיזה היה מותר דכבוש מדרבנן ואמרינן שאני אומר ומ"מ

אסור להרתיח החלב אח"כ ולאכול צונן הוא דמישתרי דאם לא כן הוי איסור תורה ולא אמרינן שאני אומר ומה בכך דהוה תחלה דרבנן. שפ"ד או' ג' ועיין לעיל סי' פ"ז או' י"ב.

סעיף קטן ז

ז) **שם. וכן הדין אם לא היה כאן אלא קדרה א' של בשר שחוטה ונפל בה א' מאלו הב' החתיכות וכו'** נראה דכאן מיירי דהב' חתיכות היו ניכרות בפני עצמן קודם נפילתן איזה מהן של היתר ואיזה מהן של איסור דאי נתערבו מתחלה חד בחד א"כ כיון דאתחזק איסור בב' חתיכות כל א' וא' דיינינן ליה כגופו של איסור ותו לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא. ש"ך סק"ד. כנה"ג בהגה"ט או' ה' ישי"ע או' א' חו"ד או' ג' אמנם הפר"ח או' ג' חלק על דברי הש"ך הנז' וסיים דאף באתחזק איסורא ספקא דרבנן לקולא וא"כ הכא בכל גוונא מיירי בין שניכרות החתיכות ובין שאינם ניכרות ואף דאתחזק איסורא תלינן לקולא יעו"ש. וכן הסכים הפר"ת או' ב' פליתי או' ב' וכריתי או' ד' לה"פ או' ה' בל"י או' ד' שפ"ד או' ד' וכ"כ בית מאיר בקו' דיני קבוע דף ל"ח ע"א בראש העמוד על דברי הפר"ח הנז' דהדין עמו. וכ"פ חכ"א כלל ס"ד או' ד' וכתב ולכן אע"ג דלענין לאכול החתיכות שניהם אסורות מ"מ הקדרה מותר ומוקמינן הקדרה על חזקתה עכ"ד. וע"כ לכתחלה יש לחוש לדברי הש"ך ודעמיה ובמקום הפסד יש להקל.

סעיף קטן ח

ח) **אם** נתערבו הב' חתיכות ונפל א' מהב' חתיכות ונתערב בחתיכה אחרת וחתיכה א' נשארה במקומה אותה חתיכה הנשארת אסורה והשנים שנתערבו כשרים. חו"ד או' ג' ובביאור או' א' והיינו אם לא נודע אותה חתיכה שנפלה לתוך חתיכה של היתר כגון ששניהם שוים.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ונפל בה א' מאלו הב' חתיכות וכו'** תולין להקל. אפי' אם החתיכה ר"ל דמה"ת גם היא בטילה אלא שרבנן אמרו שחתיכה הר"ל אינה בטילה ובספק כזה לא אמרו. נ"י פ' הערל. פרישה או' ד' ט"ז סק"ה. ש"ך סק"ה. כנה"ג בהגה"ט או' יו"ד. פר"ח או' ב' פר"ת או' א' לה"פ או' ו' בל"י או' ה' כריתי או' י"א. חו"ד או' ג' שו"ג או' י"א. בי"צ חלק א' או' ב' וכן בכל הג' דינים שהזכיר הש"ע תלינן לקולא אף בחתיכה הר"ל. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שו"ג שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ט'.

סעיף קטן י

י) **קדרה** א' של היתר ולפניו איסור (דרבנן) ואינו יודע אם נפל לתוכה או לאו מותר מטעם ספיקא דרבנן לקולא. מש"ז סוף או' א'.

סעיף קטן יא

יא) ואם קדרה א' של היתר ולפניו איסור דרבנן ונאבד ואין ידוע אם נפל לקדרה אם לא נתעסק בחתיכה לא נחזיק ריעותא אבל אם נתעסק סמוך לקדרה נראה דאסור. חכ"א כלל ס"ד או' ז'.

סעיף קטן יב

יב) היו כאן ב' קדרות איסור והיתר וב' חתיכות איסור תורה והיתר ונפל א' מהם לקדרה ואין ידוע לאיזו נראה להתיר באיסור תורה מס"ס שמא לאיסור נפלה ואת"ל להיתר שמא היתר היה וצ"ע. מש"ז שם. ואם יש עוד איזה צדדים יש להקל.

סעיף קטן יג

יג) ודע דהא דק"ל בדין קדרה ובשני חתיכות (היינו בחלוקה ב' שכתב הש"ע) דתלינן להקל דשל היתר נפלה אם החתיכה הנשארת נמי נפלה למקום אחר של היתר בההיא נמי תלינן לקולא ומיהו מסתברא לן דדוקא בשנאכל התערובת הראשון א"נ בשני בני אדם ובזה אחר זה אבל אי איתנהו לתערובות בעין והם של אדם א' א"נ בשני בני אדם ובאין כאחת אסורות שניהם. פר"ח סוף או' ד' לה"פ או' ז' בל"י או' ו' שפ"ד או' ה' זב"צ או' י"א.

סעיף קטן יד

יד) וה"ד שכבר נאכל קודם שנולד הספק בשני אבל אם נאכל אחר שנולד ספק בשתיהן אף שעדין לא שאל אלינו ובשעת שאלה כבר נאכל אחת מ"מ כיון שנולד ספק על שניהם ואלו היה שואל באותו פעם היינו אוסרים שניהם אף עכשיו אסור. חו"ד בביאו' או' ג' זב"צ או' י"ב.

סעיף קטן טו

טו) ואם השני חתיכות נפלו לקדרה א' א"צ לשער כדי לבטל אלא כנגד הקטנה שבשניהם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שפ"ד שם. והיינו לשיטתיה דהפר"ח שכתבנו לעיל או' ז' שחולק על הש"ך יעו"ש שפ"ד שם.

סעיף קטן טז

טז) [סעיף ב'] במה דברים אמורים שתולין בכל אלו להקל וכו' אבל אם האיסור רבה אין תולין להקל. ויש חולקים על דברי הש"ע הנז' וסברי דבקדרה א' וב' חתיכות דליכא ודאי נפילת איסור אפי' אם האיסור רבה על ההיתר מותר. ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגה"ט או' ו' פר"ח או' ד' פר"ת או' ג' לה"פ או' ח' ער"ה או' ג' חו"ד או' ה' אמנם הבל"י סוף או' ו' פסק כדברי הש"ע דדוקא בשוים הם כשרים ולא כשהוא רבה. וכ"נ דעת ישי"ע או' ג'

ואו' ד' שכתב לתרץ קושית האחרונים וכ"נ דעת הפליתי סוף או' ד' וא"כ כיון דבדברי האחרונים איכא פלוגתא והש"ע פסק להחמיר נקטינן כפסק הש"ע.

סעיף קטן יז

טוב) שם. אבל אם האיסור רבה על ההיתר אין תולין להקל. ואין להקשות בחתיכה א' ושני קדרות היכי משכחת לה שיהא האיסור מרובה על ההיתר דאי ידעינן שהאיסור הוא רוב נבדוק בקדרה של היתר וי"ל דמשכחת לה שפיר כשקדם וסילק האיסור קודם לכן. ש"ך סק"ז. א"נ שנצטמק הרבה הקדרה ואינו יודע אם נצטמק האיסור או שמה שנצטמק היה מן ההיתר. פר"ח או' ו' לה"פ או' ט' ועיין עוד בט"ז סק"ב.

סעיף קטן יח

חי) ואם יש לפנינו שתי חתיכות א' של היתר וא' של איסור והיה כאן קדרה א' של איסור ונפלה א' משני חתיכות לתוכה ואין ידוע איזו היא תלינן לקולא שחתיכת האיסור נפל לתוכה והחתיכה הנשארת מותרת באכילה. פר"ח או' ה' אמנם הפר"ת סוף או' ג' חלק על דברי הפר"ח הנז' וכתב דהחתיכה הנשארת היא אסורה. וכן חלק עליו החו"ד בביאו' סוף או' א' שפ"ד או' ז' בית מאיר סוף סעי' ב' וכן הסכים זב"צ סוף או' ט"ו.

סעיף קטן יט

יט) ומיהו אם היו החתיכות ניכרות מקודם שנתערבו הכשרה והאסורה ואחר שנפלה א' מהם לתוך האיסור נסתפק בחתיכה הנשארת אם יש להתיר החתיכה הנשארת השפ"ד שם הניח בצ"ע אבל ממ"ש שם בית מאיר ליישב דברי הפר"ח שהתיר אפשר דאיירי שהיו ניכרות בעודם זה אצל זה וכו' משמע דאם היו ניכרות מקודם ואחר שנפלה נסתפק לו שהחתיכה הנשארת מותרת וכ"מ מדברי החו"ד שם שכתב טעם האיסור מפני שנתערבו חד בחד קודם נפילה ואתחזק איסורא משמע הא אם היו ניכרים קודם נפילה ואחר נפילה נסתפק לו הנשארת מותרת והב"ד זב"צ או' ט"ז וכתב דיש להתיר בהפ"מ ולי נראה דכיון דליכא ראיה בהדיא כ"א ממשמעות והשפ"ד הניח בצ"ע אין להתיר אפי' בהפ"מ אלא א"כ יש עוד איזה צדדין של היתר. ודע דכ"ז איירי בחתיכת איסור דרבנן דאיירי ביה הש"ע.

סעיף קטן כ

ך) [סעיף ג'] היה האיסור של תורה אין תולין להקל וכו' עד שיהא ההיתר רבה על האיסור וכו' כלומר במין במינו דוקא סגי ברוב לחוד כדבסמוך סעי' ד' ש"ך סק"ח. לה"פ או' יו"ד. שפ"ד או' ח' חכ"א כלל ס"ד או' ח' בי"צ ח"א או' ה'.

סעיף קטן כא

כא) שם. כדי שיתבטל בתוכו מדברי תורה. ר"ל על חד תרי דבדאו' הכי מתבטל חד בתרי אפי' לח בלח שנאמר אחרי רבים להטות ואע"ג דמדרבנן בעינן ס' שאני הכא דאינו ודאי איסור אלא ספק תערובת דדילמא איסור לתוך איסור נפל. שו"ג או' ט' ומיהו מ"ש על חד תרי הוא לאו דוקא דהא כתב בסעי' ד' רבה קצת אלא ר"ל רוב וכן הוא לעיל סי' ק"ט סעי' א' דמ"ש שם הש"ע חד בתרי פירשו האחרונים היינו רוב וכמ"ש בדברינו לשם או' ט' יעו"ש.

סעיף קטן כב

כב) [סעיף ד'] היה ההיתר רבה על האיסור וכו' כיצד שתי קדרות וכו' ונפלה חתיכת נבילה לתוך א' מהם וכו' צריך לדעת למה בסעי' א' באיסור דרבנן נקט ג' חלוקות וכאן באיסור תורה לא כתב כ"א חלוקה א' ולא עוד אלא שכתב חלוקה ג' של איסור דרבנן והפרישה מתרץ לה דשתי קדרות וחתיכה א' היא יותר חידוש ולכן נקט המחודשת וכ"ש האחרות וכ"כ דמש"א ול"נ דודאי נקט חלוקה זו וכ"ש האחרות אבל לא מטעם הפרישה אלא מטעם אחר דהיה מקום להקל בחלוקה זו אפי' באיסור תורה קמ"ל דלא. כנה"ג בהגה"ט או' ט' יעו"ש.

סעיף קטן כג

כג) שם. לפי שדבר תורה מין במינו בטל ברוב וכו' ה"ה מין במינו ואינו מינו דאמרינן סלק שאינו מינו כאילו אינו ומינו רבה עליו ומבטלו כדאיתא סי' צ"ח. ט"ז סק"ג. פרישה או' ה' כנה"ג שם או' י"ב. לה"פ או' י"א. בל"י או' ח' חו"ד או' ו' בי"צ ח"א בעמ"ז או' י"ז.

סעיף קטן כד

כד) שם. היו שתי הקדרות ממין אחד וכו' לאו דוקא דב' הקדרות ממין א' אלא כלומר שהאיסור אינו ממין ההיתר. ב"ח. ט"ז סק"ד. ש"ך סק"ט. כנה"ג שם או' י"ג. פר"ח או' ח' לה"פ או' י"ג. בל"י או' ט' בי"צ שם בעמ"ז או' ך' וה"ה נמי אם קדרת האיסור אינו מינו של קדרת ההיתר ואין ידוע להיכן נפל הו"ל ספיקא דאו' ש"ך שם. לה"פ שם. זב"צ או' י"ט.

סעיף קטן כה

כה) שם. היו ב' הקדרות ממין אחד וכו' וה"ה בקדרה א' וב' חתיכות וחתיכת האיסור אינו מינו של הקדרה הו"ל ספיקא דאו' ולחומרא. ש"ך סק"י. כנה"ג שם או' ט"ו. פר"ח או' ט' לה"פ או' י"ב. בל"י שם. כריתי או' יו"ד. בי"צ שם בעמ"ז או' י"ט. וכ"ש בב' קדרות וב' חתיכות וחתיכת האיסור אינו מינו של קדירת ההיתר. פר"ח שם. לה"פ שם.

סעיף קטן כו

כו) שם. והאיסור ממין אחר וכו' וכגון שנפרך לחתיכות דקות ואינו ניכר דאל"כ יתוודע האיסור. פרישה או' ו' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כז

כז) שם. עד שירבה ההיתר ששים וכו' זה מיירי בחתיכה הר"ל שמדרבנן לא מהני ס' ומ"מ כאן בספק הקלו. כ"ה בהר"ן סוף פ' הערל. ט"ז סק"ה. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' י"ד. בל"י או' יו"ד. כריתי או' י"א. חו"ד או' ז' בי"צ שם סוף או' ה' ובעמ"ז או' כ"א.

סעיף קטן כח

כח) חתיכה א' ספק איסור שנפלה בקדרה א' של היתר אפי' יש רוב אסור דלא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא אלא אם הספק עצמו דרבנן אבל אם גוף האיסור ספק דאו' ומצד התערובת הוא דהוי דרבנן לא חשיב ספק דרבנן. ער"ה או' ד'.

סעיף קטן כט

כט) [**סעיף ה'**] **היו כאן שתי קדרות של היתר וכו' ונפלה א' לתוך זו וא' לתוך זו אסורות שתיהן אפי' באיסור דרבנן וכו'** לפי שאין אנו אומרים שאני אומר אלא היכא שאנו תולין את האיסור באיסור ואין אנו אוסרין את האיסור יותר ממה שהיה כבר אבל כאן ששתיהן של היתר אם אתה תולה האיסור בא' ומתיר השני הרי אתה אוסר א' מהן מהיתירו וא"כ כיון שאתה אוסר עכ"פ א' מהן מה חזית דאסרת להאי דלמא איפכא וע"כ שתיהן אסורות. כ"כ הרשב"א בתה"ב הארוך. ולפ"ז משמע להדיא דאפי' שתי הקדרות ההיתר אינן שוות אלא א' מהן קטנה וא' גדולה אין בידינו להתיר הגדולה ולומר דהאיסור לתוך הקטנה נפל דסוף סוף אתה אוסר א' מהן מהיתירא ומה חזית וכו' ודלא כאו"ה כלל כ"ט דין ה' שכתב שתולין להקל שעל הקטנה נפל. ש"ך ס"ק י"א פר"ח או' י"א. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' י"א. כריתי או' י"ב. חו"ד או' ח' חכ"א כלל ס"ד או' ט' בי"צ שם בעמ"ז או' כ"ב ואו' כ"ג.

סעיף קטן ל

ל) שם. אבל אם יש באחת מהן לבטל האיסור שתיהן מותרות. שאני אומר האיסור נפל לתוך אותו שיש בה כדי לבטל. טור. וה"ד באיסור דרבנן אבל בדאו' לא אמרינן שאני אומר דספק דאו' לחומרא. ש"ך ס"ק י"ב. לה"פ או' ט"ז. בל"י או' י"ב. בי"צ סוף או' ו' ואותה שיש בה כדי לבטל מותרת דהא נתבטל בס' והקדרה השנית אסורה. בי"צ שם בעמ"ז או' כ"ז. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן לא

לא) ואם יש באחד כדי לבטל בס' ובשני יש בה עכ"פ רוב נגד האיסור אם האיסור הוא מין במינו עם הקדרה הקטנה אמרינן ג"כ שאני אומר אף באיסור תורה. חכ"א כלל ס"ד סוף או' ט'.

סעיף קטן לב

לב) שם. שתיהן מותרות. ואין חילוק בין אם שני הקדרות של אדם א' או משל שני בני אדם. טור. לבוש. ב"ח וכתב ודלא כהרמב"ן. חו"ד או' ט' וכתב וכן עיקר כדברי הטור דלא כהש"ך ס"ק י"ג שכתב דהעיקר כדברי הרמב"ן. בי"צ שם בעמ"ז או' כ"ה. ור"ל לאפוקי מהרמב"ן דס"ל דבשל ב' בני אדם ובאו לישאל בזה אחר זה אפי' אין בשום אחד מהם לבטל אנו מתירין לכל א' וא' ותולין בשל חבירו נפל וכמ"ש הש"ך שם אלא דגם בכה"ג בעינן שיהיה באחד מהם כדי לבטל האיסור. ומשמע דגם באדם א' בעינן שיהא בא' מהם כדי לבטל האיסור אבל ב' הקדרות אין מצטרפות לבטל האיסור וקשה דלקמן ססעי' ז' כתב בש"ע דאם הם של אדם א' מצטרפות ועיין מה שתירץ הב"ח ופרישה או' יו"ד בשם רש"ל אלא שהאחרונים דחו דבריהם וכתבו דהכא לא נחית לענין צירוף רק בענין שאני אומר ואין ה"נ דאם הם של אדם א' מצטרפין כמו התם. ט"ז סק"ו. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ב פר"ת או' ד' כריתי או' י"ג. חו"ד או' ט' ערך השלחן או' י"ז. וכן הסכים זב"צ סוף או' כ"ז. וה"ד באיסור דרבנן וכמ"ש לקמן על סעי' ז' יעו"ש.

סעיף קטן לג

לג) [סעיף ו'] היו כאן שתי קדרות של היתר וכו' וידוע לאיזו נפל וחזר ונפל וכו' ואין ידוע לאיזו נפל אני אומר למקום איסור הראשון נפל וכו' ואעפ"י שאין כאן איסור מה"ת דבטיל ברוב הוא אלא דנאסרה מחמת מיעוטא מדרבנן דאין בה ס' והוה אמינא דלא לתלות באיסור בזה קמ"ל דאפ"ה תולין. ט"ז סק"ז.

סעיף קטן לד

לד) שם. אני אומר למקום שנפל איסור הראשון נפל וכו' ואפי' אנו דנים על שני הנפילות כאחת וכגון שראינו שנפל איסור ראשון לקדרה זו וקודם ששערנו אותה לדעת אם יש בה שיעור לבטל האיסור אם לאו נפל איסור אחר ולא נודע לנו לאיזו מן הקדרות נפל ושיערנו ומצאנו שאין בקדרה זו שנפל לתוכה איסור ראשון שיעור ס' השנייה מותרת ואצ"ל אם נאסרה קודם נפילת האיסור פ"ב. פר"ת או' ה'.

סעיף קטן לה

לה) שם. שאני אומר למקום איסור הראשון נפל גם השני. ודוקא אם האיסור שנפל הוא איסור דרבנן אבל אם הוא איסור דאו' שתיהם אסורות דלא כהב"ח. ט"ז סק"ז. ש"ך ס"ק י"ד. כנה"ג בהגה"ט או' י"ט. פר"ח או' י"ג. פר"ת שם. בל"י או' י"ד. הל"פ בסעי' ה' פליתי או' ו' חו"ד או' יו"ד. בי"צ ח"א או' ז'.

סעיף קטן לו

לו) וכן באיסור דאו' ושיעור דרבנן תולין. ט"ז שם. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. הל"פ שם. בי"צ שם בעמ"ז או' ל' ועיין לקמן או' מ"ו.

סעיף קטן לז

לז) שתי קדרות היתר ונפל איסור לתוך א' מהם ואין ידוע לאיזה נפל ואח"כ נפל היתר לתוך א' מהם ואין ידוע להיכן נפל דאם נאמר שנפל לתוך אותה קדרה שנפל בה האיסור וע"י כן נתרבה ההיתר ונעשה בו ס' נגד האיסור א"כ שניהם מותרות אבל אם נאמר שנפל לתוך קדרת ההיתר א"כ שניהם אסורים כיון דלא ידעינן איזוהי של איסור והדין הוא ששניהם אסורים ולא תלינן שההיתר נפל לקדרה שנפל בה האיסור כמ"ש מרן בב"י משם הרשב"א דלא אמרינן שאני אומר אלא א"כ יש לה מתירין ממילא כמו בסעי' א' שאני אומר איסור לתוך איסור נפל וההיתר נשאר בהיתרו כמו שהיה אבל כל שתצטרך שיעור לבטל האיסור לא תלינן והכא בזה הנידון אם אתה רוצה להתיר צריך לשיעורים כדי לבטל האיסור ומשו"ה לא תלינן ועוד טעם אחר דכיון שנאסרו בשעת נפילת האיסור לא תוציא א' מחזקתה ע"י נפילת ההיתר ושניהם אסורות. קה"י סעי' ו' זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן לח

לח) שתי קדרות של היתר ונפל איסור לא' מהם וידוע לאיזה נפל והוא הוסיף עליו במזיד ובטלו שהדין הוא דלדידיה אסור ולאחרים מותר כמ"ש לעיל סי' צ"ט סעי' ה' ושוב אח"כ נפל איסור ואין ידוע לאיזה קדרה נפל אין לתלות ולומר דלאותה קדרה נפל כיון דאסורה לדידיה דזה אינו שהרי אותה קדרה היתר גמור היא אלא משום קנסא החמירו עליו ולא שייך לומר תולין הקלקלה במקולקל שאין קדרה זו מקולקלת ותו דכי קנסוהו רבנן היינו להחמיר עליו ולא להקל עליו וא"כ שתיהם אסורות. קה"י שם. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן לט

טל) שם. וידוע לאיזו נפל שתיהן אסורות. ואין אומרים למקום שנפל האיסור האחרון נפל גם הראשון אלא דינו כמו נפל איסור ואין ידוע להיכן נפל וכמ"ש בסעי' ה' ש"ך ס"ק ט"ו. נה"פ או' י"ט. בל"י או' ט"ו. הל"פ בסעי' ה'.

סעיף קטן מ

מ) [**סעיף ז'**] **היו כאן שתי קדרות של היתר ונפל איסור לתוך א' מהם וכו'** פי' בין שהיתה חתיכת איסור ולא נודע להיכן נפלה בין שהיו ב' חתיכות א' היתר וא' איסור ונפלו א' לזו וא' לזו בכל גוונא מהני הצירוף. פר"ת או' ז'.

סעיף קטן מא

מא) שם. שניהם מצטרפות לבטלו. ואפי' למ"ד חנ"נ בכל האיסורים מצטרפים דלא אמרינן חנ"נ אלא היכא דידוע להיכן נפל אבל כאן דלא ידענו להיכן נפל א"כ כל שנכנס הכל לספק והוא עתיד להתערב רואין אותו כאלו הוא כבר מעורב והו"ל כאלו נפל מתחלה לקדרה שיש בה ס' לבטל האיסור ודלא כהב"ח. ט"ז בסוף הסי' ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' ט"ו. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' י"ז. ערוך השלחן או' כ"ד.

סעיף קטן מב

מב) שם. וה"ה אפי' למאה. שכל שנכנס בספק מחמת איסור מצטרף לבטלו. טור. ש"ך ס"ק ט"ז פר"ח שם. לה"פ או' כ"א. בל"י או' ט"ז. כריתי או' י"ד.

סעיף קטן מג

מג) שם. לפי שכל של אדם א' עתיד להתערב. אבל אם הם אינם עומדים להתערב כגון שא' נתבשל במתיקות והשני בקיוהא אינם מצטרפים. רש"ל פג"ה ססי' נ"ו. ט"ז סק"ה. ש"ך ס"ק י"ח. כנה"ג בהגב"י או' י"ב. פר"ח או' י"ז. וכן אם ידוע בבירור שאינם עתידים להתערב כגון שהיה א' תבשיל של חלב והאחד של בשר אין מצטרפין. לבוש. ט"ז שם. כנה"ג שם או' י"ד. פר"ח שם. שו"ג מחו' או' ב'.

סעיף קטן מד

מד) וכן אם הוא תבשיל שאין דרכו להתערב זה עם זה כגון קדרה של אורז וקדרה של תבשיל פולין או ירקות וכדומה אפי' של אדם א' אין מצטרפין כי אין דרך כלל להתערב. פר"ת או' ט' וכן בסעודת מילה או חתונה שדרכם לבשל כמה תבשילין כל תבשיל מובדל מחבירו לכ"ע אין ב' קדרות מצטרפות כיון שאין דרכם להתערב. כנה"ג שם או' י"ג. שו"ג שם או' א'.

סעיף קטן מה

מה) וכן אם שני הקדרות אחד של תבשיל בשר וא' תבשיל של דגים אין מצטרפות כיון שא"א לערבם ביחד דקשה לצרעת כמ"ש לקמן סי' קט"ז סעי' ב' יעו"ש. ואח"כ ראיתי שכ"כ הכריתי או' י"ז והוא פשוט.

סעיף קטן מו

מו) ודע דמילתא דפשיטא דכל זה אינו אלא דוקא באיסורין דאו' ושיעורין דרבנן ומשו"ה מקילינן בכה"ג אבל לא באיסורין דאו' פר"ח או' י"ט ור"ל באיסור דרבנן או באיסור דאו' ושיעורא דרבנן. וכ"כ לעיל או' ל"ו. ושיעורין דרבנן כגון שנתערב מין במינו דמדאו' בטיל ברובא ומדרבנן צריך ס' ועיין לקמן או' ן'.

סעיף קטן מז

מז) שם הגה. ויש מחמירין דאפי' באדם א' אין להקל ולצורך הפסד יש להתיר באדם א' ומיהו אין לאכלו אלא לאחר שיערבנו יחד וכו' וכ"פ הלבוש דדוקא בהפ"מ יש להתיר לאכלם ולאחר שיערבם שכבר בטל טעמא. וכן הסכים הש"ך ס"ק ך' כנה"ג בהגב"י או' י"ח. פר"ח בסוף הסי' בל"י סוף או' ך' חכ"א כלל ס"ד או' יו"ד. בי"צ ח"א או' ח' ערוך השלחן או' כ"ה. זב"צ סוף או' ל"ה.

סעיף קטן מח

מח) שם. בהגה. ומיהו אין לאכלו אלא לאחר שיערבנו וכו' ואין זה כמבטל איסור לכתחלה דכיון שהוא עתיד להתערב הרי הוא כמעורב מתחלה וכמ"ש לעיל או' מ"א יעו"ש.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. ומיהו אין לאכלו אלא לאחר שיערבנו וכו' וה"ד בעוד שבו רוטב שמועיל לביטול וכל שיש שם ס' הוא כשנתבשל בקדרה א' אבל אם אח"כ מערב החתיכות יחד בלי רוטב אינו מועיל ביטול. כנה"ג בהגב"י או' ך' שו"ג או' ך'.

סעיף קטן נ

נ) וכל זה הוא דוקא במין במינו אבל מין בשאינו מינו כיון שיכול לעמוד על טעמו ולברר הדבר אין מצטרפין. ש"ך סי' צ"ב סק"ח ובסי' ק"ה ס"ק ל' ובסי' ק"ז סק"א. פר"ח בסי' זה או' י"ט. שפ"ד או' ט"ז. חכ"א שם. בי"צ שם או' ט' זב"צ או' ל"ו.

סימן קיב

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **אסרו חכמים לאכול פת של עכו"ם משום חתנות.** כ"ה בגמ' ע"ז דף ל"ה ע"ב ואמרינן שם בגמ' דף ל"ו ע"ב גזרו על פתן ושמנן משום יינן ועל יינן משום בנותיהן ועל בנותיהן משום דבר אחר. כלומר שאם אתה מתיר לו לאכול עמו במסיבה א' אח"כ אתי לשתות יינו ולישא בתו ולעבוד ע"ז. שו"ג או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. אסרו חכמים לאכול פת של עכו"ם וכו'** משמע דעת המחבר והרב בכל הסי' דאין איסור בפת של עכו"ם אלא כשאפאו עכו"ם וכמ"ש ב"י לדעת הרמב"ם והרשב"א דאע"פ שלשו וערכו עכו"ם כל שעשה בו ישראל מעשה באפייה מותר וכ"פ הרב בתו"ח כלל ע"ה דין ב' והביא שם הרבה מאחרונים שסוברים כן. ש"ך סק"א.

סעיף קטן ג

ג) **ואפי'** פת שעשאו העכו"ם לעצמו שרי בהשלכת קיסם או חיתוי כמו פת של ישראל שאפאו עכו"ם דשרי בהשלכת קיסם או חיתוי לקמן בסעי' ט' דאין לחלק בין פת לפת כס' הרמב"ם ודלא כהר"ן. ב"י. תו"ח שם. ב"ח. כנה"ג בהגב"י או' ה' פר"ח סוף או' א' פר"ת או' ב' ברכ"י בשיו"ב או' י"ח. ערוך השלחן או' יו"ד ואו' כ"ה.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אסרו חכמים לאכול פת של עכו"ם וכו'** ואף כותי שאינו עובד עכו"ם פתו אסור. פר"ת סוף או' ג' שפ"ד או' ב' וכתב והוא פשוט.

סעיף קטן ה

ה) **ולענין** פת של קראים יש להחמיר ולאסור פתם דומיא דגוים שהרי הם ג"כ אינם אוכלים פת שלנו. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' א' שפ"ד שם. ומיהו מ"ש אין אוכלין מפת שלנו אין ראייה אלא משום שמחזיקים אותם כגוים ויש בהם משום חתנות. שו"ג או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **ופת** כותים אין להחמיר יותר מפת גוים אחרים. פר"ח שם. ובמקום שהתירו של עכו"ם ה"ה של כותים. שפ"ד שם. ומיהו בס' כפתור ופרח פ"ה דף י"ז משמע דכותים באיסורייהו קיימי יעו"ש ברכ"י בשיו"ב או' ד' וע"כ יש להחמיר היכא דאפשר.

סעיף קטן ז

ז) **ומותר** ליקח שאור של עכו"ם ולחמץ בו העיסה אפי' במי שנזהר מפת של עכו"ם. כ"כ ב"י להוכיח ברסי' זה. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' ג' וכן הסכים ישי"ע סוף או' א' חכ"א כלל ס"ה או' יו"ד. אבל על הפרורים שהם בעין ודאי אסורים כל זמן שלא נתבטלו ברוב. ט"ז בסוף הסי' לה"פ או' א' בל"י או' א' ומיהו במקומות שנמצאים תולעים במים או בקמח אסור ליקח מן העכו"ם אפי' פת פלטר או שאור משום תולעים אי לא קפדי אמנקיותא ואין מסננין המים ולא מנהלין את הקמח. ועיין לעיל סי' פ"ד או' קט"ו ואו' קט"ז. ולענין חלה אם לקח שאור מן העכו"ם עיין לקמן סי' שכ"ד סעי' י"א בענין אם השאור של פטור יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **שם. משום חתנות.** אבל משום גועלי עכו"ם אין לחוש דסתם כליהם אינם בני יומם כדלקמן סי' קכ"ב סעי' ו' יעו"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן ט

ט) **שם הגה. ואפי' במקום דליכא משום חתנות אסור.** כגון פת הכומרים שאין להם בנים וכן פת נערים ובחורים וסריסים אעפ"י שאין להם בנים ובנות אסור. הרשב"א בתשו' שם סי' רמ"ח. ט"ז סק"א. ש"ך סק"ד. כנה"ג בהגה"ט או' ב' פר"ח או' ד' לה"פ או' ד' בל"י או' ב' ער"ה או' ב' חכ"א כלל ס"ה או' א'.

סעיף קטן י

י) **וכן** פת הנעשה בבית המלך ובבית השרים אסור אע"ג דודאי דאין המלך מתחתן עמנו דלא פלוג. כנה"ג שם. בל"י שם. ער"ה שם. משז"ו או' א'.

סעיף קטן יא

יא) **וה"ה** מומר לע"ז דאין בבנותיו איסור חתנות דכיון דכגוי גמור הוא בכלל גזרתם הוא ופתו אסור. ער"ה שם. ומ"ש פ"ת או' א' להתיר נראה מפני שלא ראה דברי הער"ה הנז' שהביא ראיה מהר"ן יעו"ש. ועיין לקמן סי' קי"ג או' א'.

סעיף קטן יב

יב) **פת** של גוים ע"י בישול אסור דלא כמי שרצה להתיר דהאיסור שלו היכן הלך. מהרי"ל בתשו' סי' קצ"ה. כנה"ג בהגה"ט או' ח' הלק"ט ח"ב סי' פ"ג. לה"פ או' ט' בל"י או' י"ב. מנ"י בסולת למנחה שבסוף התו"ח כלל ע"ה דין א' ברכ"י בשיו"ב או' ך' ובספרו יוסף אומץ סי' ע"ט. זב"צ או' ז' בן א"ח פ' חוקת או' ד'.

סעיף קטן יג

יג) שם. ולא אסרו אלא פת של חמשת מיני דגן וכו' שזהו דבר חשוב ומביא לידי קירוב דעת. ט"ז סק"ב.

סעיף קטן יד

יד) ואם עירב שאר מינים עם ה' מיני דגן הולכין אחר הרוב אף עם אורז דפת של עכו"ם יש להקל. מש"ז או' ב'.

סעיף קטן טו

טו) מצא פת בדרך אזלינן בתר רוב עוברי דרכים. עירובין ס"ד ע"ב. ואם הם מחצה על מחצה הוי ספק דרבנן ולהקל. ער"ה או' ד' וכתב ודלא כפר"ח או' י"ג שהחמיר. שפ"ד או' י"ג. שש"א או' ב' חי' רע"ק.

סעיף קטן טז

טז) שם הגה. וגם אינו אסור משום בישולי עכו"ם אם אינו עולה על שלחן מלכים. נראה שהבין שהתנאי שהתנה ואם אינו עולה על שלחן מלכים אפת נמי קאי והא ליתא כדמוכח מדברי הטור דבפת אין ספק דפשיטא דאין שום פת אורז ודוחן עולה על שלחן מלכים אלא דבתבשיל אפשר שהוא עולה על שלחן מלכים. ב"ח. וכ"כ רי"ו נתיב י"ז ח"ז דפת קטנית וכו' אין בו משום בישולי עכו"ם ולא משום פת עכו"ם דאינו עולה על שלחן מלכים והביאו ב"י בבד"ה וכתב וכן דעת הטור. וכ"כ הלבוש. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ה. כנה"ג בהגב"י או' ח' בל"י או' ג' מנ"י על התו"ח כלל ע"ה או' י"ח. מש"ז או' ג' חכ"א כלל ס"ה או' א' ור"ל מסתמא אמרינן דאינו עולה ואין לחוש ומותר לאכול של בעה"ב.

סעיף קטן יז

טוב) ואם עולה על שלחן מלכים ע"י בשמים ושאר תערובת אסור משום בשולי עכו"ם. מנ"י שם. מש"ז שם.

סעיף קטן יח

חי) ובאיים הרחוקים שאין מצוי כ"א פת אורז ודוחן וקטניות עולה על שלחן מלכים. פר"ח או' ה' מש"ז שם.

סעיף קטן יט

יט) והוי יודע דה' מיני דגן ושאר מינים יש לכ"א קולא וחומרא ה' מיני דגן חומרא אפי' פת שאינו עולה על שלחן מלכים כמו עם סובין ומורסן וכדומה אפ"ה הוי בגזירת פת. קולא דלא פשטה הגזירה בכל המקומות ובפלטר התירו ג"כ והיינו כי על הלחם יחיה האדם והתירו משום חיי נפש. ואילו שאר מינים קולא דאם אין עולה על שלחן מלכים

מותר אף פת של בעה"ב וחומרא אם עולה על שלחן מלכים אסור משום בישולי עכו"ם ופשטה הגזרה דשלקות (ר"ל בישולי עכו"ם) בכל המקומות ומיהו במקומות שאין מצוי כ"א פת של שאר מינים נראה דיש לו קולת הפת (ר"ל ומותר לקנות פה זה מפלטר ולא אסרינן משום בישולי עכו"ם) דיש בו חיי נפש. מש"ז שם.

סעיף קטן כ

ך) [**סעיף ב'**] **יש מקומות שמקילין בדבר וכו'** לפי שגזירת הפת לא נתפשט בכל המקומות בשעה שגזרו עליה בימי התנאים. ט"ז סק"ד.

סעיף קטן כא

כא) שם. יש מקומות שמקילין בדבר וכו' ולא דמי לשלקות בסי' קי"ג דלא נהגו היתר בשום מקום דעל הפת יחיה האדם ומה"ט הקילו נמי בפת השלכת קיסם וכן כמה דברים דלא מהני בשלקות כמ"ש המחבר לקמן סי' קי"ג סעי' ז' ש"ך סק"ו. פר"ח או' ו' ומיהו עי"ש בהגה שכתב ויש מקילין ושם ית' לענין דינא.

סעיף קטן כב

כב) נחתום שעוסק ג"כ בשומן של דבר אחר א"א שלא יתערב בפת הן בשעת לישה או בעריכה ואפיה ושמא נתערב כ"כ עד שיש נתינת טעם ולכן אפי' כשהנחתום שנזהר יפה אסור. שו"ת מים רבים מסי' ה' עד סי' ט"ו. פ"ת או' ב'.

סעיף קטן כג

כג) שם הגה. וי"א דאפי' במקום שפת ישראל מצוי שרי. וכתבו האחרונים והתו"ח ריש כלל ע"ה והב"ח שכן נתפשט המנהג. מיהו כתב בתו"ח שם בשם הפו' דבעשרת ימי תשו' יש ליזהר בפת של עכו"ם וכן נת' באו"ח סי' תר"ג ועו"ש ומיהו נראה דיש ליזהר אף כל ימות השנה שלא ליקח פת של עכו"ם מן הפלטר (אופה למכור) היכא דיש פלטר ישראל אם לא שהפת עכו"ם יפה יותר דאז שרי כדלקמן סעי' ה' ש"ך סק"ט. ויח' לקמן בסעי' ה' יעו"ש.

סעיף קטן כד

כד) שם. אבל פת של בעלי בתים אין שם מי שמורה בה להקל וכו' ולקמן סעי' ח' כתב יש מי שאומר דבמקום שאין פלטר מצוי כלל מותר וכו' ומיהו כבר כתבנו כמה פעמים דהיכא שסותם הש"ע ואח"כ כותב יש מי שאומר דדעתו לפסוק כסתם וכן הסכים הפר"ח או' י"ח לאסור כמו שסתם כאן בש"ע וכן הסכים הפר"ת או' יו"ד וא"כ לספרדים שקבלו חומרות הש"ע יש להחמיר כמו שסתם כאן בש"ע ומ"ש הש"ך סק"י אבל אנן לא

ק"ל הכי כדלקמן סעי' ח' היינו למנהג האשכנזים ההולכים ע"פ דברי מור"ם ז"ל וית' עו"ש בסעי' ח'.

סעיף קטן כה

כה) שם הגה. ולא מיקרי פת בעה"ב אלא אם עשאו לבני ביתו וכו' הכלל בזה הולכים אחר אפיה דאם אפאו לעצמו או לבני ביתו מיקרי של בעה"ב ואסור ואם אפאו למכור בכל גוונא שרי כמ"ש לקמן סעי' ז' יעו"ש. וכ"כ חכ"א כלל ס"ה סוף או' ב' דאם אפאו למכור אעפ"י שאינו פלטר ואין דרכו למכור פת כיון שהפת נעשה למכור מותר עכ"ד. [וע' יביע אומר סי' ה' אות י"ז].

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. וכן פלטר שעשאו לעצמו מקרי בעה"ב. ואפי' קבוע ומומחה לרבים כל שעשאו לעצמו איכא משום איקרובי דעתא דלדבר זה בעה"ב הוא. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' י"א. חכ"א שם.

סעיף קטן כז

כז) [סעיף ג'] יש מי שאומר שאם פלטר הזמין ישראל הרי פתו כפת בעה"ב. אין ר"ל שהזמינו מפת שאפה לצורך ביתו דהא פשיטא דאסור לכ"ע ואפי' שלחו לו לביתו אלא ר"ל שהזמינו ונתן לפניו מהפת שעשה למכור ואעפ"י כן אסור לסברא זו משום דבתר השתא אזלינן והשתא הוי בעה"ב וזו היא דעת הרא"ה בבד"ה דף פ"ח ע"ב אבל לא ק"ל הכי אלא כדעת הרשב"א במשמרת הבית שחלק עליו דלעולם בתר אפייה אזלינן וכל שנעשה למכור אף שהוא עכשיו ביד בעה"ב מותר. וכ"כ המחבר לקמן בסעי' ז' והוא האמת. פר"ח או' י"ב. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' ט"ו דלענין הלכה נקטינן דמותר ומ"ש הש"ך ס"ק י"ב לתרץ דמזמינו אצלו גרע טפי כתב עליו דלא נהירא. וכ"כ הבל"י או' ו' והשו"ג חו' יו"ד כתב דהש"ע לא ס"ל הכי מדכתב זה בשם יש מי שאומר אלא העיקר כדסתם בסעי' ז' מיהו דעת הפר"ת או' ה' כיש מי שאומר שכתב כאן בש"ע וע"כ המחמיר תע"ב.

סעיף קטן כח

כח) [סעיף ד'] מקום שאין פלטר ישראל מצוי וכו' הרי פת פלטר עכו"ם אסורה עד שימכור פלטר ישראל וכו' משמע אפי' אם כבר קנה בהיתר אסורה עד שימכור פלטר ישראל ואח"כ חוזר להכשרו וכ"כ הפר"ח או' י"ג ומיהו הש"ך ס"ק י"ג חולק וכתב אם כבר לקחו בהיתר שרי וכ"כ הששא"א או' ד' והפר"ח שם כתב דלכ"ע שרי אם כבר לקח דלא כש"ע.

סעיף קטן כט

כט) שם. הרי פת פלטר עכו"ם אסורה עד שימכור פלטר ישראל וכו' היינו לדעת המחבר סעי' ב' אבל לדעת הי"א שם בהגה פשיטא דשרי. ש"ך ס"ק י"ד. ור"ל דלי"א דאפי' במקום שפת ישראל מצוי שרי אין מקום לדין זה דהא אפי' פת ישראל מצוי מותר לקנות מפלטר עכו"ם. ועיין לעיל או' כ"ג ובאו' שאח"ז.

סעיף קטן ל

ל) [סעיף ה'] י"א שמי שיש בידו פת וכו' ויש פלטר עכו"ם עושה פת יפה ממנו וכו' מותר לקנות מפלטר עכו"ם וכו' ובעיר קושטא' וכן בכל מקומות אלו מקום שנהגו היתר בפת פלטר גוי וגם שיש פלטר ישראל ופתו יותר משובחת לוקחים מפלטר גוי והטעם להיתר זה שלא אמרו דבמקום שיש פלטר ישראל מצוי אין ליקח מפלטר גוי אלא כשפת פלטר ישראל שבאותה העיר מספיק אבל כשאינו מספיק הו"ל כפת דחוקה לו ומותר ובקוש' אם היו כולם לוקחים מפלטר ישראל לא יספיק וכיון שאינו מספיק כמי שאין פלטר ישראל מצוי הוי ומותר ליקח מפלטר גוי. כנה"ג בהגב"י או' י"א. ברכ"י בשיו"ב או' ז' קהל יהודה בסעי' ד', זב"צ או' י"ד וכתב שכן נהגו בעיר בגדאד יע"א שקונים מפלטר גוי אפי' במקום שיש פלטר ישראל וגם של פלטר ישראל הוא יפה והיינו משום דבעירם יש רבוי עם ואם קונים הכל מפלטר ישראל יהיה הפת ביוקר הרבה יעו"ש.

סעיף קטן לא

לא) ומיהו הגם שכן המנהג לקנות מפלטר גוי יש אנשי מעשה שאינם אוכלים מפלטר גוי כלל ועיקר (עיין לקמן או' נ"ו) ואנחנו אפי' מפלטר ישראל אין אוכלים יען שרוב הפלטרים הם עמי הארצות ואינם נזהרין מן התולעים שבמים וכיוצא וע"כ אנו נזהרין שלא לאכול אפי' מפלטר ישראל. זב"צ שם. וע"כ בכל אתר ואתר צ"ל חברה קדישה להשגיח במעשה האופה בהנהלת הקמח וסינון המים ובמקום הלישה והעריכה והאפייה שיהיה נקי מן התולעים ומן הנמלים ובכל הפרטים בקיץ ובחורף יהיה וזכות הרבים יגן בעדם.

סעיף קטן לב

לב) [סעיף ו'] במקום שנהגו היתר בפת של פלטר אפי' הוא נילוש בביצים וכו' מותר. דלמאי ניחוש לה אי משום דם רוב ביצים אין בהם דם כדלעיל סי' ס"ו סעי' ח' ואי משום ביצי עוף טמא אין מצויים בינינו כדלעיל סי' פ"ו סעי' ב' ואי משום בשולי עכו"ם דאסור בביצים לקמן סי' קי"ג סעי' ד' קימחא עיקר. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ד. לה"פ או' ו' שו"ג או' י"ד. שפ"ד או' ט"ו. ועיין לעיל סי' פ"ו או' י"ג.

סעיף קטן לג

לג) שם. אבל אינפנד"ה שאפאה עכו"ם וכו' עיין לקמן סי' קי"ג סעי' ג'.

סעיף קטן לד

לד) שם הגה. ויש אוסרין בפת שביצים טוחים על פניו וכו' והעיקר כפסק הש"ע דאף שביצים טוחין על פניו שרי משום דאינו אלא חזותא בעלמא ובמידי דרבנן חזותא לאו מילתא היא. פר"ח או' ט"ז. וכן הסכים הפר"ת סוף או' ט' כדברי הש"ע. לה"פ או' ז' ומיהו עיין כנה"ג או' ל"ו מה שהאריך בזה ומסיים ולכן אני מחמיר לעצמי כסברת האוסרים ומקל לאחרים כדברי הרב"י ובשעת הדחק שלא היה לחם לשובע התיר בפומבי. וכ"כ הבל"י או' יו"ד דבדוחק גדול יש לסמוך על הש"ע.

סעיף קטן לה

לה) שם בהגה. ואותם נילו"ש שקורין קיכלי"ך או מיני מתיקה שקורין לאקו"ך הם בכלל פת וכו' והיינו משום שבלילתן עבה ואע"ג דיש בהם דבש ובשמים הרבה ודינן כפת הבא בכסנין דמברכין עלייהו במ"מ אם לא קבע סעודתו עליהם מ"מ אין להחמיר לענין פת עכו"ם הואיל ואי קבע סעודתו עליהם מברך המוציא ובלילתן עבה אזלינן בתר העיקר (שהוא הקמח) והוי דינן כפת. תו"ח כלל ע"ה דין י"ב. וכ"כ ב"י סי' קי"ג בשם הר' יחיאל. וכן הסכים פר"ח או' י"ז. לה"פ או' ח' בל"י או' י"א.

סעיף קטן לו

לו) שם בהגה. ובמקום שנוהגין היתר בפת של עכו"ם גם הם מותרים וכו' ומשמע אבל במקום שאין נוהגין היתר בפת של עכו"ם יש לאסור בזה שלא לאכלם. וכ"כ מנ"י על התו"ח שם סוף או' כ"א. מיהו הגאון מהר"ש אב"ד מפראג דעתו להתיר אף למי שנזהר מפת של עכו"ם כיון דבלשון בני אדם אין נקראים פת והב"ד המנ"י שם והברכ"י בשיו"ב או' א' אלא שכתב שם הברכ"י שמדברי האחרונים מוכח דס"ל כמור"ם ז"ל הלכך נראה דהנזהר בפת של ע"ג יש להחמיר בלעקו"ך ודכוותיה עכ"ד.

סעיף קטן לז

לז) וכל שבלילתו רכה ונאפה ע"י משקה כגון הני סופגני דידן לכ"ע לאו נהמא הם ואסורים משום בש"ג ואפי' מן הנחתום. הריב"ש בתשו' סי' כ"ח. פר"ח סוף או' י"ז. לה"פ או' י"א. בל"י או' י"ד.

סעיף קטן לח

לח) כעכין יבשין שקורין ביסקוג"ש הרי הם בכלל פת הבא בכסנין והנזהר מפת ש"ג אין לאכול אותם. ברכ"י בשיו"ב סוף או' ט' דלא כמהריט"ץ סי' קס"א שהתיר גם לנזהר.

סעיף קטן לט

טל) מיני מתיקה שעושים הגוים מסולת ודבש שקורין זאלבי"א כתב הרשב"ץ בתשו' ח"א סי' פ"ט וח"ג סי' י"א והביאו ב"י סי' קי"ג דדובשא עיקר וסולת לדבוקי בעלמא ושכדין נהגו בהם היתר אלא שבעל נפש יחוש לעצמו יעו"ש וגם הריב"ש בתשו' סי' כ"ח התירן משום שהדבש עיקר ולפ"ז אין מברכין על אלו מיני מתיקה במ"מ אלא שהכל ול"נ דהני מיני מתיקה מברכין עליהם במ"מ ומעיקר הדין אסירי משום בש"ג. פר"ח או' י"ז והסכים לדבריו הברכ"י בשיו"ב או' ט' וגם הרשב"ש בנו של הרשב"ץ בתשו' סי' תרכ"ח כתב דהגם דהריב"ש והרב מר אביו התירו לא סיימו קמייהו איך נעשית זאלבי"א זו ולדעתו אסורה והרצה דבריו לפני הרב מר אביו ז"ל והודה לדבריו ופשט איסורם בכל הקהל יעו"ש והב"ד הברכ"י שם או' י"ג. ולענין הברכה כבר הארכנו בזה באו"ח סי' קס"ח או' קכ"ב וכתבנו דהמנהג לברך במ"מ יעו"ש.

סעיף קטן מ

מ) ולענין ברכת מין מתיקה שקורין בערבי חלקו"ם כתב זב"צ או' י"ט דאעפ"י שאין בו מחלב חטה כזית בכדי אכילת פרס דיש לברך עליו במ"מ יעו"ש ומיהו כבר כתבנו שם בא"ח דה"ד אם נרגש טעם הדגן בתוך הדבש אבל אם לא נרגש טעם הדגן מחמת מיעוטו אין לברך רק שהכל שזה נחשב עשוי לדבק ובטל בדבש של הסוק"ר יעו"ש וכן המנהג פה עיה"ק ירושת"ו שמברכין על החלקו"ם שהכל לפי שאין נרגש בו טעם חלב חטה רק טעם דבש של הסוקר ומ"ש שם זב"צ שהעידו שבא"י ודמשק ואר"צ מברכין עליו במ"מ אפשר שנשתנה הענין ע"י הזמן וכמ"ש שם שהענין ישתנה לפי הזמן יעו"ש.

סעיף קטן מא

מא) ולענין ברכה אחרונה של חלקו"ם אם יש כזית דגן בכדי אכילת פרס דהיינו א' משה חלקים וכמו שסתם בש"ע או"ח סי' תס"ח סעי' ג' וסי' ת"ט סעי' ז' וסי' תרי"ב סעי' ד' כדעת הרמב"ם דשיעור פרס הוא ג' ביצים דהיינו ששה כזייתות וא"כ כשיהיה א' משה נקרא כזית בכדי אכילת פרס ואכל שיעור שיש בו כזית מה' מינים אז יברך אחריו על המחיה משום דאיכא פלוגתא בזה וספק ברכות להקל וכמ"ש זב"צ או' ך' וע"כ לא יברך אחריו על המחיה אלא א"כ יש בו כזית דגן בכדי אכילת פרס וגם אכל שיעור שיש בו כזית דגן אבל אם לא אכל שיעור שיש בו כזית דגן אלא אכל בין הכל שיעור ברכה אחרונה או שאין בו כזית דגן בכדי אכילת פרס ואכל אפי' הרבה אין לברך אחריו רק בנ"ר משום דברכת בנ"ר פוטרת אם אכל חצי שיעור מין דגן וחצי שיעור ממין אחר

כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' ר"י או' ג' בשם כמה פו' יעו"ש ועיין זב"צ שם מה שנכנס אח"כ לבית הספק ואפשר מפני שלא ראה ד' הפו' הנז'. [ז"א. ע' יביע אומר או"ח ר"ס י"ב].

סעיף קטן מב

מב) החאלוה של עכו"ם מה טעם נהגו בה איסור הגם דבכל מרקחות של עכו"ם נהגו בהן היתר השיב מהר"י זיין בשו"ת שערי ישועה כ"י יו"ד שער ב' סי' ד' דה"ט דהישמעאלים מערבים בה דיב"ס ויין צמוקים ואסירי ואף דאין באלו איסור יי"נ כבר כתב הר"ן דיש מהגאונים שחלקו על הרא"ה ואסרו פליטת כלים הבלועים מבש"ג ולפיכך ראוי לנהוג איסור. ברכ"י בשיו"ב או' י"ב. ומשמע היכא דליכא חששא של עירוב רק עושין אותה משומשמין וסוכר או דבש תמרים והם אומנים שיש להם כלים מיוחדים לכך שרי. ועיין לקמן סי' קכ"ב סעי' ו'.

סעיף קטן מג

מג) סופגנין הנעשים מעיסה רכה ומטגנין אותם בשמן ואוכלים אותם בדבש נהגו במצרים ליקח אותם כשישראל יושב שם ומחתה באור. ברכ"י שם או' י"א אלא שהביא שם דעת המפקפקים בזה וע"כ יש להחמיר ולהכניסם הישראל בידו לתנור למקום הראוי שיתבשל שם וכמ"ש לקמן סי' קי"ג סעי' ז' יעו"ש.

סעיף קטן מד

מד) [**סעיף ז'**] **פת בעה"ב לעולם וכו'** מושל גוי שיש יכולת בידו להזיק ישראל ונתן מפתו לישראל לאכול לפניו עם דבש הרי זה כפת דחוקה לו מחמת יראת נזק ומותר לאוכלה לפניו. מהריק"ש בהגהו ש"ע סעי' ח' והפר"ח או' י"א כתב שאם הפת של מושל הוא מן השוק מפלטר גוי שרי באכילה דהו"ל כפת דחוקה אבל אם הפת הוא עשוי למושל עצמו דאז מיקרי פת בעה"ב אין להתיר ומצי הישראל לאשתמועי ויאמר לו שמתענה היום או שעדיין אינו תאב לאכול וכיוצא עכ"ל. ומ"מ אם א"א לאשתמוטי ויגיע לו נזק הדין עה הריק"ש דהוי כפת דחוקה ושרי. שפ"ד או' י"א. ברכ"י בשיו"ב או' ו' מזמור לדוד.

סעיף קטן מה

מה) המושלים שנותנים פת בכל יום למשרתים או רופאים ישראלים הרי זה כפת של פלטר ולא כפת של בעה"ב וכן עמא דבר. מהריק"ש שם. וכן הסכים הפר"ח שם. מנ"י בסול"מ שבסוף התו"ח כלל ע"ה דין ד' לה"פ או' י"א. בל"י או' י"ד. ברכ"י שם ובאו' ג' זכ"ל חי"ד או' ף' והטעם כתב שם הפר"ח משום דמסתמא אדעתא דידהו קעביד ומה לי למכור או ליתן במתנה או להאכיל לפועלים הכל דינו כפלטר. זכ"ל שם.

סעיף קטן מו

מו) ומזה יש היתר למנהג שלנו דכשהולכים אצל הערבים שוכני אהלים וסגנון שלהם כל אורח שיבוא אצלם הם נותנים לפניו סעודת לחם ושאר דברים שהה זהירים הרבה בהכנסת אורחים ומנהג שלנו שאוכלים מפת שלהם זהו מותר גמור כמ"ש לעיל דבין למכור או ליתן במתנה מותר דאדעתא דידהו קעביד וה"נ אלו הערביים הפת שאופין אדעתא דאורחים הוא ונותנים אותו במתנה והוי כמו פת פלטר ומותר. זב"צ או' כ"ה. ונראה דה"ד אם אפו אותו בשעה דאיכא אורחים דאז י"ל אדידהו קעביד והרב בן א"ח פ' חקת או' ה' החמיר גם בזה וכתב דצריך להשליך קיסם בתוך התנור בשעת אפייה נהיכר ולכוין להכשיר הפת יעו"ש ונראה טעמו משום דאין כל הפת נותנין לפני האורחים אלא קצת והשאר בעבורם והוי כפת בעה"ב אם לא בהשלכת קיסם וע"כ יש ליזהר בזה להשליך קיסם ואפי' אופין אותו בשעה דיש אורחים אם לא שיודע בודאי שהכל אופין בשביל האורחים וגם בזה אם אפשר יש להחמיר לכתחלה ולהשליך קיסם. ועיין לקמן או' ז"ן.

סעיף קטן מז

מז) גוי א' ששלח דורון לישראל מפת הבא בכסנין שיש בהם רבוי ביצים אם ידוע ששלח לו הגוי ממה שעשה לצורך ביתו אסירי ממ"נ דאי קימחא עיקר אסירי משום פת בעה"ב ואי ביצים עיקר נמי אסירי משום בישולי גוים אמנם על הסתם תלינן שעשהו מתחלה אדעתא דמתנה ומתנה כזביני דמיא דאי לאו דהו"ל הנאה מיניה לא הוה יהיב ליה וקימחא עיקר והו"ל כפת פלטר דשרי. פר"ח או' י"א. להה"פ או' י"א. בל"י או' י"ד.

סעיף קטן מח

מח) לחם הנאפה בחמה כמו לכותח אין בו לא משום בש"ג ולא משום פת של עכו"ם. ב"ח שפ"ד שפ"ד או' ז' ואו' כ"ב.

סעיף קטן מט

מט) [**סעיף ח'**] **יש מי שאומר דבמקום שאין פלטר מצוי כלל מותר וכו'** לפי שסתם לן הש"ע לעיל סעי' ב' וז' כהרמב"ם והרשב"א ושאר פו' דפת של בע"ב לעולם אסורה לכן כתב כאן דברי הרא"ה בלשון מחלוקת כלומר וליה לא ס"ל כדרכו בכל מקום שיש שתי סברות להביא סברא האמתית שהיא לרוב הפו' בסתם וסברא אחרת בלשון מחלוקת וכבר קדם לן הכלל בדברי הש"ע דסתם ואח"כ מחלוקת הלכה כסתם ואפי' בשתי מקומות. שו"ג או' י"ז. ועיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן נ

נ) מיהו אם עברו ג' ימים מעל"ע שלא אכל פת או בשבת משום עונג שבת שרי. פר"ח או' י"ח. פר"ת או' יו"ד. לה"פ או' יו"ד. בל"י או' י"ג. זכ"ל חי"ד או' ף'. זב"צ סוף או' כ"ז. בן א"ח פ' חקת סוף או' ד'.

סעיף קטן נא

נא) [**סעיף ט**'] **הדליק עכו"ם התנור וכו' ואפי' לא זרק אלא עץ א' לתוך התנור התיר כל הפת וכו'** והשלכת קיסם לתוך התנור מהני אפי' בפת של עכו"ם בעה"ב שאפה לעצמו כמ"ש לעיל או' ג' יעו"ש. וכ"כ הכס"א או' ה'.

סעיף קטן נב

נב) שם. שאין הדבר אלא להיות היכר וכו' ומאחר שחיתוי וזריקת הקיסם להיכרא צריך שיכוין לסייע בתיקון האש ולהכשיר אבל אם זרק בלא"ה הקיסם לאשו של עכו"ם אסור. או"ה בהגהות שבסוף הספר שער מ"ג סי' יו"ד. כנה"ג בהגב"י או' כ"ח. בל"י או' ט"ו. קה"י סעי' ט' זב"צ או' כ"ע. בן א"ח פ' חקת סוף או' ה' ועיין לקמן סי' קי"ג סעי' ז' בהגה ובדברינו לשם או' ט"ל ואו' נ"א.

סעיף קטן נג

נג) שם הגה. ואם נפח באש הוי כחיתוי. ואם נפח במפוח או אפי' בפה ואפי' הגחלים לוחשות והעצים דולקות מהני ניפוח לפי שע"י הניפוח מוסיף חמימות טפי וכל חמימות מקרב בישול וכמ"ש הרשב"א דכל קיסם וקיסם מוסיף בחום התנור ומקרב בישול וה"נ דכוותה ודלא כהמ"כ שהביא ב"י סי' קי"ג. פר"ח או' י"ט. שפ"ד או' י"ט. ערוך השלחן סוף או' כ"ו. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן נד

דנ) [**סעיף יוד**'] **אם אפו בתנור ע"י עכו"ם ג' פעמים ביום א' והכשירו התנור ע"י קיסם בב"פ ובפעם ג' לא הכשירו מותר.** העתיק לשון המרדכי שכך היה מעשה אבל ה"ה אם הכשירו בפעם א' ולא הכשירו בפעם ב' דמותר מטעם שיש קצת גחלים בוערות מהיסק א' ואם אינו בענין זה דהיינו שאין נשארין גחלים מהיסק הראשון כגון שגורפין התנור לצד פי התנור שכל הגחלים כלים שם ונעשים אפר אז אפי' הסיקוהו כמה פעמים בהכשר קיסם אין מועיל כלום וממילא פשוט דלא מכשרינן בסמך גחלים הנשארים אלא לאפות אחריו פעם א' ולא שני פעמים דבפעם ב' ודאי כבר כלו שיירי הגחלים ההם. בית דוד סי' ן' ער"ה או' יו"ד. קה"י סעי' יו"ד.

סעיף קטן נה

הנ) ואם הוא מסופק אם נתן בה קיסם מותר דהוי ספיקא דרבנן ולקולא. שערי דורא שער ע"ה. תו"ח כלל ע"ה דין ז' ש"ך ס"ק ך' פר"ח או' ך' לה"פ או' י"ב. בל"י או' ט"ו. שפ"ד או' ך' ששא"א או' ב' ערוך השלחן סוף או' כ"ז. זב"צ או' ל"ב. בן א"ח פ' חקת סוף או' ז'.

סעיף קטן נו

ונ) צריך אדם לשמור מאד שלא לאכול לחם מפלטר כותי ואפי' קנוי מפלטר ישראל ואפי' בספק ואפי' אם קונה מפלטר ישראל צריך לחקור אם עשוי מישראל. האר"י ז"ל בס' טעמי המצות פ' עקב ושה"מ פ' וילך. והיינו ממדת חסידות וכמ"ש שם פ' וילך וכ"כ לעיל או' ל"א דאנשי מעשה אינם אוכלים מפלטר גוי כלל ועיקר יעו"ש. ועיין עוד בדברינו לאו"ח סי' קס"ח או' ל"ו.

סעיף קטן נז

זנ) ישראל שבא אורח לבית הגוי ואפו לו פת בעבורו והביאו לפניו דוקא כי הם כבר אכלו אעפ"י שלא אפו אלא בעבורו אין זה חשוב כפת פלטר אלא כפת בעה"ב ואסור ואין לומר כיון דנותנין אותו לו בחנם חשיב כמכר דהא עיקר גזירת חז"ל על אורח המתארח אצלם וכל אורח אוכל בחנם ואדרבה כיון דאפו בעבורו לכבודו יש קירוב דעת וחשש חתנות טפי ואסור. בן א"ח שם סוף או' ח' וכתב ודלא כהזכ"ל או' ף' שהתיר יעו"ש ולא דמי לפת הערביים לעיל או' מ"ו שיש מתירין דשאני התם כיון שיש להם חק לכל מי שיבוא אצלם נותנין לו סעודה בין לגוי בין ישראל יהיה מה שיהיה הוי כפת פלטר שמוכר למי שיהיה לא כן הכא שאין דרכו בכך אלא שאירע כך ואפה יש להחמיר ואין להתיר רק בהשלכת קיסם.

סעיף קטן נח

חנ) שם הגה. וי"א דאם הכשיר התנור וכו' ואנו אין לנו אלא דברי מרן ז"ל וכן עיקר. זב"צ או' ל"ה. ור"ל לספרדים שקבלו חומרות הש"ע.

סעיף קטן נט

טנ) שם בהגה. הכל מותר מכח הכשר הראשון. דחום הראשון מועיל גם עתה למהר בישול הפת דדבר הנראה לעינים הוא שהתנור נוח להתחמם כשהוחם ג"כ מאתמול יותר מכשעמד יום שלם בלתי חימום. או"ה כלל מ"ד דין יו"ד.

סעיף קטן ס

ס) שם בהגה. ויש לסמוך על זה. וה"ד בשעת הדחק אבל לכתחלה צריך אחד מהג' המבואר בגמ' והיינו היסק התנור או חתיית הגחלים או ליתן הפת בתוך התנור. ערוך השלחן או' כ"ז.

סעיף קטן סא

סא) [סעיף יא'] פת של ישראל שאפאה עכו"ם וכו' הגה. וה"ה לכל פת של עכו"ם שאסור ולכן נהגו שלא לקנות חתיכות פת וכו' ופת חתוך הרבה שמוליכין עמהם אנשי המלחמה שמיבשין אותה וממלאין ממנו חביות הרבה אין בו איסור דידוע דלא קנאו מישראל ואין לחוש למה שחתכום בסכין של עכו"ם דחתיכה א' או ב' דנתקנח בו השומן שדבוק ע"פ הסכין בטל ברוב שאר החתיכות מיהו אין היתר אלא בפת פלטר אבל בפת של בעה"ב אסור ואם הוא ספק אם הוא של בעה"ב או של פלטר ובדוכתא דליכא חשש שמא קנאו מישראל שרי דבספק דרבנן אזלינן לקולא. ב"ח בסוף הסי' כנה"ג בהגב"י או' מ"ו ואו' מ"ז. פר"ח או' כ"א. בל"י או' י"ז. שפ"ד או' כ"ב.

סעיף קטן סב

סב) [סעיף יב'] אם אפה עכו"ם הפת בלא חיתוי וכו' מועיל חיתוי ישראל כל זמן שהפא צריך לתנור וכו' ויש מי שאומר שאפי' הוציא הפת יש תקנה וכו' אם הוא משביח. ר"ל מחמת צורך גמר בישולו דאל"כ לא תמצא דבר שאסור משום בשולי עכו"ם. או"ה כלל מ"ג סוף דין י"א. פר"ח או' כ"ב.

סעיף קטן סג

סג) שם. ויש מי שאומר שאפי' הוציא הפת יש תקנה וכו' ולענין הלכה כבר כתב המחב"ר לעיל סי' ט' או' ב' דכשסותם הש"ע לאסור ואח"כ כותב דעת המכשירין בשם יש מי שאומר נכון להחמיר אף בהפ"מ יעו"ש והב"ד לעיל בסי' צ"ח או' ס"ה ובאו"ח סי' י"ג או' ז' יעו"ש.

סעיף קטן סד

סד) [סעיף יג'] מי שאינו נזהר מפת של עכו"ם שהיסב אצל בעה"ב הנזהר וכו' וכ"כ באו"ח סי' קס"ח סעי' ה' וכ"כ הלבוש. וכן הסכים הט"ז סק"ח והש"ך ס"ק כ"א דלא כהב"ח שחלק על דברי הש"ע יעו"ש. וכן הסכים הפר"ח או' כ"ג ושאר האחרונים דלא כהב"ח. ומיהו עיין בדברינו לאו"ח שם או' מ"ב שכתבנו דגם לדעת הש"ע אינו חובה על בה"ב לבצוע על פת עכו"ם אלא רשות וע"כ נכון שבעה"ב יבצע על פת כשר והאורח

יבצע על פת עכו"ם ובזה יצא אליבא דכ"ע יעו"ש ועוד עיין בדברינו לשם כמה דברים המסתעפים לזה יעו"ש.

סעיף קטן סה

סה) [**סעיף יד**'] **כותח של עכו"ם מותר וכו**' ולא אסרינן הכותח משום חלב שחלבו עכו"ם דהחלב עמא אינו עומד ואם נשאר קצת נסיובא דחלבא בטל במיעוטו שהרי נתערב ולא דמי לחמאה שאין הקום מעורב בחמאה כדלקמן בסי' קט"ו. ב"ח בשם רש"ל. פרישה או' י"ז. ש"ך ס"ק כ"ב. ומה שהקשה הט"ז סק"ט כבר תירץ הש"ך בנה"כ יעו"ש. וכ"כ לתרץ הישי"ע או' ה' יעו"ש.

סעיף קטן סו

סו) **שם הגה. וכן כל מקום שנתערבה פת של עכו"ם בשאר מאכל בטל ברוב וכו**' בין במינו בין בשאינו מינו. תו"ח כלל ע"ה דין ח' כנה"ג בהגב"י או' מ"א. שפ"ד או' כ"ג. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סז

סז) **ואפי**' הוא דבר חשוב שאינו בעל במקום אחר הכא בטל. תו"ח שם. כנה"ג שם. ש"ך ס"ק כ"ג. פר"ח או' כ"ה. חכ"א כלל ס"ה או' יו"ד. זב"צ או' מ"ב.

סעיף קטן סח

סח) **ודוקא** שנתערב אבל אם ניכר הפת לא מיקרי תערובת ואסור לאכול אף שנתפרר לחתיכות קטנות. מהרי"ל בתשו' סי' קצ"ה. מנ"י על התו"ח שם או' י"ב. זב"צ או' מ"ג.

סעיף קטן סט

סט) **שם בהגה. בטל ברוב וכו**' ומסתברא דפת עכו"ם ובשולי עכו"ם וחמאה שלהם שנתערב פחות מרוב ונאסר ואח"כ נפל לתבשיל אחר אין אומרים בו חנ"נ ואע"ג בשאר איסורים דרבנן אומרים חנ"נ (והיינו למ"ד חנ"נ בכל האיסורים כמ"ש לעיל סי' צ"ב סעי' ד' יעו"ש) ואף באיסור דבוק כדמוכח בסי' ע"ב בלב ושאר דוכתי טובא משום לתא דבב"ח באלו שהקילו דא"צ ס' לא מחלף בב"ח. פרמ"ג בפתיחה לאו"ח באו"ה סדר ג' או' ל"ז. פ"ת או' ה' ואם מותר להוסיף עליו ולבטלו עיין לעיל סי' צ"ט סעי' ו' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ע

ע) [**סעיף טו**'] **מי שנזהר מפת עכו"ם וכו' הגה. י"א דמי שנזהר מפת של עכו"ם ואוכל עם אחרים שאינן נזהרין מותר לאכול עמהם משום איבה וכו**' ודוקא א' עם שנים איכא איבה אבל האוכל עם אחד ליכא איבה. דמאי אולמיה דהאי מהאי. ש"ך ס"ק כ"א. מנ"י

על התו"ח שם או' ט"ז. שפ"ד או' כ"ה. ערוך השלחן או' כ"ג. ואם הוא פת נקי אף עם א' איכא איבה. ש"ך שם. שפ"ד שם.

סעיף קטן עא

עא) שם בהגה. ואין ללמוד מכאן לשאר איסורין. דדוקא בפת שהוא עיקר הסעודה איכא איבה אבל מי שנזהר מחמאה של עכו"ם (עיין לקמן סי' קט"ו סעי' ג') וכיוצא בזה אסור לו לאכול עם מי שאינו נזהר דבחמאה ליכא איבה דכמה איכא דאין אוכלין חמאה. תו"ח שם דין יו"ד. ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' כ"ז. לה"פ או' י"ד. בל"י או' כ"א. שפ"ד או' כ"ו. חכ"א כלל ס"ה או' ט'.

סעיף קטן עב

עב) [**סעיף טז**'] **יש מי שאומר וכו'** לא משום דיש פלוגתא בזה אלא כי כן דרכו של ב"י סברא יחידות שלא מצאה כ"א בפוסק א' כותב אותה נמי בשם יש מי שאומר וזה הביא אותה בב"י רק בשם מ"כ בשם אגודה.

סעיף קטן עג

עג) שם. אם יש פת של ישראל עד ד' מילין ימתין. דוקא כשהתחיל להלוך ומשם עד מקום חנייתו יש ד' מילין אבל אם חנה עכשיו במקום א' אעפ"י שממקום זה לחנייה ראשונה שיש פת ישראל לא יש אלא ד' מילין מ"מ הרי עכשיו לא הולך לשם וא"צ להמתין. פר"ח או' כ"ח. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' כ"ב. חכ"א שם או' ד' ועכ"פ לדעה זו שיעור מיל צריך לילך אפי' אינו הולך לשם. חכ"א שם. שע"ת או' ו' זב"צ או' מ"ו.

סעיף קטן עד

עד) ואין חילוק בין רוכב על סוס או הולך ברגליו וכן אם הדרך רע אלא בזה יש חילוק אם הוא הולך לבדו או אם הולך עם בניו ובני ביתו. בית יעקב בתשו' סי' ל"ה. פ"ת שם.

סימן קיג

סעיף קטן א

א) [**סעיף א**'] **דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וכו'** והטעם דעיקר הגזירה משום חתנות ודבר שאינו חשוב כ"כ אין אדם מזמין חבירו עליו. ט"ז סק"א. לה"פ או' א' בל"י או' א' ולפי טעם זה שרי בישול של מומר דמשום חתנות ליכא אלא שיש עוד טעם מבואר בב"י דשמא יאכילנו דברים אסורים ולפ"ז גם בישול של מומר אסור דהוי ככופר לכל התורה כולה ושמא יאכילנו דברים האסורים. תפארת למשה. ולפ"ז ה"ה מומר לחלל שבת בפרהסיא או לכל התורה כולה חוץ משתים אלו דדינו כעכו"ם כדלעיל סי' ב' סעי'

ה' ולקמן סי' קי"ט ג"כ בישולו אסור. פ"ת או' א' נמצא דדבר זה הוא בפלוגתא לפי הטעמים וא"כ כיון דמידי דרבנן הוא נראה דבדיעבד אין לאסור. ועיין לעיל סי' קי"ב או' י"א.

סעיף קטן ב

ב) **שם. וגם עולה על שלחן מלכים וכו'** לאו דוקא מלכים אלא אפי' עולה על שלחן שרים שבארץ ההיא אסור. רבינו האר"י ז"ל בס' טעמי המצות פ' עקב ובשה"מ פ' וילך. ברכ"י בשיו"ב או' ב' ור"ל אנשים חשובים שראוי מאכל זה לתת לפניהם.

סעיף קטן ג

ג) **שם. וגם עולה על שלחן מלכים וכו'** ואין לחלק בין דבר הנשתנה מברייתו או לא וכ"כ האו"ה (כלל מ"ג דין א') וכן הסכימו שאר פו' ודלא כהר"ן. תו"ח כלל ע"ה דין ט"ז. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגב"י או' י"ח. פר"ח או' א' פר"ת או' א' מנ"י על התו"ח שם או' ל"ב. ער"ה או' ב' ואו' ד' שש"א או' א' ערוך השלחן או' ט'.

סעיף קטן ד

ד) **קרביים** וקורקבן ובני מעיים אע"ג דאמרינן (נדרים נ"ד ע"ב) אוכליהם לאו בר אינש ולא הוי חה"ל מ"מ אסורים משום בישולי עכו"ם. או"ה כלל מ"ג דין ב' ד"מ או' ב' ש"ך סק"ב. כנה"ג בהגב"י או' ט"ז פר"ח או' ב' לה"פ או' א' בל"י או' א' ערוך השלחן או' יו"ד. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **ואפי'** כמהין ופטריות יש בהם משום בש"ג דהם עולים משום פרפרות. או"ה שם. תו"ח שם. ד"מ שם. ש"ך שם. כנה"ג שם. חכ"א כלל ס"ו או' ד' מיהו הפר"ח סוף או' ג' חולק וכתב דכמהין ופטריות אינם עולים עש"מ ואין בהם משום בש"ג וכן הסכים ערוך השלחן או' יו"ד. והפר"ת או' ז' כתב דבמקומותינו הכמהין והפטריות עולין עש"מ והם לשבח כדעת האו"ה ומה שדחה הפר"ח מהש"ס אין ראיה דהאידנא עולים הם והכל כפי המקום. וכ"כ המנ"י בסול"מ שבסוף התו"ח כלל ע"ה דין ט"ז. וכ"כ הברכ"י בשיו"ב או' ט' בשם הרד"ק דהכל לפי המקום והזמן. וכ"כ החכ"א שם. ועיין לקמן או' יו"ד ואו' י"א.

סעיף קטן ו

ו) **ערמונים** (שקורין בערבי כסתאנ"א) שקלאן גוי מותרין דהא נאכלים כמו שהן חיים אעפ"י שרוב אכילתן ע"י צלייה ובישול. ברכ"י שם או' ח' בשם הרד"ק. מיהו הפר"ח או' כ"ב הביא פלוגתא בזה אם נאכלים חיים וע"כ הולכים בזה לפי המקום והזמן כמ"ש

באו' הקודם אם רוב המקום ההוא אוכלים אותם חיים אין בהם משום בש"ג ואם לאו יש בהם בש"ג.

סעיף קטן ז

ז) **שם. או לפרפרת וכו'** כ"כ הטור ומשמע שר"ל שאף שהמלכים אינם מלפתים בו הפת כיון שעולה על שלחנם לפרפרת דהיינו לקנוח סעודה נאסר משום בש"ג. פר"ח או' ג' אלא שהוא חולק ע"ז וס"ל דדברים הבאים לקינוח סעודה שאינם עשויה ללפת בהם את הפת לית בהו משום בש"ג יעו"ש. אבל החכ"א כלל ס"ו או א' כתב דדבר הבא לקינוח סעודה יש בו משום בש"ג. וכ"כ ערוך השלחן או' ז' דדעת הטור והש"ע דזה שאמרו חז"ל ללפת בו את הפת לאו דוקא הוא ואורחא דמילתא קאמר דדבר שאינו חשוב אין מעלין עש"מ ללפת בו הפת אבל העיקר תלוי בדבר של חשיבות העולה עש"מ אעפ"י שנאכל בפ"ע ולא עם הפת וסיים דלענין דינא כיון דהטור והש"ע פסקו לאיסור הכי ק"ל.

סעיף קטן ח

ח) **תבשיל** של אורז יש בו משום בש"ג. פר"ח שם ואו' ה' להפ"פ או' ה' בל"י סוף או' ה' חכ"א שם או' ב' זב"צ או' ה'.

סעיף קטן ט

ט) **דייסא** (מחטים או שעוריה כתושין) אין בה משום בש"ג. פר"ח או' ה' להפ"פ שם. קהל יהודה סעי' א' ער"ה או ג' חכ"א שם. זב"צ או'. ו' ועיין לקמן או' ס"ג ואו' ס"ד. ונראה דאורז שקורין הירז ג"כ אינו עולה עש"מ. חכ"א שם. [ועי' לעיל או' ח'].

סעיף קטן י

י) **דבר** הנאכל כמו שהוא חי ואדם א' אינו יכול לאוכלו אלא צלי או מבושל בטלה דעתו אצל כל האדם הואיל ורובא דעלמא אוכלין אותו כמו שהוא חי ושרי ליה נמי וכן בהפך אם הרוב אינם אוכלים אותו כמו שהוא חי הגם דאדם זה אוכלו כמו שהוא חי יש בו משום בש"ג וגם לדידיה אסור. שו"ת הריק"ש הנקרא אהלי יעקב סי' נ"ח פר"ח או' ג' מנ"י בסול"מ שבסוף התו"ח כלל ע"ה דין ט"ז. להפ"פ או' ב' בל"י או' ב' ברכ"י בשיו"ב או' א' חכ"א שם או' ד' ערוך השלחן או' י"ב. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן יא

יא) **ואם** יש מקומות שאוכלין אותם חיים ויש מקומות שאין אוכלין אותם חיים כל א' וא' הולך כפי מקומו. פר"ח שם. סול"מ שם. להפ"פ שם. בל"י שם. ברכ"י שם. חכ"א שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יב

יב) ואדם חשוב צריך להחמיר בבש"ג אף בדבר שנאכל כמו שהוא חי כדאמרינן בשבת דף נ"א ע"א. מהריק"ש בהגהות על הש"ע וכ"כ הש"ך לקמן סי' קנ"ב סק"ב. מיהו הכנה"ג בהגב"י סי' זה או' י"ד האריך בזה וכתב דגם אדם חשוב א"צ להחמיר בזה. וכ"כ הפר"ח סוף או' ג' לה"פ או' ב' פר"ת לקמן סי' קי"ד או' ע' ער"ה או' ג' דגמ"ר ערוך השלחן או' י"א. אמנם הרב מזמור לדוד בסי' זה כתב דלדינא אדם חשוב יש לו להחמיר כיון דהרי"ף והרא"ש העתיקו שם ההיא דרבי אמי ג"כ עכ"נ. וכ"מ מדברי האר"י ז"ל שנכתוב באו' שאח"ז דיש להחמיר. וכ"ה דעת הברכ"י בשיו"ב או' ד' ועיין עוד בדברינו לאו"ח סי' רנ"ז או' ל"ד.

סעיף קטן יג

יג) תרמוסין אין בהם משום בש"ג. הרמב"ם פי"ז מהמ"א דין ט"ו. פר"ח או' ב' ומשום גיעולי גוים (ר"ל שנתבשל בכליהה) הויא פלוגתא וראוי להחמיר. מהר"ל סי' קל"ח מהריק"ש בהגהות על הש"ע. ומיהו מ"ש ומשום גיעולי גוים וכו' עיין לקמן סי' קכ"ב סעי' ו' ובהגה שכתב שאם בישל בשבילו מותר לקנות ממנו לכתחלה יעו"ש. מיהו רבינו האר"י ז"ל בשה"מ פ' וילך כתב צריך ליזהר שלא לאכול תרמוסין הנשלקים ע"י גוים למתקן ואעפ"י שמן הדין מותרין הם לפי שאין עולין עש"מ עכ"ז לא גרעיה מההוא גברא (עיין מו"ק די"ב ע"ב) דלא אתחזי ליה אליהו ז"ל משום דשתה מים דאחים ליה קפילא ארמאה עכ"ל ומיהו מ"ש שמן הדין מותרין וכו' ה"ד אם בישל בכלי ישראל או בכלי שלו למכור לעכו"ם אבל אם בישל בכלי שלו למכור לישראל מדינא אסור משוה גיעולי עכו"ם וכאשר יבואר בדברינו לשם יעו"ש.

סעיף קטן יד

יד) חלב שבשלו גוי ועשאו גבינה אין בו משוה בש"ג. כנה"ג בהגב"י או' כ"ו. בל"י או' ה'.

סעיף קטן טו

טו) גבינה אין בה משום בש"ג כיון שנאכל כמו שהוא חי ואפי' אדם שאינו אוכל גבינה חיה ונתבשלה ע"י עכו"ם שרי ליה דבטלה דעתו אצל כל אדם. מהריק"ש בתשו' הנקרי אהלי יעקב סי' נ"ח. ברכ"י או' א' וכ"כ לעיל או' יו"ד בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן טז

טז) שם. שבישלו עכו"ם וכו' בין בישול דקדרה בין בישול דצלי דגם צלי מבושל איקרי כדאיתא בדברי הימים ויבשלו את הפסח וכן מוכח בגמ' מההיא דגוי שחרך ריש אוניה

ומההיא דישראל שהניח בשר ע"ג גחלים. וכ"כ הרשב"א בתה"ב. כנה"ג בהגה"ט או' א' פר"ח או' א' וכן מוכח לקמן סעי' י"ב.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ב'**] **עירב דבר הנאכל כמו שהוא חי וכו'** אם נתערב מאכל שנאסר כבר ע"י בש"ג תוך מאכל של היתר ואינו ניכר בתוכו להפרידו ולהוציאו בין שנתערב במינו בין שנתערב בשאינו מינו בין בלח בין ביבש בטל ברוב בעלמא ואפי' ביצה ועוף שלם ושאר דברים שאינם מתבטלים בעלמא בבש"ג מתבטל שפיר ברוב בעלמא. או"ה כלל מ"ג דין ז' תו"ח כלל ע"ה דין ח' ש"ך ס"ק כ"א ולעיל סי' קי"ב ס"ק כ"ג. כנה"ג בהגה"ט או' ג' מנ"י על התו"ח שם או' י"ד. בל"י או' ד' קהל יהודה סעי' ב' ברכ"י בשיו"ב או' יו"ד בשם כמה פו' והגה דיש מחמירין ומנריכין ס' כמ"ש כנה"ג שה בשה הרשד"ם חי"ד סי' מ"א והברכ"י שה בשה הרשד"ם והפר"ח סי' צ"ט או' י"ז מ"מ כיון שרבו המתירין ובמילתא דרבנן יש להקל. וכ"פ חכ"א כנל ס"ו סוף או' י"א. ערוך השלחן או' נ"ג. וכ"כ לעיל סי' קי"ב או' ס"ו ואו' ס"ז לגבי פת עכו"ם יעו"ש. ועיין לקמן או' מ"ה.

סעיף קטן יח

חי) **שם הגה. ומותר לאכול אפונים קלויים של עכו"ם וכו'** ודוקא קנויים אבל אפונים מבושלים אסורים במקוה שעולים עש"מ. הרמב"ם פי"ז מהמ"א ה' י"ח. כנה"ג בהגב"י או' י"ט. פר"ח או' ה' מנ"י על התו"ח כלל ע"ה או' ל"א. לה"פ או' ה' ומסתמא אמרינן עולה עש"מ אם לא שידעינן בודאי שאינו עולה עש"מ. מנ"י שם. ועיין לקמן או' ך'.

סעיף קטן יט

יט) **וכן** פולין ועדשים וכיוצא בהן ששולקין אותם העכו"ם ומוכרין אותן אסורים משום בש"ג במקוה שעולים עש"מ הרמב"ם שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. מנ"י שם. הל"פ שם. וכבר כתבנו באו' הקודם דמסתמא אמרינן עולים עש"מ וכו' אבל פולים הקלויים אין בהם משום בש"ג שאינם עולים עש"מ. בן א"ח פ' חקת או' י"ג. וכן חטים הקלויים אין בהם משום בש"ג. יפ"ל ח"ג או' ב'.

סעיף קטן כ

ך) **שם הגה. ומותר לאכול אפונים קלויים של עכו"ם וכו'** ומיהו האר"י ז"ל בשה"מ פ' וילך כתב דהאפונים מן הדין אסורין מפני שקליות שלהם עולים עש"מ והשרים של המקומות שעושים אותם קליות עכ"ל ומשמע גם לפי דברי האר"י ז"ל דאם ידוע לנו שאין עולין באותו מקום שקולים אותם עש"מ שרי. ומיהו אם במקום שקולים אותם עולים ושולחים אותם למקום אחר שאין עולים נסתפק בזה הרב חיים שאל ח"א סי' ע"ד

בסעי' הששי וכתב שדעתו נוטה לאסור יעו"ש ונראה דה"ה בהיפך דאם במקום שקולין אותם אין עולין ובמקום אחר ששולחין אותם עולים דיש להחמיר לפי דברי האר"י ז"ל ואין דומה לפת שהולכין אחר אפייה דהכא הדבר תלוי בטעם אחר בעולה עש"מ.

סעיף קטן כא

כא) הקאהב"י של עכו"ם רבינו האר"י אסרה משום בש"ג כמ"ש בס' נגיד ומצוה אך לא ראיתי זה בשה"מ וכ"ה דעת הכנה"ג בסי' זה (בהגב"י או' י"ז) ובתשו' ב"ח חי"ד סי' קנ"ה וכתב דהיה אוסרו על עצמו שלא לשתות אך לא היה מוחה בשותים. אמנם מדברי מהריק"ש רסי' קי"ד שאסר לשתות הקאהב"י במקום הנועד לזה משום חתנות וכ"כ הרה"ג מהר"ר אברהם סכנדרי ז"ל בתשו' כ"י מוכח דמשום בש"ג ליכא וכ"ה דעת הפר"ח סי' קי"ד או' ו' וכ"כ הרב שאלת יעב"ץ ח"ב סי' קמ"ב דף ע"ה. אכן הרב פנים מאירות ח"ב סי' ס"ב חלק על הפר"ח וסבר דיש בו משום בשולי גוים יעוש"ב. והרדב"ז בתשו' סי' תרל"ז התיר הקאהב"י דאין בה משום בש"ג אך לא ישתה במסיבתם יעו"ש וכן התיר הרב בני חיי וכתב דאפשר דהאר"י היה מחמיר על עצמו יעו"ש ומלשון נגיד ומצוה נראה שהאר"י זצ"ל מן הדין קאמר וכבר הכנה"ג והרב פנים מאירות ס"ל דמדינא אסור. ברכ"י בשיו"ב או' ג' נמצא דדבר זה בפלוגתא שנייא וע"כ המחמיר יחמיר לעצמו אבל לא יוכל למחות ביד השותים כי יש להם על מה לסמוך.

סעיף קטן כב

כב) וכתב זב"צ סוף או' ט"ז דבעיר בגדאד יע"א נוהגין היתר גמור בקאוו"י דנהגו כהמתירין אך מי שהוא יר"ש יחמיר לעצמו. וכ"כ בן א"ח פ' חקת או' ט"ז דבעיר בגדאד יע"א המנהג פשוט מקדם קדמתא לשתות הקאווי של גוים אפי' במקום הנועד שלה ובודאי בעל נפש צריך להחמיר והצנועים מושכין ידיהם ממנה ברם אפי' אדם חשוב אם הולך לבית גוים גדולים לעשות וזית"א מוכרח הוא לשתות מכמה סיבות שיש בהם טעם עכ"ל. ועיין עוד בדברינו לאו"ח סי' שכ"ה או' ל"ו ולקמן סי' קי"ד או' י"ב ואו' י"ד.

סעיף קטן כג

כג) וקאווי קלוייה לבד בלתי בישול ודאי לכ"ע שרי לקנותה מן העכו"ם ובשלה כיון דלא נאסרה משום בש"ג דהא קלוייה אינה עולה לא עש"מ ולא על שלחן הדיוטות.

סעיף קטן כד

כד) שם בהגה. וכן נהגו בהם היתר וכו' ולכן נוהגין היתר פה קראקא לקנות האגוזים שלמים שמבשלים עכו"ם או שאר דברים שאין בהם בש"ג. תו"ח כלל ל"ה דין א' ש"ך סק"ג. אבל אגוזים גדולים שמרקחים בקליפתן המרה עם הגרעין שלהן אסורים משום

בש"ג דאינם נאכלים חיים ועולים עש"מ. תו"ח כלל ע"ה דין ט"ז בשם הגהות אלפסי. ט"ז ס"ק י"ד. לה"פ או' ה' בל"י או' ה' חכ"א כלל ס"ו או' י"ג. ועיין לקמן או' פ"ה.

סעיף קטן כה

כה) שם בהגה. ואין לחוש לכליהם של עכו"ם דסתמן אינן בני יומן. כדלקמן סי' קכ"ב סעי' ו' יעו"ש ובדברינו לשם.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה. וכל פרי שנאכל כמו שהוא חי אעפ"י שבשלו אותו עכו"ם ונמחה וכו' מה שעושים הגוים חבושים מבושלים עד שנמחו לגמרי ומערבים אותם עם סוק"ר ועושים מהם מין מאכל שקורין אותם בערבי לוזינ"א של אספרג"ל אוכלים אותה בעירנו (בגדאד) משום שנאכל כמו שהוא חי דחבושים בעירנו נאכלים כמו שהם חיים. זב"צ או' י"ח. מיהו בעיר קדשנו ירושת"ו החבושים אינם נאכלים חיין אלא ע"י הדחק וא"כ יש בהם משום בש"ג כמ"ש לקמן או' ע"ב יעו"ש.

סעיף קטן כז

כז) זנגבי"ל מרוקח בדבש שרי משום בש"ג משום דנאכל כמו שהוא חי. לה"פ או' ה' ודוקא זנגב"יל לח אבל יבש יש בהם משום בש"ג. בל"י או' ה' מיהו המ"א באו"ח סי' ר"ג סק"ד כתב דאין חילוק דהא היבש ג"כ נאכל כמו שהוא חי עם לחם ומים יעו"ש. ועיין בדברינו לשם או' כ"ד שהבאנו ג"כ פלוגתא בזה וכתבנו שם בשם האחרונים דכיון דבש"ג דרבנן יש להקל יעו"ש.

סעיף קטן כח

כח) [**סעיף ג'**] **פנאד"ה שאפאה עכו"ם אסורה וכו'** והיינו פשטיד"ה של דגים ואם אפאה עכו"ם אסורה משום שהדגים הם בעין ואסורים משום בש"ג וגם העיסה אסורה שבלועה מאיסורי דרבנן. שו"ג או' ח' בשם הג"א פ' אין מעמידין.

סעיף קטן כט

כט) אבל שומן בשר או של אווזא סתמן כבר מהותך ואין בו משום בש"ג דאין בישול אחר בישול. ט"ז סוף סק"ב. ש"ך סק"ה כנה"ג בהגה"ט או' ט"ו. פר"ת או' ז' מנ"י על התו"ח כלל ע"ה או' כ"ג. לה"פ או' ו' בל"י או' ז' שו"ג שם. חכ"א כלל ס"ו או' ו'. ערוך השלחן או' כ"א.

סעיף קטן ל

ל) ואם אפה עכו"ם פאנדי"ש עם שומן חי של בשר דינו כשומן דגים ואסור. ש"ך שם. כנה"ג שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. שו"ג שם. חכ"א שם. והיינו אם היה השומן

חי שלא נתבשל אפי' כמאכל בן דרוסאי אבל אם נתבשל כמאכל בן דרוסאי ואח"כ בשלו העכו"ם שרי כמ"ש לקמן סעי' ח' וכ"כ הפר"ת שם. להה"פ שם.

סעיף קטן לא

לא) וה"ה פאנאד"ה של בשר שקורין פשטיד"א דמשימין בו מולייתא של בשר חי דהוי כמו פאנאד"ה של דגים שאסור. כנה"ג שם. שו"ג שם.

סעיף קטן לב

לב) ואם לקחו דגים ומעכו אותם וערבו אותם בבצק עד שנעשה הכל כעיסה אחת שרי והגם שימצא חתיכות קטנות של דג בעינם שרי. פר"ת לעיל סי' קי"ב או' ט' ומשמע דוקא אם מעכם ונשאר איזה חתיכות קטנות שלא נתמעכו היטב שרי. אבל אם לא מעכם רק שחתכם לחתיכות קטנות והניחם בתוך העיסה שנראים לעינים בתוך הפת יש בהם משום בש"ג וע"כ המניחים חתיכות קטנות בשר בתוך העיסה הנראים לעינים בתוך הפת והאופה עכו"ם לא סגי בשגירת התנור כמו פת אלא הוי כתבשיל וצריך הישראל להדביקו בידיו בתנור דהוי כנותן קדרה על האש דלקמן סעי' ח' וכנותן מחבת לתוך התנור למקום הראוי להתבשל בו דלקמן סעי' ז' יעו"ש. ואם אופה בפורנ"א מניחו הישראל קרוב לאש מקום הראוי להתבשל בו כנז' ולענין ברכה אם יברך עליו המוציא או במ"מ נת' בדברינו לאו"ח סי' קס"ח או' נ"ד ואו' קל"ז כי יש פלוגתא בזה יעו"ש.

סעיף קטן לג

לג) שם. מפני שהשומן נאסר כשהוא בעין וכו' והגם דכתבנו לעיל או' טו"ב דבש"ג בטל ברוב שאני הכא שהשומן נראה וניכר בעין בתוך הפת. מנ"י על התו"ח כלל ע"ה או' כ"ו. חו"ד בהשמטות בסי' קי"ח וכתב וכנ"ל בירקות שכתב הש"ע דמירי שהשומן ניכר אבל כשאינו ניכר מותר. וכ"כ ערוך השלחן או' כ"א.

סעיף קטן לד

לד) [**סעיף ד'**] **יש מי שמתיר בשפחות שלנו.** הקנויות לנו למלאכה דעבד דישראל הוא דקנוי לו למעשה ידיו ומוזהר עליו בשבת מה"ת וליתא בכלל עכו"ם והילכך ליתיה בכלל גזירות דידהו. ב"י ריש הסי' בשם תשו' הרמב"ן. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ז. ביאור הגר"א או' ט' ועיין באו"ח סי' ד"ש סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לה

לה) שם. ויש מי שאוסר וכו' וכ"ה דעת הש"ע דבכל מקום שמביא יש ויש דעתו לפסוק כסברא אחרונה אם לא בשעת הדחק דיש לסמוך על סברא ראשונה אם היא להקל כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' י"ג או' ז' יעו"ש וכ"כ הכנה"ג בהגב"י סוף או' ח' דבמקומות הללו אין

נוהגין התר אפי' בשפחות שהן קנויות לנו אפי' בדיעבד ומיהו שמעתי מא"א דבשעת הדחק יש לסמוך אסברת הרמב"ן יעו"ש. והב"ד השו"ג או' ט'.

סעיף קטן לו

לו) ומיהו עבדים ושפחות הללו אם מלו וטבלו אעפ"י שמלו וטבלו בע"כ בישוליהם מותר. כנה"ג שם בשם הרדב"ז סי' מ"ט. שו"ג מחו' או' א' קהל יהודה סעי' ד' זב"צ או' כ"ד.

סעיף קטן לז

לז) שם הגה. ובדיעבד יש לסמוך אדברי המתירין. ושפחות הנשכרות שאין אנו מוזהרין עליהן בשבת כמ"ש באו"ח סי' ד"ש סעי' ג' לכ"ע יש לאסור ואפי' דיעבד. פר"ח או' ט' לה"פ או' ח' ומיהו עיין בש"ך סק"ז שמסתפק בדברי מור"ם ז"ל שכתב ובדיעבד יש לסמוך וכו' אי קאי איש מתירין שכתב הש"ע וה"ד בשפחות הקנויים או אפי' בשפחות הנשכרות דיש לסמוך אדברי המתירין בש"ג בבית ישראל והוא דעת ר' אברהם שהביא הטור א"נ דסמיך אטעמא שכתב אח"כ דא"א שלא יחתה אחד מבני הבית מעט יעו"ש. והב"ח כתב דנהגו היתר בכל שפחות עכו"ם נשכרות מטעם שכתב מהרא"י דא"א שלא יחתה א' מבני הבית מיהו צריך שיהא ישראל יוצא ונכנס כדי שלא תשים דבר איסור בתוך התבשיל להשביח חלקה יעו"ש.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. ואפי' לכתחלה נוהגין להקל וכו' היינו מנהג. בני אשכנז אבל לספרדים שקבלו חומרות פסק הש"ע אין להתיר אלא רק בשפחות הקנויות ובשעת הדחק כמ"ש לעיל או' ל"ה יעו"ש.

סעיף קטן לט

טל) שם בהגה. כי א"א שלא יחתה כו' משמע מכאן דאפי' לא כיון להתיר התבשיל ע"י חיתוי זה דמותר וכ"כ בד"מ או' א' ולקמן בהגה סעי' ז' ומיהו יש חולקין בזה וס"ל שצריך לכוין בחיתוי להכשיר התבשיל כמ"ש לקמן או' נ"א יעו"ש. וגם זהו לדברי מור"ם ז"ל אבל לדברי הש"ע אין חיתוי מועיל לתבשיל כמ"ש לקמן סעי' ז' יעו"ש.

סעיף קטן מ

מ) [**סעיף ה'**] **עכו"ם שבישל ולא נתכוון לבישול מותר כיצד עכו"ם שהצית אור באגם כדי להעביר החציר ונתבשלו בו חגבים הרי אלו מותרים וכו'** וה"ה אם הצית אור בתנור בית החורף להחם הבית והיה עומד קדרה שם, והעכו"ם לא ידע מזה ונתבשל מותר. חכ"א כלל ס"ו או' יו"ד.

סעיף קטן מא

מא) שם. עכו"ם שבישל ולא נתכוין לבישול וכו' מבואר בגמ' שאם הסיק הגוי התנור לייבש בו יתד לח או כיוצא וטמן הישראל בו בלא ידיעת הגוי שום דבר לאפות בו מותר אבל בידיעת הגוי לגירסת הרי"ף אסור שמא נתכוון הגוי לבשל אותו דבר וכן דעת הרא"ש והטור. ורי"ו כתב שכן עיקר ורבים מן הפו' חלוקים בזה והיכא דליכא הפ"מ ראוי לחוש לזה. פר"ח או' י"א. ומיהו התו"ח כלל ע"ה דין כ"ב כתב כדברי האוסרים וכ"נ דעת המנ"י שם או' מ"ג. וכ"כ הפר"ת או' ח' חכ"א שם. ומ"מ כיון דאיכא פלוגתא בזה והוא במילתא דרבנן יש לפסוק כדברי ספר"ח דבהפ"מ יש להקל. וכ"פ ערוך השלחן או' כ"ח. וכן הסכים זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מב

מב) [**סעיף ו'**] **כל שבישלו ישראל מעט וכו' לפיכך אם הניח עכו"ם בשר או קדרה ע"ג האש והפך ישראל וכו'** ואם הניח ישראל וגמר הגוי אעפ"י שגמר הגוי קודם שהגיע למב"ד ע"י הנחת ישראל כיון שלא סילקו מע"ג האור מהני אבל אם הניח עכו"ם ע"ג האש וגמר ישראל אפי' שהגיע למב"ד ע"י הנחת עכו"ם כיון דליכא סילוק מע"ג האש מהני גמר ישראל. פר"ח או' י"ב. אבל הפר"ת או' ט' חלק על חלוקה שנייה וכתב דדוקא אם גמר ישראל קודם שהגיע למאכל בן דרוסאי אבל בתר הכי לא מהני וכפסק הש"ע בסעי' ט' יעו"ש. וכ"כ לקמן או' נ"ח בשם הכנה"ג וכן הסכים זב"צ או' כ"ז.

סעיף קטן מג

מג) שם. וגמר עכו"ם הרי זה מותר. וכגון שלא הפכו מצד שהוא מונח על הגחלים ולהניחו מצד אחר דא"כ היינו סילקו ואסור כדלקמן סעי' י"א. ב"י. קהל יהודה סעי' ו'.

סעיף קטן מד

מד) מעשה שהיה בדג א' שטיגנה אותו הנכרית במחבת והצד התחתון נתבשל לגמרי ע"י הנכרית אבל הצד העליון לא נתבשל כלל ועודנו חי לגמרי ואח"כ באה הישראלית והפכה את הדג הנז' במחבת והצד העליון נעשה למטה ונתבשל ע"י הישראלית יען כי כן דרך הדג שאם לא יהפכו העליון לתחתון אותו הצד לא יתבשל כלל זהו ודאי שהדג אסור משום שנתבשל צד א' ע"י נכרית וזהו גרע משנתבשל ע"י גוי כמב"ד דהכא הצד הראשון נתבשל לגמרי ע"י הנכרית ואין לומר שחצי הדג שנתבשל ע"י הנכרית יהיה אסור והחצי שנתבשל ע"י הישראלית יהיה מותר ונחלוק את הדג בעביו חדא שהחצי המותר בלע מן האסור וליכא רוב כדי שיתבטל ברוב וגם לסברת המתירין שהביא מרן בסעי' ט"ז שפליטת הבש"ג מותר אפ"ה זה הדג אסור יען שהצד המותר בלע שומן בעין

מן הצד האסור דהדגים יש בהם שמנונית הרבה ונבלע מצד לצד ועוד מי מפיס לנו שעד כאן נתבשל ע"י הגוי ועד כאן ע"י ישראל וע"כ הדג הזה אסור. זב"צ או' ל' ומיהו אם לא נתבשל לגמרי ע"י הנכרית ואפי' אם נתבשל כמב"ד יש להכשיר והגם שכתב לקמן בסעי' ט' דאין להתיר אלא א"כ הוא ע"ש וכו' נראה דהכא עדיף טפי כיון דצד השני עודנו חי ואינו דומה לנתבשל כולו למאכל בן דרוסאי ועוד הא כתב בהגה לשם ויש מתירין בכל ענין יעו"ש.

סעיף קטן מה

מה) הוה עובדא בשפחת ישראל שהטילה לתוך קדרת תבשיל שע"ג האור ב' ביצים בקליפותיהם להתבשל והקדרה הניחתה יהודית עם התבשיל ע"ג האור להתבשל. הנה הגם דבהנחת ישראל סגי אע"ג שהגוי הגיס וסייע בתבשיל (כמ"ש לקמן סעי' י"א) והוי גומרו ביד גוי מ"מ היה מקום לחלק דהתם שאני שהניח הקדרה והתבשיל עצמו שמתבשל והוא כדי להפקיע בישול גוי אבל הכא דפנים חדשות באו לכאן דכשהניחה היהודית לא היו שם הביצים לא יועיל הנחת הקדרה ומ"מ יש להתיר התבשיל בפשיטות כשיש בו רוב בעלמא דבש"ג בטל ברוב. ברכ"י בשיו"ב או' יו"ד בשם בתי כהונה כ"י. פאת נגב חי"ד סי' כ"ד. זכ"ל או' ב' זב"צ או' כ"ח. ועיין לעיל או' טו"ב.

סעיף קטן מו

מו) שם הגה. ואפי' לא היה מתבשל בלא סיוע העכו"ם. עיין ש"ך סק"ח מ"ש להשיג על זה וסיים ומ"מ לענין דינא צ"ע כיון שבש"ס איתא בהדיא דהיכא דהניח ישראל בשר ע"ג גחלים ובא עכו"ם והפך בו אסור אם לא היה מתבשל בלא סיוע העכו"ם יעו"ש. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' ל"ז על דברי מור"ם הנז' דהם דברים תמוהים שנראים הפך הגמ' וכ"כ הפר"ח או' י"ג דבגמ' מבואר היפך מזה וכ"כ הפר"ת או' יו"ד. ברכ"י בשיו"ב או' י"א וכתב וכן העלה לאסור מהר"י זיין בתשו' כ"י וע"כ כתב דיש למחות בנוהגים ליתן הבשר ע"ג הגחלים והגוי עומד על ימינו להפך הבשר עד שנצלה. ועיין לעיל או' מ"ג.

סעיף קטן מז

מז) [**סעיף ז'**] **אין שגירת התנור מועלת אלא בפת וכו' לפיכך הרוצה לבשל מחבת בתנור של עכו"ם צריך שיתן ישראל המחבת לתוך התנור וכו'** רבים טועים בזה שאחר שהניחוה במקום הראוי הגוי מגביה אותה ברחת ומכניסה יותר בפנים וזה אינו כלום כדלקמן סעי' ח' פר"ח או' י"ד. והרב מהר"י זיין בתשו' הנז' חלק עליו דאין ראיה מהתם והעלה דהקפידה היא שלא יסלקם הגוי מהאור עד שיתבשל. וכתב שכן מצא כדבריו בתשו' הרדב"ז (והוא בנדפסות ח"א סוף סי' ג' וח"ג סי' תקכ"ז) כ"י סי' אלף תי"ו. ברכ"י

בשיו"ב או' י"ב. זכ"ל ח"ג דף ס"ו ע"ב. ער"ה או' ז' ור"ל דהקפידה היא שלא יסלקם הגוי לגמרי מהאור עד שיתבשל כמב"ד אבל אם מגביה אותה ברחת ומכניסה יותר בפנים שרי וכמבואר בתשו' הרדב"ז שם ובער"ה שם.

סעיף קטן מח

מח) ומיהו אם המחבת הוי מפשטיד"ה של בשר וטגנו וטגנו הבשר כבר בבית כמב"ד בהשלכת קיסם סגי דומיא דשאר פת ישראל. פר"ח שם. לה"פ או' י"ג. בל"י או' י"א. שו"ג או' ט"ז. זכ"ל או' ב' זב"צ או' ל"ב.

סעיף קטן מט

מט) שם. למקום הראוי להתבשל בו. ואם הניחו ישראל במקום שלא היה מתבשל לפחות כמב"ד יש לאסור אפי' דיעבד. פר"ח סוף או' י"ג. לה"פ או' י"ב. וה"ד לספרדים שקבלו חומרות הש"ע אבל לאשכנזים שנוהגין כקולות שכתב מור"ם בהגה בדיעבד שרי וכ"כ הבל"י סוף או' יו"ד.

סעיף קטן נ

נ) שם הגה. ויש חולקין וס"ל דהדלקת האש או חיתוי בגחלים מהני וכו' אך יזהר כשמחתה בגחלים שאותו החיתוי יועיל לתקן האש ויועיל למהר בישולו ביד ישראל. או"ה כלל מ"ג דין יו"ד. ש"ך סק"ט. פר"ח או' ט"ו. וכ"מ בש"ס ופו' דבעינן שהישראל יעשה קירוב בישול. ש"ך שם.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. ואפי' חיתוי בלא כוונה מהני ומועיל. מיהו בהגהות או"ה שבסוף הספר כלל מ"ג דין יו"ד כתב צריך שיכוין לסייע בתיקון האש ולהכשיר אבל אם זרק בלא"ה הקיסם לאשו של עכו"ם אסור. ש"ך סק"י. בל"י או' י"ג. וכ"כ לעיל סי' קי"ב או' נ"ב בשם כמה פו' יעו"ש. וע"כ אין להקל אם אין הפ"מ או בשעת הדחק ובפרט לפסק הש"ע דאין מועיל חיתוי כלל בבש"ג. ועיין לקמן או' נ"ד.

סעיף קטן נב

נב) שם בהגה. ולא השליך שם קיסם וכו' משמע אבל השליך קיסם מועיל גם בבש"ג וכ"ה בסמ"ק ובאו"ה להדיא. ש"ך ס"ק י"א. פר"ח או' ט"ז. לה"פ או' ט"ו. בל"י או' י"ב. והיינו לסברא זו דעת המקילין אבל לפסק הש"ע אין מועיל השלכת קיסם בבש"ג כמ"ש אין שגירת התנור מועלת וכו'.

סעיף קטן נג

גנ) שם בהגה. וי"א דאפי' לא חיתה ישראל ולא השליך שם קיסם וכו' ומיהו כל זה אינו עיקר לדינא אלא כפסק הש"ע ואף בדיעבד אסור. פר"ח שם וסוף או' י"ג. לה"פ שם. והיינו למנהג הספרדים שקבלו חומרות פסק הש"ע וכ"כ זב"צ או' ל"א דלדידן בני הספרדים אין לנו אלא דברי מרן ז"ל דקבלנו הוראותיו לא הדלקת האש ולא השלכת קיסם וכ"ש חיתוי אינו מועיל כלל אצל בש"ג ואפי' בדיעבד אסור.

סעיף קטן נד

דנ) שם בהגה. וי"א דאפי' לא חיתה ישראל ולא השליך שם קיסם וכו' אבל באמת הם קולות גדולות ואין ראוי לסמוך ע"ז רק בשעת הדחק ובבית ישראל. ערוך השלחן או' מ"ד.

סעיף קטן נה

הנ) [**סעיף ח'**] **נתן ישראל קדרה על האש וסלקה ובא עכו"ם והחזירה אסור.** לאו דוקא שהישראל סלקה אלא ה"ה אם העכו"ם סלקה לאיזה צורך שיש לו בזה והחזירה דאסור. ט"ז סק"ט. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ד בל"י או' י"ד. מיהו הש"ך שם כתב דלפי מה דק"ל דאפי' הדליק ישראל האש או השליך קיסם שרי בהא נמי שרי. והב"ד הלה"פ או' י"ז. והיינו לפי דברי המקילים שכתב בהגה בסעי' הקודם אבל לפי פסק הש"ע אסור גם לדברי הש"ך.

סעיף קטן נו

ונ) שם. אלא א"כ הגיע למב"ד שהוא שליש בישולו וכו' ואם הוא ספק אם הגיע למב"ד שרי כדלקמן סעי' י"א וכ"כ חכ"א כלל ס"ו סוף או' ט' בהגה.

סעיף קטן נז

זנ) שם. שם. שהוא שליש בישולו. כ"כ הרשב"א בתה"ב וכן פירש"י בשבת דף ך' ע"א ובכמה דוכתי ואעפ"י שמדברי הרמב"ם בפ"ט מה' שבת נראה שהוא חצי בישולו כדאי הם רש"י והרשב"א לסמוך עליהם באיסור בש"ג דרבנן. ב"י. שו"ג או' י"ט. ולכן לענין שבת באו"ח סי' רנ"ד סעי' ב' פסק לחומרא חצי בישולו. ועיין בדברינו לשם סי' רנ"ג או' כ"ח כי שם נת' יעו"ש.

סעיף קטן נח

חנ) [**סעיף ט'**] **אם בישלו עכו"ם כמב"ד וגמרו ישראל יש לאסור.** ואין חילוק בין כשהניחו הגוי ע"ג האש ונתבשל כמב"ד והניחו בסל וגמרו ישראל לכשהניחו גוי ע"ג האש ונתבשל כמב"ד ולא הגביהו מעל האש ובא ישראל וגמרו דאסור. כנה"ג בהגב"י

או' נ"ד דלא כפר"ח או' י"ח שכתב דאם הניחו העכו"ם ע"ג האש ולא הגביהו מעל האש אעפ"י שנתבשל כמאכל בן דרוסאי וגמרו ישראל מותר. וכ"כ לעיל או' מ"ב.

סעיף קטן נט

טנ) שם הגה. ויש מתירין בכל ענין. דדוקא לקולא אמרינן דכמב"ד הוי בישול שלא יאסרו אח"כ העכו"ם אבל לחומרא לא ועדיין מהני אם יגמור ישראל אח"כ. ט"ז סק"י. ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן ס

ס) שם הגה. ויש מתירין בכל ענין. וכן הסכמת רוב הפו' ודלא כמהרש"ל באו"ש. ש"ך ס"ק י"ד. וכ"כ הער"ה או' יו"ד בשם הריטב"א בחי' ועיין הרא"ה בבד"ה דף ץ' שהתיר אפי' נגמר בשולו אם מצטמק ויפה לו אבל הרשב"א במשמרת הבית כתב דליכא מאן דמתיר לאחר גמר בישול כל אדם ע"ש. ומיהו נראה דכל שלא נגמר בישולו אפי' בישלו העכו"ם יותר ממב"ד מותר וכ"כ הסמ"ג לאוין קמ"ח והמרדכי בפ' אין מעמידין יעו"ש. ער"ה שם.

סעיף קטן סא

סא) ומ"מ אם בישל עכו"ם כמב"ד ולקחו מהאש וחזר בין אותו עכו"ם בין עכו"ם אחר וגמרן אסור ול"ד לדגים קטנים שמלחם עכו"ם וחזר וצלאן לקמן סעי' י"ב דאמליחה לא גזרו אבל הכא תחלתו וסופו ביד עכו"ם מה לי בב"א או שלקחו בינתיים. פ"ת או' ג' בשם תפארת למשה.

סעיף קטן סב

סב) שם בהגה. וכן נוהגין. היינו מנהג בני אשכנז אבל לספרדים שקבלו חומרות הש"ע אין להתיר אלא א"כ הוא ע"ש וכו' כפסק הש"ע.

סעיף קטן סג

סג) חטים ששולקין אותם הדגים עד שמגיעים למב"ד וחוזרין ומיבשין אותם כדי לעשותם גריסין ושוב און נאכלין אלא ע"י בישול אחר נראה דכיון דאיסורא דרבנן הוא ויש מתירין הני חטים כיון דמתיבשין כ"כ דאינם נאכלים אלא ע"י בישול אחר והבישול הראשון אינו ניכר בהם מותרים ואפשר דאפי' האוסרים בתבשיל יתירו באלו החטים כיון דאינם נאכלים אלא ע"י בישול מחדש. מרן בשו"ת אבקת רוכל סי' ל' ברכ"י בשיו"ב או' י"ג. ער"ה או' י"א. זב"צ או' מ' ועיין לעיל או' ע'.

סעיף קטן סד

סד) **ונראה** דה"ה להפך אם שלקן ישראל וחזרו ונתייבשו ואח"כ בשלם הגוי אסורים אע"ג דהיו נאכלים אזלינן בתר השתא שנתייבשו ואין נאכלים אלא ע"י בישול הגוי. ער"ה שם. זב"צ או' מ"א.

סעיף קטן סה

סה) [**סעיף יוד**'] **הניחו ישראל ע"ג גחלים עוממות וכו**' ובא עכו"ם והפך בו ונתבשל אסור. ואם הניח גוי הבשר על האש ולא נתבשל אם לא שהישראל חתה בגחלים מותר כיון דהוא גרם הבישול. כנה"ג בהגב"י סוף או' ל"ג. אבל אם היה מתבשל בלא סיוע הישראל ואתא ישראל וחתה אפשר דלא מהני דלא אמרינן קרובי בישולא דישראל מילתא היא אלא דוקא היכא דהפיך בישרא ולא בחיתוי הגחלים. קה"י סעי' יו"ד.

סעיף קטן סו

סו) [**סעיף יא**'] **הניח ישראל ע"ג האש והניח עכו"ם לשמרו וכו**' והוא בענין שאין לחוש בו שהחליפן העכו"ם. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' י"ח. ועיין לקמן סי' קי"ח סעי' יו"ד.

סעיף קטן סז

סז) **שם. ואין ידוע אם סלקו העכו"ם וכו**' ובשר שצולין בשפוד אעפ"י שהניח הישראל השפוד עם הבשר תחוב בו סמוך לאש במקום צלייתו אסור ליתנו לגוי להפכו כדי שיצלה אלא א"כ נצלה ביד ישראל כמב"ד שהרי אם לא היה הופכו הגוי לא היה נצלה מצד האחר כלל ועוד דאיכא למיחש שמא יסלקנו הגוי ויחזור ויניחנו ולאו אדעתיה דישראל שראש השפוד עשוי להשמט ממקום שהוא מונח בו וכשהוא נשמע וחזר הגוי והניחו נאסר. ב"י. מיהו הכנה"ג בהגב"י או' מ"ו כתב דהאידנא נהוג עלמא להתיר אפי' לכתחלה ולמד עליהם זכות יעו"ש. קה"י סעי' י"א.

סעיף קטן סח

סח) **שם הגה. וכן כל ספק וכו**' פי' כגון שיש ספק אם חתה ישראל או לא. ט"ז ס"ק י"א. וכ"ה באו"ה כלל מ"ג דין יו"ד. בל"י או' ט"ו. חכ"א כלל ס"ו סוף או' ט' בהגה. וה"ד לדברי המקילין בחיתוי כמ"ש לעיל סעי' ז' בהגה אבל לדברי הש"ע אפי' חיתוי בודאי לא מהני כמבואר שם.

סעיף קטן סט

סט) [**סעיף יב**'] **דגים קטנים וכו**' והיינו אפי' גדולים קצת דאי קטנים ממש הא אמרינן בש"ס דאפי' נתבשלו דגים קטנים אין בהם משום בש"ג שאינם עולים עש"מ והב"ח כתב

דהא דדגים קטנים אינם עולים עש"מ היינו בדגים קטנים שגידול שלהם גדול ואותם דגים בקטנותן אינם חשובים ואינם עולים עש"מ אבל דגים קטנים שגידול שלהם לעולם קטן הם חשובים ועולים עש"מ. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' ך' לה"פ או' ך' בל"י או' ט"ז.

סעיף קטן ע

ע) **שם. ואם צלאן עכו"ם אח"כ מותרין.** ולפעמים שעושים אותם בקמח כדי לטגנם אין בכך כלום ובתר העיקר אזלינן והם הדגים והגם דכל דאית ביה מה' מינים הוא העיקר שאני כה"ג דעיקר שעושין הקמח הוא כדי שלא יתדבקו הדגים במחבת והגם שמוסיף קצת טעם מחמת הקמח עכ"ז לאו להכי עבידי ושרי. פר"ת או' י"ד. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן עא

עא) **שם. אבל דגים מלוחים גדולים אינם נאכלים אלא ע"י הדחק לפיכך אם צלאן עכו"ם אסורים ויש מתירין.** וסברא ראשונה נראה עיקר. טור. וכ"ה דעת הש"ע שסתם כדעת האוסרים אלא שהביא היש מתירין לומר דיש לסמוך עליהם בהפ"מ או בשעת הדחק וכמ"ש המחב"ר לעיל סי' ט' או' ב' דכשסתם הש"ע לאסור וכתב ויש מכשירין היינו לסמוך על ההיתר בהפ"מ אלא שנכון להחמיר אף בהפ"מ יעו"ש וכ"ה בדברינו לאו"ח סי' י"ג או' ז' יעוש"ב. ונראה הגם שכתב המחב"ר והנכון להחמיר אף בהפ"מ הכא בבש"ג דרבנן א"צ להחמיר כ"כ אלא בהפ"מ או בשעת הדחק יש לסמוך אמתירין.

סעיף קטן עב

עב) **שם הגה. וכן כל דבר שנאכל חי ע"י הדחק וכו'** וחבושים וערמונים אינם נאכלין חיין אלא ע"י הדחק ויש בהם משום בש"ג. או"ה כלל מ"ג דין ג' ומיהו התו"ח כלל ע"ה סוף דין ט"ז כתב על דברי האו"ה הנז' דאינו נראה בערמונים דהא בכל מדינות אלו רוב אכילתן חיין עכ"ל והב"ד הש"ך ס"ק י"ז. וכבר כתבנו לעיל או' ו' דהולכים בזה לפי המקום והזמן אם רוב המקום ההוא אוכלים אותם חיים אין בהם משום בש"ג ואם לאו יש בהם יעו"ש וכן לענין חבושים כבר כתבנו לעיל או' כ"ו דיש מקום שאוכלין אותם חיים ואין בהם משום בש"ג ויש מקום שאין אוכלין אותם חיים אלא ע"י הדחק ויש בהם משום בש"ג יעו"ש. וכן אתה דן לכל דבר ודבר כיוצא בזה שהכל לפי המקום והזמן וא"צ להאריך.

סעיף קטן עג

עג) **שם בהגה. ובשר מלוח אינו נאכל כלל כמו שהוא חי ואסור אם נתבשל ע"י עכו"ם.** ואם מלחו הרבה ונשתהה במלח זמן רב עד שראוי לאכילה כך בלא בישול אין בו משום

בש"ג. ט"ז ס"ק י"ג. כנה"ג בהגב"י או' ס' מנ"י על התו"ח כלל ע"ה או' מ"ד. בל"י או' י"ז. שו"ג או' כ"ז.

סעיף קטן עד

עד) [**סעיף יג**'] **דג שמלחו עכו"ם ופירות שעשנן וכו' הרי אלו מותרין וכו'** והמבושל בחמי טבריה לא איתברר ומשמע דשרי דומיא דמעושן ואינך והכי משמע מדברי מור"ם בהגה. קה"י סעי' י"ג. והיינו אם נתבשל כ"כ עד שראוי לאכילה בלא דחק וכמ"ש בש"ע.

סעיף קטן עה

עה) **שם. דמלוח אינו כרותח בגזירה זו והמעושן אינו כמבושל.** גם במעושן אם בשלם גוי אח"כ מותרים כמו הדגים מלוחים דמאחר דבעת עישונם נאכלים כמות שהם חיים שוב אין בהם משום בש"ג אבל דגים גדולים המעושנים שאין נאכלים חיים ע"י עישונם כ"א ע"י הדחק אם בישלם גוי אחר שעישנם בזה יש להחמיר ג"כ כמו במלוחים. כנה"ג בהגב"י או' ס"ב. פר"ח או' כ"ג. מנ"י על התו"ח כלל ע"ה או' מ"ו. ודלא כהפר"ת או' ט"ז דלא הבין כן דברי ב"י.

סעיף קטן עו

עו) **וה"ה** אם עושים דברים שהם ראוים לאכילה ע"י היובש אין בו משום בש"ג. כנה"ג שם. בל"י סוף או' י"ח. זב"צ או' ן'.

סעיף קטן עז

עז) **חגבים** אם נמלחו ואח"כ בישלם הגוי מותרים כדין דגים קטנים. שו"ת יכין ובועז ח"א סי' ס"ד. ער"ה או' י"ט. זב"צ או' נ"א.

סעיף קטן עח

עח) **שם. והמעושן אינו כמבושל.** ולהיש מתירין בסעי' י"ב דגים גדולים מלוחים שבישלם עכו"ם ה"ה דגים גדולים מעושנים שבישלם עכו"ם מותרים וכ"כ הב"ח בקו"א ש"ך ס"ק י"ח. בל"י או' י"ח. ועיין לעיל או' ע"א.

סעיף קטן עט

עט) **שם הגה. גם כבוש אינו כמבושל וכו'** כרוב כבוש של עכו"ם והוברר שיש כובשים בכלים שמשתמשים בהם חומץ או גבינה מלוחה ולא נודע מי כובש בכלים מיוחדים לכך אסור לקנות מהם אפי' לא היו הכלים ב"י משום דכבוש כמבושל ודבר חריף משוי לכלי ב"י. ברכ"י בשיו"ב או' ט"ו. בשם הרב בתי כהונה כ"י. אבל הער"ה או' ך' העלה להתיר יעו"ש.

סעיף קטן פ

פ) אבל כבוש עלי גפנים הנקראים יאפרקיס מותר לקנות מן הגוים. ברכ"י שם או' ט"ז משם הרב הנז' מיהו בעיקר עלי גפנים אם מותר לאוכלם מפני התולעים כבר כתבנו לעיל סי' פ"ד או' צ"ז באורך יעו"ש.

סעיף קטן פא

פא) [**סעיף יד'**] **ביצה אעפ"י שראויה לגומעה חיה אם בישלה עכו"ם אסורה.** והטעם דאכילה ע"י הדחק הוא ואף ליש מתירין דסעי' י"ב בדגים גדולים מודים כאן ובתמרים המרים דסעי' ט"ו שכאן אין נאכלין אלא ע"י דוחק גדול. ט"ז ס"ק י"ד. בל"י או' י"ט.

סעיף קטן פב

פב) שם. ביצה וכו' אם בישלה עכו"ם אסורה. ונראה דכל שבישל ישראל הביצה כל דהו אין בה משום בש"ג. פר"ת או' י"ז. זב"צ או' נ"ד. בן א"ח פ' חקת או' י"א.

סעיף קטן פג

פג) [**סעיף טו'**] **תמרים המרים קצת וכו'** ומיהו הני אגסין הקשין אעפ"י שרוב אכילתן ע"י צלי ובישול אם צלאן ובישלן עכו"ם מותרין דמ"מ נאכלין ג"כ חיים ועוד שרוב שבמינו עיקר אכילתו חי. או"ה כלל מ"ג סוף דין ד' ש"ך ס"ק י"ט. פר"ח או' כ"ד. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' ך'.

סעיף קטן פד

פד) וכן תפוחים ושאר פירות שדרכן לאוכלן חיין אין בהם משום בש"ג. או"ה שם. ש"ך שם. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. ומיהו אותם תפוחים שאינם ראוים לאכילה אפי' ע"י הדחק מחמת רוב חריפותם אית בהו משום בש"ג. פר"ת או' י"ט.

סעיף קטן פה

פה) וה"ה לאגוזים קטנים שעושים מרקחת ולימוני"ס ונאראנגא"ס קטנים שעושים מהם מרקחת יש בהם משום בש"ג וכ"כ בס' קרבן אהרן. כס"א או' ג' זב"צ או' נ"ו. ועיין לעיל או' כ"ד.

סעיף קטן פו

פו) בפ' כיצד מברכין דף ל"ח מתבאר שם בגמ' דתומי וכרתי נאכלין חיין ולפ"ז אין בהם משום בש"ג אלא שבזמנים הללו אין ספק שהתומי וכרתי רובא דעלמא אין אוכלים אותם חיין ועיקר אכילתם ע"י בישול וצ"ע. פר"ח או' כ"ד. ומיהו כבר כתבנו כמה פעמים דהכל לפי המקום והזמן ובמקומנו רובא דרובא אוכלים הכרתי כשהוא חי והתומי מעט דמעט שאוכלין אותו כשהוא חי וא"כ הכל לפי המקום והזמן. ועיין לעיל או' י"א ולקמן

סי' קי"ד או' ל"ח. ועוד עיין באו"ח סי' ר"ה סעי' א' ובדברינו לשם או' ט' מה שהארכנו בזה יעו"ש.

סעיף קטן פז

פז) הלפת אעפ"י שיש מקצת בני אדם שאוכלים אותו חי בטלה דעתם וכ"פ הש"ע באו"ח סוף סי' ר"ה דכשאוכלו חי מברך שהכל וא"כ יש בו משום בש"ג. פר"ח שם. לה"פ או' כ"ב. בל"י או' ך' חכ"א כלל ס"ו או' ד' זב"צ או' נ"ח. ועיין בדברינו לשם או' ט"ו ואו' ט"ז.

סעיף קטן פח

חפ) וכל זה בשלוקים או מבושלים בקדרה אבל הצלויים באפר חם (ר"ל שמטמינים אותו באפר חם עד שיתבשל) שקורין מל"א אעפ"י שנעשה בהם טעם טוב עכ"ז מחמת שהם מלוכלכים באפר והוא דבוק בהם וא"א להתקנח מחמת שהוא דבוק בלחלוח שבהם ע"כ אין עולין עש"מ ושרים דמאיסי להו. בן א"ח פ' חקת או' י"ד ועי"ש מ"ש עוד טעמים. ולי נראה דא"צ לטעמים דכיון שהוא מלוכלך באפר מכל צדדיו ומודבק בו הו"ל כמעושן שאין בו משום בש"ג וגם שזה יותר גרוע מהמעושן שמלוכלך באפר ומודבק בו ואינו נאכל עד שקולפין אותו מן האפר המודבק בו.

סעיף קטן פט

טפ) [**סעיף טז**] **כלים שבשל בהם העכו"ם וכו' צריכים הכשר וי"א שא"צ.** וכבר כתבנו לעיל או' ע"א דכל היכא שסותם הש"ע לאסור ואח"כ כותב ויש מתירין דדעתו לפסוק כסתם יעו"ש. וא"כ ה"נ צריכין הכשר. וכ"פ מור"ם ז"ל בתו"ח כלל ע"ה דין ט"ז. פר"ת או' י"ט. חכ"א כלל ס"ו או' י"א. ערוך השלחן או' ן'.

סעיף קטן צ

צ) שם. צריכים הכשר. ואפי' אם אינו בן יומו בעי הכשר ולא אמרינן כיון דעיקר איסורו מדרבנן ורבנן הוא דגזרו כלי שאינו ב"י לשתרי. כס"א או' ד' והגם דהער"ה או' כ"ב כתב דרוב האחרונים ס"ל דכלי שאינו ב"י באיסור דרבנן מותר לכתחלה מ"מ כתב השפ"ד סי' צ"ג או' ג' ד"ה והנה דהלכה מרווחת היא בישראל אפי' איסור דרבנן שנבלע בכלי לא מהני טעם לפגם יעו"ש מיהו בכלים דחייש עלייהו דילמא פקעי במי הגעלה ויש הפ"מ הו"ל כדיעבד ויש לסמוך על המתירין להשתמש בהו אחר מעל"ע. וכ"כ בן א"ח פ' חקת או' כ"ד.

סעיף קטן צא

צא) שם. צריכים הכשר. ואם נתבשל בהן בדיעבד ויש רוב בתבשיל שרי דבש"ג בטילים ברוב. ש"ך ס"ק כ"א. לה"פ או' כ"ג. בל"י או' כ"א. חכ"א שם. ועיין לקמן או' צ"ג.

סעיף קטן צב

צב) אם רחצו קדרה שנאסרה מחמת בש"ג עם קדרות הרבה לא נאסרו הקדרות וגם אם היה שומן דבוק בה לא נאסרו דבש"ג בטל ברוב ודלא כמהרשד"ם חי"ד סי' מ"א דמצריך ס' כנה"ג בהגב"י או' ע"ו. קהל יהודה סעי' ט"ז. זב"צ או' ס' וה"ד אם רחצו אותם בחמין ע"ג האור דאי לא"ה אינו אוסר.

סעיף קטן צג

צג) אם צלה הגוי בשר כשר בשפוד ואח"כ צלה הישראל באותו שפוד לפי מ"ש לעיל או' צ"א דבש"ג בטילים ברובא הבשר מותר דודאי יש רוב נגד הפליטה דהרוב הוא נגד הפליטה כמ"ש חכ"א כלל ס"ו או' י"א דבדיעבד אם בישל בלא הגעלה התבשיל מותר כיון דיש עכ"פ רוב נגד הפליטה עכ"ל והיינו אם הוא ב"י דאם אינו ב"י אפי' כלי של איסור בדיעבד שרי כנודע.

סעיף קטן צד

צד) ואם הבשר שצלה העכו"ם הניחו בתוך כלי צונן אפי' אם היה הבשר חם שהיס"ב לא נאסר הכלי דגם בכלי אמרינן דין תתאה גבר כמ"ש לעיל סי' ק"ה סעי' ג' בהגה וכיון שהכלי צונן לא נאסר. והגם דאעפ"י דהכלי צולן נאסר כדי קליפה כמ"ש בדברינו לשם או' מ"ז וכ"כ הער"ה בסי' זה או' כ"א דהכלי נאסר כדי קליפה מ"מ כיון דבש"ג בטל ברוב כמ"ש לעיל או' צ"א וכנגד הקליפה ודאי יש רוב וגם י"א דבבש"ג א"צ הכשר נראה דבכה"ג המקיל להשתמש בכלי זה בלא הגעלה לא הפסיד והמחמיר תע"ב.

סעיף קטן צה

צה) שם. ואף לדברי המצריכין הכשר אם הוא כלי חרס מגעילו ג' פעמים וכו' וה"ד לאחר מעל"ע שנעשה אינו ב"י. סול"מ שבסוף התו"ח כלל ע"ה דין י"ד. אמנם הער"ה או' כ"ב כתב על דברי סול"מ הנז' דליתא אלא דאפי' הכלי ב"י מותר להגעילו ג"פ כיון שהוא איסור דרבנן שאין לו עיקר מה"ת וכ' להוכיח כן מש"ס ופי' יעו"ש.

סעיף קטן צו

צו) שם הגה. עכו"ם שבשל לחולה בשבת מותר למו"ש אפי' לבריא וכו' אלו הם דברי הר"ן בשם הרא"ה והביאם ב"י אבל במשמרת הבית להרשב"א כתב ע"ז וחלילה וחס שלא הותר אפי' לחולה עצמו אלא בעת הצורך בלבד דהיינו בשבת הא למו"ש

חוזר לאיסורו וכ"ש לבריא. ט"ז ס"ק ט"ו. כנה"ג בהגב"י או' ע"ט וכתב שכן דעת הש"ע שהשמיט בסי' זה סברת הרא"ה. פר"ח או' כ"ו וכתב ודלא כהש"ך בנה"כ ולקמן סוף סי' קכ"ג. פר"ת או' י"ט. מנ"י על התו"ח כלל ע"ה או' כ"ט. לה"פ או' כ"ד. בל"י או' כ"ב ער"ה או' כ"ד. חכ"א כלל ס"ו או' י"ב. וכן כתבנו באו"ח סי' שי"ח או' ל"א וסי' שכ"ח או' קכ"א בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן צז

צז) מיהו אם אין לו לחולה לאכול במו"ש כ"א זה התבשיל יש להתיר. חכ"א שם. וכ"כ בסי' שכ"ח שם.

סעיף קטן צח

צח) ומשמע אבל אם בשל העכו"ם לחולה בשבת דבר שאין בו בש"ג מותר למו"ש מיד ואפי' לבריא. וכ"כ בסי' שי"ח שם.

סעיף קטן צט

צט) ולענין הכלים שבשל בהם העכו"ם בשבת דבר שיש בו משום בש"ג כתב הער"ה שם דא"צ הכשר דיש לסמוך בזה על הרא"ה יעו"ש וכ"כ חכ"א שם דהכלים יש להתיר אחר מעל"ע אפי' בלא הגעלה. אמנם בספרו ח"א ה' שבת כלל ס"ט או' ט"ז כתב דהכלים צריכין הכשר ובדיעבד אם בישל בו ויש רוב בתבשיל (היינו אם הוא ב"י) מותר והמיקל שלא הגעיל כלל לא הפסיד יעו"ש. וכ"כ הברכ"י בסי' זה בשיו"ב או' י"ח בשם בתי כהונה דלכתחלה ראוי למיחש לחומרא ולהכשירו. וכן באו"ח סי' שי"ח או' ל"ב הבאנו פלוגתא בזה וכתבנו שם דלענין דינא דלכתחלה יש להחמיר ולהכשירם והמיקל שלא להגעילם כלל ולהשתמש בהם אחר מעל"ע לא הפסיד יעו"ש ואם הם כלי חרס ממינים דחייס עלייהו שמא פקעי במי הגעלה בלא"ה כבר כתבנו לעיל או' ץ' דבזה יש לסמוך על המכשירין ומותר להשתמש בהם בלא הגעלה אחר מעל"ע יעו"ש.

סימן קיד

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **כל שכר של עכו"ם אחר שכר של תמרים וכו' או של דבש אסור וכו'** גם מי דבש דבורים כמו שלנו דאין דבר חדש תחת השמש שלא היה לעולמים והכל היה בכלל האיסור. ב"ח. זב"צ או' א'.

סעיף קטן ב

ב) **שם. או של שעורים או של תבואה.** ואין בזה איסור משום בש"ג דכי היכי דהתבואה בטילה לגבי המים לענין ברכה דשהכל ה"נ בטילה לענין איסור בש"ג תו' ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. פר"ח או' ב' שו"ג או' ד'.

סעיף קטן ג

ג) **ומכאן** יש ראיה להתר שנהגו לשתות הבוזה של גוים דהיינו קמח של דוחן שמבשלין אותו במים ועושין ממנו משקה דדמי לשכר של תבואה שאין בו משום בש"ג כיון שאינו עולה עש"מ וגם הקמח משתנה להיות משקה שמברכין עליו שהכל. שו"ג שם.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אבל אם הביא השכר לביתו ושותהו שם מותר וכו'** משמע דוקא עד שיביאנו לבית ושותהו שם אבל לא ישתה בפתח החנות וזהו לשון הרמב"ם פי"ז מהמ"א כמ"ש בב"י ובגמ' (ע"ז ל"א ע"ב) איתא רב פפא מפקי ליה אבב חנותא ושתי רב אחאי מייתי ליה לביתיה ושתי וכתב ב"י על דברי הרמב"ם הנז' דתפס דברי רב אחאי ודלא כרב פפא אע"ג דבתרא הוה ומריה דתלמודא טפי מרב אחאי כדי להתרחק מדברים של עכו"ם יעו"ש נמצא דדעת הרמב"ם והש"ע דפסק כוותיה להחמיר כרב אחאי והכי נקטינן דלא כפר"ח או' ג' דפסק כרב פפא וכתב ודלא כהש"ע. וכן הרב מזמור לדוד השיג על דברי הפר"ח הנז' והסכים לפסק הש"ע. ונראה דגם הרמ"א ס"ל הכי מדלא פליג. וכ"פ הל"פ סעי' א' חכ"א כלל ס"ו או' י"ד. ערוך השולחן או' יו"ד. זב"צ או' ג'.

סעיף קטן ה

ה) **שם. אבל אם הביא השכר לביתו ושותהו שם מותר וכו'** האי לביתו דקאמר לא דוקא ואפי' שותהו בשוק שרי דלא אסרו אלא תוך החנות ולפני החנות ובשאר מקום שרי. שו"ג או' ו'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. אבל אם נכנס בבית העכו"ם ושתה דרך עראי באקראי מותר.** פי' תרתי בעינן שיהא דרך עראי דהיינו שלא בקביעות ואקראי דהיינו שלא רגיל בכך. פר"ח או' ד' ומשמע אבל בדרך קבע אפי' בפעם א' אסור וברגילות אפי' דרך עראי אסור. וכ"כ כנה"ג בהגב"י או' יו"ד. ורגילות היינו ג"פ אבל פעם א' או שתים דרך עראי שרי.

סעיף קטן ז

ז) **שם. וכן מי שלן בבית העכו"ם חשוב כביתו.** משמע דוקא לן חשוב כביתו אבל אם נכנס לפי שעה לא חשיב כביתו ואסור לשתות שם בקבע אפי' פעם א' וברגילות אפי' דרך עראי

סעיף קטן ח

ח) **שם. חשוב כביתו ומותר לשלוח בעיר לקנות וכו'** ר"ל ולשתות שם אפי' בקבע.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ומותר לשלוח בעיר לקנות וכו'** ואף אם העכו"ם אכסנאי שלו נותן לו שותה משום איבה. ב"י בשם תו' ש"ך סק"ב. כנה"ג שם. פר"ח או' ה' בל"י או' א' הל"פ סעיף א' חכ"א כלל ס"ו או' י"ד.

סעיף קטן י

י) **שם הגה. ויש מתירין בשכר של דבש ותבואה.** והפר"ח או' ו' כתב דהמקל בשכר של תבואה עובר על דברי חכמים וראוי לגערה שכל מין שכר אסור אבל משקין של שאר פירות מותרים. להפ"פ או' א' בל"י או' ב' שו"ג או' ט' וכ"כ החכ"א כלל ס"ו או' י"ד דראוי לכל בעל נפש להרחיק מזה.

סעיף קטן יא

יא) **שם בהגה. וכן נוהגין להקל במדינות אלו.** היינו במדינות אשכנז אבל לבני ספרד אסור שקבלו חומרות הש"ע וכ"כ השו"ג שם דהכי נקטינן כפסק הש"ע. וכ"כ זב"צ או' ח' דאנו בני הספרדים אין לנו אלא דברי מרן ז"ל וכל מין שכר אסור עכ"ל והא דאסור היינו לשתותו במקום מכירתו ובקבע כנז' בש"ע. ועיין לעיל או' ו'.

סעיף קטן יב

יב) **ומיהו** מותר לשתות הקאו"י וכן הג'יקולאטו של גוים בבית העכו"ם דאין בו משום בש"ג. פר"ח שם. להפ"פ שם. בל"י שם. שו"ג שם. חכ"א שם זב"צ או' ט' וכתב ודלא כשו"ת פנים מאירות ח"ב סי' ס"ב דאסר הביאו הפ"ת או' א' וכתב עו"ש זב"צ דכן נהגו במדינות בגדאד יע"א ששותין הקאו"י והטא"י בבית הגוים ואין פוצה פה ומצפצף עכ"ל. ועיין לעיל סי' קי"ג או' כ"א ואות כ"ב.

סעיף קטן יג

יג) **לא** ישתה אדם במסיבה של עכו"ם ואעפ"י שהוא יין מבושל שאינו נאסר או שהיה שותה לבדו. הרמב"ם פי"ז מהמ"א ה' יו"ד ב"י סי' קי"ב פר"ח או' ו' פר"ת סוף או' א' להפ"פ סוף או' א' בל"י סוף או' ב' זב"צ או' יו"ד.

סעיף קטן יד

יד) ואסור לשתות במסיבה של גוים כל מיני משקין ואפי' יין תפוחים וכדומה וגם מים שרופים אסור. פר"ת שם. וא"ת היאך התירו לשתות הקאו"י במסיבת הגוים וזה מנהג פשוט במדינתנו ובכל המדינות ואפשר שהתירו זה משום איבה יען שהמנהג הוא שיושבין בחנות של הקאו"י גוים וישראלים ועושים כבוד זל"ז בשתיית הקאו"י וא"כ אם הישראלים אינם שותים הוי איבה ומשו"ה התירו משום דרכי שלום. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן טו

טו) ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר. הרמב"ם שם. ב"י שם. ומסתברא דאפי' במחצה על מחצה נמי יש לאסור. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם.

סעיף קטן טז

טז) [**סעיף ב'**] **מקום שישראל נוהגין קולא ביין של עכו"ם אף השכר אסור.** גזירה אטו יין שלהם. הל"פ סעי' ב' ודוקא שכר מישראל שמוכרים הם עצמם או שקנו לעצמם מן הגוים או שקנו לצורך הישראל אסור גזירה אטו יין שלהם אבל לשלוח לקנות שכר מן הגוים פשיטא דשרי וכן דעת הב"ח והש"ך ועיקר ודלא כהט"ז שסובר דאף שכר של גוים אסור. פר"ח או' ז' לה"פ או' ב' שו"ג או' י"ב. זב"צ או י"ג.

סעיף קטן יז

טוב) [**סעיף ג'**] **יין תפוחים וכו' מותר לשתותו וכו' דבר שאינו מצוי לא גזרו בו.** והגם דלפעמים יהיה זמן ומקום שיהיה מצוי הרבה עכ"ז אין הדבר רגיל ושרי. פר"ת או' ג' זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן יח

יח) [**סעיף ד'**] **כל אלו המשקים וכו'** הנזכרים אפי' יין תפוחים ורמונים. ש"ך סק"ה.

סעיף קטן יט

יט) שם. אם דמיהם יקרים מדמי היין וכו' וה"ה אפי' היין ביוקר אלא שהוא משביח בהם ביותר משום היין שנתערב בו אסור. או"ה כלל כ"ב דין ט"ו. ש"ך סק"ו. כנה"ג בהגב"י או' י"ב. פר"ח או' ט' בל"י או' ד' הל"פ סעי' ד' חכ"א כלל ס"ו או' ט"ו. ערוך השלחן או' י"ג.

סעיף קטן כ

ך) וה"ד שמשביח ביותר אבל משום שבח מועט לא חיישינן לזיוף. קה"י סעי' ד' זב"צ או ט"ז

סעיף קטן כא

כא) שם. שמא עירב בהם יין עד שאין בהם ס' לבטלו. נראה דיין בשכר ודאי משביח ולאחר זמן איכא לספוקי ועכ"פ לשעתו אסור עד דהוי ס' כשיעור היין. פר"ת או' ד' ועיין באו' שאח"ז אי סגי בששה.

סעיף קטן כב

כב) שם הגה. עד שאין ס' לבטלו. והט"ז סק"ד כתב דסגי בששה חלקים כדלקמן בסי' קל"ד סעי' ה' דיין במים בטל בששה חלקים וה"ה בשאר משקים. והסכים לדבריו הפר"ח או' יו"ד. אבל הש"ך בנה"כ כתב להשיג על דברי הט"ז הנז' דדוקא במים סגי בששה חלקים משא"כ בשאר משקין. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' י"ג. מ"א באו"ח סי' ר"ד ס"ק ט"ז אלא שכתב דביינות שלנו ודאי בטל עכ"ל ור"ל דביינות שלנו שהם כחושים ודאי בטל בששה אפי' בשאר משקין.

סעיף קטן כג

כג) שם. שאם היה מערב יין בחבית היה מתקלקל אבל בחנות לא מתקלקל כיון שהוא זמן מועט. פרישה או' ה' ט"ז סק"ה.

סעיף קטן כד

כד) שם הגה. ואעפ"י שרגילין למשוח היורות וכו' אין לחוש וכו' וכל דמינכר כל דהו שומן בעין לאו בר ביטול הוא ואסור לכן צריך לדקדק בחוש הראות במקום האור ולהביט במשקה אי איכא רושם השומן ואי מינכר אסור. פר"ת או' ה'.

סעיף קטן כה

כה) ועיין בשאלת יעב"ץ ח"א סי' קנ"ז שמורה א' הזהיר את העם שלא לאכול פולין לחים הנלקחים מן העכו"ם לפי שהוגד לו שמכבסים אותם בבורית כדי לצחצחן וכתב הוא ז"ל דהוא חומרא בלא טעם דבורית נטל"פ ולא קעבדי אלא לחזותא דפולין שיהיו נראים לבנים וצחים וחזותא כי הא ודאי לאו מילתא וכ"ש בזה שאין אנו יודעים האמת א"כ הוא וכי נמי עבדי ליה ודאי פורתא בעלמא עבדו ולא משהו ליה בגווה אלא לעבורי זוהמא יעו"ש. פ"ת או' ג' זב"צ או' כ"ג.

סעיף קטן כו

כו) שם בהגה ועיין לקמן סי' קל"ז במקום שנהגו וכו' ט"ס הוא וצ"ל קל"ד במקום קל"ז שכן הוא שם בסוף הסי' או צ"ל ועיין לקמן סי' קל"ז ועיין לקמן סי' קל"ד במקום שנהגו וכו' כי בסי' קל"ז נת' דין זה דמשקים בכלים של יין יעו"ש ש"ך סק"ז.

סעיף קטן כז

כז) [**סעיף ה'**] **יין רמונים שמוכרים לרפואה מותר וכו'** דכיון דאית ביה קפידא וכו' אם נתערב בו חומץ וכה"ג. ש"ך סק"ח.

סעיף קטן כח

כח) **שם. לא מרע נפשיה.** הפר"ת או' ו' נסתפק אי דוקא בישראל חשוב לא מרע נפשיה אבל באינו חשוב אסור או בכל גוונא אמרינן לא מרע נפשיה יעו"ש אמנם הרב מזמור לדוד כתב על דברי הפר"ת הנז' דסתמא אמרינן אומן לא מרע נפשיה ואין בזה ספק.

סעיף קטן כט

כט) [**סעיף ו'**] **צריך ליזהר ולבדוק וכו'** ואם נודעו בזה אסור הגם דלא ידיע גוי זה. פר"ת או' ז' זב"צ או' ך'.

סעיף קטן ל

ל) **שם הגה. ואם דרכן ליתן בו שמרים אסור לקנות מהם אם אין במשקה ס' מן השמרים** ולדידן בששה סגי. ט"ז סק"ו. ועיין לעיל או' כ"ב.

סעיף קטן לא

לא) [**סעיף ז'**] **שמן ודבש של עכו"ם מותרים.** שמן הוא שמן זית דכל מקום שנזכר שמן סתם הוא שמן זית וכן בכל מקום שנזכר דבש סתם הוא דבש דבורים והוא פשוט.

סעיף קטן לב

לב) **שם. שמן ודבש של עכו"ם מותרים.** ולא חיישינן שיניחו בנוד שומן חזיר ומותר אפי' לפסח. נחלת צבי מחו' או' ב' זב"צ או' כ"א. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תנ"ג או' ל"א

סעיף קטן לג

לג) **שם. שמן ודבש של עכו"ם מותרים.** ומי שאוסרו ה"ז עומד בחטא גדול מפני שהמרה ע"פ ב"ד שהתירוהו. הרמב"ם פי"ז מהמ"א. ב"י. לבוש. שו"ג או' כ"א. ערוך השלחן או' י"ז. וה"ד בידוע שהוא נקי אבל ביש חשש איסור לא נכנס בזה דהכל לפי המקום והזמן.

סעיף קטן לד

לד) **ואפי'** נתבשל השמן ה"ז מותר ואינו נאסר לא מפני בש"ג מפני שהוא נאכל כמות שהוא חי ולא מפני גיעולי עכו"ם מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו וכן דבש שנתבשל ועשו ממנו מיני מתיקה מותר מטעם זה. הרמב"ם שם. ב"י. לבוש. שו"ג שם. ערוך השלחן שם אלא שכתב דזהו לשיטתו של הרמב"ם דלא ס"ל סתם כלים אינם ב"י אבל דעת כל הפו' סתם כלים אינם ב"י ונותן טעם לפגם ולכן אפי' אם ידוע שאין הבשר פוגם בשמן ודבש מ"מ מותר מטעם דהכלים אינם ב"י יעו"ש ועיין באו' שאח"ז.

סעיף קטן לה

לה) שם. ואינם נאסרים משום בש"ג וכו' דנאכלים כמות שהן חיין ולא משום גיעולי עכו"ם (ר"ל פליטת הכלי מאיסור שהיה בו) דבשר ושומן פוגם בשמן ודבש כדלעיל סי' ק"ג סעי' ד' א"נ סתם כלים אינן ב"י כדלקמן סי' קכ"ב סעי' ו' ש"ך סק"ט. ור"ל דאם תחוש לכלים של העכו"ם שמא הם ב"י בשר ושומן פוגם בשמן ודבש ואם אינם ב"י בלא"ה הטעם פגום וא"ת הא בלא"ה ק"ל סתם כלים אינם ב"י כדלקמן סי' קכ"ב סעי' ו' וא"כ למה לי טעמא דבשר ושומן פוגם בשמן ודבש י"ל כדי לחזק כח ההיתר או דנ"מ כגון שידענו שהם ב"י.

סעיף קטן לו

לו) שם. וה"ה למים חמים שלהם. שאין בהם משום בש"ג שנאכלים חיים כדאיתא בשבת (נ"א ע"א) ורש"י פי' בע"ז (ל"ח ע"ב) מפני שאין משתנין מברייתן ע"י האור. ש"ך סק"י. ועיין לעיל סי' קי"ג או' י"ב ואו' י"ג

סעיף קטן לז

לו) שם. וה"ה למים חמים שלהם. והטעם משום דסתם כלים אינם ב"י אבל אם הוא ב"י אסור דהשומן משביח במים ודלא כלבוש שכתב דהשומן פוגם במים. ש"ך ס"ק י"א. ואסורים המים אם הכלים היו ב"י בין לשתיה בין לבישול דלא כפר"ח או' ט"ו שכתב דלשתיה מותרים ולתבשיל אסורים. ער"ה או' ד'.

סעיף קטן לח

לח) [**סעיף ח'**] **הקפריסין והקפלוטות וכו'** הקפריסין שומר לפרי הן מאילן צלף ודרך לאכלן חיין ויש ששולקין אותן. והקפלוטות כרתי ונאכלין כמות שהן חיין. רש"י בע"ז שם. ט"ז סק"ח. שו"ג או' כ"ה. ועיין לעיל סי' קי"ג או' פ"ו.

סעיף קטן לט

טל) שם. שמא זילף עליהם יין. ואפי' במקום שהיין ביוקר מ"מ חיישינן כדי לעשות להם ריח טוב ביין מועט שמזלף וחיישינן לזה. פרישה או ח' ט"ז סק"ט. כנה"ג בהגה"ט או' א' בל"י או ז' זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן מ

מ) שם. ובלבד שלא יהיו חתוכות בסכין שלהם ר"ל אפי' אינו ב"י וזהו סברת סה"ת וכתב ע"ז בב"י כבר נת' בסי' צ"ו ור"ל דשם הביא פלוגתא בזה וחשש לסה"ת והביאו בש"ע שם בשם י"א. וא"כ ה"ה הכא חשש לדבריו והביאו בש"ע לחוש לדבריו לכתחלה

ולא הוי סתירה משם לכאן כיון שגילה דעתו בב"י ולענין דינא עיין בדברינו לשם סי' צ"ו או' יו"ד ועוד עיין בדברינו לשם או' ט' ואו' י"א יעו"ש.

סעיף קטן מא

מא) שם. ובלבד שלא יהיו חתוכות בסכין שלהם. אלא פצועים באבנים או בדבר אחר וה"ה אם נודע שיש להם סכין מיוחד לזה והפצועים הם ניכרים שאין החתיכה ביושר.

סעיף קטן מב

מב) שם הגה. דמאחר שהם חריפים בלעו מן הסכין. וה"ד שנחתכו לאחר שנכבשו שאז הם חריפים. או"ה כלל ל"ח דין ט' ודין ט"ו. ש"ך ס"ק י"ב. פר"ח או' י"ז הל"פ סעי' ח' ומיהו עיין בא"ר באו"ח סי' תמ"ז או ל"ג שהביא דעת האוסרים גם בנחתכו קודם שנכבשו וע"כ הסכים דאם הסכין ב"י אסור ואם אינו ב"י מותר יעו"ש ועיין בדברינו לשם או' ר'.

סעיף קטן מג

מג) שם בהגה. דמאחר שיש מים עמהם כבר נתבטל חריפותם וכו' ודוקא שהרוב מים אבל אם הזיתים רוב הרי הן בחריפותן ואסורים אפי' הכלים אינם ב"י דמשוי ליה לשבח כדלעיל סי' צ"ה סעי' ב בהגה. ש"ך ס"ק י"ג. פר"ח או' י"ח. בל"י או' ח' הל"פ שם. וכן כתבנו באו"ח סי' תמ"ז או' ר"ה בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן מד

מד) [סעיף ט'] הענבים שלהם וכו' וכן טרית שאינה טרופה. פי' דג שראש ושדרה שלו ניכר שהוא טהור. ש"ך ס"ק י"ד. פר"ח או ך' להפ"פ או' ז' בל"י או' ט' ועיין לעיל סי' פ"ג או' כ"ג.

סעיף קטן מה

מה) שם. וכן ציר של דגים שיש בו כולבית עיין לעיל סי' פ"ג סעי' ו' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן מו

מו) שם. וכן עלה של חלתית מותר. עיין לעיל סי' נ"א סעי' ד' ובדברינו לשם או' ל"א.

סעיף קטן מז

מז) [סעיף יוד'] אסור ליקח מהם קורט של חלתית. חלתית הוא מין פרי שקורין בלזר"א וחותכין את קרטיו בסכין ואסור משום שמנונית הסכין. רש"י ע"ז ל"ה ע"ב. ט"ז ס"ק י"א. ועיין לעיל סי' נ"א או' ל"ג שהבאנו שם עוד פירושים יעו"ש.

סעיף קטן מח

מח) שם. אסור ליקח מהם קורט של חלחית. ואע"ג דסתם כלים של עכו"ם אינם ב"י אגב חורפיה דחלתית משוי ליה לשבח. ש"ך ס"ק ט"ו. פר"ח או' כ"ב. לה"פ או' ח' בל"י או יו"ד. והוא מן הגמ' שם דף ט"ל ע"א.

סעיף קטן מט

מט) שם. דהיינו מיני דגים קטנים מעורבים וכו' שאין להם קשקשת ועתידים לגדל לאחר זמן וק"ל דמותר (כדלעיל רסי' פ"ג) רש"י ע"ז ל"ה ע"ב. וכן פי' הרמב"ם בפי' המשנה והברטנורה. ולפ"ז משמע דשאר דגים קטנים שיש בהם קשקשת מותרים שהרי יכול להבחין ביניהם ובין הטמאים. ש"ך ס"ק ט"ז. פר"ח או' כ"ג. לה"פ או' ט' בל"י או' י"א

סעיף קטן נ

נ) שם. אסורים אפי' בהנאה. הגה. ומוכרו כולו חוץ מדמי יי"נ שבו. היינו מדינא אבל למאי דק"ל רסי' קכ"ג דסתם יינם בזה"ז מותר בהנאה במקום הפ"מ ה"ה הכא. ש"ך ס"ק י"ז. לה"פ או יו"ד. בל"י או' י"ב. ויתי' זה בדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. ומוכרו כולו חוץ מדמי יי"נ שבו. פי' אומדין כמה הוא דרכן לערב בכיוצא באלו וימכרו חוץ מדמי אותו יין. ט"ז ס"ק י"ב. הל"פ בסעי' יו"ד.

סעיף קטן נב

נב) שם בהגה. דתלינן לקולא וכו' כלומר ומותר ליקח מכולם אפי' מהם בבתיהן דכל אחד ואחד שאני לוקח ממנו אני אומר זהו שלא עירב ואפי' רוב דרכן להתערב כיון שאין ידוע בודאי שעירבו אמרינן שהאחד שלא עירב מציל על כולם. ש"ך ס"ק י"ח פר"ח או' כ"ה. באה"ג. חי' הגרשני שבגליון הש"ע. משא"כ בסיפא דמיירי בידוע בודאי שעירבו בהן יין דאז אזלינן בתר רובא. פר"ח שם באה"ג שם. ומ"ש הט"ז ס"ק י"ג תריץ יתיב הש"ך בנה"כ וכ"כ בחי' הגרשני שם דכל מה שטרח הט"ז להותיב ולפרק הוא שפת יתר שלא לצורך.

סעיף קטן נג

נג) שם בהגה. אזלינן בתר רובא דכל דפריש מרובא פריש. דאי רוב ודאי מערבין כל הפורש מהם אסור ואם רוב ודאי אין מערבין כל הפורש מהם מותר אבל אסור לקנות מהם בבתיהם אעפ"י שידוע שהרוב ודאי אין מערבין ואם לקח מהם אסור דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי כדלעיל סי' ק"י סעי' ג' ש"ך ס"ק י"ט. לה"פ או' י"ב.

סעיף קטן נד

דנ) **וה"ה** אם העכו"ם המוכרים יש להם חניות הרי נעשה קבוע בחניות שלהם ולא אמרינן כל דפריש מרובה פריש אלא כשהעכו"ם הולך לשוק ומוכר. ש"ך שם. פר"ח או' כ"ו. לה"פ שם. בל"י או' י"ד. הל"פ בסעי' יו"ד. זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן נה

הנ) **קדרות** חרס שדרכן כאשר בא בהם סדק נותנין לאומן לתקן ולטוח במקום הסדק שלא יפלוט וכעת נודע שאומן א' עושה טיחה זו בגבינה חריפא יש להתיר מן הסתם כיון שנודע ג"כ שיש בעלי מלאכות שעושים בסיד לחוד בלא גבינה וכמ"ש הרמ"א כאן דבזה נמי ליכא איסור דאו' דקדרה דרכה להשתמש בשופע וגבינה זו שבמקום הסדק דבר מועט הוא ולדעת הרשב"א והמחבר לעיל ססי' צ"ט מותר ואף לדעת החולקים ליכא רק איסור דרבנן ולכן סמכינן לקולא וגם לא ישתמשו בהם עד אחר מעל"ע דיש לצרף ג"כ היש מתירין שבסי ק"ג סעי' ה' נוב"י ח"א חי"ד סי' ל"ד. פ"ת או' ו' וכן מה שמתקנים.

סעיף קטן נו

ונ) **וכן** מה שמתקנים הסדק של כלי חרס בסיד ובו מעורב חלב ג"כ מותר להשתמש באותם כלים בחמין חדא משום דאנן ק"ל כס' מרן ססי' צ"ט כנז' משום דדרך הכלי להשתמש בו בשופע והחלב שהוא במקום הסדק דבר מועט הוא ובטל ועוד דזה ידוע דחלב שמעורב בו סיד הוא נט"ל ומותר. זב"צ או' ל'.

סעיף קטן נז

זנ) [**סעיף יא'**] **המורייס וכו'** אין זה עתה מנוי בינינו ולכן לא כתבנו בו

סעיף קטן נח

חנ) **שם**. **ואם היה היין יוקר מהמרייס מותר**. משמע דבשוים אסור ולא קשוא ממ"ש לעיל סעי' ד' אם דמיהם יקרים מדמי היין דשאני הכא דהיין מתקן המורייס ועדיף טפי והוא ברור. קהל יהודה סוף הסי' ועיין לעיל או' י"ט.

סעיף קטן נט

טנ) [**סעיף יב'**] **הרשב"א היה נזהר מהכרכום וכו'**. והעולם נהגו עכשיו היתר בפשיטות בכרכום ובני עלייה הנזהרים הם מועטים ונראה לומר שהרשב"א לא היה נזהר אלא מפני שהיה יודע בודאי שבכל ארץ ההיא היו מזלפין עליו יין אבל אנן דלא ידעינן בודאי א"כ אמרינן דא"א שלא יהיה אחד מהם שלא יזלף עליו יין ויציל על כולם. ש"ך ס"ק כ"א. הל"פ או' י"ד. בל"י או' י"ז. שו"ג או' ל"ח. ועיין עוד בדברינו לאו"ח סי' תס"ז או' ע"ט.

סעיף קטן ס

ס) ובענין הזעפר"ן כתב הרב הקדוש בעל ר"ח בס' תוצאות חיים דף כ"ד ע"ב דפוס אמשטרדם או מ"ח תקנת אנשי מעשה שלא יאכל אדם זעפר"ן שיש בו ג' איסורין שטחין אותו בשמן חזיר ומזלפין עליו יי"נ ומטילין בו בשר נבלת סוס ובפסח יש בו איסור רביעי משום חשש קמח שמשימין בו עכ"ל והבאנו דבריו באו"ח סי' תס"ז או' פ"ב יעו"ש. ומ"ש זב"צ או' ל"ב דבעיר בגדאד נוהגין לאכלו אפשר מפני שלא ראו דברי ר"ח הנז' וע"כ עתה מזמן ביטלו מלאכלו ואפשר מפני שראו דברי ר"ח הנזכ'.

סעיף קטן סא

סא) אבל מה שקורין בערבי כרכום נוהגים לאכלו אלא ששורין אותו במים עד שיתגדל ויהיה כמו שהיה לח בתחלת ברייתו ומבררין ממנו התולעים אם יש בו וחוזרין ומייבשין אותו כבתחלה ודכין אותו ומניחין בתבשיל או בדברים אחרים. הנצרכין לאותו תבלין.

סימן קטו

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו אסור וכו'** לא שנא חלבו לצרכו או לצורך ישראל. טור. ט"ז סק"א. ש"ך סק"א. פר"ח או' א' הל"פ בסעי' א' חכ"א כלל ס"ז או' א' ערוך השלחן או' ב' ור"ל דבחלבו לצרכו יש סברא להתיר דודאי לא עירב חלב טמא ויקלקל את חלבו כיון דאינו מעמיד ואפ"ה אסור. ט"ז שם ערוך השלחן שם.

סעיף קטן ב

ב) פרה החולבת ויצא דם עם החלב אם מותר החלב עיין לעיל סי' ס"ו או' מ"ה ואו' מ"ו

סעיף קטן ג

ג) חלב הקראים אם הם אוכלים ממנו מותר לאכלו ואם אינם אוכלים ממנו אסור לאכלו. הרדב"ז בתשו' כ"י ח"ב סי' ר"מ. כנה"ג בהגה"ט או' ג' בל"י או' א' שו"ג או' ב'.

סעיף קטן ד

ד) וכן חלב שחלבו עכו"ם לפני צדוקי אם שותה הוא ממנו או אוכל ממנו מותר ואם לאו אסור. מהריק"ש בהגהו' על הש"ע בסעי' זה. שו"ג שם.

סעיף קטן ה

ה) שם. היה חולב בביתו וישראל יושב מבחוץ אם ידוע שאין לו דבר טמא בעדרו מותר אפי' אין הישראל יכול לראותו וכו' אבל עכ"פ בעינן שישב מבחוץ בצד עדרו. ט"ז סק"ב. וכ"מ בב"י דבעינן דוקא יושב בצד עדרו מבחוץ יעו"ש.

סעיף קטן ו

ו) **ודוקא** כשישראל יושב מבחוץ אבל אם אינו יושב שם אפילו רגיל הישראל ללכת שם בכל יום בעת החליבה אפי' אין דבר טמא בעדרו אסור. הרשד"ם חי"ד סי' נ"א. ואם יוצא ונכנס הישראל אעפ"י שאינו בקבע מותר. כנה"ג בהגה"ט או' ה' ועיין לקמן או' יו"ד.

סעיף קטן ז

ז) **שם. וישראל יושב מבחוץ וכו'** וכל שהישראל הולך לכפר בכל מקום מהכפר שישב חשבינן ליה יושב מבחוץ. מהריק"ש בהגהו' הש"ע על סעי' זה. מיהו לפי מ"ש לעיל או ה' דבעינן שישב מבחוץ בצד עדרו משמע דאין זה מועיל כיון דאינו בצד עדרו וכ"מ ממ"ש באו' הקודם בשם הרשד"ם וכ"כ הרב חקקי לב חי"ד סי' כ"ז להשיג על דברי מהריק"ש הנז' והביא כמה ראיות לאסור יעו"ש וע"כ יש להחמיר.

סעיף קטן ח

ח) **ומה** שנהגו העכו"ם בקצת מקומות כשחולבים בהמותיהם סוגרים הדלת כדי שלא יביטו בעת החליבה משום עין הרע ודאי יש לאסור אפי' שלא יש בבית העכו"ם דבר טמא כי יש לחוש שמא יש לו בתוך ביתו דבר טמא ממקום אחר מוצנע בבית ומערב. חקקי לב שם. וכן הסכים זב"צ או' ו'

סעיף קטן ט

ט) **שם. היה לו דבר טמא בעדרו וכו' והעכו"ם חולב לצורך ישראל וכו'** אבל לצורך עצמו צריך לראות ממש בשעה שהוא חולב שלא יערב בו דבר טמא כיון שיש דבר טמא בעדרו. ב"ח ש"ך סק"ג. פר"ח או' ב' הל"פ בסעי' א' ערוך השלחן או' ג' אבל כשהעכו"ם אין לו דבר טמא בעדרו אין חילוק בין חולב לצרכו או לצורך ישראל דבכל גוונא אם ישראל יושב מבחוץ אף שאין יכול לראותו כלל בשעה שהוא חולב מותר. פר"ח שם. זב"צ או' ח'.

סעיף קטן י

י) **שם. אם יכול לראותו כשהוא עומד מותר שירא שמא יעמוד וכו'** וה"ה ביוצא ונכנס נמי מותר כיון דטעמא הוא משום דמירתת. פרישה או' ג' ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ג הל"פ שם. ערוך השלחן או' ד' וה"ה אפי' אינו יושב תמיד אלא יוצא ונכנס ויושב ומכ"ש אם יוצא ונכנס למקום החלב. פרישה שם. ש"ך שם. פר"ח שם. ערוך השלחן שם. זב"צ או' ט'.

סעיף קטן יא

יא) שם. והוא שיודע שחלב טמא אסור לישראל. דאל"כ לא ירא שמא יראהו הישראל. ב"י. לבוש. פרישה או' ד' ביאור הגר"א או' ג'.

סעיף קטן יב

יב) שם הגה. ולכתחלה צריך להיות הישראל בתחלת החליבה וכו' ואפי' אין דבר טמא בעדרו יש להחמיר להיות שם הישראל בתחלת החליבה פן יערב או ישים העכו"ם חלב טמא בכלי קודם שיבא הישראל. ב"י. תו"ח כלל פ"א דין ו' ש"ך סק"ה. פר"ח או' ד' חכ"א כלל ס"ז או' א' ערוך השולחן או' ז' זב"צ או' יו"ד וכתב שכן דעת מרן ב"י. ומ"ש השו"ג או' ח' דהב"י לא ס"ל חומרא ז' מדאשמיטה בש"ע אין זה ראיה דהרבה דינים משמיט הש"ע ומביאים אותם האחרונים להלכה משום דלפעמים סומך על ב"י אלא א"כ גילה דעתו בב"י דלא ס"ל הכי או שהביא פלוגתא בב"י והשמיטה בש"ע אז אמרינן דלא ס"ל הכי.

סעיף קטן יג

יג) שם בהגה. ונהגו להחמיר שלא יחלוב בכלי שדרכו של עכו"ם לחלוב בו וכו' אפי' רואה בתחלה בכלי שאין בו שום דבר טמא דחיישינן שמא נשארו בו צחנוחי חלב ולא ירגיש בו הישראל. או"ה כלל מ"ה דין ב' ש"ך סק"ז. פר"ח או' ה' ולפ"ז כל שמדיחו אפי' לכתחלה שרי. פר"ח שם.

סעיף קטן יד

יד) שם בהגה. מיהו בדיעבד אין לחוש לכל זה. כלומר דא"צ לחוש שיהיה כל זה רק סגי בשהיה שם בתחלת החליבה אפי' לא ראה בכלי כמ"ש בתו"ח שם ובד"מ או' א' ומיהו הש"ך סק"ח כתב דאפי' בדיעבד יש להחמיר אם לא ראה הישראל מתחלה בכלי. אבל המנ"י על התו"ח שם או' י"ב כתב דאין להחמיר נגד הרב בהגה רק באיכא דבר טמא בעדרו אין להתיר אפי' בדיעבד אם לא ראה תוך הכלי. וכ"כ החכ"א כלל ס"ז סוף או' א' דבאין דבר טמא בעדרו אעפ"י שלא ראה מתחלה בכלי כיון שראה עכ"פ החליבה יש להתיר בשעת הדחק.

סעיף קטן טו

טו) עיר שאין מצוי בה חלב טמא כלל מותר לקנות חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו. תשב"ץ ח"ד סי' ל"ב והביא שם ג"כ משם הרב כפתור ופרח ומשם ס' העתים יעו"ש וכ"כ הפר"ח סוף או' ו' אלא שכתב שם התשב"ץ ויש מחמירין וכן הסכים חכ"א שם. וכ"ה דעת בית מאיר. וכ"כ חקקי לב חי"ד סי ל' בשם כמה פו' לאסור וגם הביא דברי

החולקים על דברי הפר"ח הנז' וסיים וכן ראוי להחמיר יעו"ש. וכן הברכ"י בשיו"ב או' א' הביא פלוגתא בזה וסיים לענין הלכה במקום שלא יש מנהג בעיר פשוט לכל להקל ודאי יש להחמיר וכך פשטה הוראה בכל גלילות טורקיא"ה וארץ הצב"י עכ"ל ומשמע אבל במקום שכבר נהגו להקל אין למחות.

סעיף קטן טז

טז) וכן במקום שחלב טמא יותר ביוקר מחלב טהור מותר לקנות מהעכו"ם חלב שחלבו בלא ראיית ישראל. פר"ח שם. לה"פ או' א' בל"י או' א' וכ"כ הפר"ת או' א' דבמקומינו נראה דשרי לקנות חלב מגוי שלא ראהו ישראל ולא עמד בצד עדרו והגם דיש לו דבר טמא בעדרו דהא חלב בהמה טמאה נמכר בדמים יקרים לשרים וגדוליהן וכמעט שוה על חד ארבע מהחלב של טהורה ובודאי דלא מערבי ליה אבל דרך מתנה אסור דהגוי חפץ הוא לרצות אהובו ולמנוא חן בעיניו ויבחר לתת לו דבר חשוב אבל בשאר מקומות הגם דהוי חלב בהמה ביוקר קצת אסור יעו"ש אבל דעת הבית מאיר לאסור אף אם חלב בהמה טמאה נמכר ביוקר וכתב אף לדברי המתירין דוקא אם החלב הטמא מצוי למכור ביוקר מהטהור אבל במקום שאין אדם קונה חלב טמא ודאי כל שיש דבר טמא בנמצא במקום הזה יש לחוש שיערבנה כדי למוכרה דאילו בעינה אין קונה אותה. ואף אם למשל כשאחד צריך לחלב טמא כמו לרפואה אינו מוצא לקנותה זולת בדמים יקרים יותר מהטהורה היינו מפני שאינו מצוי לחולבם מחמת שבפשוט אין קונה אותם. אבל משו"ה החשש הנ"ל במקומו עכ"ל וכ"כ קהל יהודה סעי' א' ד"ה עוד דהדבר פשוט שאין להתיר במקום שחלב טמא ביוקר אלא דוקא במקום דלעולם שכיחי לוקחים אמנם אי לא שכיחי לוקחים אלא לפעמים שצריכים אותה לרפואה לוקחים אותה בדמים יקרים פשיטא ודאי דאסור יעו"ש. והב"ד חקקי לב שם בסי' ל"א יעו"ש.

טז) ואפי' במקום שחלב טמא הוא מאוס לגוים אפ"ה אסור לקנות מהם אם אין ישראל רואהו דהגם דהם פורשים שלא לאוכלו מ"מ מוכרים אותו לישראל להגדיל מדתם. שו"ת זרע אברהם חי"ד סי' כ"ה דף ק"ג ע"א יעו"ש וכ"כ חקקי לב שם סי' ל"ב מכמה פו' והשיג על מי שהתיר וכן הסכים לאסור יעו"ש.

סעיף קטן יז

טוב) שם בהגה. ושפחות שחולבות הבהמות בבית ישראל או בדיר שלהם וכו' ואף אם הרפת הוא אחורי הבית נוהגים היתר. ש"ך סק"י. פר"ח או' ז' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' הל"פ בסעי' א'.

סעיף קטן יח

חי) שם בהגה. אבל אם בית עכו"ם מפסיק וכו' ובדיעבד מותר אף אם בית עכו"ם מפסיק תו"ח כלל פ"א דין ח' ש"ך ס"ק י"א. כנה"ג בהגב"י או' ח' אלא שיש שם ט"ס. פר"ח או' ח' לה"פ או' ג' בל"י או' ג' הל"פ שם.

סעיף קטן יט

יט) שם בהגה. ואפי' ישראל קטן או קטנה. בן תשע שנים. או"ה כלל מ"ה דין ח' תו"ח שם. ד"מ או' א' ט"ז סק"ה. ש"ך ס"ק י"ב. כנה"ג שם. ואם הוא חריף ביותר סגי בבר שית ואם אינו כ"כ חריף בר שב או בר תמני או בר תשע או בר עשר כל חד וחד לפום חורפיה ואו"ה דנקט בן ט' לאו דוקא וחדא מנייהו נקט. פר"ח או' ט' לה"פ או' ד' בל"י או' ד' שו"ג או' י"א. וכ"כ החכ"א כלל ס"ז או' ד' דקטן חריף נאמן אפי' בן שש להעמידו אצל החליבה וחריף היינו כל שיודע ומבין אם מערב הגוי חלב טמא נאמן להעמידו אצל החליבה.

סעיף קטן כ

ך) שם בהגה. ואם חלבו עכו"ם מקצת בהמות ולא היה שם ישראל וכו' מותר מיהו אם לא בא שם הישראל עד אחר שנחלבו כולם הוי כחלב שחלבו עכו"ם ואסורה וכו' מיהו הש"ך ס"ק י"ג כתב שאין לחלק בין כולם למקצתם אלא כיון שהבהמות והדיר של ישראל אפי' לא בא הישראל עד לבסוף שרי. פר"ח או' יו"ד. לה"פ או' ה' חכ"א שם סוף או' ב'.

סעיף קטן כא

כא) וכן כל שאין בהמתו של ישראל ובדיר של ישראל אין חילוק בין חלבו מקצת לחלבו כולם דבכולהו גווני אסירי. ש"ך שם. כנה"ג בהגב"י סוף או' יו"ד. בל"י או' ה' ור"ל דתרווייהו בעינן בהמתו של ישראל ובדיר של ישראל אבל בהמתו של ישראל בדיר העכו"ם או בבית העכו"ם או בהמתו של עכו"ם בבית ישראל אסור אלא א"כ ישראל רואהו. וכן המנהג פשוט דאפי' שישראל דר בבית הגוי כפרי בשנת מגפה שהולכין ושוכרין בתי גוים ודרים שם עד יעבור זעם אעפ"י שהגוי או הגויה חולבת שם בבית החלב אסור אם אין ישראל רואהו. כנה"ג שם סוף או' ז' זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. חלב של עכו"ם אוסרת כלים שנתבשלה בהם וכו' וה"ה אם כבוש שם מעל"ע. או"ה כלל מ"ה דין ד' ט"ז סק"ז. כנה"ג שם או' ג' לה"פ או' ו' בל"י או' ו' ערוך השלחן או' י"א. זב"צ או' כ"ב.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. אעפ"י שאינו רק ספק וכו' וכן גבינותיהם. ולא סגי ברוב כשנפלה בתבשיל (של חלב) אלא צריך ס' ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' ז' בל"י שם. שו"ג או' י"ג. חכ"א כלל ס"ז או' ה' ערוך השלחן שם. זב"צ או' כ"ג. ואם הוא ספק או נתערב יבש ביבש עיין לעיל סי' ק"י בדיני ס"ס או' כ"ז.

סעיף קטן כד

כד) וי"א דאם נתערב חלב של עכו"ם בחלב של היתר לא בעינן ס' אלא כנגד חצי חלב של עכו"ם דהא למאי דקאמר הש"ס חלב טמא ירוק טהור חיור נראה דאי היה חלב טמא טפי מחציו מנכר ולזה לא בעינן ס' כנגד כל החלב אלא כנגד מה שיכול להתערב ולא מנכר ושיעורו עד חצי החלב. פר"ת או' ד' והב"ד זב"צ או' כ"ד וכתב והגם שאין לסמוך עליו בזה שלא מצינו בכל הפו' שחילקו בכך מ"מ בשעת הדחק יש לסמוך עליו. ומיהו מה שסיים שם זב"צ ומה גם דס' האו"ה ז"ל דאפי' בגבינה דחמירא סגי ברוב תבשיל וכ"ש בחלב ש"ג וכן מ"ש החכ"א שם דבהפ"מ יש להקל בחלב לבטל ברוב דהוא קיל מגבינה לפי ס' האו"ה וכו' נראה מפני שלא ראו דברי האו"ה בשורשם כלל מ"ז דין ז' אלא מ"ש בש"ך שם דהא האו"ה שם כתב הטעם בגבינה דבטל ברוב משום דאיכא ס' בגבינה נגד האיסור שהוא המעמיד אבל בחלב ש"ג כתב בהדיא דצריך ס' יעו"ש. אלא רק הטעם בכאן משום דחלב טמא ירוק ומשו"ה די בס' נגד חציו כמ"ש הפר"ת ומשום דלא נזכרה סברא זו בפו' ע"כ אין להקל אלא דוקא בהפ"מ ובשעת הדחק וה"ד נמי כשהחלב הוא לבן כמראה שאר חלב טהור אבל אם יש שינוי אפי' מעט צריך ס' כנגד כולו אפי' בהפ"מ ושעת הדחק.

סעיף קטן כה

כה) כלים שנתבשל בהם גבינות הגוים בדיעבד והיום אינם ב"י אסור לכתחלה לבשל בהם בלא הכשר והרי הם כשאר איסורים. ברכ"י בשיו"ב או' ב' בשם הרב בתי כהונה. ער"ה או' ב' זב"צ או' כ"ה.

סעיף קטן כו

כו) מעשה שאירע בשני אנשים סוחרי חמאה וחלב ולוקחים תמיד מרפת בקר של השררה והיתה שמה יהודית להשגיח ולראות החליבה כנהוג ויש איזה שבועות אשר לא היתה בזה יהודית להשגיח וסוחרי החלב הנז' לקחו החלב משם ומכרו לקהל. הכלים שנתבשל בהם אותו החלב מותרים והוא משום דבאותה העיר אין מצוי חלב טמא כלל ואפי' לעתים רחוקות וכמעט שאין נכנס כלל בגדר הספק והפר"ח (עיין לעיל או' ט"ו)

מסיק שבמקום אשר בודאי אינו מצוי חלב טמא שמותר לאכול חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו והגם דלא ק"ל כוותיה מ"מ די לנו להחמיר בחלב עצמו אבל לא לאסור הכלים ובפרט שיש בזה הפ"מ יען שרוב העיר בעלי בתים קנו מזה החלב ואם נאמר להם הכשירו הכלים יהיה הפ"מ וע"כ נראה להדיח הכלים ולהשהותם מעל"ע ודי. כרם שלמה בסי' זה. זב"צ או' כ"ו.

סעיף קטן כז

כז) שם בהגה. אבל לא בחמאה שלהם וכו' שאם נתערבה בהיתר הכל שרי כדלעיל גבי פת של עכו"ם. משמע דרוב מיהו בעי בתבשיל כדלעיל סי' קי"ב סעי' י"ד גבי פת של עכו"ם. ט"ז סק"ח. ש"ך ס"ק י"ז. פר"ח או' י"ב. לה"פ או' ז' בל"י או' ז' הל"פ בסעי' זה. שו"ג או' י"ג. ועיין לקמן סעי' ג'.

סעיף קטן כח

כח) שם בהגה. חלב של עכו"ם שנאסרה אינו מועיל אם יעשו אח"כ גבינות וכו' וה"ד בסתם חלב אבל כשאנו יודעים שדעת העכו"ם היה לעשות גבינות מהחלב מותר לישראל לעשות אח"כ ממנה גבינות כמ"ש לקמן סעי' ב' בהגה. ש"ך ס"ק י"ח. פר"ח או' י"ג. הל"פ סוף סעי' זה. שו"ג או' י"ד. חכ"א כלל ס"ז או' ו' ערוך השלחן או' י"ב. ומ"מ אסור לאכול החלב כך כמ"ש אח"כ בהגה לסוף סעי' ב' ועי"ש באו' ט"ל.

סעיף קטן כט

כט) [סעיף ב'] גבינות העכו"ם אסרום מפני שמעמידים אותם בעור קיבת שחיטתם וכו' אבל משום בשר בחלב אין איסור דאו' דצונן הוא ואע"ג דקא מעמיד אין איסור אלא מדרבנן. ט"ז סק"ט בשם התו' ועיין לעיל סי' פ"ז סעי' י"א ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן ל

ל) שם. ואפי' העמידוה בעשבים אסורה. שכבר גזרו על כל גבינות העכו"ם בין שהעמידוה בדבר אסור בין שהעמידו בדבר המותר גזירה משום שמעמידים אותה בדבר האסור. הרמב"ם פ"ג מהמ"א הי"ד. טור. לבוש. ש"ך ס"ק י"ט.

סעיף קטן לא

לא) והאוכל גבינות העכו"ם או חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו מכין אותו מכת מרדות. הרמב"ם שם ה' ט"ו. טור. לבוש. והיינו אם עושה במזיד ואם היה בשוגג יתענה יום א' ואם היה במזיד ג' ימים. ועיין בדברינו לאו"ח סי' תקס"ח או מ"ט.

סעיף קטן לב

לב) שם בהגה. ואם הישראל רואה עשיית הגבינות והחליבה מותר. וכ"כ הרמב"ם בפי' המשנה בע"ז פ' אין מעמידין כשאנו רואין העכו"ם שהעמיד החלב בקיבה עצמה מותר לנו לאכול אותה גבינה. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י או' כ"ז כשהישראל ראה החליבה ועשיית הגבינות מותרת לכ"ע ודלא כהש"ך ס"ק ך' שאסר עד שיעשה הישראל מעשה. וכ"כ המנ"י על התו"ח כלל פ"א או' ג' פר"ת סוף או' ז' וכתב ודלא כהפר"ח או' ט"ו. בל"י או' י"א. חכ"א כלל ס"ז או' ז' בהגה. וכ"כ בתפארת למשה דכל ראיות הש"ך אינם מוכרחים וכל הטעם שבש"ס באיסור גבינות עכו"ם לא שייכי בישראל רואה וכתב דכ"מ מכל הפו' יעו"ש והב"ד פ"ת או' ו' וכ"כ הר"ז באו"ח סי' ש"ז או' ל"ח. וכן כתבנו אנו שם באו"ח סי' ש"ז או' קנ"ה יעו"ש. ואם הקיבה של ישראל אף שהעכו"ם נותנה לתוך החלב מותר לכ"ע אף לכתחלה נוב"י שם. פ"ת שם. והיינו נמי כשהישראל רואה החליבה ועשיית הגבינה כנז'.

סעיף קטן לג

לג) שם בהגה. ואם ראה עשיית הגבינות ולא ראה החליבה יש להתיר בדיעבד וכו' ודוקא שקונה ממנו סכום גבינות או לפי משקל דמאחר דחלב טמא אינו עומד אינו מערב בו דבר טמא אבל אסור לקנות ממנו החלב במדה דחיישינן שמא עירב בו דבר טמא. או"ה כלל מ"ה דין ה' תו"ח כלל פ"א דין ב' ש"ך ס"ק כ"ג. פר"ח או' י"ז. לה"פ או' י"א. חכ"א שם סוף או' ז' זב"צ או' כ"ט.

סעיף קטן לד

לד) יש מקומות שישראל הולכים לעשות גבינה אך א"א שיראה כל החלב כשחולבים אותו ונלאו לתקן ולא יכולו גבינות אלו מותרים ואפי' לכתחלה יכולים לעשות כן. מטה יוסף ח"ב סי' ט"ו. זרע אברהם חי"ד סי' כ"ה. ברכ"י בשיו"ב או' ג' וכ"כ הפר"ח או' ך' הגבינה שמביאים פה ירושת"ו מצפ"ת תובב"א כי היהודים אשר הולכים לשם לעשות הגבינה אינם יכולים לראות כל החליבה לפי שהעדר הוא גדול מאד מהלך ד' וה' שעות ומסיק שאם הגוים בעלי העדר הם עצמם עושים גבינות לצרכם (ר"ל על חשבונם) למכור לישראל אף שהעדר גדול ויש דבר טמא בעדר כיון שהיהודים משימים הקיבה בתוך החלב יש להתיר בפשיטות ע"פ סברת התו' שכתבו שאין הגוים שוטים לערב חלב טמא שאינו נקפא בגבינות שעושים לצרכם יעו"ש. לה"פ או' י"ד. בל"י או' י"ג. זב"צ או' ל' ובאו' ל"א כתב שכן מנהג בגדאד יע"א כעיר הקודש צפת"ו יעו"ש.

סעיף קטן לה

לה) והן עתה נתוודע לנו איסור אחר שעושין הגוים בעלי הצאן דהיינו כשישראלים מניחים קיבה כשרה בתוך החלב לגבנו אינם מניחים אלא דוקא כדי שיעור שיתגבן שאם יניחו קיבה יותר מן השיעור לא תהיה הגבינה שמינה. ועוד יש הפרש דאם מניחין קיבה יותר מן השיעור יעלה גבינה מן החלב יותר דהיינו מן סאה חלב אם יעלה קב גבינה כשמניחים כשיעור אם מניחים יותר מן השיעור יעלה גבינה קב וחצי או קב ורביע וע"כ הגוים עושים ערמה בזה וכשמביאים חלב ממקום רחוק הן מניחים מן הקיבה שלהם האסורה מעט מן המעט שאינו נרגש בחלב ואינו עומד בו לגמרי כדי שבשעה שמביאין אותו לישראל המגבן והוא יניח קיבה כשרה יהיה קיבה הרבה באותו חלב ויעלה גבינה הרבה וזה נודע לנו ע"י שפעם א' הביא הגוי החלב לישראל כדי לגבן וא"ל הגוי לישראל תגבן במהרה וזה הישראל חשש בדעתו שמא הניח הגוי קיבת נבילה ומפני זה לא גבן הישראל במהרה והניח אותו כמו רביע שעה וראה שנתגבן החלב מאליו אבל לא גבינה קשה כנהוג וצעק הישראל על הגוי ונתוודע קלונו שהניח קיבת נבילה. והנה כיון שנתוודע איסור זה שלא זכרוהו הרבנים הנז"ל המתירין הגבינה אנחנו היאך נוכל להתיר הגבינה הזאת דשמא אלו הגוים שחולבין ואין ישראל רואה החליבה עושים ערמה הזאת ולא ירגיש הישראל. אמנם ראינו שלפו"ד מותרת הגבינה הנז' ואפי' לכתחלה חדא שהגוי מירתת ולא יעשה כן כי ירא פן ירגיש הישראל ולא יקנה ממנו עוד דאומר בדעתו דשמא יתעכב מעט ולא יניח הקיבה תיכף ויתגלה קלונו ועוד דגם אם נחוש א' מני אלף שיעשה כן אפ"ה הגבינה מותרת יען שהקיבה היא מותרת משום שהיא פירשא בעלמא ואפי' שהיא של טרפה כידוע אבל הא שאנו אוסרים קיבה של גוים היינו משום דמניחים הקיבה בעור של הקיבה שהיא טרפה ונבלה והקיבה בולעת מן העור ותיאסר כמ"ש לעיל סי' פ"ז סעי' יו"ד וז"ל חלב שנמצא בקיבה שנמלח וכו' או שעמד בו יום א' אסור להעמיד בו עכ"ל וא"כ הקיבה של הגוים אסור להעמיד בה משום שכן דרכם שהקיבה משאירים אותה בעורה לעולם ותיאסר אבל מ"מ כתבנו שם או' פ"ב שלדעת הש"ע ה"ד לכתחלה אבל בדיעבד אם העמיד בו אפי' אם נמלחה או עמדה יום שלם הגבינה מותרת בין העמיד בקרוש או בצלול יעו"ש. וא"כ לפ"ז אין חשש עוד למנהג הנז'. חדא שבודאי לא יניחו ועוד אף אם נחוש שיניחו הגבינה מותרת לס' מרן ז"ל וגם לס' מור"ם ז"ל שם שאם העמיד בצלול שאסורה כל הגבינה אפי' בדיעבד מ"מ סיים שם שאם יש ס' בחלב כנגד הקיבה הכל מותר דבטל בס' יעו"ש וא"כ אף אם נחוש לס' מור"ם ז"ל אפ"ה הגבינה מותרת דיש כמה וכמה ס' כנגד הקיבה האסורה.

ואין לומר דחיישינן שיניח הגוי מעור קיבת נבילה דאוסר בכל שהוא כמ"ש לעיל בסי' פ"ז סעי' י"א ז"א חדא דאין דרך הגוים אצלנו לגבן בעור הקיבה ועוד אף אם נאמר שיניח הרי אינו מניח כ"א מעט ואח"כ מניח הישראל כדי גיבון כנז' וא"כ הו"ל זו"ז גורם ומותר כמ"ש בהגה שם סוף סי' פ"ז יעו"ש אמנם מי שמחמיר על עצמו ונזהר בגבינה שלו להניח ישראל על החליבה מראש ועד סוף תע"ב. זב"צ שם בקיצור מעט.

סעיף קטן לו

לו) ואמנם עתה נשמע שמגבנין ע"י סמים ויש סמים שאינם כשרים וע"כ אפי' גבינה שנעשה ע"י ישראל אין קונים אם לא שהוא נאמן וגם גבינות המביאים ישראלים מצפת"ו אין קונים מהם אם לא יש בידם חתימת ב"ד של עה"ק צפת"ו שהם כשרים והוא מחשש הנז'.

סעיף קטן לז

לז) גבינות הקראים אם העמידוה בקיבה ולא בעורה ואין מולחים הקיבה בעורה מותר לאוכלה ואם העמידו בעור של שחיטתן אסורה בכל שהוא (כמ"ש לעיל סי' פ"ז סעי' י"א) אבל אם העמידו בעור שחיטה שלנו אינה אסורה אלא בנ"ט ואם הדבר ספק נראה שהוא אסור כיון שאין נזהרין על אכילת בב"ח ולית להו אלא קרא כדכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו אין מקפידין להעמיד בעור הקיבה ואסורה בכל שהוא. הרדב"ז סי' תקנ"ב. וכ"כ הכנה"ג בתשו' סי' קנ"ח דמדברי הרדב"ז בתשו' מהד"ב סי' ג' נראה דנאמנים בשבועה יעו"ש וכ"כ הרדב"ז ח"ג סי' תקכ"ח שהלוקח מהם צריכין לישבע שלא נגע בהם גוי יעו"ש. ער"ה או' ה' ומיהו כבר כתבנו באו' הקודם דעתה אין קונין גבינה אפי' נעשה ע"י ישראל אלא מאיש נאמן וא"כ כ"ש דאין ליקח מן הקראים וע"כ לא הארכנו בזה.

סעיף קטן לח

לח) שם בהגה. מאחר שדעתו לעשות גבינות. כלומר שידעינן בודאי שדעתו לעשות גבינות ואיתא בתשו' מהר"מ סי' ריז' דאפי' היה לו דבר טמא בעדרו מותר בדיעבד מה"ט דדעת העכו"ם להקפיא יעו"ש ש"ך ס"ק כ"ה. פר"ח או' י"ט. לה"פ או' י"ג.

סעיף קטן לט

לט) שם בהגה. ומ"מ אסור לאכול החלב כך. מאחר שלא ראה החליבה ואפי' ידענו שדעת העכו"ם לעשות גבינות. ש"ך ס"ק כ"ו. פר"ח או' ך' לה"פ או' י"ד.

סעיף קטן מ

מ) [סעיף ג'] החמאה של עכו"ם אין מוחין וכו' שהרי לא גזרו על החמאה וחלב הטמא אין עומד. הרמב"ם פ"ג מהמ"א ה' ט"ו. טור. ש"ך ס"ק כ"ז. פי' אע"ג דהחמאה נעשה

מחלב שחלבו עו"ג ואין ישראל רואהו אפ"ה אין לנו לאסור החמאה שלא גזרו אלא על החלב בעין ועל הגבינה אבל החמאה לא היתה בכלל שתי גזירות אלו אלא דעדיין יש לחוש לתערובת חלב טמא לזה כתב דחלב טמא אינו עומד פי' ודאי לא היה העו"ג שוטה לערב חלב טמא כשהיה דעתו לעשות חמאה ואפי' אם עירב שלא היה דעתו לעשות חמאה ואח"כ נמלך מ"מ כיון שחלב טמא אינו עומד א"כ אין בחמאה שום חלב טמא. ב"ח.

סעיף קטן מא

מא) מיהו שמעתי שפעם א' קנו חמאה מן הגוים ואח"כ ראו שהוא משונה משאר חמאה שאינו קפוי כמו חמאה היוצא מחלב הצאן והבקר וחקרו על הדבר ונמצא שהוא מחלב גמלים וכ"כ הפר"ת או' ח' שבזמנינו נתחכמו לעשות הרכבה ומערבין חלב גמל בחלב טהור ועושין ממנו חמאה יעו"ש והב"ד בשו"ת חיים שאל סי' מ"ג והביא עוד כמה פו' שדברו בזה שעושין חמאה מחלב גמלים יעו"ש ועוד פה עיה"ק ירושת"ו נמצא כמה פעמים חמאה ביד הערביים שמעורבת בחלב בציר"י דהיינו שממעכין החלב עד שיהיה רך כחמאה ומערבין אותו עם החמאה וע"כ אף במקום שנוהגין לאכול חמאה של עכו"ם אין לקנות מהם אלא מי שבקי בעניינים אלו ושומר נפשו ירחק מזה.

סעיף קטן מב

מב) שם. ובמקום שאין מנהג אם בישלה עד שהלכו צחצוחי החלב מותרת. שאם תאמר נתערבו עמה ונתבשלו כולם בטלו במיעוטם. הרמב"ם שם ה' ט"ז. טור. ור"ל כיון שנתבשלו יחד כולם בטלו במיעוטם. ועוד עיין לקמן סוף או' מ"ד.

סעיף קטן מג

מג) בעיר בגדאד נהגו היתר בחמאה ש"ג ואין פוצה פה בדבר וכהוראת הרמב"ם ומרן ז"ל. מיהו מי שהוא יר"ש אין לאכול חמאה עד שיבשלנה וכמ"ש הרמב"ם ומרן ז"ל וכן אנן בדידן מעת שעמדנו על דעתינו נהגנו שאין לאכול החמאה בלי בישול וכן ראוי לנהוג. זב"צ או' ל"ב. ובלא"ה צריך לבשלה כדי לסננה מן הפרעושים ומן הנמלים המתהוים בה כמ"ש לעיל סי' פ"ד או' ק"ה יעו"ש. והטעם שנהגו לאכול החמאה מפני שהחנוונים שלהם בקיאים בטוב אם החמאה מזויפת כמ"ש לקמן או' מ"ה ואפשר שהענין ישתנה לפי העת והזמן וצריך להשגיח על זה.

סעיף קטן מד

מד) שם הגה. גם מותר לבשלה לכתחלה וכו' ואין בזה כמבטל איסור לכתחלה דשמא אין כאן איסור כלל ועוד דאין כוונתו לבטל רק שילכו צחצוחי חלב. ב"י. תו"ח כלל ע"ח

דין א' ש"ך ס"ק כ"ח. פר"ח או' כ"ג. לה"פ או' י"ט. בל"י או' ט"ז. שו"ג או' כ"ג. ועוד הטעם משום כשהחמאה ניתך ע"ג האש השומן צף למעלה והצחצוחי חלב יורד למטה לשולי הקדרה ואחר שנצטנן ונקרש החמאה משליכין הצחצוחי חלב לאבדון נמצא שבישול זה אינו לבטל האיסור אלא להפרישו כמו שמפרישים מנקרי הבשר החלב מן הבשר שאין זה מבטל איסור אלא מפריש האיסור מן ההיתר. שו"ג או' כ"ה. ולפ"ז מ"ש לעיל או' מ"ב בשם הרמב"ם דבטל במיעוטו היינו בנשאר קצת מעורב שלא ירד למטה.

סעיף קטן מה

מה) שם בהגה. ואם בשלה עכו"ם מותרת וכו' בעירנו זאת (בגדאד) המנהג פשוט שלא לאכול חמאה מבושלת ש"ג וחמור עליהם כמו בשר חזיר כן נהגו מימי עולם ומשנים קדמוניות יען שבעירנו מערבין בו הגוים חלב (בצירי) ושומן של אליה ורובם ככולם הם מזייפים אותו ובדוחק ימצא מעט מן המעט שאין מזייפין וע"כ הקדמונים ז"ל אסרו חמאה מבושלת של הגוים והרי היא כבשר איסור ואין לשנות. ואולם בחמאה (שאינה מבושלת) ש"ג שמתירין אותה בעירנו אין לחוש שמערבין בה חלב (בציר"י) או שומן אליה כמ"ש בחמאה מבושלת ש"ג יען שבעירנו אין מנהג אצל הגוים לערב ועוד שאצלנו כל החנונים הם יודעים ובקיאים בטוב אם החמאה היא מעורבת ומזוייפת בשומן איסור וע"כ אין לחוש בחמאה כלל. זב"צ או' ל"ג. ונראה שזהו טעם מקום שנהגו לאסור חמאה ש"ג הכתוב בש"ע מפני שאין בקיאין בטוב בזיוף. וכבר כתבנו לעיל סוף או' מ"ג דגם במקום שנהגו היתר יש להשגיח תמיד ע"ז כי אפשר שהענין ישתנה לפי העת והזמן.

סעיף קטן מו

מו) ובענין הקיימא"ק של עכו"ם כתב הכנה"ג בהגה"ט או' י"ד דמנהגינו שלא לאוכלו משום נסיובי דחלבא וכ"כ בתשו' זרע אברהם חי"ד סוף סי' כ"ה דשומר נפשו ירחק ממנו. ובתשו' כנה"ג בבע"ח חי"ד סי' קנ"ט אסרו. וכ"כ מהריק"ש בהגהו' על הש"ע בסי' זה לאסור. חק"ל בשיירי חי"ד סי' ח' חקקי לב חי"ד סי' ל"ז וכ"כ הרב המני"ח בשו"ת הלק"ט סי' א' דרבני עה"ק ירושת"ו הם מחמירין בקיימא"ק כמו בריקוט"א (עיין באו' שאח"ז) ולא היו נוהגין היתר אלא דוקא בחמאה והשאר היו אוסרין והיו מענישין בדין את המקיל בין בקיימא"ק בין בריקוט"א ומכריזין בבהכ"נ יעו"ש. ומיהו הפר"ח או' כ"א כתב להתיר את הקיימא"ק וכתב זב"צ או' ל"ד שכן נוהגין בעיר בגדאד יע"א להתיר את הקיימא"ק כהוראת הפר"ח אמנם בשו"ת חיים שאל סוף סי' מ"ג כתב דבעיר קדשנו ירושת"ו אוסרים הקיימא"ק וכן הורו לאסור הרבנים הקדמונים כמ"ש הרב מהר"מ חאגיז בתחלת שו"ת הלק"ט וכן מהריק"ש אסר משם רבותיו וכן ראוי לנהוג ודלא כהפר"ח

בזה עכ"ד. וכן בספרו ברכ"י בשיו"ב או' ה' האריך בזה וסיים דאפי' בעיר שנהגו היתר בדברים אלו שומר נפשו ירחק מהם יעו"ש.

סעיף קטן מז

מז) הריקוט"א ש"ג דהיינו אחר שמוציאין הגבינה מן החלב ונשאר הקום לבדו מרתיחין את הקום שהוא המימי חלב לבדו. ומקפיאין אותו ונקרא ריקוט"א גם זה התיר הפר"ח שם. אבל הברכ"י שם בשיו"ב הביא דעת כמה רבנים האוסרים וכ"כ באו' הקודם דרבני ירושת"ו אוסרים ומענישים על הריקוט"א וכ"כ הר' חקקי לב חי"ד סי' ל"ד בשם כמה פו' לאסור וכן מסיק להלכה יעו"ש. וכ"כ זב"צ או' ל"ה דבעיר בגדאד יע"א נוהגין שלא לאכול הריקוט"א יעו"ש. וכבר כתבנו באו' הקודם בשם הברכ"י דאפי' במקום שנהגו היתר בדברים אלו שומר נפשו ירחק מהם.

סעיף קטן מח

מח) גם יש בעירנו מין א' וקורין אותו בערבי דילמ"א והוא אחר שעושין הקיימא"ק נשאר חלב בעיין לבדו ומביאין קיבה שלהם ומקפיאין את החלב הנז' ויהיה קפוי כמו הקיימא"ק אבל הוא מעט רק בעירנו נוהגין בו איסור (ר"ל אפילו בעירם שנוהגין לאכול הקיימא"ק בזה נוהגין איסור) יען שדבר פשוט הוא שנעשה בקיבה האסורה שלהם. זב"צ שם. וחלב שמוכרים העכו"ם עם הקיימא"ק זה פשיטא דאסור משום חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו ולא הצרכתי לזה אלא משום דלפעמים החנוונים ע"ה וקונים הכלי קיימא"ק מן העכו"ם עם החלב שבו ומוכרים להמון העם שאין יודעים מזה וצריך אזהרת ב"ד.

סעיף קטן מט

מט) יגורטי של עכו"ם שנקרא בערבי לבן מרן ב"י בסוף סי' זה אסר אותו שכתב שאין להעמיד חלב בחלב חמוץ ש"ג עד אחר ג"פ משמע אבל אם הוא בעיניה אסור וחלב חמוץ הוא היגורט"י כנודע וכ"מ מדברי המני"ח שכתבנו לעיל או' מ"ו שכתב ולא היו נוהגין היתר אלא דוקא בחמאה והשאר היו אוסרין וכו' משמע דגם ביגורט"י נהגו לאסור וכן הברכ"י בשיו"ב או' ה' ובחיים שאל ח"א סי' מ"ג הביא דעת האוסרים ביוגרט"י ועו"ש מיהו השו"ג או' ד' כתב דהיגורט"י מותר וכ"מ מדברי הברכ"י שם סוף או' ה' דלדברי הפר"ח מותר שכתב והפר"ח התיר הכל. אמנם הרב חקקי לב בתשו' חי"ד סי' ל"ח האריך הרחיב בענין איסור היגורט"י והביא יותר מארבעים רבנים האוסרים את היגורט"י וגם השיג על דברי השו"ג הנז' שמתיר וגם על דברי הברכ"י הנז' שכתב והפר"ח

התיר הכל דלא מצינו שהפר"ח התיר ביגורט"י וסיים דאפי' במקום שנהגו היתר יש לבטל המנהג יעו"ש.

סעיף קטן נ

נ) ובעירנו זאת בגדאד יע"א נוהגין היתר ביגורט"י ואין פוצה פה ומצפצף ואין כח בידנו למונעם ומ"מ מי שהוא ירא וחרד על דבר ה' ראוי לו לאסור היגורט"י יען שכל האחרונים אסרו אותו כמ"ש הרב החקק"ל הנז' ולפחות אם רוצה לאכול היגורט"י יאכל אותו היגורט"י שהניחו אותו בכיס עד שהלכו כל צחצוחי חלב שבו ונעשה קשה כמו הקיימא"ק שבזה יש ג' רבנים שמתירין כמ"ש בחקק"ל שם ואנחנו מימינו לא אכלנו היגורט"י ש"ג אלא עושים ע"י ישראל ואוכלים. זב"צ סוף או' ל"ו.

סעיף קטן נא

נא) ואם יכול לקחת מיגורט"י ש"ג להעמיד בו יגורט"י של ישראל כתב מרן ז"ל ב"י בסוף הסי' דמי שעבר והעמיד חלב בחלב חמוץ ש"ג ולקח חלב זה והעמיד בו. אחר ומאחר אחר שמותר ליקח מחלב שלישי זה ולהעמיד בו חלב אחר ואוכלו דלאחר ג' פעמים כבר כלה חלב של עכו"ם עכ"ל והב"ד הט"ז בסוף הסי' פר"ח סוף או' כ"ד. לה"פ או' ך'. בל"י או' י"ז. אמנם הר' מהריט"ץ בסי' פ"א התיר להעמיד היגורט"י ביגורט"י ש"ג יעו"ש וכן הר' חקרי לב בחי"ד סי' קל"ט האריך הרחיב בדין זה וכתב דלפי הירושלמי מותר להעמיד ביגורט"י ש"ג אפי' בפעם ראשונה ואשתמיט למרן דברי הירושלמי וע"כ העלה דיכולים להעמיד ביגורט"י ש"ג אפי' לכתחלה אלא שכתב והמחמיר תע"ב יעו"ש. וע"כ אם אפשר יש להחמיר כדברי מרן ז"ל ואם לא אפשר יש להקל כדברי החק"ל והיותר נכון אם אפשר יש ליקח מאותו יגורט"י יבש שמביאין בכיסין לפי שיש מתירין בזה גם באכילה כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן נב

נב) מי חלב ש"ג שלא ראה ישראל החליבה דהיינו שקולטין מן החלב כל הגבינה ונשאר המי חלב יש לאסור. מחשש שמא נתערב בו חלב טמא. חקקי לב סי' ל"ה. ונראה דה"ה מי חלב של חמאה של ש"ג שלא ראה ישראל החליבה דהיינו דאחר שעושין החמאה וקולטין אותה מן החלב נשאר מי חלב דיש לאסור ג"כ מחשש דשמא עירב בו חלב טמא וכ"ש לפי מ"ש לעיל או' מ"א שעושין חמאה מחלב גמלים שיש לאסור דשמא מי חלב זה הוא מחמאה של דבר טמא.

סעיף קטן נג

גג) הריקוט"א ש"ג שכתבנו לעיל או' מ"ז שהיא אסורה אם בישל א' ריקוט"א ביורה ש"ג שמבשל בה ריקוט"א בלי הכשר רק שהדיחה וסבר שא"צ להכשיר היורה יש להתיר אפי' אי הוי היורה בת יומא שהרי אין משתמשין ביורה זו אלא בעשיית הריקוט"א ואף אם נאמר דפעמים משתמשים נמי בבשר וכיוצא אמרינן לגבי בשר וכיוצא סתם כלים אינם ב"י ולגבי ריקוט"א דמבשלים בכל יום הוי הכלי ב"י ואפ"ה נראה להתיר לפי דאשכחן לפר"ח דמתיר ריקוט"א ש"ג אפי' באכילה (כמ"ש לעיל או' מ"ז) והגם דלא נהגינן הכי היינו לאכול אבל לאסור פליטתה למה שנתבשל באותה יורה אין להחמיר כ"כ בדיעבד ויש לעשות ס"ס ספק אם הריקוט"א ש"ג אסורה או לא ואת"ל דאסורה דילמא לא נפלט מיורה הבלועה מריקוט"א האסורה בכדי נתינת טעם ונתבטל בס' זכ"ל ח"א חי"ד סוף או' ך' והגם דהרב חקקי לב שם סי' ל"ד כתב לפקפק בדברי הזכ"ל הנז' מ"מ כיון שיש מתירין אפי' באכילה בדיעבד והפ"מ יש להקל כדברי הזכ"ל.

סעיף קטן נד

דנ) חמאה שהתיכוה בקדרה על האש ומצאו בכלי שלקחו ממנו פירורי חלב החמאה אסורה והקדרה מותרת משום דהוי ס"ס שמא לא נפל מהחלב בתוך החמאה שחממוה בקדרה ואת"ל נפל שמא יש ס' הר' בית יהודה ח"ב סי' ק"ג יעוש"ב. ער"ה או' ח'.

סעיף קטן נה

הנ) מעשה באחד שעשה ריקוט"א נגד המאנדר"ה ש"ג שעושים שם הריקוט"א ובלילה הניח הריקוט"א במקום שעשאה והלך לישן והמקום קרוב שרואין אלו את אלו והריקוט"א נעלמה מן העין אפ"ה הריקוט"א הנז' מותרת מכח ס"ס ספק אם הלכה כמ"ד הריקוט"א ש"ג מותרת ואת"ל דאסורה שמא לא החליף והוא מתהפך ובפרט שהמקום קרוב דמירתת ועוד דליכא הנאה בחליפין. זכ"ל ח"ג או' ג' זב"צ או' ט"ל.

סעיף קטן נו

ונ) שם בהגה. ואם הולך ממקום שאין אוכלין אותה למקום שאוכלים אותה אוכל שם עמהם. אעפ"י שדעתו לחזור אוכל עמהם משא"כ בשאר איסורים. או"ה כלל מ"ח דין ד' ד"מ או' ה' ש"ך ס"ק כ"ט. ולא שייך כאן נותנין עליו חומרי המקום שהלך משם דמה שאוכלים אותה במקום ההוא משום דשם עושים אותה בהכשר בלא חשש בעולם ואילו היו עושין כמותם היו אוכלים אותה אלא שלא הורגלו רובם כאן. או"ה שם. ט"ז ס"ק י"ג. פר"ח או' כ"ד. להפ"פ או' ך' בל"י או' י"ז.

סעיף קטן נז

זן) שם בהגה. וי"א דה"ה אם הובאה ממקום היתר למקום איסור נמי אסורה וכו' והטעם דהוה כמו דברים שמותרים ואחרים נהגו בהם איסור. ט"ז ס"ק י"ד. ביאור הגר"א או' כ"ד.

סעיף קטן נח

חן) אם רוב המקום נוהגין בו איסור אין לאדם לשנות וכו' ואפי' בסעודת מצוה שיש בה רוב עם אסור. תשו' מהרי"ל סי' ל"ה. בל"י או' י"ח.

סימן קטז

סעיף קטן א

א) [סעיף א'] משקים שנתגלו אסרום חכמים וכו' ואפי' אם שתו מהם אחרים ולא הוזקו אין לשתות מהם שיש נחש שהארס צף למעלה ויש שארס שלו מפעפע עד אמצעית המשקה ויש שארס שלו שוקע לשולי הכלי לפיכך אפי' שתו ממנו אחרים ולא הוזקו אין לשתות מהם דשמא ארס הנחש ששתה מהם שוקע. טור.

סעיף קטן ב

ב) כל השרצים יש להם ארס וצריך לחוש לנקורן ושל נחש ממית ושל שאר שרצים אינו ממית אלא שהוא מזיק. טור. ונ"מ דאם אכלו שרצים מאיזה פרי או מאיזה דבר שצריך להסיר מקום מגעם.

סעיף קטן ג

ג) פעם א' בעיר בגדאד יע"א שכחו תבשיל א' ולא כסו אותו ואכלו ממנו בני הבית ונסתכנו הרבה ואומרים העולם שזה התבשיל רחש עליו שממית והניח מרוקו עליו ומשו"ה נסתכנו בני הבית כמ"ש הבל"י או' ב' דאפי' בזה"ז יש ליזהר מלשתות בלילה משום שממית עי"ש וזה בדוק ומנוסה שרוק שממית יש בו ארס וע"כ נכון ליזהר שלא להניח תבשיל מגולה ומ"מ שומר פתאים ה' זב"צ או' ב' ור"ל דאם שכח ולא כיסה אין לאסור מסתמא דשומר פתאים ה' ועיין לקמן או' י"ט.

סעיף קטן ד

ד) שם. משקים שנתגלו אסרום חכמים וכו' ובדין ז' משקין שיש בהם גילוי והמסתעפים להם הלא הם כתובים בטור ופר"ח ופר"ת ולפי שכתב בש"ע ועכשיו שאין נחשים וכו' לא הארכנו בהם ומי שחפץ יעו"ש.

סעיף קטן ה

ה) **שם. ועכשיו שאין נחשים מצויים בינינו מותר.** ואין בזה משום דבר שנאסר במנין שלא גזרו אלא משום הרחשים וכיון שאין רחשים ליתא לגזירה. טור. לבוש. ט"ז. סק"א. ביאור הגר"א או' א. ערוך השלחן או' ב'.

סעיף קטן ו

ו) **שם. ועכשיו שאין נחשים וכו' מותר.** אבל בארצות המערב יש הרבה מקומות דשכיחי בהו' נחשים ועקרבים וגם פה ירושת"ו ואגפיה אעפ"י שאין מצויין הרבה מ"מ מצויים קצת וראוי לכל ירא לנפשו להזהר בהם ובמצרים זה שנה א' בקירוב הניחו מין תבשיל א' מגולה וכל אותם שאכלו מאותו תבשיל נסתכנו הרבה ובה"ב מת ולמה נסכן עצמנו בדבר שבנקל יוכל האדם להזהר ממנו. פר"ח או' א' וכן נהגו בארץ ישראל לישמר. ברכ"י בשיו"ב או' ג' וכ"כ השל"ה דף ע"ט ע"ב דשומר נפשו ירחק מזה. פ"ת או' א'.

סעיף קטן ז

ז) **אל** תשתו שום משקה שהיו מגולין אפי' ביום. יש נוחלין. ישמח ישראל. לה"פ או' א' בל"י או' א' ועיין באו"ח סי' ער"ב סעי' א' ובדברנו לשם בענין יין לקידוש שנתגלה יעו"ש.

סעיף קטן ח

ח) **מים** שנתגלו כשרים לנט"י כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' ק"ס או' ב' יעו"ש. מיהו בארצות המערב מקום ששכיחים שם נחשים הרבה. כמ"ש לעיל או' ו' יש להחמיר.

סעיף קטן ט

ט) **שם. ועכשיו שאין נחשים וכו'** ובלא"ה אפי' אי לא חיישינן לגילוי מ"מ צריך ליזהר הרבה ולכסות התבשיל בלילה משום דמצויים שם נמלים ותולעים ויתערבו בתבשיל ועוד חיישינן דיאכלו ממנו העכברים ועובר משום בל תשקצו וע"כ ראוי לכל יר"ש שיזהר בזה הרבה ויכסה התבשיל בלילה ואפי' ביום. זב"צ או' ב' ולאו דוקא תבשיל אלא כל דבר שיש לחוש שיתדבקו בו יתושים או פרעושים וכדומה צריך ליזהר לכסותם בטוב.

סעיף קטן י

י) [**סעיף ב'**] **צריך ליזהר שלא לאכול בשר ודג ביחד וכו'** וכן צריך ליזהר שלא לאכול חלב או גבינה עם דג ביחד כמ"ש לעיל סי' פ"ז או' כ"ד יעו"ש.

סעיף קטן יא

יא) שם. צריך ליזהר שלא לאכול בשר ודג ביחד וכו' ואין חילוק בין בשר בהמה לבשר עוף דגם בשר עוף אסור לאכול עם הדג ביחד. שבו"י ח"ב סי' ק"ד. פ"ת או' ב' ערוך השלחן או' יו"ד. שמירת הנפש או' ח'.

סעיף קטן יב

יב) שם. צריך ליזהר שלא לאכול דג ובשר ביחד וכו' ואי איכא ס' בתבשיל נגד הבשר יש להכשיר דלא חמירא סכנתא מאיסורא. ש"ך בנה"כ דלא כהט"ז סק"ב. כנה"ג בהגב"י או' כ"א. פר"ח או' ד' בל"י או' ג' שבו"י שם. ער"ה או' ג' חכ"א כלל ס"ח או' א' ערוך השלחן שם.

סעיף קטן יג

יג) נפל דג בקדרת בשר או איפכא. הרב מהר"ר יעקב היה אוסר הכלי בלא הגעלה תפארת למשה. ברכ"י בשיו"ב או' ז' פ"ת או' ג' שמירת הנפש או' י"ב. מיהו האו"ה כלל כ"ג דין ז' כתב דמשום טעם בליעת כלי ליכא למיחש והב"ד הט"ז סק"ב. וע"כ נראה דלאחר מעל"ע יש להקל. וה"ד בדליכא ס' דאי איכא ס' גם התבשיל מותר כמ"ש באו' הקודם. ועיין עוד לקמן או' ך'.

סעיף קטן יד

יד) אבל אם בישלו דגים במחבת ובחוץ נפל שומן חם וכדומה על המחבת אין חשש לדגים דהוי בליעת כלי. שפ"ד סי' ק"ה או' ח' שבאו' י"ח. שמירת הנפש שם. ור"ל אפי' נפל הרבה באין ס' כנגדו דאי איכא ס' אפי' נפל בתוכו מותר כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן טו

טו) ואותם הלחמים שאופין בתנור א' עם בשר אין סכנה כלל לאכלם עם דגים אעפ"י שהתנור היה סתום. או"ה כלל ט"ל דין ל'. ט"ז סוף סק"ב. כנה"ג בהגב"י או' י"ט. מנ"י על התו"ח כלל ע"ז סוף או' כ"ו. לה"פ או' ג'. בל"י או' ד'. חכ"א כלל ס"ח או' א'.

סעיף קטן טז

טז) ואם הניח בשר עם דגים בתנור א' אף שזב משומן בתנור ונבלע בתנור הדגים מותרים דכ"ז שאין זב תחת הדגים אין לחוש לפליטת כלים סכנה בדגים ומעשים בכל יום יוכיחו. שפ"ד שם.

סעיף קטן יז

טוב) **חתיכת** בשר שנפל ליורה של דגים ונשפכה היורה ויש ספק אם יש ס' אסור דהוי ספיקא דאו' ולחומרא. בית יהודה חי"ד סי' כ"ה. יא"פ בסעי' זה. זב"צ או' ד'. [וע' בשו"ת יביע אומר (חיו"ד סי' ח).]

סעיף קטן יח

חי) **חתיכת** דג שנפלה לתבשיל של בשר ולא יש ס' ואח"כ נפלה אותה החתיכה תוך מחבת גדולה שבישלו בה בשר הרבה עד שיש יותר מס' נגד חתיכת הדג. התבשיל שבמחבת מותר דכיון שיש ס' נגד החתיכה ואזלא לה טעמא אזלא לה נמי מיניה הסכנה ורק החתיכת דג עצמה הנאסרת צריך להשליך. כרם שלמה בסעי' זה. זב"צ או' ו'.

סעיף קטן יט

יט) **אם** נפל שממית שקורין שפי"ן בל"א אפי' בקדרה גדולה שיש כפליים ס' יש לאסור הן משום ארס הן משום מיאוס וכן נוהגין דחמירא סכנתא מאיסורא. בל"י או' ג' מיהו החכ"א כלל ס"ח או' א' בהגה כתב דלפי מ"ש מ"א באו"ח סי' שט"ז ס"ק כ"ג שאחד מאלף היא מסוכנת במאכל אפשר דיש לסמוך להתיר עכ"פ בס' יעו"ש. ולפי מ"ש לעיל או' ג' דנעשה מעשה מן השממית יש להחמיר ורק בשעת הדחק י"ל דבטילה בס' זב"צ או' ז' ועיין בדברינו לאו"ח סי' שט"ז או' ק'.

סעיף קטן כ

ך) **ומיהו** יכול לבשל בכלי של בשר ב"י תבשיל של דגים דאין פליטת כלים אוסרת מבשר לדגים או איפכא. או"ה כלל ט"ל דין כ"ו. רש"ל פכ"ה סי' ט' ט"ז סי' צ"ה סק"ג. כנה"ג בסי' זה בהגב"י או' י"ח. מנ"י על התו"ח כלל נ"ז או' א' לה"פ או' ג' בל"י או' ד' חכ"א שם בהגה. עדות ביהוסף סי' מ"ו. וכתב ודלא כחומרת הטור שכתב שיש ליחד כלים לדגים בפ"ע ולבשר בפ"ע יעו"ש. עיקרי הד"ט חי"ד סי' י"ד או' יו"ד. זכ"ל ח"ג או' קפ"ו. ומיהו סיים שם המנ"י ונוהגין להקל אם הוא נקי עכ"ל ור"ל אפי' לכתחלה. ומיהו אם בישלו בשר ודג ביחד כתבנו לעיל או' י"ג דיש להחמיר ואין לבשל באותה קדרה עד לאחר מעל"ע יעו"ש.

סעיף קטן כא

כא) **שם הגה. וכן אין לצלות בשר עם דג משום ריחא.** ולענין מליחת דג עם בשר עיין לעיל סי' ע' סעי' א' וסעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כב

כב) שם בהגה. מיהו בדיעבד אינו אסור. ואם הם סמוכים שהשומן זב מאחד לחבירו אסורים אף דיעבד. או"ה כלל ט"ל דין כ"ח. תו"ח כלל ע"ז דין י"א. ש"ך סק"א. כנה"ג בהגב"י או' י"ח. בל"י או' ד'.

סעיף קטן כג

כג) שם בהגה. מיהו בדיעבד אינו אסור. והא דבדיעבד שרי ולא חיישינן לריחא ה"ד בתנור גדול אבל בתנור קטן אעפ"י שאין נוגעין זה בזה ולא זב מזה לזה חיישינן לריחא ואסור. פר"ח או' ד' פר"ת או' ג' מנ"י על התו"ח שם או' כ"ו. לה"פ או' ג' בל"י או' ד' חכ"א כלל ל"ח או' א' ואם א' מהם מכוסה אפי' בתנור קטן מותר דאז אין שייך ריחא חכ"א שם. והוא ממ"ש לעיל סי' צ"ז בש"ע סוף סעי' ג' ובענין תנור גדול עי"ש בסעי' ג' ובסי' ק"ח סעי' א' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן כד

כד) ודוקא דחד מינייהו שמן או בשרא או בניתא (דג) אבל אי תרווייהו כחושים שרי ואף לכתחלה אין לאסור אלא אם ירצה האדם להחמיר על עצמו ה"ז משובח. פר"ת שם. זב"צ או' י"ג.

סעיף קטן כה

כה) והגם דריחא מילתא בתנור קטן כמ"ש לעיל או' כ"ג מ"מ אי איכא ס' בבשר נגד הדג שנצלה עמו בתנור א' דהבשר כשר והדג אסור אבל אי ליכא ס' בבישרא בישרא נמי אסור. פר"ח שם. הל"פ שם. בל"י שם. זב"צ או' י"ד.

סעיף קטן כו

כו) מעשה בא' שהניח חתיכת דג על הפת ונעשה הפת ההוא מלוכלך מן הדג ואסרו לאכול הפת ההוא עם בשר משום שיש בו ממשות שומן מן הדג. זב"צ או' י"א.

סעיף קטן כז

כז) [סעיף ג'] ירחוץ ידיו בין בשר לדג. וצריך לקנח ידיו משומן הבשר קודם כי המים לא יעבירו שומן הבשר מעל הידים. ואם דקדק באכילתו ב' ג' אצבעות די בקינוח אצבעותיו כשמצטרך בבגד הראוי לקינוח ושוב לא בעי רחיצה דאין רחיצה זו חוקה אלא לבל יאכלם ביחד וכל מציאות דחזינן דלית ליה מידי דבוק שרי ואנן סהדי דבקינוח מועיל טפי מרחיצה בצונן. ובפה צריך קינוח ורחיצה גם יקנח בשר שבין השינים והא עדיפא דאיתיה בעיניה וכבר אמרו בש"ס (חולין ק"ה ע"א) דדין בשר אית ליה דהכתיב הבשר

עודנו בין שניהם וירחוץ פיו אחר שניקה השינים. פר"ת או' ד' זב"צ או' י"ט ואו' ך' וכ"כ היפ"ל ח"ג או' ה' דמנהגינו לרחוץ הפה והידים. וכ"כ בן א"ח פ' פינחס או' ח'.

סעיף קטן כח

כח) ודוקא לכתחלה אבל דיעבד אין לאסור אם לא רחץ ידיו ולקח בידו הבשר במציאות דלא שייך בו קליפה כגון שהיה מחוי הרבה דמן הסתם יהיה שיעור המבטל אותו מועט שנדבק בידו מהדג דאין להחמיר בדברים אלו יותר משאר איסורין. פר"ת שם. זב"צ או' כ"א.

סעיף קטן כט

כט) שם. ירחוץ ידיו בין בשר לדג. אין להחמיר בבשר עוף לדגים ואין למחות במקילים שו"ת בית יהודה יו"ד סי' כ"ד. אבל השבו"י ח"ב סי' ק"ד הצריך לרחוץ ידיו בין עוף לדג יעו"ש וכן מנהגינו. ברכ"י בשיו"ב או' ח' וכן כתבנו באו"ח סי' קע"ג או' ה' יעו"ש. ומיהו מ"ש אבל השבו"י הצריך לרחוץ ידיו וכו' לא כתב כן בהדיא אלא ממ"ש דאין חילוק בין עוף לבשר כמ"ש לעיל או' י"א יעו"ש.

סעיף קטן ל

ל) שם. ויאכל פת שרוי בנתים וכו' וטוב להפסיק במשקה בין בשר לדגים כדי שלא ליגע ביחד באצטומכא. שהוא כמו מבושל. של"ה. בן א"ח פ' פינחס או' ח' שמירת הנפש או' י"א.

סעיף קטן לא

לא) שם הגה. וי"א דאין לחוש לזה וכו' אך בשו"ת שבו"י ח"ג סי' ע' כתב דאין לסמוך ע"ז בספק סכנה. שמירת הנפש או' יו"ד. וכ"כ לעיל או' כ"ט דגם בין בשר עוף לדג צריך לרחוץ ידיו יעו"ש.

סעיף קטן לב

לב) שם. בהגה. רק כשמבשלם יחד וכו' וה"ה אם נצלו כא' ממש זה עם זה. ט"ז סק"ג.

סעיף קטן לג

לג) אם יש ס"ס במידי דסכנתא כגון דנפל דגים לתוך בשר ויש ס"ס אי מהני להתיר. המש"ז באו"ח סי' קע"ג נסתפק בזה וכתב דבחד ספק ודאי אסור יעו"ש. מיהו הרב ארץ חמדה סוף סי' ח' כתב דס"ס במידי דסכנתא אסור יעו"ש. זב"צ או' כ"ג. ולי נראה דהכל לפי ראות עיני המורה דהס"ס אינם שוים דאם הוא קרוב לודאי יש לאסור ואם הוא רחוק מן השכל שיהיה כך יש להקל אבל בספק א' ודאי יש לאסור כדברי המש"ז. [וע"ע בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סי' ט אות יג). וע"ש באורך.].

סעיף קטן לד

לד) וכתב האו"ה כלל כ"ג דין ז' בשם המרדכי וא"ז דדבר שיש בו משום סכנה דינו כאיסור לבטלו בס' ויותר חמור שאפי' ביבש במינו צריך ס' עכ"ל וכ"כ הש"ך בנה"כ בשם אפי רבר דבר שיש בו סכנה כגון דגים ובשר בין לח בין ביבש מתבטל בס' עכ"ל מיהו הר' ארץ חמדה שם תמה ע"ז כיון דיבש ביבש כל א' עומד לבדו פשיטא דאינו בטל דבשלמא בדבר לח כיון שנתערב בטל הטעם ואינו נרגש אבל ביבש דכל א' עומד במקומו הרי הוא פוגע בדבר הסכנה עצמו ואיך יתבטל יעו"ש וכ"מ מדברי הפר"ח או' ד' שכתב שחתיכת בשר שנפלה ליורה של דגים או איפכא כל שיש ס' לבטל פליטתו או גופו אם נמחה הרי אין כאן טעם לאסור משום סכנה עכ"ל משמע דוקא אם נמחה אבל אם לא נמחה אסור הגם דאיכא ס' שמא יפגע לאכול דבר האסור. ומיהו אפשר לומר דדעת המתירין יבש ביבש בס' כגון שנתערבו בחתיכות קטנות דא"א שיגע באיסור בפ"ע דהא מעורב עם כמה חתיכות והו"ל כמו נמחה דבטל בס' משום דא"א שיפגע באסור בפ"ע.

סעיף קטן לה

לה) שני בני אדם המכירים זא"ז שאוכלים על שלחן א' זה בשר וזה דגים אם צריכים לעשות הפסק כמ"ש לעיל סי' פ"ח סעי' ב' לגבי בשר וחלב עיין שם חדש על ס' היראים עמוד מאכלות סי' קמ"ט דף מ"ח שנסתפק בזה והביא ראיות להקל וסיים שעדיין כמסתפק יעו"ש ומיהו הראיות שהביא להקל יש לדחות דלא דמי דהכא חיישינן שמא ישכח ויאכל בלתי ידיעה דטרוד באכילתו וע"כ נראה דיש להחמיר ולעשות הפסק להיכרא ואין הפסד בזה.

סעיף קטן לו

לו) [**סעיף ד'**] **צריך ליזהר מזיעת האדם וכו'** ולכן יזהר שלא יתן מאכל בין בגדיו לבשרו מפני הזיעה. חכ"א כלל ס"ח או' ב' וכן לא יתן מאכל בין בגד עליון לבגד תחתון אם יש בו זיעה.

סעיף קטן לז

לז) שם. חוץ מזיעת הפנים. וסי' לדבר בזיעת אפיך תאכל לחם. ש"ך סק"ב. ועיין עוד מזה באו"ח סי' ד' סעי' כ"א ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן לח

לח) [**סעיף ד'**] **צריך ליזהר מליתן מעות בפיו שמא יש עליהן רוק יבש וכו'** והר"ן כתב הטעם מפני שיד הכל ממשמשת בהן ויש מהם חולין וזוהמתן דבקה בהן ואותה זוהמא

קשה לאדם כשנותנה לפיו. ב"י. ש"ך סק"ג. פר"ח או' ה' ועוד יש לחוש שמא יקפצו לתוך גרונו ויסתכן. ומטעם זה יש ליזהר שלא יתן לתוך פיו מחטין ומסמרים קטנים וכדומה שמא יקפצו לתוך גרונו ויסתכן.

סעיף קטן לט

טל) שם. ולא יתן ככר לחם תחת השחי מפני הזיעה. ואם הככר חם הגם דהוו בגדים מפסיקים בין הככר ובין על בגדיו תחת השחי אסור מפני שמזיע טובא ונכנסת הזיעה בככר אבל פת צונן דוקא אם אין דבר מפסיק בינו ובין הבשר. פר"ת או' ה' זב"צ או' כ"ז. דר"ת או' ל"ד. והיינו אם הבגד המפסיק אין בו זיעה אבל אם יש בו זיעה לא יתן גם פת צונן כמ"ש לעיל או' ל"ו.

סעיף קטן מ

מ) שם. ולא יתן תבשיל ולא משקין תחת המטה וכו' ומשמע אבל אוכל חי מותר. וכ"כ ערוך השלחן או' י"א. וכ"כ בס' מילי דחסידותא או' תנ"ח דדוקא בתבשיל הוי הקפידא אבל במאכל שמחוסר בישול או כבישה עד שיהיה ראוי לאכילה קיל ובכלים פשיטא דאין קפידא אפי' לכתחלה יעו"ש. מיהו בבינת אדם על חכ"א כלל ס"ח או' ס"ג כתב ששמע שהגר"א צוה בצינון שהניחו תחת המטה לחתוך לחתיכות קטנות ולזרקה כדי שלא ימצאנה אדם. וכ"כ בשו"ת אור יצחק סי' י"ד להוכיח שיש איסור ליתן תחת המטה שישנים עליה אפי' אוכלין חיין אפי' הם יבשים ואפי' הם מחופים בכלי ברזל ממש בהכלי יעו"ש. אמנם בבינת אדם שם כתב דדבר זה מצוי מאד בבני הכפרים שמניחים כל הליפתות וביצים תחת המטה ואפשר כיון דדשי בה רבים שומר פתאים ה' כדאיתא בגמ' בכמה דוכתא יעו"ש. וכ"כ ערוך השלחן שם ויש מקפידין גם באוכל חי ועכשיו אין נזהרין בזה ושומר פתאים ה' כיון דדשו בהו רבים עכ"ד.

סעיף קטן מא

מא) שם. ולא יתן תבשיל ולא משקין תחת המטה וכו' ואפי' מחופין בכלי ברזל ר"ר שורה עליהם. ב"י. ש"ך סק"ד. פר"ח או' ו' לה"פ או' ה' בל"י או' ח' הל"פ בסעי' ה' חכ"א כלל ס"ח או' ג' ערוך השלחן שם.

סעיף קטן מב

מב) ואם הארץ רצופה נראה דאין ר"ר שורה עליהם כמו גבי מים אחרונים באו"ח סי' קפ"א סעי' ב' ובדברינו לשם או' י"ג יעו"ש. וכ"כ היפ"ל ח"ג בסי' זה או' ו' דאם הקרקע מרוצף באבנים או בקורות וכיוצא אין לחוש דאין ר"ר שורה אלא ע"ג קרקע ממש אדמת

עפר לא כן כשיש דבר מפסיק ביניהם יעו"ש. והגם דיש להשיב קצת ע"ז מ"מ לסניף בעלמא הוי וכמ"ש לקמן סוף או' מ"ד.

סעיף קטן מג

מג) ועיין בס' שערי רחמים (הנהגות הגר"א) או' קנ"ו בהגה או' ב' שהביא מתשו' בנין עולם שהגר"א אסר בדיעבד צוקא"ר שהיה מונח בתיבה שישן עליה אדם וצוה להשליכם לנהר וכתב שזה לא כדברי האומרים שלא נאסר רק תחת המטה המיוחדת לישן יעו"ש אמנם בס' מילי דחסידותא שם כתב די"ל שאין חשש רק במטה שבה תשה"מ משא"כ שנעשית רק לשינה לבד אפי' של אשה אין חשש ובמטה של איש קיל יותר יעו"ש ובס' תו"ח בחי' למס' שבועות דף ט"ו ע"א כתב דמשמע דלא הוי הקפידא אלא אם ישן שם במטה ההוא בשעה שהמאכל מונח תחתיה אבל אם אין שם שינה משום אדם על המטה שהמאכל מונח תחתיה לא נאסר המאכל כלל יעו"ש. ובשו"ת אור יצחק סוף סי' י"ד הביא ראיה דלכתחלה יש ליזהר שלא ליתן תחת המטה אוכלין ומשקין אפי' בעת שאין ישנים עליה יעו"ש. דר"ת או' ל"ח. ומשמע דה"ד אם עשויה לשינה אבל אם אין עשויה לשינה א"צ ליזהר אפי' לכתחלה.

סעיף קטן מד

מד) שם. ולא יתן תבשיל ולא משקין תחת המטה וכו' ובדיעבד אין כאן חשש איסור דבכל אלו מבואר בש"ס ופו' דהוא רק אזהרה לכתחלה. שבו"י ח"ב סי' ק"ה. פ"ת או' ד' חי' רע"ק בסעי' ז' מיהו הברכ"י בשיו"ב או' יו"ד כתב להשיג על דברי השבו"י הנז' ודעתו לאסור אפי' בדיעבד יעו"ש. ונמשכו אחריו זב"צ או' כ"ח ובן א"ח פ' פינחס או' י"ד. אמנם אפשר לומר דהשבו"י לא חשיב לזה השגה דמה שהשיג מפ' כל היד האוכל שום קלוף וכו' מתחייב בנפשו משום דר"ר שורה עליהם וכו' י"ל דר"ר אינם שוים דיש חזק ויש רפה והיכא דאמרו רז"ל מתחייב בנפשו וכו' יש סכנה והיכא דלא אמרו אינו אלא לכתחלה ובודאי י"ל דהשבו"י ידע זה הגמ' אלא דלא חשיב זה להשגה כנז'. וכן היא"פ בסעי' זה הסכים לדברי השבו"י הנז'. וכ"כ ח"א באו"ח כלל ב' או' ב' בכה"ג. ע"ש. וכ"כ בס' ערוגות הבושם סי' ו' או' א' להוכיח מדברי הפו' דכל מה שאמרו חז"ל שאסור מפני הסכנה של ר"ר כגון מה שאמרו שלא ליתן תבשיל או משקה תחת המטה מפני ר"ר ששורה עליהם אינו אוסר אלא לכתחלה ובדיעבד שרי ומתמה על הגר"א שהחמיר בזה גם בדיעבד יעו"ש וכ"כ בספרו שם אריה חי"ד סי' י"ב באמצע התשו' בפשיטות. וכ"כ בס' מילי דחסידותא או' תנ"ח. והב"ד דר"ת או' ל"ה. ועוד יש לעשות סניף לזה אם הקרקע מרוצף כמ"ש לעיל או' מ"ב ולהקל. ואם יש הפ"מ או אוכל חי יש להקל

אפי' בקרקע שאינו מרוצף כיון שיש מתירין באוכל חי כמ"ש לעיל או' מ' ויש לעשות סניף לזה. ואפשר דגם הר' זב"צ ובין א"ח אילו ראו כל הפו' הנז' לא היו מחמירין. [וע"ע בשו"ת יביע אומר (חיו"ד סי' ט-י) שג"כ כ' להקל בזה.]

סעיף קטן מה

מה) **שם. ולא ינעוץ סכין בתוך האתרוג וכו' שמא יפול אדם על חודה וכו'** והראב"ד פי' משום בזיון שעושה מהן תיק לסכין. ומה שנוהגין להניח שושנים ושאר מיני פרחים ברמונים של ס"ת בע"ש וביום שבת עומדים על פתח בהכ"נ בשעת יציאה מבהכ"נ כדי ליתן ליחידים להריח להשלים ק' ברכות אפשר שהטעם משום שעיקר כונתם אינו אלא ליפות ולעטר הרמונים וכיון דלכבודן של רמונים מניחין בהן השושנים ש"ד בתר הכי לארוחי בהו ולברוכי עלייהו דהשתא תו ליכא בזיון לרמונים. ובעל יפה מראה פי' (הא דלא ינעוץ סכין וכו') מפני שמעלה חלודה ונכנסת בצינון ואתרוג ע"י חריפותם ומזיק לאוכליהם. פר"ח או' ז'.

סעיף קטן מו

מו) **שם הגה. וכן יזהר מכל דברים המביאים לידי סכנה וכו'** נסר הנתון מגג לגג אפי' רחב כל כמה אסור לעבור עליו. ירושלמי בפ' במה מדליקין יעו"ש. כס"א או' ג' ערוך השלחן או' כ"ג.

סעיף קטן מז

מז) **שם בהגה. ולכן אסרו לילך בכל מקום סכנה כמו תחת קיר נטוי.** או על גשר רעוע או ליכנס לחורבה וכן כיוצא באלו. הרמב"ם פי"ב מה' רוצח. ש"ך סק"ס. פר"ח או' ח' לה"פ או' ד' בל"י או' ז' חכ"א כלל ס"ח או' ד'.

סעיף קטן מח

מח) **כתב** בצוואות הגאון מהר"ר שטפטיל ז"ל לא תלכו על הגשר אלא ברגלים ולא לישב בעגלה כי השטן מקטרג בשעת הסכנה חלילה ובשעת הליכות על הגשר בעת ההכרח תאמר והוא רחום יכפר עון וכו' וגם מזמור יושב בסתר וכו' לה"פ שם. בל"י שם. והרב מהר"י פלאג"י היה נוהג לומר פסוק כי תעבור במים אתך אני וכו' (ישעיהו מ"ג:ב'). ופסוק הבנהרים חרה ה' (חבקוק ג':ח') יפ"ל ח"ג או' ז'. ופעם א' נעשה מעשה בעיר בגדאד יע"א באשה א' שהלכה על הגשר רוכבת על חמור ורץ החמור על הגשר הרבה ונפלה האשה בנהר ומתה ר"ל. זב"צ או' ל"ג.

סעיף קטן מט

מט) שם בהגה. או יחידי בלילה. וכן אסור לישן בבית יחידי וכל הישן בבית יחידי אחזתו לילית. שבת קנ"א ע"ב. כנה"ג בהגב"י או' ט"ל. פר"ח או' ט' בל"י או' ט' חכ"א שם. וכל חדר בנוי מד' מחיצות קרויה בית ואפי' חדר יחידית ובכל מקום שנאמר בית סתם ר"ל חדר. ליקוטים שבסוף דרשות מהרי"ל. כנה"ג שם. מיהו בזוהר פ' תזריע דף מ"ה ע"א כתב וז"ל מאן דאשתכח בלחודוי בביתא בליליא או ביממא בביתא מיחדא וכ"ש בליליא מאי מיחדא משאר בתי יכיל לאתזקא עכ"ל וכ"כ החיד"א בצפורן שמיר או' ק"ז דהישן יחידי בלילה בביתא דמיחדא משאר בתי הוא באחריות לבא לידי מקרה לילה עכ"ל ומשמע דדוקא אם היה הבית רחוק משאר בתים כגון שהוא לבדו בשדה אבל אם הוא אצל בתים אחרים אין פחד וגם משמע דמ"ש הגמ' אחזתו לילית היינו דאתי לידי מקרה לילה. אכן בליקוטי מהרי"ל שם כתב דכל אדם יזהר בעצמו שלא ילין יחידי בחדר וכן הוא היה רגיל ללין נער אחד בחדר משכבו עכ"ל משמע דגם בחדר יחידי שאצל בתים יש ליזהר שלא ילין יחידי בלילה דסתמא קאמר וכן יש ליזהר לכתחלה אם אפשר ואם לאו יניח נר דלוק ועיין לקמן או' ק"ב.

סעיף קטן נ

נ) שם בהגה. וכן אסרו לשתות מים מן הנהרות בלילה או להניח פיו וכו' שמא יבלע עלוקה והוא אינו רואה. הרמב"ם פי"א מה' רוצח ה"ו. פר"ח או' ט' ובכלל הזה שלא ישתה מכד שפיה צר עד שיערה לתוך הכלי ויראה המים שמא יש איזה דבר בתוך המים ואינו נראה בתוך הכד וישתה אותו עם המים ויסתכן ר"ל.

סעיף קטן נא

נא) שם בהגה. וכן אסרו לשתות מים מן הנהרות בלילה וכו' ואם שותה בידו א' וממהר וזורק לפיו זה אפי' ביום אסור דאינו יכול לראות אם יש שם איזה דבר אבל אם שותה בב' ידיו ביום מותר דיכול לראות ובלילה אסור. פר"ח שם.

סעיף קטן נב

נב) שם בהגה. או להניח פיו על קלוח המים לשתות וכו' וזהו אפי' ביום דטעמא משום שמא יבלע עלוקה והוא אינו רואה כמ"ש לעיל או' ן'.

סעיף קטן נג

נג) שם בהגה. ומנהג פשוט שלא לשתות מים בשעת התקופה וכו' וכתב במנהגים ובדרשות מהרי"ל הלכות מי לישות המצות שאם יש ברזל במים כל זמן התקופות דאז אין רשות למזיק וכן נוהגין העולם להניח ברזל על כל המשקים ומאכלים. ועל מאכלים

ומשקים מבושלים או כבושים ומלוחים אין מניחין שום דבר כי אומרים שאין לחוש במבושל וכבוש ומלוח משום תקופה. וטוב להחמיר בזה להניח ברזל עליו. ש"ך סק"ו. לה"פ או' ז' בל"י או' י"א. ערוך השלחן או' י"ב. ועוד עיין מזה בדברינו לאו"ח סי' תנ"ה מאו' ל"ו עד או' מ"ב יעו"ש.

סעיף קטן נד

דנ) שם בהגה. שיש לברוח מן העיר כשדבר בעיר וכו' וטעמא רבה איכא דזימנין נגזר על עיר א' או מדינה א' וזכר לדבר היוצא מן העיר והיתה לו נפשו לשלל וגם משום בעתותא. שו"ת מהרי"ל סי' ן' ועיין לקמן סוף סי' שע"ד בהגה.

סעיף קטן נה

הנ) שם בהגה. שיש לברוח מן העיר כשדבר בעיר וכו' לפי שהוא חולי המתדבק כמ"ש ידבק ה' בך את הדבר ואפי' באותה השכונה שעומד שם המוכה או אפי' איזה כלי ומלבוש שלו צריך להתרחק ממנו דלא ליתזק כמ"ש בשער הכוו' דף י"ג ע"ד יעו"ש.

סעיף קטן נו

ונ) שם בהגה. ויש לצאת מן העיר בתחלת הדבר. עצה טובה קמ"ל שהוא זריז ונשכר שיוכל להציל גם את שלו וליקח בידו מזונות שלא ימות ברעב כי רובם כלים ברעב יותר מדבר ב"מ. לה"פ או' ח'.

סעיף קטן נז

זנ) שם בהגה. ולא בסופו. כי אז לא יוכל לברוח מן העיר כי לא יתן לו מקום מנוחה כי גם אוהביו ורעיו מנגד נגעו יעמדו וקרוביו ירחיקו. לה"פ או' ט' בל"י או' י"ג.

סעיף קטן נח

חנ) ומי שהוציא פעם א' דבר ונתרפא א"צ לברוח. רש"ל בב"ק פ"ו סי' כ"ו. כנה"ג בהגב"י או' ל"ד. בל"י שם.

סעיף קטן נט

טנ) דבר בעיר אל יהלך אדם באמצע הדרכים מפני שמלאך המות יש לו רשות מסגי (מהלך) בהדיא שלום בעיר אל יהלך בצדי הדרכים מפני שאין לו רשות והוא מחבא את עצמו. בב"ק פ' הכונס. וכתב רש"ל שם ונראה דסיפא מיירי דוקא בלילה שביום לא שכיחי מזיקים אבל רישא לענין דבר אין חילוק בין יום ללילה. ט"ז סק"ה. כנה"ג שם או' ל"ה. בל"י או' י"ב. וטוב שלא יצא לחוץ בעתים הללו. ס' זכירה שמירת הנפש או' ס"ב.

סעיף קטן ס

ס) כשיש חולי אבעבועות לילדים (שקורין בערבי גדר"י) א"צ להבריח בניו מן העיר יען דעכשיו בזה"ז עושין לו תרופה ע"י הרכבה של אבעבועות ויש רופאים מומחים ממונים ע"ז ודלא כשל"ה שכתב שצריך להבריח בניו מן העיר. שו"ת זרע אמת חי"ד סי' ל"ב. והגם שסיים שהוא משתמיט בזה ולא אומר לא איסור ולא היתר מ"מ אנן בדידן תלי"ת יש לנו רופאים מומחים ע"ז שעושין הרכבה ולא ניזוק אדם מעולם וכן מעשים בכל יום. זב"צ או' מ"א. ועתה נתחכמו יותר הרופאים שעושין זריקה ע"י מחט ביד הילדים ועי"ז אין מוציאין הילדים חולי אבעבועות הנז'.

סעיף קטן סא

סא) כשיש דבר בעיר מחפשין על אותם המתים כי שמא יש מהם שבלה הבגד והיא סכנה או ידיו אין פשוטות שנאמר ואחריו כל אדם ימשוך וכל דבר שהוא משום פקוח נפש יכול לעשות למת. ס"ח סי' תנ"א. כך הגירסא בס"ח שלפנינו שבלה הבגד ובס' ב"ד בתשו' סי' נ"ז הביא הגי' שבלע הבגד ופי' שבלע הבגד היינו שקברוהו בבגדים בלויים והוא בזיון למת עכ"ל אמנם בס' זב"צ או' מ"ב כתב שהזקנים שבדור אומרים שהוא כפשוטו שבנע הבגד והביא מעשה ע"ז שנעשה בעיר בגדאד יע"א שבשנת המגפה שהיתה בשנת תקל"ג שהלכו לקבור מת א' וחפרו לו קבר והם טעו שחפרו בקבר ישן שקברו בו אשה א' בתחלת הדבר וראו את האשה הנז' שאוכלת התכריכין שלה ב"מ ובאו והגידו לח"ר צאלח מצליח זצ"ל שהיה רב העיר באותו זמן וא"ל שיש קבלה בידו מדור שלפניו שזה סכנה גדולה שימשך הדבר הרבה ימים ב"מ וצריך לשחוט האשה הנז' ואותה שעה באה גבור א' ואמר שתתנו לו שישתה שכר כדי שיהיה לו גבורת הלב וישחוט אותה וכן עשו והלך ושחט את האשה הנז' ומשך התכריכין מפיה ותיכף פסק הדבר יעו"ש.

סעיף קטן סב

סב) פטום הקטורת הנהגה נפלאה לאומרו בזמן הדבר. וטוב לקיים ג"כ והגית בו יומם ולילה והסוד כי לקח טוב לק"ח גי' מגיפ"ה. וגם יזהר מדבר שקר וזהו כלל גדול כי מי שהוא מדבר שקר בזמן המגפה הוא מסוכן ר"ל. סדר פטום הקטורת כ"י מהאר"י. ב"ד שם. וסי' לדבר דובר שקרים לא יכון. זב"צ או מ"ג.

סעיף קטן סג

סג) ועיין בדברינו לאו"ח סי' תקע"ו או' יו"ד מ"ש בשם הזוהר לעשות תיקון לפסוק הדבר יעו"ש. ועוד עיין בשער הכוו' תיקון לזה דף י"ג ע"ד ומשם ואילך יעו"ש. ועוד

עיין בס' אמת ליעקב על הקבלה דף קכ"ג ע"א מ"ש בשם המקו' דהקורא סדר המ"ב מסעות בזמן המגפה ב"מ מידי יום ביומו בהתמדה מובטח הוא שיהא נשמר יעו"ש ועי"ש סדר הקריאה.

סעיף קטן סד

סד) **בזמן** שיש דבר בעיר ראוי לאדם לכסות מצחו שלא יכיר מה"מ העונות החקוקים במצחו. ס' עסיס רמונים דף ח"י ע"א בשם הזוהר. ב"ד שם. זב"צ או' מ"ד.

סעיף קטן סה

סה) **בשעת** הדבר לא ילך לבית החיים. ס' רפואות. שמירת הנפש או' ס"א. זב"צ או' ק"ז. ואיזה דבר עיין באו"ח סי' תקע"ו סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן סו

סו) [**סעיף ו'**] **אסור לאכול מאכלים ומשקים שנפשו של אדם קצה בהם וכו'** והאוכל אוכלין שאינן עולין על גופו ומברך עליהם עובר משום ג' לאוין שביזה את עצמו וביזה את האוכלין ומברך ברכה שאינה כתיקונה. אבות דר"נ פכ"ו. ביאור הגר"א או' י"ט.

סעיף קטן סז

סז) **ולא** יאכל אלא כשהוא רעב ולא ישתה אלא כשהוא צמא. הרמב"ם פ"ד מה' דיעות. שמירת הנפש או' ה'.

סעיף קטן סח

סח) **לא** יאכל עד שיהלך קודם אכילה עד שיתחיל גופו להתחמם או יעשה מלאכה או יתיגע ביגיעה אחרת. הרמב"ם שם. שמירת הנפש או' ו'.

סעיף קטן סט

סט) **אכילה** גסה לגוף כמו סם המות והוא עיקר לכל החלאים אלא יפחות כמו שליש משביעתו. הרמב"ם שם. שמירת הנפש או' ז' ועוד עיין מזה בדברינו לאו"ח סי' זק"ן כמה דברים המועילים לגוף יעו"ש.

סעיף קטן ע

ע) **שם. שנפשו של אדם קצה בהם וכו'** שקץ שקורין אורווייבי"ן היה הולך על הספר לפני מהרר"י סגל ופשט בחור א' ידו להסירו וגער בו הרב שלא יגע בו יד משום מיאוס אך ינער הספר ויפול מאליו. ליקוטים שבסוף דרשות מהרי"ל. כנה"ג בהגה"ט או' כ"ד. ושרץ זה מצוי אצלנו והוא מ"ש בתורה לטאה ואנו נמאסים ממנו הרבה וכן נמאסים מן העכבר ואין אנו תופסים אותו בידים אפי' חי אלא ע"י בגד. ולפעמים יהיה צואה של עכבר בתבשיל והגם שלפי הדין מותר מ"מ איכא בהו משום מיאוס ואיכא בל תשקצו

וע"כ אנו מצוים לבני ביתנו שיבדקו האורז מן הצואה של עכברים וכן יזהר כל אדם ויצוה לבני ביתו. זב"צ או' מ"ה.

סעיף קטן עא

עא) שם. כגון כלים של בה"כ וכלי זכוכית וכו' כלי זכוכית לאו דוקא דה"ה כלי מתכות אלא דסתם קרנא דאומנא כלי זכוכית נינהו. א"נ נקט כלי זכוכית לומר ומכ"ש כלי חרס דאפי' אחר הדחה ושטיפה מאוסים הם. ב"ח. כנה"ג שם או' כ"ה ואו' כ"ו. בל"י או' ט"ו.

סעיף קטן עב

עב) מיהו כשהם חדשים לגמרי משמע דליכא איסורא ואפשר כיון דהזמינו אותם לדבר מיאוס לא חילקו חכמים משום דהרואה סבור שאינם חדשים אלא הודחו ונכון לבעל נפש להחמיר אף בחדשים. ב"ח. כנה"ג שם או' כ"ז. בל"י שם.

סעיף קטן עג

עג) מים שהכניסום לבה"כ לקנח בהם ונשאר מאותו המים פסולים לנט"י אבל לרחוץ בהם ידיו עבור שנכנס לבה"כ לכתחלה צריך לשפוך אותם ולרחוץ במים אחרים רק בשעת הדחק יש להתיר כיון שאין מברך ענט"י וכמ"ש בדברינו לאו"ח סי' ד' או' י"א יעו"ש.

סעיף קטן עד

עד) כתוב באו"ח כשם שמכשירין הכלים משום בליעת איסור כך מכשירין אותם בהגעלה או בליבון מחמת דבר מיאוס כגון מי רגלים או דבר אחר מאוס דכתיב אל תשקצו את נפשותיכם וכן נהגו כל ישראל ואין להקל על המנהג עכ"ל ואני אומר שהמנהג הזה אין לו עיקר וגם לא פשוט בינינו אלא משפשפו ביותר ודיו. ב"י סוף סי' קכ"א בבד"ה. וכן הסכים הפר"ח שם סוף סי' קכ"א. לה"פ שם. וכ"כ ברכ"י בסי' זה בשיו"ב או' י"ד בשם בתי כהונה. ער"ה או' ה' אלא שכתב דצריך הדחה ג"פ.

סעיף קטן עה

עה) ולא אמר מרן דין זה אלא כשהיה באקראי בכה"ג סגי בשפשוף ושטיפה אבל כלי המיוחד למ"ר ודאי שנשתמש בהם בקבע לא מיבעיא בכלי חרס שאינן יוצאין מידי דפיין לעולם אלא אפי' בכלי שטף פשיטא דלא מהניא בהו אפי' הגעלה ולא לבון ור"ר שורה עליהן אלא בהחזרת כבשונות או בלבון שנצוצות נתזין מהן דפנים חדשות באו לכאן. הרב שאלת יעבץ ח"ב סי' קע"א יעוש"ב. ברכ"י בשיו"ב או' ט"ו. מיהו הכנה"ג בהגב"י שם בסוף סי' קכ"א כתב על דברי בד"ה הנז' היינו אם נשתמש בהם בצונן אבל בחמין אם יארע אפשר דמגעילין אותם יעו"ש ומשמע דחמין וקבע שוים הם וכמו שדי

לחמין בהגעלה ה"ה לקבע וגם מסתמיות לשון בד"ה משמע דאין חילוק בין עראי לקבע וע"כ נראה דבעת הצורך יש להקל בהגעלה אפי' נשתמש בהם בקבע ואם הוא כלי חרס יש להגעילו ג"פ כיון דאין לאיסור זה עיקר מה"ת וכמ"ש לעיל סי' קי"ג סעי' ט"ז יעו"ש.

סעיף קטן עו

עו) שם. וכן אסור לאכול ולשתות בכלים הצואים וכו' ובכלל זה לא יוציא המאכל מתוך פיו אחר שלעסו ויחזירנו לפיו. פר"ת או' ו' ועיין לקמן או' צ"ז.

סעיף קטן עז

עז) שם. שכל אלו בכלל אל תשקצו וכו' כל הני אסירי מדרבנן והעובר עליהם מכין אותו מכת מרדות וכ"כ הרמב"ם בס' המצות לאוין סי' קע"ט דאינו חייב מלקות בעבור כי פשטא דקרא הוא בשרץ לבד. פר"ח או' י"א. לה"פ או' י"א. בל"י או' ט"ז ומ"ש הט"ז סק"ו מפני דהוי לאו שבכללות שאין לוקין עליו עיין פרישה או כ"ח שדחה זה. יעו"ש. ועיין לעיל סי' פ"ד או' ז'.

סעיף קטן עח

עח) שם. שכל אלו בכלל אל תשקצו וכו' ומסתברא ודאי דכל הני אף למי שנפשו יפה אסירי משום דכ"ע מאיסי להו הני מילי ובטלה דעתו אצל כל אדם. אבל איכא מילי אחריני דקצת אינשי ממאיסי בהו ואחריני לא ממאיסי בהו למאן דמאיס ליה אסר ולאחריני שרי. פר"ח שם. לה"פ שם. בל"י שם. חכ"א כלל ס"ח או' ה' ועיין לעיל סי' פ"ד או' ו'.

סעיף קטן עט

עט) [**סעיף ז'**] **מסוכנת אעפ"י שניתרת בשחיטה וכו'** עיין לעיל סי' י"ז סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן פ

פ) שם. המדקדקים מחמירים על עצמם וכו' וכן אם נפל איסור בכ"ש או בכ"ר. ויש ס' ומכל כה"ג ולהרחיק עצמו מכל דבר כיעור מצוה היא או"ה סוף כלל נ"ז. וצ"ל דאף שכתב רמ"א ולא נמצא הדין בפי' וכו' לא יאכל ממנה א"כ משמע דהא בכ"ש או ביש ס' דנמצא בפי' אין להחמיר היינו שאין החיוב על בעל נפש להחמיר אבל מ"מ אם רוצה להחמיר גם בזה מצוה היא. פ"ת או' יו"ד. מיהו המנ"י בסל"מ שבסוף התו"ח כלל ע"ו דין ב' כתב בשם תורת האשם דלדעת מהרא"י ורש"ל הרוצה להחמיר לנהוג איסור בדבר שלא מצינו שהחמירו אמוראים כגון מה שנתבטל בס' או בכ"ש הוי כמו מינות ויצא שכרו בהפסדו ודלא כמ"ש האו"ה סוף כלל נ"ז יעו"ש. והב"ד פ"ת שם.

סעיף קטן פא

פא) שם הגה. בהמה שהורה בה חכם מסברא וכו' אבל אם יש לו קבלה שהיא מותרת מותר. ש"ך סק"ח. ועיין לקמן סי' רמ"ב סעי' ל"א בהגה.

סעיף קטן פב

פב) שם בהגה. בעל נפש לא יאכל ממנה. בעל נפש פירש"י חסיד ע"א יר"ש החרד על נפשו. לה"פ או' י"ד. בל"י או' י"ז.

סעיף קטן פג

פג) המשהה נקביו עובר משום בל תשקצו ובקטנים משום בל תשקצו ומשום שלא יהא עקר וי"א שבקטנים אין בהם משום בל תשקצו אלא שאסור משום סכנה וגם שלא יהא עקר אבל המשהה בהפחה אין בה משום בל תשקצו. ש"ע או"ח סי' ג' סעי' י"ז ובדברינו לשם יעו"ש.

סעיף קטן פד

פד) אסור לקצוץ אילן מאכל העושה פירות וגם יש בו סכנה ואם הוא סמוך לאילנות אחרים שחשובים ממנו ומכחיש אותם מותר לקוץ. בב"ק דף צ"א ע"ב ודף צ"ב ע"א. וכתב הרא"ש שם וכן אם היה צריך למקומו מותר עכ"ל. ומזה התרתי לאחד שהיה לו קרקע עם אילנות לקוץ האילנות אעפ"י שיש בהם פירות כדי לבנות בית דירה עליה. ט"ז סק"ו. כנה"ג בהגב"י או' ל"א. חיים שאל ח"א סי' כ"ב. חכ"א כלל ס"ח או' ז' ערוך השלחן או' י"ג. ולרווחא דמילתא יקוץ אותו ע"י גוי. חיים שאל שם סוף סי' כ"ג.

סעיף קטן פה

פה) אילן הנושא פירות ומאפיל על חלונו שרי למקצייה ואם אפשר לתקן היזיקו בקציצת קצת ענפיו המאפילים עליו לא יקצצו אעפ"י שבהמשך שנים חוזרים וגדילים ויחזור לטרוח לקצוץ הענפים משום טרחא כל דהו לא נתיר להו מה שהוא סכנה עם ל"ת דאו'. ומ"ש הרא"ש להתיר לצורך המקום ר"ל שרוצה לבנות שם או לתקן לו במקומו דבר הנצרך לו משא"כ להרחיב חצירו לצורך טיול ותוספת אור ורווחא בעלמא לא אמר. חוות יאיר סי' קצ"ה. לה"פ או' ג' בל"י או' ד' חיים שאל שם סי' כ"ב. ערוך השלחן שם.

סעיף קטן פו

פו) ואם רוצה לעקור את האילן עם שרשיו ויטע אותו במקום אחר דליכא השחתה כלל מותר לכ"ע. שבו"י ח"א סי' קנ"ט. חיים שאל שם סוף סי' כ"ג וסיים ויזהר להביא גוים אומנים ויחפרו את הארץ היטב כל הנצרך להוציא שרשיו בשלימות ותכף לנטעה במקום אחר וליעביד ליה כי היכי דנחיה עכ"ל.

סעיף קטן פז

פז) גרסינן בפ' כסוי הדם (חולין פ"ד ע"ב ומציעא כ"ט ע"ב) כסא דחרשין ולא כסא דפושרין ופירש"י טוב לשתות כוס של מכשפות ולא לשתות כוס של מים פושרים דרעים הם לגוף וה"מ בכלים של מתכות אבל בכלי חרס לית לן בה. וכלי מתכות נמי לא אמרן אלא דלא שדי בהו ציבייא פי' שרשי עשבים ותבלין אבל שדי בהו ציבייא לית לן בה וכי לא שדי בה ציבייא נמי לא אמרן אלא דלא ציץ פי' הרתיח אבל ציץ לית לן בה. כנה"ג בהגב"י או' נ"ב. פר"ח או' ט' ומ"ש וה"מ בכלי מתכות כתב שם הפר"ח דשותה אותם בכלי מתכות אבל ר' חננאל על הגמ' מציעא שם כתב והוא שהוחמו בכלי מתכות. וכ"כ מזמור לדוד בסי' זה על דברי הפר"ח הנז' דלדידי נראה אפי' אינו שותה בכלי מתכות אם הוחמו בכלי מתכות איכא קפידא טפי וזכוכית אינה מתכת עכ"ל ולכן יש לחוש לב' הפי' דאין לשתות מים פושרין לא בכלי מתכות ולא שהוחמו בכלי מתכות אעפ"י ששותה אותם בכלי שאין מתכות ומשמע אבל אם הרתיחו המים אפי' בכלי מתכות ואח"כ נעשו פושרים או שיש בהם תבלין והם פושרין מותר לשתותן אפי' נעשו פושרין בכלי מתכות ושותה אותם בכלי מתכות.

סעיף קטן פח

חפ) לא יאכל אדם בצל מפני נחש שבו. עירובין כ"ט ע"ב. ופרש"י ארס שרף הבצל. ור"ח פי' העמוד שבתוכו שמתגלגל בתוכו כמין גבעול ומתקבצין בו זרע הבצל אותו העמוד נקרא נחש של בצל. תו' שם. וכ"כ הערוך (בערך נחש). בשם רב שרירא גאון כפי' ר"ח דהוי המקל שישנו באמצע הבצל ויש לו ראש כראשו של נחש וחם הוא מאד ואף לא יאכל הבצל ששייר בארץ להוציא ממנו זרע ועומד בו הנחש הזה מפני שיצא מתורת מאכל ונהיה כמין סם אבל שאר בצלים שלא נשתהו בקרקע להוציא מהם זרע או שנשתהו אלא שלא נתקשו והגיעו לזאת אין נמנעין מהם עכ"ל. פר"ח או' ט'.

סעיף קטן פט

טפ) חמשה דברים קרובים למיתה יותר מן החיים ואלו הן אכל ועמד ושתה ועמד ישן ועמד הקיז דם ועמד שימש מטתו ועמד. שבת קכ"ט. ע"ב. ופירש"י שם אכל ועמד מהר לעמוד פתאום אחר שאכל שובעו עכ"ל משמע הא אכל מעט לית לן בה וגם משמע דכולהו נמי אם עמד פתאום אבל אם שהה מעט לית לן בה.

סעיף קטן צ

צ) ג' דברים מכחישים כחו של אדם ואלו הן פחד דרך ועון. ג' דברים מתישין גופו של אדם ואלו הן אכל מעומד ושתה מעומד ושימש מיטתו מעומד. גיטין ע' ע"א.

סעיף קטן צא

צא) **ששה** העושה אותן מיד מת ואלו הן הבא מן הדרך ונתיגע הקיז דם ונכנס לבית המרחץ ושתה ונשתכר וישן ע"ג קרקע ושמש מטתו והוא שעשאן כסדרן. כסדרן מת שלא כסדרן חליש ואם הוא חלוש בתלת מנייהו מת. גיטין שם.

סעיף קטן צב

צב) **חמשה** דברים העושה אותם מתחייב בנפשו ודמו בראשו האוכל שום קלוף ובצל קלוף וביצה קלופה והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה (אכולהו קאי אשום ובצל ומשקין. רש"י) והלן בביה"ק והנוטל צפרניו וזורקן לרה"ר והמקיז דם ומשמש מיטתו. האוכל שום קלוף וכו' אע"ג דמנחי בסילתא ומציירי וחתימי ר"ר שורה עליהן. ולא אמרן דלא שייר בהן עיקרן או קליפתן אבל שייר בהן עיקרן או קליפתן לית לן בה. והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה והוא שלנו בכלי מתכות וכלי נתר ככלי מתכות דמו. נדה י"ז ע"א. והא דאין אנו נזהרין בזה שכמה פעמים אנו עושין זלאט"ה של ירקות או של קשואין וכותשין שום ומניחין בה ועובר עליהן הלילה וכן כובשין ירקות ומניחין בהן ראשי שומין קלופים ותשאר כמה חדשים י"ל כיון שאינם מונחים לבדם אלא מעורבין עם חומץ וירקות לית לן בה. ועוד י"ל שסמכו בזה על רש"ל שכתב בישו"ש פכ"ה סי' י"ב שכל מה שהזהירו משום ר"ר כולם לא שכיחי האידנא כמו זוגות וכו' יעו"ש. זב"צ או' ס"א. [וע"ע בשו"ת יביע אומר ח"ב (חיו"ד סי' ז).]

סעיף קטן צג

צג) **ומין** השומין שמביאין מפרס והם גדולים כמו בצלים ונשארים קלופים כמה ימים ונוהגין לאכול אותם נראה דלא אמרו אלא על השומים קטנים הנמצאים בא"י וכדומה אבל לא על אלו שהם מין אחר ועוד י"ל מפני שהם מרים שאין נאכלין עד שישרו אותם במים ותלך המרירות ועל דבר מר שאין ראוי לאכילה לא תשרה ר"ר ועוד י"ל דאינו מזיק אלא כשאוכלו כמו שהוא אבל אחר כבישה בחומץ או במי מלח או אחר בישול אינו מזיק. ועוד י"ל שסמכו בזה על רש"ל כמ"ש באו' הקודם. [וע"ע בשו"ת יביע אומר ח"ב חיו"ד ס"ס ז' שסמכו על הגמ"ר שכ' ג"כ כד' רש"ל. ע"ש].

סעיף קטן צד

צד) **חמשה** דברים נאמרו בקרומית של קנה אין שוחטין בה ואין מלין בה ואין מחתכין בה בשר ואין מחצצין בה שניים ואין מקנחין בה. חולין דף ט"ז ע"ב. ופרש"י כולהו משום כשדוחקין אותם קיסמין ניתזין ומפרשים ממנה ואיכא סכנתא במילה שלא תנקוב הגיד ומשוי ליה כרות שפכה וגבי שחיטה דלמא מנקבא להו לסימנין וכן לגבי קינוח

דלמא מנקבא לכרכשיה עכ"ל. וכתב בעה"ע דלפ"ז בדיעבד נמי שחיטתו פסולה אבל בירושלמי אמרו שהטעם מפני שר"ר שורה עליה וכתב בעה"ע דלפ"ז בדיעבד שחיטתו כשרה. ב"י לעיל סי' ו' מיהו לעיל סי' ו' סעי' א' בהגה פסק כרש"י דאסור לשחוט בו ומשמע אפי' בדיעבד אסור כמ"ש בדברינו לשם או' ז' יעו"ש.

סעיף קטן צה

צה) **אמר** להו רבא לבניה כשאתם חותכין בשר אל תחתכו על גב היד. איכא דאמרי משום סכנה שלא יקוץ ידו ואיכא דאמרי משום קלקול סעודה אף בחבורה קטנה יצא דם וילכלך את המאכל וימאיס את המסובין. ואל תשבו על מטת ארמית. איכא דאמרי לא תגנו בלא ק"ש ואיכא דאמרי דלא תנסבו גיורתא. ואיכא דאמרי ארמית ממש ומשום מעשה דרב פפא. דרב פפא אזל לגבי ארמית הוציאה לו מטה אמרה לו שב א"ל איני יושב עד שתגביהי את המעה הגביהה את המטה ומצאו שם תינוק מת. והיתה רוצה להעליל עליו ולומר שישב עליו והרגו. ברכות ח' ע"ב ופרש"י שם. וכן איתא בפסחים קי"ב ע"ב שצוה רבינו הקדוש לבניו.

סעיף קטן צו

צו) **ג'** דברים צוה ר' יוסי בר' יהודה את רבי אל תצא יחידי בלילה ואל תעמוד בפני הנר ערום ואל תכנס למרחץ חדש עד י"ב חדש שמא תפחת ותחתיה חלל מלא מים. ואל תעמוד בפני הנר ערום דתניא העומד בפני הנר ערום הוי נכפה (ובמס' כלה איתא הרי זה מגונה) והמשמש מטתו לאור הנר הוויין ליה בנים נכפין. פסחים שם ופרש"י שם. ועיין באו"ח סי' ר"מ סעי' י"א ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן צז

צז) **א"ל** רב לחייא בריה וכשאתה שותה מים שפוך מהם ואח"כ תן לתלמידך כדתניא לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו אלא א"כ שפך מהם שמא איסטניס הוא ולא ישתה מהם וימות בצמא. תמיד כ"ז ע"ב. ס"ח סי' קי"א. כנה"ג בהגב"י או' ל"ח. גם לא ישתה יין או מים מפי חבירו והגם שיהיה אחיו וקרובו. פר"ת או' ו' וכ"ה בש"ע או"ח סי' ק"ע סעי' ט"ז יעו"ש וכתבנו שם או' נ"ט בשם הט"ז שכתב ואני ראיתי בס' צוואת ר"א הגדול שמזהיר מאד מלשתות מכוס ששייר חבירו כי שמא יש לו איזה חולי בתוך גופו ויצא ריח מפיו לאותו שיור ויסתכן יעו"ש.

סעיף קטן צח

צח) **עמוד** החוזר מביא את האדם לידי הדרוקן חולי המצבה את הכרס. סילון של מי רגלים החוזר מביא את האדם לידי ירקון. ברכות כ"ה ע"א ופירש"י שם.

סעיף קטן צט

צט) אסור לעבור בנחל שמימיו רודפין ושוטפים אם המים מגיעים למעלה ממתנים משום סכנה שמא ישטפוהו המים. יומא ע"ז ע"ב ופרש"י שם.

סעיף קטן ק

ק) כל מילי לא תפלוט באפי רבך בר מקרא ודייסא דכפתילה של אבר דמו. תמיד שם. ופי' המפרש שאם אכלת קרא ודייסא אם בא רוק בפיך אל תחזירהו לאחוריו דסכנה הוא. פר"ח או' ט'.

סעיף קטן קא

קא) טוב ליזהר שלא לישב על אצטבות של אבנים מפני שמצננת את הגוף ומזיקות אותו. ירושלמי ביצה דף ג' ע"ב. פר"ח שם.

סעיף קטן קב

קב) בג' מקומות השטן מצוי לקטרג המהלך בדרך בעצמו והישן בבית אפל בעצמו והמפרש בים הגדול. פר"ח שם בשם הירושלמי בפ' ב"מ. ועיין לעיל או' מ"ט.

סעיף קטן קג

קג) יזהרו אב ואם שלא יעשו מורא לתינוק בדבר טמא כגון לומר חתול או כלב תקח זה התינוק כי ברית כרותה לשפתים וב"מ תכף הקליפה אשר להם שמות הטומאה ההם מצויים ויש חשש היזק לתינוק בעולם הזה וגם פוגם נשמתו לעוה"ב וע"כ שומר נפשו ירחק מהם. פר"ח שם בשם של"ה. וכ"כ בצפורן שמיר או' קפ"ט וסיים דהוי כנותן רשות לבוא לקחת התינוק ושמעתי מאדם גדול מעשה נורא בזה עכ"ל. וכ"כ בברכ"י בשיירי שוריים סוף חי"ד או' ד' ואפי' במינים הטהורים יש להקפיד כי ברית כרותה לשפתים. שמירת הנפש או' רכ"ו בשם רב יעב"ץ.

סעיף קטן קד

קד) וכן צריך ליזהר בכל כיוצא בזה כגון לומר אילו היה פלוני קיים היה שולח כתב או כבר היה בא. פר"ח שם והביא כמה מעשים מש"ס ע"ז יעו"ש. ועוד יחרד האיש ממה שארז"ל דלפי שמשה רבינו ע"ה אמר מחני נא לא נזכר שמו בפ' תצוה ואם למשה שמסר עצמו להציל ישראל עשה בו איזה רושם עאכ"ו להדיוט בדבר הרשות. ובפירוש אמרו בזוהר דאפי' הדיוט בדבריו חובל ומזיק וע"כ שומר נפשו ירחק מקללות ולפתוח פה ודי בזה. ברכ"י שם או' ה' צפורן שמיר או' קצ"א.

סעיף קטן קה

קה) **לא** יקלל האדם את עצמו כי יש מלאכי חבלה הנקראים אוררי יום שעונים אמן ומעלין אותה אל הנחש למעלה וכו' כמ"ש בזוה"ק. צפורן שמיר או' קפ"ח. וגם לא יקלל את חבירו כי אליו תשוב. רש"י סנהדרין דף מ"ט ע"א. שמירת הנפש או' רכ"ח.

סעיף קטן קו

קו) **תלתא** אינון גרמין בישא לגרמייהו חד מאן דלייט גרמיה תניינא מאן דזריק נהמא או פירורין דאית בהו כזית תלתא מאן דאוקיד שרגא במפקא דשבתא עד דלא מטו ישראל לקדושא דסדרא וכו' הקדמת הזוהר דף י"ד ע"ב. ועיין בדברינו לאו"ח סי' רצ"ג או' ז'.

סעיף קטן קז

קז) **המריבה** בבית היולדת גורם סכנה לולד ובבית חתן וכלה גורם רעה ח"ו. צפורן שמיר או' קפ"ו.

סעיף קטן קח

קח) **לא** יתקוטט עם בני ביתו כי ע"י מריבה וקטטה בתוך ביתו זה עני קרא לסט"א לשבת בית ופוגם בשכינה כביכול. צפורן שמיר או' קפ"ה.

סעיף קטן קט

קט) **ומי** שפסקו לו ממון הרבה לשדוכין וחזרו בהן לא יעגן כלתו משום זה ולא יתקוטט בעבור נכסי אשתו ומי שעושה כן אינו מצליח ואין זיווגו עולה יפה כי הממון שאדם לוקח עם אשתו אינו ממון של יושר וכל העושה כן מקרי נושא אשה לשם ממון אלא כל מה שיתן לו חמיו וחמותו יקח בעין טוב ואז יצליח. אה"ע סי' ב' סעי' א' בהגה. שמירת הנפש או' פ"ה.

סעיף קטן קי

קי) **כבשים** שגדל בהם מין שחין של נגע שרגילים נמות בהם בכמה קהלות גזרו בחרמות ואסרו כל הכבשים עד שפסק המכה כמ"ש לעיל סי' נ"א או' ל"ד בשם כמה פו' יעו"ש.

סעיף קטן קיא

קיא) **מי** שיש לו כלב רע שמזיקו ומפסיד המאכל אפי' אינו נושך יכול ליתן לו סם המות ומ"מ שמעתי למחות שלא ליתן להם מחט תוך הלחם דאיכא למיחש שמא ישתגע ואיכא סכנת נפשות טובא. רש"ל ביש"ש בב"ק פ' הגוזל סי' ל"ו. ב"ח. ט"ז סוף סי' זה. כנה"ג בהגב"י או' ל"ב. פר"ח סוף או' ט' לה"פ סוף או' ג' בל"י סוף או' ד' ערוך השלחן או' י"ג. ועוד יש בזה בנתינת מחט צער ב"ח הרבה.

סעיף קטן קיב

קיב) **שני** ישראלים ההולכים בספינה מקום סכנה כהולכי ימים לא ישנו שניהם רק א' ננער שיכול לשמור זה את זה. עיון יעקב דע"ט ע"ד בחי' למס' ב"ב דע"ד ע"א. יפ"ל ח"ג או' ח'.

סעיף קטן קיג

קיג) **אין** משיחין בבה"כ מפני הסכנה דשדים שכיחי התם וצריך צניעות ושתיקה להנצל. מדרש תלפיות דס"ה ע"ד בשם ס' חרדים דע"ו ע"ב. יפ"ל שם או' ט' ועיין באו"ח סי' ג' סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד.

סעיף קטן קיד

קיד) **לא** יאכלו עם אשה נדה אפי' אינה אשתו כי שיורי הרוק מפיה הבא לתוך הכף ומהכף לקערה הוא גרם שיבא האדם לידי סכנה. קב הישר פי"ז. וטוב ויפה המנהג שנתפשט עכשיו בכמה בתים לאכול כל א' בקערה בפ"ע כמנהג הלועזים. יפ"ל שם או' יו"ד.

סעיף קטן קטו

קטו) **ארז"ל** אל יכבה אדם הנר בפיו ודמו בראשו. והא דנוהגין הנשים בע"ש לכבות את הנרות בפיהם שומר מצוה לא ידע דבר רע. לה"פ או' ה' זב"צ או' ע"ד.

סעיף קטן קטז

קטז) **לא** יושיב אדם תרנגולת על ביצים לגדל אפרוחים. צוואת ר"י חסיד או' ס"ז. לה"פ שם. בל"י סוף או' ח' שמירת הנפש או' רל"ז. זב"צ או' ע"ה.

סעיף קטן קיז

קיז) **אין** טוב לגדל בבית תורים ובני יונה לפי שהבית אשר יגדלו בה או ימותו בניו או לא יהיה לו זרע. נגיד ומצוה ריש ח"ב דף פ"ג ע"א בשם מהרח"ו ז"ל. שמירת הנפש או' רל"ה. זב"צ או' קמ"ד.

סעיף קטן קיח

קיח) **לא** יגדל אדם עגלים הנולדים מבהמותיו. צוואת ר"י חסיד או' ס"ו שמירת הנפש או' רל"ז. ולא ראיתי נזהרין בזה ושומר פתאים ה' ואפשר דאין זה אלא עצה טובה והיכא דאפשר דהא תריסר אלפי עגלי הוה מעשר ר"א בן עזריה כל שתא ושתא מעדריה כמ"ש במס' שבת נ"ד ע"ב. ואין זה אלא מן הנולדים באותה שנה כנודע נמצא שהיה מגדל עגלים הנולדים מאמותיהם.

סעיף קטן קיט

קיט) **אם** האדם דר באיזה בית ויצא ממנו והלך לדור במקום אחר לא ישוב עוד אל ביתו אשר יצא ממנו כ"א אחר שבע שנים שלמים. נגיד ומצוה שם בשם מהרח"ו ז"ל שאמר בשם האר"י ז"ל. ואומרים העולם שאם הניח איזה דבר בראשון יוכל לחזור. ויראה לי דסמכו על סוגית בתרא דף קמ"ד דהמשיא אשה לבנו הגדול בבית קנאו ואם הניח אפי' שובך או כיוצא לא קנאו דבזה שהניח גילה האב שהוא שלו. וה"ה הכא דבמה שהניח גילה שלא הלך לגמרי ודעתו לחזור. יוסף אומץ סי' ל"ז או' ו' זכ"ל ח"ג או' קצ"א שבאו' ס' זב"צ או' פ"ד.

סעיף קטן קכ

קך) **לא** יתוץ אדם תנור וכיריים שאופים בו להשתמש באותו מקום אלא יניח אותו לתקן שנית כי סכנה גדולה כל עושה אלה. צוואת ר"י חסיד או' נ"ח. ובעירנו רוב בני אדם נזהרים בזה ויש שאינם חוששין לזה. ושמעתי אומרים שאדם בשעה שבונה תנור או כירים יתנה בתחלת הבנין שיאמר שכל שעה שרוצה ליתוץ אותם יכול ליתוץ אותם וישתמש במקומם ויועיל התנאי ולא יהיה עוד סכנה וכן ראיתי לכמה בני אדם שעשו תנאי והצליחו. זב"צ או' ע"ו.

סעיף קטן קכא

קכא) **ואם** ירצה לנתוץ תנור וכירים בשביל לעשות בית תלמוד שילמדו בו רבים מותר ואין סכנה. בי"ד חי"ד סי' נ"ו. מיהו ביוסף אומץ שם סוף או' א' הביא מס' צרור הכסף שדחה דברי הב"ד הנז' וכתב שהרב ב"ד כשכתב תשו' זו והתיר הלכה למעשה בתוך ל' נפטר בעה"ב ההוא ר"ל ולכן יש להחמיר וסיים דהיודע מצוואת ר"י חסיד צריך לחוש ומי שאינו יודע כלל עליו נאמר שומר פתאים ה' יעו"ש. וכן בעיקרי הד"ט חי"ד סי' י"ד או' ב' הביא דברי צרור הכסף הנז' והגם שכתב לדחות מ"מ אח"כ הסכים עמו לדינא יעו"ש. זכ"ל שם או' קפ"ט.

סעיף קטן קכב

קכב) **לא** יסתום אדם חלון או פתח לגמרי שלא יזיקו השדים כי דרכם לצאת בו אלא ינקוב נקב קטן בו. צוואת ר"י חסיד או' כ"ג. ואף בכותל המפסיק בית בין בית לבהכ"נ יש להחמיר. יוסף אומץ שם. זכ"ל שם או' קפ"ח. ובמדינתנו כשסותמין פתח מניחין שם קנה חלול מעבר לעבר. זב"צ או' ע"ח.

סעיף קטן קכג

קכג) **שני** אחים הנשואים שתי אחיות א' מהם ימות או לא יצליחו לכן לא ישאו או יגרש א' מהם את אשתו אם נעשה הדבר כך. ס"ח סי' תע"ז. וראינו רבים ב' אחים נשואים ב' אחיות ולא עלה זיווגם יפה. כנה"ג אה"ע סי' ס"ב בהגב"י או' ד' והגם שראינו בש"ס ברכות דף מ"ד פ' זוגות אחים כהנים נשואים לפ' אחיות זוגות כהנות י"ל דבו בפרק מרבית העם שנות דור ודור נהגו זיווגים אלו ושכיחי טובא ולא היה עיה"ר בזה אך עתה דלא אשתכח הרוצה לעשות זיווג כזה יש בו עה"ר ושומר נפשו ירחק מזה דאיכא עיה"ר. פי' אזולאי שם הנקרא ברית עולם על ס"ח סי' הנז' או' ב' ועוד אפשר לומר דכהני שאני. [ועי' שו"ת יביע אומר ח"ב חאה"ע סי' ז' אות י"א].

סעיף קטן קכד

קכד) **ולא** זו בלבד אלא אף אח ואחות הנשואים לאח ולאחות לא הצליחו בזיווגם. כנה"ג שם. וכ"כ בצוואת ר"י חסיד או' ל"ג. אכן הרב זב"צ או' ף' כ' דבעירנו אין מקפידים ע"ז ואדרבה הם נושאים לכתחלה כל א' לוקח אחות בעל אחותו ולא ראינו ח"ו שיצא ממנה תקלה אלא אדרבא הצליחו בזיווגם עכ"ל ומיהו אפשר לומר דהגם דהצליחו בתחלה אח"כ לא הצליחו דמי נותן דעתו למה שיהיה בסוף וא"כ הרוצה לחוש הר"ז משובח.

סעיף קטן קכה

קכה) **לא** ישא אשה ששמה כשם אמו או שמו כשם חמיו. ואם נשאה ישנה שם האחד אולי יש תקוה. צוואת ר"י חסיד או' כ"ו ואו' כ"ז. והגם שרבים לא חשו אני ראיתי מעשים שלא הצליחו בזיווגם. ואתיא מכללה אחת היתה שאמר אביה שאינו חש לזה ולא היו ימים מועטים שמת החתן בקצרות שנים והכלה אזלא ומדלדלא ושוב נשאת ונתגרשה ומתה בחוסר כל וזרע אין לה ר"ל. יוסף אומץ שם או' ג' זכ"ל שם או' ק"ץ. שמירת הנפש או' פ"ו וכתב לתמוה על דברי חכ"א כלל קכ"ג או' י"ג שכתב לפרש דברי ר"י החסיד עד שיהיו משולשים יעו"ש. וכ"כ שמירה מעליא על שמירת הנפש שם או' ג' בשם דבר משה מה"ק סי' ח"ן ששמע מהרב שר שלום זלה"ה שהיה כמתרעם על דברי חכ"א הנז' ואמר אדרבא בעל חכ"א עעה בפשע דברי הס"ח יעו"ש. ועיין עו"ש בשמירה מעליא שהביא עוד כמה רבנים דלא בעינן משולשים כפשט דברי ר"י חסיד ודלא כחכ"א יעו"ש.

סעיף קטן קכו

קכו) **אך** באם היה לאחד מהם עוד שם א' צוה שיהא נקרא בשם ההוא הנוסף לבד ואמר דבכה"ג לא מיקרי שמותיהן שוים וצוה להתקשר יעו"ש. דבר משה שם בשם רב שר שלום זלה"ה. שמירה מעליא שם. מיהו משאר פו' אחרים כתב שמירה מעליא שם

דאם אין השמות שוים ממש כגון שהאחת נקראת רחל והשנית רבקה רחל אין לחוש דאין זה שמותיהן שוות כלל יעו"ש.

סעיף קטן קכז

קכז) וכתב עו"ש שמירה מעליא בשם השיב משה סי' ס"ט דמלשון הצוואה דכתב סתם שלא יהא שם אשתו כשם אמו ושמו כשם חמיו משמע דאפי' אינם קיימים ג"כ יש לחוש לזה יעו"ש.

סעיף קטן קכח

קכח) ומי שרוצה לדבק בבן טובים בחור וטוב אלא דחייש מ"ש העולם משום דשם הבחור כשם החותן ושם אמו כשם אמה של המשודכת הנה מאן דלא קפיד לא קפדינן בהדיה ובפרט דאיכא כאן זכות תורה דאפי' אדבית עלי מתכפר בתורה ובגמ"ח וכו' תשו' חת"ס חאה"ע סי' קט"ז. פ"ת באה"ע סי' ב' או' ז' שמירת הנפש שם. [וע"ע שו"ת יביע אומר ח"ב חאה"ע סי' ז' הנ"ל שהאריך בזה והעלה להקל כאמור ודלא כמ"ד דיש למחות ביד המיקל בזה ע"ש.]

סעיף קטן קכט

קכט) השמות הללו אין להקפיד רק על שם העצם הניתן בעת לידה אבל אם נשתנה שמו בעת חליו שברכו אותו בשם אחר כנהוג אין להקפיד אם רוצה לשדך עם איש אחד ששמו ג"כ כן כי כוס של ברכה אין מצטרף רק לטובה כדאיתא בפסחים דף ק"ט. תשו' נוב"י מה"ת חלק אה"ע סי' ע"ט. שמירת הנפש או' ח"ף.

סעיף קטן קל

קל) וכתב שם הנוב"י דאין להקפיד על כמה דברים אשר נכתבו בצוואת ר"י החסיד כי יש כמה דברים אשר הם היפך דברי התלמוד כי כתב שם או' כ"ה שלא ישא אדם בת אחותו ובתלמוד איתא שמצוה לישא בת אחותו אך החסיד כתב זה רק לבניו ולדורותיהם אשר ידע כי לא יצליחו בזיווגם כאלו אבל לא לכל העולם יעו"ש. שמירת הנפש שם. וכ"כ בשמירה מעליא שם או' נ"ג כי כן ס"ל לרמ"א בש"ע אה"ע סי' ב' סעי' ו' בהגה וסיים וע"כ מטעם זה של הנוב"י אין חוששין עתה לדברי ר"י חסיד בזה אפי' חסידים הקדושים אשר אין דרכם לזוז אפי' כ"ש מדברי ר"י חסיד יעו"ש.

סעיף קטן קלא

קלא) לא ישאו ב' אחים אשה ובתה. ולא ינשאו ב' אחיות לאב ובנו. צוואת ר"י חסיד או' ל"א ואו' ל"ב.

סעיף קטן קלב

קלב) לא ישא ב' אחיות זו אחר זו אם היה לו בנים מהראשונים כי אחז"ל אחד ממאה זוכה להוליד בנים מב' אחיות אבל אם לא היה לו בנים מהראשונה אז יכול ליקח השניה. ס"ח סי' תע"ז. ובכנה"ג אה"ע סי' ס"ב כתב ע"ז להיפך שמענו מעובדא דיוסף הכהן שמתה לו אשתו ואמר לאחותה לכי ופרנסי את בני אחותך. שמירת הנפש או' ץ'. ובס' שבעים תמרים או' ל' כתב לתרץ ומסיים דזה יתפרד לג' ראשים שיש להתיר בהם. א' באם אין לו בנים מהראשונה שרי לישא אחותה ב' ואפי' ביש לו בנים מהראשונה רק שהם קטנים וצריכין לפרנסם מותר לו ג"כ לישא אחות אשתו ג' ואפי' ביש לו בנים גדולים מהראשונה שא"צ לפרנסם רק אם אחותה שנושא עתה שוב אינה ראויה להוליד י"ל ג"כ דאין חשש בזה לישא אותה. וחשש הברור לאסור בזה הוא דוקא באם הראשונה הניחה לו בנים גדולים שא"צ לפרנסם ע"י אם והשנית אחותה ראויה להוליד יעו"ש. שמירה מעליא על דברי שמירת הנפש שם או' נ"ה. [ועמ"ש בזה בשו"ת בית שערים חיו"ד סי' קצ"ז. ע"ש.].

סעיף קטן קלג

קלג) וגם יש ליזהר שלא ישא אדם אשתו שניה ששמה כשם אשתו הראשונה. וכן אשה לא תשא בעל ב' ששמו כשם בעל הראשון. שמירה מעליא שם בשם ס' חכמת הנפש.

סעיף קטן קלד

קלד) אם א' קרא שם בנו הנולד לו כשם אביו הנפטר ולא הצליח וגם אחיו קרא שם בנו הנולד לו כשם אביו וגם הוא לא הצליח האח הג' או הד' לא יקרא לבנו הנולד כשם אביו דבתרי הוי חזקה וכ"ש אם ג' לא הצליחו עדיין לא יקראו עוד כל המשפחה באותו השם דבתלתא הוי חזקה לכ"ע. כן נעשה מעשה בעירנו ולא הצליחו כלל וכ"נ מס"ח סי' רמ"ד עי"ש. זב"צ או' פ"ב. ולא דוקא אביו אלא ה"ה אחר אם קראו בשמו ולא הצליחו לא יקראו עוד בשמו כמבואר בס"ח שם יעו"ש.

סעיף קטן קלה

קלה) סגולה למי שבניו מתים כשהם קטנים אשר עשה הגאון ר"א מווילנא ז"ל לבתו וכך אמר שהילד אשר יולד לה יקראוהו בשם אחיו המת אשר מת לפניו באחרונה עם עוד הוספה שם שני חדש ושם החדש לראשונה ושם המת לאחרונה דרך משל אם הילד שנפטר לפניו היה שמו ראובן יקראו לשני שמעון ראובן וכן עשתה בת הגאון ז"ל שהנער המת היה שמו דוב בער וקראו לשני זלמן בער ונתקיים הוא וגם אשר הולידה אחריו ילדים אחרים וכן עשו כן כמה בני אדם שלא נתקיימו בניהם וסגולה זו עמדה להם

להיות להם זרע של קיימא. וכן ראיתי גם אני כמה שעשו כן והועיל בעזה"י. כ"כ מהר"ר דוד לוריא מביחאב בס' עליות אליהו בהגהו' או' נ"א. זב"צ או' פ"ג.

סעיף קטן קלו

קלו) **אשה** שהוחזקה שבניה מתים מחמת הנקתה משום שאמרו הרופאים שחלבה ארסיי ומזיק לילדים לא תניק את בניה עוד אלא תשכור להם מינקת תשו' ח"צ סי' ס"ד ותשו' חת"ס חלק אה"ע סי' קל"ו. ואני בזכרוני שבאתה אשה עם שני בניה לפני אדמו"ר הרב הצדיק ז"ל ובכתה לפניו במר נפשה שיתפלל עבורה אשר שני בניה היו אלמים והיה להם חוש השמיעה רק שלא היו יכולים לדבר ואמר לה אדמו"ר ז"ל אשר לא תניק בעצמה הילדים שיהיה לה עוד כי זה בא מחמת חלבה. שמירת הנפש או' ח"י.

סעיף קטן קלז

קלז) **מי** שמתו בניו ר"ל ילך למדינה אחרת שהמקום גורם. ס"ח סי' רמ"ו. או ימכור את בנו לחבירו בעד שקל או איזה דבר מאכל ויחיה. ס"ח סי' רמ"ה. שמירת הנפש או' קע"ט.

סעיף קטן קלח

קלח) **תינוק** שאביו מוחזק שמתו לו בנים הרבה ע"י לילית או ר"ר תינוק זה בטוח מכל אלו בסגולת לבישת פשתן וסגולת לבישת בגדי פשתן שלובש בגדי פשתן לבדו ולא מין אחר עמו אבל נתערב מין אחר אפי' חוט א' פוסל בו. פ"ת לקמן סי' שנ"ב או ב' בשם ילקוט הראובני פ' מקץ.

סעיף קטן קלט

קלט) **מעשה** בבחור א' שהיה נטוי למות אמר תפדוני תפדוני כך היה צועק אמרו לחכם מה הוא אומר א"ל שמא בכור הוא אמרו כן אמר להם לפדותו ויחיה מיד נתנו לכהן ה' סלעים וחיה כ"ה שנים אח"כ. ס"ח סי' של"ד. שמירת הנפש או' ק"ף. ונראה דבודאי שלזה עשו לו פדיון בזמנו אלא שלא עשו כראוי וע"כ יש ליזהר הרבה בפדיון הבן לעשות אותו כראוי בנתי שום חשש ויתן לכהן ה' סלעים במתנה גמורה ולא יחזור לקבלם מן הכהן במתנה כי זה מועיל לחיות הילד. ועוד עיין מה שכתבתי בסה"ק חקי חיים דרוש א' לפדיון הבן יעו"ש.

סעיף קטן קמ

קמ) **אם** אדם א' חלם חלום רע ובא אחר וקנה החלום ממנו יכנס במקומו. וכן אם א' חולה ובא וקנה החולי ממנו יכנס במקומו ס"ח סי' תמ"ה. וגם אני שמעתי מאדם גדול

שראה בעיניו גוי שמכר החולי והמוכר נתרפא והקונה תכף נלכד בחולי ר"ל. פי' אזולאי על ס"ח שם.

סעיף קטן קמא

קמא) **לא** ילבש מנעלים של מת ומעשה בא' שנתנו לו מנעלים של מת ורצה לתת אותם לעני א"ל ואהבת לרעך כמוך אלא תמכרם לנכרי שלא יבא לידי סכנה שום יהודי ויתן המעות לעני. ס"ח סי' תנ"ד. ור"ל דוקא לנכרי שקונה לעצמו שלא ימכרם. פי' על ס"ח שם.

סעיף קטן קמב

קמב) **לא** יאכל בשר בעוד שמסתלקת ההבל בין צלי בין מבושל. שמירת הנפש או' כ"ז בשם ס' אור חדש. יפ"ל ח"ג או' י"א. וכן יש ליזהר שלא לאכול ולא לשתות דבר שהוא חם ביותר. שמירה מעליא שם או' י"ב.

סעיף קטן קמג

קמג) **ולא** יאכל תבשיל מקדרה שלא בשלו בה ל' יום. שמירת הנפש שם בשם הנז'. יפ"ל שם. וכמדומה שאין העולם נזהרין בזה שהרי מחזיקין כנים מפסח לפסח. שמירה מעליא שם או' י"ג. וכ"פ היפ"ל שם דהעולם לא זהירי בזה. ונראה דה"ד אם לא רחצו אותה קודם בישול אלא סמכו על רחיצה ראשונה אבל אם רחצו אותה היטב אחר ל' ואח"כ בשלו בה לית לן בה.

סעיף קטן קמד

קמד) **מי** שאוכל פת של חטים חמה ביותר קשה לחולי השניים. יומא פ"ד ע"א ופרש"י שם. מיהו במס' ע"ז דף כ"ח ע"א איתא דחולי זה הוי מקרירי קרירי דחיטי ומחמימי חמימי דשערי. ופרש"י שם מקרירי קרירי דחיטים מאכל של חיטים ואכלו כשהוא צונן מאד בימי חורף עכ"ל וע"כ יש ליזהר בזה ובזה וגם שלא לאכול פת חמה ביותר לא של חיטין ולא של שעורין וכבר כתבנו לעיל או' קמ"ב שלא לאכול ולשתות כל דבר שהוא חם ביותר שמזיק ח"ו.

סעיף קטן קמה

קמה) **אין** לשרוף שערות הזקן שהוא קשה לקבורת בנים ב"מ. כ"כ הרב יד נאמן די"ד ע"ח בשם המקובלים ז"ל. יפ"ל שם או' כ"ג.

סעיף קטן קמו

קמו) **לא** יאכל אדם לב בהמה דקשה לשכחה כדאיתא בסוף מס' הוריות. וה"ה לב חיה ועוף כמ"ש לעיל סי' ע"ב או' ו' יעו"ש. והא דאיתא לעיל סוף סי' י"א בהגה מקצת

שוחטין נזהרין וכו' אם לא שאוכלין מלבה וכו' י"ל ה"ד ברגיל לא כל בעיתים רחוקות וגם לפי הטעם שכתבנו לעיל סי' ע"ב או' ו' משום ר"ר י"ל בדבר מועט ליכא למחש. [וכ"כ שו"ת יביע אומר ח"ב חיו"ד סי' ח' אות ג'. וע"ש היטב. ודו"ק.].

סעיף קטן קמז

קמז) **לא** תלך המינקת מגולה בדדיה כי עי"ז מזיק החלב וכן לא תניק האשה בפני אנשים ותשמור עצמה מכעס שמפסיד החלב. ס' זכירה. שמירת הנפש או' ט"ז.

סעיף קטן קמח

קמח) **ואם** אירע לה פחד ובהלה מכל דבר לא תניק את התינוק באותה שעה עד שתנוח ואחר שיעבור הפחד תחלוב מעט מדדיה בחוץ ואח"כ תניק וזה בדוק ומנוסה. זב"צ או' ץ'.

סעיף קטן קמט

קמט) **אשה** שהתחילה להניק את בנה תתחיל להניק מדד שמאל תחלה. צוואת ר"י החסיד או' ס"ט. שמירת הנפש או' י"ז.

סעיף קטן קנ

קנ) **לא** יאכל אדם ירק שנפל מהשלחן משום דקשה לריח הפה. חולין ק"ה ע"ב. ובס' מנורת המאור כלל א' ח"א פ"ו העתיק דברי הש"ס בנוסח זה האי דלא אכלי מידי דנפל מפתורא לארעא וכ"ה גי' השל"ה בשער האותיות ובמדרש תלפיות ענף אכילה יעו"ש ולפ"ז לאו דוקא ירק אלא ה"ה כל דבר. אבל בסידור עמודי שמים לרב יעב"ץ כתב כגירסא שלפנינו דאכיל ירקא דנפל מתכא לארעא וכ"ה בהגהו' הרש"ש על הש"ס שם בשם ע"י יעו"ש. והעולם אין נזהרין בזה ונראה הטעם משום דאין סברא לומר דבפעם א' יהיה ריח הפה או לעתים רחוקות אלא דוקא אם מתמיד בזה וע"כ אין חוששין אם יארע כן פעם אחת בחדש או בשבוע.

סעיף קטן קנא

קנא) **מי** שרואה דבר מאכל ונתאווה לו ואינו אוכלו הוא סכנה וסגולה לזה כל רוק שיבא לו בפיו עי"ז לא יבלע אלא ישליך מפיו. כתובות ס"א. שמירת הנפש או' כ"ה.

סעיף קטן קנב

קנב) **לא** יאכל פת שלא בישל כל צרכו שקשה ללימוד ר"ל שקשה לשמוע. הוריות י"ג ע"ב ופרש"י שם.

סעיף קטן קנג

קנג) **המאכיל** דם אדם לחתול נעשה חלש אותו אדם. רש"י שבת ע"ה ע"ב בסוף העמוד ד"ה כיון דחלשא. ותו' נדה י"ז ע"א ד"ה שורפן. שמירת הנפש או' ל"ב.

סעיף קטן קנד

קנד) **ולא** ישרוף כל דבר הבא מן האדם כי הוא ניזוק. תו' שם. ועיין לעיל או' קמ"ה.

סעיף קטן קנה

קנה) **האידנא** אין מתענין כלל בשעת הדבר דמנוסה הוא כשאינו אוכל ושותה קולט ח"ו שינוי האויר כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' תעק"ו או' ו' יעו"ש. ולענין ט"ב עיין בדברינו לשם סי' תקנ"ד או' נ"ה שכתבנו שיאכל פחות מככותבת בכדי אכילת פרס וכן בשתיה כמ"ש השיעורים בש"ע סי' תרי"ח לגבי חולה ביוה"כ יעו"ש.

סעיף קטן קנו

קנו) **ולענין** יוה"כ עיין חת"ס ח"ו סי' כ"ג שכתב שרופאים מומחין אמרו שהיוצא מפתח ביתו אליבא ריקנייא בעידן מגפת הקוליר"א רח"ל דמו בראשו ופסק שם שביוה"כ ישתה הקאו"י או טא"י או מרק פחות מכשיעור מלא לוגמיו וישהה בין שתיה לשתה כדי אכילת פרס שהוא לכל היותר ט' מינוטין לחומרא יעוש"ב. אמנם קשה להתיר ביוה"כ שהוא בעונש כרת אם לא ע"י שאילת רופאים מומחים שבאותו זמן ובאותו מקום שהענין ישתנה ע"י הזמן והמקום. [וע' בשדי חמד מע' בין המצרים ר"ס ב].

סעיף קטן קנז

זקנ) **היודע** בשורה טובה לחבירו לא יאמר לו בפעם אחד. רב אלשיך פ' ויגש ע"פ ויגידו לו. שמירת הנפש או' מ"ג.

סעיף קטן קנח

קנח) **אם** ידעת בשורה טובה לחבירך מהר ימהרנה לו והזהר מלבשר בשורה רעה וכתיב ומוציא דבה הוא כסיל. צפורן שמיר או' קע"א.

סעיף קטן קנט

קנט) **קבלה** שלא יאמר הנוסע למלוין אותו שיחזרו ממנו. ספר דרכי צדק. שמירת הנפש או' נ"א.

סעיף קטן קס

קס) **הנפטר** מחבירו לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום. ברכות ס"ד ע"א. מו"ק דף כ"ט ע"א. שה"נ או' נ"ב. וכתב שם הר"ן בסוף מס' מו"ק אבל למי שאינו מקפיד אין הדבר מזיק כלום יעו"ש. וכ"כ בס' ליקוטי מהרי"ח דף ק"ח ע"ב הנה בודאי מי שאמרו לו

לך בשלום אל יקפיד בדבר ובודאי לא יזיק לו כמ"ש הר"ן אבל האיש הפוטר את חבירו בודאי לא יאמר לך בשלום אלא לך לשלום כאזהרת חז"ל בגמ' יעו"ש. שמירה מעליא שם על שה"נ או' ל"ג.

סעיף קטן קסא

קסא) יזהר שלא יפרד מחבירו מתוך הבכיה כי הוא סכנה גדולה ואם א"א לעצור יבכה קודם הפרדם. ס' זכירה בשם המקובלים. שה"נ או' נ"ג. ולפ"ז צ"ל גבי דוד ויהונתן דבכו שניהם כמבואר בקרא היה קודם הפרידה. ס' ליקוטי מהרי"ח שם. שמירה מעליא שם או' ל"ד. ולי נראה שאדרבא דמזה ראיה שהרי נהרג אח"כ יהונתן במלחמת פלשתים ולא ראו עוד איש את אחיו.

סעיף קטן קסב

קסב) לא ילך אדם מביתו לדרך ויחזור לביתו אם שכח איזה דבר רק יעמוד לפני הבית לשאול מה שצריך. צוואת ר"י חסיד או' מ"ג. שה"נ או' נ"ז. ונראה דה"ד אם הולך לדרך מרחקים כגון לנסוע לעיר אחרת אבל הולך למקום קרוב לית לן בה.

סעיף קטן קסג

קסג) ולא ימשח מנעליו ביום שדעתו לילך לדרך. צוואת ר"י חסיד או' מ"ד. שה"נ שם.

סעיף קטן קסד

קסד) אדם שיצא לדרך או לשר אם בצאתו מבית פגע כלי ריקם אז ישוב ולא ילך אותו יום. שה"נ או' נ"ח בשם הזוהר.

סעיף קטן קסה

קסה) סכנה לעבור עם מומר בספינה א' ועם עכו"ם מותר דארז"ל (שבת ל"ב) שטנא בתרי אומי לא שליט. שה"נ או' נ"ט. ועיין בדברינו לאו"ח סי' קנ"ו סוף או' י"ד.

סעיף קטן קסו

קסו) אין לילך יחידי לבית גוי. איגרא דפרקא או' צ"ה. שה"נ או' ע"ג. וכבר בעירנו זאת (בגדאד) אירע כמה מעשיות מזה והרגו אותם כל שנה יארע מעשה מזה ע"כ מי שעושה כן וילך יחידי בבית הגוי מתחייב בנפשו ואפי' אם הגוי אוהבו אסור לו להלוך שם יחידי. זב"צ או' ק"ח.

סעיף קטן קסז

קסז) סכנה ללילך יחף כשקם מהמטה בבקר. ס' הזכירה שה"נ או' מ"ז. ומיהו עיין גמ' ברכות ס' ע"ב שכתב כי מסגי לימא ברוך המכין מצעדי גבר כי סיים מסניה וכו' משמע דהיו הולכים יחף כשקמים מהמטה ועיין ב"ח באו"ח סי' מ"ו מה שהביא חלופי גירסאות

בזה ועכ"פ נראה דאם הקרקע מרוצפת אבנים או קורות לית לן בה דאין שוכן שם ר"ר וכמ"ש באו"ח סי' קפ"א סעי' ב' לגבי מים אחרונים ובדברינו לשם או' י"ג יעו"ש.

סעיף קטן קסח

קסח) **חמשה** דברים משכחים את הלימוד האוכל ממה שאכל עכבר וממה שאכל חתול והרגיל בזתים והאוכל לב בהמה והשותה מים של שיורי רחיצה והרוחץ רגליו זו ע"ג זו וי"א אף המניח כליו תחת מראשיו. גמ' הוריות י"ג ע"ב. ובענין לב בהמה כבר כתבנו לעיל או' קמ"ו יעו"ש ובענין הזיתים י"א דוקא כשאוכלם חיים אבל כבושים לית לן בה וי"א דגם בכבושים צריך כוונה ואז אינו מזיק וכמ"ש בדברינו לאו"ח סי' קנ"ז או' כ"ז ועי"ש הכוונה של זיתים יעו"ש. [וע' בשו"ת יביע אומר ח"ב חיו"ד סי' ח' או' ד' ע"ש].

סעיף קטן קסט

קסט) **הנושא** אלמנה ובא עליה ביאה ראשונה בשבת הוא סכנת מיתה כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' של"ט או' ס"ב יעו"ש ומשם ואילך.

סעיף קטן קע

קע) **זכר** שנולד אם תקבל אותו מיד כשנולד בלבוש נקבה יהיה זנאי וכן להיפך תהיה זונה ע"כ טוב לקבל אותו בלבוש חדש. של"ה. שה"נ או' ק"ב.

סעיף קטן קעא

קעא) **ג' דברים** מביאים לידי חולי פדגאר"ו (הוא חולי רגלים) ההולך במנעל דחוק ומטה קצרה ותשמיש ביותר (חופת אליהו שבסוף ר"ח שער ג') וי"א אף השותה יין ביותר וכעסן גדול. ס' זכירה. שה"נ או' קי"ג.

סעיף קטן קעב

קעב) **ההולך** ברגליו יחפים על כנים בארץ גורם חולי שקורים געלי זוכט. שה"נ או' קי"ד.

סעיף קטן קעג

קעג) **הנוגע** בראשו ביד שמן עי"ז בא שחין. ואם נטף על ראש תינוק ממים שמולחין הבשר מזה בא שחין שא"א להרפא. שה"נ או' קט"ו.

סעיף קטן קעד

קעד) **אין** מכסין צואה באפר חם כי מזיק לגוף שהצואה יצא ממנו. ס"ח סי' תתקי"ט. שה"נ או' קכ"ג.

סעיף קטן קעה

קעה) **אשה** שמקשה ללילד לא ידברו בעון שעשתה וכן לחולה ומי שהולך בדרך. ס"ח סי' תפ"ו. שה"נ או' קכ"ז.

סעיף קטן קעו

קעו) **אשה** שמאחרת טבילתה לצער את בעלה עבירה גדולה בידה וגורמת כמה רעות בעולם בר אי איהו לא חייש ולא אשגח לדא כמ"ש בדברינו לאו"ח סי' ר"מ או' ט"ז בשם הזוהר פ' משפטים דקי"א ע"א יעו"ש.

סעיף קטן קעז

קעז) **לא** יניח אדם מלזקוק עם אשתו לילה שטבלה בה. צוואת ר"י חסיד סי' מ"א. ונוהגות הנשים לשטוח עליהן בגד מבעלה כשאירע לו אונס שלא יוכל לקרב אליה. רו"ח באו"ח סי' ר"מ או' א'.

סעיף קטן קעח

קעח) **אשה** לא תטבול כשאין בעלה בעיר משום חשש דיבוק רוח ואם טבלה בדיעבד תניח אצלה תינוק או תניח סכין תחת הכר. שבו"י ח"ג חי"ד סי' ע"ח. או תפרוש עליה בגד מבעלה כמ"ש באו' הקודם.

סעיף קטן קעט

קעט) **סכנה** לאשה כשבאה מטבילה לילך בלילה לבד וק"ו שלא תלך לשאוב מים לבדה. ס' נ"ח מאמר ג' פ"י. שה"נ או' קל"ב. ואם יש לה נר דלוק בידה מותרת. שמירה מעליא שם או' ע"ג.

סעיף קטן קפ

קפ) **כל** אשה שטבלה ופגע בה כלב ושמשה עם בעלה בניה מכוערים. פגעה בחמור בניה טפשין. פגעה בע"ה בניה ע"ה. פגעה בסוס טוב לולד. רוקח סי' שי"ז. ואם פגעו בה אם היא יראת שמים תחזור ותטבול כמ"ש לקמן סוף סי' קצ"ח בהגה יעו"ש ובש"ך שם או' ס"א. ונראה דה"ד אם ראתה אותם אבל אם לא ראתה אותם כגון שהיו מהלכין באותו הדרך ולא שמה לבה ולא ראתה לית לן בה.

סעיף קטן קפא

קפא) **הילדים** שנמצא מכסה על פניהם בשעת לידה צריך שישמרו אותם מברק ורעם. ס' זכירה. שה"נ או' קל"ו.

סעיף קטן קפב

קפב) **אם** מלין ב' ילדים מאדם א' ביום א' יאמר אח"כ המלאך הגואל אותי וכו' משום עיה"ר. ס' זכירה שה"נ או' קל"ז.

סעיף קטן קפג

קפג) יהיה נזהר ליקח מוהל אומן ולא יקח מוהל בשביל אהבתו אם אינו אומן ומוחזק לכך. ס"ח סי' תתקע"ז. שה"נ או' קל"ח.

סעיף קטן קפד

קפד) לא יעשה חבירו סנדק לב' בניו אלא א"כ מת האחד. צוואת ר"י חסיד או' מ' ובזה"ז לא ראיתי חוששין לזה. שה"נ או' קל"ט.

סעיף קטן קפה

קפה) לא יאיים על התינוק שיכהו לאחר זמן אלא אם רואהו עושה מעשה רע יכהו מיד או ישתוק לגמרי ומעשה בתינוק שברח מבית הספר והפחידו אביו שיכהו הלך התינוק והמית א"ע. מס' שמחות פ"ב. שה"נ או' קמ"ו.

סעיף קטן קפו

קפו) אחז"ל מי שאינו מכבס בגדיו מביא לידי שעמום. שה"נ או' קמ"ח. [נדרים פא.].

סעיף קטן קפז

קפז) לא ישאיל אדם כיס וארנקי שלו לחבירו כי בזה הוא מוכר מזלו. ב"מ דף כ"ז. שה"נ או' קנ"ג.

סעיף קטן קפח

קפח) לא ימכור אדם קרקע הראשונה שלקח כי לא יהי' סי' טוב. קידושין דף נ"ט. ולא ימכור נחלת אבותיו. שה"נ או' קנ"ד.

סעיף קטן קפט

קפט) יוכל ללמוד מס' מו"ק וכדומה ולא יחוש משום סכנה רק ימהר ולא ידקדק כמו בשאר מסכתות. ס"ח סי' רס"א. ואם אדם לומד בנגעים או בשחין אל יהי רוקק. שם סי' תרל"ו. שה"נ או' קס"ב.

סעיף קטן קצ

קצ) ולא ישתין בלילה ע"י חור. ס' זכירה. שה"נ סוף או' רי"ב.

סעיף קטן קצא

קצא) אם אדם מספר לחבירו איך שקילל את הנכרי לא יאמר לחבירו באותו לשון עצמו שאמר לנכרי כגון אמרתי לו ארור אתה. ס"ח סי' תרל"ח. שה"נ או' רכ"ט. ור"ל אלא צריך לכנות ולומר אמרתי לו ארור הוא וכן בכל דבר של קללה לא יאמר לנוכח נגד חבירו. [וכדאיתא בשבועות ל"ו סע"א].

סעיף קטן קצב

קצב) כשאדם מודיע צערו לחבירו צ"ל לא אליכם. סנהדרין דף ק"ד ע"ב. שה"נ או' ר"ל. וכן בכל דבר שאינו טוב שאומר לפני חבירו צ"ל לא אליכם.

סעיף קטן קצג

קצג) אדם המבעית מביא ע"ע יסורין. ס' זכירה. שה"נ או' רל"א.

סעיף קטן קצד

קצד) לא ישחק בדבר המזיק כגון חרב אי ביקש וכדומה. ס' זכירה. שה"נ או' רל"ב. וכבר נעשה מעשה במדינתנו דגוי א' שהיה מתעסק ברובה א' שהיה בו כדור עופרת ונפל הכדור עליו ונהרג. זב"צ או' קמ"ג.

סעיף קטן קצה

קצה) כשהאשה מניקה את הולד ומשכה אותו ולא הניקה לערך כ"ד שעות שוב לא תניק הולד כי עי"ז יהיה רע עין. ס' זכירה. שה"נ או' רמ"ח. אלא תחלוב תחלה מן החלב שבדדיה לחוץ ואח"כ תניק אותו. ועיין לעיל או' קמ"ח.

סעיף קטן קצו

קצו) לא יאמר אדם אם אעשה כך איני יהודי כי הוא עבירה גדולה. ס"ח סי' תרל"ז. שכ"נ או' רנ"ב.

סעיף קטן קצז

קצז) לא יאמר כמו שנוהגים העולם במי שעשה לו איזה טובה אמר לו השי"ת והוא עשה לו הטובה הזאת וזה אסור דהוי משתף ש"ש וד"א. ס' בני ישששכר מאמר חו' תשרי. שה"נ או' רנ"ג. ומיהו עיין תו' סנהדרין דף ס"ג ע"ב שכתבו דלא אסור אלא במידי דאלהות יעו"ש. וכ"כ שמירה מעליא או' קמ"ג על ע"ז דאשתמיט לי' דברי התו' הנז' ומ"מ נראה דהטוב לימר על ידך עשה לי השי"ת הטובה הזאת. ור"ל כדי לזכותך.

סעיף קטן קצח

קצח) מי שתולה פת בתוך הסל קשה לעניות ודוקא פת אבל בשר ודגים לית לן בה. פסחים קי"א ע"ב.

סעיף קטן קצט

קצט) מורסן בבית קשה לעניות. פסחים שם. ודוקא אם פיזר אותם בקרקע ונדרסים ברגל אבל אם מונחים בכלי לית לן בה. זב"צ או' קנ"ב וכ"ה מנהג העולם שאין מקפידים אלא דוקא כשהם מפוזרים ע"ג קרקע ונדרסים ברגל משום דאיכא בזיון אבל נא כשמונחים בכלי.

סעיף קטן ר

ר) **מי** שהולך בדרך או במקום סכנה יתן קודם לעני לחם או שום דבר מאכל אשר יכול העני להנות תיכף אבל אם יש לו בושה ליקח דבר מאכל יתן לו מעות. ס"ח סי' תתרנ"ו. שה"נ או' רס"א. ואם אין נמצא עני באותה שעה יתן ביד אחר לתת לעני תיכף כשנמצא.

סעיף קטן רא

רא) **כשאדם** יוצא בדרך והוא מתפחד אז כשהוא בא לבית ינער את שולי בגדיו. ס' הנהגת אדם פ"י. שה"נ או' רס"ד.

סעיף קטן רב

רב) **לא** יסתכל בפני אדם משוגע ובפני אדם עצב. ספר אלפא ביתא. שה"נ או' רפ"ח. וכן כשאדם בכעס אל יסתכל בו. ס"ח סי' תתשכ"ז. שה"נ או' רפ"ט.

סעיף קטן רג

רג) **סכנה** להביט באשה נדה. האר"י ז"ל. וצריך ליזהר מלילך בעקבא שדורסת בה. שה"נ או' רצ"ב [וע"ע בפי' הרמב"ן עה"ת ס"פ וישלח ע"פ כי לא אוכל לקום מפניך].

סעיף קטן רד

רד) **לא** ישתה רתיחה העולה על המשקה כי קשה לרירין היוצא מן החוטם והמנפח אותה בפיו קשה לראש והדוחה אותה לצדדין קשה לעניות. חולין ק"ה. והרתיחה הוא מה שמעלה החבית כשהוא תוסס אבל כששופך משקה ומעלה הרתיחה אינו בכלל זה אלא שנכון ליזהר גם בזה כי חמירא סכנתא. של"ה. שה"נ או' ש"ב.

סעיף קטן רה

רה) **סכנה** לשתות הרבה כשאדם עיף מהליכה ונמא למים רק ינוח מעט וישתה מעט מעט. וכן כשחם לאדם מאד אל ימהר לצנן גופו רק במיתון ולא ישתה מים קרים בצאתו מהמרחץ וכ"ש שלא ישתה במרחץ. הרמב"ם פ"ד מה' דיעות. שה"נ או' ש"ו. ואם צמא כשיצא מבית המרחץ ואינו יכול למנוע עצמו יערב המים ביין או בדבש וישתה. הרמב"ם שם ה' י"ז.

סעיף קטן רו

רו) **מים** ששתה מהם לא ירחץ בהם כי קשה לריח רע. תשו' הגאונים שבס' נהרות דמשק סי' רע"ו. שה"נ או' שי"ז.

סעיף קטן רז

רז) **מים** ששתה מהם לא יתן הנשאר לבהמה או לעכו"ם מחמת הברכה שבירך עליהם. שה"נ שם משם ס"ח.

סעיף קטן רח
רח) השותה מים בקערה קשה לעינים. פסחים דף קי"א. שה"נ או' שכ"ב.

סעיף קטן רט
רט) לא יישן תחת דקל יחידי ולא יפנה בין דקל לכותל. פסחים שם. שה"נ או' שכ"ט.

סעיף קטן רי
רי) ולא יישן תחת אילן של אגוז. ס' זכירה. שה"נ או' ש"ל.

סעיף קטן ריא
ריא) ולא יישן במנעלים משום שטועם טעם מיתה. יומא דף ע"ח ע"ב. שה"נ או של"ה. ומיהו ממ"ש שם בגמ' סנדל נמי אימר מאתמול וכו' ליסיים מסאני וכו' שהביא ראייה לסנדל ממסאני. ולעיל ע"א עשה חילוק בין סנדל למסאני וכתב רש"י ז"ל סנדל שהוא רחב משמע דהכא גבי שינה אין חילוק דאפי' ברחב יש קפידא יעו"ש ודוק.

סעיף קטן ריב
ריב) המחליף סנדל של שמאל בשל ימין קשה לשכחה וכן התופר בגדיו כשהוא מלובש. חופת אליהו שער ג' שה"נ או' שמ"א. ועוד עיין מזה בדברינו לאו"ח סי' קנ"ז וסי' ק"ע ועוד דברים שנכתב כל אחד במקום הראוי לו בס"ד.

סימן קיז

סעיף קטן א
א) [**סעיף א'**] **כל דבר שאסור מה"ת וכו' אסור לעשות בו סחורה וכו'** מדברי הרשב"ץ ח"ג סי' רצ"ב נראה דאיסור זה מה"ת וכ"מ מדברי קיצור שבלי הלקט ח"ב כ"י. אמנם מתשו' הרשב"א ח"ג סי' רכ"ג נראה דסבר דאיסור זה מדרבנן. ברכ"י בשיו"ב או' א' והא דבפסחים דף כ"ג מייתי לה מקרא כתב הט"ז סק"א בשם תה"ד דקרא אסמכתא בעלמא יעו"ש. ונ"מ אי הוי דאו' או דרבנן לענין ספיקא דאו' לחומרא או לענין תיקון אי עבר ועשה. [וע' בשו"ת חקרי לב ח"א חיו"ד ס"ס קמ"א. ומש"כ להלן אות י"ט].

סעיף קטן ב
ב) שם. אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה וכו' ובענין זה אזלינן כפי הדבר ומה דאתעביד במקום ההוא והיינו מין איסור דבמקום א' עומד לאכילה ובמקום אחר עומד למלאכה וכדומה אינו אסור אלא במקום שהוא עומד לאכילה. ודבר שהוא עומד לתרתי לאכילה ולמלאכה אזלינן בתר רובא וכל שהרוב לאכילה הגם דהוא לאו לאכילה קא זבין להו אסור. פר"ת או' א'.

סעיף קטן ג

ג) **ומותר** לעשות סחורה בפירות מתולעים משום דאינו מסתחר בתולעים אלא באוכל דאינו נמכר ביוקר מפני התולעת כמ"ש לעיל סי' פ"ד או' ן' יעו"ש.

סעיף קטן ד

ד) **שם. אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור וכו'** וכל דבר שהוא למאכל אפי' אם הוא לא מסתחר בהם אלא למשוח בהם עורות וכיוצא אסור. ב"י בשם תשו' הרשב"א ח"ג סי' רכ"ג. לבוש סעי' א' מיהו דעת הש"ך סק"א להתיר בכה"ג וכתב דגם דברי הש"ע יש לפרש כן. אבל הפר"ח סוף או' ב' כתב דראוי לחוש לדעת הב"י בשם הרשב"א. וכ"כ הלה"פ סוף או' ב' בל"י או' ב' וכ"ה דעת הפר"ת שם.

סעיף קטן ה

ה) **עופות** טמאים שמגדלים אותם בבית משום נוי או שחוק כגון אלו עופות המדברים מותר לגדלם ולמכרם ולהשתכר בהם. ב"י. לבוש. פר"ת סוף או' א' וכ"כ מהריק"ש על מ"ש בש"ע דבר המיוחד למאכל אסור וכו' ע"ז סמכו לגדל עופות המדברים גם בהמות של רכיבה עכ"ל. והב"ד הברכ"י בשיו"ב או' ב' וכתב וכן סמכו ע"ז לגדל צפורים טמאים המנגנים וכיוצא. [וכן מותר לגדל קופין. שו"ת יכין ובועז ח"ב (סי' כ"ה) ע"ש].

סעיף קטן ו

ו) **נזיר** מותר לעשות סחורה ביין מדאו' אבל אסור מדרבנן שמא יבא לידי תקלה. וכן כל איסור הבא ע"י עצמו בשבועה או נדר (או תרומות ומעשרות) אינו אסור בסחורה אלא מדרבנן. מהרי"ט אלגאזי בס' קהלת יעקב סי' רל"ב. ער"ה או' א' ואפי' להאכיל בידים לבנים הקטנים אסור. זכ"ל חי"ד ערך סחורה. [אבל בשו"ת ברית יעקב (חיו"ד סי' מג). כ' להתיר להסתחר באיסור נדר או שבועה. וראיתו מספרי פ' נשא לא ישתה אבל מותר בסחורתו. ע"ש. וע' בער"ה שם. וע"ע בשו"ת התעוררות תשובה ח"ג (סי' ז). ובשואל ומשיב קמא (ח"ג ס"ס קכב) כ' לצדד בזה. ע"ש. ובשו"מ תנינא (ח"ג סי' נ"ז) פשיטא ליה טפי לאיסורא. ע"ש ודו"ק].

סעיף קטן ז

ז) **שם. אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור וכו'** לאפוקי סוסים וחמורים וגמלים דסתמן למלאכה. ב"י בשם הירושלמי. ש"ך סק"א. פר"ח או' ב' לה"פ או' ב' בל"י או' ב' והגמלים אף במקום שהערביים אוכלים אותם מ"מ סתמייהו למלאכה קיימי ומותר לעשות בהם סחורה. פר"ח שם. שו"ג או' א'.

סעיף קטן ח

ח) **עור** דבר טמא מותר לעשות בו סחורה. הרשב"א בתשו' ח"א סי' תפ"ט. כנה"ג בהגב"י או' ט"ו. שו"ג שם.

סעיף קטן ט

ט) **וכן** מותר לעשות סחורה בדם משום דאיתקש למים. פר"ת סוף או' ד'. וכן הסכים הנוב"י תניינא חי"ד סי' ס"ב. וכ"כ חת"ס סי' ק"ו. (והוסיף עוד דה"ה אבר מן החי דאיתקש לדם) פ"ת או' א'. [וע' להלן אות פ'].

סעיף קטן י

י) **ובענין** המומיא והוא בשר מת אדם שחונטין אותו בסמים ומתרפאין בו אסור באכילה וסחורה דלא כהרמב"ם ומהרי"ק שמתירין משנפסד מאכילת כלב ועפרא בעלמא הוא. גו"ר חי"ד כלל א' סי' ד'. והב"ד היא"פ בסעי' זה. אמנם החס"ל אלקלעי בתשו' ח"א סי' ט' דף פ"ו ע"ב הביא דברי הגו"ר הנז' וגם הביא עוד דעת החולקים בזה. וסיים דדין זה במחלוקת שנוי די"א דמותר באכילה ובסחורה וי"א דאסור בין באכילה ובין בסחורה זולת לחולה אף שאין בו סכנה דלדידיה שרי באכילה. וסוגיין דעלמא כהמתירין להסתחר בה. ופוק חזי מאי טמא דבר. עכ"ל. וכ"כ קהל יהודה בסעי' זה דאין לאסור המומיא בסחורה דכבר בטלה ממאכל אדם וכל כה"ג אין בו איסור תורה וכמ"ש הרמב"ם פי"ד מה' מ"א דין י"א יעו"ש. [וכ"כ בשו"ת צמח צדק סי' ס' ד"ה ואפי' דבנפסד לאכילה שרי'. ושכ"כ הרשב"א בתשו' ע"ש].

סעיף קטן יא

יא) **שם הגה. או להלוות עליו.** בתה"ד סי' ר' צדד בדבר ומסיק שמכוער הדבר להלוות על כותלי חזיר. ולפי מ"ש בשם ב"י בשם הרשב"א שיש לחוש שיבוא לאוכלו איסור גמור יש גם בהלואה. ט"ז סק"ב.

סעיף קטן יב

יב) **שם בהגה. ואפי' לקנותו להאכילו לפועליו עכו"ם אסור.** מיהו הש"ך סק"ג דעתו להתיר לקנות כדי לאכול לפועליו עכו"ם שיש לו בביתו יעו"ש. וכ"ה דעת הפר"ח או' ג'. אבל דעת הפר"ת או' ג' לאסור וכ"כ הרע"ב ריש פ"ג דדמאי גבי פועלים דכיון דמזונותיהם עליו אסור לפרוע חובו וכ"כ הר"ש שם דה"ט דבודאי אסור יעו"ש ער"ה או' ג'. [וע' שו"ת מקום שמואל (סי' עז) שכ' סמך להמקילים בזה. וע' בשו"ת מהר"ם שיק (סי' קלו) שכ' דיר"ש יחוש לד' האוסרין. אבל אין אנו מחוייבים למחות ביד מי שירצה להקל בזה ע"ש. וע"ע בשו"ת פרי השדה ח"ג (סי' קצג) שג"כ אוסר בזה. וע"ע בשו"ת מהר"ם בריסק ח"ב

(סי' נו) ובשו"ת פני מבין (חיו"ד סי' קא) ובס' בית דוד ביסטריץ ס"ק י"ג. וע"ע בשו"ת נטע שורק (חיו"ד סי' מא). ובשו"ת די השב (סי' ה).].

יב) כאן נתבקש בישיבה של מעלה הרב הגאון המחבר זצ"ל ומכאן והלאה עד סוף הספר ליקטתי ואספתי מאשר השיגה אנכי הצעיר באלפי ישראל עובדיה יוסף ס"ט.

סעיף קטן יג

יג) שם. חוץ מן החלב וכו' דוקא חלב של בהמה טהורה אבל חלב של בהמה טמאה אסור לעשות בו סחורה. מרן בב"י דלא כהא"ח. וכן הסכים הב"ח. ש"ך סק"ה. פר"ח סק"ד. לחה"פ סק"ה. מסגרת השלחן. קהל יהודה. וכ"כ בשו"ת צמח צדק (סי' ס') ושכן דעת כל האחרונים. ע"ש. וכ"כ מראה הפנים (ס"פ מרובה). והגם דהגאון ישועות יעקב סק"א עשה סניגורין לד' הא"ח והמציא להם מקור מד' ר"ת בפסחים (כ"ג.). הרואה יראה שאין דבריו מוכרחין. וכן בשו"ת יריעות שלמה (ר"ס י"ט) אחר שכ"כ מדנפשיה. סיים שבכל זאת העיקר כהב"י והש"ך. גם מ"ש בשו"ת משיב דברים (חיו"ד סי' פט) שכן ד' ראבי"ה במרדכי (פ' כל שעה). כד' הא"ח. הנה אין זה מוכרח וכבר כ' בכנה"ג הגב"י אות כג ליישב ד' ראבי"ה באופן אחר. וכיו"ב כ' בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה ח"ב (סי' ד). וע"ע בשו"ת חקרי לב ח"א מיו"ד (סי' קמא) ובשו"ת בית שערים (סי' קצח) מ"ש בד' ראבי"ה. ועוד האריכו בדבריו בס' האחרונים.

יג) הנה כי כן מ"ש בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (ס"ס טו) שכיון שהתורה התירה החלב להסתחר בו אין לחלק בין חלב בהמה טהורה לחלב חזיר. והכל מותר לסחורה. ורק בשומן חזיר אסור לעשות סחורה וכו'. ע"ש. וכ"כ עוד בספרו האלף לך שלמה (חיו"ד סי' קפט). ע"ש. באמת שדבריו בזה הם ממש כד' הא"ח שכ' "שלא חילק הכתוב בין חלב טהורה לטמאה". אבל כבר השיג עליו מרן הב"י דהא קרא בחלב נבלה וטרפה מיירי יצא חזיר וכיו"ב דלא שייך בהו נו"ט. וכבר העירו הש"ך ומראה הפנים הנ"ל שכ"ה להדיא בזבחים (ע.). ולכן העיקר לאסור חלב בהמה טמאה בסחורה וכד' האחרונים הנ"ל. וכן העלה בשו"ת חסד לאברהם אלקלעי (חיו"ד ר"ס ט). ובשו"ת פרי השדה ח"ג (סי' ל אות ב). ובשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' נב אות ז). ובשו"ת מצות כהונה (סי' סח אות יט). וכן פסקו בזבחי צדק סק"ט. ובערוך השלחן ס"ק כג. וע' בשו"ת מהר"י אשכנזי (חיו"ד סי' לט. דפ"ג ע"ב). ובשו"ת בית שערים (חיו"ד סי' קצח דקי"ג רע"ב). ודו"ק.

סעיף קטן יד

יד) מותר לקנות חלב חזיר לעשות נרות או בורית. שו"ת צמח צדק (סי' ס). וכ"ש שהחלב שקונים לצורך זה כבר נפסד לאכילה. וכבר כ' הרשב"א בתשו' והובא בב"י דבכה"ג

משרא שרי. צמח צדק שם. וכ"כ להתיר מן הטעם האחרון בשו"ת כרם שלמה (סי' טז). והובא בשו"ת חסד לאברהם אלקלעי (סי' ט דפ"ו ע"א). וכן פסק החסל"א שם לדינא (בדף פט ע"ב). וכן העלה בשו"ת תשואות חן (סי' לו) הובא ביד אפרים. לחה"פ סק"ה. זב"צ סק"י. ובישועות יעקב סק"ב פלפל בזה ולא העלה דבר ברור. וע' למהר"י דייטש בשו"ת יד יוסף (ס"ס פד) שפסק להקל כהאחרו' הנ"ל. וע"ע שו"ת מהר"י אשכנזי (סי' לט דפ"ג ע"ג). ושו"ת טוב טעם ודעת (סי' ד וסי' טו). ושו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' נב). ושו"ת שואל ומשיב קמא (ח"ב סי' קנט). ע"ש.

סעיף קטן טו

טו) שם. שהרי נאמר בו יעשה לכל מלאכה. מרן בב"י הביא דברי האו"ח [יו"ד עמוד שיב] שכ' דנסוך בחלב בודאי אסור משום דבכלל שתיה הוא. ע"כ. אבל התוס' נדה (לב.) כ' בשם ר"ת דדוקא סיכת שמן אסמכוה רבנן אקרא ואסורה מדרבנן. אבל סיכת שומן חזיר ושל חלב שריא. ע"כ. וכ"כ בתוס' יומא (עז.) בשם ר"ת. וכ"כ בחי' הרשב"א ובחי' הריטב"א ובתוס' הרא"ש ובמאירי (בנדה שם). וכ"כ בחי' הרשב"ץ ר"פ בנות כותים. גם מרן הב"י לקמן (סי' קכג) הביא תשו' הרשב"א שהתיר לסוך בשומן חזיר ובחלב. אכן באו"ה (כלל לט סי' לד) כ' שאדם בריא אסור לו לסוך בשומן חזיר או בחלב סיכת תענוג דסיכה כשתיה מדרבנן. וכ' בסמ"ג וסמ"ק דמ"מ אם יש לו חטטין בראשו מותר בכל איסורין דאו' דבמקום צער לא גזרו. ומ"ש התוס' פ' בנות כותים להתיר סיכת שומן חזיר ושל חלב שמא היינו דוקא במקום צער ע"כ. והנה מ"ש בדעת התוס' נדה. לכאו' מפורש בתוס' יומא (עז.) בשם ר"ת עצמו. דלא אשכחן דאתסר סיכה כשתיה אלא ביוהכ"פ ובתרומה ובאיסוה"נ ע"ש. ואם יש חטטין בראשו אמרינן בגמ' שם דסך ביוה"כ כדרכו. אלמא דבכל האיסורין מותר אפי' סיכה של תענוג. וז"ל מרן בבד"ה (סי' פד) כ' ר' ירוחם נט"ו אות כו, לסוך התינוקות בשומן חזיר. כ' ר' ברוך בתוס' פסחים שאם היא סיכה של תענוג אסור. ולפר"ת מותר דלא אמרינן סיכה בכלל שתיה אלא בשמן שהוא נבלע יותר בגוף. ע"כ. מבואר להדיא דר"ת מתיר גם סיכה של תענוג. וכ"כ להדיא בחי' הריטב"א ובחי' הרשב"ץ נדה שם. (וע"ע בחי' ריטב"א יומא עו:) ומצאתי לה' נקודות הכסף שהעיר כן על האו"ה (ול"ז מהריטב"א והתשב"ץ). ופסק להתיר. ושכן המנהג. גם המחנה אפרים על הרמב"ם (פ"ח מהמ"א הט"ז) העיר כן על האו"ה מד' התוס' שאין סיכה אלא בשמן. ע"ש. וכן נראה מד' הב"ח (בס"ס קטז ובסי' זה) שיש להתיר בכל גווני. וכ"מ בהגהות מהריק"ש. וכ"כ הפר"ח (סק"ד) שדברי התוס' יומא (עז.) עיקר [וע' היטב בפר"ח א"ח סי' תריא]. וכ"כ בסולת למנחה (כלל לה) ושכ"כ בתורת האשם. וכ"פ במחזיק ברכה

(סי' תריד). אולם הט"ז סק"ד מסיק כד' האו"ה דלא שרי סיכה של תענוג. ורק במקום צער יש להתיר. וכן הכנה"ג בהגב"י ס"ק יז כ' ליישב בזה סתירת ד' מרן הב"י בזה. דמה שאסר כאן בשם הא"ח מיירי בסיכת תענוג. ולקמן סי' קכג שהתיר בשם תשו' הרשב"א מיירי במקום צער. וכן הסכים לזה ה' מקום שמואל בחי' ליו"ד סי' זה. לחה"פ סק"ג. זב"צ ס"ק מה. ערוה"ש ס"ק כט. וטוב להחמיר הואיל וגם במרדכי (פ"ה דשבת). ובס' התרומה (סי' רלח). ובארחות חיים או"ח (ה' שבת סי' שמא). ובכל בו (סי' לא) כ' כד' האו"ה לחלק בין סיכה של תענוג לסיכה של צער. ע"ש. וכן דעת הגר"א באו"ח (סי' שכו ס"י). דלא כהרמ"א שם. וכ"כ בשו"ת תפארת אדם (חיו"ד ס"ס כז).

סעיף קטן טז

טז) ואפי' תינוקות אסור לסוך בשרם בחלב או בשומן חזיר כשאינו אלא לתענוג. אבל מניחים גוים לסוכם בחלב או שומן חזיר. שאין הגדולים מצווים על הקטנים אלא כשסכים אותם בידים. ס' התרומה (סי' רלח). או"ה (כלל לט בסופו). כנה"ג שם. ט"ז שם. זב"צ ס"ק מט. ומכאן מוכח דלא כהא"ר (סי' שמג סק"ג) שכ'. דמ"ש ר' ירוחם שאין למחות בעכו"ם המאכילים אותם איסור. היינו אחרים. אבל האב צריך למחות דהא מצוה להפרישו. ע"ש. ומד' הפו' הנ"ל ל"מ כן. עוד נלע"ד דאף שכ' תלמיד מהר"ם בתשב"ץ (סי' שפב). מה שמניקות גויות נותנות יין נסך לתינוקות לשתות או שאר דברים של איסור אין למחות בידם. אד נראה דאסור לומר לגויה להאכילו ולהשקותו דבר איסור. דלא ספינן ליה בידים. ע"כ. וכ"כ בארחות חיים יו"ד (עמוד רמ"ד) בשם מהר"ם. וכ"ה בבד"ה (סי' קנד). וכ"כ המג"א וא"ר (סי' שמג) בשם ר' ירוחם. מ"מ בנ"ד מותר לומר לעכו"ם לסוך התינוקות בחלב או שומן חזיר. שהואיל ולד' ר"ת וריטב"א ורשב"ץ וסיעתם מותר אפי' סיכה של תענוג גם לגדולים. לקטנים מיהא סמכינן עלייה. וע' בשו"ת קול אליהו ח"א (חאו"ח סי' כד). וגדולה מזו אומר אני שאם אין גוי מותר לסוכן בידים כשיש קצת צורך בזה. שהרי אף להאוסרים אינו אלא מדרבנן. ולד' רשב"א ור"ן באיסור דרבנן ספינן להו בידים. והואיל ויש מתירים בזה אף לגדולים הו"ל כעין ס"ס ומותר לסוכן. וע' בהגה א"ח (סי' שכח סי"ז). כנלע"ד.

סעיף קטן יז

יז) ולרחוץ בסבון הנעשה מחלב. כ' הש"ך בנה"כ שאף שנהגו בו היתר מ"מ ראה מחמירים שלא לרחוץ בו. ונכון הוא ע"כ. אבל הפר"ח סק"ד כ' שאף לד' הפו' האוסרים לסוך בחלב משום תענוג. יש להתיר לרחוץ בבורית אע"פ שהוא עשוי מחלב לפי שהוא פגום. ע"ש. וכ"כ בסולת למנחה (כלל לה דין יג). ובס' בית דוד ביסטריץ ס"ק כג. וכ"כ ה'

ערוך השלחן ס"ק כט שבבורית שלנו שהוא מסריח ואף לכלב אינו ראוי. ואין נ"ט לפגם יותר מזה. פשוט שאין בזה כל חשש אפי' לבריאים. וכן המנהג פשוט בכל תפוצות ישראל לסוך בבורית במרחץ ואין פוצה פה ומצפצף. עכ"ל. וכתב בתורת האשם הובא בסולת למנחה שם. פוק חזי מאי עמא דבר לרחוץ בבורית של חלב אף לתענוג. ע"כ. וכ"ז דלא כמ"ש בס' שבילי דוד סק"ב להחמיר אף בפגום. וע' במשנ"ב בבאה"ל (סי' שכו ס"י) שכ'. שנכון לחוש להמחמירים בסיכת חלב ושלא לרחוץ בבורית אם אפשר להשיג בורית שאינה של חלב. ע"כ. ולא נחית להחילוק הנ"ל דשאני בורית שהיא פגומה. והעיקר להקל בזה. וכ"כ בכף החיים (שם ס"ק מה). וע' בס' אבן שלמה (דמ"ד ע"ב). ודו"ק.

סעיף קטן יח

יח) שם. ואם נזדמנו לצייד. דוקא לצייד שאומנתו בכך (וגם דרך המלכות ליקח מס מן הציידין). אבל שאר כל אדם אע"פ שנזדמנו לו בצידה לא התירו לו. הר"ש פ"ז דשביעית. שו"ת תרומת הדשן (ס"ס ר). וכ"כ מרן הב"י לדעת הפוסקים. אבל בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' כט) כ' דלא שנא לן בין צייד לאדם אחר ובנזדמנו מותר לכל. והסכים עמו הפר"ח סק"ו. ושכן דעת ה' שי למורא (סי' יז). וכ"נ ד' הש"ך סק"ו. פר"ת סק"מ. והנה כן יוצא ג"כ להלכה לפמ"ש בתשו' צמח צדק (ס"ס ס). אבל עיקר דבריו תמוהים וכאשר הושג בשו"ת חקרי לב (סי' קמא דרי"ח ע"ד). ע"ש.

יח) והנה בשו"ת מגן שאול (סי' יד) כ' להתיר אף למי שאינו צייד מטעם ספק ספיקא. שמא הלכה כהמתירין, ושמא איסור סחורה בד' האסורים אינו אלא מדרבנן וספיקו להקל. והובא בתשו' חק"ל (ס"ס קמא דרי"ט ע"ב). וכ' עליו שהם דברי תימה, הואיל וד' התה"ד בשם גליון תוס' דס"ל דאיסור סחורה בד' האסו' הוי מדרבנן. היא סברת יחיד. ורבו החולקים עליו. וא"כ אין לצרפה לס"ס. ע"ש. וכן ראיתי בשו"ת אשדות הפסגה (וחיו"ד סי' ד די"ח ע"ד) שדחה כן את דברי ה' מגן שאול. ע"ש. אולם לפע"ד העיקר דבעלמא אפשר לצרף זאת לספק ספיקא. וכמו שיתבאר בס"ד בסמוך. ומ"מ בנ"ד הואיל ואנו קבלנו ד' מרן הב"י נראה שאין להתיר אלא לצייד. וכבר האריך בס' מזמור לדוד פארדו בסימן זה לקיים וליישב ד' מרן בזה. ואע"פ שלהלכה נראה מדבריו בשו"ת מכתה לדוד (ס"ס יד) שנוטה לד' הפוסקים שלא חילקו בזה. וכ' שכן שיטת הרמב"ם וכל הפוסקים קמאי ובתראי שאין חילוק בין צייד לאדם אחר. ע"ש. וכן פסק ג"כ בשו"ת בארות המים (חיו"ד סי' ה דקי"ד ע"ד). מ"מ אנן בדידן אין לנו אלא ד' מרן שקבלנו

הוראותיו. (ובפרע שכן דעת האור זרוע (סי' של). ע"ש). וכ"כ מסגרת השלחן. וכן פסק זב"צ (ס"ק יד). וע' בשו"ת דעת כהן (סי' נז). ע"ש.

סעיף קטן יט

יט) ועתה נבא לבאר אם אפשר להתחשב בסברת האומרים דאיסור סחורה בדברים האסורים אינו אלא מדרבנן. ולצרפה לספק ספיקא. כי נראה שרוב הפוסקים ס"ל דאיסור זה הוי מדאורייתא. התוס' פסחים (כג.) והרא"ש ב"ק (עט:). ונימוקי יוסף שם. אור זרוע הגדול ח"א (סי' של). שו"ת התשב"ץ ח"ג (סי' רצב). שבולי הלקט כת"י הובא בס' יעיר אזן (מע' א אות סח). וכ"ד מהרש"ל בישו"ש (פ' מרובה סי' לו ולט). ובד' הרמב"ם ישנה מחלוקת רבה בספרי האחרונים. כי המל"מ (פ"ח מהמ"א הי"ח) כ' דס"ל דהוי מה"ת. וכ"כ הפר"ח סק"א. אבל בשו"ת נוב"י תנינא (סי' סב) ס"ל בד' הרמב"ם דאיסור זה הוי מדרבנן ודחה ד' המל"מ. וכ"כ בס' באר יעקב (דס"ה ע"ב). ובנחל אשכול על ס' האשכול (ה' שחיטה ס"ס י). ובשו"ת ברית יעקב (סי' מב). ואמנם החיד"א בס' יעיר אזן (שם) לא ניח"ל במ"ש ה' באר יעקב הנ"ל. מ"מ גם בתשו' רעק"א תנינא (סי' לב) כ' דלהרמב"ם איסור זה מדרבנן. ע"ש. וע"ע בשו"ת כתב סופר (סי' עד). ובשאר אחרונים. (גם בתשו' נוב"י שם כ' דאף התוס' פסחים יודו דהוי דרבנן לפי המסקנא. ע"ש). כל קבל דנא מצינו להרשב"א בתשו' ח"ג (סי' רכג) שכ' להדיא דאיסור זה אינו אלא מדרבנן. ומ"ש הפר"ח סק"א להעמיס בד' הרשב"א כוונה אחרת. הנה לא ראה גוף תשו' הרשב"א כאשר היא לפנינו (רק בד' הב"י שהעתיק ממנה בקצרה). וכבר העיר בזה בס' יעיר אזן שם. וכ"כ בשו"ת ברית יעקב (ר"ס מב). והנה בתה"ד (סי' ר) הביא ד' גליון התוס' שכ' דאיסור זה מדרבנן. והמל"מ והפר"ח לא מצאו לו חבר. ובאמת שמלבד שכן ד' הרשב"א הנ"ל. מצאנו כן מפורש להראב"ד בפי' הספרא (פ' שמיני פרשה ב ספ"ה) שכ' דהאי דדרשינן בפסחים (כג.) יהיו בהוייתן יהו שאסור לעשות סחורה בד' האסורים. אינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא. ע"ש. והובא ג"כ בס' עמודי אש (סי' יג אות ב). ודבריו נעלמו מהאחרונים ז"ל. וע"ע להמבי"ט בס' קרית ספר (ספ"ה מהל' בכורות) שג"כ כ' דאיסור זה הוא מדרבנן וכ"כ בשו"ת רמ"ע מפאנו (סי' כט). וכ"נ מד' הש"ך סק"ב והט"ז סק"א.

יט) ועינא דשפיר חזי בשו"ת מכתם לדוד פארדו (סי' יד דס"ו ע"ב) שהעלה דלד' הרי"ף והרמב"ם והתוס' והרא"ש איסור זה מה"ת. אבל לד' הרמב"ן והרשב"א והמרדכי וגליון תוס' ותה"ד אינו אלא מדרבנן. ע"ש. ובשו"ת נוב"י תנינא (סי' סב) העלה לדינא דאיסור זה מדרבנן. ע"ש. וכן בשו"ת משיבת נפש (סי' לט) העלה דאיסור זה מדרבנן. ודחה ד' המל"מ והפר"ח. וכ"כ בשו"ת מהר"י אשכנזי (סי' לט) ובשו"ת שערי דעה ח"ב (סי' נה).

וע"ע בשו"ת מאזנים למשפט (ר"ס יז). ובשו"ת חלקת יואב (חיו"ד סי' יח). וע' בשו"ת חות יאיר (סי' קמב) דבאיסורין שיש להם שעת הכושר כגון נבלות וערפות הוי מדרבנן. וכ"כ בשו"ת יד אליהו מקאליש (סי' סט). ובשו"ת כתב סופר (סי' עד). וע"ע בס' קהלת יעקב אלגאזי (סי' רלב). וע' בשו"ת רעק"א תנינא (סי' לב) דס"ל דאיסור זה לא יצא מידי פלוגתא דרבוותא. [אך מ"ש שם בשם מהר"ם די בוטון (סי' ה) דס"ל דהוי מדרבנן. הנה הכנה"ג הגה"ט או' ב' כ' בשמו להיפך דהוי מדאו' וצ"ע]. וכן מסקנת הגאון ברית יעקב (ס"ס מב) דהו"ל מחלוקת הפוסקים. וכ"כ בשו"ת מי נח (סי' כט). ובשו"ת יד יוסף דייטש (סי' פג). גם בשו"ת זרע אמת ח"ג (סי' צד) כ' שיש לצרף סברא זו לספק ספיקא. ע"ש. וכ"כ בס' שלחן גבוה (סי' קיז). והובא בשו"ת חסד לאברהם אלקלעי (סי' ט דפ"ו סע"ג). [ובעיקר מ"ש שם בדין עשיית סחורה בספק איסור יבואר להלן ס"ק סב. ע"ש]. וכ"כ בשו"ת בית שערים (סי' קצח) לצרף סברא זו דהוי מדרבנן לס"ס.

יט) ומעתה נראה שאין לדחות ד' כל האחרונים הנ"ל בגילא דחיטתא. ושפיר מצרפינן להאי סברא דאיסור זה הוי מדרבנן. לספק ספיקא. ומכ"ש בהגלות נגלות דברי חד מן קמיא הראב"ד ז"ל דרב גובריה דס"ל הכי. ואלמלי ראוהו האחרונים לא היו כותבים דהיא דעה דחויה. ויחידאה היא. והן אמת שאין לכחד דרבו הפוסקים רוא"ח דס"ל כל בתר איפכא. דהוי מדאו'. עכ"פ האי מילתא לא נפקא מפלוגתא דרבוותא וחזיא לאצטרופי לס"ס. ובשו"ת יביע אומר כת"י הבאתי עוד אחרונים בזה. ואכמ"ל. ומה גם לפמ"ש בזב"צ (סי' קי ס"ק קנח) דאף סברא דחויה מצטצרפת לס"ס. ושכן ד' הרבה אחרונים. ע"ש. הא ודאי דהאי סברא עדיפא טפי מסברא דחויה דכמה רבוותא קמאי ובתראי ס"ל הכי לדינא. והנלע"ד כתבתי. וע' להלן סי' קיח ס"ק יב ד"ה והנה.

סעיף קטן כ

כ) שם ואם נזדמנו לצייד. ואפי' במקום שאין לוקחים מס מן הציידין נמי שרי. דלא פלוג רבנן במלתייהו. ולפיכך לא חילקו הפוסקים בכך. מרן בב"י. אולם בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' כט) לא ניח"ל בהאי סברא. שכ' להקשות על האומרים דה"ט דהותר לצייד משום שדרכו לשלם מס, שא"כ אם אינו משלם מס יאסר אפי' לצייד. וכי תימא הכי נמי, הא לא משתמיט חד מכלהו קמאי ובתראי דלימא הכי. ע"כ. וכן בשו"ת חקרי לב (סי' קמא דרי"ח ע"ג) כ' בשם מהרח"ש ח"ג סי' יז. ומהר"ש יונה סי' יז. שהקשו על מרן הב"י בזה. וגם הוא סיים שדברי מרן ב"י תמוהים אצלו. ע"ש. אך בשו"ת משיבת נפש (סי' לט) כ' להסביר ד' מרן הב"י דס"ל דאיסור סחורה בד' האסורים הוי רק מדרבנן. משו"ה אמרינן לא פלוג להקל. וכ' שכן הלכה רווחת להתיר ליידים אע"פ שאין נותנים

מס. ע"ש. וע"ע שד"ח (מע' ל כלל צג). ע"ש וע' בשו"ת צמח צדק (סי' ס) ד"ה ועוד הא'. ובשו"ת זכרון יהודה ח"ב (סי' מב). ובשו"ת משפטי עוזיאל (דרל"ו ע"ב).

סעיף קטן כא

כא) שם ואם נזדמנו לצייד. וה"ה אם נפלו לו בירושה חשיב כנזדמנו לו ומותר. כ"כ התוס' פסחים (כג.) והרשב"א בחי' לב"ק (פב:). וכ"ה בתוס' ר' פרץ ב"ק שם. וכ"ה בטוש"ע חו"מ (ס"ס תט). הרמ"ע מפאנו (סי' כט) כנה"ג בהגה"ט אות ג. ש"ך סק"ה. פר"ח סק"ה. לחה"פ סק"ז. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק יג.

סעיף קטן כב

כב) שם לצייד. ואם מצא דבר טמא כגון חתיכת נבלה. כ' בס' שלחנו של אברהם סק"ב דאסור ליטלו ולמכרו לעכו"ם שכיון שעדיין לא זכה בו לא הוי כנזדמנו לו. ולמד כן מד' הפר"ח סק"ו שכ' מי שמוצא קן טמא אסור לצודו. ע"ש. ואינו מוכרח. דשאני התם דמחוסר צידה. וכן ראיתי בזב"צ ס"ק לד שדחה כן ראית ה' שש"א הנ"ל. והוא דייק להיתר מד' ה' מקום שמואל (סי' ע"ו). ולכן העלה לדינא שהמוצא דבר טמא יכול לזכות בו לכתחלה ולמכרו לעכו"ם. ע"ש. אולם בשו"ת חקרי לב (סי' קמא) האריך למעניתו בשאלה זו. ובתוך דבריו רצה לדייק מד' התוס' סנהדרין (כו.) ד"ה ימכרו. דבפעם אחת דרך אקראי בעלמא ליכא משום סחורה. וא"כ במציאה נמי הוי אקראי בעלמא ולית לן בה ומ"מ למעשה העלה לאסור לזכות במציאת דבר טמא כדי למכור ולהרויח. ע"ש. ומ"מ המיקל יש לו ע"מ שיסמוך. וכ"כ להקל בס' מאורי אור (עוד למועד. ד"ה ע"א). אלא שכ' שצריך למכור המציאה מיד. ע"ש. וכ"כ להקל בהגהות זר זהב על האו"ה (סוף כלל כא).

סעיף קטן כג

כג) מצא קן של עופות טמאים שהדין הוא שאסור לצודן (כנ"ל בס"ק כב) אם עבר וצד אותם, וכן אם עבר וקנה דברים האסורים ע"מ למכרם ולהרויח בהם אין לו למכרם אלא בכדי מה שקנאם ולא יותר. פר"ח סק"ו. ומוכח דעכ"פ מותר למכרן אע"פ שצד אותם באיסור. וכ"כ בשו"ת הרמ"ע מפאנו (ס"ס כט) שאם עבר ולקח לא קנסוהו חכמים שיהא איסורן איסור הנאה. ע"כ. וכ"כ בשו"ת שי למורא (סי' יז). וכ"כ פר"ת סק"ה ד"ה אסיקנא. וע"ע בשו"ת אשדות הפסגה (חיו"ד ס"ס ד). אולם ראיתי בס' האשכול (הל' שחיטה ס"ס יו"ד) גבי השוחט וצריך לדם נוחר או עוקר. שכ'. וחזי לן לענ"ד דהעושה כן מפסיד מיהא דאפי' לגוי לא מזדבן. דאין עושים סחורה במידי דאכילה דאסורין. כדתנן אין עושין סחורה בנו"ט. וציידי חיות ועופות שנזדמנו להם מינים טמאים מותר למכרם.

אלמא דוקא נזדמנו, אבל לעשות נו"ט בידים ולסחור אסור. וצריך להשליכה לכלבים. עכ"ל. ולפ"ז כ"ש מי שעבר ולקח לשם סחורה. או צד קן טמא. שאסור למכרם וליהנות מהם אפי' בכדי דמיהם. גם באור זרוע ח"א (סי' של) כ' שמותר לקנות נו"ט להאכיל לפועליו נכרים ואם קנה לצרכם ולא נצטרכו להם אסור למכרם אפי' בכדי דמיהן וא"צ לומר ביותר מכדי דמיהן כדתנן אין עושים סחורה וכו'. וסיים. ושאר כל אדם לבד מצייד שקנה הרבה ביחד ונמצא בהם מינים טמאים אסור לו למכרה אפי' בכדי דמיהן אלא חייב להפקירן. עכ"ל. וכ"נ מפשט ל' הטוש"ע שכ' ואם נזדמנו לצייד מותר למכרם. הא בא לידו באיסור אסור למכרם. וכ"כ הפרישה (סוף אות ב) דהצד טמאים בלבד אסור למכרם שבאיסור בא לידו. וכ"כ בתשו' חק"ל (ס"ס קמא) ושכ"נ מד' הרשב"א. ודייק ג"כ מל' הטוש"ע להחמיר. וסיים דעכ"פ היכא דליכא הפסד (כגון מציאה לפי שיטתו שאוסר כנ"ל בס"ק כב) נ"ל עיקר דלא שרי למכור. ע"כ. ונראה שיש להחמיר. וע' להלן ס"ק לט.

סעיף קטן כד

כד) **שם. חיה ועוף ודגים טמאים.** ואפי' היכא דבשעה שצד את הטהורים היו טמאים עם טהורים וצד את כולם ברשת אפ"ה מותר לצודן, דכיון שאילו היה מניח את הטמאים מלצודן לא היה אפשר לו לצוד את הטהורים, וכדי שיהיה צד את הטהורים היה צריך לצוד גם הטמאים עמהם מש"ה שרי. ב"ח. כנה"ג. פר"ח סק"ח. פר"ת סוף סק"ה. זב"צ ס"ק טו.

סעיף קטן כה

כה) **בהגה. וכן מי שנזדמנו לו נו"ט בביתו מותר למכרם.** דוקא אותו שנזדמנה לו יכול למכרה לעכו"ם מפני הפסד ממונו. אבל ישראל אחר אסור לקנות מחבירו הנו"ט שנזדמנה לו כדי להרויח בה למכרה ביוקר לעכו"ם. דהאי נמי סחורה היא ואסור. תוס' סוכה (לט.) ב"ח. ש"ך סק"ח. כנה"ג הגה"ט אות ה. ושכ"כ בשו"ת התשב"ץ ח"ג (סי' רצב). פר"ח סק"ח. לחה"פ סק"ג מהרח"א בס' עץ החיים (ד"ל ע"א). שלחן גבוה סק"ח. וכל זה דלא כהט"ז סק"ג שהתיר בזה. וכן העלה בשו"ת בית יעקב (סי' מב דל"ה רע"ד) דלא כהט"ז. וכן פסקו בשו"ת חתם סופר (סי' קח). שו"ת חתן סופר (סי' מט). מהר"י אסאד בשו"ת יהודה יעלה (סי' קמח). מהר"י דייטש בשו"ת יד יוסף (סי' פג). מהר"ש גרינפלד בשו"ת מהרש"ג (סי' כב). מהר"י עייאש בשו"ת בית יהודה (סי' טו). שו"ת די השב (ס"ס ה). שו"ת זרע אמת ח"ג (סי' צג). זב"צ ס"ק י. ערוך השלחן ס"ק כג. שו"ת מהרי"ץ דושינסקי (סי' סח). ע"ש. ועי' להלן בסמוך.

סעיף קטן כו

כו) במקום שנהגו להקל בזה כד' הט"ז אי שבקינן להו במנהגם. הנה בשו"ת נדיב לב ח"א (חיו"ד סי' עה) האריך הרחיב בזה. ואסיפא דמילתא מסיק (בדף קמ"ב ע"ד) שאף במקום שנהגו להקל. שאם נזדמן לישראל נו"ט בא ישראל אחר וקונה אותה ממנו בזול כדי למכור ביוקר. יש לבטל המנהג בזה. דקרוב לודאי דשלא ברצון חכמים עבוד. ובתחלה היו הם עצמם מוכרים הנו"ט לגוי. ושוב פרצו גדר ואין מי שידע בהם. והואיל ואפשר לתקן הענין בדרך אחרת של היתר (וכמו שיתבאר בס"ק כז) מי הוא זה אשר מלאו לבו לתקוע עצמו לקיים המנהג הרע הזה וכו'. ע"כ. אולם בשו"ת בית שערים (חיו"ד סי' קצח) כ' ליישב דברי הט"ז ולהעמידם על תלם. ע"ש. וכן בשו"ת משיבת נפש (סי' לט) כתב ע"ד הט"ז שכבר הורה זקן. ודחה ד' הפר"ח במה שהשיג על קולת הט"ז בזה. ע"ש. וכן בשו"ת מהרש"ג (ס"ס כב) הביא בשם שו"ת בר ליואי שמביא ראיות להתיר כהט"ז. ע"ש וכ"כ בשו"ת כתב סופר (סי' עד) דבנו"ט יש לסמוך ע"ד הט"ז. ע"ש. וא"כ י"ל דבמקום מנהג כדאי לסמוך על האחרונים הנ"ל להקל. וקרוב הדבר לע"ד שלא החמיר ה' נדיב לב הנ"ל בזה. אלא לפי שיטתו שם דס"ל דאיסור סחורה בד' האסורים הוי מה"ת. אבל כבר הבאנו לעיל (ס"ק יט) רבים וכן שלמים שהתחשבו עם הסברא של הפוסקים דס"ל דאיסור זה הוי רק מדרבנן. ולכן במקום מנהג מיהא שפיר סמכינן בדרבנן על האחרונים שמתירים בזה. ולהעלים עין מן המקילים הואיל ויש להם על מה שיסמוכו. וכן ראיתי תנא דמסייע לי הגאון זרע אמת. שאף שהעלה בזר"א ח"ב (ס"ס לד) שאין לסמוך על הט"ז בזה. מ"מ כ' בזר"א ח"ג (סי' צג) שבמקום שנהגו להקל כהט"ז יש להם ע"מ שיסמוכו. ע"ש. וכן בשו"ת רעק"א (סי' עד) מקיים המנהג וכד' הט"ז.

כו) ודע דמ"ש בתשו' חת"ס (סי' קח) שנעלם מהט"ז ד' התוס' (סוכה לט.) שכ'. דאפשר שהקונה מחבירו כדי להרויח ולמכור ביוקר היינו נמי סחורה. דבפ"ז דשביעית תנן אין עושים סחורה בפירות שביעית וכו' ולא בנבלות כו'. ולא משכחת שיהו כולם שוים לענין סחורה אלא כה"ג דבהדיא שרי רחמנא למכור דכתיב או מכור לנכרי. עכ"ל. הרי להדיא דאסור בכה"ג. ע"כ. הנה דבריו תמוהים שהרי הט"ז שם במקומו הביא ד' התוס' סוכה הנ"ל. [ויש להעמיד ד' התוס' דהיינו לקנות מעכו"ם נו"ט כדי להרויח. אבל כשנזדמן נו"ט בביתו של ישראל. יוכל גם ישראל אחר למכרה.] וכבר עמד ע"ד החת"ס בפתחי תשו' סק"ד. וכן העיר בזה בשו"ת לבושי מרדכי במה"ק (חיו"ד סי' סח). ובמה"ת (חיו"ד ס"ס נא). ע"ש. גם בשו"ת פרי השדה ח"ג (סי' קסו) העיר על החת"ס בזה. וכ' ליישב דהתוס' מיירי במי שקונה הנו"ט וממתין עד שיזדמן לו קונה שירויח ממנו, ומשהה

האיסור אצלו. אבל הקונה נו"ט למכרם לגוים הידועים לו ואין דעתו להשהות האיסור אצלו כה"ג משרא שרי. ע"ש. [וע"ע בשו"ת מחנה חיים ח"ב מיו"ד (ס"ס כו). ובשו"ת משיב דברים (סי' צ). ע"ש.] גם בשו"ת מהרי"ץ דושינסקי (סי' סח) עמד על דברי החת"ס בזה. וכ' ג"כ לצדד להתיר במקום מנהג שנהגו עפ"ד הבאר יעקב (דס"ה ע"ג). ע"ש. וע"ע בשו"ת צבי תפארת (ס"ס כו). בהא סליקנא ובהא נחתינן שבמקום שנהגו כהט"ז יש להם ע"מ שיסמוכו. וכ"כ הט"ז שכן פשט המנהג. [ונכון לזרזם עכ"פ שימכרו הנו"ט מיד ולא ישהום כלל אצלם.] וכן כתב בשו"ת מהרש"ם ח"א (סי' קכו). ע"ש. ויש לצרף בזה מ"ש בשו"ת יד שלום (סי' יב) דאף להב"ח וסיעתו אין איסור זה אלא מדרבנן. ע"ש.

סעיף קטן כז

כז) ומיהו אם אותו שנזדמנו לידו הנו"ט אינו יכול למכרה לעכו"ם שאינו בר הכי מותר למנות לישראל אחר שליח למכרה במקומו ולתת לו שכר טרחתו. ואף להב"ח וסיעתו שפסקו להחמיר במכירה לישראל אחר הן הן יודו להקל בכה"ג. שיש פנים מסבירות להקל בזה. שו"ת זרע אמת ח"ג (סי' צג). שו"ת נדיב לב ח"א (ס"ס עה). ואף אם השליח מרויח במכירתו ומעכב הריוח לעצמו בשביל שכר טרחו ג"כ מותר ובלבד שלא יקנה השליח מיד אותו שנזדמנה לידו הנו"ט לחלוטין שאז אינו שלוחו ואסור. חכמת אדם (ריש כלל סט). זב"צ ס"ק יט. וכן פסק בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (סי' יג). ובשו"ת מהרש"ג (ס"ס כב). ואע"פ שבשו"ת בית יעקב (סי' מב דל"ו ע"א) התיר גם במכירה בכה"ג שאינו בר הכי למכרה לעכו"ם. משום השבת אבידה. [גם בשו"ת ברית יעקב (סי' מב) כ' להתיר מיהא גם לד' הב"ח והש"ך כשאינו קונה ע"מ להרויח. רק למכור לעכו"ם במחיר שקנה. ע"ש. אבל בס' קהל יהודה בסימן זה כ' דאפי' למכרו בדמיו אסור.] מ"מ יש לחוש לד' החכ"א ולא יקנה הנו"ט בהחלט. אלא יעשה כן דרך שליחות. ובשו"ת נוב"י תנינא (סי' סב) כ' דלא אסרו הב"ח והש"ך אלא כשמחזר הישראל לקנות נו"ט מישראל שנזדמנו לו כדי להרויח מהם. אבל אם נזדמן לאחד נו"ט בביתו ונותנה במתנה לישראל אחר למכרה לעכו"ם חשיב שפיר נזדמנו לו ומותר ע"כ. וכ' בשו"ת מהרי"ץ דושינסקי (סי' סח) דנראה דה"ה אם מוכרה לישראל אחר כיון שטובתו של מי שנזדמן לו היא לא אסרה תורה בכה"ג. ע"ש. ואינו מוכרח. ובלא"ה כבר כ' מהרי"ץ שם שא"א להתיר בזה. וגם הנוב"י לא כ' כן רק לדחות ראיה. ע"ש. וע' בשו"ת חת"ס (סי' קח) ד"ה ובתוס'. שהתיר ג"כ למכור ע"י שלוחו (אבל לא ע"י דרך מכירה.) וע"ע כ"ד החת"ס בשו"ת נטע שורק (חיו"ד סי' מא). ובשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד סי' קלז). ובשו"ת יד יצחק

ח"ב (סי' קעב). ובשו"ת מהר"ם בריסק א"א (סי' קג). ובשו"ת לחם שלמה (סי' קלז אות ח). ובשו"ת לבוש מרדכי עפשטיין (סי' כג). ע"ש.

סעיף קטן כח

כח) כל דבר שאיסורו מה"ת כשם שאסור לעשות בו סחורה כך אסור לקנותו כדי ליתנו במתנה לנכרי. ב"י בשם הגמ"י. וכ' הב"י. דנ"ל הטעם משום שהמתנה דינה כמכר דאי לאו שקיבל הנאה ממנו לא הוה יהיב ליה מידי. עכ"ל. והובא להלכה בש"ך סק"ג. והוסיף לזה מ"ש בגמ' (ב"מ טז.) מתנה כמכר דאי לאו דטרח וארצי קמיה לא הוה יהיב ליה מתנה. וע"ע בתוס' עירובין (סד:) ד"ה ולמדנו. (וע' טורי אבן מגילה כו'. ואכמ"ל). וכ"כ הפר"ח סק"ג. פר"ת סק"ג. ומה שהק' ע"ז בשו"ת בית יעקב (סי' מב). עמ"ש ליישב בשו"ת מקום שמואל (סי' עז). ובשו"ת שואל ומשיב קמא (ח"ג סי' קכב). ובשו"ת שאול שאל (סי' ע). וע"ע בשו"ת די השב (סי' ו). ובשו"ת מצות כהונה (סי' לו). וע"ע בס' בית דוד בסימן זה ס"ק יא. זכרון יהודה ח"ב (סי' מג). ומהר"י עייאש בשו"ת בית יהודה (סי' טו). פסק ג"כ כד' הגמ"י. ושכן מוכח מד' הטור. ע"ש.

סעיף קטן כט

כט) ואם נזדמן לישראל דבר טמא ורוצה ליתנו במתנה לישראל חבירו והוא ימכרנו לעכו"ם. לכאורה הואיל ונתבאר (בס"ק כח) דמתנה כמכר. וגם נתבאר לעיל (בס"ק כה) שאסור למכור לישראל אחר שימכרנו לעכו"ם, ה"ה שלא יתן במתנה לישראל אחר שימכרנו לעכו"ם. דמתנה כמכר ממש. אולם בשו"ת בית יעקב (סי' מב דל"ו ע"ב) כ'. דדוקא לגבי מתנה לעכו"ם חשיב דרך סחורה. משום דאי לאו דהו"ל הנאה מיניה לא הוה יהיב ליה מתנה. אבל כשנותנו לישראל אחר לא אמרינן דמשום הנאה יהיב ליה. אלא תלינן דיהיב ליה כדי שלא יהיה דרך סחורה שאסור. ע"ש. לפ"ז בנ"ד שפיר דמי. ואע"פ שיש לפקפק ע"ז. וכן בשו"ת די השב (ר"ס ו) דחה דבריו בזה. וכ"כ גם בשו"ת מקום שמואל (סי' עז). דהא בכל דוכתא קי"ל מתנה כמכר אף לגבי ישראל. ע"ש. מ"מ יש להעיר מד' הנוב"י מה"ת (סי' סב). שהביא קושית המל"מ למ"ד איסור זה מה"ת. מבכורות (ו:) וחלב בהמה טהורה מנ"ל דשרי וכו' אלא מדכתיב ואת עשרת חריצי החלב תביא לשר האלף. ודילמא לסחורה וכו'. ואם איתא דאיסור סחורה מה"ת היכי שרי לסחורה. ותי' המל"מ דמיירי בנזדמנו לו שמותר למכרם. ע"כ גם הפר"ח סק"א הביא שכן הק' התי"ט פ"ז דשביעית. ותי' דמיירי בנזדמנו לו. [וע"ע שו"ת מקום שמואל סי' עו.] וקשה דסו"ס איך שלח ישי החלב לשר האלף. והרי לא נזדמנו לו לשר האלף. ויש לדחות שאין איסור אלא כשמחזר הישראל לקנות נו"ט להרויח בהם. אבל אם אחד נזדמנה לו

נבלה בביתו והוא נותנה במתנה לישראל אחר. זה מקרי לגבי ישראל אחר נזדמנו לו. עכ"ד הנו"בי. ומוכח להדיא להתיר במתנה. איברא דבשו"ת מהרי"ץ דושינסקי (סי' סח) כ' שאין לסמוך על דחיית הנוב"י בזה לדינא. וע"ע בשו"ת לחם שלמה (חיו"ד סי' קלז אות ד) שג"כ סובר כן. וכ"נ דס"ל למהרח"א בס' עץ החיים (ד"ל ע"א). שהביא תי' הפר"ח הנ"ל דאיירי בנזדמנו לו. וכ' עליו דליתא. דלא שרי אלא לאותו שנזדמנו לו ולא למכרו לאחר. וא"כ היאך שלחו ישי לשר האלף. אך העה"ש (סק"א) כ' דלק"מ דמקבל מתנה מותר לעשות סחורה וישי נתן במתנה לשר האלף. ע"ש. וכן ראיתי בתפארת ישראל (פ"ז דשביעית) שג"כ כ' ליישב קו' התי"ט. דמיירי בנזדמנו לו. ובמתנה אפשר ליתנו לאחר, ואע"ג דמתנה כמכר כב"מ (טז.) הכא שאני שהואיל ואין מקבל המתנה יכול לתבעו בב"ד הדר הו"ל כנזדמנו לו ומותר ע"ש. (ומ"ש שם דהו"ל כגבאו בחובו דהוי כמציל מידם. נראה דלא שייך כן לגבי ישראל. וכ"כ להדיא בס' קהל יהודה. אלא שסיים דאפשר דלגבי מתנה מציל מידו מקרי דשמא לא יהיב ליה זימנא אחריתא.) ובערוך השלחן סק"ז דחה תי' הפר"ח שכ' דמיירי בנזדמנו לו שא"א לומר כן דהרי שלחם ישי לשר האלף ואצלו לא הוי נזדמנו וכמו שהשיג הנוב"י. עכ"ד. ומוכח דס"ל לאסור בנ"ד. ודלא כדחיית הנוב"י. וכנ"ל. וכ"כ בשו"ת נפש חיה (סי' נד). גם בס' קהל יהודה ציידד להחמיר, ובסו"ד ציין לד' מהרח"א בעץ החיים הנ"ל דפשיט"ל לאסור. וכן בס' בית דוד בסימן זה ס"ק טו ציידד להחמיר. וע"ע בשו"ת עמודי אור (סי' נא). ובזב"צ ס"ק לד כ' לפשוט מהמל"מ ופר"ח הנ"ל להתיר במתנה. וציין להנוב"י ועה"ש. ונראה שהרוצה להקל יש לו ע"מ שיסמוך. ובפרט שאף במכירה יש מקילים כהט"ז. וכנ"ל (ס"ק כו). וכ"ש במתנה דהו"ל כס"ס. והמחמיר תע"ב. וע' בשו"ת מהר"ח או"ז (סי' רסא). ודבריו צע"ג. ע"ש.

סעיף קטן ל

ל) **שם. שנזדמנו לו.** וכן מי שמוצא בהמות טמאות עם טהורות למכירה ואין המוכר רוצה למכור הטהורות בלבד אלא למכור הכל ביחד. דעת רבים מהאחרונים דבכה"ג נמי חשיב נזדמנו לו. אע"ג דלא הוי דרך צידה אלא דרך מקח וממכר. ודלא כהפר"ח וסיעתו. ע' להלן ס"ק סד.

סעיף קטן לא

לא) **שם. מותר למכרם.** ומותר למכור בנזדמנו לו טמאים וטהורים אפי' הטמאים לבדם. וא"צ למכרם ביחד עם הטהורים. מרן בב"י דלא כהאו"ח. וכ"פ כנה"ג הגב"י אות ב ושכן מעשים בכל יום ואין מהרהר בדבר. ודלא כהש"ך סק"ט שחולק על הב"י ומצריך

למכור הטמא והטהור יחדיו. וכן הפר"ח סק"ח פסק להקל כהב"י. וכ"נ מד' ה' צמח צדק (סי' ס) ד"ה ועוד הא'. וכ"כ מסגרת השלחן. ושכ"כ בס' אורח מישור. לחה"פ סק"ח. ואע"ג דבשו"ת חו"י (ס"ס קמב) נראה שסובר כהש"ך להחמיר בזה. העיקר כד' הב"י והאחרונים. וכן פסקו הזב"צ ס"ק כב. וערוך השלחן ס"ק כא. וכן ד' הנוב"י כמ"ש בפתחי תשו' סק"ו. וכן פסקו בשו"ת מהרש"ם ח"א (סי' קכו) ובשו"ת לבושי מרדכי מה"ת (חיו"ד סי' נג). ובשו"ת משפטי עוזיאל מה"ת (חיו"ד סי' טו).

סעיף קטן לב

לב) בהגה. וצריך למכרה מיד. ואם אינו מוצא כדי שויה יכול לעכבה אצלו עד שימצא כדי שויה. פר"ח סק"י. לחה"פ סק"י. מסגרת השלחן. [וכן אם הבהמה שנטרפה אצלו היא כחושה ואינה ראויה לשוחטה ולהאכילה לעכו"ם מותר להשהותה עד שתשמן מעט בכדי שלא יפסיד דמיה. כ"כ בערוגת הבושם לעיל (ס"ס נז). ע"ש.] וע"ע בסמוך. ולהלן ס"ק מ.

סעיף קטן לג

לג) שם וצריך למכרה מיד. ואסור להשהותם כדי להשתכר בהם. אבל לדמיהם מותר להשהות "אפי' חזירים". כ"כ בשו"ת הרמ"ע (סי' ל). ובשו"ת משאת בנימין (סי' לו). ש"ך ס"ק יא. כנה"ג. פר"ח. ונראה להוכיח כן מד' הרשב"א בחי' לב"ק (פב:) לא יגדל חזירים. וא"ת תיפוק ליה שאסור לעשות סחורה בד' האסורים וכו'. וי"ל דהכא אפי' נזדמנו לו שנפלו לו בירושה קאמר דאסור לגדלם. וכדתניא לעיל (פ.) מי שנפלו לו כלבים וחזירים בירושה אין מחייבין אותו למכור מיד אבל מוכר הוא על יד על יד. עכ"ל. הרי דאפי' חזירים אם נזדמנו לו מותר למכרם על יד על יד שלא יפסיד דמיהם. וכן פסקו הטוש"ע חו"מ (ס"ס תט) כההיא ברייתא שגר שנפלו לו חזירים בירושה מוכרם מעט מעט. וכן בתוס' פסחים (כג.) ובתוס' ר' פרץ ב"ק (פב:) תי' על קו' הנ"ל. דבנזדמנו לו מיירי כגון שנפלו לו בירושה ואפ"ה אין לגדלן. ע"ש. וכ"כ מהר"ם חלאוה פסחים שם. ומיירי ג"כ במגדלם להשתכר בהם. אבל מותר הוא למכרן על יד על יד וכברייתא הנ"ל. וכמ"ש גם בחי' הרשב"א הנ"ל.

סעיף קטן לד

לד) אולם לפ"ז יש לדייק דדוקא חזירים שאסרו לגדלן מוכרם על יד באופן שלא יפסיד דוקא. אבל להשתכר בהם אסור. משא"כ שאר דברים האסורים מותר גם לגדלם ולהשתכר בהם. ולפ"ז התוס' ור' פרץ והרשב"א ומהר"ם חלאוה חולקים על האו"ח שפסקו הרמ"א כאן שאוסר להשתכר גם בשאר ד' האסורים. דא"כ מאי רבותא דחזירים

הא בכל בהמות ועופות טמאים אסור לגדלן ולהשתכר בהם. והאו"ח והרמ"א יתרצו על קו' התוס' כהתי' הב' למיקם עליה בארור. וכן תי' המאירי (ב"ק ע"ט: עמוד רכו). ועכ"פ זכינו לדין שאין ד' הרמ"א מוסכמים בזה. ושו"ר שכ"כ הג' מהרי"א צבי בשו"ת מהריא"ץ (ס"ס סו) שהתוס' לא ס"ל כד' הרמ"א. וכ' שדעת ראב"יה במרדכי ר"פ כל שעה להקל כהתוס' דבנזדמנו מותר להשהותן ולהרויח בהם. ע"ש. וכ"כ ג"כ בס' חדרי דעה (דמ"ב ע"ב) ע"ד ההגה. וכ' שכ"נ מד' הירוש' כד' התוס' דלא החמירו להשתכר בהם אלא בחזירים דקאי בארור. ע"ש. וכ"כ בס' בית דוד בסי' זה ס"ק יח דהתוס' והרשב"א פליגי על האו"ח והרמ"א. וכ"נ ד' הרא"ש ונמק"י. אולם בערוך השלחן (ס"ק כב) אחר שהעיר ע"ד הרמ"א מד' הרשב"א הנ"ל. דמשמע דבשאר ד' האוסרים א"צ למכרן מיד כשנזדמנו לו. כ' בזה"ל. ואפשר דלכן דקדק רמ"א לו' שלא ימתין עד שתהא שמנה אצלו דזהו ודאי אסור כעושה מסחר חדש. אבל אם אין מכוין להשמינם אלא שאין מזדמן לו קונה שיתן לו שווי המקח ודאי דמותר להשהותם אצלו. הג' רב"פ. עכ"ל. ולא ידעתי מה תירץ בזה. שהרי גם חזירים אם אין לו קונה בשווי המקח מותר להשהותם. (וכמ"ש האחרונים הנ"ל בס"ק לג). וכדתניא מוכרם על יד על יד. גם הלום ראיתי בס' דרכי תשובה ס"ק נד שהביא דברי ה' אמרי ברוך (הוא הג' רב"פ הנ"ל) שהק' על הפר"ח שהתיר להשהות לדמיהן אפי' חזירים, מד' הרשב"א ב"ק דמוכח דכלבים וחזירים אסור להשהותן גם כדי להוציא הקרן שלהם וצריך למכרם מיד. ע"כ. ולא משמע כן מלשון הברייתא אין מחייבין אותו למכור מיד אלא מוכר על יד על יד. ולכן אין לזוז מד' האחרונים והפר"ח בזה, שהתירו אף בחזירים. כשנזדמנו לידו. וכן פסקו בלחה"פ סק"י. וחכ"א כלל סט סי' א. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק כה. ובשאר דברים טמאים אף שיש לחוש לד' הרמ"א והאחרונים. מ"מ הרוצה להקל כד' התוס' ור' פרץ והרשב"א ומהר"ם חלואה יש לו ע"מ שיסמוך. [וכן הר"ש משאנץ בתוס' הרשב"א על פסחים (כג.) ס"ל כד' הפוסקים הנ"ל. ומ"ש הגאון האדר"ת (שם אות ס') דבחזירים אינו מוכר על יד על יד. נעלם ממנו ד' הברייתא (ב"ק פ.). וגם פי' ד' הר"ש שם הוא כמ"ש בברייתא שם וכד' חי' הרשב"א ב"ק הנ"ל. ופשוט]. וע' בחי' הר"ן שבת (צ:) שכ'. כמלא פי חזיר. אע"ג דאסור לגדל חזירים. ה"ד כשלוקח להרויח. והכא מיירי בנפלו לו בירושה כו'. ע"ש. וע"ע בשיו"ב א"ח (ס"ס שכד).

סעיף קטן לה

לה) שם. בהגה וכן מותר לגבות דברים טמאים בחובו מן העכו"ם דהוי כמציל מידם. וסתמא דמילתא חשיב כמציל מידם. מרן הב"י. דלא כהא"ח. ש"ך ס"ק יב. פר"ח ס"ק יב. מסגרת השלחן. וע"ע בשו"ת לבושי מרדכי מה"ת (חיו"ד ס"ס נב). [וד"ז בתשו' הרשב"א

ובחי' מהר"ם חלואה ובמאירי פסחים (כג.). ועמ"ש בס' בית דוד בסימן זה ס"ק יט, ואין דבריו מוכרחין. לעשות מחלוקת בזה בין הפוסקים].

סעיף קטן לו

לו) ואפי' חזירים מותר לגבות מהעכו"ם בחובו מה"ט דהוי כמציל מידם. תשו' רשב"א. ב"י. ש"ך ופר"ח שם. מסגרת השלחן. ומיהו אע"פ שהוא מותר מן הדין היכא דאפשר יש להזהר שלא יקח החזירים לרשותו כלל. ב"ח. כנה"ג. ושאר אחרונים.

סעיף קטן לז

לז) שם. מותר לגבות. ומותר למכרם על יד על יד כדין נפלו לו בירושה. רבינו ירוחם בשם הפוסקים. ש"ך ס"ק יב. והנה ראיתי בדרכי תשו' ס"ק נו שכ' וז"ל. עפר"ח ס"ק יב שכ' שאם גבה בחובו חזירים צריך למכרם כולם בבת אחת דוקא. ואסור למכרם על יד על יד. ולא דמי לנפלו לו בירושה. ע"ש. עכ"ל הדרכי תשו'. ואנן לא חזינן כהאי סימנא לא מינה ולא מקצתה. ואדרבה הואיל וכתב דגביית חוב חשיבא כנפלו לו בירושה. ושם מפורש דאף בחזירים מוכרם על יד על יד. ה"נ היכא דגבי איהו בחוביה הואיל ובהיתרא קאתי לידיה. שפיר דמי. ומאן פליג לן בין נזדמן לו בדרך זו או אחרת. וכן מוכח מד' הפר"ח סק"ו שכ'. אם עבר וקנה דברים האסורים דרך מו"מ חייב למכרן ביחד ולא על יד על יד. ומאי דשרינן (בב"ק פ.) בנפלו לו חזירים בירושה למכרן על יד על יד. שאני התם דלא קעביד איסורא. אבל היכא דעבד איסורא קנסינן ליה מיהא בכס"ג. ע"כ. הרי שהחילוק הוא בין כשנפל לו בירושה דבהיתר אתא לידיה ובין עבר וקנה באיסור. וא"כ בגבה בחובו שהוא דרך היתר מותר למכור על יד על יד. וצע"ג על הדרכי תשו' שכ' להיפך בשם הפר"ח.

סעיף קטן לח

לח) קצב שמוכר בשר אחוריים לנכרים. ורוצה לעשותו סארסיג'א (נקניקים). כ' בשו"ת שדה הארץ ח"ג (חיו"ד סי' ב) בשם מהר"א נחום שאף שיהיה דינו כנזדמנו לו ומותר למכרם. מ"מ אפשר שצריך למכרם מיד ואין לו להשהותם אצלו ואפי' יפסיד מן הקרן. דחיישינן דבאורך הזמן אתי למיכל מיניה. וסיים דאין ולאו ורפיא בידיה. עיי"ש. ולכאו' לפי האמור לעיל כל שהוא בדרך היתר כנזדמנו לו יש להתיר למכרו מעט מעט. ויש מקום לומר דשאני הכא דמיירי ששוהה זמן ממושך עי"ז. ולא התירו להשהותן זמן מרובה דחיישינן לתקלה. וע' בערוגת הבושם (ס"ס נז). ושו"ר שכן הקשה ותירץ בשו"ת חסד לאברהם אלקלעי (סי' ט. דפ"ה ע"ד). ע"ש. ולפ"ז אם כשעושה אותם נקניקים מוכרם מיד תוך זמן קצר שפיר דמי. וע' בשו"ת משיב דברים (חיו"ד סי' פט) ד"ה וע'

בחות יאיר. ובשו"ת די השיב (סי' ה). וע"ע מ"ש בנ"ד בשו"ת אשדות הפסגה (סי' ד). ע"ש. [ועמ"ש בזב"צ ס"ק כז בשם פרי הארץ. והוא ט"ס וצ"ל שדה הארץ. ולפי האמור י"ל ע"ד הזב'צ שם בזה].

סעיף קטן לט

לט) **בכל** אלו הדרכים של היתר כגון נזדמנו נו נו"ט או שגבה בחובו דברים טמאים. והוא מוכרם מיד. מותר למכרם אפי' ביותר מכדי דמיהם. שהואיל ובהיתר באו לידו ואינו משהה אותם למכרם בריוח שרי, דרווחא ממילא קאתי. פר"ח סק"ג. אבל הכנה"ג (הגה"ט אות ו) הביא דברי שו"ת מהר"ם די בוטון (סי' ה) שכ'. דאפי' מי שנזדמן לו נו"ט בביתו לא ימכרנה אלא בדמים שקנאה ולא יותר. וכ' ע"ז הכנה"ג דסוגייא דעלמא אזלא דלא כוותיה. ע"כ. גם בשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' לד) כ' דפשוט אצלו דבנזדמן לו נו"ט יכול למכרה אפי' יותר מכדי דמיה. דלא גרע מצייד שיכול למכור בריוח אף שלא הוציא כלום. וכן מעשים בכל יום. ולאפוקי ממ"ש מהר"ם די בוען (סי' ה) שאינו מוכרה אלא בדמים שקנאה וכו' ודבריו תמוהים וצ"ע. שו"ר שכ"כ הפר"ח. עכת"ד. וע"ע בשו"ת אשדות הפסגה (ס"ס ד) שהביא מחלוקת מהר"ם די בוטון עם הפר"ח בזה וע"ש מ"ש בזה. ונראה קצת דמסיק כהפר"ח. ע"ש. וכן בשו"ת חסל"א אלקלעי (סי' ט דפ"ו ע"א) הביא מחלוקת זו. וסיים איך שיהיה מנהג העולם אינו כן ומעשים בכל יום שמוכרים ומרויחים בבשר הטרף ואין פוצה פה ומצפצף. ופוק חזי מאי עמא דבר. וכ"כ בזב"צ ס"ק כו. ושכן המנהג בבגדאד.

לט) **כל** קבל דלא נראה דרבים וכן שלמים ס"ל לאסור בזה. וכד' מהר"ם די בוטון. כי הנה בב"י בשם הא"ח כ' וז"ל. אמרי' בירושלמי מי שלקח חזירים לצורך פועלים גוים. כשמוכרן אינו מוכרן אלא בדמיהן. ופי' ר' שמשון במה שקנאן ולא יותר. ע"כ. ומשמע דאף שלקח בהיתר אסור להרויח מהם. אמנם כבר הרגיש בזה הפר"ח סק"ג ותי' דר"ל מי שעבר ולקח לפועליו. והואיל ועביד איסורא מש"ה אסור להרויח מהם. (וע' לעיל בכף החיים ס"ק יב ובמש"כ שם בחצאי לבנה). אבל מי שבא לידו בהיתר מותר למכרן בריוח. ע"כ. אולם באור זרוע (סי' של) כ' וז"ל מותר לקנות [דברים טמאים] להאכיל לפועליו נכרים ולכלבים שלו. ואם קנה לצרכם ולא נצטרכו להם אסור לו למכור אותם אפי' בכדי דמיהן ואצ"ל ביותר מכדי דמיהן. כדתנן אין עושים סחורה לא בבכורות וכו'. ובתוספתא לקח בכור וא"צ לו מותר למכרו רבי אומר אומר אני לא ימכרנו אלא לדמיו. כלומר אלא בדמיו שקנאו שלא ירויח בו כלום. ור' לא פליג את"ק. אלא מה שלא פי' ת"ק פי' רבי וכו'. ודוקא גבי בכור קתני הכי מפני שסחורתו אינה אסורה אלא מדרבנן. ואילו

גבי נו"ט לא קתני הכי דהתם ודאי אסור מפני שסחורתם אסורה מדאו' וכו'. עכת"ד. ובזה נדחה מ"ש הזרע אמת דהא בתוספתא מבואר דת"ק פליג ארבי וס"ל שמוכר יותר מכדי דמיו ואין הל' כרבי מחבריו. ומהר"ם די בוטון לא ראה התוספתא אלא מ"ש הר"ש בשם רבי והבין דליכא מאן דפליג אדרבי. וכצ"ל לד' הרע"ב שם שפי' למתני' כרבי. ואילו היה רואה ד' התוספתא במקורה היה מבין דמתני' דלא כרבי וכו'. ע"ש. ולפי האמור בטלה מחלוקת בין ר' ות"ק. ושפיר פירש הרע"ב למתני' כרבי. (וכ"כ בשו"ת די השב (סי' ה). ויש ט"ס שם). וכבר מצאנו חבר להאו"ז הוא ראב"י אב"ד בס' האשכול (ה' שחיטה ס"ס י) שהובא בדברינו לעיל (ס"ק כג). [אלא שי"ל דאף האשכול יודה בנזדמנו לו דשרי למוכרם]. וא"כ קמה וגם נצבה הוראת מהר"ם די בוטון לאיסורא. ואפשר שזוהי ג"כ ד' הרשב"א בתשו' (ס"ס שא) שהביא ד' התוספתא ומפרש טעמא דרבי "כדי שלא יראה שעושה בו סחורה". ע"ש. ומשמע דהלכה כר'. וכ"כ בשו"ת אשדות הפסגה (ס"ס ד) בד' הרשב"א. [אך מ"ש שם שכ"ה ג"כ ד' הרמב"ן סי' קעג. הנה ידוע דתשו' המיוחסות להרמב"ן הם ג"כ להרשב"א. ובפרט תשובה זו שהיא שפה אחת ודברים אחדים בתשו' הרשב"א סי' שא הנ"ל]. ומ"מ אינו מוכרח. גם מ"ש שם שכ"ה ד' הב"י בשם האו"ח הנ"ל. ג"כ אינו מוכרח לפמ"ש הפר"ח דבעבר ולקח מיירי. וכ"ש שהרבה אחרונים אוסרים לקנות לצורך פועליו עכו"ם כנ"ל. נמצא דע"כ התם בעביד איסורא מיירי. וכעת ראיתי בשו"ת חסל"א הנ"ל שדחה כן ד' השד"ה שייחס למרן הב"י כסברת מהר"ם ד"ב הנ"ל. וכן דחה ההוכחה מד' הרשב"א.

לט) **וכן** בקודש חזיתיה לה' בארות המים (דקט"ו ע"ב) שהעלה להחמיר בזה כד' מהר"ם די בוטון דאף בנזדמן לו לא ימכור ביותר מכדי דמיהן. ע"ש. וכ"ה דעת ה' שמו יוסף (סי' קצד). ע"ש. וכיו"ב כ' הפרי תואר (סוף סק"ב) שצריך למכרם תיכף ומיד "במה שישוו בזבינא חריפא" אבל לא ימכרם באופן שישתכר בהם. כללא דמילתא כל דשהי להרויח אסור. וע' באו"ח שהביא הב"י. ע"כ. אלא דמשמע שאם מוכרם מיד. והאלקים אנה לידו קונה בריוח רשאי למכור. כיון שאינו שוהה משום כך. וכ"נ מלשון הש"ך (ס"ק יא) ושאר אחרונים המובאים לעיל (ס"ק לג) שלא אסרו אלא "להשהותן" כדי להשתכר בהם. הא בלא שהייה שפיר דמי. וכן דייק הזב"צ (ס"ק כו). ולפ"ז צ"ל דאע"ג דהש"ך (סק"ג) ס"ל להתיר לקנות ד' טמאים לפועליו נכרים. אין להוכיח מזה דאף בנזדמנו לו בהיתר אסור להרויח מהם. ועפ"ד האו"ח בשם הירוש' הנ"ל. די"ל דמיירי בעבר ולקח לגדלן ולהאכילן לפועליו. וכמ"ש הפר"ח סק"ג. (ואף הוא סובר דמותר לקנות להאכיל לפועליו. ומוקי להירוש' בעבר ולקח דרך איסור. ע"ש) ודלא כה' מסגרת השלחן שדייק

מהש"ך לאסור. (וכ"ש לתי' הב' של הפר"ח דאף דהירוש' אוסר י"ל דלא קי"ל כהירוש' בהא). ואף ה' מסגרת השלחן מסיק להתיר כהפר"ח. והנה אף למהר"ם די בוטון וסיעתו לא אסרו אלא להרויח. אבל בכדי דמיהן מותר. וזה שלא כמ"ש הראשונים הנ"ל האשכול והאו"ז לאסור למכור אותם בכלל והצריכו להשליכן לכלבים. ונראה דהתוס' פסחים (כג:) והרשב"א בב"ק (פב:) ותוס' ר' פרץ שם חולקים ומתירים. וכמשמעות הברייתא (ב"ק פ.). שדוחק לחלק בין נזדמנו לו בירושה. ובין נזדמנו בדרך היתר אחרת. וי"ל. גם בס' מאורי אור (קן טהור. דמ"ט ע"ב) כ' דבנזדמנו לו מותר להשהותן לפחות ל' יום למכרן ביוקר. וכן בשו"ת די השב (סי' ה) ס"ל להיתרא למכור ולהרויח כשבאו לידו ד' היתר. וכשבאה לידו דרך איסור מותר למכרם בדמיהם. וע"ש. וכ"כ בשו"ת ידי דוד קראסו (ס"ס עה). ע"ש. וע"ע שו"ת לבושי מרדכי מה"ת (חיו"ד סי' נב) שג"כ נראה להקל. וע' בשו"ת מהר"י אשכנזי (סי' לט דפ"ג ע"ג) מ"ש בזה. וע' בשו"ת בית דוד אשכנזי (סי' קמב) שכן הסכים בפשיטות שבעבר ולקח אין לאסור למכרו בכדי דמיו. ותמה על הגאון מהר"ם אריק שכ' שאין דבר זה מבואר בשום מקום. ול"ז מתשו' הרמ"ע והפר"ח ושי למורא. שאין לאסור בזה. [הובא בדברינו לעיל ס"ק כג]. ע"ש. וגם הוא ל"ז מד' האו"ז והאשכול וש"א הנ"ל. וע"ע בשו"ת טוב טעם ודעת (ס"ס ד). ונראה דהמיקל בזה כשבאו בהיתר לידו למכרם אפי' ביותר מכדי דמיהם. יש לו ע"מ שיסמוך. ובפרט שכן המנהג וכמ"ש הכנה"ג וחסל"א וזב"צ. וע' לעיל (ס"ק כג).

סעיף קטן מ

מ) **אם** נזדמנה לו טריפה ולא מצא קונים מיד מותר למלוח אותה עד שימצאו קונים. אבל אם מצא קונים אפי' בזול הרבה אסור למלחה ולהשהותה בכדי שימכרנה אח"כ ביוקר ולהרויח בה. ואם לא מכרה מיד ה"ז עובר על ד"ת ואפי' לא מצא קונה לטריפה שומר נפשו ירחק מהם. שו"ת התשב"ץ ח"ג (סי' רצב). כנה"ג הגה"ט סק"ח. שיו"ב סק"ד. ומש"כ לעיל ס"ק לב בשם האחרונים דמותר להשהותה למכרה בכדי שויה. היינו באופן שאינו עושה מעשה בכדי לקיימם למען יעמדו ימים רבים. אבל כאן שהוא טורח למלחה לקיום באופן שישהנה זמן רב חיישינן טפי לתקלה. וכיו"ב החמיר בשו"ת שדה הארץ ח"ג (סי' ב) לעשות מהם נקניקים. והביא ראיה מד' הרשב"ץ. והסברנו לעיל ס"ק לח דה"ט משום שצריך להשהותם זמן רב. וכיו"ב כ' בשו"ת חות יאיר (ס"ס קמב) שאסור לייבש בשר טרפה עד שיזדמנו לו קונים ביוקר, ולא התירו אלא באופן שהוא שוא"ת כגר שנפלו לו בירושה וכו'. ע"ש. וכ"כ בזב"צ ס"ק כח. וע' בכסא אליהו סק"ג שהביא דברי הכנה"ג הנ"ל. והעיר כי בתשו' הרשב"ץ לא נזכר "בזול הרבה". וכן בדין. שאם

אתה מחייבו למכור בזול גם גר שנפלו לו בירושה צריך שימכור בזול. והא ליתא דבב"ק (פ.) אמרי' שאין מחייבין אותו בזה. ופי' המפרשים כדי שלא יבא לידי הפסד. ובאמת כיו"ב אמרו ניתי ספרא ונחזי. דאף שבאמצע דבריו כשהזכיר דין מליחה לטריפה לא נזכר "בזול", אלא "אם מצח קונים ומולחה להרויח אסור". מ"מ בסוף התשובה כ' וז"ל, והדבר פשוט שאם מצא קונה אפי' בזול הרבה שהוא עובר על ד"ת אם אינו מוכרה מיד. עכ"ל. וזה מבואר כד' הכנה"ג בשמו ודבריו נאמנו מאד. ועיקר קושיתו של הכס"א מגר שנפלו לו בירושה. לק"מ. דהתם שוא"ת הוא. והרי הוא כמבואר.

סעיף קטן מא

מא) **בזה"ז** שיש מקררים חשמליים ואפשר להשהות הבשר בתוכם זמן רב. נראה שאין לאסור להשהות הנו"ט במקרר עד שיזדמן לו קונה בכדי שויה. הואיל והאי נמי שוא"ת הוא. ולא אסר הרשב"ץ רק לעשות פעולה ולמלחה. וכן לייבש הבשר ולעשות נקניקים אסרו האחרונים. שהוא קום ועשה. משא"כ בזה. ודע דאף לזמן קצר אין למלחה ולהשהותה. ולא דמי למ"ש האחרונים (בסי' נז) דמותר להשהות עוף ספק טריפה למשך כ"א יום להוציאו מן הספק, הואיל והוא זמן מועט. ולא דמי לבהמה שצריכה י"ב חודש. ע' בזב"צ שם ס"ק קטו. ובכה"ח (ס"ק קלה). דשאני התם דהוי מחיים. ולא חיישינן לתקלה כולי האי. ואף שהביצים ראויים לגמוע. מ"מ שדינן להו בתר האם. משא"כ כאן שהיא שחוטה. ושוב מצאתי שכיו"ב חילק בשו"ת נוב"י מה"ת (חיו"ד סי' יג) בהגה מבן המחבר. וע' בסמוך.

סעיף קטן מב

מב) **לבשל** תבשיל מבשר נו"ט שנזדמנו לו ולמכרם לעכו"ם הבאים למסעדה שלו. כשהדבר קשה למכור הבשר חי. הנה המהרש"א בחולין (קו.) כ' בפשיטות שדבר זה מותר. ע"ש. ואין סתירה נזה מד' הרשב"ץ הנ"ל (ס"ק מ). דשאני תבשיל שאינו עומד זמן רב. ותיכף עוברת צורתו ונפסל בלינה ומתקלקל טעמו. ובזמן מועט הוא גומר מכירת הנו"ט. אבל במליחה דעיקר מטרתו להעמידה ימים רבים יש להחמיר. ולאפוקי ממ"ש בשו"ת די השב (סימן ה) לעשות מחלוקת בין המהרש"א להרשב"ץ בזה. ולפי האמור לא קרב זה אל זה. וכמו כן יש להעיר עמ"ש הפתחי תשובה (סק"ז) לדייק ממ"ש החו"י שאין לייבש הבשר של אחוריים ולמכרו וכו'. דנראה דה"ה שאסור לבשל בשר נו"ט שנזדמנה לו כדי למכור לעכו"ם. דחיישינן לתקלה. ע"כ. דשאני התם שמייבשו ע"מ למכרו לזמן רב. משא"כ בתבשיל. וכאמור. ואע"פ שע"י הבישול מקרבא הנאתיה ויש לחשוש יותר לתקלה מאשר בשר חי. מ"מ לא חששו חכמים לזה בזמן מועט.

מב) ומרן הב"י בסוהס"י הביא ד' המרדכי ר"פ כל שעה דר' יחיאל פ' שאסור לעשות סחורה בדבר טמא כדתנן פ"ז דשביעית. אבל ראבי"ה התיר. והביא ראיה מחולין (קו.) מים ראשונים האכילו בשר חזיר. ואכסנאי יהודי הוי התם. וכ' ע"ז בב"י. ור' ר' יחיאל עיקר. וכ"ד הפוסקים. וההיא דחולין אינה ראיה די"ל ישראל רשע היה. ועוד דאי' במדרש דבימי השמד היה ובפרהסיא היו מחזיקים עצמם לנכרים. ע"כ. ולכאו' אטו נעלם מראבי"ה מתני' דשביעית דאסור לעשות סחורה בד' האסורים. וכבר עמדו ע"ז בכנה"ג וש"א. אכן י"ל דבנזדמנו לו מיירי. דר' יחיאל אוסר לבשל ולמכור לעכו"ם. וראבי"ה מתיר כההיא דחולין. וס"ל לראבי"ה כד' מהרש"א חולין שם. דבנזדמנו לו מותר לבשל ולמכור לעכו"ם. ומ"מ אין הכרח מכאן דלמרן הב"י אסור לבשל ולמכור לעכו"ם. מדקאמר ישראל רשע היה. דמרן סבר דבקונה נו"ט לכתחלה מיירי. וכפשט המרדכי. (וכמ"ש שכ"ד הפוסקים כר' יחיאל. ובודאי דלא מיירי בנזדמנו). אולם החיד"א בברכ"י א"ח (סי' קפא סק"ו) כ' להוכיח דלא כמהרש"א מד' מרן הנ"ל שלא מצא מקום לדחות ראית ראבי"ה אלא דישראל רשע היה. ול"ק דבנזדמנו לו מיירי. א"ו דאף בנזדמנו לו אסור משום תקלה וכמ"ש כיו"ב הרשב"ץ ח"ג סי' רצב שאסור למלוח הנבלה ולמכרו לעכו"ם עכת"ד. ולפע"ד אינו מוכרח כלל. ואדרבה י"ל דפשיט"ל נמרן דאילו בנזדמנו לו מיירי פשיטא דשרי, דכך לי מוכרה חיה או מבושלת. ולא הוה פליג ע"ז ר' יחיאל. ועוד דבמתני' דשביעית נמי שרי נזדמנו ומאי מייתי ר' יחיאל ראיה לאסור ממתני'. והראיה שהביא החיד"א מתשו' הרשב"ץ נדחה קראו לה וכנ"ל. דשאני תבשיל דבמהרה מתקלקל וריחו וטעמו פג. ולא משהי ליה איניש. וממילא לא חיישינן לתקלה. ולכן אין שום ראיה לומר דמרן הב"י אוסר בתבשיל דלא כמהרש"א. ואף שראיית המהרש"א נדחית לפ"ד מרן מ"מ בגוף הדין שפיר סמכינן על דעתו הרחבה של רבינו המהרש"א. ובהגהות הרש"ש על המדרש רבה (פ' בלק אות מה) כ' לדחות ראית מהרש"א ע"פ המדרש שם דשעת הגזירה היה. וכבר קדמו מרן הב"י הנ"ל. [וע"ע בשו"ת קול אליהו (ס"ס כז). ובשואל ומשיב קמא (ח"ב ס"ס מג). ע"ש.].

מב) וכן בקדש חזיתיה להגאון שם אריה (חיו"ד סי' כו) שנשאל בד"ז. והעיד בגדלו שראה נוהגים להקל בדבר. ומתחלה רצה לחשוש בזה משום תקלה והעיר ג"כ מד' הפתחי תשו'. ושוב העיר מד' מאור עינינו המהרש"א הנ"ל. ואף שהב"י ס"ס קיז אפשר דלא ס"ל כמהרש"א. מ"מ העושים כן יש להם ע"מ שיסמוכו ואין למחות בהם. ע"ש. ועמ"ש בזה בשו"ת חתן סופר (סי' מט). וע"ש. ולא זכר שם מד' המהרש"א והברכ"י הנ"ל. ובשו"ת די השב הנ"ל כ' דראבי"ה ס"ל כמהרש"א. ע"ש. וע' בס' דרכי תשובה ס"ק

נב שהביא בשם ס' מגדים חדשים שכ' דנ"ל פשוט דמותר לבשל ולא חיישינן לתקלה. ולא דמי למ"ש החו"י לאסור לייבש בשר נו"ט כו' דשאני התם שדרכו לעמוד זמן מרובה אבל תבשיל דרכו להתקלקל בזמן מועט. ע"ש. וזה כסברא שכתבנו" לעיל בס"ד. וע"ע בשו"ת לבושי מרדכי ח"א (חיו"ד סי' סז). ובשו"ת שערי דעה ח"ב (ר"ס נה). ובשו"ת פרי השדה ח"ד (סי' סה) מ"ש בזה. והלום ראיתי בשו"ת חלקת יואב (סי' יח) דס"ל כד' מהרש"א. וע"ע בשו"ת משפטי עוזיאל מה"ת (חיו"ד סי' טו אות ג) שהביא ד' החיד"א הנ"ל. וכ' שאין ראיה דמרן הב"י חולק על מהרש"א. דמרן הבין דהתם כסתם חנוני שקונה מאחרים ומוכר קימעא קימעא ואין בו דין נזדמנו לו. מש"ה כ' דישראל רשע היה. ומחוורתא דאף לד' מרן הב"י כשהותרו ד' האסורים כשנזדמנו לו לגמרי הותרו ומותר לבשלם ולמוכרם. ע"ש. ודבריו נכונים. וכמש"כ לעיל. והזב"צ סק"ל סמך סמיכה בכל כחו ע"ד החיד"א בברכ"י וכ' להחמיר. ואינו מוכרח. ולכן העיקר כמ"ש הגאון שם אריה וסיעתו דהמקל בזה יש לו ע"מ שיסמוך.

סעיף קטן מג

מג) ישראל שעובד פועל וטבח אצל עכו"ם ודורש ממנו לבשל לו תבשיל של נו"ט אם יש לאסור מטעם שמא יבא לאכול ממנו או לא. הארכתי בזה בס"ד בשו"ת יביע אומר בכתב יד והעלתי להקל בס"ד. במקום צורך. כגון שקשה להישראל להשתמט מזה ולמצוא פרנסה אחרת. ושם הבאתי דברי האחרונים המדברים בזה להימין או להשמאיל. ואסיקנא בכחא דהיתרא. ואכמ"ל.

סעיף קטן מד

מד) שם. לגבות בחובו מן הגוי דהוי כמציל מידם. ופשוט שכל זה באופן שכבר הלוהו ורוצה להציל מעותיו ע"י קבלת דברים האסורים. אבל להנוותו לכתחלה ע"מ ליקח מהם דברים האסורים הא ודאי דאסור. דדמי למ"ש הפוסקים דאף בנזדמנו בעינן שלא יכוין לכך. שו"ת חיים ביד (סי' יח) ע"ש באורך. וע"ע בשו"ת צבי תפארת (סי' כו) בנידון מי שהלוה מעות לגוי ותבעו כמה פעמים ולא החזיר לו חובו. וכעת בא ודורש מהישראל שילוה לו עוד סך מעות ויתן לו שטר ע"ז וגם ימשכן לו באפותיקי את החזיר שלו על כל החוב. והעלה לאסור בזה. ע"ש.

סעיף קטן מה

מה) והאידנא אפילו במלוה בשטר נפרעים מהם וגובים מדברים טמאים. פר"ח ס"ק יב. בית מאיר. ומיהו בפתחי תשובה לקמן (ר"ס קמח) כ' בשם שו"ת חוט השני (סי' צ)

שבמקומות שעושים משפט חרוץ לשלם, נשתנה הדין דכל העומד לגבות כגבוי דמי. ע"ש. וא"כ נראה דה"ה לנ"ד.

סעיף קטן מו

מו) ואפילו מלוה על המשכון מותר לגבות מדברים טמאים. וכמ"ש הרא"ש פ"ק דע"ז דאף מלוה על משכון נפרעין מהם בזה"ז ביום אידם דבכלהו הוי כמציל מידם. וה"ה לנ"ד. פר"ח שם. זב"צ ס"ק לב. וע' בלשון הטוש"ע לקמן ר"ס קמח ובאחרונים שם.

סעיף קטן מז

מז) גוי שהביא דורון לישראל דבר טמא מותר לקבלו דאף במתנה מהגוים חשיב כמציל מידם. דאי לא דקיבל הנאה מישראל לא הוה יהיב ליה דורון. שי למורא (סי' יז). כנה"ג הגב"י אות י'. ואות כב. פר"ח ס"ק יד. פר"ת סוף סק"ה. לחה"פ ס"ק יא. קהל יהודה. מסגרת השלחן. שו"ת מכתם לדוד פארדו (ס"ס יד). ובספרו מזמור לדוד בסוף הסימן. בית הרואה דמ"ג ע"ד. אמנם המחנה אפרים (דכ"ה ע"ב) הק' ע"ז מדקי"ל לקמן (סי' קמח) דנפרעים מהם מלוה מפני שהוא כמציל מידם. ושם (ס"ד) פסקינן שאסור לקבל ממנו דורון ולא אמרינן דמתנה נמי הוי כמציל מידם. והובא בעה"ש סק"ד. אולם מהר"ח פלאג'י ברוח חיים סק"ב כ' ע"ז דלא דמי כי אוכלא לדנא. דשאני התם דאיכא חשש דאזיל ומודה לע"ז. מש"ה החמירו אף במתנה. משא"כ בנ"ד חשיב שפיר כמציל מידם בעבור טוה"נ שקיבל ממנו. וכן חילק בזב"צ ס"ק לג. ודחה ד' המחנ"א. והביא עוד שכ"פ הבל"י סק"ז. והחכ"א כלל סט סי' ג. וסיים דנקטינן כרובא דרבנן בתראי להקל. ע"ש. אך מ"ש בשו"ת חלקת יעקב (סי' קטו) דאף להמחנ"א דלא חשיב כמציל מידם מ"מ מותר הואיל ונזדמנו לו. ע"ש. ל"מ כן מד' הרשב"א והב"י גבי גביית חוב. דאע"ג דנזדמנו לו במקרה. לא התירו אלא מטעם דהוי כמציל מידם. הלא"ה חשיב כעושה סחורה בד' האסורים. וכן יש להעיר עמ"ש בערוך השלחן ס"ק כח להתיר בדורון משום דהוי כנזדמנו לו. וצ"ע. ומ"מ העיקר להקל כד' האחרונים הנ"ל. וכ' האחרונים דמ"מ בעל נפש יחוש לעצמו. ולא יקבלם. כנה"ג. ולחה"פ. ומסגה"ש. וזב"צ. וש"א. וז"ל חי' הר"ן שבת (צ:). אם לאכילה כמלא פי חזיר. ואע"ג דאסור לגדל חזירים. י"ל דמיירי שנתנום לו במתנה. ע"ש. והוא סיוע להמתירים.

סעיף קטן מח

מח) בדבר נחירת התיישים. שדרך בעלי מלאכות של העורות שלא לקנות העורות אלא כשנוחרים את התיישים. אבל לא כשהם שחוטים. מפני שמתקלקלים קצת בשחיטה. אם מותר לנוחרם ע"מ למכור בשרם לעכו"ם. נשאל בזה הט"ז סק"ד והעלה להתיר. ואין

בזה משום בל תשחית. כיון שיש לו הנאה מזה. וכמ"ש בחולין (כח.) השוחט וצריך לדם לצבוע בו הצמר נוחר או מעקר. ושם (פה:) התיר ר' לר' חייא לנחור ולהוציא דמה לצבוע הצמר. [שם איתא דנפל לו תולעת בפשתן. והדם מבריח התולעת]. ואי משום שאין עושים סחורה בד' האסורים. הואיל ובהיתר הוא עושה אותה נבלה. הו"ל אח"כ כאילו נזדמנה נו"ט לידו. שלא אסרו חכמים אלא במכוין לעשות באיסור מעיקרא כגון לצוד מינים טמאים. משא"כ בזה. ושו"ר כן בשו"ת משאת בנימין (סי' כה). אבל בהגה מבן המחבר כ' להחמיר. והעמיד מ"ש בגמ' חולין נוחר או מעקר. במשליך הבשר לכלבים. אבל למכרו אסור משום שאין עושים סחורה בד' האסורים. וכ' ע"ז הט"ז, שהוא טעות דא"כ הי"ל לפרש בגמ' שישליך הבשר לכלבים. ועוד דא"כ הי"ל לאסור מעיקרא פן לא ישליך הבשר אח"כ לכלבים וכו'. ע"כ. אולם בס' האשכול (ה' שחיטה ס"ס י) כ'. וחזי לן מי שעוקר הסימן מהבהמה והעוף ואח"כ שוחטו. מפסיד מיהא דאפי' לגוי לא מזדבן. שאין עושים סחורה בד' האסורים באכילה. כדתנן אין עושים סחורה בנו"ט וכו'. אלמא דוקא נזדמנו. אבל לעשות נו"ט בידים ולסחור אסור. וצריך להשליך לכלבים. והא דאיתא בתוספתא השוחט וצריך לדם נוחרו. וכן הא דהתיר ר' לר"ח לנבל בידים. לא שרי ליה למכור הבשר לגוי. עכ"ל. מבואר להדיא דאף כשצריך לדם לא הותר לנחור ע"מ למכור הבשר לגוי אלא משליכו לכלבים. וכד' בן ה' משאת בנימין. (וכבר כ' שם בהגה שהרצה הדברים לפני אביו המשאת בנימין. והניח הדבר בצריך לימוד בזה).

מח) וכבר עמדו האחרונים על הט"ז הנ"ל והקיפוהו בחבילות תשובות והסכימו להלכה דלא כוותיה. והש"ך סק"ח הביח שכן פסק הב"ח באו"ח (סי' תקנא) לאסור בזה משום שאין עושים סחורה בד' האסורים. וכן בנה"כ כ' להשיג על הט"ז דאשתמיטתיה ד' הב"ח. וכן פסק הפר"ח סק"ח. גם הא"ר (סי' תקנא ס"ק כט) דחה ד' הט"ז והסכים לד' הב"ח לאסור. וכ"כ בשו"ת עבודת הגרשוני (סי' יג). ושו"ת חות יאיר (סי' קמב). ושו"ת פנים מאירות ח"א (סי' עה). והן אמת כי בשו"ת נחלת שבעה (סי' ע) כ' לקיים ד' רבו הט"ז. גם בס' מסגרת השלחן סי' זה הביא מחלוקת זו. וסיים שכתב על זה להגאון ר' מזל טוב מודינא ז"ל ונטה גם הוא להתיר כהט"ז. ע"ש. מ"מ נראה שהעיקר כד' הב"ח והש"ך וסיעתם שאוסרים בזה. מאחר שמצאנו להם סיוע בד' הקדמון הר"א אב"ד בס' האשכול הנ"ל. וכן העלה לדינא בשו"ת חתם סופר (חיו"ד ס"ס קח) וכ' שדברי הט"ז שמתיר בזה תמוהים מאד. וכבר מחו ליה מאה עוכלי באוכלא. שהרי עיקר קנייתם את התיישים למכור הבשר לעכו"ם ורק משום הפסד מועט של העור רוצים לנחר. וישתקע הדבר. ע"כ. וכ"פ להחמיר בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (סי' ה). ובשו"ת יד יצחק ח"א (סי'

קל). וע"ע בשו"ת שבט סופר (סי' יט). וכ"פ זב"צ ס"ק לז. (ודע דמ"ש בזב"צ שם בשם כנה"ג הגה"ט אות ט לאסור. אנן לא חזינא כהאי סימנא. וקצת נראה מדבריו להקל. וכן במסגרת השלחן מנאו עם המתירים. אלא דמ"מ העיקר להחמיר כנ"ל).

סעיף קטן מט

מט) ומיהו מה שאסר הב"ח (סי' תקנא) בדרך כלל לנחור התיישים לצורך העור לפי פרש"י בע"ז (יא.) ודלא כהתוס' ולפ"ז משמע דאפי' משליך הבשר לכלבים לא הותר אלא במקום הפסד. כההיא דר' חייא דנפל יאניבא בכיתניה. בהא לא קי"ל כוותיה. ורבו האחרונים החולקים עליו. הלא הם הדרישה יו"ד (סי' כח אות ו). והא"ר (סי' תקנא ס"ק כט). ובשו"ת בית יעקב (ר"ס מב). ובשו"ת חינוך בית יהודה (סי' כ). ובשו"ת פנים מאירות ח"א (סי' עה). וכן בס' האשכול (ה' שחיטה ס"ס י) הנ"ל. הביא דברי מי שאסר כן ע"פ הגמ' ע"ז (יא.) ודחק להעמיד ההיא דנוחר או מעקר דהיינו לצורך גדול. ודחה דבריו בזה, ופירש ההיא דע"ז (יא.) כפי' התוס'. ע"ש. וכן המאירי בע"ז שם הביא פירוש זה בשם גדולי המפרשים (הראב"ד). ע"ש. וע"ע בשו"ת שבות יעקב ח"ג (סי' עא) שכ' דאפי' משנת חסידים אין בזה. וע' בית הלל (סי' כג). ובפר"ח בקו"א. וע' בתבואות שור (שם ס"ק כו) דאף הב"ח לא החמיר אלא היכא דאפשר בלא שום צורך כלל. וע"ע בשו"ת נחלת שבעה (סי' ע). ועמ"ש בשו"ת אמרי שפר (סי' לד). וי"ל ע"ד. וע' בכף החיים (סי' תקנא ס"ק קלג). וע' רשד"ם (יו"ד סי' נ).

סעיף קטן נ

נ) ואם נזדמנו לו התיישים בזול מאד עד שאפי' ישליך בשרם לפני הכלבים כדאי הדבר בשבילו לנחרם לצורך העורות מותר לנוחרם. ושוב אח"ז מותר למכור בשרם ג"כ לעכו"ם. דבכה"ג ודאי הוי כנזדמנו לו כיון שאינו חושב מתחלה על הבשר כלל. שו"ת עבודת הגרשוני (סי' יג). וכן מוכח מהפר"ח (סק"ח). וכ"כ בתפארת ישראל (פ"ז דשביעית). פתחי תשו' סק"ו. זב"צ ס"ק לט. שו"ת טוב טעם ודעת מה"ק (סי' קעו). ועמ"ש בערוך השלחן ס"ק כה. ודו"ק.

סעיף קטן נא

נא) ואם רוצה לנחור התיישים לצורך העור. והבשר מאכילו לעבדיו ושפחותיו העכו"ם נראה שיש להתיר כנה"ג הגה"ט אות ט. פר"ח בקו"א (סי' יט). מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק לח. [ומ"ש שם הכנה"ג ומסגה"ש דהדרישה ס"ל כהט"ז להתיר לנחור התיישים לצורך העור ולמכור בשרם לעכו"ם. המעיין יראה בדרישה (שם אות ו) שאין כל משמעות להיתר. וכמו שצריכים לפרש הגמ' דנוחר או מעקר היינו להשליכו לכלבים אח"כ. כן

יש לפרש בד' הדרישה שם. וכ"נ מראייתו מהתוס' (חולין ב.) שאסור ליתן לקטן לשחוט לכתחלה אפי' להאכילה לכלבים משום תקלה שמא יבאו לאכול ממנה. ואילו משום שמנבל הבהמה לא אסרו. ע"ש. וע' בלחה"פ סק"ג. וצ"ע.]

סעיף קטן נב

נב) אבל להאכילו לעכו"ם שאינם עבדיו לכאו' נראה דאסור. דהא מתנה כמכר. כמש"כ לעיל (ס"ק כח) בשם הגמ"י וב"י והאחרונים. וכבר כ' הפר"ח (סק"ג) דאף דמתנה כמכר והו"ל סחורה. מ"מ להאכיל לפועליו עכו"ם לא מחזי כסחורה. ואע"פ שפסק הזב"צ סק"ז שאסור לקנות ד' טמא בשביל פועליו עכו"ם. ואילו הכא משרא קא שרי. וע"כ דשאני הכא שכוונתו לנחור לצורך העור. ואינו עושה במיוחד לצורך פועליו. וא"כ י"ל דה"ה כשנותנו במתנה לעכו"ם. הא ליתא. דשאני לצורך פועליו עכו"ם דעכ"פ יש מתירים. הש"ך והפר"ח ועוד אחרונים. (ועמ"ש לעיל ס"ק יב). אבל גבי מתנה דלכ"ע הויא כמכר נראה שאין להתיר. ותמיהני על הכנה"ג הגה"ט אות ט שכ' "דכ"ש כשרוצה להאכיל הבשר לעכו"ם שאינם עבדיו דשרי". דק"ו פריכא הוא. וצ"ע. ובזב"צ השמיט לשון זה. ויפה כיון.

סעיף קטן נג

נג) קצבים ששוחטים את הבהמות בעצמם ומנבלים אותם לכתחלה כדי למכור לעכו"ם לבלתי פרוע פרע שכר השוחטים והגאבילה. איסורא קא עבדי. וראוי לב"ד להתרות בהם לבל יעשו עוד כן ואם יתנו כתף סוררת ראוי לנדותם ולהענישם עד שישובו מדרכם הרעה. שו"ת מהר"ם די בוטון סי' ל'. והובא בכנה"ג הגה"ט אות ז. לחה"פ סק"ג. זב"צ ס"ק ל"ו. גם בשלחן גבוה (סי' א ס"ק לב) הביא דברי כנה"ג הנ"ל. וכ' שכן נהגו להחמיר בעירו אדריאני שאף הבהמות דקות ששוחטים אותם למכרם לעכו"ם שוחטים אותם בסכין בדוק ונותנים שכר השוחט. אלא שאף שנוהגים תמיד להצריך ב' שוחטים עומדים בעת השחיטה כאן די בשוחט אחד. ע"ש. וע' שו"ת חות יאיר (סי' קעא).

סעיף קטן נד

נד) העושים סחורה בד' האסורים ועוברים על איסור זה. צריך למחות בידם. ולא אמרינן מוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים. שכיון שהוא איסור תורה. בדאו' לא אמרינן מוטב שיהיו שוגגים וכו'. ערוך השלחן ס"ק כח. ואינו מדוייק דהא קי"ל (בביצה ל.) דאף בדאורייתא אמרי' מוטב שיהיו שוגגים וכו'. וצ"ל דכוונתו דהוי כמפורש בתורה כיון דכתיב ושקץ "יהיו" לכם. ודרשינן בהוייתן יהו (פסחים כג.) ובאיסור שמפורש בתורה לא אמרינן מוטב שיהיו שוגגים כדאי' באו"ח (סי' תרח ס"ב). וכ"כ בנידון זה בשו"ת טוב

טעם ודעת תליתאה (סי' ז). אבל לפע"ד ג"ז אינו. הואיל ובמחלוקת היא שנויה. ולהרבה פוסקים אסמכתא בעלמא הוא. אכתי אמרינן בהו מוטב שיהיו שוגגין ולא חשיב מפורש בתורה אלא היכא דזיל קרי בי רב הוא. וכמש"כ בעניותי בשו"ת יביע אומר ח"א (חאו"ח סי' מ אות יט) עש"ב מילתא בטעמא. וכן ראיתי בנ"ד בשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד ס"ס נב) שכ' שאע"פ שהעלה דאיסור סחורה בד' האסורים הוי מדאו' מ"מ לא מקרי ד"ז מפורש בתורה וא"כ אין למחות ביד העושים כן דקרוב הדבר שלאישמעו ומוטב שיהיו שוגגין וכו'. ע"ש. וכ"כ בתפארת ישראל (פ"ז דשביעית). ומ"מ נראה שיש למחות בידם מטעם אחר. שכ' המג"א (סי' תרח סק"ב) בשם סמ"ק. שבעבירה שבגלוי יש למחות משום חילול ה' ח"ו. וכ"כ בשו"ת יד יוסף דייטש (ס"ס פב). ע"ש. גם בשו"ת טוטו"ד שם כ' טע"ז משום דבפרהסיא כשיראו אחרים שאינם מוחים יאמרו מדשתקו רבנן ולא מיחו ש"מ דניחא להו וכו'. ע"ש.

סעיף קטן נה

נה) עיר שיש שם בית מטבחיים. ולפעמים יש דרישה רבה מהעכו"ם לספק להם בשר. והשוחט אינו בנמצא. והיו נוהגים שם טבחי ישראל לומר לעכו"ם לנחור בהמות שלהם והפועל הגוי עוסק במכירת הבשר לעכו"ם. ונשאל ע"ז החת"ס ח"ו (סי' כד). אי שפיר טבדי. והעלה לאסור בפשיטות. וסיים. ומה שנ"ל פשוט להיתר גמור וכן הורתי זה כמה שנים למכור הבהמה לעכו"ם מכירה גמורה כהלכתה בכסף ומשיכה, ומה שירצה הגוי יעשה. והישראל מוכר לו ביוקר באופן שלא ישאר ריוח לגוי רק של בני מעיים כדרכו בכל יום, ואז אע"פ שהגוי ינחור וימכור הנו"ט. מה בכך בשלו הוא עושה. וכ"כ בשו"ת שבט סופר (חיו"ד סי' יט). וע"ע בשו"ת דעת כהן (סי' נח).

סעיף קטן נו

נו) ומיהו אם היה הנכרי עושה כן בבית הישראל המוכר. והמוכר עומד ע"ג ומקבל את המעות וניכרים הדברים שהוא רק הערמה בעלמא. העלה הגאון מהרש"ק בשו"ת טוטו"ד תליתאה (סי' ב) לאסור דקי"ל הערמה בדאורייתא אסור. גם בס' גילוי דעת (סי' ס סק"ז) העלה לאסור הערמה. בכה"ג. הואיל ולרוה"פ איסור סחורה מה"ת. ע"ש. וכיו"ב כ' בשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' לה). וע"ע בשו"ת רעק"א מה"ת (ס"ס לב). אבל בשו"ת התעוררות תשובה ח"ב (ס"ס עה) כ' בנידונו שגם אם נחוש משום הערמה. הרי להרבה פוסקים איסור סחורה בנו"ט הוי רק מדרבנן. והערמה בדרבנן שרי. ע"ש. וכ"נ בשו"ת נוב"ת (סי' סג). גם יש להעיר ממ"ש כמה פוסקים אחרונים דהערמה בדאורייתא נמי שריא. ומהם בשו"ת בנין עולם (חאו"ח סי' כא) שדחה ד' התבואות שור האוסר בזה.

ע"ש. וכן בשו"ת חת"ס (חאו"ח סי' סב וקיג). ובשו"ת מהר"ם שיק (חאה"ע סי' יא). ובשו"ת מים חיים ראפפורט (סי' ח). ואכמ"ל. ומכ"ש לפמש"כ לעיל (ס"ק יט). שיש להתחשב עם הסברא של הפו' דס"ל דאיסור זה הוי מדרבנן. א"כ הו"ל כס"ס לקולא. וי"ל. ועכ"פ בהערמה גלויה לכל יש להחמיר. והדבר מסור לפי ראות עיני המורה הוראה לראות איזה דרך ישכון אור. וכמ"ש בתשו' רעק"א שם. וע' בשו"ת הרמ"ץ (ס"ס נב). ובשו"ת שערי צדק (חיו"ד סי' קיא). ובשו"ת מאזנים למשפט (ר"ס יז).

סעיף קטן נז

נז) מותר לנחור בהמה מסוכנת למכור בשרה לעכו"ם כשאין שם שוחט. שהואיל ואף אם יום או יומים תעמוד. סופה למות מאליה ויצטרך לעשות סחורה בנבלתה שנזדמנה לו. מש"ה גם עכשיו נידון כנזדמנה לו נבלה. ומותר לנחרה כדי שלא יפסיד הרבה בפחות דמים של בשר בהמה שמתה מאלוה. שאף הגוים מתעבים אותה אלא ע"י הדחק. שו"ת פני אריה (סי' סה). פתחי תשו' סק"ו. זב"צ ס"ק מ. וכ"כ בשו"ת חת"ס (חיו"ד סי' קג) שמעשים בכל יום באווזות הפטומות כשמגיעים לסכנה. היהודים תוחבים סכין בצוארם להציל מהפסד ואין פוצה פה ומצפצף. ע"כ. והוא כד' הפני אריה הנ"ל.

סעיף קטן נח

נח) ונראה שלא הותר באופן הנ"ל אלא בדרך נחירה או תחיבת סכין בצואר. אבל דרך שחיטה כשרה בסכין פגומה. או ע"י שהייה דרסה וחלדה ואפי' הגרמה אסור שמא יבאו לאכול ממנה הואיל ואינה ניכרת ע"י זה. משא"כ בנחירה וכמ"ש הפר"ת לעיל (סי' כח סק"ג) גבי השוחט וצריך לדם נוחר או מעקר. דדוקא קאמר. ולא ישחט ע"י שהייה דרסה או הגרמה, שמא יבא לאכול ממנו. ע"ש. והוסיף בזב"צ (שם ס"ק פג) דאף בסכין פגומה לא מינכר. ע"ש. וכן מפורש להדיא בשו"ת בית יעקב (סי' מב) דנוחר או מעקר דוקא קתני דחיובא הוא לעשות כן ולא בדרך שחיטה ע"י סכין פגומה דחיישי' לתקלה. ע"ש. וע' בשו"ת חוות יאיר (סי' קעח) ושו"ת שבט סופר (סי' יט).

סעיף קטן נט

נט) בהמה חיה ועוף שנטרפו מותר לנוחרם ולמכור בשרם לעכו"ם כיון דבלא"ה טריפות הם ומעיקרא לאו לאכילה קיימי. ולא אמרינן דצריך למכרם חיים או שחוטים כהוגן. שו"ת נשאל דוד כת"י הובא בלחה"פ סק"ג. ודע שאין זה סותר דברי הפני אריה הנ"ל (ס"ק נז) שלא התיר במסוכנת אלא כשאין שם שוחט. דשאני התם שאפשר שישחטנה כדת ותפרכס כדת ותמצא כשרה. אבל כאן שכבר נטרפה הבהמה ואסורה לישראל אין חשש במה שנוחרה ומנבלה בידים. והזב"צ ס"ק מא עשה מחלוקת בזה בין ה' נשאל

דוד והפני אריה הנ"ל ולכן סיים דהמחמיר לשחוט הטרפה כהוגן תעב"ט. ולפע"ד אין צורך בזה דמר אמר חדא ומא"ח ולא פליגי. והרי הוא כמבואר. וע' לעיל בהרמ"א (סי' נז סי"ח) גבי ספק דרוסה, שלא ימכרנו חי לעכו"ם אלא ימיתנו קודם שמא ימכרנו לישראל. ונשאל ע"ז הנוב"י מה"ת (סי' יג), דהא אסור לעשות סחורה בד' האסורים. וא"כ מי שיש לו טרפה בתוך ביתו שיכול למכרה לעכו"ם דהא נזדמנה לו. איך יהיה רשאי לנבלה להוסיף עליה איסור נבלה. והשיב. דאיברא לשון "ימיתנו" משמע שלא בדרך שחיטה קאמר. וה"ט דשמא לא יזדמן לו עכו"ם כ"כ מהר וחיישינן דילמא אתי למיכל נבלה. משא"כ כשהמיתו שלא בדרך שחיטה לא אתי נידי תקלה. ע"ש. וע"ע תבואות שור (סי' כג ס"ק כו). ומינה דאף בספק טריפה יש יותר לנוחרו ולהמיתו שלא בדרך שחיטה. וה"ה לודאי טרפה. (ולא אמרינן שאני ודאי טריפה דחמיר ולא אתי לזלזולי. ועי' תוס' סוטה ז. ובכ"ד). ודלא כהזב"צ. ועמ"ש בשו"ת שם אריה (חיו"ד סי' כו) ד"ה ובאמת. בשם הנוב"י וי"ל ע"ד.

סעיף קטן ס

ס) **עגל** תוך ז' ימים ללידתו אסור לנוחרו ולמכור הבשר לעכו"ם (כשהוא חס על החלב של הפרה שלא יינק אותו העגל). משום דהו"ל מכוין לעשות סחורה בד' האסורים. ומ"מ מותר לשוחטו כראוי ולמכור את בשרו לעכו"ם (כשיש לו צורך בחלב כנ"ל). ואפי' הוא ודאי בחודש השמיני מותר. משום דרוב ולדות הם בני קיימא ורבנן הוא דגזור ובאיסור דרבנן לא שייך דין איסור סחורה. לבושי שרד (סי' א). הובא בפתחי תשו' סק"ו. ובשו"ת לבושי מרדכי ח"א (חיו"ד סי' סו) וזב"צ ס"ק מב. ומה שאסרו לנוחרו. אע"פ שהוא אסור באכילה. מ"מ לא דמי לבהמה שנטרפה שמותר לנוחרה (כנ"ל ס"ק נט). דשאני הכא שכאשר ישהה ז' ימים יחשב לבר קיימא. ולכן בכשרותו הוא עומד. ואסור לנבלו. משא"כ כשהבהמה טרפה כבר אין לחוש לנוחרה. וע' בשאילת יעב"ץ ח"ב (סי' נז) שכ' בכה"ג דישחט בלא ברכה. ועי"ז יהיה היכר שלא יבאו להתיר הבשר לאכילה. ע"ש. ומצאתי בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א (סי' נו) שנשאל ע"ד הלב"ש הנ"ל דס"ל דשחיטה עדיפא מנחירה. ואילו הנוב"י (סי' יג) ס"ל דנחירה עדיפא. וחילק ג"כ כמש"כ. דעגל תוך ז' ימים שאפשר שיבא לידי כשרות כשישלים ז' ימים. אם ינחור אותו יש בו משום בל תשחית ג"כ. ע"ש. וע' חזון נחום (סי' נו).

סעיף קטן סא

סא) **לקנות** לכתחלה עגל תוך ז' ימים כדי לשחטו ולמכרו לעכו"ם. לפי הטעם המבואר לעיל דהוי מדרבנן. משום דרוב ולדות הם בני קיימא. יש להתיר גם לכתחילה. אולם

מהר"ש גאנצפריד בתורת זבח (ס"ס ה) כ' שאין להתיר בזה אלא בדיעבד שהוא שלו. והו"ל כנזדמנו לו ומשום הפסד החלב. הלא"ה אין להתיר ע"ש. ובדרכי תשובה ס"ק לז הביא שרבים מתירים אף לכתחלה ע"ש. וע' בסמוך בדין ספק איסור. וכ"ש בזה שאפשר להקל.

סעיף קטן סב

סב) **איסור** שעיקרו שנוי במחלוקת ונאסר מספק אם מותר לסחור בו. הנה מהרש"ל בישׁ"ש (פ' אלו טריפות סי' קכב) כ' בדין דג ברבוט"א שנחלקו בו הגאונים אם הוא דג טמא או טהור. ומסיק דמ"מ שמע מגדול א' שמותר להסתחר בו. אע"פ שאסור לעשות סחורה בד' האסורים. דשאני הכא שהרבה גאונים התירוהו אף באכילה בסחורה מיהא יש להתיר. ע"כ. וכ' הכנה"ג הגה"ט אות י שמכאן סמך למ"ש ה' פני משה (סי' ג) דהדג הנקרא מורונא אע"פ שאסור באכילה לד' קצת פוסקים מותר להסתחר בו. ע"כ. ומ"מ י"ל דשאני התם דמעיקר דינא שרו אף באכילה לדעתם ז"ל. מש"ה בסחורה מיהא שפיר דמי דאינהו מיכל אכלי וכו'. אבל בספק איסור דאו' ממש יש מקום להחמיר. איברא דהמל"מ (פ"ח מהמ"א הי"ז) האריך למעניתו בזה. ותלי להאי מילתא אם איסור סחורה מה"ת שאז אסור גם בספק משא"כ אם הוא מדרבנן. ומסיק דאיסור סחורה מה"ת וספק ג"כ אסור בסחורה. ע"ש. וע"ע בשו"ת חקרי לב (סי' קמא דרי"ח ע"ב) שהביא מ"ש בס' באר יעקב סי' זה להתיר בספק נו"ט. וכ' לדחותו משו"ת פני משה סי' ג שאסר גם בספק איסור. ושכן מסקנת המל"מ. "ולא היה אדם שערער" ומ"ש הבאר יעקב ל"ר מהפנ"מ שהתיר במחלוקת פוסקים. שאני התם דהרוב מתירים גם באכילה וכו'. אבל בספק שקול גם בסחורה אסור. ע"כ. והסכים עמו נכדו מהר"ח פלאג'י בשו"ת חיים ביד (סי' טז) ובס' רוח חיים (כאן סק"ב). אולם לא משמע כן בס' שלחן גבוה (סי' קיז) והובא בשו"ת חסל"א אלקלעי (סי' ט). שכ' בדג הנקרא מורונא שנחלקו בו הפו' אם הוא דג טהור. נראה דמותר להסתחר בו משום דאיכא ס"ס. שמא הלכה כהמתירין ושמא הל' כמ"ד דאיסור סחורה בד' האסורים מדרבנן. ובספיקו אזלינן לקולא. ע"ש. ונראה דמיקל בספק איסור. משום הס"ס הנ"ל. גם בס' בית דוד בסימן זה ס"ק כא כתב שאף להחוששים לד' הרי"ף והרמב"ם וסיעתם לאסור בחדש. מותר להסתחר בו. כמו דג ברבוטא. שכ' רש"ל להקל לסחור בו. וכן בשו"ת באר יעקב התיר לסחור אפי' אי דעה אחת מתירו. ע"ש. וע"ע בשו"ת לחם שלמה (ס"ס קיז) שכ' לצרף. סברת ה' באר יעקב הנ"ל. וע"ע בשו"ת רעק"א (סי' עד) בד"ה והנה. ובד"ה א"כ. ע"ש. ובשו"ת מהרש"ם ח"ד (סי' מה) ג"כ כ' להקל. (וע' בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סי' ה' אות יב) בענין ס"ס בידים.) ומ"מ

המיקל יש לו ע"מ שיסמוך הואיל וד' הרבה פו' דאיסור סחורה מדרבנן (כנ"ל ס"ק יט). והוי ס"ס. והמחמיר תע"ב.

סעיף קטן סג

סג) אסור להתעסק במסחר בדברים האסורים אפי' ע"י רבים, ולא אמרינן דרבים מדכרי אהדדי. דלא כהרב השואל שעלה על דעתו להקל מטעם זה. וכן העלה בשו"ת שואל ומשיב תנינא (ח"ג סי' נז). ובשו"ת מהר"ש גרינפלד ח"א (סי' כ) ע"ש. וע"ע בשו"ת דבורי אמת (סי' יג דמ"ד ע"ד). ובשו"ת מהרש"ם ח"ד (סי' מה). ובשו"ת לבושי מרדכי ח"א (חיו"ד סי' עא). ע"ש.

סעיף קטן סד

סד) מי שנזדמנו לו בהמות חיות ועופות טמאים עם טהורים במחיר זול. ואין המוכר רוצה למכור הטהורות לבד אלא הטמא והטהור יחדיו. ועיקר מחשבת הקונה היא על הטהורות. דעת הפר"ח סק"ד דנא חשיב כנזדמנו לו. כיון דהוי דרך מקח וממכר. ושכן ד' הרמ"ע מפאנו בתשו' (סי' ל). ע"ש. וכ"כ בשו"ת שדה הארץ ח"ג (סי' ב). ובשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (סי' ה). וע"ע בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ז (סי' צז). אולם ד' הט"ז סק"ד דבמקח וממכר נמי הוי כצידה שכ' הטור שאם צד טמאים עם טהורים מותר. ומשמע שאע"פ שבכוונה הוא צד את הטמאים ג"כ. כיון שעיקר כוונתו על הטהורים וא"א לצודם לבדם אלא עם הטמאים מותר. וה"ה בדין מקח וממכר. ע"ש. וכן דעת הפרי תואר סק"ה. דמו"מ דמי לצידה ואין כל חילוק ביניהם. וכ"כ בלחה"פ סק"ג. ובל"י סק"ה. וזב"צ ס"ק מד. וכ"כ בס' אבני צדק סק"א בשם שו"ת מהר"י באסאן (סי' ג) ודלא כהפר"ח. ע"ש. ובערוך השלחן (סוף ס"ק יח) כ', כשקונה ישראל מגוי עופות טהורים ואין הגוי רוצה למכור אא"כ יקנה ממנו גם הטמאים ביחד י"ל דהוי כנזדמנו לו ומותר כנלע"ד. ויש להתיישב בזה. ע"כ. ושוב אח"כ (בס"ק כו) הביא מחלוקת הט"ז והפר"ח הנ"ל והסכים להתיר כהט"ז. ע"ש. וכן מוכח להקל בשו"ת נוב"י מה"ת (סי' סב). וכן פסק בשו"ת מהרש"ם ח"א (סי' קכו). וע"ע בסמוך.

סעיף קטן סה

סה) החוכרים חצרות וכפרים מן השרים ונמצאים שם בהמות טהורות וטמאות בכלל החכירות. ובמשך כל הזמן היהודים החוכרים מגדלים את הבהמות טמאות להאכיל לפועלי השר העכו"ם. כ' הב"ח שאין לזה כל מקום להיתר. וכל העוסקים בזה לא ראו סימן ברכה מעולם. וכן ד' הרמ"ע בתשובה סי' ל. ש"ך ס"ק יד. פר"ח ס"ק יד. ואע"פ שעיקר כוונת החוכרים על ההיתר. והאיסור אינו אלא טפל מ"מ אין להתיר לדעתם ז"ל.

דס"ל כהפר"ח הנ"ל (בס"ק סד) שבדרך משא ומתן לא חשיב כנזדמנו לו דשאני לן בין מו"מ לצידה. אולם הט"ז סק"ד כ' ללמד זכות על החוכרים הללו. שכיון שעיקר כוונתם בשעת השכירות על שאר בהמות הטהורות. והטמאות טפלות להם. אין איסור בזה, דחשיב כנזדמנו לו. ואין חילוק בין מו"מ לצידה. וכן ד' הפר"ת ולחה"פ ובל"י וזב"צ. כנ"ל בס"ק הקודם. וכן בשו"ת מקום שמואל (ס"ס עז) הסכים לד' הט"ז. ושכן נהגו בכל מדינות ליטא ורוסיא וואלין ואין פוצה פה ומצפצף. ע"ש. וכ"כ בשו"ת יריעות שלמה (ס"ס יט). וכ"נ ד' הנוב"י ומהרש"ם וערוך השלחן. המובאים בס"ק הקודם. וכן דעת ה' ערך שי. ואע"פ שבשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' לה) הביא מחלוקת הב"ח והט"ז, וכ' שיש להחמיר בזה כהב"ח הואיל ואיסור סחורה בד' האסורים הוא מדאו'. ומה גם שדברי הט"ז בזה תלויים על בלימה וכמ"ש הפר"ח. ונ"ל דאף הט"ז לא למעשה אמרו אלא ללמד זכות על מנהג החוכרים בזה. ע"ש. מ"מ נראה דהמקילים יש להם ע"מ שיסמוכו. וע' עקרי הד"ט (סי' יז אות ה). ובס' צמח צדק מליבאוויטש בפסקי דינים (דרי"ד ע"א).

סעיף קטן סו

סו) אולם מה שהתירו הט"ז וסיעתו דבר זה גם בחזירים. תמה ע"ז בשו"ת יריעות שלמה (ס"ס יט) מד' התוס' פסחים (כג.) שכ' להדיא דאפי' נזדמנו לו או נפלו לו בירושה. אסור בחזירים. וג"כ קם בארור ע"ז במגדל חזירים. ולא מצאנו חולק ע"ז. ולכן ד' הט"ז צ"ע. ע"כ. אכן כבר נתבאר לעיל ס"ק לד דהארחות חיים והרמ"א חולקים על תי' התוס' בזה וס"ל דאין חילוק בזה בין חזירים לשאר בהמות טמאות. ואע"פ שהם סוברים שאסור להשהות דברים האסורים כדי להשתכר בהם. היינו באופן שיוכל להפטר מהם מיד. אבל כאן כל יומא ויומא חשיבי נזדמנו לו. שא"א בלעדם. וגם בתשו' זרע אמת (סי' לה) פשיט"ל דמהני טעמו של הט"ז לגבי איסור גידול חזירים. ע"ש. וכבר מצאנו להתוס' והמאירי שתירצו תי' אחר על קושיתם שם דנ"מ למיקם בארור כשהוא עושה בהם סחורה. ולא באופן שנזדמנו לו. ע"ש. ובלא"ה הרי כ' הט"ז שם דאיסורא לא ניח"ל למקני וכו' ע"ש. וכ"כ בשו"ת נהרי אפרסמון (ס"ס קלד) ע"ש.

סעיף קטן סז

סז) בעלי חנויות מכלת שמחזיקים אצלם גם דגים טמאים וכיו"ב למכרן לעכו"ם. נראה שאין כל מקום להתיר להם. אע"פ שעיקר כוונתם למשוך ע"י זה רגלי העכו"ם לחנותם לקנות מצרכים כשרים. כי בלעדי הדברים האסורים. הם נמנעים בכלל לבקר בחנויות היהודים. ופונים לחנויות של הגוים. מ"מ לא דמי כה"ג לנזדמנו לו דגים טמאים וטהורים ביחד. שהרי הדברים האסורים נמכרים לבדם ג"כ. והמעיין יראה שגם טעמי ההיתר

של הט"ז (הנ"ל ס"ק סה) אינם שייכים בזה. וכ"כ בפשיטות בשו"ת חיים ביד (ר"ס טז). ולאפוקי ממ"ש בערוך השלחן ס"ק כז. ללמד עליהם זכות עפ"ד הט"ז. שכיון שעיקר העסק בשביל ההיתר, ומוכרחים להחזיק גם את האיסור. כדי להרגילם לבא. הו"ל כצד דגים טמאים עם טהורים וכו'. ע"כ. והרואה יראה שאין דבריו מוכרחים. ומה גם דהט"ז נ"ט ג"כ דאיסורא לא ניח"ל למקני. וכאן הרי הוא קונה דברים אסורים ומביאם לחנותו. וכן מוכח להדיא לאסור בשו"ת מהר"ם שיק (סי' קלז) ויובא בעז"ה לקמן ס"ק עא. וכן ראיתי בשו"ת יד יצחק ח"א (סי' קל) שנשאל ע"ז ממש מרב א'. וכ' לדחות הוראת מי שהתיר בזה (מטעם הערוה"ש). וכמש"כ וסיים שהמתיר בזה בא לפרוץ פרץ לטהר את השרץ. ע"ש. וכן מתבאר בשו"ת מהרש"ג (חיו"ד סי' כ) ובשו"ת לבושי מרדכי ח"א (סי' סח) ובמה"ת (סי' נג). ע"ש. וכ"כ בשו"ת מהרי"ץ דושינסקי (סי' סו). וכן ראיתי בדרכי תשובה ס"ק מו שהביא ד' הערוך השלחן ודחאו ע"פ דברי ה' יד יצחק הנ"ל. גם הלום ראיתי בשו"ת משפטי עוזיאל מה"ת (חיו"ד סי' טו) שהביא ד' הערוך השלחן, ופקפק על דבריו כאמור. ע"ש. ובאמת שכן נראה עיקר לאסור. ודלא כהערוך השלחן.

סעיף קטן סח

סח) אסור לגדל ארנבות חיים בבית כדי להוציא מהם ולדות או לשחוק או לגדלם בשביל העורות, דדוקא אותם עופות המדברים שמגדלים אותם לנוי התירו לגדלם ולהסתתר בהם (וכמ"ש בכה"ח לעיל סק"ה). מפני שרוב בנ"א מגדלים אותם לנוי. והו"ל כסוסים. משא"כ הארנבות שרוב בנ"א מגדלים אותם לאכילה. שו"ת חסד לאברהם אלקלעי (חיו"ד סי' ט דפ"ח ע"ב). זב"צ ס"ק מג. גם בשו"ת לבושי מרדכי מה"ת (חיו"ד סי' נ) השיב לאסור לעשות סחורה בארנבות חיים. [ושם הביא ד' הפני יהושע פסחים (כג.) שכ' דמחיים ליכא איסור סחורה. דאיסור טמאה אינו מתחיל מחיים דאית ביה משום אבר מן החי. ואמה"ח מותר בהנאה. ותמה עליו מדתניא (חולין קא.) אמה"ח אינו נוהג אלא בטהורים וכו'. ע"ש. והנה גם בשו"ת מהרש"ם ח"ד (ס"ס מה) נשאל בקושיא זו ע"ד הפנ"י. וכ' דיפה תמה הרב השואל. ע"כ. וקדמם בזה בשו"ת רעק"א תנינא (סי' לב). וכן הקשה בשו"ת חתן סופר (סי' נ) וע"ש. וע"ע בשו"ת בית שערים (סי' קצח דקי"ב סע"ד). ע"ש.] וע' בפר"ח סק"ב שכ' שמותר לגדל ארנבות ושפנים לעורות אע"פ שהם עומדים לאכילה. אלא שסיים, והב"י כ' בשם תשו' הרשב"א להחמיר. וראוי לחוש לסברתו. ע"כ. וע' בינת אדם (סי' סד). וע' לעיל בכף החיים סק"ד.

סעיף קטן סט

סט) הנותן מעות לגוי להתעסק בהם. והגוי מסתחר בביתו או בחנותו גם בדברים האסורים. והריוח לאמצע. יש מתירין בזה הואיל ואין הישראל נמצא עם הגוי כלל בשעת משאו ומתנו. ואין לחוש שמא יאכל מהדברים האסורים. והעכו"ם בדידיה קא טרח. שו"ת דבר משה (חיו"ד סי' יג) בתשובת מהר"ר שם טוב בר"י צבי ז"ל. וכ' שם שהסכים עמו רבו מהר"מ מבילוגראדו. והסכים עמו שם (סי' יד) הגאון המחבר. וע"ע בסי' טו. וכ"כ בשו"ת חסל"א אלקלעי (ס"ס ט). ובשו"ת אשדות הפסגה (ס"ס ד). ובשו"ת עמק המלך (סי' פא). שיו"ב סק"ז. זב"צ ס"ק מה. אולם מד' פוסקים רבים נראה לאסור. ומהם בתשו' הרמ"ע מפאנו (סי' ל). דבר שמואל אבוהב (סי' קמד). חות יאיר (סי' קמב). חת"ס (סי' קד קה קו). אמרי אש (סי' נ). מהר"ם שיק (סי' קלו קלח). ברית יעקב (ס"ס מג). זר"א ח"ב (סי' לה). בארות המים (סי' ה). ויאמר יצחק (סי' ע). ובתשו' יביע אומר כת"י הארכתי בדין זה בס"ד. והבאתי מלבד הנ"ל דברי שאר האחרונים המדברים בזה. וביניהם שו"ת זרע אמת ח"ג (סי' צד). שצידד להתיר ע"פ ס"ס שמא הלכה כמ"ד דאיסור זה מדרבנן שמא יבא לאכול ממנו. וממילא בכה"ג אין לחוש. ואת"ל דאיסור זה מה"ת שמא לא נאסר אלא מטעם גזירה זו. וכמ"ש כן בתשו' הרשב"א ולכן אין כח בידינו לאסור. ע"ש. והנה אע"פ שיש דוחים סברא זו האחרונה. דאת"ל דהוי איסור תורה הא לא דרשינן טעמא דקרא. וכמ"ש החת"ס (סי' קה). ובשו"ת שם אריה (סי' כו. דל"ז רע"ב). מ"מ דעת אחרונים רבים דה"ט משום גזרה דאתי למיכל מיניה אף דהוי מדאו'. וכמ"ש בשם אריה שם בשם התוי"ט וט"ז ופר"ח ע"ש. וכן מפורש בפמ"ג (סי' פד שפ"ד ס"ק יח) דאיסור סחורה הוא מה"ת שמא יבא לאכול ממנו. ע"ש. וכ"כ בשו"ת חקרי לב ח"א (סי' קמג). וכ"כ בס' שמן המשחה (דקכ"ט ע"ג). והביא דוגמאות לזה. ושכ"כ מהרח"ש ח"ג (סי' טז) ושי למורא (סי' יז). ע"ש. וכ"כ בשו"ת יריעות שלמה (ס"ס יט). וע' שד"ח (מע' א כלל קכא). ואכמ"ל. גם יש פוסקים דס"ל דאף בדאו' דרשינן טעמא דקרא. ועמש"כ בשו"ת יביע אומר ח"ב (חיו"ד סי' ט). אות יב). ואין להאריך. ומ"מ בעל נפש יחמיר בזה לכתחלה. וה' יזמין פרנסתו בהיתר. וכ"כ זר"א שם.

סעיף קטן ע

ע) ומיהו אם הישראל יושב עם הגוי שמתעסק בדברים האסורים בחנות א'. אע"פ שכל אחד עוסק בסחורה אחרת. ולא קרב זה אל זה. מ"מ הואיל והוא עמו במחיצתו יש לאסור דחיישינן שמא יבא לאכול ממנו. ואף לדברי המתירין יש להחמיר בזה שו"ת חסל"א

(ס"ס ט) זב"צ ס"ק מה. ובשו"ת אשדות הפסגה (ס"ס ד) צידד להתיר. ונראה שאם עשו מחיצה בינתים יש להתיר מעיקר הדין. אלא דיר"ש יחוש לעצמו כנ"ל. ותעב"ט.

סעיף קטן עא

עא) מי שיש לו חנות משקאות חריפים. ונגש גוי ופתח חנות משקאות סמוך לו. ומוכר עם זה בשר חזיר ודגים ועופות טמאים. וע"י זה ממשיך את כל הגוים לבא אצלו. ומונע פרנסת הישראל. ורוצה היהודי לקחת נכרי אחד שימכור בחנותו בשר חזיר והריוח לגוי בלבד. יש לאסור בזה הואיל והוא בביתו של ישראל. ויש בזה גם משום מראית העין (ע' ש"ך סק"ב). ומ"מ כשיש היזק בזה ליהודים רבים שיש להם חנויות כנ"ל. יש עצה לתלות לוח על פי החנות ויהיה רשום הפירמא על שם הגוי שהוא מוכר בשר חזיר ושיש לו רשיון מהמלכות על כך. והיהודי יהיה מרוחק מהגוי כל מה שאפשר וטוב שיעשה מחיצה בינתים. ועי"ז אין לחוש גם למראית העין. כ"כ בשו"ת מהר"ם שיק (סי' קלז). ולפע"ד יש להקל באופן זה גם ליחיד. ולא רק לרבים. כיון שבלעדי זאת יש הפסד בעין להמוכר משקאות. וכ"נ בשו"ק מהר"ם שיק (סי' קלח). והנה אע"פ שבשו"ת תשורת שי ח"א (סי' תקמא) כתב להקל אף בלי הפירמא, משום שאין לגזור גזרות מדעתינו. אף בדין מראית העין. וכמ"ש הפר"ח בכ"ד. [וע"ע רב פעלים ח"א בהשמעה שבראש הספר] ע"ש. מ"מ נכון לחוש לד' מהר"ם שיק. וכן הובאו ד' המהר"ם שיק להלכה בשו"ת יד יצחק ח"ב (סי' קעב) ובשו"ת לבושי מרדכי מה"ת (סי' נה). וכן בשו"ת מהר"ם בריסק ח"א (סי' קג) מקיים ד' המהר"ם שיק. ע"ש. וכ"כ בשו"ת זכרון יהודה ח"ב (ס"ס מב). וע"ע בשו"ת נטע שורק (ס"ס מא). ובשו"ת מהרש"ג (סי' כ). ובשו"ת נהרי אפרסמון (ס"ס קלד) ובשואל ומשיב תנינא (ח"ג סי' סה). ובשו"ת פקודת אלעזר (סי' פט).

סעיף קטן עב

עב) פועל ישראל העובד אצל גוי שמסתחר בדברים האסורים ואין לו כל חלק בהם ואינו נוטל רק שכר פעולה. וכן פקיד העובד אצל סוחר עכו"ם, כנ"ל. הנה בשו"ת קול אליהו (חיו"ד סי' כז) כ' בפשיטות לאסור משום עושה סחורה בדברים האסורים. ולעומתו הביא בשו"ת חסל"א אלקלעי (ס"ס ט) בשם שו"ת עין משפט חיו"ד סי' א' שהאריך למעניתו בזה. והעלה שבפועל אין איסור סחורה בד' האסורים. כיון שאין לו שום קנין באיסור עצמו. וכ' החסל"א שהואיל והדבר שנוי במחלוקת אין ביכלתו להחליט להיתר באיסור דאו' לרוה"פ. ע"כ. וע"ע בס' זכור לאברהם (יו"ד מערכת ס). גם בשו"ת נטע שורק (סי' מ) כ' שהוא מחלוקת בין החת"ס שאוסר בזה לבין הגאון שואל ומשיב שמתיר. וכ' שאינו מכריע הדין עם מי ע"כ. [ודברי החת"ס הם בסי' קו.

ודברי השואל ומשיב הם במה"ק (ח"ג סי' קכב) ובמה"ת (ח"ג סי' נז). ע"ש.] וע' בשו"ת מהרש"ם ח"א (סי' קכו) שכ' לדחות דברי הג' בית שלמה (סי' קצב) שאסר בזה, והוא ז"ל העלה בכחא דהיתרא ע"ש. וכן ראיתי להגרש"ק בשו"ת טוטו"ד תליתאה (באמצע סי' ה) שכ' בפשיטות להתיר בפועל. ע"ש. וכן בזב"צ ס"ק מו אחר שהביא ד' החסל"א הנ"ל. כ' להכריע להיתר כד' העין משפט מאחר שהוא האריך בדבר והרבה בראיות להתיר. ואילו ה' קול אליהו שאסר לא הביא שום ראיה לזה רק כ"כ בפשיטית ע"כ. וכ"כ להקל מהר"י דייטש בשו"ת יד יוסף (סי' פג) ובשו"ת מצות כהונה (ס"ס לו). וכ"כ בשו"ת יריעות שלמה (ס"ס יט) להקל בכל דברים האסורים (חוץ מחזירים) ושכן ד' הרמ"ע מפאנו. ע"ש. וע' בשו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד סי' קפח) ובשו"ת ברית יעקב (ס"ס מג). ובשו"ת לבושי מרדכי ח"א (סי' סז). ובשו"ת ישכיל עבדי ח"ב (חיו"ד סי' ח אות ד). ובשו"ת דעת כהן (סי' נז). ובשו"ת לבוש מרדכי עפשטיין (סי' כג). ע"ש. ונראה עיקר כדעת המתירים בפועל ופקיד. [מכ"ש כשהדברים הטמאים סגורים בתיבות שיש להקל אף להמחמירים כמ"ש בשו"ת יד שלום (סי' יב). וע"ש] וכ"מ בחי' מהר"ם חלאוה פסחים כג. להתיר בכה"ג ע"ש.

סעיף קטן עג

עג) ולהיות סרסור בדברים האסורים ואינו נוגע בהם ורק בדיבורו ובעקימת שפתיו הוי מעשה המכירה. יש להתיר לכ"ע. שו"ת חת"ס עצמו (ס"ס קה). וכן מפורש בחי' מהר"ם חלאוה פסחים (כג). וכ"כ בשו"ת חלקת יואב (חיו"ד סימן יח). וכ"פ הגאון מהרש"ק בשו"ת האלף לך שלמה (סי' קפח). וע"ע שו"ת אמרי אש (סי' נ) ומהר"ם שיק (סי' קלו) ובשו"ת מכתם לדוד פארדו (סי' יד). ובשו"ת חיים ביד (סי' יז). וכ"כ בערוך השלחן ס"ק כח. ועמ"ש בס' זכרנו לחיים ח"ב (מע' ס או' א). ובאבני צדק סק"ב. וי"ל ע"ד.

סעיף קטן עד

עד) שותפין שעבר אחד מהם והסתחר בנבלות וטרפות וכיו"ב השכר לאמצע. ש"ע חו"מ (סי' קעו סי"ב). ומשמע שבדיעבד שעבר והתעסק בהם לא נאסר הריוח שבא מהדברים האסורים. ובשו"ת בארות המים (חיו"ד סי' ה) נשאל אודות יהודי שנעשה שותף עם ב' גוים. והלך גוי א' ועשה סחורה בדגים טמאים מבלי ידיעתו של ישראל. ושוב קנו עוד סחורה מזה בידיעת הישראל. אם יכול ליהנות מאותה סחורה הא' או הב'. ע"ש. ונראה דספקו בסחורה בעין. אבל מהדמים פשיטא דמותר ליהנות כנ"ל. וכ"כ זכרנו לחיים ח"א (מע' סחורה אות ב). וכ' להשיג עמ"ש בפרי ע"ח להסתפק בזה. ול"ז מד' מרן בש"ע הנ"ל. ע"ש. [וע"ע בשו"ת לבושי מרדכי ח"א (סי' עב) שהעלה ג"כ דשכרו מותר.] ושם

(אות ג) הביא בשם מגן שאול שהתיר ליהנות מהריוח גם כשא"ל לגוי שותפו להסתחר בד' האסורים. וע"ש. ובשו"ת אשדות הפסגה (סי' ד). וע' לעיל ס"ק כג.

סעיף קטן עה

עה) בהגה ואסור למכור לגוי נבלה בחזקת כשרה. ולענין מתנה אם מותר לתת לגוי נבלה בחזקת כשרה. כ' הטור דר"ת והרא"ש אוסרים. ויש מתירים במתנה אפי' נותנה לו בחזקת כשרה ולא חיישינן בה משום גנבת דעתו של הגוי. ובב"י (סי' סה) כ' שדעת הטור להקל במתנה. [וכ"כ באיסור והיתר. סוף כלל כא.] וכן מוכח בד' מרן בש"ע (שם סי"א) דדוקא בפני ישראל לא יתן לו בחזקת כשרה משום תקלה. אבל שלא בפני ישראל מותר ולא חיישינן לגנבת דעת העכו"ם. וה"ט כמ"ש הדרישה דבמכירה מעלה לו בדמים בשביל חשיבותה משא"כ במתנה שאין העכו"ם מחזיק לו טובה אלא על עצם המתנה. ע"ש [וע' בחי' ריטב"א חולין צד. בעובדא דשמואל וע' תוס' חולין צט. ד"ה והלכתא] וכ"כ בס' בית הלל סק"א שזוהי ד' מרן בש"ע הנ"ל. ושכן ד' רמ"א שדייק לומר שאסור למכור וכו'. אבל במתנה מותר. וכ"כ הש"ך ס"ק יג. וכ"ה בפר"ח ס"ק יג. (ומ"ש הפר"ח לעיל סי' סה ס"ק יז שאסור לגנוב דעתו של גוי וכו'. צ"ל שהישראל טועה וחושב כן.) וכ"פ בלחה"פ ס"ק יב. ובמסגרת השלחן וכ"כ בס' קהל יהודה שהרמ"א דייק לו' אסור "למכור". משום דבמתנה שרי. ושכן פסק מרן לעיל סי' סה סי"א. אולם הר' מקום שמואל בחי' ליו"ד (סי' סה) האריך לדחות ד"ז והעלה לאסור גם במתנה. וכ"כ בסי' זה. וכן ד' מהריק"ש בהגהותיו. וכ"נ ד' העה"ש סק"ה. שבילי דוד סק"ג. וכ"כ הבל"י ס"ק יא בשם שארית יהודה. והובא בזב"צ ס"ק נ'. (אך מ"ש בזב"צ שכ"כ קהל יהודה לאסור לדעת מרן. ליתא. ואדרבה כ' מפורש שד' מרן להקל.) ונראה דאנו אין לנו אלא ד' מרן והרמ"א והאחרו' המקילים בזה. והמחמיר תע"ב.

סעיף קטן עו

עו) ומיהו היינו דוקא בעכו"ם המכירו. הלא"ה הא קי"ל לקמן (סי' קנא סי"א) שאסור ליתן מתנת חנם לעכו"ם. מסגרת השלחן (ויש ט"ס בלשונו). וכבר כ' כן התוס' פסחים (כב.) ד"ה ור"ש בהאי מתני' דשולח אדם ירך לעכו"ם. דמיירי שהיה שכנו או מכירו דהוי כמוכרו לו. וכ"ה בתוס' ע"ז (כ.) וחולין (קיד:) ובתשו' הרשב"א ח"א (סי' ח) כ' דמיירי שנותן לו לגמול מה שקדם ולא לחנם. א"נ בגוי שאינו עובד ע"ז. וכו'. ע"ש וע' בשו"ת נשמת כל חי (סי' נד). ועמ"ש בשו"ת מעשה אברהם (חיו"ד ס"ס כח). ודו"ק.

סעיף קטן עז

עז) שם וכל דבר שאין איסורו אלא מדבריהם מותר לעשות בו סחורה. כ"כ הרמב"ם והטור. וכ"ה בירושלמי (פ"ז דשביעית סוף ה"א). וכ"כ בתשו' רשב"א (סי' שא). ובחי' מהר"ם חלאוה (פסחים כג.) ובסמ"ג (מל"ת קמא). ור"ש (פ"ז דשביעית). אמנם בבית הלל (סי' פד סק"ב) כ' שעכשיו נוהגין במדינה זו [שלא] לעשות סחורה בדבר מאכל האסור אפי' מדרבנן כגון גבינות עכו"ם. ושמעתי שעונשים על כך למי שעושה סחורה בזה וכמדומה לי שהיא תקנת מדינה. וזה פשוט. עכ"ל. ובשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (סי' ו) כ'. הנה בש"ע הקטנים בלקט הקמח הביא ד' הבית הלל. דהעושה סחורה בגבינות עכו"ם מחרימין אותו. וס' ב"ה אמ"א. ולכאו' תמוה מד' הירוש' ורמב"ם וכו'. ואפשר דס"ל לב"ה דיש לחוש דמעמיד אינו בטל מה"ת. והירוש' אזיל למ"ד מעמיד בטל מה"ת וכו'. ע"ש. ולא סיימוה קמיה דמר דתקנת מדינה היא. ואין כל איסור מצד הדין בד"ז. וכן בשו"ת חסל"א (ס"ס ט דפ"ט ע"ב) נתקשה בד' הב"ה בזה. וכ' שאין הס' בידו. גם בשו"ת ראש משביר (חיו"ד סי' ד') התיר לעשות סחורה בחמאה של עכו"ם. והביא ד' הב"ה. וכ' שאינו אלא תקנת מדינה. ועוד שחמאה קיל איסורה טפי. ע"ש. וע' בשו"ת חיים ביד (סי' יח) דכוונת הראש משביר הוא דדוקא בערי אשכנז נהגו כן. ואינו מנהג פשוט בכל תפוצות ישראל. וכן בסאלוניקי אין להם מנהג. משא"כ במקום שיש מנהג לאסור כד' הב"ה יש להחמיר. וכן מנהג עירו איזמיר וכל סביבותיה שלא לעשות סחורה בד' האסורים אפי' מדרבנן ע"ש. וע"ע שם (ר"ס טז). ומ"מ במקומותינו שלא שמענו שום מנהג לאסור בזה אין לנו אלא ד' הפוסקים ומרן בש"ע. ופשוט.

סעיף קטן עח

עח) שם מותר לעשות בו סחורה. ובסתם יינם אע"פ שהוא מדבריהם אסור לעשות בו סחורה. מהר"ם חלאוה פסחים כג. הרע"ב פ"ז דשביעית. בית הלל (סי' פד סק"ב). ש"ך ס"ק יד. פר"ח ס"ק יד. [וע' בשו"ת מהר"ם פאדואה (סי' עו). ובשו"ת זרע אמת ח"א (סי' מב). ובעה"ש סק"ו.] והיינו אפי' לד' הרמ"א שפוסק דסתם יינם בזה"ז מותר בהצאה. וכמ"ש כן הרמ"א בעצמו (בר"ס קכג). דמ"מ לכתחלה אסור לקנותו ולמכרו להשתכר בו. אבל לד' מרן שם בלא"ה הרי אסור בהנאה ופשיטא דאסור לעשות בו סחורה. וכ"כ כנה"ג הגה"ט אות יח. עה"ש סק"ו. זב"צ ס"ק נא. בן איש חי ש"ב פ' בלק או' ד. וע"ע בשו"ת זרע אמת ח"ג (סי' קב) שאסור אפי' להיות סרסור בסתם יינם. ע"ש.

סעיף קטן עט

עט) ומיהו סתם יינם של ישמעאלים שמותר בהנאה. כמ"ש מרן בש"ע לקמן (סי' קכד ס"ו). מותר גם כן לעשות בו סחורה. שו"ת מקור ברוך סי' לז. כנה"ג הגה"ט אות יח. זב"צ שם. וכ"כ בשו"ת חסל"א (ס"ס ט דפ"ט ע"ב). ולא דמי לסתם יינם אליבא דהרמ"א שאף שמתיר בדיעבד בהנאה אוסר לכתחלה להסתחר בו. דשאני התם דאיכא למיחש לדעת הפוסקים דאף בזה"ז אסרו בהנאה. ולכן אסור להסתחר בו לכתחלה מיהא. משא"כ בסתם יינם של ישמעאלים דקי"ל דמותר בהנאה גם לכתחלה מותר בסחורה. וכן מוכח בעה"ש סק"ו.

עט) והנה ראיתי להחיד"א בשיו"ב (סי' קכג סק"א) שכ', דאף שכ' הגאונים שמגע ישמעאל ביין שלנו מותר בהנאה. אמנם בעיר עוז לנו ציון קרית מועדינו וכולה ארעא דישראל המנהג לאסור מגע ישמעאל ביין שלנו בהנאה. זה כתבתי לפי זכרוני. ועתה אחז"ר ראיתי בתשו' גדול א' מרבני עיה"ק ירושת"ו שמשמע מדבריו שגם בעה"ק מתירין מגע ישמעאל בהנאה. ואני בתוך הגולה. עכ"ל. ונראה שנתכוון לד' מהר"א ישראל בשו"ת קול אליהו ח"א (חיו"ד סי' כג). וזת"ד. פעה"ק ירושת"ו לשים הגוים את הטוטו"ן בדבש ישמעאלים העשוי מתירוש כו', ונ"ל סמך להמתירין מההיא דבת תיהא ששואף ריח היין דרך פיו, ואע"ג דהכא מתכוין ליהנות ממנו. מ"מ כיון שיין של ישמעאלים מותר בהנאה ואינו אסור אלא בשתיה כנידע. ובכה"ג לא חשיבא אכילה ממילא שמעינן דמותר ליהנות. ע"כ. וכיו"ב כ' בשו"ת נחפה בכסף ח"ב (חיו"ד ס"ס ד) ע"ש. הא קמן דאף בעה"ק ירושת"ו נוהגים להתיר בהנאה סתם יינם של ישמעאלים וכ"כ בפשיטות הגאון הראש"ל יש"א בשו"ת בני בנימין (ס"ס ו). ולפלא שלא זכר שר מד' החיד"א הנ"ל. וע' בשו"ת נדיב לב ח"א (סי' צב). ע"ש.

עט) ודע דסתם יינם של ישמעאלים לא יצא הדבר מידי מחלוקת אם נאסר בהנאה. כי בחי' הריטב"א לע"ז (נז:) כ', שאף סתם יינם של ישמעאלים אסור בהנאה. ע"ש. וכ"כ בשו"ת התשב"ץ ח"ב (ס"ס מח) בשם הרמב"ן. דמשום גזרת בנותיהם אסור סתם יינם של ישמעאלים גם בהנאה. ע"ש. [אך בהרא"ש והר"ן ע"ז כט. ל"מ כן. ע"ש.] ועפ"ז נהגו בכמה מקומות לאסור סתם יינם של ישמעאלם אף בהנאה. כמ"ש הכנה"ג (סי' קכד אות יט) [אלא דמ"ש שם דה"ט דהרמב"ן שאוסר בהנאה (וכמ"ש בשמו בתשו' רלב"ח סי' כב) משום חשש נגיעת גוי עע"ז ביינם. ל"מ כן מד' התשב"ץ הנ"ל.] וכ"כ בשו"ת חקרי לב ח"א מיו"ד (סי' קפח) שכן מנהגם. וכ"כ בשו"ת תפארת אדם (סי' כה). ע"ש. מיהו במגע ישמעאל ביין שלנו נהגו להתירו בהנאה אף במקומות הנ"ל. וכמ"ש הכנה"ג והחק"ל

והתפ"א שם. ונראה דה"ט כמ"ש התשב"ץ שם שאין מי שחולק בזה שמגע ישמעאל ביין שלנו מותר בהנאה. ע"ש. וכ"כ בשו"ת שער אשר קובו חיו"ד ר"ס ד) שאין חולק בזה. ולפ"ז ק"ק עמ"ש החיד"א הנ"ל בראש דבריו שמנהג עה"ק ירושת"ו לאסור בהנאה גם מגען ביין שלנו.

עט) איברא דחזי הוית בס' האשכול ח"ג (עמוד קנ) שהביא מתשו' הגאונים. דישמעאל האידנא עע"ז הן אף שאינן מכירין שעוע"ז. דאמרי' (ע"ז יא:) ה' בתי ע"ז קבועים וא' מהן נשאר בערביא. אכן שם הביא תשו' אחרת לגאון שישמעאלים אינם עע"ז. ע"ש. וכן במאירי ע"ז (עמוד ריד). כ', ישמעאלים הללו י"א עליהם שאינם עובדי ע"ז, כו', ומ"מ חכמי ספרד חולקים בה. שהרי מצינו בפ"ק (יא:) שמונה בכלל ע"ז גישרא שבערביא. עכ"ל. וזה דלא כמ"ש התשב"ץ שאין מי שחולק שמגע ישמעאל ביין שלנו מותר משום שאינם עע"ז. וע"ע בתשו' התשב"ץ ח"ג (סי' קמח). וע' היטב בחי' הר"ן (סנהדרין סא.) ד"ה יכול. ובמ"ש בשו"ת רדב"ז ח"ד (סי' צב) בשם הריטב"א. וע"ש. וראיתי בס' טהרת המים (מע' י' אות כז) שהק' עמ"ש הרמב"ם ומרן בש"ע דסתם יינם של ישמעאל מותר בהנאה דלאו עע"ז נינהו. שהרי הם זורקים אבנים למרקוליס כמ"ש הראב"ע וכו' ע"ש. ואשתמטיתיה תשו' הרמב"ם (ירושלים תרצ"ד סי' שסט) שהקשו לו כן. והשיב שאמנם כן היו עושים הישמעאלים מקודם. אבל היום הם אומרים נשליך האבנים בפני השטן וכו' ואינם עובדים ע"ז. ע"ש. וע' בס' מראית העין בליקוטים (ר"ס ח). עכ"פ נראה דלדינא נקטינן כפסק רמב"ם (פי"א מהמ"א ה"ז) ומרן בש"ע (סי' קכד ס"ו) דסתם יינם של ישמעאלים מותר בהנאה. כל שלא נתברר המנהג להיפך. ואף החיד"א ז"ל אין ולאו ורפיא בידיה. ולא שבקינן פשיטותא דהקו"א וסיעתו משום ספקו של החיד"א. וכן אנו רגילים להורות פעה"ק ירושת"ו. וגם במצרים נהגו כן. וכמ"ש בס' נהר מצרים (דפ"ב ע"ב). וכ"פ בשו"ת רב פעלים ח"א (חיו"ד ס"ס כח) ושכן רגילים להורות. ע"ש. וכ"כ בס' בן איש חי ש"ב (ר"פ בלק). וכן עיקר. וע' בשו"ת בית דינו של שלמה (חיו"ד סי' יב). ובשו"ת תפארת אדם (ס"ס לד). ובשו"ת ישכיל עבדי (חיו"ד סי' ד או' יד כב).

סעיף קטן פ

פ) שם. מותר לעשות בו סחורה. המבשל בשר כשר במסעדה שלו לצורך עכו"ם. אם מותר לו לבשל בלא מליחה. כשהזמן מצומצם. ואין פנאי למלוח הבשר. נראה דהואיל וד' הרבה פוסקים דדם שבישלו מדרבנן. הו"ל עושה סחורה בדברים האסורים מדבריהם דשרי. ואע"פ שכ' התוס' (חולין קיא.) שהחמירו בו כעין דאורייתא. י"ל דהיינו בדברים המבוארים בש"ס שם. ולא לכל הענינים. והגם שיש לפקפק בזה. וע' במשמרת הבית

(דע"ה רע"ב). מ"מ הרי בלא"ה דעת הרבה אחרונים שמותר לעשות סחורה בדם. וכמ"ש בכף החיים לעיל סק"ט בשם הפר"ת והנוב"י והחת"ס. ע"ש. וכן הובאו להלכה ד' הפרי תואר שהתיר לעשות סחורה בדם, בשו"ת אשדות הפסגה (חיו"ד סי' ד). ובשו"ת נפש חיה (סי' נד). גם בשו"ת לחם שלמה (סי' קלח) כ' לחזק ד' הפר"ת בזה והן אמת שבזב"צ ס"ק יב פסק להחמיר בזה. והוכיח במישור שכן ד' ה' בית הלל והפר"ח וה' מקום שמואל. ועוד. ע"ש. וכן בס' מזמור לדוד כ' שד' הפר"ת אין להם כל יסוד. ועמ"ש בשו"ת מצות כהונה (סי' לו). ובשו"ת ברית יעקב (סי' מג) ובשו"ת פרי השדה ח"ג (סי' קסו). ובשו"ת אמרי אש (סי' נ). עכ"פ האי מילתא לא נפקא מפלוגתא דרבוותא. ובצירוף ד' הפו' דדם שבישלו דרבנן ממש וספיקו להקל. יש להקל בנ"ד מכח ס"ס. וע' מש"כ בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סי' ג). ועוד דאף למ"ד דהוי דאו'. הרי ד' כמה פו' דדם ובשר הוי מין במינו. דמדאו' בטל ברוב. וכמ"ש בשו"ת גנת ורדים (כלל א סי' כט). וע"ע בשו"ת רב פעלים ח"א (סי' יז). ובמקום אחר כ' בזה בס"ד. ונמצא שיש בידינו כמה ספיקות להקל.

פ) אולם ראיתי בשו"ת דברי חיים מצאנז ח"ב (חאו"ח סי' כז) שנשאל בזה. והשיב לאסור בפשיטות. וכל טעמו אינו אלא משום שהחמירו באיסור דם כעין דאו' ע"ש. ולא זכר שר מד' האחרו' שמתירים לעשות סחורה בדם. ומצאתי בשו"ת לבושי מרדכי ח"א (חיו"ד סי' סו) שהעיר ע"ד הדברי חיים בזה. ע"ש. ובר מן הדין עלה על דעתי להעיר בזה ממ"ש בירוש' (פ"ז דשביעית) ר"י נושא ונותן במורייס. הואיל ואין איסורו אלא מדרבנן. וכ' הש"ך והפר"ח (ס"ק יד) דאע"ג דאיסורו הוא משום שמערבים בו סתם יינם וסתם יינם אסור בהנאה. י"ל שאין המורייס נמכר יותר בעבור היין. ע"ש. וכ"ה בהר"ש (פ"ז דשביעית מ"ג). ע"ש. [וכיו"ב קי"ל באו"ח סי' תסז ס"י. וי"ל.] ומוכח להדיא דאף לענין איסור סחורה בד' האסורים אין לאסור אא"כ משלם לו יותר בעד האיסור. משא"כ כאן שהגוים האוכלים מהתבשיל אין משלמים יותר בשביל הדם שבו. וי"ל. וכן יש להביא ראיה ממ"ש הפר"ח בקו"א (סי' פד) שמותר להסתחר בפירות מתולעים. שאין הסחורה אלא באוכל עצמו. ואינו נמכר ביוקר יותר בשביל התולעת. ודלא כה' בית הלל שאסר בזה. ע"ש. ולכאו' ההיא דמורייס מסייעא ליה. ושו"ר בתשו' בית דוד (סי' נט) שכ' ששמע מביאים ראיה מזה להתיר סחורה בפירות מתולעים. ודחה לנכון דשאני התם דאיסור סתם יינם אינו אלא מדרבנן ובודאי שמותר להסתחר בו. ולא קשיא ליה להר"ש הנ"ל אלא משום הנאה גופא. ע"ש. ועמ"ש בערך השלחו (סי' זה סק"ב) להביא ראיה מזה כל בתר איפכא. ואינו מוכרח. וראיתי שכבר העיר עליו בזה בס' מעיני ישועה (סק"ג). וע'

זכרנו לחיים ח"ב (מע' ס או' ד). ושואל ומשיב (קמא ח"ב סי' מג). ועכ"פ לדינא נקטינן להקל בפירות מתולעים להתירם בסחורה. וכמ"ש החיד"א במחב"ר (סי' פד ס"ק לא) שדברי הפר"ח ברורים להקל. ודלא כד' החולקים. וכ"פ בזב"צ (שם ס"ק לט). ובכה"ח (שם סק"נ). ע"ש. וע"ע בשו"ת בן אברהם אבוקארא (סי' נ אות כ) מ"ש בזה. ומינה לנ"ד דהואיל ואין הבשר נמכר ביוקר יותר בשביל הדם משרא שרי. ואף שהבשר קודם בישולו מותר דהוי דם האיברים שלא פירש והוא עושה ויוצר איסור בידים ע"י בישולו בלא מליחה. סו"ס הואיל והגוי אינו משלם עבור הדם רק בעד התבשיל והבשר אין לחוש כלום דזיל בתר טעמא. ושוב מצאתי כן בשו"ת שם אריה (חיו"ד סי' כו) שהתיר מה"ט. וע"ע בשו"ת טוב טעם ודעת קמא (סי' קעו). לכן העיקר להקל בזה. ועמש"כ לעיל ס"ק מב.

סעיף קטן פא

פא) **מותר** לשחוט בהמות למכרם לעכו"ם ולהסתחר בהם בלי בדיקת הריאה. הואיל ואין בדיקת הריאה אלא מדרבנן. והו"ל כעושה סחורה בדברים האסורים מדבריהם. וסמוכין לזה ממ"ש הרמב"ם (ס"פ טז מה' מכירה) שהמוכר לחבירו דבר שאסור לאכלו מה"ת מה שאכל אכל ויחזיר את הדמים. אבל המוכר לחבירו דבר שאיסור אכילתו מד"ס ואכלו אין המוכר מחזיר לו כלום. ע"כ. וכ' ה"ה ל"ר לזה מהירוש' דשביעית. שכ"ד שאיסורו מה"ת אסור לעשות בו סחורה וכ"ד שאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו סחורה. ואפשר שאף זה כן. ע"כ. ודין זה פסקו מרן לקמן (סי' קיט סי"ג) ובחו"מ (סי' רלד ס"ב). וכן הגר"א שם כ' כד' ה"ה. וכ' מרן לקמן (שם סי"ד) והרמ"א בחו"מ (שם ס"ג). שהמוכר מבהמה שלא נבדקה כראוי. הוי כאיסור מד"ס שהרי הבדיקה היא מד"ס. ע"ש. וא"כ לענין איסור סחורה נמי יש להתיר להסתחר בבהמה שלא נבדקה הריאה כראוי. וכן פסק להקל הפר"ח בקו"א (סי' יט). ודחה דברי השע"א שנסתפק בזה. ע"ש. איברא דבשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (סי' ו) כ' לפקפק ע"ד הפר"ח בזה. שכיון שחכמים חששו למיעוטא דהוי טרפה מה"ת. א"כ אסור לעשות סחורה בזה. ע"ש. וכן ראיתי בס' קהל יהודה (סי' קיט דנ"א ע"ב) שפקפק ע"ד מרן (סי"ד) הנ"ל. מד' ה"ה הנ"ל. והרי כ' הרמב"ם פ"ח מהמ"א שאסור לעשות סחורה באיסור ספק דאורייתא. וה"נ כשלא נבדקה הריאה הו"ל כסד"א. ע"ש. אבל אין דבריהם מוכרחים. ולא מבעיא לד' הסוברים שמותר לעשות סחורה בספק איסור תורה (כנ"ל ס"ק סב). דה"נ משרא שרי. ואין כל הוכחה מד' הרמב"ם פ"ח מהמ"א. כיעו"ש. אלא אף להאוסרים. בספק איסור תורה. מ"מ בזה מדאו' אזלינן בתר רובא, ורבנן הוא דאצרוך משום שאפשר לברר

האיסור. וה"ד לאכילה אבל לא לסחורה. ואדרבה מהפוסקים מרן והרמ"א שלא חששו לקו' הקהל יהודה יש להוכיח להיתר. (וכ"ש למ"ד דאיסור סחורה בד' האסו' הוי רק מדרבנן דמסתברא דשרי). וכן בקדש חזיתיה לה' שלחן גבוה סק"ז שפסק כן להלכה להתיר בזה. ושכן המנהג בשאלוניקי ע"ש. וכ"כ עוד לעיל (בסי' א ס"ק לב). וע' בשו"ת שמע אברהם פלאג'י (סי' נח דקמ"ב ע"א). וכן בספרו שו"ת ויען אברהם (חיו"ד סי' ב) מ"ש בזה. וי"ל ע"ד. גם מ"ש בשו"ת טוטו"ד להחמיר בזה עפמ"ש בס' בית הלל לאסור להסתחר באיסורין דדבריהם. ע"ש. באמת שאין שום ראיה לזה מד' הבית הלל שלא כ' זה לאסור מדינא. אלא שכן מנהגם ותקנת מדינה היא. וכמש"כ לעיל ס"ק עז. והטוטו"ד לא ראה דברי הבית הלל במקורן. וכמ"ש שם. והמעיין ישר יחזו פנימו שאפשר לדחות כל ד' הטוטו"ד בנקל. ולכן העיקר כהפר"ח והשו"ג להתיר בזה. וכ"כ בפשיטות בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ז (סי' מח). וכן מצאתי להגאון מקאליש בשו"ת יד אליהו (סי' סט) שהאריך בהיתרן של דברים. ודחה בב' ידים דברי מי שרנה להחמיר בזה. דהואיל ואיסור זה אינו אלא מדרבנן. והאמוראים עצמם עשו סחורה בדברים האסורים מדרבנן כדאי' בירושלמי פ"ז דשביעית. איך נבא אנחנו לאסור בזה בלי שום סמך כלל. ולא החמירו חכמים לבדוק הריאה אלא לאכילה ולא לסחורה. ע"ש. וכ"פ עוד בשו"ת נבושי מרדכי ח"א (חיו"ד סי' סו). ובשו"ת שבט סופר (חיו"ד סי' יט). וכן עיקר להלכה ולמעשה.

סעיף קטן פב

פב) כל דבר שאין איסורו ניכר בגופו אין להכניסו בביתו. דילמא אתי למיכל מניה הוא או בני ביתו. וכדין פת הנילוש בחלב שאסרו חז"ל מה"ט שמא יאכלנו עם הבשר. כ"כ הפרי תואר סק"ו. זב"צ ס"ק נב. ולכאורה יש מקום לומר דדוקא בפת אסרו מפני שהוא חיי נפש ומנוי בו המכשול שעל הלחם יחיה האדם. וכמ"ש הש"ך לעיל (סי' פח סק"ב). ושכ"כ מרן הב"י (סי' קיד). ע"ש. ואפשר שכוונת הפר"ת ללמוד משם בהדרגה. שאסרו בזה אע"פ שהוא גזרה לגזרה. שאף אם יאכל הפת הנילוש בחלב. עם בשר. אינו עובר על איסור דאו'. דהא דרך בישול אסרה תורה. וה"ה הכא שיש לחוש לפחות באיסור תורה ודוחק. ועוד דמסתמות ד' הפר"ת נראה שחושש גם בדבר שיש בו איסור דרבנן דוקא. וכ"כ בשו"ת ראש משביר (חיו"ד ס"ס ד) שמנהג עירו לאסור לסוחרים המוכרים גבינות וחמאה כשרה. למכור גבינות עכו"ם וחמאה האסורה. לגוים. פן ימכור מן האסור לישראל. ע"ש. אכן לפע"ד אין זה אסור מדינא ואתרא דנהוג נהוג. ובפרט דבדילי אינשי מדבר איסור. ולא דמי לפת הנילוש בחלב. שהחלב ובשר כל א' היתר בפ"ע. וכמ"ש הר"ן והש"ך (סי' פח). וראיתי להגה"ח מהר"א מני בזכרונות אליהו חיו"ד (מע' ס או'

נא). שכ' להעיר ע"ד הראש משביר. דמנהג עה"ק חברון למכור חמאת העכו"ם בחנות. ע"ש. ואפשר שלא הקילו אלא בחמאה. שמותרת היא מצד הדין כמ"ש בס"ס קטו. אבל בשאר איסורין טוב להחמיר.

סעיף קטן פג

פג) לעשות בו סחורה. וצריך למכור לעכו"ם באופן שאין כל חשש שמא ימכרנו לישראל. אבל במקום שיש חשש כזה אפי' איסור דרבנן כגון ביצת נבלה וכיו"ב אסור למכרה לעכו"ם. ואפי' נזדמנה לו. וכבר הארכתי בזה בס"ד בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סי' ה). ע"ש.

סימן קיח

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **יין ובשר וכו'**. בגמ' ע"ז לט. איתא גם תכלת דצריך ב' חותמות. ובש"ע השמיטו לפי שאין תכלת מצוי בזמן הזה. כדאי' במדרש תנחומא ס"פ שלח. וכ"כ מנחת יעקב (כלל לב או' כב). וידוע שבדור שלפנינו המציא הגאון ר' גרשון חנוך מראדזין החלזון שצובעים ממנו התכלת. ונחלקו עליו גדולי דורו. ומהם הגאון מקוטנא בשו"ת ישועות מלכו (חאו"ח סי' ב). ורמז כן בקצרה בערוך השלחן או"ח (סי' ט אות יב). וע' בשו"ת בשמים ראש (סי' רמד). וע"ע בס' שלחן מלכים (דר"י ע"א). ואכמ"ל.

סעיף קטן ב

ב) ובשר ואפי' רוב טבחי ישראל בעינן חותם בתוך חותם לבשר. הואיל ופסק מרן המחבר (סי' סג) דבשר שנתעלם מן העין אסור. ש"ך סק"א. פר"ח סק"א. לחה"פ סק"א. ערך שי. אולם לכאו' ל"מ כן מד' הרשב"א (סי' תשסא) שכ'. ותדע בעיר טבחי ישראל ורוב מקולין מוכרים בשר שחוטה ומוכרים שם גם בשר נבלה בשר הנמצא שם ביד גוי מותר. ואפ"ה נראה שאין משלחין לכתחלה בשר ביד גוי "בלא חותם" וכו' אע"פ שבדיעבד יש להתיר כשנמצא ביד גוי. עכ"ל. והובא בבדה"ב. וכן העיר מזה בס' חדרי דעה. אכן י"ל דהרשב"א לשטתיה שחולק על הרמב"ם בזה ומתיר כשנמצא ביד גוי כהגמ' דידן (בחולין צה.). משא"כ למרן שפסק כד' הרמב"ם שגם בזה אסור ה"נ דבעינן חותם בתוך חותם. אך בס' קהל יהודה כ' לדחות ד' הפר"ח בזה. דהואיל ומה"ת הולכים אחר הרוב ואין איסורו אלא מד"ס די בחותם א'. ולכן כ' להעמיד דברי מרן במקום דליכא רוב טבחי ישראל. ע"ש. וכ"כ הישועות יעקב סק"ב. וכ"ה במנח"י (כלל לב ס"ק נב). וכ"נ מדברי הפרישה אות יא. ע"ש. וע' בש"ך להלן ס"ק כה.

סעיף קטן ג

ג) **וחתיכת** דג. דוקא חתיכת דג דאילו דג שלם או חצי דג היה ניכר בסנפיר וקשקשת שלו. כדלעיל סי' פג. פרישה או' א. ש"ך סק"ב, כנה"ג הגה"ט או' א. לחה"פ סק"ב.

סעיף קטן ד

ד) **שהפקיד** או שלח ביד עכו"ם. ואף לכתחלה מותר להפקיד או לשלוח ביד עכו"ם דברים האסורים מה"ת בחותם בתוך חותם. ודברים האסורים מדרבנן בחותם א'. וכמ"ש להדיא מרן המחבר (ר"ס קל). ש"ך סק"ג. כנה"ג הגה"ט סק"ג. פר"ח סק"ג. לחה"פ סק"א וכן הסכים בזב"צ סק"א. ודחה ד' ה' קהל יהודה שכ' לד' מרן דדוקא דיעבד ע"ש.

סעיף קטן ה

ה) **ביד** עכו"ם. ונראה דהיינו דוקא גוי שעובד ע"ז. אבל ישמעאלים שאינם עע"ז מותר לשלוח בידם או להפקיד אצלם יין בחותם א'. דהא מרן פוסק כד' הרי"ף והרמב"ם והרשב"א שדברים האסורים מה"ת צריך אותם בתוך חותם, והאסורים מדרבנן די בחותם א'. וכ' הרשב"א. דאע"ג דסתם יינן אינו אלא מדרבנן. החמירו בו כשל תורה משום דחביב ניסוך עליהם וטרחי ומזייפי חותם אחד. ע"כ. וא"כ גבי ישמעאל דלא שייך לו' דחביב עליו הניסוך. די בחותם א'. ואף שי"ל שמא לקחם ממנו גוי אחר שעוע"ז וניסך. הרי ביינם של ישמעאלים נמי איכא למימר כה"ג. ואפ"ה לא חיישינן לאסרו בהנאה כדלהלן (סי' קכד ס"ו). וע' בכנה"ג (שם הגב"י או' יט). וע' ע"ז (סד.) ולקמן (ר"ס קכח). וא"כ ה"ה להכא. וכן משמע מד' רוב האחרונים המובאים להלן בסמוך סק"ו.

ה) **וגדולה** מזו מצאנו להט"ז סק"ד שכ' דבזה"ז ליכא חיבת ניסוך ודי ליין בחותם א'. ע"ש. והסכים עמו בס' מנחת יעקב (כלל לב או' לב). ובספרו שו"ת שבות יעקב ח"א (סי' סג). ותנאי דמסייעי להו האור זרוע (פ"ב דע"ז סי' קס). והרוקח (סי' תצו). שכ' שבזמן הזה שאין גוים מנסכין לע"ז א"צ חותם בתוך חותם כדאמרי' גבי חומץ וכו'. ע"ש. וכ"כ המאירי (ע"ז לא). ד"ה הפקיד יינו. בשם קצת אחרוני הרבנים שהתירו היין אף בשתיה ע"י חותם א'. משום שבימים אלו אין הניסוך מצוי להם כדרך שהיה באותם הזמנים. ע"כ. (והרב המו"ל שם או' ג לא זכר מהנ"ל). וע' בערוך השלחן ס"ק יג שכ' שכן ראוי להורות כהט"ז הנ"ל. והן אמת דכל זה אינו מספיק לד' מרן שקבלנו הוראותיו שכ' דיין צריך חב"ח. (ונראה דלטעמיה אזיל בר"ס קכג שאוסר סתם יינם בזה"ז גם בהנאה. משא"כ לד' החולקים י"ל כנ"ל). וכ"כ להדיא בשו"ת חקרי לב ח"א מיו"ד (סי' קצט). שכ"נ מד' הפוסקים שפסקו גם בזה"ז דצריך ב' חותמות ליין. ושוב הביא מ"ש הרשב"א בתה"א (דקמ"א). דאע"ג דגוים בזה"ז לאו עובדי ע"ז הם. מ"מ כיון שיש בהם מנסכין

בעינן חב"ח. והביאו הב"י (סי' קכח) וסיים דאפי' דיעבד אסור. וכ"פ הרמ"א בהגה שם. וסיים. מ"מ להתיר במקום הפ"מ סמך גדול הוא זה. ע"ש. וע"ע בשו"ת ישמח לב גאגין (חיו"ד סי' ח). ע"ש. ובישועת יעקב סק"ד כ' להדיא דלא כהט"ז. וכן בס' ערך שי. ע"ש. ומ"מ בישמעאל מיהא נראה שאין לחוש כ"כ. ולא אכחד שראיתי באור שמח (פי"ג מהמלכים א ה':ל"בי"ב). שפירש בד' הרמב"ם שם. לאסור בשתיה כשעבר והפקיד אצל ישמעאל בחותם א'. ע"ש. אבל לפע"ד אפשר לסמוך ולהקל על כל הנ"ל. ומיהו לכתחלה יש לחוש לד' האור שמח הנ"ל להצריך ב' חותמות גם אצל ישמעאל. וע' לחם משנה (פי"ג מהמלכים א ה':ל"ב"י). וע' בשו"ת התשב"ץ ח"ג (סי' פט). ובשו"ת בני בנימין (ס"ס ו). ובס' גנזי חיים (מע' ח סוף אות צא). ודו"ק.

סעיף קטן ו

ו) **ביד** עכו"ם. וה"ה ביד ישראל חשוד. וכמ"ש לקמן ס"ח. ונקט עכו"ם משום יין. דהא טעמא דיין משום חיבת ניסוך הוא דטרח ומזייף, משא"כ בישראל חשוד דסגי בחותם א' ככל יתר הדברים האסורים מדרבנן. ש"ך סק"ד. לחה"פ סק"ג. זב"צ סק"ג. וכן הסכים הגאון הגאון בית מאיר לד' הש"ך בדין יין לישראל חשוד דסגי בחותם א'. וכ' דמ"ש התוס' ע"ז (לא.) בשם ר"ת דבישראל חשוד צריך חב"ח. היינו בישראל החשוד לנסך. ע"ש. (וע"ע בב"ח שגם הוא עמד ע"ד התוס' בזה. וע"ש). ודלא כמ"ש בס' קהל יהודה ד"ה והוה. בשם י"מ. דאף בישראל חשוד חיישינן שהגוים ישאלו ממנו מפני חיבת ניסוך שלהם. ע"ש. והעיקר כד' האחרונים הנ"ל. וכ"מ בתשו' רדב"ז ח"ג (סי' תקכח). וע' בפרי תואר סק"ו. ומש"כ לקמן ס"ק מ. ובעיקר דין ישראל חשוד ע' להלן ס"ק פג. ובסי' קיט ס"ק יד.

סעיף קטן ז

ז) **אבל** יין מבושל. הנה בב"י לקמן (סי' קכג) הביא ד' הרשב"א בתה"א שכ' איזהו מבושל כל שהרתיח נעשה מבושל וכן קבלת הגאונים. וי"א שאין קרוי מבושל עד שיתמעט מדתו ע"י בישולו. ונ"ל שא"א לרתיחה בלי מיעוט מדה. וקבלת הגאונים תכריע. ע"כ. וכ"כ הר"ן. גם הרא"ש הסכים לד' הראב"ד בשם הגאונים שאם הרתיחו הוי מבושל בודאי. וכ"כ בסה"ת וכ"פ הטוש"ע שם. מאימתי נקרא מבושל משהרתיח ע"ג האש. וכ' הש"ך שם סק"ז דהיינו שיתמעט מדתו ע"י הרתיחה. ע"כ. וכן פסק האור זרוע (פ"ב דע"ז סי' קנה). ובשו"ת התשב"ץ ח"א (ס"ס כט). ובארחות חיים יו"ד (עמוד רמ"ז). ועוד. ודברי הגאונים הובאו בשערי תשובה (סי' רנח). ע"ש. אמנם הכנה"ג (סי' קכג הגב"י או' יד). כ' בשם הריא"ז. ששיעור יין מבושל היינו כל שאין שותים אותו כיין. [וע' בכנה"ג

שם או' נ. כיו"ב לגבי חומץ.] אכן בשלחן גבוה (שם סק"ז) כ' דבטלה דעתו אצל כל הני רבוותא דס"ל שכל שהרתיחו ע"ג האש כל שהוא חשיב מבושל. והובא להלכה בס' עיני דוד (דפ"ו ע"ג). ובס' זכרנו לחיים ח"ב (דל"א ע"ב). ע"ש. איברא דאשכחן לגאון הרמב"ם (פ"ו מאיסורי מזבח ה"ט) שכ'. המבושל באש עד שנשתנה טעמו בבישול. (פסול לניסוך). ולפ"ז מוכח דאף לגבי איסור יי"נ בעינן שיהיה מבושל עד שנשתנה טעמו. וכמ"ש (בפי"א מהמ"א ה"ט). ע"ש. וכן הוכיח במישור בעה"ש (סי' קכג סק"ה). ושכ"כ ר' מנוח. ע"ש. וכן מצאתי להמאירי (ע"ז כט:) שכ'. סוף הדברים בענין זה לדעתי כל שהוא מבושל עד שנשתנה טעמו מכמות שהיה וכו' בטל חינו ואין חיבת ניסוך עליו. ע"כ. והרה"ג המו"ל העיר בזה מד' הרמב"ם הנ"ל. ע"ש. וכ"כ להלכה בס' ככר לאדן (דף קסב ע"א). בשם מהר"ם די לונזאנו דמ"ש דיין מבושל אין בו משום יי"נ אין זה בסתם בישול. אלא בבישול רב עד שטעמו נשתנה בבישול, והובא בס' עיקרי הד"ט (סי' יג אות יג). ומהר"ח פלאג'י בס' רוח חיים (סי' קכג סק"ב) כ' לפרש ד' הריא"ז הנ"ל דהיינו ג"כ שנשתנה טעמו מטעם יין. ע"ש. וע"ע בס' ויאמר יצחק (דק"ד ע"ג). ומצאנו לפ"ז חברים להריא"ז ודלא כמ"ש בשלחן גבוה דדעתו בטלה נגד כל הפו'. ולא זכר שר מד' הרמב"ם הנ"ל. וכ"ה דעת המאירי ור' מנוח. וכאמור. וכן פסק בבן איש חי ש"ב (פר' בלק אות ז'). וע' בס' בית אהרן קריספין (דמ"ד ע"ג). ובשו"ת שביתת יו"ט (חיו"ד סי' א-ד). ועמ"ש בכסא אליהו (סי' קכג סק"ב). ודו"ק. ולענין הלכה נלע"ד דלכתחילה טוב לחוש לד' הרמב"ם וסיעתו. ויש להצריך חותם בתוך חותם כל זמן שלא הגיע היין לשיעור שנשתנה טעמו. אבל בדיעבד אין להחמיר בזה כלל הואיל ורבו הפוסקים הסוברים דסגי בהרתחה בעלמא. וכן הוא דעת מרן שקבלנו הוראותיו. ולכן אם היה חותם א' בלבד יש להקל ג"כ.

סעיף קטן ח

ח) **ושכר**. ואע"ג דשכר של עכו"ם מותר. י"ל דמיירי שרוצה לשתות השכר שהפקיד אצל העכו"ם בביתו שכ העכו"ם וכמ"ש לעיל סי' קיד לאסור בזה. בית מאיר. א"נ י"ל דמיירי בשכר הנעשה מיין שרוף של צימוקים. מעשה רוקח פי"ג מהמ"א ה"י. הובא בזב"צ סק"ג. ונראה שאפי' הפקיד אצלו סתם שכר צריך חותם א' פן יחליפנו בשכר הנעשה מיין שרוף הנ"ל. אא"כ השכר הנעשה מיין שרוף הוא יותר ביוקר. דבכה"ג לא חיישינן לאחלופי כדקי"ל בע"ז (לד:) ובש"ע (סי' קיד סי"א). וכ"כ בשו"ת תפארת אדם בזכרונותיו (מע' י אות ה). ע"ש. וכן יש לחוש שיערב בו יין לבן. ע' בית מאיר שם. ובשו"ת הרדב"ז ח"ד (סי' רצט). ע"ש.

סעיף קטן ט

ט) או יין שעירבו בו ד"א כגון דבש. ומיירי שעירבו בו כ"כ דבש עד שנשתנה טעם היין מחמתו דבכה"ג אין בו משום יי"נ וכדקי"ל (בסי' קכג ס"ד). הלא"ה כיון שיש בו משום יי"נ צריך חותם בתוך חותם. ש"ך סק"ו כנה"ג הגה"ט או' ח. פר"ח סק"ו. מנחת יעקב כלל לב או' לד. לחה"פ סק"ד. מסגרת השלחן. זב"צ סק"ד וע' בשו"ת עמק המלך (סי' מח). ולפענ"ד דהואיל וסברת הרמב"ם וגאוני המערב להתיר אף במעט דבש. וכן ד' הר"א בר נתן בשו"ת הריב"ש (סי' קפ). ואע"פ ששאר פוסקים חולקים עליהם. בדיעבד ובהפ"מ יש להתיר בחותם א'. הואיל ומנהג פשוט במצרים להקל כד' הרמב"ם וגאוני המערב אף לכתחלה. כמ"ש באור זרוע ח"ב (פ"ק דע"ז סי' קסב) ובהג"א (שם ל.). וכ"כ מרן הב"י בשו"ת אבקת רוכל (סיי' סז). ודחה בשתי ידים ד' החכם שרצה להחמיר להם בזה. ע"ש. וכן בשו"ת רדב"ז ח"ג (סי' תקכז) התיר בשעה"ד לסמוך על גאוני המערב בזה. אלא שכ' דהיינו במגע הישמעאלים. ע"ש. ובצירוף ד' הט"ז והמנח"י וסיעתם המובאים לעיל (סק"ה) דבזה"ז שאין הגוים עע"ז די בחותם א'. בדיעבד ובפה"מ מיהא שפיר סמכינן עלייהו במעט דבש. וה"מ. להקל בשו"ת המבי"ט (סי' רח). ע"ש.

סעיף קטן י

י) ודע דביין מבושל ויין שיש בו דבש. י"א דלא שרינן אלא דוקא כשיודע הגוי שהוא מבושל או שיש בו דבש. וכמ"ש בעה"ש (סי' קכג סק"ד) בשם ה' בני דוד. דדוקא בכה"ג אין בהם משום יי"נ. ע"ש. וכ"כ בזכרנו לחיים (דל"א ע"ב). ולפ"ז ה"ה בנ"ד אם אין הגוי יודע מזה אין להתיר אלא בחותם בתוך חותם. אולם במצרים נהגו להקל בדין יי"נ אף בלא זה. וכן הפוסקים סתמו דבריהם בזה. ועכ"פ בדיעבד סגי בחותם א' אף שאין הגוי יודע מזה. ובצירוף ד' הט"ז ומנח"י כנ"ל. וע"ע בשו"ת שבות יעקב (סי' סג).

סעיף קטן יא

יא) וכן החומץ. פי' חומץ של יין והיינו שמבעבע כששופכים אותו על הארץ דאז הוי חומץ גמור ואין ראוי לנסך כדקי"ל (בסי' קכג ס"ו). ולכן אין לחוש משום חיבת ניסוך כיון שאינו ראוי לנסך. ואי משום אחלופי הא סתם יינם אינו אלא מדרבנן ודי בחותם א'. ש"ך סק"ז. כנה"ג הגה"ט או' ח. פר"ח סק"ז. לחה"פ סק"ה מנחת יעקב כלל לב אות לד. מסגרת השלחן. זב"צ סק"ה. ולפעד"נ דבדיעבד יש מקום להקל בחותם א' גם כשלא הגיע לשיעור מבעבע. הואיל ועיקר דעת מרן שהחמיר להצריך כשיעור זה. אינה סברא מוסכמת מכל הפוסקים. וכמ"ש בב"י בשם הרשב"א בתה"א. שאין זה מעיקר הגמ'. וכל שהיה יין והחמיץ אין בין תחילת חימוצו לסופו יותר מג' ימים. וכו'. ע"ש. וע"ע

בחי' הריטב"א (ע"ז כט:). וע' בשו"ת שם אריה (חיו"ד סי' כט). דהאי שיעורא הוי מצד חומרא ואינו מדינא שאינו ראוי לנסך. ע"ש. וע' באו"ח (סי' רד ס"ד). ובאחרו' שם. וע"ע בשו"ת חסד לאברהם אלקלעי (חאו"ח סי' ה). א"כ י"ל דעכ"פ בכה"ג ליכא חיבת ניסוך. וע' בשו"ת חת"ס (ס"ס קכד). ובצירוף ד' הפו' דס"ל להקל בזה"ז ביין בחותם א' נראה דבחומץ מיהא יש להקל בדיעבד אפי' לא הגיע לשיעור שמבעבע. וע"ע כנה"ג סי' קכג הגה"ט אות יא.

סעיף קטן יב

יב) וחלב. ואע"ג דחלב של עכו"ם אסור שמא יחליפנו בחלב טמא שאיסורו מה"ת. מ"מ די בחותם א'. משום שחלב טמא ניכר כמ"ש (ע"ז לה:) טהור חיור טמא ירוק. וא"כ אין לחוש שיחליף כל החלב או רובו. אלא חיישי' שמא החליף מעט חלב טמא לתוכו שאין בו איסור אלא מדרבנן. דמדאו' מין במינו בטל ברוב. פרישה סק"ד. ש"ך סק"ח. ט"ז סק"א. פר"ח סק"ה. לח"מ פי"ג מסמ"א ה"י. שו"ג סק"י. ערוה"ש סק"ב. אבל הנוב"י מה"ת (חאו"ח סי' סו). הקשה על הש"ך בזה. שהרי יש חילוק בטעם בין חלב טמא לטהור והו"ל מין בשא"מ. ואף שכ' הפר"ת (סי' צח סק"ד). שכל ששוה בשמא אלא שחלוק בטעמו אם אינו שינוי טעם גמור אלא קצת שינוי מיקרי מין במינו. מ"מ מי העיד לנו שהשינוי בין חלב טמא לטהור בטעם אינו אלא מעט שינוי. ולכן כ' הנוב"י. שאמנם יפה כיון הש"ך דמדאו' בטל ברוב ואפי' נ"ט גמור. משום דאף דקי"ל טעם כעיקר דאו', היינו דוקא באיסורי לאוין שיש בהם מלקות אבל חלב טמא שאינו אלא עשה אין ללמוד טע"כ מגיעולי עכו"ם או ממשרת. והוי מדרבנן, ומש"ה סגי בחותם א'. ע"כ ובמאירי (ע"ז לט:) כ' וז"ל. ושמא תאמר חלב טמא איסור תורה הוא. חלב טמא אין לחוש לחליפין גמורים שהרי הטהור לבן והטמא ירוק וניכר הוא ואין בו אלא חשש תערובת. ע"כ. ומשמע דר"ל כהש"ך הנ"ל. דאילו ס"ל כהנוב"י לא הוה מסתם סתומי לחידוש גדול כזה. וכד' המאירי כ' בחי' ריטב"א (שם). ובתה"א להרשב"א (בית ג' שער ו). ובה"ה (פ"ג מהמ"א הט"ז). ע"ש. ובס' באר יעקב (דס"ח ע"ד). הק' ג"כ על הש"ך כהנוב"י הנ"ל. שמכיון דאזלינן בתר טעמא אין הדעת נותן שחלב טמא וטהור טעמן שוה. וכמ"ש הש"ך (סי' קז). לענין דג טמא וטהור די"ל דחשיבי מין בשא"מ. ע"ש. ואינו מוכרח. דהתם נמי אשכחן להגרע"א ובית מאיר שם שכ' דחשיבי מין במינו. ומצאתי תנא דמסייע להו הוא המאירי (חולין צז.) ד"ה כל שאמור בו דין ס'. שכ"כ להדיא. ע"ש. וע' בשו"ת נפש חיה (סי' כד-כה). וא"כ ה"נ י"ל דחלב טמא וטהור טעמן שוה. וכן ראיתי להגאון בית מאיר (בסימן זה) שהסכים להש"ך דחלב טמא וטהור טעמן שוה. כדג טמא

וטהור. ע"ש. ועכ"פ י"ל שטעמן קרוב זל"ז. ובאנו לד' הפר"ת דבכה"ג חשיבי מב"מ. ועוד שי"ל שהגוי מערב חלב טמא בשיעור מועט בחלב טהור כדי שלא יורגש אח"כ בטעימה. וכ"כ בשו"ת ערוגת הבושם ח"ב (ס"ס קיז). ובס' ערוגת הבושם על יו"ד (סי' פא סק"ד). ובשו"ת שם אריה (סי' נב). ע"ש.

יב) ועינא דשפיר חזי בשו"ת התשב"ץ ח"ג (סי' קמג) שכ' דחלב שחלבו גוי ואי"ר הוי ספקא דאו' משום תערובת חלב טמא. ושמא עירבו בו הרבה. ע"ש. וכ"כ מר בריה בשו"ת הרשב"ש (סי' תקנד). ושמעינן מינייהו תרתי, א) דהו"ל מין בשאינו מינו ומש"ה יש בו איסור תורה. ודלא כהש"ך וסיעתו. ב) דטע"כ דאו' אף באיסור עשה כחלב טמא. ודלא כהנוב"י. שוב מצאתי בשו"ת מהרש"ם ח"ב (סי' מב) שנשאל עמ"ש האו"ה (כלל ל"א דין יד). דחלב טמא שנפל לקדרה הו"ל סד"א, דמשמע דלא כהנוב"י דס"ל דטע"כ דידיה הוי מדרבנן. והשיב דהאו"ה ס"ל כד' התוס' בכורות (ו:), שהביאם הפמ"ג (ר"ס פא). דחלב טמא הוי מה"ת ולוקין עליו. ופליגי עמ"ש הרמב"ם שאין לוקים עליו. ע"ש. ולפע"ד דוחק לומר כן בד' הרשב"ץ והרשב"ש. דמסתמא ס"ל כהרמב"ם דאיסור עשה הוא. ומה גם שכ"כ גם המבי"ט בקרית ספר (פ"ג מהמ"א) דהו"ל סד"א. ע"ש. וע' בעה"ש (סי' קטו סק"א). שהביא ד' הרשב"ץ הנ"ל [ויש ט"ס בציונו]. והק' עליו דא"כ אמאי סגי לחלב בחותם א'. ותי' בעה"ש סי' זה סק"ב. דאפשר דס"ל כהב"ח שכ' דה"ט משום דליית ליה רווחא בחילופו. ומש"ה לא חששו אף דהוי מדאו'. ע"ש. וע' בכנה"ג הגב"י או' יב. ומיהו להתוס' (בכורות ו:) הנ"ל בלא"ה א"ש. דס"ל כמ"ש התוס' (ע"ז לט.) דה"ט משום דחמפ"ג אין איסורו מגופו אלא ע"י תערובת. ע"ש.

יב) ולכאורה היה נ"ל לתלות ד"ז במה שנחלקו האחרונים אם באיסור הבא מכחצי שיעור אי אמרי' ביה טע"כ דאו'. שהחו"ד (סי' קט סק"ה) ס"ל דטע"כ דאו' לא הוי אלא בשיעור שלם. משא"כ בחצי שיעור. וא"כ ה"ה לחלב טמא שאין בו מלקות. הו"ל כח"ש. דלא אמרי' ביה טע"כ דאו'. וכ"כ הרמב"ם (פ"ג מהמ"א ה"ו). דחלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא אסורין מה"ת ואין לוקין עליהם. "והרי האוכלן כאוכל חצי שיעור". ע"ש. משא"כ לד' החולקים על החו"ד. האי נמי הו"ל כח"ש דטע"כ דאו'. אבל י"ל דלא דמי לח"ש שהרי הוא בא מאיסור שיש בו מלקות כשיש בו כשיעור. משא"כ בזה דלא משכ"ל מלקות בדידהו. ומצאתי בשו"ת אבני נזר חאו"ח ח"ב (סי' שנט). שהק' על הנוב"י דהאי דמי לח"ש כמ"ש הרמב"ם. והואיל וח"ש טע"כ דידיה מדאו' כדמוכח בחולין (צח.). ה"נ לחלב טמא. ע"ש. ואינו מוכרח די"ל כמש"כ. וכ"כ להדיא בשו"ת שם אריה (חיו"ד סי' נב). אבל שניהם לא העירו מהחו"ד. דאף בח"ש יש מקום לומר דהוי מדרבנן. ובדרכי

תשו' (סי' צח ס"ק לב). הביא שגם הכו"פ ס"ל כהחו"ד. אבל מ"מ לענין תערובת החלב טמא. הקשו באבני נזר ושם אריה (שם) דשאני הכא דהוי טעמו וממשו. וא"צ לזה לימוד ממשרת וגיעולי עכו"ם. כיון שיש בו כזית בכא"פ. ע"ש.

יב) והנה אע"פ שבשו"ת אבני נזר (חאו"ח סי' שנט) כ' לדחות ד' הנוב"י בב' ידים. וכ' שהדבר ברור בכל הפו' דאף הכא טע"כ דאו'. וותר הנוב"י לבדו. ע"ש. מ"מ כמה אחרונים נקטי בשיפולי גלימי דהנוב"י בזה. ואף ה' שם אריה הנ"ל אינו חולק עליו להלכה. וכמ"ש בעצמו בס' ערוגת הבושם יו"ד (סי' צב סק"ה). כד' הנוב"י. וכ"ה שם (סי' קז). וכ"כ בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' קל). ובס' דרכי הוראה ח"ב (ס"פ עא). ובשו"ת לבושי מרדכי ח"א (חיו"ד ס"ס סג). ובשו"ת עמודי אור (סי' נא). וע"ש בסו"ד שכ' שלא סמך ע"ז למעשה. וי"ל. וע' בשו"ת פני מבין (חיו"ד סי' קג). ובשו"ת שערי רחמים פראנקי ח"ב (סי' ה). ואמנם בשו"ת באר יצחק (חיו"ד סי' יג). כ' לדחות ד' הנוב"י בזה. גם בשו"ת ערוגת הבושם ח"ב (סי' קיז). הניח ד' הנוב"י בצע"ג. אולם יש מקום לסמוך ע"ד הנוב"י. וגם בשו"ת מהרש"ם ח"ב (סי' מב). שכ' להק' ע"ד הנוב"י בזה. שוב תבריה לגזיזיה בס' עין הרועים (דקי"א ע"א). שהביאו להלכה. וכן סמך ע"ז מר בריה בתשו' (שם סע"א).

יב) ובעה"ש סק"ב הק' על הש"ך. בענין זה לפי דעת רב (ע"ז לט:) דחלב סגי בחותם א'. דהא איהו ס"ל דמב"מ לא בטיל מדאו'. ותי' ע"פ הנ"ל. דהואיל ולית ליה רווחא לא טרח ומזייף. וכד' הב"ח. ע"ש. והנה גם בדגול מרבבה ובהגהות רעק"א עמדו בזה. ע"ש. וע"ע בישועת יעקב סק"ג. ובשו"ת חת"ס (חיו"ד סי' קז). וע' בשו"ת באר יצחק (סי' יג). וערוגת הבושם (סי' קיז). הנ"ל. וע' בס' דברי אהרן פולונסקי (סי' יא). ואכמ"ל.

סעיף קטן יג

יג) ומורייס. והיינו במקום שדרכם ליתן לתוכו יין ומש"ה חיישינן שמא יחליפנו במורייס שלהם. ואם היה היין ביוקר יותר מהמורייס וכן במקום שאין דרכה ליתן לתוכו יין מותר להפקידו ביד עכו"ם ולשלחו על ידו בלא שום חותם. וכמ"ש בש"ע לעיל (סי' קיד סי"א). וכ"כ הש"ך סק"ט. ושאר אחרונים.

סעיף קטן יד

יד) ופת. שמא יחליפנו בפת שלהם שהוא אסור מדרבנן. הילכך במקום שנוהגים היתר בפת של עכו"ם פשוט שא"צ חותם כלל. ש"ך סק"י. כנה"ג הגה"ט אות י. אבל הפר"ח סק"ט כ' שאף במקום שנוהגים היתר בפת של עכו"ם צריך חותם שמא יחליפנו בפת של בעה"ב שאסור בכ"מ. וכ"ה בדמשק אליעזר אות יח. וכ"כ לחה"פ סק"ו וכ"כ זב"צ

סק"ו. וכ"נ מד' ה' מזמור לדוד. אך לפע"ד יש לקיים ד' הש"ך וכנה"ג משום דלגבי פת בעה"ב איכא ס"ס להקל. שמא לא החליף. ואת"ל החליף שמא בפת פלטר החליפו. [וי"ל עוד לפמ"ש בשו"ת חקקי לב (סי' כד). דכשאינו יודע שהוא פת בעה"ב. א"צ להודיעו שיפרוש דבכה"ג ליכא אקרובי דעתא דחתנות ע"ש]. וכן ראיתי במסגרת השלחן שכ' שהמתיק סוד בזה עם הגאון מהר"ר מזל טוב מודינא ז"ל והתיר כהש"ך. ע"ש. ואפשר דה"ט כמש"כ. וא"צ לומר בעיר שרוב הפת שבה נעשה ע"י פלטר שאפשר להתיר אף לכתחילה בחותם אחד משום דאזלינן בתר רובא. אבל בלא"ה יש לחוש לכתחלה להפר"ח וסיעתו להצריך חותם א'. ובדיעבד מותר בלא חותם. וכ"פ מסגרת השלחן שם. ואם יש שנוי בפת בעה"ב בין א' לחבירו זה עצמו חשוב חותם. מזמור לדוד.

סעיף קטן טו

טו) וגבנה. דמדאורייתא בטל העור קיבת נבלה במיעוטו. ומ"ש דבר המעמיד אפי' באלף לא בטיל הוי מדרבנן. להכי סגי בחותם א'. א"נ כיון די"ל שמא לא העמידה בעוד קיבת נבלה ואפ"ה אסורה דאמרינן שמא העמיד הוי שפיר מדרבנן. וכן עיקר. ש"ך ס"ק יא. ובכסא אליהו סק"א. הק' על תי' האחרון דמה יענה לד' האומרים ספקא דאו' לחומרא מה"ת. ע"ש. ולק"מ דמה"ת הכא מוקמינן לחלב אחזקת היתר. וכ"כ שבילי דוד סק"ג. תדע דאף למ"ד סד"א לחומרא מדרבנן. מ"מ חמיר משאר איסורין דרבנן. וכמ"ש המל"מ פי"ח מהא"ב. והביאו הרב עצמו בשו"ת קול אליהו (חיו"ד סי' יז). ולכן לא מצא שם נ"מ בין למ"ד סד"א לחומרא הוי מה"ת. או מדרבנן. ע"ש. וע"ע בזבחי צדק (סי' קי ס"ק קמה). וא"כ נראה דאף ס' תורה צריך חותם בתוך חותם. א"ו דהכא משום חזקת היתר הוא. [וע' בישועת יעקב סוף סק"ד. דס"ל דהכא ליכא חזקה ע"ש.] ומ"מ אף שי"ל חזקת היתר הצריכו חותם. וכמ"ש בחקרי לב (סי' רא). ד"ה אך דלא סמכו בזה על רוב. וכמ"ש כה"ג בתוס' חולין (צה.) סד"ה ובנמצא.

סעיף קטן טז

טז) וכל שאיסורו מד"ס שהפקידו ביד עכו"ם. וה"ה שלחו. ש"ך ס"ק יב. ושאר אחרונים. וכ' הט"ז לקמן (סי' קכז סק"ז) בשם אחיו מהר"י הלוי ז"ל שאם שלח חמאה ביד עכו"ם מותר בלא שום חותם [הואיל ויש מתירין החמאה של גוים ויש מקומות שנהגו בה היתר. וכו']. ע"ש. והביאו בס' קהל יהודה. ובפתחי תשו' סק"ב. ובלחה"פ סק"ז. ובפמ"ג או"ח (סי' לב א"א ס"ק יג). ובשו"ת בית שערים (חיו"ד סי' קצט). ולדידן חמאה של עכו"ם מותרת וכמ"ש לעיל ס"ס קטו.

סעיף קטן יז

יז) וי"א שאף בדברים הצריכים ב' חותמות לא אמרו אלא בשולח ע"י גוי כו'. אבל מפקיד כו'. די בחותם א'. הקשה הש"ך ס"ק יג. דלקמן (ר"ס קל) סתם המחבר להחמיר כסברא הא'. וצ"ע. ע"כ. ותימה שהרי הש"ך עצמו לקמן (סי' קעז ס"ק לח). כ' דבסתם וי"א הלכה כסתם. וכ"כ עוד בכ"ד. וע"ע בש"ך כללי הוראות או"ה (סי' רמב). שכ"כ. והביא ד' הרמ"ע מפאנו (סי' צז). שהסברא הא' הוא פסק גמור ומוחלט כיון שסתם כן, ולא הביא ד' הי"א אלא לחלוק כבוד לבעליה. ע"ש. וראיתי שכבר עמדו עליו האחרונים. והנה הכנה"ג הגב"י או' ט הביא מ"ש המשאת בנימין (סי' כט). שדעת מרן הב"י להתיר במפקיד בחותם א' כשיש הפ"מ או שעה"ד ולכן הביא ב' הסברות לומר שיש לסמוך להקל בהפ"מ. וכ' ע"ז הכנה"ג. ולא מצאתי טעם לדברים אלו וכו'. דא"כ גם בסי' ק"ל הי"ל לכתוב ב' הסברות. ומה גם שבב"י פסק להחמיר בכל אופן ולא כ' דבהפ"מ יש להקל כסברא זו. ואפשר לקיים ד' המ"ב דהכא כ' ב' הסברות לסמוך להקל בהפ"מ אבל ביין נסך דחמיר פסק בסי' ק"ל לאסור בכל אופן. ע"כ. וכן בשו"ת דבר משה ח"א (חיו"ד סי' יט). ה"ד הכנה"ג. ומסיק להחמיר ביין אף בהפ"מ ושכ"ה בתשו' מהרשד"ם (סי' נה). ע"ש. וכן דעת ה' מסגרת השלחן. וע' בזב"צ ס"ק יב שה"ד הכנה"ג. וכ' ע"ז. דלפמ"ש המחב"ר (סי' ט סק"ב) דכשמרן סותם להתיר ואח"כ מביא ד' האוסרים בשם י"א. נקטינן דחושש לד' האוסרים. ואין להתיר אלא בשעה"ד או הפ"מ. אבל כשמרן סותם לאסור ואח"כ מביא ד' י"א להיתר. נקטינן כד' האוסרים לגמרי אפי' בשעה"ד והפ"מ. ע"ש. א"כ ה"נ לענין הלכה העיקר הוא כמו שסתם מרן כד' האוסרים ודלא כהכנה"ג. ע"כ. וכ"כ הפר"ח ס"ק יא לד' מרן. וכ"כ הפר"ת סק"ב ובשו"ג ס"ק טו.

יז) איברא דהחיד"א במחב"ר (סי' ט סק"ב) הנ"ל כ' שדעת מרן היא כשסותם להתיר ומביא י"א לאסור להתיר לגמרי אף בהפסד מועט. אך גדולי הדורות הבאים אחריו סמכו על סתם מרן להתיר בהפ"מ דוקא. וכן כשסותם לאסור ומביא י"א להתיר דעת מרן לסמוך על המתירין בהפ"מ. ולפי הנ"ל נכון להחמיר אף בהפ"מ. עכ"ד. נמצא דאף החיד"א מודה דלד' מרן גופיה יש להקל הכא בהפ"מ אלא דלדידיה נכון להחמיר אף בהפ"מ. ומשמע שאינו מן הדין ממש. וכ"כ בכה"ח לעיל (סי' קיג ס"ק עא). וע' בשו"ת רב פעלים ח"ב (סי' ז). שנראה ג"כ דבכה"ג יש להקל בהפ"מ. אלא דבסו"ד ה"ד המחב"ר הנ"ל. ע"ש. וע' בשו"ת חקרי לב (סי' קצט). שישב על מדוכה זו בנ"ד והעיר על המחב"ר סי' ט שלא זכר מד' הכנה"ג הנ"ל. [וק"ק על החק"ל. שהביא קו' הכנה"ג על המ"ב בלבד. ולא כ' יישוב דבריו הנ"ל.] ואחר שהאריך למעניתו בד"ז העלה דאף ביין אפשר להקל

בדיעבד במפקיד בחותם א' בהפ"מ. ע"ש. וכ"פ בשו"ת בית דוד (סי' ע). ותמך יסודו על המשאת בנימין הנ"ל. וכ"כ במשחא דרבותא (דע"ב ע"ד). וכנלע"ד דבהפ"מ ושעה"ד כדאים המ"ב והב"ד והחק"ל והמשד"ר לפסוק להקל אף ביין. ומכ"ש שמצאנו כמה פוסקים שמקילין ביין בזה"ז דליכא חיבת ניסוך. (וכמש"כ לעיל סק"ה). ובשאר דברים נוסף על הפו' הנ"ל הכנה"ג עצמי שסובר כן. [ומה גם לפמ"ש בערוך השלחן דד' הי"א לחלק בין שולח למפקיד היא מוסכמת לכ"ע. (אף שי"ל ע"ד).] וגם הפר"ח ס"ק יד דעתו לדינא דהעיקר כהי"א שיש חילוק בין שולח למפקיד. גם בגוי נוסף על הנ"ל ישנה ד' ר"ת וסיעתו להקל. ע' בס"ק כא. לכן בפה"מ יש לסמוך ולהקל משום דהו"ל כס"ס. [ובמקום אחר כתבנו כן גם בדין קים לי נגד סתם מרן כשד' הי"א לטובת המוחזק ואכמ"ל.].

סעיף קטן יח

יח) ואף השולח אם הודיע לחבירו צורת החותם וגם אמר לעכו"ם שהודיעו לחבירו די בחותם א'. האמירה לעכו"ם מעכבת. שאל"כ לא מירתת הגוי. אבל ההודעה לחבירו אינה מעכבת. דהואיל והעכו"ם לא ידע מזה מירתת. ש"ך ס"ק טו. כנה"ג הגה"ט או' יט. פר"ח ס"ק יג. לחה"פ ס"ק יא. ושכ"כ בס' ישמח ישראל. וז"ל הרוקח (ס"ס תצו). מיהו אם שולח היין אומר לגוי. הודעתי למי שאני שולח את היין היאך חתמתיו. מותר אפי' לא הודיעו. והובא בעה"ש סק"ג. אלא שכ' שהריטב"א בחי' לא כ"כ. ע"ש. ונראה דאפשר לסמוך ע"ד הרוקח להקל. ובלבד בהפ"מ וכנ"ל.

סעיף קטן יט

יט) די בחותם א'. ואף השולח בב' חותמות נכון הדבר להודיע לחבירו צורת החותם כדי שיחזור אחריו לראות אם זייף או לאו. מרן בש"ע לקמן (סי' קל ס"ח). ש"ך ס"ק טו. פר"ח ס"ק יג. לחה"פ ס"ק יא. וכ"כ החכ"א כלל ע ס"א. וכ' בפרט בזה"ז שנתקלקלו הדורות. ובדידי הוה עובדא שקניתי גבינה מחנוני לאחר שהראני כתב הכשר מהגאון ר' רפאל אב"ד המבורג. ואחר העיון היטב ראיתי שהוא מזוייף. שלקח החתימה שעל הנייר וקשרו בגבינה אחרת והטמין הקשר בגבינה. ע"כ. וכ"כ זב"צ ס"ק יד. ומיהו אם כ' אותיות על המאכל א"צ להודיע לחבירו. הראב"ד והובא בהגה לקמן (סי' קל ס"ח). וכ"כ בהגהות מהריק"ש שם. מנ"י כלל לב או' לו.

סעיף קטן כ

כ) כל מקום שיש לחוש לאחלופי לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים לחלק בין גוי עני לגוי עשיר דכולהו חשידי לאחלופי היכא דאית להו הנאה. שו"ת הרדב"ז ח"ד (סי' רצט). כנה"ג הגה"ט אות ה. זב"צ סק"ט. שו"ת עמודי אש (סי' ח' דנ"ט ע"ד). ע"ש. והנה

בשו"ת מקור ישראל (חיו"ד סי' א). יצא לידון בדבר חדש דע"כ לא כ"כ רדב"ז אלא בדין יין שהוא חמור כשל תורה. משא"כ בגבינות וכיו"ב דהוו מדרבנן. ובא רעהו וחקרו מהריט"א בתשו' שם (סי' ב). ודחה חילוקו באמת הבנין. והרהמ"ח שם (סי' ג) חזר לעשות סניגורין לדבריו. וע"ש. ונראה להחמיר.

סעיף קטן כא

כא) בהגה וי"א וכו' ובדיעבד יש לסמוך ע"ז. ולדידן בני ספרד אין לסמוך ע"ז אף בדיעבד והפ"מ. וכמ"ש בשו"ג ס"ק טז. ובס' עקרי הד"ט (סי' טז או' ז) בשם שו"ת מים רבים. ע"ש. ודוקא בשולח אבל במפקיד שרי בדיעבד והפ"מ אף בישראל חשוד. וכנ"ל. ומ"מ חזיא סברת ר"ת והרמ"א כאן להצטרף לסניף להקל. ואע"פ שהפר"ח כ' שסברא זו דחויה היא ואינה מחוורת. וכ"כ בשו"ת צמח צדק (סי' קטז). הנה מצאנו לכמה פו' שסוברים כן. ואף התוס' ע"ז (לא.) ד"ה דאמר רב. שהק' על פי' ר"ת בזה. מ"מ כתבו (שם לא:) ד"ה השולח. דבדיעבד סמכינן על ר"ת. וכ"ה בתוס' שם (סט:) גם האו"ז ח"ב (פ"ב דע"ז סי' קסא וקצו) פ' כר"ת. וכ"ה ברוקח (סי' תז ותצב). וע"ע באו"ה (כלל כב או' יא). דבדיעבד נוהגים כד' ר"ת. ובתשב"ץ ח"א (סי' סו). כ' שדעת הרא"ש כר"ת. וע' בטוב"י כאן ולקמן (סי' קכט וקל). ובפרישה שם. ובשו"ת חקרי לב (סי' קמד). ובשו"ת נוב"י תנינא (חאו"ח ס"ס סו) כ'. שההיתר לסמוך ע"ד הרמ"א בזה. יש לו סמיכה להתיר בדיעבד ע"ש. וכן בשו"ת שמש צדקה (חיו"ד סי' טו). בתשו' מהר"י למפרונטי בעל פחד יצחק. וגם בתשו' הרהמ"ח שם. כ' לצרף סברת ר"ת להקל. ע"ש. וע' בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"א (סי' נח). ובעיקר ד' הרמ"א דישראל חשוד צריך ב' חותמות לאיסור תורה וחותם א' לאיסור דרבנן. ע' להלן (סי' קיט ס"ג) ובמש"כ שם ס"ק יד.

סעיף קטן כב

כב) השולח לחבירו ע"י גוי בשר וגבינה בתוך תיבה אחת וחתומה בחותם א'. נסתפק בס' שמן המשחה (דקכ"ז ע"ג) בשם מהר"י אסא. אי נימא הואיל והבשר אסור, מכיון שאין עליו ב' חותמות ויש לחוש שזייף. יש לאסור גם את הגבינה. או דילמא איפכא. וכ' לדמות ד"ז למה שנחלקו רבני אשכנז. בקצב ששחט ז' בהמות בביתו והיו בחזקת כשרות. והוציא ב' בהמות וחצי למקולין ונשארו ד' בהמות וחצי בביתו. ונמצא טרפות באחת מן הבהמות בבני מעיים ולא נודע איזו היא. אי נימא הואיל והחצי שלקח מותר משום דקי"ל כל דפריש מרובא פריש. ה"נ החצי שנשאר. בביתו מותר. או דילמא איפכא. דהואיל והחצי הנשאר אסור משום דהו"ל קבוע. ה"ה החצי שפירש מותר. ודעת הפר"ח להתיר מה שפירש ולאסור החצי שנשאר כל א' כדינו. וכ' דמי שאינו מורה כן

לא ידע באו"ה בין ימינו לשמאלו. ע"ש. וה"נ אמרינן דהאיסור מה"ת כבשר וכיו"ב אסור משום דבעינן ב' חותמות. והגבינה מותרת בחותם א' הואיל והיא מד"ס. ע"ש. ובהשקפה הא' י"ל דאף החולקים על הפר"ח יודו לזה משום דשאני הכא שגופים מוחלקים הם ואימא דזייף הבשר והניח הגבינה. ומכ"ש שהבשר דמיו יקרים יותר. (ולד' כמה פו' ה"ט דבעי ב' חותמות משום דדמיהן יקרים. ואפי' למ"ד דה"ט משום דהוי מדאו' ודאי שיש להתחשב גם בטעם הנ"ל. וכמ"ש בעה"ש סק"ב). ול"ד להתם שהכל בהמה א' וא"א לומר על חציה כשר ועל חציה טרף. שו"ר שכן חילק בשו"ת נדיב לב ח"א (סי' י). ע"ש.

כב) והנה בתשו' נדיב לב שם כ' להביא ראיות להפר"ח ממתני' דיבמות (קיט:) את שיש לה עדים אסורה כו'. וממתני' דטהרות (רפ"ו) המסוכן כשהוא ברה"י ספקו טמא ברה"ר ספקו טהור. ע"ש. וב' הראיות הובאו בשאילת יעב"ץ (ס"ס ס). ע"ש. וכן הראיה מהמסוכן כו'. הובאה בס' בכור שור (ריש חולין) ודחה דשאני דיני טהרות שהם מחוקי התורה בלי טעם וכו', וע' בס' שב שמעתתא (ש"ד פ"ד) ומ"ש בזה. וע"ע בשו"ת כפי אהרן (חיו"ד סי' ד). וע' בשמן המשחה שם שהביא ראיה להפר"ח מגיטין (ח:) כל נכסי קנויים לך עצמו קנה ונכסים לא קנה. אלמא דאמרינן כל חד כדיניה. ע"ש. ולכאו' י"ל קצת עפ"ד שו"ת רב פעלים ח"א (חאו"ח ס"ס כג). ד"ה ודע כי וכו', דהא דלא אמרינן הואיל וקנה עצמו קנה נכסים. כדאמר בסוכה (ז:) הואיל והוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת. משום דס"ל דלא אמרינן הואיל אלא מאיסורא לאיסורא אבל מאיסור לממון לא אמרינן הואיל. כעין מ"ש איסורא מממונא נא ילפינן. ע"ש. ולפ"ז אין ראי' ג"כ להפר"ח. דבדין הקצב דתרוייהו איסורא אמרינן הואיל. ומה שפירש מותר גם החצי הנשאר מותר או להיפך. ואכמ"ל בזה. וע' בזב"צ (סי' קי ס"ק מ). שדעת רוב האחרונים כהפר"ח וכ"כ בשו"ת רב פעלים ח"א (חאו"ח סי' יז). וכ"פ בתשו' כפי אהרן שם. ומינה דה"ה לנ"ד דאמרינן כל אחד כדינו. שו"ר כן בזב"צ שם (ס"ק מא) לנ"ד. וכ"ה בכה"ח שם (ס"ק סד וסה). וע' בשו"ת בכורי יעקב זריהן (סי' טז). ובשו"ת נודע בשערים ח"ב (סי' ט). ובשו"ת תע"ל (סי' כב). ואכמ"ל.

סעיף קטן כג

כג) [**סעיף ב'**] **כיון שהחתימו כראוי ב' חותמות וכו'**. וכתב מרן בש"ע לקמן (סי' קל ס"ד) כיצד הוא חותם בתוך חותם. סתם החבית בכלי שאינו מהודק כדרך שסותם כל אדם וטח בטיט ה"ז חותם א'. היה כלי מהודק וטח עליו מלמעלה ה"ז חותם בתוך חותם. עכ"ל. וטיחה בטיט דמהני היינו שנתייבשה. כפרש"י (ע"ז לא.) אבל אם עדיין הטיט לח לא הוי חותם. שבקלות מאד יכול להסיר הטיט הלח ולתת אחר במקומו. ט"ז שם

סק"ז. שו"ג שם ס"ק יא. זב"צ כאן ס"ק טו. וכ"פ בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה ח"ב (סי' יט). וע"ע במשחא דרבותא (דע"ב ט"ג). וכ' עוד הט"ז שם דלא מהני טיחה בטיט אלא כשמונח בבית העכו"ם אבל אם מוליכו בדרך לא מהני. שע"י שהעגלה מתנענעת תמיד היין עולה למעלה ומרכך הטיט ונופל. ולכן הוי כפתוח בלי חותם. ע"ש. וכה"ג כ' החקרי לב (דר"פ ע"ג). ע"ש.

סעיף קטן כד

כד) מדברי מרן הנ"ל למדנו דכלי מהודק הוי כחותם ובטיחה מלמעלה הוי חב"ח. וא"כ הבקבוקים שלנו שנסתמים בחוזק בפקק שא"א לפתחן בלי ברזל הוי חותם א'. וכשטח אותם כמנהג בטיט אדום הוי חב"ח גם בלי סימני אותיות. ודברים שמספיק להם חותם א' כגון יין בזה"ז וחלב. יכולים לשלחם ע"י עכו"ם או בסתימה חזקה בפקק או בסתימה רפויה וטיחה כמנהג. ערוך השלחן בסי' זה ס"ק יח. ולפע"ד המנהג שנהגו לסתום הבקבוקים בחוזק וגם לטוח בטיט על גביהם כדי לשלחם ע"י גוי. יש בו צורך גם לדברי האומרים דיין בזה"ז די לו בחותם אחד. כי הנה אמת שבשו"ת עבודת הגרשוני (סי' צח) כ' שפקק של עץ המהודק היטב שא"א להוציאו כ"א ע"י טירחא מרובה חשיב חותם א' ע"ש. גם בשו"ת פרח מט"א ח"ב (סי' יד). כ' שכל הפו' ס"ל שסתימת החבית בפקק של עץ חשיב חותם א'. ע"ש. מ"מ אין דברי האחרו' הנ"ל מוסכמים. וכמ"ש בעה"ג בשם משאת בנימין (ס"ס כט) דל"מ כן. וכ"נ בט"ז. ע"ש. וכן בשו"ת שבות יעקב ח"א (סי' סג) כ' שאין ד' העה"ג מוכרחים כ"כ להקל נגד משמעות האחרונים. ושהוא עצמו דעתו להחמיר למעשה אא"כ יש עוד צד להקל. ע"ש. ובר מן דין הנה מצאנו בשו"ת חק"ל ח"א מיו"ד (סי' רא) שהאריך ע"ד העה"ג הנ"ל. וכ' דל"מ בש"ס לחשוב כלי מהודק לחותם כ"א בצירוף חותם שני (וכעין מפתח וחותם). ושוב כ' להוכיח כן מד' הרמב"ם (פי"ג מהמ"א ה"ח). וכ"ה בש"ע (סי' קל ס"ד). שכ'. כיצד. סתם החבית בכלי שאינו מהודק כדרך שסותמים כל אדם וטח בטיט ה"ז חותם א'. הרי שהסתימה הנהוגה אצל כל אדם לא חשיבא חותם א'. וא"כ נהי דלהניח יין בבית גוי והידק הסתימה ה"ז חותם א'. שאין דרך להדק הסתימה. אבל בשולח יין מעיר לעיר כיון שהדבר ברור שאין דרך לסתום בלא הידוק הסתימה פן ישפך יינו. כה"ג לא חשיב חותם כשמהדקו. אא"כ יש עליו חותם שני גמור שאז חשוב כב' חותמות ע"כ. וכיו"ב כ' במשחא דרבותא (דע"ב ע"ב). ע"ש. וכ"כ בס' שמו יוסף (סי' רלא) ולא אכחד דבשו"ת שמש צדקה (סי' טו) בתשו' מהר"י לאמפרונטי, ס"ל כד' העה"ג. והביא הדיוק מד' הרמב"ם. ודחאו ע"ש. מ"מ לכתחלה מיהא בודאי שיש לחוש לד' החולקים בזה. ולכן לא סמכו על סתימת הפקק לבדו אע"פ

שהוא מהודק בחוזק. אא"כ יטוח טיט על גבו. שאז מועיל אף במקום שצריך ב' חותמות כגון יין לדידן. וגם בזה המנהג להצריך כתיבה ע"ג החומר או הזפת. וכמ"ש בשו"ת הרשב"ש (סי' שה). וע' בשו"ת שערי רחמים ח"ב (סי' טו). ומש"כ לקמן ס"ק נד.

סעיף קטן כה

כה) כתב עוד מרן (סי' קל ס"ד). וכן אם צר פי הנוד ה"ז חותם א'. ע"כ. וקשר זה צ"ל קשר משונה. אבל קשר שרגילים לעשות תמיד אין בו טורח כלל להתירו ולא הוי סימן כלל. ט"ז שם סק"ח. וכ"ה באו"ה (כלל כב או' יג). ודלא כמו שצידד בס' בני חיי (סי' קל). דקשר רגיל נמי הוי כחותם א'. ע"ש. וכן העלה להחמיר בשו"ת חק"ל (סי' ר"א דרפ"א ע"א). פר"ת סק"ג. זב"צ ס"ק טז. ערוך השלחן או' יט. שו"ת ויאמר יצחק (סי' מז). שו"ת שערי רחמים ח"ב (סי' טו). שו"ת ערוגת הבושם ח"ב (סי' קיז). וע"ע בשו"ת צמח צדק מליבאוויטש (חאו"ח סי' נה אות ד).

סעיף קטן כו

כו) עוד כ' מרן שם. וכן אם צר פי הנוד ה"ז חותם א', הפך פי הנוד לתוכו וצר עליו ה"ז חב"ח. ע"כ. ור"ל דלא בעינן גבי הפך פי הנוד וצר עליו. שיהיה עוד חתימה. וכמ"ש בב"י שם בשם רמב"ם. ודלא כרשב"א דס"ל שצריך עוד חתימה וגם נתינה לתוך השק. ע"ש. וע' בחי' ריטב"א (ע"ז לא.) ובאו"ז (פ"ב דע"ז סי' קס). שג"כ כ' דלא בעינן שיהיה בתוך השק. וכ"פ הט"ז שם. ודע דבפרש"י והר"ן (ע"ז לא.) כ'. ואי כייף פומיה דנוד לגו כעין שקושרים נודות שלנו שלאחר שקושרים אותו מכניסין פי הנוד לתוכו. "ועוד קושרים אותו פעם אחרת" אפי' אין דיסקיא הוי חב"ח. ע"כ. מבואר דס"ל שצריך קשר לפני כניסת פי הנוד לתוכו ועוד קשר לאחר מכן. וכ"ה בשו"ג סי' קל. ובמאירי שם משמע שדי בקשר א'. וע' בשו"ת ויאמר יצחק (סי' מז). ובזב"צ ס"ק יז הביא פרש"י והר"ן והסכים כן לדינא אף שמד' הב"י ל"מ כן. ע"ש. ובדיעבד יש להקל בקשר א' כשנתן פי הנוד לתוכו. בצירוף ד' הפו' דס"ל שבזה"ז די ליין בחותם א'. וע' לקמן ס"ק מח.

סעיף קטן כז

כז) כתב עוד מרן שם. וכן כל שינוי שמשנה מדברים שאין דרך כל אדם הרי הם כחותם א'. והטיחה או הקשירה חותם שני. ושני קשרים משונים הוי כב' חותמות. ע"כ. ומיירי שב' הקשרים משונים ג"כ זה מזה זב"צ ס"ק יח. אבל בשו"ת חקרי לב (ס"ס רא). כ' דבקשר השני א"צ שינוי שכיון שאין דרך לקשור ב' קשרים. א"כ גם אם עשה הקשר השני כמו שנהוג לקשור חשיב חותם. ומ"ש הפו' ב' קשרים משונים. עיקר השינוי בראשון. דאילו בקשר שני חשיב קשר משונה ממילא. ע"כ. וכה"ג כ' הגאון משחא דרבותא (דע"ב

ע"ב). שאם יש חותם שמועיל ע"פ הדין ועמו קשר שאין בו שינוי חשיב שפיר חב"ח. ע"ש. וכ"כ בשו"ת עדות ביהוסף (סי' לט). ובשו"ת ויאמר יצחק (סי' מז). ע"ש. וע' להלן ס"ק מט.

סעיף קטן כח

כח) **ומ"ש** מרן בש"ע כאן שא"צ לחזור אחר החותם להכירו. בב"י מבואר שזהו ד' הרשב"א. ע"פ ד' ר"י בעל התוס'. ודלא כהראב"ד שמצריך להכיר בטביעות עין את החותמות. ולכן כ' הראב"ד שהשולח יין לחבירו ביד גוי אין שום סימן מועיל לו ולפיכך אין לו תקנה אלא דוקא בכתיבה ע"ש. והרמב"ן (ע"ז לא:) סובר שא"צ שיכיר בטביעות יין. אלא שמודיע לחבירו בכתב ענין חתימותיו. וחבירו עומד עליהם ומוצאם כענין שהודיע לו. ע"ש. וכ"כ בארחות חיים יו"ד (עמוד שמב). בשם רבינו האי ג'. והמאירי שם כ' שאף לראב"ד דוקא בקשרים צריך שיכיר את קשריו. אבל בב' חותמות שפיר דמי אף בלי הודעתו. ע"ש. ובתשו' התשב"ץ ח"ג (סי' כא). כ' שלא נראו ד' הראב"ד לאחרונים ז"ל. והביא ד' התוס' שכ' דבב' חותמות א"צ להודיעו כלל. וכ' ששיטה נכונה היא. ע"ש. וע' בשו"ת הרשב"ש (סי' שה). וע' בב"י לקמן (סי' קל). שדעת סה"ת וסמ"ג והטור להקל כד' הרשב"א. והכי נקטינן. ע"כ. וכ"פ הרמ"א בתורת חטאת (כלל לג או' יב).

כח) **אולם** ד' הפרי תואר סק"ג להחמיר בזה. וכ' דבש"ס מיירי במפקיד שחוזר על חותמיו ומכירם בטביעות עין. אבל בשולח ע"י גוי אין לנו אלא כד' הראב"ד. וסיים. דד' הפוסקים המתירים בערי אדום דוקא. וכיו"ב. אבל בערי המערב דהגוים לא מרתתי כלל וזילי בנפשייהו וטרחי טרחא גדולה לאהבת המועיל כל דהו אין להתיר כלל אלא בחותם שא"א לזייף כלל וע"י שיחזר על חותמו וימצאנו כצורתו. הלא"ה אסור. ומה גם שראינו שהגם שימצא החותם מקולקל וניכרת גניבתו עכ"ז לא מרתת. ואדרבה הישראל מרתת לדבר אליו וכו' וא"כ אין רתת ולא חלחלה ואסור זולת בחותם האותיות וימצאנו כי ידרשנו. ואפי' במידי דרבנן. דלא הויא ספקא אלא קרוב לודאי הוא. ע"כ. וכ' בזב"צ ס"ק יט. שאנו מנהגינו כד' מרן ז"ל שהגוים שלנו מרתתי מישראל כשהחותם מקולקל. שיש שופטים בארץ ויראים שמא יתפסו עליהם כגנב. ולכן אין לנו אלא ד' מרן ז"ל וכן מעשים בכל יום. והרוצה להיות חסיד יעשה כד' הפר"ת. ע"כ ונראה שהכל לפי המקום והזמן וכ"כ כיו"ב בס' ויכוח מים חיים (כלל לב דין טו). ע"ש. וכעת שהערכאות עונשים ע"ז אין לזוז מד' הפוסקים והש"ע.

סעיף קטן כט

כט) **אבל** אם חזר על חותמו ולא הכירו אסור אפי' עשה ב' חותמות. וה"ה יותר מב' חותמות כיון שמצאם כולם מקולקלים. ש"ך ס"ק יח. פר"ח ס"ק טו. לחה"פ ס"ק יג. זב"צ סק"כ.

סעיף קטן ל

ל) **דברים** הצריכים חותם א' דוקא. והוא עשה ב' חותמות ומצא הא' מקולקל. יש להתיר אף שנעשה בידי אדם. דתלינן שנמלך הגוי ולא זייף. וכדתניא בתוס' דטהרות חבית שהיתה מכוסה ובא ומצאה מגולה ר' מטהר וחכמים מטהרים. שהגנבים נמלכו והלכו להם. קהל יהודה [והראיה שהביא מהתוספתא. הנה בב"י כאן בד"ה והיכא דחזר כו'. הביא ד' הסמ"ג שכ' דלא דמי להתוספתא דהתם מיירי שישראל יוצא ונכנס. וע"ע בב"י י (סי' קל) בזה. וא"כ הראיה שהביא לא שמה מתיא. ונדחה קראו לה.] ויש לסייעו ממ"ש בשו"ת הרשב"ש (סי' תקנ). בשולח בשר לחבירו וא"ל שיש ד' חותמות ונמצא ב' חותמות. שלא מפני כך יהיה אסור כיון שמצא ב' מאותן שא"ל. בלא ספק לא נתחלף. שאם החליף הכל היה מחליף שא"א שהחליף אלא בכל. וכיון שנותרו ב' מהם שיעור ההכשר די בזה. עכ"ל. ואין לדחות דשאני התם די"ל שהחותם נתקלקל שלא ע"י אדם דא"כ אפי' לא נשאר שום חותם היה מותר ע' להלן בסמוך. וע"כ דמיירי שניכר קלקול החותמות ע"י אדם ותלינן דנמלך ולא זייף. ובעה"ש סק"ה הביא ד' הרשב"ש סי' שה הנ"ל להלכה [אך ט"ס בציונו] וכן בזב"צ ס"ק כא השוה את ד' הרשב"ש להקה"י. [ומש"ש "הרשב"א סי' עה". זה אינו. וצ"ל הרשב"ש סי' תקנ]. וע"ע בשו"ת בני בנימין (ס"ס ו). וע' להלן (ס"ק לא וס"ק נג).

סעיף קטן לא

לא) **ישראל** ששלח לחבירו כמה שקים של גבינות ע"י גוי. וכ' מנין ומשקל של כל שק ושק בפרטות. ושהשקים הם לבנים. והנה בבוא השקים נמצאו כל הסימנים של המנין והמשקל מדוייקים. ברם דא עקא כי השקים היו שחורים ולא לבנים. נשאל בזה מהר"א אביגדור בשו"ת זכור לאברהם (חיו"ד סי' ה). ורצה לדמותו למ"ש ה' כרם שלמה (חאה"ע סי' נב). בגט שליחות שכ' בהרשאה בסימני הגט שתיבה פ' בראש השיטה, ולא נמצאת אלא בסופה. והכשיר מטעם דסימני הגט הנהוגים לכתוב בהרשאות אינם מעכבים אלא שנהגו לכתוב. לפיכך אם לא התאימו תלינן שט"ס הוא. וגדולה מזו כ' מהרשד"ם (חאה"ע סי' פב). שאפי' נפל טעות בשם המגרש ראוי לדונו בט"ס. ע"ש וה"נ י"ל שט"ס הוא ורצה לכתוב שחורים וכ' לבנים. ומיהו אי מה"ט לבד אין ראוי להתיר

דשאני התם שהטעות בהרשאות דוקא ומדינא א"צ בהרשאות כו'. אבל בנ"ד שיש טעות בכתב הבא להתיר. אי אמרינן דל הכתב מהכא. א"כ גבינה זו אין עליה שום ראיה להכשירה. אך יש עוד אחרת בנ"ד שכ' השולח שהוצאות השקים ט"ו פר'. וזהו שווי השקים השחורים. שאילו ערך השקים הלבנים שם אינו אלא ד' או ה' פר'. א"ו שט"ס הוא. וכן עשינו מעשה. עכת"ד. ולכאו' יש סיוע לזה ג"כ מד' הרשב"ש הנ"ל (ס"ק ל). שאע"פ שכ' שיש ד' חותמות ואין אלא ב' מהם מותר. ולא היא דשאני התם שנתקלקלו אח"כ. אבל כאן צ"ל שטעה השולח בכתיבתו וכ' לבנים במקום שחורים. [ובעיקר ד' הכרם שלמה בגט שליחות באמת הרבה חולקים ופוסלים. וע' שד"ח מע' גט (סי' כד). ובשו"ת אחיעזר ח"ג (סי' כד אות ו). ע"ש. ומ"מ יש לחלק בין הנושאים.].

סעיף קטן לב

לב) הא דאמרינן שאם החותם מקולקל אסור, היינו דוקא אם רואים שנסתר בכוונה ע"י אדם. אבל במקום שיכולים לתלות שנסתר ונתקלקל מעצמו או ע"י בהמה או ע"י תינוקות שלא בכוונה מותר בדיעבד. כ"כ מרן הב"י לקמן (סי' קל). בשם תה"ד (סי' רה). וכ' בד"מ שם שכ"כ האו"ה כלל כב אות יא ושכן נוהגים. וכ"פ הרמ"א בהגה (שם ס"ח). ובתורת חטאת (כלל לג או' יא). וכ"כ הכנה"ג הגב"י אות טו. ש"ך סק"כ. מנ"י שם אות לה. וכ"כ בשו"ת פרח מט"א ח"ב (סי' יג). פר"ח ס"ק טז. פר"ת לחה"פ ס"ק יד. מסגרת השלחן. וכ"פ בשו"ת חת"ס (סי' קכד). זב"צ ס"ק כב. [והנה בשו"ת פרח מט"א הנ"ל כ' דלא מצינו שום פוסק שחולק ע"ז. אך בשו"ת נוב"י מה"ת (סי' עב). תמה על התה"ד מד' הר"ש פ"ז דטהרות מ"ז דמוכח דלא ס"ל הכי. וגם נראה שאף ד' סה"ת וסמ"ג להחמיר בכל גווני. ע"ש. [וע"ע בשו"ת מהר"י ברונא סי' קנה]. וכן העיר בזה בשו"ת חקרי לב (סי' קמה). וע"ש. אבל יש לדחות כמ"ש כנה"ג סי' קל הגב"י או' לא. וע' בשו"ת ויאמר יצחק (חיו"ד ס"ס עג). שכ' לדייק מד' הכנה"ג. דמרן חולק על הגהת הרמ"א בזה, וס"ל להחמיר בכל אופן. ע"ש. ואינו מוכרח כלל. ומצאתי בשו"ת בני בנימין (סי' ו). שהביא ד' הכנה"ג, וכ' שלא יטעה הקורא לחשוב דמרן לא ס"ל הכי (ממ"ש כן פסק מרן והגיה עליו הרמ"א וכו'.) משא"כ האמת. שכבר הוכחנו דאדרבה איפכא ס"ל בד' מרן וכד' הרמ"א. ע"ש. וכן עיקר וע' בס' חדרי דעה (סי' קל ס"ח). ובשו"ת שערי צדק (חיו"ד סי' קיט). ובשו"ת ישמח לב גאגין (ס"ס ח). ע"ש.].

סעיף קטן לג

לג) ומיהו לא שרינן בנתקלקל החותם שלא ע"י אדם. אא"כ אין אנו יודעים אם הגוי שנמצא ברשותו ידע מזה שהחותם נתקלקל. אבל אם אנו יודעים בבירור שידע הגוי

שנתקלקל החותם הרי נשאר הדבר ברשותו של הגוי לעשות בו כחפצו. ולכן אסור. שו"ת פנים מאירות ח"ב (סי' עו). ונוב"י מה"ת (סי' עב). וכן פסק בשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' לו). ע"ש. ודוקא שנודע לנו בבירור שהגוי ידע מזה. הלא"ה תלינן לקולא. וכמבואר באחרונים הנ"ל. וכ"כ בשו"ת נהרי אפרסמון (סי' קסד). ע"ש. אבל מ"ש בשו"ת שערי צדק (סי' קיט) לצדד להקל אף בידע הגוי מקלקול החותמות. ע"ש. אין לסמוך ע"ז למעשה. וע' בס' בית אהרן קריספין (מע' ח אות ג) בשם ירך אברהם (סי' ב). ע"ש. וע"ע למר אחיו בשו"ת בגדי יו"ט קרספין (סי' ו). ודו"ק.

סעיף קטן לד

לד) מעשה בא' ששלח יינו ע"י גוי והיה החותם מבצק ונתקלקל החותם והתירו היין דתלינן שמא עכברים אכלו הבצק ונתקלקל החותם שלטי הגבורים פ"ב דע"ז בשם בעלי אסופות. וכן הוא במאירי ע"ז (ע סע"א). ד"ה אירע. (וע"ש בהערת המו"ל). כנה"ג סי' קל הגב"י או' לב. שו"ת זרע אמת ח"ב (סי' לו). שו"ת ויאמר יצחק (ס"ס עג). שו"ת בני בנימין (סי' ו). שו"ת שערי צדק (סי' קיט). וכ"כ בזב"צ ס"ק כג בשם בל"י

סעיף קטן לה

לה) ואם ישראל יוצא ונכנס אפי' נתקלקל החותם בכוונה ע"י אדם מותר. ב"י בשם סמ"ג. וכ"פ הרמ"א לקמן סי' קל ס"ח). זב"צ ס"ק כד. ופשוט שאפי' ברור לנו שיודע הגוי שהחותם נתקלקל מותר, דהואיל וישראל יוצא ונכנס מרתת הגוי להחליף או לנגוע. וע' להלן סעיף י'.

לה) בהגה ומיהו דוקא אם הוא דבר כו' ונהנה בחליפין וכו'. וכ"כ מרן בש"ע להלן סעיף י'. ועמש"כ שם בס"ד

סעיף קטן לו

לו) [**סעיף ג'**] **אות א' חשיב כחותם א'**. ומשמע שאפי' בדברים שדי להם בחותם א' חשיב אות א' כסימן. ועדיף ממפתח שכ' מרן בסעיף ד' דל"מ. וכ"ה בחי' רשב"א חולין צד. ש"ך ס"ק כא. כנה"ג הגה"ט או' כ"א. פר"ח ס"ק יז. לחה"פ ס"ק טו. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק כח.

סעיף קטן לז

לז) שתים הוי כב' חותמות. ודוקא כשהכתב על גוף הסתימה בטיט או בזפת וכיו"ב. אבל דיבק עליו ניר כל מה שכתוב באותו ניר אינו אלא חותם א'. המאירי (ע"ז לא.) ד"ה לדעת. ומה שחשב דיבוק הניר החתום כחותם אחד מיהא. דוקא כשנעשה באופן שא"א ליטלו ולהחזירו. שלא אמרו דאותיות הוי חותם אלא כשהם דבוקים לבשר או

בסתימת החבית שא"א לזייף הלא"ה לא הוי חותם כלל. וכ"פ ה' ויאמר יצחק (סי' מז). וכשהחותם הוא על שעוה הסותמת את הכלי צריכה להיות ניכרת היטב באותיות. ועמ"ש בתפארת אדם בזכרונות (מע' ש אות י'). וע' באור זרוע ח"ב (פ"ב דע"ז ס"ס קס) שכ' דחותם של שעוה שכתוב בו חותם אינו אלא חותם א'. דאותיות הוי חותם. אבל סתימת שעוה לא הוי חותם. דליכא טירחא אי מסלק לה והדר מדבק לה. ע"כ. ומשמע שאפי' הרבה אותיות בשעוה אינו אלא כחותם א'. וכ"כ להדיא המאירי (ע"ז שם). וע' בשו"ת הרשב"ש (סי' שה ותק"נ). ובשו"ת כנף רננה חיו"ד (מין כנף. סי' לו). ע"ש.

סעיף קטן לח

לח) ונכון הדבר לכתוב האותיות חציין על העור (המכסה פי החבית) וחציין על דופני קרשי החבית. או על פני הסתימה. שאם יגביה העכו"ם את העור לא יוכל לכוין ליישבו כבתחלה. כ"כ התוס' ע"ז (לא:) בשם ר' ברוך. ושם (ע.) ובפסקי התוס' שם. וכ"כ האו"ז שם (ס"ס קסא). והרוקח (סי' תצז). וסה"ת (סי' קפד). והמאירי ע"ז (לא:) וכ"פ הרמ"א לקמן (סי' קל ס"א).

סעיף קטן לט

לט) אם חתם בחותם א' על כמה מקומות אינו חשוב אלא כחותם אחד. כ"כ בשו"ת נוב"י תנינא (סי' עא). אולם בס' ערוך השלחן ס"ק טו כ' ע"ז בשם הגרב"פ (האמרי ברוך). שדברים תמוהים הם. דמה לי ב' אותיות מה לי ב' חתימות. כל שאין חשש שיש לגוים חותם כזה הוי כב' חותמות. ובשו"ת לבושי מרדכי מה"ת (חיו"ד סי' סה). מצדד להקל בזה. ושכ"כ בס' דברי יוסף ע"ש. והוסיף עוד שכ"כ הגאון בעל פמ"א בס' אור הגנוז. ע"ש. וע"ע בשו"ת זכרון יהודה ח"ב (סי' ה). ע"ש. וכ"נ עיקר להקל. וע"ע בנוב"י מה"ת (חאו"ח סי' ס). ובגנזי חיים (מע' ח אות צא). אופנים ודרכים אחרים של ב' חותמות. וע' בשו"ת בית ישראל (סי' מה). ואין להאריך.

סעיף קטן מ

מ) וי"א שבמקום שמצויים מומרים וכו' אין כתב סימן אלא למי שמכיר הכתב. בב"י לקמן (סי' קל). כ' כן מהאו"ח בשם הרא"ה. ונראה שאין סברא זו חולקת על ד' הראשונה. ומ"ש מרן כן בל' וי"א כ"ה דרכו הקדש, כמ"ש הסמ"ע (סי' טז סק"ח). שכ"מ שמצא (מרן) דין שאינו נזכר ג"כ בשאר פוסקים כותבו בל' וי"א ועמש"כ בשו"ת יביע אומר ח"ב (חאו"ח סי' ד אות ג). אכן הפר"ת סק"ו כ' דלסברא א' ליכא למיחש אא"כ השליח עצמו מומר או שחבריו ההולכים עמו מומרים הלא"ה לא חיישינן שמא יחזר אחריו. אך לד' הי"א חיישי' דמייתי מומר ומזייף ליה. א"נ דילמא איהו ידע. ע"כ. ולדבריו הלכה

כסתם מרו שאין לחוש למומרים כששולח ע"י גוי. ולא משמע כן מד' מרן לקמן (סי' קל ס"ו) ע"ש. והפר"ת עצמו חזר בו מזה להלן בס"ק יב מכח ההיא דסי' קל. וכ' שחזר בו מרן וסתם לאסור. א"נ דמ"ש כן בשם י"א הוא כדרכו ז"ל שכל סברא שלא נמצאת בהרבה פו' אלא באחד כותבה בל' י"א הגם שאין חולק. עכת"ד. ותפוס לשון אחרון. וכ"פ בזב"צ ס"ק כט וסז. ודלא כהדרכי תשו' ס"ק כח שהביא ד' הפר"ת סק"ו. ונעלם ממנו מ"ש הפר"ת אח"כ בס"ק יב הנ"ל. והן אמת שמצאתי להמאירי (ע"ז לא:) שחולק ע"ד האוסרים בזה. מ"מ הרי מרן לא הביאו כלל. וגם לעומתו ד' הריטב"א (ע"ז לא.) לאסור. וכ"כ בס' אהל מועד ח"א שער או"ה (ד"ז נ"ד. דכ"ב ע"א). ע"ש. וע' בשו"ג ס"ק כא. ודו"ק.

סעיף קטן מא

מא) ומיהו כל שכתוב שם כתב מיופה תו לא חיישינן לזיופא כלל ואפי' במקום מומרים. ובכל כתב ידו אנו רגילים להתיר בכל כתב במקום חותם [כשמכיר הכתב]. כ"כ בחי' הריטב"א (ע"ז לא.) וכן בא מעשה לידי הכנה"ג הגב"י או' ל והתיר ג"כ מטעם יפוי הכתב שניכר שהוא של ישראל. וזכה לכוין בקדשו לד' הריטב"א הנ"ל.

סעיף קטן מב

מב) ודע דבש"ע או"ח (סי' לב ס"י). איתא. מה שמסמנים הקלף המעובד לשם תפלין כעיו אותיות במרצע אע"פ שנקל לעכו"ם לזייף אין חוששים משום דמרתת הגוי פן יכיר הישראל בטביעות עין. וכ' המג"א ס"ק יג. וצ"ע דביו"ד סי' קיח כ' שבמקום שמצויים מומרים וכו'. ואפ' שגם שם לא החמיר אלא בשולח לחבירו שיודע הגוי שלא יכיר הכתב. א"נ י"ל דבד' מאכל החמירו טפי. כהב"י סי' קל. ע"כ. וק"ק על תי' א' דמדברי מרן כאן משמע דקאי עמ"ש בסעיף א' בין במפקיד בין בשולח. אך לתי' ב' ניחא דכל כי האי סימנא דידן מיירי במאכל. ומ"ש בס' אות חיים שם ס"ט ע"ז, דשאני ההיא דהב"י סי' קל דמיירי לענין יי"נ דהוי מדרבנן ע' פמ"ג שם שי"ל אף עיבוד לשמה מדרבנן כמ"ש בתשו' רמב"ם לחכמי לוניל, ועוד דבייי"נ עשאוהו כשל תורה לב' חותמות או משום חיבת ניסוך או משום שאסור בנגיעה בלבד בלי חליפין. וע"ע בשו"ת חת"ס (חיו"ד סי' קכד) בביאור ד' המג"א בזה. וע"ע באות חיים בשם מגן גבורים שס שכ' לתרץ, קו' המג"א, דה"ט משום שאיו העכו"ם חשוד להחליף בדבר שאין בו הנאה. והקשה ע"ז דהא כמה פעמים יש לו הנאה מזה וכו'. הנה קדמו הש"ך (סי' רעא סק"ו). שכ' דצ"ל דמיירי שיש לעכו"ם ריוח בחליפין דאל"כ בלא"ה לא חיישינן שיכוין להכשילו כיון שאין לו הנאה בדבר. וכמ"ש בסי' קיח. ע"כ. וכ"כ הפמ"ג א"א שם. ובעיקר קו' המג"א י"ל דמיירי באומן דלא מרע

נפשיה לזיופי כדלעיל (סי' קיד ס"ה). וע"ע בכנה"ג הגב"י או' כג בכיו"ב. וכן בשואל ומשיב תליתאה (ח"א ס"ס שעז). ובשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (ח"ב סי' יז). ובכ"ד. וה"נ מרתת פן יודע לישראל שזייף האותיות שלו על קלף אחר. וע' תוס' (כתובות יט.) ושו"ר כן בשו"ג יו"ד (סי' רעא ס"ק יג). וע"ע בס' אניה דיונה (דכ"א ע"ד).

סעיף קטן מג

מג) [**סעיף ד'**] **מפתח וחותם הוי ב' חותמות.** ואין חילוק גבי מפתח בין כשהדלת סגור מבפנים ותוחבים המפתח בדלת לפתחו. ובין כשהדלת סגור מבחוץ. ע"י שלשלת שהיא קבועה בדלת ותחובה ראש השלשלת בטבעת במזוזה וסגור במסגרת מבחוץ. ב"ח. כנה"ג הגב"י או' ד. פר"ח ס"ק יח. לחה"פ ס"ק יז. זב"צ ס"ק לב.

סעיף קטן מד

מד) **מפתחות** של עץ עם שינים בולטים הנהוגים בארצות ישמעאל מהני במקום חותם א'. פר"ח ולחה"פ שם. וכן פסק בזב"צ ס"ק לג. אבל בשו"ת התשב"ץ ח"ג (סי' פט). כ'. שאע"פ שמפתח וחותם דינם כב' חותמות. זהו במפתח של ברזל שאינו יכול להזדייף כ"א בעמל וטורח. אבל במפתחות שבארצות אלו יש לחוש לזיוף ואסור אף בדיעבד. ע"ש. וכן בשו"ת חקרי לב ח"א מיו"ד (סי' קמז). כ' לפקפק ע"ד הפר"ח בזה שהרי אף במפתח של ברזל כ' הריטב"א בשם קצת רבנים שלא התירו אלא במנעול חדש שא"א לזייף. ואף שהריטב"א חולק עליהם בזה. בכה"ג י"ל הבו דלא להוסיף עלה, ודיינו להקל במפתח של ברזל. ולא בשל עץ דבקל יכול לזייף. ושוב מצא בתשב"ץ הנ"ל כן. וסיים במסקנתו לאסור. ע"ש. וכ"כ במזמור לדוד פארדו (דקי"ג רע"ב). שאין להקל במפתח של עץ ודלא כהפר"ח. ע"ש. וע' היטב להגאון מליבאוויטש בשו"ת צמח צדק (חאו"ח סי' נה אות ה). ודו"ק.

סעיף קטן מה

מה) **אבל** בדברים שדי בחותם א' וכו' מפתח לא חשיב חותם. הנה אף שסתם מרן דמפתח לא הוי חותם. מ"מ אסברא לן הפר"ח סי' קיח. שלפ"ד הי"א שבסעיף א' (שהם ד' רש"י ותוס' והר"ן). שפיר מהני מפתח במקום חותם. ושכ"ה לד' הרמ"א בהגה שם שמחלק בין עכו"ם לישראל חשוד. וכן פסק הפר"ח להקל אף לכתחלה דמפתח מהני במקום חותם. ושכן פסק הב"ח. ע"כ. וכ"כ בלחה"פ ס"ק יז. גם הט"ז סק"ג וסק"ו פסק להקל בדיעבד מיהא עפ"ד הרמ"א הנ"ל. וכ"פ בשו"ת צמח צדק (סי' קטז). ובשו"ת עבודת הגרשוני (סי' צח). וכ"פ בדמשק אליעזר על התו"ח הקצר (כלל לב או' כב). וכ"כ בערוך השלחן ס"ק טז. וע' בשו"ת דבר משה (סי' יח). אכן לעומתם ד' הש"ך ס"ק כב

להחמיר במפתח אף בדיעבד. וכן בנקה"כ כ' לדחות ד' הט"ז. וכ"כ הכנה"ג הגב"י אות ג. והמנח"י כלל לב אות לז. וכ"פ בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (ח"ב סי' יט). וע"ע בשו"ת שמש צדקה (חיו"ד סי' טו). ובס' משחא דרבותא (דע"ב ע"ד). וי"ל ע"ד. וכ' בזב"צ סק"ל שהעיקר להחמיר כהש"ך משום שכ"ה ד' מרן שקבלנו הוראותיו. וע"ע בזב"צ ס"ק מב. ומיהו נראה דהזב"צ לשיטתו לעיל ס"ק יב שכ' שאין להקל כד' הי"א שבסעיף א' אפי' במקום הפ"מ. אבל לפמש"כ לעיל ס"ק יז דבהפ"מ שפיר סמכינן ע"ד הי"א שהביא מרן שם. יש מקום להקל גם כאן לפחות בהפ"מ. כשעבר וסמך על המפתח. ומה גם שישנם עוד פוסקים שכ' להקל כד' רש"י ותוס' והר"ן הנ"ל. הלא הם הראבי"ה והאור זרוע ח"ב (ספ"ד דע"ז סי' רלט). וכן ד' הרא"ה בבדק הבית (דקנ"א ע"א). וסה"ת (סי' קפב). והריטב"א (ע"ז לא.). והג"א (ספ"ד דע"ז). ועוד. וכדאים הם הפוסקים הנ"ל לסמוך עליהם במקום הפ"מ. וביחוד באיסור דרבנן. וכן מצאתי בשו"ת חקרי לב (סי' קמו). שהעלה כן לדינא להקל במפתח בחמפ"ג במקום הפ"מ. עש"ב. וכ"פ בחכ"א (כלל ע סי' ד). וכ"כ מהר"ם בנעט בשו"ת הר המור (סי' יג). שכיון שד' כמה עמודי עולם להתיר. שכדאים הם להתיר על פיהם איסור דאו'. וכ"ש במידי דרבנן. איך יעלה על הדעת לאסור בדיעבד ולהפסיד ממון ישראל. ע"כ. ומ"ש שם (ס"ס יד). שאין לעשות כן להתיר ע"י מפתח. שאף שהט"ז מתיר בזה. כבר חלק עליו הש"ך והוא בתרא וקי"ל כוותיה. ע"כ להלאה חלילה להתיר במפתח לבד. ע"ש. נראה שדוקא להבא הזהיר לכתחלה ועכ"פ סוגיא בדוכתה עדיפא. ובסי' יג עמד על דין זה במיוחד. והתיר בדיעבד בפשיטות. כנ"ל. וע"ע במסגרת השלחן סי' זה שכ'. דלענין דינא נ"ל להקל בדיעבד כהט"ז שהיא דרך אמצעית. ורק לכתחלה יש להצריך חותם דוקא ולא מפתח. ושכ"כ ה' בית לחם יהודה ושאר אחרונים. ע"כ. גם בשו"ת חת"ס (ר"ס קכו) כ' שרוב האחרונים דעתם להקל כהט"ז. ע"ש. וכן פסק בס' יין המשמח (סי' קל סק"ה). ע"ש. וע"ע בשו"ת שערי צדק (חיו"ד סי' קח וסי' קכ). שכ' בשם הג' שערי דעה שיש להקל במפתח בדיעבד כהט"ז. ע"ש. וע"ע בשו"ת מהרש"ג (חיו"ד סי' נח). שג"כ הסכים להקל לסמוך על מפתח לבדו. והוסיף טעם לזה. משום דבזה"ז יש עונש גדול בערכאות על המזייף ומרתת העכו"ם לזייף. ע"ש. גם הגר"ד פארדו כ' בס' מזמור לדוד. דאפי' אי נקטינן להחמיר כסתמיות פסק מרן ז"ל. מ"מ יש להקל במפתח דידן להחשיבו כחותם. שבאמת א"א להכחיש שיש שינוי גדול בין המפתחות שבזה"ז למפתחות שבזמן הש"ס והפו'. שבשלנו יש טורח גדול לזייף ולא מתרמי כ"כ שיהיו שנים שוים. בפרט בשל ערי אדום. ובצירוף ד' רש"י ותוס' והר"ן

שמתירים הו"ל ס"ס להיתרא. וכן עמא דבר לסמוך על המפתח במקום חותם. ע"כ. ונראה שהסומך ע"ז בדיעבד מיהא אף בלא הפ"מ יש לו ע"מ שיסמוך.

סעיף קטן מו

מו) ומיהו ב' מפתחות לכ"ע הוי מיהא כחותם א'. פר"ח ס"ק יח. לחה"פ ס"ק יז. זב"צ ס"ק לא. והנה ד' התוס' והרא"ש (ע"ז לא.). דב' מפתחות חשיבי כב' חותמות. וכ"כ הרא"ה בבד"ה (דקי"ח ע"ב ודקנ"א סע"א). ובסה"ת (סי' קפב). וע' ד"מ אות ג'. ולפמש"כ באות הקודם נראה שחף כאן יש לפסוק כן בדיעבד (אע"ג דב' חותמות צריך לאיסור דאו'.) וכמ"ש בפר"ח ס"ק יח בד"ה אמנם, שהעיקר בש"ס כמ"ד דב' מפתחות הוי כב' חותמות. ע"ש. ועמ"ש בשו"ת מנחת אלעזר ח"ג (סי' לו). ובשו"ת ערוגת הבושם ח"ב (סי' קיז). ומכ"ש במקום הפ"מ שיש להקל. וכ"פ בחכ"א (כלל ע סי' ד). וע' שו"ת לבושי מרדכי ח"א (סי' עט). וג' מפתחות לכ"ע מהני. במקום ב' חותמות. קהל יהודה.

סעיף קטן מז

מז) בהגה אם שולח איזה דבר בשק וחתם השק אינו אפי' כחותם א'. ודוקא בתפירה רגילה שלא נעשית לחותם כי אם לצרכו. אבל בתפירה משונה אה"נ דמהני. שהרי גם הקשר משונה חשיב חותם (כנ"ל ס"ק כה). וה"נ בתפירה משונה. וצ"ע. חקרי לב (ס"ס רא). וכ"פ להקל בשו"ת ויאמר יצחק (חיו"ד סי' מז). וע"ע בשו"ת שערי רחמים ח"ב (סי' טו). גם בס' בית אהרן קריספין (מע' ח אות ג). כ' בשם שו"ת ירך אברהם (סי' ב). דתפירה משונה הויא חותם גמור. ע"ש. וכן עיקר.

סעיף קטן מח

מח) אא"כ הפך התפירות לפנים. שאז מועילה חתימת השק במקום חותם א'. פר"ח ס"ק יט. לחה"פ ס"ק יח. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק לה. וע' לעיל ס"ק כו. וע' בשו"ת ויאמר יצחק (סי' מז). ובס' גנזי חיים (מע' ח או' צא) ד"ה ומעשה.

סעיף קטן מט

מט) ואם חתם דבר ששלחו וגם השק הוי כב' חותמות פי' שחתם השק "בהפיכת התפירות" דאז הו"ל חתימת השק וחתימת הדבר ששלח ב' חותמות. פר"ח ס"ק כ. לחה"פ ס"ק יט. זב"צ ס"ק לו. ולפע"ד פירוש זה אינו מחוור לדינא. כי הנה ז"ל הד"מ (אות ו). כ' הכל בו בשם הר"פ. אם שלח בשר בשק צריך לחתום הבשר ולא השק. שהרי יכול לפתחו בתפירות. ואם חתם הבשר וגם השק הוי כחותם בתוך חותם. וכ' באו"ה כלל כב אם הפך התפירות לפנים די שיחתום השק. עכ"ל. (וד' הכל בו מקורם בארחות חיים יו"ד עמוד שמ"א. ומ"ש שם שהרי יכול לנקוב השק. נראה דר"ל לנקבו ע"י פתיחה

במקום התפירות. וכמ"ש הכל בו.) מבואר להדיא דסגי בחתימת הבשר וחתימת השק לחשבו כב' חתימות אע"פ שלא הפך התפירות. שהרי בד' הכל בו לא נזכר עדיין מהיפוך התפירות. וכ"ה בתו"ח כלל לב או' יח. וכן מצאתי בביאורי הגר"א ס"ק טז שכ'. ואם חתם הדבר וגם השק ר"ל אפי' בלא היפוך התפירות. דתפירת השק הוא כמו מפתח. אא"כ היפך שאז הוא כחותם. עכ"ל. וכ"פ בס' חדרי דעה סי' זה. וכ' דה"ט דחותם הב' סגי בכל דהו. ע"ש. והלום ראיתי בערוך השלחן ס"ק יז שכ'. דקמ"ל הרמ"א דא"צ ב' חותמות וקשר את השק וחתמו הוי ב' חותמות ע"כ. ומוכח דס"ל דקשירת השק לא מהני אא"כ חתמו. וליתא. דקשירה נמי מהניא בלי חותם ע"ג השק. (וכנ"ל ס"ק כז). וקשירה ותפירה שוים בשיעורם. והעיקר כד' הגר"א וחדרי דעה הנ"ל. וכ"כ מהר"י בן סאמון בשו"ת עדות ביהוסף (סי' לט). שדין תפירה כדין מפתח ובצירוף חותם הוי כב' חותמות. והובא להלכה בשו"ת ויאמר יצחק (סי' מז). ומצאתי בס' יין המשמח (סי' קל סק"ח) שהעלה כאמור עפ"ד הד"מ. אלא שהחמיר לכתחלה כהפר"ח. ע"ש. וע"ע בסולת למנחה (כלל לב דין יח) שהעיר ע"ד הפר"ח. דבכל בו וד"מ לא משמע כן. ע"ש. ונראה שהעיקר להקל.

סעיף קטן נ

נ) **תנור** של גוי שמטמינים בו חמין לשבת א"צ חב"ח. דל"ד לשולח ע"י גוי או מפקיד אצל גוי. דהכא הגוי בעל התנור לא מרע נפשיה להחליף בשר שמן בכחוש וכיו"ב. שהוא מתירא שמא יכירו בעלי החמין שאין זה בשר שלהם ויתברר זיופו ויפסיד אומנותו. ודמי קצת למ"ש לעיל (סי' קיד ס"ה). שדבר שקונים מן האומן לא מרע נפשיה. ולכן אף לד' מרן דס"ל בעלמא דמפתח לא חשיב חותם. בנ"ד די במפתח התנור ביד ישראל כיון דאומן לא מרע אומנותיה. פר"ח ס"ק יח. וכ"ה להלכה בשו"ת חקרי לב (ס"ס רב). וכן דעת ה' סולת למנחה (כלל לב דין יז). וכ"כ בדמשק אליעזר על התו"ח הקצר (כלל לב או' כב). וכ"כ בשו"ת ויאמר יצחק (סי' מז). אבל בשו"ת ח"צ (סי' לט) פסק לאסור, משום דלא שייך אומן לא מרע נפשיה אלא היכא דאיכא למיקם עלה דמילתא. אבל הכא איכא לאשתמוטי שהרי התבשיל מצטמק והולך כל הלילה. [וע' ה"ה פ"ח מהמ"א ה"י]. ועוד שאינו מתירא להפסיד אומנותו. בחשבו אם יתברר הדבר ולא יאמינו לו יחתמו חב"ח. ע"ש. וכ"כ בשאלת יעבץ ח"ב (סי' קמ). דשרא לי' מאריה להפר"ח שהקל במידי דאיסורא ע"ש. ולזה הסכים בס' מסגרת השלחן. שיו"ב סק"ב. זב"צ ס"ק לז. אבל בשו"ת מהרש"ג (חיו"ד סי' נח). כ' שדברי הפר"ח שפיר ניתנים להאמר. וקו' הח"צ לק"מ. שמבואר בשו"ת בית שלמה (סי' קעח) בשם הר"ן. דאפי' בליכא למיקם עלה דמילתא סמכינן

אהא דאומן לא מרע אומנותיה. וה"נ הגוי מרתת פן לא ירצה הישראל לעשות חב"ח ויניחנו וילך אצל אחר. ע"ש. וע"ע בשו"ת שמש צדקה (סי' טו). גם בשו"ת חיי אריה (סי' כו) הביא קו' הח"צ על הפר"ח. והאריך הרחיב ליישב דברי הפר"ח להלכה ע"ש. (ובס' ערוך השלחן (ס"ק כג) הסכים מטעם אחר דסגי בחותם א', כיון שיכול להכיר חותמו.) ונכון להחמיר לכתחלה כהח"צ וסיעתו. וע' משחא דרבותא (דע"ב ע"ב). ובשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' כא סוף אות ג). ודו"ק.

סעיף קטן נא

נא) יין הבא בכדים ופיהם סתום במטלית מהודקת ומזופתים בזפת. ועל הזפת דבוק היטב ניר שכתוב עליו בכתב ישראל "כשר". הורה מהר"י זיין בס' שערי ישועה להתירו בשתיה דשפיר מקרי חב"ח. ולא אמרינן שאפשר לזייף ע"י שיחמם ויפשיר הזפת ויוכל להסיר הניר ולהניחו שנית. והובא בשיורי ברכה סק"ג. אך בסק"ד כ' להעיר ע"ד מהר"י זיין. ממ"ש בשו"ת הרשב"ש (סי' שה) להחמיר בחבית שטחו אותה בזפת וכתבו על העץ שלה "כשר" וכו'. ואסר היין בשתיה. וסיים בשיו"ב. ואין תשו' מהר"י זיין תחת ידי. ע"כ. ובזב"צ ס"ק לח הביא להלכה ד' מהר"י זיין שהובאו בשיו"ב סק"ג ולא סיימוה קמיה דמר מ"ש אח"ז בסק"ד לפקפק עליו מתשו' הרשב"ש. וצ"ע.

נא) ונראה לתרץ קו' השיו"ב. כי בתשו' הרשב"ש שם כ' הטעם שאסר בזה. משום שאם ירצה לזייף לא יהיה ניכר זיופו לעולם. שהרי החותם שע"ג העץ אינו כלום וכו'. שעל טיחת הטיט או הזפת צריך שיהיה החותם. וכן עושים בחביות של חרס שע"פ החבית אחר שסדים אותם בסיד כותבים עליהם יין כשר כו'. ובנ"ד בקל יוכל להסיר העץ והזפת ולהחזירו. ולא דמי למגופה שטחה בטיט שא"א להסירה אלא בקושי וגם להחזירה צריך סיד אחר. וכל זה בקושי. משא"כ בזפת שבהבל פיו ירפה הזפת ויסירנו וישרוף אותו בהבל פיו וכו'. עכת"ד. ומוכח שאם היה החותם על הזפת באופן שאם יסיר המגופה לזייף יהיה ניכר זיופו, משרא שרי. ודוקא בנידונו החמיר שהיה אפשר להסיר המגופה ע"י הפשרת הזפת ולהחזירה שנית. והחותם נשאר על מקומו בלי היכר. וע"ע בשו"ת שערי רחמים ח"ב (סי טו). א"כ בנידון מהר"י זיין י"ל שהיה מדובק הנייר היטב ע"ג הזפת עד שאם היה מוציאו היה ניכר זיופו. דבכה"ג שפיר חשיב חותם גמור. (וכמש"כ לעיל אות לח). ומש"ה חמרא שרי. וע' משחא דרבותא (דע"ב סע"ג). ודו"ק.

סעיף קטן נב

נב) חביות של יין שסתמוה וטחוה בסיד. וכ' על הסיד במקום כשר "קשר" בקו"ף. והתיר הרשב"ץ ז"ל. דאטו מי שאינו יודע לכתוב כשר בכ"ף לאו ישראל הוא. שו"ת

הרשב"ש סי' שה. (וע' שיו"ב סק"ה שהביאו בקצרה וע' בזב"צ ס"ק לט. ויש ט"ס שם.) וע' בכנה"ג הגב"י או' ל בדין גוי שהביא גבינות ועליהם היה רשום בסכין תיבת "כשר" ובקצת גבינות כ' כשר בשי"ן הפוכה. והעלו הרב כמהר"א מוטל ומהרח"ש לאסור. ע"ש. וכ"ה בשו"ת דבר משה (סי' טז). ובשו"ג מחודש ד. ויש לחלק בין זה לנידון הרשב"ש הנ"ל. אבל בשו"ת חקרי לב (ס"ס קמח) למד מדברי הרשב"ש לדחות ד' הכה"ג הנ"ל. ואינו מוכרח. וע' בס' ישרי לב (דט"ו סע"א) ודו"ק.

סעיף קטן נג

נג) חביות של יין שהובאו ע"י גוים. והחותמות שע"פ החביות היו כהוגן, אך בקצת מהם לא מצאו הפתק שהודיעו עליו בעליו. נשאל בזה בשו"ת הרשב"ש (סי' תקנ). והשיב, שהואיל והחותם כהוגן דב' אותיות כב' חותמות היין כשר. שבגדר האפשר הוא שנפל הפתק או ששכח להניחו. וכן אם לא נמצא כתוב על הסיד ונמצא הפתק כשר. שאפשר ששכח ולא חתם. וכיון דב' אותיות כב' חותמות, בפתק או בכתיבת הסיד היה די. אלא דלאו כ"ע דינא גמירי. ועושים תוספת שמירה. ע"כ. והביאו בקיצור נמרץ בשיו"ב סק"ו. וכן בזב"צ ס"ק מ. (ויש שם ט"ס ע"ש.) וכ"ה בשו"ת בני בנימין (סי' ו). וע' לעיל ס"ק ל.

סעיף קטן נד

נד) השולח לחבירו גבינות בתיבה של עץ ומסומרת במסמרות רבים אי חשיבא כחותם א'. הנה בשו"ת שמש צדקה (חיו"ד סי' טו) כ' לצדד בזה. הואיל ולא שייך בה היכר זיוף משום שיכול להסיר המסמרים ולהחזירם. אפשר נמי דגריעא אפי' ממפתח. אבל מהר"י לאמפרונטי בעל פחד יצחק בתשו' שם כ' דלא גרע תיבה קבועה במסמרים ממגופת חבית מהודקת שהתיר בשו"ת עבודת הגרשוני (סי' צח). משום שהכל תלוי בטירחא יתרה דלא טרח ומזייף. וה"נ בודאי שטירחא רבה יש לפתוח התיבה. מאחר שקבעוה במסמרים הרבה היאך יוכל הגוי להסירם על נקלה אשר על הרוב תשבר בהסיר המסמרים וכו'. ע"ש. ובס' ערוך השלחן (ס"ק כ). כ'. שכיון שקשירה חזקה הויא כחותם כ"ש כשנתון הדבר בכלי עץ או מתכת ודבוק המכסה במסמרים הרבה. דהוי כחותם א'. דאנן סהדי שיש בזה טעמא רבה. והדבר ברור. דלא כמי שנסתפק בזה. ע' פתחי תשו' סק"ג. ע"כ. וכ"מ בשו"ת לבושי מרדכי ח"א (חיו"ד ס"ס עט) לסמוך ע"ז בדיעבד. ע"ש. וע' לעיל ס"ק כד. וע' בשו"ת שערי רחמים ח"ב (סי' טו). ובשו"ת ישמח לב גאגין (סי' ח). ובשו"ת מקור ישראל (סי' א-ב). ובשו"ת זרע אמת ח"ג (ס"ס צז). ובעקרי הד"ט (סי' טז או' טו). ובשיו"ב סק"י.

סעיף קטן נה

נה) ספינה שבאה ממקום א', ובתחתית הספינה היו מונחים חביות יין כשר. ועליהם הונחו חביות של יי"נ. באופן שא"א להוציא היין הכשר אא"כ יפרקו מעליו חביות היי"נ. ויהודי א' שומר שם. ובחצי הדרך שמע השומר שבאים שוללים על הספינה וברח משם ואח"כ הגיעה הספינה בשלום אל העיר. וכשבאו ישראלים לקחת היין הכשר, ע"פ הודעת השומר שיש שם כו"כ חביות. א"ל המלחים שא"א לקחת היין הכשר שלכם עד שיפרקו המטען שעליו. והניחו שם שומר עד שפרקוה. היין מותר. כיון שחביות הרבה היו על היין הכשר ולא היה אפשר לעכו"ם לנגוע בו אא"כ יפרקום מעליו. וזהו ברור שלא פירקום עד שבאו לעיר ועדיף טפי מסנ שע"פ חבית סתומה ומהודק דקי"ל (ע"ז לא.) דהוי חב"ח. וה"נ הואיל והיו עליו חביות הרבה ולא היה אפשר לזייף בו אין כל חשש בדבר. שו"ת התשב"ץ ח"ג (סי' כא.) זב"צ ס"ק מא. וע' בשו"ת דבר משה ח"א (סי' יח). ע"ש. ויש לצרף עוד בזה מ"ש בשו"ת המבי"ט ח"א (סי' רח). ובשו"ת שמש צדקה (סי' טו). שבספן או בעל עגלה קבוע חשיב כעין אומן דלא מרע נפשיה לזייף. ע"ש. וכ"ה בס' פחד יצחק (מע' בשר הנשלח). ובשו"ת לב חיים ח"ב (סי' צט). ובשו"ת בגדי יום טוב (סי' ה). וכ"כ בשו"ת חקרי לב (ס"ס רב). והביא להלכה גם ד' התשב"ץ הללו. ע"ש.

סעיף קטן נו

נו) וכל שכן באניות קיטור וספינות של אש ההולכות במהירות מעיר לעיר. שלא נחשדו בעלי האניות לזייף ולהחליף. ועוד דמצויים שם רבים ומתיראים מפני הרואים ולכן אם יהיה משקל ומנין מכוון יש להקל. שו"ת לב חיים ח"ב (סי' צט). וכ"כ בשו"ת ויען אברהם (חיו"ד סי' ז). וע"ע בשו"ת בגדי יו"ט (סי' ה).

סעיף קטן נז

נז) [**סעיף ה'**] **אם שלח ע"י גוי ירך בלא חותם וכו'** אחר חטיטת הגיד כשרה. י"א דדוקא בדיעבד ששלח הוי הניקור וכיו"ב סימן. אבל לכתחלה אין לשלוח ע"י גוי בלא חותם ע"י הכרת הניקור. או"ה כלל כב אות יו"ד. תו"ח כלל לב. ט"ז סק"ח. ש"ך ס"ק כ"ג. ערוך השלחן ס"ק כא. מסגרת השלחן. ושכן מורה ל' הש"ע. אולם בש"ך שם העיר שאין מל' הש"ע ראיה. שהרי הטור ג"כ כ' כלשון הזה. ואעפ"כ כ' הטור (סי' סה) שמותר לשלוח לכתחלה ע"י היכר ניקור. ע"ש. וכן מבואר להדיא בהרשב"א בתה"א (דקי"ח ע"ב). וכ"כ במשמרת הבית (דקי"ט ע"א). דהשתא ע"י סימן ב' אותיות הקלות להזדייף ביד עכו"ם סמכינן עליה. חטיטת גיד לא כ"ש. וזהו ק"ו שאין עליו תשובה. ע"כ. וכ"כ בארחות חיים יו"ד (עמוד שמב) בשם רש"י. וכ"ה בהר"ן (חולין צד.) בשם רש"י. וכ"ה באור זרוע

ח"א (סי' תנ). וכ' הפר"ח ס"ק כא שכן עיקר. וכ"כ מנ"י כלל לב ס"ק לח. לחה"פ ס"ק כ. וכ"מ בפרי תואר סק"ח. וכן פסק בשלחן גבוה ס"ק כד. ושכן הוא ד' מרן ז"ל. ושכן עמא דבר פה שאלוניקי ששולחים בשר מנוקר ע"י גוי לכפרים בלי חותם. ואין פוצה פה. ע"כ. וכ"נ מד' הזב"צ ס"ק מג. וע' בשו"ת שער שלמה (סי' כ). ובשיורי ברכה סק"ט.

סעיף קטן נח

נח) וכן כל חתיכה שניכר בה ניקור כו' כגון בנטילת חוט דידא וכו'. ובכלל זה תרנגולת שניכר בה ניקור הגידים של הצואר כמו שישראל עושים שיש לסמוך ע"ז להתיר. ט"ז סק"ט. וכן עשה מעשה להקל הכלה"ג הגה"ט או' כג. וכ"פ פר"ח ס"ק כא. לחה"פ סוף סק"א. שו"ת זרע אמת ח"ג (סי' צז). גנזי חיים (מע' ח או' צא). שיו"ב סק"ט. שו"ג ס"ק כח. זב"צ ס"ק מה. ערוך השלחן ס"ק כא. ומיהו כ' בס' שערי דעה סק"ה דבכה"ג שאין בו אומנות כ"כ אין לסמוך ע"ז לשלוח לכתחלה ע"י גוי ורק בדיעבד יש להקל. והובא בדרכי תשובה ס"ק מ. אך בס' בית הלל סק"א משמע קצת דבכה"ג נמי שרי אף לכתחלה. וי"ל.

סעיף קטן נט

נט) וחוט שאצל החזה "וכיוצא בו". משמע דלאו דוקא בניקור גיד סמכינן אלא גם בניקור שאר איברים מידע ידיע והוי סימן לסמוך עליו. וזה כמ"ש כנה"ג ס"ק כג בשם הרא"ש. ולא כד' הרשב"א. זב"צ ס"ק מו. וע"ע בזב"צ סי' סג סק"ה. ומיהו כשעשאו לסימן במיוחד לכו"ע מותר כההיא דב"מ (כג:) רבה בר"ה מחתך לה אתלת קרנתא. וכ' הרא"ש שם דעדיף טפי מחותם א' והו"ל כחב"ח. (וע' תוס' ע"ז לא. דל"מ כן). וע' מנח"י כלל לב ס"ק לח. ובשו"ת זרע אמת ח"ג (סי' צז) ובשו"ת ויען אברהם (סי' ז). ע"ש.

סעיף קטן ס

ס) ומיהו כל זה אינו אלא בשולח ע"י גוי. אבל נמצא ביד גוי ירך חתוכה ומנוקרת לא סמכינן אניקור להתירה. דשמא אחר שחתכה נודע לו שהיא טרפה ומכרה לגוי זה. (ומ"מ לא שכיח כ"ך דניחוש גם לאחלופי כששלח ע"י גוי). כן מוכח בתוס' (חולין צד.) וכ"ה בריטב"א והר"ן שם. או"ז ח"א (סי' תנ). או"ה (כלל כב או' י). ב"י (סי' סה). פר"ח ס"ק כא. לחה"פ ס"ק כ. זב"צ ס"ק מד. ערוה"ש ס"ק כא.

סעיף קטן סא

סא) ונראה דה"ה אם נמצאת ברחוב ירך מנוקרת. דחיישינן שמא נטרפה ומכרה לגוי וממנו נפלה. (ואמרי' נמי כה"ג הואיל ונפל איתרע). וכ"כ לדינא בשו"ת גור אריה יהודה (סי' צא) שיש לאסור כה"ג. וה"ט משום דלא אמרינן לסמוך על ניקור הגיד וכיו"ב אלא בדיעבד אבל לא לכתחלה. ובמציאה בכ"מ אף בדיעבד הוי כלכתחלה. כדקי"ל

באו"ח (סי' רסו). ע"כ. והובא בדרכי תשובה ס"ק מא. אולם לפמש"כ לעיל ס"ק נז דאף לכתחלה מותר לא שייך טע"ז. ומ"מ י"ל שהדין דין אמת וכנ"ל. אבל בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאי (סי' קט) העלה להתיר בנמצא בשוק. דהניקור הוי סימן להכשיר הבשר. והובא בדרכי תשו' לעיל (סי' סג ס"ק לב). ע"ש. וכ"מ בש"ך (ס"ק כה), ע"ש.

סעיף קטן סב

סב) **תרנגולת** שניכר בה שהובהבה באש ע"י קש ותבן וכיו"ב להסיר הנוצות הדקות שעליה כמו שישראל עושים כדלעיל (סי' סח ס"ג). התירה רב גדול א' הובא בפ"ת ס"ק ו. משום שאין העכו"ם רגילים לעשות כן אלא ע"י מליגה ברותחין. ע"ש. והפ"ת כ' ע"ז וצ"ע. ונראה שאף שקשה לסמוך ע"ז בלבד מ"מ מצטרף עם עוד סימן. וכ"כ מהר"ח פלאג'י בס' רוח חיים סק"א.

סעיף קטן סג

סג) **וה"ה** לחיתוך טלפים שרגילים לעשות לפני המליחה. וכמ"ש לעיל סי' סח ס"ח. דחשיב סימן להתיר כנטילת חוט החזה וכיו"ב. וכן פסק בשו"ת טוב טעם ודעת קמא (סי' קעז). וכ"כ בכף החיים לעיל (סי' סג סק"ו) בשם דעת קדושים.

סעיף קטן סד

סד) **בהגה ושאר חתיכות שעמהם כו' אסורות.** ונראה שאפי' הכל בשק א' ובכפיפה אחת מ"מ כיון דהוי חשש איסור דאורייתא יש לאסור שאר החתיכות. וכדמוכח בתה"ד (סי' רו). ואפי' השק חתום בחותם א' או קשור בקשר משונה נראה דלא מהני לדידן באיסור תורה. וע' בשו"ת טוב טעם ודעת קמא (סי' קעז). שכ' לצדד בנידונו להקל להתיר החתיכות האחרות שאין בהם היכר ניקור, משום דאנן סהדי שדרך ישראל לדקדק שלא להשים בשר טריפה וכשרה יחד בשק א' בלי הפסק מפה. ולכן אמרינן דגם שאר החתיכות כשרות. וכו'. ע"ש. ונראה שכ' זה לסניף בהצטרפות שאר האומדנות שכ' שם. אבל בזה בלבד אין להתיר.

סעיף קטן סה

סה) **אבל** אם שלח איסור דרבנן כגון גבינות וכו'. ואפי' ראה הישראל שנשבר החותם ונתקלקל לגמרי והיה ניכר בודאי שנפתח החותם ע"י הגוי מותר. כן מבואר בתה"ד שם. ש"ך ס"ק כד. פר"ח ס"ק כב. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק נ.

סעיף קטן סו

סו) **דודאי** אם החליף היה לוקח הטובים שבהם. ואם אינו מכיר הטובים שבהם פשיטא דחוששים באותם שאינו מכירם. תה"ד שם. כנה"ג הגב"י או' סב. זב"צ ס"ק נט. [ושם

ט"ס במ"ש "תורת הבית" וצ"ל תרומת הדשן]. ואף במכיר הטובים לא הותר אלא בתנאי שאותן שלא הוחלפו לא היה בהם סימן הניכר דא"כ יש לחוש שהיה ירא להחליף אותם מפני הסימן. כ"ה בתה"ד בתי' האחרון. וכ"פ בית מאיר. זב"צ ס"ק נב.

סעיף קטן סז

סז) גבינות ששלחום הגוים בדרך ושוב באו לידי היהודים והכירום בטביעת עין. הגבינות מותרים שאף בהם שייך טב"ע וכמ"ש התה"ד סי' רו. והרמ"א כאן. ודלא כמהר"ר מנחם בתשו' סי' קלה שכ' שאין ט"ע שייך בהם. בית חדש בסוף הסימן. מסגרת השלחן בסעיף יג. זב"צ ס"ק קד. וע"ע דרכי תשובה ס"ק נ. [ומה שחשב שם שהוא הרמ"ע מפאנו הרואה יראה דליתא]. וע' בשו"ת דבר משה ח"א (סי' טז). וע' בס' האשכול ח"ג (עמוד קנ) בשם תשו' הגאו'. ע"ש.

סעיף קטן סח

סח) פעם א' נתפסו יהודים ונטלו הנכרים כל אשר להם ולבסוף נתפשרו והוחזר אשר להם ומצאו קדרותיהם בשומן אווז. ואמרו שהכירום בטב"ע כמו שהניחום. ונ"ל להתירם דלא גרע מטב"ע דקלא. אגודה פ' גה"נ. ב"ח. ט"ז ס"ק יב. פר"ח ס"ק מא. לחה"פ ס"ק יא. מסגרת השלחן בסעיף יג. זב"צ ס"ק ק"ה. ערוך השלחן ס"ק לז. וכ' בשו"ת נחלת שבעה (סי' עה). שמכאן ראיה לנידונו בא' שהיה לו שומן אווז בחביות שלא היו חתומים. ונשללו ע"י השר ושוב החזירם לו והכירם בטביעות עין שהיו מלאים וסתומים במגופה כבתחלה ולא היה בהם כל שינוי. והעלה להתיר. ע"ש. והובא להלכה בלחה"פ ס"ק יא. ובבאה"ט לעיל סי' סג סק"ה. מסגרת השלחן כאן בסעיף יג. זב"צ ס"ק מא. שו"ת עמודי אש (ס"ס ח). ושו"ת זר"א ח"ג (סי' צה). וע"ע פרי האדמה ח"ג (דף פ ע"ג). ובשו"ת בגדי יו"ט (חיו"ד סי' ה). ודלא כמ"ש בס' חדרי דעה כאן להחמיר אף בטב"ע גמור. ע"ש. וע' בס' רוח חיים סק"ג. ודו"ק.

סעיף קטן סט

סט) קדרת שומן שנלקח ממנה מעט בכף ונשארה בין הגוים וכשהוחזרה לישראל עם השומן שבה הכירה ע"י הגומא שבשומן שנלקח ממנה בכף שהיתה כמו שהניחה. נראה להתיר דבכה"ג שייך טב"ע. ב"ח בשם מהר"ר מנחם. ט"ז ס"ק יב. פר"ח ס"ק מא. לחה"פ ס"ק יא. חכ"א (סוף כלל כז). מסגרת השלחן בסעיף יג. זב"צ ס"ק קו. וכ' הפר"ח שם דלאו דוקא בטב"ע שע"י הגומא אלא אף אם בלא"ה יש לו בה טב"ע אה"נ דמותר. וכ"ה בלחה"פ וזב"צ שם. וע' להלן ס"ק קלז:

סעיף קטן ע

ע) ישראל שהביא בספינה טלאים מלוחים ממיורקא. והניחם בספינה והלך למקום אחר לחוג חג הפסח. ובכל אותן מקומות לא נמצא טלאים מלוחים כאלו. לפי הנשמע אחר החקירה. אלא שבקשטיליא מולחים הגוים גדיים. והשיב הר"ן בתשו' (סי' מה) להתיר. שאפי' היו אותן שבקשטיליא דומים לאלו. כיון שהוחזק כאן שבאו טלאים ממיורקא ואין דרך הגוים לעשות כן בכל הארצות האלו. ולא נשמע מעולם שבאו טלאים מלוחים מקשטיליא יש לנו לומר שחזקתם מן הכשרים וממיורקא הם. והובא בב"י בסוף הסימן. תו"ח כלל לב דין ו. שו"ת נחלת שבעה (סי' עה). ושו"ת ויאמר יצחק (סי' עא). וכ' בשיורי ברכה (ס"ק י). שמכאן ראיה לנידונו בא' שהביא בספינה כד של שומן אווז נתון בתיבה סגורה ומסומרת. ונשאר במכס אצל הגוים כמה ימים. ולא היה חתום כלל. והעלה להתיר עפ"ד הר"ן הנ"ל וה"נ כיון דשומן אווז אינו מצוי כלל אצל הגוים בעיר ההיא וכו'. ועוד כ' לצרף כמה צדדים להקל. ע"ש. וכ"ה בזב"צ ס"ק מט. ובזל"א ח"ג (מע' ח אות פא).

סעיף קטן עא

עא) [**סעיף ו'**] **שלח ע"י עכו"ם בהמה או עוף בלא חותם אסורים**. והיינו כשאין לו בהם טב"ע דחיישינן שמא החליף הגוי טוב ברע ושחט בעצמו את זה שהחליף, ואפי' במקום שרוב עבחים ישראל ורוב ישראל אסור. ש"ך ס"ק כ"ה ודלא כהפרישה והב"ח בקו"א. והסכים עמו הפר"ח ס"ק כג. לחה"פ ס"ק כג. שו"ג ס"ק כז. מסגרת השלחן. ערוך השלחן ס"ק כב. רוח חיים סק"ג.

סעיף קטן עב

עב) אסורים. ואפי' בערי אדום שאין דרכם לשחוט בע"ח אלא חונקים או נוחרים אותם אעפ"כ אין השחיטה סימן דתלינן דשחט אחריני דכחישי ונטל הני דלא שכיחי. פר"ת סק"ט. זב"צ ס"ק נג. דרכי תשו' ס"ק נג. וע' בס' המכריע (סי' סז) בשם הר"ש בן היתום. ע"ש

סעיף קטן עג

עג) ואם שלח עוף ע"י גוי המשרת בשביל לשחוט. ובעל העוף מכירו בעב"ע או בסימנים אין לחוש שהגוי שחטו כיון שאין לו הנאה בדבר. ומיהו היינו דוקא במקום שאין נותנים שכר על השחיטה [במזומנים]. וגם במקום שאינו רחוק כל כך. שאל"כ יש לחוש שהגוי שחטו בשביל להרויח שכר השחיטה או משום טורח הדרך. ואם שאל את השוחט וא"ל ששחט לגוי המשרת עוף א' לא חיישינן שנתן לשוחט עוף אחר וזה שחטו בעצמו

דלהכשיל בחנם לא חיישינן. מנחת יעקב כלל לב ס"ק מ. חכ"א כלל ע ס"ו. וע"ע בש"ך ס"ק כו. ובשו"ת כנסת יחזקאל (סי' לט). וע' לעיל בכף החיים (סי' א ס"ק קנב) והלאה. ובשו"ת יביע אומר כת"י כתבנו עוד בזה בס"ד.

סעיף קטן עד

עד) **שאין** סימן שחיטה סימן לסמוך עליו. ומ"מ נראה שמצטרף עם אומדנות וסימנים אחרים קטנים להתיר בדיעבד. הואיל ולד' בעל העיטור שפיר חשיב סימן לסמוך עליו לגמרי. וכ"כ בעל המאור (חולין צה.). ובס' המכריע (סי' סז). ונהי דלא קי"ל כוותייהו. מ"מ חזי לאצטרופי. וכ"כ מהר"ח פלאג'י בס' רוח חיים סק"א. באחד ששלח ע"י גוי ב' תרנגולות ותרנגול שחוטים ומהובהבים באור למקום קרוב כשיעור מבוי א', ופסק שהם מותרים. שכיון שיש סימן קצת שאחד זכר וב' נקבות. וגם הבהבם באור. וגם שבשיעור מועט כזה לא יספיק ליקח עוד תרנגולות כדמותן כצלמן ולנקותם ולהבהבם באור. מש"ה מצטרף גם סימן השחיטה לסימן. וכמ"ש הכנה"ג בס' בעי חיי (סי' קס). והוא ברור. עכת"ד. וע"ע בשו"ת מהרש"ם ח"ג (סי' י) ובשו"ת חלק לוי (סי' סא) שג"כ כ' לצרף סימן השחיטה. ע"ש.

סעיף קטן עה

עה) [**סעיף ז'**] **אם שלח ע"י גוי בלא חותם אם אותו מקום מעבר לרבים מותר**. משמע שאף בשולח ע"י גוי שאינו עבדו ושפחתו מותר בדיעבד כיון שהוא מקום מעבר לרבים. ודלא כמ"ש באו"ה כלל כב דלא הותר בדיעבד אלא בעבדו ושפחתו. וכן המנהג להקל אף בגוי דעלמא. תו"ח כלל לב דין טז. ש"ך ס"ק כז. פר"ח ס"ק כד. לחה"פ ס"ק כה. שו"ג ס"ק ל. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק נה. ערוך השלחן ס"ק כד. ובס' ויכוח מים חיים כ' דהאו"ה מיירי במדינות מארוקו וכיו"ב שהיהודים עשוקים ורצוצים שם. ואין העכו"ם מתייירא או מתבייש מלרדות הישראל אף בתוך ביתו. לכן אין להתיר כ"א בעבדו ושפחתו. משא"כ בשאר מקומות אף האו"ה מודה דשרי בשאר עכו"ם ג"כ. ע"ש. וכ"ה בדמשק אליעזר או' כז. ע"ש.

סעיף קטן עו

עו) **מעבר** לרבים מותר. ואפי' במקום דלא שכיחי רבים ישראל אלא גוים. מסתפי הנכרי פן יראוהו העכו"ם ויגידו לישראל. וכמ"ש לקמן בש"ע (סי' קכע ס"ד). ט"ז סק"י. כנה"ג הגה"ט או' כג. פר"ח ס"ק כה. לחה"פ ס"ק כו. שו"ג ס"ק לא. מסגרת השלחן. חכ"א כלל ע סי' ח. זב"צ ס"ק נו. אבל בערוך השלחן ס"ק כה כ' נחלק דשאני ההיא דסי' קכט דמיירי בפועל ושכיר שלו שמתירא לנגוע ביינו שהכל יודעים שישראל נזהר

ממגע עכו"ם ביין. ומתירא פן יגידו לבעלים. אבל בנושא דבר מאכל מנין ידעו העכו"ם שהמאכל שבידו הוא של ישראל וכו'. ולכן די לנו להקל במעבר שרובו ישראל שמתיירא השליח בחשבו שהם בקיאים במאכלי ישראל. ואת"ל שיש להקל גם ברוב עכו"ם די להקל בעבדו ושפחתו שאימת רבן עליהם. ומחשש כל דהו נמנעים. ע"כ. ולכאו' יש לסייעו ממ"ש בתו"ח (כלל לב דין טז) ע"ד האו"ה שכ' דאין להקל אלא בעבדו ושפחתו כו' ואין נוהגים כן אלא מתירין אף בשאר עכו"ם במקום שהוא מעבר לרבים והיא שכונת ישראל ואין עכו"ם מצויים שם". הרי שלא התיר במעבר שרובו עכו"ם. אדרבה כ' והא שכונת ישראל". אולם בתה"א להרשב"א (דקמ"ו ע"ב) מבואר שאע"פ שאין הכל בקיאים שדבר זה הוא של ישראל. אעפ"כ מרתת הגוי שמא ידעו. ושכן מוכח בתוספתא דאמרינן שאין חוששין לא משום דמאי ולא משום שביעית מה"ט. ע"ש. והובא בקצרה במנחת יעקב (שם ס"ק מב). וע"ע במנ"י ס"ק מג. שכ' ע"ד התו"ח הנ"ל. שאין זה אלא מצד המנהג אבל לדינא הואיל וקי"ל כד' הרשב"א והוא מתיר אף במעבר רבים גוים ואין ישראל מצויים שם הכי נקטי'. ע"ש. וכן פסק בשו"ת לב חיים ח"ב (סי' צט). שאף במקום שהם גוים סמכינן על הטעם הנ"ל. ע"ש. וכ"כ בשו"ת מהרש"ג (סי' נח). וע"ע בשו"ת בגדי יו"ט (סי' ה). ומצאתי בשו"ת ירך יעקב (חיו"ד סי' כד) שהרגיש ג"כ בקו' העה"ש מדנפשיה ואיהו מפרק לה כמ"ש בתה"א הנ"ל ומסיק הכי לדינא. וכן עיקר שאין לזוז מד' האחרו' הנ"ל להקל בדיעבד במעבר רבים אפי' הם עכו"ם.

סעיף קטן עז

עז) הא דשרינן במקום מעבר לרבים דוקא שלא לן בדרך אבל לן לילה א' לא שרינן. פר"ת סק"י. זב"צ ס"ק נז. ומיהו אין חילוק בין יום ללילה כל דשכיחי רבים. וכמ"ש הרמ"א בהגה (ס"ס קל). וכ"כ בדרכי תשו' ס"ק נח. וע' בכנה"ג לקמן (סי' קכט הגב"י או' כג) ביין הבא בספינה אי חשיב כמעבר רבים. והביא מחלוקת בזה (מתשו' המבי"ט סי' רח) והוא העלה להחמיר. ע"ש. ובשו"ת ירך יעקב (סי' כד) כ' דמ"מ א"צ שיהיו מקום שיש בו הרבה עוברים ושבים אלא אף אם עוברים לכמה דקים מרותקים מאחר שהגוי בהאי פחדא יתיב בכל רגע ורגע שמא יעברו בנ"א מרתת ולא אתי לזיופי. ע"ש. ומיהו כ' בשו"ת מהרש"ם ח"ו (סי' נה) שאם הוא מהלך כמה פרסאות אין לסמוך ע"ז להקל. ע"ש. וכ"כ בשו"ת ברכת משה (סי' ד). ע"ש. ונראה דהיינו בהילוך שמחוץ לעיר (דאף בכה"ג שרי כשאין הדרך רחוקה מיהא. וכמ"ש בשו"ג ס"ק ל). אבל בתוך העיר שמצויים עוברים ושבים תמיד אין חילוק בזה.

סעיף קטן עח

עח) ומיהו לכתתלה לא ישלח ע"י עכו"ם בלא חותם. ואפי' ע"י עבדו ושפחתו. פר"ח ס"ק כו. לתה"פ ס"ק כז. זב"צ ס"ק נח. והנה מקורם של דברים אלו בתשו' הרשב"א (סי' תשסא). והובאה בב"י. אכן ז"ל הטור בשם הרשב"א (בת"ה) שאפי' שלח ע"י נכרי בלא חותם אם הוא מעבר לרבים מותר כו' והמחמיר שלא לשלוח לעולם אלא בחותם תע"ב. ע"כ". עכ"ל. ומשמע דהרשב"א מתיר מדינא אף לכתחלה. ובאמת שבתה"א (דקי"ט סע"ב) כ'. מי ששלח בשר כו' רבים מצויים שם ה"ז מותר דנכרי אירתותי מרתת. והמחמיר תע"ב. עכ"ל. ור"ל דהמחמיר לאסור אף בדיעבד שלא לאכול מזה שנשלח תע"ב. וכמו שפירש שיחתו בהדיא בתשו'. וזה שלא כהבנת הטור. וכבר עמד בזה השו"ג ס"ק לב. ותמה שלא ראה מי שערער על הטור בזה לא הב"י ולא הכנה"ג. ע"ש. גם בשו"ת יוסף אומץ (סי' כב) כ' על הטור. דלישרי לן מר שלא ראה תשו' הרשב"א כו' ומוכרח לו' דמ"ש הרשב"א בת"ה והמחמיר תע"ב היינו דהמחמיר שלא לאכול מזה הדבר שנשלח במקום מעבר לרבים תע"ב. ע"כ. והנה מלבד כ"ז. אין ד' הרשב"א מוסכמים בזה להתיר בדיעבד. כי באו"ה (כלל כב אות ז) כ' בשם רש"י לאסור בזה אף בדיעבד. וכן המאירי (ע"ז לא:) דחה ראיות הרשב"א מההיא דבין הגתות שנו. וכן מהתוספתא. שאין לדמות המעבר במקומות הללו למעבר שבמקומות אחרים. וכ' עוד המאירי (בחולין צה.) ד"ה יתבאר. ע"ד הרשב"א. ואנו מפקפקים בזה. ומ"מ במקום שאין עוברים מצויים אסור. ובעל נפש יחוש בכל. ע"כ. וכן מרן הב"י הביא מ"ש ר' יונה באגרת התשובה. שהשולח מחבת מהתנור ביד נכרי כו' ה"ז אסור עד שיהא תב"ח. אלא שכ' מרן שאף שדבריו כסותרין לד' הרשב"א דמסתמא התנור במקום מעבר לרבים הוא. ומ"מ כדאי הוא הרשב"א לסמוך עליו בדיעבד. וכ"ש שמביא ראיה לדבריו. (וכ"כ בתו"ח כלל לב דין טז.) אכן כבר נתבאר שהמאירי מפקפק בראיות הרשב"א. וע"ע בשו"ת דעת כהן (סי' סג). גם בס' קהל יהודה העיר מד' הר"ש (פ"ז מ"ז דטהרות) שכ' דההיא דבין הגתות בחבית של כותים מיירי. משמע דמחלק בין עכו"ם לכותי. ע"ש. וכן נראה להחמיר מד' התשב"ץ תלמיד מהר"ם (סי' שלא) שכ'. פשטיד"א אסור להניח גויה לישא אותה לבדה לתנור משום דבשר שנתעלם מ"ה אסור. ע"כ. וכ"ה בארחות חיים יו"ד (עמוד שמא). וע"ע באו"ה (שם אות ח). ולכן בודאי שיש בזה מדת חסידות להחמיר שלא לאכול מזה (אף בדיעבד). וכמו שהעלה בתשו' יוסף אומץ הנ"ל. [וע"ע בתשו' הרשב"ץ ח"ב (סי' מה).] וכ"כ בס' מסגרת השלחן. וכ"כ בזב"צ ס"ק נט שהמחמיר בזה במקום שאין הפ"מ במידי דאו' תע"ב. ע"ש. ומ"מ לענין הלכה למעשה נהורות. לשעה ולדורות. אין לנו

אלא ד' מרן שלכתחלה לא ישלח בלא חותם. ואם עבר ושלח בדיעבד מותר. וכן פסק בזב"צ שם.

סעיף קטן עט

עט) לכתחלה לא ישלח ע"י עכו"ם. וכ' בתשו' הרשב"א (סי' תשסא) והובאה בב"י ובד"ה. שבכל המקומות אע"פ שיש להם שכונת ישראל והשכונה כעיר א' בפ"ע שהיא מיוחדת לישראל ואין דרך העכו"ם מפסקת. אפ"ה לא ראינו מי שסמך לכתחלה לשלות בשר ביד נכרי בלא סימן אע"פ שבדיעבד יש להתיר כמ"ש בנמצא הלך אתר הרוב. ואמרי' בגה"נ (צה.) דהיינו בנמצא ביד גוי. ע"כ. אך הט"ז ע"ק יא כ' בזה"ל. בתו"ח כלל לב כ' דנוהגין לשלוח ע"י גוי במקום מעבר לרבים והיא שכונת ישראל ואין עכו"ם מצויין שם. דמידע ידעי שהוא של ישראל. עכ"ל. ומשמע דאף לכתחלה נוהגים להקל בשכונת ישראל. וזה דלא כמ"ש בתשו' הרשב"א הנ"ל. וכ"כ להדיא בס' ערוך השלתן ס"ק כו. דקמ"ל הרמ"א דאע"ג דבמקום מעבר לרבים לא שרי אלא בדיעבד. מ"מ בשכונת ישראל נוהגין היתר אף לכתחלה. ע"ש. וכן כתב גם בחכמת אדם (כלל ע ס"ח) ושכן המנהג. וכ"פ בשו"ת דעת כהן (סי' סג). ע"ש. ותמוה מאד. שלא כ' כן התו"ח. אלא אתר שהביא ד' האו"ה שכ' דלא שרי בדיעבד אלא בשולח ע"י עבדו. כ' וז"ל. ואין נוהגין כן אלא מתירין אף בשאר עכו"ם במקום שהוא מעבר לרבים והיא שכונת ישראל ואין עכו"ם מצויין שם. עכ"ל אות באות תיבה בתיבה. ואין שם תיבת "לשלוח". וא"כ פשוט שלא התיר אלא בדיעבד. ובא להתמיר להצריך שכונת ישראל. וכן מפורש להדיא בד' הרמ"א בסימני התורת חטאת. ע"ש. וכ"כ המנ"י שם ס"ק מג. שכל זה מצד המנהג. אבל לדינא קי"ל כהרשב"א שאף במקום שהוא מעבר רבים עכו"ם ואין ישראל מצויין שם אין לחוש. דמרתת פן יאמר העכו"ם לישראל כו'. ע"ש. [אכן הדבר ברור שהערוך השלחן העתיק ד' התו"ח מהט"ז. ולא ראה במקורם של דברים. ולכן סיים ע"ז בזה"ל. ויש להסתפק אם דוקא ע"י עבדו ושפחתו או ע"י שאר עכו"ם כו'. ובאמת על מדוכה זו ישב הרמ"א לדחות ד' האו"ה שהצריך עבדו ושפחתו. ואיהו ס"ל דשרי אף בשאר עכו"ם וכנ"ל. ונעלם מעינו הבדולח של הערוה"ש].

עט) והנה הכנה"ג הגב"י או' כ. הביא לשון התו"ח (כמקורו הנכון). וכ' שכן הסכים הט"ז. וסיים. ומנהג שלנו שלא לסמוך ע"ז אפי' בעבדו ושפחתו אם לא בד' שיש בו טב"ע. וכמ"ש התשב"ץ והאגודה שאסור לשלוח חמין ע"י שפתתו גויה כו'. ע"כ. וכ' ע"ז בשו"ג ס"ק ל. ומנהג הרב ז"ל איני מכיר דבדין הוא דלכתחלה אין לסמוך ע"ז כו'. וצ"ל דהבין הרב דמנהג התו"ח והט"ז הוא להתיר אף לכתחלה. ולכן כ' שמנהגם שלא להתיר

לכתחלה וה"ט דהתו"ח והט"ז דס"ל דע"כ לא אסר הרשב"א לכתחלה אלא בשולח חוץ לעיר. אבל בתוך העיר ושכונת ישראל ואין גוי מצוי שם אפי' לכתחלה נמי שרי אף להרשב"א. וכן נראה לענין דינא שכל שהוא בתוך העיר ושכונת ישראל ואין גוים מצויין ביניהם מותר לשלוח בשר ותבשיל ע"י עבדו ושפחתו. וכן נהגו פה שאלוניקי לשלוח הבשר ע"י שפחה מהמקולין ישראל לבית בעה"ב בלי שום חותם. עכ"ל בקיצור. וכל מעיין ישפוט בצדק דאשתמיטיתיה ד' הרשב"א שהובאו בב"י ובד"ה הנ"ל שאסר להדיא לכתחלה אף בשכונת ישראל ואין עכו"ם מצויין שם. וע"כ אין להשגיח במנהג זה שכ' הרב ז"ל. דמאן לימא לן דברצון חכמים עבוד. ומכ"ש לפמ"ש רב גדול מרבני שאלוניקי בשו"ת מעט מים (סי' עט) ובס' טהרת המים (מע' מ אות נו). שאין לסמוך על המנהגים שכ' השו"ג. שכמה מרבני העיר הזאת חולקים עליו במנהג. ע"ש. ומה שהק' על הכנה"ג בזה. י"ל דכוונת הכנה"ג לאסור אף בדיעבד. וכדמוכח מד' התשב"ץ (סי' שלא) שכ' דהו"ל בשר שנתעלם מ"ה דאסור (וכ"ה ד' רבינו יונה והאו"ח וכנ"ל בס"ק עח). וכן מצאתי שהבין כן בד' הכנה"ג. הזב"צ ס"ק נט. שכתב דאף דלענין הלכה קי"ל כמרן דבדיעבד מותר. אבל הכנה"ג כ' שמנהגם שלא לסמוך ע"ז אפי' בעבדו ושפחתו כו'. וכ"כ בל"י ס"ק כג. וע"כ יר"ש נכון להחמיר. ע"כ. גם במסגרת השלחן הביא ד' הט"ז. ותפס עליו במה שהבין דהתו"ח מקל לכתחלה בשכו' ישראל. דנוכל לפרש שלא התיר אלא בדיעבד. ולא כ' נוהגין "לשלוח" כמו שהעתיק הט"ז. ושוב הביא ד' הכנה"ג שנראה שפי' ד' התו"ח כפשוטו שלא התיר אלא בדיעבד. ומ"מ הוא מחמיר גם בדיעבד. וכ' שאע"פ שנ"ל שהיא חומרא יתרה לאסור אף בדיעבד נגד כמה רבנן דשרו. מ"מ הואיל והכנה"ג נסתייע מהתשב"ץ ואגודה המחמיר תע"ב. ע"כ. הנה שגם הרב פי' ד' הכנה"ג כמש"כ. (וגם ע"ד הט"ז העיר כמש"כ). ודלא כהשו"ג שיצא לידון בד' חדש ע"פ פירושו להקל לכתחלה בשכונת ישראל. דליתא. וכן עיקר שאין להקל בזה. ומכ"ש שבלא"ה יש מהראשונים שחולקים על הרשב"א לאסור בדיעבד. מסתיין להקל בדיעבד מיהא. אבל לכתחלה אף בשכונת ישראל ואין עכו"ם מצויים שם אין להתיר. [ולעת הלום מצאתי בשו"ת ירך יעקב (סי' כד) שהאריך בזה כיד ה' הטובה עליו. ובכ"ד כיונתי לדעתו הרמה]. וע' דרכי תשובה ס"ק סג שהבין ד' הכה"ג כד' השו"ג דלכתחלה קאי. וליתא.

עט) ודע דמה שחשב במסגרת השלחן שם. שהט"ז (ס"ק יא) משיג ע"ד התו"ח וחולק עליו. ותמה על הכנה"ג שכ' שהט"ז הסכים עם הת"ח. ושנה ושילש בזה. ע"ש. הנה הדבר ברור שהוא ט"ס בט"ז. ותמיהתו שבס"ק יא שייכת ע"ד מרן בש"ע סעיף ט. וממקומו הוא מוכרע. וגם מהנה"כ מוכח שהבין כן. כיעו"ש. וכן מבואר בבאה"ט ס"ק יז שהעתיק

ל' הט"ז ע"ד הש"ע ס"ט. וכ"כ בחכ"א (כלל ע ס"ח). ובערוה"ש ס"ק כו. ובדרכי תשובה ס"ק סד. וכ"כ בזב"צ ס"ק סו בפשיטות. [וע"ע בשו"ת ירך יעקב סי' כד].

סעיף קטן פ

פ) ישראל ששלח ע"י גוי שומן מהותך כחצי מדה דרך רחוב היהודים מקום מעבר לרבים. נראה שאין להתיר. דדוקא בחבית שהוא דבר מסויים ונתפס עליו כגנב התירו הפו' במקום מעבר לרבים. משא"כ בדבר שאינו מסויים והוא דבר מועט ויכול להתנצל ולומר שנמשך מעט ממנה וחזר למלאותה. והואיל ועשה בפשיעה לשלוח בלא שמירה ראוי לאסור. שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' עד. יד אפרים. זב"צ ס"ק ס. וע' בשו"ת יוסף אומץ (סי' כב).

סעיף קטן פא

פא) בלא חותם. ומשמע דבחותם א' מהני לכתחלה אף באיסורי תורה. בצירוף הטעם דמירתת במעבר לרבים. וכן מוכח להדיא בתשב"ץ (סי' שלא) ובארחות חיים יו"ד (עמוד שמא) שכ' שאם נתן בו סימן מותר. וזה שלא כמ"ש ר' יונה דבעי חב"ח. והובא בב"י. וכ"נ עיקר להלכה להקל בזה. (בפרט אם נאמר דחב"ח לאיסור תורה אינו מדאו' אלא מדרבנן. אלא שבשו"ת נדיב לב (חיו"ד ס"ס י) נחלקו בזה זוגא דרבנן. דהרה"ג הפוסק מהר"י הלוי ס"ל בפשיטות דהוי מדרבנן. והרה"ג המחבר ס"ל דהוי מה"ת. אבל אין דבריו מוכרחים.) וע"ע בשו"ת מהרש"ג (חיו"ד ס"ס נח) שמצדד להקל בזה אף במפתח. ע"ש. וכ"נ להקל. בפרט ברחוב היהודים ושכונת ישראל. וע' שו"ת דעת כהן (סי' סג).

סעיף קטן פב

פב) [**סעיף ח'**] **הלוקח בשר ושלחו ביד א' מע"ה נאמן עליו וכו' ואפי' עבדי ישראל ואמהותיהם וכו'**. היינו עבדים כנענים שמלו וטבלו לשם עבדות והרי הן כנשים. ה"ה (פ"ח מהמ"א ה"י). והובא בב"י לעיל (סי' ס"ה). באר הגולה. ש"ך ס"ק כח. כנה"ג הגב"י או' יט. פר"ח ס"ק כז. לחה"פ ס"ק כט. זב"צ ס"ק סא. והיינו אפי' בסתם עבדים שאינם כשרים. וכמ"ש הש"ך לעיל (סי' א סק"ב). ובכה"ח (שם ס"ק טו"ב). ע"ש.

סעיף קטן פג

פג) אע"פ שאינו מוחזק בכשרות. והיינו אף שהוא חשוד לאכול דברים אסורים שאין דרך הרבים להקל בהם. אעפ"כ אינו חשוד להחליף. והיא סברת הרמב"ם. ופליג על סברת היש מי שאומר שהביא מרן בש"ע אח"ז דס"ל להחמיר בזה. וזוהי סברת הרשב"א. וכ"כ להדיא ה"ה (פ"ח מהמ"א ה"י) ומרן הב"י (סי' סה). שהרמב"ם חולק על הרשב"א

בזה. ולכאו' משמע מד' מרן כאן שדעתו לסתום להלכה להקל כד' הרמב"ם. אבל לקמן (ס"ס קיט) פסק כד' הרשב"א להחמיר. וכן עיקר לדינא. ויתבאר שם בס"ד.

סעיף קטן פד

פד) **ויש** מי שאומר שאם הוא חשוד לאכול וכו' אף הוא חשוד להחליף. ודוקא לאותו דבר שהוא חשוד לאכול חשוד ג"כ עליו להחליף. אבל לא לשאר דברים. ש"ך ס"ק כט. כנה"ג הגב"י או' יט. זב"צ ס"ק סד. וע"ע להלן (ס"ס קיט).

סעיף קטן פה

פה) **ואם** הוא חשוד על הגזל חשוד להחליף כל הדברים. הרשב"א בתה"א (דקי"ח ע"א). ה"ה שם. וכן פסק מרן בש"ע לקמן (סי' קיט סי"ט) שהחשוד על הגזל כ"ש שהוא חשוד להחליף. וכ"ה בזב"צ ס"ק סה. אך יש שם ט"ס.

סעיף קטן פו

פו) **קטנים** החריפים מותר לקנות על ידם בשר ויין מן השוק שאינם עשויים לקלקל לקנות מן האיסור ולהניח את המותר. הרשב"א במשמרת הבית (רף ט ע"א). פר"ח ס"ק כז. לחה"פ ס"ק כח. זב"צ ס"ק סב. ערוך השלחן כח. וכ"כ בס' תורת האשם והובא להלכה בסולת למנחה (כלל לב דין טו). וכ' האחרונים שם שכן המנהג.

סעיף קטן פז

פז) **וכן** מותר ליתן ביד הקטנים הנ"ל תרנגול להוליכו לשוחט לשחטו ואף במקום שהשוחט מקבל שכר אין לחוש פן יקח הפרוטות וישחטם לעצמו בידו. דאע"ג דקטן לאו בר עדות הוא מ"מ מהני מדין חזקה. וכן עמא דבר. פר"ח ולחה"פ שם. סולת למנחה שם. זב"צ ס"ק סג. כף החיים לעיל (סי' א ס"ק קנא). וכ' שם בשם האחרונים. דהיינו בסתם קטן בר דעת שיודע להזהר. ואינו מוחזק שהוא רע מעללים. ע"ש.

סעיף קטן פח

פח) [**סעיף ט**'] **בשר הנמצא ביד עכו"ם וכו'**. הט"ז ס"ק יא כ' לתמוה טובא על דין זה. דניחוש שמא אחר שעשה הישראל הסימן בבשר הזה נודע לו שהבהמה טרפה ומכרו ונתנו לעכו"ם. וכמ"ש כיו"ב התוס' חולין צד. ע"ש. וכ' ע"ז בנה"כ דלק"מ. ולא חיישינן להאי מילתא משום שאין דרך לחתום או לכתוב כשר עד שיודע בודאי שהוא כשר. א"נ. דא"כ היה לו להסיר החותם או הכתב כדי שלא יבאו לידי מכשול. ע"כ. ונ"ל ראיה לזה מיבמות (קטו:) מצא כלי וכ' עליו ק' קרבן וכו' דאם איתא דפינהו מכפר הוה כפר ליה. ופרש"י מקנח וגורר היה את האות. ע"ש. וכן הובאו ד' הנה"כ במנח"י כלל לב ס"ק מד. חדרי דעה סה. זב"צ ס"ק סו. ועיקר.

סעיף קטן פט

פט) **אע"פ** שאינו ידוע מי כתבו כשר. גבינות שהביאם עכו"ם ממרחקים ובידו תעודה מהב"ד או מעדים שהגבינות שבידו שמנינם ומשקלם כו"כ כשרים הם. ואין קיום לחתימות שלהם. כ' בשו"ת הרשב"ש (סי' תקנב) דהואיל וקי"ל קיום בשטרות דרבנן. ומדאו' עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד. בגבינות ובשאר איסורין דרבנן א"צ קיום כדאמרי' (כתובות כח:) הימנוהו רבנן בדרבנן. ושכן הורו למעשה מר אביו הרשב"ץ וכן הריב"ש. ע"ש. וכ"כ בשו"ת יכין ובועז ח"א (סי' קכ דל"ב סע"ג). ושכן דעת מר אביו הרשב"ש בתשו'. ע"ש. גם בשו"ת מהריב"ל ח"ג (סי' מ) כ'. שאם יביא הגוי כתב בידו וחתומים בו מאנשי הקהל שהגבינות שכו"כ מנינם נעשו בכשרות. אע"פ שלא יהיה ניכר כתב ידם יש להקל. ולא חיישינן שמא גוים או משומדים זייפו הכתב והחתימות שבידו. ע"ש. וכ"כ מהריק"ש בהגהותיו. וכן הוא בפר"ח ס"ק לא. ובכנה"ג הגב"י או' כו. ובשו"ג ס"ק מ. וכן פסק בשו"ת חקרי לב (סי' קמח). וכ"כ בס' כסא אליהו סק"ב. וכ' לדחות ד' מהרימ"ט ח"א (סי' יב) שכ'. שאין לו' כאן עדים החתומים על השטר וכו'. אלא בשטר הנעשה מדעת הלוה למסרו למלוה וכו'. שהרי בתוס' (יבמות לא:) העלו דאף בכה"ג הקיום הוי מדרבנן. וע"ע בתוס' כתובות (כ סע"א). ובכס"א שם הביא ראיה מדין זה דקי"ל אע"פ שאינו ידוע מי כתבו כשר. ושכן ד' הרשב"א. וסיים. שכדאים הם הרשב"א והריב"ש והרשב"ץ לסמוך עליהם. וכ"ש במידי דרבנן שיש להקל. אע"פ שאין עליהם שום חותם. ע"ש. והובא בשיורי ברכה ס"ק יב. וכ"כ בשו"ת ויאמר יצחק (סי' עא וסי' עג). ע"ש. ובשו"ת מילי דעזרא (סי' כו). ובשו"ת שערי רחמים ח"ב (ס"ס יד). וכ"ה בזב"צ ס"ק עג. ובס' זכרנו לחיים ח"א (מע' ח או' ב) ע"ש. ודו"ק.

סעיף קטן צ

צ) **ואם** יש מקום שנוהגים להחמיר שיהיה ניכר הכתב חייבים לקיים מנהגם. שו"ת מהריב"ל שם. כנה"ג הגב"י או' כז. וכתב. שצריך ב' עדים להעיד על החתימות. וכן מנהגינו. ע"כ. וכ' בשו"ת חיים שאל ח"א (סי' עד או' טו) שכן מנהג ירושלים ת"ו לקיים הכתב בב' עדים. ושכ"כ מהר"י הכהן בעל בתי כהונה. ושכן מנהג איזמיר לסמוך על הכתב יד שניכר (בקיום). כשהמנין של הגבינות מדוקדק אף שהמשקל אינו מדוקדק אם הוא חסר שיעור הניגוב לפי ראות עיני הבקיאים. ע"כ. וכ"כ בס' פרי האדמה ח"ד (דף כ ע"א). וכן פסקו בחכ"א כלל ע ס"א ובזב"צ ס"ק עא. שיש להחמיר ולהנהיג כן לקיים הכתב. ומה גם האידנא שנתקלקלו הדורות והעכו"ם רשעים ומהדרי אזיופא. ע"כ. וכ"ה בס' ישרי לב (דט"ו ע"א). יבס' מנהגי ירושלים אות לד. וכן כתב בשו"ת זכור

לאברהם אביגדור (חיו"ד סי' ה). וכ"ד מהר"א חזן. בס' נוה שלום (סי' קיח). ומיהו כ' בשיורי ברכה (ס"ק יב) שאף בעיר שפשט המנהג והרבנים דור אחר דור נהגו לקיים הכתב. בשעת הדחק והפ"מ יסמכו על עדות הרשב"ש בשם הריב"ש והרשב"ץ להקל בלי קיום. ע"ש. גם בשו"ת ויאמר יצחק (ס"ס עא) ושערי רחמים ח"ב (ס"ס יד) כ' להקל בזה בדיעבד. ע"ש. וכ"כ בס' נוה שלום שם להקל היכא דא"א ויש הפ"מ. ע"ש.

סעיף קטן צא

צא) **ומיהו** אף במקום שנהגו להצריך קיום די בקיום א' מן החותמים שכיון דעד א' נאמן באיסורין לא בעינן קיום ב' חתימות. כנה"ג הגב"י או' כז בשם מהר"ם די בוטון. וכ"כ מהר"י הכהן הובא בשו"ת חיים שאל (סי' עד או' טו) הנ"ל. ישרי לב (דט"ו ע"א). נוה שלום (סי' קיח). וכ"פ זב"צ ס"ק עב. גם נלע"ד שאם חתומים על התעודה ב"ד של שלשה. בכ"מ א"צ קיום. הואיל ולד' כמה פו' א"צ קיום. וע' באה"ע (ס"ס קמב) ופ"ת שם. ואכמ"ל.

סעיף קטן צב

צב) **והא** דאמרינן דמדינא לא בעינן קיום לחתימות אא"כ במקום שנהגו. היינו דוקא כשהם חתימות של אנשים ידועים אצלינו. אלא שאין חתימתן ניכרת. אבל אם החתומים אינם ידועים לנו אין לסמוך על הכתב והחתימות שמביא הגוי. מהרימ"ט חיו"ד סי' ג'. כנה"ג הגב"י או' כו. פר"ח ס"ק לא. לחה"פ סק"ז. שו"ג ס"ק מ. קהל יהודה. שו"ת ויאמר יצחק (סי' עא). זב"צ ס"ק עד. וע' בשו"ת חקרי לב (סי' קמח) שמפקפק קצת בזה.

סעיף קטן צג

צג) **ואם** לא בא על החתום אלא יהודי א' נודע אצלינו. וכגון הרב מרא דאתרא. אלא שאינו ניכר חתימתו די בזה להתיר הגבינות. מהריק"ש בהגהותיו. פר"ח ס"ק לא. לחה"פ סק"ז. שו"ג ס"ק מ. קהל יהודה שם זב"צ ס"ק עה. ולכאו' יש לפקפק בזה לפמ"ש הרמ"א בחו"מ (ס"ס מו) וז"ל. י"א הא דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד ואינם יכולים לחזור היינו דווקא בשנים. אבל עד א' החתום בשטר יכול לחזור בו. ריב"ש סי' קכז. ע"כ. א"כ בנ"ד שכל הטעם שמועיל הכתב בלי קיום הוא משום שנעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד. (כמ"ש הרשב"ש והאחרונים הנ"ל בס"ק פט) בעד א' מיהא לא יועיל זה בלא קיום. וצ"ל דשאני הכא דמיירי שיש ג"כ חותם על הגבינה מלבד הכתב ואיכא תרתי לטיבותא. וכמ"ש להדיא הפר"ח ושאר אחרונים שם. וע' בסמוך ס"ק צה. מש"ה סגי בחתימת אחד שידוע ומפורסם לנו. וכיו"ב הקינו בעדות אשה. כמ"ש בבית שמואל (סי' יז ס"ק כח). הגם שיש לחלק ביניהם. וכמ"ש בשו"ת בית שלמה (חאה"ע סי'

נא) דהתם מהני אף באנשים שאינם ידועים ולא דמי למ"ש מהרימ"ט בנ"ד (כנ"ל בס"ק צב). ע"ש. מ"מ כדאים הם כל האחרונים הנ"ל לסמוך עליהם ובפרט במידי דרבנן. וע' דרכי תשו' (סוף ס"ק עב). ובש"ך חו"מ שם ודו"ק.

סעיף קטן צד

צד) **וכשמנין** הגבינות מדוקדק כמ"ש בכתב התעודה. אבל המשקל אינו מדוקדק שהוא חסר. אעפ"כ יש לסמוך על הכתב, יען שדרך הוא להתחסר ממשקל הגבינות שמנגבים בדרך. ובאופן שהוא לפי שיעור הניגוב לפי ראות עיני הבקיאים. כנה"ג הגב"י או' כד. ודלא כרבו מהרימ"ט שמחמיר בזה. ושכן המנהג להקל. וכ"פ בשלחן גבוה ס"ק מ. אך הפר"ח (סוף ס"ק ל"א) כ' להחמיר בזה כד' מהרימ"ט. ע"ש. וכ"כ בחכ"א כלל ע ס"א. אכן בס' פרי האדמה ח"ד (ד"כ ע"א) הסכים להכנה"ג. ושכן העיד הרב כהנא רבה (מהר"י הכהן) דפה עיה"ק לא נהגו כסברת הפר"ח בזה, אלא כמ"ש הכנה"ג. ע"ש. וכ"כ בשו"ת חיים שאל ח"א (סי' עד או' טו). וכ"פ בשו"ת זכור לאברהם אביגדור (חיו"ד סי' ה) ושכן עושים מעשים בכל יום. וכ"פ בזב"צ ס"ק עו. [אך מ"ש שם שכ"כ הפר"ח (להקל). ליתא. והוא אזיל ומודה למהרימ"ט שהחמיר בזה. ע"ש.]. ועמ"ש בשו"ת בני בנימין (ס"ס ו). ודו"ק. וע' ברוח חיים סק"ב שאם המנין חסר יש לאסור.

סעיף קטן צה

צה) **ואע"פ** שהכתב מקויים וניכר לנו. והמנין והמשקל מתאימים לכתב ההכשר אין לסמוך ע"ז בלבד אא"כ חתומים הגבינות בחותם הדפוס "כשר". אבל אם לא חתום עליהם כשר אין להתיר. כן הובאה סברא בס' מהר"ם די בוטון (סי' ז). וכ' ע"ז הכנה"ג. ובמחכ"ת טעות הוא בידו שאם הכתב אינו מועיל מה יושיענו זה החותם של הדפוס הרי כ' הרשב"א שאין לסמוך דפוסי הגוים שכמה פעמים גונבים אותם וכו'. ואף מהריב"ל אילו לא סמך על הכתב לא מהני כלום החותם. ושכ"כ מהר"ם די בוטון שם. ע"כ. וכ"ה בשו"ת ויאמר יצחק (סי' עא). וכן משמע מד' הכסא אליהו סק"ב. וכ"כ ה' קהל יהודה. וכ"נ בשו"ת זכל"א אביגדור (סי' ה). וכ"כ בשו"ת שערי רחמים ח"ב (ס"ס יד). אבל הפר"ח ס"ק לא כ' שאין לסמוך על הכתב בלא החותם שעל הגבינה. ע"ש. וכ"כ החכ"א כלל ע ס"א. וכ"פ בזב"צ ס"ק עז. ושכ"כ בשו"ת תורת חסד (סי יז) ובס' בני דוד (דנ"ב ע"ב). ונכון להחמיר. וע"ע בס' עקרי הד"ט סי' טז אות כ. ודע דבס' מנהגי ירושלים או' לו. כ'. גוי המביא גבינות ע"פ כתב כו'. ואין שום חותם. המנהג להקל כד' הכנה"ג. ודלא כהפר"ח. פרה"א ח"ד ד"כ ע"א. עכ"ל. וליתא דהפרה"א שם מיירי שהגבינות חתומים בדפוס "כשר". וכמבואר להדיא שם. ונתחלף להם במחלוקת אחרת שבין הכנה"ג

והפר"ח. היינו אי סמכינן על שיעור המשקל באומדנא מה שרגיל להתחסר. וכנ"ל ס"ק צד. וע"ז כ' פרה"א שם שאין המנהג כהפר"ח אלא כהכנה"ג. וזה ברור. וכאשר עיני המעיין תחזינה מישרים. במקורן של דברים.

סעיף קטן צו

צו) **צריך** ליזהר שלא ליתן לגוי בעל הגבינות אלא כתב הכשר אחד ולא יותר. כדי שלא יוציא כתב א' במקום זה. ואחר שימכור הגבינות הכשרות. ישתמש בכתב הכשר על גבינות עכו"ם במקום אחר. וכמו כן הב"ד בעיר שבאו שם הגבינות. לא ירשו לגוי למכור עד שיקחו מיד הגוי את כתב ההכשר. בכדי שלא ישתמש בו פעם אחרת בגבינות אסורות. מהריב"ל ח"ג סי' מ. מהריק"ש בהגהותיו. פר"ח ס"ק לא. לחה"פ סק"ז. שו"ג סק"מ. שו"ת פרח מט"א ח"ב (סי' יג). שו"ת ויאמר יצחק (סי' עא). קהל יהודה. זב"צ ס"ק עח. [וכיו"ב נהגו בבתי הדין של הרבנות הראשית בא"י שאדם שיש בידו תעודת רווקות או תעודת גירושין ובא לשאת אשה. הרב המסדר חופה וקידושין לוקח מידו התעודה וגונזה. וע' בס' שער המפקד חאה"ע ח"ב (עמוד ו-ז). ע"ש].

סעיף קטן צז

צז) **והוא** שלא יהיו מצויים שם עכו"ם היודעים לכתוב. אבל אם מצויים שם עכו"ם היודעים לכתוב אין לסמוך על הכתב אא"כ מכיר את הכתב וכדלקמן (סי' קל ס"ו). וע"ע לעיל ס"ק מא. [ובמסגרת השלחן (סוף סעיף י) הביא תשו' הרשב"א סי' קט (שהוא מ"ש מרן ריש סעיף זה). וסיים, ולע"ד עכשיו יש לחוש שהגוי ידע לזייף. אבל כבר הורה זקן. עכ"ל. ודבריו תמוהים. וק"ל].

סעיף קטן צח

צח) **בהגה וכן מותר לקנות גבינות החתומים וכו'**. ע' להלן סעיף יג ובמש"כ שם.

סעיף קטן צט

צט) **ויש** אוסרים בכל זה. ובדיעבד אין להחמיר. הנה האוסר הוא מהרי"ק שרש לג. והובא בב"י. וכ' שם. דלא משתמיט הש"ס לו' שהמוצא ביד גוי מותר בחותם א' או בחב"ח. ע"ש. [וכ"כ באו"ה כלל כב אות ז] וזה היפך תשו' הרשב"א שפסקו מרן כאן. ונראה דאנן קי"ל כד' מרן שקבלנו הוראותיו. וכ"כ הפר"ח ס"ק כט. שאין להשגיח בד' מהרי"ק הנ"ל. משום דלא שמיע ליה תשו' הרשב"א שמתיר. ע"כ. ומשמע דאף לכתחלה מותר לקבל החפץ מיד העכו"ם. אלא שהרמ"א חושש להחמיר לכתחלה. ודוקא אם כבר קנה מהעכו"ם מותר באכילה. (וכמו שפי' הפר"ח ס"ק לב ד' הרמ"א. וכ"כ הש"ך ס"ק לא). וכ' בדרכי תשו' ס"ק ע בשם שערי דעה. שהפר"ח שכ' כנ"ל מפני שהוא נמשך אחר

מרן המחבר. אבל לדידהו בני אשכנז מחוייבים לשמוע לד' הרמ"א שמחמיר לכתחלה. ע"ש. ובזב"צ ס"ק סט כ' דלא קי"ל כהאוסרים בזה ואין לנו אלא ד' מרן והרמ"א שיש לסמוך על החותם (כצ"ל) בדיעבד. משום דמידע ידיע שהוא של ישראל. ע"כ. וק"ק שעירב ד' מרן והרמ"א. ואפשר דה"ק דלדידן קי"ל כמרן. ולבני אשכנז כד' הרמ"א. וכן עיקר.

סעיף קטן ק

ק) **דבדיעבד** אין להחמיר. הא דמכשרינן בדיעבד היינו במקום שאין לחוש שמא נשארו הדפוסים ביד עכו"ם. אלא שנמצאו הבשר או הגבינה ביד עכו"ם ולא ידענו מי חתמם. אבל במקום שיש לחוש שמא נשארו הדפוסים ביד עכו"ם וקבעו אותם בגבינותיהם אסור אף בדיעבד. ש"ך ס"ק לא. כנה"ג הגב"י או' כא. פר"ח ס"ק לב. נחה"פ ס"ק לא. שו"ג ס"ק מב. זב"צ ס"ק ע. ומשמע דאף בהפ"מ אסור ודלא כהעט"ז שהובא בש"ך. וכ"פ להחמיר במנחת יעקב כלל לב ס"ק מה.

סעיף קטן קא

קא) **אף** לדעת האומרים להחמיר שאין לסמוך על החותמות היינו דוקא כשנמצאו הגבינות ביד עכו"ם שאינו תגר. אבל בעכו"ם שהוא תגר קבוע ומוחזק בינינו שעובדים אצלו ישראל לעשות הגבינות בכשרות כדי למכרם לישראל. שפיר סמכינן על החותמות לכ"ע. דאומן לא מרע נפשיה לזייף. וכדקי"ל לעיל (סי' קיד סה). שו"ת באר שבע (סי' מד). כנה"ג הגב"י או' כג. שלחן גבוה ס"ק מא. שו"ת פרח מטה אהרן ח"ב (סי' יג). וע"ע בש"ע או"ח (סי' כ) ובאחרונים שם. ובפי' הרא"ש (פ"ג דדמאי מ"ד). וכ"כ בשו"ת שערי רחמים ח"ב (ס"ס טו). וע"ע בשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' כא).

סעיף קטן קב

קב) [**סעיף י'**] **המניח עכו"ם בביתו ובו דברים שאם הוחלפו יש בהם אפי' איסור תורה אם הוא יוצא ונכנס וכו' מותר.** ואפי' לכתחלה מותר כשהוא יוצא ונכנס. ונקט לשון המניח דמשמע בדיעבד משום סיפא גבי שהה זמן רב ולא הודיעו שדעתו לשהות. דהתם דוקא בדיעבד מותר אבל לא לכתחלה. ש"ך ס"ק לב. פר"ח ס"ק לג. לחה"פ ס"ק לב. מסגרת השלחן. שו"ג ס"ק מג. חכ"א כלל ע ס"ט. זב"צ ס"ק פא. ערוך השלחן ס"ק כט. וע' בס' בית הלל (סי' קכח) שכ' שיש ליזהר כשקונים יין בע"ש לקידוש ומניחים היין בחדר והשפחה הולכת שם לפעמים ביחידות ואין עמה שום א'. ויש לחוש פן תשתה ממנו ולא יודע נשום אדם. ע"ש. ולכאו' הרי ביוצא ונכנס מותר לכתחלה. ואף הרמ"א (ר"ס קכט) שכ' דלכתחלה לא יניח בביתו יין אצל עכו"ם לבדו. לא מירי ביוצא ונכנס.

וכדמוכח בש"ע שם. וכ"כ הש"ך. ומיהו ראיתי בס' יין המשמח (ר"ס קכט) שכ' דאף דמדינא ליכא חששא כלל. מ"מ ד' הב"ה להחמיר בזה דרך חומרא בעלמא. וכמ"ש ראב"ן בזה, (והובא בדרכי משה שם) הרחק מן הכיעור וכו'. ע"ש. וכ"ה בדרכי תשו' שם סק"ג.

סעיף קטן קג

קג) **אם** הוא יוצא ונכנס. ואפי' קטן יוצא ונכנס מהני. ואפי' באיסורא דאורייתא. ש"ך ס"ק לג. כנה"ג הגה"ט או' כז. פר"ח ס"ק לד. לחה"פ ס"ק לג. מסגרת השלחן. שו"ג ס"ק מד. חכ"א שם. זב"צ ס"ק פב. ובשיעור שנותיו של הקטן יש ללמוד זאת מד' הש"ך (סי' קטו ס"ק יב) בשם האו"ה והת"ח דהיינו בן ט' שנים. וכן הש"ך כאן כ' ללמוד דין הקטן משם. אלא שנראה דלאו דוקא בן ט' שנים וכל שהגיע לעונת הפעוטות כל חד וחד לפום חורפיה מבן שש שנים סגי בהכי. וכמ"ש הרשב"א בתשו' המיוחסות להרמב"ן (סי' קעז). וכ"ה בארחות חיים יו"ד עמוד רסט בשם הרשב"א (הנ"ל) והריטב"א. וכ"ה בב"י (סי' קל). וכ"כ האחרונים בסי' קטו. והובאו בזב"צ שם ס"ק יט. וע"ע בש"ע לקמן (ס"ס קכז).

סעיף קטן קד

קד) **יוצא** ונכנס. ואפי' אכסנאים שאינם מכירים זא"ז שרי ביוצא ונכנס. תוס' ע"ז (יב רע"א). ובפסקי תוס' שם. תשו' הרא"ש כלל יט סי' יח. ש"ך ס"ק לה. פר"ח ס"ק לז. כנה"ג הגב"י או' מב. זב"צ ס"ק פג וס"ק פט.

סעיף קטן קה

קה) **או** אפילו שהה זמן רב. הרמב"ם (פי"ב מהמ"א הט"ז) כ' אפי' כדי מיל. ומשמע מד' מרן הכ"מ שם דביותר ממיל אין להקל. וכ"פ בערך השלחן (סי' קכט סק"ב). אבל הלח"מ שם הוכיח במישור דאף לד' הרמב"ם לאו דוקא מיל אלא אף ביותר מזה יש להקל. וכ"כ בשלחן גבוה (סי' קכט סק"ד) ושזוהי ד' מרן בש"ע שכ' אפי' שהה זמן רב דמשמע אפי' הפליג כמה פרסאות. ע"ש. וכ"כ ביין המשמח שם סק"ב. וע' קהל יהודה שם.

סעיף קטן קו

קו) **ולא** הודיעו שדעתו לשהות מותר. וכמו כן אם היה היהודי ישן דומה לדין לא הודיעו שהוא מפליג שהגוי חושש שמא ייקץ היהודי פתאום ויראנו. הריא"ז בשה"ג פ' בתרא דע"ז. כנה"ג לקמן סי' קכט הגה"ט או' ח. ובערך השלחן שם סק"ה סייעו ממ"ש כן הרמב"ם (פי"ב ממשכב ומושב ה"ו) לגבי טהרות. (ומקורו בתוספתא פ"ח דטהרות. כ"מ.) וא"כ כ"ש לגבי יין נסך. ע"כ. וה"ה לכל האיסורין אפי' איסורי תורה. וע' בשו"ת

רב פעלים ח"ג (חיו"ד סי' י) ד"ה ועל. שחילק בין כשישן סמוך לתבשיל שאם יהיה ניעור יוכל להביט בו מיד. ובין כשנכנס לישון בחדרי משכבו. ע"ש. וע' להלן אות קכב.

סעיף קטן קז

קז) **והוא** שלא סגר הבית עליו. ומן הסתם אין לחוש שמא סגר הבית עליו. שדוקא בידוע שסגר הדלת עליו אסור. וכמ"ש מרן לקמן (סי' קכט ס"א) והוא שלא נודע שסגר העכו"ם החנות". ש"ך ס"ק לד. פר"ח ס"ק לה. שו"ג ס"ק מז. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק פה. ערוך השלחן ס"ק כט. והיינו בבית ישראל. אבל בבית עכו"ם אף בסתמא יש לאסור דלא מירתת כלל לנעול את ביתו בשביל שהישראל הניח שם חפציו. יין המשמח (סי' קכט סק"ג).

סעיף קטן קח

קח) **סגר** הבית עליו. ואפי' ראינוה סגורה כל שלא ידענו שנעל במנעול מבפנים אין חוששין. המאירי (ע"ז סט.). וכיו"ב כ' בתשו' הרשב"א שדוקא שידוע שנעל בפנים אבל אם אינו ידוע אע"פ שיש מנעול בפנים אין אוסרים מספק. והובא בב"י ובט"ז לקמן (סי' קכח סק"ה). גם בש"ע (שם ס"ג) הזכיר שסגר אחריו הדלת במנעול מבפנים. וע"ש בשו"ג ס"ק טז.

סעיף קטן קט

קט) **אפי'** סגר הדלת ונעל מבפנים כל זמן שיש סדק או חור בדלת שיכולים לראות מתוכו חשוב כפתוח. מרדכי. ופסקו הרמ"א לקמן (סי' קכט ס"א). וכ"ה בזב"צ ס"ק פז. ומיהו בלילה יש להחמיר ולאסור ולא מהני חור בדלת. ואפי' בסתמא יש להחמיר בלילה. וכמ"ש הרמ"א (ס"ס קל). וע"ע בט"ז (סי' קכח סק"ה). ודוקא בפתוח הדלת לגמרי מותר אף בלילה. ט"ז (ס"ס קל) בשם הרשב"א בתה"א. וע' ביין המשמח (סי' קכט סק"ג) שאפי' א"ל הישראל שלא ינעול הדלת ביום, והוא עבר וסגרו. אפ"ה יש לאסור. ע"ש.

סעיף קטן קי

קי) **ולא** אסרו כשסגר הבית עליו אא"כ מצוי שם איסור דאיכא למיחש לאחלופי אבל אם אין שם איסור מצוי אפי' סגר הבית או החנות עליו מותר. מרן בבדק הבית. כנה"ג הגב"י או' מ. שבילי דוד סק"ו. זב"צ ס"ק פו. וכיו"ב כ' בשו"ת המבי"ט (ס"ס רח). וע' שערי רחמים ח"ב (סי' טו). והנה בערוך השלחן ס"ק כט כ' וז"ל. ודבר פשוט הוא שאם סגר הישראל את הדלת מבחוץ מותר ג"כ. שאע"פ שהגוי רואה שכוונת הישראל לשהות הרבה. מ"מ הרי אין לו מקום לצאת ולהחליף אמנם אם ביכלתו לצאת דרך חלון וכיו"ב

אסור. עכ"ל. משמע שאף שבתוך הבית והחנות אין איסור מצוי שם חוששין שמא יקח מבחוץ ויחליף. ולפ"ז צ"ל דמרן בד"ה מיירי שמיד כשיצא הישראל, סגר העכו"ם עליו. ודוחק לפרש כן. אלא אמרינן דמירתת להביא מבחוץ ד' איסור להחליפו אחר סגרו הדלת. וצ"ע.

סעיף קטן קיא

קיא) ואם אינו נהנה בחליפין מותר בכל ענין וכו'. הנה דין זה מפורש יוצא מדברי רוב ככל הראשונים בפ"ק דע"ז (יב.). הלא הם התוס' והרא"ש והר"ן והריטב"א. ואו"ז ח"א (סי' תנ). והתשב"ץ ח"א (סי' מה). והרשב"ש (סי' רצז). ועוד. אך הכנה"ג הגב"י או' מה. הביא ד' הג"א פ"ק דע"ז בשם ר"ת. שאם היו ב' קדירות כו' ואהדר ישראל אפיה חיישינן דילמא שדי עכו"ם נבלה בקדרת ישראל. ומוכח דר"ת חולק על התוס' בזה. ע"ש. ונמשך אחריו ה' שלחן גבוה ס"ק מט. אבל אינו מוכרח כלל. שהרי מסיים ע"ז בהג"א שם. ודוקא להחליף רע בטוב או כחוש בשמן. ע"כ. וכ"ה באו"ז ח"ב (פ"ק דע"ז סי' קכד) בשם רשב"ם. ונראה דקאי על פי' ר"ת ג"כ. וא"כ בטלה מחלוקת. ומצאתי שהעירו על הכנה"ג בזה מהר"א פאלומבו בס' יד המלך (דמ"ד ע"ד). ובשו"ת עמודי אש (סי' ח ד"ס ע"ב). עפ"ד הג"א בסו"ד. ע"ש. אכן מד' רש"י ע"ז לט:) גבי פת. דאמרינן אי כי הדדי נינהו לא טרח ומזייף. ופרש"י דכיון דאיכא חותם א' לא טרח ומזייף במידי דלית ליה רווחא. ע"כ. מוכח דבלי חותם אה"נ דחשיד לזיופי. ומכאן הביא ראיה בתשו' מהרימ"ט ח"א (סי' יב) דאפי' ליכא הנאה כשאין לו טורח יש לחוש שמזייף. ע"ש. והפר"ח ס"ק לו נדחק לדחות ראיתו בזה. אכן בפרש"י פ"ק דע"ז (יב.) מוכח דלרש"י אה"נ דס"ל הכי. וכ"כ באור זרוע שם. ואנן לא קי"ל כרש"י בהאי מילתא. וכמ"ש התוס' וסיעתם וכן העיר בערוך השלחן ס"ק לב. וע"ע בס' לשון לימודים (חיו"ד סי' לא דכ"ד ע"א) ובס' פרח שושן (כלל א סי' ג). ובשו"ת לבוש מרדכי מה"ת (חיו"ד סי' נד). ע"ש.

קיא) והנה בשו"ת צמח צדק מליבאוויטש (חאו"ח סי' נה) תמה על התוס' (ע"ז יב.) דס"ל דבחנם כדי להכשיל ישראל לא חיישינן. והביאו ראיה מההיא ארבא דמורייסא (ע"ז לד:) דלא חייש לעירוב יין. דקיסתא דמואייסא בלומא (זוז). קיסתא דחמרא בארבעה לומי (ד' זוזים). ומה ראיה היא זו שאני התם דהמורייס זול יותר מהיין ואינו מפסיד עצמו אבל באין פסידא אה"נ דמכשיל הישראל. (וזו היא קו' מהר"ם ב"ח בשו"ת קול גדול (סי' פז). וכן הקשה הגאון מהרימ"ט. וע' במנחת יעקב כלל לב אות ג ובשו"ת חכ"צ סי' לט שיישבו ראית התוס' בזה). והוסיף שכ"נ מד' סה"ת סי' קס גבי מורייס שאין לחוש שיערב העכו"ם יין היקר בתוך משקה זול. ומשמע דדוקא כשהיין יקר יותר לא

חיישינן אבל כשהם במקח שוה י"ל דחיישינן. ע"כ. ואשתמיטתיה ד' סה"ת (סי' קלו) שכ' ככל ד' התוס' דבחנם כדי להכשיל ישראל לא חיישינן שיחליף. וראיה מההיא ארבא דמורייסא. ע"ש. גם מש"ש הצ"צ בד' הרשב"א להחמיר בזה. ומצא שכ"כ הכנה"ג הגב"י או' מג. ע"ש. וכן בס' בית מאיר כ' להוכיח כן מד' הרשב"א פ"ק דחולין. מ"מ מד' הרשב"א עצמו בתה"א (דף צ:) ל"מ כן. וכמ"ש הפר"ח. וע' בבדק הבית. ובפר"ת ס"ק יט. וע' בס' בני חיי. ובשלחנו של אברהם. ולא נתברר לנו ד' הרשב"א ז"ל בזה. וע' בס' יד המלך (דמ"ד ע"ג). וי"ל ע"ד. וע' שו"ת עמודי אש (סי' ח דס"א סע"ג).

קיא) ולענין דינא רבו האחרונים שמחזיקים בד' התוס' וסיעתם ופסק מרן והרמ"א בש"ע. להקל בזה. ואפי' באיסורא דאורייתא. וכמסקנת הפר"ח ס"ק לו הנ"ל, דאף בדבר שאין לגוי שום טורח לא חיישינן שמכוין להכשיל הישראל. וכמשמעות הפוסקים. וכן פסק הש"ך יו"ד (סי' רעא סק"ו) שאם אין הגוי נהנה בחליפין לא חיישינן שהחליף. וכ"כ המג"א וא"ר (סי' תקיז סק"ג) ובשאר אחרו' שם. וכן העלה הפרי תואר (סק"א וס"ק יד), ודחה ד' מהרימ"ט. וכ"פ בשו"ת נוב"י מה"ק (סי' לח). וכ' שד"ז א"צ שום ראיה שהסברא נכונה מצד עצמה. ע"ש. וכן בלחה"פ (ס"ק לה) הביא ד' הפר"ח להלכה. וכן ד' הרדב"ז ח"ד (סי' רצט). וכ"ה בשו"ת נחלת שבעה (סי' עה). ובשו"ת זרע אמת ח"ב (ס"ס לו). וה' ערך השלחן סק"ז הביא ד' כל הראשונים שסוברים כן. וכן ד' החיד"א בשיו"ב סק"י. וכן בשו"ת ירך אברהם (חיו"ד סי' ב) כ' דנקטינן בהא לקולא דלא כמהרימ"ט. והובא בס' בית אהרן קריספין (מע' ח או' ג). ע"ש. וכ"פ בשו"ת גנת ורדים (חיו"ד כלל א סי' יט). וכן העלה במנחת יעקב (סי' לב אות ג-ד). ובספרו שו"ת שבו"י ח"ג (סי' עב). וכ"פ בשלחן גבוה ס"ק מט. ובס' קהל יהודה. ובס' מסגרת השלחן. ובשו"ת חיים שאל ח"א (סי' עד או' טו). ובשו"ת תשורת שי (סי' רג). ובחכמת אדם כלל ע סי' ג. וזבחי צדק ס"ק כה ופח. וערוך השלחן ס"ק לב. וכ"כ הפמ"ג א"ח (סי' לב א"א ס"ק יג.) וכן פסק בשו"ת לב חיים ח"ב (סי' צח-צט). וע"ע ברוח חיים סק"ג. וכ"כ בשו"ת בית שערים (סי' קצט). ובשו"ת עמודי אש (סי' ח). וכן פסק בכף החיים או"ח (סי' תקיז סק"י). ע"ש. ולכן אף שהכנה"ג נוטה להחמיר כד' רבו מהרימ"ט. וכ"כ בספרו בעי חיי (סי' קסא). והובא בס' קול בן לוי (ד"ז ע"ג). וכ"נ בס' בני חיי. ובס' בית מאיר. ועמ"ש הגאון חקרי לב (סי' קצא דרס"ב ע"א). וכן הצ"צ מליבאויטש (סי' נה) הנ"ל מצדד להחמיר כהכנה"ג. ובישועות יעקב (ס"ס קיד) כ' להחמיר בזה באיסורי תורה. ע"ש. מ"מ אנן בדידן אין לנו אלא ד' רבותינו בעלי הש"ע ורוב כל הפוסקים רוא"ח דס"ל לקולא. וע"ע להלן בסמוך.

קיא) אמנם בשו"ת מעשה אברהם (חיו"ד סי' לג) הביא מ"ש הג"א פ"ק דע"ז בשם ר"ת להחמיר בזה, שלא כד' התוס' והאחרונים. (ול"ז מ"ש בהג"א בא"ד דהיינו דוקא כשיש הנאה לגוי. וכנ"ל). וכ' שיש להכריח כד' ר"ת ממעשה רב שהובאה בס' שבט יהודה. וה"ד בשלחן גבוה (סי' סג סק"ו), שמהר"י אברבנאל נתבקש ע"י המלך לאכול עמו מאכלים כשרים, והמלך עשה מאכלים דוגמתן ובשעת האוכל החליף הכשרה בטרפה. וסירב הרב לאכול משום דהו"ל בשר שנתעלם מן העין. והודה לו המלך ע"ז. וכ' להק' מזה על הר"ן שהתיר לאכול בשר כשר בצדו של גוי האוכל נבלה (והובא בש"ך לעיל סי' פח סק"ב ובש"א שם). ע"ש. ולפ"ז היה לו להעיר על השו"ג עצמו שפסק כאן להקל. אבל באמת אין למדין הלכה מפי מעשה (ב"ב קל:). ואפשר שידע הרב שהמלך מתנכל אליו להכשילו ולהעבירו על דת. וברוב תבונתו הכיר כן מבין ריסי עיניו של המלך שהיה צורר ישראל. וכידוע מן השמדות והגזירות דעדו על עם ישראל בדור ההוא ע"י המלך הרשע ואשתו ויועציו הארורים ימ"ש. ואין ללמוד מזה הלכה לדורות ומה גם שאפשר לומר שהרב החמיר על עצמו בזה. וכעין מ"ש הרא"ש פ"ק דע"ז דליר"ש נכון להחמיר שלא להניח שפחות וכו' כי כמה פעמים אירע קלקול בדבר. וע"ע להמאירי שם. וכן סיים הרמ"א כאן שיש ליזהר לכתחלה אפי' בב' קדרות. ושו"ר בשד"ח (מע' ח כלל קכח) שדחה ראית המעשה אברהם הנ"ל שאין מזה שום הכרע לדינא. וע"ש.

סעיף קטן קיב

קיב) מדברי האחרונים הנ"ל נראה שאין כל חילוק בזה בין אם היה הגוי בביתו של ישראל דמירתת טפי. ובין אם היה בדרך או בביתו של הגוי. אכן בשו"ת פרח מט"א ח"ב (סי' יג) כ' לחלק בזה דדוקא כשהגוי בבית ישראל אין הגוי מחליף משום דמירתת אבל כשהפקיד בבית הגוי או ששולח דבר מאכל על ידו לא מירתת הגוי. ואפי' בלא שום הנאה אפשר שיחליף. ע"ש. ול"מ כן ממ"ש התוס' (ע"ז יב.) שאפי' הולך למרחוק לא חיישינן שיחליף להכשיל הישראל. ע"ש. וכ"כ שאר פוסקים. והובאו בב"י. וכן משמע מד' הרמ"א לעיל ס"ב בהגה. דבכל גוונא לא חיישינן. אבל בתשו' מהריט"א בשו"ת מקור ישראל (חיו"ד סי' ב') הביא ד' הפרח מט"א להלכה. ושכן חש לדבריו בשו"ת דבר משה ח"א (סי' יח). ולעומתו הרמה"ח בתשו' (שם סי' ג) כ' דל"מ כן מד' מרן בש"ע (סי' קיד) והרמ"א (בסי' קיח ס"ב). ע"ש. ובתשו' מהר"י לבטון בשו"ת שערי רחמים ח"ב (סי' יד) תמך בד' ה' מקור ישראל שהעלה דלא כהפרח מט"א. והרהמ"ח בתשו' (שם סי' טו) כ' לדחות ד' ה' מקור ישראל בזה. ע"ש. והמעיין יראה שיש לדחות דבריו. ואכמ"ל. ובאמת שעיקר חילוקו של הפרח מט"א בד' התוס' נסתר מד' התוס' עצמם שהביאו ראיה מההוא

ארבא דמורייסא וכו'. והא התם מיירי שהיה ברשות הגוי. ואפ"ה ס"ל להתוס' דה"ט דשרי משום שאין הנאה לגוי. ומשמע דבכל גוונא לא חיישינן שיחליף בחנם להכשיל הישראל. ושו"ר שהאחרונים דחו באמת ד' ה' פרח מט"א מטע"ז. ע' לשון לימודים (חיו"ד סי' לא. דכ"ד ע"ב). ובס' אבני שוהם (דל"ח ע"ב). ובס' יד המלך פאלומבו (דמ"ד ע"ג). ע"ש. וכן ראיתי להגאון מהרש"ק בשו"ת קנאת סופרים (דע"ה סע"ב). שהביא מ"ש הרב השואל להק' על הרמ"א דמנ"ל לו' כן גם בשולח ממקום למקום ע"י גוי הרי בטוש"ע מיירי בחנותו או בביתו דמירתת טפי. ותמה עליו שהרי הב"י הביא ד' התוס' שכ' להדיא דאפי' הולך למרחוק כל שאינו נהנה בחליפין מותר. ועוד שהרי התוס' הוכיחו זאת מדין המורייס וכו'. ע"ש. ולכן אף דהשו"ג (סוף ס"ק מט) הביא להלכה ד' הפמ"א. נראה דלדינא לא חיישינן להאי סברא. וכן פסק בזב"צ ס"ק פח שאין חילוק בזה. ודלא כה' פרח מט"א וכו' דמד' מרן מוכח דלא חיישינן לאחלופי בכל גוונא. ע"כ. וכ"פ בשו"ת רב פעלים ח"ג (סי' י). וכ' שהאחרונים לא הודו לו לה' פרח מט"א בזה. יען שאין מורים כן ד' מרן ז"ל. ע"כ. וכן עיקר. וכ"מ בש"ך ס"ק מא. וכן נראה מד' מהר"ם ב"ח בשו"ת קול גדול (סי' פז). ע"ש.

סעיף קטן קיג

קיג) הא דאמרינן דאם אינו נהנה בחליפין מותר. היינו דוקא במפקיד ביישוב. שמצוי לו להנפקד כמותו אם ירצה לקנותו. אבל בשולח למרחקים שיש לחוש שמא בדרך לא הי"ל כיו"ב והוא היה צריך לו ואכלו. וכשבא לבית נתן תמורתו משלו. בכה"ג ודאי דחיישינן ואסור. כי אין לך נהנה בחליפין יותר מזה. שו"ת חכם צבי סי' לט. בית מאיר. זב"צ ס"ק כז. וכ"כ הגאון מהרש"ק בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה ח"ג (סי' יט ד"ט סע"ב). אולם שוב תבריה לגזיזיה בשו"ת קנאת סופרים (דע"ה סע"ב) שכ'. ומ"ש רו"מ דבשולח יש לחוש למ"ש הח"צ סי' לט דשמא היה הנכרי רעב לשעתו ואכל ואח"כ בבואו השלים ממקום אחר, הנה אין דברי הח"צ נראין בזה. כיון דמהתוס' ושאר פו' מוכח להיפך שכ' שאפי' הולך למרחוק לא חיישינן. ומנ"ל לחדש חששות יתירות וכו' ואין לנו אלא מה שארז"ל. ועוד דאיכא ס"ס שמא לא הוצרך הגוי לזה. ואת"ל שהיה רעב וצריך לכך שמא לא החליף. וכו'. ע"ש. וע' בשו"ת עמודי אש (סי' ח דס"א רע"א) שאף הח"צ לא חשש אלא כשידוע שהלך למקום שאין פת מצוי. שיש לחוש שירעב ויאכלנו ויתן במקומו משלו. הלא"ה אין לחוש לזה וכו'. ע"ש.

סעיף קטן קיד

קיד) **השולח** ע"י גוי דבר גרוע שאין הנאה בחליפיו כגון חתיכת בשר כחושה מאד שאין למטה הימנה שכל מה שיחליף הרי היא משובחת ממנה ולא אהני לזייפנא בזייפנותיה שרי לשלוח בלי חותם כלל. פר"ת סק"א וסק"ד. זב"צ ס"ק כו. וכיו"ב כ' בשו"ת מקור ישראל (חיו"ד סי' א) שאם באו הגבינות לפנינו מהטובים אשר נמצאים אין לחוש שהחליפם. שהרי הם מהמובחרים ביותר. כיון שאין לו הנאה בחליפיהן. ומהריט"א (שם סי' ב) כ' דיש לחוש ששלנו היו עוד יותר טובים מאלו. ומשמע שאם אין לחוש לזה גם הוא יודה שיש להקל. וע' בב"ח לעיל (ס"ס סג) בשם מהר"ח או"ז שכ' להקל בכיו"ב אף לגבי בשר. מכיון שאין לנכרי ריוח בחילופיו. ע"ש.

סעיף קטן קטו

קטו) [**סעיף יא**'] **ישראל ועכו"ם ששפתו ב**' קדירות **זו אצל זו וכו**' **מותר**. והיינו אפי' בישראל ועכו"ם אכסנאים שאין מכירין זא"ז. אעפ"כ אין לחוש דמרתתי מהדדי. תוס' ע"ז (יב.). ואחרונים שהובאו לעיל ס"ק קד.

סעיף קטן קטז

קטז) **ואין** לחוש שמא כשהחזיר הישראל פניו החליף העכו"ם שחוטה בנבלה. ואפי' אם החזיר פניו הישראל מותר בדיעבד ואפי' יוצא ונכנס מותר. או"ז והג"א (פ"ק דע"ז) בשם ר' ברוך דלא כר"ת. וכ"כ המאירי שם. פר"ח ס"ק לז. לחה"פ ס"ק לו. מנ"י כלל לב ס"ק טז. ער"ה סק"ח. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק צ. שו"ת עמודי אש (סי' ח ד"ס ע"א).

סעיף קטן קיז

קיז) **ודוקא** אם יודע העכו"ם שהדבר שמחליף הוא אסור לישראל ומש"ה מירתת ולא מחליף. אבל אם אינו יודע שדבר זה אסור לישראל לא מירתת וחיישינן לאיחלופי ואסור. וכדקי"ל לעיל סי' קטו שצריך שידע העכו"ם שחלב טמא אסור לישראל. פר"ת ס"ק טו. דרכי תשו' ס"ק עז. אבל הרב כנה"ג הגה"ט או' כח כ' שגם אם אינו יודע הגוי שהדבר שמחליף אסור לישראל אפ"ה מותר. דשאני גבי חלב שהעדר הוא של הגוי ולא מירתת מישראל שלא לערב חלב טמא דבדידיה קא עביד. אבל הכא שהקדרה של ישראל מירתת שמא יהיה נתפס כגנב. ונראה שכן ד' הזב"צ ס"ק צא.

סעיף קטן קיח

קיח) **ואפי'** פיהן מגולה מותר ואין לחוש שמא יתזו ניצוצות מזו לזו. ומכאן יש ללמוד לדידן בב' קדירות א' של בשר וא' של חלב שמותר לשפות אותם זו אצל זו ואין לחוש לניצוצות. וכ"כ הט"ז ס"ק יב. פר"ח ס"ק לח. אבל במנחת יעקב כלל לב ס"ק יז כ'. דמ"מ

יש להרחיק קצת זו מזו משום ניצוצות וכמ"ש באו"ה (כלל לט דין כב). וכן עמא דבר. ע"כ. וכ"כ ערוה"ש ס"ק לד. ואף הפר"ח סיים. דלפמ"ש הרמ"א (סי' צה ס"ו) שטוב ליזהר לכתחלה שלא ליתן כד של בשר וכד של חלב בתיבה א'. כ"ש שיש ליזהר כאן. ע"כ. וכ"כ להדיא בס' הרוקח (סי' תנז). ומיהו אם א' מהם מכוסה שפיר דמי. וכמ"ש בזב"צ (סי' נה ס"ק מה). מיהו נראה שאם קדרת הנבלה מגולה חיישינן שמא ינתזו ניצוצות ממנה על הכשרה. ומכיון שהקדרה רותחת יש לאסור אפי' היא מכוסה ולכן צריך לכסות קדרת הנבלה. שאז אין לחוש לניצוצות.

סעיף קטן קיט

קיט) בהגה אבל לכתחלה יש ליזהר כו'. פי' משום ניצוצות. ולפ"ז כשפיהן מכוסה א"צ ליזהר בב' קדירות כיון דתו ליכא ניצוצות. ש"ך ס"ק לו. אבל הט"ז ס"ק יב כ' דה"ט משום שמא יתחלפו זו בזו. וכמ"ש שאין צולין ב' פחים כא' מפני התערובת. ולפ"ז יש לחוש גם במכוסות. וכן הסכיה הפר"ח ס"ק לח. מנ"י כלל לב ס"ק יז. מסגרת השלחן. ערוך השלחן ס"ק לד. ושכן יש להורות. זב"צ ס"ק צב. אולם הפרי תואר ס"ק טז כ' דלא דמי להא דקי"ל אין צולין ב' פסחים כא' מפני התערובת, דשאני התם דתרוייהו דהיתרא ולא מנכרא מילתא כולי האי וחיישינן לאחלופי. אבל לשפות קדרתו אצל גוי מזהר זהיר מן האיסור של הגוי ומותר אף לכתחלה. ועוד דמסתמא יש טביעות עין בקדרות ולא אתי לאחלופי. עכת"ד. וכעין חילוקו הא' כ' הר"ן פ' גיד הנשה בדין ריחא. והובא בב"י (סי' צז). וע"ע בש"ך (סי' פח סק"ב). וכן ראיתי להחוות דעת (סי' קח) שחילק בנ"ד כחילוק הפר"ת הנ"ל. ומ"מ מסיק להחמיר לכתחלה. ע"ש. גם בשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' מג אות יג) כ' לפקפק בזה ע"ד הט"ז והפר"ח הנ"ל מה"ט. וע"ע בשו"ת כתב סופר (חיו"ד סי' עה) מה שהאריך בזה והעלה שהמקילים בזה כד' הש"ך שמתיר בקדרות מכוסות. יש להם ע"מ שיסמוכו. ואין להרעיש עליהם. ומוטב שיהיו שוגגים וכו'. ע"ש. וטוב להחמיר. והמיקל לא הפסיד.

קיט) ודע שיש עוד נ"מ בין הש"ך להט"ז וסיעתו הנ"ל לענין להניח בצונן בתוך מקרר אחד בשר כשר סמוך קצת לבשר נבלה וטרפה. דלהש"ך מותר כיון דלא שייך ניצוצות. וכ"ה לד' הפרי תואר. אבל להט"ז וסיעתו אכתי יש לחוש לאחלופי. וכ"ש כשאין טביעות עין בבשר ולא חותם. וכמ"ש הפר"ת לטעם ב'. ומיהו כשיש חותם לכ"ע משרא שרי. וכן הורתי להקל בזה במצרים. ובלבד שיהיו רחוקים קצת זמ"ז. או לעשות מחיצה ביניהם. ובאופן שהישראל השומר עומד על משמרתו שלא יבאו לידי מכשול ח"ו. וכ"כ בשו"ת פרי השדה ח"ג (סי' קנז). עש"ב. וע"ע בשו"ת חתן סופר (סי' יט). ע"ש.

סעיף קטן קכ

קכ) [**סעיף יב**'] **יש להחמיר שלא להניח הקדרות אצל השפחות כשאין ישראל בבית.** וה"ט משום דחיישינן שתתן חלב (בצירי) בקדרה כדי להשביח חלקה. הרא"ש והטור. ופי' הפרישה אות טו. דר"ל שתשביח חלקה שגם היא אוכלת ממנו להנאתה. ע"כ. וכ' ע"ז הכנה"ג הגה"ט אות כט. ולי אין צורך בזה. שאפי' אינה אוכלת ממנו חיישינן שתעשה כן שישבחוה שהבישול שלה טוב ושמן. ע"כ. וכ"ה בזב"צ ס"ק צה. ומשמע דלהפרישה אם אינה אוכלת ממנו מותר. וכ"כ בדרכי תשובה ס"ק פב לד' הפרישה. ואם אין לה מגע יד בתבשיל כלל שהוזהרה על זה מבעה"ב. אף להכנה"ג מותר. כל שאינה אוכלת ממנו. שהרי אין לה כל הנאה להניח איסור לתוך הקדרה. אכן לדינא נראה שיש לחוש בכל גוונא. שיש לחוש פן תקח בשר טוב מן הקדרה ותתן תחתיו בשר טריפה כחוש שקנתה לצרכה. וזה נכלל בטעמם הראשון של הרא"ש והטור שכ'. שכמה פעמים אירע קלקול בדבר, ועוד שכדי להשביח חלקה כו'. ע"ש. וכן הפרי תואר ס"ק יז הזכיר הטעם דחיישינן לאחלופי. ומ"מ משמע דכ"ז לכתחלה אבל בדיעבד שרי דלא מחזקינן איסורא. וכ"כ לדייק בשו"ת בית שערים (חיו"ד סי' קצט). אלא דלבסוף כ' דעכ"פ הכלים מותרים. ומהיות טוב לא ישתמשו בהם תוך מעל"ע כדי שיהיו נטל"פ. ע"כ. ולא ידעתי מקום להחמיר בדיעבד. ודו"ק כי קצרתי. וע' בסמוך.

סעיף קטן קכא

קכא) **אצל** השפחות. הנה בתשו' הרא"ש (כלל יט סי' יח) כ' דלהניח התבשיל ברשות השפחות שמביאין להם בשר מהמקולין של עכו"ם. ודאי אסור. כל שאין ישראל יוצא ונכנס. כדמוכח בפ"ק דע"ז (יב.) וכו'. ע"כ. ומשמע שהוא אסור מן הדין. והקשה בשלחן גבוה ס"ק נא. שהרי הרא"ש עצמו כ' בפ"ק דע"ז שם. וע"ז סומכין להניח הקדרות אצל השפחות כשהולכין לבהכ"נ. ונכון ליר"ש להחמיר כי כמה פעמים אירע קלקול בדבר ועוד כדי להשביח חלקה וכו'. ע"כ. אלמא דמן הדין מותר להניח. נמצא דד' הרא"ש סותרין זא"ז מפסקיו לתשובותיו. וכ' לחלק. דהא דמדינא שרי היינו כ"ז שלא אירע קלקול של חילוף. אבל אם אירע קלקול על ידן ודאי דמן הדין אסור. וכן כשהדבר קרוב שיבאו לקלקל שמביאין לשפחות בשר נבלה מן העכו"ם יש לאסור מן הדין. ע"ש. וכיון הרב לד' הפרי תואר ס"ק יז, שכ', דלא מבעיא היכא דהשפחות קונים לעצמן בשר טריפה שזה אסור מעיקר דינא, אלא אפי' בסתמא חיישינן דילמא אתרמי להו איסורא ומש"ה יש להחמיר. ע"כ. ומיהו מד' מרן שכ' "יש להחמיר" ולא כ' "נכון להחמיר". משמע

שהוא דרך חיוב יותר (ואפי' בסתמא). וכמ"ש האחרונים במק"א. ומהם השד"ח (מע' ח כלל לו) ד"ה ולא.

סעיף קטן קכב

קכב) **כשאין** ישראל בבית. ואפי' ישראל בבית אלא שהוא ישן בלילה בחדר משכבו והקדירות של החמין עומדות בבית התבשיל. חיישינן לאחלופי משום דהשפחה לא מירתתא, דחזקה שלא יקום באמצע שינת קבע של הלילה לבא פתאום לבית התבשיל. שו"ת רב פעלים ח"ג (חיו"ד סי' י'). [וכ"מ בב"ש אה"ע סי' כב סק"ט.] ומשמע דבשינת צהרים אין להחמיר. וע' לעיל אות קו.

סעיף קטן קכג

קכג) **בהגה. ואינו יוצא ונכנס.** אבל אם יוצא ונכנס מותר אפי' לכתחלה. ש"ך ס"ק לז. כנה"ג הגב"י או' מו. פר"ח ס"ק לט. פר"ת ס"ק יז. לחה"פ ס"ק לז. שו"ג ס"ק נא. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק צג. ערוך השלחן ס"ק לה. שו"ת בית שערים סי' קצט. ומיהו כ' האחרונים שם שאם הולכים לבהכ"נ ומניחים אותם לבדם יש להחמיר שהרי המשרתים יודעים שדרכם לשהות זמן מה. וכ"כ בשו"ת רב פעלים ח"ג (סי' י'). ומ"מ כל שאין דבר איסור בביתו אין להחמיר בזה בדיעבד. שבילי דוד סק"ו.

סעיף קטן קכד

קכד) **וכל** זה כשאין להם קדרת איסור בפני עצמם אבל בב' קדרות יש ליזהר לכתחלה אפי' בהחזרת פנים. וכמ"ש הרמ"א בסי"א. כ"כ ערוך השלחן ס"ק לה. ואינו מוכרח. שדי לנו להחמיר בעלמא שלא בביתו של ישראל. אבל שפחות בבית ישראל מרתתי טפי. וכ"נ במאירי (ע"ז יב.) ובאו"ה כלל כב או' ג. ולכן ביוצא ונכנס מותר אף לכתחלה. וע' מנחת יעקב סי' לב או' יב ויח.

סעיף קטן קכה

קכה) **ואם** אירע קלקול שנתנה דבר איסור בקדרה אין להאכילה וכו'. והיינו כשכיוונה להכעיס את הבעה"ב או שנתנתו להנאתה להשביח חלקה וכדומה. אבל אם לא ידעה שהדבר שנתנה בקדרה הוא אסור לישראל. או שנפל מידה לתוך הקדרה. שפיר דמי להאכילה. ש"ך ס"ק לח. פר"ח ס"ק מ. פר"ת ס"ק יח. לחה"פ ס"ק לח. מנ"י סי' לב או' יט. זב"צ ס"ק צד.

סעיף קטן קכו

קכו) **אין** להאכילה אותו מאכל שלא ירגילה בכך. וה"ה שלא יאכילנו לגוים אחרים. (דאכתי ניחא לה לעשות כן שיאכלנו גוי אחר). מרן הב"י בשם שבולי הלקט. תו"ח כלל

לב דין ט. ש"ך ס"ק לט. פר"ח ס"ק מא. פר"ת ס"ק יח. (ושם הטעם כנ"ל). לחה"פ ס"ק לט. שו"ג ס"ק נב. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק צו. ובס' תפארת למשה כ' שלא נאסר אף לגוים אחרים אלא כשעשתה להכעיס. אבל להנאתה מותר לגוים אחרים דהא לא נתקיימה מחשבתה. והובא בפתחי תשו' סק"ז. והאחרונים לא ס"ל לחלק בזה. וכמ"ש הפרי תואר הטעם דאף בכה"ג ניחא לה. וכ"כ בס' בית הלל (סי' קכד סק"ב). [ומש"ש לחלק בין דין זה לניסוך היין להכעיס. ע' תוס' יבמות (פג רע"ב) כיו"ב.] וכן בערוך השלחן ס"ק לה דחה ד' התפל"מ בזה. וכ"כ החכ"א כלל ע סי"ב. שישליך המאכל לבהכ"ס כדי שלא ירגילו בזה.

סעיף קטן קכז

קכז) ומיהו מותר למכור התבשיל לגוים ואפי' לאותו גוי עצמו ובלבד שלא יזלזל אצלו למכרו בזול בשביל האיסור. וגם שיהיה הדבר מצוי לקנות כדי שלא יהיה לו בזה שום הנאה. ואז אין לחוש שירגיל עצמו לעשות כן בחנם. מנ"י כלל לב אות כ. זב"צ ס"ק צז. אבל בבית הלל (סי' קכד סק"ב) כ' שמותר למכרו לעכו"ם להציל את שלו. ע"ש. ומ"מ י"ל דהיינו כשאין במכירתו כדי שלא ירגילם בזה. וכדי המנ"י.

סעיף קטן קכח

קכח) עכו"ם שאמר לישראל לא תאכל מקדרה זו שהשלכתי לתוכה חלב אינו נאמן והתבשיל מותר. מרן הב"י בשם שה"ל. תו"ח כלל לב דין ט. ש"ך ס"ק לח. פר"ח ס"ק מא. פר"ת ס"ק יח. שו"ג ס"ק נב. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק צח. ערוך השלחן ס"ק לו. והיינו אפי' באופן שאילו היה ישראל אומר לו כן היה נאמן כגון שהיה פ"א בידו ועכשיו אינו בידו. וכמ"ש בש"ע לקמן (ר"ס קכז), אפ"ה עכו"ם אינו נאמן. ואם מאמינו להגוי אסור אפי' מתכוין להעיד לאסור ואינו מסל"ת. וכמ"ש בש"ע לעיל (סי' טז סי"א). ועמ"ש בדעת תורה (שם ס"ק יז). ובהגהות זר זהב על האו"ה (סוף כלל יג). ע"ש. וע' בערוה"ש ס"ק לו.

סעיף קטן קכט

קכט) ואם היה העכו"ם מסיח לפי תומו שנפל מידו חלב לתוך הקדרה. או שנתן בכוונה לטובת ישראל ולא ידע שנאסרה בכך. והודיע זאת לתומו. אסור. (ומיהו באיסור שומן הגיד וכיו"ב דהוי מדרבנן מותר). פרי תואר ס"ק יח. זב"צ ס"ק צט. ותמיהני שהרי הפרי תואר עצמו לעיל (סי' טז סק"כ) כ' בדין עכו"ם שמכר ב' בהמות ואמר שהם אותו ואת בנו שאינו נאמן. דהגם דמסיח לפי תומו יכול אדם א' לשוחטן. שכבר העידה עליהם רוה"ק אשר פיהם דבר שוא. ע"כ. נמצא דאף מסל"ת לא מהני להחמיר ואפי' באיסור תורה.

(וע' בשו"ת עין אליעזר חיו"ד סי' א). ומ"ש בש"ע (סי' שצז) דמתאבלין ע"פ עדות עכו"ם מסל"ת. י"ל שכל שמשיאין את אשתו צריכה להתאבל. ומשום דהוי נמי עביד לאגלויי. ומה"ט איכא מ"ד דמהימן מדאו'. וע' שו"ת תורת חסד מלובלין (חאה"ע סי' מ). ואכמ"ל. אבל היכא דלא עביד לאגלויי לא מהימן. ואפי' במידי דעביד לאגלויי דוקא כהתם שניכר אם בא הרוג ברגליו. הלא"ה אינו נאמן. וכמ"ש בש"ע לקמן (ס"ס רצד). ע"ש. וע' בביאורי הגר"א באה"ע (סי' יז ס"ק קכה). ובס' זר זהב (סוף כלל יג). ובשו"ת חלקת יואב (חיו"ד סי' ג). ובשו"ת זרע אמת ח"ג (סי' צו). ע"ש. ודוחק לו' דה"נ הוי מילתא דעבידא לאגלויי. דע"כ מיירי שאומר שטעמו ויש בו טעם חלב. שאל"כ הרי מותר ממ"נ, דאף לד' הרמ"א (בר"ס צב וצ"ח) דלא סמכינן על עכו"ם מסל"ת בטעימת או"ה. שאני הכא דלא נאסר אלא על פי גוי מסל"ת. והפה שאסר הוא הפה שהתיר. וכיון שכאן מיירי שאומר שיש בו טעם חלב. והישראל חושש לטעמו לא הוי מילתא דעבידא לאגלויי. וצ"ע. וע"ע בשו"ת מהרש"ם. ח"ו (סי' נז) שאין עכו"ם מסל"ת נאמן לאסור כשיש חזקת היתר. ע"ש. שו"ר בס' דרכי תשו' סוף ס"ק פט שכ' בשם מגדים חדשים בתוך דבריו. שעכו"ם מסל"ת אינו נאמן בזה לאסור. (וק"ק על הדרכי תשו' שכ' ב' הדיעות כאילו ל"פ.). וע' ראש אפרים ח"ג (סי' לח).

סעיף קטן קל

קל) **וכשאמר** העכו"ם שהשליך חלב לקדירת ישראל לאסור תבשילו. דקי"ל דלא מהימן. יש להורות שהישראל יאכל מיד התבשיל בפני העכו"ם כדי שלא ירגיל העכו"ם א"ע בכך. וכדלקמן (ס"ס קכד) שעכו"ם שנגע ביינו של ישראל להכעיס כדי לאסרו עליו יש לישראל לשתותו בפני העכו"ם שלא ירגילו עצמם בכך. מגדים חדשים הובא בדרכי תשו' ס"ק פט. ואע"פ שי"ל דשאני הכא שאין אנו מאמינים לו שעשה דבר. מ"מ כדאי לאכלו בפניו. לבל יהתל עוד בישראל אחר ויגרום להפסד מאכלו דלאו כ"ע דינא גמירי. ומיהו פשוט מאד שאם מרגיש טעם איסור. אסור לאכול עוד מהתבשיל הזה. וע' בס' בית הלל (ס"ס קכד). ומ"ש עוד בס' מגדים חדשים (הובא בדר"ת שם) שאם העכו"ם מסל"ת שנפל חלב בקדרה אינו מחוייב לאכול בפניו. ומשמע דברישא הוא דרך חיוב. הנה מפורש בנקודות הכסף (ס"ס קכד). שאין זה דרך חיוב רק שיותר נכון לעשות כן. וכ"כ בדרכי תשובה (שם ס"ק פ).

סעיף קטן קלא

קלא) [**סעיף יג'**] **ישראל שעשה גבינות בבית גוי וחתמם בחותם דפוס של עץ ושכח הדפוס בבית העכו"ם אין חוששים שמא זייף.** מקור ד"ז במרדכי וסמ"ג בשם ר"י. ונ"ט

לזה שירא הגוי לזייף שיחוש שמא הישראל רגיל לעשות חותמו במקום מיוחד. ועוד ירא שמא ירגיש הישראל בדבר מחמת שהגבינות שנעשו אח"כ לחות יותר. ומסיק דהוי ס"ס שמא לא בא החותם הנאבד ליד הנכרי ואת"ל בא לידו שמא לא זייף. ושמא לא העמיד אלא בד' המותר. ע"כ. אולם בתשו' הרשב"א שהובאה בב"י קודם לזה כ' שיש לאסור הגבינות החתומים שנמצאו ביד גוי. שכמה פעמים גונבים הדפוסים מישראל. וכ"פ נאבדים. ואנו מצאנו כהנה ק' פעמים. ושומר נפשו ירחק מהם. ע"כ. וכ"ה בהגה לעיל ס"ט. ובשו"ת מהריב"ל ח"ג (סי' מ) כ' דפליג הרשב"א ע"ד המרדכי בשם ר"י. אכן הפר"ח ס"ק לא כ' דלא פליג. וכדמוכח מד' מרן הב"י שהביא ב' הדינים. ושאני נידון ר"י שיש עוד טעם שחושש שמא ירגיש הישראל בדבר מחמת שהגבינות שנעשו אח"כ לחות יותר. ואת"ל שבא החותם לידו שמא לא זייף. משא"כ בגבינות החתומו' שברשותו. ודחה ד' מהרימ"ט שחילק בזה בין חוזר ורואה החותם או שולח לחבירו. ע"ש. ובמנ"י כלל לב ס"ק ח מחלק ג"כ בין כשחוזר ורואה את חותמו לנמצא ביך עכו"ם. וה"ד מהרימ"ט. ע"ש. ולכן כשיש תרתי לטיבותא דהיינו שהישראל חוזר ולוקח הגבינות שמכיר חותמו. וגם אפשר שירגיש בין הגבינות הישנות לחדשות שהם לחות יותר יש להקל בזה בפשיטות. הלא"ה אין להתיר בזה אלא בהפ"מ. וכדמשמע בש"ך ס"ק לא בשם העט"ז. וכן בחכ"א (כלל סז ס"ח) כ' שבמקום שאין הפ"מ יש להחמיר בשכח הדפוס בבית העכו"ם אא"כ מצאו מונח על הגבינות שעשה הישראל. (כד' הרמ"א). ע"כ. וכ"כ בערוך השלחן מ. וכן בזב"צ ס"ק ק לא התיר אלא בהפ"מ. ומ"מ בתרתי לטיבותא יש להקל. דאף באיסור תורה סמכינן שהישראל יכיר הזיוף. וע' בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (סי' יד). ובש"ע או"ח (סי' לב ס"י). ודו"ק.

סעיף קטן קלב

קלב) **וכן** אין לחוש שמא החליק העכו"ם פני הגבינות בשומן חזיר. דלא חיישינן שמא כיון הגוי להכשילו כ"ז שאין לו הנאה מזה. וכ"ש כשיש לו הפסד בדבר. ש"ך ס"ק מא. פר"ח ס"ק מג. לחה"פ ס"ק מ. זב"צ ס"ק קא. וע' לעיל ס"ק קיא וקי"ב.

סעיף קטן קלג

קלג) **הגה וי"א שאין להתיר כו' אא"כ הניחו מונח על הגבינות.** פי' כשהדפיס הגבינות בדפוסים הניחם דבוקים במקומם ולא תלשם דבכה"ג מירתת הגוי שמא לא יחזירנו כדרך שהניחו הישראל. או שמא יש לישראל סימן בגבינה שהניחו בה. כ"כ באו"ה כלל מז אות ב. דרכי משה או' ט. פר"ת ס"ק כ. זב"צ ס"ק קב. וע' ערוך השלחן. ודו"ק.

סעיף קטן קלד

קלד) **אבל** אם לא הניחו כך וכו'. פי' אע"פ שהניחו במקום מיוחד בכוונה מ"מ כיון שלא הניחו על הגבינות סבור הגוי שאין הישראל יודע היכן הניחו ואסור. ש"ך ס"ק מב. פר"ח ס"ק מד. לחה"פ ס"ק מא. זב"צ ס"ק קג. וע' שבילי דוד סק"ז. וי"ל ע"ד.

סעיף קטן קלה

קלה) **גבינות** שנגנבו מקצתם הנשארים מותרים. דגנבי משקל שקלי מיהב לא יהבי ולא חיישינן לאחלופי בכה"ג. ב"ח בסוף הסי' בשם תשו' מהר"ם. כנה"ג הגב"י או' סו. ואף במקושרים זה בזה יש להתיר משום דאפי' נימא דהני אחריני נינהו דילמא של ישראל נינהו והו"ל ספקא דרבנן ולקולא. פר"ח ס"ק מג. לחה"פ סק"ז. זב"צ קח.

סעיף קטן קלו

קלו) **ישראל** שנותן לגוי תבשיל בקדרה להוליכו לבית הגוי יזהירנו שלא ידיח הקדרה אך יש להניח בה קצת משיורי התבשיל וכן שיביאנה בו ביום. מרדכי פ' א"מ. והובא בב"י לקמן (ס"ס קכב). וכיו"ב כ' שם בשם תשו' הרא"ש (כלל יט סכ"ב). כלים ששהו בבית הגוי אם ניכר בהם המאכל ששלח הישראל בתוכם מותר. ואם לאו אסור. והוא שרגילים להדיח הכלים בחמין דחיישינן שמא הודח עם כלי העכו"ם. ע"כ. וכ"פ בש"ע (סי' קכב ס"י) כד' הרא"ש. והשמיט ד' המרדכי מהש"ע. ואפשר משום דס"ל דלכתחלה אין לסמוך ע"ז. וכן פסקו הפר"ח כאן (סוף ס"ק מא). והלחה"פ (סוף ס"ק יא). וכן פסק בס' איסור והיתר (כלל לג אות יט). והובא בכנה"ג (סי' קכב הגב"י או' לא). אמנם הט"ז (ס"ק יב) הקשה ע"ד המרדכי. שאיך יסמוך ע"ז שיאמר לעכו"ם שיניח בה משיורי המאכל. והרי יש לחוש שמא ישתמש בה ואח"כ יחזור ויתן בה משיורי המאכל. ע"כ. ותי' בערוך השלחן ס"ק לז דכולי האי לא חיישינן שמקודם יסיר השיריים ואחר שישתמש בה ישים אותם השיריים דבודאי לא יטריח עצמו כל כך ואין לנו לחשוש חששות רחוקות כאלה. ע"כ. ומדבריו נראה דאף לכתחלה שפיר דמי. ומה שהשמיט בש"ע ד' המרדכי אינו ראיה כ"כ דאשכחן טובא כה"ג. וכמ"ש בשד"ח כללי הפו' (סי' יג אות ה) בשם ה' חכמה ומוסר. שעל הרוב אין דרכו של מרן בש"ע להביא אלא מה שמפורש בש"ס ורמב"ם וטור. וכו'. ע"ש. ואפשר דמה"ט לא הביא בש"ע ד' המרדכי. ומ"מ נראה שיש לתפוס סברא אמצעית של הפר"ח ולחה"פ שאין לעשות כן לכתחלה ובדיעבד שפיר דמי להקל. והזב"צ ס"ק קז כ' להחמיר כהט"ז אף בדיעבד. ע"ש. ואין דבריו מוכרחים. דסו"ס אחזוקי ריעותא לא מחזקינן. ומיהו אם שהה אצל העכו"ם זמן רב

בזה אה"נ דיש לחוש להט"ז. ולכן כ' המרדכי שיזהירנו להביאה בו ביום. וכ"כ המנח"י (כלל נט אות טו). וגם הוא כ' לדחות ד' הט"ז.

סעיף קטן קלז

קלז) **ישראל** שנגנב לו שומן שהיה מונח בכלים. ונמצא ביד הגנב ונחסר השומן והוכרו הכלים בסימנים וטב"ע. אין לסמוך להתיר השומן ע"י הכרת הכלים דביבמות (קטו:) חיישינן שמא פינם. אם לא במקום די"ל אם איתא דפינהו הוה מכפר ליה. משא"כ בזה. שו"ת עולת יצחק סי' קנה. ודחה ד' החכ"א (סוף כלל כז) שכ' שאפי' אין לו טב"ע אלא בכלים ולא בשומן אפ"ה מותר. ע"ש. וכן פסק בערוך השלחן ס"ק לט והביא ההיא דיבמות (קטו:). וע"ש. וע' לעיל ס"ק ס"ט. וע' בדרכי תשובה ס"ק פד.

סעיף קטן קלח

קלח) **כלים** הנמצאים ביד עכו"ם וכתוב עליהם בפנים "כשר" נוהגים להקל להשתמש בהם. דסתם כליהם אינם בני יומן. תו"ח כלל לב דין יז. כנה"ג הגב"י או' לב בל"י ס"ק כז. זב"צ ס"ק פ. ערוך השלחן ס"ק לט. והיינו דוקא בענין שאם היו משתמשים בכלים היה החותם מתקלקל. דאי לאו הכי פשיטא דאסור דהוי כמי שאין עליו אפי' חותם א'. מנח"י שם ס"ק מו. ערוה"ש שם. זב"צ שם.

סימן קיט

סעיף קטן א

א) [**סעיף א'**] **החשוד לאכול דברים האסורים**. כלל גדול צריך לדעת שכל דיני חשוד שבסימן זה. אין הכוונה שנתקבלה עדות בפני ב"ד שהאיש ההוא עבר על זה. דבכה"ג פסול גם לעדות. אלא אפי' חשוד שיצא עליו קול. והיינו קלא דלא פסיק. הוי חשוד. ערוך השלחן ס"ק כ. וכיו"ב כ' בשו"ת חקרי לב ח"א מיו"ד (סי' קסז). דלא בעינן עדות ברורה. אלא גם באומדנא או בקול בלבד נקרא חשוד. תדע. דרוב ע"ה מעשרין הם. ואפ"ה נחשדו על המעשרות. משום דמיעוט המצוי נחשדו בכך. ועשו לכולם חשודים. וה"נ בשאר ענינים. ושכ"כ בשו"ת הרשב"א (סי' סד ותשפב). ובשו"ת הריב"ש (סי' קיג). ומהריק"ו (שרש לג). והרשד"ם (סי' מא). ושאר אחרונים. עכת"ד. וע"ע בחקרי לב (סי' קצנ). ע"ש. וע' בשו"ת חיים ביד (סי' א) שכ' דאף הפוסקים הנ"ל לא אמרו אלא כשהוחזק הקול בב"ד. שראוי לפסלו ולחשדו על ידו. וכו'. ע"ש. וי"ל ע"ד. וע"ע בשו"ת מעשה איש (חיו"ד סי' יג). ומ"ש בזה. ע"ש. וע' בזב"צ להלן ס"ק קטז. ובמש"כ בס"ד לקמן ס"ק קכב. וע' בשו"ת פרשת מרדכי (חיו"ד סי' ז). ובשו"ת דברי חיים מצאנז ח"א (סי' ד). ובשו"ת

הרמ"ץ (סי' יב-יג). ובשו"ת לבושי מרדכי ח"א (סי' ח). מיהו היכא דאויבים אפקוה לקלא לא נחשב חשוד ע"פ זה. ערוך השלחן שם. וע' בשו"ת מהר"ש ענגיל (סי' יז).

א) והנה ראיתי בשו"ת יד יצחק ח"א (סי' ה) ד"ה ועל דבר. שכ' שנ"ל דלא מקרי חשוד אא"כ יצא עליו קלא דלא פסיק שעשה איסור זה כמה פעמים ופרוץ הוא באיסור זה. ושכ"כ בשו"ת פני יהושע ח"א (חיו"ד סי' טז). משא"כ כששמענו עליו רק פעם א' אכתי לא נעשה חשוד לדבר א'. ע"ש. ולפענ"ד לא משמע כן מד' הפוסקים. אלא כל שנחשד שעשה איסור. ואפי' פעם א'. אינו נאמן עליו. וכן מבואר להדיא בש"ך להלן (ס"ק יח) דמ"ש הרמב"ם והש"ע דההחשוד על איסור שאינו נאמן עליו. מ"מ נאמן הוא בשל אחרים. ה"מ בחשוד. אבל במומר דהיינו שהוא מועד לכך. אינו נאמן אף בשל אחרים. ע"כ. וכ"כ הכנה"ג הגב"י או' כה. והבל"י סק"ט. והחכ"א כלל עא ס"ה. והזב"צ ס"ק לא. ומבואר מזה דחשוד מקרי אפי' אינו מועד לעבור על איסור זה. וכ"כ בשו"ת אבני צדק (חיו"ד סי' נג) דאף דבפ"א לא נקרא מומר מ"מ חשוד מיהא מקרי. והובאו דבריו בדרכי תשובה ס"ק לה. וכ"ש לפמ"ש האחרונים (בסי' ב) דאף בפעם א' חשיב מומר. וכמ"ש בכה"ח שם (ס"ק מז). כ"ש שנקרא שמו חשוד בפעם א'.

א) ודע דאף דקי"ל בעלמא שאין אדם משים עצמו רשע. נראה שאם הוציא קול על עצמו שעבר על איסור. או שמכר איסור לאחרים. הרי הוא חשוד לאותו דבר. וכדקי"ל בחו"מ (סי' לד סכ"ה. וסי' צב ס"ה) שאין עושין אותו עד לכתחלה. וא"כ ה"נ לענין איסור לסמוך עליו. ולא קרינן ביה "עד" א' נאמן באיסורין. לענין לכתחלה. וכ"כ בשו"ת השיב משה (סי' כב) ד"ה אך. ובשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' יג). ובשו"ת שואל ומשיב קמא (ח"א סי' נא). וע' היטב בהפלאה (כתובות עב.) ע"ד הראב"ד שהובא ברשב"א והר"ן שם. וי"ל ע"ד. ויש להוסיף עוד לפמ"ש בשו"ת נוב"י תנינא (חאה"ע סי' קנו) דלא שייך לומר אין אדם מע"ר אלא כשחייב מלקות או מיתה שהתורה קראתו רשע (אל תשת רשע עד) אבל באומר שהכשיל אחרים שאינו נפסל לעדות. לא שייך לו' א"א מע"ר. ע"ש. וא"כ ה"נ כשאומר שהכשיל לאחרים חשיב חשוד לאותו דבר. אלא שד' הנוב"י נסתרים בזה מד' השטמ"ק (כתובות יח:) בשם הרמב"ן והרשב"א. שאף במשחק בקוביא וכיו"ב אמרי' א"א מע"ר. אע"ג דהוי מדרבנן. וכן דעת הרבה אחרונים. ומ"ש בשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' ד אות יב) שכמדומה לו שבתשו' הרשב"א כ' סברא זו של הנוב"י הנ"ל. ליתא. דהרי הרשב"א עצמו כ' להיפך. וכן בשד"ח (מע' א כלל לג) האריך הרחיב בד"ז. והעיר על הנוב"י שלא שם עינו בד' הפוסקים בזה. ע"ש. ומ"מ העיקר כמש"כ לעיל לפסלו מטעם שאין עושים אותו עד לכתחלה. וכ"פ בערוך השלחן ס"ק כא. ודלא כהגאון בנין ציון

ח"א (ס"ס מו) דלא נחית לסברא זו. וע"ע בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א (סי' ב). ובשו"ת אורי וישעי (ס"ס סה). ובשו"ת מהרש"ם ח"ד (סי' מט).

סעיף קטן ב

ב) אין לסמוך עליו בהם. פירוש לקנות ממנו. אבל נאמן הוא להתיר של אחרים. וכמ"ש מרן להלן סעיף ז. (ועמש"כ שם בס"ד). ט"ז סק"א. ש"ך סק"ב. (פר"ח סק"ב. שו"ג סק"ג. זב"צ סק"א.

סעיף קטן ג

ג) ואם נתארח עמו לא יאכל משלו מדברים שהוא חשוד עליהם. החשוד על דברים אסורים אסור לאכול עמו אפי' דברים המותרים כפירות וכיו"ב שמא יאכילנו גם דברים האסורים. וכדתנן (שבת יא). לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה. ותניא התם (יג.) לא יאכל זב פרוש עם זב ע"ה שמא ירגילנו אצלו ויאכילנו דברים שאינם מתוקנים. ע"ש. כ"כ הריא"ז הובא בשלטי הגבורים פ"ק דשבת. וכ"כ הט"ז סוף סק"ד בשם הד"מ שכ"כ בהגהות אשרי. וכ"כ הכנה"ג הגה"ט או' א. ושכ"כ בשו"ת מהרלנ"ח (סי' קכא). בל"י סק"ד. שו"ג סק"ד. וע"ע בנדרים (כ.) אל תהי רגיל אצל ע"ה שסופך להאכילך טבלים. ואל תהי רגיל אצל כהן ע"ה שסופך להאכילך תרומה. וע' בהרא"ש והר"ן שם.

ג) אולם הפר"ח סוף סק"ו כ' ע"ד הד"מ בשם הג"א הנ"ל. דליתא. ואינו מעיקר הדין אלא חומרא בעלמא ומשנת חסידים. ע"כ. וכ"ה בלחה"פ סק"ו. ושבילי דוד סק"א. וק"ק שלא העירו מהגמ' שבת הנ"ל דמשמע דהוי מדינא. ואפשר דס"ל דלא גזרו אלא בכגון ע"ה החשודים על המעשרות שהיה דבר מצוי וגזרינן שמא יאכילנו דברים שאינם מתוקנים. משא"כ בחשוד שהוא אדם פרטי ולא שכיח כ"כ לא גזרו. שו"ר להגאון בכור שור בחי' לע"ז (לט:) שהשיג על הפר"ח דאשתמיטתיה ד' הגמ' שבת הנ"ל. והוסיף שכן מבואר ברמב"ם (ס"פ יא מהמ"א) שכ'. אם הוחזק שאינו כשר ולא מדקדק בדברים אלו אסור להתארח אצלו. ע"כ. וסיים הבכור שור לכן יתד היא שלא תמוט. ע"כ. וכ"ה במסגרת השלחן. וכן בערך השלחן. והוסיף העה"ש שכיו"ב פרש"י ע"ז (לח רע"א). ע"ש. וע"ע להגר"ד ביסטריץ בס' בית דוד סוף ס"ב שג"כ העיר מדנפשיה על הפר"ח מהגמ' שבת הנ"ל. וכן העלה מופת הדור האחרון הגרש"א אלפנדארי בשו"ת מהרש"א (חיו"ד סי' ז). ומפיו לפידים יהלוכו על חכם א' בזמנו שהיקל בזה ועשה מעשה בעצמו. ע"ש. וכ"פ בזב"צ סק"ה.

סעיף קטן ד

ד) **בהגה וי"א אפי' ממי שאינו חשוד רק שאין מכירין אותו שהוא מוחזק בכשרות אסור לקנות ממנו יין וכו'**. הנה דבר זה הוא מחלוקת בין הרמב"ם הראב"ד (ס"ז יא מהמ"א). ומרן סתם כד' הראב"ד דסתם כל אדם סמכינן עליו אפי' באיסור תורה ומותר לקנות ממנו. וכ"ה ד' רש"י (ע"ז לט:). וכן הסכים המאירי שם. וכ"כ בחי' הריטב"א שם ושכן ד' רבותיו והרמ"ה הלוי ולזה הסכימו רוב הגדולים. ע"ש. וכ"פ בשו"ת מהר"ם מרוטנברג (סי' שסו). ע"ש. וע"ע בשו"ת בית שערים (חיו"ד ס"ס רפז) שכ"ה ד' רש"י (יבמות פח.). והרשב"א והריטב"א (גיטין ב:) בהא דע"א נאמן באיסורין. ע"ש. וסברת הו"א שהביא הרמ"א היא ד' הרמב"ם. ורוב ככל האחרונים הסכימו לד' מרן המחבר להקל בסתם כל אדם. והרמ"א עצמו כ' בד"מ שהמנהג להקל כד' הראב"ד ומחזקינן לכל אדם בחזקת כשרות. וכ"פ הש"ך סק"א. ושכ"כ בתשו' רלב"ח (סי' קכא). כנה"ג הגה"ט או' ז. פר"ח סק"א. בל"י סק"ב. מקום שמואל בחי' ליו"ד כאן. כסא אליהו סק"א. מסגרת השלחן. ושכן הסכים עמו הג"ר מרדכי אשיאו ז"ל מצפת. וכן עמא דבר. ע"כ. זב"צ סק"ב. ושכן המנהג בעיר בגדאד. וכ"פ בכה"ח א"ח (סי' כ סק"ב). ואף שהפר"ת סק"א נוטה להחמיר כד' הרמב"ם. אנן בדידן נקטינן כד' כל האחרונים הנ"ל. וע' בסמוך סק"ו.

סעיף קטן ה

ה) **ומיהו** לענין קניית בשר אין לקנות מכל טבח ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים אא"כ היה מוחזק בכשרות. כמ"ש מרן לעיל (ס"ס סה). וכ' הש"ך סק"א. דה"ט דהחמירו הטוש"ע בזה משום שדיני שחיטה מרובים ובקל יוכל לעשות שהייה או דרסה וכו' לכן אם לא הוחזק בכשרות אסור לקנות ממנו. וכ"ה בפר"ח סק"א. שו"ג סק"ו. ואף שהפר"ת סק"א כ' לפקפק ע"ד הש"ך שאין זה דרכו של מרן. ע"ש. מ"מ הרי לדבריו ג"כ יש להחמיר בזה לדינא. וע"ע בשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' יב אות ג). וע' בס' מקום שמואל שכ' שאין לחלק בין בשר לשאר דברים. ע"ש. ויש להחמיר. מיהו אף להש"ך י"ל דהשוחט לאחרים חשיב שפיר כמוחזק בכשרות. ודוקא בשוחט ומוכר לעצמו בעינן שיהיה מוחזק בכשרות. כ"כ בשפתי דעת (סי' א סק"א). ערוך השלחן סק"ח. שבילי דוד סק"א. וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק (סי' יב). ובשו"ת חתן סופר (סי' יט). ובשו"ת עמודי אור (סי' מב). ובשו"ת נהרי אפרסמון (סי' מט).

סעיף קטן ו

ו) **ומ"מ** אף דמעיקר דינא נקטינן להקל לקנות מסתם כל אדם. טוב לחוש לד' הרמב"ם בזה"ז דאחסור דרי. וכמ"ש הט"ז סק"ב. משום שנתקלקלו הדורות. וכ"כ בס' בית הלל

(ס"ס סה) שמזה נראה כמו שתיקנו בפנקס המדינה שלא ליקח שום דבר מאכל או יין אא"כ יש ביד המוכר תעודה מהאב"ד שנעשה בהכשר. ואף במוחזק בכשרות נהגו כן משום לא פלוג. ומיהו אם נאבד ממנו כתב ההכשר והוא מוחזק בכשרות יש לסמוך עליו ולהאמינו. ע"כ. וכ"כ בל"י סק"א. לחה"פ סק"ב. כרם שלמה. וכ"ש בדור זה שבעוה"ר הפרוץ מרובה על העומד. וכ"כ בערוך השלחן סק"ט. וכיו"ב כ' הכנה"ג הגה"ט אות ח בשם הרשד"ם סי' צ שאף לד' מרן אם יש אמתלא לחוש בדבר ואין האיש מוחזק בכשרות חוששים להחמיר. והובא בבל"י סק"ב. מסגרת השלחן. זב"צ. סק"ג. וכ"כ בחכ"א כלל עא ס"א שאין לקנות בשר ויין וחלב ופת אא"כ ממי שמכירין אותו שמוחזק בכשרות דאל"כ יש לחוש שמא המוכר חשוד על לפני עור. וכן ראוי לנהוג בזה"ז. וכו. ע"ש. וכ"כ בשו"ת אפרקסתא דעניא (סי' ע). וע"ע בשו"ת הרמ"ץ (סי' יב או' ג). ובבכור שור בחי' לע"ז (לט.). ובמוחזק בכשרות מיהא יש להקל. וע"ע בס' נהר מצרים (דע"ה ע"א).

סעיף קטן ז

ז) **אם** נתארח אצלו אוכל עמו. אין ר"ל דלכתחלה אסור להתארח אצלו כדי לאכול עמו. דהא אפי' בחשוד למכור כ' הטוש"ע ס"ב שמתארח אצלו ואוכל עמו. אלא כיון דמרן המחבר כ' אם נתארח לרבותא דקמ"ל דאף בדיעבד אסור לאכול עמו. נקט הרמ"א נמי ל' דיעבד. ולעולם דאף לכתחלה שרי. ש"ך סק"ד. כנה"ג הגב"י או' ט. פר"ח סק"ד. בל"י סק"ג. לחה"פ סק"ד.

סעיף קטן ח

ח) **החשוד** לאכול דברים האסורים ויש לו אשה יראת ה' והיא משגיחה על המטבח לבלתי היות שם עירוב מאכלות אסורות. נראה שמותר להתארח בביתם ולאכול מסעודתם וכדקי"ל (בע"ז לט.) בת חבר או אשת חבר שנישאו לע"ה הרי הן בחזקת כשרות עד שיחשדו. וכ"פ רמב"ם (פ"י ממעשר ה"ג). וע"ע בשו"ת עולת יצחק (סי' קפ"ד). ע"ש. וכיו"ב ראיתי למהר"ח פלאג'י ברוח חיים סק"א. שכ'. שראה לכמה יר"ש שאינן נזהרים מלעשות סעודה בבית החשוד לאכול. דבריא להו דהבעה"ב אינו חשוד להאכיל. ובפרט אם אשתו צדקת וזהירה הרבה שאין חשש דליספי איסורא לאינשי. ע"כ. ובאמת שאף שאפשר לסמוך על טעם הב' באשתו כשרה. מ"מ בלי זה אין לסמוך עמ"ש שבריא להם שהבעה"ב אינו חשוד להאכיל. דקי"ל כרבנן דר"י (פ"ב דדמאי מ"ב) שאמרו. על עצמו אינו נאמן כיצד יהא נאמן על של אחרים. ע"ש. והן אמת דהרא"ה בבד"ה (דקי"ט ע"ב) ס"ל דנאמן בכה"ג. משום דטפי זהיר איניש במאי דיהיב לאחריני. ע"ש. מ"מ הרשב"א במשמרתו שם דחה ד' הרא"ה ממתני' הנ"ל. וע"ש. וכ"כ התשב"ץ

ח"ג (סי' פג) שסברת הרא"ה אינה מתקבלת כלל שלא מצינו שיהא דמא דחבריה סומק טפי מדמי דידיה. ע"ש. וכ"כ עוד בח"ב (סי' רא). ואף שהתשב"ץ עצמו בח"א (ס"ס סג) רצה לפרש כהרא"ה. מ"מ כ' שהפי' הנכון בגמ' כפרש"י והרשב"א לאסור. ע"ש. וע' בס' קהל יהודה ס"א. ובעה"ש סק"ג. ובעה"ש חו"מ (סי' לד ס"ק מז). ולכן נראה להחמיר. ועמש"כ לקמן ס"ק יא.

סעיף קטן ט

ט) [**סעיף ב'**] **אם אינו חשוד לאכול דברים האסורים אבל הוא חשוד למכרם מתארח אצלו ואוכל עמו.** וסתם חשוד למכור אינו חשוד לאכול. דנהי דלא קפיד על איסור לפני עור לת"מ. מ"מ מיכל לא אכיל איסורא. אבל החשוד לאכול כ"ש שחשוד למכור. ט"ז סק"ג. ש"ך סק"ה. פר"ח סק"ה. פר"ת סק"ה. לחה"פ סק"ה. מסגרת השלחן. זב"צ סק"ו. וע' בשו"ת מהרש"ם ח"ו (סי' פג) ד"ה אולם. ובדעת תורה (סי' ב ס"ק כה). ובשו"ת חקרי לב (סי' קנ דרכ"ה ע"ג) ד"ה אך את זה.

סעיף קטן י

י) **ואוכל** עמו. אבל לקנות ממנו אסור. ואפי' אם נותן ממנו לחשוד לטעום והוא אוכל מזה. אפ"ה אסור לקנות ממנו. שהחשוד מעלה על דעתו כל מה שישתלשל מעסק המכירה. וחושש שמן הסתם יאמר לו הקונה לטעום ממנו. ואדעתא דהכי נחית לטעום ממנו כשיצטרך. פר"ת סק"ב. זב"צ סק"ז. [וע' בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' נא) בד"ה ועוד. ובשו"ת נהרי אפרסמון (חאה"ע סי' נג או' ג) דהא דקי"ל (חולין ד.) דמהני בכותי בכה"ג. משום דמדינא בלא"ה נאמן ואינו אלא בירור בעלמא. ע"ש. ועוד יש לחלק בין כותי לחשוד.] ומיהו אם מצאו אוכל מעצמו ממאכל זה מותר לקנות ממנו. פר"ת וזב"צ שם.

סעיף קטן יא

יא) **וכן** אם שולח לביתו מותר. והרא"ה בבדק הבית (דקי"ט ע"ב) מתיר בזה אף בחשוד לאכול. ומיהו אנן לא קי"ל הכי. והעיקר כד' הרשב"א במ"ה שם. וכ"כ המאירי (ע"ז לט:) והתשב"ץ ח"ג (סי' פג). פר"ח סק"ו. שו"ג סק"ט. מסגרת השלחן. עה"ש סק"ג. ומיהו אף לד' הרשב"א י"ל שאם נתברר לנו שאע"פ שחשוד לאכול אינו חשוד להאכיל. ושיגר לו במתנה מותר. כ"כ בשו"ת התשב"ץ ח"א (ס"ס סג). וצ"ע. ואף לד' הרא"ה החשוד לאכול אסור לקנות ממנו ולא התיר אלא בשיגר לו במתנה. בית דוד.

סעיף קטן יב

יב) בהגה עובר עבירה לתיאבון לא מקרי חשוד. פי' לא מקרי חשוד לאותו דבר עד שיעבור שלא לתיאבון. ומיירי בענין שאין לחוש שיעבור גם עתה לתיאבון. הילכך אמרינן דאותו הפעם ודאי היה עובר לתיאבון. אבל עתה למה יעבור. ש"ך סק"ו. וכ"כ הפר"ח סק"ו דמיירי הכא בדידעינן דאיכא היתרא ואיסורא קמיה לכן מותר לאכול עמו משום דלא שביק היתרא ואכיל איסורא הלא"ה אסור. ע"כ. ובזה א"ש קו' הט"ז סק"ד. וכ"כ בנקה"כ. ומ"ש בלחה"פ סק"ו דהט"ז חולק על הש"ך. המעיין יראה שגם הט"ז מודה בזה לדינא. ושו"ר בבל"י סק"ד שהעיר כן על הלחה"פ דלדינא גם הט"ז מודה להש"ך בזה כיון שאין לחוש שיעבור גם עתה לתיאבון. וכ"פ בשו"ג סק"ט. מסגרת השלחן. מקום שמואל בחי' ליו"ד. בית דוד ביסטריץ. חכ"א כלל עא ס"ד. זב"צ סק"ח. ודלא כה' ערוך השלחן ס"ק יג. שכ' דאין לסמוך ע"ז דאולי אין ההיתר טוב כהאיסור וכו'. ע"ש. והעיקר כד' האחרונים. גם לפ"ד הש"ך והאחרונים ניחא קו' שו"ת בנין ציון החדשות (סי' י) ממ"ש התוס' סנהדרין (ט:) ד"ה לרצונו. א"נ ה"נ יצרו תוקפו וכשר לעדות אחרת ולא ארביעה דחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. אלמא דאע"ג דהוא אנוס יותר מאוכל נבלות לתיאבון אעפ"כ אינו נאמן על הרביעה מטעם דהוי חשוד על הדבר. א"כ כ"ש בזה שאינו נאמן על אותו דבר שחשוד עליו. ע"כ. ולפמ"ש הש"ך לק"מ דעכ"פ לא נחשד שיעשה להכעיס. כדק"ל (בסי' ב ס"ד) מומר לתיאבון ששחט בינו לבין עצמו ויש עמו סכין יפה פגומה ואומר ששחט בסכין היפה נאמן. וע"ע (שם ס"ב) ובאחרונים. ודו"ק. וע"ע להלן ס"ק מו. ומיהו לפמ"ש החק יעקב (סי' תמח ס"ק יד) דהמומרים דהאידנא הוו כמומרים להכעיס. והובא להלכה בכה"ח (שם ס"ק ס). וכ"כ בפתחי תשובה אה"ע (סי' קמא ס"ק יב). ע"ש. ה"נ לנ"ד שאין לאכול מהחשוד לאכול נבילות לתיאבון, דכולהו בחזקת עושים להכעיס. וכ"כ בית הלל לעיל (סי' ב סק"ב) וז"ל. ונראה דעכשיו בזמנינו החשוד לאכול נבילות לתיאבון אין אוכלים ממנו שום דבר מאכל שיש לחוש בו חשש איסור וכו'. ע"ש. וכ"ה בכף החיים לעיל (סי' ב ס"ק כד). ע"ש.

סעיף קטן יג

יג) [סעיף ג'] מותר ליתן משלו לחשוד לאכול כו' כדי שיתקן או יבשל לו. והיינו דוקא באופן שנותן לו כליו שלו לבשל לו בהם. אבל לבשל בכליו של חשוד אסור. כ"מ מהפר"ח ס"ק יט. קהל יהודה. זב"צ סק"ט.

סעיף קטן יד

יד) ולא חיישינן שמא יחליפנו. והא דמשמע מד' הרמ"א בהגה לעיל (סי' קיח ס"א) שישראל חשוד אין מפקידים אצלו דבר האסור מה"ת אלא בב' חותמות ודבר האסור מדרבנן בחותם א'. התם מיירי שהוא חשוד להחליף. וקיצרו שם בדבר דלא נחתי לפרושי איזהו חשוד. א"נ יש להעמידו בחשוד לדברים שאין הרבים רגילים להקל בהם. דאז הוא חשוד להחליף. כמ"ש בש"ע (סי' קיח ס"ח. ובס"ס זה). ב"ח. ש"ך סק"ז. ועמש"כ לעיל סי' קיח ס"ק פג.

סעיף קטן טו

טו) כיון שאינו חשוד על הגזל. ואע"ג דהחשוד לאכול כ"ש שחשוד למכור (וכנ"ל בסק"ט). וכשמוכר דבר איסור ולוקח מעות תמורתו הו"ל גזל גמור שאילו היה הקונה יודע לא היה לוקחו בכלל. מ"מ כיון שהוא דרך מכירה מורה בו היתר, אבל לגזול ממש או להחליף בידים לא נחשד. ש"ך סק"ח. ערוך השלחן ס"ק טו. זב"צ סק"י.

סעיף קטן טז

טז) כיצד הרי שנתן לחמותו החשודה על האיסור. הנה הרמב"ם (פי"א מה' מעשר הי"ב) פסק שאין חמותו חשודה להחליף. וכד' הירושלמי (ספ"ג דדמאי) דרבנן פליגי אמתני' דסתמא כר' יהודה. והלכה כחכמים. וכמ"ש הכ"מ שם. וכן הסכים המאירי בפ"ק דחולין (ו.), שהואיל ועיקר החשד כשנתקלקל התבשיל, רוב נשים פקחות הן לענין זה וחזקה עליהן שאין תבשיל מקולקל יוצא מתחת ידן. ע"כ. גם מהר"י קורקוס (ה' מעשר שם) הסביר פסק הרמב"ם כד' הירוש'. ושכן נראה דעת הר"ש. וכ'. ויש חולקין על רבינו בזה ופוסקים דחמותו כפונדקית. ועל רבינו יש לסמוך. ע"כ. ובס' בית הלל סק"א כ' לתמוה על מרן המחבר שפסק דלא כהרמב"ם בזה. וגם לא הביאו אפי' בשם י"א. ע"ש. גם הפר"ת סק"ג כ' להסביר ד' רמב"ם שאינה מאכילה לחתנה ולבתה דבר איסור שיקפידו ע"ז. וסיים. שלא ראה הכרע למה שפסק מרן דלא כהרמב"ם. אשר ע"כ כל שיש צד קולא יש להכריע להקל. ע"כ. אולם הפר"ח בקו"א סי' זה יצא לישע ד' מרן. ודחה ד' הבית הלל הנ"ל. שמכיון דהכי הויא סתמא דמתני'. מה בכך שיש חולקין. אמרינן בכה"ג אם רבי לא שנאה ר"ח מנ"ל. וכן בגמ' דידן (חולין ו.) משמע דהלכתא היא. וכן פסק הרמב"ם עצמו בפי' המשנה. ולכן פסק מרן המחבר עיקר. ע"כ. ויסוד פסק מרן נשען ע"ד הרשב"א בתה"א (דקי"ט ע"ב) ובחי' לחולין (ו:). וכ"כ הטור. וע' בשו"ת חת"ס ח"ו (סי' יא) שמקיים פסק הש"ע. והסביר ד' הרשב"א דס"ל דרבנן לא יחלקו על המציאות דרוצה בתקנת בתה. אלא דס"ל דגבי טבל הואיל ואפשר לה לעשר

ולתקן לא תאכיל את בתה טבל. ומש"ה פסק כן הרמב"ם בהל' מעשר. אבל הרשב"א מיירי בשאר איסורים שאין להם תקנה ובזה כ"ע מודים שרוצה בתקנת בתה וחשודה להחליף. וכו'. ע"ש. וע"כ נראה דלמעשה נקטינן כפסק מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו. וכ"כ במסגרת השלחן. ומ"מ נראה שאם יש עוד איזה ספק בזה חזי לאצטרופי להקל וכעין מ"ש הפר"ת. וע' בעה"ש סק"ד. ובערוך השלחן ס"ק טז-יז.

סעיף קטן יז

יז) **שבושה** מחתנה ורוצה בתקנת בתה. ולא שנא בין חמותו מן הנישואין או מן האירוסין. כדאי' בירוש' ספ"ג דדמאי. עה"ש סק"ד. זב"צ ס"ק יא. ולאו דוקא חמותו אלא ה"ה לקרובו או אוהבו הרוצה בתקנתו. כ"מ מד' רשב"א בתה"א שהובא בב"י. שו"ג ס"ק י"ג.

סעיף קטן יח

יח) **ומיהו** בשכנים אין לחוש לחילוף שאין שכנו חושש לתקנתו. וגם לא שייך טעמא דמורי היתרא שדרך שכנים לטרוח זה לזה. תוס' חולין (ו:) ד"ה התם. פר"ח סק"ז. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק יג. דרכי תשו' ס"ק יט. (ושם ט"ס).

סעיף קטן יט

יט) **וכן** הנותן לפונדקית כו' ומחלפת הרע בטוב. ולפ"ז אם ידוע שאינה בושה מהאכסניא כדרך הפונדקיות עכשיו דלא איכפת להו בשל אורח מותר. וזהו לפרש"י (חולין ו:) שפי' מ"ש בגמ' בר בי רב ליכול חמימא ואנא איכול קרירא. בניחותא. שמחלפת לטובתו. אבל לפי' התוס' שם שפי' דהוי בתמיה ומחלפת הטוב ברע. ומורה היתר שטרחה בשבילו. אדרבה כשאינה בושה ממנו יש להחמיר יותר. אלא דלדידהו י"ל דהיכא דמשלם לה שכר טירחא אפשר דלא חשידא לאחלופי דלא מוריא היתרא. ש"ך סק"ט. פר"ח רק"ח. ולענין דינא נראה דנקטינן כפירש"י. שכן גם הרשב"א והמאירי (חולין ו:) מפרשים כדבריו. וכן דעת הרשב"ץ בתשו' ח"א (תוך סי' קמד). ע"ש. ולכן אם ידוע שאינה בושה מהאכסנאי מותר. ואם יש לחוש שבושה ממנו אפי' נותן לה שכר טירחא אסור. וכן פסק בזב"צ ס"ק יב שכן עיקר.

סעיף קטן כ

כ) [**סעיף ד'**] **החשוד לדבר א' אינו חשוד לדברים אחרים.** כל זה בחשוד לאכול ד' איסור. אבל החשוד למכור שעובר על לפני עור אפי' באיסור שאינו חמור כ"כ ואפי' הוא מסוג אחר (ע' להלן ס"ק כו) שפיר נעשה חשוד על לפני עור של איסור חמור ואפי' הוא מסוג אחר. שו"ת נטע שורק (חיו"ד סי' מד). וכ"ה בשו"ת אפרקסתא דעניא (ס"ס

ע). ולפע"ד אין זה ברור. שמכיון שהאיסור האחר חמור יותר בעיניו אינו חשוד אף בהכשלת אחרים עליו. וכן משמעות הפוסקים בסעיף זה דקאי על כל הנאמר לעיל בין בחשוד לאכול דבר א'. בין חשוד למכור דבר א'. שלא נחשד לאיסורים אחרים. וכ"כ בערוך השלחן ס"ק כב. החשוד למכור ד' איסור במקום היתר אסור לקנות ממנו אותו דבר לעולם. אבל דבר שלא נחשד עליו מותר לקנות ממנו. שהחשוד לדבר א' אינו חשוד לכל הדברים. ע"כ. אכן מצאתי בשו"ת חקרי לב (סי' קנה ור"ס קסב) שהאריך למעניתו בד"ז והעלה להחמיר. ע"ש. וכ"כ זב"צ להלן (ס"ק צד). ויש להחמיר. וע' לקמן ס"ק קיח.

סעיף קטן כא

כא) אבל כל מה שצריך לאותו דבר נחשד גם עליו. פי' עונש חשוד יש עליו שלא למכרו כלל. אפי' אם לא רצה למכרו רק לבדו. ט"ז סק"ו. בל"י סק"ה. וכיו"ב כ' הש"ך סק"י. פר"ח סק"ט. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק יד טו. ודע שבזה נחשד אף באיסור חמור ממנו כשהוא צריך לדבר שנחשד עליו וכמ"ש הב"ח. וע"ע בעה"ש (סי' ב סק"ט).

סעיף קטן כב

כב) כגון מי שהיה חשוד למכור חלב במקום שומן. טבח החשוד על החלב חשוד על כל האיסורין דדבר שאין הרבים מקילים בו הוא. ב"ח. והש"ך ס"ק יא כ' לדחות דבריו, והוכיח מהתוס' חולין (ה:) ד"ה מע"ה. דהחשוד לאכול חלב אינו חשוד לד"א. ע"ש. וכ"ה בכנה"ג הגה"ט או' יג. פר"ח סק"י. מסגרת השלחן. וכ"כ בשו"ת ברית אברהם (חיו"ד סי' ח אות ב). וכ"ד מהרי"ט אלגאזי בס' הלכות יו"ט ספ"ד (דקכ"א ע"א). ע"ש.

סעיף קטן כג

כג) והיה מרגיל הנערים לבא לקנות באגוזים. כ"ה בטור. אבל בגמ' דהוה משבש לבני טבחי באמגוזי כי היכי דלייתו ליה תרבא ומוכרו במר דכנתא. ולדינא הכל אמת. ובין אם נותן להם אגוזים כדי שיקנו ממנו חלב ובין אם עושה כן כדי שיביאו לו חלב למכור קנסינן ליה שלא ימכור אפי' אגוזים. פר"ח סק"י. זב"צ ס"ק טז. ערוך השלחן ס"ק כב. וכ' הפרישה שאפי' לא ראינו שנעשה האיסור ע"י אגוזים אנו חוששים שמא יעשה איסור ע"י זה שירגילם לבא אצלו. והט"ז סק"ז חולק עליו. דדוקא אם נעשה כן באמת קנסינן ליה. ובערוך השלחן שם מדייק מהגמ' כד' הפרישה.

סעיף קטן כד

כד) קונסים אותו שלא ימכור אפי' אגוזים. ואם בדיעבד קנו ממנו אגוזים אם ישנו למוכר יש להחזירם לו ומחזיר את הדמים. ואם אינו למוכר. האגוזים אסורים כדין השומן. שאם לא קנסוהו אלא לכתחלה שלא ימכור. מה הועילו בתקנתן. הרי ימשיך לחלק לתינוקות

כמעשהו הראשון בחנם. א"ו דאגוזין אסורים וגדולים מוחים בקטנים לבל יאכלום כדין שאר איסורין. פרי תואר סק"ד. ואינו מוכרח כ"כ. שהואיל ואסור לקנות ממנו אגוזים הגדולים מזהירים לקטנים לבל יגשו אליו. והוא עצמו לא יניח בחנותו אגוזים רק בכדי לחלקם בחנם הואיל ואסור לו למכרם. וכן בזב"צ ס"ק יז כ' לדחות ד' הפר"ת. וכ' ובמחכ"ת וחסידותו אין בידינו לגזור גזירות שלא נזכרו בש"ס ופו' מכח דקדוק קל. ומסתמות הגמ' והפו' נראה שאם קנו ממנו האגוזים מותרים. ע"כ. ודלא כמ"ש בדרכי תשו' סק"כ לדייק מל' הפר"ח סק"ט שכ' "דהו"ל כאילו היה האיסור עצמו" וחשוד עליו שאסור לקנותו ממנו. דס"ל כהפר"ת דאף בדיעבד אסור. ע"ש. דליתא. דדוקא לענין זה אמר כן "שאסור לקנותו ממנו". ותו לא מידי.

סעיף קטן כה

כה) [**סעיף ה'**] **החשוד על איסור חמור חשוד על הקל ממנו בעונש.** אא"כ חמור בעיני בנ"א שנזהרים בו יותר מבחמור. כללא דמילתא שהעיקר הוא בזה מה שחמור יותר בעיני בנ"א. והוא הנקרא חמור. אע"פ שלענין עונש הוא קל יותר. ולא משגיחין כלל בחומר דעונש. זולת אם הם שוים בעיני הבריות אז אזלינן בתר קל וחומר דעונש. וכ"ש אם הוא אמור גם בעונש וגם בעיני הבריות. וכ"כ הרא"ש (בכורות לו.). והוכיח כן מדתנן החשוד על המעשר אינו חשוד על השביעית. אע"ג דודאי דמעשר חמור משביעית שאינה אלא בעשה. דקי"ל לאכלה ולא לסחורה. ולאו הבא מכלל עשה עשה. אלא דכיון דאיכא דחמירא ליה שביעית וכו'. ע"ש. כ"כ הפר"ח ס"ק יב. וכן דעת הלבוש. וכ"נ במסגרת השלחן. ודלא כהש"ך ס"ק יב שמצדד בזה בד' מרן והניח בצ"ע. וכן בזב"צ ס"ק יח הסכים להפר"ח וכד' הרא"ש. וכ"כ בס' בית דוד ביסטריץ. וכן העלה בשו"ת בית שערים (חיו"ד ס"ס רפ"ז). וכן דעת הגאון מליבאוויטש בשו"ת צמח צדק (חיו"ד סי' א אות ה). ע"ש.

כה) **וראיתי** בס' ערוך השלחן ס"ק כ"ג וכ"ו שכ' להקשות ע"ד מרן דס"ל דאינו חשוד על הקל ממנו בעונש אם הוא חמור בעיני בנ"א. דמנ"ל הא. והרי בגמ' אינו מבואר אלא בעונשים שוים "כגון מע"ש ושביעית ששניהם בלאו" אבל על הקל בעונש ודאי דחשוד אף שהוא חמור יותר בעיני בנ"א וכו'. ע"ש. ואשתמטיתיה דברי הרא"ש הנ"ל דאדרבה מהכא קמוכח לה ומשום דשביעית אינה אלא בעשה. וכן מפורש ברש"י יומא (פג:) ד"ה פגי שביעית. ובתוס' חולין (קכו:) ד"ה היכא. דשביעית הויא בעשה. איברא דבירוש' (פ"ג דדמאי ה"א) קאמר. טבל בעון מיתה "ושביעית בלא תעשה". אולם בגה"ש שם העיר דלאו דוקא הוא. ע"ש. וע"ע בשו"ת הריב"ש (סי' פז). ובמנחת חינוך (מצוה

שכט). ויש לפלפל בזה ואכמ"ל. וכמו כן יש להעיר מד' הרא"ש הנ"ל עמ"ש מהר"ם בן חביב בתוס' יוהכ"פ (יומא פג.) לפלפל אי שביעית דהויא בעשה חמירא מנבלה דהויא בל"ת. לפמ"ש רמב"ן (בפר' יתרו) דמ"ע גדולה ממל"ת, ולכן עשה דחי ל"ת. ע"ש. וע' ביבמות (ז.) דעשה דוחה ל"ת אע"ג דל"ת חמיר מיניה. וע' הטעם בזה בדברי רבינו נסים גאון (שבת קלג סע"א) בדפוס וילנא. וע"ע בריש ס' הליכות עולם. וכבר עמדו האחרונים ע"ד הרמב"ן הנ"ל. ע' בס' יד מלאכי (כלל תקטו) ובמחב"ר א"ח (סי' שכח דע"ה ע"ב). ובשו"ת עולת יצחק (סי' מו). ובשו"ת חידושי אנשי שם (ס"ס פא). ובס' ימי שלמה (דס"ו ע"א). ועוד. וי"ל ע"ד האחרו' הנ"ל. לא עת האסף כאן. וע"ע בדעת תורה (סי' ב ס"ק כה). ועכ"פ לדינא העיקר כד' הרא"ש והאחרונים בנ"ד. וע"ע בשו"ת נדיב לב ח"א (סי' עו). ע"ש.

סעיף קטן כו

כו) הא דקי"ל החשוד לדבר חמור חשוד לדבר קל. היינו דוקא במין איסור אחד. כגון ששניהם בדבר מאכל וכיו"ב. אבל בשני מיני איסורין החשוד לדבר החמור אינו חשוד אפי' על הקל ממנו. וכדקי"ל (בסי' ב ס"ז) מומר לערלות אינו מומר לשחיטה. כ"כ הב"י בסוף הסימן לד' הרשב"א בתשו' המיוחסות (סי' קע). ב"ח. ש"ך ס"ק יב. ט"ז סק"ח. פר"ח ס"ק יב. בל"י סק"ו. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק יט. שו"ת נהרי אפרסמון (חיו"ד סי' נז). שו"ת בנין ציון ח"א (סי' מו). שלחנו של אברהם סק"ד.

כו) והגה בדגול מרבבה הקשה ע"ז שאין ראיה ממומר לערלות. שאע"פ שמילה חמורה משום שיש בה עונש כרת. מ"מ יש לו זמן למול כל ימיו. משא"כ שאר איסורין שאם עבר אין לו תקנה. ע"כ. ולכאו' באנו למחלוקת הרמב"ם והראב"ד (פ"א מה' מילה ה"ב). דלרמב"ם שכ' שאינו חייב כרת עד שימות והוא ערל במזיד. יש לדחות ראית הרשב"א וסיעתו. אבל לד' הראב"ד בהשגות שם. שבכל יום עומד באיסור כרת. ראית הרשב"א אימתני ותקיפא. וע' בכ"מ שם. וע' בס' החינוך (מצוה ב) שכ'. שאם לא מל עצמו משהגיע לכלל עונשין דהיינו בן י"ג שנה חייב כרת. ע"כ. והוא כד' הראב"ד הנ"ל. שו"ר בס' בית דוד ביסטריץ (דל"ה ע"א). ובס' יד אברהם. שתי' קו' הדג"מ עפ"ד הראב"ד והחנוך הנ"ל. אולם אכתי לא ברירא מילתא בד' הראב"ד הנ"ל שאולי גם הוא יודה שאם מל לאחר מכן פקע ממנו איסור כרת למפרע. וכן מצאתי במאירי (קדושין כט.) שכ'. וכל יום ויום עומד באיסור עון שיש בו כרת עד שימול או ימות בעון כרת. וגדולי המחברים (הרמב"ם) כ' שאינו בכרת עד שימות. והכל אחד. שכל שהוא חי אפשר לו למול ולהפקע מן הכרת. עכ"ל. הרי שהמאירי משוה בזה ד' הראב"ד לד' הרמב"ם. וכ"כ

הרב המו"ל שם. וע' בתוס' מכות (יד.) ד"ה לאפוקי. שג"כ כ' כהראב"ד דלעולם כ"ז שלא מל עונש כרת עליו. וע' בהגהות מהר"ץ חיות שם. דפשיט"ל דמיד כשמל פקע ממנו הכרת למפרע. ע"ש. ותנא דמסייע ליה הוא המאירי הנ"ל. ולכאו' י"ל דבהאי מילתא תלויים ב' תי' התוס' (מגילה כ.) ד"ה דכתיב. ע"ש. ואכמ"ל. ומעתה קמה וגם נצבה דחיית הדג"מ הנ"ל. וע' נחל איתן ה' מילה (שם).

כו) אולם י"ל דהואיל ואף לד' הרמב"ם בכל יום ויום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול את עצמו הרי הוא מבטל מ"ע. (וכמ"ש הרמב"ם ה' מילה שם) נמצא שיש איסור עשה על כל יום שלא מל. ובזה נראה דלא פקע האיסור. וגם אם ימול אח"כ איסורא דעביד עביד. והרי ידועים ד' הר"ן (יומא פג.) דאיסור נבלה שעובר בלאו על כל כזית חמירא משחיטה בשבת דהויא איסור סקילה. הואיל ואינה אלא פעם א'. ע"ש. והוא הדין באיסור ערלות. מלבד החומר שבאיסור דהוי עון כרת. יש בו ג"כ ביטול מ"ע בכל יום שבהצטרפות הימים חמור יותר מאיסור נבלה. (והגם דבשחיטת בהמה נמי יש איסור נבלה בכל כזית שבה. מ"מ הרי האמינוהו גם על שחיטת עוף קטן שאין בו יותר מכזית). ואפ"ה נאמן לשחיטה. כנלע"ד. וע"ע בשו"ת כתב סופר (חיו"ד סי' ד) שכ' ליישב קו' הדג"מ. דלק"מ. כיון דאזלינן בתר החמור לבנ"א. ומצות מילה חמורה מאד שאפילו הפושעים שעוברים על עבירות חמורות. מ"מ אינם עוברים על מצות מילה בזמנה וכו'. ע"ש. וע"ע בשו"ת מהר"י אסאד (חיו"ד סי' ו) מ"ש ע"ד הדג"מ בזה וי"ל ע"ד. ועכ"פ אף הדג"מ לא כ' אלא לדחות הראיה שהובאה בש"ך. אבל לדינא אין לזוז מד' מרן הב"י וכל גדולי האחרונים שהביאוהו להלכה. ולאפוקי ממ"ש בשו"ת שם משמעון פאלאק (חיו"ד סי' ב). שממאן בסברת הב"י והש"ך והט"ז. משום שהפוסקים לא חילקו אם הם ממין א' או מב' מינים. וכבר הדג"מ השיב על הש"ך בזה. וכו' ע"ש. ואין דבריו נכונים להלכה. והעיקר כד' הב"י והאחרונים ז"ל. ויתד היא שלא תמוט.

סעיף קטן כז

כז) החשוד לאכול טרפה אינו חשוד לאכול נבלה דחמירא טפי. כ"כ הש"ך בנה"כ (סי' כז). והפר"ח (סי' לג סק"ה). והשמ"ח (סי' כ ס"ו) ובש"ע הגר"ז (סי' לג בקונ"א סק"ז). והפמ"ג (סי' א שפ"ד סק"ח). איברא דאנן קי"ל דטבח שיצאה טריפה מתחת ידו אסור לאכול משחיטתו. וכמ"ש בתשו' הרשב"א (סי' כ). והריב"ש (סי' קיג). ויתבאר להלן בסעיף טו בס"ד. הרי דנחשד על איסור נבלה ג"כ. כבר תי' בשו"ת חקרי לב (סי' קסב) דהתם דמיירי שנחשד להאכיל לאחרים דקאי בלאו דלפני עור. מש"ה כל האיסורים כחדא שריין לדידיה להכשיל אחרים. דכולהו בלאו דלפ"ע איתנהו. (וכנ"ל בסק"כ).

אבל האוכל טריפה אה"נ דלא נחשד על הנבלה. ע"ש. וכן ד' הגאון מהר"ם שיק (חיו"ד סי' ז) שהחשוד על הטרפה לא נחשד על הנבלה. וכ"כ בשו"ת צמח צדק מליבאוויטש (חיו"ד סי' ב אות ג) ובשו"ת לבושי מרדכי מה"ת (חיו"ד סי' ה). ע"ש.

כז) אולם ראיתי בדרכי תשובה לעיל (סי' ב ס"ק כו) שכ' בשם הגאון יריעות שלמה, שהחשוד על הטריפה חשוד גם על השחיטה. ואע"ג דאיסור נבלה חמור מטריפה. וקי"ל דהחשוד על הקל אינו חשוד על החמור. זה אינו. דהיינו דוקא בב' איסורים. אבל באיסור א' כל ששניהם מה"ת שפיר נחשד מהקל לחמור. וה"נ נבלה וטרפה איסור א' הם. וכמ"ש הרמב"ם [פ"ד מהמ"א הי"ז] דטריפה תחלת נבלה היא. ומה"ט חצי זית נבלה וחצי זית טריפה מצטרפין. וה"נ החשוד על טריפה חשוד על נבלה. אע"פ שהנבלה חמורה מהטריפה. ע"ש. וס' יריעות שלמה אמ"א. והוא היפך כל האחרונים הנ"ל. ולפע"ד העיקר כדבריהם. שהחשוד על הטריפה לא נחשד על הנבלה. באוכל האיסור בעצמו. שוב מצאתי תנא דמסייע להיריעות שלמה הנ"ל. הוא הגאון חוט השני (סי' לד) שכ'. דבאיסור א' אמרינן שאם הוא חשוד לדבר הקל שבאותו איסור. אף הוא נחשד לדבר החמור שבאותו איסור. ואע"פ שכ' הב"י (סי' קיט) דכל דבר מאכל חשיב איסור א' ואעפ"כ החשוד על הקל לא נחשד על החמור. י"ל דשאני הכא דהוי אותו איסור ממש. ע"כ. ומ"מ י"ל דהתם כולו באיסור גבינת עכו"ם קא מיירי. וצע"ק.

כז) ועכ"פ גם היריעות שלמה הנ"ל מודה בחשוד על איסור דרבנן שאינו חשוד על איסור תורה, ואפי' הוא מאיסור א', וכיו"ב כ' בשו"ת בית שערים (חיו"ד סי' רפז). שהחשודה לטבול ביום שביעי מבעו"י. לא נחשדה שלא תדקדק בטבילת כל הגוף ומשערות בב"א וכן חציצה וכו'. ע"ש. ויש להוסיף עוד. לפמ"ש בשו"ת חוט השני (סי' לד) שי"ל דהעובר על איסור שאינו אלא לכתחלה לא הוי חשוד. ע"ש. וה"נ איסור טבילה מבעו"י אינו אלא לכתחלה. ובדיעבד עלתה לה טבילה. וכמ"ש הטוש"ע להלן (בס"ס קצז). אלא שגם יסוד זה (דבמילתא דכשר בדיעבד לא הוי חשוד) אינו מוסכם באחרונים. וכ"כ בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א (ס"ס פא). דאף בכה"ג מעבירין אותו. ושכ"מ בב"י (ס"ס יח) בשם הרשב"א. ע"ש. ואכמ"ל. ודע דמכל הפוסקים מבואר דלא כמ"ש הפני יהושע (חולין ד:) דבב' מיני מאכל שאינן שוים בטעמן לא חשיב מומר. שי"ל שהאחד חביב עליו יותר מחבירו. ע"ש. וז"א במחכ"ת וכדמוכח מהב"י וכל האחרונים הנ"ל בס"ק כו. וכ"כ בס' בית דוד בהערה. ע"ש.

סעיף קטן כח

כח) החשוד על איסור א' אם נחשד על איסור השוה לו כגון חלב ודם. כ' הפר"ת סק"ז שהדבר תלוי בב' תירוצי התוס' חולין (ה:) ד"ה מע"ה. דלתי' הב' הואיל ושניהם שוים החשוד ע"ז נחשד ע"ז. אבל לתי' הא' אינו חשוד על האחר. ודוקא בחלב ודם שיש כרת בשניהם ועולין לגבוה ונאמרו בלאו א'. משא"כ בשאר איסורין כל שלא הושוו בלאו א' אף ששקולים הם בחומרתם. אפי' לתי' הא' לא נחשד על האחר. ע"כ. ובס' שלחנו של אברהם סק"ד, כ' להוכיח מד' הרמב"ן (ספ"ד דבכורות) שהחשוד על איסור א' חשוד על איסור שכמותו. וע"ש. וכ"כ מהרי"ט אלגאזי בהלכות יו"ט (דקכ"א ע"א) להוכיח כן מד' הרמב"ן הנ"ל. והעיר על הפר"ת בזה. שאילו היה רואה ד' הרמב"ן לא היה כותב כן. ומסתמא כל הפוס' ס"ל כרמב"ן אלא שסתמו דבריהם. ע"כ. וכ"כ בס' חדרי דעה. וכולם לא העירו ממ"ש הרמב"ם בפי' המשנה (בכורות ל.), ומ"ש זה הכלל ענייננו שהחשוד על שום דבר בין מדרבנן בין מדאו' הרי הוא חשוד ג"כ על "איסור אחר שהוא כמותו באיסור" או פחות ממנו. אבל לא על איסור שהוא חמור ממנו בשום צד מן הצדדים. וכמו שנתבאר במעשר ושביעית. עכ"ל. הרי שגם הרמב"ם ס"ל הכי. איברא דהתוי"ט שם כ' דבנוסח א"י ליתא הכי בפי' הרמב"ם. ע"ש. וע' בפר"ת בד' הרמב"ם בחיבורו.

כח) וראיתי לה' ערוך השלחן ס"ק כה שכ' לד' הטוש"ע. שא"א כלל שיהיו ב' מיני איסורים שוים בכל פרטי הדינים זל"ז וכו'. כגון חלב ודם. שיש חומר בחלב מבדם. שהדם נפשו של אדם קצה ממנו. וכן דם שבישלו פטור. וחומר בדם מבחלב. דחלב שהסריח פטור. ואילו בדם חייב. שהרי בלא"ה נפשו של אדם קצה בו. ואין לך ב' איסורים בעולם שיהיו שוים בכל פרטיהם. ולכן החשוד ע"ז לא נחשד ע"ז. ע"כ. ואין דבריו מוכרחים. ומ"ש ג"כ דדם שהסריח ואכלו חייב שהרי בלא"ה קצים ממנו. יש להשיב ע"ז ממ"ש ה"ה (פ"ב מהמ"א הכ"א) דשרצים וזבובים וכיו"ב שהם פגומים מעיקרן אם נסרחו ואכלן פטור. ע"ש. וכן מוכח במרדכי (ר"פ כל שעה). והאריך בזה החקרי לב (סי' עא) והעלה כן לדינא. ודחה ד' הפר"ח דס"ל דכיון דאסר רחמנא בשרצים אע"ג דמאיסי ה"נ נסרחו. דמד' הפוסקים מוכח להיפך. ע"ש. וכן העלו שאר אחרונים. וכמ"ש בזב"צ (סי' קג סק"ה) ובכה"ח (שם סק"ו). וכן העלה בערוך השלחן עצמו (שם סק"ד). וממילא גם דם שנפשו של אדם קצה בו. אם הסריח ואכלו פטור. ויותר הי"ל להערוה"ש לומר כמתני' (חולין קיז.) חומר בדם מבחלב וכו'. ועכ"פ דבריו הם היפך ד' הרמב"ם הנ"ל שנחשד על איסור שכמותו. וכ"מ גם מד' הרמב"ן כמ"ש האחרו' הנ"ל. וע"ע בשו"ת צמא צדק מליבאוויטש (סי' א אות ה) מ"ש בד"ז. וע' בדרכי תשובה ס"ק

כב בשם שערי דעה. שהוכיח מל' הרמב"ם שהחשוד על איסור נחשד על איסור אחר השוה לו. ע"ש. ונראה שכוונתו לפי' הרמב"ם הנ"ל. וכ"ה בס' דברי יוסף (סי' תתה) וע"ש באריכות. וע' בס' בית דוד ביסטריץ שכ' לפקפק ע"ד מהריט"א הנ"ל ושאין ראיה מד' רמב"ן. ע"ש. ומ"מ נראה דלדינא נקטינן להחמיר בחלב ודם מיהא. וכיו"ב. וכ"פ בשו"ת חקרי לב (סי' קסב דרל"ז ע"ב). וכן בזב"צ ס"ק כא הביא ד' מהריט"א להלכה. ע"ש.

סעיף קטן כט

כט) **הא** דקי"ל דבב' מיני איסורין לא אמרינן דהחשוד ע"ז חשוד ע"ז. ואפי' על איסור הקל ממנו, היינו כגון איסור אכילה ואיסור גזל או איסור שבועה וכיו"ב. אבל איסור אכילה ואיסור זנות חשיבי כמין א' שכיון שלהוט להנאת גופו לזנות חשיד נמי על אכילת איסור. שמפני הנאתו עובר עליו למלאת תאותו. כ"כ מהרי"ט אלגאזי (דק"כ ע"ד) והוכיח כן מדברי הרמב"ן שם. וכן הובא להלכה בזב"צ ס"ק כ. ויש לסייעו מד' הט"ז (סי' קכט ס"ק כד) דבזה"ז החשודים על הזנות ודאי דנחשדו על סתם יינם. ולא נזהר החשוד ממגע הזונה נכרית ביין שלו. כדקי"ל בסי' קיט דהחשיד על החמור חשוד על הקל בעיני העולם. ע"ש. וכ"ה בשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' יב אות ח). הרי דזנות ואכילה חשיבי כמין א'. ולכאורה יש לדחות קצת שהואיל ואיסור סתם יינם הוא משום בנותיהם. כדאי' בשבת (יז:). מש"ה החשוד על בנותיהם. כ"ש שחשוד על סתם יינם שכל איסורו אינו אלא משום בנותיהם. אכן אחר שנדחה שוב חוזר ונראה דהואיל ובאיסור סתם יינם איכא נמי משום יין שנתנסך לע"ז. וכמ"ש בע"ז (כט:). וע' בהרא"ש והר"ן שם. חמיר להו לאינשי. (והט"ז מיירי אף בגוים שעובדים ע"ז.) דאלת"ה אף לדין הגמ' החשודים על זנות דנכרית. יהיו חשודים על היין. ובגמ' (ע"ז סט:) ובטוש"ע שם אמרינן שלא נחשדו עליו. א"ו דמשום סרך ע"ז נגעו בה. והנה אף שיש לעמוד בעיקר ד' הט"ז הנ"ל. וכמ"ש בס' דברי יוסף (סי' תתפב). וכן בס' בית דוד (דל"ה ע"ב). ע"ש. עכ"פ נקוט מיהא דזנות ואכילת איסור הוי לדידיה כאילו מין אחד. וע' בישועות יעקב (סי' קכט.) ע"ש. וכן ראיתי בשו"ת מהר"י אשכנזי (חיו"ד סי' ו) ד"ה והנה שהביא קו' מהרי"ט אלגאזי ע"ד הרמב"ן הנ"ל. וגם הוא כ' לתרץ דעריות ומאכלות אסורות שניהם איסור א' וכמין א' חשיבי. וכן מצינו שזנות נקרא אכילה ומחתה פיה. וכן כי אם הלחם אשר הוא אוכל. ועפ"ז נתיישבו ד' הרמב"ן. ע"ש. (ולפלא שלא העיר שכן תי' ג"כ מהרי"ט אלגאזי. וכנ"ל.) וכדמות ראיה למהריט"א וסיעתו הנ"ל מהגמ' קידושין (מ.) ר' צדוק תבעתיה מטרוניתא וכו' א"ל איכא דבר טמא. א"ל מאי נ"מ דעביד הא אכיל הא. וע' בס' בית דוד

הנ"ל בסימן זה מ"ש ע"ד מהריט"א. וכן בשו"ת אבן יקרה (חיו"ד סי' ט). וי"ל ע"ד. וע' בשו"ת כתב סופר (חיו"ד סי' ד). ובשו"ת עמודי אור (סי' מב). ודו"ק.

כט) ועכ"פ נראה דההחשוד באיסור זנות לא נחשד על איסורים אחרים שאינם של אכילה. והגאון מהרש"ק בשו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד סי' רעז) נשאל בדין סופר סת"ם שנתפס עם הנכרית, ופסק שכל הסתו"מ שלו פסולים. דההחשוד לדבר חמור חשוד על הקל ממנו. ובודאי דזנות עם העכו"ם חמיר טפי מד"ת. וגם בעיני הבריות הוא חמור יותר מלעשות פיסול בס"ת שאינו ניכר ג"כ כגון חק תוכות ושלא יכוין לשמה וכיו"ב. ע"ש. ולכאו' אין מזה ראיה. דהא בעינן שיהיו ממין א'. ובזה הוא דאמרינן דנחשד על הקל ממנו. משא"כ עריות וכתיבה שלא לשמה בס"ת אינם משם א'. וכן בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' ו) כ' דפשיטא דההחשוד על הזנות כשר לשחיטה. וראיה מע"ז (סט:) הנ"ל. דאמרינן דדוקא על הזנות יצרו תוקפו. עש"ב. (ושם בסוף הסי' מסכים לד' הט"ז סי' קכט הנ"ל. ע"ש). וע"ע בשו"ת בנין ציון (סי' מו). ובשו"ת ריב"א (סי' פו). וצ"ע. ואכמ"ל יותר.

סעיף קטן ל

ל) החשוד על איסור גזל אינו חשוד על הנבילה דגזל איתיה בהשבון. מהר"י צייאח בתשו' כת"י. כנה"ג הגה"ט או' טו. בל"י סק"ז. וכעת זכינו לתשו' מהרי"ץ הנ"ל. והיא לו נדפסה בשו"ת אבקת רוכל (סי' קפו). וע' בתשו' האדב"ז ומרן והמבי"ט בסי' שאח"ז. ע"ש. וע' בשו"ת דברי חיים מצאנז (סי' יא). ובשו"ת שערי רחמים ח"ב (סי' א). ובשו"ת נדיב לב ח"א (סי' פא). וע"ע בשו"ת קול אליהו ח"א (חיו"ד סי' ד). [ואליו נתכוון בזב"צ סק"כ. ומש"ש יד אליהו הוא ט"ס.] ובעקרי הד"ט (סי' טז אות ב). ובעה"ש לעיל (סי' ב סק"ט). ובשו"ת ישמח לב גאגין (חיו"ד סי' כ). ובשו"ת וזאת ליהודה מסלתון (חיו"ד סנ' א). ואכמ"ל.

סעיף קטן לא

לא) קצב שעושה סחורה בחזיר ונו"ט. מותר לקנות ממנו בשר כשר. כשנזהר שלא יחתוך בסכין א' האיסור וההיתר. ולא נחשד עי"ז להחליף ולמכור נו"ט בחזקת כשרה. ומ"מ בעל נפש יחמיר בזה. שו"ת נהרי אפרסמון (חיו"ד סי' נז). וכ"כ בשו"ת יד יצחק ח"א (סי' ה). ונתמך במ"ש הנוב"י דלד' רוה"פ איסור סחורה בזה הוי מדרבנן. וממילא לא נחשד להכשיל בדאו'. ע"ש. אולם בדרכי תשובה ס"ק כ"ח כ'. דלפמ"ש מהרש"ק בטוב טו"ד תליתאה (סי' קיג) שכעת בימים אלו החשוד על איסור א' חשוד על הכל. ובזה"ז הס כי לא להזכיר לקנות בשר ממי שהוא קל בשום דבר וכו'. וכן טבח החשוד

על הגניבה הואיל ואנו רואים שהגנבים מחללי שבת וכו' יש לאסור בשרם כנבלה. ע"כ. וכ"ה בשו"ת אפרקסתא דעניא (סי' ע). אולם נראה שהחילוק בין זמנם לזמנינו בזה הוא חידוש נגד כל הש"ע וכל האחרונים ואין להחמיר בזה מדינא. והגרש"ק בקעה מצא וגדר בה גדר. וכ"נ בשו"ת עולת יצחק (ס"ס קפד). ע"ש. ואף שאיסור סחורה בחזיר חמור ומכוער בעיני הבריות. מאן לימא לן דלא חיישי טפי להאכיל נו"ט לישראל. כמ"ש נהרי אפרסמון שם. ולכ"נ דה' נה"א הנ"ל דינא קא משתעי. וכן מתבאר עוד בשו"ת מאזנים למשפע (סי' יז). ע"ש. וע' בשו"ת חתן סופר (סי' יט) מ"ש בזה.

לא) ומ"מ נראה שבמקום שהב"ד כחם יפה בודאי שעליהם לעשות כל טצדקי למנעו ממכירת חזיר ונו"ט. ואם יתן כתף סוררת יכריזו איסור על הבשר שמוכר. שהרי אין לקנות בשר אלא מהמוחזק בכשרות. (ע"ל סק"ה). וכ"ש שיש לחוש עוד שהקצב הלזה ימכור בשר ששהה ג"י בלא מליחה ושאר ענינים שהם מדרבנן וקילי מאיסור סחורה בנו"ט. וכיו"ב כ' בשו"ת דברי מלכיאל ח"ב (סי' ט). וע"ע בשו"ת בית אפרים (סי' ד) דבשחיטה ג"כ יש חומרות מדרבנן כשהייה במיעוט בתרא וכו'. וע' בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"א (סי' יז) ד"ה עתה. ומה גם לפמש"כ לעיל (סי' קיז ס"ק נד) שיש בזה חילול ה' ח"ו לראות במעשה רשע כיו"ב ולעמוד מנגד ולהחריש. ע"ש. לכן יש לעשות את הכל לבטל מנהג הקצב בזה. וע"ע בשו"ת עצי הלבנון (סי' מח). ע"ש.

סעיף קטן לב

לב) [**סעיף ו'**] **החשוד על ב' דברים וחזר בו וכו'** ואח"כ נחשד על א' מהם אפי' הוא הקל וכו' וחשוד על שניהם. נראה דאפי' בב' מיני איסורין נמי כגון איסור אכילה ואיסור שבועה או כלאים. אם חזר ונחשד על א' מהם אפי' הוא הקל חשוד על החמור ממנו. כיון שבראשונה נחשד על שניהם. ש"ך ס"ק יד. ודייק כן גם מל' הש"ע שכ' החשוד על ב' דברים. ולא כ' על ב' איסורים. וכ"כ הפר"ח ס"ק יג. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק כב. ערוך השלחן ס"ק לג.

סעיף קטן לג

לג) ואפי' אחד מב' דברים אלו הוא איסור דרבנן ונחשד עליו אחר שחזר בו מהם נחשד גם על איסור השני שהוא איסור תורה. וכדאי' במקור ד"ז (בבכורות ל.) דמוקי הא דמוכח מהברייתא דההחשוד על הטהרות חשוד על השביעית בכה"ג דהוה חשיד אתרוייהו וכו' והדר איחשד על הטהרות כו' והתם אמרינן דשביעית דאורייתא וטהרות דרבנן. ואפ"ה היכא דהוה חשיד אתרוייהו וחזר בו. בעברו על איסור דרבנן נחשד על איסור תורה. וכ"פ בשו"ג ס"ק כא. ומיהו יש לדחות ראיה זו. כמ"ש בשו"ת יהודה יעלה אסאד (סי' יא)

דשאני טהרות דחמירא להו טובא כביומא (כג.). ע"ש. וע' בשו"ת נדיב לב ח"ב (חאה"ע סי' ח. דכ"ט ע"ד). שכ' בפשיטות בכה"ג דשפיר נחשד על איסור תורה ג"כ. ע"ש.

סעיף קטן לד

לד) [**סעיף ז'**] **מי שהוא מפורסם בא' מעבירות שבתורה וכו' נאמן בשאר איסורים.** היינו שהוא מימר לתיאבון, אבל מומר להכעיס אפי' לדבר א' הרי הוא כגוי לכל דבר. כמ"ש בש"ע לעיל (סי' ב ס"ה). וכן העלה בשו"ת מהר"ם שיק (חחו"מ סי' סא או' ו). ובשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' נ). ובשו"ת התעוררות תשובה ח"א (סי' יב). ואפי' מבעל מ"ע להכעיס כגון שאינו רוצה ליטול הלולב שלפניו וכיו"ב. חשיב כעכו"ם לכל דבר. וכמ"ש התב"ש לעיל (סי' ב). וכ"כ הגא"ז בקונ"א (שם סק"ח). וכ"פ בשו"ת מהר"י אסאד (חיו"ד סי' ו). ובס' דעת תורה (שם ס"ק כה). ובבכה"ח (שם ס"ק מה). וע"ע בשו"ת רב פעלים ח"ב (חאו"ח סי' יא). וכ' האחרונים דאפי' בפעם א' כשהוא להכעיס דינו כעכו"ם לכל דבר. והובאו בכה"ח לעיל (סי' ב ס"ק מד). ע"ש. (וע' בשו"ת מהר"ם שיק שם אות יא).

סעיף קטן לה

לה) **באחת** מעבירות שבתורה. ואם עבר על ג' עבירות מפורסמות שהעולם נזהרים מהם כגון נבילה ושעטנז והקפת הראש. הוי חזקה. ונעשה מומר לכל התורה. עד שיוחזק שלא פרק ממנו עול כל המצות אלא לאלו העבירות. שאז חזר דינו כמומר לדבר א' שאינו כמומר לשאר דברים. ומ"מ אם עובר על הרבה מצות עד שנראה שפרק מעליו רוב המצות הוי כמומר לכל התורה דרובו ככולו. זב"צ ס"ק כה. וכ"ה בתב"ש ופמ"ג לעיל (סי' ב). וכ"כ בכה"ח (סי' ב ס"ק נב). וכ"ה בשו"ת מהר"ם שיק (חחו"מ סי' סא או' ה). וע"ש.

סעיף קטן לו

לו) **חוץ** מעבודה זרה. ואפי' בפעם א' ובצינעא הוי מומר לכל התורה ודינו כעכו"ם. ומומר לנסך היין לע"ז הוי מומר לכל התורה. כדאי' בפ"ק דחולין (ה.). זב"צ ס"ק כד. וכ"כ האחרונים והובאו בכה"ח (סי' ב ס"ק מו-מז). ע"ש.

סעיף קטן לז

לז) **וחילול** שבת בפרהסיא. והיינו בפני עשרה מישראל ודוקא באיסור סקילה אבל בלאו דמחמר וכיו"ב ואיסורי שבות דרבנן לא הוי כמומר לכל התורה. וה"ה לאיסורי ע"ז. כ"כ האחרונים והובאו בכה"ח (סי' ב ס"ק מט-נ). והיינו אפי' במחלל שבת לתיאבון כדמוכח ברמב"ם (פ"ג מה' תשובה ה"ט). וכ"כ המאירי ריש חולין (ב.). וכ"כ בשו"ת מהר"ם שיק

(חחו"מ סי' סא אות א' וה'). ובשו"ת רב פעלים ח"ג (חאו"ח סי' יב). לאפוקי ממ"ש ח"א מחכמי הדור שדוקא כשמחלל שבת להכעיס דינו כמומר לכה"ת. דניתא. שאין חילוק בזה בין להכעיס ובין לתיאבון אלא בשאר עבירות. אבל בחילול שבת וע"ז אפי' לתיאבון הוי כמומר לכל התורה. [וכ"ה בב"י לקמן ס"ס רסח]. וכמו שהעלתי בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סי' יא אות כה). ע"ש. ועמ"ש בשו"ת חת"ס ח"ו (סי' פג) שהמומר לע"ז או לחלל שבק נהי שהוא כמומר לכה"ת. מ"מ אינו חשוד לכל התורה. והביא מ"ש הב"י שהחשוד לד' חמור חשוד לד' הקל דוקא באותו מין עצמו (כנ"ל ס"ק כו). וא"כ החשוד לחלל שבת אינו חשוד לאכול איסורים. ע"ש. ולכאו' דבריו תמוהים. וכבר עמדו עליו האחרונים. וע' בשו"ת חתן סופר (סי' כט) שפי' דבריו דמיירי כגון שנמנע מלחלל שבת עוד אבל עדיין לא עשה תשובה גמורה. ע"ש. וצ"ע. וע' בשו"ת זכר יהוסף (או"ח סי' כא ד"מ ע"ב). ובשו"ת משיב דברים חיו"ד (סי' יו"ד). ובשו"ת דברי מלכיאל ח"ב (סי' ט אות ט) ובשו"ת מאזנים למשפט (סי' יז).

סעיף קטן לח

לח) וחילול שבת בפרהסיא. והמחלל יוהכ"פ נחלקו בזה האחרונים. וע' באה"ע (ס"ס קכג) שמבואר שדינו כדין מחלל שבת. וע' בהגהות הרש"ש (חולין ה.) ובשו"ת חת"ס ח"ו (סי' פג). ומ"מ לדינא הסכמת הרבה אחרונים להחמיר. וכן עיקר. והמחלל יו"ט. מוכח מד' מרן הב"י באה"ע (שם) וכן בהרמ"א (שם). דמחלל יו"ט לא חשיב כמומר לכל התורה. ומקורו מד' הרמב"ם. אבל באור זרוע ח"א (ס"ס שסז) מוכח דגם מחלל יו"ט הוי כמומר לכל התורה. וכ"כ בשו"ת הרדב"ז ח"ב (סי' לג). וכ"ה בפר"ח (סי' קיב סק"ב). וע' שו"ת מהר"י אסאד (סי' לא). ודעת תורה (סי' ב ס"ק כט).

סעיף קטן לט

לט) ודע שדעת הרבה אחרונים דלא חשיב כמומר לכל התורה ע"י חילול שבת בפרהסיא אא"כ נתקבלה עדות בפניו ובפני ב"ד. הלא"ה אין דינו כמומר. וכמ"ש בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' נ). וכן הג' מסיגוט בשו"ת אבני צדק (סי' ס) מסכים לד' מהר"י אסאד ושבוחי קא משתבח בסברתו. והובא בשו"ת פרי השדה ח"א (סי' עא). ע"ש. וכ"כ בשו"ת זכרון יהודה ח"א (סי' צט). וע"ע בשו"ת מהרש"ם ח"ו (סי' ד). ע"ש. אך לעומתם האריך הרחיב בס' שבילי דוד סי' זה לדחות ד' מהר"י אסאד בזה. וכ"כ בשו"ת ערוגת הבושם (חאו"ח סי' עז). וע' בשו"ת התעוררות תשובה (סי' יב). וכבר הארכתי בזה בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סי' יא). ע"ש. וע"ע בשו"ת יביע אומר ח"ב (חיו"ד סי' י). גם הבאתי עוד שם בח"א (סי' יא) סברת הגאון בנין ציון בחדשות (סי' כג) שכ' להקל

בזה בפושעי ישראל של זמנינו שמקדשים קדוש היום ומתפללים תפלת שבת ואח"כ מחללים השבת במלאכות דאו'. דחשיבי כתינוק שנשבה בין העכו"ם. ע"ש. וכ"כ בשו"ת מהרש"ם ח"א (סי' קכא). וכן בשד"ח (מע' מ כלל פו) כ' שדברי הבנין ציון נכונים בזה. ע"ש. [וכ"כ בשו"ת אחיעזר ח"ג (סי' כה). ע"ש.] ולכן צירפתי ב' הסברות הנ"ל להקל במגעם ביינות שלנו וכיו"ב. ועוד הבאתי עוד כמה צירופים בענין זה. עש"ב. והא ודאי דלא שייך כל זה במומרים לחלל שבת שבאה"ק ת"ו אשר בעוה"ר באו פריצים ויחללוה ברגל גאוה באוטובוסים ומכוניות ועישון סיגריות בש"ק בראש כל חוצות. והמוכיחם דמו בראשו ח"ו. ואלו ודאי שדינם כעכו"ם לכל דבר. ואין להקל בהם כלל. וה' יערה עלינו רוח ממרום לתקן עולם במלכות שדי ויחזירנו בתשובה שלמה אמן.

סעיף קטן מ

מ) או שאינו מאמין בדברי רז"ל. כלומר שגם זה חשוב כעובד ע"ז ומחלל שבת בפרהסיא שדינו כעכו"ם. וכמ"ש בב"י בשם תשו' הרשב"א. ש"ך ס"ק טז. פר"ח ס"ק טו. זב"צ ס"ק כז. וכן העלה בשו"ת התעוררות תשובה ח"א (סי' יב). וכן פסק בשו"ת נהרי אפרסמון (חיו"ד סי' נז). ותמה על החכ"א (כלל עא) שהשמיע מ"ש מרן הממחבר "או שאינו מאמין בד' רז"ל". ול"ל למה. ע"כ. ובאמת שלפנינו הנו נמצא כתוב בחכ"א (שם סי' ה). ואולי בדפו"א הושמט ע"י ט"ס. וע' בס' שבילי דוד. וכן פסק בשו"ת בית שמואל אחרון (חיו"ד סי' ד). ע"ש. ומכאן ראיה ברורה על קצת מבני עמנו שבערי אירופא שאומרים בפי' שאינם מאמינים בדרז"ל, אלא במילתא דמסתברא להו. ומעתה הרי הם כגוים לכל דבריהם. ואין להאמינם כלל בעניני או"ה. ואין מצטרפין לעשרה ואין מזמנין עליהם. פרי תואר סק"ח. וכ"ה בשו"ת זכר יהוסף להגאון משאוול (חאו"ח סי' כא דל"ט ע"ב). ע"ש. וכ"ש האפיקורסים שיצאו מחדש בערי אשכנז (ריפורמים) שיצאו כתות כתות ועשו שינוים בתפלה ובבנין בהכ"נ ופרצו ברוב מצות וכו' ועליהם נאמר שם רשעים ירקב. זב"צ ס"ק כט. וע"ע בס' טהרת המים (מע' מ אות נג). ועמ"ש בש"ע הגר"ז (סי' ב בקו"א סק"ח). וצ"ע.

סעיף קטן מא

מא) נאמן בשאר איסורים. ואפי' בשל עצמו בין למכור בין לאכול עמו. ש"ך ס"ק יז. כנה"ג הגב"י או' כג. פר"ח ס"ק טז. לחה"פ סק"ח. בל"י סק"ח. חכ"א כלל עא ס"ה. מסגרת השלחן. שו"ג ס"ק כה. זב"צ סק"ל.

סעיף קטן מב

מב) ובשל אחרים נאמן אפי' על אותו דבר לומר מותר הוא. וכל זה בחשוד (ע' לעיל סק"א). אבל במומר שהוא מועד אינו נאמן לאותו דבר אפי' בשל אחרים. ש"ך סוף ס"ק יח. כנה"ג הגב"י או' כה. בל"י סק"ט. חכ"א כלל עא ס"ה. זב"צ ס"ק לא. אולם מלשון מרן שכ' "מי שמפורסם בא' מעבירות שבתורה", משמע קצת דאף במומר לאותו דבר מיירי. ולא רק בחשוד בעלמא. וכ"כ להעיר בזה בערוך השלחן ס"ק לט. ומה"ט כ' לדחות ד' הש"ך. וכ' שהעיקר לדינא שאף מי שהוא פסול ממש לעדות ע"י העבירה ג"כ כשר להעיד בשל אחרים. ע"ש. וכן הגאון בית מאיר כ' דבתשו' המיוחסות להרמב"ן משמע קצת דלא כחינוק הש"ך הנ"ל. והצ"ע. וכן בדרכי תשובה ס"ק מ כ' בשם החו"ד שהתפלא על הש"ך בזה. ע"ש. וכן פסק בשו"ת ברית אברהם (סי' ב אות יב). ע"ש שהאריך בזה. וכ"כ בשו"ת ריב"ם שנייעוך (חיו"ד ס"ס ג). וכן דעת ה' דברי יוסף על יו"ד (ס"ס תתה). ונראה דלדינא המיקל כד' האחרו' הנ"ל יש לו ע"מ שיסמוך. וע' בשו"ת הרשב"ש (סי' תקנג). ובשו"ת חקרי לב (דרל"ט ע"א). ע"ש.

סעיף קטן מג

מג) ובשל אחרים נאמן וכו'. היינו דוקא היכא דלא איתחזק איסורא אבל בדבר שיש לו חזקת איסור אינו נאמן. דאפי' עד א' כשר אינו נאמן באיסורין היכא דאתחזק איסורא. כמ"ש הרמ"א (בסי' קכז ס"ג). וכ"ש חשוד. קהל יהודה. זב"צ ס"ק לב. וכ"כ בשו"ת פרשת מרדכי (חיו"ד סי' ז) ד"ה ולהכי. וע' בש"ך לעיל (סי' ב סק"כ) ובפתחי תשו' (שם סק"י) ובכה"ח (שם ס"ק סו). וע' בערוך השלחן ס"ק לח.

סעיף קטן מד

מד) ובשל אחרים נאמן. ואפי' על של בנו ובתו נאמן. אבל לא בשל אשתו. דאשתו כגופו. וכדקי"ל גבי בכור (בבכורות לה: ולקמן סי' שיד ס"ד). קהל יהודה. זב"צ ס"ק לד. ונראה לפ"ז דאף דנאמן בשל בנו אין זה אלא כשאינו סומך על שלחנו. אבל בסומך על שלחנו הו"ל כשלו. וכה"ג קי"ל גבי רבית (בסי' קס סט"ז) שמותר לומר לבן המלוה הילך זוז ואמור לאביך שילוני. והוא שיהא גדול ואינו סומך על שלחנו. וכ' בשלחן גבוה (שם סק"מ) בשם הכנה"ג. שהאומר לאיש הילך זוז ואמור לאשתך שתלוני ממעותיה הויא רבית קצוצה. וסיים השו"ג. דה"ה באומר לאשה הילך זוז ואמרי לבעליך שילוני דפשיטא דאסור כיון שאשתו כגופו. ע"ש. נמצא שב' דינים אלו שוים, ודין אשתו כדין בנו הסמוך על שלחנו. ולכן י"ל שלא הותר גבי החשוד להעיד על של בנו אלא כשאינו סומך על שלחנו. ובשו"ת עולת יצחק (סי' קפד) כ' דגבי חשוד. אשתו נאמנת עליו. ואע"ג

דקי"ל בבכורות (לה:) דאשתו כגופו. לענין מומי בכור. שאני התם דאע"ג דבעלה נאמן בשאר איסו' אינו נאמן לענין מומי בכור. משום שדבר זה הוא קל בעיניו ויש טורח גדול בגידולו לכן נחשד להטיל בו מום. וגם היא אינה נאמנת משא"כ בשאר נאמנות. ע"ש. ומיהו בכה"ג דהחשוד מעיד על אשתו. גם בשאר איסורין דינא הוא דאשתו כגופו ואינו נאמן. וע' בתשו' הר"ן (סי' כה).

סעיף קטן מה

מה) יהודים שנשכרו לעשות יין כשר והם חשודים לשתות סתם יינם. אע"ג דקיי"ל דהחשוד נאמן בשל אחרים. היינו דוקא כשאין לו שום הנאה, אבל אלו כיון שיש להם הנאה שלוקחים שכר ע"ז וגם מחוייבים לשלם ההפסד אינם נאמנים. שו"ת פני יהושע סי' טז. שיו"ב סק"ב. וכ"כ בשו"ת התשב"ץ ח"א (סי' סו) דהחשוד על היין שנעשה שומר אם אינו נוטל שכר על שמירתו נאמן. אבל אם נועל שכר על שמירתו הרי הוא כשלו ואינו נאמן. ער"ה סק"ז. זב"צ ס"ק לה.

סעיף קטן מו

מו) ואם אלו השותים סתם יינם היו במקום שהמים רעים. והיה עדות ע"ז. ויש מקום לומר שאילו היה להם יין כשר לא היו שותים מסתם יינם. אוקמינן להו אחזקתייהו. ונאמנים לומר שהיין כשר. שו"ת פני יהושע שם. שיו"ב סק"ג. זב"צ ס"ק לו. והיינו כעין מ"ש הרמ"א לעיל סוף ס"ב. ועמש"כ לעיל ס"ק יב. וע' בשו"ת מים רבים (חיו"ד סי' כה וכו) על מה שנוהגים באיעליא לדרוך ענבים. ע"י רקים ופוחזים שאינם נזהרים מסתם יינם. וחכם אחד נתן טעם להקל עפ"ד הרמ"א הנ"ל. והרהמ"ח כ' דע"כ לא התיר הרמ"א אלא במי שעושה כן במקרה. אבל מי שנוהג היתר בדבר בודאי דחשוד מקרי ואינו נאמן. ע"ש. והובא בדרכי תשו' ס"ק יד. אבל במסגרת השלחן ס"ח כ' דמנהגם להקל בזה והמחמיר תע"ב. וע' להלן סוף ס"ק נז.

סעיף קטן מז

מז) הא דקי"ל דהחשוד נאמן בשל אחרים. היינו דוקא בדבר שא"א לתקן כגון יין וגבינה וכיו"ב. בכה"ג נאמן החשוד להעיד שנעשו בכשרות. אבל במידי דסמא בידן לתקוני כגון פירות עבל וכיו"ב שהחשוד מעיד שהם פירות מתוקנים. אין לסמוך עליו אף בשל אחרים. וכדתנן (רפ"ד דדמאי) חשכה מוצ"ש לא יאכל עד שיעשר. ובזה נסתלקה השגת הראב"ד מעל הרמב"ם. כ"כ מהר"א ישראל בכסא אניהו סק"ב. ודבריו תמוהין. שהרי השגת הראב"ד היא (בס"פ יא מה' עדות) עמ"ש הרמב"ה שם. החשוד על הדבר יש לו לדון בו ולהעיד בו לאחרים. חזקה אין אדם חוטא כדי שיהנו אחרים. כיצד נאמן ע"ה

נומר פירות פלוני מתוקנים הם. ע"ש. הרי שהרמב"ם כ"כ גה בדין טבל שאפשר לתקנו. וכ"כ עוד הרמב"ם (ס"פ יב מה' מעשר). וע' בס' מקום שמואל בחי' ליו"ד סי' זה מ"ש לתרץ על קו' זו. (אלא שכתבה בשם הב"י). דההיא מיירי בידוע שאינו מעשר ואוכל טבל דהוי כעכו"ם לאותו דבר, וכמ"ש לעיל סי' ב דמומר להכעיס לדבר א' הוי לאותו דבר כעכו"ם. ואז אינו נאמן אף בשל אחרים. כנ"ל ברור ונכון. ע"כ. ואינו מחוור. דא"כ פשיטא דאף בשבת אין לסמוך על פיו. ועוד יל"ד עליו, דהא דקי"ל בסי' ב [וכ"ה כאן בסי' זה ס"ז] דמומר להכעיס לדבר א' הוי כעכו"ם. היינו לכל התורה. ולא רק לאותו דבר. וצע"ג. וע' בפר"ח ס"ק יז מ"ש עוד לתרץ קו' הראב"ד בזה. ומסקנת דבריו בזה"ל, והעיקר כד' הרמב"ם וכפסק המחבר, וכ"כ בתשו' הרשב"א (סי' סד). ובתשו' הר"ן (סי' כה). ובתשו' הריב"ש (סי' ד וי"ב). וכן דעת כל הפוסקים. והכי נקטינן. עכ"ל. וכ"ה בלחה"פ ק"ט. ובמסגרת השלחן. וא"כ אף בדין טבל שבידו לתקנו העיקר כד' הרמב"ם. וע' בס' חדרי דעה. ובערוך השלחן ס"ק לו והלאה. ואכמ"ל. וע' בשו"ת הרשב"ש (סי' תקנג).

סעיף קטן מח

מח) בהגה מי שהוא חשוד בדבר דלא משמע לאינשי שהיא עבירה לא מקרי חשוד. מיהו לאותו דבר אינו נאמן. ומ"מ הרוחנו במה שאינו נקרא חשוד שאפשר להאמינו בשבועה. וזהו פי' "לא מקרי חשוד" שאינו נאמן אף בשבועה. ומ"ש מיהו לאותו דבר אינו נאמן היינו בלא שבועה. ש"ך ס"ק יט. פר"ח ס"ק יח. בל"י סק"י. שו"ג ס"ק כז. חכ"א כלל עא ס"ח. וכן מתבאר בשיו"ב סק"ד. מסגרת השלחן. שו"ת קול אליהו ח"א (סי' ג). זב"צ ס"ק טל ובס' בית מאיר מפקפק בזה. וטוב לחוש לדבריו. וע' להלן ס"ק נז.

סעיף קטן מט

מט) מיהו לאותו דבר אינו נאמן. ואף בשל אחרים אינו נאמן בלא שבועה כיון דלא משמע ליה שהיא עבירה ט"ז סק"ט. זב"צ ס"ק לח.

סעיף קטן נ

נ) מי שנוהג באיזה דבר איסור וכו' מותר לאכול עם אחרים שנוהגים בו היתר. דוודאי לא יאכילוהו דבר שהוא נוהג בו איסור. והיינו כגון שאחרים יודעים בו שהוא נוהג איסור בדבר. ש"ך סק"כ. מסגרת השלחן. חכ"א כלל ע"א ס"ט. זב"צ ס"ק מ.

סעיף קטן נא

נא) ונראה דהיינו דוקא אם אותם שהוא אוכל עמהם אינם מחולקים עמו בסברא, אבל אם אותם האוכלים עמו סבורים שסברתו אינה סברא, שבאופן שמה שנוהג איסור אינו אלא טועה. אסור לאכול עמהם בכה"ג. פר"ת סק"י. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק מא. אבל

אנכי הרואה לרבינו האור זרוע ח"א (סי' תרג) שכ' וז"ל. פשיטא לי אדם שאסר עצמו בדבר המותר לו ואחרים יודעים שהחמיר על עצמו כו'. שסומך על אחרים ואין לחוש שמא יאכיליהו. כמו שנזיר אוכל בבית ישראל וכו' וכן ישראל בבית כהן ולא חיישי' שמא יאכילנו תרומה. אלא בהא נסתפקתי, ראובן שפירש ממאכלים מחמת שנ"ל שהם אסורים לו. ושמעון נוהג בהם היתר גמור. ונראה לו שראובן טועה בדבר לגמרי. אם יכול ראובן לאכול בבית שמעון. מי אמרינן הואיל ושמעון תופס את ראובן טועה כו' הרי יש לחוש שמא יאכילנו. וה"ל לגבי דידיה כחשוד. א"ד לא ספי ליה אינש לחבריה מידי דלא ס"ל. ויש לדקדק מפ"ק דיבמות כו' ואסיקנא דעשי ב"ש כדבריהם והא דלא נמנעו ב"ה מב"ש משום דמודעי להו ופרשי. אלמא שסומך עליו ולא חיישי' דילמא ספי ליה. עכ"ל. מבואר להדיא דספק זה עלה על לב טהור רבינו האו"ז ובתר דאיבע"ל הדר פשטה לחומרא. ודבריו נעלמו מעיני רבותינו האחרונים הנ"ל שפסקו להקל. ואילו ראו ד' האו"ז פשיטא שלא היו חולקים עליו. (וכמ"ש הרמ"א בחו"מ סי' כה). וע"ע בשו"ת כתב סופר (סי' עה). ובשו"ת בנין ציון ח"א (סי' סב). ובמקום אחר כתבנו עוד בזה. ואכמ"ל.

סעיף קטן נב

נב) מי שנוהג איסור באיזה דבר ע"פ מנהג אבותיו ובני מדינתו שנהגו כן. חסור למי שנוהג היתר להאכילו. אפילו היה האיסור ניכר לעין. אבל אם נוהג האיסור הוא מפני שסובר שהדין כן ואוכל בבית המתיר. אם האיסור ניכר אין לחוש בזה כלל ומותר להאכילו. שאם עומד בסברתו לא יאכל. וכמ"ש בחי' הריטב"א (סוכה י:) ושכן הורה רבו. וכ"כ בתשו' רלב"ח (סי' קכא). ש"ך ס"ק כ. פר"ח ס"ק יט. בל"י ס"ק יא. ואם אין האיסור ניכר. בכל גוונא אסור. רלב"ח שם. ש"ך שם. וגם הפר"ח מודה שמכוער הדבר להאכילו דבר איסור לפי דעתו. וע"ע בשו"ת בנין ציון שם. ובשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' יט). ובשו"ת נשמת כל חי (חיו"ד סי' לג). ובשו"ת חיים של שלום ח"ב (סי' קיג).

סעיף קטן נג

נג) ולכן המתארח אצל חבירו ואינו יודע בודאי שאותו דבר שנותנים לפניו יש בו איסור האסור לו אלא יש לחוש עליו חשש בעלמא, אין מוטל עליו לשאול ממנו אם הוא היתר או לא. אבל על הבעה"ב שיודע שיש באותו דבר איסור לאותו אורח שהוא נזהר ממנו עליו להודיעו כדי שלא יהיה נכשל על ידו. מיהו נראה אם הספק קרוב לודאי צריך האורח להזהר בו. כנה"ג הגה"ע אות ה עפ"ד הרא"ש ומרדכי (פ"ק דיבמות). בל"י סק"ב. זב"צ ס"ק מב. ומותר לאורח לאכול מכליו של הבעה"ב. ובלבד שלא יצוהו לבשל לו. ש"ך סק"כ. פר"ח ס"ק יט. לחה"פ סק"י.

סעיף קטן נד

נד) בהיות ונפל מחלוקת בדין השמעה בין הרמב"ם עם הגאונים באיזה שנה היא, נהגו מקצת חכמים וחסידים לחוש לב' הסברות ושובתים בשניהם. ויש מוחים בידם שלא לשמור כ"א השמעה שלפי ד' הרמב"ם. לאו שפיר עבדי אלו הרוצים למחות ואיסורא קא עבדי להאכילם דבר האסור להם לפי דעתם. כ"כ מהר"ש יפה בתשו' כת"י. והובא בכנה"ג הגה"ע אות ח. וכיו"ב כ' בשו"ת רדב"ז ח"ב (סי' תשלא) שטוב להתנות בין מע"ש ומעשר עני מפני המחלוקת בשנות השמעה. ע"ש. וע' במל"מ (ספ"א מה' מגילה) שהביא ד' המבי"ע ח"א (סי' כא) שנולד מחלוקת בין החכמים על שנת השמעה איזוהי. ולכן רפו ידיהם מלנהוג איסור בפירות שביעית של עכו"ם. דשביעית בזה"ז מדרבנן, והוי סד"ר איזו שנה היא ולקולא. ע"כ. וכ"כ בשו"ת שמחה לאיש (חיו"ד סי' כו דק"ח ע"א), שיש סברת שלשת הרועים ה' כפתור ופרח ומהרלב"ח והמבי"ע דכולהו ס"ל דשנת השמעה הו"ל ספיקא, ואמרינן בה סד"ר לקולא. ע"ש. וע"ע בשו"ת אבן יקרה ח"ג (סי' כא) ובהערה. ובשו"ת בכורי יעקב זריהן (ס"ס יט). ועמ"ש הרה"ג רי"מ טוקצינסקי בספר השמיעה (רפ"א) שאין לחשוב זאת עוד נספק. ע"ש. וי"ל. ומ"מ המחמירים בשתיהם תע"ב אע"ג דשביעית בזה"ז מדרבנן. כיון שלפ"ז תתבעל השביעית לגמרי בכה"ג חיישינן אף בדרבנן. כמ"ש כיו"ב הר"ן (פסחים קח.). וע' במל"מ שם.

סעיף קטן נה

נה) מי שיש בידו חמץ שעבר עליו הפסח שנאסר בהנאה, ואתו אחריני למיכל מניה אשר לא ידעו מזה שהוא אסור. צריך להודיעם שזהו חמץ שעבר עליו הפסח ולהפרישם ממנו. כן העלה מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל ח"ב סי' לח. ודלא כהרב דרך המלך למהר"י בן רבי ז"ל שכ' דהואיל ולדידהו לא שייך קנסא א"צ להגיד להם שלא יאכלו. דליתא. ע"ש. והסכים עמו להחמיר מהר"י עאייב בס' חוקת הפסח (ס"ס תמח). וכ"פ בשו"ת חקקי לב (חיו"ד ס"ס כד). וכ"כ בס' מועדי ה' (די"ב סע"א). ע"ש. ובזב"צ ס"ק מד. ובכף החיים או"ח (סי' תמח ס"ק ל). ע"ש. וע' בשו"ת מנחת עני (סי' ח). ובדברי יוסף (סי' תתו). ודו"ק.

סעיף קטן נו

נו) [**סעיף ח'**] **החשוד על הדבר אינו נאמן עליו אפי' בשבועה.** וכ"ש שאינו נאמן על דבר הקל ממנו אפי' בשבועה. ש"ך ס"ק כב. כנה"ג הגב"י או' פ. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק מה. וה"ט של דין זה, משום דמושבע ועומד מהר סיני הוא. ואפ"ה נחשד על דבר זה. ואע"ג דלענין ממון לא מקרי חשוד על השבועה, איסורא מממונא לא ילפינן. ועוד

שמלבד מה שכבר מושבע ועומד מהר סיני הוא עבר עבירה ג"כ גרע עפי. ש"ך ס"ק כא. פר"ח ס"ק כ. וע' בשו"ת קול אליהו ח"א (חיו"ד סי' ג). ע"ש. וע' בשיו"ב סק"ו. ובעה"ש סק"ח. ובעה"ש חו"מ (סי' לד סק"ח).

סעיף קטן נז

נז) החשוד על סתם יינם כמו בדורות הללו מותר להאמינו על היין כשנשבע עליו רק שיפרעו לו השבועה היטב שאינו מושבע ועומד, לפי שהוא מיקל בסתם יינם שהוא מדרבנן. ובפרט האידנא שנפרץ הגדר בסתם יינם עד שנעשה הדבר בעיני ההמון כהיתר. והמונע לשתותו יחשבו לו ליוהרא. מש"ה לא אמרינן דחשוד לשבועה. וכן הוריתי הלכה למעשה. רש"ל ביש"ש (פ"ק דחולין סימן ו). וכ' ע"ז הש"ך ס"ק כב. ואולי לא הורה כן אלא בסתם יינם לפי שמקילין בו. אבל בשאר איסורין דרבנן אין להורות כן. דהא כ' בתשו' רשב"א (סי' סד) דאף בגבינה אין להאמין להחשוד עליה אפי' בשבועה. וא"כ אף באיסורי דרבנן שייך לו' מושבע ועומד מהר סיני בלאו דלא תסור. ועוד דרבנן עשו סייג לתורה. ומ"מ צ"ע בדבר. דבתשו' רשב"א (סי' קט) כ' שהרבה מהם קילא בעיניהם טובא אסור גבינה. ואפשר דמ"מ סתם יינם היה יותר קל בדורו, מהגבינה בדור רשב"א. ע"כ. ולפ"ז ניחא ג"כ מ"ש הריב"ש (ס"ס יב) שהאנוסים שהם חשודים לסתם יינם אינם נאמנים על היין אפי' בשבועה שהרי מושבעים ועומדים הם מהר סיני. ע"ש. וכ"פ מרן לקמן (סי' קכד ס"ט). ומשום דלא היה איסור סתם יינם קל כ"כ בעיני ההמון כמו בדור ובמקום מהרש"ל. וכיו"ב כ' הכנה"ג הגב"י או' עח, שהביא מ"ש הרמ"א בתשו' (סי' קכד) שהשותה סתם יינם בחשבו שהוא מותר נאמן על היין בשבועה, והביא ג"כ ד' מהרש"ל הנ"ל. וכ' דאפשר דלא פליג ע"ד הריב"ש הנ"ל, דהריב"ש מיירי באנוסים שיודעים שהוא אסור ומקילים בו למיעוט יראת ה', ורש"ל מיירי שנחשב בעיניו כהיתר. ע"כ. והשו"ג ס"ק כע כ' דרש"ל פליג על הריב"ש. וס"ל שלא החמיר הרשב"א שלא להאמינו בשבועה אלא באיסורא דאו' דמושבע ועומד מהר סיני הוא. אבל במידי דרבנן כיון שאין איסורו מהר סיני עדיין לא עבר על שבועה. ולכן נאמן להעיד עליו בשבועה. ע"כ. ולכאורה דבריו תמוהים שהרי מבואר כן בד' הרשב"א גם בדין גבינה, דהו"ל מדרבנן. אם לא שנאמר דס"ל דגבינה הוי כעין של תורה שמא העמידה בעור קיבת נבלה. ואין זה מספיק, דהא כ' בחי' הרמב"ן והריטב"א (יבמות פב:) שאיסור גבינות עכו"ם חשיב איסור שאין לו עיקר מה"ת. ע"ש. ונראה דה"ט דהא עכ"פ מדאו' אינו אסור אלא דרך בישול. ועוד שעור הנבלה בעל במיעוטו. ומ"ש דבר המעמיד אפי' באלף לא בטיל. אינו אלא מדרבנן. וכמ"ש הש"ך לעיל (סי' קיח ס"ק יא) דה"ט דסגי בחותם א'. ועמש"כ שם ס"ק טו. וא"כ

הדק"ל מד' הרשב"א. ובאמת גם על תי' הכה"ג והש"ך הנ"ל יש לפקפק. שמדיוק תחלת ד' רש"ל מוכח דס"ל דבדרבנן לא אמרינן מושבע ועומד מהר סיני, ופליג ע"ד הרשב"א והריב"ש.

נז) ובאמת שבעיקר ד' הש"ך בשם הרשב"א דאיסור דרבנן חשיב מושבע ועומד מהר סיני בלא תסור, קשה לי דהא קי"ל (בסי' רלע) שהנשבע על מצוה דרבנן שבועה חלה עליו. ולא אמרינן מושבע ועומד מהר סיני הוא. אע"ג דאיכא לא תסור במצות דרבנן, כמ"ש בשבת (כג.) והיכן צונו דכתיב לא תסור. ולכאו' יש לתלות ד"ז במחלוקת הראשונים, דלפ"ד הרמב"ם בס' המצות, ובחיבורו (ריש הל' ממרים), שהעובר על דרבנן עובר מה"ת בלא תסור, א"ש ד' הש"ך, דחשיב נמי מושבע ועומד מהר סיני, משא"כ לד' הרמב"ן בס' המצות דפליג וס"ל דמידי דרבנן אסמכוה אקרא דלא תסור ואינם מה"ת, רק אסמכתא בעלמא הוא. א"כ הדק"ל. וע' בשו"ת התשב"ץ (ח"א סי' קמא) שהוכיח כד' הרמב"ן ממה ששבועה חלה על איסור דרבנן. כגון לאכול בט' באב ולעבור על איסור שבות וכיו"ב. ע"ש. אולם ביו"ד (סי' רלט ס"ו) מחלק בין מצוה דרבנן לאיסור דרבנן. וע' בש"ך ואחרונים שם. ובשו"ת זרע אברהם (חיו"ד סי' יג).

נז) והנה בשפתי דעת לעיל (סי' ב ס"ק יב) כ', שהאוכל חצי שיעור נבלה היה נראה לכאו' דנאמן בשבועה (שבסכין יפה שחט). דהא על חצי שיעור לא חשיב מושבע ועומד מה"ס. כמ"ש תוס' שבועות (כג:). אך התב"ש ס"ק יב ס"ל דלא מהני, ואיני יודע למה. ומדבריו משמע דחשיב מושבע בכה"ג. ולענין דינא יש להחמיר. ע"כ. והמחב"ר (שם סק"ו) כ' ע"ז, דהרשב"א בתשו' (סי' תריז) ס"ל דח"ש נמי חשיב מושבע ועומד מה"ס. ודלא כהתוס' והתב"ש שם קאי ע"ד הרשב"א. אכן ד' הרמב"ם והר"ן כהתוס'. ומ"מ יש להחמיר. ע"כ. אולם הישועות יעקב כאן (סק"ד) כ', דלפמ"ש התוס' (שבועות כג:) נראה, דהחשוד על ח"ש, ומעיד אח"כ על האיסור הזה. ונשבע ע"ז נאמן. כיון דלא הוי מושבע ועומד. וזה דבר חדש לא כתבוהו הפו'. ובחשוד על איסור דרבנן ונשבע עליו, מילתא דפשיטא דנאמן בשבועה, דהחשוד לאיסור דרבנן אינו חשוד על איסור תורה. עכ"ל. ותמיהני שנעלם מעינו הבדולח ד' הרשב"א בתשו' (סי' סד) והריב"ש (סי' יב) דס"ל דאף בדרבנן אינו נאמן אפי' בשבועה. והיאך כותב הישועות יעקב דמילתא דפשיטא כל בתר איפכא. ונראה דה"ע דהפמ"ג והמחב"ר בח"ש, אף דהתוס' וסיעתם ס"ל דלא חשיב מושבע ועומד מה"ס. ומשום דאף בדרבנן כ' הרשב"א והר"ן דאינו נאמן אף בשבועה. וכ"ש ח"ש דעדיף טפי מדרבנן. ועמש"כ בשו"ת יביע אומר ח"ב (חיו"ד סי' יב אות ב). וכן בקדש חזיתיה להגאון מהרש"ז מלובלין (בעל תורת חסד) בתשובתו בשו"ת ישא איש

(חיו"ד סי' ה די"ז ע"ב) חשב ג"כ לומר דבאיסור שאינו מפורש בתורה וכן ח"ש, נאמן החשוד בשבועה, דלא חשיב כה"ג מושבע ועומד מה"ס. וכמ"ש התוס' שבועות (כג:) וכ"ד הרמב"ם והר"ן. ושוב העיר מד' הרשב"א בתשו' סי' סד דאף בגבינות אין החשוד נאמן בשבועה. אלא שכ', דאולי י"ל דשאני גבינות דשמא נתערב בהם גוף איסור תורה, משא"כ באיסור דרבנן שהוא סייג לתורה שפיר נאמן בשבועה. וכמ"ש רש"ל ביש"ש. וכ"כ דמש"א בדין סתם יינם. ע"ש. ומשמע דרש"ל שמיקל בזה משום דבדרבנן לא הוי מושבע ועומד מה"ס ולכן נאמן בשבועה. וק"ק שלא זכר שר מד' הריב"ש סי' יב הנ"ל. וע' בס' בית דוד ביסטריץ. ובשו"ת קול אליהו (חיו"ד סי' ג). והכי נקטינן לדינא דאף בדרבנן אין החשוד נאמן בשבועה. וכ"פ הש"ך ס"ק כב. פר"ח ס"ק כב. כנה"ג ס"ק עט. לחה"פ ס"ק יד. שו"ג ס"ק כט. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק מז.

נז) ותבט עיני למרן החיד"א בשיו"ב סק"ד, שכ', ושמעתי שבכמה מקומות שהשומרים שהולכים לעשות היין נחשדו על סתם יינם, שהבית דין משביעין אותם באר היטב, וסומכים על מהרש"ל שהורה כן הלכה למעשה. והסכים עמו הפר"ח (סק"כ). וגם הש"ך לא חלק עליו בהדיא אלא היה מפקפק והולך. וכן הפנים מאירות ח"ב (סי' קיז) סמך על מהרש"ל. עכ"ל. ואני תמה שלא זכר שר דברי מרן הב"י בבד"ה (ס"ס קכח) שכ' וז"ל. שמעתי שיש שהיו שותים מיינם של קראים כיון שנשבע בעל היין שלא נגע בו גוי. ואני קראתי עליהם תגר, משום דאפי' את"ל שאינו חשוד על השבועה, מ"מ מילתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד לה ולאו אדעתיה. שו"ר להריב"ש ח"ב סי' כ שכ' במי שפסול לעדות ואינו פסול לשבועה אפי' העיד עדותו בשבועה פסול שכל שאין העד נאמן מצד עדותו לבד גם בשבועה אינו נאמן דהא נפק ליה מתורת עד. עכ"ל. והנה אף שבנידון הג' החיד"א לא שייך כ"כ לומר דלא רמיא עליה דאיניש דשאני הכא שהוא שומר ויודע שעתיד להשבע שלא נגע בו גוי ורמי אנפשיה להזהר היטב. מ"מ לפמ"ש בבד"ה ע"פ הריב"ש, לא מהימני כלל, כיון דבעינן עדות ע"ז, וכמ"ש "עד" א' נאמן באיסורין. אלמא דהוי בתורת עדות. ומש"ה אינו נאמן אף בשבועה. יה"נ אשכחן להתוס' קידושין (מג:) שכ"כ בדין עדות. אלא דהריב"ש ומרן ס"ל הכי גם לענין איסורין. וכן מצאתי להג"ר שאול ברלין בכסא דהרסנא (סי' רד) ד"ה ולי היה נראה, שכ"כ מדנפשיה בהסבר ד' הרשב"א, דס"ל דאף בדרבנן אין החשוד נאמן בשבועה. ומשום שכל שאינו נאמן באיסורין בתורת עד, לא מהניא שבועה. וכמ"ש התוס' לענין ממון. ע"ש. וכיו"ב העיר הגאון בית מאיר כאן ע"ד הש"ך ס"ק יח, דאף במילתא דלא משמע לאינשי איסורא י"ל שהחשוד אינו נאמן אף בשבועה וכמ"ש בבד"ה בשם הריב"ש. ולפום ריהטא הדין עמו שהרי אמרו עד

א' נאמן באיסורין הרי שקראוהו עד. ועד הצריך שבועה מבואר בחו"מ בשם כל הפו' שאינה עדות. ע"כ. וראיתי בשו"ת פנים מאירות ח"ב (סי' קיז), שחושש ג"כ לד' מרן הבד"ה בשם הריב"ש' הנ"ל. ואעפ"כ סמך ע"ד רש"ל בסתם יינם בהיות שבדורות הללו נעשה כהיתר. וע"ש. ואפשר שלכן כ' החיד"א להקל, דשאני בדור מרן ובמקומו שלא היו מקילים כ"כ ההמון. וצ"ע.

נז) איברא דחזינא לגאון השואל ומשיב קמא (ח"ב ס"ס צז) שתמה מאד ע"ד מרן הבד"ה הנ"ל, דהא ד' הריב"ש בדבר שצריך עדות גמורה כגון ממון. וכד' התוס' (קידושין מג:). אבל כאן דעד א' נאמן באיסורין, ואפי' אשה וקרוב ובעל דבר נאמנים. למה לא יהיה החשוד נאמן בשבועה. והניח ד' הב"י בצע"ג. ע"ש. וכן בשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד ס"ס קנא) כ' ע"ד הבד"ה, שלא זכה להבין ד"ק. שהרי באיסורין אין אנו צריכים עדות ממש. והניחו בצ"ע. וכן הגאון מהרש"ז מלובלין בשו"ת ישא איש (די"ז ע"ג) לאחר שהעיר מד' הבד"ה לנידונו. כ' לדחות דבריו, משום דלא מצינו ד"ז אלא לגבי עדות ממון וכיו"ב שצריכים עדות גמורה, משא"כ באיסורין שאף אשה ועבד וקרוב ובע"ד נאמנים. לכן אף עד הצריך שבועה נאמן. וכמשמעות כל הפוסקים. ע"ש. אכן נראה שיש לחוש לד' מרן הבד"ה שקבלנו הוראותיו. ובפרט דלדידיה ניחא שפיר מ"ש הרשב"א והריב"ש דאף באיסור בדרבנן אין החשוד נאמן בשבועה. וזולת זה לא מצאנו טעם מספיק לכך. (וע' בתשו' הרדב"ז ח"ג (סי' תקכח) דמתיר היין של הקראים בשבועה. וזה דלא כמרן ז"ל). ויש להעיר עוד מד' המנחת חינוך (מצוה לז או' ב). דאף באיסורין דעד א' נאמן. אם העיד שקר עובר על לא תענה עד שקר. ע"ש. משמע שיש עליו תורת עדות ממש. וע' בס' שבט מיהודה (ריש שער ג) שהאריך בזה. ואכמ"ל.

נז) ולפ"ז יש להעיר עוד עמ"ש החיד"א בשו"ת חיים שאל ח"א (סי' עד אות טו), מעשה בא לידינו בקראי שהביא גבינה מישראל בלי חתימה. והותרה בהסכמת רבני העיר ע"י שישבע הקראי שהיא כשרה. שאפי' גבינת קראים היו מתירין אותה כמה מרבנן בתראי, ואפי' מאן דפליג הכא מודה דאין לו הנאה בחליפין. ע"כ. והנה אף שטעמו האחרון יש בו סמיכה אף לגבי עכו"ם. וכדקי"ל (בסי' קיח ס"י) ועמש"כ שם. אבל טעמו הראשון צ"ע. לפי מאי דקי"ל דגבינות הקראים אסורים. שהרי חשודים הם על לפני עור. ועוד שהם מעמידים אותה בעור הקיבה, דס"ל קרא כדכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו דוקא. (וזה י"ל). וכן פסק בשו"ת הרדב"ז (סי' תקנב) מהטעמים הנ"ל. וא"כ הדרינן למאי דקי"ל החשוד על איסור דרבנן אינו נאמן בשבועה. וכמ"ש כן הרשב"א בדין גבינות. וקראי לא גרע מישראל חשוד. ולא מבעיא לד' מרן בבד"ה הנ"ל שכל שאינו נאמן בלי

שבועה ל"מ עדותו בשבועה גם לגבי איסורין. אלא אף להחולקים עליו, מ"מ לדינא דעת האחרונים דאף בדרבנן אינו נאמן אף בשבועה וכד' הרשב"א והריב"ש. וכן מצאתי להכנה"ג בשו"ת בעי חיי (סי' קנח). והובא בס' עיקרי הד"ט (סי' טז או' ח), שהעלה שאין להתיר גבינות הקראים בשבועה, דמי יקל ראשו נגד מרן. ושכ"כ רדב"ז שאין ראוי לאכול משלהם אף בשבועה. והביא ד' מרן בבד"ה (סי' קכח) דס"ל דאין בין נשבע לשלא נשבע טעם להתיר. ע"ש. וממילא ה"ה לגבינת ישראל שנשלחה בלא חותם ע"י קראי. וע"ע בשו"ת קול אליהו (חיו"ד סי' ג). ולכן יש להעיר עמ"ש בס' מנהגי ירושלים חיו"ד (אות לה). קראי שהביא גבינות בלי חותם, הותרו בהסכמת רבני העיר ע"י שהשביעוהו לקראי. חיים שאל (סע"ד). ע"כ. ובאמת שאין להקל בזה. אא"כ אינו נהנה בחליפין וכמו שסיים החיד"א שם בעמו האחרון. ומיהו ליתר שאת גם בזה ישביעוהו ע"ז. ואף שכ' מרן הבד"ה "אפי' את"ל שאינו חשוד על השבועה". דמשמע שאפשר שהם חשודים על השבועה. מ"מ לשון את"ל נוטה יותר לומר כסברא זו. וכמ"ש הרדב"ז ח"א (ס"ס ריח) שאף בפוסקים כשכותבים את"ל נראה שסברא זו פשוטה להם יותר. ע"ש. וכ"כ בשו"ת מהרש"ם ח"ד (סי' צה). וע' בשד"ח כללי הפוסקים (סימן א או' ט). ולכן על צד היותר טוב נכון להשביעו כשמן הדין ההיתר מרווח. וכעין מ"ש בשו"ת התשב"ץ ח"ג (סי' טו) שיכולים הב"ד לחייב העדים להשבע שעדותן אמת אם הדור מקילים להעיד שקר. ושכן היה נוהג הריב"ש להשביע העדים. ושכן עשה הר"ן. ע"כ. וע"ע בתשו' קול אליהו (חיו"ד ס"ס ג). ובשואל ומשיב קמא ח"ב (ס"ס צז). וע' בשו"ת הריב"ש (סי' רסו) בד"ה וכן אין לפסול.

נז) המורם מכל האמור דאף באיסור דרבנן אין החשוד נאמן אפי' בשבועה. ומ"מ בסתם יינם במקום שההמון נעשה להם כהיתר המיקל בזה לסמוך ע"ד רש"ל וסיעתו נהתיר בשבועה אין מזניחים אותו. וכ"פ הפר"ח וזב"צ. ומ"מ יר"ש יחוש לד' מרן בבד"ה שאוסר. וכן מתבאר בשו"ת זרע אמת (סי' צח). ע"ש. וכן במסגרת השלחן הביא דברי גדול אחד שכ' שטוב להחמיר בזה. ע"ש. וכ"ש לדידן דקבלנו הוראות מרן. ועמש"כ לעיל ס"ק מו.

סעיף קטן נח

נח) החשודים לשתות מסתם יינם ואעפ"כ הם נזהרים שלא לקדש ולהבדיל אלא על יין כשר, מותר לקנות מהם יין לקידוש והבדלה. הואיל וגם הם לא נחשדו לקדש ולהבדיל על סתם יינם. שיו"ב סק"ד. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק נ. וה"ט דקידוש על סתם יינם יש בו ג"כ חשש מצוה הבאה בעבירה וברכה לבטלה, ומ"ש בשו"ת באר עשק נהתיר לקדש על סתם יינם. כבר מחו ליה אמוחא כל האחרונים ואסרו איסר בכל תוקף. וכמ"ש

המני"ח בשו"ת הלק"ט ח"א (סי' י) שדעתו ודעת רבותיו שאין זה מברך אלא מנאץ. ע"ש. וכ"פ בשו"ת בית יהודה (חיו"ד סי' כב). ובשו"ת יד אליהו מלובלין (סי' כג דכ"ה רע"א). ע"ש. גם בס' מאורי אור (עוד למועד רקס"ח ע"ב) כ' ע"ז, מ"ש באה"ט סי' ער"ב בשם הבאר עשק כו', כשמו כן הוא כי התעשקו עמו גדולי המחברים דמשבש ותני והו"ל מצוה הבאה בעבירה וכו'. ע"ש. וע"ע בברכי יוסף א"ח (סי' קצו) סק"ג). ובשו"ת מהר"י אסאד (חאו"ח סי' קס). וע"ע בשו"ת מתת ידו ח"א (סי' מה). וזה פשוט.

סעיף קטן נט

נט) **מי** שנזהר באיסור סתם יינם בעודו יושב בביתו ואל שער מקומו, ואינו שותה אלא יין כשר. אבל בלכתו בדרך שותה מסתם יינם אינו נאמן על היין כיון דחשוד לאותו דבר הוא. שו"ת דבר שמואל אבוהב (סי' נה). וכתב שהסכים עמו הגאון ר' עזריה פיגו ז"ל בעל גידולי תרומה. שיו"ב סק"ד. זב"צ ס"ק מח. אבל בשו"ת הרמ"ז (סי' נ) כ' שאף אם הוציא חבית יין בהיותו בדרך ואמר שיין כשר הוא אינו נאמן לפי שהוא חשוד עליו בדרכים, עכ"ז כשיגיע לעיר מקום שהוא מוחזק להזהר ממנו יש להאמינו גם על אותו חבית שאנו מכירין אותה שהיא היא שהוציא לפנינו בדרך. וכדתנן (חגיגה כד:) עברו הגיתות והבדים והביאו לו חבית יין של תרומה לא יקבלנה ממנו אבל מניחה לגת הבאה. וע"ש בתוס' בשם התוספתא דאע"פ שמכירה החבר שהיא היא וכו'. ושוב דחה דשאני התם שטומאת ע"ה ברגל שריוה רבנן כו'. ושוב כ' להתיר דעכ"פ בעיר הרי לא שביק היתרא ואכיל איסורא, ואם היתה עירו מקום שנמצאו שם מוכרי יין כשר או יחידים נאמנים שלא נחשדו ע"ז מעולם, נאמן לומר שהיין כשר ונלקח מאדם נאמן. אבל אם אומר שהיין נעשה בתוך ביתו בכשרות אינו נאמן. ע"ש. וע"ע שם (סי' נא). וע' בתשו' דב"ש שם שנראה ג"כ דמיירי כשאומר שהוא עשה היין ברשותו. שאיך יאומן כי יסופר לנו שהוא מדקדק בהכשר הכלים והגתות אם הנסיון הוכיח שאין מחשיב הדבר לאיסור. (וכ"ה בתשו' הרמ"ז שם). וע' בתשו' דבר שמואל (סי' סט). ודו"ק.

סעיף קטן ס

ס) **הא** דקי"ל דהחשוד אינו נאמן אפי' בשבועה, היינו למי שעדיין מחזיק בטומאתו לשתות סתם יינם וכיו"ב ונשבע שהיין כשר בהא הוא דאינו נאמן. אבל אם הוא מקבל עליו שלא לשתות עוד מסתם יינם ונתחרט על אשר חטא ונשבע לקיים שלא ישתה, מודה הרשב"א דנאמן לומר יין זה כשר. כ"כ בשו"ת ח"צ סי' לא. והובא בשיו"ב סק"ז. והח"צ שם תי' בזה הא דקי"ל (בכורות מה:) הנושא נשים בעבירה פסול לעבודה עד שיגרש ותנא נודר ועובד יורד ומגרש. ואע"ג דהחשוד על הדבר אינו נאמן אפי' בשבועה.

דשאני גבי חשוד שעדיין עומד במרדו וכו'. ע"ש. אבל בערך השלחן לעיל (סי' ב סק"ט) כ' עליו, שאין נראה כן ממ"ש הרשב"א בתשו' (ס"ס סד), ועוד תדע לך שאפי' נשבע שלא יאכל הוא ולא יאכיל לאחרים אין מקבלים אותו עד שיקבל חברות בפני ג' חברים כדתניא (בכורות ל:) הבא לקבל ד' חברות צריך לקבל בפני ג', ואם איתא ישבע בפני ב' ונאמן. ע"כ. אלמא דאינו נאמן אף בשבועה שלא יעשה עוד. עכת"ד העה"ש. ולכאורה קו' העה"ש היא אימתני ותקיפא. וכן מצאתי עוד להגאון יש"א ברכה בשו"ת ישא איש (חיו"ד סי' ה, די"ח ע"א) שתמה ג"כ על החכ"צ מתשו' הרשב"א הנ"ל. ושוב מצא שכ"כ בעה"ש. וכ' עוד דמרן בש"ע נגרר אחר תשו' הרשב"א הלזו. וכמו שציין בבאה"ג, ובודאי דס"ל כד' הרשב"א מתחלה ועד סוף. ע"כ. ובאמת שכבר הביא מרן הב"י (בסוף הסימן) תשו' הרשב"א כולה כמות שהיא. ע"ש.

ס) **אולם** הגאון מהרש"ז מלובלין בתשו' בס' ישא איש (שם די"ט ע"ב) כ' ליישב ד' החכ"צ מקו' העה"ש, דהחכ"צ מיירי בנשבע על דבר פרטי כההיא דבכורות שנשבע לגרש אשתו פסולה. וכן החשוד לאכול אסור וחוזר בו מזה נאמן בשבועה שמאכל זה כשר. אבל שיהיה החשוד חוזר לנאמנותו כמקדם שיהיה נאמן באיסורין על להבא בדרך כלל, פשיטא דלא מהני ע"ז שבועה רק קבלת ד"ח בפני ג'. ובזה איירי בתשו' הרשב"א. עכת"ד. ולכאו' ל"מ כן מתשו' הרשב"א שם דמיירי בתגרים החשודים על הגבינות אם נאמנים בשבועה. אלמא דאף באיסור פרטי ל"מ אפי' כשחוזרים בהם ומקבלים ד"ח, אא"כ בפני ג'. וכן הרהמ"ח ישא איש (שם) חזר להעמיד דבריו שהחכ"צ לא ראה ד' הרשב"א במקורן. וכן העיר ע"ד החיד"א בשיו"ב שהביאו להלכה. ע"ש. אולם בשו"ת כסא דהרסנא (סי' רד) בד"ה והנה אע"פ, מסכים לד' החכ"צ לדינא ושכן האמת. ע"ש. גם בס' מגן גבורים (סי' קכח ס"ק לא), הביא ד' החכ"צ, וקלסו שהדברים ראויים למי שאמרן. ועוד האריך בזה. ע"ש. וכן פסק בזב"צ ס"ק נא כד' החכ"צ ושיו"ב. ועל קו' העה"ש כ', שהרואה יראה שיש לכוין ד' הרשב"א כד' החכ"צ. ע"כ. ואפשר שנתכוון לחילוק הגאון מלובלין הנ"ל. אכן הגאון ערוגות הבושם (בסי' ב סק"ד) דחה ג"כ ד' החכ"צ עפ"ד הרשב"א הנ"ל, ושכן מוכח מד' כל הפוסקים. ע"ש.

ס) **ובעיקר** קו' החכ"צ מההיא דבכורות, הנה כה"ג כ' גם התב"ש (סי' ב ס"ק יב), וע"ש מ"ש בזה. ובשו"ת מהר"י אסאד (חיו"ד סי' נא) כ' בשם היריעות שלמה לתרץ קו' זו, ע"פ מאי דפשיט"ל דהנושא נשים בעבירה אינו פסול מה"ת לעבודה רק מדרבנן. ותפס עליו מד' הרא"ם בתשו' (סי' נט), דס"ל שהוא פסול מה"ת כדין חלל, וילפינן ליה מוקדשתו בע"כ. וה"נ תניא בתו"כ, בעמיו להחלו, שהוא חולין וכו'. ע"ש. ותמה ג"כ על המג"א (סי'

קכח ס"ק נד) דס"ל דקנס חכמים הוא. עכת"ד. ולכאו' כן משמע גם בתשו' רה"ג בשערי תשובה (סי' רלא). ע"ש. ואף לד' המג"א דהוי מדרבנן, עדיין לא יגהה מזור לפמש"כ לעיל בשם האחרונים דאף באיסור דרבנן אמרינן שאינו נאמן אף בשבועה. וע' בשו"ת חת"ס (סי' יב). ע"ש. אכן הגאון ישועות יעקב כאן (סק"ד) יישב קו' הח"צ לנכון. דההיא דבכורות מיירי שאומר קונם עלי פירות אם אעבור על איסור זה, וכמ"ש הש"ך (סי' רכח), והואיל וענין אכילת הפירות הוא מילתא אחריתי, מש"ה אף החשוד נאמן, ע"ש. ולזה כיון הגאון מלובלין בתשו' ישא איש (דט"ז ע"ג) מדעתו הרמה. ע"ש. וע"ע להגהמ"ח שם מ"ש בזה. ועכ"פ לענין דינא נלע"ד דבאיסור תורה קשה לסמוך על תי' החכ"צ, ואפי' חוזר בו החשוד ונשבע ע"ז אינו נאמן. אך באיסור דרבנן דלא שייך ביה כ"כ טעמא דמושבע ועומד, יש לצרף מש"כ לעיל ס"ק נז בשם רש"ל ודמש"א דס"ל להקל בדרבנן. ולכן אם מקבל עליו לשוב בתשו' נאמן בשבועה, וכד' הח"צ ושיו"ב וזב"צ וסיעתם.

סעיף קטן סא

סא) ישראל שגבה מעכו"ם בחובו סתם יינם, ואח"כ מכר יין לישראל, ולעזה עליו כל המדינה לאמר שהוא היין שגבה בחובו מכרו לישראל, ודברו אתו משפט, וטען שסתם יינם שגבה מכרו לעכו"ם פלוני, וכשחקרו ע"ז הכחיש אותו העכו"ם את הישראל, והוא נותן אמתלא שהעכו"ם מכחישו מפני שיש קנס ע"ז מהממשלה וכו', ונשבע על זה שהיין ההוא מכרו לעכו"ם, ומה שמכר לישראל יין כשר הוא, נאמן בשבועה. פנים מאירות ח"ב (סי' קיז). שיו"ב סק"ח זב"צ ס"ק נב.

סעיף קטן סב

סב) [**סעיף ט**'] **גר שחזר והמיר מחמת יראה וכן ישראל כו' שלא יהרגוהו. ישראל גמור הוא.** ודוקא שעשה כן מיראתו פן יהרגוהו, והגם דקי"ל יהרג ואל יעבור, עכ"ז לא מפני שעבר על פרט זה. שעבר ולא נהרג. יהא חשוד, כיון שנאנס באונס נפשות. ואפי' לעבירות קלות אינו חשוד. והרי הוא כישראל גמור. ואפי' שלא ראינוהו שמתהלך בכשרות אחר שחזר אלא מן הסתם הרי הוא מוחזק לנו כישראל גמור. פר"ת ס"ק יב. זב"צ ס"ק נג. וע"ע בביאורי הגר"א ס"ק כג.

סעיף קטן סג

סג) אבל אם האונס הוא אונס ממון. נראה דמן הסתם איכא למיחש ליה עד דחזינן דמתהלך בכשרות ואז אמרינן דלא חזר אלא לפנים מחמת יראת ממון דחביב ליה כנפשיה. אבל מן הסתם חיישינן דחזר למה שהיה קודם. דממון לא חשיב כולי האי כנפש אדם. ויראת ממון דקאמינא היינו אף אם יעלו כל ממונו ויצטרך לפרנסה ואין לו

מקרי אונס ממון כי יש לו לבטוח בזן ומפרנס לכל. וכל זה הוא אף לענין ניסוך היין כל דכשר כשר לכל. וכל החשוד חשוד לכל. פר"ת שם. זב"צ ס"ק נד.

סעיף קטן סד

סד) גר שקיבל עליו דברי תורה אפי' נחשד לדבר א' הוי חשוד לכל התורה כולה והרי הוא כישראל מומר. גמ' בכורות (ל:). ותמה הבית מאיר מדוע הושמט ד"ז מהפוסקים. ואולי מפני שיש ללמדו ממ"ש לעיל סעיף י. שהחשוד על ב' דברים וחזר בו ושוב נחשד על א' מהדברים אפי' הוא הקל שבהם, חוששין שמא חזר לסורו בשניהם. ע"כ. אבל בשטה מקובצת בכורות שם הגיהו. וגר שקבל עליו ד"ת ונחשד לד"א ואפי' חשוד לכל התורה כולה הרי הוא כישראל מומר. (ובגמ' מסיים נ"מ דאי קדיש קידושיו קידושין). וכן הוא בתוספתא (פ"ב דדמאי ה"ה). וא"כ י"ל דלא קאמר דה"ה כישראל מומר אלא לאפוקי שלא נאמר דהוי כעכו"ם גמור שלא נתגייר. וכפרש"י. אבל אם נחשד לדבר א' לא נחשד לכל התורה. וכן העיר לנכון בזב"צ ס"ק נה. והביא שכן גי' הרמב"ן כהתוספתא. ושדין זה הובא ברמב"ם (פי"ג מהא"ב). ולקמן (סימן רסח ס"ב). ומ"מ סיים בזב"צ. דלדינא יש להחמיר כהוראת הבית מאיר כיון שהובא ד"ז בגמ'. ע"כ. ויש להוסיף, שאף לגירסת התוספתא ריהטא דלישנא שאף כשנחשד לדבר א' נעשה כמומר לכל התורה. ומ"מ צ"ע לדינא. שהדבר פשוט שיש לחלק בין גר שבגיותו היה פטור מהמצות. להההיא דלעיל ס"ו.

סעיף קטן סה

סה) [סעיף י'] מסור שחיטתו כשרה ונאמן על האיסורים. לעיל (בסי' ב ס"ט) כ' הרמ"א, מסור דינו כמומר ושחיטתו פסולה. (הגהות אנפסי). ויש מכשירין (ב"י בשם רשב"א). ע"כ. והכרעת כמה אחרונים שם להחמיר בזה. ואנו אין לנו אלא פסק מרן שקבלנו הוראותיו, וכאן פסק להקל. וכ"כ הפר"ח בקו"א (סי' ב) דלא כה' בית הלל. וכ"פ הש"ך שם בשם רש"ל. והובא להלכה בזב"צ שם ס"ק מח ושכן עיקר. וע"ע בשו"ת משיב דבר (חיו"ד דפ"ו ע"ג). אכן בכה"ח לעיל (שם ס"ק עט) הסכים למ"ש הבל"י שאין מוסרים לו לכתחלה לשחוט ורק בדיעבד יש להכשיר. ע"ש. והעיקר להקל בזה. אא"כ בשו"ב הממונה לשחוט לרבים שאז יש להחמיר. וע' בגט פשוט (סי' קכג סק"ז). ובשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד סי' רפג. וחוח"מ סי' סא או' ח) ובשו"ת כתב סופר (חיו"ד סי' קלז). ובשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' רצט). ובשו"ת נהרי אפרסמון (חיו"ד סי' פב).

סעיף קטן סו

סו) וכן האפיקורסים דהיינו מבזה ת"ח והמגלים פנים בתורה שלא כהלכה. אע"ג דגדול עונם מנשוא אין לפסלם לשחיטה ולשאר דיני או"ה. כיון שנראה בעיניהם כהיתר. ואינם חשודים לעבור על שום עבירה. מהרי"ל (סי' קצד). והובא בפר"ח ס"ק כא. וסיים עליו. שיפה כתב. ואף ביודע ומודיעים לו שאיסור הוא עושה. כל שאינו להכעיס ישראל קרינא ביה. דומיא דמומר לשאר עבירות וכו'. וכ"כ הפר"ת ס"ק יד. לחה"פ ס"ק יג. שו"ג ס"ק לג. וכ"פ התב"ש (ס"ס ב) והובא בזב"צ (שם ס"ק מט) ובכה"ח (שם ס"ק פ). וע' שו"ת מהר"ם שיק (חחו"מ שם). ועמש"כ בס"ד בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סי' יא אות יב, וסי' יח אות יא). ע"ש.

סעיף קטן סז

סז) ונראה ושכל מסור דחזינא ליה דעביד כל עבירה שתבא לידו. אם הוחזק בג' עבירות, ולא ראינוהו שהוא מתנהג בכשרות בשאר מצות. מן הסתם הוי חשוד על כל דבר שלא הוחזק עליו בכשרות. וסברא זו היא הכרע בין ד' הרשב"א לד' הגהות אלפסי שהביא הרמ"א (ס"ס ב). פרי תואר ס"ק יב. אבל לפמש"כ לעיל ס"ק לה אפי' אינו מסור אם הוחזק לג' עבירות ולא ראינוהו שנוהג בשאר מצות. דינו כמומר לכל התורה. א"כ אין בזה הכרע בין ד' הרשב"א להגהת אלפסי.

סעיף קטן סח

סח) [**סעיף יא'**] **מומר שבעיר א' מאמין בע"ז בפני עכו"ם. ובעיר אחרת וכו'** ואומר שהוא יהודי אינו עושה יי"נ. מיירי הכא שאינו לא אנוס מחמת ממון ולא מחמת נפשות אלא שהאמין לרצונו, ואעפ"כ כיון דאתי השתא ואמר שהוא יהודי נאמן. פר"ת ס"ק יג. זב"צ ס"ק נז. וטעמא דמילתא כ' הב"י מתשו' הרשב"א בשם רבינו יונה ששמע מחכמי צרפת, משום דמילתא דמסתברא דהע"ז שקר וכו'. ואינו מאמין בה בלבו. וכשאומר שהוא יהודי הוא מכל לבו, שאמונתינו אמונה טובה ואמתית, ומילתא דמסתברא היא. ע"כ. והנה בפר"ת שם ד"ה ולדעתי, רצה לחלוק ע"ד ר' יונה, וכ' שכל שעושה כן ברצון בלי אונס דינו כמומר לכל התורה. ע"ש. ואנו אין לנו אנא דברי מרן שפסק כר' יונה. וע' בשו"ת שואל ומשיב תנינא (ח"ב סי' כה) ד"ה נחזור.

סעיף קטן סט

סט) ובעיר אחרת וכו'. ואפי' דרכו כשילך למקום אחר חוזר ואומר בפני גוים שהוא מומר לע"ז. אפ"ה נאמן. דאי מיירי שחוזר בתשובה, פשיטא. שהרי אפי' גוי גמור שמתגייר ומקבל עליו מהיכא תיתי שלא יהיה דינו כדין ישראל, אלא מיירי במומר שכן

דרכו כמה פעמים, שאצל הגוים אומר שמאמין בע"ז ואצלינו אומר שהוא יהודי. פר"ת שם. זב"צ ס"ק נח. ואע"פ שיש לדחות ראייתו בזה, דהא קמ"ל שכל שעשה תשובה ואמר שהוא יהודי נאמן מיד. אע"פ שלא עשה תעניות וסיגופים. וכמ"ש כן מהריק"ו (שרש פה) בשם המרדכי. וכ"ה בחו"מ (סי' לד סכ"ב). וכן יש לכוין בד' ר' יונה. כיעו"ש. מ"מ הדין דין אמת ע"פ טעמו ונימוקו של ר' יונה הנ"ל בס"ק סח.

סעיף קטן ע

ע) ונראה דהיינו דוקא בישראל שידע באמונתינו האמתית דמוקמינן ליה אחזקתיה, שסתם יהודי מאמין באמונה הטובה והאמתית. אבל גר שנתגייר וראינוהו שחוזר ועע"ז בפני גוים וכשבא לעיר אחרת אומר שהוא כופר בע"ז לא מהימן. ומוקמינן ליה בחזקתו הראשונה שהיה בה מתחלתו עד שיקבל גרות מחדש. פר"ת שם. זב"צ ס"ק נט. דרכי תשובה ס"ק סב. ונראה דלאו דוקא "גרות" ממש מחדש. שהרי דינו רק כישראל מומר. כדאי' ביבמות (מז:) ובכורות (ל:) וכ"פ בש"ע לקמן (סי' רסח ס"ב). אלא דמדרבנן צריך לטבול בפני שלשה ולקבל עליו דברי חברות בפניהם. והוא למעלה בעלמא. וכמ"ש הנמק"י (יבמות מז:). וכ"ה בהרמ"א לקמן (ס"ס רסח). וע' בב"י והרמ"א באו"ח (סי' תקלא). ובשו"ת יוסף אומץ (סי' מה). וכל שלא חזר בתשובה כדין עושה יין נסך. וע' בשו"ת חיים שאל ח"ב (סי' לח אות לט). ובמקום אחר כתבנו עוד בזה.

סעיף קטן עא

עא) אינו עושה יין נסך. לאו דוקא שאינו עושה יי"נ אלא ה"ה דנאמן בשאר איסורים. פר"ת ס"ק יג. ד"ה וליכא. וכ"כ בלחם חמודות (פ"ק דחולין סי' ז אות טו) דה"ה דלענין שחיטה כשר. שש"א סק"ז. אבל הש"ך ס"ק כד כ', דהדבר פשוט דלכל הדברים אינו נאמן, אלא שאינו עושה יי"נ כיון שהוא יהודי באמת, משא"כ לענין נאמנות באיסורין כיון שע"ז לתאותו אינו נאמן. וכ"כ הפר"ח ס"ק כא. לחה"פ ס"ק יג. בל"י ס"ק טו. וכ"פ במסגרת השלחן. וכ"ה בשיו"ב (סי' ב סק"א) בשם הכנה"ג. וכ' בזב"צ ס"ק ס שכן עיקר.

סעיף קטן עב

עב) וכנון דא צריך לאודועי. דמומר זה לא שבא לפנינו ואומר שאינו מאמין בע"ז בלבד. אלא בעינן שאומר שהוא יהודי גמור. שכן דקדק ר' יונה. אבל אם אינו אומר שום דבר אלא על הע"ז אינו נאמן עד שיאמר שהוא יהודי גמור. פר"ת שם. זב"צ ס"ק ס"א.

סעיף קטן עג

עג) גם נ"ל דדוקא אם אנו מרגישים כשאומר שהוא יהודי שאין לו שום הנאה בזה בשום אופן כלל, ולא מפני הבושה. אבל אי איכא למיחש לחדא מהני לא מהימן. פר"ת

שם. זב"צ ס"ק סב. ומכאן יש להעיר עמ"ש מהר"ח פלאג'י בשו"ת לב חיים ח"ב (סי' קסז דקי"ז ע"ב). שהיה מעשה בבהכ"נ שהיה מומר א' רוצה לעלות לס"ת. ושאלו את פיו, והשיב. שאם מקבל על עצמו קבלה גמורה שלא לחלל עוד שבת, וע"מ שחילל יבקש תיקון, יעלוהו לס"ת. כי בקבלה זו סגי. שהיאך סמך על קבלה זו שעשה מפני הבושה כדי שיוכל לעלות לס"ת ככל עדת ישראל. (או שיש לו יארצייט וכדומה). ובכה"ג שיש לו הנאה כל שהיא אינו נאמן. וצריך שיחזור בתשובה עוד לפני כן. וע' בש"ך להלן (סי' קכד ס"ק טו). ובמ"א כ' בזה. ואכמ"ל. וע' בפתחי תשו' סק"ב.

סעיף קטן עד

עד) [**סעיף יב**'] **האנוסים שנשארו בארצותם כו'** ואין בידם להמלט למקום שיוכלו לעבוד את ה', סומכים על שחיטתם. ואפי' לא אניסי אלא לממונא דשקלי כל מאי דאית להו. ויכולים הם לברוח בגופם ולא עבדי, אע"פ שאין להם חלק לעוה"ב. נאמנים אצלינו לענין אסורים. וכדין אפיקורסים (הנ"ל ס"ק סו). פר"ת ס"ק יד. אבל בש"ע הגר"ז (בסי' ב בקו"א סק"ט) כ' שאם נשארים מפני ממונם הרי הם כמומרים אע"פ שמקיימין כל המצות בצינעא, כי בע"ז אין חילוק בין לתיאבון ובין להכעיס. ודוקא אם אינם יכולים להמלט על נפשם ומתנהגים בכשרות סומכין על שחיטתן. ע"ש. ולכאורה יש לתמוה ע"ד הגר"ז ממ"ש הרמ"א בהגה לקמן (סי' קכד ס"ט) בזה"ל. האנוסים אין אוסרים יין במגען. ודוקא אותם שדרים עדיין בין העכו"ם ועושים עבירות בפרהסיא מפני האונס רק בצנעה נזהרים. ואפשר להם לברוח על נפשם "רק שממתינים משום ממון" וכיו"ב. אבל אם עוברים גם בצנעא כו' הרי הם כעכו"ם. ריב"ש סי' ד. עכ"ל. הא קמן דאף כשנשארים מפני ממונם אין דינם כמומרים לע"ז. וע"ע בתשו' הריב"ש (סי' יא) שכ', ויש שהיו יוצאים בלונ"ח מן השמד אלא שלא יספיק אשר בידם לכל ההוצאות המרובות שיש להם לעשות לכל בני ביתם ואולי יספיק לעצמם אבל יראים הם להניח ב"ב בין העכו"ם וכו' ובוחרים להתעכב וכו'. ואף שלפי האמת חייבים להציל א"ע אפי' יעזבו בניהם וב"ב שם. שאהבת ה' ותורתו קודמת לכל. ואח לא פדה יפדה איש. וכמ"ש הרמב"ם באגרתי (מאמר קידוש ה'). עכ"ז אינם פסולים להעיד, שאינם חושבים עבירה בעיכובם שם וכו'. ע"כ. וממילא הואיל ואינם חושבים זאת לעבירה אינם דומים לעובד ע"ז לתיאבון. וה"נ כשיראים להפסיד כל ממונם לא דמי לעע"ז מלבו. ודמי לעע"ז מיראת אדם שיזיקנו דפטור. וכמ"ש מרן הכ"מ (פ"ג מה' עכו"ם ה"ו) בשם תשו' הריב"ש. ע"ש. וכן ה"ז דומה למ"ש רבינו יונה ופסקו מרן בסעיף יא. ועמש"כ לעיל ס"ק סח.

עד) ברם חזי הוית להמל"מ (פ"ה מה' מלוה ולוה ה"ב) שהביא ד' מרן הב"י (ר"ס קנט) גבי רבית, דמומר שיצא מן הכלל ע"י שהעלילו עליו כיון שבידו להמלט ואינו עושה מקרי מומר להכעיס. דהיינו שביק היתרא ואכיל איסורא. ע"כ. וכ' המל"מ, ונראה דס"ל למרן דהא דמחלקים בין להכעיס ובין לתיאבון היינו דוקא בשאר עבירות, אבל בע"ז כל שאינו מחמת סכ"נ מין הוא. ולפ"ז מי שיש בידו לברוח אע"פ שיאבד ממונו ולא ברח ה"ז מומר להכעיס. וכ"כ מהרד"ך (בית יב). אבל הוא עצמו (בבית יא) כ' שכל שעומדים שם מפני הנאתם אית להו דין מומר לתיאבון אף שיש בידם לברוח. עכת"ד. ותמיהני שלא זכר שר מד' הרמ"א (סי' קכד) הנ"ל. גם דיוקו מד' מרן לא זכיתי להבין. דמנ"ל דמיירי הכא שיאבד ממונו, ואדרבה יש לדייק להיפך דלא מיירי בכה"ג מדחשיב ליה שביק היתרא ואכיל איסורא אע"פ שי"ל. וצל"ע. וע' בשו"א זכר יהוסף (חאו"ח סי' כא). עמ"ש בשו"ת התשב"ץ ח"א (סי' סו). וע' במ"ש בב"י לקמן (ס"ס רסח) דבע"ז לא שייך לתיאבון. ודו"ק.

סעיף קטן עה

עה) ודוקא אנוס דאתחזק לן (שהוא אנוס באמת). כי אין למדין אנוס מאנוס, אפי' אח מאח ואב מבן ובן מאב. אלא כל אדם עד דאתחזק לן. ואי אתחזק הרי הוא נאמן לכל האיסורים. פר"ת ס"ק יד. זב"צ ס"ק סד. ונראה דאף להאחרונים דס"ל בסעיף יא בדין מומר שבעיר א' מאמין בע"ז וכו' ובעיר אחרת או שהוא יהודי, שאף שאינו עושה יין נסך מ"מ אינו נאמן לכל האיסורין. (וכנ"ל בס"ק עא). מודו בהא שאינם עושים אלא מאונס.

סעיף קטן עו

עו) סומכים על שחיטתם. בס' דרכי תשובה לעיל (סי' ב ס"ק עו) כ' דהגאון מהרש"ק בחכמת שלמה האריך בדין זה. והעלה דברי הש"ע בצ"ע. ואנו אין לנו אלא כד' מרן הש"ע שפסק כד' הריב"ש.

סעיף קטן עז

עז) ואין אוסרין יין במגען. וה"ה שהיין שלהם מותר אם הם יכולים להזהר ממגע גוי. פר"ת ס"ק טו. ומיהו מסתמא אינם יכולים להזהר ממגע גוי. ולכן כיון שחשודים עליו אינם נאמנים אפי' בשבועה. וכמ"ש בשו"ת הריב"ש (סי' ד). ופסקו מרן לקמן (סי' קכד ס"ט). וע"ע בשו"ת התשב"ץ ח"א (סי' סו).

סעיף קטן עח

עח) [סעיף יג'] המוכר לחבירו דבר שאסור באכילה וכו' והוא יחזיר לו הדמים. וה"ט משום קנס דקנסוהו למוכר על שמכר טריפה לישראל. כן מבואר בפי' ר' גרשום מאוה"ג

בבכורות (לז.) וכ"נ דעת רש"י שם שכ' ויחזיר להם הדמים דאיסור ספק הוי. ע"כ. ובשטמ"ק שם הוגה דאיסור ספי להו. וכ"כ הנמקי יוסף (בר"פ המוכר פירות) שקצב שמכר טריפה לישראל במזיד קנסינן ליה שאע"פ שאכלו את הבשר יחזיר להם הדמים. ע"ש. ומוכח מכל זה שאין לקנסו אא"כ היה יודע המוכר מקודם שהיא טריפה ומכר הבשר לישראל במזיד, אבל אם מכר הבהמה בחזקת כשרה ולא נודע לו שהיא טריפה עד אח"כ שנמצא בה טרפות בבני מעיים באופן דלא פשע מידי במה שמכר ממנה. אין לקנסו להחזיר הדמים של הבשר שאכל כבר הלוקח. אלא שיש למוכר לחשוב הבשר שאכל הלוקח דמי טריפה בזול. ויחזיר המותר לקונה כל מה שעודף על דמי טריפה. כ"כ הפר"ח ס"ק כב. וכ"ה דעת הט"ז ס"ק יד, והש"ך ס"ק כה. לחה"פ ס"ק טו. בל"י ס"ק טז. שלחן גבוה ס"ק לו. וכן מבואר בשו"ת בשמים ראש (סי' צז) בשם רבינו מאיר. שנ"ל דהיינו דוקא כשידע המוכר שהוא דבר איסור ומכרו ומשום קנסא הוא וכפרש"י. אבל אם נמצאת טריפה אחר שמכר הבשר מנכה לו הדמים וכו'. ע"ש.

עח) אולם הסמ"ע בחו"מ (סי' רלד סק"ד) כ' להסביר החילוק בין איסור דאו' לאיסור דרבנן בדין זה, משום שלא קנסוהו אלא באיסור דאו', ועוד שאין אכילת הלוקחים חשובה הנאה להם שאדרבה צער הוא להם שעברו על איסור תורה אף שהיו שוגגים. משא"כ באיסור דרבנן. ע"כ. וכיו"ב כ' הנתיבות המשפט (שם) דה"ט משום שאיסור תורה בשוגג צריך כפרה ותשובה להגן מן היסורים, משא"כ באיסור דרבנן. ע"ש. ואחרונים רבים הביאו דבריו להלכה. נמצא דלפ"ז אין זה מטעם קנס בלבד, אלא מטעם שאין אכילת איסור חשיבא הנאה. דיוצא שכרו בהפסדו. וכ"כ בביאורי הגר"א ס"ק כז. דנראה הטעם משום שאינו בר דמים דהא אסור לעשות סחורה בדברים האסורים מה"ת וכו'. ע"ש. וכ"כ בס' משנת חכמים ה' עכו"ם שאינה נחשבת אכילה במה שאכל דבר איסור. והובא בפתחי תשובה כאן סק"ג. וא"כ אין לחלק בזה בין אם היה המוכר יודע שהיא טריפה או לא, דמה לנו ולידיעתו הרי דבר איסור אכלו ואין הנאתם חשובה כלל וחייב להחזיר להם הדמים. (ולכאו' ק"ק עמ"ש הגר"א שאינו בר דמים, ממ"ש בחו"מ (סי' קעו סל"ב). ע"ש. וי"ל.) ובערוך השלחן חו"מ (סי' רלד סק"א) הסכים למ"ש הש"ך דהוי מטעם קנסא, וכמ"ש רש"י ונמק"י. ולכן לא קנסינן למוכר אלא כשמכר במזיד. ע"ש. וע' בשו"ת זכר יהוסף (חאו"ח סי' סח אות ו).

עח) וחזי הוית בשו"ת מחנה אפרים (ה' נזקי ממון סי' ט) שכ' להוכיח שאין זה מתורת קנס. מבכורות (לז.) דרשב"א פליג אדרבנן ומחלק דדברים שהנפש קצה מהם כגון נבלות וטריפות יחזיר להן כל הדמים. ושאין הנפש קצה מהם כגון בכורות טבלים וי"נ

ינכה להם מן הדמים, ופרש"י שאם הנפש קצה מהן כל מה שאכלו אינו הנאה להם בישעה שנודע להם. ומשמע שאין זה מטעם קנס. ומדרשב"א נשמע לרבנן דלא פליגי בהו וכו'. ולפ"ז אף אם המוכר שוגג יחזיר להם כל הדמים. ודלא כהנמק"י. ע"ש. וכ' ע"ז מהרי"ט אלגאזי בס' הלכות יו"ט (דקנ"א ע"א) שד' הנמק"י בזה כמ"ש בתוס' חיצונית דנו"ט שהנפש קצה מהן היינו שמתה הבהמה מיתת עצמה וטרפה נמי כגון שטרפה אותה חית היער ושברתה ונטתה למות. הלא"ה כגון שנתנבלה בשחיטה ושאר טריפות אין הנפש קצה מהם. ע"ש. וא"כ כיון דסתם נו"ט אין הנפש קצה ממנה שפיר הוי רק מטעם קנס מפני שמכרה במזיד. ע"כ. ולפ"ז יצא לנו דין מחודש דבנו"ט שמתה מאליה או שטרפתה חית היער, גם בשוגג חייב נשלם את כל הדמים. וכל הפוסקים לא חילקו בין זל"ז. שו"ר שכן העיר ע"ז הערך השלחן בחו"מ (סי' רלד). והניח בקושיא. (וע"ע בהלכות יו"ט דקנ"ב ע"א ודקנ"ד ע"ג). ואנכי הרואה בשו"ת בשמים ראש (סי' צז) שכ', דאף רשב"א דתלי טעמא בד' שהנפש קצה מהן, אפשר דלא אמרה אלא כשידע המוכר שהוא דבר איסור ומכרו, הלא"ה לא. ונסתפק אם טריפה שנפשו של אדם קצה בו, הוא גם בטרפות הנמצאים בריאה וב"מ. ע"ש. וע' בכסא דהרסנא שם. נמצא דאף רשב"א לא בירירא מילתא דלא מפליג בהא. וע' בס' אמר יוסף (דל"ח ע"ב) מ"ש לתרץ על עיקר קו' המחנ"א דלרבנן הוי מט' קנסא דוקא. ע"ש. וע' בשו"ת שמע אברהם פלאג'י (סי' נח). ואכמ"ל. וע' בס' קהל יהודה (דנ"א ע"ב) דס"ל כהמחנ"א הנ"ל.

עח) ולענין דינא הואיל ולא פלטינן מפלוגתא דרבנן בתראי נקטינן לדינא כד' הט"ז והש"ך והפר"ח שכ' כרש"י ונמק"י וסיעתם דהוי מטעם קנס. ומש"ה בשוגג אינו מחזיר לו כל הדמים רק ישלם לו דמי העודף על דמי טרפה בזול. משום שהמוכר יכול לומר קים לי כדעת הרבנים הנ"ל ומספיקא לא מפקינן ממונא. אבל אם הלוקח לא נתן דמים עדיין והוא המוחזק, מצי למימר קי"ל כהסמ"ע והנתיבות והגר"א וכן המחנ"א והקה"י דס"ל דאף בשוגג חייב להחזיר לו כל הדמים. וכיון שעדיין לא נתן אינו יכול המוכר להוציא ממנו. וכן פסקו בזב"צ ס"ק סו. ובערוך השלחן ס"ק נב. [וע' בהלכות יו"ט (דקנ"ד ע"ג) דס"ל שאין המוכר מחזיר אפי' ההפרש שבין האיסור להיתר. ע"ש.] ועכ"פ מה שהוא עדיין בעין יחזיר המקח משום דהוי מקח טעות והוא יחזיר הדמים. וע' בשו"ת תרשיש שהם (חיו"ד ס"ס כט).

סעיף קטן עט

עט) ואם עירב הלוקח את האיסור בהיתר ונתבטל בס' ואחר שאכלו הלוקח נודע לו שהיה אסור באכילה, כ' בנה"מ בחו"מ (סי' רלד) דלפי טעם רש"י והנמק"י דהוי משום

קנסא, צריך להחזיר לו הדמים, אע"פ שאכלו בהיתר, משום שקנסוהו על שגרם לבטל איסור לכתחלה. ע"ש. וכן פסק בערוך השלחן בחו"מ שם. אבל נפמש"כ לעיל דמצי המוכר לומר קים לי כד' האומרים שאין זה מטעם קנס אלא דאכילת איסור אין בה הנאה, א"כ ה"נ א"צ להחזיר לו הדמים. ובלא"ה י"ל דהואיל דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה לד' כמה פו' אינו אלא מדרבנן. י"ל שלא קנסוהו בדרבנן. ושו"ר בס' ערך שי בסי' זה שהביא ד' הנתיבות וחלק עליו מטע"ז דמצי המוכר לו' קי"ל כמ"ד דאין מבטלין איסור אינו אלא מדרבנן כו'. והוסיף עוד שאין נחדש קנס שלא הוזכר בש"ס, ולא קנסוהו אלא כשגרם לאכילת איסור וכו'. ולכן אפי' עדיין לא נתן הלוקח דמים מחוייב לשלם המוכר. ע"כ. ואינו מוכרח כ"כ. וגם לטעם דהא דאין מבטלין איסור הוי מדרבנן, בזה יכול לו' קים לי כד' הפו' דס"ל דאין מבטלין איסור לכתחלה הוי מדאו'. ועכ"פ הואיל והנתיבות והערוה"ש ס"ל הכי אין להוציא ממון נגדם, בלי ראיה ברורה. ולכן כל שעשה המוכר כן במזיד קנסינן ליה. אבל בשוגג ממ"נ חייב הלוקח לשלם.

סעיף קטן פ

פ) וכל זה כשנודע האיסור לאחר אכילתו. אבל אם עירבו הלוקח בהיתר ונתבטל (לח בלח בס' או יבש ביבש חד בתרי) ותובע הלוקח הדמים בחזרה, או שעדיין לא שילם והמוכר תובע דמי מקחו, באנו למחלוקת האחרו' בזה, דהפמ"ג (סי' קט מש"ז סק"א) כ', שבכיו"ב צריך להחזיר לבעל הנבלה דמי חתיכה מעליא ולא דמי חתיכה אסורה. ע"ש. אבל בשו"ת עמודי אור (סי' נה), אחר שהביא מ"ש בהג"א (פ"ה דע"ז סי' ל) שאם הנבלה שנתבטלה של ישראל אחר היא יפרע לו דמים, כ' להסתפק אם ישלם לו דמים שהיא שוה עכשיו אחר הביטול. וכ' ל"ר מהירוש' (פ"ה דתרומות ה"ג) דבכה"ג אמרינן נותן לבעל הנבלה דמי נבילה ומה ששוה עתה יותר משיווי נבלה יחלקו בשוה. ע"ש. וקדמו בראיה זו הגאון חקרי לב ח"ב מיו"ד בהשמטות (דקמ"ז ע"ב), בשם תלמידו הרב מהר"ד מורדוך ז"ל. ושוב תבריה לגזיזיה כי בשו"ת תה"ד (סי' נד) בשם הא"ז כ', שאם הנבלה של ישראל אחר היא צריך לתת לו דמיה, ומוכח שאינו משלם אלא דמי הנבלה והשבח זוכה בו בעל חתיכות ההיתר. וע"כ צ"ל דשאני תרומה שיש בה קדושה וכו'. ע"ש. (וע' בחק"ל שם דט"ו ע"ב מ"ש בראיה מההיא דב"מ (ק:) שטף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חבירו וכו' יחלוקו. ע"ש.) וע' בשו"ת שמע אברהם (ס"ס נח) שמסכים למו"ז החק"ל. והעיר על הנתיבות (סי' רלד) דס"ל כד' הפמ"ג הנ"ל. ע"ש. אך בזב"צ לעיל (סי' קט ס"ק יד) הסכים לד' הפמ"ג שצריך לשלם לבעל הנבלה דמי כשרה, ודחה ד' החק"ל שדייק ממ"ש התה"ד בשם או"ז צריך ליתן לו דמיה דמשמע דמי נבלה דוקא, שאין כאן ראיה

כלל כי בתה"ד שם כ' צריך לתת לו "דמי", ולא "דמיה". וכ"ה בהג"א סוף ע"ז, והגירסא שהביא לא ראינו בשום ספר. ולכן העיקר כהפמ"ג. ע"כ. ואין לא ראינו ראיה, כי בדפוס וילנא איתא בהג"א שם "דמיה". וכד' החק"ל. וכיום זכינו לאורו של האו"ז הגדול, שממנו מקור ד' הג"א והתה"ד, והוא בפ"ה דע"ז (סי' רפז). ושם כ' בזה"ל, וה"נ אם נפלה חתיכת ראובן של נבנה בתוך חתיכות של שמעון של היתר ויש בהם כדי ביטול, אע"ג דאיסורא בטיל. צריך לפרוע לראובן חתיכה שלו. עכ"ל. ומעתה ראית החק"ל קמה וגם נצבה. ומצאתי בשו"ת ברית יעקב (חחו"מ סי' קי) שנשאל ג"כ בד"ז, והעיר מד' הירוש' (פ"ה דתרומות) דמשמע דבנ"ד משלם לו דמי נבילה, והשבח בשוה. ושוב הביא ד' התוס' ב"ק (קא.) ד"ה או דילמא. דלתי' א' משמע שמשלם רק דמי נבילה. ולפי הש"ך חו"מ (סי' שצא סק"ב) נקטינן כתי' ב' של התוס', ועכ"פ הוי ספיקא דדינא. ע"ש. וכן עיקר שאין להוציא ממון בלי ראיה ברורה. וישלם רק דמי נבלה. ומכ"ש בהגלות נגלות ד' האו"ז הנ"ל שכן מוכח מדבריו. [שו"ר שכן פסק בכה"ח לעיל סי' קט ס"ק יח. ע"ש.]

סעיף קטן פא

פא) והוא יחזיר לו הדמים. ואם האכיל דבר איסור של חבירו שדינו כדין הגוזל ומאכיל דקי"ל רצה מזה גובה רצה מזה גובה וגבה הנגזל מזה שאכל, נראה שאינו חוזר האוכל על המאכיל לומר שהואיל ודבר איסור האכילו ואינה נחשבת אכילה לכן ישלם המאכיל. שאין הדין במאכיל דבר איסור של אחרים כדין מוכר. וצ"ע. משנת חכמים הובא בפתחי תשו' סק"ג. וכן העלה הגאון אור שמח (ס"פ עז מה' מכירה) והביא ראיה לזה, וסיים שהוא פשוט וא"צ לפנים. ע"ש. וע' בס' מקור חיים. והובא בדרכי תשובה ס"ק עה.

סעיף קטן פב

פב) מכרו הלוקח לעכו"ם או השליכו לכלבים ישלם לו דמי טריפה. ואם מכרו לגוי ביוקר כגון ששוה עשרה דינרים הליטרא, ומכרו בי"ב דינרים הליטרא, אין מחשבין עם הלוקח אלא עשרה דינרים, דמה שמכר ביוקר הו"ל כמציאה בעלמא, ואינו בדין שיכנס בחשבון, כדי שלא יהיה חוטא נשכר. כ"כ הפר"ח ס"ק כג. ודחה ד' התוי"ט (ספ"ה דבכורות) שכ' דבודאי שאם מכרה ביוקר מחשב נפי הדמים שקבל. ע"ש. ותנא דמסייע ליה, הוא הלבוש בסי' זה, שכ'. שאע"פ שמכרו לעכו"ם בדמיו, כיון שלא הודיעו המוכר שהיא טריפה, קונסים אותו שיחזיר לו המותר מה שהוא יתר על דמי טריפה בזול. ע"כ. והתוי"ט בדברי חמודות (ספ"ה דבכורות) הביא ד' הלבוש, וכ' עליו שאין דבריו מוכרחים, ונסתייע מד' הסמ"ע (סי' רלד סק"ג), שיש לחשב כמה קיבל הלוקח

מהעכו"ם בעד הבשר ומה שיחסר ימלא המוכר את המותר. וסיים בד"ח שכן נ"ל עיקר. ע"כ. וזה כשיטתו בתוי"ט. והאחרונים הסכימו להלכה להלבוש והפר"ח, ע' בל"י ס"ק יז. לחה"פ ס"ק טז. שו"ג ס"ק לז. ומסגרת השלחן. שכולם הסכימו להפר"ח.

פב) אולם בס' ערך שי כ' ע"ד הפר"ח, דלא נהירא להשוותו למציאה, דהא קי"ל כר"י דאמר (ב"מ לד:) כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו. ובכתובות (צח.) אלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מנה במאתים נתקבלה כתובתה. ע"כ. וקושטא דמילתא דלאו דינא הוא. וע"ע בחו"מ (סי' קפג ס"ו וסי' קפה ס"א) ובכ"ד. אכן נראה שגם הפר"ח סמך עמ"ש בסו"ד דה"ט כדי שלא יהיה חוטא נשכר. וכמבואר ג"כ בלבוש שהוא מתורת קנס. וכ"כ בס' בית דוד ביסטריץ בד' הפר"ח. ע"ש. ומ"ש הערך שי בהמשך דבריו, שאין לנו לחדש קנס שאינו מפורש, שלא מצינו שקנסוהו אלא אם גרם ללוקח לאכול איסור. ע"כ. באמת שמצאנו לרבינו גרשון מאוה"ג בפי' לבכורות (לז.) שכ' בזה"ל, מכרוהו הלוקחין את הבשר לעכו"ם ביוקר כו' ועדיין לא נתנו הדמים ישלמו לו דמי טריפה שהיא בזול, ולא ישלמו לו כל הדמים שנטלו ממנה לפי שהוא מכר טריפה מדעתו. עכ"ל. נמצא שלפירוש רגמ"ה זוהי כוונת המשנה במ"ש מכרוהו לעכו"ם וכו' דהא קמ"ל שקנסוהו בכך. והוא סייעתא גדולה להפר"ח וסיעתו.

פב) איברא דאשכחן לרבינו האי גאון בס' המקח (סוף שער מה) שכ' וז"ל, והיכא שהלוקח מכר אותו דבר האסור לעכו"ם יש לו למוכר לחשבו כמה שנטל מן הדמים מאותו עכו"ם והשאר יחזיר לו המוכר. ע"כ. ומשמעות דבריו כד' הסמ"ע והתיו"ט הנ"ל, שאם מכרה ביוקר אינו נותן לו המוכר אלא מותר הדמים. ולא כדמי טריפה בזול. ועלה בידינו דהאי מילתא תליא באשלי רברבי ברבותינו הראשונים. וע' בס' בית ישחק (דק"ו ע"ב). ובס' אבני צדק סק"ל. ובשו"ת שמע אברהם (סי' נח). ונראה דלענין דינא אם לא נתן הלוקח דמים עדיין, מצי למימר קים לי כרגמ"ה והפר"ח והלבוש וסיעתם, ואינו משלם אלא דמי טריפה. (וכן פסק בזב"צ ס"ק סז, שיכול הלוקח לו' קים לי כהפר"ח). ואם המוכר מוחזק מצי למימר קים לי כד' רה"ג וסמ"ע ותוי"ט ואינו מחזיר להם אלא את החסר שמחשב עמהם מה שנטלו מהעכו"ם תמורתה וישלים המותר. וכל זה במוכר במזיד. אבל כשהיה שוגג בדבר ולא ידע שטריפה היא לכ"ע, מחשב עם הלוקח מה שנטל מהעכו"ם וישלים לו המותר. דבשוגג לא קנסוהו כלל.

סעיף קטן פג

פג) ואם מכרה הלוקח בפחות מדמיה כגון שוה עשרה בשמנה, מצי המוכר למימר ליה אפסדתן ב' זוזי וחייב הלוקח לשלם ההפסד. פר"ח ס"ק כג. שו"ג ס"ק לז. זב"צ ס"ק סז. וכ' בזב"צ דבזה אין מחלוקת ולכ"ע הכי הוי.

סעיף קטן פד

פד) אם עירב הלוקח את האיסור ולא היה בו כדי ביטול ונאסר הכל חייב המוכר לשלם אף בעד התערובות. וכדמוכח בש"ך (ר"ס כה). נתיבות המשפט (סי' רלד). והובא להלכה בערוך השלחן (שם סק"ד). והוסיף, דה"ה אם בישל הטרפה ונאסרו הכלים שצריך לשלם. וצ"ע. וע' היטב בשו"ת תרשיש שהם (חיו"ד סי' לב) מ"ש בזה ועכ"פ אם היה המוכר שוגג בדבר נראה דפטור כנ"ל. וכ"כ בערוך השלחן שם.

סעיף קטן פה

פה) ואם היה דבר שאינו אסור באכילה אלא מד"ס וכו' מה שאכל אכל ואין המוכר מחזיר לו כלום. ואע"ג דאסור מדרבנן א"צ להחזיר לו מה שקיבל יותר מדמי האיסור, שלא גזרו איסור כדי להוציא ממון, ולענין ממון אוקמוה אדין תורה. ש"ך ס"ק כז. אך הפר"ח ס"ק כד כ' לדחות ד' הש"ך. והעמיד ד' מרן באיסור גבינות עכו"ם וכיו"ב שנמכרים בשיווי הכשרות. אבל באיסור דרבנן שהוא זול יותר הדבר ברור שמנכה לו ההפרש. וכ"ה בלחה"פ ס"ק יז. שו"ג ס"ק לט. ערוך השלחן ס"ק נג. וכן העלה בשו"ת מחנה אפרים (ה' אונאה סי' כו) וחלק על הש"ך בזה. וע"ע בהלכות יו"ט (דקנ"ד ע"ד).

פה) כל קבל דנא הפר"ת ס"ק יז כ' להוכיח דלא כהפר"ח, והסכים להש"ך הנ"ל דבכל גוונא אין מחזיר לו ההפרש. ע"ש. וכן בשו"ת בשמים ראש בכסא דהרסנא (סי' צז) כ' דאע"ג דמסתברא כהפר"ח, מ"מ מלשון הרמב"ם והש"ע דנקטי "שאין המוכר מחזיר לו כלום" מבואר שאינו משלם גם ההפרש. ע"ש. וכן פסק הנתיבות (סי' רלד). והסביר הדברים בטו"ט כי האוכל איסור דרבנן בשוגג א"צ כפרה כלל והו"ל כהיתר גמור לדידיה. ע"ש. [ועמש"כ בס"ד בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סי' יד אות ח והלאה) דלא נפקא מפלוגתא. ע"ש.] וכ"כ בשער המשפט (שם) להוכיח כד' הש"ך הנ"ל, מכתובות (קב.) כ' לכהן שאני חייב לך ה' סלעים חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי מדרבנן וכו'. ע"ש. גם בס' אמר יוסף (דל"ז ע"ד) הסכים לד' הש"ך ודלא כהפר"ח. וכ' להביא ראיה לזה מתשו' הריב"ש (סי' תצט). ושו"ר שכ"ה בפר"ת. ע"ש. וזה דלא כהשו"ג ס"ק טל שהביא ראיה מהריב"ש כהפר"ח. וע' בשו"ת תרשיש שהם (ס"ס כט). ובשו"ת שארית יעקב (סי' לב-לג). ובשו"ת שמע אברהם (סי' נח). ולענין הלכה כ' בזב"צ ס"ק סח, דהמוכר

מצי נמימר קים לי כהש"ך וסיעתו שאין המוכר מחזיר לו כלום ואפי' ההפרש. ודלא כהפר"ח. ע"ש. ולכאורה לפ"ז גם אם הלוקח מוחזק מצי למימר קים לי כהפר"ח וסיעתו. ואינו יכול להוציא ממנו ההפרש. וכ"פ באמת הערוך השלחן בחו"מ (סי' רלד). וע"ע בשו"ת חת"ס (חחו"מ סי' קפ). אולם נפמ"ש בכס"ד הנ"ל להוכיח במישור מד' מרן בש"ע כד' הש"ך, אנן בדידן נקטינן כהוראות מרן אף להוציא ממון. וע' בס' בית דוד ביסטריץ.

סעיף קטן פו

פו) וכל איסורי הנאה אפי' מד"ס מחזיר הדמים ואין בו דין מכירה כלל. שהרי אינו מפסיד למוכר כלום במה שאכלה הלוקח או האכילה לכלבים כיון שאסור לו ליהנות ממנה מש"ה צריך להחזיר ללוקח כל דמיו. סמ"ע ס"ס רלד. ואפי' מכרן הלוקח לעכו"ם קודם שנודע ולקח כדי דמיו או יותר חוזר על המוכר ונוטל דמיו במושלם. פר"ת ס"ק טז, ודלא כהתי"ט. וכ"כ בס' קהל יהודה. וכ' הזב"צ ס"ק סט, דמצי אמר הקלוקח קים לי כהפר"ת וקה"י הנ"ל, ואינו צריך להחזיר דמיו למוכר. ומשמע שאם כבר נתן דמים למוכר, מצי המוכר לומר קים לי כהתי"ט שאינו צריך להחזיר. וצ"ע. וע' בשו"ת חת"ס (חחו"מ סי' קפ). וע' בערוך השלחן (סוף ס"ק נג) שכ' בכה"ג דהמוכר מנכה לו הדמים שקיבל מהעכו"ם. ע"ש.

סעיף קטן פז

פז) [**סעיף יד'**] **המוכר בשר ואח"כ נודע שהבהמה לא נבדקה כהוגן דינו כמוכר ד' האסורים מד"ס.** ואע"ג דקי"ל לעיל (סי' לט ס"ב) שאם נאבדה הריאה קודם בדיקה כשרה, התם מיירי שאירע כן פ"א באונס או בשוגג, אבל שיעמוד מי שידוע לנו שאינו יודע לבדוק. ויבדוק במזיד, ושנאכל על סמך בדיקתו זה ודאי דאסור לכ"ע. אע"פ שאין בדיקה זו אלא מדבריהם. והוי כההיא דאין מבטלין איסור לכתחלה שאם עבר וביטל במזיד אסור. וה"נ בכה"ג מיירי. כ"ה בתשו' הריב"ש (סי' תצח) מקור דין זה. ש"ך ס"ק כח. והוסיף שכ"פ מרן בס"ס צט דאיסור של דבריהם אם בטלוהו במזיד אסור. פר"ח ס"ק כה. מסגרת השלחן. ועמ"ש בזה השו"ג ס"ק מ. ומ"מ לענין דינא אזיל ומודה להנ"ל וכמ"ש בסו"ד.

סעיף קטן פח

פח) דינו כמוכר ד' שאסורים מד"ס. שאם הבשר קיים מחזירו ונוטל דמיו, ואם אכלו וכבר שילם הלוקח למוכר אין המוכר מחזיר לו כלום. ואם עדיין לא שילם הלוקח למוכר מחשב עמו דמי בשר טריפה בזול ויחזיר לו המותר. וכמש"כ לעיל ס"ק פ"ה. וע' בפר"ח ס"ק כו, וזב"צ ס"ק ע. ודו"ק.

סעיף קטן פט

פט) בהגה ואם מכר לו דבר מבהמה כו' דאתיליד בה ריעותא כו' וצריכים לאסור מספק, אפ"ה הוי כאילו ודאי טריפה וצריך להחזיר הדמים. (הריב"ש). הנה מרן הב"י כ' בשם הא"ח וז"ל. מעשה במחט שנמצאת בריאה בתוך הבשר לאחר איתוכה ואסרו הבהמה. ומה שמכר וקיבל המעות נמנו וגמרו שלא יחזיר. מפני שהאיסור אינו ודאי אלא מפני הספק אסרו הבהמה שא"א לבדקה בנפיחה, ולענין ממון המע"ה. ומקצת הלוקחים משכנו המוכר וגערו בהם חכמי ההר. עכ"ל. ולכאו' חכמי ההר חולקים על הריב"ש והרמ"א שסוברים שכיון שצריכים לאסור מספק הו"ל כודאי טריפה. ואילו חכמי ההר מחלקים בין ספק לודאי, ומשמע ג"כ מדבריהם שאפי' הבשר בעין אין המוכר חייב לקבלו בחזרה ולהחזיר להם דמיו. והלבוש רצה להשוות ד' הא"ח עם הריב"ש, ולכן כ' לחלק דהיינו אם לא נבדקה הבהמה כהוגן ונטרפה בדבר שרגילין לבדוק אחריו. אבל אם נולד אח"כ ספק טרפות כגון שנמצא מחט בריאה וכו' דאסרינן לה מספק. מאחר שאין דרך לבדוק אח"ז, אפי' הבשר קיים א"צ המוכר להחזיר הדמים שהוא מוחזק בהם שהמע"ה. ע"ש. והש"ך ס"ק כט כ' ע"ד הלבוש שאין זו סברא כלל שכיון שהבשר קיים אין לך מום גדול מזה והמקח בטל וכמ"ש הריב"ש. והא"ח פליג על הריב"ש. ע"ש. והט"ז ס"ק יד כ' ע"ד הא"ח בשם חכמי ההר, דאפשר דמיירי שאכלו הבשר קודם שנודע שהיא טרפה, ובזה אין לקנוס להחזיר הדמים. א"נ אפי' לא אכלוהו כו' דמי יימר שבלעה המחט קודם שקנה הלוקח את הבהמה וכו'. ושוב הביא ד' הלבוש, ותפס עליו ממ"ש להיפך בחו"מ (סי' רלב). ודבריו שם עיקר. וכאן נמשך אחר ד' הב"י בשם חכמי ההר, וכבר כ' שדינם דין אמת ולא מטעמייהו. ע"כ. והרואה יראה שדברי הא"ח אינם סובלים פי' הט"ז בזה. ושו"ר בכנה"ג הגב"י או' לט שכ' שחילוקי הט"ז בזה כאין וכאפס נחשבו כו' ודברי הריב"ש והא"ח אין להם ישיבה א' בעולם ופליגי אהדדי. ע"ש. ולכאו' היה נראה דלענין דינא מצי המוכר לומר קים לי כחכמי ההר והא"ח והב"י והלבוש בזה, ואין להוציא ממון מחזקתו. וכי"ב כ' בס' פרי האדמה ח"ג (דנ"ב ע"ג) בנידון שוחט שנמצא פסול בבדיקת הסכין שנחלקו הפו' אם מטריפין שחיטתו למפרע, ורוצים הלוקחים להחזיר את הבשר וליקח דמיו בחזרה וכ' וכ' דאיכא [כעין] ס"ס שמא הל' כמ"ד דמכאן ולהבא הוא נפסל, ואת"ל הלכה כהחולקים בזה וכמש"כ בהל' שחיטה, שמא הלכה כהא"ח והלבוש (הנ"ל). ע"ש. הרי דבספק טריפה ונבלה סמכינן ע"ד הא"ח והלבוש שלא להוציא ממון מחזקתו.

פט) **הן** אמת דבשו"ת אהל יוסף (חיו"ד סי' כו) פ' כהריב"ש נגד הא"ח, ושכ"כ הפר"ח ס"ק כז שדברי הריב"ש הם אמתיים נגד הא"ח שהביא מרן הב"י. ע"ש. וע"ע בשו"ת בשמים ראש (סי' צז) שכ' דבין בודאי בין בספק צריך להחזיר הדמים. ואפי' אכלו כבר, שכיון שהמכר אינו מכר, האכילה היזק באונס היא. ע"ש. אכן מהר"א אלקלעי בשו"ת חסל"א (חחו"מ ס"ס טז). הביא ד' הכה"ג בחו"מ (סי' רנב) בשם השלטי הגבורים דס"ל דהרמב"ן קאי בשיטת הא"ח. וסיים וא"כ מי זה שיכול להוציא מן המוחזק שיכול לו' קים לי כהבנת הש"ג בד' רמב"ן, ובפרט דבלא"ה הא"ח אינו יחיד בזה דבשם חכמי ההר קאמר למילתיה. ושוב רצה לפקפק מפני שהאחרו' לא חששו להא"ח. וגם הלבוש שינה את טעמו בחו"מ סי' רלב וכו', ומסיק, אלא שלא מפני שאנו מדמים נעשה מעשה. ע"ש. וע' בס' שיורי טהרה (מע' ק אות יז) בשם מהרשד"ם ועוד פו' דמצי למימר קים לי אפי' כסברת יחיד. ע"ש. (וע' בשו"ת חסל"א אלקלעי (חאו"ח סי' יח, דל"ח ע"ג). מ"ש בזה). ומכ"ש כאן דמרן הב"י הביא ד' הא"ח בשתיקה. וא"כ נראה דהמוכר מצי למימר קים לי כהא"ח בשם חכמי ההר וסיעתם. ובזב"צ ס"ק עא פסק. שבהמה שהורע חזקתה וצריכים לאוסרה מספק. אם הבשר קיים, מחזיר אותו למוכר דהוי מקח טעות, ולית בה פלוגתא. עכ"ל. ותימה שלא זכר שר מד' האו"ח והפו' הנ"ל. והיכי קאמר דלית בה פלוגתא. וצ"ע. ולענין דינא כבר כ' דא"א לנו הוציא ממון, לדידן דנקטי בדגל הקי"ל, ואפי' הבשר בעין אין המוכר חייב להחזיר ללוקח דמצי א"ל אייתי ראיה דטריפה היא ושקול זוזי. אבל במקום שאינם תופסים דגל הקים לי חייב המוכר להחזיר הדמים. כיון שהבשר קיים. וע' בש"ת תרשיש שהם (חיו"ד סי' כט-ל).

סעיף קטן צ

צ) **ומ"ש** הרמ"א דהוי כאילו ודאי טריפה וצריך להחזיר הדמים, פי' הב"ח דאף דמדאו' כיון שנשחטה בחזקת היתר עומדת, ולהכי קי"ל בנאבדה הריאה דהוי כד' האסורים מד"ס שמה שאכלו אכלו וא"צ להחזיר הדמים. מ"מ באתילד ריעותא בבהמה הו"ל ספיקא דאו' לפיכך דינה כד' האסורים מה"ת ואפי' מה שאכלו יחזיר להם את הדמים, והסכים לזה הט"ז ס"ק טו. והכנה"ג הגב"י או' מ. והפר"ח ס"ק כז. והבל"י ס"ק יז. ולחה"פ ס"ק יט. והשו"ג ס"ק מב. ומסגרת השלחן. וערך שי. וערוך השלחן ס"ק נה. וכ"ז דלא כהש"ך ס"ק כט דס"ל דאף בכה"ג הוי כד' האסורים מד"ס, הואיל ואין איסורם אלא מחמת ספק. ושכ"ד הרמ"א בד"מ. ע"ש. ובמקומות שאינם תופסים בדגל הקי"ל יש לפסוק כהב"ח והפר"ח וכל האחרו' הנ"ל. [ובפרט שנראה שיש לתלות ד"ז אי ספיקא דאו' לחומרא מה"ת או לא. וכמ"ש הפר"ח שם. וידוע דרוה"פ ס"ל דסד"א דחומרא הוי

מה"ת. וכמ"ש בס' בן אברהם (סי' א). וא"כ הו"ל כאיסורי תורה. ומה שנסתייע הפר"ח מפרש"י, י"ל. וכמ"ש ה' קהל יהודה. ובס' בית מאיר. ע"ש]. דהיינו דבהמה שנולדה בה ריעותא שמן התורה צריכה בדיקה ומכרה בלי בדיקה הוי כמוכר איסו' דאו'. ואפי' אכלו יחזיר להם הדמים. אבל בהמה שנמצא בה טרפות דלא אסירא מעיקר הדין אלא מחמת מנהג או חומרות הפו' או שהטריפוה מחמת ספק, כגון ס' מחיים ס' לאחר מיתה. או מחט שנמצא בריאה לאחר חיתוכה שא"א לבדקה בנפיחה וכן שאר ספיקות הדומים לאלו דבכה"ג שריא מדאו' דינו כמוכר ד' האסו' מד"ס. וכמ"ש הפר"ח ושאר אחרו' הנ"ל. משא"כ במקומות שתופסים דגל הקי"ל. מצי המוכר לומר קים לי כהש"ך וסיעתו דאף בנולדה בה ריעותא וצריכה בדיקה מה"ת אינו מחזיר הדמים דהוי כד' האסורים מד"ס. וכ"פ בזב"צ ס"ק ע"א. ומכ"ש לפמש"כ לעיל ס"ק פט דאף כשהבשר בעין אין הלוקח יכול לכפות את המוכר להחזירו בכדי להשיב לו את הדמים, כל שהטרפות היא מחמת ספק. א"כ ק"ו הוא לאם נאכל הבשר שאין המוכר מחזיר את הדמים.

סעיף קטן צא

צא) **ונראה** דעכ"פ אי אתייליד ריעותא בשחיטה עצמה ולא בדקה בדיקה הראויה דאסורה הו"ל כמוכר טריפה [ודאית] דמחזיר הדמים. פר"ת ס"ק יט. דרכי תשו' ס"ק פב. ולפמש"כ דבמקום שתופסים דגל הקי"ל, אין להוציא ממון מחזקתו בספק טריפה. נראה דה"ה בספק נבילה. כגון שחט ונמצאת הסכין פגומה דהו"ל ספק נבלה, ומה"ט כ' האחרונים (בסי' טז ס"ט) שנוהג בזה איסור אותו ואת בנו כיון שלא יצאה מידי ספק. ה"נ הכא אין להוציא ממון מהמוחזק. וכמו כן השוחט בסכין שיש בו פגם ואינו ברור לו שפגע בפגם זה קודם שחיטת רוב שנים. שכ' האחרונים שם שאסור לשחוט משום או"ב, (והובאו בכה"ח שם ס"ק נח), ה"נ בזה אין להוציא ממון מחזקתו. וצ"ע.

סעיף קטן צב

צב) [**סעיף טו**'] **המוכר דברים האסורים מעבירין אותו וכו**'. ואפי' בפעם הראשונה. כן מבואר בשו"ת הרשב"א (סי' תריט). ובשו"ת הריב"ש (סי' קיג). ובישו"ש פגה"נ סי' טז. וכ"כ הב"ח. אמנם הרמ"א לעיל (סי' ב סב) כ', מי ששחט והוציא טריפה פעם א' מתח"י אם לא הוחזק בכך מותר לאכול אח"כ משחיטתו (מהרי"ק שורש לג). ע"כ. אולם הש"ך שם ס"ק יא כ' לתמוה ע"ד הרמ"א שאדרבה בתשו' מהרי"ק שם מוכח להדיא להיפך. והביא ד' הפוסקים שכ"כ להדיא. ושכ"מ בטוש"ע (ס"ס סה). ע"ש. וכ"כ הפר"ח שם ס"ק יא. וכ"כ ה' מסגרת השלחן ושאר אחרונים שם. וכן פסק הש"ך כאן סק"ל. פר"ח ס"ק כח. שו"ג ס"ק מד. וכן פסק בשו"ת פרח מטה אהרן ח"ב (סי' נז). ובשו"ת צמח

צדק (סי' עג). וכן בשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' ד) כ', שכבר תמהו על הרמ"א שמיקל בזה, וכתבו דהוי כשגגה היוצאת מלפני השליט. ע"ש. וע' בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"א (ס"ס יז) מ"ש בזה. וי"ל ע"ד. וע' בשו"ת חקרי לב (סי' קנא) שדחה דברי הכרם שלמה (סי' יז) דס"ל דבפ"א אין מעבירין אותו. והעלה להלכה דמעבירין אותו אפי' בפ"א. וכ"פ בזב"צ ס"ק עב. וכ"ה בזב"צ וכה"ח (סי' ב ס"ב). ע"ש. וע"ע בשו"ת ישמח לב גאגין (חיו"ד סי' כ). ובשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' ד). וע"ע בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א (סי' פא). ובשו"ת יש מאין ח"ב (חיו"ד סי' א).

סעיף קטן צג

צג) והנה בדינים אלו העמיק הרחיב הרא"ם בח"ב (סי' כד). ונמשכו אחריו גדולי האחרונים. וכן הפר"ח הוכיח במישור מד' הראשונים דס"ל הכי. וכד' הרא"ם. וסיים שדבריו דברי א' חיים וכל הפורש ממנו כפורש מן החיים. ע"ש. וקצר המצע מהשתרע מלהביא ראיותיו ולפלפל בהם כראוי. ואולם לרגל המלאכה אשר לפני אינקוט נפשאי בקצירי'. ויהי הקצר אמיץ.

צג) ארבעה סוגים ישנם בדין טבח שיצאה טריפה מתחת ידו, לפ"ד הרא"ם וסיעתו. ויתבארו עוד להלן בפרטות, בס"ד.

צג) סוג א'. הטבחים שיש בהם חשד חימוד ממון. והם הטבחים שבודקים ושוחטים לעצמם ומוכרים את הבשר לאחרים. או הטבחים ששוחטים לאחרים ונוטלים שכרם מן הכשרות ולא מן הטריפות. או הטבחים ששוחטים לאחרים בחנם בכדי שימכרו להם הכשרות והם ימכרום לאחרים כדי להשתכר בהם. וכל כיו"ב שיש בהם חשד חימוד ממון. דינם הוא שמיד שתצא טריפה מתחת ידם אפי' בפעם הראשונה משמתין אותם ומעבירין אותם מאומנותם. ואין להם תקנה לעולם עד שילכו למקום שאין מכירים אותם ויחזירו אבדה בד' חשוב וכו' וכמ"ש בש"ע כאן. שאז בודאי שחזרו בהם מחמדת איסור ממון

צג) סוג ב'. הטבחים שאין בהם חשד חימוד ממון אבל הם ממונים לציבור. והם הטבחים שמושכרים לקהל בכך וכך לחודש. לשחוט ולבדוק הבהמות והעופות שלהם. או הטבחים המושכרים לקהל שיקבלו מכל בהמה ובהמה ששוחטים סכום מסויים, בין שתצא כשרה בין שתצא טריפה. דינם הוא שאם יצאה טריפה מתחת ידם אפי' בפעם הראשונה, מעבירין אותם מאומנותם. אולם די להם בקבלת דברי חברות להחזירן למלאכתן. ופי' קבלת ד' חברות היינו שיקבלו עליהם בפני ג' חברים שיהיו זהירים וזריזים מכאן ולהבא לבל תצא עוד תקלה מתחת ידיהם. אבל אין מנדין אותם ואין

עונשים אותם לא עונש ממון ולא עונש מלקות. וא"צ ג"כ לעשות תשובה חמורה דפ' זה בורר (שהובאה בש"ע כאן, כנ"ל בסוג א.) אבל אם יצאה טריפה מתחת ידם ג' פעמים, הרי הה בחזקת מזידים, ומשמתים אותה ומעבירים אותה ממלאכתם ואין להה תקנה אנא בתשובה חמורה דפרק זה בורר הנ"ל.

צג) סוג ג'. הטבחים שאין בהם חשד חימוד ממון וגם אינם ממונים על הציבור. והם הטבחים ששו"ב ונוטלים שכר שוה מכל בהמה בין כשרה בין טריפה. דינם הוא שאם תצא טריפה מתחת ידה אין מעבירים אותה ממלאכתם כלל. עד שיצאו טריפות מתחת ידה ג' פעמים. ואז משמתים אותם ומעבירים אותה ממלאכתם. ואין להם תקנה אלא בתשובה חמורה דפ' זה בורר. מפני שהה בחזקת מזידין. [וע"ע בזה להלן ס"ק קג].

צג) סוג ד'. הטבחים הממונים מן הצבור נשחוט ולבדוק וניבלו הבהמות בשחיטתם שאין כאן אלא הפסד ממון. דינם הוא שאין מעבירין אותה ממלאכתם, אנא אחר שיעשו כן ג' פעמים שהוחזקו לקלקל. אבל בב' פעמים הראשונות אע"פ שהם כמותרים ועומדים שצריכים להיות זריזים הרבה במלאכתם. מפני שהצבור העמידום עליהם. אפ"ה אין מעבירים אותם. אא"כ התרו בהם הצבור. שאז אפי' בפעם הראשונה מעבירים אותם שהרי הם כמזידין לקלקל. ומ"מ אין מנדין ולא עונשין אותם ואפי' עונש ממון. מפני שאין כאן חשש איסור רק הפסד ממון בלבד. ואחר ג' פעמים יש להסתפק אם אפשר להחזירן למלאכתן, מפני שהם מועדים לקלקל. [וע' להלן ס"ק קד]. עכת"ד הרא"ם הנ"ל.

סעיף קטן צד

צד) והנה בב' סוגים הראשונים הסכימו לזה גדולי האחרונים. שיש לחלק בין כשיש להם חימוד ממון ובין כשאין להם ח"מ. ומכלל האחרונים שהביאו ד' הרא"ם בזה, מהריב"ל ח"א (כלל ט סי' נד). מהרשד"ם (חיו"ד סי' מא). משפט צדק ח"ב (סי' ב). מהרח"ש ח"ג (סי' יג-יד). [וכן בתשובתו שבשו"ת משפט צדק (ס"ס עה). ע"ש.] מהרימ"ט (חיו"ד סי' יד-טו). ומהריק"ש בשו"ת אהלי יעקב (סי' נד). ומהם הובאו בכנה"ג הגהב"י אות מז. וע"ע בד' מרן הב"י בחו"מ (סי' לד) שהזכיר ג"כ חילוק זה. אלא שכ' דהתוס' ס"ל דאף בסוג ב' הנ"ל שאין בו ח"מ צריך תשובה חמורה דפ' ז"ב, ומהרח"ש שם כ' דאף התוס' יודו לחילוק זה. ע"ש. והובא בתשו' חקרי לב (ס"ס קנ). וכן מסיק החק"ל לדינא. ושכן הסכימו כל רבני האחרונים. ע"ש. וכ"ה בפר"ח ס"כ כח, וקילס סברא זו כנ"ל. וכ"כ הפר"ת סק"כ. ושלחן גבוה ס"ק מד. וכ"כ בשו"ת בית דוד (חיו"ד סי' א-ב). ובשו"ת שמן המשחה (סי' יא, דקכ"א ע"א). ובשו"ת תפארת אדם (חיו"ד סי' א). וכן פסק מהר"ח פלאג'י בשו"ת חיים ביד (סי' ג). ושכ"כ בשו"ת כרם שלמה (סי'

כג). ע"ש. וכ"פ בס' בית דוד ביסטריץ בסהס"י אות ג. ובזב"צ ס"ק עג. וע"ע בשו"ת ברית אברהם (חיו"ד סי' א-ו) מה שהאריך הרחיב בזה כיד ה' הטובה עליו. וכ"פ עוד הרבה אחרונים כד' הרא"ם וסיעתו. ומהם בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' יא). ובשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' ד). ובשו"ת אמרי אש (חיו"ד סי' ז). ובשו"ת דברי יוסף על יו"ד (סי' תתז). ובשו"ת ברכת משה (סי' כה). ובשו"ת שער אשר קובו (חיו"ד סי' ב). ועוד. וע"ע להגאון מהרש"ם בס' דעת תורה (סי' ב סק"ה והלאה). וע"ע בשו"ת שערי עזרה (חיו"ד סי' א). ועמש"כ בס"ד להלן (בס"ק קל"ב). ע"ש.

סעיף קטן צה

צה) **ודע** דטבח שיש בו חימוד ממון הנ"ל בסוג א', שצריך תשובה חמורה דפ' זה בורר, אין חילוק בזה בין אם יש לו הנאה מרובה להנאה מועטת. וכמ"ש בשו"ת מהרשד"ם (חיו"ד סי' מא) בשם הרא"ם. שהטבחים הלוקחים הכרכשתות חשיב יש בו חימוד ממון, שבכל התורה שוה כסף ככסף. (ע' תוס' קידושין ב.). ושוה פרוטה ממון מקרי. ע"ש. וכן מתבאר בתשו' אבקת רוכל (סי' רז). וכ"כ בשו"ת משפט צדק ח"ב (סי' דקפ"ו סע"א). ואע"ג דהכנה"ג הגב"י אות מז כ' שבהנאה מועטת לא חשיב ח"מ. ע"ש. וכיו"ב כ' הע"ז (סי' יח ס"ק יד) דמה שנוטלים הטבחים הכרכשתות לא נחשדו בשביל דבר קטן כזה להאכיל טריפות. ושכן המנהג. ושכ"כ רש"ל. ע"ש. וכן בס' בית דוד ביסטריץ בסהס"י אות ג כ' דבעינן הנאה מרובה שיקרא ח"מ. לענין דינא אנן בדידן נקעינן כד' גדולי האחרונים הנ"ל להחמיר בזה. וכ"פ מהריק"ש בשו"ת אהלי יעקב (סי' נד). וכ"כ בשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' א). ובשו"ת חקרי לב (ס"ס קנ). ע"ש. וכן הפר"ח לעיל (סי' יח סק"ל) כ' שהאחרונים ערערו על מנהג גרוע שהשוחעים לוקחים כרכשתות. שאין טעם לחלק בין הנאה מרובה למועטת. ושכ"פ הריב"ש. ע"ש. וכ"כ בכה"ח (שם ס"ק קיע) בשם הכנה"ג והתב"ש. ע"ש. וע"ע בשו"ת מהרי"א הלוי ח"ב (סי' פע). ומינה לנ"ד דחשיב יש בו ח"מ וצריך תשובה חמורה דפ' ז"ב. וכ"פ בזב"צ ס"ק עד. וכ"כ בשו"ת הרמ"ץ (חיו"ד סי' ד אות יד). ובשו"ת שערי עזרה (סי' א, דכ"ע סע"ב). ע"ש. וע' בשו"ת נהרי אפרסמון (חיו"ד סי' מט). ובשו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד סי' יג).

סעיף קטן צו

צו) **שוחט** שיש בו ח"מ הנ"ל בסוג א'. שיצאה טריפה מתחת ידו. שאין לו תקנה כ"א בתשובה חמורה דפ' ז"ב. והקהל צריכים לו. יש לו תקנה. ע"י שיתקנו הקהל בהסכמה שהשו"ב יעול שכר מהכשרות והטריפות בשוה. או שיקבל שכר קצוב מהקהל כו"כ לחודש, בכדי שלא ישאר עוד שום חשש דחימוד ממון, ואז אם רואים שהשוחט דואג

ומצעער על המעשה שאירע לו, ויקבל עליו דברי חברות בפני חכמי העיר כראוי. רשאים להחזירו לאומנתו, כיון שאין לו עוד כל הנאה בכדי שיפשט. כ"כ מהרח"ש ח"ג (סי' יג). והובא להלכה בשו"ת שמן המשחה (סי' יב דקכ"ב סע"ב). ובשו"ת דבר משה (חיו"ד סי' א). וכ"כ בשו"ת חק"ל (סי' קסג) בשם ה' נאמן שמואל (סי' לב) שהסכים בזה לד' מהרח"ש. ואע"פ שהחק"ל שם כ' שאין להקל בזה והניח בצ"ע, כ' בזב"צ ס"ק עה שאין ראיות החק"ל מכריעות. ולרבים שומעים.

סעיף קטן צז

צז) **ובדין** שוחט של סוג ב' כשאין בו ח"מ, שמעבירין אותו עד שיקבל עליו ד' חברות, הנה זמן העברתו היא למשך שלשים יום. וכמ"ש באור זרוע הגדול ח"א (סי' תמח) בשם ראבי"ה. בדין טבח שנמצא אחריו חלב. ע"ש. וכ"כ בהג"א (חולין צג:), וה"ד בב"י (ס"ס סד) וע' בשו"ת חק"ל (סי' קסט) שהביא ד' הכנה"ג (סי' יח הגב"י או' סד) בשם דמש"א, שכ' דאין מעבירין אותו אלא רגע אחד. ושכ"פ ה' אהל יוסף (סי' א). ותמה עליהם מד' הג"א והב"י הנ"ל. וכן העלה להלכה שצריך להעבירו לשלשים יום. ע"ש. וע"ע בגנזי חיים (מע' ה' אות מו) שכ' דאף הדמש"א והאהל יוסף לא כ' להקל אלא באופן שהשוחט לא בא עדיין לידי מכשול ותקלה ולא הספיק לשחוט בסכין הפגום. אבל אם שחט בסכין פגום, וכמו כן טבח שיצאה טריפה מתח"י, ומוכר ד' האסו', צריך העברה ל' יום כראבי"ה וסיעתו. עש"ב. וע' בדרכי תשובה (סי' ב' סק"ל). וע' בזב"צ ס"ק פ שפסק כהחק"ל דלעולם צריך ל' יום להעברתו. ולא נחית לחילוק הגנזי"ח הנ"ל. וע' בשו"ת השיב משה (סי' כב).

סעיף קטן צח

צח) **והא** דסגי לן בקבלת ד' חברות כשאין בו ח"מ. היינו דוקא היכא שראינוהו בוכה ומתאנח דואג ומצטער על חטאתו אשר חטא למיעוט הקפדתו באיסורין. ומקבל עליו תשובה בלתי הערמה. אבל אם יש לחוש שעושה כן בכדי שלא יעבירוהו, לא סגי בקבלת דברי חברות. וכר מן דין בעינן שיהיה מוחזק לאדם כשר הלא"ה לא סגי בקבלת דברי חברות. הרשב"א סי' כ ותרלד. מהרשד"ם חיו"ד סי' מא. מהרימ"ט סי' עו. פר"ח ס"ק כח. שמן המשחה ס"ס יא. ש"ע הגר"ז סי' ב בקונ"א סק"ה. זב"צ ס"ק פא. וע"ע בשו"ת פרשת מרדכי (סי' ז).

סעיף קטן צט

צט) **וכל** החילוקים שיש בין סוג א' שיש בו ח"מ, לסוג ב' שאין בו ח"מ. היינו דוקא שאין ברור לנו שעשה כן במזיד, אבל כשברור לנו שעשה במזיד, אין בזה שום חילוק.

דלעולם צריך תשובה חמורה דפ' ז"ב אפי' אין בו ח"מ. כ"כ בשו"ת חק"ל (סי' קנב) בשם האחרונים. וכ"ה בש"ע הגר"ז סי' ב' בקונ"א סק"ה. זב"צ ס"ק פב.

סעיף קטן ק

ק) **ואם** יצאו ג' טריפות מתחת ידו בזא"ז, לפני שנספיק להעבירו לזמן, י"ל דסגי בקבלת ד' חברות, כיון שאין לו ח"מ. והואיל והכל היה בהעלם א' ולא היתה ידיעה והתראה בינתים, אין להחזיקו למזיד. ודוקא כשנודע לנו בינתים והוזהר ע"ז וקבל ד"ח ושנה ושילש באולתו חשבינן ליה כמזיד. כן מוכח בתשו' חקרי לב (סי' קנב דר"ל רע"ג). וכ"ה בשו"ת צמח צדק מליבאוויטש (חיו"ד סי' ג אות ד). ובדעת תורה (סי' ב ס"ק טו).

סעיף קטן קא

קא) **שוחט** שמקבל שכר מן הכשרות ולא מן הטריפות, אולם הקצבים הגוים מקבלים עליהם להספיק בשר לישראל כל צרכם, ואם ימצאו הרבה טרפות מביא אחרים תחתיהם לשחיטה עד כדי צרכם די והותר, לא חשיב בכה"ג שוחט דח"מ, הואיל וגם אם תצא טריפה אינו מפסיד כלום שהרי מקבל שכרו מהאחרת ואין כאן אלא טירחא בעלמא. ולכן דינו כטבח שאין בו ח"מ הנ"ל בסוג ב. כן נראה מד' הפר"ח סי' יח סק"ל. וכ"כ בשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' א). ומיהו אין לסמוך ע"ז לבד כ"א בהצטרפות סניפים אחרים להקל. זב"צ ס"ק עו. וכ"נ בשו"ת שמן המשחה (ס"ס יג). ובשואל ומשיב קמא (ח"ב סי' טו וטז). וע' בכה"ח לעיל (סי' יח ס"ק קכ וקכא). ובשו"ת ברית אברהם (סי' יד אות ו). ובשו"ת תשורת שי ח"ב (סי' קמט). ע"ש.

סעיף קטן קב

קב) **שוחט** שאין בו ח"מ ונכשל ג' פעמים שצריך תשובת ז"ב, אינו חוזר להכשרו כשיחזיר אבדה בד' חשוב. דלא שייך זה אלא כשיש בו ח"מ. ותקנתו דוקא כשיוציא טריפה לעצמו. מהרח"ש בשו"ת משפט צדק (ס"ס עה). זב"צ ס"ק פה.

סעיף קטן קג

קג) **ולענין** שוחט דסוג ג' שאין בו ח"מ ואינו ממונה מן הצבור דס"ל להרא"ם שאין מעבירין אותם כלל עד שתצא טריפה מתחת ידם ג' פעמים. בזה כ' הפר"ח ס"ק כח לחלוק ע"ד הרא"ם. וס"ל שגם כשאינו ממונה מן הצבור מעבירין אותו עד שיקבל ד"ח. ומ"ש הרא"ם ל"ר לדבריו מד' הראב"ד, כ' הפר"ח דאדרבה משם ראיה להיפך. ע"ש. והברכ"י חו"מ (ס"ס לד ס"ק מג) כ' שראה למהר"ח קאזיס שהכריח כד' הרא"ם. אולם הוא ז"ל מצא בספר איסור משהו להראב"ד בכת"י, דמוכח מריהטא דלישניה כהפר"ח. ע"ש. ואע"פ שהפר"ת כ' לדחות ד' הפר"ח ולהעמיד ד' הרא"ם. כ' בס' בית דוד ביסטריץ

שאין דבריו מוכרחים. ע"ש. וכן בשו"ת ברית אברהם (סי' ד) כ' להכריע כהפר"ח בזה. גם בשו"ת שואל ומשיב קמא ח"א (ס"ס רסח) כ' שנ"ל שדברי הפר"ח ברורים, ואף שהפר"ת ירד להציל ד' הרא"ם מהשגת הפר"ח. המעיין יראה שאם כי מצוה ליישב ד' חכמים ואומן גדול יקרא. אבל לא בכח יגבר איש ובד"ת דכתיב בה אמת אין מחניפין. ופשטות הדברים מורין כהפר"ח. ע"כ. וכן בשו"ת חקרי לב (ס"ס קנג) הביא ד' הפר"ח, וכ' שהדין עמו. ע"ש. וע"ע בדעת תורה (סי' ב ס"ק יב). וכן דעת הזב"צ ס"ק פו להחמיר כהפר"ח. אלא שכ' דבשעה"ד ואין שוחט אחר בלעדו יש לסמוך על הרא"ם וסיעתו.

סעיף קטן קד

קד) **ובדין** השוחט דסוג ד' שאין כאן רק הפסד ממון, הכריע הפר"ת דבקבלת ד' חברות סגי, ויכולים לחזור למלאכתם, ומיהו אי בתר דקבילו ד"ח וחזרו למלאכתם חזרו וניבלו בהמות הקהל אפי' בפעם א' תו לא הדרי למלאכתם כלל. ודינם כחש"ו. והובא בזב"צ ס"ק פז. וע' בשו"ת ברית אברהם (סי' ד), ובשו"ת משיב דבר (סי' ז), מ"ש בד"ז. ואכמ"ל.

סעיף קטן קה

קה) **טבח** שיצאה טריפה מתחת ידו, באופן שצריך תשובה חמורה דפ' זה בורר, ותלו ביה טפלי שא"א לו לנוד ממקומו ולילך למקום שאין מכירין אותו וכו'. נותנים לו תשובה במקומו בסיגופים כפי כחו, הואיל ובזה"ז הדור פרוץ, ואין כח בידנו להעמיד הדבר על דין התלמוד. מהרש"ל ביש"ש פגה"נ סי' טז. והביא דוגמא לזה מ"ש הרמב"ם (פכ"א מה' סנהדרין ה"ה) שנהגו בכל ב"ד להושיב הבע"ד והעדים כדי לסלק המחלוקת "שאין בנו כח להעמיד משפטי הדת על תלם". (וכ"ה בחו"מ סי' יז ס"ג). וד' רש"ל הובאו להלכה בט"ז ס"ק טז. ובבל"י ס"ק כא. גם הכנה"ג הגב"י אות נד הביא ד' רש"ל ביש"ש הנ"ל, והוסיף ע"ז מ"ש בתשו' מהרש"ל (סי' כ) שמימינו לא ראינו שהורו חכמי הדור שילך למקום שאין מכירין אותו וכו', אלא נותנים לו סיגופים ותעניות כפי גודל עונו לפי ראות עיני החכם. ע"כ. וכ"ה בשו"ג ס"ק מו. גם ה' מסגרת השלחן ה"ד רש"ל והט"ז. וכ'. ונראה שהם דברים נכונים, ועליהם סמכתי ראשי ורובי במעשה הבא לידי וכו'. ותקנתי לשוחט תשובה במשקל במקומו, וא"צ לגלות למקום שאין מכירין אותו. והאמת אגיד שישרו בעיני דברי רש"ל לפי דוחק השעה. ע"כ. וכ"כ הפמ"ג בשפ"ד (סי' ב ס"ק יא) כד' רש"ל. וכ"כ להלכה בערוך השלחן כאן ס"ק מט. וע"ע בתשו' מהר"י הלוי בשו"ת גנת ורדים (כלל א ס"פ ב) שנראה דס"ל כרש"ל. וכ' שאפשר שגם מרן הב"י (חו"מ סי' לד) יודה לד' רש"ל בזה. ע"ש.

קה) כל קבל דנא חזי הוית בשו"ת דבר משה ח"א (חיו"ד סי' א) שלא סמך ע"ד רש"ל והכנה"ג בזה, משום דהא קא חזינן לרבני האחרונים ז"ל שלא זזו אף בזמנם מדין הגמ' שילך למקום שאין מכירין אותו וכו'. ע"ש. גם החיד"א בברכ"י חו"מ (ס"ס לד) כ' בשם מהר"י הלוי בשו"ת מטה יוסף (ח"א סי' ח וח"ב סי' ג) שאין לסמוך ע"ד רש"ל כלל. וגם בזה"ז בעינן תשובת זה בורר. ושכן הסכים עמו הגאון מהר"א יצחקי בתשו' כת"י. ע"ש. גם הזב"צ ס"ק פט כ' נדחות בב' ידים ד' רש"ל הנ"ל ושאין לסמוך ח"ו על סברא זו כלל כי היא סברת יחידאה וכל הפו' רוא"ח הביאו הא דפ' ז"ב להלכה. ע"ש. וכן ראיתי עוד בשו"ת שמן המשחה (סי' ייא דקכ"א סע"ג) שהביא ד' האחרונים הנ"ל, לדחות ד' רש"ל ושהיא סברת יחידאה. ע"ש. וכ"כ בשו"ת שערי עזרה (חיו"ד סי' א) אחר החיתום. ע"ש. וע"ע בשו"ת אמרי אש (חיו"ד ס"ס ז). ע"ש.

קה) אולם מלבד האחרונים הנ"ל שסמכו ע"ד רש"ל וסיעתו. מצאנו עוד רבים וכן שלמים דקיימי כוותייהו. וכ"כ בשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד סי' יב) לסמוך ע"ד רש"ל. וכן בשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' א) ד"ה ועוד בה שלישיה. ושם (ס"ס ד), מסתמך ואזיל ע"ד רש"ל אלו. ע"ש. וכן בדרכי תשובה ס"ק קב הסכים להלכה כד' הט"ז בשם רש"ל (ולא זכר שר מד' שאר אחרונים). גם הגאון מהר"ח פלאג'י בשו"ת לב חיים ח"ב (סי' יב) סמך למעשה ע"ד רש"ל בזה. ע"ש. וכ"כ בשו"ת פרשת מרדכי (חיו"ד ס"ס ז) שהסומך ע"ד רש"ל בזה ודאי שאין מזניחין אותו. ע"ש. וע"ע בשו"ת דברי יוסף על יו"ד (סי' תתז) דבזה"ז שאין השוחטים מוכרים בעצמם לאחרים יש להקל כד' רש"ל. ע"ש. וכ"כ בשו"ת ריב"ם שנייטוך (חיו"ד ס"ס ד). וע"ע להגאון מליבאוויטש בשו"ת צמח צדק (חיו"ד סי' ה אות ו) ולהגאון מהר"י אסאד בשו"ת יהודה יעלה (חיו"ד סי' ד וסי' ה), שג"כ כ' לסמוך ע"ד רש"ל. וכ"כ בשו"ת נהרי אפרסמון (חיו"ד סי' פג). ע"ש. וע"ע בשו"ת הריב"א (סי' פו). ולכן כשיש רגלים לדבר שהשוחע היה שוגג קצת בדבר אפשר לסמוך להקל כדעת האחרונים הנ"ל. וע' בש"ע הגר"ז (סי' ב בקונ"א סק"ה). וע"ע בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה ח"ב (סי' יח) שכ' ג"כ לסמוך ע"ד רש"ל. ע"ש.

סעיף קטן קו

קו) ואין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירים אותו ויחזיר אבדה בדבר חשוב או ישחוט לעצמו ויוציא טריפה וכו'. פי' דתרתי בעינן. שילך למקום שאין מכירין אותו. וגם יחזיר אבדה או יוציא טריפה לעצמו. אבל במקומו לא מהני כה"ג. דחיישינן דאיערומי קא מערים. כ"כ מרן הב"י בחו"מ סי' לד בשם הנמק"י. כנה"ג הגה"ט אות כט בשם המאירי. ושכן ד' התוס'. ושכ"כ הרא"ם ח"ב סי' כד. ושלא כמ"ש מהריב"ל בד' הטור.

ע"ש. וכ"כ הפר"ח ס"ק כח וכט. שו"ג ס"ק מו. קהל יהודה. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק פח. ושכן העלה בתשו' חק"ל (סי' קנז). וכן בתשו' נדיב לב (סי' עט). ע"ש. וע' להמאירי סנהדרין (עמוד צד) ובהערת הרב המו"ל שם. ובש"ע הגר"ז (סי' ב בקונ"א סק"ה).

סעיף קטן קז

קז) **או** ישחוט לעצמו ויוציא טריפה לעצמו. והא דיכול לשחוט לעצמו היינו אפי' לא נתברר שעשה תשובה. וכמ"ש הב"י חו"מ (סי' לד) בשם הנמק"י. וה"ט משום שאין כח ביד ב"ד לעכב עליו לשחוט לעצמו. משא"כ לשחוט לאחרים צריך עדות ברורה שחזר בתשובה. ולכן צריך שילך למקום שאין מכירים אותו ויוציא טריפה לעצמו. כ"כ בשו"ת חקרי לב (סי' קנח). ושם בסו"ד הביא מ"ש החות יאיר בהשמטות לדכ"א. (סי' טו), שנסתפק במי שהעבירוהו ב"ד מן השחיטה ע"י עד א' ורגל"ד אבל יודע בעצמו ששקר ענה בו, אם רשאי לשחוט בביתו. או בבואו למקום אחר שא"מ אותו. ואפי' אמת הוא שנכשל או שהעבירוהו ע"פ ב' עדים, והוא יודע ששוגג היה וכו' ואם עתה יהא ירא ה' ונזהר למה נאסור לו. (וחילק בין האי דהוי איסור פרטי. להההיא דמתני' (כתובות כז:) גבי ר' זכריה בן הקצב). והשיגו, שנעלם ממנו ד' הנמק"י שמבואר להקל. וכו'. ע"ש. אולם בבל"י (ס"ס כח) הביא ד' החו"י הנ"ל, ופסק לאסור משום דהו"ל כדקי"ל (סי' א סי"א) שאם הטילו הקהל חרם וכו' שחיטתו אסורה. ועוד דבזה"ז עיקר ההיתר לשחוט הוא ע"י הקבלה, וכיון שפסלוהו ב"ד הו"ל כמי שאין לו קבלה מעולם. ואסור לו לשחוט עד שיתירוהו ב"ד. ע"כ. והובא להלכה בפמ"ג (מש"ז ס"ס כח). מעתה אין ראיה מהנמק"י לדידן שמצריכים קבלה, ולדכית הרבה אחרונים השוחט בלי קבלה אסור גם בדיעבד. וע' בדעת תורה (סי' א ס"ק עט), שהעיר בזה ממ"ש הריטב"א בחי' למכות (ב.), דאף להטעם שאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים ה"ד בקרבן דכתיב או הודע אליו שהתורה האמינתו יותר מעדים. משא"כ בעלמא הדבר מסור לב"ד ואינו נאמן נגד עדים. ע"ש. וא"כ ה"נ לענין איסור ודאי דאף בצינעא אסור לשחוט. ע"ש. ומיהו אין מזה ראיה לענין לשחוט לעצמו. כאשר יחזה המעיין. וע"ע בדעת תורה שם, ובשו"ת חק"ל (סי' ד ד"ז ע"ב). ובשואל ומשיב תנינא (ח"ב סי' טז). ואכמ"ל. וע' בשו"ת שערי עזרה (חיו"ד סי' א, דכ"ח סע"ד). וי"ל ע"ד.

קז) **וראיתי** להזב"צ ס"ק צה שכ' שהחק"ל סי' קנח נסתפק אם יכול לשחוט לעצמו כדי שיאכל משחיטת עצמו, א"ד שכיון ששחיטתו אסורה גם לעצמו נאסר וב"ד מצווים להפרישו. ונשאר הדבר בספק. ע"כ. ותמיהני דהרואה יראה דהחק"ל בתר דבעיא הדר פשטה לקולא וכאמור. וכן מסיק בסו"ד, דטבח חשוד (שהעבירוהו) שוחט לעצמו אבל

לא לאחרים אף במקום שאין מכירים אותו. ולאכול בביתו ממה ששחט לעצמו רפיא בידי. עכ"ל. הרי שלא נסתפק אלא אם מותר לאחר לאכול בביתו ממה ששחט לעצמו. אבל הוא עצמו פשיט"ל להיתרא. אלא דלקושטא דמילתא איכא למשדי ביה נרגא וכנ"ל. ולפ"ז יוצא דבזה"ז לא מהניא תשובתו כששחט והוציא טריפה לעצמו, כיון דהוי כאילו שחט בלי קבלה, ואיסורא קעביד. וכעין מ"ש הנמק"י דא"א לומר שיוציא טריפה כששוחט לאחרים (ולהפסיד שכרו), דהא העברנוהו והוא הלך לשם לשוב בתשו' ואיך יעבור גזרתם. ע"כ. וה"נ לדידן אף לעצמו. ומיהו משכ"ל בנ"ד ששחטו לו אחרים ובדקו והכשירו. והוא מצא טריפה לעצמו לאחר מכן. ודו"ק.

סעיף קטן קח

קח) מנהג אזמיר ע"פ ב' המאורות הגדולים הגאון בעל שרשי הים מהר"י מאיו, והגאון בעל חקרי לב מהר"י חזן. שטבח שיצאה טריפה מתחת ידו (באופן שאין בו חשד ח"מ) מעבירין אותו מאומנתו ל' יום ואחר ל' יום מחזירין אותו בקבלת ד' חברות. וכן בפעם השניה שחזר ונכשל. אבל אחר ג' פעמים פוסלים אותו לגמרי. ולא נהגו להתירו בתיקון שילך למקום שאין מכירין אותו וכו'. ואין ספק דה"ט משום שקשה המציאות שיחזור בתשובה כדין הגמ', מפני שהב"ד שבעירו צריכים להודיע הדבר להב"ד של המקום שהלך לשם וקרוב הדבר שגם הטבח ידע שהב"ד שבעירו יודעים מכל הקורות אתו. וא"כ אכתי חיישינן להערמה, ואין הוכחה מזה שחזר בתשובה. כ"כ בשו"ת נדיב לב (סי' עט). ויש להוסיף לפמ"ש בס"ק קז שהוא אסור לשחוט לעצמו, ולא משכ"ל כ"כ שיוציא טריפה לעצמו. ואבדה נמי לא שכיחא. גם בשו"ת שמן המשחה (ס"ס יא, דקכ"א ע"ד) כ', שבקונט' ההסכמות מרבני או"ה שבעוב"י קושטא נזכר על א' שיצאה טריפה מתח"י והגאונים מהר"א אלפנדרי וחבריו העבירוהו מלהיות טבח כל ימי עולם. והסכימו עמם מהר"א מיוחס וחבריו. וכיו"ב כ' מהר"י אסא ומהר"א פאלומבו ומוהר"י המון. ז"ל. ולא כ' עד שישוב בתשובה. ע"ש. גם בזב"צ ס"ק צב כ' שכן מנהג בגדאד שמימינו לא שמענו שעשו תשו' ז"ב. ע"כ. וע' בגנזי חיים (מע' ה או' מו). ובס' תורת זבח (אות ב סי' ז).

סעיף קטן קט

קט) סופר סת"ם צריך להיות ירא וחרד לדבר ה' מאד יותר משוחט דהתם לאו דנבילה, וכאן מבטלין על ידו מ"ע דתפלין בכל יום ומברכין בר' לבטלה דהוי מה"ת לד' כמה פו'. פמ"ג א"א (סי' לב ס"ק סט). ולכן אם יצאה תקלה מתחת ידו באופן שהוא פושע בדבר, יש להעבירו, וכגון שעשה כן ג' פעמים. (וכעין מ"ש הראב"ד בדין מי שנמצא אחר בדיקתו תולעים אחר ג' פעמים. והובא בהרא"ם ובפר"ח ס"ק כח). ומכ"ש אם עשה

במזיד למכור תפלין בבתים רקים בלי פרשיות שמעבירין אותו. ואין לו כל התנצלות לומר שוגג הייתי. וכמ"ש בש"ע להלן גבי שוחט. וכן פסק בשו"ת שמן המשחה (סי' יא) להעבירו ע"ז. וכ' עוד דאף לכתוב ס"ת נראה לפסלו, שחשוד על חק תוכות וכו' בכדי שלא יתבטל ממלאכתו להרויח ממון. וכן עשו מעשה לפסלו בהסכמת רבני עירם. אא"כ בכשר עומד על גבו בכל הכתיבה. ע"ש. וע"ע בשו"ת חת"ס (חאו"ח סי' ז) ובשו"ת רעק"א (סי' סט). ובשו"ת בנין עולם (חיו"ד סי' סו). ואין תשובה מועינה לסופר הנ"ל כ"א בתשו' חמורה דפ' ז"ב. כמ"ש בשו"ת לב חיים ח"ב (סי' יב). וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק (חאו"ח סי' כב). ועמ"ש בשו"ת מהרש"ם ח"ו (סי' פג). וי"ל ע"ד. וע' בשו"ת תפארת יוסף (חאו"ח ס"ס ב). ובשו"ת האלף לך שלמה (סי' רעז). וע"ע בשו"ת ידיו של משה (חיו"ד סי' ג). והובא בשו"ת שערי עזרה (סי' א דכ"ט סע"ג).

סעיף קטן קי

קי) **שוחט** ובודק שהעידו עליו שאכל נבלה וטרפה לתיאבון, לא סגי ליה בתשובה וקבלת ד' חברות, אלא מעבירין אותו ואין לו תקנה אלא בתשו' ז"ב. שכל החשוד לאכול חשוד להאכיל. וכדקי"ל בר"ס זה. והוי כטבח שיצאה טריפה מתחת ידו שיש בו חימוד ממון, ובאכילת נבלה וטריפה הוי נמי חימוד ממון, שהנבלה היא יותר בזול מהכשרה. ומה"ט אמרינן בסנהדרין (כז.) דהוי רשע דחמס. כ"כ בשו"ת חקרי לב (סי' קנד). זב"צ ס"ק צג.

סעיף קטן קיא

קיא) **טבח** שנמצא אחריו חלב כשעורה מעבירין אותו. וכדאי' בחולין (צג:). וכ"פ הטוש"ע (ס"ס סד). וכ' הב"י שם בשם הרשב"א בתה"א, שאין להחמיר כ"כ על מנקר שנותנים לו בעלי הבשר לנקר. ע"ש. ולכאו' גם בזה יש ח"מ שע"י מהירותו לנקר ונחפז במלאכתו יוכל להשתכר עוד ממקום אחר. ומיהו בתשו' מהרימ"ט (חיו"ד סי' טו) כ' דבאמת לא חשיב בכה"ג ח"מ. וע' להגאון מהרש"ק בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה ח"ב (סי' יח) שעמד ע"ד מהרימ"ט בזה. דאמאי לא חשיב ח"מ במה שחוסך הזמן בניקורו במהירות. ע"ש. וע' בשו"ת שארית יוסף (סי' כב) שכ' דס"ל להרשב"א דדוקא כשהוא שלו הוא בהול למכור וממהר ואינו מדקדק, לכן יש להעבירו. משא"כ כשהבשר של אחרים. ע"ש. וע' בדעת תורה (סי' ב סק"ז).

סעיף קטן קיב

קיב) **שוחט** שיצאה טריפה מתחת ידו בענין בדיקת הריאה, נפסל גם לשחיטת עופות, דטריפה ונבלה חדא היא, וכמ"ש הרמב"ם (פ"ד מהמ"א הי"ז), וממילא כל שנפסל לזה

נפסל לזה. וכן מבואר בתשו' הרשב"א (סי' כ). ובתשו' הריב"ש (סי' קיג). וכן העלה בשו"ת חקרי לב (סי' קסב). ודחה ד' המטה יוסף (סי' ח) שכ' דהחשוד על הטריפה שיצאה טריפה מתח"י לא נחשד על הנבלה. וכ' שהם ד' תימה. ע"ש. וכ"כ מהר"ח פלאג'י בגנזי חיים (מע' ט אות כט) ודלא כהגו"ר. ע"ש. וכן הבאנו לעיל ס"ק כז בשם האחרונים. ע"ש. וע' בפתחי תשו' לעיל (סי' ב סק"ד), שהביא מ"ש הנוב"ת (סי' ג) להקל בזה דמי שנכשל בבדיקת הריאה כשר לשחיטת עופות. ושוב ה"ד הבית אפרים (סי' ד) שפקפק על הנוב"י בזה שהרי גם בפגימת הסכין יש חומרות דרבנן וכו'. וכ"כ בשו"ת נדיב לב ח"א (סי' פב). ובשו"ת שער אשר (חיו"ד סי' ב, ד"י ע"ד). וכן העלה בשו"ת מעשה אברהם (חיו"ד סי' ז)' וכ"פ בזב"צ ס"ק צח. וע"ע בחו"מ (סי' לד ס"ו), ובזב"צ ס"ק עט, דטבח שיצאה נבלה מתח"י דינו כמו יצאה טריפה מתח"י. ע"ש. ודלא כמ"ש בגו"ר (סי' א), ונמשך אחריו בשו"ת בית דוד (סי' ב), לחלק בין נבלה לטרפה בזה. ע"ש.

סעיף קטן קיג

קיג) **שוחט** שיצאה טריפה מתחת ידו ועשה תשובה בסיגופים ותעניות, אך טרם עשה תשובת זה בורר, ועבר ושחט, שחיטתו פסולה אף בדיעבד. כ"מ מד' הרא"ם ח"ב (סי' כד). ובתשו' חקרי לב (סי' קס) כ' דבכה"ג צריכא רבה לפסול שחיטתו אף בדיעבד. (וה"ד הרא"ם הנ"ל). וסיים, שיותר נראה שאף בדיעבד גזרו שהרי גבי פיסולי עדות נמי אף בדיעבד ל"מ וכו'. ויש לדחות דהתם גלי קרא אל תשת ידך עם רשע, וחש הכתוב אף בספק, משא"כ במידי דאיסורא. ואין זה מספיק. עכ"ל. ומשמע דמסקנתו להחמיר. ומ"ש בדחייתו דחש הכתוב אף בספק, נתכוון בזה למה שהעלה בחק"ל (ס"ס קנח) דגזה"כ לפסלו לעדות אע"פ שי"ל שמא הרהר תשובה בלבו, כההיא דקידושין (מ"ט:) ע"מ שאני צריק אפי' הוא רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו. אלא דשאני הכא שכ"ה גזה"כ וכו'. ע"ש. ואין דבריו מוכרחים, דשאני הכא דמוקמינן ליה אחזקת רשע. כל שלא עשה תשובה בפנינו. ול"ד לקידושין דמדקאמר ע"מ שאני צדיק יש רגל"ד שהרהר בתשובה. וכמ"ש הרדב"ז ח"א (סי' קמ). והח"מ והב"ש והגר"א באה"ע (ס"ס לח). וש"א. ובתשו' בס' יביע אומר כת"י כתבנו בזה בס"ד. ולכן נראה דאף בדיעבד גזרו הכא, וכדמסיק בתר הכי. וכ"פ בזב"צ ס"ק צז. וע' בשו"ת שער אשר קובו (סי' ב) בתשו' מהר"י ערב שכ' לצדד להקל בדיעבד מפני שראיות החק"ל להתיר הם חזקות כראי מוצק. ובא רעהו וחקרו מהר"ש בן חביב והעלה להחמיר, הואיל והחק"ל לא החליט להקל. ומי יערב אל לבו לחלוק על הרא"ם. ע"ש. וע"ע להלן ס"ק קכו.

סעיף קטן קיד

קיד) ומיהו נראה שאם עבר ושחט לעצמו אחר שעשה תשובה אין להחמיר בדיעבד, הואיל והחק"ל והזב"צ מתירים אף לכתחלה לשחוט לעצמו, אפי' בלי תשובה. וכנ"ל ס"ק קז. תסגי לן הכא להתיר בדיעבד הואיל וקים ליה בנפשיה דעביד תשובה. ורק לגבי דידן אמרינן איערומי קא מערים. ואף שלפ"ד הבל"י והפמ"ג (ס"ס כח) הו"ל כשוחט בלי קבלה. הרי גם בזה לאו מילתא פסיקתא היא דהשוחט בלי קבלה שחיטתו פסולה. וכבר כ' בשו"ת ברית אברהם (סי' טו) שהשוחט בלי קבלה שחיטתו כשרה בדיעבד. דלא כהשמ"ח. ע"ש. וכן העלה בשו"ת דברי יששכר (סי' נד). וע"ע בשו"ת חות יאיר (סי' קעח). ובשו"ת דבר משה (סי' ג). ובשו"ת פרי השדה ח"א (סי' יז). ע"ש. והגם שהרבה אחרונים מחמירים אף בדיעבד, מ"מ בנ"ד חזי לאצטרופי עם שאר ספיקות הנ"ל להתיר לעצמו כשחזר בתשובה.

סעיף קטן קטו

קטו) טבח שמכר בשר ששהה ג' ימים בלי מליחה מבלי להודיע לקונים ע"ז בכדי שיזהרו שלא לאכלו כ"א צלי אש, הנה מצד הדין אין להעבירו, דדוקא מי שיצאה טריפה מתח"י דהו"ל איסור דאו' מעבירין אותו, אבל באיסור דרבנן אין מעבירין אותו. וראיה לזה ממ"ש הרמב"ם (פ"ז מהמ"א הכ"א). וכ"פ הטוש"ע (ס"ס סד). שטבח שנמצא אחריו חוט או קרום מלמדין אותו ומזהירין אותו שלא יזלזל באיסורין, אבל אם נמצא אחריו חלב כשעורה מעבירין אותו כו'. וא"כ מכ"ש בזה שאין איסורו אלא חומרת הגאונים. וחומרא יתרה היא, כמ"ש הריב"ש (סי' פו). שאין כאן מקום להעבירו רק מלמדין אותו. שו"ת עבודת הגרשוני (סי' טו). וע"ע בשו"ת משפט צדק ח"ב (סי' כט דנ"ז סע"ב) שג"כ הוכיח במישור מד' הרמב"ם והטוש"ע הנ"ל דבאיסור מדרבנן אין מעבירין אותו. ע"ש. וכ"כ בשו"ת מהר"ם מינץ (סי' כה) ל"ר מד' הרמב"ם הנ"ל. וכ' שהיא ראיה גמורה. וכו'. ע"ש. וכ"כ הגאון ערוגות הבושם על יו"ד (סי' ב סק"ג). ע"ש. [וע' בשו"ת אבן שתיה סי' נג מ"ש בזה].

קטו) אולם בשו"ת חקרי לב (סי' קסה) הביא ד' העה"ג, וכ' לדחות ראיתו, דשאני חוטין וקרומות דידעי אינשי בהו ולא אתו למיכל מנייהו, וגם אינם ראויים לאכילה אלא ע"י הדחק, ואף בבישול אינם אוסרים דמסתמא יש ס' כנגדן. וקילי טפי משאר איסורין. וכמ"ש רמב"ם (שם הי"ט). אבל בשר ששהה ג' ימים שכל הבשר אסור אה"נ דמעבירין אותו. ע"כ. ולא היה לפני הגאון ז"ל ס' המאירי (חולין צג:) שכ', טבח שמנקר את החלבים ונמצא אחריו חוט או קרום אין מעבירין אותו. וכן אם היה טועה בשמנו של

גיד שלא היה מחטט אחריו כראוי. ע"כ. והרי שומן הגיד ראוי למאכל וגם אוסר בס' במליחה ובישול, דלא קי"ל כהריב"ם בתוס' (חולין צז.) דס"ל שאינו אוסר כגיד עצמו שאינו בנ"ט. שכל הפו' חולקים עליו וכמ"ש בב"י ובטוש"ע לעיל (סי' ק ס"ב). ע"ש. וגם לא מצינו חילוק בין אם מכר חתיכה משומן הגיד באופן שאינו ניכר ללוקח, ובין אם מכרו מחובר לירך. וכל אפייא שוין. הא למדת דבאיסורין דרבנן אין מעבירין אותו. ומה גם שכ"כ גם המשפט צדק ומהר"ם מינץ הנ"ל. ומעתה כ"ש בשר ששהה ג' ימים. וכמ"ש העה"ג. ולפי דרכנו למדנו עוד שאף כשיש חימוד ממון אין מעבירין אותו באיסור דרבנן. ולאו דוקא חוטין וקרומות שאין בהם חימוד ממון כ"כ, שהרי שומן הגיד שייך בו חימוד ממון. וזה שלא כמ"ש בשו"ת ברית אברהם (ס"ס ה) לחלק בין היכא שיש בו חימוד ממון או לא. ודחה לד' העה"ג הנ"ל. ע"ש. ולפי האמור א"ש ד' העה"ג.

קטו) והנה גם הלום ראיתי בשו"ת זרע אמת ח"ב (סי' א) שאחר שהביא ד' הרמב"ם והש"ע הנ"ל גבי חוטים וקרומות. להוכיח מזה שיש חילוק בין איסור דאו' לדרבנן, חשב לחלק בין אם יש ח"מ או לא, שאם יש ח"מ אף בדרבנן מעבירין אותו. ושוב דחה חילוק זה בשתי ידים ובדברים של עעם. ע"ש. וכן ראיתי בשו"ת יד יצחק ח"א (סי' ה) שפסק כד' העה"ג. ע"ש. וכ"נ ד' הגאון מהר"ם שיק (חאו"ח סי' כב) ד"ה ועכשיו. וכן בכסא אליהו סק"ה הביא ד' העה"ג גהלכה. וע"ע בדעת תורה (סי' ב ס"ק יג). ולכן אף שהזב"צ ס"ק ק-קא הביא להלכה ד' החק"ל שהעלה דלא כהעה"ג, הנה אחר ראותינו דברי להקת האחרונים הנ"ל י"ל דהמורה גהקל. כד' העה"ג אין מזניחין אותו. וכן הגאון שואל ומשיב תליתאה (ח"א סי' קח) מסתמיך ואזיל ע"ד העה"ג. וכן בשו"ת וישב משה (סי' ח). ובשו"ת ברכת משה (סי' כה). וע"ע בשו"ת נהרי אפרסמון (חיו"ד סי' קל וסי' קמו). וע"כ יש להורות דמצד הדין אין מעבירין אותו, רק יש ללמדו ולהזהירו ע"ז ושלא יזלזל עוד באיסורין. ומיהו אם כח ב"ד יפה וירצו לעשות סייג לתורה. למען ישמעו וייראו, להעבירו מאומנתו, תע"ב. וכמ"ש העה"ג. וע"ע בשו"ת אמרי אש (חיו"ד סי' ז). ובשו"ת צמח צדק מליבאוויטש (חיו"ד סי' ז). ע"ש. [וע' לעיל בכה"ח (סי' סד ס"ק נה), שהביא דברי העה"ג להלכה. ולא זכר שר דברי האחרונים הנ"ל].

סעיף קטן קטז

קטז) ומכל מקום י"ל שאין להקל בזה בשאר איסורין דרבנן האסורים מדין התלמוד כגבינת עכו"ם וכיו"ב. ולא דמי כ"כ לחוטין וקרומות החלב שהקילו בהם יותר משאר איסורין. וכמ"ש רמב"ם (פ"ז מהמ"א הי"ט). וכמ"ש החק"ל הנ"ל. וכן ה"ה לשומן הגיד שעיקרו ממנהג ישראל קדושים שנהגו בו איסור (חולין צב:). וה"ה לבשר ששהה ג"י

בל"מ שאינו אלא חומרת הגאונים. ויש מקומות שנהגו בו היתר, וכמ"ש הריב"ש (סי' פו). וע"ע בדעת תורה (סי' ב ס"ק טז) שג"כ חושב ד"ז למנהג בעלמא, והביא סמך להעה"ג שמיקל בזה מד' התוס' (בכורות ב.) ד"ה קונסין. ע"ש. וי"ל. ולכן בכ"ז אין להעבירו ודי להוכיחו על פניו ולזרזו בלשון של זהורית. אבל בשאר איסורין דרבנן נראה דמעבירין אותו. וכמ"ש הרבה אחרונים המובאים להלן ס"ק קיח. ובהכי רווחא שמעתתא דע"ז (לט:) אין לוקחים ימ"ח מח"ג בסוריא. והכי קי"ל בר"ס זה. ועל מדוכה זו ישב החק"ל הנ"ל להוכיח דגם בדרבנן מעבירין אותו. ולפי האמור י"ל דאה"נ בשאר איסורין דרבנן יש להעבירו. וכדנקטי רבנן בתראי להחמיר. ושאני איסורין הנ"ל שיש בהם בכאו"א צד קולא. וכנ"ל. וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק (חאו"ח סי' כב). ובשו"ת ברכת משה (סי' כה).

סעיף קטן קיז

קיז) ומיהו ה"מ כשהיה מזיד בדבר אבל אם יש לתלות דמה שמכר איסור דרבנן בחזקת היתר שגגה היא שיצאה מלפניו, נאמך לטעון כן, ואין מעבירין אותו. כ"כ החק"ל שם, ושכן י"ל בד' העה"ג שהיקל בדין בשר ששהה ג"י בל"מ, דבשוגג קא מיירי. והצ"ע. ע"ש. אולם כ"כ גם הפרי תואר ס"ק כ. וכ"פ בזב"צ ס"ק קב. וע' בפר"ת שם שהסביר הדבר משום דבדאו' יש להחמיר מספק שמא אינו שוגג בדבר, משא"כ בדרבנן סד"ר לקולא. וע"ע בדעת תורה ס"ק טו. וכ' עוד הפר"ת שם, שאדם הממונה על כך מצד הקהל ויצאה תקלה מתחת ידו אף בדרבנן א"י לומר שוגג הייתי.

סעיף קטן קיח

קיח) החשוד על איסור דרבנן דנקטינן דמעבירין אותו, י"א שדינו כטבח שיצאה טריפה מתחת ידו שצריך תשובה חמורה דפ' זה בורר. מהרשד"ם חיו"ד סי' נג. והובא בכנה"ג הגה"ט או' כב. וכן דעת הפר"ח. ולזה הסכים בס' מסגרת השלחן. וכ"כ בשו"ת חקרי לב (סי' קסו). וכן דעת השואל ומשיב קמא (ח"א ס"ס רסח) כהפר"ח הנ"ל. אולם רבים לוחמים ע"ז וס"ל דסגי בקבלת ד' חברות וכמ"ש הכנה"ג שם בשם מהריב"ל. וכ' עוד שם שבשו"ת משפט צדק (סי' ב וכט) הרבה להקשות ע"ד מהרשד"ם, והסכים להקל כד' מהריב"ל. ע"ש. וכ"כ הפר"ת סק"כ. וכן דעת ה' בכור שור בחי' לע"ז (לט:). וכ"כ בשלחן גבוה ס"ק מד. וכ"ה בשו"ת זרע אמת ח"ב (ס"ס א). ובשו"ת נהרי אפרסמון (סי' קמו). והגאון שואל ומשיב עצמו במהדורא תליתאה (ח"א סי' קח) מסכים הולך לד' מהריב"ל ופר"ת דסגי בקד"ח. וע"ע בס' בני חיי שהאריך לדחות בתוקף קו' הפר"ח על מהריב"ל. וע"ע בשו"ת ברית אברהם (סי' ה) ובדעת תורה (סי' ב ס"ק יג). והואיל ואעיקרא דמילתא י"ל דבדרבנן אין מעבירין אותו כלל. וכנ"ל ס"ק קטו. נראה שיש להורות לקולא דסגי

בקד"ח. ומה גם דבשל סופרים הלך אחר המיקל. וכ"פ בס' בית דוד (בסוף הסימן אות ו). וע"ע בשו"ת מהר"ם מינץ (סי' כה). ודו"ק.

קיח) **והנה** ראיתי להזב"צ ס"ק צט שכ'. הנחשד להאכיל איסור דרבנן כגון שמכר גבינות העכו"ם וכיו"ב מעבירין אותו "ואין אוכלים משחיטתו". חק"ל סי' קסה. ע"כ. ואנן בעניותי לא חזינא כהאי סימנא בד' החק"ל לאסור לאכול משחיטתו. ולכאו' תמוה דהא קי"ל החשוד על דבר קל אינו חשוד על החמור ממנו. ואף לפמ"ש החק"ל (סי' קנה) דבלאו דלפני עור לא אמרינן להאי כללא. והובא להלכה בזב"צ ס"ק צד. מ"מ י"ל דהיינו דוקא היכא דתרוייהו מדאו' או מדרבנן. משא"כ החשוד בדרבנן לא נחשד בדאו'. וביחוד לפמ"ש ה"ה (פ"א מה' אישות ה"ד) דבמילתא דרבנן לאו כולהו אינשי זהירי ביה. וע' שו"ת מנחת אלעזר ח"א (סי' סא). ועוד שאין הדבר ברור כ"ך דבאיסור דרבנן איכא משום לפ"ע. והרדב"ז ח"ב בלשונות הרמב"ם (סי' רטו) כ' לחד שונוייא דבדרבנן ליכא משום לפ"ע. ע"ש. וע' בתוס' ע"ז (כב.) דהאי מילתא תליא בפלוגתא אי' חוה"מ אסור במלאכה מדאו' או מדרבנן. ע"ש. וע' בשו"ת ברית אברהם (חיו"ד סי' ב אות ב). ובשד"ח (מע' ו כלל כו אות כא) מ"ש בזה. והואיל ודבר זה שנוי במחלוקת לאו כ"ע דינא גמירי ומורו היתר לעצמן להכשיל בדרבנן, אבל בדאו' מזהר זהירי.

קיח) **איברא** דאיכא למימר דה"ט דאסור לאכול משחיטתו משום דחיישינן שמא לא נזהר בשהייה במיעוט בתרא דהוי מדרבנן. וגם בפגימת הסכין יש חומרות מדרבנן. וכמ"ש כה"ג בשו"ת בית אפרים (סי' ד). והובא לעיל ס"ק קיב. ואע"ג דאכתי איכא למימר דאיסור שהייה חמיר טפי. דהא איסור גבינות עכו"ם חשיב אין לו עיקר מן התורה. וכמ"ש להדיא בחי' הרמב"ן והריטב"א ליבמות (פב:). אבל שהייה חשיב אית לה עיקר מה"ת. מ"מ הדר הו"ל תרוייהו מדרבנן, ובאיסור דלפ"ע נחשד גם על החמור ממנו. והחק"ל והזב"צ לשיטתם. מ"מ מלבד שעיקר חידוש החק"ל והזב"צ דבאיסור דלפ"ע נחשד גם על החמור ממנו, אינו דבר מוסכם. וכמש"כ לעיל סק"כ. עוד נראה דהואיל והוחזק לשוחט כהונן לא נחשד שישהה במתכוין, ולא חיישינן דילמא מתרמי דאשתהי ולא אמר לן ולא מידי. דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן. ולכן נראה דאה"נ דשפיר דמי לאכול משחיטתו. ובפרט דחמירי להו לאינשי איסורי שחיטה מאיסור גבינות עכו"ם וכיו"ב. וה"ה בכל איסור דרבנן שהנחשד עליו לא נחשד על איסור דאו' גם באיסור דלפ"ע. וכן מבואר בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' יא). ובשו"ת עולת יצחק (סי' קפד). ובשו"ת הריב"א (סי' פז). ועוד. וכן משמע לקמן ס"ק קכ. ע"ש. וע"ע בדעת תורה (סי' ב ס"ק יג).

סעיף קטן קיט

קיט) **ומיהו** הא דאמרינן דבאיסור דרבנן סגי בקבלת ד"ח, היינו דוקא בפעם ראשונה ושניה, אבל בפעם שלישית אף באיסור דרבנן צריך תשובה חמורה דפ' ז"ב. כנה"ג הגב"י אות מח, לדעת ה' משפט צדק. בל"י ס"ק כא. קהל יהודה. זב"צ ס"ק קד. אולם בס' דעת תורה (סי' ב ס"ק טו) כ' בשם הפר"ת דבדרבנן אפי' בג' פעמים סגי בקד"ח ע"ש.

סעיף קטן קכ

קכ) **המוכר** דברים האסורים מדרבנן בחזקת היתר ג' פעמים שצריך תשובת פ' ז"ב. והלך למקום שאין מכירין אותו. והוציא טריפה לעצמו בד' חשוב, לא מהני מידי, דנהי דלא חשיד על החמורות כגון טריפה. אבל על הקלות כאיסורין דרבנן אכתי חשיד. ואף שהכנה"ג הגה"ט או' כ"ד ה"ד מהר"ד בן מהריב"ל שנסתפק בזה, בס' קהל יהודה הכריע לחומרא. וכ"פ זב"צ ס"ק קה.

סעיף קטן קכא

קכא) **מי** שחשב למכור איסור תורה ולא מכר, בקבלת ד"ח סגי. מהריב"ל סי' נג. כנה"ג הגה"ט או' כג. בל"י ס"ק יט. זב"צ ס"ק קז. וכ"פ בשו"ת זרע אמת ח"ב (ס"ס ד). אולם בשמ"ח (סי' ב סי"ח) כ' שאפי' רק נתברר שרצה לעשות ולא עשה מפני שלא עלתה בידו דינו כאילו עשה. וכן הסכים בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א (סי' פא). וכ' דל"ק מהתוס' כתובות (עב.) ד"ה אי דידע נפרוש וכו', דשאני הכא שנחשד להכשיל להבא. משא"כ התם אין להפסידה כתובתה על מחשבה בלבד. א"נ דהתם ה"ט משום דליכא ח"מ. ע"ש. וע' בשו"ת עצי הלבנון (סי' מט) שכ', שלא היקל מהריב"ל בזה אלא מצד שהצטרפו בנידונו סיגופים ותעניות וכמה ענייני תשובה משך שנה שלמה, הלא"ה יש להעבירו נאיזה זמן. ע"ש. גם בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' ד) דחה ד' הרה"ג השואל שחשב לחלק בזה (כד' מהריב"ל הנ"ל). והביא ד' השמ"ח הנ"ל שענש גם על מחשבתו. ושכ"נ מד' הסמ"ע (סי' לד ס"ק טז) וכו'. ע"ש. וע"ע בשו"ת חיים ביד (סי' ה), ובס' גנזי חיים (מע' ה אות מו) שכ', שהמוכר דברים האסורים (כשאין ח"מ) והשוחט בסכין פגומה, שבא מכשול ממש לידם. מעבירין אותם לחודש ימים וכו'. אבל אם עדיין לא שחט בסכין הפגום ולא בא שום מכשול ותקלה מתח"י, די להעבירו לזמן מועט ואפי' שעה אחת. ע"ש. ודו"ק. וע"ע בשו"ת נהרי אפרסמון (חיו"ד סי' פג).

סעיף קטן קכב

קכב) [**סעיף טז**'] **טבח שמעשיו מוכיחין כו'** שחתך הסירכות מסלקין אותו. מקור ד"ז בתשו' הריב"ש (סי' קיג). ומכאן ראיה דבאומדנא דמוכח מעבירין ומסלקין הטבח, שהרי

כאן אין עליו אלא אומדנא שחתך הסירכות, וי"ל ג"כ שהבהמה בחזקת היתר עומדת, ואעפ"כ העבירו הטבח. מהרשד"ם (חיו"ד סי' נב). כנה"ג הגב"י או' מב. שו"ת חקרי לב (סי' קסז), ושכן ד' מהריק"ו (שורש לג). זב"צ ס"ק קט וקיד. וע"ע מש"כ בס"ד בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סי' א). וכן בדין אם מקבלים עדות שלא בפני הטבח. ע"ש.

סעיף קטן קכג

קכג) ומכל מקום פטור לשלם דמי הבהמה לבעלים. פי' דאע"ג דמכח מעשה הטבח הבודק הוצרכו לאסור הבהמה. מ"מ כיון שאינו אלא ספק טרפות א"צ לשלם דמיה לבעליה דמצי למימר דילמא כשרה היא והמוציא מחבירו עליו הראיה. כ"ה בתשו' הריב"ש שם. ש"ך ס"ק לב. פר"ח סק"ל. לחה"פ ס"ק כב. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק קטו.

סעיף קטן קכד

קכד) [**סעיף יז**] **טבח שיצאה טריפה מתחת ידו אין לו התנצלות לומר שוגג הייתי.** וה"מ באדם שלא ראינו בו שמדקדק במעשיו. אבל אדם המוחזק ליר"ש ומכלכל דבריו במשפט והולך בדרך נכוחה אין להחמיר עליו כ"כ להעבירו משחיטתו. שו"ת מהרי"ו סי' צז. ש"ך ס"ק לג. כנה"ג הגב"י אות מד. פר"ח ס"ק לא. לחה"פ ס"ק כג. בל"י ס"ק כד. שו"ג ס"ק מט. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק קיז. וכ"פ בשו"ת זרע אמת ח"ב (ס"ס א). ובשו"ת שואל ומשיב קמא (ח"א סי' רעו).

סעיף קטן קכה

קכה) והיינו דוקא דלא שייך ביה חימוד ממון כגון שנוטל שכר מהטריפה כמו מהכשרה, אבל כששייך בו חימוד ממון אין לומר בו הכל לפי מה שהוא אדם, דחימוד ממון מעבירו על דת. ולכן אף שהוא יר"ש אין לו התנצלות לומר שוגג הייתי. וכמ"ש מהריב"ל ח"ג (סי' לט). ומהרימ"ט (חיו"ד סי' טו). שו"ת חק"ל (סי' קנב דר"ל ע"א). זב"צ ס"ק קיז. אך יש חולקים ע"ז. וע' בסמוך.

קכה) וכתב עוד החק"ל שם. ולדידי חזי לי שדינו של מהרי"ו הנ"ל רחוק המציאות הוא בזמנינו להתיר. ע"כ. וכ' עליו בזב"צ שם. ומ"מ הכל לפי ראות עיני הדיין. ע"כ. ובאמת שכמה אחרונים פסקו כן לדינא. וכמ"ש להקל בזה הגאון מליבאוויטש בשו"ת צמח צדק (חיו"ד סי' ד). וכ"כ הגאון שואל ומשיב קמא (ח"א סי' ער ורעו). ע"ש. ומכ"ש היכא שיש רגלים לדבר שהוא שוגג וע"ע בשו"ת זרע אמת ח"ב (ס"ס א) שג"כ צירף טע"ז בנידונו להקל בדבר. והביא ד' מהרי"ו דמוכח דלטעם הא' יש להקל אפי' לגבי מי שיש לו ח"מ. ע"ש. וכ"מ בתב"ש (סי' ב ס"ק לג). ע"ש. וכ"כ בשו"ת ברכת משה (סי' כה). ע"ש. וע"ע בשו"ת ריב"א (סי' פח). ובשו"ת ישמח לב גאנין (חיו"ד ס"ס כ). ובשו"ת פני

יצחק אבולעפייא (חיו"ד סי' ה, די"ב ע"ד). ובשו"ת לבושי מרדכי תנינא (חיו"ד סי' ה). ובשו"ת יד יצחק ח"ב (סי' כח). ובשו"ת יש מאין ח"ב (חיו"ד סי' א).

סעיף קטן קכו

קכו) **ומכל** מקום אפי' ביר"ש צריך קבלת ד' חברות, שדוקא לענין להעבירו יומיים או חדש ימים דרך קנס, בזה הוא דאמרינן שאם הוא יר"ש א"צ להעבירו. משא"כ לענין קבלת ד"ח דצריך לכ"ע. ואם שחט בלא קבלת ד"ח שחיטתו פסולה. פר"ח ס"ק לא. לחה"פ ובל"י ושו"ג שם. וכ"כ במסגרת השלחן. וכ"ה בחק"ל שם. ובזב"צ ס"ק קיז. וע' היטב בשו"ת ברית אברהם (סי' ו אות ד) ובשו"ת צמח צדק מליבאוויטש (ס"ס ג). וע' לעיל ס"ק קיב.

סעיף קטן קכז

קכז) **טבח** שיצאה טריפה מתחת ידו בסירכא מחידוד לחידוד או מחיתוך לחידוד, וטוען שלא הרגיש בטריפות כלל. אע"פ שנוטל שכר מהכשרות ולא מהטריפות אין להעבירו בהחלט, אבל מעבירין אותו עד שיקבל עליו ד"ח. כנה"ג הגב"י או' נ. וכ"פ בשו"ג סוף ס"ק מט מחודש ה. וכ'. דה"ט. שאין הבדל בין סירכא מחידוד לחידוד שהיא טרפה. לסירכא שבין חיתוך לחיתוך שהיא כשרה, אלא כמלא נימא. ולכן נחשב לשוגג. ע"ש. וע' בשו"ת חק"ל (סי' קנב דרכ"ח ע"ד) שהק' ע"ד הכנה"ג, דהא קי"ל שאינו נאמן לומר שוגג הייתי. ותי' דס"ל דהיינו לענין שאין להעבירו בהחלט, אבל לעולם מעבירין אותו ומחזירין אותו בקד"ח. וכ' עוד החק"ל, שכבר הורה זקן בעל הוראה זו. ושכן יש לדון כדבריו ממ"ש בשו"ת מהרח"ש ח"ג (סי' יב). ושכ"כ בשו"ת מגן גבורים (סי' ג) שהכל לפי ראות עיני הדיין. ע"כ. ולפ"ד השו"ג י"ל דהכא עדיף טפי שבנקל יש מקום לטעות. ועכ"פ דברי החק"ל ג"כ נראין נכונים לדינא. שו"ר בשו"ת נדיב לב ח"א (סי' פה דקע"ה ע"ג) שהביא דעת השו"ג. ודחאו שאף בכה"ג כיון שלא הרגיש שום טרפות אין נ"מ במה שאין ביניהם אלא כמלא נימא. ומקיים מילי דאבות הוא החק"ל הנ"ל. וע"ש. וכ"פ זב"צ ס"ק קיב. וע"ע בשו"ת וישב משה (סי' ח). ע"ש.

סעיף קטן קכח

קכח) **במקום** שנהגו לבדוק הריאה פעם שנית אחר שמוציאה הטבח לחוץ ובדקה השו"ב בפעם הא' והכשירה. ובדקוה אח"כ שוחטים אחרים והטריפוה. מעבירין את השו"ב שהכשיר, ואינו יכול לטעון שסמך על בדיקה שניה, שהרי אחר בדיקתו היה רשאי הקצב לחתוך הריאה בסכין ממקום דיבוקה ומדיחה יפה ואינו מרגיש בניתוק

הסירכות, דבחזקת כשרה היא הואיל והכשירה השו"ב. חקרי לב (סי' קסח). נדיב לב (סי' פה). תורת זבח (אות ב סי' ח). זב"צ ס"ק קי.

קכח) ומיהו אם לא סמך השו"ב על בדיקתו להכשירה אלא ציוה להוציאה לחוץ לבדקה. ונמצאת טריפה בסירכא מאונא לאונא. הואיל ולא החליט להכשירה לא קרינן ביה טבח שיצאה טריפה "מתחת ידו". ויש להכשירו. שו"ת צמח צדק מליבאוויטש (חיו"ד ס"ס ב). וע"ע בהגהות רעק"א (סי' ב ס"ב) בכה"ג. וע' בשו"ת נדיב לב שם. ובתורת זבח (אות ב סי' ט) והלאה. ובשו"ת דברי חיים מצאנז ח"א (סי' ו ח). וח"ב (סי' יט).

סעיף קטן קכט

קכט) קצב שהיה מוכר בשר בחנות ושותפו היושב בחדר הסמוך לחנות מוציא לו הבשר חתיכות חתיכות דרך חלון לחנות. ומכר הקצב אוק'א אחת בשר ובתוכה היתה חתיכה מהזרוע של טריפה שהוכרה אח"כ ע"י הסימן שכן נהגו במקום ההוא לעשות סימן בזרוע של הטרפה, וטוען הקצב שמחמת בלבול האנשים שהיו בחנות לא שת לבו לראות הסימן ובשוגג מכרה בחזקת כשרה, ושלוחא הוא דעוית. דינא יתיב דהקצב המוכר בחנות נאמן לומר שוגג הייתי מפני שנתן אמתלא ראויה, ובלבד שהוא מוחזק לאדם כשר ולא ריע חזקתיה. ושותפו העומד בפנים מעבירין אותו עד שיעשה תשובה דז"ב. מהריב"ל ח"ג סי' לט. כנה"ג הגה"ט או' כא. פר"ח סוף ס"ק כח. לחה"פ סק"כ. בל"י סק"כ. שו"ג סוף ס"ק מד מחודש ה. חקרי לב (סי' קנב דרכ"ט ע"ב). וכ"ה בשו"ת צמח צדק מליבאוויטש (חיו"ד סי' ו). ובשו"ת דברי חיים מצאנז ח"א (סי' ח). וכ"פ זב"צ ס"ק קח.

סעיף קטן קל

קל) ומיהו שוחט שהוציא טרפה מתחת ידו וטוען שהיה מבוהל מחמת הרעש שבבית המטבחים, אינה חשובה אמתלא ראויה. ולא דמי להקצב הנ"ל, שסמך על חבירו היושב בחדר ומושיט לו הבשר, דקי"ל עד א' נאמן באיסורין, ולא הו"ל למידק אבתריה. משא"כ בזה דהו"ל למידק. שהרי הדבר ידוע שבכל בית המטבחים ישנה המולה רבה וקול הקריה הומה בצעקות וטירדות שונות, ואיבעי ליה למיהב דעתיה ולמידק שפיר. וכ"פ בשו"ת חקרי לב (דרכ"ט ע"ב). ובשו"ת דברי חיים מצאנז ח"א (סי' ח). והחק"ל שם הביא מ"ש בשו"ת רש"ל (סי' כ) להקל בכה"ג כשיש רגל"ד ששוגג היה. וכ' דהיא קולא גדולה בעיניו דאכתי הו"ל למידק. ושכ"כ בשו"ת צ"צ (סי' עג). ע"ש. וע' בשו"ת יש מאין ח"ב (חיו"ד סי' א). ובשו"ת ברכת משה (סי' כה). דמוכח להקל כשיש רגל"ד. ע"ש.

סעיף קטן קלא

קלא) מעשה שהיה בליל ער"ה שרגילים לשחוט בהמות הרבה, ומרוב הבלבול נכנס גוי א' ושחט בהמה בעצמו, והשו"ב נכנס לתומו ובדק הריאה והכשיר, ושוב נודע ע"י ישראל א' שהעכו"ם שחטה. והגוי הודה ולא בוש שהוא שחט הבהמה ובדרך שחוק עשה כן. וקמו איזה ת"ח לפסול השו"ב. והרה"ג מהר"ח יהודה (מח"ס אחי וראש) העלה להכשיר את השו"ב ולהעמידו על חזקתו, דמאי הו"ל למיעבד, מאחר שלא היה לו לחוש שהגוי ישחוט, משום דמירתת פן יראנו ישראל, כיון שהשחיטה היא לעין כל, ונכנסים ויוצאים השובי"ם וכמה אנשים בכל שעה במקום השחיטה. ולכן אין להעביר השוחט כלל. ותשובתו הרמתה היא לו נדפסה ג"כ בשו"ת נדיב לב (סי' פו). והגהמ"ח מהר"ד חזן שם (סי' פז) הסכים עמו. וכ"פ זב"צ ס"ק קיג.

סעיף קטן קלב

קלב) אין לו התנצלות לומר שוגג הייתי. הנה ד' הראב"ד בס' איסור משהו הנדפס בקובץ ספרן של ראשונים (ירושלים תרצ"ה, עמוד קצה), שאף שהחשוד על הטריפות למכרן במזיד תשובתו קשה כדאי' בפ' זה בורר, מ"מ החשוד בפשיעה חזרתו קלה, שהפושע אינו כעושה במזיד, ובקבלת ד' חברות סגיא ליה, וחוזר לחברותו. דלא גרע מחבר שנעשה גבאי ופירש שמקבלין אותו והרי הוא ככל אדם (בכורות לא.) שמקבל ד"ח בפני ג' וסומכין עליו. ע"כ. והובא בהר"ן (חולין צג:) בדין טבח שנמצא אחריו חלב. ע"ש. וכ"ה בחי' הר"ן סנהדרין (כה:) וע"ש. וז"ל התשב"ץ ח"ג (סי' קעב), ולענין טרפה היוצאת מתח"י הטבח, אע"פ שאמרו בסנהדרין דמשמתינן ליה ומעבירין ליה, לא נאמר זה אלא אם הוא מזיד. אבל אם הוא שוגג אין מעבירין אותו ולא משמתינן ליה. אלא שצריך שיקבל עליו בפני ג' שיבדוק יפה מכאן ולהבא. וכ"כ הראב"ד בס' איסור משהו. עכ"ל. וכ"כ בשו"ת יכין ובועז (סי' ה). ע"ש.

קלב) גם באור זרוע א"א (סי' תמח) כ' בשם ראבי"ה. טבח שנמצא אחריו חלב אפי' בב' וג' מקומות בין כולם כזית. מלקין אותו ומעבירין אותו מאומנתו עד שיקבל עליו דין שמים ויתקן עותתו וכו'. וכ' האו"ז, שיתקן עותתו ע"פ ת"ח שבעירו ומכריזין עליו בבהכ"נ בה"ב וכו'. וחודש ימים לא יתעסק באומנתו, ואח"כ יבא אל הת"ח שבעירו כו' ויאמר חטאתי כו' ויתנו לו הדין כפי ראות עיניהם. ואח"כ יכריזו עליו בבהכ"נ שפלוני הטבח כו' נתחרט על המעשה הרע שבא נידו ומכאן והלאה החזירוהו לאומנתו והרי הוא נאמן לסמוך עניו כבראשונה. אבל אם היה מוכר טריפות בחזקת כשרות יש לו דין אחר, כי בכאן הקלנו עליו מפני שעשה שלא בידיעתו אלא שפשע שלא דקדק היטב,

אבל במזיד כו' עד שיעשה דין המפורש בפ' זה בורר וכו'. עכת"ד. וכ"ה בהג"א פ' גה"נ (צג:). והוב"ד בב"י (סי' סד). וכ"פ רמ"א בהגה שם (סכ"א) ולקמן (סי"ח). וכ"ה בשו"ת מהר"ם מינץ (סי' כה). וכ"כ הב"ח שם בשם האגודה. וכ"פ מהריק"ש בשו"ת אהלי יעקב (סי' סד). וע"ע בית"ש (פנה"נ סי' טז-יז). ובשו"ת שארית יוסף (סי' כב).

קלב) ולעומת כל הפוסקים הנ"ל. מצינו להרא"ם ח"ב (סי' כד) שכ', שכל טבח דחימוד ממון אפי' בפעם הראשונה ויש לתלות ששוגג היה צריך תשובה חמורה דפ' זה בורר. ונמשכו אחרי הרא"ם הרבה מגדולי האחרונים. וע' בשו"ת חקרי לב (סי' קנב) שהעלה לענין דינא. דאף דלכתחלה יש לחוש לד' הרא"ם וסיעתו, מ"מ בשעה"ד שאין נמצא שוחט אחר בקי כמותו, יש לסמוך ע"ד הראב"ד ורוב הראשונים שדבריהם עיקר. ודי בקבלת ד"ח. ע"ש. וכ"ש בשו"ת שמן המשחה (ס"ס יא). וע' בשו"ת גנת ורדים (כלל א סי' א). ובשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' יא). ובשו"ת צמח צדק מליבאוויטש (סי' ו). ובשו"ת אמרי אש (סי' ז). ובשו"ת נטע שורק (סי' ו). ובשו"ת ריב"ם שנייטוך (סי' ד). ובשאר אחרונים. ולדינא יש להורות כד' החק"ל הנ"ל. וע"ע בזב"צ ס"ק קיח. ומיהו אם הוא אדם עני וטפלי רמו ביה, סומכים על הראשונים הנ"ל להקל בקבלת ד"ח. ומזהירין ומזרזין אותו שיפקח עיניו מכאן ולהבא לחושבנא טבא.

סעיף קטן קלג

קלג) [**סעיף יח'**] **טבח שיצאו טריפות מתחת ידו מחמת שאינו בקי, יש לו תקנה שילמד ויחכם.** ומיירי שטוען שאינו יודע הדין. ובזה אפי' יש לו חימוד ממון נאמן. ומיהו היינו דוקא כשהדברים ניכרים דקושטא קאמר. אבל אי איכא למיחש דאערומי קא מערים. להיותו יודע שבטענה זו אינו יוצא מחזקת כשרותו אינו נאמן ומעבירין אותו, ועושים לו כמשפטים ישרים הכתובים למעלה. פרי תואר ס"ק כד. זב"צ ס"ק קיט. וע' בשו"ת בית יעקב (סי' צו).

סעיף קטן קלד

קלד) יש לו תקנה שילמד ויחכם. משמע שאינו צריך שום תשובה אחרת, אלא ילמד ויחכם עד שיהיה בקי לבדוק ויסמכוהו מחדש. ולכאו' זה שלא כמ"ש האגודה (חולין צג:) שאם שגג מחמת שאינו יודע יקבל תשובה ואין מעבירין אותו. והובא בב"ח (ס"ס סד). וכבר העיר בתשו' גנת ורדים (סי' א דפ"ו סע"ב), ע"ד האגודה הנ"ל, דאין זה מחוור, ממ"ש הרא"ש בתשו' (מקור דין זה) דמי שאינו בקי ילמד ויחכם. ע"ש. והחק"ל (סי' קנב דרל"ב סע"ב) כ' דלק"מ, דמעולם לא עלה ע"ד האגודה שיצערך נזה תשובה חמורה דפ' זה בורר, וכו'. ע"ש. ומשמע שאף הרא"ש יודה שצריך לקבל תשובה לפי ראות עיני

הב"ד. (וכ"מ בהרמ"א להלן סעיף זה). דשגגת תלמוד עולה זדון. וכדאמרי' (במכות ט.) אומר מותר שוגג קרוב למזיד הוא. וכן כשילמוד ויחכם צריך קבלת ד"ח. וכמ"ש החק"ל שם. וכן בזב"צ ס"ק קכ, מסיק בסו"ד, דאף דהב"ד (סי' ב) ס"ל דא"צ קד"ח, יש להחמיר כהחק"ל. וע"ש. ודו"ק.

סעיף קטן קלה

קלה) **שילמד** ויחכם. ונראה דהיינו כשנכשל בדבר שאינו מפורש בש"ע והרמ"א, אלא באיזה פוסק אחר. שיש לו מקום להתנצל שלא ראה ד' הפוסק ההוא ולא למד זאת מרבותיו. אבל דבר המפורש בש"ע והרמ"א וכיו"ב ע"פ המנהגים שיש בכל גבול, אינו נאמן לומר לא למדתי ד"ז, דמסתמא לא נסמך ע"י רבו אא"כ למדו כל הטרפות שנוהגים במקום ההוא. הילכך חשוד הוא ופושע הוא. כ"כ בשלחן גבוה ס"ק נא. ולפענ"ד יש לפקפק ע"ז, דהאי נמי תלינן ליה בשכחה מחמת אונסו. ועדיין יש לו תקנה שילמד ויחכם. ולכן כשניכרים דברי אמת שהוא לחסרון בקיאותו (וכנ"ל ס"ק קכא) יש להקל. [וע' בחגיגה (יד.) הו"ל למימר גמר ושכח. ע"ש. דמוכח דיותר גרוע מי שלא למד ממי שלמד ושכח. ול"ד למ"ש בזבחים (קא.) לא בוש לומר לא שמעתי אלא שמעתי ושכחתי. דשאני משה דרב גובריה. ועי"ל. ואכמ"ל]. וע"ע בשו"ת שאלת יעב"ץ ח"ב (סי' קיג).

סעיף קטן קלו

קלו) **שו"ב** מוחזק מכמה שנים למומחה. ואח"ז כשעמד לפני הרב לנסותו העמיד סכין בחזקת יפה ונמצא פגום. יש לו תקנה שילמד ויחכם. שו"ת כתר כהונה (סי' כח). והעיד בשם כמה גדולים שמסרו השו"בים לידם סכינים בחזקת ראויים לשחיטה ונמצאו פגומים. וציוו עליהם נחזור וללמוד ההשחזה ובדיקה אצל שו"ב מומחה. וחזרו והכשירום. ע"ש. וכ"כ בס' דעת תורה (סי' יח ס"ק מח). ע"ש. וכ"פ בשו"ת תפארת יוסף (חיו"ד ס"ס ב). וכ"כ הגאון מליבאוויטש בשו"ת צמח צדק (חיו"ד סי' יא). ובפסקי דינים (דמ"ב רע"ב). ע"ש. וע' בשו"ת אבקת רוכל (סי' רח). ובעיקרי הד"ט חיו"ד (סי' ג אות ג). דשו"ב שלא הרגיש בפגימה מחמת שנבהל מהרב אין להעבירו מחזקתו. ע"ש.

סעיף קטן קלז

קלז) **טבח** שיצאה טריפה מתחת ידו והעיז לומר שהיא כשרה ואין בקי כמותו. אף בפעם הראשונה מסלקין אותו, ואין לו תקנה אלא בתשובת פ' זה בורר. שו"ת משפט צדק ח"ב (סי' עה). כנה"ג הגב"י או' מט. קהל יהודה. זב"צ ס"ק קכא. וה"ה בשו"ב שאומר על סכין שהיא יפה וראוי לשחוט בה לכתחלה, ומתנשא לבבו לומר שאין בקי כמוהו בבדיקה, ונמצאת סכינו פגומה. שמעבירין אותו וצריך תשובת פ' זה בורר. ומה

גם שאין ראוי למנות שוחט אלא מי שהוא עניו ביותר, אבל הגאה קרוב מאד להכשל לשחוט בסכין פגומה שסומך על חכמתו, ואינו משפיל עצמו נשאול לאחרים וכיו"ב. וכמו שהאריך בזה הזב"צ (סי' יח ס"ק פח). ובכה"ח (שם ס"ק קטז). בשם ס' כסף אחר. ודבריהם נאמנו מאד כאשר הנסיון הורה כ"פ.

סעיף קטן קלח

קלח) **והנה** דבר מצוי כמה פעמים שהשוחטים מראים סכיניהם לרב העיר בחזקת יפים לשחיטה, והרב מרגיש בהם פגימות עד שהשו"ב חוזרים ומשחיזים הסכין. ולכאו' הרי בכה"ג קי"ל דמעבירין אותו. ועל מדוכה זו ישב הגאון מצאנז בשו"ת דברי חיים ח"א (סי' ו), וכ', שהאיר ה' עיניו ומצא בהרמב"ם (פ"ד מה' יו"ט ה"ט) דמוכח דבכה"ג אין מעבירין אותו. ודוקא בגוונו דאי' בש"ע (סי' יח) שהשו"ב לא חשש לבדוק י"ב בדיקות. או שהיה פגם גמור, חזינן דפושע הוא, ומעבירין אותו. אבל בפגימה דקה שאינה מורגשת לכל אדם מאיזה סבה לא נפסל בשביל כך לעולם. וזה ראיה ברורה. וכן המנהג באמת שכמה פעמים שבא מעשה לידי. וכן ראיתי מרבותי גאוני עולם. ע"ש. וע"ע בדרכי תשובה (סי' יח ס"ק קצז). ובשו"ת לבושי מרדכי ח"א (חיו"ד סי' ז).

סעיף קטן קלט

קלט) **בהגה. אבל אם נוכל לומר שבטעות נעשה סגי לו בקבלת ד"ח.** ואין זה סותר למ"ש מרן (סי"ז) שאין לו התנצלות לומר שוגג הייתי. דהתם ר"ל שאין לפטרו בלא כלום בטענה זו. ולעולם די בקבלת ד"ח. וכמש"כ לעיל ס"ק קכז. ובזה נסתלקה קו' הגאון תפארת יוסף (חיו"ד ס"ס א) שעמד בזה. ע"ש. (ושם כ' כד' השו"ג שהבאתי שם, נחלק בין היכא שיש רגל"ד שהיה שוגג בדבר או לא). וע"ע בשו"ת צמח צדק מליבאוויטש (סי' ו) ד"ה ועוד. ויועיל לנו חילוקו שלא יצטרך בכה"ג להעבירו לזמן מה קודם שיקבל ד"ח. ע' בב"י (סי' סד). ודו"ק.

סעיף קטן קמ

קמ) **מעשה** בא לידי בהיותי במצרים, בקצב א' שיצאה טריפה מתחת ידו ומכרה במזיד לישראל. והעברתיו כדין. ובא להתחנן למצוא לו דרך להתפרנס כי טפלי רמו ליה. והתרתי להחזירו לעבודתו. ע"י שיעמוד על ראשו שומר ישראל נאמן. והמפתח יהיה בידו. וישגיח עליו בעינא פקיחא. וכיו"ב העלה הגאון שואל ומשיב קמא (ח"ב סי' קא). וכ' להוציא מלב המעוררין והנוקפין בזה לבלתי החזירו כלל. משום קנס וכו'. שהואיל ומשלם למשגיח עליו דמי שכירותו אין לך קנס גדול מזה. וגם בושתו מרובה שלוקחים ממנו רק ע"י הנאמן. ע"ש.

סעיף קטן קמא

קמא) [**סעיף יט**'] **האומר למי שהוא חשוד לאכול גבינה של עכו"ם קנה לי גבינה כשרה מן המומחה, והלך והביא לו וא"ל כשרה מהמומחה קניתי אינו נאמן.** לכאורה ק' דהא קי"ל לעיל בסעיף ז' דנאמן בשל אחרים, וא"כ אמאי הכא אינו נאמן. ונראה דשאני הכא ששולחו לקנות לו, ומוכרח הוא לומר שקנה מנאמן, שאם קנה ממי שאינו נאמן מחוייב הוא להחזיר לו מעותיו, משום דלתקוני שדריה ולא לעוותי, מש"ה נקרא כשל עצמו. כיון דשייך בהאי מילתא. כ"כ בשו"ת פני יהושע (חיו"ד סו' טז). וק"ק דנימא דמה"ט גופא קנה מנאמן דמסיק אדעתיה שיצטרך לשלם אם לא יעשה כן. ועוד שכיון שלא א"ל מפלוני מומחה קנה לי, מצי לאשתמוטי ולומר בעיני היה נאמן. כדאי' בבכורות (ל רע"ב). וכ"ה בהר"ש והרע"ב (פ"ד דדמאי). וא"כ לא עבר ע"ד המשלח, וממילא א"צ להחזיר לו מעותיו. וכן מצאתי בדגול מרבבה בס"ק לד. ע"ש. ולפ"ז נדחה תי' הפנ"י הנ"ל. ובשו"ת ספר יהושע (סי' ס) כ' לתרץ על קו' זו, דבסעיף ז' מיירי שאין לו הנאה כלל, אבל כאן יש לחוש שקנה בזול גבינת עכו"ם, והיכא דאית ליה הנאה הוא חשוד גם בשל אחרים. והובא בדרכי תשובה ס"ק קכא. ואע"ג דמסיים מרן בש"ע כאן דהכא מיירי שאינו חשוד על הגזל, מ"מ י"ל דמיירי באופן דמורה היתר לעצמו, לקחת את העודף לשכר טירחתו וכדומה.

קמא) **אולם** יותר נ"ל לומר דאפי' נימא שאין גבינת העכו"ם יותר בזול, דסתמא דמילתא הכי הוי, וכמ"ש הפר"ח לעיל ס"ק כד, מ"מ יש לחוש שקנה גבינה מעכו"ם או מישראל חשוד הסמוך לו שפגע בו ראשון, ולא רצה להטריח עצמו לחפש גבינה כשרה. וכ"כ הפרישה אות טו. ובשו"ת חוט השני (סי' טו). ובערוך השלחן ס"ק מה. והכי איתא בירושלמי (פ"ד דדמאי ה"ד) מ"ט דר"י אני אומר אחד קרוב מצא ולקח ממנו. ע"ש. ועי"ל דחיישינן נמי שמא משלו הביא לו, לפי שרצה למכור את שלו. וכמ"ש הדגול מרבבה הנ"ל. ע"ש.

סעיף קטן קמב

קמב) **מאיש** פלוני מומחה קניתי נאמן. הנה דעת הרשב"א בתה"א (דקי"ט ע"ב), שאפי' לא א"ל מתחלה קנה לי מפלוני מומחה, אלא א"ל סתם קנה ממומחה. וא"ל מפלוני מומחה קניתי נאמן. והרא"ה בבד"ה (דק"כ ע"א) חולק ע"ד הרשב"א בזה, דכיון דמנפשיה קאמר הכי אפשר דמצי לאשתמוטי ואינו נאמן. ודוקא כשא"ל קנה לי מפלוני מומחה, ובא וא"ל מפלוני מומחה קניתי נאמן. והטוש"ע כאן פסקו כהרשב"א שא"צ לומר לו קנה לי מפלוני מומחה. והנה מקור ד' הרשב"א ממתני' (פ"ד דדמאי מ"ה)

האומר למי שאינו נאמן על המעשרות קח לי ממי שהוא נאמן וכו' אינו נאמן. מאיש פלוני ה"ז נאמן. וכ' הרע"ב, דברישא אינו נאמן דמצי לאשתמוטי ולומר בעיני היה נאמן. אבל כי א"ל מאיש פלוני לא מצי לאשתמוטי, דהא אינו רשאי ליקח מאחר. עכ"ל. נראה דס"ל כהרא"ה שצ"ל לו קנה לי מפלוני. וכ"כ בתוס' רעק"א (אות מא). והביא ד' הטור בשם הרשב"א דלא ס"ל הכי. וכ' שבאמת ל' המשנה מורה כהרע"ב, מדקתני קח מאיש פלוני נאמן. דלהרשב"א הא לא תלי באמירתו, אלא באמירת השליח שאם או' מאיש פלוני לקחתי נאמן. וצ"ע. ע"כ.

קמב) ובאמת שכד' הרשב"א הנ"ל מוכח בבכורות (לז:) בהא דאמר רב נאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו. מ"ט כל מילתא דעבידא לאגלויי לא משקרי בה אינשי. ומתיב ר"ש ממתני' דדמאי הנ"ל, דאמאי לא מהימן ברישא נימא כל מילתא דעל"ג וכו'. שאני התם דאית ליה לאשתמוטי. (פרש"י, דא"ל אי לדידך לא מהימן אנא הוה חשיבנא ליה מהימן, הילכך לא מירתת מעיקרא). סיפא ודאי מסייעא ליה, מאיש פלוני ה"ז נאמן. ודחי התם דאית ליה תובע מירתת. ע"ש. ומסיק דהלכתא כרב יהודה. ולפ"ז אצ"ל דה"ט דסיפא משום דמירתת, אלא מטעם מילתא דעל"ג. וכל שא"ל מאיש פלוני קניתי נאמן. וזה כד' הרשב"א. וכן העיר במשנת רב (דכ"ג ע"ג) ע"ד הגרע"א בזה. וזכה לכוין לד' הרשב"א גופיה במשמרת הבית (דק"כ ע"ב) שהוכיח כן מהגמ' הנ"ל. וכ"כ הפר"ח ס"ק לב. (ומ"ש הב"ח כאן דהרשב"א במשמרת הבית לא השיב ע"ד הרא"ה בזה, ומ"מ מסתברא כהרשב"א. הנה לא זכר שר ד' המשמרת הנ"ל.) וע"ע בשו"ג ס"ק נג שהביא ד' הפר"ח שכ' להביא ראיה לד' הרשב"א ממ"ש (בסי' שיד ס"ח), שנאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו, אע"פ שלא אמר פלוני ישראל, משום דהו"ל מילתא דעל"ג. ע"כ. ומיהו אי משום הא לא איריא. שהרי כאן צ"ל באמת מאיש פלוני לקחתי. וע"כ לומר כמ"ש מרן הב"י דה"ט דהפו' דס"ל התם שא"צ לומר פלוני ישראל נתנו לי, משום דבמעשרות איכא איסור תורה, אבל גבי בכור כיון שיש בו מום מותר הוא מדאו' אפי' אם עבר והטיל בו מום בכוונה אלא דרבנן אסרוהו וכו'. ע"ש. וא"כ אין מגוף הדין דהתם ראיה להכא. וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד סי' ח). ע"ש. ומ"מ אזלינן בתר טעמא שאין זה משום דמירתת וכנ"ל. וע"ע בשו"ת אמרי אש (חיו"ד סי' ו). ע"ש. כללא דמילתא שהעיקר כד' הרשב"א וכפסק הטוש"ע.

קמב) ולפ"ז נראה עוד דאפי' לא הזכיר לו המשלח כלל שיקנה לו מן המומחה, אלא א"ל סתם קנה לי גבינה ובא וא"ל ממומחה פלוני קניתי נאמן. וכ"כ הש"ך ס"ק לה. כנה"ג הגה"ט אות לד. פר"ח ס"ק לב. מסגרת השלחן. ערוך השלחן ס"ך מה. ואמנם הפרי תואר

ס"ק כה כ', שאם לא א"ל קח לי מנאמן, ובא וא"ל מפלוני נאמן לקחתי אינו נאמן. משום דמצי א"ל וכי את אמרת לי דמדנאמן קא בעית וכו'. ע"ש. וכ"כ בשערי דעה ס"ק יג. הובא בדרכי תשובה ס"ק קכג. ע"ש. מ"מ לענין דינא נקטינן כד' האחרונים הנ"ל. וכן פסק בזב"צ ס"ק קכב.

סעיף קטן קמג

קמג) ומיהו היינו דוקא כשיודעים ומכירים שפלוני זה מומחה הוא, אבל אם אין מכירין אותו שהוא מומחה אלא ע"פ דבריו שאומר שקניתי מאיש פלוני והוא מומחה אינו נאמן. משום דמצי לאשתמוטי למימר לדידי מהימן הוא. פר"ת ס"ק כה. קהל יהודה. זב"צ ס"ק קכג.

סעיף קטן קמד

קמד) ואם א"ל קנה לי ממומחה פלוני ובא ואמר לא מצאתי וקניתי לך ממומחה פלוני, כ' בערוך השלחן ס"ק מה, שאינו נאמן, שכיון שא"ל מאיש פלוני הוי קפידא כאילו א"ל איני מאמין אלא לאותו פלוני וכששינה משליחותו שוב לא סמכינן אסברא דמירתת. ע"כ. ולפע"ד יש להעיר ממתני' (פ"ד דדמאי מ"ה) הלך ליקח ממנו וא"ל לא מצאתיו ולקחתי לך מאחר שהוא נאמן אינו נאמן. וטעמא דא"ל מאחר, הא א"ל מפלוני שהוא נאמן. נאמן. וכן מפורש בד' הגר"א בשנות אליהו שם וז"ל, ולקחתי לך מאחר, ר"ל שאינו מזכיר שם האיש. עכ"ל. הא קמן שכשאמר מפלוני מומחה קניתי נאמן. וכן מצאתי בשו"ת כתב סופר (חיו"ד סי' עו) שכ' בדין זה שנראה פשוט שנאמן, והגם ששינה משליחותו, מ"מ לא נגרעה נאמנותו, שאנו סומכים עליו בזה משום דמירתת שמא ישאל לפלוני ויתברר שקרו. וזה שייך גם בכה"ג הואיל וסו"ס אפשר לברר. [וכ' עוד הכת"ס, שיש לעיין אם פלוני זה שאומר השליח הוא רחוק יותר מזה ששלחו אליו, שנראה קצת שרוצה לשקר ולכן מרחיק עדיו. ומסיק להקל גם בזה. ע"ש]. וע' בזב"צ ס"ק קכד. ודו"ק.

סעיף קטן קמה

קמה) הא דקי"ל שאם אמר מאיש פלוני מומחה קניתי נאמן. היינו דוקא היכא דמירתת, אבל אם השליח ידו תקיפה וגברא אלמא הוא דלא שייך טעמא דמירתת אינו נאמן. שאפי' לא ימצא כדבריו לא איכפת ליה. ט"ז ס"ק יח. כנה"ג הגה"ט אות לו. זב"צ ס"ק קכה. ולכאורה צ"ע לפמש"כ לעיל ס"ק קמב דלפי מסקנת הגמ' (בכורות לו:) דהלכתא כרב יהודה, כל היכא דהוי מילתא דעבידא לאגלויי נאמן. ולאו משום דמירתת. א"כ נראה שאין לחלק ביניהם. וצ"ע.

סעיף קטן קמו

קמו) **היכא** דא"ל קנה לי ממומחה פלוני ואתא ואייתי קמיה בסתם ולא א"ל מהיכן קנה, דעת הפר"ת ס"ק כה דאמרינן חזקה שליח עושה שליחותו והביא לו מפלוני המומחה. ע"ש. וכ"כ בתפארת ירושלים (פ"ד דדמאי אות מא) ודייקי ליה הפר"ת ותפא"י מסיפא דמתני' (הנ"ל בס"ק קמד) טעמא דא"ל לא מצאתיו הא סתמא נאמן. ע"ש. והזב"צ ס"ק קכד כ' לדחות ראית הפר"ת בזה, ומסיק דכיון שלא הוזכר בפוסקים להקל, יש להחמיר. ע"ש.

סעיף קטן קמז

קמז) **מקום** שנחשדו על איסורין דרבנן, כההיא דקי"ל (ע"ז לט:) אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא וכו'. אם נאמן עד כשר להעיד על אדם מסויים שהוא מומחה. הנה כ' הפר"ח בס"ק יז שאינו נאמן, דדוקא על הדבר עצמו אמרינן עד א' נאמן באיסורין, אבל להעיד על האיש שהוא נאמן צריך ב' עדים. ע"ש. וזכה לכוין למ"ש הריטב"א (רפ"ב דר"ה כב.), דבעלמא במקום חשודים צריך ב' עדים על האדם להעידו, דלא אמרינן עד א' נאמן באיסורין אלא במעיד על גוף האיסור, ולא במעיד על האדם כדאי' במשניות זרעים. ע"ש. וכ"כ עוד בחי' הריטב"א לע"ז (לט:). ע"ש. גם ראית הפר"ח שם מהירוש' (פ"ד דדמאי ה"ה) ועד א' מהימן (בתמיה) קל הקילו באכסנאי. ע"ש. כ"כ הרא"ה בבד"ה (דק"כ ע"א), והסביר ג"כ שכיון שעל גוף האדם הוא מעיד היאך נאמן כו'. ע"ש. וזה ג"כ כד' הריטב"א. וע' בגה"ש בירוש' שם דמייתי מד' הגר"א בשנו"א שהגיה וע"ה מהימן. וע"ש. וע' בתוס' רעק"א (שם או' מג) שה"ד הפר"ח הנ"ל, ושכ"כ התפל"מ. וע' במשנת ר"ב שם שהאריך בזה. וע"ע בשו"ת לבושי מרדכי (נדפס תרצ"ז, סי' רנז) מ"ש בד"ז. וע"ע בחזון איש דמאי (סי' י או' ז). ובשו"ת חקרי לב (ס"ס קצג דרס"ז ע"ג). ובשואל ומשיב חמישאה (סי' ל).

סעיף קטן קמח

קמח) **הביא** לו מנחה בשם א' מהמומחים נאמן וכו'. וה"ה כשאמר לו בסתם מומחה א' שלח לך נאמן. דלמאי ניחוש לה דאי שמא משלו הוא נותן אין אדם עשוי ליתן משלו בשם אחר, ואי שמא אדם שאינו מומחה שלח לו המנחה והוא משקר ואומר שמומחה שלחו, ג"ז אינו כלום, דא"כ חשדינן ליה שמכוין להכשילו, והא לא חיישינן להכי, שאפי' עכו"ם אינו מכוין להכשיל ישראל ולהעבירו על דת כשאין לו הנאה. כ"ש ישראל חשוד. ומ"ש בש"ע בשם א' מהמומחים, דמשמע דא"ל פלוני, לאו דוקא הוא ואורחא דמילתא נקט. ש"ך ס"ק לו. שו"ת חוט השני סי' טו. פר"ח ס"ק לג. שו"ג ס"ק נה. מסגרת השלחן. והן אמת דהחו"ד כ' לפקפק בזה, וכ' דאפשר דכוונת הש"ך בעיר שאין בה חשודים דוקא,

אבל בעיר שיש בה חשודים אינו נאמן עד שיזכיר שם המומחה. המעיין יראה שאין דברי הש"ך סובלים פי' זה. גם בדרכי תשובה ס"ק קכה כ' דבס' מקור מים חיים השיג ע"ד החו"ד בזה. ע"ש. וכ"פ להקל בערוך השלחן ס"ק מו, ובזב"צ ס"ק קכו. והוסיף הזב"צ, שאין לחוש פן השולח אינו מומחה וזה טועה בו וחושב שהשולח מומחה הוא, ז"א, דהא המומחים ידועים וניכרים וקלא אית להו לא שייך לטעות בכך. ע"כ. (וע' בשו"ת תשורת שי סי' רג). ומ"מ נראה שיותר טוב לברר מי הוא המומחה ששלח אליו. לחוש קצת להחו"ד היכא דאפשר בנקל. אא"כ השיבו שאינו זוכר מי הוא המומחה ששלח. (וכ"כ בחוט השני שם). ומיהו בשו"ת כת"ס (סי' עו) ס"ל דהיכא דנאמן בסעיף זה, א"צ לברר כלל. וע"ש. ואכמ"ל.

סעיף קטן קמט

קמט) **החשוד** לשתות סתם יינם נאמן לומר על היין שמוכר שיין כשר הוא ומפלוני מומחה לקחתיו. ואפי' אם היה מעיר לעיר שיש מקום לבע"ד לחלוק ולערער להחמיר בדבר, בדיעבד מיהא יש להקל. שו"ת דבר שמואל אבוהב (סי' מט). אולם בשו"ת התשב"ץ ח"א (ס"ס סו) כ', שאם הוא חשוד לשקר אפי' מפלוני יהודי לא יהא נאמן דשמא אחר שלקחו נגע בו עכו"ם ולא מינכר. עכת"ד. ומוכח להדיא דלגבי יין לא מהני לומר מפלוני מומחה לקחתיו. וכ"כ אבני צדק סק"ט. ועמש"כ לעיל סי' קיח סק"ו. וי"ל. וע"ע בשו"ת התשב"ץ ח"ב (סי' ס).

סעיף קטן קנ

קנ) **בד"א** שאינו חשוד על הגזל אבל אם הוא חשוד על הגזל כ"ש שהוא חשוד על החליפין. האי מילתא קאי נמי אסיפא דרישא, דקאמר מאיש פלוני מומחה נקחתי נאמן, מ"מ אם הוא חשוד להחליף אינו נאמן. כ"כ הפרישה או' יז. כנה"ג הגה"ט אות לה. זב"צ ס"ק קכ"ז. אולם החו"ד סק"ז כ' דגבי פלוני מומחה אפי' הוא חשוד להחליף מותר, ואין לחוש שמא אחר שקנה מפלוני החליפו בשלו, אלא אמרינן ודאי שלא היה לו גבינה כלל, דא"כ היה נותן משלו ולא היה קונה כלל. ושכן משמעות הפו'. ע"כ. והובא בדרכי תשובה ס"ק קכד. והביא עוד מ"ש בס' מקור מים חיים, להסכים עם החו"ד באופן שלא א"ל המשלח לקנות מפלוני מומחה אלא ממומחה סתם, אבל א"ל מפלוני מומחה קנה לי, א"כ הוא מוכרח לקנות ממנו בכדי שלא יתפס בשקרו, וחיישי' שאח"כ החליף. ושכן נ"ל ברור. ע"כ. וכ"ז כשיש הנאה בחליפין, הלא"ה ודאי דמותר. וכנ"ל בס"ק קמח.

סעיף קטן קנא

קנא) בהגה. וכ"ז אינו נוהג בחשוד על איסור דאורייתא. ב"י. הנה חילוק זה כתבו מרן הב"י בדין הנ"ל בסיפא דרישא, דהא דאמרינן מאיש פלוני מומחה לקחתי נאמן, אפשר שלא הקילו בכך אלא באיסור דדבריהם כגון דמאי, אבל החשוד באיסו' תורה אין סומכים עליו לומר מפלוני מומחה קנה. וה"ט דנקט רשב"א ד"ז בדין גבינת עכו"ם דהוי איסור דרבנן. ע"כ. והרמ"א ס"ל דה"ה נמי גבי סיפא בחשוד שהביא לו מנחה. אבל הפרישה או' יח כ' דבסיפא דאיכא טעמא דחזקה אין אדם נותן שלו בשם אחר, אפי' באיסור דאו' נאמן. ודוקא ברישא יש לחלק בין איסור דאו' לדרבנן. ע"ש. אולם הט"ז ס"ק יד, והפר"ח ס"ק לד, דחו ד' הב"י והרמ"א, ממ"ש הרשב"א במשמרת הבית (ד"ו ע"א), דמומר אוכל נבלות לתיאבון שנמצא בידו בשר ואמר פלוני מומחה שחטו לי דנאמן, דמסתפי דילמא אזיל ושאיל ליה. הא קמן דאף באיסור דאו' אמרינן הכי. ע"כ. וכן ד' הגר"א בביאוריו סק"מ. וכ"כ הפר"ת (ס"ק כז) שבב"י כ"כ בדרך אפשר, ואילו ראה ד' הרשב"א במ"ה הנ"ל, הדבר פשוט שלא היה מחלק בזה. ע"ש.

קנא) אמנם הש"ך ס"ק לז כ' לדחות הראיה מד' הרשב"א הנ"ל. (שנפסקו להלכה בש"ע לעיל סי' ב ס"ד ובאחרונים שם), דשאני התם דרוב מצויים אצל שחיטה מומחים הם. ועוד כ' לתרץ באופנים אחרים. וכמו כן כ' הש"ך שם ליישב הא דקי"ל (בס"ס פו) שנאמן העכו"ם לומר ביצים של עוף' טהור פלוני הם, אע"ג דהוי דאורייתא, דשאני התם שהוא עצמו המוכר לו. ע"כ. גם הבכור שור (ע"ז לט:) הסכים להש"ך. והוסיף דשאני התם דע"פ הרוב אין ביצי עוף טמא דומים לביצי עוף טהור. וא"כ איכא תרתי לטיבותא, שניכרים הם וגם מירתת. ע"ש. וע"ע בשו"ת כתב סופר (סי' עו) שהרחיב הדיבור להסביר ד' הש"ך בזה. ע"ש. וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד סי' ח). ע"ש. איברא דהפר"ח כ' עוד דקרוב לזה (ביבמות לט:) ואשתמודעינהו דאחוה דמיתנא אפי' ע"י אשה וקרוב דגילוי מילתא בעלמא הוא. ע"כ. והבכור שור שם כ' דאשתמיטיתיה ד' הריב"ש (סי' קפב), דהיינו דוקא שלא בשעת מעשה, אבל בשעת מעשה אינם נאמנים. ע"ש. ותמיהני דאדרבה נעלם ממנו ד' הב"י באה"ע (ר"ס קנז) שכ' ע"ד הריב"ש. שאין נראה כן מד' הפוסקים, אלא אף בשעת מעשה סומכים עליהם. ע"ש. וכן הגט פשוט (סי' קכ ס"ק יד) כ' שבס' בני שמואל (סי' מט) הוכיח מד' הטור שסומכים עליהם אף בשעת מעשה. ושכ"נ מד' הראב"ד והרשב"א והרא"ש והנמק"י. ושכ"כ מהראנ"ח (סי' פט). ע"ש. אלא דבלא"ה אין כל עניני מילתא דעלא"ג שוים. וכמ"ש בתשו' הריב"ש (סי' קנה). ע"ש. ואף

הפר"ח לא התכוין לראיה מד"ז, וכדמוכח מלשונו. וע' בס' ערך שי. ובס' ערוגות הבושם על יו"ד (סי' ב סק"ה).

קנא) ולענין דינא נראה שיש לחוש לד' מרן הב"י הואיל והאחרונים יישבו דבריו. ואע"פ שבס' מסגרת השלחן הסכים לד' הפר"ח וסיעתו, וגם הזב"צ ס"ק קכח כ' שהעיקר להלכה כד' הפר"ח וסיעתו, הגם שזה היפך ד' מרן הב"י, וה"ט כמ"ש הפר"ת. שאילו ראה מרן ד' הרשב"א במ"ה לא היה מחלק כן. מ"מ אנן בדידן חזינן דרבנן בתראי ממשכני אנפשייהו ליתובי דעת עליון מרן ז"ל ודעימיה. וכן סיים הבכו"ש שאין להקל נגד פסק מחברי הש"ע. ע"כ. וכן פסק בס' מקור מים חיים והובא בדרכי תשו' ס"ק קכו. וכן מצאתי למהריק"ש בהגהותיו שפסק כד' מרן. (ומדבריו משמע דקאי דוקא אירשא). אלא דהואיל וי"ל כד' הפרישה שאין להחמיר בדאו' אלא ברישא שאומר מפלוני מומחה קניתי, אבל במנחה יש להקל. וכ"נ קצת מד' הש"ך, וכ"כ הכנה"ג וזב"צ בד' הש"ך. אבל החכ"א סוף כלל עא כ' דהש"ך ס"ל כהרמ"א דאכולהו קאי.) וכ"ה ד' מהריק"ש הנ"ל. וכן בס' חדרי דעה (דמ"ד ע"ב) כ' שהסברא דאין אדם נותן משלו בשם אחרים היא סברא אלימתא. וסמכינן עליה בכל דוכתא. ע"ש. נראה דבמנחה מיהא יש להקל אף בדאו', ורק בקנין יש להחמיר. ומ"מ נראה דבשעה"ד הרוצה להקל כד' הט"ז והפר"ח והפר"ת והגר"א ומסגה"ש והזב"צ בודאי שיש לו ע"מ שיסמוך הואיל ומרן הב"י נקיט לה בלשון אפשר.

סעיף קטן קנב

קנב) [סעיף כ'] החשוד לאכול דברים שאין הרבים רגילים להקל בהם אף הוא חשוד להחליף. וי"א שאין מפקידין אצלו דבר האסור מן התורה אלא בב' חותמות. בבאר הגולה כ' דהאי וי"א צ"ל בתחלת הסעיף (שהכל סברא א' היא, והיינו ד' הרשב"א). והסכים עמו בשו"ג ס"ק נז. ומסגרת השלחן. ובהכי לק"מ קו' הפר"ח ס"ק לו. ע"ש. והנה אמת שהרמב"ם חולק על סברא זו וס"ל להקל. וכן פסק מרן בסתם לעיל (סי' קיח ס"ח). וסברת הרשב"א להחמיר הביאה אח"כ שם בשם ויש מי שאומר. וקי"ל בעלמא סתם ויש הלכה כסתם. מ"מ בזה העיקר להחמיר כפסק מרן בסימן זה שהוא סתמא בתראה. וכ"כ הפר"ח שם שכן עיקר, שכן משמע ד' ר"ת בתוס' (ע"ז לא). [וע"ע לעיל סי' קיח ס"ק כא שכן סברת כמה פו' כד' ר"ת]. ע"ש. וכן מצאתי להמאירי פ"ק דחולין (ו:) דס"ל כד' הרשב"א להחמיר. ואע"ג דהפר"ת (סי' קיח ס"ק יא) פסק להקל כד' הרמב"ם. וכ"כ כאן בסימן זה ס"ק כח. וע"ע בערך השלחן ס"ק יג. ובס' קהל יהודה, שדחו ד' הפר"ח בזה. ובשלחן גבוה סי' קיח ס"ק לו הניח ד"ז בצ"ע). מ"מ אנן בדידן אזלינן בתר מרן

בסתמא בתראה. וכד' הפר"ח. וכ"פ במסגרת השלחן. וכ"ה בבל"י ס"ק כה. ולחה"פ ס"ק כג. ומ"מ בשעה"ד והפ"מ המקל בזה יש לו ע"מ שיסמוך.

סעיף קטן קנג

קנג) **אף** הוא חשוד להחליף. ודוקא לאותו דבר שהוא חשוד להחליף אבל לא בשאר דברים. ש"ך ס"ק לח. פר"ח ס"ק לה. לחה"פ ס"ק כג. מסגרת השלחן. זב"צ ס"ק קכט. ואע"פ שהב"ח כ' דבכה"ג נחשד גם לדברים אחרים, כבר השיג עליו לנכון הש"ך שם מד' הרשב"א במ"ה. וכן השיג עליו בשו"ת עבודת הגרשוני (ס"ס טו). והוסיף לתמוה עליו מדקי"ל מומר לערלות כשר לשחיטה. (סי' ב ס"ז). אע"ג דערלות הו"ל דבר שאין הרבים רגילים להקל בו. ע"ש. הן אמת שבס' חדרי דעה בסעיף זה רצה להוכיח כהב"ח, משום דאלת"ה היאך נחשד להחליף לאותו דבר, דהא ע"כ מיירי שנהנה בחליפין. דבאל"ה גם העכו"ם לא נחשד להחליף. ואם איתא היאך נחשד להחליף רע בטוב הרי לא נחשד על איסור גזל. ואף את"ל דאיסור גזל קל בעיני הבריות שהרוב בגזל. מ"מ הרי בשני מינים אין לחשדו אפי' על איסור הקל ממנו. (וכמש"כ לעיל ס"ק כו). א"ו דשפיר נחשד גם על שאר האיסורין הואיל ואוכל דברים שאין הרבים רגילים להקל בהם. ע"ש. אולם י"ל דחיישינן שהחליפו טוב בטוב באופן שהיה צריך לחשוד באותה שעה לאכלו, ואח"כ קנה לו אחר תחתיו. וכעין מ"ש בשו"ת חכ"צ (סי לע). ועמש"כ לעיל (סי' קיח ס"ק קיג). ועכ"פ אין להניח ד' הרשב"א והאחרונים מפני פקפוקו של החדרי דעה הנ"ל. ודו"ק.

סעיף קטן קנד

קנד) **החשוד** למכור איסור מעורב בהיתר אין לאסור אלא מה שמונח לפניו למכור, אבל מה שבאוצר מותר. משום דמרתת, דסבר דילמא שמעי בי רבנן ומפסדי ליה מנאי. כ"ה בגמ' (ע"ז מ:) וכ' הפר"ח ס"ק לו, ומיהו זהו מדינא דגמרא אבל בזה"ז אין להתיר מה שבאוצר אא"כ ידוע שכח ב"ד שבאותו המקום יפה לייסר את החשוד ולהפסידו הכל. וזה ברור. ע"כ. וכ"ה בלחה"פ ס"ק כג. ומסגרת השלחן. וזב"צ ס"ק קל. וסיים הזב"צ ובעוה"ר אין לנו בזה"ז כח ב"ד יפה ויש לאסור הכל גם מה שבאוצר. ע"כ. ומ"מ הכל לפי המקום ולפי הזמן.

סימן רע

סעיף קטן א

לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רעא

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ה
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ו
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ז
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רעב

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רעג

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ה
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ו
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רעד

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ה
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ו
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ז
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רעה

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ה
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ו
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רעו

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ה
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ח
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ט
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן יא
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן יב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן יג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רעז

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רעח

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רעט

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ה
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רפ

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רפא

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ה
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רפב

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ה
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ז
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ח
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ט
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן י
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן יא
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן יב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן יג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן יד
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן טו
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רצ

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סימן רצא

סעיף קטן א
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ב
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.

סעיף קטן ג
לספר קול יעקב על הלכות סת"ם מאת הרב המחבר, לחץ כאן.